

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**HAMÂMÎZÂDE MEHMET İHSAN BEY DİVANI SÖZLÜĞÜ (BAĞLAMLI
DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)**

**GLOSSARY OF HAMAMIZADE MEHMET İHSAN'S DIVAN
(CONCORDANCE AND FUNCTIONAL GLOSSARY)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

ASİYE ŞEYDA ÖZSERDAR

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ HAMZA KOÇ

GİRESUN, 2021

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 15.06.2021 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Asiye Şeyda ÖZSERDAR'ın "Hamâmîzâde Mehmet İhsan Bey Divanı Sözlüğü (Bağlamalı Dizin ve İşlevsel Sözlük)" başlıklı tezini incelemiş olup aday 28.06. 2021 tarihinde, saat 13. 00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. Abdullah EREN	
Üye (Danışman)	Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOÇ	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Musa TOZLU	

ONAY

...../...../2021

Prof. Dr. Güven ÖZDEM

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Hamâmîzâde Mehmet İhsan Bey Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

28.06.2021

Asiye Şeyda ÖZSERDAR

ÖN SÖZ

Osmanlı sahasında XIII. yüzyılda başladığı düşünülen ve XIX. yüzyılın ortalarına kadar devam eden klasik Türk edebiyatı, bünyesinde yeşerdiği devletin çok uluslu yapısından mütevellit çeşitli dil ve kültür özelliklerini içerisinde barındıran köklü bir gelenektir. Bu gelenekte yer alan her türlü edebî eser, dil özellikleri, muhtevası ve yazılmış olduğu döneme dair verdiği bilgilerle birçok farklı alanda yapılan araştırmalara konu olmuştur.

Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılda her alanda kendini gösteren Batı kültür ve medeniyeti etkileri edebiyata da sirayet etmiştir. Tanzimat Fermanı ile Batı medeniyetine yakınlaşma gerçekleşmiş ve bu durumun izleri edebiyatta da kendini göstermiştir. Yenileşmelerin yoğun olduğu bu dönem içerisinde klasik edebiyattan uzaklaşmış ve bu geleneğin örnekleri oldukça azalmıştır. Yine de bu yüzyılda klasik edebiyat geleneğinden tamamen kopmayıp eserler veren sanatçılar yetişmiştir. Bu sanatçılardan biri de Hamâmîzâde'dir. O, Arap harfleriyle yayımlanmış son Divan'ı kaleme almış ve bunu yaparken hem mensubu olduğu geleneğe hem de yenileşmeye büyük ölçüde bağlı kalmıştır.

Çalışmamızın konusunu oluşturan Hamâmîzâde İhsân Bey Divanı incelenirken, Mustafa İsen ve Rıdvan Canım'ın hazırlamış olduğu metin ile Divan'ın Arap harfli basımı karşılaştırılmak suretiyle kaynak olarak alınmıştır. Divan'ın kelime hazinesi, anlam dünyası ve şiiri oluşturan unsurları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü açılımıyla TEBDİZ, klasik Türk edebiyatının manzum ve mensur pek çok eserini anlaşılır kılmak amacı ile oluşturulan bir projedir. Bu proje ile metinlerde yer alan kelimeler ve bağlamlar tespit edilerek bağlamlı bir dizin ve sözlük çalışmaları ortaya konulmaktadır. Klasik Türk edebiyatı metinlerini çeviri ve tahlil çalışmalarından öteye taşıyarak bu metinlerin söz varlığı ve bağlamı üzerinde duran TEBDİZ aracılığıyla metinlerin anlam boyutu ele alınmaktadır. Böylece metinlerde geçen kelimelerin bağlamına uygun olarak anlamlandırılması hedeflenmektedir.

Çalışmamızda Hamâmîzâde İhsân Divanı'nda yer alan metinler, TEBDİZ projesi kapsamında söz varlığı ve anlam boyutu ele alınarak anlamlandırılmıştır. Divan'da yer alan kelimeler, kelime grupları, atasözleri, deyimler, kalıp ifadeler, argo ifadeler tespit edilerek metindeki bağlamı çerçevesinde kapsamlı bir sözlük oluşturulmuştur. Çalışmaya konu olan Divan'ı daha iyi anlamak ve böylece şâirin üslubu, söz varlığı, mana dünyası, dünya görüşü hakkında bilgi elde etmek amaçlanmıştır.

Bu çalışma üç bölümden meydana gelmiştir. Birinci bölümde Hamâmîzâde Mehmet İhsan Bey'in hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde Divan, şekil ve muhteva yönünden incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise çalışmanın asıl kısmını oluşturan bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe yer verilmiştir.

Çalışmam boyunca desteklerini, bilgisini ve tecrübesini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOÇ'a, tez konusunu belirlememde yardımcı olan ve fikirleriyle daima bana destek olan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Beyhan KESİK'e, bazı müşküllerin ve teknik sorunların çözümünde yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Arş. Gör. Şermin BAKA TELLİ'ye, maddî ve manevî desteğini her zaman derinden hissettiğim aileme teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Giresun-2021

Asiye Şeyda ÖZSERDAR

ÖZET**ÖZSERDAR, A. Şeyda HAMÂMÎZÂDE MEHMET İHSAN BEY DİVANI
SÖZLÜĞÜ (BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)****Yüksek Lisans-2021, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.**

Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü (TEBDİZ) projesi, Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'ın öncülüğünde 2015 yılında başlatılmıştır. Gazi Üniversitesi bünyesinde geliştirilen TEBDİZ projesi, klasik Türk edebiyatı ürünlerindeki sözcüklerin metin bağlamı içerisinde değerlendirilip bir bağlamsal sözlüğünü hazırlamayı amaçlamaktadır. Bu proje ile Klasik Türk edebiyatı metinlerinin söz varlığı tespit edilmekte ve metinlerdeki anlam katmanlarının anlaşılması sağlanmaktadır.

XIX. yüzyılda artık son demlerini yaşamaya başlayan Osmanlı Devleti, ayakta kalabilmek için çeşitli çareler aramaya başlamıştır. Devletin bekası için çoğu alanda yenilik hareketlerine başvurulmuştur. Yenilik hareketleri edebiyatta da kendini göstermiştir. Ancak bu yenilikler klasik şiire pek fayda sağlayamamış, aksine bu geleneğin sönüşüne zemin hazırlamıştır. Böyle bir dönem içerisinde dünyaya gelen Hâmâmîzâde İhsan, klasik Türk şiiri geleneğinde şiirler yazmıştır.

Bu çalışmada, Trabzon Kültür Müdürlüğü'nün girişimi ile Mustafa İsen ve Rıdvan Canım tarafından hazırlanan Hamâmîzâde İhsan Divanı'nın TEBDİZ projesi kapsamında söz varlığı ve mana dünyası ortaya koyulmaktadır. Çalışmada, söz varlığına ek olarak Hamâmîzâde İhsan'ın edebî kişiliği, üslubu ve eserlerine de yer verilmektedir. Divan'ın söz varlığı bağlam içerisinde tespit edilip anlamlandırılmaktadır. Böylelikle Hamâmîzâde'nin çok katmanlı şiir dünyası aydınlatılmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hamâmîzâde, Bağlamlı Dizin, İşlevsel Sözlük, TEBDİZ, Divan

ABSTRACT**ÖZSERDAR, A. Şeyda, GLOSSARY OF HAMAMİZADE MEHMET İHSAN'S
DIVAN (CONCORDANCE AND FUNCTIONAL GLOSSARY)****Master Degree-2021, Department of Turkish Language and Literature.**

Contextual Index and Functional Glossary of History and Literature Texts (TEBDİZ) Project was launched in 2015 under the leadership of Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak. TEBDİZ project, developed within Gazi University, aims to prepare a contextual glossary by evaluating the words in the classical Turkish literature works within the context of text. With this project, the vocabulary of the classical Turkish literature texts is determined and the meaning layers in the texts are understood.

XIX. The Ottoman Empire, which started to live its last moments in the century, started to seek various remedies to survive. Innovation movements have been resorted to in most areas for the survival of the state. Movements of innovation have also shown themselves in literature. The innovations did not benefit classical poetry and caused it to end over time. Born in such a period, Hâmâmîzâde İhsan wrote poems in the classical Turkish poetry tradition.

In this study, the world of vocabulary and meaning was put forth within the scope of the TEBDİZ project of the Hamâmîzâde İhsan's Divan, prepared by Mustafa İsen and Rıdvan Canım, with the initiative of the Trabzon Cultural Directorate. In addition to the vocabulary, the literary personality, style and works of Hamâmîzâde İhsan are also included in the study. The vocabulary of the Divan is determined and interpreted within the context. Thus, the multi-layered poetry world of Hamâmîzâde is tried to be enlightened.

Keywords: Hamâmîzâde, Contextual Index, Functional Glossary, TEBDİZ, Divan

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR	VIII
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. HAMÂMÎZÂDE MEHMET İHSÂN BEY'İN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ.....	4
1.1. Hayatı	4
1.2. Edebî Kişiliği	6
1.3. Eserleri	9
İKİNCİ BÖLÜM.....	13
2. HAMÂMÎZÂDE MEHMET İHSÂN BEY DİVANI'NIN MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ	13
2.1. Dil ve Üslup Özellikleri.....	13
2.2. Ünlemler.....	14
2.3. Edatlar ve Bağlaçlar	15
2.3.1. Edatlar.....	15
2.3.2. Bağlaçlar	16
2.4. İkilemeler	16
2.5. Kalıp İfadeler.....	18
2.6. Atasözleri ve Deyimler	18
2.6.1. Atasözleri	19
2.6.2. Deyimler	21

2.7. Âyetler ve Hadisler.....	24
2.8.1. Peygamberler.....	27
2.8.2. Dinî Varlıklar	31
2.9. Âlimler ve Şâirler	34
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	38
3. HAMÂMÎZÂDE MEHMET İHSAN BEY DİVANI SÖZLÜĞÜ (BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK).....	38
A.....	39
B.....	135
C-Ç.....	267
D.....	335
E.....	449
F	533
G.....	558
H.....	675
I-İ	772
J.....	847
K.....	848
L	933
M.....	949
N.....	1054
O-Ö	1128
P	1215
R.....	1242
S-Ş.....	1274
T	1435

U-Ü.....	1496
V.....	1526
Y.....	1562
Z.....	1623
SONUÇ.....	1656
KAYNAKÇA	1657
ÖZ GEÇMİŞ.....	1662

KISALTMALAR

C. : Cilt

D. : Diğer

Düz. : Düzenleyen

G. : Gazel

Haz. : Hazırlayan

K. : Kaside

Kt. : Kıta

R. : Rubai

S. : Sayı

s. : Sayfa

Ş. : Şarkı

Tar. : Tarih

Th. : Tahmis

TDK : Türk Dil Kurumu

TDV : Türkiye Diyanet Vakfı

vb. : Ve benzeri

Yay. : Yayınları

GİRİŞ

Klasik Türk edebiyatı, Arap ve Fars edebiyatlarıyla yakın bir ilişki içerisinde gelişmiş, birçok tamlama, yeni kelime ve mazmunlar ile genişlemiştir. Klasik Türk edebiyatı yetiştiği millet içerisinde geniş bir coğrafyaya yayılmış ve diğer kültürlerin edebiyatlarıyla iç içe bir gelişme göstermiştir. Söz sanatlarına ve gizli anlamlara dayalı olan bu gelenekte edebî sanatlara, mecazi anlamlara ve çağrışımlara sıklıkla başvurulmuştur. Araştırmacılar, klasik Türk edebiyatı metinlerini anlamak, incelemek ve yorumlamak için çaba göstermiştir.

Bu çabalar sonucunda gerçekleşen araştırma ve inceleme yollarından biri de TEBDİZ adıyla elektronik ortamda geliştirilen bir sistemdir. TEBDİZ projesi kapsamında birçok klasik Türk edebiyatı metni bilgisayar ortamına aktarılmaya başlanmıştır. Bu proje sayesinde Klasik Türk edebiyatı eserlerinde yer alan sözcüklerin anlamları, sözcükler ile oluşturulan tamlamaların yeni anlamları ve bu anlamların eserde hangi bağlamda kullanıldığı tespit edilerek işlevsel bir sözlük oluşturulmuştur. Furkan Öztürk, işlevsel sözlük çalışmalarını temelde anlam-bağlam ilişkisine dayandırmaktadır (Öztürk, 2007, 327). Berke Vardar, Dilbilim Terimleri Sözlüğü'nde anlam kelimesini açıklarken anlamın belirleyicilerinin dil içi bağıntıların yanı sıra bağlam ve durum olduğunu ifade eder (Vardar, 2002, 18). Anlamlandırmanın bağlam ile şekil alması bağlamın önemini vurgulamaktadır.

'Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü' açılımıyla TEBDİZ, Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'ın öncülüğünde 2015 yılında Gazi Üniversitesi'nin girişimi ile hazırlanan ve XVI. yy'dan başlayarak Türk edebiyatı eserlerindeki sözcüklerin metin bağlamı içerisinde değerlendirilip bir bağlamsal sözlük hazırlamayı amaçlayan projenin adıdır (Bahadıroğlu, 2017, 38). Proje oluşturulmadan önce bu kapsamda yapılan ilk çalışma Furkan Öztürk'ün 2007 yılında "Baki Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]" adlı doktora tezidir. Bir diğeri de 2011 yılında Özer Şenödeyici tarafından hazırlanan ve 2015 yılında yayımlanan "Nâilî Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]" adlı doktora tezidir. Tezler, projeye öncülük etmiş ve kendilerinden sonra araştırma yapacak kişiler

için örnek teşkil etmiştir. Özer Şenödeyici, bu tür sözlük çalışmaları neticesinde elde edilen kaynaklar için metinlerin yazıldıkları dönemden muhakkak bir iz taşıdığı düşüncesiyle zaman ilerledikçe metinlerin yazıldığı döneme ait kavramların anlaşılmasının zor bir hâl almasından ötürü ihtiyaç duyulduğunu ifade etmektedir (Şenödeyici, 2011, 1). Mine Mengi'nin de geçmişin tanıtılması, yaşatılması, geçmiş ve günümüz arasında bir ilişki kurulması açısından büyük önem kazandığını söylediği metinler şerhi çalışmalarına da işlevsel sözlükler kaynaklık etmektedir (Mengi, 1997).

Hamâmîzâde İhsan Dîvânı'nın Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü hazırlanırken Trabzon Kültür Müdürlüğü'nün girişimiyle Mustafa İsen ve Rıdvan Canım tarafından hazırlanan "Hamâmîzâde İhsan Hayatı Eserleri ve Divanı" adlı çalışma esas alınmıştır. Eser, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi'nde bulunan Arap harfli Hamâmîzâde İhsân Dîvânı ile karşılaştırılarak sözcüklerde birtakım düzeltmeler yapılmış ve kaydıği saptanan bazı mısralar düzenlenmiştir. Ardından gentium plus fontunda transkripsiyonlu biçimde hazırlanarak, eser anlamlandırma aşamasına getirilmiştir. TEBDİZ veri tabanına nazım şekli, nazım türü ve vezni dikkate alınarak aktarılan transkripsiyonlu metinlerdeki sözcükler, tamlamalar, atasözleri ve deyimler bağlam kapsamında anlamlandırılmıştır. Birden fazla anlama karşılık gelen unsurlar "II" işareti koyularak belirtilmiştir.

Hamâmîzâde İhsan Divanı'ndan anlamlandırılan örnek kullanımlar;

iẖtiyār:

1. iẖtiyār: *Yaşlı, kocamış, genç olmayan kimse.*

Belā-yı 'aşk-ı civānānla **iẖtiyār** oldum

Gönül kocalmadı amā ağardı mūy-ı şebāb (G. 10/4)

2. iẖtiyār: *İrade, seçme, tercih etme.*

Yok **iẖtiyārım** elde değil yāre bakmamak

Dîdār-ı pāke ruḥsat-ı nezzāre verdiler (G. 39/2)

āh-ı ‘āşıkāne: *Aşk ile edilmiş âh, âşık olana yakışacak şekilde edilen feryat, inilti.*

Kelime Tipi: -

Ne cām-ı bâde-i devrân ne bir terâne döner

Bu bezm-i neş’ede hep **āh-ı ‘āşıkāne** döner (G. 38/1)

gözümde tüt-: *Çok özlemek.*

Kelime tipi: Deyim

Gülsitân-ı vağan **gözümde tüter**

Ruḥ-ı dildâr olur nigāha vağan (G. 103/3)

Dinsizin ammā ki hakkından da imānsız gelir: *“Dinsizin hakkından imansız gelir” atasözü, acımasız olan kişiyi ancak kendisinden daha acımasız biri yola getirir anlamında kullanılan bir söz.*

Kelime tipi: Atasözü

Muṭṭasıl çarpışmadan olmuş rakībān nā-ümîd

Ya’ni her yandan kemik gavğası pâyānsız gelir

Bir meseldir söylenir dâim ısırmaz it iti

Dinsizin ammā ki hakkından da imānsız gelir (Kt. 52/4)

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HAMÂMÎZÂDE MEHMET İHSÂN BEY'İN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. Hayatı

Asıl adı Mehmet İhsan olup daha çok Hamâmîzâde mahlasıyla tanınan şair Trabzonludur. İbnülemin Mahmut Kemal, Hamâmîzâde için “*İhsan’dan ismini sordum. Bir müddet düşündükten sonra “Galiba Mehmed idi” dedi. Kendi ismini derhal bilemeyen bu şair, hemşehrilerinden nice şairlerin isimlerini bildirmiştir.*” (İnal, 1969, 705) ifadelerini kullanmıştır. 5 Şubat 1885 tarihinde Trabzon’da dünyaya gelen Hamâmîzâde’nin babası Trabzon’un ileri gelenlerinden Hâfız Ahmed Efendi’dir. Hamâmîzâde İhsân, 1934 yılında Soyadı Kanunu ile “Hamamioğlu” soyadını aldı. Yazılarında Trabzon’dan M. İ., M. İhsan, Şimşek, Serçe, Sunûhî takma adlarını, Hamamizade İhsan imzasını kullanmıştır (Uzun, 1997, 435).

Hakkı Sühâ, Hamâmîzâde’nin fiziksel görünüşünü “*Yirmi beş senede, yirmi beş günlük olsun ihtiyarlamayan, gergin bir yüz. Solgun, domuk bir ten. Yeşille sarı arası bir renkte azıcık yuvalarıdan oynamış gözler. Zeki, uyanık bakışlar. Darca bir alın üstünde, genç, alabrus saçlar, uzun, kemersiz burun altında, çıkıntılı bir üst dudak, gölge kadar ince, aladuglas bıyıklar. Keskin zekâsının kamuflajı diyebileceğimiz saftavırlar, gâfilâne edalar.*” (Gezgin, 1999, 134) sözleriyle betimler.

Hamâmîzâde, ilk tahsilini kapı komşuları Hoca Hâfız Seher Hanım’dan aldı. 1897 yılında Islahâne Merkez İlkokulu’nu ve 1903 yılında Trabzon İdâdîsi’ni birincilikle bitirdi. Babasını erken yaşlarında kaybeden Hamâmîzâde, ailesinin sorumluluğunu üstlenecek başka bir yakını olmadığından mütevellit bu görevi kendisi üstlenmek zorunda kaldı. Ailesinden kalan emlak ve arazinin idaresiyle ilgilendiği için yüksek öğrenime gidemese de eğitim onun hayatının ayrılmaz bir parçası olarak yerini aldı. Trabzon’da Papaz Kalust Şinâsi Efendi’den, daha sonra da askerî rüşdiye Fransızca öğretmeni Sabîh Bey’den Fransızca dersleri aldı (İsen, Canım, 1989, 2). Bu yıllarda, daha sonraları hakkında kitap yazdığı kitapçı Hamdi Efendi’den başlıca

eserleri temin etti ve parası yetmediğinde ise kiralararak okumaya çalıştı (İsen, Canım, 1989, 2).

Şiir ve edebiyatla iç içe olan Hamâmîzâde, zamanla önemli kişilerin yazılarını ona yazdırdığı olgun bir kişi hâlini aldı ve memleketinin bilim adamları, önemli sanatçıları dahi ona daima büyük adam muamelesi yaptı (İsen, Canım, 1989, 3). Fikrî birikimleri ve okuma çalışmalarının meyvesi olarak şiirleri çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı.

Yaptığı çalışmalar ve oluşturduğu olumlu intibalar ile Trabzon idâdisinde edebiyat öğretmeni olmak üzere teklif alıp edebiyat, kitabet ve tarih alanlarında ders veren Hamâmîzâde, maddî durumunun iyi olması münasebetiyle bu görevleri fahrî olarak yerine getirdi (İsen, Canım, 1989, 3). Öğretmenlik görevinin yanında yazarlık hayatına da devam etti. Trabzon Gazetesi muharrirliği görevinde bulundu, birçok dergi ve gazetede yazıları yayımlandı.

Trabzon'un istilaya uğradığı Birinci Dünya Savaşı sırasında İstanbul'da bulunan Hamâmîzâde, burada çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı (Sayılır, Babuçoğlu, 2007, 140). 1924 yılında izinli olarak geldiği Trabzon'da yeniden kurulacak olan Yüksek Ticaret Mektebi'nde müdürlük görevine getirildi. Ancak sıhhatini olumsuz etkileyen bu zor görevden istifa etti ve İstanbul'a döndü (İsen, Canım, 1989, 4). Yolu tekrar İstanbul'a düşen Hamâmîzâde, İstanbul Yüksek Ticaret Mektebi ve Galatasaray Lisesi'nde Türkçe ve Edebiyat dersleri verdi.

Yaşadığı son güne kadar öğretmeye devam eden Hamâmîzâde, kalbinden rahatsızlanarak şiddetli üç enfarktüs krizinden sonra 11 Mayıs 1948 sabahı hayata gözlerini yumdu (İsen, Canım, 1989, 5). Mezarı, İstanbul Edirnekapı Mezarlığı'ndadır.

Hamâmîzâde'nin ölümü üzerine Yenikapı Mevlevîhânesi son şeyhi şair Abdülbâki Dede Efendi'nin oğlu Rusûhî Baykara şu tarih manzumesini kaleme aldı:

Ehl-i dildi zarîf şâirdi

Vasfa Sığmaz kemâli İhsân'ın

Dehre insan gelir gider ammâ

Bir Hamâmîsi gelmez ihvânın

Nâgehânî göçünce diünyadan

Câm-ı aşkı kırıldı devrânın

Geldi dört rind söyledi târih

Nüktesi gitti bezm-i rindanın (1367) (İsen, Canım, 1989, 5)

Lebib'in, Hamâmîzâde'nin ölümü üzerine söylediği manzume ise şöyledir:

Cefâ-pîşe cihânın zulm ü cevri haddini aştı

Husûsâ zümre-i ashâb-ı irfân mahva mahkûmdur

Müebbed kaldı nâm-ı pâki İhsan Bey ufûl etti

Sehâsı, şefkati çünkü bütün akrâna mâlumdur

Oku bir fâtiha zâir teemmül eyle ukbâyı

Cihânda yüz yaşasan en somun bu hâk-i ma'dûmdur (1948) (İsen, Canım, 1989,5)

1.2. Edebî Kişiliği

Babasını ilkokul yıllarında kaybeden ve ailesinin sorumluluklarını üstlenen Hamâmîzâde, böylesine büyük bir acı karşısında dirayetini koruyup kendisini geliştirmeyi başarmıştır. Erken yaşında böyle bir acı ile yüzleşmek Hamâmîzâde'de, gelecekte yaşanacak olumsuz durumları fazla önemsememe ve bu durumları mizahi yönüyle ele alma eğilimi şeklinde kendini göstermiştir.

Hamâmîzâde'nin kaleme aldığı eserlerinden ve hakkında söylenenlerden hareketle onun mizacının, mizacının yansıması ile oluşan edebî kişiliğinin temelinde nükte yattığı görülür. Nükte, onun eserlerinin yapı taşıdır. İlk okunuşta hemen anlaşılır ve basit anlamlara gelen ifadeler kullandığı düşünülse de derinlemesine inildiğinde inceliklerle işlenmiş, kıvrak zekâsı ve dile hakimiyeti ile yoğrulmuş, anlam katmanlarından oluşan nüktelere rastlanılır.

Latîfe nükte zerâfet yazar sunar tab‘ım

Mezâk-ı ‘âleme yer yer beğen beğen diyerek (G. 163/10)

(Mizacım, âlemin zevkini hicvetme ya da takdir etme suretiyle nükte ve incelikli sözler kaleme alır ve sunar.)

Hakkı Süha Gezgin, Hamâmîzâde’yi en temiz mizahın ziyneti olarak ifade eder (Gezgin, 1999, 134). Şair, ölçüsü kaçırıldığında kötü sonuçlar doğurabilecek olan nükteleri, kimseyi incitmeyecek biçimde söyler. Ercümen Ekrem Talu, “*Rahmetli İhsan’ın Karadeniz rüzgarları gibi keskin, horon havaları kadar kıvrak, Kisarna suyu gibi fıkır fıkır zekâsından vakit vakit fişkırmış bulunan huzmeler...*” ifadeleriyle Hamâmîzâde’nin nüktelerini tanımlar (Talu, 1949, 159). Hamâmîzâde, sürekli yazma, anlatma arzusu ile doludur. Salah Birsell, onun geceleri rüyasında bile şiir düşündüğünü söyler (Birsell, 2014, 250).

Hamâmîzâde, yenileşme dönemi içerisinde yer alan bir eski edebiyat meraklısıdır. Onun eski harflerle yazdığı Divan’ı türünün son örneğidir. Döneminin estetik ve dil zevkinden tamamıyla ayrı kalmaksızın divan şiirinin klasik yapısına bağlı örnekler kaleme almıştır. Bunu yaparken iki gelenekten de tamamen kopmamıştır. Divan’ında, klasik şiir geleneğine bağlı mazmunların ve ağır dilin yanı sıra çağdaş bir dille yazdığı şiirleri de yer almaktadır.

Pamuk ellerle gelip silsene gözyaşlarımı

Hıçkırık seslerinin çıktığı ıssız geceler (G. 52/4)

(Ağlamaktan hıçkırık seslerinin yükseldiği ıssız gecelerde gelip pamuk ellerinle gözyaşlarımı silsene.)

Akarak gönlümü dağlar dereler

Ağlarım şimdi ben ağlar dereler (G. 25/1)

İslâmiyet’in etkisiyle şekillenen divan edebiyatı geleneği içerisinde yer alan Divan’da ayetlere, hadislerle ve kıssalara sıklıkla yer verilmiştir. Kur’an’ı hatmeden, dinî bilgilerini geliştiren şairin şiirlerinde bu yansımalar rahatlıkla görülmektedir. Örneğin aşağıdaki beyitte Hz. İsa’nın Kur’an’da geçen ölüleri diriltme mucizesi yer

almaktadır. Klasik şiirde birçok örneği görüldüğü gibi aşağıdaki beyitte de sevgilinin dudakları can bağışlayıcı ve yan bakışı ise öldürücü etkisi ile kullanılmıştır:

Öldürür gâh eder ihyâ beni mânend-i Mesîh

Cân veren la‘l-i lebin tîr-i ecel gamzelerin (G. 84/3)

(Hz. İsa misali canlandıran kırmızı dudakların ve öldürücü bir ok olan yan bakışın, beni bazen öldürür bazen diriltir.

Şiirlerinde Arap ve Fars edebiyatının izlerine rastlanır. Gezgin, Hamâmîzâde’nin estetik zevkinin Acem gazelleri ve şark kültürüyle yoğrulduğunu ifade etmektedir (Gezgin, 1999, 133).

Hamâmîzâde’nin memleketi olan Trabzon’a dair yaptığı çalışmaları da yapıtları arasında büyük bir yer tutar. Herhangi bir sipariş yahut isteğe bağlı olmaksızın kendi arzusu ile kaleme aldığı bu eserler sayesinde Trabzon hakkında çeşitli bilgiler elde etmek mümkündür. Yayınlanabildikleri takdirde eserler aracılığıyla Trabzon, ağız özellikleri, folklorik öğeleri, basın-yayın dünyası, önemli şahsiyetleri başka bir deyişle maddi ve manevi kültür öğeleri gündeme gelir (İsen, Canım, 1989, 17).

Döneminin çağdaş şâirleriyle yakın olan Hamâmîzade, çoğu dostu olan bu isimlere şiirlerinde sıklıkla yer verir. Sultanahmet’te bulunan ve her edebî nesle kapısını açan İkbâl Kırâathanesi’nde diğer bir ifadeyle akademide, yalnızca edebiyat ve şiir konuşmak üzere gelen Halil Nihat Boztepe, Fuat Köprülü, İbrahim Alaeddin Gövsa, Yusuf Ziya Ortaç, Hasan Saka, Enis Behiç, Orhan Seyfi, Hakkı Süha, Agâh Sırrı gibi önemli şahısların arasında Hamâmîzade de bulunur (Gürsoy, 1996, 188). Şâirler de Hamâmîzâde’ye mısralarında ve beyitlerinde hitap eder:

“Beş asrı geçirmiş Boğaz ’ın manzarasında

Gün geçti Peyami ’yle Hamamî arasında” -Yahya Kemal Beyatlı

“Buluştuk beş melâmî altı sûfî üç de bektâşî

Gel ey Hammâmîzâde bezme şenlensin göbektaşî” – Yahya Kemal Beyatlı

“Görmek dilersen ey dil şellâle-i beyânı

Tarz-ı gazelde dinle ihsân-ı müktedânı” - Süleyman Nazif

“Bu yıl on beş kilo fark etti Hamâmîzâde

Pehlivan oldu senin tüy gibi İhsân dediğin” - Faruk Nâfîz Çamlıbel

“Bûseden sonra visâl olsun Hamâmîye nasîb

Eylesin tâli ona ihsân ihsân üstüne” - Orhan Seyfî Orhon

“Geçti günler haftalar görmedim İhsân seni

Gökten inmiş bir melektir zanneder insân seni” - Trabzonlu Baba Sâlim

“Zannedirdim geçti külhanbeyliğinden ben seni

Sen Hamâmîzâde hâlâ eski hammâm eski tas” - Üsküdarlı Talat

1.3. Eserleri

Hamâmîzâde'nin on üçü basılmış, otuzu bastırılamamış ve on dört tanesi de tamamlanamadan kalmış toplam elli yedi eseri vardır. Bu eserler tasnif edildiklerinde on beşinin dil, şiir ve edebiyatla, on üçünün tarih, onunun folklor, altısının edebiyat tarihi, beşinin ticaretle ilgili bilgiler, üçünün seyahat ve muhtelif bilgilere ait makaleler ile mizaha ait oldukları görülür (İsen, Canım, 1989, 14).

Basılmış Eserleri:

1. Kâtip
2. Yolculukta
3. Türk Edebiyatı Numuneleri
4. Tüccar Kâtibi
5. Hamsinâme
6. Divân-ı İhsân
7. Bilmeceler
8. Baba Sâlim
9. Ticârî Muhâberât
10. Ticârî Neşriyât
11. Trabzon'da İlk Kitapçı, Kitâbî Hamdi Efendi ve Yayınları
12. Lâf Olsun Diye
13. Rübâiyyât-ı Ömer Hayyâm

Kitap hâlinde hazırlanmış fakat basılamamış eserleri:

1. Husûsî Mektuplar
2. Hamâmîzâde Ailesinin Tarihçesi, Mezarları ve Hâl Tercümeleri
3. Hayat ve Hâtıralar
4. Resmî Mektuplar
5. Manzumeler (Şâirin İkinci Divanı)
6. Gölgeleler
7. Trabzon
8. Trabzon Şâirleri
9. Trabzon Basını, Matbaa ve Kütüphaneleri
10. Trabzon Ağzı
11. Rize Ağzı

12. Trabzon'da Halk Masalları
13. Trabzon Manileri
14. Trabzon Şehrinde Osmanlı Kitâbeleri
15. Fâtih Câmi Hazîresi Kitâbeleri (Cemalettin Server Revkanoğlu ile)
16. Divançe-i Yârân
17. Türk Rübâileri
18. Gülistan Tercemesi
19. Vatan Cumhuriyet Kasidelerinin Tahmisi
20. Edatlar
21. Şâir Figânî
22. Şâir Yaşar Şâdi
23. Osmanlı Türkçesinin Kâideleri
24. Türkçe Gramer, Yazı Yazma ve Ticârî Okuma
25. Mufasssal Ticârî Muhâberât
26. Divan-ı Nedim ve Divan-ı İhsan'dan Taramalar (C. Revnakoğlu ile)
27. Divan-ı İhsan'ın Nesre Çevrilmesi
28. Biyografya, Bibliyografya ve Antoloji
29. İstanbul ve Çevresinde Bazı Cami ve Tekke Hazirelerindeki Mezar Kitâbeleri
30. Hâtırâlar

Tamamlanamamış eserler:

1. Tuhfe-i Aşk
2. Nât-ı Şerifler

3. Tezkire-i İhsan
4. Muntehâbât
5. İstanbul Mevlevîhâneleri
6. Trabzon Erbâb-ı Marifet ve Sanatı
7. Trabzon'da İçtimâiyyât, Merâsim ve Âdetler
8. Trabzon'da Çocuk Oyunları

İKİNCİ BÖLÜM

2. HAMÂMÎZÂDE MEHMET İHSÂN BEY DİVANI'NIN MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

2.1. Dil ve Üslup Özellikleri

Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey Divanı, içerisinde pek çok nazım şeklini barındırır. Bu nazım şekilleri arasında üslup farklılıkları görülür. Kasideler ile gazeller kıyaslandığında kasidelerin daha ağır bir üslupla kaleme alındığı görülür. Kıtalar ve şarkılarda ise ağır üslup terkedilmiş, anlaşılır bir Türkçe kullanılmıştır. Hamâmîzâde İhsân Bey, klasik şiir tarzının tamamen terk edildiği bir dönemde divan edebiyatı geleneğine bağlı kalarak eser vermiş bir şairdir. O, söz konusu geleneğe özgü örnekler kaleme alırken bile yaşadığı çağın dil ve imajlarını şiirine yansıtmaktan geri durmamıştır.

Hamâmîzâde, Divan'ında yer alan şiirlerinde biri hariç olmak kaydıyla aruz veznini kullanmıştır. Şiirlerinde aruz kusurları yok denecek kadar azdır. Bu anlamda şairi başarılı addetmek mümkündür.

Divan'da Türkçe'nin bütün imkanlarından yararlanıldığı, atasözü ve deyimlere fazlaca yer verildiği görülür. Kelime oyunları ile sanatını güçlendiren Hamâmîzâde, Arapça, Farsça ve Türkçeyi kaynaştırarak kullanmıştır. Şair, yaşadığı çağa göre külfetli bir dil kullanmış olmakla birlikte, klasik şiir geleneği içerisinde değerlendirildiğinde bunun açık, anlaşılır ve akıcı bir dil olduğu anlaşılır (İsen, Canım, 1989, 22).

Hamâmîzâde'nin şiirlerinde "Nedîmâne Tarz"ın etkileri görülür. Bu tarzın özünü söyleyişteki mükemmellik, yerli malzemeye dönüş ve şen üslup oluşturur. Hamâmîzâde de Nedîm misali dili kullanmada başarılıdır. Konuşma dilinden gelen ifadeleri ve söz sanatlarını kullanmadaki ustalığı ile çağdaşlarından ayrılır. Nedîmâne tarzın klasik şiire getirdiği önemli bir unsur olan devrin olaylarının şiire yansıtılması Hamâmîzâde Divanı'nda da kendisini gösterir. Divan'da yer alan birinci kasidede

muhteva olarak tamamen çağdaş meseleler, toplumun perişan hâlinin konu edilmesi buna örnektir. Hamâmîzâde, üzüntüden, dertten uzak bir dünya görüşü ve şen, neşeli, coşkun üslubu ile Nedim okulunun mensubu olduğunu bir kez daha ortaya koyar (İsen, Canım, 1989, 20). Bu durum şiirlerin geneline hâkimdir.

2.2. Ünlemler

Berke Vardar, Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü'nde ünlemi “*Konuşan bireyin duygusal bir tepkisini dile getiren, korku, sevinç, şaşkınlık, acımayı ifade eden, çağrı, buyruk, yasaklamayı belirten ve tek başına tümce oluşturabilen sözcük*” olarak açıklar (Vardar, 2002, 206). Köken Bilgisi Sözlüğü'nde ise ünlem, “*çeşitli duyguları ya da doğa sesini anlatan sözcük*” şeklinde ifade edilmiştir (Gülensoy, 2007, 992).

Hamâmîzâde, Divan'ında coşkun duygularını ifade ederken zaman zaman ünlemlerden yararlanmıştır. Sevgiliye, başkalarına, kendine ve Allah'a seslenirken ünlemlere başvurmuştur. Aynı zamanda yardım dilerken ve feryat ederken de ünlemler vazgeçilmezidir.

Divan'da en çok kullanılan ünlem “ey”dir. Sevgiliye ve Allah'a sesini duyurabilmek için şiirlerinde bu ifadeye fazlaca yer vermiştir. Kendisine seslenirken de “ey gönül, ey İhsan” şeklinde sesini duyurmaya çalışmıştır.

Var mâcerâyı gülşene cûy-ı revāna sor

Meylim benim akar sana ey dil-rübâ sana (G. 7/2)

Şâhid-i hürriyet olsun zîb-i âğuş-ı vâtan

‘Azm ü rezm ehlerinden ey İhsân metānet bekleriz (K. 2/77)

Bir diğer seslenme ünlemi olarak Divan'da “yâ” yer alır.

Gösterme ‘ayân yâ Rab ol mâha eder te’sîr

Bir âhı ki pinhândır şad-pâre gönüllerde (G. 125/4)

“Eyvah, hey, aman” ünlemlerinin, Divan’da hoşla gitmeyen bir olay karşısında duyulan üzüntü, sitem, yardım dileme durumlarını ifade ederken kullanıldığı görülür. Bu ünlemler ile anlam pekiştirilir.

Bā-cilve-i ḥayrānı sermest ederek cānı

*Zahm-ı dil-i giryānı **eyvāh** kanatmışsın* (G. 82/3)

*Hey ne bitmez zūlmet-i hicrān şeb-i yeldā **amān***

Bir şabāḥu’l-ḥayr için bir mihre rü’yet bekleriz (K. 2/74)

2.3. Edatlar ve Bağlaçlar

2.3.1. Edatlar

Edatlar, yalnız başlarına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlara bağlı olan ve eklendikleri kelimeler ile cümledeki diğer kelimeler arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözler olarak tanımlanır (Korkmaz, 2009, 1052).

Hamâmîzâde Divanı’nda, ile(240), için(79), gibi(64) edatları başta olmak üzere birçok edat kullanılmasının yanında Arapça ve Farsça olan manend/manende, -vâr, -âsâ, lâ, -veş, misl, misal, tâ, be-, tâ-be edatları da sıklıkla kullanılmıştır.

Beste-leb kalmazdım İḥsān böyle ben

*Bir zaman yārimle kalsam leb-**be**-leb* (G. 11/5)

*Açılır ḥande-i ezhār **ile** gülzār-ı tabi’at*

*Saçılır neş’e-i gülzār **ile** ezhār-ı tabi’at* (G. 13/1)

Gāḥı düpā-yı nāzı geḥi meh-cebini öp

*Ser-**tā-be**-pāy bir ten-i rūḥ-āferini öp* (G. 12/1)

2.3.2. Bağlaçlar

Bir cümlede işlev açısından iki sözcüğü, iki sözcük öbeğini ya da hem aynı türden hem de ayrı işlevli iki tümceyi birbirine bağlayan biçimbirim olarak tanımlanan bağlaçlar; biçim açısından yalın, türemiş, bileşik ve öbekleşmiş olarak bölümlenir (Vardar, 2002, 31).

Hamâmîzâde Divanı'nda Türkçe, Arapça ve Farsça bağlaçlara başvurulmuştur. Görev bakımından aynı ya da benzer olan kelimeleri ve ögeleri birbirine bağlayan ü(235), ile(147), u(125), ve(101) bağlaçları; ammâ(25), eger(18), ancak(14) bağlaçlarına nazaran daha fazla kullanılmıştır.

‘Ârız-ı şâhid-i ma‘naya letâfet getirir

Haft-ı nev-hiz ile yazdıkça bu şübbân-ı sühan (G. 164/9)

Şabrim gibi had yok senin evşâfına ammâ

Ben neyliyorum kâfiye tenk oldu tükendi (K. 4/15)

Nikâbsız eğer etseydi ‘arz-ı nûr-ı cemâl

Yanardı âlem-i imkân o demde ser-ta-pâ (K. 1/36)

2.4. İkilemeler

Cümlede anlamı güçlendirme amacıyla yakın ya da zıt anlamlı iki veya daha çok kelimenin tek bir kelime gibi anlam sağlaması için yan yana gelmesiyle oluşturulan söz öbekleridir (Korkmaz, 1992, 82).

Hamâmîzâde Divanı'nda Türkçe, Arapça ve Farsça aynı, benzer ya da zıt sözcüklerin art arda kullanıldığı ikilemelerin yanında Arapça ve Farsça bazı kalıplaşmış kelime grupları da bulunur.

Ben şā'ir-i seḥḥār-tabī'at yaratıldım

Günden güne aḳṭāb-ı me'ālîye atıldım (G. 151/5)

Baştan başa gūbre-zāra dönsün

Tarla-yı tütün-nümā-yı ḥamsi (K. 6/255)

Çāk çak olmaz mı ḥirmāndan girībān-ı taḥammül

Kaldı 'uṣṣāḳın niyāz etmekde hep dāmān elinde (G. 131/4)

Şühedā-yı vaṭan kefen bilmez

Dem-i ḥurūşende **pāre pāre** gider (G. 22/3)

Ġamze cellādiyle **yer yer** tīg bir an kan alır

Şiye icādiyle **kāfir dīn** alır **īmān** alır (G. 40/1)

Ne tecellī bu ki te'sīr-i cemāl-i cānān

Eder Allāhı da inṭāḳ **gönülden gönüle** (G. 126/3)

2.5. Kalıp İfadeler

Bir dili konuşan toplumun kültürüne ışık tutan, ilişki sözleri şeklinde de ifade edilen kalıp ifadeler, toplumun söz varlığı içinde yer alan ve bireyleri arasındaki ilişkileri sırasında kullanılması gelenekselleşmiş sözlere denmektedir (Aksan, 2004, 190).

Sümühātım İhsān güherdār olur

Mübārekleyip mevlid-i ecmeli (Kt. 66/17)

Ne mātem-gāha düştüm görmedim bir sūr-ı şevk-āmız

Safā gördümse bir gün āh bin bir gün elem gördüm (G. 97/3)

Hoş geldin eyā mihr-i dırahşān-ı ma ‘ārif

Tyd oldu kudümünle hazırān-ı ma ‘ārif (K. 7/1)

Da vā-yı ‘aşk-ı pākin tenviridir murādım

Eşkim nigāhım āhım her gāh şahidimdir

‘Aşk oldu bende hākim ettim cihāna i ‘lām

Şāhid-perestim İhsān Allāh şahidimdir (K1. 3)

2.6. Atasözleri ve Deyimler

Hamâmîzâde Divanı’nda atasözleri ve deyimler sıklıkla kullanılmaktadır. Divan’da, söylenilmek istenen ifadelere giydirilmiş bir kaftan gibi kullanılan atasözleri ve deyimler, anlamı kuvvetlendirir. Atasözleri ve deyimler kullanılırken orijinal şekilleriyle metne alındıkları gibi kimi zaman da aynı anlamı sağlayacak

şekilde farklı ifadelerle beyitte yer alır. Ayrıca bazı beyitlerde vezne uydurmak amacıyla bazı atasözü ve deyimlerde değişiklikler yapıldığı görülür.

2.6.1. Atasözleri

Atasözü, “*Anonim karakter taşıyan, atalardan kaldığı kabul edilen ve toplumun yüzyıllar boyunca geçirdiği denemelerden, ortak düşünce, tutum ve davranışlarıyla dünya görüşünden oluşan, genel kural niteliğindeki kısa, özlü, kalıplaşmış söz*” (Korkmaz, 1992, 15) şeklinde tanımlanır.

Hamâmîzâde Divanı’nda atasözleri, dili kullanma gücünü ortaya koyma, öğüt verme, doğru yolu gösterme eleştirme gayesiyle kullanılmıştır.

“Leyleğin ömrü laklak ile geçer.” atasözü beyitte “Leyleğin bād-ı hevā ‘ömrü geçer laklak ile” şeklinde yer alır. Birkaç değişiklik yapılarak kullanılan atasözü, işi gücü olmayanların zamanını boş işlerle geçirdiğini ifade eder;

Bizde yok fikr-i ‘alā lāf atarız şubh u mesā

Leyleğin bād-ı hevā ‘ömrü geçer laklak ile (K1. 42/2)

“Sen zot ben zot, ata kim vere ot.” atasözü beyitte “Ata kimler vere ot sen zot efendim ben zot” şeklinde geçer. “İnsanlar birbirleriyle inatlaşırsa hiçbir iş ilerlemez, bir arpa boyu yol kat edilmez.” anlamında kullanılmıştır:

Yaya kaldık yolumuz menzile olmaz vāsıl

Ata kimler vere ot sen zot efendim ben zot (Kt. 44/2)

Bir beyitte “Boyadın her boyadan kaldı hemen fıstıkî reng” şeklinde yer alan “Her boyayı boyadı, bir fıstıkî yeşil (mî) kaldı?” atasözü; yapılması gereken bir şey varken zorunlu olmayan şeylerle ilgilenildiğinde söylenen bir sözdür. Beyitte, eleştiri amacıyla kullanıldığı görülür:

Şu televvüñgeh-i ‘ālemde o nokşānı da yap

Boyadın her boyadan kaldı hemen fıstıkî reng (Kt. 45/2)

“Hancının yolcu yüzünden geçinir her tavuğu” ifadesi, “Hancı tavuğu gibi, yolcu artığı ile geçinir.” atasözünü hatırlatır. Bu atasözü, bir mesleği olmayan kişilerin de yaşamını bir şekilde sürdürebileceğini ancak bu kişilerin başkalarına muhtaç ve değersiz olduklarını ifade eder:

Seni ra'nā biliriz ötme horozlanma bize

Hancının yolcu yüzünden geçinir her tavuğu (Kt. 46/2)

“Aç tavuk kendini buğday ambarında sanır.” atasözünü hatırlatan ifade ile insanların yoksulluğunu çektikleri şeyler için olmayacak hayaller, düşler kurması anlatılır:

Bahsi ciddiyetle tut kâfî hayāl ü kı̄l ü kâl

Sanma kendin buğday anbarındasın ey aç tavuk (Kt. 47/2)

“Devenin derisi eşeğe yük olur” atasözü, zengin ne kadar fakir düşse de yoksula göre yine varlıklıdır anlamında kullanılan sözdür:

Dem olur çifte de atsan çıkamazsın zirā

Yük olurmuş derisinden devenin bir eşeğe (Kt. 48/2)

Kişi eğer isterse olmayacak gibi görünen işlere çözüm yolu bulur anlamında kullanılan, “Çobanın gönlü olursa tekeden yağ çıkarır.” atasözü aşağıdaki beyitte çalışmayı, azmi vurgulamak için kullanılmıştır:

Rāḥat etmekse muradın çobanın gönlünü yap

Çoban isterse eğer bir tekeden yağ çıkarır (Kt. 50/2)

Allah'ın vermediğini kimse veremez, verdiğine de kimse engel olamaz anlamında kullanılan “Vermeyince Mabut, neylesin Mahmut” atasözünü hatırlatır:

Hep böyle tesellî ediyor kendine zirā

Ma'būd ki vermez sana Maḥmūd ne yapsın (Kt. 51/2)

Acımasız olan kişiyi ancak ondan daha acımasız olan biri yola getirir anlamını sağlayan atasözü ile aynı yapıda olan kişilerin birbirlerine zarar vermeyeceğini ifade eden atasözü bir arada kullanılmıştır:

Bir meşeldir söylenir dâim ısırmaz it iti

Dinsizin ammā ki hakkından da imānsız gelir (Kt.52/2)

Aşağıdaki beyitte yapamayacağı kadar ağır bir işi varken başka bir iş daha yüklenmiş anlamında kullanılan, “Fare deliğe sığmamış, bir de kuyruğuna kabak bağlamış” atasözünü hatırlatmaktadır:

Hirre-i dehre sakın olma gıdā-yı dendān

Delğin pek dar iken takma kabağ kuyruğuna (Kt. 53/2)

Başka bir beyitte ise eline önemsiz bir imkân geçtiğinde büyük işlerin hayaline kapılanlar için söylenen, “İş üç nalla bir ata kaldı” atasözüne yer verilmiştir:

Şimdi bir na'l ile bilmem yola olsak mı revān

Daha üç na'l ile bir tek ata kalmış işimiz (Kt. 56/2)

Yalnızca konuşarak bir yere varılmaz, iş gerçekleşmez anlamlarına gelen “Lafla peynir gemisi yürümez” atasözü, Divan’da şu şekilde kullanılmıştır:

Yüzemezmiş denilir lāf ile peynir gemisi

Bu lafın bir sonu gelmez mi ne çan çandır bu (K. 5/14)

2.6.2. Deyimler

Deyimler, “Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime öbeği” (Korkmaz, 1992, 63) şeklinde tanımlanır. Deyimler bir dili konuşan toplumun anlatımındaki başarısını, benzetmeye, nükteye olan eğilimini ortaya koyan öğelerdir (Aksan, 2004, 31). Nüktedân olarak anılan Hamâmîzâde’nin Divanı’nda da deyimlere sıklıkla başvurulduğu görülür.

Yola çıkmak, yola koyulmak anlamında kullanılan “yola revan olmak” deyimini biçim değişikliği ile kullanılmıştır:

Şimdi bir na‘l ile bilmem yola olsak mı revān

Daha üç na‘l ile bir tek ata kalmış işimiz (Kt. 56/2)

Aşağıdaki manzumede bir çalgıya ya da şarkıya eşlik etmek anlamında kullanılan “dem tutmak” deyimine yer verilmiştir:

Olur cūşān nevā-yı ‘aşkı gūş et bülbül-i neyden

*Neğam-kārān-ı sevdā **dem tutarlar** şöyle heyheyden*

Saçılmış rūh-ı Cem etrāfa akdāh-ı pey-ā-peyden

Açılmış gül gibi pehlū ruh āteş-bār olup meyden

Gönül hem bülbül-i şūrīde hem pervāne olmaz mı (Th.3/6)

Aşağıdaki beyitte “baş eğmek” deyimini, direnmekten vazgeçmek ve teslim olmak anlamında kullanılmıştır:

*Ey zemīn-i zulme **baş eğmiş** yatan biçāre halk*

Varken ecdādında bir kan sende bir kan görmedim (G. 94/4)

Özlem ifade eden bu beyitte ise “gözde tutmak” deyimine başvurulmuştur:

*Gülsitān-ı vaṭan **gözümde tüter***

Ruh-ı dildār olur nigāha vaṭan (G. 103/3)

Aşağıda zor durumda, acı içinde olmayı ifade eden “can alıp can vermek” deyimine yer verilir:

*Olup mest-i temāşā gayretimden **cān alıp verdim***

Alırken sāgar-ı la‘līn o la‘l-i nābdan buse (G. 128/2)

Kötü özelliklerin ve suçların açığa çıkması anlamında kullanılan “ipliği pazara çıkmak” deyimini, eleştiri ve sitem anlamında şöyle kullanılmıştır:

*Yārān-ı devrin **ipliği bāzāra çıktı** hep*

Hem-ḥāl ü ğam-küsār olur aḥbāb kalmadı (G. 137/3)

Bāzāra çıkıp ipliği kālā-yı sükūtun

Alnında zuhūr eyledi damgā-yı sükūtun (G. 158/2)

Deyimler, Hamâmîzâde’nin nükteye olan eğilimi ve anlatım gücü ile Divan’ında oldukça fazla yer almaktadır. Bir mısradan birden fazla deyim bulundugu örnekler de vardır:

*Şimdi ḥançerlerden **ümmîd eylerim** İḥsān devā*

*Ġamzeler **etsin tesellî** ‘āşık-ı nā-kāmını* (G. 136/7)

*Būs-ı leb-i cānāne **gelir ḥāṭıra** her bār*

***Yüz sürdüğü** dem sâḥil-i sebziñe denizler* (G. 24/3)

Bir şeyi ele geçirme, ona sahip olma isteğine kapılma anlamını veren “göz dikmek” deyimini, güzelliği yönüyle sevgilinin gözüne benzetilen nergis çiçekleriyle anılmıştır:

Görmedim dîdārı ḥayfā dîde-i bîdār ile

Geçti ‘ömrüm kûşe-i miḥnette āḥ ü zār ile

Koymayıp bir dem beni aġyār o gül-ruḥsār ile

Olmadı tenhāca bir ‘işret çemende yār ile

*Üstüme **göz dikti** nergisler nigeḥbān oldu hep* (Th. 4/3)

Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek anlamında kullanılan “ah çekmek” deyiimi ile şair gönöl acısı, hüznü ifade etmeye çalışmıştır:

‘Aşıkların ervāhını hayrān inlet

Kuhsār-ı tecellide perişān inlet

Dönsün bu semā hāneden cān ü cānān

Nāy-ı dili bir āh çek İhsān inlet (R. 6)

Şair, sevgilinin siyah saçlarını görünce talihinin yüzüne güleceğini “bahtı açılmak” deyiimiyle şöyle ifade etmektedir:

Açılır bahtım o demlerde ki yārin İhsān

Dağıtıp zülf-i siyeh-kārını ser-pūş açılır (G. 36/5)

“Göz kamaştırmak” deyiimi, kendisine hayran bırakmak, olumlu anlamda etkilemek anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

İşte pür-debdebe bir başka temāşā geçiyor

Göz kamaşmaz mı bu seyrāna ne seyrāndır bu (K. 5/8)

“Kulağına küpe olmak” deyiimi Divan’da yaptığı yanlıştan dönerek doğru yola girme, ders çıkarma, ibret alma anlamında şöyle kullanılmıştır:

Terk eyle haṭā bābını gir rāh-ı şavāba

Gūşunda senin bir küpe olsun bu hiṭābe (G. 154/3)

Divan’da bunların dışında yer alan diğer başlıca deyimleri şu şekilde sıralayabiliriz: Akıl çelmek (T. 11), aklını oynatmak (G.145/7), aman vermemek (G. 17/6), baş eğmek (G. 94/7), başa çıkmak (K. 3/14), bel bağlamak (Ş. 10/7).

2.7. Âyetler ve Hadisler

İslami gelenekle şekillenen ve gelişen klasik Türk şiiri, bünyesinde söz konusu geleneğe dair önemli malzemeler barındırmaktadır. Başta Kur’ân-ı Kerîm olmak üzere

diğer kutsal kitaplar, peygamberler, dini olaylar, mucizeler, ayet ve hadisler bu anlamda öne çıkan önemli edebî kaynaklar olup şairler tarafından sıkça telmih yoluyla manzumelerinde yer verdiği kavramlardır.

Hamâmîzâde'nin de şiirlerinde dinî unsurlar yer verdiği görülmektedir. Divan'da birkaç âyet ve hadis, iktibas yoluyla şiirlerine yerleştirilmiştir. Hamâmîzâde, peygamberleri överken ve mucizelerden bahsederken âyet ve hadislerden yararlanmıştır.

“*Açık alâmet, nişan, eser; Kur'ân-ı Kerîm'in her bir cümlesi*” (Pala, 2017, 44) anlamına gelen ve “Allah'ın kelâmı” olan âyetlere Hamâmîzâde Divanı'nda yer verilmiştir. Divan'da, yalnızca âyet isminin söylendiği örneklerin yanı sıra iktibas yoluyla mucizeleri, dinî olayları belirten âyetlere de yer verilmiştir. Hamâmîzâde Divanı'nda yer alan âyetlerin geçtiği beyitler ve muhtevası şöyledir:

“**sûre-i velleyl**”; Mushaftaki sıralamada doksan ikinci olan sûre adını ilk âyetinde geçen ve gece anlamına gelen “leyl” kelimesinden alır. Ve'l-Leyl, ve'l-Leyli izâ yağşâ sûresi olarak da anılan Leyl Sûresi'nde Allah'ın bildirdiği iman esaslarını yerine getirenler övülmüş, dünya ve ahiret kurtuluşu ile müjdelenmiştir (Yaşaroğlu, 2003, 155). Beyitte, karanlığın bu sûre ile ve aydınlığın da “Nûr âyeti” ile bildirildiği ifade edilir. “**Nûr âyeti**”; Nûr sûresinde yer alan otuz beşinci ayettir. Allah, göklerin ve yerin nurudur (Nûr24/35).

Sevâdî sûre-i velleylden ederdî beyân

Beyâzî eyler iken nûr âyetin inbâ (K. 1/2)

“**ve inneke le'alâ**”; Kalem sûresi dördüncü ayette geçen “(Ey Resulüm!) Gerçekten sen pek büyük bir ahlâk üzerindesin.” (Kalem68/4) mealine telmihte bulunularak Hz. Muhammed'in mübarek yaratılışının ve örnek ahlâkının ifade edildiği görülür:

Cenâb-ı akdesi hulk-ı 'azîme şahiptir

Be-hükm-i naşş-ı celîl ve inneke le'alâ (K. 1/25)

“İsrâ ve Tâhâ”; İsrâ ve Tâhâ sureleri ile Hz. Muhammed’e övgü ifade edilir. İsrâ suresinde birinci ayetin meali “*Bir gece, kendisine bazı âyetlerimizi gösterelim diye kulumu Mescid-i Harâm’dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ’ya götüren Allah eksikliklerden münezzehtir. O, gerçekten her şeyi işitmekte ve görmektedir.*” (İsrâ17/1) ile Hz. Muhammed’in miraca yükselmesi anlatılır. Tâhâ sûresinde, Allah’ın peygamberler aracılığıyla insanlara gösterdiği doğru yolun temel gerçekleri işaret edilir. Hz. Muhammed’in peygamberlik görevini mutlaka en güzel şekilde başaracağı müjdelenir ve kendisine karşı çıkanların uğrayacağı son hakkında bilgiler yer alır.

Be-şıdk-ı lehçe-i Kur’ân be-feyz-i ümm-i kitâb

Be-sırr-ı âyet-i İsrâ be-sûre-i Tâhâ (K. 1/50)

Hız. Muhammed’in sözlerini ve davranışlarını ifade eden hadisler, Hamâmîzâde Divanı’nda şiirlere kaynaklık etmiştir. “**Levlâk**”; “Levlâke levlâk lemâ halaktü’l-eflâk” kutsi hadisi mealen “Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım” şeklinde olup Hız. Muhammed için söylenmiştir. Hamâmîzâde, Hız. Muhammed’den övgüyle bahsederken feleklerin ve kâinatın onun hürmetine yaratıldığını ifade eder.

Cenâb-ı mazhar-ı levlâk bâdi-i eflâk

Nebiyy-i tâhir ü pâk-âsumân-ı ‘azz ü ‘alâ (K. 1/17)

2.8. Dinî Şahsiyetler ve Varlıklar

Hamâmîzâde, Divanı’nın birçok bölümünde peygamberlere, Kur’ân veya hadislerde adı geçen şahıslara, şeytan/iblis, ifrît, perî, Deccâl, hûrî ve gılmâna yer vermiştir. Peygamberlerin yahut diğer dinî şahsiyetlerin bazı yerlerde doğrudan isimleri zikredilmiş bazı yerlerde ise telmihte bulunularak dolaylı olarak anılmıştır.

2.8.1. Peygamberler

Klasik Türk şiirinin yapı taşlarından olan peygamberler şiirlerde; kıssaları, mucizeleri, vasıfları ve pek çok özellikleriyle telmih yapılan unsurlardan biri olmuş ve anlama zenginlik katmıştır. Hamâmîzâde Divanı'nda da peygamberlerin mucizeleri, başlarından geçen olaylar ile dinî yönleri ortaya konulmuştur. Kimi zaman da peygamberler ve mucizeleri, şiirin muhtevasına göre farklı bir boyut kazanmış ve anlatılmak istenilen olayları desteklemek için telmihte bulunulmuştur. Bu bölümde bahsi geçen peygamberler kronolojik sıraya göre verilmiştir.

Hız. Âdem: Hamâmîzâde Divan'ında, “Âdem” ismine sıkça yer vermiş ve bu ismi hem “ilk insan ve ilk peygamber olan Hz. Âdem” hem de “insanoğlu, beşer” anlamıyla tevriyeli olarak kullanmıştır. Hz. Âdem'in Divan'da yer aldığı örnekler şöyledir:

Maḥabbet anda muṭrib andadır elḥan-serā anda

Eder imā-yı vuslat çeşm-i şūḥ-ı dil-rubā anda

Aman yā Rab neler yapmaz dil-i pür-ibtilā anda

Mey anda dilber anda cümle yārān-ı safa anda

Geçip cennetten Âdem sākin-i meyḥāne olmaz mı (Th. 3/4)

Âdem kelimesi aşağıdaki beyitte hem insanoğlu hem de Hz. Âdem'in oğlu (onun neslinden gelen) anlamında tevriyeli kullanılmıştır:

Likā-yı tal'ata bak ey gönül mükerrerem isen

*Behişt-i vuslatı koy sen de **ibn-i âdem** isen* (G. 81/1)

Hız. İbrâhim: Nisa suresi dördüncü âyette Allah'ın Hz. İbrahim'i dost edindiği anlatılır. Allah'ın dostu olması ve Allah'a tam olarak teslimiyet göstermesi sebebiyle Hz. İbrahim, “Allah'ın dostu” anlamına gelen “Halîl/Halîlullâh” ismi ile anılır.

Hamâmîzâde, Hz. İbrahim'in ateşe atılması ancak yanmaması olayına şöyle telmihte bulunmaktadır:

Nâr-ı ğam-ı hicrinde cinân zevkini buldum

Mânend-i Halîlim ben o âteşlere yanmam (G. 100/3)

H. Ya'kub ve H. Yûsuf: Kur'an'da H. Yûsuf kıssasının anlatıldığı Yûsuf Suresi'nde H. Ya'kub, H. Yûsuf'un babası olması münasebetiyle yer almaktadır. H. Ya'kub, Hamâmîzâde Divanın'da Yenişehirli Avni Bey'in bir naatına yapılan tahmiste geçer. Bu tahmiste H. Yakup, oğlu H. Yusuf'a olan hasretiyle şiire konu edilmektedir:

Eyâ makşûd-ı mutlak zât-ı Hakkın mahz-ı maîlûbu

Bihîn mesned-tırâz-ı tahtgâh-ı mülk-i mahbûbu

Yakarken derd-i âteşnâk-ı aşkın sabr-ı Eyyûbu

Tutardı hûn-ı hasret dâmen-i ferzend-i Ya'kûbu

Geçeydi sâye-i verd-i ruḥun fıkır-i Züleyhâdan (Th. 1/4)

Aşağıdaki beyitte H. Yakub'un oğlu H. Yusuf'un hasretiyle kör olan gözlerinin yine onun gönderdiği gömleği gözlerine sürerek sağlığına kavuştuğu hatırlatılmaktadır:

Ufûl etmiş nazargâhımda İhsân Yûsuf-ı âmâl

Meşâm-ı hasretim müştâk-ı bûy-ı pîrehan kalmış (G. 63/5)

H. Eyyûb: Sabırlı bir insan örneği olarak gösterilen H. Eyyûb, Kur'an-ı Kerîm'de hastalığa yakalanması ve bu imtihan karşısında kendisinin isyan etmemesi ve neticesinde sağlığına, sevdiklerine, varlığına kavuşması yönüyle anılır (Sad 38/41). Hamâmîzâde, sabır timsali olan H. Eyyûb'a aşağıdaki manzumede bu anlam çerçevesinde yer vermiştir:

Eyâ makşûd-ı mutlak zât-ı Hakkın mahz-ı maîlûbu

Bihîn mesned-tırāz-ı tahtgāh-ı mülk-i mahbūbu

*Yakarken derd-i ātešnāk-ı aşkın **sabr-ı Eyyūbu***

Tutardı hūn-ı hasret dāmen-i ferzend-i Ya kūbu

Geçeydi sāye-i verd-i ruhun fıkır-i Züleyhādan (Th. 1/4)

Hız. Mûsâ: Allah ile Tur Dağı'nda konuşmasından dolayı "Kelîm, Kelîmullâh" olarak anılır. Kendisine Tevrat'ın gönderildiği Hız. Mûsâ, İsrailoğulları'nın peygamberidir. Göstermiş olduğu mucizeler ile klasik edebiyatın önemli mazmunlarına kaynaklık etmiştir. Divan'da Hız. Mûsâ, Allah'ın Tur Dağı'na tecelli etmesi üzerine o tarafa yönelmesi ile şiire konu edilmiş ve yukarıda bahsi geçen hadiseye telmih yapılmıştır:

Tecellî neş'esinden hıyre-çeşm olmuş ulü'l-ebsâr

*Teveccüh eyle İhsân kıble-i dîdâra **Mûsâ-vâr***

Bakıp kesrette görmüş zevk-i vahdet dîde-i bîdâr

Bu rengârenk meşhûdâtda Tal'at cemâl-i yâr

'Ayândır dîde-i hak-bînime her bâr bir dürlü (Th. 7/5)

Hız. Mûsâ, Allah ile konuşmaya gittiğinde O'nu görmek ister ancak Allah'ın nurunun dağa yansımaya dahi dayanamaz ve bayılarak yere düşer (Araf 39/143). Hamâmîzâde aşağıdaki beyitte, Mûsâ-yı Kelîm ifadesiyle Hız. Mûsâ'nın "Kelîm" ismini zikreder ve yine aynı beyitte Hız. Mûsâ'nın Allah ile konuşmaya gittiğinde sesi soluğunun kesilmesini şöyle hatırlatır:

*Rü'yet-i yâre giden olsa da **Mûsâ-yı Kelîm***

Diyemez vâkı'a-i rü'yeti dembeste gelir (G. 23/6)

Aşağıdaki beyitte, Hız. Mûsâ'nın "Kelîm" ismi, vahiy ve tecelliye mazhar olduğu Sina (Tûr) Dağı ve kelâm ifadelerine yer vererek söz konusu hadiseye telmihte bulunulur:

Benden dirîğ eder güzelim bir kelāmını

Ṭūr üzre bak Kelîmine bin bir kelām olur (G. 42/3)

Hiz. İlsâ: Cebrail tarafından annesi Hz. Meryem'e üflenen ruh ile babasız olarak dünyaya gelen peygamber, bu ruh sayesinde ölüleri diriltme, hastaları iyileştirme, görmeyenlerin gözünü açma gibi mucizevî hasletlere sahiptir (Pala, 2017, 235). Divan'da Mesîh adıyla yer alan Hz. İlsâ, ölüleri diriltme ve onlara can verme özelliğiyle anılır. Aşağıdaki beyitte sevgilinin yan bakış oklarıyla ölen âşık yine onun dudağıyla hayat bulmakta, dolayısıyla bu özellik üzerinden sevgili Hz. İsa'ya teşbih edilmektedir:

Öldürür gâh eder ihyâ beni mânend-i Mesîh

Cân veren la'l-i lebin tîr-i ecel gamzelerin (G. 84/3)

Hiz. Muhammed: İslam'ın son peygamberidir. Hz. Muhammed'e divanlarda ilk sırada yer alan münâcâtlardan sonra gelen naatlerde geniş bir şekilde yer verilmektedir. Hamâmîzâde Divanı'nda "Naatler" bölümünde Hz. Muhammed için yazılan altı naat bulunmaktadır. Allah'ın güzelliğinin yansıması olması ve mübarek yüzü ile şiirlerde yer almaktadır:

Muḥammed Aḥmed ü Maḥmūd u Mustafâ Muḥtâr

Cemâl-i pâkidir âyine-i cemâl-i Hudâ (K. 1/20)

"Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım." kutsi hadisine mazhar olan Hz. Muhammed, "levlak" ifadesiyle aşağıdaki beyitte feleklerin yaratılış sebebi, gökyüzünün temiz ve mübarek peygamberi olarak zikredilir:

Cenâb-ı mazhar-ı levlāk bâdi-i eflāk

Nebiyy-i tâhir ü pâk-âsumân-ı 'azz ü 'alâ (K. 1/17)

Aşağıdaki beyitte şair, Hz. Muhammed'i Allah'ın sevgilisi olarak tanımlamakta, parlak yüzünü güneşe teşbih etmekte ve bu güneşe olan aşkla sürekli yandığını ifade etmektedir.

Bir derdmend-i 'aşkım yanmaktayım demādem

Mihr-i cemāl-i pāk-i mahbūb-ı kibriyādan (G. 166/4)

2.8.2. Dinî Varlıklar

Deccal: Kıyametten önce ortaya çıkacak ve Hz. İsa tarafından öldürülecek olan yalancı, fitneci ve zararlı bir varlıktır. Kur'an'da adı yer almayan Deccal'in, kıyamet alâmeti olduğuna inanılır. Osman Bodur, "deccal" kelimesinin Arap dilinde bir şeyi örtmek, gizlemek veya kaplamak, boyamak anlamına gelen "decl" mastarından türetilmiş sıfat olduğunu ifade eder ve fitneyle herkesi kandıracağı, yalancı kimselerle bütün yeryüzünü kaplayacağı özellikleriyle ismini bağdaştırır (Bodur, 2017, 92). Deccal'in bir eşiği olduğu rivayet edilir. Hamâmîzâde Divan'da, eleştirel bir üslupla çok fazla sapkınlık sahibi olduklarını ve Deccal'in eşiğinden medet umduklarını zikreder;

Ol kadar ehl-i dalāl olduk ki peymān etmişiz

*Varsa hep birden **har-ı deccāla** bî'at bekleriz* (K. 2/62)

Melekler: Duyularla algılanamayan ve farklı şekillere girebilen nurdan yaratılmış varlıklar olarak tanımlanan melekler, inanç esasları arasında yer alır (Özervarlı, 2004, 40). Meleklerin yeme içme gibi ihtiyaçları yoktur ve aşağıdaki beyitte bu özelliklerine atıf yapılır:

*Yemez içmez denir ammā ne perîdir ne **melek***

Ġayr-i fî 'āle çıkan zümre-i insāndır bu (K. 5/18)

Melekler, nurânî varlıklar olması yönüyle parlak ve güzeldirler bu sebeple sevgiliye benzetilir. Sevgili, aydınlık yüzü ile adeta bir melektir.

O meh-ruhsâr için fevka'l-beşerlik ittifâkıdır

*Perî der yâ **melek** der bunda insân ihtilâf eyler* (G. 27/4)

Açarak semâlara bâl ü per aramış cemâline bir nazar

*O hayâ-nikâb o **melek-siyer** ne güzide-cilve güzide-şûh* (G. 19/3)

Divan'da melekler, kudsî/kudsîyân olarak da anılır:

Hatîb-i minber-i kudsî ki câmi'inde eder

*Kemâl-i tuhfe-i ta'zîmi **kudsiyân** icra* (K. 1/32)

Kılar hâkdân yerde vird-i zebân

*Döner **kudsiyân** gökte tebcîl eder* (G. 168/6)

Hûrî ve Gılmân: Hûrî, “beyaz tenli, gözünün beyazı saf, siyahı koyu ve yuvarlak, göz kapakları ince ve nazik” olarak tasvir edilen cennet kadınlarını ve onların güzelliğini ifade eder (Topaloğlu, 1998, 387). Tûr sûresinde adı geçen “gılman” meleği, “hazinelerinde saklanmış inciler gibi taze ve berrak” şeklinde tasvir edilir ve cennete gidenlerin orada mutlu bir hayat sürerken gılmanın da etraflarında dolaşacağı, onlara hizmet edeceği bildirilir (Tûr52/24). Hamâmîzâde, aşağıdaki manzumelerde cennet kelimesini ve cennete dair unsurları bir arada kullanır.

Cennet gibi mahlût olarak şahın-ı mekâtîp

*Birlikte okur **hûrî vü gılmân**-ı ma'ârif* (K. 7/17)

Gelince o reşk-i firdevs-i a'lâ

Kâlâ-yı cân kıldım pâyine fedâ

Bu gece giymişti çünkü serāpā

Sırmalı hulleler ğilmāncasına (D. 1/27)

Zevk ehli safā-gāh-ı behiştin dahi İhsān

Ġilmānına eyler nazar ebkārına bakmaz (G. 29/7)

Cebrâil/Cibril: Peygamberlere vahiy indirmekle görevli olan “vahiy meleği”, dört büyük melekten biridir. Divan’da naat bölümünde Hz. Muhammed ile Hira Dağı’nda görüşmelerine telmihte bulunulur;

Nikāb-ı hüsnünü tehziz edince rüyinden

Düşürdü dağlara Cibrili vālih u şeydā (K. 1/35)

Şeytân/Dîv/İblis/İfrit: Sözlükte “uzaklaşmak, doğrudan ve hayırdan ayrılmak, muhalefet etmek” anlamındaki şatn (şütûn) veya “öfkesinden yanıp tutuşmak” anlamına gelen şeyt kökünden türediği ileri sürülen şeytan kelimesi “iyilikten ve rahmetten uzaklaşmış yaratık” olarak tanımlanır (Çelebi, 2010, 99). Şeytan, cinlerden olup Allah’ın emrine karşı gelip Hz. Âdem’e secde etmediği için cennetten kovulan bir varlıktır (Kehf18/50). Divan’da, insanı yanlış şeyler yapmaya teşvik eden, kötü niyetli ve kurnaz fikirli olan kimseler için benzetme unsuru olarak kullanılır.

Cism-i şeytāna görünmez denilirken cānān

Görünür gözlere ammā ne de şeytāndır bu (K. 5/30)

Öyle üstādız ki hem iblîsi tedriş eyleriz

Hem de dergāh-ı Hudādan feyz-i rahmet bekleriz (K. 5/61)

Zencir ile hem dört yanı bağlandı sarıldı

Tutmaz bu yaman ifriti kaytān-ı ma’ārif (K. 5/23)

Kötülüğe meyilli, iri yarı, kuvvetli bir yaratık olan dîv, aşağıdaki beyitte peri ve cin ile bir arada kullanılmakta ve hizmetçiye teşbih edilmektedir:

Dîvdır cindir perîdir cümleten huddāmımız

Herbirinden çünkü bir sūretle hizmet bekleriz (K. 2/54)

2.9. Âlimler ve Şâirler

Hamâmîzâde, Divan’ında pek çok âlim ve şairin adını zikretmektedir. Bu şahsiyetlerden çoğu Hamâmîzâde’nin arkadaşıdır. Divan’ında arkadaşlarından bahsederken onları büyük âlimlere benzeterek yüceltme yoluna gittiği görülmektedir.

Hocendî: Tacikistan sınırları içerisinde Hucend şehrinde doğan Hocendî, Mâveâünnehir’in önemli din âlimlerindendir (Yurdagür, 1998, 275). Aşağıdaki beyitte Yaşar Şadi’nin belagat ilminde Hocendi kadar mahir olduğu ifade edilmektedir:

*Şâdiye denir fenn-i belāgatta **Hocendî***

Beyne ‘ş-şu ‘arā gelmedi dünyāya menendi (K. 4/1)

Felâtun: İslâmî literatürde Eflâtun, Felâtun olarak yer alan Platon, İslam felsefesi üzerinde önemli etkileri bulunan Yunan asıllı bir filozoftur (Olguner, 1994, 469). Aşağıdaki beyitte Yaşar Şadi, filozof olması ve bilgeliği ile devrinin Eflatun’u olarak zikredilmektedir:

*Hikmette tefelsüfte **Felâtûn**-ı zamāne*

Mānend olamaz kendine ‘Allāme-i Kindî (K. 4/2)

Kandî: Bursalı olduğu bilinen şair, şekercilik mesleğini Bursa’da icra etmeye başlamış ve daha sonra İstanbul’a gelmiş, Bayezid Camii avlusunda bir şekerci dükkânı açmıştır (İsen, 2017, 192). Aşağıdaki beyitte şair, “Eğer Kandi şiirim

lezzetini tatsaydı (şiiirimi okusaydı), şeker çiğnemeye bin kere tövbe ederdi.” diyerek şiiirini övmektedir:

Bin def’a şeker çiğnemededen tevbe ederdi

*Tatsaydı eğer lezzet-i güftârim **Kandî** (K. 4/3)*

Hafız Zühdi: Trabzon’da doğan Zühdi Mehmet Efendi, hemşehrisi olan ve aynı ismi taşıyan Zühdi ile karıştırılmamak için manzumelerinde “Hafız” mahlasını kullanırdı (İnal, 1970, 2058). Hamâmîzâde Divanı’nda, Trabzon’dan kalkan bir vapurun açıklarda batması ile vefat eden Hafız Zühdi’nin ölümüne tarih düşürür;

*Şâ’ir-i ‘arîfdi **Hafız Zühdi**-i deryâ-dil âh*

Etti deryâ-yı felâkette garîkân irtihâl

Cevherin târihidir İhsân bu mısra’ fevtinin

***Zühdi Efendiye cây oldu yem-i gufrân bu sâl** (Kt. 33)*

Halil Nihat Boztepe: Trabzon’da doğan, hiciv ve mizah alanında değerli şiiirler yazan şair, manzumelerinde günlük hayata, siyasi tiplere yer verir (Kocatürk, 1954, 747). Halil Nihat, II. Meşrutiyet’ten sonra döneminin tanınmış gazete ve dergilerinde önce tercümeleriyle, daha sonra şiiirleri ve edebî yazılarıyla adını duyurmuştur (Uzun, 1989, 322). Hamâmîzâde, yakın arkadaşı olan Halil Nihat’a pek çok şiiirinde yer verir.

*Bâğbân-ı himmet olmuş hemdemin şâ’ir **Nihâd***

Nev-zemîn-i şî’re tarh etmiş semâvi gülsitân (Kt. 67/12)

***Nihâd** azm-i Gümüşhane etmek istememiş*

Misâl-i bülbül-i gülşen çemen çemen diyerek (G. 163/9)

M. Fuad Köprülü: Türk edebiyatına, gelişimine, karakterine dair görüşlerini eserlerinde ve makalelerinde ortaya koyan M. Fuad Köprülü, Türk tarih ve edebiyatı alanında uluslararası bir yetkinliğe sahip olmuş bir isimdir. Köprülü, Hamâmîzâde’nin

yakın dostudur ve “akademi” de denilen “İkbal Kırathanesi”nin müdavimlerindendir (Gürsoy, 1996, 199).

*Halvet-i fazlına üftâde olur **Mîr Fu ’âd***

Germi-i bezmine dil-dâde Hamâmîzâde (Kt. 65/5)

Hamâmî İhsândır o merdin adı

***Köprülü Fu ’âd** da onun üstâdı*

Şu ’arâ zümresin seversin Şâdî

Onlar da bulunsun ihvâncasına (D. 1/8)

Yaşar Şâdî: Mahmut Kemal İnal, “şair-i seyyar” ismiyle andığı Şâdî’yi uzun boylu, büyük vücutlu olarak tasvir eder (İnal, 1970, 1720). Hamâmîzâde, Şâdî’nin vefatından sonra “Hâtırât-ı Meşâhir” isimli mecmuasına yazdığı bir kıtada şaire yer verir. Bu kıtada yer alan “Yaşar” ile hem Şâdî’nin ilk adı hem de kalpte yaşamak, varlığı devam etmek anlamı verilerek tevriyeli kullanılmıştır:

Ben şâ ’ir-i handânım feryâda maḥal vermem

*Pür-ḥande olur cānān kalbimde **Yaşar Şâdî** (Kt. 30/2)*

Hamâmîzâde Divan’ında, Şâdî’nin vefatı üzerine düşürdüğü tarihlere yer verir. Şâdî’nin vefalı, hassas bir şair olduğu ve adının gönüllerde bâkî kalacağı zikredilir:

Pür-fazilet pür-vefâ bir şâ ’ir-i ḥassās iken āh

*’Azm-i firdevs etti **Şâdî** kaldı yâd-ı ihtirāmı*

Çıktı bir âvâz-ı mâtemden güher târîhim İhsân

*Gitti ḥayfâ kalbden **Şâdî Yaşar** dillerde nāmı (Kt. 35)*

Hamâmîzâde, kendisi de dahil dört kişiden oluşan arkadaş topluluğunu rubai misali dört kişili huzurlu bir evin konuklarına benzetir ve Şâdî'nin ölümü ile bir mısranın düştüğünü, bir kişi azaldıklarını bu sebeple mahzun kaldıklarını ifade eder:

Şâdî vü Fu'âd hem Nihâd olmuş idik

Mânend-i dü-beyt bir safâhânede zayf

Bir mısra'ımız düştü bugün âh İhsân

Nâşâd kodu gitti bizi Şâdî hayf (Kt. 36)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. HAMÂMÎZÂDE MEHMET İHSAN BEY DİVANI SÖZLÜĞÜ (BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)

A

a:

1. a:

Gazel 83

Mısra: 8

"Ey" anlamında seslenme ünlemi.

Tavrın sözün hırām ü kadın gözlerin güzel
Billāh a şivekār güzel her yerin senin

2. a:

Gazel 90

Mısra: 7

"Ey" anlamında seslenme ünlemi.

A bī-amān sakın enīn-i inkisār-ı sīneden
Gönüldür āh kırdığın senin sifāl-i mā değil

3. a:

Gazel 106

Mısra: 9

"Ey" anlamında seslenme ünlemi.

Benim de gönlüm gönüldür elbet dedim a fettān amān
amān ver

a cānım:

1. a cānım: -ım

Tahmis 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgiliye hitap sözü, sevgilim.

Beklettin efendim beni çok beyt-i hazende
Zannetse cihān çok mu a cānım beni sende

āb:

1. āb:

Gazel 31

Mısra: 7

Su. II Âşığın gözyaşı.

Şu āb u tāb-ı hüsnünü gözümde ey melek-nazar
Bu ālem-i misāl içinde her bebek bebek sever

āb bardakta dimişlermiş gemi dīvārda:

1. āb bardakta dimişlermiş gemi dīvārda:

Kaside 2

Mısra: 117

Kelime Tipi: Atasözü

*"Suyu bardakta gemiyi duvarda seyretmeli" atasözü,
gemilerin güvenli olmadığını ve deniz yolculuğunun
tekinsiz olduğunu ifade eder.*

Āb bardakta dimişlermiş gemi dīvārda
Hikmetü 'l-eslāfa ātiden ri 'āyet bekleriz

āb içinden nār göstermez:

1. āb içinden nār göstermez: -mez

Kıt'a 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gözyaşı, içindeki ateşi göstermez. II Hiçbir şey
göründüğü gibi değildir.*

Gözümde eşk-i ğam rīzān olur kalbim olur sūzān
Bilinmez sūretā Hāk āb içinden nār göstermez

āb u nār:

1. āb u nār:

Gazel 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Su ve ateş.

İmtizāc eyler de İhsān āb u nār
Derd-i sevdā çare etmez imtizāc

āb ü tāb:

1. āb ü tāb:

Gazel 28

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp İfade

Parlaklık, tazelik.

Ruhsār-ı yāri dem gelir meclisde cām-ı nāb açar
Envār-ı feyz-i mihirden gül-gonca āb ü tāb açar

āb ü tāb-ı havāl:

1. āb ü tāb-ı hayāl:

Gazel 53

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel, parlak hayal, düşünce.

Verir hayale safâ rûha âb ü tâb-ı hayâl
 Cinân sabâhı mıdır hande-zâr gözleriniz

âb ü tâbından:

1. **âb ü tâbından:** -i, -n, -dan

Tahmis 4
 Mısra: **31**
 Kelime Tipi: -
Güzellik, parlaklık, letafet, canlılık.

Gülsitanlar âb ü tâbından bulur feyz-nemâ
 Böyle hoş-refîâra hoş-güflâra cân olmaz bahâ

‘abâ-yı hamsi:

1. **‘abâ-yı hamsi:**

Kaside 6
 Mısra: **16**
 Kelime Tipi: -
Hamsi hırkası, hamsi cübbesi.

Kâlasını hep giyerken eller
 Sırtımda benim ‘abâ-yı hamsi

‘abd-i kemteri:

1. **‘abd-i kemteri:**

Kaside 1
 Mısra: **103**
 Kelime Tipi: -
Aciz, hakir, değersiz kul.

Bu ‘abd-i kemteri dür etme iltifatından
 Eyâ defîne-i ihsân-feşân-ı lâ-yefnâ

âb-ı bekâ:

1. **âb-ı bekâ:**

Muhammes 2
 Mısra: **13**
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölümsüzlük suyu.

Etmem sunulsa âb-ı bekâ arz-ı ibtihâl
 Bulmam sükûnet olsa da bin cilve-i cemâl

2. **âb-ı bekâ:**

Kaside 6
 Mısra: **184**
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölümsüzlük suyu, abıhayat.

Vasfiyle revân kadehlerimden
 Hep âb-ı bekâ fezâ-yı hamsi

âb-ı bekâdan geçtiler:

1. **âb-ı bekâdan geçtiler:** -ti, -ler

Tahmis 9
 Mısra: **2**
 Kelime Tipi: -
Ölümsüzlük suyundan vazgeçmek.

Dideler sahbâ-yı la’l-i dil-rübâdan geçtiler
 Mest ü sergerdân düşüp âb-ı bekâdan geçtiler

âb-ı bekâdır:

1. **âb-ı bekâdır:** -dır

Tahmis 6
 Mısra: **12**
 Kelime Tipi: -
Ebedî hayata vesile olan ölümsüzlük suyu.

Neşve-i bezm-i ezelden beri peymâne çakar
 Şu’leden âb-ı bekâdır harem-i câna akar

âb-ı havât:

1. **âb-ı havât:**

Gazel 43
 Mısra: **3**
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayat suyu, can veren su.

Fırkat gününde âb-ı havât olsa istemem
 Hızrın zülâli mâh-ı muharrem harâm olur

2. **âb-ı havât:**

Gazel 49
 Mısra: **14**
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçen kişiyi ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su, can suyu.

Boynuna her an dolanır kollarım
 Ab-ı havât üzre kemer bağlanır

âb-ı havâtidir:

1. **âb-ı hayâtudur:-ı, -dır****Gazel 127**

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İçeni ölümsüz kıldığına inanılan su, ebedî hayat suyu.*

Şevkin âb-ı hayâtudur güyâ

Bir içimlik sudur yatağında

âb-ı hayvânı:1. **âb-ı hayvânı:-ı****Kit'a 11**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hayat suyu, ölümsüzlük veren su, âbıhayat.*

Nedir âb-ı hayvânı insân bilir

O menba'da bulsun mu hayvân hayat

âb-ı tensikat:1. **âb-ı tensikat:****Kit'a 40**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Düzen ve nizam suyu.

Âb-ı tensikat akıp çirkâbı tathîr eylemez

Şimdilik ahvâl efendim eski hâmmâm eski tās

abir-efsân:1. **abir-efsân:****Gazel 133**

Mısra: 4

Abir saçan, misk gibi kokan.

Olurken şâne tarh-efken cebîn-i lem'a-dâr üzre

Abir-efsân olan gîsûların pîrâye düşmez mi

ablukâ-yı hamsi:1. **ablukâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 148

Kelime Tipi: -

Hamsi kuşatması.

Ğark etti nevâl-i bî-kerâne

Deryâları ablukâ-yı hamsi

âb-rû dökme kteviz:1. **âb-rû dökme kteviz:-mekte, -(y)iiz****Kaside 2**

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yüz suyu dökmek; şerefinden ve omurundan fedakârlık edecek derecede yalvarmak, minnet etmek.*

Pây-ı dün-ı cehle her ân âb-rû dökme kteviz

Hey ne rüsvâyız ki zilletten sa'âdet bekleriz

âb-rûy-ı şebâb:1. **âb-rûy-ı şebâb:****Gazel 10**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gençlik şerefi, haysiyeti.*

Kınıldı bâis-i eşvâk iken sebû-yı şebâb

Döküldü şüre-i hüsrâna âb-rûy-ı şebâb

âbüş-kafâ-yı hamsi:1. **âbüş-kafâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 170

Kelime Tipi: -

Hamsi kafalı sersem, ahmak.

Sen şi'rimi öyle boş mu sandın

Ey gâfil âbüş-kafâ-yı hamsi

aç:1. **aç:****Gazel 152**

Mısra: 4

(Gözünü) açmak, dikkat kesilmek.

Bin vakvaka etsen de bulanmaz koca deryâ

Aç dîdeni bak eyne serâ eyne süreyyâ

2. **aç:****Gazel 145**

Mısra: 11

Kapalı bir şeyi açık hâle getirmek, görülmesini sağlamak.

Aç şapkını bir taze bahâr olsun açılın

Gönlümce dağıt zülfünü kıvrak delikanlı

3. aç:

Şarkı 9

Mısra: 2

Kapalı bir şeyi açık hâle getirmek, görülmesini sağlamak.

Düşerek sen yine bir yerde mi kaldın çapkın
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın çapkın

4. aç:

Şarkı 9

Mısra: 4

Kapalı bir şeyi açık hâle getirmek, görülmesini sağlamak.

Beni benden geçirip sen ele aldın çapkın
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın çapkın

5. aç:

Şarkı 9

Mısra: 8

Kapalı bir şeyi açık hâle getirmek, görülmesini sağlamak.

Geçiyorken sana derler yine hırsız geçiyor
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın çapkın

6. aç:

Şarkı 9

Mısra: 12

Kapalı bir şeyi açık hâle getirmek, görülmesini sağlamak.

Senden kalmış yine gönlüm seni özler gözler
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın çapkın

aç dide-i rüşenâ-yı hamsi:

1. aç dide-i rüşenâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Hamsinin aydınlık gözlerini aç.

Alayını şöyle et temâşâ

Aç dide-i rüşenâ-yı hamsi

acabâ:

1. acabâ

Gazel 8

Mısra: 8

Merak ve şüphe bildiren soru zarfı.

Beni mehcûr-ı huzûr etti perîşân etti

Acabâ kimlere hem-bezm-i visâl oldu bu şeb

açan:

1. açan:-an

Gazel 145

Mısra: 6

Açmak, yeşermek.

Aktıkça güzel gözlülerin yaşları olsun

Gönlünde açan güllere yaprak delikanlı

açanlar:

1. açanlar:-an, -lar

Gazel 117

Mısra: 10

Açmak, sebep olmak.

Muhrik terânelerde duyarlar enîn-i aşk

İhsân sımâh-ı rikkat açanlar figânıma

açar:

1. açar:-(a)r

Gazel 28

Mısra: 10

Önünü açmak, elde edilmesini sağlamak.

Düzah-nişîn-i hicr olan İhsân-ı derdmend için

Dârü'n-na'îm-i vuslatı bir fâtihü'l-ebvâb açar

2. açar:-(a)r

Gazel 28

Mısra: 1

Oluşturmak, meydana getirmek.

Ruhsâr-ı yâri dem gelir meclisde cām-ı nâb açar

Envâr-ı feyz-i mihrden gül-gonca âb ü tâb açar

3. açar:-(a)r

Gazel 28

Mısra: 4

Oluşturmak.

İ'câz-ı rûhullah olur her cünbüş-i la'l-i lebi
Mâû'l-hayât-ı nâz için peymânen mîzâb açar

4. **açar:-(a)r**

Gazel 28

Mısra: 8

Oluşturmak.

Nüş-ı rahîk-i büseden gel fârig ol ki ey gönül
Nâgâh o şüh-ı fitne-cû çeşmân-ı nîm-hâb açar

5. **açar:-ar**

Gazel 43

Mısra: 9

Oluşturmak.

İhsân açar cinânıma bin zahm-ı cânsitân
Ol gamzeler ki kavs-i kazâdan sihâm olur

6. **açar:-ar**

Gazel 51

Mısra: 5

Oluşturmak.

Enîs-i rûh iki yıldız açar kapar görünür
O gözlerinle ki müjgân-ı sayedâr öptüşür

7. **açar:-ar**

Gazel 57

Mısra: 10

Oluşturmak, geçit sağlamak.

Bize mesdûd olamaz kâ'be-i vuslat İhsân
Reh-i nâ-refte açar lahzada minhâc ederiz

8. **açar:-(a)r**

Gazel 148

Mısra: 5

Zor bir durum veya meseleyi çözmek.

Güftârim açar ukde-i düşvâr u menî'i
Tab'-ı hünerim andırır ummân-ı vasî'i

9. **açar:-(a)r**

Gazel 2

Mısra: 2

(Çiçek için) büyüyip tomurcuk ve gonca hâinden çıkmak.

Ruhsâr-ı yâri dem gelir meclisde câm-ı nâb açar
Envâr-ı feyz-i mihrden gül-gonca âb ü tâb açar

10. **açar:-(a)r**

Gazel 28

Mısra: 6

(Çiçek için) büyüyip tomurcuk ve gonca hâinden çıkmak.

Bir şîve-i mümtâzı var bin dâstân-ı hüsn okur
Bir gamze-i gammâzı var bin nergis-i şâdâb açar

11. **açar:-(a)r**

Gazel 95

Mısra: 11

Ferahlık vermek.

Gönlümde açar bahâr-ı sevdâ
İhsân bu ne dil-nişîn tebessüm

açarak:

1. **açarak:-arak**

Gazel 19

Mısra: 5

Kanat açmak, uçmak.

Açarak semâlara bâl ü per aramış cemâline bir nazar
O hayâ-nikâb o melek-siyer ne güzîde-cilve güzîde-şüh

açarmış:

1. **açarmış:-(a)r, -mış**

Gazel 107

Mısra: 6

(Çiçek için) büyüyip tomurcuk ve gonca hâinden çıkmak.

Eden gözyaşlarımdır semen-rûyânı handân
Açarmış yâsemenler seher şebnemlerinden

acâyip:

1. **acâyip:**

Kaside 5

Mısra: 46

Garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Toplanıp ehl-i hevā her biri bir sāz çalar
Bārī seyret ne ‘acāyip kafeşantandır bu

aceb:

1. **aceb:**

Şarkı 4

Mısra: 10

Merak ve şüphe bildiren soru zarfı.

Muntazır makdem-i teşrîfine yārān-ı tarab
Yine gelmez mi bu şeb nerde o meh-pāre aceb

‘aceb:

1. **‘aceb:**

Tahmis 3

Mısra: 25

Acaba, şüphe ifade eden soru zarfı.

Bu tarz-ı hās ile meclis ‘aceb rindāne olmaz mı
Olur cūşān nevā-yı ‘aşkı gūş et bülbül-i neyden

‘acemistān:

1. **‘acemistān:**

Kaside 5

Mısra: 17

Acem ülkesi, İran.

‘Acemistān bayılır gıpta-i cān-fersādan
Leşker-i muhteşem-i milket-i Tūrāndır bu

acemistāna:

1. **acemistāna:-a**

Diğer 1

Mısra: 127

Acem ülkesi, İran.

Acemistāna mı seferleri var
Bu ne taşkınlıktır volkancasına

‘acemistān-ı zerāfette:

1. **‘acemistān-ı zerāfette:-te**

Kaside 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Zariflik, incelik barındıran İran ülkesi.

Bir başka sözüm lāf-ı siyāsetle işim yok
Amma ‘acemistān-ı zerāfette sefirim

acīb olmaz:

1. **acīb olmaz:-maz**

Tahmis 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Acayip olmak, tuhaf olmak.

Acīb olmaz dönüp hurşid gökten meh dü-nīm olsa
Bulunmaz bir mesilin zerreler mihr-i cesim olsa

acıdır:

1. **acıdır:-dır**

Tahmis 11

Mısra: 19

Kırıcı, üzücü, incitici, ızdırap verici.

Hicrān acıdır dāmına düşmem diye kaçtım
Kaçıkça hayāliyle gelip aklımı çeldi

açık:

1. **açık:**

Gazel 96

Mısra: 11

Aydınlık, parlak.

Açık semāları zulmetle muztarib giryān
Yeşil çemenleri hem-reng-i erguvān buldum

acıklı:

1. **acıklı:-lı**

Gazel 69

Mısra: 8

Dokunaklı, üzücü.

Ne kadar müheyyic rüh imiş bu hevā-yı turfa-edā-yı
yār
Ne tūvān-gūdāz-ı cinān imiş şu acıklı devre-i inhitāt

açıktır:

1. **açıktır:-tır**

Gazel 150

Mısra: 2

Açık, serbest.

‘Älemde bugün varsa eğer nâzıma akrân
Gelsin ne durur işte açıktır ona meydân

açıktır yol sa‘âdet:

1. açıktır yol sa‘âdet:

Kıt’a 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutlu olma yolu açıktır.

Bugün zulmet-nümâ ferdâ bizimçün gam değil zîrâ
Açıktır yol sa‘âdet bir tesâdüften ‘ibârettir

açıl: (i)l

1. açıl:

Gazel 88

Mısra: 5

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâinden çıkmak.

Açıl ey gonca-i gülzâr-ı bahâ handân olur
Saçıl ey eşk-i revân sâha-i dâmâna dökül

2. açıl:-(i)l

Şarkı 2

Mısra: 5

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâinden çıkmak.

Nüş et mey-i gül-fâm açıl ey gonca-i ra‘nâ
Sahbâ gibi olsun yine gül gül ruh-ı zîbâ

açılan:

1. açılan:-an

Tahmis 6

Mısra: 29

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâinden çıkmak.

Solmasın taraf-ı ruhunda açılan goncaların
Gözyaşım şebnem olur anlara giryân olayım

açılan ağlara:

1. açılan ağlara:-lar, -a

Kaside 5

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Balık avlamak için denize bırakılan ağlar.

Açılan ağlara onlarda niğehbânlara bak
Beykoz ağzında kurulmuş gibi dalyandır bu

açılıp:

1. açılıp:-ıl, -ıp

Gazel 50

Mısra: 7

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâinden çıkmak.

Açılıp gül senin olsun şu gülistân-ı safâ
Âşık-ı hande-i didârına bir gül yetişir

2. açılıp:-(i)l, -ıp

Rûbai 19

Mısra: 1

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâinden çıkmak.

Nâgâh açılıp bâğ-ı emel soldu bugün
Cânâna ‘ayân oldu nihân oldu bugün

açılır:

1. açılır:-ır

Gazel 36

Mısra: 8

Kendine gelmek,aklı başına gelmek,ferahlamak.

Rind-i peymân-ı ezel mest-i müdâm oldu gider
Sanma ferdâ-yı kıyâmette o bîhûş açılır

2. açılır:-ır

Gazel 36

Mısra: 9

Talihi iyileşmek,şansı dönmek.

Açılır bahtım o demlerde ki yârin İhsân
Dağıtıp zülf-i siyeh-kârını ser-püş açılır

3. açılır:-ıl, -ır

Gazel 49

Mısra: 8

Ferahlamak,rahatlamak.

Şöyle nigâh etse süzüp çeşmini
Rûh açılır tâb-ı nazar bağlanır

4. açılır:-ır

Gazel 13

Mısra: 1

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlden
çıkma.

Açılır hande-i ezhâr ile gülzâr-ı tabî'at
Saçılır neş'e-i gülzâr ile ezhâr-ı tabî'at

5. açılır:-(i)l, -(i)r

Gazel 164

Mısra: 2

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlden
çıkma.

Nağme-senc olduğu dem bülbül-i handân-ı sülhan
Açılır türlü letâfetle gülistân-ı sülhan

6. açılır:-ır

Gazel 64

Mısra: 10

(Yara için) açılmak,derinleşmek,kötüleşmek.

Saplanan gamze-i hûn-rîzi ucundan yine İhsân
Açılır göz göz olur dâğ-ı derûn tâzelenirmiş

7. açılır:-ır

Gazel 36

Mısra: 1

Açılmak, belirginleşmek.

Şeb-i vuslatta ki gözler süzülür düş açılır
Çeker ol meh-veşi cân halvete âgûş açılır

8. açılır:-ır

Gazel 36

Mısra: 4

Açılmak, belirginleşmek.

Yed-i sâkiden alırsan iki sahbâ-yı revân
Gönül eyler gam-ı dâreyni ferâmûş açılır

9. açılır:-ır

Gazel 36

Mısra: 6

Açılmak, belirginleşmek.

Nâtkam bülbülü ağlar güler ol gülbün-i nâz
Jâle görmüş leb-i gül-gonca-i hâmüş açılır

10. açılır:-ır

Gazel 36

Mısra: 10

Açılmak, belirginleşmek.

Açılır bahtım o demlerde ki yârin İhsân
Dağıtıp zülf-i siyeh-kârını ser-püş açılır

11. açılır:-(i)l, -(i)r

Gazel 104

Mısra: 7

Açılmak, belirginleşmek.

Anarsa nâminı nâsütiyân bahâr açılır
Nüzül eder gibi bin dâstân semâlardan

12. açılır:-(i)l, -(i)r

Gazel 127

Mısra: 1

Açılmak, belirginleşmek.

Açılır gamzeler yanağında
Saçılır goncalar bucağında

açılmamış:

1. açılmamış:-ma, -muş

Gazel 14

Mısra: 8

Güneşin var olup ortaya çıkması.

Doğar mı âlem-i dîgerde nerde bilmem ki
Açılmamış bana bir yüzden âfitâb-ı hayât

açılmaz idim:

1. açılmaz idim:-di, -m

Tahmis 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Açık hâle gelmek.

Nâz eyler idim subha senin gerdenin olsam
Bir kimseye açılmaz idim dâmenin olsam

açılmış gül gibi pehlû ruh:**1. açılmış gül gibi pehlû ruh:****Tahmis 3**

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Tomurcuklanmış, açılmış bir gül misali (yüzün) iki yanındaki yanak.

Açılmış gül gibi pehlû ruh âteş-bâr olup meyden
Gönül hem bülbül-i şürîde hem pervâne olmaz mı

açılsm:**1. açılsm:-(i)l, -sın****Gazel 106**

Mısra: 4

(Çiçek için) büyüyip tomurcuk ve gonca hâlinde çıkmak.

Harîm-i bezm-i tarabda rahşân piyâle-i mül olunca
dâir
Gül-i riyâz-ı safâ açılsm kitâb-ı cevri ü cefâ kapansın

2. açılsm:-(i)l, -sın**Gazel 145**

Mısra: 11

Açılmak, ferahlamak, çiçeklenmek.

Aç şapkamı bir taze bahâr olsun açılsm
Gönlümce dağıt zulfünü kıvrak delikanlı

açıp:**1. açıp:-ıp****Gazel 105**

Mısra: 3

Açmak, saçmak.

Sine üryân zülf açıp döktükçe mir'ât üstüne
Nûr akar âyineye her subh u şâm âyineden

2. açıp:-ıp**Gazel 130**

Mısra: 6

Açmak, göz önüne sermek.

Kalırdı matla' -ı ebrûda tıfl-ı mekteb-i aşk
Açıp kitâb-ı metâli'den imtihân olsa

3. açıp:-ıp**Tahmis 1**

Mısra: 21

Açmak, göz önüne sermek.

Açıp esrâr-ı mir'âtı mahabbetten leb-i kudsi
Bu tahmîsiyle îhsan yâd eder bir matlab-ı kudsi

4. açıp:-ıp**Tahmis 4**

Mısra: 29

Açmak, açık hâle getirmek.

Bir nezâketle açıp fes küşesinden perçemin
Şöyle göstermiş ki kim gördüyse hayrân oldu hep

âciz:**1. âciz:****Gazel 155**

Mısra: 5

Aciz, yetersiz, zavallı, güçsüz.

İdrâk-i me'ânide o senden daha âciz
Denmez ona meydân-ı ma'ârifte mübâriz

açmadı:**1. açmadı:-ma, -dı****Gazel 143**

Mısra: 11

Açmak, erişmek.

Hicrân leyâli açmadı bir subh-ı ıyd-ı vasil
Baktım kapandı rûzede meyhâneler gibi

açmaz:**1. açmaz:-maz****Gazel 2**

Mısra: 1

Göstermek, örtüyü kaldırmak, ortaya koymak.

Açmaz nikâb-ı hüsnünü dildâr-ı mehlîkâ
Tutmuş muhîr-i ufku sükûn-zâr olan mesâ

2. açmaz:-maz**Gazel 2**

Mısra: 1

Göstermek, örtüyü kaldırmak, ortaya koymak.

Açmaz nikâb-ı hüsnünü dildâr-ı mehlikâ
Tutmuş muhîr-i ufku sükûn-zâr olan mesâ

3. **açmaz:-maz**

Kaside 6

Mısra: 37

*Baklava yapmak için gerekli olan ince yufkaları
hazırlamak.*

Bilmem ki neden bu yerde açmaz
Bir baklava oklavâ-yı hamsi

açmış:

1. **açmış:-mış**

Gazel 74

Mısra: 3

*(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâinden
çıkma.*

Açmış nihâl-i şu 'lede nev-bâve goncalar
Olmuş küşâde sîne-i sîmîni tâ-benâf

2. **açmış:-mış**

Gazel 74

Mısra: 3

*(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâinden
çıkma.*

Açmış nihâl-i şu 'lede nev-bâve goncalar
Olmuş küşâde sîne-i sîmîni tâ-be-nâf

3. **açmış:-mış**

Kaside 6

Mısra: 57

*(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâinden
çıkma.*

Açmış yine gülsitân-ı deryâ
Bin türlü şükûfe-hây-ı hamsi

4. **açmış:-mış**

Şarkı 5

Mısra: 6

Açmak, oluşmak, meydana gelmek.

Bin vasla bedeldir seni görmek yatağında
Çapkın ne güzel gamzeler açmış yanağında

açmış oldum:

1. **açmış oldum:-du, -m**

Tahmis 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Açık hâle getirmiş olmak.

Açmış oldum sînesin bir kerre ârâm u sükûn
Sîneden bilmem ne hâlettir girzân oldu hep

açmışken:

1. **açmışken:-mış, -ken**

Gazel 125

Mısra: 1

Açmak, oluşmak, meydana gelmek.

Bir gamzesi açmışken bin yâre gönüllerde
Yârâyı şikâyet yok dildâre gönüllerde

açtı bir safha-i hûnî ü siyâh:

1. **açtı bir safha-i hûnî ü siyâh:**

Kıt'a 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kanlı ve kapkara bir sayfa açtı.

Dest-i bî-dâd-ı zamân fevriyle
Açtı bir safha-i hûnî ü siyâh

açtın:

1. **açtın:-tı, -n**

Kaside 7

Mısra: 71

Açmak, ortaya çıkarmak, göstermek.

Açtın 'alem-i ma'rifet âfâkına mülkûn
Uçtan uca peyveste-i keyvân-ı ma'ârif

âdâb:

1. **âdâb:**

Gazel 147

Mısra: 7

*Ahlâk ve terbiyenin gerektirdiği konuşma ve hareket
tarzı.*

Âdâb ile gel eyle benim destimi takbîl
Beyhüdedir etmek beni bî-fâsıla techîl

a' dādan devā-cüyālarız:

1. **a' dādan devā-cüyālarız:-lar, -iz**

Kaside 2

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Düşmanlardan, hasımlardan derman, çare arayan.

Turfā bīmārānız a' dādan devā-cüyālarız

Kāse-i zehr-āb içer dermān u sıhhat bekleriz

adalaran:

1. **adalaran:-lar, -dan**

Şarkı 6

Mısra: 1

Deniz veya göl suları ile çevrilmiş küçük kara parçası.

Dağıldı hep adalardan füsün u şî'r ü semen

Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk seni ben

a' dāya:

1. **a' dāya:-(y)a**

Gazel 118

Mısra: 7

Düşmanlar, hasımlar.

A' dāya esāretten bin kerre müraccahtır

Dil varsa şu heycā-yı sevdāda şehid olsa

addetmeliyiz:

1. **addetmeliyiz:-meli, -y, -iz**

Gazel 155

Mısra: 10

Saymak, öyle olduğunu kabul etmek.

Tevcihe nazīfāneye bel bağlama Nāfiz

Şā'irliği Hak vergisi addetmeliyiz biz

ādem:

1. **ādem:**

Gazel 59

Mısra: 7

İnsan, beşer, birey.

Maksūdu hemān cennet-i dīdār olan ādem

Dīdār ilinin dārına dīvārına bakmaz

2. **ādem:**

Gazel 89

Mısra: 4

İnsan, beşer, birey.

Şevk-i dīdārıyla her yer bir tecellizār-ı aşk

Aşk-ı ruhsārıyla yek-ser ālem ü ādem gönül

3. **ādem:**

Kaside 3

Mısra: 3

İnsan, beşer, birey.

Ben Ādemim etmek dilerim nev'imi ādem

'İrfanla yoğurmuştur ezel desti hamīrim

4. **ādem:**

Kaside 6

Mısra: 115

İnsan, beşer, birey.

Ālāy-ı cināne bakmaz ādem

Ekl ettiği dem tāvā-yı hamsi

5. **ādem:**

Kaside 6

Mısra: 199

İnsan, beşer, birey.

Ādem onu bin bahāra vermez

Bir hoş kış olur şitā-yı hamsi

6. **ādem:**

Kıt'a 47

Mısra: 2

İnsan, beşer, birey.

Evliyā-yı ni'metin ahvāli dāim böyledir

Ekl ederler lübbü ādem olsa atmazlar kabuk

7. **ādem:**

Tahmis 3

Mısra: 20

Hız. Ādem.

Mey anda dilber anda cümle yārān-ı safā anda
Geçip cennetten Ādem sākin-i meyhāne olmaz mı

ādeme:

1. **ādeme:-e**

Gazel 41

Mısra: 6

İnsan, beşer, birey.

Yārın selām-ı pākine meclā olan diyār
Düzah da olsa ādeme dārū's-selām olur

2. **ādeme:-e**

Kaside 4

Mısra: 14

İnsan, beşer, birey.

Allāh için akvāli de ef'āline uygun
Pek çok iş eder sonra verir ādeme pendî

ādemi:

1. **ādemi:-i**

Gazel 92

Mısra: 5

İnsan, beşer, birey.

Ne tecellî bu ki didāri eder ādemi lāl
Tūra çıkmış gibi bir Vādî-i Eymenli güzel

ādemim:

1. **ādemim:-im**

Kaside 3

Mısra: 3

İnsan, beşer, birey.

Ben Ādemim etmek dilerim nev'imi ādem
'İrfanla yağurmuştur ezel desti hāmîrim

ādemîn:

1. **ādemîn:-in**

Gazel 136

Mısra: 10

İnsan, beşer, birey.

Ben demez miydım amān ey dil güzellerden kaçın
Ādemîn zîrā perî-rûlar alır ārāmını

'âdet:

1. **'âdet:**

Kaside 2

Mısra: 34

Görenek, alışkanlık, usul.

Hāmîl-i nakd olmadık zîra ricālül-ğaybdan
Ay başından bir ma'aş almakta 'âdet bekleriz

adı:

1. **adı:-ı**

Diğer 1

Mısra: 29

İsim, nam.

Hamāmî İhsāndır o merdin adı
Köprülü Fu'ād da onun üstâdı

adıvıla:

1. **adıvıla:-ı, -y, -la**

Gazel 38

Mısra: 10

İsim, nam.

Eser yok ortada Allāh için mahabbetden
Hulûs adıyla hemān dilde bir fesāne döner

âfâk:

1. **âfâk:**

Gazel 126

Mısra: 8

Ufuklar, her yer, etraf, bütün çevre.

Kā'be-cüyān dilā rehberre muhtāc olmaz
Yol açar onlara âfâk gönülden gönüle

2. **âfâk:**

Gazel 132

Mısra: 6

Ufuklar, her yer, etraf, bütün çevre.

Doğmaz mı sabāh-ı nūr-ı millet
Âfâk hemîşe tār olur mu

3. **āfāk:****Kaside 2**Mısra: **131***Ufuklar, her yer, etraf, bütün çevre.*

Kan dökerken dehr-i dün āfāk olurken fîre-gün
Sell-i seyf-i rezm için bilmem ne āfet bekleriz

āfāka:1. **āfāka:-a****Tesdis 1**Mısra: **21***Ufuklar, her yer, etraf, bütün çevre.*

Aks eder āfāka tā āvāze-i eyne'l-mefer
Şehlevendim kan döker canlar yakar eyler sefer

āfāka:1. **āfāka:-ı****Tahmis 6**Mısra: **6***Ufuklar, her yer, etraf, bütün çevre.*

Devlet-i vasla erip nâil-i 'umrân olayım
Âyet-i hüsüne āfākı inandır ne olur

āfāk-ı hayāl-âvere:1. **āfāk-ı hayāl-âvere:****Gazel 13**Mısra: **9**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Başboş hayaller âlemi.*

Nazar-endâz olan āfāk-ı hayāl-âvere elbet
Olur lîhsân gibi bir şâir-i bîdâr-ı tabî'at

āfāk-ı mahabbette:1. **āfāk-ı mahabbette:-te****Kaside 3**Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdâ ufuklarımda.

Sadrında bu mülkûn ne reîsim ne müdürim
Āfāk-ı mahabbette melâmetle şehîrim

āfāk-ı tarab-füzûnda:1. **āfāk-ı tarab-füzûnda:-da****Kaside 6**Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

Coşkunluk, sevinç ve şenlik arttıran ufuklar.

Āfāk-ı tarab-füzûnda çınlar
Āvāze-i vây vây-ı hamsi

āfāka tutar:1. **āfāka tutar:-(a)r****Kaside 7**Mısra: **8**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ufukları kaplamak, her yere yayılmak, her yerden duyulmak.*

Etrâfı sarar zemzeme-i nevbet-i Şâdî
Āfākı tutar çın çın-ı elhân-ı ma'ârif

āfākîleri:1. **āfākîleri:-ler, -i****Tahmis 9**Mısra: **6***Nefsin haricindeki âleme dair, nesnel.*

Neşveden ateşlenen neyler nevâdan geçtiler
Gösterip âyîne-i enfûsde āfākîleri

āfākına:1. **āfākına:-ı, -(n)a****Kaside 7**Mısra: **71***Ufuklar, her yer, etraf, bütün çevre.*

Açtın 'alem-i ma'rifet āfākına mülkûn
Uçtan uca peyveste-i keyvân-ı ma'ârif

āferin bādâ:1. **āferin bādâ:****Gazel 40**Mısra: **5**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Āferin olsun, tebrikler, bravo.*

Āferin bādâ ki âşık germ eder bâzâr-ı aşk
Bir dil-i süzân verir yüz bin gam-ı hicrân alır

âfet:**1. âfet:****Kaside 2**Mısra: **132***Büyük felaket, bela, musibet, yıkım.*

Kan dökerken dehr-i dün âfâk olurken fire-gün
Sell-i seyf-i rezm için bilmem ne âfet bekleriz

âfet-i cândır:**1. âfet-i cândır:-dır****Rûbai 16**Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Can belası, felaketi.

Cehl âfet-i cândır ana kurbân etme
Bîgâne-i cânâne-i 'irfân etme

âfet-i dünyâ vü dîn:**1. âfet-i dünyâ vü dîn:****Kıt'a 14**Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Dünya ve dîn belası, felaketi.

Bulmuş gönül cezâsını dünyâ vü âhiret
Bir gamze âh âfet-i dünyâ vü dîn imiş

âfet-i takat-güzâr-ı hüsn ü 'aşk:**1. âfet-i takat-güzâr-ı hüsn ü 'aşk:****Gazel 77**Mısra: **10**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Aşkı ve güzelliği ile güçsüz, takatsız bırakan güzel (sevgili).*

Bir melektir sevdiğim İhsân ki olmuş tâ ezel
Her cihetden âfet-i takat-güzâr-ı hüsn ü 'aşk

âfetin:**1. âfetin:-in****Gazel 12**Mısra: **5***Aklı baştan alan güzel, sevgili.*

Destinde yoksa dâmeni bir âfetin çi-süd
İster çık âsumânlara arş-ı berîni öp

âfetler:**1. âfetler:-ler****Tesdis 1**Mısra: **26***Musibet, bela, felaket.*

Bin bahâr-ı şevk olur bir şîvesinden cilve-ger
Fitneler şûrişler âfetler pey-ender-pey gider

âfet-nümâ:**1. âfet-nümâ:****Tahmis 7**Mısra: **2***Bela, musibet gösteren.*

Safâ bir dürlü gam bir dürlüdür gam-hâr bir dürlü
Dem-i ikbâl olur âfet-nümâ idbâr bir dürlü

afilli güzeliz:**1. affili güzeliz:-iz****Diğer 1**Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Gösterişli, çalınalı güzel.

Sen Koroğlu isen biz Çamlıbeliz
Affili güzeliz devrâncasına

âfitâb-ı havât:**1. âfitâb-ı havât:****Gazel 14**Mısra: **8**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hayatın güneşi. II Mutluluk, talihli olma.*

Doğar mı âlem-i diğerde nerde bilmem ki
Açılmamış bana bir yüzden âfitâb-ı havât

âfitâb-ı 'işvenin:**1. âfitâb-ı 'işvenin:-n, -in****Gazel 87**Mısra: **3**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İşveli, cilveli güzel sevgili.*

Gözlerinden feyz alıp bir âfitâb-ı 'işvenin
Sînesinden inkişâf etmiş yanar tâbende gül

âfitâb-ı kerem:**1. âfitâb-ı kerem:****Kaside 1**Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

İyilik, merhamet güneşi.

Sen âfitâb-ı kerem ma'den-i mürüvvetsin
Şeffî'-i rûz-ı cezâsın şeffî'-i rûz-ı cezâ

'afv et:**1. 'afv et:****Kaside 7**Mısra: **119**

Kelime Tipi: -

Affettmek, bağışlamak, mazur görmek.

Noksânımı 'afv et ki budur şân-ı vekâlet
Ey şânlı vekîl ebedî şân-ı ma'ârif

afv ettirebilsem:**1. afv ettirebilsem:-se, -m****Tahmîs 5**Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

Günahı, suçu veya kusuru bağışlanmak.

Afv ettirebilsem de dilin baht-ı siyâhın
Çeşmânının öğrensem o kâfirce nigâhın

âgâh evlemez:**1. âgâh evlemez:-mez****Gazel 40**Mısra: **9**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Haberdar etmek, haberli kılmak.*

Âşık-ı bîdâr-baht agyârı âgâh evlemez
Yâri şekker-hâb olurken büsesin pinhân alır

ağalarla:**1. ağalarla:-lar, -la****Diğer 1**Mısra: **149***Sözü geçen, varlıklı, hatırı sayılan kimse.*

Baktık ağalarla çıkışmak olmaz
Dedik ki sohbe asla doyulmaz

ağardı:**1. ağardı:-dı****Gazel 10**Mısra: **8***Ağarmak, solmak, aklaşmak.*

Belâ-yı aşk-ı civânânla ihtiyâr oldum
Gönül kocalmadı ammâ ağardı müy-ı şebâb

2. ağardı:-(a)r, -dı**Gazel 163**Mısra: **12***Ağarmak, solmak, aklaşmak.*

sîntenle ne var seyr-i mâhtâb etsem
Ağardı müy-ı siyâhım keten keten diyerek

âgâ-yı hamsi:**1. âgâ-yı hamsi:****Kaside 6**Mısra: **154**

Kelime Tipi: -

Hamsi beyi, ağası.

Bir şanlı 'arüsedir nişanlı
Dâmâd olacak âgâ-yı hamsi

âgâzelenirmiş:**1. âgâzelenirmiş:-ir, -miş****Gazel 64**Mısra: **1***Feryat etmeye, ağlayıp inlemeye başlamak..*

Bülbül-i tab'ı ki âvâzeye âgâzelenirmiş
Andelibân-ı çemen reşk eder âvâzelenirmiş

ağladı:**1. ağladı:-dı****Kıt'a 12**Mısra: **1***Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.*

Cânân temâyül etti de sinemde ağladı
Bülbül çemende konu perişân ney üstüne

ağlama:

1. **ağlama:-ma****Kıt'a 8**

Mısra: 3

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Ağlatırsın beni sen ağlama dersin yine sen
Sen edersin bu kadar mihneti icād gönül

ağlamak:1. **ağlamak:-mak****Kıt'a 23**

Mısra: 1

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Ağlamak gülmek diler seyreyleyen İstanbul
Tâli'-i pür-nekbet-i peydâ vü nâ-peydâsını

ağlamaz:1. **ağlamaz:-maz****Gazel 40**

Mısra: 15

Üzüntü, acı gibi sebeplerden dolayı gözyaşı dökmek.

Ağlamaz tâ rüz-ı haşr İhsân o sermest-i neşât
Dest-i sâkîden ki bir şeb sāgar-ı handân alır

2. **ağlamaz:-maz****Şarkı 1**

Mısra: 13

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Bu muhrık derde dermân ağlamaz mı
Tesellî-cüy-ı efgân ağlamaz mı

3. **ağlamaz:-maz****Şarkı 1**

Mısra: 14

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Bu muhrık derde dermân ağlamaz mı
Tesellî-cüy-ı efgân ağlamaz mı

4. **ağlamaz:-maz****Şarkı 1**

Mısra: 15

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Boyun bükmez mi hicrân ağlamaz mı
Yefim oldum bugün boynum büküldü

ağlamışlardır:1. **ağlamışlardır:-mış, -lar, -dır****Gazel 44**

Mısra: 4

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Safâ-yı vashı firkat sürü mâtemdir eder ta'kîb
Gülenler çok zaman hüsrâna düşmüş ağlamışlardır

ağlar:1. **ağlar:-r****Gazel 2**

Mısra: 4

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Bilmem zalâm-ı şâmı nasîb-i ezel midir
Ağlar sevâd-ı bahtıma bir zühreden ziyâ

2. **ağlar:-r****Gazel 2**

Mısra: 4

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Bilmem zalâm-ı şâmı nasîb-i ezel midir
Ağlar sevâd-ı bahtıma bir zühreden ziyâ

3. **ağlar:-lar****Gazel 8**

Mısra: 9

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Yalvarır âh ederek durmayıp ağlar İhsân
Dil-i bîçâreye bilmem ki ne hâl oldu bu şeb

4. **ağlar:-r****Gazel 20**

Mısra: 9

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Sîmâ-yı hakikat bana her vech ile ağlar
Güldürse biraz güldürür efsâne-i ümmîd

5. ağlar:-r

Gazel 25

Mısra: 2

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Akarak gönlümü dağlar dereler

Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

6. ağlar:-r

Gazel 25

Mısra: 10

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Hasta-i rüha şifâ yok İhsân

Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

7. ağlar:-r

Gazel 36

Mısra: 5

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Nâtıkam bülbülü ağlar güler ol gülbün-i nâz

Jâle görmüş leb-i gül-gonca-i hāmüş açılır

8. ağlar:-r

Gazel 102

Mısra: 4

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Miyân-ı bezme döküp mâcerâ-yı hüsrâmı

Fırâk-ı sâğara ağlar sebû hâzîn hâzîn

9. ağlar:-r

Gazel 109

Mısra: 1

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Bülbülleri ağlar bu yerin güllere karşı

Pür-işve güler gülleri bülbüllere karşı

10. ağlar:-r

Gazel 135

Mısra: 7

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Yanıp ağlar idi bu hâl-i perîşânıma

Âşinâ eyleseler düşmen-i bîgânemizi

11. ağlar:-r

Muhammes 2

Mısra: 6

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Gelmiş zuhûra sûret-i rehberde rehzenim

Ağlar düşen muhîtime bir zıll-i pür-elem

12. ağlar:-r

Tahmis 8

Mısra: 1

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Yetim olmuş bükülmüş boynu ümmet bî-nevâ ağlar

Ser-â-ser memleket millet olur mâtem-serâ ağlar

13. ağlar:-r

Tahmis 8

Mısra: 2

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Yetim olmuş bükülmüş boynu ümmet bî-nevâ ağlar

Ser-â-ser memleket millet olur mâtem-serâ ağlar

14. ağlar:-r

Tahmis 8

Mısra: 3

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Ėam ağlar matem ağlar yâd ağlar âşinâ ağlar

Kırılmış keşî-i ümmîd-i millet nâhüdâ ağlar

15. ağlar:-r

Tahmis 8

Mısra: 3

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Ėam ağlar matem ağlar yâd ağlar âşinâ ağlar

Kırılmış keşî-i ümmîd-i millet nâhüdâ ağlar

16. ağlar:-r

Tahmis 8

Mısra: 3

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Ġam aġlar matem aġlar yād aġlar āšinā aġlar
Kırılmış keştī-i ümmīd-i millet nāḥudā aġlar

17. **aġlar:-r**

Tahmis 8

Mısra: 3

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Ġam aġlar matem aġlar yād aġlar āšinā aġlar
Kırılmış keştī-i ümmīd-i millet nāḥudā aġlar

18. **aġlar:-r**

Tahmis 8

Mısra: 4

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Ġam aġlar matem aġlar yād aġlar āšinā aġlar
Kırılmış keştī-i ümmīd-i millet nāḥudā aġlar

19. **aġlar:-r**

Tahmis 8

Mısra: 5

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Deġil keştī-nişin ü nāḥūdī belki Ḥudā aġlar
Sükün bulmaz mı yā Rab bir zaman dinmez mi
hengāme

20. **aġlar:-r**

Tahmis 8

Mısra: 10

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Yine bilmem ne ḥāl olmuş diyār-ı zār-ı islāma
Yerinden sarsılır ‘arş-ı Ḥudā dest-i du ‘ā aġlar

aġlarım:

1. **aġlarım:-r, -ım**

Gazel 25

Mısra: 2

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Akarak gönlümü daġlar dereler

Aġlarım şimdi ben aġlar dereler

2. **aġlarım:-r, -ım**

Gazel 25

Mısra: 10

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Hasta-i rūha şifā yok İhsān

Aġlarım şimdi ben aġlar dereler

3. **aġlarım:-r, -ım**

Gazel 124

Mısra: 12

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Gönlüde gözleri var hātıramda sözleri var

Bakar da aġlarım İhsān bu yādigārlara

4. **aġlarım:-r, -ım**

Gazel 136

Mısra: 2

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Ömrümün peyveste zehr ettim de zevk eyyāmını

Derde düştüm aġlarım āh ettim andım nāmını

5. **aġlarım:-r, -ım**

Gazel 169

Mısra: 9

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

İhsān ümīd-i lutf-ı visāl eyler aġlarım

‘Āşıkların terānesi hep āh ü vāh olur

aġlarız:

1. **aġlarız:-r, -ız**

Tahmis 7

Mısra: 12

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Ġarībiz bī-nevāyız şā‘ir-i bergeşte-sāmānız

Demādem aġlarız me’nūs-i ġam me’luf-i hicrānız

aġlarken:

1. **aġlarken:-r, -ken**

Kıt’a 21

Mısra: 1

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Güler mi çehresi mülkün şebâbı ağlarken
Enîn-i millet-i mazlûmedir enîn-i şebâb

ağlatır:

1. **ağlatır:-t, -(i)r**

Gazel 87

Mısra: 7

Ağlamasına sebep vermek, üzmek, kederlendirmek.

Âşıkın gâh ağlatır geh güldürür ol verd-i nâz
Her nigeh bir tîg her hiddet belâ her hande gül

ağlatırsın:

1. **ağlatırsın:-t, -(i)r, -sın**

Kıt'a 8

Mısra: 3

Ağlamasına sebep vermek, üzmek, kederlendirmek.

Ağlatırsın beni sen ağlama dersin yine sen
Sen edersin bu kadar mihneti icâd gönül

ağlatma:

1. **ağlatma:-t, -ma**

Muhammes 1

Mısra: 4

Ağlatmasına sebep vermek, üzmek, kederlendirmek.

Bağlatma o gîsü-yı siyehkâre efendim
Ağlatma yazık etme dil âvâre efendim

2. **ağlatma:-t, -ma**

Muhammes 1

Mısra: 12

Ağlamasına sebep vermek, üzmek, kederlendirmek.

Bülbülleri nâlede eder gonca çiçeksin
Âşıkları ağlatma cezâsın çekeceksin

ağlayan:

1. **ağlayan:-y, -an**

Gazel 96

Mısra: 16

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Nedîm-i rûhumu sordukça çağlayanlardan
Harâbelerde yefîmâne ağlayan buldum

2. **ağlayan:-y, -an**

Gazel 119

Mısra: 2

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Güldürmemiş olsan da bu giryânı unutma
Arkanda düşüp ağlayan efgânı unutma

3. **ağlayan:-y, -an**

Gazel 123

Mısra: 4

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Bir felâket-dîde halkın eşk-i hûn-efşânıdır
Bir perîşân yurda bak bir ağlayan ırmaklara

4. **ağlayan:-y, -an**

Gazel 127

Mısra: 9

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Yavru bir kuştur ağlayan rûhum
Âşkın çirpınır tuzağında

5. **ağlayan:-y, -an**

Tahmis 8

Mısra: 27

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Sürüp dergâha yüzler ağlayan el bağlayan islâm
Gelir feryâd ü istimdâda mâtem çağlayan islâm

ağlayıp:

1. **ağlayıp:-y, -ıp**

Şarkı 1

Mısra: 1

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Neden yâr ağlayıp ağıyâr güldü
Yefîm oldum bugün boynum büküldü

ağlıyor:

1. **ağlıyor:-yor****Gazel 1**

Mısra: 16

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Vatan denen o mübarek diyâr-ı ma'mûrun
Harâbesinde bugün ağlıyor mezârı bana

2. **ağlıyor:-yor****Rûbai 27**

Mısra: 2

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Olmaz mı safâ bezmine peyveste gönül
Hicrân döseğinde ağlıyor hasta gönül

3. **ağlıyor:-(i)yor****Şarkı 9**

Mısra: 5

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Ağlıyor günlerim ey sevgili sensiz geçiyor
Bu karanlıkta gönülsüz yapayalnız geçiyor

ağlıyorum:1. **ağlıyorum:-yor, -um****Gazel 93**

Mısra: 1

Üzüntü, acı gibi sebeplerden gözyaşı dökmek.

Leyâl içinde nihân bir hayâle ağlıyorum
Zevâle mâil olan bir hilâle ağlıyorum

agnâm:1. **agnâm:****Kıt'a 65**

Mısra: 21

Koyunlar, keçiler.

'Âtîfet gördüğünü pîr-i büberden agnâm
Duyarak geldi tuz ekmekle mübarek-bâde

agnâm-ı safâyı:1. **agnâm-ı safâyı:-(y)ı****Kaside 6**

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Gönül şenliği, huzur koyunları.

Agnâm-ı safâyı da'vet eyler
Çak çak öterek derâ-yi hamsi

agrâz:1. **agrâz:****Gazel 67**

Mısra: 10

Maksatlar, amaçlar, niyetler.

İhlâs için ebnâ-yı zamân etmede i'râz
Agrâz u riyâ hâmil olur mâder-i ihlâs

âgûş açılır:1. **âgûş açılır:-(i)l, -(i)r-ır****Gazel 36**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kucak açmak, sığınacak yer vermek.*

Şeb-i vuslatta ki gözler süzülür dūş açılır
Çeker ol meh-veşi cân halvete âgûş açılır

âgûşa:1. **âgûşa:-a****Gazel 112**

Mısra: 11

Kucak.

Bir hâle olsam ol mâhı bir şeb âgûşa alsam
Devrâna İhsan sermest-i vuslat denmez mi yâhû

âgûş-ı sehharında:1. **âgûş-ı sehharında:-ı, -n, -da****Gazel 5**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Büyükcülerin kucağında.

Bulur üftâdeler âgûş-ı sehharında bin sûret
Perî peykerlerin âyîne-i teshîridir sevdâ

âgûş-ı vatanda:1. **âgûş-ı vatanda:-da****Rûbai 17**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Vatanın kucağında.

Âvâre gezen o nâ-şekûbiz şimdi
 Âgûş-ı vatanda hep ğarîbiz şimdi

âgûş-ı vuslatta:

1. **âgûş-ı vuslatta:-ta**

Tahmis 3

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın kucağı.

Döner raksân u hayrân şevki gör sahn-ı mahabbette
 Sebû zânûde sâgar elde yâr âgûş-ı vuslatta

âgûş-ı yâr:

1. **âgûş-ı yâr:**

Gazel 60

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin kucağı, himayesi.

Pîr-i bahâr aşkı gör oldu hem âgûş-ı yâr
 Reşk-i kıyâmü'ş-şebâb eyledi merdâne dans

âgûşuna:

1. **âgûşuna:-un, -a**

Gazel 80

Mısra: 7

Kucak.

Hemân âgûşuna çek yârı ko yansın agyâr
 Çekilip bir yana zevk-i mey-i nûşineye bak

2. **âgûşuna:-u, -n, -a**

Gazel 144

Mısra: 7

Kucak.

Almamış sen gibi âgûşuna bir şem'-i murâd
 Dil-i süzândaki fânûs bu fânûs olalı

agyâr:

1. **agyâr:**

Gazel 80

Mısra: 7

Rakipler, düşmanlar, yabancılar.

Hemân âgûşuna çek yârı ko yansın agyâr
 Çekilip bir yana zevk-i mey-i nûşineye bak

2. **agyâr:**

Gazel 121

Mısra: 7

Rakipler, düşmanlar, yabancılar.

Ben yâri bulup vuslatı germ eyledim agyâr
 Bahtım gibi yansın yine nâr-ı hasediyle

3. **agyâr:**

Gazel 149

Mısra: 10

Rakipler, düşmanlar, yabancılar.

Dâhîler enîsim bana meh-rûlar olur yâr
 Takdîr edemez kıymet-i ulviyyemi agyâr

4. **agyâr:**

Kaside 6

Mısra: 17

Rakipler, düşmanlar, yabancılar.

Nî'met-çeş-i hân-ı lutfu agyâr
 Ben subhâ-keş-i hecâ-yi hamsi

5. **agyâr:**

Kıt'a 14

Mısra: 2

Rakipler, düşmanlar, yabancılar.

Her dem nigâhı 'âşîka çîn-i cebîn iken
 Ağyâr o cepheden yine gül-bûse-çîn imiş

6. **agyâr:**

Şarkı 1

Mısra: 1

Rakipler, düşmanlar, yabancılar.

Neden yâr ağlayıp agyâr güldü
 Yefîm oldum bugün boynum büküldü

7. agyār:

Tahmīs 4

Mısra: 13

Rakipler, düşmanlar, yabancılar.

Koymayıp bir dem beni agyār o gül-ruhsār ile
Olmadı tenhāca bir işret çemende yār ile

8. agyār:

Tahmīs 7

Mısra: 3

Rakipler, düşmanlar, yabancılar.

Vefā düşmen çhibbā-yı zaman agyār bir dürlü
Zamān bir dürlü ben bir dürlü vaz'-ı yār bir dürlü

agyārdan:

1. agyārdan:-dan

Kıt'a 9

Mısra: 3

Rakipler, düşmanlar, yabancılar.

Değil bigāneden agyārdan yā vehm-i ferdādan
Benim çektiklerim cevri-āşinā bir yārdandır hep

agyāre:

1. agyāre:-e

Gazel 72

Mısra: 3

Yabancılar, başkaları, dost olmayanlar.

Etti aşıkları agyāre fedā
Olsun ol mā-hasal-ı ömrüm sag

2. agyāre:-e

Gazel 109

Mısra: 6

Yabancılar, başkaları, dost olmayanlar.

Üftādene yār olmadın ey nahl-i melāhat
Agyāre olan bunca temāyüllere karşı

3. agyāre:-e

Gazel 114

Mısra: 9

Yabancılar, başkaları, dost olmayanlar.

Etmış temāyül agyāre hayfā
Şeh beyt-i sevdā almış imāle

4. agyāre:-e

Gazel 128

Mısra: 2

Yabancılar, başkaları, dost olmayanlar.

Verirken nakd-i cānım vermemiş bir cān-figen buse
Varıp agyāre kılmış rāyegān ol sīm-ten buse

5. agyāre:-e

Kaside 6

Mısra: 36

Yabancılar, başkaları, dost olmayanlar.

Ben sīh-i taḥassüründe biryān
Agyāre de çatlamā-yı ḥamsi

6. agyāre:-e

Kaside 7

Mısra: 94

Yabancılar, başkaları, dost olmayanlar.

Zehrābe-i ḥirmān içirirken bana her dem
Agyāre sunar mey dolu fincān-ı ma'ārif

agyār:

1. agyār:-ı

Gazel 40

Mısra: 9

Yabancılar, başkaları, dost olmayanlar.

Āşık-ı bīdār-baht agyārı āgāh eylemez
Yārı şekker-hāb olurken büsesin pinhān alır

2. agyār:-ı

Gazel 99

Mısra: 5

Yabancılar, başkaları, dost olmayanlar.

Bir füsün et uyut agyārı hemān ey meh-i nāz
Bize gel bir gece bir halvet-i āb eyleyelim

agyār-ı zaman:

1. agyār-ı zaman:

Gazel 32

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Devrin rakipleri, düşmanları, kötütleri.*

Yār bī-insāf agyār-ı zaman pūr-i 'tisāf
Şiše-i kalbim rakik ü sâf-ı sehlü'l-inkisâr

agyārın:

1. agyārın:-ın

Gazel 125

Mısra: 3

Gayrılar, başkaları, rakipler.

Hem derti yatur yārın hem ta'nesi agyārın
Bilsen ne elemeler var bîçâre gönüllerde

ağzına:

1. ağzına:-ı, -n, -a

Gazel 156

Mısra: 7

Ağız.

Kārîlerinin ağzına her herzeyi tıktın
Yazmaktan usandın sanırım sen bile bıktın

âh:

1. âh:

Gazel 8

Mısra: 9

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Yalvarır âh ederek durmayıp ağlar İhsân
Dil-i bîçâreye bilmem ki ne hâl oldu bu şeb

2. âh:

Gazel 26

Mısra: 3

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Yine âşîyân-ı sa'âdetin o hezârı nerde uçar ki âh
Ele şâikâne öter durur bana karşı hâli figân olur

3. âh:

Gazel 40

Mısra: 11

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Bin niyâz eyler de bir âh eylemekten korkarım
Tıfl-ı nâzım tâzedir pek âh alır efgân alır

4. âh:

Gazel 41

Mısra: 3

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Âh el-amân bu şîve-i cânândan el-amân
Birkaç piyâle bâde çeker sonra râm olur

5. âh:

Gazel 46

Mısra: 1

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Rebâb-ı aşk u mahabbette âh firkat var
Sen olmayınca diyâr-ı vatanda gurbet var

6. âh:

Gazel 46

Mısra: 9

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Bileydim âh o güzel mâil-i visâl midir
Bu sırâ dâir o gözlerde bir işâret var

7. âh:

Gazel 51

Mısra: 9

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Bugün benimle öpüşmezsen âh öpüşmez isen
Seninle belki yarın âh-ı inkisâr öpüşür

8. âh:

Gazel 53

Mısra: 2

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Ezel humârına olmuş duçar gözleriniz
Süzülmüş âh o duçar-ı humâr gözleriniz

9. âh:

Gazel 58

Mısra: 3

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Bilseydik āh çok mu büyükmüş günahımız
Her dem cemāl-i yāre nigāh etmiyor muyuz

10. āh:

Gazel 58

Mısra: 5

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Āh eyleyen visāline şâyân olurmuş āh
Ey şāh-ı işve biz dahī āh etmiyor muyuz

11. āh:

Gazel 58

Mısra: 5

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Āh eyleyen visāline şâyân olurmuş āh
Ey şāh-ı işve biz dahī āh etmiyor muyuz

12. āh:

Gazel 63

Mısra: 7

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Gönül mehoûr olup dîdār-ı cānān-ı vatandan āh
Vatan yād elde kalmış dilde bir yād-ı vatan kalmış

13. āh:

Gazel 70

Mısra: 9

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Ey kalem tercümān-ı āh isen āh
Olur İhsān için nevā melhûz

14. āh:

Gazel 78

Mısra: 10

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Bu kühen kubbede İhsān edilen feryādın
Āh mahsülû de feryād ise feryāda yazık

15. āh:

Gazel 84

Mısra: 10

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

Hedef olmuş yine peykânına cevrin İhsān
İşlemiş cāna kadar āh o güzel gamzelerin

16. āh:

Gazel 90

Mısra: 8

"Ah!" üzüntü, feryat bildiren ünlem.

A bî-amān sakın enîn-i inkisār-ı sîneden
Gönüldür āh kırdığım senin sifāl-i mâ değıl

āh alır:

1. āh alır:-ır

Gazel 40

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birinin bedduasını almak.

Bin niyāz eyler de bir āh eylemekten korkarım
Tıfl-ı nāzım tazedir pek āh alır efgān alır

āh eder:

1. āh eder:-(e)r

Tahmis 8

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Feryat etmek, üzülmek, inlemek.

Tarab-gāh-ı vatan bir maşşer-i süzāna dönmüştür
Bu gülşenden geçerken āh eder bād-ı sabā ağılar

āh edersin:

1. āh edersin:-er, -sin

Gazel 85

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Hezār isen bir terennüm et bak bahar gelmiş nedir bu
hālîn
Ümîdi yanmış vatan mısın ey gönül ne süzişli āh
edersin

āh etmem:

1. āh etmem:-me, -m

Şarkı 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Bir nefes âh etmem âh-ı inkisâr olsam da ben
Şemme vermem saçlarından rüzgâr olsam da ben

âh etmeyelim:

1. **âh etmeyelim:** -me, -(y)e, -lim

Kıt'a 19

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Feryat etmek, inlemek.

Ma'zûruz efendim sana dil-beste-i 'aşkız
Bîtab-ı maḥabbet kalıp âh etmeyelim mi

âh etmiyor:

1. **âh etmiyor:** -me, -yor-mi, -yor

Gazel 58

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Feryat etmek, inlemek.

Âh eyleyen visâline şâyân olurmuş âh
Ey şâh-ı işve biz dahî âh etmiyor muyuz

âh ettim:

1. **âh ettim:** -ti, -m

Gazel 136

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Ömrümün peyveste zehr ettim de zevk eyyâmını
Derde düştüm ağlarım âh ettim andım nâmını

âh evleyemem:

1. **âh evleyemem:** -(y)e, -me, -m

Rûbai 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Bir âfet-i cân kırdı gönül cāmını âh
Âh evleyemem şimdi enñim çıkmaz

âh ü vâh:

1. **âh ü vâh:**

Kıt'a 59

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ah vah etme, inleme, sızlanma.

Bozmadık bir an bu bendergâhda istîfî biz
Yoksa bir ḥüsrân için bin âh ü vâh eksik değil

âh ü vâh olur:

1. **âh ü vâh olur:** -(u)r

Gazel 169

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ah vâh, inleyip sızlanma hâlinde olma.

İḥsân ümîd-i lutf-ı visâl eyler ağlarım
'Âşıkların terânesi hep âh ü vâh olur

âh ü vâha:

1. **âh ü vâha:** -a

Gazel 103

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İnleme, sızlanma.

Olmadan bir zaman refâha vatan
Vatanım oldu âh ü vâha vatan

âh ü zâr ile:

1. **âh ü zâr ile:**

Tahmis 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ağlama ve feryat etme şeklinde.

Görmedim dîdârı hayfâ dîde-i bîdâr ile
Geçti 'ömrüm küşe-i miḥnette âh ü zâr ile

âh ü zâra:

1. **âh ü zâra:** -a

Tahmis 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Âh etme ve ağlama, inleme.

Git ey nesîm-i perrân git yurduma haber ver
Artık taḥammülüm yok ḡurbette âh ü zâra

âh ü zârı:

1. **āh ü zārı:-ı****Gazel 1**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ağlama ve inleme.

Hudā-yı nāz u niyaz eylemiş nasīb-i ezel
Kemāl-i işveyi dildāre, āh ü zārı bana

āh ü zārlara:1. **āh ü zārlara:-lar, -a****Gazel 124**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Âh edip inleme.*

Vücūdu âşıkının döndü āh ü zārlara
Hevā-yı zūlfē uyup düştü rüzgārlara

āha:1. **āha:-a****Gazel 22**

Mısra: 9

Feryat, inleme.

Vermeyiz āha biz mecāl İhsān
Belki dildāre bir serāre gider

ahbāb:1. **ahbāb:****Gazel 3**

Mısra: 5

Sevilenler, dostlar.

Ahbāb ona derler mi ki ahvālī bilirken
Eyler yine hācātını merhūn-ı temennā

2. **ahbāb:****Gazel 137**

Mısra: 6

*Kendisiyle yakın ilişki kurulup sevilen, sayılan kimse,
dost.*

Yārān-ı devrin ipliği bāzāra çıktı hep
Hem-hāl ü gam-kūsār olur ahabb kalmadı

ahbāb elinde:1. **ahbāb elinde:-i, -n, -de****Muhammes 2**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dost, tamdık eli.

Ahbāb elinde yandı harāb oldu gülşenim
Nekbet- sarāy u büm u gurāb oldu meskenim

ahd ü karār:1. **ahd ü karār:****Diğer 1**

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Söz, yemin ve kesin hüküm.

Takarrür eyledi leyle-i vuslat
Ahd ü karār üzre peymāncasına

ahdimiz:1. **ahdimiz:-imiz****Gazel 57**

Mısra: 8

Yemin,söz.

Yāre cān yakma dedik hışm ile yan yan bakarak
Ahdimiz var dedi cān mülkünü tārāc ederiz

āhdır:1. **āhdır:-dır****Muhammes 2**

Mısra: 7

İnleme, feryat.

Lāyık değil mi ömrüme bir āhdır desem
Bilmem ne yapsam olmaya āzāde-i sitem

āheng-i 'arüz:1. **āheng-i 'arüz:****Kaside 5**

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Aruz vezninin āhengi, uyumu.

Bu ne bir nesr-i hecādır ne de āheng-i 'arüz
Dest-i sibyānda figān eyleyen ozandır bu

âheng-i âşıkâne:**1. âheng-i âşıkâne:****Gazel 74**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Âşığa yaraşır bir biçimde uyum.*

Âheng-i âşıkâne edā neş'e reng ü bû
Bir yerdeyiz ki nâz ü niyâz etmiş i'tilâf

âheng-i mahabbet:**1. âheng-i mahabbet:****Rûbai 4**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk, sevda ezgisi.

Pür-hande terâneler hāmûş oldu bütün
Güşumda bir âheng-i mahabbet kaldı

âheng-i tabî'attan:**1. âheng-i tabî'attan: -tan****Gazel 89**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Doğanın uyumu.*

Reng ü âheng-i tabî'attan olur mülhem gönül
Gülsitân-ı aşka düşmüş katre-i şebnem gönül

âheng-i terennüm:**1. âheng-i terennüm:****Gazel 75**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade***(Kuş için) Şakıma ezgisi, nağmesi.*

Verinde bu gülzârın bir şemme tebessüm yok
Dembeste bütün kuşlar âheng-i terennüm yok

âheng-i zîr ü bemde:**1. âheng-i zîr ü bemde: -de****Tahmis 10**

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Tambur vb. sazların en kalın ve en ince sesi veren tellerinin oluşturduğu ahenk.*

Gördükçe şekl-i hicrân âyine-i sitemde
Feryâdlar duyardım âheng-i zîr ü bemde

âhengine:**1. âhengine: -i, -(n)e****Rûbai 27**

Mısra: 3

Ezgi, nağme, sedâ.

Âhengine bak tarz-ı nev îcâd etmiş
Sâzende gönül güfte gönül beste gönül

âhenk:**1. âhenk:****Gazel 25**

Mısra: 8

Uyum.

Besteler âhımı nālân nālân
Akar âhenk ile çağlar dereler

âheste:**1. âheste:****Gazel 23**

Mısra: 10

Ağır ağır, yavaş bir biçimde.

İhtiyâr ile değil bezm-i mahabbet dönüşü
Dil-i biçâre şitâbân gider âheste gelir

âheste-rev:**1. âheste-rev:****Kıt'a 67**

Mısra: 3

Âheste gidişli, acele etmeden, yavaş yavaş giden.

Goncalar ekşâde-leb sular akar âheste-rev
Nağmeler tutmakta bûlbûller âzelhân mutribân

âh-gü:**1. âh-gü:****Gazel 102**

Mısra: 10

Feryat eden, inleyen.

O mâha âhımı îhsân getirmeyince sabâ
İle'l-ebed olurum âh-gü hâzîn hâzîn

āhı:1. **āhı:-ı****Gazel 125**

Mısra: 8

Feryat, inilti, hüzn.

Gösterme ayân yâ Rab ol mâha eder te'sîr
Bir āhı ki pinhândır sad-pâre gönüllerde

āh-ı 'arş-peymâdan:1. **āh-ı 'arş-peymâdan:-dan****Tahmis 1**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göğü ölçen feryat, inilti.

Doğar rûhu'l-kudûs yâdınla āh-ı 'arş-peymâdan
Sezâdır şu'le-i hüsnünle ser-tâ-pâ adım olsa

āh-ı âşıkân:1. **āh-ı âşıkân:****Gazel 96**

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Âşıkların ahı.*

Vatan değil mi o cânân-ı sermedî-unvân
Neden bugün onu hem āh-ı âşıkân buldum

āh-ı 'âşıkân:1. **āh-ı 'âşıkân:****Tahmis 4**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Âşıkların feryâdı, iniltisi.

'Ukde çözdüm kâkülünden çıktı āh-ı 'âşıkân
Kalmasın sen kâfirin destinde bir tek müslümân

āh-ı âşıkâne:1. **āh-ı âşıkâne:****Gazel 38**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Âşk ile edilmiş âh, âşık olana yakışacak şekilde
edilen feryat, inilti.*

Ne cām-ı bâde-i devrân ne bir terâne döner
Bu bezm-i neş'ede hep āh-ı âşıkâne döner

āh-ı bedid:1. **āh-ı bedid:****Gazel 118**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Görünür olan âh, inilti.

Alâm-ı hayâtımdan bin āh-ı derûn İhsân
Toplansa mezarımda bir āh-ı bedid olsa

āh-ı bülend:1. **āh-ı bülend:****Gazel 88**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yüksek sesli ah, inilti, feryat.*

Durmayıp eyle tezellüm yine ey āh-ı bülend
Varak-ı bād-ı hazân ol reh-i cânâna dökül

āh-ı derûn:1. **āh-ı derûn:****Gazel 118**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönlün âhi, iniltisi.*

Alâm-ı hayâtımdan bin āh-ı derûn İhsân
Toplansa mezarımda bir āh-ı bedid olsa

āh-ı dil:1. **āh-ı dil:****Gazel 116**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönlün feryâdı.

Bir sâz-ı nev-i 'câzdan dem-sâz olurken āh-ı dil
Uymaz usûl-i devri bir devrin garîb âvâzına

āh-ı dil-i zârına:1. **āh-ı dil-i zârına:-ı, -n, -a****Gazel 59**

Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnleyen gönlün feryadı.

Dildār-ı cefā-pîşe hevādārına bakmaz
Dildādesinin āh-ı dil-i zārına bakmaz

āh-ı elemle:

1. **āh-ı elemle:-le**
Gazel 10
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kederden feryat etme.

Sirişk-i hecr ile āh-ı elemle hem-cereyān
Şifāb eder gibidir vasl-ı yāre cüy-ı şebāb

āh-ı inkisār:

1. **āh-ı inkisār:**
Gazel 51
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırgınlığın iniltisi.

Bugün benimle öpüşmezsen āh öpüşmez isen
Seninle belki yarın āh-ı inkisār öpüşür

2. **āh-ı inkisār:**
Gazel 142
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Kırgınlık iniltisi, feryadı.

Ne şehsuvār idi tepretti gitti eşheb-i nāzı
Piyādegāmı birer āh-ı inkisār ile geçti

āh-ı inkisār olsam:

1. **āh-ı inkisār olsam:-sa, -m**
Şarkı 10
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Kırgınlık iniltisi, feryadı olmak.

Bir nefes āh etmem āh-ı inkisār olsam da ben
Şemme vermeme saçlarından rüzgār olsam da ben

āh-ı tezallüm:

1. **āh-ı tezallüm:**
Gazel 75
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zulümden şikayet etme feryadı.

Bir turfa-nümā hey'et seyret bu nasıl maktel
Milyonca cināyet var bir āh-ı tezallüm yok

āh-ı yetimāne:

1. **āh-ı yetimāne:**
Gazel 1

Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Bir yetim gibi āh etme, inleme.

Cerihādār-ı cinān bir muhācirin İhsān
Dokundu āh-ı yetimāne inkisārı bana

aħillen:

1. **aħillen:**
Gazel 97
Mısra: 3
Sādık ve samimi dostlar.

Aħillen rehber oldum rāhzenlik resmi seyr ettim
Ehibbā-perver oldum her birinden bir sitem gördüm

āhum:

1. **āhum:-ım**
Gazel 108
Mısra: 11
Feryat, inilti, hüziin.

Āhum mı donup ruhunda kalmış
Hālin mi o şāhdāne çapkın

2. **āhum:-ım**
Kıt'a 3
Mısra: 2
Feryat, inilti, hüziin.

Da 'vā-yı 'aşk-ı pākin tenvīridir murādım
Eşkim nigāhum āhum her gāh şahidimdir

āhumda:

1. **āhumda:** *-ım, -da*
Gazel 66
 Mısra: 3
Feryat, inilti, hüzn.

SİNEMDE fūrūzān şevk āhumda ayān sevdā
 Āyīne-serāy āteş nālīnde rebāb āteş

āhumdan:

1. **āhumdan:** *-(i)m, -dan*
Diğer 1
 Mısra: 6
Feryat, inilti, hüzn.

Dedim hayrānının ey gül-i ra'nā
 Meşk alır āhumdan bülbül-i şeydā

āhumı:

1. **āhumı:** *-ım, -ı*
Gazel 25
 Mısra: 7
Feryat, inilti, hüzn.

Besteler āhumı nālān nālān
 Akar āhenk ile çağlar dereler

2. **āhumı:** *-ım, -ı*
Gazel 102

Mısra: 9
Feryat, inilti, hüzn.

O māha āhumı lḥsān getirmeyince sabā
 İle'l-ebed olurum āh-gū ḥazīn ḥazīn

āhur:

1. **āhur:**
Gazel 20
 Mısra: 5
Sonunda, nihayet.

Āhur göremez kendi de bir subh-ı münevver
 Şem' olsa da sūz-efken-i pervāne-i ümmīd

āhiri evveli:

1. **āhiri evveli:-i**
Kıt'a 66
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: -
Öncesi sonrası.

Okur ezberinden mütün-ı ḥukūk
 Bilinmez fakat āhiri evveli

āhirinden:

1. **āhirinden:-i, -n, -den**
Gazel 29
 Mısra: 3
Son, sonunda, nihayet.

Evvelinden pūr-figāndır āhirinden pūr-figān
 Ömrümüz bir gün figānlardan kalan bir yād olur

aḥkāmına:

1. **aḥkāmına:-ı, -(n)a**
Rübai 16
 Mısra: 3
Emirler, hükümler, kanunlar.

Fermān-berim aḥkāmına neylersen et
 Yā Rabb beni hem-sohbet-i nādān etme

aḥlākımız:

1. **aḥlākımız:-(i)mız**
Kaside 2
 Mısra: 127
İyi huylar, insanı manevi bakımdan yükselten iyi özellikler, faziletler.

Ḥāk-i iflās üzre düşmüş can verir aḥlākımız
 Hangi vicdandan rehā kimden fazīlet bekleriz

aḥmak:

1. **aḥmak:**
Gazel 162
 Mısra: 11
Anlayışsız, akli kıt kimse.

Dönüp ey herze-gū aḥmak yanılsan istesen bir hak
 Düşer matrūd olur magdūr olursun böyle kalmazsın

aḥmed:

1. **aḥmed:****Kaside 1**

Mısra: 39

"Pek çok methedilmiş, övülmüş kimse" anlamında olup Hz. Muhammed'in isimlerindendir.

Muḥammed Aḥmed ü Maḥmūd u Mustafā Muḥtār
Cemāl-i pākidir āyine-i cemāl-i Ḥudā

āhū:1. **āhū:****Gazel 112**

Mısra: 10

Gözlerinin güzelliği ile sevgili ile ilişkilendirilen
hayvan, ceylan.

Seyr eyle cānān mahmūr-ı sahbā meshūr-ı sevdā
Giysū-yı hoş-bū ebrūsü pūr-gū çeşmānī āhū

2. **āhū:****Gazel 116**

Mısra: 10

Gözlerinin güzelliği ile sevgili ile ilişkilendirilen
hayvan, ceylan.

Ankā-yı nāz u himmetim İhsān geçerken sidreden
Sayd oldun āhū gözlerin bir gamze-i gammāzına

āhū bakışın:1. **āhū bakışın:-ın****Muhammes 1**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İri ve güzel gözlerle bakma, nazar etme.

Olduk elem-i aşk ile biçäre efendim

Āhū bakışın hāl-i siyahın ruh-ı ālın

āhū gözleri:1. **āhū gözleri:-ler, -i****Diğer 1**

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Ceylan gözler. İl Sevgilimin ceylanın gözlerine
benzeyen güzel, iri ve siyah gözü.

Ey āhū gözleri sayyād-ı kulüb

Ayağın tetik al olursun mahcüb

āhūyu:1. **āhūyu:-y, -u****Gazel 59**

Mısra: 5

Gözlerinin güzelliği ile sevgili ile ilişkilendirilen
hayvan, ceylan.

Bir gözleri āhūyu temāşā eden enzār

İskenderin āyīnesi dīdārına bakmaz

aḥvāl:1. **aḥvāl:****Kıt'a 40**

Mısra: 4

Hāl, durum, vaziyet.

Āb-ı tensikat akıp çirkābı tathīr eylemez

Şimdilik aḥvāl efendim eski ḥammām eski tās

aḥvāl:1. **aḥvāl:-i****Gazel 3**

Mısra: 5

Hāl, durum, vaziyet.

Aḥbāb ona derler mi ki aḥvāl bilirken

Eyler yine hācātını merhūn-ı temennā

aḥvāl-i zamāndan:1. **aḥvāl-i zamāndan:-dan****Kaside 5**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Çağın durumları, vaziyetleri.

Biraz aḥvāl-i zamāndan da gerek bahsetsem

Kalem-i 'ucbe-ter-i safsata-gü'yandır bu

aḥvālim:1. **aḥvālim:-im****Rûbai 13**

Mısra: 2

Hāl, durum, vaziyet.

Ey şūḥ-ı cefā-pîşe aman pāmālim

Gittikçe garīb oldu benim aḥvālim

ahvālimiz:

1. **ahvālimiz:**-(i)miz

Kaside 2

Mısra: **139**

Hâl, durum, vaziyet.

Bir mu'ammā-yı veleh-zâdır bütün ahvālimiz
Vâkıf-ı remz-i mu'ammādan liyâkat bekleriz

ahvāline:

1. **ahvāline:**:-i, -(n)e

Kaside 3

Mısra: **8**

Hâl, durum, vaziyet.

Bilmem bana sorsan ne maḥal belde-i 'uṣṣāk
'Aşkın bütün ahvāline ammā ki ḥabîrim

ahyārında:

1. **ahyārında:**:-i, -n, -da

Tahmîs 7

Mısra: **19**

Hayırlı, iyi ve olgun kimseler.

Ne ebrārında yek-rengi ne ahyārında vahdet var
Bütün ebrār bir dürlü bütün ahyār bir dürlü

ahzân-ı dil-i zâra:

1. **ahzân-ı dil-i zâra:**:-a

Gazel 24

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ağlayan gönlün hüznüleri, kederleri.

Her dalgası bir levha-i sevdâyı eder yâd
Ahzân-ı dil-i zâra olur sine denizler

ak:

1. **ak:**

Gazel 145

Mısra: **1**

Duru, temiz.

Bir damla su ol gönlüme gel ak delikanlı
Bir damla sudan gönlümü yık yak delikanlı

a 'kâli:

1. **a 'kâli:**:-i

Kıt'a 66

Mısra: **8**

En akıllı.

Demosten misâli ḥitâbette ferd
Siyâsette devrin odur a 'kâli

a 'kal-i nâsâz diye da 'vâ-yı celî:

1. **a 'kal-i nâsâz diye da 'vâ-yı celî:**

Kıt'a 61

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Uygunsuz, aykırı akıllı adında meydanda olan bir mücadele.

Kays iken sâḥa-i iz'ânda bizim a 'kalımız
Bizde var a 'kal-i nâsâz diye da 'vâ-yı celî

a 'kalımız:

1. **a 'kalımız:**-(i)miz

Kıt'a 61

Mısra: **1**

Çok akıllı.

Kays iken sâḥa-i iz'ânda bizim a 'kalımız
Bizde var a 'kal-i nâsâz diye da 'vâ-yı celî

akar:

1. **akar:**:-ar

Gazel 7

Mısra: **4**

Meyletmek, yönelmek.

Var mâcerâyı gülşene cûy-ı revâna sor
Meylim benim akar sana ey dil-rübâ sana

2. **akar:**:-ar

Gazel 30

Mısra: **9**

Meyletmek, yönelmek.

Hırâm-ı kâmete her an derûnî meylim akar
Cinânda serve nigâh-ı temâyülüm yoktur

3. **akar:-ar****Gazel 25**

Mısra: 8

Dökülmek. II Bestenin âhenkle devam etmesi.

Besteler âhımı nālân nālân
Akar âhenk ile çağlar dereler

4. **akar:-(a)r****Gazel 102**

Mısra: 1

Akmak, dökülmek.

Âkar behişt-i hayâlimde cû hazîn hazîn
Hürâm-ı yâri eder cüst-cû hazîn hazîn

5. **akar:-(a)r****Gazel 105**

Mısra: 4

Akmak, dökülmek.

Sîne üryân zülf açıp dökükçe mir'ât üstüne
Nür akar âyineye her subh u şâm âyineden

6. **akar:-(a)r****Kıt'a 67**

Mısra: 3

Akmak, dökülmek.

Goncalar ekşâde-leb sular akar âheste-rev
Nağmeler tutmakta bülbüller gazelhân mutribân

7. **akar:-(a)r****Kıt'a 67**

Mısra: 3

Akmak, dökülmek.

Goncalar ekşâde-leb sular akar âheste-rev
Nağmeler tutmakta bülbüller gazelhân mutribân

8. **akar:-(a)r****Kıt'a 67**

Mısra: 3

Akmak, dökülmek.

Goncalar ügşâde-leb sular akar âheste-rev
Nağmeler tutmakta bülbüller gazelhân mutribân

9. **akar:-(a)r****Tahmis 3**

Mısra: 7

Akmak, dökülmek.

Akar divâne ser-cûlar terennüm-sâz olur murğân
Hürâmân serv-kadlerdir edenler cā-be-cā seyrân

10. **akar:-(a)r****Tahmis 6**

Mısra: 12

Akmak, dökülmek.

Neşve-i bezm-i ezelden beri peymâne çakar
Şu 'leden âb-ı bekâdır harem-i cāna akar

11. **akar:-(a)r****Tedis 1**

Mısra: 38

Akmak, dökülmek.

Yâr olur agyâr için sâkîlik eyler mey çakar
Sâgar-ı uşşâka ammâ hep mey-i zehrîn akar

akarak:1. **akarak:-arak****Gazel 25**

Mısra: 1

(Dere için) akmak, aşağıya doğru gitmek.

Akarak gönlümü dağlar dereler
Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

âkbaba:1. **âkbaba:****Gazel 157**

Mısra: 5

*İri ve yırtıcı bir kuş. II Hamâmîzâde İhsân'ın
yazılarının yer aldığı Akbaba dergisi.*

Ey âkbaba bâliyle uçan serçe-i hilkat
Mef'ûl ü mefâil ile ötmekse zerâfet

akdâh-ı mevlevî:

1. **akdāh-ı mevlevî:****Gazel 38**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Mevlevilik kadehleri.*

İdare eylese akdāh-ı mevlevî şühüm
Girer semā'a safādan şarābhāne döner

akdāh-ı pey-ā-peyden:1. **akdāh-ı pey-ā-peyden:-den****Tahmis 3**

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Birbiri arkasından gelen, birbiri ardınca kadehler.

Negam-kārān-ı sevdā dem tutarlar şöyle heyheyden
Saçılmış ruh-ı Cem etrāfa akdāh-ı pey-ā-peyden

ākabet:1. **ākabet:****Kıt'a 49**

Mısra: 3

Sonunda, nihâyet.

‘Ākıbet aldın nasīb el-hāsidi mahrūmdan
Sen çalarken zurna çıkmış toplamış el parsayı

ākabet-i inkisārdan:1. **ākabet-i inkisārdan:-dan****Gazel 35**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kırgınlığın, incinmenin sonu.*

Havf etmeyenler ākıbet-i inkisārdan
Mir'āt-ı kalb-i pākimi divāre çaldılar

akıp:1. **akıp:-ıp****Kıt'a 40**

Mısra: 3

Akmak, damlamak.

Āb-ı tensikat akıp çirkābı tathir eylemez
Şimdilik ahvāl efendim eski hāmmām eski tās

‘akl u iz ‘ān dağıtır zülfi perişandır:1. **‘akl u iz ‘ān dağıtır zülfi perişandır:-dır****Kaside 5**

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) dağıtmak, karışık saçları aklı ve anlayışı
dağıtır, karıştırır. Dağıtmak, sevgilinin saçlarını
savurmasını da ifade eder.*

‘Akl u iz ‘ān dağıtır zülfi perişandır bu
Gerden-i ‘āşık-ı bîçārede urğandır bu

‘akl u iz ‘āndan mu‘arrā:1. **‘akl u iz ‘āndan mu‘arrā:****Kıt'a 43**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Akl ve anlayıştan uzak.

‘Akl u iz ‘āndan mu‘arrā ‘ālemin
Bākil ü Mecnūn-vār zırlağı var

aklara:1. **aklara:-lar, -a****Gazel 123**

Mısra: 10

Beyaz renkli (saçlar).

Bümü gör tutmuş mekân fevk-i ser-i millette āh
Bak benim İhsān şu tāli‘ siz başımda aklara

akl-ı şerifin:1. **akl-ı şerifin:-in****Gazel 153**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şerefli, mübarek düşünce.

Tersim edemez fırçası ressam Münîfin
Pek anlayamaz zannederim akl-ı şerifin

aklımı çeldi:1. **aklımı çeldi:-di****Tahmis 11**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Baştan çıkarmak, ayartmak, aklına girmek.*

Hicrân acıdır dāmına düşmem diye kaçtım
Kaçtıkça hayâliyle gelip aklımı çeldi

aklımı oynatma:

1. **aklımı oynatma:** -ım, -i -ma

Gazel 145

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Çıldırmaq.

Dans etme yeter aklımı oynatma yerinden
Dansın reveransın yeter oynak delikanlı

aklın:

1. **aklın:** -ın

Gazel 151

Mısra: 1

Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us.

Gencîne-i pinhânına aklın kapatıldım
Sîm ü zer-i irfânla serâpâ donatıldım

2. **aklın:** -ın

Gazel 156

Mısra: 2

Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us.

Vaktiyle de zirzop sayılırdın şımarıktın
Noksan ki aklın biliriz eski kaçıktın

aklın sıra:

1. **aklın sıra:**

Gazel 157

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aklınca anlamında zarf.

Olmaz o kadar kutb-ı şimalîde bürüdet
Aklın sıra ettin kudemâ tarzına rağbet

aklınca:

1. **aklınca:** -ı, -n, -ca

Gazel 146

Mısra: 4

*Aklı sıra, sandığına göre, düşünişüne göre,
umduğuna göre.*

Şabb-i emred iken dün bugün olmuş da hat-âver
Aklınca diyor ben gibi bir şâ'ire berber

2. **aklınca:** -ı, -n, -ca

Gazel 156

Mısra: 6

*Aklı sıra, sandığına göre, düşünişüne göre,
umduğuna göre.*

Bed-mest değildin bu kadar ba'zen ayıktın
Aklınca kalenderliğe saptın bizi sıktın

aklın:

1. **aklın:** -ı, -n, -ı

Gazel 153

Mısra: 1

Akl, düşünme gücü.

İzhâr ediyor aklını her fikr-i za'îfin
Yıllar geçiyor çıkmadı bir şî'r-i zarîfin

akmada:

1. **akmada:** -ma, -da

Gazel 2

Mısra: 5

Damlamak, (gözyaşı) dökmek.

Göz yaşlarımla akmada rûh-ı revân gibi
Her dem'a bin niyâz ile bin râz-ı mâcerâ

akmaz:

1. **akmaz:** -maz

Muhammes 1

Mısra: 2

Meyletmek, gönül vermek.

Sevdik seni yol yok bunu izhâra efendim
Akmaz mı gönüldür bu o refâre efendim

akrân:

1. **akrân:**

Gazel 150

Mısra: 1

Denk, benzer, eş.

'Âlemde bugün varsa eğer nâzıma akrân
Gelsin ne durur işte açıktır ona meydân

akrāncasına:1. **akrāncasına:-casına****Diğer 1**Mısra: **148***Aynı yaşta olanlar, mevki ve rütbe durumları birbirine uygun olanlar, emsal.*

Bu işe yār ile aḡyār da şaştı
Sohbete gelmişiz akrāncasına

akrānına:1. **akrānına:-ın, -a****Gazel 156**Mısra: **4***Birbirlerine derece, sınıf, liyâkat ciheti ile benzeyenler.*

Lâkin yine pek böyle değildin uyanıktın
Akrānına nisbetle biraz fikri açıktın

akreb:1. **akreb:****Kaside 6**Mısra: **131***En yakın, daha yakın.*

Akreb görünür bu yüzden ancak
Sardalye gümüş çaçā-yı hamsi

aks eder:1. **aks eder:-(e)r****Tesdis 1**Mısra: **21**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ses için bir yere çarpıp geri dönmek, yankılanmak, yankı vermek.*

Aks eder āfāka tā āvāze-i eyne'l-mefer
Şehlevendim kan döker canlar yakar eyler sefer

aksam:1. **aksam:-sa, -m****Şarkı 5**Mısra: **2***Akmak, dökülmek, damlamak.*

Hicrânımı peymâne-i la'linde bıraksam
Bir katre mey olsam da leb-i la'line aksam

2. **aksam:-sa, -m****Şarkı 5**Mısra: **4***Akmak, dökülmek, damlamak.*

Her an mütehasir o güzel gözlere baksam
Bir katre mey olsam da leb-i la'line aksam

3. **aksam:-sa, -m****Şarkı 5**Mısra: **8***Akmak, dökülmek, damlamak.*

Son zevkini ömrün bırakırdım dudağında
Bir katre mey olsam da leb-i la'line aksam

'aks-âver oldu:1. **'aks-âver oldu:-du****Gazel 166**Mısra: **4**Kelime Tipi: **-***Akis getiren, aksettiren olmak.*

Bir vasla mahrem oldum āvāze-i maḥabbet
'Aks-âver oldu yer yer her āşinā sadādan

aksetti:1. **aksetti:-ti****Gazel 158**Mısra: **7***Ses bir yere çarpıp geri dönmek, yankılanmak, yankı vermek.*

Dağdan dağa aksetti heyā-hāy-ı sükûtun
Farkında değilsin bu mu'ammmā-yı sükûtun

aks-i cānān:1. **aks-i cānān:****Gazel 71**Mısra: **7**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sevgilinin yansıması.*

Seyretmesin mi 'aşık gönlünde aks-i cānān
Nezzâreden değildir āyinedâr memnû'

aks-i ruhsârî:**1. aks-i ruhsârî:-ı****Gazel 21**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Yanağımın, yüzünün yansıması. II Sevgilinin güzel görüntüsü.*

Aks-i ruhsârî eder kalb-i safâ-zâyâ nüfûz

Mey-i gülündür eden cām-ı musaffâya nüfûz

aktâb-ı me'âliye:**1. aktâb-ı me'âliye:-y, -e****Gazel 151**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Yüce, üstün dereceli veliler.*

Ben şâir-i sehâr-tabî'at yaratıldım

Günden güne aktâb-ı me'âliye atıldım

aktı:**1. aktı:-tı****Gazel 141**

Mısra: 2

Akmak, damlamak.

Eşkimi seyr etti o meh yemmi dedi

Aktı yeter hûn demâdem dedi

aktıkça:**1. aktıkça:-tıkça****Gazel 145**

Mısra: 5

Akmak, dökmek.

Aktıkça güzel gözlülerin yaşları olsun

Gönlünde açan güllere yaprak delikanlı

aktıkça akar:**1. aktıkça akar:-(a)r****Kaside 6**

Mısra: 146

Kelime Tipi: -

Sürekli akar, dökülür.

Gâzîsi şehidi başka başka

Aktıkça akar demâ-yı hamsi

akvâli de ef'âline uygun:**1. akvâli de ef'âline uygun:****Kaside 4**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sözleri ile eylemleri uygun olmak, tutarlı olmak.

Allâh için akvâli de ef'âline uygun

Pek çok iş eder sonra verir âdeme pendi

akvâlini:**1. akvâlini:-i, -n, -i****Gazel 154****Mısra: 1***Sözler, kelimalar.*

Uydursa da akvâlini icâb-ı kitâba

Teşvîkini tergîbini hiç katma hesâba

al:**1. al:****Gazel 62**

Mısra: 8

Edinmek,temin etmek.

İnfî'âl eyledi büsemden o meh

Sen de al büse dedim benden ödeş

2. al:**Gazel 154**

Mısra: 6

Edinmek,temin etmek.

Dikkatle bak üstâdın olan hâne-harâba

Ehlinden al istersen eğer almak inâba

3. al:**Kaside 6**

Mısra: 138

Edinmek,temin etmek.

Ver bir varak-ı papel de doldur

Al destine bir kofâ-yı hamsi

4. al:

Rûbai 2

Mısra: 4

Edinmek, temin etmek.

Ben cânımı nezretmişim İsmâ' ilim
Al tuhfe-i kurbânımı kurbân olayım

âl âl ettim:

1. âl âl ettim: -ti, -m

Tahmis 8

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kırmızı rengine çevirmek.

Derin bir âh çektim şanlı bir mâzî hayâl ettim
Siye rengin hilâlin yaşlarımdan âl âl ettim

âl etti:

1. âl etti: -ti

Gazel 35

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Hile yaparak aldatmak, oyun etmek.*

Ruhsâr-ı âl-i yâr ile mestâne gamzeler
Destimden ihtiyârımı âl etti aldılar

al kan oldu:

1. al kan oldu:

Tahmis 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kırmızı kan olmak, şeklinde bulunmak.

Tâli'imden gördüğüm sîmâ-yı hûsrân oldu hep
Döktüğüm yaşlar pey-i dâmen de al kan oldu hep

âlâ:

1. âlâ:

Kaside 6

Mısra: 181

Nimetler, lütuflar.

Âlâ ile hîç âlay olur mu
Haddim mi benim âlây-ı hamsi

alalım:

1. alalım: -a, -lım

Diğer 1

Mısra: 141

Almak, beraberinde götürmek.

Bir perî çehreyi alalım dedik
Felekten bir gece çalalım dedik

âlâma:

1. âlâma: -a

Tahmis 8

Mısra: 8

Elemler, acılar, kederler.

Felâket intihâ bulmaz mı zulm ermez mi encâma
Hayât olmaz nasîb islâma pâyân yok mu âlâma

âlâmı:

1. âlâmı: -ı

Gazel 47

Mısra: 2

Elemler, acılar, kederler.

Âlem ü zevk ü safâ âlem-i sahbâda çıkar
Sâkiyâ bâde ver âlâmı hemân bâde çıkar

alâm-ı hayâtımdan:

1. alâm-ı hayâtımdan: -ım, -dan

Gazel 118

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hayatın kederleri, sıkıntıları.

Alâm-ı hayâtımdan bin âh-ı derûn îhsân
Toplansa mezarımda bir âh-ı bedîd olsa

âlâmımı:

1. âlâmımı: -ım, -ı

Gazel 24

Mısra: 1

Kederler, acılar.

Yetmez benim âlâmımı teskîne denizler
Hem-râz olamaz kalb-i gam-âgîne denizler

a lâ-pervâz:

1. a 'lā-pervāz:

Gazel 162Mısra: **15***Yüksekten uçan.*

A'lā-pervāz isen ey şāhbāz-ı evc-i istignā
Döner pervāne yā usfūr olursun böyle kalmazsın

ālay:

1. ālay:

Kaside 6Mısra: **181***Hafife alarak eğlenme, küçümseme.*

Ālā ile hīç ālay olur mu
Haddim mi benim ālāy-ı hamsi

alay alay:

1. alay alay:

Kaside 6Mısra: **75**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Pek çok, çok sayıda, bölük bölük.*

Sāhilde alay alay dıraşşān
Bin şanlı livā livā-yı hamsi

2. alay ālāy:

Kaside 6Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

Pek çok, çok sayıda, bölük bölük.

Her köylü livā livā kumandan
Ardınca alay ālāy hamsi

alayı:

1. alayı:-ı

Diğer 1Mısra: **121***Alay, topluluk, cemaat.*

Gördük bir alayı hep kabadayı
Tertip eylemişler baskın alayı

ālāy-ı cināne:

1. ālāy-ı cināne:-e

Kaside 6Mısra: **115**

Kelime Tipi: -

Cennetlerin hepsine, bütününe.

Ālāy-ı cināne bakmaz ādem
Ekl ettiği dem tāvā-yı hamsi

ālāy-ı hamsi:

1. ālāy-ı hamsi:

Kaside 6Mısra: **182**

Kelime Tipi: -

Hamsi ile alay etme.

Ālā ile hīç ālay olur mu
Haddim mi benim ālāy-ı hamsi

ālā-yı havātı:

1. ālā-yı havātı:-ı

Kaside 6

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Hayatın en yücesi, en nefisi.

Ālā-yı havātı verseler de

Ben etmez iken fedā-yı hamsi

ālā-yı kemāl:

1. ālā-yı kemāl:

Kaside 7

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Olgunluğun lütufları, nimetleri.

Ālā-yı kemāl aldı taleb-kār-ı fazīlet

Kālā-yı hünere sattı bezirgān-ı ma'ārif

ālā-yı şütür-i irşāda:

1. ālā-yı şütür-i irşāda:-a

Kıt'a 65

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Doğru yolu gösteren deve sürüsü.

Belde-i Kayserinin fahrına bādī Şādī

Piştāvı oldu ālā-yı şütür-i irşāda

alāvına:

1. **alāyına**:-i, -(n)a**Gazel 122**

Mısra: 4

Alay, topluluk, cemaat.

Yokmuş meğer efendime bir benzeyen güzel
Baktım hezār kerre güzeller alāyına

alayını:1. **alayını**:-i, -(n)i**Kaside 6**

Mısra: 79

Bütünü, hepsi.

Alayını şöyle et temāşā
Aç dīde-i rūşenā-yı hamsi

alçaklara:1. **alçaklara**:-lar, -a**Gazel 123**

Mısra: 6

*Kötü ve ahlâksızca davranışlarda bulunan (kimse);
hâin, bayağı, aşâğılık, soysuz.*

Yükselir dest-i du'â şeklinde gūyā her menār
La'net eyler mülkü tahrīb eyleyen alçaklara

aldanma:1. **aldanma**:-ma**Gazel 153**

Mısra: 9

Aldanmak, kanmak, inanmak.

Taltīfine aldanma sakın Mīr Nazīfin
İzlāline benzer dağılan ebr-i latīfin

aldı:1. **aldı**:-dı**Gazel 92**

Mısra: 1

Bir şeyi bir kimseden ayırmak, alıkoymak.

Aldı benden beni bir nazlı semen tenli güzel
Hattı sünbül yüzü gül sırmalı cepkenli güzel

2. **aldı**:-dı**Kaside 6**

Mısra: 89

Almak, elde etmek.

Kavs-i kuzeḥ ondan aldı rengi
Tābende yanar kabā-yı hamsi

3. **aldı**:-dı**Kaside 7**

Mısra: 55

Almak, elde etmek.

Ālā-yı kemāl aldı taleb-kār-ı fazīlet
Kālā-yı hüner sattı bezirgān-ı ma'ārif

4. **aldı**:-dı**Rûbai 8**

Mısra: 1

Almak, elde etmek.

Bir âfeti aldı bak bir âfet gitti
Kudret yanarak bende taḥammül bitti

aldı etrafımı:1. **aldı etrafımı**:-(i)m, -i**Kaside 5**

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Deyim**

*Etrafımı almak, çevresinde toplanmak, ortaya almak,
kuşatmak.*

Aldı etrafımı en sonra şu fettan ḥübān
Sonu dervişlerin ḥarman-ı ḥübāndır bu

aldık:1. **aldık**:-dı, -k**Diğer 1**

Mısra: 23

Almak, elde etmek.

Aldık şeyhimizden feyz-i ma'nevī
Külāḥ giydiririz kaftancasına

aldılar:1. **aldılar**:-dı, -lar**Gazel 35**

Mısra: 4

Almak, elde etmek.

Ruhsār-ı āl-i yār ile mestāne gamzeler
Destimden ihtiyārımı āl etti aldılar

2. **aldılar:-dı, -lar****Gazel 39**

Mısra: 6

Almak, elde etmek.

Dād ü sitād-ı işvede yok zerre medhalim
Hemväre aldılar beni hemväre verdiler

3. **aldılar:-dı, -lar****Gazel 84**

Mısra: 3

Almak, elde etmek.

Aldılar sabrımı ārāmımı selb eylediler
Verdiler nāz ile yekdiğere el gamzelerin

aldım:1. **aldım:-dı, -m****Gazel 68**

Mısra: 11

Almak, elde etmek.

Bir büseni aldım diye bin minnet edersin
Öp sen de ödeş olma bu İhsāna mu‘āriz

2. **aldım:-dı, -m****Kıt'a 67**

Mısra: 17

Almak, elde etmek.

Cāna yettim ben hem aldım her birinden būseler
Nakd-i cān olsun reh-i cānānda nakd-i rāyegān

aldım nasīb:1. **aldım nasīb:****Kıt'a 49**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Nasip almak, faydalanmak, yararlanmak.*

‘Ākıbet aldım nasīb el-ḥāsidi mahrūmdan
Sen çalarken zurna çıkmış toplamış el parsayı

alelāde:1. **alelāde:****Gazel 82**

Mısra: 7

Her zaman görülebilen, olağan, sıradan.

Cennetleri ferdāda vādetmiş alelāde
İnsanları dünyāda āteşlere atmışsın

‘ale’l-‘āde:1. **‘ale’l-‘āde:****Gazel 82**

Mısra: 7

Her zaman görülebilen, olağan, sıradan.

Cennetleri ferdāda vā‘detmiş ‘ale’l-‘āde
İnsanları dünyāda āteşlere atmışsın

ālem:1. **ālem:****Gazel 6**

Mısra: 7

Kāinat, dünyā. \ Dünyadaki herkes ve her şey.

Öyle bedbahtım ki ālem olsa pūr-āb-ı hayāt
Sem yağar ser-çeşme-i Hızrın zülālinden bana

2. **ālem:****Gazel 47**

Mısra: 1

Kāinat, dünyā. \ Dünyadaki herkes ve her şey.

Ālem ü zevk ü safā ālem-i sahbāda çıkar
Sākiyā bāde ver ālāmı hemān bāde çıkar

3. **ālem:****Gazel 81**

Mısra: 8

Kāinat, dünyā. \ Dünyadaki herkes ve her şey.

‘Avālim-i hıred-efrüz-ı ‘aşka müncezib ol
Fezā-yı dilde eğer sen de özge ālem isen

4. **ālem:****Gazel 89**

Mısra: 4

Kāinat, dünyā. \ Dünyadaki herkes ve her şey.

Şevk-i didāriyla her yer bir tecellizār-ı aşk
Aşk-ı ruhsāriyla yek-ser ālem ü ādem gönül

‘âlemde:

1. ‘âlemde:-de

Gazel 150

Mısra: 1

Cihan, kâinat, evren.

‘Âlemde bugün varsa eğer nâzıma akrân
Gelsin ne durur işte açıktır ona meydân

âlemde:

1. âlemde:-de

Gazel 159

Mısra: 6

Dünya, cihan, evren.

Minnet edemez kimseye gayret-keşi yoktur
Âlemde dubârâcî değil şeyş beşi yoktur

2. âlemde:-de

Şarkı 8

Mısra: 1

Dünya, cihan, evren.

Âlemde sa’âdet seni candan sevenindir
Üftâdeni divâne eden çifte benindir

‘âleme:

1. ‘âleme:-e

Gazel 130

Mısra: 9

Cihan, kâinat, evren.

Bir öyle ‘âleme varsam ki çâr-güne-i zevk
Mey olsa mutrib ü nây olsa nev-civân olsa

2. ‘âleme:-e

Gazel 169

Mısra: 5

Cihan, kâinat, evren.

Bir zerre düşse mihr-i cemâlinde ‘âleme
Kevn ü mekân semâsına hırşîd ü mâh olur

3. ‘âleme:-e

Tahmis 6

Mısra: 34

Cihan, kâinat, evren.

Böyle dergâha düşen ‘arşa olur sâye-fiken
Tâc-ı ser olmak için ‘âleme ey Muhyî ben

‘âlemi:

1. ‘âlemi:-i

Kaside 1

Mısra: 25

Cihan, kâinat, evren.

Bu şebde ‘âlemi etmiş kemâl-i lütfundan
Hâbîb-i hâs-ı Hudâ reşk-i cennetü’l-me’vâ

âlem-i diğerde:

1. âlem-i diğerde:-de

Gazel 14

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Diğer, öteki âlem. II Cennet, cehennem.*

Doğar mı âlem-i diğerde nerde bilmem ki
Açılmamış bana bir yüzden âfîtab-ı hayât

‘âlem-i imkân:

1. ‘âlem-i imkân:

Kaside 1

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Olanaklar dünyası, fânî âlem.

Nikâbsız eğer etseydi ‘arz-ı nûr-ı cemâl
Yanardı ‘âlem-i imkân o demde ser-ta-pâ

‘âlem-i imkândır:

1. ‘âlem-i imkândır:-dır

Kaside 5

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Olanaklar âlemi.

Meyve-i vuslat için kim demiş olmaz olmaz
Bir gün elbette olur ‘âlem-i imkândır bu

‘âlem-i imkânı:

1. ‘âlem-i imkânı:-ı

Gazel 165

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Olanaklar, imkanlar dünyası.

Bir görünsen şöyle ey dîdâr-ı 'illiyîn-fürûz
'Âlem-i imkânî nâr-ı gayretin ihrâk eder

'âlem-i kesrette:

1. **'âlem-i kesrette:-te**
Kaside 1
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Çokluk, varlıklar âlemi.

Habîb-i ferd-i Hudâvend ferd iken yine sen
Değildi 'âlem-i kesrette bir eser peydâ

'âlem-i ma'rifet:

1. **'âlem-i ma'rifet:**
Kaside 7
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
İlim, hüner bayrağı.

Açtın 'âlem-i ma'rifet âfâkına mülkûn
Uçtan uca peyveste-i keyvân-ı ma'ârif

'âlem-i misâl:

1. **'âlem-i misâl:**
Gazel 31
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Ruhlar âlemi ile şehadet âlemi ortasındaki âlem,
rûya âlemi.*

Şu âb u tâb-ı hüsnünü gözümde ey melek-nazar
Bu âlem-i misâl içinde her bebek bebek sever

'âlem-i sahbâda:

1. **'âlem-i sahbâda:-da**
Gazel 47
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğlence meclisi, meyhane.

Âlem ü zevk ü safâ âlem-i sahbâda çıkar
Sâkiyâ bâde ver âlâmî hemân bâde çıkar

'âlemin:

1. **'âlemin:-in**
Gazel 89
Mısra: 6
Dünya, cihan, evren.

Sür u mâtem sendedir mânâ-yı âdem sendedir
Âlemin fevkinde ey bî-intihâ âlem gönül

2. **'âlemin:-in**
Tesdis 1
Mısra: 18
Dünya, cihan, evren.

Hep gönüller târına bend olmayı eyler hayâl
Âlemin gavgâsı ol zûlf-i perîşân üstüne

'âlemin:

1. **'âlemin:-in**
Kıt'a 43
Mısra: 1
Cihan, kâinat, evren.

'Akl u iz 'ândan mu'arrâ 'âlemin
Bâkil ü Mecnûn-vâr zırlağı var

'âlemin ni'âm-efzûnu:

1. **'âlemin ni'âm-efzûnu:-u**
Gazel 26
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Kâinatın bol nimetleri.

Pey-i mukbilânene âlemin ni'âm-efzûnu revân olur
Bana hep nasîbe-i bî-kesî verilen kefîbe-i şân olur

'âlemin zâhir şü'ûnundan:

1. **'âlemin zâhir şü'ûnundan:-u, -n, -dan**
Kaside 2
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Evrenin görünen olayları, hadiseleri.

Neşve-i renc-i bidâyetten ki nevmîd olmuşuz
'Âlemin zâhir şü'ûnundan nihâyet bekleriz

'âlemlerden:

1. **âlemlerden:-ler, -den****Gazel 63**

Mısra: 4

Dünya, cihan, evren.

Yıkılmış nûş u ayşın kasrı yārân bî-nişân olmuş
Bu âlemlerden ancak köhne bir beytû'l-hazen kalmış

âlemlere maskarâ-yı hamsi:1. **âlemlere maskarâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 172

Kelime Tipi: -

Hamsi, insanlar karşısında gülünç duruma düşmüş.

Bak sofrada zâhid-i 'asel-nûş
'Âlemlere maskarâ-yı hamsi

âlet:1. **âlet:****Gazel 157**

Mısra: 1

Alet, vasıta, araç.

Ey hâmesi destinde gülünç olmaya âlet
Ey her sözü bir huccet-i garrâ-yı cehâlet

alev:1. **alev:****Gazel 111**

Mısra: 2

Alev, ateş, kıvılcım.

Hâsılıım sıfır olunca vakt-i direv
Hirmen-i ömrü sardı dūd u alev

'alev-feşân:1. **'alev-feşân:****Kaside 6**

Mısra: 107

Alev, ateş saçan.

Oldukça 'alev-feşân nümâyân
Nâr-ı şikem iştiḥâ-yı hamsi

alfâbe-püyân-ı sühan:1. **alfâbe-püyân-ı sühan:****Gazel 164**

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Alfabeğe koşan söz.

Çalışıp harfini ezberledi tullâb-ı zamân
Bir benim şimdi kalan alfâbe-püyân-ı sühan

'âlimleri:1. **'âlimleri:-ler, -i****Kaside 6**

Mısra: 157

İlim ile uğraşan, bilgin kimse.

'Âlimleri hamsi-ḥâr olurlar
Şâ'ırları aşınâ-yı hamsi

alınca:1. **alınca:-ınca****Gazel 163**

Mısra: 3

(Fıtıl) almak; tutuşmak, yanmaya başlamak.

Alınca bir güzelin nâr-ı hasretiyle fıtıl
Çerâğ-ı aşkına yandım revgen revgen diyerek

alıp:1. **alıp:-ıp****Gazel 69**

Mısra: 5

Elde etmek, ele geçirmek.

Bu zemîn-i işve vü şiveden alıp ol vücûdu misâl-i cân
Çıkarır semâlara hüsn ü şak u mahabbet eyleyip
ihtilât

alıp âğûşuma:1. **alıp âğûşuma:-um, -a****Rûbai 23**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kucağına almak, kollarının arasına almak, sarılmak.*

Nâgâh alıp âğûşuma erdim birden
Hem vuslatının rûzuna ben hem şebine

alıp satmak:

1. **alıp satmak:-mak****Diğer 1**

Mısra: 137

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ticaret yapmak.*

Ayttım ki ne alıp satmak istersiz

Pişmiş aşı su mu katmak istersiz

alıp vermez:1. **alıp vermez:-mez****Gazel 128**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Karşılıklı olarak yapmak.

Zamân-ı büse gelmiş gamzeler mestâne ben sermest

Alıp vermez mi rindân-ı maḥabbet mest iken büse

alır:1. **alır:-(i)r****Gazel 104**

Mısra: 3

Hâlini almak.

Fürüg-ı mihr ile şekl-i müzâb alır dökülür

Şehâbelerde gezen nakş u ân semâlardan

2. **alır:-(i)r****Kaside 3**

Mısra: 28

Almak, ele geçirmek, hakimiyeti altına almak.

'Aşkıyla eder gönümü rüsvây-ı maḥabbet

Ḥüsnüyle alır fikr-i perîşân ü kasîrim

3. **alır:-ır****Gazel 40**

Mısra: 2

Almak, elde etmek.

Gamze cellâdiyle yer yer tîg bir an kan alır

Şîve icâdiyle kâfir din alır îmân alır

alır cevâb-ı müjde:1. **alır cevâb-ı müjde:****Kaside 6**

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Sevindirici bir haber karşılığı almak.

Dağlardan alır cevâb-ı müjde

Öttükçe şu zumâ-yı ḥamsi

alır kupâ-yı ḥamsi:1. **alır kupâ-yı ḥamsi:****Kaside 6**

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Ḥamsi kupayı, ödülü alır.

Esmâk arasında şampiyondur

Hep kendi alır kupâ-yı ḥamsi

alır kuvveti:1. **alır kuvveti:****Kaside 7**

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Deyim***Kuvvet almak, herhangi bir yardımla gücü artmak, kuvvetlenmek.*

Mâziye karıştı yok olup gûy ile çevgân

Futboldan alır kuvveti şübbân-ı ma`ârif

alırken:1. **alırken:-(i)r, -ken****Gazel 107**

Mısra: 8

Almak, temin etmek.

Hevâ-yı ır u sevdâ dolarmış rûzgâra

Alırken şemme bir dem sabâ perçemlerinden

2. **alırken:-(i)r, -ken****Gazel 128**

Mısra: 4

Almak, temin etmek.

Olup mest-i temâşâ gayretimden cân alıp verdim

Alırken sāğar-ı la`lîn o la`l-i nâbdan büse

alırsam intikâm:

1. alırsam intikām:

Gazel 105

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İntikam almak, öç almak.

Sen gibi bir sīm-endāmı der-āgūş eylemiş
Vechi var İhsān alırsam intikām āyīneden

alırsan:

1. alırsan: -ır, -san

Gazel 36

Mısra: 3

Almak, elde etmek, erişmek.

Yed-i sākiden alırsan iki sahbā-yı revān
Gönül eyler gam-ı dāreyni ferāmūş açılır

alırsın:

1. alırsın: -(i)r, -sın

Gazel 162

Mısra: 3

Almak, elde etmek, erişmek.

Şu matbahdan ısınsan pāy alırsın hān-ı yağmadan
Vücūdun kızdırır tennūr olursun böyle kalmazsın

alışverişi ederek:

1. alışverişi ederek: -erek

Diğer 1

Mısra: 119

Kelime Tipi: -

Alım satım işini gerçekleştirmek.

Germ-ā-germ ederek alışverişi

Yükün başlar iken kamancasına

Allāh:

1. Allāh:

Gazel 38

Mısra: 9

*Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı,**Hudā.*

Eser yok ortada Allāh için mahabbetden

Hulūs adıyla hemān dilde bir fesāne döner

2. Allāh:

Gazel 57

Mısra: 2

*Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı,**Hudā.*

Kadem-i yāri ser-i izzete kor tāt ederiz

Döner Allāh der ol tāt ile mi'rāt ederiz

3. Allāh:

Gazel 68

Mısra: 5

*Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı,**Hudā.*

Allāh derim ben seni gördükçe gönülden

Allāh için ol dīde-i giryāne mu'ārız

4. Allāh:

Gazel 68

Mısra: 6

*Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı,**Hudā.*

Allāh derim ben seni gördükçe gönülden

Allāh için ol dīde-i giryāne mu'ārız

5. Allāh:

Kıt'a 2

Mısra: 3

*Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı,**Hudā.*

Cemālın seyreden Allāh dermiş

Büyüksün pek büyük Allāhu Ekber

6. Allāh:

Muhammes 1

Mısra: 24

*Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı,**Hudā.*

Aşkın bizi ettikçe sa'ādetlere mazhar

Etsin seni hüsnünle de Allāh mu'ammer

Allāh için:

1. Allāh için:

Kaside 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Doğrusu, gerçekten.*

Allāh için akvāli de ef'āline uygun

Pek çok iş eder sonra verir ādeme pendî

2. Allāh için:

Kaside 4

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Doğrusu, gerçekten.*

Allāh için üstād-ı sūhānsın yine Şādî

İhsān bu laţifeyle eder 'arz-ı pesendi

Allah şahidimdir:

1. Allah şahidimdir:-im, -dir

Kıt'a 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Allah şahittir, Allah her şeyi bilir ve görür.

'Aşk oldu bende hâkim ettim cihāna i'lām

Şāhid-perestim İhsān Allah şahidimdir

Allahı:

1. allahı:-ı

Gazel 126

Mısra: 6

Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Hudâ.

Ne tecellî bu ki te'sîr-i cemāl-i cānān

Eder Allahı da intāk gönülden gönüle

Allāhı bir ancak:

1. Allāhı bir ancak:

Kıt'a 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sadece Allah'ın bir olduğu.

Bilirim sıdk ile Allāhı bir ancak İhsān

Māsivādan daḥī matlûb nedir ben bilmem

Allāhü a'lem:

1. Allāhü a'lem:

Diğer 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalp İfade***En iyi bilen Allah'tır.*

Hep bilir Allāhü a'lem bā vü pā vü tā vü sā

Nādirtü'l-emsâldir İhsān bizim memdühümüz

2. Allāhü a'lem:

Diğer 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade***En iyi bilen Allah'tır.*

Hâfız olmuştur hecā 'ilmin elifden yāya dek

Hep bilir Allāhü a'lem bā vü pā vü tā vü sā

Allāhu ekber:

1. Allāhu ekber:

Kıt'a 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade***"Allah en büyüktür" anlamında olup Allah'ın yüceliğini belirtmek için kullanılır.*

Cemālin seyreden Allāh dermiş

Büyüksün pek büyük Allāhu Ekber

'allāme-i kindî:

1. 'allāme-i kindî:

Kaside 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İlk İslām filozofu ve Meşşâî okulumun kurucusudur.

Hikmette tefelsüfte Felātün-ı zamāne

Mānend olamaz kendine 'Allāme-i Kindî

almadan āhun:

1. almadan āhun:-ın

Tahmis 5

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Ah almak, birinin bedduâsını ve kötü dileklerini üstüne çekmek.

Dergâhına bir meş'ale-i rüşenin olsam
Aşkınla perişân olanın almadan âhın

almadım:

1. **almadım:** -ma, -dı, -m

Gazel 97

Mısra: 9

Almak, temin etmek.

Harâbât-ı cihândan almadım bir cām-ı zevk İhsân
Dolaştım tarz-ı reng-â-renkte bin cām-ı Cem gördüm

almağa:

1. **almağa:** -mak, -a

Gazel 98

Mısra: 9

Almak, elde etmek.

Bir gendüm-i hâl almağa firdevsini verdim
Uydum babamın isrine hayrû'l-halef oldum

almak inâba:

1. **almak inâba:**

Gazel 154

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İnâbe almak; bir şeyh tarafından tarîkâta kabul edilmek.

Dikkatle bak üstâdın olan hâne-harâba
Ehlinden al istersen eğer almak inâba

almamış:

1. **almamış:** -ma, -mış

Gazel 144

Mısra: 7

Almak, tutmak, yer vermek.

Almamış sen gibi âgûşuna bir şem'-i murâd
Dil-i süzândaki fânûs bu fânûs olalı

almaz:

1. **almaz:** -maz

Gazel 92

Mısra: 10

Almak, kaplamak.

Rehgüzârında ki İhsân gibi üftâdesi var
İşve meydanını almaz mı o tevsenli güzel

almış:

1. **almış:** -mış

Gazel 65

Mısra: 7

Almak, elde etmek.

Perişân kâkûl-i zer-târı dest-i nâza almış yâr
Yed-i beyzâya Hak zerrîn-ziyâ bir şem'dân vermiş

2. **almış:** -mış

Gazel 114

Mısra: 10

Almak, elde etmek.

Etmîş temâyül agyâre hayfâ
Şeh beyt-i sevdâ almış imâle

3. **almış:** -mış

Tahmîs 4

Mısra: 27

Almak, elde etmek.

Destmâl-i 'işve almış gül yüzünden şebnemin
El-amân ateşlemiş gittikçe sevdâ 'âlemin

almış ele:

1. **almış ele:** -e

Kaside 5

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Eline almak, üzerinde çalışmaya başlamak.

Zülfikâr-ı kalem almış ele üstâda bakın
Bü 'Alî rûbte Emîrî-i sühândandır bu

alnında:

1. **alnında:** -ı, -n, -da

Gazel 158

Mısra: 4

Yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü.

Bâzâra çıkıp ipliği kâlâ-yı sükûtun
Alnında zuhur eyledi damgâ-yı sükûtun

alsa:1. **alsa:-sa****Kaside 6**

Mısra: 99

Almak, elde etmek, temin etmek.

Oynar uçar alsa 'âşık-ı zâr
Bir hamsi kuşuyla pây-ı hamsi

alsam:1. **alsam:-sa, -m****Gazel 112**

Mısra: 11

Almak, tutmak, içeri girmesini sağlamak.

Bir hâle olsam ol mâhı bir şeb âgûşa alsam
Devrâna İhsan sermest-i vuslat denmez mi yâhû

2. **alsam:-sa, -m****Tahmis 11**

Mısra: 8

Almak, erişmek, elde etmek.

Bir katre visâl içsem o kevser yatağından
Bir şemmecik alsam gül-i nermîn yanağından

alsan ele:1. **alsan ele:-e****Rûbai 26**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ele almak, elde etmek, tutmak.

Alsan ele zûlf-i yâr ü cām-ı zer hiç
Olsan dahî şehriyâr-ı sad-kişver hiç

altı yüz yıldır:1. **altı yüz yıldır:-dır****Kaside 2**

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Yıllardır, çok uzun zamandır.

Milletin ebvâb-ı beytû'l-mâli me'keldir bize
Altı yüz yıldır ki ebvâb-ı hükümet bekleriz

altın:1. **altın:****Gazel 52**

Mısra: 6

Kıymetli bir maden.

Parlıyor titreyerek inci denizler kıyıları
Yağdırır altın ayın sorgucu yaldız geceleri

altında:1. **altında:-ı, -n, -da****Gazel 52**

Mısra: 4

Aşağısında,gölgesinde.

İnce sisler dağılırken yine yorgun yorgun
Tüller altında öreri gökleri yıldız geceleri

2. **altında:-ı, -n, -da****Gazel 67**

Mısra: 6

Alt,aşağı.

Efser gibi erbâb-ı şakâ başta gezerken
Düşmüş ayak altında yatur cevher-i ihlâs

âlüdegân:1. **âlüdegân:****Kıt'a 40**

Mısra: 1

Suçlular, günahkarlar.

Hilekârân mefsedet âlüdegân meydan bulur
Var iken devletliler nezdinde el-ân iltimâs

a'mâ:1. **a'mâ:****Gazel 82**

Mısra: 10

Gözleri görmeyen.

Bin mes'ele bin da'vâ ma'lûm olamaz ferdâ
İdrâki edip a'mâ hemvâre aratmışsın

âmâc:1. **âmâc:****Gazel 57**

Mısra: 6
Hedef, nişan tahtası.

Müjdelerden dileriz hem dil-i bîmâre devâ
Hem o bîmârî sitem tîrine âmâc ederiz

âmâde:

1. âmâde:

Diğer 1
Mısra: 86
Hazır, hazırlanmış, mevcut.

Emredilenlerden dahi ziyâde
Konyaklar şekerler ettik âmâde

2. âmâde:

Gazel 61
Mısra: 10
Hazır, hazırlanmış, mevcut.

Nakdîne-i cân bezl et ki îhsân
Âmâde vuslat cânâne gelmiş

3. âmâde:

Kıt'a 65
Mısra: 2
Hazır, hazırlanmış, mevcut.

Şeyh-i ma'rûf-ı ğanemsin ki bir emrinde senin
Etyemez semti eder mezbahalar âmâde

âmâde kısmet:

1. âmâde kısmet:

Kaside 2
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Hazır bir nasip, talih.

Kayd-ı âb ü dânenen âzâdeyiz Mevlâ kerîm
Dâm-ı ğayret kurmayız âmâde kısmet bekleriz

âmâli:

1. âmâli:-i

Gazel 3
Mısra: 4
İstekler, emeller.

Etmiş leb-i âmâlimi bîġâne niyâze
Âmâli kılan halkta makrûn-ı temennâ

âmâl-i hayr-efzâsına:

1. âmâl-i hayr-efzâsına:-sı, -(n)a

Kıt'a 31
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
İyilik, hayır arttıran ameller.

Hızr-ı ferrûh-pey gelip erbâb-ı 'azm ü himmetin
Rehber-i te'yîd olur âmâl-i hayr-efzâsına

amân buldum:

1. amân buldum:-du, -m

Gazel 96
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aman bulmak, kurtulmak.

Ne cevri-âleme bîġâne bir zamân buldum
Ne cevri-âlemi ta'dâd için amân buldum

aman vermez:

1. aman vermez:

Gazel 17
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Canını bağışlamak, güven vermek.

Zebân dem-beste rîzân eşk-i hicrân
Aman vermez bu muhrîk mâcerâ hiç

amân vermiş:

1. amân vermiş:-miş

Gazel 65
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canını bağışlamak, öldürmemek.

Ne sevdâdan tûvân vermiş ne rahm etmiş amân
vermiş
Perestîşkâra devrân pek yaman bir dil-sitân vermiş

aman vâ rab:

1. aman yâ rab:

Tahmis 3

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

İmdat, şaşkınlık, beğenme, endişe, telâş, korku, öfke, sitem, alay gibi çeşitli duyguları ifâde eden cümlelerde anlama kuvvet vermek için kullanılır.

Eder imâ-yı vuslat çeşm-i şüh-ı dil-rubâ anda
Aman yâ Rab neler yapmaz dil-i pür-ibtîlâ anda

2. aman yâ rab:

Kaside 2

Mısra: 74

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aman Allah'ım, imdat ey Rabb'im.

Küşe-gür-i inzivâ olmakla bir dergâhda
Şeyh-i câhilden aman yâ Rab kerâmet bekleriz

amanın:

1. amanın:-ın

Gazel 127

Mısra: 7

Hayret, şaşkınlık.

Yâsemen sînenin bakın amanın
İki gül var solunda sağında

âmeden-i mevsim-i leylek:

1. âmeden-i mevsim-i leylek:

Gazel 160

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Leylek mevsiminin gelmesi.

Koy lallaka etsin yine hakkında o zevzek
Zirâ geliyor âmeden-i mevsim-i leylek

âmed-şüdünden:

1. âmed-şüdünden:-ü, -n, -den

Gazel 114

Mısra: 3

Geliş gidiş, gidiş geliş.

Bıktık cihânın âmed-şüdünden
Peyveste gelsin gitsin piyâle

amelıyyâtı:

1. amelıyyâtı:-da

Şarkı 11

Mısra: 6

İşler, faaliyetler.

Şöyle teşmîr ederek sa'îd-i sîmîn sâkı
Bizi göster amelıyyâtı subhu'l-bâkî

ammâ:

1. ammâ:

Tesdis 1

Mısra: 36

Ama, acaba (belirsizlik).

Nâz ü istîğnâsı cânımdan usandırdı beni
Titriyor ammâ neden bilmem yine cân üstüne

2. ammâ:

Gazel 60

Mısra: 10

Dikkat çekmek, sözü pekiştirmek için kullanılmıştır.

Peyrev-i şebân olur mihver-i rakkâs-ı dil
Durmıyıp İhsân döner dans eder ammâ ne dans

3. ammâ:

Kaside 1

Mısra: 82

Dikkat çekmek, sözü pekiştirmek için kullanılmıştır.

Vücûdun oldu senin nakş-ı evvel-i hâtem
Eğerçi hâtemi sensin nebilerin ammâ

4. ammâ:

Diğer 1

Mısra: 8

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Eğerçi hûbâna lâyık istîğnâ
Kerem kıl sen ammâ imkâncasına

5. amma:

Diğer 1

Mısra: 37

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Onları amma ki getirme yāda
Ermesin Köprülü cısr-i murāda

6. ammā:

Gazel 6

Mısra: 3

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Nāz eder ammā döner yüz bin tecellî gösterir
Gamzesinden her nigāh-ı infīālinden bana

7. ammā:

Gazel 10

Mısra: 8

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Belā-yı aşk-ı civānānla ihtiyār oldum
Gönül kocalmadı ammā ağardı müy-ı şebāb

8. ammā:

Gazel 30

Mısra: 12

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Safā kadehleri lebrîz-i şevk olur benden
Sebū-yı neş'eyim ammā ki gulgulüm yoktur

9. ammā:

Gazel 37

Mısra: 8

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Peykân-ı gamze fir-i nigez zahm-ı cevri-yâr
Durmaz geçer bu kalbimi ammā deler geçer

10. ammā:

Gazel 71

Mısra: 5

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Yâ sabr yâ sefermiş 'aşkın devâsı ammā
Yok ihtimālî sabrın terk-i diyâr memnû'

11. ammā:

Gazel 75

Mısra: 12

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Erbāb-ı hayāl İhsân dünyâyı alıp satmış
Ammā ki tasarruf yok teslim ü tesellüm yok

12. ammā:

Gazel 98

Mısra: 2

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Heycā-yı zamāndan kaçınıp bî-araf oldum
Dehrin yine peykânına ammā hedef oldum

13. ammā:

Gazel 119

Mısra: 9

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

İhsânı unutma dedin ammā unutursan
Ey şüh sakın gerdiş-i devrânı unutma

14. amma:

Gazel 147

Mısra: 1

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Ben berberim amma ederim Makberi tezyîl
Erbāb-ı dehā eylediler kadrime tebeîl

15. amma:

Gazel 147

Mısra: 1

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Ben berberim amma ederim Makberi tezyîl
Erbāb-ı dehā eylediler kadrime tebeîl

16. ammā:

Gazel 151

Mısra: 4

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Envā'-ı le'ālî ile döndüm kuşatıldım
Evvelce değildim uzun ammā uzatıldım

17. ammā:

Kaside 2

Mısra: 104

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Muntazırlar muhtazırdır muhtazırlar muntazır
Bekleriz ammā bilen yoktur ne hālet bekleriz

18. **ammā:**

Kaside 2

Mısra: **115**

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Bir alay deryā-diliz ammā mekīniz misl-i kūh
Gāvi hāmīl hūt imiş andan seyahāt bekleriz

19. **ammā:**

Kaside 3

Mısra: **8**

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Bilmem bana sorsan ne maḥal belde-i 'uṣṣāk
'Aşkın bütün ahvāline ammā ki ḥabīrim

20. **amma:**

Kaside 3

Mısra: **12**

"Ama, fakat, lakin, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Bir başka sözüm lāf-ı siyāsetle işim yok
Amma 'acemistān-ı zerāfette sefirim

an:

1. **an:**

Gazel 4

Mısra: **11**

Zaman, vakit, dem.

Aşinā-yı hāl isen gelmez mi bir an merhamet
Dide-i mahzūnumun ma'nalı hālinden sana

2. **an:**

Gazel 40

Mısra: **1**

Zaman, vakit, dem.

Gamze cellādiyle yer yer tīg bir an kan alır
Şıve icādiyle kāfir din alır imān alır

3. **an:**

Gazel 53

Mısra: **16**

Zaman, vakit, dem.

Tahammül eyleyemez bī-karār olur İhsān
Gözünde etmese bir an karār gözleriniz

4. **an:**

Gazel 94

Mısra: **1**

Zaman, vakit, dem.

Iztırāb-ı sineden āzāde bir an görmedim
Dāgdār-ı zulm ü āzār olmayan cān görmedim

5. **an:**

Gazel 99

Mısra: **11**

Zaman, vakit, dem.

Görmedin zevkini bir an mey-i āmālimizin
Kime İhsān kime teveṭīh-i hitāb eyleyelim

6. **an:**

Gazel 104

Mısra: **5**

Zaman, vakit, dem.

Olunca zūlfüne dildār şāne-zen bir an
Yağar şemūm-i hevā-yı cinān semālardan

7. **an:**

Gazel 107

Mısra: **11**

Zaman, vakit, dem.

Gönül olmazdı bir an güzellerden perīşān
Olaydım ben de İhsān gönül mahremlerinden

8. **an:**

Gazel 114

Mısra: **11**

Zaman, vakit, dem.

Feryāda kādīr olsam da bir an
Cānānı İhsan etsem havāle

9. an:

Gazel 118

Mısra: 5

Zaman, vakit, dem.

Ben va'dini imrūzun ferdāya komam bir an
Ferdā diye bī-pāyān va'd olsa va'īd olsa

10. ān:

Gazel 136

Mısra: 6

Zaman, vakit, dem.

Lutf-ı pā-būsuyla kurbān olduğum müştākının
Reşk-i ıyd etmez mi bir ān rüz-ı gam-fercāmın

11. an:

Gazel 138

Mısra: 2

Zaman, vakit, dem.

Gelip eyyām-ı vuslat derd-i firkat zāil olsaydı
Vefākār olsa hūbān lutfā bir an māl olsaydı

12. ān:

Gazel 104

Mısra: 4

Güzellik, cāzibe.

Fürüg-ı mihr ile şekl-i müzāb alır dökülür
Şehābelerde gezen nakş u ān semālardan

ana:

1. ana:-(n)a

Kit'a 66

Mısra: 29

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

'Atā kıldı Hāk neci-i mes'ūd ana
Ezan vakti san āyet-i münzeli

2. ana:-(n)a

Rübai 16

Mısra: 1

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Cehl āfet-i cāndır ana kurbān etme
Bigāne-i cānāne-i 'irfān etme

anam babam:

1. anam babam:

Diğer 1

Mısra: 115

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İçtenlik bildiren bir ifade.*

Anam babam diye fiyakasına
Varımız vermişiz olancasına

anarken:

1. anarken:-(a)r, -ken

Gazel 163

Mısra: 1

Anmak, hatırlamak, akla getirmek, zikretmek.

İzâr-ı yâri anarken semen semen diyerek

Hezâr goncayı sevdim dehen dehen diyerek

anarsa:

1. **anarsa:**-(a)r, -sa

Gazel 104

Mısra: 7

Anmak, hatırlamak, dile getirmek.

Anarsa nâmını nâsütiyân bahâr açılır

Nüzûl eder gibi bin dâstân semâlardan

anberîn:

1. **anberîn:**-in

Gazel 95

Mısra: 5

*Hint Denizi'nde yaşayan bir çeşit ada balığından
elde edilen yumuşak, yapışkan, kara renkte güzel kokulu
bir madde, amber. II Güzel koku, rayiha.*

Her nagmesi anberîn tenessüm

Her nazresi bir nevîn tebensüm

ancak:

1. **ancak:**

Gazel 33

Mısra: 5

Yalnızca, sadece.

Ey pîr-i mugân meclis-i meyhânenin ancak
Bir şûh-ı kadeh-kârı bizim matlahımızdır

2. ancak:

Gazel 63

Mısra: 4

Yalnızca, sadece.

Yıkılmış nûş u ayşın kasrı yārân bî-nişân olmuş
Bu âlemlerden ancak köhne bir beytû'l-hazen kalmış

3. ancak:

Gazel 76

Mısra: 6

Yalnızca, sadece.

Dökülüp mey-i mahabbet yine âşıkân dağılmış
Biz o bezm-i Cem'de ancak kadeh-i nigûnu bulduk

4. ancak:

Kaside 1

Mısra: 13

Yalnızca, sadece.

Sükût olurdu hükûmrân-ı kâinat ancak
Gelirdi semt-i fezâdan nidâ-yı âmennâ

5. ancak:

Kaside 3

Mısra: 37

Yalnızca, sadece.

İhsân bilir ancak dil-i pür-süzumu İhsân
Ma'lûm olamaz gayrîye esrâr-ı zamîrim

6. ancak:

Kaside 6

Mısra: 131

Yalnızca, sadece.

Akreb görünür bu yüzden ancak
Sardalye gümüş çaçâ-yı hamsi

7. ancak:

Kıt'a 10

Mısra: 3

Yalnızca, sadece.

Bir tesellisi yok efgân imiş ancak bu hayât
Böyle bir tıflı nasıl dâye-i devrân uyutur

anda:

1. anda:-n, -da

Gazel 138

Mısra: 7

Orada, o yerde.

Konardım anda hem âvâre ser-ârâm ederdim ben
Ribât-ı aşk u sevdâdan mu'allâ menzil olsaydı

2. anda:-n, -da

Tahmis 3

Mısra: 16

Orada, o yerde.

Bu bezme tevbeler nukl ü vera' peymâne olmaz mı
Mahabbet anda mutrib andadır elhan-serâ anda

3. anda:-n, -da

Tahmis 3

Mısra: 16

Orada, o yerde.

Bu bezme tevbeler nukl ü vera' peymâne olmaz mı
Mahabbet anda mutrib andadır elhan-serâ anda

4. anda:-n, -da

Tahmis 3

Mısra: 17

Orada, o yerde.

Eder îmâ-yı vuslat çeşm-i şûh-ı dil-rubâ anda
Aman yâ Rab neler yapmaz dil-i pür-ibtilâ anda

5. anda:-n, -da

Tahmis 3

Mısra: 18

Orada, o yerde.

Eder îmâ-yı vuslat çeşm-i şûh-ı dil-rubâ anda
Aman yâ Rab neler yapmaz dil-i pür-ibtilâ anda

6. **anda:-n, -da****Tahmis 3**Mısra: **19***Orada, o yerde.*

Mey anda dilber anda cümle yārān-ı safa anda
Geçip cennetten Âdem sākin-i meyhāne olmaz mı

7. **anda:-n, -da****Tahmis 3**Mısra: **19***Orada, o yerde.*

Mey anda dilber anda cümle yārān-ı safa anda
Geçip cennetten Âdem sākin-i meyhāne olmaz mı

8. **anda:-n, -da****Tahmis 3**Mısra: **19***Orada, o yerde.*

Mey anda dilber anda cümle yārān-ı safa anda
Geçip cennetten Âdem sākin-i meyhāne olmaz mı

andadır:1. **andadır:-n, -da, -dır****Tahmis 3**Mısra: **16***Orada, o yerde.*

Bu bezme tevbeler nukl ü vera ' peymāne olmaz mı
Mahabbet anda mutrib andadır elhan-serā anda

andan:1. **andan:-n, -dan****Kaside 2**Mısra: **54***Üçüncü tekil şahıs zamiri.*

Eylemez bīmāra devrān merḥamet ḡaddār olur
Ez' afü'l-maḥlūk iken andan şefā' at bekleriz

2. **andan:-n, -dan****Kaside 2**Mısra: **116***Üçüncü tekil şahıs zamiri.*

Bir alay deryā-diliz ammā mekiniz misl-i kūh
Gāvi ḥāmil ḥūt imiş andan seyahāt bekleriz

andelibān-ı cemen:1. **andelibān-ı cemen:****Gazel 64**Mısra: **2**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Çimen, bahçe bülbülleri.*

Bülbül-i tab'ı ki āvāzeye āgāzelenirmiş
Andelibān-ı cemen reşk eder āvāzelenirmiş

andıkça:1. **andıkça:-dikça****Gazel 145**Mısra: **10***Anmak, hatıra getirmek, zikretmek.*

Görmüş seni gelmiş dile dağlar tepeler hep
Çağlar seni andıkça şu ırmak delikanlı

andım:1. **andım:-dı, -m****Gazel 136**Mısra: **2***Anmak, dile getirmek.*

Ömrümün peyveste zehr ettim de zevk eyyāmını
Derde düştüm ağlarım āh ettim andım nāmını

andır:1. **andır:-dır****Kaside 5**Mısra: **1***An, zaman, vakit.*

'İyd-ber-'ıyd-i sa'ādet denilen andır bu
Çünkü tebcile de takdise de şāyāndır bu

andırır:1. **andırır:-(i)r****Gazel 148**Mısra: **6***Andırmak, hatırlatmak.*

Güftârim açar ukde-i düşvâr u menî'î
Tab' -ı hünerim andırır ummân-ı vasî'î

**anem ahterî kavlince el-ğanem be-fethateyn cins için
mevzû' bir ism-i müennestir koyunun erkeğine ve
dişisine itlâk olunur ve keçiye dahi şâmildir cem'î aġnâm
ve tasgîri ġuneyme gelir denilmekte olup:**

1. **anem ahterî kavlince el-ğanem be-fethateyn cins için
mevzû' bir ism-i müennestir koyunun erkeğine ve
dişisine itlâk olunur ve keçiye dahi şâmildir cem'î
aġnâm ve tasgîri ġuneyme gelir denilmekte olup:**

Diğer 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Koyun kelimesi, sözlük yazarı Ahterî'ye göre "koyun,
arka arkaya gelen iki üstün türünde bir cins için ele
alındığında dişi bir ifadedir, koyunun erkeğine ve dişisine
denilir, keçiye de kapsar. Bütün koyun ve küçükleri de yer
ar." olarak denilmektedir.*

anem Ahterî kavlince el-ğanem be-fethateyn
cins için mevzû' bir ism-i müennestir koyunun
erkeğine ve dişisine itlâk olunur Ve keçiye
dahi şâmildir Cem'î aġnâm ve tasgîri ġuneyme
gelir denilmekte olup kendilerinin ise 'ale'l-
itlâk cins-i hayvâna meyl ü maġabbetle ülfet ü
ünsiyetleri kafi vâfir ve bu meyânda ġâssaten
ziyâde-i 'akl ile ma'rûf ve müştahir bulunan
koyun cinsine kemâl-i raġbetleri mütevâtirdir

anılır:

1. **anılır:-(i)l, -(i)r**

Gazel 26

Mısra: 8

Hatırlamak, anmak.

Ne gam ey nigâr-ı cefâ-meniş dil-i zârı vakf-ı gam
eylesen
Anılır benim de mahabbetim bu cihân içinde zamân
olur

ankâ:

1. **ankâ:**

Gazel 160

Mısra: 5

Anka kuşu.

Ankâ ile pervâz edemez göldeki ördek
Şâhine tenezzüldür o usfûre süzölmek

ankâ-yı nâz:

1. **ankâ-yı nâz:**

Gazel 116

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Cilve kuşu.

Ankâ-yı nâz u himmetim İhsân geçerken sidreden
Sayd oldun âhü gözlerin bir gamze-i gammâzına

anlamazken:

1. **anlamazken:-maz, -ken**

Kıt'a 54

Mısra: 1

Anlamak, idrak etmek, farkında olmak.

Anlamazken bahsi sallarsın başın
Her sözünden naġme-i hay hay çıkar

anlar:

1. **anlar:**

Kaside 2

Mısra: 21

Üçüncü çoġul şahıs zamiri.

ġarb olur bir meşrik-ı feyz ü refah anlar yaşar
Biz ne ġaflettir kıyâmetten 'alâmet bekleriz

anlara:

1. **anlara:-a**

Tahmis 6

Mısra: 30

Üçüncü çoġul şahıs zamiri (goncalar).

Solmasın taraf-ı ruhunda açılan goncaların
Gözyaşım şebnem olur anlara giryân olayım

anları:

1. **anları:-lar**

Kaside 7

Mısra: 16

Üçüncü çoġul şahıs zamiri.

Fi'l-cü' ile bir cümlede mezkûr olup evvel
'İlm etmiş iken anları kurbân-ı ma'ârif

anların:

1. **anların:-lar, -ın**

Kaside 1

Mısra: **83**
Üçüncü çoğul şahıs zamiri.

Sen öyle ekmelisin anların ki ferd-â ferd
 Kemâl-i şevk ile etmişler incizâb sana

anlarız:

1. **anlarız:** -r, -iz
Diğer 1
 Mısra: **59**
Bir şey hakkında bilgisi bulunmak.

Kavaldan anlarız davul çalmışız
 Külhlar giymişiz irfâncasına

anlayamaz:

1. **anlayamaz:** -y, -a, -maz
Gazel 153
 Mısra: **6**
Anlamak, bilmek.

Tersim edemez fırçası ressâm Münîfin
 Pek anlayamaz zannederim akl-ı şerîfin

ansın:

1. **ansın:** -sın
Gazel 106
 Mısra: **6**
Anmak, hatırlamak, dile getirmek.

Firâş-ı nakş u nigâra düşmüş gören o behçet-nümâ
 vücûdu
 Sehâba girmiş hilâli ansın bahâr-ender-bahâr sansın

ârâ yerde:

1. **ârâ yerde:**
Rûbai 9
 Mısra: **2**
 Kelime Tipi: -
Arada.

Cânânımızın nâmını vuslat komuşuz
 Dönmüş ârâ yerde bir de firkat komuşuz

aradık:

1. **aradık:** -di, -k
Gazel 76
 Mısra: **3**
Bir şeyi veya birini bulmaya çalışmak.

Reh-i ibtilâya düştük aradık cihânı yekser
 Ne reh-i vefâyı gördük ne de reh-nümünü bulduk

ârâm ü kadr-i 'ömrü:

1. **ârâm ü kadr-i 'ömrü:** -ü
Kaside 2
 Mısra: **26**
 Kelime Tipi: -
Hayatın değeri ve rahat.

Zevk-i dünyâdan da biz me'yûs olan gâfilleriz
 Bilmedik ârâm ü kadr-i 'ömrü rihlet bekleriz

ârâm u sükûn:

1. **ârâm u sükûn:**
Tahmis 4
 Mısra: **9**
 Kelime Tipi: -
Rahat ve huzur, durgunluk.

Açmış oldum sînesin bir kerre ârâm u sükûn
 Sînedden bilmem ne hâlettir girizân oldu hep

ârâma:

1. **ârâma:** -m, -a
Gazel 121
 Mısra: **5**
Ara, iki şeyin ortası.

Ârâma komaz yer dil-i âşıktâ o şühun
 Bir kerre hıram etmesi gül-nahl kadiyle

2. **ârâma:** -a
Gazel 123
 Mısra: **7**
Durma, eğlenme, dinlenme.

Kalmamış ârâma yer uçmuş hümâ-yı mes'adet
 Kısmet olmuş hân-ı yagmâ-yı vatan çaylaklara

ārām-ı cānım:1. **ārām-ı cānım:-ım****Şarkı 1**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül rahatlığı, huzur.

Nihândır dîdeden ārām-ı cānım
Karanlıklarla meşhûn āsumânım

ārām-ı rūhumdur:1. **ārām-ı rūhumdur:-um, -dur****Gazel 133**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ruhun dinlenmesi.

Nasıl ta'kîb-i yâr etmem ki ben ārām-ı rūhumdur
Yetişmiş tıfl-ı nâzın arkasından dāye düşmez mi

ārāmımı:1. **ārāmımı:-ım, -ı****Gazel 84**

Mısra: 3

Huzur, rahat.

Aldılar sabrımı ārāmımı selb eylediler
Verdiler nâz ile yekdiğere el gamzelerin

ārāmını:1. **ārāmını:-ı, -mı****Gazel 136**

Mısra: 10

Huzur, rahat.

Ben demez miydım amân ey dil güzellerden kaçın
Âdemin zîrâ perî-rûlar alır ārāmını

aramıs:1. **aramıs:-mış****Gazel 19**

Mısra: 5

Aramak, bulmaya çalışmak.

Açarak semâlara bâl ü per aramış cemâline bir nazar
O hayâ-nikâb o melek-siyer ne güzîde-cilve güzîde-
şüh

aramız:1. **aramız:-mız****Gazel 127**

Mısra: 3

Kişilerin birbirine karşı olan durumu, ilişki.

Şeker-âb olmasın aman aramız
Öpücük topladım dudağında

arar:1. **arar:-r****Gazel 38**

Mısra: 12

Aramak, bulmaya çalışmak, araştırmak.

İnanma etse de va'd-i visâl o şüh İhsân
Arar bulur o güzel va'de bir bahâne döner

2. **arar:-(a)r****Gazel 104**

Mısra: 10

Aramak, bulmaya çalışmak, araştırmak.

Zemîn-i gamda emellerden ayrılan gönüm
Garipser de arar bir mekân semâlardan

3. **arar:-r****Gazel 121**

Mısra: 4

Aramak, bulmaya çalışmak, araştırmak.

Hübân ile hep yerde doğar kevkeb-i tâli'
Bilmem ne arar gökte müneccim rasadıyla

4. **arar:-r****Kıt'a 55**

Mısra: 2

Aramak, bulmaya çalışmak, araştırmak.

Olsa imkân o kadar hîlede mâhir ki rakîb
Yük arar beyzâda tâ gökteki ecrâmı kapar

arardım:

1. **arardım:** -r, -di, -m

Gazel 107

Mısra: 10

Aramak, bulmaya çalışmak.

Vefâdan zerre görsem devâsız derd için ben
Arardım çâre elbet vefâ merhemlerinden

ararsın:

1. **ararsın:** -r, -sın

Gazel 91

Mısra: 14

Aramak, bulmaya çalışmak.

Yeter yaktın İhsânı cevrin yeter
Ararsın yanıp bir zamân ey gönül

arasında:

1. **arasında:** -(s)i, -(n)da

Kaside 6

Mısra: 103

İçinde, ortamında, dahilinde.

Esmâk arasında şampiyondur
Hep kendi alır kupâ-yı hamsi

arasından:

1. **arasından:** -sı, -n, -dan

Gazel 68

Mısra: 7

Ara, orta.

Çıksam iki âvâre cedel-kâr arasından
Nâlede gönül dilber o nâlâna mu'âriz

aratıldım:

1. **aratıldım:** -(i)l, -di, -m

Gazel 151

Mısra: 5

*Bir şeyin yokluğunu duyarak aramak, eksikliğini
hissedip bulunmasını sağlamak.*

Her meclis-i irfânda bulundum aratıldım
Ben min-terafillâh ebediyyen yaşatıldım

aratmışsın:

1. **aratmışsın:** -miş, -sın

Gazel 82

Mısra: 10

*Bir şeyi bulma işini başkasına yaptırmak, aramasını
sağlamak.*

Bin mes'ele bin da'vâ ma'lûm olamaz ferdâ
İdrâki edip a'mâ hemvâre aratmışsın

arayan:

1. **arayan:** -y, -an

Gazel 104

Mısra: 13

Aramak, bulmaya çalışmak.

Melâl-i kalbine bir kalb-i âşinâ arayan
Duyar enînini bîgâne şân semâlardan

2. **arayan:** -y, -an

Tahmis 5

Mısra: 9

Aramak, bulmaya çalışmak.

Dâim arayan bulsa civânım seni bende
Bir gonca gül olsan da senin gülşenin olsam

arbede-gâh:

1. **arbede-gâh:**

Gazel 58

Mısra: 1

Kavgah, güriültülü yer.

Meydân-ı aşkı arbede-gâh etmiyor muyuz
Derd-i derûnu arz-ı ilâh etmiyor muyuz

2. **arbede-gâh:**

Gazel 58

Mısra: 1

Kavgah, güriültülü yer.

Meydân-ı aşkı arbede-gâh etmiyor muyuz
Derd-i derûnu 'arz-ı ilâh etmiyor muyuz

ardınca:

1. **ardınca:**

Kaside 6

Mısra: 78

*Hemen arkasından, hemen ardından, arkası sıra,
ardı sıra, peşinden, peşi sıra, takiben.*

Her köylü livā livā kumandan
Ardınca alay alāy ḥamsi

‘arem:

1. **‘arem:**
Gazel 132
Mısra: **2**
İnatçılık, kafa tutma.

Bak sîneme dāğdār olur mu
‘Arem ehline inkisār olur mu

‘arif-i ekmeli:

1. **‘arif-i ekmeli:-i**
Kit’a 66
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mükemmel, eksiksiz irfan sahibi.

Meḥāmī-i yektā ki Sālīḥ Zeki
Ledün sırrının ‘arif-i ekmeli

‘arif-i ‘ilm-i bozuntudur:

1. **‘arif-i ‘ilm-i bozuntudur:-dur**
Diğer 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
*Kelimenin yerleri değiştirilerek yapılan kalp sanatı
ilminin irfan sahipleri.*

Onda etmiş ibtidā hem onda bulmuş intihā
‘Ārif-i ‘ilm-i bozuntudur o rütbe zātı kim

‘arız:

1. **‘arız:**
Gazel 50
Mısra: **4**
Yanak.

Ravza-i ḥüsn-i ezel safha-i dīdārındır
Onda ‘arız diye gül, fem diye bülbül yetişir

‘arız-ı şāhid-i ma ‘naya:

1. **‘arız-ı şāhid-i ma ‘naya:-y, -a**
Gazel 164
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Anlama, manaya şahitlik eden sevgilinin yanağı.

‘Ārız-ı şāhid-i ma ‘naya letāfet getirir
Hatt-ı nev-hīz ile yazdıkça bu şübbān-ı sūḥan

‘arız-ı tābānı:

1. **‘arız-ı tābānı:-ı**
Gazel 32
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Parlak, aydınlık yanak.

Cünbüş-i müjgānı bulmuş gamzesinden feyz-i tāb
‘Ārız-ı tābānı olmuş kākülünden sāye-zār

‘arızın:

1. **‘arızın:-ı, -m**
Gazel 56
Mısra: **5**
(Sevgilinin) yanağı.

Görünce ‘arızın la‘l-i yāri būs ederiz
Şarāb-ı nāb içeriz zevk-i māhtābdayız

arkanda:

1. **arkanda:-n, -da**
Gazel 119
Mısra: **2**
Arka, sırt.

Güldürmemiş olsan da bu giryānı unutma
Arkanda düşüp ağlayan efgānı unutma

arkasından:

1. **arkasından:-sı, -n, -dan**
Gazel 133
Mısra: **8**
Arka, art, peş.

Nasıl ta‘kīb-i yār etmem ki ben ārām-ı rūhumdur
Yetişmiş tıfl-ı nāzin arkasından dāye düşmez mi

‘arşa:

1. **‘arşa:-a**
Tahmis 6

Mısra: **33**
Gökyüzü, gök.

Böyle dergâha düşen 'arşa olur sâye-fiken
 Tâc-ı ser olmak için 'âleme ey Muhyî ben

'arş-ı 'azîm üzre etmiş isti'lâ:

1. **'arş-ı 'azîm üzre etmiş isti'lâ:**

Kaside 1

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Yüce, ulu arşın üstünde yüksek mertebelere çıkma.

Nebiy-yi zî 'azamettir ki hâk-i ravzasının
 Gubârı 'arş-ı 'azîm üzre etmiş isti'lâ

arş-ı berîni:

1. **arş-ı berîni:-i**

Gazel 12

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Göğün en yüksek tabakası.

Destinde yoksa dâmeni bir âfetin çi-süd
 İster çık âsumânlara arş-ı berîni öp

arş-ı cinân:

1. **arş-ı cinân:**

Gazel 140

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Cennetlerin en yüksek katı.

Tutuştı kevn ü mekân yandı nâr-ı gayret-i aşka
 Nigâhı arş-ı cinân üzre bir şerâre düşürdü

'ars-ı hudâ:

1. **'arş-ı hudâ:**

Tahmis 8

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Allah'ın arşı, gökyüzü.

Yine bilmem ne hâl olmuş diyâr-ı zâr-ı islâma
 Yerinden sarsılır 'arş-ı Hudâ dest-i du'â ağılar

ars-ı mâ-fi'l-bâle:

1. **arş-ı mâ-fi'l-bâle:-e**

Gazel 110

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Gönülde olan maksat ve meramın tahtı, makamı.

Hâme-i çalâkim İhsân dehri gark-ı berk ederdi
 Ruhsat-ı güftâr olaydı arş-ı mâ-fi'l-bâle doğru

arslancasına:

1. **arslancasına:-casına**

Diğer 1

Mısra: **48**

Gülbüz, cesur ve yiğit adam.

Eğeri görmeden kaşa çıkmışsınız
 Atlar oynatmışsınız arslancasına

arştan:

1. **arştan:-tan**

Gazel 103

Mısra: **11**

En yüksek gök katı.

Yücedir bence arştan İhsân
 Benzemez başka bârgâha vatan

arştan:

1. **arştan:-tan**

Gazel 78

Mısra: **2**

Gökyüzü, gök.

Bizi ilcâ-yı zamân eyledi üftâde yazık
 'Arştan hâke düşen feyz-i Hudâ-dâde yazık

artık:

1. **artık:**

Gazel 129

Mısra: **8**

*"Bundan sonra, bundan böyle" anlamlarında
 kullanılan zarf.*

Sitemle gamla geçen rüzgârdan feryâd
 Bu hasta yurduma artık şifâ-vezân olsa

2. **artık:**

Gazel 140

Mısra: 11

"Bundan sonra, bundan böyle" anlamlarında
kullanılan zarf.

Benim o haste-i hicrân tabîb-i cân yetiş artık
Tehassürün beni bâlîn-i ihtizâra düşürdü

3. artık:

Kaside 6

Mısra: 243

"Bundan sonra, bundan böyle" anlamlarında
kullanılan zarf.

Artık yetişir lisân-ı tebcîl
Artık yetişir şakâ-yı hamsi

artık yeter:

1. artık yeter:

Gazel 163

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Artık sonlansın, yeterli.

Hamâmîzâdeye artık yeter bu külhen-i aşk
Katâr-ı yâre erişsin tren tren diyerek

artıkları:

1. artıkları:-lar, -ı

Kıt'a 46

Mısra: 1

*İçildikten, yenildikten veya kullanıldıktan sonra
geriye kalan.*

Yedin artıkları meclisteki a'zâya hemân
Salladın hayli kavuk bezmin olup dalkavuşu

'arüsedir:

1. 'arüsedir:-dir

Kaside 6

Mısra: 153

Gelin.

Bir şanlı 'arüsedir nişanlı
Dâmâd olacak âgâ-yı hamsi

'arûs-ı şî'ri:

1. 'arûs-ı şî'ri:-i

Gazel 164

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şiir gelimi.

Râm eder her biri tab'ınca 'arûs-ı şî'ri
Hâcle-i vasla yakar her biri şamdân-ı sühân

arz:

1. arz:

Gazel 73

Mısra: 5

Sunma,gösterme.

Ben ibtikâ-yı şeb-i hicri arz eder yanarım
Güler o mâh-ı cefâ âşinâ latîf latîf

2. arz:

Gazel 124

Mısra: 9

Sunma,gösterme.

Bu hâl-i zârımı arz eyle ey sabâ yâre
Yolun düşerse eğer bir gün ol diyarlara

arz edilmez:

1. arz edilmez:-mez

Gazel 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Söylemek, sunmak.

İntihâb-ı büse-gâh olmaz edeb
Arz edilmez böyle nâ-bercâ taleb

arz etmek:

1. arz etmek:-mek

Gazel 122

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Göstermek, bildirmek, sunmak.

Dildâre hâl-i zârımı arz etmek isterim
Arz etmesin mi hâli gedâ pâdişâyına

arz etmesin:

1. arz etmesin:-me, -sin

Gazel 122

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Göstermek, bildirmek, sunmak.

Dildäre hâl-i zârımı arz etmek isterim
Arz etmesin mi hâli gedâ pâdişâyına

‘arz için ahvâli:

1. ‘arz için ahvâli:-i

Kaside 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Durumları, hâlleri ifade etmek için.

Tâ-be-key biz küşe-i zıll ü ‘atâlet bekleriz
‘Arz için ahvâli yâ erbâb-ı ğayret bekleriz

arz-ı dîdâr:

1. arz-ı dîdâr:

Gazel 55

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yüzünü sunmak, göstermek.

Arz-ı dîdâr etse yâr endîşe-i peymâne kalmaz
Bezm olur yek-reng-i sevda âşinâ bîgâne kalmaz

2. arz-ı dîdâr:

Tahmis 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüz gösterme, sunma.

Cihâna arz-ı dîdâr eyledi bir dürlü süretle
Bana göstermedi dîdârını dildâr bir dürlü

arz-ı hâl:

1. arz-ı hâl:

Gazel 99

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hâlini arz etmek, bildirmek.

Gül-i sadbergi ruh-ı aşka nikâb eyleyelim
Arz-ı hâl eyleyerek ref'-i hicâb eyleyelim

arz-ı ibtihâl:

1. arz-ı ibtihâl:

Muhammes 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yalvarıp yakarma, niyaz etme.

Etmem sunulsa âb-ı bekâ arz-ı ibtihâl
Bulmam sükûnet olsa da bin cilde-i cemâl

‘arz-ı ilâh:

1. ‘arz-ı ilâh:

Gazel 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Allah'a sunma, bildirme.

Meydân-ı aşkı arbede-gâh etmiyor muyuz
Derd-i derünü ‘arz-ı ilâh etmiyor muyuz

‘arz-ı mâfi’l-bâle:

1. ‘arz-ı mâfi’l-bâle:-e

Kaside 2

Mısra: 144

Kelime Tipi: -

Kalpteke, gönüldeki, yürekteki şeyi anlatmak.

Hâle uygun bir gazel tarzı eylemek eyyâmıdır
‘Arz-ı mâfi’l-bâle çoktan vakt-i fırsat bekleriz

arz-ı rûy-ı ibtisâm:

1. arz-ı rûy-ı ibtisâm:

Gazel 105

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tebessüm etme, güleriyüz gösterme.

Yâr edince arz-ı rûy-ı ibtisâm âyineden
Gösterir dîdârını rûhü’l-garâm âyineden

ârzü-yı şebâb:

1. ârzü-yı şebâb:

Gazel 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gençlik istekleri.

Garîk-i hayretim İhsân ki eylemem izhâr
Ne bir sadâ-yı te’ellüm ne ârzü-yı şebâb

âsâr:

1. âsâr:

Gazel 149

Mısra: 2

Kitaplar, yazılmış eserler.

İrfânımı erbâb-ı hased etmede inkâr
Meydanda durur her sene neşr ettiğim âsâr

âsâr-ı bahâra:

1. **âsâr-ı bahâra:-a**

Gazel 113

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bahar vaktinin eserleri, alâmetleri.

Sararıp düşse de bîmâr-ı elem hâke ne çâre
Erişir berk-i hazân dem gelir âsâr-ı bahâra

ashâne-i dilde:

1. **aşhâne-i dilde:-de**

Kaside 6

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Gönül, yürek mutfağı.

Aşhâne-i dilde çünkü pişmez
Bir çorba ya tarhanâ-yı hamsi

‘aşık:

1. **‘aşık:**

Gazel 71

Mısra: 7

*Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse,
âşık, tutkun, meftun.*

Seyretmesin mi ‘âşık gönlünde aks-i cānān
Nezzâreden değildir âyînedâr memnû‘

‘aşık:

1. **‘aşık:**

Diğer 1

Mısra: 162

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, aşırı seven,
tutkun.*

Hicretin bin üç yüz kırk idi ânı
Aşık İhsân düzdü işbu destânı

2. **‘aşık:**

Gazel 27

Mısra: 6

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, aşırı seven,
tutkun.*

Der-âgüş etse bir cān-âferin endāmı şevkinden
Olur âzâde âşık sîne-i üryânı sâf eyler

3. **‘aşık:**

Gazel 40

Mısra: 5

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, aşırı seven,
tutkun.*

Âferin bādâ ki âşık germ eder bâzâr-ı aşk
Bir dil-i sūzân verir yüz bin gam-ı hicrân alır

4. **‘aşık:**

Gazel 61

Mısra: 2

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, aşırı seven,
tutkun.*

Mestâne gitmiş mestâne gelmiş
Dîvâne âşık dîvâne gelmiş

5. **‘aşık:**

Gazel 106

Mısra: 8

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, aşırı seven,
tutkun.*

Küşâde-pehlû bürehne-sâid o mâh sızmış zamân
müsâit
Sen ol da âşık tahammül eyle fütâde cānlar nasıl
dayansın

aşık atmak:

1. **aşık atmak:-mak**

Kıt'a 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yarışmak, boy ölçüşmek.

Nene lâzım âşık atmak o büyüklerle senin
Bir şütür-gürbe edâdır bu yazıktır emeğe

‘aşık u ma’ şük olurum:

1. 'âşık u ma'şûk olurum:-(u)r, -um

Kaside 3

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Seven ve sevilen olmak.

Her subh u mesâ 'âşık u ma'şûk olurum ben
Bir cilde bin nâz ü niyâz eyler o mîrim

'âşika:

1. 'âşika:-a

Kıt'a 14

Mısra: 1

*Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse,
âşık, tutkun, meftun.*

Her dem nigâhı 'âşika çîn-i cebîn iken
Ağyar o cepheden yine gül-büse-çîn imiş

'âşıkân:

1. 'âşıkân:

Gazel 76

Mısra: 5

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, aşırı seven,
tutkun.*

Dökülüp mey-i mahabbet yine âşıkân dağılmış
Biz o bezm-i Cem'de ancak kadeh-i nigûnu bulduk

'âşıkân-ı devre açmış:

1. 'âşıkân-ı devre açmış:-mış

Kıt'a 67

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Âşıklar için yeni bir dönem başlatma.

Bastırıp dîvânı ehl-i zevki tehyic eylemiş
'Âşıkân-ı devre açmış ya'ni genc-i şâyegân

'âşikâr:

1. 'âşikâr:

Gazel 32

Mısra: 1

Gizli olmayan, apaçık meydanda olan, belli.

Âşikâr olmakla zîr-i turrenden dîdâr-ı yâr
Oldu her yüzden çıkıp derdi nihânım âşikâr

'âşikâra:

1. 'âşikâra:-a

Gazel 55

Mısra: 3

Belli,apaçık,gözle görülebilen.

Olsa mir'at-ı hafâdan sırr-ı vahdet âşikâra
Küfr ü imân fark olunmaz kâ'be hem büthâne kalmaz

'âşık-ı bîdâr-baht:

1. 'âşık-ı bîdâr-baht:

Gazel 40

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Uykusuz,uyumayan âşık.*

Âşık-ı bîdâr-baht agyârı âgâh eylemez
Yâri şekker-hâb olurken büsesin pinhân alır

'âşık-ı bî-vâye:

1. 'âşık-ı bî-vâye:

Gazel 133

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Nasipsiz âşık.

Gelirken bezme sen gitmez mi tâb-ı ihtiyâr elden
Olup mest-i temâşâ âşık-ı bî-vâye düşmez mi

'âşık-ı dîdâra:

1. 'âşık-ı dîdâra:-a

Kıt'a 67

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzel yüzüne âşık.

'Âşık-ı dîdâra hâlen buseler vermektir
Nâz-perver bî-vefâ fettân iken her dil-sitân

'âşık-ı dîrînesi:

1. 'âşık-ı dîrînesi:-(s)i

Gazel 139

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kadim, eski âşık.

Sevdiğim pek tâze-hat bir nev-civân
Ben ezelden âşık-ı dîrînesi

‘âşık-ı hande-i didârına:

- 1.
- ‘âşık-ı hande-i didârına:**
- in, -a

Gazel 50

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

(Sevgilinin) gülen yüzünün âşığı.

Açılıp gül senin olsun şu gülîstân-ı safâ

Âşık-ı hande-i didârına bir gül yetişir

‘âşık-ı hürriyetiz:

- 1.
- ‘âşık-ı hürriyetiz:**
- iz

Kaside 2

Mısra: 145

Kelime Tipi: -

Özgürlük âşığı.

‘Âşık-ı hürriyetiz peyveste vuslat bekleriz

Yäre dil-bend olmuşuz kayd-ı esâret bekleriz

‘âşık-ı nâ-kâmmı:

- 1.
- ‘âşık-ı nâ-kâmmı:**
- ı, -n, -ı

Gazel 136

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Murâdını erememiş, nasipsiz âşık.

Şimdi hançerlerden ümmîd eylerim İhsân devâ

Gamzeler etsin tesellî âşık-ı nâ-kâmmı

‘âşık-ı şürîde-likâ:

- 1.
- ‘âşık-ı şürîde-likâ:**

Tahmis 6

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Perişan, tutkun yüzölü âşık.

Dolaşıp mest-i hevâ ‘âşık-ı şürîde-likâ

Oldu didârına hayran bakarak ğaşy-ı safâ

‘âşık-ı yegânedir:

- 1.
- ‘âşık-ı yegânedir:**
- dir

Gazel 31

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Tek ve biricik olan meftun, tutkun.

Gönül teferrüd etmesin mi ‘âşık-ı yegânedir

Kabûl-i şîrket eylemez o mehlîkâyı tek sever

‘âşık-ı zâr:

- 1.
- ‘âşık-ı zâr:**

Kaside 6

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen, feryat eden âşık.

Oynar uçar alsa ‘âşık-ı zâr

Bir hamsi kuşuyla pây-ı hamsi

‘âşıkın:

- 1.
- ‘âşıkın:**
- ın

Gazel 87

Mısra: 7

Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse,
tutkun, meftun.Âşıkın gâh ağlatır geh güldürür ol verd-i nâz
Her nîgeh bir fîg her hiddet belâ her hande gül

- 2.
- ‘âşıkın:**
- ın

Gazel 101

Mısra: 6

Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse,
tutkun, meftun.

Zülf-i dildâr-veş perîşânız

Âşıkın şânesinde toplanalım

- 3.
- ‘âşıkın:**
- ın

Gazel 131

Mısra: 12

Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse,
tutkun, meftun.Bî-mehâbâ attı kendin düştü bir dergâha nâlân
Âşıkın kalmışdı dil nâmıyla bir mihmân elinde**‘âşıkının:**

- 1.
- ‘âşıkının:**
- ı, -nın

Gazel 124

Mısra: 1

Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse,
tutkun, meftun.

Vücüdu âşıkının döndü âh ü zârlara
Hevâ-yı zülfe uyup düştü rûzgârlara

2. 'âşıkının: -in, -in

Gazel 142

Mısra: 4

*Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse,
tutkun, meftun.*

Şemīm-i yâri alıp esmeyince bād-ı mahabbet
Ümîdi âşıkının cevri-i rûzgâr ile geçti

'âşıkaz:

1. 'âşıkaz: -iz

Gazel 29

Mısra: 5

*Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse,
âşık, tutkun, meftun.*

'Âşıkız ümmü'l-garâmın zîver-i âgüşuyuz
'Âşkımız elbet bizim bir aşk-ı mâder-zâd olur

'âşıklar:

1. 'âşıklar: -lar

Tesdis 1

Mısra: 15

*Âşık, bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan
kimse, meftun.*

Oldu âşıklar bu sevdâdan giriftâr-ı melâl
Hâle bak yokken ümîd-i vasl için bir ihtimâl

'âşıklar:

1. 'âşıklar: -lar

Rûbai 1

Mısra: 4

*Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse,
âşık, tutkun, meftun.*

Bir devrine erdik ki bu hayret-gâhın
Dilberler eder niyâz 'âşıklar nâz

'âşıkları:

1. 'âşıkları: -lar, -ı

Gazel 72

Mısra: 3

*Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık
duyan, vurgun, tutkun kimse.*

Etti âşıkları agyâre fedâ
Olsun ol mâ-hasal-ı ömrüm sag

2. 'âşıkları: -lar, -ı

Muhammes 1

Mısra: 12

*Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık
duyan, vurgun, tutkun kimse.*

Bülbülleri nâlede eder gonca çiçeksin
Âşıkları ağlatma cezâsın çekeceksin

'âşıkları:

1. 'âşıkları: -lar, -ı

Kaside 6

Mısra: 9

*Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse,
âşık, tutkun, meftun.*

'Âşıkları kaldılar tiril hep
Mevcûdu edip hebâ-yı hamsi

2. 'âşıkları: -lar, -ı

Tahmis 9

Mısra: 28

*Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse,
âşık, tutkun, meftun.*

Çark-ı 'ummân-ı mahabbettir visâl 'âşıkları
Etme ey biçâre zâhiden su'âl 'âşıkları

'âşıkların:

1. 'âşıkların: -lar, -ın

Rûbai 6

Mısra: 1

*Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse,
âşık, tutkun, meftun.*

'Âşıkların ervâhını hayrân inlet
Kuhsâr-ı tecellide perişân inlet

'âşıkların:

1. 'âşıkların: -lar, -ın

Gazel 116

Mısra: 6

*Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık
duyan, vurgun, tutkun kimse.*

Zehrîn olur rāh-ı safā cānāne-i rûh-âşinā
Derd-âzmā âşıkların olmazsa mahrem rāzına

2. **âşıkların:-lar, -ın**

Gazel 144

Mısra: 3

*Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık
duyan, vurgun, tutkun kimse.*

Uyku görmez gözü âşıkların ey nūr-ı basar
Şeb-i firkatteki ru'yaları kâbus olalı

âşıkların terânesi:

1. **âşıkların terânesi:-si**

Gazel 169

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Âşıkların nağmesi, ezgisi.

İhsân ümîd-i lutf-ı visâl eyler ağlarım
'Âşıkların terânesi hep âh ü vâh olur

âşıktır:

1. **âşıktır:-tır**

Gazel 161

Mısra: 5

*Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık
duyan, vurgun, tutkun kimse.*

Âşıktır o kalbinde te'ellümleri vardır
Şâirdir o düm-tekleri tek-dümleri vardır

**asıl göbek isimleri yaşar yeşer yaşı er yaş er ve yâşâr
süreterinde tahrîr ve imlâ olunabilip:**

1. **asıl göbek isimleri yaşar yeşer yaşı er yaş er ve yâşâr
süreterinde tahrîr ve imlâ olunabilip:-abil, -ip**

Diğer 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gerçek göbek adları Yaşar, Yeşer, Yaşı Er, Yaş Er ve Yâşâr
biçimlerinde kaydedilip yazıya geçirilir.*

asıl göbek isimleri Yaşar yeşer yaşı er yaş er ve Yâşâr
süreterinde tahrîr ve imlâ olunabilip fakat ta'yîn-i
ma'na ve mâhiyyetinde 'ulemâ-yı fenn-i iştikâk
iftirâk u ihtilâf ve tenvîr-i hakâyık u dekkâyık yolunda
nice makâlât u te'lîfât ile itlâf-ı lâf etmişlerdir

âşinâ:

1. **âşinâ:**

Gazel 2

Mısra: 12

Alışıldık, tamdık, bildik.

Bir katre neş'e, zerre ziyâ şemme tesliyett
Yok bir nazar bu sahnede üftâde âşinâ

âşinâlara:

1. **âşinâlara:-lar, -a**

Gazel 143

Mısra: 3

Alışıldık, tamdık, bildik.

Tâ-key tegâfûlün güzelim âşinâlara
Tâ-key bakışların bana bîgâneler gibi

âşinâ-vı cân:

1. **âşinâ-yı cân:**

Gazel 96

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Can dostu, yakın arkadaş.

Minârelerdeki bâng-ı ezân hâmuş olmuş
Minâreler ki bütün âşinâ-yı cân buldum

âşinâ-vı hâl:

1. **âşinâ-yı hâl:**

Gazel 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hâlden anlayan, durumdan haberdar.

Âşinâ-yı hâl isen gelmez mi bir an merhamet
Dîde-i mahzûnumun ma'nalı hâlinde sana

âşinâ-vı hamsi:

1. **âşinâ-yı hamsi:**

Kaside 6

Mısra: 158

Kelime Tipi: -

Hamsiye yakın.

'Âlimleri hamsi-hâr olurlar
Şâ'irleri âşinâ-yı hamsi

āşinā-yı mātem:**1. āşinā-yı mātem:****Gazel 81**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kedere, hüzne alışkın.*

Melâl-i âlemi zevk et o zevki tecdîd et
Bu dâr-ı köhnede sür āşinā-yı mātem isen

āşiyâb-ı memleket:**1. āşiyâb-ı memleket:****Kaside 2**

Mısra: 137

Kelime Tipi: -

Memleketin, yurdun değirmi.

Āşiyâb-ı memleket zîr ü zeber dönmektedir
Kudret-i tedvîre mâlik bir siyâset bekleriz

āşivân:**1. āşiyân:****Gazel 32**

Mısra: 5

Yuva, ev, mesken.

Şâhbâz-ı nâza şevk-âver gönüller āşiyân
Āsumanlar tal'at-ı dîdâra bak âyinedâr

2. āşiyân:**Gazel 96**

Mısra: 20

Yuva, ev, mesken.

Visâl-i yâr ile mes'ûd olan bu yerlerde
Ne bir terâne işittim ne āşiyân buldum

3. āşiyân:**Gazel 129**

Mısra: 4

Yuva, ev, mesken.

Şikeste-per bu garîb elde ben kalır mıydım
Zavallı kuşlara bir yerde āşiyân olsa

āşivâne:**1. āşiyâne:****Gazel 108**

Mısra: 20

Kuş yuvası. II Âşuğın gönlü, yüreği.

'Aşkınla taşınca kalb-i îhsân
Yansın mı bu āşiyâne çapkın

āşivâne-i firdevs:**1. āşiyâne-i firdevs:****Rûbai 25**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cennet yuvası.

Dünyânı sen āşiyâne-i firdevs et
İnsan dediğin cihâna bir kerre gelir

āşivân-ı sa'âdetin:**1. āşiyân-ı sa'âdetin:-in****Gazel 26**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Mutluluk yuvası.*

Yine āşiyân-ı sa'âdetin o hezârı nerde uçar ki âh
Ele şâikâne öter durur bana karşı hâli fîgân olur

āşivânım:**1. āşivânım:-ım****Şarkı 1**

Mısra: 7

Ev, yuva, mesken.

Perîşân oldu hayfâ āşiyânım
Yefîm oldum bugün boynum büküldü

āşivânıma:**1. āşivânıma:-ım, -a****Gazel 117**

Mısra: 8

Yuva, mesken.

Ey kebk-i işve nerde karâr eylemektesin
Meyl et biraz benim de garîb āşivânıma

‘aşk:

1. ‘aşk:

Gazel 69

Mısra: 6

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevd.

Bu zemîn-i işve vü şîveden alıp ol vücûdu misâl-i cân
Çıkarır semâlara hüsn ü ‘aşk u mahabbet eyleyip
ihtilât

2. ‘aşk:

Gazel 77

Mısra: 2

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevd.

İttihād etmiş gider i ‘câz ü nâz-ı hüsn ü ‘aşk
Dehri tutmuş ser-te-ser âvâz-ı sâz-ı hüsn ü ‘aşk

3. ‘aşk:

Gazel 77

Mısra: 3

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevd.

Hüsnü mahz-ı nâz olup zannetme ‘aşk olmuş niyâz
Hem-revândır şeh-per-i nâz ü niyâz-ı hüsn ü ‘aşk

4. ‘aşk:

Gazel 77

Mısra: 4

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevd.

Hüsnü mahz-ı nâz olup zannetme ‘aşk olmuş niyâz
Hem-revândır şeh-per-i nâz ü niyâz-ı hüsn ü ‘aşk

5. ‘aşk:

Gazel 77

Mısra: 6

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevd.

Gülde zâhir hande olmuş bende feryâd-ı hezâr
Müncelî her yüzde bir yüzden tırâz-ı hüsn ü ‘aşk

6. ‘aşk:

Gazel 77

Mısra: 8

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevd.

Bahsedersem tâb-ı hüsnünden emînîm lâl olur
Eylemem Cibrilî ben dem-sâz-ı râz-ı hüsn ü ‘aşk

7. ‘aşk:

Kıt'a 3

Mısra: 3

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevd.

‘Aşk oldu bende hâkim ettim cihâna i ‘lâm
Şâhid-perestim İhsân Allah şâhidimdir

8. ‘aşk:

Kıt'a 16

Mısra: 4

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevd.

Bunu mü ‘min onu kâfir diye tefrîk edemem
‘Aşk için küfrü de îmânı da yeksân görürüm

‘aşk olsun:

1. ‘aşk olsun:

Kıt'a 58

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir tutum karşısında kınama, sitem bildiren söz. II
Aşk artsın, var olsun anlamında.

El-ḥased ey rind-i sevdâ-pîşe ‘aşk olsun derim
Bezmi-i vasl-ı yâre cân attın da çattın keyfini

‘aşka:

1. ‘aşka:-a

Gazel 31

Mısra: 6

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevd.

Çocuk değil figânı çok elinde ihtiyârı yok
Şu sâl-hürde ‘aşka bak döner ufak tefek sever

2. ‘aşka:-a

Gazel 85

Mısra: 10

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevd.

Niyâza düşmüş nazarların var o meh-likâdan
şikâyetin yok
Yanar durursun bu ‘aşka İhsân lisân-ı hâlin güvâh
edersin

‘aşka düşmüş:

1. **‘aşka düşmüş:-müṣ**
Kıt’a 67
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşık olmak.

‘Aşka düşmüş mehlikâlar devredip pervâne-vâr
 Bezm-i Sa ‘dâbâda vermişler Çerâğândan nişân

2. **‘aşka düşmüş:-müṣ**
Kıt’a 67
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşık olmak.

‘Aşka düşmüş mehlikâlar devredip pervâne-vâr
 Bezm-i Sa ‘dâbâda vermişler Çerâğândan nişân

‘aşka düştüm:

1. **‘aşka düştüm:-tü, -m**
Tahmîs 4
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: -
Âşık olmak.

İstedim vuslat nasîbim döndü hierân oldu hep
 ‘Aşka düştüm cân u dil müft-i civânân oldu hep

askerde:**1. askerde:-de****Gazel 153**

Mısra: 7

Askerlik görevi, vatani vazife.

Askerde nedir farkı muvazzafla redîfin
 Takdîrine pek kanma her âvâre herîfin

askeri gecenin:**1. askeri gecenin:-nin****Diğer 1**

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Gece askeri.

Saatler yıl oldu dakikalar gün
 Askeri gecenin etmedi sökün

‘aşkı:**1. ‘aşkı:-ı****Gazel 60**

Mısra: 3

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

Pîr-i bahâr aşkı gör oldu hem âgûş-ı yâr
 Reşk-i kıyâmü ‘ş-şebâb eyledi merdâne dans

‘aşk-ı didârın:**1. ‘aşk-ı didârın:-m****Kıt’a 57**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzel yüzüne duyulan aşk, sevgi.

Geçti on sâlin şitâ vü sayfı dilden çıkmadı
 ‘Aşk-ı didârın senin bir an için leyl ü nehâr

‘ask-ı mâder-zâd:**1. ‘aşk-ı mâder-zâd:****Gazel 29**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yaratılışından beri var olan aşk, doğuştan gelen bağlılık.*

‘Âşıkız ümmü’l-garâmın zâver-i âgûşuyuz
 ‘Aşkımız elbet bizim bir ‘aşk-ı mâder-zâd olur

‘ask-ı ruhsârıyla:**1. ‘aşk-ı ruhsârıyla:-ı, -y, -la****Gazel 89**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***(Sevgilinin) yüzünün aşkı ile.*

Şevk-i didârıyla her yer bir tecellizâr-ı ‘aşk
 ‘aşk-ı ruhsârıyla yek-ser âlem ü âdem gönül

‘ask-ı vatan:**1. ‘aşk-ı vatan:****Kıt’a 21**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vatan, yurt aşkı.

O zümrenin ki olur ibtilâsı 'aşk-ı vatan
Damarlarında taşar hûn-ı âteşin-i şebâb

'aşk-ı vār:

1. **'aşk-ı yār:**
Gazel 103
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşkı.

Taht-ı sinemde 'aşk-ı yār oturur
Cây-ı pāk olmasın mı şāha vatan

'aşkım:

1. **'aşkım:-ım**
Gazel 15
Mısra: 6
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

Sevdim seni başka bir suçum yok
Aşkım mı bu kıl ü kâle bâis

2. **'aşkım:-ım**
Gazel 143
Mısra: 8
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

Bir dem gelir ki hüsnüne bin dāstān okur
'aşkım düşünce dillere efsāneler gibi

3. **'aşkım:-ım**

Şarkı 8

Mısra: 3

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

'aşkım da senin dil de senin can da senindir
Üftādeni dīvāne eden çifte benindir

'aşkımda:

1. **'aşkımda:-ım, -da**
Tahmis 11
Mısra: 18
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

Vuslat diledim meclis-i çeng ü neye kaçtım
'Aşkımda mukadderse bu hicran niye kaçtım

'aşkıımız:

1. **'aşkıımız:-ımız**
Gazel 29
Mısra: 6
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

'Āşıkız ümmü'l-garāmın zīver-i āgūşuyuz
'Aşkımız elbet bizim bir aşk-ı mādër-zād olur

'aşkın:

1. **'aşkın:-ın**
Gazel 12
Mısra: 3
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

Aşkın gönülde dīn ise dīnin de 'aşk olur
Ruhsār-ı pāki mushaf-ı dīn-i mübīnî öp

2. **'aşkın:-ın**

Gazel 23

Mısra: 13

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

Olamaz çünkü devā derdine 'aşkın İhsān
Bu şifā-gāha gelen hasta gider hasta gelir

3. **'aşkın:-ın**

Gazel 35

Mısra: 2

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

Bir şāhvār-ı hüsnü temāşāya daldılar
'aşkın piyāde erleri yollarda kaldılar

4. **'aşkın:-ın**

Gazel 126

Mısra: 3

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

'aşkın envārını etmiş yed-i takdīr-i ezel
Ebedî şevk ile ihrāk gönülden gönüle

5. **'aşkın:-ın**

Gazel 140

Mısra: 3

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

Felek bu bahr-i felâket-nümâda fûlkünü 'aşkın
Ne çekti dest-i hevâdan ne bir kenâra düşürdü

6. 'aşkın:-ın

Gazel 142

Mısra: 9

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

O şâhbâz melâhatta düştü dāmına 'aşkın
Gönüller avlayacak bir güzel şikâr ile geçti

7. 'aşkın:-ın

Muhammes 1

Mısra: 23

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

Aşkın bizi ettikçe sa'âdetlere mazhar
Etsin seni hüsnünle de Allâh mu'ammer

'aşkın:

1. 'aşkın:-ın

Gazel 71

Mısra: 5

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

Yâ sabr yâ sefermiş 'aşkın devâsı ammâ
Yok ihtimâli sabrın terk-i diyâr memnû'

2. 'aşkın:-ın

Kaside 3

Mısra: 8

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

Bilmem bana sorsan ne maḥal belde-i 'uşşâk
'Aşkın bütün aḥvâline ammâ ki ḥabîrim

3. 'aşkın:-ın

Rûbai 18

Mısra: 3

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

İzhârî da ızmârî da 'aşkın müşkil
Bilmem ki ne ḥalt etmeli şaştım kaldım

4. 'aşkın:-ın

Tahmis 6

Mısra: 24

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

Cân bulur nârına yandıkça dil-i neş'e-füzûd
Nûr olur 'aşkın ile eyleyen ifnâ-yı vücut

'aşkın yeli:

1. 'aşkın yeli:-i

Kıt'a 66

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdâ esintisi.

Gehî orsalar galî eyler boca
Eser fûlk-i cisminde 'aşkın yeli

'aşkına:

1. 'aşkına:-ı, -n, -a

Gazel 130

Mısra: 11

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

Visâli 'aşkına bir turfa bâde nûş etsem
Piyâle olsa dehen büse nukl-i cân olsa

'aşkından:

1. 'aşkından:-ı, -n, -dan

Gazel 139

Mısra: 3

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

Halka-bend olmaz mı aşkından gönül
Sâid-i nâzında var destînesi

'aşkından:

1. 'aşkından:-ı, -n, -dan

Gazel 167

Mısra: 1

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

Nazargâhında her yer cilve-zâr-ı ḥûr 'aşkından
Tecellîḥâne-i 'âlem serâser Tûr 'aşkından

2. 'aşkından:-ı, -n, -dan

Gazel 167

Mısra: 2

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

Nazargâhımda her yer cilve-zâr-ı hür 'aşkından
Tecellîhâne-i 'âlem serâser Tûr 'aşkından

3. 'aşkından:-ı, -n, -dan

Gazel 167

Mısra: 4

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

Zihî garrâ temâşâ hakkı bătıldan eder tefrîk
Gönüllerden çıkan âvâze-i Mansûr 'aşkından

4. 'aşkından:-ı, -n, -dan

Gazel 167

Mısra: 8

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

Füyûz-ı 'aşk-ı pâkin birbirinden eyler istirkâb
Zemin bir mest-i ma'zûr âsumân meshûr 'aşkından

5. 'aşkından:-ı, -n, -dan

Gazel 167

Mısra: 10

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

Yanardım misl-i İhsân âteş-i cânsûz-ı gayretten
MaazAllâh eger bir an olaydım dūr 'aşkından

'aşkınu:

1. 'aşkınu:-ın, -ı

Tahmis 11

Mısra: 24

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

Yâdıyla yaşar şimdi hayâlimde bu hâlet
Yâd eyle hayâlinde bugün 'aşkınu Necdet

'aşkınu:

1. 'aşkınu:-ı, -nın

Gazel 127

Mısra: 10

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

Yavru bir kuştur ağlayan rûhum
Aşkınu çırpınır tuzağında

'aşkınu sâzında:

1. 'aşkınu sâzında:-ı, -n, -da

Şarkı 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdâ sazı.

Vuslat ümmîdiyle her an inleyen bir hastayım
'Aşkınu sâzında hicrân ağlayan bir besteyim

2. 'aşkınu sâzında:-ı, -n, -da

Şarkı 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdâ sazı.

Merhamet etmez misin İhsâna pek şâyesteyim
'Aşkınu sâzında hicrân ağlayan bir besteyim

3. 'aşkınu sâzında:-ı, -n, -da

Şarkı 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdâ sazı.

Gülsitân-ı sînen mehcûr olan bülbül gibi
'Aşkınu sâzında hicrân ağlayan bir besteyim

'aşkınu:

1. 'aşkınu:-ın, -la

Muhammes 1

Mısra: 16

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

Kâfî seni bir nazramız âzâre efendim
Aşkınu senin görmedeyiz gülleri bî-hâr

2. 'aşkınu:-ın, -la

Tahmis 5

Mısra: 16

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

Ey cevher-i şeffâf senin mahzenin olsam
Aşkınu gezerken yine dergâh-be-dergâh

3. 'aşkınla:-ın, -la

Tahmis 5

Mısra: 26

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk, sevdâ.

Dergâhına bir meş'ale-i rüşenin olsam

Aşkınla perişân olanın almadan âhın

'aşkınla:

1. 'aşkınla:-ın, -la

Gazel 108

Mısra: 19

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

'Aşkınla taşınca kalb-i İhsân

Yansın mı bu âşiyâne çapkın

2. 'aşkınla:-ın, -la

Rûbai 5

Mısra: 1

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

'Aşkınla olurken bana emsem içsem

Emsem ne olur la'lini bir dem içsem

'aşkıyla:

1. 'aşkıyla:-ı, -y, -la

Kaside 3

Mısra: 27

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

'Aşkıyla eder gönlümü rûsvây-ı ma'habbet

Hüsnuyle alır fikr-i perîşân ü kasîrim

'aşkıyla:

1. 'aşkıyla:-ı, -y, -le

Tahmis 11

Mısra: 4

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ.

Şevkiyle cemâliyle gülen nûr-ı ezeldi

'Aşkıyla hayâliyle o mâzî ne güzeldi

asla:

1. asla:

Dîger 1

Mısra: 150

"Hiçbir zaman, hiçbir şekilde" anlamlarında bir zarf.

Baktık ağalarla çıkışmak olmaz

Dedik ki sohbe asla doyulmaz

2. aslâ:

Kaside 2

Mısra: 75

"Hiçbir zaman, hiçbir şekilde" anlamlarında bir zarf.

Olmadan aslâ mürîd-i hânkâh-ı ma'rîfet

Tıfl-ı endek-sâl iken feyz-i velâyet bekleriz

asmadığın:1. **asmadığın:-ma, -dık, -ın****Kıt'a 45**

Mısra: 2

Bir şeyi yüksek bir yere iştirip sarkıtmak, asmak.

Vermedin reng-i hakikat boyadın her boyadan

Varsa şâyet unutup asmadığın bir âveng

âstâne-i âmâl:1. **âstâne-i âmâl:****Gazel 86**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Emellerin, isteklerin eşiği.*

Serîr-i hüsnü tezeyyün edince bir şeh-i nâz

Olur makâm-ı niyâz âstâne-i âmâl

astı:1. **astı:-tı****Gazel 132**

Mısra: 3

Aşmak, fazla olmak.

Zulm aştı döküldü gayretullâh

Bir gün gelip aşikâr olur mu

âsüb-ı pür-fiten:1. **âsüb-ı pür-fiten:****Gazel 115**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Fitnelerle dolu kargaşa.

Recâlardan figanlardan olurmuş
Âşüb-ı pür-fiten mecbûr-hande

âsüde-ahvâliz:

1. âsüde-ahvâliz:-(i)z

Kaside 2

Mısra: 7

Rahat, sakin, dinlenmiş.

Himmetinden bir şehin âsüde-ahvâliz diye
Şükrederken halk-ı 'âlem biz şikâyet bekleriz

âşüfte:

1. âşüfte:

Gazel 45

Mısra: 9

Çılgın gibi seven,aşkta perişan olan,sevdalı kimse.

Hande-i cām ile giryān iken âşüfte gönül
Cümbüş-i la'l-i lebinden bularak cān gülüyor

2. âşüfte:

Gazel 61

Mısra: 7

Çılgın gibi seven,aşkta perişan olan,sevdalı kimse.

Âşüfte gönlüm gitmiş de elden
Meydāna düşmüş devrāne gelmiş

âsumân:

1. âsumân:

Gazel 103

Mısra: 10

Gökyüzü, semâ.

Azm ü imānla doldu taştı gönül
Âsumân oldu mihr ü māha vatan

2. âsumân:

Gazel 167

Mısra: 8

Gökyüzü, semâ.

Füyüz-ı 'aşk-ı pākin birbirinden eyler istirkāb
Zemin bir mest-i ma'zür âsumân meşhûr 'aşkından

âsumânı fire-gün:

1. âsumânı fire-gün:

Kaside 2

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Gökyüzü bulanık, karanlık.

Hâki süfliyyetle meşhûn âsumânı fire-gün
Her zaman meş'ûm u dün bir sahn-ı nekbet bekleriz

âsumân-ı ümîdime:

1. âsumân-ı ümîdime:-im, -e

Gazel 26

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Umutun gökyüzü.

Neden âsumân-ı ümîdime olamaz süheyl ziyâ-feşân
Bu zemîn-i cilvede herkesin meh-i tâbdârı ayân olur

âsumânıma:

1. âsumânıma:-ım, -a

Gazel 117

Mısra: 6

Gökyüzü, semâ.

Sevdâ hevâ-yı vasl ile gâhî kanatlanır
Meftûr pür-şikeste uçar âsumânıma

âsumanlar:

1. âsumanlar:-lar

Gazel 32

Mısra: 6

Gökyüzü, semâ.

Şâhbâz-ı nâza şevk-âver gönüller âşiyân
Âsumanlar tal'at-ı dîdâra bak âyinedâr

âsumânlara:

1. âsumânlara:-lar, -a

Gazel 12

Mısra: 6

Gökyüzü, semâ.

Destinde yoksa dāmeni bir āfetin çi-sūd
İster çık āsumānlara arş-ı berîni öp

āsumanlardan:

1. āsumanlardan:-lar, -dan

Gazel 120

Mısra: **2**

Gökyüzü, semâ.

Serpilir gözyaşlarım bir şive-perverd üstüne
Jâlelerdir āsumanlardan düşer verd üstüne

at:

1. at:

Kaside 6

Mısra: **109**

Atmak, koymak.

Gânûn-ı vücûda at sıcakken
Yap destini bir maşâ-yı hamsi

‘atâ kıldı:

1. ‘atâ kıldı:-dı

Kıt'a 66

Mısra: **29**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Bağışlamak, vermek, ihsan etmek, lutfetmek.

‘Atâ kıldı Hâk necl-i mes‘ûd ana
Ezan vakti san âyet-i münzeli

ata kimler vere ot sen zot efendim ben zot:

1. ata kimler vere ot sen zot efendim ben zot:

Kıt'a 44

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Atasözü**

"Herkes kendisini buyurucu durumda görür ve iş yapmakla yükümlü saymazsa ortadaki işi kim yapar?" anlamında kullanılan bir söz.

Yaya kaldık yolumuz menzile olmaz vâsıl

Ata kimler vere ot sen zot efendim ben zot

atar:

1. atar:-ar

Gazel 57

Mısra: **4**

Atmak, bırakmak, ertelemek.

Şehriyâr-ı dili sad nâz ile tahtında iken
Dergeh-i yâre atar bende-i muhtâc ederiz

2. atar:-(a)r

Gazel 163

Mısra: **8**

Atmak, bırakmak, ertelemek.

Visâl-i lutfunu her şeb o dilber-i efrenc
Sabâh-ı haşre atar hep maten maten diyerek

atavdı destini şemsîre:

1. atavdı destini şemsîre:-e

Kaside 1

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

Kılıcı eline almak, kullanmak.

Atavdı destini şemsîre kahr için bir dem
Serâ olurdu mekân-ı sipihr-i turfâ-edâ

‘atâ-yı hamsi:

1. ‘atâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **150**

Kelime Tipi: -

Hamsinin ihsan.

Pek çok bulunur nevâl-i deryâ
Olmaz biri hem ‘atâ-yı hamsi

âtes:

1. âtes:

Gazel 66

Mısra: **8**

Ateş,yakıcı. II Yaralayan,yakan biçimde.

Şerh eyleyemem derdim dildâre bulup cür‘et
Hem tarz-ı hitâb âtes hem redd-i cevâb âtes

2. âtes:

Gazel 66

Mısra: **12**

Ateş,yakıcı. II Hiddetli,kızgın.

Her hande-i gül-bîzin nev-hîz ü bahâr-âmîz
Her gamze-i hûn-rîzin ser-tîz ü itâb âteş

3. âteş:

Gazel 117

Mısra: 4

Ateş, od. II Büyük üzüntü, acı.

Rahm et de kalb-i zârıma nâz u edâyı ko
Âteş bırakma âh yazık hânümânıma

4. ateş:

Gazel 122

Mısra: 8

Ateş, od. II Büyük üzüntü, acı.

Yokken nevây ü ney dahî bir mevlvî güzel
Ateş komuşdu dem çekerek sîne nâyına

âtes-bâr olup:

1. âtes-bâr olup:-up

Tahmîs 3

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Ateş saçan hâlini almak.

Açılmış gül gibi pehlû ruh âtes-bâr olup meyden
Gönül hem bülbül-i şûrîde hem pervâne olmaz mı

âtesgede-i hicran:

1. âtesgede-i hicran:

Gazel 66

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ayrılık ateşiyle yanan yer.

Cân mülkü olur elbet âtesgede-i hicran
Ol serv-i revân olmuş yekpâre müzâb âteş

âtes-hurâm:

1. âtes-hurâm:

Gazel 43

Mısra: 1

Sûratle, hızlı yürüten.

Bigânelerle yâri gör âtes-hurâm olur
Her nazra bende bârika-i intikâm olur

âtesi:

1. âtesi:-i

Gazel 159

Mısra: 2

Ateş, alev, od.

Gör nâzım-ı devrânı bugün bir eşi yoktur
Volkan gibidir fikri fakat âtesi yoktur

âtes-i aşkız:

1. âtes-i aşkız:-iz

Gazel 134

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

Biz öyle âtes-i aşkız ki bulsa dest-i felek
Semâ-yı fârına âveng eder şerâremizi

âtes-i bevânım:

1. âtes-i bevânım:-ım

Kaside 6

Mısra: 179

Kelime Tipi: -

Anlatma, söyleme ateşi.

Haşlar seni âtes-i bevânım
Mânende-i haşlamâ-yı hamsi

âtes-i cânsüz-ı gayretten:

1. âtes-i cânsüz-ı gayretten:-ten

Gazel 167

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çabalamanın, didinmenin can yakan ateşi.

Yanardım misl-i îhsân âtes-i cânsüz-ı gayretten
MaazAllâh eger bir an olaydım dūr 'aşkından

âtes-i iğfâl-ile:

1. âtes-i iğfâl-ile:

Diğer 1

Mısra: 155

Kelime Tipi: -

Kandırma, aldatma ateşi ile.

Âteş-i iğfâl-ile yandık
Düşük tuzağına hem kancasına

âtes-i sevdâ:

1. **âteş-i sevdâ:**
Gazel 44
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevda, aşk ateşi.

Güzeller âteş-i sevdâ saçıp cân dağlamışlardır
Çözüp gisûların dest-i nigâhım bağlamışlardır

âtesîn:

1. **âtesîn:-in**
Gazel 87
Mısra: 5
Ateş, alev, od.

Hüy-feşân ruhsâr-ı ter leblerde benler âtesîn
Ravzadan nâr oldu zâhir bitti hem külhanda gül

ateslemiş:

1. **ateslemiş:-le, -miş**
Tahmis 4
Mısra: 28
Ateşlemek, coşturmak.

Destmâl-i 'işve almış gül yüzünden şebnemin
El-amân ateşlemiş gittikçe sevdâ 'âlemin

ateslenen:

1. **ateslenen:-le, -n, -en**
Tahmis 9
Mısra: 5
Coşturmak.

Neşveden ateşlenen neyler nevâdan geçtiler
Gösterip âyine-i enfûsde âfâkîleri

ateslere:

1. **ateslere:-ler, -e**
Diğer 1
Mısra: 40
Ateş, od. II Acı, keder.

Biz halvet edelim Hamâmizâde
Yansın ateşlere külhancasına

2. **âteslere:-ler, -e**
Gazel 75
Mısra: 7
Ateş, od. II Acı, keder.

Mazlûmu olup pür-hûn âteslere yanmışken
Zâlimde terahhum yok vicdân-ı te' ellûm yok

3. **âteslere:-ler**
Gazel 82
Mısra: 8
Ateş, od. II Acı, keder.

Cennetleri ferdâda vâdetmiş alelâde
İnsanları dünyâda âteslere atmışsın

âtes-reng:

1. **âteş-reng:**
Gazel 32
Mısra: 9
Ateş rengi, kırmızı.

Neş'e bir peymânedir la'inde âteş-reng olur
Bezm-i Cemden meclis-i rindâna kalmış yâdigâr

âtesten:

1. **âtesten:-ten**
Gazel 89
Mısra: 8
Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ıstık, od, nâr. II Acı, keder.

Cevher-i feyziyle pürdür sâhil ü dâmânı hep
Nûrdan lebrîz olan deryâdır âtesten gönül

âtiden:

1. **âtiden:-den**
Kaside 2
Mısra: 118
Gelecek olan, gelecek zaman, istikbal.

Âb bardakta dimişlermiş gemi dîvârda
Hikmetü'l-eslâfa âtiden ri'âyet bekleriz

âtîfet:

1. **‘atıfzet:****Kıt'a 65**

Mısra: 21

Karşılık beklemeden verme, ihsan etme, şefkat.

‘Atıfzet gördüğünü pîr-i büberden aġnām
Duyarak geldi tuz ekmekle mübârek-bâde

atıldım:1. **atıldım:**-(i)l, -di, -m**Gazel 151**

Mısra: 10

Katılmak, bir topluluğa dahil olmak.

Ben şâir-i sehâr-tabî‘at yaratıldım
Günden güne aktâb-ı me‘âlîye atıldım

atılırken:1. **atılırken:**-(i)r, -ken**Kaside 7**

Mısra: 41

Atmak, hücum etmek.

Fermân-ı mahabbetle demâdem atılırken
Cehl âfetinin boynuna tırpân-ı ma‘ârif

atıver:1. **atıver:**:-i, -ver**Gazel 148**

Mısra: 4

Atmak, uzaklaştırmak.

Bir manzaradır düşmanımın hâl-i fecî‘i
Zihninden efendim atıver fikr-i şenî‘i

atlar oynatmışız:1. **atlar oynatmışız:**:-mış, -ız**Diğer 1**

Mısra: 48

Kelime Tipi: **Deyim***Ata binmekteki hünerini göstermek, savaşmak.*

Eğeri görmeden kaşa çıkmışız
Atlar oynatmışız arslancasına

atlas-ı çarhın:1. **atlas-ı çarhın:**:-ın**Kaside 3**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gökyüzü.*

Reşk-âveriyim ziynetiyim atlas-ı çarhın
Zîr-i kadem-i yârda bir köhne hasırım

atmadan:1. **atmadan:**:-ma, -dan**Gazel 62**

Mısra: 12

Fırlatmak.

Yendi İhsân beni nerrâd-ı felek
Atmadan hâne-i vuslatta düşüş

atmazlar:1. **atmazlar:**:-maz, -lar**Kıt'a 47**

Mısra: 2

Atmak, fırlatmak.

Evliyâ-yı nî‘metin ahvâli dâim böyledir
Ekl ederler lübbü âdem olsa atmazlar kabuk

atmışız:1. **atmışız:**:-mış, -ız**Gazel 135**

Mısra: 4

Atmak, ekmek.

Oldu efsûs hevâ hâsıl-ı sermâye-i kâr
Atmışız şûre-i hüsrâna meġer dânemizi

atmışsın:1. **atmışsın:**:-mış, -sın**Gazel 82**

Mısra: 8

Atmak, koymak.

Cennetleri ferdâda vâdetmiş alelâde
İnsanları dünyâda âteşlere atmışsın

atpazarî ‘osman efendi:1. **atpazarî ‘osman efendi:****Kaside 4**

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

İstanbul'da yetişen büyük velilerden olan Osman Fadlı Efendi, Fatih'te "Atpazarı" denilen yerde oturduğu için "Atpazarı Şeyhi Osman Efendi" nâmiyle meşhur olmuştur.

Âvaze-i 'ilmin duyulur Atpazarından

Peykin olamaz Atpazarî 'Osman Efendi

atpazarından:

1. **atpazarından:-n, -dan**

Kaside 4

Mısra: **27**

İstanbul'un Fatih ilçesinde bir sokak.

Âvaze-i 'ilmin duyulur Atpazarından

Peykin olamaz Atpazarî 'Osman Efendi

2. **atpazarından:-n, -dan**

Kit'a 65

Mısra: **16**

İstanbul'un Fatih ilçesinde bir sokak.

Görse ıstabl-ı kemâlâtını canbâz-ı felek

Can atar Atpazarından yana istimdâda

atsan:

1. **atsan:-sa, -n**

Gazel 100

Mısra: **12**

Atmak, göndermek, ulaştırmak.

La 'l-i lebinin teşnesi müştâk-ı cemâlim

Atsan beni cennetteki kevserlere kanmam

attı:

1. **attı:-tı**

Gazel 131

Mısra: **11**

Atmak, göndermek, ulaştırmak.

Bî-mehâbâ attı kendin düştü bir dergâha nâlân

Âşıkın kalmışdı dil nâmiyle bir mihmân elinde

2. **attı:-tı**

Kaside 7

Mısra: **61**

Atmak, göndermek, ulaştırmak.

Fülk-i vatanı attı şu mersâ-yı necâta

'Ummanları aşmakla şu kapdân-ı ma'ârif

attığı:

1. **attığı:-tık, -ı**

Gazel 159

Mısra: **7**

Atmak, oynamak.

Hep-yektir onun attığı bir tek şeşi yoktur

Sizler gibi şübbân ile hîç hoş beşi yoktur

attık:

1. **attık:-tı, -k**

Diğer 1

Mısra: **95**

Atmak, göndermek, ulaştırmak.

Orsa boca attık fülk-i bedeni

Hâne limanına kaptancasına

attıkça atınca:

1. **attıkça atınca:-ınca**

Kaside 6

Mısra: **173**

Kelime Tipi: -

Attıkça atmak, dışarıya çıkarmak, kullanmaktan vazgeçmek.

Attıkça atınca tatlılardan

Olmuş yine mankafâ-yı hamsi

'avâlim-i hured-efrûz-ı 'aşka:

1. **'avâlim-i hured-efrûz-ı 'aşka:-a**

Gazel 81

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Alemlerin aklını aydınlatan aşk.

'Avâlim-i hured-efrûz-ı 'aşka müncezib ol

Fezâ-yı dilde eğer sen de özge âlem isen

âvâre:

1. **âvâre:**

Gazel 9

Mısra: 5
Perişan, başıboş, serseri.

Dergâha düşmüş âvâre gönlüm
Âvâre gönlüm üftâde-meşreb

2. **âvâre:**

Gazel 15
Mısra: 7
Perişan, başıboş, serseri.

Âvâre gönülde hâli servet
Bir fitne bin ihtilâle bâis

3. **âvâre:**

Gazel 59
Mısra: 9
Perişan, başıboş, serseri.

Gönlüm gibi âvâre gezen rind-i mahabbet
Etvârına refîârına güftârına bakmaz

4. **âvâre:**

Gazel 68
Mısra: 7
Perişan, başıboş, serseri.

Çıksam iki âvâre cedel-kâr arasından
Nâlende gönül dilber o nâlâna mu'âriz

âvâre bir ğarîbim:

1. **âvâre bir ğarîbim:-im**

Tahmis 10
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Başıboş, perişan bir zavallı kimse.

Bigâneler ğamından bîzâr ü nâ-şekîbim
Derd-i vatanla giryân âvâre bir ğarîbim

âvâre gezen:

1. **âvâre gezen:-en**
Rûbai 17
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İşsiz güçsüz, başıboş, aylak dolaşmak.

Âvâre gezen o nâ-şekîbiz şimdi
Âğuş-ı vatanda hep ğarîbiz şimdi

âvâre ser-cûlar:

1. **âvâre ser-cûlar:-lar**
Tahmis 9
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Başıboş, kararsız akan, yatağını takip etmeyen nehir.

Bâdeler âvâre ser-cûlar revân şelâleler
Hây ü hûlar 'işve-perver mehlîkâlar bâdeler

âvâregân:

1. **âvâregân:**
Kıt'a 59

Mısra: 3
Boş gezenler, işsiz güçsüzler, serseriler.

Ğam değildir kapsalar âvâregân bizden külâh
Kelle sağ olsun cihânda bir külâh eksik değil

âvâre-i mahzûn:

1. **âvâre-i mahzûn:**

Gazel 119
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Hüzünlü, kederli olan başıboş (kimse).

Âvâre-i mahzûn u perişân-ı firâkım
Âvâre-i mahzûn u perişânı unutma

âvârelerdenim:

1. **âvârelerdenim:-ler, -den, -im**

Muhammes 2
Mısra: 3
Evsiz barksız (kimse), serseri.

Terk eyledim diyârımı âvârelerdenim
Olmuş küşâde-ğâret-i yârâna me'menim

âvâze:

1. **âvâze:**
Gazel 29
Mısra: 2
Yüksek ses, çılgılık.

Sanma bir dem dîdeler handân gönüller şād olur
Çıkısa bir âvāze şādîden döner feryād olur

âvāze-i eyne'l-mefer:

1. âvāze-i eyne'l-mefer:

Tesdis 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kaçacak yer nerede, nereye kaçabiliriz feryadı.

Aks eder âfāka tā âvāze-i eyne'l-mefer
Şehlevendim kan döker canlar yakar eyler sefer

âvāze-i hay hāy-ı hamsi:

1. âvāze-i hay hāy-ı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 230

Kelime Tipi: -

Hamsinin "hayhay, seve seve" sesi.

Te'yîdine geldi ka'r-ı yemden
Âvāze-i hay hāy-ı hamsi

âvāze-i 'ilmin:

1. âvāze-i 'ilmin:-in

Kaside 4

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Bilginin, ilmin yüksek sesi.

Âvāze-i 'ilmin duyulur Atpazarından
Peykin olamaz Atpazarı 'Osman Efendi

avāze-i istihārî sāvi':

1. avāze-i istihārî sāvi':

Kaside 6

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

*Şöhretinin, ününün yankıları herkesçe duyulmuş,
bilinmiş.*

Avāze-i istihārî sāvi'
Çıkmazsa ne var sadā-yı hamsi

âvāze-i kūs-ı nevbetimle:

1. âvāze-i kūs-ı nevbetimle:-(i)m, -le

Kaside 6

Mısra: 227

Kelime Tipi: -

Nöbetin büyük davul sesi.

Âvāze-i kūs-ı nevbetimle
Olmuş yine pür-fezā-yı hamsi

âvāze-i mahabbet:

1. âvāze-i mahabbet:

Gazel 166

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdā, muhabbet sesleri.

Bir vasla mahrem oldum âvāze-i mahabbet
'Aks-âver oldu yer yer her âşinā sadādan

âvāze-i mansûr:

1. âvāze-i mansûr:

Gazel 167

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Zafer çığlıkları. II Hallac-ı Mansur'un "Ena'l-hak"
"ben Allah'ım" çığlıkları.*

Zihî garrā temāşā hakkı bātıldan eder tefrîk
Gönüllerden çıkan âvāze-i Mansûr 'aşkıdan

âvāze-i vāy vāy-ı hamsi:

1. âvāze-i vāy vāy-ı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Hamsinin şaşma ifade eden sesleri.

Âfāk-ı tarab-füzûnda cınlar
Âvāze-i vāy vāy-ı hamsi

âvāzelenirmiş:

1. âvāzelenirmiş:-ir, -miş

Gazel 64

Mısra: 2

Bağırmak, feryat etmek.

Bülbül-i tab'ı ki âvāzeye âgāzelenirmiş
Andelibân-ı çemen reşk eder âvāzelenirmiş

âvāzeve:

1. âvāzeve:-y, -e

Gazel 64

Mısra: 1
Yüksek ses.

Bülbül-i tab'ı ki âvâzeyle âgâzelenirmiş
Andelibân-ı çemen reşk eder âvâzelenirmiş

âvâz-ı istimdâdı:

1. âvâz-ı istimdâdı:-ı

Kit'a 27
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Yardım isteme sesleri, çığlıkları.

Düşerken dâneler âvâz-ı istimdâdı bastırmış
Bu muzlim kubbenin bir mâcerâ kalmış tanıninden

âvâz-ı mâtemden:

1. âvâz-ı mâtemden:-den

Kit'a 35
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Matem, yas feryâdı.

Çıktı bir âvâz-ı mâtemden güher târîhim İhsân
Gitti hayfâ kalbden Şâdî Yaşar dillerde nâmı

âvâz-ı sâz-ı hüsn:

1. âvâz-ı sâz-ı hüsn:

Gazel 77
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Güzellik çalgısının sesi.

İttihâd etmiş gider i'câz ü nâz-ı hüsn ü 'aşk
Dehri tutmuş ser-te-ser âvâz-ı sâz-ı hüsn ü 'aşk

âvâz-ı sevk ü şâdiyle:

1. âvâz-ı sevk ü şâdiyle:-y, -le

Gazel 112
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Sevinç ve mutluluk sesi.

Meclisde her an çaldıkça mutrib oldukça seyrân
Âvâz-ı sevk ü şâdiyle dolsun mînâ-yı mînû

âvâzına:

1. âvâzına:-ı, -(n)a

Gazel 116
Mısra: 4
Ses, seda.
Bir sâz-ı nev-i'câzdan dem-sâz olurken âh-ı dil
Uymaz usûl-i devri bir devrin garîb âvâzına

âveng:

1. âveng:

Gazel 134
Mısra: 10
Asılan ve aşığı sarkan şey. II Yıldız.

Biz öyle âteş-i aşkı ki bulsa dest-i felek
Semâ-yı târına âveng eder şerâremizi

2. âveng:

Kit'a 45

Mısra: 2

İpe geçirilmiş üzümler, kiraz ve benzerlerinin askısı.

Vermedin reng-i hakikat boyadın her boyadan
Varsa şâyet unutup asmadığın bir âveng

avlayacak:

1. avlayacak:-y, -acak

Gazel 142
Mısra: 10
Avlamak, yakalamak.

O şâhbâz melâhatta düştü dâmına aşkın
Gönüller avlayacak bir güzel şikâr ile geçti

avutur:

1. avutur:-(u)r

Kit'a 10
Mısra: 2

Bir kimsenin acısını veya sıkıntısını yatıştırmak,
teselli etmek.

Yuvasından atılan kuş gibi gönlüm inler
Onu hep sâz-ı maḥabbetteki elḥân avutur

av başından bir ma'as almakta:

1. ay başından bir ma'as almakta:-makta

Kaside 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Her bir ayın ilk gününde, ay dönümünde maaşını almak.

Hâmil-i nakd olmadık zîra ricâlül-ğaybdan
Ay başından bir ma'aş almakta 'âdet bekleriz

âyâ:

1. âyâ:

Gazel 15

Mısra: 4

"Acaba" manasına gelen, şaşkınlık ve merak bildiren bir söz.

Şermende misin mahabbetimden
Âyâ ne izâr-ı âle bâis

2. âyâ:

Gazel 82

Mısra: 15

"Acaba" manasına gelen, şaşkınlık ve merak bildiren bir söz.

Âyâ bu ne medhûşî pek turfa-nümâ cûşu
Sen varsa verip hûşu meyhânede yatmışsın

3. âyâ:

Kaside 1

Mısra: 22

"Acaba" manasına gelen, şaşkınlık ve merak bildiren bir söz.

Bu türlü ebda 'ı âsâra cilvegâh oldu
Bu şeb nasıl dem-i sâd-âferin imiş âyâ

ayağı tozuna yüzümü sürdüm:

1. ayağı tozuna yüzümü sürdüm: -dû, -m

Diğer 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) mübarek ayağının değdiği yere yüzünü sürmek, aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Ayağı tozuna yüzümü sürdüm
Eski edep üzre dîvâncasına

ayağın:

1. ayağın:-ın

Gazel 113

Mısra: 10

Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü. II Kadeh.

Yed-i hürmetle alır tâc-ı ser-i aşk eder îhsân
Ayağın bint-i ineb verse şu üftâde-i zâra

ayağın tetik al:

1. ayağın tetik al:

Diğer 1

Mısra: 42

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

"Bundan sana bir kötülük gelebilir, dikkatli davran, uyanık ol, çabuk davran" anlamında uyarı ifadesi.

Ey âhû gözleri sayyâd-ı kulüb
Ayağın tetik al olursun mahcûb

ayağında:

1. ayağında:-ı, -n, -da

Gazel 127

Mısra: 18

Bir ırmağa veya göle karışan küçük akarsu.

Serhoş oldum düşüp bayıldım aman
Kevser-i vaslının ayağında

ayak:

1. ayak:

Gazel 67

Mısra: 6

Ayak. II Aşağı seviye,yer.

Efser gibi erbâb-ı şakâ başta gezerken
Düşmüş ayak altında yatur cevher-i ihlâs

ayaklarda sürünmek:

1. ayaklarda sürünmek:

Gazel 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Ayak altında kalmak deyimi bağlamında kullanılmıştır: Sefil ve perişan olmak. II Kişinin bir şeyler elde edebilmesi için kendisinden üst mertebede bulunanlara boyun eğmesi.

Zilletle sefâletle ayaklarda sürünmek
İhsân bu mudur kahr ola kânûn-ı temennâ

ayân:**1. ayân:****Gazel 16**

Mısra: 3

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Gamzeler oldukça berk-âsâ ayân

Lahza-i nezzâre etmez imtizâc

2. ayân:**Gazel 26**

Mısra: 12

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Neden âsumân-ı ümîdime olamaz süheyl ziyâ-feşân

Bu zemîn-i ciltvede herkesin meh-i tâbdârı ayân olur

3. ayân:**Gazel 66**

Mısra: 3

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Sînemde fûrûzân şevk âhımda ayân sevdâ

Âyîne-serây âteş nâlinde rebâb âteş

4. ayân:**Gazel 104**

Mısra: 1

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Olur menâzır-ı sevdâ ayân semâlardan

Terâneler işitir gûş-ı cân semâlardan

5. ayân:**Gazel 125**

Mısra: 7

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Gösterme ayân yâ Rab ol mâha eder te'sîr

Bir âhı ki pinhândır sad-pâre gönüllerde

ayân etmesin:**1. ayân etmesin: -me, -sin****Gazel 124**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Açıklamak, ortaya koymak.*

Garîb olunca ayân etmesin mi hâlini dil

Çemende bülbül-i nâlâna nev-bahârlara

ayân oldu:**1. ayân oldu: -du****Rûbai 19**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Görünür hâle gelmek, belli olmak, açıkça meydana**çıkma.*

Nâgâh açılıp bağ-ı emel soldu bugün

Cânâna ayân oldu nihân oldu bugün

ayân olmada:**1. ayân olmada: -ma, -da****Gazel 158**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Görünür hâle gelmek, belli olmak.

Nazmında ayân olmada ma'na-yı sükûtun

Zîrinde nümâyân olur imzâ-yı sükûtun

ayandır:**1. ayandır: -dır****Gazel 81**

Mısra: 3

Açık, görünür, âşikâr.

Benim gözümde ayandır makâm-ı hûru'l-ayn

Dökül bu nâr ile ey gözyaşım cehennem isen

2. ayandır: -dır**Tahmîs 7**

Mısra: 25

Açık, görünür, âşikâr.

'Ayandır dîde-i hak-bînime her bâr bir dürlü

a'yân-ı ma'ârif:**1. a'yân-ı ma'ârif:****Kaside 7**

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

İlmin, hünerin ileri gelenleri.

Ben merdümek-i nûr-ı 'uyûn-ı şu 'arâyım
Şâyandır olunca yerim a 'yân-ı ma 'ârif

âyet:

1. âyet:

Kaside 2

Mısra: **108**

Kimsenin inkâr edemeyeceği açık delil, alamet.

Bid 'at olmuş ma 'rifet san 'at olur merdûdumuz
Peyrev olmaz sâhibü'l-furkândan âyet bekleriz

âyet-i hüsnüne:

1. âyet-i hüsnüne: -ü, -n, -e

Tahmis 6

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Güzelliğinin alâmeti, nişanı.

Devlet-i vasla erip nâil-i 'umrân olayım
Âyet-i hüsnüne âfâkı inandır ne olur

âyet-i 'irfân-ı ma 'ârif:

1. âyet-i 'irfân-ı ma 'ârif:

Kaside 7

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

İlmin, sanatın ve anlayışın alameti.

Çıktın cihet-i kableden ettin bizi tenvîr
Sensin görünen âyet-i 'irfân-ı ma 'ârif

âyet-i nûr:

1. âyet-i nûr: -ı

Gazel 168

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

*"Nûr âyeti"; Kur'ân-ı Kerîm'in yirmi dördüncü
sûresi olan Nûr suresinde yer alan 35. âyet.*

Gören mushaf-ı tal 'atından varak
Hemân âyet-i nûrî terfîl eder

âv-ı hamsi:

1. âv-ı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Hamsi ayı, mahı.

Ben nerdeyim âh o yâr nerde
Doğmaz mı bu yerde âv-ı hamsi

ayıktın:

1. ayıktın: -tı, -n

Gazel 156

Mısra: **5**

Sarhoşluğu veya baygınlığı geçmiş olan.

Bed-mest değildin bu kadar ba 'zen ayıktın
Aklınca kalenderliğe saptın bizi sıktın

ayın:

1. ayın: -ın

Gazel 52

Mısra: **6**

Ay, meh, kamer.

Parlıyor titreyerek inci denizler kıyıları
Yağdırır altın ayın sorgucu yaldız geceler

âyine:

1. âyine:

Gazel 24

Mısra: **8**

Ayna.

Cüşân u hurüşân gehî mahmûr u perîşân
Mestâne bakar sanki bu âyine denizler

2. âyine:

Gazel 24

Mısra: **10**

Ayna.

Gökler tepeler manzaralardan bütün îhsân
Olmuş nazar erbâbına âyine denizler

3. âyine:

Gazel 139

Mısra: **1**

Ayna.

Nürdan âyine olmuş sînesi
Sînesinden nûr alır âyinesi

4. **âyine:****Rûbai 8**

Mısra: 4

Ayna. II Âşığın gönlü.

Bin şekline hüsn ü 'aşkın oldum şahid
Âyineye âyine tekâbül etti

âyinedâr:1. **âyinedâr:****Gazel 32**

Mısra: 6

Aynı özellikleri gösteren,ayna olan, ayna tutan.

Şâhbâz-ı nâza şevk-âver gönüller âşiyân
Âsumanlar tal'at-ı dîdâra bak âyinedâr

2. **âyinedâr:****Gazel 71**

Mısra: 8

Ayna tutan.

Seyretmesin mi 'âşık gönlünde aks-i cânân
Nezzâreden değildir âyinedâr memnû'

3. **âyinedâr:****Gazel 120**

Mısra: 9

Ayna tutan.

Bir zamanlar şahid-i bahtım olup âyinedâr
Zerre kondurmazdı mir'ât-ı dilin gerd üstüne

âyinede:1. **âyinede:-de****Gazel 152**

Mısra: 9

Ayna.

Âyinede görmüş gibisin kendini gūyâ
Dîvâne diyorken bana ey nâkil-i hülyâ

2. **âyinede:-de****Kaside 7**

Mısra: 97

Ayna.

Âyinede ezberden okur Mantık-ı Tayrı
Tûfî gibi söyler şekeristân-ı ma'ârif

3. **âyinede:-de****Kıt'a 7**

Mısra: 3

Ayna.

Leb-be-leb olsa da âyinede yâr
Öpemez kendi de ruhsâresini

4. **âyinede:-de****Şarkı 4**

Mısra: 1

Ayna.

Bana manzûr idi âyinede bir hüsn-i ezel
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde güzel

âyineden:1. **âyineden:-den****Gazel 105**

Mısra: 1

Ayna.

Yâr edince arz-ı rüy-ı ibtisâm âyineden
Gösterir dîdârını rûhü'l-garâm âyineden

2. **âyineden:-den****Gazel 105**

Mısra: 4

Ayna.

Sîne üryân zülf açıp döktükçe mir'ât üstüne
Nûr akar âyineye her subh u şâm âyineden

3. **âyineden:-den****Gazel 105**

Mısra: 6

Ayna.

Dîde mahmûr uykudan bîdâr olup baktıkça sen
Mahşer-i âşüb-ı nâz eyler kıyâm âyineden

4. **âyîneden:-den****Gazel 105**

Mısra: 10

Ayna.

Sen gibi bir sîm-endâmı der-âgûş eylemiş
Vechi var îhsân alırsam intikâm âyîneden

5. **âyîneden:-den****Gazel 105**

Mısra: 8

Ayna. II Gökyüzü.

Yâd-ı ruhsârın ki eyler kalb-i sâfımdan güzer
Şevk urur gûyâ geçer bir bedr-i tām âyîneden

âyînedir:1. **âyînedir:-dir****Gazel 83**

Mısra: 6

Ayna, yansıtıcı.

Cân gülşeninde gül gibidir bir içim sudur
Ey cân-ı işve işveden âyînedir tenin

âyîne-i cemâl-i hudâ:1. **âyîne-i cemâl-i hudâ:****Kaside 1**

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütuf ve ihsân ile tecelli aynası.

Muhammed Ahmed ü Maḥmūd u Mustafâ Muḥtâr
Cemâl-i pâkidir âyîne-i cemâl-i Hudâ

âyîne-i devrân:1. **âyîne-i devrân:****Gazel 45**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Zamanın,devrin aynası.*

Tâbiş-i meyle yanan mest-i safâ gözlerden
Çehre-i tâli'e âyîne-i devrân gülüyor

2. **âyîne-i devrân:****Gazel 131**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Feleğin, zamanın aynası.*

Sâkiyân mestâne mey sundukça devr ettikçe sahbâ
Rûh-ı İskender döner âyîne-i devrân elinde

âyîne-i endîşede:1. **âyîne-i endîşede:-de****Kıt'a 51**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Endişe, korku aynası.

Âyîne-i endîşede bir gerd-i hatâ yok
Göstermedi yüz çehre-i maksûd ne yapısın

âyîne-i enfûsde:1. **âyîne-i enfûsde:-de****Tahmis 9**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Nefisler, ruhlar aynası.

Neşveden ateşlenen neyler nevâdan geçtiler
Gösterip âyîne-i enfûsde âfâkîleri

âyîne-i hâdisâta:1. **âyîne-i hâdisâta:-a****Rûbai 25**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hadiseler, olaylar aynası.

Âyîne-i hâdisâta bin çehre gelir
Rindâna fakat muḥîr-i ğam katre gelir

âyîne-i hâtırda:1. **âyîne-i hâtırda:-da****Gazel 67**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönül aynası.*

Bak sûret ü sûretgeri kalmış mı vidâdın
Âyîne-i hâtırda nihân peyker-i ihlâs

âyîne-i icâdı:

1. **âyine-i icâdı:-ı****Gazel 82**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Aynanın icadı.*

Âyine-i icâdı imkânı yaratmışsın

Bin sır-ı belâ-zâdı yekdigere katmışsın

âyine-i nevvâr-ı tabî'at:1. **âyine-i nevvâr-ı tabî'at:****Gazel 13**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Dünyanın parlak, nurlu aynası. II Nurlu, parlak ayna yaratılışlı (sevgili).*

Bana göstermede her nazarında bir sûret-i cennet

Ne güzel safha bu âyine-i nevvâr-ı tabî'at

âyine-i nûr-ı mücessem:1. **âyine-i nûr-ı mücessem:****Gazel 141**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gözle görülür nurun, ışığın aynası.

Ehl-i nazar seyr ederek sînesin

Âyine-i nûr-ı mücessem dedi

âyine-i sitemde:1. **âyine-i sitemde:-de****Tahmis 10**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Sitem aynası.

Gördükçe şekl-i hicrân âyine-i sitemde

Feryâdlar duyardım âheng-i zîr ü bemde

âyine-i tab'ında:1. **âyine-i tab'ında:-ın, -da****Tahmis 3**

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Yaratılışının aynası.

Hayâl-i tâbnâkin cevher-i ilhâmadır ma'den

Senin âyine-i tab'ında var bin sûret-i rûşen

âyine-i teshîridir:1. **âyine-i teshîridir:-i, -dir****Gazel 5**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ele geçirme,zapt etme aynası.

Bulur üftâdeler âgûş-ı sehharında bin sûret

Perî peykerlerin âyine-i teshîridir sevdâ

âyine-serây:1. **âyine-serây:****Gazel 66**

Mısra: 4

Camdan saray.

Sînemde fûrûzân şevk âhında ayân sevdâ

Âyine-serây âteş nâlinde rebâb âteş

âyinesi:1. **âyinesi:-si****Gazel 59**

Mısra: 6

Ayna. II Makedonya kralı İskender'e ait olduğu rivayet edilen efsanevi ayna.

Bir gözleri âhûyu temâşâ eden enzâr

İskenderin âyinesi dîdârına bakmaz

2. **âyinesi:-(s)i****Gazel 139**

Mısra: 2

Ayna. II Sevgilinin yüzü.

Nûrdan âyine olmuş sînesi

Sînesinden nûr alır âyinesi

âyinesinden:1. **âyinesinden:-si, -n, -den****Gazel 136**

Mısra: 8

Ayna.

Nûrdan yekpâre süzân nahle teşbih eylerim

Hâtırum âyinesinden seyr edip endâmını

âyine-tıvnet:

1. **âyine-tıynet:****Gazel 9**

Mısra: 4

Ayna yaratılışlı. II Olduğu gibi görünen.

Aşk ehli olmuş sırr-ı ezelden

Âyine-tıynet küşâde-meşreb

âyineye:1. **âyineye:-(y)e****Gazel 80**

Mısra: 6

Ayna.

Sorma beyhûde efendim bana cânânımı sen

Onu ben gösteremem şöyle bir âyineye bak

2. **âyineye:-(y)e****Gazel 105**

Mısra: 4

Ayna. II Gönül.

Sîne üryân zülf açıp döktükçe mir'ât üstüne

Nür akar âyineye her subh u şâm âyineden

3. **âyineye:-(y)e****Gazel 145**

Mısra: 14

Ayna. II Gönül.

Bir gün bu kadar canlı mahabbet göremezsın

Sînemde şu âyineye bir bak delikanlı

4. **âyineye:-(y)e****Rûbai 8**

Mısra: 4

Ayna. II Allah'ın kendi cemâlini seyretmek için yarattığı âlemler ve insan.

Bin şekline hüsün ü 'aşkın oldum şahid

Âyineye âyine tekâbül etti

'avn-ı 'âlem ağlamaktan çıktı:1. **'ayn-ı 'âlem ağlamaktan çıktı:****Kıt'a 32**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İnsanların ağlamaktan gözleri kör oldu.

'Ayn-ı 'âlem ağlamaktan çıktı târîh oldu bu

Gözlesin gözler nihân Nâdîde Hânım dîdeden

avn-ı ates:1. **ayn-ı ates:****Gazel 62**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ateş dolu göz.*

Nigeh-i re'feti bir nûr-ı mübîn

Nazar-ı hiddeti ayn-ı ates

'aynivle:1. **'ayniyle:****Kaside 6**

Mısra: 49

Tıpkı, aynen.

'Ayniyle vukû'a geldi zâhir

Fikrimdeki hulyâ-yı hamsi

ayrancasına:1. **ayrancasına:-casına****Diğer 1**

Mısra: 28

Yoğurdun sulandırılıp çalkalanmasıyla yapılan içecek.

Biz çaya konyağı döker isteriz

İçeriz rindānca ayrancasına

ayrân-ı ma'ârif:1. **ayrân-ı ma'ârif:****Kaside 7**

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi ayranı.

Türküm düşünürken ben o mâzîleri hâlâ

Mi'demde kabarmaktadır ayrân-ı ma'ârif

ayrân-ı sühan:1. **ayrân-ı sühan:****Gazel 164**

Mısra: 28

Kelime Tipi: -
Söz, kelâm ayramı.

Yandı germâbe-i hicrânda Hamâmîzâde
İçer elbette bu nazm üstüne ayrân-ı sühân

ayranlık:

1. **ayranlık:-lık**
Diğer 1
Mısra: **68**
Yoğurdun sulandırılıp çalkalanmasıyla yapılan içecek.

Biz pîr-i mugânız sen de ol sâkî
Ayranlık şişirme tûrancasına

ayrı düşmez:

1. **ayrı düşmez:-mez**
Tesdis 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birbirinden uzakta kalmak.

Goncasından ayrı düşmez bülbül-i şûrîde-hâl
Şem'adan pervâneler etmez kabul-i infisâl

ayrı düştüm:

1. **ayrı düştüm:-tül, -m**
Tahmis 10
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Birbirinden uzakta kalmak.

Değmez bu 'ömr-i hüsrân bir günlük intizâra
Cânandan ayrı düştüm me'luf-i hasret oldum

ayrılan:

1. **ayrılan:-an**
Gazel 22
Mısra: **3**
Ayrılmak, uzak kalmak.

Ayrılan bezm-i iltifâtından
Gidemez bir diyâra dâra gider

2. **ayrılan:-an**
Gazel 104
Mısra: **9**
Ayrılmak, uzak kalmak.

Zemîn-i gamda emellerden ayrılan gönlüm
Garipsen de arar bir mekân semâlardan

ayrılan bir 'ömr-i süflîyçün:

1. **ayrılan bir 'ömr-i süflîyçün:**
Kıt'a 17
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Değersiz bir ömür için ayrılan.

Gâye-i hilkat tarîk-ı rahm iken bulmaz necât
Ayrılan bir 'ömr-i süflîyçün bu akdes gâyeden

ays u nüş etmeğe:

1. **ays u nüş etmeğe:-mek, -e**
Diğer 1
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yemek içmek, içki içmek.

Kıydık malımıza fânî dünyâda
Ays u nüş etmeğe insâncasına

aytdılar:

1. **aytdılar:-dı, -lar**
Kıt'a 67
Mısra: **21**
Demek, söylemek.

Aytdılar bilmez misiz ey şâ'ir-i mu'ciz-edâ
Çıktı dîvân-ı Nedîm-âsâ mutarrâ armağan

ayttılar:

1. **ayttılar:-tı, -lar**
Diğer 1
Mısra: **145**
Demek, söylemek.

Ayttılar Ey Şâdî dilin bulaştı
Kırdığın cevizler bini de aştı

ayttım:

1. **ayttım:-tı, -m**
Diğer 1
Mısra: **137**
Demek, söylemek.

Ayttım ki ne alıp satmak istersiz
Pişmiş aşı su mu katmak istersiz

âzâd:

1. âzâd:

Gazel 29

Mısra: 8

Hür, kurtulmuş, serbest bırakılmış.

Dilde var bir zevk-i bî-pâyân güzeller bî-amân
Kayd-ı sevdâdan bu cân bilmem nasıl âzâd olur

2. âzâd:

Kıt'a 8

Mısra: 2

Hür, kurtulmuş, serbest bırakılmış.

Şimdi bildim yok imiş bir sana benzer nâşâd
Olabilseydim elinden senin âzâd gönül

âzâde:

1. âzâde:

Gazel 27

Mısra: 6

Kurtulmuş, özgür, tutsak olmayan.

Der-âgüş etse bir cân-âferin endâmı şevkinden
Olur âzâde âşık sine-i üryânı sâf eyler

2. âzâde:

Gazel 47

Mısra: 7

Kurtulmuş, özgür, tutsak olmayan.

Bezm-i handânına endişeden âzâde giren
Zülfü bendinde kalır çıksa da üftâde çıkar

3. âzâde:

Gazel 94

Mısra: 1

Kurtulmuş, özgür, tutsak olmayan.

Iztırâb-ı sîneden âzâde bir an görmedim
Dâgdâr-ı zulm ü âzâr olmayan cân görmedim

âzâde kılma:

1. âzâde kılma:-ma

Gazel 166

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hür, serbest bırakmak.

Gönlüm bu ibtilâdan âzâde kılma yâ Rab
Âzâde kılma yâ Rab gönlüm bu ibtilâdan

2. âzâde kılma:-ma

Gazel 166

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hür, serbest bırakmak.

Gönlüm bu ibtilâdan âzâde kılma yâ Rab
Âzâde kılma yâ Rab gönlüm bu ibtilâdan

âzâde ser:

1. âzâde ser:

Gazel 37

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Başıboş, hür, özgür.

İhsân rûsûm-i külfete bigâne tavr olan
Âzâde ser gelir yine âzâde ser geçer

âzâde-i sitem:

1. âzâde-i sitem:

Muhammes 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Eziyetten, cefadan kurtulmuş.

Lâyık değil mi ömrüme bir âhıdır desem
Bilmem ne yapsam olmaya âzâde-i sitem

âzâde-meşreb:

1. âzâde-meşreb:

Gazel 9

Mısra: 2

Özgür, bağımsız karakterli.

Bilmez tekellüf bir sâde meşreb
Rindân-ı sahbâ âzâde-meşreb

âzâdeviz:

1. **āzādeyiz:-**(y)iz**Kaside 2**

Mısra: 17

Bağlardan kurtulmuş, serbest, hür.

Kayd-ı âb ü dāneden āzādeyiz Mevlā kerīm

Dām-ı gayret kurmayız āmāde kismet bekleriz

āzādı:1. **āzādı:-**i**Gazel 139**

Mısra: 7

Serbest bırakma, serbestlik, hürriyet.

Olmadım āzādı bir dem yok mudur

Mekteb-i ālāmının āzīnesi

a‘zam:1. **a‘zam:****Gazel 146**

Mısra: 7

En büyük, yüce, ulu.

A‘zam diyen olmazsa da vardır diyen ekber

Bir kerre düşün kendini ey şāir-i asgar

āzāre:1. **āzāre:****Muhammes 1**

Mısra: 15

İncitme, üzme.

Kāfî seni bir nazramız āzāre efendim

Aşkınla senin görmedeyiz gülleri bî-hār

āzār-ı vîcdāndan:1. **āzār-ı vîcdāndan:-**dan**Kıt'a 20**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vîcdanın incitmesi.

Korkarım āzār-ı vîcdāndan olursan girye-rîz

Ey hürüşundan bugün hāndān olan vāveylimin

a‘zāsı:1. **a‘zāsı:-**(s)ı**Kıt'a 66**

Mısra: 17

Vücut parçası, organ.

Serāpāy a‘zāsı batn-ı ‘ulūm

Gören yok onun var mı yok mu beli

a‘zāya:1. **a‘zāya:-**(y)a**Kıt'a 46**

Mısra: 1

Herhangi bir kuruluş, meclis ya da komisyona bağlı olan kimse, üye.

Yedin artıkları meclisteki a‘zāya hemān

Salladın hayli kavuk bezmin olup dalkavuşu

āzīnesi:1. **āzīnesi:-**(s)i**Gazel 139**

Mısra: 8

Cuma veya bayram günü.

Olmadım āzādı bir dem yok mudur

Mekteb-i ālāmının āzīnesi

azm:1. **azm:****Gazel 103**

Mısra: 9

Bir işi yapmaya kesin karar verme.

Azm ü imānla doldu taştı gönül

Āsumān oldu mihr ü māha vatan

‘azm ü rezm ehlerinden:1. **‘azm ü rezm ehlerinden:-**i, -n, -den**Kaside 2**

Mısra: 156

Kelime Tipi: -

Azim, gayret ve savaş ehli.

Şāhid-i hürriyet olsun zîb-i āgûş-ı vatan

‘Azm ü rezm ehlerinden ey lîhsān metānet bekleriz

‘azm-i firdevs etti:

1. 'azm-i firdevs etti:-ti

Kıt'a 35

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cennete gitmek.

Pür-fazîlet pür-vefâ bir şâ'ir-i hassâs iken âh
'Azm-i firdevs etti Şādî kaldı yâd-ı ihtirâmı

azm-i gümüşhane etmek:

1. azm-i gümüşhane etmek:-mek

Gazel 163

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Gümüşhane'ye doğru yola çıkma, yönelme.

Nihâd azm-i Gümüşhane etmek istememiş
Misâl-i bülbül-i gülşen çemen çemen diyerek

'azmin:

1. 'azmin:-in

Kaside 7

Mısra: 67

Azim, gayret, çaba, karar.

'Azmin bize gösterdi bu şehrah-ı necâtı
Her küşesi zibende hıyâbân-ı ma'ârif

azrâil:

1. Azrâil:

Tesdis 1

Mısra: 9

*Dört büyük melekten biri, Allah'ın emriyle insanların
canını almakla görevlendirilmiş olan ölüm meleği.*

Görse Azrâil onun hışmından istigfâr eder
Handesinden mu'ciz-i İsayı Hak tekrâr eder

B

bā vü pā vü tā vü sā:

1. bā vü pā vü tā vü sā:

Diğer 2

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Arap harfleri; be, pe, te ve se.

Hep bilir Allāhü a'lem bā vü pā vü tā vü sā
Nādirü'l-emsāldir İhsān bizim memdūhumuz

2. bā vü pā vü tā vü sā:

Diğer 10

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Arap harfleri; be, pe, te ve se.

Hāfız olmuştur hecā 'ilmin elifden yāya dek
Hep bilir Allāhü a'lem bā vü pā vü tā vü sā

bāb:

1. bāb:

Gazel 137

Mısra: **10**

Kapı.

Gösterdi bāb-ı yāri nihayet cenāb-ı 'aşk
İhsān tevessül etmediğim bāb kalmadı

babamun:

1. babamun:-m, -m

Gazel 98

Mısra: **10**

Baba, çocuğu olan erkek, peder.

Bir gendüm-i hāl almağa firdevsini verdim
Uydum babamın isrine hayrū'l-ḫalef oldum

babā-yı ḫamsi:

1. babā-yı ḫamsi:

Kaside 6

Mısra: **128**

Kelime Tipi: -

Hamsinin babası.

Māder pālāmūt denilse lāyık
Zirā şu torik babā-yı ḫamsi

bāb-ı 'ālī:

1. bāb-ı 'ālī:

Kaside 2

Mısra: **42**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yüce kapı. II Osmanlı Devleti.

Devr eder güyā dü-bāb üstünde emr-i intī 'āş
Bāb-ı 'ālī yoksa esfelden ma'tışet bekleriz

bāb-ı 'ināyetinde:

1. bāb-ı 'ināyetinde:-i, -n, -de

Gazel 169

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Lütuf, ihsan kapısı.

Bāb-ı 'ināyetinde gedā pādīşāh olur
Kerrübiyāna ḫāk-i derin secdegāh olur

bāb-ı yāri:

1. bāb-ı yāri:-i

Gazel 137

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kapısı.

Gösterdi bāb-ı yāri nihayet cenāb-ı 'aşk
İhsān tevessül etmediğim bāb kalmadı

bābında:

1. bābında:-i, -n, -da

Kaside 3

Mısra: **36**

Kapı, huzur.

Şermende-i ihsānıyım ol çeşmi kebūdun
Düştüm kara sevdāsına bābında ecirim

bābını:

1. bābını:-i, -n, -ı

Gazel 154

Mısra: 7
Kapı, huzur.

Terk eyle hatâ bâbını gir rāh-ı savāba
Güşunda senin bir küpe olsun bu hitābe

bā-cilve-i havrânı:

1. **bā-cilve-i hayrânı:-ı**

Gazel 82

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hayran olunan cilve ile.

Bā-cilve-i hayrânı sermest ederek cānı
Zahm-ı dil-i giryānı eyvāh kanatmışsın

bāde:

1. **bāde:**

Gazel 41

Mısra: 4

Şarap, içki, mey.

Âh el-amān bu şīve-i cānāndan el-amān
Bırkaç piyāle bāde çeker sonra rām olur

2. **bāde:**

Gazel 47

Mısra: 2

Şarap, içki, mey.

Âlem ü zevk ü safâ âlem-i sahbāda çıkar
Sākiyā bāde ver âlāmı hemān bāde çıkar

3. bāde:

Gazel 47

Mısra: 2

Şarap, içki, mey.

Ālem ü zevk ü safā ālem-i sahbāda çıkar
Sākiyā bāde ver ālāmı hemān bāde çıkar

4. bāde:

Gazel 101

Mısra: 7

Şarap, içki, mey.

Harman-ı giryē bāde savrulsun
Hande şehdānesinde toplanalım

5. bāde:

Gazel 121

Mısra: 9

Şarap, içki, mey.

Çek bāde unut nîk ü bed-i ālemi İhsān
Meşk eyle şebān rûz o mehin hatt u hadiyle

6. bāde:

Gazel 130

Mısra: 11

Şarap, içki, mey.

Visāli 'aşkına bir turfa bāde nûş etsem
Piyāle olsa dehen büse nukl-i cān olsa

bāde-i cem:

1. bāde-i cem:

Gazel 78

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Cem Sultan'ın içkisi, şarabı.*

Bizi sermest-i günāh eyliyecek bir sākī
Vermemiş bāde-i Cem meclis-i sahbāda yazık

bādeler:

1. bādeler:-ler

Tahmis 9

Mısra: 11

İçki, şarap.

Bādeler āvāre ser-cūlar revān şelāleler
Hāy ü hūlar 'işve-perver mehlikālar bādeler

bāde-mesreb:

1. bāde-meşreb:

Gazel 9

Mısra: 10

Sarhoşluk veren yaratılışlı, mest eden.

Sermest ederler İhsāmı her an
Hübān-ı devrān hep bāde-meşreb

bâdesinden:1. **bâdesinden:** -si, -n, -den**Kıt'a 13**

Mısra: 4

Bâde, içki, şarap.

Harâbât âşinâ bir zevkden bin zevk eder icâd
Bu bezm-i köhne-şevkin bâdesinden neş'e-ḥâh
olmaz

bâd-ı hevâ:1. **bâd-ı hevâ:****Gazel 7**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Karşılıksız, parasız, bedava.*

Etmez o tıfl-ı tâcire bir nakd-i âh eser
Satmaz kumâş-ı vuslatı bâd-ı hevâ sana

2. **bâd-ı hevâ:****Kaside 2**

Mısra: 71

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bedava, karşılıksız, parasız.*

Tüşemiz olmuş müheyyâ şîşemiz bâd-ı hevâ
Küşemiz zillet-nümâ bir dâr-ı 'işret bekleriz

bâd-ı mahabbet:1. **bâd-ı mahabbet:****Gazel 142**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdâ rûzgârı.

Şemîm-i yâri alıp esmeyince bâd-ı mahabbet
Ümîdi aşkının cevvr-i rûzgâr ile geçti

bâd-ı sabâ:1. **bâd-ı sabâ:****Tahmis 3**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sabah rûzgârı.*

Hemîşe mest ile ülfet eden mestâne olmaz mı
Fezâdan neş'eler perrân olur bâd-ı sabâ nâzân

2. **bâd-ı sabâ:****Tahmis 8**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sabah rûzgârı.*

Tarab-gâh-ı vatan bir mahşer-i sūzāna
dönmüşdür
Bu gülşenden geçerken âh eder bâd-ı sabâ
ağlar

bâdi-i eflāk:1. **bâdi-i eflāk:****Kaside 1**

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Feleklerin, kainatın sebebi (Hz. Muhammed).

Cenâb-ı mazhar-ı levlāk bâdi-i eflāk
Nebiyy-i tâhir ü pāk-âsumân-ı 'azz ü 'alâ

bâdi-i i'mâr:1. **bâdi-i i'mâr:****Gazel 81**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Geçici olan bayındırlık.*

Efendi rahm ile yaptın mı bir harâb gönül
Kurulma bâdi-i i'mâr beyt-i erham isen

bâdiv-i aşka:1. **bâdiv-i aşka:-a****Gazel 49**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Aşk, sevdâ çöli.*

Bâdiv-i aşka revândır gönül
Onda mühimmât-ı sefer bağlanır

bâgbân-ı dil:1. **bâgbân-ı dil:****Gazel 87**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönül bahçivani.

Bir ğazel tarhiyla İhsân bağbân-ı dil bugün
Gülsitandan toplamış nev-deste bin terfende
gül

bağbân-ı himmet olmuş:

1. **bağbân-ı himmet olmuş:-muş**

Kıt'a 67

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

İyilik, lütuf bahçivani olmak.

Bağbân-ı himmet olmuş hemdemin şâ'ir
Nihâd

Nev-zemîn-i şî're tarh etmiş semâvî gülsitân

bâğda:

1. **bâğda:-da**

Tahmis 4

Mısra: 26

Bahçe, yeşillik.

Cümlesinden neyleyim kâfir peşimân oldu hep
Bülbül etmiş bâğda taklîd-i nutk-ı gül-femin

bâğı:

1. **bâğı:-ı**

Kıt'a 43

Mısra: 4

Bağ, bahçe, çimen.

Kubbe ötsün sen de gel koy bir sadâ
Koy desinler bunda şâhın bâğı var

bâğ-ı cemâlinde:

1. **bâğ-ı cemâlinde:-i, -n, -de**

Gazel 128

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi.

Edip birlikte peymân ey gönül bâğ-ı
cemâlinde

Koparsak ol nihâl-i tâzeden sen büse ben büse

bâğ-ı cennetten:

1. **bâğ-ı cennetten:-ten**

Kıt'a 32

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi.

Bâğ-ı cennetten sürüşân çıksın istikbâl için
Yumdu dünyâdan gözün bir duhter-i sîmîn-
beden

bâğ-ı emel:

1. **bâğ-ı emel:**

Rûbai 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Emel, istek bahçesi.

Nâgâh açılıp bâğ-ı emel soldu bugün
Cânâna 'ayân oldu nihân oldu bugün

bâğ-ı neş'ede:

1. **bâğ-ı neş'ede:-de**

Gazel 81

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Neşe bahçesi.

Eriştirir seni mihrin semâ-yı nûra kadar
Bu bâğ-ı neş'ede İhsân misâl-i şebnem isen

bâğ-ı vefâdan:

1. **bâğ-ı vefâdan:-dan**

Gazel 140

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Vefa bahçesi.

O nahl işve güzâr etmez oldu bâğ-ı vefâdan
Salıp kıyâmete uşşâkı intizâra düşürdü

bâğın:

1. **bâğın:-ın**

Kıt'a 13

Mısra: 2

Bağ, bahçe, çimenlik.

Nihāl-i bahta hoş bak olma berk ü bār için
me'yūs
Bu bāğm gāh olur nev-bāve-i matlūbu gāh
olmaz

bağışlar:

1. **bağışlar:** -la, -r
Gazel 40
Mısra: 4
Vermek, ihsan etmek.

Hep metā'-ı cān için dād ü sitād eyler o şüh
Leblerinden cān bağışlar göz süzerken cān alır

bağlamışlardır:

1. **bağlamışlardır:** -mış, -lar, -dır
Gazel 44
Mısra: 2
Bağlamak, düğümlemek.
- Güzeller âteş-i sevdā saçıp cān bağlamışlardır
Çözüp gīsüların dest-i nigāhım bağlamışlardır
2. **bağlamışlardır:** -mış, -lar, -dır
Gazel 44
Mısra: 10
Bağlamak, düğümlemek.

Siyeh bahtım ki İhsān māni-i didār olan hūbān
Çözüp gīsüların dest-i nigāhım bağlamışlardır

bağlandı:

1. **bağlandı:** -n, -dı
Kaside 4
Mısra: 22
Bağlamak, sarılmak.
- Bir lahza doyup kanmadı ol batn-ı mu'azzam
Kırk Çeşmelerin ağzına bağlandı su bendi

2. **bağlandı:** -dı
Kaside 7
Mısra: 45
Bağlamak, sarılmak.
- Zencir ile hem dört yanı bağlandı sarıldı
Tutmaz bu yaman 'ifriti kaytān-ı ma'ārif

bağlanır:

1. **bağlanır:** -ır
Gazel 49
Mısra: 2
Önüne engel konmak, kapatılmak.
- Seng-i kazā gelse basar bağlanır
Baht-ı siyāh üzre kader bağlanır
2. **bağlanır:** -ır
Gazel 49
Mısra: 10
Önüne engel konmak, kapatılmak.

Dönse kıyām etse hırāmān olup
Haşre kadar rāh-güzer bağlanır

3. **bağlanır:** -ır
Gazel 49
Mısra: 4
Paket, bohça hālne getirmek, hazırlamak.

Bādiye-i aşka revāndır gönül
Onda mühimmāt-ı sefer bağlanır

4. **bağlanır:** -ır
Gazel 49
Mısra: 8
Kapanmak.

Şöyle nigāh etse süzüp çeşmini
Rūh açılır tāb-ı nazar bağlanır

5. **bağlanır:** -ır
Gazel 49
Mısra: 12
*Bazı nesneleri kolye haline getirme amacıyla
iplik veya tele geçirmek, birbirine bağlamak.*

Gerdeninin ıkd-ı süreyyâsıdır
Şems ü kamer şām u seher bağlanır

6. **bağlanır:** -ır
Gazel 49

Mısra: 14

Bağlamak, açılmayacak duruma getirmek.

Boynuna her an dolanır kollarım
Ab-ı hayât üzre kemer bağlanır

7. **bağlanır:-ır**

Gazel 49

Mısra: 16

Sevgi beslemek, sevdalanmak.

Mest ü perîşan gezer İhsân gönül
Zülf-i siyehkâra düşer bağlanır

8. **bağlanır:-ır**

Gazel 49

Mısra: 6

Bir yere tutturulmuş olmak, bağlı bulunmak.

Destelenir sünbülû gîsûların
Dest-i mahabbette neler bağlanır

bağlansa:

1. **bağlansa:-sa**

Kaside 6

Mısra: 123

Bağlı olmak, birleşmek.

Bağlansa Şat ü Furât kanmaz
Cismindeki Kerbelâ-yı hamsi

bağlar:

1. **bağlar:-r**

Gazel 25

Mısra: 6

Açık yarayı kapatmak, iyileştirmek.

Zülfünün bendini ben çözmüş idim
Çözülen yâremi bağlar dereler

bağlatma:

1. **bağlatma:-t, -ma**

Muhammes 1

Mısra: 3

Tutturmak, düğümlemek.

Bağlatma o gîsû-yı siyehkâre efendim
Ağlatma yazık etme dil âvâre efendim

bağlıdır:

1. **bağlıdır:-dır**

Kaside 2

Mısra: 91

Bağlı, ilişkili.

Bağlıdır mevcûdumuz mânende-i kâr u şu'ûr
Reh-neverd-i riğletiz düşmanda savlet bekleriz

bahâ olmaz:

1. **bahâ olmaz:-maz**

Tahmis 4

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Karşılık gelmek, denk olmak.

Gülsitanlar âb ü tâbından bulur feyz-nemâ
Böyle hoş-reftâra hoş-güftâra cân olmaz bahâ

bahâne:

1. **bahâne:**

Gazel 38

Mısra: 12

Sebepe, vesile.

İnanma etse de va'd-i visâl o şüh İhsân
Arar bulur o güzel va'de bir bahâne döner

2. **bahâne:**

Gazel 108

Mısra: 10

Sebepe, vesile.

Ey her sözü işve işve raksân
Her işvesi bir bahâne çapkın

bahar:

1. **bahar:**

Gazel 85

Mısra: 5

Kış ile yaz arasında yer alan, huzur ve güzelliklerle dolu ilkbahar mevsimi.

Hezār isen bir terennüm et bak bahar gelmiş
nedir bu hâlin
Ümîdi yanmış vatan mısın ey gönül ne süzişli
âh edersin

2. bahār:

Gazel 104

Mısra: 7

*Kış ile yaz arasında yer alan, huzur ve
güzelliklerle dolu ilkbahar mevsimi.*

Anarsa nāmını nāsütiyân bahār açılır
Nüzül eder gibi bin dāstān semālardan

3. bahār:

Gazel 145

Mısra: 11

*Kış ile yaz arasında yer alan, huzur ve
güzelliklerle dolu ilkbahar mevsimi.*

Aç şapkanı bir taze bahār olsun açılsın
Gönlümce dağıt zülfünü kıvrak delikanlı

bahār u hazān olur:

1. bahār u hazān olur:-(u)r-ur

Gazel 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*İlkbahar ve sonbahar dönemleri için gelmek,
yaşanmak. II Uzun yıllardır.*

Bu uzun şitā-yı hayātımın dem-i sayfı gelmedi
bir zaman
Bu kadar sinîn-i safā geçer bu kadar bahār u
hazān olur

bahāra:

1. bahāra:-a

Kaside 6

Mısra: 199

Bahar mevsimi.

Âdem onu bin bahāra vermez
Bir hoş kış olur şitā-yı hamsi

bahār-āmiz:

1. bahār-āmiz:

Gazel 66

Mısra: 11

Bahar ile karışık.

Her hande-i gül-bîzin nev-hîz ü bahār-āmiz
Her gamze-i hün-rîzin ser-fîz ü itāb âteş

bahār-ender-bahār:

1. bahār-ender-bahār:

Gazel 106

Mısra: 6

Bahar içinde bahar.

Firāş-ı nakş u nigāra düşmüş gören o behçet-nümā
vücüdü
Sehāba girmiş hilālî ansın bahār-ender-bahār sansın

bahārı:

1. bahārı:-ı

Gazel 1

Mısra: 1

İlkbahar mevsimi. II Canlılık dönemi.

Hezār tāli'imîn gülmeden bahārı bana
Hazāna uğradı gülzārı kaldı hārı bana

bahār-ı dilde:

1. bahār-ı dilde:-de

Gazel 102

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönlün baharı.

Hazānı erdi vakitsiz bu 'ömr-i me'yûsun
Bahār-ı dilde nihān reng ü bû hazîn hazîn

bahār-ı hande-pirâdır:

1. bahār-ı hande-pirâdır:-dır

Gazel 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gülüşlerle süslenmiş bahar.

Nişān-ı nev-bahārîdir bahār-ı hande-pirâdır
Tesāvir-i şebābın en güzel tasvîridir sevda

bahār-ı nes'e-pevdā 'aşıkân:

1. bahār-ı neş'e-peydā 'āşıkān:

Tahmis 3

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Neşe, sevinç getiren baharın âşıkları.

Bahār-ı neş'e-peydā 'āşıkān gülzār-ı sohbette
Niyāz ü nāz olur peyveste rindān zevk u
'işrette

bahār-ı ömr-i hazīnimde:

1. bahār-ı ömr-i hazīnimde:-im, -de

Gazel 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hüzünlü ömrün baharı, canlılık dönemi.*

Hazān resīde gülistan tarmār olmuş
Bahār-ı ömr-i hazīnimde reng ü büy-ı şebāb

bahār-ı sevdā:

1. bahār-ı sevdā:

Gazel 95

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sevda, aşk baharı.*

Gönlümde açar bahār-ı sevdā
İhsān bu ne dīl-nişīn tebessüm

bahārın:

1. bahārın:-ın

Tahmis 6

Mısra: 27

İlkbahar, bahar mevsimi.

Ola zībende tarāvetle bahārın seherin
Bülbül-i nātıkam oldukça senin nağme-gerin

bahārın:

1. bahārın:-ı, -m

Gazel 69

Mısra: 3

Bahar mevsimi. II Gençlik dönemi.

Dem-i inbisātı hayātımın geçiyor bahārını
görmeden
Acabā hazānı mı ömrümün görecek benim
dem-i inbisāt

bahr-i felāket-nümāda:

1. bahr-i felāket-nümāda:-da

Gazel 140

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Felaketet gösteren deniz.

Felek bu bahr-i felāket-nümāda fülkünü aşkın
Ne çekti dest-i hevādan ne bir kenāra düşürdü

bahr-ı istīgnāda:

1. bahr-ı istīgnāda:-da

Kıt'a 60

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül tokluğu denizi.

Bahr-ı istīgnāda esbāb-ı safā tekml olur
Zevrak-ı ümmīd için yelken kürek eksik değil

bahr-i mahabbetde:

1. bahr-i mahabbetde:-de

Diğer 1

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Aşk, sevda denizi.

Bir suda yüzelim mānend-i taka
Bahr-i mahabbetde satalım caka

bahr-ı me'āniye:

1. bahr-ı me'āniye:-(y)e

Diğer 1

Mısra: 57

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Mana, anlam denizi.*

Bahr-ı me'āniye biz de dalmışız
Maval okumuşuz nasīb almışız

bahr-ı muhīt-i dilde:

1. bahr-ı muhīt-i dilde:-de

Gazel 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönlü kuşatan deniz.*

Hep nāhtūdā-yı zevrak-ı sahbā değil miyiz
Bahr-ı muhīt-i dilde şināh etmiyor muyuz

bahs:

1. bahş:

Gazel 111

Mısra: 6

Bağış, ihsân.

Nūr olur ehl-i aşk için nazarım
Mıhr olur māha bahş eden pertev

bahsedersem:

1. bahsedersem:-(e)r, -se, -m

Gazel 77

Mısra: 7

Bahsetmek, konuşmak, söz etmek.

Bahsedersem tâb-ı hüsnünden emünim lâl olur
Eylemem Cibrili ben dem-sâz-ı râz-ı hüsn ü
'aşk

bahsedersin:

1. bahsedersin:-(e)r, -sin

Diğer 2

Mısra: 11

Bahsetmek, konuşmak.

Sen neğamdan bahsedersin ol ğanem der
mutlakā
Hâce-i meşhūr sordukda men ü tūdan haber

2. bahsedersin:-(e)r, -sin

Diğer 5

Mısra: 2

Bahsetmek, konuşmak.

'Ārif-i 'ilm-i bozuntudur o rütbe zātı kim
Sen neğamdan bahsedersin ol ğanem der
mutlaka

bahsetsem:

1. bahsetsem:-se, -m

Kaside 5

Mısra: 25

Bahsetmek, söz etmek, ifade etmek, konuşmak.

Biraz ahvâl-i zamāndan da gerek bahsetsem
Kalem-i 'ucbe-ter-i safsata-güyândır bu

bahsi:

1. bahsi:-i

Kıt'a 47

Mısra: 3

Bahis, konu, mesele.

Bahsi ciddiyetle tut kâfî hayāl ü kıl ü kâl
Sanma kendin buğday anbarındasın ey aç
tavuk

2. bahsi:-i

Kıt'a 54

Mısra: 1

Bahis, konu, mesele.

Anlamazken bahsi sallarsın başın
Her sözünden nağme-i hay hay çıkar

bahs-i visâle:

1. bahs-i visâle:-e

Gazel 37

Mısra: 4

Kelime Tipi: Kalp İfade

Kavuşma bahsi, konusu.

Hep dâsitân-ı firkatı tafsîl eden güzel
Bahs-i visâle geldiği dem muhtasar geçer

bahsinde:

1. bahsinde:-i, -n, -de

Tahmis 4

Mısra: 7

Bahis, konu, mesele.

'İşvegerlik fitnelik bahsinde ğayet zū-fünūn
Pâyidar olsun dedim koynunda baht-ı fire-ğün

baht âyinesinin:

1. baht âyinesinin:-si, -nin

Diğer 1

Mısra: 157

Kelime Tipi: -

Güzel talih, şans aynası.

Baht āyinesinin cilvesi çokmuş
Maḥabbet hüsrânı ateşten okmuş

baht-ı ferhunde:

1. baht-ı ferhunde:

Gazel 144

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Uğurlu baht, talih.

Ser-nigün kubbede âh oldu nasībim İhsân
Baht-ı ferhunde dönüp tâli'-i ma'kûs olalı

baht-ı perîşan:

1. baht-ı perîşan:

Gazel 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kara,kötü talih.

Süzüyor çeşm-i füsunkârını yan yan gülüyor
Oluyor turre-feşân baht-ı perîşan gülüyor

baht-ı siyâh:

1. baht-ı siyâh:

Gazel 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kara baht,kötü talih.

Seng-i kazâ gelse basar bağlanır
Baht-ı siyâh üzre kader bağlanır

baht-ı siyâhın:

1. baht-ı siyâhın:-ım

Tahmis 5

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Kara yazı, kötü talih.

Afv ettirebilsem de dilin baht-ı siyâhın
Çeşmânının öğrensem o kâfirce nigâhın

baht-ı türe-gün:

1. baht-ı türe-gün:

Tahmis 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kara renkli, bulanık renkli talih, ikbal.

‘İşvegerlik fîtmelik bahsinde ğayet zû-fünûn
Pâyidar olsun dedim koynunda baht-ı türe-gün

bahtım:

1. bahtım:-ım

Gazel 32

Mısra: 20

Tâlih, ikbâl, şans.

Hâtırım meftûn ümidim vâjgün derdim füzûn
Süretin mahzûn piyâlem ser-nigün bahtım
nizâr

2. bahtım:-ım

Gazel 36

Mısra: 9

*Allah tarafından ezelde belirlendiği kabul
edilen kısmet ve nasip, uygun tâlih, ikbal, şans.*

Açılır bahtım o demlerde ki yârin İhsân
Dağıtıp zülf-i siyeh-kârını ser-püş açılır

3. bahtım:-ım

Gazel 44

Mısra: 9

*Allah tarafından ezelde belirlendiği kabul
edilen kısmet ve nasip, uygun tâlih, ikbal, şans.*

Siyeh bahtım ki İhsân mâni-i didâr olan hübân
Çözüp gîsûların dest-i nigâhım bağlamışlardır

4. bahtım:-ım

Gazel 85

Mısra: 1

*Allah tarafından ezelde belirlendiği kabul
edilen kısmet ve nasip, uygun tâlih, ikbal, şans.*

Dağıtma kâkûl ‘izâra ey meh-cemâl bahtım
siyah edersin
Terahhüm etmez gönül yakarsın diyâr-ı imân
tebâh edersin

5. bahtım:-ım

Gazel 121

Mısra: 8

Allah tarafından ezelde belirlendiği kabul edilen kısımet ve nasip, uygun tâlih, ikbal, şans.

Ben yâri bulup vuslatı germ eyledim agyâr
Bahtım gibi yansın yine nâr-ı hasediyle

bâ-i bismillah alıp:

1. bâ-i bismillah alıp:-ıp

Kıt'a 31

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

"Allah'ın adıyla" manasında

"Bismillâhırrahmânırrahim" sözünü söyleme, bu sözle başlama.

Bâ-i bismillah alıp yazdım güher târîhini
Bed' olundu rıhtımın bir vefk-ı bâl imlâsına

bâis:

1. bâis:

Gazel 15

Mısra: **1**

Sebep, neden.

Bir büse olur visâle bâis
Bilmem ne bu infî'âle bâis

2. bâis:

Gazel 15

Mısra: **2**

Sebep, neden.

Bir büse olur visâle bâis
Bilmem ne bu infî'âle bâis

bâ'is-i cûş-ı 'avâtîf-ı 'uzemâ:

1. bâ'is-i cûş-ı 'avâtîf-ı 'uzemâ:

Kaside 1

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Mevki ve şeref bakımından büyüklerin lütuflarının coşma sebebi.

Nedendi tuhf-e-i ta'zîm-i kâinat bütün

Nedendi bâ'is-i cûş-ı 'avâtîf-ı 'uzemâ

bâis-i eşvâk:

1. bâis-i eşvâk:

Gazel 10

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İsteklere, arzulaeıa sebep olan şey.

Kırıldı bâis-i eşvâk iken sebû-yı şebâb
Döküldü şûre-i hüsrâna âb-rüy-ı şebâb

bak:

1. bak:

Gazel 67

Mısra: **7**

Bak,nazar et,fark et.

Bak sûret ü sûretgeri kalmış mı vidâdım
Âyîne-i hâtrda nihân peyker-i ihlâs

2. bak:

Gazel 4

Mısra: **13**

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Bir mu'allâ dâstândır çehre-i İhsâna bak
Nakl eder bin vak'a hecrinden visâlinden sana

3. bak:

Gazel 8

Mısra: **5**

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Ne füsûn-pîşe ne fettan şu güzel gözlere bak
Zübde-i nûr-ı cihândâr-ı cemâl oldu bu şeb

4. bak:

Gazel 29

Mısra: **10**

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Gördüm İhsân cilve-gâh-ı hüsn ü 'aşk olmuş cihân
Seyr için didâri bak her cilve bir mîrsâd olur

5. bak:

Gazel 31

Mısra: 6

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Çocuk değil figânı çok elinde ihtiyârı yok
Şu sâl-hürde aşka bak döner ufak tefek sever

6. bak:

Gazel 32

Mısra: 6

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Şâhbâz-ı nâza şevk-âver gönüller âşîyân
Âsumanlar tal'at-ı dîdâra bak âyînedâr

7. bak:

Gazel 42

Mısra: 6

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Benden dirîğ eder güzelim bir kelâmını
Tür üzre bak Kelîmine bin bir kelâm olur

8. bak:

Gazel 46

Mısra: 5

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Kıyâmet oldu hüveydâ şu serv-kâmete bak
Riyâz-ı cennete bakmam gözümde rû'yet var

Gazel 51

Mısra: 8

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Terennüm et güzelim büse-çîn-i aşk olalım
Şu yavru kuşlara bak vakt-i nev-bahâr öpüşür

Gazel 70

Mısra: 7

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Kubbe-i fîre-fâm-ı âleme bak
Kalmamış bang-i iştikâ melhûz

Gazel 80

Mısra: 1

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Şevk-i dîdâr-ı mahabbetle yanan sîneye bak
Levh-i sînem gibi bir sîne-i bî-kîneye bak

Gazel 80

Mısra: 2

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Şevk-i dîdâr-ı mahabbetle yanan sîneye bak
Levh-i sînem gibi bir sîne-i bî-kîneye bak

13. bak:

Gazel 80

Mısra: 4

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Göreyim dersen eğer halka-i devr-i feleği
Sa'îd-i yâri görüp halka-i destîneye bak

14. bak:

Gazel 80

Mısra: 6

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Sorma beyhûde efendim bana cânânımı sen
Onu ben gösteremem şöyle bir âyîneye bak

15. bak:

Gazel 80

Mısra: 10

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Va'd-i vasl etmiş iken dün gece rüyâda o meh
Bak bu hicrâna bugün va'de-i dūşîneye bak

16. bak:

Gazel 80

Mısra: 10

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Va'd-i vasl etmiş iken dün gece rüyâda o meh
Bak bu hicrâna bugün va'de-i düşîneye bak

17. bak:

Gazel 80

Mısra: 12

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Şimdilik tesliyet-i hâl ise kasdın İhsân
Bezm-i hâtırdâ kalan sohbet-i dîrîneye bak

18. bak:

Gazel 114

Mısra: 1

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Gülzârı seyr et bak rüy-ı âle
Sâgar be-dest ol gel kokla lâle

19. bak:

Gazel 123

Mısra: 4

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Bir felâket-dîde halkın eşk-i hûn-efşânıdır
Bir perîşân yurda bak bir ağlayan ırmaklara

20. bak:

Gazel 123

Mısra: 10

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Būmu gör tutmuş mekân fevk-i ser-i millette
 āh
 Bak benim İhsân şu tâlî 'siz başımda aklara

21. **bak:**

Gazel 132

Mısra: 1

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Bak sîneme dâğdâr olur mu
 'Arem ehline inkisâr olur mu

22. **bak:**

Gazel 132

Mısra: 18

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Nefrîn sana ey hayâl-i mel'ûn
 Bak zulmüne pâyidâr olur mu

23. **bak:**

Gazel 145

Mısra: 14

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Bir gün bu kadar canlı mahabbet göremezsın
 Sînemde şu âyîneye bir bak delikanlı

24. **bak:**

Gazel 152

Mısra: 4

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Bin vakvaka etsen de bulanmaz koca deryâ
 Aç dîdeni bak eyne serâ eyne sûreyyâ

25. **bak:**

Gazel 154

Mısra: 5

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Dikkatle bak üstâdın olan hâne-harâba
 Ehlerinden al istersen eğer almak inâba

26. **bak:**

Tahmis 8

Mısra: 18

Bakmak, görmek, farkına varmak.

Bu ümmet zulme gerden-dâde bir kurbâne
 dönmüştür
 İlâhî kişver-i islâma bak vîrâne dönmüştür

27. **bak:**

Gazel 80

Mısra: 8

(Keyfine) bakmak, zevk almak, güzel vakit geçirmek.

Hemân âgüşuna çek yârı ko yansın agyâr
 Çekilip bir yana zevk-i mey-i nûşîneye bak

28. bak:

Gazel 81

Mısra: 1

Bakmak, meyl etmek.

Likā-yı tal'ata bak ey gönül mükerrem isen
Behişt-i vuslatı koy sen de ibn-i âdem isen

29. bak:

Gazel 109

Mısra: 3

Bakmak, meyl etmek.

Evtâr-ı hevâdârına bak sâz-ı derûnun
Nâlân perîşandır o kâkûllere karşı

30. bak:

Gazel 85

Mısra: 5

Bakmak, fark etmek, vaziyeti gözlemlemek.

Hezâr isen bir terennüm et bak bahar gelmiş
nedir bu hâlin
Ümîdi yanmış vatan mısın ey gönül ne süzişli
âh edersin

31. bak:

Gazel 132

Mısra: 1

"Bak işte, gör, fark et" anlamında bir ifade.

Bak sîneme dâgdâr olur mu
Azm ehline inkisâr olur mu

32. bak:

Gazel 160

Mısra: 2

"Bak işte, gör, fark et" anlamında bir ifade.

Cây eyledi Kuzguncuğu kartal gibi lâ-şek
Bak lâne-i irfân u kemâlâtı ne yüksek

bakar:

1. bakar:-ar

Gazel 14

Mısra: 9

Yönelmek, önem vermek.

Bu in ü ânına İhsân bakar mı devrânın
Olan şarâb-ı mahabbetle neş'e-yâb-ı hayât

2. bakar:-ar

Gazel 24

Mısra: 8

Görünmek.

Cüşân u hurûşân gehî mahmûr u perîşan
Mestâne bakar sanki bu âyîne denizler

3. bakar:-(a)r

Gazel 124

Mısra: 12

Bakmak, nazar etmek.

Gönülde gözleri var hâtıramda sözleri var
Bakar da ağlarım İhsân bu yâdigârlara

4. bakar:-(a)r

Tahmis 6

Mısra: 13

Bakmak, nazar etmek.

Geh celâliyle bakar gâh cemâliyle bakar
İstese lemh-i basarda bütün ekvâmı yakar

bakarak:

1. bakarak:-arak

Tahmis 6

Mısra: 18

Bakmak, izlemek, seyretmek.

Dolaşıp mest-i hevâ 'âşık-ı şürîde-likâ
Oldu didârına hayran bakarak gâşy-ı safâ

bakarım:

1. bakarım:-(a)r, -ım

Gazel 13

Mısra: 3

Seyretmek, incelemek.

Bakarım cilve-i peyderpeye meshûr-ı mahabbet
Ne kadar sâhir imiş şüh-ı füsunkâr-ı tabi'at

bakayım:1. **bakayım:** -a, -(y)ım**Şarkı 9**

Mısra: 2

Bakmak, incelemek, temaşa etmek.

Düşerek sen yine bir yerde mi kaldın çapkın
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın çapkın

2. **bakayım:** -a, -(y)ım**Şarkı 9**

Mısra: 4

Bakmak, incelemek, temaşa etmek.

Beni benden geçirip sen ele aldın çapkın
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın çapkın

3. **bakayım:** -a, -(y)ım**Şarkı 9**

Mısra: 8

Bakmak, incelemek, temaşa etmek.

Geçiyorken sana derler yine hırsız geçiyor
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın çapkın

4. **bakayım:** -a, -(y)ım**Şarkı 9**

Mısra: 12

*Bakmak, incelemek, temaşa etmek.***bākī:**1. **bākī:****Gazel 125**

Mısra: 5

Ebedî, dâimî, sonsuz.

Encāma erer sohbet bir neş'e kalır bākī
Mestāne güzellerden āvāre gönüllerde

2. **bākī:****Rûbai 3**

Mısra: 4

Ebedî, dâimî, sonsuz.

Sāgar kırılıp meygede vîrān oldu
Gönlümde hemān kaldı o sākī bākī

bākīl ü mecnūn-vār:1. **bākīl ü mecnūn-vār:****Kıt'a 43**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bakıl ve Mecnun gibi.

'Akl u iz'āndan mu'arrā 'ālemin
Bākīl ü Mecnūn-vār zırlağı var

bākīleri:1. **bākīleri:** -ler, -i**Tahmis 9**

Mısra: 8

Geride kalan kişiler.

Buldular intāka yol bir meyden işrākīleri
Kıldılar cānānı hemdem terk edip bākīleri

bakın:1. **bakın:** -ın**Gazel 127**

Mısra: 7

"Görün, fark edin" anlamlarında bir ünlem ifadesi.

Yāsemen sīnenin bakın amanın
İki gül var solunda sağında

2. **bakın:** -ın**Kaside 5**

Mısra: 37

"Görün, fark edin" anlamlarında bir ünlem ifadesi.

Zülfikār-ı kalem almış ele üstāda bakın
Bū 'Alī rütbe Emūrī-i sūḥandandır bu

bakınca:1. **bakınca:** -ın, -ca**Gazel 30**

Mısra: 7

Seyretmek, nazar etmek, gözli o yöne çevirmek.

Bakınca mihr-i cihan-tāba dīdeler kamaşır
İzārī nūruna tāb-ı tekābülüm yoktur

bakıp:

1. bakıp:-ıp

Tahmis 7

Mısra: **23**

Bakmak, seyretmek, incelemek.

Bakıp kesrette görmüş zevk-i vahdet dīde-i
bīdār

Bu rengārenk meşhūdātda Tal'at cemāl-i yār

bakıp misbāh-ı vahdetle:

1. bakıp misbāh-ı vahdetle:-le

Tahmis 2

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Vahdet lambasıyla bakmak.

Yok İhsan benliğimden bir nişāne
Bakıp misbāh-ı vahdetle cihāne

bakışlar:

1. bakışlar:-lar

Şarkı 9

Mısra: **9**

Bakış, nazar.

O nasıl tatlı bakışlar o ne baygın gözler
Büyüler sevgimi söyletmez o çapkın sözler

bakışların:

1. bakışların:-lar, -ın

Gazel 143

Mısra: **4**

Bakış, görüş.

Tā-key tegāfūlün güzelim aşinālara
Tā-key bakışların bana bīgāneler gibi

bakışlarından:

1. bakışlarından:-lar, -ı, -n, -dan

Gazel 108

Mısra: **3**

Bakma tarzı, bakma biçimi.

Baygın baygın bakışlarından
Bezm oldu şaraphāne çapkın

bakla vü şalgām ü badıncandır:

1. bakla vü şalgām ü badıncandır:-dır

Kaside 5

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

Bakla, turp ve patlıcan.

Şi'r ü fen tarlasının sebzesi pek başka olur
Kim demiş bakla vü şalgām ü badıncandır bu

baklava:

1. baklava:

Kaside 6

Mısra: **38**

Çok ince yufkadan yapılarak arasına kaymak, fıstık, ceviz, badem vb. konulup pişirilen ve üzerine şeker şerbeti dökülen bir tatlı türü.

Bilmem ki neden bu yerde açmaz
Bir baklava oklavā-yı hamsi

baklavā-yı hamsi:

1. baklavā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

Hamsili baklava.

Cennettede çünkü mā-ḥazarmış
Zevk ehline baklavā-yı hamsi

bakmadı:

1. bakmadı:-ma, -dı

Gazel 122

Mısra: **2**

Bakmak, bakışı bir şey üzerine çevirmek.

Sürdüm dü-çeşm-i zārı düşüp hāk-pāyine
Bir göz ucuyla bakmadı ben cephe-sāyine

bakmam:

1. **bakmam:** -ma, -m

Gazel 46

Mısra: 6

Üzerinde durmamak, ilgilenmemek.

Kıyâmet oldu hüveydâ şu serv-kâmete bak
Riyâz-ı cennete bakmam gözümde rü'yet var

bakmamak:

1. **bakmamak:** -ma, -mak

Gazel 39

Mısra: 3

Seyretmek, incelemek, meyl etmek.

Yok ihtiyârım elde değil yâre bakmamak
Dîdâr-ı pâke ruhsat-ı nezzâre verdiler

bakmaz:

1. **bakmaz:** -maz

Gazel 59

Mısra: 1

Aldırış etmemek, önemsememek.

Dildâr-ı cefâ-pîşe hevâdârına bakmaz
Dildâdesinin âh-ı dil-i zârına bakmaz

2. **bakmaz:** -maz

Gazel 59

Mısra: 4

Aldırış etmemek, önemsememek.

Hükm-i ezel üftâdeyi mahkûm-ı gam eyler
Bîçârenin inkârına ikrârına bakmaz

baksa:

3. **bakmaz:-maz****Gazel 59**

Mısra: 6

Aldırış etmemek, önemsememek.

Bir gözleri âhüyu temâşâ eden enzâr
İskenderin âyînesi didârına bakmaz

4. **bakmaz:-maz****Gazel 59**

Mısra: 8

Aldırış etmemek, önemsememek.

Maksûdu hemân cennet-i didâr olan âdem
Didâr ilinin dârına dîvârına bakmaz

5. **bakmaz:-maz****Gazel 59**

Mısra: 10

Aldırış etmemek, önemsememek.

Gönlüm gibi âvâre gezen rind-i mahabbet
Etvârına refîârına güftârına bakmaz

1. **baksa:-sa****Tesdis 1**

Mısra: 40

Gözleri bir şey üzerine çevirmek, bakmak.

Her şikenc-i zülfe bin Mecnûn-nümâ âşık takar
Baksa bir dem hânûmânlar söndürür canlar yakar

baksam:1. **baksam:-sa, -m****Şarkı 5**

Mısra: 3

Bakmak, seyretmek, izlemek.

Her an mütehasşir o güzel gözlere baksam
Bir katre mey olsam da leb-i la'line aksam

baktık:1. **baktık:-tı, -k****Diğer 1**

Mısra: 149

Düşünmek, anlamak, farkına varmak.

Baktık ağalarla çıkışmak olmaz
Dedik ki sohbete asla doyulmaz

baktıkça:1. **baktıkça:-tıkça****Gazel 105**

Mısra: 5

Bakmak, nazar etmek.

Dîde mahmûr uykudan bîdâr olup baktıkça sen
Mahşer-i âşüb-ı nâz eyler kıyâm âyîneden

baktım:

1. **baktım:** -tı, -m**Gazel 110**

Mısra: 2

Bakmak, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Ettim ircā-ı nazar māziye döndüm hāle doğru
Şu'le-i ümmîd için çok baktım istikbāle doğru

2. **baktım:** -tı, -m**Gazel 122**

Mısra: 4

Bakmak, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Yokmuş meğer efendime bir benzeyen güzel
Baktım hezār kerre güzeller alāyına

3. **baktım:** -tı, -m**Gazel 143**

Mısra: 12

Bakmak, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Hicrān leyālî açmadı bir subh-ı ıyd-ı vasl
Baktım kapandı rüzede meyhāneler gibi

4. **baktım:** -tı, -m**Tahmis 11**

Mısra: 14

Bakmak, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Mecmū'a-i hüsn olmuş onun hattına hāymış
Baktım ki güzel gözleri tahrîrli elāymış

baktın:1. **baktın:** -tı, -n**Gazel 152**

Mısra: 7

Bakmak, incelemek, fark etmek.

Baktın benim endāmıma sandın beni Yahyā
Yekdigere benzer bütün insanlar olur yā

bal alır:1. **bal alır:** -(i)r**Gazel 162**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***(Arı için) çiçekten bal elde etmek.*

Megesrān olma gel şîrin-mezāk ol bezm-i helvādan
Çiçekten bal alır zenbūr olursun böyle kalmazsın

bāl ü per:1. **bāl ü per:****Gazel 19**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kol kanat.

Açarak semālara bāl ü per aramış cemāline bir
nazar
O hayā-nikāb o melek-siyer ne güzîde-cilve
güzîde-şüh

bāl ü peri:1. **bāl ü peri:** -i**Gazel 23**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kol kanat.*

Uçarak ravza-i cānāne giden bülbül-i cān
Dönemez dönse de bāl ü peri işkeste gelir

bāl ü per-i pür-zivā-vı hamsi:1. **bāl ü per-i pür-ziyā-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Hamsinin ışıklarla dolu kolu kanadı.

'Ummanları yer yer etti işrāk
Bāl ü per-i pür-ziyā-yı hamsi

bālîn-i ihtizāra:1. **bālîn-i ihtizāra:** -a**Gazel 140**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Can çekişme yastığı.

Benim o haste-i hicrān tabîb-i cān yetiş artık
Tehassürün beni bālîn-i ihtizāra düşürdü

bālîvle:

1. **bāliyle:-i, -y, -le**

Gazel 157

Mısra: **5**

Kanat, kol.

Ey âkbaba bāliyle uçan serçe-i hilkat
Mef'ûl ü mef'âl ile ötmekse zerâfet

bāmına erbāb-ı i'tilâ:

1. **bāmına erbāb-ı i'tilâ:**

Kıt'a 28

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Yükselme, yücelme sahiplerinin çatısı.

Çıkınca bāmına erbāb-ı i'tilâ bir gün
Velî-i ni'met-i bî-minnetin de tâcî düşer

bana:

1. **bana:-a**

Gazel 69

Mısra: **10**

Birinci teklik şahıs zamiri.

Düşerek ümîd-i visâle ben dili mesken-i mihen
eyledim
Bana hufre-i 'adem olmasın reh-i firkatindeki son
ribât

2. **bana:-a**

Gazel 1

Mısra: **1**

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Hezār tālî'imin gülmeden bahân bana
Hazâna uğradı gûlzârı kaldı hârı bana

3. **bana:-a**

Gazel 1

Mısra: 4

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Zihî garâbet-i sâkî zihî garâbet-i mey
Ki cām-ı neş'eden evvel sunar humânı bana

4. **bana:-a**

Gazel 1

Mısra: 6

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Hudâ-yı nâz u niyaz eylemiş nasîb-i ezel
Kemâl-i işveyi dildâre, âh ü zârı bana

5. **bana:-a**

Gazel 1

Mısra: 8

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Hevâ-yı zülfünü her dem başımda gezdiririm
Mûsahhar eylemişim çok mu rûzgârı bana

6. **bana:-a**

Gazel 1

Mısra: 10

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Vücûdu bir kelebektî elimden uçtu benim
Yerinde kaldı heman zer-nişân gubârı bana

7. **bana:-a**

Gazel 1

Mısra: 12

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Gözümde gözlerinin parlayan tebsümüdür
Zamân-ı vuslatının şâd-ı ber-güzârı bana

8. **bana:-a**

Gazel 1

Mısra: 14

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Cerîhadâr-ı cinân bir muhâcirin îhsân
Dokundu âh-ı yefimâne inkisârı bana

9. **bana:-a**

Gazel 1

Mısra: 16

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Vatan denen o mübarek diyâr-ı ma'mûrun
Harâbesinde bugün ağlıyor mezârı bana

10. **bana:-a**

Gazel 6

Mısra: **1**

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Hoş gelir dildârı seyretmek visâline bana
Nev-bahârın bir kız olmak ihtimâlinden bana

11. **bana:-a**

Gazel 6

Mısra: **2**

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Hoş gelir dildârı seyretmek visâline bana
Nev-bahârın bir kız olmak ihtimâlinden bana

12. **bana:-a**

Gazel 6

Mısra: **4**

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Nâz eder ammâ döner yüz bin tecellî gösterir
Gamzesinden her nigâh-ı infiâlinden bana

13. **bana:-a**

Gazel 6

Mısra: **6**

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Bir dokunsam şöyle derdimden rebâb-ı
sînemin
Bin tanîn-i gam çıkar evtâr-ı lâlinden bana

14. **bana:-a**

Gazel 6

Mısra: **8**

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Öyle bedbahtım ki âlem olsa pür-âb-ı hayât
Sem yağar ser-çeşme-i Hızır zülâlından bana

15. **bana:-a**

Gazel 6

Mısra: **10**

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Serv-i nâzım dehre îhsân sâye-bânlar bast eder
Sâye vermez vâye vermez bir nihâlinden bana

16. **bana:-a**

Gazel 7

Mısra: **1**

*Ben zamirinin yönelme durumu eki almış
biçimi.*

Kısmet niyâz olur bana nâz ü edâ sana
Nâz ü edâda ben gibi bir mübtelâ sana

bâḡ-ı ezân:

1. **bâḡ-ı ezân:**

Gazel 96

Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ezan sesi.

Minârelerdeki bâḡ-ı ezân hâmuş olmuş
Minâreler ki bütün âşinâ-yı cân buldum

bang-i istikâ:

1. **bang-i istikâ:**

Gazel 70

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şikayet etme sesleri.

Kubbe-i fîre-fâm-ı âleme bak
Kalmamış bang-i istikâ melhûz

bâr:

1. **bâr:**

Gazel 24

Mısra: **5**

Defâ, sefer.

Büs-ı leb-i cânâne gelir hâtıra her bār
Yüz sürdüğü dem sāhil-i sebzîne denizler

bār altındadır:

1. **bār altındadır:** -da, -dır

Kıt'a 22

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yük altında olma, ağır bir durumda bulunma.

Eyliyorken nev-be-nev muhyî mücâhidler
zuhûr
Ekseriyyet fikri pek minnetli bār altındadır

bārgāha:

1. **bārgāha:** -a

Gazel 103

Mısra: **12**

İzinle girilebilecek makam, huzur.

Yücedir bence arştan İhsân
Benzemez başka bārgāha vatan

bāri:

1. **bāri:**

Gazel 2

Mısra: **8**

Hiç olmazsa, hiç değilse, o hâlde, öyleyse.

Dökseydi pāye zülfünü leyl ü nehârımın
Olsaydı bāri hāl-i tesāvîsi rüşenâ

2. bāri:

Gazel 72

Mısra: 9

Hiç olmazsa, hiç değilse, o hâlde, öyleyse.

Bāri rahm etse de dildāre sabā
Etse feryadımı İhsān iblāğ

3. bāri:

Gazel 79

Mısra: 8

Hiç olmazsa, hiç değilse, o hâlde, öyleyse.

Mādām ki hep nār-ı gam-ı aşk ile yandık
Bāri nazar-ı yārda hākister olaydık

4. bāri:

Kıt'a 24

Mısra: 1

Hiç olmazsa, hiç değilse, o hâlde, öyleyse.

'İbret alsak bāri istikbālî te'mîn eylesek
Hālîmiz muhtāc-ı tedbîr-i siyâsettir bugün

5. bāri:

Tahmis 5

Mısra: 14

Hiç olmazsa, hiç değilse, o hâlde, öyleyse.

Keyfiyyetin olmuş o kadar rûhuma sārî
Destide kadehde doyamam görmeğe bāri

6. bāri:

Tahmis 5

Mısra: 24

Hiç olmazsa, hiç değilse, o hâlde, öyleyse.

Nūr eyledim ey māh yanıp dildeki nārı
Şem' olmaz isem bezmine bu sūz ile bāri

8. bārı:-ı

Kaside 5

Mısra: 46

Dans edilen içkili eğlence yeri.

Toplanıp ehl-i hevā her biri bir sâz çalar
Bāri seyret ne 'acāyip kafeşantandır bu

bār-ı hüsrân:

1. bār-ı hüsrân:

Gazel 120

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Keder, hüsrân ağırlığı.

Âh mağdûrum düçār-ı hicretim İhsān bugûn
Bār-ı hüsrân düşmesin dünyāda bir ferd üstüne

bār-ı vashı:

1. bār-ı vashı:-ı

Gazel 27

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşmanın meyveleri.

Nihāl-i kaddi ben eşk-i revân dökmüş
 büyütmüşken
 Ne hâlettir ki bār-ı vaslı eller iktitâf eyler

bārîka-i intikām:

1. bārîka-i intikām:

Gazel 43

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İntikam yıldırımının parıltısı.

Bigânelerle yâri gör âteş-hırâm olur
 Her nazra bende bārîka-i intikâm olur

bārîz:

1. bārîz:

Gazel 155

Mısra: 3

Belli, açık, meydanda.

Günden güne olmakta fakat cehli de bārîz
 Yapmıştı onun resmini kerrât ile Rāmîz

bārîz a 'mākında tārîki-i yeldâ leylimin:

1. bārîz a 'mākında tārîki-i yeldâ leylimin:

Kıt'a 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Âşîkâr olan derinliklerde uzun karanlık gece.

Zâhir âfâkında giryânî-i sevdâ subhımın
 Bārîz a 'mākında tārîki-i yeldâ leylimin

baş eğmiş:

1. baş eğmiş:-miş

Gazel 94

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Karşısındakinin üstünlüğünü kabul edip ona
 boyun eğmek, itâat etmek, direnmekten vazgeçmek.*

Ey zemîn-i zulme baş eğmiş yatan bîçâre halk
 Varken ecdâdında bir kan sende bir kan
 görmedim

baş urmaz:

1. baş urmaz:-maz

Kaside 2

Mısra: 46

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bir işin yapılması veya halledilmesi için bir
 kimseden, bir makamdan istekte bulunmak,
 müracaat etmek.*

Elde yok burhânı var da 'vâsı insâniyyetin
 Kâdiyü 'l-hâcâta baş urmaz da hüccet bekleriz

baş çıkarınca böyle bir işi:

1. başa çıkarınca böyle bir işi:-i

Diğer 1

Mısra: 117

Kelime Tipi: **Deyim**

*İstenilmeyen veya uğraştırıcı bir işe yol
 açmak.*

Başa çıkarınca böyle bir işi
 Aman kırmayalım dedik kirişi

baş çıkamaz:

1. başa çıkamaz:-maz

Kaside 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeye gücü yetmek, başarılı olmak.

Berdâr olayım gâhi derim zülfüne yârin
 Bilmem başa çıkamaz mı benim emr-i hafirim

baş çıkmısz:

1. başa çıkmısz:-mış, -iz

Diğer 1

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Deyim**

Gücü yetmek, üstesinden gelmek.

Biz Kara Ahmedle başa çıkmısz
 Kuruyu bırakmış yaşa çıkmısz

basar bağlanır:

1. basar bağlanır:-ir

Gazel 49

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İyi düşünemez, gerçeği göremez bir duruma düşmek.

Seng-i kazā gelse basar bağlanır
Baht-ı siyāh üzre kader bağlanır

başımnda:

1. başımnda:-ım, -da

Gazel 1

Mısra: 7

Baş, kafa, ser.

Hevā-yı zülfünü her dem başımnda gezdiririm
Müşahhar eylemişim çok mu rüzgârı bana

2. başımnda:-ım, -da

Gazel 123

Mısra: 10

Baş, kafa, ser.

Bümü gör tutmuş mekân fevk-i ser-i millette
âh
Bak benim İhsân şu tâlî' siz başımnda aklara

3. başımnda:-ım, -da

Muhammes 2

Mısra: 17

Baş, kafa, ser.

Esmes başımnda nefhası cânân nesîminin
Terk etmişim hayâlini ümmîd ü bîminin

başımız bos:

1. başımız boş:

Kıt'a 44

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kendi isteğine göre, hiçbir etki altında kalmadan, salıverilmiş bir şekilde.

'Ukalâdan geçinir turfa-reviş mecnûnuz
Başımız boş düşerek yollara kırdık çok pot

basit-i harmen-i cûdunda dânedir dünyâ:

1. basit-i harmen-i cûdunda dânedir dünyâ:

Kaside 1

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Dünya, cömertlik harmanı düzlüğünde tohumdur.

Muḥit-i me'men-i lütfunda katredir ebḥar
Basit-i harmen-i cûdunda dânedir dünyâ

baska:

1. başka:

Gazel 15

Mısra: 5

Bilinenden ayrı, farklı.

Sevdim seni başka bir suçum yok
Aşkım mı bu kıl ü kâle bâis

2. başka:

Gazel 18

Mısra: 6

Bilinenden ayrı, farklı.

Şerha-dâr oldu tîg-ı çeşminden
İstemez metn-i sîne başka şürûh

3. başka:

Gazel 46

Mısra: 14

Bilinenden ayrı, farklı.

Misâl-i sihr-i helâl oldu sözlerin İhsân
Lisân-ı ehl-i mahabbette başka hâlet var

4. başka:

Gazel 103

Mısra: 12

Bilinenden ayrı, farklı.

Yücedir bence arştan İhsân
Benzemez başka bârgâha vatan

5. başka:

Gazel 124

Mısra: 8

Bilinenden ayrı, farklı.

Firâş-ı vuslata düşsün vücûd-ı nermînin
Dilim varır mı benim başka inkisârlara

başka başka:**1. başka başka:****Kaside 6**

Mısra: 145

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Çeşit çeşit, farklı farklı.*

Ğâzisi şehidi başka başka

Aktıkça akar demâ-yı hamsi

başka bir:**1. başka bir:****Kaside 2**

Mısra: 122

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Farklı, bir başka.*

Fâlımız yâ sihr olur yâ remil yâ efsûn olur

Her birinden başka bir ümmîd ü nusret

bekleriz

baskın:**1. baskın:****Diğer 1**

Mısra: 122

Saldırma, ansızın hücum etme.

Gördük bir alayı hep kabadayı

Tertip eylemişler baskın alayı

baskumandan paşa:**1. baskumandan paşa:****Kaside 5**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Başkomutan Mustafa Kemal Atatürk.

Baskumandan Paşa binler yaşasın varolsun

Münci-i mülk ü vatan ğâzi-i devrândır bu

başladı:**1. başladı:-dı****Kıt'a 65**

Mısra: 4

Başlamak, harekete geçmek.

Ni'mezâ hakk-ı şerîfinde ne tevcîh-i vecîh

Güş edip başladı evsâfını hâmem yâda

başlamış tanzîre:**1. başlamış tanzîre:-e****Kıt'a 67**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bir şiirin şekil ve mânâ bakımından benzerini söyleme, benzerini yazmaya başlama.

Başlamış tanzîre erkânın rubâ'îyyâtının

Çâr erkânın Sıtanbuldan çıkıp çâr ebruvân

başlar:**1. başlar:-r****Diğer 1**

Mısra: 120

Başlamak, harekete geçmek.

Germ-â-germ ederek alışverişi

Yükün başlar iken kamancasına

başlarında:**1. başlarında:-lar, -i, -(n)da****Diğer 1**

Mısra: 126

Baş, kafa, ser.

Ellerinde yanar fenerleri var

Başlarında döner migferleri var

bast eder:**1. bast eder:-er****Gazel 6**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yaymak, sermek.*

Serv-i nâzım dehre İhsân sāyebânlar bast eder

Sāye vermez vāye vermez bir nihālinden bana

başta:**1. başta:-ta****Gazel 67**

Mısra: 5

Baş üzerinde, kıymetli.

Efser gibi erbâb-ı şakâ başta gezerken
Düşmüş ayak altında yatur cevher-i ihlâs

2. **başta:-ta**

Gazel 87

Mısra: **10**

Vücudun üst ve önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Gülsitân-ı hüsn ü 'aşk olmuş serâpâ nâzdan
Sine gül gül başta gül hem elde hem dâmede gül

baştan başa:

1. **baştan başa:**

Kaside 6

Mısra: **255**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her yer, tamamen, bir uçtan bir uca.

Baştan başa gübre-zâra dönsün
Tarla-yı tütün-nümâ-yı hamsi

bastırıp:

1. **bastırıp:-ıp**

Kıt'a 67

Mısra: **25**

Bastırmak, üstünlüğünü göstermek.

Bastırıp dîvânı ehl-i zevki tehyic eylemiş
'Âşıkân-ı devre açmış ya'ni genc-i şâyegân

bastırmış:

1. **bastırmış:-tır, -mış**

Kıt'a 27

Mısra: **3**

Bastırmak, üstün gelmek.

Düşerken dâneler âvâz-ı istimdâdı bastırmış
Bu muzlim kubbenin bir mâcerâ kalmış tanîminden

bâtil:

1. **bâtil:**

Gazel 153

Mısra: **4**

Boş, geçersiz, hükümsüz.

Bedhâh o kadar meşreb-i devvâr ü hafîfin
Bir mertebe bâtil ki senin re'y-i sahîfin

bâtıldan:

1. **bâtıldan:-dan**

Gazel 167

Mısra: **3**

Doğru ve sahih olmayan, gerçekle ilgisi bulunmayan (şey).

Zihî garrâ temâşâ hakkı bâtıldan eder tefrîk
Gönüllerden çıkan âvâze-i Mansûr 'aşkından

batmân-ı sühan:

1. **batmân-ı sühan:**

Gazel 164

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Söz, kelâm ölçüsü.

Bir çekirdek iki dirhem heceden sözleri var
Neydi evzân-ı arüz üzre o batmân-ı sühan

batmânla:

1. **batmânla:-la**

Kaside 6

Mısra: **117**

Yerine veya ölçülen mala göre birimi değişen (iki ile sekiz okka arasında) eski bir ağırlık ölçüsüdür ve günümüzde sekiz kilo kadardır.

Batmânla tenâvül etse doymaz
Doymaz yine nâşitâ-yı hamsi

batmışsın:

1. **batmışsın:-mış, -sın**

Gazel 82

Mısra: **18**

Bir durumun içine düşmek.

İnkâra mecâlin yok ikrâra da hâlin yok
Ey hâme misâlin yok hayretlere batmışsın

batn-ı mu'azzam:

1. **batn-ı mu'azzam:**

Kaside 4

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Büyük, iri karın, mide.

Bir lahza doyup kanmadı ol batn-ı mu'azzam
Kırk Çeşmelerin ağzına bağlandı su bendi

batn-ı 'ulüm:**1. batn-ı 'ulüm:****Kıt'a 66**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

İlimler, bilgiler karnı.

Serāpāy a'zāsı batn-ı 'ulüm

Gören yok onun var mı yok mu belı

baygın baygın:**1. baygın:****Gazel 108**

Mısra: 3

Kelime tipi: **Kalıp İfade***Süzgün, mahmur (bakış).*

Baygın baygın bakışlarından

Bezm oldu şaraphâne çapkın

baygın gözler:**1. baygın gözler:-ler****Şarkı 9**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) süzgün, mahmur gözleri.

O nasıl tatlı bakışlar o ne baygın gözler

Büyüler sevgimi söyletmez o çapkın sözler

bayıldım:**1. bayıldım:-dı, -m****Gazel 127**

Mısra: 17

Baygın duruma geçmek, kendini kaybetmek.

Serhoş oldum düşüp bayıldım aman

Kevser-i vashının ayağında

bayılır:**1. bayılır:-(i)r****Kaside 5**

Mısra: 17

Çok beğenmek, çok hoşuna gitmek.

'Acemistān bayılır gıpta-i cān-fersādan

Leşker-i muhteşem-i milket-i Tūrāndır bu

bayram edelim:**1. bayram edelim:-e, -lim****Diğer 1**

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Bayram vaktine ulaştırmak, kutlanan gün hâline getirmek.

Hele günümüzü akşam edelim

Ramazanımızı bayram edelim

bāzāra çıkıp ipliği:**1. bāzāra çıkıp ipliği:****Gazel 158**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim***İpliği pazara çıkarak; kötü nitelik ve suçları ortaya çıkarmak.*

Bāzāra çıkıp ipliği kālā-yı sükūtun

Alnında zuhur eyledi damgā-yı sükūtun

bāzār-ı 'aşk:**1. bāzār-ı aşk:****Gazel 40**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Aşk pazarı.*

Āferin bādā ki āşık germ eder bāzār-ı aşk

Bir dil-i sūzān verir yüz bin gam-ı hicrān alır

bāzār-ı cünün:**1. bāzār-ı cünün:****Kıt'a 61**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çıldıırma, cinnet pazarı.

Ne yaman cilveye mazhar ki bu bāzār-ı cünün

Eylesen halka nazar her biri bir güne deli

bāzen:

1. bāzen:

Tesdis 1

Mısra: 32

Ara sıra, zaman zaman.

Çaldı cān nakdin dolandırdı dolandırdı beni
Bin bir efsūn eyleyip bāzen inandırdı beni

ba'zen:

1. ba'zen:

Gazel 152

Mısra: 2

Ara sıra, zaman zaman.

Destimde kalem yazmağa her lahza müheyyā
Feyz-i nazarım mürdeyi ba'zen eder ihyā

2. ba'zen:

Gazel 156

Mısra: 5

Ara sıra, zaman zaman.

Bed-mest değildin bu kadar ba'zen ayıktın
Aklınca kalenderliğe saptın bizi sıktın

3. ba'zen:

Gazel 160

Mısra: 8

Ara sıra, zaman zaman.

Sayyād-ı nigāhından uçar şu'le-i şimşek
Bir kebk-i hırāmān gibi ba'zen olur ürkek

bāzice:

1. bāzice:

Gazel 131

Mısra: 4

Oyuncak.

Bir taraftan zehr-i hicrān ta'n-ı düşmān bir
taraftan
Dōstlar bāzice oldum bir yamān fettān elinde

bazlamā-yı hamsi:

1. bazlamā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Hamsi bazlaması, ekmeği.

Envā'-ı ta'āmı şöyle dursun
Kāfiydi şu bazlamā-yı hamsi

bebek:

1. bebek:

Gazel 31

Mısra: 8

Kucak çağındaki küçük çocuk.

Şu āb u tāb-ı hüsnünü gözümde ey melek-nazar
Bu ālem-i misāl içinde her bebek bebek sever

be-çar-yār-ı mükerrerem:

1. be-çar-yār-ı mükerrerem:

Kaside 1

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Muhterem, saygı değer dört halife için.

Be-çar-yār-ı mükerrerem be-hürmet-i Ḥasaneyn
Be-ḥakk-ı beyt-i mu'azzam be-ḥānedān-ı safā

bed' olundu:

1. bed' olundu:-un, -du

Kıt'a 31

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Başlanmak.

Bā-i bismillah alıp yazdım güher tārīhini
Bed' olundu rıhtımın bir vefk-ı bāl imlāsına

bedāvihānedir:

1. bedāyi'-hānedir:-dir

Gazel 5

Mısra: 9

Güzellikler evi.

Kitāb-ı hüsn-i mutlak bir bedāyi'-hānedir İhsān
O nūr-ā-nūr faslın mücmelen tefsīridir sevdā

bedbahtım:

1. bedbahtım:-ım

Gazel 6

Mısra: 7
Kötü talihli olan, bahtsız.

Öyle bedbahtım ki âlem olsa pür-âb-ı hayât
Sem yağar ser-çeşme-i Hızırın zülâlinden bana

bedel:

1. bedel:

Gazel 84

Mısra: 2

Bir şeyin yerini tutabilen, karşılık.

Gözlerin şâm-ı ebed berk-i ezel gamzelerin
İki peymâne-i süzâna bedel gamzelerin

be-dest:

1. be-dest:

Gazel 114

Mısra: 2

Elde.

Gülzârı seyr et bak rûy-ı âle
Sâgar be-dest ol gel kokla lâle

bedhâh:

1. bedhâh:

Gazel 153

Mısra: 3

Fenalık isteyen, herkesin kötülüğümü isteyen.

Bedhâh o kadar meşreb-i devvâr ü hafîfin
Bir mertebe bâtlı ki senin re'y-i sahîfin

bedî'alar:

1. bedî'alar:-lar

Gazel 53

Mısra: 13

Yeni ve görülmedik güzel şey.

Bedî'alar yaratan kâinât-ı sevdâdır
Düşündürür beni sevdâ-şikâr gözleriniz

bedî'a-perver-i dîde-şüh:

1. bedî'a-perver-i dîde-şüh:

Gazel 19

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ender güzelliği yetiştiren, oluşturan cıvelî gözler.

O ne ince hilkat-i bî-bedel helecanlı sîne-i pür-
emel
Ne kadar güzel ne kadar güzel o bedî'a-
perver-i dîde-şüh

bedîd:

1. bedîd:

Gazel 118

Mısra: 1

Meydanda ve görünür durumda olan, açık, belli, âşikâr.

Ebrûsu hilâl-âsâ ufkumda bedîd olsa
Encâma erip mâtem bir neşve-i ıyd olsa

bed-mest:

1. bed-mest:

Gazel 156

Mısra: 5

Kendini bilmeyecek derecede sarhoş, kendinden geçmiş.

Bed-mest değildin bu kadar ba'zen ayıktın
Aklınca kalenderliğe saptın bizi sıktın

bedr-i tām:

1. bedr-i tām:

Gazel 105

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tam dolunay.

Yâd-ı ruhsârın ki eyler kalb-i sâfımdan güzër
Şevk urur gûyâ geçër bir bedr-i tām âyineden

bedr-i tamām:

1. bedr-i tamām:

Gazel 41

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dolunay.

İhsân o mehlîkâyı tamam on beşinde sev
Mâhın olunca on beşi bedr-i tamām olur

be-fevz-i ümm-i kitâb:

1. **be-feyz-i ümm-i kitāb:****Kaside 1**Mısra: **99**

Kelime Tipi: -

Kur'an-ı Kerim'in mübarek, uğurlu tesiri için.

Be-sıdk-ı lehçe-i Kur'an be-feyz-i ümm-i kitāb

Be-sırr-ı āyet-i İsrā be-süre-i Tāhā

beğendi:1. **beğendi:-di****Kaside 4**Mısra: **12***Beğenmek, güzel bulmak, hoşuna gitmek.*

Eş'arını etfāl-i zamān eyledi evrād

Hācet komadan gayriye hep kendi beğendi

beğim:1. **beğim:-im****Kıt'a 54**Mısra: **3***Efendi, bey.*

Son peşimānlık müfīd olmaz beğim

Hay hayın ardınca çok vay vay çıkar

be-hakk-ı beyt-i mu'azzam:1. **be-hakk-ı beyt-i mu'azzam:****Kaside 1**Mısra: **102**

Kelime Tipi: -

Kābe'nin hakkı için.

Be-çār-yār-ı mükerrerem be-hürmet-i Hasaneyn

Be-hakk-ı beyt-i mu'azzam be-hānedān-ı safā

be-hakk-ı tal'at-ı mevlā:1. **be-hakk-ı tal'at-ı mevlā:****Kaside 1**Mısra: **98**

Kelime Tipi: -

Allah'ın güzel hakkı için.

Be-nür-ı meş'ale-i lāilāhe illAllāh

Be-hakk-ı tal'at-ı Mevlā be-Manzūr-ı Sīnā

be-hānedān-ı safā:1. **be-hānedān-ı safā:****Kaside 1**Mısra: **102**

Kelime Tipi: -

Hız. Muhammed'in saf soyu için.

Be-çār-yār-ı mükerrerem be-hürmet-i Hasaneyn

Be-hakk-ı beyt-i mu'azzam be-hānedān-ı safā

behcet-nümā:1. **behcet-nümā:****Gazel 106**Mısra: **5***Güzelliği gösteren.*Fırāş-ı nakş u nigāra düşmüş gören o behcet-nümā
vücūdu

Şehāba girmiş hilālî ansın bahār-ender-bahār sansın

behist-ābādda:1. **behist-ābādda:-da****Tahmis 3**Mısra: **13***Cennet olan yer.*Kurulmuş bak behist-ābādda eyvān-ı zevk-ā-
zevk

Kenār-ı āb sākī tāze bāde köhne dil pūr-şevk

behist-i hayālimde:1. **behist-i hayālimde:-im, -de****Gazel 102**Mısra: **1**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Düş cenneti.*

Ākar behist-i hayālimde cū hāzīn hāzīn

Hıram-ı yāri eder cüst-cū hāzīn hāzīn

behist-i vuslatı:1. **behist-i vuslatı:-ı****Gazel 81**Mısra: **2**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kavuşma cenneti.*

Likā-yı tal'ata bak ey gönül mükerrerem isen
Behişt-i vuslatı koy sen de ibn-i âdem isen

be-hüküm-i nass-ı celil ve inneke le'alâ:

1. be-hüküm-i nass-ı celil ve inneke le'alâ:

Kaside 1

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

*Yüksek manaları olan ayet-i kerime ve Kalem
suresinde geçen "(Ey Resulüm!) Gerçekten Sen,
pek büyük bir ahlâk üzerindesin." ayeti hükmiyle.*

Cenâb-ı akdesi hulk-ı 'azîme sahiptir
Be-hüküm-i nass-ı celil ve inneke le'alâ

be-hürmet-i hasaneyn:

1. be-hürmet-i hasaneyn:

Kaside 1

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Hız. Hasan ve Hz. Hüseyin'in hürmeti için.

Be-çar-yâr-ı mükerrerem be-hürmet-i Hasaneyn
Be-hakk-ı beyt-i mu'azzam be-hânedân-ı safâ

bekâ:

1. bekâ:

Gazel 82

Mısra: 13

Ölümsüzlük, kalıcılık.

Rûhumda bekâ yoksa bir bezm-i a'lâ yoksa
Didâr-ı vefâ yoksa beyhüde yaşatmışım

bekâm:

1. bekâm:

Gazel 42

Mısra: 1

İsteğine kavuşan, maksadına erişen.

Gîsü nikâbı kâ'be yüzüyle bekâm olur
Reng-i siyâh sûtire-i beytül-harâm olur

bekâ-pezîr olacak mâcerâ:

1. bekâ-pezîr olacak mâcerâ:

Kıt'a 18

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bekâ bulacak olan, devam edecek olan olay,
hâl.*

Misâl-i cüy-ı revândır bu kâl ü kâl-i zamân
Bekâ-pezîr olacak mâcerâ maḥabbettir

bekâ-vı hamsi:

1. bekâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 260

Kelime Tipi: -

Hamsinin devamlılığı, sonsuzluğu.

Feyz-âver-i mülk ü millet olsun
Tâ rûz-ı bekâ bekâ-yı hamsi

bekler:

1. bekler:-r

Gazel 104

Mısra: 11

Olmasını beklemek, ummak.

Nigâh-ı zâr ile bekler şikeste-ferr ü huzûr
Şifâ-yı âcil umar hastegân semâlardan

bekleriz:

1. bekleriz:-r, -iz

Kaside 2

Mısra: 1

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Tâ-be-key biz küşe-i zıll ü 'atâlet bekleriz
'Arz için ahvâlî yâ erbâb-ı gayret bekleriz

2. bekleriz:-r, -iz

Kaside 2

Mısra: 4

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Şimdilik bir nebzecik tasvîr-i hâl etsek gerek
Hayli demdir böyle bir fırsat gânimet bekleriz

3. bekleriz:-r, -iz

Kaside 2

Mısra: 6

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Korkumuz yok kimseden ancak yaman bir âfetin
Gamze-i mu'ciz-nümâsından icâzet bekleriz

4. bekleriz: -r, -iz

Kaside 2

Mısra: 8

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Himmetinden bir şehin āsūde-aḥvāliz diye
Şükrederken ḥalk-ı 'ālem biz şikāyet bekleriz

5. bekleriz: -r, -(i)z

Kaside 2

Mısra: 10

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Hep şikāyet üzre takrīr-i şū 'ünāt eyleriz
Çehre-i endīşeden çeşmān-ı dikkat bekleriz

6. bekleriz: -r, -iz

Kaside 2

Mısra: 12

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Dāiriz ḥüsranda ḥālā etmişiz izhār-ı 'aciz
Kūşe-gīr-i inzivāyız pūr-kesālet bekleriz

7. bekleriz: -r, -iz

Kaside 2

Mısra: 16

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Devlet-i aksāya etmiş i 'tilā-cūyān su'ūd
Zillet-i kusvāda biz gūyā ḥakāret bekleriz

8. **bekleriz:-r, -iz**

Kaside 2

Mısra: 18

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Kayd-ı āb ü dāneden āzādeyiz Mevlā kerīm
Dām-ı ğayret kurmayız āmāde kısmet bekleriz

9. **bekleriz:-r, -iz**

Kaside 2

Mısra: 20

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Dest-i tedbīr-i beşerdeyken zimām-ı ḥayr ü şer
Rūzgārın pençesinden tāb ü kudret bekleriz

10. **bekleriz:-r, -iz**

Kaside 2

Mısra: 22

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Ġarb olur bir meşrık-ı feyz ü refāh anlar yaşar
Biz ne ğaflettir kıyāmetten 'alāmet bekleriz

11. **bekleriz:-r, -iz**

Kaside 2

Mısra: 24

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Neşve-i renc-i bidāyetten ki nevmūd olmuşuz
'Ālemin zāhir şū'ünundan nihāyet bekleriz

12. **bekleriz:-r, -iz**

Kaside 2

Mısra: 26

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Zevk-i dünyādan da biz me'yūs olan ğāfilleriz
Bilmedik ārām ü kadr-i 'ömrü rıḥlet bekleriz

13. **bekleriz:-r, -iz**

Kaside 2

Mısra: 28

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Dün bugün derken çalar bir gün bu 'ömrün
sāati
Ḥālī ıslāḥ etmeden ferḥunde-sāat bekleriz

14. **bekleriz:-r, -iz**

Kaside 2

Mısra: 30

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Servet-i millet diğēr ellerde devr ettikçe biz
Kenz-i ğaybīden ne ḥoş ümmīd-i servet
bekleriz

15. **bekleriz:-r, -iz**

Kaside 2

Mısra: **32**

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Hakkı ihkāk eylesek ehvendi cürm-i irtikāb
Biz fakat dünyāda haksızdan da rüşvet
bekleriz

17. **bekleriz:-r, -iz**

Kaside 2

Mısra: **34**

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Hāmil-i nakd olmadık zīra ricālül-ğaybdan
Ay başından bir ma‘aş almakta ‘ādet bekleriz

18. **bekleriz:-r, -iz**

Kaside 2

Mısra: **36**

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Ehlimizken fevt olup gitmiş ricāl-i sābikūn
Dullarız üç yüz yıl olmuş ehl-i vā‘det bekleriz

19. **bekleriz:-r, -iz**

Kaside 2

Mısra: **38**

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Mezra‘-ı endīşe kalmış bī-nasīb-i rüzgār
Mülki i‘mār etmeden feyz-i tabīat bekleriz

20. **bekleriz:-r, -iz****Kaside 2**

Mısra: 40

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Milletin ebvâb-ı beytû'l-mâli me'keldir bize
Altı yüz yıldır ki ebvâb-ı hükümet bekleriz

21. **bekleriz:-r, -iz****Kaside 2**

Mısra: 42

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Devr eder güyâ dü-bâb üstünde emr-i inti'âş
Bâb-ı 'âlî yoksa esfelden ma'tîşet bekleriz

22. **bekleriz:-r, -iz****Kaside 2**

Mısra: 46

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Elde yok burhânı var da'vâsı insâniyyetin
Kâdiyû'l-hâcâta baş ırmaz da hüccet bekleriz

23. **bekleriz:-r, -iz****Kaside 2**

Mısra: 48

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Bilfiil gayret nedir gâyet nedir fark etmeyiz
Eyleriz ancak du'â der-ân icâbet bekleriz

24. **bekleriz:-r, -iz****Kaside 2**

Mısra: 50

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Püşt ü pâ urmaktayız Sahrâ-yı Nürda gayretiz
Menn ü selvâ istemez bir başka ni'met bekleriz

25. **bekleriz:-r, -iz****Kaside 2**

Mısra: 52

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Hâcesinde fitratın alan bu bendergâhda
Hâbbe-i sermâyemiz yokken de rağbet
bekleriz

26. **bekleriz:-r, -iz****Kaside 2**

Mısra: 54

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Eylemez bîmâra devrân merhamet gaddâr olur
Ez'afû'l-mahlûk iken andan şefâ'at bekleriz

27. **bekleriz:-r, -iz****Kaside 2**

Mısra: 56

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Sîne-i millet serâpâ çerha-i pür-zehrdır
Biz şifâ-yı sadr olur dârû-yı devlet bekleriz

28. **bekleriz:-r, -iz****Kaside 2**

Mısra: **58**

Beklemek, ümit etmek, ummak.

Mihrimiz gârib semâlar mükterib fark etmeyiz
Sâyelerden vâyelerden istirâhat bekleriz

beklettin:

1. **beklettin:** -t, -ti, -n

Tahmis 5

Mısra: 7

Bekletmek, beklemesine sebep olmak.

Beklettin efendim beni çok beyt-i hazende
Zannetse cihân çok mu a cânım beni sende

bekleyip:

1. **bekleyip:** -(y)ip

Kıt'a 49

Mısra: 2

Beklemek, sabretmek.

Hayli fırsatlar kaçırdın gösterip beyhüde hırs
Ehl olanlar bekleyip urmuş gözünden turnayı

bel bağlama:

1. **bel bağlama:** -ma

Gazel 155

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Birisinin kendisine yardımcı olacağına
inanmak, güvenmek, emin olmak.*

Teveîhe nazîfâneye bel bağlama Nâfiz
Şâ'irliği Hak vergisi addetmeliyiz biz

belâ:

1. **belâ:**

Gazel 87

Mısra: 8

Sıkıntı, tasa, derd.

Âşıkın gâh ağlatır geh güldürür ol verd-i nâz
Her nigeş bir tîg her hiddet belâ her hande gül

2. **belâ:**

Gazel 90

Mısra: 5

Sıkıntı, tasa, derd.

Devâ mı yâ cefâ mıdır bilinmiyor belâ mıdır
Belâ da olsa câm-ı mey çekilmeyen belâ değil

**belâ lafzını bâl ve kıvrık-ı ağ terkinin kuvruk yağ diye
bozuntuva getirirler:**

1. **belâ lafzını bâl ve kıvrık-ı ağ terkinin kuvruk
yağ diye bozuntuva getirirler:** -(i)r, -ler

Diğer 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bela kelimesini bal, kıvrık-ı ağ (kavrılmış ip)
tamlamasını kuvruk yağ olarak kalp
sanatı (bozuntu) oluştururlar.*

belâ lafzını bâl ve kıvrık-ı ağ terkinin kuvruk
yağ diye bozuntuva getirirler

belâya:

1. **belâya:** -y, -a

Gazel 26

Mısra: 13

Keder, musibet.

Ne yaman belâya dūcâr imiş siyâh imiş ki bu tâlim
Bana kendi zâde-i ni'metim de bu yolda düşmen-i
cân olur

belâyı:

1. **belâyı:** -(y)ı

Gazel 134

Mısra: 12

Dert, keder, sıkıntı.

Felâketin yüzeriz lüccesinde mest müdâm
Belâyı gör ki gören kalmamış kenâremizi

belâ-yı aşk-ı civânânla:

1. **belâ-yı aşk-ı civânânla:** -la

Gazel 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gençlik aşkının felaketi, âfeti.

Belâ-yı aşk-ı civânânla ihtiyâr oldum
Gönül kocalmadı ammâ ağardı müy-ı şebâb

belâ-yı cân ü dil:**1. belâ-yı cân ü dil:****Gazel 134**

Misra: 2

Kelime Tipi: -

Can ve gönül felaketi.

Zalâm-ı nekbete gark eyleyen sitâremizi

Belâ-yı cân ü dil etmiş o mâh-pâremizi

belde-i kayserinin fahrına bâdî şâdî:**1. belde-i kayserinin fahrına bâdî şâdî: -i, -nin-i, - (n)a****Kıt'a 65**

Misra: 25

Kelime Tipi: -

*Kayseri şehrinin övünmesine sebep olan şair
Yaşar Şâdî Bey.*

Belde-i Kayserinin fahrına bâdî Şâdî

Pîşvây oldu âlây-ı şütür-i irşâda

**belde-i latîfede tebdîl ü telvîn ve ta'dîl ü tezyîn ile tenvîr-i
eşkâl ü eşvâda 'acîb ü ğarîb mahâretler nümâyan idüğü
meşhûr-ı cihân olmakla bu meleke-i mahsûsa cedd-i
emcedlerinden peder-i cennet-makarlarına ve ol
merhûm u mağfûr el-muhtac ilâ rahmeti rabbihi'l-
ġafûrdan dahî bu mahdûm-ı me'âli mevsûme irsen
intikâl etmiştir:****1. belde-i latîfede tebdîl ü telvîn ve ta'dîl ü tezyîn ile tenvîr-i
eşkâl ü eşvâda 'acîb ü ğarîb
mahâretler nümâyan idüğü meşhûr-ı cihân**

olmakla bu meleke-i mahsûsa cedd-i
emcedlerinden peder-i cennet-makarlarına ve ol
merhûm u mağfûr el-muhtac ilâ rahmeti
rabbihi'l-ġafûrdan dahî bu mahdûm-ı me'âli
mevsûme irsen intikâl etmiştir: -miş, -tir

Diğer 7

Misra: 1

Kelime Tipi: -

*Güzel şehirde değıştirme, renklendirme,
düzeltilme ve süsleme ile şekilleri ve nesneleri
aydınlatmada acayip ve şaşırtıcı yetenekler
gösteren, kainatın ünü olan bu kendine has
becerikliliğe şerefli cetlerinden cennet merkezinin
babası , o ölmüş ve günahları bağışlanan Allah'ın
rahmetine dek bu derin düşünce, yücelikler oğlu
adlandırması soydan geçmiştir.*

belde-i latîfede tebdîl ü telvîn ve ta'dîl ü tezyîn ile tenvîr-i
eşkâl ü eşvâda 'acîb ü ğarîb mahâretler nümâyan idüğü
meşhûr-ı cihân olmakla bu meleke-i mahsûsa cedd-i
emcedlerinden peder-i cennet-makarlarına ve
ol merhûm u mağfûr el-muhtac ilâ rahmeti
rabbihi'l-ġafûrdan dahî bu mahdûm-ı me'âli
mevsûme irsen intikâl etmiştir

belde-i 'uşşâk:**1. belde-i 'uşşâk:****Kaside 3**

Misra: 7

Kelime Tipi: -

Âşıklar diyarı.

Bilmem bana sorsan ne maħal belde-i 'uşşâk
'Âşkın bütün ahvâline ammâ ki ħabîrim

be-leb:**1. be-leb:****Gazel 34**

Misra: 7

(Sevgilinin) dudağında.

Can be-leb la'l-i leb ü ruhsârî bûs ettikçe ben
Câme-hâb-ı vasla ezhâr-ı gülîstân serpilir

beli:**1. belî: -i****Kıt'a 66**

Misra: 18

*İnsan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar
arasında daralmış bölüm.*

Serâpây a'zâsı batn-ı 'ulûm

Gören yok onun var mı yok mu belî

belirir:**1. belirir: -(i)r****Gazel 127**

Misra: 6

Belirmek, meydana çıkmak, görünmek.

Daha nevrete bir nihâl-i revân

Belirir meyveler budağında

belki:

1. belki:

Gazel 4

Mısra: 5

Bir ihtimal, olur ki, muhtemel.

Fitne-i bîdâr-ı çeşmin belki eyler meyl-i hâb
Sâye-bânlar olsa nûrun perr ü bälinden sana

2. belki:

Gazel 21

Mısra: 5

Bir ihtimal, olur ki, muhtemel.

Müteessir görünür belki o zâlim bir gün
Etse feryâdım eğer cevher-i hârâyâ nüfûz

3. belki:

Gazel 22

Mısra: 10

Bir ihtimal, olur ki, muhtemel.

Vermeyiz âha biz mecâl İhsân
Belki dildâre bir serâre gider

4. belki:

Gazel 22

Mısra: 10

Bir ihtimal, olur ki, muhtemel.

Vermeyiz âha biz mecâl İhsân
Belki dildâre bir serâre gider

5. belki:

Gazel 51

Mısra: 10

Bir ihtimal, olur ki, muhtemel.

Bugün benimle öpüşmezsen âh öpüşmez isen
Seninle belki yarın âh-ı inkisâr öpüşür

6. belki:

Tahmis 8

Mısra: 5

Bir ihtimal, olur ki, muhtemel.

Değil keşî-nişîn ü nâhûdî belki Hüdâ ağlar
Sükûn bulmaz mı yâ Rab bir zaman dinmez
mi hengâme

be-manzûr-ı sinâ:

1. be-manzûr-ı sinâ:

Kaside 1

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Beğenilerek nazar edilen Sinâ Dağı için.

Be-nûr-ı meş'ale-i lâilâhe illAllâh
Be-hakk-ı tal'at-ı Mevlâ be-Manzûr-ı Sinâ

ben:

1. ben:

Gazel 7

Mısra: 2

Birinci tekil şahıs zamiri.

Kısmet niyâz olur bana nâz ü edâ sana
Nâz ü edâda ben gibi bir mübtelâ sana

2. ben:

Gazel 11

Mısra: 9

Birinci tekil şahıs zamiri.

Beste-leb kalmazdım İhsân böyle ben
Bir zaman yârimle kalsam leb-be-leb

3. ben:

Gazel 20

Mısra: 13

Birinci tekil şahıs zamiri.

Kesmem yine ümmîdimi ben dolsa da İhsân
Zehr-âbe-i hirmân ile peymâne-i ümmîd

4. ben:

Gazel 25

Mısra: 2

Birinci tekil şahıs zamiri.

Akarak gönlümtü dağlar dereler
Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

5. ben:

Gazel 25

Mısra: 5

Birinci tekil şahıs zamiri.

Zülfünün bendini ben çözmüş idim
Çözülen yâremi bağlar dereler

6. ben:

Gazel 25

Mısra: 10

Birinci tekil şahıs zamiri.

Hasta-i rûha şifâ yok İhsân
Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

7. ben:

Gazel 27

Mısra: 3

Birinci tekil şahıs zamiri.

Nihâl-i kaddi ben eşk-i revân dökmüş
büyütmüşken
Ne hâlettir ki bâr-ı vashı eller iktitâf eyler

8. ben:

Gazel 34

Mısra: 7

Birinci tekil şahıs zamiri.

Can be-leb la'l-i leb ü ruhsârı bûs ettikçe ben
Câme-hâb-ı vasla ezhâr-ı gülîstân serpilir

9. ben:

Gazel 47

Mısra: 10

Birinci tekil şahıs zamiri.

Dili hayrân görünür dîdesi giryân İhsân
Kimi söyletse gönül ben gibi dildâde çıkar

10. ben:

Gazel 66

Mısra: 13

Birinci tekil şahıs zamiri.

Yandıkça mahabbetten ben nârımı nûr ettim
İhsân bu tecelliden etmez mi hicâb âteş

11. ben:

Gazel 68

Mısra: 1

Birinci tekil şahıs zamiri.

Cânân bana ben şîve-i cânâne mu'âriz
Bir vâkıa'dır cân tene ten cân mu'âriz

12. ben:

Gazel 68

Mısra: 5

Birinci tekil şahıs zamiri.

Allâh derim ben seni gördükçe gönülден
Allâh için ol dîde-i giryâne mu'âriz

13. ben:

Gazel 68

Mısra: 9

Birinci tekil şahıs zamiri.

Ben sâbit iken tevbe-i peymânede her dem
Peymâne-i la'î olmada peymâne mu'âriz

14. ben:

Gazel 69

Mısra: 9

Birinci tekil şahıs zamiri.

Düşerek ümîd-i visâle ben dili mesken-i mihen
eyledim
Bana hufre-i 'adem olmasın reh-i firkatindeki
son ribât

15. ben:

Gazel 73

Mısra: 5

Birinci tekil şahıs zamiri.

Ben ibtikâ-yı şeb-i hicri arz eder yanarım
Güler o mâh-ı cefâ âşinâ latîf latîf

16. ben:

Gazel 77

Mısra: 8

Birinci tekil şahıs zamiri.

Bahsedersem tâb-ı hüsnünden emînim lâl olur
Eylemem Cibrili ben dem-sâz-ı râz-ı hüsn ü
'aşk

17. **ben:**

Gazel 80

Mısra: 6

Birinci tekil şahıs zamiri.

Sorma beyhûde efendim bana cânânımı sen
Onu ben gösteremem şöyle bir âyîneye bak

18. **ben:**

Gazel 85

Mısra: 3

Birinci tekil şahıs zamiri.

Vatan-cüdâ bir garibinim ben vefâ ümîd
eyledim de geldim
Vefâ yolundan nigâh edersen Hüdâ bilir çok
günâh edersin

19. **ben:**

Gazel 87

Mısra: 11

Birinci tekil şahıs zamiri.

Gözlerinden leblerinden büse-çîn oldukça ben
Gıptasından göz diker nergis olur giryende gül

20. **ben:****Gazel 93**

Mısra: 8

Birinci tekil şahıs zamiri.

Gurûb içinde nümâyân zevâle benziyorum
Bu hâle ağlıyorum ben bu hâle ağlıyorum

21. **ben:****Gazel 94**

Mısra: 3

Birinci tekil şahıs zamiri.

Ben bu vahşet-hâne-i dünyâyı tedkîk eyledim
Hidmet-i nev'inde ihlâs üze insân görmedim

22. **ben:****Gazel 95**

Mısra: 7

Birinci tekil şahıs zamiri.

Giryân olurum zamân zamân ben
Eyler o zemîn zemîn tebessüm

23. **ben:****Gazel 100**

Mısra: 6

Birinci tekil şahıs zamiri.

Nâr-ı gam-ı hicrinde cinân zevkini buldum
Mânend-i Halilim ben o âteşlere yanmam

24. **ben:****Gazel 106**

Mısra: 12

Birinci tekil şahıs zamiri.

Bırak şu cennet-perest-i sevdâ düşüp çerâğ-ı
ruhunda yansın
Semâlarımın misâl-i berk-i cihân ben İhsân
ederken işrâk

25. **ben:****Gazel 107**

Mısra: 9

Birinci tekil şahıs zamiri.

Vefâdan zerre görsem devâsız derd için ben
Arardım çâre elbet vefâ merhemlerinden

26. **ben:****Gazel 107**

Mısra: 12

Birinci tekil şahıs zamiri.

Gönül olmazdı bir an güzellerden perîşân
Olaydım ben de İhsân gönül mahremlerinden

27. **ben:****Gazel 118**

Mısra: 5

Birinci tekil şahıs zamiri.

Ben va'dini imrūzun ferdāya komam bir an
Ferdā diye bī-pāyān va'd olsa va'id olsa

28. **ben:**

Gazel 119

Mısra: 7

Birinci tekil şahıs zamiri.

Hirmān ile ben zehr içeyim sen mey-i nāb iç
Ancak dem-i peymānede peymānı unutma

29. **ben:**

Gazel 121

Mısra: 7

Birinci tekil şahıs zamiri.

Ben yāri bulup vuslatı germ eyledim agyār
Bahtım gibi yansın yine nār-ı hasediyle

30. **ben:**

Gazel 122

Mısra: 2

Birinci tekil şahıs zamiri.

Sürdüm dü-çeşm-i zārı düşüp hāk-pāyine
Bir göz ucuyla bakmadı ben cephe-sāyine

ben sen o hem biz siz onlar:

1. **ben sen o hem biz siz onlar:**

Diğer 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ben, sen ve o hem de biz, siz, onlar.

Ezberinden ben sen o hem biz siz onlar der ona
Hāfız olmuştur hecā 'ilmin elifden yāya dek

2. **ben sen o hem biz siz onlar:**

Diğer 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ben, sen ve o hem de biz, siz, onlar.

Hāce-i meşhūr sordukda men ü tūdan haber
Ezberinden ben sen o hem biz siz onlar der
ona

bence:

1. **bence:-ce**

Gazel 103

Mısra: 11

Bana göre, benim düşünceme göre.

Yücedir bence arştan İhsān
Benzemez başka bārgāha vatan

bend olmayı:

1. **bend olmayı:-ma, -(y)ı**

Tesdis 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Bağlanmak.

Hep gönüller tārına bend olmayı eyler hayāl
Ālemin gavgası ol zūlf-i perīşān üstüne

bende:

1. **bende:-de**

Diğer 1

Mısra: 130

Birinci tekil şahıs zamiri.

Dalkılıç çıkınca cümle şeb revān
Can korkusu oldu bende nümāyān

2. **bende:-de**

Gazel 38

Mısra: 7

Birinci tekil şahıs zamiri.

Ne sende hūsn-i civānī kalır ne bende bu aşk
Geçer bu nāz u recā dem gelir zamāne döner

3. **bende:-de**

Gazel 43

Mısra: 2

Birinci tekil şahıs zamiri.

Bigānelerle yāri gör āteş-hırām olur
Her nazra bende bārīka-i intikām olur

4. **bende:-de**

Gazel 46

Mısra: 8

Birinci tekil şahıs zamiri.

Hudüdü yok elemin cevri ü mihnetin derdin
Ne sevdiğimde mürüvvat ne bende fakat var

5. **bende:-de**

Gazel 77

Mısra: 5

Birinci tekil şahıs zamiri.

Gülde zâhir hande olmuş bende feryâd-ı hezâr
Müncelî her yüzde bir yüzden tırâz-ı hüsn ü
'aşk

6. **bende:-de**

Kaside 7

Mısra: 95

Birinci tekil şahıs zamiri.

Cem 'iyyet-i hâtırdan eser koymadı bende
Bir zülf-i perîşânı kılâbdân-ı ma'ârif

7. **bende:-de**

Kıt'a 3

Mısra: 3

Birinci tekil şahıs zamiri.

'Aşk oldu bende hâkim ettim cihâna i'lâm
Şâhid-perestim İhsân Allah şâhidimdir

8. **bende:-de**

Rûbai 8

Mısra: 2

Birinci tekil şahıs zamiri.

Bir âfeti aldı bak bir âfet gitti
Kudret yanarak bende tahammül bitti

9. **bende:-de**

Tahmis 5

Mısra: 9

Birinci tekil şahıs zamiri.

Dâim arayan bulsa civânım seni bende
Bir gonca gül olsun da senin gülşenin olsun

bende-i muhtâc:

1. **bende-i muhtâc:**

Gazel 57

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Muhtaç, ihtiyaçlı köle.

Şehriyâr-ı dili sad nâz ile tahtında iken
Dergeh-i yâre atar bende-i muhtâc ederiz

bendeki:

1. **bendeki:-de, -ki**

Gazel 148

Mısra: 2

Birinci tekil şahıs zamiri.

Rezm-i edebin çünkü benim merd-i seçî'i
Sevri eyle de gör bendeki refâar-ı serî'i

benden:

1. **benden:-den**

Gazel 30

Mısra: 11

*Birinci tekil şahıs zamirinin ayrılma hali
almış biçimi.*

Safâ kadehleri lebrîz-i şevk olur benden
Sebû-yı neş'eyim ammâ ki gulgulüm yoktur

2. **benden:-den**

Gazel 42

Mısra: 5

*Birinci tekil şahıs zamirinin ayrılma hali
almış biçimi.*

Benden dirîğ eder güzelim bir kelâmını
Tür üzre bak Kelîmine bin bir kelâm olur

3. **benden:-den**

Gazel 52

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs zamirinin ayrılma hali
almış biçimi.*

Çalacakmış seni benden bile hırsız geceler
Çıkma bensiz güzelim gezmeye yalnız geceler

4. **benden:-den****Gazel 62**

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs zamirinin ayrılma hali
almış biçimi.*

İnfî 'âl eyledi büsemden o meh
Sen de al büse dedim benden ödeş

5. **benden:-den****Gazel 91**

Mısra: 9

*Birinci teklik şahıs zamirinin ayrılma hali
almış biçimi.*

Gidip yäre vermez mi benden haber
Bu yoldan geçen kârbân ey gönül

6. **benden:-den****Gazel 92**

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs zamirinin ayrılma hali
almış biçimi.*

Aldı benden beni bir nazlı semen tenli güzel
Hattı sünbül yüzü gül sırmalı cepkenli güzel

7. **benden:-den****Rûbai 10**

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs zamirinin ayrılma hali
almış biçimi.*

Billâhi ne senden ne de benden söyler
Peyveste cihân şimdi vatandan söyler

8. **benden:-den****Rûbai 13**

Mısra: 3

*Birinci teklik şahıs zamirinin ayrılma hali
almış biçimi.*

Benden bana hep seninle sevdâ geldi
Senden sana çok şikâyetim var zâlim

9. **benden:-den****Tahmis 10**

Mısra: 5

*Birinci teklik şahıs zamirinin ayrılma hali
almış biçimi.*

Her kuş derim götürsün benden selâm o yâra
Muzlim leyâl-i hicrân ey mâh tâb ü fer ver

bendergâhda:1. **bendergâhda:-da****Kaside 2**

Mısra: 51

Ticaret limanı, bender, liman.

Hâcesinde fitratın alan bu bendergâhda
Hâbbe-i sermayemiz yokken de ragbet
bekleriz

2. **bendergâhda:-da****Kıt'a 59**

Mısra: 1

Ticaret limanı, bender, liman.

Bozmadık bir an bu bendergâhda istîfî biz
Yoksa bir hüsran için bin âh ü vâh eksik değil

bendesin:1. **bendesin:-de, -sin****Şarkı 10**

Mısra: 2

Birinci tekil şahıs zamiri.

'İşve-perversin güzelsin şühun nâzendesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir sen
bendesin

2. **bendesin:-de, -sin****Şarkı 10**

Mısra: 4

Birinci tekil şahıs zamiri.

Naḥl-i sevdâsın leb-i sevdâda bir gül-handesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir sen
bendesin

3. **bendesin:-de, -sin****Şarkı 10**

Mısra: 8

Birinci tekil şahıs zamiri.

Bir avuç pejmürde hâk olsam gubâr olsam da
ben
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir sen
bendesin

bendinde:

1. **bendinde:**-i, -n, -de

Gazel 47

Mısra: **8**

Bağ, engel.

Bezm-i handânına endîşeden âzâde giren
Zülfü bendinde kalır çıksa da üftâde çıkar

bendini:

1. **bendini:**-i, -n, -i

Gazel 25

Mısra: **5**

Düğüm, bağ.

Zülfünün bendini ben çözmüş idim
Çözülen yâremi bağlar dereler

beni:

1. **beni:**-i

Gazel 8

Mısra: **7**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Beni mehcür-ı huzûr etti perîşân etti
Acaba kimlere hem-bezm-i visâl oldu bu şeb

2. **beni:**-i

Gazel 20

Mısra: 12

Birinci tekil şahıs zamiri.

Ümmüd ile de tesliyet-i kalb-i hazinim
Terk etme İlahi benî bigâne-i ümmüd

3. **beni:-i**

Gazel 39

Mısra: 6

Birinci tekil şahıs zamiri.

Dād ü sitād-ı işvede yok zerre medhalim
Hemväre aldılar benî hemväre verdiler

4. **beni:-i**

Gazel 50

Mısra: 2

Birinci tekil şahıs zamiri.

Ne biter firkat ü mihnet ne tahammül yetişir
Benî öldürdü bu hasret bu tegāfül yetişir

5. **beni:-i**

Gazel 53

Mısra: 14

Birinci tekil şahıs zamiri.

Bedī'alar yaratan kâināt-ı sevdâdır
Düşündürür benî sevdâ-şikâr gözleriniz

6. **beni:-i**

Gazel 62

Mısra: 11

Birinci tekil şahıs zamiri.

Yendi İhsân benî nerrâd-ı felek
Atmadan hâne-i vuslatta düşeş

7. **beni:-i**

Gazel 84

Mısra: 5

Birinci tekil şahıs zamiri.

Öldürür gâh eder ihyâ benî mânend-i Mesîh
Cân veren la'l-i lebin fîr-i ecel gamzelerin

8. **beni:-i**

Gazel 92

Mısra: 1

Birinci tekil şahıs zamiri.

Aldı benden benî bir nazlı semen tenli güzel
Hattı sünbül yüzü gül sırmalı cepkenli güzel

9. **beni:-i**

Gazel 100

Mısra: 12

Birinci tekil şahıs zamiri.

La'l-i lebinin teşnesi müştāk-ı cemâlim
Atsan benî cennetteki kevserlere kanmam

10. **beni:-i**

Gazel 140

Mısra: **12**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Benim o haste-i hicrân tabîb-i cân yetiş artık
Tehassürün beni bālîn-i ihtizâra düşürdü

11. **beni:-i**

Gazel 147

Mısra: **3**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Dîvân-ı ezel kâtibi etmiş beni tescîl
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise tahsîl

12. **beni:-i**

Gazel 147

Mısra: **8**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Âdâb ile gel eyle benim destimi takbîl
Beyhüdedir etmek beni bî-fâsıla techîl

13. **beni:-i**

Gazel 147

Mısra: **3**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Dīvān-ı ezel kâtibi etmiş beni tescil
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise tahsil

14. **beni:-i****Gazel 147**

Mısra: 8

Birinci tekil şahıs zamiri.

Âdâb ile gel eyle benim destimi takbîl
Beyhüdedir etmek beni bî-fâsıla techîl

15. **beni:-i****Gazel 152**

Mısra: 7

Birinci tekil şahıs zamiri.

Baktın benim endāmıma sandın beni Yahyâ
Yekdiğere benzer bütün insanlar olur yâ

16. **beni:-i****Kaside 1**

Mısra: 90

Birinci tekil şahıs zamiri.

Geçince hâtıradan seyyiât-ı a' mâlim
Yakar yıkar beni te'sir-i âteş-i ferdâ

17. **beni:-i****Kaside 3**

Mısra: 17

Birinci tekil şahıs zamiri.

Devrân beni sevdâya düşürmüş yeni baştan
Tevfik-i Hüdâvend ola her işte zahîrim

18. **beni:-i****Kaside 3**

Mısra: 39

Birinci tekil şahıs zamiri.

Hem-mesleğim ey yâr-i kadîmim beni kurtar
Pend et bana pend et bana pend et bana pîrim

19. **beni:-i****Kaside 6**

Mısra: 210

Birinci tekil şahıs zamiri.

Hicrân ile bak sarardı çeşmim
Çekmiş beni kehrübâ-yı hamsi

20. **beni:-i****Kıt'a 8**

Mısra: 3

Birinci tekil şahıs zamiri.

Ağlatırsın beni sen ağlama dersin yine sen
Sen edersin bu kadar mihneti icâd gönül

21. **beni:-i****Rûbai 16**

Mısra: 4

Birinci tekil şahıs zamiri.

Fermān-berim aḥkāmına neylersen et
Yā Rabb beni hem-sohbet-i nādān etme

22. **beni:-i**

Şarkı 4

Mısra: **3**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Beni mahrūm-ı visal etti bu hicrān-ı emel
Nerdedir āh o güzel gözlü siyeh-çerde güzel,

23. **beni:-i**

Tahmis 4

Mısra: **13**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Koymayıp bir dem beni ağyār o gül-ruḥsār ile
Olmadı tenhāca bir iṣret çemende yār ile

24. **beni:-i**

Tahmis 5

Mısra: **7**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Beklettin efendim beni çok beyt-i hazende
Zannetse cihān çok mu a cānım beni sende

25. **beni:-i**

Tahmis 5

Mısra: **8**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Beklettin efendim beni çok beyt-i hazende
Zannetse cihân çok mu a cânım beni sende

26. **beni:-i**

Tahmis 6

Mısra: **3**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Bırak ey cân beni hâk-i reh-i cânân olayım
Sademât-ı elem-i 'aşk ile vîrân olayım

27. **beni:-i**

Tahmis 6

Mısra: **8**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Kevser-i la'lini sun gönlümü kandır ne olur
Beni ser-tâ-be-kadem şevkine yandır ne olur

28. **beni:-i**

Tesdis 1

Mısra: **31**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Çaldı cân nakdin dolandırdı dolandırdı beni
Bin bir efsün eyleyip bâzen inandırdı beni

29. **beni:-i**

Tesdis 1

Mısra: **32**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Çaldı cân nakdin dolandırdı dolandırdı beni
Bin bir efsün eyleyip bâzen inandırdı beni

30. **beni:-i**

Tesdis 1

Mısra: **33**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Vasl için kandırmadan söz verdi kandırdı beni
Mihri yok bir meh-likâdır yaktı yandırdı beni

31. **beni:-i**

Tesdis 1

Mısra: **34**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Vasl için kandırmadan söz verdi kandırdı beni
Mihri yok bir meh-likâdır yaktı yandırdı beni

32. **beni:-i**

Tesdis 1

Mısra: **35**

Birinci tekil şahıs zamiri.

Nâz ü istiğnâsı cânımdan usandırdı beni
Titriyor ammâ neden bilmem yine cân üstüne

beni benden geçirip:

1. beni benden geçirip:-(i)p-den-ip

Şarkı 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kendinden geçirme, kendini kaybetme.

Beni benden geçirip sen ele aldın çapkın
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın çapkın

benim:

1. benim:-im

Gazel 1

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Vücûdu bir kelebekti elimden uçtu benim
Yerinde kaldı heman zer-nişân gubârı bana

2. benim:-im

Gazel 7

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Var mâcerâyı gülşene cüy-ı revâna sor
Meylim benim akar sana ey dil-rübâ sana

3. benim:-im

Gazel 24

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Yetmez benim âlâmımı teskîne denizler
Hem-râz olamaz kalb-i gam-âgîne denizler

4. benim:-im

Gazel 26

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ne gam ey nigâr-ı cefâ-meniş dil-i zârı vakf-ı
gam eylesen
Anılır benim de mahabbetim bu cihân içinde
zamân olur

5. benim:-im

Gazel 30

Mısra: 14

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Gelince bir yere mutribile ney nigâr ile mey
Benim bu meclise ihsân tahammülüm yoktur

6. benim:-im

Gazel 52

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Sevgimin şimdi gülümser yüzü gönlümde
benim
Girer ihsân sanırım koynuma bir kız geceler

7. benim:-im

Gazel 62

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Olamaz gölgesi göklerde güneş
Yok benim yerdeki dildârıma eş

8. benim:-im

Gazel 69

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Dem-i inbisâtı hayatımın geçiyor bahârını
görmeden
Acabâ hazânı mı ömrümün görecek benim
dem-i inbisât

9. benim:-im

Gazel 81

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Benim gözümde 'âyandır makâm-ı hûru'l-ayn
Dökül bu nâr ile ey gözyaşım cehennem isen

10. benim:-im

Gazel 106

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Benim de gönlüm gönüldür elbet dedim a
fettân amân amân ver

11. benim:-im

Gazel 116

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Erbāb-ı cāh u devletin olsun mu hemdem
sāzına
Nāzende-i tab'im benim çıkmış serir-i nāzına

12. **benim:-im****Gazel 117**

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ey kebk-i işve nerde karar eylemektesin
Meyl et biraz benim de garib aşışânıma

13. **benim:-im****Gazel 123**

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Bümü gör tutmuş mekân fevk-i ser-i millette
âh
Bak benim İhsân şu tâli'siz başımda aklara

14. **benim:-im****Gazel 124**

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Senin erike-i hüsnün semâ-resîd oldu
Karıştı cevher-i ömrüm benim gubârlara

15. **benim:-im****Gazel 124**

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Firâş-ı vuslata düşün vücüd-ı nermînin
Dilim varır mı benim başka inkisârlara

16. **benim:-im****Gazel 130**

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Zalâm-ı gam kesilir kâinât-ı neş'e tamâm
O nûr-ı dîde gözümünden benim nihân olsa

17. **benim:-im****Gazel 140**

Mısra: 11

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Benim o haste-i hicrân tabîb-i cân yetiş artık
Tehassürün beni bālîm-i ihtizâra düşürdü

benimle:1. **benimle:-im, -le****Gazel 51**

Mısra: 9

Birinci teklik şahıs zamiri. II Âşık.

Bugün benimle öpüşmezsen âh öpüşmez isen
Seninle belki yarın âh-ı inkisâr öpüşür

benin:1. **benin:-in****Gazel 83**

Mısra: 1

(Sevgilinin) yüzünde veya vücudunda bulunan ufak ve siyah noktalar, ben, hâl.

Şehdânedir cemâline ziynet veren benin
Güyâ cinân sabâhına peyveste gerdenin

2. **benin:-in****Tahmis 5**

Mısra: 2

(Sevgilinin) yüzünde veya vücudunda bulunan ufak ve siyah noktalar, ben, hâl.

Rûhü'l-kudüsün ruhu olurdu tenin olsam
Hep gerden-i sâfindan öperdim benin olsam

benindir:1. **benindir:-in, -dir****Şarkı 8**

Mısra: 2

Sevgilinin güzellik unsurlarından bedende ve özellikle yüzde bulunan siyah benek, ben.

Âlemde sa'âdet seni candan sevenindir
Üftâdeni dîvâne eden çifte benindir

2. **benindir:-in, -dir****Şarkı 8**

Mısra: 4

Her vech ile yontulmamış insanlara benzer

2. **benzer:-r****Gazel 152**

Mısra: 5

Benzemek, andırmak, gibi görünmek.

Benzer ki müşevveş görünüp çeşmine dünyā
Zannım bu ki gördün yine bir korkulu ru'yā

3. **benzer:-r****Gazel 152**

Mısra: 8

Benzemek, andırmak, gibi görünmek.

Baktın benim endāmıma sandın beni Yahyā
Yekdīgere benzer bütün insanlar olur yā

4. **benzer:-r****Gazel 153**

Mısra: 10

Benzemek, andırmak, gibi görünmek.

Taltifine aldanma sakın Mîr Nazîfin
İzlâline benzer dağılan ebr-i latîfin

5. **benzer:-r****Gazel 154**

Mısra: 9

Benzemek, andırmak, gibi görünmek.

Benzer o nevâziş sen emîn ol ki serāba
Tasvîr-i hakikat mı denir nakş-ber-āba

6. **benzer:****Kıt'a 8**

Mısra: 1

*Nitelik, görüntü ve yapı bakımından bir
başkasına benzeyen veya ona eş olan, benzeri,
müşabih.*

Şimdi bildim yok imiş bir sana benzer nâşād
Olabilseydim elinden senin āzād gönül

benzeven:1. **benzeyen:-y, -en****Gazel 122**

Mısra: 3

Benzemek, andırmak.

Yokmuş meğer efendime bir benzeyen güzel
Baktım hezār kerre güzeller alāyına

benziyorum:1. **benziyorum:-yor, -um****Gazel 93**

Mısra: 7

Benzemek, andırmak.

Gurûb içinde nümāyān zevāle benziyorum
Bu hāle ağlıyorum ben bu hāle ağlıyorum

berā-yı hamsi:1. **berā-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 188

Kelime Tipi: -

Hamsi için, maksadıyla.

Ey hāme-i hoş-nevā devām et
Tarḥ-ı gāzel et berā-yı hamsi

berā-yı imtihān:1. **berā-yı imtihān:****Gazel 120**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Denemek, sınamak için.

Toplamış güyā berā-yı imtihān perverdigār
İztırāb-ı dehrî bir merd-i cihan-gerd üstüne

berber:1. **berber:****Gazel 146**

Mısra: 4

*Saç ve sakalın kesilmesi, taranması ve
yapılması işiyle uğraşan veya bunu meslek edinen
kimse.*

Şabb-i emred iken dün bugün olmuş da hat-āver
Aklınca diyor ben gibi bir şā'ire berber

berberim:1. **berberim:-im****Gazel 147**

Mısra: 1

Saç ve sakalın kesilmesi, taranması ve yapılması işiyle uğraşan veya bunu meslek edinen kimse.

Ben berberim amma ederim Makberi tezyîl
Erbâb-ı dehâ eylediler kadrımı tebîl

berdâr olayım:

1. **berdâr olayım:** -a, -(y)ım

Kaside 3

Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Asılmak.

Berdâr olayım gâhi derim zülfüne yârin
Bilmem başa çıkmaz mı benim emr-i hâtîrim

berg-i semen:

1. **berg-i semen:**

Gazel 48

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yasemin yaprağı.

Beyâz-ı sîne mi hü-y-kerde-i hicâb olmuş
Demîde berg-i semen yoksa jâle-bâr mıdır

bergüzâr:

1. **bergüzâr:**

Gazel 132

Mısra: **8**

Hediye, armağan.

Bîçârelerin sirişki hâlâ
Zevk ehline bergüzâr olur mu

ber-güzâr-ı rûzgâr:

1. **ber-güzâr-ı rûzgâr:**

Gazel 32

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dünyanın armağanı.

Târ-ı zülfünden şemîm-i işve taktîr eyleyip
Ber-güzâr-ı rûzgâr eyler dem-â-dem rûzgâr

ber-güzîde-i eşyâ:

1. **ber-güzîde-i eşyâ:**

Kaside 1

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Allah'ın yarattığı her şeyin seçilmiş, seçkini.

Habîb-i hâzret-i Hâk sırr-ı rahmet-i mutlak
Medâr-ı devr-i nesak ber-güzîde-i eşyâ

berk ü bâr:

1. **berk ü bâr:**

Kıt'a 13

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yaprak ve meyve.

Nihâl-i bahta hoş bak olma berk ü bâr için me'yûs
Bu bâğın gâh olur nev-bâve-i matlûbu gâh olmaz

berk urur:

1. **berk urur:** -(u)r

Tahmîs 1

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şimşek çakmak, şimşek çakar gibi parıldamak.

Çıkar zikrinle gülbang-i mahabbet zîr ü
bâlâdan

Hayâlinle tecelli berk urur çeşm-i temâşâdan

berk-âsâ:

1. **berk-âsâ:**

Gazel 16

Mısra: **3**

Şimşek gibi.

Gamzeler oldukça berk-âsâ ayân
Lahza-i nezzâre etmez imtizâc

berk-i ezel:

1. **berk-i ezel:**

Gazel 84

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ezelî şimşek.

Gözlerin şâm-ı ebed berk-i ezel gamzelerin
İki peymâne-i süzâna bedel gamzelerin

berk-i gülden:

1. **berk-i gülden:-den****Rûbai 7**Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Gül yaprağı.

Timsāl-i cemālin ki gönülden geçti
Bak jâle-i 'aşka berk-i gülden geçti

berk-i hazân:1. **berk-i hazân:****Gazel 22**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sonbahar yaprağı; sararıp solan yaprak.*

Ömrümüz bir zavallı berk-i hazân
Reh-i sevdâda rûzgâra gider

berk-i tecellâdan:1. **berk-i tecellâdan:-dan****Tahmis 1**Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Allah'ın tecellisi ile aşırı parlama, yıldırım oluşması.

Eger nûr-ı ruhun pertev-dih-i çeşm-i Kelîm
olsa
Hicâb-ı len-terânî çāk olur berk-i tecellâdan

bes:1. **beş:****Diğer 1**Mısra: **25***Sayı sıfatı.*

Ortada beş kutu şeker isteriz
Domino oynarız poker isteriz

beserde:1. **beşerde:-de****Gazel 14**Mısra: **2***İnsanlık, insanoğlu.*

İtâb içinde geçerken bütün hitâb-ı hayât
Nedir beşerde bu meyl üzre incizâb-ı hayât

be-sıdk-ı lehçe-i kur'ân:1. **be-sıdk-ı lehçe-i kur'ân:****Kaside 1**Mısra: **99**

Kelime Tipi: -

Kur'an-ı Kerim'in doğru sözü, hakikati için.

Be-sıdk-ı lehçe-i Kur'ân be-feyz-i ümm-i kitâb
Be-sırr-ı âyet-i İsrâ be-süre-i Tâhâ

be-sırr-ı âyet-i isrâ:1. **be-sırr-ı âyet-i isrâ:****Kaside 1**Mısra: **100**

Kelime Tipi: -

İsrâ suresinin sırrı için.

Be-sıdk-ı lehçe-i Kur'ân be-feyz-i ümm-i kitâb
Be-sırr-ı âyet-i İsrâ be-süre-i Tâhâ

beste gönül:1. **beste gönül:****Rûbai 27**Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Bir müzik eserini oluşturan ezgilerin bütünü gönülden, âşığın yitireğinden.

Âhengine bak tarz-ı nev îcâd etmiş
Sâzende gönül güfte gönül beste gönül

beste-leb:1. **beste-leb:****Gazel 11**Mısra: **9***Dudağı kapalı, dudağı (dili) bağlanmış.*

Beste-leb kalmazdım İhsân böyle ben
Bir zaman yârimle kalsam leb-be-leb

besteler:1. **besteler:-le, -r****Gazel 25**

Mısra: 7

Beste yapmak, ahenkli duruma getirmek.

Besteler âhım nālân nālân
Akar âhenk ile çağlar dereler

bestesi:

1. **bestesi:-(s)i**

Kaside 6

Mısra: **167**

*Bir müzik eserini oluşturan ezgilerin bütünü
ve bu şekilde meydana getirilen musiki eser.*

Bir bestesi var ki rûh-perver
Yâlellî yâlellelâ-yı hamsi

be-sûre-i tâhâ:

1. **be-sûre-i tâhâ:**

Kaside 1

Mısra: **100**

Kelime Tipi: -

Taha suresi için.

Be-sıdk-ı lehçe-i Kur'ân be-feyz-i ümm-i kitâb
Be-sırr-ı âyet-i İsrâ be-sûre-i Tâhâ

bevân:

1. **beyân:**

Gazel 19

Mısra: **12**

Söyleme, ifade etme.

Ne kadar kolay oluyor revân nagamât-ı neş'e
fezâ-yı cân
Bu ne hoş lisân bu ne hoş beyân dem ü beste-
şûh neşide-şûh

bevâna:

1. **bevâna:-a**

Gazel 46

Mısra: **11**

İzah etme,açıklama,bilgi verme.

Hamûş-ı hayret-i aşkım bevâna hâlim yok
Gönülde rûhu yakan gizli bir şikâyet var

bevânındadır:

1. **bevânındadır:-ı, -(n)da, -dır**

Diğer 2

Mısra: **3**

Açıklama, anlatma, söyleme.

Bu gazel mevlânâ-yı mezbûrun vüs'at-i
'ilimleri vasfında ve mahabbet ü mahâretiyle
ma'rûf oldukları nesneler bevânındadır
Eyledik vasf-ı Yaşara biz elifden ibtidâ

bevâzı eyler iken nûr âyetin inbâ:

1. **beyâzı eyler iken nûr âyetin inbâ:**

Kaside 1

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Nur âyeti beyazdan, saflıktan haber verir.

Sevdi sûre-i velleylden ederdî beyân
Beyâzı eyler iken nûr âyetin inbâ

bevâz-ı sîne:

1. **bevâz-ı sîne:**

Gazel 48

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönlün beyazı,aydınlığı.

Beyâz-ı sîne mi hü-y-kerde-i hicâb olmuş
Demide berg-i semen yoksa jâle-bâr mıdır

bevefendiyle:

1. **beyefendiyle:-y, -le**

Gazel 155

Mısra: **8**

*Erkekler için kullanılan ve saygı ifâdesi
taşıyan hitap sözü.*

Olmuştur onun vasfı zebûn-küş mütecâviz
Nâzım beyefendiyle desek şöylece câ'iz

bevhûde:

1. **beyhûde:**

Gazel 80

Mısra: **5**

Boşuna, nafîle, faydasız.

Sorma beyhûde efendim bana cânânımı sen
Onu ben gösteremem şöyle bir âyîneye bak

2. **beyhûde:**

Gazel 82

Mısra: **14**

Boşuna, nafîle, faydasız.

Rûhumda bekâ yoksa bir bezm-i a'lâ yoksa
Dîdâr-ı veîlâ yoksa beyhûde yaşatmışsın

beyhüdedir:

1. **beyhüdedir:-dir**

Gazel 147

Mısra: **8**

Boşuna, nafile, faydasız.

Âdâb ile gel eyle benim destimi takbîl
Beyhüdedir etmek beni bî-fâsıla techîl

beykoz ağzında kurulmuş gibi dalvandır:

1. **beykoz ağzında kurulmuş gibi dalyandır:-dır**

Kaside 5

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

*Beykoz'da denizin döküldüğü yerde
oluşturulmuş büyük balık avlama yerine benzer
şekilde.*

Açılan ağlara onlarda nigezbânlar bak
Beykoz ağzında kurulmuş gibi dalyandır bu

beyne'l-küberâ:

1. **beyne'l-küberâ:**

Kaside 7

Mısra: **82**

Büyükler, ileri gelenler arasında.

Ez-cümle bugün cây-ı emânetde Emîn Bey
Beyne'l-küberâ 'umde-i erkân-ı ma'ârif

beyne'l-üdebâ:

1. **beyne'l-üdebâ:**

Gazel 155

Mısra: **1**

Edipler, edebî eser yazan kimseler arasında.

Olmuşsa da beyne'l-üdebâ pek mütemâyiz
Bir merteye yâ kudret-i şî'riyyeyi hâiz

beyne'l-'ulemâ bir mesele-i mühimme-i mu'tenâ-bahâ olup:

1. **beyne'l-'ulemâ bir mesele-i mühimme-i
mu'tenâ-bahâ olup:-up**

Diğer 4

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

*Âlimler arasında dikkate değer, önemli bir
mesele olmak.*

bu hâdise-i tasnîf beyne'l-'ulemâ bir mesele-i
mühimme-i mu'tenâ-bahâ olup şüyü'
bulmakla çâr aktâr-ı 'irfândan âvâze-i takdîr u
şâbâş ile karşılanmıştır

beyne's-şu'arâ:

1. **beyne's-şu'arâ:**

Kaside 4

Mısra: **2**

Şairler arasında.

Şâdiye denir fenn-i belâgatta Hocendî
Beyne's-şu'arâ gelmedi dünyâya menendi

beynimde:

1. **beynimde:-(i)m, -de**

Kaside 6

Mısra: **190**

Beyin, düşünce, fikir.

Gönlümde var ibtilâ-yı hamsi
Beynimde eser hevâ-yı hamsi

beyti:

1. **beyti:-i**

Kaside 6

Mısra: **245**

*Anlam bakımından birbirine bağlı iki dizeden
oluşmuş nazım birimi.*

Binlerce de beyti bulsa bitmez
Tesbîh-i dîr-i senâ-yı hamsi

beyt-i erham:

1. **beyt-i erham:**

Gazel 81

Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Merhamet evi.

Efendi rahm ile yaptın mı bir harâb gönül
Kurulma bâdi-i i'mâr beyt-i erham isen

beyt-i hazende:

1. beyt-i hazende:-de

Tahmis 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hüzün, keder evi.

Beklettin efendim beni çok beyt-i hazende
Zannetse cihân çok mu a cânım beni sende

bevt-i ma'mûrun:

1. beyt-i ma'mûrun:-un

Gazel 27

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bayındır, bakımlı ev. II Hz. Âdem ile
yeryüzüne indirilip Tufan'dan sonra tekrar
Kâbe'nin hizasında yedinci kat göğe çıkarıldığına
inamlan köşk, Kâbe.*

Dolar ebkâr-ı ma'na kalbe İhsân iştîyâkından
Gelir züvvârı saf saf beyt-i ma'mûrun tavâf
eyler

bevt-i müntehab:

1. beyt-i müntehab:

Gazel 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Seçkin, güzide beyit.*

Hâne-i hâtrda mevzûn kaddidir
Mısra'-ı şeh-kâr beyt-i müntehab

bevt-i sevdâ:

1. beyt-i sevdâ:

Gazel 114

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sevda, aşk beyti.*

Etmış temâyül agyâre hayfâ
Şeh beyt-i sevdâ almış imâle

bevt-i sürür:

1. beyt-i sürür:

Gazel 86

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sevinçli ev.*

Bu dâr-ı mihnet olur bi't-tamâm beyt-i sürür
Ederse yârim eğer meyl-i hâne-i âmâl

bevtine:

1. bevtine:-i, -(n)e

Kıt'a 65

Mısra: 6

Ev, hane, mesken.

Zühd ü takvâ ile sen küşe-nişîn oldukça
Cild-i ceylândan olur bevtine çok seccâde

bevtü'l-hazen:

1. bevtü'l-hazen:

Gazel 63

Mısra: 4

*Hüzünler evi; Hz.Yakup'un, Hz. Yusuf'tan
ayrıldıktan sonra acısını yaşadığı ve gözyaşı
döktüğü ev.*

Yıkılmış nûş u ayşın kasrı yârân bî-nişân olmuş
Bu âlemlerden ancak köhne bir bevtü'l-hazen
kalmış

beyzâda:

1. beyzâda:-da

Kıt'a 55

Mısra: 2

Yumurta.

Olsa imkân o kadar hîlede mâhir ki rakîb
Yük arar beyzâda tâ gökteki ecrâmı kapar

bezirgân-ı ma'ârif:

1. bezirgân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi tüccarı.

Âlâ-yı kemâl aldı taleb-kâr-ı fazîlet
Kâlâ-yı hüner sattı bezirgân-ı ma'ârif

bezl:

1. bezl:

Gazel 61

Mısra: 9
Esirgemedi bol bol verme, harcama.

Nakdîne-i cân bezl et ki İhsân
Âmâde vuslat cânâne gelmiş

bezl ü nesr etmiş:

1. bezl ü nesr etmiş:-miş

Gazel 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Esirgemedi bol bol verme, dağıtma, saçma.

Eylemiş güyâ Hudâ bir yerde cem '-i lütf'u kahr
Bezl ü nesr etmiş cemâlinde celâlinde sana

bezm:

1. bezm:

Gazel 55

Mısra: 2

Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.

Arz-ı dîdâr etse yâr endîşe-i peymâne kalmaz
Bezm olur yek-reng-i sevda âşinâ bîgâne
kalmaz

2. bezm:

Gazel 108

Mısra: 4

Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.

Baygın baygın bakışlarından
Bezm oldu şaraphâne çapkın

3. bezm:

Gazel 108

Mısra: 4

Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.

Baygın baygın bakışlarından
Bezm oldu şaraphâne çapkın

bezme:

1. bezme:-e

Gazel 133

Mısra: 5

Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.

Gelirken bezme sen gitmez mi tâb-ı ihtiyâr
elden
Olup mest-i temâşâ âşık-ı bî-vâye düşmez mi

2. bezme:-e

Tahmis 3

Mısra: 11

Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.

Eder üftâdegânın bezme her an mehlîkâlar sevk
Ne hâlettir olur yek-reng uyar mādûna her mâ-fevk

bezmi:

1. bezmi:-i

Gazel 136

Mısra: 3

Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.

Bezmi teşrif eyleyip mâh-ı felek-şânım bu şeb
Gönlümün etmez mi handân girye-rîzân
şâmını

2. bezmi:-i

Kıt'a 27

Mısra: 2

Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.

Siper cezbetmemiş düşmüş de yakmış ra'd-i
istibdâd
Dağılmış bezmi şürânın duman çıkmış
zemîninden

3. bezmi:-i

Şarkı 2

Mısra: 7

Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.

Süz dîde-i can-başını süz bezmi kıl ihyâ
Sen gel kadeh-i vuslata bir nûş edelim gel

bezm-i a'lâ:

1. bezm-i a'lâ:

Gazel 82

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yüce meclis.

Rūhumda bekā yoksa bir bezm-i a'lā yoksa
Dīdār-ı vefā yoksa beyhūde yaşatmışsın

bezm-i cem'de:

1. **bezm-i cem'de:-de**

Gazel 76

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şarabın mucidi olan Cem'in meclisi.

Dökülüp mey-i mahabbet yine aşıkân dağılmış
Biz o bezm-i Cem'de ancak kadeh-i nigūnu bulduk

bezm-i cemden:

1. **bezm-i cemden:-den**

Gazel 32

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cem Sultan'ın meclisi.

Neş'e bir peymānedir la'linde âteş-reng olur
Bezm-i Cemden meclis-i rindāna kalmış yadigār

bezm-i ezelde:

1. **bezm-i ezelde:-de**

Gazel 39

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ezel meclisi.

Bezm-i ezelde tīg-i kazā hükm-i gamzeyi
İhsān dü dest-i çeşm-i füsünkāra verdiler

bezm-i handānna:

1. **bezm-i handānna:-ın, -a**

Gazel 47

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Neşeli,şen meclis.

Bezm-i handānna endişeden āzāde giren
Zülfü bendinde kalır çıksa da üftāde çıkar

bezm-i hās-ı vasla:

1. **bezm-i hās-ı vasla:-a**

Gazel 89

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kavuşmaya özgü meclis.

Olmamıştır bir zaman zevk-āşinā-yı iftirāk
Bezm-i hās-ı vasla İhsān olmadan mahrem
gönül

bezm-i hâtrda:

1. **bezm-i hâtrda:-da**

Gazel 80

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönül meclisi.

Şimdilik tesliyet-i hāl ise kasdın İhsān
Bezm-i hâtrda kalan sohbet-i dîrîneye bak

bezm-i helvādan:

1. **bezm-i helvādan:-dan**

Gazel 162

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Helva meclisi.

Megesrān olma gel şîrin-mezāk ol bezm-i
helvādan
Çiçekten bal alır zenbūr olursun böyle
kalmazsın

bezm-i hūbānda:

1. **bezm-i hūbānda:-da**

Gazel 65

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzellerin meclisi.

Visāl ümmīd eden mestāne gözler bezm-i hūbānda
O sīmīn-sāk için elmās-ı eşkinden nişān vermiş

bezm-i idbārında:

1. **bezm-i idbārında:-ı, -n, -da**

Gazel 55

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Bahtsızlık meclisi.

Ez-kazā bir dem çerāğ-ı devletin sönsün de seyret
Bezm-i idbārında bir tek perr uran pervāne kalmaz

bezm-i iltifātından:

1. **bezm-i iltifātından:** -i, -n, -dan

Gazel 22

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

(Sevgilinin) yüzünü döndüğü meclis.

Ayrılan bezm-i iltifātından
Gidemez bir diyāra dāra gider

2. **bezm-i iltifātından:** -i, -n, -dan

Gazel 22

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

(Sevgilinin) yüzünü döndüğü meclis.

Ayrılan bezm-i iltifātından
Gidemez bir diyāra dāra gider

bezm-i köhne-şevkin:

1. **bezm-i köhne-şevkin:** -in

Kıt'a 13

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Eski, modası geçmiş isteklerin meclisi.

Harābāt āşinā bir zevkten bin zevk eder icād
Bu bezm-i köhne-şevkin bādesinden neş'e-ḥāh
olmaz

bezm-i mahabbet:

1. **bezm-i mahabbet:**

Gazel 23

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Aşk meclisi, sohbet meclisi.

İhtiyār ile değil bezm-i mahabbet dönüŧü
Dil-i biçāre ŧitābān gider āheste gelir

bezm-i meve:

1. **bezm-i meve:** -e

Tahmis 11

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

İçki meclisi.

Kirpikleri ḥançermiş onun kalbimi deldi
Nüşābe-i zevk içmeye bezm-i meye kaçtın

bezm-i neş'ede:

1. **bezm-i neş'ede:** -de

Gazel 38

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Sevinç, mutluluk meclisi.

Ne cām-ı bāde-i devrān ne bir terāne döner
Bu bezm-i neş'ede hep āh-ı āŧıkāne döner

bezm-i sa'dābāda:

1. **bezm-i sa'dābāda:** -a

Kıt'a 67

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Sadabad meclisi.

'Aŧka düşmüş mehlikālar devredip pervāne-vār
Bezm-i Sa'dābāda vermişler Çerāğāndan niŧān

bezm-i sevdā:

1. **bezm-i sevdā:**

Kaside 6

Mısra: **193**

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdā meclisi.

Kāŧāne-i sine bezm-i sevdā
Ḥumḥāne-i mi'de cāy-i ḥamsi

bezm-i sevdādan:

1. **bezm-i sevdādan:** -dan

Tahmis 1

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Sevdā, aşk meclisi.

ŧarāb-ı 'aşk olur ŧevkinle cūŧān bezm-i sevdādan
Cemālin en mukaddes bir niŧandır zāt-ı Mevlādan

bezm-i şevke:1. **bezm-i şevke:-e****Gazel 53**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Eğlence, zevk meclisi.*

Dü-cām-ı şāh eser olmuş Cem'in zamanından
Bu bezm-i şevke kalıp yādigār gözleriniz

bezm-i şühānesinde:1. **bezm-i şühānesinde:-(s)i, -n, -de****Gazel 101**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İşvenin, cilvenin meclisi.*

O gülün mest-i iştiyak İhsān
Bezm-i şühānesinde toplanalım

bezm-i vasla:1. **bezm-i vasla:-a****Gazel 138**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kavuşma meclisi.

Kurup bir meclis-i hūbān olurum mest ü ser-
gerdān
Bu bezm-i vasla ey İhsān halīlim dāhil olsaydı

bezm-i vasl-ı yāre:1. **bezm-i vasl-ı yāre:-e****Kıt'a 58**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma meclisi.

El-ḥased ey rind-i sevdā-pīşe 'aşk olsun derim
Bezm-i vasl-ı yāre cān attın da çattın keyfini

bezmimde:1. **bezmimde:-im, -de****Gazel 138**

Mısra: 12

Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.

Kenār u büsedden pūr-zevk olurum ben de
deryā-nüş
Gelip bezmimde cānān sākī-i deryā-dil olsaydı

bezmime:1. **bezmime:-im, -e****Gazel 141**

Mısra: 14

Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.

Sende bulunmaz mı gam İhsān dedim
Bezmime hep şād gelir gam dedi

bezmim:1. **bezmim:-in****Kıt'a 46**

Mısra: 2

Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.

Yedin artıkları meclisteki a'zāya hemān
Salladın ḥayli kavuk bezmin olup dalkavuşu

bezmime:1. **bezmime:-i, -n, -e****Gazel 72**

Mısra: 1

Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.

Rukabā bezmime yār oldu çerāğ
Mekr-i ülfette imiş bülbül ü zāğ

2. **bezmime:-i, -n, -e****Tahmis 5**

Mısra: 24

Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.

Nūr eyledim ey māh yanıp dildeki nārı
Şem' olmaz isem bezmime bu sūz ile bārı

bezmimi:1. **bezmimi:-i, -(n)i****Şarkı 4**

Mısra: 11

Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.

Kimlerin bezmini hem şevk-i bahār etti bu şeb
Nerdedir āh o güzel gözlü siyeh-çerde güzel

bī-amān:

1. bī-amān:

Gazel 29

Misra: 7

Amansız, amanvermez, insafsız, merhametsiz.

Dilde var bir zevk-i bī-pāyān güzeller bī-amān
Kayd-ı sevdādan bu cān bilmem nasıl āzād
olur

2. bī-amān:

Gazel 90

Misra: 7

Amansız, amanvermez, insafsız, merhametsiz.

A bī-amān sakın enīn-i inkisār-ı sīneden
Gönüldür āh kırdığın senin sifāl-i mā değil

bī'at:

1. bī'at:

Kaside 2

Misra: 126

Bağlılığımı bildirme, kabul etme, onaylama.

Ol kadar ehl-i dalāl olduk ki peymān etmişiz
Varsa hep birden hār-ı deccāla bī'at bekleriz

bīcāre:

1. bîçâre:

Gazel 91

Mısra: 5

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

Garîb elde bîçâre inler misin
Okundukça nây-ı ezân ey gönül

2. bîçâre:

Gazel 94

Mısra: 7

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

Ey zemîn-i zulme baş eği miş yatan bîçâre halk
Varken ecdâdında bir kan sende bir kan
görmedim

3. bîçâre:

Gazel 96

Mısra: 6

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

Neden dağıldı mı evlâd-ı hânümân-ı vatan
Ki hânedanımı bîçâre bî-mekân buldum

4. bîçâre:

Gazel 125

Mısra: 4

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

Hem derdi yatur yârin hem ta'nesi agyârın
Bilsen ne elemeler var bîçâre gönüllerde

5. bîçâre:

Gazel 144

Mısra: 2

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

Nâilim vuslata hicrân ile me'nûs olalı
Bulmuşum çâremi bîçâre vü me'yûs olalı

6. bîçâre:

Gazel 160

Mısra: 9

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

Şâhîni sinek sandı o bîçâre örümcek
Zâg u zagan olmaz eşi kartaldır o gerçek

7. bîçâre:

Kıt'a 50

Mısra: 1

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

Bu kıtalgâh-ı fenâdan seni bîçâre koyun
Sanma bir lahza ki kassâb-ı cihân sağ çıkarır

8. bîçâre:

Muhammes 1

Mısra: 5

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

Olduk elem-i aşk ile bîçâre efendim
Âhû bakışın hâl-i siyahın ruh-ı âlin

9. **bîçâre:**

Rûbai 17

Mısra: **3**

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

Bîçâre vatan biz de devâ istiyoruz
Hem hastayız âh hem tabîbiz şimdi

10. **bîçâre:**

Rûbai 22

Mısra: **4**

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

Derdin elemin hepsi devâ-cûlardır
Bîçâre gönüllerde bulurlar dermân

11. **bîçâre:**

Rûbai 28

Mısra: **3**

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

Bîçâre rubâ'î söyleyip gezmededir
Nâçar düçar oldu o çâr-ebrûya

bîçâreler:

1. **bîçâreler:-ler**

Muhammes 2

Mısra: **22**

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

İhsân garîb ü haste gönül şerha-nâk ise
Bîçâreler devâsı devâ-yı helâk ise

bîçârelerin:

1. **bîçârelerin:-ler, -in**

Gazel 132

Mısra: **7**

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

Bîçârelerin sirişki hâlâ
Zevk ehline bergüzâr olur mu

bîçârenin:

1. **bîçârenin:-nin**

Gazel 59

Mısra: **4**

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

Hükm-i ezel üftâdeyi mahkûm-ı gam eyler
Bîçârenin inkârına ikrârına bakmaz

bîçâreve:

1. **bîçâreve:-(y)e**

Kaside 6

Mısra: **20**

Çaresiz, aciz, düşkün, zavallı.

Bigâneye türlü türlü taltîf
Bîçâreve hep ezâ-yı hamsi

bîdâr:

1. **bîdâr:**

Kıt'a 15

Mısra: **4**

Bahtı, talihi açık, iyi talih.

Düşer der-hâb iken ruhsâr-ı dildâr üzre gîsûlar
Siyâh eyler de devrân tâlî'im bîdâr göstermez

2. **bîdâr:**

Muhammes 1

Mısra: **18**

Bahtı, talihi açık, iyi talih.

Gayr oldu nihân cân u cihân oldu bütün yâr
Bir tal'at-ı dîdâr ile ettin bizi bîdâr

bîdâr olamam:

1. **bîdâr olamam:-a, -ma, -m**

Rûbai 29

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Uyanık durumda bulunmak, uyanık olmak.

Bir mest-i sabûhiyim ki ben gözlerinin
Bîdâr olamam sabâh-ı mahşerde bile

bîdâr olmamız:

1. **bîdâr olmamız:-ma, -(y)ız**

Kaside 2

Mısra: **88**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Uyanık durumda bulunmak, uyanık olmak.

Sardı her yandan cehalet biz girân-hâb u hayâl
Çünkü bîdâr olmayız sür-ı kıyâmet bekleriz

bîdâr olup:

1. **bîdâr olup:-**(u)p

Kıt'a 67

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Uyanık durumda bulunmak.

Bir şehir bîdâr olup ettim temâşâ-yı bahâr
Nâzenînân-ı Sitanbul seyre çıkmış nâgehân

bid'at olmuş:

1. **bid'at olmuş:-**muş

Kaside 2

Mısra: **107**

Kelime Tipi: -

Sonradan çıkarılan bir yenilik, âdet olmak.

Bid'at olmuş ma'rifet san'at olur merdûdumuz
Peyrev olmaz sâhibü'l-furkândan âyet bekleriz

bî-emân:

1. **bî-emân:**

Gazel 138

Mısra: **5**

Amanlı, amanvermez, insafsız, merhametsiz.

Hevâlar bî-emân keştî mu'attal nâhüdâ nâ-bûd
Kenâr-ı bahre durmaz cân atardım sâhil
olsaydı

bî-fâsıla:

1. **bî-fâsıla:-**a

Gazel 147

Mısra: **8**

Aralıksız.

Âdâb ile gel eyle benim destimi takbîl
Beyhüdedir etmek beni bî-fâsıla techîl

bîgâne:

1. **bîgâne:**

Gazel 3

Mısra: **3**

Yabancı, âşina olmayan, ilgisiz.

Etmîş leb-i âmâlimi bîgâne niyâze
Âmâli kılan halkta makrûn-ı temennâ

2. **bîgâne:-**e

Gazel 37

Mısra: **9**

Yabancı, âşina olmayan, ilgisiz.

İhsân rûsûm-i külfete bîgâne tavr olan
Âzâde ser gelir yine âzâde ser geçer

3. **bîgâne:**

Gazel 55

Mısra: **2**

Yabancı, âşina olmayan, ilgisiz.

Arz-ı dîdâr etse yâr endîşe-i peymâne kalmaz
Bezm olur yek-reng-i sevda âşinâ bîgâne
kalmaz

4. **bîgâne:**

Gazel 96

Mısra: **1**

Yabancı, âşina olmayan, ilgisiz.

Ne cevri-âleme bîgâne bir zamân buldum
Ne cevri-âlemi ta'dâd için amân buldum

5. **bîgâne:**

Gazel 104

Mısra: **14**

Yabancı, âşina olmayan, ilgisiz.

Melâl-i kalbine bir kalb-i âşinâ arayan
Duyar enînini bîgâne şân semâlardan

6. **bîgâne:**

Gazel 146

Mısra: **1**

Yabancı, âşina olmayan, ilgisiz.

Şairliğe bîgâne olan nesl-i münevver
Her vech ile yontulmamış insanlara benzer

bigāneden:1. **bigāneden:-den****Kıt'a 9**Mısra: **3***Yabancı, âşina olmayan, ilgisiz.*

Değil bigāneden ağıyardan yâ vehm-i ferdādan
Benim çektiklerim cevri-âşinâ bir yârdandır
hep

bigāne-i cānāne-i 'irfān etme:1. **bigāne-i cānāne-i 'irfān etme:-me****Rûbai 16**Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin anlayışına yabancı, ilgisiz bir hâle
gelme.*

Cehl âfet-i cāndır ana kurbān etme

Bigāne-i cānāne-i 'irfān etme

bigāne-i ümmid:1. **bigāne-i ümmid:****Gazel 20**Mısra: **12**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Umuda yabancı olan, umutsuz.*

Ümmid ile de tesliyet-i kalb-i haznīm
Terk etme İlāhi beni bigāne-i ümmid

bigāneler:1. **bigāneler:-ler****Gazel 143**Mısra: **4***Yabancı, âşinâ olmayan.*

Tā-key tegāfūlūn güzelim aşinālara
Tā-key bakışların bana bigāneler gibi

2. **bigāneler:-ler****Tahmis 10**Mısra: **11***Yabancı, âşinâ olmayan.*

Bigāneler gamından bîzār ü nā-şektibim
Derd-i vatanla giryān āvāre bir ğarībim

bigāneleri:1. **bigāneleri:-ler, -i****Diğer 1**Mısra: **109***Yabancı, âşina olmayan, ilgisiz.*

Brakıp hāriçte bigāneleri
Heman ref' eyledik peymāneleri

bigānelerle:1. **bigānelerle:-ler, -le****Gazel 43**Mısra: **1***Yabancı, rakip.*

Bigānelerle yāri gör âteş-hurām olur
Her nazra bende bārīka-i intikām olur

bigāneye:1. **bigāneye:-(y)e****Kaside 6**Mısra: **19***Yabancı, el.*

Bigāneye türlü türlü taltif
Bîçāreye hep ezā-yı hamsi

bihin:1. **bihin:****Tahmis 1**Mısra: **17***Çok beğenilen, seçkin.*

Bihin mesned-tirāz-ı tahtgāh-ı mülk-i
mahbūbu
Yakarken derd-i âteşnāk-ı aşkın sabr-ı Eyyubu

bihüs:1. **bihüs:****Gazel 36**Mısra: **8**

*Kendini kaybetmiş, kendinden geçmiş, akı
başında olmayan, baygın.*

Rind-i peymân-ı ezel mest-i müdâm oldu gider
Sanma ferdâ-yı kıyâmette o bîhûş açılır

bî-huzûr:

1. **bî-huzûr:**

Gazel 97

Mısra: 1

Huzursuz, rahatsız, tedirgin.

Cihândan bî-huzûr oldum cefâ-yı dem-be-dem
gördüm
Bu hesfî-gâh-ı vicdan-sûzu iklîm-i 'adem
gördüm

bî-insâf:

1. **bî-insâf:**

Gazel 32

Mısra: 17

*İnsafsız, merhametsiz, acıma duygusu
olmayan kimse.*

Yâr bî-insâf agyâr-ı zaman pür-i 'tisâf
Şîşe-i kalbim rakîk ü sâf-ı sehlü'l-inkisâr

bî-intihâ âlem:

1. **bî-intihâ âlem:**

Gazel 89

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sonsuz evren.

Sür u mâtem sendedir mânâ-yı âdem sendedir
Âlemin fevkinde ey bî-intihâ âlem gönül

bî-karâr:

1. **bî-karâr:**

Gazel 32

Mısra: 4

Kararsız, huzursuz, tedirgin.

Jâle-i 'aşkı ki düştüm gûlsitân-ı hüsnüne
Karşılaştım mihr-î tâbânımla oldum bî-karâr

2. **bî-karâr:**

Gazel 53

Mısra: 15

Kararsız, huzursuz, tedirgin.

Tahammül eyleyemez bî-karâr olur İhsân
Gözünde etmese bir an karâr gözleriniz

bıktık:

1. **bıktık:-tı, -k**

Gazel 114

Mısra: 3

Bıkmak, usanmak.

Bıktık cihânın âmed-şüdünden
Peyveste gelsin gitsin piyâle

bıktın:

1. **bıktın:-tı, -n**

Gazel 156

Mısra: 8

Bıkmak, sıkılmak, bezmek.

Kârilerinin ağzına her herzeyi tıktın
Yazmaktan usandın sanırım sen bile bıktın

bil-:

1. **bilir:-ir**

Diğer 10

Mısra: 2

Bilmek, tanımak.

Hâfız olmuştur hecâ 'ilmin elifden yâya dek
Hep bilir Allâhü a'lem bâ vü pâ vü tâ vü sâ

bilâ-tefekkür ü te'allüm bozuntusun bulup mücâb olurlar:

1. **bilâ-tefekkür ü te'allüm bozuntusun bulup mücâb olurlar:-(u)r, -lar**

Diğer 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Düşünmeden ve öğrenmeden kalp sanatındaki
karşılığını bulup isteği yerine getirilmiş olurlar.*

Zâten kendilerine herhangi kelime 'arz olursa
ekser nutuklarında vâki' olduğu misillü bilâ-
tefekkür ü te'allüm bozuntusun bulup mücâb
olurlar

bildim:

1. **bildim:** -di, -m**Kıt'a 8**

Mısra: 1

Bilmek, farkına varmak, idrak etmek.

Şimdi bildim yok imiş bir sana benzer nâşâd
Olabilseydim elinden senin âzâd gönül

2. **bildim:** -di, -m**Kıt'a 9**

Mısra: 1

Bilmek, farkına varmak, idrak etmek.

Ne hoş bir zevk imiş bildim hümâr-ı zevk-i
İstiğrâk
Bu müdhiş vâkı'âtım dîde-i bîdârdandır hep

bile:1. **bile:****Gazel 52**

Mısra: 1

"Dahi, -da,-de" bağlacı.

Çalacakmış seni benden bile hırsız geceler
Çıkma bensiz güzelim gezmeye yalnız geceler

2. **bile:****Gazel 156**

Mısra: 8

"Dahi, -da,-de" bağlacı.

Kârtlerinin ağzına her herzeyi tıktın
Yazmaktan usandın sanırım sen bile bıktın

3. **bile:****Rûbai 29**

Mısra: 1

"Dahi, -da,-de" bağlacı.

Bulmam o mezâkı feyz-i sâğarda bile
Sâğarda değil de zevk-i kevserde bile

bilemem:1. **bilemem:** -e, -me, -m**Rûbai 11**

Mısra: 1

Bilmek, idrak etmek, tahmin etmek.

Hâlâ bilemem onda ne hâlet geçti
Bir devr idi devre-i sa'âdet geçti

bilen:1. **bilen:** -en**Kaside 2**

Mısra: 104

Bilgi sahibi olmak, anlamak, farkında olmak.

Muntazırlar muhtazırdır muhtazırlar muntazır
Bekleriz ammâ bilen yoktur ne hâlet bekleriz

bilevdim:1. **bileydim:** -e, -y, -di, -m**Gazel 46**

Mısra: 9

Bilincinde olmak, anlamak.

Bileydim âh o güzel mâil-i visâl midir
Bu sırâ dâir o gözlerde bir işâret var

bilfiil:1. **bilfiil:****Kaside 2**

Mısra: 47

Gerçekten, eylemlî olarak.

Bilfiil gayret nedir gâyet nedir fark etmeyiz
Eyleriz ancak du'â der-ân icâbet bekleriz

bi'l-iltizâm:1. **bi'l-iltizâm:****Kıt'a 62**

Mısra: 2

Bile bile, bilerek, isteyerek, kasıtlı.

Sa'y ederler câ-be-câ tebdîl-i taksîmât için
Mülhakâtın halkı hep merkezdedir bi'l-iltizâm

bilinmez:1. **bilinmez:** -(i)n, -mez**Kıt'a 15**

Mısra: 2

Bilgi sahibi olmak, tahmin etmek.

Gözümden eşk-i ğam rîzân olur kalbim olur
süzân
Bilinmez sûretâ Hâk âb içinden nâr göstermez

2. **bilinmez:-mez**

Kıt'a 66

Mısra: **10**

Bilgi sahibi olmak, tahmin etmek.

Okur ezberinden mütûn-ı hukûk
Bilinmez fakat âhîri evveli

3. **bilinmez:-in, -mez**

Tahmis 7

Mısra: **14**

Bilgi sahibi olmak, tahmin etmek.

Kimin derdiyle ammâ fark olunmaz böyle
giryânız
Bilinmez hangi zûlfün iftirâkıyla perîşânız

bilinmiyor:

1. **bilinmiyor:-i, -n, -mi, -yor**

Gazel 90

Mısra: **5**

Bilmek, bilgi sahibi olmak.

Devâ mı yâ cefâ mıdır bilinmiyor belâ mıdır
Belâ da olsa cām-ı mey çekilmeyen belâ değil

bilir:

1. **bilir:-ir****Gazel 48**

Mısra: 10

Bilmek, anlamak, idrak etmek, farkında olmak.

Vefâ ümmîdi verir yâr-ı şîve-kâr İhsân
Bilir mi sevgimi bilmem visâle yâr mıdır

2. **bilir:-ir****Gazel 85**

Mısra: 4

Bilmek, anlamak, idrak etmek, farkında olmak.

Vatan-cüdâ bir garibinim ben vefâ ümîd
eyledim de geldim
Vefâ yolundan nigâh edersen Hüdâ bilir çok
günâh edersin

3. **bilir:-(i)r****Kaside 3**

Mısra: 37

Bilmek, anlamak, idrak etmek, farkında olmak.

İhsân bilir ancak dil-i pür-süzümü İhsân
Ma'lûm olamaz ğayrîye esrâr-ı zamîrim

4. **bilir:-(i)r****Kıt'a 11**

Mısra: 3

Bilmek, anlamak, idrak etmek, farkında olmak.

Nedir âb-ı hayvânı insân bilir
O menba'da bulsun mu hayvân hayât

bilir mi:1. **bilir mi:****Kıt'a 18**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bilgi sahibi mi, anlar mı?.

Bilir mi havf ü recâ bir gönl ki kasdı onun
Ne bîm-i nâr-ı cehennem ne zevk-i cennettir

bilirim:1. **bilirim:-(i)r, -im****Kıt'a 6**

Mısra: 3

Bilmek, tanımak, inanmak.

Bilirim sıdk ile Allâhı bir ancak İhsân
Mâsivâdan dağî matlûb nedir ben bilmem

biliriz:1. **biliriz:-(i)r, -iz****Diğer 1**

Mısra: 17

Bilgi sahibi olmak, bilincinde olmak.

Biz gürüş biliriz futbol biliriz
Hem erkân biliriz hem yol biliriz

2. **biliriz:-(i)r, -iz**

Diğer 1

Mısra: 17

Bilgi sahibi olmak, bilincinde olmak.

Biz gürüş biliriz futbol biliriz
Hem erkân biliriz hem yol biliriz

3. **biliriz:-(i)r, -iz**

Diğer 1

Mısra: 19

Bilgi sahibi olmak, bilincinde olmak.

Kol bacak oynatır sağ sol biliriz
Döneriz meydana harmancasına

4. **biliriz:-(i)r, -iz**

Kıt'a 46

Mısra: 3

Bilgi sahibi olmak, bilincinde olmak.

Seni ra'nâ biliriz ötme horozlanma bize
Hancımın yolcu yüzünden geçinir her tavuğu

bilirken:

1. **bilirken:-ir, -ken**

Gazel 3

Mısra: 5

Farkında olmak, haberdar olmak.

Ahbâb ona derler mi ki ahvâli bilirken
Eyler yine hâcâtını merhûn-ı temennâ

billah:

1. **billâh:**

Gazel 83

Mısra: 8

"Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin ifadesi.

Tavrın sözün hırâm ü kadın gözlerin güzel
Billâh a şîvekâr güzel her yerin senin

2. **billâh:**

Kıt'a 12

Mısra: 4

"Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin ifadesi.

Çektim ayağı bâdeden öptüm dudağını
Billâh bu kevserin dahi içmem mey üstüne

3. **billâh:**

Tahmis 5

Mısra: 19

"Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin ifadesi.

Döğölmeğe söğölmeğe kovulmaya billâh
Hep râzıyım ammâ ki efendim senin olsam

billâhi:

1. **billâhi:**

Gazel 79

Mısra: 9

"Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin ifadesi.

Billâhi tapardık yine ol kâfire İhsân
Hattâ bu sanem-hânedeyi peygamber olaydık

2. **billâhi:**

Gazel 100

Mısra: 9

"Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin ifadesi.

Billâhi nasıl şîve bu ey gamzesi kâfir
Peygamber-i vakt olsam o i'câze dayanmam

3. **billâhi:**

Rûbai 10

Mısra: 1

"Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin ifadesi.

Billâhi ne senden ne de benden söyler
Peyveste cihân şimdi vatandan söyler

bilmedik:

1. **bilmedik:** -me, -di, -k

Kaside 2

Mısra: 26

Bilmek, idrak etmek, kavramak.

Zevk-i dünyādan da biz me'yūs olan gāfilleriz
Bilmedik ārām ü kadr-i 'ömrü rıhlet bekleriz

bilmem:

1. **bilmem:** -me, -m

Gazel 2

Mısra: 3

Sorgulayan bir tavırla bilmemek, anlamamak.

Bilmem zalām-ı şāmı nasīb-i ezel midir
Ağlar sevād-ı bahtıma bir zühreden ziyā

2. **bilmem:** -m

Gazel 8

Mısra: 10

*Sorgulayan bir tavırla bilmemek,
anlamamak.*

Yalvarır āh ederek durmayıp ağlar İhsān
Dil-i bîçāreye bilmem ki ne hāl oldu bu şeb

3. **bilmem:** -me, -m

Gazel 14

Mısra: 7

Sorgulayan bir tavırla bilmemek, anlamamak.

Doğar mı ālem-i dīgerde nerde bilmem ki
Açılmamış bana bir yüzden āfītāb-ı hayāt

4. **bilmem:-me, -m****Gazel 15**

Mısra: 2

Sorgulayan bir tavırla bilmemek, anlamamak.

Bir büse olur visāle bāis
Bilmem ne bu infi'āle bāis

5. **bilmem:-me, -m****Gazel 15**

Mısra: 2

Sorgulayan bir tavırla bilmemek, anlamamak.

Bir büse olur visāle bāis
Bilmem ne bu infi'āle bāis

6. **bilmem:-m****Gazel 29**

Mısra: 8

Sorgulayan bir tavırla bilmemek, anlamamak.

Dilde var bir zevk-i bī-pāyān güzeller bī-amān
Kayd-ı sevdādan bu cān bilmem nasıl āzād
olur

7. **bilmem:-me, -m****Gazel 48**

Mısra: 10

Sorgulayan bir tavırla bilmemek, anlamamak.

Vefā ümmīdi verir yār-ı şīve-kār lḥsān
Bilir mi sevgimi bilmem visāle yār mıdır

8. **bilmem:-me, -m****Gazel 53**

Mısra: 11

Sorgulayan bir tavırla bilmemek, anlamamak.

Hudā-yı aşk u mahabbet midir nedir bilmem
İlāhiyāne yanar lem'a-bār gözleriniz

9. **bilmem:-me, -m****Gazel 63**

Mısra: 2

Sorgulayan bir tavırla bilmemek, anlamamak.

Ne mihnet-zār imiş yollar kalan düşmüş düşen
kalmış
Selāmet nerde bilmem çeşm-i cānım
görmeden kalmış

10.. **bilmem:-me, -m****Gazel 108**

Mısra: 14

Sorgulayan bir tavırla bilmemek, anlamamak.

Gül-büse mi zıll-ı hatt-ı leb mi
Bilmem o nasıl nişāne çapkın

bilmem ki:1. **bilmem ki:****Rûbai 18**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir olay veya durum karşısında emin olamama, kuşku duyma ifadesi.

İzhârî da ızmârî da 'aşkın müşkil
Bilmem ki ne hâlt etmeli şaşım kaldım

2. bilmem ki:

Kaside 2

Mısra: **86**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Bir olay veya durumu kesin olarak bilememe, kuşku duyma ifadesi.

Cilve-i 'ibretle mālîdir kitâb-ı kâinat
Hangi bâbından onun bilmem ki 'ibret bekleriz

3. bilmem ki:

Kaside 6

Mısra: **37**

Kelime Tipi: -

Bir olay, bir durum karşısında emin olamama, kesinliğini bilmeme veya kuşku duyma ifadesi.

Bilmem ki neden bu yerde açmaz
Bir baklava oklavâ-yı hamsi

bilmeven:

1. bilmeyen:-me, -y, -en

Gazel 146

Mısra: **6**

Bilmek, tanımak.

Hâmem uruyor can damarından söze neşter
Eş'âr-ı tirâşîdemi yok bilmeyen ezber!

bilmez:

1. bilmez:-mez

Gazel 9

Mısra: **1**

Bilmeme, tanımama.

Bilmez tekellûf bir sâde meşreb
Rindân-ı sahbâ âzâde-meşreb

2. bilmez:-mez

Gazel 22

Mısra: **5**

Bilmeme, tanımama.

Şühedâ-yı vatan kefen bilmez
Dem-i horsende pâre pâre gider

bilmez misiz:

1. bilmez misiz:-siz

Kıt'a 67

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Bilmez misiniz, tanımaz mısınız ?.

Aytdılar bilmez misiz ey şâ'ir-i mu'ciz-edâ
Çıktı dîvân-ı Nedîm-âsâ mutarrâ armağan

bilmezmiş:

1. bilmezmiş:-mez, -miş

Gazel 109

Mısra: **7**

Bilmek, anlamak, fark etmek.

Dilbeste-i süzânını bilmezmiş efendim
Yandım o zarîfâne tegâfüllere karşı

bilsen:

1. bilsen:-se, -n

Gazel 37

Mısra: **2**

Bilmek, anlamak, idrak etmek.

Pîş-i nezâreden ki o nûr-ı nazar geçer
Bilsen neler geçer bu gönülden neler geçer

2. bilsen:-se, -n

Gazel 46

Mısra: **4**

Bilmek, anlamak, idrak etmek.

Tahassürünle gönül yandı kaldı bir nâle
Fakat o nâlede bilsen ne tatlı mihnet var

3. bilsen:-se, -n

Gazel 125

Mısra: **4**

Bilmek, anlamak, idrak etmek.

Hem derdi yatur yârin hem ta'nesi agyârın
Bilsen ne elemeler var bîçâre gönüllerde

4. **bilsen:** -se, -n**Gazel 145**

Mısra: 4

Bilmek, anlamak, idrak etmek.

Sevmek mi sevilme mi güzel derken o şen kız
Bilsen ne severmiş seni şakrak delikanlı

5. **bilsen:** -se, -n**Rûbai 18**

Mısra: 2

Bilmek, anlamak, idrak etmek.

Düştüm ham-ı gîsûya dolaştım kaldım
Bilsen ne düğümlerde bulaştım kaldım

bilseydik:1. **bilseydik:** -se, -y, -di, -k**Gazel 58**

Mısra: 3

Anlamak, idrâk etmek.

Bilseydik âh çok mu büyükmüş günahımız
Her dem cemâl-i yâre nigâh etmiyor muyuz

bîmârı:1. **bîmârı:** -ı**Gazel 57**

Mısra: 6

Hasta. II Âşık.

Müjdelerden dileriz hem dil-i bîmâre devâ
Hem o bîmârı sitem firine âmâc ederiz

bîmâr-ı ‘aşkın:1. **bîmâr-ı ‘aşkın:** -ın**Tahmis 2**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Aşk hastası.

Brakmış aks-i hüsnün cā-be-cā nûr
Ne muhrık zevki var bîmâr-ı ‘aşkın

bîmâr-ı der-i şifâ-yı hamsi:1. **bîmâr-ı der-i şifâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Şifâhî hamsinin hastası.

Bir veçhile bulmamış ifâkat
Bîmâr-ı der-i şifâ-yı hamsi

bîmâr-ı elem:1. **bîmâr-ı elem:****Gazel 113**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Elem, keder hastası.*

Sararıp düşse de bîmâr-ı elem hâke ne çâre
Erişir berk-i hazân dem gelir âsâr-ı bahâra

bîmârının:1. **bîmârının:** -ı, -nın**Gazel 5**

Mısra: 2

Hasta, rahatsız.

Şemûm-i vuslatın bir sineden takfîridir sevdâ
Gönül bîmârının peymâne-i iksîridir sevdâ

bîmârlık:1. **bîmârlık:** -lık**Tesdis 1**

Mısra: 11

Hastalık.

Nergis-i fettânı gör bîmârlık izhâr eder
Gâlibâ kasdı yine kan eylemek kan üstüne

bî-mehâbâ:1. **bî-mehâbâ:****Gazel 131**

Mısra: 11

Korkusuz.

Bî-mehâbâ attı kendin düştü bir dergâha nâlân
Âşkın kalmışdı dil nâmıyla bir mihmân elinde

bî-mekân:1. **bî-mekân:****Gazel 96**

Mısra: 6

Mekansız, mekân olmayan, yersiz, yurtsuz.

Neden dağıldı mı evlād-ı hānümān-ı vatan
Ki hānedanını bîçāre bî-mekān buldum

bīm-i nār-ı cehennem:

1. bīm-i nār-ı cehennem:

Kıt'a 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cehennem ateşinin korkusu.

Bilir mi havf ü recā bir gönül ki kasdı onun
Ne bīm-i nār-ı cehennem ne zevk-i cennettir

bin:

1. bin:

Diğer 1

Mısra: 43

*Bin, pek çok, sayıca çok anlamlarını içeren
sayı sıfatı.*

Biz düş-ı vuslatın nice bin mahbûb
Keklikler atmışız hāmāncasına

2. bin:

Gazel 2

Mısra: 6

*Bin, pek çok, sayıca çok anlamlarını içeren
sayı sıfatı.*

Göz yaşlarımla akmada rûh-ı revān gibi
Her dem'a bin niyâz ile bin rāz-ı mâcerā

3. bin:

Gazel 2

Mısra: 6

*Bin, pek çok, sayıca çok anlamlarını içeren
sayı sıfatı.*

Göz yaşlarımla akmada rûh-ı revān gibi
Her dem'a bin niyâz ile bin rāz-ı mâcerā

bin bahār-ı şevk olur:

1. bin bahār-ı şevk olur:-(u)r

Tesdis 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Binlerce mutluluk baharının gelmesi.

Bin bahār-ı şevk olur bir şivesinden cilve-ger
Fitneler şurişler âfetler pey-ender-pey gider

bin bir:

1. bin bir:

Gazel 42

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çok fazla, binlerce.

Benden dirîg eder güzelim bir kelâmını
Tür üzre bak Kelîmine bin bir kelâm olur

2. bin bir:

Tesdis 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce, çok fazla, sayısız.

Çaldı cân nakdın dolandırdı dolandırdı beni
Bin bir efsûn eyleyip bâzen inandırdı beni

3. bin bir:

Kaside 7

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce, pek çok, fazla.

Zâğ u zağanın rağmına bin bir çiçek açtı
Bülbüllere cây oldu gülîstân-ı ma'ârif

4. bin bir:

Kaside 7

Mısra: 51

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce, pek çok, fazla.

Bin bir koku neşr etti gülâbdân-ı kemâlât
Ta 'tîr-i meşâm etti buhurdân-ı ma'ârif

5. bin bir:

Gazel 97

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Binlerce, pek çok.

Ne mâtem-gâha düştüm görmedim bir sür-ı şevk-
âmîz
Safâ gördümse bir gün âh bin bir gün elem gördüm

bin bir kelāmullāhı:**1. bin bir kelāmullāhı:-ı****Kaside 2**

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Çok sayıda Allah kelâmı, Kur'an-ı Kerim.

Etmeden Allah için beyne'l-eḥibbā bir kelām
İsteriz bin bir kelāmullāhı sohbet bekleriz

bin cilve-i cemāl:**1. bin cilve-i cemāl:****Muhammes 2**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Binlerce, pek çok cilveli güzel.

Etmem sunulsa āb-ı bekā arz-ı ibtihāl
Bulmam sükūnet olsa da bin cilve-i cemāl

bin def'a:**1. bin def'a:****Kaside 4**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Binlerce kez, çok defa.*

Bin def'a şeker çiğnemeden tevbe ederdi
Tatsaydı eğer lezzet-i güftārım Kandī

bin kerre:**1. bin kerre:****Gazel 118**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bin kez, çok defa.

A'dāya esāretten bin kerre müraccahtır
Dil varsa şu heycā-yı sevdāda şehīd olsa

bin mecnūn-nümā āşık:**1. bin mecnūn-nümā āşık:****Tesdis 1**

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Binlerce Mecnun'a benzer āşık.

Her şikenc-i zülfe bin Mecnūn-nümā āşık
takar
Baksa bir dem hānümānlar söndürür canlar
yakar

bin şanlı livā:**1. bin şanlı livā:****Kaside 6**

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Pek şanlı, yüce sancak.

Sāhilde alay alay dirahşān
Bin şanlı livā livā-yı hamsi

bin sekdine:**1. bin şekline:-i, -(n)e****Rübai 8**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çok sayıda, fazla biçim.

Bin şekline ḥüsn ü 'aşkın oldum şāhid
Āyineye āyine tekābül etti

bin süret-i rüsen:**1. bin süret-i rüsen:****Tahmis 3**

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Binlerce, pek çok parlak ve aydınlık biçimler.

Ḥayāl-i tābnākin cevher-i ilhāmadır ma'den
Senin āyine-i tab'ında var bin süret-i rüşen

bin türlü:**1. bin türlü:****Gazel 166**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Çeşit çeşit, pek çok, çok farklı.

Erbāb-ı 'aşka olmuş ḥāk-i ḥarīmi her an
Kuhl-i cilā-yı vicedan bin türlü tütüyādan

2. bin türlü:**Kaside 6**

Mısra: 58

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çeşit çeşit, pek çok.

Açmış yine gülsitân-ı deryâ

Bin türlü şükûfe-hâ-yı hamsi

3. bin türlü:

Kaside 6

Mısra: **135**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çeşit çeşit, türlü türlü, pek çok.

Bin türlü yapar olursa evde

Hâtun-ı kodesbanâ-yı hamsi

bin vasla bedeldir:

1. bin vasla bedeldir:-dir

Şarkı 5

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Binlerce kavuşmayla eşittir.

Bin vasla bedeldir seni görmek yatağında

Çapkın ne güzel gamzeler açmış yanağında

bî-nasīb-i rûzgār:

1. bî-nasīb-i rûzgār:

Kaside 2

Mısra: **37**

Kelime Tipi: -

Nasipsiz, kısmetsiz devir.

Mezra‘-ı endîşe kalmış bî-nasīb-i rûzgār

Mülki i‘mār etmeden feyz-i tabiât bekleriz

binâ-yı gâye-i maksûd:

1. binâ-yı gâye-i maksûd:

Kaside 1

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

İstenilen, hedeflenen yapı.

Murâd-ı hilkat-i mevcûd esâs-ı kasr-ı vücûd

Binâ-yı gâye-i maksûd şâhid-i Mevlâ

bî-nevâ:

1. bî-nevâ:

Tahmîs 8

Mısra: **1**

Çaresiz, nasipsiz, zavallı.

Yetim olmuş bükülmüş boynu ümmet bî-nevâ

ağlar

Ser-â-ser memleket millet olur mâtem-serâ

ağlar

bînevâ:

1. bînevâ:

Kaside 2

Mısra: **105**

Sessiz, nasipsiz.

Cân ü dil giryende millet bînevâ mâtem-nümâ

Dîdeler pür-sûtre pür-hâb-ı cehâlet bekleriz

bî-nevâyız:

1. bî-nevâyız:-(y)ız

Tahmîs 7

Mısra: **11**

Çaresiz, nasipsiz, zavallı.

Ğarîbiz bî-nevâyız şâ‘ir-i bergeşte-sâmânız

Demâdem ağlarınız me‘nûs-i ğam me‘luf-i

hicrânız

bî-nişân:

1. bî-nişân:

Gazel 63

Mısra: **3**

Belirsiz, görünmeyen, belli olmayan.

Yıkılmış nûş u ayşın kasrı yârân bî-nişân

olmuş

Bu âlemlerden ancak köhne bir beytü‘l-hazen

kalmış

2. bî-nişân:

Gazel 96

Mısra: **8**

Belirsiz, görünmeyen, belli olmayan.

Felâketinde ki yârana hizmet etmiş idim

Felâketimde o yârânı bî-nişân buldum

binler vasasın:

1. binler yaşasın:-sin

Kaside 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Uzun yıllar yaşasın, sağ olsun.

Başkumandan Paşa binler yaşasın varolsun
Münci-i mülk ü vatan gâzi-i devrândır bu

2. binler yaşasın:-sin

Kaside 7

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Uzun yıllar boyu yaşamak, sağ olmak.

‘İlm ordusunun ettiği hep böyle du’adır
Binler yaşasın böyle kumandân-ı ma’ârif

binlerce:

1. binlerce:-ler, -ce

Kaside 6

Mısra: 41

Çok sayıda, fazla, pek çok.

Binlerce papel piyango nerde
Çıkmaz bana tombalâ-yı hamsi

2. binlerce:-ler, -ce

Kaside 6

Mısra: 245

Çok sayıda, fazla, pek çok.

Binlerce de beyti bulsa bitmez
Teshbîh-i dūr-i senâ-yı hamsi

3. binlerce:-ler, -ce

Kaside 7

Mısra: 38

Çok sayıda, fazla, pek çok.

Her yerde bu yıl şanlı spor bayramı yaptı
Bir emr ile binlerce debistân-ı ma’ârif

bint-i ineb:

1. bint-i ineb:

Gazel 113

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Üzümlün kızı; şarap.*

Yed-i hürmetle alır tâc-ı ser-i aşk eder İhsân
Ayağın bint-i ineb verse şu üftâde-i zâra

bî-pâyân:

1. bî-pâyân:

Gazel 118

Mısra: 6

Tükenmez, sonsuz.

Ben va’dini imrûzun ferdâya komam bir an
Ferdâ diye bî-pâyân va’d olsa va’id olsa

bî-pervâ:

1. bî-pervâ:

Gazel 34

Mısra: 6

Pervasızca, çekinmeden, korkusuz bir şekilde.

Sîne üryân dîdeler mahmûr kâküller çözüük
Mest ü bî-pervâ düşer sînemde cânân serpilir

1. bir:

Gazel 164

Mısra: 24

Bir tek, sadece.

Çalışıp harfini ezberledi tullâb-ı zamân
Bir benim şimdi kalan alfâbe-püyân-ı sülhân

2. bir:

Rûbai 4

Mısra: 4

Bir tek, sadece.

Pür-hande terâneler hâmuş oldu bütün
Güşumda bir âheng-i maḥabbet kaldı

3. bir:

Diğer 1

Mısra: 83

Bir kez, tek bir defa.

Biz de bu kubbede bir nâm edelim
Parmak ısırsınlar hayrâncasına

4. bir:

Gazel 85

Mısra: 5

Bir kez, tek bir defa.

Hezār isen bir terennüm et bak bahar gelmiş
nedir bu hālın
Ümīdi yanmış vatan mısın ey gönül ne süzişli
âh edersin

5. bir:

Gazel 122

Mısra: 2

Bir kez, tek bir defa.

Sürdüm dü-çeşm-i zârı düşüp hâk-pâyine
Bir göz ucuyla bakmadı ben cephe-sâyine

6. bir:

Gazel 123

Mısra: 4

Bir kez, tek bir defa.

Bir felâket-dîde halkın eşk-i hün-efşânıdır
Bir perîşân yurda bak bir ağlayan ırmaklara

7. bir:

Gazel 123

Mısra: 4

Bir kez, tek bir defa.

Bir felâket-dîde halkın eşk-i hûn-efşânıdır
Bir perîşân yurda bak bir ağlayan ırmaklara

8. **bir:**

Gazel 145

Mısra: 14

Bir kez, tek bir defa.

Bir gün bu kadar canlı mahabbet göremezsın
Sınemde şu âyineye bir bak delikanlı

9. **bir:**

Gazel 165

Mısra: 3

Bir kez, tek bir defa.

Bir görünsen şöyle ey dîdâr-ı 'illiyî'n-fürûz
'Âlem-i imkânı nâr-ı ğayretin ihrâk eder

10. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 22

Bir kez, tek bir defa.

Dünyâları bir göz yumup açtıkça yakardım
Bir göz süzüp etseydi işâret o müşîrim

11. **bir:**

Tahmis 4

Mısra: 29

Bir kez, tek bir defa.

Bir nezâketle açıp fes küşesinden perçemin
Şöyle göstermiş ki kim gördüyse hayrân oldu
hep

12. **bir:**

Tahmis 6

Mısra: 20

Bir kez, tek bir defa.

Zevk-i hayrâni-i dîdârına bin zevk fedâ
Bir görûn kevkebe-i hûsnüne hayrân olayım

13. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 125

*"Hele bir, önce bir" anlamlarına gelen fiili
pekiştiren ifade.*

Bir say hele kaç yumurtadanmış
Bak ortada kaygânâ-yı hamsi

14. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 113

"Öyle bir, o kadar" anlamında belgisiz sıfat.

Bir bûy-ı lafîfi var ki olmuş
Misk-âver-i mâsivâ-yı hamsi

15. **bir:**

Kaside 6

Mısra: **143**

"Öyle bir, o kadar" anlamında belgisiz sıfat.

Bir şanlı veğā veğā-yı cūşān
Bir canlı ġazā ġazā-yı ħamsi

16. **bir:**

Kaside 6

Mısra: **144**

"Öyle bir, o kadar" anlamında belgisiz sıfat.

Bir şanlı veğā veğā-yı cūşān
Bir canlı ġazā ġazā-yı ħamsi

17. **bir:**

Kaside 6

Mısra: **167**

"Öyle bir, o kadar" anlamında belgisiz sıfat.

Bir bestesi var ki rūḥ-perver
Yālellī yālellelā-yı ħamsi

18. **bir:**

Rūbai 23

Mısra: **1**

"Öyle bir, o kadar" anlamında belgisiz sıfat.

Bir māhī ki vermekte idim cān lebine
Düşmüştü siyeh zülfü semen ġabğabına

19. **bir:****Rûbai 29**Mısra: **3***"Öyle bir, o kadar" anlamında belgisiz sıfat.*

Bir mest-i sabûhiyim ki ben gözlerinin
Bîdâr olamam sabâh-ı mahşerde bile

20. **bir:****Diğer 1**Mısra: **61***"Aynı, ortak" anlamında belgisiz sıfat.*

Bir suda yüzelim mânend-i taka
Bahr-i mahabbetde satalım caka

21. **bir:****Gazel 56**Mısra: **13***"Aynı, ortak" anlamında belgisiz sıfat.*

Şü'ûn-ı havf u recâ nezdimizde bir îhsân
Ne tûl-ı matlabımız var ne icinâbdayız

22. **bir:****Diğer 1**Mısra: **9***Sayı sıfatı.*

Bir gece bize gel sohbet edelim
İstersen biraz da işret edelim

23. **bir:****Diğer 1**Mısra: **121***Sayı sıfatı.*

Gördük bir alayı hep kabadayı
Tertip eylemişler baskın alayı

24. **bir:****Diğer 1**Mısra: **141***Sayı sıfatı.*

Bir perî çehreyi alalım dedik
Felekten bir gece çalalım dedik

25. **bir:****Gazel 1**Mısra: **9***Sayı sıfatı.*

Vücûdu bir kelebektî elimden uçtu benim
Yerinde kaldı heman zer-nişân gubârı bana

26. **bir:****Gazel 1**Mısra: **13***Sayı sıfatı.*

Cerîhadâr-ı cinân bir muhâcirin îhsân
Dokundu âh-ı yetîmâne inkisârı bana

27. **bir:**

Gazel 2

Mısra: **4**

Sayı sıfatı.

Bilmem zalâm-ı şâmı nasîb-i ezel midir
Ağlar sevâd-ı bahtıma bir zühreden ziyâ

28. **bir:**

Gazel 2

Mısra: **11**

Sayı sıfatı.

Bir katre neş'e, zerre ziyâ şemme tesliyet
Yok bir nazar bu sahnede üftâde âşinâ

29. **bir:**

Gazel 2

Mısra: **12**

Sayı sıfatı.

Bir katre neş'e, zerre ziyâ şemme tesliyet
Yok bir nazar bu sahnede üftâde âşinâ

30. **bir:**

Gazel 2

Mısra: **4**

Sayı sıfatı.

Bilmem zalâm-ı şâmı nasîb-i ezel midir
Ağlar sevâd-ı bahtıma bir zühreden ziyâ

31. **bir:**

Gazel 2

Mısra: **10**

Sayı sıfatı.

Düşmüş değil bu ömr-i hezâr irtisâmda
Mir'ât-ı ser-nüvişte bir şekl-i gamzedâ

bir âfet:

1. **bir âfet:**

Rûbai 8

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Bir felaket, bela, musibet.

Bir âfeti aldı bak bir âfet gitti
Kudret yanarak bende taḥammül bitti

bir âfeti:

1. **bir âfeti:-i**

Rûbai 8

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

*İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak
kadar güzel kadın, sevgili.*

Bir âfeti aldı bak bir âfet gitti
Kudret yanarak bende taḥammül bitti

bir âfet-i cân:

1. **bir âfet-i cân:**

Rûbai 20

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Eziyet veren güzel (sevgili).

Bir âfet-i cân kırdı gönül câmunı âh
Âh eyleyemem şimdi enînim çıkmaz

bir ağzdan:

1. **bir ağzdan:-dan**

Diğer 1

Mısra: **123**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hep birlikte, beraberce, hep birden.

Edip bir ağzdan na'ra-serâyı
Hânemiz sarmışlar düşmâncasına

bir âh çek:

1. **bir âh çek:**

Rûbai 6

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Yürek yanıklığı ile iç çekip uzun uzun ah
demek.*

Dönsün bu semâ'hânenen cân ü cânân
Nây-ı dili bir âh çek îhsân inlet

bir āhūya:**1. bir āhūya:-(y)a****Rūbai 28**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir güzel gözlü sevgili, dilber.

İhsān yine düştü fitne-i gīsūya
Sayd oldu bu dām içinde bir āhūya

bir alay:**1. bir alay:****Kaside 2**

Mısra: 68

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Birçok, sayıca çok fazla insan.*

Zümre-i eslāfı hem ahyāı tebcıl etmeyiz
Bir alay eşrārdan fikr-i hamiyyet bekleriz

2. bir alay:**Kaside 2**

Mısra: 115

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Birçok, pek çok insan.*

Bir alay deryā-diliz ammā mekīniz misl-i kūh
Gāvi hāmīl hūt imiş andan seyahāt bekleriz

3. bir alay:**Kaside 3**

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Birçok, sayıca çok fazla insan.*

Etrāfımı almış bir alay gürisne çeşmān
Ben seyredirim māide-i hūsnünü sīrim

bir an:**1. bir an:****Tahmis 10**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Çok kısa bir süre.*

Yād eylemezse bir an dil-ḥastasın tabībim
Ḥasretle böyle nālān ölmekse son nasibim

2. bir an:**Şarkı 7**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bir an bile, hiçbir zaman.*

Bir an unutulmaz bu güzel leyle-i vuslat
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

3. bir an:**Gazel 167**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Çok kısa bir süre, bir an bile.*

Yanardım misl-i İhsān āteş-i cānsüz-ı
ğayretten

Maazallāh eger bir an olaydım dūr 'aşkından

4. bir an:**Kıt'a 59**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bir an bile, hiçbir zaman.*

Bozmadık bir an bu bendergāhda istīfı biz
Yoksa bir hūsrān için bin āh ü vāh eksik değil

5. bir an:**Kaside 2**

Mısra: 90

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Çok kısa bir süre, hemen.*

Seyr-i girūdār-ı dünyādan peşimān olmuşuz
Girmeden gavgāya bir an emr-i ric'at bekleriz

6. bir an:**Kaside 7**

Mısra: 57

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Çok kısa bir süre, bir an bile, tek bir kez.*

İntāk ederim böyle zamān gördü mü bir an
Koysun elini göğsüne vicdān-ı ma‘ārif

bir an için:

1. bir an için:

Kıt'a 57

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Bir an bile, çok kısa bir süre bile, hiçbir zaman.

Geçti on sâlin şitâ vü sayfî dilden çıkmadı
'Aşk-ı didârin senin bir an için leyl ü nehâr

bir âteşten oktur:

1. bir âteşten oktur:-tur

Rûbai 14

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Ateşli, yakıcı olan bir ok.

Dildâdelerin cevrine çoktur derler
Hicrânına bir âteşten oktur derler

bir avuç pejmürde hâk olsam:

1. bir avuç pejmürde hâk olsam:-sa, -m

Şarkı 10

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir avuç toprak olmak, ölmek.

Bir avuç pejmürde hâk olsam ğubâr olsam da
ben
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir sen
bendesin

bir bakış baktı:

1. bir bakış baktı:-tı

Şarkı 4

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Öyle bir baktı ki.

Bir bakış baktı aman ondaki îmâ ne idi
Mest olan gözlere la'l-i lebi peymâne idi

bir başka:

1. bir başka:

Kaside 2

Mısra: **50**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Farklı, ayrı, başka.

Püşt ü pâ urmaktayız Sahrâ-yı Nürda ğayretiz
Menn ü selvâ istemez bir başka ni'met
bekleriz

2. bir başka:

Kaside 3

Mısra: **11**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Başka bir, farklı, ayrı.

Bir başka sözüm lâf-ı siyâsetle işim yok
Amma 'acemistân-ı zerâfette sefirim

3. bir başka:

Kaside 5

Mısra: **15**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Başka bir, farklı.

İşte pür-debdebe bir başka temâşâ geçiyor
Göz kamaşmaz mı bu seyrâna ne seyrândır bu

4. bir başka:

Kaside 5

Mısra: **21**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Başka bir, farklı, ayrı.

Sanma bir başka oyundur şu voleybolla tenis
Şekl-i 'asrîde birer güy ile çevgândır bu

5. bir başka:

Kaside 6

Mısra: **201**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Başka bir, ayrı, farklı.

Bir başka ğıdâ ğıdâ-yı yektâ
Bir turfa-safâ safâ-yı ğamsi

bir başka âlem:

1. bir başka âlem:

Tesdis 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Başka bir dünya, farklı bir âlem.

Her tecelliden bulur bir başka âlem tâb ü fer
Hüsn-i mir'âtında kendinden geçen ehl-i nazar

bir böyle:

1. bir böyle:

Kıt'a 25

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Böyle bir, böylesine.

Maslahat keyfen siyâset 'örfen olmuş
müstedâm
Veyller bir böyle meşrûtiyyet-i mevhûmeye

bir cām çekip:

1. bir cām çekip:-ip

Rûbai 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İçki içmek.

Bir cām çekip gezince dil-i âfâkı
Bir hâlete girdi vech-i bâkî sâkî

bir çekirdek iki dirhem:

1. bir çekirdek iki dirhem:

Gazel 164

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

*İki dirhem bir çekirdek; çok güzel ve özenli
giyinmiş, çok şık.*

Bir çekirdek iki dirhem heceden sözleri var
Neydi evzân-ı arüz üzre o batmân-ı sülhân

bir cilde:

1. bir cilde:-de

Kıt'a 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir edâlî tavırda.

Nik ü bed cümle-i ef'âlî ki senden bilirim
Hayrı ben şerrile bir cilde seyyân görürüm

bir cilde bin nâz ü niyâz eyler:

1. bir cilde bin nâz ü niyâz eyler:-r

Kaside 3

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*(Sevgili) bir edâlî tavrı ile çok fazla nazlanır
ve yalvarır.*

Her subh ü mesâ 'âşık u ma' şük olurum ben
Bir cilde bin nâz ü niyâz eyler o mîrim

bir cümlede mezkûr olup:

1. bir cümlede mezkûr olup:-up

Kaside 7

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Aynı cümlede anılmak.

Fi'l-cû' ile bir cümlede mezkûr olup evvel
'İlm etmiş iken anları kurbân-ı ma'ârif

bir de ne görevim:

1. bir de ne görevim:-e, -(y)im

Diğer 1

Mısra: 133

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Şaşkınlık, şaşırma" karşısında kullanılan bir
ifade.*

Bir de ne görevim yârânmış gelen
Hâne-i rahmâna şeytânmış gelen

bir dem:

1. bir dem:

Tahmis 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Tek bir an .

Koymayıp bir dem beni âgyâr o gül-ruhsâr ile
Olmadı tenhâca bir işret çemende yâr ile

2. bir dem:

Tesdis 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bir an, kısa bir süre içinde.*

Her şikenc-i zülfe bin Mecnûn-nümâ aşık takar
Baksa bir dem hânûmânlar söndürür canlar yakar

3. bir dem:

Rûbai 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

'Aşkınla olurken bana emsem içsem
Emsem ne olur la'lini bir dem içsem

4. bir dem:

Kaside 1

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Bir an, zaman.

Ataydı destini şemşire kahr için bir dem
Serâ olurdu mekân-ı sipihr-i turfa-edâ

bir dem gibi rûzgâr:

1. bir dem gibi rûzgâr:

Rûbai 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir nefes, soluk gibi rûzgâr.

Bir dem gibi rûzgâr hîçî münce
Zevk ü ğam-ı rûzgâr hîç-ender-hîç

bir dem olsun:

1. bir dem olsun:

Tahmis 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir an olsa bile, çok kısa bir süre de olsa.

Hayâtım bir dem olsun geçmiyor hem-vâr bir
dürlü

Nasîb olmaz mı yâ Rab iktirân ol mâh-ı
tal'atle

bir demet sünbül:

1. bir demet sünbül:

Tedis 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir demek sünbül çiçeği.

Düştü kâküller yine ruhsâr-ı tâbân üstüne
Bir demet sünbül saçılmış verd-i handân
üstüne

bir devr:

1. bir devr:

Rûbai 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir dönem, yaşanılan bir zaman.

Hâlâ bilemem onda ne hâlet geçti
Bir devr idi devre-i sa'âdet geçti

bir devrine:

1. bir devrine:-i, -(n)e

Rûbai 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Öyle bir dönem ki, çok farklı bir zaman.

Bir devrine erdik ki bu hayret-ğâhın
Dilberler eder niyâz 'aşıklar nâz

bir dürlü:

1. bir dürlü:

Tahmis 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bir başka, bir çeşit.

Safâ bir dürlü ğam bir dürlüdür ğam-hâr bir
dürlü
Dem-i ikbâl olur âfet-nümâ idbâr bir dürlü

bir dürr-i girân-behâ-yı belâgat olan sözlerini:

1. bir dürr-i girân-behâ-yı belâgat olan sözlerini:

Diğer 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Çok değerli, pek kıymetli, etkili
şekilde söylenilen sözler.*

Mevlânâyı mezbûrun her biri bir dürr-i girân-behâ-
yı belâgat olan sözlerini imlâyâ getirmek menem
diğer nîst diyen her ehl-i kaleme müyesser olur

bir eser:

1. bir eser:

Kaside 1

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Tek bir iz, belirti.

Habīb-i ferd-i Hüdāvend ferd iken yine sen
Değildi 'ālem-i kesrette bir eser peydā

bir göz kapayıp açma kadarmış:

1. bir göz kapayıp açma kadarmış: -mış

Tahmis 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim***Çok çabuk, kısa bir zaman.*

Bir göz kapayıp açma kadarmış sonu geldi
Kalmazdım uzaklarda maḥabbet kucağından

bir gül gibi:

1. bir gül gibi:

Şarkı 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir güle benzer şekilde.

Çırpınan kuştur perîşandır gönül kâkûl gibi
Yâr elinden cerḥa-dâr olmuş yatar bir gül gibi

bir gül-handesin:

1. bir gül-handesin: -sin

Şarkı 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Açmış bir gül.

Naḥl-i sevdāsin leb-i sevdāda bir gül-handesin
Ḥasretin gönlümde gönlüm sendedir sen
bendesin

bir gülşen-i hüsn-i edā:

1. bir gülşen-i hüsn-i edā:

Tahmis 3

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Bir güzel söyleyişin gül bahçesi.

Dilin bir gülşen-i hüsn-i edā ḥayrette kaldım
ben
Bu maḥsūd-ı tabāyi' sözleri nereden bulursun
sen

1. bir gün:

Kıt'a 28

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bir zaman, bir ara.*

Çıkınca bāmına erbāb-ı i'tilā bir gün
Velî-i ni'met-i bî-minnetin de tâcî düşer

2. bir gün:

Kaside 4

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Bir vakit, zaman.

Kırk kâse 'āşūrā yedi Taşteknede bir gün
Dergehde semā' etti ederken dedelendi

3. bir gün:

Kaside 5

Mısra: 58

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bir vakit, ileride, mutlaka.*

Meyve-i vuslat için kim demiş olmaz olmaz
Bir gün elbette olur 'ālem-i imkāndır bu

bir günāhu olmayan:

1. bir günāhu olmayan: -ma, -y, -an

Tesdis 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Hiçbir günāhu olmama, bulunmama.

Sāf sāf olmuş hep hücum emriyle kāfir
gamzeler

Bir günāhu olmayan bir tek müselmān üstüne

bir günlük intizāra:

1. bir günlük intizāra: -a

Tahmis 10

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Tek bir günlük bekleyiş.

Değmez bu 'ömr-i hüsran bir günlük intizara
Cânandan ayrı düştüm me'luf-i hasret oldum

bir hafta:

1. bir hafta:

Kaside 6

Mısra: 119

Kelime Tipi: -

Yedi gün, bir süre.

Bir hafta ta'ama yer bırakmaz
Oldukça gıda gıda-yı hamsi

bir hâlete girdi:

1. bir hâlete girdi:-di

Rûbai 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Başka bir hâl almak, bir durumun içine
girmek.*

Bir cām çekip gezince dil-i âfâkı
Bir hâlete girdi vech-i bâkî sâkî

bir harâb-âbâd mülkûn pâsbân-ı genciyiz:

1. bir harâb-âbâd mülkûn pâsbân-ı genciyiz:

Kaside 2

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

*Harabe, yıkık dökük bir memleketin hazine
bekçisi.*

Bir harâb-âbâd mülkûn pâsbân-ı genciyiz
Büm-ı meş'umuz bu mevhuş yerde zulmet
bekleriz

bir havli müddettir:

1. bir hayli müddettir:-tir

Kaside 2

Mısra: 134

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Uzun bir süredir, epeydir.

Câmi'-i milletteyiz ihvâna hayy'âle'l-felâh
Eyleriz bir hayli müddettir ikâmet bekleriz

bir hazân:

1. bir hazân:

Kıt'a 57

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir sonbahar mevsimi.

Şimdi ammâ karşılaştık öyle bir suretle ki
Bir hazân hattınla sen ben küse-i her dem
bahâr

bir hoş:

1. bir hoş:

Tahmis 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mutlu, huzurlu.

Gözüm yollarda kaldım ellerim koynumda
hasretle
Gönül bir hoş tecellizâr iken sevdâ-yı rû'yetle

bir hüsn-i ezel:

1. bir hüsn-i ezel:

Şarkı 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bir ezelî güzel, sevgili.

Bana manzûr idi âyinede bir hüsn-i ezel
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde güzel

bir içim sudur:

1. bir içim sudur:-dur

Gazel 83

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok güzel, çok hoş.

Cân gülşeninde gül gibidir bir içim sudur
Ey cân-ı işve işveden âyinedir tenin

bir içimlik sudur:

1. bir içimlik sudur:-dur

Gazel 127

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok güzel (kadın).

Şevkin āb-ı hayâtıdır gūyā
Bir içimlik sudur yatağında

bir ihtimāl:

1. bir ihtimāl:

Tesdis 1

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Bir şeyin olabilmesi durumu, olabilirlik, olasılık.

Oldu âşıklar bu sevdâdan giriftâr-ı melâl
Hâle bak yokken ümîd-i vasl için bir ihtimāl

bir katre mey olsam:

1. bir katre mey olsam: -sa, -m

Şarkı 5

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Bir damla şarap hâlini almak.

Hicrânımı peymâne-i la'inde bıraksam
Bir katre mey olsam da leb-i la'line aksam

2. bir katre mey olsam: -sa, -m

Şarkı 5

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Bir damla şarap hâlini almak.

Her an mütehasir o güzel gözlere baksam
Bir katre mey olsam da leb-i la'line aksam

3. bir katre mey olsam: -sa, -m

Şarkı 5

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Bir damla şarap hâlini almak.

Son zevkini ömrün bıraktırdım dudağında
Bir katre mey olsam da leb-i la'line aksam

bir katre visâl:

1. bir katre visâl:

Tahmis 11

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Bir damla kavuşma.

Bir katre visâl içsem o kevser yatağından
Bir şemmecik alsam gül-i nermîn yanağından

bir kerre:

1. bir kerre:

Tahmis 4

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Bir kere, bir defa.

Açmış oldum sînesin bir kerre ârām u sükûn
Sîmeden bilmem ne hâlettir girîzân oldu hep

2. bir kerre:

Rûbai 25

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Bir kez, bir defa.

Dünyânı sen âşiyâne-i firdevs et
İnsan dediğin cihâna bir kerre gelir

3. bir kerre:

Gazel 121

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Bir kez, bir defacık.

Ârâma komaz yer dil-i âşıқта o şühun
Bir kerre hürâm etmesi gül-nahl kadiyle

4. bir kerre:

Gazel 146

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Bir kez, bir defa.

A'zam diyen olmazsa da vardır diyen ekber
Bir kerre düşün kendini ey şâir-i asgar

bir kerrecik:

1. bir kerrecik: -cik

Tahmis 11

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir kere, tek bir kez.

Bir kerrecik emsem ben o nûşın dudağından
Uğrunda ölüm rûhuma en tatlı emeldi

bir kimseve:

1. **bir kimseve:**-y, -e

Tahmis 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir kimseve bile, hiçbir kimseve.

Nâz eyler idim subha senin gerdenin olsam
Bir kimseve açılmaz idim dâmenin olsam

bir kurbâne dönmüştür:

1. **bir kurbâne dönmüştür:**-müş, -tür

Tahmis 8

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Feda edilen bir kurban gibi olmak.

Bu ümmet zulme gerdem-dâde bir kurbâne
dönmüştür
İlâhî kişver-i islâma bak vîrâne dönmüştür

bir lahza:

1. **bir lahza:**

Tahmis 5

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Bir an, çok kısa bir zaman.

Bir lahza Nedîm-i suhen-i pür-fenin olsam

2. bir lahzâ:

Kıt'a 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bir an, çok kısa bir süre.*

Sen mâhı gönül tahtına şâh etmiş iken biz

Dîdârına bir lahzâ nigâh etmeyelim mi

3. bir lahzâ:

Kıt'a 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bir an, çok kısa bir süre.*

Bu kıtalgâh-ı fenâdan seni bîçâre koyun

Sanma bir lahzâ ki kassâb-ı cihân sağ çıkarır

4. bir lahzâ:

Kaside 4

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bir an bile, çok kısa bir süre.*

Bir lahzâ doyup kanmadı ol batn-ı mu'azzam

Kırk Çeşmelerin ağzına bağlandı su bendi

5. bir lahzâ:

Kaside 6

Mısra: 175

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bir an, bir vakit.*

Bir lahzâ gelir mi sahve bilmem

Çeksem ona bir sopâ-yı hamsi

6. bir lahzâ:

Kaside 7

Mısra: 91

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bir an, çok kısa bir süre.*

Lutf etse de bir lahzâ o fettân-ı ma'ârif

Mânend-i 'abâ yanmasa yorgân-ı ma'ârif

bir mâh-ı rahşân üstüne:

1. bir mâh-ı rahşân üstüne:

Tesdis 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Parlak bir ayın çevresine.

Bir nevîn püşide konmuş ka'be-i ân üstüne

Yâ dolanmış hâledir bir mâh-ı rahşân üstüne

bir mahşer-i süzâna dönmüştür:

1. bir mahşer-i süzâna dönmüştür: -müş, -tür

Tahmis 8

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Bir yakıcı mahşer yeri hâlini almak.

Tarab-gâh-ı vatan bir mahşer-i süzâna

dönmüştür

Bu gülşenden geçerken âh eder bād-ı sabā
ağlar

bir matlab-ı kudsi:

1. bir matlab-ı kudsi:

Tahmis 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Kutsal bir istek.

Açıp esrār-ı mir'atı mahabbetten leb-i kudsi
Bu tahmisiyle İhsan yād eder bir matlab-ı
kudsi

bir mesilin:

1. bir mesilin:-in

Tahmis 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir tek benzerin, eşin.

Acib olmaz dönüp hurşid gökten meh dü-nim
olsa
Bulunmaz bir mesilin zerrelere mihr-i cesim
olsa

bir mest-i ma'zür:

1. bir mest-i ma'zür:

Gazel 167

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mazereti bulunan bir sarhoş.

Füyüz-ı 'aşk-ı pākin birbirinden eyler istirkāb
Zemin bir mest-i ma'zür āsumān meshūr
'aşkından

bir meyden:

1. bir meyden:-den

Tahmis 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şarap, bade, içki.

Buldular intāka yol bir meyden işrākileri
Kıldılar cānānı hemdem terk edip bākileri

bir mısra'ımız düştü:

1. bir mısra'ımız düştü:-tü

Kıt'a 36

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bir dize düştü, ayrıldı. II Ölme, hayatını
kaybetmek.*

Bir mısra'ımız düştü bugün âh İhsān
Nāşād kodu gitti bizi Şādī hayf

bir müjde-i zafer:

1. bir müjde-i zafer:

Tahmis 10

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir zafer müjdesi.

Ey hāk-i āsmān-şān mihmān-ı zāre yer ver
Gel ey berid-i cānān bir müjde-i zafer ver

bir nahl-i revānsın:

1. bir nahl-i revānsın:-sın

Muhammes 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Öyle güzel, öyle bir yürüyen fidansın.

Bir nahl-i revānsın ki melāhatle müzehher
Sensin yine hūbān-ı Trabzona muzaffer

bir nāz ü edāymıs:

1. bir nāz ü edāymıs:-y, -mı

Tahmis 11

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bir naz ve işveli tavır.

Her şivesi her civesi bir nāz ü edāymıs
Noksānı eğer var ise bir parça vefāymıs

bir nazramız:

1. bir nazramız:-mız

Muhammes 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Tek bir bakış.

Kâfi seni bir nazramız âzâre efendim
Aşkınla senin görmedeyiz gülleri bî-hâr

bir nebzecik:

1. **bir nebzecik:-cik**

Kaside 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birazcık, çok az miktar.

Şimdilik bir nebzecik tasvîr-i hâl etsek gerek
Hayli demdir böyle bir fırsat ganimet bekleriz

bir nefes:

1. **bir nefes:**

Şarkı 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Bir nefes âh etmem âh-ı inkisâr olsam da ben
Şemme vermem saçlarından rûzgâr olsam da ben

bir nevâdır:

1. **bir nevâdır:-dır**

Tahmis 9

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Bir ezgi, ses.

Bir nevâdır inleyen dergâhda ney nâbedîd
Ser-nigûn peymâne-i 'âlem-nümâ mey nâbedîd

bir nevîn püşide:

1. **bir nevîn püşide:**

Tesdis 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yepyeni bir örtü.

Bir nevîn püşide konmuş ka'be-i ân üstüne
Yâ dolanmış hâledir bir mâh-ı rahşân üstüne

bir nişâne:

1. **bir nişâne:**

Tahmis 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Tek bir iz, belirti.

Yok İhsan benliğimden bir nişâne
Bakıp misbâh-ı vahdetle cihâne

bir nûr-ı tûvânsüz ile bin nâre:

1. **bir nûr-ı tûvânsüz ile bin nâre:**

Muhammes 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tek bir tane güçsüz ışık etkisiyle binlerce ateş oluşması.

Yakmış bizi mihr-i şegaf-ârâ-yı cemâlin
Bir nûr-ı tûvânsüz ile bin nâre efendim

bir nûş edelim:

1. **bir nûş edelim:-e, -lim**

Şarkı 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İçmek.

Süz dîde-i can-bahşını süz bezmi kıl ihyâ
Sen gel kadeh-i vuslata bir nûş edelim gel

2. **bir nûş edelim:-e, -lim**

Şarkı 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İçmek.

Bir şeb yine kaç gel seni serhoş edelim gel
Sen gel kadeh-i vuslata bir nûş edelim gel

3. **bir nûş edelim:-e, -lim**

Şarkı 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İçmek.

Hicranla tehasstirle der-âgûş edelim gel
Sen gel kadeh-i vuslata bir nûş edelim gel

bir ok gibi çekti halka gûyâ:

1. **bir ok gibi çekti halka gûyâ:**

Kaside 6

Mısra: 141

Kelime Tipi: -
Halka, sanki bir ok gibi çekti.

Bir ok gibi çekti halkı gūyā
Deryālara attı yāy-ı hamsi

bir özge:

1. **bir özge:**

Kaside 4
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kahp İfade**
Başka bir, farklı.

Bir özge zerāfetle eder nükteye āgāz
Garsonlara marsonlara derken beyefendi

bir parça vefāyım:

1. **bir parça vefāyım:**-y, -mı

Tahmis 11
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bir miktar sadakat, vefa.

Her şivesi her cilvesi bir nāz ü edāyım
Noksānı eğer var ise bir parça vefāyım

bir perdeden:

1. **bir perdeden:**-den

Tahmis 9
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Bir müzik parçasını meydana getiren seslerin
her biri.

Oldular bir perdeden vuslatla firkat nağme-zen
Şevk istila edip olmakla bītāb encūmen

bir rivāyet:

1. **bir rivāyet:**

Tahmis 7
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Nakledilen söz, söylenti.

Maḥabbette hemān māzīde kalmış bir rivāyet var
Bu bezmin varsa rindān-ı kadeḥ-nūşunda ḥālet var

bir şeb:

1. **bir şeb:**

Şarkı 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bir gece.

Bir şeb yine kaç gel seni serhoş edelim gel
Sen gel kadeḥ-i vuslata bir nūş edelim gel

2. **bir şeb:**

Rübai 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir gece.

Gelsen kadeḥ-i vasla serāpā ey māh
Bir şeb seni içsem yine içsem içsem

bir şeb-i kadr-i maḥabbet:

1. **bir şeb-i kadr-i maḥabbet:**

Tahmis 9
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Aşk dolu kıymetli bir gece.

Bir şeb-i kadr-i maḥabbet yāre miḥmān oldular
Ḥacle-i vuslatta ḡark-ı nūr-ı müjgān oldular

bir seher:

1. **bir seher:**

Kıt'a 67
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bir sabah vakti.

Bir seher bīdār olup ettim temāşā-yı bahār
Nāzenān-ı Sitanbul seyre çıkmış nāgehān

bir semme:

1. **bir semme:**

Gazel 118
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Birazcık, çok az miktarda.

Olmazdı gönül giryān bir gonca-i handānın
Gülzār-ı vefāsından bir şemme ümīd olsa

bir şemmecik:

1. **bir şemmecik:**-cık

Tahmis 11
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Bir kere koklama.

Bir katre visāl içsem o kevser yatağından
Bir şemmecik alsam gül-i nermîn yanağından

bir şivesinden cilve-ger:

1. bir şivesinden cilve-ger:

Tesdis 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Cilveli sevgilinin bir işvesiyle.

Bin bahār-ı şevk olur bir şivesinden cilve-ger
Fitneler şürişler âfetler pey-ender-pey gider

bir sûretle:

1. bir sûretle:-le

Kaside 2
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Bir şekilde.

Dîvdir cindir perîdir cümleten huddāmımız
Herbirinden çünkü bir sûretle hizmet bekleriz

bir tal'at-ı dîdâr:

1. bir tal'at-ı dîdâr:

Muhammes 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Bir güzel yüz.

Gayr oldu nihân cân u cihân oldu büttün yâr
Bir tal'at-ı dîdâr ile ettin bizi bîdâr

bir taraftan:

1. bir taraftan:-tan

Gazel 131
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
"Hem ... hem" bağlacı gibi kullanılan "bir taraftan.... bir taraftan..." ifadesidir.

Bir taraftan zehr-i hicrân ta'n-ı düşmân bir taraftan
Dôstlar bâzîçe oldum bir yamân fettân elinde

bir tek:

1. bir tek:

Gazel 159
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tek bir, yalnız, hiç.

Hep-yektir onun attığı bir tek şeşi yoktur
Sizler gibi şübbân ile hiç hoş beşi yoktur

2. bir tek:

Tahmis 4
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Tek bir, yalnız bir.

'Ukde çözdüm kâkülünden çıktı âh-ı 'âşıkân
Kalmasın sen kâfirin destinde bir tek müslümân

3. bir tek:

Tesdis 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tane, tek bir.

Sâf sâf olmuş hep hücum emriyle kâfir
gamzeler
Bir günâhı olmayan bir tek müslümân üstüne

4. bir tek:

Gazel 55
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yalnız bir, bir tane bile.

Ez-kazâ bir dem çerâğ-ı devletin sönsün de
seyret
Bezm-i idbârında bir tek perr uran pervâne
kalmaz

bir ulu bostandır:

1. bir ulu bostandır:-dır

Kaside 5
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Ulu, yüce, büyük bir bağ.

Bak şu bostân-ı hayâlin ne geniş sâhası var
Korkuluklar bitiren bir ulu bostandır bu

bir ümidim:

1. **bir ümidim:-im**
Muhammes 2
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: -
Tek bir ümit, umut.

Yok bir ümidim eylemem izhâr-ı derd ü gam
 Giryân iken bu hâl ile ben sûretâ şenim

bir veçhile:

1. **bir veçhile:-(i)le**
Kaside 6
 Mısra: 21
 Kelime Tipi: -
Bir sebeple, bir şekilde.

Bir veçhile bulmamış ifâkat
 Bîmâr-ı der-i şifâ-yı hamsi

bir yâre:

1. **bir yâre:-e**
Tahmis 4
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: -
Bir sevgili, güzel.

Sabr u tâkat masraf-ı çâk-ı girîbân oldu hep
 Gittim elden dostlar bir yâre dil verdim zebûn

bir yâr-ı gül-'izâra:**1. bir yâr-ı gül-'izâra:-a**

- Tahmis 10**
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: -
Gül yanaklı bir sevgili.

Şeydâ hezârı saldim gülzâr-ı nev-bahâra
 Verdim o nev-bahârı bir yâr-ı gül-'izâra

bir yıldır:

1. **bir yıldır:-dır**
Kaside 6
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: -
Bir sene.

Bir yıldır o yâr-i cân görünmez
 Yok gördüğümüz vefâ-yı hamsi

bir zaman:

1. **bir zaman:**
Tahmis 8
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: -
Belirli bir süre, biraz.

Değil keşî-nişin ü nâhûdî belki Hüdâ ağlar
 Sükûn bulmaz mı yâ Rab bir zaman dinmez
 mi hengâme

bir zamanlar:**1. bir zamanlar:**

- Gazel 120**
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: -
Zamanında, vaktiyle, eskiden, bir keresinde.

Bir zamanlar şâhid-i bahtım olup âyinedâr
 Zerre kondurmazdı mir'ât-ı dilin gerd üstüne

bir zerre:

1. **bir zerre:**
Gazel 169
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: -
Zerre kadar, bir parça, çok az.

Bir zerre düşse mihr-i cemâlinden 'âleme
 Kevn ü mekân semâsına hürşid ü mâh olur

bir zevkten bin zevk eder icâd:

1. **bir zevkten bin zevk eder icâd:**
Kıt'a 13
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: -
Bir eğlenceden binlerce eğlence oluşturma.

Hârâbât âşinâ bir zevkten bin zevk eder icâd
 Bu bezm-i köhne-şevkin bâdesinden neş'e-hâh
 olmaz

birabbî'l-bevt olurlar sâcîdân-ı nûr 'aşkından:

1. **birabbî'l-beyt olurlar sâcidân-ı nûr**

'aşkından: -ı, -n, -dan

Gazel 167

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kâbe'nin sahibi olan Allah'ın aşkının nuruyla secde ederler.*Görenler ebruvânın sayha-i Allâhü Ekberle
Birabbî'l-beyt olurlar sâcidân-ı nûr 'aşkından**birak:**1. **birak:****Gazel 106**

Mısra: 11

*Rahat bırakmak, engel olmamak.*Bırak şu cennet-perest-i sevdâ düşüp çerâğ-ı
ruhunda yansın
Semâlarımından misâl-i berk-i cihân ben İhsân
ederken işrâk2. **birak:****Tahmis 6**

Mısra: 3

*Rahat bırakmak, engel olmamak.*Bırak ey cân beni hâk-i reh-i cânân olayım
Sademât-ı elem-i 'aşk ile vîrân olayım3. **birak:****Tahmis 6**

Mısra: 25

*Rahat bırakmak, engel olmamak.*Bırak ey mihr-i bahâ nârına sūzan olayım
Görmeyip rüy-ı hâzân gülşen-i şād-âbterin**birakıp:**1. **birakıp:-ıp****Diğer 1**

Mısra: 109

*Bırakmak, koymak.*Bırakıp hâriçte bigâneleri
Heman ref' eyledik peymâneleri**birakırdım:**1. **birakırdım:-(t)r, -dı, -m****Şarkı 5**

Mısra: 7

*Bırakmak, koymak.*Son zevkini ömrün bırakırdım dudağında
Bir katre mey olsam da leb-i la'line aksam**birakma:**1. **birakma:-ma****Gazel 117**

Mısra: 4

*Koymak, vermek.*Rahm et de kalb-i zârıma nâz u edâyı ko
Âteş bırakma âh yazık hânümânıma**birakmaz:**1. **birakmaz:-maz****Kaside 6**

Mısra: 119

*Bırakmak, vazgeçmek.*Bir hafta ta'âma yer bırakmaz
Oldukça gıdâ gıdâ-yı hamsi**bırakmış aks-i hüsnün:**1. **bırakmış aks-i hüsnün:-ün****Tahmis 2**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Güzelliğinin yansıması bırakmış, ortaya koymuş.*Bırakmış aks-i hüsnün cā-be-cā nûr
Ne muhrık zevki var bîmâr-ı 'aşkın**bırakmışken:**1. **bırakmışken:-mış, -ken****Gazel 82**

Mısra: 3

*Bırakmak, koymak.*Efkârı kemânlardan zulmette bırakmışken
Ecrâm ile tām-efken mînâyı donatmışsın**biraksam:**1. **biraksam:-sa, -m****Şarkı 5**

Mısra: 1

Bırakmak, koymak.

Hicrânımı peymâne-i la'inde bıraksam
Bir katre mey olsam da leb-i la'line aksam

braktı:

1. **braktı:-tı**

Kaside 7

Mısra: 99

Bırakmak, koymak, kötü bir durumda terk etmek.

Mevcüdumu çekmekle tırıl koydu bıraktı
Kaldım bu cedel-hânede 'üryan-ı ma'ârif

biraz:

1. **biraz:**

Diğer 1

Mısra: 10

Biraz, az da olsa, az miktarda.

Bir gece bize gel sohbet edelim
İstersen biraz da işret edelim

2. **biraz:**

Gazel 20

Mısra: 10

Biraz, az da olsa, az miktarda.

Sîmâ-yı hakikat bana her vech ile ağlar
Güldürse biraz güldürür efsâne-i ümmîd

3. **biraz:**

Gazel 117

Mısra: 8

Biraz, az da olsa, az miktarda.

Ey kebk-i işve nerde karâr eylemektesin
Meyl et biraz benim de garîb âşiyânıma

4. **biraz:**

Gazel 156

Mısra: 4

Biraz, az da olsa, az miktarda.

Lâkin yine pek böyle değildin uyanıktın
Akrânına nisbetle biraz fikri açıktın

5. **biraz:**

Kaside 5

Mısra: 25

Biraz, az da olsa, az miktarda.

Biraz ahvâl-i zamândan da gerek bahsetsem
Kalem-i 'ucbe-ter-i safsata-güyândır bu

birbirinden:

1. **birbirinden:-n, -den**

Gazel 167

Mısra: 7

Birbiri ile, karşılıklı olarak.

Füyûz-ı 'aşk-ı pâkin birbirinden eyler istirkâb
Zemin bir mest-i ma'zûr âsumân meshûr
'aşkından

birden:

1. **birden:**

Rûbai 23

Mısra: 3

Ansızın, hemen, birdenbire.

Nâgâh alıp âğuşuma erdim birden
Hem vuslatının rûzuna ben hem şebine

birdenbire:

1. **birdenbire:**

Gazel 156

Mısra: 10

Ansızın, hemen.

Vâdî-i kadîmin ne sönük nâzımı çıktın
Şahsiyyet-i şî'riyyeni birdenbire yıktın

birer:

1. **birer:-er**

Gazel 115

Mısra: 4

Her biri, ayrı ayrı hepsi.

Dudaklar hande-pîrâ işve-perver
Birer sihr-âşinâ meshûr-hande

2. **birer:-er****Gazel 142**Mısra: **8***Her biri, ayrı ayrı hepsi.*

Ne şehsuvār idi tepretti gitti eşheb-i nāzı
Piyādegānı birer āh-ı inkisār ile geçti

birer türlü:1. **birer türlü:****Kaside 7**Mısra: **87**

Kelime Tipi: -

Bir çeşit.

Hep böyle birer türlü meziyyetle ser-efrāz
Dillerde bugün her biri destān-ı ma'ārif

biri:1. **biri:****Kaside 6**Mısra: **150***Belgisiz zamir.*

Pek çok bulunur nevāl-i deryā
Olmaz biri hem 'atā-yı hamsi

birinden:1. **birinden:-n, -den****Gazel 128**Mısra: **12**

"Bir diğeri, bir tanesi" anlamlarında
kullanılan belgisiz zamir.

Lebinden sînesinden bûseler va'd eyleyip
cânân
Birinden verdi gül bûse birinden yâsemen
bûse

birkac:1. **birkac:****Gazel 41**Mısra: **4***Çok olmayan, az sayıda, bir iki.*

Āh el-amān bu şîve-i cānāndan el-amān
Birkac piyāle bāde çeker sonra rām olur

birlikte:1. **birlikte:****Gazel 128**Mısra: **7***Beraber, bir arada.*

Edip birlikte peymān ey gönül bāğ-ı
cemālinde
Koparsak ol nihāl-i tazedden sen bûse ben bûse

2. **birlikte:****Kaside 7**Mısra: **34***Beraber, bir arada.*

Cennet gibi maḥlūt olarak sahn-ı mekātîp
Birlikte okur hūrî vü ḡlmān-ı ma'ārif

biryāncasma:1. **biryāncasma:-casına****Diğer 1**Mısra: **80***Kebap, büryan.*

Sîh-i intizārda olduk pek zebûn
Yaktık cān u teni biryāncasına

bî-şâibedir:1. **bî-şâibedir:-dir****Gazel 148**Mısra: **8***Kusursuz, noksansız.*

Var gülşen-i fikrimde benim feyz-i reb'î
Bî-şâibedir cevherimin kadr-i ref'î

bî-sek:1. **bî-şek:****Gazel 79**Mısra: **3***Şüphesiz, kuşkusuz.*

Hâhiş-ger-i mevt eyler idik Hızır da bî-şek
Tig-ı nigeḥ-i işveye biz mazhar olaydık

bismilgehde:

1. **bismilgehde:-de****Kaside 2**

Mısra: 147

Hayvan kesilen yer, mezbaha.

Öyle maktülüz ki bismilgehde yok cân
kaydımız
Gamze-i 'i' cāz-ı cānāndan işāret bekleriz

bī-tāb:1. **bī-tāb:****Gazel 12**

Mısra: 10

Dermansız, kuvvetsiz.

İhsān edince gāye-i zevk u visāli kasd
Bī-tāb olup niyāz ile bir nāzenīni öp

bī-tāb:1. **bitāb:****Tahmis 9**

Mısra: 18

Dermansız, kuvvetsiz, takatsiz.

Oldular bir perdeden vuslatla firkat nağme-zen
Şevk isfīla edip olmakla bitāb encümen

bī-tāb-ı inkişāf:1. **bī-tāb-ı inkişāf:****Gazel 74**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Yorgun, bitkin bir şekilde açılma.*

Mahmūr-ı 'işve gözleri meshūr-ı in 'itāf
Manzūr olur güzelliği bī-tāb-ı inkişāf

bī-tāb-ı mahabbet kalıp:1. **bitāb-ı mahabbet kalıp:-ıp****Kıt'a 19**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşktan hālsizleşmek, yorgun düşmek.

Ma'zūruz efendim sana dil-beste-i 'aşkız
Bitāb-ı mahabbet kalıp āh etmeyelim mi

bī-taraf:1. **bī-taraf:****Gazel 98**

Mısra: 1

Tarafsız.

Heycā-yı zamāndan kaçınıp bī-taraf oldum
Dehrin yine peykānına ammā hedef oldum

bī-taraf sularda:1. **bī-taraf sularda:-da****Diğer 1**

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Tarafsız deniz, yönü olmayan akarsu.

Hevā-yı visāle açıp yelkeni
Bī-taraf sularda kırdık dümeni

biter:1. **biter:-er****Gazel 50**

Mısra: 1

Bitmek, sonlanmak.

Ne biter firkat ü mihnet ne tahammül yetişir
Beni öldürdü bu hasret bu tegāfül yetişir

bitiren:1. **bitiren:-en****Kaside 5**

Mısra: 34

Perişan etmek, harap etmek, mahvetmek.

Bak şu bostān-ı hayālin ne geniş sāhası var
Korkuluklar bitiren bir ulu bostāndır bu

bitmez:1. **bitmez:-mez****Kaside 2**

Mısra: 149

Bitmeyen, sonu gelmeyen.

Hey ne bitmez zulmet-i hicrān şeb-i yeldā
amān
Bir sabāhu'l-hayr için bir mihre rü'yet
bekleriz

2. **bitmez:-mez****Kaside 6**Mısra: **245***Bitmek, sona ermek, tamamlanmak.*

Binlerce de beyti bulsa bitmez

Teshbîh-i dūr-i senā-yı hamsi

bi't-tamām:1. **bi't-tamām:****Gazel 86**Mısra: **3***Tamamıyla, büsbütün.*

Bu dār-ı mihnet olur bi't-tamām beyt-i sürür

Ederse yârim eğer meyl-i hâne-i âmâl

bitti:1. **bitti:-ti****Gazel 87**Mısra: **6***Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak,
yeşermek, yetiştirmek.*

Hüy-feşân ruhsâr-ı ter leblerde benler âteşin

Ravzadan nâr oldu zâhir bitti hem külhanda

gül

2. **bitti:-ti****Rûbai 8**Mısra: **2***Bitmek, tükenmek, sona ermek.*

Bir âfeti aldı bak bir âfet gitti

Kudret yanarak bende tahammül bitti

bî-vâye:1. **bî-vâye:****Gazel 119**Mısra: **6***Nasipsiz, kısmetsiz.*

Bir sâye-i bî-vâye gezer mest-i tahayyür

Gönlümdür o bî-vâye o mihmânı unutma

bî-vâyeden:1. **bî-vâyeden:-den****Kıt'a 17**Mısra: **2***Nasipsiz, kısmetsiz.*

Vâyedâr-ı istirahat olmasın bir sâyeden

Sâye-i eltâfi ref' eylesen kim bî-vâyeden

biz:1. **biz:****Diğer 1**Mısra: **13***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Dedi ki imânım biz ehl-i teliz

Mâil-i semâi hem de gazeliz

2. **biz:****Diğer 1**Mısra: **15***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Sen Koroğlu isen biz Çamlıbeliz

Afilli güzeliz devrâncasına

3. **biz:****Diğer 1**Mısra: **17***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Biz güreş biliriz futbol biliriz

Hem erkân biliriz hem yol biliriz

4. **biz:****Diğer 1**Mısra: **27***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Biz çaya konyağı döker isteriz

İçeriz rindânca ayrancasına

5. **biz:****Diğer 1**Mısra: **39***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Biz halvet edelim Hamâmîzâde

Yansın ateşlere külhancasına

6. biz:

Diğer 1

Mısra: **43**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Biz düş-ı vuslatın nice bin mahbûb
Keklikler atmışız hāmāncasına

7. biz:

Diğer 1

Mısra: **45**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Biz Kara Ahmedle başa çıkmışız
Kuruyu bırakmış yaşa çıkmışız

8. biz:

Diğer 1

Mısra: **53**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Biz gibi şu 'arā gelmez cihāna
Hep tevârihlerde olduk yegâne

9. biz:

Diğer 1

Mısra: **57**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Bahr-ı me'ânîye biz de dalmışız
Maval okumuşuz nasîb almışız

10. **biz:****Diğer 1**

Mısra: 67

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Biz pîr-i mugânız sen de ol sâkî
Ayrınlık şişirme tûrancasına

11. **biz:****Diğer 1**

Mısra: 70

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Gönül yarasını gel sağlatalım
Sen çek hançerini biz zağlatalım

12. **biz:****Diğer 1**

Mısra: 83

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Biz de bu kubbede bir nâm edelim
Parmak ısırınlar hayrâncasına

13. **biz:****Gazel 22**

Mısra: 9

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Vermeyiz âha biz mecâl îhsân
Belki dildâre bir serâre gider

14. **biz:****Gazel 22**

Mısra: 9

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Vermeyiz âha biz mecâl îhsân
Belki dildâre bir serâre gider

15. **biz:****Gazel 33**

Mısra: 3

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Bir hâce-i şeydâ-yı perîşân-sûhanız biz
Mecmû'a-i hüban-ı zaman mektebimizdir

16. **biz:****Gazel 54**

Mısra: 6

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Esîr eder bizi her yerde bir nigâh-ı gazal
Şikâr için yola çıksak da biz şikâr oluruz

17. **biz:****Gazel 56**

Mısra: 10

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Rakīb o yār ile hep cāme-hāb-ı vasıldadır
Ümīd-i hāb ile biz vasl-ı cāme-hābdayız

18. **biz:**

Gazel 56

Mısra: **12**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

O gamzeler bizi ihyā ederken öldürtüyor
Misāl-i ömr-i devan emre biz şitābdayız

19. **biz:**

Gazel 58

Mısra: **6**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Āh eyleyen visāline şāyān olurmuş āh
Ey şāh-ı işve biz dahī āh etmiyor muyuz

20. **biz:**

Gazel 58

Mısra: **10**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

İhsān diyār-ı meygede dārū`l-emān ise
Ol cāy-ı pāki biz de penāh etmiyor muyuz

21. **biz:**

Gazel 76

Mısra: **6**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Dökülüp mey-i mahabbet yine âşıkân dağılmış
Biz o bezm-i Cem'de ancak kadeh-i nigûnu
bulduk

22. **biz:**

Gazel 79

Mısra: 4

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Hâhiş-ger-i mevt eyler idik Hızır da bî-şek
Tig-ı nigh-i işveye biz mazhar olaydık

23. **biz:**

Gazel 134

Mısra: 7

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Sihâm-ı cevriini hep hırz-ı cân ederdik biz
Saraydı dest-i nevâzişle yâr yâremizi

24. **biz:**

Gazel 134

Mısra: 9

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Biz öyle âteş-i aşkız ki bulsa dest-i felek
Semâ-yı târına âveng eder şerâremizi

25. **biz:**

Gazel 155

Mısra: 10

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Tevcihe nazîfâneye bel bağlama Nâfiz
Şâ'irliği Hak vergisi addetmeliyiz biz

26. **biz:**

Kaside 2

Mısra: 1

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Tâ-be-key biz küşe-i zall ü 'atâlet bekleriz
'Arz için ahvâli yâ erbâb-ı gayret bekleriz

27. **biz:**

Kaside 2

Mısra: 8

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Himmetinden bir şehin âsûde-ahvâliz diye
Şükrederken halk-ı 'âlem biz şikâyet bekleriz

28. **biz:**

Kaside 2

Mısra: 14

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Seyr ü tayr eyler cihan fevka's-semâ tahte'l-
bihâr
Meskenet bâbında biz peyveste nevbet
bekleriz

29. **biz:**

Kaside 2

Mısra: **16**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Devlet-i aksāya etmiş i'tilā-cūyān su'ūd
Zillet-i kusvāda biz gūyā hākāret bekleriz

30. **biz:**

Kaside 2

Mısra: **22**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Ġarb olur bir meşrik-ı feyz ü refah anlar yaşar
Biz ne ğaflettir kıyāmetten 'alāmet bekleriz

31. **biz:**

Kaside 2

Mısra: **25**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Zevk-i dünyādan da biz me'yūs olan ğāfilleriz
Bilmedik ārām ü kadr-i 'ömrü rihlet bekleriz

32. **biz:**

Kaside 2

Mısra: **29**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Servet-i millet diğér ellerde devr ettikçe biz
Kenz-i ğaybiden ne hoş ümmîd-i servet
bekleriz

33. **biz:**

Kaside 2

Mısra: 32

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Hakkı ihkāk eylesek ehvendi cürm-i irtikāb
Biz fakat dünyāda haksızdan da rüşvet
bekleriz

34. **biz:**

Kaside 2

Mısra: 56

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Sîne-i millet serāpā çerha-i pür-zehrdir
Biz şifā-yı sadr olur dārū-yı devlet bekleriz

35. **biz:**

Kaside 2

Mısra: 87

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Sardı her yandan cehālet biz girān-ğāb u hayāl
Çünkü bîdār olmayız sūr-ı kıyāmet bekleriz

36. **biz:**

Kaside 2

Mısra: 96

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Oldu bir vîrāne dārū'l-mülkümüz ma'mūr iken
Biz mutalsam bir der-i genç-i kanā'at bekleriz

37. **biz:**

Kaside 2

Mısra: 102

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Nāhudā yok fülk-i millet köhne sāhil nābedîd
Lücce pür-mevc-i felâket biz selāmet bekleriz

38. **biz:**

Kaside 2

Mısra: 154

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Şart-ı evveldir maḥabbet ittihād-ı rûh için
Biz maḥabbetten de 'ulvî bir uḥuvvet bekleriz

39. **biz:**

Kaside 5

Mısra: 7

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Bugün üç bayramı bir anda biz idrāk ettik
'İyd-ı sulḥ ü zafer ü millî ve kurbāndır bu

40. **biz:****Kıt'a 19**Mısra: **1***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Sen mâhî gönül tahtına şah etmiş iken biz
Dîdârına bir lahza nigâh etmeyelim mi

biz bize kalalım:1. **biz bize kalalım:-a, -lîm****Diğer 1**Mısra: **11**Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Yalnız biz, aramızda yabancı bir kimse
olmaksızın bulunmak.*

Biz bize kalalım halvet edelim
Ne bu güft ü gûlar çan çancasına

biz de olsak bir dede bir dünbelek eksik değil:1. **biz de olsak bir dede bir dünbelek eksik değil:****Kıt'a 60**Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Derviş de olsak dümbelek eksik olmaz.

Hânkâh-ı 'aşka düştük olmayız mehcûr-ı zevk
Biz de olsak bir dede bir dünbelek eksik değil

bizâr:1. **bizâr:****Gazel 149**Mısra: **4***Bıkmış, usanmış, bezgin.*

Bundan mı ibâret nelerim var nelerim var
Yazmakta devam eylerim olsan dahî bizâr

bizâr eder:1. **bizâr eder:-(e)r****Tesdis 1**Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Bıktırmak, usandırmak.

Yâr peymänen gelî ikrâr gâh inkâr eder
Gösterir yüz bin sebep dildâdesin bizâr eder

bizâr ü nâ-şekîbim:1. **bizâr ü nâ-şekîbim:-îm****Tahmis 10**Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Bıkmış, usanmış ve sabırsız.

Bigâneler gamından bizâr ü nâ-şekîbim
Derd-i vatanla giryân âvâre bir garîbim

bizde:1. **bizde:-de****Kaside 2**Mısra: **141***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Kâbiliyyet bizde hâlâ etmemiş isbât-ı rüşd
İsteriz rehberlik ehinden delâlet bekleriz

2. **bizde:-de****Kıt'a 22**Mısra: **4***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

İnhisâr aşhâbıdır bunlar vatan-perverliğin
Bizde kâlâ-yı hamîyyet inhîsâr altındadır

3. **bizde:-de****Kıt'a 24**Mısra: **3***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Bizde görsün içtimâ' etmez diyen zıddeyn için
Bizde hürriyyet nighbân-ı esârettir bugün

bizden:1. **bizden:-den****Kıt'a 59**Mısra: **3***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Gam değildir kapsalar âvâregân bizden külâh
Kelle sağ olsun cihânda bir külâh eksik değil

bize:1. **bize:-e****Diğer 1**

Mısra: 9

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Bir gece bize gel sohbet edelim
İstersen biraz da işret edelim

2. bize:-e

Diğer 1

Mısra: 21

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Mevlevî demişler bize Mevlevî
Büyük dedemizden gördük mesnevî

3. bize:-e

Gazel 54

Mısra: 9

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Temayül et bize bir lahza sāye-dār olalım
Zamān gelir ki düşer hāke bir mezār oluruz

4. bize:-e

Gazel 56

Mısra: 7

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Sevāb olur bize sūfî senin hatā dediğin
Günāh-ı dem-be-dem-i aşk için sevābdayız

5. bize:-e

Gazel 57

Mısra: 9

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Bize mesdūd olamaz kā'be-i vuslat İhsân
Reh-i nâ-refte açar lahzada minhâc ederiz

6. bize:-e

Gazel 76

Mısra: 7

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Bu muzîk-i gamda bir ses bize ölmeden
meded-res
Yine hem-nefes enîn-i elem-i derînu bulduk

7. bize:-e

Gazel 76

Mısra: 10

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Güç imiş sabâha ermek emel-i yakîni bulmak
Bize lutf edilmiş İhsân ki şeb-i zününü bulduk

8. bize:-e

Gazel 92

Mısra: 4

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Olalım subha kadar bir gece senli benli
Bize gel ey ten-i simîni güzel benli güzel

9. bize:-e

Gazel 99

Mısra: 6

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Bir füsûn et uyut agyârı hemân ey meh-i nâz
Bize gel bir gece bir halvet-i âb eyleyelim

10. bize:-e

Gazel 135

Mısra: 11

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Bize yâr olmadı sâkî-i devâ-kâr İhsân
İçelim derd ile zehrâbe-i peymânemizi

bizi:

1. bizi:-i

Gazel 54

Mısra: 5

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Esîr eder bizi her yerde bir nigâh-ı gazal
Şikâr için yola çıksak da biz şikâr oluruz

2. bizi:-i

Gazel 56

Mısra: 3

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Ne cilvedir bizi bin şekle koydu cilve-i aşk
Ne çäre dest-i tüvân-süz-ı inkılâbdaysız

3. bizi:-i

Gazel 56

Mısra: 11

Birinci çoğul şahıs zamiri.

O gamzeler bizi ihyâ ederken öldürtüyor
Misâl-i ömr-i devan emre biz şitâbdaysız

4. bizi:-i

Gazel 78

Mısra: 1

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Bizi ilcâ-yı zamân eyledi üftâde yazık
'Arştan hâke düşen feyz-i Hudâ-dâde yazık

5. bizi:-i

Gazel 78

Mısra: 7

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Bizi sermest-i günâh eyliyecek bir sâkî
Vermemiş bâde-i Cem meclis-i sahbâda yazık

6. bizi:-i

Gazel 156

Mısra: 6

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Bed-mest değildin bu kadar ba'zen ayıktın
Aklınca kalenderliğe saptın bizi sıktın

7. **bizi:-i**

Kaside 7

Mısra: **3**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Çıktın cihet-i kableden ettin bizi tenvîr
Sensin görünen âyet-i 'îrfân-ı ma'ârif

8. **bizi:-i**

Kıt'a 36

Mısra: **4**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Bir mısra'imız düştü bugün âh îhsân
Nâşâd kodu gitti bizi Şâdî hayf

9. **bizi:-i**

Kıt'a 56

Mısra: **2**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Yaya kaldık varalım menzil-i maksûda hemân
Bizi külfetlere hayretlere salmış işimiz

10. **bizi:-i**

Muhammes 1

Mısra: **7**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Etmiş bizi üflâde-i dîvâne misâlin
Dünyâya bedeldir dem-i mes'ûd-ı visâlin

11. **bizi:-i**

Muhammes 1

Mısra: **9**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Yakmış bizi mihr-i şegaf-ârâ-yı cemâlin
Bir nûr-ı tûvânsüz ile bin nâre efendim

12. **bizi:-i**

Muhammes 1

Mısra: **18**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Gayr oldu nihân cân u cihân oldu bütün yâr
Bir tal'at-ı didâr ile ettin bizi bîdâr

13. **bizi:-i**

Muhammes 1

Mısra: **23**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Aşkın bizi ettikçe sa'âdetlere mazhar
Etsin seni hüsnünle de Allâh mu'ammer

14. **bizi:-i**

Şarkı 11

Mısra: **2**

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Şimdilik mahkeme-i vuslata kâdîyız biz
Bizi tarh etme sakın darbına râzîyız biz

15. **bizi:-i**

Şarkı 11

Mısra: 4

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Vâkıfız mes'ele-i aşka ri'yâzîyız biz
Bizi tarh etme sakın darbına râzîyız biz

16. **bizi:-i**

Şarkı 11

Mısra: 6

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Şöyle teşmîr ederek sa'îd-i sîmîn sâkı
Bizi göster ameliyyâtda subhu'l-bâkî

17. **bizi:-i**

Şarkı 11

Mısra: 8

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Cem' u taksîm ile ettikçe esîr uşşâkı
Bizi tarh etme sakın darbına râzîyız biz

bizim:

1. **bizim:-im****Diger 1**Mısra: **56***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Her şâir kelâmı sığmaz divâne
Bizim kelâmımız dîvâncasına

2. **bizim:-im****Diger 10**Mısra: **11***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Nâdirü 'l-emsâldir îhsân bizim memdûhumuz
Hatt-ı 'ilm ü fazlını ebcedlemiştir hâliyâ

3. **bizim:-im****Gazel 29**Mısra: **6***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

'Âşıkız ümmü'l-garâmın zîver-i âğüşuyuz
'Âşkımız elbet bizim bir aşk-ı mâder-zâd olur

4. **bizim:-im****Gazel 33**Mısra: **2***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Keyfiyyet-i sahbâ-yı safâ meşrebimizdir
Şevkiz tarabız neş'e bizim mezhebimizdir

5. **bizim:-im****Gazel 33**Mısra: **6***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Ey pîr-i mugân meclis-i meyhânenin ancak
Bir şüh-ı kadeh-kârı bizim matlahımızdır

6. **bizim:-im****Gazel 79**Mısra: **5***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Dil-dâdemiz olmazdı bizim garka-i hicrân
Şâyet galat-ı hilkat olup dilber olaydık

7. **bizim:-im****Gazel 135**Mısra: **1***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Yed-i bîdâd-ı kazâ yıktı bizim lânemizi
Dinleyen kalmadı feryâd-ı garîbânemizi

8. **bizim:-im****Kıt'a 61**Mısra: **1***Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Kays iken sāḥa-i iz'ānda bizim a'kalımız
Bizde var a'kal-i nāsāz diye da'vā-yı celī

9. **bizim:-im**

Diğer 2

Mısra: 16

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Hep bilir Allāhü a'lem bā vü pā vü tā vü sā
Nādirü'l-emsāldir İhsān bizim memdūhumuz

bizim dāh-dāhumuz var at elindir cül emānettir:

1. **bizim dāh-dāhumuz var at elindir cül
emānettir:**

Kıt'a 39

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Atasözü**

*"Az bir varlığa sahip olunsa da asıl mal ve
mülkler başkasına aittir." anlamında olup fakirliği
vurgular.*

Biz olduk şehsuvār-ı esb-i devlet sāhib-i dārāt
Bizim dāh-dāhumuz var at elindir cül emānettir

bizimçün:

1. **bizimçün:**

Kıt'a 39

Mısra: 1

Bizim için; birinci çoğul şahıs zamiri.

Bugün zulmet-nümā ferdā bizimçün ğam değil
zīrā
Açıktır yol sa'adet bir tesādüften 'ibārettir

boksörü:

1. **boksörü:-ü**

Kaside 5

Mısra: 19

Boks yapan kimse, yumruk oyuncusu.

Ne de çok izcisi var boksörü futbolcusu var
Cümle etfāl-i sebak-ḥān-ı debistāndır bu

bos:

1. **boş:**

Gazel 110

Mısra: 3

*İçinde kimse veya bir şey olmayan, dolu
olmayan.*

Boş kalan mihrāblarda ka'be-cū bir muktedā
yok
Eyledim yüz bin teveccüh kible-i āmāle doğru

2. **boş:**

Kaside 6

Mısra: 169

Anlamsız, yararsız, gereksiz.

Sen şî'rimi öyle boş mu sandın
Ey ğāfīl ābūş-kafā-yı ḥamsi

boşaldılar:

1. **boşaldılar:-dı, -lar**

Gazel 35

Mısra: 6

Dışarıya akmak, dökülmek.

Aşk ehli cām-ı Cem gibi devr ettiler müdām
Hayrān dolup bu şevk ile hayrān boşaldılar

bostanda biter:

1. **bostanda biter:-(e)r**

Kaside 5

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Bağda, bahçede yetişmek.

Sanma bostanda biter cān-ı Ḥammāmīzāde
Külḥan-ı 'aşk-ı civānānda yanan cāndır bu

bostān-ı havālin:

1. **bostān-ı ḥayālin:-in**

Kaside 5

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Düşlenen sebze bahçesi, bağ.

Bak şu bostān-ı ḥayālin ne geniş sāhası var
Korkuluklar bitiren bir ulu bostāndır bu

bostān-ı ma'ārif:

1. bostān-ı ma'ārif:

Kaside 7

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi bahçesi.

Tübā gibi eşcārı dönüp tersine bitmez

Pür-sebz bahār oldu şu bostān-ı ma'ārif

boyadan:

1. boyadan: -dan

Kıt'a 45

Mısra: 1

Renk vermek için kullanılan renkli madde. II

Aldatıcı görünüŧ.

Vermedin reng-i hakikat boyadın her boyadan

Varsa ŧayet unutup asmadığın bir āveng

boyadın:

1. boyadın: -dı, -n

Kıt'a 45

Mısra: 1

Boyamak.

Vermedin reng-i hakikat boyadın her boyadan

Varsa ŧayet unutup asmadığın bir āveng

boyadın her boyadan kaldı hemen fisticı reng:1. boyadın her boyadan kaldı hemen fisticı
reng:

Kıt'a 45

Mısra: 4

Kelime Tipi: Atasözü

"Her boyayı boyadı, bir fisticı yeŧil (mi)

kaldı?" atasözü; yapılması gereken bir ŧey varken,
önemsiz, zorunlu olmayan ŧeylerle ilgilenildiğinde
söylenen bir söz.

ŧu televvüngeh-i 'ālemde o noksānı da yap

Boyadın her boyadan kaldı hemen fisticı reng

boyanmam:

1. boyanmam: -n, -ma, -m

Gazel 100

Mısra: 2

Bürünmek, kaplanmak.

Sābit-kademim merkez-i aşkında dolanmam

Yek-reng-i mey-i safvetim elvāna boyanmam

böyle:

1. böyle:

Gazel 162

Mısra: 1

"Böyle, bu ŧekilde, buna benzer" anlamına
gelen bir durum zarfı.Çıkıp bir nāzır ol manzūr olursun böyle
kalmazsınDüşüp mest olmadan mahmūr olursun böyle
kalmazsın

2. böyle:

Gazel 162

Mısra: 4

"Böyle, bu ŧekilde, buna benzer" anlamına
gelen bir durum zarfı.ŧu matbahdan ısınsan pāy alırsın hān-ı
yađmadanVücüdün kızdırır tennūr olursun böyle
kalmazsın

3. böyle:

Gazel 162

Mısra: 6

"Böyle, bu ŧekilde, buna benzer" anlamına
gelen bir durum zarfı.

Ne milletten olursan ol nasīb al Türk

Ocağından

Heman Türk oğlu Türk Uygur olursun böyle

kalmazsın

4. böyle:

Gazel 162

Mısra: 8

"Böyle, bu ŧekilde, buna benzer" anlamına
gelen bir durum zarfı.

Eğer yārāna hādım ehl-i san'at māhir ustaysan

Çıkar meb'ūs olur meŧhur olursun böyle

kalmazsın

5. böyle:

Gazel 162

Mısra: 10

"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Uyarsan sâz-ı devrândan çalar dembeste
durmazsın
Coşar meclisde bir tanbûr olursun böyle
kalmazsın

6. böyle:

Gazel 162

Mısra: **12**

"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Dönüp ey herze-gü ahmak yanılsan istesen bir
hak
Düşer matrüd olur magdûr olursun böyle
kalmazsın

7. böyle:

Gazel 162

Mısra: **14**

"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Megesrân olma gel şîrin-mezâk ol bezm-i
helvâdan
Çiçekten bal alır zenbûr olursun böyle
kalmazsın

8. böyle:

Gazel 162

Mısra: **16**

"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

A'lâ-pervâz isen ey şâhbâz-ı evc-i istignâ
Döner pervâne yâ usfûr olursun böyle
kalmazsın

9. böyle:

Gazel 162

Mısra: **18**

"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Olursan germ-halvet hizmet-i mahbûb-ı
asfardan
Bulur feyz-i gınâ nâ-tavr olursun böyle
kalmazsın

böyle bir:

1. böyle bir:

Tahmîs 4

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Bu şekilde, bu tarzda, bu derece.

Şevk-i dîdârınla 'ıyd-ı vasla kurbândır Nedîm
Böyle bir tarz-ı tegâfûl üzre hayrândır Nedîm

2. böyle bir:

Kaside 2

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Bu şekilde, bu tarzda.

Şimdilik bir nebzecek tasvîr-i hâl etsek gerek
Hayli demdir böyle bir fırsat ganîmet bekleriz

böyle bir tıflı:

1. böyle bir tıflı:-ı

Kıt'a 10

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Böylesi bir toy çocuk.

Bir tesellisi yok efgân imiş ancak bu hayât
Böyle bir tıflı nasıl dâye-i devrân uyutur

böyle zevk-â-zevk bir âyîn için bâ'is nedir:

1. böyle zevk-â-zevk bir âyîn için bâ'is nedir:-dır

Kıt'a 67

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

*Böylesine zevk, eğlence dolu bir merasime
sebeplenen nedir ?.*

Böyle zevk-â-zevk bir âyîn için bâ'is nedir
Söyleyin lütfen dedim ey turfa-güyyân-ı zamân

böylece:

1. böylece:-ce

Diğer 1

Mısra: **73**

Bu şekilde, bu tarzda, böyle.

Böylece nutk edip saçarak hikmet
Ettik o fettâmî râzî nihâyet

2. böylece:

Kaside 6

Mısra: **45**

Bu şekilde, bu tarzda, böyle.

Ben böylece söylenip dururken

Duydum gibi bir nidā-yı hamsi

böyledir:

1. böyledir:-dir

Kıt'a 47

Mısra: **1**

Bu şekilde, bu tarzda, böyle.

Evliyā-yı ni' metin ahvāli dāim böyledir

Ekl ederler lübbü ādem olsa atmazlar kabuk

boynum büküldü:

1. boynum büküldü:-(ü)l, -dül

Şarkı 1

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Üzgün, kırılmış, acınacak ve yardım bekler bir
durumda olmak.*

Neden yār ağlayıp ağyār güldü

Yetim oldum bugün boynum büküldü

2. boynum büküldü:-(ü)l, -dül

Şarkı 1

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Üzgün, kırılmış, acınacak ve yardım bekler bir
durumda olmak.

Solup gül-nahl-i ümmidim döküldü
Yefim oldum bugün boynum büküldü

3. boynum büküldü:-(ü)l, -dü

Şarkı 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Üzgün, kırılmış, acınacak ve yardım bekler bir
durumda olmak.

Perişân oldu hayfâ âşiyânım
Yefim oldum bugün boynum büküldü

4. boynum büküldü:-(ü)l, -dü

Şarkı 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Üzgün, kırılmış, acınacak ve yardım bekler bir
durumda olmak.

Elim koynumda kaldım hasretinden
Yefim oldum bugün boynum büküldü

5. boynum büküldü:-(ü)l, -dü

Şarkı 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Üzgün, kırılmış, acınacak ve yardım bekler bir
durumda olmak.

Boyun bükmez mi hicrân ağlamaz mı
Yefim oldum bugün boynum büküldü

boynuna:

1. boynuna:-u, -n, -a

Gazel 49

Mısra: 13

Gövdenin baş ile omuz arasında kalan
bölgesi, boyun.

Boynuna her an dolanır kollarım
Ab-ı hayât üzre kemer bağlanır

boynunda:

1. boynunda:-u, -(n)da

Kaside 7

Mısra: 20

Gövdenin baş ile omuz arasında kalan
bölgesi, boyun.

Sayd etmededir 'ilmi kemâliyle bu zümre
Boynunda taşır her biri hemyân-ı ma'ârif

boyu:

1. boyu:-u

Kaside 6

Mısra: 101

Boy, uzunluk.

Geçmiş boyu sarganayı seyret
Meydanda şu mosturâ-yı hamsi

bovun bükmez:

1. boyun bükmez:-mez

Şarkı 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

Çaresiz kalmak, acınacak bir hâle gelmek.

Boyun bükmez mi hicrân ağlamaz mı
Yetim oldum bugün boynum büküldü

boyun uzatarak:

1. boyun uzatarak:-arak

Diğer 1

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Deyim**

Her şeye, her denilene, her cezaya razı olmak.

Önünde yatalım el bağlayalım
Boyun uzatarak kurbâncasına

bozmadık:

1. bozmadık:-ma, -dı, -k

Kıt'a 59

Mısra: 1

(İstifi) bozmamak, aldırış etmeyip durum ve davranışını değiştirmemek.

Bozmadık bir an bu bendergâhda istifi biz
Yoksa bir hüsran için bin âh ü vâh eksik değil

bu:

1. bu:

Diğer 1

Mısra: **128**
İşaret zamiri.

Acemistāna mı seferleri var
Bu ne taşkınlıktır volkancasına

2. bu:

Gazel 3
Mısra: **10**
İşaret zamiri.

Zilletle sefâletle ayaklarda sürünmek
İhsân bu mudur kahr ola kânûn-ı temennâ

3. bu:

Gazel 75
Mısra: **9**
İşaret zamiri.

Bir turfa-nümâ hey' et seyret bu nasıl maktel
Milyonca cinâyet var bir âh-ı tezallüm yok

4. bu:

Gazel 82
Mısra: **15**
İşaret zamiri.

Âyâ bu ne medhûşî pek turfa-nümâ cûşu
Sen varsa verip hûşu meyhânedeyatmışsın

5. bu:

Gazel 82
Mısra: **15**
İşaret zamiri.

Âyâ bu ne medhûşî pek turfa-nümâ cûşu
Sen varsa verip hûşu meyhânedeyatmışsın

6. bu:

Gazel 92
Mısra: **5**
İşaret zamiri.

Ne tecellî bu ki dîdârî eder âdemi lâl
Tûra çıkmış gibi bir Vâdî-i Eymenli güzel

7. bu:

Gazel 95
Mısra: **12**
İşaret zamiri.

Gönlümde açar bahâr-ı sevdâ
İhsân bu ne dil-nişîn tebessüm

8. bu:

Gazel 100
Mısra: **9**
İşaret zamiri.

Billâhi nasıl şîve bu ey gamzesi kâfir
Peygamber-i vakt olsam o i'câze dayanmam

9. bu:

Gazel 112

Mısra: 4

İşaret zamiri.

Te'siri olmuş dünyāya hâkim iksîr-i cândır
Dârü-yı güldür rûh-ı revândır peymânedir bu

10. bu:

Gazel 126

Mısra: 5

İşaret zamiri.

Ne tecellî bu ki te'sîr-i cemâl-i cânân
Eder Allahu da intâk gönûlden gönûle

11. bu:

Gazel 147

Mısra: 6

İşaret zamiri.

Sâbit-kademim eyleyemem fikrimi tebdîl
Bilmem bu nasıl fitne ne hâlet bu ne tesvîl

12. bu:

Gazel 147

Mısra: 6

İşaret zamiri.

Sābit-kademim eyleyemem fikrimi tebdīl
Bilmem bu nasıl fitne ne hālet bu ne tesvīl

13. bu:

Gazel 147

Mısra: 6

İşaret zamiri.

Sābit-kademim eyleyemem fikrimi tebdīl
Bilmem bu nasıl fitne ne hālet bu ne tesvīl

14. bu:

Gazel 147

Mısra: 6

İşaret zamiri.

Sābit-kademim eyleyemem fikrimi tebdīl
Bilmem bu nasıl fitne ne hālet bu ne tesvīl

15. bu:

Gazel 152

Mısra: 6

İşaret zamiri.

Benzer ki müşevveş görünür çeşmine dünyā
Zannım bu ki gördün yine bir korkulu ru'yā

16. bu:

Gazel 157

Mısra: 9

İşaret zamiri.

Şehrāh-ı teceddüdde yürürken bu ne ric'at
Göz aç ki devām eyleyecektir bu fecā'at

17. bu:

Kaside 5

Mısra: 1

İşaret zamiri.

'İyd-ber-'İyd-i sa'ādet denilen andır bu
Çünkü tebcīle de takdīse de şāyāndır bu

18. bu:

Kaside 5

Mısra: 2

İşaret zamiri.

'İyd-ber-'İyd-i sa'ādet denilen andır bu
Çünkü tebcīle de takdīse de şāyāndır bu

19. bu:

Kaside 5

Mısra: 4

İşaret zamiri.

Başkumandan Paşa binler yaşasın varolsun
Münci-i mülk ü vatan gāzi-i devrāndır bu

20. bu:

Kaside 5

Mısra: 6

İşaret zamiri.

Konferans üstüne hâkim yine 'İsmet Paşa
Ne kumandandır İlâhî ne kumandandır bu

21. bu:

Kaside 5

Mısra: **8**

İşaret zamiri.

Bugün üç bayramı bir anda biz idrâk ettik
'İyd-ı sulh ü zafer ü millî ve kurbândır bu

22. bu:

Kaside 5

Mısra: **10**

İşaret zamiri.

Günü mihr-i şeref ü fevz ile rüşen-terdir
Şebi tâbende-likâlarla dırağşandır bu

23. bu:

Kaside 5

Mısra: **12**

İşaret zamiri.

Görmeyen devr-i Nedîmâyı gelip seyretsin
Fener alayı değil özge çerâğandır bu

24. bu:

Kaside 5

Mısra: **14**

İşaret zamiri.

Neş'eler tantanalar şa'sa'alar var yer yer
Heyecânlarla akan seyl-i ħurūşandır bu

25. bu:

Kaside 5

Mısra: 16

İşaret zamiri.

İşte pür-debdebe bir başka temāşā geçiyor
Göz kamaşmaz mı bu seyrāna ne seyrandır bu

26. bu:

Kaside 5

Mısra: 16

İşaret zamiri.

İşte pür-debdebe bir başka temāşā geçiyor
Göz kamaşmaz mı bu seyrāna ne seyrandır bu

27. bu:

Kaside 5

Mısra: 18

İşaret zamiri.

'Acemistān bayılır ğıpta-i cān-fersādan
Leşker-i muhteşem-i milket-i Tūrandır bu

28. bu:

Kaside 5

Mısra: 20

İşaret zamiri.

Ne de çok izcisi var boksörü futbolcusu var
Cümle etfāl-i sebak-ĥān-ı debistandır bu

29. bu:

Kaside 5

Mısra: 22

İşaret zamiri.

Sanma bir başka oyundur şu voleybolla tenis
Şekl-i 'asrīde birer güy ile çevgandır bu

30. bu:

Kaside 5

Mısra: 24

İşaret zamiri.

Açılan aĝlara onlarda nighbānlara bak
Beykoz aĝzında kurulmuş gibi dalyandır bu

31. bu:

Kaside 5

Mısra: 26

İşaret zamiri.

Biraz aĥvāl-i zamāndan da gerek bahsetsem
Kalem-i 'ucbe-ter-i safsata-güyandır bu

32. bu:

Kaside 5

Mısra: 28

İşaret zamiri.

Yüzemezmiş denilir lâf ile peynir gemisi
Bu lafin bir sonu gelmez mi ne çan çandır bu

33. bu:

Kaside 5

Mısra: 28

İşaret zamiri.

Yüzemezmiş denilir lâf ile peynir gemisi
Bu lafin bir sonu gelmez mi ne çan çandır bu

34. bu:

Kaside 5

Mısra: 30

İşaret zamiri.

Yem-i bî-sâhil-i 'aşk üzere dil âvâre gezer
Gemisin kurtaracak var ise kaptandır bu

35. bu:

Kaside 5

Mısra: 32

İşaret zamiri.

Şî'r ü fen tarlasının sebzesi pek başka olur
Kim demiş bakla vü şalgâm ü badıncandır bu

36. bu:

Kaside 5

Mısra: 34

İşaret zamiri.

Bak şu bostân-ı hayâlin ne geniş sâhası var
Korkuluklar bitiren bir ulu bostândır bu

37. bu:

Kaside 5

Mısra: 36

İşaret zamiri.

Yemez içmez denir ammâ ne perîdir ne melek
Gayr-i fi'âle çıkan zümre-i insândır bu

38. bu:

Kaside 5

Mısra: 38

İşaret zamiri.

Zülfikâr-ı kalem almış ele üstâda bakın
Bü 'Alî rütbe Emûrî-i sühandândır bu

bu akdes gâyeden:

1. bu akdes gâyeden:-den

Kıt'a 17

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bu mübarek, kutsal niyet.

Ğâye-i hilkat tarîk-ı rahm iken bulmaz necât
Ayrılan bir 'ömr-i süflîyçün bu akdes gâyeden

bü 'alî rütbe emûrî-i sühandândır:

1. bu 'alî rütbe emûrî-i sühandândır:-dır

Kaside 5

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Hız. Muhammed tarafından kendisine "Ebû Turab (toprağın babası)" denilen baba Hız. Ali'nin rütbesi sözün, kelâmın başkamındandır.

Zülfikâr-ı kalem almış ele üstâda bakın
Bü 'Alî rütbe Emûrî-i sühandândır bu

bu beytin sıdk-ı mazmûnu ve sâhibü'l-menâkıbın elifbâdaki derece-i ihâtaları zinhâr söz götürür mevâddan değildir:

1. bu beytin sıdk-ı mazmûnu ve sâhibü'l-menâkıbın elifbâdaki derece-i ihâtaları zinhâr söz götürür mevâddan değildir:-dır

Diğer 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bu beytin kastettiği anlamın doğruluğu ve menkıbeler sahibinin elifbâdaki geniş bilgisinin mertebesi asla doğruluğu ve gerçekliği tartışılabilir meselelerden değildir.

Bu beytin sıdk-ı mazmûnu ve sâhibü'l-menâkıbın elifbâdaki derece-i ihâtaları zinhâr söz götürür mevâddan değildir

bu bezme:

1. bu bezme:-e

Tahmis 3

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Bu eğlence meclisine.

Bu bezme tevbel nukt ü vera' peymāne
olmaz mı
Mahabbet anda mutrib andadır elhan-serā anda

bu bezmin:

1. **bu bezmin:-in**

Tahmis 7

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Bu meclisin.

Maḥabbette hemān māzīde kalmış bir rivāyet
var
Bu bezmin varsa rindān-ı kadeḥ-nüşunda ḥālet
var

bu demler:

1. **bu demler:-ler**

Kıt'a 25

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Bu zamanlar, dönemler.

Yolcular sermest-i ḡaflet rāh-ı millet pür-ḥatar
Ḥak bu demler yāver olsun ümmet-i
merḥūmeye

bu esbāb-ı cününü:

1. **bu esbāb-ı cününü:-u**

Tahmis 3

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Bu cinnet sebepleri.

Hevā hoş her taraf gülzār bülbul zār ü gül
handan

Bu esbāb-ı cününü seyreden dīvāne olmaz mı

bu fenn-i celil üzre te'lif buyurdıkları:

1. **bu fenn-i celil üzre te'lif buyurdıkları:-duk, -
lar, -ı**

Diğer 5

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Yüce ilim için yazılmış eser.

Ma'rūfın-i şu'arādan Nefḥī ve Şemmīnin
ḡazeliyyātına olan gün-ā-gün bozuntu
nezāirinden mā'dā müstakilen bu fenn-i celil
üzre te'lif buyurdıkları 'arabiyyü'l-'ibāre
Nefḥatü'l-buruntu fī şemmeti'l-bozuntu
'unvānlı eser-i bī-'adilleri bu vukūf u iḥātaya
delālet-i kāfiye ve vāfiye göstermektedir

bu gece:

1. **bu gece:**

Şarkı 6

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Bu gece, şeb.

Uyandı bak uyuyan tāli'im benim bu gece
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk seni ben

bu hāle:

1. **bu hāle:-e**

Kıt'a 29

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

İçinde bulunulan durum, vaziyet.

Bu hāle gözyaşı dökse revā ki eslāfın
Ḥarābe oldu müberrātı gitti peyderpey

bu hālet:

1. **bu hālet:**

Tahmis 11

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Bu durum, vaziyet.

Yādıyla yaşar şimdi ḥayālimde bu hālet
Yād eyle ḥayālinde bugün 'aşkını Necdet

bu hicran:

1. **bu hicran:**

Tahmis 11

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Bu ayrılık.

Vuslat diledim meclis-i çeng ü neye kaçtım
'Aşkımda mukadderse bu hicran niye kaçtım

bu hicrān-ı emel:

1. **bu hicrān-ı emel:**

Şarkı 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bu isteklerden ayrı kalma durumu.

Beni mahrûm-ı visal etti bu hicrân-ı emel
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde güzel,

bu himmet üzre:

1. bu himmet üzre:

Kıt'a 67

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Bu iyilik ile ilgili.

Söylenir dâim bu himmet üzre tâ dīvân-ı haşr
Şâd olur cennetde hem rûh-ı Nedîm-i
nüktedân

bu kadar:

1. bu kadar:

Gazel 145

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bu denli, bu ölçüde.

Bir gün bu kadar canlı mahabbet göremezsın
Sinemde şu âyineye bir bak delikanlı

2. bu kadar:

Gazel 156

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bu denli, bu ölçüde.

Bed-mest değildin bu kadar ba'zen ayıktın
Aklınca kalenderliğe saptın bizi sıktın

3. bu kadar:

Gazel 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bu denli, bunca.

Bu uzun şitâ-yı hayâtımın dem-i sayfı gelmedi
bir zaman
Bu kadar sinîn-i safâ geçer bu kadar bahâr u
hazân olur

bu kadar mihneti:

1. bu kadar mihneti:-i

Kıt'a 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bunca sıkıntı, keder.

Ağlatırsın beni sen ağlama dersin yine sen
Sen edersin bu kadar mihneti icâd gönül

bu mahsûd-ı tabâyi' sözleri:

1. bu mahsûd-ı tabâyi' sözleri:-ler, -i

Tahmis 3

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Kıskamlacak yaratılışların sözleri, ifadeleri.

Dilin bir gülşen-i hüsn-i edâ hayrette kaldım
ben
Bu mahsûd-ı tabâyi' sözleri nerden bulursun
sen

bu makta' beytindeki nâdirü'l-emsâl terkibinde 'adîm kelimesinin istihdâm edilememesi zarûret-i vezinden münba'is idügü ehline ma'lûmdur:

1. bu makta' beytindeki nâdirü'l-emsâl terkibinde 'adîm kelimesinin istihdâm edilememesi zarûret-i vezinden münba'is idügü ehline ma'lûmdur:

Diğer 10

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bu gazelin son beytinde "emsali az bulunan, ender" tamlamasında "adîm (bulunmayan) kelimesinin birden fazla anlam oluşturacak şekilde kullanılmaması vezin mecburiyetinden dolayı olduğu ehline bilinir.

Bu makta' beytindeki nâdirü'l-emsâl terkibinde 'adîm kelimesinin istihdâm edilememesi zarûret-i vezinden münba'is idügü ehline ma'lûmdur

bu müddetten 'ıyd-i şerîf-i adhâya iki gün kalmakla hemşehrileri olan kayseriyye eşrâfına simât-ı 'azîm üzre envâ'-ı lühûm ve hulviyyâtan ma'a çav ve sükker-i 'akîde zivâfet-i müdebdebe vü nefise keşide kılalar:

1. bu müddetten 'ıyd-i şerîf-i adhâya iki gün kalmakla hemşehrileri olan kayseriyye eşrâfına simât-ı 'azîm üzre envâ'-ı lühûm ve

**hulviyyâtta ma'a çay ve sükker-i 'akîde
ziyâfet-i müdebdebe vü nefise keşide kırlarlar:**

Diğer 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bu süreden kurban bayramına iki gün kala
hemşehrileri olan Kayseri'nin ileri gelenlerine
büyük bir ziyâfet için et çeşitleri ve
şekerlemelerden çayla birlikte akide şekeri verilen,
gösterişli ve herkes tarafından beğenilen bir ziyâfet
yazılır.*

bu müddetten 'ıyd-i şerîf-i adhâya iki gün
kalmakla hemşehrileri olan Kayseriyye
eşrâfına simât-ı 'azîm üzre envâ'-ı lühûm ve
hulviyyâtta ma'a çay ve sükker-i 'akîde
ziyâfet-i müdebdebe vü nefise keşide kırlarlar

bu muhrık derde:

1. **bu muhrık derde:-e**

Şarkı 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bu gönül yakan, yürek sızlatan dert.

Bu muhrık derde dermân ağlamaz mı
Tesellî-cüy-ı efğân ağlamaz mı

bu nazm üstüne:

1. **bu nazm üstüne:-ü, -n, -e**

Gazel 164

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Bu şiirin üzerine, bu şiirden sonra.

Yandı germâbe-i hicrânda Hamâmîzâde
İçer elbette bu nazm üstüne ayrân-ı sülhan

bu ne kudret ki elifbâyı okur ezberden:

1. **bu ne kudret ki elifbâyı okur ezberden:-den**

Diğer 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nasıl bir kudrettir ki elifbâyı ezberden okur.

Bu ne kudret ki elifbâyı okur ezberden

bu rütbe:

1. **bu rütbe:**

Kaside 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu derece, çok fazla, bu denli.

Kulüb-ı 'âlemi etmişti mest-i müstağrak
Olunca zevk demâdem bu rütbe neş'e-fezâ

2. **bu rütbe:**

Kaside 6

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu kadar, bu denli.

Gördükçe bu rütbe cevri ü hırmân
Etmey miyim iştikâ-yı hamsi

bu şeb:

1. **bu şeb:**

Tahmis 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bu gece.

Şehîdân-ı gazâdan derdin islâmın su'âl ettim
Bu şeb rûhü'l-emînle gizli gizli hasbihâl ettim

2. **bu şeb:**

Şarkı 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bu gece.

Kimlerin bezmini hem şevk-i bahâr etti bu şeb
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde güzel

3. **bu şeb:**

Şarkı 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bu gece.

Muntazır makdem-i teşrîfine yârân-ı tarab
Yine gelmez mi bu şeb nerde o meh-pâre aceb

4. **bu şeb:**

Şarkı 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Bu gece.

Utanmasın mı bu şeb gökte mäh-ı şu 'le-fiken
Hamakta salıyorum ey güzel çocuk seni ben

bu tahmisiyle:

1. bu tahmisiyle: -i, -y, -le

Tahmis 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Bir şiirin her beytine üçer mısra ilâve ederek
beşe çıkardığı bu eser ile.*

Açıp esrâr-ı mir 'âtı mahabbetten leb-i kudsî
Bu tahmisiyle İhsan yâd eder bir matlab-ı
kudsî

bu târihe:

1. bu târihe: -e

Kıt'a 66

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

İçinde bulunulan, işaret edilen tarih.

Bu târihe imdâd eder çârâyâr
Bu yıl doğdu meh-veş Muhammed 'Alî

bu tâze ma'ârifle eskiler almak:

1. bu tâze ma'ârifle eskiler almak: -ler-mak

Gazel 163

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Yeni bilgilerle eski türlerde yazılar kaleme
almak.*

Yeter bu tâze ma'ârifle eskiler almak
Mişon Mişon diyerek ya Kohen Kohen
diyerek

**bu tesâdüfât-ı haseneyi kendileri dahi vâfir derece
pesend etmişlerdir:**

1. bu tesâdüfât-ı haseneyi kendileri dahi vâfir
derece pesend etmişlerdir: -ler, -i-miş, -ler, -dir

Diğer 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Zikredilen bu güzel tesadüfleri kendileri de
beğenmişlerdir.*

bu tesâdüfât-ı haseneyi kendileri dahi vâfir
derece pesend etmişlerdir

bu türlü:

1. bu türlü:

Kaside 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu çeşit, böyle, bu kadar.

Bu türlü ebda '-ı âsâra cilvegâh oldu
Bu şeb nasıl dem-i sâd-âferin imiş âyâ

bu ümmet:

1. bu ümmet:

Tahmis 8

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Bu millet, halk.

Bu ümmet zulme gerdem-dâde bir kurbâne
dönmüştür
İlâhî kişver-i islâma bak vîrâne dönmüştür

**bu vech ile tam iki gün müddet ol mahalde safâ-yı hâl ü
hâtırla meks ü ârâm kılıp ve ol ağnâm-ı şerife ile nevbet-
be-nevbet tos urup ba 'de ikâmetgâhlarına 'avdet
buyururlar:**

1. bu vech ile tam iki gün müddet ol mahalde
safâ-yı hâl ü hâtırla meks ü ârâm kılıp ve ol
ağnâm-ı şerife ile nevbet-be-nevbet tos urup
ba 'de ikâmetgâhlarına 'avdet buyururlar:

Diğer 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bu sebeple tam iki gün süre o mekanda hâl ve
keyfiyetin huzuruyla dinlenip, huzur bulup ve o
mübarek koyunlarla zaman zaman boynuz ile
vurup sonra evlerine geri dönerler.*

Bu vech ile tam iki gün müddet ol mahalde
safâ-yı hâl ü hâtırla meks ü ârâm kılıp ve ol
ağnâm-ı şerife ile nevbet-be-nevbet tos urup
ba 'de ikâmetgâhlarına 'avdet buyururlar

**bu vukûf u ihâtaya delâlet-i kâfiye ve vâfiye
göstermektedir:**

1. **bu vukûf u ihâtaya delâlet-i kâfiye ve vâfiye göstermektedir:-mekte, -dir**

Diğer 5

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Anlama, bilme ve etrafıca kavramaya yeterli ve elverişli bir delil olmak.

Ma'rûfîn-i şu'arâdan Nefhî ve Şemmînin
ğazeliyyâtına olan gün-â-gün bozuntu
nezâirinden mâ'dâ müstakilen bu fenn-i celîl
üzre te'lif buyurdıkları 'arabiyyü'l-'ibâre
Nefhatü'l-buruntu fî şemmeti'l-bozuntu
'unvânî eser-i bî-'adîlleri bu vukûf u ihâtaya
delâlet-i kâfiye ve vâfiye göstermektedir

bu yıl:

1. **bu yıl:**

Kıt'a 66

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Bu sene, içinde bulunulan sene.

Bu târîhe imdâd eder çâryâr
Bu yıl doğdu meh-veş Muḥammed 'Alî

bu yüzden:

1. **bu yüzden:**

Kıt'a 4

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu sebeple, bundan dolayı.

Cemâl-i pâke müştâkım bu yüzden
Ḥudâ-yı 'aşka vardır iştirâkım

2. **bu yüzden:**

Kaside 6

Mısra: **131**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu sebepten, bu nedenle.

Akreb görünür bu yüzden ancak
Sardalye gütmüş çâçâ-yı ḥamsi

3. **bu yüzden:**

Kaside 7

Mısra: **105**

Kelime Tipi: -

Bu sebeple, bu nedenle.

Yorgun gibiyim ben de bu yüzden ne var
olsam
Ümmîde düşüp tâlib-i dükkân-ı ma'ârif

bucağında:

1. **bucağında:-ı, -n, -da**

Gazel 127

Mısra: **2**

Bucak, kenar, köşe.

Açılır gamzeler yanağında
Saçılır goncalar bucağında

bûd u nebûd:

1. **bûd u nebûd:**

Tahmis 6

Mısra: **22**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Varlık ve yokluk.

Olmuşum pîş-i celâlinde cebîn-sây-i sücûd
Nazar-ı pâkime yeksân görünür bûd u nebûd

budağında:

1. **budağında:-ı, -n, -da**

Gazel 127

Mısra: **6**

Dal, ince dal, filiz.

Daha nevreste bir nihâl-i revân
Belirir meyveler budağında

budur:

1. **budur:-dur**

Gazel 90

Mısra: **9**

İşaret zamiri.

Cefâ budur ki kalmamış cefâya hiç
tahammülüm
Revâ değil cefâların bu şekli hiç revâ değil

2. **budur:-dur**

Kaside 7

Mısra: **119**

İşaret zamiri.

Noksânımı 'afv et ki budur şân-ı vekâlet
Ey şânlı vekîl ebedî şân-ı ma'ârif

3. **budur:-dur**

Kıt'a 34

Mısra: **3**

İşaret zamiri.

Budur târîh-i cevher-dânî lîhsân
Cevâhir âh gitti düştü hâke

4. **budur:-dur**

Rûbai 1

Mısra: **1**

İşaret zamiri.

Mir'ât-ı maḥabbette budur nakş u tîrâz
Nevbetle olur cîlve-nümâ nâz ü niyâz

bugün:

1. **bugün:**

Gazel 1

Mısra: **16**

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Vatan denen o mübarek diyâr-ı ma'mûrun
Harâbesinde bugün ağlıyor mezârı bana

2. bugün:

Gazel 51

Mısra: 9

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Bugün benimle öpüşmezsen âh öpüşmez isen
 Seninle belki yarın âh-ı inkisâr öpüşür

3. bugün:

Gazel 80

Mısra: 10

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Va'd-i vasl etmiş iken dün gece rüyâda o meh
 Bak bu hicrâna bugün va'de-i düşîneye bak

4. bugün:

Gazel 87

Mısra: 13

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Bir ğazel tarihıyla İhsân bâğbân-ı dil bugün
 Gülsitandan toplamış nev-deste bin terfende
 gül

5. bugün:

Gazel 96

Mısra: 10

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Safâ piyâlesi lebrîz-i şevk iken her dem
 Bugün yerinde onun katre katre kan buldum

6. bugün:

Gazel 96

Mısra: 24

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Vatan değil mi o cânân-ı sermedî-unvân
 Neden bugün onu hem âh-ı âşikân buldum

7. bugün:

Gazel 120

Mısra: 11

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Âh mağdûrum dücâr-ı hicretim İhsân bugün
 Bâr-ı hüsrân düşmesin dünyâda bir ferd üstüne

8. bugün:

Gazel 123

Mısra: 2

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Reng-i mâtemdir münâsib sernigün yapraklara
 Şanlı bir mâzîyi defn ettik bugün topraklara

9. bugün:

Gazel 146

Mısra: 3

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Şabb-i emred iken dün bugün olmuş da hat-
 âver
 Aklınca diyor ben gibi bir şâ'ire berber

10. **bugün:**

Gazel 150

Mısra: **1**

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

‘Älemde bugün varsa eğer nâzıma akrân
Gelsin ne durur işte açıktır ona meydân

11. **bugün:**

Gazel 159

Mısra: **1**

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Gör nâzım-ı devrânı bugün bir eşi yoktur
Volkan gibidir fikri fakat âteşi yoktur

12. **bugün:**

Kaside 2

Mısra: **43**

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Hükmeder san ‘atla hem servetle her millet
bugün
Millet-i mahkûmeyiz güyâ ra ‘iyyet bekleriz

13. **bugün:**

Kaside 2

Mısra: **93**

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Mâlik-i târih idik mâzide memlûkuz bugün
Hâzırız dârü'l-vatan sahnında hicret bekleriz

14. **bugün:**

Kaside 5

Mısra: 7

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Bugün üç bayramı bir anda biz idrâk ettik
'İyd-ı sulh ü zafer ü millî ve kurbândır bu

15. **bugün:**

Kaside 5

Mısra: 40

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Emelin cāmını nüş eyledi Nişi Yahyâ
Urfa ağzıyla bugün dillere destândır bu

16. **bugün:**

Kaside 7

Mısra: 9

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Hem-hâl-i behişt oldu bugün şehr-i Trabzon
Erbâb-ı ma'ârif dahî Rıdvân-ı ma'ârif

17. **bugün:**

Kaside 7

Mısra: 81

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Ez-cümle bugün cāy-ı emānetde Emîn Bey
Beyne'l-küberâ 'umde-i erkân-ı ma'ârif

18. **bugün:**

Kaside 7

Mısra: 88

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Hep böyle birer türlü meziyyetle ser-efrâz
Dillerde bugün her biri destân-ı ma'ârif

19. **bugün:**

Kıt'a 24

Mısra: 2

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

'İbret alsak bâri istikbâli te'mîn eylesek
Hâlimiz muhtâc-ı tedbîr-i siyâsettir bugün

20. **bugün:**

Kıt'a 24

Mısra: 4

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Bizde görsün içtimâ' etmez diyen zıddeyn için
Bizde hürriyyet nighbân-ı esârettir bugün

21. **bugün:**

Kıt'a 36

Mısra: 3

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Bir mısra'ımız düştü bugün âh İhsân
Nâşâd kodu gitti bizi Şâdî hayf

22. **bugün:**

Kıt'a 39

Mısra: 1

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Bugün zulmet-nümâ ferdâ bizimçün ğam deĝil
zîrâ
Açıktır yol sa'âdet bir tesâdüften 'ibârettir

23. **bugün:**

Rûbai 19

Mısra: 1

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Nâgâh açılıp bâĝ-ı emel soldu bugün
Cânâna 'ayân oldu nihân oldu bugün

24. **bugün:**

Rûbai 19

Mısra: 2

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Nâgâh açılıp bâĝ-ı emel soldu bugün
Cânâna 'ayân oldu nihân oldu bugün

25. **bugün:**

Rûbai 19

Mısra: 4

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Biz mest-i şarâb-ı tal'atız şîşe tehi
Hırşîdi gören gözlerimiz doldu bugün

26. **bugün:**

Şarkı 1

Mısra: 2

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Neden yâr ağlayıp ağyâr güldü
Yefim oldum bugün boynum büküldü

27. **bugün:**

Şarkı 1

Mısra: 4

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Solup gül-nahl-i ümmîdim döküldü
Yefim oldum bugün boynum büküldü

28. **bugün:**

Şarkı 1

Mısra: 8

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Perişân oldu hayfâ âşiyânım
Yefim oldum bugün boynum büküldü

29. **bugün:**

Şarkı 1

Mısra: 12

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Elim koynumda kaldım hasretinden
Yetim oldum bugün boynum büküldü

30. **bugün:**

Şarkı 1

Mısra: 16

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Boyun bükmez mi hicrân ağlamaz mı
Yetim oldum bugün boynum büküldü

bugünün:

1. **bugünün:-i**

Gazel 21

Mısra: 11

İçinde bulunulan gün, zaman, devir.

Bugünün zevkini İhsân koma ferdâya sakın
Edemez kimse serâ-perde-i ferdâya nüfûz

**buhûr u evzâna âşinâ olanların bu noksan yüzünden el-
'özü 'inde kirâmin-nâsi ma 'zurun msdâkınca nâzım-ı
kem-bizâ'ayı ma 'zür görecekları me' mül-i kavîdir:**

1. buhûr u evzâna âşinâ olanların bu noksan
yüzünden el- 'özü 'inde kirâmin-nâsi ma 'zurun
msdâkınca nâzım-ı kem-bizâ'ayı ma 'zür
görecekları me' mül-i kavîdir:

Diğer 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aruz vezni kalıplarını ve vezinleri bilenlerin bu eksikten dolayı " şerefli insanların nezdinde özrü bulunur" ölçütünde manzumeyi yazan kişinin bilgisizliğini mazur göreceklere dair ümit sağlamdır.

buḥūr u evzāna āşinā olanların bu noksan yüzünden El-'özrü 'inde kirāmin-nāsi ma'zūrun mısdākınca nāzım-ı kem-bızā'ayı ma'zūr göreceklere me'mül-i kavīdir

buhurdān-ı ma'ārif:

1. buḥurdān-ı ma'ārif:

Kaside 7

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi tıtsülüğü.

Bin bir koku neşr etti gülābdān-ı kemālāt
Ta'fir-i meşām etti buḥurdān-ı ma'ārif

buhurlar vakarak:

1. buhurlar yakarak:-arak

Diğer 1

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Tıtsü, kokulu madde yakmak.

Buhurlar yakarak ıtır süründük
Ele tesbîh aldık Hakdan göründük

bükeyim boynumu:

1. bükeyim boynumu:-um, -u

Gazel 109

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Boynunu bükmek; bitki için canlılığını yitirmek. II Acınacak hâlde, çaresiz bir durumda kalmak.

Gülzārıma bir şemme vefā esmedi hayfā
İhsān bükeyim boynumu sünbüllere karşı

bükülmüş boynu:

1. bükülmüş boynu:

Tahmis 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Boynu bükülmek; üzgün, kırılmış, acınacak ve yardım bekler bir durumda olmak.

Yefim olmuş bükülmüş boynu ümmet bî-nevā
ağlar
Ser-ā-ser memleket millet olur mâtem-serā
ağlar

bulamaz:

1. bulamaz:-a, -maz

Kıt'a 65

Mısra: 18

Bulmak, elde etmek.

Hazm eder cümlesin işkenbe-i kübrāya sürer
Sürüler mi'deni imkân bulamaz ifsāda

bulanmaz:

1. bulanmaz:-maz

Gazel 152

Mısra: 3

Bulanmak, duruluğunu ve berraklığımı yitirmek.

Bin vakvaka etsen de bulanmaz koca deryā
Aç dîdeni bak eyne serā eyne süreyyā

bularak:

1. bularak:-arak

Gazel 45

Mısra: 10

Elde etmek, sağlamak.

Hande-i cām ile giryān iken āşüfte gönül
Cünbüş-i la'l-i lebinden bularak cān gülüyor

bulaştım:

1. bulaştım:-tı, -m

Rübai 18

Mısra: 2

İstemedi veya rastlantı sonucu bir işe karışmak.

Düşüm ḥam-ı gīsüya dolaştım kaldım
Bilsen ne düşümlerde bulaştım kaldım

bülbül:

1. **bülbül:****Gazel 50**

Mısra: 4

Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur olan kuş.

Ravza-i hüsn-i ezel safha-i dîdârındır

Onda ârız diye gül, fem diye bülbül yetişir

2. **bülbül:****Gazel 72**

Mısra: 2

Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur olan kuş.

Rukabâ bezmine yâr oldu çerâğ

Mekr-i ülfette imiş bülbül ü zâğ

3. **bülbül:****Gazel 137**

Mısra: 7

Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur olan kuş.

Bülbül hamûş şîşe tehî sâkiyân nihân

Gülzâr-ı dilde bir gül-i şādâb kalmadı

4. **bülbül:****Kıt'a 12**

Mısra: 2

Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur olan kuş.

Cânân temâyül etti de sînemde ağıladı

Bülbül çemende konu perîşân ney üstüne

5. **bülbül:****Tahmîs 4**

Mısra: 26

Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur olan kuş.

Cümlesinden neyleyim kâfir peşimân oldu hep

Bülbül etmiş bâğda taklîd-i nutk-ı gül-femin

bülbül gibi:1. **bülbül gibi:****Şarkı 3**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bülbüle benzer şekilde.

Gülsitân-ı sîneden mehcûr olan bülbül gibi

'Aşkının sâzında hicrân ağlayan bir besteyim

bülbül zâr ü gül handan:1. **bülbül zâr ü gül handan:****Tahmîs 3**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ağlayan bülbül ve gülen gül.

Hevâ hoş her taraf gülzâr bülbül zâr ü gül

handan

Bu esbâb-ı cününü seyreden dîvâne olmaz mı

bülbülde:1. **bülbülde:-de****Gazel 81**

Mısra: 6

Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur olan kuş.

Şu hâl-i zârımı gör bir de seyr-i cânân et

Miyân-ı gonca vü bülbülde hâle mahrem isen

bülbüldür:1. **bülbüldür:-dür****Gazel 161**

Mısra: 4

Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur olan kuş.

Düşmanlara dehşetli tehâcümîleri vardır

Bülbüldür o pür-neş'e terennümleri vardır

bülbül-i âteş-terâne:1. **bülbül-i âteş-terâne:****Tahmîs 2**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Ateş şarkıları söyleyen bülbül.

Gönüldür bülbül-i âteş-terâne

Olur süzân demâdem vâlihâne

bülbül-i cân:

1. bülbul-i cân:

Gazel 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönül bülbulü. II Âşık.*

Uçarak ravza-i cânâne giden bülbul-i cân
Dönemez dönse de bâl ü peri işkeste gelir

bülbul-i handân-ı sühan:

1. bülbul-i handân-ı sühan:

Gazel 164

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gülen, neşeli sözün bülbulü.

Nağme-senc olduğu dem bülbul-i handân-ı
sühan
Açılır türlü letâfetle gülîstân-ı sühan

bülbul-i nalâna:

1. bülbul-i nalâna:-a

Gazel 124

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İnleyen, feryat eden bülbul.

Garîb olunca ayân etmesin mi hâlini dil
Çemende bülbul-i nalâna nev-bahârlara

bülbul-i nâtıkam:

1. bülbul-i nâtıkam:-m

Tahmis 6

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Güzel söz söyleyen bülbul.

Ola zîbende tarâvetle bahârin seherin
Bülbul-i nâtıkam oldukça senin nağme-gerin

bülbul-i neyden:

1. bülbul-i neyden:-den

Tahmis 3

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Bülbulün çalgısı.

Bu tarz-ı hâs ile meclîs ‘aceb rindâne olmaz
mı
Olur cûşân nevâ-yı ‘aşkı gûş et bülbul-i
neyden

bülbul-i şeydâ:

1. bülbul-i şeydâ:

Diğer 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*(Aşk sebebiyle) aklım yitirmiş, deli divane
olmuş, çılgın bülbul.*

Dedim hayrânımın ey gül-i ra‘nâ
Meşk alır âhımdan bülbul-i şeydâ

bülbul-i şürîde:

1. bülbul-i şürîde:

Tahmis 3

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Perişan, âşık bülbul.

Açılmış gül gibi pehlû ruh âteş-bâr olup
meyden
Gönül hem bülbul-i şürîde hem pervâne olmaz
mı

bülbul-i şürîde-hâl:

1. bülbul-i şürîde-hâl:

Tesdis 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Perişan hâlde olan bülbul. II Âşık.*

Goncasından ayrı düşmez bülbul-i şürîde-hâl
Şem‘adan pervâneler etmez kabûl-i infisâl

bülbul-i tab‘ı:

1. bülbul-i tab‘ı:-ı

Gazel 64

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bülbul yaratılıştı.*

Bülbul-i tab‘ı ki âvâzeyle âgâzelenirmiş
Andelibân-ı çemen reşk eder âvâzelenirmiş

bülbul-i zârma:

1. **bülbül-i zârına:-i, -n, -a****Gazel 45**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ağlayan,inleyen bülbül.*

Geçerek karşıma oldukça şeker-hand-i emel
Bülbül-i zârına sîmâ-yı gülîstân gülüyor

bülbülleri:1. **bülbüller:-ler****Kıt'a 67**

Mısra: 4

*Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur
olan kuş.*

Goncalar ekşâde-leb sular akar âheste-rev
Nağmeler tutmakta bülbüller gazelhân mutribân

bülbüllere:1. **bülbüllere:-ler, -e****Gazel 109**

Mısra: 2

*Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur
olan kuş.*

Bülbülleri ağlar bu yerin güllere karşı
Pür-işve güler gülleri bülbüllere karşı

2. **bülbüllere:-ler, -e****Kaside 7**

Mısra: 50

*Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur
olan kuş.*

Zâğ u zağanın rağmına bin bir çiçek açtı
Bülbüllere cây oldu gülîstân-ı ma'ârif

3. **bülbüllere:-ler, -e****Şarkı 8**

Mısra: 5

*Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur
olan kuş.*

Bülbüllere reşk-âver olur nazlı sesin var
Ölmüşleri ihyâ edecek bir nefesin var

bülbülleri:1. **bülbülleri:-ler, -i****Gazel 109**

Mısra: 1

*Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur
olan kuş.*

Bülbülleri ağlar bu yerin güllere karşı
Pür-işve güler gülleri bülbüllere karşı

2. **bülbülleri:-ler, -i****Muhammes 1**

Mısra: 11

*Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur
olan kuş.*

Bülbülleri nâlen de eder gonca çiçeksin
Âşıkları ağlatma cezâsın çekeceksin

bülbülü:1. **bülbülü:-ü****Gazel 36**

Mısra: 5

*Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur
olan kuş.*

Nâtıkam bülbülü ağlar güler ol gülbün-i nâz
Jâle görmüş leb-i gül-gonca-i hâmüş açılır

bülbülün:1. **bülbülün:-ün****Gazel 101**

Mısra: 2

*Güzel sesiyle, güle olan sevdasıyla meşhur
olan kuş.*

Nağme kâşanesinde toplanalım
Bülbülün nağmesinde toplanalım

bulduğun şevle:1. **bulduğun şevle:-le****Kıt'a 53**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sahip olunan, elde edilen, kazanılan.

Bulduğun şeyle kanâ'at ediver fâre misin
Etme beyhûde tama' uyma dönüp buyruğuna

bulduk:

1. **bulduk:** -du, -k

Gazel 76

Mısra: 1

Bulmak, elde etmek, rast gelmek.

Ne visāl-i yāre erdik ne dem-i sükūnu bulduk
Yine hem-zebān-ı sevdā dil-i gam-füzūnu
bulduk

buldular:

1. **buldular:** -du, -lar

Tahmis 9

Mısra: 7

Bulmak, elde etmek, ulaşmak.

Buldular intāka yol bir meyden işrākīleri
Kıldılar cānānı hemdem terk edip bākīleri

buldum:

1. **buldum:** -du, -m

Gazel 94

Mısra: 6

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Mukbilān-ı devri gördüm neş'e-dār-ı ibtihāc
Dem-be-dem giryende buldum halkı handān
görmedim

2. **buldum:** -du, -m

Gazel 96

Mısra: 1

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Ne cevri-āleme bīgāne bir zamān buldum
Ne cevri-ālemi ta'dād için amān buldum

3. **buldum:-du, -m****Gazel 96**

Mısra: 4

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Lisân-ı hâl ile tahrîr-i dâstân ettim

Lisân-ı hâli dil-i zâra tercemân buldum

4. **buldum:-du, -m****Gazel 96**

Mısra: 6

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Neden dağıldı mı evlâd-ı hânümân-ı vatan

Ki hânedanımı bîçâre bî-mekân buldum

5. **buldum:-du, -m****Gazel 96**

Mısra: 8

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Felâketinde ki yârana hizmet etmiş idim

Felâketimde o yârânı bî-nişân buldum

6. **buldum:-du, -m****Gazel 96**

Mısra: 10

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Safâ piyâlesi lebrîz-i şevk iken her dem

Bugün yerinde onun katre katre kan buldum

7. **buldum:-du, -m****Gazel 96**

Mısra: 12

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Açık semâları zulmetle muztarib giryân

Yeşil çemenleri hem-reng-i erguvân buldum

8. **buldum:-du, -m****Gazel 96**

Mısra: 14

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Minârelerdeki bâng-ı ezân hâmüş olmuş

Minâreler ki bütün âşinâ-yı cân buldum

9. **buldum:-du, -m****Gazel 96**

Mısra: 16

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Nedîm-i rûhumu sordukça çağlayanlardan

Harâbelerde yefimâne ağlayan buldum

10. **buldum:-du, -m****Gazel 96**

Mısra: 18

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Gezip gülüştüğümüz yerlerin zemīninden
Hudā-yı arşa çıkan girye-i nihān buldum

11. **buldum:-du, -m**

Gazel 96

Mısra: **20**

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Visāl-i yār ile mes'ūd olan bu yerlerde
Ne bir terāne işittim ne āşiyān buldum

12. **buldum:-du, -m**

Gazel 96

Mısra: **22**

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Peyām-ı sohbet-i cānān için şitāb ettim
Ne bir uçan kuşu gördüm ne kārban buldum

13. **buldum:-du, -m**

Gazel 96

Mısra: **24**

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Vatan değil mi o cānān-ı sermedī-unvān
Neden bugün onu hem āh-ı āşikān buldum

14. **buldum:-du, -m**

Gazel 96

Mısra: **26**

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Vatan vatan diye İhsān figān edip durdum
Vatan diyarını hep ma'kes-i figān buldum

15. **buldum:-du, -m**

Gazel 100

Mısra: **5**

Bulmak, yüzleşmek, karşılaşmak.

Nār-ı gam-ı hicrinde cinān zevkini buldum
Mānend-i Halilim ben o āteşlere yanmam

bulmam:

1. **bulmam:-ma, -m**

Rübai 29

Mısra: **1**

Bulmak, rastlamak, tatmak.

Bulmam o mezākı feyz-i sığarda bile
Sığarda değil de zevk-i kevserde bile

bulmam sükūnet:

1. **bulmam sükūnet:**

Muhammes 2

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

*Sükunet bulmak; yatışmak, sakinleşmek,
huzura ermek.*

Etmem sunulsa āb-ı bekā arz-ı ibtihāl
Bulmam sükūnet olsa da bin cılve-i cemāl

bulmamış ifakat:

1. **bulmamış ifakat:**

Kaside 6

Mısra: **21**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İfakat bulma, iyileşme, hastalıktan kurtulma.

Bir veçhile bulmamış ifakat
Bīmār-ı der-i şifā-yı hamsi

bulmaz necāt:

1. **bulmaz necāt:**

Kıt'a 17

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Necāt bulmak; kurtulmak, selâmete ermek.

Gāye-i hilkat tarık-ı rahm iken bulmaz necāt
Ayrılan bir 'ömr-i süflîyün bu akdes gāyeden

bulmazsa:

1. **bulmazsa:-maz, -sa**

Gazel 16

Mısra: **7**

Yardımcı olmak, destek vermek.

Takviyet bulmazsa maddiyyātdan
Sūretā bir pāre etmez imtizāc

bulmuş:

1. **bulmuş:-muş**

Gazel 32

Mısra: **13**

Elde etmek, sağlamak, erişmek.

Cümbüş-i müjgânı bulmuş gamzesinden feyz-i tâb
'Ârız-ı tâbânı olmuş kâkülünden sâye-zâr

bulmuş gönül cezâsını:

1. bulmuş gönül cezâsını: -sı, -(n)ı

Kıt'a 14

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönlü, yüreği hak ettiği kötü sona
uğramış.

Bulmuş gönül cezâsını dünyâ vü âhiret
Bir gamze âh âfet-i dünyâ vü dîn imiş

bulmuş intihâ:

1. bulmuş intihâ:

Diğer 2

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Son bulmak, nihayete ermek, bitmek.

Onda etmiş ibtidâ hem onda bulmuş intihâ
'Ârif-i 'ilm-i bozuntudur o rütbe zâtı kim

2. bulmuş intihâ:

Diğer 4

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Son bulmak, nihayete ermek, bitmek.

Onda etmiş ibtidâ hem onda bulmuş intihâ

bulmuşum:

1. bulmuşum: -muş, -um

Gazel 144

Mısra: **2**

Bulmak, ulaşmak.

Nâilim vuslata hicrân ile me'nûs olalı
Bulmuşum çâremi bîçâre vü me'yûs olalı

bulsa:

1. bulsa: -sa

Gazel 23

Mısra: **7**

Bulmak, elde etmek, erişmek.

Bulsa gülşende girîbânı rehâ hârından
Zîb-ı dest olmağa bir gonca-i nev-reste gelir

2. bulsa: -sa

Gazel 134

Mısra: **9**

Bulmak, elde etmek, erişmek.

Biz öyle âteş-i aşkız ki bulsa dest-i felek
Semâ-yı târına âveng eder şerâremizi

3. bulsa: -sa

Kaside 6

Mısra: **245**

Bulmak, elde etmek, erişmek.

Binlerce de beyti bulsa bitmez
Tesbîh-i dür-i senâ-yı hamsi

4. bulsa: -sa

Tahmis 5

Mısra: **9**

Bulmak, elde etmek, erişmek.

Dâim arayan bulsa civânım seni bende
Bir gonca gül olsan da senin gülşenin olsam

bulsa bir akça dokuz kubbeli hammâm yapar:

1. bulsa bir akça dokuz kubbeli hammâm

yapar:

Kıt'a 55

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Atasözü**

"Bir akçe ile dokuz kubbeli hamam yapılmaz"
atasözü, az parayla çok büyük işler
yapılamayacağı anlamına gelmektedir.

Eder enkâz-ı hayâliyle binâ-yı evhâm
Bulsa bir akça dokuz kubbeli hammâm yapar

bulsun mu havvân havât:

1. bulsun mu hayvân hayât:

Kıt'a 11

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Akılsız, cahil kimse canlansın mı, dirilsin mi?.

Nedir âb-ı hayvânı insân bilir

O menba'da bulsun mu hayvân hayât

bulundum:

- 1.
- bulundum:**
- du, -m

Gazel 151

Misra: 5

Bulunma, yer alma, olma.

Her meclis-i irfānda bulundum aratıldım
Ben min-tarafillāh ebediyyen yaşatıldım

bulunmaz:

- 1.
- bulunmaz:**
- maz

Gazel 100

Misra: 7

Bulunmak, mevcut olmak, yer almak.

Kaddin gibi bir mahşer-i āşüb bulunmaz
Bin mahşer-i āşüb kıyām etse inanmam

- 2.
- bulunmaz:**
- un, -maz

Gazel 128

Misra: 14

Bulunmak, mevcut olmak, yer almak.

Revān-ı şevki İhsān büse mazmūnuyla şād
ettin
Güzellerden bulunmaz mest olup nezr
etmeyen büse

- 3.
- bulunmaz:**
- un, -maz

Gazel 141

Misra: 13

Bulunmak, mevcut olmak, yer almak.

Sende bulunmaz mı gam İhsān dedim
Bezmime hep şād gelir gam dedi

- 4.
- bulunmaz:**
- maz

Tahmis 1

Misra: 8

Bulunmak, mevcut olmak, yer almak.

Acīb olmaz dönüp hurşīd gökten meh dü-nīm
olsa
Bulunmaz bir mesīlin zerrelere mihr-i cesīm
olsa

bulunmaz pāyān:

- 1.
- bulunmaz pāyān:**

Rūbai 22

Misra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***Son bulmak, sona ermek.*

Yattıkça bu cānda ğamzelerden peykān
Derd ü elem-i 'aşka bulunmaz pāyān

bulunsa:

- 1.
- bulunsa:**
- sa

Kaside 6

Misra: 31

Bulunmak, yer almak.

Bir sofrada tek soğan bulunsa
Eyler bu da iktizā-yı hamsi

bulunsun:

- 1.
- bulunsun:**
- sun

Diğer 1

Misra: 32

Bulunmak, mevcut olmak, yer almak.

Şu 'arā zümresin seversin Şādī
Onlar da bulunsun ihvāncasına

bulunur:

- 1.
- bulunur:**
- (u)r

Kaside 6

Misra: 149

Bulunmak, yer almak, var olmak.

Pek çok bulunur nevāl-i deryā
Olmaz biri hem 'atā-yı hamsi

bulup:

- 1.
- bulup:**
- up

Gazel 66

Misra: 7

Bulmak, elde etmek, erişmek.

Şerh eyleyemem derdim dildāre bulup cür'et
Hem tarz-ı hitāb āteş hem redd-i cevāb āteş

2. bulup:-(u)p

Gazel 121

Mısra: 7

Bulmak, elde etmek, erişmek.

Ben yâri bulup vuslatı germ eyledim agyâr
Bahtım gibi yansın yine nâr-ı hasediyle

3. bulup:-up

Kıt'a 65

Mısra: 19

Bulmak, elde etmek, erişmek.

Develioğlu bulup zâtına şeyh etti hemân
Seni koçlar gibi tos urmada fevkalâde

bulur:

1. bulur:-ur

Gazel 5

Mısra: 3

Bulmak, elde etmek, erişmek.

Bulur üftâdeler âgûş-ı sehharında bin sûret
Perî peykerlerin âyîne-i teshîridir sevdâ

2. bulur:-ur

Gazel 38

Mısra: 12

Bulmak, elde etmek, erişmek.

İnanma etse de va'd-i visâl o şüh İhsân
Arar bulur o güzel va'de bir bahâne döner

3. bulur:-(u)r

Gazel 162

Mısra: 18

Bulmak, elde etmek, erişmek.

Olursan germ-halvet hizmet-i mahbûb-ı
asfardan
Bulur feyz-i ginâ nâ-tavr olursun böyle
kalmazsın

4. bulur:-(u)r

Tahmis 4

Mısra: 31

Bulmak, elde etmek, erişmek.

Gülsitanlar âb ü tâbından bulur feyz-nemâ
Böyle hoş-reftâra hoş-güftâra cân olmaz bahâ

5. bulur:-(u)r

Tesdis 1

Mısra: 27

Bulmak, elde etmek, erişmek.

Her tecellîden bulur bir başka âlem tâb ü fer
Hüsn-i mir'âtında kendinden geçen ehl-i nazar

bulurlar:

1. bulurlar:-(u)r, -lar

Rûbai 22

Mısra: 4

Bulmak, elde etmek, ulaşmak.

Derdin elemin hepsi devâ-cûlardır
Bîçâre gönüllerde bulurlar dermân

bûm-ı meş'ûmuz:

1. bûm-ı meş'ûmuz:-uz

Kaside 2

Mısra: 100

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Uğursuz baykuş.*

Bir hârâb-âbâd mülkûn pâsbân-ı genciyyiz
Bûm-ı meş'ûmuz bu mev'hûş yerde zulmet
bekleriz

bûmlar:

1. bûmlar:-lar

Tahmis 8

Mısra: 23

Baykuş.

Ederken lâne-i âmâli hayfâ bûmlar pâmâl
Görünce taht-ı Osmânîyi mâtem-dâr-ı izmihlâl

bûmu:

1. bûmu:-u

Gazel 123

Mısra: 9

Baykuş.

Būmu gör tutmuş mekân fevk-i ser-i millette
âh
Bak benim İhsân şu tâlî'siz başımda aklara

bunca:

1. **bunca:**

Gazel 109

Mısra: **6**

Bu kadar çok, böylesi, bu denli.

Üftâdene yâr olmadın ey nahl-i melâhat
Agyâre olan bunca temâyüllere karşı

bunca yıl:

1. **bunca yıl:**

Tahmis 8

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

Bu kadar yıl boyunca, eskiden beri, yıllardır.

İlâhî gülsün artık bunca yıl kan ağlayan islâm
Dil ağlar çeşm-i cân ağlar zemîn ağlar semâ
ağlar

bunda:

1. **bunda:-(n)da**

Diğer 1

Mısra: **139**

Bu, işaret zamiri.

Cümmeniz bunda mı yatmak istersiz
Defolarak gidin yârâncasına

2. **bunda:-n, -da****Gazel 27**Mısra: **8***Bu, işaret zamiri.*

O meh-ruhsâr için fevka'l-beşerlik ittifâkîdir
Perî der yâ melek der bunda insân ihtilâf eyler

3. **bunda:-n, -da****Gazel 128**Mısra: **10***Bu, işaret zamiri.*

Süzülmüş dîdeler yârimle ben mey-nüş u hem-
âgüş
Bu deryâ-yı safâdır bunda olmuş mevce-zen
büse

4. **bunda:-n, -da****Kaside 5**Mısra: **56***Bu, işaret zamiri.*

Leb kiraz elma yanak çehre-i dilber mi olur
Bunda güller açılır tâze gülîstândır bu

5. **bunda:-n, -da****Kıt'a 43**Mısra: **4***Bu, işaret zamiri.*

Kubbe östün sen de gel koy bir sadâ
Koy desinler bunda şâhın bâğı var

bundan:1. **bundan:-n, -dan****Gazel 149**Mısra: **3***Bu, işaret zamiri.*

Bundan mı ibâret nelerim var nelerim var
Yazmakta devam eylerim olsan dahî bîzâr

bundan evvel:1. **bundan evvel:****Kıt'a 63**Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

*Bundan önce, içinde bulunulan zamandan
daha geçmiş bir zaman.*

Geçerken bundan evvel bir vapur her ay
sevâhilden
Yapıp şirket için gūyâ içinden şimdi çıktık biz

**bundan nâşîdir ki haklarında senâ vü sıvânet
tarîkvla:bunlar:**1. **bunlar:-(n)lar****Kıt'a 22**Mısra: **3***Üçüncü çoğul şahıs işaret zamiri.*

İnşisâr aşhâbıdır bunlar vatan-perverliğin
Bizde kâlâ-yı hamiyyet inşisâr altındadır

bunu:

1. **bunu:-**(n)u

Kaside 7

Mısra: 39

İşaret zamiri.

Seyretse Sokullu bunu hayrette kalırdı
Seyrinde sokul ordusu hayrân-ı ma'ârif

2. **bunu:-**(n)u

Kıt'a 16

Mısra: 3

İşaret zamiri.

Bunu mü'min onu kâfir diye tefrik edemem
'Aşk için küfrü de imânı da yeksân görürüm

**bunun da fâriside mecâzen merd-i nâ-puhtenin mukâbili
olacağını te'lif ettiği risâle-i müstakilede:**

1. **bunun da fâriside mecâzen merd-i nâ-
puhtenin mukâbili olacağını te'lif ettiği risâle-i
müstakilede:**

Diğer 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bu ifadenin de Farsçada mecazen
olgunlaşmamış, toy erkek ifadesine karşılık
geleceğini kaleme aldığı müstakil kitabında.*

E'âzım-ı lisâniyyûndan Mevlüd Efendi son
vechi ihticâca sâlih bulup yaş er kelimesini
kabası biraz alınmakla berâber henüz
kurumamış, yakılmağa sâlih u lâyük ise de
inşâ'ında isti'mâle gayr-i müsâ'id nesne
ma'nasına alarak bunun da fâriside mecâzen
merd-i nâ-puhtenin mukâbili olacağını te'lif
ettiği risâle-i müstakilede şevâhid-i 'adîdesiyle
zıkr ü beyân etmiştir

bürehne-sâid:

1. **bürehne-sâid:**

Gazel 106

Mısra: 7

Kutlu, mübarek açıklık.

Küşâde-pehlü bürehne-sâid o mâh sızmış
zamân müsâit
Sen ol da âşık tahammül eyle fütâde cânlar
nasıl dayansın

bürüdet:

1. **bürüdet:**

Gazel 157

Mısra: 7

Soğukluk, soğuk.

Olmaz o kadar kutb-ı şimalide bürüdet
Aklın sıra ettin kudemâ tarzına râğbet

bürüdetin:

1. **bürüdetin:-in**

Kaside 6

Mısra: 177

Soğukluk, soğuk.

Sûfi o bürüdetin ısınmaz
Yaksam daîhi bin sobâ-yı hamsi

bürünmüs:

1. **bürünmüs:-mü**

Şarkı 6

Mısra: 5

Kaplanmak, bir görünüşe girmek.

Ziyâ-yı hüsne bürünmüş cemâl-i manzûrun
Yanaklarında gülen gamzelerde meshûrun

bürünüp:

1. **bürünüp:-üp**

Rûbai 7

Mısra: 3

Bir hâle, bir şekle girmek, gibi görünmek.

Yâhûd bürünüp de reng-i mehtâb-ı âle
Mirât-ı safâ-nümâ-yı müliden geçti

büs ederiz:

1. **büs ederiz:-er, -iz**

Gazel 56

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp ifade**

Öpmek.

Görünce ārızını la'l-i yāri būs ederiz
Şarāb-ı nāb içeriz zevk-i māhtābdayız

būs ederken:

1. **būs ederken:**-(e)r, -ken

Tahmīs 4

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Öpmek.

Üstüme göz dikti nergisler nigenbān oldu hep
Būs ederken gözlerinden fīneler gördüm
nihān

būs et:

1. **būs et:**

Gazel 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Öpmek, öpüş.

Būs et rahīk-ı la'lini öp sebz-i hattını
Zevk-i çemenle tām olıcak zevk-i cām olur

būs ettikçe:

1. **būs ettikçe:**-tikçe

Gazel 34

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Öpmek.

Can be-leb la'l-i leb ü ruhsān būs ettikçe ben
Cāme-hāb-ı vasla ezhār-ı gülistān serpilir

būs u kenār:

1. **būs u kenār:**

Gazel 71

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Öpme ve kucaklama.

Me'luf-ı derd-i hierān hırmān içinde dā'ir
Vasl-ı nigār memnū' būs u kenār memnū'

būs u kenārıydı:

1. **būs u kenārıydı:**-ı, -y, -dı

Gazel 98

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Öpüp kucaklamak.

Bir seng-dilin būs u kenārıydı ümīdim
Taştı ser-i emvāc-ı havādisde kef oldum

büse:

1. **büse:**

Gazel 15

Mısra: 1

Öpme, öpücük.

Bir büse olur visāle bāis
Bilmem ne bu infī'āle bāis

2. **büse:**

Gazel 62

Mısra: 8

Öpme, öpücük.

İnfī'āl eyledi büsemden o meh
Sen de al büse dedim benden ödeş

3. **büse:**

Gazel 128

Mısra: 1

Öpme, öpücük.

Verirken nakd-i cānım vermemiş bir cān-figen
büse
Varıp agyāre kılmış rāyegān ol sīm-ten büse

4. **büse:**

Gazel 128

Mısra: 4

Öpme, öpücük.

Olup mest-i temāşā gayretimden cān alıp
verdim
Alırken sāğar-ı la'līn o la'l-i nābdan büse

5. **büse:**

Gazel 128

Mısra: 6

Öpme, öpücük.

Zamān-ı büse gelmiş gamzeler mestāne ben
sermest

Alıp vermez mi rindân-ı maḥabbet mest iken
büse

6. **büse:**

Gazel 128

Mısra: 8

Öpme, öpücük.

Edip birlikte peymân ey gönül bağ-ı
cemâlinde
Koparsak ol nihâl-i tâzeden sen büse ben büse

7. **büse:**

Gazel 128

Mısra: 8

Öpme, öpücük.

Edip birlikte peymân ey gönül bağ-ı
cemâlinde
Koparsak ol nihâl-i tâzeden sen büse ben büse

büse-çîn:

1. **büse-çîn:**

Gazel 87

Mısra: 11

Öpücük alan, öpücük toplayan.

Gözlerinden leblerinden büse-çîn oldukça ben
Gıptasından göz diker nergis olur giryende gül

2. **büse-çîn:**

Gazel 95

Mısra: 2

Öpücük alan, öpücük toplayan.

La'li gibi cevherin tebessüm
Ondan yine büse-çîn tebessüm

büse-çîn-i aşk:

1. **büse-çîn-i aşk:**

Gazel 51

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk öpücüğü alan, toplayan.

Terennüm et güzelim büse-çîn-i aşk olalım
Şu yavru kuşlara bak vakt-i nev-bahâr öpüşür

büseden:

1. **büseden:-den**

Tahmis 9

Mısra: 19

Öpücük, öpme.

Geçtiler eller nevâzişden dudaklar büsedden
Dil-rübâlar cevrdn diller recâdan geçtiler

büse-i 'uşşâk:

1. **büse-i 'uşşâk:**

Gazel 87

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Âşıkların öpücüğü.

Büse-i 'uşşâk eder izhâr o sîmîn-tende gül
Mihrin olmuş nûr-ı pâkinden çıkıp pâyende
gül

büseler:

1. **büseler:-ler**

Gazel 12

Mısra: 7

Öpme, öpücük.

Vermiş o gonca bir gül-i handâna büseler
Ey nûr-ı dîde sen de fem-i büse-çîni öp

2. **büseler:-ler**

Gazel 128

Mısra: 11

Öpme, öpücük.

Lebinden sînesinden büseler va'd eyleyip
cânân
Birinden verdi gül büse birinden yâsemen
büse

3. **büseler:-ler**

Kıt'a 67

Mısra: 17

Öpme, öpücük.

Câna yettim ben hem aldım her birinden
büseler
Nakd-i cân olsun reh-i cânânda nakd-i râyegân

4. **büseler:-ler****Tahmis 4**Mısra: **24***Öpme, öpücük.*

La'l-i nâbından mey-i şîrîn-güher etmişti va'd
Gerdeninden sînesinden büseler etmişti va'd

buseler vermektedir:1. **buseler vermektedir:-mekte, -dir****Kıt'a 67**Mısra: **13**Kelime Tipi: **Kahp İfade***Kendini öptürmek.*

'Âşık-ı dîdâra hâlen buseler vermektedir
Nâz-perver bî-vefâ fettân iken her dil-sitân

büsemden:1. **büsemden:-m, -den****Gazel 62**Mısra: **7***Öpme, öpücük.*

İnfi'âl eyledi büsemden o meh
Sen de al büse dedim benden ödeş

büseni:1. **büseni:-n, -i****Gazel 68**Mısra: **11***Öpme, öpücük.*

Bir büseni aldım diye bin minnet edersin
Öp sen de ödeş olma bu İhsâna mu'âriz

büsesin:1. **büsesin:-si, -n****Gazel 40**Mısra: **10***Öpme, öpücük.*

Âşık-ı bîdâr-baht agyârı âgâh eylemez
Yâri şeker-hâb olurken büsesin pinhân alır

büs-ı leb-i cânâne:1. **büs-ı leb-i cânâne:-e****Gazel 24**Mısra: **5**Kelime Tipi: **Kahp İfade***Sevgilinin dudağını öpme.*

Büs-ı leb-i cânâne gelir hâtıra her bâr
Yüz sürdüğü dem sâhil-i sebzîne denizler

büthâne:1. **büthâne:****Gazel 55**Mısra: **4***Put evi, tapınak, kilise.*

Olsa mir'at-ı hafâdan sırr-ı vahdet aşikâra
Küfr ü îmân fark olunmaz kâ'be hem büthâne
kalmaz

bütün:1. **bütün:****Gazel 14**Mısra: **1***Hepsi, tamamı.*

İtâb içinde geçerken bütün hitâb-ı hayât
Nedir beşerde bu meyl üzre incizâb-ı hayât

2. **bütün:****Gazel 24**Mısra: **9***Hepsi, tamamı.*

Gökler tepeler manzaralardan bütün İhsân
Olmuş nazar erbâbına âyîne denizler

3. **bütün:****Gazel 42**Mısra: **9***Hepsi, tamamı.*

Mihrâb-ı ebruvânına taptıkça ol bütün
İsm-i Celâli zikr ile İhsân imâm olur

4. **bütün:****Gazel 75**Mısra: **2***Hepsi, tamamı.*

Verdinde bu gülzârın bir şemme tebessüm yok
Dembeste bütün kuşlar âheng-i terennüm yok

5. bütün:

Gazel 96

Mısra: 14

Hepsi, tamamı.

Minârelerdeki bâng-ı ezân hâmüş olmuş
Minâreler ki bütün âşinâ-yı cân buldum

6. bütün:

Gazel 104

Mısra: 17

Hepsi, tamamı.

Ki haşmetiyle dırâhşân güneşleriyle bütün
Yaşar dilinde büyük bir cihân semâlardan

7. bütün:

Gazel 129

Mısra: 2

Hepsi, tamamı.

Nühüfte gamzelerin sırrı hem-zebân olsa
Sihâm-ı aşka bütün sîneler nişân olsa

8. bütün:

Gazel 152

Mısra: 8

Hepsi, tamamı.

Baktın benim endāmıma sandın beni Yahyā
Yekdfgere benzer bütün insanlar olur yā

9. **bütün:**

Kaside 1

Mısra: **11**

Hepsi,tamamı.

Tebeddül etti bütün şekl-i evvel-i 'ālem
Cihan değil görünen bir cihān-ı reng ü ziyā

10. **bütün:**

Kaside 2

Mısra: **139**

Hepsi,tamamı.

Bir mu'ammā-yı veleh-zādır bütün ahvālimiz
Vākıf-ı remz-i mu'ammādan liyākat bekleriz

11. **bütün:**

Kaside 3

Mısra: **8**

Hepsi,tamamı.

Bilmem bana sorsan ne maḥal belde-i 'uşşāk
'Aşkın bütün ahvāline ammā ki ḥabīrim

12. **bütün:**

Muhammes 1

Mısra: **17**

Hepsi,tamamı.

Gayr oldu nihān cān u cihān oldu bütün yār
Bir tal'at-ı didār ile ettin bizi bīdār

13. **bütün:**

Rübai 4

Mısra: **3**

Hepsi,tamamı.

Pür-hande terāneler ḥāmūş oldu bütün
Güşumda bir āheng-i maḥabbet kaldı

14. **bütün:**

Tahmis 6

Mısra: **14**

Hepsi,tamamı.

Geh celāliyle bakar gāh cemāliyle bakar
İstese lemḥ-i basarda bütün ekvānı yakar

bütün ahyār:

1. **bütün ahyār:**

Tahmis 7

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Hayırlı, iyi ve olgun kimselerin hepsi.

Ne ebrārında yek-rengi ne ahyārında vahdet
var

Bütün ebrār bir dürlü bütün ahyār bir dürlü

bütün ebrār:

1. bütün ebrâr:

Tahmis 7

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Tüm hayır işleyen, olgun ve faziletli kimseler.

Ne ebrârında yek-rengi ne ahyârında vahdet
var

Bütün ebrâr bir dürlü bütün ahyâr bir dürlü

bütün kevn ü mekân:

1. bütün kevn ü mekân:

Tahmis 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Tüm varlık âlemi.

Garîk-ı hayretindir sâkinân-ı 'âlem-i nâsût
Bütün kevn ü mekân meşgûl-i tebcîlin fakat
meskût

büy-ı hakikat:

1. büy-ı hakikat:

Kaside 2

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Gerçek, hakiki koku.

Vermemişken gülşen-i âmâle tarîh u takvîyet
Çonca tasvîr eyleriz büy-ı hakikat bekleriz

büy-ı latîfî:

1. büy-ı latîfî:-i

Kaside 6

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Hoş, güzel koku.

Bir büy-ı latîfî var ki olmuş
Misk-âver-i mâsivâ-yı hamsi

büy-ı safâ:

1. büy-ı safâ:

Gazel 73

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutluluk, huzur kokusu.

Vezân olunca nesîm-i sabâ latîf latîf
Gelir meşâmıma büy-ı safâ latîf latîf

büy-ı sevdâ:

1. büy-ı sevdâ:

Gazel 115

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp İfade

Sevda, aşk kokusu.

Mukattar büy-ı sevdâ mest-i hülya
Olur mestâneler ma'zûr-hande

buyruğuna:

1. buyruğuna:-u, -(n)a

Kıt'a 53

Mısra: 2

Buyruk, emir, hüküm.

Bulduğun şeyle kanâ'at ediver fâre misin
Etme beyhûde tama' uyma dönüp buyruğuna

büyük:

1. büyük:

Gazel 104

Mısra: 18

Ulu, yüce.

Ki haşmetiyle dırahşân güneşleriyle bütün
Yaşar dilinde büyük bir cihân semâlardan

büyük dedemizden:

1. büyük dedemizden:-miz, -den

Diğer 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Bir kimsenin annesinin ya da babasının
babası, atası.*

Mevlevî demişler bize Mevlevî
Büyük dedemizden gördük mesnevî

büyüklerle:

1. büyüklerle:-ler, -le

Kıt'a 48

Mısra: 1

*Makam, rütbe, derece bakımından daha üst
olan kimse.*

Nene lâzım âşık atmak o büyüklerle senin
Bir şütür-gürbe edâdır bu yazıktır emeğe

büyükmüş:

1. büyükmüş:-miş

Gazel 58

Mısra: 3

Benzerlerinden daha fazla olan.

Bilseydik âh çok mu büyükmüş günâhımız
Her dem cemâl-i yâre nigâh etmiyor muyuz

büyüksün:

1. büyüksün:-sün

Kıt'a 2

Mısra: 4

Üstün niteliği olan, yüce, ulu.

Cemâlin seyreden Allâh dermiş
Büyüksün pek büyük Allâhu Ekber

büyüler:

1. büyüler:-le, -r

Şarkı 9

Mısra: 10

*Çekiciliği ile etkisi altına almak, birini
kendine bağlamak, teshir etmek.*

O nasıl tatlı bakışlar o ne baygın gözler
Büyüler sevgimi söyletmez o çapkın sözler

buyurun:**1. buyurun:****Diğer 1**Mısra: **152***"Gelin, buyurun" anlamında kullanılan bir seslenme, davet etme sözü.*

Maḥabbet sofrası taşar da dolmaz

Buyurun sofranın tek mancasına

büyütmüşken:**1. büyütmüşken:-miş, -ken****Gazel 27**Mısra: **3***Büyümesine yardım etmek, bakıp yetiştirmek.*

Nihāl-i kaddi ben eşk-i revân dökmüş

büyütmüşken

Ne hâlettir ki bâr-ı vaslı eller iktitâf eyler

C-Ç

cābā:

1. cābā:

Kaside 6

Mısra: 220

Bedava, ücretsiz.

Ya bir kofa şöyle kanlı canlı
Yâhud cābā bir tāvā-yı hamsi

cā-be-cā:

1. cā-be-cā:

Kıt'a 62

Mısra: 1

Yer yer, ara sıra.

Sa'y ederler cā-be-cā tebdīl-i taksīmāt
için
Mülhakātın halkı hep merkezdedir bi'l-
iltizām

2. cā-be-cā:

Tahmis 3

Mısra: 8

Yer yer, ara sıra.

Akar dīvāne ser-cūlar terennüm-sāz
olur murgān
Hirāmān serv-kadlerdir edenler cā-be-
cā seyrān

cā-be-cā nūr:**1. cā-be-cā nūr:****Tahmis 2**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yer yer nur, ışık.

Bırakmış aks-i hüsnün cā-be-cā nūr
Ne muhrik zevki var bīmār-ı 'aşkın

cā'iz:**1. cā'iz:****Gazel 155**

Mısra: 8

*Din ve törece işlenmesi emir veya
yasak edilmediğı için yapılmasında bir
sakınca bulunmayan, izin verilmiş sayılan
(şey).*

Olmuştur onun vasfi zebün-küş
mütecāviz
Nāzım beyefendiyle desek şöylece
cā'iz

cāize:**1. cāize:****Kaside 6**

Mısra: 218

*Eskiden bir büyüğün bir sanat eserine
karşılık sanatkâra verdiği eşya, para,
hediye.*

Şāyeste bu turfa nazma verse
Bir cāize pādīşā-yı hamsi

cāize-cūyān-ı ma'ārif:**1. cāize-cūyān-ı ma'ārif:****Kaside 7**

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

İlim, hünar hediyesi isteyen.

Her hāl ile müstağnī-i āzāde-beyānım
Olmam olamam cāize-cūyān-ı ma'ārif

cakasına:**1. cakasına: -sı, -(n)a****Diğer 1**

Mısra: 114

Gösteriş, çalım, kabadayılık, fiyaka.

Tahammül eyledik el şakasına
Ezelden tutkunuz her cakasına

cām:**1. cām:****Tahmis 9**

Mısra: 9

İçki kadehi.

Geçtiler cām elde meclisten ezel
sākileri
Sineler seylābdan canlar safādan
geçtiler

cām humārı:

1. cām humārı:-ı

Tahmīs 5

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şarabın verdiği baş ağrısı ve sersemlik.

Rūh oldu vücūdumda yanıp cām
humārı
Eczā-yı tenimden oluyor neş'esi cārī

cāma:

1. cāma:-a

Gazel 99

Mısra: 4

İçki kadehi.

Bir kadeh-kār ile hem-bezm-i visāl
olmak için
Ömr-i cāvīdi döküp cāma şarāb
eyleyelim

cāme-hāb-ı vasla:

1. cāme-hāb-ı vasla:-a

Gazel 34

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kavuşma, birleşme yatağı.

Can be-leb la'l-i leb ü ruhsārı būs
ettikçe ben

Cāme-hāb-ı vasla ezhār-ı gülîstān
serpilir

cāme-hāb-ı vasldadır:

1. cāme-hāb-ı vasldadır: -da, -dır

Gazel 56

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Kavuşma yatağı.

Rakīb o yār ile hep cāme-hāb-ı
vasldadır
Ümîd-i hāb ile biz vasl-ı cāme-
hābdıyız

cāme-i irfān:

1. cāme-i irfān:

Gazel 159

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bilme, anlayış elbisesi.

Öz kardaşı var sâdece söz kardaşı
yoktur
Yekpāre giyer cāme-i irfān peşi yoktur

cām-ı bâde-i devrân:

1. cām-ı bâde-i devrân:

Gazel 38

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Zamanın şarap kadehi.

Ne cām-ı bâde-i devrân ne bir terâne
döner
Bu bezm-i neş'ede hep âh-ı âşıkâne
döner

cām-ı cem:

1. cām-ı cem:

Gazel 35

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Cem'in içki kadehi.

Aşk ehli cām-ı Cem gibi devr ettiler
müddâm
Hayrân dolup bu şevk ile hayrân
boşaldılar

2. cām-ı cem:

Gazel 97

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*Şarabın mucidi olan Cem'in içki
kadehi.*

Hārābāt-ı cihāndan almadım bir cām-ı
zevk İhsān
Dolaştım tarz-ı reng-â-renkte bin cām-ı
Cem gördüm

cām-ı la 'lini:

1. cām-ı la 'lini: -i, -n, -i

Gazel 142

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

İçerisinde şarap bulunması sebebiyle

lal taşı gibi kırmızı renkli kadeh. II
Sevgilinin dudağı.

Ne zevk-i vaslını tattık ne cām-ı la'lini
İhsân
Şebâbımız bu tahassürlü intizâr ile
geçti

cām-ı mahabbet:

1. cām-ı mahabbet:

Gazel 67

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk,sevgi kadehi.

Yok şimdi bu meyhânede bir cām-ı
mahabbet
Sahbâ dökülüp kaldı tehî sāgar-ı ihlās

cām-ı mey:

1. cām-ı mey:

Gazel 90

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şarap kadehi.

Devâ mı yâ cefâ mıdır bilinmiyor belâ
mıdır
Belâ da olsa cām-ı mey çekilmeyen
belâ değil

cām-ı mey-i su'le tâb:

1. cām-ı mey-i şu'le tâb:

Gazel 141

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çok parlak olan şarap kadehi.

Nüş ederek cām-ı mey-i şu'le tâb
Böyle gerek zevk-i dem-i Cem dedi

cām-ı musaffāya:

1. cām-ı musaffāya:-(y)a

Gazel 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Saf, arıtılmış şarap kadehi.*

Aks-i ruhsârı eder kalb-i safâ-zāya
nüfûz
Mey-i gülgündür eden cām-ı musaffāya
nüfûz

cām-ı nâb:

1. cām-ı nâb:

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Saf, katkısız kadeh.*

Ruhsâr-ı yâri dem gelir meclisde cām-ı
nâb açar
Envâr-ı feyz-i mihirden gül-gonca âb ü
tâb açar

cām-ı neş'eden:

1. cām-ı neş'eden:-den

Gazel 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hafif sarhoşluk ile oluşan keyfin kadehi.*

Zihî garâbet-i sâkî zihî garâbet-i mey
Ki cām-ı neş'eden evvel sunar humân
bana

cām-ı sahbâ:

1. cām-ı sahbâ:

Kıt'a 67

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İçki, şarap kadehi.

Elde zâhir cām-ı sahbâ dîde maḥmûr-ı
safâ
Sâkiyân-ı bezm-i sevdâ cümle dâmen
dermiyân

cām-ı şarâb:

1. cām-ı şarâb:

Gazel 66

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Şarap kadehi.*

Bir katre-i la'linden ey dilber-i cân-
perver
Peyveste-i cân olmuş bin cām-ı şarâb
âteş

cām-ı zevk:

1. cām-ı zevk:

Gazel 97

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zevk, eğlence kadehi.

Harābāt-ı cihāndan almadım bir cām-ı
zevk İhsān
Dolaştım tarz-ı reng-ā-renkte bin cām-ı
Cem gördüm

cāmi' e:

1. cāmi' e:

Kaside 4

Mısra: 23

*Müslümanların ibadet etmek için
toplandıkları yer.*

Hem cāmi' e hem deyre sen ey şem'a
veren zāt
Vey zülf-i bütân gerden-i îmānı
kemendi

cāmi-i hüsn ü bahā:

1. cāmi-i hüsn ü bahā:

Gazel 137

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güz el ve değ erli olan cami.

Kalbim harāb cāmi-i hüsn ü bahā harāb
Erbāb-ı 'aşk u tā'ata mihrāb kalmadı

cāmi'-i milletteyiz:

1. **cāmi'-i milletteyiz:**-te, -(y)iz

Kaside 2

Mısra: 133

Kelime Tipi: -

Milletin camisi.

Cāmi'-i milletteyiz ilhvāna hayy'āle'l-felāh

Eyleriz bir hayli müddettir ikāmet bekleriz

cāmilerde:

1. **cāmilerde:**-ler, -de

Diğer 1

Mısra: 89

Müslümanların ibadet etmek için toplandıkları yer.

O gün cāmilerde dolaştık sāim
Tā'at-ı Hüdāya olduk müdāvim

cāmımdan:

1. **cāmımdan:**-(i)m, -dan

Kaside 6

Mısra: 234

İçki kadehi.

Ehl-i şikem oldu mest-i lezzet
Cāmımdan içince lāy-i hamsi

cāmın:

1. **cāmın:**-ın

Gazel 107

Mısra: 4

İçki kadehi.

Tehī peymāne yok mey elem çok zevk
nābūd
Kalan efsāneler var bu cāmın Cemlerinden

cāmi'u'l-ezdādda bir istād-ı fezāil-nijād olduklarına işāret zımmında:

1. **cāmi'u'l-ezdādda bir istād-ı fezāil-nijād olduklarına işāret zımmında:**-ı, -(n)da

Diğer 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zuhkların toplandığı bir faziletlerle yaratılmış üstat olduklarını belirtme gayreti.

Yine bu beyitte kelām-ı müşārünileyhin mukaddime ve hātimesi misüllü ibtidā ve intihā kelimelerinin mütezādde bulunması kendilerinin hem de cāmi'u'l-ezdādda bir istād-ı fezāil-nijād olduklarına işāret zımmında vāki' olmuştur

cān:

1. **cān:**

Gazel 29

Mısra: 8

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Dilde var bir zevk-i bî-pâyân güzeller
bî-amân
Kayd-ı sevdâdan bu cân bilmem nasıl
âzâd olur

2. cân:

Gazel 34

Mısra: 7

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Can be-leb la'1-i leb ü ruhsârı bûs
ettikçe ben
Câme-hâb-ı vasla ezhâr-ı gülîstân
serpilir

3. cân:

Gazel 36

Mısra: 2

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Şeb-i vuslatta ki gözler süzülür düş
açılır
Çeker ol meh-veşi cân halvete âgûş
açılır

4. cân:

Gazel 40

Mısra: 4

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Hep metâ'-ı cān için dād ü sitād eyler o
şüh
Leblerinden cān bağışlar göz süzerken
cān alır

5. cān:

Gazel 44

Mısra: 1

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Güzeller âteş-i sevdā saçıp cān
dağlamışlardır
Çözüp gīsüların dest-i nigāhım
bağlamışlardır

6. cān:

Gazel 45

Mısra: 10

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Hande-i cām ile giryān iken āşüfte
gönül
Cünbüş-i la'1-i lebinden bularak cān
gülüyor

7. cān:

Gazel 45

Mısra: 12

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Şevk-i cüşānımı yok sormaya hācet
İhsān
Güler elbet dil ü cān şevk ile cānān
gülüyor

8. cān:

Gazel 57

Mısra: 7

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Yāre cān yakma dedik hışm ile yan yan
bakarak
Ahdimiz var dedi cān mülkünü tārāc
ederiz

9. cān:

Gazel 57

Mısra: 8

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Yāre cān yakma dedik hışm ile yan yan
bakarak
Ahdimiz var dedi cān mülkünü tārāc
ederiz

10. cān:

Gazel 66

Mısra: 5

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Cân mülkü olur elbet âteşgede-i hicran
Ol serv-i revân olmuş yekpâre müzâb
âteş

11. cân:

Gazel 68

Mısra: 2

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Cânân bana ben şîve-i cânâne mu'âriz
Bir vâkıa'dır cân tene ten cânê mu'âriz

12. cân:-in

Gazel 83

Mısra: 5

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Cân gülşeninde gül gibidir bir içim
sudur
Ey cân-ı işve işveden âyinedir tenin

13. cân:

Gazel 94

Mısra: 2

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Iztrâb-ı sîneden âzâde bir an görmedim
Dâgdâr-ı zulm ü âzâr olmayan cân
görmedim

14. cān:

Gazel 129

Mısra: 12

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Terahhum et bana ey can-sitān elimde
ne var
Yolunda müjde verirdim tenimde cān
olsa

15. cān:

Gazel 131

Mısra: 1

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Hançer-i müjgānı üryan teşne yatmış
cān elinde
Gamze-i cellādının hem tığ hem kurbān
elinde

16. cān:

Rûbai 23

Mısra: 1

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Bir māhı ki vermekte idim cān lebine
Düşmüşü siyeh zülfü semen ğabğabına

17. can:

Şarkı 8

Mısra: 3

Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi varlığı.

Aşkım da senin dil de senin can da
senindir
Üfâdeni dīvâne eden çifte benindir

cān alan:

1. cān alan:-an

Gazel 65

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Öldürmek.*

Ne sākīdir ki olmuş cilvesinden mest-i
sergerdān
Düşüp la'l-i lebinden cān alan peymāne
cān vermiş

cān alıp verdim:

1. cān alıp verdim:-di, -m

Gazel 128

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ömrünün son demlerini yaşamak, canı
ile uğraşmak, ölüm sıkıntısı ve acısı içinde
bunalmak.*

Olup mest-i temāşā gayretimden cān
alıp verdim

Alırken sāğar-ı la' lîn o la' l-i nâbdan
büse

cân alır:

1. **cân alır:-ır**

Gazel 40

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Öldürmek.

Hep metâ'-ı cân için dâd ü sitâd eyler o
şüh
Leblerinden cân bağışlar göz süzerken
cân alır

can atar:

1. **can atar:-(a)r**

Kıt'a 65

Mısra: **16**

Kelime Tipi: **Deyim**

Şiddetle arzu etmek, çok istemek.

Görse ıstabl-ı kemâlâtını canbâz-ı felek
Can atar Atpazarından yana istimdâda

cân atardım:

1. **cân atardım:-(a)r, -di, -m**

Gazel 138

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Deyim**

Şiddetle arzu etmek, çok istemek.

Hevâlar bî-emân keşî mu'attal nâhüdâ
nâ-bûd
Kenâr-ı bahre durmaz cân atardım sâhil
olsaydı

cân atarız:

1. cân atarız: -(a)r, -ız

Gazel 135

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Şiddetle arzu etmek, çok istemek. II Bir şeyin üzerine atılmak.

Durmayıp şem'-i cemâl üzre hemân
cân atarız
Yakanız kendimiz âteşlere pervânemizi

cân atayım:

1. cân atayım: -a, -(y)ım

Rûbai 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Şiddetle arzu etmek, çok istemek.

Kaldım ârâ yerde vâkıf-ı 'aşk u hayret
Meyhâne mi mescid mi deyip cân
atayım

cân attın:

1. cân attın: -ti, -n

Kıt'a 58

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şiddetle arzu etmek, çok istemek.

El-ḥased ey rind-i sevdâ-pîşe 'aşk olsun
derim
Bezm-i vasl-ı yâre cân attın da çattın
keyfini

can bulayım:

1. can bulayım: -ayım

Gazel 92

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Dirilmek, canlanmak.

Nûr olup hûn-ı revânım yeniden can
bulayım
Hedef et sînemi ey gamzesi temrenli
güzel

cân bulur:

1. cân bulur: -(u)r

Tahmis 6

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Deyim**

Canlanmak, hayat bulmak, dirilmek.

Cân bulur nârına yandıkça dil-i neş'e-
füzûd
Nûr olur 'aşkın ile eyleyen ifnâ-yı
vücûd

cân cesmine:

1. **cân çeşmine**:-i, -(n)e

Kaside 6

Mısra: 204

Kelime Tipi: -

Gönül gözü.

Her def'ada incilâ-feşândır
Cân çeşmine tütü-yı hamsi

cân damarından:

1. **cân damarından**:-i, -n, -dan

Gazel 146

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*En önemli veya hassas nokta, bir şeyin
yaşaması için en önemli araç.*

Hâmem uruyor cân damarından söze
neşter
Eş'âr-ı tirâşîdemi yok bilmeyen ezber!

cân kaydımız:

1. **cân kaydımız**:-(i)miz

Kaside 2

Mısra: 147

Kelime Tipi: -

Can kaygısı, endişesi.

Öyle maktûlüz ki bismilgehde yok cân
kaydımız
Gamze-i i'câz-ı cânândan işâret
bekleriz

can korkusu:**1. can korkusu: -su****Diğer 1**Mısra: **130**Kelime Tipi: **Kalp İfade***Canını kaybetme korkusu, ölüm korkusu.*

Dalkılıç çıkınca cümle şeb revân
Can korkusu oldu bende nümâyân

cân nakdi:**1. cân nakdi: -i****Kaside 6**Mısra: **205**

Kelime Tipi: -

Can, ruh sermayesi, varlık.

Cân nakdi yolunda râyegândır
Ey dilber-i cân-fezâ-yı hamsi

cân nakdin:**1. cân nakdin: -in****Tesdis 1**Mısra: **31**Kelime Tipi: **Kalp İfade***Can sermayesi, varlığı.*

Çaldı cân nakdin dolandırdı dolandırdı
beni
Bin bir efsûn eyleyip bâzen inandırdı
beni

cân ü cânân:**1. cân ü cânân:****Rûbai 6**Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Seven, âşık olan ve sevgili.

Dönsün bu semâ'hânedan cân ü cânân
Nây-ı dili bir âh çek İhsân inlet

cân u cihân:**1. cân u cihân:****Muhammes 1**Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

Can ve dünya, bütün her şey.

Gayr oldu nihân cân u cihân oldu bütün
yâr
Bir tal'at-ı dîdâr ile ettin bizi bîdâr

cân ü dil:**1. cân u dil:****Tahmis 4**Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Can ve gönül.

İstedim vuslat nasîbim döndü hicrân
oldu hep
'Aşka düştüm cân u dil müft-i civânân
oldu hep

2. cān ü dil:

Kaside 2

Mısra: **105**

Kelime Tipi: -

Can, ruh ve gönül.

Cān ü dil giryende millet bīnevā
mātem-nümā
Dīdeler pūr-sūtre pūr-hāb-ı cehālet
bekleriz

cān u dilim:

1. cān u dilim: -im

Kaside 3

Mısra: **25**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Can ve gönliim, çok sevdiğim.

Şevkim emelim cān u dilim rūḥ-ı
revānım
Şūḥum güzelim pādīşeh-i 'işve-serīrim

cān u teni:

1. cān u teni: -i

Diğer 1

Mısra: **80**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ruh ve beden, maddi ve manevi varlık.

Sīh-i intizārda olduk pek zebūn
Yaktık cān u teni biryāncasına

cân üstüne:1. **cân üstüne:**-ü, -(n)e**Tesdis 1**

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Âşığın canı, ruhu üzerine.

Nâz ü istiğnâsı cânımdan usandırdı

beni

Titriyor ammâ neden bilmem yine cân

üstüne

cân veren:1. **cân veren:**-en**Gazel 84**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Canlandırmak, diriltmek.*

Öldürür gâh eder ihyâ beni mânend-i

Mesîh

Cân veren la'l-i lebin tîr-i eccl

ganzelerin

cân verenin:1. **cân verenin:**-en, -in**Gazel 50**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bir şeyi çok istemek, uğruna canını dahi vermek.*

Kevser-i la'lin için cân verenin

hâkinden

Haşr-i peymâne-i ervâha kadar mül

yetiştir

can verir:1. **can verir:**-(i)r**Kaside 2**

Mısra: 127

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Can vermek, ölmek, yok olmak.*

Hâk-i iflâs üzre düşmüş can verir

ahlâkımız

Hangi vıcdandan rehâ kimden fazîlet

bekleriz

cân vermiş:1. **cân vermiş:**-miş**Gazel 65**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Can bağışlamak, diriltmek.*

Ne sâkîdir ki olmuş cilvesinden mest-i

sergerdân

Düşüp la'l-i lebinden cân alan peymâne

cân vermiş

câna:1. **câna:**-a**Gazel 84**

Mısra: 10

Can, gönül, ruh.

Hedef olmuş yine peykânına cevrin

İhsân

İşlemiş cāna kadar āh o güzel

gamzelerin

2. cāna:-a

Gazel 131

Mısra: 5

Can, gönül, ruh.

Hangi yüzden cāna minnetdir devā

eylerse cānān

Derd ü dermān bir tabīb-i işvenin ihsân

elinde

cāna ben cān katayım:

1. cāna ben cān katayım:-a, -(y)ım

Rübai 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İnsanın neşesini, yaşama gücünü
artırma, insana yaşama gücü ve isteği
verme.*

La‘lin içerek mi cāna ben cān katayım

Mihrāb-ı dü-ebrüda mı bilmem yatayım

cāna vettim:

1. cāna yettim:-ti, -m

Kıt'a 67

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Deyim***Tahammül gücünü aşmak, canına**yetmek.*

Cāna yettim ben hem aldım her
birinden būseler
Nakd-i cān olsun reh-i cānānda nakd-i
rāyegān

cān-āferin:

1. cān-āferin:

Gazel 27

Mısra: 5

Can bağışlayan, yaratıcı.

Der-āgüş etse bir cān-āferin endāmı
şevkinden
Olur āzāde āşık sīne-i üryānı sāf eyler

cānān:

1. cānān:

Gazel 17

Mısra: 2

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

İşitmezken enîn-i iştikā hîç
Olur mu hāle cānān āşinā hîç

2. cānān:

Gazel 34

Mısra: 6

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Sīne üryān dīdeler mahmūr kāküller
çözük
Mest ü bī-pervā düşer sīnemde cānān
serpilir

3. cānān:

Gazel 40

Mısra: 14

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Devlet ol şeydā-yı aşkındır ki nakd-i
cān doker
Hāle-i āgüşa üryān sīm-ten cānān alır

4. cānān:

Gazel 45

Mısra: 12

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Şevk-i cūşānımı yok sormaya hācet
İhsān
Güler elbet dil ü cān şevk ile cānān
gülüyor

5. cānān:

Gazel 68

Mısra: 1

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Cānān bana ben şīve-i cānāne mu'āriz
Bir vākīa'dır cān tene ten cāne mu'āriz

6. cānān:

Gazel 112

Mısra: 9

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Seyr eyle cānān mahmūr-ı sahbā
meshūr-ı sevdā
Giysū-yı hoş-bū ebrūsu pūr-gū çeşmānı
āhū

7. cānān:

Gazel 128

Mısra: 11

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Lebinden sīnesinden būseler va'd
eyleyip cānān
Birinden verdi gül buse birinden
yāsemen buse

8. cānān:

Gazel 131

Mısra: 5

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Hangi yüzden cāna minnetdir devā
eylerse cānān
Derd ü dermān bir tabīb-i işvenin ihsān
elinde

9. cānān:

Gazel 138

Mısra: 12

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Kenâr u büseden pür-zevk olurdum ben
de deryâ-nüş
Gelip bezimimde cānān sākī-i deryâ-dil
olsaydı

10. cānān:

Kaside 5

Mısra: 59

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Cism-i şeytāna görünmez denilirken
cānān
Görünür gözlere ammā ne de şeytāndır
bu

11. cānān:

Kıt'a 12

Mısra: 1

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Cānān temāyül etti de sinemde ağladı
Bülbül çemende kondu perîşān ney
üstüne

12. cānān:

Kıt'a 30

Mısra: 4

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Ben şā'ir-i ḥandānım feryāda maḥal
vermem
Pür-hande olur cānān kalbimde Yaşar
Şādī

cānān nesīminin:

1. cānān nesīminin:-i, -nīn

Muhammes 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sevgiliden esen hafif, tatlı rüzgar.

Esmez başımda nefhası cānān
nesīminin
Terk etmişim hayālını ümmīd ü
bīminin

cānāna:

1. cānāna:-a

Rübai 19

Mısra: 2

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Nāgāh açılıp bağ-ı emel soldu bugün
Cānāna 'ayān oldu nihān oldu bugün

cānāncasına:

1. cānāncasına:-casına

Diğer 1

Mısra: 136

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Kâfile kâfile hicrânmış gelen

Hem-vuslat olmadan cānāncasına

cānandan:

1. cānandan:-dan

Tahmis 10

Mısra: 16

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Değmez bu 'ömr-i hüsrân bir günlük
intizâra

Cānandan ayrı düştüm me'luf-i hasret
oldum

cānâne:

1. cānâne:-e

Gazel 61

Mısra: 10

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Nakdîne-i cān bezl et ki İhsân

Âmâde vuslat cānâne gelmiş

2. cānâne:

Gazel 121

Mısra: 1

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Çek sāgar-ı cān-perveri cānāne yediyle
Uğraşmaya değmez ezeliyle ebediyle

cānāne-i rûh-âşinā:

1. cānāne-i rûh-âşinā:

Gazel 116

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ruhun, gönlün tanıdığı sevgili.

Zehrīn olur rāh-ı safā cānāne-i rûh-
âşinā
Derd-āzmā âşıkların olmazsa mahrem
rāzına

cānāne-i ümmīd:

1. cānāne-i ümmīd:

Gazel 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Arzuların sevgilisi.

Gösterdiği hep şive-i hüsrān u perīşān
Göstermedi didārını cānāne-i ümmīd

cānām:

1. cānām:-ı

Diğer 1

Mısra: 1

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Cānānı nasılsa tenhāca gördüm
Yaklaştım yanına erkāncasına

2. cānām:-ı

Gazel 114

Mısra: 12

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Feryāda kâdir olsam da bir an
Cānānı İhsan etsem havāle

3. cānām:-ı

Tahmis 9

Mısra: 8

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Buldular intāka yol bir meyden
işrākīleri
Kıldılar cānānı hemdem terk edip
bākīleri

cānān-ı sermedī-unvān:

1. cānān-ı sermedī-unvān:

Gazel 96

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sonsuz, ölümsüz unvanlı sevgili.

Vatan değil mi o cānān-ı sermedī-
unvān
Neden bugün onu hem āh-ı âşıkān
buldum

cānānum:

1. cānānum:-ı)m

Diğer 1

Mısra: 104

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Ruhsâr-ı tâbânı mânende-i gül

Cânânım göründü handâncasına

cânânımı:

1. cânânımı: -ım, -i

Gazel 80

Mısra: 5

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Sorma beyhûde efendim bana cânânımı
sen

Onu ben gösteremem şöyle bir âyîneye
bak

cânânımızın:

1. cânânımızın: -ımız, -ın

Gazel 33

Mısra: 9

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Cânânımızın rûh-ı revândır lebi İhsân
Ser-çeşme-i cân bir dem-i leb-ber-
lebimizdir

2. cânânımızın: -ımız, -ın

Rûbai 9

Mısra: 1

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Cānānımızın nāmını vuslat komuşuz
Dönmüş āra yerde bir de firkat
komuşuz

cānānla:

1. cānānla:-la

Diğer 1

Mısra: **91**

Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

Bu şeb de cānānla olalım kâim
Mevlām kabul etsin Yezdāncasına

canbāz-ı felek:

1. canbāz-ı felek:

Kıt'a 65

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Felek cambazı, hilecisi.

Görse ıstabl-ı kemālâtını canbāz-ı felek
Can atar Atpazarından yana istimdāda

cānda:

1. cānda:-da

Rübai 22

Mısra: **1**

(Âşığın) canı, ruhu, bedeni.

Yattıkça bu cānda gamzelerden peykān
Derd ü elem-i 'aşka bulunmaz pâyân

candan:

1. candan:-dan

Gazel 145

Mısra: **16**

*(Âşığın) canı, ruhu. II İstekli bir
şekilde, gönülden.*

İçtikçe o gözler yine çapkınca süzülün
Candan sunar İhsān sana çak çak
delikanlı

2. candan:-dan

Tahmis 10

Mısra: **25**

*(Âşığın) canı, ruhu. II İstekli bir
şekilde, gönülden.*

Candan uğurlar olsun seyyāh-ı bî-
karāra

candan sevenindir:

1. candan sevenindir:-en, -in, -dir

Şarkı 8

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çok içten sevmek, bağlı olmak.

Älemde sa'âdet seni candan sevenindir
Üftâdeni divâne eden çifte benindir

cândır:

1. câdır:-dır

Kaside 5

Mısra: 66

*Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi
varlığı.*

Sanma bostanda biter cân-ı

Ḥammāmîzâde

Külhan-ı 'aşk-ı civânânda yanan cân'dır
bu

câne:

1. câne:-e

Gazel 68

Mısra: 2

*Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi
varlığı.*

Cânân bana ben şîve-i cânâne mu'arız

Bir vākıa'dır cân tene ten cânê mu'arız

can-fezâ nūr:

1. can-fezâ nūr:

Tahmîs 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Cana can katan, mutluluk arttıran nur,
ışık, parlaklık.*

Cemâlin gösterirken can-fezâ nūr

Olur tahte's-serâ fevka'l-alâ nūr

cân-figen:

1. cân-figen:

Gazel 128

Mısra: 1

(Âşığın) canını düşüren, yere seren.

Verirken nakd-i cânım vermemiş bir
cân-fiğen bûse
Varıp ağyâre kılmış râyegân ol sîm-ten
bûse

cânı:

1. cânı:-ı

Gazel 82

Mısra: 5

*Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi
varlığı.*

Bâ-cilve-i hayrânı sermest ederek cânı
Zahm-ı dil-i giryânı eyvâh kanatmışsın

cân-ı hammâmizâde:

1. cân-ı hammâmizâde:

Kaside 5

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Hamâmizâde İhsan'ın canı, ruhu.

Sanma bostanda biter cân-ı
Hammâmizâde
Külhan-ı 'aşk-ı civânânda yanan cândır
bu

cân-ı işve:

1. cân-ı işve:

Gazel 83

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp ifade**

Nazlı can.

Cân gülşeninde gül gibidir bir içim
sudur
Ey cân-ı işve işveden âyinedir tenin

cân-ı kemîn:

1. cân-ı kemîn:

Kaside 1

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Zavallı, aciz can.

Fedâ-yı cân ne demekmiş değil bu cân-ı
kemîn
Kemâl-i şevk ile cân-ı cihan yolunda
fedâ

cân-ı sühan:

1. cân-ı sühan:

Gazel 164

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Söz, kelâm varlığı.

Kâleb-i şî're gelir vecde düşen rûh-ı
revân
Cism-i ma'nada bu kudretle yaşar cân-ı
sühan

cânım:

1. **cānım:-ım**

Gazel 32

Mısra: 21

*Gönül, yürek. II Canım gibi sevdiğim
sevgili, kıymetlim anlamlarına gelen hitap
şekli.*

Kalb ü cānım münfa'ıl dūd-ı figānım
muttasıl
Dūdmanım muzmahil İhsān diyārım
tārmār

cānıma cān oldu:

1. **cānıma cān oldu:-(i)m, -a-du**

Tahmis 4

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Yaşama gücünü artırmak, huzur
vermek.*

Her sözün şīrīn-zebānım cānıma cān
oldu hep
Derd-i hicrānımla Sa'd-ābād püyāndır
Nedīm

cānımdan usandırdı:

1. **cānımdan usandırdı:-dır, -dı**

Tesdis 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kendi canından bıktırmak, bezdirmek.

Nāz ü istiğnāsi cānımdan usandırdı
beni

Titriyor ammā neden bilmem yine cān
üstüne

cānımı:

1. cānımı:-(i)m, -i

Rûbai 2

Mısra: 3

*Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi
varlığı.*

Ben cānımı nezretmişim İsmā'ilim
Al tuhfē-i kurbānımı kurbān olayım

cānımı cānāna veren:

1. cānımı cānāna veren:-en

Tahmis 6

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Kendi canımı sevgiliye veren, feda
eden.*

Cennet ister mi bugün cānımı cānāna
veren
Dergeh-i yār olur İhsān bana ni'me'l-
medfen

canlar:

1. cānlar:-lar

Gazel 106

Mısra: 8

*Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi
varlığı.*

Küşāde-pehlū būrehne-sāid o māh
sızmış zamān müsāit
Sen ol da aşık tahammül eyle fütāde
cānlar nasıl dayansın

2. canlar:-lar

Tahmis 9

Mısra: 10

*Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi
varlığı.*

Geçtiler cām elde meclisten ezel
sāktileri
Sinelersaylābdan canlar safādan
geçtiler

canlar yakar:

1. canlar yakar:-(a)r

Tesdis 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zulmetmek, eziyet vermek.

Aks eder āfāka tā āvāze-i eyne'l-mefer
Şhelevendim kan doker canlar yakar
eyler sefer

2. canlar yakar:-(a)r

Tesdis 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Deyim**

Zulmetmek, eziyet vermek.

Her şikenc-i zülfe bin Mecnûn-nümâ
âşık takar
Baksa bir dem hânümânlar söndürür
canlar yakar

cânları:

1. **cânları:**-lar, -ı

Gazel 21

Mısra: 10

*Ruh, gönül, bireyin maddi ve manevi
varlığı.*

Nağme-i bülbül-i ney nefha-i
Mevlânâdır
İnletir cânları her dem ederek nâya
nüfûz

canlı:

1. **canlı:**

Gazel 145

Mısra: 13

*Hareketli, dinamik, cevval, güçlü,
kuvvetli.*

Bir gün bu kadar canlı mahabbet
göremezsin
Sînemde şu âyîneyle bir bak delikanlı

2. **canlı:**

Kaside 6

Mısra: 144

Hareketli, dinamik, cevval, güçlü, kuvvetli.

Bir şanlı veğā veğā-yı cūşān
Bir canlı ġazā ġazā-yı ħamsi

canlı canlı:

1. canlı canlı:

Kaside 6

Mısra: 191

Kelime Tipi: -

Diri bir şekilde.

Kaynar tavalarda canlı canlı
Oynar karalarda pāy-ı ħamsi

cān-rübā:

1. cān-rübā:

Gazel 115

Mısra: 1

Can kapan, cezbeden.

Nazarlar cān-rübā rencūr-hande
Nigehler gamzeler mahmūr-hande

can-sitān:

1. can-sitān:

Gazel 129

Mısra: 11

Can alan (sevgili).

Terahhum et bana ey can-sitān elimde
ne var
Yolunda müjde verirdim tenimde cān
olsa

cārī:

1. cārī:

Tahmis 5

Mısra: 12

Akan.

Rūh oldu vücūdumda yanıp cām
humāri
Eczā-yı tenimden oluyor neş'esi cārī

cāy:

1. cāy:

Gazel 38

Mısra: 4

Yer, mahal, mevki.

Misāl-i kible-nümā titreyip de ibre-i
cān
O Kā'be hüsne heman cāy olan cināne
döner

cāy eyledi:

1. cāy eyledi:-di

Gazel 160

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yer edinmek, mesken etmek, yerleşmek.

Cāy eyledi Kuzguncuğu kartal gibi lâ-
şek
Bak lâne-i ırfân u kemâlâtı ne yüksek

cāy oldu:

1. cāy oldu:-du

Kaside 7

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Yer, makam olmak.

Zâğ u zağanın rağmına bin bir çiçek
açtı
Bülbüllere cāy oldu gülîstân-ı ma'ârif

2. cāy oldu:-du

Kıt'a 33

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Yer, makam olmak.

Cevherin târîhidir İhsân bu mısra'
fevtinin
Zühdi Efendiye cāy oldu yem-i gufrân
bu sâl

cāy-ı emānetde:

1. cāy-ı emānetde:-de

Kaside 7

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

*Osmanlı Devleti'nde "emin" unvanını
almış memurlar tarafından yönetilen devlet
daireleri mahalinde.*

Ez-cümle bugün cāy-ı emānetde Emīn
Bey
Beyne'l-küberā 'umde-i erkān-ı ma'ārif

cāy-i hamsi:

1. cāy-i hamsi:

Kaside 6

Mısra: **194**

Kelime Tipi: -

Hamsinin mekânı.

Kāşāne-i sīne bezm-i sevdā
Humhāne-i mi'de cāy-i hamsi

cāy-ı muhterem:

1. cāy-ı muhterem:

Gazel 97

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Kıymetli makam, yer.

Sadā-yı hāy u hūdan güft ü güy-ı halkı
güş ettim
Nihāyet inzivā güncinde cāy-ı
muhterem gördüm

cāy-ı pāk:

1. cāy-ı pāk:

Gazel 103

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Temiz yer.

Taht-ı sīnemde aşk-ı yār oturur
Cāy-ı pāk olmasın mı şāha vatan

cāy-ı pāk:

1. cāy-ı pāk:-i

Gazel 58

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Temiz yer.

İhsān diyār-ı meygede dārü'l-emān ise
Ol cāy-ı pākı biz de penāh etmiyor
muyuz

cebīn-i lem'a-dār:

1. cebīn-i lem'a-dār:

Gazel 133

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Parıltılı alın.

Olurken şāne tarh-efken cebīn-i lem'a-
dār üzre
Abīr-efşān olan gīsūların pīrāye
düşmez mi

cebīn-i pūr-safā nūr:

1. cebīn-i pūr-safā nūr:

Tahmis 2

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) temizlik ve saflık dolu
alının nuru, ışığı.

Zihî mir'ât-ı pâk-i hâk-nümâ nûr
Ruhun nûr u cebîn-i pûr-safâ nûr

cebîn-sây-i sücûd:

1. cebîn-sây-i sücûd:

Tahmis 6

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Secdeye yüz sürme, secde etme.

Olmuşum pîş-i celâlinde cebîn-sây-i
sücûd

Nazar-ı pâkime yeksân görünür bûd u
nebûd

cedel-hâned:

1. cedel-hâned:-de

Kaside 7

Mısra: **100**

Çekişme yeri. II Dünya.

Mevcûdumu çekmekle tırıl koydu
bıraktı

Kaldım bu cedel-hâned 'üryan-ı
ma' ârif

cedel-kâr:

1. cedel-kâr:

Gazel 68

Mısra: 7
Tartışmalı.

Çıksam iki âvâre cedel-kâr arasından
Nâlende gönül dilber o nâlâna mu'arız

cefâ:

1. cefâ:

Gazel 20
Mısra: 8
Sıkıntı, eziyet.

Sad-çâk olarak zül-f-i girihgîri dolandı
Çözmez mi cefâ ukdelerin şâne-i
ümmîd

2. cefâ:

Gazel 90
Mısra: 5
Sıkıntı, eziyet.

Devâ mı yâ cefâ mıdır bilinmiyor belâ
mıdır
Belâ da olsa cām-ı mey çekilmeyen
belâ değil

3. cefâ:

Gazel 90
Mısra: 9
Sıkıntı, eziyet.

Cefâ budur ki kalmamış cefâyâ hiç
tahammülüm
Revâ değil cefâların bu şekli hiç revâ
değil

cefâ nârına:

1. cefâ nârına:-ı, -(n)a

Rûbai 2
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Eziyet, sıkıntı ateşi.

Hâlâ mı cefâ nârına süzân olayım
Lutf et bana 'ıyd-i vasla şâyân olayım

cefâların:

1. cefâların:-lar, -ın

Gazel 90
Mısra: 10
Sıkıntı, eziyet.

Cefâ budur ki kalmamış cefâyâ hiç
tahammülüm
Revâ değil cefâların bu şekli hiç revâ
değil

cefâyâ:

1. cefâyâ:-(y)a

Gazel 90
Mısra: 9
Sıkıntı, eziyet.

Cefâ budur ki kalmamış cefâyâ hiç
tahammülüm
Revâ değil cefâların bu şekli hiç revâ
değil

cefâ-yı dem-be-dem:

1. cefâ-yı dem-be-dem:

Gazel 97

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Vakit vakit olan eziyet.

Cihândan bî-huzûr oldum cefâ-yı dem-
be-dem gördüm
Bu hestî-gâh-ı vicdan-süzü iklîm-i
‘adem gördüm

cehâlet:

1. cehâlet:

Kaside 2

Mısra: 87

Bilgisizlik, cahillik.

Sardı her yandan cehâlet biz girân-hâb
u hayâl
Çünkü bîdâr olmayız sür-ı kıyâmet
bekleriz

**cehele sözünün zât-ı şerîfin misûllü ‘ulûm-ı
‘âliyye-i ‘akliyye ve nakliyyeden icâze
vermiş bir fâzıl-ı kâmilin lisânından sudûr
ettiğine:**

1. **cehele sözünün zât-ı şerîfin misüllü**
 'ulûm-ı 'âliyye-i 'akliyye ve nakliyyeden
 icâze vermiş bir fâzıl-ı kâmilin lisânından
 sudûr ettiğine:

Diğer 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Cahiller ifâdesinin, mübarek kişiliğin
 gibi akla dayanan ve rivayete dayanan
 ilimlerden izin vermiş bir olgun, fazilet
 sahibi dilden meydana gelmesi.*

cehele sözünün zât-ı şerîfin misüllü
 'ulûm-ı 'âliyye-i 'akliyye ve
 nakliyyeden icâze vermiş bir fâzıl-ı
 kâmilin lisânından sudûr ettiğine aşırı
 derece müte'accibim

cehennem:

1. **cehennem:**

Gazel 81

Mısra: 4

*Dini inanışlara göre, dünyada günah
 işleyenlerin öldükten sonra ceza görecekleri
 yer, tamu.*

Benim gözümde 'ayândır makâm-ı
 hûru'l-ayn
 Dökül bu nâr ile ey gözyaşım
 cehennem isen

2. **cehennem:**

Gazel 141

Mısra: 12

*Dini inanışlara göre, dünyada günah
 işleyenlerin öldükten sonra ceza görecekleri
 yer, tamu.*

Reşk-i cinân etti tarabhâneyi
 Cevr-i zamân oldu cehennem dedi

cehl:

1. **cehl:**

Rûbai 16

Mısra: 1

Cahillik, bilgisizlik.

Cehl âfet-i cândır ana kurbân etme
 Bîgâne-i cânâne-i 'irfân etme

cehl âfetinin boynuna:

1. **cehl âfetinin boynuna:-u, -(n)a**

Kaside 7

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Bilgisizlik felaketinin boynu.

Fermân-ı mahabbetle demâdem
 atılırken
 Cehl âfetinin boynuna tırpân-ı ma'ârif

cehli:

1. **cehli:-i**

Gazel 155

Mısra: 3

Cahillik, bilgisizlik.

Günden güne olmakta fakat cehli de
 bâriz
 Yapmıştı onun resmini kerrât ile Râmiz

cekettir:

1. cekettir: -tir

Kaside 5

Mısra: 50

*Erkeklerin ve kadınların giydiği,
genellikle önden düğmeli, kalçayı örten,
kollu üst giysisi.*

Ne müsāvāt-ı telebūs ki bu yok fark
edecek
Pantolondur bu cekettir bu ya fistandır
bu

celälinden:

1. celälinden: -i, -n, -den

Gazel 4

Mısra: 4

*Allah'ın kahredici sıfatı ile tecellisi,
büyüklük, ululuk, azamet.*

Eylemiş güyā Hudā bir yerde cem'-i
lütf u kahr
Bezl ü nesr etmiş cemälinden
celälinden sana

celâliyle:

1. celâliyle: -i, -y, -le

Tahmis 6

Mısra: 13

Ululuk, yücelik, büyüklük.

Geh celâliyle bakar gâh cemâliyle
bakar

İstese lemḥ-i basarda bütün ekvânı
yakar

celb:

1. celb:

Gazel 11

Mısra: 7

Getirtme, davet etme, çekme.

Yetmiyor mahbûb-ı asfar celb için
Rûy-ı zerd-âlûd-ı mihnet tâb u teb

celîdir kim olur zulmet-zedâ nûr:

1. celîdir kim olur zulmet-zedâ nûr:

Tahmis 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Karanlığı gideren nur, ıstık
meydandadır.*

Sivâyı yakıt dilden nâr-ı aşkın
Celîdir kim olur zulmet-zedâ nûr

celîl-i pür-himmet:

1. celîl-i pür-himmet:

Kaside 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Gayret, emek dolu mertebesi yüksek.

Delîl-i bezm-i hidâyet celîl-i pür-
himmet

Karîn-i vahdet-i ḥazret emîn-i ümm-i
kurâ

cellâdivle:

1. cellâdivle:-y, -le

Gazel 40

Mısra: 1

Canı kıyıcı, can alıcı kimse.

Gamze cellâdivle yer yer tîg bir an kan
alır
Şîve icâdivle kâfir din alır îmân alır

cem' u taksîm:

1. cem' u taksîm:

Şarkı 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Toplama, bir araya getirme ve bölme.

Cem' u taksîm ile ettikçe esîr uşşâkı
Bizi tarh etme sakın darbına râzîyız biz

cemâl 'âşıkları:

1. cemâl 'âşıkları:-lar, -ı

Tahmis 9

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Cenâb-ı Hakk'ın lütuf ve ihsâm ile
tecellisinin âşıkları.*

Tâb-ı zulmetten içen gözler ziyâdan
geçtiler
Şâhidân-ı bezm-i vahdettir cemâl
âşıkları

cemâl-i manzûrun:

1. cemâl-i manzûrun:-un

Şarkı 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Beğenilerek nazar edilen, görülen
güzel yüz.*

Ziyâ-yı hüsne bürünmüş cemâl-i
manzûrun
Yanaklarında gülen gamzelerde
meshûrun

cemâl-i pâke:

1. cemâl-i pâke:-e

Kıt'a 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Saf, temiz güzel yüz.

Cemâl-i pâke müştâkım bu yüzden
Hudâ-yı aşka vardır iştirâkım

cemâl-i pâkidir:

1. cemâl-i pâkidir:-i, -dir

Kaside 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: Kalıp İfade

(Hz. Muhammed'in) saf, mübarek güzel yüzü.

Muhammed Ahmed ü Maḥmūd u
Mustafâ Muhtâr
Cemâl-i pâkidir âyine-i cemâl-i Hudâ

cemâl-i yâr:

1. cemâl-i yâr:

Tahmis 7

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzel yüzü.

Bakıp kesrette görmüş zevk-i vahdet
dîde-i bîdâr
Bu rengârenk meşhûdâtda Tal'at
cemâl-i yâr

cemâl-i vâre:

1. cemâl-i vâre:-e

Gazel 58

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin güzel yüzü.

Bilseydik âh çok mu büyükmüş
günâhımız
Her dem cemâl-i vâre nigâh etmiyor
muyuz

cemâlin:

1. cemâlin:-in

Kaside 1

Mısra: 107

*Allah'ın lütuf ve rahmetinin tecellisi
olan güzellik.*

Hudâ bilir ki gönül teşnedir cemâlin
için
Zülâl-i tal'at-i pâkinle eyle sen irvâ

2. cemâlin:-in

Kıt'a 2

Mısra: 3

*Allah'ın lütuf ve rahmetinin tecellisi
olan güzellik.*

Cemâlin seyreden Allâh dermiş
Büyüksün pek büyük Allâhu Ekber

3. cemâlin:-in

Tahmis 1

Mısra: 2

*Allah'ın lütuf ve rahmetinin tecellisi
olan güzellik.*

Şarâb-ı 'aşk olur şevkinle cüşân bezm-i
sevdâdan
Cemâlin en mukaddes bir nişandır zât-ı
Mevlâdan

4. cemâlin:-in

Tahmis 2

Mısra: 1

*Allah'ın lütuf ve rahmetinin tecellisi
olan güzellik.*

Cemâlin gösterirken can-fezâ nûr
Olur tahte's-serâ fevka'l-alâ nûr

cemâlingen:

1. **cemâlingen:** -i, -n, -den

Gazel 4

Mısra: 2

*Allah'ın lütuf ve rahmetinin tecellisi
olan güzellik.*

Şi'r ü sevdâ nefh-i râz etmiş
me'âlinden sana
Neş'e vermiş sāgar-ı sahbâ cemâlingen
sana

2. **cemâlingen:** -i, -n, -den

Gazel 4

Mısra: 4

*Allah'ın lütuf ve rahmetinin tecellisi
olan güzellik.*

Eylemiş güyâ Hudâ bir yerde cem'-i
lûtf u kahr
Bezl ü nesr etmiş cemâlingen
celâlingen sana

cemâline:

1. **cemâline:** -in, -e

Gazel 19

Mısra: 5

*Allah'ın lütuf ve rahmetinin tecellisi
olan güzellik.*

Açarak semâlara bâl ü per aramış
cemâline bir nazar
O hayâ-nikâb o melek-siyer ne güzîde-
cilve güzîde-şûh

2. **cemâline:-i, -(n)e**

Gazel 83

Mısra: 1

*Allah'ın lütuf ve rahmetinin tecellisi
olan güzellik.*

Şehdânedir cemâline ziynet veren benin
Güyâ cinân sabâhına peyveste gerdenin

cemâlinle:

1. **cemâlinle:-i, -n, -le**

Gazel 168

Mısra: 8

*Allah'ın lütuf ve rahmetinin tecellisi
olan güzellik.*

Ne mümkün diger söz ki Mevlâ-yı hüsn
Cemâlinle teşkîl-i tenzîl eder

cemâliyle:

1. **cemâliyle:-i, -y, -le**

Tahmis 6

Mısra: 13

*Allah'ın lütuf ve rahmetinin tecellisi
olan güzellik.*

Geh celâliyle bakar gâh cemâliyle
bakar
İstese lemh-i basarda bütün ekvânı
yakar

2. **cemâliyle:-i, -y, -le**

Tahmis 11

Mısra: 3

*Allah'ın lütuf ve rahmetinin tecellisi
olan güzellik.*

Şevkiyle cemâliyle gülen nûr-ı ezeldi
'Aşkıyla hayâliyle o mâzî ne güzeldi

cem'-i esâmi-i elifbâ:

1. **cem'-i esâmi-i elifbâ:**

Diger 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Arap harflerinin isimlerinin bir araya
getirilmesi.*

Kıt'a-i yektâ der cem'-i esâmi-i elifbâ

cem'-i lütf u kahr:

1. **cem'-i lütf u kahr:**

Gazel 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*İyilik, hoşluk ve kederin toplanması,
bir arada olması.*

Eylemiş güyâ Hudâ bir yerde cem'-i
lütf u kahr

Bez l ü nesr etmiş cemâlerinden
celâlinden sana

cem'in:

1. cem'in:-in

Gazel 53

Mısra: 5

Hükümdar, melik, şah.

Dü-câm-ı şâh eser olmuş Cem'in
zamanından
Bu bezm-i şevke kalıp yâdigâr
gözleriniz

cem'iyet-i efkâr:

1. cem'iyet-i efkâr:

Tahmis 7

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Fikirlerin topluluğu.

Müyesser olmuyor cem'iyet-i efkâr
bir dürlü
Ne erbâb-ı hakikat var ne merdân-ı
maḥabbet var

cem'iyet-i hâtr:

1. cem'iyet-i hâtr:

Gazel 164

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Gönül dirliği, zihnin ve fikrin

*dağımlıktan kurtulup bir noktada
toplanmış halde bulunması, aklın başında
olması.*

Dil-i âvârede cem 'iyyet-i hâtır koymaz
Dağıtır aklımı hep zülf-i perîşân-ı
sülhan

cem 'iyyet-i hâtırdan:

1. cem 'iyyet-i hâtırdan: -dan

Kaside 7

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Gönül, düşünce topluluğu.

Cem 'iyyet-i hâtırdan eser koymadı
bende
Bir zülf-i perîşânı kılâbdân-ı ma'ârif

cem 'iyyet-i ni 'metin hudâsı:

1. cem 'iyyet-i ni 'metin hudâsı: -(s)ı

Kaside 6

Mısra: 257

Kelime Tipi: -

*Nimetler, lütuflar topluluğunun
yaratıcısı, Allah.*

Cem 'iyyet-i ni 'metin Hudâsı
Göstermesin ihtifâ-yı hamsi

cemlerinden:

1. cemlerinden: -ler, -i, -n, -den

Gazel 107

Mısra: 4

*Şarabın mucidi olduğu düşünülen eski
İran hükümdarı.*

Tehî peymâne yok mey elem çok zevk
nâbûd
Kalan efsâneler var bu câmm
Cemlerinden

cenâba:

1. cenâba: -a

Gazel 154

Mısra: 4

*Büyüklik ifade etmek için, hürmet
maksadı ile söylenir.*

Düşmandır ezelden beri erbâb-ı şebâba
İstersen eğer git de su'âl eyle Cenâba

cenâb-ı akdesi hulk-ı 'azîme sahiptir:

1. cenâb-ı akdesi hulk-ı 'azîme sahiptir:

Kaside 1

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

*En mübarek Hz. Muhammed, ulu
yaratılışa sahiptir.*

Cenâb-ı akdesi hulk-ı 'azîme sahiptir
Be-hüküm-i nass-ı celîl ve inneke le'âlâ

cenâb-ı 'ask:

1. cenāb-ı ‘aşk:

Gazel 137

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yüce aşk.

Gösterdi bāb-ı yāri nihayet cenāb-ı ‘aşk
İhsān tevessül etmediğim bāb kalmadı

cenāb-ı mazhar-ı levlāk:

1. cenāb-ı mazhar-ı levlāk:

Kaside 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*"Ey habibim sen olmasaydın bu kainatı
yaratmazdım" anlamına gelen bir kutsi
hadise nâil olan Hz. Muhammed.*

Cenāb-ı mazhar-ı levlāk bādi-i eflāk
Nebiyy-i tāhir ü pāk-āsumān-ı ‘azz ü
‘alā

cenāb-ı meyden:

1. cenāb-ı meyden: -den

Gazel 85

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Büyük, ulu şarap.

Çalınca mutrib piyāle dönsün hemîşe
mest ol safā-perest ol
Cenāb-ı meyden nasīb alırsan gönül
muhîtin şināh edersin

cenāb-ı Mustafā:**1. cenāb-ı mustafā:****Tahmis 8**

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hız. Mustafa/Muhammed (sav);**peygamberlerin sonuncusu.*

Dedi cennette gördüm ben Cenāb-ı
Mustafā ağlar
Yıkılmış hānümānlar ravzalar nırāne
dönmüşür

cenab-ı şems-i devrānın:**1. cenab-ı şems-i devrānın:-ın****Gazel 162**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Dönemin Şems-i Tebrizi.

Cenab-ı Şems-i devrānın olursan peyki
ey İhsān
Yanarsın yandırırısın nūr olursun böyle
kalmazsın

cennet:**1. cennet:****Tahmis 6**

Mısra: 31

*Dini inanışlara göre imanlı, dünyada
iyi işler yapmış kimselerin öldükten sonra
sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer.*

Cennet ister mi bugün cānını cānāna
veren

Dergeh-i yār olur İhsān bana ni'me'l-
medfēn

cennet gibi mahlūt olarak sahn-ı mekātıp:**1. cennet gibi mahlūt olarak sahn-ı
mekātıp:****Kaside 7**

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*Mekteplerin meydanında cennetteki
gibi karışık bir biçimde olmak.*

Cennet gibi mahlūt olarak sahn-ı
mekātıp
Birlikte okur hūrī vü gūlmān-ı ma'ārif

cennetde:**1. cennetde:-de****Kıt'a 67**

Mısra: 28

*Dini inanışlara göre imanlı, dünyada
iyi işler yapmış kimselerin öldükten sonra
sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer,
uçmak.*

Söylenir dāim bu himmet üze tā dīvān-
ı haşr
Şād olur cennetde hem rūh-ı Nedīm-i
nūktedān

cennet-i didār:

1. cennet-i didār:

Gazel 59

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin cennet misali güzel yüzü.

Maksûdu hemân cennet-i didâr olan
âdem

Didâr ilinin dârına dîvârına bakmaz

cennet-i didâra:

1. cennet-i didâra:-a

Gazel 42

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cennet misali güzel yüzlü (sevgili).

Uşşâk edince cennet-i didâra i'tilâ
Vâreste hâl-i kayd-ı salât ü sıyâm olur

cennet-i irfân:

1. cennet-i irfân:

Gazel 110

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İrfan cenneti; Allah'ın hakikat
sırlarının bulunduğu yer.*

Cennet-i irfân için imkân-ı vuslat var
mı bilmem
Bir sırât-ı istikâmet yok mu istiklâle
doğru

cennetinden:1. **cennetinden:**-i, -n, -den**Şarkı 1**

Mısra: 10

*Her türlü tasavvurun üstünde güzellik
ve nimetlerle dolu yer. II Sevgilinin güzel
yüzü.*

Nişan yok nazra-pîrâ süretinden
Haber gelmez mi bilmem cennetinden

cennetleri:1. **cennetleri:**-ler, -i**Gazel 82**

Mısra: 7

*Dini inanışlara göre imanlı, dünyada
iyi işler yapmış kimselerin öldükten sonra
sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer,
uçmak.*

Cennetleri ferdâda vâdetmiş alelâde
İnsanları dünyâda âteşlere atmışsın

2. **cennetleri:**-ler, -i**Gazel 82**

Mısra: 7

*Dini inanışlara göre imanlı, dünyada
iyi işler yapmış kimselerin öldükten sonra
sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer,
uçmak.*

Cennetleri ferdâda vâ' detmiş 'ale'l-
'âde
İnsanları dünyâda âteşlere atmışsın

cennet-perest-i sevdâ:1. **cennet-perest-i sevdâ:****Gazel 106**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cennete tapan sevdâ.

Benim de gönlüm gönüldür elbet dedim
a fettân amân amân ver

cennette:1. **cennette:**-te**Tahmis 8**

Mısra: 15

*Dini inanışlara göre imanlı, dünyada
iyi işler yapmış kimselerin öldükten sonra
sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer,
uçmak, behişt.*

Dedi cennette gördüm ben Cenâb-ı
Mustafâ ağlar
Yıkılmış hânümânlar ravzalar nîrâne
dönmüştür

cennettede:1. **cennettede:**-te, -de**Kaside 6**

Mısra: 39

*Dinî inanışlara göre imanlı, dünyada
iyi işler yapmış kimselerin öldükten sonra
sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer,
uçmak, behişt.*

Cennettede çünkü mâ-ħazarmış
Zevk ehline baklavā-yı ħamsi

cennetteki:

1. **cennetteki:** -te, -ki

Gazel 100

Mısra: 12

*Dinî inanışlara göre imanlı, dünyada
iyi işler yapmış kimselerin öldükten sonra
sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer,
uçmak, behişt.*

La 'l-i lebinin teşnesi müştāk-ı cemālim
Atsan beni cennetteki kevserlere
kanmam

cepheden:

1. **cepheden:** -den

Kıt'a 14

Mısra: 2

Yön, taraf.

Her dem nigāhı 'āşika çin-i cebin iken
Ağyār o cepheden yine gül-büse-çin
imiş

cephe-i millet:

1. **cephe-i millet:****Gazel 110**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Millet cephesi.*

Zulm olurken zirve-i ikbâle pây-endâz-ı
şirret
Cephe-i millet iner idbâre izmihlâle
doğru

cephe-i pāk-i vatan:1. **cephe-i pāk-i vatan:****Gazel 120**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Memleketin temiz yüzlüsü.

Düd-ı ğam tutmuş sararmış cephe-i
pāk-i vatan
Reng-i mâtemdir ki düşmüş çehre-i
zerd üstüne

cephe-i pākimde:1. **cephe-i pākimde:-im, -de****Gazel 150**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Temiz, mübarek alın.*

Envâr-ı dehâ cephe-i pākimde dırâhşân
Yok zât-ı edîbim gibi bir neyyir-i 'îrfân

cephe-sâyine:1. **cephe-sâyine:-i, -n, -e****Gazel 122**

Mısra: 2

*Yüz süren, alın süren, yerlere kadar
eğilen, secde eder gibi alnını yere koyup
kapanan.*

Sürdüm dü-çeşm-i zârı düşüp hâk-
pâyine
Bir göz ucuyla bakmadı ben cephe-
sâyine

cepkenli:1. **cepkenli:-li****Gazel 92**

Mısra: 2

*Gömlük üzerine giyilen, kolları bol ve
yırtmaçlı, çoğunlukla yakasız, sırma
işlemeli, bele kadar inen kısa giyecek.*

Aldı benden beni bir nazlı semen tenli
güzel
Hattı sünbül yüzü gül sırmalı cepkenli
güzel

ceplerdeki:1. **ceplerdeki:-ler, -de, -ki****Kaside 7**

Mısra: 18

*Genellikle bir şey koymaya yarayan,
giysinin belli bir yeri açılarak içine
yerleştirilen astardan yapılmış parça.*

Devrinde fakat şimdi dolup taşmada
hatta
Ceplerdeki evrâk ile cüzdân-ı ma'ârif

cerevân:

1. cerevân:

Gazel 88

Mısra: 9

*Bir yönden bir yöne doğru akma, akış,
geçiş.*

Cerevân etmede dilden dile eşvâk İhsân
Cüş edip sen de bu ummândan o
ummâna dökül

cerha-dâr olmuş:

1. cerha-dâr olmuş:-muş

Şarkı 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yaralanmak, yara almak.

Çırpınan kuştur perîşandır gönül kâkül
gibi
Yâr elinden cerha-dâr olmuş yatar bir
gül gibi

cerîhadâr-ı cinân:

1. cerîhadâr-ı cinân:

Gazel 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Cennetlerin yaralıları.

Cerîhadâr-ı cinân bir muhâcirin İhsân
Dokundu âh-ı yetîmâne inkisârı bana

cesâret:**1. cesâret:****Gazel 157**

Mısra: 4

*Güç veya tehlikeli bir işe girişirken
kişinin kendinde bulduğu güven.*

Ey dest-i meşîyyette bir u'cûbe-i hilkat
Ey tarz-ı kadîm üzre eden nazma
cesâret

cevâbı:**1. cevâbı:-ı****Gazel 7**

Mısra: 10

*Bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir
davranış veya yazıya verilen karşılık, yanıt.*

İhsân diler misin dahî incâz-ı va'di sen
Yârin cevâbı oldu mazâ mâ mazâ sana

2. cevâbı:-ı**Gazel 93**

Mısra: 4

*Bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir
davranış veya yazıya verilen karşılık, yanıt.*

Sükûn-ı âlemi intâka iktidârım yok
Cevâbı gelmedi hayfâ su'âle ağlıyorum

cevâhir:**1. cevâhir:-dur****Kıt'a 34**

Mısra: 4

Cevherler, değerli taşlar. II Şehitler.

Budur târîh-i cevher-dân İhsân
Cevâhir âh gitti düştü hâke

cevf-i mi'de:**1. cevf-i mi'de:****Kaside 6**

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Midenin boşluğu.

Seyriyle dolar şu cevf-i mi'de
Lâzım değil iştirâ-yı hamsi

cevher târîh:**1. cevher târîh:****Kıt'a 37**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Ebcd hesabında sadece noktalı
harflerin sayılarının hesaplanması suretiyle
tarih düşürme.*

Çıktı bir cevher târîh İhsân
Gitti Cüdî gibi fâzıl eyvâh

cevheri:

1. **cevheri:-i**

Gazel 140

Mısra: 14

Mücevher, kıymetli taş.

Muhîti-şevki gezer cevher-i kemâl
idim îhsân
Kazâ bu cevheri eyvâh sengsâre
düşürdü

cevher-i bârânı:

1. **cevher-i bârânı:-i, -n, -l**

Gazel 164

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yağmur özü.

Sade-i dildeki şehdâne-i lû'lu' saçılır
Yağdırır cevher-i bârânını nîsân-ı sülhân

cevher-i feyziyle:

1. **cevher-i feyziyle:-i, -y, -le**

Gazel 89

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bolluğun, bereketin özü.

Cevher-i feyziyle pürdür sâhil ü dâmânı
hep
Nürdan lebrîz olan deryâdır âteşten
gönül

cevher-i hârâva:

1. **cevher-i hārāya:-(y)a****Gazel 21**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sert taşın özü. II Sevgilinin kalbi.*

Müteessir görünür belki o zālīm bir gün
Etse feryādım eğer cevher-i hārāya
nūfūz

cevher-i ihlās:1. **cevher-i ihlās:****Gazel 67**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Doğruluğun özü.*

Efser gibi erbāb-ı şakā başta gezerken
Düşmüş ayak altında yatur cevher-i
ihlās

cevher-i ilhāmadır ma'den:1. **cevher-i ilhāmadır ma'den:****Tahmis 3**

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Çok değerli elementleri kapsayan
kaynakların ilhamının özü.*

Hayāl-i tābnākin cevher-i ilhāmadır
ma'den
Senin āyine-i tab'ında var bin sūret-i
rūşen

cevher-i kemāl:1. **cevher-i kemāl:****Gazel 140**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Olgun, mükemmel yaratılmış.

Muhīt-i şevki gezer cevher-i kemāl
idim İhsān
Kazā bu cevheri eyvāh sengsāre
düşürdü

cevher-i kīmā-yı hamsi:1. **cevher-i kīmā-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 226

Kelime Tipi: -

Hamsinin kıymetli özü, değeri.

Dürdāne-i nazm-ı ābdārım
Hem cevher-i kīmā-yı hamsi

cevher-i ömrüm:1. **cevher-i ömrüm:-üm****Gazel 124**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ömrün, hayatın özü.

Senin erike-i hüsnün semā-resīd oldu
Kanıştı cevher-i ömrüm benim
gubārlara

cevher-i şeffâf:

1. cevher-i şeffâf:

Tahmîs 5

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Özü berrak olan.

Ey cevher-i şeffâf senin mahzenin
olsam

Aşkınıla gezerken yine dergâh-be-
dergâh

cevher-i şehdâne-i cân:

1. cevher-i şehdâne-i cân:

Gazel 34

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yaşam incisinin özü, değeri.

Hâk-pây-i yâre İhsân müjde-i teşrîf için
Nakd-i îmân cevher-i şehdâne-i cân
serpilir

cevheri-i 'îrfândan:

1. cevheri-i 'îrfândan:-dan

Gazel 78

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bilmenin özü.

Yoksa bir fâ'idemiz cevheri-i 'irfândan
Böyle hüsrân getiren mâye-i îcâda
yazık

cevherimin:

1. cevherimin:-im, -in

Gazel 148

Mısra: 8

Yaratılıştan gelen değer, öz.

Var gülşen-i fikrimde benim feyz-i
rebî'i
Bî-şâibedir cevherimin kadr-i refî'i

cevherin:

1. cevherin:-in

Gazel 95

Mısra: 1

Mücevher, kıymetli taş.

La'li gibi cevherin tebessüm
Ondan yine büse-çin tebessüm

cevherin târihidir:

1. cevherin târihidir:-i, -dir

Kıt'a 33

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ebced hesabında sadece noktalı

*harflerin sayılarının hesaplanması suretiyle
tarih düşürme.*

Cevherin târihidir lîhsân bu mısra'
fevtinin
Zühdi Efendiye cây oldu yem-i gufrân
bu sâl

cevherleri:

1. cevherleri:-ler, -i

Gazel 149

Mısra: 6

Yaratılıştan gelen değer, öz.

Tûfî gibi durmaz olurum böyle şeker-
bâr
Tab'imdaki cevherleri hep etmedim îsâr

cevr:

1. cevr:

Gazel 46

Mısra: 7

Eziyet, zulüm, sıkıntı.

Hudûdu yok elemin cevr ü mihnetin
derdin
Ne sevdiğimde mürüvvet ne bende
tâkat var

cevr ü hurmân:

1. cevr ü hurmân:

Kaside 6

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Eziyet, cefa ve nasipsizlik.

Gördükçe bu rütbe cevr ü hırmān
Etmez miyim iştikā-yı hamsi

cevr-āşinā bir yārdandır:

1. **cevr-āşinā bir yārdandır:**-dan, -dır

Kıt'a 9

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Eziyeti huy edinmiş olan, zâlim sevgili.

Değil bîgāneden ağıyardan yâ vehm-i
ferdādan
Benim çektiklerim cevr-āşinā bir
yārdandır hep

cevrden:

1. **cevrden:**-den

Tahmis 9

Mısra: **20**

Eziyet, zulüm, sıkıntı.

Geçtiler eller nevāzişden dudaklar
büseden
Dil-rübālar cevrden diller recādan
geçtiler

cevre:

1. **cevre:**-e

Gazel 17

Mısra: **3**

Eziyet, zulüm, sıkıntı.

Değilmiş sâde yârim çevre mu'tâd
Güzellerden gören yokmuş vefâ hîç

2. **cevre:-e**

Gazel 17

Mısra: 3

Eziyet, zulüm, sıkıntı.

Değilmiş sâde yârim çevre mu'tâd
Güzellerden gören yokmuş vefâ hîç

cevr-i âleme:

1. **cevr-i âleme:-e**

Gazel 96

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Âlemin eziyeti.

Ne cevr-i âleme bîgâne bir zamân
buldum
Ne cevr-i âlemi ta'dâd için amân
buldum

cevr-i âlemi:

1. **cevr-i âlemi:-i**

Gazel 96

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Âlemin eziyeti.

Ne cevr-i âleme bîgâne bir zamân
buldum

Ne cevr-i âlemi ta'dâd için amân
buldum

cevr-i rûzgâr:

1. **cevr-i rûzgâr:**

Gazel 142

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Rûzgarın verdiği eziyet.

Şemîm-i yâri alıp esmeyince bād-ı
mahabbet
Ümîdi aşkının cevr-i rûzgâr ile geçti

cevr-i zamân:

1. **cevr-i zamân:**

Gazel 141

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Zamanın eziyeti, zulmü.

Reşk-i cinân etti tarabhâneyi
Cevr-i zamân oldu cehennem dedi

cevrin:

1. **cevrin:-in**

Gazel 84

Mısra: 9

Eziyet, zulüm, sıkıntı.

Hedef olmuş yine peykânına cevrin
İhsân

İşlemiş cāna kadar āh o güzel
gamzelerin

2. **cevrin:-in**

Gazel 91

Mısra: 13

Eziyet, zulüm, sıkıntı.

Yeter yaktın İhsanı cevrin yeter
Ararsın yanıp bir zamān ey gönül

cevrine:

1. **cevrine:-i, -(n)e**

Rûbai 14

Mısra: 1

Eziyet, zulüm, sıkıntı.

Dildādelerin cevrine çoktur derler
Hicrânına bir âteşten oktur derler

cevrile:

1. **cevrile:-i, -y, -le**

Gazel 120

Mısra: 6

Eziyet, zulüm, sıkıntı.

Hasret-i dîdâr-ı yâr endîşe-i dâr u diyâr
Gurbetin cevriyle derd olmuş gelir derd
üstüne

cevbinde:

1. **ceybinde:-i, -(n)de****Gazel 7**

Mısra: 7

Kucak, kese.

Ceybinde yoksa dānesi mahbūb-ı
asfarın
Etmez o māl gözlü güzel merhabā sana

ceylan diye vaf etmede:1. **ceylan diye vaf etmede:-mede****Kaside 4**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Ceylan olarak tarif etmek.

Endāmi levend oldu mu yaş bahşine
bakmaz
Ceylan diye vaf etmede her kadd-i
bülendi

cezāsın çekeceksin:1. **cezāsın çekeceksin:-ecek, -sin****Muhammes 1**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Manevi bakımdan işlenen suçun
ağırlığını çekip sıkıntı ve üzüntü içinde
kalmak.*

Bülbülleri nālende eder gonca çiçeksin
Āşıkları ağılatma cezāsın çekeceksin

cezbe hālinde:1. **cezbe hālinde:-i, -n, -de****Kıt'a 66**

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Aşırı bir heyecan ve coşkunlukla
kendinden geçmiş bir şekilde.*

Ne hāletle etmekte seyr-i sülük
Görüp cezbe hālinde seyretmeli

cezbetmemiş:1. **cezbetmemiş:-me, -miş****Kıt'a 27**

Mısra: 1

Etkilemek, kendine çekmek.

Siper cezbetmemiş düşmüş de yakmış
ra'd-i istibdād
Dağılmış bezmi şūrānın duman çıkmış
zemīninden

cezbe-i 'aşk edecek bir nigāh olur:1. **cezbe-i 'aşk edecek bir nigāh olur:-(u)r****Gazel 169**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Allah'ı hatırlayıp Allah sevgisi ile
kendinden geçer bir hale getirecek bir bakış
hāline gelmek.*

Seyr-i cemāl-i pākin için ey ilāh-ı h̄s̄n
Her zerre cezb-i ‘aşk edecek bir nigāh
olur

cibre:

1. cibre:

Kaside 5

Mısra: 47

*Üzüm posasının imbikten çekilmesiyle
yapılan içki.*

İçilen cibre değil viski ya şampanya
değil
Türk Ocağında dolar kâse-i ayrandır bu

cibrili:

1. cibrili:-i

Gazel 77

Mısra: 8

*Dört büyük melekten biri olan Cebrail,
Allah'ın vahyini peygamberlere
ulaştırmakla görevli olan melek.*

Bahsedersenm tâb-ı h̄s̄nünden em̄n̄im
lāl olur
Eylemem Cibrili ben dem-sāz-ı rāz-ı
h̄s̄n ü ‘aşk

2. cibrili:-i

Kaside 1

Mısra: 70

*Dört büyük melekten biri olan Cebrail,
Allah'ın vahyini peygamberlere
ulaştırmakla görevli olan melek.*

Nikâb-ı hüsniñü tehzîz edince rüyinden
Düşürdü dağlara Cibrili vâlih u şeydâ

ciddiyetle:

1. ciddiyetle:-le

Kıt'a 47

Mısra: 3

Ciddi bir şekilde, ağırbaşlı.

Bahşi ciddiyetle tut kâfi hayâl ü kıl ü
kâl
Sanma kendin buğday anbarındasın ey
aç tavuk

cihâdın:

1. cihâdın:-ın

Kaside 7

Mısra: 73

Din uğruna yapılan savaş, gaza.

Meydâna atıldın ola meşkûr cihâdın
Sağ elde kılıç solda da kalkân-ı ma'ârif

cihan:

1. cihân:

Gazel 26

Mısra: 8

Dünya, âlem, kâinat.

Ne gam ey nigâr-ı cefâ-meniş dil-i zârı
vakf-ı gam eylesen
Anılır benim de mahabbetim bu cihân
içinde zamân olur

2. cihân:

Gazel 29

Mısra: 9

Dünya, âlem, kâinat.

Gördüm İhsân cilve-gâh-ı hüsn ü 'aşk
olmuş cihân
Seyr için didârı bak her cilve bir mîrsâd
olur

3. cihan:

Gazel 69

Mısra: 1

Dünya, âlem, kâinat.

Bana gülmüyor bu cihan içinde neden
perî-i safâ-neşât
Ya neden bu ömr-i emel-cüdâ şegaf-
iştîmâl ü keder muhât

4. cihan:

Gazel 69

Mısra: 1

Dünya, âlem, kâinat.

Bana gülmüyor bu cihan içinde neden
perî-i safâ-neşât
Ya neden bu ömr-i emel-cüdâ şegaf-
iştîmâl ü keder muhât

5. cihan:

Gazel 102

Mısra: 8

Dünya, âlem, kâinat.

Füsûn-ı işve görüp gözlerinde meyl
ettim
Döner gözümde cihan sū-be-sū hāzîn
hāzîn

6. cihân:

Gazel 104

Mısra: 18

Dünya, âlem, kâinat.

Ki haşmetiyle dırâhşân güneşleriyle
bütün
Yaşar dilinde büyük bir cihân
semâlardan

7. cihân:

Gazel 106

Mısra: 13

Dünya, âlem, kâinat.

Zemîne düşmüş liyâkatimden zamân
utansın cihân utansın

8. cihân:

Gazel 129

Mısra: 14

Dünya, âlem, kâinat.

Şikâyetimden o zulm-âşinâ habîr olmaz
Lisâna gelse de İhsân cihân figân olsa

9. **cih n:****Gazel 164**Mısra: **21***Dünya,  lem, k inat.*

Yediden yetmişe tekmi  hur f etti cih n
 Olayım ben dahi kırkımda sebak-h n-ı
 s  an

10. **cihan:****Kaside 1**Mısra: **12***Dünya,  lem, k inat.*

Tebeddül etti bütün şekl-i evvel-i ' lem
 Cihan değil görünen bir cih n-ı reng  
 ziy 

11. **cihan:****Kaside 2**Mısra: **13***Dünya,  lem, k inat.*

Seyr   tayr eyler cihan fevka's-sem 
 tahte'l-bih r
 Meskenet b bında biz peyveste nevbet
 bekleriz

12. **cih n:****Kaside 6**Mısra: **98***Dünya,  lem, k inat.*

Ellerde sepet sepet taşırlar
 G y  ki cih n l l -yı  amsi

13. **cih n:****R bai 10**Mısra: **2***Dünya,  lem, k inat.*

Bill hi ne senden ne de benden söyler
 Peyveste cih n şimdi vatandan söyler

14. **cih n:****Tahmis 5**Mısra: **8***Dünya,  lem, k inat.*

Beklettin efendim beni çok beyt-i
 hazende
 Zannetse cih n çok mu a c nım beni
 sende

cihan farkında:1. **cihan farkında:****Tahmis 2**Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Dünya,  lem biliyor, haberdar.

Cihan farkında ey na'lini ser-t c
 Değil enc m-felekte   m-ı mi'r c

cihāna:

1. cihāna:-a

Kaside 7

Mısra: 107

Dünya, âlem, kâinat.

Nass oldu sözüm ma'raz-ı tubyānde

cihāna

Yazsın bu hâkikatleri furkân-ı ma'ârif

2. cihāna:-a

Kıt'a 3

Mısra: 3

Dünya, âlem, kâinat.

'Aşk oldu bende hâkim ettim cihāna

i'lām

Şâhid-perestim İlşân Allah şâhidimdir

3. cihāna:-a

Rûbai 25

Mısra: 4

Dünya, âlem, kâinat.

Dünyânı sen âşiyâne-i firdevs et

İnsan dediğin cihāna bir kerre gelir

4. cihāna:-a

Tahmîs 7

Mısra: 9

Dünya, âlem, kâinat.

Cihāna arz-ı dīdār eyledi bir dürlü
süretle
Bana göstermedi dīdārını dildār bir
dürlü

cihāndan:

1. cihāndan:-dan

Gazel 97

Mısra: 1

Dünya, âlem, kâinat.

Cihāndan bî-huzûr oldum cefâ-yı dem-
be-dem gördüm
Bu hesfî-gâh-ı vîcdan-sûzu iklîm-i
'adem gördüm

cihâne:

1. cihâne:-e

Tahmis 2

Mısra: 24

Dünya, âlem, kâinat.

Yok İhsan benliğimden bir nişâne
Bakıp misbâh-ı vahdetle cihâne

cihām:

1. cihāmı:-ı

Gazel 76

Mısra: 3

Dünya, âlem, kâinat.

Reh-i ibtilāya düştük aradık cihānı
yekser
Ne reh-i vefâyı gördük ne de reh-
nümünü bulduk

cihān-ı feyz-i garām:

1. cihān-ı feyz-i garām:

Gazel 134

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk, sevda bolluğu olan dünya.

Ne şîvedir ki sen ey gamze şöyle bir
süzülüp
Cihān-ı feyz-i garām eyledin
nezâremizi

cihān-ı pür-nigâr:

1. cihān-ı pür-nigâr:

Gazel 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Resimlerle, nakışlarla dolu dünya.

Ta'atından bir cihān-ı pür-nigâr etmiş
zuhûr
Ebruvân olmuş onun güyâ hilâlinden
sana

cihān-ı reng ü zivâ:

1. **cih n-ı reng   ziy :**

Kaside 1

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Renk, g r n   ve ı tık  lemi.

Tebeddül etti bütün şekl-i evvel-i ' lem
Cihan değil görünen bir cih n-ı reng  
ziy 

cih n :

1. **cih n :-ın**

Gazel 100

Mısra: **13**

Dünya,  lem, k inat.

Erv h na  hs n çekerim y f cih n n
Bin nefha-i s r olsa bu mest den
uyanmam

2. **cih n :-ın**

Gazel 114

Mısra: **3**

Dünya,  lem, k inat.

Bıktık cih n n  med-  d nden
Peyveste gelsin gitsin piy le

cihetden:

1. **cihetden:-den**

Gazel 77

Mısra: 10

Yön, taraf, yan.

Bir melektir sevdiğim İhsân ki olmuş tâ
ezel
Her cihetden âfet-i tâkat-güzâr-ı hüsn ü
‘aşk

cihet-i kableden:

1. cihet-i kableden:-den

Kaside 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İbadetler yerine getirilirken dönülen ve

Kâbe'nin bulunduğu yönün semti.

Çıktın cihet-i kableden ettin bizi tenvîr
Sensin görünen âyet-i ‘irfân-ı ma‘ârif

cild-i ceylândan:

1. cild-i ceylândan:-dan

Kıt'a 65

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ceylan derisi.

Zühd ü takvâ ile sen küşe-nişîn oldukça
Cild-i ceylândan olur beytine çok
seccâde

cilve:

1. cilve:

Gazel 29

Mısra: 10

Cilve, işve, edâlî tavrı.

Gördüm İhsân cilve-gâh-ı hüsn ü ‘aşk
olmuş cihân
Seyr için didârı bak her cilve bir mirsâd
olur

cilvede:

1. cilvede:-de

Kaside 6

Mısra: 164

Hoşa giden hareket, işve.

Ka‘rında yüzer yüzünde oynar
Her cilvede hoppalâ-yı hamsi

cilvedir:

1. cilvedir:-dir

Gazel 56

Mısra: 3

Cilve, işve, edâlî tavrı.

Ne cilvedir bizi bin şekle koydu cilve-i
aşk
Ne çâre dest-i tüvân-süz-ı inkılâbdayız

cilvegâh oldu:

1. cilvegâh oldu:-du

Kaside 1

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

*Görünme, tecelli ve zuhur etme yeri
olmak.*

Bu türlü ebda' -ı âsâra cilvegâh oldu
Bu şeb nasıl dem-i sâd-âferin imiş âyâ

cilve-gâh-ı hüsn ü 'aşk:

1. cilve-gâh-ı hüsn ü 'aşk:

Gazel 29

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzellik ve aşkın cilve yeri.

Gördüm İhsân cilve-gâh-ı hüsn ü 'aşk
olmuş cihân
Seyr için didârı bak her cilve bir mîrsâd
olur

cilve-i aşk:

1. cilve-i aşk:

Gazel 56

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk cilvesi, nâzi.

Ne cilvedir bizi bin şekle koydu cilve-i
aşk
Ne çâre dest-i tûvân-sûz-ı inkılâbdayız

cilve-i 'ibretle mâlîdir kitâb-ı kâinat:

1. **cilve-i 'ibretle mālīdır kitāb-ı kâinat:**

Kaside 2

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Kâinatın, evrenin kitabı kötü bir olaydan alınması gereken derslerin tecellisi ile doludur.

Cilve-i 'ibretle mālīdır kitāb-ı kâinat
Hangi bâbindan onun bilmem ki 'ibret
bekleriz

cilve-i peyderpeye:

1. **cilve-i peyderpeye:-e**

Gazel 13

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yavaş yavaş, azar azar görünen.

Bakarım cilve-i peyderpeye meshür-ı
mahabbet
Ne kadar sāhir imiş şüh-ı füsunkār-ı
tabi'at

cilve-i sohbet:

1. **cilve-i sohbet:**

Şarkı 7

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli hoş bir söyleşi.

Sevmekle sevilmeyle geçen cilve-i
sohbet

Sevdā heyecan zevk ü tarab neş'e
mahabbet

cilve-i tabānını:

1. **cilve-i tabānını:-ı, -m**

Gazel 8

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aydınlık, parlak olan nazlı (sevgili).

Toplayıp cilve-i tabānını hüsn-i ezelin
Yār-ı didār ile hem-hāl ü me'āl oldu bu
şeb

cilve-nümā:

1. **cilve-nümā:**

Kaside 1

Mısra: **78**

Tecelli etme, görünme.

Sen öyle ecmel-i mahbūbusun ki
Mevlânın
Zuhūr-ı nûrun olur kâinata cilve-nümā

2. **cilve-nümā:**

Rûbai 1

Mısra: **2**

Tecelli etme, görünme.

Mir'ât-ı mahabbette budur nakş u tırâz
Nevbetle olur cilve-nümā nâz ü niyâz

cilvesi:

1. **cilvesi:** -si

Gazel 62

Mısra: 5

Cilve, işve, edâli tavr.

Ezelen cilvesi efgendesiyim

Çekti mevcûdumu dil-keş dil-keş

2. **cilvesi:** -si

Diğer 1

Mısra: 157

Hesapta bulunmayan olay, oyun.

Baht âyînesinin cilvesi çokmuş

Maḥabbet hüsrânı ateşten okmuş

cilvesinden:

1. **cilvesinden:** -si, -n, -den

Gazel 65

Mısra: 9

Cilve, işve, edâli tavr.

Ne sâkîdir ki olmuş cilvesinden mest-i

sergerdân

Düşüp la'l-i lebinden cân alan peymâne

cân vermiş

cilve:

1. **cilve:** -(y)e

Kıt'a 61

Mısra: 3

Cilve, işve, edâhı tavrı.

Ne yaman cilveye mazhar ki bu bâzâr-ı
cünûn

Eylesen halka nazar her biri bir gûne
deli

cilve-zâr-ı hûr:

1. cilve-zâr-ı hûr:

Gazel 167

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Cennet kızının, sevgilinin cilveleriyle
kaplı yer.*

Nazargâhımda her yer cilve-zâr-ı hûr
'aşkından
Tecellîhâne-i 'âlem serâser Tûr
'aşkından

cinân:

1. cinân:

Gazel 53

Mısra: 4

Cennetler.

Verir hayâle safâ rûha âb ü tâb-ı hayâl
Cinân sabâhı mıdır hande-zâr
gözleriniz

2. cinân:

Gazel 83

Mısra: 2

Cennetler.

Şehdânedir cemâline ziynet veren benim
Güyâ cinân sabâhına peyveste gerdenin

3. cinân:

Gazel 100

Mısra: 5

Cennetler.

Nâr-ı gam-ı hicrinde cinân zevkini
buldum
Mânend-i Halilim ben o âteşlere
yanmam

cinânda:

1. cinânda:-da

Gazel 30

Mısra: 10

Cennetler.

Hirâm-ı kâmete her an derûnî meylim
akar
Cinânda serve nigâh-ı temâyülüm
yoktur

cinâne:

1. cinâne:-e

Gazel 38

Mısra: 4
Cennetler.

Misāl-i kible-nümā titreyip de ibre-i
cān
O Kā'be hüsne heman cāy olan cināne
döner

cinānıma:

1. **cinānıma:** -ım, -a

Gazel 43

Mısra: 9

Cennetler.

İhsān açar cinānıma bin zahm-ı
cānsitān
Ol gamzeler ki kavş-i kazādan sihām
olur

cināyet:

1. **cināyet:**

Gazel 75

Mısra: 10

Adam öldürme, ağır suç.

Bir turfa-nümā hey'et seyret bu nasıl
maktel
Milyonca cināyet var bir āh-ı tezallüm
yok

cindir:

1. **cindir:-dir****Kaside 2**

Mısra: 109

*Dini inanışa göre duyularla
kavranamayan, insanlar gibi irade ve
anlama yeteneğine sahip, ilahi emirlere
uymakla yükümlü tutulan yaratık.*

Dıvdir cindir peridir cümleten
huddāmımız
Herbirinden çünkü bir sûretle hizmet
bekleriz

cism-i ma'nada:1. **cism-i ma'nada:-da****Gazel 164**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mana, anlam varlığı.

Kâleb-i şî're gelir vecde düşen rûh-ı
revân
Cism-i ma'nada bu kudretle yaşar cân-ı
sûhan

cism-i şeytâna:1. **cism-i şeytâna:-a****Kaside 5**

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Şeytanın vücudu.

Cism-i şeytâna görünmez denilirken
cânân

Görünür gözlere ammâ ne de şeytândır
bu

cismindeki:1. **cismindeki:-i, -(n)de, -ki****Kaside 6**

Mısra: 124

Gövde, varlık.

Bağlansa Şat ü Furât kanmaz
Cismindeki Kerbelâ-yı hamsi

cisr-i murâda:1. **cisr-i murâda:-a****Diğer 1**

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

İstek, dilek köprüsü.

Onları amma ki getirme yâda
Ermesin Köprülü cisr-i murâda

civânım:1. **civânım:-ım****Tahmis 5**

Mısra: 9

Genç, taze (sevgili).

Dâim arayan bulsa civânım seni bende
Bir gonca gül olsan da senin gülşenin
olsam

cosar:

1. **coşar:-(a)r**

Gazel 162

Mısra: 10

Coşmak, huruş etmek.

Uyarsan sâz-ı devrândan çalar
dembeste durmazsın
Coşar meclisde bir tanbûr olursun
böyle kalmazsın

cû:

1. **cû:**

Gazel 102

Mısra: 1

Akarsu, ırmak.

Âkar behişt-i hayâlimde cû hazîn hazîn
Hırâm-ı yâri eder cüst-cû hazîn hazîn

cüdâ:

1. **cüdâ:**

Gazel 23

Mısra: 5

Uzak kalmış, ayrı düşmüş.

Yavru kuş lâneden oldukça bu yerlerde
cüdâ
Uçamaz uça da bir dâma düşer deste
gelir

2. cüda:

Kaside 1

Mısra: 112

Uzak kalmış, ayrı düşmüş.

Terahhüm eyle amān ey melāz-ı kevn ü
mekān
Kapından eyleme İhsān-ı bî-nevāyı
cüdā

cüdi:

1. cüdi:

Kıt'a 37

Mısra: 4

*Asıl adı İbrâhim olup şiirlerinde
kullandığı "Cüdi" mahlasıyla tanınmış olan
XIX. yüzyıl âlim ve şairidir.*

Çıktı bir cevher târîh İhsān
Gitti Cüdi gibi fâzıl eyvāh

cümle:

1. cümle:

Diğer 1

Mısra: 129

Hepsi, tümü, tamamı.

Dalkılıç çıkınca cümle şeb revān
Can korkusu oldu bende nümāyān

2. cümle:

Diğer 1

Mısra: 163

Hepsi, tümü, tamamı.

Şādiyle yaşasın cümle yārānı
Sohbetler eyleyip ihvāncasına

3. cümle:

Kaside 1

Mısra: 68

Hepsi, tümü, tamamı.

Ne şāh-ı taht-ı risālet ki dergehinde
onun
Olur hālāik-i lāhūt cümle nāsiye-sā

4. cümle:

Kaside 5

Mısra: 20

Hepsi, tümü, tamamı.

Ne de çok izcisi var boksörü futbolcusu
var
Cümle etfāl-i sebak-hān-ı debistāndır
bu

5. cümle:

Kıt'a 67

Mısra: 6

Hepsi, tümü, tamamı.

Elde zāhir cām-ı sahba dīde maḥmūr-ı
safā

Sākiyān-ı bezm-i sevdā cümle dāmen-
der-meyān

cümle yārān-ı safa:

1. cümle yārān-ı safa:

Tahmis 3

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Büttün huzur dostları.

Mey anda dilber anda cümle yārān-ı

safa anda

Geçip cennetten Âdem sākin-i meyhāne

olmaz mı

cümle-i ef'āli:

1. cümle-i ef'āli:-i

Kıt'a 16

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Eylemlerin, davranışların hepsi.

Nik ü bed cümle-i ef'āli ki senden

bilirim

Hayrı ben şerrile bir cilvede seyyān

görürüm

cümlemizin:

1. cümlemizin:-miz, -in

Kıt'a 38

Mısra: **4**

Hepsi, tümü, tamamı.

Ne kadar sahte revîş sahte vatan-
perverlik
Gün olur cümlemizin ipliği bâzâra
çıkâr

cümleniz:

1. cümleniz:-niz

Diğer 1

Mısra: 139

Hepsi, tümü, tamamı.

Cümleniz bunda mı yatmak istersiz
Defolarak gidin yârâncasına

cümlesin:

1. cümlesin:-si, -n

Kıt'a 65

Mısra: 17

Hepsi, tümü, tamamı.

Hazm eder cümlesin işkenbe-i kübrâya
sürer
Sürüler mi 'deni imkân bulamaz ifsâda

cümlesinden:

1. cümlesinden:-si, -n, -den

Tahmis 4

Mısra: 25

Hepsi, tümü, tamamı.

Cümlesinden neyleyim kâfir peşimân
oldu hep

Bülbül etmiş bâğda taklîd-i nutk-ı gül-
femin

cümleten:

1. cümleten:

Kaside 2

Mısra: 109

Hep birden, tamamen.

Dîvdir cindir perîdir cümleten
huddâmımız
Herbirinden çünkü bir suretle hizmet
bekleriz

cünbüs-i la'l-i lebi:

1. cünbüs-i la'l-i lebi:

Gazel 28

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*(Sevgilinin) dudağının kırmızı
coşkunluğu.*

İ'câz-ı rûhullah olur her cünbüs-i la'l-i
lebi
Mâû'l-hayât-ı nâz için peymânen
mîzâb açar

cünbüs-i la'l-i lebinden:

1. cünbüs-i la'l-i lebinden:-i, -n, -den

Gazel 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

(Sevgilinin) dudağının kırmızısının
neşesi.

Hande-i cām ile giryān iken āşüfte
gönül
Cünbüş-i la'1-i lebinden bularak cān
gülüyor

cünbüş-i müjgām:

1. cünbüş-i müjgāmı:-ı

Gazel 32

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kirpiklerin kaynaşması, neşesi.

Cünbüş-i müjgāmı bulmuş gamzesinden
feyz-i tāb
'Ārız-ı tābānı olmuş kākülünden sāye-
zār

cür'a-nüş-ı 'aşkım:

1. cür'a-nüş-ı 'aşkım:-ım

Gazel 166

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdâ içkisini içen.

Ben cür'a-nüş-ı 'aşkım peymāne-i
bekādan
Sermest-i neş'e geçtim meylhāne-i
fenādan

curcunā-vı hamsi:

1. **curcunā-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 166

Kelime Tipi: -

*Hamsinin hızlı bir usulle oluşmuş
musiki parçası.*

Çarliston olur edā-yı raksı
Her nağmesi curcunā-yı hamsi

cür'et:1. **cür'et:****Gazel 66**

Mısra: 7

*Cesaret, çekinmeden ortaya
atılma, atılganlık.*

Şerh eyleyemem derdim dildāre bulup
cür'et
Hem tarz-ı hitāb āteş hem redd-i cevāb
āteş

cürm-i irtikāb:1. **cürm-i irtikāb:****Kaside 2**

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Rüşvet alma suçu.

Hakkı ihkāk eylesek ehvendi cürm-i
irtikāb
Biz fakat dünyāda haksızdan da rüşvet
bekleriz

cüş eder:1. **cüş eder:-er****Gazel 34**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Coşmak.

Cüş eder gönüm döner peymāne mey
rîzân olur
Raks eder dāmān bu sevdādan girtbān
serpilir

cüş edip:1. **cüş edip:-ip****Gazel 88**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Coşmak, heyecanlanmak.

Cereyān etmede dilden dile eşvāk İhsān
Cüş edip sen de bu ummāndan o
ummāna dökül

cüş evledi:1. **cüş eyledi:****Kaside 6**

Mısra: 223

Kelime Tipi: -

Coşmak, heyecanlanmak.

Cüş eyledi mūsikār-ı şî'rim
Her nağmesi bir nevā-yı hamsi

cûsa gelmiş:

1. **cûşa gelmiş:-miş**

Kaside 6

Mısra: 161

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Coşmak, kendinden geçecek duruma
gelmek.*

Esmāk-i bihār cûşa gelmiş
Etmiş yine iktidā-yı hamsi

cûsân:

1. **cûsân:**

Gazel 24

Mısra: 7

Coşkun, coşan.

Cûşân u hurûşân gehî mahmûr u
perîşan
Mestâne bakar sanki bu âyîne denizler

cüst-cû:

1. **cüst-cû:**

Gazel 102

Mısra: 2

Aramak, araştırmak.

Âķar behişt-i hayâlimde cû hâzîn hâzîn
Hırâm-ı yâri eder cüst-cû hâzîn hâzîn

cûsu:

1. cūşu:-u

Gazel 82

Mısra: 15

Coşku.

Āyā bu ne medhūşī pek turfa-nümā

cūşu

Sen varsa verip hūşu meyhānede

yatmışsın

cūybār:

1. cūybār:

Gazel 32

Mısra: 12

Nehir, akarsu.

Leb değıldir hatt-ı gird-i leb değıl

seyrettiğin

Bir çemenlikten geçer yākūtтан bir

cūybār

cūv-ı revāna:

1. cūv-ı revāna:-a

Gazel 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Akan ırmak.*

Var mācerāyı gülşene cūv-ı revāna sor

Meylim benim akar sana ey dīl-rübā

sana

cūv-ı şebāb:

1. cūv-ı şebāb:

Gazel 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gençlik, tazelik ırmağı.*

Sirişk-i hecr ile āh-ı elemle hem-

cereyān

Şitāb eder gibidir vasl-ı yāre cūv-ı

şebāb

cūzdān-ı ma'ārif:

1. cūzdān-ı ma'ārif:

Kaside 7

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi cūzdānı.

Devrinde fakat şimdi dolup taşmada

hatta

Ceplerdeki evrāk ile cūzdān-ı ma'ārif

cūz'-ı elifbā:

1. cūz'-ı elifbā:

Gazel 163

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Arap alfabesini öğreten cūz, kitap.*

Görünce neş'e-i tedrīs-i tālibānını hep

Elinde cūz'-ı elifbā vatan vatan diyerek

cabucak:

1. çabucak:

Gazel 158

Mısra: 6

*Vakit geçirmeden, kısa sürede,
alelacele.*

Kondüktörüsün sanki tramvâ-yı

sükûtun

İndin çabucak ka' rına deryâ-yı sükûtun

çâcâ-vı hamsi:

1. çâcâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 132

Kelime Tipi: -

Hamsigillerden küçük bir balık.

Akreb görünür bu yüzden ancak

Sardalye gümüş çâcâ-yı hamsi

çağırms:

1. çağırms:-mış

Gazel 60

Mısra: 7

Davet etmek, seslenmek.

Lutf ile dil-dâdesin raksa çağırms o

meh

Etti bu şeb sîne-i şu' lede pervâne dans

çağlamışlardır:

1. çağlamışlardır:-mış, -lar, -dır

Gazel 44

Mısra: 6

*Akarken coşkun sesler çıkararak taşıp
dökülmek, çağıldamak.*

Ümîd-i vasl-ı dāmān eyleyen eşk-âb-ı
çeşmānım
Kopup vādî-i hicrāndan dökülmüş
çağlamışlardır

*Küçük bir akarsuyun, çok yüksek
olmayan bir yerden dökülüp aktığı yer,
küçük şelale, çağlar.*

Nedîm-i rûhumu sordukça
çağlayanlardan
Harâbelerde yetîmâne ağlayan buldum

çağlar:

1. çağlar:

Gazel 25

Mısra: 8

*Suyun köpürerek ve ses çıkararak
coşkun bir biçimde akması, coşmak.*

Besteler âhımı nālān nālān
Akar âhenk ile çağlar dereler

2. çağlar:-r

Gazel 145

Mısra: 10

*Suyun köpürerek ve ses çıkararak
coşkun bir biçimde akması, coşmak.*

Görmüş seni gelmiş dile dağlar tepeler
hep
Çağlar seni andıkça şu ırmak delikanlı

çağlayanlardan:

1. çağlayanlardan:-lar, -dan

Gazel 96

Mısra: 15

çak çak:

1. çak çak:

Gazel 131

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Parça parça.

Çak çak olmaz mı hırmāndan girîbān-ı
tahammül
Kaldı uşşâkın niyâz etmekte hep
dāmān elinde

2. çak çak:

Gazel 145

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Parça parça.

İçtikçe o gözler yine çapkınca süzülün
Candan sunar İhsān sana çak çak
delikanlı

3. çak çak:

Muhammes 2

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Parça parça, paramparça.

Encâm-ı hasretimde yerim zîr-ı hâk ise
Yâ Rab nikâb-ı merhametin çāk çāk ise

çāk çāk olmuş:

1. **çāk çāk olmuş:-muş**

Kıt'a 26

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Parça parça, paramparça olmak.

Kalb-i mecrûh-ı vatandır çāk çāk olmuş
yatan
Gelse mahşerler dirilmek yok bu
müthiş fevtten

çak çāk öterek:

1. **çak çāk öterek:-erek**

Kaside 6

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kesik kesik ötmek, ses çıkarmak.

Ağnâm-ı safâyı da'vet eyler
Çak çāk öterek derâ-yi hamsi

çāk olur:

1. **çāk olur:-(u)r**

Tahmis 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yırtılmak, parçalanmak.

Eger nūr-ı ruhun pertev-dih-i çeşm-i
Kelīm olsa
Hicāb-ı len-terānī çāk olur berk-i
tecellādan

çakar:

1. **çakar:**-(a)r

Tahmīs 6

Mısra: 11

Vurmak, tokuşturmak.

Neşve-i bezm-i ezelden beri peymāne
çakar
Şu'leden āb-ı bekādır harem-i cāna
akar

çalacakmıs:

1. **çalacakmıs:**-acak, -mıs

Gazel 52

Mısra: 1

Hırsızlık etmek, aşırmaq.

Çalacakmıs seni benden bile hırsız
geceler
Çıkma bensiz güzelim gezmeye yalnız
geceler

çalar:

1. **çalar:**-(a)r

Gazel 162

Mısra: 9

*Bir müziği dinlemeyi sağlayan aleti
çalmak, çalıştırmak.*

Uyarsan sâz-ı devrāndan çalar
dembeste durmazsın
Coşar meclisde bir tanbūr olursun
böyle kalmazsın

2. **çalar:**-(a)r

Kıt'a 66

Mısra: 16

*Bir müziği dinlemeyi sağlayan aleti
çalmak, çalıştırmak.*

Rebāb-ı tarikat midir sîne mi
Çalar sâz-ı ezkârdan her teli

çalar bir gün bu 'ömrün sāati:

1. **çalar bir gün bu 'ömrün sāati:**

Kaside 2

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Bir zaman hayatın sonlanacağı vakit
gelir.*

Dün bugün derken çalar bir gün bu
'ömrün sāati
Hālī ıslāh etmeden ferhunde-sāat
bekleriz

çaldı:

1. çaldı:-dı

Tesdis 1

Mısra: **31**

Çalmak, gizlice ele geçirmek.

Çaldı cān nakdin dolandırdı dolandırdı
beni
Bin bir efsūn eyleyip bāzen inandırdı
beni

çaldıkça:

1. çaldıkça:-dıkça

Gazel 112

Mısra: **5**

*Bir müziği dinlemeyi sağlayan aleti
çalmak, çalıştırmak.*

Meclisde her an çaldıkça mutrib
oldukça seyrān
Āvāz-ı şevk ü şādiyle dolsun mīnā-yı
mīnū

2. çaldıkça:-dıkça

Kaside 6

Mısra: **64**

*Bir müziği dinlemeyi sağlayan aleti
çalmak, çalıştırmak.*

Zil zurna eder bu halkı sermest
Çaldıkça şu darbukā-yı hamsi

çaldılar:1. **çaldılar:**-dı, -lar**Gazel 35**

Mısra: 10

Atmak, çarpmak.

Havf etmeyenler âkıbet-i inkisârdan
Mir'ât-ı kalb-i pâkimi dîvâre çaldılar

çalınca:1. **çalınca:**-ınca**Gazel 85**

Mısra: 7

*Bir müzik aletini çalmak, ses
çıkarmasını sağlamak.*

Çalınca mutrib piyâle dönsün hemîşe
mest ol safâ-perest ol
Cenâb-ı meyden nasîb alırsan gönül
muhîtin şinâh edersin

çalışıp:1. **çalışıp:**-ıp**Gazel 164**

Mısra: 23

Çalışmak, çabalamak.

Çalışıp harfini ezberledi tullâb-ı zamân
Bir benim şimdi kalan alfâbe-püyân-ı
sûhân

çamlıbeliz:1. **çamlıbeliz:**-iz**Diger 1**

Mısra: 15

*XIX. yüzyıl Türk şairi ve tiyatro yazarı
Faruk Nafiz Çamlıbel.*

Sen Köroğlu isen biz Çamlıbeliz
Afilli güzeliz devrâncasına

çamlıklara:1. **çamlıklara:**-lık, -lar, -a**Şarkı 7**

Mısra: 2

Çam korusu, çamlarla kaplı arazi.

Peymâne-i mehtâb içerek sahile geldik
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

2. **çamlıklara:**-lık, -lar, -a**Şarkı 7**

Mısra: 4

Çam korusu, çamlarla kaplı arazi.

Çam nakşını zâten bu gönülden sile
geldik
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

3. **çamlıklara:**-lık, -lar, -a**Şarkı 7**

Mısra: 8

Çam korusu, çamlarla kaplı arazi.

Hasretle mahabbetle dalıp seyr-i
cemāle

Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

4. **çamlıklara**:-lık, -lar, -a

Şarkı 7

Mısra: 12

Çam korusu, çamlarla kaplı arazi.

Bir ān unutulmaz bu güzel leyle-i
vuslat

Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

çan çāncasına:

1. **çan çāncasına**:-casına

Diğer 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sürekli ve yüksek sesle edilen konuşma.

Biz bize kalalım halvet edelim

Ne bu güft ü gūlar çan çāncasına

çan çandır:

1. **çan çandır**:-dır

Kaside 5

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Sürekli ve yüksek sesle edilen
gevezelik.*

Yüzemezmiş denilir lâf ile peynir
gemisi
Bu lafin bir sonu gelmez mi ne çan
çandır bu

çan çân-ı ma'ârif:

1. çan çân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

İlim, bilim sesleri.

Yâ Rab ne medâristi ne taḥsîl idi ol
Hep kâle yekûlu diye çan çân-ı ma'ârif

çapkın:

1. çapkın:

Gazel 108

Mısra: 1

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Kâküllere urma şâne çapkın
Cevr etme dağıtma lâne çapkın

2. çapkın:

Gazel 108

Mısra: 2

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Kâküllere urma şâne çapkın
Cevr etme dağıtma lâne çapkın

3. çapkın:

Gazel 108

Mısra: 4

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Baygın baygın bakışlarından
Bezm oldu şaraphâne çapkın

4. çapkın:

Gazel 108

Mısra: 5

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Çapkın çapkın gülüşlerindir
Gülzârı tutan terâne çapkın

5. çapkın:

Gazel 108

Mısra: 5

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Çapkın çapkın gülüşlerindir
Gülzârı tutan terâne çapkın

6. apkın:

Gazel 108

Mısra: 6

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Çapkın çapkın gülüşlerindir
Gülzârı tutan terâne çapkın

7. apkın:

Gazel 108

Mısra: 1

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Kâküllere urma şâne çapkın
Cevr etme dağıtma lâne çapkın

8. apkın:

Gazel 108

Mısra: 2

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Kâküllere urma şâne çapkın
Cevr etme dağıtma lâne çapkın

9. apkın:

Gazel 108

Mısra: 4

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Baygın baygın bakışlarından
Bezm oldu şaraphâne çapkın

10. **çapkın:**

Gazel 108

Mısra: 5

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Çapkın çapkın gülüşlerindir
Gülzârı tutan terâne çapkın

11. **çapkın:**

Gazel 108

Mısra: 5

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Çapkın çapkın gülüşlerindir
Gülzârı tutan terâne çapkın

12. **çapkın:**

Gazel 108

Mısra: 6

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Çapkın çapkın gülüşlerindir
Gülzârı tutan terâne çapkın

13. **çapkın:**

Gazel 108

Mısra: 8

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Ta 'lîm-i hırâm eder gezersin

Tâvus-ı çemenistâna çapkın

14. **çapkın:**

Gazel 108

Mısra: 10

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Ey her sözü işve işve raksân

Her işvesi bir bahâne çapkın

15. **çapkın:**

Gazel 108

Mısra: 12

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Âhım mı donup ruhunda kalmış

Hâlin mi o şâhdâne çapkın

16. **çapkın:**

Gazel 108

Mısra: 14

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Gül-büse mi zıll-ı hatt-ı leb mi
Bilmem o nasıl nişâne çapkın

17. çapkın:

Gazel 108

Mısra: 16

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Bin zevke değer seninle içmek
Bir katre mey-i şebâne çapkın

18. çapkın:

Gazel 108

Mısra: 18

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

Bin ömre yeter seninle geçmek
Bir vuslat-ı 'âşıkane çapkın

19. çapkın:

Gazel 108

Mısra: 20

*Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli,
cilveli.*

'Aşkınla taşınca kalb-i îhsân
Yansın mı bu âşiyâne çapkın

20. **çapkın:****Şarkı 5**

Mısra: 6

Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli, cilveli.

Bin vasla bedeldir seni görmek
yatağında
Çapkın ne güzel gamzeler açmış
yanağında

çapkın sözler:1. **çapkın sözler:-ler****Şarkı 9**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli ifadeler.

O nasıl tatlı bakışlar o ne baygın gözler
Büyüler sevgimi söyletmez o çapkın
sözler

çapkınca:1. **çapkınca:-ca****Gazel 145**

Mısra: 15

Bakışıyla karşısındaki etkileyen, işveli, cilveli.

İçtikçe o gözler yine çapkınca süzülün
Candan sunar İhsân sana çak çak
delikanlı

çâr ebruvân:1. **çâr ebruvân:****Kıt'a 67**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

"Dört kaşlı", bıyığı yeni terlemiş.

Başlamış tanzîre erkânın
rubâ'ıyyâtımın
Çâr erkânın Sitanbuldan çıkıp çâr
ebruvân

çâr erkânın:1. **çâr erkânın:-ın****Kıt'a 67**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dört yön, esas.

Başlamış tanzîre erkânın
rubâ'ıyyâtımın
Çâr erkânın Sitanbuldan çıkıp çâr
ebruvân

çâre:1. **çâre:****Gazel 16**

Mısra: 10

Deva, derman, çözüm.

İmtizâc eyler de İhsân âb u nâr
Derd-i sevdâ çâre etmez imtizâc

2. çāre:

Gazel 39

Mısra: 2

Deva, derman, çözü̇m.

Sevdiklerim ki kalbime bin yāre
verdiler
Geh sabr u geh sefer dediler çāre
verdiler

3. çāre:

Gazel 107

Mısra: 10

Deva, derman, çözü̇m.

Vefādan zerre görsem devāsız derd için
ben
Arardım çāre elbet vefā
merhemlerinden

4. çāre:

Tahmis 10

Mısra: 20

Deva, derman, çözü̇m.

Hicrān bucaklarında nevmīd-i sıhḥat
oldum
Göster nedir İlähī her derde varsa çāre

çāre etmez:

1. çāre etmez:-mez

Gazel 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çare olmak, deva olmak.

Derd-i sevdâ çäre etmez imtizâc

Tâb-ı sıhhat yäre etmez imtizâc

Nâilim vuslata hicrân ile me'nûs olalı

Bulmuşum çâremi bîçäre vü me'yûs
olalı

çâr-güne-i zevk:

1. çâr-güne-i zevk:

Gazel 130

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dört çeşit zevk.

Bir öyle 'âleme varsam ki çâr-güne-i
zevk

Mey olsa mutrib ü nây olsa nev-civân
olsa

çarliston:

1. çarliston:

Kaside 6

Mısra: 165

*1925 yılından sonra Avrupa'da moda
olan bir dans çeşidi.*

Çarliston olur edâ-yı rakı
Her nağmesi curcunâ-yı hamsi

çarpışmadan:

1. çarpışmadan:-ma, -dan

Kıt'a 52

Mısra: 1

Vuruşmak, savaştık.

1. çâr-ebürü:

Gazel 47

Mısra: 3

*Dört kaşlı, ayva tüyleri yeni terlemiş,
genç (güzel).*

Girse dîvânıma feyz almağa bir çâr-
ebürü

Şevk-i te'sîr-i rubâ'îyle ruh-ı sâde çıkar

çâr-ebürüya:

1. çâr-ebürüya:-(y)a

Rûbai 28

Mısra: 4

*Dört kaşlı, ayva tüyleri yeni terlemiş,
genç (güzel).*

Bîçäre rubâ'î söyleyip gezmededir
Nâçar düçar oldu o çâr-ebürüya

çâremi:

1. çâremi:-m, -i

Gazel 144

Mısra: 2

Deva, derman, çözüm.

Muttasıl çarpışmadan olmuş rakībān
nā-ümīd
Ya'ni her yandan kemik ğavgası
pâyānsız gelir

çārvār:

1. çārvār:

Kıt'a 66

Mısra: 35

*Hız. Muhammed'den sonra halife olan
Hz. Ebûbekir, Ömer, Osman ve Ali'ye
verilen ortak isim, dört halife.*

Bu tārīhe imdād eder çārvār
Bu yıl doğdu meh-veş Muḥammed 'Alī

çatlamā-yı hamsi:

1. çatlamā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*Hamsi çatlaması, temizlenip tuzlanan
hamsilerin bakır sahanda tereyağ eklenerek
mangal ateşinde pişirilmesiyle yapılır.*

Ben sīḥ-i taḥassüründe biryān
Ağyāre de çatlamā-yı hamsi

çattın keyfini:

1. çattın keyfini:

Kıt'a 58

Mısra: 4

Kelime Tipi: Kalp İfade

Keyif çatmak, hoş ve eğlenceli vakit geçirmek.

El-ḥased ey rind-i sevdā-piše 'aşk olsun
derim
Bezm-i vasl-ı yāre cān attın da çattın
keyfini

çaya konyağı döker:**1. çaya konyağı döker:-er****Düğer 1**

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Çay içerisine içki karıştırmak.

Biz çaya konyağı döker isteriz
İçeriz rindānca ayrancasına

çaylaklara:**1. çaylaklara:-lar, -a****Gazel 123**

Mısra: 8

Acemi, tecrübesiz, toy kimse.

Kalmamış ārāma yer uçmuş hümā-yı
mes'adet
Kısmet olmuş hān-ı yagmā-yı vatan
çaylaklara

cehre:**1. çehre:****Rûbai 25**

Mısra: 1

Yüz, surat, görünüş.

Āyīne-i hādīsāta bin çehre gelir
Rindāna fakat muḥīt-i ğam katre gelir

cehre-i endişeden:**1. çehre-i endişeden:-den****Kaside 2**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Endişeli, kaygılı yüz.

Hep şikāyet üzre takrīr-i şü'ünāt eyleriz
Çehre-i endişeden çeşmān-ı dikkat
bekleriz

cehre-i ihsāna:**1. çehre-i ihsāna:-a****Gazel 4**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İhsan'ın yüz ifadesi, siması. (Şair kendisini ifade ediyor; Hamāmizāde İhsan Bey).

Bir mu'allā dāstāndır çehre-i İhsāna
bak
Nakl eder bin vak'a hecrinden
visālinden sana

çehre-i maksûd:

1. çehre-i maksûd:

Kıt'a 51

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İstenilen, söylenilen şeyi gösteren
çehre, yüz.*

Âyine-i endîşede bir gerd-i hatâ yok
Göstermedi yüz çehre-i maksûd ne
yapsın

çehre-i tâlî'e:

1. çehre-i tâlî'e:-e

Gazel 45

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Talihin yüzü.

Tâbiş-i meyle yanan mest-i safâ
gözlerden
Çehre-i tâlî'e âyine-i devrân gülüyor

çehre-i zerd:

1. çehre-i zerd:

Gazel 120

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sararmış yüz.

Dûd-ı gam tutmuş sararmış cephe-i
pâk-i vatan

Reng-i mâtemdir ki düşmüş çehre-i
zerd üstüne

çek:

1. çek:

Gazel 80

Mısra: 7

Bir şeyi tutup kendine doğru getirmek.

Hemân âgûşuna çek yârı ko yansın
agyâr
Çekilip bir yana zevk-i mey-i nûşîneye
bak

2. çek:

Gazel 82

Mısra: 19

İçmek, yudumlamak, tatmak.

İhsân ko bu sevdâyı çek sâgar-ı sahbâyı
Dünyâ ile 'ukbâyı sen pula satmışsın

3. çek:

Gazel 121

Mısra: 1

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Çek sâgar-ı cân-perveri cânâne yediyle
Uğraşmaya değmez ezeliyle ebediyle

4. çek:

Gazel 121

Mısra: 9

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Çek bâde unut nîk ü bed-i âlemi İhsân
Meşk eyle şebân rûz o mehin hatt u
hadiyle

çek hançerini:

1. çek hançerini:-in, -i

Diğer 1

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

*Hançer çekmek, hançeri kullanmak
üzere çıkarıp eline almak, kullanmaya
kalkışmak.*

Gönül yarasını gel sağlayalım
Sen çek hançerini biz zağlayalım

ceker:

1. ceker:-er

Gazel 36

Mısra: 2

*Bir şeyi tutup kendine veya başka bir
yöne doğru hareket ettirmek.*

Şeb-i vuslatta ki gözler süzülür düş
açılır
Çeker ol meh-veşi cân halvete âgüş
açılır

2. **çeker:-er**

Gazel 41

Mısra: 4

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Âh el-amân bu şîve-i cânândan el-amân
Bırkaç piyâle bâde çeker sonra râm olur

çekilip:

1. **çekilip:-(i)p**

Gazel 80

Mısra: 8

*Kendini geriye veya bir yana çekmek,
yer değiştirmek.*

Hemân âgûşuna çek yârı ko yansın
agyâr
Çekilip bir yana zevk-i mey-i nûşîneye
bak

çekilmeyen:

1. **çekilmeyen:-me, -y, -en**

Gazel 90

Mısra: 6

Katlanmak, tahammül etmek.

Devâ mı yâ cefâ mıdır bilinmiyor belâ
mıdır
Belâ da olsa cām-ı mey çekilmeyen
belâ değil

çekip:

1. çekip:-ip

Gazel 44

Mısra: 8

(Kılıç için) kullanmak üzere çıkarıp
eline almak, kullanmaya davranmak.

O hünî gamzeler üstünde zâhir sanma
ebrûlar
Çekip tîg-ı kazâ seng-i cefâdan
zâglamışlardır

çekip in ü ân yelkeninden eli:

1. çekip in ü ân yelkeninden eli:

Kıt'a 66

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Teferruat yelkeninden vazgeçmek.

Yem-i ma'rifette olur ser-dümen
Çekip in ü ân yelkeninden eli

çekip inşâda:

1. çekip inşâda:-a

Kıt'a 65

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Yazma, kaleme alma.

Dedi târîh-i güher-dârı çıkıp bir
kösemen
Mısra'-ı sâni-i âfiyi çekip inşâda

çekmekle:

1. çekmekle:-mek, -le

Kaside 7

Mısra: 99

Bir şeyi tutup kendine veya başka bir
yöne doğru getirmek.

Mevcûdumu çekmekle tırl koydu
bıraktı
Kaldım bu cedel-hânedede 'üryan-ı
ma'ârif

çekmekten:

1. çekmekten:-mek, -ten

Gazel 100

Mısra: 4

İçmek, yudumlamak. II Çekmek,
yaşamak.

Sirâb olamam dolsa da peymâne-i
ömrüm
Peymâne-i âlâamını çekmekten
usanmam

çekmez:

1. çekmez:-mez

Gazel 40

Mısra: 7

Çıkarmak.

Hün-çegân müjgânı çekmez sinesinden
bir zaman
Hün eder rîzân şehîdân-ı mahabbet şân
alır

çekmiş:

1. **çekmiş:-miş**

Kaside 6

Mısra: **210**

Gelmesini sağlamak, etkisi altına almak.

Hicrân ile bak sarardı çeşmim
Çekmiş beni kehrübâ-yı hamsi

çeksem ona bir sopâ-yı hamsi:

1. **çeksem ona bir sopâ-yı hamsi:**

Kaside 6

Mısra: **176**

Kelime Tipi: -

Hamsiyle dövmek, dayak atmak.

Bir lahza gelir mi sahve bilmem
Çeksem ona bir sopâ-yı hamsi

çeksin:

1. **çeksin:-sin**

Kıt'a 7

Mısra: **1**

Güç durumlarla karşılaşmak, tüzüntü ve sıkıntıyla uğraşmak.

Bize öptürmedi varsın çeksin
O da bir türlü gönül yâresini

çekti:

1. **çektî:-ti****Gazel 62**

Mısra: 6

Çekmek, ele geçirmek.

Ezelen cilvesi efgendesiyim
Çektî mevcûdumu dil-keş dil-keş

2. **çektî:-ti****Gazel 140**

Mısra: 4

Çekmek, kurtarmak.

Felek bu bahr-i felâket-nümâda fûlkünü
aşkın
Ne çektî dest-i hevâdan ne bir kenâra
düşürdü

çektiklerim:1. **çektiklerim:-tik, -ler, -im****Kıt'a 9**

Mısra: 4

Yaşamak, katlanmak.

Değil bigânedan ağyardan yâ vehm-i
ferdâdan
Benim çektiklerim cevri-âşinâ bir
yardandır hep

çektim ayağı bâdeden:1. **çektim ayağı bâdeden:-den****Kıt'a 12**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim***İçkiyle ilgiyi kesmek.*

Çektim ayağı bâdeden öptüm dudağı
Billâh bu kevserin dahi içmem mey
üstüne

cemen cemen diyerek:1. **cemen cemen diyerek:-y, -erek****Gazel 163**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Bahçe, çimen, yeşillik yer söyleyerek,
isteyerek.*

Nihâd azm-i Gümüşhane etmek
istememiş
Misâl-i bülbül-i gülşen cemen cemen
diyerek

cemende:1. **cemende:-de****Gazel 124**

Mısra: 4

Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Garîb olunca ayân etmesin mi hâlini dil
Çemende bülbül-i nâlâna nev-bahârlara

2. **cemende:-de****Kıt'a 12**

Mısra: 2

Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Cānān temāyül etti de sīnemde ağladı
Būlbūl çemende konu perîşān ney
üstüne

3. **çemende:-de**

Tahmîs 4

Mısra: 14

Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Koymayıp bir dem beni âğyār o gül-
ruḥsār ile
Olmadı tenhāca bir işret çemende yār
ile

çemen-i ruhunda:

1. **çemen-i ruhunda:-in, -da**

Gazel 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) yanağındaki çimenlik.

Ey olan nesīm-i mahabbetin ser-i
āşıkānda vezīde-şūh
Gül-i tābdār-ı melāhatın çemen-i
ruhunda demīde-şūh

çemenin:

1. **çemenin:-in**

Gazel 113

Mısra: 6

Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Leb-i la'îm için yandı figân etti
gönüller
Çemenin bâis olur bir gülü feryâd-ı
hezâra

çemenler:

1. çemenler:-ler

Tahmis 9

Mısra: 14

Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Taze mutribler gâzel-ğânlar safâdan
nâleler
Yâsemenler lâleler güller çemenler
jâleler

çemenleri:

1. çemenleri:-ler, -i

Gazel 96

Mısra: 12

Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Açık semâları zulmetle muztarib giryân
Yeşil çemenleri hem-reng-i erguvân
buldum

çemenlikten:

1. çemenlikten:-lik, -ten

Gazel 32

Mısra: 12

Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Leb değildir hatt-ı gird-i leb değil
seyrettiğin
Bir çemenlikten geçer yâküttan bir
cüybâr

çerâğ:

1. çerâğ:

Gazel 72

Mısra: 1

Mum, kandil, ıstık.

Rukabâ bezmine yâr oldu çerâğ
Mekr-i ülfette imiş bülbül ü zâğ

çerâğandır:

1. çerâğandır:-dır

Kaside 5

Mısra: 12

*Bahçelerde kandil ve mumlarla yapılan
gece şenliği.*

Görmeyen devr-i Nedîmâyı gelip
seyretsın
Fener alayı değil özge çerâğandır bu

çerâğ-ı aşkına:

1. çerâğ-ı aşkına:-ı, -n, -a

Gazel 163

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk mumu.

Alınca bir güzelin nār-ı hasretiyle fitil
Çerāğ-ı aşkına yandım revgen revgen
diyerek

çerāğ-ı bezm-i tekemmül:

1. çerāğ-ı bezm-i tekemmül:

Kaside 1

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Olgunlaşma meclisinin mumu.

İmām-ı ekmele-i küll pīşvā-yı ceyş-i
rasūl

Çerāğ-ı bezm-i tekemmül ziyā-yı şems-
i bekā

çerāğ-ı devletin:

1. çerāğ-ı devletin:-in

Gazel 55

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Talih, mutluluk mumu.

Ez-kazā bir dem çerāğ-ı devletin
sönstün de seyret

Bezm-i idbārında bir tek perr uran
pervâne kalmaz

çerāğ-ı muhteşem-i āstān-ı hurrem:

1. **çerâğ-ı muhteşem-i âstân-ı hurrem:****Gazel 81**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sevinçli,şen dergâhın ihtişamlı mumu.*

Zalâm-ı külbe-i mahzûna yanmadınsa
çi-süd

Çerâğ-ı muhteşem-i âstân-ı hurrem isen

1. **çerâğ-ı rûyına:-ı, -n, -a****Gazel 143**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzel yüzün kandili.

İçsem şarâb-ı la'lini peymâneler gibi
Yansam çerâğ-ı rûyına pervâneler gibi

çerâğında:1. **çerâğında:-ı, -n, -da****Gazel 127**

Mısra: 14

Mum,kandil,ışık.

Âh pervâneler gibi yanarım
Devlet-i hüsnünün çerâğında

çerha-i pür-zehrdir:1. **çerha-i pür-zehrdir:-dır****Kaside 2**

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Zehir, ızdırap dolu talih.

Sine-i millet serâpâ çerha-i pür-zehrdir
Biz şifâ-yı sadr olur dârü-yı devlet
bekleriz

çeşm:1. **çeşm:****Gazel 43****çerâğ-ı nûr:**1. **çerâğ-ı nûr:****Rûbai 24**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nurlu, ışıldayan mum.

Yandıkça çerâğ-ı nûr olan bir kalbin
Pervânesi hep şem'-i tecellâdan olur

çerâğ-ı ruhunda:1. **çerâğ-ı ruhunda:-u, -n, -da****Gazel 106**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yanağın mumu, kandili.*

Benim de gönltüm gönlüdür elbet dedim
a fettân amân amân ver

çerâğ-ı rûyına:

Mısra: 7

Görme uzvu, çeşm, dide.

Vuslat sonunda etse gerek meyl-i hâb o
çeşm
Sulh olduğunda fîg-i gazâ der-niyâm
olur

2. çeşm:

Tahmis 4

Mısra: 19

Görme uzvu, çeşm, dide.

Hâl kâfir zûlf kâfir çeşm kâfir el-amân
Ser-te-ser iklîm-i hüsün kâfiristân
oldu hep

çesmânı:

1. çeşmânı:-ı

Dîger 1

Mısra: 101

Görme uzvu, çeşm, dide.

Süzülmüş çeşmânı mest-i tegâfûl
La'l-i dîr-efşânı piyâle-i mûl

2. çeşmânı:-ı

Gazel 112

Mısra: 10

Görme uzvu, çeşm, dide.

Seyr eyle cânân mahmûr-ı sahbâ
meshûr-ı sevdâ
Giysû-yı hoş-bû ebrûsü pür-gü çeşmânı
âhû

Nûş-ı rahîk-i büsedden gel fârig ol ki ey
gönül
Nâgâh o şüh-ı fîtne-cû çeşmân-ı nîm-
hâb açar

çeşmân-ı dikkat:

1. çeşmân-ı dikkat:

Kaside 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dikkatli gözler.

Hep şikâyet üzre takrîr-i şü'ünât eyleriz
Çehre-i endîşeden çeşmân-ı dikkat
bekleriz

çeşmân-ı gül-efşânını:

1. çeşmân-ı gül-efşânını: -i, -(n)ı

Şarkı 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güller saçan gözleri.

Çeşmân-ı gül-efşânını ettikçe imâle
Titrerdi gönül üstüne mânende-i jale

çeşmân-ı nîm-hâb:

1. çeşmân-ı nîm-hâb:

Gazel 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mahmur, yarı uykulu gözler.

çeşmânının:

1. çeşmânının: -i, -nin

Tahmis 5

Mısra: 28

Gözler.

Afv ettirebilsem de dilin baht-ı siyâhın
Çeşmânının öğrensem o kâfirce nigâhın

çesmeler:

1. çesmeler: -ler

Kıt'a 29

Mısra: 3

Çeşme, pınar, su kaynağı.

Te'âkub etmede bak çesmeler karîn-i
tûrâb
Kitabeler ve mine'l-mâi külli şeyin
hây

çesm-i âşinâ:

1. çesm-i âşinâ:

Gazel 70

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tamдық, bildik göz.

Ne zamandan olur vefâ melhûz
Ne de bir çeşm-i âşinâ melhûz

çeşm-i cân:

1. çeşm-i cân:

Tahmis 8

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Can gözü.

İlâhî gülşün artık bunca yıl kan ağlayan
islâm
Dil ağlar çeşm-i cân ağlar zemîn ağlar
semâ ağlar

çeşm-i cânım:

1. çeşm-i cânım: -im

Gazel 63

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönül, can gözü.

Ne mihnet-zâr imiş yollar kalan
düşmüş düşen kalmış
Selâmet nerde bilmem çeşm-i cânım
görmeden kalmış

çeşm-i füsunkârını:

1. çeşm-i füsunkârını: -i, -ni

Gazel 45

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Büyüleyici gözler.

Süzüyor çeşm-i füsunkârını yan yan
gülüyor
Oluyor turre-feşân baht-ı perîşan
gülüyor

çeşm-i giryân:

1. çeşm-i giryân:

Gazel 94

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ağlayan göz.

Kanlı yaş görmüşken İhsân milletin
çeşminde hep
Şekve-i mazlûma nâzır çeşm-i giryân
görmedim

çeşm-i intihâbdavız:

1. çeşm-i intihâbdavız:-da, -y, -iz

Gazel 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Seçilen, beğenilen gözler.

Sirişk-i şu'le-feriz çeşm-i intihâbdavız
Kemîne zerrelerez mihre incizâbdavız

çeşmi kebûdun:

1. çeşmi kebûdun:-un

Kaside 3

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Mavi gözlü (kimse).

Şermende-i ihsânıyım ol çeşmi
kebûdun
Düştüm kara sevdâsına bâbında ecîrim

çeşm-i mahmûrun:

1. çeşm-i mahmûrun:-un

Şarkı 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) baygın ve süzgül gözleri.

Şarâb-ı hâbını içmez mi çeşm-i
mahmûrun
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

çeşm-i şüh-ı dil-rubâ:

1. çeşm-i şüh-ı dil-rubâ:

Tahmis 3

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Gönül alan işveli sevgilinin gözleri.

Eder îmâ-yı vuslat çeşm-i şüh-ı dil-rubâ
anda
Aman yâ Rab neler yapmaz dil-i pür-
ibtilâ anda

çeşm-i şühundan:

1. **çeşm-i şühundan:-u, -n, -dan**

Tahmis 4

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli, edalı göz.

Çeşm-i şühundan nigāh-ı hānde-ver
etmişti va'd

Çîn-i zülfünden şemīm-i müşk-i ter
etmişti va'd

cesm-i temāşādan:

1. **çeşm-i temāşādan:-dan**

Tahmis 1

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

İzleme, seyretme.

Çıkar zikrinle gülbang-i mahabbet zîr ü
bālādan

Hayālinle tecelli berk urur çeşm-i
temāşādan

cesmim:

1. **çeşmim:-(i)m**

Kaside 6

Mısra: **209**

Görme uzvu, çeşm, dide.

Hicrān ile bak sarardı çeşmim

Çekmiş beni kehrübā-yı hamsi

cesmin:

1. **çeşmin:-in****Gazel 68**

Mısra: 3

Görme uzvu, çeşm, dide.

Yek-dîgere girmiş iki çeşmin döküyor
kan
Olmuş gibi mestâneye mestâne mu'arız

1. **çeşmini:-i, -n, -i****Gazel 49**

Mısra: 7

Görme uzvu, çeşm, dide.

Şöyle nigâh etse süzüp çeşmini
Rûh açılır tâb-ı nazar bağlanır

çeşminde:1. **çeşminde:-i, -n, -de****Gazel 94**

Mısra: 9

Görme uzvu, çeşm, dide.

Kanlı yaş görmüşken İhsân milletin
çeşminde hep
Şekve-i mazlûma nâzır çeşm-i giryân
görmedim

cevgândır:1. **cevgândır:-dır****Kaside 5**

Mısra: 22

*At üzerinde değneklerle yerdeki topa
vurmak suretiyle oynanan çok eski bir oyun.*

Sanma bir başka oyundur şu voleybolla
tenis
Şekl-i 'asrîde birer güy ile çevgândır bu

çeşmine:1. **çeşmine:-in, -e****Gazel 152**

Mısra: 5

Görme uzvu, çeşm, dide.

Benzer ki müşevveş göründür çeşmine
dünyâ
Zannım bu ki gördün yine bir korkulu
ru'yâ

çiçek:1. **çiçek:****Gazel 31**

Mısra: 2

*Bir bitkinin, üreme kısımlarını taşıyan
çoğu güzel kokulu olan renkli bölümü.*

Semâ-yı nev-bahâr içinde şâ'irân melek
sever
Zemîn zemîn çiçek sever 'izâr-ı yâri
pek sever

çeşmini:

2. çiçek:

Gazel 31

Mısra: 10

*Bir bitkinin, üreme kısımlarını taşıyan
çoğu güzel kokulu olan renkli bölümü.*

Dokunmaz öyle zülf-i yâre şâne-i
niğâhı gör
Yapar şemîm-i turrenden güzîde bir
çiçek sever

çicek açtı:

1. çiçek açtı:-tı

Kaside 7

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çiçek açmak, çiçeklenmek.

Zâğ u zağanın rağmına bin bir çiçek
açtı
Bülbüllere cây oldu gülistân-ı ma'ârif

çicekten:

1. çicekten:-ten

Gazel 162

Mısra: 14

*Bir bitkinin, üreme kısımlarını taşıyan
çoğu güzel kokulu olan renkli bölümü.*

Megesrân olma gel şîrin-mezâk ol
bezm-i helvâdan
Çiçekten bal alır zenbûr olursun böyle
kalmazsın

çifte:**1. çifte:****Gazel 18**

Mısra: 3

İkili, iki tane.

Gamzeler çifte işve-bâz-ı kazâ
Dîdeler hande-ver piyâle-i rûh

2. çifte:-e**Şarkı 8**

Mısra: 2

İkili, iki tane.

Âlemde sa'âdet seni candan sevenindir
Üftâdeni dîvâne eden çifte benindir

3. çifte:-e**Şarkı 8**

Mısra: 4

İkili, iki tane.

Aşkım da senin dil de senin can da
senindir
Üftâdeni dîvâne eden çifte benindir

4. çifte:-e**Şarkı 8**

Mısra: 8

İkili, iki tane.

Gel sîneme sînemde mahabbet kafesin
var
Üftâdeni dîvâne eden çifte benindir

çifte de atsan:**1. çifte de atsan:-sa, -n****Kıt'a 48**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

At, eşek arka ayakları ile vurmak. II
Çok zorlamak, uğraşmak.

Dem olur çifte de atsan çıkamazsın zîrâ
Yük olurmuş derisinden devenin bir
eşeğe

çık:**1. çık:****Gazel 12**

Mısra: 6

*Yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir
yere erişmek.*

Destinde yoksa dâmeni bir âfetin çi-sûd
İster çık âsumânlara arş-ı berîni öp

çıkamazsın:**1. çıkamazsın:-a, -maz, -sın****Kıt'a 48**

Mısra: 3

Çıkmak, kurtulmak.

Dem olur çifte de atsan çıkamazsın zîrâ
Yük olumuş derisinden devenin bir
eşeğe

çıkan:

1. **çıkan:**-an

Gazel 96

Mısra: 18

*Yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir
yere erişmek.*

Gezip gülüştüğümüz yerlerin
zemîninden
Hudâ-yı arşa çıkan girye-i nihân
buldum

2. **çıkan:**-an

Gazel 167

Mısra: 4

Sesi yükselmek, çıkmak, duyulmak.

Zihî ğarrâ temâşâ hakkı bātıldan eder
tefrîk
Gönüllerden çıkan âvâze-i Mansûr
'aşkından

3. **çıkan:**-an

Kaside 5

Mısra: 36

Ortaya çıkma, görünme.

Yemez içmez denir am mâ ne perîdir ne
melek
Ġayr-i fi'âle çıkan zümre-i insândır bu

çıkâr:1. **çıkâr:-ar****Gazel 47**

Mısra: 1

*Ortaya çıkmak, elde edilmek,
sağlanmak.*

Âlem ü zevk ü safâ âlem-i sahbâda
çıkâr
Sâkiyâ bâde ver âlâmı hemân bâde
çıkâr

2. **çıkâr:-ar****Gazel 47**

Mısra: 2

Kaybolmak, gitmek.

Âlem ü zevk ü safâ âlem-i sahbâda
çıkâr
Sâkiyâ bâde ver âlâmı hemân bâde
çıkâr

3. **çıkâr:-ar****Gazel 47**

Mısra: 4

Meydana gelmek, oluşmak.

Girse dîvânıma feyz almağa bir çâr-
ebrû
Şevk-i te'sîr-i rubâ'îyle ruh-ı sâde çıkâr

4. **çıkâr:-ar****Gazel 47**

Mısra: 6

Bir yere ulaşmak, varmak.

Görmedim kişver-i sevdâda gezen şâd
gönül
Bu mahabbet yolu hep vâdi-i feryâda
çıkâr

5. **çıkâr:-ar****Gazel 47**

Mısra: 8

Ayrılmak, dışarı çıkmak.

Bezm-i handânına endişeden âzâde
giren
Zülfü bendinde kalır çıksa da üftâde
çıkâr

6. **çıkâr:-ar****Gazel 47**

Mısra: 10

Olmak, elde edilmek.

Dili hayrân görünüñr dîdesi giryân İhsân
Kimi söyletse gönül ben gibi dildâde
çıkâr

7. **çıkâr:-(a)r****Gazel 162**

Mısra: 8

Ortaya çıkmak, gerçekleşmek.

Eğer yârana hâdim ehl-i san'at mâhir
ustaysan
Çıkâr meb'ûs olur meşhur olursun
böyle kalmazsın

8. **çıkār:-ar**

Gazel 6

Mısra: 6

Çıkmak, söylenmek.

Bir dokunsam şöyle derdimden rebāb-ı
sīnemin
Bin tanīn-i gam çıkār evtār-ı lālinden
bana

9. **çıkār:-(a)r**

Kıt'a 54

Mısra: 2

Çıkmak, söylenmek.

Anlamazken bahsi sallarsın başın
Her sözünden nağme-i hay hay çıkār

10. **çıkār:-(a)r**

Tahmis 1

Mısra: 3

Çıkmak, söylenmek.

Çıkar zikrinle gülbang-i mahabbet zīr ü
bālādan
Hayālınle tecelli berk urur çeşm-i
temāşādan

11. **çıkār:-(a)r**

Kıt'a 38

Mısra: 2

Bir yere ulaşmak, varmak.

Riște-i vahdeti etmezsek eğer takviye
biz
Yolumuz mühlike-i hufre-i idbāra çıkar

Demîdir yazsa gâzel tab'ı zerâfet-
pîşem
Çıkarır sâhile gevherleri 'ummândır bu

çıkarır:

1. çıkarır: -ır

Gazel 69

Mısra: 6

Çıkarmak, yükseltmek.

Bu zemîn-i işve vü şîveden alıp ol
vücûdu misâl-i cân
Çıkarır semâlara hüsn ü şak u mahabbet
eyleyip ihtilât

2. çıkarır: -ır

Gazel 69

Mısra: 6

Çıkarmak, yükseltmek.

Bu zemîn-i işve vü şîveden alıp ol
vücûdu misâl-i cân
Çıkarır semâlara hüsn ü 'aşk u
mahabbet eyleyip ihtilât

3. çıkarır: -(a)r, -(i)r

Kaside 5

Mısra: 52

Çıkarmak, ulaştırmak, eriştirmek.

çıkanca:

1. çıkanca: -ınca

Kıt'a 28

Mısra: 3

Çıkmak, varmak, erişmek, yükselmek.

Çıkanca bâmina erbâb-ı i'tilâ bir gün
Velî-i ni'met-i bî-minnetin de tâcî
düşer

2. çıkanca: -ınca

Diğer 1

Mısra: 129

Çıkmak, atılmak, saldırmak.

Dalkılıç çıkanca cümle şeb revân
Can korkusu oldu bende nümâyân

çıkıp:

1. çıkıp: -ıp

Gazel 32

Mısra: 2

Meydana çıkmak, görünmek.

Âşikâr olmakla zîr-i turrenden dîdâr-ı
yâr
Oldu her yüzden çıkıp derdi nihânım
âşikâr

2. **çıkıp:-ıp**

Gazel 162

Mısra: 1

Meydana çıkmak, görünmek.

Çıkıp bir nâzır ol manzûr olursun böyle
kalmazsın
Düşüp mest olmadan mahmûr olursun
böyle kalmazsın

3. **çıkıp:-ıp**

Kıt'a 65

Mısra: 23

Meydana çıkmak, görünmek.

Dedi târîh-i güher-dân çıkıp bir
kösemen
Mısra '-ı sâni-i âtiyi çekip inşâda

4. **çıkıp:-ıp**

Gazel 87

Mısra: 2

*Bulunduğu yeri bırakıp başka yere
geçmek.*

Büse-i 'uşşâk eder izhâr o sîmîn-tende
gül
Mihrin olmuş nûr-ı pâkinden çıkıp
pâyende gül

çıkasmak:

1. **çıkışmak:-mak****Diğer 1**

Mısra: 149

*Bir kimseye hoş gitmeyen bir
davranışından dolayı sert sözler söylemek,
azarlamak.*

Baktık ağalarla çıkışmak olmaz
Dedik ki sohbete asla doyulmaz

çıkma:1. **çıkma:-ma****Gazel 52**

Mısra: 2

Dışarı çıkmak, gitmek.

Çalacakmış seni benden bile hırsız
geceler
Çıkma bensiz güzelim gezmeye yalnız
geceler

çıkmadı:1. **çıkmadı:-ma, -dı****Gazel 153**

Mısra: 2

Çıkmak, görünmek, var olmak.

İzhâr ediyor aklını her fikr-i za'îfin
Yıllar geçiyor çıkmadı bir şi'r-i zarîfin

çıkamaz:1. **çıkamaz:-maz****Rûbai 20**

Mısra: 2

(Başa) çıkmak, üstesinden gelmek.

Kûhsâr-ı mahabbette tanînim çıkamaz
Feryâdına feryâd-ı hâzinim çıkamaz

2. **çıkamaz:-maz****Rûbai 20**

Mısra: 1

Sesi yükseltmek, çıkmak, duyulmak.

Kûhsâr-ı mahabbette tanînim çıkamaz
Feryâdına feryâd-ı hâzinim çıkamaz

3. **çıkamaz:-maz****Kaside 6**

Mısra: 42

Çıkmak, elde etmek, belirmek.

Binlerce papel piyango nerde
Çıkamaz bana tombalâ-yı hamsi

çıkamazsa:1. **çıkamazsa:-maz, -sa****Kaside 6**

Mısra: 92

Sesi yükseltmek, çıkmak, duyulmak.

Avâze-i iştihârî şâyi'
Çıkamazsa ne var sadâ-yı hamsi

çıkms:

1. çıkms:-mış

Gazel 92

Mısra: 6

Yükselmek, ulaşmak, varmak.

Ne tecellî bu ki dîdârî eder âdemi lâl
Tûra çıkmış gibi bir Vādî-i Eymenli
güzel

2. çıkms:-mış

Gazel 116

Mısra: 2

Yükselmek, ulaşmak, varmak.

Erbâb-ı câh u devletin olsun mu
hemdem sâzına
Nâzende-i tab'ım benim çıkmış serîr-i
nâzına

3. çıkms:-mış

Kaside 6

Mısra: 53

Yetişmek, ortaya çıkmak, olmak.

Çıkmış dedi hamsi dîde-rüşen
Var destine koy kınâ-yı hamsi

çıkmsa:

1. **çıkısa:-sa****Gazel 60**

Mısra: 1

Görünmek, belirtmek.

Çıkısa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans
Mest ü perîşân eder şevk ile peymâne
dans

2. **çıkısa:-sa****Gazel 60**

Mısra: 1

Görünmek, belirtmek.

Çıkısa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans
Mest ü perîşân eder şevk ile peymâne
dans

3. **çıkısa:-sa****Gazel 47**

Mısra: 8

Çıkmak, ayrılmak, terk etmek.

Bezm-i handânına endîşeden âzâde
giren
Zülfü bendinde kalır çıkısa da üftâde
çıkır

4. **çıkısa:-sa****Gazel 29**

Mısra: 2

Sesi yükselmek, çıkmak, duyulmak.

Sanma bir dem dîdeler handân gönüller
şâd olur
Çıkısa bir âvâze şâdîden döner feryâd
olur

çıkısam:1. **çıkısam:-sa, -m****Gazel 68**

Mısra: 7

Çıkmak, ayrılmak, terk etmek.

Çıkısam iki âvâre cedel-kâr arasından
Nâlede gönül dilber o nâlâna mu'âriz

çıkısın:1. **çıkısın:-sın****Kıt'a 32**

Mısra: 1

Görünmek, belirtmek.

Bâğ-ı cennetten sürüşân çıkısın istikbâl
için
Yumdu dünyâdan gözün bir duğter-i
sîmîn-beden

çıkıtı:1. **çıkıtı:-tı****Kıt'a 35**

Mısra: 3

Oluşmak, meydana gelmek.

Çıktı bir âvâz-ı mâtemden güher
târîhim îhsân
Gitti hayfâ kalbden Şâdî Yaşar dillerde
nâmi

2. çıktı: -tı

Kıt'a 37

Mısra: 3

Oluşmak, meydana gelmek.

Çıktı bir cevher târîh îhsân
Gitti Cüdî gibi fâzıl eyvâh

3. çıktı: -tı

Tahmis 4

Mısra: 17

Oluşmak, meydana gelmek.

'Ukde çözdüm kâkülünden çıktı âh-ı
'âşıkân
Kalmasın sen kâfirin destinde bir tek
müslümân

çıktı divân-ı nedim:

1. çıktı divân-ı nedim:

Kıt'a 67

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*Nedim'in eseri yayınlandı. Burada
Halil Nihat Boztepe'nin Nedim Divanı adlı
çalışması ifade edilir.*

Mey çıkar İhsân için sâkî bu târîh
üstüne
Çıktı dîvân-ı Nedîm etsin güzeller hırz-
ı cân

çıktı dîvân-ı nedîm-âsâ:

1. çıktı dîvân-ı nedîm-âsâ:

Kıt'a 67

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Nedîm gibi eseri yayınlandı. Burada Halil Nihat Boztepe'nin Nedîm Divanı adlı çalışması ifade edilir.

Aytdılar bilmez misiz ey şâ'ir-i mu'ciz-
edâ
Çıktı dîvân-ı Nedîm-âsâ mutarrâ
armağan

çıktığı:

1. çıktığı:-tığ

Gazel 52

Mısra: 8

Duyulmak, yayılmak.

Pamuk ellerle gelip silsene
gözyaşlarımı
Hıçkırık seslerinin çıktığı ıssız geceler

çıktın:

1. çıktın:-tı, -n

Gazel 156

Mısra: 9

Çıkmak, meydana gelmek.

Vādî-i kadîmin ne sönük nâzımı çıktın
Şahsiyyet-i şî'riyyeni birdenbire yıktın

2. çıktın:-tı, -n

Kaside 7

Mısra: 3

Çıkmak, meydana gelmek.

Çıktın cihet-i kableden ettin bizi tenvîr
Sensin görünen âyet-i 'irfân-ı ma'ârif

çın çın-ı elhân-ı ma'ârif:

1. çın çın-ı elhân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İlim, hüner, sanat nağmelerinin sesi.

Etrâfı sarar zenzeme-i nevbet-i Şâdî
Âfâkı tutar çın çın-ı elhân-ı ma'ârif

çîn-i cebîn:

1. çîn-i cebîn:

Kıt'a 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Can sıkıklığı, beklenmeyen bir şeyden dolayı can sıkılma, surat asma.

Her dem nigāhı 'āşıkā çīn-i cebīn iken
Ağyār o cepheden yine gül-büse-çīn
imiş

çīn-i zūlfünden:

1. **çīn-i zūlfünden:** -ü, -n, -den

Tahmis 4

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yüzünün iki tarafından
sarkan saç lülesinin kavrımı.*

Çeşm-i şühundan nigāh-ı hānde-ver
etmişti va'd

Çīn-i zūlfünden şemīm-i müşk-i ter
etmişti va'd

çınlar:

1. **çınlar:** -r

Kaside 6

Mısra: **69**

Bir sesle dolmak, yankı vermek.

Āfāk-ı tarab-füzūnda çınlar

Āvāze-i vāy vāy-ı hāmsi

çirkābı:

1. **çirkābı:** -ı

Kıt'a 40

Mısra: **3**

Çirkef.

Âb-ı tensîkat akıp çirkâbı tathîr
eylemez
Şimdilik ahvâl efendim eski hâmmâm
eski tās

çırpınan kuştur:

1. çırpınan kuştur:-tur

Şarkı 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Acı ile debelenen bir kuş.

Çırpınan kuştur perîşandır gönül kākül
gibi
Yār elinden cerha-dār olmuş yatar bir
gül gibi

çırpınır:

1. çırpınır:-ır

Gazel 18

Mısra: 9

*Kuşların düştükten sonra can havliyle
kalmaya çalışırken hızlı hızlı hareket etmesi.
II Dövünmek, acıdan kıvranmak.*

Dil-i biçâre çırpınır îhsân
Düştü bir dâma tâir-i mecrûh

2. çırpınır:-(i)r

Gazel 127

Mısra: 10

Kuşların düştükten sonra can havliyle

*kalmaya çalışırken hızlı hızlı hareket etmesi.
II Dövünmek, acıdan kıvranmak.*

Yavru bir kuştur ağlayan rûhum
Aşkın çırpınır tuzağında

çi-süd:

1. çi-süd:

Gazel 12

Mısra: 5

Ne fayda!.

Destinde yoksa dâmeni bir âfetin çi-süd
İster çık âsumânlar arş-ı berîni öp

2. çi-süd:

Gazel 81

Mısra: 13

Ne fayda!.

Zalâm-ı külbe-i mahzûna yanmadınsa
çi-süd
Çerâğ-ı muhteşem-i âstân-ı hurrem isen

çıtır pıtır:

1. çıtır pıtır:

Gazel 142

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tath bir şekilde.

O kebk-i işveyi gördükdü Kuşdilinde
geçen gün
Çıtır pıtır konuşup nağme-i hezâr ile
geçti

çıtır pıtır konusurdu:

1. **çıtır pıtır konusurdu:**-(u)r, -du

Gazel 163

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tatlı tatlı konuşmak.

Geçende Kuşdili semtinde tâir-i emelim
Çıtır pıtır konusurdu seçen seçen
diyerek

çoban isterse eğer bir tekeden yağ çıkarır:

1. **çoban isterse eğer bir tekeden yağ
çıkartır:**

Kıt'a 50

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Atasözü**

*Kişi istediğinde olmayacak gibi
görünen işlere çözüm yolu bulur."*
anlamında kullanılan bir atasözü.

Râhat etmekse muradın çobanın
gönlünü yap
Çoban isterse eğer bir tekeden yağ
çıkartır

çobanın:**1. çobanın:-ın****Kıt'a 50****Mısra: 3***Koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse.*

Râhat etmekse muradın çobanın

gönlünü yap

Çoban isterse eğer bir tekeden yağ

çıkartır

çocuk:**1. çocuk:****Gazel 31****Mısra: 5***Henüz tam olgunluğa erişmemiş, küçük yaştaki kız veya erkek.*

Çocuk değil figânı çok elinde ihtiyârı

yok

Şu sâl-hürde aşka bak döner ufak tefek

sever

çok:**1. çok:****Gazel 1****Mısra: 8***Fazla, miktarı ziyade olan.*

Hevâ-yı zûlfünü her dem başımda

gezdiririm

Müsahhar eylemişim çok mu rûzgârı
bana**2. çok:****Gazel 31****Mısra: 5***Fazla, miktarı ziyade olan.*

Çocuk değil figânı çok elinde ihtiyârı

yok

Şu sâl-hürde aşka bak döner ufak tefek

sever

3. çok:**Gazel 44****Mısra: 4***Fazla, miktarı ziyade olan.*

Safâ-yı vashı firkat sürü mâtemdir eder

ta 'kîb

Gülenler çok zaman hüsrâna düşmüş

ağlamışlardır

4. çok:**Gazel 58****Mısra: 3***Fazla, miktarı ziyade olan.*

Bilseydik âh çok mu büyükmüş

günâhımız

Her dem cemâl-i yâre nigâh etmiyor

muyuz

5. çok:

Gazel 65

Mısra: 5

Fazla, miktarı ziyade olan.

Gönlülden çok şikâyet var beyân-ı hâle
kudret yok
Yanıp feyz-i mahabbet gözlerimden
tercümân vermiş

6. çok:

Gazel 75

Mısra: 6

Fazla, miktarı ziyade olan.

Eydî-i tegallübden makfûl
tahakkümdür
Efvâh-ı hamîyyet çok yârâ-yı tekellüm
yok

çok mu:

1. çok mu:

Tahmis 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Olanaksız bir durumu sorgulama

ifadesi.

Beklettin efendim beni çok beyt-i
hazende
Zannetse cihân çok mu a cânım beni
sende

çokmus:

1. **çokmuş:-muş****Diğer 1**Mısra: **157***Fazla, miktarı ziyade olan.*

Baht âyinesinin cilvesi çokmuş
Maḥabbet hüsrânı ateşten okmuş

çoktan:1. **çoktan:****Kaside 2**Mısra: **144**

*Çok zaman önce, çok zamandan beri,
öteden beri, uzun süreden beri.*

Hâle uygun bir gâzel tarḥ eylemek
eyyâmıdır
'Arz-ı mâfî'l-bâle çoktan vakt-i fırsat
bekleriz

çöktü:1. **çöktü:-tü****Tesdis 1**Mısra: **3***Çökmek, basmak.*

Çöktü güyâ subh-ı vaslın şâm-ı hicrân
üstüne
Kâfiristân üstü yâhud ehl-i îmân üstüne

çoktur:1. **çoktur:-tur****Rûbai 14****Mısra: 1**

*Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir
ölçümün üstünde bulunan, fazla olan.*

Dildâdelerin cevrine çoktur derler
Hicrânına bir âteşten oktur derler

çorba:1. **çorba:****Kaside 6**Mısra: **30**

*Sebze, tahıl, et vb. ile hazırlanan sıcak,
sulu içecek.*

Aşḫâne-i dilde çünkü pişmez
Bir çorba ya tarhanâ-yı ḥamsî

cözmez:1. **çözmez:-mez****Gazel 20**Mısra: **8***(Saç için) çözmek, açmak, dağıtmak.*

Sad-çāk olarak zûlf-i girihgiri dolandı
Çözmez mi cefâ ukdelerin şâne-i
ümmîd

cözmüş:1. **çözmüş:-müş****Gazel 25**Mısra: **5***(Saç için) çözmek, açmak, dağıtmak.*

Zülfünün bendini ben çözmüş idim
Çözülen yâremi bağlar dereler

çözük:

1. çözük:

Gazel 34

Mısra: 5

Çözölmüş, bağılı durumdan çıkarılmış.

Sîne üryan dîdeler mahmûr kâküller
çözük
Mest ü bî-pervâ düşer sinemde cânân
serpilir

çözülen:

1. çözölen:-(ü)l, -en

Gazel 25

Mısra: 6

Açılan.

Zülfünün bendini ben çözmüş idim
Çözülen yâremi bağlar dereler

çözüp:

1. çözüp:-üp

Gazel 44

Mısra: 2

(Saç için) çözmek, açmak, dağıtmak.

Güzeller âteş-i sevdâ saçıp cân
dağlamışlardır

Çözüp gīsūların dest-i nigāhım
bağlamışlardır

2. **çözüp:-üip**

Gazel 44

Mısra: 10

(Saç için) çözmek, açmak,dağıtmak.

Siyeḥ bahtım ki İhsān māni-i dīdār olan
hūbān
Çözüp gīsūların dest-i nigāhım
bağlamışlardır

Bu gece giymişti çünkü serāpā
Sırmalı hulleler gilmāncasına

2. **çünkü:**

Gazel 23

Mısra: 13

"Bundan dolayı, bu sebepten ötürü"
anlamlarında kullanılan bağlaç.

Olamaz çünkü devā derdine aşkın İhsān
Bu şifā-gāha gelen hasta gider hasta
gelir

çün bozuntı-ı yaşāra şādivā şirā denir:

1. **çün bozuntı-ı yaşāra şādivā şirā denir:-**

n, -(i)r

Diğer 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yaşar Şādī'ye kalp sanatından dolayı

"Şādī" ya da "Şıra" denir.

Çün bozuntı-ı Yaşāra Şādivā şirā denir
Şādīye şeyyād hem de āş-ı yed şeydā
denir

3. **çünkü:**

Gazel 90

Mısra: 3

"Bundan dolayı, bu sebepten ötürü"
anlamlarında kullanılan bağlaç.

Rızālarım la ḥāsıl oldu çünkü ibtilālārim
Tenimde nār-ı aşkın iftirākı ez-kazā
değil

4. **çünkü:**

Gazel 148

Mısra: 1

"Bundan dolayı, bu sebepten ötürü"
anlamlarında kullanılan bağlaç.

Rezm-i edebın çünkü benim merd-i
şec'ī
Seyr eyle de gör bendeki reftār-ı serī'i

çünkü:

1. **çünkü:**

Diğer 1

Mısra: 107

"Bundan dolayı, bu sebepten ötürü"

anlamlarında kullanılan bağlaç.

5. **Çünkü:**

Kaside 2

Mısra: **88**

"Bundan dolayı, bu sebepten ötürü"
anlamlarında kullanılan bağlaç.

Sardı her yandan cehālet biz girān-hāb
u hayāl
Çünkü bīdār olmayız sūr-ı kıyāmet
bekleriz

6. **Çünkü:**

Kaside 2

Mısra: **110**

"Bundan dolayı, bu sebepten ötürü"
anlamlarında kullanılan bağlaç.

Dīvdır cindir perīdir cümleten
huddāmımız
Herbirinden çünkü bir sūretle hīzmet
bekleriz

7. **Çünkü:**

Kaside 5

Mısra: **2**

"Bundan dolayı, bu sebepten ötürü"
anlamlarında kullanılan bağlaç.

‘İyd-ber-‘İyd-i sa‘ādet denilen andır bu
Çünkü tebcīle de takdīse de şāyāndır bu

D

da:1. **da:****Diğer 1**

Mısra: 10

"-da/-de, dahi" bağlacı.

Bir gece bize gel sohbet edelim
İstersen biraz da işret edelim

2. **da:-nun****Diğer 1**

Mısra: 30

"-da/-de, dahi" bağlacı.

Hamāmī İhsāndır o merdin adı
Köprülü Fu'ād da onun üstâdı

3. **da:****Diğer 1**

Mısra: 32

"-da/-de, dahi" bağlacı.

Şu'arā zümresin seversin Şādī
Onlar da bulunsun ihvāncasına

4. **da:****Diğer 1**

Mısra: 147

"-da/-de, dahi" bağlacı.

Bu işe yâr ile ağıyâr da şaştı
Sohbete gelmişiz akrāncasına

5. **da:****Diğer 1**

Mısra: 151

"-da/-de, dahi" bağlacı.

Maḥabbet sofrası taşar da dolmaz
Buyurun sofranın tek mancasına

6. **da:****Gazel 3**

Mısra: 1

"-da/-de, dahi" bağlacı.

Efvāh-ı cihān olsa da meşhūn-ı
temennā
Teshīr edemez rūhumu efsūn-ı temennā

7. **da:****Gazel 20**

Mısra: 6

"-da/-de, dahi" bağlacı.

Āhır göremez kendi de bir subh-ı
münevver
Şem' olsa da sūz-efken-i pervāne-i
ümme

8. da:

Gazel 20

Mısra: 13

"-da/-de, dahi" bağlacı.

Kesmem yine ümmîdimi ben dolsa da
İhsân
Zehr-âbe-i hurmân ile peymâne-i
ümmîd

9. da:

Gazel 23

Mısra: 6

"-da/-de, dahi" bağlacı.

Yavru kuş lânedden oldukça bu yerlerde
cüdâ
Uçamaz uça da bir dâma düşer deste
gelir

10. da:

Gazel 23

Mısra: 11

"-da/-de, dahi" bağlacı.

Rü'yet-i yâre giden olsa da Mûsâ-yı
Kelîm
Diyemez vâkı'a-i rü'yeti dembeste gelir

dâd ü sitâd:

1. dâd ü sitâd:

Gazel 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Alım satım, alışveriş.

Hep metā'-ı cān için dād ü sitād eyler o
şūh
Leblerinden cān bağışlar göz süzerken
cān alır

dād ü sitād-ı işvede:

1. dād ü sitād-ı işvede:-de

Gazel 39

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cilvenin alımı ve satımı.

Dād ü sitād-ı işvede yok zerre
medhalim
Hemväre aldılar beni hemväre verdiler

dād-hāh olmakla:

1. dād-hāh olmakla:-mak, -la

Kaside 2

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Adalet isteyen olmak.

Dād-hāh olmakla bir kalb-i 'adāvet-
pīşeden
Seng-i hārādan nasıl nermī-i tıynet
bekleriz

dād-hāhız:

1. dād-hāhız:-ız

Kaside 2

Mısra: 129

Adalet isteyen, adalet dileyen (kimse).

Dād-hāhız dest-i bī-dād-ı zamāndan tā-
be-key
Tā-be-key zulmün ocağından şahābet
bekleriz

dāğ:

1. dāğ:

Gazel 158

Mısra: 10

*Aşk, elem, keder vb. içe işleyen
duyguların verdiği yanıklık, yara.*

Göz aç ki yazıktır bu temāşā-yı sūkūtun
Bir dāğ oluyor kalbime ifşā-yı sūkūtun

dağa:

1. dağa:-a

Gazel 158

Mısra: 7

*Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli
yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça
geniş bir alana yayılan bölümü.*

Dağdan dağa aksetti heyā-hāy-ı
sūkūtun
Farkında değilsin bu mu'ammā-yı
sūkūtun

dağdan:

1. **dağdan:-dan**

Gazel 158

Mısra: 7

*Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli
yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça
geniş bir alana yayılan bölümü.*

Dağdan dağa aksetti heyâ-hây-ı
sükûtun

Farkında değilsin bu mu 'ammâ-yı
sükûtun

dâgdâr:

1. **dâgdâr:**

Gazel 132

Mısra: 1

Çok üzgün, kederli.

Bak sîneme dâgdâr olur mu
Azm ehline inkisâr olur mu

2. **dâgdâr:**

Gazel 132

Mısra: 1

Çok üzgün, kederli.

Bak sîneme dâgdâr olur mu
'Arem ehline inkisâr olur mu

dâgdâr-ı zulm:

1. dāğdār-ı zulm:

Gazel 94

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Eziyetten, cefadan kederli ve ızdıraplı.*

Iztırâb-ı sîneden âzâde bir an görmedim
 Dāğdār-ı zulm ü âzâr olmayan cân
 görmedim

dāğ-ı derûn:

1. dāğ-ı derûn:

Gazel 64

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Gönül yarası.*

Saplanan gamze-i hûn-rîzi ucundan
 yine İhsân
 Açılır göz göz olur dāğ-ı derûn
 tazelenermiş

dağılan:

1. dağılan:-an

Gazel 153

Mısra: 10

Dağılmak, yayılmak.

Taltîfine aldanma sakın Mîr Nazîfîn
 İzâlâline benzer dağılan ebr-i latîfîn

1. dağıldı:-dı

Gazel 96

Mısra: 5

Dağılmak, yayılmak.

Neden dağıldı mı evlâd-ı hânümân-ı
 vatan
 Ki hânedanını bîçâre bî-mekân buldum

2. dağıldı:-dı

Şarkı 6

Mısra: 1

Dağılmak, yayılmak.

Dağıldı hep adalardan füsûn u şî'r ü
 semen
 Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
 seni ben

dağılırken:

1. dağılırken:-(i)r, -ken

Gazel 52

Mısra: 3

Ortadan kalkmak, kalmamak.

İnce sisler dağılırken yine yorgun
 yorgun
 Tüller altında örер gökleri yıldız
 geceler

dağılmıs:

1. **dağılmış:-mış**

Gazel 76

Mısra: 5

Dağılmak, ayrılmak, uzaklaşmak.

Dökölüp mey-i mahabbet yine âşıkân
dağılmış
Biz o bezm-i Cem 'de ancak kadeh-i
nigûnu bulduk

2. **dağılmış:-mış**

Gazel 115

Mısra: 5

Dağılmak, saçılmak.

Dökölmüş şöyle kâküller dağılmış
Serâpâ nâzdan manzûr-hande

3. **dağılmış:-mış**

Kıt'a 27

Mısra: 2

*Dağılmak, ayrılmak, birliğı ve
beraberliğı bozulmak.*

Siper cezbetmemiş düşmüş de yakmış
ra' d-i istibdâd
Dağılmış bezmi şürânın duman çıkmış
zemîninden

dağıt:

1. **dağıt:**

Gazel 145

Mısra: 12

Saçları dağıtmak, yaymak, saçmak.

Aç şapkanı bir taze bahār olsun açılıñ
Gönlümce dağıt zülfünü kıvrak
delikanlı

Dağıtma kākül 'izāra ey meh-cemāl
bahtım siyah edersin
Terahhüm etmez gönül yakarsın diyār-ı
imān tebāh edersin

dağıtıp:

1. dağıtıp:-ıp

Gazel 36

Mısra: 10

Saçları dağıtmak, yaymak, saçmak.

Açılır bahtım o demlerde ki yārin lḥsān
Dağıtıp zülf-i siyeh-kārını ser-püş açılır

2. dağıtma:-ma

Gazel 108

Mısra: 2

Dağıtmak, saçmak, bozmak.

Kāküllere urma şāne çapkın
Cevr etme dağıtma lāne çapkın

dağıtır aklımı:

1. dağıtır aklımı:-ım, -ı

Gazel 164

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Aklını dağıtmak, düşünmesini

engellemek.

Dil-i āvārede cem 'iyyet-i hātır koymaz
Dağıtır aklımı hep zülf-i perişān-ı
sülḥan

3. dağıtma:-ma

Gazel 108

Mısra: 2

Dağıtmak, saçmak, bozmak.

Kāküllere urma şāne çapkın
Cevr etme dağıtma lāne çapkın

dağlamışlardır:

1. dağlamışlardır:-miş, -lar, -dır

Gazel 44

Mısra: 1

Yaralamak, üzüntü vermek.

Güzeller āteş-i sevdā saçıp cān
dağlamışlardır
Çözüp gīsüların dest-i nigāhım
bağlamışlardır

dağıtma:

1. dağıtma:-ma

Gazel 85

Mısra: 1

Saçları dağıtmak, yaymak, saçmak.

dağlar:

1. dağlar:-r

Gazel 25

Mısra: 1

Yaralamak, üzüntü vermek.

Akarak gönlümü dağlar dereler
Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

2. dağlar:-lar

Gazel 25

Mısra: 4

*Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli
yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça
geniş bir alana yayılan bölümü.*

Seni inler bana elhân-ı vatan
Seni söyler bana dağlar dereler

3. dağlar:-lar

Gazel 145

Mısra: 9

*Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli
yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça
geniş bir alana yayılan bölümü.*

Görmüş seni gelmiş dile dağlar tepeler
hep
Çağlar seni andıkça şu ırmak delikanlı

dağlar devirir:

1. dağlar devirir:-(i)r

Kıt'a 65

Mısra: 12

Kelime Tipi: Deyim*Çok zor işleri başarmak.*

Nemâfistâda işin ğıpta verir Mecnûna
 Çünkü dağlar devirir taş çıkarır
 Ferhâda

dağlardan:**1. dağlardan:-lar, -dan****Kaside 6****Mısra: 61**

*Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli
 yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça
 geniş bir alana yayılan bölümü.*

Dağlardan alır cevâb-ı müjde
 Öttükçe şu zurnâ-yı hamsi

daha üç na'î ile bir tek ata kalmış isimiz:**1. daha üç na'î ile bir tek ata kalmış****işimiz:****Kıt'a 56****Mısra: 4****Kelime Tipi: Atasözü***"(İş) üç nalla bir ata kaldı" atasözü.*

*Eline önemsiz bir imkân geçtiğinde büyük
 işlerin düşünce kapılanlar için söylenen bir
 söz.*

Şimdi bir na'î ile bilmem yola olsak mı
 revân
 Daha üç na'î ile bir tek ata kalmış
 isimiz

dahi:**1. dahi:****Diger 1****Mısra: 85***"Bile, -da,-de" bağlacı.*

Emredilenlerden dahi ziyâde
 Konyaklar şekerler ettik âmâde

2. dahî:**Gazel 7****Mısra: 9***"Bile, -da,-de" bağlacı.*

İhsân diler misin dahî incâz-ı va'di sen
 Yârin cevâbı oldu mazâ mâ mazâ sana

3. dahî:**Gazel 58****Mısra: 6***"Bile, -da,-de" bağlacı.*

Âh eyleyen visâline şâyân olurmuş âh
 Ey şâh-ı işve biz dahî âh etmiyor
 muyuz

4. dahi:**Gazel 59****Mısra: 13***"Bile, -da,-de" bağlacı.*

Zevk ehli safā-gāh-ı behiştin dahi îhsân
Gilmânına eyler nazar ebkârına bakmaz

5. **dahî:**

Gazel 72

Mısra: 5

"Bile, -da,-de" bağlacı.

İki yüzden dahî mehcür oldum
Görmedim rüy-ı safâ rüy-ı ferâğ

6. **dahî:**

Gazel 122

Mısra: 7

"Bile, -da,-de" bağlacı.

Yokken nevây ü ney dahî bir mevlevî
güzel
Ateş komuşdu dem çekerek sîne nâyına

7. **dahî:**

Gazel 149

Mısra: 4

"Bile, -da,-de" bağlacı.

Bundan mı ibâret nelerim var nelerim
var
Yazmakta devam eylerim olsan dahî
bîzâr

8. dahi:

Gazel 164

Mısra: 22

"Bile, -da, -de" bağlacı.

Yediden yetmişe tekmil hurûf etti cihân
Olayım ben dahi kırkımda sebak-hân-ı
sûlhan

9. dahî:

Kaside 3

Mısra: 19

"Bile, -da, -de" bağlacı.

Heycâ-yi mahabbette muzaffer dahî
olsam
Bir hüsni müşîrin yed-i 'aşkında esîrim

10. dahî:

Kaside 6

Mısra: 178

"Bile, -da, -de" bağlacı.

Sûfî o bürûdetin ısınmaz
Yaksam dahî bin sobâ-yı hamsi

Kurup bir meclis-i hûbân olurdum mest
ü ser-gerdân
Bu bezm-i vasla ey îhsân halîlim dâhil
olsaydı

dâhiler:

1. dâhiler:-ler

Gazel 149

Mısra: 9

*Olağanüstü yeteneği ve yaratıcı gücü
olan kimse, deha.*

Dâhîler enîsim bana meh-rûlar olur yâr
Takdir edemez kıymet-i ulviyyemi
agyâr

2. dâhiler:-ler

Gazel 150

Mısra: 9

*Olağanüstü yeteneği ve yaratıcı gücü
olan kimse, deha.*

Dâhîler olur şa'şaa-i tab'ima hayrân
Şi'rim ne semâvî ki olur göklere perrân

dâhilere:

1. dâhilere:-ler, -e

Gazel 161

Mısra: 1

*Olağanüstü yeteneği ve yaratıcı gücü
olan kimse, deha.*

Dâhilere mahsûs tefehhümleri vardır
Ebkâr-ı me'ânîye tahakkümleri vardır

dâhil olsaydı:

1. dâhil olsaydı:-sa, -y, -di

Gazel 138

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Katılmak, girmek veya içinde olmak.

dāhil-i esnān-ı ma‘ārif:

1. dāhil-i esnān-ı ma‘ārif:

Kaside 7

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

*Bilgili ve hünerli yaşlar, zamanlar
içinde.*

Dünyāya gelip dāhil-i gehvāre olunca
Olmakta hemān dāhil-i esnān-ı ma‘ārif

dāhil-i gehvāre olunca:

1. dāhil-i gehvāre olunca:-unca

Kaside 7

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Beşiğin içinde olmak, bebek olmak.

Dünyāya gelip dāhil-i gehvāre olunca
Olmakta hemān dāhil-i esnān-ı ma‘ārif

dāim:

1. dāim:

Kıt'a 47

Mısra: **1**

Her zaman, sürekli, daima.

Evliyā-yı ni‘metin ahvāli dāim böyledir
Ekl ederler lübbü ādem olsa atmazlar
kabuk

2. dāim:

Kıt'a 52

Mısra: 3

Her zaman, sürekli, daima.

Bir meseldir söylenir dāim ısırmaz it iti
Dinsizin ammā ki hakkından da
īmānsız gelir

3. dāim:

Kıt'a 67

Mısra: 27

Her zaman, sürekli, daima.

Söylenir dāim bu himmet üzre tā dīvān-
ı haşr
Şād olur cennetde hem rūh-ı Nedīm-i
nüktedān

4. dāim:

Tahmīs 5

Mısra: 9

Her zaman, sürekli, daima.

Dāim arayan bulsa civānım seni bende
Bir gonca gül olsan da senin gülşenin
olsam

Mısra: 3

İlgili, alakalı, hakkında.

Me'luf-ı derd-i hicrān hırmān içinde
dā'ir
Vasl-ı nigār memnū' būs u kenār
memnū'

dāir:

1. dāir:

Gazel 46

Mısra: 10

Hakkında, ilgili.

Bileydim āh o güzel māl-i visāl midir
Bu sırı dāir o gözlerde bir işāret var

2. dāir:

Gazel 106

Mısra: 3

Hakkında, ilgili.

Harīm-i bezm-i tarabda rahşān piyāle-i
mül olunca dāir
Gül-i riyāz-ı safā açılsın kitāb-ı cevri ü
cefā kapansın

dāire-i cilvede:

1. dāire-i cilvede:-de

Gazel 98

Mısra: 3

dā'ir:

1. dā'ir:

Gazel 71

Kelime Tipi: -
Cilve, işve mekânı.

Bin dâire-i cilvede elden ele düştüm
Seyli hûr-ı devr olmada mânend-i def
oldum

dâire-i paşada:

1. **dâire-i paşada:-da**

Kıt'a 65

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Paşa dairesi.

Ne ri'yâzet ne kerâmet bu ki hîç
tınmayarak
Kırk tabak lahmı yedin dâire-i Paşada

dâiriz:

1. **dâiriz:-iz**

Kaside 2

Mısra: **11**

Dolaşan, dönen.

Dâiriz hüsrandā hâlâ etmişiz izhâr-ı
'ac
Kûşe-gîr-i inzivâyız pür-kesâlet
bekleriz

daldılar:

1. **daldılar:-dı, -lar**

Gazel 35

Mısra: 1

*Yalnız o şeyle ilgilenmek, kendini ona
kaptırmak.*

Bir şāhvār-ı hüsnü temāşāya daldılar
Aşkın piyāde erleri yollarda kaldılar

dalgalansın:

1. dalgalansın:-sın

Gazel 18

Mısra: 2

Harekete geçmek, etkisini hissetmek.

Sākiyā sun şarāb-ı nāb-ı sabūh
Dalgalansın gönülde feyz-i fütūh

dalgası:

1. dalgası:-sı

Gazel 24

Mısra: 3

Denizin hareketlenmesi.

Her dalgası bir levha-i sevdāyı eder yād
Ahzān-ı dil-i zāra olur sīne denizler

dalıp:

1. dalıp:-ıp

Şarkı 7

Mısra: 7

*Başka bir şeyi düşünemeyecek biçimde
kendini bir şeye kaptırmak.*

Hasretle maḥabbetle dalıp seyr-i
cemāle
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

dalkavuğu:

1. dalkavuğu:-u

Kıt'a 46

Mısra: 2

*Kendisine çıkar sağlayacak olanlara
aşırı bir saygı ve hayranlık göstererek
yaranmak isteyen kimse, yağcı, yalaka,
yalpak, yaltakçı.*

Yedin artıkları meclisteki a'zāya hemān
Salladın ḥayli kavuk bezmin olup
dalkavuğu

dalkılıç:

1. dalkılıç:

Diğer 1

Mısra: 129

*Kılıcını çekerek, kılıcını kınından
sıyrarak.*

Dalkılıç çıkınca cümle şeb revān
Can korkusu oldu bende nümāyān

dalmıs:

1. dalmıs:-mıs

Gazel 115

Mısra: 8

Dalmak, kendini bir şeye kaptırmak.

Taşıp reng-i safâ-yı gerdenden
Şeb-i deycüre dalmış nûr-hande

dalmusız:

1. **dalmusız:-miş, -iz**

Diğer 1

Mısra: 57

Dalmak, kendini bir şeye kaptırmak.

Bahr-ı me'ânîye biz de dalmışız
Maval okumuşuz nasîb almışız

dām:

1. **dām:**

Rûbai 28

Mısra: 2

Tuzak, düzen, komplo.

İhsân yine düştü fitne-i gîsûya
Sayd oldu bu dām içinde bir âhûya

dāma:

1. **dāma:-a**

Gazel 18

Mısra: 10

Tuzak, düzen, komplo.

Dil-i biçâre çırpınır İhsân
Düştü bir dāma tâir-i mecrûh

2. **dāma:-a****Gazel 23**

Mısra: 6

Tuzak, düzen, kompo.

Yavru kuş lāneden oldukça bu yerlerde
cüdā
Uçamaz uça da bir dāma düşer deste
gelir

dāmād:1. **dāmād:****Kaside 6**

Mısra: 154

*Evlenmekte olan bir erkeğe, evlenme
töreni sırasında verilen ad, güveyi.*

Bir şanlı 'arūsedir nişanlı
Dāmād olacak āgā-yı hamsi

dāmān:1. **dāmān:****Gazel 34**

Mısra: 4

Etek, kenar, taraf.

Cüş eder gönlüm döner peymāne mey
rīzān olur
Raks eder dāmān bu sevdādan girībān
serpilir

dāmān elinde:1. **dāmān elinde:-i, -(n)de-i, -n, -de****Gazel 131**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Eteği elinde (kalmak).

Çāk çak olmaz mı hirmāndan girībān-ı
tahammül
Kaldı uşşākın niyāz etmekte hep
dāmān elinde

dāmānı:1. **dāmānı:-ı****Gazel 89**

Mısra: 7

Etek, kenar, taraf.

Cevher-i feyziyle pürdür sāhil ü dāmānı
hep
Nürdan lebrīz olan deryādır āteştēn
gönül

dāmān-ı ma'ārif:1. **dāmān-ı ma'ārif:****Kaside 7**

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

İlim, hüner eteği.

Tuttun yed-i himmetle girībān-ı rehāyı
Pür-cevher-i 'ilm oldu şu dāmān-ı
ma'ārif

damarlarında taşar:

1. damarlarında taşar:-{a)r

Kıt'a 21

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

*Damarlarında coşmak, taşmak, çok
fazla bulunmak.*

O zümrenin ki olur ibtilâsı 'aşk-ı vatan
Damarlarında taşar hûn-ı âteşin-i şebâb

dâmen dermiyân:

1. dâmen dermiyân:

Kaside 2

Mısra: **81**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Eteği belinde, işe hazır durumda,
âmâde.*

Olmayız temşiyet-i ahvâle dâmen
dermiyân
Dest-i ihyākâr-ı ğaybîden i'ânet
bekleriz

dâmente:

1. dâmente:-de

Gazel 87

Mısra: **10**

Etek, uç, kenar.

Gülsitân-ı hüsn ü 'aşk olmuş serâpâ
nâzdan

Sîne gül gül başta gül hem elde hem
dâmen-de gül

dâmen-der-meyân:

1. dâmen-der-meyân:

Kıt'a 67

Mısra: 6

İşe hazır durumda, âmâde.

Elde zâhir cām-ı sahbâ dîde maḥmûr-ı
safâ
Sâkiyân-ı bezm-i sevdâ cümle dâmen-
der-meyân

dâmeni:

1. dâmeni:-i

Gazel 12

Mısra: 5

Uç. II sevgilinin saçının ucu.

Destinde yoksa dâmeni bir âfetin çi-süd
İster çık âsumânlara arş-ı berîni öp

dâmen-i ferzend-i ya'kubu:

1. dâmen-i ferzend-i ya'kubu:-u

Tahmis 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Yakup peygamberin oğlunun eteği,

kenarı.

Tutardı hûn-ı hasret dâmen-i ferzend-i
Ya'kubu

Geçeydi sāye-i verd-i ruhun fikr-i
Züleyhâdan

dâmen-i tannâz-ı rûzgâr:

1. dâmen-i tannâz-ı rûzgâr:

Gazel 37

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Rûzgarın alaycı eteği,kenarı.

Kalmaz elinde dâmen-i tannâz-ı rûzgâr
Ömrün şebâb demleri misl-i seher
geçer

dâmenim:

1. dâmenim:-im

Muhammes 2

Mısra: 25

Elbise kenarı, etek.

Kalsın benim de dest-i felâkette
dâmenim

dâmenin:

1. dâmenin:-in

Tahmis 5

Mısra: 4

Elbise kenarı, etek.

Nâz eyler idim subha senin gerdenin
olsam

Bir kimseye açılmaz idim dāmenin
olsam

damgā-yı sükūtun:

1. damgā-yı sükūtun:-un

Gazel 158

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Sessizliğin damgası, nişanı.

Bāzāra çıkıp ipliği kālā-yı sükūtun
Alnında zuhur eyledi damgā-yı sükūtun

dām-ı ğayret:

1. dām-ı ğayret:

Kaside 2

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Çalışma, çabalama binası.

Kayd-ı āb ü dāneden āzādeyiz Mevlā
kerīm
Dām-ı ğayret kurmayız āmāde kısmet
bekleriz

dāmna:

1. dāmna:-ı, -na

Gazel 142

Mısra: **9**

Tuzak, düzen, kompo.

O şāhbāz melāhatta düştü dāmına aşkın
Gönüller avlayacak bir güzel şikār ile
geçti

dāmına düşmem:

1. dāmına düşmem:-me, -m

Tahmīs 11

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Deyim**

*Tuzağa düşmek, birileri tarafından
hazırlanan kötü bir duruma uğramak, oyuna
gelmek.*

Hicrān acıdır dāmına düşmem diye
kaçtım
Kaçtıkça hayāliyle gelip aklımı çeldi

damla:

1. damla:

Gazel 145

Mısra: 1

Çok küçük miktarda sıvı.

Bir damla su ol gönlüme gel ak
delikanlı
Bir damla sudan gönlümü yık yak
delikanlı

dāne-i hālī:

1. dāne-i hālī:-i

Gazel 113

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ben tanesi.

Saçarak safha-i ruhsāra o meh dāne-i
hālī
Harem-i Kā‘bede ruhsat mı verir sayd ü
şikāra

dānemizi:

1. dānemizi:-miz, -i

Gazel 135

Mısra: 4

Tohum, tane.

Oldu efsūs hevā hāsıl-ı sermāye-i kār
Atmışız şüre-i hüsrāna meğer dānemizi

dānesi:

1. dānesi:-si

Gazel 7

Mısra: 7

Tohum, tane.

Ceybinde yoksa dānesi mahbūb-ı
asfarın
Etmez o māl gözlü güzel merhabā sana

dānesiyle:

1. dānesiyle:-si, -y, -le

Gazel 111

Mısra: 3

Tohum, tane.

Hâlinin dânesiyle görmedeyim
Kubbe-i cevvi misl-i habbe-i cev

dânevi:

1. **dânevi:**-(y)i

Gazel 21

Mısra: 3

Tohum, tane.

Görünen dânevi zannetme süveydâ-yı
derûn
Nokta-i hâlidir etmiş dil-i şeydâya
nüfûz

dans:

1. **dans:**

Gazel 60

Mısra: 1

*Bir müziğin temposuna uyularak
yapılan vücut hareketleri, raks.*

Çıksa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans
Mest ü perîşân eder şevk ile peymâne
dans

2. **dans:**

Gazel 60

Mısra: 4

*Bir müziğin temposuna uyularak
yapılan vücut hareketleri, raks.*

Pîr-i bahâr aşkı gör oldu hem âgûş-ı yâr
Reşk-i kıyâmü'ş-şebâb eyledi merdâne
dans

3. dans:

Gazel 60

Mısra: 6

*Bir müziğin temposuna uyularak
yapılan vücut hareketleri, raks.*

Mecma' -ı hübândayız etse revâdır yine
Kâkûl-i cânânede mest-i hevâ şâne
dans

4. dans:

Gazel 60

Mısra: 8

*Bir müziğin temposuna uyularak
yapılan vücut hareketleri, raks.*

Lutf ile dil-dâdesin raksa çağırılmış o
meh
Etti bu şeb sîne-i şu'lede pervâne dans

5. dans:

Gazel 60

Mısra: 10

*Bir müziğin temposuna uyularak
yapılan vücut hareketleri, raks.*

Peyrev-i şebân olur mihver-i rakkâs-ı
dil
Durmayıp İhsân döner dans eder ammâ
ne dans

6. dans:

Gazel 60

Mısra: 10

*Bir müziğin temposuna uyularak
yapılan vücut hareketleri, raks.*

Peyrev-i şebân olur mihver-i rakkâs-ı
dil
Durmayıp İhsân döner dans eder ammâ
ne dans

7. dans:

Gazel 145

Mısra: 7

*Bir müziğin temposuna uyularak
yapılan vücut hareketleri, raks.*

Dans etme yeter aklımı oynatma
yerinden
Dansın reveransın yeter oynak delikanlı

dansın:

1. dansın:-in

Gazel 145

Mısra: 8

*Bir müziğin temposuna uyularak
yapılan vücut hareketleri, raks.*

Dans etme yeter aklımı oynatma
yerinden
Dansın reveransın yeter oynak delikanlı

dāra:

1. **dāra:** -a

Gazel 22

Mısra: 4

*İdama mahkum olanları asmak için
dikilen direk, darağacı.*

Ayrılan bezm-i iltifâtından
Gidemez bir diyāra dāra gider

darbına:

1. **darbına:** -i, -(n)a

Şarkı 11

Mısra: 2

Vurma, dövme.

Şimdilik mahkeme-i vuslata kādīyız biz
Bizi tarh etme sakın darbına rāzīyız biz

2. **darbına:** -i, -(n)a

Şarkı 11

Mısra: 4

Vurma, dövme.

Vākīfız mes'ele-i aşka riyāzīyız biz
Bizi tarh etme sakın darbına rāzīyız biz

3. **darbına:** -i, -(n)a

Şarkı 11

Mısra: 8

Vurma, dövme.

Cem ' u taksīm ile ettikçe esīr uşşākı
Bizi tarh etme sakın darbına rāzīyız biz

darbukā-yı hamsi:

1. darbukā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Hamsi darbukası.

Zil zurna eder bu halkı sermest
Çaldıkça şu darbukā-yı hamsi

dār-ı bīmārān:

1. dār-ı bīmārān:

Gazel 55

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hastaların evi, mekânı.

Bir tecellî etse hayrān olduğum sīmā-yı
cennet
Dār-ı bīmārān olan dünyāda bir dīvāne
kalmaz

dār-ı 'işret:

1. dār-ı 'işret:

Kaside 2

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

İçki içme mekânı.

Tüşemiz olmuş müheyyə şîşemiz bād-ı
hevā
Küşemiz zillet-nümā bir dār-ı 'işret
bekleriz

dār-ı köhnede:

1. dār-ı köhnede: -de

Gazel 81

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Eskimiş ev, mesken.

Melāl-i ālemi zevk et o zevki tecdīd et
Bu dār-ı köhnede sür āşinā-yı mātem
isen

dār-ı mihnet:

1. dār-ı mihnet:

Gazel 86

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sıkıntı, mihnet yeri. II Dünya, fâni

âlem.

Bu dār-ı mihnet olur bi't-tamām beyt-i
sürür
Ederse yarım eğer meyl-i hāne-i āmāl

dārına:

1. dārına: -i, -n, -a

Gazel 59

Mısra: 8

Ev, yurt.

Maksûdu hemân cennet-i dîdâr olan
âdem
Dîdâr ilinin dârına dîvârına bakmaz

dârü'l-emân:

1. dârü'l-emân:

Gazel 58

Mısra: **9**

Güvenilir, sınımlanabilir, emin yer.

İhsân diyâr-ı meygede dârü'l-emân ise
Ol cây-ı pâki biz de penâh etmiyor
muyuz

dârü'l-garâm-ı fitnede:

1. dârü'l-garâm-ı fitnede:-de

Gazel 42

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Fesat aşk evi.

Reftâra gelse kadd-i sanavber-misâl-i
yâr
Dârü'l-garâm-ı fitnede yevmü'l-kıyâm
olur

dârü'l-mülkümüz:

1. dârü'l-mülkümüz:-{ü)müz

Kaside 2

Mısra: **95**

Memleket, yurt.

Oldu bir vîrâne dārū'l-mülkümüz
ma'mūr iken
Biz mutalsam bir der-i genc-i kanā'at
bekleriz

dārū'l-vatan sahnında:

1. dārū'l-vatan sahnında:-ı, -n, -da

Kaside 2

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Vatan evinin ortası, avlusu.

Mālik-i tāriḥ idik mazīde memlūkuz
bugün
Hāzırız dārū'l-vatan sahnında hicret
bekleriz

dārū'n-na'im-i vuslatı:

1. dārū'n-na'im-i vuslatı:-ı

Gazel 28

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kavuşmanın nimet yurdu, cenneti.

Düzah-niş'in-i hier olan İhsân-ı
dermend için
Dārū'n-na'im-i vuslatı bir fâtiḥū'l-
ebvâb açar

dārū's-selâm:

1. dārū's-selâm:

Gazel 41

Mısra: 6

Selamet evi,cennet.

Yârin selâm-ı pākine meclâ olan diyâr
Düzah da olsa âdeme dārū's-selâm olur

dārū-yı güldür:

1. dārū-yı güldür:-dür

Gazel 112

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül ilacı.

Te'siri olmuş dünyāya hâkim iksir-i
cândır
Dārū-yı güldür rûh-ı revândır
peymânedir bu

dāsītân-ı firkati:

1. dāsītân-ı firkati:-i

Gazel 37

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayrılık destanı.

Hep dāsītân-ı firkati tafsîl eden güzel
Bahs-i visâle geldiği dem muhtasar
geçer

dāstân:

1. dāstân:

Gazel 104

Mısra: 8

Destan, hikaye.

Anarsa nāmını nāsūtiyān bahār açılır
Nüzül eder gibi bin dāstān semālardan

2. dāstān:

Gazel 129

Mısra: 10

Destan, hikaye.

İçimde kalmasa rāz-ı nihān bu
sevdādān
Gönül fesānesi dünyāya dāstān olsa

3. dāstān:

Gazel 134

Mısra: 13

Destan, hikaye.

Nevā-yı āh ile İhsān ko dāstān olalım
Nihān tutar mı figān derd-i āşikāremizi

4. dāstān:

Gazel 143

Mısra: 7

Destan, hikaye.

Bir dem gelir ki hüsnüne bin dāstān
okur
Aşkım düşünce dillere efsāneler gibi

dāstāndır:1. **dāstāndır:-dır****Gazel 4**

Mısra: 13

Destan, hikaye.

Bir mu'allā dāstāndır çehre-i İhsāna
 bak
 Nakl eder bin vak'a hecrinden
 visālinden sana

dāstān-ı hüsn:1. **dāstān-ı hüsn:****Gazel 28**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Güzel destan, hikaye.*

Bir şīve-i mümtāzı var bin dāstān-ı
 hüsn okur
 Bir gamze-i gammāzı var bin nergis-i
 şādāb açar

da'vā:1. **da'vā:****Gazel 82**

Mısra: 9

Çözülmesi gereken mesele, sorun.

Bin mes'ele bin da'vā ma'lūm olamaz
 ferdā
 İdrāki edip a'mā hemvāre aratmışsın

da'vāsi insāniyyetin:1. **da'vāsi insāniyyetin:-in****Kaside 2**

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

İnsanlık davası, meselesi.

Elde yok burhānı var da'vāsi
 insāniyyetin
 Kādıyü'l-hācāta baş ummaz da hūccet
 bekleriz

da'vā-yı 'aşk-ı pākin tenvīridir:1. **da'vā-yı 'aşk-ı pākin tenvīridir:-i, -dır****Kıt'a 3**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Saf, temiz aşkın anlaşmazlığı, sorunu
 üzerine bilgi vermek.*

Da'vā-yı 'aşk-ı pākin tenvīridir
 murādım
 Eşkim nigāhım āhım her gāh
 şahidimdir

da'vet:1. **da'vet:****Kaside 2**

Mısra: 120

Çağırma, gelmesini isteme.

Kānımız olmuş duman pūf-kerde şem'-i
 cānımız

Tütsüler yaktık edip ervāhı da‘vet
bekleriz

da‘vet eyler:

1. da‘vet eyler:-r

Kaside 6

Mısra: 71

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Davet etmek, buyurmak, çağırarak.

Ağnām-ı safāyı da‘vet eyler
Çak çak öterek derā-yi hamsi

davul çalmışız:

1. davul çalmışız:-mış, -iz

Diğer 1

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Davula vurarak ses çıkarmak.

Kavaldan anlarız davul çalmışız
Kûlahlar giymişiz irfāncasına

dayanmam:

1. dayanmam:-ma, -m

Gazel 100

Mısra: 10

Dayanmak, tahammül etmek.

Billâhi nasıl şîve bu ey gamzesi kâfir
Peygamber-i vakt olsam o i'câze
dayanmam

davansın:

1. dayansın:-sın

Gazel 106

Mısra: 8

Dayanmak, tahammül etmek.

Küşâde-pehlû bürehne-sâid o mâh
sızmış zamân müsâit
Sen ol da âşık tahammül eyle fütâde
cânlar nasıl dayansın

dâve:

1. dâye:

Gazel 133

Mısra: 8

Çocuk ile ilgilenen bakıcı, dadı.

Nasıl ta'kîb-i yâr etmem ki ben ârâm-ı
rûhumdur
Yetişmiş tıfl-ı nâzın arkasından dâye
düşmez mi

dâve-i devrân:

1. dâye-i devrân:

Kıt'a 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zamanın, feleğin dadısı.

Bir tesellisi yok efgân imiş ancak bu
hayât
Böyle bir tıflı nasıl dâye-i devrân
uyutur

debîr-i ezel:

1. debîr-i ezel:

Gazel 168

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ezel kâtibi.

Senâ-yı edeb-pâyidârın senin
Debîr-i ezel zeyn-i İncil eder

debistân-ı ma'ârif:

1. debistân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

İlim, hüner mektebi.

Her yerde bu yıl şanlı spor bayramı
yaptı
Bir emr ile binlerce debistân-ı ma'ârif

dedelendi:

1. dedelendi:-di

Kaside 4

Mısra: 20

*Şeyh adayını olan derviş için
olgunlaşmak.*

Kırk kâse 'âşûrâ yedi Taşteknede bir
gün
Dergehde semâ' etti ederken dedelendi

dedi:

1. dedi:-di

Diğer 1

Mısra: **13**

Demek,söylemek,dile getirmek.

Dedi ki imânım biz ehl-i teliz
Mâil-i semâi hem de gazeliz

2. dedi:-di

Gazel 57

Mısra: **8**

Demek,söylemek,dile getirmek.

Yâre cân yakma dedik hışm ile yan yan
bakarak
Ahdimiz var dedi cân mülkünü târâc
ederiz

3. dedi:-di

Gazel 141

Mısra: **1**

Demek,söylemek,dile getirmek.

Eşkimi seyr etti o meh yemm dedi
Aktı yeter hün demâdem dedi

4. dedi:-di

Gazel 141

Mısra: 2

Demek,söylemek,dile getirmek.

Eşkimi seyr etti o meh yemm dedi
Aktı yeter hün demâdem dedi

5. dedi:-di

Gazel 141

Mısra: 4

Demek,söylemek,dile getirmek.

Etmış idim hatt-ı ruhından su 'âl
Güldü gülîstân-ı mütercem dedi

6. dedi:-di

Gazel 141

Mısra: 6

Demek,söylemek,dile getirmek.

Ehl-i nazar seyr ederek sînesin
Âyîne-i nûr-ı mücessem dedi

7. dedi:-di

Gazel 141

Mısra: 8

Demek,söylemek,dile getirmek.

Derd-i dil-i zâra ilâç istedim
Gizli sunup la 'l-i lebin em dedi

8. dedi:-di

Gazel 141

Mısra: 10

Demek,söylemek,dile getirmek.

Nüş ederek cām-ı mey-i şu 'le tâb
Böyle gerek zevk-i dem-i Cem dedi

9. dedi:-di

Gazel 141

Mısra: 12

Demek,söylemek,dile getirmek.

Reşk-i cinân etti tarabhâneyi
Cevr-i zamân oldu cehennem dedi

10. dedi:-di

Gazel 141

Mısra: 14

Demek,söylemek,dile getirmek.

Sende bulunmaz mı gam İhsân dedim
Bezmime hep şâd gelir gam dedi

11. dedi:-di

Kaside 6

Mısra: 53

Demek,söylemek,dile getirmek.

Çıkılmış dedi hamsi dīde-rüşen
Var destine koy kınā-yı hamsi

12. **dedi:-di**

Kıt'a 65

Mısra: 23

Demek,söylemek,dile getirmek.

Dedi tārīḥ-i güher-dān çıkıp bir
kösemen
Mısra '-ı sâni-i âfiyi çekip inşâda

13. **dedi:-di**

Tahmis 8

Mısra: 15

Demek,söylemek,dile getirmek.

Dedi cennette gördüm ben Cenâb-ı
Mustafâ ağlar
Yıkılmış ḥānümânlar ravzalar nirāne
dönmüştür

dediğin:

1. **dediğin:-dik, -in**

Gazel 56

Mısra: 7

Demek, adlandırmak, söylemek.

Sevâb olur bize sūfî senin hatâ dediğin
Günâh-ı dem-be-dem-i aşk için
sevâbdaysız

2. **dediğin**:-dik, -in**Rûbai 25**

Mısra: 4

Demek, adlandırmak, söylemek.

Dünyâni sen âşiyâne-i firdevs et
İnsan dediğin cihâna bir kerre gelir

dedik:1. **dedik**:-di, -k**Gazel 57**

Mısra: 7

Demek, söylemek, ifade etmek.

Yâre cân yakma dedik hışm ile yan yan
bakarak
Ahdimiz var dedi cân mülkünü tārâc
ederiz

2. **dedik**:-di, -k**Diğer 1**

Mısra: 118

Demek, düşünmek, söylemek.

Başa çıkarınca böyle bir işi
Aman kırmayalım dedik kirişi

3. **dedik**:-di, -k**Diğer 1**

Mısra: 141

Demek, düşünmek, söylemek.

Bir perî çehreyi alalım dedik
Felekten bir gece çalalım dedik

4. **dedik**:-di, -k**Diğer 1**

Mısra: 142

Demek, düşünmek, söylemek.

Bir perî çehreyi alalım dedik
Felekten bir gece çalalım dedik

5. **dedik**:-di, -k**Diğer 1**

Mısra: 143

Demek, düşünmek, söylemek.

İnsanca şurada kalalım dedik
Nerden haber aldız şeytâncasına

6. **dedik**:-di, -k**Diğer 1**

Mısra: 150

Demek, düşünmek, söylemek.

Baktık ağalarla çıkışmak olmaz
Dedik ki sohbe asla doyulmaz

dedikleri:

1. **dedikleri:-dik, -ler, -i**

Gazel 130

Mısra: 14

Demek, düşünmek, söylemek.

Yanıp zaman zaman İhsân şikâyet
etmezdim
Vefâ dedikleri efsânenen nişân olsa

dediler:

1. **dediler:-di, -ler**

Gazel 39

Mısra: 2

Demek,söylemek,dile getirmek.

Sevdiklerim ki kalbime bin yâre
verdiler
Geh sabr u geh sefer dediler çâre
verdiler

2. **dediler:-di, -ler**

Tesdis 1

Mısra: 29

Demek,söylemek,dile getirmek.

Fitne ikliminde ol kâfir gibi yok dediler
El koyup imân getirdim kalb ü vicdân
üstüne

dedim:

1. **dedim:-di, -m**

Diğer 1

Mısra: 5

Demek,söylemek,dile getirmek.

Dedim hayrânınım ey gül-i ra'nâ
Meşk alır âhımdan bülbül-i şeydâ

2. **dedim:**-di, -m

Diğer 1

Mısra: 33

Demek,söylemek,dile getirmek.

Dedim kurbânının şâh-ı melâhat
Kulunum kerem kıl eyile mürüvvet

3. **dedim:**-di, -m

Gazel 62

Mısra: 8

Demek,söylemek,dile getirmek.

İnfi'âl eyledi büsemden o meh
Sen de al büse dedim benden ödeş

4. **dedim:**-di, -m

Gazel 106

Mısra: 9

Demek,söylemek,dile getirmek.

Benim de gönلüm gönüldür elbet dedim
a fettân amân amân ver

5. **dedim:**-di, -m

Gazel 141

Mısra: 13

Demek,söylemek,dile getirmek.

Sende bulunmaz mı gam İhsân dedim
Bezmime hep şād gelir gam dedi

6. **dedim:**-di, -m

Kıt'a 67

Mısra: 20

Demek,söylemek,dile getirmek.

Böyle zevk-â-zevk bir âyın için bâ'is
nedir
Söyleyin lütfen dedim ey turfa-güyân-ı
zamân

7. **dedim:**-di, -m

Tahmis 4

Mısra: 8

Demek,söylemek,dile getirmek.

İşvegerlik fitmelik bahsinde gayet zü-
fünûn
Pâyidar olsun dedim koynunda baht-ı
tîre-gün

dedin:

1. **dedin:**-di, -n

Gazel 119

Mısra: 9

Demek,söylemek,dile getirmek.

İhsânı unutma dedin ammâ unutursan
Ey şüh sakın gerdiş-i devrânı unutma

def'-i gubār:

1. def'-i gubār:

Gazel 32

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Gönüldeki)tozu gidermek, yok etmek.

Sākiyā mey sun pey-ender-pey āmān
mey sun āmān
Kılsa mir'āt-ı dilimden mey kılar def'-i
gubār

defn:

1. defn:

Gazel 123

Mısra: 2

Gömmek, mezara koymak.

Reng-i mātendir münāsib sernigün
yapraklara
Şanlı bir mazīyi defn ettik bugün
topraklara

defolarak gidin:

1. defolarak gidin:-in

Diğer 1

Mısra: 140

Kelime Tipi: -

Savuşmak, çekilip gitmek.

Cümmeniz bunda mı yatmak istersiz
Defolarak gidin yārāncasına

defter ü divân:**1. defter ü divân:****Gazel 131**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Şiirlerin yazıldığı sayfalar ve bir araya getirildiği kitap. II Sevgili.*

Duydum İhsân gitmiş elden mest ü
medhüş-ı mahabbet
Meclis-i hübâna düşmüş defter ü divân
elinde

değer:**1. değer:-(e)r****Gazel 108**

Mısra: 15

Değmek, karşılık olmak.

Bin zevke değer seninle içmek
Bir katre mey-i şebâne çapkın

değil:**1. değil:****Diğer 1**

Mısra: 65

Cümlede yükleme ya da başka öğelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Zevkin değil ise nüş etmek rakı
Şampanya içeriz terk et merâkı

2. değil:**Gazel 2**

Mısra: 9

Cümlede yükleme ya da başka öğelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Düşmüş değil bu ömr-i hezâr irtisâmda
Mir'ât-ı ser-nüvişteme bir şekl-i
gamzedâ

3. değil:**Gazel 23**

Mısra: 9

Cümlede yükleme ya da başka öğelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

İhtiyâr ile değil bezm-i mahabbet
dönüşü
Dil-i biçâre şitâbân gider âheste gelir

4. değil:**Gazel 31**

Mısra: 5

Cümlede yükleme ya da başka öğelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Çocuk değil figânı çok elinde ihtiyârı
yok
Şu sâl-hürde aşka bak döner ufak tefek
sever

5. değil:

Gazel 32

Mısra: 11

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Leb değildir hatt-ı gird-i leb değil
seyrettiğin
Bir çemenlikten geçer yāküttan bir
cüybār

6. değil:

Gazel 58

Mısra: 7

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Hep nāhüdā-yı zevrak-ı sahbā değil
miyiz
Bahr-ı muhīt-i dilde şināh etmiyor
muyuz

7. değil:

Gazel 90

Mısra: 1

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Gönülde aşk olan güzel mahabbet-āşinā
değil
Mahabbet āşinā da olsa kābil-i vefā
değil

8. **değil:****Gazel 90**

Mısra: 2

Cümlede yükleme ya da başka öğelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Gönülde aşk olan güzel mahabbet-âşinâ
değil
Mahabbet âşinâ da olsa kâbil-i vefâ
değil

9. **değil:****Gazel 90**

Mısra: 4

Cümlede yükleme ya da başka öğelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Rızâlarımla hâsıl oldu çünkü ibtilâlarım
Tenimde nâr-ı aşkın iftirâkî ez-kazâ
değil

10. **değil:****Gazel 90**

Mısra: 6

Cümlede yükleme ya da başka öğelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Devâ mı yâ cefâ mıdır bilinmiyor belâ
mıdır
Belâ da olsa câm-ı mey çekilmeyen
belâ değil

11. **değil:****Gazel 90**

Mısra: 8

Cümlede yükleme ya da başka öğelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

A bî-amân sakın enîn-i inkisâr-ı
sînen
Gönüldür âh kırdığın senin sifâl-i mâ
değil

12. **değil:****Gazel 90**

Mısra: 10

Cümlede yükleme ya da başka öğelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Cefâ budur ki kalmamış cefâya hiç
tahammülüm
Revâ değil cefâların bu şekli hiç revâ
değil

13. **değil:****Gazel 90**

Mısra: 10

Cümlede yükleme ya da başka öğelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Cefâ budur ki kalmamış cefâya hiç
tahammülüm
Revâ değil cefâların bu şekli hiç revâ
değil

14. **değil:**

Gazel 90

Mısra: 12

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Huzūr-ı yār-i cādasın şikāyet etme ey
gönül
Bu yer makām-ı neş'edir makām-ı
iştikā değil

15. **değil:**

Gazel 96

Mısra: 23

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Vatan değil mi o cānān-ı sermedī-
unvān
Neden bugün onu hem āh-ı āşıkān
buldum

16. **değil:**

Gazel 114

Mısra: 7

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Nev-hat değil bu zībende-sūret
Üstād-ı kudret yazmış risāle

17. **değil:**

Gazel 159

Mısra: 6

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Minnet edemez kimseye gayret-keşi
yoktur
Älemde dubārâcî değıl şeş beşi yoktur

18. **değıl:**

Kaside 1

Mısra: 12

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Tebeddül etti bütün şekl-i evvel-i 'âlem
Cihan değıl görünen bir cihân-ı reng ü
ziyâ

19. **değıl:**

Kaside 1

Mısra: 109

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Fedâ-yı cān ne demekmiş değıl bu cān-ı
kemin
Kemāl-i şevk ile cān-ı cihan yolunda
fedâ

20. **değıl:**

Kaside 5

Mısra: 12

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Görmeyen devr-i Nedīmâyı gelip
seyretsin
Fener alayı değıl özge çerāğandır bu

21. **değıl:**

Kaside 5

Mısra: 47

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

İçilen cibre değıl viski ya şampanya
değıl
Türk Ocağında dolar kâse-i ayrandır bu

22. **değıl:**

Kaside 5

Mısra: 47

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

İçilen cibre değıl viski ya şampanya
değıl
Türk Ocağında dolar kâse-i ayrandır bu

değıl encüm-felekte:

1. **değıl encüm-felekte:-te**

Tahmis 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gökyüzünde yıldızlar bulunmuyor.

Cihan farkında ey na'lini ser-tâc

Değil encüm-felekte şâm-ı mi'râc

değildi:

1. **değildi:** -di

Kaside 1

Mısra: 80

Cümlede yükleme ya da başka öğelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Ḥabīb-i ferd-i Ḥudâvend ferd iken yine
sen

Değildi 'âlem-i kesrette bir eser peydâ

değildim:

1. **değildim:** -di, -m

Gazel 151

Mısra: 4

Cümlede yükleme ya da başka öğelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Envâ'-ı le'âlî ile döndüm kuşatıldım

Evvelce değildim uzun ammâ uzatıldım

değildin:

1. **değildin:** -di, -n

Gazel 156

Mısra: 3

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Lâkin yine pek böyle değildin
uyanıktın
Akrânına nisbetle biraz fikri açıktın

2. değildin:-di, -n

Gazel 156

Mısra: 5

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Bed-mest değildin bu kadar ba'zen
ayıktın
Aklınca kalenderliğe saptın bizi sıktın

değildir:

1. değildir:-dir

Gazel 32

Mısra: 11

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Leb değildir hatt-ı gird-i leb değil
seyrettiğin
Bir çemenlikten geçer yâküttan bir
cüybâr

2. değildir:-dir

Gazel 71

Mısra: 8

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Seyretmesin mi 'âşık gönlünde aks-i
cânân
Nezzâreden değildir âyinedâr memnû'

3. değildir:-dir

Kıt'a 59

Mısra: 3

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Gam değildir kapsalar âvâregân bizden
külâh
Kelle sağ olsun cihânda bir külâh eksik
değil

değilim:

1. değilim:-im

Gazel 146

Mısra: 9

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Ben şâir-i a'zam değilim gerçi
Kalender
Hayrî'l-halef-i şâir-i a'zam bana derler

2. değilim:-im

Gazel 149

Mısra: 7

Cümlede yükleme ya da başka ögelere olumsuzluk anlamı veren kelime.

Kendim değilim eyleyen irfānımı izhār
Hāmidle Sezāyī bana olmakta senā-kār

değilmiş:

1. **değilmiş:-miş**

Gazel 17

Mısra: 3

*Cümlede yükleme ya da başka ögelere
olumsuzluk anlamı veren kelime.*

Değilmiş sâde yārim çevre mu'tād
Güzellerden gören yokmuş vefā hīç

değilsin:

1. **değilsin:-sin**

Gazel 158

Mısra: 8

*Cümlede yükleme ya da başka ögelere
olumsuzluk anlamı veren kelime.*

Dağdan dağa aksetti heyā-hāy-ı
sükūtun
Farkında değilsin bu mu'ammā-yı
sükūtun

değmesen:

1. **değmesen:-me, -se, -n**

Tahmis 3

Mısra: 2

Değmek, temas etmek.

Perīşan dil mukīm-i kākül-i cānāne
olmaz mı

Perîşan kalsa gönlüm değmesen ey
şâne olmaz mı

değmez:

1. değmez:-mez

Gazel 121

Mısra: 2

*Bedel olmak, karşılık gelmek,
kıymetinde olmak.*

Çek sāgar-ı cān-perveri cānāne yediyle
Uğraşmaya değmez ezeliyle ebediyle

2. değmez:-mez

Tahmîs 10

Mısra: 15

*Bedel olmak, karşılık gelmek,
kıymetinde olmak.*

Değmez bu 'ömr-i hüsran bir günlük
intizāra
Cānandan ayrı düştüm me'luf-i hasret
oldum

değseydi:

1. değseydi:-se, -y, -di

Gazel 86

Mısra: 8

Değmek, temas etmek.

Meşām-ı ehl-i mahabbet muattar
olmuştu
Şikenc-i zülfüne değseydi şâne-i âmāl

dehen:

1. dehen:

Gazel 130

Mısra: 12

(Sevgilinin) ağzı.

Visāli 'aşkına bir turfa bāde nüş etsem
Piyāle olsa dehen buse nukl-i cān olsa

dehen dehen diyerek:

1. dehen dehen diyerek:-y, -erek

Gazel 163

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin gonca gibi olan ağzını ifade
eder.*

İzār-ı yāri anarken semen semen
diyerek
Hezār gonca'yı sevdim dehen dehen
diyerek

dehre:

1. dehre:-e

Gazel 6

Mısra: 9

Dünya, âlem.

Serv-i nāzım dehre İhsān sāyebānlar
bast eder
Sāye vermez vāye vermez bir
nihālinden bana

dehre bir efsâne olmaz mı:

1. dehre bir efsâne olmaz mı:

Tahmîs 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünyaya, âleme bir efsane olmaz mı?.

Olan Mecnûna peyrev dehre bir efsâne
olmaz mı

Dil-i çeşm-âşinâ sāmān ile bîgâne
olmaz mı

dehri:

1. dehri:-i

Gazel 77

Mısra: 2

Dünya, âlem. II Dünyanın her tarafı.

İttihād etmiş gider i 'cāz ü nāz-ı hüsn ü
'aşk
Dehri tutmuş ser-te-ser āvāz-ı sâz-ı
hüsn ü 'aşk

2. dehri:-i

Gazel 110

Mısra: 9

Dünya, âlem. II Dünyanın her tarafı.

Hāme-i çālākım İhsān dehri gark-ı berk
ederdi
Ruhsat-ı güftār olaydı arş-ı mā-fi'l-bāle
doğru

dehr-i dün:**1. dehr-i dün:****Kaside 2**Mısra: **131**

Kelime Tipi: -

Alçak, aşâğılık dünya.

Kan dökerken dehr-i dün âfâk olurken
 fire-gün
 Sell-i seyf-i rezm için bilmem ne âfet
 bekleriz

dehrin:**1. dehrin:-in****Gazel 98**Mısra: **2***Dünya, zaman. II Felek.*

Heycâ-yı zamândan kaçınıp bî-taraf
 oldum
 Dehrin yine peykânına ammâ hedef
 oldum

dehşetli:**1. dehşetli:-li****Gazel 161**Mısra: **3***Korku veya ürkiüntü veren.*

Düşmanlara dehşetli tehâcümeleri vardır
 Bülbüldür o pür-neş'e terennümleri
 vardır

dek:**1. dek:****Gazel 99**Mısra: **10***Kadar, değin.*

Seni görmek seni sevmekle günâh
 etmiş isek
 Haşre dek koy bu günâh üzre sevâb
 eyleyelim

dekâyık-şinâs:**1. dekâyık-şinâs:****Kıt'a 66**Mısra: **11***İnce ve anlaşılması güç, dikkate değer
şeyleri bilen.*

Mehâkimde hâkim dekâyık-şinâs
 Sözünden dolar iddi'â cedveli

deldi:**1. deldi:-di****Tahmis 11**Mısra: **15***Delmek, delik açmak, yaralamak.*

Kirpikleri hânçermiş onun kalbimi
 deldi
 Nüşâbe-i zevk içmeye bezm-i meye
 kaçtın

deler:

1. **deler:-er**

Gazel 37

Mısra: 8

Delmek, delik açmak, yaralamak.

Peykân-ı gamze fîr-i nîgeh zahm-ı cevri-
i yâr
Durmaz geçer bu kalbimi ammâ deler
geçer

deliğin pek dar iken takma kabak

kuyruğuna:

1. **deliğin pek dar iken takma kabak**

kuyruğuna:

Kıt'a 53

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Atasözü**

*"Fare deliğine sığmamış, bir de
kuyruğuna kabak bağlamış" atasözü.
Yapamayacağı kadar ağır bir işi varken
başka bir iş daha yüklenmiş anlamında
kullanılan bir söz.*

Hirre-i dehre sakın olma gîdâ-yı
dendân
Deliğin pek dar iken takma kabak
kuyruğuna

delikanlı:

1. **delikanlı:**

Gazel 145

Mısra: 1
Cesur, yiğit.

Bir damla su ol gönlüme gel ak
delikanlı
Bir damla sudan gönlümü yık yak
delikanlı

2. **delikanlı:**
Gazel 145
Mısra: 2
Cesur, yiğit.

Bir damla su ol gönlüme gel ak
delikanlı
Bir damla sudan gönlümü yık yak
delikanlı

3. **delikanlı:**
Gazel 145
Mısra: 4
Cesur, yiğit.

Sevmek mi sevilme mi güzel derken o
şen kız
Bilsen ne severmiş seni şakrak
delikanlı

4. **delikanlı:**
Gazel 145
Mısra: 6
Cesur, yiğit.

Aktıkça güzel gözlülerin yaşları olsun
Gönlünde açan güllere yaprak delikanlı

5. **delikanlı:**
Gazel 145
Mısra: 8
Cesur, yiğit.

Dans etme yeter aklımı oynatma
yerinden
Dansın reveransın yeter oynak delikanlı

6. **delikanlı:**
Gazel 145
Mısra: 10
Cesur, yiğit.

Görmüş seni gelmiş dile dağlar tepeler
hep
Çağlar seni andıkça şu ırmak delikanlı

7. **delikanlı:**
Gazel 145
Mısra: 12
Cesur, yiğit.

Aç şapkamı bir taze bahār olsun açılsın
Gönlümce dağıt zülfünü kıvrak
delikanlı

8. delikanlı:

Gazel 145

Mısra: 14

Cesur, yiğit.

Bir gün bu kadar canlı mahabbet
göremezsın
Sınemde şu âyîneye bir bak delikanlı

9. delikanlı:

Gazel 145

Mısra: 16

Cesur, yiğit.

İçtikçe o gözler yine çapkınca süzülün
Candan sunar İhsân sana çak çak
delikanlı

delil-i bezm-i hidâyet:

1. delil-i bezm-i hidâyet:

Kaside 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Doğru yolu gösterme meclisinin
rehberi.*

Delîl-i bezm-i hidâyet celîl-i pür-
himmet
Karîn-i vahdet-i Һazret emîn-i ümm-i
kurâ

dem:

1. dem:

Gazel 24

Mısra: 6

Zaman, vakit, an.

Būs-ı leb-i cānāne gelir hātıra her bār
Yüz sürdüğü dem sāhil-i sebzāne
denizler

2. dem:

Gazel 29

Mısra: 1

Zaman, vakit, an.

Sanma bir dem dīdeler handān gönüller
şād olur
Çıksa bir āvāze şādiden döner feryād
olur

3. dem:

Gazel 37

Mısra: 4

Zaman, vakit, an.

Hep dāsītān-ı firkati tafsīl eden güzel
Bahs-i visāle geldiği dem muhtasar
geçer

4. dem:

Gazel 55

Mısra: 7

Zaman, vakit, an.

Ez-kazā bir dem çerāğ-ı devletin
sōnsūn de seyret
Bezm-i idbārında bir tek perr uran
pervāne kalmaz

5. dem:

Gazel 107

Mısra: 8

Zaman, vakit, an.

Hevā-yı ıtr u sevdā dolarmış rüzgāra
Alırken şemme bir dem sabā
perçemlerinden

6. dem:

Gazel 111

Mısra: 7

Zaman, vakit, an.

Geçtiğim dem misāl-i āb-ı hayāt
Sana bin peyk-i āh olur peyrev

7. dem:

Gazel 139

Mısra: 7

Zaman, vakit, an.

Olmadım āzādı bir dem yok mudur
Mekteb-i ālāmının āzīnesi

8. dem:

Rübai 4

Mısra: 1

İçki.

Meclisde ne dem kaldı ne sohbet kaldı
Gönlüm o güzel sohbete hasret kaldı

dem bahār:

1. dem bahār:

Kıt'a 57

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bahar vakti, gençlik dönemi.

Şimdi ammā karşılaştık öyle bir sûretle
ki
Bir hāzān hattınla sen ben küse-i her
dem bahār

dem çekerek:

1. dem çekerek:-erek

Gazel 122

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Uzun sürelî ve güzel ezgiler çıkarmak,
güzel güzel ötmek.*

Yokken nevāy ü ney dahī bir mevlevī
güzel
Ateş komuşdu dem çekerek sîne nāyına

dem gelir:

1. dem gelir:-(i)r

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Zaman, vakit için gelmek, erişmek.*

Ruhsâr-ı yâri dem gelir meclisde cām-ı
nâb açar
Envâr-ı feyz-i mihirden gül-gonca âb ü
tâb açar

2. dem gelir:-(i)r

Gazel 113

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Zaman, vakit için gelmek, erişmek.*

Sararıp düşse de bîmâr-ı elem hâke ne
çâre
Erişir berk-i hazân dem gelir âsâr-ı
bahâra

3. dem gelir:-(i)r

Gazel 143

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Zaman, vakit için gelmek, erişmek.*

Bir dem gelir ki hüsnüne bin dâstân
okur
Aşkım düşünce dillere efsâneler gibi

4. dem gelir:-(i)r

Gazel 165

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Zaman, vakit için gelmek, erişmek.*

Yâ habîb Allâh bir şûride-ser
mezcûbunum
Dem gelir İhsânı feyzin şöhre-i âfâk
eder

dem gelir zamâne döner:

1. dem gelir zamâne döner:-(e)r-(i)r-er

Gazel 38

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Her an her şey değişebilir
anlamındadır.*

Ne sende hüsn-i civânî kalır ne bende
bu aşk
Geçer bu nâz u recâ dem gelir zamâne
döner

dem olur:

1. dem olur:-(u)r

Kıt'a 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Zaman, an gelir ki.*

Dem olur çifte de atsan çıkamazsın zîrâ
Yük olurmuş derisinden devenin bir
eşeğe

2. dem olur:-(u)r

Gazel 23

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zamanı olmak, günü gelmek.

Dem olur vuslatı uşşākına şāyeste gelir
Gam-ı zülfünde fakat firkati peyveste
gelir

dem tutarlar:

1. dem tutarlar:-(a)r, -lar

Tahmis 3

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Herhangi bir nağmeye bir saz ve sesle
sürekli şekilde eşlik etmek, âhengine
katılmak.*

Negam-kārān-ı sevdā dem tutarlar
şöyle heyheyden
Saçılmış rüh-ı Cem etrāfa akdāh-ı pey-
ā-peyden

dem ü beste-şüh:

1. dem ü beste-şüh:

Gazel 19

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Neşeli, şen beste ve ses, nefes.

Ne kadar kolay oluyor revān nagamāt-ı
neş'e fezā-yı cān

Bu ne hoş lîsân bu ne hoş beyân dem ü
beste-şüh neşîde-şüh

dem urup:

1. dem urup:-up

Kıt'a 58

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bir şeyden söz etmek, konu açmak,
bahsetmek, konuşmak.*

Dem urup huz mâ safâ da' mâ kederden
muttasıl
Yan gelip yattın da zevk u şevke kattın
keyfini

dem'a:

1. dem'a:

Gazel 2

Mısra: 6

Gözyaşı.

Göz yaşlarımla akmada rûh-ı revân gibi
Her dem'a bin niyâz ile bin râz-ı
mâcerâ

demâdem:

1. demâdem:

Gazel 115

Mısra: 13

Her vakit, dâima, her an.

Ebed-giryân olur lîsân demâdem
Olanlar tâ ezel mehcûr-hande

2. demâdem:

Gazel 141

Mısra: 2

Her vakit, dâima, her an.

Eşkimi seyr etti o meh yemm dedi
Aktı yeter hûn demâdem dedi

3. demâdem:

Gazel 166

Mısra: 7

Her vakit, dâima, her an.

Bir derdmend-i 'aşkım yanmaktayım
demâdem
Mihr-i cemâl-i pâk-i maḥbûb-ı
kibriyâdan

4. demâdem:

Kaside 1

Mısra: 18

Her vakit, dâima, her an.

Kulüb-ı 'âlemi etmişti mest-i
müstağrak
Olunca zevk demâdem bu rütbe neş'e-
fezâ

5. demâdem:

Kaside 6

Mısra: 197

Her vakit, dâima, her an.

Ta'îr-i meşâm eder demâdem
Nâzende eser sabâ-yı hamsi

6. demâdem:

Kaside 7

Mısra: **41**

Her vakit, dâima, her an.

Fermân-ı mahabbetle demâdem
atılırken
Cehl âfetinin boynuna tırpân-ı ma'ârif

7. demâdem:

Kaside 7

Mısra: **83**

Her vakit, dâima, her an.

Kânûn-ı fîrûzân-ı zekâdır ki demâdem
Kaynatmadadır başlara kazgân-ı
ma'ârif

8. demâdem:

Tahmis 2

Mısra: **22**

Her vakit, dâima, her an.

Göntüldür bûlbûl-i âteş-terâne
Olur sûzân demâdem vâlihâne

9. demâdem:

Tahmis 7

Mısra: **12**

Her vakit, dâima, her an.

Ġarībiz bī-nevāyız šā'ir-i bergeşte-
sāmānız
Demādem aġlarız me'nūs-i ġam
me'luf-i hicrānız

demā-yı hamsi:

1. demā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **146**

Kelime Tipi: -

Hamsinin kam.

Ġāzisi şehidi başka başka
Aktıkça akar demā-yı hamsi

dem-be-dem:

1. dem-be-dem:

Gazel 94

Mısra: **6**

Her zaman, dâima, her an.

Mukbilân-ı devri gördüm neş'e-dâr-ı
ibtihâc
Dem-be-dem giryende buldum halkı
handân görmedim

dembedem:

1. dembedem:

Gazel 169

Mısra: **3**

Her vakit, dâima, her an.

Şevk-i visâl ü derd-i firâkınla
dembedem
Pür-nür olur leyâl güneşler siyâh olur

dembeste:

1. dembeste:

Gazel 23

Mısra: **12**

Sesi soluğu kesilmiş, suskun, sessiz.

Rü'yet-i yâre giden olsa da Mūsā-yı
Kelīm
Diyemez vâkı'a-i rü'yeti dembeste gelir

2. dembeste:

Gazel 75

Mısra: **2**

Sesi soluğu kesilmiş, suskun, sessiz.

Verinde bu gülzârın bir şemme
tebessüm yok
Dembeste bütün kuşlar âheng-i
terennüm yok

3. dembeste:

Gazel 162

Mısra: **9**

Sesi soluğu kesilmiş, suskun, sessiz.

Uyarsan sâz-ı devrândan çalar
dembeste durmazsın
Coşar meclisde bir tanbūr olursun
böyle kalmazsın

demez:

1. **demez:-mez**

Gazel 136

Mısra: 9

Demek, söylemek, ifade etmek.

Ben demez miydım amân ey dil
güzellerden kaçın
Âdemin zîrâ perî-rûlar alır ârâmını

dem-güzâr:

1. **dem-güzâr:**

Gazel 54

Mısra: 8

Vakit geçiren,yaşayan.

Leyâlî farkına bir sâye-i ziyâ düşmez
Zalâm içinde hayâletle dem-güzâr
oluruz

dem-i bahârî:

1. **dem-i bahârî:-î**

Rûbai 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İlkbahar zamanı, mutluluk dönemi.

Hüsrân yelinin dem-i bahârî yokmuş
Hicrân şebinin de bir nehârî yokmuş

dem-i can-perveri:

1. **dem-i can-perveri:-î**

Gazel 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

İç açıcı sesler, nefesler.

Dem-i can-perveri i'cāza misāl oldu bu
şeb

Nâtıkam şive-i güftârına lâl oldu bu şeb

dem-i hurüşende:

1. dem-i hurüşende:-de

Gazel 22

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Coşma, gürlleme vakti.

Şühedâ-yı vatan kefen bilmez

Dem-i hurüşende päre päre gider

dem-i ikbâl olur:

1. dem-i ikbâl olur:-(u)r

Tahmis 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutluluk, saadet zamanının gelmesi.

Safâ bir dürlü gam bir dürlüdür gam-

hâr bir dürlü

Dem-i ikbâl olur âfet-nümâ idbâr bir
dürlü

dem-i ikrâr-ı ezel:

1. dem-i ikrâr-ı ezel:

Gazel 126

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Âlemin başlangıcında kabul etme
zamanı.*

Mütekâbil durup İhsân dem-i ikrâr-ı
ezel

Etmişiz yâr ile mîsâk gönülden gönüle

dem-i inbisât:

1. dem-i inbisât:

Gazel 69

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Huzurlu vakti.

Dem-i inbisâtı hayâtımın geçiyor
bahârını görmeden

Acabâ hazânı mı ömrümün görecek
benim dem-i inbisât

dem-i leb-ber-lebimizdir:

1. dem-i leb-ber-lebimizdir:-imiz, -dir

Gazel 33

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dudak dudağa olunan vakti.

Cânânımızın rûh-ı revândır lebi İhsân
Ser-çeşme-i cân bir dem-i leb-ber-
lebimizdir

dem-i mes'ûd-ı visâlin:

1. dem-i mes'ûd-ı visâlin:-in

Muhammes 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mutlu, bahtiyar kavuşma zamanı, vakti.

Etmiş bizi üftâde-i dîvâne misâlin
Dünyâya bedeldir dem-i mes'ûd-ı
visâlin

dem-i peymânede:

1. dem-i peymânede:-de

Gazel 119

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şarap kadehindeki içki.

Hirmân ile ben zehr içeyim sen mey-i
nâb iç
Ancak dem-i peymânede peymânı
unutma

dem-i sâd-âferin:

1. dem-i sâd-âferin:

Kaside 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Mübareklik, bahtiyarlık yaratma
zamanı.*

Bu türlü ebda'-ı âsâra cilvegâh oldu
Bu şeb nasıl dem-i sâd-âferin imiş âyâ

dem-i sayfı:1. **dem-i sayfı:-ı****Gazel 26**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Yaz vakti. II Güzel, hoş dönem.*

Bu uzun şitâ-yı hayâtımın dem-i sayfı
gelmedi bir zaman

Bu kadar sinîn-i safâ geçer bu kadar
bahâr u hazân olur

dem-i sükûnu:1. **dem-i sükûnu:-u****Gazel 76**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Sakin, huzurlu vakit.*

Ne visâl-i yâre erdik ne dem-i sükûnu
bulduk

Yine hem-zebân-ı sevdâ dil-i gam-
füzûnu bulduk

dem-i vuslat:1. **dem-i vuslat:****Tahmis 11**

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Kavuşma zamanı, anı.

Sevdâ heyecan neş'e-i peymâne
mahabbet
İhsân hâlecânlarla geçerken dem-i
vuslat

demîde:1. **demîde:****Gazel 48**

Mısra: 6

Yetişmiş, sürmüş, büyütmüş.

Beyâz-ı sîne mi hü-y-kerde-i hicâb
olmuş
Demîde berg-i semen yoksa jâle-bâr
mıdır

demîde-şüh:1. **demîde-şüh:****Gazel 19**

Mısra: 2

Neşeli yetişen.

Ey olan nesîm-i mahabbetin ser-i
âşıkânda vezîde-şüh
Gül-i tâbdâr-ı melâhatın çemen-i
ruhında demîde-şüh

demîdir:1. **demîdir:-i, -dir****Kaside 5**

Mısra: 51

Zaman, vakit, an.

Demîdir yazsa ğazel tab ‘-ı zerâfet-
pîşem
Çıkarır sâhile gevherleri ‘ummândır bu

demis:

1. **demîş:-miş**

Kaside 5

Mısra: 32

Demek, söylemek, ifade etmek.

Şi‘r ü fen tarlasının sebzesi pek başka
olur
Kim demîş bakla vü şalgam ü
badıncandır bu

2. **demîş:-miş**

Kaside 5

Mısra: 57

Demek, söylemek, ifade etmek.

Meyve-i vuslat için kim demîş olmaz
olmaz
Bir gün elbette olur ‘âlem-i imkândır
bu

demişler:

1. **demîşler:-miş, -ler**

Diğer 1

Mısra: 21

Demek, söylemek, ifade etmek.

Mevlevî demişler bize Mevlevî
Büyük dedemizden gördük mesnevî

Açılır bahtım o demlerde ki yârin İhsân
Dağıtıp zülf-i siyeh-kârımı ser-püş açılır

demissin:

1. **demişsin:** -miş, -sin

Tahmis 4

Mısra: **39**

Demek, söylemek, ifade etmek.

Sen demişsin kim kimin derdiyle
giryândır Nedîm
Hep mürüvvetsiz senin derdinle giryân
oldu hep

demler:

1. **demler:** -ler

Tahmis 9

Mısra: **15**

*Herhangi bir nağmeye sürekli şekilde
eşlik eden ses.*

Handeler demler terennümler sabâdan
geçtiler
Şâhid-i hüsn etti zât-ı ‘‘aşka ref’-i
pîrehan

demlerde:

1. **demlerde:** -ler, -de

Gazel 36

Mısra: **9**

Zaman, vakit, an.

demlerdir:

1. **demlerdir:** -ler, -dir

Tahmis 9

Mısra: **22**

Zaman, vakit, an.

Seyredip mir’ât-ı hüsn-i yâri hayrân
oldular
Gamzeler derdiyle demlerdir ki giryân
oldular

demleri:

1. **demleri:** -ler, -i

Gazel 37

Mısra: **6**

Zaman, vakit, an.

Kalmaz elinde dâmen-i tannâz-ı rûzgâr
Ömrün şebâb demleri misl-i seher
geçer

demlerinden:

1. **demlerinden:** -ler, -i, -n, -den

Gazel 107

Mısra: **1**

Zaman, vakit, an.

Hemân bir neş’e kalmış mahabbet
demlerinden
Gönül sohbetlerinden safâ âlemlerinden

demosten:

1. demosten:

Kıt'a 66

Mısra: 7

*Eski Yunanistan'da yetişmiş büyük bir
hatip ve siyaset adamı.*

Demosten misâli hitâbette ferd
Siyâsette devrin odur a'kâli

dem-sâz:

1. dem-sâz:

Gazel 116

Mısra: 3

Sırdaş, dost.

Bir sâz-ı nev-i' câzdan dem-sâz olurken
âh-ı dil
Uymaz usûl-i devri bir devrin garîb
âvâzına

dem-sâz-ı râz-ı hüsn:

1. dem-sâz-ı râz-ı hüsn:

Gazel 77

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzellik sırrına arkadaş, dost.

Bahsedersem tâb-ı hüsnünden emînîm
lâl olur
Eylemem Cibrili ben dem-sâz-ı râz-ı
hüsn ü 'aşk

denen:1. **denen:**-n, -en**Gazel 1**

Mısra: 15

Denmek, söylenmek, ifade edilmek.

Vatan denen o mübarek diyâr-ı
ma'mûrun
Harâbesinde bugün ağlıyor mezârı bana

deng:1. **deng:****Gazel 65**

Mısra: 3

Sersem, şaşkın.

Lisân-ı aşık-ı nâcârı deng ü lâl eden
Mevlâ
O fettân şûha güyâ kuş dilinden bir
lisân vermiş

denilen:1. **denilen:**-en**Kaside 5**

Mısra: 1

Denmek, söylenmek, ifade edilmek.

'İyd-ber-'ıyd-i sa'âdet denilen andır bu
Çünkü tebcile de takdîse de şâyândır bu

denilirken:1. **denilirken:**-(i)r, -ken**Kaside 5**

Mısra: 59

Denmek, söylenmek, ifade edilmek.

Cism-i şeytâna görünmez denilirken
cânân
Görünür gözlere ammâ ne de şeytândır
bu

denir:1. **denir:**-n, -(i)r**Gazel 154**

Mısra: 10

Denmek, söylenmek, ifade edilmek.

Benzer o nevâzîş sen emîn ol ki serâba
Tasvîr-i hakîkat mı denir nakş-ber-âba

2. **denir:**-n, -(i)r**Kaside 4**

Mısra: 1

Denmek, söylenmek, ifade edilmek.

Şâdiye denir fenn-i belâgatta Hocendî
Beyne' ş-şu' arâ gelmedi dünyâya
menendi

3. **denir:**-(i)r**Kaside 5**

Mısra: 35

Denmek, söylenmek, ifade edilmek.

Yemez içmez denir ammā ne perīdir ne
melek
Ġayr-i fi'āle çıkan zümre-i insāndır bu

denizler:

1. denizler:-ler

Gazel 24

Mısra: 1

*Deniz. || Deniz oluşturacak kadar çok,
fazla.*

Yetmez benim ālāmımı teskīne denizler
Hem-rāz olamaz kalb-i gam-āġine
denizler

2. denizler:-ler

Gazel 24

Mısra: 4

*Deniz. || Deniz oluşturacak kadar çok,
fazla.*

Her dalgası bir levha-i sevdāyı eder yād
Ahzān-ı dīl-i zāra olur sīne denizler

3. denizler:-ler

Gazel 24

Mısra: 6

*Deniz. || Deniz oluşturacak kadar çok,
fazla.*

Būs-ı leb-i cānāne gelir hātıra her bār
Yüz sürdüġü dem sāhil-i sebzāne
denizler

4. **denizler:-ler****Gazel 24**

Mısra: 8

*Deniz. || Deniz oluşturacak kadar çok,
fazla.*

Cūřān u hurūřān gehī mahmūr u
perīřān
Mestāne bakar sanki bu āyine denizler

5. **denizler:-ler****Gazel 24**

Mısra: 10

*Deniz. || Deniz oluşturacak kadar çok,
fazla.*

Gökler tepeler manzaralardan bütūn
İhsān
Olmuş nazar erbābına āyine denizler

6. **denizler:-ler****Gazel 52**

Mısra: 5

*Deniz. || Deniz oluşturacak kadar çok,
fazla.*

Parlıyor titreyerek inci denizler kıyıları
Yağdırır altın ayın sorgucu yıldız
geceler

denmez:1. **denmez:-n, -mez****Gazel 112**

Mısra: 12

Söylenmek, adlandırılmak.

Bir hāle olsam ol māhi bir řeb āgūřa
alsam
Devrāna İhsan sermest-i vuslat denmez
mi yāhū

2. **denmez:-n, -mez****Gazel 155**

Mısra: 6

Demek, adlandırmak.

İdrāk-i me'ānide o senden daha āciz
Denmez ona meydān-ı ma'ārifte
mübārız

der:1. **der:-r****Diğer 10**

Mısra: 6

Demek, söylemek, dile getirmek.

Kıt'a-i yektā der cem'-i esāmi-i elifbā

2. **der:-r****Diğer 9**

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Hāce-i meřhūr sordukda men ū tūdan
haber
Ezberinden ben sen o hem biz siz onlar
der ona

3. der:-r

Gazel 18

Mısra: 7

Söylemek, dile getirmek.

Seyreden gülsitân-ı hüsnünü der
Dest-i üstâd-ı aşkdan matrüh

4. der:-r

Gazel 27

Mısra: 8

Söylemek, dile getirmek.

O meh-ruhsâr için fevka'l-beşerlik
ittifâkîdir
Perî der yâ melek der bunda insân
ihtilâf eyler

5. der:-r

Gazel 27

Mısra: 8

Söylemek, dile getirmek.

O meh-ruhsâr için fevka'l-beşerlik
ittifâkîdir
Perî der yâ melek der bunda insân
ihtilâf eyler

6. der:-r

Gazel 57

Mısra: 2

Söylemek, dile getirmek.

Kadem-i yâri ser-i izzete kor tâc ederiz
Döner Allâh der ol tâc ile mi'râc ederiz

7. der:-r

Diğer 2

Mısra: 11

Demek, söylemek.

Sen neğamdan bahsedersin ol ğanem
der mutlakā
Hâce-i meşhûr sordukda men ü tûdan
haber

8. der:-r

Diğer 2

Mısra: 13

Demek, söylemek.

Ezberinden ben sen o hem biz siz onlar
der ona
Hâfız olmuştur hecâ 'ilmin elifden yâya
dek

9. der:-r

Diğer 5

Mısra: 2

Demek, söylemek.

'Ârif-i 'ilm-i bozuntudur o rûtbe zâti
kim
Sen neğamdan bahsedersin ol ğanem
der mutlaka

der-âgûş:

1. der-âgûş:

Gazel 27

Mısra: 5

Kucaklamak, sarılmak.

Der-âgûş etse bir cân-âferin endāmı
şevkinden
Olur âzâde âşık sîne-i üryânı sâf eyler

2. der-âgûş:

Gazel 98

Mısra: 13

Kucaklamak, sarılmak.

Dürdâne-i âmâli der-âgûş için İhsân
Bin vuslata şâyân olacak bir sedef
oldum

3. der-âgûş:

Gazel 105

Mısra: 9

Kucaklamak, sarılmak.

Sen gibi bir sîm-endāmı der-âgûş
eylemiş

Vechi var İhsān alırsam intikām
āyīneden

der-āgūş edelim:

1. **der-āgūş edelim:**-e, -lim

Şarkı 2

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kucaklamak.

Hicranla teħassürle der-āgūş edelim gel
Sen gel kadeħ-i vuslata bir nūş edelim
gel

der-ān:

1. **der-ān:**

Kaside 2

Mısra: **48**

O an içerisinde, hemen, derhal.

Bilfiil ğayret nedir ğāyet nedir fark
etmeyiz
Eyleriz ancak du'ā der-ān icābet
bekleriz

derā-yi ħamsi:

1. **derā-yi ħamsi:**

Kaside 6

Mısra: **72**

Kelime Tipi: -

Hamsi çanı.

Ağnām-ı safâyı da 'vet eyler
Çak çak öterek derā-yi hamsi

derd:

1. derd:

Gazel 107

Mısra: 9

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Vefādan zerre görsem devāsız derd için
ben
Arardım çāre elbet vefā
merhemlerinden

2. derd:

Gazel 120

Mısra: 6

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Hasret-i dīdār-ı yār endīşe-i dār u diyār
Gurbetin cevriyle derd olmuş gelir derd
üstüne

3. derd:

Gazel 120

Mısra: 6

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Hasret-i dīdār-ı yār endīşe-i dār u diyār
Gurbetin cevriyle derd olmuş gelir derd
üstüne

4. derd:

Gazel 135

Mısra: 12

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Bize yār olmadı sākī-i devā-kār İhsān
İçelim derd ile zehrābe-i peymānemizi

5. derd:

Gazel 165

Mısra: 8

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Māye-i derman ğīdā-yı 'āşıkān derdin
yeter
Derd o nekbettir ki derdinden gönül
ıtlāk eder

derd ü dermān:

1. derd ü dermān:

Gazel 131

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Dert ve derman, çare.

Hangi yüzden cāna minnetdir devā
eylerse cānān
Derd ü dermān bir tabīb-i işvenin ihsān
elinde

derd ü elem-i 'aska:

1. **derd ü elem-i 'aşka:-a**

Rûbai 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşkın, sevdanın dert ve kederi.

Yattıkça bu cānda gānzelerden peykān

Derd ü elem-i 'aşka bulunmaz pāyān

derd-āzmā:

1. **derd-āzmā:-in**

Gazel 116

Mısra: 6

Derdī, kederi tecrübe etmiş.

Zehrīn olur rāh-ı safā cānāne-i rūh-

āşinā

Derd-āzmā āşıkların olmazsa mahrem

rāzına

derde:

1. **derde:-e**

Gazel 136

Mısra: 2

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Ömrümün peyveste zehr ettim de zevk

eyyāmını

Derde düştüm ağlarım āh ettim andım

nāmını

derdi:

1. derdi:-i

Diğer 1

Mısra: 154

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Fırsatı kaçırdık zevâle yandık
Derd-i elimizde kavala yandık

2. derdi:-i

Gazel 32

Mısra: 2

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Âşikâr olmakla zîr-i turrenden dîdâr-ı
yâr
Oldu her yüzden çıkıp derdi nihânım
âşikâr

3. derdi:-i

Gazel 125

Mısra: 3

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Hem derdi yatur yârin hem ta'nesi
agyârın
Bilsen ne elemeler var bîçâre gönüllerde

derd-i âşikâremizi:

1. derd-i âşikâremizi:-miz, -i

Gazel 134

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Meydanda olan, görülen dert.

Nevâ-yı âh ile îhsân ko dâstân olalım
Nihân tutar mı figân derd-i âşikâremizi

derd-i 'aşk:

1. derd-i 'aşk:

Gazel 39

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Aşk, sevda derdi.*

Kısmet gününde nahnû kasemnâ deyip
bana
Bin derd-i 'aşk bir dil-i sad-pâre
verdiler

derd-i âteşnâk-ı 'aşkın:

1. derd-i âteşnâk-ı 'aşkın:-ın

Tahmis 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Ateşli, kızgın, yakıcı aşkın derdi,
kederi.*

Bihûn mesned-tırâz-ı tahtgâh-ı mülk-i
mahbûbu
Yakarken derd-i âteşnâk-ı 'aşkın sabr-ı
Eyyubu

derd-i derûnu:

1. **derd-i derûnu:-u**

Gazel 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönül derdi,iç sıkıntısı.

Meydân-ı aşkı arbede-gâh etmiyor

muyuz

Derd-i derûnu arz-ı ilâh etmiyor muyuz

2. **derd-i derûnu:-u**

Gazel 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönül derdi,iç sıkıntısı.

Meydân-ı aşkı arbede-gâh etmiyor

muyuz

Derd-i derûnu 'arz-ı ilâh etmiyor

muyuz

derd-i dil-i zâra:

1. **derd-i dil-i zâra:-a**

Gazel 141

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ağlayan gönlün derdi, sıkıntısı, kederi.

Derd-i dil-i zâra ilâç istedim

Gizli sunup la'l-i lebin em dedi

derd-i firkat:

1. **derd-i firkat:****Gazel 138**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayrılık derdi, kederi.

Gelip eyyâm-ı vuslat derd-i firkat zâil
olsaydı
Vefakâr olsa hübân lutfâ bir an mâil
olsaydı

derd-i hicrânımla:1. **derd-i hicrânımla:-ım, -la****Tahmis 4**

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Ayrılık derdi, kederi.

Her sözlün şîrîn-zebânım cânıma cân
oldu hep
Derd-i hicrânımla Sa'd-âbâd püyândır
Nedim

derd-i sevdâ:1. **derd-i sevdâ:****Gazel 16**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Aşk derdi, ızdırabı.*

Derd-i sevdâ çâre etmez imtizâc
Tâb-ı sıhhat yâre etmez imtizâc

2. **derd-i sevdâ:****Gazel 16**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Aşkın ızdırabı.*

İmtizâc eyler de İhsân âb u nâr
Derd-i sevdâ çâre etmez imtizâc

derd-i vatanla:1. **derd-i vatanla:-la****Tahmis 10**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Vatan derdi.

Bigâneler gamından bîzâr ü nâ-şekîbim
Derd-i vatanla giryân âvâre bir garîbim

derdim:1. **derdim:-r, -di, -m****Gazel 66**

Mısra: 7

Demek, söylemek, ifade etmek.

Şerh eyleyemem derdim dildâre bulup
cîlr'et
Hem tarz-ı hitâb âteş hem redd-i cevâb
âteş

2. **derdim:-im****Gazel 32**

Mısra: 19

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Hâtırım meftûn ümidim vâjgûn derdim
füzûn
Sûretin mahzûn piyâlem ser-nigûn
bahtım nizâr

3. **derdim:-im**

Gazel 61

Mısra: 6

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Nâz uykusundan gözler süzülmüş
Ol şûha derdim efsâne gelmiş

derdimden:

1. **derdimden:-im, -den**

Gazel 6

Mısra: 5

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Bir dokunsam şöyle derdimden rebâb-ı
sînemin
Bin tanîn-i gam çıkar evtâr-ı lâlinden
bana

derdin:

1. **derdin:-in**

Gazel 46

Mısra: 7

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Hudüdu yok elemin cevri ü mihnetin
derdin
Ne sevdiğimde mürüvvet ne bende
tâkat var

2. **derdin:-in**

Gazel 136

Mısra: 12

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Sen dönüp söz tutmadın vardın düçar
oldun yazık
Düştüğün derdin Hudâ hayr eylesin
encâmını

3. **derdin:-in**

Gazel 165

Mısra: 7

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Mâye-i derman gıdâ-yı 'âşıkân derdin
yeter
Derd o nekbettir ki derdinden gönül
ıtlâk eder

4. **derdin:-in**

Rûbai 22

Mısra: 3

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Derdin elemin hepsi devâ-cûlardır
Bîçâre gönüllerde bulurlar dermân

5. **derdin:-in**

Tahmis 8

Mısra: 13

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Şehîdân-ı ğazâdan derdin islâmın su'âl
ettim
Bu şeb rûhü'l-emînle gizli gizli
hasbîhâl ettim

derdinden:

1. **derdinden:-i, -n, -den**

Gazel 165

Mısra: 8

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Mâye-i derman gıdâ-yı 'âşıkân derdin
yeter
Derd o nekbettir ki derdinden gönül
ıtlâk eder

derdine:

1. **derdine:-i, -ne**

Gazel 23

Mısra: 13

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Olamaz çünkü devâ derdine aşkın îhsân
Bu şifâ-gâha gelen hasta gider hasta
gelir

derdini:

1. **derdini:**-i, -(n)i

Kaside 7

Mısra: **59**

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

İşfâye vatan derdini her an eder izhâr
Her yerde tecellisini Lokmân-ı ma'ârif

derdinle:

1. **derdinle:**-in, -le

Tahmis 4

Mısra: **40**

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Sen demişsin kim kimin derdiyle
giryândır Nedîm
Hep mürüvvetsiz senin derdinle giryân
oldu hep

derdiyle:

1. **derdiyle:**-i, -y, -le

Tahmis 4

Mısra: **39**

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Sen demişsin kim kimin derdiyle
giryândır Nedîm
Hep mürüvvetsiz senin derdinle giryân
oldu hep

2. **derdiyle:-i, -y, -le****Tahmis 7**

Mısra: 13

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Kimin derdiyle ammā fark olunmaz
böyle giryānız
Bilinmez hangi zülfün iftirākıyla
perīşānız

3. **derdiyle:-i, -y, -le****Tahmis 9**

Mısra: 22

Dert, sıkıntı, keder, tasa.

Seyredip mir'āt-ı hüsn-i yāri hayrān
oldular
Ġamzeler derdiyle demlerdir ki giryān
oldular

derd-mendān için:1. **derd-mendān için:****Kıt'a 66**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dert, tasa sahipleri için.

Devā-sāz olur derd-mendān için
Siler jeng-i kalbi urup saykalı

derdmend-i 'aşkım:1. **derdmend-i 'aşkım:-ım****Gazel 166**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşktan, sevdadan dertli olan.

Bir derdmend-i 'aşkım yanmaktayım
demādem
Mihr-i cemāl-i pāk-i maḥbūb-ı
kibriyādan

derede:1. **derede:-de****Kıt'a 42**

Mısra: 2

Dere, küçük akarsu.

Hani meydanda eser lâfla değirmen mi
döner
Derede kurbağalar ses çıkarır vakvak
ile

dereler:1. **dereler:-ler****Gazel 25**

Mısra: 1

Dere, küçük akarsu.

Akarak gönlümü dağlar dereler
Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

2. **dereler:-ler**

Gazel 25

Mısra: 2

Dere, küçük akarsu.

Akarak gönlümü dağlar dereler
Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

3. **dereler:-ler**

Gazel 25

Mısra: 4

Dere, küçük akarsu.

Seni inler bana elhân-ı vatan
Seni söyler bana dağlar dereler

4. **dereler:-ler**

Gazel 25

Mısra: 6

Dere, küçük akarsu.

Zülfünün bendini ben çözmüş idim
Çözülen yâremi bağlar dereler

5. **dereler:-ler**

Gazel 25

Mısra: 8

Dere, küçük akarsu.

Besteler âhımı nālân nālân
Akar âhenk ile çağlar dereler

6. **dereler:-ler**

Gazel 25

Mısra: 10

Dere, kütük akarsu.

Hasta-i rûha şifâ yok İhsân
Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

dergâha:

1. dergâha:-a

Gazel 9

Mısra: 5

Dergah, kapı, huzur.

Dergâha düşmüş âvâre gönlüm
Âvâre gönlüm üftâde-meşreb

2. dergâha:-a

Gazel 131

Mısra: 11

Dergah, kapı, huzur.

Bî-mehâbâ attı kendin düştü bir
dergâha nâlân
Âşıkın kalmışdı dil nâmiyla bir
mihmân elinde

3. dergâha:-a

Tahmis 6

Mısra: 33

Dergah, kapı, huzur.

Böyle dergâha düşen 'arşa olur sâye-
fiken
Tâc-ı ser olmak için 'âleme ey Muhyî
ben

4. dergâha:-a

Tahmis 8

Mısra: 27

İbadet edilen yer, tekke.

Sürüp dergâha yüzler ağlayan el
bağlayan islâm
Gelir feryâd ü istimdâda mâtem
çağlayan islâm

dergâh-be-dergâh:

1. dergâh-be-dergâh:

Tahmis 5

Mısra: 16

Dergah dergah , dergahların peşi sıra.

Ey cevher-i şeffâf senin mahzenin
olsam
Aşkınla gezerken yine dergâh-be-
dergâh

dergâhda:

1. dergâhda:-da

Kaside 2

Mısra: 73

İbadet edilen yer, tekke.

Küşe-gîr-i inzivâ olmakla bir dergâhda
Şeyh-i câhilden aman yâ Rab kerâmet
bekleriz

2. **dergāhda:-da**

Tahmis 9

Mısra: **31**

İbadet edilen yer, tekke.

Bir nevādır inleyen dergāhda ney
nābedīd
Ser-nigūn peymāne-i 'ālem-nümā mey
nābedid

dergāh-ı hūdādan:

1. **dergāh-ı hūdādan:-dan**

Kaside 2

Mısra: **124**

Kelime Tipi: -

Cenabıhakk'ın makamı, huzuru.

Öyle üstādız ki hem iblīsı tedrīs eyleriz
Hem de dergāh-ı Hūdādan feyz-i
rahmet bekleriz

dergāh-ı mevlānāya:

1. **dergāh-ı mevlānāya:-y, -a**

Gazel 133

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Mevlananın dergahı.

İlāhī nağmelerden feyz-i Mevlānāya
düşmez mi
O nāy-ı hoş-nevā dergāh-ı Mevlānāya
düşmez mi

dergāhına:

1. **dergāhuna**:-i, -n, -a**Tahmis 5**

Mısra: 25

Dergah, kapı, huzur.

Dergāhına bir meş'ale-i rüşenin olsam
Aşkınla perişan olanın almadan ahın

dergehde:1. **dergehde**:-de**Kaside 4**

Mısra: 20

İbadet edilen yer, tekke.

Kırk kâse 'aşûrâ yedi Taşteknede bir gün
Dergehde semâ' etti ederken dedelendi

dergeh-i yâr:1. **dergeh-i yâr:****Tahmis 6**

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kapısı, eşiği.

Cennet ister mi bugün cânını cânâna
veren
Dergeh-i yâr olur İhsân bana ni'me'l-
medfen

dergeh-i vâre:1. **dergeh-i yâre**:-e**Gazel 57**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sevgilinin huzuru, eşiği.*

Şehriyâr-ı dili sad nâz ile tahtında iken
Dergeh-i yâre atar bende-i muhtâc
ederiz

dergehinde:1. **dergehinde**:-i, -n, -de**Kaside 1**

Mısra: 67

Dergah, kapı, huzur.

Ne şâh-ı taht-ı risâlet ki dergehinde
onun
Olur halâik-i lâhût cümle nâsiye-sâ

dergehinden:1. **dergehinden**:-i, -n, -den**Kıt'a 1**

Mısra: 4

Kapı yeri, kapı önü. || Sevgilinin eşiği.

Ya gufrânınla mahvet nâme-i 'isyan-ı
rindânı
Günahkârâne yâhud dergehinden gayrı
yer göster

der-hâb iken:1. **der-hâb iken:****Kıt'a 15**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Uykudayken, uyku sırasında.

Düşer der-ḥāb iken ruḥsār-ı dildār üzre
gīsūlar

Siyāh eyler de devrān tāli'im bīdār
göstermez

derim:

1. derim:-r, -im

Gazel 68

Mısra: 5

Demek, söylemek, ifade etmek.

Allāh derim ben seni gördükçe
gönülden

Allāh için ol dīde-i giryāne mu'arız

2. derim:-r, -im

Kaside 3

Mısra: 13

Demek, söylemek, ifade etmek.

Berdār olayım gāhi derim zūlfüne yārin
Bilmem başa çıkmaz mı benim emr-i
ḥafirim

3. derim:-r, -im

Kıt'a 58

Mısra: 3

Demek, söylemek, ifade etmek.

El-ḥased ey rind-i sevdā-pīşe 'aşk olsun
derim
Bezm-i vasl-ı yāre cān attın da çattın
keyfini

4. **derim:**-r, -im

Tahmîs 10

Mısra: 5

Demek, söylemek, ifade etmek.

Her kuş derim götürsün benden selām o
yāra
Muzlim leyāl-i hicrān ey māh tāb ü fer
ver

derin bir āh çektim:

1. **derin bir āh çektim:**-ti, -m

Tahmîs 8

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Derin bir keder veya özlemle içten
gelerek ah demek, üzülmek.*

Derin bir āh çektim şanlı bir mazī ḥayāl
ettim
Siyeh rengin hilālın yaşlarımdan āl āl
ettim

der-kemān:

1. **der-kemān:**

Tesdis 1

Mısra: 20

Oku yaya germe.

Tig elden na'ra-zen sāgar-şiken
mestāne-ser
Der-kemān peykān-ı müjgān ebruvān
hançer çeker

derken:

1. **derken:**-r, -ken

Gazel 145

Mısra: 3

Demek, söylemek, ifade etmek.

Sevmek mi sevilme mi güzel derken o
şen kız
Bilsen ne severmiş seni şakrak
delikanlı

derler:

1. **derler:**-r, -ler

Gazel 3

Mısra: 5

Demek, söylemek, ifade etmek.

Ahbāb ona derler mi ki ahvālī bilirken
Eyler yine hācātını merhūn-ı temennā

2. **derler:**-r, -ler

Gazel 59

Mısra: 11

Demek, söylemek, ifade etmek.

İnsan ona derler ki bu meyhāne-i dehrin
Sākīsın alır mestine huşyārına bakmaz

3. derler:-r, -ler

Gazel 146

Mısra: 10

Demek, söylemek, ifade etmek.

Ben şâir-i a'zam değilim gerçi
Kalender
Hayrû'l-halef-i şâir-i a'zam bana derler

4. derler:-r, -ler

Rûbai 14

Mısra: 1

Demek, söylemek, ifade etmek.

Dildâdelerin cevrine çoktur derler
Hicrânına bir âteşten oktur derler

5. derler:-r, -ler

Rûbai 14

Mısra: 2

Demek, söylemek, ifade etmek.

Dildâdelerin cevrine çoktur derler
Hicrânına bir âteşten oktur derler

6. derler:-r, -ler

Rûbai 14

Mısra: 4

Demek, söylemek, ifade etmek.

Lutf et de gönül kırma yazıktır zîrâ
Dil yâresinin devâsı yoktur derler

7. **derler:-r, -ler****Şarkı 9**

Mısra: 7

Demek, söylemek, ifade etmek.

Geçiyorken sana derler yine hırsız
geçiyor
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

dermân:1. **dermân:****Rûbai 22**

Mısra: 4

Deva, çare, çözüm.

Derdin elemin hepsi devâ-cûlardır
Bîçâre gönüllerde bulurlar dermân

2. **dermân:****Şarkı 1**

Mısra: 13

Deva, çare, çözüm.

Bu muhrık derde dermân ağlamaz mı
Teselli-cüy-ı efgân ağlamaz mı

dermân u sıhhat:1. **dermân u sıhhat:****Kaside 2**

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Deva, çare ve sağlık, esenlik.

Turfa bîmârânız a'dâdan devâ-
cüyâlarız
Kâse-i zehr-âb içer dermân u sıhhat
bekleriz

dermiş:1. **dermiş:-r, -miş****Kıt'a 2**

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Cemâlin seyreden Allâh dermiş
Büyüksün pek büyük Allâhu Ekber

der-niyâm:1. **der-niyâm:****Gazel 43**

Mısra: 8

Kına sokulmuş biçimde,kılıfı.

Vuslat sonunda etse gerek meyl-i hâb o
çeşm
Sulh olduğunda fig-i gazâ der-niyâm
olur

derse:1. **derse:-se****Kaside 5**

Mısra: 68

Demek, düşünmek, niyetlenmek.

Ederim ben ona udhiyye-i cânım
kurbân

Sevdiğim derse eğer sevdiğim İhsandır
bu

dersen:

1. **dersen:** -r, -se, -n

Gazel 67

Mısra: 12

Demek, düşünmek, niyetlenmek.

Pâk et şu harîm-i dili jengâr-ı sivâdan
İhsân olayım dersen eğer mazhar-ı ihlâs

2. **dersen:** -r, -se, -n

Gazel 80

Mısra: 3

Demek, düşünmek, niyetlenmek.

Göreyim dersen eğer halka-i devr-i
feleği

Sa'îd-i yâri görüp halka-i destîneye bak

ders-i nedâmet:

1. **ders-i nedâmet:**

Kaside 2

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Pişmanlık, hayıflanma dersi.

Hâl ü mâzîden ki istidlâl-i âfî etmeyiz
Râh-ı istikbâl için ders-i nedâmet
bekleriz

dersin:

1. dersin: -r, -sin

Kıt'a 8

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Ağlatırsın beni sen ağlama dersin yine
sen
Sen edersin bu kadar mihneti icâd
gönül

dersini:

1. dersini: -i, -(n)i

Kaside 7

Mısra: 30

*Bir öğreticinin belli bir konuda
öğrencilere verdiği bilgi, malumat.*

Hâlen yediden yetmişe tahsîl ile meşgûl
Ezberden okur dersini sıbyân-ı ma'ârif

derûnî:

1. derûnî:

Gazel 10

Mısra: 9

İçten, kalbî, gönülden.

Hirâm-ı kâmete her an derûnî meylim
akar
Cinânda serve nigâh-ı temâyülüm
yoktur

dervişlerin:

1. dervişlerin: -ler, -in

Kaside 5

Mısra: 64

*Bir tarikata girmiş, onun kurallarına
ve törelerine bağlı kimse, alperen.*

Aldı etrafımı en sonra şu fettan hübân
Sonu dervişlerin hârmân-ı hübândır bu

dervâ:

1. deryâ:

Gazel 152

Mısra: 3

Deniz, bahir.

Bin vakvaka etsen de bulanmaz koca
deryâ
Aç dîdeni bak eyne serâ eyne süreyyâ

dervâdan katre kâbilinden şu mikdâr

denilebilir:

1. deryâdan katre kâbilinden şu mikdâr

denilebilir: -ebil, -(i)r

Dîğer 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Denizden bir damla misali şu kadarı ifade edilebilir.

Ancak deryâdan katre kâbilinden şu mikdâr denilebilir

dervâ-diliz:

1. deryâ-diliz:-iz

Kaside 2

Mısra: 115

Gönlü geniş, her şeyi hoş görüp hoş karşılayan, anlayışlı.

Bir alay deryâ-diliz ammâ mekiniz
misl-i küh
Gâvi hâmil hût imiş andan seyahât
bekleriz

dervâdır:

1. deryâdır:-dır

Gazel 89

Mısra: 8

Deniz.

Cevher-i feyziyle pürdür sâhil ü dâmânı
hep
Nürdan lebrîz olan deryâdır âteşten
gönül

dervâlara attı vâv-ı hamsi:

1. deryâlara attı yâv-ı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 142

Kelime Tipi: -

Hamsinin yayım denizlere attı.

Bir ok gibi çekti halkı güyâ
Deryalara attı yâ-yı hamsi

dervâları:

1. dervâları:-lar, -ı

Kaside 6

Mısra: 148

Deniz.

Ğark etti nevâl-i bî-kerâne
Dervâları ablukâ-yı hamsi

dervâ-nûs:

1. dervâ-nûs:

Gazel 138

Mısra: 11

*Çok içki içen, dâima sarhoş olan
(kimse).*

Kenâr u büseden pür-zevk olurdum ben
de dervâ-nûş
Gelip bezmimde cânân sâkî-i dervâ-dil
olsaydı

dervâ-yı bî-karâr:

1. dervâ-yı bî-karâr:

Gazel 51

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Dalgalı deniz.

Gönülde raksa girer lem'a lem'a şevk
İhsân
Teneccümât ile dervâ-yı bî-karâr
öpüşür

dervâ-yı dilden:

1. dervâ-yı dilden:-den

Gazel 61

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Gönül denizi.

Dervâ-yı dilden dürr-i mahabbet
Zeyn-i sadef bir şehdâne gelmiş

dervâ-yı felâkette:

1. dervâ-yı felâkette:-te

Kıt'a 33

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Felaket denizi.

Şâ'ir-i 'ârifî Hâfiz Zühdi-i dervâ-dil
âh
Etti dervâ-yı felâkette ğarîkân irtihâl

dervâ-yı safâdır:

1. dervâ-yı safâdır:-dır

Gazel 128

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül şenliği, huzur denizi.

Süzülmüş dîdeler yârimle ben mey-nüş
u hem-âgûş

Bu deryâ-yı safâdır bunda olmuş
mevce-zen bûse

dervâ-yı sükûtun:

1. deryâ-yı sükûtun:-un

Gazel 158

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sessizlik denizi.

Kondüktörüsün sanki tramvây-ı
sükûtun

İndin çabucak ka' rına deryâ-yı sükûtun

desek:

1. desek:-se, -k

Gazel 155

Mısra: 8

Demek, söylemek, ifade etmek.

Olmuştur onun vasfi zebûn-küş
müteccâviz

Nâzım beyefendiyle desek şöylece
câ'iz

desem:

1. desem:-se, -m

Muhammes 2

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Lâyık değil mi ömrüme bir âhdır desem
Bilmem ne yapsam olmaya âzâde-i
sitem

desinler:

1. desinler:-sin, -ler

Kıt'a 43

Mısra: 4

Demek, söylemek, ifade etmek.

Kubbe ötsün sen de gel koy bir sadâ
Koy desinler bunda şâhın bâğı var

destânı:

1. destânı:-ı

Diğer 1

Mısra: 162

Destan, halk şiiri.

Hicretin bin üç yüz kırk idi âni
Aşık İhsân düzdü işbu destânı

destân-ı ma'ârif:

1. destân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

İlim, hüner destanı.

Hep böyle birer türlü meziyyetle ser-
efrâz

Dillerde bugün her biri destân-ı ma'ârif

deste:

1. deste:-e

Gazel 23

Mısra: 6

El.

Yavru kuş lânedden olduğca bu yerlerde
cüdâ
Uçamaz uça da bir dâma düşer deste
gelir

deste-i ezhâr:

1. deste-i ezhâr:

Gazel 63

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çiçeklerin demeti.

Perişân-sûret olmuş tarh-ı gülzâr-ı safâ
şimdi
Dökülmüş deste-i ezhâr destimden
diken kalmış

destelenir:

1. destelenir:-n, -ir

Gazel 30

Mısra: 5

*Deste hâline getirilmek, demet
yapılmak.*

Dilimde destelenir tûde tûde kâküller
Elimde koklayacak şemme sünbülüm
yoktur

2. destelenir:-le, -n, -ir

Gazel 49

Mısra: 5

*Deste hâline getirilmek, demet
yapılmak.*

Destelenir sünbülü gîsûlârın
Dest-i mahabbette neler bağlanır

dest-i bî-dâd-ı zamân:

1. dest-i bî-dâd-ı zamân:

Kıt'a 37

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zamanın, devrin zulüm eli.

Dest-i bî-dâd-ı zamân fevtiyle
Açtı bir safha-i hûnîn ü siyâh

dest-i bî-dâd-ı zamândan:

1. dest-i bî-dâd-ı zamândan:-dan

Kaside 2

Mısra: 129

Kelime Tipi: -

Devrin zalim, acımasız eli.

Dād-hāhız dest-i bī-dād-ı zamāndan tā-
be-key
Tā-be-key zulmün ocağından saḥābet
bekleriz

dest-i çeşm-i füsünkāra:

1. dest-i çeşm-i füsünkāra:-a

Gazel 39

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Büyüülü gözlerin eli, hakimiyeti.

Bezm-i ezelde tīg-i kazā hüküm-i
gamzeyi
İhsān dü dest-i çeşm-i füsünkāra
verdiler

dest-i du'ā:

1. dest-i du'ā:

Gazel 123

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dua eli, dua etmek için açılan el.

Yükselir dest-i du'ā şeklinde gūyā her
menār
La'net eyler mülkü tahrīb eyleyen
alçaklara

2. dest-i du'ā:

Tahmis 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Dua etmek için açılan el.

Yine bilmem ne ḥāl olmuş diyār-ı zār-ı
islāma
Yerinden sarsılır 'arş-ı Hudā dest-i du'ā
ağlar

dest-i felākette:

1. dest-i felākette:-te

Muhammes 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Felaket eli.

Kalsın benim de dest-i felākette
dāmenim

dest-i felek:

1. dest-i felek:

Gazel 134

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Feleğin eli. II Baht, kader.

Biz öyle āteş-i aşkız ki bulsa dest-i
felek
Semā-yı tārına āveng eder şerāremizi

dest-i ğamda:

1. dest-i ğamda:-da

Tahmis 10

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Gam, keder, sıkıntı ovası.

Kaldıkça böyle giryân peygüle-i
elemde
Tutmazsa yâr elinden Sâmiḥ bu deşt-i
ğamda

dest-i hevâdan:

1. dest-i hevâdan:-dan

Gazel 140

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Havanın eli.

Felek bu bahr-i felâket-nümâda fülkünü
aşkın
Ne çekti dest-i hevâdan ne bir kenâra
düşürdü

dest-i hevâ-yı işveden:

1. dest-i hevâ-yı işveden:-den

Gazel 116

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Cilve isteğinin eli.

Bin gûlsitân olsun fedâ murg-ı abîr-i
zülfünün
Dest-i hevâ-yı işveden bir şemme-i
pervâzına

dest-i ihvâkâr-ı ğaybiden:

1. **dest-i ihyākār-ı ğaybiden:-den****Kaside 2**

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

*Gözle görülmeyen manevi âlemin
canlandırıcı eli.*

Olmayız temşiyet-i ahvâle dâmen
dermiyân
Dest-i ihyākār-ı ğaybiden i'ânet
bekleriz

dest-i mahabbette:1. **dest-i mahabbette:-te****Gazel 49**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşkın eli,kudreti.

Destelenir sünbülû ğisûların
Dest-i mahabbette neler bağlanır

dest-i meşivvette:1. **dest-i meşivvette:-te****Gazel 157**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Allah'ın iradesi, takdîri.

Ey dest-i meşivvette bir u'cûbe-i hilkat
Ey tarz-ı kadîm üzre eden nazma
cesâret

dest-i nâza:1. **dest-i nâza:-a****Gazel 65**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cilveli el.

Perîşân kâkül-i zer-târî dest-i nâza
almış yâr
Yed-i beyzâya Hak zerrîn-ziyâ bir
şem'dân vermiş

dest-i nevâzişle:1. **dest-i nevâzişle:-le****Gazel 134**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Okşama, gönül alma eli.

Sihâm-ı cevriyi hep hırz-ı cân ederdik
biz
Saraydı dest-i nevâzişle yâr yâremizi

dest-i nigâhum:1. **dest-i nigâhum:-ım****Gazel 44**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bakışın eli,hakimiyeti.

Güzeller âteş-i sevdâ saçıp cân
dağlamışlardır
Çözüp ğisûların dest-i nigâhum
bağlamışlardır

2. **dest-i nigāhum:-ım**

Gazel 44

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bakışın eli,hakimiyeti.

Siyeh bahtım ki İhsân mâni-i dîdâr olan
hübân

Çözüp gîsûların dest-i nigāhum
bağlamışlardır

dest-i sâkîden:

1. **dest-i sâkîden:-den**

Gazel 40

Mısra: **16**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İçki sunanın eli.

Ağlamaz tâ rûz-ı haşr İhsân o sermest-i
neşât

Dest-i sâkîden ki bir şeb sāgar-ı handân
alır

dest-i sıbyānda:

1. **dest-i sıbyānda:-da**

Kaside 5

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Küçük çocukların elinde.

Bu ne bir nesr-i hecâdır ne de âheng-i
'arûz

Dest-i sıbyānda figān eyleyen ozandır
bu

dest-i tedbīr-i beşerdeyken:

1. **dest-i tedbīr-i beşerdeyken:** -de, -y, -ken

Kaside 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Önlem, hazırlık insanoğlunun
elindeyken.*

Dest-i tedbīr-i beşerdeyken zimām-ı
hayr ü şer
Rüzgārın pençesinden tāb ü kudret
bekleriz

dest-i tüvān-süz-ı inkılābdavız:

1. **dest-i tüvān-süz-ı inkılābdavız:** -da, -y, -

iz

Gazel 56

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Değişimin yakan gücünün eli.

Ne cilvedir bizi bin şeikle koydu cilve-i
aşk
Ne çäre dest-i tüvān-süz-ı inkılābdavız

dest-i üstād-ı aşkdan:

1. **dest-i üstād-ı aşkdan:** -dan

Gazel 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sevda hocasının eli.

Seyreden gülsitān-ı hüsnünü der
Dest-i üstād-ı aşkdan matrüh

destide:

1. **destide:** -de

Tahmis 5

Mısra: 14

Testi.

Keyfiyyetin olmuş o kadar rûhuma sārī
Destide kadehde doyamam görmeğe
bāri

destimde:

1. **destimde:** -im, -de

Gazel 152

Mısra: 1

El.

Destimde kalem yazmağa her lahza
müheyyā
Feyz-i nazarım mürdeyi ba'zen eder
ihyā

destimden:

1. **destimden:** -im, -den

Gazel 35

Mısra: 4

El, avuç. İl Bir şeye sahip olma.

Ruhsâr-ı âl-i yâr ile mestâne gamzeler
Destinden ihtiyârımı âl etti aldılar

2. **destinden:** *-im, -den*

Gazel 63

Mısra: 6

El, avuç. İl Bir şeye sahip olma.

Perîşân-sûret olmuş tarh-ı gülzâr-ı saâ
şimdi
Dökülmüş deste-i ezhâr destinden
diken kalmış

destimi:

1. **destimi:** *-im, -i*

Gazel 147

Mısra: 7

El, avuç. İl Bir şeye sahip olma.

Âdâb ile gel eyle benim destimi takbîl
Beyhûdedir etmek beni bî-fâsıla techîl

destinde:

1. **destinde:** *-in, -de*

Gazel 12

Mısra: 5

El, avuç. İl Bir şeye sahip olma.

Destinde yoksa dâmeni bir âfetin çi-sûd
İster çık âsumânlara arş-ı berîni öp

2. **destinde**:-i, -n, -de**Gazel 157**

Mısra: 1

El, avuç. İl Bir şeye sahip olma.

Ey hâmesi destinde gülünç olmaya âlet

Ey her sözü bir huccet-i garrâ-yı

cehâlet

destine:1. **destine**:-i, -(n)e**Kaside 6**

Mısra: 138

El, avuç. İl Bir şeye sahip olma.

Ver bir varak-ı papel de doldur

Al destine bir kofâ-yı hamsi

destine koy knâ-yı hamsi:1. **destine koy knâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

*Eline hamsi kınası koy, elini hamsi**kınası ile boyar.*

Çıkmış dedi hamsi dide-rüşen

Var destine koy knâ-yı hamsi

destînesi:1. **destînesi**:-i, -(s)i**Gazel 139**

Mısra: 4

Kola takılan bilezik.

Halka-bend olmaz mı aşkından gönül

Sâid-i nâzında var destînesi

destini:1. **destini**:-i, -(n)i**Kaside 6**

Mısra: 110

Bedenin bir uzvu, el.

Gânün-ı vücûda at sıcakken

Yap destini bir maşâ-yı hamsi

destmâl-i işve:1. **destmâl-i işve:****Tahmis 4**

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

El ve yüz silmeye yarayan cilve, işve mendili.

Destmâl-i işve almış gül yüzünden

şebnemin

El-amân ateşlemiş gittikçe sevdâ

‘âlemin

devâ:1. **devâ:****Gazel 23**

Mısra: 13

Derman, çare, çözüm.

Olamaz çünkü devā derdine aşkın İhsān
Bu şifā-gāha gelen hasta gider hasta
gelir

2. devā:

Gazel 57

Mısra: 5

Derman, çare, çözüm.

Müjdelerden dileriz hem dil-i bīmāre
devā
Hem o bīmārı sitem tūrüne āmac ederiz

3. devā:

Gazel 90

Mısra: 5

Derman, çare, çözüm.

Devā mı yā cefā mıdır bilinmiyor belā
mıdır
Belā da olsa cām-ı mey çekilmeyen
belā değil

4. devā:

Gazel 131

Mısra: 5

Derman, çare, çözüm.

Hangi yüzden cāna minnetdir devā
eylerse cānān
Derd ü dermān bir tabīb-i işvenin ihsān
elinde

5. devā:

Gazel 136

Mısra: 13

Derman, çare, çözüml.

Şimdi hançerlerden ümmîd eylerim
İhsān devā
Ganzeler etsin tesellî âşık-ı nā-kāmını

6. devā:

Rûbai 17

Mısra: 3

Derman, çare, çözüml.

Bîçāre vatan biz de devā istiyoruz
Hem hāstayız âh hem tabîbiz şimdi

devā-cûlardır:

1. devā-cûlardır: -lar, -dır

Rûbai 22

Mısra: 3

İlaç arayan, çare arayan.

Derdin elemin hepsi devā-cûlardır
Bîçāre gönüllerde bulurlar dermān

devādan:

1. devādan: -dan

Tahmis 9

Mısra: 4

Derman, çare, çözüml.

Haste-gān-ı firkat ümmîd-i rehādan
geçtiler
Mübtelā-yı derd olan diller devādan
geçtiler

devam:

1. devam:

Gazel 149

Mısra: 4

Devam etme, sürüp gitme, kesilmeme.

Bundan mı ibāret nelerim var nelerim
var
Yazmakta devam eylerim olsan dahî
bîzār

2. devām:

Gazel 157

Mısra: 10

Devam etme, sürüp gitme, kesilmeme.

Şehrāh-ı teceddüdde yürürken bu ne
ric'at
Göz aç ki devām eyleyecektir bu
fecā'at

devām et:

1. devām et:

Kaside 6

Mısra: 187

Kelime Tipi: -

Sürdürmek, kesilmemek.

Ey hāme-i hoş-nevā devām et

Tarḥ-ı ğazel et berā-yı ḥamsi

devā-sāz olur:

1. devā-sāz olur:-(u)r

Kıt'a 66

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Deva olan, çare bulan olmak.

Devā-sāz olur derd-mendān için

Siler jeng-i kalbi urup saykalı

devāsr:

1. devāsr:-s, -t

Gazel 71

Mısra: 5

Derman, çare, çözüm.

Yā sabr yā sefermiş 'aşkın devāsr

ammā

Yok ihtimālī sabrın terk-i diyār

memnū'

2. devāsr:-(s)t

Muhammes 2

Mısra: 22

Derman, çare, çözüm.

İhsân garîb ü haste gönül şerha-nâk ise
Bîçâreler devâsı devâ-yı helâk ise

3. devâsı:-(s)ı

Rûbai 14

Mısra: 4

Derman, çare, çözüm.

Lutf et de gönül kırma yazıktır zîrâ
Dil yâresinin devâsı yoktur derler

devâsız:

1. devâsız: -sız

Gazel 107

Mısra: 9

Çaresiz, iyileştirilemeyen.

Vefâdan zerre görsem devâsız derd için
ben
Arardım çâre elbet vefâ
merhemlerinden

devâ-yı helâk:

1. devâ-yı helâk:

Muhammes 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Yıkılma, mahvolma çaresi.

İhsân garîb ü haste gönül şerha-nâk ise
Bîçâreler devâsı devâ-yı helâk ise

develioğlu:

1. develioğlu:

Kıt'a 65

Mısra: 19

*Sözlük, ansiklopedi yazarı olan Ferit
Devellioğlu.*

Develioğlu bulup zâtına şeyh etti
hemân
Seni koşlar gibi tos urmada fevkalâde

devlet:

1. devlet:

Gazel 40

Mısra: 13

Baht, talih, saadet.

Devlet ol şeydâ-yı aşkındır ki nakd-i
cân döker
Hâle-i âgûşa üryan sîm-ten cânân alır

devlet-i aksâya etmiş i 'tilâ-cüyân su'ûd:

1. devlet-i aksâya etmiş i 'tilâ-cüyân su'ûd:

Kaside 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Yüksek rütbelere çıkmak isteyen, en
uzak devlete yükselmiş.*

Devlet-i aksāya etmiş i 'tilā-cūyān su'ūd
Zillet-i kusvāda biz gūyā ḥakāret
bekleriz

devlet-i hüsnünün:

1. **devlet-i hüsnünün:-ül, -nün**

Gazel 127

Mısra: **14**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzeli talih, saadet.

Âh pervâneler gibi yanarım
Devlet-i hüsnünün çerâğında

devlet-i vasla erip:

1. **devlet-i vasla erip:-ip**

Tahmis 6

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Kavuşma saadetine erişmek.

Devlet-i vasla erip nâil-i 'umrân olayım
Âyet-i hüsnüne âfâkı inandır ne olur

devletle:

1. **devletle:-le**

Kaside 6

Mısra: **155**

Baht, talih, saadet.

Devletle murād alır Trabzon
Konmuş başa bir hümā-yı ḥamsi

devletliler:**1. devletliler:-li, -ler****Kıt'a 40****Mısra: 2***Nimet ve mutluluğa ermiş ulu
(kimseler).*

Hilekârân mefsedet âlüdegân meydan
bulur
Var iken devletliler nezdinde el-ân
iltimâs

devlet-serây-ı sîne:**1. devlet-serây-ı sîne:****Gazel 143****Mısra: 9****Kelime Tipi: -***Gönlün talih, baht yeri.*

Devlet-serây-ı sîne garîb oldu inliyor
Murg-ı hezâr şevki uçan lâneler gibi

devr:**1. devr:****Gazel 131****Mısra: 9***Dönme, dolaşma.*

Sâkiyân mestâne mey sundukça devr
ettikçe sahbâ
Rûh-ı İskender döner âyîne-i devrân
elinde

devr eder güvâ dü-bâb üstünde:**1. devr eder güvâ dü-bâb üstünde:****Kaside 2****Mısra: 41****Kelime Tipi: -***Sözde iki konu üzerinde döntüp
dolaşmak, düşündürmek.*

Devr eder güvâ dü-bâb üstünde emr-i
inti'âş
Bâb-ı 'âlî yoksa esfelden ma'tîşet
bekleriz

devr ettikçe:**1. devr ettikçe:-tikçe****Kaside 2****Mısra: 29****Kelime Tipi: -***Dönmek, dolaşmak, hak sahibi olmak.*

Servet-i millet diğer ellerde devr ettikçe
biz
Kenz-i gaybîden ne hoş ümmîd-i servet
bekleriz

devr ettiler:**1. devr ettiler:-ti, -ler****Gazel 35****Mısra: 5****Kelime Tipi: Kalp ifade***Dönmek, dolaşmak.*

Aşk ehli cām-ı Cem gibi devr ettiler
müdām
Hayrān dolup bu şevk ile hayrān
boşaldılar

devrān:

1. devrān:

Gazel 65

Mısra: 2

Felek, dünya. || Devir, zaman.

Ne sevdādan tūvān vermiş ne rahm
etmiş amān vermiş
Perestişkāra devrān pek yaman bir dil-
sitān vermiş

2. devrān:

Gazel 140

Mısra: 1

Felek, dünya. || Devir, zaman.

Gönül şikārını devrān o dil-şikāra
düşürdü
Ezel fütādelerin hāk-pāy-i yāre düşürdü

3. devrān:

Kaside 3

Mısra: 17

Felek, dünya. || Devir, zaman.

Devrān beni sevdāya düşürmüş yeni
baştan
Tevfik-i Hüdāvend ola her işte zahirim

4. devrân:

Kaside 7

Mısra: 75

Felek, dünya. || Devir, zaman.

Hâil olamaz eşheb-i âmâline devrân
Sür git ki senindir yine meydân-ı
ma'ârif

5. devrân:

Kıt'a 15

Mısra: 4

Felek, dünya. || Devir, zaman.

Düşer der-hâb iken ruhsâr-ı dildâr üzre
gîsûlar
Siyâh eyler de devrân tâli'im bîdâr
göstermez

devrâna:

1. devrâna:-a

Gazel 112

Mısra: 12

Felek, dünya. || Devir, zaman.

Bir hâle olsam ol mâhî bir şeb âgûşa
alsam
Devrâna İhsan sermest-i vuslat denmez
mi yâhû

devrâncasına:

1. devrâncasına:-casına

Diğer 1

Mısra: 16

Felek, dünya. || Devir, zaman.

Sen Köroğlu isen biz Çamlıbeliz
Afilli güzeliz devrâncasına

devrâne:

1. devrâne:-e

Gazel 61

Mısra: 8

Felek, dünya. || Devir, zaman.

Âşüfte gönlüm gitmiş de elden
Meydâna düşmüş devrâne gelmiş

devrânın:

1. devrânın:-ın

Gazel 14

Mısra: 9

Felek, dünya. || Devir, zaman.

Bu in ü ânına İhsân bakar mı devrânın
Olan şarâb-ı mahabbetle neş'e-yâb-ı
hayât

devredip pervâne-vâr:

1. devredip pervâne-vâr:

Kıt'a 67

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Pervâne gibi dönmek.

‘Aşka düşmüş mehlîkâlar devredip
pervâne-vâr
Bezm-i Sa‘dâbâda vermişler
Çerâğândan nişân

devre-i inhitât:

1. devre-i inhitât:

Gazel 69

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gerileme döneme.

Ne kadar müheyyic rûh imiş bu hevâ-yı
turfa-edâ-yı yâr
Ne tûvân-güdâz-ı cinân imiş şu acıklı
devre-i inhitât

devre-i sa‘âdet:

1. devre-i sa‘âdet:

Rûbai 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutluluk, bahtiyarlık dönemi.

Hâlâ bilemem onda ne hâlet geçti
Bir devr idi devre-i sa‘âdet geçti

devr-i hürriyyetle:

1. devr-i hürriyyetle:-le

Kıt'a 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hür olma, esir olmama zamanı,
dönemi.*

Devr-i hürriyetle zâhir farkı devr-i
sâbıkın

Şimdi seylâb-ı sakâ teksîr eder
meccrâsını

devr-i nedîmâvî:

1. devr-i nedîmâvî:-(y)ı

Kaside 5

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Lale Devri olarak bilinen zevk ve
eğlence döneminin şairi olan Nedîm'in
devri, zamanı.*

Görmeyen devr-i Nedîmâvî gelip
seyretsin
Fener alayı değil özge çerâğandır bu

devr-i sâbıkın:

1. devr-i sâbıkın:

Kıt'a 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Daha önce yaşamış olanların dönemi.

Devr-i hürriyetle zâhir farkı devr-i
sâbıkın

Şimdi seylâb-ı sakâ teksîr eder
meccrâsını

devrin:

1. devrin:-in

Gazel 54

Mısra: 3

Dönem, zaman, çağ.

O destmâl-i mahabbet-nümünuyuz
devrin
Ki yâr elinde gezer yâre yâdigâr oluruz

2. devrin:-in

Gazel 116

Mısra: 4

Devir, dönem, çağ.

Bir sâz-ı nev-i' câzdan dem-sâz olurken
âh-ı dil
Uymaz usûl-i devri bir devrin garîb
âvâzına

3. devrin:-in

Kıt'a 66

Mısra: 8

Devir, dönem, çağ.

Demosten misâli hitâbette ferd
Siyâsette devrin odur a'kâli

devrin gâzâlisidir:

1. devrin gâzâlisidir:-si, -dır

Kıt'a 66

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gazâlî gibi döneminin âlimi,
mutasavvıfı.*

Tefelsüfde devrin Gazâlîsidir
Tasavvufda misl-i Cüneyd-i velî

devrinde:

1. **devrinde:** -i, -(n)de

Kaside 7

Mısra: 17

Devir, dönem, çağ.

Devrinde fakat şimdi dolup taşmada
hatta
Ceplerdeki evrāk ile cüzdan-ı ma'ârif

devip:

1. **devip:** -(y)ip

Gazel 39

Mısra: 7

Söylemek, ifade etmek.

Kısmet gününde nahnü kasemnâ deyip
bana
Bin derd-i aşk bir dil-i sad-pâre verdiler

2. **devip:** -(y)ip

Rûbai 12

Mısra: 4

Söylemek, ifade etmek.

Kaldım ârâ yerde vâkıf-ı 'aşk u hayret
Meyhâne mi mescid mi deyip cân
atayım

devre:

1. deyre:-e

Kaside 4

Mısra: 23

Kilise.

Hem câmi'e hem deyre sen ey şem'a
veren zât
Vey zülf-i bütân gerden-i îmânı
kemendi

devre yâ mescide mensup:

1. deyre yâ mescide mensup:

Kıt'a 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kiliseye ya da camiye mensup.

Vahdet-i sırfeye müstağrakım el-ân
giderim
Deyre yâ mescide mensup nedir ben
bilmem

devr-i mihnette:

1. deyr-i mihnette:-te

Gazel 144

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sıkıntı, dert, keder kilisesi.

İnlerim ben bu tahassürle o dinler inler
Deyr-i mihnette gönül hastası nâkûs
olalı

dîdâr:

1. dîdâr:

Gazel 59

Mısra: 8

Yüz, güzel yüz, çehre.

Maksûdu hemân cennet-i dîdâr olan
âdem
Dîdâr ilinin dârına dîvârına bakmaz

dîdâra:

1. dîdâra:-a

Gazel 17

Mısra: 9

Yüz, güzel yüz, çehre.

Gözüm vahdet-nümâ dîdâra nâzır
Nazargâhımda İhsan mâsivâ hîç

dîdârı:

1. dîdârı:-ı

Gazel 29

Mısra: 10

Yüz, güzel yüz, çehre.

Gördüm İhsân cilve-gâh-ı hüsn ü 'aşk
olmuş cihân
Seyr için dîdârı bak her cilve bir mîrsâd
olur

2. dîdârı:-ı

Gazel 92

Mısra: 5

Yüz, güzel yüz, çehre.

Ne tecellî bu ki dîdârı eder âdemi lâl
Tûra çıkmış gibi bir Vâdî-i Eymenli
güzel

3. dîdârı:-ı

Tahmis 4

Mısra: 11

Yüz, güzel yüz, çehre.

Görmedim dîdârı hayfâ dîde-i bîdâr ile
Geçti 'ömrüm küşe-i miñnette âh ü zâr
ile

dîdâr-ı cânân-ı vatandan:

1. dîdâr-ı cânân-ı vatandan:-dan

Gazel 63

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin vatanının görünüşü.

Gönül mehcûr olup dîdâr-ı cânân-ı
vatandan âh

Vatan yād elde kalmış dilde bir yād-ı
vatan kalmış

dīdār-ı pāke:

1. dīdār-ı pāke:-e

Gazel 39

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Temiz, kusursuz yüz.

Yok ihtiyarım elde değil yāre
bakmamak
Dīdār-ı pāke ruhsat-ı nezzāre verdiler

dīdār-ı şerīfinle:

1. dīdār-ı şerīfinle:-i, -(n)le

Kaside 7

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kutsal, mübarek güzel yüz.

Dīdār-ı şerīfinle şeref bulmak için hem
Fi'l-cümle olup lābis-i kaftān-ı ma'ārif

dīdār-ı vefā:

1. dīdār-ı vefā:

Gazel 82

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Vefalı olan güzel yüz.

Rūhumda bekā yoksa bir bezm-i a'lā
yoksa
Dīdār-ı vefā yoksa beyhūde yaşatmışım

dīdār-ı yār:

1. dīdār-ı yār:

Gazel 32

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin güzel yüzü.

Āşikār olmakla zīr-i turrenden dīdār-ı
yār
Oldu her yüzden çıkıp derdi nihānım
āşikār

2. dīdār-ı yār:

Gazel 71

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin yüzü.

Sahrā-neverd-i gamdan dīdār-ı yār
mennū'
Feyzinden oldu hayfā ebr-i bahār
mennū'

dīdārına:

1. dīdārına:-ı, -n, -a

Gazel 59

Mısra: 6

Yüz, güzel yüz, çehre.

Bir gözleri āhūyu temāšā eden enzār
İskenderin āyīnesi dīdārına bakmaz

2. **dīdārına**: -i, -(n)a

Kıt'a 19

Mısra: **2**

Yüz, güzel yüz, çehre.

Sen māhı gönül tahtına şāh etmiş iken
biz
Dīdārına bir lahza nigāh etmeyelim mi

3. **dīdārına**: -i, -n, -a

Tahmis 6

Mısra: **18**

Yüz, güzel yüz, çehre.

Dolaşıp mest-i hevā 'āşık-ı şūrīde-likā
Oldu dīdārına hayran bakarak ğaşy-ı
safā

dīdārını:

1. **dīdārını**: -i, -n, -ı

Gazel 20

Mısra: **4**

Yüz, güzel yüz, çehre.

Gösterdiği hep şīve-i hüsrān u perīşān
Göstermedi dīdārını cānāne-i ümmīd

2. **dîdârını:-ı, -(n)ı****Gazel 105**

Mısra: 2

Yüz, güzel yüz, çehre.

Yâr edince arz-ı rûy-ı ibtisâm âyineden
Gösterir dîdârını rûhü'l-garâm
âyineden

3. **dîdârını:-ı, -n, -ı****Tahmîs 7**

Mısra: 10

Yüz, güzel yüz, çehre.

Cihâna arz-ı dîdâr eyledi bir dürlü
sûretle
Bana göstermedi dîdârını dildâr bir
dürlü

dîdârını dil-rübâ-yı hamsi:1. **dîdârını dil-rübâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gönül alan, herkesi kendine bağlayan
hamsinin güzel yüzü.*

Göstermedi mevsiminde zîrâ
Dîdârını dil-rübâ-yı hamsi

dîde:1. **dîde:****Gazel 105**

Mısra: 5

Görme organı, göz, çeşm.

Dîde mahmûr uykudan bîdâr olup
baktıkça sen
Mahşer-i âşüb-ı nâz eyler kıyâm
âyineden

dîde mahmûr-ı safâ:1. **dîde mahmûr-ı safâ:****Kıt'a 67**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gözler, neşe sarhoşluğundan
baygınlaşmış.*

Elde zâhir câm-ı sahbâ dîde mahmûr-ı
safâ
Sâkiyân-ı bezm-i sevdâ cümle dâmen
dermiyân

dîdeden:1. **dîdeden:-den****Şarkı 1**

Mısra: 5

Görme organı, göz, çeşm.

Nihândır dîdeden ârâm-ı cânım
Karanlıklarla meşhûn âsumânım

dîde-i ahveli:

1. **ḍide-i aḥveli:-i**

Kıt'a 66

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

*Ters gören, şaşlı göz. II Kötülüklerle
sebeplanan.*

Ḥudā-ḥāfiz olsun nazar değmesin
Zamānın dönüp ḍide-i aḥveli

ḍide-i bīdār:

1. **ḍide-i bīdār:**

Tahmīs 7

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Uyanık olan, uyumayan göz.

Bakıp kesrette görmüş zevk-i vahdet
ḍide-i bīdār
Bu rengārenk meşhūdātta Tal'at
cemāl-i yār

ḍide-i bīdārdandır:

1. **ḍide-i bīdārdandır:-dan, -dır**

Kıt'a 9

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) uyanık gözlerindendir.

Ne hoş bir zevk imiş bildim ḥumār-ı
zevk-i istiğrāk
Bu müdhiş vākı'atım ḍide-i bīdārdandır
hep

ḍide-i binā:1. **ḍide-i binā:****Kaside 1**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gören göz.

Felekte bir şebi görmüştü ḍide-i binā
Ki ḥayret etmede vafında fikre isti'la

ḍide-i can-bahşını:1. **ḍide-i can-bahşını:-i, -(n)ı****Şarkı 2**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Can bağışlayan, veren göz.

Süz ḍide-i can-bahşını süz bezmi kıl
ihyā
Sen gel kadeḥ-i vuslata bir nüş edelim
gel

ḍide-i giryâne:1. **ḍide-i giryâne:****Gazel 68**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Ağlayan gözler.*

Allāh derim ben seni gördükçe
gönülden
Allāh için ol ḍide-i giryâne mu'arız

ḍide-i hak-binime:1. **ḍide-i hak-binime:-im, -e****Tahmis 7**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Hakk'a iman eden gözler.

'Ayandır ḍide-i hak-binime her bār bir
dürlü

ḍide-i mahzūnumun:1. **ḍide-i mahzūnumun:-um, -un****Gazel 4**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hüzünlü, kederli göz.

Aşinā-yı hāl isen gelmez mi bir an
merhamet
Ḍide-i mahzūnumun ma'nalı hālinden
sana

ḍideler:1. **ḍideler:-ler****Gazel 18**

Mısra: 4

Görme organı, göz, çeşm.

Ganzeler çifte işve-bāz-ı kazā
Ḍideler hande-ver piyāle-i rüh

2. **dideler:-ler**

Gazel 29

Mısra: 1

Görme organı, göz, çeşm.

Sanma bir dem dideler handān gönüller
şād olur
Çıksa bir āvāze şādiden döner feryād
olur

3. **dideler:-ler**

Gazel 30

Mısra: 7

Görme organı, göz, çeşm.

Bakınca mihr-i cihan-tāba dideler
kamaşır
İzārı nūruna tāb-ı tekābülüm yoktur

4. **dideler:-ler**

Gazel 34

Mısra: 5

Görme organı, göz, çeşm.

Sine üryān dideler mahmūr kāküller
çözük
Mest ü bī-pervā düşer sinemde cānān
serpilir

5. **dideler:-ler**

Gazel 128

Mısra: 9

Görme organı, göz, çeşm.

Süzülmüş dîdeler yârimle ben mey-nûş
u hem-âgûş
Bu deryâ-yı safâdır bunda olmuş
mevce-zen büse

6. dîdeler:-ler

Tahmis 9

Mısra: 1

Görme organı, göz, çeşm.

Dîdeler sahbâ-yı la'l-i dil-rübâdan
geçtiler
Mest ü sergerdân düşüp âb-ı bekâdan
geçtiler

dîdeler pür-sütire:

1. dîdeler pür-sütire:

Kaside 2

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

*Gözler perdeli, kapalı. II Farkında
olmama, bilinçsiz olma.*

Cân ü dil giryende millet binevâ
mâtem-nümâ
Dîdeler pür-sütire pür-hâb-ı cehâlet
bekleriz

dîdelerimden:

1. dîdelerimden:-ler, -im, -den

Kaside 3

Mısra: 31

Görme organı, göz, çeşm.

Pür-şive güler gamze diler
dîdelerimden
Mülk-i dile bilmem o mu ya ben mi
emîrim

dîdeni:

1. dîdeni:-n, -i

Gazel 152

Mısra: 4

Görme organı, göz, çeşm.

Bin vakvaka etsen de bulanmaz koca
deryâ
Aç dîdeni bak eyne serâ eyne süreyyâ

dîde-rüşen:

1. dîde-rüşen:

Kaside 6

Mısra: 53

*"Gözler aydın, göziün aydın"
anlamında sevinçli bir olay için söylenen
kutlama sözü.*

Çıkmış dedi hamsi dîde-rüşen
Var destine koy kınâ-yı hamsi

dîdesi:

1. dîdesi:-(s)i

Gazel 47

Mısra: 9

Görme organı, göz, çeşm.

Dili hayrân görünür dîdesi giryân İhsân
Kimi söyletse gönül ben gibi dildâde
çıkâr

diger:

1. diger:

Gazel 168

Mısra: 7

Başka, diğer.

Ne mümkün diger söz ki Mevlâ-yı hüsn
Cemâlinle teşkîl-i tenzîl eder

diger ellerde:

1. diğer ellerde:-ler, -de

Kaside 2

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Başka eller, başka sahipler.

Servet-i millet diğer ellerde devr ettikçe
biz
Kenz-i ğaybîden ne hoş ümmîd-i servet
bekleriz

diken:

1. diken:

Gazel 63

Mısra: 6

*Bazı bitkilerde bulunan sivri ve batıcı
iğne.*

Perîşân-sûret olmuş tarh-ı gülzâr-ı safâ
şimdi
Dökülmüş deste-i ezhâr destimden
diken kalmış

dikkatle:

1. dikkatle:-le

Gazel 154

Mısra: 5

Dikkatli bir şekilde, inceleyerek.

Dikkatle bak üstâdın olan hâne-harâba
Ehlinden al istersen eğer almak inâba

dil:

1. dil:

Gazel 45

Mısra: 12

Gönül, yürek.

Şevk-i cûşânımı yok sormaya hâcet
İhsân
Güler elbet dil ü cân şevk ile cânân
gülüyor

2. dil:

Gazel 118

Mısra: 8

Gönül, yürek.

A 'dâya esâretten bin kerre müraccahtır
Dil varsa şu heycâ-yı sevdâda şehîd
olsa

3. dil:

Gazel 124

Mısra: 3

Gönül, yürek.

Garîb olunca ayân etmesin mi hâlini dil
Çemende bûlbûl-i nâlâna nev-bahârlara

4. dil:

Gazel 131

Mısra: 12

Gönül, yürek.

Bî-mehâbâ attı kendin düştü bir
dergâha nâlân
Âşıkın kalmışdı dil nâmıyla bir
mihmân elinde

5. dil:

Gazel 136

Mısra: 9

Gönül, yürek.

Ben demez miydim amân ey dil
güzellerden kaçın
Âdemin zîrâ perî-rûlar alır ârâmını

6. dil:

Kaside 1

Mısra: 93

Gönül, yürek.

Şununla dil mütesellî olur ki hâlinde
Vesîle-i şeref-i kurb olur nüzûl-i belâ

7. dil:

Kaside 2

Mısra: 157

Gönül, yürek.

Nür-ı ‘âlem-süz-ı ‘aşkından dil olsun
müstenîr
Ey Fuzûlî rûh-ı pâkinden de himmet
bekleriz

8. dil:

Kaside 5

Mısra: 29

Gönül, yürek.

Yem-i bî-sâhil-i ‘aşk üzre dil âvâre
gezer
Gemisin kurtaracak var ise kaptandır
bu

9. dil:

Şarkı 8

Mısra: 3

Gönül, yürek.

Aşkı da senin dil de senin can da
senindir

Üftâdeni dîvâne eden çifte benindir

10. **dil:**

Tahmis 6

Mısra: 9

Gönül, yürek.

Dil perîşân edivermek sana şandır ne
olur

Ey perîşân döküver zülfü perîşân
olayım

11. **dil:**

Tahmis 8

Mısra: 30

Gönül, yürek.

Îlâhî gülsün artık bunca yıl kan ağlayan
islâm

Dil ağlar çeşm-i cân ağlar zemîn ağlar
semâ ağlar

Kelime Tipi: -

Başıboş, perişan gönül.

Bağlatma o gîsü-yı siyehkâre efendim
Ağlatma yazık etme dil âvâre efendim

dil verdim:

1. **dil verdim:** *-di, -m*

Tahmis 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek, sevmek, âşık olmak.

Sabr u tâkat masraf-ı çâk-ı girîbân oldu
hep

Gittim elden dostlar bir yâre dil verdim
zebûn

dil yâresinin:

1. **dil yâresinin:** *-(s)i, -nin*

Rûbai 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül, yürek yarası.

Lutf et de gönül kırma yazıktır zîrâ
Dil yâresinin devâsı yoktur derler

dilâ:

1. **dilâ:**

Gazel 126

1. **dil âvâre:**

Muhammes 1

Mısra: 4

Mısra: 7
Ey gönül.

Kā'be-cüyān dilā rehbera muhtāc
olmaz
Yol açar onlara āfāk gönülde gönüle

dil-bend olmuşuz:

1. **dil-bend olmuşuz:** -muş, -uz

Kaside 2

Mısra: 146

Kelime Tipi: -

Gönül bağlayan, seven olmak.

'Âşık-ı hürriyetiz peyveste vuslat
bekleriz
Yäre dil-bend olmuşuz kayd-ı esâret
bekleriz

dilbend-i zülf-i yâr:

1. **dilbend-i zülf-i yâr:**

Gazel 54

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin saçlarına gönül bağlayan.

Hezâr ümmîd ile dilbend-i zülf-i yâr
oluruz
Görünce bir gül-i şevk-âşinâ hezâr
oluruz

dilber:

1. dilber:

Gazel 68

Mısra: 8

*Gönlü kendine çeken, âşık olunan
güzel.*

Çıksam iki âvâre cedel-kâr arasından
Nâlende gönül dilber o nâlâna mu'ârız

2. dilber:

Gazel 79

Mısra: 6

*Gönlü kendine çeken, âşık olunan
güzel.*

Dil-dâdemiz olmazdı bizim garka-i
hicrân
Şâyet galat-ı hilkat olup dilber olaydık

3. dilber:

Tahmîs 3

Mısra: 19

*Gönlü kendine çeken, âşık olunan
güzel.*

Mey anda dilber anda cümle yârân-ı
safa anda
Geçip cennetten Âdem sâkin-i meyhâne
olmaz mı

dilber-i cân-fezâ-yı hamsi:

1. dilber-i cân-fezâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 206

Kelime Tipi: -

*Hamsinin cana hayat veren, iç açan
güzel.*

Cân nakdi yolunda râyegândır
Ey dilber-i cân-fezâ-yı hamsi

dilber-i cân-perver:

1. dilber-i cân-perver:

Gazel 66

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*Gönle feralhık veren, ruh besleyen
güzel sevgili.*

Bir katre-i la'linden ey dilber-i cân-
perver
Peyveste-i cân olmuş bin cām-ı şarâb
âteş

dilber-i efrenc:

1. dilber-i efrenc:

Gazel 163

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Avrupalı dilber, sevgili, güzel.

Visâl-i lutfunu her şeb o dilber-i efrenc
Sabâh-ı haşre atar hep maten maten
diyerek

dilberler:

1. dilberler:-ler

Gazel 9

Mısra: 8

*Gönlü kendine çeken, âşık olunan
güzel.*

Bir hâle girmiş nâz ü nevâziş
Dilberler olmuş dil-dâde-meşreb

2. dilberler:-ler

Rübai 1

Mısra: 4

*Gönlü kendine çeken, âşık olunan
güzel.*

Bir devrine erdik ki bu hayret-gâhın
Dilberler eder niyâz 'âşıklar nâz

dil-beste-i 'aşkız:

1. dil-beste-i 'aşkız:-ız

Kıt'a 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşkına, sevdasına gönül bağlamış.

Ma'zûruz efendim sana dil-beste-i
'aşkız
Bîṭâb-ı maḥabbet kalıp âh etmeyelim
mi

dilbeste-i sūzānını:**1. dilbeste-i sūzānını: -i, -(n)ı****Gazel 109**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönül bağlamış âşığın yangını, acısı.*

Dilbeste-i sūzānını bilmezmiş efendim
Yandım o zarıfâne tegāfüllere karşı

dil-cü:**1. dil-cü:****Gazel 112**

Mısra: 1

Gönlü cezbeden, kendine çeken.

Gülzār-ı aşkın ezharı rengin enhārı dil-
cū
Sākī kerem kıl nāçāre sun bir sahbā-yı
memlū

dil-dāde:**1. dil-dāde:****Kıt'a 65**

Mısra: 10

Âşık, tutkun, gönül vermiş.

Halvet-i fazlına üftāde olur Mîr Fu'ād
Germî-i bezmine dil-dāde Hamāmîzāde

dildāde:**1. dildāde:****Gazel 47**

Mısra: 10

Âşık, tutkun, gönül vermiş.

Dili hayrān görünüñr dīdesi giryān İhsān
Kimi söyletse gönül ben gibi dildāde
çıkır

2. dildāde:**Gazel 159**

Mısra: 10

Âşık, tutkun, gönül vermiş.

Şehbāz-ı me'ânîdir o elbet eşi yoktur
Dildār ona dildāde olur meh-veşi
yoktur

dildāde-i mehlikā-yı hamsi:**1. dildāde-i mehlikā-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hamsinin güzel yüzüne âşık.

Üftāde-i cân-fedā-yı esmāk
Dildāde-i mehlikā-yı hamsi

dildādelerin:**1. dildādelerin: -ler, -in****Rübai 14**

Mısra: 1

Âşık, tutkun, gönül vermiş.

Dildādelerin cevrine çoktur derler
Hicrânına bir âteşten oktur derler

dil-dāde-meşreb:

1. dil-dāde-meşreb:

Gazel 9

Mısra: 8

Gönül vermiş, âşık yaratılışlı.

Bir hāle girmiş nāz ü nevāziş
Dilberler olmuş dil-dāde-meşreb

dil-dādemiz:

1. dil-dādemiz:-miz

Gazel 79

Mısra: 5

Âşık, tutkun, gönül vermiş.

Dil-dādemiz olmazdı bizim garka-i
hicrân
Şāyet galat-ı hilkat olup dilber olaydık

dil-dādesin:

1. dil-dādesin:-si, -n

Gazel 60

Mısra: 7

Âşık, tutkun, gönül vermiş.

Lutf ile dil-dâdesin raksa çağırılmış o
meh
Etti bu şeb sîne-i şu'lede pervâne dans

dildâdesin:

1. dildâdesin:-si, -n

Tesdis 1

Mısra: 8

Âşık, tutkun, gönül vermiş.

Yâr peymänen gehî ikrâr gâh inkâr eder
Gösterir yüz bin sebep dildâdesin bîzâr
eder

dildâdesinin:

1. dildâdesinin:-si, -n, -in

Gazel 59

Mısra: 2

Âşık, tutkun, gönül vermiş.

Dildâr-ı cefâ-pîşe hevâdârına bakmaz
Dildâdesinin âh-ı dil-i zârına bakmaz

dildâr:

1. dildâr:

Gazel 104

Mısra: 5

*Kalbi hükmü altına alan,gönlü kendine
bağlayan,sevgili.*

Olunca zülfüne dildâr şâne-zen bir an
Yağar şemîm-i hevâ-yı cinân
semâlardan

2. dildâr:

Gazel 159

Mısra: 10

*Kalbi hükmü altına alan,gönlü kendine
bağlayan,sevgili.*

Şehbâz-ı me'ânîdir o elbet eşi yoktur
Dildâr ona dildâde olur meh-veşi
yoktur

3. dildâr:

Tahmis 7

Mısra: 10

*Kalbi hükmü altına alan,gönlü kendine
bağlayan,sevgili.*

Cihâna arz-ı dîdâr eyledi bir dürlü
süretle
Bana göstermedi dîdârını dildâr bir
dürlü

dildâre:

1. dildâre:-e

Gazel 22

Mısra: 10

*Kalbi hükmü altına alan,gönlü kendine
bağlayan,sevgili.*

Vermeyiz āha biz mecāl īhsān
Belki dildāre bir serāre gider

2. dildāre:-

Gazel 66

Mısra: 7

*Kalbi hükmü altına alan,gönlü kendine
bağlayan,sevgili.*

Şerh eyleyemem derdim dildāre bulup
cür' et
Hem tarz-ı hitāb āteş hem redd-i cevāb
āteş

3. dildāre:-e

Gazel 72

Mısra: 9

*Kalbi hükmü altına alan,gönlü kendine
bağlayan,sevgili.*

Bāri rahm etse de dildāre sabā
Etse feryadımı īhsān iblāğ

4. dildāre:-e

Gazel 122

Mısra: 5

*Kalbi hükmü altına alan,gönlü kendine
bağlayan,sevgili.*

Dildāre hāl-i zārımı arz etmek isterim
Arz etmesin mi hālī gedā pādīşāyına

5. dildāre:-e

Gazel 125

Mısra: 2

*Kalbi hükmü altına alan,gönlü kendine
bağlayan,sevgili.*

Bir gamzesi açmışken bin yāre
gönüllerde
Yārâyı şikāyet yok dildāre gönüllerde

dildārı:

1. dildārı:-ı

Gazel 6

Mısra: 1

*Kalbi hükmü altına alan,gönlü kendine
bağlayan,sevgili.*

Hoş gelir dildārı seyretmek visālinden
bana
Nev-bahārın bir kız olmak ihtimālinden
bana

dildār-ı cefā-pīşe:

1. dildār-ı cefā-pīşe:

Gazel 59

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Eziyet etmeyi huy edinmiş,zalim
sevgili.*

Dildār-ı cefā-pīşe hevādārına bakmaz
Dildādesinin āh-ı dil-i zārına bakmaz

dildār-ı mehlikā:

1. dildār-ı mehlikā:

Gazel 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ay yüzlü güzel sevgili.

Açmaz nikāb-ı hüsnünü dildār-ı
mehlikā
Tutmuş muhīt-i ufku sükūn-zār olan
mesā

dildārıma:

1. dildārıma:-ım, -a

Gazel 62

Mısra: 2

*Kalbi hükmü altına alan,gönlü kendine
bağlayan,sevgili.*

Olamaz gölgesi göklerde güneş
Yok benim yerdeki dildārıma eş

dilde:

1. dilde:-de

Gazel 38

Mısra: 10

Dil,söylem. II Gönül,yürek.

Eser yok ortada Allāh için
mahabbetden
Hulūs adıyla hemān dilde bir fesāne
döner

2. dilde:-de

Gazel 29

Mısra: 7
Gönül, yürek, kalp.

Dilde var bir zevk-i bî-pâyân güzeller
bî-amân
Kayd-ı sevdâdan bu cân bilmem nasıl
âzâd olur

3. **dilde:-de**

Gazel 63

Mısra: 8

Gönül, yürek, kalp.

Gönül mehcür olup dîdâr-ı cânân-ı
vatandan âh
Vatan yâd elde kalmış dilde bir yâd-ı
vatan kalmış

4. **dilde:-de**

Tahmis 6

Mısra: 16

Gönül, yürek, kalp.

O siyah gözlerinin hışmına kurbân
olayım
Elde sahbâ-yı velâ dilde nevâ-yı sevdâ

dildeki:

1. **dildeki:-de, -ki**

Gazel 20

Mısra: 1

Gönül, yürek, kalp.

Vîrâne imiş dildeki kâşâne-i ümmîd
Ma'mûr-ı zamân olmadı vîrâne-i
ümmîd

2. **dildeki:** -de, -ki

Tahmis 5

Mısra: 23

Gönül, yürek, kalp.

Nûr eyledim ey mâh yanıp dildeki nârı
Şem' olmaz isem bezmine bu süz ile
bâri

dilden:

1. **dilden:-den**

Gazel 88

Mısra: 9

Gönül, yürek, kalp.

Cereyân etmede dilden dile eşvâk îhsân
Cüş edip sen de bu ummândan o
ummâna dökül

dilden çıkmadı:

1. **dilden çıkmadı:-ma, -dı**

Kıt'a 57

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevilen kimseyi unutmamak.

Geçti on sâlin şitâ vü sayfi dilden
çıkmadı

'Aşk-ı dîdârın senin bir an için leyl ü
nehâr

dilden nâr-ı 'aşkın:

1. **dilden nâr-ı 'aşkın:-ın**

Tahmis 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Gönülden duyulan aşk ateşi.

Sivâyı yaktı dilden nâr-ı 'aşkın
Celîdir kim olur zulmet-zedâ nûr

dile geldik:

1. **dile geldik:-di, -k**

Şarkı 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Konuşma kudreti, yeteneği artmak, dili
açılmak.*

Peymâne-i mehtâb içerek sahile geldik
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

2. **dile geldik:-di, -k**

Şarkı 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Konuşma kudreti, yeteneği artmak, dili
açılmak.*

Ėam nakşını zâten bu gönülden sile
geldik
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

3. **dile geldik:** -di, -k

Şarkı 7

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Konuşma kudreti, yeteneği artmak, dili
açılmak.*

Hasretle maḥabbetle dalıp seyr-i
cemāle
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

4. **dile geldik:** -di, -k

Şarkı 7

Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Konuşma kudreti, yeteneği artmak, dili
açılmak.*

Bir ān unutulmaz bu güzel leyile-i
vuslat
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

diledim:

1. **diledim:** -di, -m

Tahmis 11

Mısra: **17**

Dilemek, arzulamak, istemek.

Vuslat diledim meclis-i çeng ü neye
kaçtım
'Aşkında mukadderse bu hicran niye
kaçtım

diler:

1. diler:-er

Gazel 7

Mısra: 9

Dilemek, arzulamak, istemek.

İhsân diler misin dahî incâz-ı va'di sen
Yârin cevâbı oldu mazâ mâ mazâ sana

2. diler:-(e)r

Kaside 3

Mısra: 31

Dilemek, arzulamak, istemek.

Pür-şîve güler gamze diler
dâdelerimden
Mülk-i dile bilmem o mu ya ben mi
emîrim

3. diler:-r

Kıt'a 23

Mısra: 1

Dilemek, arzulamak, istemek.

Ağlamak gülmek diler seyreyleyen
İstanbulun

Tâli '-i pür-nekbet-i peydâ vü nâ-
peydâsını

dilerim:

1. dilerim:-(e)r, -im

Kaside 3

Mısra: 3

Dilemek, arzulamak, istemek.

Ben Âdemim etmek dilerim nev'imi
âdem
'İrfânla yoğurmuştur ezel desti hamîrim

dileriz:

1. dileriz:-er, -iz

Gazel 57

Mısra: 5

Dilemek, arzulamak, istemek.

Müjdelerden dileriz hem dil-i bîmâre
devâ
Hem o bîmân sitem firine âmâc ederiz

dil-hastası:

1. dil-hastası:-st, -n

Tahmis 10

Mısra: 13

Gönül, yürek hastası.

Yâd eylemezse bir an dil-hastası
tabîbim

Hasretle böyle nālān ölmekse son
nasībim

dili:

1. **dili:-i**

Gazel 47

Mısra: 9

Gönül, yürek, kalp.

Dili hayrān görünüñ dīdesi giryān İhsān
Kimi söyletse gönül ben gibi dildāde
çıkār

2. **dili:-i**

Gazel 69

Mısra: 9

Gönül, yürek, kalp.

Düşerek ümīd-i visāle ben dili mesken-
i mihen eyledim
Bana hufre-i 'adem olmasın reh-i
fırkatindeki son ribāt

dil-i āfākı:

1. **dil-i āfākı:-ı**

Rübai 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönlün üfukları.

Bir cām çekip gezince dil-i āfākı
Bir hālete girdi vech-i bākī sākī

dil-i âşıktā:1. **dil-i âşıktā:-ta****Gazel 121**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Âşığın gönü.

Ârâma komaz yer dil-i âşıktā o şühun
Bir kerre hırâm etmesi gül-nahl kadiyle

dil-i âvâre:1. **dil-i âvâre:****Gazel 22**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Başboş, perişan gönül.*

Dil-i âvâre küy-i yâre gider
Uçarak gökte bir sitâre gider

dil-i âvârede:1. **dil-i âvârede:-de****Gazel 164**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Boş gezen, başboş gönül.

Dil-i âvârede cem'iyet-i hâtır koymaz
Dağıtır aklımı hep zülf-i perîşân-ı
sûhan

dil-i biçâre:1. **dil-i biçâre:****Gazel 18**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Çaresiz, zavallı gönül.*

Dil-i biçâre çırpınır îhsân
Düştü bir dâma tâir-i mecrûh

2. **dil-i biçâre:****Gazel 23**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Çaresiz, zavallı gönül.*

İhtiyâr ile değil bezm-i mahabbet
dönüşü
Dil-i biçâre şitâbân gider âheste gelir

dil-i biçâreve:1. **dil-i biçâreve:-(y), -e****Gazel 8**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Çaresiz, zavallı gönül.*

Yalvarır âh ederek durmayıp ağlar
îhsân
Dil-i biçâreve bilmem ki ne hâl oldu bu
şeb

dil-i bîmâre:

1. dil-i bîmâre:-e

Gazel 57

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hasta (âşık) gönül.

Müjdelerden dileriz hem dil-i bîmâre
devâ

Hem o bîmârı sitem tîrine âmâc ederiz

dil-i çeşm-âşinâ:

1. dil-i çeşm-âşinâ:

Tahmîs 3

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Bilinen, tanıdık gönül.

Olan Mecnûna peyrev dehre bir efsâne
olmaz mı

Dil-i çeşm-âşinâ sâ mân ile bîgâne
olmaz mı

dil-i erbâb-ı hevâ:

1. dil-i erbâb-ı hevâ:

Gazel 64

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Arzu, istek ehli gönül.

Dokunup şâne-i zerrîn-i sabâ zülfünü
okşar

Dil-i erbâb-ı hevâ şevk ile
yelpâzelenirmiş

dil-i gam-füzûnu:

1. dil-i gam-füzûnu:-u

Gazel 76

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Fazla kederli gönül.

Ne visâl-i yâre erdik ne dem-i sükûnu
bulduk
Yine hem-zebân-ı sevdâ dil-i gam-
füzûnu bulduk

dil-i neş'e-füzûd:

1. dil-i neş'e-füzûd:

Tahmis 6

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Gönlün neşesini, sevincini arttıran.

Cân bulur nârına yandıkça dil-i neş'e-
füzûd
Nûr olur 'aşkın ile eyleyen ifnâ-yı
vücûd

dil-i pür-ibtîlâ:

1. dil-i pür-ibtîlâ:

Tahmis 3

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Tutku dolu gönül.

Eder imâ-yı vuslat çeşm-i şüh-ı dil-rubâ
anda

Aman yâ Rab neler yapmaz dil-i pür-
ibtîlâ anda

dil-i pür-süzumu:

1. dil-i pür-süzumu:-(u)m, -u

Kaside 3

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Izdırıp, acı dolu gönül.

İhşân bilir ancak dil-i pür-süzumu
İhşân

Ma'lûm olamaz gayrîye esrâr-ı zamîrim

dil-i sad-pâre:

1. dil-i sad-pâre:

Gazel 39

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yüz parça,paramparça olmuş gönül.

Kısmet gününde nahnü kasemnâ deyip
bana

Bin derd-i aşk bir dil-i sad-pâre verdiler

dil-i sevdâva:

1. **dil-i şeydāya:-a**

Gazel 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Divane gönül, çılgın gönül.

Görünen dāneyi zannetme süveydā-yı
derūn
Nokta-i hālidir etmiş dil-i şeydāya
nüfūz

dil-i sūzān:

1. **dil-i sūzān:**

Gazel 40

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yanan, ateşli gönül.

Āferin bādā ki āşık germ eder bāzār-ı
aşk
Bir dil-i sūzān verir yüz bin gam-ı
hicrān alır

dil-i sūzāndaki:

1. **dil-i sūzāndaki:-da, -ki**

Gazel 144

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yanan gönül.

Almamış sen gibi āgūşuna bir şem'-i
murād
Dil-i sūzāndaki fānūs bu fānūs olalı

dil-i yārāna:**1. dil-i yārāna:-a****Tahmīs 3**

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Dostların gönü, yüreği.

Kudūret vermesen Vecdī dil-i yārāna
olmaz mı

dil-i zār:**1. dil-i zār:****Gazel 126**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İnleyen, ağlayan gönül.

Etti mir'āt-ı mahabbetle tekabül dil-i
zār
Yaktı mir'ātını mihrak gönülden gönüle

dil-i zāra:**1. dil-i zāra:-a****Gazel 96**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade***İnleyen gönül.*

Lisān-ı hāl ile tahrīr-i dāstān ettim
Lisān-ı hālī dil-i zāra tercemān buldum

dil-i zār:**1. dil-i zār:-ı****Gazel 26**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade***İnleyen gönül.*

Ne gam ey nigār-ı cefā-meniş dil-i zārı
vakf-ı gam eylesen
Anılır benim de mahabbetim bu cihān
içinde zamān olur

dil-i zār-ı pāre pāremizi:**1. dil-i zār-ı pāre pāremizi:-miz, -i****Gazel 134**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Paramparça olan, ağlayan gönül.

Sihām-ı cevriye her nazra bir gazāle-
nigāh
Nişāne kıldı dil-i zār-ı pāre pāremizi

dilim varır:**1. dilim varır:-(ı)r****Gazel 124**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Bir sözü söylemeye gönül razı olma.*

Firāş-ı vuslata düşsün vücūd-ı nermīnin
Dilim varır mı benim başka inkisārlara

dilimde:

1. **dilimde:**-im, -de

Gazel 30

Mısra: 5

Gönül, yürek, kalp.

Dilimde destelenir tûde tûde kâküller
Elimde koklayacak şemme sünbülüm
yoktur

dilin:

1. **dilin:**-in

Tahmis 3

Mısra: 33

Dil, ifade biçimi.

Dilin bir gülşen-i hüsn-i edâ hayrette
kaldım ben
Bu maşsûd-ı tabâyi' sözleri nerden
bulursun sen

2. **dilin:**-in

Tahmis 5

Mısra: 27

Gönül, yürek, kalp.

Afv ettirebilsem de dilin baht-ı siyâhın
Çeşmânının öğrensem o kâfirce nigâhın

dilin bulastı:

1. **dilin bulaştı:-tı****Diğer 1**Mısra: **145**Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Herhangi bir sebepten şaşırarak
söyleyeceğini karıştırmak, söylerken
yanlışlıklar yapmak.*

Ayttılar Ey Şādī dilin bulaştı
Kırdığın cevizler bini de aştı

dilinde:1. **dilinde:-i, -n, -de****Gazel 104**Mısra: **18***Gönül, yürek, kalp.*

Ki haşmetiyle dırahşān güneşleriyle
bütün
Yaşar dilinde büyük bir cihān
semâlardan

dil-keş:1. **dil-keş:****Gazel 62**Mısra: **6***Gönül çeken,cezbeden.*

Ezelen cilvesi efgendesiyim
Çekti mevcüdumu dil-keş dil-keş

diller:1. **diller:-ler****Tahmis 9**Mısra: **20***Gönül, yürek, kalp.*

Geçtiler eller nevâzişden dudaklar
büseden
Dil-rübâlar cevrden diller recâdan
geçtiler

dillerde:1. **dillerde:-ler, -de****Kıt'a 35**Mısra: **4***Gönül, yürek, kalp.*

Çıktı bir âvâz-ı mâtemden güher
târihim İhsân
Gitti hayfâ kalbden Şādī Yaşar dillerde
nâmi

2. **dillerde:-ler, -de****Kaside 7**Mısra: **88***Dil, söz, lisan.*

Hep böyle birer türlü meziyyetle ser-
efrâz
Dillerde bugün her biri destân-ı ma'ârif

dillere:

1. **dillere:-ler, -e**

Gazel 143

Mısra: **8**

Dil, söz, lisan.

Bir dem gelir ki hüsnüne bin dâstân
okur
Aşkım düşünce dillere efsâneler gibi

dillere destândır:

1. **dillere destândır:-dır**

Kaside 5

Mısra: **40**

Kelime Tipi: **Deyim**

Herkes tarafından konuşulur olmak.

Emelin cāmını nûş eyledi Nîşî Yahyâ
Urfa ağzıyla bugün dillere destândır bu

dil-nişin:

1. **dil-nişin:**

Gazel 95

Mısra: **12**

Hoş, güzel, gönülde yer tutan.

Gönlümde açar bahâr-ı sevdâ
İhsân bu ne dil-nişin tebessüm

dil-rübâ:

1. **dil-rübâ:**

Gazel 7

Mısra: **4**

*Gönül kapan, herkesi kendine
bağlayan, âşık olunan.*

Var mâcerâyı gülşene cüy-ı revâna sor
Meylim benim akar sana ey dil-rübâ
sana

dil-rübâlar:

1. dil-rübâlar:-lar

Tahmis 9

Mısra: 20

*Gönül kapan, herkesi kendine
bağlayan, âşık olunan.*

Geçtiler eller nevâzişden dudaklar
bûseden
Dil-rübâlar cevrdan diller recâdan
geçtiler

dil-rübâ-yı tûvân-şiken:

1. dil-rübâ-yı tûvân-şiken:

Gazel 19

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Güç, kuvvet kıran ve gönül kapan
(sevgili).*

Olamaz o gonca-i işveden daha nükte-
ver daha pür-fiten
Daha dil-rübâ-yı tûvân-şiken daha
zinde-şive ferîde-şüh

dil-şikâra:

1. dil-şikâra:-a

Gazel 140

Mısra: 1

Gönül avlayan.

Gönül şikârımı devrân o dil-şikâra
düşürdü
Ezel fütâdelerin hâk-pây-i yâre düşürdü

dil-sitân:

1. dil-sitân:

Gazel 65

Mısra: 2

*Gönül alan, gönlü kendine bağlayan
(sevgili).*

Ne sevdâdan tûvân vermiş ne rahm
etmiş amân vermiş
Perestîşkâra devrân pek yaman bir dil-
sitân vermiş

dimâ'-ı islâm:

1. dimâ'-ı islâm:

Gazel 132

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

İslam bilinci.

Ya haşre kadar dimâ'-ı islâm
Keyf uğruna hep nisâr olur mu

dîn:

1. dīn:

Gazel 12

Mısra: 3

*Allah'a inanma ve ibadet etme
konusunda uyulan yol, iman, inanç.*

Aşkın gönülde dīn ise dīnin de aşk olur
Ruhsār-ı pāki mushaf-ı dīn-i mübīni öp

2. dīn:

Gazel 40

Mısra: 2

*Allah'a inanma ve ibadet etme
konusunda uyulan yol, iman, inanç.*

Gamze cellādiyle yer yer tīg bir an kan
alır
Şīve icādiyle kāfir din alır imān alır

dīnin:

1. dīnin:-in

Gazel 12

Mısra: 3

*Allah'a inanma ve ibadet etme
konusunda uyulan yol, iman, inanç.*

Aşkın gönülde dīn ise dīnin de aşk olur
Ruhsār-ı pāki mushaf-ı dīn-i mübīni öp

dinler:

1. dinler:-r

Gazel 144

Mısra: 5

Dinlemek, duymak, işitmek.

İnlerim ben bu tahassürle o dinler inler
Deyr-i mihnette gönül hastası nākūs
olalı

dinleven:

1. dinleyen:-y, -en

Gazel 135

Mısra: 2

Dinlemek, duymak, işitmek.

Yed-i bîdād-ı kazā yıktı bizim lānemizi
Dinleyen kalmadı feryād-ı
garîbānemizi

dinmez:

1. dinmez:-mez

Tahmis 8

Mısra: 6

Kesilmek, durmak, sona ermek.

Değil keşfî-nişîn ü nāhūdı belki Hudā
ağlar
Sükūn bulmaz mı yā Rab bir zaman
dinmez mi hengāme

dinsizin ammā ki hakkından da imānsız gelir:

1. dinsizin ammā ki hakkından da imānsız gelir:

Kıt'a 52

Mısra: 4

Kelime Tipi: Atasözü

*"Acımasız olan kişiyi, kendisinden
daha acımasız biri yola getirir" anlamında
kullanılan bir söz.*

Bir meseldir söylenir dāim ısırmaz it iti
Dinsizin ammā ki hakkından da
imānsız gelir

dıraḥşān:

1. dıraḥşān:

Gazel 104

Mısra: 17

Parlayan, parlak, ışıktı, aydınlık.

Ki haşmetiyle dıraḥşān güneşleriyle
bütün
Yaşar dilinde büyük bir cihān
semālardan

2. dıraḥşān:

Gazel 150

Mısra: 7

Parlayan, parlak, ışıktı, aydınlık.

Envār-ı dehā cephe-i pākimde dıraḥşān
Yok zāt-ı edībim gibi bir neyyir-i 'irfān

3. dıraḥşān:

Kaside 6

Mısra: 75

Parlayan, parlak, ışıklı, aydınlık.

Sâhilde alay alay dıraḥşân

Bin şanlı livā livā-yı ḥamsi

4. dıraḥşân:

Kaside 7

Mısra: 110

Parlayan, parlak, ışıklı, aydınlık.

Nesrimde nümāyān eser-i la'l-i

Bedaḥşân

Nazmında dıraḥşân güher-i kân-ı

ma'ârif

dıraḥşandır:

1. dıraḥşandır:-dır

Kaside 5

Mısra: 10

Parlayan, parlak, ışıklı, aydınlık.

Günü mihr-i şeref ü fevz ile rüşen-

terdir

Şebi tâbende-likâlarla dıraḥşandır bu

dirîg eder:

1. dirîg eder:-er

Gazel 42

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Esirgemek, kıyamamak, kıyıp
verememek.*

Benden dirîg eder güzelim bir kelâmını
Tür üzre bak Kelîmine bin bir kelâm
olur

dirilmek:

1. dirilmek:-mek

Kıt'a 26

Mısra: 2

Canlanmak, hayat bulmak.

Kalb-i mecrûh-ı vatandır çâk çâk olmuş
yatan
Gelse mahşerler dirilmek yok bu
müthiş fevtten

dîvâna:

1. dîvâna:-a

Gazel 61

Mısra: 2

Meclis, makam.

Mestâne gitmiş mestâne gelmiş
Dîvâne âşık dîvâna gelmiş

dîvâncasına:

1. dîvâncasına:-casına

Diğer 1

Mısra: 56

*Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini
topladıkları eser.*

Her şâir kelâmı sığmaz dîvâne
Bizim kelâmımız dîvâncasına

dîvâne:

1. dîvâne:-e

Diğer 1

Mısra: 55

*Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini
topladıkları eser.*

Her şâir kelâmı sığmaz dîvâne
Bizim kelâmımız dîvâncasına

2. dîvâne:

Gazel 55

Mısra: 6

*Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı
başında olmayan âşık.*

Bir tecellî etse hayrân olduğum sîmâ-yı
cennet
Dâr-ı bîmârân olan dünyâda bir dîvâne
kalmaz

3. dîvâne:

Gazel 61

Mısra: 2

*Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı
başında olmayan âşık.*

Mestâne gitmiş mestâne gelmiş
Dîvâne âşık dîvâna gelmiş

4. **divâne:**

Gazel 152

Mısra: 10

*Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı
başında olmayan âşık.*

Âyînede görmüş gibisin kendini güyâ
Dîvâne diyorken bana ey nâkil-i hülyâ

5. **divâne:**

Kaside 3

Mısra: 16

*Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı
başında olmayan âşık.*

Mecnun diyemem kendime Leylâyı
sever o
Dîvâne de olsam yine ma'kûl-pezirim

dîvâne eden:

1. **divâne eden:-en**

Şarkı 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Âşık, tutkun bir hâle getirmek.

Âlemde sa'âdet seni candan sevenindir
Üftadeni dîvâne eden çifte benindir

2. dīvāne eden:-en

Şarkı 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Âşık, tutkun bir hâle getirmek.

Gel sîneme sînemde mahabbet kafesin
var
Üftâdeni dīvāne eden çifte benindir

3. dīvāne eden:-en

Şarkı 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Âşık, tutkun bir hâle getirmek.

Aşkım da senin dil de senin can da
senindir
Üftâdeni dīvāne eden çifte benindir

dīvāne olmaz mı:

1. dīvāne olmaz mı:

Tahmis 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Divane hâlini almaz mı ?.

Hevâ hoş her taraf gülzâr bülbül zâr ü
gül handan
Bu esbâb-ı cününü seyreden dīvāne
olmaz mı

dīvāne ser-cûlar:

1. dīvāne ser-cûlar:-lar

Tahmis 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Coşkun ırmak.

Akar dīvāne ser-cûlar terennüm-sâz
olur murğân
Hirâmân serv-kadlerdir edenler cā-be-
cā seyrân

dīvāne-i zırnānā-yı hamsi:

1. dīvāne-i zırnānā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Hamsi ile yapılan yemeğin âşığı.

Korkum bu ki ey gönül olursun
Dīvāne-i zırnānā-yı hamsi

dīvāneler:

1. dīvāneler:-ler

Gazel 143

Mısra: 14

*Âşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı
başında olmayan âşık.*

İhsân uyunca zevkine âvâre gönlümün
Gezdim vatan diyârını dīvāneler gibi

dīvānemizi:

1. **divānemizi:-miz, -i**

Gazel 135

Mısra: 6

*Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı
başında olmayan âşık.*

Ukalāmız ki eder Kays'ı umūrunda

vekīl

Var kıyās et bu şifāhānede divānemizi

divānı:

1. **divānı:-ı**

Kıt'a 67

Mısra: 25

*Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini
topladıkları eser.*

Bastırıp divānı ehl-i zevki tehyic

eylemiş

'Âşıkān-ı devre açmış ya'ni genc-i

şāyegān

divān-ı ezel:

1. **divān-ı ezel:**

Gazel 147

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ezel Divanı.

Divān-ı ezel kâtibi etmiş beni tescil

Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise

tahsıl

divān-ı hüsn-i pākine:

1. **dīvān-ı hüsn-i pākine:-i, -(n)e****Gazel 83**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Temiz, mübarek güzelliğin şîir**mecmuası.*

Ebrûlarınla hatt-ı lebin bir dü-beyt-i
hüsn

Dīvān-ı hüsn-i pākine pîrāye efkenin

dīvānıma:1. **dīvānıma:-ım, -a****Gazel 47**

Mısra: 3

*Divan edebiyatı şairlerinin şîirlerini**topladıkları eser.*

Girse dīvānıma feyz almağa bir çār-
ebrû

Şevk-i te'sîr-i rubā'îyle ruh-ı sâde çıkar

dīvāre:1. **dīvāre:-e****Gazel 35**

Mısra: 10

Duvar.

Havf etmeyenler âkıbet-i inkişârdan

Mir'ât-ı kalb-i pākimi dīvāre çaldılar

dīvārına:1. **dīvārına:-ı, -n, -a****Gazel 59**

Mısra: 8

Duvar.

Maksûdu hemân cennet-i dîdâr olan
âdem

Dîdâr ilinin dârına dīvārına bakmaz

dîvdir:1. **dîvdir:-dir****Kaside 2**

Mısra: 109

Şeytan, iblis.

Dîvdir cindir perîdir cümleten

huddâmımız

Herbirinden çünkü bir sûretle hizmet

bekleriz

dîvâr:1. **dîyâr:****Gazel 41**

Mısra: 5

Memleket, ülke, yurt.

Yârin selâm-ı pākine meclâ olan dîyâr

Düzah da olsa âdeme dârtü's-selâm olur

dîvâra:

1. diyāra:-a

Gazel 22

Mısra: 4

Memleket, ÷lke, yurt.

Ayrılan bezm-i iltifātından
Gidemez bir diyāra dāra gider

diyār-ı hüsnü alan şehriyār:

1. diyār-ı hüsnü alan şehriyār:-an

Gazel 53

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Güzellik memleketini ele geçiren
padīshāh.*

Levend-i nāzımı müjgāndan eylemiş
tertib
Diyār-ı hüsnü alan şehriyār gözleriniz

diyār-ı imān:

1. diyār-ı imān:

Gazel 85

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İnançlı, imanlı memleket.

Dağıtma kākül 'izāra ey meh-cemāl
bahtım siyah edersin
Terahhüm etmez gönöl yakarsın diyār-ı
imān tebāh edersin

diyār-ı ma'mūrun:

1. diyâr-ı ma'mûrun:-un

Gazel 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Bayındır durumuna gelmiş memleket.

Vatan denen o mübarek diyâr-ı

ma'mûrun

Harâbesinde bugün ağlıyor mezârı bana

divâr-ı meygede:

1. diyâr-ı meygede:

Gazel 58

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Meyhanenin memleketi.*

İhsân diyâr-ı meygede dârtü'l-emân ise

Ol cây-ı pâki biz de penâh etmiyor

muyuz

divâr-ı vatanda:

1. diyâr-ı vatanda:-da

Gazel 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Memleket,yurt.*

Rebâb-ı aşk u mahabbette âh firkat var

Sen olmayınca diyâr-ı vatanda gurbet

var

divâr-ı zâr-ı islâma:

1. diyâr-ı zâr-ı islâma:-a

Tahmis 8

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Müslümanların ağladığı memleket.

Yine bilmem ne hâl olmuş diyâr-ı zâr-ı

islâma

Yerinden sarsılır 'arş-ı Hudâ dest-i du'â
ağlar**divârım:**

1. diyârım:-ım

Gazel 32

Mısra: 22

Memleket, ülke, yurt.

Kalb ü cânım münfa'il dūd-ı figânım

muttasıl

Düdmânım muzmahil İhsân diyârım

târmâr

divârımı:

1. diyârımı:-ım, -ı

Muhammes 2

Mısra: 3

Memleket, ülke, yurt.

Terk eyledim diyârımı âvârelerdenim

Olmuş küşâde-gâret-i yârâna

me'menim

divârımı:

1. **diyarını**: -i, -(n)i

Gazel 96

Mısra: **26**

Memleket, ÷lke, yurt.

Vatan vatan diye İhsān figān edip
durdum
Vatan diyarını hep ma'kes-i figān
buldum

2. **diyārını**: -i, -n, -i

Gazel 143

Mısra: **14**

Memleket, ÷lke, yurt.

İhsān uyunca zevkine āvāre gönlümün
Gezdim vatan diyārını dīvāneler gibi

diyārlara:

1. **diyārlara**: -lar, -a

Gazel 124

Mısra: **10**

Memleket, ÷lke, yurt.

Bu hāl-i zārımı arz eyle ey sabā yāre
Yolun düşerse eğer bir gün ol diyārlara

diye:

1. **diye**:

Diğer 1

Mısra: **115**

"Diye, diyerek" anlamında zarf.

Anam babam diye fiyakasına
Varımız vermişiz olancasına

2. **diye:**

Gazel 50

Mısra: 4

"Diye, diyerek" anlamında zarf.

Ravza-i hüsn-i ezel safha-i dîdârındır
Onda ârız diye gül, fem diye bülbül
yetiştir

3. **diye:**

Gazel 68

Mısra: 11

"Diye, diyerek" anlamında zarf.

Bir büseni aldım diye bin minnet
edersin
Öp sen de ödeş olma bu İhsāna mu'âriz

4. **diye:-y, -e**

Gazel 96

Mısra: 25

"Diye, diyerek" anlamında zarf.

Vatan vatan diye İhsān figān edip
durdum
Vatan diyarını hep ma'kes-i figān
buldum

5. **diye:**

Gazel 118

Mısra: 6

"Diye, diyerek" anlamında zarf.

Ben va'dini imrūzun ferdāya komam
bir an
Ferdā diye bî-pāyān va'd olsa va'id
olsa

divelim:

1. **diyelim:-y, -elim**

Gazel 19

Mısra: 4

Demek, söylemek, ifade etmek.

Ne o hatt-ı ârız o hoş nükāt bu ne hoş
kitāb-ı abîr-i hat
Şuna ebruvān diyelim fakat ne kalem ki
böyle keşîde-şüh

diyemem:

1. **diyemem:-(y)e, -me, -m**

Kaside 3

Mısra: 15

Demek, söylemek, ifade etmek.

Mecnun diyemem kendime Leylāyı
sever o
Dīvāne de olsam yine ma'kûl-pezirim

diyemez:

1. **diyemez:-y, -e, -mez**

Gazel 23

Mısra: 12

Demek, söylemek, ifade etmek.

Rü'yet-i yâre giden olsa da Mûsâ-yı
Kelîm
Diyemez vâkı'a-i rû'yeti dembeste gelir

diven:

1. **diyen:**-y, -en

Gazel 146

Mısra: 7

Demek, söylemek, ifade etmek.

A'zam diyen olmazsa da vardır diyen
ekber
Bir kerre düşün kendini ey şâir-i asgar

divor:

1. **diyor:**-yor

Gazel 73

Mısra: 10

Demek, söylemek, ifade etmek.

Edince va'dini İhsân zaman zaman
ihtâr
Diyor ki yâr mazâ mâ mazâ latîf latîf

2. **diyor:**-yor

Gazel 146

Mısra: 4

Demek, söylemek, ifade etmek.

Şabb-i emred iken dün bugün olmuş da
hat-âver
Aklınca diyor ben gibi bir şâ'ire berber

divorken:1. **diyorken:** -yor, -ken**Gazel 152**

Mısra: 10

Demek, söylemek, ifade etmek.

Âyînede görmüş gibisin kendini güyâ
Dîvâne diyorken bana ey nâkil-i hülyâ

doğar:1. **doğar:** -ar**Gazel 14**

Mısra: 7

*Güneşin doğması. II Kaderin, bahtın
aydınlanması, güzellikler getirmesi.*

Doğar mı âlem-i diğerde nerde bilmem
ki
Açılmamış bana bir yüzden âfitâb-ı
hayât

2. **doğar:** -(a)r**Gazel 121**

Mısra: 3

Gök cisimleri için doğmak, belirlemek.

Hübân ile hep yerde doğar kevkeb-i
tâli'
Bilmem ne arar gökte münecceim
rasadıyla

3. **doğar:** -(a)r**Tahmis 1**

Mısra: 5

Doğmak, belirlemek, açmak.

Doğar rūhu'l-kudūs yâdınla âh-ı 'arş-
peymâdan
Sezâdır şu 'le-i hüsnünle ser-tâ-pâ adīm
olsa

doğdu:1. **doğdu:** -du**Kıt'a 66**

Mısra: 36

Doğmak, dünyaya gelmek.

Bu târîhe imdâd eder çâryâr
Bu yıl doğdu meh-veş Muḥammed 'Alî

doğmaz:1. **doğmaz:** -maz**Kaside 6**

Mısra: 24

Gök cisimleri için doğmak, belirlemek.

Ben nerdeyim âh o yâr nerde
Doğmaz mı bu yerde ây-ı ḥamsi

2. **doğmaz:** -maz**Gazel 132**

Mısra: 5

Doğmak, belirmek, açmak.

Doğmaz mı sabāh-ı nūr-ı millet

Āfāk hemīše tār olur mu

doğru:

1. doğru:

Gazel 110

Mısra: 1

"-e doğru" anlamında edat.

Ettim ircā-ı nazar māziye döndüm hāle

doğru

Şu 'le-i ümmīd için çok baktım istikbāle

doğru

2. doğru:

Gazel 110

Mısra: 4

"-e doğru" anlamında edat.

Boş kalan mihrāblarda ka'be-cū bir

muktedā yok

Eyledim yüz bin teveccüh kible-i āmāle

doğru

3. doğru:

Gazel 110

Mısra: 6

"-e doğru" anlamında edat.

Cennet-i irfân için imkân-ı vuslat var
mı bilmem
Bir sırât-ı istikâmet yok mu istiklâle
doğru

4. **doğru:**

Gazel 110

Mısra: 8

"-e doğru" anlamında edat.

Zulm olurken zirve-i ikbâle pây-endâz-ı
şirret
Cephe-i millet iner idbâre izmihlâle
doğru

5. **doğru:**

Gazel 110

Mısra: 10

"-e doğru" anlamında edat.

Hâme-i çâlâkim İhsân dehri gark-ı berk
ederdi
Ruhsat-ı güftâr olaydı arş-ı mâ-fi'l-bâle
doğru

döğülme:

1. **döğülmeye:-(ii)l, -me, -(y)e**

Tahmîs 5

Mısra: 19

Biri tarafından dövülmek, camı
acutulmak.

Döğülmeye söğülmeye kovulmaya
billâh

Hep râzıyım ammâ ki efendim senin
olsam

döker:

1. **döker:-er**

Gazel 40

Mısra: 13

Saçmak, dağıtmak.

Devlet ol şeydâ-yı aşkındır ki nakd-i
cân döker
Hâle-i âğuşa üryan sîm-ten cânân alır

dökmüş:

1. **dökmüş:-müş**

Gazel 27

Mısra: 3

Dökmek, akıtmak.

Nihâl-i kaddi ben eşk-i revân dökmüş
büyütmüşken
Ne hâlettir ki bâr-ı vashı eller iktitâf
eyler

2. **dökmüş:-müş**

Kaside 6

Mısra: 67

Dökmek, boşaltmak.

Maşsûlünü tam deminde dökmüş
Sâhillere fabrikâ-yı hamsi

dökseydi:

1. **dökseydi:** -se, -(y), -di

Gazel 2

Mısra: 7

(Saç, zülûf veya kâkülleri) Serbest
bırakıp açmak, dağıtmak.

Dökseydi pâyeye zülfünü leyl ü
nehârımın
Olsaydı bâri hâl-i tesâvîsi rüşenâ

döktüğüm:

1. **döktüğüm:** -tük, -üm

Tahmis 4

Mısra: 2

Dökmek, akıtmak.

Tâli'imden gördüğüm sîmâ-yı hüsran
oldu hep
Döktüğüm yaşlar pey-i dâmeninde al kan
oldu hep

döktükçe:

1. **döktükçe:** -tükçe

Gazel 105

Mısra: 3

Dökmek, saçmak.

Sîne üryan zülf açıp döktükçe mir'ât
üstüne
Nûr akar âyîneye her subh u şâm
âyîneden

dökül:**1. dökül:-(ü)l****Gazel 81**

Mısra: 4

Dökülmek, akmak, damlamak.

Benim gözümde 'ayandır makâm-ı
hûru'l-ayn
Dökül bu nâr ile ey gözyaşım
cehennem isen

2. dökül:-(ü)l**Gazel 88**

Mısra: 4

Dökülmek, akmak, damlamak.

Ömr-i çârîmin olup pey-revi ey sâgâr-ı
aşk
Durma ser-şâr-ı safâ tâ harem-i câna
dökül

3. dökül:-(ü)l**Gazel 88**

Mısra: 6

Dökülmek, akmak, damlamak.

Açıl ey gonca-i gülzâr-ı bahâ handân
olur
Saçıl ey eşk-i revân sâha-i dâmâna
dökül

4. dökül:-(ü)l**Gazel 88**

Mısra: 10

Dökülmek, akmak, damlamak.

Cereyân etmede dilden dile eşvâk îhsân
Cüş edip sen de bu ummândan o
ummâna dökül

5. dökül:-(ü)l**Gazel 88**

Mısra: 1

Dökülmek, saçılmak, yayılmak.

Gehî ruhsâra dökül gâhî girîbâna dökül
Dökül ey zülf-i siyeh sîne-i uryâna
dökül

döküldü:**1. döküldü:-(ü)l, -dii****Gazel 10**

Mısra: 2

Dökülmek, akmak, damlamak.

Kırıldı bâis-i eşvâk iken sebû-yı şebâb
Döküldü şûre-i hüsrâna âb-rüy-ı şebâb

2. döküldü:-(ü)l, -dii**Gazel 132**

Mısra: 3

Dökülmek, dağılmak.

Zulm aşđ döküldü gayretullāh
Bir gün gelip aşikār olur mu

3. **döküldü:**-(ü)l, -dū

Şarkı 1

Mısra: **3**

Dökülmek, dağılmak.

Solup gül-naḥl-i ümmīdim döküldü
Yefīm oldum bugün boynum büküldü

dökülen:

1. **dökülen:**-ül, -en

Gazel 48

Mısra: **3**

Saçılmak, yayılmak.

İzārı māhına sākī-i meclisin dökülen
Nesīc-i işve mi yā zūlf-i hāle-tār mıdır

dökülmüş:

1. **dökülmüş:**-ül, -müş

Gazel 44

Mısra: **6**

*Bulunduğu yerden başka bir yere
akmak.*

Ümīd-i vasl-ı dāmān eyleyen eşk-āb-ı
çeşmānım
Kopup vādī-i hierāndan dökülmüş
çağlamışlardır

2. **dökülmüş:-müş****Gazel 63**

Mısra: 6

Dökülmek, saçılmak.

Perîşân-süret olmuş tarh-ı gülzâr-ı safâ
şimdi
Dökülmüş deste-i ezhâr destimden
diken kalmış

3. **dökülmüş:-(ü)l, -müş****Gazel 115**

Mısra: 5

Dökülmek, saçılmak.

Dökülmüş şöyle kâküller dağılmış
Serâpâ nâzdan manzûr-hande

dökülüp:1. **dökülüp:-üp****Gazel 67**

Mısra: 4

Dökülmek, damlamak, akmak.

Yok şimdi bu meyhâne bir câm-ı
mahabbet
Sahbâ dökülüp kaldı tehî sāgar-ı ihlâs

2. **dökülüp:-üp****Gazel 76**

Mısra: 5

Dökülmek, damlamak, akmak.

Dökülüp mey-i mahabbet yine âşıkân
dağılmış
Biz o bezm-i Cem 'de ancak kadeh-i
nigûnu bulduk

dökülür:1. **dökülür:-(ü)l, -(ü)r****Gazel 104**

Mısra: 3

Dökülmek, saçılmak.

Fürûg-ı mihr ile şekl-i müzâb alır
dökülür
Schâbelerde gezen nakş u ân
semâlardan

2. **dökülür:-(ü)l, -(ü)r****Gazel 126**

Mısra: 2

Dökülmek, saçılmak.

Hüsn ü aşk etmede işrâk gönülünden
gönüle
Dökülür nâle-i uşşâk gönülünden gönüle

dokundu:1. **dokundu:-du****Gazel 1**

Mısra: 14

Dokunmak, etkilemek, incitmek.

Cerîhadâr-ı cinân bir muhâcirin îhsân
Dokundu âh-ı yetîmâne inkisârı bana

dokunmaz:

1. **dokunmaz:-maz**

Gazel 31

Mısra: **9**

Değmek, el sürmek.

Dokunmaz öyle zülf-i yâre şâne-i
nigâhı gör
Yapar şemîm-i turrenden güzîde bir
çiçek sever

dokunsam:

1. **dokunsam:-sa, -m**

Gazel 6

Mısra: **5**

*Saz vb. müzik aletlerinin tellerini
tutmak ve çalmak.*

Bir dokunsam şöyle derdimden rebâb-ı
sînemin
Bin tanîn-i gam çıkar evtâr-ı lâlinden
bana

dokunup:

1. **dokunup:-up**

Gazel 64

Mısra: **5**

*Dokunmak, temas etmek. II
Rûzgarlanmak.*

Dokunup şâne-i zerrîn-i sabâ zülfünü
okşar
Dil-i erbâb-ı hevâ şevk ile
yelpâzelenirmiş

Dil perîşân edivermek sana şandır ne
olur
Ey perîşân döküver zülfü perîşân
olayım

döküp:

1. döküp:-ülp

Gazel 99

Mısra: 4

*Sıvı veya tane durumunda olan şeyleri
bulundukları kaptan başka bir yere
boşaltmak.*

Bir kadeh-kâr ile hem-bezm-i visâl
olmak için
Ömr-i cāvîdi döküp cāma şarâb
eyleyelim

2. döküp:-(ü)p

Gazel 102

Mısra: 3

Dökmek, söylemek.

Miyân-ı bezme döküp mâcerâ-yı
hüsrânı
Firāk-ı sâğara ağlar sebû hâzîn hâzîn

döküver:

1. döküver:-üver

Tahmis 6

Mısra: 10

(Saç için) saçmak, dağıtmak.

döküvor:

1. döküvor:-(ü)yor

Gazel 45

Mısra: 8

(Saç için) saçmak, dağıtmak.

Şakıyor sâz-ı mahabbetteki evtâr-ı hevâ
Döküyor zülfünü sinemde o fettân
gülüyor

dolandı:

1. dolandı:-dı

Gazel 20

Mısra: 7

Karışmak, birbirine dolanmak.

Sad-çāk olarak zülf-i girihgiri dolandı
Çözmez mi cefâ ukdelerin şâne-i
ümmîd

2. dolandı:-dı

Diğer 1

Mısra: 112

*Bir şeyin çevresinde dönmek, gezmek,
dolaşmak.*

Şem‘-i cemâlinin pervâneleri
Dolandı meclisi sūzâncasına

dolandırdı:

1. **dolandırdı:**-dir, -di

Tesdis 1

Mısra: **31**

*Birisini aldatarak parasını veya malını
elinden almak.*

Çaldı cân nakdin dolandırdı dolandırdı
beni
Bin bir efsûn eyleyip bâzen inandırdı
beni

dolanır:

1. **dolanır:**-ır

Gazel 49

Mısra: **13**

Bir şeyin çevresine sarılmak.

Boynuna her an dolanır kollarım
Ab-ı hayât üzre kemer bağlanır

dolanmam:

1. **dolanmam:**-ma, -m

Gazel 100

Mısra: **1**

*Bir şeyin çevresinde dönmek, gezmek,
dolaşmak.*

Sâbit-kademim merkez-i aşkında
dolanmam

Yek-reng-i mey-i safvetim elvāna
boyanmam

dolanmıs:

1. **dolanmıs:-mış**

Tesdis 1

Mısra: 2

Bir şeyin çevresine sarılmak.

Bir nevîn püşide konmuş ka'be-i ān
üstüne
Yā dolanmıs hâledir bir mäh-ı rahşân
üstüne

dolar:

1. **dolar:-(a)r**

Gazel 27

Mısra: 9

Dolmak, eklenmek, dolu hâle gelmek.

Dolar ebkâr-ı ma'na kalbe İhsân
iştiyâkından
Gelir züvvârı saf saf beyt-i ma'mûrun
tavâf eyler

2. **dolar:-(a)r**

Kaside 5

Mısra: 48

Dolmak, eklenmek, dolu hâle gelmek.

İçilen cibre değıl viski ya şampanya
değıl
Türk Ocağında dolar kâse-i ayrandır bu

3. **dolar:-(a)r**

Kaside 6

Mısra: 81

Dolmak, eklenmek, dolu hâle gelmek.

Seyriyle dolar şu cevfi mi'de
Lâzım değıl iştirâ-yı ħamsi

4. **dolar:-(a)r**

Kıt'a 66

Mısra: 12

Dolmak, eklenmek, dolu hâle gelmek.

Meĥâkimde ĥâkim dekâyık-şinâs
Sözünden dolar iddi'â cedveli

dolarmıs:

1. **dolarmıs:-(a)r, -mış**

Gazel 107

Mısra: 7

Dolmak, kaplamak.

Hevâ-yı ıtr u sevdâ dolarmıs rüzgâra
Alırken şemme bir dem sabâ
perçemlerinden

dolaşıp:

1. **dolaşıp:-ıp**

Tahmis 6

Mısra: 17

Dolaşmak, gezinmek.

Dolaşıp mest-i hevâ 'âşık-ı şürîde-likâ
Oldu didârına hayran bakarak ğaşy-ı
safâ

dolaştık:

1. **dolaştık:** -tı, -k

Diğer 1

Mısra: 89

Dolaşmak, gezinmek.

O gün câmilerde dolaştık sâim
Tâ'at-ı Hudâya olduk müdâvim

dolaştım:

1. **dolaştım:** -tı, -m

Gazel 97

Mısra: 10

Dolaşmak, gezinmek.

Harâbât-ı cihândan almadım bir câm-ı
zevk İhsân
Dolaştım tarz-ı reng-â-renkte bin câm-ı
Cem gördüm

2. **dolaştım:** -tı, -m

Rûbai 18

Mısra: 1

*Birbirine karışarak güç çözüdür
duruma gelmek.*

Düşüm ham-ı gîsûya dolaştım kaldım
Bilsen ne düşümlerde bulaştım kaldım

doldu:

1. **doldu:-du**

Gazel 103

Mısra: 9

Dolmak, eklenmek, dolu hâle gelmek.

Azm ü îmânla doldu taştı gönül
Âsumân oldu mihr ü mâha vatan

2. **doldu:-du**

Gazel 164

Mısra: 12

Dolmak, eklenmek, dolu hâle gelmek.

Gizli bir fırtınadan taştı şu 'ummân-ı
edeb
Gizli bir fırtınadan doldu şu fincân-ı
sûhan

doldur:

1. **doldur:**

Kaside 6

Mısra: 137

*Doldurmak, dolmasını sağlamak, bol
bol koymak.*

Ver bir varak-ı papel de doldur
Al destine bir kofâ-yı hamsi

dolmaz:

1. **dolmaz:-maz**

Diğer 1

Mısra: 151

Dolu duruma gelmek, kaplamak.

Mağabbet sofrası taşar da dolmaz
Buyurun sofranın tek mancasına

dolmuş:

1. **dolmuş:-muş**

Kaside 6

Mısra: 60

Dolu duruma gelmek, kaplamak.

Yelken kürek eylemekte 'avdet
Dolmuş yine çok dubâ-yı hamsi

dolsa:

1. **dolsa:-sa**

Gazel 20

Mısra: 13

Dolu duruma gelmek, kaplamak.

Kesmem yine ümmîdimi ben dolsa da
İhsân
Zehr-âbe-i hirmân ile peymâne-i
ümmîd

2. **dolsa:-sa**

Gazel 100

Mısra: 3

Dolu duruma gelmek, kaplamak.

Sîrâb olamam dolsa da peymâne-i
ömrüm

Peymâne-i âlâminı çekmekten
usanmam

dolsun:

1. **dolsun:-sun**

Gazel 112

Mısra: 6

Dolu duruma gelmek, kaplamak.

Meclisde her an çaldıkça nutrib
oldukça seyrân

Âvâz-ı şevk ü şâdiyle dolsun mînâ-yı
mînû

dolsun taşsın:

1. **dolsun taşsın:-sın**

Kaside 6

Mısra: 252

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gereğinden çok olmak, çok kalabalık
olmak.*

Her sofrâ-i ni' met ü maḥabbet

Dolsun taşsın gıdâ-yı ḥamsi

dolu:

1. dolu:**Gazel 95**

Mısra: 10

Bir duygunun etkisiyle yüklü olma.

Bin vasla tekâbü'l etmesin mi
Hicrân dolu bir gamîn tebessüm

dolup:**1. dolup:-up****Gazel 35**

Mısra: 6

Dolu duruma gelmek, kaplamak.

Aşk ehli cām-ı Cem gibi devr ettiler
müdām
Hayrân dolup bu şevk ile hayrân
boşaldılar

dolup taşmada:**1. dolup taşmada:-mada****Kaside 7**

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Dolup taşmak, gereğinden fazla dolu olmak.*

Devrinde fakat şimdi dolup taşmada
hatta
Ceplerdeki evrāk ile cüzdân-ı ma'ârif

domino oynarız:**1. domino oynarız:-r, -iz****Diğer 1**

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Üzerleri noktalarla işaretli dikdörtgen
biçiminde yirmi sekiz taşla masa üzerinde
oynanan bir oyun oynamak.

Ortada beş kutu şeker isteriz
Domino oynarız poker isteriz

donatıldım:**1. donatıldım:-(ı)l, -di, -m****Gazel 151**

Mısra: 2

Donatmak, süslemek.

Gencine-i pinhânına aklın kapatıldım
Sîm ü zer-i irfânla serâpâ donatıldım

donatmışsın:**1. donatmışsın:-mış, -sın****Gazel 82**

Mısra: 4

Donatmak, süslemek.

Efkârı kemânlardan zulmette
bırakmışken
Ecrām ile tām-eſken mînâyı
donatmışsın

döndü:

1. **döndü:-dü**

Gazel 124

Mısra: 1

Başka bir şey halini almak, dönişmek.

Vücudu âşıkının döndü âh ü zârlara
Hevâ-yı zülfe uyup düştü rûzgârlara

döndükçe:

1. **döndükçe:-dükçe**

Kıt'a 67

Mısra: 16

Dönmek, dolaşmak, bulunmak.

İhtiyârım gitti elden mest-i şevk olmaz
mıyım
Misl-ı cân döndükçe etrâfimde şühân
el-emân

döndüm:

1. **döndüm:-dü, -m**

Gazel 110

Mısra: 1

Yönünü çevirmek.

Ettim ircâ-ı nazar mâziye döndüm hâle
doğru
Şu 'le-i ümmîd için çok baktım istikbale
doğru

2. **döndüm:-dü, -m**

Gazel 151

Mısra: 3

Başka bir şey halini almak, dönişmek.

Envā'ı le'ālī ile döndüm kuşatıldım
Evvelce değildim uzun ammā uzatıldım

dönemez:

1. dönemez:-e, -mez

Gazel 23

Mısra: 4

Geri gelmek.

Uçarak ravza-i cānāne giden bülbül-i
cān
Dönemez dönse de bāl ü peri işkeste
gelir

döner:

1. döner:-er

Gazel 6

Mısra: 3

*Yüz çevirmek (döndürmek) deyimini
çerçevesinde; tavrını değiştirip soğuk
davranmak, ilişkisini kesip ilgilenmemek.*

Nāz eder ammā döner yüz bin tecellī
gösterir
Gamzesinden her nigāh-ı infiālinden
bana

2. döner:-(e)r

Gazel 29

Mısra: 2

Dönüşmek, değişmek.

Sanma bir dem dīdeler handān gönüller
şād olur
Çıksa bir āvāze şādīden döner feryād
olur

3. döner:-er

Gazel 31

Mısra: 6

Dönüşmek, değişmek.

Çocuk değil figānı çok elinde ihtiyārı
yok
Şu sāl-hürde aşka bak döner ufak tefek
sever

4. döner:-er

Gazel 38

Mısra: 6

Bir eksende hareket etmek,dönmek.

İdare eylese akdāh-ı mevlvī şūhum
Girer semā'a safādan şarābhāne döner

5. döner:-er

Gazel 38

Mısra: 10

Söz konusu etmek.

Eser yok ortada Allāh için
mahabbetden
Hulūs adıyla hemān dilde bir fesāne
döner

6. döner:-er

Gazel 38

Mısra: 12

Dönmek,söziinde durmamak.

İnanma etse de va'd-i visāl o şüh İhsān
Arar bulur o güzel va' de bir bahāne
döner

7. döner:-er

Gazel 54

Mısra: 12

Dolaşmak,gidip gelmek.

Fütāde benliğimiz rüzgār elinde gezer
Uçar semālara İhsān döner gubār
oluruz

8. döner:-er

Gazel 57

Mısra: 2

*Bir durumdan başka bir duruma
geçme.*

Kadem-i yāri ser-i izzete kor tāt ederiz
Döner Allāh der ol tāt ile mi'rāt ederiz

9. döner:-(e)r

Gazel 162

Mısra: 16

Dönmek, değişmek.

A'lā-pervāz isen ey şāhbāz-ı evc-i
istignā

Döner pervāne yā usfūr olursun böyle
kalmazsın

10. **döner:-er**

Tahmīs 3

Mısra: **23**

Dönmek, dolaşmak, dans etmek.

Döner raksān u hayrān şevki gör sahn-ı
mahabbette
Sebū zānūde sāgar elde yār āgūş-ı
vuslatta

11. **döner:-er**

Dīğēr 1

Mısra: **126**

Dönmek, hareket etmek.

Ellerinde yanar fenerleri var
Başlarında döner miğferleri var

12. **döner:-er**

Gazel 34

Mısra: **3**

Dönmek, hareket etmek.

Cüş eder gönüm döner peymāne mey
rīzān olur
Raks eder dāmān bu sevdādan girībān
serpilir

13. **döner:-er**

Gazel 38

Mısra: **1**

Dönmek, hareket etmek.

Ne cām-ı bāde-i devrān ne bir terāne
döner
Bu bezm-i neş'ede hep āh-ı āşıkāne
döner

14. **döner:-er**

Gazel 38

Mısra: **4**

Dönmek, hareket etmek.

Misāl-i kable-nümā titreyip de ibre-i
cān
O Kā'be hüsne heman cāy olan cināne
döner

15. **döner:-er**

Gazel 60

Mısra: **10**

Dönmek, hareket etmek.

Peyrev-i şebān olur mihver-i rakkās-ı
dīl
Durmayıp İhsān döner dans eder ammā
ne dans

döner sufuf-ı melāik misāl-i mevlānā:

1. döner sufûf-ı melâik misâl-i mevlânâ:

Kaside 1

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Meleklerin sıraları Mevlana gibi döner.

Safâ-yı 'aşkı semâ'hânesinde
müstağrak

Döner sufûf-ı melâik misâl-i Mevlânâ

döneriz:

1. döneriz:-(e)r, -iz

Diğer 1

Mısra: 20

Dönmek, hareket etmek.

Kol bacak oynatır sağ sol biliriz
Döneriz meydanda harmançasına

dönmektedir:

1. dönmektedir:-mekte, -dir

Kaside 2

Mısra: 137

Dönmek, hareket etmek.

Âsiyâb-ı memleket zîr ü zeber
dönmektedir
Kudret-i tedvîre mâlik bir siyâset
bekleriz

dönmüs:

1. **dönmüş:-müş****Rûbai 9**

Mısra: 2

Dönmek, yönünü değiştirmek.

Cânânımızın nâmını vuslat komuşuz
Dönmüş ârâ yerde bir de firkat
komuşuz

dönse:1. **dönse:-se****Gazel 23**

Mısra: 4

Dönmek, yönelmek, geri gelmek.

Uçarak ravza-i cânâne giden bülbül-i
cân
Dönemez dönse de bâl ü peri işkeste
gelir

2. **dönse:-se****Gazel 49**

Mısra: 9

Dönmek, yönelmek, geri gelmek.

Dönse kıyâm etse hırâmân olup
Haşre kadar râh-güzer bağlanır

dönsün:1. **dönsün:-sün****Gazel 85**

Mısra: 7

Dönmek, elden ele dolaşmak.

Çalınca mutrib piyâle dönsün hemîşe
mest ol safâ-perest ol
Cenâb-ı meyden nasîb alırsan gönül
muhîtin şinâh edersin

2. **dönsün:-sün****Rûbai 6**

Mısra: 3

Dimi duyguyla dönmek, hareket etmek.

Dönsün bu semâ'hânedan cân ü cânân
Nây-ı dili bir âh çek İhsân inlet

3. **dönsün:-sün****Kaside 6**

Mısra: 255

Dönüşmek, benzetmek.

Baştan başa gübre-zâra dönsün
Tarla-yı tütün-nümâ-yı hamsi

dönüp:1. **donup:-(u)p****Gazel 108**

Mısra: 11

Donmak, hareketsiz kalmak.

Âhım mı donup ruhunda kalmış
Hâlin mi o şâhdâne çapkın

2. **dönüp:-(ü)p**

Gazel 130

Mısra: 2

*Benzer hâl almak, gibi olmak,
benzemek, andırmak.*

Beyân-ı hâl edecek âha bir lisân olsa
Lisân-ı âh dönüp kalbe tercemân olsa

3. **dönüp:-(ü)p**

Tahmis 1

Mısra: 7

*Dönmek, kendi ekseninde veya
başka bir şeyin dolayında hareket etmek.*

Acîb olmaz dönüp hurşîd gökten meh
dü-nîm olsa
Bulunmaz bir mesîlin zerreler mihr-i
cesîm olsa

4. **dönüp:-(ü)p**

Tahmis 1

Mısra: 23

Dönmek, hareket etmek.

Kemâl-i iştiyâkıdan dönüp rûz u şeb-i
kudsî
Salât-âmûz olur ervâha pîr-i mekteb-i
kudsî

5. **dönüp:-üp****Gazel 136**

Mısra: 11

Dönmek, değışmek, sapmak.

Sen dönüp söz tutmadın vardın düçâr
oldun yazık
Düştüğün derdin Hudâ hayr eylesin
encâmını

6. **dönüp:-üp****Gazel 144**

Mısra: 10

Dönmek, değışmek, sapmak.

Ser-nigün kubbede âh oldu nasıbm
İhsân
Baht-ı ferhunde dönüp tâli '-i ma 'kûs
olalı

7. **dönüp:-üp****Gazel 162**

Mısra: 11

Dönmek, değışmek, sapmak.

Dönüp ey herze-gû ahmak yanılsan
istesen bir hak
Düşer matrüd olur magdûr olursun
böyle kalmazsın

8. **dönüp:-üp****Kıt'a 53**

Mısra: 2

Dönmek, değışmek, sapmak.

Bulduğun şeyle kanâ' at ediver fâre
misin
Etme beyhûde tama' uyma dönüp
buyruğuna

9. **dönüp:-(ü)p****Kıt'a 66**

Mısra: 28

Dönmek, değışmek, sapmak.

Ĥudâ-ĥâfız olsun nazar değmesin
Zamânın dönüp dide-i aĥveli

dönüşü:1. **dönüşü:-ü****Gazel 23**

Mısra: 9

Geri gelme.

İhtiyâr ile değil bezm-i mahabbet
dönüşü
Dil-i bîçâre şitâbân gider âheste gelir

dört yanı:1. **dört yanı:-ı****Kaside 7**

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Her taraf, etraf, çevre.*

Zencîr ile hem dört yanı bağlandı
sarıldı
Tutmaz bu yaman 'îfriti kaytân-ı
ma'ârif

dostlar:

1. **dôstlar:-lar**

Gazel 131

Mısra: **4**

Arkadaş, yâr, sevilen kişi.

Bir taraftan zehr-i hicrân ta'n-ı düşmân
bir taraftan
Dôstlar bâzîçe oldum bir yamân fettân
elinde

2. **dostlar:-lar**

Tahmis 4

Mısra: **6**

Arkadaş, yâr, sevilen kişi.

Sabr u tākāt masraf-ı çāk-ı girîbân oldu
hep
Gittim elden dostlar bir yâre dil verdim
zebûn

doyamam:

1. **doyamam:-a, -ma, -m**

Tahmis 5

Mısra: **14**

Doymak, kanmak, yeterli bulmak.

Keyfiyyetin olmuş o kadar rûhuma sārī
Destide kadehde doyamam görmeğe
bāri

doymaz:

1. doymaz:-maz

Kaside 6

Mısra: 117

Doymak, kanmak, yeterli bulmak.

Batmānla tenāvül etse doymaz
Doymaz yine nāşitā-yı hamsi

doyulmaz:

1. doyulmaz:-(u)l, -maz

Diğer 1

Mısra: 150

Yeter bulmak, kanmak, tatmin olmak.

Baktık ağalarla çıkışmak olmaz
Dedik ki sohbe asla doyulmaz

doyup kanmadı:

1. doyup kanmadı:-ma, -dı

Kaside 4

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Doymak, bir isteğini yeteri kadar
karşılamsı olmak, kanmak.*

Bir lahza doyup kanmadı ol batn-ı
mu'azzam

Kırk Çeşmelerin ağzına bağlandı su
bendi

dü:

1. dü:

Gazel 39

Mısra: 10

İki sayısı.

Bezm-i ezelde tîg-i kazā hüküm-i
gamzeyi
İhsān dü dest-i çeşm-i füsünkāra
verdiler

du'adır:

1. du'adır:-dır

Kaside 7

Mısra: 121

Dua, yakarış, dilek, niyaz.

'İlm ordusunun ettiği hep böyle du'adır
Binler yaşasın böyle kumandān-ı
ma'ārif

du'â-vı hamsi:

1. du'â-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 248

Kelime Tipi: -

Hamsiye, kasideye dua etme.

Bir zimmet-i vâcibü'l-edâdır
İhsāna hemān du'â-yı hamsi

dubārācı:

1. dubārācı:-cı

Gazel 159

Mısra: 6

*Karşıındakine oyun eden, düzen kuran
(kimse), hilekâr, düzenbaz.*

Minnet edemez kimseye gayret-keşi
yoktur
Älemde dubārācı değil şeş beşi yoktur

dubā-yı hamsi:

1. dubā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Hamsi taşıyan deniz aracı.

Yelken kürek eylemekte 'avdet
Dolmuş yine çok dubā-yı hamsi

dü-bevt-i hüsn:

1. dü-bevt-i hüsn:

Gazel 83

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzelliğın iki beyitten oluşın rubaisi.

Ebrûlarınla hatt-ı lebin bir dü-bevt-i
hüsn
Dīvān-ı hüsn-i pâkine pîrāye efkenin

dü-câm-ı şâh:**1. dü-câm-ı şâh:****Gazel 53**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Padişahın iki kadehi.*

Dü-câm-ı şâh eser olmuş Cem'in
zamanından

Bu bezm-i şevke kalıp yâdigâr
gözleriniz

düçâr:**1. düçâr:****Gazel 26**

Mısra: 13

Uğramış,tutulmuş,yakalanmış.

Ne yaman belâya düçâr imiş siyâh imiş
ki bu tâliim

Bana kendi zâde-i ni'metim de bu
yolda düşmen-i cân olur

2. duçâr:**Gazel 53**

Mısra: 1

Uğramış,tutulmuş,yakalanmış.

Ezel humârına olmuş duçâr gözleriniz
Süzülmüş âh o duçâr-ı humâr
gözleriniz

3. düçâr:**Gazel 136**

Mısra: 11

Uğramış,tutulmuş,yakalanmış.

Sen dönüp söz tutmadın vardın düçâr
oldun yazık
Düştüğün derdin Hudâ hayr eylesin
encâmını

düçâr oldu:**1. düçâr oldu:-du****Rûbai 28**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Uğramak, yakalanmak, tutulmak.*

Bîçâre rubâ'î söyleyip gezmededir
Nâçâr düçâr oldu o çâr-ebrûya

düçâr-ı hayret eder:**1. düçâr-ı hayret eder:-(e)r****Kaside 1**

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

*Ne hüküm vereceğini bilememeye,**şaşırmaya sebep olmak.*

Gönül ğarîbini her an düçâr-ı hayret
eder
Şu kâr-zâr-ı musîbetle çektiğim bu cefâ

düçâr-ı hicretim:

1. düçâr-ı hicretim: -im

Gazel 120

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Göç etmeye yakalanmış.

Âh mağdûrum düçâr-ı hicretim İhsân
bugün

Bâr-ı hüsrân düşmesin dünyâda bir ferd
üstüne

duçâr-ı humâr:

1. duçâr-ı humâr:

Gazel 53

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sersemliğe uğramış,yakalanmış.

Ezel humârına olmuş duçâr gözleriniz
Süzülmüş âh o duçâr-ı humâr
gözleriniz

düçâr-ı müşkilât olanların:

1. düçâr-ı müşkilât olanların: -an, -lar, -ın

Diğer 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zorluklara uğramış olanlar.

Hâdise-i mezkûre kendilerinin Tasnîfü
uhlûtetü'l- 'ulûm li irşâdı 'ulemâ-i

rûsûm 'unvânıyla üç cild-i kebîrde
mûlahhas eserlerinde dūr u dırâz bast u
tezbîr edilmekle dūçâr-ı müşkilât
olanların te'lîf-i nâfi'-i mezbûre
mûrâca'atları tavsiye olunur

dūçâr-ı şegaf:

1. dūçâr-ı şegaf:

Gazel 98

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Aşırı sevgiye, mecnunca sevmeye
yakalanmış.*

Bir meh-veş için nâire-i 'aşk ile yandım
Düştüm şeb-i hicrinde dūçâr-ı şegaf
oldum

dü-cesm-i zârı:

1. dü-çesm-i zârı:-ı

Gazel 122

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağlayan iki göz.

Sürdüm dü-çesm-i zârı düşüp hâk-
pâyine
Bir göz ucuyla bakmadı ben cephe-
sâyine

Mısra: 2

Duman.

Hâsılım sıfır olunca vakt-i direv
Hirmen-i ömrü sardı dūd u alev

dudağında:

1. dudağında:-ı, -n, -da

Gazel 127

Mısra: 4

*Ağzın yüze göre daha kırmızı renkteki
dolgun ve etlice alt ve üst iki kenarından her
biri.*

Şeker-âb olmasın aman aramız
Öpücük topladım dudağında

2. dudağında:-ı, -n, -da

Şarkı 5

Mısra: 7

*Ağzın yüze göre daha kırmızı renkteki
dolgun ve etlice alt ve üst iki kenarından her
biri.*

Son zevkini ömrün bırakırdım
dudağında
Bir katre mey olsam da leb-i la'line
aksam

dūd:

1. dūd:

Gazel 111

dudağımı:

1. dudağımı:-ı, -(n)ı

Kıt'a 12

Mısra: 3

*Ağzın yüze göre daha kırmızı renkteki
dolgun ve etlice alt ve üst iki kenarından her
biri.*

Çektim ayağı bâdeden öptüm dudağı
Billâh bu kevserin dahi içmem mey
üstüne

dudak:

1. dudak:

Gazel 48

Mısra: 7

*Ağzın yüze göre daha kırmızı renkteki
dolgun ve etlice alt ve üst iki kenarından her
biri.*

Dudak verişleri var şöyle meyl edişleri
var
O şâh-ı beyt-i melâhat imâle-dâr mıdır

dudaklar:

1. dudaklar:-lar

Gazel 115

Mısra: 3

*Ağzın yüze göre daha kırmızı renkteki
dolgun ve etlice alt ve üst iki kenarından her
biri.*

Dudaklar hande-pîrâ işve-perver
Birer sihr-âşinâ meshûr-hande

2. **dudaklar:-lar****Tahmis 9**

Mısra: 19

*Ağzın yüze göre daha kırmızı renkteki
dolgun ve etlice alt ve üst iki kenarından her
biri.*

Geçtiler eller nevâzişden dudaklar
büsedən
Dil-rübâlar cevrdən diller recâdan
geçtiler

dudakların:1. **dudakların:-lar, -ın****Gazel 51**

Mısra: 3

*Ağzın yüze göre daha kırmızı renkteki
dolgun ve etlice alt ve üst iki kenarından her
biri.*

Dudakların leb-i zevkimde bir nefes
kalsın
Şükûfelerle terennüm-serâ hezâr öpüşür

dūd-ı figānım:1. **dūd-ı figānım:-ım****Gazel 32**

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Feryadın, haykırışın dumanı.

Kalb ü cânım münfa' il dūd-ı figānım
muttasıl
Dūdmanım muzmahil İhsân diyārım
tārmār

dūd-ı ğam:1. **dūd-ı ğam:****Gazel 120**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam, keder dumanı.

Dūd-ı ğam tutmuş sararmış cephe-i
pāk-i vatan
Reng-i mātēmdir ki düşmüş çehre-i
zerd üstüne

dūdmanım:1. **dūdmanım:-ım****Gazel 32**

Mısra: 22

Ocak, sülâle, aile, kabile.

Kalb ü cânım münfa' il dūd-ı figānım
muttasıl
Dūdmanım muzmahil İhsân diyārım
tārmār

düğümelerde:1. **düğümelerde:-ler, -de****Rübai 18**

Mısra: 2

*Sevgilinin saçının karışıklığı. II
Çözülmesi, halledilmesi güç mesele.*

Düştüm ğam-ı gîsüya dolaştım kaldım
Bilse ne dğümelerde bulaştım kaldım

duhter-i sîmîn-beden:

1. duhter-i sîmîn-beden:

Kıt'a 32

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gümüş bedenli, gümüş gibi parlak ve beyaz vücutlu kız.

Bâğ-ı cennetten sürüşân çıksın istikbâl
için
Yumdu dünyâdan gözün bir duhter-i
sîmîn-beden

dullarız:

1. dullarız:-lar, -ız

Kaside 2

Mısra: 36

Eşi ölmüş veya eşinden boşanmış kadın veya erkek.

Ehlimizken fevt olup gitmiş ricâl-i
sâbikûn
Dullarız üç yüz yıl olmuş ehl-i vâ' det
bekleriz

duman çıkmış:

1. duman çıkmış:

Kıt'a 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Duman, sis yükselmesi, meydana gelmesi.

Siper cezbetmemiş düşmüş de yakmış
ra'd-i istibdād
Dağılmış bezmi şūrānın duman çıkmış
zemīninden

duman çıksa:

1. duman çıksa:-sa

Kaside 7

Mısra: **53**

Kelime Tipi: -

*Bir maddenin yanması ile duman
oluşmak.*

Handān görünür yansa duman çıksa da
hatta
Pür-kahkahadır gūlgūl-ı kalyān-ı
ma'ārif

duman püf-kerde şem'-i cānımız:

1. duman püf-kerde şem'-i cānımız:-

(ı)mız

Kaside 2

Mısra: **119**

Kelime Tipi: -

*Can mumu, üflenerek söndürülmüş
duman.*

Kārimız olmuş duman püf-kerde şem'-i
cānımız
Tütsüler yaktık edip ervāhı da'vet
bekleriz

dümeni kıldık:

1. dümeni kıldık:-dı, -k

Diğer 1

Mısra: **94**

Kelime Tipi: **Deyim**

Yön değiştirmek.

Hevā-yı visāle açıp yelkeni
Bī-taraf sularda kırdık dümeni

düm-teklere tek-dümleri:

1. düm-teklere tek-dümleri:

Gazel 161

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Mûsikîmizde usûl, tempo.

Âşıktır o kalbinde te'ellümleri vardır
Şâirdir o düm-teklere tek-dümleri vardır

dün:

1. dün:

Gazel 80

Mısra: **9**

Bugünden bir önceki gün, geçmiş.

Va'd-i vasl etmiş iken dün gece rüyâda
o meh
Bak bu hicrāna bugün va'de-i düşünmeye
bak

2. dün:

Gazel 146

Mısra: **3**

Bugünden bir önceki gün, geçmiş.

Şabb-i emred iken dün bugün olmuş da
hat-âver
Aklınca diyor ben gibi bir şâ'ire berber

dün bugün derken:

1. dün bugün derken:-r, -ken

Kaside 2

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Zaman akıp giderken, farkında
olmadan.*

Dün bugün derken çalar bir gün bu
'ömrün sāati
Hâli ıslâh etmeden ferhunde-sâat
bekleriz

dü-nîm olsa:

1. dü-nîm olsa:-sa

Tahmis 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İki parçaya bölünmüş bir hâl almak.

Acîb olmaz dönüp hurşîd gökten meh
dü-nîm olsa
Bulunmaz bir mesîlin zerreler mihr-i
cesîm olsa

dünyâ:

1. dünyâ:

Gazel 82

Mısra: 20

*Ahirete nispetle şimdi içerisinde
yaşanılan âlem, yeryüzü.*

İhsân ko bu sevdâyı çek sāgar-ı sahbâyı
Dünyâ ile 'ukbâyı sen pula satmışsın

2. dünyâ:

Gazel 152

Mısra: 5

*Ahirete nispetle şimdi içerisinde
yaşanılan âlem, yeryüzü.*

Benzer ki müşevveş görüntür çeşmine
dünyâ
Zannım bu ki gördün yine bir korkulu
ru'yâ

dünyâ vü âhiret:

1. dünyâ vü âhiret:

Kıt'a 14

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Fâni dünya ve ahiret.

Bulmuş gönül cezâsını dünyâ vü âhiret
Bir gamze âh âfet-i dünyâ vü dîn imiş

dünyâda:

1. dünyâda:-da

Gazel 55

Mısra: 6

*Ahirete nispetle şimdi içerisinde
yaşanılan âlem, yeryüzü.*

Bir tecellî etse hayrân olduğum sîmâ-yı
cennet
Dâr-ı bîmârân olan dünyâda bir dîvâne
kalmaz

2. dünyâda:-da

Gazel 82

Mısra: 8

*Ahirete nispetle şimdi içerisinde
yaşanılan âlem, yeryüzü.*

Cennetleri ferdâda vâdetmiş alelâde
İnsanları dünyâda âteşlere atmışsın

dünyâları bir göz yumup açtıkça yakardım:

1. dünyâları bir göz yumup açtıkça yakardım:

Kaside 3

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*"(Sevgili) gözünü kapatıp açtıkça
dünyaları onun uğruna feda ederdim"
anlamındadır.*

Dünyâları bir göz yumup açtıkça
yakardım
Bir göz süzüp etseydi işâret o müşîrim

dünyânı:

1. **dünyānı:-(n)ı**

Rûbai 25

Mısra: 3

*Ahirete nispetle şimdi içerisinde
yaşanılan âlem, yeryüzü.*

Dünyānı sen âşiyāne-i firdevs et
İnsan dediğin cihāna bir kerre gelir

dünyāva:

1. **dünyāya:-(y)a**

Gazel 112

Mısra: 3

*Ahirete nispetle şimdi içerisinde
yaşanılan âlem, yeryüzü.*

Te'sîri olmuş dünyāya hâkim iksîr-i
cândır
Dârü-yı güldür rûh-ı revândır
peymānedir bu

2. **dünyāya:-(y)a**

Gazel 129

Mısra: 10

*Ahirete nispetle şimdi içerisinde
yaşanılan âlem, yeryüzü.*

İçimde kalmasa rāz-ı nihān bu
sevdādan
Gönül fesānesi dünyāya dāstān olsa

dünyāva bedeldir:

1. **dünyāya bedeldir:-dir****Muhammes 1**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Her şeyden daha fazla değerli olmak,
çok kıymetli olmak.*

Etmış bizi üftāde-i dīvāne misālin
Dünyāya bedeldir dem-i mes'ūd-ı
visālin

dünvāya gelip:1. **dünyāya gelip:-(i)p****Kaside 7**

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Deyim***Doğmak, tevellüt etmek.*

Dünyāya gelip dāhīl-i gehvāre olunca
Olmakta hemān dāhīl-i esnān-ı ma'ārif

dünvāyı:1. **dünyāyı:-(y)ı****Gazel 75**

Mısra: 11

Çok, pek çok şey.

Erbāb-ı hayāl İhsān dünyāyı alıp satmış
Ammā ki tasarruf yok teslīm ü tesellüm
yok

düpā-yı nāzı:1. **düpā-yı nāzı:-ı****Gazel 12**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Nazın, işvenin iki ayaklı hāli. II Sevgili,
dılber.*

Gāhī düpā-yı nāzı gehī meh-cebīni öp
Ser-tā-be-pāy bir ten-i rüh-āferīni öp

dür etme:1. **dür etme:-me****Kaside 1**

Mısra: 103

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Uzaklaştırmak, ilgisiz bırakmak.*

Bu 'abd-i kemteri dür etme iltifatından
Eyā define-i İhsān-feşān-ı lā-yefnā

dürdāne-i āmāli:1. **dürdāne-i āmāli:-i****Gazel 98**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İnci tanesi misali çok kıymetli istekler.*

Dürdāne-i āmāli der-āgūş için İhsān
Bin vuslata şāyān olacak bir sedef
oldum

dürdāne-i nazm-ı ābdārım:

1. dürdâne-i nazm-ı âbdârım:-(ı)m

Kaside 6

Mısra: 225

Kelime Tipi: -

Zarîf, güzel, parlak şiirin incisi.

Dürdâne-i nazm-ı âbdârım

Hem cevher-i kîmyâ-yı hamsi

durdum:

1. **durdum:**-du, -m

Gazel 96

Mısra: 25

*Belli bir durumda, bir görevde
bulunmak.*

Vatan vatan diye İhsân figân edip
durdum

Vatan diyarını hep ma'kes-i figân
buldum

durma:

1. **durma:**-ma

Gazel 55

Mısra: 9

"Durma, haydi yap, devam et"
anlamlarında bir emir ifadesi.

Durma İhsân sermedî bir neş'e tahsîl
eyle zîrâ

Mey gider sâkî gider meyhâneler
mestâne kalmaz

2. **durma:-ma****Gazel 88**

Mısra: 4

*"Durma, haydi yap, devam et"**anlamlarında bir emir ifadesi.*

Ömr-i çārīmin olup pey-revi ey sâgār-ı
aşk
Durma ser-şār-ı safā tā harem-i cāna
dökül

durmavıp:1. **durmavıp:-ma, -y, -ip****Gazel 8**

Mısra: 9

*Durmadan, sürekli bir şekilde,**aralıksız.*

Yalvarır āh ederek durmavıp ağılar
İhsān
Dil-i bîçāreye bilmem ki ne hāl oldu bu
şeb

2. **durmavıp:-ma, -y, -ip****Gazel 60**

Mısra: 10

*Durmadan, sürekli bir şekilde,**aralıksız.*

Peyrev-i şebān olur mihver-i rakkās-ı
dil
Durmavıp İhsān döner dans eder ammā
ne dans

3. **durmavıp:-ma, -y, -ip****Gazel 88**

Mısra: 7

*Durmadan, sürekli bir şekilde,
aralıksız.*

Durmavıp eyle tezallüm yine ey āh-ı
bülend
Varak-ı bād-ı hazān ol reh-i cānāna
dökül

4. **durmavıp:-ma, -y, -ip****Gazel 135**

Mısra: 9

Durmak, oyalanmak, beklemek.

Durmavıp şem'-i cemāl üzre hemān
cān atarız
Yakarız kendimiz āteşlere pervānemizi

durmaz:1. **durmaz:-maz****Gazel 37**

Mısra: 8

Durmak, oyalanmak, beklemek.

Peykân-ı gamze fîr-i nigh zahm-ı cevri
i yâr
Durmaz geçer bu kalbimi ammā deler
geçer

2. **durmaz:-maz**

Gazel 138

Mısra: 6

Durmak, oyalanmak, beklemek.

Hevâlar bî-emân keşfî mu'attal nâhüdâ
nâ-büd
Kenâr-ı bahre durmaz cân atardım sâhil
olsaydı

3. **durmaz:-maz**

Gazel 149

Mısra: 5

Durmak, oyalanmak, beklemek.

Tûfî gibi durmaz olurum böyle şeker-
bâr
Tab'ımdaki cevherleri hep etmedim îsâr

durmazsın:

1. **durmazsın:-maz, -sın**

Gazel 162

Mısra: 9

Durmak, oyalanmak, beklemek.

Uyarsan sâz-ı devrândan çalar
dembeste durmazsın
Coşar meclisde bir tanbûr olursun
böyle kalmazsın

dürr-i mahabbet:

1. dürr-i mahabbet:

Gazel 61

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Aşk incisi.*

Deryâ-yı dilden dürr-i mahabbet
Zeyn-i sadef bir şehdâne gelmiş

dürr-i şâhvâr-ı 'ismet:

1. dürr-i şâhvâr-ı 'ismet:

Kıt'a 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Masum, iffetli padişahlara lâyık olan
iri tâneli inci.*

O dürr-i şâhvâr-ı 'ismet ersin
Amân ey zü'l-'atâ dîdâr-ı pâke

dürr-i yetim:

1. dürr-i yetim:

Gazel 43

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sedef içinde tek olan büyük ve iri inci.*

Dürr-i yetim isem sadef-i aşk içindeyim
Dürr-i yetim zâde-i ümmü'l-garâm olur

durup:

1. durup:-(u)p

Gazel 126

Mısra: 11

Varlığını sürdürmek, devam etmek.

Mütekâbil durup İhsân dem-i ikrâr-ı
ezel
Etmişiz yâr ile mîsâk gönülden gönüle

durur:

1. durur:

Gazel 26

Mısra: 4

Varlığını sürdürmek, devam etmek.

Yine âşiyân-ı sa'âdetin o hezârı nerde
uçar ki âh
Ele şâikâne öter durur bana karşı hâli
figân olur

2. durur:-(u)r

Gazel 149

Mısra: 2

Durmak, bulunmak.

İrfânımı erbâb-ı hased etmede inkâr
Meydanda durur her sene neşr ettiğim
âsar

3. durur:-(u)r

Gazel 150

Mısra: 4

Durmak, bulunmak.

Meydān-ı belāğatta benim merd-i
sūhandān
Ser-pençe-i zaptımda durur kişver-i
iz' ān

4. **durur:-(u)r**

Kaside 2

Mısra: 113

Durmak, bulunmak.

Kārubār-ı dehri yüklenmiş durur gāv-ı
zemīn
Himmetinden muttasıl taḥmīl-i sıklet
bekleriz

5. **durur:-(u)r**

Gazel 150

Mısra: 2

Durmak.

'Ālemde bugün varsa eğer nāzıma
akrān
Gelsin ne durur işte açıktır ona meydān

durursun:

1. **durursun:-(u)r, -sun**

Gazel 85

Mısra: 10

Varlığını sürdürmek, devam etmek.

Niyāza düşmüş nazarların var o meh-
likādan şikāyetin yok

Yanar durursun bu aşka İhsân lisân-ı
hâlin güvâh edersin

düş:

1. **düş:**

Gazel 36

Mısra: 1

Düş, rüya âlemi.

Şeb-i vuslatta ki gözler süzülür düş
açılır
Çeker ol meh-veşi cân halvete âgüş
açılır

düşen:

1. **düşen:-en**

Gazel 63

Mısra: 1

Devrilen kimse.

Ne mihnet-zâr imiş yollar kalan
düşmüş düşen kalmış
Selâmet nerde bilmem çeşm-i cânım
görmeden kalmış

2. **düşen:-en**

Gazel 78

Mısra: 2

*Var olmaya, varlığını göstermeye
başlamak, belirmek.*

Bizi ilcâ-yı zamân eyledi üftâde yazık
'Arştan hâke düşen feyz-i Hudâ-dâde
yazık

3. **düşen:-en**

Gazel 125

Mısra: 9

Düşmek, dökiilmek.

Bir kân-ı mahabbetten nâgâh düşen âteş
Nûr oldu yanar İhsân hemvâre
gönüllerde

4. **düşen:-en**

Muhammes 2

Mısra: 6

Düşmek, dökiilmek.

Gelmiş zuhûra sûret-i rehberde
rehzenim
Ağlar düşen muhîtime bir zıll-i pür-
elem

5. **düşen:-en**

Tahmis 6

Mısra: 33

Yer almak, bulunmak.

Böyle dergâha düşen 'arşa olur sâye-
fiken
Tâc-ı ser olmak için 'âleme ey Muhyî
ben

düſer:

1. düſer:-er

Gazel 23

Mısra: 6

Düşmek(tuzak bağlamında).

Yavru kuş lâneden oldukça bu yerlerde
cüdâ
Uçamaz uça da bir dâma düşer deste
gelir

2. düſer:-er

Gazel 49

Mısra: 16

Rastlamak,denk gelmek.

Mest ü perîşan gezer İhsân gönül
Zülf-i siyehkâra düşer bağlanır

3. düſer:-(e)r

Gazel 120

Mısra: 2

Düşmek, dökülmek.

Serpilir gözyaşlarım bir şîve-perverd
üstüne
Jâlelerdir âsumanlardan düşer verd
üstüne

4. düſer:-(e)r

Kıt'a 15

Mısra: 3

Düşmek, dökülmek.

Düşer der-hâb iken ruhsâr-ı dildâr üzre
gîsûlar
Siyâh eyler de devrân tâlî'im bîdâr
göstermez

5. **düşer:-er**

Gazel 34

Mısra: 6

Düşmek, devrilmek.

Sîne üryân dîdeler mahmûr kâküller
çözük
Mest ü bî-pervâ düşer sinemde cânân
serpilir

6. **düşer:-er**

Gazel 54

Mısra: 10

Düşmek, devrilmek.

Temayül et bize bir lahza sâye-dâr
olalım
Zamân gelir ki düşer hâke bir mezâr
oluruz

7. **düşer:-(e)r**

Gazel 162

Mısra: 12

Düşmek, devrilmek.

Dönüp ey herze-gû ahmak yanılсан
istesen bir hak
Düşer matrûd olur magdûr olursun
böyle kalmazsın

düşerek:

1. **düşerek:-erek**

Gazel 69

Mısra: 9

Düşmek, uğramak, kapılmak.

Düşerek ümîd-i visâle ben dili mesken-
i mihen eyledim
Bana hufre-i 'adem olmasın reh-i
firkatindeki son ribât

2. **düşerek:-erek**

Şarkı 9

Mısra: 1

Düşmek, uğramak, kapılmak.

Düşerek sen yine bir yerde mi kaldın
çapkın
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

3. **düşerek:-erek**

Tahmis 6

Mısra: 1

Düşmek, uğramak, kapılmak.

Düşerek vâdi-i hicrânına nālân olayım
Harem-i hüsne bu takrîb ile şâyân
olayım

düşerek yollara:

1. düşerek yollara:

Kıt'a 44

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yola düşmek; bir yere gitmek üzere

yola çıkmak.

'Ukalâdan geçinir turfa-reviş mecnûnuz
Başımız boş düşerek yollara kırdık çok
pot

2. düşerek yollara:-lar, -a

Kaside 7

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yollara düşmek, bir yere gitmek üzere

yola çıkmak, yola koyulmak.

Şevkinle şitâbân düşerek yollara geldi
Bir şanlı katâr oldu şu kervân-ı ma'ârif

düşerken dâneler:

1. düşerken dâneler:-ler

Kıt'a 27

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mermi, kurşun yağmak, düşmek.

Düşerken dâneler âvâz-ı istimdâdı
bastırmış
Bu muzlim kubbenin bir mâcerâ kalmış
tanîninden

düşes:

1. düşes:

Gazel 62

Mısra: 12

*Tavla oyunu esnasında atılan iki zarın
da altı gelmesi durumu. İl Şansın iyi
olması,feleğin yitme gelmesi.*

Yendi İhsân beni nerrâd-ı felek
Atmadan hâne-i vuslatta düşes

düşevdi:

1. düşeydi:-e, -y, -di

Kaside 1

Mısra: 57

Düşmek, yansımak.

Düşeydi lemha-i enzârı zerre-i nâçiz
Ederdi ğark-ı ziyâ dehr-i âfitâb-âsâ

düş-ı vuslatın:

1. düş-ı vuslatın:-ın

Diger 1

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Kavuşma hayali.

Biz düş-ı vuslatın nice bin mahbûb
Keklikler atmışız hāmāncasına

düşmāncasına:

1. düşmāncasına:-casına

Diger 1

Mısra: 124

*Birinin kötülüğünü isteyen, ona karşı
iyi duygular beslemeyen, hasım.*

Edip bir ağızdan na'ra-serâyı
Hānemiz sarmışlar düşmāncasına

düşmanda:

1. düşmanda:-da

Kaside 2

Mısra: 92

*Birinin kötülüğünü isteyen, ona karşı
iyi duygular beslemeyen, hasım.*

Bağlıdır mevcûdumuz mânende-i kâr u
şu'ûr
Rêh-neverd-i rihletiz düşmanda savlet
bekleriz

düşmandır:

1. düşmandır:-dır

Gazel 154

Mısra: 3

*Birinin kötülüğünü isteyen, ona karşı
iyi duygular beslemeyen, hasım.*

Düşmandır ezelden beri erbâb-ı şebâba
İstersen eğer git de su'âl eyle Cenâba

düşmanımın:

1. düşmanımın:-ım, -ın

Gazel 148

Mısra: 3

*Birinin kötülüğünü isteyen, ona karşı
iyi duygular beslemeyen, hasım.*

Bir manzaradır düşmanımın hâl-i fecî'i
Zihninden efendim atıver fikr-i şenî'i

düşmanlara:

1. düşmanlara:-lar, -a

Gazel 161

Mısra: 3

*Birinin kötülüğünü isteyen, ona karşı
iyi duygular beslemeyen, hasım.*

Düşmanlara dehşetli tehâcümeleri vardır
Bülbüldür o pür-neş'e terennümleri
vardır

düşmekte:

1. düşmekte:-mekte

Gazel 117

Mısra: 1

Düşmek, değmek, rastlamak.

Düşmekte hep melâl-i hazân
gülsitânıma

Bir nev-bahār görmeden erdim
hazānıma

düşmen:

1. düşmen:

Tahmīs 7

Mısra: 3

*Birinin kötülüğünü isteyen, ona karşı
iyi duygular beslemeyen, hasım.*

Vefā düşmen eḥibbā-yı zaman agyār
bir dürlü
Zamān bir dürlü ben bir dürlü vaz'-ı
yār bir dürlü

düşmen-i bigānemizi:

1. düşmen-i bigānemizi: -miz, -i

Gazel 135

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yabancı düşman.

Yanıp aḡlar idi bu hāl-i perīşānımıza
Āşinā eyleseler düşmen-i bigānemizi

düşmen-i cān:

1. düşmen-i cān:

Gazel 26

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Can düşmanı.

Ne yaman belāya dūçār imiş siyāh imiş
ki bu tālīm
Bana kendi zāde-i ni'metim de bu
yolda düşmen-i cān olur

düşmesin:

1. düşmesin: -me, -sin

Gazel 120

Mısra: 12

Düşmek, uğramak.

Āh maḡdūrum dūçār-ı hicretim İhsān
bugün
Bār-ı hüsrān düşmesin dünyāda bir ferd
üstüne

düşmez:

1. düşmez: -mez

Gazel 54

Mısra: 7

Düşmek, değmek, rastlamak.

Leyālī farkına bir sāye-i ziyā düşmez
Zalām içinde hayāletle dem-güzār
oluruz

2. düşmez: -mez

Gazel 133

Mısra: 1

Düşmek, değmek, rastlamak.

İlāhī nağmelerden feyz-i Mevlānāya
düşmez mi
O nāy-ı hoş-nevā dergāh-ı Mevlānāya
düşmez mi

3. **düşmez:-mez**

Gazel 133

Mısra: 2

Düşmek, değmek, rastlamak.

İlāhī nağmelerden feyz-i Mevlānāya
düşmez mi
O nāy-ı hoş-nevā dergāh-ı Mevlānāya
düşmez mi

4. **düşmez:-mez**

Gazel 133

Mısra: 10

Düşmek, değmek, rastlamak.

Düşüp ümmīd-i būs-ı pāye İhsān hāksār
oldum
O serv-i nāzenīnden hāke bir gün sāye
düşmez mi

5. **düşmez:-mez**

Gazel 133

Mısra: 4

Düşmek, dökiilmek.

Olurken şāne tarh-efken cebīn-i lem‘a-
dār üzre

Abîr-efşân olan gîsûlârın pîrâye
düşmez mi

6. **düşmez:-mez**

Gazel 133

Mısra: 6

Düşmek, devrilmek.

Gelirken bezme sen gitmez mi tâb-ı
ihtiyâr elden
Olup mest-i temâşâ âşık-ı bî-vâye
düşmez mi

7. **düşmez:-mez**

Gazel 133

Mısra: 8

*(Arkasına) düşmek, arkasından gitmek,
izlemek.*

Nasıl ta'kîb-i yâr etmem ki ben ârâm-ı
rûhumdur
Yetişmiş tıfl-ı nâzım arkasından dâye
düşmez mi

düşmüs:

1. **düşmüs:-müşt**

Gazel 9

Mısra: 5

Düşmek, devrilmek.

Dergâha düşmüs âvâre gönüm
Âvâre gönüm üftâde-meşreb

2. **düşmüs:-müşt**

Gazel 61

Mısra: 8

Düşmek, devrilmek.

Âşûfte gönüm gitmiş de elden
Meydâna düşmüs devrâne gelmiş

3. **düşmüs:-müşt**

Gazel 63

Mısra: 1

Düşmek, devrilmek.

Ne mihnet-zâr imiş yollar kalan
düşmüs düşen kalmış
Selâmet nerde bilmem çeşm-i cânım
görmeden kalmış

4. **düşmüs:-müşt**

Gazel 67

Mısra: 6

Düşmek, devrilmek.

Efser gibi erbâb-ı şakâ başta gezerken
Düşmüs ayak altında yatur cevher-i
ihlâs

5. **düşmüs:-müşt**

Gazel 106

Mısra: 5

Düşmek, devrilmek.

Firâş-ı nakş u nigâra düşmüş gören o
behçet-nümâ vücûdu
Sehâba girmiş hilâli ansın bahâr-ender-
bahâr sansın

6. **düşmüş:-müş**

Gazel 106

Mısra: 13

Düşmek, devrilmek.

Zemîne düşmüş liyâkatimden zamân
utansın cihân utansın

7. **düşmüş:-müş**

Kıt'a 27

Mısra: 1

Düşmek, devrilmek.

Siper cezbetmemiş düşmüş de yakmış
ra'd-i istibdâd
Dağılmış bezmi şûrânın duman çıkmış
zemîninden

8. **düşmüş:-müş**

Gazel 89

Mısra: 2

Damlamak, dökülmek.

Reng ü âheng-i tabî' attan olur mülhem
gönül
Gülsitân-ı aşka düşmüş katre-i şebnem
gönül

9. **düşmüş:-müṣ****Gazel 2**

Mısra: 9

Düşmek, değmek, rastlamak.

Düşmüş değil bu ömr-i hezâr irtisâmda
Mir'ât-ı ser-nüvişte me bir şekl-i
gamzedâ

10. **düşmüş:-müṣ****Gazel 120**

Mısra: 4

Düşmek, yansımak.

Dūd-ı ğam tutmuş sararmış cephe-i
pāk-i vatan
Reng-i mâtemdir ki düşmüş çehre-i
zerd üstüne

11. **düşmüş:-müṣ****Gazel 131**

Mısra: 14

Düşmek, içine girmek.

Duydum İhsân gitmiş elden mest ü
medhûş-ı mahabbet
Meclis-i hübâna düşmüş defter ü divân
elinde

12. **düşmüş:-müṣ****Gazel 44**

Mısra: 4

Düşmek, uğramak, kapılmak.

Safâ-yı vahlı firkat sūru mâtemdir eder
ta 'kīb
Gülenler çok zaman hüsrâna düşmüş
ağlamışlardır

13. **düşmüş:-müṣ****Gazel 85**

Mısra: 9

Düşmek, uğramak, kapılmak.

Niyâza düşmüş nazarların var o meh-
likâdan şikâyetin yok
Yanar durursun bu aşka İhsân lisân-ı
hâlin güvâh edersin

düşmüştü:1. **düşmüştü:-müṣ, -tü****Rûbai 23**

Mısra: 2

Düşmek, dökmek.

Bir mâhı ki vermekte idim cân lebine
Düşmüştü siyeh zülfü semen ğabğabına

düşse:1. **düşse:-se****Gazel 113**

Mısra: 1

(Toprağ'a) düşmek, yere serilmek.

Sararıp düşse de bîmâr-ı elem hâke ne
çâre

Erişir berk-i hazān dem gelir āsār-ı
bahāra

2. **düşse:-se**

Gazel 169

Mısra: 5

Aksetmek, yansımak.

Bir zerre düşse mihr-i cemālinden

'āleme

Kevn ü mekân semāsına ħurşid ü mäh

olur

düşsün:

1. **düşsün:-sün**

Gazel 124

Mısra: 7

Düşmek, bir duruma uğramak.

Firāş-ı vuslata düşsün vücüd-ı nermīnin

Dilim varır mı benim başka inkisārlara

düştü:

1. **düştü:-tü**

Gazel 18

Mısra: 10

*Düşmek, sendelemek. II Yakalanmak,
olumsuz bir duruma girmek.*

Dil-i biçäre çırpınır İhsân
Düştü bir dâma tâir-i mecrûh

2. **düştü:-tîi**

Gazel 124

Mısra: 2

Düşmek, bir duruma uğramak.

Vücûdu aşıkının döndü âh ü zârlara
Hevâ-yı zülfe uyup düştü rûzgârlara

3. **düştü:-tîi**

Gazel 131

Mısra: 11

Düşmek, bir duruma uğramak.

Bî-mehâbâ attı kendin düştü bir
dergâha nâlân
Âşıkın kalmışdı dil nâmıyla bir
mihmân elinde

4. **düştü:-tîi**

Gazel 142

Mısra: 9

Düşmek, bir duruma uğramak.

O şâhbâz melâhatta düştü dâmına aşkın
Gönülleri avlayacak bir güzel şikâr ile
geçti

5. **düştü:-tîi**

Rûbai 28

Mısra: 1

Düşmek, bir duruma uğramak.

İhsân yine düştü fitne-i gîsûya
Sayd oldu bu dâm içinde bir âhûya

6. **düştü:-tîi**

Tesdis 1

Mısra: 5

Düşmek, dökülmek.

Düştü kâkülleler yine ruhsâr-ı tâbân
üstüne
Bir demet sünbül saçılmış verd-i
handân üstüne

düştü hâke:

1. **düştü hâke:**

Kıt'a 34

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Toprağa düşmek, ölmek.

Budur târîh-i cevher-dârı İhsân
Cevâhir âh gitti düştü hâke

düştüğün:

1. **düştüğün:-îin**

Gazel 136

Mısra: **12**

Düşmek, bir duruma uğramak.

Sen dönüp söz tutmadın vardın düşār
oldun yazık
Düştüğün derdin Hudā hayr eylesin
encāmını

düşük:

1. **düşük:**-tî, -k

Gazel 76

Mısra: **3**

Yola çıkmak, yol almaya başlamak.

Reh-i ibtilāya düşük aradık cihānı
yekser
Ne reh-i vefāyı gördük ne de reh-
nümünü bulduk

düşük tuzağına hem kancasına:

1. **düşük tuzağına hem kancasına:**-st, -
(n)a

Diğer 1

Mısra: **156**

Kelime Tipi: -

*Birileri tarafından hazırlanan kötü bir
duruma uğramak, oyuna gelmek.*

Āteş-i iğfāl-ile yandık
Düşük tuzağına hem kancasına

düşüm:

1. **düştüm:-üm****Gazel 32**

Mısra: 3

Düşmek, devrilmek.

Jâle-i 'aşkım ki düştüm gülsitân-ı
 hüsnüne
 Karşılaştım mihr-i tâbânımla oldum bî-
 karar

2. **düştüm:-tü, -m****Gazel 97**

Mısra: 5

Düşmek, bir duruma uğramak.

Ne mâtem-gâha düştüm görmedim bir
 sür-ı şevk-âmîz
 Safâ gördümse bir gün âh bin bir gün
 elem gördüm

3. **düştüm:-tü, -m****Gazel 98**

Mısra: 3

Düşmek, bir duruma uğramak.

Bin dâire-i cilvede elden ele düştüm
 Seyli hür-ı devr olmada mânend-i def
 oldum

4. **düştüm:-tü, -m****Gazel 98**

Mısra: 12

Düşmek, bir duruma uğramak.

Bir meh-veş için nâire-i 'aşk ile yandım
 Düştüm şeb-i hicrinde düçar-ı şegaf
 oldum

5. **düştüm:-tü, -m****Gazel 136**

Mısra: 2

Düşmek, bir duruma uğramak.

Ömrümün peyveste zehr ettim de zevk
 eyyâmını
 Derde düştüm ağlarım âh ettim andım
 nâmını

6. **düştüm:-tü, -m****Tahmis 10**

Mısra: 4

*İstenmeyecek bir yerde bulunmaya
 mecbur olmak.*

Sevdâ yolunda uydum refîâr-ı rûzgâra
 Düştüm güzel yolundan mehcûr bir
 diyâra

7. **düştüm:-tü, -m****Rûbai 18**

Mısra: 1

Düşmek, kendini kaptırmak.

Düştüm ham-ı gîsûya dolaştım kaldım
 Bilsen ne düğümlede bulaştım kaldım

düştüm kara sevdāsına:

1. **düştüm kara sevdāsına:-sl, -(n)a**

Kaside 3

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kara sevdaya düşmek, âşık olmak.

Şermende-i ihsānıyım ol çeşmi
kebūdun

Düştüm kara sevdāsına bābında ecīrim

düşün:

1. **düşün:**

Gazel 146

Mısra: 8

*Düşünmek, aklından geçirmek, göz
önüne getirmek.*

A 'zam diyen olmazsa da vardır diyen
ekber

Bir kerre düşün kendini ey şâir-i asgar

düşünce:

1. **düşünce:-ünce**

Gazel 143

Mısra: 8

Düşmek, yansımak.

Bir dem gelir ki hüsnüne bin dāstān
okur

Aşkım düşünce dillere efsāneler gibi

düşündürür:

1. **düşündürür:**-(*dür*, -*ür*)

Gazel 53

Mısra: 14

Düşünmesine sebep olmak,akla getirmek.

Bedî' alar yaratan kâinât-ı sevdâdır
Düşündürür beni sevdâ-şikâr gözleriniz

düşünürken:

1. **düşünürken:**-(*ür*), -*ken*

Kaside 7

Mısra: 27

Düşünmek, aklından geçirmek, göz önüne getirmek.

Türküm düşünürken ben o mâzîleri
hâlâ
Mi'demde kabarmaktadır ayrân-ı
ma'ârif

düşüp:

1. **düşüp:**-(*üp*)

Gazel 119

Mısra: 2

Düşmek,devrilmek.

Göldürmemiş olsan da bu giryânı
unutma
Arkanda düşüp ağlayan efgânı unutma

2. **düşüp:**-(*üp*)

Gazel 122

Mısra: 1

Düşmek,devrilmek.

Sürdüm dü-çeşm-i zârı düşüp hâk-
pâyine
Bir göz ucuyla bakmadı ben cephe-
sâyine

3. **düşüp:**-(*üp*)

Gazel 127

Mısra: 17

Düşmek,devrilmek.

Serhoş oldum düşüp bayıldım aman
Kevser-i vaslının ayağında

4. **düşüp:**-*üp*

Tahmis 9

Mısra: 2

Düşmek,devrilmek.

Dîdeler sahbâ-yı la'l-i dil-rübâdan
geçtiler
Mest ü sergerdân düşüp âb-ı bekâdan
geçtiler

5. **düşüp:**-*üp*

Gazel 65

Mısra: 10

Düşmek, damlamak.

Ne sâkîdir ki olmuş cilvesinden mest-i
sergerdân

Düşüp la'î lebinden cân alan peymâne
cân vermiş

6. **düşüp:-üip**

Gazel 106

Mısra: 11

Düşmek, kapılmak.

Bırak şu cennet-perest-i sevdâ düşüp
çerâğ-ı ruhunda yansın
Semâlarımdan misâl-i berk-i cihân ben
İhsân ederken işrâk

7. **düşüp:-üip**

Gazel 133

Mısra: 9

Düşmek, uğramak, kapılmak.

Düşüp ümmîd-i bûs-ı pâye İhsân hâksâr
oldum
O serv-i nâzenînden hâke bir gün sâye
düşmez mi

8. **düşüp:-üip**

Gazel 162

Mısra: 2

Düşmek, uğramak, kapılmak.

Çıkıp bir nâzır ol manzûr olursun böyle
kalmazsın
Düşüp mest olmadan mahmûr olursun
böyle kalmazsın

düşürdü:

1. düşürdü:-(ü)r, -dü

Gazel 140

Mısra: 4

Rastlatmak.

Felek bu bahr-i felâket-nümâda fülkünü
aşkın
Ne çekti dest-i hevâdan ne bir kenâra
düşürdü

2. düşürdü:-(ü)r, -dü

Gazel 140

Mısra: 2

Düşürmek, düşmesine sebep olmak.

Gönül şikârını devrân o dil-şikâra
düşürdü
Ezel fütâdelerin hâk-pây-i yâre düşürdü

3. düşürdü:-(ü)r, -dü

Gazel 140

Mısra: 6

Düşürmek, düşmesine sebep olmak.

Şarâb-ı aşk ile rûhum olunca mest-i
mahabbet

Nikâb-ı nengini meyhânelerde nâra
düşürdü

4. düşürdü:-(ü)r, -dü

Gazel 140

Mısra: 14

Düşürmek, düşmesine sebep olmak.

Muhîr-i şevki gezer cevher-i kemâl
idim İhsân
Kazâ bu cevheri eyvâh sengsâre
düşürdü

5. düşürdü:-(ü)r, -dü

Gazel 140

Mısra: 1

Düşürmek, uğratmak.

Gönül şikârını devrân o dil-şikâra
düşürdü
Ezel fütâdelerin hâk-pây-i yâre düşürdü

6. düşürdü:-(ü)r, -dü

Gazel 140

Mısra: 8

Düşürmek, uğratmak.

O nahl işve güzâr etmez oldu bâg-ı
vefâdan
Salıp kıyâmete uşşakı intizâra düşürdü

7. **düşürdü:-(ü)r, -dü**

Gazel 140

Mısra: 10

Düşürmek, uğratmak.

Tutuştı kevn ü mekân yandı nâr-ı
gayret-i aşka
Nigâhı arş-ı cinân üzre bir şerâre
düşürdü

düşürdü dağlara:

1. **düşürdü dağlara:-lar, -a**

Kaside 1

Mısra: 70

Kelime Tipi: Deyim

*Dağlara düşmek, büyük bir üzüntü
dolayısıyla insanlardan kaçıp ıssız yerlerde
yaşamak.*

Nikâb-ı hüsnünü tehziz edince rüyinden
Düşürdü dağlara Cibrili vâlih u şeydâ

düşürür:

1. **düşürür:-(ü)r**

Kaside 7

Mısra: 101

Düşmesini sağlamak, uğratmak.

Âteş düşürür halvet-i ‘irfâna şerârı
Yandıkça Hamâmî gibi külhân-ı
ma ‘ârif

düşüyor:1. **düşüyor:-(ü)yor****Gazel 93**

Mısra: 6

Olmak, olumsuz bir duruma girmek.

Enîs-i rûhum olurken de gonca-veş
handân
Neden gönül düşüyor bir melâle
ağlıyorum

duyar:1. **duyar:-(a)r****Gazel 104**

Mısra: 14

Duymak, işitmek.

Melâl-i kalbine bir kalb-i âşinâ arayan
Duyar enînini bîgâne şân semâlardan

duyarak:1. **duyarak:-arak****Kıt'a 65**

Mısra: 22

Duymak, işitmek.

'Âtîfet gördüğünü pîr-i büberden
ağnâm
Duyarak geldi tuz ekmekle mübârek-
bâde

duyardım:1. **duyardım:-(a)r, -dı, -m****Tahmis 10**

Mısra: 22

Duymak, işitmek.

Gördükçe şekl-i hicrân âyîne-i sitemde
Feryâdlar duyardım âheng-i zîr ü
bemde

duyarlar:1. **duyarlar:-(a)r, -lar****Gazel 117**

Mısra: 9

Duymak, işitmek.

Muhrik terânelerde duyarlar enîn-i aşk
İhsân smâh-ı rikkat açanlar figânıma

duydum:1. **duydum:-du, -m****Gazel 131**

Mısra: 13

Duymak, işitmek.

Duydum İhsân gitmiş elden mest ü
medhûş-ı mahabbet
Meclis-i hûbâna düşmüş defter ü divân
elinde

2. **duydum:-du, -m****Kaside 6**

Mısra: 46

Duymak, işitmek.

Ben böylece söylenip dururken

Duydum gibi bir nidā-yı hamsi

duyulur:

1. **duyulur:**-(u)l, -(u)r

Kaside 4

Mısra: 27

Duymak, işitmek.

Āvaze-i 'ilmin duyulur Atpazarından

Peykin olamaz Atpazarı 'Osman Efendi

düzah:

1. **düzah:**

Gazel 41

Mısra: 6

Cehennem.

Yârin selâm-ı pâkine meclâ olan diyâr

Düzah da olsa âdeme dârtü's-selâm olur

düzahdan:

1. **düzahdan:**-dan

Gazel 138

Mısra: 9

Cehennem.

Şarâb içmez güzel sevmezdi havf

eylerdi düzahdan

Eğer kürsîde zâhir kavle vâiz kâil
olsaydı

Hicretin bin üç yüz kırk idi ânı
Aşık İhsân düzdü işbu destân

düzah-ı hasret:

1. düzah-ı hasret:

Rûbai 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hasret, özlem cehennemi.

Yok öyle değil sîne-i sad-pâreye biz
Firkat diye bir düzah-ı hasret komuşuz

düzah-nişîn-i hier:

1. düzah-nişîn-i hier:

Gazel 28

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ayrılığın oturduğu yer.

Düzah-nişîn-i hier olan İhsân-ı
dermend için
Dârü'n-na'im-i vuslatı bir fâtihü'l-
ebvâb açar

düzdü:

1. düzdü:-dü

Diğer 1

Mısra: 162

*Şiir, destan, şarkı vb. yaratmak,
oluşturmak, meydana getirmek.*

E

ebcedlemiştir:

1. **ebcedlemiştir:-miş, -tir**

Diğer 10

Mısra: 12

Kelimelerle ve genellikle eski şairlerin yaptığı gibi dizelerle önemli bir olayın tarihini göstermek.

Nâdirü'l-emsâldir İhsân bizim

memdûhumuz

Hatt-ı 'ilm ü fazlını ebcedlemiştir hâliyâ

ebcedlemiştür:

1. **ebcedlemiştür:-tür**

Diğer 2

Mısra: 17

Kelimelerle ve genellikle eski şairlerin yaptığı gibi dizelerle önemli bir olayın tarihini göstermek.

Hatt-ı 'ilm ü fazlını ebcedlemiştür

hâliyâ

ebda'-ı âsâra:

1. **ebda'-ı âsâra:**

Kaside 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Eşi emsali bulunmayan, pek nadide
eserler.*

Bu türlü ebda'-ı âsâra cilvegâh oldu
Bu şeb nasıl dem-i sâd-âferin imiş âyâ

ebed-giryân:

1. ebed-giryân:

Gazel 115

Mısra: 13

Sonsuz gözyaşı dökten.

Ebed-giryân olur İhsân demâdem
Olanlar tâ ezel mehcür-hande

ebedî:

1. ebedî:

Gazel 126

Mısra: 4

Sonsuz, ölümsüz.

Aşkın envârını etmiş yed-i takdîr-i ezel
Ebedî şevk ile ihrâk gönülden gönüle

ebedî şân-ı ma'ârif:

1. ebedî şân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

İlmin sonsuz şanı, ünü, itibarı.

Noksânımı 'afv et ki budur şân-ı
vekâlet
Ey şanlı vekîl ebedî şân-ı ma'ârif

ebedivle:

1. ebedivle:-i, -y, -le

Gazel 121

Mısra: 2

Sonu olmayan gelecek zaman.

Çek sâgar-ı cân-perveri cânâne yediyle
Uğraşmaya değmez ezeliyle ebedivle

ebedivven:

1. ebediyyen:

Gazel 151

Mısra: 6

Sonsuza kadar.

Her meclis-i irfânda bulundum
aratıldım
Ben min-arafillâh ebediyyen
yaşatıldım

ebkâr-ı ma'na:

1. ebkâr-ı ma'na:

Gazel 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Daha önce söylenmemiş anlamlar,
mananın özgün olanları.*

Dolar ebkār-ı ma‘na kalbe İhsān
İştıyākından
Gelir züvvārı saf saf beyt-i ma‘mūrun
tavāf eyler

ebkār-ı me‘āniye:

1. ebkār-ı me‘āniye:-y, -e

Gazel 161

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Daha önce hiç kimse tarafından
kullanılmamış, söylenmemiş ifadeler.*

Dāhilere mahsūs tefehhūmleri vardır
Ebkār-ı me‘āniye tahakkūmleri vardır

ebkārına:

1. ebkārına:-ı, -n, -a

Gazel 59

Mısra: 14

Bekarlar.

Zevk ehli safā-gāh-ı behiştin dahi İhsān
Gilmānına eyler nazar ebkārına bakmaz

ebnā-vı zamān:

1. ebnā-vı zamān:

Gazel 67

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Devrin insanları.

İhlās için ebnā-yı zamān etmede i'rāz
Agrāz u ri'yā hāmil olur māder-i ihlās

ebṛārında:

1. ebrārında: -ı, -n, -da

Tahmīs 7

Mısra: **19**

*Hayır işleyen, olgun ve fazîletli
kimseler.*

Ne ebrārında yek-rengi ne ahyārında
vaḥdet var
Bütün ebrār bir dürlü bütün ahyār bir
dürlü

ebr-i bahār:

1. ebr-i bahār:

Gazel 71

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bahar bulutu.

Sahrā-neverd-i gamdan dīdār-ı yār
mennū'
Feyzinden oldu hayfā ebr-i bahār
mennū'

ebr-i latīfīn:

1. ebr-i latīfīn: -in

Gazel 153

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hoş, yumuşak bulut.

Taltīfine aldanma sakın Mīr Nazīfīn
İzlālīne benzer dağılan ebr-i latīfīn

ebr-i nev-bahār:

1. ebr-i nev-bahār:

Gazel 142

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İlkbahar bulutu.

Nigārmız yine rüy-ı nikābdār ile geçti
Felekde kurs-ı kamer ebr-i nev-bahār
ile geçti

ebrülar:

1. ebrülar: -lar

Gazel 44

Mısra: **7**

Kaş.

O hūnī gamzeler üstünde zāhir sanma
ebrülar
Çekip tīg-ı kazā seng-i cefādan
zāglamışlardır

ebrülarınla:

1. ebrülarınla: -lar, -ın, -la

Gazel 83

Misra: 3

Kaş.

Ebrûlarınla hatt-ı lebin bir dü-beyt-i
hüsn

Dîvân-ı hüsn-i pâkine pîrâye efkenin

ebrûsu:

1. **ebrûsu:**-*su*

Gazel 112

Misra: 10

Kaş.

Seyr eyile cānān mahmûr-ı sahbâ
meshûr-ı sevdâ

Gîyû-yı hoş-bû ebrûsu pûr-gû çeşmânı
âhû

2. **ebrûsu:**-*su*

Gazel 118

Misra: 1

Kaş.

Ebrûsu hilâl-âsâ ufkumda bedîd olsa

Encâma erip mâtem bir neşve-i ıyd olsa

ebruvân:

1. **ebruvân:**

Gazel 4

Misra: 8

Kaş.

Ta'atından bir cihân-ı pür-nigâr etmiş
zuhûr
Ebruvân olmuş onun gûyâ hilâlinden
sana

2. ebruvân:

Gazel 19
Mısra: 4
Kaş.

Ne o hatt-ı ârız o hoş nûkât bu ne hoş
kitâb-ı abîr-i hat
Şuna ebruvân diyelim fakat ne kalem ki
böyle keşîde-şüh

3. ebruvân:

Gazel 65
Mısra: 14
Kaş.

Hümâ-yı şevkimin mecrûh edip
şehbâlini îhsân
Kazâ kavsinden ol hünîye gerdün
ebruvân vermiş

4. ebruvân:

Tesdis 1
Mısra: 20
Kaş.

Tig elden na'ra-zen sâgar-şiken
mestâne-ser
Der-kemân peykân-ı müjgân ebruvân
hançer çeker

ebruvânın:

1. ebruvânın:-ın

Gazel 167
Mısra: 5
Kaş.

Görenler ebruvânın sayha-i Allâhü
Ekberle
Birabbî'l-beyt olurlar sâcidân-ı nûr
'aşkımdan

ebvâb-ı hükümet:

1. ebvâb-ı hükümet:

Kaside 2
Mısra: 40
Kelime Tipi: -
*Devletin kurum ve kuruluşları, devlet
kapısı.*

Milletin ebvâb-ı beytû'l-mâli me'keldir
bize
Altı yüz yıldır ki ebvâb-ı hükümet
bekleriz

ecdâdında:

1. ecdâdında:-m, -da

Gazel 94
Mısra: 8
Atalar, dedeler.

Ey zemîn-i zulme baş eğmiş yatan
bîçâre halk

Varken ecdādında bir kan sende bir kan
görmedim

ecirim:

1. **ecirim:-im**

Kaside 3

Mısra: 36

Ücret karşılığı çalışan kimse.

Şermende-i ihsānıym ol çeşmi
kebūdun
Düştüm kara sevdāsına bābında ecirim

ecrām:

1. **ecrām:**

Gazel 82

Mısra: 4

*Çansız cisimler, özellikle gök cisimleri
için kullanılmıştır.*

Efkârı kemānlardan zulmette
bırakmışken
Ecrām ile tām-efken mīnāyı
donatmışsın

ecrāmı:

1. **ecrāmı:-ı**

Kıt'a 55

Mısra: 2

*Çansız cisimler, özellikle gök cisimleri
için kullanılmıştır.*

Olsa imkân o kadar hîlede mâhir ki
rakîb
Yük arar beyzâda tâ gökteki ecrâmı
kapar

eczâ-yı tenimden:

1. eczâ-yı tenimden:-im, -den

Tahmis 5

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Vücudun kısımları.

Rûh oldu vücûdumda yanıp cām
humârı
Eczâ-yı tenimden oluyor neş'esi cârî

edâ:

1. edâ:

Gazel 7

Mısra: 1

İşve, cılve, naz.

Kısmet niyâz olur bana nâz ü edâ sana
Nâz ü edâda ben gibi bir mübtelâ sana

2. edâ:

Gazel 74

Mısra: 5

İşve, cılve, naz.

Âheng-i âşıkâne edâ neş'e reng ü bû
Bir yerdeyiz ki nâz ü niyâz etmiş i'tilâf

3. edâ:

Gazel 106

Mısra: 1

İşve, cılve, naz.

Leyâl-i hicrân sabâha ermiş o mest-i
nâz ü edâ uyansın
Zamân zamân nûş edip lebinden gönül
şarâb-ı visâle kansın

4. edâ:

Kaside 6

Mısra: 208

İşve, cılve, naz.

Tâbende-likâ likâ-yı cânân
Raksında edâ edâ-yı hamsi

5. edâ:

Şarkı 6

Mısra: 9

İşve, cılve, naz.

Nedir bu nâz ü edâ böyle inceden ince
Nigâh ü işve vü refîâr hepsi gönlümce

edâda:

1. edâda:-da

Gazel 7

Mısra: 2

İşve, cilve, naz.

Kısmet niyâz olur bana nâz ü edâ sana
Nâz ü edâda ben gibi bir mübtelâ sana

edâ-yı hamsi:

1. edâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 208

Kelime Tipi: -

Cilveli, işveli hamsi.

Tâbende-likâ likâ-yı cânân
Raksında edâ edâ-yı hamsi

edâ-yı raksı:

1. edâ-yı raksı:-ı

Kaside 6

Mısra: 165

Kelime Tipi: -

Dans etme biçimi.

Çarliston olur edâ-yı raksı
Her nağmesi curcunâ-yı hamsi

edeb:

1. edeb:

Gazel 11

Mısra: 1

Edep, terbiye, haya.

İntihâb-ı büse-gâh olmaz edeb
Arz edilmez böyle nâ-bercâ taleb

**edebiyâtta sanâyi ‘-i lafziyye ve
ma ‘neviyyeden ‘ibâret olduğu hakkındaki
tevcih-i nevîn:**

**1. edebiyâtta sanâyi ‘-i lafziyye ve
ma ‘neviyyeden ‘ibâret olduğu
hakkındaki tevcih-i nevîn:**

Diğer 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Edebiyatın, söz sanatları ve kelimelerin
taşıdığı anlamla ilgisinden ibaret olduğu
hakkındaki yeni bir anlam verme.*

Çünkü ‘ulûm u fûnûn-ı ‘âliyenin ancak
ve ancak edebiyâtta sanâyi ‘-i lafziyye
ve ma ‘neviyyeden ‘ibâret olduğu
hakkındaki tevcih-i nevîn efendimiz
cânibinden refik-i şefikimiz müderris
Fu ‘âd Mehmed Efendi’yi ‘ilmen tenvîr
u irşâd suretiyle îrâd buyurulmuş

edecek:

1. edecek:-ecek

Gazel 130

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Beyân-ı hâl edecek âha bir lisân olsa
Lisân-ı âh dönüp ƣalbe tercemân olsa

edelim:

1. edelim:-elim

Gazel 99

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Yazalım şevk ile tanzîr-i gülîstan
edelim
Hatt-ı müşkîn-i cemâlinle kitâb
eyleyelim

edemez:

1. edemez:-e, -mez

Gazel 3

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Efvâh-ı cihân olsa da meşhûn-ı
temennâ
Teshîr edemez rûhumu efsûn-ı temennâ

2. edemez:-e, -mez

Gazel 21

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Nûr-ı aşk olmasa bir sâye-i seyyâr
olamam
Edemez bir yana nûr olmasa bir sâye
nûfûz

3. **edemez:-e, -mez**

Gazel 21

Mısra: 12

Etmek, eylemek.

Bugünün zevkini İhsân koma ferdâya
sakın
Edemez kimse serâ-perde-i ferdâya
nüfûz

4. **edemez:-e, -mez**

Gazel 147

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

Bir sıska sönük nazm ile bir kupkuru
tehzîl
Fâruk edemez kadr-i semâ pâyemi
tenzîl

5. **edemez:-e, -mez**

Gazel 149

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

Dâhîler enîsim bana meh-rûlar olur yâr
Takdîr edemez kıymet-i ulviyyemi
agyâr

6. **edemez:-e, -mez**

Gazel 153

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Tersim edemez fırçası ressâm Münîfin
Pek anlayamaz zannederim akl-ı şerîfin

7. **edemez:-e, -mez**

Gazel 160

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Ankâ ile pervâz edemez göldeki ördek
Şâhîne tenezzüldür o usfûre süzûlmek

eden:

1. **eden:-en**

Gazel 21

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Aks-i ruhsârî eder kalb-i safâ-zâyâ
nüfûz
Mey-i gülgündür eden câm-ı musaffâyâ
nüfûz

2. **eden:-en**

Gazel 37

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Hep dâsitân-ı firkati tafsîl eden güzel
Bahs-i visâle geldiği dem muhtasar
geçer

3. **eden:-en**

Gazel 65

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Lisân-ı âşık-ı nâçârî deng ü lâl eden
Mevlâ
O fettân şûha güyâ kuş dilinden bir
lisân vermiş

4. **eden:-en**

Gazel 65

Mısra: 11

Etmek, eylemek.

Visâl ümmîd eden mestâne gözler
bezm-i hübanda
O simîn-sâk için elmâs-ı eşkinden nişân
vermiş

5. **eden:-en**

Gazel 107

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Eden gözyaşlarımdır semen-rüyânı
handân
Açarmış yâsemenler seher
şebnemlerinden

edenler:

1. **edenler:**-en, -ler

Tahmis 3

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Akar dīvāne ser-cūlar terennūm-sāz
olur murgān
Hirāmān serv-kadlerdir edenler cā-be-
cā seyrān

eder:

1. **eder:**-er

Gazel 21

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Aks-i ruhsārı eder kalb-i safā-zāya
nūfūz
Mey-i gülgündür eden cām-ı musaffāya
nūfūz

2. **eder:**-er

Gazel 24

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Her dalgası bir levha-i sevdāyı eder yād
Ahzān-ı dil-i zāra olur sīne denizler

3. **eder:**-er

Gazel 44

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Safâ-yı vaslı firkat sürü mâtemdir eder
ta'küb

Gülenler çok zaman hüsrâna düşmüş
ağlamışlardır

4. **eder:-er**

Gazel 60

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Çıksa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans

Mest ü perişân eder şevk ile peymâne
dans

5. **eder:-er**

Gazel 60

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Çıksa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans

Mest ü perişân eder şevk ile peymâne
dans

6. **eder:-er**

Gazel 60

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

Peyrev-i şebân olur mihver-i rakkâs-ı
dil

Durmayıp İhsân döner dans eder ammâ
ne dans

eder 'arz-ı pesendi:

1. **eder 'arz-ı pesendi:-i**

Kaside 4

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Beğeniyi, takdiri sunmak, bildirmek.

Allâh için üstâd-ı sühânsın yine Şadî
İhsân bu lafifeyle eder 'arz-ı pesendi

eder enkâz-ı havâliyle binâ-yı evhâm:

1. **eder enkâz-ı havâliyle binâ-yı evhâm:**

Kıt'a 55

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hayallerinin yıkıntısıyla kuruntu,
korku binası inşa etmek, yapmak.*

Eder enkâz-ı havâliyle binâ-yı evhâm
Bulsa bir akça dokuz kubbeli hâmmâm
yapar

eder imâ-yı vuslat:

1. **eder imâ-yı vuslat:**

Tahmis 3

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Kavuşmayı üstü kapalı ifade etmek,
ima etmek.*

Eder îmā-yı vuslat çeşm-i şüh-ı dil-rubā
anda
Aman yā Rab neler yapmaz dil-i pür-
ibtilā anda

eder izhār:

1. eder izhār:

Kaside 7

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

İzhar etmek, belirtmek, göstermek.

İşfāye vatan derdini her an eder izhār
Her yerde tecellisini Lokmān-ı ma'ārif

eder nükteye āğāz:

1. eder nükteye āğāz:

Kaside 4

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

*İnce anlamlı, düşündürücü ve şakalı
söze başlamak.*

Bir özge zerāfetle eder nükteye āğāz
Garsonlara marsonlara derken
beyefendi

eder tefrık:

1. **eder tefrîk:****Gazel 167**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Tefrik etmek; ayırmak, ayırt etmek.*

Zihî ğarrâ temâşâ hakkı bâtıldan eder
tefrîk
Gönüllerden çıkan âvâze-i Mansûr
'aşkından

ederdi:1. **ederdi:-(e)r, -di****Gazel 110**

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Hâme-i çalâkim İhsân dehri gark-ı berk
ederdi
Ruhsat-ı güftâr olaydı arş-ı mâ-fi'l-bâle
doğru

ederdi bevân:1. **ederdi bevân:****Kaside 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bildirmek, söylemek, ileri sürmek,
anlatmak.*

Sevdi süre-i velleylden ederdi bevân
Beyâzi eyler iken nûr âyetin inbâ

ederdi ğark-ı ziyâ dehr-i âfitâb-âsâ:1. **ederdi ğark-ı ziyâ dehr-i âfitâb-âsâ:****Kaside 1**

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

*Dünyayı, güneşin yaptığı gibi ışığa
boğulmuş ederdi.*

Düşeydi lemha-i enzârı zerre-i nâçîz
Ederdi ğark-ı ziyâ dehr-i âfitâb-âsâ

ederdik:1. **ederdik:-(e)r, -di, -k****Gazel 134**

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Sihâm-ı cevriini hep hırz-ı cân ederdik
biz
Saraydı dest-i nevâzişle yâr yâremizi

ederdim:1. **ederdim:-er, -di, -m****Gazel 14**

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Ederdim uğruna bir sermedî hayât fedâ
Olaydı kâbil-i avdet geçen şebâb-ı
hayât

2. **ederdim:** *-(e)r, -di, -m*

Gazel 72

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Kendi kalbimden ederdim şekvā
Olsa kânūn-ı mahabbette mesāg

3. **ederdim:** *-(e)r, -di, -m*

Gazel 138

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Bu külhanlarda yanmazdım o şühun
nār-ı aşkından
Ederdim terk-i sevdā terk-i sevdā kâbil
olsaydı

4. **ederdim:** *-(e)r, -di, -m*

Gazel 138

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Konardım anda hem āvāre ser-ārām
ederdim ben
Ribāt-ı aşk u sevdādan mu'allā menzil
olsaydı

ederek:

1. **ederek:** *-erek*

Gazel 8

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Yalvarır âh ederek durmayıp ağlar
İhsân

Dil-i bîçâreye bilmem ki ne hâl oldu bu
şeb

2. **ederek:-erek**

Gazel 21

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

Nağme-i bülbül-i ney nefha-i
Mevlânâdır
İnletir cânları her dem ederek nâya
nüfûz

3. **ederek:-erek**

Gazel 82

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Bâ-cilve-i hayrânı sermest ederek cânı
Zahm-ı dil-i giryânı eyvâh kanatmışsın

ederim:

1. **ederim:-(e)r, -im**

Gazel 147

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Ben berberim amma ederim Makberi
tezyîl
Erbâb-ı dehâ eylediler kadrımı tebcîl

2. **ederim:-(e)r, -im**

Gazel 147

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Ben berberim amma ederim Makberi
tezyîl
Erbâb-ı dehâ eylediler kadrımı tebcîl

3. **ederim:-(e)r, -im**

Kaside 5

Mısra: 67

Etmek, eylemek.

Ederim ben ona udhîye-i cânım
kurbân
Sevdiğim derse eğer sevdiğim İhsândır
bu

ederiz:

1. **ederiz:-er, -iz**

Gazel 57

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Kadem-i yâri ser-i izzete kor tâc ederiz
Döner Allâh der ol tâc ile mi'râc ederiz

2. **ederiz:** -er, -iz

Gazel 57

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Şehriyâr-ı dili sad nâz ile tahtında iken
Dergeh-i yâre atar bende-i muhtâc
ederiz

3. **ederiz:** -er, -iz

Gazel 57

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

Müjdelerden dileriz hem dil-i bîmâre
devâ
Hem o bîmârı sitem fîrine âmâc ederiz

4. **ederiz:** -er, -iz

Gazel 57

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Yâre cân yakma dedik hışm ile yan yan
bakarak
Ahdimiz var dedi cân mülkünü târâc
ederiz

5. **ederiz:** -er, -iz

Gazel 57

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

Bize mesdūd olamaz kâ'be-i vuslat
İhsân
Reh-i nâ-refte açar lahzada minhâc
ederiz

ederken:

1. **ederken:**-er, -ken

Gazel 106

Mısra: 12

Etmek, eylemek.

Bırak şu cennet-perest-i sevdâ düşüp
çerâğ-ı ruhunda yansın
Semâlarımından misâl-i berk-i cihân ben
İhsân ederken işrâk

2. **ederken:**-(e)r, -ken

Kaside 4

Mısra: 20

Etmek, eylemek.

Kırk kâse 'aşûrâ yedi Taşteknede bir
gün
Dergehde semâ' etti ederken dedelendi

3. **ederken:**-(e)r, -ken

Tahmis 8

Mısra: 23

Etmek, eylemek.

Ederken lâne-i âmâli hayfâ bûmlar
pâmâl
Görünce taht-ı Osmânîyi mâtem-dâr-ı
izmihlâl

ederler:

1. **ederler:**-er, -ler

Gazel 9

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Sermest ederler İhsânı her an
Hübân-ı devrân hep bâde-meşreb

edermiş:

1. **edermiş:**-er, -miş

Gazel 3

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Kahrolsun o ni'met yere batsın ki
edermiş
Bir merdüm-i âzâdeyi medyûn-ı
temennâ

2. **edermiş:**-er, -miş

Gazel 64

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Ukdeler hâtır-ı pejmürdeyi rencide
edermiş
Hüsnü mecmu'ası zülfüyle ki
şirâzelenirmiş

ederse:

1. **edersin:-**(e)r, -se

Gazel 86

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Bu dār-ı mihnet olur bi`'t-tamām beyt-i
sūrūr

Ederse yārim eğer meyl-i hāne-i āmāl

edersin:

1. **edersin:-**er, -sin

Gazel 85

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Dağıtma kākūl ‘izāra ey meh-cemāl
bahtım siyah edersin

Terahhūm etmez gönül yakarsın diyār-ı
īmān tebāh edersin

2. **edersin:-**(e)r, -sin

Gazel 85

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Dağıtma kākūl ‘izāra ey meh-cemāl
bahtım siyah edersin

Terahhūm etmez gönül yakarsın diyār-ı
īmān tebāh edersin

3. **edersin:-**(e)r, -sin

Gazel 85

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Vatan-cüdā bir garibinim ben vefā
ümüd eyledim de geldim
Vefā yolundan nigāh edersen Hüdā
bilir çok günāh edersin

4. edersin:-(er, -sin

Gazel 85

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Çalınca mutrib piyāle dönsün hemīşe
mest ol safā-perest ol
Cenāb-ı meyden nasīb alırsan gönül
muhītın şināh edersin

5. edersin:-(e)r, -sin

Gazel 85

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

Niyāza düşmüş nazarların var o meh-
likādan şikāyetin yok
Yanar durursun bu aşka İhsān lisān-ı
hālın güvāh edersin

6. edersin:-(e)r, -sin

Kıt'a 8

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Ağlatırsın beni sen ağlama dersin yine
sen
Sen edersin bu kadar mihneti icād
gönül

edilen:

1. edilen:-(i)l, -en

Gazel 78

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Bu kühen kubbede İhsān edilen
feryādın
Āh mahsülü de feryād ise feryāda yazık

edilince:

1. edilince:-(i)l, -ince

Gazel 132

Mısra: 13

Etmek, eylemek.

Tazyık edilince fikr ü vicdan
Hürriyyeti tarmār olur mu

edince:

1. edince:

Gazel 12

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

İhsân edince gāye-i zevk u visâli kasd
Bî-tâb olup niyâz ile bir nâzenîni öp

2. **edince:-ince**

Gazel 42

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Uşşâk edince cennet-i dîdâra i‘tilâ
Vâreste hâl-i kayd-ı salât ü sıyâm olur

3. **edince:-ince**

Gazel 73

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Edince va‘dini İhsân zaman zaman
ihtlâr
Diyor ki yâr mazâ mâ mazâ latîf latîf

4. **edince:-ince**

Gazel 86

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Serîr-i hüsnü tezeyyün edince bir şeh-i
nâz
Olur makâm-ı niyâz âstâne-i âmâl

5. **edince:-ince**

Gazel 105

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Yār edince arz-ı rûy-ı ibtisâm âyînen
Gösterir didârını rûhü'l-garâm
âyînen

6. **edince:-ince**

Kaside 6

Mısra: 237

Etmek, eylemek.

Teshîl-i tırâş-ı nazm edince
Her def'a sabunlamâ-yı hamsi

edip:

1. **edip:-(i)p**

Diğer 1

Mısra: 123

Etmek, eylemek.

Edip bir ağızdan na'ra-serâyı
Hânemiz sarmışlar düşmâncasına

2. **edip:-ip**

Gazel 65

Mısra: 13

Etmek, eylemek.

Hümâ-yı şevkimin mecrûh edip
şehbâlini İhsân
Kazâ kavsinden ol hünîye gerdün
ebruân vermiş

3. **edip:-ip**

Gazel 93

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

Muhâl iken bana olmak nasîbe-dâr
İhsân
Ümîd edip de visâl-i muhâle ağlıyorum

4. **edip:-ip**

Gazel 96

Mısra: 25

Etmek, eylemek.

Vatan vatan diye İhsân figân edip
durdum
Vatan diyarımı hep ma'kes-i figân
buldum

5. **edip:-ip**

Gazel 128

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Edip birlikte peymân ey gönül bâğ-ı
cemâlinde
Koparsak ol nihâl-i tâzededen sen büse
ben büse

6. **edip:-(i)p**

Kaside 2

Mısra: 120

Etmek, eylemek.

Kârimız olmuş duman püf-kerde şem'-i
cânımız
Tütsüler yaktık edip ervâhı da'vet
bekleriz

edivor:

1. **ediyor:-i, -yor**

Gazel 153

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

İzhâr ediyor aklını her fikr-i za'îfin
Yıllar geçiyor çıkmadı bir şi'r-i zarîfin

efendi:

1. **efendi:**

Gazel 81

Mısra: 11

*Saygı, nezâket ve sevgi ifâdesi olarak
kullanılır.*

Efendi rahm ile yaptın mı bir harâb
gönül
Kurulma bâdi-i i'mâr beyt-i erham isen

efendim:

1. **efendim:**

Gazel 80

Mısra: 5

*Saygı, nezâket ve sevgi ifâdesi olarak
kullanılır.*

Sorma beyhüde efendim bana cānānımı
sen
Onu ben gösteremem şöyle bir āyīneye
bak

2. efendim:-m

Gazel 109

Mısra: 7

*Saygı, nezâket ve sevgi ifâdesi olarak
kullanılır.*

Dilbeste-i süzānını bilmezmiş efendim
Yandım o zarîfâne tegāfüllere karşı

3. efendim:-m

Gazel 148

Mısra: 4

*Saygı, nezâket ve sevgi ifâdesi olarak
kullanılır.*

Bir manzaradır düşmanımın hāl-i fecî'i
Zihninden efendim atıver fikr-i şenî'i

4. efendim:-m

Kıt'a 19

Mısra: 3

*Saygı, nezâket ve sevgi ifâdesi olarak
kullanılır.*

Ma'zûruz efendim sana dil-beste-i
'aşkız
Bîrîtab-ı maḥabbet kalıp āh etmeyelim
mî

5. efendim:-m

Kıt'a 40

Mısra: 4

*Saygı, nezâket ve sevgi ifâdesi olarak
kullanılır.*

Āb-ı tensîkat akıp çirkâbı tathîr
eylemez
Şimdilik ahvâl efendim eski ḥammām
eski tās

6. efendim:-m

Kıt'a 63

Mısra: 3

*Saygı, nezâket ve sevgi ifâdesi olarak
kullanılır.*

Efendim nerdeyiz biz nerde islâḥ etmek
ahvâli
Zihî feyz-i 'alā ma'mûr olan ḥayrâtı
yıktık biz

7. efendim:-m

Muhammes 1

Mısra: 1

*Saygı, nezâket ve sevgi ifâdesi olarak
kullanılır.*

Sevdik seni yol yok bunu izhâra
efendim
Akmaz mı gönüldür bu o refläre
efendim

8. efendim:-m

Muhammes 1

Mısra: 3

*Saygı, nezâket ve sevgi ifâdesi olarak
kullamlır.*

Bağlatma o gîsû-yı siyehkâre efendim
Ağlatma yazık etme dil âvâre efendim

9. efendim:-m

Muhammes 1

Mısra: 4

*Saygı, nezâket ve sevgi ifâdesi olarak
kullamlır.*

Bağlatma o gîsû-yı siyehkâre efendim
Ağlatma yazık etme dil âvâre efendim

10. efendim:-m

Muhammes 1

Mısra: 5

*Saygı, nezâket ve sevgi ifâdesi olarak
kullamlır.*

Olduk elem-i aşk ile bîçâre efendim
Âhû bakışın hâl-i siyahın ruh-ı âlin

11. efendim:-m

Muhammes 1

Mısra: 10

*Saygı, nezâket ve sevgi ifâdesi olarak
kullamlır.*

Yakmış bizi mihr-i şegaf-ārā-yı
cemālin
Bir nūr-ı tūvānsüz ile bin nāre efendim

efendime:

1. efendime:-e

Gazel 122

Mısra: 3

*Saygı, nezâket ve sevgi ifâdesi olarak
kullanılır.*

Yokmuş meğer efendime bir benzeyen
güzel
Baktım hezâr kerre güzeller alâyna

efgân:

1. efgân:

Gazel 40

Mısra: 12

Iztırapla bağırma, haykırma, feryat.

Bin niyâz eyler de bir âh eylemekten
korkarım
Tıfl-ı nâzım tâzedir pek âh alır efgân
alır

2. efgân:

Kıt'a 10

Mısra: 3

Iztırapla bağırma, haykırma, feryat.

Bir tesellisi yok efgân imiş ancak bu
hayât
Böyle bir tıflı nasıl dāye-i devrân
uyutur

efgânu:

1. efgânu:-ı

Gazel 119

Mısra: 2

Iztırapla bağırma, haykırma, feryat.

Güldürmemiş olsan da bu giryânı
unutma
Arkanda düşüp ağlayan efgânı unutma

efgendesiyim:

1. efgendesiyim:-si, -y, -im

Gazel 62

Mısra: 5

Yıkık duruma gelmiş,düşkün.

Ezelen cilvesi efgendesiyim
Çekti mevcûdumu dil-keş dil-keş

efkârı:

1. efkârı:-ı

Gazel 82

Mısra: 3

Fikirler, düşünceler.

Efkâr kemânlardan zulmette
bırakmışken

Ecrām ile tām-efken mīnāyı
donatmışsın

efkenin:

1. **efkenin:-in**

Gazel 83

Mısra: 4

Düşüren, yıkan.

Ebrûlarınla hatt-ı lebin bir dü-beyt-i
hüsn
Dīvân-ı hüsn-i pâkine pîrāye efkenin

eflāk-i gam-âynin:

1. **eflāk-i gam-âynin:-in**

Gazel 75

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Feleklerin keder,tasa merasimi.

Eflāk-i gam-âynin geçtik meh ü
mihrinden
İhdâ-yı tarîk eyler bir huzme-i encüm
yok

efsâne:

1. **efsâne:**

Gazel 61

Mısra: 6

*Olağanüstülük ve hayal barındıran
hikâye.*

Nâz uykusundan gözler süzölmüş
Ol şüha derdim efsâne gelmiş

efsâneneden:

1. efsâneneden:-den

Gazel 130

Mısra: 14

*Olağanüstülük ve hayal barındıran
hikâye.*

Yanıp zaman zaman İhsân şikâyet
etmezdim
Vefâ dedikleri efsâneneden nişân olsa

efsânedir:

1. efsânedir:-dir

Kaside 2

Mısra: 111

*Olağanüstülük ve hayal barındıran
hikâye.*

‘İlm ü hikmet fen birer efsânedir güş
etmeyiz
Râviyândan nâkilândan hoş hikâyet
bekleriz

efsâne-i ümmid:

1. efsâne-i ümmid:

Gazel 20

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Umut masalı.

Simâ-yı hakikat bana her vech ile ağlar
Güldürse biraz güldürür efsâne-i
ümmid

efsâneler:

1. efsâneler:-ler

Gazel 107

Mısra: 4

*Olağanüstülük ve hayal barındıran
hikâye.*

Tehî peymâne yok mey elem çok zevk
nâbüd
Kalan efsâneler var bu cāmın
Cemlerinden

2. efsâneler:-ler

Gazel 143

Mısra: 8

*Olağanüstülük ve hayal barındıran
hikâye.*

Bir dem gelir ki hüsnüne bin dâstân
okur
Aşkım düşünce dillere efsâneler gibi

efser:

1. efser:

Gazel 67

Mısra: 5

Padişah tacı.

Efser gibi erbāb-ı şakā başta gezerken
Düşmüş ayak altında yatur cevher-i
ihlās

efsün:

1. efsün:

Kaside 2

Mısra: **121**

Büyyü, sihir.

Fālımız yā sihr olur yā remil yā efsün
olur
Her birinden başka bir ümmid ü nusret
bekleriz

efsün eylevip:

1. efsün eylevip: -y, -ip

Tesdis 1

Mısra: **32**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Büyyü yapmak.

Çaldı cān nakdin dolandırdı dolandırdı
beni
Bin bir efsün eylevip bāzen inandırdı
beni

efsün-ı temennā:

1. efsün-ı temennā:

Gazel 3

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Arzumun büyüsti, etkileyiciliği.

Efvāh-ı cihān olsa da meşhūn-ı
temennā

Teshīr edemez rūhumu efsūn-ı temennā

efsūs:

1. efsūs:

Gazel 135

Mısra: 3

Eyvah, yazık.

Oldu efsūs hevā hāsıl-ı sermāye-i kār
Atmısz şüre-i hüsrāna meğer dānemizi

efvāh-ı cihān:

1. efvāh-ı cihān:

Gazel 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dünyadaki ağızlar. II İnsanların
söyledikleri, ilgilendikleri.*

Efvāh-ı cihān olsa da meşhūn-ı
temennā

Teshīr edemez rūhumu efsūn-ı temennā

efvāh-ı hamıyyet:

1. efvāh-ı hamıyyet:

Gazel 75

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Faziletli ağızlar.

Eydī-i tegallübden makfūl
tahakkümdür

Efvāh-ı hamıyyet çok yārā-yı tekellüm
yok

eğer:

1. eğer:

Gazel 21

Mısra: 6

*Şart anlamını güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.*

Müteessir görünür belki o zālīm bir gün
Etse feryādım eğer cevher-i hārāya
nūfūz

2. eğer:

Gazel 67

Mısra: 12

*Şart anlamını güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.*

Pāk et şu harīm-i dili jengār-ı sivādan
İhsān olayım dersen eğer mazhar-ı ihlās

3. eğer:

Gazel 80

Mısra: 3

*Şart anlamını güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.*

Göreyim dersen eğer halka-i devr-i
feleği
Sa'îd-i yâri görüp halka-i destîneye bak

4. eğer:

Gazel 81

Mısra: 8

*Şart anlamını güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.*

'Avâlim-i hured-efrûz-ı 'aşka müncezib
ol
Fezâ-yı dilde eğer sen de özge âlem
isen

5. eğer:

Gazel 84

Mısra: 8

*Şart anlamını güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.*

Hayl-i müjgânın olur onda da fermân-
fermâ
Fitne mülkünde eğer koysa mahal
gamzelerin

6. eğer:

Gazel 86

Mısra: 4

*Şart anlamını güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.*

Bu dār-ı mihnet olur bi't-tamām beyt-i
sürür
Ederse yārim eğer meyl-i hāne-i āmāl

7. eğer:

Gazel 124

Mısra: 10

*Şart anlamını güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.*

Bu hāl-i zārımı arz eyle ey sabā yāre
Yolun düşerse eğer bir gün ol diyārlara

8. eğer:

Gazel 138

Mısra: 10

*Şart anlamını güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.*

Şarāb içmez güzel sevmezdi havf
eylerdi düzahdan
Eğer kürsîde zāhir kavle vāiz kâil
olsaydı

9. eğer:

Gazel 150

Mısra: 1

*Şart anlamını güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.*

'Âlemde bugün varsa eğer nāzıma
akrân
Gelsin ne durur işte açıktır ona meydân

10. eğer:

Gazel 154

Mısra: 4

*Şart anlamını güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.*

Düşmandır ezelden beri erbāb-ı şebāba
İstersen eğer git de su'āl eyle Cenāba

11. eğer:

Gazel 154

Mısra: 6

*Şart anlamını güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.*

Dikkatle bak üstādın olan hāne-harāba
Ehlinden al istersen eğer almak ināba

egerci:

1. eğerci:

Diğer 1

Mısra: 7

Her ne kadar, ... olsa da, gerçi.

Eğerci hübāna lāyık istignā
Kerem kıl sen ammā imkāncasına

2. eğerci:

Kaside 1

Mısra: 82

Her ne kadar, ... olsa da, gerçi.

Vücūdun oldu senin nakş-ı evvel-i
hâtem
Eğerci hâtemi sensin nebîlerin ammā

eğeri görmeden kaşa çıkmışız:

1. eğeri görmeden kaşa çıkmışız:-miş, -iz

Diğer 1

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

*Binicisinin, üzerine oturması için binek
hayvanlarının sırtına konulan nesneyi
görmeden o nesnenin çıkıntılı kısmına
çıkarak, oturmak.*

Eğeri görmeden kaşa çıkmışız

Atlar oynatmışız arslancasına

ehibbâ-perver:

1. ehibbâ-perver:

Gazel 97

Mısra: 4

Dostlarımı seven.

Ahiller rehber oldum rāhzenlik resmi
seyr ettim

Ehibbâ-perver oldum her birinden bir
sitem gördüm

ehibbâ-yı zaman:

1. ehibbâ-yı zaman:

Tahmis 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zamanın dostları.

Vefâ düşmen ehibbâ-yı zaman agyâr
bir dürlü
Zamân bir dürlü ben bir dürlü vaz'-ı
yâr bir dürlü

ehl olanlar:

1. ehl olanlar:-an, -lar

Kıt'a 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bir işin ustası, o işte becerikli,
mahâretli olan kimse.*

Hayli fırsatlar kaçırdın gösterip
beyhûde hırs
Ehl olanlar bekleyip urmuş gözünden
turnayı

ehli:

1. ehli:-i

Gazel 9

Mısra: 3

*Bir vasfî taşıyan, o işte yetkili olan,
erbap.*

Aşk ehli olmuş sırr-ı ezelden
Âyîne-tıynet küşâde-meşreb

2. ehli:-i

Gazel 35

Mısra: 5

*Bir vasfî taşıyan, o işte yetkili olan,
erbap.*

Aşk ehli cām-ı Cem gibi devr ettiler
müdām
Hayrân dolup bu şevk ile hayrân
boşaldılar

3. ehli:-i

Gazel 59

Mısra: 13

*Bir vasfî taşıyan, o işte yetkili olan,
erbap.*

Zevk ehli safâ-gâh-ı behiştin dahi İhsân
Gilmânına eyler nazar ebkârına bakmaz

ehl-i ask:

1. ehl-i aşk:

Gazel 111

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk ehli.

Nûr olur ehl-i aşk için nazarın
Mıhr olur mâha bahş eden pertev

ehl-i 'azm ü rezme:

1. ehl-i 'azm ü rezme:-e

Kaside 2

Mısra: 135

Kelime Tipi: -
Savaş ve azim sahibi.

Ehl-i 'azm ü rezme fi'l-hāl intizār
etmekteyiz
Pençe-i aşhâb-ı himmetten de şiddet
bekleriz

ehl-i dalâl:

1. ehl-i dalâl:

Kaside 2

Mısra: **125**

Kelime Tipi: -

Sapitan, yoldan çıkan, günahkâr.

Ol kadar ehl-i dalâl olduk ki peymân
etmişiz
Varsa hep birden har-ı deccâla bî'at
bekleriz

ehl-i dilin:

1. ehl-i dilin:-in

Kıt'a 1

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Âşıklar, gönül erbabları.

İlâhî râzdân-ı 'aşk olur sâhib-nazar
göster
Gül-i ümmîdini ehl-i dilin şadâbter
göster

ehl-i imân:

1. ehl-i imān:

Tesdis 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İman sahibi, imanlı, mümin.*

Çöktü gūyā subh-ı vaslın şām-ı hicrān
üstüne
Kāfiristān üstü yāhud ehl-i imān üstüne

3. ehl-i nazar:

Kıt'a 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bakış ehli, görüş sahibi.

Görür ehl-i nazar yüz bin temāşā
Mücessem nürdür mir'āt-ı pākım

ehl-i san'at:

1. ehl-i san'at:

Gazel 162

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sanat ehli, sanat konusunda kabiliyetli olan.*

Eğer yārāna hādım ehl-i san'at mähir
ustaysan
Çıkar meb'ūs olur meşhur olursun
böyle kalmazsın

ehl-i şikem:

1. ehl-i şikem:

Kaside 6

Mısra: 233

Kelime Tipi: -

Mide sahibi, boğazına düşkün (kimse).

Ehl-i şikem oldu mest-i lezzet
Cāmımdan içince lāy-i hamsi

ehl-i şikemin:

1. ehl-i nazar:

Gazel 141

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bakış ehli.

Ehl-i nazar seyr ederek sīnesin
Āyīne-i nūr-ı mücessem dedi

2. ehl-i nazar:

Tesdis 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Bakış, görüş sahipleri.

Her tecelliden bulur bir başka ālem tāb
ü fer
Hüsni mir'ātında kendinden geçen ehl-
i nazar

1. ehl-i şikemin:-in

Kaside 6

Mısra: 249

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Boğazına düşkün, boğazından başka
şey düşünmeyen kimse.*

Ehl-i şikemin gıdâsı olsun
Her mi'dede imtilâ-yı hamsi

ehl-i teliz:

1. ehl-i teliz:-iz

Diger 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Saz ehli.

Dedi ki imânım biz ehl-i teliz
Mâil-i semâi hem de gazeliz

ehl-i vâ' det:

1. ehl-i vâ' det:

Kaside 2

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*(Bir şeyi) yapacağına dair söz veren
kimse.*

Ehlimizken fevt olup gitmiş ricâl-i
sâbikûn
Dullarız üç yüz yıl olmuş ehl-i vâ' det
bekleriz

ehl-i zevki:1. **ehl-i zevki:-i****Kıt'a 67**Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Zevk sahibi.

Bastırıp dīvānı ehl-i zevki tehȳc
eylemiş
'Āşıkān-ı devre açmış ya 'ni genc-i
şāyegān

2. **ehl-i zevki:-i****Kaside 6**Mısra: **215**

Kelime Tipi: -

Zevk, eğlence sahibi.

Etmez mi yā ehl-i zevki tenşit
Manzūme-i ḥānde-zāy-i ḥamsi

ehlimizken:1. **ehlimizken:-(i)miz, -ken****Kaside 2**Mısra: **35***Bir vasfı taşıyan, o işte yetkili olan,**erbap.*

Ehlimizken fevt olup gitmiş ricāl-i
sābikūn
Dullarız üç yüz yıl olmuş ehl-i vā' det
bekleriz

ehlinden:1. **ehlinden:-i, -n, -den****Gazel 154**Mısra: **6**

Bir vasfı taşıyan, o işte yetkili olan,
erbap.

Dikkatle bak üstādın olan hāne-harāba
Ehlinden al istersen eğer almak ināba

ehline:1. **ehline:-i, -n, -e****Gazel 132**Mısra: **2**

Bir vasfı taşıyan, o işte yetkili olan,
erbap.

Bak sīneme dāğdār olur mu
'Arem ehline inkisār olur mu

2. **ehline:-i, -n, -e****Gazel 132**Mısra: **8**

Bir vasfı taşıyan, o işte yetkili olan,
erbap.

Bîçārelerin sirişki hālā
Zevk ehline bergüzār olur mu

ehvendi:

1. **ehvendi:-di**

Kaside 2

Mısra: 31

Daha zararsız, az kötü.

Hakkı ihkāk eylesek ehvendi cürm-i
irtikāb
Biz fakat dünyāda haksızdan da rüşvet
bekleriz

ekber:

1. **ekber:**

Gazel 146

Mısra: 7

Daha büyük, pek büyük.

A'zam diyen olmazsa da vardır diyen
ekber
Bir kerre düşün kendini ey şâir-i asgar

ekdâr-ı devrân:

1. **ekdâr-ı devrân:**

Gazel 112

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Devrin, feleğin kederleri.

Nālân u giryân olsun girizân ekdâr-ı
devrân
Üftân ü hîzân gezsın perîşan âvâre her
sü

ekl ederler:

1. ekl ederler:-(e)r, -ler

Kıt'a 47

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp İfade

Yemek.

Evliyā-yı ni'metin ahlvāli dāim böyledir

Ekl ederler lübbü ādem olsa atmazlar

kabuk

ekl ettiği dem tāvā-yı hamsi:

1. ekl ettiği dem tāvā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Hamsi tava yediği zaman.

Ālāy-ı cināne bakmaz ādem

Ekl ettiği dem tāvā-yı hamsi

ekl ü hazm ehline hem lahm-i şikempīrāğanem:

1. ekl ü hazm ehline hem lahm-i

şikempīrā ģanem:

Diğer 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Koyun, yemek ve hizmetmek

üstatlarına göre hem de karın süsleyen ettir.

Ekl ü hazm ehline hem lahm-i

şikempīrā ģanem beyt-i ģarrāsıyla

muvaşşahdır

ekl ü şürb etmede her bezmde yektāsın sen:

1. ekl ü şürb etmede her bezmde yektāsın

sen:-sin

Diğer 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sen, yeme ve içmede her mecliste

eşsizsin.

Ekl ü şürb etmede her bezmde yektāsın

sen

Hoşça bak mi'dene işkenbe-i kübrāsın

sen

ekmelisin:

1. ekmelin:-i, -sin

Kaside 1

Mısra: 83

Mükemmel, kusursuz.

Sen öyle ekmelin anların ki ferd-ā

ferd

Kemāl-i şevk ile etmişler incizāb sana

ekseriyvet fikri:

1. ekseriyvet fikri:

Kıt'a 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sayınca üstünlük, çoğunluk düşüncesi.

Eyliyorken nev-be-nev muhyî
mücâhidler zuhûr
Ekseriyyet fikri pek minnetli bâr
altındadır

eksik:

1. eksik:

Kıt'a 59

Mısra: 2

Noksan, mevcut olmayan.

Bozmadık bir an bu bendergâhda istîfî
biz
Yoksa bir hüsrân için bin âh ü vâh
eksik değil

2. eksik:

Kıt'a 60

Mısra: 2

Noksan, mevcut olmayan.

Baħr-ı istiğnâda esbâb-ı safâ tekmi̇l
olur
Zevrak-ı ümmîd için yelken kürek
eksik değil

ekvâmı:

1. ekvâmı:-ı

Tahmîs 6

Mısra: 14

Âlemler, varlıklar, dünyalar.

Geh celâliyle bakar gâh cemâliyle
bakar
İstese lemḥ-i basarda bütûn ekvânı
yakar

el:

1. el:

Gazel 84

Mısra: 4

Yabancı, tanımadık.

Aldılar sabrımı ârāmımı selb eylediler
Verdiler nâz ile yekdigere el
ganzelerin

el attım:

1. el attım: -tı, -m

Diğer 1

Mısra: 132

Kelime Tipi: **Deyim***Bir işe girişmek, teşebbüs etmek.*

Yok idi yanımda kılıçla kalkan
El attım yârimin tabancasına

el bağlayalım:

1. el bağlayalım: -(y)a, -lım

Diğer 1

Mısra: 71

Kelime Tipi: **Deyim**

*Saygı için ellerini göbeğinin üstüne
kavuşturup durmak.*

Önünde yatalım el bağlayalım
Boyun uzatarak kurbāncasına

el bağlayan:

1. el bağlayan: -y, -an

Tahmis 8

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Namaza durmak.*

Sürüp dergâha yüzler ağlayan el
bağlayan islām
Gelir feryād ü istimdāda mâtem
çağlayan islām

el koyup imân getirdim kalb ü vicedânüstüne:

1. el koyup imân getirdim kalb ü vicedân

üstüne:**Tesdis 1**

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*Kalp ve vicedan üstüne el basarak iman
getirmek.*

Fıtne ikliminde ol kâfir gibi yok dediler
El koyup imân getirdim kalb ü vicedân
üstüne

el sakasına:

1. el şakasına: -sı, -(n)a

Diğer 1

Mısra: 113

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Elle yapılan şaka.

Tahammül eyledik el şakasına

Ezelden tutkunuz her cakasına

el-amân:

1. el-amân:

Gazel 41

Mısra: 3

*Bezginlik gösterip yakınmak; yeter
artık, ıllallah.*

Âh el-amân bu şîve-i cânândan el-amân

Birkaç piyâle bâde çeker sonra râm
olur.

el-ân:

1. el-ân:

Kıt'a 6

Mısra: 1

Şu anda, şimdi, ansızın.

Vahdet-i sırfeye müstağrakım el-ân
giderim

Deyre yâ mescide mensup nedir ben
bilmem

2. el-ân:

Kıt'a 40

Mısra: 2

Şu anda, şimdi, ansızın.

Hilekārān mefsedet ālūdegān meydan
bulur
Var iken devletliler nezdinde el-ān
iltimās

elbet:

1. elbet:

Diger 1

Mısra: 35

Mutlaka, şüphesiz, muhakkak.

Ne emreder isen hāzırdır elbet
Emrin baş üstüne fermāncasına

2. elbet:

Gazel 13

Mısra: 9

Mutlaka, şüphesiz, muhakkak.

Nazar-endāz olan āfāk-ı hayāl-āvere
elbet
Olur İhsān gibi bir şāir-i bīdār-ı tabi‘at

3. elbet:

Gazel 29

Mısra: 6

Mutlaka, şüphesiz, muhakkak.

‘Āşıkız ümmü’l-garāmın zīver-i
āgūşuyuz
‘Aşkımız elbet bizim bir aşk-ı māder-
zād olur

4. elbet:

Gazel 45

Mısra: 12

Mutlaka, şüphesiz, muhakkak.

Şevk-i cūşānımı yok sormaya hācet
İhsān
Güler elbet dil ü cān şevk ile cānān
gülüyor

5. elbet:

Gazel 66

Mısra: 5

Mutlaka, şüphesiz, muhakkak.

Cān mülkü olur elbet āteşgede-i hicran
Ol serv-i revān olmuş yekpāre mütāb
āteş

6. elbet:

Gazel 106

Mısra: 9

Mutlaka, şüphesiz, muhakkak.

Benim de gönlüm gönüldür elbet dedim
a fettān amān amān ver

7. elbet:

Gazel 107

Mısra: 10

Mutlaka, şüphesiz, muhakkak.

Vefâdan zerre görsem devâsîz derd için
ben
Arardım çâre elbet vefâ
merhemlerinden

8. elbet:

Gazel 159

Mısra: 9

Mutlaka, şüphesiz, muhakkak.

Şehbâz-ı me'ânîdir o elbet eşi yoktur
Dildâr ona dildâde olur meh-veşi
yoktur

elbette:

1. elbette:

Gazel 164

Mısra: 28

Mutlaka, şüphesiz, muhakkak.

Yandı germâbe-i hicrânda Hamâmîzâde
İçer elbette bu nazm üstüne ayrân-ı
sûhan

2. elbette:

Kaside 5

Mısra: 58

Mutlaka, şüphesiz, muhakkak.

Meyve-i vuslat için kim demiş olmaz
olmaz

Bir gün elbette olur 'âlem-i imkândır
bu

3. **elbette:**

Kaside 5

Mısra: 61

Mutlaka, şüphesiz, muhakkak.

Yanar elbette gönül yorganı mânend-i
'abâ
Pister-i hacle-i vuslattaki yorgandır bu

4. **elbette:**

Kaside 7

Mısra: 117

Mutlaka, şüphesiz, muhakkak.

Takdir eder elbette kadrân olan insan
Şâyeste-i ihsân olur İhsân-ı ma'ârif

elde:

1. **elde:-de**

Gazel 91

Mısra: 5

Yabancı, tanımadık.

Garîb elde bîçâre inler misin
Okundukça nây-ı ezân ey gönül

2. **elde:-de**

Gazel 129

Mısra: 3

Ülke, yurt, memleket.

Şikeste-per bu garîb elde ben kalır
mıydım
Zavallı kuşlara bir yerde âşîyân olsa

3. **elde:-de**

Gazel 63

Mısra: 8

El, avuç.

Gönül mehcûr olup dîdâr-ı cânân-ı
vatandan âh
Vatan yâd elde kalmış dilde bir yâd-ı
vatan kalmış

4. **elde:-de**

Gazel 87

Mısra: 10

El, avuç.

Gülsitân-ı hüsn ü 'aşk olmuş serâpâ
nâzdan
Sine gül gül başta gül hem elde hem
dâmente gül

5. **elde:-de**

Kaside 7

Mısra: 74

El, avuç.

Meydāna atıldın ola meşkūr cihādın
Sağ elde kılıç solda da kalkān-ı ma'ārif

6. **elde:-de**

Kıt'a 67

Mısra: **5**

El, avuç.

Elde zāhir cām-ı sahbā dīde maḥmūr-ı
safā
Sākiyān-ı bezm-i sevdā cümle dāmen
dermiyān

7. **elde:-de**

Kıt'a 67

Mısra: **5**

El, avuç.

Elde zāhir cām-ı sahbā dīde maḥmūr-ı
safā
Sākiyān-ı bezm-i sevdā cümle dāmen-
der-meyān

8. **elde:-de**

Kıt'a 67

Mısra: **5**

El, avuç.

Elde zāhir cām-ı sahbā dīde maḥmūr-ı
safā
Sākiyān-ı bezm-i sevdā cümle dāmen-
der-meyān

9. **elde:-de****Tahmis 3**

Mısra: 24

El, avuç.

Döner raksân u hayrân şevki gör sahn-ı
mahabbette
Sebû zânûde sāgar elde yâr āgûş-ı
vuslatta

10. **elde:-de****Tahmis 6**

Mısra: 16

El, avuç.

O siyah gözlerinin hışmına kurbân
olayım
Elde sahbâ-yı velâ dilde nevâ-yı sevdâ

11. **elde:-de****Tahmis 9**

Mısra: 9

El, avuç.

Geçtiler cām elde meclisten ezel
sākîleri
Sîneler seylâbdan canlar safâdan
geçtiler

elde değil:1. **elde değil:****Gazel 39**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*İradesi dışında gerçekleşmek, elinde
olmamak.*

Yok ihtiyârım elde değil yâre
bakmamak
Dîdâr-ı pâke ruhsat-ı nezzâre verdiler

elde yok burhâm:1. **elde yok burhâm:-ı****Kaside 2**

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Kanıt, delil mevcut olmamak.

Elde yok burhâni var da 'vâsı
insâniyyetin
Kādıyü'l-hâcâta baş urmaz da hüccet
bekleriz

elden:1. **elden:-den****Gazel 61**

Mısra: 7

Sahiplik.

Āşüfte gönlüm gitmiş de elden
Meydâna düşmüş devrâne gelmiş

2. elden:-den

Gazel 133

Mısra: 5

Sahiplik.

Gelirken bezme sen gitmez mi tâb-ı
ihtiyâr elden
Olup mest-i temâşâ âşık-ı bî-vâye
düşmez mi

3. elden:-den

Tesdis 1

Mısra: 19

Sahiplik.

Tig elden na'ra-zen sāgar-şiken
mestâne-ser
Der-kemân peykân-ı müjgân ebruvân
hançer çeker

elden ele:

1. elden ele:-e

Gazel 98

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir kişiden ötekine.

Bin dâire-i cilvede elden ele düştüm
Seyli hûr-ı devr olmada mânend-i def
oldum

ele:1. **ele:-e****Gazel 26**

Mısra: 4

Yabancı, tanımadık.

Yine âşîyân-ı sa'âdetin o hezârı nerde
 uçar ki âh
 Ele şâikâne öter durur bana karşı hâli
 figân olur

ele aldın:1. **ele aldın:-dı, -n****Şarkı 9**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Eline geçirmek, hakîmiyeti altına
 almak.*

Beni benden geçirip sen ele aldın
 çapkın
 Bakayım koynunu aç gönلümü çaldın
 çapkın

ele tesbîh aldık:1. **ele tesbîh aldık:-dı, -k****Diğer 1**

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

*Eline tesbîh almak, Allah'ı zikretmek
 amacıyla ipe dizilmiş ve belli sayıda boncuk
 tanesinin oluşturduğu halkayı eline almak.*

Buhurlar yakarak ıtır süründük
 Ele tesbîh aldık Hakdan göründük

elem:1. **elem:****Gazel 97**

Mısra: 6

Keder, dert, sıkıntı.

Ne mâtem-gâha düştüm görmedim bir
 sūr-ı şevk-âmîz
 Safâ gördümse bir gün âh bin bir gün
 elem gördüm

2. **elem:****Gazel 107**

Mısra: 3

Keder, dert, sıkıntı.

Tehî peymâne yok mey elem çok zevk
 nâbüd
 Kalan efsâneler var bu cāmın
 Cemlerinden

elem ü cevri ile pür-derd olayım:1. **elem ü cevri ile pür-derd olayım:-a, -
 (y)ım****Rûbai 15**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Keder ve eziyet ile dert dolu olmak.

İster elem ü cevri ile pür-derd olayım
İdbâr u felâketle gerek ferd olayım

el-emân:

1. el-emân:

Kıt'a 67

Mısra: **16**

*Bezginlik gösterip yakınmak;yeter
artık, illallah.*

İhtiyârım gitti elden mest-i şevk olmaz
mıyım
Misl-ı cân döndükçe etrâfımda şühân
el-emân

elem-i aşk:

1. elem-i aşk:

Muhammes 1

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Aşk sıkıntısı, kederi.

Olduk elem-i aşk ile bîçâre efendim
Âhû bakışın hâl-i siyahın ruh-ı âlin

elemin:

1. elemi:-in

Gazel 46

Mısra: **7**

Keder, dert, sıkıntı.

Hudûdu yok elemin cevri ü mihnetin
derdin
Ne sevdiğimde mürüvvet ne bende
tâkat var

2. elemin:-in

Rûbai 22

Mısra: 3

Keder, dert, sıkıntı.

Derdin elemin hepsi devâ-cûlardır
Bîçâre gönüllerde bulurlar dermân

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Elif, be, te, se, cim, ha, hi, dal, zal, ra,
ze, sin, şin, sad, dad, ta, za, ayın, gayın, fe,
kaş, keş, lam, mim, mun, vav, he ve ye ile
harfler son bulur.*

Zâ vü 'ayn u ğayn u fâ vü kaf u kâf ü
lâm u mim

Nûn u vav ü hâ vü yâ buldu hürûflar
intihâ

elhân-ı vatan:

1. elhân-ı vatan:

Gazel 25

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp ifade**

Yurdun sesleri, ezgileri.

Seni inler bana elhân-ı vatan
Seni söyler bana dağlar dereler

elhan-serâ:

1. elhan-serâ:

Tahmis 3

Mısra: 16

Neğmeler, ezgiler söyleyen.

Bu bezme tevbeler nukl ü vera '
peymâne olmaz mı
Mahabbet anda mutrib andadır elhan-
serâ anda

elemeler:

1. elemeler:-ler

Gazel 125

Mısra: 4

Keder, dert, sıkıntı.

Hem derdi yatur yârin hem ta'nesi
agya'rin
Bilsen ne elemeler var bîçâre gönüllerde

elf vü bâ vü tâ vü sâ vü cim ü hâ vü hâ vü
dâl zâl u râ vü zâ vü sin ü şın ü sâd ü dâd ü
tâ zâ vü 'ayn u ğayn u fâ vü kaf u kâf ü lâm
u mim nûn u vav ü hâ vü vâ buldu hürûflar
intihâ:

1. elf vü bâ vü tâ vü sâ vü cim ü hâ vü hâ
vü dâl zâl u râ vü zâ vü sin ü şın ü sâd ü
dâd ü tâ zâ vü 'ayn u ğayn u fâ vü kaf u
kâf ü lâm u mim nûn u vav ü hâ vü yâ
buldu hürûflar intihâ:

Diğer 10

el-hased:

1. el-hased:

Kıt'a 58

Mısra: 3

Hased olunur, kıskanılır.

El-hased ey rind-i sevdā-piše 'aşk olsun
derim

Bezm-i vasl-ı yāre cān attın da çattın
keyfini

el-hāsidü mahrūmdan:

1. el-hāsidü mahrūmdan:-dan

Kıt'a 49

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yoksul, nasipsiz olan kimsenin
kıskanması.*

'Ākıbet aldın nasīb el-hāsidü
mahrūmdan

Sen çalarken zurna çıkmış toplamış el
parsayı

elifden:

1. elifden:-den

Diğer 2

Mısra: 4

Arap alfabesinin ilk harfi.

Bu ğazel mevlānā-yı mezbūrun vūs'at-i
'ilimleri vasfında ve maḥabbet ü

mahāretiyle ma' rûf oldukları nesneler
beyânındadır
Eyledik vâsıf-ı Yaşara biz elifden ibtidâ

**elifden ibtidâ sözü ise memdûh-ı zî şânın
hem manzûmâtına hem de kad-i tûbâ
âyâtına istidlâldir:**

1. elifden ibtidâ sözü ise memdûh-ı zî
şânın hem manzûmâtına hem de kad-i
tûbâ âyâtına istidlâldir: -se

Diğer 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Elif harfiyle başlama ifadesi şanlı,
övgüye değer şairin hem manzumelerine
hem de Tûbâ ağacının boyu âyetlerine
dayanır.*

Elifden ibtidâ sözü ise memdûh-ı zî
şânın hem manzûmâtına hem de kad-i
tûbâ âyâtına istidlâldir ki bu tesâdüfât-ı
haseneyi kendileri daği vâfir derece
pesend etmişlerdir

elim koynumda kaldım:

1. elim koynumda kaldım: -di, -m

Şarkı 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Çaresiz kalmak.

Elim koynumda kaldım hasretinden
Yefim oldum bugün boynum büküldü

elimde:

1. elimde: -im, -de

Gazel 30

Mısra: 6

El, sahip olma, mülkiyet.

Dilimde destelenir tûde tûde kâküller
Elimde koklayacak şemme sünbülüm
yoktur

2. elimde: -im, -de

Gazel 129

Mısra: 11

El, sahip olma, mülkiyet.

Terahhum et bana ey can-sitân elimde
ne var
Yolunda müjde verirdim tenimde cân
olsa

elimden:

1. elimden: -im, -den

Gazel 1

Mısra: 9

El, sahip olma, mülkiyet.

Vücûdu bir kelebektir elimden uçtu
benim
Yerinde kaldı heman zer-nişân gubârı
bana

elimizde:

1. **elimizde:**-(i)miz, -de

Diğer 1

Mısra: **154**

El, avuç.

Fırsatı kaçırdık zevâle yandık
Derdi elimizde kavala yandık

elinde:

1. **elinde:**-i, -(n)de

Gazel 31

Mısra: **5**

El, sahip olma, mülkiyet.

Çocuk değil figânı çok elinde ihtiyârı
yok
Şu sâl-hürde aşka bak döner ufak tefek
sever

2. **elinde:**-in, -de

Gazel 37

Mısra: **5**

El, sahip olma, mülkiyet.

Kalmaz elinde dâmen-i tannâz-ı rûzgâr
Ömrün şebâb demleri misl-i seher
geçer

3. **elinde:-i, -n, -de****Gazel 54**

Mısra: 4

El, sahip olma, mülkiyet.

O destmâl-i mahabbet-nümünuyuz
devrin

Ki yâr elinde gezer yâre yâdigâr oluruz

4. **elinde:-i, -n, -de****Gazel 54**

Mısra: 11

El, sahip olma, mülkiyet.

Fütâde benliğimiz rûzgâr elinde gezer
Uçar semâlara îhsân döner gubâr
oluruz

5. **elinde:-i, -n, -de****Gazel 131**

Mısra: 2

El, sahip olma, mülkiyet.

Hañçer-i müjgâmı üryân teşne yatmış
cân elinde
Gamze-i cellâdının hem tîg hem kurbân
elinde

6. **elinde:-i, -n, -de****Gazel 131**

Mısra: 4

El, sahip olma, mülkiyet.

Bir taraftan zehr-i hicrân ta'n-ı düşmân
bir taraftan
Döstlar bâzîçe oldum bir yamân fettân
elinde

7. **elinde:-i, -n, -de****Gazel 131**

Mısra: 6

El, sahip olma, mülkiyet.

Hangi yüzden cāna minnetdir devā
eylerse cānân
Derd ü dermân bir tabîb-i işvenin îhsân
elinde

8. **elinde:-i, -n, -de****Gazel 131**

Mısra: 10

El, sahip olma, mülkiyet.

Sâkiyân mestâne mey sundukça devr
ettikçe sahbâ
Rûh-ı İskender döner âyîne-i devrân
elinde

9. **elinde:-i, -n, -de****Gazel 131**

Mısra: 14

El, sahip olma, mülkiyet.

Duydum îhsân gitmiş elden mest ü
medhûş-ı mahabbet
Meclis-i hübâna düşmüş defter ü dîvân
elinde

10. **elinde:-i, -n, -de**

Gazel 131

Mısra: 1

Memleket, ÷lke.

Hañçer-i müjgānı üryān teşne yatmış
cān elinde
Gamze-i cellādının hem fīg hem kurbān
elinde

11. **elinde:-i, -n, -de**

Gazel 131

Mısra: 12

Memleket, ÷lke.

Bī-mehābā attı kendin düştü bir
dergāha nālān
Āşkın kalmışdı dil nāmıyla bir
mihmān elinde

12. **elinde:-i, -n, -de**

Gazel 163

Mısra: 16

El, avuç.

Görünce neş'e-i tedrīs-i tālibānını hep
Elinde cüz'-i elifbā vatan vatan diyerek

elinden:

1. **elinden:-i, -n, -den**

Kıt'a 8

Mısra: 2

Bedenin bir uzvu, el.

Şimdi bildim yok imiş bir sana benzer
nâşâd
Olabilseydim elinden senin âzâd gönül

2. **elinden:-i, -n, -den**

Tahmis 10

Mısra: 24

Bedenin bir uzvu, el.

Kaldıkça böyle giryân peygüle-i
elemde
Tutmazsa yâr elinden Sâmiḥ bu deşt-i
ğamda

eller:

1. **eller:-ler**

Gazel 27

Mısra: 4

Yabancı, tanımadık.

Nihâl-i kaddi ben eşk-i revân dökmüş
büyütmüşken
Ne hâlettir ki bâr-ı vash eller iktitâf
eyler

2. **eller:-ler**

Kaside 6

Mısra: 15

Yabancı, tanımadık.

Kālâsım hep giyerken eller
Sırtımda benim 'abâ-yı ḥamsi

3. **eller:-ler**

Tahmis 9

Mısra: 19

Bedenin bir uzvu, el.

Geçtiler eller nevâzişden dudaklar
büseden
Dil-rübâlar cevrden diller recâdan
geçtiler

ellerde:

1. **ellerde:-ler, -de**

Kaside 6

Mısra: 97

Bedenin bir uzvu, el.

Ellerde sepet sepet taşırılar
Güyâ ki cihân lâlâ-yı ḥamsi

ellerim koynumda:

1. **ellerim koynumda:-um, -da**

Tahmis 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Çaresiz olmak.

Gözüm yollarda kaldım ellerim
koynumda ḥasretle

Göntül bir hoş tecellizâr iken sevdâ-yı
rû'yetle

ellerinde:

1. **ellerinde:** *-ler, -i, -(n)de*

Diğer 1

Mısra: 125

Bedenin bir uzvu, el.

Ellerinde yanar fenerleri var
Başlarında döner migferleri var

ellerle:

1. **ellerle:** *-ler, -le*

Gazel 52

Mısra: 7

Bedenin bir uzvu, el.

Pamuk ellerle gelip silsene
gözyaşlarımı
Hıçkırık seslerinin çıktığı ıssız geceler

elmās:

1. **elmās:**

Gazel 114

Mısra: 6

*Mücevher olarak kullamlan, saydam,
değerli taş.*

Ruhsâr-ı terde hüy oldu peydâ
Güllerde güyâ elmās jâle

elmās-ı eşkinden:

1. **elmās-ı eşkinden:**-i, -n, -den

Gazel 65

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Gözyaşımdan oluşan kıymetli parlak

taş.

Visāl ümmüd eden mestāne gözler
bezm-i hübānda
O sīmīn-sāk için elmās-ı eşkinden nişān
vermiş

**elsine-i şarkıyye ve ğarbiyyede hurūfātđan
kelimāta ve envā'-ı kelāma deĝin bu
melekeleri vardır:**

1. **elsine-i şarkıyye ve ğarbiyyede
hurūfātđan kelimāta ve envā'-ı kelāma
deĝin bu melekeleri vardır:**

Diĝer 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Doĝu ve batı dillerinde harflerden
kelimelere kadar kelimelerin, sözlerin
çeşitlerinde tecrübeleri ve yakınlıkları
bulunmak.*

Elsine-i şarkıyye ve ğarbiyyede
hurūfātđan kelimāta ve envā'-ı kelāma
deĝin bu melekeleri vardır misāl tā
denilse der'an at hilm denilse hemān
lahm derler ve belā lafzını bāl ve

kıvrnk-ı aĝ terkibin kuyruk yaĝ diye
bozuntuya getirirler

elvān u eşkālile:

1. **elvān u eşkālile:**-i, -(y)le-i, -y, -le

Gazel 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Renkler, çeşitler ve şekiller.

Hayāt elvān u eşkālile bir rü'yā-yı
mübhemdir
Onun mest-i tahayyül şive-i ta'bīridir
sevdā

elvāna:

1. **elvāna:**-a

Gazel 100

Mısra: 2

Renkler, çeşitler.

Sābit-kademim merkez-i aşkında
dolanmam
Yek-reng-i mey-i safvetim elvāna
boyanmam

em:

1. **em:**

Gazel 141

Mısra: 8

İlaç, deva, çare, derman.

Derd-i dil-i zāra ilāç istedim
Gizli sunup la‘l-i lebin em dedi

emeğ:

1. **emeğ:-e**

Kıt'a 48

Mısra: 2

*Bir işin yapılması için harcanan beden
ve kafa gücü, mesai.*

Nene lāzım āşık atmak o büyüklerle
senin
Bir şütür-gürbe edādır bu yazıktır
emeğ

emel-i yakīni:

1. **emel-i yakīni:**

Gazel 76

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kesin olan istek.

Güç imiş sabāha ermek emel-i yakīni
bulmak
Bize lutf edilmiş İhsān ki şeb-i zününü
bulduk

emelim:

1. **emelim:-im**

Kaside 3

Mısra: 25

*Gönülde yaşıatılan ve gelecekte
gerçekleşmesi istenen istek, arzu.*

Şevkim emelim cân u dilim rûh-ı
revânım
Şûhum güzelim pâdişeh-i 'işve-serîrim

emelin câmını:

1. emelin câmını:-ı, -(n)ı

Kaside 5

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Emel, istek, arzu kadehi.

Emelin câmını nûş eyledi Nîşî Yahyâ
Urfa ağzıyla bugün dillere destândır bu

emellerden:

1. emellerden:-ler, -den

Gazel 104

Mısra: 9

*Gönülde yaşıatılan ve gelecekte
gerçekleşmesi istenen istek, arzu.*

Zemîn-i gamda emellerden ayrılan
gönlüm
Garipsen de arar bir mekân semâlardan

emîn bey:

1. emîn bey:

Kaside 7

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

*Osmanlı Devleti 'nde bir işin başı ve
sorumlusu durumunda olanlara verilen
memuriyet unvanı.*

Ez-cümle bugün cây-ı emânetde Emîn
Bey
Beyne'l-küberâ 'umde-i erkân-ı ma'ârif

emîn ol:

1. emîn ol:

Gazel 154

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İnanma, güvenme.

Benzer o nevâziş sen emîn ol ki serâba
Tasvîr-i hakikat mı denir nakş-ber-âba

emîn-i ümm-i kurâ:

1. emîn-i ümm-i kurâ:

Kaside 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Aziz, muhterem ve mübarek Mekke
şehrinin güvenilir kimsesi.*

Delîl-i bezm-i hidâyet celîl-i pür-
himmet
Karîn-i vahdet-i hazret emîn-i ümm-i
kurâ

emînim:

1. emînim:

Gazel 77

Mısra: 7

*Herhangi bir konuda tereddüt ve
şüphesi olmayan, kesin olarak kanâat
getirmiş bulunan.*

Bahsedersem tâb-ı hüsnünden emînim
lâl olur
Eylemem Cibrili ben dem-sâz-ı râz-ı
hüsn ü 'aşk

emîrim:

1. emîrim:-im

Kaside 3

Mısra: 32

*Bir kavim, şehir veya ülkenin başı,
emredici olanı, reis.*

Pür-şîve güler gamze diler
dîdelerinden
Mülk-i dile bilmem o mu ya ben mi
emîrim

emr:

1. emr:

Kaside 7

Mısra: 38

Emir, buyruk, talimat, hüküm.

Her yerde bu yıl şanlı spor bayramı
yaptı
Bir emr ile binlerce debistân-ı ma'ârif

emre:1. **emre:-e****Gazel 56**

Mısra: 12

Emir, buyruk, talimat, hüküm.

O gamzeler bizi ihyâ ederken öldürüyor
 Misâl-i ömr-i devan emre biz
 şitâbdayız

emreder:1. **emreder:-(e)r****Diğer 1**

Mısra: 35

Emretmek, emir vermek, buyurmak.

Ne emreder isen hâzırdır elbet
 Emrin baş üstüne fermâncasına

emredilenlerden:1. **emredilenlerden:-en, -ler, -den****Diğer 1**

Mısra: 85

Emretmek, emir vermek, buyurmak.

Emredilenlerden dahi ziyâde
 Konyaklar şekerler ettik âmâde

emr-i hafırım:1. **emr-i hafırım:-im****Kaside 3**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Büyük, ulu, yüce emir.

Berdâr olayım gâhi derim zülfüne yârin
 Bilmem başa çıkmaz mı benim emr-i
 hafırım

emr-i inti'âs:1. **emr-i inti'âs:****Kaside 2**

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Canlanma, iyileşme emri.

Devr eder gūyâ dü-bâb üstünde emr-i
 inti'âş
 Bâb-ı 'âlî yoksa esfelden ma'îşet
 bekleriz

emr-i ric'at:1. **emr-i ric'at:****Kaside 2**

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Geri çekilme, geri dönme emri.

Seyr-i girūdâr-ı dünyâdan peşimân
 olmuşuz
 Girmeden gavgâya bir an emr-i ric'at
 bekleriz

emrin baş üstüne fermâncasına:

1. **emrin baş üstüne fermāncasına:-casına**

Diğer 1

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

*Bir ferman misali buyruğun hemen
yerine getirileceğine söz verme.*

Ne emreder isen hâzırdır elbet

Emrin baş üstüne fermāncasına

emrinde:

1. **emrinde:-i, -n, -de**

Kıt'a 65

Mısra: **1**

Emir, buyruk, talimat, hüküm.

Şeyh-i ma'rûf-ı ğanemsin ki bir
emrinde senin

Etyemez senti eder mezbahalar âmāde

emsem:

1. **emsem:-se, -m**

Rûbai 5

Mısra: **1**

Öpmek.

‘Aşkınla olurken bana emsem içsem
Emsem ne olur la‘lini bir dem içsem

2. **emsem:-se, -m**

Rûbai 5

Mısra: 2

Öpmek.

'Aşkınla olurken bana emsem içsem
Emsem ne olur la'lini bir dem içsem

3. **emsem:** *-se, -m*

Tahmis 11

Mısra: 9

Öpmek.

Bir kerrecik emsem ben o nüşîn
dudağından
Uğrunda ölüm rûhuma en tatlı emeldi

en mukaddes bir nişandır:

1. **en mukaddes bir nişandır:** *-dir*

Tahmis 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

En kutsal belirti, iz.

Şarâb-ı 'aşk olur şevkinle cüşân bezm-i
sevdâdan
Cemâlin en mukaddes bir nişandır zât-ı
Mevlâdan

en sonra:

1. **en sonra:**

Kaside 5

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

En sonunda, nihayet.

Aldı etrafımı en sonra şu fettan hûbân
Sonu dervişlerin hâрман-ı hûbândır bu

en tatlı emeldi:

1. **en tatlı emeldi:** *-dî*

Tahmis 11

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

En hoş istek, arzu.

Bir kerrecik emsem ben o nüşîn
dudağından
Uğrunda ölüm rûhuma en tatlı emeldi

encâma erer:

1. **encâma erer:** *-(e)r*

Gazel 125

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Son bulmak, nihâyetlenmek.

Encâma erer sohbet bir neş'e kalır bâkî
Mestâne güzellerden âvâre gönüllerde

encâma erip:

1. **encâma erip:** *-ip*

Gazel 118

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Son bulmak, nihâyetlenmek.

Ebrûsu hilâl-âsâ ufkumda bedîd olsa
Encâma erip mâtem bir neşve-i ıyd olsa

encâm-ı hasretimde:

1. **encâm-ı hasretimde:**-im, -de

Muhammes 2

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Hasretin, özlemin sonunda.

Encâm-ı hasretimde yerim zîr-ı hâk ise
Yâ Rab nikâb-ı merhametin çâk çâk ise

encâmını:

1. **encâmını:**-ın, -ı

Gazel 136

Mısra: **12**

Son, akıbet.

Sen dönüp söz tutmadın vardın düçâr
oldun yazık
Düştüğün derdin Hudâ hayr eylesin
encâmını

encümen:

1. **encümen:**

Tahmis 9

Mısra: **18**

Meclis, cemiyet.

Oldular bir perdeden vuslatla fırkât
nağme-zen
Şevk istîla edip olmakla bîrâb encümen

Baktın benim endâmıma sandın beni
Yahyâ
Yekdigere benzer bütün insanlar olur
yâ

endâmi:

1. endâmi:-i

Gazel 27

Mısra: 5

Boy, pos, endam.

Der-âgûş etse bir cân-âferin endâmi
şevkinden
Olur âzâde âşık sine-i üryânı sâf eyler

endâmını:

1. endâmını:-i, -n, -t

Gazel 136

Mısra: 8

Boy, pos, endam.

Nürdan yekpâre süzân nahle teşbih
eylerim
Hâtırım âyînesinden seyr edip endâmını

endâmi levend oldu mu:

1. endâmi levend oldu mu:

Kaside 4

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Bedeni, iri yapılı, boylu poslu, kuvvetli
olduğunda.*

Endâmı levend oldu mu yaş bahsine
bakmaz
Ceylan diye vasf etmede her kadd-i
bülendi

endişeden:

1. endişeden:-den

Gazel 47

Mısra: 7

Merak,kuşku.

Bezm-i handânına endişeden âzâde
giren
Zülfü bendinde kalır çıksa da üftâde
çıkâr

endâmıma:

1. endâmıma:-ım, -a

Gazel 152

Mısra: 7

Boy, pos, endam.

endîse-i dâr u diyâr:

1. endîse-i dâr u diyâr:

Gazel 120

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yer ve yurdun kederi.

Hasret-i dīdār-ı yār endīşe-i dār u diyār
Gurbetin cevriyle derd olmuş gelir derd
üstüne

endīşe-i peymāne:

1. endīşe-i peymāne:

Gazel 55

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kadehin kuruntusu,kederi.

Arz-ı dīdār etse yār endīşe-i peymāne
kalmaz
Bezm olur yek-reng-i sevda āşinā
bīgāne kalmaz

endīşen:

1. endīşen:-n

Kaside 7

Mısra: 66

Fikir, düşünce.

Ġāzī gibi bir dāhī-i endīşeye peyrev
Endīşen olur böyle hūkūmrān-ı ma'ārif

enfās-ı vāpesīn:

1. enfās-ı vāpesīn:

Gazel 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Son nefesler.

Enfās-ı vāpesīn ile İhsān sūrüklerim
Şūrīde bir hayāl-i perīşan vatan-cūdā

enginleri:

1. enginleri:-ler, -i

Kaside 6

Mısra: 211

*Ucu bucağı görünmeyecek kadar geniş,
göz alabildiğine uzanan, sınırsız.*

Enginleri eyliyor işāret
Fikrimdeki reh-nümā-yı ḥamsi

enhārı:

1. enhārı:-ı

Gazel 112

Mısra: 1

Nehirler.

Gülzār-ı aşkın ezhārı rengīn enhārı dīl-
cū
Sākī kerem kıl nāçāre sun bir sahbā-yı
memlū

enīn-i aşk:

1. enīn-i aşk:

Gazel 117

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk iniltisi.

Muhrik terānelerde duyarlar enīn-i aşk
İhsān sīmāh-ı rikkat açanlar fīgānıma

enīn-i elem-i derūnu:

1. enīn-i elem-i derūnu:-u

Gazel 76

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sıkıntılı yüreğin feryâdı, iniltisi.

Bu muzık-i gamda bir ses bize ölmeden
meded-res
Yine hem-nefes enīn-i elem-i derūnu
bulduk

enīn-i inkisār-ı sīneden:

1. enīn-i inkisār-ı sīneden:-den

Gazel 90

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönlün incinmesinin iniltisi.

A bī-amān sakın enīn-i inkisār-ı
sīneden
Gönüldür āh kırdığın senin sifāl-i mā
değil

enīn-i iştikā:

1. enīn-i iştikā:

Gazel 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şikâyetlerin iniltisi.

İşitmezken enīn-i iştikā hiç
Olur mu hāle cānān āşınā hiç

2. **enîn-i iştikâ:**

Gazel 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şikayetlerin iniltisi.

İşitmezken enîn-i iştikâ hîç
Olur mu hâle cânân âşinâ hîç

enîn-i millet-i mazlûmedir:

1. **enîn-i millet-i mazlûmedir: -dır**

Kıt'a 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zulüm görmüş milletin iniltisi, feryâdı.

Güler mi çehresi mülkûn şebâbı
ağlarken
Enîn-i millet-i mazlûmedir enîn-i şebâb

enîn-i rûh:

1. **enîn-i rûh:**

Gazel 122

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ruhun inlemesi, feryâdı.

İhsân enîn-i rûh ile ben nâle-kâr iken
Uymam zamâne tekyesinin hüy u
hâyına

enîn-i şebâb:

1. enîn-i şebâb:

Kıt'a 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gençliğin iniltisi, feryadı.

Güler mi çehresi mülkün şebâbı

ağlarken

Enîn-i millet-i mazlûmedir enîn-i şebâb

enînim çıkmaz:

1. enînim çıkmaz:-maz

Rûbai 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İniltinin, feryâdın çıkması, duyulması.

Bir âfet-i cân kırdı gönül câmını âh

Âh eyleyemem şimdi enînim çıkmaz

enînini:

1. enînini:-i, -(n)i

Gazel 104

Mısra: 14

İnleme, inilti, feryat.

Melâl-i kalbine bir kalb-i âşinâ arayan

Duyar enînini bîgâne şân semâlardan

enîs-i rûh:

1. enîs-i rûh:

Gazel 51

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ruhun dostu.*

Enîs-i rûh iki yıldız açar kapar görünür

O gözlerinle ki müjgân-ı sâyedâr

öpüşür

enîs-i rûhum:

1. enîs-i rûhum:-um

Gazel 93

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Can dostu.*

Enîs-i rûhum olurken de gonca-veş

handân

Neden gönül düşüyor bir melâle

ağlıyorum

enîsim:

1. enîsim:-im

Gazel 149

Mısra: 9

Dost, arkadaş.

Dâhîler enîsim bana meh-rûlar olur yâr

Takdir edemez kıymet-i ulviyyemi

agyard

envâ ‘-ı le’âlî:

1. envā‘-ı le‘ālî:

Gazel 151

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çeşitli, türlü inciler.

Envā‘-ı le‘ālî ile döndüm kuşatıldım
Evvelce değildim uzun ammā uzatıldım

envā‘-ı lühûme:

1. envā‘-ı lühûme:-e

Kaside 6

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Etlerin çeşitleri.

Envā‘-ı lühûme karşı durmuş
Meydān okumuş salā-yı hamsi

envā‘-ı ta‘āmı:

1. envā‘-ı ta‘āmı:-ı

Kaside 6

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Çeşit çeşit yiyecekler.

Envā‘-ı ta‘āmı şöyle dursun
Kāfiydi şu bazlamā-yı hamsi

**envār-ı āsār ile tenvîr zimmunda ved-i beyzâ
mānendi ved-i tûlaları olduğu:**

1. envār-ı āsār ile tenvîr zımmında yed-i beyzâ mânendi yed-i tûlaları olduğu:-duk,

-u

Diğer 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eserler ışığında aydınlatma, açıklama amacıyla beyaz,parlayan el gibi uzun el olduğu.

'ilm-i dakîk-i mezkûrun sâha-i muzlimesini envâr-ı âsâr ile tenvîr zımmında yed-i beyzâ mânendi yed-i tûlaları olduğu ezhâr-ı mine'ş-şemsdir

envâr-ı feyz-i mihirden:

1. envâr-ı feyz-i mihirden:-den

Gazel 28

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güneşin bereketli, bol nuru.

Ruhsâr-ı yâri dem gelir meclisde cām-ı nâb açar

Envâr-ı feyz-i mihirden gül-gonca âb ü tâb açar

envârını:

1. envârını:-ı, -(n)ı

Gazel 126

Mısra: 3

Nurlar, ışıklar.

Aşkın envârını etmiş yed-i takdîr-i ezel Ebedî şevk ile ihrâk gönülden gönüle

enzâr:

1. enzâr:

Gazel 59

Mısra: 5

Bakışlar.

Bir gözleri âhüyu temâşâ eden enzâr İskenderin âyînesi dîdârına bakmaz

erbâb-ı 'aşk u tâ'ata:

envâr-ı 'aşkın:

1. envâr-ı 'aşkın:-ın

Tahmis 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Aşkın, sevdanın nurları, ışıkları.

Olur pervâne-i dîdâr-ı 'aşkın Tutar kalbinde yer envâr-ı 'aşkın

envâr-ı dehâ:

1. envâr-ı dehâ:

Gazel 150

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Üstün zeka nurları.

Envâr-ı dehâ cephe-i pâkimde dırâhşân Yok zât-ı edîbim gibi bir neyyir-i 'îrfân

1. erbāb-ı ‘aşk u tā‘ata:-a

Gazel 137

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk ve ibadet erbabı.

Kalbim harāb cāmi-i hüsn ü bahā harāb

Erbāb-ı ‘aşk u tā‘ata mihrāb kalmadı

erbāb-ı ‘aşka:

1. erbāb-ı ‘aşka:-a

Gazel 166

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aşk ehli, âşık.

Erbāb-ı ‘aşka olmuş hāk-i hārīmi her an

Kuḥl-i cilā-yı vicdan bin türlü tütüyādan

erbāb-ı ‘azm ü himmetin:

1. erbāb-ı ‘azm ü himmetin:-in

Kıt'a 31

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Azim ve gayret sahipleri.

Hızr-ı ferrūḥ-vey gelip erbāb-ı ‘azm ü
himmetin

Rehber-i te‘yīd olur ‘amāl-i ḥayr-efzāsına

erbāb-ı cāh u devletin:

1. **erbāb-ı cāh u devletin:-in****Gazel 116**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Talih ve makam sahipleri.

Erbāb-ı cāh u devletin olsun mu hemdem
sāzına
Nāzende-i tab'ım benim çıkmış serir-i
nāzına

erbāb-ı dehā:1. **erbāb-ı dehā:****Gazel 147**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Üstün zeka sahipleri.

Ben berberim amma ederim Makberi tezyīl
Erbāb-ı dehā eylediler kadrımı tebci

erbāb-ı ğayret:1. **erbāb-ı ğayret:****Kaside 2**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çaba sahipleri.

Tā-be-key biz küşe-i zıll ü 'atālet
bekleriz
'Arz için aḥvālī yā erbāb-ı ğayret
bekleriz

erbāb-ı ḥakikat:1. **erbāb-ı ḥakikat:****Tahmis 7**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Hakikat sahipleri.

Müyesser olmuyor cem'iyet-i efkār
bir dürlü
Ne erbāb-ı ḥakikat var ne merdān-ı
maḥabbet var

erbāb-ı hased:1. **erbāb-ı hased:****Gazel 149**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Haset sahipleri, kıskanç kimseler.

İrfânımı erbāb-ı hased etmede inkār
Meydanda durur her sene neşr ettiğim
āsār

erbāb-ı hayāl:1. **erbāb-ı hayāl:****Gazel 75**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hayal, düşün sahipleri.*

Erbāb-ı hayāl İhsān dünyayı alıp satmış
Ammā ki tasarruf yok teslīm ü tesellüm
yok

erbāb-ı kemāl:

1. erb b-ı kem l:

Tahmis 9

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Olgunluk sahipleri, olgun kişiler.

Olmuş erb b-ı kem l  hs n pey- -pey
n bed d
Geç geçenlerden o n  iz ol ki sen ey
N bed d

erb b-ı ma  arif dah  r dv n-ı ma  arif:

1. erb b-ı ma  arif dah  r dv n-ı ma  arif:

Kaside 7

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

* lim ve hüner sahipleri de bilgi
cennetinin kapıcısı olan melek (gibi oldu).*

Hem-   l-i behiç oldu bugün şehr-i
Trabzon
Erb b-ı ma  arif dah  R dv n-ı ma  arif

erb b-ı şak :

1. erb b-ı şak :

Gazel 67

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp  fade**

şaka ustası, mizah ı.

Efser gibi erb b-ı şak  başta gezerken
Düşmüş ayak altında yatur cevher-i
ihl s

erbāb-ı şebāba:1. **erbāb-ı şebāba:-a****Gazel 154**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gençlik sahipleri.

Düşmandır ezelden beri erbāb-ı şebāba
İstersen eğer git de su'āl eyle Cenāba

erbābına:1. **erbābına:-ı, -(n)a****Gazel 24**

Mısra: 10

*Bir işten iyi anlayan, o işte becerikli
olan kimse.*

Gökler tepeler manzaralardan bütün
İhsān
Olmuş nazar erbābına āyine denizler

erdi:1. **erdi:-di****Gazel 102**

Mısra: 5

Erişmek, ulaşmak.

Hazānı erdi vakitsiz bu 'ömr-i
me'yūsun
Bahār-ı dilde nihān reng ü bü hāzīn
hāzīn

erdik:1. **erdik:-di, -k****Gazel 76**

Mısra: 1

Erişmek, ulaşmak.

Ne visāl-i yāre erdik ne dem-i sükūnu
bulduk
Yine hem-zebān-ı sevdā dil-i gam-
füzūnu bulduk

2. **erdik:-di, -k****Rübai 1**

Mısra: 3

Erişmek, ulaşmak.

Bir devrine erdik ki bu hayret-gāhın
Dilberler eder niyāz 'aşıklar nāz

erdim:1. **erdim:-di, -m****Gazel 117**

Mısra: 2

Erişmek, ulaşmak.

Düşmekte hep melāl-i hazān
gülsitānıma
Bir nev-bahār görmeden erdim
hazānıma

2. **erdim:** *-di, -m*

Rûbai 23

Mısra: **3**

Erişmek, ulaşmak.

Nâgâh alıp âgûşuma erdim birden
Hem vuslatının rûzuna ben hem şebine

erîke-i hüsnün:

1. **erîke-i hüsnün:** *-în*

Gazel 124

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Güzellik tahtı.

Senin erîke-i hüsnün semâ-resîd oldu
Karıştı cevher-i ömrüm benim
gubârlara

erîşir:

1. **erîşir:** *-(i)r*

Gazel 113

Mısra: **2**

Erişmek, ulaşmak.

Saranıp düşse de bîmâr-ı elem hâke ne
çâre
Erişir berk-i hazân dem gelir âsâr-ı
bahâra

erîşsin:

1. **erîşsin:** *-sin*

Gazel 163

Mısra: 22

Erişmek, ulaşmak.

Hamāmizādeye artık yeter bu külhen-i
aşk

Katâr-ı yâre erişsin tren tren diyerek

erîştirir:

1. erîştirir:-ir

Gazel 81

Mısra: 15

Erişmek, ulaşmak.

Eriştirir seni mihrin semâ-yı nûra kadar
Bu bâğ-ı neş'ede îhsân misâl-i şebnem
isen

erkân:

1. erkân:

Diğer 1

Mısra: 18

Yol, yöntem, usul.

Biz güreş biliriz futbol biliriz
Hem erkân biliriz hem yol biliriz

erkâncasına:

1. erkâncasına:-casına

Diğer 1

Mısra: 2

*Bir topluluğun başlıca kimseleri, ileri
gelenler.*

Cânânı nasılsa tenhâca gördüm

Yaklaştım yanına erkâncasına

erkânın:

1. erkânın:-ın

Kıt'a 67

Mısra: 11

Yol, yöntem, usul.

Başlamış tanzîre erkânın
rubâ'îyyâtının
Çâr erkânın Sitanbuldan çıkıp çâr
ebrevân

erleri:

1. erleri:-ler, -i

Gazel 35

Mısra: 2

Asker, insan, kişi.

Bir şâhvâr-ı hüsnü temâşâya daldılar
Aşkın piyâde erleri yollarda kaldılar

ermek:

1. ermek:-mek

Gazel 76

Mısra: 9

Erişmek, ulaşmak.

Güç imiş sabâha ermek emel-i yakîni
bulmak

Bize lutf edilmiş İhsân ki şeb-i zününü
bulduk

ermesin:

1. **ermesin:**-me, -sin

Diğer 1

Mısra: **38**

Erişmek, ulaşmak.

Onları amma ki getirme yâda
Ermesin Köprülü cısr-i murâda

ermez mi encâma:

1. **ermez mi encâma:**

Tahmis 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Encâma ermek; son bulmak,
nihâyetlenmek.*

Felâket intihâ bulmaz mı zulm ermez
mi encâma
Hayât olmaz nasîb islâma pâyân yok
mu âlâma

ersin:

1. **ersin:**-sin

Kıt'a 34

Mısra: 1

Erişmek, ulaşmak.

O dürr-i şāhvār-ı 'ismet ersin
Amān ey zū'l-'atā dīdār-ı pāke

ervāh:

1. ervāh:

Tahmīs 2

Mısra: **12**

Ruhlar, canlar.

Tarīkindir senin ey şanlı minhāc
O minhāc üzre ervāh oldu mevvāc

ervāha:

1. ervāha:-a

Tahmīs 1

Mısra: **24**

Ruhlar, canlar.

Kemāl-i iştīyākından dönüp rüz u şeb-i
kudsī
Salāt-āmüz olur ervāha pīr-i mekteb-i
kudsī

ervāhu:

1. ervāhu:-ı

Kaside 2

Mısra: **120**

Ruhlar, canlar.

Kārimız olmuş duman pūf-kerde şem'-i
cānımız
Tütsüler yaktık edip ervāhı da 'vet
bekleriz

ervāhına:

1. ervāhına:-ı, -(n)a

Gazel 100

Mısra: **13**

Ruhlar, canlar.

Ervāhına İhsān çekerim yūf cihānın
Bin nefha-i sūr olsa bu mestīden
uyanmam

ervāhını:

1. ervāhını:-ı, -(n)ı

Rūbai 6

Mısra: **1**

Ruhlar, canlar.

'Āşıkların ervāhını hayrān inlet
Kuhsār-ı tecellīde perīşān inlet

es:

1. eş:

Gazel 62

Mısra: **2**

Arkadaş, dost, sevgili, yâr.

Olamaz gölgesi göklerde güneş
Yok benim yerdeki dildārıma eş

esāretten:

1. **esāretten:-ten**

Gazel 118

Mısra: 7

Esir olma, tutsaklık.

A' dāya esāretten bin kerre müraccahtır
Dil varsa şu heycā-yı sevdāda şehīd
olsa

eş'ār-ı tīrāšīdemi:

1. **eş'ār-ı tīrāšīdemi:-m, -i**

Gazel 146

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yontulmuş, işlenmiş şiirler.

Hāmem uruyor can damarından söze
neşter
Eş'ār-ı tīrāšīdemi yok bilmeyen ezber!

eş'ārı:

1. **eş'ārı:-ı, -(n)ı**

Kaside 4

Mısra: 11

Şiirler, manzum ve güzel yazılar.

Eş'ārını etfāl-i zamān eyledi evrād
Hācet komadan gayriye hep kendi
beğendi

esās-ı kasr-ı vüüd:

1. **esās-ı kasr-ı vüüd:****Kaside 1**

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Varlık sarayının temeli.

Murād-ı hilkat-i mevcüd esās-ı kasr-ı
vüüd

Binā-yı gāye-i maksüd şahid-i Mevlā

esbābı:1. **esbābı:-ı****Gazel 82**

Mısra: 12

Sebepler, vesileler.

Mebnāsi hayātın ne mā-ba'di memātın
ne

Esbābı necātın ne iz'ānı kapatmışsın

esbāb-ı safā:1. **esbāb-ı safā:****Kıt'a 60**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevinç, huzur sebepleri.

Baħr-ı istignāda esbāb-ı safā tekmi̇l
olur

Zevrak-ı ümmi̇d için yelken kürek

eksik de ğil

esdikā-yı hamsi:1. **esdikā-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 232

Kelime Tipi: -

Hamsinin gerçek dostları.

Bir böyle kasīde-i revānı
Ezberlesin esdikā-yı hamsi

eser:1. **eser:****Gazel 7**

Mısra: 5

Belirti, iz, nişan.

Etmez o tıfl-ı tācire bir nakd-i āh eser
Satmaz kumāş-ı vuslatı bād-ı hevā sana

2. **eser:****Gazel 38**

Mısra: 9

Belirti, iz, nişan.

Eser yok ortada Allāh için
mahabbetden
Hulūs adıyla hemān dilde bir fesāne
döner

3. **eser:****Gazel 53**

Mısra: 5

Belirti, iz, nişan.

Dü-cām-ı şāh eser olmuş Cem'in
zamanından
Bu bezm-i şevke kalıp yādigār
gözleriniz

4. eser:

Kıt'a 42

Mısra: 1

Belirti, iz, nişan.

Hani meydanda eser lāfla değirmen mi
döner
Derede kurbağalar ses çıkarır vakvak
ile

5. eser:-(e)r

Kaside 6

Mısra: 190

*(Rûzgar için) bir yerden bir yere
hareket etmek, esmek.*

Gönlümde var ibtilā-yı hamsi
Beynimde eser hevā-yı hamsi

6. eser:-(e)r

Kaside 6

Mısra: 198

*(Rûzgar için) bir yerden bir yere
hareket etmek, esmek.*

Ta 'tîr-i meşām eder demādem
Nāzende eser sabā-yı hamsi

7. eser:-(*e*)r**Kit'a 66**

Mısra: 24

(Rüzgar için) bir yerden bir yere
hareket etmek, esmek.

Gelhî orsalar gahî eyler boca
Eser fülk-i cisminde 'aşkın yeli

eser koymadı:1. eser koymadı:-*ma, -dı***Kaside 7**

Mısra: 95

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hiçbir belirti, iz olmamak.

Cem 'iyyet-i hâtırdan eser koymadı
bende
Bir zülf-i perîşânı kılâbdân-ı ma'ârif

eser-i la'l-i bedahşân:

1. eser-i la'l-i bedahşân:

Kaside 7

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

*Afganistan'da yakut madeniyle meşhur
bir memleket olan Bedahşân'ın kıymetli
taşının izi, nişanı.*

Nesrimde nümâyân eser-i la'l-i
Bedahşân

Nazmımda dirahşân güher-i kân-ı
ma'ârif

esfelden:1. esfelden:-*den***Kaside 2**

Mısra: 42

En sefil, en alçak, en aşağı, çok fena.

Devr eder güyâ dü-bâb üstünde emr-i
inti'âş
Bâb-ı 'âlî yoksa esfelden ma'îşet
bekleriz

esheb-i âmâline:1. eşheb-i âmâline:-*i, -(n)e***Kaside 7**

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

İstekler, emeller atı.

Hâil olamaz eşheb-i âmâline devrân
Sür git ki senindir yine meydân-ı
ma'ârif

esheb-i nâzı:1. eşheb-i nâzı:-*ı***Gazel 142**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nazlı, cilveli at.

Ne şehsuvâr idi tepretti gitti eşheb-i
nâzı
Piyâdegâni birer âh-ı inkisâr ile geçti

**eşher-i âsâr-ı dürebârları olan ol kıt'a-i
lâtîfe budur:**

**1. eşher-i âsâr-ı dürebârları olan ol
kıt'a-i lâtîfe budur:**

Diğer 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*İnciler gibi sözler söyleyen eserlerin
meşhuru olan o nükteli kıta şöyledir.*

Eşher-i âsâr-ı dürebârları olan ol kıt'a-
i lâtîfe budur
Kıt'a-i yektâ der cem'-i esâmi-i elifbâ

eşi:

1. eşi:-i

Gazel 159

Mısra: 1

Eş, benzer, denk.

Gör nâzım-ı devrânı bugün bir eşi
yoktur
Volkan gibidir fikri fakat âteşi yoktur

2. eşi:-i

Gazel 159

Mısra: 9

Eş, benzer, denk.

Şehbâz-ı me'ânîdir o elbet eşi yoktur
Dildâr ona dildâde olur meh-veşi
yoktur

3. eşi:-i

Gazel 160

Mısra: 10

Eş, benzer, denk.

Şâhîni sinek sandı o bîçâre örümcek
Zâg u zagan olmaz eşi kartaldır o
gerçek

esîr:

1. esîr:

Şarkı 11

Mısra: 7

*Birinin veya bir durumun hükmü ve
buyruğu altına girmiş olan, tutsak, köle.*

Cem ' u taksîm ile ettikçe esîr uşşâkı
Bizi tarh etme sakın darbına râzîyız biz

esîr eder:

1. esîr eder:-er

Gazel 54

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hapsetmek, tutsak etmek, etkilemek.

Esîr eder bizi her yerde bir nigâh-ı
gazal

Şikâr için yola çıksak da biz şikâr
oluruz

esîrim:

1. esîrim:-im

Kaside 3

Mısra: 20

*Birinin veya bir durumun hükmü ve
buyruğu altına girmiş olan, tutsak, köle.*

Heycâ-yi mahabbette muzaffer dahî
olsam
Bir hüsnu müşîrin yed-i 'aşkında esîrim

esk-âb-ı çeşmânım:

1. eşk-âb-ı çeşmânım:-ım

Gazel 44

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Göz denizinin gözyaşları.

Ümîd-i vasl-ı dâmân eyleyen eşk-âb-ı
çeşmânım
Kopup vâdî-i hicrândan dökülmüş
çağlamışlardır

eski:

1. eski:

Gazel 156

Mısra: 2

Geçmiş.

Vaktiyle de zirzop sayılırdın şımarıktın
Noksan ki aklın biliriz eski kaçıktın

eski edep üzere divāncasına:

1. eski edep üzere divāncasına:-casına

Diğer 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Eski edebiyatta yer alan bir divan gibi.

Ayağı tozuna yüzümü sürdüm

Eski edep üzere divāncasına

esk-i ğam:

1. eşk-i ğam:

Kıt'a 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam, keder gözyaşı.

Gözümden eşk-i ğam rîzân olur kalbim
olur sūzân

Bilinmez sûretâ Hâk âb içinden nâr
göstermez

eski hammām eski tās:

1. eski hammām eski tās:

Kıt'a 40

Mısra: 4

Kelime Tipi: Deyim

*"Hiçbir şeyi değişmemiş, eski
durumunda kalmış" anlamında kullanılan
bir söz.*

Âb-ı tensikat akıp çirkabı tathîr
eylemez
Şimdilik ahvâl efendim eski hâmmâm
eski tās

esk-i hasret:

1. eşk-i hasret:

Gazel 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ayrılgın gözyaşı.

Eşk-i hasret gözlerimden tâ-be-dâmen
serpilir
Nahl-i ümmîdim büyür şādân hürāmân
serpilir

esk-i hicrân:

1. eşk-i hicrân:

Gazel 17

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ayrılık gözyaşları.

Zebân dem-beste rîzân eşk-i hicrân
Aman vermez bu muhrîk mâcerâ hîç

esk-i hün-efşâmdır:

1. eşk-i hün-efşâmdır: -ı, -dır

Gazel 123

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kan saçan gözyaşı.

Bir felâket-dîde halkın eşk-i hün-
efşâmdır
Bir perişân yurda bak bir ağlayan
ırmaklara

eski hurûf-ı ‘araba:

1. eski hurûf-ı ‘araba: -a

Gazel 164

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Eski Arap harfleri.

Hatt-ı butlan çekerek eski hurûf-ı
‘Araba
Tâze harf ile dizerler yeni destân-ı
sûhân

esk-i revân:

1. eşk-i revân:

Gazel 27

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Akan gözyaşı.

Nihâl-i kaddi ben eşk-i revân dökmüş
büyütmüşken
Ne hâlettir ki bâr-ı vashı eller iktitâf
eyler

2. eşk-i revân:

Gazel 88

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Akan gözyaşı.

Açıl ey gonca-i gülzâr-ı bahâ handân
olur
Saçıl ey eşk-i revân sāha-i dāmāna
dökül

eşkim:

1. eşkim: *-im*

Kıt'a 3

Mısra: 2

Gözyaşı.

Da'vâ-yı 'aşk-ı pâkin tenvîridir
murâdım
Eşkim nigâhım âhım her gâh
şâhidimdir

eskimde:

1. eşkimde: *-im, -de*

Gazel 66

Mısra: 1

Gözyaşı.

Eşkimde nümâyân bir nâdîde hizâb âteş
Seyret ne garâbettir perverde-i âb âteş

eskimi:

1. **eşkimi**:-im, -i**Gazel 141**

Mısra: 1

Gözyaşı.

Eşkimi seyr etti o meh yemm dedi
Aktı yeter hûn demâdem dedi

eslâfın:1. **eslâfın:****Kıt'a 29**

Mısra: 1

*Öncekiler, geçmiş kimseler, eskiler,
evvelkiler.*

Bu hâle gözyaşı dökse revâ ki eslâfın
Harâbe oldu müberrâtı gitti peyderpey

esmâk:1. **esmâk:****Kaside 6**

Mısra: 103

Balıklar.

Esmâk arasında şampiyondur
Hep kendi alır kupâ-yı hamsi

esmâk-i bihâr:1. **esmâk-i bihâr:****Kaside 6**

Mısra: 161

Kelime Tipi: -

Denizlerdeki balıklar.

Esmâk-i bihâr cûşa gelmiş
Etmiş yine iktidâ-yı hamsi

esmedi:1. **esmedi**:-me, -di**Gazel 109**

Mısra: 9

*Hava için bir yönden bir yöne akmak,
rüzgâr olmak.*

Gülzârıma bir şemme vefâ esmedi
hayfâ
İhsân bükeyim boynumu sünbüllere
karşı

esmeyince:1. **esmeyince**:-me, -y, -ince**Gazel 142**

Mısra: 3

*Hava için bir yönden bir yöne akmak,
rüzgâr olmak.*

Şemîm-i yâri alıp esmeyince bād-ı
mahabbet
Ümîdi âşıkının cevri rüzgâr ile geçti

esmez:1. **esmez**:-mez**Muhammes 2**

Mısra: 17

*Hava için bir yönden bir yöne akmak,
rüzgâr olmak.*

Esmez başımda nefhası cānān
nesūminin
Terk etmişim hayālını ümmīd ü
bīminin

esrārdan:

1. eşrārdan:-dan

Kaside 2

Mısra: **68**

Çok kötü kimseler, fəsatçılar.

Zümre-i eslāfi hem ahyāri tebcīl
etmeyiz
Bir alay eşrārdan fikr-i hamiyyet
bekleriz

esrār-ı mir'āti:

1. esrār-ı mir'āti:-ı

Tahmis 1

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

*Cenābıhakk'ın tecellisini aksettiren
varlıkların herkes tarafından bilinmeyen
sırları.*

Açıp esrār-ı mir'āti mahabbetten leb-i
kudsī
Bu tahmisiyle İhsan yād eder bir
matlab-ı kudsī

esrār-ı zamūrim:

1. esrār-ı zamūrim:-im

Kaside 3

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Kalbin, gönlün sırları.

İhsân bilir ancak dil-i pür-süzumu

İhsân

Ma'lûm olamaz gayrîye esrâr-ı zamîrim

essekde:

1. eşsekde:-le

Gazel 151

Mısra: 8

*Uzun kulaklı binek ve hizmet hayvanı,
merkep.*

Sizler gibi zannetmeyiniz hîçe satıldım

Yâhûd total eşsekde kervâna katıldım

esvâk:

1. eşvâk:

Gazel 88

Mısra: 9

Şevkler, istekler, arzular.

Cereyân etmede dilden dile eşvâk İhsân

Cüş edip sen de bu ummândan o

ummâna dökül

et:

1. et:

Gazel 51

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Terennüm et güzelim büse-çîn-i aşk

olalım

Şu yavru kuşlara bak vakt-i nev-bahâr

öpüşür

2. et:

Gazel 54

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Temayül et bize bir lahza sâye-dâr

olalım

Zamân gelir ki düşer hâke bir mezâr

oluruz

3. et:

Gazel 61

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Nakdîne-i cân bezl et ki İhsân

Âmâde vuslat cânâne gelmiş

4. et:

Gazel 67

Mısra: 11

Etmek, eylemek.

Pâk et şu harîm-i dili jengâr-ı sivâdan

İhsân olayım dersin eğer mazhar-ı ihlâs

5. et:

Gazel 81

Mısra: 5

Etmek,eylemek.

Şu hâl-i zârımı gör bir de seyr-i cānān
et
Miyān-ı gonca vü bûlbûlde hāle
mahrem isen

6. et:

Gazel 81

Mısra: 9

Etmek,eylemek.

Melâl-i âlemi zevk et o zevki tecdîd et
Bu dâr-ı köhnede sūr âşinâ-yı mâtem
isen

7. et:

Gazel 81

Mısra: 9

Etmek,eylemek.

Melâl-i âlemi zevk et o zevki tecdîd et
Bu dâr-ı köhnede sūr âşinâ-yı mâtem
isen

8. et:

Gazel 83

Mısra: 9

Etmek,eylemek.

İhsân fütâdedir onu ref' et bu hâkden
Olsun niyâz-ı aşk ile rû-mâl-i dâmenin

9. et:

Gazel 85

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Hezâr isen bir terennüm et bak bahar
gelmiş nedir bu hâlin
Ümîdi yanmış vatan mısın ey gönül ne
süzişli âh edersin

10. et:

Gazel 92

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Nûr olup hûn-ı revânım yeniden can
bulayım
Hedef et sînemi ey gamzesi temrenli
güzel

et temâsâ:

1. et temâsâ:

Kaside 6

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Temaa etmek, seyretmek, bakmak.

Alayını şöyle et temâşâ
Aç dîde-i rûşenâ-yı hamsi

ettâl-i sebak-hân-ı debistândır:

1. ettâl-i sebak-hân-ı debistândır:-dır

Kaside 5

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Mektepte okuyan çocuklar.

Ne de çok izcisi var boksörü futbolcusu
var
Cümle ettâl-i sebak-hân-ı debistândır
bu

ettâl-i zamân:

1. ettâl-i zamân:

Kaside 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zamanın, devrin çocukları.

Eş'ârını ettâl-i zamân eyledi evrâd
Hâcet komadan gayriye hep kendi
beğendi

etme:

1. etme:-me

Gazel 108

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Kâküllere urma şâne çapkın
Cevr etme dağıtma lâne çapkın

2. **etme**:-*me*

Gazel 145

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Dans etme yeter aklımı oynatma
yerinden
Dansın reveransın yeter oynak delikanlı

etmede:

1. **etmede**:-*me, -de*

Gazel 67

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

İhlās için ebnâ-yı zamân etmede îrâz
Agrâz u riyyâ hâmil olur mâder-i ihlās

2. **etmede**:-*me, -de*

Gazel 88

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Cereyân etmede dilden dile eşvâk İhsân
Cûş edip sen de bu ummândan o
ummâna dökül

3. **etmede**:-*me, -de*

Gazel 126

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Hüsn ü aşk etmede işrāk gönülden
gönüle

Dökülür nâle-i uşşāk gönülden gönüle

4. **etmede:** -me, -de

Gazel 149

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

İrfânımı erbâb-ı hased etmede inkâr
Meydanda durur her sene neşr ettiğim
âsâr

**etmeden Allah için beyne'l-eḥibbâ bir
kelâm:**

1. **etmeden Allah için beyne'l-eḥibbâ bir
kelâm:**

Kaside 2

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

*Allah hakkında dostlar arasında bir
kelam etmeden, konuşmadan.*

Etmeden Allah için beyne'l-eḥibbâ bir
kelâm
İsteriz bin bir kelâmulâhî sohbet
bekleriz

etmedi sökün:

1. **etmedi sökün:**

Diğer 1

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

*Sökün etmek, ortaya çıkıvermek,
çıkagelmek, aydınlanmak.*

Saatler yıl oldu dakikalar gün
Askeri gecenin etmedi sökün

etmediğim:

1. **etmediğim:** -me, -dik, -im

Gazel 137

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

Gösterdi bâb-ı yâri nihayet cenâb-ı 'aşk
İhsân tevessül etmediğim bâb kalmadı

etmedim:

1. **etmedim:** -me, -di, -m

Gazel 149

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

Tüfî gibi durmaz olurum böyle şeker-
bâr
Tab'ımdaki cevherleri hep etmedim îsâr

etmek:

1. **etmek:** -mek

Gazel 147

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Ādāb ile gel eyle benim destimi takbīl
Beyhūdedir etmek beni bī-fāsıla techīl

2. **etmek:-mek**

Kaside 3

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Ben Ādemim etmek dilerim nev'imi
ādem
'İrfanla yağurmuştur ezel desti hāmīrim

etmekte seyr-i sülūk:

1. **etmekte seyr-i sülūk:**

Kıt'a 66

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bir tarikatta mürşidin rehberliği ve
denetimi altında Hakk'a ulaşmak için takip
edilen usul ve bu usul dahilinde manevī
yolculuk etmek.*

Ne hāletle etmekte seyr-i sülūk
Görüp cezbe hālinde seyretmeli

etmem:

1. **etmem:-me, -m**

Gazel 133

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Nasıl ta 'kîb-i yâr etmem ki ben ârâm-ı
rûhumdur
Yetişmiş tıfl-ı nâzın arkasından dâye
düşmez mi

2. **etmem:-me, -m**

Muhammes 2

Mısra: 13

Etmek, eylemek.

Etmem sunulsa âb-ı bekâ arz-ı ibtihâl
Bulmam sükûnet olsa da bin cilve-i
cemâl

etmemiş isbât-ı rûşd:

1. **etmemiş isbât-ı rûşd:**

Kaside 2

Mısra: 141

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Herhangi bir konuda yeterli seviyeye
geldiğini göstermek.*

Kâbiliyyet bizde hâlâ etmemiş isbât-ı
rûşd
İsteriz rehberlik ehlinde delâlet
bekleriz

etmese:

1. **etmese:-me, -se**

Gazel 53

Mısra: 16

Etmek, eylemek.

Tahammül eyleyemez bî-karâr olur
İhsân
Gözünde etmese bir an karâr gözleriniz

etmesin:

1. **etmesin:-me, -sin**

Gazel 31

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Gönül teferrüd etmesin mi 'âşık-ı
yegânedir
Kabûl-i şîrket eylemez o mehlîkâyı tek
sever

etmeyen:

1. **etmeyen:-me, -y, -en**

Gazel 128

Mısra: 14

Etmek, eylemek.

Revân-ı şevki İhsân büse mazmûnuyla
şâd ettin
Güzellerden bulunmaz mest olup nezr
etmeyen büse

etmeyeyim:

1. **etmeyeyim:-me, -(y)e, -(y)im**

Tahmis 5

Mısra: 22

Etmek, eylemek.

Hem-reng-i hazān etme gülüm zevk-i
bahārī
Mānend-i hezār etmeyeyim nāle vü zārī

etmez:

1. **etmez:-mez**

Gazel 7

Mısra: **5**

Etmek, eylemek.

Etmez o tıfl-ı tācire bir nakd-i āh eser
Satmaz kumāş-ı vuslatı bād-ı hevā sana

2. **etmez:-mez**

Gazel 7

Mısra: **8**

Etmek, eylemek.

Ceybinde yoksa dānesi mahbūb-ı
asfārın
Etmez o māl gözlü güzel merhabā sana

3. **etmez:-mez**

Gazel 16

Mısra: **4**

Etmek, eylemek.

Gamzeler oldukça berk-āsā ayān
Lahza-i nezzāre etmez imtizāc

4. **etmez:-mez****Gazel 16**

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

Kevkeb-i bahtımla yâr olmaz felek
Seb'a-i seyyâre etmez imtizâc

5. **etmez:-mez****Gazel 16**

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Takviyet bulmazsa maddiyyâtdan
Sûretâ bir pâre etmez imtizâc

6. **etmez:-mez****Gazel 16**

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

İmtizâc eyler de İhsân âb u nâr
Derd-i sevdâ çâre etmez imtizâc

7. **etmez:-mez****Gazel 66**

Mısra: 14

Etmek, eylemek.

Yandıkça mahabbetten ben nârımı nûr
ettim
İhsân bu tecellîden etmez mi hicâb âteş

8. **etmez:-mez****Gazel 136**

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Bezmi teşrif eyleyip mâh-ı felek-şânım
bu şeb
Gönlümün etmez mi handân girye-rizân
şâmını

9. **etmez:-mez****Gazel 136**

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

Lutf-ı pâ-bûsuyla kurbân olduğum
müştâkının
Reşk-i ıyd etmez mi bir ân rûz-ı gam-
fercâmını

10. **etmez:-mez****Kaside 6**

Mısra: 28

Etmek, eylemek.

Gördükçe bu rûtbe cevri ü hürmân
Etmez miyim iştikâ-yı hamsi

etmez iken fedâ-yı hamsi:1. **etmez iken fedâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Hamsiye kıymazken, hamsiyi gözden
çıkarmazken.*

Ālā-yı hayâtı verseler de

Ben etmez iken fedā-yı hamsi

etmezdim:

1. **etmezdim:**-mez, -di, -m

Gazel 130

Mısra: 13

Etmek, eylemek.

Yanıp zaman zaman İhsân şikâyet

etmezdim

Vefâ dedikleri efsânenen nişân olsa

etmezsek:

1. **etmezsek:**-mez, -se, -k

Kıt'a 38

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Rişte-i vahdeti etmezsek eğer takviye

biz

Yolumuz mühlike-i hufre-i idbâra çıkar

etmiş:

1. **etmiş:**-miş

Gazel 74

Mısra: 6

Etmek, eylemek, yapmak.

Âheng-i âşıkâne edâ neş'e reng ü bû
Bir yerdeyiz ki nâz ü niyâz etmiş i'tilâf

2. **etmiş:-miş**

Gazel 3

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Etmiş leb-i âmâlimi bigâne niyâze
Âmâli kılan halkta makrûn-ı temennâ

3. **etmiş:-miş**

Gazel 4

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Şi'r ü sevdâ nefh-i râz etmiş
me'âlinden sana
Neş'e vermiş sāgar-ı sahbâ cemâlinden
sana

4. **etmiş:-miş**

Gazel 21

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Görünen dāneyi zannetme süveydā-yı
derûn

Nokta-i hâlidir etmiş dil-i şeydāya
nüfûz

5. **etmiş:-miş**

Gazel 77

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

İttihād etmiş gider i'câz ü nâz-ı hüsn ü
'aşk
Dehri tutmuş ser-te-ser âvâz-ı sâz-ı
hüsn ü 'aşk

6. **etmiş:-miş**

Gazel 80

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Va'd-i vasl etmiş iken dün gece rüyâda
o meh
Bak bu hicrâna bugün va'de-i düşüneye
bak

7. **etmiş:-miş**

Gazel 87

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Gözlerinden feyz alıp bir âfîtab-ı
'işvenin
Sînesinden inkişâf etmiş yanar tâbende
gül

8. **etmiş:-miş**

Gazel 99

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Seni görmek seni sevmekle günāh
etmiş isek
Haşre dek koy bu günāh üzre sevāb
eyleyelim

9. **etmiş:-miş**

Gazel 114

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Etmiş temāyül agyāre hayfā
Şeh beyt-i sevdā almış imāle

10. **etmiş:-miş**

Gazel 126

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Aşkın envārını etmiş yed-i takdīr-i ezel
Ebedī şevk ile ihrāk gönülden gönüle

11. **etmiş:-miş**

Gazel 134

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Zalām-ı nekbete gark eyleyen
sitāremizi
Belā-yı cān ü dil etmiş o māh-pāremizi

12. **etmiş:-miş****Gazel 141**

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Etmiş idim hatt-ı ruhından su'âl
Güldü gülîstân-ı mütercem dedi

13. **etmiş:-miş****Gazel 147**

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Dîvân-ı ezel kâtibi etmiş beni tescîl
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise
tahsîl

14. **etmiş:-miş****Gazel 147**

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Dîvân-ı ezel kâtibi etmiş beni tescîl
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise
tahsîl

15. **etmiş:-miş****Kaside 1**

Mısra: 25

Etmek, eylemek.

Bu şebde 'âlemi etmiş kemâl-i
lütfundan
Hâbib-i hâs-ı Hüdâ reşk-i cennetü'l-
me'vâ

1. **etmiş ibtidâ:****Dîğer 2**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Başlamak.

Onda etmiş ibtidâ hem onda bulmuş
intihâ
'Ârif-i 'ilm-i bozuntudur o rûtbe zâtı
kim

2. **etmiş ibtidâ:****Dîğer 4**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Başlamak.

Onda etmiş ibtidâ hem onda bulmuş
intihâ

etmişiz:1. **etmişiz:-miş, -iz****Gazel 126**

Mısra: 12

Etmek, eylemek.

Mütekâbil durup İhsân dem-i ikrâr-ı
ezel
Etmişiz yâr ile mîsâk gönülden gönüle

etmişiz izhâr-ı 'aciz:**etmiş ibtidâ:**

1. etmişiz izhâr-ı ‘ac:

Kaside 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bir şeyi yapamayacağımı, yapmaktan
âciz olduğunu ifade etmek.*

Dâiriz hüsranda hâlâ etmişiz izhâr-ı
‘ac
Küşe-gür-i inzivâyız pür-kesâlet
bekleriz

etmişti mest-i müstağrak:

1. etmişti mest-i müstağrak:

Kaside 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Sevgi, aşk ile kendinden geçmiş bir
hâle getirmek.*

Kulüb-ı ‘âlemi etmişti mest-i
müstağrak
Olunca zevk demâdem bu rütbe neş’e-
fezâ

etmişti va‘d:

1. etmişti va‘d:

Tahmis 4

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Vadetmek, ümit vermek, söz vermek.

Çeşm-i şühundan nigâh-ı hânde-ver
etmişti va‘d

Çın-i zülfünden şemîm-i müşk-i ter
etmişti va'd

2. **etmişti va'd:**

Tahmis 4

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Vadetmek, ümit vermek, söz vermek.

Çeşm-i şühundan nigâh-ı hânde-ver
etmişti va'd

Çın-i zülfünden şemîm-i müşk-i ter
etmişti va'd

3. **etmişti va'd:**

Tahmis 4

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Vadetmek, ümit vermek, söz vermek.

La'l-i nâbindan mey-i şîrîn-güher
etmişti va'd

Gerdeninden sînesinden bûseler etmişti
va'd

2. **etmiyor:-mi, -yor**

Gazel 58

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Meydân-ı aşkı arbede-gâh etmiyor
muyuz
Derd-i derûnu arz-ı ilâh etmiyor muyuz

etrâfa:

1. **etrâfa:-a**

Tahmis 3

Mısra: 28

Çevre, civar.

Negam-kârân-ı sevdâ dem tutarlar
şöyle heyheyden
Saçılmış rûh-ı Cem etrâfa akdâh-ı pey-
â-peyden

etrâf-ı câme-hâbını:

1. **etrâf-ı câme-hâbını:-i, -ni**

Gazel 74

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) yatağının etrafı.

Eyler misâl-i kâ'be o sevdâ ilâhının
Etrâf-ı câme-hâbını ma'bûdeler tavâf

etrâfı sarar:

etmiyor:

1. **etmiyor:-mi, -yor**

Gazel 58

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Meydân-ı aşkı arbede-gâh etmiyor
muyuz

Derd-i derûnu 'arz-ı ilâh etmiyor
muyuz

1. **etrâfî sarar:-(a)r**

Kaside 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Çevresinde toplanmak, ortaya almak, kuşatmak.

Etrâfî sarar zemzeme-i nevbet-i Şâdî
Âfâkî tutar çın çın-ı elhân-ı ma'ârif

etrâfîmda:

1. **etrâfîmda:-ım, -da**

Kıt'a 67

Mısra: 16

Çevre, civar.

İhtiyârım gitti elden mest-i şevk olmaz
mıyım
Misl-ı cân döndükçe etrâfîmda şühân
el-emân

etrâfımı almış:

1. **etrâfımı almış:-mış**

Kaside 3

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Deyim**

Çevresinde toplanmak, ortaya almak, kuşatmak.

Etrâfımı almış bir alay gürisne çeşmân
Ben seyredirim mâide-i hüsünü sîrim

etse:

1. **etse:-se****Gazel 21**

Mısra: 6

Etmek,eylemek.

Müteessir görünür belki o zâlim bir gün
 Etse feryâdım eğer cevher-i hârâyâ
 nüfûz

2. **etse:-se****Gazel 27**

Mısra: 5

Etmek,eylemek.

Der-âgûş etse bir cân-âferin endâmı
 şevkinden
 Olur âzâde âşık sîne-i üryânı sâf eyler

3. **etse:-se****Gazel 38**

Mısra: 11

Etmek,eylemek.

İnanma etse de va'd-i visâl o şüh İhsân
 Arar bulur o güzel va'de bir bahâne
 döner

4. **etse:-se****Gazel 43**

Mısra: 7

Etmek,eylemek.

Vuslat sonunda etse gerek meyl-i hâb o
 çeşm

Sulh olduğunda tîg-i gazâ der-niyâm
 olur

5. **etse:-se****Gazel 55**

Mısra: 1

Etmek,eylemek.

Arz-ı dîdâr etse yâr endîşe-i peymâne
 kalmaz
 Bezm olur yek-reng-i sevda âşinâ
 bîgâne kalmaz

6. **etse:-se****Gazel 60**

Mısra: 1

Etmek,eylemek.

Çıkısa o şüh etse bir sahnede mestâne
 dans
 Mest ü perîşân eder şevk ile peymâne
 dans

7. **etse:-se****Gazel 60**

Mısra: 5

Etmek,eylemek.

Mecma'-ı hûbâdayız etse revâdır yine
 Kâkûl-i cânânede mest-i hevâ şâne
 dans

etsem:

1. **etsen**:-se, -m

Gazel 114

Mısra: 12

Etmek, eylemek.

Feryāda kâdir olsam da bir an
Cânânı İhsan etsem havāle

etsen:

1. **etsen**:-se, -n

Gazel 152

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Bin vakvaka etsen de bulanmaz koca
deryā
Aç dīdeni bak eyne serā eyne süreyyā

etseydi 'arz-ı nūr-ı cemāl:

1. **etseydi 'arz-ı nūr-ı cemāl:**

Kaside 1

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

*Güzel yüzünün aydınlığını göstermek,
sunmak.*

Nikâbsız eğer etseydi 'arz-ı nūr-ı cemāl
Yanardı 'âlem-i imkân o demde ser-ta-
pā

etseydi işâret:

1. **etseydi işâret:**

Kaside 3

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

İşaret etmek, göstermek, anlatmak.

Dünyaları bir göz yumup açtıkça
yakardım

Bir göz süzüp etseydi işaret o müşirim

etsin:

1. etsin:-sin

Gazel 160

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Koy laklaka etsin yine hakkında o
zevzek
Zîrâ geliyor âmeden-i mevsim-i leylek

2. etsin:-sin

Muhammes 1

Mısra: 24

Etmek, eylemek.

Aşkın bizi ettikçe sa'âdetlere mazhar
Etsin seni hüsnünle de Allâh
mu'ammer

etsin güzeller hırz-ı cân:

1. etsin güzeller hırz-ı cân:

Kıt'a 67

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Güzeller canı gibi saklasın.

Mey çıkar İhsân için sâkî bu târîh

üstüne

Çıktı dîvân-ı Nedîm etsin güzeller hırz-
ı cân

etti:

1. etti:-ti

Gazel 8

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Beni mehcûr-ı huzûr etti perîşân etti
Acaba kimlere hem-bezm-i visâl oldu
bu şeb

2. etti:-ti

Gazel 60

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Lutf ile dil-dâdesin raksa çağırmış o
meh
Etti bu şeb sîne-i şu'lede pervâne dans

3. etti:-ti

Gazel 72

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Etti âşıkları agyâre fedâ
Olsun ol mâ-hasal-ı ömrüm sag

4. etti:-ti

Gazel 113

Mısra: 5

Etmek,eylemek.

Leb-i la'lîn için yandı figân etti
gönüller
Çemenin bâis olur bir gülü feryâd-ı
hezâra

5. etti:-ti

Gazel 126

Mısra: 9

Etmek,eylemek.

Etti mir'ât-ı mahabbetle tekabül dil-i
zâr
Yaktı mir'âtını mihrak gönülden gönüle

6. etti:-ti

Gazel 141

Mısra: 11

Etmek,eylemek.

Reşk-i cinân etti tarabhâneyi
Cevr-i zamân oldu cehennem dedi

7. etti:-ti

Kaside 6

Mısra: 85

Etmek,eylemek.

‘Ummanları yer yer etti işrāk
Bāl ü per-i pür-ziyā-yı hamsi

8. **etti:** -ti

Kıt'a 33

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Şā'ir-i 'ārifdi Ḥafız Zühdi-i deryā-dil
āh
Etti deryā-yı felākette ġarīkān irtiḥāl

ettiği:

1. **ettiği:** -tik, -i

Kaside 7

Mısra: 121

Etmek, eylemek.

‘İlm ordusunun ettiği hep böyle du‘adır
Binler yaşasın böyle kumandān-ı
ma‘ārif

ettik:

1. **ettik:** -ti, -k

Diğer 1

Mısra: 74

Etmek, eylemek.

Böylece nutk edip saçarak hikmet
Ettik o fettāmī rāzi nihāyet

2. **ettik:** -ti, -k

Diğer 1

Mısra: 86

Etmek, eylemek.

Emredilenlerden dahi ziyāde
Konyaklar şekerler ettik āmāde

3. **ettik:** -ti, -k

Gazel 123

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Reng-i mātendir münāsib sernigūn
yapraklara
Şanlı bir mazīyi defn ettik bugün
topraklara

ettikçe:

1. **ettikçe:** -tikçe

Gazel 131

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Sākiyān mestāne mey sundukça devr
ettikçe sahbā
Rūh-ı İskender döner āyīne-i devrān
elinde

2. **ettikçe:** -tikçe

Kaside 7

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

Mısr-ı vatana Nıl-i mübârek gibi aktın
Ettikçe güzergâhını rubbân-ı ma'ârif

3. **ettikçe**: -tikçe

Muhammes 1

Mısra: 23

Etmek, eylemek.

Aşkın bizi ettikçe sa'âdetlere mazhar
Etsin seni hüsnünle de Allâh
mu'ammer

4. **ettikçe**: -tikçe

Şarkı 11

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Cem' u taksîm ile ettikçe esîr uşşâkı
Bizi tarh etme sakın darbına râzîyız biz

ettikçe imâle:

1. **ettikçe imâle:**

Şarkı 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İmale etmek; çevirmek, döndürmek,
meylettirmek.*

Çeşmân-ı gül-efşânını ettikçe imâle
Titrerdi gönül üstüne mânende-i jale

ettim:

1. **ettim:** -ti, -m

Gazel 66

Mısra: 13

Etmek, eylemek.

Yandıkça mahabbetten ben nârimı nûr
ettim
İhsân bu tecelliden etmez mi hicâb âteş

2. **ettim:** -ti, -m

Gazel 96

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Lisân-ı hâl ile tahrîr-i dâstân ettim
Lisân-ı hâli dil-i zâra tercemân buldum

3. **ettim:** -ti, -m

Gazel 110

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Ettim ircâ-ı nazar mâziye döndüm hâle
doğru
Şu 'le-i ümmîd için çok baktım istikbâle
doğru

4. **ettim:** -ti, -m

Gazel 136

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Ömrümün peyveste zehr ettim de zevk
eyyâmını
Derde düştüm ağlarım âh ettim andım
nâmını

5. **ettim:** -ti, -m

Gazel 147

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Dīvân-ı ezel kâtibi etmiş beni tescîl
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise
tahsîl

6. **ettim:** -ti, -m

Gazel 147

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Dīvân-ı ezel kâtibi etmiş beni tescîl
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise
tahsîl

7. **ettim:** -ti, -m

Kıt'a 3

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

‘Aşk oldu bende hâkim ettim cihāna
i ‘lām
Şāhid-perestim İhsān Allah şāhidimdir

ettim temāşā-yı bahār:

1. ettim temāşā-yı bahār:

Kıt'a 67

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Baharı seyretmek, izlemek.

Bir şehir bîdār olup ettim temāşā-yı
bahār
Nāzenīnān-ı Sītanbul seyre çıkmış
nāgehān

ettin:

1. ettin: -ti, -n

Gazel 128

Mısra: **13**

Etmek, eylemek.

Revān-ı şevki İhsān büse mazmūnuyla
şād ettin
Güzellerden bulunmaz mest olup nezr
etmeyen büse

2. ettin: -ti, -n

Gazel 157

Mısra: **8**

Etmek, eylemek.

Olmaz o kadar kutb-ı şimalîde bürûdet
Aklın sıra ettin kudemâ tarzına rağbet

3. **ettin:-ti, -n**

Kaside 7

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Çıktın cihet-i kıbleden ettin bizi tenvîr
Sensin görünen âyet-i 'irfân-ı ma'ârif

4. **ettin:-ti, -n**

Muhammes 1

Mısra: 18

Etmek, eylemek.

Gayr oldu nihân cân u cihân oldu bütûn
yâr
Bir tal'at-ı dîdâr ile ettin bizi bîdâr

etvârına:

1. **etvârına:-i, -n, -a**

Gazel 59

Mısra: 10

Tavırlar, hareketler, davranışlar.

Gönlüm gibi âvâre gezen rind-i
mahabbet
Etvârına refâtına güftârına bakmaz

etvemez semti:

1. **etvemez semti:-i**

Kıt'a 65

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kayseri'de bir sokak adıdır.

Şeyh-i ma'rûf-ı ganemsin ki bir
emrinde senin
Etyemez semti eder mezbahalar âmâde

evde:

1. **evde:-de**

Kaside 6

Mısra: 135

Ev, mekân, hane.

Bin türlü yapar olursa evde
Hâtun-ı kodesbanâ-yı hamsi

evlâd-ı hânümân-ı vatan:

1. **evlâd-ı hânümân-ı vatan:**

Gazel 96

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Vatan yuvasının zürriyeti.

Neden dağıldı mı evlâd-ı hânümân-ı
vatan
Ki hânedanını bîçâre bî-mekân buldum

evlivâ-vı nî'metin ahvâli:

1. evliyā-yı ni‘metin ahvālī:-i

Kıt'a 47

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İyilik, lütuf sahibi olan Allah'ın sevdiği
velilerin durumu, halleri.*

Evliyā-yı ni‘metin ahvālī dāim böyledir
Ekl ederler lübbü ādem olsa atmazlar
kabuk

evrād:

1. evrād:

Kaside 4

Mısra: 11

*Her zaman söylenen, tekrarlanan
sözler.*

Eş‘ārını etfāl-i zamān eyledi evrād
Hācet komadan gayriye hep kendi
beğendi

evrāk:

1. evrāk:

Kaside 7

Mısra: 18

*Yapraklar, kitap sayfaları, kâğıtlar,
belgeler.*

Devrinde fakat şimdi dolup taşmada
hatta
Ceplerdeki evrāk ile cüzdān-ı ma‘ārif

evsâfına:

1. **evsâfına:** -ı, -(n)a

Kaside 4

Mısra: 29

Vasıflar, özellikler, nitelikler.

Sabrım gibi had yok senin evsâfına
ammâ
Ben neyliyeim kâfiye tenk oldu
tükendi

evsâfını:

1. **evsâfını:** -ı, -(n)ı

Kıt'a 65

Mısra: 4

Vasıflar, özellikler, nitelikler.

Ni' mezâ hakk-ı şerifinde ne tevcih-i
vecih
Güş edip başladı evsâfını hâmem yâda

evtâr-ı hevâ:

1. **evtâr-ı hevâ:**

Gazel 45

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İstek telleri.

Şakıyor sâz-ı mahabbetteki evtâr-ı hevâ
Döküyor zülfünü sînemde o fettân
gülüyor

evtâr-ı hevâdârma:

1. **evtâr-ı hevâdârma:** -ı, -(n)a

Gazel 109

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Âşığın telleri.

Evtâr-ı hevâdârma bak sâz-ı derûnun
Nâlân perîşandır o kâküllere karşı

evtâr-ı lâlinden:

1. **evtâr-ı lâlinden:** -i, -n, -den

Gazel 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dilsiz, konuşamayan teller.

Bir dokunsam şöyle derdimden rebâb-ı
sînem
Bin tanîn-i gam çıkar evtâr-ı lâlinden
bana

evvel:

- 21 **evvel:**

Gazel 1

Mısra: 4

Önce, öncelikle, ilk olarak .

Zihî garâbet-i sâkî zihî garâbet-i mey
Ki câm-ı neş'eden evvel sunar humân
bana

2. evvel:

Kaside 7

Mısra: **15**

Önceden, eskiden.

Fi'l-cū' ile bir cümlede mezkūr olup
evvel

'İlm etmiş iken anları kurbān-ı ma'ārif

evvelce:

1. evvelce:

Gazel 151

Mısra: **4**

Önceden, eskiden.

Envā'-ı le'ālī ile döndüm kuşatıldım

Evvelce değıldim uzun ammā uzatıldım

2. evvelce:

Kaside 7

Mısra: **25**

Önceden, eskiden.

Bir katre-i nāçiz idi evvelce bu mevcūd

Bak şimdi nedir koskoca 'ummān-ı

ma'ārif

evvelinden:

1. evvelinden:-i, -n, -den

Gazel 29

Mısra: 3

İlk önce, ilk olarak, başlangıçta.

Evvelinden pür-figandır ahirinden pür-figân

Ömrümüz bir gün figânlardan kalan bir yâd olur

evzân-ı arûz:

1. evzân-ı arûz:

Gazel 164

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Aruz vezinleri.

Bir çekirdek iki dirhem heceden sözleri var

Neydi evzân-ı arûz üzere o batmân-ı sühân

ey:

1. ey:

Diğer 1

Mısra: 5

Seslenme ünlemi.

Dedim hayrânınım ey gül-i ra'nâ

Meşk alır âhımdan bülbül-i şeydâ

2. ey:

Diğer 1

Mısra: 41

Seslenme ünlemi.

Ey âhû gözleri sayyâd-ı kulûb

Ayağın tetik al olursun mahcûb

3. ey:

Diğer 1

Mısra: 145

Seslenme ünlemi.

Ayttılar Ey Şâdî dilin bulaştı

Kırdığım cevizler bini de aştı

4. ey:

Gazel 4

Mısra: 9

Seslenme ünlemi.

Ey ilâh-ı hüsn olur reng-i nikâb-ı

ihtişam

Râyet-i Osmânîyânın reng-i âlinden

sana

5. ey:

Gazel 7

Mısra: 4

Seslenme ünlemi.

Var mâcerâyı gülşene cüy-ı revâna sor

Meylim benim akar sana ey dil-rübâ

sana

6. ey:

Gazel 12

Mısra: 8

Seslenme ünlemi.

Vermiş o gonca bir gül-i handāna
būseler
Ey nūr-ı dīde sen de fem-i būsce-çini öp

7. ey:

Gazel 19

Mısra: 1

Seslenme ünlemi.

Ey olan nesīm-i mahabbetin ser-i
āşıkānda vezīde-şūh
Gül-i tābdār-ı melāhatın çemen-i
ruhında demīde-şūh

8. ey:

Gazel 26

Mısra: 7

Seslenme ünlemi.

Ne gam ey nigār-ı cefā-meniş dil-i zārı
vakf-ı gam eylesen
Anılır benim de mahabbetīm bu cihān
içinde zamān olur

9. ey:

Gazel 28

Mısra: 7

Seslenme ünlemi.

Nüş-ı rahîk-i büseden gel fârig ol ki ey
gönül
Nâgâh o şüh-ı fitne-cü çeşmân-ı nîm-
hâb açar

10. ey:

Gazel 31

Mısra: 7

Seslenme ünlemi.

Şu âb u tâb-ı hüsnünü gözümde ey
melek-nazar
Bu âlem-i misâl içinde her bebek bebek
sever

11. ey:

Gazel 33

Mısra: 5

Seslenme ünlemi.

Ey pîr-i mugân meclis-i meyhânenin
ancak
Bir şüh-ı kadeh-kârı bizim
matlabımızdır

12. ey:

Gazel 50

Mısra: 9

Seslenme ünlemi.

Olsun ey rûh-ı revân zinde-i cāvîd
İhsân
Eylesin gözlerimiz yani tekâbül yetişir

13. ey:

Gazel 58

Mısra: 6

Seslenme ünlemi.

Âh eyleyen visâline şâyân olurmuş âh
Ey şâh-ı işve biz dahî âh etmiyor
muyuz

14. ey:

Gazel 66

Mısra: 9

Seslenme ünlemi.

Bir katre-i la'linden ey dilber-i cân-
perver
Peyveste-i cân olmuş bin câm-ı şarâb
âteş

15. ey:

Gazel 70

Mısra: 9

Seslenme ünlemi.

Ey kalem tercümân-ı âh isen âh
Olur İhsân için nevâ melhûz

16. ey:

Gazel 81

Mısra: 1

Seslenme ünlemi.

Likā-yı tal'ata bak ey gönül mükerrerem
isen
Behişt-i vuslatı koy sen de ibn-i âdem
isen

17. ey:

Gazel 81

Mısra: 4

Seslenme ünlemi.

Benim gözümde 'ayandır makâm-ı
hûru'l-ayn
Dökül bu nâr ile ey gözyaşım
cehennem isen

18. ey:

Gazel 82

Mısra: 18

Seslenme ünlemi.

İnkâra mecâlin yok ikrâra da hâlin yok
Ey hâme misâlin yok hayretlere
batmışsın

19. ey:

Gazel 82

Mısra: 18

Seslenme ünlemi.

İnkâra mecâlin yok ikrâra da hâlin yok
Ey hâme misâlin yok hayretlere
batmışsın

20. ey:

Gazel 83

Mısra: 6

Seslenme ünlemi.

Cân gülşeninde gül gibidir bir içim
sudur

Ey cân-ı işve işveden âyinedir tenin

ey âfitâb-ı kibriyâ:

1. ey âfitâb-ı kibriyâ:

Gazel 165

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ey ulu, yüce güzel yüzlü (Hz.

Muhammed).

Meyl-i güftârın senin ey âfitâb-ı kibriyâ

Hey ne mu'ciz şivedir zerrâtı hep intâk

eder

**ey benim cânımdan 'azîz olan refik-i emced
ve müsteşâr-ı mu'temedim:**

1. ey benim cânımdan 'azîz olan refik-i
emced ve müsteşâr-ı mu'temedim:-im

Diğer 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

"Ey benim cânımdan değerli olan

şerefli dost ve kendisine güvenilen,

danışılan (kimse)!"

Ey benim cânımdan 'azîz olan refik-i
emced ve müsteşâr-ı mu'temedim sana
vâfir derece maḥabbet ü hürmetim ve
her sözüne i'timâd-ı tâmm ile ri'âyetim
var mürebbi-i fazîletim olan zât
mübârek

**ey benim hemîşe yâr-ı sohbet ve mürebbi-i
fazîletim olan zât:**

1. ey benim hemîşe yâr-ı sohbet ve
mürebbi-i fazîletim olan zât:

Diğer 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*"Ey benim daima sohbet arkadaşım ve
faziletli öğreticim olan kişi!"*

Ey benim hemîşe yâr-ı sohbet ve
mürebbi-i fazîletim olan zât mübârek
ḥâtrına ḡubâr-ı keder konmasın
tecâhül-i 'ârif mi yaparsın veya nice
tegâfûl buyurursun

ey berîd-i cânân:

1. ey berîd-i cânân:

Tahmis 10

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ey sevgili postacı, haberci.

Ey ḥâk-i âsmân-şân miḥmân-ı zâre yer
ver
Gel ey berîd-i cânân bir mûjde-i zafer
ver

ey bîçâre:

1. ey bîçâre:

Tahmîs 9

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Ey çaresiz, zavallı.

Ġark-ı 'ummân-ı maḥabbettir visâl

'âşıkları

Etme ey bîçâre zâhîdden su'âl 'âşıkları

ey cân:

1. ey cân:

Tahmîs 6

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Ey sevgili , ey canım !.

Bırak ey cân beni ḥâk-i reh-i cânân

olayım

Sademât-ı elem-i 'aşk ile vîrân olayım

ey dîdâr-ı 'illiyîn-fürûz:

1. ey dîdâr-ı 'illiyîn-fürûz:

Gazel 165

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

*Ey gökyüzünün ve cennetin en yüksek
kabul edilen yerini aydınlatan, parlatan
güzel yüzi.*

Bir görünsen şöyle ey dîdâr-ı 'illiyyîn-
fîrûz
'Âlem-i imkânî nâr-ı ğayretin ihrâk
eder

ey ğonca-i ra'nâ:

1. ey ğonca-i ra'nâ:

Şarkı 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ey sarı kırmızı ebrûli gül.

Nüş et mey-i gül-fâm açıl ey ğonca-i
ra'nâ
Sahbâ gibi olsun yine gül gül ruḥ-ı zîbâ

ey gönül:

1. ey gönül:

Kaside 6

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

*"Ey gönül, yürek" anlamında şair
kendisine seslenmektedir.*

Korkum bu ki ey gönül olursun
Divâne-i zırnanâ-yı ḥamsi

ey güzel çocuk:

1. ey güzel çocuk:

Şarkı 6

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ey güzel, hoş, latif sevgili.

Uyandı bak uyuyan tâli'im benim bu
gece
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

2. ey güzel çocuk:

Şarkı 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ey güzel, hoş, latif sevgili.

Utanmasın mı bu şeb gökte mâh-ı
şu'le-fiken
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

3. ey güzel çocuk:

Şarkı 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ey güzel, hoş, latif sevgili.

Şarâb-ı hâbını içmez mi çeşm-i
mahmûrun
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

4. ey güzel çocuk:

Şarkı 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ey güzel, hoş, latif sevgili.

Dağıldı hep adalardan füsün u şî'r ü
semen
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

ey hâk-i âsmân-şân:

1. ey hâk-i âsmân-şân:

Tahmis 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey yüce gökyüzünün toprağı, dünya.

Ey hâk-i âsmân-şân mihmân-ı zâre yer
ver
Gel ey berîd-i cânân bir müjde-i zafer
ver

ey hurûsundan bugün hândân olan

vâveylimin:

1. ey hurûşundan bugün hândân olan

vâveylimin: -an

Kıt'a 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ey bugün coşkusundan sevinen çılgılık,
feryat!.*

Korkarım âzâr-ı vicdândan olursan
girye-rîz
Ey hurûşundan bugün hândân olan
vâveylimin

ev ihsân:**1. ey ihsân:****Kaside 2**Mısra: **156**

Kelime Tipi: -

*Şair kendisine -Hamâmîzâde Mehmet**İhsan- seslenmektedir.*

Şâhid-i hürriyet olsun zîb-i âgûş-ı vatan
 'Azm ü rezm ehlinden ey İhsân metânet
 bekleriz

ev ilâh-ı hüsn:**1. ey ilâh-ı hüsn:****Gazel 169**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey güzellik Tanrısı, en güzel.

Seyr-i cemâl-i pâkin için ey ilâh-ı hüsn
 Her zerre cezb-i 'aşk edecek bir nigâh
 olur

ev ilâhi vârr:**1. ey ilâhi yâr:****Kaside 2**Mısra: **151**

Kelime Tipi: -

Ey ilahi sevgili !.

Ey ilâhi yâr gel olsun fedâ canlar sana
 Hep kudûmünden refâh ister sa'âdet
 bekleriz

ev mâh:**1. ey mâh:****Tahmis 5**Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

*Ey ay gibi parlak ve güzel yüzlü
 sevgili.*

Nûr eyledim ey mâh yanıp dildeki nâri
 Şem' olmaz isem bezmine bu sûz ile
 bâri

2. ey mâh:**Tahmis 10**Mısra: **6**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ey ay gibi parlak olan sevgili.*

Her kuş derim götürsün benden selâm o
 yâra
 Muzlim leyâl-i hicrân ey mâh tâb ü fer
 ver

3. ey mâh:**Rûbai 5**Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Ey ay gibi parlak, aydınlık olan sevgili.

Gelsen kadeh-i vasla serâpâ ey mâh
 Bir şeb seni içsem yine içsem içsem

ey mäh-i enver:

1. ey mäh-i enver:

Kıt'a 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ey nurlu, parlak bir ay olan (Hz. Muhammed).

Yanar gönlümde sevdâ-yı visâlin
Habîb-i kibriyâ ey mäh-i enver

ey melâz-ı kevn ü mekân:

1. ey melâz-ı kevn ü mekân:

Kaside 1

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Ey varlığın, kâinatın sığınağı !.

Terahhüm eyle amân ey melâz-ı kevn ü
mekân
Kapından eyleme îhsân-ı bî-nevâyı
cüdâ

ey menba'-ı şefâ'at:

1. ey menba'-ı şefâ'at:

Gazel 166

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ey şefaât sahibi (Hz. Muhammed).

Ey menba'-ı şefâ'at vey meş'al-i
hidâyet
İhsânı kesme lutf et ihsân-ı bî-nevâdan

ev mihr-i bahâ:

1. ey mihr-i bahâ:

Tahmis 6

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Ey kıymetli güneş gibi olan sevgili.

Bırak ey mihr-i bahâ nârına sūzan
olayım
Görmeyip rûy-ı hazân gülşen-i şād-
âbterin

ev nesīm-i perrān:

1. ey nesīm-i perrān:

Tahmis 10

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Ey hafif esen rüzgar.

Git ey nesīm-i perrān git yurduma
haber ver
Artık taḥammülüm yok ğurbette āh ü
zāra

ev perîşan:

1. ey perîşan:

Tahmis 6

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Ey peri gibi güzel, ulu sevgili.

Dil perîşan edivermek sana şandır ne
olur
Ey perîşan döküver zülfü perîşan
olayım

ev şāh:

1. ey şāh:

Tahmis 5

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Ey padişah, ey sevgili.

İhsânına şâyân olmazsam bana eyvāh
rahm et bana fermān senin İhsân senin
ey şāh

ev şā'ir-i mu'ciz-edā:

1. ey şā'ir-i mu'ciz-edā:

Kıt'a 67

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Ey mucize üsluplu şâir!

Aytdılar bilmez misiz ey şā'ir-i mu'ciz-
edā
Çıktı dīvān-ı Nedīm-āsā mutarrā
armağan

ev sāne:

1. ey şâne:

Tahmis 3

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

*Ey tarak, ey sevgilinin saçlarına temas
eden ve dağınıklığı gideren araç.*

Perişan dil mukīm-i kākül-i cānāne
olmaz mı

Perişan kalsa gönlüm değmesen ey
şâne olmaz mı

ey şanlı minhâc:

1. ey şanlı minhâc:

Tahmis 2

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Şanlı, yüce olan inanç, görüş.

Tarîkindir senin ey şanlı minhâc
O minhâc üzre ervâh oldu mevvâc

ey şânh vekîl:

1. ey şânh vekîl:

Kaside 7

Mısra: **120**

Kelime Tipi: -

Ey yüce, ulu, itibarlı vekil!

Noksânımı 'afv et ki budur şân-ı
vekâlet
Ey şânh vekîl ebedî şân-ı ma'ârif

ey şem'a veren zât:**1. ey şem'a veren zât:****Kaside 4**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Ey mum, ıstık veren kişi.

Hem cāmi'e hem deyre sen ey şem'a
veren zât

Vey zülf-i bütân gerden-i imānı

kemendi

ey sevgili:**1. ey sevgili:****Şarkı 9**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgiliye seslenme ifadesi.

Ağlıyor günlerim ey sevgili sensiz
geçiyor

Bu karanlıkta gönülsüz yapayalnız

geçiyor

ey şüh-ı cefā-pîşe:**1. ey şüh-ı cefā-pîşe:****Rübai 13**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ey cefa etmeyi, eziyet vermeyi huy
edinmiş olan cıvelî sevgili.*

Ey şüh-ı cefā-pîşe aman pāmālim
Gittikçe garîb oldu benim ahvālim

ey turfa-güyān-ı zamān:**1. ey turfa-güyān-ı zamān:****Kıt'a 67**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Ey zamanın garip şeyler söyleyen,
latifecileri !.*

Böyle zevk-ā-zevk bir āyīn için bā'is
nedir

Söyleyin lütfen dedim ey turfa-güyān-ı
zamān

ey yār-i kadīmim:**1. ey yār-i kadīmim:-im****Kaside 3**

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Ey ezeli sevgili !.

Hem-mesleğim ey yār-i kadīmim beni
kurtar

Pend et bana pend et bana pend et bana
pîrim

evā:**1. eyā:****Kaside 1**

Mısra: 76

Seslenme ünlemi.

Nebiy-yi muhterem ey şeffî'-i her dü-
serā
Eyā hülāsa-i mevcūd melce-i fukarā

2. eyā:

Kaside 7

Mısra: **1**

Seslenme ünlemi.

Hoş geldin eyā mihr-i dıraḥşān-ı
ma'ārif
'İyd oldu kudümünle ḥazīrān-ı ma'ārif

3. eyā:

Tahmis 1

Mısra: **16**

Seslenme ünlemi.

Eğer Yūsuf tevellūd eylese sulb-i
Mesihādan
Eyā maksūd-ı mutlak zāt-ı Hakkın
mahz-ı matlūbu

4. eyā:

Tahmis 2

Mısra: **10**

Seslenme ünlemi.

Ruhun subha cebīnin şāme vermiş
Eyā şemsü'd-duhā bedrū'd-dücā nūr

evā define-i ihsān-feşān-ı lā-vefnā:

1. eyâ define-i ihsân-feşân-ı lâ-yefnâ:

Kaside 1

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

*Ey sonsuz iyilik, kerem saçan büyük
değer sahibi !.*

Bu 'abd-i kemteri dūr etme iltifatından
Eyâ define-i ihsân-feşân-ı lâ-yefnâ

eydî-i tegallübden:

1. eydî-i tegallübden:-den

Gazel 75

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Zorbalık eden eller.*

Eydî-i tegallübden makfûl
tahakkümdür
Efvâh-ı hamîyyet çok yârâ-yı tekellüm
yok

eyle:

1. eyle:

Gazel 88

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Durmayıp eyle tezallüm yine ey âh-ı
bülend
Varak-ı bād-ı hazân ol reh-i cānāna
dökül

2. eyle:

Gazel 106

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Küşâde-pehlû bürehne-sâid o mâh
sızmış zamân müsâit
Sen ol da aşık tahammül eyle fütâde
cânlar nasıl dayansın

3. eyle:

Gazel 121

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

Çek bâde unut nîk ü bed-i âlemi ihsân
Meşk eyle şebân rûz o mehin hatt u
hadiyle

4. eyle:

Gazel 124

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Bu hâl-i zârımı arz eyle ey sabâ yâre
Yolun düşerse eğer bir gün ol diyârlara

5. eyle:

Gazel 147

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Ādāb ile gel eyle benim destimi takbīl
Beyhūdedir etmek beni bī-fāsıla techīl

6. eyle:

Gazel 147

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Ādāb ile gel eyle benim destimi takbīl
Beyhūdedir etmek beni bī-fāsıla techīl

7. eyle:

Kaside 1

Mısra: 108

Etmek, eylemek.

Ĥudā bilir ki gönül teşnedir cemālin
için
Zülāl-i tal'at-i pākinle eyle sen irvā

eyle mürüvvet:

1. eyle mürüvvet:

Diğer 1

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Mürüvvet etmek, iyilik ve ihsanda
bulunmak, insana yakışır şekilde
davranmak.*

Dedim kurbānım şāh-ı melāhat
Kulunum kerem kıl eyle mürüvvet

eyledi:**1. eyledi:-di****Gazel 60**

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Pîr-i bahâr aşkı gör oldu hem âgûş-ı yâr
Reşk-i kıyâmü'ş-şebâb eyledi merdâne
dans

2. eyledi:-di**Gazel 62**

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

İnfi'âl eyledi büsemden o meh
Sen de al büse dedim benden ödeş

3. eyledi:-di**Gazel 67**

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Vādî-i dalâl oldu hemân kişver-i ihlâs
İtmâm-ı zamân eyledi peygamber-i
ihlâs

4. eyledi:-di**Gazel 78**

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Bizi ilcâ-yı zamân eyledi üftâde yazık
'Arştan hâke düşen feyz-i Hudâ-dâde
yazık

5. eyledi:-di**Kaside 4**

Mısra: 11

Etmek, eylemek.

Eş'ârını etfâl-i zamân eyledi evrâd
Hâcet komadan gayriye hep kendi
beğendi

6. eyledi:-di**Tahmis 7**

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Cihâna arz-ı dîdâr eyledi bir dürlü
sûretle
Bana göstermedi dîdârını dildâr bir
dürlü

eyledik ibtidâ:**1. eyledik ibtidâ:****Dîger 2**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İptida etmek, başlamak.

Bu ğazel mevlânâ-yı mezbûrun vüs'at-i
'ilimleri vasfında ve mahabbet ü
mahâretiyle ma'rûf oldukları nesneler

beyânındadır
Eyledik vasf-ı Yaşara biz elifden ibtidâ

eylediler:

1. **eylediler:** -dî, -ler

Gazel 147

Mısra: **2**

Etmek, eylemek.

Ben berberim amma ederim Makberi
tezyîl
Erbâb-ı dehâ eylediler kadrime tebci

eyledim:

1. **eyledim:** -dî, -m

Gazel 69

Mısra: **9**

Etmek, eylemek.

Düşerek ümîd-i visâle ben dili mesken-
i mihen eyledim
Bana hufre-i 'adem olmasın reh-i
firkatindeki son ribât

2. **eyledim:** -dî, -m

Gazel 94

Mısra: **3**

Etmek, eylemek.

Ben bu vahşet-hâne-i dünyâyı tedkik
eyledim
Hidmet-i nev'inde ihlâs üzre insân
görmedim

3. eyledim:-di, -m

Gazel 110

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Boş kalan mihrâblarda ka'be-cû bir
muktedâ yok
Eyledim yüz bin teveccüh kıble-i âmâle
doğru

4. eyledim:-le, -di, -m

Gazel 121

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Ben yâri bulup vuslatı germ eyledim
agyâr
Bahtım gibi yansın yine nâr-ı hasediyle

5. eyledim:-di, -m

Tahmis 5

Mısra: 23

Etmek, eylemek.

Nûr eyledim ey mâh yanıp dildeki nârı
Şem' olmaz isem bezmine bu süz ile
bâri

1. eyledin:-di, -n

Gazel 134

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Ne şîvedir ki sen ey gamze şöyle bir
süzülüp
Cihân-ı feyz-i garâm eyledin
nezâremizi

eyleme:

1. eyleme:-me

Kaside 1

Mısra: 112

Etmek, eylemek.

Terahhüm eyle amân ey melâz-ı kevn ü
mekân
Kapından eyleme İhsân-ı bî-nevâyı
cüdâ

eylemek:

1. eylemek:

Gazel 26

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Sitem-i zamâneyi sînelerden izâle
eylemek isterim
Ne revâ ki sîne-i himmetim sitem-i
zamâne nişân olur

eylemekte 'avdet:**eyledin:**

1. eylemekte 'avdet:

Kaside 6

Mısra: **59**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Avdet etmek, evvelce bulunduğu yere
veya duruma geri dönmek.*

Yelken kürek eylemekte 'avdet
Dolmuş yine çok dubâ-yı hamsi

eylemekten:

1. eylemekten: -mek, -ten

Gazel 40

Mısra: **11**

Etmek, eylemek.

Bin niyâz eyler de bir âh eylemekten
korkarım
Tıfl-ı nâzım tâzedir pek âh alır efgân
alır

eylemem:

1. eylemem: -me, -m

Gazel 10

Mısra: **9**

Etmek, eylemek.

Garîk-i hayretim İhsân ki eylemem
izhâr
Ne bir sadâ-yı te'ellüm ne ârzü-yı
şebâb

2. **eylemem:-me, -m****Gazel 77**

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Bahsedersem táb-ı hüsnünden emînim
lâl olur
Eylemem Cibrili ben dem-sâz-ı râz-ı
hüsn ü 'aşk

3. **eylemem:-me, -m****Muhammes 2**

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Yok bir ümidim eylemem izhâr-ı derd ü
gam
Giryân iken bu hâl ile ben sûretâ şenim

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Felek, hastaya merhamet etmez.

Eylemez bîmâra devrân merhamet
ğaddâr olur
Ez'afü'l-mahlûk iken andan şefâ'at
bekleriz

eylemiş:1. **eylemiş:-miş****Gazel 1**

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Hudâ-yı nâz u niyaz eylemiş nasîb-i
ezel
Kemâl-i işveyi dildâre, âh ü zârî bana

2. **eylemiş:-miş****Gazel 4**

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Eylemiş güyâ Hudâ bir yerde cem'-i
lûtf u kahr
Bezl ü nesr etmiş cemâlerinden
celâlinden sana

3. **eylemiş:-miş****Gazel 53****eylemez:**1. **eylemez:-mez****Gazel 31**

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Gönül teferrüd etmesin mi 'âşık-ı
yegânedir
Kabûl-i şîrket eylemez o mehlîkâyı tek
sever

eylemez bîmâra devrân merhamet:1. **eylemez bîmâra devrân merhamet:****Kaside 2**

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Levend-i nâzını müjgândan eylemiş
tertib

Diyâr-ı hüsnü alan şehriyâr gözleriniz

4. eylemiş:-miş

Gazel 105

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Sen gibi bir sîm-endâmı der-âgûş
eylemiş
Vechi var İhsân alırsam intikâm
âyîneden

eylemiş tekâbül:

1. eylemiş tekâbül:

Kaside 6

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

*Tekabül etmek, karşılık olmak,
karşılama, bir şeyin yerini tutmak.*

Bin ni' mete eylemiş tekâbül
Bir lokma-i mu'tenâ-yı hamsi

eylemişim:

1. eylemişim:-miş, -im

Gazel 1

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Hevâ-yı zülfünü her dem başımda
gezdirim
Müşahhar eylemişim çok mu rûzgârı
bana

eyler:

1. eyler:-r

Gazel 3

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

Ahbâb ona derler mi ki ahvâli bilirken
Eyler yine hâcâtını merhûn-ı temennâ

2. eyler:-r

Gazel 4

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Fitne-i bîdâr-ı çeşmin belki eyler meyl-
i hâb
Sâyebânlar olsa nûrun perr ü bälinden
sana

3. eyler:-r

Gazel 14

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Sahâyif-i elem ü gamdan imtihân eyler
Kitâb-ı mihnet ü hicrân olur kitâb-ı
hayât

4. eyler:-r

Gazel 16

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

İmtizâc eyler de İhsân âb u nâr
Derd-i sevdâ çäre etmez imtizâc

5. eyler:-r

Gazel 27

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Yeşil gözler ki mahmûr-ı mahabbet
in 'itâf eyler
Olur handân-ı zevk ezhâr-ı âmâl inkişâf
eyler

6. eyler:-r

Gazel 27

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Yeşil gözler ki mahmûr-ı mahabbet
in 'itâf eyler
Olur handân-ı zevk ezhâr-ı âmâl inkişâf
eyler

7. eyler:-r

Gazel 27

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Nihāl-i kaddi ben eşk-i revān dōkmüş
büyütmüşken
Ne hālettir ki bār-ı vaslı eller iktitāf
eyler

8. eyler:-r

Gazel 27

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

Der-āgüş etse bir cān-āferin endāmı
şevkinden
Olur āzāde āşık sīne-i üryāmı sāf eyler

9. eyler:-r

Gazel 27

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

O meh-ruhsār için fevka'l-beşerlik
ittifākīdir
Perī der yā melek der bunda insān
ihtilāf eyler

10. eyler:-r

Gazel 27

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

Dolar ebkâr-ı ma'na kalbe îhsân
 iştiyâkından
 Gelir züvvârı saf saf beyt-i ma'mûrun
 tavâf eyler

11. **eyler:-r**

Gazel 32

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Târ-ı zülfünden şemîm-i işve takfîr
 eyleyip
 Ber-güzâr-ı rûzgâr eyler dem-â-dem
 rûzgâr

12. **eyler:-r**

Gazel 36

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Yed-i sâkîden alırsan iki sahbâ-yı revân
 Gönül eyler gam-ı dâreyni ferâmûş
 açılır

13. **eyler:-r**

Gazel 40

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Hep metâ'-ı cân için dâd ü sitâd eyler o
 şüh
 Leblerinden cân bağışlar göz süzerken
 cân alır

14. **eyler:-r**

Gazel 59

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Hükm-i ezel üftâdeyi mahkûm-ı gam
 eyler
 Bîçârenin inkârına ikrârına bakmaz

15. **eyler:-r**

Gazel 74

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Eyler misâl-i kâ'be o sevdâ ilâhının
 Etrâf-ı câme-hâbını ma'bûdeler tavâf

16. **eyler:-r**

Gazel 75

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Eflâk-i gam-âyînin geçtik meh ü
 mihrinden
 İhdâ-yı tarîk eyler bir huzme-i encüm
 yok

17. **eyler:-r**

Gazel 79

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Hâhiş-ger-i mevt eyler idik Hızır da bî-
şek
Tig-i nîgeh-i işveye biz mazhar olaydık

18. eyler:-r

Gazel 95

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Güldükçe o hür hande eyler
Fırdevs-i ebed-karîn tebessüm

19. eyler:-r

Gazel 95

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Giryân olurum zamân zamân ben
Eyler o zemîn zemîn tebessüm

20. eyler:-r

Gazel 105

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

Dîde mahmûr uykudan bîdâr olup
baktıkça sen
Mahşer-i âşüb-ı nâz eyler kıyâm
âyîneden

eyler boca:

1. eyler boca:

Kıt'a 66

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Geminin başını rüzgâr almayan tarafa
çevirmek.*

Gehî orsalar gahî eyler boca
Eser fülk-i cisminde 'aşkın yeli

eyler sefer:

1. eyler sefer:

Tesdis 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sefer etmek; savaşa gitmek.*

Aks eder âfâka tâ âvâze-i eyne'l-mefer
Şehlevendim kan döker canlar yakar
eyler sefer

eylerdi:

1. eylerdi:-r, -di

Gazel 138

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Şarâb içmez güzel sevmezdi havf
eylerdi düzahdan
Eğer kürside zâhir kavle vâiz kâil
olsaydı

eylerdi 'arz-ı hamd ü senâ:

1. eylerdi 'arz-ı hamd ü senâ:

Kaside 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Allah'ın büyüklüğü ve lütufları
karşısında onu methederek şükcrünü
bildirmek.*

Şu turfa hey'et içinden dehân-ı
mevcûdât
Birer zebân olup eylerdi 'arz-ı hamd ü
senâ

eylerdi gönül recâ-yı hamsi:

1. eylerdi gönül recâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül, yürek hamsiyi dilerdi.

Bir subh-ı safâ-nümâ-yı hamsi
Eylerdi gönül recâ-yı hamsi

eylerim:

1. eylerim:-r, -im

Gazel 136

Mısra: 13

Etmek, eylemek.

Şimdi hançerlerden ümmîd eylerim
İhsân devâ
Gamzeler etsin tesellî âşık-ı nâ-kâmını

2. eylerim: -r, -im

Gazel 149

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Bundan mı ibâret nelerim var nelerim
var
Yazmakta devam eylerim olsan dahî
bîzâr

eyleriz:

1. eyleriz: -r, -iz

Kaside 2

Mısra: 134

Etmek, eylemek.

Câmi‘ -i milleteyiz ihvâna hayy‘âle‘l-
felâh
Eyleriz bir hayli müddettir ikâmet
bekleriz

eyleriz ancak du‘â:

1. eyleriz ancak du‘â:

Kaside 2

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Sadece dua etmek, Allah'a yalvarmak.

Bilfiil gayret nedir gâyet nedir fark
etmeyiz
Eyleriz ancak du‘â der-ân icâbet
bekleriz

eyleriz dü-nāna bin sekl üzre 'arz-ı ihtivāc:**1. eyleriz dü-nāna bin sekl üzre 'arz-ı ihtivāc:****Kaside 2**Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

*İki ekmeğe olan ihtiyacı göstermek için
binbir şekle gireriz.*

Eyleriz dü-nāna bin sekl üzre 'arz-ı
ihtivāc
Bir serāb-ābād içinden şimdi rahmet
bekleriz

eylerse:**1. eylerse:-r, -se****Gazel 131**Mısra: **5***Etmek, eylemek.*

Hangi yüzden cāna minnetdir devā
eylerse cānān
Derd ü dermān bir tabīb-i işvenin ihsān
elinde

2. eylerse:-r, -se**Kaside 6**Mısra: **159***Etmek, eylemek.*

Eylerse Hıdaya minnet eyler
Zevrakçede nāhūdā-yı hamsi

eyleseler:**1. eyleseler:-se, -ler****Gazel 135**Mısra: **8***Etmek, eylemek.*

Yanıp ağlar idi bu hāl-i perīşānımıza
Aşinā eyleseler düşmen-i bīgānemizi

eylesen halka nazar her biri bir güne deli:**1. eylesen halka nazar her biri bir güne deli:****Kıt'a 61**Mısra: **4**Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**

*Cafer Çelebi'nin bir beytinde yer alır.
"İnsanlara şöyle bir bakarsan her birinin
türlü türlü deliliklerini görürsün."
anlamındadır.*

Ne yaman cilveye mazhar ki bu bāzār-ı
cünün
Eylesen halka nazar her biri bir güne
deli

eylesin:**1. eylesin:-sin****Gazel 50**Mısra: **10***Etmek, eylemek.*

Olsun ey r h-ı rev n zinde-i c v d
 hs n
Eylesin gözlerimiz yani tek b l yetişir

2. eylesin:-sin

Gazel 136

Mısra: 12

Etmek, eylemek.

Sen dönüp s z tutmadın vardın d   ar
oldun yazık
Düştüğün derdin Hud  hayr eylesin
enc m m 

eyleyecektir:

1. eyleyecektir:-y, -ecek, -tir

Gazel 157

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

  hr h-ı teceddüdde y rt rken bu ne
ric 'at
G z a  ki dev m eyleyecektir bu
fec 'at

eylevelim:

1. eylevelim:-y, -elim

Gazel 99

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Gül-i sadbergi ruh-ı aşka nikāb
eyleyelim
Arz-ı hāl eyleyerek ref'-i hicāb
eyleyelim

2. **eyleyelim:-y, -elim**

Gazel 99

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Gül-i sadbergi ruh-ı aşka nikāb
eyleyelim
Arz-ı hāl eyleyerek ref'-i hicāb
eyleyelim

3. **eyleyelim:-y, -elim**

Gazel 99

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Bir kadeh-kār ile hem-bezm-i visāl
olmak için
Ömr-i cāvīdi döküp cāma şarāb
eyleyelim

4. **eyleyelim:-y, -elim**

Gazel 99

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

Bir füsūn et uyut agyārı hemān ey meh-
i nāz

Bize gel bir gece bir halvet-i āb
eyleyelim

5. **eyleyelim:-y, -elim**

Gazel 99

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Yazalım şevk ile tanzīr-i gülīstan
edelim
Hatt-ı müşkīn-i cemālīnle kitāb
eyleyelim

6. **eyleyelim:-y, -elim**

Gazel 99

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

Seni görmek seni sevmekle günāh
etmiş isek
Haşre dek koy bu günāh üzre sevāb
eyleyelim

eylevemem:

1. **eylevemem:-ye, -me, -m**

Gazel 66

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Şerh eyleyemem derdim dildāre bulup
cūr'et

Hem tarz-ı hitāb āteş hem redd-i cevāb
āteş

2. **eyleyemem:** -ye, -me, -m

Gazel 147

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Sābit-kademim eyleyemem fikrimi
tebdīl
Bilmem bu nasıl fitne ne hālet bu ne
tesvīl

evlevemez:

1. **eyleyemez:** -y, -e, -mez

Gazel 53

Mısra: 15

Etmek, eylemek.

Tahammül eyleyemez bī-karār olur
İhsān
Gözünde etmese bir an karār gözleriniz

evleven:

1. **eyleyen:** -y, -en

Gazel 44

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Ümīd-i vasl-ı dāmān eyleyen eşk-āb-ı
çeşmānım
Kopup vādī-i hicrāndan dökülmüş
çağlamışlardır

2. **eyleyen:-y, -en****Gazel 58**

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Âh eyleyen visâline şâyân olurmuş âh
Ey şâh-ı işve biz dahî âh etmiyor
muyuz

3. **eyleyen:-y, -en****Gazel 123**

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

Yükselir dest-i du'â şeklinde güyâ her
menâr
La'net eyler mülkü tahrîb eyleyen
alçaklara

4. **eyleyen:-y, -en****Gazel 134**

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Zalâm-ı nekbete gark eyleyen
sitâremizi
Belâ-yı cân ü dil etmiş o mâh-pâremizi

5. **eyleyen:-y, -en****Gazel 149**

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Kendim değilim eyleyen irfânımı izhâr
Hâmidle Sezâyî bana olmakta senâ-kâr

6. **eyleyen:-y, -en****Tahmis 6**

Mısra: 24

Etmek, eylemek.

Cân bulur nârına yandıkça dil-i neş'e-
füzûd
Nûr olur 'aşkın ile eyleyen ifnâ-yı
vücûd

evleverek:1. **eyleyerek:-y, -erek****Gazel 99**

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Gül-i sadbergi ruh-ı aşka nikâb
eyleyelim
Arz-ı hâl eyleyerek ref'-i hicâb
eyleyelim

evlevip:1. **eyleyip:-(y)ip****Gazel 32**

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Tār-ı zülfünden şemīm-i işve takfīr
eyleyip
Ber-güzār-ı rūzgār eyler dem-ā-dem
rūzgār

2. **eyleyip:** *-yip*

Gazel 69

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

Bu zemīn-i işve vü şīveden alıp ol
vücūdu misāl-i cān
Çıkarır semālara hüsn ü 'aşk u
mahabbet eyleyip ihtilāt

eylivecek:

1. **eyliyecek:** *-ecek*

Gazel 78

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Bizi sermest-i günāh eyliyecek bir sākī
Vermemiş bāde-i Cem meclīs-i sahbāda
yazık

eyliveyim:

1. **eyliyeyim:** *-(y)e, -(y)im*

Kaside 1

Mısra: 96

Etmek, eylemek.

Huzûr-ı pâkine ma'lûm iken melâl-i
derûn
Ne hâcet eyliyeyim hâl-i zârı ben inhâ

Ekseriyyet fikri pek minnetli bâr
altındadır

eylivor:

1. eylivor: -yor

Gazel 73

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Hezâr hâtıra-i aşkı eyliyor tehyîc
Hezâr olunca terennûm-serâ lâfîf lâfîf

eylivor işâret:

1. eylivor işâret:

Kaside 6

Mısra: 211

Kelime Tipi: -

*İşâret etmek, bir şeyi el, yüz
hareketleriyle anlatmak, göstermek.*

Enginleri eyliyor işâret
Fikrimdeki reh-nümâ-yı hamsi

eylivorken:

1. eylivorken: -yor, -ken

Kit'a 22

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Eyliyorken nev-be-nev muhyî
mücâhidler zuhûr

eyne:

1. eyne:

Gazel 152

Mısra: 4

Nerede.

Bin vakvaka etsen de bulanmaz koca
deryâ
Aç dîdeni bak eyne serâ eyne süreyyâ

eyvâh:

1. eyvâh:

Gazel 82

Mısra: 6

*Beklenmedik, kötü, hoş gitmeyen bir
haber veya olay karşısında duyulan acınma,
üzülme sözü.*

Bâ-cilve-i hayrânı sermest ederek cânı
Zahm-ı dil-i giryânı eyvâh kanatmışın

2. eyvâh:

Gazel 140

Mısra: 14

*Beklenmedik, kötü, hoş gitmeyen bir
haber veya olay karşısında duyulan acınma,
üzülme sözü.*

Muhît-i şevki gezer cevher-i kemâl
idim İhsân
Kazâ bu cevheri eyvâh sengsâre
düşürdü

3. eyvāh:

Kıt'a 37

Mısra: 4

*Beklenmedik, kötü, hoş gitmeyen bir
haber veya olay karşısında duyulan acınma,
üzülme sözü.*

Çıktı bir cevher tārīḥ İhsān
Gitti Cūdī gibi fāzıl eyvāh

4. eyvāh:

Tahmis 5

Mısra: 17

*Beklenmedik, kötü, hoş gitmeyen bir
haber veya olay karşısında duyulan acınma,
üzülme sözü.*

İhsānına şāyān olmazsam bana eyvāh
Rahm et bana fermān senin İhsān senin
ey şāh

eyvān-ı zevk-ā-zevk:

1. eyvān-ı zevk-ā-zevk:

Tahmis 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Zevk, eğlence dolu köşk.

Kurulmuş bak behişt-ābādda eyvān-ı
zevk-ā-zevk
Kenār-ı āb sākī tāze bāde köhne dil
pür-şevk

eyvām-ı vuslat:**1. eyyām-ı vuslat:****Gazel 138**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kavuşma günleri.

Gelip eyyām-ı vuslat derd-i firkat zâil
olsaydı

Vefakâr olsa hübân lutfı bir an mâil
olsaydı

eyvāmıdır:**1. eyyāmıdır:-ı, -dır****Kaside 2**

Mısra: 143

Gün, uygun zaman.

Hâle uygun bir gazel tarh eylemek
eyyāmıdır

'Arz-ı mâfi'l-bâle çoktan vakt-i fırsat
bekleriz

eyvāmını:**1. eyyāmını:-ı, -n, -i****Gazel 136**

Mısra: 1

Gün, uygun zaman.

Ömrümün peyveste zehr ettim de zevk
eyyāmını

Derde düştüm ağlarım âh ettim andım
nāmını

ez'afü'l-mahlûk:**1. ez'afü'l-mahlûk:****Kaside 2**

Mısra: 54

Yaratılmışların en zayıfı, dermansız.

Eylemez bîmāra devrân merhâmet
ğaddâr olur
Ez'afü'l-mahlûk iken andan şefâ'at
bekleriz

ezân:**1. ezân:****Gazel 129**

Mısra: 6

*Müslümanlara namaz vaktini bildirmek
ve namaza çağırarak için müezzîn
tarafından genellikle minâreden yüksek
sesle yapılan dâvet.*

Vatan salâtını kılsam zafer sabâhında
Zafer sabâhı şu nâkûs-ı küfr ezân olsa

ezan vakti:**1. ezan vakti:****Kıt'a 66**

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ezan okunma zamanı, ezan saati.*

'Atā kıldı Hâk necl-i mes'ûd ana
Ezan vakti san âyet-i münzeli

ezâ-yı hamsi:

1. ezâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Hamsi eziyeti, cefası.

Bigâneye türlü türlü talfif
Bîçâreye hep ezâ-yı hamsi

ezber:

1. ezber:

Gazel 146

Mısra: **6**

*Bir metni veya bir sözü eksiksiz
tekrarlayabilecek biçimde akılda tutma.*

Hâmem uruyor can damarından söze
neşter
Eş'âr-ı tirâşîdemi yok bilmeyen ezber!

ezberden okur:

1. ezberden okur:-(u)r

Kaside 7

Mısra: **30**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Daha önceden belleğine aldığı için
herhangi bir yere bakmadan söylemek.*

Hâlen yediden yetmişe taḥsîl ile meşğûl
Ezberden okur dersini sıbyân-ı ma'ârif

2. **ezberden okur:-r**

Kaside 7

Mısra: 97

Kelime Tipi: **Deyim**

*Daha önceden belleğine aldığı için
herhangi bir yere bakmadan söylemek.*

Âyînede ezberden okur Mantık-ı Tayrı
Tûfî gibi söyler şekeristân-ı ma'ârif

Hâfız olmuştur hecâ 'ilmin elifden yâya
dek

2. **ezberinden:-i, -(n)den**

Diğer 9

Mısra: 2

Ezberleyerek, ezberlemiş olarak.

Hâce-i meşhûr sordukda men ü tûdan
haber
Ezberinden ben sen o hem biz siz onlar
der ona

ezberden okuruz:

1. **ezberden okuruz:-r, -uz**

Diğer 1

Mısra: 51

Kelime Tipi: **Deyim**

*Daha önceden belleğine aldığı için
herhangi bir yere bakmadan söylemek.*

Ezberden okuruz yüz dört kitabı
Tevrâtı İncili Kur'âncasına

ezberledi:

1. **ezberledi:-di**

Gazel 164

Mısra: 23

*Bir yazıya bakmadan, bir kimsenin
yardımı olmadan aynen tekrarlayacak
şekilde zihne yerleştirmek, ezber etmek,
hıfz etmek.*

Çalışıp harfini ezberledi tullâb-ı zamân
Bir benim şimdi kalan alfâbe-püyân-ı
sûlhan

ezberinden:

1. **ezberinden:-i, -(n)den**

Diğer 2

Mısra: 13

Ezberleyerek, ezberlemiş olarak.

Ezberinden ben sen o hem biz siz onlar
der ona

ezberlesin:

1. **ezberlesin:-sin**

Kaside 6

Mısra: 232

*Bir yazıya bakmadan, bir kimsenin
yardımı olmadan aynen tekrarlayacak*

şekilde zihne yerleştirmek, ezber etmek,
hıfzetmek.

Bir böyle kasīde-i revānı
Ezberlesin esdikā-yı ḥamsi

ez-cümle:

1. ez-cümle:

Kaside 7

Mısra: **81**

Bu cümleden, mesela, bunun gibi.

Ez-cümle bugün cāy-ı emānetde Emīn
Bey
Beyne'l-küberā 'umde-i erkān-ı ma'ārif

ezel:

1. ezal:

Gazel 53

Mısra: **1**

*Başlangıcı belli olmayan zaman
meḥumu. II Çok eskiden beri.*

Ezel humārına olmuş duçār gözleriniz
Süzülmüş āh o duçār-ı humār
gözleriniz

2. ezal:

Gazel 77

Mısra: **9**

*Başlangıcı belli olmayan zaman
meḥumu. II Çok eskiden beri.*

Bir melektir sevdiğim İhsân ki olmuş tâ
ezel
Her cihetden âfet-i tâkat-güzâr-ı hüsn ü
‘aşk

3. ezel:

Gazel 115

Mısra: 14

*Başlangıcı belli olmayan zaman
mefhumu. II Çok eskiden beri.*

Ebed-giryân olur İhsân demâdem
Olanlar tâ ezel mehcür-hande

4. ezel:

Gazel 140

Mısra: 2

*Başlangıcı belli olmayan zaman
mefhumu. II Çok eskiden beri.*

Gönül şikârını devrân o dil-şikâra
düşürdü
Ezel fütâdelerin hâk-pây-i yâre düşürdü

ezel desti:

1. ezel desti:-i

Kaside 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ezelî el, Cenabîhak.

Ben Âdemim etmek dilerim nev'imi
âdem
‘İrfânla yoğunmuştur ezel desti hamîrim

ezel sâkileri:

1. ezel sâkileri:-ler, -i

Tahmis 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ruhlar âleminin başlangıcından beri
içki servis eden kişiler.*

Geçtiler câm elde meclisten ezel
sâkileri
Sîneler seylâbdan canlar safâdan
geçtiler

ezelden:

1. ezelden:-den

Dîğer 1

Mısra: 114

*Başlangıcı belli olmayan zaman
mefhumu. II Çok eskiden beri.*

Tahammül eyledik el şakasına
Ezelden tutkunuz her cakasına

2. ezelden:-den

Gazel 139

Mısra: 6

*Başlangıcı belli olmayan zaman
mefhumu. II Çok eskiden beri.*

Sevdiğim pek taze-hat bir nev-civān
Ben ezelden āşık-ı dīrnesi

ezelden beri:

1. ezelden beri:

Gazel 154

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Ezel meclisinden bu yana, çok eskiden
beri.*

Düşmandır ezelden beri erbāb-ı şebāba
İstersen eğer git de su'āl eyle Cenāba

ezelen:

1. ezelen:

Gazel 62

Mısra: 5

*Başlangıcı belli olmayan zaman
mefhumu. II Çok eskiden beri.*

Ezelen cilvesi efgendesiyim
Çekti mevcūdumu dil-keş dil-keş

ezeliyle:

1. ezeliyle:-i, -y, -le

Gazel 121

Mısra: 2

*Başlangıcı belli olmayan zaman
mefhumu. II Çok eskiden beri.*

Çek sāgar-ı cān-perveri cānāne yediyle
Uğraşmaya değmez ezeliyle ebediyle

ezhārı:

1. ezhārı:-ı

Gazel 112

Mısra: 1

Çiçekler.

Gülzār-ı aşkın ezhārı rengin enhārı dil-
cū
Sākī kerem kıl nāçāre sun bir sahbā-yı
memlū

ezhār-ı āmāl:

1. ezhār-ı āmāl:

Gazel 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

İstek çiçekleri.

Yeşil gözler ki mahmūr-ı mahabbet
in 'itāf eyler
Olur handān-ı zevk ezhār-ı āmāl inkişāf
eyler

ezhār-ı gülüstān:

1. ezhār-ı gülüstān:

Gazel 34

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Gül bahçesinin, gülşenin çiçekleri.

Can be-leb la'l-i leb ü ruhsārı būs
ettikçe ben
Cāme-hāb-ı vasla ezhār-ı gülüstān
serpilir

ezhār-ı mine' ş-şemsdir:

1. ezhār-ı mine' ş-şemsdir:-dir

Diğer 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Güneş gibi ortada olmak, apaçık
görünmek.*

'ilm-i dakīk-i mezkūrun sāha-i
muzlimesini envār-ı āsār ile tenvīr
zimmında yed-i beyzā mānendi yed-i
tūlālari olduđu ezhār-ı mine' ş-şemsdir

ezhār-ı tabi'at:

1. ezhār-ı tabi'at:

Gazel 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Dünyanın çiçekleri. II Çiçekler gibi
güzel yaratılışlı (sevgili).*

Açılır hande-i ezhār ile gülzār-ı tabi'at
Saçılır neş'e-i gülzār ile ezhār-ı tabi'at

ez-kazā:

1. ez-kazā:

Gazel 55

Mısra: 7
Kaza ile, yanlışlıkla, kazara.

Ez-kazā bir dem çerāğ-ı devletin
sönsün de seyret
Bezm-i idbārında bir tek perr uran
pervāne kalmaz

2. ez-kazā:

Gazel 90

Mısra: 4
Kaza ile, yanlışlıkla, kazara.

Rızalarım la hāsıl oldu çünkü ibtilālarım
Tenimde nār-ı aşkın iftirākı ez-kazā
değil

ez-rubūbiyyet:

1. ez-rubūbiyyet:

Kaside 1

Mısra: 73

*Cenab-ı Hakk'ın her zaman her yerde
her mahluka, muhtaç olduğu şeyleri
vermesinden.*

Zihī şeref ki olur ğayr ez-rubūbiyyet
Senā-yı zāt-ı cemilinde her ne dense
revā

F

fabrikā-yı hamsi:

1. fabrikā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Hamsinin fabrikası.

Maḥsülünü tam deminde dökmüş

Sāḥillere fabrikā-yı hamsi

fahr:

1. fahr:

Gazel 148

Mısra: 10

Övünme, iftihar, gururlanma.

Takdis için İhsān-ı ilāhîyi tabî'î

Yazsam yaraşır fahr ile bin şî'r-i bedî'î

fahrü'l-vükelâ zîver-i eyvân-ı ma'ârif:

1. fahrü'l-vükelâ zîver-i eyvân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi, hüner köşkünün sütü ile

övülen vekilleri.

Ey zât-ı a'lâ-pāye Necatî beyfendi

Fahrü'l-vükelâ zîver-i eyvân-ı ma'ârif

fâ'idemiz:**1. fâ'idemiz:-miz****Gazel 78**

Mısra: 5

Fayda,yarar.

Yoksa bir fâ'idemiz cevheri-i 'irfândan
 Böyle hüsrân getiren mâye-i icâda
 yazık

fâ'ilün:**1. fâ'ilün:****Diğer 1**

Mısra: 49

Aruz vezninde yer alan bir tefile.

Mef'ülü fâ'ilün parmak hesabı
 Hepsinde fakîrin vardır nisâbı

fakat:**1. fakat:****Gazel 19**

Mısra: 4

*"Ama, ancak, lâkin" anlamlarında**bağlaç.*

Ne o hatt-ı âriz o hoş nükât bu ne hoş
 kitâb-ı abîr-i hat
 Şuna ebruvân diyelim fakat ne kalem ki
 böyle keşîde-şüh

2. fakat:**Gazel 23**

Mısra: 2

*"Ama, ancak, lâkin" anlamlarında**bağlaç.*

Dem olur vuslatı uşşâkına şâyeste gelir
 Gam-ı zülfünde fakat firkati peyveste
 gelir

3. fakat:**Gazel 46**

Mısra: 4

*"Ama, ancak, lâkin" anlamlarında**bağlaç.*

Tahassürünle gönül yandı kaldı bir nâle
 Fakat o nâlede bilsen ne tatlı mihnet
 var

4. fakat:**Gazel 155**

Mısra: 3

*"Ama, ancak, lâkin" anlamlarında**bağlaç.*

Günden güne olmakta fakat cehli de
 bâriz
 Yapmıştı onun resmini kerrât ile Râmiz

5. fakat:**Gazel 159**

Mısra: 2

*"Ama, ancak, lâkin" anlamlarında
bağlaç.*

Gör nâzım-ı devrânı bugün bir eşi
yoktur
Volkan gibidir fikri fakat âteşi yoktur

6. fakat:

Kaside 2

Mısra: 32

*"Ama, ancak, lâkin" anlamlarında
bağlaç.*

Hakkı ihkāk eylesek ehvendi cürm-i
irtikâb
Biz fakat dünyâda haksızdan da rüşvet
bekleriz

7. fakat:

Kaside 7

Mısra: 17

*"Ama, ancak, lâkin" anlamlarında
bağlaç.*

Devrinde fakat şimdi dolup taşmada
hatta
Ceplerdeki evrāk ile cûzdân-ı ma'ârif

fakîrin:

1. fakîrin: -in

Diğer 1

Mısra: 50

Muhtaç, yoksul, çaresiz.

Mef'ülü fâ'ilün parmak hesabı
Hepsinde fakîrin vardır nisâbı

fâlmız:

1. **fâlmız:**-(i)mız

Kaside 2

Mısra: 121

*Çeşitli şeylere bakarak gelecekte
olacaklar hakkında anlamlar çıkarma,
gaipten haber verme.*

Fâlmız yâ sihr olur yâ remil yâ efsûn
olur
Her birinden başka bir ümmîd ü nusret
bekleriz

fânî dünyâda:

1. **fânî dünyâda:**-da

Diğer 1

Mısra: 87

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Geçici, sonlu dünya.

Kıydık malımıza fânî dünyâda
Ayş u nüş etmeğe insâncasına

fânûs:

1. **fânûs:**

Gazel 144

Mısra: 8

*İçinde mum yakılan büyük fener, camlı
muhafaza.*

Almamış sen gibi ağuşuna bir şem'-i
murâd
Dil-i süzândaki fânûs bu fânûs olalı

2. **fânûs:**

Gazel 144

Mısra: 8

*İçinde mum yakılan büyük fener, camlı
muhafaza.*

Almamış sen gibi ağuşuna bir şem'-i
murâd
Dil-i süzândaki fânûs bu fânûs olalı

fâre:

1. **fâre:**

Kıt'a 53

Mısra: 1

Küçük vücutlu, kemirgen bir hayvan.

Bulduğun şeyle kanâ'at ediver fâre
misin
Etme beyhûde tama' uyma döntüp
buyruğuna

fârig ol:

1. **fârig ol:**

Gazel 28

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Vazgeçmek, el çekmek.

Nüş-ı rahîk-i büseden gel fârig ol ki ey
gönül

Nâgâh o şüh-ı fitne-cû çeşmân-ı nîm-
hâb açar

fark edecek:

1. fark edecek:-ecek

Kaside 5

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Görmek, seçmek, anlamak.

Ne müsâvât-ı telebbüs ki bu yok fark
edecek

Pantolondur bu cekettir bu ya fistândır
bu

fark etmeyiz:

1. fark etmeyiz:-me, -(y)iz

Kaside 2

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Görmek, anlamak, kavramak.

Bilfiil ğâyret nedir ğâyet nedir fark
etmeyiz

Eyleriz ancak du'â der-ân icâbet
bekleriz

2. fark etmeyiz:-me, -(y)iz

Kaside 2

Mısra: 57

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Görmek, anlamak, kavramak.*

Mihrimiz gârib semâlar mükterib fark
etmeyiz
Sâyelerden vâyelerden istirâhat
bekleriz

3. fark olunmaz:-maz

Tahmis 8

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Seçilip ayırt edilmek, anlaşılacak,
sezilmek.*

Karanlıklarda kalmış fark olunmaz
reng-i istikbâl
Yatar tâbü-t-veş yerlerde bir kâşâne-i
âmâl

fark olunmaz:

1. fark olunmaz:-maz

Gazel 55

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Seçilip ayırt**edilememek, anlaşılacak.*

Olsa mir'-at-ı hafâdan sırr-ı vahdet
aşikâra
Küfr ü îmân fark olunmaz kâ'be hem
büthâne kalmaz

farkı:

1. farkı:-ı

Gazel 153

Mısra: 7

Ayıran özellik, ayırım, başkalık.

Askerde nedir farkı muvazzafla redifin
Takdirine pek kanma her âvâre herifin

2. fark olunmaz:-maz

Tahmis 7

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Fark edilmek, ayırt edilmek.

Kimin derdiyle ammâ fark olunmaz
böyle giryânız
Bilinmez hangi zülûn iftirâkıyla
perîşânız

2. farkı:-ı

Kıt'a 23

Mısra: 3

Ayıran özellik, ayırım, başkalık.

Devr-i hürriyyetle zâhir farkı devr-i
sâbıkın
Şimdi seylâb-ı sakâ teksir eder
mecerâsını

farkına:

1. farkına: -i, -n, -a

Gazel 54

Mısra: 7

Baş, başın üst kısmı.

Leyālî farkına bir sâye-i ziyâ düşmez
Zalâm içinde hayâletle dem-güzâr
oluruz

farkında:

1. farkında: -i, -n, -da

Gazel 158

Mısra: 8

Farketmek, farkına varmak.

Dağdan dağa aksetti heyâ-hâ-yı
sükûtun
Farkında değilsin bu mu 'ammâ-yı
sükûtun

fâruk:

1. fâruk:

Gazel 147

Mısra: 10

*Haklıyı haksızı ayırmakta çok mâhir
olan.*

Bir sıska sönük nazm ile bir kupkuru
tehzîl
Fâruk edemez kadr-i semâ pâyemi
tenzîl

fashm:**1. fashm:-in****Gazel 5**

Mısra: 10

Bölüm, mevsim, kısım.

Kitâb-ı hüsn-i mutlak bir bedâ'î-
hânedir İhsân
O nûr-â-nûr fashm mücmelen tefsîridir
sevdâ

fâtiḥü'l-ebvâb:**1. fâtiḥü'l-ebvâb:****Gazel 28**

Mısra: 10

Kapıları açan. II Allah.

Düzah-nişîn-i hier olan İhsân-ı
derdmend için
Dâru'n-na'îm-i vuslatı bir fâtiḥü'l-
ebvâb açar

fâzıl:**1. fâzıl:****Kıt'a 37**

Mısra: 4

Fazilet sahibi, erdemli, üstün kimse.

Çıktı bir cevher târîḥ İhsân
Gitti Cüdî gibi fâzıl eyvâh

fazîlet:**1. fazîlet:****Kaside 2**

Mısra: 128

Güzel ahlak, erdem, iyi huy.

Hâk-i iflâs üzre düşmüş can verir
aḥlâkımız
Hangi vicdandan rehâ kimden fazîlet
bekleriz

fecâ'at:**1. fecâ'at:****Gazel 157**

Mısra: 10

*Çok acıklı, yürek parçalayıcı durum,
felaket.*

Şehrâh-ı teceddüdde yürürken bu ne
ric'at
Göz aç ki devâm eyleyecektir bu
fecâ'at

fedâ:**1. fedâ:****Diğer 1**

Mısra: 106

Uğruna verme, gözden çıkarma.

Gelince o reşk-i firdevs-i a'lâ
Kâlâ-yı cân kıldım pâyine fedâ

2. fedâ:

Gazel 14

Mısra: 5

Uğruna verme, gözden çıkarma.

Ederdim uğruna bir sermedî hayât fedâ
Olaydı kâbil-i avdet geçen şebâb-ı
hayât

3. fedâ:

Gazel 72

Mısra: 3

Uğruna verme, gözden çıkarma.

Etti âşıkları agyâre fedâ
Olsun ol mâ-hasal-ı ömrüm sag

4. fedâ:

Gazel 116

Mısra: 7

Uğruna verme, gözden çıkarma.

Bin gûlsitân olsun fedâ murg-ı abîr-i
zülfünün
Dest-i hevâ-yı işveden bir şemme-i
pervâzına

5. fedâ:

Tahmis 6

Mısra: 19

Uğruna verme, gözden çıkarma.

Zevk-i hayrāni-i dīdārına bin zevk fedā
Bir görün kevkebe-i hüsüne hayrān
olayım

fedā-vı cān:

1. fedā-yı cān:

Kaside 1

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Uğruna can vermek, canı feda etmek.

Fedā-yı cān ne demekmiş değil bu cān-ı
kemin
Kemāl-i şevk ile cān-ı cihan yolunda
fedā

felāket:

1. felāket:

Tahmis 8

Mısra: 7

*Büyük sıkıntılara sebep olan çok üzücü
durum, büyük dert, yıkım, belâ.*

Felāket intihā bulmaz mı zulm ermez
mi encāma
Hayāt olmaz nasib islāma pāyān yok
mu ālāma

felāket-dide:

1. felāket-dide:

Gazel 123

Mısra: 3

Felaket, kötülük görmüş.

Bir felāket-dide halkın eşk-i hün-
eşşanıdır
Bir perişān yurda bak bir ağlayan
ırmaklara

felāketimde:

1. felāketimde:-im, -de

Gazel 96

Mısra: 8

*Büyük sıkıntılara sebep olan çok üzücü
durum, büyük dert, yıkım, belâ.*

Felāketinde ki yārana hizmet etmiş
idim
Felāketimde o yārāmı bī-nişān buldum

felāketin:

1. felāketin:-in

Gazel 134

Mısra: 11

*Büyük sıkıntılara sebep olan çok üzücü
durum, büyük dert, yıkım, belâ.*

Felāketin yüzeriz lüccesinde mest
müdām
Belāyı gör ki gören kalmamış
kenāremizi

felâketinde:

1. felâketinde: -i, -n, -de

Gazel 96

Mısra: 7

*Büyük sıkıntılara sebep olan çok üzücü
durum, büyük dert, yıkım, belâ.*

Felâketinde ki yârana hizmet etmiş
idim

Felâketimde o yârânı bî-nişân buldum

felâtûn-ı zamâne:

1. felâtûn-ı zamâne:

Kaside 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Döneminin Platon'u, ünlü filozofu.

Hikmette tefelsüfte Felâtûn-ı zamâne
Mânend olamaz kendine 'Allâme-i
Kindî

felek:

1. felek:

Gazel 16

Mısra: 5

*Gökyüzü, semâ. II İnsan kaderi üzerine
etki ettiğine ve kadere hâkim olduğuna
inanılan güç, tâlih.*

Kevkeb-i bahtımla yâr olmaz felek
Seb 'a-i seyyâre etmez imtizâc

2. felek:

Gazel 140

Mısra: 3

Gökyüzü, sema, âlem.

Felek bu bahr-i felâket-nümâda fülkünü
aşkın
Ne çekti dest-i hevâdan ne bir kenâra
düşürdü

felekde:

1. felekde:-de

Gazel 142

Mısra: 2

Gökyüzü, sema, âlem.

Nigârimız yine rüy-ı nikâbdâr ile geçti
Felekde kurs-ı kamer ebr-i nev-bahâr
ile geçti

felekde:

1. felekde:-te

Kaside 1

Mısra: 1

Gökyüzü, sema, âlem.

Felekde bir şebi görmüştü dîde-i binâ
Ki hayret etmede vasfında fikre isti'âlâ

felekten bir gece çalalım:

1. felekten bir gece çalalım:-a, -lım

Diğer 1

Mısra: 142

Kelime Tipi: **Deyim***Güzel bir gün veya gece geçirmek.*

Bir perî çehreyi alalım dedik
Felekten bir gece çalalım dedik

fem:

1. fem:

Gazel 50

Mısra: 4

Ağz.

Ravza-i hüsn-i ezel safha-i dîdârındır
Onda ârız diye gül, fem diye bülbül
yetiştir

fem-i büse-çini:

1. fem-i büse-çini:-i

Gazel 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Öpücükleri toplayan ağız, dudak.*

Vermiş o gonca bir gül-i handâna
büseler
Ey nûr-ı dîde sen de fem-i büse-çini öp

fendi:

1. fendi:

Kaside 4

Mısra: 10

Hile, yalan, desise.

Şâ'ir diyerek kendi eder kendini takdîm
Vardır bu komedyada onun haylice
fendi

fener alayı:

1. fener alayı:

Kaside 5

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bayram gecelerinde kalabalık halk
topluluklarının, ellerinde fener veya
meşalelerle şehri dolaşarak yaptıkları
gösteri.*

Görmeyen devr-i Necdîmâyı gelip
seyretsin
Fener alayı değil özge çerâğandır bu

fenerleri:

1. fenerleri: -ler, -i

Diğer 1

Mısra: 125

*İçinde ılık kaynağı bulunan aydınlatma
aracı.*

Ellerinde yanar fenerleri var
Başlarında döner migferleri var

fenn-i 'ālīyāt:**1. fenn-i 'ālīyāt:****Diğer 2**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yüceler ilmi.

Kıssa-i mūr u Süleymānest īn ü ān kuḥā
Lafzen ü ma'nen sanāyi' ya 'ni fenn-i
'ālīyāt

2. fenn-i 'ālīyāt:**Diğer 4**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yüceler ilmi.

Lafzan u ma'nen sanāyi' yāni fenn-i
'ālīyāt

fenn-i belāğatta:**1. fenn-i belāğatta:-ta****Kaside 4**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Etikili, güzel ve yerinde söz söyleme
ilmi.*

Şādiye denir fenn-i belāğatta Hıocendī
Beyne 'ş-şu'arā gelmedi dünyāya
menendi

ferāmūs:**1. ferāmūs:****Gazel 36**

Mısra: 4

Unutma, hatırdan çıkarma, nişyan.

Yed-i sākīden alırsan iki sahbā-yı revān
Gönül eyler gam-ı dāreyni ferāmūş
açılır

ferd:**1. ferd:****Gazel 120**

Mısra: 12

Fert, kişi, birey.

Āh mağdūrum dūḥār-ı hicretim īhsān
bugün
Bār-ı hüsrān düşmesin dünyāda bir ferd
üstüne

2. ferd:**Kaside 6**

Mısra: 151

Fert, kişi, birey.

Bir kulbeye iftikār eden ferd
Sāhilde yapar sarāy-ı ḥamsi

3. ferd:

Kıt'a 66

Mısra: 7

Fert, kişi, birey.

Demosten misâli hitâbette ferd
Siyâsette devrin odur a'kâli

4. ferd:

Rûbai 15

Mısra: 2

Fert, kişi, birey.

İster elem ü cevri ile pür-derd olayım
İdbâr u felâketle gerek ferd olayım

ferdâ:

1. ferdâ:

Gazel 82

Mısra: 9

Ertesi gün, gelecek. II Kiyamet.

Bin mes'ele bin da'vâ ma'lûm olamaz
ferdâ
İdrâki edip a'mâ hemvâre aratmışsın

2. ferdâ:

Gazel 118

Mısra: 6

Ertesi gün, gelecek. II Kiyamet.

Ben va'dini imrûzun ferdâya komam
bir an

Ferdā diye bī-pāyān va'd olsa va'īd
olsa

ferd-ā ferd:

1. ferd-ā ferd:

Kaside 1

Mısra: 83

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tek tek.

Sen öyle ekmelisin anların ki ferd-ā
ferd
Kemāl-i şevk ile etmişler incizāb sana

ferdāda:

1. ferdāda:-da

Gazel 82

Mısra: 7

Ertesi gün, gelecek. II Kıyamet.

Cennetleri ferdāda vādetmiş alelāde
İnsanları dünyāda āteşlere atmışsin

ferdāva:

1. ferdāva:

Gazel 21

Mısra: 11

Ertesi gün, gelecek. II Kıyamet.

Bugünün zevkini İhsān koma ferdāya
sakın

Edemez kimse serā-perde-i ferdāya
nüfüz

2. ferdāya:-(y)a

Gazel 118

Mısra: 5

Ertesi gün, gelecek. II Kıyamet.

Ben va'dini imrūzun ferdāya komam
bir an
Ferdā diye bī-pāyān va'd olsa va'īd
olsa

ferdāva saldılar:

1. ferdāva saldılar:-dı, -lar

Gazel 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yarına bırakmak, ertelemek.

İhsān içirdiler bana zehrāb-ı iftirāk
Hübān visāli va'd ile ferdāya saldılar

ferdā-yı kıyāmette:

1. ferdā-yı kıyāmette:-te

Gazel 36

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyametten sonra.

Rind-i peymān-ı ezel mest-i mūdām
oldu gider
Sanma ferdā-yı kıyāmette o bīhūş açılır

ferhāda:

1. ferhāda:-a

Kıt'a 65

Mısra: 12

*Ferhad ile Şirin hikayesinin erkek
kahramanıdır.*

Nemāfistāda işin ğıpta verir Mecnūna
Çünkü dağlar devirir taş çıkarır
Ferhāda

ferhunde-sāat:

1. ferhunde-sāat:

Kaside 2

Mısra: 28

Uğurlu, mübarek zaman.

Dün bugün derken çalar bir gün bu
'ömrün sāati
Hālî islāh etmeden ferhunde-sāat
bekleriz

ferīde-şüh:

1. ferīde-şüh:

Gazel 19

Mısra: 10

Eşsiz, benzersiz işveli olan (sevgili).

Olamaz o gonca-i işveden daha nükte-
ver daha pür-fiten
Daha dil-rübā-yı tūvān-şiken daha
zinde-şīve ferīde-şüh

fermān:**1. fermān:****Tahmīs 5**Mısra: **18***Emir, buyruk.*

İhsânına şâyân olmazsam bana eyvâh
 Rahm et bana fermān senin İhsân senin
 ey şâh

fermān-berim:**1. fermān-berim:-im****Rûbai 16**Mısra: **3***Aldığı emri yerine getiren.*

Fermān-berim ahkāmına neylersen et
 Yâ Rabb beni hem-sohbet-i nādān etme

fermān-fermā:**1. fermān-fermā:****Gazel 84**Mısra: **7***Hükmi geçen.*

Hayl-i müjgânın olur onda da fermān-fermā
 Fitne mülkünde eğer koysa mahal
 gamzelerin

fermān-ı mahabbetle:**1. fermān-ı mahabbetle:-le****Kaside 7**Mısra: **41**

Kelime Tipi: -

Sevgi, aşk buyruğu.

Fermān-ı mahabbetle demādem
 atılırken
 Cehl âfetinin boynuna tırpān-ı ma'ârif

feryād:**1. feryād:****Gazel 29**Mısra: **2***Şikayet etme, sızlanma, inleme, figan.*

Sanma bir dem dîdeler handān gönüller
 şād olur
 Çıksa bir âvāze şādîden döner feryād
 olur

2. feryād:**Gazel 78**Mısra: **10***Şikayet etme, sızlanma, inleme, figan.*

Bu kühen kubbeye İhsân edilen
 feryādm
 Âh mahsülü de feryād ise feryāda yazık

3. feryād:**Gazel 129**

Mısra: 7

Şikayet etme, sızlanma, inleme, figan.

Sitemle gamla geçen rüzgârdan feryâd
Bu hasta yurduma artık şifâ-vezân olsa

fervâda:

1. feryâda:-a

Gazel 71

Mısra: 9

Şikayet etme, sızlanma, inleme, figan.

Kûy-ı nigâra vardım feryâda geldim
İhsân
Gülzârdan olur mu savt-ı hezâr
memnû‘

2. feryâda:-a

Gazel 78

Mısra: 10

Şikayet etme, sızlanma, inleme, figan.

Bu kühen kubbede İhsân edilen
feryâdın
Âh mahsülû de feryâd ise feryâda yazık

3. feryâda:-a

Gazel 114

Mısra: 11

Şikayet etme, sızlanma, inleme, figan.

Feryāda kâdir olsam da bir an
Cânânı İhsan etsem havāle

4. **feryāda:-a**

Kıt'a 30

Mısra: 3

Şikayet etme, sızlanma, inleme, figan.

Ben şā'ir-i ḥandānım feryāda maḥal
vermem
Pür-hande olur cânān kalbimde Yaşar
Şādī

5. **feryāda:-a**

Tahmis 10

Mısra: 17

Şikayet etme, sızlanma, inleme, figan.

Feryāda yok mecālim ḥāmūş-ı ḥayret
oldum
Sevdāya düştü gönlüm me'nūs-ı mihnet
oldum

fervād-ı garībānemizi:

1. **feryād-ı garībānemizi:-miz, -i**

Gazel 135

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zavallı bir şekilde edilen feryat.

Yed-i bīdād-ı kazā yıktı bizim lānemizi
Dinleyen kalmadı feryād-ı
garībānemizi

fervād-ı hazīnim:

1. **feryād-ı hazīnim:-im**

Rûbai 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hüzünlü ve kederli feryat, haykırış.

Kūhsār-ı maḥabbette tanīnim çıkmaz
Feryādına feryād-ı hazīnim çıkmaz

fervād-ı hezār:

1. **feryād-ı hezār:**

Gazel 77

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce,pek çok feryat.

Gülde zāhir hande olmuş bende feryād-
ı hezār
Müncelî her yüzde bir yüzden tırāz-ı
hüsni ü 'aşk

fervād-ı hezāra:

1. **feryād-ı hezāra:-a**

Gazel 113

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bülbülün feryâdı, inlemesi.

Leb-i la'lin için yandı figân etti
gönüller
Çemenin bâis olur bir gülü feryâd-ı
hezâra

fervâdım:

1. feryâdım:-ım

Gazel 21

Mısra: 6

Şikayet etme, sızlanma, inleme, figan.

Müteessir görünür belki o zâlim bir gün
Etse feryâdım eğer cevher-i hârâya
nüfûz

fervadımı:

1. feryadımı:-ım, -i

Gazel 72

Mısra: 10

Şikayet etme, sızlanma, inleme, figan.

Bâri rahm etse de dildâre sabâ
Etse feryadımı İhsân iblâğ

fervâdım:

1. feryâdım:-ım

Gazel 78

Mısra: 9

Şikayet etme, sızlanma, inleme, figan.

Bu kühen kubbede İhsân edilen
feryâdın
Âh mahsûlû de feryâd ise feryâda yazık

fervâdına:

1. feryâdına:-ı, -(n)a

Rûbai 20

Mısra: 2

Şikayet etme, sızlanma, inleme, figan.

Kûhsâr-ı mahabbette tanînim çıkmaz
Feryâdına feryâd-ı hâzînim çıkmaz

fervâdlar:

1. feryâdlar:-lar

Tahmis 10

Mısra: 22

Şikayet etme, sızlanma, inleme, figan.

Gördükçe şekl-i hicrân âyîne-i sitemde
Feryâdlar duyardım âheng-i zîr ü
bemde

fes küşesinden:

1. fes küşesinden:-si, -n, -den

Tahmis 4

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Şapkanın köşesi.

Bir nezâketle açıp fes küşesinden
perçemin

Şöyle göstermiş ki kim gördüyse
hayrân oldu hep

fesâne:

1. fesâne:

Gazel 38

Mısra: 10

Efsane, masal.

Eser yok ortada Allâh için
mahabbetden
Hulûs adıyla hemân dilde bir fesâne
döner

fesâne-i âmâl:

1. fesâne-i âmâl:

Gazel 86

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Emellerin efsanesi.

Menâkıb-ı dem-i sevdâ güzide hâtıralar
Metâlib-i dil-i şeydâ fesâne-i âmâl

fesânesi:

1. fesânesi:-(s)i

Gazel 129

Mısra: 10

Efsane, masal.

İçimde kalmasa rāz-ı nihān bu
sevdādan
Gönül fesānesi dünyāya dāstān olsa

fettan:

1. fettan:

Gazel 8

Mısra: 5

*Gönlü kendine çeken, kendine hayran
eden, cilveli (sevgili).*

Ne füsün-pîşe ne fettan şu güzel
gözlere bak
Zübde-i nūr-ı cihāndār-ı cemāl oldu bu
şeb

2. fettān:

Gazel 45

Mısra: 8

*Gönlü kendine çeken, kendine hayran
eden, cilveli (sevgili).*

Şakıyor sâz-ı mahabbetteki evtâr-ı hevâ
Döküyor zûlfünü sînemde o fettān
gülüyor

3. fettān:

Gazel 65

Mısra: 4

*Gönlü kendine çeken, kendine hayran
eden, cilveli (sevgili).*

Lisân-ı âşık-ı nâcârı deng ü lâl eden
Mevlâ
O fettân şüha güyâ kuş dilinden bir
lisân vermiş

4. fettân:

Gazel 131

Mısra: 4

*Gönlü kendine çeken, kendine hayran
eden, cilveli (sevgili).*

Bir taraftan zehr-i hicrân ta'n-ı düşmân
bir taraftan
Döştlar bâzîçe oldum bir yamân fettân
elinde

Böylece nutk edip saçarak hikmet
Ettik o fettânı râzî nihâyet

fettân-ı ma'ârif:

1. fettân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Hünerli fitneci (kimse).

Lutf etse de bir lahza o fettân-ı ma'ârif
Mânend-i 'abâ yanmasa yorgân-ı
ma'ârif

fettan hûbân:

1. fettan hûbân:

Kaside 5

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

*Fitne ve fesada teşvik eden, gönlü
kendine çeken güzeller.*

Aldı etrafımı en sonra şu fettan hûbân
Sonu dervişlerin harman-ı hûbândır bu

fevkalâde:

1. fevkalâde:

Kıt'a 65

Mısra: 20

*Alışılmış olandan ayrı, olağanüstü,
beklenmedik, görülmedik, aşırı.*

Develioğlu bulup zâtına şeyh etti
hemân
Seni koçlar gibi tos urmada fevkalâde

fettâmı:

1. fettâmı:-ı

Diğer 1

Mısra: 74

*Gönlü kendine çeken, kendine hayran
eden, cilveli (sevgili).*

fevka'l-alâ nûr:

1. fevka'l-alâ nûr:

Tahmis 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*En yüce mertebede olan nur, ışıık,
aydınlık.*

Cemālin gösterirken can-fezā nūr
Olur tahte's-serā fevka'l-alā nūr

fevka'l-beşerlik:

1. fevka'l-beşerlik:

Gazel 27

Mısra: 7

İnsan üstü.

O meh-ruhsār için fevka'l-beşerlik
ittifākīdır
Perī der yā melek der bunda insān
ihtilāf eyler

fevka's-semā:

1. fevka's-semā:

Kaside 2

Mısra: 13

Yedi kat semānın ötesi.

Seyr ü tayr eyler cihan fevka's-semā
tahte'l-bihār
Meskenet bābında biz peyveste nevbet
bekleriz

fevk-i havālimde:

1. fevk-i havālimde:-im, -de

Tahmis 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hayalin üstünde.

Māzī ki bugün fevk-i ḥayālimde
yüceldi
Sākiydi onun neş'esi mutribdi gazeldi

fevk-i ser-i millette:

1. fevk-i ser-i millette:-te

Gazel 123

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Milletin başının üstü.

Bümu gör tutmuş mekân fevk-i ser-i
millette âh
Bak benim İhsân şu tâli 'siz başımda
aklara

fevkinde:

1. fevkinde:-i, -n, -de

Gazel 89

Mısra: 6

Üst, yukarı.

Sür u mâtem sendedir mânâ-yı âdem
sendedir
Âlemin fevkinde ey bî-intihâ âlem
gönül

fevt olup gitmiş:

1. fevt olup gitmiş:-miş

Kaside 2

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Ölmek, vefat etmek.

Ehlimizken fevt olup gitmiş ricâl-i
sâbikûn
Dullarız üç yüz yıl olmuş ehl-i vâ' det
bekleriz

fevtinin:

1. fevtinin:-i, -nin

Kıt'a 33

Mısra: 3

Ölüm, mevt.

Cevherin târihidir İhsân bu mısra'
fevtinin
Zühdi Efendiye cāy oldu yem-i gufrân
bu sâl

fevtiyle:

1. fevtiyle:-i, -(y)le

Kıt'a 37

Mısra: 1

Ölüm, mevt.

Dest-i bî-dād-ı zamân fevtiyle
Açtı bir safha-i hünin ü siyâh

fevtten:

1. fevtten:-ten

Kıt'a 26

Mısra: 2

Ölüm, mevt.

Kalb-i mecrûh-ı vatandır çāk çāk olmuş
yatan
Gelse maḥşerler dirilmek yok bu
müthiş fevtten

feyz almağa:

1. feyz almağa: -a

Gazel 47

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bir kimsenin ruhaniyetinden veya
ilminden faydalanmak, feyizlenmek.*

Girse dīvānıma feyz almağa bir çār-
ebrū

Şevk-i te 'sîr-i rubā'îyle ruh-ı sâde çıkar

feyz-âver-i mülk ü millet olsun:

1. feyz-âver-i mülk ü millet olsun: -sun

Kaside 6

Mısra: **259**

Kelime Tipi: -

*Memlekete ve ulusa bolluk, bereket
veren olmak.*

Feyz-âver-i mülk ü millet olsun

Tā rüz-ı bekā bekā-yı ḥamsi

feyz-i 'alā ma 'mür olan havrâtı:

1. feyz-i 'alā ma 'mür olan havrâtı: -ı

Kıt'a 63

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

*Yüce bereketle, bollukla bayındır
duruma gelen hayrat.*

Efendim nerdeyiz biz nerde ıslâh etmek
ahvâli
Zihî feyz-i 'alâ ma'mûr olan hayrâtı
yıkık biz

feyz-i fütüh:

1. feyz-i fütüh:

Gazel 18

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İkramın bereketi. II Lütf-u İlâhî'ye
ulaşmanın bereketi, mübarekliği.*

Sâkiyâ sun şarâb-ı nâb-ı sabûh
Dalgalsın gönülde feyz-i fütüh

feyz-i gnâ:

1. feyz-i gnâ:

Gazel 162

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Zenginlik, bolluk feyzi.

Olursan germ-halvet hizmet-i mahbûb-ı
asfardan
Bulur feyz-i gnâ nâ-tavr olursun böyle
kalmazsın

feyz-i hudâ-dâde:

1. feyz-i hudâ-dâde:-e

Gazel 78

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Allah'ın verdiği nimet, bereket.

Bizi ilcâ-yı zamân eyledi üftâde yazık
'Arştan hâke düşen feyz-i Hudâ-dâde
yazık

feyz-i mahabbet:

1. feyz-i mahabbet:

Gazel 65

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşkın,sevginin bolluğu.

Gönülden çok şikâyet var beyân-ı hâle
kudret yok
Yanıp feyz-i mahabbet gözlerimden
tercümân vermiş

feyz-i ma'nevî:

1. feyz-i ma'nevî:

Diğer 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Ruhani bereket, haz.

Aldık şeyhimizden feyz-i ma'nevî
Külâh giydiririz kaftancasına

feyz-i mevlânâya:

1. feyz-i mevlānāya:-(y)a

Gazel 133

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mevlana'nın bereketi, uğurlu tesiri.

İlāhī nağmelerden feyz-i Mevlānāya

düşmez mi

O nāy-ı hoş-nevā dergāh-ı Mevlānāya

düşmez mi

feyz-i nazarım:

1. feyz-i nazarım:-ım

Gazel 152

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Uğurlu bakış.

Destimde kalem yazmağa her lahza

müheyyā

Feyz-i nazarım mürdeyi ba'zen eder

ihyā

feyz-i rahmet:

1. feyz-i rahmet:

Kaside 2

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Rahmet, merhamet bolluğu, bereketi.

Öyle üstādız ki hem iblīsī tedrīs eyleriz

Hem de dergāh-ı Hūdādan feyz-i

rahmet bekleriz

fevz-i rebî'î:**1. fevz-i rebî'î:-i****Gazel 148**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İlkbaharın bolluğu, bereketi.

Var gülşen-i fikrimde benim fevz-i
rebî'î

Bî-şâibedir cevherimin kadr-i refî'î

fevz-i sâğarda:**1. fevz-i sâğarda:-da****Rûbai 29**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İçkinin, şarabın tesiri.

Bulmam o mezâkı fevz-i sâğarda bile
Sâğarda değil de zevk-i kevserde bile

fevz-i tâb:**1. fevz-i tâb:****Gazel 32**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kuvvetinin çokluğu, bolluğu.*

Cümbüş-i müjgâmı bulmuş gamzesinden
fevz-i tâb

'Ârız-ı tâbânı olmuş kâkülünden sāye-
zâr

fevz-i tabiat:**1. fevz-i tabiat:****Kaside 2**

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Doğanın bolluğu, bereketi.

Mezra'-ı endişe kalmış bî-nasîb-i
rûzgâr

Mülki i 'mâr etmeden fevz-i tabiât
bekleriz

fevz-i velâyet:**1. fevz-i velâyet:****Kaside 2**

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

*Kulun Hakk'a yakınlığının, veliliğın
bereketi, uğurlu tesiri.*

Olmadan aslâ mürîd-i hânkâh-ı ma'rifet
Tıfl-ı endek-sâl iken fevz-i velâyet
bekleriz

fevzin:**1. fevzin:-in****Gazel 165**

Mısra: 10

*Nimet, bereket, mübârek ve uğurlu
tesir.*

Yā ḥabīb Allāh bir şūride-ser
mezcūbunum
Dem gelir lḥsānı feyzin şöhre-i āfāk
eder

fevzinden:

1. fevzinden: -i, -n, -den

Gazel 71

Mısra: 2

*Nimet, bereket, mübârek ve uğurlu
tesir.*

Sahrā-neverd-i gamdan didār-ı yār
mennūⁱ
Feyzinden oldu hayfā ebr-i bahār
mennūⁱ

fevz-nemā:

1. fevz-nemā:

Tahmīs 4

Mısra: 31

Bolluğu, bereketi arttıran.

Gülsitanlar āb ü tābından bulur feyz-
nemā
Böyle hoş-reftāra hoş-güftāra cān
olmaz bahā

fezādan:

1. fezādan: -dan

Tahmīs 3

Mısra: 6

Gökyüzü.

Hemîşe mest ile ülfet eden mestâne
olmaz mı
Fezâdan neş'eler perrân olur bād-ı sabā
nāzân

Vasfiyle revân kadehlerimden
Hep âb-ı bekâ fezâ-yı hamsi

figân:

1. figân:

Gazel 26

Mısra: 4

Feryat, inilti.

Yine âşiyân-ı sa'âdetin o hezârı nerde
uçar ki âh
Ele şaikâne öter durur bana karşı hâli
figân olur

2. figân:

Gazel 91

Mısra: 7

Feryat, inilti.

Olurken revân gözlerimden figân
Sen ol tercemân-ı figân ey gönül

3. figân:

Gazel 96

Mısra: 25

Feryat, inilti.

Vatan vatan diye lîhsân figân edip
durdum
Vatan diyarını hep ma'kes-i figân
buldum

fezâ-yı dilde:

1. fezâ-yı dilde:-de

Gazel 81

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönül mekanı.

'Avâlim-i hîred-efrûz-ı 'aşka müncezib
ol
Fezâ-yı dilde eğer sen de özge âlem
isen

2. fezâ-yı dilde:-de

Gazel 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönlün gökyüzü hâli.

Gelince hâtıra her dem terâne-i âmâl
Fezâ-yı dilde uçar murg-ı lâne-i âmâl

fezâ-yı hamsi:

1. fezâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 184

Kelime Tipi: -

*Hamsinin geniş alanı, bulunduğu
deniz.*

4. **figān:**

Gazel 104

Mısra: 19

Feryat, inilti.

Figān ki kalmadı İhsān nişîmen-i rāhat
Figān şu hāk-i siyehten figān
semālardan

5. **figān:**

Gazel 104

Mısra: 20

Feryat, inilti.

Figān ki kalmadı İhsān nişîmen-i rāhat
Figān şu hāk-i siyehten figān
semālardan

6. **figān:**

Gazel 113

Mısra: 5

Feryat, inilti.

Leb-i la'lin için yandı figān etti
gönüller
Çemenin bāis olur bir gülü feryād-ı
hezāra

7. **figān:**

Gazel 129

Mısra: 14

Feryat, inilti.

Şikâyetimden o zulm-âşinâ habîr olmaz
Lisâna gelse de İhsân cihân figân olsa

8. figân:

Gazel 134

Mısra: 14

Feryat, inilti.

Nevâ-yı âh ile İhsân ko dâstân olalım
Nihân tutar mı figân derd-i âşikâremizi

figân evleyen:

1. figân eyleyen:-(y)en

Kaside 5

Mısra: 44

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ağlayan, inleyen.

Bu ne bir nesr-i hecâdır ne de âheng-i
'arûz
Dest-i sibyânda figân eyleyen ozandır
bu

figânı:

1. figânı:-ı

Gazel 31

Mısra: 5

Feryat, inilti.

Çocuk değil figânı çok elinde ihtiyârı
yok

Şu sâl-hürde aşka bak döner ufak tefek
sever

figânıma:

1. figânıma:-ım, -a

Gazel 117

Mısra: 10

Feryat, inilti.

Muhrik terânelerde duyarlar enîn-i aşk
İhsân smâh-ı rikkat açanlar figânıma

figânlardan:

1. figânlardan:-lar, -dan

Gazel 29

Mısra: 4

Feryat, inilti.

Evvelinden pür-figândır âhirinden pür-
figân
Ömrümüz bir gün figânlardan kalan bir
yâd olur

2. figânlardan:-lar, -dan

Gazel 115

Mısra: 11

Feryat, inilti.

Recâlardan figânlardan olumuş
Âşüb-ı pür-fiten mecbûr-hande

figendesî:

1. **figendesî:-(s)i**

Gazel 143

Mısra: 6

Yıkık duruma gelmiş, düşkün, çaresiz.

Hep gözlerinde kaldı tahassürle
gözlerim
Peymâneler figendesî mestâneler gibi

fıkr ü vicdan:

1. **fıkr ü vicdan:**

Gazel 132

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Fikir, düşünce ve vicdan.

Tazyîk edilince fıkr ü vicdan
Hürriyeti tarmâr olur mu

fikri:

1. **fikri:-i**

Gazel 159

Mısra: 2

Fikir, düşünce, görüş.

Gör nâzım-ı devrânı bugün bir eşi
yoktur
Volkan gibidir fikri fakat âteşi yoktur

fikri açtım:

1. **fikr-i açıktın**: -tı, -n**Gazel 156**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Açık fikirli; kalıplaşmış düşüncelere bağlı kalmayıp yenilikleri yadırgamayan, çabuk kavrayıp gereği gibi değerlendirebilen.

Lâkin yine pek böyle değildin
uyanıktın
Akrânına nisbetle biraz fikri açıktın

fikr-i alâ:1. **fikr-i alâ:****Kıt'a 42**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüce fikir.

Bizde yok fikr-i alâ lâf atarız subh u
mesâ
Leyleğin bād-ı hevâ 'ömrü geçer laklak
ile

fikr-i hamivvet:1. **fikr-i hamivvet:****Kaside 2**

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

*Millî şeref ve haysiyet, fazilet
düşüncesi.*

Zümre-i eslâfi hem ah-yârı tebcil
etmeyiz
Bir alay eşrârdan fikr-i hamivvet
bekleriz

fikr-i perîşân ü kasîrim:1. **fikr-i perîşân ü kasîrim**: -im**Kaside 3**

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Dağınık, karışık ve az akıl.

'Aşkıyla eder gönlümü rûsvây-ı
mahabbet
Hüsniyle alır fikr-i perîşân ü kasîrim

fikr-i şenî'i:1. **fikr-i şenî'i:****Gazel 148**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kötü, fena fikir.

Bir manzaradır düşmanımın hâl-i fecî'i
Zihninden efendim atıver fikr-i şenî'i

fikr-i za'îfin:1. **fikr-i za'îfin**: -in**Gazel 153**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zayıf, güçsüz fikir.

İzhâr ediyor aklını her fikr-i za'îfin
Yıllar geçiyor çıkmadı bir şi'r-i zarîfin

fikr-i züleyhâdan:

1. fikr-i züleyhâdan: -dan

Tahmis 1

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Züleyha fikri, düşüncesi.

Tutardı hûn-ı hasret dâmen-i ferzend-i
Ya'kubu
Geçeydi sāye-i verd-i ruhun fikr-i
Züleyhâdan

fikrimdeki:

1. fikrimdeki: -(i)m, -de, -ki

Kaside 6

Mısra: **50**

Fikir, düşünce, görüş.

'Ayniyle vukû'a geldi zâhir
Fikrimdeki hulyâ-yı hamsi

2. fikrimdeki: -(i)m, -de, -ki

Kaside 6

Mısra: **212**

Fikir, düşünce, görüş.

Enginleri eyliyor işâret
Fikrimdeki reh-nümâ-yı hamsi

fikrimi:**1. fikrimi:-im, -i****Gazel 147****Mısra: 5***Fikir, düşünce, görüş.*

Sābit-kademim eyleyemem fikrimi
tebdil
Bilmem bu nasıl fitne ne hâlet bu ne
tesvîl

2. fikrimi:-im, -i**Gazel 147****Mısra: 5***Fikir, düşünce, görüş.*

Sābit-kademim eyleyemem fikrimi
tebdil
Bilmem bu nasıl fitne ne hâlet bu ne
tesvîl

fi'l-cü':**1. fi'l-cü':****Kaside 7****Mısra: 15***Açlıkta.*

Fi'l-cü' ile bir cümlede mezkûr olup
evvel
'İlm etmiş iken anları kurbân-ı ma'ârif

fi'l-cümle:**1. fi'l-cümle:****Kaside 7****Mısra: 12***Baştan başa, tamamen.*

Dîdâr-ı şerîfinle şeref bulmak için hem
Fi'l-cümle olup lâbis-i kaftân-ı ma'ârif

fi'l-hâl:**1. fi'l-hâl:****Kaside 2****Mısra: 135***Derhal, hemen, şimdi.*

Ehl-i 'azm ü rezme fi'l-hâl intizâr
etmekteyiz
Pençe-i aşâb-ı himmetten de şiddet
bekleriz

fincanda:**1. fincanda:-da****Kaside 7****Mısra: 24**

*Elektrik tellerinin eklem noktalarına
konulan porselenden yapılmış yalıtkan araç.*

Mâzîdeki 'ilm işleri iğfâl idi halkı
Fincanda kasırgaydı o tûfân-ı ma'ârif

fincân-ı sühan:

1. fincân-ı sühan:

Gazel 164

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Söz, kelâm fincanı.

Gizli bir fırtınadan taşı şu 'ummân-ı edeb

Gizli bir fırtınadan doldu şu fincân-ı sühan

fırâk-ı sāğara:

1. fırâk-ı sāğara:-a

Gazel 102

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayrılık kadehi.

Miyân-ı bezme döküp mâcerâ-yı hüsrânı

Fırâk-ı sāğara ağılar sebû hâzîn hâzîn

fırâş-ı nakş u nigâra:

1. fırâş-ı nakş u nigâra:-a

Gazel 106

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İşlemeli ve resimli döşek.

Fırâş-ı nakş u nigâra düşmüş gören o behcet-nümâ vücûdu

Sehāba girmiş hilālî ansın bahār-ender-
bahār sansın

firāş-ı vuslata:

1. firāş-ı vuslata:-a

Gazel 124

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşma döşeği.

Firāş-ı vuslata düşün vücūd-ı nermīnin
Dilim varır mı benim başka inkisārlara

fırçası:

1. fırçası:-sı

Gazel 153

Mısra: 5

Resim çizmek için kullanılan bir araç.

II Resim yapma kabiliyeti.

Tersim edemez fırçası ressam Münîfin
Pek anlayamaz zannederim akl-ı şerîfin

firdevs-i ebed-karîn:

1. firdevs-i ebed-karîn:

Gazel 95

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sonu olmayan cennet.

Güldükçe o hür hande eyler
Firdevs-i ebed-karîn tebessüm

firdevs-i mahabbetteki:

1. firdevs-i mahabbetteki:-te, -ki

Muhammes 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk cenneti.

Firdevs-i mahabbetteki nâzende
meleksin
Nâzende meleksin kuzucuksun
küçücüksün

firdevs-i vatandan:

1. firdevs-i vatandan:-dan

Kaside 7

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Cennet vatan, yurt.

Firdevs-i vatandan kovulup gitti
sürüldü
Tâ Kâf dağının altına şeytân-ı ma'ârif

firdevsini:

1. firdevsini:-in, -i

Gazel 98

Mısra: 9

Cennet.

Bir gendüm-i hâl almağa firdevsini
verdim

Uydum babamın isrine Һayr 'l-Һalef
oldum

firkat:

1. firkat:

Gazel 43

Mısra: 3

Ayrılık, hicran, firak.

Firkat gününde  b-ı hay t olsa istemem
Hızrın z l li m h-ı muharrem har m
olur

2. firkat:

Gazel 44

Mısra: 3

Ayrılık, hicran, firak.

Saf -yı vaslı firkat s ru m temdir eder
ta'k b
Gülenler çok zaman h sr na düşmüş
ağlamışlardır

3. firkat:

Gazel 46

Mısra: 1

Ayrılık, hicran, firak.

Reb b-ı aşk u mahabbette  h firkat var
Sen olmayınca diy r-ı vatanda gurbet
var

4. **firkat:****Gazel 50**

Mısra: 1

Ayrılık, hicran, fihak.

Ne biter firkat ü mihnet ne tahammül
 yetişir
 Beni öldürdü bu hasret bu tegâfûl
 yetişir

5. **firkat:****Rûbai 9**

Mısra: 2

Ayrılık, hicran, fihak.

Cânânımızın nâmını vuslat komuşuz
 Dönmüş ârâ yerde bir de firkat
 komuşuz

6. **firkat:****Rûbai 9**

Mısra: 4

Ayrılık, hicran, fihak.

Yok öyle değil sine-i sad-pâreye biz
 Firkat diye bir düzağ-ı hasret komuşuz

7. **firkat:****Tahmis 9**

Mısra: 17

Ayrılık, hicran, fihak.

Oldular bir perdeden vuslatla firkat
 nağme-zen
 Şevk istila edip olmakla bîtab encümen

firkati:1. **firkati:-i****Gazel 23**

Mısra: 2

Ayrılık, hicran, fihak.

Dem olur vuslatı uşşâkına şâyeste gelir
 Gam-ı zûlfünde fakat firkati peyveste
 gelir

firsat:1. **firsat:****Kaside 2**

Mısra: 4

İmkan, vesile, uygun zaman.

Şimdilik bir nebzecek tasvîr-i hâl etsek
 gerek
 Hayli demdir böyle bir fırsat ganimet
 bekleriz

firsatı kaçırdık:1. **firsatı kaçırdık:-di, -k****Diğer 1**

Mısra: 153

Kelime Tipi: **Deyim***Elverişli durumdan yararlanamamak.*

Fırsatı kaçırdık zevâle yandık
Derdi elimizde kavala yandık

fırsatı kaçırma:

1. **fırsatı kaçırma:**-i-ma

Gazel 74

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Elverişli durumdan yararlanamamak.

İhsân kaçırma fırsatı sermest-i vuslat ol
Meclis tarabda yâr muvâfik piyâle sâf

fırsatın bulsam:

1. **fırsatın bulsam:**-sa, -m

Tesdis 1

Mısra: **41**

Kelime Tipi: **Deyim**

Uygun, elverişli zaman bulmak.

Fırsatın bulsam getirsem kâfiri yan
üstüne

fırsatlar kaçırın:

1. **fırsatlar kaçırın:**-dt, -n

Kıt'a 49

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Deyim**

Elverişli durumdan yararlanamamak.

Hayli fırsatlar kaçırın gösterip
beyhüde hırs

Ehl olanlar bekleyip urmuş gözünden
turnayı

fistandır:

1. fistandır:-dır

Kaside 5

Mısra: 50

Tek parça kadın giysisi.

Ne müsāvāt-ı telebbüs ki bu yok fark
edecek
Pantolondur bu cekettir bu ya fistandır
bu

fitil:

1. fitil:

Gazel 163

Mısra: 3

*Lambada, kandilde ve mumda yağın,
çakmakta benzinin yanmasını sağlayan,
türlü biçimlerde bükülmüş veya dokunmuş
pamuktan yapılan genellikle yağ çekici
madde.*

Alınca bir güzelin nâr-ı hasretiyle fitil
Çerâğ-ı aşkına yandım revgen revgen
diyerek

fitne:

1. fitne:

Gazel 15

Mısra: 8

Fesat, kargaşalık.

Âvâre gönülde hâli servet
Bir fitne bin ihtilâle bâis

2. fitne:

Gazel 84

Mısra: 8

Fesat, kargaşalık.

Hayl-i müjgânın olur onda da fermân-
fermâ
Fitne mülkünde eğer koysa mahal
gamzelerin

3. fitne:

Gazel 147

Mısra: 6

Fesat, kargaşalık.

Sâbit-kademim eyleyemem fikrimi
tebdîl
Bilmem bu nasıl fitne ne hâlet bu ne
tesvîl

fitne ikliminde:

1. fitne ikliminde:-i, -n, -de

Tesdis 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Fitne, fesat diyarı.

Fitne ikliminde ol kâfir gibi yok dediler
El koyup imân getirdim kalb ü viedân
üstüne

fitne-i bîdâr-ı çeşmin:

1. fitne-i bîdâr-ı çeşmin:-in

Gazel 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Gözünün uykusuzluktan
karışık olan hali.*

Fitne-i bîdâr-ı çeşmin belki eyler meyl-
i hâb
Sâyebânlar olsa nûrun perr ü bälinden
sana

fitne-i gîsûya:

1. fitne-i gîsûya:-(y)a

Rûbai 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin omzuna dökülen saçlarının
karışıklığı.*

İhsân yine düştü fitne-i gîsûya
Sayd oldu bu dâm içinde bir âhûya

fitneler:

1. fitneler:-ler

Tahmîs 4

Mısra: 16

Fesat, kargaşalık.

Üstüme göz dikti nergisler nigenbân
oldu hep
Büs ederken gözlerinden fitneler
gördüm nihân

2. fitneler:-ler

Tesdis 1

Mısra: 26

Fesat, kargaşalık.

Bin bahâr-ı şevk olur bir şîvesinden
cılve-ger
Fitneler şûrişler âfetler pey-ender-pey
gider

fitnelik:

1. fitnelik:-lik

Tahmis 4

Mısra: 7

Fesat, kargaşalık.

‘İşvegerlik fitnelik bahsinde gayet zû-
fünûn
Pâyidar olsun dedim koynunda baht-ı
tîre-gün

fiyaka:

1. fiyaka:

Diğer 1

Mısra: 63

Gösteriş, çalım, afi, caka.

Konyaklı çaylardan toka fiyaka
Sohbetler edelim rindâncasına

fiyakasına:

1. fiyakasına:-sı, -(n)a

Diğer 1

Mısra: 115

Gösteriş, çalım, afi, caka.

Anam babam diye fiyakasına
Varımız vermişiz olancasına

fren fren diyerek:

1. fren fren diyerek:-y, -erek

Gazel 163

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Durdurulmasım söyleyerek.

Gönül tramvayı hızlandı gitti şevkinden
Kesildi tâkat-ı âşık fren fren diyerek

fu'âd:

1. fu'âd:

Kıt'a 36

Mısra: 1

*Edebiyat tarihçisi, siyaset ve devlet
adamı olan Mehmet Fuat Köprülü.*

Şādī vü Fu'ād hem Nihād olmuş idik
Mānend-i dü-beyt bir safāḫānede zayf

fülk-i bedeni:

1. fülk-i bedeni:-i

Diğer 1

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Varlık, vücut gemisi.

Orsa boca attık fülk-i bedeni
Hāne limanına kaptancasına

fülk-i cisminde:

1. fülk-i cisminde:-i, -n, -de

Kıt'a 66

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Varlık gemisi.

Gehī orsalar gahī eyler boca
Eser fülk-i cisminde 'aşkın yeli

fülk-i millet:

1. fülk-i millet:

Kaside 2

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Millet gemisi.

Nāḫudā yok fülk-i millet köhne sāḫil
nābedūd

Lücce pür-mevc-i felâket biz selâmet
bekleriz

fülk-i vatanı:

1. fülk-i vatanı:-ı

Kaside 7

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Memleketin gemisi.

Fülk-i vatanı attı şu mersâ-yı necâta
‘Ummanları aşmakla şu kapdân-ı
ma‘ârif

fülkünü:

1. fülkünü:-ü, -n, -ü

Gazel 140

Mısra: **3**

Gemi, sandal, kayık.

Felek bu bahr-i felâket-nümâda fülkünü
aşkın
Ne çekti dest-i hevâdan ne bir kenâra
düşürdü

furkân-ı ma‘ârif:

1. furkân-ı ma‘ârif:

Kaside 7

Mısra: **108**

Kelime Tipi: -

*İlmin, bilginin doğru ve yanlışını fark
edip ayıran.*

Nass oldu sözüm ma‘raz-ı tıbyânde
cihâna
Yazsın bu hakikatleri furkân-ı ma‘ârif

fürüg-ı mihr:

1. fürüg-ı mihr:

Gazel 104

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güneşin nuru, ışığı.

Fürüg-ı mihr ile şekl-i müzâb alır
dökülür
Şehâbelerde gezen nakş u ân
semâlardan

fürüg-ı subh-ı ebed:

1. fürüg-ı subh-ı ebed:

Kaside 1

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

Sonsuz sabahın ışığı, nuru.

Fürüg-ı subh-ı ebed şem‘-i mahfel-i
sermed
Şu ‘â‘-i nûr-ı samed mâh-ı leyletü‘l-isrâ

fürüzân:

1. fürüzân:

Gazel 66

Mısra: **3**

Aydınlık, parlak.

Sînemde fîrûzân şevk âhımda ayân
sevdâ
Âyîne-serây âteş nâlinde rebâb âteş

füsûn:

1. füsûn:

Gazel 99

Mısra: 5

Büyyü, sihir.

Bir füsûn et uyut agyârı hemân ey meh-
i nâz
Bize gel bir gece bir halvet-i âb
eyleyelim

2. füsûn:

Şarkı 6

Mısra: 1

Büyyü, sihir.

Dağıldı hep adalardan füsûn u şî'r ü
semen
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

füsûn-ı işve:

1. füsûn-ı işve:

Gazel 102

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cilvenin, nazın büyyüsü.

Füsün-ı işve görtüp gözlerinde meyl
ettim
Döner gözümde cihan sü-be-sü hâzîn
hâzîn

füsünkâr u cihândâr:

1. füsünkâr u cihândâr:

Muhammes 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Büyüleyici ve dünyaya sahip olan.

Var sende o gözler ki füsünkâr u
cihândâr
Yok bizde fakat tâkat-ı nezzâre
efendim

füsün-pîşe:

1. füsün-pîşe:

Gazel 8

Mısra: 5

Büyüyü huy edinmiş.

Ne füsün-pîşe ne fettan şu güzel
gözlere bak
Zübde-i nûr-ı cihândâr-ı cemâl oldu bu
şeb

fütâde:

1. fütâde:

Gazel 54

Mısra: 11

Düşkün, çaresiz, zavallı.

Fütâde benliğimiz rûzgâr elinde gezer
Uçar semâlara İhsân döner gubâr
oluruz

2. fütâde:

Gazel 106

Mısra: 8

Düşkün, çaresiz, zavallı.

Küşâde-pehlû bürehne-sâid o mâh
sızmış zamân müsâit
Sen ol da âşık tahammül eyle fütâde
cânlar nasıl dayansın

fütâdedir:

1. fütâdedir: -dir

Gazel 83

Mısra: 9

Düşkün, çaresiz, zavallı.

İhsân fütâdedir onu ref" et bu hâkden
Olsun niyâz-ı aşk ile rû-mâl-i dâmenin

fütâdelerin:

1. fütâdelerin: -ler, -in

Gazel 140

Mısra: 2

Düşkün, çaresiz, zavallı.

Gönül şikârını devrân o dil-şikâra
düşürdü
Ezel fütâdelerin hâk-pây-i yâre düşürdü

futbol:

1. futbol:

Diğer 1

Mısra: 17

*Topu, kafa veya ayak vuruşları ile
karşı kaleye sokma kuralına dayanan ve on
bire kişilik iki takım arasında oynanan top
oyunu, ayak topu.*

Biz güreş biliriz futbol biliriz
Hem erkân biliriz hem yol biliriz

futbolcusu:

1. futbolcusu:-su

Kaside 5

Mısra: 19

Futbol oynayan kimse.

Ne de çok izcisi var boksörü futbolcusu
var
Cümle etfâl-i sebak-hân-ı debistândır
bu

futboldan:

1. futboldan:-dan

Kaside 7

Mısra: 36

Topu, kafa veya ayak vuruşları ile

*karşı kaleye sokma kuralına dayanan ve on
birer kişilik iki takım arasında oynanan top
oyunu, ayak topu.*

Mâziye karıştı yok olup güy ile çevgân
Futboldan alır kuvveti şübbân-ı ma'ârif

füyüz-ı 'aşk-ı pâkin:

1. füyüz-ı 'aşk-ı pâkin:-in

Gazel 167

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Saf aşkın uğurlu tesiri, bereketi.

Füyüz-ı 'aşk-ı pâkin birbirinden eyler
istirkâb
Zemin bir mest-i ma'zür âsumân
meshûr 'aşkından

füyüz-ı hudâ:

1. füyüz-ı hudâ:

Kıt'a 66

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Allah'ın feyzleri, bereketi.

Sözünde rumûz-ı safâ muntavî
Yüzünde füyüz-ı Hudâ müncelî

fuzûlî:

1. fuzûlî:

Kaside 2

Mısra: **158**

*XVI. yüzyıl Klasik Türk edebiyatının
önemli bir şairidir, asıl adı Mehmet'tir.*

Nür-ı 'âlem-süz-ı 'aşkıdan dil olsun
müstenîr
Ey Fuzûlî rûh-ı pâkinden de himmet
bekleriz

G

ğaddâr olur:

1. ğaddâr olur:-(u)r

Kaside 2

Mısra: **53**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Acımasız, haksız, insafsız davranmak.

Eylemez bîmâra devrân merhamet
ğaddâr olur
Ez 'afû'l-mahlûk iken andan şefâ'at
bekleriz

ğâfil:

1. ğâfil:

Kaside 6

Mısra: **170**

*Gaflet içinde bulunan, dalgın, dikkatsiz
ve düşüncesiz (kimse).*

Sen şî'rimi öyle boş mu sandın
Ey ğāfil ābūş-kafā-yı ħamsi

ġāfil olma:

1. **ġāfil olma:**-*ma*

Kaside 6

Mısra: 121

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gaflet içinde olmak, habersiz
bulunmak.*

Pek çok göttürür su ġāfil olma
Küplerdeki tuzlamā-yı ħamsi

gāh:

1. **gāh:**

Gazel 87

Mısra: 7

*"Gāh ... gāh ..." bazen, ara sıra
anlamında bir bağlaç.*

Āşıkın gāh ağlatır geh güldürür ol verd-
i nāz
Her nıgeh bir tıg her hiddet belā her
hande gül

2. **gāh:**

Kıt'a 13

Mısra: 2

*"Gāh ... gāh ..." bazen, ara sıra
anlamında bir bağlaç.*

Nihāl-i baħta hoş bak olma berk ü bār
için me'yūs

Bu bâğın gâh olur nev-bâve-i matlûbu
gâh olmaz

3. **gâh:**

Tahmis 6

Mısra: 13

"Gâh ... gâh ... " bazen, ara sıra
anlamında bir bağlaç.

Geh celâliyle bakar gâh cemâliyle
bakar
İstese lemḥ-i basarda bütün ekvânı
yakar

4. **gâh:**

Tesdis 1

Mısra: 7

"Gâh ... gâh ... " bazen, ara sıra
anlamında bir bağlaç.

Yâr peymänen gehî ikrâr gâh inkâr eder
Gösterir yüz bin sebep dildâdesin bîzâr
eder

5. **gâh:**

Gazel 84

Mısra: 5

Bazen, ara sıra, zaman zaman.

Öldürür gâh eder ihyâ beni mânend-i
Mesîh
Cân veren la'l-i lebin fir-i ecel
gamzelerin

1. **gâhî:**

Gazel 12

Mısra: 1

"Gâh ... gâh ... " bazen, ara sıra
anlamında bir bağlaç.

Gâhî düpâ-yı nâzı gehî meh-cebîni öp
Ser-tâ-be-pây bir ten-i rûh-âferîni öp

2. **gâhî:**

Gazel 88

Mısra: 1

"Gâh ... gâh ... " bazen, ara sıra
anlamında bir bağlaç.

Gehî ruhsâra dökül gâhî girîbâna dökül
Dökül ey zûlf-i siyeh sîne-i uryâna
dökül

ğâibân-ı bâğ-ı hayrettir:

1. **ğâibân-ı bâğ-ı hayrettir:-tir**

Tahmis 9

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Hayret bahçesinin gözle
görülme yenleri.

Ğâibân-ı bâğ-ı hayrettir kemâl 'âşıkları
Mest-i sahbâ-yı ezel kâlû-belâdan
geçtiler

ğalatât-ı dehenin:

gâhi:

1. ğalatāt-ı dehenin:-in

Kıt'a 65

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ağzın yanlışıları.

Ġalatāt-ı dehenin kûze-i âb-ı hayvân
Sakatāt-ı sūhanın neş'e-fezâ-yı bâde

galat-ı hilkat:

1. galat-ı hilkat:

Gazel 79

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yanlış,hatalı yaratılış.

Dil-dâdemiz olmazdı bizim garka-i
hicrân
Şâyet galat-ı hilkat olup dilber olaydık

ġalā-yı es'ār:

1. ġalā-yı es'ār:

Kaside 6

Mısra: 139

Kelime Tipi: -

*Satılan şeylerin bilinen ve değişmeyen
fiyatlarının pahalılığı.*

Mevcūd ise ger ġalā-yı es'ār
Meşhūd değil ġalā-yı hamsi

ġalā-yı hamsi:

1. ğalā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 140

Kelime Tipi: -

Hamsinin pahalılığı.

Mevcüd ise ger ğalā-yı es'ār

Meşhüd deĝil ğalā-yı hamsi

ġalibā:

1. ġalibā:

Tesdis 1

Mısra: 12

Görünüşe bakılırsa, öyle görünüyor ki.

Nergis-i fettānı gör bīmārılık izhār eder

Ġalibā kasdı yine kan eylemek kan

üstüne

ġam:

1. ġam:

Gazel 26

Mısra: 7

Keder, dert, üzüntü, tasa.

Ne gam ey nigār-ı cefā-meniş dil-i zārı

vakf-ı gam eylesen

Anılır benim de mahabbetim bu cihān

içinde zamān olur

2. ġam:

Gazel 62

Mısra: 10

Keder, dert, üzüntü, tasa.

Vasl u hicrān iki hemrāh-ı kadīm

Gam u şādī iki tev'em kardeş

3. ġam:

Gazel 141

Mısra: 13

Keder, dert, üzüntü, tasa.

Sende bulunmaz mı gam İhsān dedim

Bezmime hep şād gelir gam dedi

4. ġam:

Gazel 141

Mısra: 14

Keder, dert, üzüntü, tasa.

Sende bulunmaz mı gam İhsān dedim

Bezmime hep şād gelir gam dedi

5. ġam:

Kıt'a 39

Mısra: 1

Keder, dert, üzüntü, tasa.

Bugün zulmet-nümā ferdā bizimçün

ġam deĝil zīrā

Açıktır yol sa'adet bir tesādüften

'ibarettir

6. ğam:

Kıt'a 59

Mısra: **3**

Keder, dert, üzüntü, tasa.

Ğam değildir kapsalar âvâregân bizden
külâh
Kelle sağ olsun cihânda bir külâh eksik
değil

7. ğam:

Tahmis 7

Mısra: **1**

Keder, dert, üzüntü, tasa.

Safâ bir dürlü ğam bir dürlüdür ğam-
hâr bir dürlü
Dem-i ikbâl olur âfet-nümâ idbâr bir
dürlü

8. ğam:

Tahmis 8

Mısra: **3**

Keder, dert, üzüntü, tasa.

Ğam ağlar matem ağlar yâd ağlar âşinâ
ağlar
Kırılmış keşî-i ümmîd-i millet nâhudâ
ağlar

ğam nakşını:

1. **ġam nakşını:-i, -(n)i****Şarkı 7**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Keder, dert işlemleri.

Ėam nakşını zâten bu gönülden sile
geldik
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

ġam-hâr:1. **ġam-hâr:****Tahmis 7**

Mısra: 1

Kederlenen, hüznlenen, tasalanan.

Safâ bir dürlü ġam bir dürlüdür ġam-
hâr bir dürlü
Dem-i ikbâl olur âfet-nümâ idbâr bir
dürlü

gam-ı dârevni:1. **gam-ı dârevni:-i****Gazel 36**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Dünya ve ahiretin sıkıntısı,kederi.*

Yed-i sâkiden alırsan iki sahbâ-yı revân
Gönül eyler gam-ı dârevni ferâmüş
açılır

gam-ı düşinesi:1. **gam-ı düşinesi:-(s)i****Gazel 139**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dün gecenin kederi.

Hâlimin İhsân şikâyet olmasın
Bir kitâb olmuş gam-ı düşinesi

gam-ı hicrân:1. **gam-ı hicrân:****Gazel 40**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Ayrıılığın kederi.*

Âferin bādâ ki âşık germ eder bāzâr-ı
aşk
Bir dil-i sūzân verir yüz bin gam-ı
hicrân alır

gam-ı zülfünde:1. **gam-ı zülfünde:-ü, -n, -de****Gazel 23**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Sevgilinin saçının kederi.*

Dem olur vuslatı uşşakına şâyeste gelir
Gam-ı zülfünde fakat firkati peyveste
gelir

gamîn:

1. **gamīn:**

Gazel 95

Mısra: 10

Kederli, gamlı.

Bin vasla tekābül etmesin mi
Hicrān dolu bir gamīn tebessüm

ğamundan:

1. **ğamundan:** -i, -n, -dan

Tahmis 10

Mısra: 11

Keder, dert, üzüntü, tasa.

Bigāneler ğamundan bīzār ü nā-şekībim
Derd-i vatanla giryān āvāre bir ğarībim

ğam-kūsār:

1. **ğam-kūsār:**

Gazel 137

Mısra: 6

Gam, keder gideren, teselli veen.

Yārān-ı devrin ipliği bāzāra çıktı hep
Hem-hāl ü ğam-kūsār olur ahhāb
kalmadı

gamla:

1. **gamla:** -la

Gazel 129

Mısra: 7

Keder, dert, üzüntü, tasa.

Sitemle gamla geçen rüzgârdan feryâd
Bu hasta yurduma artık şifâ-vezân olsa

gamze:

1. gamze:

Gazel 40

Mısra: 1

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.*

Gamze cellâdiyle yer yer fîg bir an kan
alır
Şîve icâdiyle kâfir din alır îmân alır

2. gamze:

Gazel 134

Mısra: 3

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.*

Ne şîvedir ki sen ey gamze şöyle bir
süzülüp
Cihân-ı feyz-i garâm eyledin
nezâremizi

3. gamze:

Kaside 3

Mısra: 31

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.*

Pür-şîve güler gamze diler
dîdelerimden
Mülk-i dile bilmem o mu ya ben mi
emîrim

4. gamze:

Kıt'a 14

Mısra: 4

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.*

Bulmuş gönül cezâsını dünyâ vü âhîret
Bir gamze âh âfet-i dünyâ vü dîn imiş

gamze-i cellâdının:

1. gamze-i cellâdının: -ı, -nın

Gazel 131

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgilinin cana kıyan yan bakışı.

Hançer-i müjgânı uryân teşne yatmış
cân elinde
Gamze-i cellâdının hem fîg hem kurbân
elinde

gamze-i gammâzı:

1. gamze-i gammâzı: -ı

Gazel 28

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) fitne çıkaran yan bakışı.

Bir şive-i mümtāzı var bin dāstān-ı
hüsn okur
Bir gamze-i gammāzı var bin nergis-i
řādāb açar

gamze-i gammāzına:

1. **gamze-i gammāzına:** -ı, -(n)a

Gazel 116

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) fıtneci, süzgün yan
bakışları.*

Ankā-yı nāz u himmetim İhsān
geçerken sidreden
Sayd oldun āhū gözlerin bir gamze-i
gammāzına

gamze-i hün-rīzi:

1. **gamze-i hün-rīzi:** -i

Gazel 64

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin kan dökücü yan bakışı.

Saplanan gamze-i hün-rīzi ucundan
yine İhsān
Açılır göz göz olur dāg-ı derün
tāzelenirmiş

gamze-i hün-rīzin:

1. **gamze-i hün-rīzin:** -in

Gazel 66

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) kan döken yan bakışları.

Her hande-i gül-bızın nev-hız ü bahār-
āmiz

Her gamze-i hūn-rızın ser-tiz ü itāb āteş

gamze-i i'cāz-ı cānāndan:

1. **gamze-i i'cāz-ı cānāndan:**-dan

Kaside 2

Mısra: 148

Kelime Tipi: -

Sevgilinin mucizevi yan bakışı.

Öyle maktülüz ki bismilgehde yok cān
kaydımız
Gamze-i i'cāz-ı cānāndan işāret
bekleriz

gamze-i mu'ciz-nümāsından:

1. **gamze-i mu'ciz-nümāsından:**-sı, -n, - dan

Kaside 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) olağanüstü hāl ve

davranışlar gösteren göz süzerek yan bakışı.

Korkumuz yok kimseden ancak yaman
bir āfetin
Gamze-i mu'ciz-nümāsından icāzet
bekleriz

gamzeler:

1. **gamzeler:-ler**

Gazel 16

Mısra: 3

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

Gamzeler oldukça berk-āsā ayān
Lahza-i nezzāre etmez imtizāc

2. **gamzeler:-ler**

Gazel 18

Mısra: 3

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

Gamzeler çifte işve-bāz-ı kazā
Dīdeler hande-ver piyāle-i rüh

3. **gamzeler:-ler**

Gazel 35

Mısra: 3

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

Ruhsār-ı āl-i yār ile mestāne gamzeler
Destimden ihtiyārımı āl etti aldılar

4. **gamzeler:-ler**

Gazel 43

Mısra: 10

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

İhsân açar cinânıma bin zahm-ı
cânsitân
Ol gamzeler ki kavş-i kazâdan sihâm
olur

5. gamzeler:-ler

Gazel 44

Mısra: 7

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

O hünî gamzeler üstünde zâhir sanma
ebrûlar
Çekip fig-ı kazâ seng-i cefâdan
zâğlamışlardır

6. gamzeler:-ler

Gazel 56

Mısra: 11

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

O gamzeler bizi ihyâ ederken öldürüyor
Misâl-i ömr-i devan emre biz
şitâbdayız

7. gamzeler:-ler

Gazel 115

Mısra: 2

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

Nazarlar cân-rübâ rencür-hande
Nigehler gamzeler mahmûr-hande

8. **gamzeler:-ler**

Gazel 127

Mısra: 1

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

Açılır gamzeler yanağında
Saçılır goncalar bucağında

9. **gamzeler:-ler**

Gazel 128

Mısra: 5

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

Zamân-ı büse gelmiş gamzeler mestâne
ben sermest
Alıp vermez mi rindân-ı maḥabbet mest
iken büse

10. **gamzeler:-ler**

Gazel 136

Mısra: 14

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

Şimdi hançerlerden ümmîd eylerim
İhsân devâ
Gamzeler etsin tesellî âşık-ı nâ-kâmını

11. **gamzeler:-ler**

Tahmis 9

Mısra: 22

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

Seyredip mir'ât-ı ḥüsni-yâri ḥayrân
oldular
Gamzeler derdiyle demlerdir ki giryân
oldular

12. **gamzeler:-ler**

Şarkı 4

Mısra: 7

Çene veya yanak çukuru.

Gamzeler vardı yanaklarda ne şühâne
idi
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzeli

13. **gamzeler:-ler**

Şarkı 5

Mısra: 6

Çene veya yanak çukuru.

Bin vasla bedeldir seni görmek
yatağında

Çapkın ne güzel gamzeler açmış
yanağında

gamzelerden:

1. **gamzelerden:** -ler, -den

Gazel 91

Mısra: 11

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

Sakın gamzelerden sakın olmasın
Muhabbet zemninde kan ey gönül

2. **gamzelerden:** -ler, -den

Rûbai 22

Mısra: 1

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

Yattıkça bu cānda gamzelerden peykān
Derd ü elem-i 'aşka bulunmaz pâyān

gamzelerin:

1. **gamzelerin:** -ler, -in

Gazel 84

Mısra: 1

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

Gözlerin şām-ı ebed berk-i ezel
gamzelerin
İki peymāne-i sūzāna bedel gamzelerin

2. **gamzelerin:-ler, -in****Gazel 84**

Mısra: 4

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile**yaralayan yan bakışı.*

Aldılar sabrımı ārāmımı selb eylediler
 Verdiler nāz ile yekdīgere el
 gamzelerin

3. **gamzelerin:-ler, -in****Gazel 84**

Mısra: 6

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile**yaralayan yan bakışı.*

Öldürür gāh eder ihyā beni mānend-i
 Mesāh
 Cān veren la'ī-i lebin tūr-i ecel
 gamzelerin

4. **gamzelerin:-ler, -in****Gazel 84**

Mısra: 8

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile**yaralayan yan bakışı.*

Hayl-i mütjgānım olur onda da fermān-
 fermā
 Fitne mülkünde eğer koysa mahal
 gamzelerin

5. **gamzelerin:-ler, -in****Gazel 84**

Mısra: 10

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
 yaralayan yan bakışı.*

Hedef olmuş yine peykānına cevrin
 İhsān
 İşlenmiş cāna kadar āh o güzel
 gamzelerin

6. **gamzelerin:-ler, -in****Gazel 129**

Mısra: 1

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile**yaralayan yan bakışı.*

Nühüfte gamzelerin sırrı hem-zebān
 olsa
 Sihām-ı aşka bütün sīneler nişān olsa

gamzesi:1. **gamzesi:-si****Gazel 92**

Mısra: 8

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile**yaralayan yan bakışı.*

Nūr olup hūn-ı revānım yeniden can
 bulayım
 Hedef et sīnemi ey gamzesi temrenli
 güzel

2. **gamzesi:- (s)i**

Gazel 100

Mısra: 9

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.*

Billâhi nasıl şîve bu ey gamzesi kâfir
Peygamber-i vakt olsam o i'câze
dayanmam

3. **gamzesi:- (s)i**

Gazel 125

Mısra: 1

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.*

Bir gamzesi açmışken bin yâre
gönüllerde
Yârâyı şikâyet yok dildâre gönüllerde

gamzesinden:

1. **gamzesinden:- si, -n, -den**

Gazel 6

Mısra: 4

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.*

Nâz eder ammâ döner yüz bin tecellî
gösterir
Gamzesinden her nigâh-ı infiâlinden
bana

2. **gamzesinden:-si, -(n)den****Gazel 32**

Mısra: 13

(Sevgilinin) sitzerek göz ucu ile
yaralayan yan bakışı.

Cümbüş-i müjgānı bulmuş gamzesinden
feyz-i tāb
'Ārız-ı tābānı olmuş kākülünden sāye-
zār

ġanem:1. **ġanem:****Diğer 2**

Mısra: 11

Koyun.

Sen neġamdan bahsedersin ol ġanem
der mutlakā
Hâce-i meşhūr sordukda men ü tūdan
haber

2. **ġanem:****Diğer 5**

Mısra: 2

Koyun.

'Ārif-i 'ilm-i bozuntudur o rütbe zāti
kim
Sen neġamdan bahsedersin ol ġanem
der mutlaka

1. **ġanîmet:****Kaside 2**

Mısra: 4

Ele geçen kazanç, imkân, nimet.

Şimdilik bir nebzecek tasvîr-i hâl etmek
gerek
Hayli demdir böyle bir fırsat ġanîmet
bekleriz

ġanûn-ı vücûda:1. **ġanûn-ı vücûda:-a****Kaside 6**

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Vücut sobası, ocağı.

Gânûn-ı vücûda at sıcakken
Yap destini bir maşâ-yı hamsi

garâbet-i mey:1. **garâbet-i mey:****Gazel 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şarabın garipliği.

Zihî garâbet-i sâkî zihî garâbet-i mey
Ki cām-ı neş'eden evvel sunar humân
bana

garâbet-i sâkî:**ġanîmet:**

1. **garābet-i sākī:**

Gazel 1

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

İçki koyan kimsenin garipliği.

Zihī garābet-i sākī zihī garābet-i mey
Ki cām-ı neş'eden evvel sunar humārı
bana

garābettir:

1. **garābettir: -tir**

Gazel 66

Mısra: **2**

Garip, tuhaf, acayip.

Eşkimde nümāyān bir nādīde hıızāb āteş
Seyret ne garābettir perverde-i āb āteş

ğarb:

1. **ğarb:**

Kaside 2

Mısra: **21**

Batı.

Ğarb olur bir meşrık-ı feyz ü refah
anlar yaşar
Biz ne ğaflettir kıyāmetten 'alāmet
bekleriz

garīb:

1. **garīb:****Gazel 116**

Mısra: 4

Garip,tuhaf,acayip.

Bir sâz-ı nev-i' câzdan dem-sâz olurken

âh-ı dil

Uymaz usûl-i devri bir devrin garīb

âvâzına

2. **garīb:****Gazel 91**

Mısra: 5

Yabancı, gurbet.

Garīb elde bîçâre inler misin

Okundukça nây-ı ezân ey gönül

3. **garīb:****Gazel 129**

Mısra: 3

*Yabancı, gurbet.*Şikeste-per bu garīb elde ben kalır
mıydım

Zavallı kuşlara bir yerde âşiyân olsa

4. **garīb:****Gazel 117**

Mısra: 8

Kimsezi, zavallı, çaresiz.

Ey kebk-i işve nerde karar

eylemektesin

Meyl et biraz benim de garīb âşiyânıma

5. **garīb:****Gazel 124**

Mısra: 3

Kimsezi, zavallı, çaresiz.

Garīb olunca ayân etmesin mi hâlini dil

Çemende bülbül-i nâlâna nev-bahârlara

6. **garīb:****Gazel 143**

Mısra: 9

Kimsezi, zavallı, çaresiz.

Devlet-serây-ı sîne garīb oldu inliyor

Murg-ı hezâr şevki uçan lâneler gibi

garīb oldu:1. **garīb oldu:-du****Rûbai 13**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Garip bir durum almak, tuhaflaşmak.

Ey şûh-ı cefâ-pîşe aman pâmâlim

Gittikçe garīb oldu benim ahvâlim

garīb ü haste gönül:

1. **garīb ü haste gönül:**

Muhammes 2

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Zavallı ve hasta gönül, yürek.

İhsân garīb ü haste gönül şerha-nâk ise
Bîçâreler devâsı devâ-yı helâk ise

garibinim:

1. **garibinim:-in, -im**

Gazel 85

Mısra: **3**

Kimse-siz, zavallı, çaresiz.

Vatan-cüdâ bir garibinim ben vefâ
ümîd eyledim de geldim
Vefâ yolundan nigâh edersen Hüdâ
bilir çok günâh edersin

garîbiz:

1. **garîbiz:-iz**

Rûbai 17

Mısra: **2**

Kimse-siz, zavallı, çaresiz.

Âvâre gezen o nâ-şekîbiz şimdi
Âğûş-ı vatanda hep garîbiz şimdi

2. **garîbiz:-iz**

Tahmis 7

Mısra: 11

Kimsesiz, zavallı, çaresiz.

Ġarībiz bī-nevāyız şā'ir-i bergeşte-
sāmānız

Demādem aġlarız me'nūs-i ġam
me'luf-i hicrānız

ġarīkān:

1. ġarīkān:

Kıt'a 33

Mısra: 2

(Suya) batmışlar, (suda) boğulmuşlar.

Şā'ir-i 'ārifdi Ḥafız Zühdi-i deryā-dil
āh

Etti deryā-yı felākette ġarīkān irtihāl

ġarīk-i gūneh:

1. ġarīk-i gūneh:

Kaside 1

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Gūnaha batmış.

Benim o rūtbe ġarīk-i gūneh ki oldu
benim

Sevāb olur diye ettiklerim de başka
ḫatā

ġarīk-i hayretim:

1. ġarīk-i hayretim:-im

Gazel 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Şaşkınlığa boğulmuş.

Ġarīk-i hayretim İhsān ki eylemem
izhār

Ne bir sadā-yı te'ellüm ne ārzū-yı
şebāb

ġarīk-ı lücce-i eşvākı:

1. ġarīk-ı lücce-i eşvākı:-ı

Kaside 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şevkler, istekler denizinde boğulmuş.

Hücum-ı cilve-i rühāniyānım oldu
hemān

Ġarīk-ı lücce-i eşvākı sāḫa-i ġabrā

garipser:

1. garipser:-r

Gazel 104

Mısra: 10

*Kendini gurbette veya kimsesiz gibi
düşünerek içlenmek.*

Memn-i gamda emellerden ayrılan
gönlüm

Garipser de arar bir mekân semâlardan

gark:

1. gark:

Gazel 134

Mısra: 1

Batma, boğulma.

Zalām-ı nekbete gark eyleyen
sitāremizi

Belā-yı cān ü dil etmiş o mäh-pāremizi

ġark etti:

1. ġark etti: -ti

Kaside 6

Mısra: 147

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birine bir şeyi bol bol vermek.

Ġark etti nevāl-i bī-kerāne

Deryāları ablukā-yı ħamsi

garka-i hicrān:

1. garka-i hicrān:

Gazel 79

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayrılık acısına batmış.

Dil-dādemiz olmazdı bizim garka-i

hicrān

Şāyet galat-ı hilkat olup dilber olaydık

garka-i levāl:

1. garka-i levāl:

Muhammes 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gecelere batmış, boğulmuş.

Çökmüş leyāl-i tārıma kasvetli bir
melāl

Geçmiş melāl içinde günüm garka-i
leyāl

gark-ı âteş ü hün:

1. gark-ı âteş ü hün:

Gazel 103

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ateş ve kana batmış.

Senelerdir ki gark-ı âteş ü hün
Muntazır gayret-i İlāha vatan

gark-ı berk:

1. gark-ı berk:

Gazel 110

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şimşeğe batmış.

Hāme-i çālākım İhsān dehri gark-ı berk
ederdi

Ruhsat-ı gūflār olaydı arş-ı mā-fi'l-bāle
doğru

ġark-ı nūr-ı müjgān oldular:

1. ġark-ı nūr-ı müjgān oldular: -du, -lar

Tahmis 9

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin kirpiklerinin nuruna, ışıġına
batmak.*

Bir şeb-i kadr-i maḥabbet yāre mihmān
oldular

Ḥacle-i vuslatta ġark-ı nūr-ı müjgān
oldular

ġark-ı 'ummān-ı mahabbettir:

1. ġark-ı 'ummān-ı mahabbettir: -tir

Tahmis 9

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Aşk okyanusunda boğulmuş.

Ġark-ı 'ummān-ı mahabbettir visāl
'āşıkları

Etme ey bîçāre zāhiddin su'āl 'āşıkları

ġarrā:

1. ġarrā:

Gazel 167

Mısra: 3

Parlak, gösterişli, şâaalı.

Zihī ġarrā temāşā ḥakkı bātıldan eder
tefrık

Gönüllerden çıkan āvāze-i Mansūr
'aşkından

garsonlara marsonlara derken beyefendi:

**1. garsonlara marsonlara derken
beyefendi:**

Kaside 4

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Garsonlara ve diğer hizmet edenlere
beyefendi kelimesiyle hitap etmek.*

Bir özge zerāfetle eder nükteye āğāz
Garsonlara marsonlara derken
beyefendi

ğaşv-ı safā:

1. ğaşv-ı safā:

Tahmis 6

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Huzurdan mest olma.

Dolaşıp mest-i hevā 'āşık-ı şūrīde-likā
Oldu didārına hayran bakarak ğaşv-ı
safā

gavgāsi:

1. gavgāsi:-sı

Tesdis 1

Mısra: 18

Kavga, mücadele.

Hep gönüller tārına bend olmayı eyler
hayāl
Âlemin gavgâsı ol zülf-i perîşân üstüne

gâvi hâmil hût:

1. gâvi hâmil hût:

Kaside 2

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Yakan, yakıcılık sahibi balık.

Bir alay deryâ-dîliz ammâ mekînz
misl-i küh
Gâvi hâmil hût imiş andan seyahât
bekleriz

gâv-ı zemîn:

1. gâv-ı zemîn:

Kaside 2

Mısra: 113

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Eskiden dünyayı boynuzunda
taşıdığına inanılan öküz.*

Kârübâr-ı dehri yüklenmiş durur gâv-ı
zemîn
Himmatinden muttasıl tahmîl-i sıklet
bekleriz

gâve-i hilkat:

1. gâve-i hilkat:

Kıt'a 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yaratılış gayesi, amacı.

Gâve-i hilkat tarîk-ı rahm iken bulmaz
necât
Ayrılan bir 'ömr-i süflîyçün bu akdes
gâyeden

gâve-i zevk:

1. gâve-i zevk:

Gazel 12

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Eğlence, zevk amaçlı.

İhsân edince gâve-i zevk u visâli kasd
Bî-tâb olup niyâz ile bir nâzenîni öp

ğayet:

1. ğayet:

Tahmis 4

Mısra: 7

Oldukça, son derecede.

'İşvegerlik fitnelik bahsinde ğayet zû-
fünûn
Pâyidar olsun dedim koynunda baht-ı
tîre-gün

ğâvet nedir:

1. ğâvet nedir:-dir

Kaside 2

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Pek, pek çok nedir, nasıldır ?.

Bilfiil ğayret nedir ğāyet nedir fark
etmeyiz

Eyleriz ancak du'ā der-ān icābet
bekleriz

ğayr:

1. ğayr:

Muhammes 1

Mısra: 17

Başkaları.

Ğayr oldu nihān cān u cihān oldu bütün
yār

Bir tal'at-ı dīdār ile ettin bizi bīdār

2. ğayr:

Kaside 1

Mısra: 73

Allah'tan başka her şey.

Zihī şeref ki olur ğayr ez-rubūbiyyet

Senā-yı zāt-ı cemīlinde her ne dense
revā

ğayret nedir:

1. ğayret nedir:-dir

Kaside 2

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Çalışma, çabalama nedir, nasıl bir şeydir ?.

Bilfiil gayret nedir gâyet nedir fark
etmeyiz
Eyleriz ancak du'â der-ân icâbet
bekleriz

gavret-i ilâha:

1. gayret-i ilâha:-a

Gazel 103

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Allah'ın yardımı.

Senelerdir ki gark-ı âteş ü hûn
Muntazır gayret-i İlâha vatan

gavretimden:

1. gayretimden:-im, -den

Gazel 128

Mısra: 3

Kıskanma, çekememe.

Olup mest-i temâşâ gayretimden cân
alıp verdim
Alırken sağâr-ı la'lîn o la'l-i nâbdan
büse

gayretiz:

1. gayretiz:-iz

Kaside 2

Mısra: 49

Çalışma, çaba.

Püş ü pâ urmaktayız Sahrâ-yı Nürda
gayretiz
Menn ü selvâ istemez bir başka ni'met
bekleriz

gavret-keşi:

1. gayret-keşi:-i

Gazel 159

Mısra: 5

*Yapmaya mecbur olmadığı işler için
biraz da gereksiz gayret gösteren, üstüne
vazife olmayan şeyler için koşuşturan,
gereksiz yere taraf tutan.*

Minnet edemez kimseye gayret-keşi
yoktur
Âlemde dubârâcı değil şeş beşi yoktur

gayretleri:

1. gayretleri:-ler, -i

Kaside 7

Mısra: 78

Çalışma, çaba.

Yārân-ı ma'ârif dahî hep rehber-i 'irfân
Gayretleri her küşede 'umrân-ı ma'ârif

gavretullâh:

1. gayretullâh:

Gazel 132

Mısra: 3

*Allah'ın, kulunu muhabbeti sebebiyle
kendisinden başka her şeyden esirgeme
hususundaki gayreti.*

Zulm aştı döküldü gayretullāh
Bir gün gelip aşikār olur mu

ğayrı:

1. ğayrı:

Kıt'a 1

Mısra: 4

Başka, başkası, diğer.

Ya gufrānımla mahvet nāme-i 'isyan-ı
rindānı
Günahkārāne yāhud dergehinden ğayrı
yer göster

ğayr-i fi'āle:

1. ğayr-i fi'āle:-e

Kaside 5

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Farklı işler, başka ameller.

Yemez içmez denir ammā ne peridir ne
melek
Ğayr-i fi'āle çıkan zümre-i insāndır bu

ğayrīve:

1. ğayriye:-(y)e

Kaside 3

Mısra: 38

Başka, başkası, diğer.

İhsân bilir ancak dil-i pür-süzumu

İhsân

Ma'lûm olamaz ğayriye esrâr-ı zamîrim

2. ğayriye:-(y)e

Kaside 4

Mısra: 12

Başka, başkası, diğer.

Eş'arım etfâl-i zamân eyledi evrâd

Hâcet komadan ğayriye hep kendi

beğendi

ġazâ:

1. ġazâ:

Kaside 6

Mısra: 144

Savaş, cenk.

Bir şanlı vegâ vegâ-yı cüşân

Bir canlı ġazâ ġazâ-yı ħamsi

gazâle-nigâh:

1. gazâle-nigâh:

Gazel 134

Mısra: 5

*Ceylan bakışı.*Sihâm-ı cevrine her nazra bir gazâle-
nigâh

Nişâne kıldı dil-i zâr-ı pâre pâremizi

ġazâ-yı ħamsi:

1. ġazâ-yı ħamsi:

Kaside 6

Mısra: 144

Kelime Tipi: -

Hamsi savaşı.

Bir şanlı vegâ vegâ-yı cüşân

Bir canlı ġazâ ġazâ-yı ħamsi

ġazel:

1. ġazel:

Gazel 87

Mısra: 13

*Divan şiirinde 5-15 beyit arasında
değişen ve en çok kullanılan nazım şekli,
şiir.*Bir ġazel tarhıyla İhsân bağbân-ı dil
bugünGülsitandan toplamış nev-deste bin
terfende gül

2. ġazel:

Kaside 2

Mısra: 143

Divan şiirinde 5-15 beyit arasında

*değişen ve en çok kullanılan nazım şekli,
şiiir.*

Hāle uygun bir ğazel tarh eylemek
eyyāmıdır
‘Arz-ı māfi’l-bāle çoktan vakt-i fırsat
bekleriz

3. ğazel:

Kaside 5

Mısra: 51

*Divan şiiirinde 5-15 beyit arasında
değişen ve en çok kullanılan nazım şekli,
şiiir.*

Demidir yazsa ğazel tab‘-ı zerāfet-
pişem
Çıkarır sâhile gevherleri ‘ummândır bu

4. ğazel:

Diğer 2

Mısra: 3

Gazel, şiiir.

Bu ğazel mevlānā-yı mezbûrun vüs‘at-i
‘ilimleri vasfında ve maḥabbet ü
mahāretiyle ma‘rûf oldukları nesneler
beyânındadır
Eyledik vasf-ı Yaşara biz elifden ibtidâ

gazeldi:

1. **gazeldi:-di****Tahmis 11**

Mısra: 2

*Güftesi aynı isimdeki nazım şeklinden
alınan, yalnız başına veya sazla birlikte
irticâlen, türlü makamları dolaşmak
süretiyle bir kişi tarafından okunan, sesle
taksim şeklindeki mûsikî parçası.*

Mâzî ki bugün fevk-i hayâlimde
yüceldi
Sâkiydi onun neş'esi mutribdi gazeldi

gâzelenirmiş:1. **gâzelenirmiş:-ir, -miş****Gazel 64**

Mısra: 4

Allık sürmek.

Olmadan ziynet-i fitrıyye nesak-sâz-ı
ta'ayyün
Yed-i meşşâta-i kudretle o meh
gâzelenirmiş

ğazelhân:1. **ğazelhân:****Kıt'a 67**

Mısra: 4

Gazel okuyan kimse.

Goncalar ekşâde-leb sular akar âheste-
rev
Nağmeler tutmakta bûlbüller ğazelhân
mutribân

ğazelhân-ı ma'ârif:1. **ğazelhân-ı ma'ârif:****Kaside 7**

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

İlim, hüner gazeli okuyan kimse.

Teşrîf-i kudümünle olup mest-i
mahabbet
Olsam yaraşır ben de ğazelhân-ı
ma'ârif

ğazel-hânlar:1. **ğazel-hânlar:-lar****Tahmis 9**

Mısra: 13

Gazel okuyan kimse.

Taze mutribler ğazel-hânlar safâdan
nâleler
Yâsemenler lâleler güller çemenler
jâleler

gazeliz:1. **gazeliz:-iz****Diğer 1**

Mısra: 14

*Güftesi aynı isimdeki nazım şeklinden
alınan, yalnız başına veya sazla birlikte
irticâlen, türlü makamları dolaşmak
süretiyle bir kişi tarafından okunan, sesle
taksim şeklindeki mûsikî parçası.*

Dedi ki imānım biz ehl-i teliz
Māil-i semāi hem de gazeliz

ġāzī gibi bir dāhī-i endiṣeye peyrev:

1. ġāzī gibi bir dāhī-i endiṣeye peyrev:

Kaside 7

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

*Mustafa Kemal Atatürk gibi
olağanüstü düşünce yeteneği ve yaratıcı
gücü olan kimsenin peşinden giden.*

Ġāzī gibi bir dāhī-i endiṣeye peyrev
Endiṣen olur böyle hükümran-ı ma'ārif

ġāzī-i devrāndır:

1. ġāzī-i devrāndır:-dır

Kaside 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Zamanın gazisi, düşmanı yenen
komutanı.*

Başkumandan Paşa binler yaşasın
varolsun
Münci-i mülk ü vatan ġāzī-i devrāndır
bu

ġāzisi:

1. ġāzisi:-(s)i

Kaside 6

Mısra: 145

*İslam dîni ve vatan uğruna düşmanla
savaşan, savaştan şehit olmadan dönen
kimse.*

Gâzisi şehidi başka başka
Aktıkça akar demâ-yı hamsi

geç:

1. geç:

Tahmis 9

Mısra: 34

*"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan
ifade.*

Olmuş erbâb-ı kemâl İhsân pey-â-pey
nâbedîd
Geç geçenlerden o nâçiz ol ki sen ey
Nâbedîd

gece:

1. gece:

Diğer 1

Mısra: 9

*Akşam güneşin batımından gün
ağarıncaya kadar geçen süre, tün, şeb.*

Bir gece bize gel sohbet edelim
İstersen biraz da işret edelim

2. gece:

Diğer 1

Mısra: 107

*Akşam güneşin batımından gün
ağarıncaya kadar geçen süre, tün, şeb.*

Bu gece giymişti çünkü serâpâ
Sırmalı hulleler gilmâncasına

3. geceler:-ler

Gazel 52

Mısra: 4

*Akşam güneşin batımından gün
ağarıncaya kadar geçen süre, tün, şeb.*

İnce sisler dağılırken yine yorgun
yorgun
Tüller altında örer gökleri yıldız
geceler

4. gece:

Gazel 80

Mısra: 9

*Akşam güneşin batımından gün
ağarıncaya kadar geçen süre, tün, şeb.*

Va'd-i vasl etmiş iken dün gece rüyâda
o meh
Bak bu hicrâna bugün va'd-i düşünmeye
bak

5. gece:

Gazel 86

Mısra: 13

*Akşam güneşin batımından gün
ağarıncaya kadar geçen süre, tün, şeb.*

O mâhı bir gece İhsân gelir hayâl
ederim
Zihî hayâl-i şeb-i şâirâne-i âmâl

6. gece:

Gazel 92

Mısra: 3

*Akşam güneşin batımından gün
ağarıncaya kadar geçen süre, tün, şeb.*

Olalım subha kadar bir gece senli benli
Bize gel ey ten-i sîmîni güzel benli
güzel

7. gece:

Gazel 99

Mısra: 6

*Akşam güneşin batımından gün
ağarıncaya kadar geçen süre, tün, şeb.*

Bir füsûn et uyut agyârı hemân ey meh-
i nâz
Bize gel bir gece bir halvet-i âb
eyleyelim

8. gece:

Gazel 113

Mısra: 4

*Akşam güneşin batımından gün
ağarıncaya kadar geçen süre, tün, şeb.*

Ruh-ı tâbânını her gün kapamaz zülf-i
siyeh-reng

Bu karanlık gece peyveste olur nūr-ı
nehāra

geceler:

1. **geceler:-ler**

Gazel 52

Mısra: 1

*Akşam güneşin batımından gün
ağarınca kadar geçen süre, tün, şeb.*

Çalacakmış seni benden bile hırsız
geceler
Çıkma bensiz güzelim gezmeye yalnız
geceler

2. **geceler:-ler**

Gazel 52

Mısra: 2

*Akşam güneşin batımından gün
ağarınca kadar geçen süre, tün, şeb.*

Çalacakmış seni benden bile hırsız
geceler
Çıkma bensiz güzelim gezmeye yalnız
geceler

3. **geceler:-ler**

Gazel 52

Mısra: 6

*Akşam güneşin batımından gün
ağarınca kadar geçen süre, tün, şeb.*

Parlıyor titreyerek inci denizler kıyıları
Yağdırır altın ayın sorgucu yıldız
geceler

4. **geceler:-ler**

Gazel 52

Mısra: 8

*Akşam güneşin batımından gün
ağarınca kadar geçen süre, tün, şeb.*

Pamuk ellerle gelip silsene
gözyaşlarımı
Hıçkırık seslerinin çıktığı ıssız geceler

5. **geceler:-ler**

Gazel 52

Mısra: 10

*Akşam güneşin batımından gün
ağarınca kadar geçen süre, tün, şeb.*

Sevgimin şimdi gülümser yüzü
gönlümde benim
Girer ihsan sanırım koynuma bir kız
geceler

gecen:

1. **gecen:**

Gazel 142

Mısra: 5

Geçen gün, bir süre önce.

O kebk-i işveyi gördükdü Kuşdilinde
geçen gün
Çıtır pıtır konuşup nağme-i hezār ile
geçti

2. **geçen:-en**

Gazel 91

Mısra: 10

Geçmek, gitmek, yol almak.

Gidip yāre vermez mi benden haber
Bu yoldan geçen kārban ey gönül

3. **geçen:-en**

Tahmis 8

Mısra: 25

Geçmek, gitmek, yol almak.

Sitanbulun semāsından geçen zıll-ı
hümā ağlar
Hakīr olsun mu yā Rab kalb-i hicran
dağlayan islām

4. **geçen:-en**

Gazel 14

Mısra: 6

Geçmek, yaşamak.

Ederdim uğruna bir sermedī hayāt fedā
Olaydı kâbil-i avdet geçen şebāb-ı
hayāt

5. **geçen:-en****Gazel 73**

Mısra: 8

Geçmek, yaşanmak.

Hayâli okşayacak bir güzîde hâtıradır
Miyânemizde geçen mâcerâ latîf latîf

6. **geçen:-en****Gazel 129**

Mısra: 7

Geçmek, yaşanmak.

Sitemle gamla geçen rûzgârdan feryâd
Bu hasta yurduma artık şifâ-vezân olsa

7. **geçen:-en****Şarkı 7**

Mısra: 9

Geçmek, yaşanmak.

Sevmekle sevilmele geçen cilve-i
sohbet
Sevdâ heyecan zevk ü tarab neş'e
maḥabbet

gecende:1. **geçende:-en, -de****Tahmis 5**

Mısra: 6

Geçen gün, bir süre önce.

Kim görür idim sîneni pîrâhenin olsam
Va'd etmiş iken hânemi teşrîfi geçende

2. **geçende:-en, -de****Gazel 163**

Mısra: 9

Geçmek, gitmek, yol almak.

Geçende Kuşdili semtinde tâir-i emelim
Çıtır pıtır konuşurdu seçen seçen
diyerek

geçenlerden:1. **geçenlerden:-en, -ler, -den****Tahmis 9**

Mısra: 34

Geçmek, gitmek, yol almak.

Olmuş erbâb-ı kemâl îhsân pey-â-pey
nâbedîd
Geç geçenlerden o nâçiz ol ki sen ey
Nâbedîd

geçer:1. **geçer:-er****Gazel 37**

Mısra: 2

Hissetmek, düşünmek.

Pîş-i nezâreden ki o nûr-ı nazar geçer
Bilsen neler geçer bu gönülden neler
geçer

2. geçer:-er

Gazel 37

Mısra: 2

Hissetmek, dūřınmek.

Pıř-i nezāreden ki o nūr-ı nazar geçer
Bilsen neler geçer bu gönūlden neler
geçer

3. geçer:-er

Gazel 26

Mısra: 6

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Bu uzun řitā-yı hayātımın dem-i sayfi
gelmedi bir zaman
Bu kadar sinīn-i safā geçer bu kadar
bahār u hazān olur

4. geçer:-er

Gazel 37

Mısra: 4

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Hep dāsitān-ı firkati tafsīl eden güzel
Bahs-i visāle geldiği dem muhtasar
geçer

5. geçer:-er

Gazel 37

Mısra: 6

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Kalmaz elinde dāmen-i tannāz-ı rûzgār
Ömrün şebāb demleri misl-i seher
geçer

6. **geçer:-er**

Gazel 37

Mısra: 8

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Peykân-ı gamze fîr-i nîgeh zahm-ı cevri-
i yâr
Durmaz geçer bu kalbimi ammâ deler
geçer

7. **geçer:-er**

Gazel 37

Mısra: 8

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Peykân-ı gamze fîr-i nîgeh zahm-ı cevri-
i yâr
Durmaz geçer bu kalbimi ammâ deler
geçer

8. **geçer:-er**

Gazel 37

Mısra: 10

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

İhsân rûsûm-i külfete bîgâne tavr olan
Âzâde ser gelir yine âzâde ser geçer

9. **geçer:-er**

Gazel 38

Mısra: 8

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Ne sende hüsn-i civânî kalır ne bende
bu aşk
Geçer bu nâz u recâ dem gelir zamâne
döner

10. **geçer:-er**

Gazel 32

Mısra: 12

Geçmek, gitmek, yol almak.

Leb değildir hatt-ı gird-i leb değil
seyrettiğin
Bir çemenlikten geçer yâküttan bir
cûybâr

11. **geçer:-er**

Gazel 37

Mısra: 1

Geçmek, gitmek, yol almak.

Pîş-i nezâreden ki o nûr-ı nazar geçer
Bilsen neler geçer bu gönülden neler
geçer

12. **geçer:-(e)r**

Gazel 105

Mısra: 8

Geçmek, gitmek, yol almak.

Yâd-ı ruhsârın ki eyler kalb-i sâfımdan
güzêr
Şevk urur güyâ geêer bir bedr-i tām
âyineden

geçerek:

1. **geçerek:-erek**

Gazel 45

Mısra: 5

Bir yerden başka bir yere gitmek.

Geçerek karşıma oldukça şeker-hand-i
emel
Bûlbûl-i zârına sîmâ-yı gülîstân
gülüyor

geçerken:

1. **geçerken:-er, -ken**

Gazel 14

Mısra: 1

Geçmek, yaşamak, ilerlemek.

İtâb içinde geçerken bütün hitâb-ı hayât
Nedir beşerde bu meyl üzre incizâb-ı
hayât

2. **geçerken:-(e)r, -ken**

Tahmis 11

Mısra: 22

Geçmek, yaşamak, ilerlemek.

Sevdâ heyecan neş'e-i peymâne
maḥabbet

İhsân hâlecânlarla geçerken dem-i
vuslat

3. **geçerken:-(e)r, -ken**

Gazel 116

Mısra: 9

Geçmek, gitmek, yol almak.

Ankâ-yı nâz u himmetim İhsân
geçerken sidreden
Sayd oldun âhû gözlerin bir gamze-i
gammâzına

4. **geçerken:-(e)r, -ken**

Kıt'a 63

Mısra: 1

Geçmek, gitmek, yol almak.

Geçerken bundan evvel bir vapur her
ay sevâhilden
Yapıp şirket için güyâ içinden şimdi
çıkıktık biz

5. **geçerken:-(e)r, -ken**

Tahmis 8

Mısra: 20

Geçmek, gitmek, yol almak.

Tarab-gâh-ı vatan bir mahşer-i sūzāna
dönmüştür
Bu gülşenden geçerken âh eder bād-ı
sabā ağlar

geceydi:

1. **geceydi:-e, -y, -di**

Tahmis 1

Mısra: 20

Geçmek, değmek, ilerlemek.

Tutardı hūn-ı hasret dāmen-i ferzend-i
Ya'kubu
Geceydi sāye-i verd-i ruhun fikr-i
Züleyhādan

geçince hâtradan:

1. **geçince hâtradan:-dan**

Kaside 1

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

*Yaşanılanları aklından geçirmek,
düşünmek.*

Geçince hâtradan seyyiât-ı a'mālim
Yakar yıkar beni te'sir-i âteş-i ferdā

gecip cennetten:

1. **gecip cennetten:-ten**

Tahmis 3

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Cennetten vazgeçmek.

Mey anda dilber anda cümle yārān-ı
safa anda

Geçip cennetten Ādem sākin-i meyhāne
olmaz mı

geçiyor:

1. geçiyor:-(i)yor

Gazel 69

Mısra: **3**

Geçmek, yaşamak, ilerlemek.

Dem-i inbisāti hayātımın geçiyor
bahārını görmeden
Acabā hazānı mı ömrümün görecek
benim dem-i inbisāt

2. geçiyor:-i, -yor

Gazel 153

Mısra: **2**

Geçmek, yaşamak, ilerlemek.

İzhār ediyor aklını her fikr-i za'îfin
Yıllar geçiyor çıkmadı bir şi'r-i zarîfin

3. geçiyor:-(i)yor

Kaside 5

Mısra: **15**

Geçmek, yaşamak, ilerlemek.

İşte pür-debdebe bir başka temāşā
geçiyor
Göz kamaşmaz mı bu seyrāna ne
seyrāndır bu

4. **geçiyor:-(i)yor****Şarkı 9**

Mısra: 5

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Ağlıyor günlerim ey sevgili sensiz
geçiyor
Bu karanlıkta gönülsüz yapayalnız
geçiyor

5. **geçiyor:-(i)yor****Şarkı 9**

Mısra: 6

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Ağlıyor günlerim ey sevgili sensiz
geçiyor
Bu karanlıkta gönülsüz yapayalnız
geçiyor

6. **geçiyor:-(i)yor****Şarkı 9**

Mısra: 7

Geçmek, gitmek, yol almak.

Geçiyorken sana derler yine hırsız
geçiyor
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

1. **geçiyorken:-(i)yor, -ken****Şarkı 9**

Mısra: 7

Geçmek, gitmek, yol almak.

Geçiyorken sana derler yine hırsız
geçiyor
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

gecmek:1. **geçmek:-mek****Gazel 108**

Mısra: 17

Anılmak, hatırlanmak.

Bin ömre yeter seninle geçmek
Bir vuslat-ı 'âşıkane çapkın

geçmiş:1. **geçmiş:-miş****Muhammes 2**

Mısra: 12

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Çökmüş leyâl-i tārıma kasvetli bir
melâl
Geçmiş melâl içinde günüm garka-i
leyâl

2. **geçmiş:-miş****Kaside 6****geçivorken:**

Mısra: 101

Bir yeri aşmak, onun üstünde olmak.

Geçmiş boyu sarğanayı seyret
Meydanda şu mosturâ-yı hamsi

geçmiyor:

1. **geçmiyor:**-mi, -yor

Tahmis 7

Mısra: 5

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Hayâtım bir dem olsun geçmiyor hem-
vâr bir dürlü
Naşîb olmaz mı yâ Rab iktirân ol mâh-ı
tal'atle

geçti:

1. **geçti:**-ti

Gazel 142

Mısra: 1

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Nigârımız yine rûy-ı nikâbdâr ile geçti
Felekde kurs-ı kamer ebr-i nev-bahâr
ile geçti

2. **geçti:**-ti

Gazel 142

Mısra: 2

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Nigârımız yine rûy-ı nikâbdâr ile geçti
Felekde kurs-ı kamer ebr-i nev-bahâr
ile geçti

3. **geçti:-ti**

Gazel 142

Mısra: 4

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Şemûm-i yâri alıp esmeyince bād-ı
mahabbet
Ümîdi âşıkının cevri-i rûzgâr ile geçti

4. **geçti:-ti**

Gazel 142

Mısra: 6

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

O kebk-i işveyi gördükdü Kuşdilinde
geçen gün
Çıtır pıtır konuşup nağme-i hezâr ile
geçti

5. **geçti:-ti**

Gazel 142

Mısra: 8

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Ne şehsuvâr idi tepretti gitti eşheb-i
nâzı
Piyâdegânı birer âh-ı inkisâr ile geçti

6. **geçti:-ti**

Gazel 142

Mısra: 12

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Ne zevk-i vaslını tattık ne cām-ı la'lini
İhsân
Şebâbımız bu tahassürlü intizâr ile
geçti

7. **geçti:-ti**

Kıt'a 57

Mısra: 1

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Geçti on sâlin şitâ vü sayfı dilden
çıkmadı
'Aşk-ı didârın senin bir an için leyl ü
nehâr

8. **geçti:-ti**

Rûbai 11

Mısra: 1

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Hâlâ bilemem onda ne hâlet geçti
Bir devr idi devre-i sa'âdet geçti

9. **geçti:-ti**

Rûbai 11

Mısra: 2

Geçmek, yaşanmak, ilerlemek.

Hālā bilemem onda ne hālet geçti
Bir devr idi devre-i sa'ādet geçti

10. **geçti:-ti**

Gazel 142

Mısra: 10

Kendinden geçmek, kendini kaybetmek.

O şāhbāz melāhatta düştü dāmına aşkın
Gönüller avlayacak bir güzel şikār ile
geçti

11. **geçti:-ti**

Rübai 7

Mısra: 2

Çiy için düşmek, damlamak.

Timsāl-i cemālin ki gönülden geçti
Bak jāle-i 'aşka berk-i gülden geçti

12. **geçti:-ti**

Rübai 7

Mısra: 4

Devrolmak, intikal etmek.

Yāhūd bürünüp de reng-i mehtāb-ı āle
Mirāt-ı safā-nümā-yı müliden geçti

geçti 'ömrüm:

1. **geçti 'ömrüm:**

Tahmis 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yaşamak, ömür geçirmek.

Görmedim dīdārı hayfâ dīde-i bīdār ile
Geçti 'ömrüm küşe-i miḥnette âh ü zār
ile

geçtiğim:

1. **geçtiğim:** -tik, -im

Gazel 111

Mısra: 7

Geçmek, yaşanmak.

Geçtiğim dem misāl-i āb-ı hayāt
Sana bin peyk-i āh olur peyrev

geçtik:

1. **geçtik:** -ti, -k

Gazel 75

Mısra: 3

Geçmek, yaşanmak.

Eflāk-i gam-āyimin geçtik meh ü
mihrinden
İhdā-yı tarīk eyler bir huzme-i encüm
yok

geçtiler:

1. **geçtiler:** -ti, -ler

Tahmis 9

Mısra: 9

Geçmek, gitmek, yol almak.

Geçtiler cām elde meclisten ezel
sākileri

Sineler seylābdan canlar safādan
geçtiler

2. **geçtiler:** -ti, -ler

Tahmis 9

Mısra: 4

Uzaklaşmak, bırakmak, vazgeçmek.

Haste-gān-ı firkat ümmīd-i rehādan
geçtiler
Mübtelā-yı derd olan diller devādan
geçtiler

3. **geçtiler:** -ti, -ler

Tahmis 9

Mısra: 5

Uzaklaşmak, bırakmak, vazgeçmek.

Neşveden ateşlenen neyler nevādan
geçtiler
Gösterip āyine-i enfüside āfākileri

4. **geçtiler:** -ti, -ler

Tahmis 9

Mısra: 19

Uzaklaşmak, bırakmak, vazgeçmek.

Geçtiler eller nevāzişden dudaklar
büseden
Dil-rübālar cevrdan diller recādan
geçtiler

5. **geçtiler:-ti, -ler**

Tahmis 9

Mısra: 20

Uzaklaşmak, bırakmak, vazgeçmek.

Geçtiler eller nevâzişden dudaklar
büsedən
Dil-rübâlar cevrdən diller recâdan
geçtiler

6. **geçtiler:-ti, -ler**

Tahmis 9

Mısra: 25

Uzaklaşmak, bırakmak, vazgeçmek.

Tâb-ı zulmetten içen gözler ziyâdan
geçtiler
Şâhidân-ı bezm-i vahdettir cemâl
'âşıkları

7. **geçtiler:-ti, -ler**

Tahmis 9

Mısra: 35

Uzaklaşmak, bırakmak, vazgeçmek.

Nâbedidân-ı Hudâdırlar Hudâdan
geçtiler

8. **geçtiler:-ti, -ler**

Tahmis 9

Mısra: 1

Kendinden geçmek, kendini kaybetmek.

Dîdeler sahbâ-yı la'l-i dil-rübâdan
geçtiler
Mest ü sergerdân düşüp âb-ı bekâdan
geçtiler

9. **geçtiler:-ti, -ler**

Tahmis 9

Mısra: 10

Kendinden geçmek, kendini kaybetmek.

Geçtiler cām elde meclisten ezel
sâkileri
Sîneler seylâbdan canlar safâdan
geçtiler

10. **geçtiler:-ti, -ler**

Tahmis 9

Mısra: 15

*Bir müzik parçasını çalmak veya
söylemek.*

Handeler demler terennümler sabâdan
geçtiler
Şâhid-i hüsn etti zât-ı ‘‘aşka ref’-i
pîrehan

11. **geçtiler:-ti, -ler**

Tahmis 9

Mısra: 30

Geçmek, bir yeri aşmak.

Ğâibân-ı bâğ-ı hayrettir kemâl ‘âşıkları
Mest-i sahbâ-yı ezel kâlû-belâdan
geçtiler

geçtim:

1. **geçtim:-ti, -m**

Gazel 166

Mısra: 2

Geçmek, gitmek, yol almak.

Ben cür‘a-nüş-ı ‘aşkım peymâne-i
bekâdan
Sermest-i neş‘e geçtim meyhâne-i
fenâdan

gedâ:

1. **gedâ:**

Gazel 122

Mısra: 6

Dilenci, yoksul, fakir.

Dildâre hâl-i zârımı arz etmek isterim
Arz etmesin mi hâli gedâ pâdişâyına

2. **gedâ:**

Gazel 169

Mısra: 1

Dilenci, yoksul, fakir.

Bâb-ı ‘inâyetinde gedâ pâdişâh olur
Kerrübiyâna hâk-i derin secdegâh olur

gedā-yı hamsi:

1. gedā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Dilenci, yoksul hamsi.

Reşk-âver-i aġniyā-yı devrân

Kārûn-ı zamân gedā-yı hamsi

2. gedā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **186**

Kelime Tipi: -

Hamsinin düşkünü, yoksulu.

Şādân görünür revân-ı Cemşîd

İskender olur gedā-yı hamsi

geh:

1. geh:

Gazel 39

Mısra: **2**

*"Gâh ... gâh ..." bazen, ara sıra
anlamında bağlaç.*

Sevdiklerim ki kalbime bin yâre

verdiler

Geh sabr u geh sefer dediler çâre

verdiler

2. **geh:****Gazel 39**

Mısra: 2

"Gâh ... gâh ..." bazen, ara sıra
anlamında bağlaç.

Sevdiklerim ki kalbime bin yâre
verdiler
Geh sabr u geh sefer dediler çâre
verdiler

3. **geh:****Gazel 87**

Mısra: 7

"Gâh ... gâh ..." bazen, ara sıra
anlamında bağlaç.

Âşıkın gâh ağlatır geh güldürür ol verd-
i nâz
Her nîgeh bir fîg her hiddet belâ her
hande gül

4. **geh:****Tahmîs 6**

Mısra: 13

"Gâh ... gâh ..." bazen, ara sıra
anlamında bağlaç.

Geh celâliyle bakar gâh cemâliyle
bakar
İstese lemḥ-i basarda bütün ekvânı
yakar

gehî:1. **gehî:****Gazel 24**

Mısra: 7

Bazen, kimi zaman, ara sıra.

Cüşân u hurûşân gehî mahmûr u
perîşân
Mestâne bakar sanki bu âyîne denizler

2. **gehî:****Gazel 12**

Mısra: 1

"Gâh ... gâh ..." bazen, ara sıra
anlamında bağlaç.

Gâhî düpâ-yı nâzı gehî meh-cebîni öp
Ser-tâ-be-pây bir ten-i rûh-âferîni öp

3. **gehî:-i****Gazel 88**

Mısra: 1

"Gâh ... gâh ..." bazen, ara sıra
anlamında bağlaç.

Gehî ruhsâra dökül gâhî girîbâna dökül
Dökül ey zülf-i siyeh sîne-i uryâna
dökül

4. **gehî:****Kıt'a 66**

Mısra: 23

*"Gâh ... gâh ..." bazen, ara sıra
anlamında bağlaç.*

Gehî orsalar gahî eyler boca
Eser fülk-i cisminde 'aşkın yeli

5. gehî:

Tesdis 1

Mısra: 7

*"Gâh ... gâh ..." bazen, ara sıra
anlamında bağlaç.*

Yâr peymānen gehî ikrār gâh inkār eder
Gösterir yüz bin sebep dildādesin bîzār
eder

gel:

1. gel:

Diğer 1

Mısra: 9

*"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.*

Bir gece bize gel sohbet edelim
İstersen biraz da işret edelim

2. gel:

Diğer 1

Mısra: 69

*"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.*

Gönül yarasını gel sağlayalım
Sen çek hançerini biz zağlayalım

3. gel:

Gazel 28

Mısra: 7

"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.

Nüş-ı rahîk-i büseden gel fârig ol ki ey
gönül
Nâgâh o şüh-ı fitne-cû çeşmân-ı nîm-
hâb açar

4. gel:

Gazel 92

Mısra: 4

"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.

Olalım subha kadar bir gece senli benli
Bize gel ey ten-i sîmîni güzel benli
güzel

5. gel:

Gazel 99

Mısra: 6

"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.

Bir füsûn et uyut agyârı hemân ey meh-
i nâz

Bize gel bir gece bir halvet-i âb
eyleyelim

6. gel:

Gazel 114

Mısra: 2

"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.

Gülzârı seyr et bak rûy-ı âle
Sâgar be-dest ol gel kokla lâle

7. gel:

Gazel 145

Mısra: 1

"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.

Bir damla su ol gönlüme gel ak
delikanlı
Bir damla sudan gönlümü yık yak
delikanlı

8. gel:

Gazel 147

Mısra: 7

"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.

Âdâb ile gel eyle benim destimi takbîl
Beyhüdedir etmek beni bî-fâsıla techîl

9. gel:

Gazel 147

Mısra: 7

*"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.*

Âdâb ile gel eyle benim destimi takbîl
Beyhüdedir etmek beni bî-fâsıla techîl

10. gel:

Gazel 162

Mısra: 13

*"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.*

Megesrân olma gel şîrin-mezâk ol
bezm-i helvâdan
Çiçekten bal alır zenbûr olursun böyle
kalmazsın

11. gel:

Kaside 2

Mısra: 151

*"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.*

Ey ilâhî yâr gel olsun fedâ canlar sana
Hep kudûmünden refâh ister sa'âdet
bekleriz

12. gel:

Kıt'a 43

Mısra: 3

"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.

Kubbe ötsün sen de gel koy bir sadā
Koy desinler bunda şāhın bağı var

13. gel:

Şarkı 2

Mısra: 1

"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.

Bir şeb yine kaç gel seni serhoş edelim
gel
Sen gel kadeh-i vuslata bir nüş edelim
gel

14. gel:

Şarkı 2

Mısra: 1

"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.

Bir şeb yine kaç gel seni serhoş edelim
gel
Sen gel kadeh-i vuslata bir nüş edelim
gel

15. gel:

Şarkı 2

Mısra: 2

"Buyur, haydi gel" anlamlarında
kullanılan bir davet, çağırma ifadesi.

Bir şeb yine kaç gel seni serhoş edelim
gel
Sen gel kadeh-i vuslata bir nüş edelim
gel

geldi:

1. geldi:-di

Kaside 6

Mısra: 229

Gelmek, erişmek.

Te' yidine geldi ka'r-ı yemden
Āvāze-i hay hāy-ı hamsi

2. geldi:-di

Kaside 7

Mısra: 13

Gelmek, erişmek.

Şevkinle şitābān düşerek yollara geldi
Bir şanlı katār oldu şu kervān-ı ma'ārif

3. geldi:-di

Kıt'a 65

Mısra: 22

Gelmek, erişmek.

'Ātūfet gördüğünü pīr-i būberden
agnām
Duyarak geldi tuz ekmekle mübārek-
bāde

4. **geldi:-di**

Rübai 13

Mısra: 3

Gelmek, erişmek.

Benden bana hep seninle sevdâ geldi
Senden sana çok şikâyetim var zâlim

geldiği:

1. **geldiği:-dik, -i**

Gazel 37

Mısra: 4

Gelmek, erişmek.

Hep dâsitân-ı firkati tafsîl eden güzel
Bahs-i visâle geldiği dem muhtasar
geçer

geldik:

1. **geldik:-di, -k**

Şarkı 7

Mısra: 1

Gelmek, erişmek.

Peymâne-i mehtâb içerek sahile geldik
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

geldim:

1. **geldim:-di, -m**

Gazel 71

Mısra: 9

Gelmek, erişmek.

Küy-ı nigāra vardım feryāda geldim
İhsān
Gülzārdan olur mu savt-ı hezār
memnū'

2. **geldim:**-di, -m

Gazel 85

Mısra: 3

Gelmek, erişmek.

Vatan-cüdā bir garibinim ben vefā
ümüd eyledim de geldim
Vefā yolundan nigāh edersen Hüdā
bilir çok günāh edersin

gelen:

1. **gelen:**-en

Diğer 1

Mısra: 133

Gelmek, erişmek.

Bir de ne göreyim yārānmış gelen
Hāne-i rahmāna şeytānmış gelen

2. **gelen:**-en

Diğer 1

Mısra: 134

Gelmek, erişmek.

Bir de ne göreyim yārānmış gelen
Hāne-i rahmāna şeytānmış gelen

3. **gelen:**-en

Diğer 1

Mısra: 135

Gelmek, erişmek.

Kāfile kāfile hicrānmış gelen
Hem-vuslat olmadan cānāncasına

4. **gelen:**-en

Gazel 23

Mısra: 14

Gelmek, erişmek.

Olamaz çünkü devā derdine aşkın İhsān
Bu şifā-gāha gelen hasta gider hasta
gelir

geline:

1. **geline:**-ince

Gazel 30

Mısra: 13

Gelmek, erişmek.

Geline bir yere mutribile ney nigār ile
mey
Benim bu meclise İhsān tahammülüm
yoktur

geline hātıra:

1. **geline hātıra:**-a

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Akla gelmek, hatırlamak.

Gelince hâtıra her dem terâne-i âmâl

Fezâ-yı dilde uçar murg-ı lâne-i âmâl

gelip:

1. **gelip:-ip**

Gazel 52

Mısra: 7

Gelmek, erişmek.

Pamuk ellerle gelip silsene

gözyaşlarımı

Hıçkırık seslerinin çıktığı ıssız geceler

2. **gelip:-ip**

Gazel 132

Mısra: 4

Gelmek, erişmek.

Zulm aşkı döküldü gayretullâh

Bir gün gelip aşikâr olur mu

3. **gelip:-ip**

Gazel 138

Mısra: 1

Gelmek, erişmek.

Gelip eyyâm-ı vuslat derd-i firkat zâil

olsaydı

Vefakâr olsa hûbân lutfâ bir an mâil
olsaydı

4. **gelip:-ip**

Gazel 138

Mısra: 12

Gelmek, erişmek.

Kenâr u bûseden pür-zevk olurdum ben
de deryâ-nûş

Gelip bezimimde cânân sâkî-i deryâ-dil
olsaydı

5. **gelip:-ip**

Kaside 5

Mısra: 11

Gelmek, erişmek.

Görmeyen devr-i Nedîmâyı gelip
seyretsin

Fener alayı değil özge çerâğândır bu

6. **gelip:-ip**

Kıt'a 31

Mısra: 1

Gelmek, erişmek.

Hzır-ı ferrûh-pey gelip erbâb-ı 'azm ü
himmetin

Rehber-i te'yîd olur 'amâl-i hayr-
efzâsına

7. **gelip:-ip**

Tahmis 11

Mısra: 20

Gelmek, erişmek.

Hicrân acıdır dâmına düşmem diye
kaçtım

Kaçtıkça hayâliyle gelip aklımı çeldi

gelir:-

1. **gelir:-(i)r**

Gazel 23

Mısra: 1

Görünmek, bulunmak.

Dem olur vuslatı uşşākına şâyeste gelir
Gam-ı zülfünde fakat firkati peyveste
gelir

2. **gelir:-(i)r**

Gazel 23

Mısra: 6

Denk gelmek.

Yavru kuş lânenen oldukça bu yerlerde
cüdâ

Uçamaz uça da bir dâma düşer deste
gelir

3. **gelir:-(i)r**

Gazel 23

Mısra: 10

Geri gelmek, dönmek.

İhtiyār ile değil bezm-i mahabbet
dönüşü

Dil-i bîçāre şitābān gider āheste gelir

4. gelir:-(i)r

Gazel 23

Mısra: 4

Gelmek, erişmek.

Uçarak ravza-i cānāne giden bülbül-i
cān

Dönemez dönse de bāl ü peri işkeste
gelir

5. gelir:-(i)r

Gazel 23

Mısra: 8

Gelmek, erişmek.

Bulsa gülşende girîbânı rehā hārından
Zîb-ı dest olmağa bir gonca-i nev-reste
gelir

6. gelir:-(i)r

Gazel 23

Mısra: 14

Gelmek, erişmek.

Olamaz çünkü devâ derdine aşkın İhsân
Bu şifâ-gâha gelen hasta gider hasta
gelir

7. **gelir:-(i)r**
Gazel 27
Mısra: 10
Gelmek, erişmek.

Dolar ebkâr-ı ma'na kalbe İhsân
iştîyâkından
Gelir züvvârı saf saf beyt-i ma'mûrun
tavâf eyler

8. **gelir:-ir**
Gazel 37
Mısra: 10
Gelmek, erişmek.

İhsân rûsûm-i külfete bîgâne tavr olan
Âzâde ser gelir yine âzâde ser geçer

9. **gelir:-(i)r**
Gazel 86
Mısra: 13
Gelmek, erişmek.

O mâhı bir gece İhsân gelir hayâl
ederim
Zihî hayâl-i şeb-i şâirâne-i âmâl

10. **gelir:-(i)r**
Gazel 120
Mısra: 6
Gelmek, erişmek.

Hasret-i dîdâr-ı yâr endîşe-i dâr u diyâr
Gurbetin cevriyle derd olmuş gelir derd
üstüne

11. **gelir:-(i)r**
Gazel 164
Mısra: 5
Gelmek, erişmek.

Kâleb-i şî're gelir vecde düşen rûh-ı
revân
Cism-i ma'nada bu kudretle yaşar cân-ı
sûhan

12. **gelir:-(i)r**
Kıt'a 28
Mısra: 2
Gelmek, erişmek.

Yalancının mumu yanmış değil sabâha
kadar
O şeb gelir ki söner yıldızın sirâcı düşer

13. **gelir:-(i)r**
Rûbai 25
Mısra: 4
Gelmek, erişmek.

Dünyānı sen āşiyāne-i firdevs et
İnsan dediğin cihāna bir kerre gelir

14. **gelir:-(i)r**

Gazel 23

Mısra: **2**

Gibi gelmek, görünmek, sanılmak.

Dem olur vuslatı uşşākına şāyeste gelir
Gam-ı zūlfünde fakat firkati peyveste
gelir

15. **gelir:-(i)r**

Gazel 23

Mısra: **12**

Gibi gelmek, görünmek, sanılmak.

Rü'yet-i yāre giden olsa da Mūsā-yı
Kelīm
Diyemez vākı'a-i rü'yeti dembeste gelir

16. **gelir:-ir**

Gazel 73

Mısra: **2**

Gibi gelmek, görünmek, sanılmak.

Vezān olunca nesīm-i sabā latīf latīf
Gelir meşāmıma bûy-ı safā latīf latīf

17. **gelir:-(i)r**

Gazel 141

Mısra: 14

Gibi gelmek, görünmek, sanılmak.

Sende bulunmaz mı gam İhsân dedim
Bezmime hep şād gelir gam dedi

18. **gelir:-(i)r**

Rûbai 25

Mısra: 1

Gibi gelmek, görünmek, sanılmak.

Âyîne-i hâdisâta bin çehre gelir
Rindâne fakat muhît-i gam katre gelir

19. **gelir:-(i)r**

Rûbai 25

Mısra: 2

Gibi gelmek, görünmek, sanılmak.

Âyîne-i hâdisâta bin çehre gelir
Rindâne fakat muhît-i gam katre gelir

gelir feryâd ü istimdâda:

1. **gelir feryâd ü istimdâda:-a**

Tahmis 8

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Feryat etme ve yardım dileme.

Sürüp dergâha yüzler ağlayan el
bağlayan islâm

Gelir feryâd ü istimdâda mâtem
çağlayan islâm

gelir hâtıra:

1. **gelir hâtıra:-a**

Gazel 24

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Akla gelmek, hatırlamak.

Büs-ı leb-i cânâne gelir hâtıra her bār
Yüz sürdüğü dem sâhil-i sebzîne
denizler

gelir hurûşa:

1. **gelir hurûşa:**

Kaside 1

Mısra: 56

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Coşmak, gürllemek.

Müsâdif-i nazar-ı lütfu olsa katre-i âb
Gelir hurûşa olur bî-nihâye bir deryâ

gelir mi sahve:

1. **gelir mi sahve:**

Kaside 6

Mısra: 175

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

"Sahve gelir mi, iyileşir mi, uyanır mı
?" anlamındadır.

Bir lahza gelir mi saħve bilmem
Çeksem ona bir sopā-yı ħamsi

gelirdi:

1. **gelirdi:**-(i)r, -di

Kaside 1

Mısra: 14

Gelmek, duyulmak, işitilmek.

Sükūt olurdu ħüküm-rān-ı kāinat ancak
Gelirdi semt-i fezādan nidā-yı āmennā

gelirken:

1. **gelirken:**-(i)r, -ken

Gazel 133

Mısra: 5

Gelmek, erişmek.

Gelirken bezme sen gitmez mi tāb-ı
ihtiyār elden
Olup mest-i temāšā āşık-ı bī-vāye
düşmez mi

gelivor:

1. **gelivor:**-(i)yor

Gazel 160

Mısra: 4

Gelmek, yaklaşmak, erişmek.

Koy laklaka etsin yine hakkında o
zevzek
Zirā geliyor āmeden-i mevsim-i leylek

gelmedi:1. **gelmedi:-me, -di****Gazel 26**

Mısra: 5

Gelmemek, uğramamak.

Bu uzun şitâ-yı hayâtımın dem-i sayfi
gelmedi bir zaman
Bu kadar sinîn-i safâ geçer bu kadar
bahâr u hazân olur

2. **gelmedi:-me, -di****Gazel 93**

Mısra: 4

Gelmeme, bulunmama.

Sükûn-ı âlemi intâka iktidârım yok
Cevâbı gelmedi hayfâ su'âle ağlıyorum

gelmedi dünyâya menendi:1. **gelmedi dünyâya menendi:-i****Kaside 4**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Eşi, benzeri dünyaya gelmedi,
doğmadı.*

Şâdiye denir fenn-i belâğatta Hocendî
Beyne 'ş-şu' arâ gelmedi dünyâya
menendi

gelmez:1. **gelmez:-mez****Gazel 4**

Mısra: 11

Gelmek, erişmek.

Aşinâ-yı hâl isen gelmez mi bir an
merhamet
Dide-i mahzûnumun ma'nalı hâlinden
sana

2. **gelmez:-mez****Şarkı 1**

Mısra: 10

Gelmek, erişmek.

Nişan yok nazra-pîrâ sûretinden
Haber gelmez mi bilmem cennetinden

3. **gelmez:-mez****Şarkı 4**

Mısra: 10

Gelmek, erişmek.

Muntazır makdem-i teşrîfine yârân-ı
tarab
Yine gelmez mi bu şeb nerde o meh-
pâre aceb

4. **gelmez:-mez**

Kaside 7

Mısra: **85**

Dayanmak, tahammül etmek.

Zinhâr onu incitmeye söyletmeye

gelmez

Şeytâna takar istese urgân-ı ma'ârif

gelmez cihâna:

1. **gelmez cihâna:-a**

Diğer 1

Mısra: **53**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Dünyaya gelmek, doğmak, ortaya
çıkma.*

Biz gibi şu'arâ gelmez cihâna

Hep tevârihlerde olduk yegâne

gelmiş:

1. **gelmiş:-miş**

Gazel 61

Mısra: **1**

Gelmek, erişmek.

Mestâne gitmiş mestâne gelmiş

Dîvâne aşık dîvâne gelmiş

2. **gelmiş:-miş**

Gazel 61

Mısra: 2

Gelmek, erişmek.

Mestâne gitmiş mestâne gelmiş
Divâne aşık divâne gelmiş

3. **gelmiş:-miş**

Gazel 61

Mısra: 4

Gelmek, erişmek.

Deryâ-yı dilden dürr-i mahabbet
Zeyn-i sadef bir şehdâne gelmiş

4. **gelmiş:-miş**

Gazel 61

Mısra: 6

Gelmek, erişmek.

Nâz uykusundan gözler süzülmüş
Ol şûha derdim efsâne gelmiş

5. **gelmiş:-miş**

Gazel 61

Mısra: 8

Gelmek, erişmek.

Âşüfte gönlüm gitmiş de elden
Meydâna düşmüş devrâne gelmiş

6. **gelmiş:-miş**

Gazel 61

Mısra: 10

Gelmek, erişmek.

Nakdîne-i cân bezl et ki İhsân
Âmâde vuslat cânâne gelmiş

7. **gelmiş:-miş**

Gazel 85

Mısra: 5

Gelmek, erişmek.

Hezâr isen bir terennüm et bak bahar
gelmiş nedir bu hâlin
Ümîdî yanmış vatan mısın ey gönül ne
süzişli âh edersin

8. **gelmiş:-miş**

Gazel 128

Mısra: 5

Gelmek, erişmek.

Zamân-ı büse gelmiş gamzeler mestâne
ben sermest
Alıp vermez mi rindân-ı mahabbet mest
iken büse

gelmiş dile:

1. **gelmiş dile:**

Gazel 145

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Dile gelmek; konuşma kudreti,
yeteneği, olmayan varlık için konuşmak,
dillenmek, lisana gelmek.*

Görmüş seni gelmiş dile dağlar tepeler
hep
Çağlar seni andıkça şu ırmak delikanlı

gelmiş zuhûra:

1. **gelmiş zuhûra:-a**

Muhammes 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, baş göstermek.

Gelmiş zuhûra sûret-i rehberde
rehzenim
Ağlar düşen muhîtime bir zıll-i pür-
elem

gelmişiz:

1. **gelmişiz:-miş, -iz**

Diğer 1

Mısra: 148

Gelmek, erişmek.

Bu işe yâr ile ağıyâr da şaştı
Sohbete gelmişiz akrâncasına

gelse:

1. **gelse:-se****Gazel 49**

Mısra: 1

*Kötü bir duruma uğramak, başa
gelmek.*

Seng-i kazā gelse basar bağlanır
Baht-ı siyāh üzre kader bağlanır

2. **gelse:-se****Gazel 42**

Mısra: 3

Gelmek, erişmek.

Reftāra gelse kadd-i sanavber-misāl-i
yār
Dārü'l-garām-ı fîtnede yevmü'l-kıyām
olur

3. **gelse:-se****Kıt'a 26**

Mısra: 2

Gelmek, erişmek.

Kalb-i mecrüh-ı vatandır çāk çāk olmuş
yatan
Gelse mahşerler dirilmek yok bu
müthiş fevtten

gelsen:1. **gelsen:-se, -n****Rübai 5**

Mısra: 3

Gelmek, erişmek.

Gelsen kadeh-i vasla serāpā ey mäh
Bir şeb seni içsem yine içsem içsem

gelsin:1. **gelsin:-sin****Gazel 114**

Mısra: 4

Gelmek, buyurmak.

Bıktık cihānın āmed-şüdünden
Peyveste gelsin gitsin piyāle

2. **gelsin:-sin****Gazel 150**

Mısra: 2

Gelmek, buyurmak.

'Älemde bugün varsa eğer nāzıma
akrān
Gelsin ne durur işte açıktır ona meydān

gemisin:1. **gemisin:-si, -n****Kaside 5**

Mısra: 30

*Su üstünde yüzen, insan ve yük
taşımaya yarayan büyük taşıt, sefine.*

Yem-i bî-sāhil-i 'aşk üzre dil āvāre
gezer

Gemisin kurtaracak var ise kaptandır
bu

genc-i şāyegān:

1. genc-i şāyegān:

Kıt'a 67

Mısra: **26**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Her yönüyle beğenilmiş ve layık olan
bolluk hazinesi.*

Bastırıp dīvānı ehl-i zevki tehyic
eylemiş
'Āşıkān-ı devre açmış ya'ni genc-i
şāyegān

gencīne-i pinhānna:

1. gencīne-i pinhānna: -i, -n, -a

Gazel 151

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Gizli hazine.

Gencīne-i pinhānna aklın kapatıldım
Sīm ü zer-i irfānla serāpā donatıldım

gendüm-i hāl:

1. gendüm-i hāl:

Gazel 98

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Buğday tanesine benzeyen ben.

Bir gendüm-i hâl almağa firdevsini
verdim
Uydum babamın isrine hayrû'l-halef
oldum

geniş sâhası:

1. geniş sâhası:-sı

Kaside 5

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Geniş, alan büyük meydan.

Bak şu bostân-ı hayâlin ne geniş sâhası
var
Korkuluklar bitiren bir ulu bostândır bu

ger:

1. ger:

Kaside 6

Mısra: **139**

*"Eğer" edatının nazımda kullanılan
biçimidir.*

Mevcûd ise ger gâla-yı es'âr
Meşhûd değil gâla-yı hamsi

gerçek:

1. gerçek:

Gazel 160

Mısra: **10**

Doğru, hakikat.

Şâhîni sinek sandı o bîçâre örtümcek
Zâg u zagan olmaz eşi kartaldır o
gerçek

gerçi:

1. gerçi:

Gazel 146

Mısra: **9**

"Ashında" anlamında zarf.

Ben şâir-i a'zam değilim gerçi
Kalender
Hayrû'l-halef-i şâir-i a'zam bana derler

gerd:

1. gerd:

Gazel 120

Mısra: **10**

Toprak, toz.

Bir zamanlar şâhid-i bahtım olup
âyinedâr
Zerre kondurmazdı mir'ât-ı dilin gerd
üstüne

gerden-dâde:

1. gerden-dâde:

Tahmis 8

Mısra: **17**

Boynu bağlı, boyun eğmiş.

Bu ümmet zulme gerden-dāde bir
kurbāne dönmüştür
İlāhî kişver-i islāma bak vîrāne
dönmüştür

gerden-i 'āşık-ı bîçārede:

1. **gerden-i 'āşık-ı bîçārede:-de**

Kaside 5

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -

Çaresiz, zavallı âşığım gerdanı.

'Akl u iz'ān dağdır zülfi perîşāndır bu
Gerden-i 'āşık-ı bîçārede urğandır bu

gerden-i îmānı kemendi:

1. **gerden-i îmānı kemendi:-i**

Kaside 4

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

İman, inanç gerdanının bağı, ipi.

Hem cāmi'e hem deyre sen ey şem'a
veren zāt
Vey zülfi bütān gerden-i îmānı
kemendi

gerden-i sāfindan:

1. **gerden-i sāfindan:-ı, -n, -dan**

Tahmis 5

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Berrak, duru gerdan.

Rühü'l-kudüsün ruhu olurdum tenin
olsam
Hep gerden-i sâfindan öperdim benin
olsam

Gerdeninden sînesinden bûseler etmişti
va'd

gerdeninin:

1. gerdenin:-in

Gazel 83

Mısra: 2

Gerdan, boyun.

Şehdânedir cemâline ziynet veren benin
Güyâ cinân sabâhına peyveste gerdenin

1. gerdeninin:-i, -nin

Gazel 49

Mısra: 11

Gerdan, boyun.

Gerdeninin ıkd-ı süreyyâsıdır
Şems ü kamer şâm u seher bağlanır

gerd-i hatâ:

1. gerd-i hatâ:

Kıt'a 51

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hata tozu, toprağı.

Âyîne-i endîşede bir gerd-i hatâ yok
Göstermedi yüz çehre-i maksûd ne
yapsın

gerdiş-i devrâm:

1. gerdiş-i devrâm:-ı

Gazel 119

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünyanın döñtüşil.

İhsânı unutmâ dedin ammâ unutursan
Ey şüh sakın gerdiş-i devrânı unutmâ

gerdeninden:

1. gerdeninden:-i, -n, -den

Tahmis 4

Mısra: 24

Gerdan, boyun.

La'l-i nâbından mey-i şîrîn-güher
etmişti va'd

gerdün:

1. gerdün:

Gazel 65

Mısra: 14

Felek, baht, çarh.

Hümā-yı şevkimin mecrüh edip
şehbālını İhsān
Kazā kavsinden ol hünfye gerdün
ebruvān vermiş

gerek:

1. gerek:

Rübai 15

Mısra: 2

*Cümlede aynı görevi yapan kelimelerin
her birinin başına ayrı ayrı getirildiğinde
“ister” anlamında kullanılır ve bunlardan
birinin tercih edilebileceğini gösterir.*

İster elem ü cevri ile pür-derd olayım
İdbār u felâketle gerek ferd olayım

2. gerek:

Gazel 43

Mısra: 7

*"Olmalı, icap, gerekli" anlamında
kullanılan bir söz.*

Vuslat sonunda etse gerek meyl-i hâb o
çeşm

Sulh olduğunda tîg-i gazâ der-niyâm olur

3. gerek:

Gazel 141

Mısra: 10

"Olmalı, icap, gerekli" anlamında

kullanılan bir söz.

Nüş ederek cām-ı mey-i şu'le tâb
Böyle gerek zevk-i dem-i Cem dedi

4. gerek:

Kaside 2

Mısra: 3

"Olmalı, icap, gerekli" anlamında

kullanılan bir söz.

Şimdilik bir nebzecik tasvîr-i hâl etsek
gerek
Hayli demdir böyle bir fırsat ğanîmet
bekleriz

5. gerek:

Kaside 5

Mısra: 25

"Olmalı, icap, gerekli" anlamında

kullanılan bir söz.

Biraz ahvâl-i zamândan da gerek
bahsetsem
Kalem-i 'ucbe-ter-i safsata-güyândır bu

germ:

1. germ:

Gazel 121

Mısra: 7

Çabuk ve sûratlı.

Ben yâri bulup vuslatı germ eyledim
agyâr
Bahtım gibi yansın yine nâr-ı hasediyle

germ eder:

1. germ eder:-er

Gazel 40

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Hareketlendirmek, hararet kazanmak.

Âferin bâdâ ki âşık germ eder bâzâr-ı
aşk
Bir dil-i süzân verir yüz bin gam-ı
hicrân alır

germâbe-i hicrânda:

1. germâbe-i hicrânda:-da

Gazel 164

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Ayrılık hamamı.

Yandı germâbe-i hicrânda Hamâmîzâde
İçer elbette bu nazm üstüne ayrân-ı
sûhan

germ-ā-germ:

1. germ-ā-germ:

Diğer 1

Mısra: 119

Çok hareketli, çok şevkli.

Germ-ā-germ ederek alışverişi
Yükün başlar iken kamancasına

germ-halvet:

1. germ-halvet:

Gazel 162

Mısra: 17

Sıcak yakınlık, tenhaya çekilme.

Olursan germ-halvet hizmet-i mahbûb-ı
asfârdan
Bulur feyz-i gınâ nâ-tavr olursun böyle
kalmazsın

germî-i bezmine:

1. germî-i bezmine:-i, -(n)e

Kıt'a 65

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Meclisin ateşi.

Halvet-i fazlına üftâde olur Mîr Fu'âd
Germî-i bezmine dil-dâde Hâmâmîzâde

getiren:1. **getiren:-en****Gazel 78**

Mısra: 6

*Meydana gelmesine sebep
olmak, getirmek.*

Yoksa bir fâ'idemiz cevheri-i 'irfândan
Böyle hüsrân getiren mâye-i icâda
yazık

getirir:1. **getirir:-(i)r****Gazel 164**

Mısra: 17

*Meydana gelmesine sebep
olmak, getirmek.*

'Ârız-ı şâhid-i ma'naya letâfet getirir
Hatt-ı nev-hîz ile yazdıkça bu şübbân-ı
sülhân

getirme yâda:1. **getirme yâda:-a****Diğer 1**

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Akla getirmek, hatırlamak.

Onları amma ki getirme yâda
Ermesin Köprülü cısr-i murâda

getirmevince:1. **getirmeyince:-me, -y, -ince****Gazel 102**

Mısra: 9

Getirmek, ulaştırmak.

O mâha âhımı İhsân getirmeyince sabâ
İle'l-ebed olurum âh-gü hâzîn hâzîn

getirsem:1. **getirsem:-se, -m****Tesdis 1**

Mısra: 41

Getirmek, gelmesini sağlamak.

Fırsatın bulsam getirsem kâfirî yan
üstüne

gevherleri:1. **gevherleri:-ler, -i****Kaside 5**

Mısra: 52

Cevher, mücevher, elmas, inci.

Demâdir yazsa ğazel tab'-ı zerâfet-
pişem
Çıkarır sâhile gevherleri 'ummândır bu

gezdim:

1. **gezdım:-dı, -m**

Gazel 143

Mısra: 14

Gezmek, dolaşmak.

İhsân uyunca zevkine âvâre gönümün
Gezdim vatan diyârını dîvâneler gibi

gezdırırım:

1. **gezdırırım:-dır, -ır, -im**

Gazel 1

Mısra: 7

Bulundurmak, devamlı yanında olmak.

Hevâ-yı zülfünü her dem başımda
gezdırırım
Müşahhar eylemişim çok mu rûzgârı
bana

gezen:

1. **gezen:-en**

Gazel 47

Mısra: 5

Dolaşan kimse.

Görmedim kişver-i sevdâda gezen şâd
gönül
Bu mahabbet yolu hep vâdi-i feryâda
çıkâr

2. **gezen:-en**

Gazel 59

Mısra: 9

Gezmek, dolaşmak.

Gönlüm gibi âvâre gezen rind-i
mahabbet
Etvârına reftârına güftârına bakmaz

3. **gezen:-en**

Gazel 104

Mısra: 4

Gezmek, dolaşmak.

Fürûg-ı mihr ile şekl-i müzâb alır
döktülür
Şehâbelerde gezen nakş u ân
semâlardan

gezer:

1. **gezer:-er**

Gazel 49

Mısra: 15

Gezmek, dolaşmak.

Mest ü perişan gezer İhsân gönül
Zülf-i siyehkâra düşer bağlanır

2. **gezer:-er**

Gazel 54

Mısra: 4

Gezmek, dolaşmak.

O destmâl-i mahabbet-nümünuyuz
devrin
Ki yâr elinde gezer yâre yâdigâr oluruz

3. **gezer:-er**

Gazel 54

Mısra: 11

Gezmek, dolaşmak.

Fütâde benliğimiz rûzgâr elinde gezer
Uçar semâlara İhsân döner gubâr
oluruz

4. **gezer:-(e)r**

Gazel 119

Mısra: 5

Gezmek, dolaşmak.

Bir sâye-i bî-vâye gezer mest-i
tahayyûr
Gönlümdür o bî-vâye o mihmânı
unutma

5. **gezer:-(e)r**

Gazel 140

Mısra: 13

Gezmek, dolaşmak.

Muhîr-i şevki gezer cevher-i kemâl
idim İhsân
Kazâ bu cevheri eyvâh sengsâre
düşürdü

6. **gezer:-(e)r**

Kaside 5

Mısra: 29

Gezmek, dolaşmak.

Yem-i bî-sâhil-i 'aşk üzre dil âvâre

gezer

Gemisin kurtaracak var ise kaptandır

bu

gezerim:

1. **gezerim:** -er, -im

Gazel 30

Mısra: 3

Gezmek, dolaşmak.

Zaman zaman gezerim gözlerinde

sevgilimin

Şikâr-ı gamze de olsam tegâfulüm

yoktur

gezerken:

1. **gezerken:** -er, -ken

Gazel 67

Mısra: 5

Gezmek, dolaşmak.

Efser gibi erbâb-ı şakâ başta gezerken

Düşmüş ayak altında yatur cevher-i

ihlâs

2. **gezerken:** -(e)r, -ken

Tahmis 5

Mısra: 16

Gezmek, dolaşmak.

Ey cevher-i şeffâf senin mahzenin
olsam
Aşkınla gezerken yine dergâh-be-
dergâh

gezersin:

1. **gezersin:-(e)r, -sin**

Gazel 108

Mısra: 7

Gezmek, dolaşmak, yürümek.

Ta'lîm-i hırâm eder gezersin
Tâvus-ı çemen-i tâna çapkın

2. **gezersin:-(e)r, -sin**

Gazel 108

Mısra: 7

Gezmek, dolaşmak, yürümek.

Ta'lîm-i hırâm eder gezersin
Tâvus-ı çemenistâna çapkın

gezince:

1. **gezince:-ince**

Rûbai 3

Mısra: 1

Gezmek, dolaşmak.

Bir cām çekip gezince dil-i âfâkı
Bir hâlete girdi vech-i bâkî sâkî

gezip:

1. **gezip:-ip**

Gazel 96

Mısra: 17

*Hava alma, hoş vakit geçirme gibi
amaçlarla bir yere gitmek, seyran etmek.*

Gezip gülüştüğümüz yerlerin
zemîninden
Hudâ-yı arşa çıkan girye-i nihân
buldum

gezmededir:

1. **gezmededir:-mede, -dir**

Rûbai 28

Mısra: 3

Gezmek, seyran etmek, dolaşmak.

Bîçâre rubâ'î söyleyip gezmededir
Nâçâr düçâr oldu o çâr-ebrûya

gezmeve:

1. **gezmeve:-me, -y, -e**

Gazel 52

Mısra: 2

Gezmek, dolaşmak, seyran etmek.

Çalacakmış seni benden bile hırsız
geceler
Çıkma bensiz güzelim gezmeve yalnız
geceler

gezsın:

1. **gezsın:-sin**

Gazel 112

Mısra: 8

Gezmek, dolaşmak.

Nālān u giryān olsun girizān ekdār-ı
devrān
Üftān ü hīzān gezsın perīşan āvāre her
sū

gibi:

1. **gibi:**

Diğer 1

Mısra: 53

*"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.*

Biz gibi şu'arā gelmez cihāna
Hep tevārīhlerde olduk yegāne

2. **gibi:**

Gazel 2

Mısra: 5

*"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.*

Göz yaşlarımla akmada rüh-ı revān gibi
Her dem'a bin niyāz ile bin rāz-ı
mācerā

3. **gibi:**

Gazel 7

Mısra: 2

"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.

Kısmet niyâz olur bana nâz ü edâ sana
Nâz ü edâda ben gibi bir mübtelâ sana

4. gibi:

Gazel 13

Mısra: 10

"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.

Nazar-endâz olan âfâk-ı hayâl-âvere
elbet
Olur İhsân gibi bir şâir-i bîdâr-ı tabî'at

5. gibi:

Gazel 35

Mısra: 5

"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.

Aşk ehli cām-ı Cem gibi devr ettiler
müdâm
Hayrân dolup bu şevk ile hayrân
boşaldılar

6. gibi:

Gazel 47

Mısra: 10

"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.

Dili hayrân görünür dîdesi giryân İhsân
Kimi söyletse gönül ben gibi dildâde
çıkâr

7. gibi:

Gazel 59

Mısra: 9

"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.

Gönlüm gibi âvâre gezen rind-i
mahabbet
Etvârına refîârına güftârına bakmaz

8. gibi:

Gazel 67

Mısra: 5

"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.

Efser gibi erbâb-ı şakâ başta gezerken
Düşmüş ayak altında yatur cevher-i
ihlâs

9. gibi:

Gazel 68

Mısra: 4

"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.

Yek-dîgere girmiş iki çeşmin döküyor
kan
Olmuş gibi mestâneye mestâne mu'âriz

10. **gibi:**

Gazel 80

Mısra: 2

*"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.*

Şevk-i didâr-ı mahabbetle yanan sîneye
bak
Levh-i sînem gibi bir sîne-i bî-kîneye
bak

11. **gibi:**

Gazel 92

Mısra: 6

*"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.*

Ne tecellî bu ki didârı eder âdemi lâl
Tûra çıkmış gibi bir Vâdî-i Eymenli
güzel

12. **gibi:**

Gazel 92

Mısra: 9

*"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.*

Rehgüzârında ki İhsân gibi üftâdesi var
İşve meydânını almaz mı o tevsenli
güzel

13. **gibi:****Gazel 95**

Mısra: 1

*"-e benzer bir şekilde" anlamında**kullanılan bir benzetme edatı.*

La'li gibi cevherin tebessüm
Ondan yine büse-çin tebessüm

14. **gibi:****Gazel 100**

Mısra: 7

*"-e benzer bir şekilde" anlamında**kullanılan bir benzetme edatı.*

Kaddın gibi bir mahşer-i âşüb
bulunmaz
Bin mahşer-i âşüb kıyām etse inanmam

15. **gibi:****Gazel 104**

Mısra: 8

*"-e benzer bir şekilde" anlamında**kullanılan bir benzetme edatı.*

Anarsa nāmını nāsūtiyān bahār açılır
Nüzül eder gibi bin dāstān semālardan

16. **gibi:****Gazel 105**

Mısra: 9

*"-e benzer bir şekilde" anlamında**kullanılan bir benzetme edatı.*

Sen gibi bir sīm-endāmı der-āgūş
eylemiş
Vechi var İhsān alırsam intikām
âyineden

17. **gibi:****Gazel 121**

Mısra: 8

*"-e benzer bir şekilde" anlamında**kullanılan bir benzetme edatı.*

Ben yāri bulup vuslatı germ eyledim
agyār
Bahtım gibi yansın yine nār-ı hasediyle

18. **gibi:****Gazel 127**

Mısra: 13

*"-e benzer bir şekilde" anlamında**kullanılan bir benzetme edatı.*

Âh pervāneler gibi yanarım
Devlet-i hüsnünün çerāğında

19. **gibi:****Gazel 143**

Mısra: 1

*"-e benzer bir şekilde" anlamında**kullanılan bir benzetme edatı.*

İçsem şarāb-ı la'lini peymāneler gibi
Yansam çerāğ-ı rüyına pervāneler gibi

20. **gibi:**

Gazel 143

Mısra: 2

*"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.*

İçsem şarâb-ı la'lini peymâneler gibi
Yansam çerâğ-ı rûyına pervâneler gibi

gibidir:

1. **gibidir:-dir**

Gazel 10

Mısra: 4

*"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.*

Sirişk-i hecr ile âh-ı elemle hem-
cereyân
Şitâb eder gibidir vasl-ı yâre cûy-ı
şebâb

2. **gibidir:-dir**

Gazel 83

Mısra: 5

*"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.*

Cân gülşeninde gül gibidir bir içim
sudur
Ey cân-ı işve işveden âyinedir tenin

3. gibidir:-dir

Gazel 159

Mısra: 2

"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.

Gör nâzım-ı devrânı bugün bir eşi
yoktur
Volkan gibidir fikri fakat âteşi yoktur

gibisin:

1. gibisin:-sin

Gazel 152

Mısra: 9

"-e benzer bir şekilde" anlamında
kullanılan bir benzetme edatı.

Âyîne de görmüş gibisin kendini güyâ
Divâne diyorken bana ey nakil-i hülyâ

ğidâ:

1. ğidâ:

Kaside 6

Mısra: 120

Yiyecek, besin, nimet.

Bir hafta ta'âma yer bırakmaz
Oldukça ğidâ ğidâ-yı hamsi

2. ğidâ:

Kaside 6

Mısra: 201

Yiyecek, besin, nimet.

Bir başka ğidâ ğidâ-yı yektâ
Bir turfâ-safâ safâ-yı hamsi

ğidâsı:

1. ğidâsı:-(s)ı

Kaside 6

Mısra: 249

Yiyecek, besin, nimet.

Ehl-i şikemin ğidâsı olsun
Her mi'dede imtilâ-yı hamsi

ğidâ-vı 'âşıkân:

1. ğidâ-yı 'âşıkân:

Gazel 165

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Âşıkların hayat kaynağı, besleyici
unsuru.

Mâye-i derman ğidâ-yı 'âşıkân derdin
yeter
Derd o nekbettir ki derdinden gönül
ıtlâk eder

ğidâ-vı dendân:

1. ğıdā-yı dendān:

Kıt'a 53

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dışın gıdası, yiyecek.

Hirre-i dehre sakın olma ğıdā-yı

dendān

Delğin pek dar iken takma kabak

kuyruğuna

ğıdā-vı hamsi:

1. ğıdā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

Hamsi gıdası, besini.

Bir hafta ta'āma yer bırakmaz

Oldukça ğıdā ğıdā-yı hamsi

2. ğıdā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 252

Kelime Tipi: -

Hamsi gıdası, besini.

Her sofrā-i ni'met ü maḥabbet

Dolsun taşsın ğıdā-yı hamsi

ğıdā-vı vektā:

1. **ġidā-yı yektā:****Kaside 6**

Mısra: 201

Kelime Tipi: -

Eşsiz, benzersiz nimet.

Bir başka ġidā ġidā-yı yektā

Bir turfa-safā safā-yı ħamsi

gidemez:1. **gidemez:-e, -mez****Gazel 22**

Mısra: 4

Gitmek, yol almak, ilerlemek.

Ayrılan bezm-i iltifâtından

Gidemez bir diyāra dāra gider

2. **gidemez:-e, -mez****Gazel 22**

Mısra: 4

Gitmek, yol almak, ilerlemek.

Ayrılan bezm-i iltifâtından

Gidemez bir diyāra dāra gider

giden:1. **giden:-en****Gazel 23**

Mısra: 3

Gitmek, yol almak, ilerlemek.

Uçarak ravza-i cānāne giden bûlbûl-i

cān

Dönemez dōnse de bāl ü peri işkeste
gelir2. **giden:-en****Gazel 23**

Mısra: 11

Gitmek, yol almak, ilerlemek.

Rû'yet-i yāre giden olsa da Mūsā-yı

Kelīm

Diyemez vākı 'a-i rû'yeti dembeste gelir

gider:1. **gider:-er****Gazel 22**

Mısra: 1

Gitmek, yol almak, ilerlemek.

Dil-i āvāre kūy-ı yāre gider

Uçarak gökte bir sitāre gider

2. **gider:-er****Gazel 22**

Mısra: 2

Gitmek, yol almak, ilerlemek.

Dil-i āvāre kūy-ı yāre gider

Uçarak gökte bir sitāre gider

3. gider:-er

Gazel 22

Mısra: 4

Gitmek, yol almak, ilerlemek.

Ayrılan bezm-i iltifâtından
Gidemez bir diyâra dâra gider

4. gider:-er

Gazel 22

Mısra: 8

Gitmek, yol almak, ilerlemek.

Ömrümüz bir zavallı berk-i hazân
Reh-i sevdâda rûzgâra gider

5. gider:-er

Gazel 22

Mısra: 10

Gitmek, yol almak, ilerlemek.

Vermeyiz âha biz mecâl İhsân
Belki dildâre bir serâre gider

6. gider:-(e)r

Gazel 22

Mısra: 4

Gitmek, yol almak, ilerlemek.

Ayrılan bezm-i iltifâtından
Gidemez bir diyâra dâra gider

7. **gider:-(-e)r****Gazel 22**Mısra: **8***Gitmek, yol almak, ilerlemek.*

Ömrümüz bir zavallı berk-i hazān
Reh-i sevdāda rüzgāra gider

8. **gider:-(-e)r****Gazel 22**Mısra: **10***Gitmek, yol almak, ilerlemek.*

Vermeyiz āha biz mecāl İhsān
Belki dildāre bir serāre gider

9. **gider:-er****Gazel 23**Mısra: **10***Gitmek, yol almak, ilerlemek.*

İhtiyār ile değil bezm-i mahabbet
dönüşü
Dil-i bîçāre şitābān gider āheste gelir

Mısra: **1***Gitmek, kaybolmak, ölmek.*

Vahdet-i sırfeye müstağrakım el-ān
giderim
Deyre yā mescide mensup nedir ben
bilmem

gidip:1. **gidip:-ip****Gazel 91**Mısra: **9***Gitmek, yol almak, ilerlemek.*

Gidip yāre vermez mi benden haber
Bu yoldan geçen kārban ey gönül

gilmāncasına:1. **gilmāncasına:-casına****Diger 1**Mısra: **108***Cennette hizmet eden delikanlılar.*

Bu gece giymişti çünkü serāpā
Sırmalı hulleler gilmāncasına

gilmānına:1. **gilmānına:-i, -n, -a****Gazel 59**Mısra: **14**

*Cennette hizmet ettiğine inanılan
gençler.*

giderim:1. **giderim:-(-e)r, -im****Kıt'a 6**

Zevk ehli safâ-gâh-ı behiştin dahi îhsân
Gilmânına eyler nazar ebkârına bakmaz

ğıpta verir:

1. **ğıpta verir:-(i)r**

Kıt'a 65

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İmrenmesine sebebiyet vermek.

Nemâfistâda işin ğıpta verir Mecnûna
Çünkü dağlar devirir taş çıkarır
Ferhâda

ğıpta-i cân-fersâdan:

1. **ğıpta-i cân-fersâdan:-dan**

Kaside 5

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Can dayanmaz bir imrenme, özenme.

'Acemistân bayılır ğıpta-i cân-fersâdan
Leşker-i muhteşem-i milket-i Tûrândır
bu

ğıptasından:

1. **ğıptasından:-sı, -n, -dan**

Gazel 87

Mısra: 12

*Başkasında olan bir şeyin kendisinde
de olmasını isteme, kıskanmadan imrenme,
özenme.*

Gözlerinden leblerinden büse-çîn
oldukça ben
Gıptasından göz diker nergis olur
giryende gül

gir:

1. **gir:**

Gazel 154

Mısra: 7

Girmek, yer almak, yönelmek.

Terk eyle hatâ bâbını gir rāh-ı savāba
Güşunda senin bir küpe olsun bu hitābe

girân-hâb u havâl:

1. **girân-hâb u hayâl:**

Kaside 2

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

*Uykusu ağır olan ve zihinde tasarlanan
düş, hayal.*

Sardı her yandan cehâlet biz girân-hâb
u hayâl
Çünkü bîdâr olmayız sür-ı kıyâmet
bekleriz

giren:

1. **giren:-en**

Gazel 47

Mısra: 7

Dahil olmak,katılmak.

Bezm-i handânına endîşeden âzâde
giren
Zülfü bendinde kalır çıksa da üftâde
çıkâr

girer:

1. **girer:-er**

Gazel 38

Mısra: 6

Dahil olmak,katılmak.

İdare eylese akdâh-ı mevlvî şühüm
Girer semâ'a safâdan şarâbhâne döner

2. **girer:-er**

Gazel 51

Mısra: 11

Dahil olmak,katılmak.

Gönülde raksa girer lem'a lem'a şevk
İhsân
Teneccümât ile deryâ-yı bî-karâr
öpüşür

3. **girer:-er**

Gazel 52

Mısra: 10

Dahil olmak,katılmak.

Sevgimin şimdi gülümser yüzü
gönülümde benim

Girer ihsân sanırım koynuma bir kız
geceler

giribân:

1. **giribân:**

Gazel 34

Mısra: 4

Elbise yakası.

Cüş eder gönlüm döner peymâne mey
rîzân olur
Raks eder dâmân bu sevdâdan giribân
serpilir

giribâna:

1. **giribâna:-a**

Gazel 88

Mısra: 1

Elbise yakası.

Gehî ruhsâra dökül gâhî giribâna dökül
Dökül ey zülf-i siyeh sine-i uryâna
dökül

giribânı:

1. **giribânı:-ı**

Gazel 23

Mısra: 7

Yaka. II Yaprak.

Bulsa gülşende girîbânı rehâ hârından
Zîb-ı dest olmağa bir gonca-i nev-reste
gelir

girîbân-ı rehâyı:

1. girîbân-ı rehâyı:-(y)ı

Kaside 7

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Kurtuluş elbisesinin yakası.

Tuttun yed-i himmetle girîbân-ı rehâyı
Pür-cevher-i 'ilm oldu şu dâmân-ı
ma'ârif

girîbân-ı tahammül:

1. girîbân-ı tahammül:

Gazel 131

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Tahammül, dayanma elbisesinin
yakası.*

Çāk çāk olmaz mı hırmândan girîbân-ı
tahammül
Kaldı uşşâkın niyâz etmekde hep
dâmân elinde

giriftâr-ı melâl:

1. giriftâr-ı melâl:

Tesdis 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kedere yakalanmış.

Oldu aşıklar bu sevdâdan giriftâr-ı
melâl
Hâle bak yokken ümîd-i vasl için bir
ihtimâl

girizân:

1. girizân:

Gazel 112

Mısra: 7

Kaçan, firar eden.

Nâlân u giryân olsun girizân ekdâr-ı
devrân
Üfân ü hîzân gezsin perîşan âvâre her
sû

girizân oldu:

1. girizân oldu:-du

Tahmis 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kaçmak.

Açmış oldum sînesin bir kerre ârâm u
sükûn
Sîneden bilmem ne hâlettir girizân oldu
hep

girmeden gâvâvâ:

1. **girmeden ğavgāya:-(y)a**

Kaside 2

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Kavgaya tutuşmak, kavga başlatmak.

Seyr-i girūdār-ı dūnyādan peřimān

olmuşuz

Girmeden ğavgāya bir an emr-i ric'at
bekleriz

girmiş:

1. **girmiş:-miş**

Gazel 68

Mısra: **3**

Birbirine girmek,kavga etmek.

Yek-dġere girmiř iki řeřmin dġkūyor
kan

Olmuş gibi mestāneye mestāne mu'ārız

2. **girmiş:-miş**

Gazel 106

Mısra: **6**

İçine girmek, dahil olmak.

Firāř-ı nakř u nigāra dūřmūř ġġren o

beħçet-nūmā vūcūdu

Sehāba girmiş hilāli ansın bahār-ender-
bahār sansın

girse:

1. **girse:-se****Gazel 47**

Mısra: 3

Dahil olmak,içinde yer almak.

Girse dîvânıma feyz almağa bir çār-
ebrû

Şevk-i te'sîr-i rubâ'îyle ruh-ı sâde çıkar

giryân:1. **giryân:****Gazel 45**

Mısra: 9

Ağlayan, gözyaşı dökten.

Hande-i cām ile giryân iken âşüfte
gönül

Cümbüş-i la'l-i lebinden bularak cān
gülüyor

2. **giryân:****Gazel 47**

Mısra: 9

Ağlayan, gözyaşı dökten.

Dili hayrân görünüñ dîdesi giryân İhsân
Kimi söyletse gönül ben gibi dildâde
çıkır

3. **giryân:****Gazel 95**

Mısra: 7

Ağlayan, gözyaşı dökten.

Giryân olurum zamân zamân ben
Eyler o zemîn zemîn tebessüm

4. **giryân:****Gazel 96**

Mısra: 11

Ağlayan, gözyaşı dökten.

Açık semâları zulmetle muztarib giryân
Yeşil çemenleri hem-reng-i erguvân
buldum

5. **giryân:****Gazel 118**

Mısra: 3

Ağlayan, gözyaşı dökten.

Olmazdı gönül giryân bir gonca-i
handânın
Gülzâr-ı vefâsından bir şemme ümîd
olsa

6. **giryân:****Tahmis 10**

Mısra: 12

Ağlayan, gözyaşı dökten.

Bigâneler gâmından bîzâr ü nâ-şekîbim
Derd-i vatanla giryân âvâre bir garîbim

7. **giryān:**

Tahmis 10

Mısra: **23**

Ağlayan, gözyaşı döken.

Kaldıkça böyle giryān peygüle-i
elemde
Tutmazsa yār elinden Sāmiḥ bu deşt-i
ğamda

giryān iken:

1. **giryān iken:** *-ken*

Muhammes 2

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Ağlamaklı bir hâlde bulunma.

Yok bir ümîdim eylemem izhâr-ı derd ü
gam
Giryān iken bu hâl ile ben sûretâ şenim

giryān olayım:

1. **giryān olayım:** *-a, -(y)ım*

Tahmis 6

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Ağlayan olmak.

Solmasın taraf-ı ruḥunda açılan
ğoncaların
Gözyaşım şebnem olur anlara giryān
olayım

giryān oldu:1. **giryān oldu:-du****Tahmîs 4**

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Sen demişsin kim kimin derdiyle
giryandır Nedîm
Hep mürüvvetsiz senin derdinle giryān
oldu hep

giryān oldular:1. **giryān oldular:-du, -lar****Tahmîs 9**

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Ağlayan, gözyaşı döken olmak.

Seyredip mir'ât-ı hüsn-i yâri hayrân
oldular
Gâmezler derdiyle demlerdir ki giryān
oldular

giryândır:1. **giryândır:-dır****Tahmîs 4**

Mısra: 39

Ağlayan, gözyaşı döken.

Sen demişsin kim kimin derdiyle
giryândır Nedîm

Hep mürüvvetsiz senin derdinle giryān
oldu hep

giryām:1. **giryām:-ı****Gazel 119**

Mısra: 1

Ağlayan, gözyaşı döken.

Güldürmemiş olsan da bu giryāmı
unutma
Arkanda düşüp ağlayan efgāmı unutma

giryānız:1. **giryānız:-ız****Tahmîs 7**

Mısra: 13

Ağlayan, gözyaşı döken.

Kimin derdiyle ammā fark olunmaz
böyle giryānız
Bilinmez hangi zülfün iftirākıyla
perîşānız

girve-i nihān:1. **girve-i nihān:****Gazel 96**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gizli gözyaşı.*

Gezip gülüştüğümüz yerlerin
zemîninden

Hudā-yı arşa çıkan girye-i nihān
buldum

giryende:

1. giryende:

Gazel 87

Mısra: 12

Ağlayan, gözyaşı dökten.

Gözlerinden leblerinden büse-çîn
oldukça ben
Gıptasından göz diker nergis olur
giryende gül

2. giryende:-de

Gazel 94

Mısra: 6

Ağlayan, gözyaşı dökten.

Mukbilān-ı devri gördüm neş'e-dār-ı
ibtihāc
Dem-be-dem giryende buldum halkı
handān görmedim

3. giryende:-de

Kaside 2

Mısra: 105

Ağlayan, gözyaşı dökten.

Cān ü dil giryende millet bînevā
mātem-nümā

Dîdeler pür-sütire pür-hâb-ı cehâlet
bekleriz

gîrve-rîz:

1. **gîrve-rîz:**

Kıt'a 20

Mısra: 3

Ağlayan, gözyaşı döken.

Korkarım âzâr-ı vicdândan olursan
gîrve-rîz
Ey hürûşundan bugün hândan olan
vâveylimin

gîrve-rîzân:

1. **gîrve-rîzân:**

Gazel 136

Mısra: 4

Ağlayan, gözyaşı döken.

Bezmi teşrif eyleyip mâh-ı felek-şânım
bu şeb
Gönlümün etmez mi handân gîrve-rîzân
şâmını

gîsû:

1. **gîsû:**

Gazel 42

Mısra: 1

(Sevgilinin) omuza dökülen uzun

saçları.

Gîsû nikâbı kâ'be yüzüyle bekâm olur
Reng-i siyâh sûtire-i beytül'-harâm olur

gîsûlar:

1. **gîsûlar:-lar**

Kıt'a 15

Mısra: 3

*(Sevgilinin) omuza dökülen uzun
saçları.*

Düşer der-hâb iken ruhsâr-ı dildâr üzre
gîsûlar
Siyâh eyler de devrân tâli'im bîdâr
göstermez

gîsûların:

1. **gîsûların:-lar, -ın**

Gazel 44

Mısra: 2

*(Sevgilinin) omuza dökülen uzun
saçları.*

Güzeller âteş-i sevdâ saçıp cân
dağlamışlardır
Çözüp gîsûların dest-i nigâhım
bağlamışlardır

2. **gîsûların:-lar, -ın**

Gazel 44

Mısra: 10

*(Sevgilinin) omuza dökülen uzun
saçları.*

Siyeh bahtım ki İhsān māni-i dīdār olan
hübān
Çözüp gīsūların dest-i nigāhım
bağlamışlardır

3. **gīsūların:-lar, -ın**

Gazel 49

Mısra: 5

(Sevgilinin) omuza dökülen uzun
saçları.

Destelenir sünbülü gīsūların
Dest-i mahabbette neler bağlanır

4. **gīsūların:-lar, -ın**

Gazel 133

Mısra: 4

(Sevgilinin) omuza dökülen uzun
saçları.

Olurken şāne tarh-efken cebīn-i lem' a-
dār üzre
Abīr-efşān olan gīsūların pīrāye
düşmez mi

gīsū-vı siyehkāre:

1. **gīsū-yı siyehkāre:-e**

Muhammes 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) günah işlemiş, suçlu uzun
saçları.

Bağlatma o gîsû-yı siyehkâre efendim
Ağlatma yazık etme dil âvâre efendim

git:

1. **git:**

Gazel 154

Mısra: 4

Gitmek, ulaşmak, varmak.

Düşmandır ezelden beri erbâb-ı şebâba
İstersen eğer git de su'âl eyle Cenâba

2. **git:**

Tahmîs 10

Mısra: 9

Gitmek, ulaşmak, varmak.

Git ey nesîm-i perrân git yurduma
haber ver
Artık taḥammülüm yok ğurbette âh ü
zâra

3. **git:**

Kaside 7

Mısra: 76

Gitmek, ilerlemek, uzaklaşmak.

Hâil olamaz eşheb-i âmâline devrân
Sür git ki senindir yine meydân-ı
ma'ârif

gitmeyelim:

1. **gitmeyelim:**-me, -y, -elim

Gazel 164

Mısra: 19

Gitmek, ulaşmak, varmak.

İşte meydân-ı sülḥan gitmeyelim Şîrâza
Bize Turan-ı sülḥandır yine meydân-ı
sülḥan

gitmez:

1. **gitmez:**-mez

Gazel 133

Mısra: 5

Gitmek, ulaşmak, varmak.

Gelirken bezme sen gitmez mi tâb-ı
ihtiyâr elden
Olup mest-i temâşâ âşık-ı bî-vâye
düşmez mi

gitmiş:

1. **gitmiş:**-miş

Gazel 61

Mısra: 1

Gitmek, sürmek, ilerlemek.

Mestâne gitmiş mestâne gelmiş
Divâne âşık dîvâna gelmiş

2. **gitmiş:-miş**

Gazel 61

Mısra: 7

Gitmek, ulaşmak, varmak.

Âşüfte gönüm gitmiş de elden
Meydâna düşmüş devrâne gelmiş

gitmiş elden:

1. **gitmiş elden:-den**

Gazel 131

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Elden gitmek, yitirmek, yoksun kalmak.

Duydum İhsân gitmiş elden mest ü
medhûş-ı mahabbet
Meclis-i hûbâna düşmüş defter ü divân
elinde

gitsin:

1. **gitsin:-sin**

Gazel 114

Mısra: 4

Gitmek, ulaşmak, varmak.

Bıktık cihânın âmed-şüdünden
Peyveste gelsin gitsin piyâle

gitti:

1. **gitti:-ti**

Gazel 142

Mısra: 7

Gitmek, ulaşmak, varmak.

Ne şehsuvâr idi tepretti gitti eşheb-i
nâzı
Piyâdegânı birer âh-ı inkisâr ile geçti

2. **gitti:-ti**

Kaside 7

Mısra: 43

Gitmek, ulaşmak, varmak.

Firdevs-i vatandan kovulup gitti
sürüldü
Tâ Kâf dağının altına şeytân-ı ma'ârif

3. **gitti:-ti**

Kıt'a 29

Mısra: 2

Gitmek, ulaşmak, varmak.

Bu hâle gözyaşı dökse revâ ki eslâfın
Harâbe oldu müberrâtı gitti peyderpey

4. **gitti:-ti**

Rûbai 8

Mısra: 1

Gitmek, ulaşmak, varmak.

Bir âfeti aldı bak bir âfet gitti
Kudret yanarak bende taḥammül bitti

5. **gitti:-ti**

Kıt'a 34

Mısra: 4

Ölmek, dünyadan göçmek.

Budur târîḫ-i cevher-dârî İhsân
Cevâhir âh gitti düştü ḫâke

6. **gitti:-ti**

Kıt'a 35

Mısra: 4

Ölmek, dünyadan göçmek.

Çıktı bir âvâz-ı mâtemden güher
târihim İhsân
Gitti ḫayfâ kalbden Şadî Yaşar dillerde
nâmi

7. **gitti:-ti**

Kıt'a 36

Mısra: 4

Ölmek, dünyadan göçmek.

Bir mısra'ımız düştü bugün âh İhsân
Nâşâd kodu gitti bizi Şadî ḫayf

8. **gitti:-ti**

Kıt'a 37

Mısra: 4

Ölmek, dünyadan göçmek.

Çıktı bir cevher tārīḥ Ḳsān
Gitti Cūdī gibi fāzıl eyvāh

gittik:

1. **gittik:**-ti, -k

Şarkı 7

Mısra: **2**

Gitmek, ulaşmak, varmak.

Peymāne-i mehtāb içerek sahile geldik
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

2. **gittik:**-ti, -k

Şarkı 7

Mısra: **4**

Gitmek, ulaşmak, varmak.

Ġam nakşını zāten bu gönülden sile
geldik
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

3. **gittik:**-ti, -k

Şarkı 7

Mısra: **8**

Gitmek, ulaşmak, varmak.

Hasretle maḥabbetle dalıp seyr-i
cemāle
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

4. **gittik:-ti, -k****Şarkı 7**

Mısra: 12

Gitmek, ulaşmak, varmak.

Bir ân unutulmaz bu güzel leyle-i
vuslat
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

gittikçe:1. **gittikçe:-tikçe****Rûbai 13**

Mısra: 2

Giderek, zaman geçtikçe, gitgide.

Ey şüh-ı cefâ-pîşe aman pâmâlim
Gittikçe garîb oldu benim ahvâlim

2. **gittikçe:-tikçe****Tahmis 4**

Mısra: 28

Giderek, zaman geçtikçe, gitgide.

Destmâl-i 'işve almış gül yüzünden
şebnemin
El-amân ateşlemiş gittikçe sevdâ
'âlemin

gittim elden:1. **gittim elden:****Tahmis 4**

Mısra: 6

Kelime Tipi: Deyim

*Bir şeyi yitirmek, o şeyden yoksun
kalmak.*

Sabr u tâkat masraf-ı çāk-ı girībân oldu
hep
Gittim elden dostlar bir yâre dil verdim
zebûn

giver:1. **giyer:-(e)r****Gazel 159**

Mısra: 4

*Giymek, örtünüp korunmak için bir
şeyi vücuduna geçirmek.*

Öz kardaşı var sâdece söz kardaşı
yoktur
Yekpâre giyer câme-i irfân peşi yoktur

giyerken:1. **giyerken:-(e)r, -ken****Kaside 6**

Mısra: 15

*Giymek, örtünüp korunmak için bir
şeyi vücuduna geçirmek.*

Kâlâsını hep giyerken eller
Sırtımda benim 'abâ-yı hamsi

giymişti:1. **giymişti:-miş, -ti****Diğer 1**

Mısra: 107

Giymek, örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

Bu gece giymişti çünkü serāpā
Sırmalı hulleler gılmāncasına

giysü-yı hoş-bü:

1. giysü-yı hoş-bü:

Gazel 112

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzel kokulu uzun saç.

Seyr eyle cānān mahmūr-ı sahbā
meshūr-ı sevdā
Giysü-yı hoş-bü ebrüsu pür-gü çeşmānı
āhū

gizli:

1. gizli:

Gazel 46

Mısra: 12

Görünmeyen, saklı, mahrem.

Hamüş-ı hayret-i aşkım beyāna hālim
yok
Göntülde rūhu yakan gizli bir şikāyet
var

2. gizli:

Gazel 141

Mısra: 8

Herkese açıklanmayan, başkalarına bildirilmeyen, etraftan saklanan şey; saklı.

Derd-i dil-i zāra ilāç istedim
Gizli sunup la'l-i lebin em dedi

gizli bir fırtınadan:

1. **gizli bir fırtınadan:-dan**

Gazel 164

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Görünmeyen, belli olmayan fırtına.

Gizli bir fırtınadan taşıtı şu 'ummān-ı
edeb
Gizli bir fırtınadan doldu şu fincān-ı
sūḥan

gizli gizli:

1. **gizli gizli:**

Tahmis 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gizli bir şekilde, belli etmeyerek.

Şehīdān-ı ğazādan derdin islāmın su'āl
ettim
Bu şeb rūḥü'l-emīnle gizli gizli
ḥasbiḥāl ettim

gökler:

1. **gökler:-ler**

Gazel 24

Mısra: 9

Gök, gökyüzü, sema.

Gökler tepeler manzaralardan bütün
İhsān
Olmuş nazar erbābına āyine denizler

göklere:

1. **göklere:-ler, -de**

Gazel 62

Mısra: 1

Gök, gökyüzü, sema.

Olamaz gölgesi göklere güneş
Yok benim yerdeki dildārıma eş

göklere:

1. **göklere:-ler, -e**

Gazel 150

Mısra: 10

Gök, gökyüzü, sema.

Dāhīler olur şa'saa-i tab'ima hayrān
Şi'rim ne semāvi ki olur göklere perrān

gökleri:

1. **gökleri:-ler, -i**

Gazel 52

Mısra: 4

Gök, gökyüzü, sema.

İnce sisler dağılırken yine yorgun
yorgun

Tüller altında örer gökleri yıldız
geceler

gökte:

1. **gökte:-te**

Gazel 22

Mısra: **2**

Gök, gökyüzü, sema.

Dil-i âvâre kûy-ı yâre gider
Uçarak gökte bir sitâre gider

2. **gökte:-te**

Gazel 121

Mısra: **4**

Gök, gökyüzü, sema.

Hübân ile hep yerde doğar kevkeb-i
tâli'
Bilmem ne arar gökte müneccim
rasadıyla

3. **gökte:-te**

Gazel 168

Mısra: **12**

Gök, gökyüzü, sema.

Kılar hâkdân yerde vird-i zebân
Döner kudsiyân gökte tebâil eder

4. **gökte:-te****Şarkı 6**

Mısra: 3

Gök, gökyüzü, sema.

Utanmasın mı bu şeb gökte mäh-i
 şu'le-fiken
 Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
 seni ben

gökteki:1. **gökteki:-te, -ki****Kıt'a 55**

Mısra: 2

Gökyüzü, sema.

Olsa imkân o kadar hilede mähir ki
 rakîb
 Yük arar beyzâda tâ gökteki ecrâmı
 kapar

gökten:1. **gökten:-ten****Tahmîs 1**

Mısra: 7

Gökyüzü, sema.

Acîb olmaz dönüp hurşîd gökten meh
 dü-nîm olsa
 Bulunmaz bir mesîlin zerrelere mihr-i
 cesîm olsa

göldeki:1. **göldeki:-de, -ki****Gazel 160**

Mısra: 5

*Kara ile çevrili, çeşitli büyüklükte
 durgun su.*

Ankâ ile pervâz edemez göldeki ördek
 Şâhîne tenezzüldür o usfûre süzölmek

gölgesi:1. **gölgesi:-si****Gazel 62**

Mısra: 1

*Saydam olmayan bir cisim tarafından
 ışığın engellenmesiyle ışıklı yerde oluşan
 karanlık, saye.*

Olamaz gölgesi göklerde güneş
 Yok benim yerdeki dildârıma eş

gonca:1. **gonca:****Gazel 12**

Mısra: 7

*Henüz açılmamış veya açılmak üzere
 olan çiçek, tomurcuk.*

Vermiş o gonca bir gül-i handâna
 bûseler
 Ey nûr-ı dîde sen de fem-i bûse-çini öp

2. gonca:

Kaside 2

Mısra: **62**

*Henüz açılmamış veya açılmak üzere
olan çiçek, tomurcuk.*

Vermemişken gülşen-i âmâle tarh u
takviyet
Gonca tasvîr eyleriz büy-ı hâkikat
bekleriz

gonca çiçeksin:

1. gonca çiçeksin:-sin

Muhammes 1

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

*Henüz açılmamış veya açılmak üzere
olan çiçek, tomurcuk.*

Bülbülleri nâlende eder gonca çiçeksin
Âşıkları ağlatma cezâsın çekeceksin

gonca gül:

1. gonca gül:

Tahmis 5

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

*Gonca şeklinde top gibi duran gül
çeşidi, henüz açılmamış gül.*

Dâim arayan bulsa civânım seni bende
Bir gonca gül olsan da senin gülşenin
olsam

gonca-i gülzâr-ı bahâ:**1. gonca-i gülzâr-ı bahâ:****Gazel 88**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Zarîf gül bahçesinin goncası.*

Açıl ey gonca-i gülzâr-ı bahâ handân
olur

Saçıl ey eşk-i revân sāha-i dāmāna
dökül

gonca-i handânın:**1. gonca-i handânın:-ın****Gazel 118**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Gülen gonca; açılmış gül.*

Olmazdı gönül giryân bir gonca-i
handânın

Gülzâr-ı vefâsından bir şemme ümîd
olsa

gonca-i işveden:**1. gonca-i işveden:-den****Gazel 19**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Cilveli, nazlı çiçek. II Sevgili.*

Olamaz o gonca-i işveden daha nükte-
ver daha pür-fiten
Daha dil-rübâ-yı tûvân-şiken daha
zinde-şive ferîde-şüh

gonca-i nev-reste:**1. gonca-i nev-reste:****Gazel 23**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Yeni yetişmiş, taze gonca.*

Bulsa gülşende girîbânı rehâ hârından
Zîb-ı dest olmağa bir gonca-i nev-reste
gelir

goncalar:**1. goncalar:-lar****Gazel 74**

Mısra: 3

*Henüz açılmamış veya açılmak üzere
olan çiçek, tomurcuk.*

Açmış nihâl-i şu'lede nev-bâve
goncalar
Olmuş küşâde sîne-i sîmîni tâ-benâf

2. goncalar:-lar**Gazel 127**

Mısra: 2

*Henüz açılmamış veya açılmak üzere
olan çiçek, tomurcuk.*

Açılır gamzeler yanağında
Saçılır goncalar bucağında

goncalar üğsâde-leb:

1. goncalar üğsâde-leb:

Kıt'a 67

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Goncalar açılmış bir şekilde.

Ġoncalar üğsâde-leb sular akar âheste-
rev
Nağmeler tutmakta bülbüller ğazelhân
mutribân

goncaların:

1. goncaların:-lar, -in

Tahmis 6

Mısra: **29**

*Henüz açılmamış veya açılmak üzere
olan çiçek, tomurcuk.*

Solmasın taraf-ı ruğunda açılan
goncaların
Gözyaşım şebnem olur anlara giryân
olayım

goncasından:

1. goncasından:-sı, -n, -dan

Tedis 1

Mısra: **13**

*Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk. II
Sevgili, sevgilinin ağzı.*

Goncasından ayrı düşmez bülbül-i
şürde-hâl
Şem'adan pervâneler etmez kabül-i
infisâl

gonca-veş:

1. gonca-veş:

Gazel 93

Mısra: 5

*Gonca, açılmamış çiçek, tomurcuk
gibi. II Sevgilinin ağzı.*

Enîs-i rûhum olurken de gonca-veş
handân
Neden gönül düşüyor bir melâle
ağlıyorum

gönlüm:

1. gönlüm:-iim

Gazel 9

Mısra: 5

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Dergâha düşmüş âvâre gönlüm
Âvâre gönlüm üftâde-meşreb

2. gönlüm:-iim

Gazel 9

Mısra: 6

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Dergâha düşmüş âvâre gönlüm
Âvâre gönlüm üftâde-meşreb

3. gönlüm:-iim

Gazel 34

Mısra: 3

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Cüş eder gönlüm döner peymâne mey
rîzân olur
Raks eder dâmân bu sevdâdan girîbân
serpilir

4. gönlüm:-iim

Gazel 59

Mısra: 9

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Gönlüm gibi âvâre gezen rind-i
mahabbet
Etvârına refîârına güftârına bakmaz

5. gönlüm:-iim

Gazel 61

Mısra: 7

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Âşûfte gönlüm gitmiş de elden
Meydâna düşmüş devrâne gelmiş

6. gönlüm:-üm

Gazel 104

Mısra: 9

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Zemîn-i gamda emellerden ayrılan
gönlüm
Garipser de arar bir mekân semâlardan

7. gönlüm:-üm

Gazel 106

Mısra: 9

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Benim de gönlüm gönüldür elbet dedim
a fettân amân amân ver

8. gönlüm:-üm

Gazel 166

Mısra: 5

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Gönlüm bu ibtilâdan âzâde kılma yâ
Rab
Âzâde kılma yâ Rab gönlüm bu
ibtilâdan

9. gönlüm:-üm

Gazel 166

Mısra: 6

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Gönlüm bu ibtilâdan âzâde kılma yâ
Rab
Âzâde kılma yâ Rab gönlüm bu
ibtilâdan

10. **gönlüm:-üm**

Kıt'a 10

Mısra: 1

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Yuvasından atılan kuş gibi gönlüm
inler
Onu hep sâz-ı mahabbetteki elhân
avutur

11. **gönlüm:-(ü)m**

Rûbai 4

Mısra: 2

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Meclisde ne dem kaldı ne sohbet kaldı
Gönlüm o güzel sohbetle hasret kaldı

12. **gönlüm:-üm**

Şarkı 9

Mısra: 11

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Sende kalmış yine gönlüm seni özler
gözler
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

13. **gönlüm:-(ü)m**

Şarkı 10

Mısra: 2

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

İşve-perversin güzelsin şühsun
nâzendesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

14. **gönlüm:-(ü)m**

Şarkı 10

Mısra: 4

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Naḥl-i sevdâsın leb-i sevdâda bir gül-
handesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

15. **gönlüm:-(ü)m**

Şarkı 10

Mısra: 8

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Bir avuç pejmürde hâk olsam ḡubâr
olsam da ben
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

16. **gönlüm: -üm**

Tahmis 3

Mısra: 2

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Perişan dil mukīm-i kākül-i cānāne
olmaz mı
Perişan kalsa gönlüm değmesen ey
şāne olmaz mı

17. **gönlüm: -üm**

Tahmis 10

Mısra: 18

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Feryāda yok mecālīm hāmūş-ı hayret
oldum
Sevdāya düştü gönlüm me' nūs-ı mihnet
oldum

gönlümce:

1. **gönlümce: -üm, -ce**

Gazel 145

Mısra: 12

Gönle göre, isteğe uygun.

Aç şapkanı bir tāze bahār olsun açılsın
Gönlümce dağıt zülfünü kıvrak
delikanlı

2. **gönlümce: -üm, -ce**

Şarkı 6

Mısra: 10

Gönle göre, isteğe uygun.

Nedir bu nâz ü edâ böyle inceden ince
Nigâh ü şîve vü refîâr hepsi gönlümce

gönlümde:

1. **gönlümde:**-(î)m, -de

Gazel 52

Mısra: 9

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Sevgimin şimdi gülümser yüzü
gönlümde benim
Girer ihsân sanırım koynuma bir kız
geceler

2. **gönlümde:**-(î)m, -de

Gazel 95

Mısra: 11

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Gönlümde açar bahâr-ı sevdâ
İhsân bu ne dil-nişîn tebessüm

3. **gönlümde:**-(î)m, -de

Kaside 6

Mısra: 189

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Gönlümde var ibtilâ-yı hamsi
Beynimde eser hevâ-yı hamsi

4. **gönlümde:**-(î)m, -de

Kıt'a 2

Mısra: 1

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Yanar gönlümde sevdâ-yı visâlin
Habîb-i kibriyâ ey mâh-ı enver

5. **gönlümde:**-(î)m, -de

Rûbai 3

Mısra: 4

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Sâgar kırılıp meygede vîrân oldu
Gönlümde hemân kaldı o sâkî bâkî

6. **gönlümde:**-(î)m, -de

Şarkı 10

Mısra: 2

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

‘İşve-perversin güzelsin şühun
nâzendesin
Hâsretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

7. **gönlümde:**-(î)m, -de

Şarkı 10

Mısra: 4

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Nahl-i sevdāsın leb-i sevdāda bir gül-
handesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

8. **gönlümde:-(ü)m, -de**

Şarkı 10

Mısra: 8

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Bir avuç pejmürde hâk olsam ğubār
olsam da ben
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

9. **gönlümde,;-üm, -de**

Şarkı 10

Mısra: 4

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Nahl-i sevdāsın leb-i sevdāda bir gül-
handesin
Hasretin gönlümde, gönlüm sendedir,
sen bendesin

gönlümdür:

1. **gönlümdür:-üm, -dür**

Gazel 119

Mısra: 6

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Bir sāye-i bî-vāye gezer mest-i
tahayyür
Gönlümdür o bî-vāye o mihmānı
unutma

gönlüme:

1. gönlüme:-üm, -e

Gazel 145

Mısra: 1

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Bir damla su ol gönlüme gel ak
delikanlı
Bir damla sudan gönlümü yık yak
delikanlı

gönlümü:

1. gönlümü:-üm, -ü

Gazel 25

Mısra: 1

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Akarak gönlümü dağlar dereler
Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

2. gönlümü:-üm, -ü

Gazel 145

Mısra: 2

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Bir damla su ol gönlüme gel ak
delikanlı

Bir damla sudan gönlümü yık yak
delikanlı

3. gönlümü:-(ü)m, -ü

Kaside 3

Mısra: 27

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

'Aşkıyla eder gönlümü rüsvây-ı
maḥabbet
Ḥüsniyle alır fikr-i perîşân ü kasîrim

4. gönlümü:-(ü)m, -ü

Tahmis 6

Mısra: 7

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Kevser-i la'lini sun gönlümü kandır ne
olur
Beni ser-tâ-be-kadem şevkine yandır ne
olur

gönlümü çaldın:

1. gönlümü çaldın:-dı, -n

Şarkı 9

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gönlü, yüreği gizlice ele geçirmek, alıp
götürmek.*

Sende kalmış yine gönlüm seni özler
gözler

Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

2. **gönlümü çaldın:** -dı, -n

Şarkı 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gönlü, yüreği gizlice ele geçirmek, alıp
götürmek.*

Düşerek sen yine bir yerde mi kaldın
çapkın
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

3. **gönlümü çaldın:** -dı, -n

Şarkı 9

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gönlü, yüreği gizlice ele geçirmek, alıp
götürmek.*

Geçiyorken sana derler yine hırsız
geçiyor
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

4. **gönlümü çaldın:** -dı, -n

Şarkı 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gönlü, yüreği gizlice ele geçirmek, alıp
götürmek.*

Beni benden geçirip sen ele aldın
 çapkın
 Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
 çapkın

gönlümün:

1. gönlümün:-üm, -ün

Gazel 136

Mısra: 4

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Bezmi teşrif eyleyip mäh-ı felek-şânım
 bu şeb
 Gönlümün etmez mi handân girye-rîzân
 şamımı

2. gönlümün:-üm, -ün

Gazel 143

Mısra: 13

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

İhsân uyunca zevkine âvâre gönlümün
 Gezdım vatan diyârını dîvâneler gibi

gönlünde:

1. gönlünde:-ü, -n, -de

Gazel 71

Mısra: 7

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Seyretmesin mi 'âşık gönlünde aks-i
 cânân
 Nezzâreden değildir âyinedâr memnû'

2. gönlünde:-ün, -de

Gazel 145

Mısra: 6

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Aktıkça güzel gözlülerin yaşları olsun
 Gönlünde açan güllere yaprak delikanlı

gönlünü yap:

1. gönlünü yap:

Kıt'a 50

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bir kimseyi hoşnut etmek, memnun
 etmek, sevindirmek.*

Râhat etmekse muradın çobanın
 gönlünü yap
 Çoban isterse eğer bir tekeden yağ
 çıkarır

gönül:

1. gönül:

Gazel 5

Mısra: 2

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Şemīm-i vuslatın bir sineden taktīridir
sevdā
Gönül bīmārının peymāne-i iksīridir
sevdā

2. gönül:

Gazel 10

Mısra: 8

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Belā-yı aşk-ı civānānla ihtiyār oldum
Gönül kocalmadı ammā ağardı müy-ı
şebāb

3. gönül:

Gazel 28

Mısra: 7

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Nüş-ı rahīk-i büseden gel fārig ol ki ey
gönül
Nāgāh o şüh-ı fitne-cü çeşmān-ı nīm-
hāb açar

4. gönül:

Gazel 31

Mısra: 3

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Gönül teferrüd etmesin mi 'āşık-ı
yegānedir
Kabül-i şirket eylemez o mehlikāyı tek
sever

5. gönül:

Gazel 36

Mısra: 4

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Yed-i sâkiden alırsan iki sahbâ-yı revân
Gönül eyler gam-ı dâreyini ferâmûş
açılır

6. gönül:

Gazel 41

Mısra: 1

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Handân görünce yâri gönül şâd-kâm
olur
Gâhî visâli müjdeleyen ibtisâm olur

7. gönül:

Gazel 45

Mısra: 9

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Hande-i cām ile giryân iken aşüfte
gönül
Cünbüş-i la'l-i lebinden bularak cān
gültüyor

8. gönül:

Gazel 46

Mısra: 3

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Tahassürünle gönül yandı kaldı bir nâle
Fakat o nâlede bilsen ne tatlı mihnet
var

9. gönül:

Gazel 47

Mısra: 5

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Görmedim kişver-i sevdâda gezen şâd
gönül
Bu mahabbet yolu hep vâdi-i feryâda
çıkır

10. gönül:

Gazel 47

Mısra: 10

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Dili hayrân görünür dîdesi giryân İhsân
Kimi söyletse gönül ben gibi dildâde
çıkır

11. gönül:

Gazel 49

Mısra: 3

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Bâdiye-i aşka revândır gönül
Onda mühimmât-ı sefer bağlanır

12. gönül:

Gazel 49

Mısra: 15

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Mest ü perişan gezer İhsân gönül
Zülf-i siyehkâra düşer bağlanır

13. gönül:

Gazel 63

Mısra: 7

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Gönül mehcür olup dîdâr-ı cânân-ı
vatandan âh
Vatan yâd elde kalmış dilde bir yâd-ı
vatan kalmış

14. gönül:

Gazel 68

Mısra: 8

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Çıksam iki âvâre cedel-kâr arasından
Nâlen de gönül dilber o nâlâna mu'âriz

gönül câmunı:

1. gönül câmunı: -ı, -(n)ı

Rûbai 20

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Âşığın cam gibi gönli, hassas yüreği.

Bir âfet-i cân kırdı gönül cāmını âh
Âh eyleyemem şimdi enînim çıkmaz

gönül ğarībini:

1. gönül ğarībini:-i, -(n)i

Kaside 1

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Kimsesiz, zavallı gönül.

Gönül ğarībini her an düçâr-ı hayret
eder
Şu kâr-zâr-ı musibetle çektiğim bu cefâ

gönül hânesin i' märe:

1. gönül hânesin i' märe:-e

Muhammes 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Gönül evinin bayındırlığı.

Lutf et bu gönül hânesin i' märe
efendim

gönül kırma:

1. gönül kırma:-ma

Rûbai 14

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Birini çok üzecek bir davranışta
bulunmak, gücendirmek.*

Lutf et de gönül kırma yazıktır zîrâ
Dil yâresinin devâsı yoktur derler

gönül tahtına şâh etmiş:

1. gönül tahtına şâh etmiş:-miş

Kıt'a 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gönlün, yüreğin padişahı etmek,
camigönlüden sevmek.*

Sen mâhî gönül tahtına şâh etmiş iken
biz
Dîdârına bir lahza nigâh etmeyelim mi

gönül tramvayı:

1. gönül tramvayı:-ı

Gazel 163

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Âşığın gönlünün tramvayı.

Gönül tramvayı hızlandı gitti şevkinden
Kesildi tākāt-ı âşk fren fren diyerek

gönül varasım:

1. gönül varasım:-sı, -(n)ı

Diğer 1

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

*Bir kimseyi derin üzüntü içinde bırakan
acı, gönül varası.*

Gönül yarasını gel sağlayalım
Sen çek hançerini biz zağlayalım

gönül yâresini:

1. **gönül yâresini:** -sî, -(n)i

Kıt'a 7

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Gönül yarası, acısı.

Bize öptürmedi varsın çeksın
O da bir türlü gönül yâresini

gönül yorganı:

1. **gönül yorganı:** -ı

Kaside 5

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Gönül, yürek yorganı, örtüsü.

Yanar elbette gönül yorganı mânend-i
'abâ
Pister-i hacle-i vuslattaki yorgandır bu

gönülde:

1. **gönülde:** -de

Gazel 12

Mısra: **3**

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Aşkın gönülde dîn ise dînin de aşk olur
Ruhsâr-ı pâki mushaf-ı dîn-i mübînî öp

2. gönülde:-de

Gazel 15

Mısra: 7

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Âvâre gönülde hâli servet

Bir fitne bin ihtilâlde bâis

3. gönülde:-de

Gazel 18

Mısra: 2

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Sâkiyâ sun şarâb-ı nâb-ı sabûh

Dalgalansın gönülde feyz-i fütûh

4. gönülde:-de

Gazel 46

Mısra: 12

*Kalbin manevî yönü,yürek,dil.*Hamûş-ı hayret-i aşkım beyâna hâlim
yokGönülde rûhu yakan gizli bir şikâyet
var

5. gönülde:-de

Gazel 51

Mısra: 11

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Gönülde raksa girer lem'a lem'a şevk

İhsân

Teneccümât ile deryâ-yı bî-karâr

öpüşür

6. gönülde:-de

Gazel 90

Mısra: 1

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Gönülde aşk olan güzel mahabbet-âşinâ

değil

Mahabbet âşinâ da olsa kâbil-i vefâ

değil

7. gönülde:-de

Gazel 124

Mısra: 11

*Kalbin manevî yönü,yürek,dil.*Gönülde gözleri var hâtıramda sözleri
var

Bakar da ağlarım İhsân bu yâdigârlara

gönülde:

1. gönülde:-den

Gazel 37

Mısra: 2

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Piř-i nezāreden ki o nūr-ı nazar geçer
Bilsen neler geçer bu gönülden neler
geçer

2. **gönülden:-den**

Gazel 65

Mısra: 5

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Gönülden çok řikāyet var beyān-ı hāle
kudret yok
Yanıp feyz-i mahabbet gözlerimden
tercümān vermiş

3. **gönülden:-den**

Gazel 68

Mısra: 5

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Allāh derim ben seni gördükçe
gönülden
Allāh için ol dīde-i giryāne mu'arız

4. **gönülden:-den**

Şarkı 7

Mısra: 3

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

am nakşını zāten bu gönülden sile
geldik
amlıklara gittik tura çıktık dile geldik

gönülden geçti:**1. gönülden geçti:-ti****Rübai 7**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Düşünmek, tasarlamak, aklından,
içinden geçirmek.*

Timsāl-i cemālin ki gönülden geçti
Bak jāle-i 'aşka berk-i gülden geçti

gönülden gönüle:**1. gönülden gönüle:-e****Gazel 126**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kalpten kalbe.*

Hüsn ü aşk etmede işrāk gönülden
gönüle
Dökülür nāle-i uşşāk gönülden gönüle

2. gönülden gönüle:-e**Gazel 126**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kalpten kalbe.*

Aşkın envārını etmiş yed-i takdīr-i ezel
Ebedī şevk ile ihrāk gönülden gönüle

3. gönülden gönüle:-e**Gazel 126**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kalpten kalbe.*

Ne tecellī bu ki te'sīr-i cemāl-i cānān
Eder Allāhı da intāk gönülden gönüle

4. gönülden gönüle:-den-e**Gazel 126**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kalpten kalbe.*

Kā'be-cüyān dilā rehberē muhtāc
olmaz
Yol açar onlara āfāk gönülden gönüle

5. gönülden gönüle:-den-e**Gazel 126**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kalpten kalbe.*

Etti mir'āt-ı mahabbetle tekabül dil-i
zār
Yaktı mir'atını mihrak gönülden gönüle

6. gönülden gönüle:-den-e**Gazel 126**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kalpten kalbe.

Mütekâbil durup İhsân dem-i ikrâr-ı
ezel

Etmîşiz yâr ile mîsâk gönülden gönüle

gönüldür:

1. gönüldür:-dür

Gazel 90

Mısra: **8**

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

A bî-amân sakın enîn-i inkisâr-ı
sîneden

Gönüldür âh kırdığım senin sıfâl-i mâ
değil

2. gönüldür:-dür

Gazel 106

Mısra: **9**

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Benim de gönlüm gönüldür elbet dedim
a fettân amân amân ver

3. gönüldür:-dür

Muhammes 1

Mısra: **2**

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Sevdik seni yol yok bunu izhāra
efendim
Akmaz mı gönüldür bu o refiāre
efendim

4. **gönüldür:-dür**

Tahmis 2

Mısra: 21

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Gönüldür bülbül-i âteş-terāne
Olur sūzān demādem vālihāne

gönüller:

1. **gönüller:-ler**

Gazel 29

Mısra: 1

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Sanma bir dem dīdeler handān gönüller
şād olur
Çıksa bir āvāze şādīden döner feryād
olur

2. **gönüller:-ler**

Gazel 32

Mısra: 5

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Şāhbāz-ı nāza şevk-āver gönüller
āşiyān
Āsumanlar tal'at-ı dīdāra bak āyīnedār

3. **gönüller:-ler**

Gazel 113

Mısra: 5

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Leb-i la'lin için yandı figān etti
gönüller
Çemenin bāis olur bir gülü feryād-ı
hezāra

4. **gönüller:-ler**

Gazel 142

Mısra: 10

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

O şāhbāz melāhatta düştü dāmına aşkın
Gönüller avlayacak bir güzel şikār ile
geçti

5. **gönüller:-ler**

Tesdis 1

Mısra: 17

Kalbin manevî yönü, yürek, dil.

Hep gönüller tārına bend olmayı eyler
hayāl
Ālemin gavgası ol zülf-i perīşān üstüne

gönüllerde:

1. gönüllerde:-ler, -de

Gazel 125

Mısra: 1

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Bir gamzesi açmışken bin yâre
gönüllerde
Yârâyı şikâyet yok dildâre gönüllerde

2. gönüllerde:-ler, -de

Gazel 125

Mısra: 2

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Bir gamzesi açmışken bin yâre
gönüllerde
Yârâyı şikâyet yok dildâre gönüllerde

3. gönüllerde:-ler, -de

Gazel 125

Mısra: 4

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Hem derdi yatur yârin hem ta'nesi
agyârin
Bilsen ne elemeler var bîçâre gönüllerde

4. gönüllerde:-ler, -de

Gazel 125

Mısra: 6

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Encāma erer sohbet bir neş'e kalır bākī
Mestāne güzellerden āvāre gönüllerde

5. **gönüllerde:-ler, -de**

Gazel 125

Mısra: 8

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Gösterme ayān yā Rab ol māha eder
te'sīr
Bir āhı ki pinhāndır sad-pāre
gönüllerde

6. **gönüllerde:-ler, -de**

Gazel 125

Mısra: 10

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Bir kân-ı mahabbetten nāgāh düşen āteş
Nūr oldu yanar İhsān hemvāre
gönüllerde

7. **gönüllerde:-ler, -de**

Rübai 22

Mısra: 4

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Derdin elemin hepsi devā-cūlardır
Bîçāre gönüllerde bulurlar dermān

1. **gönüllerden:-ler, -den**

Gazel 167

Mısra: 4

Kalbin manevî yönü,yürek,dil.

Zihī ğarrā temāşā hakkı bātıldan eder
tefrīk
Gönüllerden çıkan āvāze-i Mansūr
'aşkından

gönülsüz:

1. **gönülsüz:-süz**

Şarkı 9

Mısra: 6

Gönül verilen sevgili olmadan, aşksız.

Ağlıyor günlerim ey sevgili sensiz
geçiyor
Bu karanlıkta gönülsüz yapayalnız
geçiyor

gör:

1. **gör:**

Gazel 31

Mısra: 9

Görmek, seyretmek, bakmak.

Dokunmaz öyle zülf-i yāre şāne-i
nigāhı gör
Yapar şemīm-i turrenden güzīde bir
çiçek sever

gönüllerden:

2. gör:

Gazel 43

Mısra: 1

Görmek, seyretmek, bakmak.

Bigânelerle yâri gör âteş-hırâm olur
Her nazra bende bârika-i intikâm olur

3. gör:

Gazel 60

Mısra: 3

Görmek, seyretmek, bakmak.

Pîr-i bahâr aşkı gör oldu hem âgûş-ı yâr
Reşk-i kıyâmü'ş-şebâb eyledi merdâne
dans

4. gör:

Gazel 81

Mısra: 5

Görmek, seyretmek, bakmak.

Şu hâl-i zârımı gör bir de seyr-i cânân
et
Miyân-ı gonca vü bülbülde hâle
mahrem isen

5. gör:

Gazel 123

Mısra: 9

Görmek, seyretmek, bakmak.

Būmu gör tutmuş mekân fevk-i ser-i
millette âh
Bak benim İhsân şu tâlî 'siz başımda
aklara

6. **gör:**

Gazel 134

Mısra: 12

Görmek, seyretmek, bakmak.

Felâketin yüzeriz lüccesinde mest
müdâm
Belâyı gör ki gören kalmamış
kenâremizi

7. **gör:**

Gazel 148

Mısra: 2

Görmek, seyretmek, bakmak.

Rezm-i edebîn çünkü benim merd-i
şec'î
Seyr eyle de gör bendeki refîâr-ı serî 'i

8. **gör:**

Gazel 159

Mısra: 1

Görmek, seyretmek, bakmak.

Gör nâzım-ı devrânı bugün bir eşi
yoktur
Volkan gibidir fikri fakat âteşi yoktur

9. **gör:**

Tahmis 3

Mısra: 23

Görmek, seyretmek, bakmak.

Döner raksân u hayrân şevki gör sahn-ı
mahabbette
Sebû zânûde sāgar elde yâr āgûş-ı
vuslatta

10. **gör:**

Tesdis 1

Mısra: 11

Görmek, seyretmek, bakmak.

Nergis-i fettânı gör bîmârlık izhâr eder
Gâlibâ kasdı yine kan eylemek kan
üstüne

gördü:

1. **gördü:-dû**

Kaside 7

Mısra: 57

Görmek, seyretmek, bakmak.

İntâk ederim böyle zamân gördü mü bir
an
Koysun elini göğsüne vicdân-ı ma 'ârif

gördüğüm:

1. **gördüğüm:** -dük, -(ü)m

Tahmis 4

Mısra: 1

Görmek, yaşamak, tecrübe etmek.

Tâli'imden gördüğüm sîmâ-yı hûsrân
oldu hep
Döktüğüm yaşlar pey-i dâmen-de al kan
oldu hep

gördüğümüz:

1. **gördüğümüz:** -dük, -(ü)müz

Kaside 6

Mısra: 8

Görmek, yaşamak, tecrübe etmek.

Bir yıldır o yâr-i cân görünmez
Yok gördüğümüz vefâ-yı hamsi

gördüğünü:

1. **gördüğünü:** -dük, -ü, -(n)ü

Kıt'a 65

Mısra: 21

Görmek, yaşamak, tecrübe etmek.

'Âtîfet gördüğünü pîr-i büberden
ağnâm
Duyarak geldi tuz ekmekle mübârek-
bâde

gördük:

gördüm:

1. **gördüm:** -dii, -m

Diğer 1

Mısra: 1

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Cânânı nasılsa tenhâca gördüm
Yaklaştım yanına erkâncasına

2. **gördüm:** -dii, -m

Gazel 29

Mısra: 9

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Gördüm İhsân cılve-gâh-ı hüsn ü 'aşk
olmuş cihân
Seyr için dîdârı bak her cılve bir mirsâd
olur

3. **gördüm:** -dii, -m

Gazel 94

Mısra: 5

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Mukbilân-ı devri gördüm neş'e-dâr-ı
ibtihâc
Dem-be-dem giryende buldum halkı
handân görmedim

4. **gördüm:-dii, -m****Gazel 96**

Mısra: 22

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Peyām-ı sohbet-i cānān için şitāb ettim
Ne bir uçan kuşu gördüm ne kārban
buldum

5. **gördüm:-dii, -m****Gazel 97**

Mısra: 1

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Cihāndan bī-huzūr oldum cefā-yı dem-
be-dem gördüm
Bu hestī-gāh-ı vicdan-sūzu iklīm-i
'adem gördüm

6. **gördüm:-dii, -m****Gazel 97**

Mısra: 2

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Cihāndan bī-huzūr oldum cefā-yı dem-
be-dem gördüm
Bu hestī-gāh-ı vicdan-sūzu iklīm-i
'adem gördüm

7. **gördüm:-dii, -m****Gazel 97**

Mısra: 4

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Ahiller rehber oldum rāhzenlik resmi
seyr ettim
Ehibbā-perver oldum her birinden bir
sitem gördüm

8. **gördüm:-dii, -m****Gazel 97**

Mısra: 6

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Ne mātem-gāha düştüm görmedim bir
sūr-ı şevk-āmīz
Safā gördümse bir gün āh bin bir gün
elem gördüm

9. **gördüm:-dii, -m****Gazel 97**

Mısra: 8

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Sadā-yı hāy u hūdan güft ü güy-ı halkı
güş ettim
Nihāyet inzivā güncinde cāy-ı
muhterem gördüm

10. **gördüm:-dii, -m****Gazel 97**

Mısra: 10

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Harābāt-ı cihāndan almadım bir cām-ı
zevk ihsān

Dolaşım tarz-ı reng-ā-renkte bin cām-ı
Cem gördüm

11. **gördüm:-dü, -m**

Kaside 6

Mısra: **65**

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Gördüm yine turfa maşşer olmuş
Şāhildeki hūy u hāy-i hamsi

12. **gördüm:-dü, -m**

Tahmis 4

Mısra: **16**

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Üstüme göz dikti nergisler nigenbān
oldu hep
Būs ederken gözlerinden fitneler
gördüm nihān

13. **gördüm:-dü, -m**

Tahmis 8

Mısra: **15**

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Dedi cennette gördüm ben Cenāb-ı
Mustafā ağlar
Yıkılmış hānümānlar ravzalar nirāne
dönmüşdür

gördümse:

1. **gördümse:-dii, -m, -se****Gazel 97**

Mısra: 6

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Ne mâtem-gâha düştüm görmedim bir
 sūr-ı şevk-âmîz
 Safâ gördümse bir gün âh bin bir gün
 elem gördüm

gördün:1. **gördün:-dii, -n****Gazel 152**

Mısra: 6

(Rüya) görmek.

Benzer ki müşevveş görünür çeşmine
 dünyâ
 Zannım bu ki gördün yine bir korkulu
 ru'yâ

gördüyse:1. **gördüyse:-dii, -y, -se****Tahmîs 4**

Mısra: 30

Görmek, şahit olmak, rast gelmek.

Bir nezâketle açıp fes kûşesinden
 perçemin
 Şöyle göstermiş ki kim gördüyse
 hayrân oldu hep

görecek:1. **görecek:-ecek****Gazel 69**

Mısra: 4

Görmek, yaşamak, tanık olmak.

Dem-i inbisâtı hayatımın geçiyor
 bahârını görmeden
 Acabâ hazânı mı ömrümün görecek
 benim dem-i inbisât

göremez:1. **göremez:-e, -mez****Gazel 20**

Mısra: 5

Görmek, şahit olmak, rast gelmek.

Âhır göremez kendi de bir subh-ı
 münevver
 Şem' olsa da süz-efken-i pervâne-i
 ümmîd

göremezsın:1. **göremezsın:-(e)mez, -sin****Gazel 145**

Mısra: 13

Görmek, rastlamak, şahit olmak.

Bir gün bu kadar canlı mahabbet
 göremezsın
 Sınemde şu âyineye bir bak delikanlı

gören:

1. **gören:-en**

Gazel 17

Mısra: **4**

Görmek, şahit olmak.

Değilmiş sâde yârim cevre mu'tâd
Güzellerden gören yokmuş vefâ hîç

2. **gören:-en**

Gazel 106

Mısra: **5**

Görmek, şahit olmak.

Firâş-ı nakş u nigâra düşmüş gören o
behçet-nümâ vücûdu
Sehâba girmiş hilâli ansın bahâr-ender-
bahâr sansın

3. **gören:-en**

Gazel 134

Mısra: **12**

Görmek, şahit olmak.

Felâketin yüzeriz lüccesinde mest
müdâm
Belâyı gör ki gören kalmamış
kenâremizi

4. **gören:-en**

Gazel 168

Mısra: **3**

Görmek, şahit olmak.

Gören müşaf-ı tal'atından varak
Hemân âyet-i nûrî tertîl eder

5. **gören:-en**

Kıt'a 66

Mısra: 18

Görmek, şahit olmak.

Serâpây a 'zâsı batn-ı 'ulûm
Gören yok onun var mı yok mu beli

6. **gören:-en**

Rûbai 19

Mısra: 4

Görmek, şahit olmak.

Biz mest-i şarâb-ı tal'atız şîşe tehî
Hırşîdî gören gözlerimiz doldu bugün

görenler:

1. **görenler:-en, -ler**

Gazel 167

Mısra: 5

Görmek, şahit olmak.

Görenler ebruvânın sayfa-i Allâhü
Ekberle
Birabbî'l-beyt olurlar sâcîdân-ı nûr
'aşkından

görevim:

1. **göreyim:-e, -y, -im**

Gazel 80

Mısra: 3

Görmek, şahit olmak.

Göreyim dersin eğer halka-i devr-i
feleği
Sa'îd-i yâri görüp halka-i destîneye bak

görmeden:

1. **görmeden:-me, -den**

Gazel 63

Mısra: 2

Görmek, şahit olmak.

Ne mihnet-zâr imiş yollar kalan
düşmüş düşen kalmış
Selâmet nerde bilmem çeşm-i cânım
görmeden kalmış

2. **görmeden:-meden**

Gazel 69

Mısra: 3

Görmek, şahit olmak.

Dem-i inbisâtı hayâtımın geçiyor
bahârını görmeden
Acabâ hazânı mı ömrümün görecek
benim dem-i inbisât

3. **görmeden:-meden**

Gazel 117

Mısra: 2

Görmek, şahit olmak.

Düşmekte hep melâl-i hazân
gûlsitânıma

Bir nev-bahâr görmeden erdim
hazânıma

görmedeyim:

1. **görmedeyim:** -me, -de, -(y)i^m

Gazel 111

Mısra: 3

Görmek, şahit olmak.

Hâlinin dânesiyle görmedeyim
Kubbe-i cevvi misl-i habbe-i cev

görmedeyiz:

1. **görmedeyiz:** -me, -de, -y, -iz

Muhammes 1

Mısra: 16

Görmek, şahit olmak.

Kâfî seni bir nazramız âzâre efendim
Aşkınla senin görmedeyiz gülleri bî-hâr

görmedim:

1. **görmedim:** -me, -di, -m

Gazel 47

Mısra: 5

Görmek, şahit olmak.

Görmedim kişver-i sevdâda gezen şād
gönül
Bu mahabbet yolu hep vâdi-i feryâda
çıkâr

2. **görmedim:** -me, -di, -m

Gazel 72

Mısra: 6

Görmek, şahit olmak.

İki yüzden dahî mehcür oldum
Görmedim rüy-ı safâ rüy-ı ferâğ

3. **görmedim:** -me, -di, -m

Gazel 94

Mısra: 1

Görmek, şahit olmak.

Iztırâb-ı sîneden âzâde bir an görmedim
Dâgdâr-ı zulm ü âzâr olmayan cân
görmedim

4. **görmedim:** -me, -di, -m

Gazel 94

Mısra: 4

Görmek, şahit olmak.

Ben bu vahşet-hâne-i dünyâyı tedkîk
eyledim
Hidmet-i nev'inde ihlâs üzre insân
görmedim

5. **görmedim:** -me, -di, -m

Gazel 94

Mısra: 6

Görmek, şahit olmak.

Mukbilân-ı devri gördüm neş'e-dâr-ı
ibtihâc
Dem-be-dem giryende buldum halkı
handân görmedim

6. **görmedim:** -me, -di, -m

Gazel 94

Mısra: 8

Görmek, şahit olmak.

Ey zemîn-i zulme baş eğmiş yatan
biçâre halk
Varken ecdâdında bir kan sende bir kan
görmedim

7. **görmedim:** -me, -di, -m

Gazel 94

Mısra: 10

Görmek, şahit olmak.

Kanlı yaş görmüşken İhsân milletin
çeşminde hep
Şekve-i mazlûma nâzır çeşm-i giryân
görmedim

8. **görmedim:** -me, -di, -m

Gazel 97

Mısra: 5

Görmek, şahit olmak.

Ne mâtem-gâha düştüm görmedim bir
sür-ı şevk-âmîz
Safâ gördümse bir gün âh bin bir gün
elem gördüm

9. **görmedim:** -me, -di, -m

Tahmîs 4

Mısra: 11

Görmek, şahit olmak.

Görmedim dîdârı hayfâ dîde-i bîdâr ile
Geçti 'ömrüm küşe-i miñnette âh ü zâr
ile

görmedin:

1. **görmedin:** -me, -din

Gazel 99

Mısra: 11

Görmek, şahit olmak.

Görmedin zevkini bir an mey-i
âmâlimizin
Kime îhsân kime tevcîh-i hitâb
eyleyelim

görmeğe:

1. **görmeğe:** -mek, -e

Tahmîs 5

Mısra: 14

Görmek, şahit olmak.

Keyfiyyetin olmuş o kadar rûhuma sārī
Destide kadehde doyamam görmeğe
bāri

Görmeyen devr-i Nedīmāyī gelip
seyretsın
Fener alayı değil özge çerāğandır bu

görmek:

1. görmek:-mek

Gazel 99

Mısra: 9

Görmek, şahit olmak.

Seni görmek seni sevmekle günāh
etmiş isek
Haşre dek koy bu günāh üzre sevāb
eyleyelim

2. görmek:-mek

Şarkı 5

Mısra: 5

Görmek, şahit olmak.

Bin vasla bedeldir seni görmek
yatağında
Çapkın ne güzel gamzeler açmış
yanağında

görmeven:

1. görmeyen:-me, -(y)en

Kaside 5

Mısra: 11

Görmek, şahit olmak, tanıklık etmek.

görmevip:

1. görmeyip:-me, -y, -ip

Tahmis 6

Mısra: 26

Görmek, tecrübe etmek, yaşamak.

Bırak ey mihr-i bahā nārına sūzan
olayım
Görmeyip rüy-ı hazān gülşen-i şād-
ābterin

görmez:

1. görmez:-mez

Gazel 144

Mısra: 3

Görmek, yaşamak.

Uyku görmez gözü aşıkların ey nūr-ı
basar
Şeb-i firkatteki ru'yaları kâbus olalı

görmüş:

1. görmüş:-miş

Gazel 36

Mısra: 6

Görmek, şahit olmak.

Nâtıkam bûlbülü ağlar güler ol gülbün-i
nâz
Jâle görmüş leb-i gül-gonca-i hāmüş
açılır

2. görmüş:-müş

Gazel 145

Mısra: 9

Görmek, şahit olmak.

Görmüş seni gelmiş dile dağlar tepeler
hep
Çağlar seni andıkça şu ırmak delikanlı

3. görmüş:-müş

Gazel 152

Mısra: 9

Görmek, şahit olmak.

Āyīnede görmüş gibisin kendini gūyā
Dīvāne diyorken bana ey nākil-i hūlyā

4. görmüş:-müş

Tahmis 7

Mısra: 23

Görmek, şahit olmak.

Bakıp kesrette görmüş zevk-i vahdet
dīde-i bīdār
Bu rengārenk meşhūdātda Tal'at
cemāl-i yār

görmüşken:

1. **görmüşken:**-müş, -ken

Gazel 94

Mısra: 9

Görmek, şahit olmak.

Kanlı yaş görmüşken İhsân milletin
çeşminde hep
Şekve-i mazlûma nâzır çeşm-i giryân
görmedim

görmüştü:

1. **görmüştü:**-müş, -tü

Kaside 1

Mısra: 1

Görmek, müşahede etmek.

Felekte bir şebi görmüştü dîde-i binâ
Ki hayret etmede vasfında fikre isti'lâ

görse:

1. **görse:**-se

Kıt'a 65

Mısra: 15

Görmek, şahit olmak, tanık olmak.

Görse ıstabl-ı kemâlâtını canbâz-ı felek
Can atar Atpazarından yana istimdâda

2. **görse:**-se

Tesdis 1

Mısra: 9

Görmek, şahit olmak, tanık olmak.

Görse Azrâil onun hışmından istigfâr
eder
Handesinden mu'ciz-i İsayı Hak tekrâr
eder

görsem:

1. **görsem:**-se, -m

Gazel 107

Mısra: 9

Görmek, tecrübe etmek, rast gelmek.

Vefâdan zerre görsem devâsız derd için
ben
Arardım çäre elbet vefâ
merhemlerinden

görsün:

1. **görsün:**-sün

Kıt'a 24

Mısra: 3

Görmek, anlamak, tecrübe etmek.

Bizde görsün içtimâ'î etmez diyen
zıddeyn için
Bizde hürriyyet nighbân-ı esârettir
bugün

görün:

1. **görün:-ün**

Tahmis 6

Mısra: 20

Görünmek, ortaya çıkmak.

Zevk-i hayrāni-i dīdārına bin zevk fedā
Bir görün kevkebe-i hüsüne hayrān
olayım

görünce:

1. **görünce:-ünce**

Gazel 41

Mısra: 1

Görmek,rastlamak.

Handān görünce yāri gönül şād-kām
olur
Gāhī visāli müjdeleyen ibtisām olur

2. **görünce:-ünce**

Gazel 54

Mısra: 2

Görmek,rastlamak.

Hezār ümmīd ile dīlbend-i zūlf-i yār
oluruz
Görünce bir gül-i şevk-āşinā hezār
oluruz

3. **görünce:-ünce**

Gazel 56

Mısra: 5

Görmek, rastlamak.

Görünce ârızını la'l-i yâri bûs ederiz
Şarâb-ı nâb içerez zevk-i mâhtâbdayız

4. **görünce:-iince**

Gazel 163

Mısra: 15

Görmek, rastlamak.

Görünce neş'e-i tedsîs-i tâlibânını hep
Elinde cüz'-i elifbâ vatan vatan diyerek

5. **görünce:-iince**

Tahmis 8

Mısra: 24

Görmek, rastlamak.

Ederken lâne-i âmâli hayfâ bûmlar
pâmâl
Görünce taht-ı Osmânîyi mâtem-dâr-ı
izmihlâl

göründü:

1. **göründü:-dü**

Diğer 1

Mısra: 104

Gözükmek, hissedilmek.

Ruhsâr-ı tâbânı mânende-i gül
Cânânım göründü handâncasına

2. **göründü:-dü**

Tahmis 2

Mısra: 25

Gözükmek, hissedilmek.

Bana Ruhî göründü mâsivâ nûr

görünen:

1. **görünen:-en**

Gazel 21

Mısra: 3

Gözle görülen, açıkta olan, bariz.

Görünen dâneyi zannetme süveydâ-yı
derûn
Nokta-i hâlidir etmiş dil-i şeydâya
nüfûz

2. **görünen:-ün, -en**

Kaside 1

Mısra: 12

Görülür olmak, gözükmek.

Tebeddül etti bütün şekl-i evvel-i 'âlem
Cihan değil görünen bir cihân-ı reng ü
ziyâ

3. **görünen:-en**

Kaside 7

Mısra: 4

Görülür olmak, izlenim uyandırmak.

Çıktın cihet-i kâbleden ettin bizi tenvîr
Sensin görünen âyet-i 'irfân-ı ma'ârif

görünmez:

1. **görünmez:-mez**

Kaside 5

Mısra: 59

*Görülür duruma gelmek, görülür
olmak, gözükmek.*

Cism-i şeytâna görünmez denilirken
cânân
Görünür gözlere ammâ ne de şeytândır
bu

2. **görünmez:-mez**

Kaside 6

Mısra: 7

*Görülür duruma gelmek, görülür
olmak, gözükmek.*

Bir yıldır o yâr-i cân görünmez
Yok gördüğümüz vefâ-yı hamsi

görünsen:

1. **görünsen:-ün, -se, -n**

Gazel 165

Mısra: 3

*Görülür duruma gelmek, görülür
olmak, gözükmek.*

Bir görünsen şöyle ey dîdâr-ı 'illiyyîn-
fûrûz
'Âlem-i imkânî nâr-ı ğayretin ihrâk
eder

görünür:

1. görünür:-ün, -ür

Gazel 21

Mısra: 5

Zannedilmek, -miş gibi görünmek.

Müteessir görünür belki o zâlim bir gün
Etse feryâdım eğer cevher-i hârâyâ
nüfûz

2. görünür:-ün, -ür

Gazel 47

Mısra: 9

Zannedilmek, -miş gibi görünmek.

Dili hayrân görünür dîdesi giryân İhsân
Kimi söyletse gönül ben gibi dildâde
çıkâr

3. görünür:-ün, -(ü)r

Gazel 152

Mısra: 5

Zannedilmek, -miş gibi görünmek.

Benzer ki müşevveş görünür çeşmine
dünyâ

Zannım bu ki gördün yine bir korkulu
ru'yâ

4. görünür:-(ü)r

Kaside 6

Mısra: 131

Zannedilmek, -miş gibi görünmek.

Akreb görünür bu yüzden ancak
Sardalye gümüş çâçâ-yı hamsi

5. görünür:-(ü)r

Kaside 6

Mısra: 185

Zannedilmek, -miş gibi görünmek.

Şādân görünür revân-ı Cemşîd
İskender olur gedâ-yı hamsi

6. görünür:-(ü)r

Kaside 6

Mısra: 241

Zannedilmek, -miş gibi görünmek.

Kâfi görünür bu rûtbe tatvîl
Mânende-i sarġânâ-yı hamsi

7. görünür:-(ü)r

Kaside 7

Mısra: 53

Zannedilmek, -miş gibi görünmek.

Handân görünür yansa duman çıksa da
hatta
Pür-kahkahadır gulğul-ı kalyân-ı
ma'ârif

8. **görünür:-ür**

Gazel 51

Mısra: 5

*Görülür duruma gelmek, görülür
olmak, gözükmek.*

Enîs-i rûh iki yıldız açar kapar görünür
O gözlerinle ki müjgân-ı sâyedâr
öpüşür

9. **görünür:**

Kaside 5

Mısra: 60

*Görülür duruma gelmek, görülür
olmak, gözükmek.*

Cism-i şeytâna görünmez denilirken
cânân
Görünür gözlere ammâ ne de şeytândır
bu

görüp:

1. **görüp:-üp**

Gazel 80

Mısra: 4

Görmek, şahit olmak.

Göreyim dersen eğer halka-i devr-i
feleği
Sa'îd-i yâri görüp halka-i destfıneye bak

2. **görüp:-ü**

Gazel 102

Mısra: 7

Görmek, şahit olmak.

Füsün-ı işve görüp gözlerinde meyl
ettim
Döner gözümde cihan sū-be-sū hazīn
hazīn

3. **görüp:-(ü)p**

Kıt'a 66

Mısra: 26

Görmek, şahit olmak.

Ne hâletle etmekte seyr-i sülûk
Görüp cezbe hâlinde seyretmeli

görür:

1. **görür:-(ü)r**

Kıt'a 4

Mısra: 1

Görmek, şahit olmak.

Görür ehl-i nazar yüz bin temâşâ
Mücessem nûrdur mir'ât-ı pākım

1. **görür idim:-di, -m**

Tahmis 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Görmek, seyretmek.

Kim görür idim sîneni pîrâhenin olsam
Va'd etmiş iken hânemi teşrîfi geçende

görürüm:

1. **görürüm:-(ü)r, -üm**

Kıt'a 16

Mısra: 2

Görmek, kabul etmek, bilmek.

Nik ü bed cümle-i ef'âli ki senden
bilirim
Hayrı ben şerrile bir cilde seyyân
görürüm

2. **görürüm:-(ü)r, -üm**

Kıt'a 16

Mısra: 4

Görmek, kabul etmek, bilmek.

Bunu mü'min onu kâfir diye tefrîk
edemem
'Aşk için küfrü de îmânı da yeksân
görürüm

göster:

görür idim:

1. göster:

Şarkı 11

Mısra: 6

Göstermek, işaret etmek.

Şöyle teşmîr ederek sa'îd-i sîmîn sâkı
Bizi göster ameliyyâtda subhu'l-bākī

2. göster:

Kıt'a 1

Mısra: 1

*Görünür hâle getirmek, görülmesini
sağlamak.*

İlâhî râzdân-ı 'aşk olur sâhib-nazar
göster
Gül-i ümmîdini ehl-i dilin şādâbter
göster

3. göster:

Kıt'a 1

Mısra: 2

*Görünür hâle getirmek, görülmesini
sağlamak.*

İlâhî râzdân-ı 'aşk olur sâhib-nazar
göster
Gül-i ümmîdini ehl-i dilin şādâbter
göster

4. göster:

Kıt'a 1

Mısra: 4

*Görünür hâle getirmek, görülmesini
sağlamak.*

Ya ğufranınla mahvet nâme-i 'isyân-ı
rindânı
Günahkârâne yâhud dergehinden ğayrı
yer göster

5. göster:

Kıt'a 66

Mısra: 32

*Görünür hâle getirmek, görülmesini
sağlamak.*

İlâhî sa'âdetle et kâmyâb
Hayâtında göster reh-i esheli

6. göster:

Tahmis 10

Mısra: 20

*Görünür hâle getirmek, görülmesini
sağlamak.*

Hicrân bucaklarında nevmîd-i sıhhat
oldum
Göster nedir İlâhî her derde varsa çäre

*Görünür hâle getirmek, görülmesini
sağlamak.*

Gösterdi bâb-ı yâri nihayet cenâb-ı 'aşk
İhsân tevessül etmediğim bâb kalmadı

2. gösterdi:-di

Kaside 7

Mısra: 67

*Görünür hâle getirmek, görülmesini
sağlamak.*

'Azmin bize gösterdi bu şehrah-ı necâtı
Her küşesi zîbende hıyâbân-ı ma'ârif

gösterdiği:

1. gösterdiği:-dik, -i

Gazel 20

Mısra: 3

*Birlikte kullanıldığı kavramın şeklinde
olmak, o şekilde davranmak.*

Gösterdiği hep şîve-i hüsrân u perîşân
Göstermedi didârını cânâne-i ümmîd

gösteremem:

1. gösteremem:-e, -me, -m

Gazel 80

Mısra: 6

Göstermek, ifade etmek, işaret etmek.

gösterdi:

1. gösterdi:-di

Gazel 137

Mısra: 9

Sorma beyhüde efendim bana cânânımı
sen
Onu ben gösteremem şöyle bir âyîneye
bak

gösterip:

1. **gösterip:-ip**

Kıt'a 49

Mısra: 1

Göstermek, ortaya koymak.

Hayli fırsatlar kaçırdın gösterip
beyhüde hırs
Ehl olanlar bekleyip urmuş gözünden
tumayı

2. **gösterip:-ip**

Tahmis 9

Mısra: 6

Görülmesini sağlamak, göstermek.

Neşveden ateşlenen neyler nevâdan
geçtiler
Gösterip âyîne-i enfüde âfâkileri

gösterir:

1. **gösterir:-ir**

Gazel 6

Mısra: 3

Göstermek, ortaya koymak.

Nâz eder ammâ döner yüz bin tecellî
gösterir

Gamzesinden her nigāh-ı infīālinden
bana

2. **gösterir:-(i)r**

Gazel 105

Mısra: 2

Göstermek, ortaya koymak.

Yār edince arz-ı rüy-ı ibtisām āyīneden
Gösterir didārını rühü'l-garām
āyīneden

3. **gösterir:-(i)r**

Tesdis 1

Mısra: 8

Göstermek, ortaya koymak.

Yār peymānen gehī ikrār gāh inkār eder
Gösterir yüz bin sebep dildādesin bızār
eder

gösterirken:

1. **gösterirken:-(i)r, -ken**

Tahmis 2

Mısra: 1

Göstermek, ortaya koymak.

Cemālin gösterirken can-fezā nūr
Olur tahte's-serā fevka'l-alā nūr

gösterme:

1. **gösterme:-me**

Gazel 125

Mısra: 7

Göstermek, görülmesini sağlamak.

Gösterme ayān yā Rab ol māha eder
te'sīr
Bir āhı ki pinhāndır sad-pāre
gönüllerde

göstermede:

1. **göstermede:-mede**

Gazel 13

Mısra: 5

Göstermek, görülmesini sağlamak.

Bana göstermede her nazarında bir
süret-i cennet
Ne güzel safha bu āyīne-i nevvār-ı
tabi'at

göstermedi:

1. **göstermedi:-me, -di**

Gazel 20

Mısra: 4

Göstermek, görülmesini sağlamak.

Gösterdiği hep şīve-i hüsrān u perīşān
Göstermedi didārını cānāne-i ümmīd

2. **göstermedi:-me, -di**

Kaside 6

Mısra: 5

Göstermek, görülmesini sağlamak.

Göstermedi mevsiminde zîrâ

Dîdârını dil-rübâ-yı hamsi

3. **göstermedi:-me, -di**

Tahmis 7

Mısra: 10

Göstermek, görülmesini sağlamak.

Cihâna arz-ı dîdâr eyledi bir dürlü
süretle

Bana göstermedi dîdârını dildâr bir
dürlü

göstermedi yüz:

1. **göstermedi yüz:**

Kıt'a 51

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yüz göstermek, ortaya çıkmak.

Âyîne-i endîşede bir gerd-i hatâ yok

Göstermedi yüz çehre-i maksûd ne
yapsın

göstermesin:

1. **göstermesin:-me, -sin**

Kaside 6

Mısra: 258

Göstermek, görülmesini sağlamak.

Cem 'iyyet-i ni' metin Hüdâsı
Göstermesin ihtifâ-yı hamsi

göstermez:

1. **göstermez:-mez**

Kıt'a 15

Mısra: 4

Göstermek, görülmesini sağlamak.

Düşer der-ḥâb iken ruḥsâr-ı dildâr üzre
gîsûlar
Siyâh eyler de devrân tâli'im bîdâr
göstermez

göstermiş:

1. **göstermiş:-miş**

Tahmîs 4

Mısra: 30

Göstermek, görülmesini sağlamak.

Bir nezâketle açıp fes küşesinden
perçemin
Şöyle göstermiş ki kim gördüyse
ḥayrân oldu hep

götürsün:

1. **götürsün:-sün**

Tahmîs 10

Mısra: 5

Götürmek, taşımak, ulaştırmak.

Her kuş derim götürsün benden selâm o
yâra
Muzlim leyâl-i hicrân ey mâh tâb ü fer
ver

göz:

1. **göz:**

Gazel 2

Mısra: 5

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Göz yaşlarımla akmada rûh-ı revân gibi
Her dem'a bin niyâz ile bin râz-ı
mâcerâ

göz aç:

1. **göz aç:**

Gazel 157

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gözünü açmak, dikkatli olmak, uyanık
olmak.*

Şehrâh-ı teceddüdde yürürken bu ne
ric'at
Göz aç ki devâm eyleyecektir bu
fecâ'at

2. **göz aç:**

Gazel 158

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gözünü açmak, dikkatli olmak, uyanık olmak.

Göz aç ki yazıktır bu temâşâ-yı sükûtun
Bir dağ oluyor kalbime ifşâ-yı sükûtun

göz diker:

1. **göz diker:**-(e)r

Gazel 87

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir şeyi ele geçirmek isteğine
kapılmak.*

Gözlerinden leblerinden büse-çîn
oldukça ben
Gıptasından göz diker nergis olur
giryende gül

göz dikti:

1. **göz dikti:**-ti

Tahmis 4

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir şeyi ele geçirmek isteğine
kapılmak.*

Üstüme göz dikti nergisler nigenbân
oldu hep
Büs ederken gözlerinden fîtneler
gördüm nihân

göz göz olur:

1. **göz göz olur:-ur****Gazel 64**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Üzerinde delikler oluşmak. II Parça
parça olmak, perişan olmak.*

Saplanan gamze-i hün-rîzi ucundan
yine İhsân
Açılır göz göz olur dâg-ı derûn
tâzelenirmiş

göz kamaşmaz:1. **göz kamaşmaz:-maz****Kaside 5**

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Deyim**

İhtişamı ile kendine hayran bırakmak.

İşte pür-debdebe bir başka temâşâ
geçiyor
Göz kamaşmaz mı bu seyrâna ne
seyrândır bu

göz süzerken:1. **göz süzerken:-(e)r, -ken-er, -ken****Gazel 40**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Göz süzmek, gözleri yarı kapayarak
naz ve işve ile baygın bakmak.*

Hep metâ'-ı cân için dâd ü sitâd eyler o
şûh

Leblerinden cân bağışlar göz süzerken
cân alır

göz süzüp:1. **göz süzüp:-(ii)p****Kaside 3**

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Deyim**

*Göz süzmek, baygın ve anlamlı
bakmak.*

Dünyâları bir göz yumup açtıkça
yakardım
Bir göz süzüp etseydi işaret o müşîrim

göz ucuyla:1. **göz ucuyla:-u, -y, -la****Gazel 122**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Başım çevirmeden, fark ettirmeden.

Sürdüm dü-çeşm-i zârı düşüp hâk-
pâyine
Bir göz ucuyla bakmadı ben cephe-
sâyine

göz vaslarımla:1. **göz yaşlarımla:-lar, -ım, -la****Gazel 2**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

Göz yaşlarımla akmada rûh-ı revân gibi
Her dem 'a bin niyâz ile bin râz-ı
mâcerâ

gözler:

1. gözler:-ler

Gazel 27

Mısra: **1**

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Yeşil gözler ki mahmûr-ı mahabbet
in 'itâf eyler
Olur handân-ı zevk ezhâr-ı âmâl inkişâf
eyler

2. gözler:-ler

Gazel 65

Mısra: **11**

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Visâl ümmîd eden mestâne gözler
bezm-i hûbânda
O sîmîn-sâk için elmâs-ı eşkinden nişân
vermiş

3. gözler:-ler

Gazel 145

Mısra: **15**

Görme uzvu, çeşm, ayn.

İçtikçe o gözler yine çapkınca süzülün
Candan sunar İhsân sana çak çak
delikanlı

4. **gözler:-ler**

Muhammes 1

Mısra: 19

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Var sende o gözler ki füsünkâr u
cihândâr
Yok bizde fakat tâkat-ı nezzâre
efendim

5. **gözler:-r**

Şarkı 9

Mısra: 11

*Bir şeyin olmasını veya bir kimsenin
gelmesini beklemek, intizar etmek.*

Sende kalmış yine gönlüm seni özler
gözler
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldım
çapkın

6. **gözler:-ler**

Kıt'a 32

Mısra: 4

Görme uzvu, çeşm. II İnsanlar.

'Ayn-ı 'âlem ağlamaktan çıktı târîh
oldu bu
Gözlesin gözler nihân Nâdîde Hanım
dideden

gözler süzölmüş:

1. **gözler süzölmüş:-(ü)l, -müş-müş**

Gazel 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Göz süzmek, gözleri yarı kapayarak
naz ve işve ile baygın bakmak.*

Nâz uykusundan gözler süzölmüş
Ol şüha derdim efsâne gelmiş

gözler süzölür:

1. **gözler süzölür:-(ü)l, -(ü)r-ür**

Gazel 36

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Göz süzmek, gözleri yarı kapayarak
naz ve işve ile baygın bakmak.*

Şeb-i vuslatta ki gözler süzölür düş
açılır
Çeker ol meh-veşi cân halvete âgüş
açılır

gözlerde:

1. **gözlerde:-ler, -de**

Gazel 46

Mısra: 10

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Bileydim âh o güzel mâil-i visâl midir
Bu sırâ dâir o gözlerde bir işâret var

gözlerden:

1. **gözlerden:** *-ler, -den*

Gazel 45

Mısra: 3

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Tābiş-i meyle yanan mest-i safā
gözlerden
Çehre-i tāli 'e āyīne-i devrān gülüyor

gözlere:

1. **gözlere:** *-ler, -e*

Gazel 8

Mısra: 5

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Ne füsün-pīşe ne fettan şu güzel
gözlere bak
Zübde-i nūr-ı cihāndār-ı cemāl oldu bu
şeb

2. **gözlere:** *-ler, -e*

Kaside 5

Mısra: 60

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Cism-i şeytāna görünmez denilirken
cānān
Görünür gözlere ammā ne de şeytāndır
bu

gözleri:1. **gözleri:**-ler, -i**Gazel 59**

Mısra: 5

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Bir gözleri âhûyu temâşâ eden enzâr
İskenderin âyinesi dîdârına bakmaz

2. **gözleri:**-ler, -i**Gazel 74**

Mısra: 1

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Mahmûr-ı 'işve gözleri meshûr-ı in 'itâf
Manzûr olur güzelliği bî-tâb-ı inkişâf

3. **gözleri:**-ler, -i**Gazel 124**

Mısra: 11

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Gönülde gözleri var hâtıramda sözleri
var
Bakar da ağlarım İhsân bu yâdigârlara

gözlerim:1. **gözlerim:**-ler, -im**Gazel 143**

Mısra: 5

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Hep gözlerinde kaldı tahassürle
gözlerim
Peymâneler figendesi mestâneler gibi

gözlerimden:1. **gözlerimden:**-ler, -im, -den**Gazel 34**

Mısra: 1

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Eşk-i hasret gözlerimden tâ-be-dâmen
serpilir
Nahl-i ümmîdim büyür şādân hırāmân
serpilir

2. **gözlerimden:**-ler, -im, -den**Gazel 65**

Mısra: 6

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Gönülde çok şikâyet var beyân-ı hâle
kudret yok
Yanıp feyz-i mahabbet gözlerimden
tercümân vermiş

3. **gözlerimden:**-ler, -im, -den**Gazel 91**

Mısra: 7

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Olurken revān gözlerimden figān
Sen ol tercemān-ı figān ey gönül

gözlerimiz:

1. **gözlerimiz:** *-ler, -imiz*

Gazel 50

Mısra: 10

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Olsun ey rüh-ı revān zinde-i cāvīd
İhsān
Eylesin gözlerimiz yani tekābül yetiştir

gözlerimiz doldu:

1. **gözlerimiz doldu:** *-du*

Rübai 19

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gözlerin yaşarması, yaş ile dolması.

Biz mest-i şarāb-ı tal' atız şîşe tehī
Hırşīdi gören gözlerimiz doldu bugün

gözlerin:

1. **gözlerin:** *-ler, -in*

Gazel 83

Mısra: 7

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Tavrın sözün hırām ü kadın gözlerin
güzel
Billāh a şivekār güzel her yerin senin

2. **gözlerin:-ler, -in****Gazel 84**

Mısra: 1

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Gözlerin şām-ı ebed berk-i ezel
gamzelerin
İki peymāne-i sūzāna bedel gamzelerin

3. **gözlerin:-ler, -in****Gazel 116**

Mısra: 10

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Ankā-yı nāz u himmetim İhsān
geçerken sidreden
Sayd oldun āhū gözlerin bir gamze-i
gammāzına

Mısra: 7

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Füsūn-ı işve görüp gözlerinde meyl
ettim
Döner gözümde cihan sū-be-sū ḥazān
ḥazān

3. **gözlerinde:-ler, -i, -n, -de****Gazel 143**

Mısra: 5

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Hep gözlerinde kaldı tahassürle
gözlerim
Peymāneler figendesı mestāneler gibi

gözlerinden:1. **gözlerinden:-ler, -i, -n, -den****Gazel 87**

Mısra: 3

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Gözlerinden feyz alıp bir āfītāb-ı
'işvenin
Sinesinden inkişāf etmiş yanar tābende
gül

gözlerinin:1. **gözlerinin:-ler, -i, -nin****Gazel 1**

Mısra: 11

*Görme uzvu, çeşm, ayn.***gözlerinde:**1. **gözlerinde:-ler, -i, -n, -de****Gazel 30**

Mısra: 3

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Zaman zaman gezerim gözlerinde
sevgilimin
Şikār-ı gamze de olsam tegāfūlüm
yoktur

2. **gözlerinde:-ler, -i, -n, -de****Gazel 102**

Gözümde gözlerinin parlayan
tebessümüdür
Zamân-ı vuslatının şâd-ı ber-güzâr
bana

2. **gözlerinin:-ler, -i, -nin**

Rûbai 29

Mısra: 3

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Bir mest-i sabûhiyim ki ben gözlerinin
Bîdâr olamam sabâh-ı maşşerde bile

gözleriniz:

1. **gözleriniz:-ler, -iniz**

Gazel 53

Mısra: 1

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Ezel humârına olmuş duçar gözleriniz
Süzülmüş âh o duçar-ı humâr
gözleriniz

2. **gözleriniz:-ler, -iniz**

Gazel 53

Mısra: 2

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Ezel humârına olmuş duçar gözleriniz
Süzülmüş âh o duçar-ı humâr
gözleriniz

3. **gözleriniz:-ler, -iniz****Gazel 53**

Mısra: 4

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Verir hayâle safâ rûha âb ü tâb-ı hayâl
Cinân sabâhı mıdır hande-zâr
gözleriniz

4. **gözleriniz:-ler, -iniz****Gazel 53**

Mısra: 6

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Dü-câm-ı şâh eser olmuş Cem'in
zamanından
Bu bezm-i şevke kalıp yâdigâr
gözleriniz

5. **gözleriniz:-ler, -iniz****Gazel 53**

Mısra: 8

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Zemîne nâkil olur zümrüdîn ufuklardan
Niğâh-ı nîm ile bin nev-bahâr
gözleriniz

6. **gözleriniz:-ler, -iniz****Gazel 53**

Mısra: 10

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Levend-i nâzını müjgândan eylemiş
terfîb
Diyâr-ı hüsnü alan şehriyâr gözleriniz

7. **gözleriniz:-ler, -iniz****Gazel 53**

Mısra: 12

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Hudâ-yı aşk u mahabbet midir nedir
bilmem
İlâhiyâne yanar lem 'a-bâr gözleriniz

8. **gözleriniz:-ler, -iniz****Gazel 53**

Mısra: 14

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Bedî' alar yaratan kâinât-ı sevdâdır
Düşündürür beni sevdâ-şikâr gözleriniz

9. **gözleriniz:-ler, -iniz****Gazel 53**

Mısra: 16

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Tahammül eyleyemez bî-karâr olur
İhsân
Gözünde etmese bir an karâr gözleriniz

gözlerinle:

1. **gözlerinle:** *-ler, -in, -le*

Gazel 51

Mısra: 6

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Enîs-i rûh iki yıldız açar kapar görünü
O gözlerinle ki müjgân-ı sâyedâr
öpüşür

gözlesin:

1. **gözlesin:** *-sin*

Kıt'a 32

Mısra: 4

*Bir şeyin olmasını veya birinin
gelmesini beklemek, intizar etmek.*

'Ayn-ı 'âlem ağlamaktan çıktı târîh
oldu bu
Gözlesin gözler nihân Nâdîde Hânım
dîdeden

gözlü:

1. **gözlü:** *-lû*

Gazel 7

Mısra: 8

Gözleri olan.

Ceybinde yoksa dânesi mahbûb-ı
asfarın
Etmez o mâî gözlü güzel merhabâ sana

gözlülerin:

1. **gözlülerin:-lû, -ler, -in****Gazel 145**

Mısra: 5

Görme uzvu, çeşm.

Aktıkça güzel gözlülerin yaşları olsun
Gönlünde açan güllere yaprak delikanlı

gözü:1. **gözü:-ü****Gazel 144**

Mısra: 3

Görme uzvu, çeşm.

Uyku görmez gözü aşıkların ey nûr-ı
basar
Şeb-i firkatteki ru'yaları kâbus olalı

gözüm:1. **gözüm:-üm****Gazel 17**

Mısra: 9

Göz. II Bakış.

Gözüm vahdet-nümâ didâra nâzır
Nazargâhımda İhsan mâsivâ hîç

gözüm yollarda kaldım:1. **gözüm yollarda kaldım:-dı, -m****Tahmîs 7**

Mısra: 7

Kelime Tipi: Deyim

*Birinin gelmesini merak, istek veya
özlemle beklemek.*

Gözüm yollarda kaldım ellerim
koynumda hasretle
Gönül bir hoş tecellîzâr iken sevdâ-yı
rû'yetle

gözümde:1. **gözümde:-üm, -de****Gazel 1**

Mısra: 11

Bakış,görüş.

Gözümde gözlerinin parlayan
tebessümüdür
Zamân-ı vuslatının şâd-ı ber-güzârı
bana

2. **gözümde:-üm, -de****Gazel 46**

Mısra: 6

Bakış,görüş.

Kıyâmet oldu hüveydâ şu serv-kâmete
bak
Riyâz-ı cennete bakmam gözümde
rû'yet var

3. **gözümde:-üm, -de****Gazel 81**

Mısra: 3

Bakış,görüş.

Benim gözümde 'ayandır makâm-ı
hûru'l-ayn
Dökül bu nâr ile ey gözyaşım
cehennem isen

4. **gözümde:-üm, -de**

Gazel 31

Mısra: 7

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Şu âb u tâb-ı hüsnünü gözümde ey
melek-nazar
Bu âlem-i misâl içinde her bebek bebek
sever

5. **gözümde:-üm, -de**

Gazel 102

Mısra: 8

Görme uzvu, çeşm.

Füsûn-ı işve görüp gözlerinde meyl
ettim
Döner gözümde cihan sū-be-sū hâzîn
hâzîn

gözümde tüter:

1. **gözümde tüter:-(e)r**

Gazel 103

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok özlemek.

Gülsitân-ı vatan gözümde tüter
Ruh-ı dildâr olur nigâha vatan

gözünden:

1. **gözünden:** -üm, -den

Gazel 130

Mısra: 8

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Zalâm-ı ğam kesilir kâinât-ı neş'e
tamâm
O nûr-ı dîde gözümden benim nihân
olsa

2. **gözünden:** -(ü)m, -den

Kıt'a 15

Mısra: 1

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Gözümden eşk-i ğam rîzân olur kalbim
olur süzân
Bilinmez sûretâ Hâk âb içinden nâr
göstermez

gözünde:

1. **gözünde:** -ü, -n, -de

Gazel 53

Mısra: 16

Görme uzvu, çeşm, ayn.

Tahammül eyleyemez bî-karâr olur
İhsân
Gözünde etmese bir an karâr gözleriniz

gözyaşı dökse:

1. **gözyaşı dökse:** -se, -n

Kıt'a 29

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gözyaşı dökmek, ağlamak, üzülmek.

Bu hâle gözyaşı dökse revâ ki eslâfın
Harâbe oldu müberrâtı gitti peyderpey

gözyaşım:

1. **gözyaşım:** -m

Gazel 81

Mısra: 4

Ağlarken gözlerden akan yaş.

Benim gözümde 'ayândır makâm-ı
hürü'l-ayn
Dökül bu nâr ile ey gözyaşım
cehennem isen

2. **gözyaşım:** -m

Tahmis 6

Mısra: 30

Ağlarken gözlerden akan yaş.

Solmasın taraf-ı ruḥunda açılan
goncaların
Gözyaşım şebnem olur anlara giryân
olayım

gözyaşlarım:

1. **gözyaşlarım:** *-lar, -ım*

Gazel 120

Mısra: 1

Ağlarken gözlerden akan yaş.

Serpilir gözyaşlarım bir şive-perverd
üstüne
Jalelerdir âsmanlardan düşer verd
üstüne

gözyaşlarımdır:

1. **gözyaşlarımdır:** *-lar, -ım, -dır*

Gazel 107

Mısra: 5

Ağlarken gözlerden akan yaş.

Eden gözyaşlarımdır semen-rüyânı
handân
Açarmış yâsemenler seher
şebnemlerinden

gözyaşlarımı:

1. **gözyaşlarımı:** *-lar, -ım, -ı*

Gazel 52

Mısra: 7

Ağlarken gözlerden akan yaş.

Pamuk ellerle gelip silsene
gözyaşlarımı
Hıçkırık seslerinin çıktığı ıssız geceler

gubār:**1. gubār:****Gazel 54**

Mısra: 12

Toz, ince toprak.

Fütāde benliğimiz rûzgār elinde gezer
 Uçar semālara İhsān döner gubār
 oluruz

ġubār olsam:**1. ġubār olsam: -sa, -m****Şarka 10**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Toprak olmak, ölmek, hayatını
 kaybetmek.*

Bir avuç pejmürde hāk olsam ġubār
 olsam da ben
 Hāsretin gönlümde gönlüm sendedir
 sen bendesin

gubārı:**1. gubārı: -ı****Gazel 1**

Mısra: 10

Toz, ince toprak.

Vücūdu bir kelebektı elimden uçtu
 benim
 Yerinde kaldı heman zer-nişān gubārı
 bana

ġubār-ı hākı olur kuhl-i ‘ayn-ı ehl-i vefā:**1. ġubār-ı hākı olur kuhl-i ‘ayn-ı ehl-i vefā:****Kaside 1**

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

*(Hz. Muhammed'in) toprağının tozu,
 vefa sahiplerinin gözüne sürme olur.*

Nigāh-ı pākı olur feyz-i devlet-i cāvid
 Ġubār-ı hākı olur kuhl-i ‘ayn-ı ehl-i
 vefā

ġubārīdir:**1. ġubārīdir: -dir****Gazel 168**

Mısra: 14

*Hat sanatında nesih, rikā' gibi ince
 yazılmaya elverişli yazıların toz gibi gözle
 görülemeyecek kadar küçük yazılmış şekli.*

Leb-i mümkināt ihtirāmāt ile
 Ġubārīdir ‘uşşākı takbīl eder

gubārlara:**1. gubārlara: -lar, -a****Gazel 124**

Mısra: 6

Toz, ince toprak.

Senin erike-i hüsnün semā-resīd oldu
 Kanıştı cevher-i ömrüm benim
 gubārlara

gübre-zâra:

1. **gübre-zâra:-a**

Kaside 6

Mısra: 255

Gübre ile dolu yer.

Baştan başa gübre-zâra dönsün
Tarla-yı tütün-nümâ-yı hamsi

güc:

1. **güc:**

Gazel 76

Mısra: 9

Zor,ağır,yorucu.

Güc imiş sabâha ermek emel-i yakîni
bulmak
Bize lutf edilmiş İhsân ki şeb-i zününü
bulduk

gufrânınla:

1. **gufrânınla:-ı, -n, -la**

Kıt'a 1

Mısra: 3

Affetme, yarlıgama, merhamet etme.

Ya gufrânınla mahvet nâme-i 'ısyân-ı
rindânı
Günahkârâne yâhud dergehinden gayrı
yer göster

güft ü gülâr:1. **güft ü gülâr:-lar****Diğer 1**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Karşılıklı söyleşme, konuşma.

Biz bize kalalım halvet edelim
Ne bu güft ü gülâr çan çancasına

güft ü güy-ı halkı:1. **güft ü güy-ı halkı:-ı****Gazel 97**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Halkın dedikodusu.*

Sadā-yı hāy u hūdan güft ü güy-ı halkı
güş ettim
Nihāyet inzivā güncinde cāy-ı
muhterem gördüm

güftârım:1. **güftârım:-ım****Gazel 148**

Mısra: 5

Söz, kelim.

Güftârım açar ukde-i düşvâr u menî'i
Tab'-ı hünerim andırır ummân-ı vâsî'i

güftârına:1. **güftârına:-ı, -n, -a****Gazel 59**

Mısra: 10

Söz, kelim.

Gönlüm gibi âvâre gezen rind-i
mahabbet
Etvârına refâırına güftârına bakmaz

güfte gönül:1. **güfte gönül:****Rûbai 27**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Mûzik eserlerinin yazılı metnini
oluşturan gönül, âşık.*

Âhengine bak tarz-ı nev icād etmiş
Sâzende gönül güfte gönül beste gönül

güher târîhim:1. **güher târîhim:-im****Kıt'a 35**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Ebcd hesabında sadece noktalı
harflerin hesaplanması suretiyle tarih
düşürme.*

Çıktı bir âvâz-ı mâtemden güher
târîhim îhsân

Gitti hayfâ kalbden Şâdî Yaşar dillerde
nâmi

güher târîhini:

1. **güher târîhini:** -i, -(n)i

Kıt'a 31

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

*Ebced hesabında sadece noktalı
harflerin hesaplanması suretiyle tarih
düşürme.*

Bâ-i bismillah alıp yazdım güher
târîhini

Bed' olundu rıhtımın bir vefk-ı bâl
imlâsına

güherdâr:

1. **güherdâr:**

Kıt'a 66

Mısra: **33**

*Ebced hesabında sadece noktalı
harflerin hesaplanması suretiyle tarih
düşürme.*

Sünühâtım İhsân güherdâr olur
Mübârekleyip mevlid-i ecmeli

güher-i kân-ı ma'ârif:

1. **güher-i kân-ı ma'ârif:**

Kaside 7

Mısra: **110**

Kelime Tipi: -

İlim, hüner kaynağının cevheri.

Nesrimde nümâyân eser-i la'l-i

Bedahşân

Nazmında dırahşân güher-i kân-ı

ma'ârif

gül:

1. gül:

Gazel 50

Mısra: 7

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Açılıp gül senin olsun şu gülistân-ı safâ

Aşık-ı hande-i dîdârına bir gül yetişir

2. gül:

Gazel 50

Mısra: 4

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Ravza-i hüsn-i ezel safha-i dîdârındır

Onda ânz diye gül, fem diye bülbül

yetişir

3. gül:

Gazel 83

Mısra: 5

Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,

*şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Cân gülşeninde gül gibidir bir içim

sudur

Ey cân-ı işve işveden âyinedir tenin

4. gül:

Gazel 87

Mısra: 1

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Büse-i 'uşşâk eder izhâr o sîmîn-tende

gül

Mihrin olmuş nûr-ı pâkinden çıkıp

pâyende gül

5. gül:

Gazel 87

Mısra: 2

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Büse-i 'uşşâk eder izhâr o sîmîn-tende

gül

Mihrin olmuş nûr-ı pâkinden çıkıp

pâyende gül

6. gül:

Gazel 87

Mısra: 4

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Gözlerinden feyz alıp bir âfitâb-ı
‘ışvenin
Sînesinden inkişâf etmiş yanar tâbende
gül

7. gül:

Gazel 87

Mısra: 6

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Hûy-feşân ruhsâr-ı ter leblerde benler
âteşin
Ravzadan nâr oldu zâhir bittî hem
kûlhanda gül

8. gül:

Gazel 87

Mısra: 8

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Âşkın gâh ağlatır geh güldürür ol verd-
i nâz
Her nigeh bir fîğ her hiddet belâ her
hande gül

9. **göl:****Gazel 87**

Mısra: 10

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Gülsitân-ı hüsn ü 'aşk olmuş serâpâ
nâzdan

Sine gül gül başta gül hem elde hem
dâmede gül

10. **göl:****Gazel 87**

Mısra: 10

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Gülsitân-ı hüsn ü 'aşk olmuş serâpâ
nâzdan

Sine gül gül başta gül hem elde hem
dâmede gül

11. **göl:****Gazel 87**

Mısra: 10

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Gülsitân-ı hüsn ü 'aşk olmuş serâpâ
nâzdan

Sine gül gül başta gül hem elde hem
dâmede gül

12. **göl:****Gazel 87**

Mısra: 10

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Gülsitân-ı hüsn ü 'aşk olmuş serâpâ
nâzdan

Sine gül gül başta gül hem elde hem
dâmede gül

13. **göl:****Gazel 87**

Mısra: 12

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Gözlerinden leblerinden büse-çîn
oldukça ben

Gıptasından göz diker nergis olur
giryende gül

14. **göl:****Gazel 87**

Mısra: 14

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Bir ғazel tarıhıyla İhsān bāğbān-ı dıl
bugün
Gülsitandan toplamış nev-deste bin
terfende gül

gül ruh-ı zībā:

1. gül ruh-ı zībā:

Şarkı 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gül gibi güzel, kırmızı yanaklı
(sevgili).*

Nüş et mey-i gül-fām açıl ey gonca-i
ra' nā
Sahbā gibi olsun yine gül gül ruh-ı zībā

gül yüzünden:

1. gül yüzünden:-ü, -n, -den

Tahmis 4

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gül gibi güzel yüzü.

Destmāl-i 'işve almış gül yüzünden
şebnemin
El-amān ateşlemiş gittikçe sevdā
'ālemin

gülābdān-ı kemālāt:

1. gülābdān-ı kemālāt:

Kaside 7

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

*Olgunlukların, eksiksizliğin gül suyunu
serpmeye mahsus kap.*

Bin bir koku neşr etti gülâbdân-ı
kemâlât
Ta'tîr-i meşâm etti buhurdân-ı ma'ârif

gülbang-i mahabbet:

1. gülbang-i mahabbet:

Tahmîs 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk, sevda ilahisi.

Çıkar zikrinle gülbang-i mahabbet zîr ü
bâlâdan
Hayâlîle tecelli berk urur çeşm-i
temâşâdan

gülbün-i nâz:

1. gülbün-i nâz:

Gazel 36

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İşveli, cilveli gül ağacı.

Nâtıkam bülbülü ağlar güler ol gülbün-i
nâz
Jâle görmüş lebi-i gül-gonca-i hāmüş
açılır

gül-büse:

1. gül-büse:

Gazel 108

Mısra: 13

Gül öptüşlü, öpmesi gül hissi veren.

Gül-büse mi zıll-ı hatt-ı leb mi
Bilmem o nasıl nişâne çapkın

gül-büse-çîn:

1. gül-büse-çîn:

Kıt'a 14

Mısra: 2

*Gül gibi güzel ve tatlı olan öpücükleri
toplayan.*

Her dem nigâhı 'âşıkâ çîn-i cebîn iken
Âgyâr o cepheden yine gül-büse-çîn
imiş

gölde:

1. gölde:-de

Gazel 77

Mısra: 5

*Küçük ve dikenli bir ağaçta olup
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Gölde zâhir hande olmuş bende feryâd-
ı hezâr
Müncelî her yüzde bir yüzden tırâz-ı
hüsn ü 'aşk

göldü:

1. **güldü:-dü**

Gazel 141

Mısra: 4

Gülmek, tebessüm etmek.

Etmiş idim hatt-ı ruhından su'âl
Güldü gülîstân-ı mütercem dedi

2. **güldü:-dü**

Şarkı 1

Mısra: 1

Gülmek, tebessüm etmek.

Neden yâr ağlayıp ağıyâr güldü
Yetim oldum bugün boynum büküldü

güldükçe:

1. **güldükçe:-dikçe**

Gazel 95

Mısra: 3

Gülmek, tebessüm etmek.

Güldükçe o hür hande eyler
Firdevs-i ebed-karîn tebessüm

güldürmemiş:

1. **güldürmemiş:-dür, -me, -miş**

Gazel 119

Mısra: 1

*Gülmesini sağlamak, neşelendirmek,
mutlu etmek.*

Güldürmemiş olsan da bu giryânı
unutma
Arkanda düşüp ağlayan efgânı unutma

güldürse:

1. güldürse:-se

Gazel 20

Mısra: 10

*Gülmesini sağlamak, neşelendirmek,
mutlu etmek.*

Sîmā-yı hakikat bana her vech ile ağlar
Güldürse biraz güldürür efsâne-i
ümmîd

güldürür:

1. güldürür:-dür, -ür

Gazel 20

Mısra: 10

*Gülmesini sağlamak, neşelendirmek,
mutlu etmek.*

Sîmā-yı hakikat bana her vech ile ağlar
Güldürse biraz güldürür efsâne-i
ümmîd

2. güldürür:-dür, -(ü)r

Gazel 87

Mısra: 7

*Gülmesini sağlamak, neşelendirmek,
mutlu etmek.*

Âşıkın gâh ağlatır geh güldürür ol verd-
i nâz
Her nigeh bir tîg her hiddet belâ her
hande gül

gülen:

1. gülen:-en

Tahmis 11

Mısra: 3

Gülmek, tebessüm etmek.

Şevkiyle cemâliyle gülen nûr-ı ezeldi
'Âşkıyla hayâliyle o mâzî ne güzeldi

gülen gamzelerde:

1. gülen gamzelerde:-ler, -de

Şarkı 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gülmeyen, beliren gamzeler.

Ziyâ-yı hüsnе бүrünmüş cemâl-i
manzûrun
Yanaklarında gülen gamzelerde
meshûrun

gülenler:

1. gülenler:-ler

Gazel 44

Mısra: 4

Gülmek, tebessüm etmek.

Safâ-yı vaslî firkat sûru mâtemdir eder
ta'kîb
Gülenler çok zaman hüsrâna düşmüş
ağlamışlardır

güler:

1. **güler:-er**

Gazel 73

Mısra: 6

Gülmek, alay etmek.

Ben ibtikâ-yı şeb-i hicri arz eder
yanarım
Güler o mâh-ı cefâ âşinâ latîf latîf

2. **güler:-er**

Gazel 36

Mısra: 5

Gülmek, tebessüm etmek.

Nâtıkam bûlbûlü ağlar güler ol gülbûn-i
nâz
Jâle görmüş leb-i gül-gonca-i hâmüş
açılır

3. **güler:-er**

Gazel 45

Mısra: 12

Gülmek, tebessüm etmek.

Şevk-i cüşânımı yok sormaya hâcet
İhsân

Güler elbet dil ü cān şevk ile cānān
gülüyor

4. **güler:- (e)r**

Gazel 109

Mısra: 2

Gülmek, tebessüm etmek.

Bülbülleri ağlar bu yerin güllere karşı
Pür-işve güler gülleri bülbüllere karşı

5. **güler:- (e)r**

Kaside 3

Mısra: 31

Gülmek, tebessüm etmek.

Pür-şîve güler gamze diler
dîdelerimden
Mülk-i dile bilmem o mu ya ben mi
emîrim

güler mi çehresi:

1. **güler mi çehresi:**

Kıt'a 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüzü güler mi, mutlu olur mu?

Güler mi çehresi mülkün şebâbı
ağlarken
Enîn-i millet-i mazlûmedir enîn-i şebâb

gül-gonca:

1. **gül-gonca:**

Gazel 28

Mısra: 2

*Tomurcuk halinde olan henüz
açılmamış gül.*

Ruhsâr-ı yâri dem gelir meclisde cām-ı
nâb açar
Envâr-ı feyz-i mihirden gül-gonca âb ü
tâb açar

gülğul-ı kalyân-ı ma'ârif:

1. **gülğul-ı kalyân-ı ma'ârif:**

Kaside 7

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi nargilesinin güürültüsü.

Handân görünür yansa duman çıksa da
hatta
Pür-kahkahadır gülğul-ı kalyân-ı
ma'ârif

gulgulüm:

1. **gulgulüm:-üm**

Gazel 30

Mısra: 12

*Ağzı tarafı dar olan bir sürahiden akan
suyun çıkardığı ses.*

Safâ kadehleri lebrîz-i şevk olur benden
Sebû-yı neş'eyim ammâ ki gulgulüm
yoktur

gül-i handâna:

1. gül-i handâna: -a

Gazel 12

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Neşeli gül.

Vermiş o gonca bir gül-i handâna
büseler
Ey nûr-ı dîde sen de fem-i bûse-çini öp

gül-i nermîn yanağndan:

1. gül-i nermîn yanağndan: -ı, -n, -dan

Tahmis 11

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin gül gibi yumuşak ve kırmızı
yanağı.*

Bir katre visâl içsem o kevser
yatağndan
Bir şemmecik alsam gül-i nermîn
yanağndan

gül-i ra'nâ:

1. gül-i ra'nâ:

Diğer 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güz el, latif gül. II Sevgili.

Dedim hayrânınım ey gül-i ra'nâ
Meşk alır âhımdan bülbül-i şeydâ

gül-i rivâz-ı safâ:

1. **gül-i riyâz-ı safâ:**

Gazel 106

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Huzurlu bahçelerin gülü.

Harîm-i bezm-i tarabda rahşân piyâle-i
mül olunca dâir
Gül-i riyâz-ı safâ açılısın kitâb-ı cevri
cefâ kapansın

gül-i şadâb:

1. **gül-i şadâb:**

Gazel 137

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Suya doymuş gül.

Bülbül hamûş şîşe tehî sâkiyân nihân
Gülzâr-ı dilde bir gül-i şadâb kalmadı

gül-i sadbergi:

1. **gül-i sadbergi:-i**

Gazel 99

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yüz yapraklı gül.

Gül-i sadbergi ruh-ı aşka nikâb
eyleyelim
Arz-ı hâl eyleyerek ref'-i hicâb
eyleyelim

gül-i sevk-âşinâ:

1. **gül-i şevk-âşinâ:**

Gazel 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Arzu yu, isteği tanyan gül.

Hezâr ümmîd ile dilbend-i zülf-i yâr
oluruz
Görünce bir gül-i şevk-âşinâ hezâr
oluruz

gül-i tâbdâr-ı melâhatın:

1. **gül-i tâbdâr-ı melâhatın:-in**

Gazel 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*(Sevgilinin) güzelliğinin parıltısı bir
gül gibi.*

Ey olan nesîm-i mahabbetin ser-i
âşıkânda vezîde-şüh
Gül-i tâbdâr-ı melâhatın çemen-i
ruhında demîde-şüh

göl-i ümmîdini:

1. göl-i ümmîdini:-i, -(n)i

Kıt'a 1

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Umudun gölü.

İlâhî râzdân-ı 'aşk olur sâhib-nazar
göster

Göl-i ümmîdini ehl-i dilin şādâbter
göster

gölîstan:

1. gölîstan:

Gazel 10

Mısra: **5**

Göl bahçesi, gülşen.

Hazân resîde gölîstan târmâr olmuş
Bahâr-ı ömr-i hazînimde reng ü bûy-ı
şebâb

gölîstândır:

1. gölîstândır:-dır

Kaside 5

Mısra: **56**

Göl bahçesi, gülşen.

Leb kiraz elma yanak çehre-i dilber mi
olur
Bunda güller açılır tâze gölîstândır bu

gülistân-ı ma'ârif:**1. gülistân-ı ma'ârif:****Kaside 7**Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi gül bahçesi.

Zâğ u zağanın rağmına bin bir çiçek
açtı

Bülbüllere cây oldu gülistân-ı ma'ârif

gülistân-ı mütercem:**1. gülistân-ı mütercem:****Gazel 141**Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Tercüme edilmiş gül bahçesi.

Etmiş idim hatt-ı ruhından su'âl
Güldü gülistân-ı mütercem dedi

gülistân-ı safâ:**1. gülistân-ı safâ:****Gazel 50**Mısra: **7**Kelime Tipi: **Kalp İfade***Huzurlu gül bahçesi.*

Açılıp gül senin olsun şu gülistân-ı safâ
Âşık-ı hande-i dîdârına bir gül yetişir

gülistân-ı sühan:**1. gülistân-ı sühan:****Gazel 164**Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Sözün gül bahçesi.

Nağme-senc olduğu dem bülbül-i
handân-ı sühan
Açılır türlü letâfetle gülistân-ı sühan

güller:**1. güller:-ler****Tahmis 9**Mısra: **14**

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Taze mutribler gazel-hânlar safâdan
nâleler
Yâsemenler lâleler güller çemenler
jâleler

güller açılır:**1. güller açılır:-(ı)r****Kaside 5**Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

*Güller, çiçekler için yetişmek,
büyümek.*

Leb kiraz elma yanak ehre-i dilber mi
olur
Bunda güller açılır tze glistndir bu

gllerde:

1. **gllerde:**-ler, -de

Gazel 114

Mısra: 6

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
eklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Ruhsr-ı terde hy oldu peyd
Gllerde gy elms jle

güllere:

1. **güllere:**-ler, -e

Gazel 109

Mısra: 1

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
eklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Bülbülleri ağlar bu yerin güllere karşı
Pr-işve güler gülleri bülbüllere karşı

2. **güllere:**-ler, -e

Gazel 145

Mısra: 6

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
eklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Aktıkça güzel gözlülerin yaşları olsun
Gönlünde açan güllere yaprak delikanlı

gülleri:

1. gülleri:-ler, -i

Gazel 109

Mısra: 2

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Bülbülleri ağlar bu yerin güllere karşı
Pür-işve güler gülleri bülbüllere karşı

gülleri bi-hâr:

1. gülleri bi-hâr:

Muhammes 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Dikensiz güller.

Kâfi seni bir nazramız âzâre efendim
Aşkınla senin görmedeyiz gülleri bi-hâr

gülmeden:

1. gülmeden:-me, -den

Gazel 1

Mısra: 1

*İnsanın, tuhafına giden olaylar ya da
hoş karşıladığı durumlar sonucunda verdiği
tepki. II İyi yüz göstermek ve iyi şeylerle
karşılaştırmak.*

Hezâr tâli'imîn gülmeden bahârî bana
Hazâna uğradı gülzârî kaldı hârî bana

gülmek:

1. gülmek:-mek

Kıt'a 23

Mısra: 1

Gülmek, tebessüm etmek.

Ağlamak gülmek diler seyreyleyen
İstanbulun
Tâli'-i pür-nekbet-i peydâ vü nâ-
peydâsını

gülmekten ölü:

1. gülmekten ölü:-(ü)r

Kaside 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok fazla, aşırı derecede gülmek.

Gâhî sözü defterlere dîvanlara sığmaz
Gülmekten ölü varsa onun zevkine
Hândî

gülmüyor:

1. gülmüyor:-mî, -yor

Gazel 69

Mısra: 1

Gülmek,tebessüm etmek,iyi davranmak.

Bana gülümüyor bu cihan içinde neden
perî-i safâ-neşât
Ya neden bu ömr-i emel-cüdâ şegaf-
iştimal ü keder muhât

gül-nahl:

1. gül-nahl:

Gazel 121

Mısra: 6

Gül fidamı gibi uzun ve ince.

Ârâma komaz yer dil-i âşıktâ o şühun
Bir kerre hıram etmesi gül-nahl kadiyle

gül-nahl-i ümmîdim:

1. gül-nahl-i ümmîdim: -im

Şarkı 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ümidin gül fidam.

Solup gül-nahl-i ümmîdim döküldü
Yetim oldum bugün boynum büküldü

gül-ruhsâr ile:

1. gül-ruhsâr ile:

Tahmis 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gül yanaklı (sevgili) ile birlikte.

Koymayıp bir dem beni ağyār o gül-
ruhsār ile
Olmadı tenhāca bir işret çemende yār
ile

gölşen:

1. gülşen:

Gazel 30

Mısra: 2

Gül bahçesi, gülistan.

Piyāle-i emelim ser-nigün mülüm
yoktur
Hezār gülşen iken şimdi bir gülüm
yoktur

gölşende:

1. gülşende:-de

Gazel 23

Mısra: 7

Gül bahçesi, gülistan.

Bulsa gülşende girībānı rehā hārından
Zīb-ı dest olmağa bir gonca-i nev-reste
gelir

gölşene:

1. gülşene:-e

Gazel 7

Mısra: 3

Gül bahçesi, gülistan.

Var mācerāyı gülşene cüy-ı revāna sor
Meylim benim akar sana ey dil-rübā
sana

gölşen-i āmāle:

1. gülşen-i āmāle:-e

Kaside 2

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Emellerin, isteklerin gül bahçesi.

Vermemişken gülşen-i āmāle tarḥ u
takvīyet
Gonca tasvīr eyleriz bñy-ı ḥakīkat
bekleriz

gölşen-i fikrimde:

1. gülşen-i fikrimde:-im, -de

Gazel 148

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Fikrin gül bahçesi.

Var gülşen-i fikrimde benim feyz-i
rebī'i
Bī-şāibedir cevherimin kadr-i refī'i

gölşen-i şād-ābterin:

1. gülşen-i şād-ābterin:-in

Tahmis 6

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Aşırı sulanmış gül bahçesi.

Bırak ey mihr-i bahā nārına sūzan
olayım

Görmeyip rüy-ı hazān gülşen-i şād-
ābterin

gülşenim:

1. **gülşenim:-im**

Muhammes 2

Mısra: **1**

Gül bahçesi, gülistan.

Ahbāb elinde yandı harāb oldu

gülşenim

Nekbet- sarāy u büm u gurāb oldu
meskenim

gülşenin:

1. **gülşenin:-in**

Tahmis 5

Mısra: **10**

Gül bahçesi, gülistan.

Dāim arayan bulsa civānım seni bende

Bir gonca gül olsan da senin gülşenin
olsam

gülşeninde:

1. **gülşeninde:-i, -n, -de**

Gazel 83

Mısra: 5

Gül bahçesi, gülistan.

Cân gülşeninde gül gibidir bir içim
sudur
Ey cân-ı işve işveden âyinedir tenin

gülsitân:

1. gülsitân:

Gazel 116

Mısra: 7

Gül bahçesi, gülistan.

Bin gülsitân olsun fedâ murg-ı abîr-i
zülfünün
Dest-i hevâ-yı işveden bir şemme-i
pervâzına

gülsitandan:

1. gülsitandan:-dan

Gazel 87

Mısra: 14

Gül bahçesi, gülşen.

Bir gazel tarhıyla İhsân bâğbân-ı dil
bugün
Gülsitandan toplamış nev-deste bin
terfende gül

gülsitân-ı aşka:

1. gülsitân-ı aşka:-a

Gazel 89

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşkın gül bahçesi.

Reng ü âheng-i tabî'attan olur mülhem
gönül
Gülsitân-ı aşka düşmüş katre-i şebnem
gönül

gülsitân-ı deryâ:

1. gülsitân-ı deryâ:

Kaside 6

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Sınırsız, bol gül bahçesi.

Açmış yine gülsitân-ı deryâ
Bin türlü şükûfe-hây-ı hamsi

gülsitân-ı hüsn ü 'aşk:

1. gülsitân-ı hüsn ü 'aşk:

Gazel 87

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzellik ve aşkın gül bahçesi.

Gülsitân-ı hüsn ü 'aşk olmuş serâpâ
nâzdan
Sine gül gül başta gül hem elde hem
dâmede gül

gülsitân-ı hüsnüne:

1. **gülsitân-ı hüsnüne**: -ü, -(n)e

Gazel 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzelliğinin gül bahçesi, gülşeni.

Jâle-i 'aşkım ki düştüm gülsitân-ı

hüsnüne

Karşılaştım mihr-î tâbânımla oldum bî-
karâr

gülsitân-ı hüsnünü:

1. **gülsitân-ı hüsnünü**: -ün, -ü

Gazel 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzeliğin gül bahçesi, en güzel.

Seyreden gülsitân-ı hüsnünü der

Dest-i üstâd-ı aşkdan matrûh

gülsitân-ı sînen:

1. **gülsitân-ı sînen**: -den

Şarkı 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gül bahçesi misali göğsü.

Gülsitân-ı sînen mehcûr olan bülbül
gibi

'Aşkının sâzında hicrân ağlayan bir
besteyim

gülsitân-ı vatan:**1. gülsitân-ı vatan:****Gazel 103**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Gül bahçesi gibi olan vatan.*

Gülsitân-ı vatan gözümde tüter
Ruh-ı dildâr olur nigâha vatan

gülsitânıma:**1. gülsitânıma: -ım, -a****Gazel 117**

Mısra: 1

Gül bahçesi, gülşen.

Düşmekte hep melâl-i hazân
gülsitânıma
Bir nev-bahâr görmeden erdim
hazânıma

gülsitanlar:**1. gülsitanlar: -lar****Tahmis 4**

Mısra: 31

Gül bahçesi, gülşen.

Gülsitanlar âb ü tâbından bulur feyz-
nemâ
Böyle hoş-reflâra hoş-güflâra cân
olmaz bahâ

gülsün:**1. gülsün: -sün****Tahmis 8**

Mısra: 29

Gülmek, gülümsemek, mutlu olmak.

İlâhî gülsün artık bunca yıl kan ağlayan
islâm
Dil ağlar çeşm-i cân ağlar zemîn ağlar
semâ ağlar

gülü:**1. gülü: -ü****Gazel 113**

Mısra: 6

*Küçük ve dikenli bir ağaçta olup
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Leb-i la'îl'in için yandı figân etti
gönüller
Çemenin bâis olur bir gülü feryâd-ı
hezâra

gülüm:**1. gülüm: -üm****Gazel 30**

Mısra: 2

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Piyâle-i emelim ser-nigûn mülüm
yoktur
Hezâr gülşen iken şimdi bir gülüm
yoktur

2. **gülüm:-üm**

Tahmis 5

Mısra: 21

*Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,
şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.*

Hem-reng-i hazân etme gülüm zevk-i
bahârı
Mânend-i hezâr etmeyeyim nâle vü zârı

gülümser:

1. **gülümser:-r**

Gazel 52

Mısra: 9

Gülümsemek, tebessüm etmek.

Sevgimin şimdi gülümser yüzü
gönlümde benim
Girer ihsân sanırım koynuma bir kız
geceler

gülün:

1. **gülün:-ün**

Gazel 101

Mısra: 9

Küçük ve dikenli bir ağaçta yetişen,

şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur
bitki.

O gülün mest-i iştıyak lîsân
Bezmi-i şühânesinde toplanalım

gülünç:

1. gülünç:

Gazel 157

Mısra: 1

*Gülünecek, alay edilecek durumda
olan.*

Ey hâmesi destinde gülünç olmaya âlet
Ey her sözü bir huccet-i garrâ-yı
cehâlet

gülüşlerindir:

1. gülüşlerindir: -ler, -in, -dir

Gazel 108

Mısra: 5

Tebessüm, hande.

Çapkın çapkın gülüşlerindir
Gülzârı tutan terâne çapkın

gülüstüğümüz:

1. gülüstüğümüz: -tük, -(ü)müz

Gazel 96

Mısra: 17

Gülümsemek, tebessüm etmek.

Gezip gülüştüğümüz yerlerin
zemîninden
Hudâ-yı arşa çıkan girye-i nihân
buldum

gülüyor:

1. gülüyor: -(ü)yor

Gazel 45

Mısra: 1

Gülümsemek, tebessüm etmek.

Süzüyor çeşm-i füsunkârını yan yan
gülüyor
Oluyor turre-feşân baht-ı perîşan
gülüyor

2. gülüyor: -(ü)yor

Gazel 45

Mısra: 2

Gülümsemek, tebessüm etmek.

Süzüyor çeşm-i füsunkârını yan yan
gülüyor
Oluyor turre-feşân baht-ı perîşan
gülüyor

3. gülüyor: -(ü)yor

Gazel 45

Mısra: 6

Gülümsemek, tebessüm etmek.

Geçerek karşıma oldukça şeker-hand-i
emel
Bülbül-i zârına sîmâ-yı gülîstân
gülüyor

4. **gülüyor:-(ü)yor**

Gazel 45

Mısra: 10

Gülümsemek, tebessüm etmek.

Hande-i cām ile giryān iken āşüfte
gönül
Cünbüş-i la'l-i lebinden bularak cān
gülüyor

5. **gülüyor:-(ü)yor**

Gazel 45

Mısra: 12

Gülümsemek, tebessüm etmek.

Şevk-i cüşânımı yok sormaya hâcet
İhsân
Güler elbet dil ü cān şevk ile cānân
gülüyor

6. **gülüyor:-(ü)yor**

Gazel 45

Mısra: 4

Gülmek, alay etmek.

Tābiş-i meyle yanan mest-i safâ
gözlerden
Çehre-i tāli'e āyîne-i devrân gülüyor

7. **gölüyör:-(ü)yor****Gazel 45**

Mısra: 8

Gölmek, alay etmek.

Şakıyor sâz-ı mahabbetteki evtâr-ı hevâ
Döküyor zulfünü sînemde o fettân
gölüyor

gölzâr:1. **gölzâr:****Tahmîs 3**

Mısra: 9

Göl bahçesi, gülşen.

Hevâ hoş her taraf gölzâr bülbül zâr ü
gül handan
Bu esbâb-ı cününü seyreden divâne
olmaz mı

gölzârdan:1. **gölzârdan:-dan****Gazel 71**

Mısra: 10

Göl bahçesi, gülşen.

Küy-ı nigâra vardım feryâda geldim
İhsân
Gölzârdan olur mu savt-ı hezâr
memnû

gölzârı:1. **gölzârı:-ı****Gazel 1**

Mısra: 2

Göl bahçesi, gülşen.

Hezâr tâli'imîn gülmeden bahârı bana
Hazâna uğradı gölzârı kaldı hârı bana

2. **gölzârı:-ı****Gazel 108**

Mısra: 6

Göl bahçesi, gülşen.

Çapkın çapkın gülüşlerindir
Gölzârı tutan terâne çapkın

gölzâr-ı aşkın:1. **gölzâr-ı aşkın:-ın****Gazel 112**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşkın gül bahçesi.

Gölzâr-ı aşkın ezhârı rengin enhârı dîl-
cû
Sâkî kerem kıl nâçâre sun bir sahbâ-yı
memlû

gölzâr-ı dilde:1. **gölzâr-ı dilde:-de****Gazel 137**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Gönlün gül bahçesi.

Bülbül hamûş şîşe tehî sâkiyân nihân
Gülzâr-ı dilde bir gül-i şadâb kalmadı

gûlzâr-ı nev-bahâra:

1. gûlzâr-ı nev-bahâra:-a

Tahmis 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İlkbaharın gül bahçesi.

Şeydâ hezârı saldim gûlzâr-ı nev-
bahâra

Verdim o nev-bahân bir yâr-ı gül-‘izâra

gûlzâr-ı sohbette:

1. gûlzâr-ı sohbette:-te

Tahmis 3

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Sohbetin gül bahçesi.

Bahâr-ı neş'e-peydâ 'âşıkân gûlzâr-ı
sohbette

Niyâz ü nâz olur peyveste rindân zevk
u 'işrette

gûlzâr-ı tabi'at:

1. gûlzâr-ı tabi'at:

Gazel 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Dünyanın gül bahçesi. II Gül bahçesi
yaratılışlı (sevgili).*

Açılır hande-i ezhâr ile gülzâr-ı tabî'at
Saçılır neş'e-i gülzâr ile ezhâr-ı tabî'at

gülzâr-ı vatan:

1. gülzâr-ı vatan:

Gazel 132

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Vatanın gül bahçesi.

İnsafın o yerde nâmı yok mu
Gülzâr-ı vatan mezâr olur mu

gülzâr-ı vefâsından:

1. gülzâr-ı vefâsından: -sı, -n, -dan

Gazel 118

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin vefası.

Olmazdı gönül giryân bir gonca-i
handânın
Gülzâr-ı vefâsından bir şemme ümîd
olsa

gülzârıma:

1. gülzârıma: -ım, -a

Gazel 109

Mısra: 9

Gül bahçesi, gülşen.

Gülzârıma bir şemme vefâ esmedi
hayfâ
İhsân bükeyim boynumu sünbüllere
karşı

gülzârın:

1. gülzârın: -ın

Gazel 75

Mısra: 1

Gül bahçesi, gülşen.

Verinde bu gülzârın bir şemme
tebessüm yok
Dembeste bütün kuşlar âheng-i
terennüm yok

güm-gümleri:

1. güm-gümleri: -ler, -i

Gazel 161

Mısra: 10

Derinden yankılı ses.

Zannetme Kalender gibi kem-kümleri
vardır
Hammâm-ı hayâlinde ne güm-gümleri
vardır

gümüs:

1. gümüş:

Kaside 6

Mısra: 132

*Gümüş balığıgillerden, gümüş
renginde bir deniz balığı, aterina.*

Akreb görünür bu yüzden ancak
Sardalye gümüş çāçā-yı hamsi

gün:

1. gün:

Diğer 1

Mısra: 89

Zaman, vakit, an.

O gün cāmilerde dolaştık sāim
Tā'at-ı Hudāya olduk müdāvim

2. gün:

Gazel 21

Mısra: 5

Zaman, vakit, an.

Müteessir görünür belki o zālīm bir gün
Etse feryādım eğer cevher-i hārāya
nüfūz

3. gün:

Gazel 29

Mısra: 4

Zaman, vakit, an.

Evvelinden pür-figandır âhirinden pür-
figân
Ömrümüz bir gün figânlardan kalan bir
yâd olur

4. gün:

Gazel 97

Mısra: 6

Zaman, vakit, an.

Ne mâtem-gâha düştüm görmedim bir
sür-ı şevk-âmîz
Safâ gördümse bir gün âh bin bir gün
elem gördüm

5. gün:

Gazel 97

Mısra: 6

Zaman, vakit, an.

Ne mâtem-gâha düştüm görmedim bir
sür-ı şevk-âmîz
Safâ gördümse bir gün âh bin bir gün
elem gördüm

6. gün:

Gazel 113

Mısra: 3

Zaman, vakit, an.

Ruh-ı tâbânını her gün kapamaz zülf-i
siyeh-reng

Bu karanlık gece peyveste olur nûr-ı
nehâra

7. gün:

Gazel 124

Mısra: 10

Zaman, vakit, an.

Bu hâl-i zârımı arz eyle ey sabâ yâre
Yolun düşerse eğer bir gün ol diyârlara

8. gün:

Gazel 132

Mısra: 4

Zaman, vakit, an.

Zulm aştı döküldü gayretullâh
Bir gün gelip aşikâr olur mu

9. gün:

Gazel 133

Mısra: 10

Zaman, vakit, an.

Düşüp ümmîd-i bûs-ı pâye îhsân hâksâr
oldum
O serv-i nâzenînden hâke bir gün sâye
düşmez mi

10. gün:

Gazel 142

Mısra: 5

Zaman, vakit, an.

O kebk-i işveyi gördükdü Kuşdilinde
geçen gün
Çıtır pıtır konuşup nağme-i hezâr ile
geçti

11. **gün:**

Gazel 145

Mısra: 13

Zaman, vakit, an.

Bir gün bu kadar canlı mahabbet
göremezsın
Sınemde şu âyineye bir bak delikanlı

gün olur:

1. **gün olur:** -(u)r

Kıt'a 38

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Vakti, zamanı gelmek.

Ne kadar sahte reviş sahte vatan-
perverlik
Gün olur cümlemizin ipliği bāzāra
çıkır

günāh:

1. **günāh:**

Gazel 85

Mısra: 4

*Allah'ın emirlerine aykırı olan
davranış, suç, kusur.*

Vatan-cüdā bir garibinim ben vefā
ümüd eyledim de geldim
Vefā yolundan nigāh edersen Hüdā
bilir çok günāh edersin

2. günāh:

Gazel 99

Mısra: 9

*Allah'ın emirlerine aykırı olan
davranış, suç, kusur.*

Seni görmek seni sevmekle günāh
etmiş isek
Haşre dek koy bu günāh üzere sevāb
eyleyelim

3. günāh:

Gazel 99

Mısra: 10

*Allah'ın emirlerine aykırı olan
davranış, suç, kusur.*

Seni görmek seni sevmekle günāh
etmiş isek
Haşre dek koy bu günāh üzere sevāb
eyleyelim

günāh-ı dem-be-dem-i aşk:

1. günāh-ı dem-be-dem-i aşk:

Gazel 56

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevda'nın her zaman olan günāhı.

Sevāb olur bize sūfî senin hatā dediğin
Günāh-ı dem-be-dem-i aşk için
sevābdıyız

günāhımız:

1. günāhımız:-ımız

Gazel 58

Mısra: 3

*Allah'ın emirlerine aykırı olan
davranış, suç, kusur.*

Bilseydik āh çok mu büyükmüş
günāhımız
Her dem cemāl-i yāre nigāh etmiyor
muyuz

günahkārāne:

1. günahkārāne:

Kıt'a 1

Mısra: 4

Günahkar bir şekilde.

Ya gufrānımla mahvet nāme-i 'iśyān-ı
rindānı
Günahkārāne yāhud dergahinden ğayrı
yer göster

güncinde:

1. **güncinde:** -i, -n, -de

Gazel 97

Mısra: 8

Köşe, bucak.

Sadā-yı hāy u hūdan güft ü güy-ı halkı
güş ettim
Nihāyet inzivā güncinde cāy-ı
muhterem gördüm

günden güne:

1. **günden güne:**

Gazel 151

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gün geçtikçe, gitgide, zaman
ilerledikçe.*

Ben şair-i sehḥār-tabī' at yaratıldım
Günden güne aktāb-ı me'āliye atıldım

2. **günden güne:**

Gazel 155

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gün geçtikçe, gittikçe, git gide.

Günden güne olmakta fakat cehli de
bāriz
Yapmıştı onun resmini kerrāt ile Rāmiz

günes:1. **güneş:****Gazel 62**

Mısra: 1

*Gezegenele ve yer yuvarlağına ıfık ve
ısı veren büyük gök cismi, şems.*

Olamaz gölgesi göklerde güneş
Yok benim yerdeki dildârıma eş

güneşler:1. **güneşler:-ler****Gazel 169**

Mısra: 4

Güneş, ıfık, parıltı.

Şevk-i visâl ü derd-i firâkımla
dembedem
Pür-nür olur leyâl güneşler siyâh olur

güneşleriyle:1. **güneşleriyle:-ler, -i, -y, -le****Gazel 104**

Mısra: 17

Güneş, ıfık, parıltı.

Ki haşmetiyle dırahşân güneşleriyle
bütün
Yaşar dilinde büyük bir cihân
semâlardan

günlerim:1. **günlerim:-ler, -im****Şarkı 9**

Mısra: 5

Zaman, vakit, an.

Ağlıyor günlerim ey sevgili sensiz
geçiyor
Bu karanlıkta gönülsüz yapayalnız
geçiyor

günü:1. **günü:-ü****Kaside 5**

Mısra: 9

Zaman, vakit, an.

Günü mihr-i şeref ü fevz ile rüşen-
terdir
Şebi tâbende-likâlarla dırahşândır bu

günümüzü akşam edelim:1. **günümüzü akşam edelim:-e, -lim****Diğer 1**

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

*Günü akşama eriştirmek, zaman
geçirmek.*

Hele günümüzü akşam edelim
Ramazanımızı bayram edelim

gününde:

1. **gününde:** -i, -n, -de

Gazel 39

Mısra: 7

Zaman, vakit, an.

Kısmet gününde nahnü kasemnâ deyip
bana
Bin derd-i aşk bir dil-i sad-pâre verdiler

2. **gününde:** -i, -n, -de

Gazel 43

Mısra: 3

Zaman, vakit, an.

Firkat gününde âb-ı hayât olsa istemem
Hızırın zülâli mâh-ı muharrem harâm
olur

gürbe-meniş:

1. **gürbe-meniş:**

Gazel 132

Mısra: 15

Kedi huylu.

Hep gürbe-meniş kilâba îhsân
Şîrân-ı vatan şikâr olur mu

gurbet:

1. **gurbet:**

Gazel 46

Mısra: 2

*Memleketinden uzak olma,vatanından
ayrı yaşama hâlinin verdiği duygu,
gariplik,yabancılık.*

Rebâb-ı aşk u mahabbette âh firkat var
Sen olmayınca diyâr-ı vatanda gurbet
var

gurbetin:

1. gurbetin:-in

Gazel 120

Mısra: 6

*Yurdundan, memleketinden başka yer,
yabancı ülke.*

Hasret-i dîdâr-ı yâr endîşe-i dâr u diyâr
Gurbetin cevriyle derd olmuş gelir derd
üstüne

gurbette:

1. gurbette:-te

Tahmis 10

Mısra: 10

*Yurdundan, memleketinden başka yer,
yabancı ülke.*

Git ey nesîm-i perrân git yurduma
haber ver
Artık taḥammülüm yok gurbette âh ü
zâra

1. güreş:

Diğer 1

Mısra: 17

*Belli kurallar içinde, güç kullanarak
iki kişinin türlü oyunlarla birbirinin sırtını
yere getirmeye çalışması.*

Biz güreş biliriz futbol biliriz
Hem erkân biliriz hem yol biliriz

gürisne çeşmân:

1. gürisne çeşmân:

Kaside 3

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Aç, fakir gözler, insanlar.

Etrâfımı almış bir alay gürisne çeşmân
Ben seyredirim mâide-i ḥüsnünü sîrim

gurûb:

1. gurûb:

Gazel 93

Mısra: 7

Güneşin batması, gün batımı.

Gurûb içinde nümâyân zevâle
benziyorum
Bu hâle ağlıyorum ben bu hâle
ağlıyorum

güres:

güs edip:

1. **güş edip:-(i)p**

Kıt'a 65

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

Ni 'mezā hakk-ı şerīfnde ne tevcīh-i

vecīh

Güş edip başladı evsāfını hāmem yāda

güş et:

1. **güş et:**

Tahmis 3

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Kulak vermek, dinlemek, işitmek.

Bu tarz-ı hās ile meclis 'aceb rindāne
olmaz mı

Olur cūşān nevā-yı 'aşkı güş et bülbul-i
neyden

güş etmeyiz:

1. **güş etmeyiz:-me, -(y)iz**

Kaside 2

Mısra: 111

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

'İlm ü hikmet fen birer efsānedir güş
etmeyiz

Rāviyāndan nākilāndan hoş hikāyet
bekleriz

güş ettim:

1. **güş ettim:** *-ti, -m*

Gazel 97

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İşitmek, kulak vermek.

Sadā-yı hāy u hūdan güft ü güy-ı halkı

güş ettim

Nihāyet inzivā güncinde cāy-ı

muhterem gördüm

güş-ı cān:

1. **güş-ı cān:**

Gazel 104

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Can kulağı.

Olur menāzır-ı sevdā āyān semālardan

Terāneler işitir güş-ı cān semālardan

güşumda:

1. **güşumda:** *-(u)m, -da*

Rübai 4

Mısra: 4

Kulak.

Pür-hande terāneler hāmūş oldu bütün

Güşumda bir āheng-i maḥabbet kaldı

1. **güşunda senin bir küpe olsun:** *-in-sun*

Gazel 154

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

"Başa gelen bir durumdan alınan dersi unutmamak" anlamına gelen bir deyimdir.

Terk eyle hatā bābını gir rāh-ı savāba

Güşunda senin bir küpe olsun bu hitābe

güvāh:

1. **güvāh:**

Gazel 85

Mısra: 10

Tanık, şahit, delil.

Niyāza düşmüş nazarların var o meh-

likādan şikāyetin yok

Yanar durursun bu aşka İhsān lisān-ı

hālin güvāh edersin

güy:

1. **güy:**

Kaside 5

Mısra: 22

Çevgân oyununda kullanılan top.

Sanma bir başka oyundur şu voleybolla
tenis

Şekl-i 'asrīde birer güy ile çevgāndır bu

güy ile çevgān:

1. gūy ile çevgān:

Kaside 7

Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

*At üzerinde değnekle yerdeki topa
vurmak suretiyle oynanan çok eski bir oyun.*

Māzīye karıştı yok olup gūy ile çevgān
Futboldan alır kuvveti şübbān-ı ma'ārif

gūvā:

1. gūyā:

Gazel 4

Mısra: **3**

"Gūya, sanki, zannedersin ki"
anlamlarında zarf.

Eylemiş gūyā Hudā bir yerde cem'-i
lūtf u kahr
Bezl ü nesr etmiş cemālinden
celālinden sana

2. gūyā:

Gazel 4

Mısra: **8**

"Gūya, sanki, zannedersin ki"
anlamlarında zarf.

Ta'atından bir cihān-ı pūr-nigār etmiş
zuhūr
Ebruvān olmuş onun gūyā hilālinden
sana

3. gūyā:

Gazel 65

Mısra: 4

*"Gūya, sanki, zannedersin ki"**anlamlarında zarf.*

Lisān-ı aşık-ı nāçārı deng ü lāl eden
 Mevlā
 O fettān şūha gūyā kuş dilinden bir
 lisān vermiş

4. gūyā:

Gazel 83

Mısra: 2

*"Gūya, sanki, zannedersin ki"**anlamlarında zarf.*

Şehdānedir cemāline ziynet veren benin
 Gūyā cinān sabāhına peyveste gerdenin

5. gūyā:

Gazel 105

Mısra: 8

*"Gūya, sanki, zannedersin ki"**anlamlarında zarf.*

Yād-ı ruhsārın ki eyler kalb-i sāfımdan
 güzzer
 Şevk urur gūyā geçer bir bedr-i tām
 āyineden

6. gūyā:

Gazel 114

Mısra: 6

*"Gūya, sanki, zannedersin ki"**anlamlarında zarf.*

Ruhsār-ı terde hūy oldu peydā
 Güllerde gūyā elmās jāle

7. gūyā:

Gazel 120

Mısra: 7

*"Gūya, sanki, zannedersin ki"**anlamlarında zarf.*

Toplamış gūyā berā-yı imtihān
 perverdigār
 İztrāb-ı dehri bir merd-i cihan-gerd
 üstüne

8. gūyā:

Gazel 123

Mısra: 5

*"Gūya, sanki, zannedersin ki"**anlamlarında zarf.*

Yükselir dest-i du 'ā şeklinde gūyā her
 menār
 La'net eyler mülkü tahrīb eyleyen
 alçaklara

9. gūyā:

Gazel 127

Mısra: 15

"Güya, sanki, zannedersin ki"
anlamlarında zarf.

Şevkin âb-ı hayâtıdır güyâ
Bir içimlik sudur yatağında

10. **güyâ:**

Gazel 152

Mısra: 9

"Güya, sanki, zannedersin ki"
anlamlarında zarf.

Âyînede görmüş gibisin kendini güyâ
Dîvâne diyorken bana ey nâkil-i hülyâ

11. **güyâ:**

Kaside 2

Mısra: 16

"Güya, sanki, zannedersin ki"
anlamlarında zarf.

Devlet-i aksâya etmiş i'tilâ-cüyân su'ûd
Zillet-i kusvâda biz güyâ hâkâret
bekleriz

12. **güyâ:**

Kaside 2

Mısra: 44

"Güya, sanki, zannedersin ki"
anlamlarında zarf.

Hükmeder san'atla hem servetle her
millet bugün

Millet-i maḥkûmeyiz gûyâ ra'îyyet
bekleriz

13. **gûyâ:**

Kaside 6

Mısra: **98**

"Güya, sanki, zannedersin ki"

anlamlarında zarf.

Ellerde sepet sepet taşırılar
Güya ki cihân lâlâ-yı ḥamsi

14. **gûyâ:**

Kıt'a 63

Mısra: **2**

"Güya, sanki, zannedersin ki"

anlamlarında zarf.

Geçerken bundan evvel bir vapur her
ay sevâhilden
Yapıp şirket için gûyâ içinden şimdi
çıktık biz

15. **gûyâ:**

Tesdis 1

Mısra: **3**

"Güya, sanki, zannedersin ki"

anlamlarında zarf.

Çöktü gûyâ subh-ı vaslın şâm-ı hicrân
üstüne
Kâfiristân üstü yâhud ehl-i îmân üstüne

güzâr etmez:

1. **güzâr etmez:-mez**

Gazel 140

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Geçmek.

O nahl işve güzâr etmez oldu bâğ-ı
vefâdan
Salıp kıyâmete uşşâkı intizâra düşürdü

güzel:

1. **güzel:**

Gazel 5

Mısra: **8**

*Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık
uyandıran, çirkin karşıtı.*

Nişân-ı nev-bahârîdir bahâr-ı hande-
pîrâdır
Tesâvîr-i şebâbın en güzel tasvîridir
sevdâ

2. **güzel:**

Gazel 7

Mısra: **8**

*Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık
uyandıran, çirkin karşıtı.*

Ceybinde yoksa dânesi mahbûb-ı
asfârın
Etmez o mâî gözlü güzel merhabâ sana

3. güzel:

Gazel 8

Mısra: 5

*Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık
uyandıran, çirkin karşıtı.*

Ne füsün-pîşe ne fettan şu güzel
gözlere bak
Zübde-i nür-ı cihândâr-ı cemâl oldu bu
şeb

4. güzel:

Gazel 13

Mısra: 6

*Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık
uyandıran, çirkin karşıtı.*

Bana göstermede her nazarında bir
sûret-i cennet
Ne güzel safha bu âyîne-i nevvâr-ı
tabi'at

5. güzel:

Gazel 19

Mısra: 8

*Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık
uyandıran, çirkin karşıtı.*

O ne ince hilkat-i bî-bedel helecanlı
sîne-i pür-emel
Ne kadar güzel ne kadar güzel o bed' a-
perver-i dîde-şüh

6. **güzel:****Gazel 37**

Mısra: 3

Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı.

Hep dâsitân-ı firkati tafsîl eden güzel
Bahs-i visâle geldiği dem muhtasar
geçer

7. **güzel:****Gazel 38**

Mısra: 12

Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı.

İnanma etse de va'd-i visâl o şüh İhsân
Arar bulur o güzel va'de bir bahâne
döner

8. **güzel:****Gazel 46**

Mısra: 9

Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı.

Bileydim âh o güzel mâil-i visâl midir
Bu sırra dâir o gözlerde bir işâret var

9. **güzel:****Gazel 83**

Mısra: 7

Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı.

Tavrın sözün hırâm ü kadın gözlerin
güzel
Billâh a şîvekâr güzel her yerin senin

10. **güzel:****Gazel 84**

Mısra: 10

Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı.

Hedef olmuş yine peykânına cevrin
İhsân
İşlemiş câna kadar âh o güzel
gamzelerin

11. **güzel:****Gazel 90**

Mısra: 1

Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı.

Gönülde aşk olan güzel mahabbet-âşinâ
değil
Mahabbet âşinâ da olsa kâbil-i vefâ
değil

12. **güzel:****Gazel 92**

Mısra: 1

*Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık
uyandıran, çirkin karşıtı.*

Aldı benden beni bir nazlı semen tenli
güzel
Hattı sünbül yüzü gül sırmalı cepkenli
güzel

13. güzel:

Gazel 92

Mısra: 2

*Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık
uyandıran, çirkin karşıtı.*

Aldı benden beni bir nazlı semen tenli
güzel
Hattı sünbül yüzü gül sırmalı cepkenli
güzel

14. güzel:

Gazel 92

Mısra: 4

*Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık
uyandıran, çirkin karşıtı.*

Olalım subha kadar bir gece senli benli
Bize gel ey ten-i simîni güzel benli
güzel

15. güzel:

Gazel 92

Mısra: 4

Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karıştı.

Olahım subha kadar bir gece senli benli
Bize gel ey ten-i sîmîni güzel benli
güzel

16. güzel:

Gazel 92

Mısra: 6

Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karıştı.

Ne tecellî bu ki dîdârı eder âdemi lâl
Tûra çıkmış gibi bir Vâdî-i Eymenli
güzel

17. güzel:

Gazel 92

Mısra: 8

Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karıştı.

Nür olup hün-ı revânım yeniden can
bulayım
Hedef et sînemi ey gamzesi temrenli
güzel

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzel gözleri.

Mecmû'a-i hüsn olmuş onun hatına
hâymiş
Baktım ki güzel gözleri tahîrri elâymış

güzel gözlü:

1. güzel gözlü:-lû

Şarkı 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş gözleri olan (sevgili).

Bana manzûr idi âyîne bir hüsn-i ezel
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel

2. güzel gözlü:-lû

Şarkı 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş gözleri olan (sevgili).

Beni mahrûm-ı visal etti bu hicrân-ı
emel
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel,

3. güzel gözlü:-lû

Şarkı 4

1. güzel gözleri:-ler, -i

Tahmis 11

güzel gözleri:

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş gözleri olan (sevgili).

Gamzeler vardı yanaklarda ne şühâne
idi

Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel

4. güzel gözlü: -lî

Şarkı 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş gözleri olan (sevgili).

Kimlerin bezmini hem şevk-i bahâr etti
bu şeb

Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel

güzel yolumdan:

1. güzel yolumdan: -um, -dan

Tahmis 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzel, doğru yol, istikamet.

Sevdâ yolunda uydum refîâr-ı rûzgâra
Düştüm güzel yolumdan mehcür bir
diyâra

güzelim:

1. **güzelim:-im****Gazel 42**

Mısra: 5

*Çok sevilen kimseye karşı kullanılan
bir söz,güzel sevgili.*

Benden dirîg eder güzelim bir kelâmını
Tür üzre bak Kelîmine bin bir kelâm
olur

2. **güzelim:-im****Gazel 51**

Mısra: 7

*Çok sevilen kimseye karşı kullanılan
bir söz,güzel sevgili.*

Terennüm et güzelim büse-çîn-i aşk
olalım
Şu yavru kuşlara bak vakt-i nev-bahâr
öpüşür

3. **güzelim:-im****Gazel 52**

Mısra: 2

*Çok sevilen kimseye karşı kullanılan
bir söz,güzel sevgili.*

Çalacakmış seni benden bile hırsız
geceler
Çıkma bensiz güzelim gezmeye yalnız
geceler

4. **güzelim:-im****Gazel 143**

Mısra: 3

*Çok sevilen kimseye karşı kullanılan
bir söz,güzel sevgili.*

Tâ-key tegâfûlün güzelim aşinâlara
Tâ-key bakışların bana bigâneler gibi

5. **güzelim:-im****Kaside 3**

Mısra: 26

*Çok sevilen kimseye karşı kullanılan
bir söz,güzel sevgili.*

Şevkim emelim cân u dilim rûh-ı
revânım
Şûhüm güzelim pâdişeh-i 'işve-serîrim

güzelin:1. **güzelin:-in****Gazel 163**

Mısra: 3

*Göze hoş gelen, hayranlık uyandıran
(sevgili).*

Alınca bir güzelin nâr-ı hasretiyle fitil
Çerâğ-ı aşkına yandım revgen revgen
diyerek

güzeller:

1. **güzeller:-ler**

Gazel 29

Mısra: 7

*Göze hoş gelen, hayranlık uyandıran
(sevgili).*

Dilde var bir zevk-i bî-pâyân güzeller
bî-amân
Kayd-ı sevdâdan bu cân bilmem nasıl
âzâd olur

2. **güzeller:-ler**

Gazel 44

Mısra: 1

*Göze hoş gelen, hayranlık uyandıran
(sevgili).*

Güzeller âteş-i sevdâ saçıp cân
dağlamışlardır
Çözüp gîsûların dest-i nigâhım
bağlamışlardır

3. **güzeller:-ler**

Gazel 91

Mısra: 3

*Göze hoş gelen, hayranlık uyandıran
(sevgili).*

Güzeller yüzünden alıp yâreler
Vatandan verirsin nişân ey gönül

4. **güzeller:-ler**

Gazel 122

Mısra: 4

*Göze hoş gelen, hayranlık uyandıran
(sevgili).*

Yokmuş meğer efendime bir benzeyen
güzel
Baktım hezār kerre güzeller alāyına

güzellerden:

1. güzellerden:-ler, -den

Gazel 17

Mısra: 4

*Göze hoş gelen, hayranlık uyandıran
(sevgili).*

Değilmiş sāde yārim çevre mu'tād
Güzellerden gören yokmuş vefā hīç

2. güzellerden:-ler, -den

Gazel 107

Mısra: 11

*Göze hoş gelen, hayranlık uyandıran
(sevgili).*

Gönül olmazdı bir an güzellerden
perîşān
Olaydım ben de İhsān gönül
mahremlerinden

3. güzellerden:-ler, -den

Gazel 125

Mısra: 6

*Göze hoş gelen, hayranlık uyandıran
(sevgili).*

Encāma erer sohbet bir neş'e kalır bākī
Mestāne güzellerden āvāre gönüllerde

4. güzellerden:-ler, -den

Gazel 128

Mısra: 14

*Göze hoş gelen, hayranlık uyandıran
(sevgili).*

Revān-ı şevki İhsān büse mazmūnuyla
şād ettin
Güzellerden bulunmaz mest olup nezr
etmeyen büse

5. güzellerden:-ler, -den

Gazel 136

Mısra: 9

*Göze hoş gelen, hayranlık uyandıran
(sevgili).*

Ben demez miydim amān ey dil
güzellerden kaçın
Ādemin zīrā perî-rûlar alır ārāmını

güzelliği:

1. güzelliği:-lik, -i

Gazel 74

Mısra: 2

*Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık
uyandıran, çirkin karşıtı.*

Mahmûr-ı 'işve gözleri meshûr-ı in 'itâf
Manzûr olur güzelliği bî-tâb-ı inkişâf

güzelsin:

1. **güzelsin:-sin**

Şarkı 10

Mısra: 1

*Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık
uyandıran, çirkin karşıtı.*

İşve-perversin güzelsin şühsun
nâzendesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

güzer:

1. **güzer:**

Gazel 105

Mısra: 7

Geçmek, geçiş.

Yâd-ı ruhsârın ki eyler kalb-i sâfımdan
güzer
Şevk urur gûyâ geçer bir bedr-i tām
âyîneden

güzergâhını:

1. **güzergâhını:-ı, -(n)ı**

Kaside 7

Mısra: 6

Takip edilen yol, geçilecek yer.

Mısır-ı vatana Nîl-i mübârek gibi aktın
Ettikçe güzergâhını rubbân-ı ma'ârif

güzide:

1. güzide:

Gazel 31

Mısra: 10

Seçkin, güzel, üstün.

Dokunmaz öyle zülf-i yâre şâne-i
niğâhı gör
Yapar şemîm-i turrenden güzide bir
çiçek sever

2. güzide:

Gazel 73

Mısra: 7

Seçkin, güzel, üstün.

Hayâli okşayacak bir güzide hâtradır
Miyânemizde geçen mâcerâ latîf latîf

3. güzide:

Gazel 86

Mısra: 9

Seçkin, güzel, üstün.

Menâkıb-ı dem-i sevdâ güzide hâtıralar
Metâlib-i dil-i şeydâ fesâne-i âmâl

güzide vâkıf-ı âsâr-ı 'âlemi nâsût:

1. güzide vâkıf-ı âsâr-ı 'âlemi nâsût:

Kaside 1

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

*İnsanlık âleminin eserlerini bilmesi ile
seçkin, mümtaz.*

Güzide vâkıf-ı âsâr-ı 'âlemi nâsût

Sûtüde 'ârif-i esrâr-ı kişver-i ma'nâ

güzide-cilve:

1. güzide-cilve:

Gazel 19

Mısra: 6

Beğenilen işve, eda.

Açarak semâlara bâl ü per aramış
cemâline bir nazar
O hayâ-nikâb o melek-siyer ne güzide-
cilve güzide-şüh

güzide-şüh:

1. güzide-şüh:

Gazel 19

Mısra: 6

Beğenilen işveli, cilveli (sevgili).

Açarak semâlara bâl ü per aramış
cemâline bir nazar
O hayâ-nikâb o melek-siyer ne güzide-
cilve güzide-şüh

H

habbe-i sermāvemiz:

1. habbe-i sermāyemiz:-miz

Kaside 2

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

*Sermayenin, servetin az bir miktarı,
zerresi.*

Hācesinde fitratın alan bu bendergāhda
Habbe-i sermāyemiz yokken de ragbet
bekleriz

haber:

1. haber:

Gazel 91

Mısra: **9**

*Bir olay, bir olgu üzerine edinilen
bilgi.*

Gidip yāre vermez mi benden haber
Bu yoldan geçen kārban ey gönül

2. haber:

Şarkı 1

Mısra: **10**

*Bir olay, bir olgu üzerine edinilen
bilgi.*

Nişan yok nazra-pîrâ sûretinden
Haber gelmez mi bilmem cennetinden

haber aldız:

1. **haber aldız:**-dı, -z

Diğer 1

Mısra: 144

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kendisine bildirilmek, öğrenmek, bilgi edinmek.

İnsanca şurada kalalım dedik
Nerden haber aldız şeytâncasına

haber ver:

1. **haber ver:**

Tahmis 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Haber vermek, bilgilendirmek.

Git ey nesîm-i perrân git yurduma
haber ver
Artık taḥammülüm yok ğurbette âh ü
zâra

habîb-i ferd-i hudâvend ferd:

1. **habîb-i ferd-i hudâvend ferd:**

Kaside 1

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Allah'ın eşsiz sevgilisi (Hz. Muhammed).

Ḥabīb-i ferd-i Ḥudāvend ferd iken yine sen
Değildi 'âlem-i kesrette bir eser peydâ

habīb-i hās-ı ḥudā:

1. ḥabīb-i hās-ı ḥudā:

Kaside 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Allah'ın seçkin sevgilisi Hz.

Muhammed.

Bu şebde 'âlemi etmiş kemâl-i
lütfundan
Ḥabīb-i hās-ı Ḥudā reşk-i cennetü'l-
me'vâ

habīb-i hazret-i hak sırr-ı rahmet-i mutlak:

1. ḥabīb-i hazret-i hak sırr-ı rahmet-i mutlak:

Kaside 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Yüce Allah'ın sevgilisi Hz.

Muhammed'in mutlak rahmetinin sırrı.

Ḥabīb-i hazret-i Hak sırr-ı rahmet-i
mutlak
Medâr-ı devr-i nesak ber-güzîde-i eşyâ

habīb-i kibriyâ:

1. habīb-i kibriyâ:

Kıt'a 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Allah'ın sevgilisi (Hz. Muhammed).

Yanar gönlümde sevdâ-yı visâlin
Habīb-i kibriyâ ey mâh-ı enver

habīb-i necīb-i ḥudā:

1. ḥabīb-i necīb-i ḥudā:

Gazel 168

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Allah'ın soylu, asil, mübarek sevgilisi

Hiz. Muhammed.

Ḥabīb-i necīb-i Ḥudā merhabâ
Gönül iştiyâkıyla tehlîl eder

habîr olmaz:

1. habîr olmaz:-maz

Gazel 129

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Haberdar olmak, bilmek.

Şikâyetimden o zulm-âşinâ habîr olmaz
Lisâna gelse de îhsân cihân figân olsa

habîrim:

1. ḥabîrim:-im

Kaside 3

Mısra: 8

Haberdar, haberli, vâkıf, bilgili.

Bilmem bana sorsan ne maḥal belde-i
'uṣṣāk
'Aşkın bütün ahvāline ammā ki ḥabīrim

ḥacātını:

1. ḥacātını: -i, -nı

Gazel 3

Mısra: 6

Arzular, istekler.

Ahbāb ona derler mi ki ahvāli bilirken
Eyler yine ḥacātını merhūn-ı temennā

ḥace-i meşhūr:

1. ḥace-i meşhūr:

Diger 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Meşhur, ünlü hoca.

Sen neğamdan bahsedersin ol ğanem
der mutlakā
Ḥāce-i meşhūr sordukda men ü tūdan
ḥaber

2. ḥace-i meşhūr:

Diger 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Meşhur, ünlü hoca.

Hâce-i meşhûr sordukda men ü tûdan
haber
Ezberinden ben sen o hem biz siz onlar
der ona

hâce-i şeydâ-yı perîşân-sûhanız:

1. hâce-i şeydâ-yı perîşân-sûhanız:-12

Gazel 33

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Karışık sözlerin divâne efendisi.

Bir hâce-i şeydâ-yı perîşân-sûhanız biz
Mecmû' a-i hübn-ı zaman
mektebimizdir

hâcesinde fitratın alan:

1. hâcesinde fitratın alan:-an

Kaside 2

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

*Yaratılışını efendisinden, hocasından
alan.*

Hâcesinde fitratın alan bu bendergâhda
Hâbbe-i sermayemiz yokken de râğbet
bekleriz

hâcet:

1. hâcet:

Gazel 45

Mısra: 11

Lüzum,gerek.

Şevk-i cüşânımı yok sormaya hâcet
İhsân
Güler elbet dil ü cân şevk ile cânân
gülüyor

hâcet komadan:

1. hâcet komadan:-madan

Kaside 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Gerekli olmamak, ihtiyaç duymamak.

Eş'arımı etfâl-i zamân eyledi evrâd
Hâcet komadan gayriye hep kendi
beğendi

hacle-i vasla:

1. hacle-i vasla:-a

Gazel 164

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kavuşulan gelin odası.

Râm eder her biri tab'ınca 'arûs-ı şî'ri
Hacle-i vasla yakar her biri şamdân-ı
sûhan

hacle-i vuslatta:

1. **ḥacle-i vuslatta:-ta**

Tahmis 9

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın gelin odası.

Bir şeb-i kadr-i maḥabbet yāre mihmān
oldular
Ḥacle-i vuslatta ğark-ı nūr-ı müjgān
oldular

haddim mi benim:

1. **ḥaddim mi benim:-im**

Kaside 6

Mısra: **182**

Kelime Tipi: -

*"Bunu yapmaya yetkim veya yeteneğim
var mı?" anlamındadır.*

Ālā ile hīç ālay olur mu
Ḥaddim mi benim ālāy-ı ḥamsi

hādim:

1. **hādim:**

Gazel 162

Mısra: **7**

Hizmet eden, yardımcı olan kimse.

Eğer yārāna hādim ehl-i san'at māhīr
ustaysan
Çıkar meb'ūs olur meşhur olursun
böyle kalmazsın

hadiyle:

1. **hadiyle:**-i, -y, -le

Gazel 121

Mısra: 10

Yanak,

Çek bâde unut nîk ü bed-i âlemi İhsân
Meşk eyle şebân rûz o mehin hatt u
hadiyle

hafazallahü 'anî'l-âfâti ve'l-beliyyenin:

1. **hafazallahü 'anî'l-âfâti ve'l-**

beliyyenin:-nin

Diğer 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Allah âfetlerden ve belalardan
korusun.*

Çünkü kendileri fi'l-asl kıt'a-i
Anadoluda kâin şehr-i şehîr-i
Kayseriyye Hafazallahü 'anî'l-âfâti
ve'l-beliyyenin eşref-i eşrâfından olup
ol havâli-i mübâreke ve bi'l-husûl ol
belde-i latîfede tebdîl ü telvîn ve ta'dîl
ü tezyîn ile tenvîr-i eşkâl ü eşyâda 'acîb
ü garîb mahâretler nümâyan idüğü
meşhûr-ı cihân olmakla bu meleke-i
maşhûsa cedd-i emcedlerinden peder-i
cennet-makarlarına ve ol merhûm u
mağfûr el-muhtac ilâ rahmeti rabbihi'l-
ğafûrdan dahî bu mahdûm-ı me'âlî
mevsûme irsen intikâl etmiştir

hâfız olmuştur hecâ 'ilmin elifden yâya dek:

1. **hâfız olmuştur hecâ 'ilmin elifden yâya
dek:-in**

Diğer 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Arap harflerinden eliften ye harfine
kadar hece bilgisinde hafız olmuştur.*

Ezberinden ben sen o hem biz siz onlar
der ona
Hâfız olmuştur hecâ 'ilmin elifden yâya
dek

2. **hâfız olmuştur hecâ 'ilmin elifden yâya
dek:-in**

Diğer 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Arap harflerinden eliften ye harfine
kadar hece bilgisinde hafız olmuştur.*

Hâfız olmuştur hecâ 'ilmin elifden yâya
dek
Hep bilir Allâhü a'lem bâ vü pâ vü tâ
vü sâ

hafız zühdi-i dervâ-dil:

1. **hafız zühdi-i deryâ-dil:**

Kıt'a 33

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gönlü geniş, cömert olan Zühdi
Mehmed Efendi.*

Şā'ir-i 'ārīfī Hāfız Zūhdī-i deryā-dil
āh
Etti deryā-yı felākette ġarīkān irtihāl

hāhiş-ger-i mevt:

1. hāhiş-ger-i mevt:

Gazel 79

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ölümü isteme, arzulama.

Hāhiş-ger-i mevt eyler idik Hızır da bî-
şek
Tig-ı nıgeh-i işveye biz mazhar olaydık

hāil olamaz:

1. hāil olamaz:-a, -maz

Kaside 7

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Engel teşkil etmek, mâni olmak.

Hāil olamaz eşheb-i âmāline devrān
Sür git ki senindir yine meydān-ı
ma'ārif

hāiz:

1. hāiz:

Gazel 155

Mısra: 2

Bir şeye sahip olma, yer tutma.

Olmuşsa da beyne'l-üdebâ pek
mütemâyiz
Bir mertebe yâ kudret-i şî'riyyeyi hâiz

hak:

1. hak:

Gazel 162

Mısra: 11

Pay, hak, hisse.

Dönüp ey herze-gü ahmak yanılsan
istesen bir hak
Düşer matrüd olur magdûr olursun
böyle kalmazsın

2. hak:

Gazel 65

Mısra: 8

*Kâinatta var olan her şeyi yaratan,
koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı.*

Perîşân kâkül-i zer-târı dest-i nâza
almış yâr
Yed-i beyzâya Hak zerrîn-ziyâ bir
şem'dân vermiş

3. hak:

Kıt'a 15

Mısra: 2

*Kâinatta var olan her şeyi yaratan,
koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı.*

Gözümde eşk-i gam rîzân olur kalbim
olur sūzân
Bilinmez sûretâ Hak âb içinden nâr
göstermez

4. hak:

Kıt'a 25

Mısra: 2

*Kâinatta var olan her şeyi yaratan,
koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı.*

Yolcular sermest-i gâflet rāh-ı millet
pür-ḫatar
Hak bu demler yāver olsun ümmet-i
merḫûmeye

5. hak:

Kıt'a 66

Mısra: 29

*Kâinatta var olan her şeyi yaratan,
koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı.*

'Atâ kıldı Hak necl-i mes'ûd ana
Ezan vakti san âyet-i münzeli

6. hak:

Tesdis 1

Mısra: 10

*Kâinatta var olan her şeyi yaratan,
koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı.*

Görse Azrâil onun hışmından istigfâr
eder

Handesinden mu 'ciz-i İsayı Hak tekrār
eder

hāk ile yeksān olayım:

1. **hāk ile yeksān olayım:**-a, -yım

Tahmis 6

Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

Yerle bir olmak.

Reh-i 'aşkında onun hāk ile yeksān
olayım

hak vergisi:

1. **hak vergisi:**-si

Gazel 155

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Allah vergisi, Allah'ın lütfu, ihsâm.

Tevcihe nazîfâneye bel bağlama Nâfîz
Şa'irliği Hak vergisi addetmeliyiz biz

hakâret:

1. **hakâret:**

Kaside 2

Mısra: **16**

*Kiçültücü söz veya davranış, onur
kıрма.*

Devlet-i aksāya etmiş i' tilā-cūyān su'ūd
Zillet-i kusvāda biz gūyā ḥakāret
bekleriz

ḥākdān:

1. ḥākdān:-dan

Gazel 168

Mısra: 11

Dünya.

Kılar ḥākdān yerde vird-i zebān
Döner kudsiyān gökte tebcil eder

hakdan göründük:

1. hakdan göründük:-dii, -k

Diğer 1

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Dindar, imanlı görünmek.

Buhurlar yakarak ıtır süründük
Ele tesbîh aldık Hakdan göründük

ḥāke:

1. ḥāke:-e

Gazel 54

Mısra: 10

Toprak,yer,türap.

Temayül et bize bir lahza sāye-dār
olalım
Zamān gelir ki düşer ḥāke bir mezār
oluruz

2. ḥāke:-e

Gazel 78

Mısra: 2

Toprak,yer,türap.

Bizi ilcā-yı zamān eyledi üftāde yazık
'Arştan ḥāke düşen feyz-i Hudā-dāde
yazık

3. ḥāke:-e

Gazel 113

Mısra: 1

Toprak,yer,türap.

Sarıp düşse de bīmār-ı elem ḥāke ne
çäre
Erişir berk-i hazān dem gelir āsar-ı
bahāra

4. ḥāke:-e

Gazel 133

Mısra: 10

Toprak,yer,türap.

Düşüp ümmid-i būs-ı pāye İhsān ḥāksār
oldum
O serv-i nāzeninden ḥāke bir gün sāye
düşmez mi

ḥāk-i derin:

1. h  k-i derin:

Gazel 169

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Hz. Muhammed'in) kapısının toprağı.

B  b-ı 'in  yetinde ged   p  di  h olur
Kerr  biy  n   h  k-i derin secdeg  h olur

h  k-i har  mi:

1. h  k-i har  mi:-i

Gazel 166

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Yabancılarından korunan mukaddes
toprak.*

Erb  b-ı 'aşka olmuş h  k-i har  mi her an
Kuhl-i cil  -yı vicdan bin türlü t  tiy  dan

h  k-i horas  ndır:

1. h  k-i horas  ndır:-dır

Kaside 5

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Horasan toprağı.

    irin tarlası m  nend-i cin  n olsa ne
var
Ona mevr  s-ı peder h  k-i   oras  ndır
bu

h  k-i ifl  s üzre d  sm  s:

1. **hāk-i iflās üzre düşmüş:-müşt****Kaside 2**

Mısra: 127

Kelime Tipi: -

*Batma, yenilgiye uğrama toprağına
düşmek, gömülmek.*

Hāk-i iflās üzre düşmüş can verir
ahlākımız
Hangi vicdandan rehā kimden fazilet
bekleriz

hāk-i ravzasının ğubārı:1. **hāk-i ravzasının ğubārı:-ı****Kaside 1**

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

*Hız. Muhammed'in kabir toprağıının
tozu.*

Nebiy-yi zī 'azamettir ki hāk-i
ravzasının
Ğubārı 'arş-ı 'azīm üzre etmiş isti'lā

hāk-i reh-i cānān olayım:1. **hāk-i reh-i cānān olayım:-a, -(y)ım****Tahmis 6**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yolunun toprağı olmak.

Bırak ey cān beni hāk-i reh-i cānān
olayım
Sademāt-ı elem-i 'aşk ile vīrān olayım

hāk-i siyehten:1. **hāk-i siyehten:-ten****Gazel 104**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kara toprak.

Figān ki kalmadı İhsān nişīmen-i rāhat
Figān şu hāk-i siyehten figān
semālardan

hāki süfliyyetle meşhūn:1. **hāki süfliyyetle meşhūn:****Kaside 2**

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

İnsan, bayağılıkla dolu.

Hāki süfliyyetle meşhūn āsumānı tīre-
gūn
Her zaman meş'ūm u dūn bir sahn-ı
nekbet bekleriz

hakikatleri:1. **hakikatleri:-ler, -i****Kaside 7**

Mısra: 108

Gerçek, asıl, var olan.

Nass oldu sözüm ma'raz-ı tıbyānde
cihāna
Yazsın bu hakikatleri furkān-ı ma'ārif

hâkim:

1. hâkim:

Gazel 112

Mısra: 3

*Hükmeden, buyruğunu yürüten,
hâkimiyet kurmuş olan, egemen.*

Te'sîri olmuş dünyâya hâkim iksîr-i
cândır
Dârü-yı güldür rûh-ı revândır
peymânedir bu

2. hâkim:

Kıt'a 66

Mısra: 11

*Hükmeden, buyruğunu yürüten,
hâkimiyet kurmuş olan, egemen.*

Me'hâkimde hâkim dekâyık-şînâs
Sözünden dolar iddi' â cedveli

hâkim oldu:

1. hâkim oldu: -du

Kıt'a 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hükümü altına almak, hükmetmek.

'Âşk oldu bende hâkim ettim cihâna
i' lām
Şâhid-perestim İlşân Allah şâhidimdir

hâkinden:1. **hâkinden:-i, -n, -den****Gazel 50**

Mısra: 5

Toprak.

Kevser-i la'lin için cân verenin
hâkinden
Haşr-i peymâne-i ervâha kadar mül
yetiştir

hakîr olsun:1. **hakîr olsun:****Tahmis 8**

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Değersiz, itibarsız olmak.

Sitanbulun semâsından geçen zıll-ı
hümâ ağlar
Hakîr olsun mu yâ Rab kalb-i hicran
dağlayan islâm

hâkister:1. **hâkister:****Gazel 79**

Mısra: 8

Kül.

Mâdâm ki hep nâr-ı gam-ı aşk ile
yandık
Bâri nazar-ı yârda hâkister olaydık

hakkı:1. **hakkı:-ı****Gazel 167**

Mısra: 3

Doğru, gerçek.

Zihî garrâ temâşâ hakkı bătıldan eder
tefrîk
Gönüllerden çıkan âvâze-i Mansûr
'aşkından

hakkı ihkâk eylesek:1. **hakkı ihkâk eylesek:-se, -k****Kaside 2**

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hakkı yerine getirmek.*

Hakkı ihkâk eylesek ehvendi cürm-i
irtikâb
Biz fakat dünyâda haksızdan da rüşvet
bekleriz

hakk-ı şerîfinde:1. **hakk-ı şerîfinde:-i, -n, -de****Kıt'a 65**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Mübarek, şerefli kişinin hakkında.*

Ni 'mezā hakk-ı şerîfinde ne tevcîh-i
vecîh
Güş edip başladı evsâfını hâmem yâda

hakkında:

1. hakkında:-ı, -n, -da

Gazel 160

Mısra: 3

İlgili olarak, üzerine.

Koy laklaka etsin yine hakkında o
zevzek
Zirâ geliyor âmeden-i mevsim-i leylek

hâk-pây-i yâre:

1. hâk-pây-i yâre:-e

Gazel 34

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin ayağını bastığı yer.

Hâk-pây-i yâre İhsân müjde-i teşrîf için
Nakd-i imân cevher-i şehdâne-i cân
serpilir

2. hâk-pây-i yâre:-e

Gazel 140

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin ayağını bastığı yer.

Gönül şikârını devrân o dil-şikâra
düşürdü
Ezel fütâdelerin hâk-pây-i yâre düşürdü

hâk-pâyine:

1. hâk-pâyine: -i, -n, -e

Gazel 122

Mısra: 1

(Sevgilinin) ayağının tozu, toprağı.

Sürdüm dü-çüşm-i zârı düşüp hâk-
pâyine
Bir göz ucuyla bakmadı ben cephe-
sâyine

hâksâr:

1. hâksâr:

Gazel 133

Mısra: 9

Toz toprak içinde kalmış.

Düşüp ümmîd-i bûs-ı pâye İhsân hâksâr
oldum
O serv-i nâzenînden hâke bir gün sâye
düşmez mi

haksızdan:

1. haksızdan: -dan

Kaside 2

Mısra: 32

Hak ve adaletle uygun olmayan, suçlu.

Hakkı ihkâk eylesek ehvendi cürm-i
irtikâb
Biz fakat dünyâda haksızdan da rüşvet
bekleriz

hâl:

1. hâl:

Kaside 7

Mısra: 113

Durum, vaziyet.

Her hâl ile müstağnî-i âzâde-beyânım
Olmam olamam câize-cüyân-ı ma'ârif

2. hâl:

Muhammes 2

Mısra: 10

Durum, vaziyet.

Yok bir ümîdim eylemem izhâr-ı derd ü
gam
Giryân iken bu hâl ile ben sûretâ şenim

3. hâl:

Tahmis 4

Mısra: 19

(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta
iz, ben.

Hâl kâfir zülf kâfir çeşm kâfir el-amân
Ser-te-ser iklim-i hûsnün kâfiristân
oldu hep

hāl ü mazīden:

1. hāl ü mazīden:-den

Kaside 2

Mısra: **83**

Kelime Tipi: -

*İçinde bulunulan durumdan ve
geçmişte yaşanmış olanlardan.*

Hāl ü mazīden ki istidlāl-i āfî etmeyiz
Rāh-ı istikbāl için ders-i nedāmet
bekleriz

hālā:

1. hālā:

Gazel 132

Mısra: **7**

*"Bu zamana kadar, şimdi bile, hâlen"
anlamlarında zarf.*

Bîçârelerin sirişki hālā
Zevk ehline bergüzār olur mu

2. hālā:

Kaside 2

Mısra: **11**

*"Bu zamana kadar, şimdi bile, hâlen"
anlamlarında zarf.*

Dâiriz hüsrandā hālā etmişiz izhār-ı
'acız
Kūşe-gür-i inzivâyız pür-kesālet
bekleriz

3. **hālā:****Kaside 2**

Mısra: 141

*"Bu zamana kadar, şimdi bile, hâlen"**anlamlarında zarf.*

Kâbiliyyet bizde hālā etmemiş isbât-ı

rüşd

İsteriz rehberlik ehlinden delâlet

bekleriz

4. **hālā:****Kaside 7**

Mısra: 27

*"Bu zamana kadar, şimdi bile, hâlen"**anlamlarında zarf.*

Türküm düşünürken ben o mâzîleri

hālā

Mi' demde kabarmaktadır ayrân-ı

ma'ârif

5. **hālā:****Rûbai 2**

Mısra: 1

*"Bu zamana kadar, şimdi bile, hâlen"**anlamlarında zarf.*

Hālā mı cefâ nârına süzân olayım

Lutf et bana 'ıyd-i vasla şâyân olayım

6. **hālā:****Rûbai 11**

Mısra: 1

*"Bu zamana kadar, şimdi bile, hâlen"**anlamlarında zarf.*

Hālā bilemem onda ne hâlet geçti

Bir devr idi devre-i sa'âdet geçti

hālāik-i lāhūt:1. **hālāik-i lāhūt:****Kaside 1**

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

*İlahi âlemin yaratılmışları, insanları.*Ne şâh-ı taht-ı risâlet ki dergehinde
onun

Olur hālāik-i lāhūt cümle nâsiye-sâ

hâle:1. **hâle:****Gazel 112**

Mısra: 11

*Ay ve güneşin etrafında bazen görünen
parlak dâire.*Bir hâle olsam ol mâhî bir şeb ağuşa
alsamDevrâna İhsan sermest-i vuslat denmez
mi yâhû2. **hâle:-e****Gazel 17**

Mısra: 2

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

İşitmezken enîn-i iştikâ hîç

Olur mu hâle cânân âşinâ hîç

3. hâle:-e

Gazel 81

Mısra: 6

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Şu hâl-i zârımı gör bir de seyr-i cânân
et

Miyân-ı gonca vü bülbülde hâle
mahrem isen

4. hâle:-e

Gazel 93

Mısra: 8

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Gurûb içinde nümâyân zevâle
benziyorum

Bu hâle ağlıyorum ben bu hâle
ağlıyorum

5. hâle:-e

Gazel 93

Mısra: 8

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Gurûb içinde nümâyân zevâle
benziyorum
Bu hâle ağlıyorum ben bu hâle
ağlıyorum

6. **hâle:-e**

Gazel 110

Mısra: 1

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Ettim ircâ-ı nazar mâziye döndüm hâle
doğru
Şu'le-i ümmîd için çok baktım istikbâle
doğru

7. **hâle:-e**

Kaside 2

Mısra: 143

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Hâle uygun bir gazel tarh eylemek
eyyâmıdır
'Arz-ı mâfi'l-bâle çoktan vakt-i fırsat
bekleriz

hâle bak:

1. **hâle bak:**

Tesdis 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İçinde bulunulan duruma bakmak,
üzerinde düşünmek.*

Oldu aşıklar bu sevdâdan giriftâr-ı
melâl
Hâle bak yokken ümîd-i vasl için bir
ihtimâl

hâle girmiş:

1. **hâle girmiş:-miş**

Gazel 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Herhangi bir duruma gelmek, hâl
almak.*

Bir hâle girmiş nâz ü nevâziş
Dilberler olmuş dil-dâde-meşreb

halecanlarla:

1. **halecanlarla:-lar, -la**

Tahmis 11

Mısra: 22

Çarpıntı, titreme, yürek çarpıntısı.

Sevdâ heyecan neş'e-i peymâne
maḥabbet
İhsân halecanlarla geçerken dem-i
vuslat

hâledir:

1. **hâledir:-dir**

Tesdis 1

Mısra: 2

*Ay ve güneşin etrafında bazen görünen
parlak dâire.*

Bir nevîn pûşîde konmuş ka'be-i ân
üstüne
Yâ dolanmış hâledir bir mâh-ı rahşân
üstüne

hâle-i âgûşa:

1. hâle-i âgûşa:-a

Gazel 40

Mısra: **14**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kucağın içi.

Devlet ol şeydâ-yı aşkındır ki nakd-i
cân döker
Hâle-i âgûşa üryân sîm-ten cânân alır

hâlen:

1. hâlen:

Kaside 7

Mısra: **29**

*"Bu zamana kadar, şimdi bile, şu anda,
hâlen" anlamlarında zarf.*

Hâlen yediden yetmişe tahsîl ile meşgûl
Ezberden okur dersini sıbyân-ı ma'ârif

2. hâlen:

Kıt'a 67

Mısra: **13**

"Bu zamana kadar, şimdi bile, şu anda, hâlen" anlamlarında zarf.

‘Âşık-ı dîdâra hâlen buseler
vermektedir

Nâz-perver bî-vefâ fettân iken her dil-
sitân

hâlet:

1. hâlet:

Gazel 46

Mısra: 14

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Misâl-i sihr-i helâl oldu sözlerin îhsân
Lisân-ı ehl-i mahabbette başka hâlet
var

2. hâlet:

Gazel 147

Mısra: 6

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Sâbit-kademim eyleyemem fikrimi
tebdîl
Bilmem bu nasıl fitne ne hâlet bu ne
tesvîl

3. hâlet:

Rûbai 11

Mısra: 1

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Hâlâ bilemem onda ne hâlet geçti
Bir devr idi devre-i sa‘âdet geçti

4. hâlet:

Tahmis 7

Mısra: 18

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Maḥabbette hemân mâzîde kalmış bir
rivâyet var
Bu bezmin varsa rindân-ı kadeḥ-
nûşunda hâlet var

hâletle:

1. hâletle:-le

Kıt'a 66

Mısra: 25

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Ne hâletle etmekte seyr-i sülûk
Görüp cezbe hâlinde seyretmeli

hâlettir:

1. hâlettir:-tir

Gazel 27

Mısra: 4

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Nihâl-i kaddi ben eşk-i revân dökmüş
büyütmüşken
Ne hâlettir ki bâr-ı vash eller iktitâf
eyler

hâli:

1. hâli:-i

Gazel 15

Mısra: 7

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Âvâre gönülde hâli servet
Bir fitne bin ihtilâle bâis

2. hâli:-i

Gazel 26

Mısra: 4

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Yine âşîyân-ı sa'âdetin o hezârı nerde
uçar ki âh
Ele şâikâne öter durur bana karşı hâli
figân olur

3. hâli:-i

Gazel 122

Mısra: 6

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Dildâre hâl-i zârımı arz etmek isterim
Arz etmesin mi hâli gedâ pâdişâyına

4. hâli:-i

Kaside 2

Mısra: 28

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Dün bugün derken çalar bir gün bu
'ömrün sāati

Hâli ıslâh etmeden ferhunde-sâat
bekleriz

Kelime Tipi: -

Perişan, zavallı vaziyet.

Yanıp ağlar idi bu hâl-i perîşânımıza
Âşinâ eyleseler düşmen-i bîgânemizi

hâl-i siyahun:

1. **hâl-i siyahun:-ın**

Muhammes 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzündeki siyah beni.

Olduk elem-i aşk ile bîçâre efendim
Âhû bakışın hâl-i siyahın ruh-ı âlin

hâl-i tesâvisi:

1. **hâl-i tesâvisi:-si**

Gazel 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Eşit olma durumu.

Dökseydi pâye zülfünü leyl ü
nehârımın
Olsaydı bâri hâl-i tesâvisi rüşenâ

hâl-i zârı:

1. **hâl-i zârı:-ı**

Kaside 1

Mısra: 96

hâl-i fecî i:

1. **hâl-i fecî i:**

Gazel 148

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çok acıklı durum, vaziyet.

Bir manzaradır düşmanımın hâl-i fecî'i
Zihninden efendim atıver fikr-i şenî'i

hâl-i kayd-ı salât ü sıyâm:

1. **hâl-i kayd-ı salât ü sıyâm:**

Gazel 42

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Namaz ve oruca bağlı bir hal.

Uşşâk edince cennet-i dîdâra i'tilâ
Vâreste hâl-i kayd-ı salât ü sıyâm olur

hâl-i perîşânımıza:

1. **hâl-i perîşânımıza:-ımız, -a**

Gazel 135

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ağlama, inleme durumu.

Huzûr-ı pâkine ma'lûm iken melâl-i
derûn

Ne hâcet eyliyeyim hâl-i zârı ben inhâ

hâl-i zârımı:

1. hâl-i zârımı:-ım, -ı

Gazel 81

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ağlayan, inleyen vaziyet.

Şu hâl-i zârımı gör bir de seyr-i cânân
et

Miyân-ı gonca vü bülbülde hâle
mahrem isen

2. hâl-i zârımı:-ım, -ı

Gazel 124

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen vaziyet.

Bu hâl-i zârımı arz eyle ey sabâ yâre
Yolun düşerse eğer bir gün ol diyârlara

3. hâl-i zârımı:-ım, -ı

Gazel 122

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen hâl, durum.

Dildâre hâl-i zârımı arz etmek isterim
Arz etmesin mi hâli gedâ pâdişâyına

hâlim:

1. hâlim:-im

Gazel 138

Mısra: 14

Sadık, samimi, gerçek dost.

Kurup bir meclis-i hübân olurdum mest
û ser-gerdân
Bu bezm-i vasla ey İhsân hâlim dâhil
olsaydı

hâlim:

1. hâlim:-im

Gazel 46

Mısra: 11

Güç,kudret,takat.

Hamûş-ı hayret-i aşkım beyâna hâlim
yok
Gönülde rûhu yakan gizli bir şikâyet
var

hâlimin:

1. hâlimin:-im, -in

Gazel 139

Mısra: 9

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Hâlimin İhsân şikâyet olmasın
Bir kitâb olmuş gam-ı düşünesi

hâlimiz:

1. hâlimiz:-(i)miz

Kıt'a 24

Mısra: 2

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

'İbret alsak bâri istikbâli te'mîn eylesek
Hâlimiz muhtâc-ı tedbîr-i siyâsettir
bugün

hâlin:

1. hâlin:-in

Gazel 82

Mısra: 17

Güç,kudret,takat.

İnkâra mecâlin yok ikrâra da hâlin yok
Ey hâme misâlin yok hayretlere
batmışsın

2. hâlin:-in

Gazel 108

Mısra: 12

*Çoğu doğuştan tende bulunan ufak,
koyu renkli leke veya kabartı, ben.*

Âhım mı donup ruhunda kalmış
Hâlin mi o şâhdâne çapkın

3. **hâlin:-in**

Gazel 85

Mısra: 5

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Hezâr isen bir terennüm et bak bahar
gelmiş nedir bu hâlin
Ümîdi yanmış vatan mısın ey gönül ne
süzişli âh edersin

hâlingen:

1. **hâlingen:-i, -n, -den**

Gazel 4

Mısra: 12

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Aşinâ-yı hâl isen gelmez mi bir an
merhamet
Dîde-i mahzûnumun ma'nalı hâlingen
sana

2. **hâlingen:-i, -n, -den**

Kaside 1

Mısra: 93

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Şununla dil mütesellî olur ki hâlingen
Vesîle-i şeref-i kurb olur nüzül-i belâ

hâlini:

1. **hâlini:-i, -n, -i****Gazel 124**

Mısra: 3

İçinde bulunulan hâl, durum, vaziyet.

Garîb olunca ayân etmesin mi hâlini dil
Çemende bülbül-i nālâna nev-bahârlara

hâlinin:1. **hâlinin:-i, -nin****Gazel 111**

Mısra: 3

*Çoğu doğuştan tende bulunan ufak,
koyu renkli leke veya kabartı, ben.*

Hâlinin dânesiyle görmedeyim
Kubbe-i cevvi misl-i habbe-i cev

hâlivâ:1. **hâliyâ:****Diğer 2**

Mısra: 17

Şimdiki zamanda, şimdiki halde, şimdi.

Hatt-ı 'ilm ü fazlını ebcedlemişür
hâliyâ

2. **hâliyâ:****Diğer 10**

Mısra: 12

Şimdiki zamanda, şimdiki halde, şimdi.

Nâdirtü'l-emsâldir İhsân bizim
memdühümüz
Hatt-ı 'ilm ü fazlını ebcedlemişür
hâliyâ

halk:1. **halk:****Gazel 94**

Mısra: 7

*Bir milleti meydana getiren insan
topluluğu, insanlar, ahali.*

Ey zemîn-i zulme baş eğmiş yatan
biçâre halk
Varken ecdâdında bir kan sende bir kan
görmedim

halka-bend:1. **halka-bend:****Gazel 139**

Mısra: 3

Çember şeklinde bağ.

Halka-bend olmaz mı aşkından gönül
Sâid-i nâzında var destînesi

halka-i destîneye:1. **halka-i destîneye:-(y)e****Gazel 80**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Kola takılan halka bilezik.*

Göreyim dersen eğer halka-i devr-i
feleği
Sa'îd-i yâri görüp halka-i destîneye bak

halka-i devr-i feleği:

1. halka-i devr-i feleği:-i

Gazel 80

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dönen feleğin halkası.

Göreyim dersen eğer halka-i devr-i
feleği
Sa'îd-i yâri görüp halka-i destîneye bak

halka:

1. halka:-i

Gazel 94

Mısra: 6

*Bir milleti meydana getiren insan
topluluğu, insanlar, ahali.*

Mukbilân-ı devri gördüm neş'e-dâr-ı
ibtihâc
Dem-be-dem giryende buldum halkı
handân görmedim

2. halka:-i

Kaside 6

Mısra: 63

*Bir milleti meydana getiren insan
topluluğu, insanlar, ahali.*

Zil zurna eder bu halkı sermest
Çaldıkça şu darbukā-yı hamsi

3. halkı:-ı

Kaside 7

Mısra: 23

*Bir milleti meydana getiren insan
topluluğu, insanlar, ahali.*

Māzideki 'ilm işleri iğfāl idi halkı
Fincanda kasırgaydı o tūfān-ı ma'ārif

4. halkı:-ı

Kıt'a 64

Mısra: 4

*Bir milleti meydana getiren insan
topluluğu, insanlar, ahali.*

Müflisān yapsın komisyon lağvedilmiş
mahkeme
Halkı iflās ettirirken kendi iflās eylemiş

halk-ı 'ālem:

1. halk-ı 'ālem:

Kaside 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünya halkı, bütün insanlar.

Himmetinden bir şehin āsüde-aḥvāliz
diye

Şükrederken halk-ı 'ālem biz şikāyet
bekleriz

halkın:

1. halkın:-ın

Gazel 123

Mısra: 3

*Bir milleti meydana getiren insan
topluluğu, insanlar, ahali.*

Bir felāket-dide halkın eşk-i hün-
eşşandır
Bir perişān yurda bak bir ağlayan
ırmaklara

halkta:

1. halkta:-ta

Gazel 3

Mısra: 4

*Bir milleti meydana getiren insan
topluluğu, insanlar, ahali.*

Etmiş leb-i āmālimi bīgāne niyāze
Āmāli kılan halkta makrūn-ı temennā

halvet edelim:

1. halvet edelim:-e, -lim

Diğer 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Birisi veya birileriyle yalnız görüşmek
amacıyla içeriye başkasını veya başkalarını
almamak, yalnız kalmak.*

Biz bize kalalım halvet edelim
Ne bu güft ü gülâr çan çāncasına

2. halvet edelim:-e, -lim

Diğer 1

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

*Birisi veya birileriyle yalnız görüşmek
amacıyla içeriye başkasını veya başkalarını
almamak, yalnız kalmak.*

Biz halvet edelim Hamāmīzāde
Yansın ateşlere külhancasına

halvete:

1. halvete:-e

Gazel 36

Mısra: **2**

*Çevre ile her türlü ilişkiyi kesip yalnız
kalma, tenhâya çekilme.*

Şeb-i vuslatta ki gözler süzülür düş
açılır
Çeker ol meh-veşi cân halvete āgüş
açılır

halvet-i āb:

1. halvet-i āb:

Gazel 99

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp ifade**

Gözyaşından uzaklaşma, tenhaya çekilme.

Bir füsün et uyut agyân hemân ey meh-
i nâz
Bize gel bir gece bir halvet-i âb
eyleyelim

halvet-i fazlîna:

1. halvet-i fazlîna:-i, -(n)a

Kıt'a 65

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İyilik, lütuf ile baş başa kalma.

Halvet-i fazlîna üftâde olur Mîr Fu'âd
Germî-i bezmine dil-dâde Hamâmîzâde

halvet-i 'irfâna:

1. halvet-i 'irfâna:-a

Kaside 7

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

*Bilmenin, anlayışın tenhaya çekilmesi,
yalnızlığı, gizliliği.*

Âteş düşürür halvet-i 'irfâna şerârı
Yandıkça Hamâmî gibi külhân-ı
ma'ârif

hamakta sallıyorum:

1. hamakta sallıyorum:-yor, -um

Şarkı 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hamakta sallamak, eğlendirmek.

Utanmasın mı bu şeb gökte mâh-ı
şu 'le-fiken
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

2. hamakta sallıyorum:-yor, -um

Şarkı 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hamakta sallamak, eğlendirmek.

Şarâb-ı hâbını içmez mi çeşm-i
mahmûrun
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

3. hamakta sallıyorum:-yor, -um

Şarkı 6

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hamakta sallamak, eğlendirmek.

Uyandı bak uyuyan tâlî'im benim bu
gece
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

4. **hamakta sallıyorum:-yor, -um**

Şarkı 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hamakta sallamak, eğlendirmek.

Dağıldı hep adalardan füsûn u şî'r ü
semen
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

hamâmî:

1. **hamâmî:**

Kaside 7

Mısra: 102

*Hamam işleten kimse. II Şairin kendisi,
Hamâmîzâde İhsân Bey.*

Âteş düşürür halvet-i 'irfâna şerâri
Yandıkça Hamâmî gibi külhân-ı
ma'ârif

hamâmî ihsândır:

1. **hamâmî ihsândır:-dır**

Diğer 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Şairin kendisi, Hamâmîzâde İhsân Bey.

Hamâmî İhsândır o merdîn adı
Köprülû Fu'âd da onun üstâdı

hamâmîzâde:

1. hamāmizāde:

Diğer 1

Mısra: 39

Şairin kendisi, Hamāmizāde İhsân Bey.

Biz halvet edelim Hamāmizāde

Yansın ateşlere külhancasına

2. hamāmizāde:

Gazel 164

Mısra: 27

Şairin kendisi, Hamāmizāde İhsân Bey.

Yandı germābe-i hicrānda Hamāmizāde

İçer elbette bu nazm üstüne ayrân-ı

sûhan

3. hamāmizāde:

Kıt'a 65

Mısra: 10

Şairin kendisi, Hamāmizāde İhsân Bey.

Halvet-i fazlına üftāde olur Mîr Fu'ād

Germî-i bezmine dil-dāde Hamāmizāde

Hamāmizādeye artık yeter bu külhen-i

aşk

Katâr-ı yāre erişsin tren tren diyerek

hāme:

1. hāme:

Gazel 82

Mısra: 18

Kalem. II Yazma kabiliyeti, gücü.

İnkāra mecālın yok ikrāra da hālın yok

Ey hāme misālın yok hayretlere

batmışsın

hāme vermiş:

1. hāme vermiş:-miş

Tahmis 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kalem vermek, yetenek sahibi olmasımı sağlamak.

Senin hakkındadır nurun alā nūr

Yed-i tasvîre hüsün hāme vermiş

hāme-i avnî-i şeydādan:

1. hāme-i avnî-i şeydādan:-dan

Tahmis 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Divâne olan Yenişehirli Avni Bey'in kalemi.*hamāmizādeye:

1. hamāmizādeye:-y, -e

Gazel 163

Mısra: 21

Şairin kendisi, Hamāmizāde İhsân Bey.

Sudûr ettikçe na' tın hâme-i Avnî-i
şeydâdan

hâme-i çalâkim:

1. hâme-i çalâkim: -im

Gazel 110

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çabuk hareket eden, hareketli kalem.

Hâme-i çalâkim İhsân dehri gark-ı berk
ederdi
Ruhsat-ı güftâr olaydı arş-ı mâ-fi'l-bâle
doğru

hâme-i hoş-nevâ:

1. hâme-i hoş-nevâ:

Kaside 6

Mısra: 187

Kelime Tipi: -

*Güzel sesli kalem, güzel yazma ve söz
söyleme yeteneği.*

Ey hâme-i hoş-nevâ devâm et
Tarh-ı ğazel et berâ-yı hamsi

hâmem:

1. hâmem: -m

Gazel 146

Mısra: 5

Kalem. II Yazma kabiliyeti, gücü.

Hâmem uruyor can damarından söze
neşter
Eş'âr-ı tirâşîdemi yok bilmeyen ezber!

2. **hâmem:-m**

Kıt'a 65

Mısra: 4

Kalem. II Yazma kabiliyeti, gücü.

Ni'mezâ hakk-ı şerîfinde ne tevcîh-i
vecîh
Güş edip başladı evsâfını hâmem yâda

Müjgânı sinân kaşı kemân ruhları tâbân
La'l-i lebi hândân ham-ı gîsûsu 'abîrim

ham-ı gîsûva:

1. **ham-ı gîsûya:-(y)a**

Rûbai 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçlarının kıvrımı.

Düştüm ham-ı gîsûya dolaştım kaldım
Bilsen ne düğümlerde bulaştım kaldım

hâmidle:

1. **hâmidle:-le**

Gazel 149

Mısra: 8

Abdülhak Hâmid Tarhan.

Kendim değilim eyleyen irfânımı izhâr
Hâmidle Sezâyî bana olmakta senâ-kâr

hâmil:

1. **hâmil:**

Gazel 67

Mısra: 10

Sahip olan,kendinde bulunduran.

İhlâs için ebnâ-yı zamân etmede i'râz
Agrâz u ri'yâ hâmil olur mâder-i ihlâs

hâmesi:

1. **hâmesi:-si**

Gazel 157

Mısra: 1

Kalem. II Yazma kabiliyeti, gücü.

Ey hâmesi destinde gülünç olmaya âlet
Ey her sözü bir huccet-i garrâ-yı
cehâlet

ham-ı gîsûsu 'abîrim:

1. **ham-ı gîsûsu 'abîrim:-im**

Kaside 3

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) omza dökülen saçlarının
buklesi, çeşitli çiçeklerin karıştırılması ile
elde edilen güzel kokudur.*

hāmīl-i nakd olmadık:

1. hāmīl-i nakd olmadık:-ma, -dı, -k

Kaside 2

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Paraya sahip olmak, üzerinde nakit bulundurmak.

Hāmīl-i nakd olmadık zīra ricālūl-
ğaybdan

Ay başından bir ma‘aş almakta ‘ādet
bekleriz

hamūrim:

1. hamūrim:-im

Kaside 3

Mısra: 4

Hamur.

Ben Ādemim etmek dilerim nev‘imi
ādem

‘İrfanla yoğurmuştur ezel desti hamūrim

hammām-ı havālinde:

1. hammām-ı hayālinde:-i, -n, -de

Gazel 161

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hayal banyosu.

Zannetme Kalender gibi kem-kümleri
vardır

Hammām-ı hayâlinde ne güm-gümleri
vardır

hamsi:

1. hamsi:

Kaside 6

Mısra: 53

*Hamsigillerden, Akdeniz, Karadeniz ve
Batı Avrupa kıyılarında avlanan, 10-12
santimetre boyunda, ince uzun, ağzı büyük,
eti çok lezzetli, 2 – 3 yıl yaşayabilen
omurgalı küçük balık.*

Çıkmış dedi hamsi dide-rüşen
Var destine koy kınâ-yı hamsi

2. hamsi:

Kaside 6

Mısra: 78

*Hamsigillerden, Akdeniz, Karadeniz ve
Batı Avrupa kıyılarında avlanan, 10-12
santimetre boyunda, ince uzun, ağzı büyük,
eti çok lezzetli, 2 – 3 yıl yaşayabilen
omurgalı küçük balık.*

Her köylü livâ livâ kumandan
Ardınca alay alây hamsi

hamsi kusuvla:

1. hamsi kuşuyla:-(y)la

Kaside 6

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

*Baharat, un ve yumurtaya bulanarak
yapılan hamsi tavası.*

Oynar uçar alsa 'âşık-ı zâr

Bir hamsi kuşuyla pây-ı hamsi

hamsi-hâr:

1. hamsi-hâr:

Kaside 6

Mısra: 157

Hamsi yiyen.

'Âlimleri hamsi-hâr olurlar
Şâ'irleri âşinâ-yı hamsi

hâmûs:

1. hāmûs:

Gazel 96

Mısra: 13

Susmuş, suskun, sessiz.

Minârelerdeki bâng-ı ezân hāmûş
olmuş
Minâreler ki bütûn âşinâ-yı cân buldum

2. hamûs:

Gazel 137

Mısra: 7

Susmuş, suskun, sessiz.

Bülbül hamûş şîşe tehî sâkiyân nihân
Gülzâr-ı dilde bir gül-i şādâb kalmadı

hâmûş oldu:

1. **hâmûş oldu:-du**

Rûbai 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Söz söylememek, susmak, ses
çıkarmamak.*

Pür-hande terâneler hâmûş oldu bütün
Güşumda bir âheng-i maḥabbet kaldı

hâmûs-ı hayret oldum:

1. **hâmûs-ı hayret oldum:-du, -m**

Tahmis 10

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Şaşkınlıktan sessiz ve susmuş kalmak.

Feryâda yok mecâlim hâmûş-ı hayret
oldum
Sevdâya düştü gönlüm me'nûs-ı mihnet
oldum

hamûs-ı hayret-i aşkum:

1. **hamûs-ı hayret-i aşkum:-ım**

Gazel 46

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşkın şaşkınlık yaratan suskunluğu.

Hamûş-ı hayret-i aşkım beyâna hâlim
yok
Gönülde rûhu yakan gizli bir şikâyet
var

hançer çeker:

1. hançer çeker:-(e)r

Tesdis 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Hançeri birisine karşı doğrultmak,
saldırmak. II Sevgilinin yan bakış atması.*

Tîg elden na'ra-zen sāgar-şiken
mestâne-ser
Der-kemân peykân-ı müjgân ebruvân
hançer çeker

hançer-i müjgânı:

1. hançer-i müjgânı:-ı

Gazel 131

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

(Sevgilinin) hançer gibi kirpikleri.

Hançer-i müjgânı üryan teşne yatmış
cân elinde
Gamze-i cellâdının hem tîg hem kurbân
elinde

hançerlerden:

1. hançerlerden:-ler, -den

Gazel 136

Mısra: 13

*Ucu eğri ve sivri, kamaya benzer, silah
olarak kullanılan bir bıçak türü. II
Sevgilinin kirpikleri için kullanılmıştır.*

Şimdi hançerlerden ümmîd eylerim

İhsân devâ

Gamzeler etsin tesellî âşık-ı nâ-kâmını

hançermiş:

1. hançermiş:-miş

Tahmis 11

Mısra: 15

*Ucu eğri ve sivri, kamaya benzer, silah
olarak kullanılan bir bıçak türü. II
Sevgilinin kirpikleri için kullanılmıştır.*

Kirpikleri hançermiş onun kalbimi
deldi
Nûşâbe-i zevk içmeye bezm-i meye
kaçtın

hancının yolcu yüzünden geçinir her

tavuşu:

1. hancının yolcu yüzünden geçinir her

tavuşu:

Kıt'a 46

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Atasözü**

*Hancı tavuşu gibi, yolcu artığı ile
geçinir; herhangi bir mesleği ve işi güçlü
olmayan kimseler yaşamını bir başkasının
eskileri üzerinden sürdürürler.*

Seni ra'nā biliriz ötme ħorozlanma bize
Ĥancının yolcu yüzünden geçinir her
tavuğu

handān:

1. handān:

Gazel 29

Mısra: 1

Gülen, ŧen, neŧeli.

Sanma bir dem dīdeler handān gönüller
ŧād olur
Çıksa bir āvāze ŧādīden döner feryād
olur

2. handān:

Gazel 41

Mısra: 1

Gülen, ŧen, neŧeli.

Handān görünce yāri gönül ŧād-kām
olur
Gāhī visāli müjdeleyen ibtisām olur

3. handān:

Gazel 88

Mısra: 5

Gülen, ŧen, neŧeli.

Açıl ey gonca-i gülzār-ı bahā handān
olur

Saçıl ey eşk-i revân sāha-i dāmāna
dökül

4. **handān:**

Gazel 93

Mısra: 5

Gülen, şen, neşeli.

Enīs-i rūhum olurken de gonca-veş
handān
Neden gönül düşüyor bir melāle
ağlıyorum

5. **handān:**

Gazel 94

Mısra: 6

Gülen, şen, neşeli.

Mukbilān-ı devri gördüm neş'e-dār-ı
ibtihāc
Dem-be-dem giryende buldum halkı
handān görmedim

6. **handān:**

Gazel 107

Mısra: 5

Gülen, şen, neşeli.

Eden gözyaşlarımdır semen-rüyānı
handān
Açarmış yāsemenler seher
şebnemlerinden

7. **handān:**

Gazel 136

Mısra: 4

Gülen, şen, neşeli.

Bezmi teşrif eyleyip mäh-ı felek-şānım
bu şeb
Gönlümün etmez mi handān giryе-rīzān
şāmını

8. **handān:**

Kaside 7

Mısra: 53

Gülen, şen, neşeli.

Handān görünür yansa duman çıksa da
hatta
Pür-kahkahadır gulğul-ı kalyān-ı
ma 'arīf

handāncasına:

1. **handāncasına:-casına**

Diğer 1

Mısra: 104

Gülen, şen, neşeli.

Ruhsār-ı tābānı mānende-i gül
Cānānım göründü handāncasına

handān-ı zevk:

1. **handān-ı zevk:**

Gazel 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Eğlenceli, güllüciuk saçan.

Yeşil gözler ki mahmür-ı mahabbet
in 'itâf eyler
Olur handân-ı zevk ezhâr-ı âmâl inkişâf
eyler

hande:

1. hande:

Gazel 77

Mısra: 5

Çiçeğin açılması.

Gülde zâhir hande olmuş bende feryâd-
ı hezâr
Müncelî her yüzde bir yüzden tırâz-ı
hüsn ü 'aşk

2. hande:

Gazel 87

Mısra: 8

Gülme, güllüş.

Âşkın gâh ağlatır geh güldürtür ol verd-
i nâz
Her nîgeh bir tîg her hiddet belâ her
hande gül

3. hande:

Gazel 95

Mısra: 3

Gülme, gülüş.

Güldükçe o hür hande eyler
Fırdevs-i ebed-karîn tebessüm

4. hande:

Gazel 101

Mısra: 8

Gülme, gülüş.

Harman-ı girye bâde savrulsun
Hande şehdânesinde toplanalım

Açılır hande-i ezhâr ile gülzâr-ı tabî'at
Saçılır neş'e-i gülzâr ile ezhâr-ı tabî'at

hande-i gül-bızın:

1. hande-i gül-bızın:-in

Gazel 66

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Gül serpen gülüş.

Her hande-i gül-bızın nev-hîz ü bahâr-
âmîz
Her gamze-i hün-rîzin ser-fîz ü itâb âteş

handeler:

1. handeler:-ler

Tahmis 9

Mısra: 15

Gülme, gülüş.

Handeler demler terennümîler sabâdan
geçtîler
Şâhid-i hüsn etti zât-ı 'aşka ref'-i
pîrehan

hande-pîrâ:

1. hande-pîrâ:

Gazel 115

Mısra: 3

Gülüşü süsleyen.

hande-i cām:

1. hande-i cām:

Gazel 45

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Kadehin gülüşü.

Hande-i cām ile giryân iken âşüfte
gönül
Cümbüş-i la'l-i lebinden bularak cān
gülüyor

hande-i ezhâr:

1. hande-i ezhâr:

Gazel 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Çiçeklerin gülüşü.

Dudaklar hande-pîrâ işve-perver
Birer sihr-âşinâ meshûr-hande

handesinden:

1. handesinden:-si, -n, -den

Tesdis 1

Mısra: 10

Gülme, gülüş.

Görse Azrâil onun hışmından istigfâr
eder
Handesinden mu'ciz-i İsayı Hak tekrâr
eder

hande-ver:

1. hande-ver:

Gazel 18

Mısra: 4

Güllüşlere sahip.

Gamzeler çifte işve-bâz-ı kazâ
Dîdeler hande-ver piyâle-i rûh

hande-zâr:

1. hande-zâr:

Gazel 53

Mısra: 4

Güllüşlerle dolu.

Verir hayâle safâ rûha âb ü tâb-ı hayâl
Cinân sabâhı mıdır hande-zâr
gözleriniz

handî:**1. handî:****Kaside 4**

Mısra: 8

XIX. yüzyıl divan edebiyatı şairidir.

Gâhî sözü defterlere dīvanlara sığmaz
 Gülmekten ölür varsa onun zevkine
 Handî

hâne limanına:**1. hâne limanına: -i, -(n)a****Diğer 1**

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Ev, gönül evi limanı, sığınağı.

Orsa boca attık fülk-i bedeni
 Hâne limanına kaptancasına

hânedanımı:**1. hânedanımı: -i, -ni****Gazel 96**

Mısra: 6

*Köklü, asil ve büyük âile, târihteki**tanınmış bir kimseye dayanan soy.*

Neden dağıldı mı evlād-ı hânümân-ı
 vatan
 Ki hânedanımı bîçäre bî-mekân buldum

hâne-harāba:**1. hâne-harāba: -a****Gazel 154**

Mısra: 5

Evsiz barksız (kimse), müflis, züğürt.

Dikkatle bak üstādın olan hâne-harāba
 Ehlinde al istersen eğer almak ināba

hâne-i hâtırda:**1. hâne-i hâtırda: -da****Gazel 11**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönül evi, yitrek.*

Hâne-i hâtırda mevzûn kaddidir
 Mısra'-ı şeh-kâr beyt-i muntehab

hâne-i rahmāna:**1. hâne-i rahmāna: -a****Diğer 1**

Mısra: 134

Kelime Tipi: -

*Her canlıya merhamet eden**Cenabıhakk'ın huzuru.*

Bir de ne göreyim yārānmış gelen
 Hâne-i rahmāna şeytānmış gelen

hâne-i vuslatta:**1. hâne-i vuslatta: -ta****Gazel 62**

Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşma evi.

Yendi İhsân benî nerrâd-ı felek
Atmadan hâne-i vuslatta düşüş

hânemi:

1. **hânemi**:-m, -i
Tahmis 5
Mısra: 6
Ev, mesken.

Kim görür idim sîneni pîrâhenin olsam
Va'd etmiş iken hânemi teşrîfi geçende

hânemiz:

1. **hânemiz**:-miz
Diğer 1
Mısra: 124
Ev, mesken.

Edip bir ağızdan na'ra-serâyı
Hânemiz sarmışlar düşmâncasına

hangi:

1. **hangi:**
Gazel 131
Mısra: 5
Soru sıfatı.

Hangi yüzden cāna minnetdir devā
eylerse cānān
Derd ü dermān bir tabīb-i işvenin iḥsān
elinde

2. hangi:

Kaside 2

Mısra: 128

Soru sıfatı.

Ḥāk-i iflās üzre düşmüş can verir
aḥlākımız
Hangi vicdandan rehā kimden fazīlet
bekleriz

3. hangi:

Tahmīs 7

Mısra: 14

Soru sıfatı.

Kimin derdiyle ammā fark olunmaz
böyle giryānız
Bilinmez hangi zūlfün iftirākıyla
perīşānız

hangi bābından:

1. hangi bābından:-i, -n, -dan

Kaside 2

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

"Hangi bölümünden, hangi kısımdan"
anlamındadır.

Cilve-i 'ibretle mālīdir kitāb-ı kāinat
Hangi bābından onun bilmem ki 'ibret
bekleriz

hani:

1. hani:

Kıt'a 42

Mısra: 1

"Nerede" anlamında soru ifadesi.

Hani meydanda eser lāfla değirmen mi
döner
Derede kurbağalar ses çıkarır vakvak
ile

hān-ı ma'ārif:

1. hān-ı ma'ārif:

Kaside 7

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

İlim, hünere için konaklama binası.

Mi 'mār-ı 'ināyetle yaparken hele yer
yer
'İlm uğruna yorgunlar için hān-ı
ma'ārif

hān-ı yağmadan:

1. hān-ı yağmadan:-dan

Gazel 162

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalp ifade

*Yağma sofrası; herkesin faydalandığı
nimetler, tabiatın herkese bol bol verdiği
nimetler.*

Şu matbahdan ısınsan pây alırsın hân-ı
yağmadan
Vücûdun kızdırır tennûr olursun böyle
kalmazsın

hân-ı yagnâ-yı vatan:

1. hân-ı yagnâ-yı vatan:

Gazel 123

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Vatanın büyük ziyafet sofrası.

Kalmamış ârâma yer uçmuş hümâ-yı
mes'adet
Kısmet olmuş hân-ı yagnâ-yı vatan
çaylaklara

hânkâh-ı 'aşka düştük:

1. hânkâh-ı 'aşka düştük:

Kıt'a 60

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

*Aşk, sevda dergahına düşmek, âşık
olmak.*

Hânkâh-ı 'aşka düştük olmayız
mehcûr-ı zevk
Biz de olsak bir dede bir dünbelek
eksik değil

h n m n ma:**1. h n m n ma:-ım, -a****Gazel 117**

Mısra: 4

Ev bark, yuva, II Gönül.

Rahm et de kalb-i z r ma n z u ed yı
ko
 teş bırakma  h yazık h n m n ma

h n m nlar:**1. h n m nlar:-lar****Tahmis 8**

Mısra: 16

Ev bark, yuva,  ile.

Dedi cennette gördüm ben Cen b-ı
Mustaf  ağlar
Yıkılmış h n m nlar ravzalar nir ne
dönmüştür

h n m nlar söndürür:**1. h n m nlar söndürür:-( )r****Tesdis 1**

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Evi barkı dağıtmak, ocağını
söndürmek.*

Her şikenc-i zülfe bin Mecn n-n m 
aşık takar

Baksa bir dem h n m nlar söndürür
canlar yakar

har b:**1. har b:****Gazel 81**

Mısra: 11

Yıkık, perişan, virane.

Efendi rahm ile yaptın mı bir har b
gönül
Kurulma b di-i i' m r beyt-i erham isen

2. har b:**Gazel 137**

Mısra: 3

Yıkık, perişan, virane.

Kalbim har b c mi-i hüsn   bah  har b
Erb b-ı 'aşk u t ' ata mihr b kalmadı

3. har b:**Gazel 137**

Mısra: 3

Yıkık, perişan, virane.

Kalbim har b c mi-i hüsn   bah  har b
Erb b-ı 'aşk u t ' ata mihr b kalmadı

har b oldu:

1. **harāb oldu:-du**

Muhammes 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Harap duruma gelmek, yıkılmak.

Ahbāb elinde yandı harāb oldu

gölşenim

Nekbet- sarāy u büm u gurāb oldu

meskenim

harābāt āšinā:

1. **ḥarābāt āšinā:**

Kıt'a 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Meyhaneleri, eğlence yerlerini bilen.

Ḥarābāt āšinā bir zevkden bin zevk

eder icād

Bu bezm-i köhne-şevkin bādesinden

neş'e-ḥāh olmaz

harābāt-ı cihāndan:

1. **ḥarābāt-ı cihāndan:-dan**

Gazel 97

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dünyanın meyhanesi.

Ḥarābāt-ı cihāndan almadım bir cām-ı

zevk İhsān

Dolaştım tarz-ı reng-ā-renkte bin cām-ı

Cem gördüm

harābe oldu:1. **harābe oldu:-du****Kıt'a 29**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Harap duruma gelmek, yıkılmak.

Bu hāle gözyaşı dökse revā ki eslāfin
Harābe oldu müberrāti gitti peyderpey

harābelerde:1. **harābelerde:-ler, -de****Gazel 96**

Mısra: 16

*Yıkılmış veya yıkılmaya yüz tutmuş
yapı.*

Nedīm-i rūhumu sordukça
çağlayanlardan
Harābelerde yefīmāne ağlayan buldum

harābesinde:1. **harābesinde:-si, -(n)de****Gazel 1**

Mısra: 16

Harap, yıkılmış yapı veya bina.

Vatan denen o mübarek diyār-ı
ma'mūrun
Harābesinde bugün ağlıyor mezārı bana

harām:1. **harām:****Gazel 43**

Mısra: 4

Din kurallarına aykırı olan,yasak.

Firkat gününde āb-ı hayāt olsa istemem
Hızrın zülālī mäh-ı muharrem harām
olur

harem-i cāna:1. **harem-i cāna:-a****Gazel 88**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ruhun girilmeyen yeri.*

Ömr-i çārīmın olup pey-revi ey sığār-ı
aşk
Durma ser-şār-ı safā tā harem-i cāna
dökül

2. **harem-i cāna:-a****Tahmis 6**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşığın ruhunun girilmeyen gizli yeri.

Neşve-i bezm-i ezelden beri peymāne
çakar
Şu'leden āb-ı bekādır harem-i cāna
akar

harem-i hüsne:

1. harem-i hüsne:-e

Tahmîs 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Güzelliğin kutsal ve herkesin girmesine
izin verilmeyen yeri.*

Düşerek vâdi-i hicrânına nâlân olayım
Harem-i hüsne bu takrîb ile şâyân
olayım

harem-i kâ'bede:

1. harem-i kâ'bede:-de

Gazel 113

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Kâbe'nin herkesin girmesine izin
verilmeyen, saygı gösterilmesi gereken yeri.*

Saçarak safha-i ruhsâra o meh dâne-i
hâli
Harem-i Kâ'bede ruhsat mı verir sayd ü
şikâra

harfini:

1. harfini:-i, -n, -i

Gazel 164

Mısra: 23

Harf, söz, yazı.

Çalışıp harfini ezberledi tullâb-ı zamân
Bir benim şimdi kalan alfâbe-pü'yân-ı
sûhân

hârî:

1. hârî:-i

Gazel 1

Mısra: 2

Yıkık, yıkılmış.

Hezâr tâli'imîn gülmeden bahârî bana
Hazâna uğradı gülzârı kaldı hârî bana

har-ı deccâla:

1. har-ı deccâla:-a

Kaside 2

Mısra: 126

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*Kıyamet alametlerinden biri olan,
kıyamete yakın bir zamanda insanları
kandırmak için ortaya çıkacağı haber
verilen, çok kötü kimsenin eşiği.*

Ol kadar ehl-i dalâl olduk ki peymân
etmişiz
Varsa hep birden har-ı deccâla bî' at
bekleriz

hâricte:

1. hâricte:-te

Diğer 1

Mısra: 109

Dışarı, dış.

Bırakıp hâricte bigâneleri
Heman ref' eyledik peymâneleri

harîm-i bezm-i tarabda:

1. harîm-i bezm-i tarabda:-da

Gazel 106

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mutluluk meclisinin korunaklı yeri.

Harîm-i bezm-i tarabda rahşân piyâle-i
mül olunca dâir
Gül-i riyâz-ı safâ açılısın kitâb-ı cevri ü
cefâ kapansın

harîm-i dili:

1. harîm-i dili:-i

Gazel 67

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*Gönlin korunaklı,yabancılar yasak
olan yeri.*

Pâk et şu harîm-i dili jengâr-ı sivâdan
İhsân olayım dersen eğer mazhar-ı ihlâs

hârından:

1. hârından:-i, -n, -dan

Gazel 23

Mısra: 7

Diken.

Bulsa gülşende girîbânı rehâ hârından
Zîb-ı dest olmağa bir gonca-i nev-reste
gelir

harmancasına:

1. harmancasına:-casına

Diğer 1

Mısra: 20

*Biçildikten sonra tahıl demetlerinin
üzerinden düven geçirilerek tanelerin
başaklarından ayrılması işi.*

Kol bacak oynatır sağ sol biliriz
Döneriz meydanda harmancasına

harman-ı girye:

1. harman-ı girye:

Gazel 101

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ağlayış, gözyaşı bahçesi.

Harman-ı girye bâde savrulsun
Hande şehdânesinde toplanalım

harman-ı hübândır:

1. harman-ı hübândır:-dır

Kaside 5

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Güzeller, iyiler harmanı.

Aldı etrafımı en sonra şu fethan hübân
Sonu dervişlerin harman-ı hübândır bu

hasbihâl ettim:

1. **hasbihâl ettim:** -ti, -m

Tahmis 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Söyleşmek, karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.

Şehîdân-ı gazâdan derdin islâmın su'âl
ettim
Bu şeb rûhü'l-emînle gizli gizli
hasbihâl ettim

hâsıl oldu:

1. **hâsıl oldu:** -du

Gazel 90

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Meydana gelmek, peydâ olmak.

Rızâlarımla hâsıl oldu çünkü ibtilâlarım
Tenimde nâr-ı aşkın iftirâkı ez-kazâ
değil

hâsıl-ı sermâve-i kâr:

1. **hâsıl-ı sermâve-i kâr:**

Gazel 135

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Faydalı kazancın sonucu.

Oldu efsûs hevâ hâsıl-ı sermâve-i kâr
Atmışız şûre-i hüsrâna meğer dânemizi

hâsılum:

1. **hâsılum:** -ım

Gazel 111

Mısra: 1

Kazanç, mahsul.

Hâsılum sıfır olunca vakt-i direv
Hirmen-i ömrü sardı dūd u alev

hâsıyyet-i irşâda:

1. **hâsıyyet-i irşâda:** -a

Gazel 78

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğru yolu gösterme kudreti.

Tıfl-ı mister-şüdümüz kâbil-i rüşd
olmadı hayt
Himmet-i mürşide hâsıyyet-i irşâda
yazık

haşlar:

1. **haşlar:** -r

Kaside 6

Mısra: 179

Sızı vermek, acı vermek, yakmak.

Haşlar seni âteş-i beyânım

Mânende-i haşlamâ-yı hamsi

haşmetiyle:

1. **haşmetiyle:-i, -y, -le**

Gazel 104

Mısra: 17

*İnsanda büyüklük duygusu uyandıran
etkili görünüş, gösterişlilik, heybet.*

Ki haşmetiyle dıraḥşân güneşleriyle
bütün

Yaşar dilinde büyük bir cihân
semâlardan

hasre:

1. **haşre:-e**

Gazel 49

Mısra: 10

*Ölülerin diriltilip bir araya toplandığı
vakit, kıyâmet.*

Dönse kıyâm etse hırâmân olup

Haşre kadar rāh-güzer bağlanır

2. **haşre:-e**

Gazel 99

Mısra: 10

*Ötülerin diriltihip bir araya toplandığı
vakit, kıyâmet.*

Seni görmek seni sevmekle günâh
etmiş isek
Haşre dek koy bu günâh üzre sevâb
eyleyelim

3. haşre:-e

Gazel 132

Mısra: 9

*Ötülerin diriltihip bir araya toplandığı
vakit, kıyâmet.*

Ya haşre kadar dimâ'-ı islâm
Keyf uğruna hep nisâr olur mu

hasret:

1. hasret:

Gazel 50

Mısra: 2

Özlem, kavuşma arzusu.

Ne biter firkat ü mihnet ne tahammül
yetiştir
Beni öldürdü bu hasret bu tegâfûl
yetiştir

hasret kaldı:

1. hasret kaldı:-dı

Rûbai 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Özlediğine kavuşamamış olmak, çok
özlemek.*

Meclisde ne dem kaldı ne sohbet kaldı
Gönlüm o güzel sohbeta hasret kaldı

hasret-i didâr-ı yâr:

1. hasret-i didâr-ı yâr:

Gazel 120

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzel yüzüne duyulan hasret.

Hasret-i didâr-ı yâr endîşe-i dâr u diyâr
Gurbetin cevriyle derd olmuş gelir derd
üstüne

hasretin:

1. hasretin:-in

Şarkı 10

Mısra: 2

Özlem, kavuşma arzusu.

'İşve-perversin güzelsin şühun
nâzendesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

2. hasretin:-in

Şarkı 10

Mısra: 4

Özlem, kavuşma arzusu.

Nahl-i sevdâsın leb-i sevdâda bir gül-
handesin

Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

3. **hasretin:-in**

Şarkı 10

Mısra: 8

Özlem, kavuşma arzusu.

Bir avuç pejmürde hâk olsam gubâr
olsam da ben

Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

hasretinden:

1. **hasretinden:-i, -n, -den**

Şarkı 1

Mısra: 11

Özlem, kavuşma arzusu.

Elim koynumda kaldım hasretinden
Yetim oldum bugün boynum büküldü

hasretle:

1. **hasretle:-le**

Şarkı 7

Mısra: 7

Özlem, kavuşma arzusu.

Hasretle maḥabbetle dalıp seyr-i
cemāle
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

2. **ḥasretle:-le**

Tahmis 7

Mısra: 7

Özlem, kavuşma arzusu.

Gözüm yollarda kaldım ellerim
koynumda ḥasretle
Gönül bir hoş tecellizâr iken sevdâ-yı
rû' yetle

3. **ḥasretle:-le**

Tahmis 10

Mısra: 14

Özlem, kavuşma arzusu.

Yâd eylemezse bir an dil-ḥastasın
tabîbim
Ḥasretle böyle nālân ölmekse son
nasîbim

ḥaşr-i peymâne-i ervâha:

1. **ḥaşr-i peymâne-i ervâha:-a**

Gazel 50

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ruh kadehlerinin kıyameti.

Kevser-i la'lin için cân verenin
hâkinden

Ḥaşr-i peymâne-i ervâha kadar mül
yetiştir

hasta:

1. **hasta:**

Gazel 23

Mısra: 14

*Sağlığı bozuk olan, sıhhati yerinde
olmayan, dertli, düşkün.*

Olamaz çünkü devâ derdine aşkın İhsân
Bu şifâ-gâha gelen hasta gider hasta
gelir

hasta gönül:

1. **hasta gönül:**

Rûbai 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sıhhati yerinde olmayan, acı çeken
yürek.*

Olmaz mı safâ bezmine peyveste gönül
Hicrân döşğinde ağlıyor hasta gönül

hasta-i rûha:

1. **hasta-i rûha:-a**

Gazel 25

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönül hastalığı.

Hasta-i rüha şifâ yok İhsân
Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

hastası:

1. **hastası:-sı**

Gazel 144

Mısra: 6

*Sağlığı bozuk olan, sıhhati yerinde
olmayan, dertli, düşkün.*

İnlerim ben bu tahassürle o dinler inler
Deyr-i mihnette gönül hastası nâkûs
olalı

hastavız:

1. **hastavız:-(y)ız**

Rûbai 17

Mısra: 4

*Sağlığı bozuk olan, sıhhati yerinde
olmayan, dertli, düşkün.*

Bîçâre vatan biz de devâ istiyoruz
Hem hastavız âh hem tabîbiz şimdi

hastegân:

1. **hastegân:**

Gazel 104

Mısra: 12

*Sağlığı bozuk olan, sıhhati yerinde
olmayan, dertli, düşkün.*

Nigāh-ı zār ile bekler şikeste-ferr ü
huzūr
Şifā-yı ācil umar hastegān semālardan

haste-gān-ı firkat:

1. haste-gān-ı firkat:

Tahmīs 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayrılık hastaları.

Haste-gān-ı firkat ümmīd-i rehādan
geçtiler
Mübtelā-yı derd olan diller devādan
geçtiler

haste-i hicrān:

1. haste-i hicrān:

Gazel 140

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Ayrılık hastası, ayrılık acısından
oluşan hastalık.*

Benim o haste-i hicrān tabīb-i cān yetiş
artık
Tehasssürün beni bālīn-i ihtizāra
düşürdü

hatā:

1. hatā:

Gazel 56

Mısra: 7

Yanlış,kusur.

Sevāb olur bize sūfī senin hatā dediğin
Günāh-ı dem-be-dem-i aşk için
sevābdayız

2. hatā:

Gazel 154

Mısra: 7

Yanlış,kusur.

Terk eyle hatā bābını gir rāh-ı savāba
Gūşunda senin bir küpe olsun bu hitābe

hat-āver:

1. hat-āver:

Gazel 146

Mısra: 3

Sakal ve bıyığı yeni bitmeye başlamış.

Şabb-i emred iken dün bugün olmuş da
hat-āver
Aklınca diyor ben gibi bir şā'ire berber

hātemi:

1. hātemi:-i

Kaside 1

Mısra: 82

Son, en son, sonuncu.

Vücūdun oldu senin nakş-ı evvel-i
hâtem
Eğerçi hâtemi sensin nebîlerin ammâ

**hâtîb-i minber-i kudsî ki câmi'inde eder
kemâl-i tuhfe-i ta'zîmi kudsîyân icra:**

1. hâtîb-i minber-i kudsî ki câmi'inde eder kemâl-i tuhfe-i ta'zîmi kudsîyân icra:

Kaside 1

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

*Kutsal minberin hatibidir ki melekler,
onun camisinde hürmet etme hediyesinin
faziletini uygular.*

Hâtîb-i minber-i kudsî ki câmi'inde
eder

Kemâl-i tuhfe-i ta'zîmi kudsîyân icra

hâtîf-i ğaybdan:

1. hâtîf-i ğaybdan:-dan

Kaside 6

Mısra: **47**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Görünmeyen seslenici" anlamında
vicdanı ifade eder.*

Bir hâtîf-i ğaybdan işittim

Bir müjde-i cân-bahâ-yı hamsi

hâtradır:

1. **hâtradır:-dır****Gazel 73**

Mısra: 7

*Geçmişte yaşanmış çeşitli olaylardan
belleğin sakladığı her türlü iz, am.*

Hayâli okşayacak bir güzîde hâtradır
Miyânemizde geçen mâcerâ latîf latîf

hâtıra-i aşkı:1. **hâtıra-i aşkı:-ı****Gazel 73**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdâ hatırası.

Hezâr hâtıra-i aşkı eyliyor tehyîc
Hezâr olunca terennüm-serâ latîf latîf

hâtıralar:1. **hâtıralar:-lar****Gazel 86**

Mısra: 9

*Geçmişte yaşanmış çeşitli olaylardan
belleğin sakladığı her türlü iz, am.*

Menâkıb-ı dem-i sevdâ güzîde hâtıralar
Metâlib-i dil-i şeydâ fesâne-i âmâl

hâtıramda:1. **hâtıramda:-m, -da****Gazel 124**

Mısra: 11

*Geçmişte yaşanmış çeşitli olaylardan
belleğin sakladığı her türlü iz, am.*

Gönülde gözleri var hâtıramda sözleri
var

Bakar da ağlarım İhsân bu yâdigârlara

hâtır-ı pejmürdevi:1. **hâtır-ı pejmürdevi:-y, -i****Gazel 64**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Perişan gönül.

Ukdeler hâtır-ı pejmürdevi rencîde
edemiş
Hüsnü mecmu'ası zülfüyle ki
şîrâzelenirmiş

hâtırım:1. **hâtırım:-ım****Gazel 32**

Mısra: 19

Zihin, fikir, gönül, kalp.

Hâtırım meftûn ümidim vâjgün derdim
füzûn
Sûretin mahzûn piyâlem ser-nigûn
bahtım nizâr

2. **hâtırım:-ım**

Gazel 136

Mısra: 8

Zihin, fikir, gönül, kalp.

Nürdan yekpâre süzân nahle teşbih
eylerim
Hâtırım âyinesinden seyr edip endâmını

hatt:

1. **hatt:**

Gazel 121

Mısra: 10

Sevgilinin yüzündeki ayva tiyleri. II
Güzel yazı.

Çek bâde unut nîk ü bed-i âlemi İhsân
Meşk eyle şebân rûz o mehin hatt u
hadiyle

1. **hattâ:**

Gazel 79

Mısra: 10

Üstelik, ayrıca, hem de.

Billâhi tapardık yine ol kâfire İhsân
Hattâ bu sanem-hânedeyi peygamber
olaydık

2. **hatta:**

Kaside 7

Mısra: 17

Üstelik, ayrıca, hem de.

Devrinde fakat şimdi dolup taşmada
hatta

Ceplerdeki evrāk ile cüzdān-ı ma'ārif

3.. **hatta:**

Kaside 7

Mısra: 53

Üstelik, ayrıca, hem de.

Handān görünür yansa duman çıksa da

hatta

Pür-kahkahadır gūlgūl-ı kalyān-ı

ma'ārif

hattı:

1. **hattı:-ı**

Gazel 92

Mısra: 2

Sevgilinin yüziündeki ayva tütüleri.

Aldı benden beni bir nazlı semen tenli
güzel

Hattı sünbül yüzü gül sırmalı cepkenli
güzel

hatt-ı āriz:

1. **hatt-ı āriz:**

Gazel 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) yanağındaki ayva tütüleri.

Ne o hatt-ı āriz o hoş nükāt bu ne hoş

kitāb-ı abīr-i hat

Şuna ebruvān diyelim fakat ne kalem ki
böyle keşide-şüh

hatt-ı butlan çekerek:

1. **hatt-ı butlan çekerek:-erek**

Gazel 164

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İptal etme çizgisi çekmek,
sonlandırmak.*

Hatt-ı butlan çekerek eski hüruf-ı

'Araba

Tāze harf ile dizerler yeni destān-ı
sūlhan

hatt-ı gird-i leb:

1. **hatt-ı gird-i leb:**

Gazel 32

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Sevgilinin dudağının çevresindeki ayva
tütüleri.*

Leb değildir hatt-ı gird-i leb değil

seyrettiğin

Bir çemenlikten geçer yākūttan bir
cüybār

hatt-ı 'ilm ü fazlını:

1. **ḥatt-ı ‘ilm ü fazlını:-i, -(n)ı**

Diğer 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Bilgi ve cömertlik yazısı.

Ḥatt-ı ‘ilm ü fazlını ebcedlemişür
ḥāliyā

2. **ḥatt-ı ‘ilm ü fazlını:-i, -(n)ı**

Diğer 10

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bilgi ve cömertlik yazısı.

Nādirü'l-emsāldir İḥsān bizim
memdūḥumuz
Ḥatt-ı ‘ilm ü fazlını ebcedlemiştir
ḥāliyā

hatt-ı lebin:

1. **hatt-ı lebin:-in**

Gazel 83

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dudağın yanındaki ayva tiyleri.

Ebrûlârlarla hatt-ı lebin bir dü-beyt-i
hüsn
Dīvân-ı hüsn-i pâkine pîrâye efkenin

hatt-ı müskün-i cemâlinle:

1. hatt-ı müşkîn-i cemâlinle:-i, -n, -le

Gazel 99

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Sevgilinin güzel yüzündeki misk kokulu
ayva tüyleri.*

Yazalım şevk ile tanzîr-i gülîstan
edelim
Hatt-ı müşkîn-i cemâlinle kitâb
eyleyelim

hatt-ı nev-hîz ile yazdıkça:

1. hatt-ı nev-hîz ile yazdıkça:-dikça

Gazel 164

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Yeni biten tüy, sakal ile yazı yazmak.

‘Ârız-ı şâhid-i ma‘naya letâfet getirir
Hatt-ı nev-hîz ile yazdıkça bu şübbân-ı
sûhân

hatt-ı ruhundan:

1. hatt-ı ruhundan:-t, -n, -dan

Gazel 141

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağındaki ayva tüyleri.

Etmîş idim hatt-ı ruhundan su‘âl
Güldü gülîstân-ı mütercem dedi

hattına:1. **hattına**:-t, -n, -a**Tahmis 11**

Mısra: 13

*Yazı. II Sevgilinin yanağındaki ayva
tüyleri.*

Mecmû‘a-i hûsn olmuş onun **hattına**
hâymiş
Baktım ki güzel gözleri tahîrîlî elâymiş

hattınla:1. **hattınla**:-ın, -la**Kıt'a 57**

Mısra: 4

(Sevgilinin) ayva tüyleri.

Şimdi ammâ karşılaştık öyle bir sûretle
ki
Bir **hazân hattınla** sen ben küse-i her
dem bahâr

hâtun-ı kodesbanâ-yı hamsi:1. **hâtun-ı kodesbanâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 136

Kelime Tipi: -

Hamsi, hamarat ev kadını.

Bin türlü yapar olursa evde
Hâtun-ı kodesbanâ-yı hamsi

havâle:

1. havāle:

Gazel 114

Mısra: 12

*Bir durumu başkasına devretme,
başkasının sorumluluğuna bırakma.*

Feryāda kâdir olsam da bir an
Cānānı İhsan etsem havāle

havf etmeyenler:

1. havf etmeyenler:-me, -(y)en, -ler

Gazel 35

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Korkmak.

Havf etmeyenler ākibet-i inkisārdan
MİR'āt-ı kalb-i pākimi dīvāre çaldılar

havf ü recā:

1. havf ü recā:

Kıt'a 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Allah'ın sevgisini kaybetme korkusu ve
Allah'ın rızasını kazanmaya teşvik eden
ümit.*

Bilir mi havf ü recā bir gönül ki kasdı
onun
Ne bīm-i nār-ı cehennem ne zevk-i
cennettir

hay hayın ardınca çok vay vay çıkar:**1. hay hayın ardınca çok vay vay çıkar:****Kıt'a 54**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Her zaman "peki olur, baş üstüne"
denilirse sonunda bir yakınma durumu
yaşanır anlamındadır.*

Son peşimānlık müfid olmaz beğim
Hay hayın ardınca çok vay vay çıkar

hāy ü hūlar:**1. hāy ü hūlar:-lar****Tahmis 9**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yalvarma, rica.*

Bādeler āvāre ser-cūlar revān şelāleler
Hāy ü hūlar 'işve-perver mehlīkālār
bādeler

hayāl:**1. hayāl:****Tesdis 1**

Mısra: 17

*Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve
gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya.*

Hep gönüller tārına bend olmayı eyler
hayāl
Ālemin gavgāsi ol zūlf-i perīşān üstüne

hayāl ederim:**1. hayāl ederim:-(e)r, -im****Gazel 86**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bir şeyi zihinde tasarlayıp
canlandırmak.*

O māhı bir gece lḥsān gelir hayāl
ederim
Zihī hayāl-i şeb-i şāirāne-i āmāl

hayāl ettim:**1. hayāl ettim:-ti, -m****Tahmis 8**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Hayal etmek, bir şeyi zihinde
tasarlayıp canlandırmak, düşlemek.*

Derin bir āh çektim şanlı bir mazī hayāl
ettim
Siyeh rengin hilālın yaşlanımdan āl āl
ettim

hayāl ü kıl ü kāl:**1. hayāl ü kıl ü kāl:****Kıt'a 47**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Esas olmadığı halde zihinde kurulan,
dedikodu, boş söz.*

Bahsi ciddiyyetle tut kâfi hayâl ü kıl ü
kâl
Sanma kendin buğday anbarındasın ey
aç tavuk

havâle:

1. hayâle:-e

Gazel 53

Mısra: 3

*Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve
gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya.*

Verir hayâle safâ rûha âb ü tâb-ı hayâl
Cinân sabâhı mıdır hande-zâr
gözleriniz

2. hayâle:-e

Gazel 93

Mısra: 1

*Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve
gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya.*

Leyâl içinde nihân bir hayâle
ağlıyorum
Zevâle mâil olan bir hilâle ağlıyorum

havâletle:

1. hayâletle:-le

Gazel 54

Mısra: 8

*Gerçekte var olmadığı halde varmış
gibi canlanan görüntü.*

Leyālî farkına bir sāye-i ziyā düşmez
Zalām içinde hayāletle dem-güzār
oluruz

hayālî:

1. hayālî:-i

Gazel 73

Mısra: 7

Zihinde kurulan düş.

Hayālî okşayacak bir güzîde hâtradır
Miyānemizde geçen mâcerā latîf latîf

hayāl-i mel'ûn:

1. hayāl-i mel'ûn:

Gazel 132

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Lanetli hayal.

Nefrîn sana ey hayāl-i mel'ûn
Bak zulmüne pâyidâr olur mu

hayāl-i perîşan:

1. hayāl-i perîşan:

Gazel 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Karışık, dağınık düş.

Enfâs-ı vâpesîn ile İhsân sürüklerim
Şûrîde bir hayāl-i perîşan vatan-cüdâ

hayāl-i şeb-i şâirâne-i âmâl:

1. hayāl-i şeb-i şâirâne-i âmâl:

Gazel 86

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İsteklerin şâirâne bir gecede ki
hayalleri.*

O mâhî bir gece İhsân gelir hayâl
ederim

Zihî hayâl-i şeb-i şâirâne-i âmâl

hayāl-i tâbnâkin:

1. hayāl-i tâbnâkin:-in

Tahmis 3

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Parıltılı hayal, düş.

Hayâl-i tâbnâkin cevher-i ilhâmadır
ma'den
Senin âyine-i tab'ında var bin sûret-i
rûşen

hayâlimde:

1. hayâlimde:-im, -de

Tahmis 11

Mısra: 23

*Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve
gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya.*

Yâdıyla yaşar şimdi hayâlimde bu hâlet
Yâd eyle hayâlinde bugün 'aşkını
Necdet

hayâlinde:

1. **hayâlinde:**-in, -de

Tahmîs 11

Mısra: **24**

*Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve
gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya.*

Yâdıyla yaşar şimdi hayâlimde bu hâlet
Yâd eyle hayâlinde bugün 'aşkını
Necdet

hayâlini:

1. **hayâlini:**-i, -ni

Muhammes 2

Mısra: **18**

*Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve
gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya.*

Esmez başımda nefhası cānān
nesîminin
Terk etmişim hayâlini ümmîd ü
bîminin

hayâlinle:

1. **hayâlinle:**-i, -n, -le

Tahmîs 1

Mısra: **4**

Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya.

Çıkar zikrinle gülbang-i mahabbet zîr ü
bâlâdan
Hayâlinle tecelli berk urur çeşm-i
temâşâdan

hayâliyle:

1. hayâliyle:-i, -y, -le

Tahmis 11

Mısra: 4

Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya.

Şevkiyle cemâliyle gülün nûr-ı ezeldi
'Aşkîyle hayâliyle o mâzî ne güzeldi

2. hayâliyle:-i, -y, -le

Tahmis 11

Mısra: 20

Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya.

Hicrân acıdır dâmına düşmem diye
kaçtım
Kaçtıkça hayâliyle gelip aklımı çeldi

havâ-nikâb:

1. hayâ-nikâb:

Gazel 19

Mısra: 6

Edep, ar örten.

Açarak semâlara bâl ü per aramış
cemâline bir nazar
O hayâ-nikâb o melek-siyer ne güzide-
cilve güzide-şüh

hayât:

1. hayât:

Gazel 5

Mısra: 5

Yaşam, ömür.

Hayât elvân u eşkâliyle bir rû'yâ-yı
mübhemdir
Onun mest-i tahayyül şive-i ta'bîridir
sevdâ

2. hayât:

Gazel 14

Mısra: 5

Yaşam, ömür.

Ederdim uğruna bir sermedî hayât fedâ
Olaydı kâbil-i avdet geçen şebâb-ı
hayât

3. hayât:

Kıt'a 10

Mısra: 3

Yaşam, ömür.

Bir tesellisi yok efgân imiş ancak bu
hayât
Böyle bir tıflı nasıl dāye-i devrân
uyutur

4. hayât:

Tahmîs 8

Mısra: 8

Yaşam, ömür.

Felâket intihâ bulmaz mı zulm ermez
mi encâma
Hayât olmaz nasîb islâma pâyân yok
mu âlâma

hayâtım:

1. hayâtım: -ım

Tahmîs 7

Mısra: 5

Yaşam, ömür.

Hayâtım bir dem olsun geçmiyor hem-
vâr bir dürlü
Nasîb olmaz mı yâ Rab iktirân ol mâh-ı
tal'atle

hayâtımın:

1. hayâtımın: -ım, -ın

Gazel 69

Mısra: 3

Yaşam, ömür.

Dem-i inbisâtı hayâtımın geçiyor
bahârını görmeden
Acabâ hazânı mı ömrümün görecek
benim dem-i inbisât

2. hayâtımın:-ım, -ın

Gazel 69

Mısra: 3

Yaşam, ömür.

Dem-i inbisâtı hayâtımın geçiyor
bahârını görmeden
Acabâ hazânı mı ömrümün görecek
benim dem-i inbisât

havâtin:

1. hayâtın:-ın

Gazel 82

Mısra: 11

Yaşam, ömür.

Mebnâsı hayâtın ne mâ-ba'dı memâtın
ne
Esbâbı necâtın ne iz'ânı kapatmışsın

havâtında:

1. hayâtında:-ı, -n, -da

Kıt'a 66

Mısra: 32

Yaşam, ömür.

İlâhî sa'âdetle et kâmyâb
Hayâtında göster reh-i esheli

hayf:

1. hayf:

Kıt'a 36

Mısra: 4

*"Eyvah, yazık" anlamlarında
kullanılan ifade.*

Bir mısra'ımız düştü bugün âh İhşân
Nâşâd kodu gitti bizi Şadî hayf

hayfâ:

1. hayfâ:

Gazel 71

Mısra: 2

*"Eyvah, yazık" anlamlarında
kullanılan ifade.*

Sahrâ-neverd-i gamdan dîdâr-ı yâr
mennü'
Feyzinden oldu hayfâ ebr-i bahâr
mennü'

2. hayfâ:

Gazel 93

Mısra: 4

*"Eyvah, yazık" anlamlarında
kullanılan ifade.*

Sükûn-ı âlemi intâka iktidârım yok
Cevâbı gelmedi hayfâ su'âle ağılıyorum

3. hayfâ:

Gazel 109

Mısra: 9

*"Eyvah, yazık" anlamlarında
kullanılan ifade.*

Gülzârıma bir şemme vefâ esmedi
hayfâ
İhsân bükeyim boynumu sünbüllere
karşı

4. hayfâ:

Gazel 114

Mısra: 9

*"Eyvah, yazık" anlamlarında
kullanılan ifade.*

Etmîş temâyül agyâre hayfâ
Şeh beyt-i sevdâ almış imâle

5. hayfâ:

Kıt'a 35

Mısra: 4

*"Eyvah, yazık" anlamlarında
kullanılan ifade.*

Çıktı bir âvâz-ı mâtemden güher
târîhim İhsân
Gitti hayfâ kalbden Şâdi Yaşar dillerde
nâmı

6. **ḥayfā:****Şarkı 1**

Mısra: 7

"Eyyvah, yazık" anlamlarında
kullanılan ifade.

Perīşān oldu ḥayfā āşiyānım
Yefīm oldum bugün boynum büküldü

7. **ḥayfā:****Tahmīs 4**

Mısra: 11

"Eyyvah, yazık" anlamlarında
kullanılan ifade.

Görmedim dīdārı ḥayfā dīde-i bīdār ile
Geçti 'ömrüm küşe-i miḥnette āh ü zār
ile

8. **ḥayfā:****Tahmīs 8**

Mısra: 23

"Eyyvah, yazık" anlamlarında
kullanılan ifade.

Ederken lāne-i āmālī ḥayfā būmlar
pāmāl
Görünce taht-ı Osmānīyi mātem-dār-ı
izmiḥlāl

1. **ḥā-yı ḥamsi:****Kaside 6**

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Hamsi çiğneyen, yiyen.

Vardır iki ḥāda ḥaltı zīrā
Ḥā-yı ḥum-ı bāde ḥā-yı ḥamsi

ḥā-vı ḥum-ı bāde:1. **ḥā-yı ḥum-ı bāde:****Kaside 6**

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Şarap küpünden içen.

Vardır iki ḥāda ḥaltı zīrā
Ḥā-yı ḥum-ı bāde ḥā-yı ḥamsi

ḥayli:1. **ḥayli:****Kıt'a 49**

Mısra: 1

"Çokça, epeyce, oldukça" anlamında
belgisiz sıfat.

Ḥayli fırsatlar kaçırdın gösterip
beyhüde hırs
Ehl olanlar bekleyip urmuş gözünden
tumayı

ḥayli demdir:**ḥā-vı ḥamsi:**

1. **hayli demdir:-dir**

Kaside 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Uzun zamandır, epeydir.

Şimdilik bir nebzecik tasvîr-i hâl etsek
gerek
Hayli demdir böyle bir fırsat ganîmet
bekleriz

hayl-i müjgânın:

1. **hayl-i müjgânın:-ın**

Gazel 84

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kirpiklerin atlı sürüsü.

Hayl-i müjgânın olur onda da fermân-
fermâ
Fitne mülkünde eğer koysa mahal
gamzelerin

haylice:

1. **haylice:**

Kaside 4

Mısra: 10

Oldukça fazla, epeyce, çokça.

Şâ'ir diyerek kendi eder kendini takdîm
Vardır bu komedyada onun haylice
fendi

hāymıs:**1. hāymıs:-y, -mış****Tahmıs 11**

Mısra: 13

*Arap alfabesinde yer alan bir harf ve
bu harf şeklinde olma.*

Mecmū'a-i hüsn olmuş onun hātına
hāymıs
Baktım ki güzel gözleri tahrirli elāymıs

hayr:**1. hayr:****Gazel 136**

Mısra: 12

İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.

Sen dönüp söz tutmadın vardın dücār
oldun yazık
Düştüğün derdin Hudā hayr eylesin
encāmını

hayran:**1. hayrān:****Gazel 35**

Mısra: 6

*Bir şeyi veya bir kimseyi çok beğenme,
tutkun olma.*

Aşk ehli cām-ı Cem gibi devr ettiler
müdām

Hayrān dolup bu şevk ile hayrān
boşaldılar

2. hayrān:**Gazel 35**

Mısra: 6

*Bir şeyi veya bir kimseyi çok beğenme,
tutkun olma.*

Aşk ehli cām-ı Cem gibi devr ettiler
müdām
Hayrān dolup bu şevk ile hayrān
boşaldılar

3. hayrān:**Gazel 47**

Mısra: 9

*Bir şeyi veya bir kimseyi çok beğenme,
tutkun olma.*

Dili hayrān göründür dīdesi giryān İhsān
Kimi söyletse gönül ben gibi dildāde
çıkır

4. hayrān:**Gazel 150**

Mısra: 9

*Bir şeyi veya bir kimseyi çok beğenme,
tutkun olma.*

Dāhīler olur şa'şaa-i tab'ima hayrān
Şi'rim ne semāvī ki olur göklere perrān

5. hayrān:

Rūbai 6

Mısra: 1

*Bir şeyi veya bir kimseyi çok beğenme,
tutkun olma.*

‘Âşıkların ervāhını hayrān inlet
Kuhsār-ı tecellîde perîşān inlet

6. hayran:

Tahmis 6

Mısra: 18

*Bir şeyi veya bir kimseyi çok beğenme,
tutkun olma.*

Dolaşıp mest-i hevā ‘âşık-ı şürîde-likā
Oldu didārına hayran bakarak ğaşy-ı
safā

hayrān olayım:

1. hayrān olayım: -a, -(y)ım

Tahmis 6

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Çok beğenmek.

Zevk-i hayrāni-i didārına bin zevk fedā
Bir görün kevkebe-i hüsnüne hayrān
olayım

hayrān oldu:

1. **hayrân oldu:-du****Tahmis 4**

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Hayran olmak, çok beğenmek, tutkun olmak.

Bir nezâketle açıp fes kûşesinden
perçemin
Şöyle göstermiş ki kim gördüyse
hayrân oldu hep

hayrân olduğum:1. **hayrân olduğum:-duk, -um****Gazel 55**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tutkun olma, çok beğenme.

Bir tecellî etse hayrân olduğum sîmâ-yı
cennet
Dâr-ı bîmârân olan dünyâda bir dîvâne
kalmaz

hayrân oldular:1. **hayrân oldular:-du, -lar****Tahmis 9**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Hayran olmak, çok beğenmek.

Seyredip mir'ât-ı hûsn-i yâri hayrân
oldular
Çamzeler derdiyle demlerdir ki giryân
oldular

hayrân sevki:1. **hayrân şevki:-i****Tahmis 3**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Hayranlık coşkusu, isteği.

Döner raksân u hayrân şevki gör sahn-ı
mahabbette
Sebû zânûde sâgar elde yâr âgûş-ı
vuslatta

hayrân şevkimin:1. **hayrân şevkimin:-in****Kıt'a 5**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hayranlık arzusu, hevesi.

Kendi hayrân şevkimin kendinde
hayrân şevkiyim
Ben bu hayret-gehde hayrân-ı şühûd-ı
hayretim

hayrân şevkiyim:1. **hayrân şevkiyim:-i, -(y)im****Kıt'a 5**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hayranlık arzusu, hevesi.

Kendi hayrân şevkimin kendinde
hayrân şevkiyim

Ben bu hayret-gehde hayrân-ı şühûd-ı
hayretim

hayrâncasına:

1. hayrâncasına:-casına

Diğer 1

Mısra: **84**

*Bir şeyi veya bir kimseyi çok beğenen
ve ona büyük bir takdir hissiyle bağlı olan
kimse.*

Biz de bu kubbede bir nâm edelim
Parmak ısırınlar hayrâncasına

hayrândır:

1. hayrândır:-dır

Tahmis 4

Mısra: **38**

*Bir şeyi veya bir kimseyi çok beğenen
ve ona büyük bir takdir hissiyle bağlı olan
kimse.*

Şevk-i didârimla 'ıyd-ı vasla kurbândır
Nedîm
Böyle bir tarz-ı tegâfûl üzre hayrândır
Nedîm

hayrân-ı ma'ârif:

1. hayrân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

İlim, hüner hayranı.

Seyretse Sokullu bunu hayrette kalırdı
Seyrinde sokül ordusu hayrân-ı ma'ârif

hayrân-ı şühüd-ı hayretim:

1. hayrân-ı şühüd-ı hayretim:-im

Kıt'a 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hayret âleminin şahitlerine hayran
olan (kimse).*

Kendi hayrân şevkimin kendinde
hayrân şevkiyim
Ben bu hayret-gehde hayrân-ı şühüd-ı
hayretim

hayrânım:

1. hayrânım:-ım

Gazel 150

Mısra: 5

*Bir şeyi veya bir kimseyi çok beğenen
ve ona büyük bir takdir hissiyle bağlı olan
kimse.*

Hayrânım olur nâzır-i âyine-i devrân
Meddâhım olur yâd ederek nâmımı
İhsân

hayrânımın:

1. hayrânımın:-ın, -ım

Diğer 1

Mısra: 5

*Bir şeyi veya bir kimseyi çok beğenen
ve ona büyük bir takdir hissiyle bağlı olan
kimse.*

Dedim hayrânımın ey gül-i ra'nâ
Meşk alır ahımdan bülbül-i şeydâ

hayret etmede:

1. hayret etmede:-mede

Kaside 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şaşırıp kalmak, hayret duymak.

Felekte bir şebi görmüştü dide-i bînâ
Ki hayret etmede vasfında fikre isti'lâ

hayret-gâhın:

1. hayret-gâhın:-ın

Rûbai 1

Mısra: 3

Şaşkınlık yeri.

Bir devrine erdik ki bu hayret-gâhın
Dilberler eder niyâz 'âşıklar nâz

hayret-gehde:

1. hayret-gehde:-de

Kıt'a 5

Mısra: 4

Şaşkınlık yeri.

Kendi hayrân şevkimin kendinde
hayrân şevkiyim
Ben bu hayret-gehde hayrân-ı şühüd-ı
hayretim

hayretlere:

1. hayretlere: -ler, -e

Gazel 82

Mısra: **18**

Şaşkınlık, şaşırma.

İnkâra mecâlin yok ikrâra da hâlin yok
Ey hâme misâlin yok hayretlere
batmışsın

2. hayretlere: -ler, -e

Gazel 82

Mısra: **18**

Şaşkınlık, şaşırma.

İnkâra mecâlin yok ikrâra da hâlin yok
Ey hâme misâlin yok hayretlere
batmışsın

3. hayretlere: -ler, -e

Kıt'a 56

Mısra: **2**

Şaşkınlık, şaşırma.

Yaya kaldık varalım menzil-i maksûda
hemân
Bizi külfetlere hayretlere salmış işimiz

hayrette kaldım:**1. hayrette kaldım: -dı, -m****Tahmis 3**

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Hayretler içerisinde kalmak, şaşırarak.

Dilin bir gülşen-i hüsn-i edā hayrette
kaldım ben

Bu mahsūd-ı tabāyi' sözleri nerden
bulursun sen

hayrette kalırdı:**1. hayrette kalırdı: -(i)r, -dı****Kaside 7**

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Deyim***Şaşakalmak, şaşırarak.*

Seyretse Sokullu bunu hayrette kalırdı
Seyrinde sokul ordusu hayrân-ı ma'ârif

hayrı:**1. hayrı: -ı****Kıt'a 16**

Mısra: 2

İyilik, fayda, yarar.

Nîk ü bed cümle-i ef'âli ki senden
bilirim
Hayrı ben şerrile bir cilde seyyân
görürüm

hayrû'l-halef:**1. hayrû'l-halef:****Gazel 98**

Mısra: 10

Hayırlı evlat.

Bir gendüm-i hâl almağa firdevsini
verdim
Uydum babamın isrine hayrû'l-halef
oldum

hayrû'l-halef-i şâir-i a'zam:**1. hayrû'l-halef-i şâir-i a'zam:****Gazel 146**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

En yüce şairin hayırlı evladı.

Ben şâir-i a'zam değilim gerçi
Kalender
Hayrû'l-halef-i şâir-i a'zam bana derler

hayt:**1. hayt:****Gazel 78**

Mısra: 3

"Hey" anlamında bir ünlem.

Tıfl-ı mîster-şüdümüz kâbil-i rüşd
olmadı hayt

Himmet-i mürşide hâsıyyet-i irşâda
yazık

hayy'âle'l-felâh:

1. hayy'âle'l-felâh:

Kaside 2

Mısra: 133

*“Toplanın ve kurtuluşa gelin”
anlamında namaz vaktini bildirmek
amacıyla ezanda geçer.*

Câmi'-i milleteyiz ihvâna hayy'âle'l-
felâh
Eyleriz bir hayli müddettir ikâmet
bekleriz

hazân:

1. hazân:

Gazel 10

Mısra: 5

Sonbahar, güz.

Hazân resîde gülîstan târmâr olmuş
Bahâr-ı ömr-i hazînimde reng ü büy-ı
şebâb

hazâna:

1. hazâna:-a

Gazel 1

Mısra: 2

Sonbahar mevsimi. II Hışım, zarar.

Hezār tālî'imîn gülmeden bahârî bana
Hazāna uğradı gülzârî kaldı hârî bana

hazāne-i āmāl:

1. hazāne-i āmāl:

Gazel 86

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sonbahar, güz emelleri.

Herem-nümā-yı ufûl olmak üzre şüh-ı
şebâb
Tehî nükûd-ı safâdan hazāne-i āmāl

hazānı:

1. hazānı:-ı

Gazel 69

Mısra: 4

*Hazan mevsimi, sonbahar. II Yaşlılık,
solgunluk.*

Dem-i inbisâtî hayâtımın geçiyor
bahârını görmeden
Acabâ hazānı mı ömrümün görecek
benim dem-i inbisât

hazānuma:

1. hazānuma:-ım, -a

Gazel 117

Mısra: 2

Sonbahar, güz.

Düşmekte hep melâl-i hazân
gülşitânıma
Bir nev-bahâr görmeden erdim
hazânıma

hâzihi'l-emrû'l-mu'azzam rabbenâ yessir lenâ:

1. hâzihi'l-emrû'l-mu'azzam rabbenâ yessir lenâ:

Diger 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Büyük emir şu ki: Rabb'im bize
kolaylaştı.*

Hâzihi'l-emrû'l-mu'azzam rabbenâ
yessir lenâ
Vasf-ı o düşvâr-ı kâr ihdâ-yı mânâ
nâçiz şod

hazîn:

1. hazîn:

Gazel 102

Mısra: 1

Hüzün dolu, kederli, gamlı.

Âkar behişt-i hayâlimde cû hazîn hazîn
Hıram-ı yâri eder cüst-cû hazîn hazîn

2. hazîn:

Gazel 102

Mısra: 1

Hüzün dolu, kederli, gamlı.

Āķar behiřt-i ĥayālimde cū ĥazīn ĥazīn
Ĥirām-ı yāri eder cüst-cū ĥazīn ĥazīn

3. ĥazīn:

Gazel 102

Mısra: 2

Hüzün dolu, kederli, gamlı.

Āķar behiřt-i ĥayālimde cū ĥazīn ĥazīn
Ĥirām-ı yāri eder cüst-cū ĥazīn ĥazīn

4. ĥazīn:

Gazel 102

Mısra: 2

Hüzün dolu, kederli, gamlı.

Āķar behiřt-i ĥayālimde cū ĥazīn ĥazīn
Ĥirām-ı yāri eder cüst-cū ĥazīn ĥazīn

5. ĥazīn:

Gazel 102

Mısra: 4

Hüzün dolu, kederli, gamlı.

Miyān-ı bezme döküp mâcerā-yı
hüsrânı
Fırāk-ı sâğara ağlar sebū ĥazīn ĥazīn

6. ĥazīn:

Gazel 102

Mısra: 4

Hüzün dolu, kederli, gamlı.

Miyân-ı bezme döküp mâcerâ-yı
hüsrânı
Fırâk-ı sâğara ağlar sebû hâzîn hâzîn

hâzîrân-ı ma'ârif:

1. hâzîrân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İlim ve sanatın ilk yaz ayı,
aydınlanması.*

Hoş geldin eyâ mihr-i dıraḥşân-ı
ma'ârif
'İyd oldu kudümünle hâzîrân-ı ma'ârif

Mâlik-i târiḥ idik mâzide memlûkuz
bugün
Hâzırız dârü'l-vatan saḥnında hicret
bekleriz

hazm eder:

1. hazm eder:-(-e)r

Kıt'a 65

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

(Yiyecekleri) vücutta sindirmek.

Hazm eder cümlesin işkenbe-i kübrâya
sürer
Sürüler mi'deni imkân bulamaz ifsâda

heceden:

1. heceden:-den

Gazel 164

Mısra: 13

Ses birliği, ifade.

Bir çekirdek iki dirhem heceden sözleri
var
Neydi evzân-ı arûz üzre o batmân-ı
sülhan

hecrinden:

1. hecrinden:-i, -n, -den

Gazel 4

Mısra: 14

Ayrılık.

hâzırız:

1. hâzırız:-dır

Diğer 1

Mısra: 35

*Bir iş yapmak için gereken her şeyi
tamamlamış olan, amade.*

Ne emreder isen hâzırız elbet
Emrin baş üstüne fermâncasına

hâzırız:

1. hâzırız:-ız

Kaside 2

Mısra: 94

*Bir iş yapmak için gereken her şeyi
tamamlamış olan, amade.*

Bir mu‘allā dāstāndır çehre-i İhsāna
bak
Nakl eder bin vak‘a hecrinden
visālinden sana

hedef:

1. hedef:

Gazel 92

Mısra: 8

Hedef tahtası, nişan alınan yer.

Nūr olup hūn-ı revānım yeniden can
bulayım
Hedef et sīnemi ey gamzesi temrenli
güzel

2. hedef:

Gazel 98

Mısra: 2

Hedef tahtası, nişan alınan yer.

Heycā-yı zamāndan kaçınıp bī-teraf
oldum
Dehrin yine peykānına ammā hedef
oldum

hedef olmuş:

1. hedef olmuş:-muş

Gazel 84

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Maddî veya mânevî bir etki veya
saldırıya konu olmak, mâruz kalmak.*

Hedef olmuş yine peykânına cevrin
İhsân
İşlemiş cāna kadar âh o güzel
gamzelerin

hele:

1. hele:

Diğer 1

Mısra: **81**

Hele bir, önce, evvela.

Hele günümüzü akşam edelim
Ramazanımızı bayram edelim

2. hele:

Kaside 6

Mısra: **125**

Hele bir, önce, evvela.

Bir say hele kaç yumurtadanmış
Bak ortada kayganā-yı hamsi

3. hele:

Kaside 7

Mısra: **103**

Hele bir, önce, evvela.

Mi'mār-ı 'ināyetle yaparken hele yer
yer
'İlm uğruna yorgunlar için hân-ı
ma'ârif

helecanlı:

1. helecanlı:-lı

Gazel 19

Mısra: **7**

Yürek çarpıntısı.

O ne ince hilkat-i bî-bedel helecanlı
sîne-i pür-emel
Ne kadar güzel ne kadar güzel o bedî'a-
perver-i dîde-şüh

hem:

1. hem:

Diğer 2

Mısra: **9**

"Aynı zamanda" anlamında bağlaç.

Onda etmiş ibtidâ hem onda bulmuş
intihâ
'Ârif-i 'ilm-i bozuntudur o rûbte zâtı
kim

2. hem:

Diğer 4

Mısra: **3**

"Aynı zamanda" anlamında bağlaç.

Onda etmiş ibtidâ hem onda bulmuş
intihâ

3. hem:

Diğer 1

Misra: 14

Ayrıca, aynı zamanda, ilaveten.

Dedi ki imānım biz ehl-i teliz
Mâil-i semâi hem de gazeliz

4. hem:

Gazel 55

Misra: 4

Ayrıca, aynı zamanda, ilaveten.

Olsa mir'at-ı hafâdan sırr-ı vahdet
aşikâra
Küfr ü imân fark olunmaz kâ'be hem
büthâne kalmaz

5. hem:

Gazel 60

Misra: 3

Ayrıca, aynı zamanda, ilaveten.

Pîr-i bahâr aşkı gör oldu hem âgûş-ı yâr
Reşk-i kıyâmü'ş-şebâb eyledi merdâne
dans

6. hem:

Gazel 66

Misra: 8

Ayrıca, aynı zamanda, ilaveten.

Şerh eyleyemem derdim dildâre bulup
cür'et

Hem tarz-ı hitâb âteş hem redd-i cevâb
âteş

7. **hem:**

Gazel 66

Mısra: 8

Ayrıca, aynı zamanda, ilaveten.

Şerh eyleyemem derdim dildâre bulup
cür'et

Hem tarz-ı hitâb âteş hem redd-i cevâb
âteş

8. **hem:**

Gazel 87

Mısra: 6

Ayrıca, aynı zamanda, ilaveten.

Ûy-Feşân ruhsâr-ı ter leblerde benler
âteşin

Ravzadan nâr oldu zâhir bitti hem
kûlhanda gül

9. **hem:**

Gazel 87

Mısra: 10

Ayrıca, aynı zamanda, ilaveten.

Gûlsitân-ı hüsn ü 'aşk olmuş serâpâ
nâzdan

Sine gül gül başta gül hem elde hem
dâmeninde gül

10. **hem:**

Gazel 87

Mısra: 10

Ayrıca, aynı zamanda, ilaveten.

Gûlsitân-ı hüsn ü 'aşk olmuş serâpâ
nâzdan

Sine gül gül başta gül hem elde hem
dâmeninde gül

11. **hem:**

Gazel 96

Mısra: 24

Ayrıca, aynı zamanda, ilaveten.

Vatan değil mi o cânân-ı sermedî-
unvân

Neden bugün onu hem âh-ı âşıkân
buldum

12. **hem:**

Gazel 138

Mısra: 7

Ayrıca, aynı zamanda, ilaveten.

Konardım anda hem âvâre ser-ârâm
ederdim ben

Ribât-ı aşk u sevdâdan mu'allâ menzil
olsaydı

13. **hem:**

Kaside 1

Mısra: 113

Ayrıca, aynı zamanda, ilâveten.

Revân-ı pâkine olsun tebâr u âline hem
Salât-ı bî-'ad ü pâyân selâm-ı lâ-yuhsâ

14. **hem:**

Kaside 6

Mısra: 150

Ayrıca, aynı zamanda, ilâveten.

Pek çok bulunur nevâl-i deryâ
Olmaz biri hem 'atâ-yı hamsi

15. **hem:**

Kaside 7

Mısra: 11

Ayrıca, aynı zamanda, ilâveten.

Dîdâr-ı şerîfinle şeref bulmak için hem
Fî'l-cümle olup lâbis-i kaftân-ı ma'ârif

16. **hem:**

Kaside 7

Mısra: 45

Ayrıca, aynı zamanda, ilâveten.

Zencîr ile hem dört yanı bağlandı
sarıldı
Tutmaz bu yaman 'ifriti kaytân-ı
ma'ârif

17. **hem:****Kıt'a 36**

Mısra: 1

Ayrıca, aynı zamanda, ilaveten.

Şādī vü Fu'ād hem Nihād olmuş idik
Mānend-i dü-beyt bir safāhānede zayf

18. **hem:****Kıt'a 67**

Mısra: 17

Ayrıca, aynı zamanda, ilaveten.

Cāna yettim ben hem aldım her
birinden būseler
Nakd-i cān olsun reh-i cānānda nakd-i
rāyegān

19. **hem:****Kıt'a 67**

Mısra: 28

Ayrıca, aynı zamanda, ilaveten.

Söylenir dāim bu himmet üzre tā dīvān-
ı haşr
Şād olur cennetde hem rûh-ı Nedīm-i
nüktedān

20. **hem:****Diğer 1**

Mısra: 18

"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,
ayrıca, aynı zamanda.

Biz gūreş biliriz futbol biliriz
Hem erkān biliriz hem yol biliriz

21. **hem:****Diğer 1**

Mısra: 18

"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,
ayrıca, aynı zamanda.

Biz gūreş biliriz futbol biliriz
Hem erkān biliriz hem yol biliriz

22. **hem:****Gazel 57**

Mısra: 5

"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,
ayrıca, aynı zamanda.

Müjdelerden dileriz hem dil-i bīmāre
devā
Hem o bīmārı sitem fīrine āmāc ederiz

23. **hem:****Gazel 57**

Mısra: 6

"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,
ayrıca, aynı zamanda.

Müjdelerden dileriz hem dil-i bīmāre
devā
Hem o bīmārı sitem fīrine āmāc ederiz

24. **hem:**

Gazel 125

Mısra: 3

*"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,
ayrıca, aynı zamanda.*

Hem derdi yatur yârin hem ta'nesi
agyyârın
Bilsen ne elemeler var bîçâre gönüllerde

25. **hem:**

Gazel 125

Mısra: 3

*"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,
ayrıca, aynı zamanda.*

Hem derdi yatur yârin hem ta'nesi
agyyârın
Bilsen ne elemeler var bîçâre gönüllerde

26. **hem:**

Gazel 131

Mısra: 2

*"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,
ayrıca, aynı zamanda.*

Hañçer-i müjgânı üryân teşne yatmış
cân elinde
Gamze-i cellâdının hem fîğ hem kurbân
elinde

27. **hem:**

Gazel 131

Mısra: 2

"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,

ayrıca, aynı zamanda.

Hançer-i müjgânı üryan teşne yatmış

cân elinde

Gamze-i cellâdının hem tığ hem kurbân

elinde

28. hem:

Kaside 2

Mısra: 123

"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,

ayrıca, aynı zamanda.

Öyle üstâdız ki hem iblîsi tadrîs eyleriz

Hem de dergâh-ı Hüdâdan feyz-i

rahmet bekleriz

29. hem:

Kaside 2

Mısra: 124

"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,

ayrıca, aynı zamanda.

Öyle üstâdız ki hem iblîsi tadrîs eyleriz

Hem de dergâh-ı Hüdâdan feyz-i

rahmet bekleriz

30. hem:

Kaside 4

Mısra: 23

"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,
ayrıca, aynı zamanda.

Hem câmi'e hem deyre sen ey şem'a
veren zât

Vey zülf-i bütân gerden-i îmânı

kemendi

31. hem:

Kaside 4

Mısra: 23

"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,

ayrıca, aynı zamanda.

Hem câmi'e hem deyre sen ey şem'a
veren zât

Vey zülf-i bütân gerden-i îmânı

kemendi

32. hem:

Kaside 6

Mısra: 226

"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,

ayrıca, aynı zamanda.

Dürdâne-i nazm-ı âbdârım

Hem cevher-i kîmyâ-yı hamsi

33. hem:

Rûbai 17

Mısra: 4

"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,

ayrıca, aynı zamanda.

Bîçâre vatan biz de devâ istiyoruz
Hem hâstayız âh hem tabîbiz şimdi

34. **hem:**

Rûbai 17

Mısra: 4

*"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,
ayrıca, aynı zamanda.*

Bîçâre vatan biz de devâ istiyoruz
Hem hâstayız âh hem tabîbiz şimdi

35. **hem:**

Rûbai 23

Mısra: 4

*"Hem... hem ... " bağlacı; hem de,
ayrıca, aynı zamanda.*

Nâgâh alıp âgüşuma erdim birden
Hem vuslatının rûzuna ben hem şebine

hem-âgüş:

1. **hem-âgüş:**

Gazel 128

Mısra: 9

Kucak kucağa, sarmaş dolaş.

Süzülmüş dîdeler yarımla ben mey-nüş
u hem-âgüş
Bu deryâ-yı safâdır bunda olmuş
mevce-zen bûse

heman:**1. heman:****Diğer 1**

Mısra: 110

Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç vakit geçirmeden.

Brakıp hâriçte bîgâneleri
Heman ref' eyledik peymâneleri

2. heman:**Gazel 1**

Mısra: 10

Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç vakit geçirmeden.

Vücûdu bir kelebektî elimden uçtu
benim
Yerinde kaldı heman zer-nişân gubârı
bana

3. heman:**Gazel 38**

Mısra: 4

Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç vakit geçirmeden.

Misâl-i kible-nümâ titreyip de ibre-i
cân
O Kâ'be hüsne heman cây olan cinâne
döner

4. hemân:**Gazel 38**

Mısra: 10

Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç vakit geçirmeden.

Eser yok ortada Allâh için
mahabbetden
Hulûs adıyla hemân dilde bir fesâne
döner

5. hemân:**Gazel 47**

Mısra: 2

Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç vakit geçirmeden.

Âlem ü zevk ü safâ âlem-i sahbâda
çıkâr
Sâkiyâ bâde ver âlâmı hemân bâde
çıkâr

6. hemân:**Gazel 59**

Mısra: 7

Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç vakit geçirmeden.

Maksûdu hemân cennet-i dîdâr olan
âdem
Dîdâr ilinin dârına dîvârına bakmaz

7. hemân:**Gazel 67**

Mısra: 1

*Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç
vakit geçirmeden.*

Vādī-i dalāl oldu hemān kişver-i ihlās
İtmām-ı zamān eyledi peygamber-i
ihlās

8. hemān:

Gazel 80

Mısra: 7

*Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç
vakit geçirmeden.*

Hemān āgūşuna çek yārı ko yansın
agyār
Çekilip bir yana zevk-i mey-i nūşîneye
bak

9. hemān:

Gazel 99

Mısra: 5

*Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç
vakit geçirmeden.*

Bir füsūn et uyut agyārı hemān ey meh-
i nāz
Bize gel bir gece bir halvet-i āb
eyleyelim

10. hemān:

Gazel 107

Mısra: 1

Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç vakit geçirmeden.

Hemân bir neş'e kalmış mahabbet
demlerinden
Gönül sohbetlerinden safâ âlemlerinden

11. hemân:

Gazel 135

Mısra: 9

Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç vakit geçirmeden.

Durmayıp şem'-i cemâl üzre hemân
cân atarız
Yakarız kendimiz âteşlere pervânemizi

12. heman:

Gazel 162

Mısra: 6

Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç vakit geçirmeden.

Ne milletten olursan ol nasib al Türk
Ocağından
Heman Türk oğlu Türk Uygur olursun
böyle kalmazsın

13. hemân:

Gazel 168

Mısra: 4

Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç vakit geçirmeden.

Gören mushaf-ı tal'atından varak
Hemân âyet-i nûrî tertîl eder

14. hemân:

Kaside 1

Mısra: 9

Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç vakit geçirmeden.

Hücûm-ı cilve-i rûhânîyânın oldu
hemân
Ġarîk-ı lücce-i eşvâkı sâha-i ğabrâ

15. hemân:

Kaside 6

Mısra: 3

Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç vakit geçirmeden.

Kâ'ildi hemân uzaktan olsun
Bir tühfe-i merhabâ-yı hamsi

16. hemân:

Kaside 6

Mısra: 248

Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç vakit geçirmeden.

Bir zimmet-i vâcibü'l-edâdır
İhsâna hemân du'â-yı hamsi

17. hemân:

Kaside 7

Mısra: 32

*Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç
vakit geçirmeden.*

Dünyāya gelip dāhil-i gehvāre olunca
Olmakta hemān dāhil-i esnān-ı ma'ārif

18. **hemān:**

Kıt'a 46

Mısra: 1

*Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç
vakit geçirmeden.*

Yedin artıkları meclisteki a'zāya hemān
Salladın hayli kavuk bezmin olup
dalkavuşu

19. **hemān:**

Kıt'a 56

Mısra: 1

*Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç
vakit geçirmeden.*

Yaya kaldık varalım menzil-i maksūda
hemān
Bizi külfetlere hayretlere salmış işimiz

20. **hemān:**

Kıt'a 65

Mısra: 19

*Hemen,o an içerisinde,çabucak, hiç
vakit geçirmeden.*

Develioğlu bulup zātına şeyh etti
hemân
Seni koşlar gibi tos urmada fevkalâde

21. **hemân:**

Rûbai 3

Mısra: 4

*Hemen, o an içerisinde, çabucak, hiç
vakit geçirmeden.*

Sâğar kırılıp meygede vîrân oldu
Gönlümde hemân kaldı o sâkî bâkî

22. **hemân:**

Tahmis 7

Mısra: 17

*Hemen, o an içerisinde, çabucak, hiç
vakit geçirmeden.*

Maḥabbette hemân mâzîde kalmış bir
rivâyet var
Bu bezmin varsa rindân-ı kadeḥ-
nûşunda ḥâlet var

hem-bezm-i vasl olmak:

1. **hem-bezm-i vasl olmak: -mak**

Diğer 1

Mısra: 159

Kelime Tipi: -

Kavuşma meclisinde birlikte olmak.

Hem-bezm-i vasl olmak kaderde
yokmuş
Küselim tâlî'e pişmâncasına

hem-bezm-i visâl:

1. **hem-bezm-i visâl:**

Gazel 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Sevgiliye kavuşma meclisinde sohbet
arkadaşı.*

Beni mehcûr-ı huzûr etti perîşân etti
Acaba kimlere hem-bezm-i visâl oldu
bu şeb

2. **hem-bezm-i visâl:**

Gazel 33

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Sevgiliye kavuşma meclisinde birlikte
oturan sohbet arkadaşı.*

Ol mâh ile hem-bezm-i visâl
olduğumuz şeb
Reşk-âver-i mâh-ı felek olmuş
şebimizdir

3. **hem-bezm-i visâl:**

Gazel 99

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Sevgiliye kavuşulan mecliste sohbet
arkadaşı.*

Bir kadeh-kār ile hem-bezm-i visāl
olmak için
Ömr-i cāvīdi döküp cāma şarāb
eyleyelim

hem-cerevān:

1. hem-cerevān:

Gazel 10

Mısra: 3

Birlikte meydana gelmek.

Sirişk-i hecr ile āh-ı elemle hem-
cerevān
Şitāb eder gibidir vasl-ı yāre cūy-ı
şebāb

hemdem:

1. hemdem:

Gazel 116

Mısra: 1

Dost, sırdaş, yakın arkadaş.

Erbāb-ı cāh u devletin olsun mu
hemdem sāzına
Nāzende-i tab'im benim çıkmış serîr-i
nāzına

2. hemdem:

Tahmis 9

Mısra: 8

Dost, sırdaş, yakın arkadaş.

Buldular intāka yol bir meyden
işrākîleri
Kıldılar cānānı hemdem terk edip
bākîleri

hemdemin:

1. hemdemin:-in

Kıt'a 67

Mısra: 23

Dost, sırdaş, yakın arkadaş.

Bāğbān-ı himmet olmuş hemdemin
şā'ir Nihād
Nev-zemīn-i şî're tarh etmiş semāvī
gūlsitān

hem-hāl:

1. hem-hāl:

Gazel 137

Mısra: 6

*Aynı hālî paylaşmak, aynı durumu
yaşamak.*

Yārān-ı devrin ipliği bāzāra çıktı hep
Hem-hāl ü ğam-kūsār olur ahhāb
kalmadı

hem-hāl ü me'āl oldu:

1. hem-hāl ü me'āl oldu:-du

Gazel 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Aynı hālî paylaşmak, aynı durumu
yaşamak ve aynı anlama gelmek.*

Toplayıp cilve-i tabānını hūsn-i ezelin
Yār-ı dīdār ile hem-hāl ü me'āl oldu bu
şeb

hem-hāl-i behişt oldu:

1. hem-hāl-i behişt oldu:-du

Kaside 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Cennetle benzerlik göstermek, cennet
gibi olmak.*

Hem-hāl-i behişt oldu bugün şehir-i
Trabzon
Erbāb-ı ma'ārif dahī Rıdvān-ı ma'ārif

hemîşe:

1. hemîşe:

Gazel 85

Mısra: 7

Her zaman, sürekli, daima.

Çalınca mutrib piyāle dönsün hemîşe
mest ol safā-perest ol
Cenāb-ı meyden nasīb alırsan gönül
muhtīn şināh edersin

2. hemîşe:

Gazel 132

Mısra: 6

Her zaman, sürekli, daima.

Doğmaz mı sabāh-ı nūr-ı millet

Āfāk hemīşe tār olur mu

3. hemīşe:

Tahmis 3

Mısra: 5

Her zaman, sürekli, daima.

Hemīşe mest ile ūlfet eden mestāne

olmaz mı

Fezādan neş'eler perrān olur bād-ı sabā

nāzān

hem-mesleğim:

1. hem-mesleğim:-im

Kaside 3

Mısra: 39

Aynı meslekten olma, meslektaş.

Hem-mesleğim ey yār-i kadīmim beni

kurtar

Pend et bana pend et bana pend et bana

pīrim

hem-nefes:

1. hem-nefes:

Gazel 76

Mısra: 8

Arkadaş, dost, hemdem.

Bu muzîk-i gamda bir ses bize ölmeden
meded-res
Yine hem-nefes enîn-i elem-i derûnu
bulduk

Gönül iştiyâkıyla tehlîl eder
Yakar şevki hemrâz-ı Cibrîl eder

hem-reng-i erguvân:

1. hem-reng-i erguvân:

Gazel 96

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Erguvanla aynı renk olan.

Açık semâları zulmetle muhtarib giryân
Yeşil çemenleri hem-reng-i erguvân
buldum

hem-reng-i hazân:

1. hem-reng-i hazân:

Tahmis 5

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Sonbahar ile aynı renkte, aynı mizaçta.

Hem-reng-i hazân etme gülüm zevk-i
bahârı
Mânend-i hezâr etmeyeyim nâle vü zârı

hem-revândır:

1. hem-revândır: -dır

Gazel 77

Mısra: 4

Birlikte yürüten, giden.

Hüsnü mahz-ı nâz olup zannetme 'aşk
olmuş niyâz

hemrâh-ı kadîm:

1. hemrâh-ı kadîm:

Gazel 62

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Eski yol arkadaşı, dost.

Vasıl u hicrân iki hemrâh-ı kadîm
Gam u şâdî iki tev'em kardeş

hem-râz:

1. hem-râz:

Gazel 24

Mısra: 2

Dost, sırdaş.

Yetmez benim âlâmımı teskîne denizler
Hem-râz olamaz kalb-i gam-âğîne
denizler

hemrâz-ı cibrîl eder:

1. hemrâz-ı cibrîl eder: -(e)r

Gazel 168

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cebraîl'i dost görür.

Hem-revândır şeh-per-i nâz ü niyâz-ı
hüsn ü 'aşk

hemşiren:

1. hemşiren:-n

Tahmis 4

Mısra: **34**

Kız kardeş.

Kebke nâzından mı ta'lim eyledin
reftârı yâ
Şive-i güftârı hemşiren mi öğretti sana

hem-sohbet-i nâdân:

1. hem-sohbet-i nâdân:

Rûbai 16

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

*Cahil, bilgisiz ile sohbet ve arkadaşlık
eden.*

Fermân-berim ahkâmına neylersen et
Yâ Rabb beni hem-sohbet-i nâdân etme

hem-vâr:

1. hem-vâr:

Tahmis 7

Mısra: **5**

Düzgün, muntazam, uygun.

Hayâtım bir dem olsun geçmiyor hem-
vâr bir dürlü

Nasīb olmaz mı yâ Rab iktirân ol mâh-ı
tal'atle

hemvâre:

1. hemvâre:

Gazel 39

Mısra: 6

Daima, her zaman, sürekli.

Dād ü sitâd-ı işvede yok zerre
medhalim

Hemvâre aldılar beni hemvâre verdiler

hem-vuslat olmadan:

1. hem-vuslat olmadan:-*madan*

Diğer 1

Mısra: 136

Kelime Tipi: -

Kavuşmuş olmak.

Kāfile kāfile hicrânmış gelen
Hem-vuslat olmadan cānāncasına

hemvân-ı ma'ârif:

1. hemvân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

İlim, sanat kesesi.

Sayd etmededir 'ilmi kemâliyle bu
zümre

Boynunda taşır her biri hemvân-ı
ma'ârif

hem-zebân:

1. hem-zebân:

Gazel 129

Mısra: 1

Aynı dili konuşan, lisanları aynı olan.

Nühüfte gamzelerin sırrı hem-zebân
olsa

Sihâm-ı aşka bütün sîneler nişân olsa

hem-zebân-ı sevdâ:

1. hem-zebân-ı sevdâ:

Gazel 76

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Sevda ile aynı dili konuşan,kafadar.

Ne visâl-i yâre erdik ne dem-i sükûnu
bulduk

Yine hem-zebân-ı sevdâ dil-i gam-
füzünü bulduk

hengâme:

1. hengâme:

Tahmis 8

Mısra: 6

Karışıklık, gürültü.

Değil keşfi-nişin ü nāhûdî belki Hudâ
ağlar
Sükûn bulmaz mı yâ Rab bir zaman
dinmez mi hengâme

hep:

1. hep:

Diğer 2

Mısra: 15

Daima, her zaman, sürekli.

Hep bilir Allâhü a'lem bâ vü pâ vü tâ
vü sâ
Nâdirü'l-emsâldir İhsân bizim
memdühumuz

2. hep:

Diğer 10

Mısra: 2

Daima, her zaman, sürekli, tamamen.

Hâfiz olmuştur hecâ 'ilmin elifden yâya
dek
Hep bilir Allâhü a'lem bâ vü pâ vü tâ
vü sâ

3. hep:

Diğer 1

Mısra: 121

Tamamen, büsbütün.

Gördük bir alayı hep kabadayı
Tertip eylemişler baskın alayı

4. hep:

Gazel 137

Mısra: 5

Tamamen, büsbütün.

Yārān-ı devrin ipliği bāzāra çıktı hep
Hem-hāl ü gam-kūsār olur ahhāb
kalmadı

5. hep:

Gazel 145

Mısra: 9

Tamamen, büsbütün.

Görmüş seni gelmiş dile dağlar tepeler
hep
Çağlar seni andıkça şu ırmak delikanlı

6. hep:

Gazel 149

Mısra: 6

Tamamen, büsbütün.

Tüfî gibi durmaz olurum böyle şeker-
bār
Tab'ımdaki cevherleri hep etmedim îsār

7. hep:

Gazel 165

Mısra: 6

Tamamen, büsbütün.

Meyl-i güftārın senin ey āfitāb-ı kibriyā
Hey ne mu 'ciz şivedir zerrātı hep intāk
eder

8. hep:

Kaside 6

Mısra: 9

Tamamen, büsbütün.

'Āşıkları kaldılar tiril hep
Mevcūdu edip hebā-yı hamsi

9. hep:

Kaside 7

Mısra: 77

Tamamen, büsbütün.

Yārān-ı ma'ārif dāhi hep rehber-i 'irfān
Gayretleri her küşede 'umrān-ı ma'ārif

10. hep:

Kıt'a 9

Mısra: 2

Tamamen, büsbütün.

Ne hoş bir zevk imiş bildim hūmār-ı
zevk-i istigrāk

Bu müdhiş vākı 'ātım dīde-i bīdārdandır
hep

11. **hep:**

Kıt'a 9

Mısra: 4

Tamamen, büsbütün.

Değil bīgāneden ağıyārdan yā vehm-i
ferdādan
Benim çektiklerim cevr-āşınā bir
yārdandır hep

12. **hep:**

Kıt'a 11

Mısra: 1

Tamamen, büsbütün.

Misāl-i firāk u visāl oldu hep
Me'al-i ġarīb-i hayāt ü memāt

13. **hep:**

Kıt'a 62

Mısra: 2

Tamamen, büsbütün.

Sa'y ederler cā-be-cā tebdīl-i taksīmāt
için
Mülhakātın halkı hep merkezdendir bi'l-
iltizām

14. **hep:**

Rübai 13

Mısra: 3

Tamamen, büsbütün.

Benden bana hep seninle sevdâ geldi
Senden sana çok şikâyetim var zâlim

15. **hep:**

Rûbai 17

Mısra: 2

Tamamen, büsbütün.

Âvâre gezen o nâ-şekîbiz şimdi
Âğûş-ı vatanda hep ğarîbiz şimdi

16. **hep:**

Şarkı 6

Mısra: 1

Tamamen, büsbütün.

Dağıldı hep adalardan füsûn u şî'r ü
semen
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

17. **hep:**

Tahmis 4

Mısra: 3

Tamamen, büsbütün.

İstedim vuslat nasîbim döndü hicrân
oldu hep

'Aşka düştüm cân u dil müft-i civânân
oldu hep

18. **hep:**

Tahmis 4

Mısra: 4

Tamamen, büsbütün.

İstedim vuslat nasîbim döndü hicrân
oldu hep
'Aşka düştüm cân u dil müft-i civânân
oldu hep

19. **hep:**

Tahmis 4

Mısra: 5

Tamamen, büsbütün.

Sabr u takat masraf-ı çäk-ı ğirîbân oldu
hep
Gittim elden dostlar bir yâre dil verdim
zebûn

20. **hep:**

Tahmis 4

Mısra: 10

Tamamen, büsbütün.

Açmış oldum sînesin bir kerre ârâm u
sükûn
Sîneden bilmem ne hâlettir ğirîzân oldu
hep

21. **hep:**

Tahmis 4

Mısra: **15**

Tamamen, büsbütün.

Üstüme göz dikti nergisler nigenbân
oldu hep
Büs ederken gözlerinden fitneler
gördüm nihân

22. **hep:**

Tahmis 4

Mısra: **20**

Tamamen, büsbütün.

Hâl kâfir zûlf kâfir çeşm kâfir el-amân
Ser-te-ser iklîm-i hüsün kâfiristân
oldu hep

23. **hep:**

Tahmis 4

Mısra: **25**

Tamamen, büsbütün.

Cümlesinden neyleyim kâfir peşimân
oldu hep
Bülbül etmiş bağda taklîd-i nutk-ı gül-
femin

24. **hep:**

Tahmis 4

Mısra: 30

Tamamen, büsbütün.

Bir nezâketle açıp fes küşesinden
perçemin
Şöyle göstermiş ki kim gördüyse
hayrân oldu hep

Mısra: 10

Tamamı, bütünü, her biri.

Nedir bu nâz ü edâ böyle inceden ince
Nigâh ü şive vü refîâr hepsi gönümce

hepsinde:

1. **hepsinde:**-(n)de

Diğer 1

Mısra: 50

Tamamı, bütünü, her biri.

Mef'ülü fâ'ilün parmak hesabı
Hepsinde fakîrin vardır nisabı

hep-yektir:

1. **hep-yektir:**:-tir

Gazel 159

Mısra: 7

*Tavla ve zar oyunlarında atılan
zarlardan ikisinin de "bir"i gösteren
 taraflarının üste gelmesi şeklindeki oyun
sayısı, bir bir.*

Hep-yektir onun attığı bir tek şeşi
yoktur
Sizler gibi şübbân ile hîç hoş beşi
yoktur

her:

1. **her:**

Diğer 1

hep birden:

1. **hep birden:**:-den

Kaside 2

Mısra: 126

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Toplu olarak, cümleten.

Ol kadar ehl-i dalâl olduk ki peymân
etmişiz
Varsa hep birden har-ı deccâla bî'at
bekleriz

hepsi:

1. **hepsi:**

Rûbai 22

Mısra: 3

Tamamı, bütünü, her biri.

Derdin elemin hepsi devâ-cûlardır
Bîçâre gönüllerde bulurlar dermân

2. **hepsi:**

Şarkı 6

Mısra: 55

Hepsi, bütünü, her biri.

Her şair kelâmı sığmaz divâne
Bizim kelâmımız divâncasına

2. her:

Diğer 1

Mısra: 114

Hepsi, bütünü, her biri.

Tahammül eyledik el şakasına
Ezelden tutkunuz her cakasına

3. her:

Gazel 2

Mısra: 6

Hepsi, bütünü, her biri.

Göz yaşlarımla akmada rûh-ı revân gibi
Her dem'a bin niyâz ile bin râz-ı
mâcerâ

4. her:

Gazel 6

Mısra: 4

Hepsi, bütünü, her biri.

Nâz eder ammâ döner yüz bin tecellî
gösterir
Gamzesinden her nigâh-ı infîâlinden
bana

5. her:

Gazel 13

Mısra: 5

Hepsi, bütünü, her biri.

Bana göstermede her nazarında bir
süret-i cennet
Ne güzel safha bu âyine-i nevvâr-ı
tabî'at

6. her:

Gazel 20

Mısra: 9

Hepsi, bütünü, her biri.

Sîmâ-yı hakikat bana her vech ile ağlar
Güldürse biraz güldürür efsâne-i
ümmîd

7. her:

Gazel 24

Mısra: 3

Hepsi, bütünü, her biri.

Her dalgası bir levha-i sevdâyı eder yâd
Ahzân-ı dil-i zâra olur sîne denizler

8. her:

Gazel 24

Mısra: 5

Hepsi, bütünü, her biri.

Bûs-ı leb-i cânâne gelir hâtıra her bâr
Yüz sürdüğü dem sâhil-i sebzîne
denizler

9. her:

Gazel 28

Mısra: 3

Hepsi, bütünü, her biri.

İ'câz-ı rûhullah olur her cünbüş-i la'l-i
lebi
Mâû'l-hayât-ı nâz için peymânen
mîzâb açar

10. her:

Gazel 29

Mısra: 10

Hepsi, bütünü, her biri.

Gördüm İhsân cîlve-gâh-ı hüsn ü 'aşk
olmuş cihân
Seyr için dîdârı bak her cîlve bir mîrsâd
olur

11. her:

Gazel 31

Mısra: 8

Hepsi, bütünü, her biri.

Şu âb u tâb-ı hüsnünü gözümde ey
melek-nazar
Bu âlem-i misâl içinde her bebek bebek
sever

12. **her:**

Gazel 32

Mısra: **2**

Hepsi, bütünü, her biri.

Âşikâr olmakla zîr-i turrenden dîdâr-ı
yâr
Oldu her yüzden çıkıp derdi nihânım
âşikâr

13. **her:**

Gazel 43

Mısra: **2**

Hepsi, bütünü, her biri.

Bigânelerle yâri gör âteş-hırâm olur
Her nazra bende bârika-i intikâm olur

14. **her:**

Gazel 66

Mısra: **11**

Hepsi, bütünü, her biri.

Her hande-i gül-bîzin nev-hîz ü bahâr-
âmîz
Her gamze-i hûn-rîzin ser-fîz ü itâb âteş

15. **her:**

Gazel 66

Mısra: **12**

Hepsi, bütünü, her biri.

Her hande-i gül-bîzin nev-hîz ü bahâr-
âmîz
Her gamze-i hün-rîzin ser-tîz ü itâb âteş

16. **her:**

Gazel 77
Mısra: 6
Hepsi, bütünü, her biri.

Gülde zâhir hande olmuş bende feryâd-
ı hezâr
Müncelî her yüzde bir yüzden tırâz-ı
hüsn ü 'aşk

17. **her:**

Gazel 77
Mısra: 10
Hepsi, bütünü, her biri.

Bir melektir sevdiğim İhsân ki olmuş tâ
ezel
Her cihetden âfet-i tâkat-güzâr-ı hüsn ü
'aşk

18. **her:**

Gazel 87
Mısra: 8
Hepsi, bütünü, her biri.

Âşıkın gâh ağlatır geh güldürür ol verd-
i nâz
Her nîgeh bir fîg her hiddet belâ her
hande gül

19. **her:**

Gazel 87
Mısra: 8
Hepsi, bütünü, her biri.

Âşıkın gâh ağlatır geh güldürür ol verd-
i nâz
Her nîgeh bir fîg her hiddet belâ her
hande gül

20. **her:**

Gazel 87
Mısra: 8
Hepsi, bütünü, her biri.

Âşıkın gâh ağlatır geh güldürür ol verd-
i nâz
Her nîgeh bir fîg her hiddet belâ her
hande gül

21. **her:**

Gazel 95
Mısra: 5
Hepsi, bütünü, her biri.

Her nagmesi anberîn tenessüm
Her nazresi bir nevîn tebensüm

22. **her:**

Gazel 95

Mısra: 6

Hepsi,bütünü,her biri.

Her nagmesi anberîn tenessüm

Her nazresi bir nevîn tebessüm

23. her:

Gazel 105

Mısra: 4

Hepsi,bütünü,her biri.

Sîne üryân zûlf açıp döktükçe mir'ât
üstüne

Nûr akar âyîneye her subh u şâm
âyineden

24. her:

Gazel 108

Mısra: 9

Hepsi,bütünü,her biri.

Ey her sözü işve işve raksân

Her işvesi bir bahâne çapkın

25. her:

Gazel 108

Mısra: 10

Hepsi,bütünü,her biri.

Ey her sözü işve işve raksân

Her işvesi bir bahâne çapkın

26. her:

Gazel 112

Mısra: 8

Hepsi, bütünü, her biri.

Nālān u giryān olsun girizān ekdār-ı
devrān
Üftān ü hīzān gezsın perīšan āvāre her
sū

27. her:

Gazel 113

Mısra: 3

Hepsi, bütünü, her biri.

Ruh-ı tábānımı her gün kapamaz zülf-i
siyeh-reng
Bu karanlık gece peyveste olur nūr-ı
nehāra

28. her:

Gazel 123

Mısra: 5

Hepsi, bütünü, her biri.

Yükselir dest-i du'ā şeklinde gūyā her
menār
La'net eyler mülkü tahrīb eyleyen
alçaklara

her an:

1. her an:

Tahmis 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli.

Eder üftādegānım bezme her an
mehlikālar sevk
Ne hālettir olur yek-reng uyar mādūna
her mā-fevk

2. her an:

Şarkı 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Her zaman, sürekli.*

Vuslat ümmīdiyle her an inleyen bir
hastayım
'Aşkının sāzında hicrān ağlayan bir
besteyim

3. her an:

Şarkı 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Her zaman, sürekli, daima.*

Her an mütēhassir o güzel gözlere
baksam
Bir katre mey olsam da leb-i la'line
aksam

4. her an:

Gazel 166

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her zaman, sürekli, daima.

Erbâb-ı 'aşka olmuş hâk-i harîmi her an
Kuhl-i cilâ-yı vicdan bin türlü tütüyâdan

5. **her an:**

Kaside 1

Mısra: 91

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her zaman, daima.

Gönül garîbini her an düçar-ı hayret
eder
Şu kâr-zâr-ı musîbetle çektiğim bu cefâ

6. **her ân:**

Kaside 2

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her zaman, sürekli, daima.

Pây-ı dün-ı cehle her ân âb-rû
dökmekteyiz
Hey ne rûsvâyız ki zilletten sa'âdet
bekleriz

7. **her an:**

Kaside 7

Mısra: 59

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her zaman, sürekli, daima.

İşfâye vatan dardını her an eder izhâr
Her yerde tecellisini Lokmân-ı ma'ârif

8. **her an:**

Gazel 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli.

Sermest ederler İhsânı her an
Hübân-ı devrân hep bâde-meşreb

9. **her an:**

Gazel 30

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli.

Hırâm-ı kâmete her an derûnî meylim
akar
Cinânda serve nigâh-ı temâyülüm
yoktur

10. **her an:**

Gazel 49

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Boynuna her an dolanır kollarım
Ab-ı hayât üzre kemer bağlanır

11. **her an:**

Gazel 112

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her zaman.

Meclisde her an çaldıkça mutrib
oldukça seyrân
Âvâz-ı şevk ü şâdiyle dolsun mînâ-yı
mînû

her av:

1. **her ay:**

Kıt'a 63

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Belirli sürede bir, düzenli olarak.

Geçerken bundan evvel bir vapur her
ay sevâhilden
Yapıp şirket için güyâ içinden şimdi
çıktık biz

her bār:

1. **her bār:**

Tahmis 7

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Her defa, dâima, her vakit.

'Ayândır dîde-i hak-bînime her bār bir
dürlü

her biri:

1. her biri:-i

Gazel 164

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ayrı ayrı hepsi.

Rām eder her biri tab'ınca 'arūs-ı şî'ri
Hacle-i vasla yakar her biri şamdân-ı
sûhan

2. her biri:-i

Gazel 164

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ayrı ayrı hepsi.

Rām eder her biri tab'ınca 'arūs-ı şî'ri
Hacle-i vasla yakar her biri şamdân-ı
sûhan

3. her biri:-i

Kaside 7

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayrı ayrı hepsi, tamamı.

Sayd etmededir 'ilmi kemâliyle bu
zümre
Boynunda taşır her biri hemyân-ı
ma'ârif

4. **her biri:-i****Kaside 7**Mısra: **80**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hepsi, tamam.*

Zulmetleri tenvîr ederek ma'bed-i 'ilme
Olmuş gibidir her biri şamdân-ı ma'ârif

5. **her biri:-i****Kaside 7**Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

Her biri, hepsi.

Hep böyle birer türlü meziyyetle ser-
efrâz
Dillerde bugün her biri destân-ı ma'ârif

2. **her birinden:-(n)den-n, -den****Kaside 2**Mısra: **122**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ayrı ayrı hepsi, her biri.*

Fâlmız yâ sihri olur yâ remil yâ efsûn
olur
Her birinden başka bir ümmîd ü nusret
bekleriz

3. **her birinden:-i, -n, -den-n, -den****Gazel 97**Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Her biri, hepsi.

Ahîllen rehber oldum râhzenlik resmi
seyr ettim
Ehibbâ-perver oldum her birinden bir
sitem gördüm

her birinden:1. **her birinden:-i, -n, -den****Kıt'a 67**Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

Her biri, hepsi.

Câna yettim ben hem aldım her
birinden bûseler
Nakd-i cân olsun reh-i cânânda nakd-i
râyegân

her cilvesi:1. **her cilvesi:-si****Tahmis 11**Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Her bir cilvesi, işvesi.

Her şivesi her cilvesi bir nâz ü edâyımış
Noksâm eğer var ise bir parça vefâyımış

her def'a:

1. **her def'a:**

Kaside 6

Mısra: **238**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her zaman, her sefer.

Teshîl-i tırâş-ı nazm edince
Her def'a sabunlamâ-yı hamsi

her def'ada:

1. **her def'ada:-da**

Kaside 6

Mısra: **203**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her zaman, her sefer.

Her def'ada incilâ-feşândır
Cân çeşmine tütüyâ-yı hamsi

her dem:

1. **her dem:**

Kıt'a 14

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her an, her zaman, daima.

Her dem nigâhı 'âşika çîn-i cebîn iken
Ağyâr o cepheden yine gül-büse-çîn
imiş

2. **her dem:**

Kaside 7

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Her zaman, her vakit.

Zehrâbe-i hırmân içirirken bana her
dem

Ağyâre sunar mey dolu fincân-ı ma'ârif

3. her dem:

Gazel 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her zaman, devamlı.

Hevâ-yı zülfünü her dem başımda
gezdiririm

Müşahhar eylemişim çok mu rûzgârı
bana

4. her dem:

Gazel 21

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli.

Nağme-i bülbül-i ney nefha-i
Mevlânâdır

İnletir cânları her dem ederek nâya
nüfûz

5. her dem:

Gazel 58

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Bilseydik âh çok mu büyükmüş
günâhımız

Her dem cemâl-i yâre nigâh etmiyor
muyuz

6. her dem:

Gazel 68

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her zaman, her an.

Ben sâbit iken tevbe-i peymânede her
dem

Peymâne-i la'î olmada peymâne
mu'âriz

7. her dem:

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her zaman, her an.

Gelince hâtırâ her dem terâne-i âmâl
Fezâ-yı dilde uçar murg-ı lâne-i âmâl

8. her dem:

Gazel 96

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her zaman, her an.

Safâ piyâlesi lebrîz-i şevk iken her dem
Bugün yerinde onun katre katre kan
buldum

her derde:

1. her derde:-e

Tahmis 10

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Her bir dert, sıkıntı için.

Hicrân bucaklarında nevmîd-i sıhhat
oldum
Göster nedir İlâhî her derde varsa çâre

her gâh:

1. her gâh:

Kıt'a 3

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her zaman, her vakit, daima.

Da 'vâ-yı 'aşk-ı pâkin tenvîridir
murâdım
Eşkim nigâhım âhım her gâh
şâhidimdir

her hafta âzîne günleri zebh-i kurbân ile
baba-vı müşarûnilevh türbelerine ve
muhibbân-ı aġnâm fukarâsına irsâl ü ihdâ
kûlarlar:

1. her hafta āzine günleri zebh-i kurbān ile baba-yı müşārünileyh türbelerine ve muhibbān-ı aḡnām fukarāsına irsāl ü ihdā kırlarlar:

Diğer 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her hafta cuma günleri kurban keserek sözü edilen babanın türbesine ve koyun dostlarının fakirlerine gönderilir, hediye edilir.

her hafta āzine günleri zebh-i kurbān ile baba-yı müşārünileyh türbelerine ve muhibbān-ı aḡnām fukarāsına irsāl ü ihdā kırlarlar

Kelime Tipi: -

Her bir söz ve fiiliyle örnek olarak uyulan sözler ve fiillerle.

ve her kavl ü fi'limde sana imtisāl eder
olduğum akvāl ü ef'ālimle ḥavās u
'avām cemī'-i āstāne ḥalkınca rehīn-i
rütbe-i sübūt iken bu güne cehele
sözünün zāt-ı şerīfin misūllü 'ulūm-ı
'ālīyye-i 'akliyye ve nakliyyeden icāze
vermiş bir fāzıl-ı kāmilin lisānından
sudūr ettiğine aşırı derece
müte'accibim

her köyünden mülkün olsun bir vilāyet:

1. her köyünden mülkün olsun bir vilāyet:

Kıt'a 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Memleketin her köyünden bir il olsun.

Var mı yā ḥācet ki olsun bir kazā yāḥud
livā
Her köyünden mülkün olsun bir vilāyet
ve's-selām

her kuş:

1. her kuş:

Tahmis 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her bir kuş, bütün kuşlar.

1. her işte:-te

Kaside 3

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Her bir iş, çalışma.

Devrān beni sevdāya düşürmüş yeni
baştan
Tevfik-i Ḥudāvend ola her işte zahīrim

**her kavl ü fi'limde sana imtisāl eder
olduğum akvāl ü ef'ālimle:**

1. her kavl ü fi'limde sana imtisāl eder
olduğum akvāl ü ef'ālimle:-im, -le

Diğer 6

Mısra: 3

Her kuş derim götürsün benden selām o
yāra
Muzlim leyāl-i hicrān ey māh tāb ü fer
ver

her millet:

1. her millet:

Kaside 2

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Bütün millet, herkes.

Hükmeder san'atla hem servetle her
millet bugün
Millet-i maḥkūmeyiz gūyā ra'ıyyet
bekleriz

her ne dense:

1. her ne dense:-se

Kaside 1

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

*"Ne söylenirse söylensin, her bir
söylenilen" anlamında bir ifade.*

Zihî şeref ki olur ğayr ez-rubūbiyyet
Senā-yı zāt-ı cemîlinde her ne dense
revā

her nokta-i pür-cilā-vı hamsi:

1. her nokta-i pür-cilā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

*Hamsinin her bir noktası parıltılı,
parlaklıkla dolu.*

Sîmîn-beden üzre pul pul olmuş
Her nokta-i pür-cilâ-yı hamsi

her seb:

1. her seb:

Gazel 163

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her gece.

Visâl-i lutfunu her seb o dilber-i efrenc
Sabâh-ı haşre atar hep maten maten
diyerek

her sene:

1. her sene:

Gazel 149

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her yıl.

İrfânımı erbâb-ı hased etmede inkâr
Meydanda durur her sene neşr ettiğim
âsâr

her sev:

1. her şey:

Rûbai 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Var olanların hepsi, tümü, bütün
varlıklar.*

Her şey bana nâzende vatan sensin sen
Senden bana her şey bana senden
söyler

her şikenc-i zülfe:

1. her şikenc-i zülfe:-e

Tesdis 1

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçının her bir bükümü.

Her şikenc-i zülfe bin Mecnûn-nümâ
âşık takar
Baksa bir dem hânümânlar söndürür
canlar yakar

her şivesi:

1. her şivesi:-si

Tahmis 11

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Her bir işvesi, cilvesi.

Her şivesi her cilvesi bir nâz ü edâyımış
Noksânı eğer var ise bir parça vefâyımış

her subh u mesā:

1. her subh u mesā:

Kaside 3

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Her sabah ve akşam, her gün.

Her subh u mesā 'āşık u ma'şūk olurum
ben

Bir cilvede bin nāz ü niyāz eyler o
mīrim

her taraf:

1. her taraf:

Tahmis 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her yer, her yan.

Hevā hoş her taraf gülzār bülbül zār ü
gül handan

Bu esbāb-ı cününü seyreden dīvāne
olmaz mı

her tecelliden:

1. her tecelliden:-den

Tesdis 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Her bir görünme, belirme.

Her tecelliden bulur bir başka ālem tāb
ü fer

Hüsn-i mir'âtında kendinden geçen ehl-i nazar

her teli:

1. her teli:-i

Kıt'a 66

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

(Sazın) ses çıkarmayı sağlayan her bir teli.

Rebâb-ı tarikat midir sîne mi
Çalar sâz-ı ezkârdan her teli

her yandan:

1. her yandan:-dan

Kıt'a 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Her taraftan, dört bir yandan.

Muttasil çarpışmadan olmuş rakîbân
nâ-ümîd
Ya'ni her yandan kemik gavgası
pâyânsız gelir

2. her yandan:-dan

Kaside 2

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Her bir yandan, her taraftan, dört bir yandan.

Sardı her yandan cehâlet biz girân-hâb
u hayâl
Çünkü bîdâr olmayız sūr-ı kıyâmet
bekleriz

her yer:

1. her yer:

Gazel 89

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her yer, her taraf.

Şevk-i didârıyla her yer bir tecellizâr-ı aşk
Aşk-ı ruhsârıyla yek-ser âlem ü âdem
gönül

2. her yer:

Gazel 167

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Her taraf, bütün çevre.

Nazargâhımda her yer cilve-zâr-ı hür
'aşkından
Tecellîhâne-i 'âlem serâser Tûr
'aşkından

her yerde:

1. her yerde:-de

Kaside 7

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her bir yer, her taraf.

Her yerde bu yıl şanlı spor bayramı

yaptı

Bir emr ile binlerce debistân-ı ma'ârif

2. her yerde:-de

Kaside 7

Mısra: **60**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her bir yer, her taraf, etraf.

İşfâye vatan derdini her an eder izhâr

Her yerde tecellisini Lokmân-ı ma'ârif

3. her yerde:-de

Gazel 54

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Her yer, her taraf.

Esîr eder bizi her yerde bir nigâh-ı

gazal

Şikâr için yola çıksak da biz şikâr

oluruz

her verin:

1. her yerin:-in

Gazel 83

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Her yer, her taraf.

Tavrın sözün hıram ü kadın gözlerin
güzel

Billâh a şîvekâr güzel her yerin senin

her zaman:

1. her zaman:

Kaside 2

Mısra: 98

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Her an, sürekli, daima.

Hâki süfliyyetle meşhûn âsumânı tîre-
gün

Her zaman meş'ûm u dün bir sahn-ı
nekbet bekleriz

her zerre:

1. her zerre:

Gazel 169

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her bir parça, kâinattaki tüm varlıklar.

Seyr-i cemâl-i pâkin için ey ilâh-ı hûsn
Her zerre cezb-i 'aşk edecek bir nigâh
olur

herbirinden:

1. herbirinden:-i, -n, -den

Kaside 2

Mısra: 110

Her biri, ayrı ayrı hepsi.

Dîvdir cindir perîdir cümleten
huddâmımız
Herbirinden çünkü bir sûretle hizmet
bekleriz

herem-nümâ-yı ufûl:

1. herem-nümâ-yı ufûl:

Gazel 86

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*Kocamış, ihtiyarlamış şekilde gözden
kaybolma.*

Herem-nümâ-yı ufûl olmak üzere şüh-ı
şebâb
Tehî nükûd-ı safâdan hazâne-i âmâl

herîfin:

1. herîfin:-in

Gazel 153

Mısra: 8

Adam.

Askerde nedir farkı muvazzafla redîfin
Taktirine pek kanma her âvâre herîfin

herkesin:

1. herkesin: -in

Gazel 26

Mısra: 12

İnsanların bütünü, cümle âlem.

Neden âsumân-ı ümîdime olamaz
süheyl ziyâ-feşân
Bu zemîn-i cilvede herkesin meh-i
tâbdârî ayân olur

herze-gû:

1. herze-gû:

Gazel 162

Mısra: 11

Saçma sapan konuşan (kimse).

Dönüp ey herze-gû ahmak yanılsan
istesen bir hak
Düşer matrûd olur magdûr olursun
böyle kalmazsın

herzevi:

1. herzeyi: -y, -i

Gazel 156

Mısra: 7

Boş, abes, beyhûde söz, hezeyan.

Kârlilerinin ağzına her herzeyi tıktın
Yazmaktan usandın sanırım sen bile
bıktın

hestî-gâh-ı vicdan-sûzu:

1. hesfî-gâh-ı vicdan-sûzu: -u

Gazel 97

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İç parçalayan var olma yeri.*

Cihândan bî-huzûr oldum cefâ-yı dem-
be-dem gördüm
Bu hesfî-gâh-ı vicdan-sûzu iklim-i
'adem gördüm

hevâ:

1. hevâ:

Gazel 135

Mısra: 3

İstek, arzu, düşkünlük, aşk.

Oldu efsûs hevâ hâsıl-ı sermâye-i kâr
Atmışız şûre-i hüsrâna meğher dânemizi

2. hevâ:

Tahmis 3

Mısra: 9

Hava.

Hevâ hoş her taraf gülzâr bülbül zâr ü
gül handan
Bu esbâb-ı cününü seyreden dîvâne
olmaz mı

hevâdürma:

1. hevâdürma: -ı, -n, -a

Gazel 59

Mısra: 1

Âşık, tutkun.

Dildâr-ı cefâ-pîşe hevâdürma bakmaz
Dildâdesinin âh-ı dil-i zârına bakmaz

hevâlar:

1. hevâlar: -lar

Gazel 138

Mısra: 5

Hava.

Hevâlar bî-emân keştî mu'attal nâhüdâ
nâ-bûd
Kenâr-ı bahre durmaz cân atardım sâhil
olsaydı

hevâ-yı hamsi:

1. hevâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 190

Kelime Tipi: -

Hamsi arzusu, isteği.

Gönlümde var ibtilâ-yı hamsi
Beynimde eser hevâ-yı hamsi

hevâ-yı itr:

1. hevâ-yı itr:

Gazel 107

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzel kokunun arzusu.

Hevâ-yı ıtr u sevdâ dolarmış rûzgâra

Alırken şemme bir dem sabâ

perçemlerinden

hevâ-yı turfa-edâ-yı yâr:

1. hevâ-yı turfa-edâ-yı yâr:

Gazel 69

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Sevgilinin görülmemiş, eşi benzeri
olmayan cilvelerine duyulan istek, arzu.*

Ne kadar müheyyic rûh imiş bu hevâ-yı
turfa-edâ-yı yâr

Ne tûvân-güdâz-ı cinân imiş şu acıklı
devre-i inhitât

hevâ-yı vasl:

1. hevâ-yı vasl:

Gazel 117

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kavuşma arzusu.

Sevdâ hevâ-yı vasl ile gâhî kanatlanır

Meftûr pür-şikeste uçar âsumânıma

hevâ-yı visâle:

1. hevā-yı visāle:-e

Diğer 1

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Kavuşma arzusu, isteği.

Hevā-yı visāle açıp yelkeni
Bî-araf sularda kırdık dümeni

hevā-vı zülfe:

1. hevā-yı zülfe:-e

Gazel 124

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) zülfüne duyulan istek.

Vücūdu aşıkının döndü āh ü zârlara
Hevā-yı zülfe uyup düştü rüzgârlara

hevā-vı zülfünü:

1. hevā-yı zülfünü:-în, -î

Gazel 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Âşığın, sevgilinin yüzünün iki
tarafından sarkan saçına olan arzusu.*

Hevā-yı zülfünü her dem başımda
gezdirim
Müşahhar eylemişim çok mu rüzgârı
bana

hev:

1. hey:

Gazel 165

Mısra: 6

*Beğenme, hayret ifade eden ünlem
ifadesi.*

Meyl-i güftârın senin ey âfitâb-ı kibriyâ
Hey ne mu'ciz şivedir zerrâtı hep intâk
eder

2. hey:

Kaside 2

Mısra: 70

*Sitem, yakınma gibi duyguları anlatan
cümlelerde kullanılan bir söz.*

Pây-ı dün-ı cehle her ân âb-rû
dökmekteyiz
Hey ne rüsvâyız ki zilletten sa'âdet
bekleriz

3. hey:

Kaside 2

Mısra: 149

*Sitem, yakınma gibi duyguları anlatan
cümlelerde kullanılan bir söz.*

Hey ne bitmez zulmet-i hicrân şeb-i
yeldâ amân
Bir sabâhu' l-hayr için bir mihre rü'yet
bekleriz

hevā-hāy-ı sükûtun:

1. heyā-hāy-ı sükûtun:-un

Gazel 158

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sessizliğin sesi.

Dağdan dağa aksetti heyā-hāy-ı
sükûtun
Farkında değilsin bu mu 'ammā-yı
sükûtun

heybet:

1. heybet:

Gazel 104

Mısra: 16

*Korku ve saygı uyandıran görünüş,
mehabet, ululuk.*

Revā mıdır ona ummak ziyā-yı fecr-i
ümîd
Nukûş-ı nūr ile heybet nişān
semālardan

heycā-yi mahabbette:

1. heycā-yi maḥabbette:-te

Kaside 3

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdâ savaşı.

Heycā-yi maḥabbette muzaffêr dalî
olsam
Bir hüsñü müşîrin yed-i 'aşkında esîrim

heycā-yı sevdāda:**1. heycā-yı sevdāda:-da****Gazel 118**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sevda savaşı.*

A'dāya esāretten bin kerre müraccahtır
Dil varsa şu heycā-yı sevdāda şehīd
olsa

heycā-yı zamāndan:**1. heycā-yı zamāndan:-dan****Gazel 98**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Zamanın, devrin savaşı.*

Heycā-yı zamāndan kaçınıp bī- taraf
oldum
Dehrin yine peykānına ammā hedef
oldum

heyecan:**1. heyecan:****Şarkı 7**

Mısra: 10

Coşku, şevk, arzu.

Sevmekle sevilmele geçen cılve-i
sohbet

Sevdā heyecan zevk ü tarab neş'e
maḥabbet

2. heyecan:**Tahmis 11**

Mısra: 21

Coşku, şevk, arzu.

Sevdā heyecan neş'e-i peymāne
maḥabbet
İhsān ḥalecanlarla geçerken dem-i
vuslat

hevecānlarla akan seyl-i hurūşāndır:**1. hevecānlarla akan seyl-i hurūşāndır:-
dır****Kaside 5**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Coşkudan, duygu yoğunluğundan akan
coşkun sel, gözyaşı.*

Neş'eler tantanalar şa'sa'alar var yer
yer
Heyecānlarla akan seyl-i ḥurūşāndır bu

hev'et:**1. hev'et:****Gazel 75**

Mısra: 9

Tophuluk, kurul.

Bir turfa-nümā hey' et seyret bu nasıl
maktel
Milyonca cināyet var bir āh-ı tezallüm
yok

hezār:

1. hezār:

Gazel 51

Mısra: 4

Bülbül, andelib.

Dudakların leb-i zevkimde bir nefes
kalsın
Şükûfelerle terennüm-serā hezār öpüşür

2. hezār:

Gazel 54

Mısra: 2

Bülbül, andelib.

Hezār ümmîd ile dilbend-i zülf-i yār
oluruz
Görünce bir gül-i şevk-âşinā hezār
oluruz

3. hezār:

Gazel 85

Mısra: 5

Bülbül, andelib.

Hezār isen bir terennüm et bak bahar
gelmiş nedir bu hālın

Ümîdi yanmış vatan mısın ey gönül ne
sûzişli âh edersin

4. **hezâr:**

Gazel 30

Mısra: 2

Bin,pek çok.

Piyâle-i emelim ser-nigün mülüm
yoktur
Hezâr gülşen iken şimdi bir gülüm
yoktur

5. **hezâr:**

Gazel 73

Mısra: 3

Bin,pek çok.

Hezâr hâtıra-i aşkı eyliyor tehyîc
Hezâr olunca terennüm-serâ latîf latîf

6. **hezâr:**

Gazel 73

Mısra: 4

Bin,pek çok.

Hezâr hâtıra-i aşkı eyliyor tehyîc
Hezâr olunca terennüm-serâ latîf latîf

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Binlerce gonca.

İzâr-ı yâri anarken semen semen
diyerek
Hezâr gonca'yı sevdim dehen dehen
diyerek

**hezâr i 'tizâr ile lisân-ı i 'tirâzını tahvîl ve
ta 'zîmen li üstâdihî der-an kıyâm edip:**

**1. hezâr i 'tizâr ile lisân-ı i 'tirâzını tahvîl
ve ta 'zîmen li üstâdihî der-an kıyâm edip:**

Diğer 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Binlerce öztir dileyerek karşı çıkılan
söylemi değiştirmek ve saygı göstermek için
üstadı karşısında ayağa kalkmak.*

Bu tafsilât-ı muknia üzerine hâbt u
ilzam edildiğine kâni' olan Pazarola
Efendi bir fâzıl-ı munsıf olmakla hezâr
i 'tizâr ile lisân-ı i 'tirâzını tahvîl ve
ta 'zîmen li üstâdihî der-an kıyâm edip
sâhibü'l-menâkıbın yed-i şerîflerin
takbîl etmişlerdir

hezâr kerre:

1. hezâr kerre:

Gazel 122

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bin kez, pek çok defa.

hezâr goncavı:

1. hezâr goncavı:-y, -ı

Gazel 163

Yokmuş meğer efendime bir benzeyen
güzel
Baktım hez r kerre güzeller al yına

hez r t li'imin:

1. hez r t li'imin: -im, -in

Gazel 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kısmetin, talihin çokluğu.

Hez r t li'imin gülmeden bah rı bana
Haz na uğradı g lz rı kaldı h rı bana

hez rı:

1. hez rı: -ı

Gazel 26

Mısra: 3

B lb l, andelib.

Yine  şiy n-ı sa' detin o hez rı nerde
uçar ki  h
Ele   ik ne  ter durur bana karşı h li
fig n olur

hiç:

1. hiç:

Gazel 17

Mısra: 1

Hiç, asla.

 şitmezken en n-i i tik  hiç
Olur mu h le c n n  şin  hiç

2. hîç:

Gazel 17

Mısra: 1

Hiç, asla.

İşitmezken enîn-i iştikâ hîç
Olur mu hâle cânân âşinâ hîç

3. hîç:

Gazel 17

Mısra: 4

Hiç, asla.

Değilmiş sâde yârim cevre mu 'tâd
Güzellerden gören yokmuş vefâ hîç

4. hîç:

Gazel 17

Mısra: 6

Hiç, asla.

Zebân dem-beste rîzân eşk-i hicrân
Aman vermez bu muhrîk mâcerâ hîç

5. hîç:

Gazel 90

Mısra: 9

Hiç, asla.

Cefâ budur ki kalmamış cefâyâ hîç
tahammülüm

Revâ değil cefâların bu şekli hiç revâ
değil

6. hîç:

Gazel 90

Mısra: 10

Hiç, asla.

Cefâ budur ki kalmamış cefâyâ hîç
tahammülüm
Revâ değil cefâların bu şekli hiç revâ
değil

7. hîç:

Gazel 154

Mısra: 2

Hiç, asla.

Uydursa da akvâlini îcâb-ı kitâba
Teşvîkini tergîbini hîç katma hesâba

8. hîç:

Kıt'a 65

Mısra: 13

Hiç, asla.

Ne riyâzet ne kerâmet bu ki hîç
tınmayarak
Kırk tabak lahmı yedin dâire-i Paşada

9. hîç:

Gazel 17

Mısra: 2

Olumsuz cümlelerde ve soru

*cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir, katiyen,
asla.*

İşitmezken enîn-i iştikâ hîç
Olur mu hâle cânân âşinâ hîç

10. hîç:

Gazel 159

Mısra: 8

*Olumsuz cümlelerde ve soru
cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir, katiyen,
asla.*

Hep-yektir onun attığı bir tek şeşi
yoktur
Sizler gibi şübbân ile hîç hoş beşi
yoktur

11. hîç:

Kaside 6

Mısra: 181

*Olumsuz cümlelerde ve soru
cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir, katiyen,
asla.*

Âlâ ile hîç âlay olur mu
Haddim mi benim âlây-ı hamsi

12. hîç:

Gazel 17

Mısra: 8

Boş, değersiz.

O hîcîstanda püyânım ki olmuş
Zemîn müstağrak-ı hîcî semâ hîç

hicâb:

1. hicâb:

Gazel 66

Mısra: 14

Utanma, mahcup olma.

Yandıkça mahabbetten ben nârımı nûr
ettim
İhsân bu tecelliden etmez mi hicâb âteş

hicâb-ı len-terânî:

1. hicâb-ı len-terânî:

Tahmis 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Beni asla göremezsın" örtüsü. "Beni
asla göremezsın." Allah'ı Teala'nın
Hz.Musa'ya Tur dağında verdiği cevap.*

Eger nûr-ı ruhun pertev-dih-i çeşm-i
Kelîm olsa
Hicâb-ı len-terânî çâk olur berk-i
tecellâdan

hiçe:

1. hiçe:-e

Gazel 151

Mısra: 7

Hiç, boş, bedava.

Sizler gibi zannetmeyiniz hîçe satıldım
Yâhüd topal eşşekle kervâna katıldım

hîc-ender-hîc:

1. hîc-ender-hîc:

Rûbai 26

Mısra: 4

Yokluk içinde yokluk.

Bir dem gibi rûzgâr hîcî mûncer
Zevk ü gâm-ı rûzgâr hîc-ender-hîc

hîcî mûncer:

1. hîcî mûncer:

Rûbai 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yokluğa sürüklenen.

Bir dem gibi rûzgâr hîcî mûncer
Zevk ü gâm-ı rûzgâr hîc-ender-hîc

hîcîstanda:

1. hîcîstanda:-da

Gazel 17

Mısra: 7

Var olmayan mekan, yer.

O hîcîstanda püyânım ki olmuş
Zemîn müstağrak-ı hîcî semâ hîç

hıçkırık seslerinin:

1. hıçkırık seslerinin:-ler, -i, -nin

Gazel 52

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ağlarken boğazdan kesik kesik çıkan sesler.

Pamuk ellerle gelip silsene
gözyaşlarımı
Hıçkırık seslerinin çıktığı ıssız geceler

hicrân:

1. hicrân:

Gazel 62

Mısra: 9

Ayrılık, uzaklaşma, ayrılık acısı.

Vasl u hicrân iki hemrâh-ı kadîm
Gam u şâdî iki tev'em kardeş

2. hicrân:

Gazel 95

Mısra: 10

Ayrılık, uzaklaşma, ayrılık acısı.

Bin vasla tekâbül etmesin mi
Hicrân dolu bir gamîn tebessüm

3. **hicrân:****Gazel 143**

Mısra: 11

Ayrılık, uzaklaşma, ayrılık acısı.

Hicrân leyâli açmadı bir subh-ı ıyd-ı
vasl
Baktım kapandı rûzede meyhâneler gibi

4. **hicrân:****Gazel 144**

Mısra: 1

Ayrılık, uzaklaşma, ayrılık acısı.

Nâilim vuslata hicrân ile me'nûs olalı
Bulmuşum çâremi bîçâre vü me'yûs
olalı

5. **hicrân:****Kaside 6**

Mısra: 209

Ayrılık, uzaklaşma, ayrılık acısı.

Hicrân ile bak sarardı çeşmim
Çekmiş beni kehrübâ-yı hamsi

6. **hicrân:****Şarkı 1**

Mısra: 15

Ayrılık, uzaklaşma, ayrılık acısı.

Boyun bükmez mi hicrân ağlamaz mı
Yetim oldum bugün boynum büküldü

7. **hicrân:****Tahmis 11**

Mısra: 19

Ayrılık, uzaklaşma, ayrılık acısı.

Hicrân acıdır dâmına düşmem diye
kaçtım
Kaçtıkça hayâliyle gelip aklımı çeldi

hicrân ağlayan bir besteyim:1. **hicrân ağlayan bir besteyim:-y, -im****Şarkı 3**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayrılık acısını dile getiren bir beste.

Vuslat ümmîdiyle her an inleyen bir
hastayım
'Aşkımın sâzında hicrân ağlayan bir
besteyim

2. **hicrân ağlayan bir besteyim:-y, -im****Şarkı 3**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayrılık acısını dile getiren bir beste.

Merhamet etmez misin İhsâna pek
şâyesteyim

‘Aşkının sâzında hicrân ağlayan bir
besteyim

3. hicrân ağlayan bir besteyim:-y, -im

Şarkı 3

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Ayrılık acısını dile getiren bir beste.

Gülsitân-ı sîneden mehcûr olan bülbül
gibi

‘Aşkının sâzında hicrân ağlayan bir
besteyim

hicrân bucaklarında:

1. hicrân bucaklarında:-lar, -i, -n, -da

Tahmis 10

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Ayrılık köşeleri.

Hicrân bucaklarında nevmîd-i sıhhat
oldum

Göster nedir İlähî her derde varsa çâre

hicrân döşeginde:

1. hicrân döşeginde:-i, -n, -de

Rûbai 27

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Ayrılık yatağı, köşesi.

Olmaz mı safâ bezmine peyveste gönül
Hicrân döseğinde ağılıyor hasta gönül

hicrân oldu:

1. hicrân oldu:-du

Tahmîs 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayrılık gerçekleşti.

İstedim vuslat nasîbim döndü hicrân
oldu hep
'Aşka düştüm cân u dil müft-i civânân
oldu hep

hicrân şebinin:

1. hicrân şebinin:-i, -nin

Rûbai 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayrılık gecesi.

Hüsran yelinin dem-i bahârî yokmuş
Hicrân şebinin de bir nehârî yokmuş

hicrân yetiminin:

1. hicrân yetiminin:-i, -nin

Muhammes 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Ayrılık yetimi.

Me'lûf-ı şîvenim yine me'lûf-ı şîvenim
Yokmuş ümîd-i vuslatı hicrân
yefiminin

hicrâna:

1. hicrâna:-a

Gazel 80

Mısra: 10

Ayrılık, uzaklaşma, ayrılık acısı.

Va'd-i vasl etmiş iken dün gece rüyâda
o meh
Bak bu hicrâna bugün va'de-i düşineye
bak

hicrânımı:

1. hicrânımı:-ım, -i

Şarkı 5

Mısra: 1

Ayrılık, uzaklaşma, ayrılık acısı.

Hicrânımı peymâne-i la'lînde bıraksam
Bir katre mey olsam da leb-i la'lîne
aksam

hicrânına:

1. hicrânına:-ı, -(n)a

Rûbai 14

Mısra: 2

Ayrılık, uzaklaşma, ayrılık acısı.

Dildâdelerin cevrine çoktur derler
Hicrânına bir âteşten oktur derler

hicranla:

1. hicranla:-la

Şarkı 2

Mısra: 3

Ayrılık, uzaklaşma, ayrılık acısı.

Hicranla teħassürle der-âgûş edelim gel
Sen gel kadeh-i vuslata bir nûş edelim
gel

hicrânmuş:

1. hicrânmuş:-muş

Diğer 1

Mısra: 135

Ayrılık, uzaklaşma, ayrılık acısı.

Kâfile kâfile hicrânmuş gelen
Hem-vuslat olmadan cānāncasına

hicret:

1. hicret:

Kaside 2

Mısra: 94

*Bir yerden başka bir yere göç etme,
sefer.*

Mâlik-i târih idik mâzide memlûkuz
bugün

Hâzırız dârtü'l-vatan sahnında hicret
bekleriz

hicretin bin üç yüz kırk idi ânu:

1. hicretin bin üç yüz kırk idi ânu:-ı

Diğer 1

Mısra: 161

Kelime Tipi: -

Hicri takvime göre 1340 senesi.

Hicretin bin üç yüz kırk idi ânu
Aşık İhsân düzdü işbu destânı

hiddet:

1. hiddet:

Gazel 87

Mısra: 8

Öfke, kızgınlık.

Âşıkım gâh ağlatır geh güldürür ol verd-
i nâz
Her nigeş bir tîg her hiddet belâ her
hande gül

hidmet-i nev'inde:

1. hidmet-i nev'inde:-i, -n, -de

Gazel 94

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çeşitli, türlü hizmetler.

Ben bu vahşet-hâne-i dünyâyı tedkîk
eyledim
Hidmet-i nev'inde ihlâs üzre insân
görmedim

hikmet:

1. hikmet:

Diğer 1

Mısra: 73

Bilgelik, öğüt verici söz.

Böylece nutk edip saçarak hikmet
Ettik o fettânı râzı nihâyet

hikmette:

1. hikmette:-te

Kaside 4

Mısra: 3

Felsefe, bilgelik.

Hikmette tefelsûfte Felâtûn-ı zamâne
Mânend olamaz kendine 'Allâme-i
Kindî

hikmetü'l-eslâfa:

1. hikmetü'l-eslâfa:-a

Kaside 2

Mısra: 118

*Bizden öncekiler, bizden evvel geçmiş
kimselerin bilgisi, hikmeti.*

Âb bardakta dimişlermiş gemi dîvârda
Hikmetü'l-eslâfa âtîden ri'âyet bekleriz

hilâl-âsâ:

1. hilâl-âsâ:

Gazel 118

Mısra: 1

Yeni ay biçiminde olan.

Ebrûsu hilâl-âsâ ufkumda bedîd olsa
Encâma erip mâtem bir neşve-i ıyd olsa

hilâle:

1. hilâle:-e

Gazel 93

Mısra: 2

*Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi,
ayça, yeni ay.*

Leyâl içinde nihân bir hayâle
ağlıyorum
Zevâle mâil olan bir hilâle ağlıyorum

hilâli:

1. hilâli:-i

Gazel 106

Mısra: 6

*Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi,
ayça, yeni ay.*

Firâş-ı nakş u nigâra düşmüş gören o
behçet-nümâ vücûdu
Sehâba girmiş hilâli ansın bahâr-ender-
bahâr sansın

hilâlin:**1. hilâlin:-in****Tahmîs 8****Mısra: 12**

*Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi,
ayça, yeni ay.*

Derin bir âh çektim şanlı bir mâzî hayâl
ettim

Siyeh rengin hilâlin yaşlarımın âl âl
ettim

hilâlinden:**1. hilâlinden:-i, -n, -den****Gazel 4****Mısra: 8**

*Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi,
ayça, yeni ay.*

Ta'atından bir cihân-ı pür-nigâr etmiş
zuhûr
Ebruvân olmuş onun güyâ hilâlinden
sana

hilede:**1. hilede:-de****Kıt'a 55****Mısra: 1**

*Birini aldatmak, yanıltmak için yapılan
oyun, düzen, dolap, entrika.*

Olsa imkân o kadar hilede mâhir ki
rakîb
Yük arar beyzâda tâ gökteki ecrâmı
kapar

hilekârân:**1. hilekârân:****Kıt'a 40****Mısra: 1**

*Hile yapan (kimseler), hileciler,
hilebazlar.*

Hilekârân mefsedet âlûdegân meydan
bulur
Var iken devletliler nezdinde el-ân
iltimâs

hilkat-i bî-bedel:**1. hilkat-i bî-bedel:****Gazel 19****Mısra: 7****Kelime Tipi: Kâhîp İfade**

*Benzersiz, eşi benzeri olmayan
yaratılışa sahip.*

O ne ince hilkat-i bî-bedel helecanlı
sîne-i pür-emel
Ne kadar güzel ne kadar güzel o bedî'a-
perver-i dîde-şüh

himmet:**1. himmet:****Kaside 2**

Mısra: **158**

Yardım, lütuf, ihsan.

Nür-ı 'âlem-süz-ı 'aşkından dil olsun
müstenîr

Ey Fuzûlî rûh-ı pâkinden de himmet
bekleriz

himmet-i mürşide:

1. himmet-i mürşide:-e

Gazel 78

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğru yolu gösteren önderin

yardımlı, ihsânı.

Tıfl-ı mister-şüdümüz kâbil-i rüşd
olmadı hayt

Himmet-i mürşide hâsıyyet-i irşâda
yazık

himmetim:

1. himmetim:-im

Gazel 116

Mısra: **9**

Yardım, lütuf, ihsan.

Ankâ-yı nâz u himmetim İhsân
geçerken sidreden

Sayd oldun âhû gözlerin bir gamze-i
gammâzına

himmetinden:

1. himmetinden:-i, -n, -den

Kaside 2

Mısra: 7

Yardım, lütuf, ihsan.

Himmetinden bir şehin âsüde-ahvâliz
diye
Şükrederken halk-ı 'âlem biz şikâyet
bekleriz

2. himmetinden:-i, -n, -den

Kaside 2

Mısra: 114

Yardım, lütuf, ihsan.

Karubâr-ı dehri yüklenmiş durur gâv-ı
zemîn
Himmetinden muttasıl tahmîl-i sıklet
bekleriz

hurâm:

1. hurâm:

Gazel 83

Mısra: 7

Salınarak, nazlı ve edâlı yürütiüş.

Tavrın sözün hurâm ü kadın gözlerin
güzel
Billâh a şîvekâr güzel her yerin senin

hurâm etmesi:

1. hurâm etmesi:-me, -si

Gazel 121

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Salınarak yürümek.

Ârâma komaz yer dil-i âşıktâ o şühun
Bir kerre hurâm etmesi gül-nahl kadiyle

hurâmân:

1. hurâmân:

Gazel 34

Mısra: 2

Salınarak, nazlı ve edâlı yürütiüş.

Eşk-i hasret gözlerimden tâ-be-dâmen
serpilir
Nahl-i ümmîdim büyür şadân hurâmân
serpilir

hurâmân olup:

1. hurâmân olup:-up

Gazel 49

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Salına salına yürümek.*

Dönse kıyâm etse hurâmân olup
Haşre kadar râh-güzer bağlanır

hurâmân serv-kadlerdir:

1. **hurāmān serv-kadlerdir:-dir**

Tahmis 3

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

*Salına salına, naz ile yürüten servi
boyu (sevgili).*

Akar dīvāne ser-cūlar terennüm-sāz
olur murgān
Hirāmān serv-kadlerdir edenler cā-be-
cā seyrān

hurām-ı kāmete:

1. **hurām-ı kāmete:-e**

Gazel 30

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Salınarak, nazlı ve işveli yürüten
(sevgilinin) boyu, endāmı.*

Hirām-ı kāmete her an derūnī meylim
akar
Cinānda serve nigāh-ı temāyülüm
yoktur

hurām-ı yāri:

1. **hurām-ı yāri:-i**

Gazel 102

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin salınarak yürütmesi.

Āķar behişt-i hayālimde cū hāzīn hāzīn
Hirām-ı yāri eder cüst-cū hāzīn hāzīn

hurmān:**1. hurmān:****Gazel 71**

Mısra: 3

Mahrumiyet, nasipsizlik.

Me'luf-ı derd-i hicrān hurmān içinde
dā'ir
Vasl-ı nigār memnū' būs u kenār
memnū'

2. hurmān:**Gazel 119**

Mısra: 7

Nasipsizlik, mahrumiyet, ümitsizlik.

Hurmān ile ben zehr içeyim sen mey-i
nāb iç
Ancak dem-i peymānede peymānı
unutma

hurmāndan:**1. hurmāndan:-dan****Gazel 131**

Mısra: 7

Nasipsizlik, mahrumiyet.

Çāk çak olmaz mı hurmāndan girībān-ı
tahammül
Kaldı uşşākın niyāz etmekte hep
dāmān elinde

hurmen-i ömrü:**1. hurmen-i ömrü:-ü****Gazel 111**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ömür, hayat harmanı.

Hāsılım sıfır olunca vakt-i direv
Hurmen-i ömrü sardı dūd u alev

hurre-i dehre:**1. hurre-i dehre:-e****Kıt'a 53**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Älemin dışı kedisi.

Hurre-i dehre sakın olma gıdā-yı
dendān
Deliğin pek dar iken takma kabak
kuyruğuna

hurs:**1. hurs:****Kıt'a 49**

Mısra: 1

Sonu gelmeyen istek, aşırı tutku.

Hayli fırsatlar kaçırdın gösterip
beyhüde hurs
Ehl olanlar bekleyip urmuş gözünden
tumayı

hırsız:

1. hırsız:

Gazel 52

Mısra: 1

Başkasına ait olan bir şeyi çalan kişi.

Çalacakmış seni benden bile hırsız
geceler
Çıkma bensiz güzelim gezmeye yalnız
geceler

2. hırsız:

Şarkı 9

Mısra: 7

Başkasına ait olan bir şeyi çalan kişi.

Geçiyorken sana derler yine hırsız
geçiyor
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

hırz-ı cân:

1. hırz-ı cân:

Gazel 134

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Canın sığınağı.

Sihâm-ı cevriyi hep hırz-ı cân ederdik
biz
Saraydı dest-i nevâzişle yâr yâremizi

hısm:**1. hısm:****Gazel 57**

Mısra: 7

Kızgınlık, öfke, gazap.

Yäre cān yakma dedik hısm ile yan yan
bakarak
Ahdimiz var dedi cān mülkünü tārāc
ederiz

hısmına:**1. hısmına:-ı, -(n)a****Tahmis 6**

Mısra: 15

Kızgınlık, öfke, gazap.

O siyah gözlerinin hısmına kurbān
olayım
Elde sahbā-yı velā dilde nevā-yı sevdā

hısmından:**1. hısmından:-ı, -n, -dan****Tesdis 1**

Mısra: 9

Kızgınlık, öfke, gazap.

Görse Azrāil onun hısmından istigfār
eder
Handesinden mu'ciz-i İsayı Hak tekrār
eder

hitābe:**1. hitābe:****Gazel 154**

Mısra: 8

*Dinleyicilere belli bir fikir ve heyecām
aşılamak için yapılan uzunca konuşma,
nutuk, söylev.*

Terk eyle hatā bābını gir rāh-ı savāba
Gūşunda senin bir küpe olsun bu hitābe

hitābette:**1. hitābette:-te****Kıt'a 66**

Mısra: 7

*Güzel ve etkili söz söyleme sanatı ve
yeteneği.*

Demosten misāli hitābette ferd
Siyāsette devrin odur a'kālī

hitāb-ı hayāt:**1. hitāb-ı hayāt:****Gazel 14**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Yaşamın hitabı, söyledikleri. II
Hayatın, yaşamın getirdikleri.*

İtāb içinde geçerken bütün hitāb-ı hayāt
Nedir beşerde bu meyl üzre incizāb-ı
hayāt

hıvābān-ı ma'ārif:

1. hıvābān-ı ma'ārif:

Kaside 7

Mısra: **68**

Kelime Tipi: -

İlim, hüner ile iki tarafı ağaçlı yol.

'Azmin bize gösterdi bu şehrah-ı necatı
Her küşesi zibende hıvābān-ı ma'ārif

hıyre-çeşm olmuş:

1. hıyre-çeşm olmuş:-muş

Tahmis 7

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Cesur olmak.

Tecellî neş'esinden hıyre-çeşm olmuş
ulü'l-ebşâr
Teveccüh eyle İhsân kible-i didāra
Mūsā-vār

hızāb:

1. hızāb:

Gazel 66

Mısra: **1**

Renk, boya.

Eşkimde nümāyān bir nādide hızāb âteş
Seyret ne garābettir perverde-i āb âteş

hizân:**1. hîzân:****Gazel 112**

Mısra: 8

Sıçrayan, kalkan, atılan.

Nālân u giryân olsun girîzân ekdâr-ı
devrân
Üftân ü hîzân gezsın perîşan âvâre her
sû

hızlandı gitti:**1. hızlandı gitti: -ti****Gazel 163**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hızlanarak yol almak.

Gönül tramvayı hızlandı gitti şevkinden
Kesildi tākāt-ı āşık fren fren diyerek

hizmet:**1. hizmet:****Kaside 2**

Mısra: 110

*Birinin işini görme veya birine yarayan
bir işi yapma.*

Dîvdır cindir perîdir cümleten
huddāmımız
Herbirinden çünkü bir sûretle hizmet
bekleriz

hizmet etmiş:**1. hizmet etmiş:-miş****Gazel 96**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İş görmek çalışmak.*

Felâketinde ki yârana hizmet etmiş
idim
Felâketimde o yârânı bî-nîşân buldum

hizmet-i mahbûb-ı asfardan:**1. hizmet-i mahbûb-ı asfardan: -dan****Gazel 162**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sarı sevgili olan altının hizmeti.

Olursan germ-halvet hizmet-i mahbûb-ı
asfardan
Bulur feyz-i gînâ nâ-tavr olursun böyle
kalmazsın

hızır:**1. hızır: -ı****Gazel 79**

Mısra: 3

*Âb-ı hayat adı verilen ölümsüzlük
suyundan içtiği için ölümsüzlüğe
eriştiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul
sıkıştığında imdâdına yetiştiğine inanılan,*

*bir görüŖe göre peygamber, bir görüŖe göre
velî olan zat.*

HâhiŖ-ger-i mevt eyler idik Hızır da bî-
Ŗek
Tig-ı nigh-i işveye biz mazhar olaydık

hızır-ı ferrüh-pev:

1. hızır-ı ferrüh-pev:

Kıt'a 31

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uğurlu, mübarek Hızır.

Hızır-ı ferrüh-pev gelip erbâb-ı 'azm ü
himmetin
Rehber-i te'yîd olur 'amâl-i hayr-
efzâsına

hızırın zülâli:

1. hızırın zülâli:-i

Gazel 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ölümsüzlük sağladığına inanılan suyu
içen Hızır'ın tatlı, latif suyu.*

Firkat gününde âb-ı hayât olsa istemem
Hızırın zülâli mâh-ı muharrem harâm
olur

hocendî:

1. **hocendi:****Kaside 4**

Mısra: 1

*İslâm kültür ve medeniyetinde önemli
bir yeri olan Hucend şehrine mensup olan,
bu şehirde yetişen âlim ve bilginlerden olan.*

Şâdiye denir fenn-i belâğatta Hocendî
Beyne 'ş-şu' arâ gelmedi dünyâya
menendi

hoppalâ-yı hamsi:1. **hoppalâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 164

Kelime Tipi: -

*Hamsinin atlamasını, hareketini
nazlatma.*

Ka 'rında yüzer yüzünde oynar
Her cilvede hoppalâ-yı hamsi

horozlanma:1. **horozlanma:-ma****Kıt'a 46**

Mısra: 3

*Kabadayı tavrı takınmak, çalım
satmak.*

Seni ra'nâ biliriz ötme horozlanma bize
Hancının yolcu yüzünden geçinir her
tavuğu

hos:1. **hoş:****Gazel 19**

Mısra: 3

Güzel, latif.

Ne o hatt-ı ârız o hoş nükât bu ne hoş
kitâb-ı abîr-i hat
Şuna ebruvân diyelim fakat ne kalem ki
böyle keşîde-şüh

2. **hoş:****Gazel 19**

Mısra: 3

Güzel, latif.

Ne o hatt-ı ârız o hoş nükât bu ne hoş
kitâb-ı abîr-i hat
Şuna ebruvân diyelim fakat ne kalem ki
böyle keşîde-şüh

3. **hoş:****Gazel 19**

Mısra: 12

Güzel, latif.

Ne kadar kolay oluyor revân nagamât-ı
neş'e fezâ-yı cân
Bu ne hoş lisân bu ne hoş beyân dem ü
beste-şüh neşîde-şüh

4. hoş:

Kaside 6

Mısra: 200

Güz el, latif.

Âdem onu bin bahâra vermez
Bir hoş kış olur şitâ-yı hamsi

5. hoş:

Tahmis 3

Mısra: 9

Güz el, latif.

Hevâ hoş her taraf gülzâr bülbül zâr ü
gül handan
Bu esbâb-ı cününü seyreden dîvâne
olmaz mı

hoş bak:

1. hoş bak:

Kıt'a 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İyi bakmak, dikkat etmek.

Nihâl-i bahta hoş bak olma berk ü bār
için me'yūs
Bu bâğın gâh olur nev-bâve-i matlûbu
gâh olmaz

hoş besi:

1. hoş beşi:-i

Gazel 159

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Öteden beriden konuşma, şundan bundan sohbet etme.

Hep-yektir onun attığı bir tek şeşi
yoktur
Sizler gibi şübbân ile hîç hoş beşi
yoktur

hoş geldin:

1. hoş geldin:-di, -n

Kaside 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gelen kişiye söylenen selamlama,
karşılama sözü.*

Hoş geldin eyâ mihr-i dırâşân-ı
ma'ârif
'İyd oldu kudümünle hâzîrân-ı ma'ârif

hoş gelir:

1. hoş gelir:-ir

Gazel 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Hoşuna gitmek, ilgisini çekmek.

Hoş gelir dildârı seyretmek visâlinde
bana

Nev-bahârın bir kız olmak ihtimâlinde
bana

hoş hikâyet:

1. hoş hikâyet:

Kaside 2

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Güzel, latîf hikâye.

'İlm ü hikmet fen birer efsânedir güş
etmeyiz
Râviyândan nâkilândan hoş hikâyet
bekleriz

hoşça bak mi'dene işkenbe-i kübrâsın sen:

1. hoşça bak mi'dene işkenbe-i kübrâsın sen:

Dîğer 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kendine dikkatlice bir bak; büyük
midelisin sen.*

Ek1 ü şûrb etmede her bezimde yektâsın
sen
Hoşça bak mi'dene işkenbe-i kübrâsın
sen

hoş-güftâra:

1. hoş-güftâra:-a

Tahmis 4

Mısra: 32

Hoş sözler söyleyen.

Gülsitanlar âb ü tâbından bulur feyz-
nemâ

Böyle hoş-reftâra hoş-güftâra cân
olmaz bahâ

hoş-reftâra:

1. hoş-reftâra:-a

Tahmis 4

Mısra: 32

Hoş yürüyüşlü.

Gülsitanlar âb ü tâbından bulur feyz-
nemâ

Böyle hoş-reftâra hoş-güftâra cân
olmaz bahâ

hübân:

1. hübân:

Gazel 35

Mısra: 8

Güzeller, dilberler.

İhsân içirdiler bana zehrâb-ı iftirâk
Hübân visâli va'd ile ferdâya saldılar

2. hübân:

Gazel 44

Mısra: 9

Güzeller, dilberler.

Sîyeh bahtım ki İhsân mâni-i dîdâr olan
hübân
Çözüp gîsûların dest-i nigâhım
bağlamışlardır

3. hübân:

Gazel 121

Mısra: 3

Güzeller, dilberler.

Hübân ile hep yerde doğar kevkeb-i
tâli'
Bilmem ne arar gökte müneccim
rasadıyla

4. hübân:

Gazel 138

Mısra: 2

Güzeller, dilberler.

Gelip eyyâm-ı vuslat derd-i firkat zâil
olsaydı
Vefakâr olsa hübân lutfâ bir an mâil
olsaydı

hübâna:

1. hübâna:-a

Dîğer 1

Mısra: 7

Güzeller, dilberler.

Eğerçi hübâna lâyk istignâ
Kerem kıl sen ammâ imkâncasına

hübân-ı devrân:

1. hübân-ı devrân:

Gazel 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dünyanın, zamanın güzelleri.

Sermest ederler İhsânı her an
Hübân-ı devrân hep bâde-meşreb

hübân-ı trabzona muzaffer:

1. hübân-ı trabzona muzaffer:-a

Muhammes 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Trabzon'un güzelleri karşısında
üstünlük elde etmiş, galip.*

Bir nahl-i revânsın ki melâhatle
müzehher
Sensin yine hübân-ı Trabzona muzaffer

hüccet:

1. hüccet:

Kaside 2

Mısra: 46

Delil, belge, kanıt, senet.

Elde yok burhânı var da'vâsı
insâniyyetin
Kâdiyü'l-hâcâta baş urmaz da hüccet
bekleriz

huccet-i garrā-yı cehālet:

1. huccet-i garrā-yı cehālet:

Gazel 157

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Cahilliğin parlak delili.

Ey hāmesi destinde gülünç olmaya ālet
Ey her sözü bir huccet-i garrā-yı
cehālet

2. huccet-i garrā-yı cehālet:

Gazel 157

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Cahilliğin parlak delili.

Ey hāmesi destinde gülünç olmaya ālet
Ey her sözü bir huccet-i garrā-yı
cehālet

hücüm emriyle:

1. hücüm emriyle:-i, -y, -le

Tesdis 1

Mısra: **23**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Saldırı emri.

Sāf sāf olmuş hep hücüm emriyle kāfir
ganzeler
Bir günāhı olmayan bir tek müselmān
üstüne

hücüm-ı cilve-i rûhâniyânın oldu:**1. hücüm-ı cilve-i rûhâniyânın oldu:-du****Kaside 1**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Meleklerin edâlt, işveli tavırlarının
hücum ettiği olmak.*

Hücüm-ı cilve-i rûhâniyânın oldu

hemân

Garîk-ı lücce-i eşvâkı sâha-i ğabrâ

Hudâ:**1. Hudâ:****Gazel 4**

Mısra: 3

Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.

Eylemiş güyâ Hudâ bir yerde cem'-i

lûtf u kahr

Bezl ü nesr etmiş cemâlinden

celâlinden sana

2. Hudâ:**Gazel 85**

Mısra: 4

Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.

Vatan-cüdâ bir garibinim ben vefâ

ümîd eyledim de geldim

Vefâ yolundan nigâh edersen Hudâ

bilir çok günâh edersin

3. Hudâ:**Gazel 136**

Mısra: 12

*Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.*Sen dönüp söz tutmadın vardın düçâr
oldun yazıkDüştüğün derdin Hudâ hayr eylesin
encâmını**4. Hudâ:****Gazel 168**

Mısra: 5

Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.

Hudâ hüs n ü 'aşkın kemâlâtını

Mübârek vücûdunla temsîl eder

5. Hudâ:**Tahmis 8**

Mısra: 5

*Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.*Değil keştî-nişîn ü nâhîdî belki Hudâ
ağlar

Sükûn bulmaz mı yâ Rab bir zaman

dinmez mi hengâme

Hudâ bilir:

1. **ḥudā bilir:-(i)r**

Kaside 1

Mısra: 107

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Allah bilir, tanır.

Ḥudā bilir ki gönül teşnedir cemālin
için
Zülāl-i tal'at-i pākinle eyle sen irvā

Hudādan:

1. **ḥudādan:-dan**

Tahmis 9

Mısra: 35

Allah (c.c.), Cenāb-ı Hak.

Nābedidān-ı Ḥudādırlar Ḥudādan
geçtiler

Hudā-hāfiz olsun:

1. **ḥudā-hāfiz olsun:-sun**

Kıt'a 66

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Allah korusun.

Ḥudā-hāfiz olsun nazar değmesin
Zamānın dönüp dide-i aḥveli

Hudaya:

1. **ḥudaya:-(y)a**

Kaside 6

Mısra: 159

Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.

Eylerse Hudaya minnet eyler
Zevrakçede nâhudâ-yı hamsi

hudâ-vı arsa:

1. hudâ-yı arşa:-a

Gazel 96

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Allah'ın kudret ve saltanatının tecellî ettiği, tahtının bulunduğu en yüksek gök katı.

Gezip gülüştüğümüz yerlerin
zemîninden
Hudâ-yı arşa çıkan girye-i nihân
buldum

hudâ-vı aşk:

1. hudâ-yı aşk:

Gazel 53

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Allah aşkı.

Hudâ-yı aşk u mahabbet midir nedir
bilmem
İlâhiyâne yanar lem'a-bâr gözleriniz

hudâ-vı 'aşka:

1. hudâ-yı 'aşka:-a

Kıt'a 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Allah aşkı.

Cemâl-i pâke müştâkım bu yüzden
Hudâ-yı 'aşka vardır iştirâkim

hudâyı fikr ile mebtûn iken:

1. hudâyı fikr ile mebtûn iken:

Kaside 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Allah'ı düşünerek hasta olma
hâlindeyken.*

Hudâyı zikr ile meşbûn iken sürâdık-ı
kevn
Hudâyı fikr ile mebtûn iken zuhûr u
hâfâ

hudâ-vı nâz u niyaz:

1. hudâ-yı nâz u niyaz:

Gazel 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Allah'ın yarattığı cîlve,naz ve
yalvarma,yakarma.*

Hudâ-yı nâz u niyaz eylemiş nasîb-i
ezel
Kemâl-i işveyi dildâre, âh ü zârî bana

hudâyı zıkr ile meşhûn iken:

1. hudâyı zıkr ile meşhûn iken:

Kaside 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Allah'ı anma ile, ibadet ile dopdolu bir
hâldeyken.*

Hudâyı zıkr ile meşhûn iken sürâdık-ı
kevn

Hudâyı fikr ile mebtûn iken zuhûr u
hâfâ

huddâmımız:

1. huddâmımız:-(i)mız

Kaside 2

Mısra: 109

Hizmette bulunanlar, hizmetçiler.

Dîvdir cindir perîdir cümleten

huddâmımız

Herbirinden çünkü bir sûretle hizmet

bekleriz

hudûdu:

1. hudûdu:-u

Gazel 46

Mısra: 7

Sımr,son,uç.

Hudûdu yok elemin cevri ü mihnetin
derdin

Ne sevdiğimde mürüvvet ne bende
tâkat var

hufre-i 'adem:

1. hufre-i 'adem:

Gazel 69

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yokluk çıkuru.

Düşerek ümîd-i visâle ben dili mesken-
i mihen eyledim
Bana hufre-i 'adem olmasın reh-i
firkatindeki son ribât

hükmeder:

1. hükmeder:-(e)r

Kaside 2

Mısra: 43

*Hakkında karar vermek, bir kamyâ
varmak.*

Hükmeder san 'atla hem servetle her
millet bugün
Millet-i mahkûmeyiz güyâ ra'îyyet
bekleriz

hük-i ezel:

1. hük-i ezel:

Gazel 59

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Başlangıcı olmayan karar, hüküm.

Hük-m-i ezel üftâdeyi mahkûm-ı gam
eyler

Bîçârenin inkârına ikrârına bakmaz

hük-m-i gamzeyi:

1. hük-m-i gamzeyi:-(y)i

Gazel 39

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) yan bakışının tesiri.

Bezm-i ezelde tîg-i kazâ hük-m-i
gamzeyi
İhsân dü dest-i çeşm-i füsünkâra
verdiler

hüküm-rân-ı kâinat:

1. hüküm-rân-ı kâinat:

Kaside 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Evrene hâkim olan kimse.

Sükût olurdu hüküm-rân-ı kâinat ancak
Gelirdi semt-i fezâdan nidâ-yı âmennâ

hüküm-rân-ı ma 'ârif:

1. hüküm-rân-ı ma 'ârif:

Kaside 7

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

İlim, hüner hâkimi olan kimse.

Ġazî gibi bir dâhî-i endîşeye peyrev

Endîşen olur böyle hûkümrân-ı ma'ârif

hülâsa-i mevcûd:

1. hülâsa-i mevcûd:

Kaside 1

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Varlığın, kainatın özü (Hz.

Muhammed).

Nebiy-yi muhterem ey şeffî'-i her dü-
serâ

Eyâ hülâsa-i mevcûd melce-i fukarâ

hulûs:

1. hulûs:

Gazel 38

Mısra: 10

Saflık, doğruluk, samimiyet.

Eser yok ortada Allâh için

mahabbetden

Hulûs adıyla hemân dilde bir fesâne

döner

hulvâ-vı hamsî:

1. **hulyā-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Hamsi hayali.

‘Ayniyle vukū‘a geldi zāhir

Fikrimdeki hulyā-yı hamsi

humār:1. **humār:-ı****Gazel 1**

Mısra: 4

İçki sonrasında gelen sersemlik ve baş ağrısı.

Zihī garābet-i sākī zihī garābet-i mey

Ki cām-ı neş‘eden evvel sunar humārı
bana**humār-ı zevk-i istiğrāk:**1. **humār-ı zevk-i istiğrāk:****Kıt‘a 9**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kendinden geçip dünyâyı unutma**zevkinin sarhoşluğu.*

Ne hoş bir zevk imiş bildim humār-ı

zevk-i istiğrāk

Bu müdhiş vākī‘atım dīde-i bīdārdandır

hep

humārına:1. **humārına:-ı, -(n)a****Gazel 53**

Mısra: 1

*İçki sonrasında gelen sersemlik ve baş ağrısı.*Ezel humārına olmuş duçar gözleriniz
Süzülmüş āh o duçar-ı humār
gözleriniz**hümā-yı mes‘adet:**1. **hümā-yı mes‘adet:****Gazel 123**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bahtiyarlık, saadet kuşu.*Kalmamış ārāma yer uçmuş hümā-yı
mes‘adetKismet olmuş hān-ı yagmā-yı vatan
çaylaklara**hümā-yı şevkimin:**1. **hümā-yı şevkimin:-im, -in****Gazel 65**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp ifade***Arzu dolu talihli kuş.*Hümā-yı şevkimin mecrūh edip
şehbālını İhsān

Kazā kavsinden ol hūnīye gerdūn
ebruvān vermiş

humhāne-i mi‘de:

1. humhāne-i mi‘de:

Kasīde 6

Mısra: **194**

Kelime Tipi: -

Midenin meyhanesi.

Kāşāne-i sine bezm-i sevdā
Humhāne-i mi‘de cāy-i hamsi

hūn:

1. hūn:

Gazel 141

Mısra: **2**

Kan.

Eşkimi seyr etti o meh yemm dedi
Aktı yeter hūn demādem dedi

hūn eder:

1. hūn eder:-(e)r-er

Gazel 40

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kana boyamak, yaralamak.

Hūn-çegān müjgānı çekmez sīnesinden
bir zaman

Hün eder rîzân şehîdân-ı mahabbet şân
alır

hün-çegân:

1. hün-çegân:

Gazel 40

Mısra: 7

Kendisinden kan akan.

Hün-çegân müjgânı çekmez sînesinden
bir zaman
Hün eder rîzân şehîdân-ı mahabbet şân
alır

hüner:

1. hüner:

Gazel 147

Mısra: 4

*Bir işte gösterilen ustalık, beceriklilik,
mahâret.*

Dîvân-ı ezel kâtibi etmiş beni tescil
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise
tahsil

hünî:

1. hünî:-i

Gazel 44

Mısra: 7

Kan dökmeye alışık (kişi), zalim.

O hünî gamzeler üstünde zâhir sanma
ebrûlar
Çekip tîg-ı kazâ seng-i cefâdan
zâglamışlardır

hün-ı âteşin-i şebâb:

1. hün-ı âteşin-i şebâb:

Kıt'a 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gençlik ateşinin kanı.

O zümrenin ki olur ibtilâsı 'aşk-ı vatan
Damarlarında taşar hün-ı âteşin-i şebâb

hün-ı hasret:

1. hün-ı hasret:

Tahmis 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Hasret, özlem kanı.

Tutardı hün-ı hasret dâmen-i ferzend-i
Ya'kubu
Geçeydi sâye-i verd-i ruhun fikr-i
Züleyhâdan

hün-ı revânım:

1. hün-ı revânım:-ım

Gazel 92

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Akan kan.

Nür olup hün-ı revânım yeniden can
bulayım

Hedef et sînemi ey gamzesi temrenli
güzel

hünîye:

1. **hünîye:**-(y)e

Gazel 65

Mısra: **14**

Kan dökmeye alışık (kimse),katil. II
Sevgilinin âşıkların gönlinü yaralayan
merhametsiz gözleri.

Hümâ-yı şevkimin mecrûh edip
şehbâlini İhsân
Kazâ kavsinden ol hünîye gerdün
ebruân vermiş

hür:

1. **hür:**

Gazel 95

Mısra: **3**

Cennet kızı, çok güzel kız veya kadın,
hûri.

Güldükçe o hür hande eyler
Firdevs-i ebed-karîn tebessüm

hür-ı devr:

1. **hür-ı devr:****Gazel 98**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Devrin güzel kızı.*

Bin dâire-i cilde elden ele düştüm
Seyli hür-ı devr olmada mânend-i def
oldum

hürî vü ğilmân-ı ma'ârif:1. **hürî vü ğilmân-ı ma'ârif:****Kaside 7**

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Hünerli, bilgili cennet kızları ve
cennette hizmet gördüğüne inanılan
delikanlılar.*

Cennet gibi mahlût olarak sahn-ı
mekâtîp
Birlikte okur hürî vü ğilmân-ı ma'ârif

hürriyyet:1. **hürriyyet:****Kıt'a 24**

Mısra: 4

Hür ve serbest olma, özgürlük.

Bizde görsün içtimâ' etmez diyen
zıddeyn için
Bizde hürriyyet nıgehban-ı esârettir
bugün

hürriyyeti:1. **hürriyyeti:-i****Gazel 132**

Mısra: 14

Hür ve serbest olma, özgürlük.

Tazyik edilince fikr ü vicdan
Hürriyyeti tarmâr olur mu

hurşid:1. **hurşid:****Tahmis 1**

Mısra: 7

Güneş.

Acîb olmaz dönüp hurşid gökten meh
dü-nüm olsa
Bulunmaz bir mesîlin zerreler mihr-i
ceşim olsa

hurşid ü mâh olur:1. **hurşid ü mâh olur:-(u)r****Gazel 169**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güneş ve ay hâlini almak.

Bir zerre düşse mihr-i cemâlinde
'âleme
Kevn ü mekân semâsına hurşid ü mâh
olur

hurşidi:

1. hurşidi:-i

Rûbai 19

Mısra: 4

Güneş,

Biz mest-i şarâb-ı tal'atız şîşe tehî
Hurşidi gören gözlerimiz doldu bugün

hurûşân:

1. hurûşân:

Gazel 24

Mısra: 7

Coşan, çağlayan.

Cûşân u hurûşân gehî mahmûr u
perîşân
Mestâne bakar sanki bu âyîne denizler

hüsn:

1. hüsn:

Gazel 69

Mısra: 6

Hüsün, güzellik.

Bu zemîn-i işve vü şiveden alıp ol
vücûdu misâl-i cân
Çıkarır semâlara hüsn ü şak u mahabbet
eyleyip ihtilât

2. **hüsn:****Gazel 69**

Mısra: 6

Hüsün, güzellik.

Bu zemîn-i işve vü şîveden alıp ol
 vücûdu misâl-i cân
 Çıkarır semâlara hüsn ü 'aşk u
 mahabbet eyleyip ihtilât

hüsn ü ask:1. **hüsn ü aşk:****Gazel 126**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Güzellik ve muhabbet.*

Hüsn ü aşk etmede işrâk gönülden
 gönüle
 Dökülür nâle-i uşşâk gönülden gönüle

hüsn ü 'aşkın:1. **hüsn ü 'aşkın:-ın****Rûbai 8**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik ve aşk.

Bin şekline hüsn ü 'aşkın oldum şahid
 Âyineye âyine tekâbül etti

hüsn ü 'aşkın kemâlâtını:1. **hüsn ü 'aşkın kemâlâtını:-ı, -(n)ı****Gazel 168**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellik ve aşkın olgunlukları.

Hudâ hüsn ü 'aşkın kemâlâtını
 Mübârek vücûdunla temsîl eder

hüsne:1. **hüsne:-e****Gazel 38**

Mısra: 4

Hüsün, güzellik.

Misâl-i kible-nümâ titreyip de ibre-i
 cân
 O Kâ'be hüsne heman cây olan cinâne
 döner

hüsn-i civânî:1. **hüsn-i civânî:****Gazel 38**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Gençliğin güzelliği.*

Ne sende hüsn-i civânî kalır ne bende
 bu aşk
 Geçer bu nâz u recâ dem gelir zamâne
 döner

hüsn-i ezelin:

1. **hüsn-i ezelin:-in**

Gazel 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Yaratıldığından beridir güzel olan
(sevgili).*

Toplayıp cilve-i tabânını hüsn-i ezelin
Yâr-ı dîdâr ile hem-hâl ü me'âl oldu bu
şeb

hüsn-i mir'âtında:

1. **hüsn-i mir'âtında:-ı, -n, -da**

Tesdis 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzellik aynası.

Her tecellîden bulur bir başka âlem tâb
ü fer
Hüsn-i mir'âtında kendinden geçen ehl-
i nazar

hüsnü:

1. **hüsnü:-ü**

Gazel 64

Mısra: 8

Hüsnü,güzellik.

Ukdeler hâtır-ı pejmürdeyi rencîde
edermiş
Hüsnü mecmu'ası zülfüyle ki
şîrâzelenirmiş

2. **hüsnü:-ül****Gazel 77**

Mısra: 3

Hüsnün,güzellik.

Hüsnü mahz-ı nâz olup zannetme 'aşk
olmuş niyâz
Hem-revândır şeh-per-i nâz ü niyâz-ı
hüsn ü 'aşk

hüsnü müşîrin ved-i 'aşkında:1. **hüsnü müşîrin yed-i 'aşkında:-in-ı, -n, -da****Kaside 3**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Güzelliği emir ve işaret eden kimsenin
aşk, sevdâ eli.*

Heycâ-yi maḥabbette muzaffer dâḫî
olsam
Bir hüsnü müşîrin yed-i 'aşkında esîrim

hüsnün:1. **hüsnün:-ün****Tahmîs 2**

Mısra: 6

Hüsnün,güzellik.

Senin hakkındadır nurun alâ nûr
Yed-i tasvîre hüsnün hâme vermiş

hüsnüne:1. **hüsnüne:-ül, -n, -e****Gazel 143**

Mısra: 7

Hüsnün,güzellik.

Bir dem gelir ki hüsnüne bin dâstân
okur
Aşkı düşünce dillere efsâneler gibi

hüsnünle:1. **hüsnünle:-ün, -le****Muhammes 1**

Mısra: 24

Hüsnün,güzellik.

Aşkı bizi ettikçe sa'âdetlere mazhar
etsin seni hüsnünle de Allâh
mu'ammer

hüsnüyle:1. **hüsnüyle:-ül, -y, -le****Kaside 3**

Mısra: 28

Hüsnün,güzellik.

'Aşkryla eder gönlümü rûsvây-ı
maḥabbet
Hüsnüyle alır fikr-i perîşân ü kasîrim

hüsrân:1. **hüsrân:****Gazel 78**

Mısra: 6

Hüzün, hayal kırıklığı.

Yoksa bir fâ'idemiz cevheri-i 'irfândan
Böyle hüsrân getiren mâye-i icâda
yazık

2. **hüsrân:**

Kıt'a 59

Mısra: 2

Hüzün, hayal kırıklığı.

Bozmadık bir an bu bendergâhda istîfî
biz

Yoksa bir hüsrân için bin âh ü vâh
eksik değil

hüsrân yelinin:

1. **hüsrân yelinin:-i, -nin**

Rûbai 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hüzün rüzgarı, esintisi.

Hüsrân yelinin dem-i bahârı yokmuş
Hicrân şebinin de bir nehârı yokmuş

hüsrâna:

1. **hüsrâna:-a**

Gazel 44

Mısra: 4

Hüzün, hayal kırıklığı.

Safâ-yı vaslî firkat sūru mâtemdir eder
ta'kîb
Gülenler çok zaman hüsranâ düşmüş
ağlamışlardır

hüsrandâ:

1. hüsrandâ:-da

Kaside 2

Mısra: 11

Hüzün, hayal kırıklığı.

Dâiriz hüsrandâ hâlâ etmişiz izhâr-ı
'aciz
Küşe-gîr-i inzivâyız pür-kesâlet
bekleriz

hüsu:

1. hüsu:-u

Gazel 82

Mısra: 16

Akl, şuur.

Âyâ bu ne medhüşî pek turfa-nümâ
cüşu
Sen varsa verip hüsu meyhânede
yatmışsın

huşvârna:

1. huşvârna:-ı, -n, -a

Gazel 59

Mısra: 12

*Akl başında olan,sarhoş olmayan
(kimse),ayık.*

İnsan ona derler ki bu meyhâne-i dehrin
Sakîsin alır mestine huşvârna bakmaz

hüveydâ:

1. hüveydâ:

Gazel 46

Mısra: 5

Apaçık, belli,aşikâr.

Kıyâmet oldu hüveydâ şu serv-kâmete
bak
Riyâz-ı cennete bakmam gözümde
rû'yet var

hüy:

1. hüy:

Gazel 114

Mısra: 5

Ter.

Ruhsâr-ı terde hüy oldu peydâ
Güllerde güyâ elmâs jâle

hüy u hây-i hamsi:

1. hüy u hây-i hamsi:

Kaside 6

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Hamsi kalabalığının gürültüsü.

Gördüm yine turfa mahşer olmuş
Sâhildeki hüy u hây-i hamsi

hüy u hâyına:

1. **hüy u hâyına:** -ı, -(n)a

Gazel 122

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Her ağızdan bir ses çıkmasından
meydana gelen gürültü, patırtı.*

İhsân enîm-i rûh ile ben nâle-kâr iken
Uymam zamâne tekyesinin hüy u
hâyına

hüy-feşân:

1. **hüy-feşân:**

Gazel 87

Mısra: 5

Terleyen, ter saçan.

Hüy-feşân ruhsâr-ı ter leblerde benler
âteşin
Ravzadan nâr oldu zâhir bitti hem
külhanda gül

hüy-kerde-i hicâb:

1. **hüy-kerde-i hicâb:**

Gazel 48

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Utançtan terleme.

Beyâz-ı sîne mi hüy-kerde-i hicâb
olmuş
Demîde berg-i semen yoksa jâle-bâr
midir

huz mâ safâ da' mâ kederden:

1. **huz mâ safâ da' mâ kederden:** *-den*

Kıt'a 58

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Hoşuna gideni, safâ vereni al; keder
vereni bırak anlamındadır.*

Dem urup huz mâ safâ da' mâ kederden
muttasıl
Yan gelip yattın da zevk u şevke kattın
keyfini

huzme-i encüm:

1. **huzme-i encüm:**

Gazel 75

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Yıldızların ışığı.

Eflâk-i gam-âyînin geçtik meh ü
mihirinden
İhdâ-yı tarîk eyler bir huzme-i encüm
yok

huzûr:

1. **huzûr:**

Gazel 104

Mısra: 11

*İç rahatlığı, hâlınden memnun olup
gönlünde rahatlık duyma.*

Nigâh-ı zâr ile bekler şikeste-ferr ü

huzûr

Şifâ-yı âcil umar hastegân semâlardan

huzûr-ı pâkine:

1. **huzûr-ı pâkine:** *-i, -(n)e*

Kaside 1

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Mübarek, saf makam.

Huzûr-ı pâkine ma'lûm iken melâl-i derûn
Ne hâcet eyliyeyim hâl-i zârı ben inhâ

huzûr-ı yâr-i câdasın:

1. **huzûr-ı yâr-i câdasın:** *-da, -sın*

Gazel 90

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Can sevgilisinin huzuru, makamı.

Huzûr-ı yâr-i câdasın şikâyet etme ey
gönül

Bu yer makām-ı neş'edir makām-ı
iştikā değil

I-İ

ıkd-ı süreyyâsıdır:

1. ıkd-ı süreyyâsıdır: -sı, -dır

Gazel 49

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ülker adı verilen yıldız kütmesi.

Gerdeninin ıkd-ı süreyyâsıdır

Şems ü kamer şâm u seher bağlanır

ırmak:

1. ırmak:

Gazel 145

Mısra: 10

*Büyük akarsu, doğrudan doğruya
denize dökülen nehir.*

Görmüş seni gelmiş dile dağlar tepeler

hep

Çağlar seni andıkça şu ırmak delikanlı

ırmaklara:

1. ırmaklara: -lar, -a

Gazel 123

Mısra: 4

*Büyük akarsu, doğrudan doğruya
denize dökülen nehir.*

Bir felâket-dîde halkın eşk-i hün-
eşânıdır
Bir perîşân yurda bak bir ağlayan
ırmaklara

ısınmaz:

1. ısınmaz:-maz

Kaside 6

Mısra: 177

Hoşlanır olmak, alışmak, benimsemek.

Süfî o bürüdetin ısınmaz
Yaksam daği bin sobâ-yı hamsi

ınsan:

1. ınsan:-sa, -n

Gazel 162

Mısra: 3

Hoşlanır olmak, alışmak, benimsemek.

Şu matbahdan ınsan pây alırsın hân-ı
yağmadan
Vücûdun kızdırır tennûr olursun böyle
kalmazsın

ısırmaz it iti:

1. ısırmaz it iti:

Kıt'a 52

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Atasözü**

*"Aynı düşüncede ve aynı yapıda olan
insanlar birbirlerine zarar vermezler,*

*birbirlerini korurlar" anlamında kullanılan
bir söz.*

Bir meseldir söylenir dâim ısırmaz it iti
Dinsizin ammâ ki hakkında da
îmânsız gelir

ıskarâ-yı hamsi:

1. ıskarâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Hamsi ızgarası.

Üstünde tüter duhân-ı 'anber
Pür-râyiha ıskarâ-yı hamsi

ıslâh etmeden:

1. ıslâh etmeden:-meden

Kaside 2

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İyi bir duruma getirmek, iyileştirmek,
düzeltmek.*

Dün bugün derken çalar bir gün bu
'ömrün saati
Hâli ıslâh etmeden ferhunde-saat
bekleriz

ıssız:

1. ıssız:

Gazel 52

Mısra: 8

Sessiz,tenha.

Pamuk ellerle gelip silsene
gözyaşlarımı
Hıçkırık seslerinin çıktığı ıssız geceler

ıstıbla-i gerdün:

1. ıstıbla-i gerdün:

Kaside 4

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Dünya, sema ahır.

Olmuştu onun tavlasi ıstıbla-i gerdün
Reflârına taklîd edebilseydi Semendi

ıstıbl-ı kemâlâtını:

1. ıstıbl-ı kemâlâtını:-ı, -(n)ı

Kıt'a 65

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Sahip olunan manevî hasletler,
olgunluklar ahır.*

Görse ıstıbl-ı kemâlâtını canbâz-ı felek
Can atar Atpazarından yana istimdâda

itur:

1. ıtır:

Diğer 1

Mısra: 97

Güzel koku.

Buhurlar yakarak ıtır süründük
Ele tesbîh aldık Hakdan göründük

ıtlāk eder:

1. ıtlāk eder:-(e)r

Gazel 165

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Salıverme, koyuverme.

Māye-i derman gıdā-yı 'āşıkān derdin
yeter
Derd o nekbettir ki derdinden gönül
ıtlāk eder

ıyd:

1. ıyd:

Gazel 51

Mısra: 2

Bayram,şenlik.

Visāl ümmîdine zülfünle rûzgâr öpüşür
Olunca ıyd iki sevdâlı şivekâr öpüşür

ıyd-i vasla:

1. ıyd-i vasla:-a

Tahmis 4

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Kavuşma, ulaşma bayramı.

Şevk-i dîdârınla 'ıyd-ı vasla kurbândır
Nedîm
Böyle bir tarz-ı tegâfûl üzre hayrândır
Nedîm

2. ıyd-i vasla:-a

Rûbai 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kavuşma bayramı.

Hâlâ mı cefâ nârına süzân olayım
Lutf et bana 'ıyd-i vasla şâyân olayım

ızmârı:

1. ızmârı:-ı

Rûbai 18

Mısra: 3

Bir şeyi gönlünde gizleme, içinde saklama.

İzhârı da ızmârı da 'aşkın müşkil
Bilmem ki ne hâlt etmeli şaştım kaldım

i'ânet:

1. i'ânet:

Kaside 2

Mısra: 82

Yardım.

Olmayız temşiyet-i ahvâle dâmen
dermiyân
Dest-i ihyākâr-ı ğaybîden i‘ânet
bekleriz

ibâret:

1. ibâret:

Gazel 149

Mısra: **3**

Oluşan, meydana gelen.

Bundan mı ibâret nelerim var nelerim
var
Yazmakta devam eylerim olsan dahî
bîzâr

iblâğ:

1. iblâğ:

Gazel 72

Mısra: **10**

İstenen yere ulaştırma.

Bâri rahm etse de dildâre sabâ
Etse feryadımı İhsân iblâğ

iblisi:

1. iblisi:-i

Kaside 2

Mısra: **123**

Şeytan.

Öyle üstâdız ki hem iblîsi tadrîs eyleriz
Hem de dergâh-ı Hüdâdan feyz-i
rahmet bekleriz

ibn-i âdem:

1. ibn-i âdem:

Gazel 81

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Âdemoğlu, insan.

Likâ-yı tal' ata bak ey gönül mükerrem
isen
Behişt-i vuslatı koy sen de ibn-i âdem
isen

ibre-i cân:

1. ibre-i cân:

Gazel 38

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Hayat göstergesi.

Misâl-i kible-nümâ titreyip de ibre-i
cân
O Kâ'be hüsne heman cây olan cinâne
döner

ibret:

1. 'ibret:

Kaside 2

Mısra: 86

*Kötü bir olaydan alınması gereken
ders, uyarıcı sonuç.*

Cilve-i 'ibretle mālîdir kitâb-ı kâinat
Hangi bâbından onun bilmem ki 'ibret
bekleriz

'ibret alsak:

1. 'ibret alsak:-sa, -k

Kıt'a 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*(Olan bir şeyden) kendi payına bir ders
çıkarmak, ders almak.*

'İbret alsak bâri istikbâli te'mîn eylesek
Hâlimiz muhtâc-ı tedbîr-i siyâsettir
bugün

ibtikâ-yı şeb-i hicri:

1. ibtikâ-yı şeb-i hicri:-i

Gazel 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayrılık gecesinin ağlaması.

Ben ibtikâ-yı şeb-i hicri arz eder
yanarım
Güler o mâh-ı cefâ âşinâ latîf latîf

ibtîlâ:

1. ibtîlâ:

Gazel 70

Mısra: 6

*Bir ŧeye karŧı gösterilen aŧırı
düşkünlük, kendini alamayacak kadar
tutkun olma, tutku.*

Tābiŧ-i nr u incilā ma'dm
Renciŧ-i nār u ibtilā melhz

ibtilādan:

1. ibtilādan:-dan

Gazel 166

Mısra: 5

*Bir ŧeye karŧı gösterilen aŧırı
düşkünlük, kendini alamayacak kadar
tutkun olma, tutku.*

Gönlüm bu ibtilādan āzāde kılma yā
Rab
Āzāde kılma yā Rab gönlüm bu
ibtilādan

2. ibtilādan:-dan

Gazel 166

Mısra: 6

*Bir ŧeye karŧı gösterilen aŧırı
düşkünlük, kendini alamayacak kadar
tutkun olma, tutku.*

Gönlüm bu ibtilādan āzāde kılma yā
Rab
Āzāde kılma yā Rab gönlüm bu
ibtilādan

ibtılâlarım:**1. ibtılâlarım:-lar, -ım****Gazel 90**

Mısra: 3

*Bir şeye karşı gösterilen aşırı
düşkünlük, kendini alamayacak kadar
tutkun olma, tutku.*

Rızâlarım hâsıl oldu çünkü ibtılâlarım
Tenimde nâr-ı aşkın iftirâkı ez-kazâ
değil

ibtılâ-yı hamsi:**1. ibtılâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 189

Kelime Tipi: -

Hamsi düşkünlüğü, tutkusu.

Gönlümde var ibtılâ-yı hamsi
Beynimde eser hevâ-yı hamsi

ibtisâm:**1. ibtisâm:****Gazel 41**

Mısra: 2

Gülümseme, tebessüm etme.

Handân görünce yâri gönül şâd-kâm
olur
Gâhî visâli müjdeleyen ibtisâm olur

ic:**1. ic:****Gazel 119**

Mısra: 7

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Hirmân ile ben zehr içeyim sen mey-i
nâb iç
Ancak dem-i peymânede peymânı
unutma

icâbet:**1. icâbet:****Kaside 2**

Mısra: 48

Bir çağrışı, isteği yerine getirme.

Bilfiil gayret nedir gâyet nedir fark
etmeyiz
Eyleriz ancak du'â der-ân icâbet
bekleriz

icâb-ı kitâba:**1. icâb-ı kitâba:-a****Gazel 154**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kitaba uygun olarak.

Uydursa da akvâlini icâb-ı kitâba
Teşvikini tergîbini hiç katma hesâba

İcād:

1. İcād:

Kıt'a 8

Mısra: 4

Var etme, ortaya koyma, oluşturma.

Ağlatırsın beni sen ağlama dersin yine
sen
Sen edersin bu kadar mihneti icād
gönül

İcād etmiş:

1. İcād etmiş:-miş

Rübai 27

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yeni bir şey meydana getirmek,
oluşturmak.*

Âhengine bak tarz-ı nev icād etmiş
Sâzende gönül güfte gönül beste gönül

İcād-ı dü-serâdan:

1. İcād-ı dü-serâdan:-dan

Gazel 166

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünya ve âhireti yaratma.

Maḥbûb-ı kibriyâ bir sultân-ı enbiyâdır
Maksûd odur muḥakkak icād-ı dü-
serâdan

icâdiyle:1. **icâdiyle:** -i, -y, -le**Gazel 40**

Mısra: 2

Buluş.

Gamze cellâdiyle yer yer tığ bir an kan alır
Şi've icâdiyle kâfir din alır imân alır

i'câz:1. **i'câz:****Gazel 77**

Mısra: 1

*Herkesi âciz bırakan şey, kerâmet,
mûcize.*

İttihâd etmiş gider i'câz ü nâz-ı hüsn ü
'aşk
Dehri tutmuş ser-te-ser âvâz-ı sâz-ı
hüsn ü 'aşk

i'câza:1. **i'câza:** -a**Gazel 8**

Mısra: 1

*Herkesi âciz bırakan şey, kerâmet,
mûcize. II Mucize sayılacak kadar düzgün
söz söyleme, mucize derecesinde yüksek
eser meydana getirme.*

Dem-i can-perveri i'câza misâl oldu bu
şeb
Nâtıkam şive-i güftârına lâl oldu bu şeb

icâzet:1. **icâzet:****Kaside 2**

Mısra: 6

İzin, onay, müsaade, ruhsat.

Korkumuz yok kimseden ancak yaman
bir âfetin
Gamze-i mu'ciz-nümâsından icâzet
bekleriz

i'câz-ı rûhullah:1. **i'câz-ı rûhullah:****Gazel 28**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İsâ peygamberin mucizesi.*

İ'câz-ı rûhullah olur her cünbüş-i la'l-i
lebi
Mâû'l-hayât-ı nâz için peymânen
mîzâb açar

icelim:1. **icelim:** -e, -lim**Gazel 135**

Mısra: 12

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Bize yār olmadı sāķī-i devā-kār İhsān
İçelim derd ile zehrābe-i peymānemizi

ıcer:

1. ıcer:-(e)r

Gazel 164

Mısra: **28**

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Yandı germābe-i hicrānda Hāmāmīzāde
İçer elbette bu nazm üstüne ayrān-ı
sūhan

2. ıcer:-(e)r

Kaside 2

Mısra: **80**

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Turfa bīmārānız a' dādan devā-
cüyālarız
Kāse-i zehr-āb içer dermān u sıhhat
bekleriz

ıcerək:

1. ıcerək:-erek

Rūbai 12

Mısra: **1**

İçmek, yudumlamak, tatmak.

La'lin ıcerək mi cāna ben cān katayım
Mihrāb-ı dü-ebrūda mı bilmem yatayım

2. içerek:-erek

Şarkı 7

Mısra: 1

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Peymâne-i mehtâb içerek sahile geldik
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

iceriz:

1. içeriz:-(e)r, -iz

Diğer 1

Mısra: 28

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Biz çaya konyağı döker isteriz
İçeriz rindınca ayrancasına

2. içeriz:-(e)r, -iz

Diğer 1

Mısra: 66

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Zevkin değil ise nüş etmek rakı
Şampanya içeriz terk et merâkı

3. içeriz:-er, -iz

Gazel 56

Mısra: 6

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Görünce ârızını la'l-i yâri bûs ederiz
Şarâb-ı nâb içeriz zevk-i mâhtâbdaysız

icevim:

1. içeyim:-eyim

Gazel 119

Mısra: 7

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Hirmân ile ben zehr içeyim sen mey-i
nâb iç
Ancak dem-i peymânede peymânı
unutma

icilen:

1. içilen:-(i)l, -en

Kaside 5

Mısra: 47

İçmek, yudumlamak, tatmak.

İçilen cibre değil viski ya şampanya
değil
Türk Ocağında dolar kâse-i ayrandır bu

icimde:

1. içimde:-im, -de

Gazel 129

Mısra: 9

İç, gönül, yiterek.

İçimde kalmasa râz-ı nihân bu
sevdâdan
Gönül fesânesi dünyâya dâstân olsa

icin:

1. için:

Gazel 11

Mısra: 7

*Amaç bildirir; için, maksadıyla,
amacıyla.*

Yetmiyor mahbûb-ı asfar celb için
Rüy-ı zerd-âlûd-ı mihnet tâb u teb

2. için:

Gazel 27

Mısra: 7

*Amaç bildirir; için, maksadıyla,
amacıyla.*

O meh-ruhsâr için fevka'l-beşerlik
ittifâkîdir
Perî der yâ melek der bunda insân
ihtilâf eyler

3. için:

Gazel 28

Mısra: 4

*Amaç bildirir; için, maksadıyla,
amacıyla.*

İ'câz-ı rûhullah olur her cünbüş-i la'l-i
lebi
Mâû'l-hayât-ı nâz için peymânen
mîzâb açar

4. için:

Gazel 28

Mısra: 9

*Amaç bildirir; için, maksadıyla,**amacıyla.*

Düzah-nişin-i hicr olan İhsân-ı

derdmend için

Dârü'n-na'ım-i vuslatı bir fâtihü'l-

ebvâb açar

5. için:

Gazel 29

Mısra: 10

*Amaç bildirir; için, maksadıyla,**amacıyla.*

Gördüm İhsân cılve-gâh-ı hüsn ü 'aşk

olmuş cihân

Seyr için dîdârı bak her cılve bir mirsâd

olur

6. için:

Gazel 34

Mısra: 9

*Amaç bildirir; için, maksadıyla,**amacıyla.*

Hâk-pây-i yâre İhsân müjde-i teşrîf için

Nakd-i îmân cevher-i şehdâne-i cân

serpilir

7. için:

Gazel 38

Mısra: 9

*Amaç bildirir; için, maksadıyla,**amacıyla.*

Eser yok ortada Allâh için

mahabbetden

Hulûs adıyla hemân dilde bir fesâne

döner

8. için:

Gazel 40

Mısra: 3

*Amaç bildirir; için, maksadıyla,**amacıyla.*

Hep metâ'-ı cân için dâd ü sitâd eyler o

şüh

Leblerinden cân bağışlar göz süzerken

cân alır

9. için:

Gazel 50

Mısra: 5

*Amaç bildirir; için, maksadıyla,**amacıyla.*

Kevser-i la'lin için cân verenin

hâkinden

Haşr-i peymâne-i ervâha kadar mül

yetiştir

10. için:

Gazel 54

Mısra: 6

*Amaç bildirir; için, maksadıyla,
amacıyla.*

Esîr eder bizi her yerde bir nigâh-ı
gazal
Şikâr için yola çıksak da biz şikâr
oluruz

11. için:

Gazel 56

Mısra: 8

*Amaç bildirir; için, maksadıyla,
amacıyla.*

Sevâb olur bize sūfî senin hatâ dediğin
Günâh-ı dem-be-dem-i aşk için
sevâbdayız

12. için:

Gazel 65

Mısra: 12

*Amaç bildirir; için, maksadıyla,
amacıyla.*

Visâl ümmîd eden mestâne gözler
bezm-i hübânda
O sîmîn-sâk için elmâs-ı eşkinden nişân
vermiş

13. için:

Gazel 67

Mısra: 9

Amaç bildirir; için, maksadıyla, amacıyla.

İhlās için ebnā-yı zamān etmede i'rāz
Agrāz u riyā hāmil olur māder-i ihlās

14. için:

Gazel 68

Mısra: 6

Amaç bildirir; için, maksadıyla, amacıyla.

Allāh derim ben seni gördükçe
gönülden
Allāh için ol dīde-i giryāne mu'arız

İçince:

1. içince:-ince

Kaside 6

Mısra: 234

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Ehl-i şikem oldu mest-i lezzet
Cāmımdan içince lāy-i hamsi

İçinde:

1. içinde:-i, -(n)de

Gazel 14

Mısra: 1

Bir durumun içinde olmak.

İtāb içinde geçerken bütün hitāb-ı hayāt
Nedir beşerde bu meyl üzre incizāb-ı
hayāt

2. içinde:-i, -n, -de

Gazel 26

Mısra: 8

Arasında, ortamında.

Ne gam ey nigār-ı cefā-meniş dil-i zān
vakf-ı gam eylesen
Anılır benim de mahabbetimin bu cihān
içinde zamān olur

3. içinde:-i, -n, -de

Gazel 31

Mısra: 1

Arasında, ortamında.

Semā-yı nev-bahār içinde şā'irān melek
sever
Zemīn zemīn çiçek sever 'izār-ı yāri
pek sever

4. içinde:-i, -(n)de

Gazel 31

Mısra: 8

Arasında, ortamında.

Şu āb u tāb-ı hüsünü gözümde ey
melek-nazar
Bu ālem-i misāl içinde her bebek bebek
sever

5. içinde:-i, -n, -de

Gazel 54

Mısra: 8

Arasında, ortamında.

Leyālî farkına bir sâye-i ziyâ düşmez
Zalâm içinde hayâletle dem-güzâr
oluruz

6. içinde:-i, -n, -de

Gazel 69

Mısra: 1

Arasında, ortamında.

Bana gülmüyor bu cihan içinde neden
perî-i safâ-neşât
Ya neden bu ömr-i emel-cüdâ şegaf-
iştîmâl ü keder muhât

7. içinde:-i, -n, -de

Gazel 69

Mısra: 1

Arasında, ortamında.

Bana gülmüyor bu cihan içinde neden
perî-i safâ-neşât
Ya neden bu ömr-i emel-cüdâ şegaf-
iştîmâl ü keder muhât

8. içinde:-i, -n, -de

Gazel 71

Mısra: 3

Arasında, ortamında.

Me'luf-ı derd-i hicrân hırmân içinde
dâ'ir

Vasl-ı nigâr memnû' bûs u kenâr
memnû'

9. içinde:-i, -n, -de

Gazel 93

Mısra: 1

Arasında, ortamında.

Leyâl içinde nihân bir hayâle
ağlıyorum
Zevâle mâil olan bir hilâle ağlıyorum

10. içinde:-i, -n, -de

Gazel 93

Mısra: 7

Arasında, ortamında.

Gurûb içinde nümâyân zevâle
benziyorum
Bu hâle ağlıyorum ben bu hâle
ağlıyorum

11. içinde:-i, -n, -de

Muhammes 2

Mısra: 20

Arasında, ortamında.

Olsun ziyâsı vâdi-i Eymen Kelîminin
Kalmış zalâm içinde tecellîlerim benim

12. içinde:-i, -n, -de

Rûbai 28

Mısra: 2

Arasında, ortamında.

İhsân yine düştü fitne-i gîsüya
Sayd oldu bu dâm içinde bir âhüya

İçinden şimdi çıktık:

1. içinden şimdi çıktık:-tı, -k

Kıt'a 63

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

(İşin) içinden çıkmak, sorunu
çözümllemek, güç bir sorunu çözemeyince
kestirip atmak.

Geçerken bundan evvel bir vapur her
ay sevâhilden
Yapıp şirket için güyâ içinden şimdi
çıktık biz

İçindeyim:

1. içindeyim:-y, -im

Gazel 43

Mısra: 5

Bir durumun içinde olmak.

Dürr-i yefim isem sadef-i aşk içindeyim
Dürr-i yefim zâde-i ümmü'l-garâm olur

icirdiler:

1. **icirdiler:** *-di, -ler*

Gazel 35

Mısra: 7

İçmek, yudumlamak, tatmak.

İhsân icirdiler bana zehrâb-ı iftirāk
Hübân visâli va'd ile ferdâya saldılar

icirirken:

1. **icirirken:** *-(i)r, -ken*

Kaside 7

Mısra: 93

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Zehrâbe-i hırmân icirirken bana her
dem
Ağyâre sunar mey dolu fincân-ı ma'ârif

icmek:

1. **icmek:** *-mek*

Gazel 108

Mısra: 15

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Bin zevke değer seninle içmek
Bir katre mey-i şebâne çapkın

icmem:

1. **icmem:** *-me, -m*

Kıt'a 12

Mısra: 4

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Çektim ayağı bâdeden öptüm dudağı
Billâh bu kevserin dahi içmem mey
üstüne

icmeve:

1. içmeye:-me, -(y)e

Tahmis 11

Mısra: 16

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Kirpikleri hânçermiş onun kalbimi
deldi
Nüşâbe-i zevk içmeye bezm-i meye
kaçtın

icmez:

1. içmez:-mez

Gazel 138

Mısra: 9

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Şarâb içmez güzel sevmezdi havf
eylerdi düzahdan
Eğer kürside zâhir kavle vâiz kâil
olsaydı

icsem:

1. içsem:-se, -m

Rûbai 5

Mısra: 2

İçmek, yudumlamak. II Öpmek.

'Aşkınla olurken bana emsem içsem
Emsem ne olur la'lini bir dem içsem

2. içsem:-se, -m

Rûbai 5

Mısra: 4

İçmek, yudumlamak. II Öpmek.

Gelsen kadeh-i vasla serâpâ ey mäh
Bir şeb seni içsem yine içsem içsem

3. içsem:-se, -m

Rûbai 5

Mısra: 4

İçmek, yudumlamak. II Öpmek.

Gelsen kadeh-i vasla serâpâ ey mäh
Bir şeb seni içsem yine içsem içsem

4. içsem:-se, -m

Rûbai 5

Mısra: 4

İçmek, yudumlamak. II Öpmek.

Gelsen kadeh-i vasla serâpâ ey mäh
Bir şeb seni içsem yine içsem içsem

5. içsem:-se, -m

Gazel 143

Mısra: 1

İçmek, yudumlamak, tatmak.

İçsem şarāb-ı la'lini peymāneler gibi
Yansam çerāg-ı rûyına pervāneler gibi

6. içsem:-se, -m

Tahmis 11

Mısra: 7

İçmek, yudumlamak, tatmak.

Bir katre visāl içsem o kevser
yatağından
Bir şemmecik alsam gül-i nermîn
yanağından

İçtikçe:

1. içtikçe:-tikçe

Gazel 145

Mısra: 15

İçmek, yudumlamak, tatmak.

İçtikçe o gözler yine çapkınca süzülün
Candan sunar İhsân sana çak çak
delikanlı

İctimā' etmez:

1. içtimā' etmez:-mez

Kıt'a 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Toplanmak.

Bizde görsün içtimâ' etmez diyen
zıddeyn için
Bizde hürriyyet nıgehban-ı esârettir
bugün

Safâ bir dürlü gam bir dürlüdür gam-
hâr bir dürlü
Dem-i ikbâl olur âfet-nümâ idbâr bir
dürlü

ictinâbdavız:

1. ictinâbdavız:-da, -y, -iz

Gazel 56

Mısra: 14

Kaçınma,sakınma,çekinme.

Şü'ün-ı havf u recâ nezdimizde bir
İhsân
Ne tül-ı matlabımız var ne ictinâbdavız

idare eylese:

1. idare eylese:-se

Gazel 38

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yönetmek, çekip çevirmek.

İdare eylese akdâh-ı mevlvî şühüm
Girer semâ'a safâdan şarâbhâne döner

idbâr:

1. idbâr:

Tahmîs 7

Mısra: 2

*Tâlihîn insana yüz çevirmesi, ters
dönmesi, tâlihsizlik, bahtsızlık.*

idbâr u felâketle:

1. idbâr u felâketle:-le

Rûbai 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Talihsizlik, bahtsızlık ve bela.

İster elem ü cevri ile pür-derd olayım
İdbâr u felâketle gerek ferd olayım

idbâre:

1. idbâre:-e

Gazel 110

Mısra: 8

*Tâlihîn insana yüz çevirmesi, ters
dönmesi, tâlihsizlik, bahtsızlık.*

Zulm olurken zirve-i ikbâle pây-endâz-ı
şirret
Cephe-i millet iner idbâre izmihlâle
doğru

iddi'â cedveli:

1. iddi'â cedveli:-i

Kıt'a 66

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*İleri sürülen ve savunulan düşünce
listesi.*

Mehâkimde hâkim dekâyık-şinâs
Sözünden dolar iddi'â cedveli

idi:

1. idi:-di

Diger 1

Mısra: 131

Ek fiil.

Yok idi yanımda kılıçla kalkan
El attım yârimin tabancasına

2. idi:-di

Gazel 135

Mısra: 7

Ek fiil.

Yanıp ağlar idi bu hâl-i perîşânımıza
Âşinâ cyleseler düşmen-i bigânemizi

3. idi:-di

Gazel 142

Mısra: 7

Ek fiil.

Ne şehsuvâr idi tepretti gitti eşheb-i
nâzı
Piyâdegâni birer âh-ı inkisâr ile geçti

4. **idi:-di****Kaside 7**

Mısra: 21

Ek fiil.

Yâ Rab ne medâristi ne taḥsîl idi ol
 Hep kâle yekûlu diye çân çân-ı ma'ârif

5. **idi:-di****Kaside 7**

Mısra: 23

Ek fiil.

Mâzîdeki 'ilm işleri iğfâl idi halkı
 Fincanda kasırğaydı o tûfân-ı ma'ârif

6. **idi:-di****Kaside 7**

Mısra: 25

Ek fiil.

Bir katre-i nâçiz idi evvelce bu mevcûd
 Bak şimdi nedir koskoca 'ummân-ı
 ma'ârif

7. **idi:-di****Rûbai 11**

Mısra: 2

Ek fiil.

Hâlâ bilemem onda ne hâlet geçti
 Bir devr idi devre-i sa'âdet geçti

8. **idi:-di****Şarkı 4**

Mısra: 1

Ek fiil.

Bana manzûr idi âyîmede bir hüsn-i ezel
 Nerededir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
 güzel

9. **idi:-di****Şarkı 4**

Mısra: 5

Ek fiil.

Bir bakış baktı aman ondaki îmâ ne idi
 Mest olan gözlere la'l-i lebi peymâne
 idi

10. **idi:-di****Şarkı 4**

Mısra: 6

Ek fiil.

Bir bakış baktı aman ondaki îmâ ne idi
 Mest olan gözlere la'l-i lebi peymâne
 idi

11. **idi:-di**

Şarkı 4

Mısra: 7

Ek fiil.

Gamzeler vardı yanaklarda ne şühâne

idi

Nerededir âh o güzel gözlü siyeh-çerde

güzel

idik:

1. **idik:-di, -k**

Gazel 79

Mısra: 3

Ek fiil.

Hâşiş-ger-i mevt eyler idik Hızır da bî-
şek

Tîg-ı nîgeh-i işveye biz mazhar olaydık

2. **idik:-di, -k**

Kaside 2

Mısra: 93

Ek fiil.

Mâlik-i târîh idik mâzide memlûkuz
bugün

Hâzırız dârtü'l-vatan sahnında hicret
bekleriz

3. **idik:-di, -k**

Kıt'a 36

Mısra: 1

Ek fiil.

Şādī vü Fu'ād hem Nihād olmuş idik
Mānend-i dü-beyt bir safāḫānede zayf

idim:

1. **idim:** -di, -m

Gazel 25

Mısra: 5

Ek fiil.

Zülfünün bendini ben çözmüş idim
Çözülen yāremi bağlar dereler

2. **idim:** -di, -m

Gazel 96

Mısra: 7

Ek fiil.

Felâketinde ki yārana hizmet etmiş
idim
Felâketimde o yārāmı bî-nişān buldum

3. **idim:** -di, -m

Gazel 140

Mısra: 13

Ek fiil.

Muhīt-i şevki gezer cevher-i kemāl
idim İhsān

Kazā bu cevheri eyvāh sengsāre
düşürdü

4. **idim:** -di, -m

Gazel 141

Mısra: 3

Ek fiil.

Etmiş idim hatt-ı ruhından su'āl
Güldü gülüstān-ı mütercem dedi

5. **idim:** -di, -m

Rübai 23

Mısra: 1

Ek fiil.

Bir mālū ki vermekte idim cān lebine
Düşmüştü siyeh zülfü semen ḡabḡabına

6. **idim:** -di, -m

Tahmis 5

Mısra: 3

Ek fiil.

Nāz eyler idim subha senin gerdenin
olsam
Bir kimseye açılmaz idim dāmenin
olsam

idrāk ettik:

1. **idrāk ettik:** -ti, -k

Kaside 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Erişmek, ulaşmak, yaşamak.

Bugün üç bayramı bir anda biz idrāk
ettik

‘Tyd-ı sulh ü zafer ü millî ve kurbândır
bu

idrâki edip:

1. idrâki edip:-ip

Gazel 82

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir şeyi anlamak, algılamak.

Bin mes’ele bin da’vâ ma’lûm olamaz
ferdâ

İdrâki edip a’ mâ hemvâre aratmışsın

idrâk-i me’ânide:

1. idrâk-i me’ânide:-de

Gazel 155

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Manaları, anlamları idrak etme.

İdrâk-i me’ânide o senden daha âciz
Denmez ona meydân-ı ma’ârifte
mübâriz

iflâs ettirirken:

1. **iflâs ettirirken:** -tir, -(i)r, -ken**Kıt'a 64**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bir kimsenin veya kuruluşun batmasına
sebepe olmak.*

Müflisân yapsın komisyon lağvedilmiş
mahkeme

Halkı iflâs ettirirken kendi iflâs eylemiş

iflâs evlemis:1. **iflâs eylemiş:** -miş**Kıt'a 64**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bir kimsenin veya kurumun borcunu
ödeyemeyecek duruma gelmesi ve bunun
mahkeme kararı ile tespit ve ilân edilmesi.*

Müflisân yapsın komisyon lağvedilmiş
mahkeme

Halkı iflâs ettirirken kendi iflâs eylemiş

ifnâ-yı vücūd:1. **ifnâ-yı vücūd:****Tahmis 6**

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Varlığı, bedeni yok etmek.

Cân bulur nârına yandıkça dil-i neş'e-
füzûd

Nûr olur 'aşkın ile eyleyen ifnâ-yı
vücūd

'ifriti:1. **'ifriti:** -i**Kaside 7**

Mısra: 46

Çok kötü ve zararlı kimse.

Zencîr ile hem dört yanı bağlandı
sarıldı

Tutmaz bu yaman 'ifriti kaytân-ı
ma'ârif

ifsâda:1. **ifsâda:** -a**Kıt'a 65**

Mısra: 18

Bozma, fesâda uğratma.

Hazm eder cümlesin işkenbe-i kübrâya
sürer

Sürüler mi'deni imkân bulamaz ifsâda

ifşâ-yı sükûtun:1. **ifşâ-yı sükûtun:** -un**Gazel 158**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sessizliğin açığa vurulması.

Göz aç ki yazıktır bu temâşâ-yı sükûtun
Bir dağ oluyor kalbime ifşâ-yı sükûtun

iftikār eden:

1. iftikār eden:-en

Kaside 6

Mısra: **151**

Kelime Tipi: -

*Bir şeye boyun eğmeye mecbur olan,
alçak gönüllü olan.*

Bir kulbeye iftikār eden ferd
Sāhilde yapar sarāy-ı hamsi

iftirākı:

1. iftirākı:-ı

Gazel 90

Mısra: **4**

Dağılma, saçılma.

Rızālarımla hāsıl oldu çünkü ibtilālālarım
Tenimde nār-ı aşkın iftirākı ez-kazā
değil

iftirākıvla:

1. iftirākıvla:-ı, -y, -la

Tahmis 7

Mısra: **14**

Dağılma, saçılma.

Kimin derdiyle ammā fark olunmaz
böyle giryānız
Bilinmez hangi zūlfün iftirākıvla
perişānız

igfâl:**1. igfâl:****Kaside 7****Mısra: 23***Gaflere düşürüp yanıltma, aldatma,
kandırma.*

Mâzideki 'ilm işleri igfâl idi halkı
Fincanda kasırgaydı o tûfân-ı ma'ârif

ihdâ-yı mânâ:**1. ihdâ-yı mânâ:****Diğer 2****Mısra: 6****Kelime Tipi: -***Mahiyetinin hediyesini verme.*

Hâzihi'l-emrû'l-mu'azzam rabbenâ
yessir lenâ
Vasf-ı o düşvâr-ı kâr ihdâ-yı mânâ
nâçiz şod

ihdâ-yı tarîk:**1. ihdâ-yı tarîk:****Gazel 75****Mısra: 4****Kelime Tipi: Kalp İfade***Hediye verilen yol.*

Eflâk-i gam-âyının geçtik meh ü
mihrinden

İhdâ-yı tarîk eyler bir huzme-i encüm
yok

ihlâs:**1. ihlâs:****Gazel 67****Mısra: 9***Doğruluk, samimiyet, içtenlik.*

İhlâs için ebnâ-yı zamân etmede i'râz
Agrâz u riya hâmil olur mâder-i ihlâs

2. ihlâs:**Gazel 94****Mısra: 4***Doğruluk, samimiyet, içtenlik.*

Ben bu vahşet-hâne-i dünyâyı tedkîk
eyledim
Hidmet-i nev'inde ihlâs üzre insân
görmedim

ihrâk:**1. ihrâk:****Gazel 126****Mısra: 4***Yakma, yakılma.*

Aşkın envârını etmiş yed-i takdîr-i ezel
Ebedî şevk ile ihrâk gönülden gönüle

ihrāk eder:

1. ihrāk eder:-(e)r

Gazel 165

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yakmak.

Bir görünsen şöyle ey dîdâr-ı 'illiyyîn-
fürûz

'Âlem-i imkânı nâr-ı ğayretin ihrāk
eder

ihsân:

1. ihsân:

Gazel 1

Mısra: 13

İyilik, lütuf. II Şairin kendisi

Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey.

Cerîhadâr-ı cinân bir muhâcirin İhsân
Dokundu âh-ı yetîmâne inkisârı bana

2. ihsân:

Gazel 2

Mısra: 13

İyilik, lütuf. II Şairin kendisi

Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey.

Enfâs-ı vâpesîn ile İhsân sûtüklerim
Şûrîde bir hayâl-i perîşan vatan-cüdâ

3. ihsân:

Gazel 3

Mısra: 10

*İyilik, lütuf. II Şairin kendisi**Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey.*

Zilletle sefâletle ayaklarda sürünmek
İhsân bu mudur kahr ola kânûn-ı
temennâ

4. ihsân:

Gazel 5

Mısra: 9

*İyilik, lütuf. II Şairin kendisi**Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey.*

Kitâb-ı hüsn-i mutlak bir bedâ'î-
hânedir İhsân
O nûr-â-nûr faslın mücmelen tefsîridir
sevdâ

5. ihsân:

Gazel 6

Mısra: 9

*İyilik, lütuf. II Şairin kendisi**Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey.*

Serv-i nâzım dehre İhsân sâyebânlar
bast eder
Sâye vermez vâye vermez bir
nihâlınden bana

6. ihsân:

Gazel 7

Mısra: 9

*İyilik, lütuf. II Şairin kendisi**Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey.*

İhsân diler misin dahî incâz-ı va'di sen
Yârin cevâbı oldu mazâ mâ mazâ sana

7. ihsân:

Gazel 12

Mısra: 9

*İyilik, lütuf. II Şairin kendisi**Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey.*

İhsân edince gâye-i zevk u visâli kasd
Bî-tâb olup niyâz ile bir nâzenîni öp

8. ihsân:

Gazel 23

Mısra: 13

*İyilik, lütuf. II Şairin kendisi**Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey.*

Olamaz çünkü devâ derdine aşkın İhsân
Bu şifâ-gâha gelen hasta gider hasta
gelir

9. ihsân:

Gazel 27

Mısra: 9

*İyilik, lütuf. II Şairin kendisi**Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey.*

Dolar ebkâr-ı ma'na kalbe İhsân
iştîyâkından
Gelir züvvârı saf saf beyt-i ma'mûrun
tavâf eyler

10. **İhsân:**

Gazel 67

Mısra: 12

İyilik, lütuf. II Şairin kendisi

Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey.

Pâk et şu harîm-i dili jengâr-ı sivâdan
İhsân olayım dersin eğer mazhar-ı ihlâs

11. **İhsân:**

Gazel 76

Mısra: 10

İyilik, lütuf. II Şairin kendisi

Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey.

Güç imiş sabâha ermek emel-i yakîni
bulmak
Bize lutf edilmiş İhsân ki şeb-i zününü
bulduk

12. **İhsân:**

Gazel 78

Mısra: 9

İyilik, lütuf. II Şairin kendisi

Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey.

Bu kühen kubbede İhsân edilen
feryâdın
Âh mahsûlû de feryâd ise feryâda yazık

13. **İhsân:**

Gazel 89

Mısra: **10**

İyilik, lütuf. II Şâirin kendisi

Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey.

Olmamıştır bir zaman zevk-âşinâ-yı
iftirāk
Bezm-i hâs-ı vasla İhsân olmadan
mahrem gönül

14. **İhsân:**

Gazel 106

Mısra: **12**

İyilik, lütuf. II Şâirin kendisi

Hamâmîzâde Mehmet İhsân Bey.

Bırak şu cennet-perest-i sevdâ düşüp
çerâğ-ı ruhunda yansın
Semâlarımın misâl-i berk-i cihân ben
İhsân ederken işrāk

15. **İhsân:**

Diğer 1

Mısra: **162**

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Hicretin bin üç yüz kırk idi ânı
Aşık İhsân düzdü işbu destânı

16. **İhsân:**

Diğer 2

Mısra: **16**

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Hep bilir Allâhü a'lem bâ vü pâ vü tâ
vü sâ
Nâdirü'l-emsâldir İhsân bizim
memdûhumuz

17. **İhsân:**

Gazel 8

Mısra: **9**

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Yalvarır âh ederek durmayıp ağlar
İhsân
Dil-i bîçâreye bilmem ki ne hâl oldu bu
şeb

18. **İhsân:**

Gazel 10

Mısra: **9**

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Garîk-i hayretim İhsân ki eylemem
izhâr

Ne bir sadā-yı te'ellüm ne ārzū-yı
şebāb

19. **İhsān:**

Gazel 11

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Beste-leb kalmazdım İhsân böyle ben
Bir zaman yârimle kalsam leb-be-leb

20. **İhsān:**

Gazel 13

Mısra: 10

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Nazar-endâz olan âfâk-ı hayâl-âvere
elbet
Olur İhsân gibi bir şâir-i bîdâr-ı tabî'at

21. **İhsān:**

Gazel 14

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Bu in ü ânına İhsân bakar mı devrânın
Olan şarâb-ı mahabbetle neş'e-yâb-ı
hayât

22. **ihsân:****Gazel 15**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Peymâne-i iştiyâkım İhsân

Sermest-i ehl-i hâle bâis

23. **ihsân:****Gazel 16**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

İmtizâc eyler de İhsân âb u nâr

Derd-i sevdâ çâre etmez imtizâc

24. **ihsan:****Gazel 17**

Mısra: 10

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Gözüm vahdet-nümâ dîdâra nâzır

Nazargâhımda İhsan mâsivâ hîç

25. **ihsân:****Gazel 18**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Dil-i biçâre çırpınır İhsân

Düştü bir dâma tâir-i mecrûh

26. **ihsân:****Gazel 20**

Mısra: 13

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Kesmem yine ümmîdimi ben dolsa da

İhsân

Zehr-âbe-i hırmân ile peymâne-i

ümmîd

27. **ihsân:****Gazel 21**

Mısra: 11

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Bugünün zevkini İhsân koma ferdâya

sakın

Edemez kimse serâ-perde-i ferdâya

nüfûz

28. **ihsân:****Gazel 22**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Vermeyiz âha biz mecâl İhsân

Belki dildâre bir serâre gider

29. **ihsân:**

Gazel 22

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Vermeyiz âha biz mecâl İhsân
Belki dildâre bir serâre gider

30. **ihsân:**

Gazel 24

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Gökler tepeler manzaralardan bütün
İhsân
Olmuş nazar erbâbına âyîne denizler

31. **ihsân:**

Gazel 25

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Hasta-i rûha şifâ yok İhsân
Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

32. **ihsân:**

Gazel 29

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Gördüm İhsân cilve-gâh-ı hüsn ü 'aşk
olmuş cihân
Seyr için dîdârı bak her cilve bir mirsâd
olur

33. ihsân:

Gazel 30

Mısra: 14

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Gelince bir yere mutribile ney nigâr ile
mey
Benim bu meclise İhsân tahammülüm
yoktur

34. ihsân:

Gazel 32

Mısra: 22

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Kalb ü cânım münfa'îl dūd-ı figânım
muttasıl
Düdmânım muzmahil İhsân diyârım
târmâr

35. ihsân:

Gazel 33

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Cânânımızın rûh-ı revândır lebi İhsân
Ser-çeşme-i cân bir dem-i leb-ber-
lebimizdir

36. ihsân:

Gazel 34

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Hâk-pây-i yâre İhsân müjde-i teşrîf için
Nakd-i imân cevher-i şehdâne-i cân
serpilir

37. ihsân:

Gazel 35

Mısra: 7

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

İhsân içirdiler bana zehrâb-ı iftirāk
Hübân visâli va'd ile ferdâya saldılar

38. ihsân:

Gazel 36

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Açılır bahtım o demlerde ki yârin İhsân
Dağıtıp zülf-i siyeh-kârını ser-püş açılır

39. **ihsân:**

Gazel 37

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

İhsân rûsûm-i külfete bîgâne tavr olan
Âzâde ser gelir yine âzâde ser geçer

40. **ihsân:**

Gazel 38

Mısra: 11

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

İnanma etse de va'd-i visâl o şüh İhsân
Arar bulur o güzel va' de bir bahâne
döner

41. **ihsân:**

Gazel 39

Mısra: 10

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Bezm-i ezelde fîg-i kazâ hükm-i
gamzeyi
İhsân dü dest-i çeşm-i füsûnkâra
verdiler

42. **ihsân:**

Gazel 40

Mısra: 15

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Ağlamaz tâ rûz-ı haşr İhsân o sermest-i
neşât
Dest-i sâkîden ki bir şeb sāgar-ı handân
alır

43. ihsân:

Gazel 41

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

İhsân o mehlîkâyı tamam on beşinde
sev
Mâhın olunca on beşi bedr-i tamâm
olur

44. ihsân:

Gazel 42

Mısra: 10

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Mihrâb-ı ebruvânına taptıkça ol bütün
İsm-i Celâli zıkr ile İhsân imâm olur

45. ihsân:

Gazel 43

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

İhsân açar cinânıma bin zahm-ı
cânsitân
Ol gamzeler ki kavs-i kazâdan sihâm
olur

46. ihsân:

Gazel 44

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Siyeht bahtım ki İhsân mâni-i dîdâr olan
hübân
Çözüp gîsûların dest-i nigâhım
bağlamışlardır

47. ihsân:

Gazel 45

Mısra: 11

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Şevk-i cûşânımı yok sormaya hâcet
İhsân
Güler elbet dil ü cân şevk ile cânân
gülüyor

48. ihsân:

Gazel 46

Mısra: 13

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Misāl-i sihr-i helāl oldu sözlerin İhsân
Lisân-ı ehl-i mahabbette başka hâlet
var

49. **İhsân:**

Gazel 47

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Dili hayrân görünür dîdesi giryân İhsân
Kimi söyletse gönül ben gibi dildâde
çıkâr

50. **İhsân:**

Gazel 48

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Vefâ ümmîdi verir yâr-ı şîve-kâr İhsân
Bilir mi sevgimi bilmem visâle yâr
mıdır

51. **İhsân:**

Gazel 49

Mısra: 15

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Mest ü perîşan gezer İhsân gönül
Zülf-i siyehkâra düşer bağlanır

52. **ihsân:****Gazel 50**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Olsun ey rûh-ı revân zinde-i cāvîd

İhsân

Eylesin gözlerimiz yani tekâbü'l yetişir

53. **ihsân:****Gazel 51**

Mısra: 11

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Gönülde raksa girer lem'a lem'a şevk

İhsân

Teneccümât ile deryâ-yı bî-karâr

öpüşür

54. **ihsân:****Gazel 52**

Mısra: 10

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Sevgimin şimdi gülümser yüzü

gönlümde benim

Girer ihsân sanırım koynuma bir kız

geceler

55. **ihsân:****Gazel 53**

Mısra: 15

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Tahammül eyleyemez bî-karâr olur

İhsân

Gözünde etmese bir an karâr gözleriniz

56. **ihsân:****Gazel 54**

Mısra: 12

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Fütâde benliğimiz rûzgâr elinde gezer

Uçar semâlara İhsân döner gubâr

oluruz

57. **ihsân:****Gazel 55**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Durma İhsân sermedî bir neş'e tahsîl

eyle zirâ

Mey gider sâkî gider meyhâneler

mestfâne kalmaz

58. **ihsân:****Gazel 56**

Mısra: 13

Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.

Şü'ûn-ı havf u recâ nezdimizde bir
İhsân
Ne tül-ı matlahımız var ne ictinâbdayız

59. ihsân:

Gazel 57

Mısra: 9

Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.

Bize mesdûd olamaz kâ'be-i vuslat
İhsân
Reh-i nâ-refte açar lahzada minhâc
ederiz

60. ihsân:

Gazel 58

Mısra: 9

Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.

İhsân diyâr-ı meygede dârü'l-emân ise
Ol câ-y-ı pâki biz de penâh etmiyor
muyuz

61. ihsân:

Gazel 59

Mısra: 13

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Zevk ehli safâ-gâh-ı behiştin dahi İhsân
Gilmânına eyler nazar ebkârına bakmaz

62. ihsân:

Gazel 60

Mısra: 10

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Peyrev-i şebân olur mihver-i rakkâs-ı
dil
Durmayıp İhsân döner dans eder ammâ
ne dans

63. ihsân:

Gazel 61

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Nakdîne-i cân bezl et ki İhsân
Âmâde vuslat cânâne gelmiş

64. ihsân:

Gazel 62

Mısra: 11

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Yendi İhsân beni nerrâd-ı felek
Atmadan hâne-i vuslatta düşüş

65. ihsân:

Gazel 63

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Ufûl etmiş nazargâhımda İhsân Yüsuf-ı
âmâl
Meşâm-ı hasretim müştâk-ı bü-y-ı
pîrehan kalmış

66. ihsân:

Gazel 64

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Saplanan gamze-i hün-rîzi ucundan
yine İhsân
Açılır göz göz olur dâğ-ı derûn
tâzelenirmiş

67. ihsân:

Gazel 65

Mısra: 13

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Hümâ-yı şevkimin mecrûh edip
şehbâlini İhsân

Kazā kavsinden ol hūnīye gerdūn
ebruvān vermiş

68. **iẖsān:**

Gazel 66

Mısra: **14**

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Yandıkça mahabbetten ben nârimı nūr
ettim
İhsān bu tecelliden etmez mi hicāb âteş

69. **iẖsān:**

Gazel 70

Mısra: **10**

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Ey kalem tercümān-ı āh isen āh
Olur İhsān için nevā melhūz

70. **iẖsān:**

Gazel 71

Mısra: **9**

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Kūy-ı nigāra vardım feryāda geldim
İhsān
Gūlzārdan olur mu savt-ı hezār
memnū‘

71. **ihsân:****Gazel 72**

Mısra: 10

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Bâri rahm etse de dildâre sabâ

Etse feryadımı İhsân iblâğ

72. **ihsân:****Gazel 73**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Edince va‘dini İhsân zaman zaman

ihtâr

Diyor ki yâr mazâ mâ mazâ latîf latîf

73. **ihsân:-ler****Gazel 74**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

İhsân kaçırma fırsatı sermest-i vuslat ol

Meclis tarabda yâr muvâfık piyâle sâf

74. **ihsân:****Gazel 75**

Mısra: 11

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.

Erbâb-ı hayâl İhsân dünyâyı alıp satmış

Ammâ ki tasarruf yok teslîm ü tesellüm

yok

75. **ihsân:****Gazel 77**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Bir melektir sevdiğim İhsân ki olmuş tâ

ezel

Her cihetden âfet-i tâkat-güzâr-ı hüsn ü

‘aşk

76. **ihsân:****Gazel 79**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Billâhi tapardık yine ol kâfire İhsân

Hattâ bu sanem-hânedeyi peygamber

olaydık

77. **ihsân:****Gazel 80**

Mısra: 11

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Şimdilik tesliyet-i hâl ise kasdın İhsân
Bezm-i hâtırda kalan sohbet-i dîrîneye
bak

78. **ihşân:**

Gazel 81

Mısra: 16

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Eriştirir seni mihrin semâ-yı nûra kadar
Bu bâğ-ı neş'ede İhsân misâl-i şebnem
isen

79. **ihşân:**

Gazel 82

Mısra: 19

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

İhsân ko bu sevdâyı çek sâgar-ı sahbâyı
Dünyâ ile 'ukbâyı sen pula satmışsın

80. **ihşân:**

Gazel 83

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

İhsân fütâdedir onu ref" et bu hâkden
Olsun niyâz-ı aşk ile rû-mâl-i dâmenin

81. **ihsân:****Gazel 84**

Mısra: 9

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.

Hedef olmuş yine peykânına cevrin
İhsân
İşlemiş cânâ kadar âh o güzel
gamzelerin

82. **ihsân:****Gazel 85**

Mısra: 10

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.

Niyâza düşmüş nazarların var o meh-
likâdan şikâyetin yok
Yanar durursun bu aşka İhsân lisân-ı
hâlin güvâh edersin

83. **ihsân:****Gazel 86**

Mısra: 13

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.

O mâhî bir gece İhsân gelir hayâl
ederim
Zihî hayâl-i şeb-i şâirâne-i âmâl

84. **ihsân:****Gazel 87**

Mısra: 13

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.

Bir gazel tarhıyla İhsân bâğbân-ı dil
bugün
Gülsitandan toplamış nev-deste bin
terfende gül

85. **ihsân:****Gazel 88**

Mısra: 9

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.

Cereyân etmede dilden dile eşvâk İhsân
Cüş edip sen de bu ummândan o
ummâna dökül

86. **ihsân:****Gazel 92**

Mısra: 9

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.

Rehgüzârında ki İhsân gibi üftâdesi var
İşve meydânını almaz mı o tevsenli
güzel

87. **ihsân:****Gazel 93**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Muhâl iken bana olmak nasîbe-dâr
İhsân
Ümîd edip de visâl-i muhâle ağılıyorum

88. ihsân:

Gazel 94

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Kanlı yaş görmüşken İhsân milletin
çeşminde hep
Şekve-i mazlûma nâzır çeşm-i giryân
görmedim

89. ihsân:

Gazel 95

Mısra: 12

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Gönlümde açar bahâr-ı sevdâ
İhsân bu ne dil-nişîn tebessüm

90. ihsân:

Gazel 96

Mısra: 25

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Vatan vatan diye İhsân figân edip
durdum
Vatan diyarını hep ma'kes-i figân
buldum

91. **ihsân:**

Gazel 97

Mısra: 9

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Harâbât-ı cihândan almadım bir cām-ı
zevk İhsân
Dolaştım tarz-ı reng-â-renkte bin cām-ı
Cem gördüm

92. **ihsân:**

Gazel 98

Mısra: 13

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Dürdâne-i âmali der-âgüş için İhsân
Bin vuslata şâyân olacak bir sedef
oldum

93. **ihsân:**

Gazel 99

Mısra: 12

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Görmedin zevkini bir an mey-i
âmâlimizin
Kime İhsân kime tevcîh-i hitâb
eyleyelim

94. **ihsân:**

Gazel 100

Mısra: 13

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Ervâhına İhsân çekerim yûf cihânın
Bin nefha-i sür olsa bu mesfiden
uyanmam

95. **ihsân:**

Gazel 101

Mısra: 9

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

O gülün mest-i iştîyak İhsân
Bezm-i şühânesinde toplanalım

96. **ihsân:**

Gazel 102

Mısra: 9

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

O mâha âhımı İhsân getirmeyince sabâ
İle'l-ebed olurum âh-gü hâzîn hâzîn

97. **ihsân:**

Gazel 103

Mısra: **11**

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Yücedir bence arştan İhsân
Benzemez başka bârgâha vatan

98. **ihsân:**

Gazel 104

Mısra: **19**

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Figân ki kalmadı İhsân nişîmen-i râhat
Figân şu hâk-i siyehten figân
semâlardan

99. **ihsân:**

Gazel 105

Mısra: **10**

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Sen gibi bir sîm-endâmı der-âgûş
eylemiş
Vechi var İhsân alırsam intikâm
âyîneden

100. **ihsân:****Gazel 107**

Mısra: 12

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet**İhsan Bey.*

Gönül olmazdı bir an güzellerden
perîşân
Olaydım ben de İhsân gönül
mahremlerinden

101. **ihsân:****Gazel 109**

Mısra: 10

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet**İhsan Bey.*

Gülzârıma bir şemme vefâ esmedi
hayfâ
İhsân bükeyim boynumu sünbüllere
karşı

102. **ihsân:****Gazel 110**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet**İhsan Bey.*

Hâme-i çalâkim İhsân dehri gark-ı berk
ederdi
Ruhsat-ı güftâr olaydı arş-ı mâ-fi'l-bâle
doğru

103. **ihsan:****Gazel 112**

Mısra: 12

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet**İhsan Bey.*

Bir hâle olsam ol mâhı bir şeb âgûşa
alsam
Devrâna İhsan sermest-i vuslat denmez
mi yâhû

104. **ihsân:****Gazel 113**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet**İhsan Bey.*

Yed-i hürmetle alır tâc-ı ser-i aşk eder
İhsân
Ayağın bint-i ineb verse şu üftâde-i
zâra

105. **ihsan:****Gazel 114**

Mısra: 12

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet**İhsan Bey.*

Feryâda kâdir olsam da bir an
Cânânı İhsan etsem havâle

106. **ihsân:****Gazel 115**

Mısra: **13**

Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.

Ebed-giryân olur İhsân demâdem
Olanlar tâ ezel mehcür-hande

107. **ihşân:**

Gazel 116

Mısra: **9**

Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.

Ankâ-yı nâz u himmetim İhsân
geçerken sidreden
Sayd oldun âhû gözlerin bir gamze-i
gammâzına

108. **ihşân:**

Gazel 117

Mısra: **10**

Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.

Muhrik terânelerde duyarlar enîn-i aşk
İhsân sımâh-ı rikkat açanlar figânıma

109. **ihşân:**

Gazel 118

Mısra: **9**

Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.

Alâm-ı hayâtımdan bin âh-ı derûn
İhsân
Toplansa mezarımda bir âh-ı bedîd olsa

110. **İhsân:****Gazel 120**

Mısra: 11

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Âh mağdûrum düçâr-ı hicretim İhsân
bugün
Bâr-ı hüsrân düşmesin dünyâda bir ferd
üstüne

111. **İhsân:****Gazel 121**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Çek bâde unut nîk ü bed-i âlemi İhsân
Meşk eyle şebân rûz o mehin hatt u
hadiyle

112. **İhsân:****Gazel 122**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

İhsân enîn-i rûh ile ben nâle-kâr iken
Uymam zamâne tekyesinin hûy u
hâyına

113. **İhsân:****Gazel 123**

Mısra: 10

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Bümü gör tutmuş mekân fevk-i ser-i
millette âh
Bak benim İhsân şu tâli 'siz başımda
aklara

114. **İhsân:****Gazel 124**

Mısra: 12

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Gönülde gözleri var hâtramda sözleri
var
Bakar da ağlarım İhsân bu yâdigârlara

115. **İhsân:****Gazel 125**

Mısra: 10

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Bir kân-ı mahabbetten nâgâh düşen âteş
Nûr oldu yanar İhsân hemvâre
gönüllerde

116. **ihşân:**

Gazel 126

Mısra: **11**

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Mütekâbil durup İhsân dem-i ikrâr-ı
ezel
Etmişiz yâr ile mîsâk gönülden gönüle

117. **ihşân:**

Gazel 127

Mısra: **19**

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Dil verenler yanar tüter İhsan
Nâr-ı aşkıyla nûr ocağında

118. **ihşân:**

Gazel 128

Mısra: **13**

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Revân-ı şevki İhsân büse mazmûnuyla
şâd ettin
Güzellerden bulunmaz mest olup nezr
etmeyen büse

119. **ih̡sān:****Gazel 129**

Mısra: 14

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Şikâyetimden o zulm-âşinâ habîr olmaz
Lisâna gelse de İhsân cihân figân olsa

120. **ih̡sān:****Gazel 130**

Mısra: 13

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Yanıp zaman zaman İhsân şikâyet
etmezdim
Vefâ dedikleri efsânenen nişân olsa

121. **ih̡sān:****Gazel 130**

Mısra: 13

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Yanıp zaman zaman İhsân şikâyet
etmezdim
Vefâ dedikleri efsânenen nişân olsa

122. **ih̡sān:****Gazel 131**

Mısra: 13

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Duydum İhsân gitmiş elden mest ü
medhûş-ı mahabbet
Meclis-i hûbâna düşmüş defter ü dîvân
elinde

123. **ih̡sān:****Gazel 132**

Mısra: 15

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Hep gürbe-meniş kilâba İhsân
Şîrân-ı vatan şikâr olur mu

124. **ih̡sān:****Gazel 133**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Düşüp ümmîd-i bûs-ı pâye İhsân hâksâr
oldum
O serv-i nâzenînden hâke bir gün sâye
düşmez mi

125. **ih̡sān:****Gazel 134**

Mısra: 13

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Nevâ-yı âh ile İhsân ko dâstân olalım
Nihân tutar mı figân derd-i âşikâremizi

126. **ihsân:**

Gazel 135

Mısra: **11**

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Bize yâr olmadı sâkî-i devâ-kâr İhsân
İçelim derd ile zehrâbe-i peymânemizi

127. **ihsân:**

Gazel 136

Mısra: **13**

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Şimdi hançerlerden ümmîd eylerim
İhsân devâ
Gamzeler etsin tesellî âşık-ı nâ-kâmını

128. **ihsân:**

Gazel 137

Mısra: **10**

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Gösterdi bāb-ı yāri nihayet cenāb-ı 'aşk
İhsān tevessül etmediğim bāb kalmadı

129. **ihsān:****Gazel 138**

Mısra: 14

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Kurup bir meclis-i hûbân olurdum mest
û ser-gerdân
Bu bezm-i vasla ey İhsān halîlim dâhil
olsaydı

130. **ihsān:****Gazel 139**

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Hâlimin İhsān şikâyet olmasın
Bir kitâb olmuş gam-ı düşünesi

131. **ihsān:****Gazel 140**

Mısra: 13

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Muhîl-i şevki gezer cevher-i kemâl
idim İhsān
Kazâ bu cevheri eyvâh sengsâre
düşürdü

132. **ihsān:****Gazel 141**

Mısra: 13

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Sende bulunmaz mı gam İhsān dedim
Bezmime hep şâd gelir gam dedi

133. **ihsān:****Gazel 142**

Mısra: 11

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

Ne zevk-i vashını tattık ne cām-ı la'lini
İhsān
Şebâbımız bu tahassürlü intizâr ile
geçti

134. **ihsān:****Gazel 143**

Mısra: 13

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet**İhsan Bey.*

İhsān uyunca zevkine âvâre gönülümün
Gezdim vatan diyârını dîvâneler gibi

135. **ihsān:****Gazel 144**

Mısra: 9

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.

Ser-nigün kubbede âh oldu nasîbim
İhsân
Baht-ı ferhunde dönüp tâlî'-i ma'kûs
olalı

136. **ihşân:**

Gazel 145

Mısra: 16

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.

İçtikçe o gözler yine çapkınca süzülün
Candan sunar İhsân sana çak çak
delikanlı

137. **ihşân:**

Gazel 150

Mısra: 6

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.

Hayrânım olur nâzır-i âyîne-i devrân
Meddâhım olur yâd ederek nâmımı
İhsân

138. **ihşân:**

Gazel 162

Mısra: 19

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Cenab-ı Şems-i devrânın olursan peyki
ey İhsân
Yanarsın yandırırısın nûr olursun böyle
kalmazsın

139. **ihşân:**

Gazel 169

Mısra: 9

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

İhsân ümîd-i lutf-ı visâl eyler ağlarım
‘Âşıkların terânesi hep âh ü vâh olur

140. **ihşân:**

Kaside 3

Mısra: 37

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

İhsân bilir ancak dil-i pür-süzümü
İhsân
Ma'lûm olamaz gayrîye esrâr-ı zamîrim

141. **ihşân:**

Kaside 3

Mısra: 37

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

İhsân bilir ancak dil-i pür-süzümü
İhsân
Ma'lûm olamaz gayrîye esrâr-ı zamîrim

142. **ihşân:**

Kaside 4

Mısra: 32

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Allâh için üstâd-ı sühânsın yine Şâdî
İhsân bu latîfeyle eder ‘arz-ı pesendi

143. **ihşân:**

Kıt'a 3

Mısra: 4

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

‘Âşk oldu bende hâkim ettim cihâna
i'lâm
Şâhid-perestim İhsân Allah şâhidimdir

144. **ihşân:**

Kıt'a 6

Mısra: 3

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Bilirim sıdk ile Allâhı bir ancak İhsân
Mâsivâdan dahî matlûb nedir ben
bilmem

145. **ihsân:**

Kıt'a 33

Mısra: 3

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Cevherîn târîhidir İhsân bu mısra'
fevtinin
Zühdi Efendiye cāy oldu yem-i gufrân
bu sâl

146. **ihsân:**

Kıt'a 34

Mısra: 3

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Budur târîḫ-i cevher-dârî İhsân
Cevâhir âh gitti düştü ḥâke

147. **ihsân:**

Kıt'a 35

Mısra: 3

*Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet
İhsan Bey.*

Çıktı bir âvâz-ı mâtemden güher
târîhim İhsân
Gitti hayfâ kalbden Şâdî Yaşar dillerde
nâmı

148. **ihsân:**

Kıt'a 36

Mısra: 3

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Bir mısra'ımız düştü bugün âh İhsân

Nâşâd kodu gitti bizi Şâdî hayf

149. **ihşân:**

Kıt'a 37

Mısra: 3

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Çıktı bir cevher târîh İhsân

Gitti Cüdî gibi fâzıl eyvâh

150. **ihşân:**

Kıt'a 66

Mısra: 33

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Sünûhâtım İhsân güherdâr olur

Mübârekleyip mevlid-i ecmeli

151. **ihşân:**

Muhammes 2

Mısra: 21

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

İhsân garîb ü haste gönül şerha-nâk ise

Bîçâreler devâsı devâ-yı helâk ise

152. **ihşân:**

Rûbai 6

Mısra: 4

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Dönsün bu semâ'hânedan cân ü cânân

Nây-ı dili bir âh çek İhsân inlet

153. **ihşân:**

Rûbai 15

Mısra: 3

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Nâmerde eğer minnet edersen İhsân

Nâmerd olayım ben dahî nâmerd

olayım

154. **ihşân:**

Rûbai 21

Mısra: 3

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

Ben keştî-i 'akla yelken ettim İhsân

'Ummân-ı maḥabbetin kenârı yokmuş

155. **ihsân:**

Rûbai 28

Mısra: **1**

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

İhsân yine düştü fitne-i gîsûya
Sayd oldu bu dâm içinde bir âhûya

156. **ihsan:**

Tahmis 1

Mısra: **22**

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Açıp esrâr-ı mir'âtı mahabbetten leb-i
kudsî
Bu tahmîsiyle İhsan yâd eder bir
matlab-ı kudsî

157. **ihsan:**

Tahmis 2

Mısra: **23**

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Yok İhsan benliğimden bir nişâne
Bakıp misbâh-ı vahdetle cihâne

158. **ihsân:**

Tahmis 6

Mısra: **32**

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Cennet ister mi bugün cânını cânâna
veren
Dergeh-i yâr olur İhsân bana ni' me'l-
medfên

159. **İhsân:**

Tahmis 7

Mısra: **22**

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Tecellî neş'esinden hıyre-çeşm olmuş
ulû'l-epsâr
Teveccüh eyle İhsân kible-i dîdâra
Mûsâ-vâr

160. **İhsân:**

Tahmis 9

Mısra: **33**

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Olmuş erbâb-ı kemâl İhsân Pey-â-pey
nâbedîd
Geç geçenlerden o nâçiz ol ki sen ey
Nâbedîd

161. **İhsân:**

Tahmis 11

Mısra: **22**

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Sevdâ heyecan neş'e-i peymâne
maḥabbet
İhsân ḥalecanlarla geçerken dem-i
vuslat

162. **İhsân:**

Gazel 131

Mısra: **6**

Lütuf, iyilik, cömertlik.

Hangi yüzden cânâ minnetdir devâ
eylerse cânân
Derd ü dermân bir tabîb-i işvenin İhsân
elinde

163. **İhsân:**

Tahmis 5

Mısra: **18**

Lütuf, iyilik, cömertlik.

İhsânına şâyân olmazsam bana eyvâh
Rahm et bana fermân senin İhsân senin
ey şâh

164. **İhsân:**

Diğer 10

Mısra: **11**

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Nâdirü'l-emsâldir İhsân bizim
memdûhumuz
Hatt-ı 'ilm ü fazlını ebcedlemiştir
hâliyâ

İhsâna:

1. İhsâna:-a

Gazel 68

Mısra: 12

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Bir büseni aldım diye bin minnet
edersin
Öp sen de ödeş olma bu İhsâna mu'âriz

2. İhsâna:-a

Kaside 6

Mısra: 248

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Bir zimmet-i vâcibü'l-edâdır
İhsâna hemân du'â-yı hamsi

3. İhsâna:-a

Şarkı 3

Mısra: 3

*Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet
İhsan Bey.*

Merhamet etmez misin İhsâna pek
şâyesteyim

'Aşkının sâzında hicrân ağlayan bir
besteyim

İhsândır:

1. İhsândır:-dır

Kaside 5

Mısra: 68

Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet

İhsan Bey.

Ederim ben ona udhiyye-i cânım
kurbân
Sevdiğim derse eğer sevdiğim İhsândır
bu

İhsâm:

1. İhsâm:-ı

Gazel 9

Mısra: 9

Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet

İhsan Bey.

Sermest ederler İhsâmı her an
Hübân-ı devrân hep bâde-meşreb

2. İhsâm:-ı

Gazel 91

Mısra: 13

Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet

İhsan Bey.

Yeter yaktın İhsânı cevrim yeter
Ararsın yanıp bir zamân ey gönül

3. İhsâm:-ı

Gazel 119

Mısra: 9

Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet

İhsan Bey.

İhsâmı unutma dedin ammâ unutursan
Ey şüh sakın gerdiş-i devrânı unutma

4. İhsâm:-ı

Gazel 165

Mısra: 10

Şâirin kendisi Hamâmizâde Mehmet

İhsan Bey.

Yâ habîb Allâh bir şürîde-ser
meczûbunum
Dem gelir İhsâmı feyzin şöhre-i âfâk
eder

5. İhsâm:-ı

Gazel 166

Mısra: 14

Lütuf, iyilik, cömertlik.

Ey menba'-ı şefâ'at vey meş'al-i
hidâyet
İhsâmı kesme lutf et İhsân-ı bî-nevâdan

İhsân-ı Bî-nevâdan:

1. İhsân-ı Bî-nevâdan: -dan

Gazel 166

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Nasipsiz İhsan, şairin kendisi

Hamâmîzâde İhsan Bey.

Ey menba' -ı şefâ' at vey meş'al-i
hidâyet

İhsânı kesme lutf et İhsân-ı Bî-nevâdan

İhsân-ı Bî-nevâyı:

1. İhsân-ı Bî-nevâyı: -(y)ı

Kaside 1

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Nasipsiz ve zavallı olan Hamâmîzâde

İhsân, şairin kendisi.

Terahhüm eyle amân ey melâz-ı kevn ü
mekân

Kapından eyleme İhsân-ı Bî-nevâyı

cüdâ

İhsân-ı derdmend:

1. İhsân-ı derdmend:

Gazel 28

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dert sahibi, âşık İhsân. II Şairin

kendisi Hamâmîzâde Mehmet İhsan Bey.

Düzah-nişîn-i hier olan İhsân-ı
derdmend için
Dârü'n-na'îm-i vuslatı bir fâtihü'l-
ebvâb açar

Kalb-i zârında yandı İhsân'ın
Bir nigâhınla bin şerâre-i nev

İhsânına:

1. İhsânına:-ı, -n, -a

Tahmis 5

Mısra: 17

Lütf, iyilik, cömertlik.

İhsânına şâyân olmazsam bana eyvâh
Rahm et bana fermân senin İhsân senin
ey şâh

İhtâr:

1. ihtâr:

Gazel 73

Mısra: 9

Hatırlatma.

Edince va'dini İhsân zaman zaman
ihtâr
Diyor ki yâr mazâ mâ mazâ latîf latîf

İhtifâ-yı hamsi:

1. ihtifâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 258

Kelime Tipi: -

Hamsinin gizlenmesi, saklanması.

Cem'iyet-i ni' metin Hudâsı
Göstermesin ihtifâ-yı hamsi

İhsân-ı ilâhîyi:

1. İhsân-ı ilâhîyi:-y, -i

Gazel 148

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Olağanüstü, başarılı bir şair olan

Hamâmîzâde İhsân.

Takdis için İhsân-ı ilâhîyi tabî'î
Yazsam yaraşır fahr ile bin şi'r-i bedî'i

İhsân-ı ma'ârif:

1. İhsân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Hünerli Hamâmîzâde İhsan Bey.

Takdîr eder elbette kadrân olan insan
Şâyeste-i İhsân olur İhsân-ı ma'ârif

İhsân'ın:

1. İhsân'ın:-ın

Gazel 111

Mısra: 9

Şâirin kendisi Hamâmîzâde Mehmet

İhsan Bey.

ihtilâf:

1. ihtilâf:

Gazel 27

Mısra: 8

Anlaşmazlık, uyumsuzluk, farklı olma.

O meh-ruhsâr için fevka'l-beşerlik
ittifâkîdir
Perî der yâ melek der bunda insân
ihtilâf eyler

ihtilâlâ:

1. ihtilâlâ:-e

Gazel 15

Mısra: 8

Karışıklık, düzensizlik.

Âvâre gönülde hâli servet
Bir fitne bin ihtilâlâ bâis

ihtilât:

1. ihtilât:

Gazel 69

Mısra: 6

Karışıp görüşmek, karışmak.

Bu zemîn-i işve vü şîveden alıp ol
vücûdu misâl-i cân
Çıkarır semâlara hüsn ü 'aşk u
mahabbet eyleyip ihtilât

ihtimâlî:

1. ihtimālî:-i

Gazel 71

Mısra: 6

İhtimal,olasılık.

Yâ sabr yâ sefermiş 'aşkın devâsı
ammâ
Yok ihtimālî sabrın terk-i diyâr
memnû'

ihimālinden:

1. ihtimālinden:-i, -n, -den

Gazel 6

Mısra: 2

İhtimal,olasılık.

Hoş gelir dildârı seyretmek visâinden
bana
Nev-bahârın bir kız olmak ihtimâlinden
bana

ihitirâmât ile:

1. ihitirâmât ile:

Gazel 168

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Saygılarla, hürmetlerle.

Leb-i mümkinât ihitirâmât ile
Gubârîdir 'uşşâkı takbîl eder

ihitiyâr:

1. ihitiyâr:

Gazel 10

Mısra: 7

Yaşlı, kocamış.

Belâ-yı aşk-ı civânânla ihtiyâr oldum
Gönül kocalmadı ammâ ağardı müy-ı
şebâb

2. ihitiyâr:

Gazel 23

Mısra: 9

Kendi isteğiyle hareket etme, irâdesini kullanma.

İhtiyâr ile değil bezm-i mahabbet
dönüşü
Dil-i bîçâre şitâbân gider âheste gelir

ihitiyârı:

1. ihitiyârı:-ı

Gazel 31

Mısra: 5

Kendi isteğiyle hareket etme, irâdesini kullanma.

Çocuk değil figânı çok elinde ihtiyârı
yok
Şu sâl-hürde aşka bak döner ufak tefek
sever

ihitiyârım:

1. **ihtiyārım:-ım**

Gazel 39

Mısra: 3

Kendi isteğiyle hareket etme, irâdesini kullanma.

Yok ihtiyārım elde değil yâre

bakmamak

Dîdâr-ı pâke ruhsat-ı nezzâre verdiler

ihtiyārım gitti elden:

1. **ihtiyārım gitti elden:-den**

Kıt'a 67

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kendine hâkim olamayacak duruma gelmek.

İhtiyārım gitti elden mest-i şevk olmaz
mıyım

Misl-ı cân döndükçe etrâfımda şühân

el-emân

ihtiyārımı:

1. **ihtiyārımı:-ım, -ı**

Gazel 35

Mısra: 4

Kendi isteğiyle hareket etme, irâdesini kullanma.

Ruhsâr-ı âl-i yâr ile mestâne gamzeler

Destimden ihtiyārımı âl etti aldılar

ihvâna:

1. **ihvāna:-a****Kaside 2**Mısra: **133**

Candan dostlar, kardeşler, samimi ve sadık arkadaşlar.

Cāmi‘-i milletteyiz ihvāna hayy‘āle‘l-felāh
Eyleriz bir hayli müddettir ikāmet bekleriz

ihvāncasına:1. **ihvāncasına:-casına****Diğer 1**Mısra: **32**

Candan dostlar, kardeşler, samimi ve sadık arkadaşlar.

Şu‘arā zümresin seversin Şādī
Onlar da bulunsun ihvāncasına

2. **ihvāncasına:-casına****Diğer 1**Mısra: **164**

Candan dostlar, kardeşler, samimi ve sadık arkadaşlar.

Şādiyle yaşasın cümle yārānı
Sohbetler eyleyip ihvāncasına

ihvā edecek bir nefesin:1. **ihyā edecek bir nefesin:-in****Şarkı 8**Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Diriltebilen, canlandıran bir nefes.

Bülbüllere reşk-āver olur nazlı sesin
var

Ölmüşleri ihyā edecek bir nefesin var

ihvā eder:1. **ihyā eder:-(e)r****Gazel 84**Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Canlandırmak, diriltmek.

Öldürür gāh eder ihyā beni mānend-i
Mesīh
Cān veren la‘l-i lebin tūr-i eccl
gamzelerin

2. **ihyā eder:-(e)r****Gazel 152**Mısra: **2**Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Canlandırmak, diriltmek.

Destimde kalem yazmağa her lahza
müheyyā
Feyz-i nazarım mürdeyi ba‘zen eder
ihyā

ihvā ederken:

1. **ihyā ederken:**-(e)r, -ken-er, -ken

Gazel 56

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Canlandırmak, diriltmek.

O gamzeler bizi ihyā ederken öldürüyor
Misāl-i ömr-i devan emre biz
şitābdayız

ihvā kıl:

1. **ihyā kıl:**

Şarkı 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Canlandırmak, diriltmek.

Süz dīde-i can-bahşını sūz bezmi kıl
ihyā
Sen gel kadeḥ-i vuslata bir nūş edelim
gel

ikāmet:

1. **ikāmet:**

Kaside 2

Mısra: 134

Bir yerde yerleşip oturma, sakin olma.

Cāmi‘-i milletteyiz ihvāna ḥayy’āle‘l-
felāḥ
Eyleriz bir ḥayli müddettir ikāmet
bekleriz

iken:**1. iken:-ken****Diğer 1**

Mısra: 120

*"Durumunda olmak" anlamında, ek**fiil.*

Germ-â-germ ederek alışverişi
Yükün başlar iken kamancasına

2. iken:-ken**Gazel 10**

Mısra: 1

*"Durumunda olmak" anlamında, ek**fiil.*

Kınlıdı bâis-i eşvâk iken sebû-yı şebâb
Döküldü şûre-i hüsrâna âb-rûy-ı şebâb

3. iken:-ken**Gazel 30**

Mısra: 2

*"Durumunda olmak" anlamında, ek**fiil.*

Piyâle-i emelim ser-nigün mülüm
yoktur
Hezâr gülşen iken şimdi bir gülüm
yoktur

4. iken:-ken**Gazel 45**

Mısra: 9

*"Durumunda olmak" anlamında, ek**fiil.*

Hande-i cām ile giryân iken âşüfte
gönül
Cünbüş-i la'l-i lebinden bularak cān
gülüyor

5. iken:-ken**Gazel 57**

Mısra: 3

*"Durumunda olmak" anlamında, ek**fiil.*

Şehriyâr-ı dili sad nâz ile tahtında iken
Dergeh-i yâre atar bende-i muhtâc
ederiz

6. iken:-ken**Gazel 68**

Mısra: 9

*"Durumunda olmak" anlamında, ek**fiil.*

Ben sâbit iken tevbe-i peymânede her
dem
Peymâne-i la'l olmada peymâne
mu'âriz

7. **iken:-ken**

Gazel 80

Mısra: 9

*"Durumunda olmak" anlamında, ek
fiil.*

Va'd-i vasl etmiş iken dün gece rüyâda
o meh
Bak bu hicrâna bugün va'de-i düşîneye
bak

8. **iken:-ken**

Gazel 93

Mısra: 9

*"Durumunda olmak" anlamında, ek
fiil.*

Muhâl iken bana olmak nasîbe-dâr
İhsân
Ümîd edip de visâl-i muhâle ağlıyorum

9. **iken:-ken**

Gazel 96

Mısra: 9

*"Durumunda olmak" anlamında, ek
fiil.*

Safâ piyâlesi lebrîz-i şevk iken her dem
Bugün yerinde onun katre katre kan
buldum

10. **iken:-ken**

Gazel 122

Mısra: 9

"Durumunda olmak" anlamında, ek

fiil.

İhsân enîn-i rûh ile ben nâle-kâr iken
Uymam zamâne tekyesinin hüy u
hâyına

11. iken:-ken

Gazel 128

Mısra: 6

"Durumunda olmak" anlamında, ek

fiil.

Zamân-ı büse gelmiş gamzeler mestâne
ben sermest
Alıp vermez mi rindân-ı maḥabbet mest
iken büse

12. iken:-ken

Gazel 146

Mısra: 3

"Durumunda olmak" anlamında, ek

fiil.

Şabb-i emred iken dün bugün olmuş da
hat-âver
Aklınca diyor ben gibi bir şâ'ire berber

13. iken:-ken

Kaside 1

Mısra: 79

"Durumunda olmak" anlamında, ek

fiil.

Habîb-i ferd-i Hüdâvend ferd iken yine
sen

Değildi 'âlem-i kesrette bir eser peydâ

14. iken:-ken

Kaside 1

Mısra: 95

"Durumunda olmak" anlamında, ek

fiil.

Huzûr-ı pâkine ma'lûm iken melâl-i
derûn
Ne hâcet eyliyeyim hâl-i zârı ben inhâ

15. iken:-ken

Kaside 2

Mısra: 54

"Durumunda olmak" anlamında, ek

fiil.

Eylemez bîmâra devrân merḥamet
ḡaddâr olur
Ez' afî'l-maḥlûk iken andan şefâ'at
bekleriz

16. iken:-ken

Kaside 2

Mısra: 76

"Durumunda olmak" anlamında, ek

fiil.

Olmadan aslā mürîd-i hānkāh-ı ma‘rifet
Tıfl-ı endek-sāl iken feyz-i velāyet
bekleriz

17. **iken:-ken**

Kaside 2

Mısra: 95

*"Durumunda olmak" anlamında, ek
fiil.*

Oldu bir vîrāne dārü'l-mülkümüz
ma‘mūr iken
Biz mutalsam bir der-i genc-i kanā‘at
bekleriz

18. **iken:-ken**

Kaside 6

Mısra: 11

*"Durumunda olmak" anlamında, ek
fiil.*

Zevrakçe-süvâr-ı zevk iken ben
Kaldım bu sefer yayā-yı hamsi

19. **iken:-ken**

Kaside 7

Mısra: 16

*"Durumunda olmak" anlamında, ek
fiil.*

Fi'l-cū' ile bir cümlede mezkûr olup
evvel
'İlm etmiş iken anları kurbān-ı ma‘ārif

20. **iken:-ken****Kıt'a 14**

Mısra: 1

"Durumunda olmak" anlamında, ek
fiil.

Her dem nigāhı 'āşika çin-i cebîn iken
Ağyār o cepheden yine gül-büse-çin
imiş

iki:1. **iki:****Gazel 36**

Mısra: 3

Sayı sıfatı.

Yed-i sākiden alırsan iki sahbā-yı revān
Gönül eyler gam-ı dāreyni ferāmūş
açılır

2. **iki:****Gazel 51**

Mısra: 2

Sayı sıfatı.

Visāl ümmîdine zülfünle rüzgār öpüşür
Olunca ıyd iki sevdālî şivekār öpüşür

3. **iki:****Gazel 51**

Mısra: 5

Sayı sıfatı.

Enîs-i rûh iki yıldız açar kapar görünür
O gözlerinle ki müjgân-ı sāyedār
öpüşür

4. **iki:****Gazel 62**

Mısra: 9

Sayı sıfatı.

Vasl u hicrân iki hemrâh-ı kadîm
Gam u şādî iki tev'em kardeş

5. **iki:****Gazel 62**

Mısra: 10

Sayı sıfatı.

Vasl u hicrân iki hemrâh-ı kadîm
Gam u şādî iki tev'em kardeş

6. **iki:****Gazel 68**

Mısra: 3

Sayı sıfatı.

Yek-dîgere girmiş iki çeşmin döküyor
kan
Olmuş gibi mestāneye mestāne mu'ârız

7. iki:

Gazel 68

Mısra: 7

Sayı sıfatı.

Çıksam iki âvâre cedel-kâr arasından
Nâlide gönül dilber o nâlâna mu'âriz

8. iki:

Gazel 72

Mısra: 5

Sayı sıfatı.

İki yüzden dahî mehcûr oldum
Görmedim rûy-ı safâ rûy-ı ferâg

9. iki:

Gazel 84

Mısra: 2

Sayı sıfatı.

Gözlerin şâm-ı ebed berk-i ezel
gamzelerin
İki peymâne-i süzâna bedel gamzelerin

10. iki:

Gazel 127

Mısra: 8

Sayı sıfatı.

Yâsemen sînenin bakın amanın
İki gül var solunda sağında

iki hāda hāltı:**1. iki hāda hāltı:-da-ı****Kaside 6**

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

*İki çiğneyeni, yiyeni birbirine
karıştırma.*

Vardır iki hāda hāltı zīrā
Hā-yı hum-ı bāde hā-yı hamsi

iklīm-i ‘adem:**1. iklīm-i ‘adem:****Gazel 97**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yokluk ülkesi.*

Cihāndan bī-huzūr oldum cefā-yı dem-
be-dem gördüm
Bu hesfī-gāh-ı vicdan-sūzu iklīm-i
‘adem gördüm

iklīm-i hüsnün:**1. iklīm-i hüsnün:-în****Tahmis 4**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesi.

Hāl kāfir zūlf kāfir çeşm kāfir el-amān
Ser-te-ser iklīm-i hüsnün kāfiristān
oldu hep

ikrār:**1. ikrār:****Tesdis 1**

Mısra: 7

Kabul etme, tasdik etme.

Yār peymānen gehī ikrār gāh inkār eder
Gösterir yüz bin sebep dildādesin bīzār
eder

ikrāra:**1. ikrāra:-a****Gazel 82**

Mısra: 17

Kabul etme, tasdik etme.

İnkāra mecālın yok ikrāra da hālın yok
Ey hāme misālın yok hayretlere
batmışsın

ikrārına:**1. ikrārına:-ı, -n, -a****Gazel 59**

Mısra: 4

Kabul etme, tasdik etme.

Hük-m-i ezel üftādeyi mahkūm-ı gam
eyler
Bîçārenin inkārına ikrārına bakmaz

İksîr-i cândır:

1. İksîr-i cândır: -dır

Gazel 112

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Can iksiri.

Te'sîri olmuş dünyâya hâkim İksîr-i
cândır

Dârü-yı güldür rûh-ı revândır
peymânedir bu

İksîr-i devâ-yı mâ-y-i hamsi:

1. İksîr-i devâ-yı mâ-y-i hamsi:

Kaside 6

Mısra: 196

Kelime Tipi: -

Hamsi suyu, şifa veren ilaçtır.

Mâ'ül-hayvân imiş muhakkak
İksîr-i devâ-yı mâ-y-i hamsi

İktidârım:

1. İktidârım: -ım

Gazel 93

Mısra: 3

Takat, yapabilme gücü.

Sükûn-ı âlemi intâka İktidârım yok
Cevâbı gelmedi hayfâ su'âle ağlıyorum

iktidā-yı hamsi:**1. iktidā-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 162

Kelime Tipi: -

Hamsiyi örnek alıp ona uyma, hamsiye tabi olma.

Esmāk-i bihār cūşa gelmiş

Etmiş yine iktidā-yı hamsi

iktirān:**1. iktirān:****Tahmis 7**

Mısra: 6

*Yakın olma, yaklaşma.*Hayātım bir dem olsun geçmiyor hem-
vār bir dürlüNasīb olmaz mı yā Rab iktirān ol mäh-i
tal'atle**iktitāf:****1. iktitāf:****Gazel 27**

Mısra: 4

*Meyvesini toplama; bir gayretin
sonucundan faydalanma, karşılığını görme.*Nihāl-i kaddi ben eşk-i revān dökmüş
büyütmüşkenNe hālettir ki bār-ı vashı eller iktitāf
eyler**iktizā-yı hamsi:****1. iktizā-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Hamsi ihtiyacı.*Bir sofrada tek soğan bulunsa
Eyler bu da iktizā-yı hamsi**ilāc:****1. ilāc:****Gazel 141**

Mısra: 7

*Deva, şifa, derman.*Derd-i dil-i zāra ilāc istedim
Gizli sunup la'l-i lebin em dedi**ilāhî:****1. ilāhî:****Gazel 133**

Mısra: 1

*Dîni duyguları dile getiren beste.*İlāhî nağmelerden feyz-i Mevlānāya
düşmez mi
O nāy-ı hoş-nevā dergāh-ı Mevlānāya
düşmez mi

2. ilāhî:

Gazel 20

Mısra: **12**

Ey Allah'ım, Rabb'im.

Ümmîd ile de tesliyet-i kalb-i hazînim
Terk etme İlâhî beni bigâne-i ümmîd

3. ilāhî:

Kaside 5

Mısra: **6**

Ey Allah'ım, Rabb'im.

Konferans üstüne hâkim yine 'İsmet
Paşa
Ne kumandandır İlâhî ne kumandandır
bu

4. ilāhî:

Kıt'a 1

Mısra: **1**

Ey Allah'ım, Rabb'im.

İlâhî râzdân-ı 'aşk olur sâhib-nazar
göster
Gül-i ümmîdini ehl-i dilin şadâbter
göster

5. ilāhî:

Kıt'a 66

Mısra: 31

Ey Allah'ım, Rabb'im.

İlāhī sa 'ādetle et kāmıyāb

Ḥayātında göster reh-i esheli

6. ilāhī:

Tahmīs 8

Mısra: 18

Ey Allah'ım, Rabb'im.

Bu ümmet zulme gerden-dāde bir

kurbāne dönmüştür

İlāhī kişver-i islāma bak vīrāne

dönmüştür

7. ilāhī:

Tahmīs 8

Mısra: 29

Ey Allah'ım, Rabb'im.

İlāhī gülsün artık bunca yıl kan ağlayan

islām

Dil ağlar çeşm-i cān ağlar zemīn ağlar

semā ağlar

8. ilāhī:

Tahmīs 10

Mısra: 20

Ey Allah'ım, Rabb'im.

Hicrān bucaklarında nevmūd-i sıhḥat

oldum

Göster nedir İlāhī her derde varsa çāre

ilāh-ı hüsn:

1. ilāh-ı hüsn:

Gazel 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzellik Tanrısı, en güzel.

Ey ilāh-ı hüsn olur reng-i nikāb-ı

ihtişam

Rāyet-i Osmānīyānın reng-i ālinden

sana

ilāhının:

1. ilāhının: -i, -nın

Gazel 74

Mısra: 7

Tanrı.

Eyler misāl-i kā'be o sevdā ilāhının

Etrāf-ı cāme-hābını ma'būdeler tavāf

ilāhiyāne:

1. ilāhiyāne:

Gazel 53

Mısra: 12

Allah'tan gelen, mübarek bir şekilde.

Hudā-yı aşk u mahabbet midir nedir
bilmem
İlāhiyâne yanar lem'a-bār gözleriniz

i' lām:

1. i' lām:

Kıt'a 3

Mısra: 3

Bildirme, anlatma, belli etme.

‘Aşk oldu bende hâkim ettim cihāna
i' lām
Şâhid-perestim İhsân Allah şâhidimdir

ilbās eylemiş:

1. ilbās eylemiş:-miş

Kıt'a 64

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Giydirmek.

Ben ticâret-gâh-ı ‘âlemden zarar
gördüm diye
Sırta bir nev-kisve-i pür-hîle ilbās
eylemiş

ilcâ-yı zamân:

1. ilcâ-yı zamân:

Gazel 78

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zamanın zorlaması.

Bizi ilcā-yı zamān eyledi üflāde yazık
'Arştan hāke düşen feyz-i Hudā-dāde
yazık

ile:

1. ile:

Gazel 2

Mısra: 6

*Kelimenin sonuna geldiğinde
birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya
yarar.*

Göz yaşlarımla akmada rûh-ı revân gibi
Her dem'a bin niyâz ile bin râz-ı
mâcerâ

2. ile:

Gazel 2

Mısra: 13

*Kelimenin sonuna geldiğinde
birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya
yarar.*

Enfâs-ı vâpesin ile İhsân sürüklerim
Şûrîde bir hayâl-i perîşan vatan-cüdâ

3. ile:

Gazel 8

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde

*birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya
yarar.*

Toplayıp cilve-i tabânını hüsn-i ezelin
Yâr-ı didâr ile hem-hâl ü me'âl oldu bu
şeb

4. ile:

Gazel 10

Mısra: 3

*Kelimenin sonuna geldiğinde
birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya
yarar.*

Sirişk-i hecr ile âh-ı elemle hem-
cereyân
Şitâb eder gibidir vasl-ı yâre cûy-ı
şebâb

5. ile:

Gazel 12

Mısra: 10

*Kelimenin sonuna geldiğinde
birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya
yarar.*

İhsân edince gâye-i zevk u visâli kasd
Bî-tâb olup niyâz ile bir nâzenîni öp

6. ile:

Gazel 13

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna geldiğinde
birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya
yarar.*

Açılır hande-i ezhâr ile gülzâr-ı tabî'at
Saçılır neş'e-i gülzâr ile ezhâr-ı tabî'at

7. ile:

Gazel 13

Mısra: 2

*Kelimenin sonuna geldiğinde
birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya
yarar.*

Açılır hande-i ezhâr ile gülzâr-ı tabî'at
Saçılır neş'e-i gülzâr ile ezhâr-ı tabî'at

8. ile:

Gazel 13

Mısra: 8

*Kelimenin sonuna geldiğinde
birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya
yarar.*

Sevilir yâr-ı vefākârım olur sîne-i hilkat
Olurum şevk ile müstagrak-ı dîdâr-ı
tabî'at

9. ile:

Gazel 20

Mısra: 9

*Kelimenin sonuna geldiğinde**birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya yarar.*

Sīmā-yı hakikat bana her vech ile ağılar
Güldürse biraz güldürür efsāne-i
ümmüd

10. ile:

Gazel 20

Mısra: 11

*Kelimenin sonuna geldiğinde**birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya yarar.*

Ümmüd ile de tesliyet-i kalb-i hazinim
Terk etme İlahi beni bigāne-i ümmüd

11. ile:

Gazel 20

Mısra: 14

*Kelimenin sonuna geldiğinde**birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya yarar.*

Kesmem yine ümmüdümü ben dolsa da
İhsān
Zehr-ābe-i hirmān ile peymāne-i
ümmüd

12. ile:

Gazel 23

Mısra: 9

*Kelimenin sonuna geldiğinde**birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya yarar.*

İhtiyār ile değil bezm-i mahabbet
dönüşü
Dil-i bîçāre şitābān gider āheste gelir

13. ile:

Gazel 25

Mısra: 8

*Kelimenin sonuna geldiğinde**birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya yarar.*

Besteler āhımı nālān nālān
Akar āhenk ile çağlar dereler

14. ile:

Gazel 30

Mısra: 13

*Kelimenin sonuna geldiğinde**birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep*

veya durum ifade eden cümleler yapmaya yarar.

Gelince bir yere mutribile ney nigâr ile
mey
Benim bu meclise İhsân tahammülüm
yoktur

15. ile:

Gazel 33

Mısra: 7

*Kelimenin sonuna geldiğinde
birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya
yarar.*

Ol mâh ile hem-bezm-i visâl
olduğumuz şeb
Reşk-âver-i mâh-ı felek olmuş
şebimizdir

16. ile:

Gazel 35

Mısra: 3

*Kelimenin sonuna geldiğinde
birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya
yarar.*

Ruhsâr-ı âl-i yâr ile mestâne gamzeler
Destîmden ihtiyârımı âl etti aldılar

17. ile:

Gazel 35

Mısra: 6

*Kelimenin sonuna geldiğinde
birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep
veya durum ifade eden cümleler yapmaya
yarar.*

Aşk ehli cām-ı Cem gibi devr ettiler
müdām
Hayrān dolup bu şevk ile hayrān
boşaldılar

ile'l-ebed:

1. ile'l-ebed:

Gazel 102

Mısra: 10

Sonsuza kadar.

O māha āhımı İhsān getirmeyince sabā
İle'l-ebed olurum āh-gü hāzīn hāzīn

ilinin:

1. ilinin:-i, -nin

Gazel 59

Mısra: 8

Yer, mekan, memleket.

Maksūdu hemān cennet-i dīdār olan
ādem
Dīdār ilinin dārına dīvārına bakmaz

illā kendilerinin elifbanın yirmisekiz
hurūfun yek-nefeste ezberden kırāat
buyurdıkları defe'ātle mesmū'u
meşhūdumuz olmuş keyfiyettir ki cemī'-i

kadir-şināsān-ı yārān gibi muhakkakın-i
ehibbādan refik-ı şefiklerimiz ve dāder-i
can-berāberlerimiz halil nihad ve mīr
mehmed fu'ādın dahī tasdik-kerdeleridir:

1. illā kendilerinin elifbanın yirmisekiz
hurūfun yek-nefeste ezberden kırāat
buyurdıkları defe'ātle mesmū'u
meşhūdumuz olmuş keyfiyettir ki cemī'-i
kadir-şināsān-ı yārān gibi muhakkakın-i
ehibbādan refik-ı şefiklerimiz ve dāder-i
can-berāberlerimiz halil nihad ve mīr
mehmed fu'ādın dahī tasdik-kerdeleridir:

Diger 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bilhassa kendilerinin Arap harflerinin
yirmi sekizini tek nefeste ezberden
okudukları defalarca duyulmuş, şahit
olunmuş bir durumdur ki cümle kıymet bilen
dostlar gibi araştıran, sorgulayan
arkadaşlardan şefkatli yoldaşlar ve can
kadar sevilen erkek kardeşlerden Halil
Nihat Boztepe ve Mehmet Fuat Köprülü de
doğrulamışlardır.*

Ve illā kendilerinin elifbanın
yirmisekiz hurūfun yek-nefeste
ezberden kırāat buyurdıkları defe'ātle
mesmū'u meşhūdumuz olmuş
keyfiyettir ki cemī'-i kadir-şināsān-ı
yārān gibi muhakkakın-i ehlibbādan
refik-ı şefiklerimiz ve dāder-i can-
berāberlerimiz Halil Nihad ve Mīr
Mehmed Fu'ādın dahī tasdik-
kerdeleridir

‘ilm:

1. ‘ilm:

Kaside 7

Mısra: **16**

İlim, bilgi, marifet.

Fi'l-cū' ile bir cümlede mezkûr olup
evvel

‘İlm etmiş iken anları kurbân-ı ma‘ârif

ilm:

1. ilm:

Gazel 147

Mısra: **4**

İlim, bilgi.

Dîvân-ı ezel kâtibi etmiş beni tescîl
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise
tahsîl

2. ilm:

Gazel 147

Mısra: **4**

İlim, bilgi.

Dîvân-ı ezel kâtibi etmiş beni tescîl
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise
tahsîl

‘ilm isleri:

1. 'ilm işleri:-ler, -i

Kaside 7Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

İlim, bilim konuları.

Māzideki 'ilm işleri iğfāl idi halkı
Fincanda kasırğaydı o tūfān-ı ma'ārif

'ilm ordusunun:

1. 'ilm ordusunun:-su, -nun

Kaside 7Mısra: **121**

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi ordusu.

'İlm ordusunun ettiği hep böyle du'adır
Binler yaşasın böyle kumandān-ı
ma'ārif

'ilm ü hikmet fen:

1. 'ilm ü hikmet fen:

Kaside 2Mısra: **111**

Kelime Tipi: -

İlim, bilim ve sanat.

'İlm ü hikmet fen birer efsanedir gūş
etmeyiz
Rāviyāndan nākilāndan hoş hikāyet
bekleriz

'ilm uğruna yorgunlar için:

1. 'ilm uğruna yorgunlar için:

Kaside 7Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

*İlim, bilme yolunda yorulmuş olanlar
uğruna.*

Mi'mār-ı 'ināyetle yaparken hele yer
yer
'İlm uğruna yorgunlar için hān-ı
ma'ārif

'ilmi:

1. 'ilmi:-i

Kaside 7Mısra: **19***İlim, bilgi, marifet.*

Sayd etmededir 'ilmi kemāliyle bu
zümre
Boynunda taşır her biri hemyān-ı
ma'ārif

'ilm-i dakik-i mezkûrun sāha-i
muzlimesini:1. 'ilm-i dakik-i mezkûrun sāha-i
muzlimesini:-si, -(n)i**Diğer 5**Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

*Sözü edilen fikrin inceliği, ince
düşünme ilminin açıkça anlaşılmaayan alanı.*

'ilm-i dakîk-i mezkûrun sâha-i
muzlimesini envâr-ı âsâr ile tenvîr
zımmında yed-i beyzâ mânendi yed-i
tûlaları olduğu ezhâr-ı mine'ş-şemsdir

iltifatından:

1. iltifatından: -ı, -n, -dan

Kaside 1

Mısra: 103

*Gûler yüz gösterme, ilgilenme,
teveccüh.*

Bu 'abd-i kemteri dür etme iltifatından
Eyâ defîne-i ihsân-feşân-ı lâ-yefnâ

iltimâs:

1. iltimâs:

Kıt'a 40

Mısra: 2

*Haksız yere, yasa ve kurallara
uymaksızın kayırma, arka çıkma.*

İflekârân mefsedet âlûdegân meydan
bulur
Var iken devletliler nezdinde el-ân
iltimâs

îmâ:

1. îmâ:

Şarkı 4

Mısra: 5

İşaret, gizli anlam.

Bir bakış baktı aman ondaki imā ne idi
Mest olan gözlere la'l-i lebi peymāne
idi

Mihrāb-ı ebruvānına taptıkça ol bütün
İsm-i Celāli zikr ile İhsān imām olur

imāle:

1. imāle:

Gazel 114

Mısra: 10

*Arız vezninde kısa okunması gereken
heceyi ölçüye uydurmak için uzun okuma.*

Etmış temāyül agyāre hayfā
Şeh beyt-i sevdā almış imāle

imāle-dār:

1. imāle-dār:

Gazel 48

Mısra: 8

Eğik, meyilli duran.

Dudak verişleri var şöyle meyl edişleri
var
O şāh-ı beyt-i melāhat imāle-dār mıdır

imām:

1. imām:

Gazel 42

Mısra: 10

*Namazda kendisine uyulan
kimse, önder.*

imām-ı ekme-i küll:

1. imām-ı ekme-i küll:

Kaside 1

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Tüm mükemmelliğin, kusursuzluğun
lideri.*

İmām-ı ekme-i küll pīşvā-yı ceyş-i
rasūl
Çerāğ-ı bezm-i tekemmül ziyā-yı şems-
i bekā

imān:

1. imān:

Gazel 40

Mısra: 2

Allah'a inanma, inanç.

Gamze cellādiyle yer yer tīg bir an kan
alır
Şīve icādiyle kāfir din alır imān alır

2. imān:

Gazel 55

Mısra: 4

Allah'a inanma, inanç.

Olsa mir'at-ı hafâdan sırr-ı vahdet
aşikâra
Küfr ü îmân fark olunmaz kâ'be hem
büthâne kalmaz

îmānu:

1. îmānu:-ı

Kıt'a 16

Mısra: 4

Allah'a inanma, inanç.

Bunu mü'min onu kâfir diye tefrîk
edemem
'Aşk için küfrü de îmānı da yeksân
görürüm

îmānum:

1. îmānum:-ım

Diğer 1

Mısra: 13

Allah'a inanma, inanç.

Dedi ki îmānım biz ehl-i teliz
Mâil-i semâi hem de gazeliz

îmānla:

1. îmānla:-la

Gazel 103

Mısra: 9

Allah'a inanma, inanç.

Azm ü imānla doldu taştı gönül
 Āsumān oldu mihr ü māha vatan

i 'mār etmeden:

1. i 'mār etmeden:-meden

Kaside 2

Mısra: 38

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bayındır durumuna getirmek,
 geliştirmek.*

Mezra ' -ı endīşe kalmış bī-nasīb-i
 rūzgār
 Mülki i 'mār etmeden feyz-i tabīat
 bekleriz

imdād eder:

1. imdād eder:-(e)r

Kıt'a 66

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yardım etmek, yardıma yetişmek.

Bu tārīhe imdād eder çāryār
 Bu yıl doğdu meh-veş Muḥammed ' Alī

imiş:

1. imiş:-miş

Gazel 13

Mısra: 4

Ek fiil.

Bakarım cilve-i peyderpeye meshūr-ı
 mahabbet
 Ne kadar sāhir imiş şüh-ı füsunkār-ı
 tabi 'at

2. imiş:-miş

Gazel 20

Mısra: 1

Ek fiil.

Vīrāne imiş dildeki kāşāne-i ümmīd
 Ma 'mūr-ı zamān olmadı vīrāne-i
 ümmīd

3. imiş:-miş

Gazel 26

Mısra: 13

Ek fiil.

Ne yaman belāya dūçār imiş siyāh imiş
 ki bu tālīm
 Bana kendi zāde-i ni 'metim de bu
 yolda düşmen-i cān olur

4. imiş:

Gazel 26

Mısra: 13

Ek fiil.

Ne yaman belāya dūçār imiş siyāh imiş
 ki bu tālīm
 Bana kendi zāde-i ni 'metim de bu
 yolda düşmen-i cān olur

5. **imiş:-miş**

Gazel 63

Mısra: 1

Ek fiil.

Ne mihnet-zār imiş yollar kalan
düşmüş düşen kalmış
Selāmet nerde bilmem çeşm-i cānım
görmeden kalmış

6. **imiş:-miş**

Gazel 69

Mısra: 7

Ek fiil.

Ne kadar müheyyic rūh imiş bu hevā-yı
turfa-edā-yı yār
Ne tūvān-güdāz-ı cinān imiş şu acıklı
devre-i inhitāt

7. **imiş:-miş**

Gazel 69

Mısra: 8

Ek fiil.

Ne kadar müheyyic rūh imiş bu hevā-yı
turfa-edā-yı yār
Ne tūvān-güdāz-ı cinān imiş şu acıklı
devre-i inhitāt

8. **imiş:-miş****Gazel 72**

Mısra: 2

Ek fiil.

Rukabā bezmine yār oldu çerāg
Mekr-i ülfette imiş bülbül ü zāg

9. **imiş:-miş****Gazel 76**

Mısra: 9

Ek fiil.

Güç imiş sabāha ermek emel-i yakīni
bulmak
Bize lutf edilmiş İhsān ki şeb-i zününü
bulduk

10. **imiş:-miş****Kaside 1**

Mısra: 22

Ek fiil.

Bu türlü ebda '-ı āsāra cilvegāh oldu
Bu şeb nasıl dem-i sād-āferin imiş āyā

imkân:1. **imkân:****Kıt'a 55**

Mısra: 1

Mümkün olma, olanak, olabilirlik.

Olsa imkân o kadar hîlede mähir ki
rakīb
Yük arar beyzâda tâ gökteki ecrāmı
kapar

2. **imkân:****Kıt'a 65**

Mısra: 18

Mümkün olma, olanak, olabilirlik.

Hazm eder cümlesin işkenbe-i kübrāya
sürer
Sürüler mi'deni imkân bulamaz ifsāda

imkāncasına:1. **imkāncasına:-casına****Diğer 1**

Mısra: 8

Mümkün olma, olanak, olabilirlik.

Eğerçi hübāna lāyık istignā
Kerem kıl sen ammā imkāncasına

imkām:1. **imkām:-ı****Gazel 82**

Mısra: 1

Mümkün olma, olanak, olabilirlik.

Āyīne-i icādı imkāmı yaratmışsın
Bin sırr-ı belā-zādı yekdiğere katmışsın

2. imkânı:-ı

Gazel 82

Mısra: 1

Mümkün olma, olanak, olabilirlik.

Âyine-i icâdı imkânı yaratmışsın

Bin sırr-ı belâ-zâdı yekdîgere katmışsın

imkân-ı vuslat:

1. imkân-ı vuslat:

Gazel 110

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kavuşma imkânı.

Cennet-i ırfân için imkân-ı vuslat var
mı bilmem

Bir sırât-ı istikâmet yok mu istiklâle
doğru

imrûzun:

1. imrûzun:-un

Gazel 118

Mısra: 5

Bugün.

Ben va'dini imrûzun ferdâya komam
bir an

Ferdâ diye bî-pâyân va'd olsa va'îd
olsa

imtihân:**1. imtihân:****Gazel 14**

Mısra: 3

Sinama, deneme.

Sahâyif-i elem ü gamdan imtihân eyler
 Kitâb-ı mihnet ü hicrân olur kitâb-ı
 hayât

2. imtihân:**Gazel 130**

Mısra: 6

Sinama, deneme.

Kalırdı matla'ı ebrûda tıfl-ı mekteb-i
 aşk
 Açıp kitâb-ı metâli'den imtihân olsa

imtılâ-yı hamsi:**1. imtılâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 250

Kelime Tipi: -

*Hamsi yemekten olan mide dolgunluğu,
 dolma.*

Ehl-i şikemin gıdâsı olsun
 Her mi'dede imtılâ-yı hamsi

imtizâc:**1. imtizâc:****Gazel 16**

Mısra: 1

Kaynaşma, uyuşma, birliktelik.

Derd-i sevdâ çâre etmez imtizâc
 Tâb-ı sıhhat yâre etmez imtizâc

2. imtizâc:**Gazel 16**

Mısra: 4

Kaynaşma, uyuşma, birliktelik.

Gamzeler oldukça berk-âsâ ayân
 Lahza-i nezzâre etmez imtizâc

3. imtizâc:**Gazel 16**

Mısra: 6

Kaynaşma, uyuşma, birliktelik.

Kevkeb-i bahtımla yâr olmaz felek
 Seb'a-i seyyâre etmez imtizâc

4. imtizâc:**Gazel 16**

Mısra: 8

Kaynaşma, uyuşma, birliktelik.

Takviyet bulmazsa maddiyyâtdan
 Süretâ bir pâre etmez imtizâc

5. imtizâc:

Gazel 16

Mısra: 9

Kaynaşma, uyuşma, birliktelik.

İmtizâc eyler de İhsân âb u nâr
Derd-i sevdâ çâre etmez imtizâc

6. imtizâc:

Gazel 16

Mısra: 10

Kaynaşma, uyuşma, birliktelik.

İmtizâc eyler de İhsân âb u nâr
Derd-i sevdâ çâre etmez imtizâc

imtizâc etmez:

1. imtizâc etmez:-mez

Gazel 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Açık yaranın iyileşerek kapanması,
iyileşme.*

Derd-i sevdâ çâre etmez imtizâc
Tâb-ı sıhhat yâre etmez imtizâc

imzâ-vı sükûtun:

1. imzâ-vı sükûtun:-un

Gazel 158

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sessizliğin imzası.

Nazmında ayân olmada ma'na-yı
sükûtun

Zîrinde nümâyân olur imzâ-yı sükûtun

Mısra: 6

İnanmak, doğru olarak benimsemek.

Devlet-i vasla erip nâil-i 'umrân olayım
Âyet-i hüsniye âfâkı inandır ne olur

inandır:

1. **inandır:**-dır, -dı

Tesdis 1

Mısra: 32

İnanmak, doğru olarak benimsemek.

Çaldı cân nakdin dolandırdı dolandırdı
beni

Bin bir efsün eyleyip bâzen inandırdı
beni

inanma:

1. **inanma:**-ma

Gazel 38

Mısra: 11

İnanmak, doğru olarak benimsemek.

İnanma etse de va'd-i visâl o şüh İhsân
Arar bulur o güzel va'de bir bahâne
döner

inanmam:

1. **inanmam:**-ma, -m

Gazel 100

Mısra: 8

İnanmak, doğru olarak benimsemek.

în ü ân:

1. **în ü ân:**

Diğer 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu şu, teferruat.

Kıssa-i mür u Süleymānest in ü ân kuca
Lafzen ü ma'nen sanāyi' ya'ni fenn-i
'āliyāt

în ü ânına:

1. **în ü ânına:**-ı, -(n)a

Gazel 14

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu şu, teferruat.

Bu in ü ânına İhsân bakar mı devrânın
Olan şarâb-ı mahabbetle neş'e-yâb-ı
hayât

inandır:

1. **inandır:**-dır

Tahmis 6

Kaddin gibi bir mahşer-i âşüb
bulunmaz
Bin mahşer-i âşüb kıyām etse inanmam

incāz-ı va‘di:

1. incāz-ı va‘di:-i

Gazel 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Verilen sözü tutma, yerine getirme.

İhsān diler misin dahī incāz-ı va‘di sen
Yārın cevābı oldu mazā mā mazā sana

ince:

1. ince:

Gazel 19

Mısra: 7

İnce, zarif.

O ne ince hilkat-i bī-bedel helecanlı
sīne-i pūr-emel
Ne kadar güzel ne kadar güzel o bedī‘a-
perver-i dīde-şüh

2. ince:

Gazel 52

Mısra: 3

Hafif.

İnce sisler dağılırken yine yorgun
yorgun

Tüller altında örer gökleri yıldız
geceler

ince hislerle:

1. ince hislerle: -ler, -le

Gazel 164

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Özel duygular.

İnce hislerle nümâyende samîmî-i
beyân
Nüktedân sâde lisân meş'ale-dârân-ı
sûhân

inceden ince:

1. inceden ince:

Şarkı 6

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*En küçük ayrıntılarına değin, derin
anlamı olan.*

Nedir bu nâz ü edâ böyle inceden ince
Nigâh ü şîve vü refîâr hepsi gönümce

inci:

1. inci:

Gazel 52

Mısra: 5

*Kıymetli ve parlak sedef renkli süs
tanesi.*

Parlıyor titreyerek inci denizler kıyıları
Yağdırır altın ayın sorgucu yaldız
geceler

incilâ:

1. incilâ:

Gazel 70

Mısra: 5

Parlama, aydınlık.

Tâbiş-i nûr u incilâ ma'dûm
Renciş-i nâr u ibtilâ melhûz

incilâ-feşândır:

1. incilâ-feşândır: -dır

Kaside 6

Mısra: 203

Parlaklık, aydınlık saçan.

Her def'ada incilâ-feşândır
Cân çeşmine tütüiyâ-yı hamsi

incili:

1. incili: -i

Diğer 1

Mısra: 52

*Allah tarafından Hz. İsa'ya vahyedilen
kutsal kitap.*

Ezberden okuruz yüz dört kitabı
Tevrâtı İncili Kur'âncasına

incitme:

1. incitmeye:-me, -(y)e

Kaside 7

Mısra: 85

İncinmesine yol açmak, kırmak, üzmek.

Zinhâr onu incitmeye söyletmeye
gelmez

Şeytâna takar istese urgân-ı ma'ârif

incizâbdayız:

1. incizâbdayız:-da, -y, -iz

Gazel 56

Mısra: 2

*Bir şeyin cazibesine tutulup ona doğru
çekilme, ona doğru meyletme.*

Sirişk-i şu'le-feriz çeşm-i intihâbdayız
Kemîne zerreleriz mihre incizâbdayız

incizâb-ı hayât:

1. incizâb-ı hayât:

Gazel 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yaşama bityülenme, ilgi duyuma.

İtâb içinde geçerken bütün hitâb-ı hayât
Nedir beşerde bu meyl üzre incizâb-ı
hayât

indin:1. **indin:** *-di, -n***Gazel 158**

Mısra: 6

İnmek, batmak.

Kondüktörüsün sanki tramvây-ı

sükûtun

İndin çabucak ka' rına deryâ-yı sükûtun

iner:1. **iner:** *-(e)r***Gazel 110**

Mısra: 8

*Bir yerden başka bir yere gitmek,
varmak.*

Zulm olurken zirve-i ikbâle pây-endâz-ı

şirret

Cephe-i millet iner idbâre izmihlâle

doğru

infî'âl:1. **infî'âl:****Gazel 62**

Mısra: 7

Gücenme, kırılma, darılma.

İnfî'âl eyledi büsemden o meh

Sen de al büse dedim benden ödeş

infî'âle:1. **infî'âle:** *-e***Gazel 15**

Mısra: 2

Gücenme, kırılma, darılma.

Bir büse olur visâle bâis

Bilmem ne bu infî'âle bâis

inhâ:1. **inhâ:****Kaside 1**

Mısra: 96

*Bildirme, haber verme, ifade etme.*Hüzür-ı pākine ma'lûm iken melâl-i
derûn

Ne hâcet eyliyeyim hâl-i zârı ben inhâ

inhisâr altındadır:1. **inhisâr altındadır:** *-da, -dır***Kıt'a 22**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yalnızca bir şeye veya kimseye âit
olma etkisindedir.*

İnhisâr aşhâbıdır bunlar vatan-

perverliğin

Bizde kâlâ-yı hamiyyet inhisâr

altındadır

inhişār ashābıdır:

1. inhişār ashābıdır:-ı, -dır

Kıt'a 22

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yalnızca bir şeye veya kimseye âit olan kimseler.

İnhişār ashābıdır bunlar vatan-
perverliğin
Bizde kālā-yı hamiyyet inhişār
altındadır

in'itāf:

1. in'itāf:

Gazel 27

Mısra: 1

Yönelme, meyletme.

Yeşil gözler ki mahmūr-ı mahabbet
in'itāf eyler
Olur handān-ı zevk ezhār-ı âmāl inkişāf
eyler

inkār:

1. inkār:

Gazel 149

Mısra: 1

Kabul etmeme, tanımama, reddetme.

İrfânımı erbâb-ı hased etmede inkâr
Meydanda durur her sene neşr ettiğim
âsâr

inkâr eder:

1. inkâr eder: -(e)r

Tesdis 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kabul ve tasdik etmeme, tanımama.

Yâr peymänen gehî ikrâr gâh inkâr eder
Gösterir yüz bin sebep dildâdesin bîzâr
eder

inkâra:

1. inkâra: -a

Gazel 82

Mısra: 17

Kabul etmeme, tanımama, reddetme.

İnkâra mecâlin yok ikrâra da hâlin yok
Ey hâme misâlin yok hayretlere
batmışsın

inkârına:

1. inkârına: -ı, -n, -a

Gazel 59

Mısra: 4

Kabul etmeme, tanımama, reddetme.

Hük-m-i ezel üftâdeyi mahkûm-ı gam
eyler
Bîçârenin inkârına ikrârına bakmaz

inkisâf:

1. inkisâf:

Gazel 27

Mısra: 2

Meydana çıkma, aşîkâr olma.

Yeşil gözler ki mahmûr-ı mahabbet
in 'itâf eyler
Olur handân-ı zevk ezhar-ı âmâl inkisâf
eyler

2. inkisâf:

Gazel 87

Mısra: 4

Meydana çıkma, aşîkâr olma.

Gözlerinden feyz alıp bir âfitâb-ı
'işvenin
Sînesinden inkisâf etmiş yanar tâbende
gül

inkisâr:

1. inkisâr:

Gazel 132

Mısra: 2

Gücenme, kırılma, üzülme.

Bak s neme d     r olur mu
'Arem ehline inkis r olur mu

inkis r :

1. inkis r : -i

Gazel 1

Mısra: 14

Gücenme, kırılma,  z lme.

Cer had r-ı cin n bir muh cirin  hs n
Dokundu  h-ı yetim ne inkis r  bana

inkis rlara:

1. inkis rlara: -lar, -a

Gazel 124

Mısra: 8

Gücenme, kırılma,  z lme.

Fir  -ı vuslata d    n v c d-ı nerm nin
Dilim varır mı benim başka inkis rlara

inler:

1. inler: -r

Gazel 25

Mısra: 3

* zi nti, keder ve acıdan ağlamak,
inlemek.*

Seni inler bana elh n-ı vatan
Seni söyler bana dağlar dereler

2. inler:-r

Gazel 91

Mısra: 5

Üzüntü, keder ve acıdan ağlamak,
inlemek.

Garîb elde bîçâre inler misin
Okundukça nây-ı ezân ey gönül

3. inler:-r

Gazel 144

Mısra: 5

Üzüntü, keder ve acıdan ağlamak,
inlemek.

İnlerim ben bu tahassürle o dinler inler
Deyr-i mihnette gönül hastası nâküs
olalı

4. inler:-r

Kaside 6

Mısra: 74

Üzüntü, keder ve acıdan ağlamak,
inlemek.

Yâ Rab ne nevâ nevâ-yı cânân
İnler bu nevâda nây-ı hamsi

5. inler:-r

Kıt'a 10

Mısra: 1

Üzüntü, keder ve acıdan ağlamak,
inlemek.

Yuvasından atılan kuş gibi gönlüm
inler
Onu hep sâz-ı maḥabbetteki elḥân
avutur

inlerim:

1. inlerim:-r, -im

Gazel 144

Mısra: 5

Üzüntü, keder ve acıdan ağlamak,
inlemek.

İnlerim ben bu tahassürle o dinler inler
Deyr-i mihnette gönül hastası nâküs
olalı

inlet:

1. inlet:-t

Rûbai 6

Mısra: 1

Üzüntü, keder ve acıdan ağlamak,
inlemek.

'Âşıkların ervâhını ḥayrân inlet
Kuhsâr-ı tecellîde perîşân inlet

2. inlet:-t

Rûbai 6

Mısra: 2

Üzüntü, keder ve acıdan ağlamak,
inlemek.

'Âşıkların ervâhını hayrân inlet
Kuhsâr-ı tecellîde perîşân inlet

3. inlet:-t

Rûbai 6

Mısra: 4

*Üziintü, keder ve acıdan ağlamak,
inlemek.*

Dönsün bu semâ' hânenen cân ü cânân
Nây-ı dili bir âh çek lîsân inlet

inletecek:

1. inletecek:-ecek

Gazel 137

Mısra: 1

*Üziintü, keder ve acıdan ağlamak,
inlemek.*

'Üd-ı hayâtı inletecek tâb kalmadı
'Üdüm kırıldı şehper-i mızrâb kalmadı

inletir:

1. inletir:-t, -ir

Gazel 21

Mısra: 10

*Üziintü, keder ve acıdan ağlamak,
inlemek.*

Nağme-i bülbül-i ney nefha-i
Mevlânâdır

İnletir cânları her dem ederek nāya
nūfūz

inleven:

1. inleyen:-y, -en

Tahmīs 9

Mısra: 31

*Üzüntü, keder ve acıdan ağlamak,
inlemek.*

Bir nevâdır inleyen dergâhda ney
nâbedîd
Ser-nigün peymâne-i 'âlem-nümâ mey
nâbedid

inleven bir hastayım:

1. inleyen bir hastayım:-y, -im

Şarkı 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Acı ve üzüntü ile inleyen bir hasta.

Vuslat ümmîdiyle her an inleyen bir
hastayım
'Aşkının sâzında hicrân ağlayan bir
besteyim

inliyor:

1. inliyor:-i, -yor

Gazel 143

Mısra: 9

*Üzüntü, keder ve acıdan ağlamak,
inlemek.*

Devlet-serây-ı sîne garîb oldu inliyor
Murg-ı hezâr şevki uçan lâneler gibi

insafın:

1. insafın:-ın

Gazel 132

Mısra: 11

İnsaf, merhamet, acıma.

İnsafın o yerde nâımı yok mu
Gülzâr-ı vatan mezâr olur mu

insân:

1. insân:

Gazel 27

Mısra: 8

Âdem, âdemoğlu, kişi.

O meh-ruhsâr için fevka'l-beşerlik
ittifâkîdir
Perî der yâ melek der bunda insân
ihtilâf eyler

2. insan:

Gazel 59

Mısra: 11

Âdem, âdemoğlu, kişi.

İnsan ona derler ki bu meyhâne-i dehrin
Sâkîsin alır mestine huşyârına bakmaz

3. **insân:**

Gazel 94

Mısra: 4

Âdem, âdemoğlu, kişi.

Ben bu vahşet-hâne-i dünyâyı tedkîk
eyledim
Hidmet-i nev'inde ihlâs üzre insân
görmedim

4. **insân:**

Kıt'a 11

Mısra: 3

Âdem, âdemoğlu, kişi.

Nedir âb-ı hayvânı insân bilir
O menba'da bulsun mu hayvân hayât

5. **insan:**

Rûbai 25

Mısra: 4

Âdem, âdemoğlu, kişi.

Dünyâni sen âşiyâne-i firdevs et
İnsan dediğin cihâna bir kerre gelir

insanca:

1. **insanca:-ca****Diğer 1**Mısra: **143***İnsan gibi, insana yakışır biçimde.*

İnsanca şurada kalalım dedik

Nerden haber aldız şeytāncasına

insāncasına:1. **insāncasına:-casına****Diğer 1**Mısra: **88***İnsan gibi, insana yakışır biçimde.*

Kıydık malımıza fānī dünyāda

Ayš u nüş etmeğe insāncasına

insanlar:1. **insanlar:-lar****Gazel 152**Mısra: **8***Âdem, âdemoğlu, kişi.*

Baktın benim endāmıma sandın beni

Yahyā

Yekdiğere benzer bütün insanlar olur

yā

insanlara:1. **insanlara:-lar, -a****Gazel 146**Mısra: **2***Âdem, âdemoğlu, kişi.*

Şairliğe bigâne olan nesl-i münevver

Her vech ile yontulmamış insanlara

benzer

insanları:1. **insanları:-lar, -ı****Gazel 82**Mısra: **8***Âdem, âdemoğlu, kişi.*

Cennetleri ferdāda vādetmiş alelāde

İnsanları dünyāda âteşlere atmışsın

intāk:1. **intāk:****Gazel 126**Mısra: **6***Dile getirme, söyletme.*

Ne tecellî bu ki te' sîr-i cemāl-i cānān

Eder Allahu da intāk gönülden gönüle

intāk eder:1. **intāk eder:-(e)r****Gazel 165**Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Konuşmak, dile gelmek.

Meyl-i güftārın senin ey āfītāb-ı kibriyā
Hey ne mu‘ciz şivedir zerrātı hep intāk
eder

intāk ederim:

1. intāk ederim: -(e)r, -im

Kaside 7

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Dile getirme, söyletme.

İntāk ederim böyle zamān gördü mü bir
an
Koysun elini göğsüne vicdān-ı ma‘ārif

intāka:

1. intāka: -a

Gazel 93

Mısra: 3

Dile getirme, söyletme.

Sükūn-ı ālemi intāka iktidārım yok
Cevābı gelmedi hayfā su‘āle ağlıyorum

2. intāka: -a

Tahmis 9

Mısra: 7

Dile getirme, söyletme.

Buldular intāka yol bir meyden
işrākīleri

Kıldılar cânânı hemdem terk edip
bâkileri

intehe'l-istitrâd:

1. intehe'l-istitrâd:

Diğer 7

Mısra: 1

Son ara söz.

İntehe'l-istitrâd Memdühümüzün
bozuntu san'atına şiddet-i ihâtaları
dolayısıyla nice esâmî ve kelimâtın
muhteviyât u mâhiyyâtını tedbîl ü
tağyîre ve onları ahsen-i sûrete i'âde
edip ol veche ile tahrîr ü tasfîre
himmetleri vâki'dir

intihâ bulmaz:

1. intihâ bulmaz:-maz

Tahmis 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Son bulmak, sona ermek.

Felâket intihâ bulmaz mı zulm ermez
mi encâma
Hayât olmaz nasîb islâma pâyân yok
mu âlâma

intihâb-ı büse-gâh:

1. intihâb-ı büse-gâh:

Gazel 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Öpülecek yerin seçilmesi.

İntihâb-ı büse-gâh olmaz edeb
Arz edilmez böyle nâ-bercâ taleb

intizâr:

1. intizâr:

Gazel 142

Mısra: 12

*Bekleme, ümit ederek bekleme, yolunu
gözleme.*

Ne zevk-i vaslını tattık ne cām-ı la'lini
İhsân
Şebâbımız bu tahassürlü intizâr ile
geçti

intizâr etmekteyiz:

1. intizâr etmekteyiz:-mekte, -(y)iz

Kaside 2

Mısra: 135

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Beklemek, gözlemek.

Ehl-i 'azm ü rezme fî'l-hâl intizâr
etmekteyiz
Pençe-i aşâb-ı himmetten de şiddet
bekleriz

intizâra:

1. intizāra: -a

Gazel 140

Mısra: 8

Bekleme, ümit ederek bekleme, yolunu gözleme.

O nahl işve güzār etmez oldu bāğ-ı
vefādan
Salıp kıyāmete uşşākı intizāra düşürdü

inzivā:

1. inzivā:

Gazel 97

Mısra: 8

Bir işe karışmamak, dünya işlerini bırakmak, bir köşeye çekilmek.

Sadā-yı hāy u hūdan güft ü güy-ı halkı
güş ettim
Nihāyet inzivā güncinde cāy-ı
muhterem gördüm

ipliği bāzāra çıkar:

1. ipliği bāzāra çıkar: -(a)r

Kıt'a 38

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Kötü nitelik ve suçları ortaya çıkarmak.

Ne kadar sahte reviş sahte vatan-
perverlik
Gün olur cümlemizin ipliği bāzāra
çıkarmak

ipliği bāzāra çıktı:**1. ipliği bāzāra çıktı:-tı****Gazel 137**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim***Kötü nitelik ve suçları ortaya çıkmak.*

Yārān-ı devrin ipliği bāzāra çıktı hep
Hem-hāl ü gam-kūsār olur ahhāb
kalmadı

i'rāz:**1. i'rāz:****Gazel 67**

Mısra: 9

*Yüz çevirme, başka tarafa**dönme, kaçınma.*

İhlās için ebnā-yı zamān etmede i'rāz
Agrāz u riyā hāmil olur māder-i ihlās

ircā-ı nazar:**1. ircā-ı nazar:****Gazel 110**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Geriye bakmak; eskiyi hatırlamak.*

Ettim ircā-ı nazar māziye döndüm hāle
doğru
Şu 'le-i ümmīd için çok baktım istikbāle
doğru

irfāncasına:**1. irfāncasına:-casına****Diger 1**

Mısra: 60

Bilme, anlama, sezme.

Kavaldan anlarınız davul çalmışız
Külahlar giymişiz irfāncasına

irfānımı:**1. irfānımı:-ım, -ı****Gazel 149**

Mısra: 1

Bilme, anlama, sezme.

İrfānımı erbāb-ı hased etmede inkār
Meydanda durur her sene neşr ettiğim
āsār

2. irfānımı:-ım, -ı**Gazel 149**

Mısra: 7

Bilme, anlama, sezme.

Kendim değilim eyleyen irfānımı izhār
Hāmidle Sezāyī bana olmakta senā-kār

irfanla yoğurmuştur:**1. irfanla yoğurmuştur:-muş, -tur****Kaside 3**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bilme, anlama ile yoğurmak, şekil vermek.

Ben Âdemim etmek dilerim nev'imi
âdem

‘İrfanla yoğurmuştur ezel desti hamûrim

irtihâl:

1. irtihâl:

Kıt'a 33

Mısra: 2

Dünyâdan âhirete göçme, ölme.

Şâ‘ir-i ‘ârifdi Hafız Zühdi-i deryâ-dil
âh

Etti deryâ-yı felâkette ğarîkân irtihâl

irtisâmda:

1. irtisâmda:-da

Gazel 2

Mısra: 9

Görünme, resmedilme.

Düşmüş değil bu ömr-i hezâr irtisâmda
Mir‘ât-ı ser-nüvişteme bir şekl-i
gamzedâ

irvâ:

1. irvâ:

Kaside 1

Mısra: **108**

Sulama, suya kandırma.

Hudā bilir ki gönül teşnedir cemālin
için

Zülāl-i tal'at-i pākinle eyle sen irvā

iş eder:

1. iş eder:-(e)r

Kaside 4

Mısra: **14**

Kelime Tipi: **Deyim**

Aldatmak, birine beklemediği bir

davranışta bulunarak onu zarara sokmak.

Allāh için akvāli de ef'āline uygun

Pek çok iş eder sonra verir ādeme pendi

isār:

1. isār:

Gazel 149

Mısra: **6**

Dökmek, serpmek, saçmak.

Tūtī gibi durmaz olurum böyle şeker-
bār

Tab'ımdaki cevherleri hep etmedim isār

isāret:

1. isāret:

Gazel 46

Mısra: **10**

Belirti, alamet, iz.

Bileydim āh o güzel māl-i visāl midir

Bu sırra dāir o gözlerde bir isāret var

2. isāret:

Kaside 2

Mısra: **148**

Belirti, alamet, iz.

Öyle maktülüz ki bismilgehde yok cān

kaydımız

Gamze-i i'cāz-ı cānāndan isāret

bekleriz

isbu:

1. isbu:

Diğer 1

Mısra: **162**

İşaret sıfatı.

Hicretin bin üç yüz kırk idi ānı

Aşık İhsān düzdü işbu destānı

ise:

1. ise:-se

Diğer 1

Mısra: **65**

Ek fiil.

Zevkin değil ise nüş etmek rakı

Şampanya içeriz terk et merākı

**işe erkenden başlamış vaktinden evvel
tekemmül etmiş büyümüş de küçülmüş
kimesne ma'naların ifhâm eder:**

**1. işe erkenden başlamış vaktinden evvel
tekemmül etmiş büyümüş de küçülmüş
kimesne ma'naların ifhâm eder:**

Diğer 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Erkenden işe başlamış, zamanından
önce olgunlaşmış, büyümüş de küçülmüş
kimse anlamlarını ifade eder.*

iştikâkıyyundan Necîbâ Elhâc Dâñā
Efendiler eşkâline nazar etmekle
beyhûde yere cevher araştırarak
yaşarmak veyâ yeşermek masdarından
yaşar yeşer ya'ni yaşarır yaş olur pişkin
bulunamaz yaşı er genç ve yaş er işe
erkenden başlamış vaktinden evvel
tekemmül etmiş büyümüş de küçülmüş
kimesne ma'naların ifhâm eder
demişlerdir

isek:

1. isek:-se, -k

Gazel 99

Mısra: 9

Ek fiil.

Seni görmek seni sevmekle günâh
etmiş isek
Haşre dek koy bu günâh üzre sevâb
eyleyelim

isem:1. **isem:-m****Gazel 43**

Mısra: 5

Ek fiil.

Dürr-i yefim isem sade-f-i aşk içindeyim
 Dürr-i yefim zâde-i ümmü'l-garâm olur

2. **isem:-se, -m****Tahmis 5**

Mısra: 24

Ek fiil.

Nür eyledim ey mâh yanıp dildeki nârı
 Şem' olmaz isem bezmine bu süz ile
 bâri

isen:1. **isen:-se, -n****Diğer 1**

Mısra: 15

Ek fiil.

Sen Koroğlu isen biz Çamlıbeliz
 Afilli güzeliz devrâncasına

2. **isen:-se, -n****Diğer 1**

Mısra: 35

Ek fiil.

Ne emreder isen hâzırdır elbet
 Emrin baş üstüne fermâncasına

3. **isen:-se, -n****Gazel 4**

Mısra: 11

Ek fiil.

Aşınâ-yı hâl isen gelmez mi bir an
 merhamet
 Dîde-i mahzûnumun ma'nalı hâline
 sana

4. **isen:-se, -n****Gazel 51**

Mısra: 9

Ek fiil.

Bugün benimle öpüşmezsen âh
 öpüşmez isen
 Seninle belki yarın âh-ı inkisâr öpüşür

5. **isen:-se, -n****Gazel 70**

Mısra: 9

Ek fiil.

Ey kalem tercümân-ı âh isen âh
 Olur îhsân için nevâ melhûz

6. **isen:** *-se, -n*

Gazel 81

Mısra: **1**

Ek fiil.

Likā-yı tal'ata bak ey gönül mükerrerem
isen
Behişt-i vuslatı koy sen de ibn-i âdem
isen

isfâye:

1. **ışfâye:** *-(y)e*

Kaside 7

Mısra: **59**

*Hastanın iyileşmesi için çeşitli çarelere
başvurma.*

İşfâye vatan derdini her an eder izhâr
Her yerde tecellîsini Lokmân-ı ma'ârif

işim yok:

1. **işim yok:**

Kaside 3

Mısra: **11**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İşi olmamak, ilgilenmemek.

Bir başka sözüm lâf-ı siyâsetle işim yok
Amma 'acemistân-ı zerâfette sefirim

isimiz:

1. **işimiz:-imiz****Kıt'a 56**

Mısra: 2

Bir maksatla yapılan çalışma, eylem.

Yaya kaldık varalım menzil-i maksûda
hemân

Bizi külfetlere hayretlere salmış işimiz

işin:1. **işin:-in****Kıt'a 65**

Mısra: 11

Bir maksatla yapılan çalışma, eylem.

Nemâfistâda işin gıpta verir Mecnûna
Çünkü dağlar devirir taş çıkarır
Ferhâda

ışitir:1. **ışitir:-(i)r****Gazel 104**

Mısra: 2

İşitmek, duymak, dinlemek.

Olur menâzır-ı sevdâ ayân semâlardan
Terâneler ışitir gûş-ı cân semâlardan

ışitmezken:1. **ışitmezken:-mez, -ken****Gazel 17**

Mısra: 1

İşitmek, duymak, dinlemek.

İşitmezken enîn-i iştikâ hiç
Olur mu hâle cânân âşinâ hiç

ışittim:1. **ışittim:-ti, -m****Gazel 96**

Mısra: 20

İşitmek, duymak, dinlemek.

Visâl-i yâr ile mes'ûd olan bu yerlerde
Ne bir terâne ışittim ne âşiyân buldum

2. **ışittim:-ti, -m****Kaside 6**

Mısra: 47

İşitmek, duymak, dinlemek.

Bir hâtif-i gaybdan ışittim
Bir müjde-i cân-bahâ-yı hamsi

ışkenbe-i kübrâya:1. **ışkenbe-i kübrâya:-(y)a****Kıt'a 65**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Büyük işkembe.

Hazm eder cümlesin işkenbe-i kübrâya
sürer
Sürüler mi'deni imkân bulamaz ifsâda

iskender:

1. iskender:

Kaside 6

Mısra: 186

*Hızır ile yola çıkıp ölümsüzlük suyunu
arayan Makedonya kralı.*

Şādān görünür revān-ı Cemşīd
İskender olur gedā-yı hamsi

iskenderin:

1. iskenderin:-in

Gazel 59

Mısra: 6

*Hızır ile yola çıkıp ölümsüzlük suyunu
arayan Makedonya kralı.*

Bir gözleri āhūyu temāşā eden enzār
İskenderin āyīnesi dīdārına bakmaz

iskeste:

1. işkeste:

Gazel 23

Mısra: 4

Kırılmış, kırık.

Uçarak ravza-i cānāne giden bülbül-i
cān
Dönemez dönse de bāl ü peri işkeste
gelir

islām:

1. islām:**Tahmis 8**

Mısra: 27

İslam ehli, müslüman.

Sürüp dergâha yüzler ağlayan el
bağlayan islām
Gelir feryād ü istimdāda mātem
çağlayan islām

2. islām:**Tahmis 8**

Mısra: 28

İslam ehli, müslüman.

Sürüp dergâha yüzler ağlayan el
bağlayan islām
Gelir feryād ü istimdāda mātem
çağlayan islām

3. islām:**Tahmis 8**

Mısra: 29

İslam ehli, müslüman.

İlāhī gūlsün artık bunca yıl kan ağlayan
islām
Dil ağlar çeşm-i cān ağlar zemīn ağlar
semā ağlar

islāma:**1. islāma:-a****Tahmis 8**

Mısra: 8

İslam ehli, müslüman.

Felâket intihā bulmaz mı zulm ermez
mi encāma
Hayât olmaz nasīb islāma pâyân yok
mu ālāma

islāmın:**1. islāmın:-ın****Tahmis 8**

Mısra: 13

İslam ehli, müslüman.

Şehīdān-ı ğazādan derdin islāmın su'āl
ettim
Bu şeb rūhū'l-emīnle gizli gizli
hasbihāl ettim

islemiş:**1. işlemiş:-miş****Gazel 84**

Mısra: 10

İçine girmek, etkilemek, nüfuz etmek.

Hedef olmuş yine peykânına cevrin
İhsân
İşlemiş cāna kadar āh o güzel
gamzelerin

isler yapmak için sevtāncasına:

1. işler yapmak için şeytāncasına:-casına

Diğer 1

Mısra: **100**

Kelime Tipi: -

*Şeytana yaraşan, kötü işler yapmak
amacıyla.*

Soyunup rahmānī kisve büründük
İşler yapmak için şeytāncasına

ismā' ilim:

1. ismā' ilim:-im

Rûbai 2

Mısra: **3**

*Hız. İbrahim'in adağı sonucunda Allah
rızası için kurban edeceği oğlu İsmail
peygamber.*

Ben cānımı nezretmişim İsmā' ilim
Al tuhfē-i kurbānımı kurbān olayım

ismet paşa:

1. 'ismet paşa:

Kaside 5

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

*Türkiye'nin ilk Başbakanı olan Mustafa
İsmet İnönü, ikinci Cumhurbaşkanı, İstiklal
Madalyası sahibi asker ve siyasetçidir.*

Konferans üstüne hâkim yine 'İsmet
Paşa
Ne kumandandır İlāhī ne kumandandır
bu

ism-i celâli:**1. ism-i celâli:****Gazel 42**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Celâl adı,yüce ve her şeyi kuşatan**Allah'ın adı.*

Mihrab-ı ebruvânına taptıkça ol bütün

İsm-i Celâli zıkr ile İhsân imâm olur

ismim maskat-i resim olan mahmiyye-i
kayseriyyede tesmiye edilip orada ise
ba'zıların şedde-i esâmisi bârize olmayıp
gâhî bu fakîrinki misillü meknûze
kalmıştır:

1. ismim maskat-i resim olan mahmiyye-i
kayseriyyede tesmiye edilip orada ise
ba'zıların şedde-i esâmisi bârize olmayıp
gâhî bu fakîrinki misillü meknûze
kalmıştır:-miş, -tır

Diğer 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İsim doğuş yeri olan "Korunaklı

Kayseri Şehri"nde adı koyulmuş ve orada
bazılarının isimlerinin şeddesi belli olmayıp
bazen bu fakirinki gibi gizli saklı kalmıştır.

ismim maskat-i resim olan Mahmiyye-i
 Kayseriyyede tesmiye edilip orada ise
 ba'zıların şedde-i esâmisi bârize

olmayıp gâhî bu fakîrinki misillü
 meknûze kalmıştır

ışrâk:**1. ışrâk:****Gazel 106**

Mısra: 12

Işıklandırma, aydınlatma, parlatma.

Bırak şu cennet-perest-i sevdâ düşüp
 çerâğ-ı ruhunda yansın
 Semâlarımın misâl-i berk-i cihân ben
 İhsân ederken ışrâk

2. ışrâk:**Gazel 126**

Mısra: 1

Işıklandırma, aydınlatma, parlatma.

Hüsn ü aşk etmede ışrâk gönülden
 gönüle
 Dökülür nâle-i uşşâk gönülden gönüle

3. ışrâk:**Kaside 6**

Mısra: 85

Işıklandırma, aydınlatma, parlatma.

'Ummanları yer yer etti ışrâk
 Bâl ü per-i pür-ziyâ-yı hamsi

isrāk eder:

1. isrāk eder:-(-e)r

Gazel 165

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Işıklandırmak, aydınlatmak, parlatmak.

Matla'u'l-envār-ı sevdā kaşların isrāk
eder

Rü'yet ehlin sācid-i mihrāb-ı istiğrak
eder

isrākîleri:

1. isrākîleri:-ler, -i

Tahmis 9

Mısra: 7

*Bilginin sezgi, keşif ve ilham yoluyla
elde edileceği görüşünü benimseyen kimse.*

Buldular intāka yol bir meyden
isrākîleri

Kıldılar cānānı hemdem terk edip
bākîleri

isret edelim:

1. isret edelim:-e, -lim

Diğer 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İçki içmek.

Bir gece bize gel sohbet edelim
İstersen biraz da işret edelim

isrine:

1. isrine:-i, -(n)e

Gazel 98

Mısra: 10

Gidiş, tutulan yol.

Bir gendüm-i hâl almağa firdevsini
verdim
Uydum babamın isrine hayrû'l-halef
oldum

istanbulun:

1. istanbulun:-un

Kıt'a 23

Mısra: 1

İstanbul şehri.

Ağlamak gülmek diler seyreyleyen
İstanbulun
Tâli' -i pür-nekbet-i peydâ vü nâ-
peydâsını

iste:

1. iste:

Gazel 150

Mısra: 2

*Bir şey gösterilirken veya bir şeye
işaret edilirken söylenen bir söz.*

'Âlemde bugün varsa eğer nâzıma
akrân
Gelsin ne durur işte açıktır ona meydân

2. işte:

Gazel 164

Mısra: 19

*Bir şey gösterilirken veya bir şeye
işaret edilirken söylenen bir söz.*

İşte meydân-ı sūhân gitmeyelim Şirâza
Bize Turan-ı sūhândır yine meydân-ı
sūhân

3. işte:

Kaside 5

Mısra: 15

*Bir şey gösterilirken veya bir şeye
işaret edilirken söylenen bir söz.*

İşte pür-debdebe bir başka temâşâ
geçiyor
Göz kamaşmaz mı bu seyrâna ne
seyrândır bu

4. işte:-te

Kaside 6

Mısra: 134

İş, durum, çalışma.

Envâ' -ı ta'âmı hâlt edermiş
Her işte şu kaynanâ-yı hamsi

istedim:

1. **istedim:**-di, -m

Gazel 141

Mısra: 7

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Derd-i dil-i zāra ilāç istedim
Gizli sunup la'l-i lebin em dedi

2. **istedim:**-di, -m

Tahmis 4

Mısra: 3

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

İstedim vuslat nasībim döndü hicrān
oldu hep
'Aşka düştüm cān u dil müft-i civānān
oldu hep

istemem:

1. **istemem:**-me, -m

Gazel 43

Mısra: 3

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Firkat gününde āb-ı hayāt olsa istemem
Hızrın zülālī māh-ı muharrem harām
olur

istememis:1. **istememiş:-me, -miş****Gazel 163**

Mısra: 17

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Nihād azm-i Gümüşhane etmek
istememiş

Misāl-i bülbül-i gülşen çemen çemen
diyerek

istemez:1. **istemez:-mez****Gazel 18**

Mısra: 6

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Şerha-dār oldu fîg-ı çeşminden
İstemez metn-i sîne başka şürûh

2. **istemez:-e, -mez****Kaside 2**

Mısra: 50

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Püşt ü pâ urmaktayız Sahrâ-yı Nürda
ğayretiz
Menn ü selvâ istemez bir başka ni'met
bekleriz

ister:1. **ister:-r****Gazel 12**

Mısra: 6

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Destinde yoksa dāmeni bir āfetin çi-süd
İster çık āsumānlara arş-ı berîni öp

2. **ister:-r****Kaside 2**

Mısra: 152

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Ey ilāhi yār gel olsun fedā canlar sana
Hep kudümünden refah ister sa'âdet
bekleriz

3. **ister:-r****Tahmis 6**

Mısra: 31

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Cennet ister mi bugün cānını cānāna
veren
Dergeh-i yār olur İhsān bana ni'me'l-
medfēn

4. ister:

Rübai 15

Mısra: 1

*Cümledeki görevleri aynı olan
kelimelerin ayrı ayrı her birinin başına
getirilerek herhangi birinin onanmasında
sakınca olmadığı anlatan bir söz.*

İster elem ü cevri ile pür-derd olayım
İdbâr u felâketle gerek ferd olayım

isterim:

1. isterim:-r, -im

Gazel 26

Mısra: 9

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Sitem-i zamāneyi sînelerden izāle
eylemek isterim
Ne revā ki sîne-i himmetim sitem-i
zamāne nişân olur

2. isterim:-r, -im

Gazel 122

Mısra: 5

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Dildāre hāl-i zārımı arz etmek isterim
Arz etmesin mi hālî gedā pâdişâyına

isteriz:

1. **isteriz:-r, -iz****Diğer 1**

Mısra: 25

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Ortada beş kutu şeker isteriz
Domino oynarız poker isteriz

2. **isteriz:-r, -iz****Diğer 1**

Mısra: 26

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Ortada beş kutu şeker isteriz
Domino oynarız poker isteriz

3. **isteriz:-r, -iz****Diğer 1**

Mısra: 27

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Biz çaya konyağı döker isteriz
İçeriz rindanca ayrıncasına

4. **isteriz:-r, -iz****Kaside 2**

Mısra: 78

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Etmeden Allah için beyne'l-eḥibbā bir
kelām
İsteriz bin bir kelāmullāhı soḥbet
bekleriz

5. **isteriz:-r, -iz****Kaside 2**

Mısra: 142

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Kābiliyyet bizde hālā etmemiş isbāt-ı
rüşd
İsteriz rehberlik ehlinden delālet
bekleriz

istersen:1. **istersen:-se, -n****Diğer 1**

Mısra: 10

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Bir gece bize gel sohbet edelim
İstersen biraz da işret edelim

2. **istersen:-r, -se, -n****Gazel 154**

Mısra: 4

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Düşmandır ezelden beri erbāb-ı şebāba
İstersen eğer git de su'āl eyle Cenāba

3. **istersen:** -r, -se, -n

Gazel 154

Mısra: 6

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Dikkatle bak üstâdın olan hâne-harâba
Ehlinden al istersen eğer almak inâba

istersiz:

1. **istersiz:** -r, -siz

Diğer 1

Mısra: 137

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Ayttım ki ne alıp satmak istersiz
Pişmiş aşı su mu katmak istersiz

2. **istersiz:** -r, -siz

Diğer 1

Mısra: 138

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Ayttım ki ne alıp satmak istersiz
Pişmiş aşı su mu katmak istersiz

3. **istersiz:** -r, -siz

Diğer 1

Mısra: 139

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Cümleniz bunda mı yatmak istersiz
Defolarak gidin yārāncasına

istese:

1. **istese:-se**

Kaside 7

Mısra: 86

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Zinhār onu incitmeye söyletmeye
gelmez
Şeytāna takar istese urġān-ı ma'ārif

2. **istese:-se**

Tahmis 6

Mısra: 14

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Geh celāliyle bakar gāh cemāliyle
bakar
İstese lemḥ-i basarda bütün ekvānı
yakar

istesen:

1. **istesen:-se, -n**

Gazel 162

Mısra: 11

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Dönüp ey herze-gü ahmak yanılsan
istesen bir hak
Düşer matrūd olur magdūr olursun
böyle kalmazsın

istidlāl-i āfī etmeyiz:

1. **istidlāl-i āfī etmeyiz:-me, -(y)iz**

Kaside 2

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

*Gelecek için delillere dayanarak bir
hükme varma.*

Hāl ü mazīden ki istidlāl-i āfī etmeyiz
Rāh-ı istikbāl için ders-i nedāmet
bekleriz

istifi:

1. **istifi:-i**

Kıt'a 59

Mısra: 1

*Bozmamak fiili ile birlikte aldırış
etmeyip durum ve davranışını
değiştirmemek anlamındadır.*

Bozmadık bir an bu bendergāhda istifi
biz
Yoksa bir ḥüsrān için bin āh ü vāh
eksik değil

istigfâr eder:

1. istigfâr eder:-(e)r

Tesdis 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tövbe etmek, bağışlanmayı dilemek.

Görse Azrâil onun hışmından istigfâr
eder

Handesinden mu 'ciz-i İsayı Hak tekrâr
eder

istignâ:

1. istignâ:

Diğer 1

Mısra: 7

Nazlanmak.

Eğerçi hübâna lâyıık istignâ
Kerem kıl sen ammâ imkâncasına

ıştihâ-yı hamsi:

1. ıştihâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Hamsi yeme isteği.

Oldukça 'alev-feşân nümâyân
Nâr-ı şikem ıştihâ-yı hamsi

istikâ kıyyûndan necibâ elhâc dâna efendiler:

1. istikâ kıyyûndan necibâ elhâc dâna efendiler:-ler

Diğer 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Komünistlerden Necibâ ve Elhac Dana Efendi.

istikâ kıyyûndan Necibâ Elhâc Dâna
Efendiler eşkâline nazar etmekle
beyhûde yere cevher araştırarak
yaşarmak veyâ yeşermek masdarından
yaşar yeşer ya'ni yaşarır yaş olur pişkin
bulunamaz yaşı er genç ve yaş er işe
erkenden başlamış vaktinden evvel
tekemmül etmiş büyümüş de küçülmüş
kimesne ma'naların ifhâm eder
demişlerdir

istikâ-vı hamsi:

1. istikâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Hamsiden şikâyet etme, yanıp yakılma.

Gördükçe bu rûthe cevri ü hırman
Etmez miyim istikâ-yı hamsi

istikbâl için:

1. istikbâl için:

Kıt'a 32

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Karşılama amacıyla.

Bâğ-ı cennetten sürüşân çıksın istikbâl
için
Yumdu dünyâdan gözün bir duğter-i
sîmîn-beden

istikbâle:

1. istikbâle:-e

Gazel 110

Mısra: 2

Gelecek, gelecek zaman.

Ettim ircâ-ı nazar mâziye döndüm hâle
doğru
Şu'le-i ümmîd için çok baktım istikbâle
doğru

istikbâli:

1. istikbâli:-i

Kıt'a 24

Mısra: 1

Gelecek, gelecek zaman.

'İbret alsak bâri istikbâli te'mîn eylesek
Hâlimiz muhtâc-ı tedbîr-i siyâsettir
bugün

istikâlâle:

1. istiklâl:-e

Gazel 110

Mısra: 6

*Kendi başına olmak, kimseye bağlı
olmayış, müstakil oluş, bağımsızlık.*

Cennet-i irfân için imkân-ı vuslat var
mı bilmem
Bir sırât-ı istikâmet yok mu istiklâl
doğru

istîla edip:

1. istîla edip:-ip

Tahmis 9

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, hükmü altına almak.

Oldular bir perdeden vuslatla firât
nağme-zen
Şevk istîla edip olmakla bîlâb encümen

istimdâda:

1. istimdâda:-a

Kıt'a 65

Mısra: 16

Yardım isteme, imdâda çağırma.

Görse istabl-ı kemâlâtını canbâz-ı felek
Can atar Atpazarından yana istimdâda

istirâhat:

1. istirāḥat:**Kaside 2**

Mısra: 58

Dinlenme, rahat bulma.

Mihrimiz ğarib semâlar mükterib fark
etmeyiz
Sâyelerden vâyelerden istirāḥat
bekleriz

istirākım:**1. iştirākım: -im****Kıt'a 4**

Mısra: 4

*Bir düşünce, görüş, tutum vb.ne
katılma, benimseme.*

Cemāl-i pāke müştākım bu yüzden
Ḥudā-yı 'aşka vardır iştirākım

istirā-yı ḥamsi:**1. iştirā-yı ḥamsi:****Kaside 6**

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Hamsinin satın alınması.

Seyriyle dolar şu cevḫ-i mi'de
Lâzım değil iştirā-yı ḥamsi

istirkāb:**1. istirkāb:****Gazel 167**

Mısra: 7

*Birine karşı rekâbette bulunma, rakip
görme, çekememe.*

Füyüz-ı 'aşk-ı pākin birbirinden eyler
istirkāb
Zemin bir mest-i ma'zūr āsumān
meshūr 'aşkıdan

istivākandan:**1. iştivākandan: -ı, -n, -dan****Gazel 27**

Mısra: 9

Büyük arzu duyma, özleme, özleyiş.

Dolar ebkār-ı ma'na kalbe ḫsān
iştivākından
Gelir züvvārı saf saf beyt-i ma'murun
tavāf eyler

istivākınla:**1. iştivākınla: -ı, -n, -la****Gazel 168**

Mısra: 1

Büyük arzu duyma, özleme, özleyiş.

Gönül iştivākınla tahlil eder
Yakar şevki hemrâz-ı Cibril eder

2. **iřtiyākınla**:-ı, -n, -la

Gazel 168

Mısra: **16**

Büyük arzu duyma, özleme, özleyiş.

Ḥabīb-i necīb-i Ḥudā merḥabā
Gönül iřtiyākınla tehlil eder

istivoruz:

1. **istiyoruz**:-yor, -uz

Rübai 17

Mısra: **3**

*İstemek, talep etmek, dilemek,
arzulamak.*

Bîçāre vatan biz de devā istiyoruz
Hem ḥastayız āh hem tabībiz şimdi

işve:

1. **işve:**

Gazel 92

Mısra: **10**

Cilve, edâ, naz.

Rehgüzārında ki İhsān gibi üftādesi var
İşve meydanını almaz mı o tevsenli
güzel

2. **işve:**

Gazel 108

Mısra: **9**

Cilve, edâ, naz.

Ey her sözü işve işve raksân
Her işvesi bir bahâne çapkın

3. işve:

Gazel 108

Mısra: 9

Cilve, edâ, naz.

Ey her sözü işve işve raksân
Her işvesi bir bahâne çapkın

4. işve:

Gazel 140

Mısra: 7

Cilve, edâ, naz.

O nahl işve güzâr etmez oldu bâg-ı
vefâdan
Salıp kıyâmete uşşâkı intizâra düşürdü

‘işve vü nâz ü edâ vü şive olmuş vek-zebân:

1. ‘işve vü nâz ü edâ vü şive olmuş vek-zebân:

Kıt'a 67

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*İşve, cilve, naz ve edâlî tavır ile aynı
fikirde olan.*

Neş'eden meyden terennümden safâdan
muttasıl

‘İşve vü nâz ü edâ vü şive olmuş yek-
zebân

işve-bâz-ı kazâ:

1. işve-bâz-ı kazâ:

Gazel 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Zarara sebebiyet veren işveli,
cilveli(sevgili).*

Gamzeler çifte işve-bâz-ı kazâ
Dîdeler hande-ver piyâle-i rûh

işveden:

1. işveden:-den

Gazel 83

Mısra: 6

Cilve, edâ, naz.

Cân gülşeninde gül gibidir bir içim
sudur
Ey cân-ı işve işveden âyinedir tenin

işvegerlik:

1. ‘işvegerlik:-lik

Tahmis 4

Mısra: 7

Edâlî, nazlı olma durumu.

‘İşvegerlik fitnelik bahşinde gayet zû-
fünûn

Pāyidar olsun dedim koynunda baht-ı
tîre-gün

işve-perver:

1. işve-perver:

Gazel 115

Mısra: **3**

İşveli, cilveli, nazlı.

Dudaklar hande-pîrâ işve-perver
Birer sihr-âşinâ meshûr-hande

‘işve-perver mehlîkâlar:

1. ‘işve-perver mehlîkâlar:-lar

Tahmis 9

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

*İşve, cilve ve nazı seven ay yüzlü güzel
sevgili.*

Bâdeler âvâre ser-cûlar revân şelâleler
Hây ü hûlar ‘işve-perver mehlîkâlar
bâdeler

işve-perversin:

1. işve-perversin:-sin

Şarkı 10

Mısra: **1**

İşveli, cilveli, nazlı.

İşve-perversin güzelsin şühsun
nâzendesin

Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

işve-perversin:

1. işve-perversin:-sin

Şarkı 10

Mısra: 1

İşveli, cilveli, nazlı.

İşve-perversin güzelsin şühşun
nâzendesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

işvesi:

1. işvesi:-(s)i

Gazel 108

Mısra: 10

Cilve, edâ, naz.

Ey her sözü işve işve raksân
Her işvesi bir bahâne çapkın

itâb:

1. itâb:

Gazel 14

Mısra: 1

Tersleme, azarlama, paylama.

İtâb içinde geçerken bütün hitâb-ı hayât
Nedir beşerde bu meyl üzre incizâb-ı
hayât

2. itâb:

Gazel 66

Mısra: 12

Tersleme, azarlama, paylama.

Her hande-i gül-bîzin nev-hîz ü bahâr-
âmîz
Her gamze-i hûn-rîzin ser-fîz ü itâb âteş

i'tilâ:

1. i'tilâ:

Gazel 42

Mısra: 7

Yükselme, yücelme.

Uşşâk edince cennet-i didâra i'tilâ
Vâreste hâl-i kayd-ı salât ü sıyâm olur

i'tilâf:

1. i'tilâf:

Gazel 74

Mısra: 6

Anlaşma, uyuşma.

Âheng-i âşıkâne edâ neş'e reng ü bü
Bir yerdeyiz ki nâz ü niyâz etmiş i'tilâf

itmâm-ı zamân:

1. itmâm-ı zamân:

Gazel 67

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zamanın, vaktini

doldurma, tamamlama.

Vādī-i dalāl oldu hemān kişver-i ihlās

İtmām-ı zamān eyledi peygamber-i

ihlās

ittifakidir:

1. ittifakidir:-dir

Gazel 27

Mısra: 7

Söz birliği etmek, anlaşmaya varmak.

O meh-ruhsār için fevka'l-beşerlik

ittifakidir

Perī der yā melek der bunda insān

ihtilāf eyler

ittihād:

1. ittiḥād:

Gazel 77

Mısra: 1

Bir olma, bir araya gelme, birlik.

İttiḥād etmiş gider i'cāz ü nāz-ı hüsn ü

'aşk

Dehri tutmuş ser-te-ser āvāz-ı sāz-ı

hüsn ü 'aşk

ittihād-ı ruh için:

1. ittiḥād-ı rūḥ için:

Kaside 2

Mısra: 153

Kelime Tipi: -

Ruhların birleşmesi, aynı fikirde olması için.

Şart-ı evveldir maḥabbet ittiḥād-ı rūḥ için
Biz maḥabbetten de ‘ulvî bir uḥuvvet bekleriz

‘ıyd-ber-‘ıyd-i sa‘âdet:

1. ‘ıyd-ber-‘ıyd-i sa‘âdet:

Kaside 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mutluluktan bayram üstüne bayram.

‘ıyd-ber-‘ıyd-i sa‘âdet denilen andır bu
Çünkü tebcile de takdîse de şâyândır bu

‘ıyd-ı sulḥ ü zafer ü millî ve kurbândır:

1. ‘ıyd-ı sulḥ ü zafer ü millî ve

kurbândır:-dır**Kaside 5**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bariş, Zafer, ulusal ve Kurban Bayramı.

Bugün üç bayramı bir anda biz idrâk ettik
‘ıyd-ı sulḥ ü zafer ü millî ve kurbândır bu

izâle:

1. izâle:

Gazel 26

Mısra: 9

Giderme, yok etme, ortadan kaldırma.

Sitem-i zamâneyi sînelerden izâle
eylemek isterim
Ne revâ ki sîne-i himmetim sitem-i
zamâne nişân olur

iz‘âm:

1. iz‘âm:-ı

Gazel 82

Mısra: 12

Anlayış, basiret, kavrayış.

Mebnâsı hayâtın ne mâ-ba‘di memâtın
ne
Esbâbı necâtın ne iz‘âmı kapatmışsın

‘izâra:

1. ‘izâra:-a

Gazel 85

Mısra: 1

Yüz, yanak.

Dağıtma kâkül ‘izâra ey meh-cemâl
bahtım siyah edersin
Teraḥḥum etmez gönül yakarsın diyâr-ı
îmân tebâh edersin

izārı:

1. izārı:-ı

Gazel 30

Mısra: **8**

Yanak,yüz.

Bakınca mihr-i cihan-tāba dīdeler
kamaşır
İzārı nūruna táb-ı tekābülüm yoktur

2. izārı:-ı

Gazel 48

Mısra: **3**

Yanak,yüz.

İzārı mähına sākī-i meclisin dökülen
Nesīc-i işve mi yā zülf-i hāle-tār mıdır

izār-ı āle:

1. izār-ı āle:

Gazel 15

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Pembeleşmiş yanak.

Şermende misin mahabbetinden
Âyā ne izār-ı āle bāis

izār-ı vāri:

1. **izâr-ı yâri:-i****Gazel 163**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sevgilinin yanağı.*

İzâr-ı yâri anarken semen semen
diyerek
Hezâr goncayı sevdim dehen dehen
diyerek

izâr-ı yâri:1. **izâr-ı yâri:-i****Gazel 31**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sevgilinin yanağı.*

Semâ-yı nev-bahâr içinde şâ'irân melek
sever
Zemîn zemîn çiçek sever 'izâr-ı yâri
pek sever

izcisi:1. **izcisi:-si****Kaside 5**

Mısra: 19

İzcilik teşkilatına bağlı genç.

Ne de çok izcisi var boksörü futbolcusu
var
Cümle etfâl-i sebak-ıhân-ı debistândır
bu

izhâr:1. **izhâr:****Gazel 10**

Mısra: 9

*Açığa vurma, meydana çıkarma,
gösterme.*

Garîk-i hayretim İhsân ki eylemem
izhâr
Ne bir sadâ-yı te'ellüm ne ârzü-yı
şebâb

2. **izhâr:****Gazel 87**

Mısra: 1

*Açığa vurma, meydana çıkarma,
gösterme.*

Büse-i 'uşşâk eder izhâr o sîmîn-tende
gül
Mihrin olmuş nûr-ı pâkinden çıkıp
pâyende gül

3. **izhâr:****Gazel 149**

Mısra: 7

*Açığa vurma, meydana çıkarma,
gösterme.*

Kendim değilim eyleyen irfânımı izhâr
Hâmidle Sezâyî bana olmakta senâ-kâr

izhār eder:

1. izhār eder: -(e)r

Tesdis 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Açığa vurma, meydana çıkarma,
gösterme.*

Nergis-i fettānı gör bīmārlık izhār eder
Gālībā kasdı yine kan eylemek kan
üstüne

izhārı:

1. izhārı: -ı

Rübai 18

Mısra: 3

*Açığa vurma, meydana çıkarma,
gösterme.*

İzhārı da ızmārı da ‘aşkın müşkil
Bilmem ki ne hāl etmeli şaştım kaldım

izhār-ı derd ü gam:

1. izhār-ı derd ü gam:

Muhammes 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dert ve kederini açıklama, gösterme.

Yok bir ümīdim eylemem izhār-ı derd ü
gam
Giryān iken bu hāl ile ben sūretā şenim

izlāline:1. **izlāline:**-i, -n, -e**Gazel 153**

Mısra: 10

Alçaltma, küçük görme.

Taltifine aldanma sakın Mîr Nazîfin
İzlāline benzer dağılan ebr-i latîfin

izmihlāle:1. **izmihlāle:**-e**Gazel 110**

Mısra: 8

Yok olma, mahvolma, çökme.

Zulm olurken zirve-i ikbāle pây-endāz-ı
şirret
Cephe-i millet iner idbāre izmihlāle
doğru

iztırāb-ı dehri:1. **iztırāb-ı dehri:**-i**Gazel 120**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünyanın ızdırabı, kederi.

Toplamış güyā berā-yı imtihān perverdigār
İztırāb-ı dehri bir merd-i cihan-gerd üstüne

iztırāb-ı sîmeden:1. **iztırāb-ı sîmeden:**-den**Gazel 94**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönlün ızdırabı.*

İztırāb-ı sîmeden āzāde bir an görmedim
Dāgdār-ı zulm ü āzār olmayan cān
görmedim

J**jâle:****1. jâle:****Gazel 36****Mısra: 6**

*Sabahları yaprak ve çiçeklerde görülen
su damlaları, çiy, şebnem.*

Nâtıkam bûlbülü ağılar güler ol gülbün-i
nâz

Jâle görmüş leb-i gül-gonca-i hāmûş
açılır

jāle-bār:

1. jāle-bār:

Gazel 48

Mısra: 6

Çiy saçan, dōken.

Beyāz-ı sīne mi hūy-kerde-i hicāb
olmuş
Demīde berg-i semen yoksa jāle-bār
mıdır

jāle-i ‘aşka:

1. jāle-i ‘aşka:-a

Rübai 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşkın, sevdanın çiy damlası.

Timsāl-i cemālin ki gönülden geçti
Bak jāle-i ‘aşka berk-i gülden geçti

jāle-i ‘aşkım:

1. jāle-i ‘aşkım:-ım

Gazel 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk şebnemi, çiy.

Jāle-i ‘aşkım ki düştüm gülsitān-ı
hüsnüne
Karşılaştım mihr-ī tābānımla oldum bī-
karār

jäleler:

1. jäleler:-ler

Tahmîs 9

Mısra: **14**

*Sabahları yaprak ve çiçeklerde görülen
su damlaları, çiy, şebnem.*

Taze mutribler ğazel-ĥânlar safâdan
nâleler
Yâsemenler lâleler güller çemenler
jäleler

jälelerdir:

1. jälelerdir:-ler, -dir

Gazel 120

Mısra: **2**

*Sabahları yaprak ve çiçeklerde görülen
su damlaları, çiy, şebnem.*

Serpilir gözyaşlarım bir şîve-perverd
üstüne
Jälelerdir âsumanlardan düşer verd
üstüne

jengâr-ı sivâdan:

1. jengâr-ı sivâdan:-dan

Gazel 67

Mısra: **11**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Başkalarının pıslığı, kırı.

Pâk et şu harîm-i dili jengâr-ı sivâdan
İhsân olayım dersin eğer mazhar-ı ihlâs

jeng-i kalbi:

1. jeng-i kalbi:-i

Kıt'a 66

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Kalbin, gönün pası.

Devâ-sâz olur derd-mendân için
Siler jeng-i kalbi urup saykalı

Gördük bir alayı hep kabadayı
Tertip eylemişler baskın alayı

kabarmaktadır:

1. kabarmaktadır:-makta, -dır

Kaside 7

Mısra: **28**

Kabarmak, şişmek, bulanmak.

Türküm düşünürken ben o mâzîleri
hâlâ
Mi'demde kabarmaktadır ayrân-ı
ma'ârif

kabâ-yı hamsi:

1. kabâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Hamsinin cübbesi, elbisesi.

Kavs-i kuzeḥ ondan aldı rengi
Tâbende yanar kabâ-yı hamsi

Kâ'be:

1. Kâ'be:

Gazel 38

Mısra: **4**

*Müslümanlar için kible olarak kabul
edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen
kutsal mekan.*

K

kabadayı:

1. kabadayı:

Diğer 1

Mısra: **121**

*Cesurluk taslayarak etrâfa meydan
okuyan (kimse), mert.*

Misāl-i kible-nümā titreyip de ibre-i
cān
O Kā'be hüsne heman cāy olan cināne
döner

2. Kā'be:

Gazel 42

Mısra: 1

*Müslümanlar için kible olarak kabul
edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen
kutsal mekan.*

Gīsū nikābı kā'be yüzüyle bekām olur
Reng-i siyāh sūtre-i beytū'l-harām olur

3. Kā'be:

Gazel 55

Mısra: 4

*Müslümanlar için kible olarak kabul
edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen
kutsal mekan.*

Olsa mir'at-ı hafādan sırr-ı vahdet
aşikāra
Küfr ü îmān fark olunmaz kā'be hem
büthāne kalmaz

Kā'be-cū:

1. kā'be-cū:

Gazel 110

Mısra: 3

Kābe'yi arayan.

Boş kalan mihrâblarda ka'be-cû bir
muktedâ yok
Eyledim yüz bin teveccüh kıble-i âmâle
doğru

Kā'be-cüyân:

1. kâ'be-cüyân:

Gazel 126

Mısra: 7

Kâbe'yi arayan (kimse).

Kâ'be-cüyân dilâ rehbera muhtâc
olmaz
Yol açar onlara âfâk gönülden gönüle

Ka'be-i ân:

1. ka'be-i ân:

Tesdis 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Güzel Kâbe. II Kutsal sayılan
sevgilinin güzel yüzü.*

Bir nevîn püşide konmuş ka'be-i ân
üstüne
Yâ dolanmış hâledir bir mäh-ı rahşân
üstüne

Kā'be-i vuslat:

1. kâ'be-i vuslat:

Gazel 57

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kâbe'ye kavuşma.

Bize mesdûd olamaz kâ'be-i vuslat
İhsân
Rêh-i nâ-refte açar lahzada minhâc
ederiz

kâbil:

1. kâbil:

Gazel 138

Mısra: 4

Mümkün, olabilir.

Bu külhanlarda yanmazdım o şühun
nâr-ı aşkımdan
Ederdim terk-i sevdâ terk-i sevdâ kâbil
olsaydı

kâbil-i avdet:

1. kâbil-i avdet:

Gazel 14

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gidilen yerden dönmenin mümkün
olması.*

Ederdim uğruna bir sermedî hayât fedâ
Olaydı kâbil-i avdet geçen şebâb-ı
hayât

kâbil-i rüsd:

1. **kâbil-i rüşd:**

Gazel 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Olgunluğu kabul edilen.

Tıfl-ı mister-şüdümüz kâbil-i rüşd
olmadı hayt
Himmet-i mürşide hâsiyyet-i irşâda
yazık

kâbil-i vefâ:

1. **kâbil-i vefâ:**

Gazel 90

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Vefâ bilen.

Gönülde aşk olan güzel mahabbet-âşinâ
değil
Mahabbet âşinâ da olsa kâbil-i vefâ
değil

kâbiliyyet:

1. **kâbiliyyet:**

Kaside 2

Mısra: 141

Yetenek, beceriklilik, anlayış.

Kâbiliyyet bizde hâlâ etmemiş isbât-ı
rüşd
İsteriz rehberlik ehlinde delâlet
bekleriz

kabuk:**1. kabuk:****Kıt'a 47****Mısra: 2**

*Bir şeyin üstünü kaplayan,
kendiliğinden meydana gelmiş az veya çok
sert tabaka.*

Evliyâ-yı ni'metin ahvâli dâim böyledir
Ekl ederler lübbü âdem olsa atmazlar
kabuk

kabül-i infisâl:**1. kabül-i infisâl:****Tesdis 1****Mısra: 14****Kelime Tipi: -**

Ayrılmayı kabul etme.

Goncasından ayrı düşmez bülbül-i
şürîde-hâl
Şem'adan pervâneler etmez kabül-i
infisâl

kabül-i şirket:**1. kabül-i şirket:****Gazel 31****Mısra: 4****Kelime Tipi: Kalıp İfade**

Ortaklığa razı olma.

Gönül teferrüd etmesin mi 'âşık-ı
yegânedir

Kabül-i şirket eylemez o mehlikâyı tek
sever

kâbus:**1. kâbus:****Gazel 144****Mısra: 4**

*Uykuda basan sıkıntılı ağırlık,
karabasan.*

Uyku görmez gözü âşıkların ey nür-ı
basar
Şeb-i firkatteki ru'yâları kâbus olalı

kaç:**1. kaç:****Şarkı 2****Mısra: 1**

*Kimseye bildirmeden bulunduğu
yerden ayrılmak, kaçmak.*

Bir şeb yine kaç gel seni serhoş edelim
gel
Sen gel kadeh-i vuslata bir nüş edelim
gel

2. kaç:**Kaside 6****Mısra: 125**

*Herhangi bir şeyin niceliğini sormak
için kullanılan soru sıfatı.*

Bir say hele kaç yumurtadanmış
Bak ortada kaygānā-yı hamsi

kaçıktın:

1. **kaçıktın:**-tı, -n

Gazel 156

Mısra: **2**

*Bazı davranışları dengesiz olan,
zıvanasız.*

Vaktiyle de zirzop sayılırdın şımarıktın
Noksan ki aklın biliriz eski kaçıktın

kaçın:

1. **kaçın:**-ın

Gazel 136

Mısra: **9**

Kaçınmak, uzak durmak.

Ben demez miydim amān ey dil
güzellerden kaçın
Ādemin zīrā perī-rûlar alır ārāmını

kaçınıp:

1. **kaçınıp:**-ıp

Gazel 98

Mısra: **1**

Kaçınmak, uzak durmak.

Heycā-yı zamāndan kaçınıp bī-araf
oldum

Dehrin yine peykânına ammâ hedef
oldum

kaçtıkça:

1. kaçtıkça:-tıkça

Tahmis 11

Mısra: 20

*Kaçmak, görünmeden gitmek,
savuşmak, hızla koşup bir yere gitmek.*

Hicrân acıdır dāmına düşmem diye
kaçtım
Kaçtıkça hayâliyle gelip aklımı çeldi

kaçtım:

1. kaçtım:-tı, -m

Tahmis 11

Mısra: 17

*Kaçmak, görünmeden gitmek,
savuşmak, hızla koşup bir yere gitmek.*

Vuslat diledim meclis-i çeng ü neye
kaçtım
'Aşkımda mukadderse bu hicran niye
kaçtım

2. kaçtım:-tı, -m

Tahmis 11

Mısra: 18

*Kaçmak, görünmeden gitmek,
savuşmak, hızla koşup bir yere gitmek.*

Vuslat diledim meclis-i çeng ü neye
kaçtım
'Aşkımda mukadderse bu hicran niye
kaçtım

3. kaçtım:-tı, -m

Tahmis 11

Mısra: 19

*Kaçmak, görünmeden gitmek,
savuşmak, hızla koşup bir yere gitmek.*

Hicrân acıdır dāmına düşmem diye
kaçtım
Kaçtıkça hayâliyle gelip aklımı çeldi

kaçtın:

1. kaçtın:-tı, -n

Tahmis 11

Mısra: 16

*Kaçmak, görünmeden gitmek,
savuşmak, hızla koşup bir yere gitmek.*

Kirpikleri hançermiş onun kalbimi
deldi
Nüşâbe-i zevk içmeye bezm-i meye
kaçtın

kadar:

1. kadar:

Gazel 49

Mısra: 10

Dek, değin.

Dönse kıyām etse hırāmān olup
Haşre kadar rāh-güzer bağlanır

2. **kadar:-a**

Gazel 50

Mısra: 6

Dek, deġin.

Kevser-i la'lin için cān verenin
hākinden
Haş-i peymāne-i ervāha kadar mül
yetiştir

3. **kadar:**

Gazel 81

Mısra: 15

Dek, deġin.

Eriştirir seni mihrin semā-yı nūra kadar
Bu bāġ-ı neş'ede İhsān misāl-i şebnem
isen

4. **kadar:**

Gazel 84

Mısra: 10

Dek, deġin.

Hedef olmuş yine peykānına cevrin
İhsān
İşlemiş cāna kadar āh o güzel
gamzelerin

5. kadar:

Gazel 92

Mısra: 3

Dek, değin.

Olalım subha kadar bir gece senli benli
 Bize gel ey ten-i sîmîni güzel benli
 güzel

6. kadar:

Gazel 132

Mısra: 9

Dek, değin.

Ya haşre kadar dimâ'-ı islâm
 Keyf uğruna hep nisâr olur mu

kadd-i bülendi:

1. kadd-i bülendi:-i

Kaside 4

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Yüce, uzun boy.

Endâmı levend oldu mu yaş bahsine
 bakmaz
 Ceylan diye vâsf etmede her kadd-i
 bülendi

kadd-i sanavber-misâl-i yâr:

1. kadd-i sanavber-misâl-i yâr:

Gazel 42

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp ifade***Sevgilinin çam fıstığı gibi olan boyu.*

Reftâra gelse kadd-i sanavber-misâl-i
 yâr
 Dârü'l-garâm-ı fitnede yevmü'l-kıyâm
 olur

kaddidir:

1. kaddidir:-dır

Gazel 11

Mısra: 5

Boy, endam.

Hâne-i hâtırda mevzûn kaddidir
 Mısra'-ı şeh-kâr beyt-i muntehab

kaddin:

1. kaddin:-in

Gazel 100

Mısra: 7

Boy, endam.

Kaddin gibi bir mahşer-i âşûb
 bulunmaz
 Bin mahşer-i âşûb kıyâm etse inanmam

kadehde:

1. kadehde:-de

Tahmis 5

Mısra: 14

Kadeh, içki içilen bardak.

Keyfiyyetin olmuş o kadar rûhuma sâri
Destide kadehde doyamam görmeğe
bâri

kadeh-i nigûnu:

1. kadeh-i nigûnu:-u

Gazel 76

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ters dönmüş,uğursuz kadeh.

Döklölüp mey-i mahabbet yine âşıkân
dağılmış
Biz o bezm-i Cem'de ancak kadeh-i
nigûnu bulduk

kadeh-i vasla:

1. kadeh-i vasla:-a

Rûbai 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşma kadehi.

Gelsen kadeh-i vasla serâpâ ey mâh
Bir şeb seni içsem yine içsem içsem

kadeh-i vuslata:

1. kadeh-i vuslata:-a

Şarkı 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kavuşma kadehi.

Bir şeb yine kaç gel seni serhoş edelim
gel
Sen gel kadeh-i vuslata bir nüş edelim
gel

2. kadeh-i vuslata:-a

Şarkı 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kavuşma kadehi.

Süz dide-i can-bahşını süz bezmi kıl
ihyâ
Sen gel kadeh-i vuslata bir nüş edelim
gel

3. kadeh-i vuslata:-a

Şarkı 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kavuşma kadehi.

Hicranla tehasşürle der-âgüş edelim gel
Sen gel kadeh-i vuslata bir nüş edelim
gel

1. kadeh-kâr:

Gazel 99

Mısra: 3

İçki dağıtan, sâki.

Bir kadeh-kâr ile hem-bezm-i visâl
olmak için
Ömr-i cāvîdi döküp cāma şarāb
eyleyelim

kadehleri:

1. kadehleri:-ler, -i

Gazel 30

Mısra: 11

Kadeh, içki içilen bardak.

Safâ kadehleri lebrîz-i şevk olur benden
Sebû-yı neş'eyim ammâ ki gulgulüm
yoktur

kadehlerimden:

1. kadehlerimden:-ler, -(i)m, -den

Kaside 6

Mısra: 183

Kadeh, içki içilen bardak.

Vasfiyle revân kadehlerimden
Hep âb-ı bekâ fezâ-yı hamsi

kadem-i yâri:

1. kadem-i yâri:-i

Gazel 57

kadeh-kâr:

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Sevgilinin ayağı.

Kadem-i yâri ser-i izzete kor tâc ederiz

Döner Allâh der ol tâc ile mi'râc ederiz

kader:

1. kader:

Gazel 49

Mısra: 2

*Allah tarafından ezelde belirlenen
hükümlerin bütünü, alın yazısı,kısmet.*

Seng-i kazâ gelse basar bağlanır

Baht-ı siyâh üzre kader bağlanır

kaderde:

1. kaderde:-de

Diğer 1

Mısra: 159

*Allah tarafından ezelde belirlenen
hükümlerin bütünü, alın yazısı,kısmet.*

Hem-bezm-i vasl olmak kaderde

yokmuş

Küselim tâli'e pişmâncasına

kad-i ta'bîre:

1. kad-i ta'bîre:-e

Tahmis 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) boyunu anlatma, ifade etme.

Debîr-i 'aşk sevdâ-nâme vermiş
Kad-i ta'bîre şevkin câme vermiş

kadin:

1. kadın:-in

Gazel 83

Mısra: 7

Boy, endam.

Tavrın sözün hırâm ü kadın gözlerin
güzel
Billâh a şivekâr güzel her yerin senin

kâdir olsam:

1. kâdir olsam:-sa, -m

Gazel 114

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Gücü yetmek, muktedir olmak.

Feryâda kâdir olsam da bir an
Cânânı İhsan etsem havâle

kâdiyız:

1. kâdiyız:-(y)ız

Şarkı 11

Mısra: 1

Her türlü davayı halletmek üzere devlet
tarafından tayin edilen memur.

Şimdilik mahkeme-i vuslata kâdiyız biz
Bizi tarh etme sakın darbına râziyız biz

kadiyle:

1. kadiyle:-i, -y, -le

Gazel 121

Mısra: 6

Boy, endam.

Ârâma komaz yer dil-i âşıkta o şühun
Bir kerre hırâm etmesi gül-nahl kadiyle

kâdiyü'l-hâcâta:

1. kâdiyü'l-hâcâta:-a

Kaside 2

Mısra: 46

"Herkesin dileğini yerine getiren"
anlamında Cenâbıhak için kullanılır.

Elde yok burhânı var da'vâsı
insâniyyetin
Kâdiyü'l-hâcâta baş ummaz da hüccet
bekleriz

kadrân olan insan:

1. kadrân olan insan:

Kaside 7

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Kıymetli kimselerin değerini takdir
eden, değer bilen kişi.

Takdir eder elbette kadrđan olan insan
řāyeste-i iřsān olur iřsān-ı ma'ārif

kadr-i ref'i:

1. kadr-i ref'i:-i

Gazel 148

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Yüce itibar.

Var gülşen-i fikrimde benim feyz-i
reb'i
Bī-řāibedir cevherimin kadr-i ref'i

kadr-i semā:

1. kadr-i semā:

Gazel 147

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün değerlisi.

Bir sıska sönük nazm ile bir kupkuru
tehzil
Fāruk edemez kadr-i semā pāyemi
tenzil

kadrimi:

1. kadrimi:-im, -i

Gazel 147

Mısra: **2**

Değer, kıymet, itibar.

Ben berberim amma ederim Makberi
tezyîl
Erbâb-ı dehâ eylediler kadrîmi tebcîl

Kâfî göründür bu rûtbe tatvîl
Mânende-i sarğânâ-yı hamsi

kadrodan hâriç olup:

1. kadrodan hâriç olup:-(u)p

Kıt'a 41

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Kadro dışı olmak, işten çıkarılmak.

Kadrodan hâriç olup vâkıf-ı hüküm-i
karakuş
Çünkü ta'yîn edilir fâzıl-ı remz-i ebced

kafesantandır:

1. kafesantandır:-dır

Kaside 5

Mısra: 46

Müzikli eğlence yeri.

Toplanıp ehl-i hevâ her biri bir sâz
çalar
Bârı seyret ne 'acâyip kafesantandır bu

kâfi:

1. kâfi:

Kaside 6

Mısra: 241

Yeter, yeterli.

2. kâfi:

Kıt'a 47

Mısra: 3

Yeter, yeterli.

Bahsi ciddiyetle tut kâfî hayâl ü kîl ü
kâl
Sanma kendin buğday anbarındasın ey
aç tavuk

3. kâfi:

Muhammes 1

Mısra: 15

Yeter, yeterli.

Kâfî seni bir nazramız âzâre efendim
Aşkınla senin görmedeyiz gülleri bî-hâr

kâfile kâfile:

1. kâfile kâfile:

Diğer 1

Mısra: 135

Kelime Tipi: -

*Toplu bir şekilde, grup grup, takım
hâlinde.*

Kâfile kâfile hicrânmış gelen
Hem-vuslat olmadan cânâncasına

kāfir:

1. kāfir:

Gazel 40

Mısra: 2

Allah'ın varlığını tanımayan, inkar eden.

Gamze cellādiyle yer yer tîg bir an kan alır

Şîve icādiyle kāfir din alır imān alır

2. kāfir:

Gazel 100

Mısra: 9

Allah'ın varlığını tanımayan, inkar eden.

Billāhi nasıl şîve bu ey gamzesi kāfir
Peygamber-i vakt olsam o i'cāze
dayanmam

3. kāfir:

Kıt'a 16

Mısra: 3

Allah'ın varlığını tanımayan, inkar eden.

Bunu mü'min onu kāfir diye tefrîk
edemem
'Aşk için küfrü de imānı da yeksân
görürüm

4. **kâfir:****Tahmis 4**Mısra: **25**

Allah'ın varlığını tanımayan, inkar eden.

Cümlesinden neyleyim kâfir peşimân
oldu hep
Bülbül etmiş bağda taklîd-i nutk-ı gül-
femin

5. **kâfir:****Tahmis 4**Mısra: **19**

Allah'ın varlığını tanımayan, inkar eden. II Siyah renkte olan.

Hâl kâfir zülf kâfir çeşm kâfir el-amân
Ser-te-ser iklim-i hüsnün kâfiristân
oldu hep

6. **kâfir:****Tahmis 4**Mısra: **19**

Allah'ın varlığını tanımayan, inkar eden. II Siyah renkte olan.

Hâl kâfir zülf kâfir çeşm kâfir el-amân
Ser-te-ser iklim-i hüsnün kâfiristân
oldu hep

7. **kâfir:****Tahmis 4**Mısra: **19**

Allah'ın varlığını tanımayan, inkar eden. II Siyah renkte olan.

Hâl kâfir zülf kâfir çeşm kâfir el-amân
Ser-te-ser iklim-i hüsnün kâfiristân
oldu hep

kâfir gamzeler:1. **kâfir gamzeler:-ler****Tesdis 1**Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin acımasız yan bakışı.

Sâf sâf olmuş hep hücum emriyle kâfir
gamzeler
Bir günâhı olmayan bir tek müselmân
üstüne

kâfirce:1. **kâfirce:-ce****Tahmis 5**Mısra: **28**

Acımasızca, zalimce, kâfir gibi.

Avf ettirebilsem de dilin baht-ı siyâhın
Çeşmânının öğrensem o kâfirce nigâhın

kâfire:1. **kâfire:-e**Gazel **79**

Mısra: 9

Allah'ın varlığını tanımayan, inkar eden.

Billâhi tapardık yine ol kâfire İhsân
Hattâ bu sanem-hânedeyi peygamber
olaydık

kâfiri:

1. kâfiri:-i

Tesdis 1

Mısra: 41

Allah'ın varlığını tanımayan, inkar eden.

Fırsatın bulsam getirsem kâfiri yan
üstüne

kâfiristân:

1. kâfiristân:

Tahmis 4

Mısra: 20

*Müslüman olmayanların, kâfirlerin
yaşadığı ülke.*

Hâl kâfir zülf kâfir çeşm kâfir el-amân
Ser-te-ser iklim-i hüsnün kâfiristân
oldu hep

2. kâfiristân:

Tesdis 1

Mısra: 4

*Müslüman olmayanların, kâfirlerin
yaşadığı ülke.*

Çöktü güyâ subh-ı vaslın şâm-ı hicrân
üstüne
Kâfiristân üstü yâhud ehl-i îmân üstüne

kâfiydi:

1. kâfiydi:-(y)di

Kaside 6

Mısra: 34

Yeter, yeterli.

Envâ'-ı ta'âmı şöyle dursun
Kâfiydi şu bazlamâ-yı hamsi

kâfiye:

1. kâfiye:

Kaside 4

Mısra: 30

*Şiirde dizelerin sonunda tekrarlanan
ve aynı ahengi veren heceler veya aynı
görevde olmayan ancak benzeşen sesler,
uyak.*

Sabrım gibi had yok senin evsâfına
ammâ
Ben neyliyeim kâfiye tenk oldu
tükendi

kahr:

1. kahr:

Kaside 1

Mısra: 59

Galip gelip ezme, perişan etme.

Ataydı destini şemşîre kahr için bir
dem
Serâ olurdu mekân-ı sipihr-i turfa-edâ

kahr ola:

1. kahr ola:

Gazel 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Yok olmak, mahvolmak.

Zilletle sefâletle ayaklarda sürünmek
İhsân bu mudur kahr ola kânûn-ı
temennâ

kahrolsun:

1. kahrolsun:

Gazel 3

Mısra: 7

Yok olmak, mahvolmak.

Kahrolsun o ni'met yere batsın ki
edermiş
Bir merdüm-i âzâdeyi medyûn-ı
temennâ

kâil:

1. kâil:

Gazel 138

Mısra: 10

İnanmış, kabul etmiş.

Şarāb içmez güzel sevmezdi havf
eylerdi düzahdan
Eğer kürsîde zâhir kavle vâiz kâil
olsaydı

kā'ildi:

1. **kā'ildi:-di**

Kaside 6

Mısra: 3

Râzı olmuş, boyun eğmiş.

Kā'ildi hemān uzaktan olsun
Bir tuhfe-i merḥabā-yı ḥamsi

kāinata:

1. **kāinata:-a**

Kaside 1

Mısra: 78

Evren, âlem.

Sen öyle ecmel-i maḥbûbusun ki
Mevlânn
Zuhûr-ı nûrun olur kâinata cilve-nümâ

kāinât-ı neş'e:

1. **kāinât-ı neş'e:**

Gazel 130

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevinçli, neşeli kainat.

Zalâm-ı gâm kesilir kâinât-ı neş'e
tamâm
O nûr-ı dîde gözümden benim nihân
olsa

kâinât-ı sevdâdır:

1. kâinât-ı sevdâdır:-dır

Gazel 53

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Aşk alemi, evreni.

Bedr'alar yaratan kâinât-ı sevdâdır
Düşündürür beni sevdâ-şikâr gözleriniz

kâkül:

1. kâkül:

Gazel 85

Mısra: 1

(Sevgilinin) almna düşen kısa saç

demeti, perçem.

Dağıtma kâkül 'izâra ey meh-cemâl
bahtım siyah edersin
Terahhüm etmez gönül yakarsın diyâr-ı
îmân tebâh edersin

kâkül gibi:

1. kâkül gibi:

Şarkı 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçlarına benzer şekilde.

Çırpınan kuştur perîşandır gönül kâkül
gibi
Yâr elinden cerha-dâr olmuş yatar bir
gül gibi

kâkül-i cânânede:

1. kâkül-i cânânede:-de

Gazel 60

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sevgilinin almna düşen saçları.

Mecma '-ı hûbândayız etse revâdır yine
Kâkül-i cânânede mest-i hevâ şâne
dans

kâkül-i zer-târı:

1. kâkül-i zer-târı:-ı

Gazel 65

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

(Sevgilinin) altından olan saçları.

Perîşân kâkül-i zer-târı dest-i nâza
almış yâr
Yed-i beyzâya Hak zerîn-ziyâ bir
şem 'dân vermiş

kāküller:

1. kāküller:-ler

Gazel 30

Mısra: 5

*(Sevgilinin) alnına düşen kısa saç
demeti, perçem.*

Dilimde destelenir tûde tûde kāküller
Elimde koklayacak şemme sünbülüm
yoktur

2. kāküller:-ler

Gazel 34

Mısra: 5

*(Sevgilinin) alnına düşen kısa saç
demeti, perçem.*

Sine üryân dideler mahmûr kāküller
çözük
Mest ü bî-pervâ düşer sinemde cânân
serpilir

3. kāküller:-ler

Gazel 115

Mısra: 5

*(Sevgilinin) alnına düşen kısa saç
demeti, perçem.*

Dökülmüş şöyle kāküller dağılmış
Serâpâ nâzdan manzûr-hande

4. **kāküllere:-ler****Tesdis 1**

Mısra: 5

(Sevgilinin) almına düşen kısa saç
demeti, perçem.

Düştü kāküller yine ruhsâr-ı tâbân
üstüne
Bir demet sünbül saçılmış verd-i
handân üstüne

kāküllere:1. **kāküllere:-ler, -e****Gazel 108**

Mısra: 1

(Sevgilinin) almına düşen kısa saç
demeti, perçem.

Kāküllere urma şâne çapkın
Cevr etme dağıtma lâne çapkın

2. **kāküllere:-ler, -e****Gazel 108**

Mısra: 1

(Sevgilinin) almına düşen kısa saç
demeti, perçem.

Kāküllere urma şâne çapkın
Cevr etme dağıtma lâne çapkın

3. **kāküllere:-ler, -e****Gazel 109**

Mısra: 4

(Sevgilinin) almına düşen kısa saç
demeti, perçem.

Evtâr-ı hevâdârına bak sâz-ı derûnun
Nâlân perîşândır o kāküllere karşı

kākülünden:1. **kākülünden:-ü, -(n)den****Gazel 32**

Mısra: 14

(Sevgilinin) almına düşen kısa saç
demeti, perçem.

Cünbüş-i müjgânı bulmuş gamzesinden
feyz-i tâb
'Ârız-ı tâbânı olmuş kākülünden sâye-
zâr

2. **kākülünden:-ü, -n, -den****Tahmis 4**

Mısra: 17

(Sevgilinin) almına düşen kısa saç
demeti, perçem.

'Ukde çözdüm kākülünden çıktı âh-ı
'âşikân
Kalmasın sen kâfirin destinde bir tek
müslümân

kalahım:

1. **kalalım:-a, -lım**

Diğer 1

Mısra: **143**

Kalmak, konaklamak.

İnsanca şurada kalalım dedik
Nerden haber aldız şeytāncasına

kalan:

1. **kalan:-an**

Gazel 29

Mısra: **4**

Artakalmak, geriye kalmak.

Evvelinden pür-figāndır āhirinden pür-
figān
Ömrümüz bir gün figānlardan kalan bir
yād olur

2. **kalan:-an**

Gazel 63

Mısra: **1**

Geriye kalmak, artakalmak.

Ne mihnet-zār imiş yollar kalan
düşmüş düşen kalmış
Selāmet nerde bilmem çeşm-i cānım
görmeden kalmış

3. **kalan:-an**

Gazel 80

Mısra: 12

Geriye kalmak, artakalmak.

Şimdilik tesliyet-i hâl ise kasdın İhsân
Bezm-i hâtrda kalan sohbet-i dirîneye
bak

4. **kalan:-an**

Gazel 107

Mısra: 4

Geriye kalmak, artakalmak.

Tehî peymâne yok mey elem çok zevk
nâbüd
Kalan efsâneler var bu câmın
Cemlerinden

5. **kalan:-an**

Gazel 110

Mısra: 3

Geriye kalmak, artakalmak.

Boş kalan mihrâblarda ka'be-cû bir
muktedâ yok
Eyledim yüz bin teveccüh kible-i âmâle
doğru

6. **kalan:-an**

Gazel 164

Mısra: 24

Geriye kalmak, artakalmak.

Çalışıp harfini ezberledi tullâb-ı zamân
Bir benim şimdi kalan alfâbe-püyân-ı
sûhan

kâlâsını:

1. **kâlâsını:-st, -(n)ı**

Kaside 6

Mısra: 15

Kumaş, giysi.

Kâlâsını hep giyerken eller
Sırtımda benim 'abâ-yı hamsi

kâlâ-vı cân:

1. **kâlâ-yı cân:**

Diğer 1

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Can, ruh kumaşı.

Gelince o reşk-i firdevs-i a'lâ
Kâlâ-yı cân kıldım pâyine fedâ

kâlâ-vı hamîyyet:

1. **kâlâ-yı hamîyyet:**

Kıt'a 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Milletinin, yurdunun, yakınlarının
şerefini koruma gayreti, millî şeref ve
haysiyet kumaşı.*

İnşisâr aşşâbıdır bunlar vatan-
perverliğin
Bizde kâlâ-yı hamîyyet inşisâr
altındadır

kâlâ-yı hüner:

1. kâlâ-yı hüner:

Kaside 7

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Marifet, hüner kumaşı.

Âlâ-yı kemâl aldı taleb-kâr-ı fazîlet
Kâlâ-yı hüner sattı bezirgân-ı ma'ârif

kâlâ-yı sükûtun:

1. kâlâ-yı sükûtun:-un

Gazel 158

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Sessizlik kumaşı.

Bâzâra çıkıp ipliği kâlâ-yı sükûtun
Alnında zuhur eyledi damgâ-yı sükûtun

kalb:

1. kalb:

Gazel 32

Mısra: **21**

*Gönül,yütrek,insanın manevi varlığının
merkezi.*

Kalb ü cânım münfa' il dūd-ı figānım
muttasıl
Düdmānım muzmahil İhsān diyārim
tārmār

kalbden:

1. kalbden:-den

Kıt'a 35

Mısra: 4

*Gönül,yürek,insanın manevi varlığının
merkezi.*

Çıktı bir āvāz-ı mātemden güher
tārīhim İhsān
Gitti hayfā kalbden Şādī Yaşar dillerde
nāmı

kalbe:

1. kalbe:-e

Gazel 27

Mısra: 9

*Gönül,yürek,insanın manevi varlığının
merkezi.*

Dolar ebkār-ı ma'na kalbe İhsān
iştīyākundan
Gelir züvvārī saf saf beyt-i ma'mūrun
tavāf eyler

2. kalbe:-e

Gazel 130

Mısra: 2

*Gönül,yürek,insanın manevi varlığının
merkezi.*

Beyān-ı hāl edecek āha bir lisān olsa
Lisān-ı āh dönüp ʔalbe tercemān olsa

kalb-i 'adāvet-pīşeden:

1. kalb-i 'adāvet-pīşeden:-den

Kaside 2

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

*Düşmanlığı, husumeti huy edinmiş bir
gönül.*

Dād-hāh olmakla bir kalb-i 'adāvet-
pīşeden
Seng-i hārādan nasıl nermī-i tiynet
bekleriz

kalb-i āşinā:

1. kalb-i āşinā:

Gazel 104

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Dost, bildik kalp, gönül.

Melāl-i kalbine bir kalb-i āşinā arayan
Duyar enīnini bīgāne şān semālardan

kalb-i gam-āgīne:

1. **kalb-i gam-āġine:-e**

Gazel 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kederle dolu olan kalp, gönül.

Yetmez benim ālāmımı teskīne denizler
Hem-rāz olamaz kalb-i gam-āġine
denizler

kalb-i hicran daġlayan islām:

1. **kalb-i hicran daġlayan islām:**

Tahmis 8

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Ayrılık acısı yüreğine işleyen
müşlūman.*

Sitanbulun semāsından geçen zıll-ı
hümā aġlar
Ĥakīr olsun mu yā Rab kalb-i hicran
daġlayan islām

kalb-i ihsān:

1. **kalb-i ihsān:**

Gazel 108

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Hamāmizāde İhsān'ın kalbi, gönlü.

‘Aşkınla taşınca kalb-i İhsān
Yansın mı bu āşiyāne çapkın

kalb-i mecrūh-ı vatandır:

1. **kalb-i mecrûh-ı vatandır:-dır****Kit'a 26**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Vatanından ayrı düşmüş kalp, gönül.

Kalb-i mecrûh-ı vatandır çāk çāk olmuş
yatan
Gelse mahşerler dirilmek yok bu
müthiş fevtten

kalb-i safâ-zāya:1. **kalb-i safâ-zāya:-a****Gazel 21**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Huzur yaratan kalp.*

Aks-i ruhsârî eder kalb-i safâ-zāya
nûfûz
Mey-i gülğündür eden cām-ı musaffāya
nûfûz

kalb-i sāfımdan:1. **kalb-i sāfımdan:-ım, -dan****Gazel 105**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Saf gönül.*

Yād-ı ruhsârın ki eyler kalb-i sāfımdan
güzer
Şevk urur gūyā geçer bir bedr-i tām
āyineden

kalb-i zārıma:1. **kalb-i zārıma:-ım, -a****Gazel 117**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ağlayan kalp, gönül.

Rahm et de kalb-i zārıma nāz u edāyı
ko
Āteş bırakma āh yazık hānümānıma

kalb-i zārında:1. **kalb-i zārında:-ı, -n, -da****Gazel 111**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Ağlayan, inleyen gönül.*

Kalb-i zārında yandı İhsân'ım
Bir nigāhınla bin şerāre-i nev

kalbim:1. **kalbim:-ım****Gazel 137**

Mısra: 3

*Gönül,yürek,insanın manevi varlığının
merkezi.*

Kalbim harāb cāmi-i hüsn ü bahā harāb
Erbāb-ı 'aşk u tā' ata mihrāb kalmadı

2. **kalbim:-im**

Kıt'a 15

Mısra: 1

*Gönül,yürek,insanın manevi varlığının
merkezi.*

Gözümden eşk-i ğam rîzân olur kalbim
olur sûzân
Bilinmez sûretâ Hâk âb içinden nâr
göstermez

kalbimde:

1. **kalbimde:-(i)m, -de**

Kıt'a 30

Mısra: 4

*Gönül,yürek,insanın manevi varlığının
merkezi.*

Ben şâ'ir-i ĥandânım feryâda maĥâl
vermem
Pür-hande olur cânân kalbimde Yaşar
Şâdî

kalbinden:

1. **kalbinden:-im, -den**

Gazel 72

Mısra: 7

*Gönül,yürek,insanın manevi varlığının
merkezi.*

Kendi kalbinden ederdim şekvâ
Olşa kânûn-ı mahabbette mesâğ

kalbime:1. **kalbime:-im, -e****Gazel 39**

Mısra: 1

Gönül,yürek,insanın manevi varlığının merkezi.

Sevdiklerim ki kalbime bin yâre
verdiler
Geh sabr u geh sefer dediler çäre
verdiler

2. **kalbime:-im, -e****Gazel 158**

Mısra: 10

Gönül,yürek,insanın manevi varlığının merkezi.

Göz aç ki yazıktır bu temâşâ-yı sükûtun
Bir dâğ oluyor kalbime ifşâ-yı sükûtun

kalbimi:1. **kalbimi:-im, -i****Gazel 37**

Mısra: 8

Gönül,yürek,insanın manevi varlığının merkezi.

Peykân-ı gamze tîr-i nigh zahm-ı cevri
i yâr
Durmaz geçer bu kalbimi ammâ deler
geçer

2. **kalbimi:-(i)m, -i****Tahmis 11**

Mısra: 15

Gönül,yürek,insanın manevi varlığının merkezi.

Kirpikleri hânçermiş onun kalbimi
deldi
Nüşâbe-i zevk içmeye bezm-i meye
kaçtın

kalbin:1. **kalbin:-in****Rûbai 24**

Mısra: 3

Gönül,yürek,insanın manevi varlığının merkezi.

Yandıkça çerâğ-ı nûr olan bir kalbin
Pervânesi hep şem'-i tecellâdan olur

kalbinde:1. **kalbinde:-i, -n, -de****Gazel 161**

Mısra: 5

Gönül,yürek,insanın manevi varlığının merkezi.

Âşıktır o kalbinde te'ellümleri vardır
Şâirdir o düm-tekleri tek-dümleri vardır

kaldı:

1. kaldı:-dı

Gazel 1

Mısra: 10

Varlığımı korumak, sabit olmak.

Vücudu bir kelebektir elimden uçu
benim
Yerinde kaldı heman zer-nişân gubârı
bana

2. kaldı:-dı

Gazel 1

Mısra: 2

Geriye kalmak,artakalmak.

Hezâr tâlî'imîn gülmeden bahârı bana
Hazâna uğradı gülzârı kaldı hârı bana

3. kaldı:-dı

Gazel 46

Mısra: 3

Geriye kalmak,artakalmak.

Tahassürünle gönül yandı kaldı bir nâle
Fakat o nâlede bilsen ne tatlı mihnet
var

4. kaldı:-dı

Gazel 67

Mısra: 4

Geriye kalmak,artakalmak.

Yok şimdi bu meyhānede bir cām-ı
mahabbet
Sahbā dökülüp kaldı tehī sāgar-ı ihlās

5. **kaldı:-dı**

Gazel 131

Mısra: 8

Geriye kalmak,artakalmak.

Çāk çak olmaz mı hirmāndan girībān-ı
tahammül
Kaldı uşşākın niyāz etmekde hep
dāmān elinde

6. **kaldı:-dı**

Kıt'a 35

Mısra: 2

Geriye kalmak,artakalmak.

Pür-fazīlet pür-vefā bir şā'ir-i hassās
iken āh
'Azm-i firdevs etti Şādī kaldı yād-ı
ihtirāmı

7. **kaldı:-dı**

Rübai 4

Mısra: 1

Geriye kalmak,artakalmak.

Meclisde ne dem kaldı ne sohbete kaldı
Gönlüm o güzel sohbete hasret kaldı

8. **kaldı:-dı**

Rübai 4

Mısra: 1

Geriye kalmak,artakalmak.

Meclisde ne dem kaldı ne sohbete kaldı
Gönlüm o güzel sohbete hasret kaldı

9. **kaldı:-dı**

Rübai 4

Mısra: 4

Geriye kalmak,artakalmak.

Pür-hande terāneler hāmūş oldu bütün
Güşumda bir āheng-i mahabbet kaldı

10. **kaldı:-dı**

Gazel 143

Mısra: 5

*Bir durumun, bir hâlin içinde olmak,
bulunmak.*

Hep gözlerinde kaldı tahassürle
gözlerim
Peymāneler figendesi mestāneler gibi

11. **kaldı:-dı**

Kaside 1

Mısra: 105

*Bir durumun, bir hâlin içinde olmak,
bulunmak.*

Muht-i lücce-i 'isyanda kaldı zevrak-ı
dil
Neşim-i lutf ile olsun kenāra bend-i
rehā

12. **kaldı:-dı**

Rübai 3

Mısra: 4

*Bir durumun, bir hâlin içinde olmak,
bulunmak.*

Sāgar kırılıp meygede vîrān oldu
Gönlümde hemān kaldı o sākt bākī

kaldıkça:

1. **kaldıkça:-dikça**

Tahmis 10

Mısra: 23

*Bir durumun, bir hâlin içinde olmak,
bulunmak.*

Kaldıkça böyle giryān peygüle-i
elemde
Tutmazsa yār elinden Sāmiḥ bu deşt-i
ğamda

kaldılar:

1. **kaldılar:-dı, -lar**

Kaside 6

Mısra: 9

*Bir durumun, bir hâlin içinde olmak,
bulunmak.*

‘Âşıkları kaldılar tiril hep
Mevcûdu edip hebâ-yı hamsi

kaldım:

1. kaldım:-dı, -m

Gazel 98

Mısra: 7

*Bir durumun, bir hâlin içinde olmak,
bulunmak.*

Kaldım mütereddî reh-i hayrette
perîşan
Meydân-ı mahabbette karîn-i telef
oldum

2. kaldım:-dı, -m

Kaside 7

Mısra: 100

*İstemeyerek bir durumun içinde
bulunmak, bir hâle girmek.*

Mevcûdumu çekmekle tırlı koydu
bıraktı
Kaldım bu cedel-hânedede ‘üryan-ı
ma‘ârif

3. kaldım:-dı, -m

Rûbai 18

Mısra: 1

*İstemeyerek bir durumun içinde
bulunmak, bir hâle girmek.*

Düştüm ham-ı gîsüya dolaştım kaldım
Bilsen ne düğümlerde bulaştım kaldım

4. kaldım:-dı, -m

Rûbai 18

Mısra: 2

*İstemeyerek bir durumun içinde
bulunmak, bir hâle girmek.*

Düştüm ham-ı gîsüya dolaştım kaldım
Bilsen ne düğümlerde bulaştım kaldım

kaldım ârâ yerde:

1. kaldım ârâ yerde:-de

Rûbai 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Arada kalmak, iki durum veya seçenek
arasında kalmak.*

Kaldım ârâ yerde vâkıf-ı ‘aşk u hayret
Meyhâne mi mescid mi deyip cân
atayım

kaldım bu sefer yayâ-yı hamsi:

1. kaldım bu sefer yayâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Bu defa hamsisiz kalmak, binecek bir
şeyi olmamak.*

Zevrakçe-süvâr-ı zevk iken ben
Kaldım bu sefer yayâ-yı hamsi

kaldım:

1. **kaldım:** -dı, -n

Şarkı 9

Mısra: 1

*İstemeyerek bir durumun içinde
bulunmak, bir hâle girmek.*

Düşerek sen yine bir yerde mi kaldın
çapkın
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

kâle vekûlu:

1. **kâle yekûlu:**

Kaside 7

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*"Dedi, söz söyledi, buyurdu"
anlamlarına gelen Arapça kökenli fiil ve bu
fiilin çekimlenmiş hâli.*

Yâ Rab ne medâristi ne taḥsîl idi ol
Hep kâle yekûlu diye çan çân-ı ma'ârif

kâleb-i şî're:

1. **kâleb-i şî're:** -e

Gazel 164

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Şiir kalıbı.

Kāleb-i şî're gelir vecde düşen rûh-ı
revân

Cism-i ma'nada bu kudretle yaşar cân-ı
sülhan

*Yazmak için kullanılan çeşitli
biçimlerde araç, hame.*

Destimde kalem yazmağa her lahza
müheyyâ
Feyz-i nazarım mürdeyi ba'zen eder
ihyâ

kalem:

1. kalem:

Gazel 19

Mısra: 4

*Yazı yazmaya yarayan araç. II Allah'ın
kudret eli, Allah'ın takdir etmesi.*

Ne o hatt-ı ârız o hoş nükât bu ne hoş
kitâb-ı abîr-i hat
Şuna ebruvân diyelim fakat ne kalem ki
böyle keşîde-şüh

2. kalem:

Gazel 70

Mısra: 9

*Yazmak için kullanılan çeşitli
biçimlerde araç, hame.*

Ey kalem tercümân-ı âh isen âh
Olur İhsân için nevâ melhûz

3. kalem:

Gazel 152

Mısra: 1

kalem-i 'ucbe-ter-i safsata-güyandır:

1. kalem-i 'ucbe-ter-i safsata-güyandır:- dır

Kaside 5

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Boş söz söyleyen kimsenin çok acayip
yazısı.*

Biraz ahvâl-i zamândan da gerek
bahsetsem
Kalem-i 'ucbe-ter-i safsata-güyandır bu

kalender:

1. kalender:

Gazel 146

Mısra: 9

*Dünya malına önem vermeyen,
yumuşak huylu, alçak gönüllü, olur olmaz
şeyin üstünde durmayan, Allah yolunda
giden kimse.*

Ben şâir-i a'zam değilim gerçi
Kalender
Hayrî'l-halef-i şâir-i a'zam bana derler

2. kalender:

Gazel 161

Mısra: 9

*Dünya malına önem vermeyen,
yumuşak huylu, alçak gönüllü, olur olmaz
şeyin üstünde durmayan, Allah yolunda
giden kimse.*

Zannetme Kalender gibi kem-kümleri
vardır

Hammâm-ı hayâlinde ne güm-gümleri
vardır

kalenderliğe:

1. kalenderliğe:-lik, -e

Gazel 156

Mısra: 6

*Dünya malına önem vermeyen,
yumuşak huylu, alçak gönüllü, olur olmaz
şeyin üstünde durmayan, Allah yolunda
giden kimse.*

Bed-mest değildin bu kadar ba'zen
ayıktın

Aklinca kalenderliğe saptın bizi sıktın

kalıp:

1. kalıp:-ıp

Gazel 53

Mısra: 6

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dü-cām-ı şāh eser olmuş Cem'in
zamanından
Bu bezm-i şevke kalıp yādigār
gözleriniz

Encāma erer sohbet bir neş'e kalır bākī
Mestāne güzellerden āvāre gönüllerde

4. **kalır:-(i)r**

Gazel 129

Mısra: 3

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Şikeste-per bu garīb elde ben kalır
mıydım
Zavallı kuşlara bir yerde āşiyān olsa

kalırdı:

1. **kalırdı:-(i)r, -dı**

Gazel 130

Mısra: 5

Kalmak, başarısız olmak.

Kalırdı matla'-ı ebrūda tıfl-ı mekteb-i
aşk
Açıp kitāb-ı metālī'den imtihān olsa

kalkan:

1. **kalkan:**

Diğer 1

Mısra: 131

*Ok, kılıç vb.nden korunmak için
savaşçıların kullandığı korumalık.*

Yok idi yanımda kılıçla kalkan
El attım yārimin tabancasına

1. **kalır:-ır**

Gazel 38

Mısra: 7

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ne sende hüsni-i civānī kalır ne bende
bu aşk
Geçer bu nāz u recā dem gelir zamāne
döner

2. **kalır:-ır**

Gazel 47

Mısra: 8

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bezm-i handānına endişeden āzāde
giren
Zülfü bendinde kalır çıksa da üftāde
çıkır

3. **kalır:-(i)r**

Gazel 125

Mısra: 5

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

kalkān-ı ma'ārif:

1. kalkān-ı ma'ārif:

Kaside 7

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

İlim, hüner kalkanı.

Meydāna atıldın ola meşkūr cihādın
Sağ elde kılıç solda da kalkān-ı ma'ārif

kalmadı:

1. kalmadı:-ma, -dı

Gazel 104

Mısra: 19

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Figān ki kalmadı İhsān nişimen-i rāhat
Figān şu hāk-i siyehten figān
semālardan

2. kalmadı:-ma, -dı

Gazel 135

Mısra: 2

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Yed-i bīdād-ı kazā yıktı bizim lānemizi
Dinleyen kalmadı feryād-ı
garībānemizi

3. **kalmadı:-ma, -dı****Gazel 137**

Mısra: 1

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

‘Üd-ı hayâtı inletecek tâb kalmadı

‘Üdüm kırıldı şehper-i mızrâb kalmadı

4. **kalmadı:-ma, -dı****Gazel 137**

Mısra: 2

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

‘Üd-ı hayâtı inletecek tâb kalmadı

‘Üdüm kırıldı şehper-i mızrâb kalmadı

5. **kalmadı:-ma, -dı****Gazel 137**

Mısra: 4

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Kalbim harâb câmi-i hüsn ü bahâ harâb

Erbâb-ı ‘aşk u tâ‘ata mihrâb kalmadı

6. **kalmadı:-ma, -dı****Gazel 137**

Mısra: 6

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Yārân-ı devrin ipliği bâzâra çıktı hep

Hem-hâl ü ğam-küsâr olur ahhâb

kalmadı

7. **kalmadı:-ma, -dı****Gazel 137**

Mısra: 8

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bülbül hamûş şişe tehî sâkiyân nihân

Gülzâr-ı dilde bir gül-i şadâb kalmadı

8. **kalmadı:-ma, -dı****Gazel 137**

Mısra: 10

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Gösterdi bâb-ı yâri nihayet cenâb-ı ‘aşk

İhsân tevessül etmediğim bâb kalmadı

kalmamış:1. **kalmamış:-ma, -mış****Gazel 70**

Mısra: 8

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Kubbe-i fire-fâm-ı âleme bak

Kalmamış bang-i iştikâ melhûz

2. **kalmamış:-ma, -mış****Gazel 90**

Mısra: 9

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Cefâ budur ki kalmamış cefâyâ hiç
tahammülüm
Revâ değil cefâların bu şekli hiç revâ
değil

3. **kalmamış:-ma, -mış**

Gazel 123

Mısra: 7

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Kalmamış ârâma yer uçmuş hümâ-yı
mes'adet
Kısmet olmuş hân-ı yagmâ-yı vatan
çaylaklara

4. **kalmamış:-ma, -mış**

Gazel 134

Mısra: 12

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Felâketin yüzeriz lüccesinde mest
müdâm
Belâyı gör ki gören kalmamış
kenâremizi

kalmasa:

1. **kalmasa:-ma, -sa**

Gazel 129

Mısra: 9

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

İçimde kalmasa rāz-ı nihān bu
sevdādan
Gönül fesānesi dünyāya dāstān olsa

kalmasin:

1. **kalmasin:-ma, -sin**

Tahmīs 4

Mısra: **18**

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

‘Ukde çözdüm kākülünden çıktı āh-ı
‘āşikān
Kalmasin sen kāfirin destinde bir tek
müslümān

kalmaz:

1. **kalmaz:-maz**

Gazel 37

Mısra: **5**

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Kalmaz elinde dāmen-i tannāz-ı rüzgār
Ömrün şebāb demleri misl-i seher
geçer

2. **kalmaz:-maz**

Gazel 55

Mısra: **1**

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Arz-ı dīdār etse yār endīşe-i peymāne
kalmaz

Bezm olur yek-reng-i sevda āşinā
bīgāne kalmaz

3. **kalmaz:-maz**

Gazel 55

Mısra: **2**

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Arz-ı dīdār etse yār endīşe-i peymāne
kalmaz
Bezm olur yek-reng-i sevda āşinā
bīgāne kalmaz

4. **kalmaz:-maz**

Gazel 55

Mısra: **4**

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Olsa mir'at-ı hafādan sırr-ı vahdet
āşikāra
Küfr ü imān fark olunmaz kā'be hem
büthāne kalmaz

5. **kalmaz:-maz**

Gazel 55

Mısra: **6**

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bir tecellī etse hayrān olduğum sīmā-yı
cennet
Dār-ı bīmārān olan dünyāda bir dīvāne
kalmaz

6. **kalmaz:-maz**

Gazel 55

Mısra: 8

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ez-kazā bir dem çerāğ-ı devletin
sönstün de seyret
Bezm-i idbārında bir tek perr uran
pervāne kalmaz

7. **kalmaz:-maz**

Gazel 55

Mısra: 10

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Durma İhsān sermedī bir neş'e tahsīl
eyle zīrā
Mey gider sākī gider meyhāneler
mestāne kalmaz

kalmazdım:

1. **kalmazdım:-maz, -dı, -m**

Tahmis 11

Mısra: 6

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bir göz kapayıp açma kadarmış sonu
geldi
Kalmazdım uzaklarda maḥabbet
kucağından

2. **kalmazdım:**-maz, -dı, -m**Gazel 11**

Mısra: 9

*Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.*

Beste-leb kalmazdım İhsân böyle ben
Bir zaman yârimle kalsam leb-be-leb

kalmazsın:1. **kalmazsın:**-maz, -sın**Gazel 162**

Mısra: 1

*Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.*

Çıkıp bir nâzır ol manzûr olursun böyle
kalmazsın
Düşüp mest olmadan mahmûr olursun
böyle kalmazsın

2. **kalmazsın:**-maz, -sın**Gazel 162**

Mısra: 2

*Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.*

Çıkıp bir nâzır ol manzûr olursun böyle
kalmazsın
Düşüp mest olmadan mahmûr olursun
böyle kalmazsın

3. **kalmazsın:**-maz, -sın**Gazel 162**

Mısra: 4

*Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.*

Şu matbahdan ısınsan pây alırsın hân-ı
yağmadan
Vücûdun kızdırır tennûr olursun böyle
kalmazsın

4. **kalmazsın:**-maz, -sın**Gazel 162**

Mısra: 6

*Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.*

Ne milletten olursan ol nasîb al Türk
Ocağından
Heman Türk oğlu Türk Uygur olursun
böyle kalmazsın

5. **kalmazsın:**-maz, -sın**Gazel 162**

Mısra: 8

*Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.*

Eğer yârâna hâdim ehl-i san'at mâhir
ustaysan
Çıkar meb'ûs olur meşhur olursun
böyle kalmazsın

6. **kalmazsın:-maz, -sın**

Gazel 162

Mısra: 10

*Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.*

Uyarsan sâz-ı devrândan çalar
dembeste durmazsın
Coşar meclisde bir tanbûr olursun
böyle kalmazsın

7. **kalmazsın:-maz, -sın**

Gazel 162

Mısra: 12

*Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.*

Dönüp ey herze-gû ahmak yanılsan
istesen bir hak
Düşer matrûd olur magdûr olursun
böyle kalmazsın

8. **kalmazsın:-maz, -sın**

Gazel 162

Mısra: 14

*Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.*

Megesrân olma gel şîrin-mezâk ol
bezm-i helvâdan
Çiçekten bal alır zenbûr olursun böyle
kalmazsın

9. **kalmazsın:-maz, -sın****Gazel 162**

Mısra: 16

*Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.*

A'lā-pervāz isen ey şāhbāz-ı evc-i
istignā
Döner pervāne yā usfūr olursun böyle
kalmazsın

10. **kalmazsın:-maz, -sın****Gazel 162**

Mısra: 18

*Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.*

Olursan germ-halvet hizmet-i mahbūb-ı
asfardan
Bulur feyz-i gınā nā-tavr olursun böyle
kalmazsın

11. **kalmazsın:-maz, -sın****Gazel 162**

Mısra: 20

*Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.*

Cenab-ı Şems-i devrānın olursan peyki
ey İhsān
Yanarsın yandırırısın nūr olursun böyle
kalmazsın

kalmış:1. **kalmış:-muş****Gazel 63**

Mısra: 1

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ne mihnet-zār imiş yollar kalan
düşmüş düşen kalmış
Selāmet nerde bilmem çeşm-i cānım
görmeden kalmış

2. **kalmış:-muş****Gazel 63**

Mısra: 2

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ne mihnet-zār imiş yollar kalan
düşmüş düşen kalmış
Selāmet nerde bilmem çeşm-i cānım
görmeden kalmış

3. **kalmış:-muş****Gazel 67**

Mısra: 7

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bak süret ü süretgeri kalmış mı vidādın
Āyine-i hātırda nihān peyker-i ihlās

4. **kalmış:-muş****Gazel 107**

Mısra: 1

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Hemân bir neş'e kalmış mahabbet
demlerinden
Gönül sohbetlerinden safâ âlemlerinden

5. **kalmış:-miş**

Gazel 108

Mısra: 11

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Âhım mı donup ruhunda kalmış
Hâlin mi o şâhdâne çapkın

6. **kalmış:-miş**

Muhammes 2

Mısra: 20

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Olsun ziyâsı vâdi-i Eymen Kelîminin
Kalmış zalâm içinde tecellîlerim benim

7. **kalmış:-miş**

Şarkı 9

Mısra: 11

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Sende kalmış yine gönlüm seni özler
gözler
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

8. **kalmış:-miş****Tahmis 8**

Mısra: 21

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Karanlıklarda kalmış fark olunmaz
 reng-i istikbâl
 Yatar tâbü-t-veş yerlerde bir kâşâne-i
 âmâl

9. **kalmış:-miş****Gazel 32**

Mısra: 10

*Geriye kalmak, bulunmak, payına
 düşmek.*

Neş'e bir peymânedir la'linde âteş-reng
 olur
 Bezm-i Cemden meclis-i rindâne
 kalmış yâdigâr

10. **kalmış:-miş****Gazel 63**

Mısra: 4

*Geriye kalmak, bulunmak, payına
 düşmek.*

Yıkılmış nûş u ayşın kasrı yārân bî-
 nişân olmuş
 Bu âlemlerden ancak köhne bir beytü'l-
 hazen kalmış

11. **kalmış:-miş****Gazel 63**

Mısra: 6

*Geriye kalmak, bulunmak, payına
 düşmek.*

Perîşân-sûret olmuş tarh-ı gülzâr-ı safâ
 şimdi
 Dökülmüş deste-i ezhâr destimden
 diken kalmış

12. **kalmış:-miş****Gazel 63**

Mısra: 8

*Geriye kalmak, bulunmak, payına
 düşmek.*

Gönül mehcûr olup dîdâr-ı cânân-ı
 vatandan âh
 Vatan yâd elde kalmış dilde bir yâd-ı
 vatan kalmış

13. **kalmış:-miş****Gazel 63**

Mısra: 8

*Geriye kalmak, bulunmak, payına
 düşmek.*

Gönül mehcûr olup dîdâr-ı cânân-ı
 vatandan âh
 Vatan yâd elde kalmış dilde bir yâd-ı
 vatan kalmış

14. **kalmış:-mış**

Gazel 63

Mısra: 10

Geriye kalmak, bulunmak, payına düşmek.

Ufûl etmiş nazargâhımda İhsân Yûsuf-ı
âmâl
Meşâm-ı hasretim müştâk-ı bûy-ı
pirehen kalmış

15. **kalmış:-mış**

Kaside 2

Mısra: 37

Geriye kalmak, bulunmak, payına düşmek.

Mezra‘-ı endîşe kalmış bî-nasîb-i
rûzgâr
Mülki i‘mâr etmeden feyz-i tabîat
bekleriz

16. **kalmış:-mış**

Kıt'a 27

Mısra: 4

Geriye kalmak, bulunmak, payına düşmek.

Düşerken dâneler âvâz-ı istimdâdı
bastırmış
Bu muzlim kubbenin bir mâcerâ kalmış
tanîninden

kalmışdı:

1. **kalmışdı:**-miş, -dı

Gazel 131

Mısra: 12

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bî-mehabâ attı kendin düştü bir
dergâha nâlân
Âşıkın kalmışdı dil nâmiyla bir
mihmân elinde

kalsam:

1. **kalsam:**-sa, -m

Gazel 11

Mısra: 10

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Beste-leb kalmazdım İhsân böyle ben
Bir zaman yârimle kalsam leb-be-leb

kalsın:

1. **kalsın:**-sın

Gazel 51

Mısra: 3

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dudakların leb-i zevkimde bir nefes
kalsın
Şükûfelerle terennüm-serâ hezâr öpüşür

2. **kalsın:**-sın

Muhammes 2

Mısra: 25

Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

Kalsın benim de dest-i felâkette
dâmenim

kâlû-belâdan:

1. **kâlû-belâdan:**-dan

Tahmis 9

Mısra: 30

*"Evet dediler", ruhların yaratıldığı
zaman.*

Gâibân-ı bağ-ı hayrettir kemâl 'âşıkları
Mest-i sahbâ-yı ezel kâlû-belâdan
geçtiler

kamancasına:

1. **kamancasına:**-sı, -na

Diğer 1

Mısra: 120

*Aktarma, verme, devretme, elden ele
geçirme.*

Germ-â-germ ederek alışverişi
Yükün başlar iken kamancasına

kamaşır:

1. **kamaşır:**-ır

Gazel 30

Mısra: 7

*Yüksek seviyede ışığa veya parlaklığa
maruz kalınması durumunda gözlerde
meydana gelen bulanıklık.*

Bakınca mihr-i cihan-tāba dīdeler

kamaşır

İzârı nûruna tâb-ı tekâbülüm yoktur

kamer:

1. kamer:

Gazel 49

Mısra: 12

Ay, mah.

Gerdeninin ıkd-ı süreyyâsıdır

Şems ü kamer şâm u seher bağlanır

kāmyāb:

1. kāmyāb:

Kıt'a 66

Mısra: 31

*İsteğine kavuşmuş, muradına ermiş
olan.*

İlāhî sa'âdetle et kāmyāb

Hayâtında göster reh-i esheli

kan:

1. kan:

Gazel 94

Mısra: 8

Yürek, damar, kudret, soy, ırk.

Ey zemîn-i zulme baş eĝmiş yatan
bîçâre halk
Varken ecdâdında bir kan sende bir kan
görmedim

2. kan:

Gazel 94

Mısra: 8

Yürek, damar, kudret, soy, ırk.

Ey zemîn-i zulme baş eĝmiş yatan
bîçâre halk
Varken ecdâdında bir kan sende bir kan
görmedim

3. kan:

Gazel 91

Mısra: 12

Canlıların damarlarındaki yaşamsal

sıvı, kan. II Katledilen kişinin kanı.

Sakın gamzelerden sakın olmasın
Muhabbet zemîninde kan ey gönül

4. kan:

Gazel 96

Mısra: 10

Canlıların damarlarındaki yaşamsal

sıvı, kan. II Şarap.

Safâ piyâlesi lebrîz-i şevk iken her dem
Bugün yerinde onun katre katre kan
buldum

kan ağlayan:

1. kan ağlayan:-y, -an

Tahmis 8

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Deyim**

Büyük bir üzüntü içinde bulunmak.

İlâhî gülsün artık bunca yıl kan ağlayan
islâm
Dil ağlar çeşm-i cân ağlar zemîn ağlar
semâ ağlar

kan alır:

1. kan alır:-(ı)r-ır

Gazel 40

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yaralamak, cana kıymak.

Gamze cellâdiyle yer yer tığ bir an kan
alır
Şive icâdiyle kâfir din alır imân alır

kan döker:

1. kan döker:-(e)r

Tesdis 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölüme yol açmak, cana kıymak.

Aks eder āfāka tā āvāze-i eyne'l-mefer
Şehlevendim kan doker canlar yakar
eyler sefer

kan dokerken:

1. **kan dokerken:**-(e)r, -ken

Kaside 2

Mısra: 131

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ölüme yol açmak, cana kıymak.

Kan dokerken dehr-i dūn āfāk olurken
tīre-gūn
Sell-i seyf-i rezm için bilmem ne āfet
bekleriz

kan döküyor:

1. **kan döküyor:**-(ü)yor

Gazel 68

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yaralamak, cana kıymak.

Yek-dīgere gimmiş iki çeşmin döküyor
kan
Olmuş gibi mestāneye mestāne mu' ārız

kan evlemek kan üstüne:

1. **kan evlemek kan üstüne:**

Tedis 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Öldürmek, çok fazla kan dökmek.

Nergis-i fettânı gör bîmârlık izhâr eder
Gâlibâ kasdı yine kan eylemek kan
üstüne

*Kanamasına yol açmak veya
kanamasını sağlamak.*

Bâ-cilve-i hayrânı sermest ederek cânı
Zahm-ı dil-i giryânı eyvâh kanatmışsın

kandî:

1. kandî:

Kaside 4

Mısra: 6

*XVI. yüzyıl şairidir ve gençliğinde
Bursa'da şekerçilik yaptığı bilinir. II
Şekerimsi, şeker gibi.*

Bin def a şeker çiğnemedi tevbe
ederdi
Tatsaydı eğer lezzet-i güftârım Kandî

kandır:

1. kandır:-dır

Tahmis 6

Mısra: 7

*Kanmasını sağlamak, doyumak,
tatmin etmek.*

Keşer-i la'lini sun gönlümü kandır ne
olur
Beni ser-tâ-be-kadem şevkine yandır ne
olur

kandırđı:

kanâ'at ediver:

1. kanâ'at ediver:-(i)ver

Kıt'a 53

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kanaat etmek, yetinmek.

Bulduğun şeyle kanâ'at ediver fâre
misin
Etme beyhûde tama' uyma dönüp
buyruğuna

kanatlanır:

1. kanatlanır:-(i)r

Gazel 117

Mısra: 5

Kanatlanmak, uçmaya başlamak.

Sevdâ hevâ-yı vasl ile gâhî kanatlanır
Meftûr pür-şikeste uçar âsumânıma

kanatmışsın:

1. kanatmışsın:-mış, -sın

Gazel 82

Mısra: 6

1. **kandırır:-dı**

Tesdis 1

Mısra: **33**

*Kanmasını sağlamak, inandırmak,
aldatmak.*

Vasl için kandırmadan söz verdi
kandırdı beni
Mihri yok bir meh-likâdır yaktı
yandırdı beni

kandırmadan:

1. **kandırmadan:-madan**

Tesdis 1

Mısra: **33**

*Kanmasını sağlamak, inandırmak,
aldatmak.*

Vasl için kandırmadan söz verdi
kandırdı beni
Mihri yok bir meh-likâdır yaktı
yandırdı beni

kân-ı mahabbetten:

1. **kân-ı mahabbetten:-ten**

Gazel 125

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Aşkın maden ocağı.

Bir kân-ı mahabbetten nâgâh düşen âteş
Nûr oldu yanar İhsân hemvâre
gönüllerde

kanlı:1. **kanlı:-lı****Gazel 94**

Mısra: 9

Kanlanmış olan.

Kanlı yaş görmüşken İhsân milletin
 çeşminde hep
 Şekve-i mazlûma nâzır çeşm-i giryân
 görmedim

kanlı canlı:1. **kanlı canlı:****Kaside 6**

Mısra: 219

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sağlam, canlı canlı, diri.*

Ya bir kofa şöyle kanlı canlı
 Yâhud câbâ bir tâvâ-yı hamsi

kanma:1. **kanma:-ma****Gazel 153**

Mısra: 8

Kanmak, inanmak.

Askerde nedir farkı muvazzafla redîfin
 Takdîrine pek kanma her âvâre herîfin

kanmam:1. **kanmam:-ma, -m****Gazel 100**

Mısra: 12

*Kanmasını sağlamak, doyurmak,
 tatmin etmek.*

La'l-i lebinin teşnesi müştâk-ı cemâlim
 Atsan beni cennetteki kevserlere
 kanmam

kanmaz:1. **kanmaz:-maz****Kaside 6**

Mısra: 123

*Kanmasını sağlamak, doyurmak,
 tatmin etmek.*

Bağlansa Şat ü Furât kanmaz
 Cismindeki Kerbelâ-yı hamsi

kansın:1. **kansın:-sın****Gazel 106**

Mısra: 2

*Kanmasını sağlamak, doyurmak,
 tatmin etmek.*

Leyâl-i hicrân sabâha ermiş o mest-i
 nâz ü edâ uyanısın
 Zamân zamân nûş edip lebinden gönül
 şarâb-ı visâle kansın

kânûn-ı fûrûzân-ı zekâdır:

1. **kānūn-ı fūrūzān-ı zekādır: -dır**

Kaside 7

Mısra: **83**

Kelime Tipi: -

Parlak zekânın yasası.

Kānūn-ı fūrūzān-ı zekādır ki demâdem
Kaynatmadadır başlara kazğān-ı
ma'ârif

kānūn-ı mahabbette:

1. **kānūn-ı mahabbette: -te**

Gazel 72

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Aşkın kuralı, düzeni.

Kendi kalbimden ederdim şekvâ
Olsa kānūn-ı mahabbette mesâg

kānūn-ı temennâ:

1. **kānūn-ı temennâ:**

Gazel 3

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

*Boyun eğmenin bir kural haline
gelmesi, insanların çoğunluğu tarafından
benimsenmesi.*

Zilletle sefâletle ayaklarda sürünmek
İhsân bu mudur kahr ola kānūn-ı
temennâ

kapamaz:1. **kapamaz:-maz****Gazel 113**

Mısra: 3

Kapatmak, örtmek.

Ruh-ı tâbânını her gün kapamaz zülf-i
siyeh-reng
Bu karanlık gece peyveste olur nûr-ı
nehâra

kapandı:1. **kapandı:-dı****Gazel 143**

Mısra: 12

Kapanmak, kapalı duruma gelmek.

Hicrân leyâli açmadı bir subh-ı ıyd-ı
vasl
Baktım kapandı rûzede meyhâneler gibi

kapansın:1. **kapansın:-sın****Gazel 106**

Mısra: 4

Kapanmak, kapalı duruma gelmek.

Harîm-i bezm-i tarabda rahşân piyâle-i
mül olunca dâir
Gül-i riyâz-ı safâ açılsın kitâb-ı cevri ü
cefâ kapansın

kapar:1. **kapar:-ar****Gazel 51**

Mısra: 5

Kapanmak, kapalı duruma gelmek.

Enîs-i rûh iki yıldız açar kapar görünür
O gözlerinle ki müjgân-ı sāyedâr
öpüşür

2. **kapar:-(a)r****Kıt'a 55**

Mısra: 2

Kapmak, ele geçirmek, yakalamak.

Olsa imkân o kadar hîlede mâhir ki
rakîb
Yük arar beyzâda tâ gökteki ecrâmı
kapar

kapatıldım:1. **kapatıldım:-(ı)l, -dı, -m****Gazel 151**

Mısra: 1

Bir yerde tutulmak, hapsedilmek.

Gencîne-i pinhânına aklın kapatıldım
Sîm ü zer-i ırfânla serâpâ donatıldım

kapatmışsın:

1. **kapatmışsın:** -miş, -sin

Gazel 82

Mısra: 12

Kapatmak, engellemek.

Mebnâsı hayâtın ne mâ-ba'dı memâtin

ne

Esbâbı necâtın ne iz'ânı kapatmışsın

2. **kapatmışsın:** -miş, -sin

Gazel 82

Mısra: 12

Kapatmak, engellemek.

Mebnâsı hayâtın ne mâ-ba'dı memâtin

ne

Esbâbı necâtın ne iz'ânı kapatmışsın

kapdân-ı ma'ârif:

1. **kapdân-ı ma'ârif:**

Kaside 7

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

İlim, hüner kaptanı.

Fülk-i vatanı attı şu mersâ-yı necâta

'Ummanları aşmakla şu kapdân-ı

ma'ârif

kapından:

1. **kapından:** -n, -dan

Kaside 1

Mısra: 112

Kapı, eşik, huzur, makam.

Terahhüm eyle amân ey melâz-ı kevn ü
mekân

Kapından eyleme İhsân-ı bî-nevâı
cüdâ

kaplavan:

1. **kaplavan:-y, -an**

Gazel 11

Mısra: 3

Kuşatmak, üzerini örtmek.

Turrelerdir kaplayan ruhsârını

Mest-i hâb olmakla ol meh nüm-şeb

kaptancasına:

1. **kaptancasına:-casına**

Diğer 1

Mısra: 96

*Bir gemiyi sevk ve idare etmekle
görevli, bu hususta her türlü yetkiye sahip
gemi kumandanı.*

Orsa boca attık fülk-i bedeni

Hâne limanına kaptancasına

kaptandır:

1. **kaptandır:-dır**

Kaside 5

Mısra: 30

*Bir gemiyi sevk ve idare etmekle
görevli, bu hususta her türlü yetkiye sahip
gemi kumandanı.*

Yem-i bî-sâhil-i 'aşk üzre dil âvâre

gezer

Gemisin kurtaracak var ise kaptandır
bu

Kara Ahmedle:

1. **kara ahmedle:-le**

Diğer 1

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

*1871 yılında doğan ve kısa yaşamına
büyük başarılar sığdıran Türk güreşçi,
pehlivan.*

Biz Kara Ahmedle başa çıkmışız

Kuruğu bırakmış yaşa çıkmışız

karalarda:

1. **karalarda:-lar, -da**

Kaside 6

Mısra: 192

*Yeryüzünün denizle örtülü olmayan
bölümü, toprak.*

Kaynar tavalarda canlı canlı

Oynar karalarda pây-ı hamsi

karanlık:

1. **karanlık:**

Gazel 113

Mısra: 4

Aydınlık olmayan, ışıksız.

Ruh-ı tábânını her gün kapamaz zülf-i
siyeh-reng
Bu karanlık gece peyveste olur nür-ı
nehâra

karanlıklarda:

1. **karanlıklarda:-lar, -da**

Tahmis 8

Mısra: 21

Aydınlık olmayan, ışıksız.

Karanlıklarda kalmış fark olunmaz
reng-i istikbâl
Yatar tábüt-veş yerlerde bir kâşâne-i
âmâl

karanlıklarla meşhûn âsumânım:

1. **karanlıklarla meşhûn âsumânım:-ım**

Şarkı 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Karanlıklarla dolu gökyüzü.

Nihândır dîdeden ârâm-ı cânım
Karanlıklarla meşhûn âsumânım

karanlıkta:

1. **karanlıkta:-ta****Şarkı 9**

Mısra: 6

Aydınlık olmayan, ışıksız.

Ağlıyor günlerim ey sevgili sensiz
geçiyor
Bu karanlıkta gönülsüz yapayalnız
geçiyor

karâr:1. **karâr:****Gazel 53**

Mısra: 16

Sabit olma,durma.

Tahammül eyleyemez bî-karâr olur
İhsân
Gözünde etmese bir an karâr gözleriniz

karâr eylemektesin:1. **karâr eylemektesin:-mekte, -sin****Gazel 117**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Durmak.

Ey kebk-i işve nerde karâr
eylemektesin
Meyl et biraz benim de garîb âşiyânıma

kârbân:1. **kârbân:****Gazel 91**

Mısra: 10

Kervan, kâfile.

Gidip yâre vermez mi benden haber
Bu yoldan geçen kârbân ey gönül

2. **kârbân:****Gazel 96**

Mısra: 22

Kervan, kâfile.

Peyâm-ı sohbet-i cânân için şitâb ettim
Ne bir uçan kuşu gördüm ne kârbân
buldum

kardaşı:1. **kardaşı:-ı****Gazel 159**

Mısra: 3

Kardeş, dost.

Öz kardaşı var sâdece söz kardaşı
yoktur
Yekpâre giyer câme-i irfân peşi yoktur

2. **kardaşı:-ı****Gazel 159**

Mısra: 3

Kardeş, dost.

Öz kardaşı var sâdece söz kardaşı
yoktur
Yekpâre giyer câme-i irfân peşi yoktur

kardes:

1. kardeş:

Gazel 62

Mısra: 10

*Birbirleriyle ayrı olarak
düşünülemeyen ifadelerin her biri.*

Vasl u hicrân iki hemrâh-ı kadîm
Gam u şâdi iki tev'em kardeş

ka' r-ı yemden:

1. ka' r-ı yemden:-den

Kaside 6

Mısra: 229

Kelime Tipi: -

Denizin dibi, derinliği.

Te' yidine geldi ka' r-ı yemden
Âvâze-i hay hây-ı hamsi

kârîlerinin:

1. kârîlerinin:-ler, -i, -nin

Gazel 156

Mısra: 7

Okuyucu.

Kârîlerinin ağzına her herzeyi tiktın
Yazmaktan usandın sanırım sen bile
bıktın

kârimız olmuş:1. **kârimız olmuş:-muş****Kaside 2**

Mısra: 119

Kelime Tipi: -

Kazanç, amel olmak.

Kârimız olmuş duman püf-kerde şem'-i
cânımız

Tütsüler yaktık edip ervâhı da 'vet
bekleriz

ka 'rına:1. **ka 'rına:-ı, -n, -a****Gazel 158**

Mısra: 6

*Deniz, kuyu vb. şeylerin dibi, dip,
derinlik.*

Kondüktörüsün sanki tramvâ-yı
sükûtun
İndin çabucak ka 'rına deryâ-yı sükûtun

ka 'rında:1. **ka 'rında:-ı, -(n)da****Kaside 6**

Mısra: 163

*Deniz, kuyu vb. şeylerin dibi, dip,
derinlik.*

Ka 'rında yüzer yüzünde oynar
Her cilvede hoppalâ-yı hâmsi

karîn-i telef:1. **karîn-i telef:****Gazel 98**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yok olan, ölen.*

Kaldım mütereddîd reh-i hayrette
perîşan
Meydân-ı mahabbette karîn-i telef
oldum

karîn-i türâb:1. **karîn-i türâb:****Kıt'a 29**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Toprak sahibi.

Te 'âkub etmede bak çeşmeler karîn-i
türâb
Kitabeler ve mine'l-mâi külli şeyin
hayy

karîn-i vahdet-i hazret:1. **karîn-i vahdet-i hazret:****Kaside 1**

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Allah'ın yakınlığına sahip olan.

Delîl-i bezm-i hidâyet celîl-i pür-
himmet
Karîn-i vahdet-i hazret emîn-i ümm-i
kurâ

karıştı:

1. karıştı:-tı

Gazel 124

Mısra: 6

Karışmak, bulanmak.

Senin erîke-i hüsnün semâ-resîd oldu
Karıştı cevher-i ömrüm benim
gubârlara

karşı:

1. karşı:

Gazel 26

Mısra: 4

Yönelmiş olarak, doğru.

Yine âşiyân-ı sa'âdetin o hezârı nerde
uçar ki âh
Ele şâikâne öter durur bana karşı hâli
figân olur

2. karşı:

Gazel 109

Mısra: 1

*Yüzünü döndürmüş olarak, yönelmiş
olarak, doğru.*

Bülbülleri ağlar bu yerin güllere karşı
Pür-işve güler gülleri bülbüllere karşı

3. karşı:

Gazel 109

Mısra: 2

*Yüzünü döndürmüş olarak, yönelmiş
olarak, doğru.*

Bülbülleri ağlar bu yerin güllere karşı
Pür-işve güler gülleri bülbüllere karşı

4. karşı:

Gazel 109

Mısra: 4

*Yüzünü döndürmüş olarak, yönelmiş
olarak, doğru.*

Evtâr-ı hevâdârına bak sâz-ı derûnun
Nâlân perîşândır o kâküllere karşı

5. karşı:

Gazel 109

Mısra: 8

*Yüzünü döndürmüş olarak, yönelmiş
olarak, doğru.*

Dilbeste-i süzânını bilmezmiş efendim
Yandım o zarîfâne tegâfüllere karşı

6. karşı:

Gazel 109

Mısra: 10

*Yüzünü döndürmüş olarak, yönelmiş
olarak, doğru.*

Gülzârıma bir şemme vefâ esmedi
hayfâ
İhsân bükeyim boynumu sünbüllere
karşı

7. karşı:

Gazel 109

Mısra: 6

Karşıt, zıt.

Üftâdene yâr olmadın ey nahl-i melâhat
Agyâre olan bunca temâyüllere karşı

karşı durmuş:

1. karşı durmuş:-muş

Kaside 6

Mısra: 105

Kelime Tipi: Deyim

Direnmek, dayanmak.

Envâ'-ı lühûme karşı durmuş
Meydân okumuş salâ-yı hamsi

karşılaştık:

1. karşılaştık:-tı, -k

Kıt'a 57

Mısra: 3

*Karşılaşmak, yüz yüze gelmek,
rastlamak.*

Şimdi ammā karşılaştık öyle bir sûretle
ki
Bir hazzân hattınla sen ben küse-i her
dem bahār

karşılaştım:

1. **karşılaştım:** -tı, -m

Gazel 32

Mısra: 4

*Karşılaşmak, yüz yüze gelmek,
rastlamak.*

Jāle-i ‘aşkım ki düştüm gülsitān-ı
hüsnüne
Karşılaştım mihr-i tābānımla oldum bî-
karār

karşıma:

1. **karşıma:** -m, -a

Gazel 45

Mısra: 5

*Yüzünü döndürmüş olarak, yönelmiş
olarak, doğru.*

Geçerek karşıma oldukça şeker-hand-i
emel
Bülbül-i zārma sīmā-yı gülüstān
gülüyor

kartal:**1. kartal:****Gazel 160**

Mısra: 1

İstanbul'da bir semt adı.

Cây eyledi Kuzguncuğu kartal gibi lâ-
şek

Bak lâne-i ırfân u kemâlâtı ne yüksek

kartaldır:**1. kartaldır:-dır****Gazel 160**

Mısra: 10

İri, yırtıcı bir tür kuş.

Şâhîni sinek sandı o biçäre örümcek
Zâg u zagan olmaz eşi kartaldır o
gerçek

kârubâr-ı dehri:**1. kârubâr-ı dehri:-i****Kaside 2**

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Dünyanın işi gücü, yükü.

Kârubâr-ı dehri yüklenmiş durur gâv-ı
zemîn
Himmetinden muttasıl tahmîl-i sıklet
bekleriz

kârûn-ı zamân:**1. kârûn-ı zamân:****Kaside 6**

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

*Kur'ân'da adı Firavun ve Hâmân'la
birlikte anılan, Mûsâ Peygamber zamanında
yaşamış, zenginliği, cimriliği, Allah'a olan
isyanıyla ünlenip sonunda malı ve mülküyle
birlikte yere geçmiş İsrailoğullarından biri
olan Kârûn'un devri, dönemi.*

Reşk-âver-i aġniyâ-yı devrân

Kârûn-ı zamân gedâ-yı hamsi

kâr-zâr-ı musibetle çektiğim bu cefâ:**1. kâr-zâr-ı musibetle çektiğim bu cefâ:-le****Kaside 1**

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Dert, bela savaşıyla zulüm görmek.

Gönül ġarîbini her an düġâr-ı hayret
eder

Şu kâr-zâr-ı musibetle çektiğim bu cefâ

kâşâne-i âmâl:**1. kâşâne-i âmâl:****Tahmis 8**

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

İstekler, emeller köşkü.

Karanlıklarda kalmış fark olunmaz
reng-i istikbāl
Yatar tábüt-veş yerlerde bir kâşâne-i
âmāl

kâşâne-i sîne:

1. kâşâne-i sîne:

Kaside 6

Mısra: 193

Kelime Tipi: -

Gönlün süslü köşkü.

Kâşâne-i sîne bezm-i sevdā
Humhâne-i mi' de cāy-i hamsi

kâşâne-i ümmîd:

1. kâşâne-i ümmîd:

Gazel 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İsteklerden oluşan büyük, görkemli
köşk.*

Vîrâne imiş dildeki kâşâne-i ümmîd
Ma'mûr-ı zamān olmadı vîrâne-i
ümmîd

kâşanesinde:

1. kâşanesinde:-(s)i, -n, -de

Gazel 101

Mısra: 1

Saray, köşk.

Nağme kâşanesinde toplanalım
Bülbülün nağmesinde toplanalım

kasd:

1. kasd:

Gazel 12

Mısra: 9

Kasıt, niyet, amaç.

İhsân edince gâye-i zevk u visâli kasd
Bî-tâb olup niyâz ile bir nâzenîni öp

kasdı:

1. kasdı:-ı

Kıt'a 18

Mısra: 3

Kasıt, niyet, amaç.

Bilir mi havf ü recâ bir gönül ki kasdı
onun
Ne bîm-i nâr-ı cehennem ne zevk-i
cennettir

2. kasdı:-ı

Tesdis 1

Mısra: 12

Kasıt, niyet, amaç.

Nergis-i fettâmı gör bîmârlık izhâr eder
Gâlibâ kasdı yine kan eylemek kan
üstüne

kasdım:

1. kasdım:-(i)m

Kaside 7

Mısra: 115

Kasıt, niyet, amaç.

Kasdım şu kasîdemle samîmi-i
beyândır
Olsun bu da bir tuhfe-i şükrân-ı ma'ârif

kasdın:

1. kasdın:-ın

Gazel 80

Mısra: 11

Kasıt, niyet, amaç.

Şimdilik tesliyet-i hâl ise kasdın İhsân
Bezm-i hâtırda kalan sohbet-i dîrîneye
bak

kâse-i ayrandır:

1. kâse-i ayrandır:-dır

Kaside 5

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

*Yoğurdun sulandırılıp çalkalanmasıyla
yapılan içecek kasesi, ayran.*

İçilen cibre değil viski ya şampanya
değil
Türk Ocağında dolar kâse-i ayrandır bu

kāse-i zehr-āb:

1. kāse-i zehr-āb:

Kaside 2

Mısra: 80

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zehirli, acı su kâsesi.

Turfa bîmārânız a' dâdan devâ-
cüyâlarız

Kāse-i zehr-āb içer dermān u sıh at
bekleriz

kaşı kemān:

1. kaşı kemān:

Kaside 3

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) kaşları, yay gibi ince ve
kavishlidir.*

M jg n  sin n kaşı kem n ru ları t b n
La'l-i lebi  and n  am-ı g s su 'ab rim

kas de:

1. kas de:

Kaside 6

Mısra: 221

*On beş beyitten az olmamak üzere
büyük kimselerin veya herhangi bir Şeyin
 v ld    manzume Şekli, Ő ir.*

Yazdın yine bir nevîn kasîde
Ey kilik-i sülhân-serâ-yı hamsi

kasîde-i revânî:

1. kasîde-i revânî:-ı

Kaside 6

Mısra: **231**

Kelime Tipi: -

Akılcı kasîde, manzume.

Bir böyle kasîde-i revânî
Ezberlesin esdikâ-yı hamsi

kasîdemle:

1. kasîdemle:-m, -le

Kaside 7

Mısra: **115**

*On beş beyitten az olmamak üzere
büyük kimselerin veya herhangi bir şeyin
öviüldüğü manzume şekli, şiir.*

Kasdım şu kasîdemle samîmi-i
beyândır
Olsun bu da bir tuhfe-i şükran-ı ma'ârif

kasırgaydı:

1. kasırgaydı:-(y)di

Kaside 7

Mısra: **24**

*Tozu ve toprağı birbirine katarak,
ağaçları sökerek şiddetle esen rüzgar.*

Mâzîdeki 'ilm işleri iğfâl idi halkı
Fincanda kasırgaydı o tûfân-ı ma'ârif

kaşların:

1. kaşların:-lar, -ın

Gazel 165

Mısra: **1**

*Gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi
oluşturan kısa kıllar.*

Matla'u'l-envâr-ı sevdâ kaşların işrâk
eder
Rû'yet ehlin sâcid-i mihrâb-ı istiğrak
eder

kassâb-ı cihân:

1. kassâb-ı cihân:

Kıt'a 50

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Kainatın kasabı, kan dökücüsü.

Bu kıtalgâh-ı fenâdan seni bîçâre koyun
Sanma bir lahza ki kassâb-ı cihân sağ
çıkarrır

kasvetli bir melâl:

1. kasvetli bir melâl:

Muhammes 2

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Sıkıntılı bir hüzn.

Çökmüş leyāl-i tārma kasvetli bir
melāl
Geçmiş melāl içinde günüm garka-i
leyāl

katâr:

1. katâr:

Kaside 7

Mısra: **14**

Birbiri arkasına dizilmiş taşıt dizisi.

Şevkinle şitâbân düşerek yollara geldi
Bir şanlı katâr oldu şu kervân-ı ma'ârif

katâr-ı yâre:

1. katâr-ı yâre:-e

Gazel 163

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin treni.

Hamâmizâdeye artık yeter bu külhen-i
aşk
Katâr-ı yâre erişsin tren tren diyerek

kâtibi:

1. kâtibi:-i

Gazel 147

Mısra: **3**

*Bir kurumda veya bir kişinin yanında
yazı yazmakla görevli kimse, yazar.*

Dîvân-ı ezel kâtibi etmiş beni tescil
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise
tahsil

2. **kâtibi:-i**

Gazel 147

Mısra: 3

*Bir kurumda veya bir kişinin yanında
yazı yazmakla görevli kimse, yazar.*

Dîvân-ı ezel kâtibi etmiş beni tescil
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise
tahsil

katıldım:

1. **katıldım:-dı, -m**

Gazel 151

Mısra: 8

Katılmak, bir topluluğa girmek.

Sizler gibi zannetmeyiniz hiçe satıldım
Yâhüd topal eşşekle kervâna katıldım

katma hesâba:

1. **katma hesâba:-a**

Gazel 154

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Hesaba katmak; dikkate almak, göz
önünde bulundurmak.*

Uydursa da akvâlini icâb-ı kitâba
Teşvikini terğibini hiç katma hesâba

katmışsın:

1. **katmışsın:-mış, -sın**

Gazel 82

Mısra: 2

Katmak,eklemek.

Âyine-i icâdı imkânı yaratmışsın
Bin sırr-ı belâ-zâdı yekdîgere katmışsın

2. **katmışsın:-mış, -sın**

Gazel 82

Mısra: 2

Katmak,eklemek.

Âyine-i icâdı imkânı yaratmışsın
Bin sırr-ı belâ-zâdı yekdîgere katmışsın

katre:

1. **katre:**

Gazel 2

Mısra: 11

Damla. II Çok az miktar.

Bir katre neş'e, zerre ziyâ şemme
tesliyet
Yok bir nazar bu sahnede üftâde aşinâ

2. **katre:**

Gazel 2

Mısra: **11**

Damla. II Çok az miktar.

Bir katre neş'e zerre ziyā şemme
tesliyet
Yok bir nazar bu sahnede üftāde āşinā

3. **katre:**

Gazel 108

Mısra: **16**

Damla. II Çok az miktar.

Bin zevke değer seninle içmek
Bir katre mey-i şebāne çapkın

4. **katre:**

Rübai 25

Mısra: **2**

Damla. II Çok az miktar.

Āyīne-i hādisāta bin çehre gelir
Rindāna fakat muḥīt-i ğam katre gelir

katre katre:

1. **katre katre:**

Gazel 96

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Damla damla.

Safâ piyâlesi lebrîz-i şevk iken her dem
Bugün yerinde onun katre katre kan
buldum

katre-i âb:

1. **katre-i âb:**

Kaside 1

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Su damlası.

Müsâdîf-i nazar-ı lütfu olsa katre-i âb
Gelir hürûşa olur bî-nihâye bir deryâ

katre-i la'linden:

1. **katre-i la'linden:-i, -n, -den**

Gazel 66

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Kırmızı renkli kıymetli taştan bir
parça. II Sevgilimin dudağı.*

Bir katre-i la'linden ey dilber-i cân-
perver
Peyveste-i cân olmuş bin cām-ı şarâb
âteş

katre-i nâcîz:

1. **katre-i nâcîz:**

Kaside 7

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Değersiz, önemsiz damla.

Bir katre-i nâcîz idi evvelce bu mevcûd
Bak şimdi nedir koskoca 'ummân-ı
ma'ârif

katre-i şebnem:

1. **katre-i şebnem:**

Gazel 89

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çiy damlası.

Reng ü âheng-i tabî'attan olur mülhem
gönül
Gülsitân-ı aşka düşmüş katre-i şebnem
gönül

kattın:

1. **kattın:-tı, -n**

Kıt'a 58

Mısra: 2

Dahil etmek, eklemek.

Dem urup huz mâ safâ da' mâ kederden
muttasıl
Yan gelip yattın da zevk u şevke kattın
keyfini

kavala:

1. kavala:-a

Diğer 1

Mısra: 154

*Genellikle kamyştan yapılan, daha çok
çobanların çaldığı, yumuşak sesli, üflelemeli
bir çalgı.*

Fırsatı kaçırdık zevāle yandık
Derdi elimizde kavala yandık

kavaldan:

1. kavaldan:-dan

Diğer 1

Mısra: 59

*Genellikle kamyştan yapılan, daha çok
çobanların çaldığı, yumuşak sesli, üflelemeli
bir çalgı.*

Kavaldan anlarız davul çalmışız
Külâhlar giymişiz irfâncasına

kavle:

1. kavle:-e

Gazel 138

Mısra: 10

Söz, kelâm, fikir.

Şarâb içmez güzel sevmezdi havf
eylerdi düzahdan
Eğer kürsîde zâhir kavle vâiz kâil
olsaydı

kavs-i kazādan:1. **kavs-i kazādan:** *-dan***Gazel 43**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kaza yayı. II Talih, kader.*

İhsān açar cinānıma bin zahm-ı

cānsitān

Ol gamzeler ki kavs-i kazādan sihām

olur

kavs-i kuzeh:1. **kavs-i kuzeh:****Kaside 6**

Mısra: 89

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gökkuşağı.*

Kavs-i kuzeh ondan aldı rengi

Tābende yanar kabā-yı hamsi

kavsinden:1. **kavsinden:** *-i, -n, -den***Gazel 65**

Mısra: 14

Yay, yay biçiminde olan şey.

Hümā-yı şevkimin mecrūh edip

şehbālını İhsān

Kazā kavsinden ol hūniye gerdūn

ebruvān vermiş

kayd-ı āb ü dāneden:1. **kayd-ı āb ü dāneden:** *-den***Kaside 2**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Su ve tohum, rızık bağı.

Kayd-ı āb ü dāneden āzādeyiz Mevlā

kerīm

Dām-ı ğayret kurmayız āmāde kismet

bekleriz

kayd-ı esāret:1. **kayd-ı esāret:****Kaside 2**

Mısra: 146

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Esir olma, tutsaklık bağı.*

‘Āşık-ı hürriyetiz peyveste vuslat

bekleriz

Yāre dil-bend olmuşuz kayd-ı esāret

bekleriz

kayd-ı sevdādan:1. **kayd-ı sevdādan:** *-dan***Gazel 29**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Aşk, sevgi bağı.*

Dilde var bir zevk-i bî-pâyân güzeller
bî-amân
Kayd-ı sevdâdan bu cân bilmem nasıl
âzâd olur

kaygânâ-yı hamsi:

1. kaygânâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **126**

Kelime Tipi: -

Hamsiyle yapılan omlet.

Bir say hele kaç yumurtadanmış
Bak ortada kaygânâ-yı hamsi

kaynanâ-yı hamsi:

1. kaynanâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **134**

Kelime Tipi: -

Hamsinin kaynanası.

Envâ'-ı ta'âmı hâlt edermiş
Her işte şu kaynanâ-yı hamsi

kaynar:

1. kaynar:-r

Kaside 6

Mısra: **191**

*Yiyecek için pişmek, haşlanmak,
kaynamak.*

Kaynar tavalarda canlı canlı
Oynar karalarda pây-ı hamsi

kaynatmadadır başlara kazgân-ı ma'ârif:

1. kaynatmadadır başlara kazgân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

*Başlara ilim, hüner kazanı kaynatmak,
karışıklık yaratmak.*

Kânûn-ı fûrûzân-ı zekâdır ki demâdem
Kaynatmadadır başlara kazgân-ı
ma'ârif

kavs:

1. kays:

Kıt'a 61

Mısra: **1**

*Leylâ ile Mecnûn hikâyesindeki aşk
mübtelası olan Mecnun'un gerçek adıdır.*

Kays iken sâha-i iz'ânda bizim
a'kalımız
Bizde var a'kal-i nâsâz diye da'vâ-yı
celî

kavs'ı:

1. kays'ı:-ı

Gazel 135

Mısra: **5**

*Leylâ ile Mecnûn hikâyesindeki aşk
mübtelası olan Mecnun'un gerçek adıdır.*

Ukalâmız ki eder Kays'ı umûrunda
vekîl
Var kıyâs et bu şifâhânede dîvânemizi

kaytân-ı ma'ârif:

1. kaytân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi bağı.

Zencîr ile hem dört yanı bağlandı
sarıldı
Tutmaz bu yaman 'îfriti kaytân-ı
ma'ârif

kazâ:

1. kazâ:

Gazel 65

Mısra: **14**

Allah'ın takdiri, talih, baht.

Hümâ-yı şevkimin mecrûh edip
şehbâlini İhsân
Kazâ kavsinden ol hünîye gerdün
ebruvân vermiş

2. **kazā:**

Gazel 140

Mısra: 14

Allah'ın takdiri, talih, baht.

Muhīt-i şevki gezer cevher-i kemāl
idim İhsān
Kazā bu cevheri eyvāh sengsāre
düşürdü

3. **kazā:**

Kıt'a 62

Mısra: 3

*Bir kaymakam tarafından yönetilen
yer, kaymakamlık, ilçe.*

Var mı yā hācet ki olsun bir kazā yāhud
livā
Her köyünden mülkūn olsun bir vilāyet
ve's-selām

kebke:

1. **kebke:-e**

Tahmīs 4

Mısra: 33

Keklik.

Kebke nāzından mı ta'lim eyledin
reftārı yā
Şīve-i güftārı hemşīren mi öğretti sana

kebk-i hurāmān:

1. **kebk-i hurāmān:**

Gazel 160

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Salına salına, naz ile, edâ ile yürüten
keklik.*

Sayyâd-ı nigâhından uçar şu 'le-i
şimşek
Bir kebk-i hırāmân gibi ba'zen olur
ürkek

kebk-i işve:

1. kebk-i işve:

Gazel 117

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cilve keklîği.

Ey kebk-i işve nerde karar
eylemektesin
Meyl et biraz benim de garîb âşiyânıma

kebk-i işveyi:

1. kebk-i işveyi:-y, -i

Gazel 142

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İşve, cilve keklîği. II Sevgili.

O kebk-i işveyi gördükdü Kuşdilinde
geçen gün
Çıtır pıtır konuşup nağme-i hezâr ile
geçti

keder:

1. keder:

Gazel 69

Mısra: 2

Elem, sıkıntı, üzüntü.

Bana gülmüyor bu cihan içinde neden
perî-i safâ-neşât
Ya neden bu ömr-i emel-cüdâ şegaf-
iştimâl ü keder muhât

2. keder:

Gazel 69

Mısra: 2

Elem, sıkıntı, üzüntü.

Bana gülmüyor bu cihan içinde neden
perî-i safâ-neşât
Ya neden bu ömr-i emel-cüdâ şegaf-
iştimâl ü keder muhât

kef:

1. kef:

Gazel 98

Mısra: 6

Köpük.

Bir seng-dilin bûs u kenârıydı ümîdim
Taştı ser-i emvâc-ı havâdisde kef
oldum

kefal:

1. kefal:

Kaside 6

Mısra: 129

Kefalgillerden, orta büyüklükte, çok pullu, küt başlı, gümüş renginde, beyaz etli bir balık, topbaş balık.

Uskumru tekir kefal lüfer ton

Olmuşsa da akrabā-yı hamsi

kefen:

1. kefen:

Gazel 22

Mısra: 5

Ölüye sarılan bez. II Ölüm.

Şühedā-yı vatan kefen bilmez

Dem-i horsende pāre pāre gider

kehrübā-yı hamsi:

1. kehrübā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 210

Kelime Tipi: -

Kehribar hamsi.

Hicrān ile bak sarardı çeşmim

Çekmiş beni kehrübā-yı hamsi

keklikler atmışız hāmāncasına:

1. keklikler atmışız hāmāncasına:-casına

Diğer 1

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Hız. Musa zamanındaki Mısır

fırvununun veziri olan Hâmân misali keklük kuşu atmak. Hâmân'ın Hz. Musa'nın inandığı yaratıcıya ulaşmak amacıyla Firavun'un binmesi için kuşlarla yaptığı araca telmih vardır.

Biz düş-ı vuslatın nice bin mahbûb
Keklikler atmışız hāmāncasına

kelām:

1. kelām:

Gazel 42

Mısra: 6

Söz, ifade.

Benden dirîğ eder güzelim bir kelāmını
Tür üzre bak Kelîmine bin bir kelām
olur

kelāmımız:

1. kelāmımız:-(i)miz

Diğer 1

Mısra: 56

Söz, ifade.

Her şâir kelâmı sığmaz divâne
Bizim kelāmımız divāncasına

kelāmını:

1. kelāmını:-i, -n, -i

Gazel 42

Mısra: 5

Söz, ifade.

Benden dirîğ eder güzelim bir kelāmını
Tür üzre bak Kelîmine bin bir kelām
olur

kelebekti:

1. kelebekti:-ti

Gazel 1

Mısra: 9

Kelebek misali zarif ve çabucak hareket eden.

Vücûdu bir kelebekti elimden uçtu
benim
Yerinde kaldı heman zer-nişân gubârı
bana

kelîmine:

1. kelîmine:-i, -n, -e

Gazel 42

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen, hitap edilen kimse. II Kelîmullah olan Hazret-i Musa.

Benden dirîğ eder güzelim bir kelāmını
Tür üzre bak Kelîmine bin bir kelām
olur

**kelle sağ olsun cihānda bir külāh eksik
değil:**

**1. kelle sağ olsun cihānda bir külāh eksik
değil:**

Kıt'a 59

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Atasözü**

*"Kelle sağ olsun da külāh bulunur"
atasözü. Baş sağ oldukça külāh bulunur
anlamındadır.*

Ġam değildir kapsalar āvāregān bizden
külāh
Kelle sağ olsun cihānda bir külāh eksik
değil

kemāl 'āşıkları:

1. kemāl 'āşıkları:-lar, -ı

Tahmis 9

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Olgun, faziletli âşıklar.

Ġāibān-ı bāğ-ı hayrettir kemāl 'āşıkları
Mest-i sahbā-yı ezel kālū-belādan
geçtiler

kemālāt-ı 'asrın odur mahmeli:

1. kemālāt-ı 'asrın odur mahmeli:-i

Kıt'a 66

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Döneminin olgunluklarını taşıyandır.

Vücūd-ı lafîfî mülâh  amsa da
Kemal  t-ı 'asrın odur ma  meli

kem  l-i i  t  v  kundan:

1. kem  l-i i  t  v  kundan: -  n, -dan

Tahm  s 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Büyük arzu duyma,   zleme olgunlu  .

Kem  l-i i  t  v  kundan dönüp r  z u   eb-i
kuds  
Sal  t-  m  z olur erv  ha p  r-i mekteb-i
kuds  

kem  l-i i  vevi:

1. kem  l-i i  vevi: -y(i), -

Gazel 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

   venin en güzeli, en olgunu.

Hud  -y   n  z u niyaz eylemiş nas  b-i
ezel
Kem  l-i i  vevi d  ld  re,   h    z  r   bana

kem  l-i l  tfundan:

1. kem  l-i l  tfundan: -u, -n, -dan

Kaside 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

  y  lik, ihs  n olgunlu  .

Bu   ebde '  lemi etmiş kem  l-i
l  tfundan
  ab  b-i    s-ı   ud   reşk-i cennetü'l-
me' v  

kem  l-i şevk ile c  n-ı cihan yolunda fed  :

1. kem  l-i şevk ile c  n-ı cihan yolunda fed  :

Kaside 1

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

*Arzu olgunluğu ile dünyada yaşayan
herkesin cam (Hz. Muhammed'in) uğruna
feda.*

Fed  -y   c  n ne demekmiş değil bu c  n-ı
kemin
Kem  l-i şevk ile c  n-ı cihan yolunda
fed  

kem  l-i şevk ile etmişler inciz  b sana:

1. kem  l-i şevk ile etmişler inciz  b sana:

Kaside 1

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

*Büyük co   u, çok büyük bir istek ile
sana (Hz. Muhammed'e) bağlanmışlar,
meyletmi   ler.*

Sen   yle ekmelisin anların ki ferd-  
ferd
Kem  l-i şevk ile etmişler inciz  b sana

kemâliyle:

1. **kemâliyle:** *-i, -(y)le*

Kaside 7

Mısra: 19

Olgunluk, fazilet, eksiksizlik.

Sayd etmededir 'ilmi kemâliyle bu
zümre
Boynunda taşır her biri hemyân-ı
ma 'ârif

kemânlardan:

1. **kemânlardan:** *-lar, -dan*

Gazel 82

Mısra: 3

Yay. II Sevgilinin kaşları.

Efkârı kemânlardan zulmette
bırakmışken
Ecrâm ile tām-efken mînâyı
donatmışım

kemer:

1. **kemer:**

Gazel 49

Mısra: 14

Kuşak,kayış.

Boynuna her an dolanır kollarım
Ab-ı hayât üzre kemer bağlanır

kemik ğavgası:**1. kemik ğavgası:-(s)ı****Kıt'a 52**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Bir şeyler elde etmek için kavga ya tutuşmak.*

Muttasıl çarpışmadan olmuş rakībān
nā-ümīd
Ya 'ni her yandan kemik ğavgası
pāyānsız gelir

kemīne:**1. kemīne:****Gazel 56**

Mısra: 2

Aciz,zavallı,eksik.

Sirişk-i şu'le-feriz çeşm-i intihābdıyız
Kemīne zerrelerez mihre incizābdıyız

kemīne zerre-i hürşid-i feyzinin olamaz:**1. kemīne zerre-i hürşid-i feyzinin olamaz:****Kaside 1**

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

(Hz. Muhammed'in) mübarek tesiri güneşinin zerresi az olamaz.

Kemīne zerre-i hürşid-i feyzinin

olamaz

Kemīne zerresi hürşid-i āsuman-ārā

kemīne zerresi hürşid-i āsuman-ārā:**1. kemīne zerresi hürşid-i āsuman-ārā:****Kaside 1**

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Göğü süsleyen güneşin zerresi azdır.

Kemīne zerre-i hürşid-i feyzinin

olamaz

Kemīne zerresi hürşid-i āsuman-ārā

kem-kümleri:**1. kem-kümleri:-ler, -i****Gazel 161**

Mısra: 9

Verecek cevap bulunamadığında açık bir anlamı olmayan gelişigüzel söylenen söz.

Zannetme Kalender gibi kem-kümleri
vardır

Hammām-ı hayālinde ne güm-gümleri
vardır

kenār u büseden:

1. **kenār u būseden:-den**

Gazel 138

Mısra: **11**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kucaklama ve öpme.

Kenār u būseden pūr-zevk olurdum ben
de deryā-nüş
Gelip bezmimde cānān sākī-i deryā-dil
olsaydı

kenāra:

1. **kenāra:-a**

Gazel 140

Mısra: **4**

Sahil, kıyı.

Felek bu bahr-i felāket-nümāda fūlkünü
aşkm
Ne çekti dest-i hevādan ne bir kenāra
düşürdü

kenāremizi:

1. **kenāremizi:-miz, -i**

Gazel 134

Mısra: **12**

Sahil, kıyı.

Felāketin yüzeriz lüccesinde mest
mūdām
Belâyı gör ki gören kalmamış
kenāremizi

kenârı:**1. kenârı:-ı****Rûbai 21**

Mısra: 4

Sahil, kıyı.

Ben keşti-i 'akla yelken ettim İhsân
 'Ummân-ı mahabbetin kenârı yokmuş

kenâr-ı âb:**1. kenâr-ı âb:****Tahmis 3**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Su kenarı, kıyı.

Kurulmuş bak behişt-âbâdda eyvân-ı
 zevk-â-zevk
 Kenâr-ı âb sâkî tâze bâde köhne dil
 pür-şevk

kenâr-ı bahre:**1. kenâr-ı bahre:-e****Gazel 138**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Denizin kenarı.

Hevâlar bî-emân keşti mu'attal nâhüdâ
 nâ-bûd
 Kenâr-ı bahre durmaz cân atardım sâhil
 olsaydı

kendi:**1. kendi:****Gazel 20**

Mısra: 5

"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
 anlamında dönüştülük zamiri.

Âhır göremez kendi de bir subh-ı
 münevver
 Şem' olsa da süz-efken-i pervâne-i
 ümmîd

2. kendi:**Gazel 26**

Mısra: 14

"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
 anlamında dönüştülük zamiri.

Ne yaman belâya dūçâr imiş siyâh imiş
 ki bu tâliim
 Bana kendi zâde-i ni'metim de bu
 yolda düşmen-i cân olur

3. kendi:**Gazel 72**

Mısra: 7

"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
 anlamında dönüştülük zamiri.

Kendi kalbimden ederdim şekvâ
 Olsa kânûn-ı mahabbette mesâg

4. kendi:

Kaside 4

Mısra: 12

"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
anlamında dönüşlülük zamiri.

Eş'ârını etfâl-i zamân eyledi evrâd
Hâcet komadan ğayriye hep kendi
beğendi

5. kendi:

Kaside 6

Mısra: 104

"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
anlamında dönüşlülük zamiri.

Esmâk arasında şampiyondur
Hep kendi alır kupâ-yı ħamsi

6. kendi:

Kıt'a 5

Mısra: 3

"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
anlamında dönüşlülük zamiri.

Kendi hayrân şevkimin kendinde
hayrân şevkiyim
Ben bu hayret-gehde hayrân-ı şühüd-ı
hayretim

7. kendi:

Kıt'a 7

Mısra: 4

"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
anlamında döñüşlülük zamiri.

Leb-be-leb olsa da âyîne de yâr
Öpemez kendi de ruhsâresini

8. kendi:

Kit'a 64

Mısra: 4

"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
anlamında döñüşlülük zamiri.

Müflisân yapsın komisyon lağvedilmiş
mahkeme
Halkı iflâs ettirirken kendi iflâs eylemiş

kendilerine mahsûs 'âdât u 'an'anâta
ri'âyetleriyle meşhûr olan mevlânâ-yı
mezbûr her sene-i mübâreke zilhicce-i
şerîfesinin yevmü's-sebtinde türbe-i
mezkûreyi ziyâretle ba'de icrâ-yı nüzûrât u
sadakât ifâ-yı dâ'vât-ı hayriyet-âvât edip
andan meydân-ı bayrampaşaya muvâcehe-i
karâbîn-i aġnâma varıp berâberlerinde
istishâb ettikleri en'âm-ı şerîf cüz'ündeki
harf-i 'avn üzerine bozuntusuna getirilmek
 için bir nokta-i hafife koyup iki rek'at salât-
ı şükrânevi müte'âkip ol risâle-i kudsiyyet-
isâleden:

1. kendilerine mahsûs 'âdât u 'an'anâta
ri'âyetleriyle meşhûr olan mevlânâ-yı
mezbûr her sene-i mübâreke zilhicce-i
şerîfesinin yevmü's-sebtinde türbe-i
mezkûreyi ziyâretle ba'de icrâ-yı nüzûrât

u sadakât ifâ-yı dâ'vât-ı hayriyet-âvât
edip andan meydân-ı bayrampaşaya
muvâcehe-i karâbîn-i aġnâma varıp
berâberlerinde istishâb ettikleri en'âm-ı
şerîf cüz'ündeki harf-i 'avn üzerine
bozuntusuna getirilmek için bir nokta-i
hafife koyup iki rek'at salât-ı şükrânevi
müte'âkip ol risâle-i kudsiyyet-isâleden
ed'îye-i me'sûre tilâvet ve me'külât-ı
aġnâma çeşm-i dikkat ü rikkatle nezâret
ederler:

Diger 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kendilerine özġü âdetler ve örflere
uymalarıyla bilinen ve zikredilen efendi, her
sene mübarek zilhicce ayının cumartesi
gününde adı geçen türbeyi ziyaretle
adakların gerçekleşmesinden sonra ve
dualar, hayırlı ayetleri yerine getirip ondan
Bayrampaşa meydanına koyun
kurbanlarının huzuruna varıp
beraberlerinde götürdükleri mübarek enam
suresindeki ayın harfî üzerine -kalp sanatı
(bozuntu) oluşturmak için- hafif bir nokta
koyup iki rekât şükür namazından sonra o
mübareġi akıtma risalesinden ve rivâyet
yoluyla Hz. Muhammed'den gelen duâları
okuyup koyunların yenecek kısımlarına
dikkatli bir gözle ve şefkatle bakarlar.*

kendilerine mahsûs 'âdât u 'an'anâta
ri'âyetleriyle meşhûr olan mevlânâ-yı
mezbûr her sene-i mübâreke zilhicce-i
şerîfesinin yevmü's-sebtinde türbe-i
mezkûreyi ziyâretle ba'de icrâ-yı
nüzûrât u sadakât ifâ-yı dâ'vât-ı
hayriyet-âvât edip andan meydân-ı

Bayrampaşaya muvâcehe-i karâbîn-i
ağnâma varıp berâberlerinde istîşâb
ettikleri en'âm-ı şerîf cüz'ündeki harf-i
'ayn üzerine bozuntusuna getirilmek
için bir nokta-i hafîfe koyup iki rek'at
salât-ı şükrâneyi müte'âkip ol risâle-i
kudsiyyet-İsâleden ed'îye-i me'sûre
tilâvet ve me'kûlât-ı ağnâma çeşm-i
dikkat ü rikkatle nezâret ederler

**kendilerinin ise 'ale'l-ıtlâk cins-i hayvâna
meyl ü mahabbetle ülfet ü ünsiyetleri katî
vâfir ve bu mevânda hâssaten ziyâde-i 'akl
ile ma'rûf ve müstehir bulunan koyun
cinsine kemâl-i rağbetleri mütevâtirdir:**

**1. kendilerinin ise 'ale'l-ıtlâk cins-i
hayvâna meyl ü mahabbetle ülfet ü
ünsiyetleri katî vâfir ve bu mevânda
hâssaten ziyâde-i 'akl ile ma'rûf ve
müstehir bulunan koyun cinsine kemâl-i
rağbetleri mütevâtirdir:**

Diğer 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kendilerinin ayırım yapmaksızın
hayvan cinsine yönelme, sevgi göstermesiyle
alışma ve yakınlıkları kesin bol ve bu arada
özellikle düşünce fazlalığı ile bilinen ve
meşhur olan koyun türüne yoğun bir ilgileri
herkesçe bilinen bir gerçektir.*

Cem'î ağnâm ve tasgîri güneyme gelir
denilmekte olup kendilerinin ise 'ale'l-
ıtlâk cins-i hayvâna meyl ü mahabbetle
ülfet ü ünsiyetleri katî vâfir ve bu

meyānda hāssaten ziyāde-i 'akl ile
ma'rūf ve müştehir bulunan koyun
cinsine kemāl-i rağbetleri mütevātirdir

**kendilerinin lisān-ı 'azbū'l-beyān-ı 'arabī
ile zebān-ı nāzik-i pārsīde dahī sāhib-i ved-i
tūlā oldukların imādır:**

1. kendilerinin lisān-ı 'azbū'l-beyān-ı
'arabī ile zebān-ı nāzik-i pārsīde dahī
sāhib-i yed-i tūlā oldukların imādır: -dir-
duk, -lar, -ın

Diğer 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kendilerinin Arapçanın tatlı, akıcı dili
ve Farsçanın nazik, zarif dilinde de çok
geniş bilgi sahibi olduklarını, maharet
sahibi olduklarını belirtir.*

kendilerinin lisān-ı 'azbū'l-beyān-ı
'arabī ile zebān-ı nāzik-i pārsīde dahī
sāhib-i yed-i tūlā oldukların imādır

kendim:

1. kendim: -m

Gazel 149

Mısra: 7

*"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
anlamında dönüşlülük zamiri.*

Kendim değilim eyleyen irfânımı izhâr
Hâmidle Sezâyî bana olmakta senâ-kâr

kendime:

1. kendime: -m, -e

Kaside 3

Mısra: 15

*"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
anlamında dönüşlülük zamiri.*

Mecnun diyemem kendime Leylâyı
sever o
Dīvâne de olsam yine ma'kûl-pezirim

kendimiz:

1. kendimiz: -miz

Gazel 135

Mısra: 10

*"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
anlamında dönüşlülük zamiri.*

Durmayıp şem'-i cemāl üzre hemân
cân atarız
Yakarız kendimiz âteşlere pervânemizi

kendin:

1. kendin: -n

Gazel 131

Mısra: 11

*"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
anlamında dönüşlülük zamiri.*

Bî-mehâbâ attı kendin düştü bir
dergâha nālân

Āşıkın kalmışdı dil nāmıyla bir
mihmān elinde

kendinde:

1. **kendinde:** -n, -de

Kıt'a 5

Mısra: **3**

"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
anlamında dönüşlülük zamiri.

Kendi hayrān şevkimin kendinde
hayrān şevkiyim
Ben bu hayret-gehde hayrān-ı şühūd-ı
hayretim

kendinden geçen:

1. **kendinden geçen:** -en

Tesdis 1

Mısra: **28**

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendini kaybetmek, bayılmak, çok
beğenmek.

Her tecelliden bulur bir başka ālem tāb
û fēr
Hüsn-i mir'atında kendinden geçen ehl-
i nazar

kendine:

1. **kendine:** -l, -(n)e

Kaside 4

Mısra: **4**

"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
anlamında dönlüşlülük zamiri.

Hikmette tefelsüfte Felâtûn-ı zamâne
Mânend olamaz kendine 'Allâme-i
Kindî

2. **kendine:-i, -(n)e**

Kıt'a 51

Mısra: 3

"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
anlamında dönlüşlülük zamiri.

Hep böyle tesellî ediyor kendine zîrâ
Ma'bûd ki vermez sana Maḥmûd ne
yapsın

kendini:

1. **kendini:-n, -i**

Gazel 146

Mısra: 8

"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
anlamında dönlüşlülük zamiri.

A'zam diyen olmazsa da vardır diyen
ekber
Bir kerre düşün kendini ey şâir-i asgar

2. **kendini:-n, -i**

Gazel 152

Mısra: 9

"Kişinin öz varlığı, zâtı, kendisi"
anlamında dönlüşlülük zamiri.

Âyinede görmüş gibisin kendini güyâ
Dīvâne diyorken bana ey nâkil-i hülyâ

kenz-i ğaybiden:

1. **kenz-i ğaybiden:-den**

Kaside 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Gözle görülmeyen mânevi âlemin
hazinesi.

Servet-i millet diğer ellerde devr ettikçe
biz
Kenz-i ğaybiden ne hoş ümmîd-i servet
bekleriz

kerâmet:

1. **kerâmet:**

Kaside 2

Mısra: 74

Ermiş kimselerin gösterdiklerine
inanılan, doğaüstü, şaşkınlık uyandırıcı
davranış veya durum.

Küşe-gür-i inzivâ olmakla bir dergâhda
Şeyh-i câhilden aman yâ Rab kerâmet
bekleriz

2. kerâmet:

Kıt'a 65

Mısra: 13

*Ermiş kimselerin gösterdiklerine
inamlan, doğaüstü, şaşkınlık uyandırıcı
davranış veya durum.*

Ne riyâzet ne kerâmet bu ki hîç
tınmayarak
Kırk tabak lahmi yedin dâire-i Paşada

kerbelâ-yı hamsi:

1. kerbelâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Hamsinin susuz, mâtem yeri.

Bağlansa Şat ü Furât kanmaz
Cismindeki Kerbelâ-yı hamsi

kerem kıl:

1. kerem kıl:

Gazel 112

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp İfade

*Lutufla muâmelede bulunmak,
lutfetmek, cömertlik etmek.*

Gülzâr-ı aşkın ezhân rengîn enhârî dil-
cû
Sâkî kerem kıl nâçâre sun bir sahbâ-yı
memlû

2. kerem kıl:

Diğer 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Lütüfla muamelede bulunmak,
lütüfetmek, cömertlik etmek.*

Eğerçi hübâna lâyük istignâ
Kerem kıl sen ammâ imkâncasına

3. kerem kıl:

Diğer 1

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Lütüfetmek, cömertlik etmek.

Dedim kurbânının şâh-ı melâhat
Kulunum kerem kıl eyle mürüvvet

kerrât:

1. kerrât:

Gazel 155

Mısra: 4

Defalarca, tekrar tekrar, çok kez.

Günden güne olmakta fakat cehli de
bâriz
Yapmıştı onun resmini kerrât ile Râmiz

kerrübiyân:

1. kerrübiyân:

Tahmis 1

Mısra: 13

*Allah'a en yakın olan dört büyük
melek; Cebrail, Mikail, İsrâfil, Azrail.*

Senin müştâk-ı hüsnündür döner
kerrübiyân mebhût
Nazîr olmaz sana ey şâhid-i halvetgeh-i
lâhût

kerrübiyâna:

1. kerrübiyâna:-a

Gazel 169

Mısra: 2

*Allah'a en yakın olan dört büyük
melek; Cebrail, Mikail, İsrâfil, Azrail.*

Bâb-ı 'inâyetinde gedâ pâdişâh olur
Kerrübiyâna hâk-i derin secdegâh olur

kervâna:

1. kervâna:-a

Gazel 151

Mısra: 8

*Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası
taşıyan yük hayvanı katarı.*

Sizler gibi zannetmeyiniz hiçe satıldım
Yâhüd topal eşşekle kervâna katıldım

kervân-ı ma'ârif:

1. kervân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

İlim ve sanat kervanı.

Şevkinle şitâbân düşerek yollara geldi
Bir şanlı katâr oldu şu kervân-ı ma'ârif

keşide-şüh:

1. keşide-şüh:

Gazel 19

Mısra: **4**

*Kıvrak bir şekilde harflerin uzatılarak
yazılması.*

Ne o hatt-ı ârız o hoş nûkât bu ne hoş
kitâb-ı abîr-i hat
Şuna ebruvân diyelim fakat ne kalem ki
böyle keşide-şüh

kesildi tâkat-ı âşık:

1. kesildi tâkat-ı âşık:

Gazel 163

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Âşğın gücünün azalması, bitmesi.

Gönül tramvayı hızlandı gitti şevkinden
Kesildi tâkat-ı âşık fren fren diyerek

kesilir:

1. **kesilir:-(i)r****Gazel 130**

Mısra: 7

Gibi olmak, benzemek, dönmek.

Zalâm-ı ğam kesilir kâinât-ı neş'e
tamâm
O nûr-ı dîde gözümden benim nihân
olsa

keskinse:1. **keskinse:-se****Kaside 6**

Mısra: 240

Çok kesici, iyi kesen.

Olmazsa da öyle zaḥmet-âver
Keskinse de usturâ-yı ḥamsi

kesme:1. **kesme:-me****Gazel 166**

Mısra: 14

*Mahrum etmek, sonlandırmak, yoksun
bırakmak.*

Ey menba'-ı şefâ'at vey meş'al-i
hidâyet
İhsânı kesme lutf et ihsân-ı bî-nevâdan

kesmem:1. **kesmem:-me, -m****Gazel 20**

Mısra: 13

Bırakmak, vazgeçmek.

Kesmem yine ümmîdimi ben dolsa da
İhsân
Zehr-âbe-i hırmân ile peymâne-i
ümmîd

kesrette:1. **kesrette:-te****Tahmis 7**

Mısra: 23

*Cenâbıhakk'ın tecellisiyle zuhûra
gelmiş olan çokluk, mahlûkâtın çokluğu.*

Bakıp kesrette görmüş zevk-i vahdet
dîde-i bîdâr
Bu rengârenk meşhûdâtda Tal'at
cemâl-i yâr

keşti:1. **keşti:****Gazel 138**

Mısra: 5

Gemi.

Hevâlar bî-emân keştî mu'attal nâhüdâ
nâ-bûd
Kenâr-ı bahre durmaz cân atardım sâhil
olsaydı

keşti-i 'akla:

1. keşti-i 'akla:-a

Rûbai 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Akıl, fikir gemisi.

Ben keşti-i 'akla yelken ettim İhsân
'Ummân-ı maḥabbetin kenârı yokmuş

keşti-i ümmîd-i millet:

1. keşti-i ümmîd-i millet:

Tahmis 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Milletin ümit gemisi.

Ġam ağlar matem ağlar yâd ağlar âşinâ
ağlar
Kırılmış keşti-i ümmîd-i millet nâḥudâ
ağlar

keşti-nişin ü nâḥûdî:

1. keşti-nişin ü nâḥûdî:-ı

Tahmis 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gemide bulunan kimse ve gemi

kaptanı.

Değil keşti-nişin ü nâḥûdî belki Ḥudâ
ağlar

Sükûn bulmaz mı yâ Rab bir zaman
dinmez mi hengâme

keten keten diyerek:

1. keten keten diyerek: -y, -erek

Gazel 163

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Keten çiçeği misali sevgiliyi ifade
ederek.*

sîmtenle ne var seyr-i mâhtâb etsem
Ağardı müy-ı siyâhım keten keten
diyerek

kethüdâ-yı hamsi:

1. kethüdâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Hamsi kâhyası.

Te'yîdine ben şitâb edince
Tasdîk ile kethüdâ-yı hamsi

kefîbe-i şân:

1. kefîbe-i şân:

Gazel 26

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Ulu, yüce asker bölüğü.

Pey-i mukbilânene âlemin ni'âm-
efzûnu revân olur
Bana hep nasîbe-i bî-kesî verilen
kefîbe-i şân olur

kevkebe-i hüsnüne:

1. kevkebe-i hüsnüne: -î, -n, -e

Tahmis 6

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

İhtîşamlı güzellik.

Zevk-i hayrâni-i didârına bin zevk fedâ
Bir görün kevkebe-i hüsnüne hayrân
olayım

kevkeb-i bahtımla:

1. kevkeb-i bahtımla: -ım, -la

Gazel 16

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Talih yıldızı. II Talih, alın yazısı.

Kevkeb-i bahtımla yâr olmaz felek
Seb'a-i seyyâre etmez imtizâc

kevkeb-i tâlî:

1. kevkeb-i tâlî:

Gazel 121

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Talih, baht yıldızı.

Hübân ile hep yerde doğar kevkeb-i
tâli'
Bilmem ne arar gökte müneccim
rasadıyla

kevn ü mekân:

1. kevn ü mekân:

Gazel 140

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Varlık, kâinat, mevcûdiyet.

Tutuştı kevn ü mekân yandı nâr-ı
gayret-i aşka
Nigâhı arş-ı cinân üzre bir şerâre
düşürdü

2. kevn ü mekân:

Gazel 169

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Varlık âlemi, kâinat.

Bir zerre düşse mihr-i cemâline
âleme
Kevn ü mekân semâsına hürşid ü mâh
olur

kevser yatağından:

1. kevser yatağından: -i, -n, -dan

Tahmis 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Cana can katan, hayat veren cennet
suyunun aktığı yer. II Sevgilinin dudakları.*

Bir katre visāl içsem o kevser
yatağından
Bir şemmecik alsam gül-i nermîn
yanağından

kevser-i la 'lin:

1. kevser-i la 'lin: -in

Gazel 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı
dudağındaki can veren su.*

Kevser-i la 'lin için cân verenin
hâkinden
Haşr-i peymâne-i ervâha kadar mül
yetiştir

kevser-i la 'lini:

1. kevser-i la 'lini: -i, -n, -i

Tahmîs 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin lal taşı gibi kırmızı
dudağının hayat veren tatlı suyu.*

Kevser-i la 'lini sun gönlümü kandır ne
olur
Beni ser-tâ-be-kadem şevkine yandır ne
olur

kevser-i vashnın:

1. kevser-i vashnın: -ı, -nın

Gazel 127

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Kavuşma ırmağı.

Serhoş oldum düşüp bayıldım aman
Kevser-i vashnın ayağında

kevserin:

1. kevserin: -in

Kıt'a 12

Mısra: 4

*Cennette bulunduğu inanılan kutsal
ırmak, havuz, çeşme.*

Çektim ayağı bâdeden öptüm dudağımı
Billâh bu kevserin dahi içmem mey
üstüne

kevserlere:

1. kevserlere: -ler, -e

Gazel 100

Mısra: 12

*Cennette bulunduğu inanılan kutsal
ırmak, havuz, çeşme.*

La'l-i lebinin teşnesi müştâk-ı cemâlim
Atsan beni cennetteki kevserlere
kanmam

kevf:

1. keyf:

Gazel 132

Mısra: 10

Keyif, huzur, zevk, rahatlık.

Ya haşre kadar dimā' -ı islām
Keyf uğruna hep nisār olur mu

kevf:

1. keyfen:

Kıt'a 25

Mısra: 3

Keyif, huzur, zevk, rahatlık.

Maslahat keyfen siyāset 'örfen olmuş
müstedām
Veyller bir böyle meşrūtiyyet-i
mevhūmeye

keyfini:

1. keyfini: -in, -i

Kıt'a 58

Mısra: 2

Keyif, huzur, zevk, rahatlık.

Dem urup huz mā safā da' mā kederden
muttasıl
Yan gelip yattın da zevk u şevke kattın
keyfini

kevfiyyet-i sahbā-yı safā:**1. keyfiyyet-i sahbā-yı safā:****Gazel 33**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Gönül rahatlığının şarap hâli.*

Keyfiyyet-i sahbā-yı safā
meşrebimizdir
Şevkiz tarabız neş'e bizim
mezhebimizdir

kevfiyyetin:**1. keyfiyyetin:-in****Tahmis 5**

Mısra: 13

Bir şeyin niteliği, taşıdığı hâl ve durumu.

Keyfiyyetin olmuş o kadar rûhuma sārī
Destide kadehde doyamam görmeğe
bāri

1. ki:**Diğer 1**

Mısra: 13

Ki bağlacı.

Dedi ki imānım biz ehl-i teliz
Mâil-i semāi hem de gazeliz

2. ki:**Diğer 1**

Mısra: 37

Ki bağlacı.

Onları amma ki getirme yâda
Ermesin Köprülü cısr-i murâda

3. ki:**Diğer 1**

Mısra: 137

Ki bağlacı.

Ayttım ki ne alıp satmak istersiz
Pişmiş aş su mu katmak istersiz

4. ki:**Diğer 1**

Mısra: 150

Ki bağlacı.

Baktık ağalarla çıkışmak olmaz
Dedik ki sohbe asla doyulmaz

5. ki:**Gazel 1**

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Zihî garâbet-i sākî zihî garâbet-i mey
Ki cām-ı neş'eden evvel sunar humân
bana

6. ki:

Gazel 3

Mısra: 5

Ki bağlacı.

Ahbâb ona derler mi ki ahvâli bilirken
Eyler yine hâcâtını merhûn-ı temennâ

7. ki:

Gazel 3

Mısra: 7

Ki bağlacı.

Kahrolsun o ni'met yere batsın ki
edermiş
Bir merdüm-i âzâdeyi medyûn-ı
temennâ

8. ki:

Gazel 6

Mısra: 7

Ki bağlacı.

Öyle bedbahtım ki âlem olsa pür-âb-ı
hayât
Sem yağar ser-çeşme-i Hızırın
zülâlinden bana

9. ki:

Gazel 8

Mısra: 10

Ki bağlacı.

Yalvarır âh ederek durmayıp ağlar
İhsân
Dil-i bîçâreye bilmem ki ne hâl oldu bu
şeb

10. **ki:**

Gazel 10

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Garîk-i hayretim İhsân ki eylemem
izhâr
Ne bir sadâ-yı te'ellüm ne ârzû-yı
şebâb

11. **ki:**

Gazel 14

Mısra: 7

Ki bağlacı.

Doğar mı âlem-i dîgerde nerde bilmem
ki
Açılmamış bana bir yüzden âfîtab-ı
hayât

12. **ki:**

Gazel 17

Mısra: 7

Ki bağlacı.

O hîçistanda püyânım ki olmuş
Zemîn müstağrak-ı hîçi semâ hîç

13. **ki:**

Gazel 19

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Ne o hatt-ı ârız o hoş nûkât bu ne hoş
kitâb-ı abîr-i hat
Şuna ebruvân diyelim fakat ne kalem ki
böyle keşîde-şûh

14. **ki:**

Gazel 26

Mısra: 3

Ki bağlacı.

Yine âşîyân-ı sa'âdetin o hezârı nerde
uçar ki âh
Ele şâikâne öter durur bana karşı hâli
figân olur

15. **ki:**

Gazel 26

Mısra: 10

Ki bağlacı.

Sitem-i zamâneyi sinelerden izâle
eylemek isterim
Ne revâ ki sîne-i himmetim sitem-i
zamâne nişân olur

16. ki:

Gazel 26

Mısra: 13

Ki bağlacı.

Ne yaman belāya dūçār imiş siyāh imiş
ki bu tāliim
Bana kendi zāde-i ni‘metim de bu
yolda dūşmen-i cān olur

17. ki:

Gazel 27

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Yeşil gözler ki mahmūr-ı mahabbet
in‘itāf eyler
Olur handān-ı zevk ezhār-ı āmāl inkişāf
eyler

18. ki:

Gazel 27

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Nihāl-i kaddi ben eşk-i revān dōkmüş
büyütmüşken
Ne hālettir ki bār-ı vashı eller iktitāf
eyler

19. ki:

Gazel 28

Mısra: 7
Ki bağlacı.

Nüş-ı rahîk-i büseden gel fârig ol ki ey
gönül
Nâgâh o şüh-ı fitne-cû çeşmân-ı nîm-
hâb açar

20. ki:

Gazel 30
Mısra: 12
Ki bağlacı.

Safâ kadehleri lebrîz-i şevk olur benden
Sebû-yı neş'eyim ammâ ki gulgulüm
yoktur

21. ki:

Gazel 32
Mısra: 3
Ki bağlacı.

Jâle-i 'aşkım ki düştüm gülsitân-ı
hüsnu'ne
Karşılaştım mihr-î tâbânımla oldum bî-
karâr

22. ki:

Gazel 36
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Şeb-i vuslatta ki gözler süzülür düş
açılır
Çeker ol meh-veşi cân halvete âgûş
açılır

kable-i âmâle:

1. kable-i âmâle:-e

Gazel 110
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İsteklerin kablesi.

Boş kalan mihrâblarda ka'be-cû bir
muktedâ yok
Eyledim yüz bin teveccüh kible-i âmâle
doğru

kable-i didâra:

1. kable-i didâra:-a

Tahmis 7
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) güzel yüzünün kablesi.

Tecellî neş'esinden hıyre-çeşm olmuş
ulü'l-ebşâr
Teveccüh eyle îhsân kible-i didâra
Müsâ-vâr

kıl ü kâle:

1. **kāl ü kâle:-e**

Gazel 15

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Boş söz, dedikodu.

Sevdim seni başka bir suçum yok
Aşkım mı bu kāl ü kâle bāis

kāl ü kāl-i zamān:

1. **kāl ü kāl-i zamān:**

Kıt'a 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zamanın dedikodusu, boş sözleri.

Misāl-i cūy-ı revāndır bu kāl ü kāl-i
zamān
Bekā-pezīr olacak mācerā maḥabbettir

kilāba:

1. **kilāba:-a**

Gazel 132

Mısra: 15

Köpekler.

Hep gürbe-meniş kilāba lḥsān
Şīrān-ı vatan şikār olur mu

kulābdān-ı ma'ārif:

1. **kulābdān-ı ma'ārif:**

Kaside 7

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

İlmin, hünerin metal ipliği.

Cem'iyet-i hâtırdan eser koymadı

bende

Bir zülf-i perîşânı kılâbdân-ı ma'ârif

kılan:

1. kılan:-an

Gazel 3

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Etmîş leb-i âmâlimi bîgâne niyâze

Âmâli kılan halkta makrûn-ı temennâ

kılar:

1. kılar:-ar

Gazel 32

Mısra: 16

Etmek, eylemek.

Sâkiyâ mey sun pey-ender-pey âmân

mey sun âmân

Kılsa mir'ât-ı dilimden mey kılar def-i

gubâr

2. kılar:-(a)r

Gazel 168

Mısra: 11

Etmek, eylemek.

Kılar hâkdân yerde vird-i zebân

Döner kudsiyân gökte tebcîl eder

kıldı:

1. kıldı:-dı

Gazel 134

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

Sihâm-ı cevrine her nazra bir gazâle-

nigâh

Nişâne kıldı dil-i zâr-ı pâre pâremizi

kıldılar:

1. kıldılar:-dı, -lar

Tahmis 9

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Buldular intâka yol bir meyden

işrâkîleri

Kıldılar cânânı hemdem terk edip

bâkîleri

kıldım:

1. kıldım:-dı, -m

Dîğer 1

Mısra: 106

Etmek, eylemek.

Gelince o reşk-i firdevs-i a'lâ

Kâlâ-yı cân kıldım pâyine fedâ

kılıç:

1. kılıç:

Kaside 7

Mısra: 74

*Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya
her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan,
çelikten silah.*

Meydâna atıldın ola meşkür cihâdım
Sağ elde kılıç solda da kalkân-ı ma'ârif

kılıçla:

1. kılıçla:-la

Diğer 1

Mısra: 131

*Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya
her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan,
çelikten silah.*

Yok idi yanımda kılıçla kalkan
El attım yârimin tabancasına

kilk-i sühân-serâ-yı hamsi:

1. kil-k-i sühân-serâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 222

Kelime Tipi: -

*Hamsinin ahenkli konuşan kalemi,
güzêl söz söyleme yeteneği.*

Yazdın yine bir nevîn kasîde
Ey kil-k-i sühân-serâ-yı hamsi

kalmıs:1. **kalmıs:-mış****Gazel 128**

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Verirken nakd-i cānım vermemiş bir
cān-figen bñse
Varıp ağıyāre kılmış rāyegān ol sīm-ten
bñse

kılsa:1. **kılsa:-sa****Gazel 32**

Mısra: 16

Etmek, eylemek.

Sākiyā mey sun pey-ender-pey āmān
mey sun āmān
Kılsa mir'āt-ı dilimden mey kılar def -i
gubār

kılsam:1. **kılsam:-sa, -m****Gazel 129**

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Vatan salātını kılsam zafer sabāhında
Zafer sabāhı řu nākūs-ı küfr ezān olsa

kim:1. **kim:****Diger 5**

Mısra: 1

Ki bağlacı.

'Ārif-i 'ilm-i bozuntudur o rñtbe zātı
kim
Sen neğamdan bahsedersin ol ğanem
der mutlaka

2. **kim:****Tahmis 4**

Mısra: 30

Her kim,herkes.

Bir nezāketle açıp fes kñşesinden
perçemin
şöyle göstermiş ki kim gördüyse
hayrān oldu hep

3. **kim:****Kaside 5**

Mısra: 32

Kim, hangi kişi anlamında soru zamiri.

şi'r ü fen tarlasının sebzesi pek başka
olur
Kim demiş bakla vñ şalğam ü
badıncandır bu

4. **kim:**

Kaside 5

Mısra: 57

Kim, hangi kişi anlamında soru zamiri.

Meyve-i vuslat için kim demiş olmaz
olmaz
Bir gün elbette olur 'âlem-i imkândır
bu

5. **kim:**

Tahmis 4

Mısra: 39

Kim, hangi kişi anlamında soru zamiri.

Sen demişsin kim kimin derdiyle
giryândır Nedîm
Hep mürüvvetsiz senin derdinle giryân
oldu hep

6. **kim:**

Kıt'a 17

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Vâyedâr-ı istirâhat olmasın bir sâyeden
Sâye-i eltâfı ref' eylerse kim bî-
vâyeden

7. **kim:**

Kıt'a 17

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Vāyedār-ı istirāhat olmasın bir sāyeden
Sāye-i eltāfi ref' eyleirse kim bī-
vāyeden

8. **kim:**

Tahmis 5

Mısra: 5

Ki bağlacı.

Kim görür idim sîneni pîrâhenin olsam
Va'd etmiş iken hânemi teşrîfî geçende

9. **kim:**

Diğer 2

Mısra: 10

Ki bağlacı.

Onda etmiş ibtidâ hem onda bulmuş
intihâ
'Ârif-i 'ilm-i bozuntudur o rütbe zâtı
kim

kimden:

1. **kimden:-den**

Kaside 2

Mısra: 128

Kim, hangi kişi anlamında soru zamiri.

Hâk-i iflâs üzre düşmüş can verir
ahlâkımız
Hangi vicdandan rehâ kimden fazîlet
bekleriz

kime:

1. **kime:-e**

Gazel 99

Mısra: 12

Kim, hangi kişi anlamında soru zamiri.

Görmedin zevkini bir an mey-i
âmâlimizin
Kime İhsân kime tevcîh-i hitâb
eyleyelim

2. **kime:-e**

Gazel 99

Mısra: 12

Kim, hangi kişi anlamında soru zamiri.

Görmedin zevkini bir an mey-i
âmâlimizin
Kime İhsân kime tevcîh-i hitâb
eyleyelim

kimi:

1. **kimi:-i**

Gazel 47

Mısra: 10

Her kim, herkes.

Dili hayrân göründür dîdesi giryân İhsân
Kimi söyletse gönül ben gibi dildâde
çıkâr

kimin:

1. **kimin:-in**

Tahmis 4

Mısra: **39**

Kim, hangi kişi anlamında soru zamiri.

Sen demişsin kim kimin derdiyle
giryandır Nedim
Hep mürüvvetsiz senin derdinle giryân
oldu hep

2. **kimin:-in**

Tahmis 7

Mısra: **13**

Kim, hangi kişi anlamında soru zamiri.

Kimin derdiyle ammâ fark olunmaz
böyle giryânız
Bilinmez hangi zülfün iftirâkıyla
perîşânız

kimlere:

1. **kimlere:-ler, -e**

Gazel 8

Mısra: **8**

Kim, hangi kişi anlamında soru zamiri.

Beni mehcür-ı huzûr etti perîşân etti
Acaba kimlere hem-bezm-i visâl oldu
bu şeb

kimlerin:

1. **kimlerin:-ler, -in****Şarkı 4**

Mısra: 11

Kim, hangi kişi anlamında soru zamiri.

Kimlerin bezmini hem şevk-i bahâr etti
 bu şeb
 Nerededir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
 güzel

kimse:1. **kimse:****Gazel 21**

Mısra: 12

"Hiç kimse" anlamında belgisiz zamir.

Bugünün zevkini İhsân koma ferdâya
 sakın
 Edemez kimse serâ-perde-i ferdâya
 nüfûz

kimseden:1. **kimseden:-den****Kaside 2**

Mısra: 5

"Hiç kimse" anlamında belgisiz zamir.

Korkumuz yok kimseden ancak yaman
 bir âfetin
 Gamze-i mu'ciz-nümâsından icâzet
 bekleriz

kimseve:1. **kimseve:-y, -e****Gazel 159**

Mısra: 5

"Hiç kimse" anlamında belgisiz zamir.

Minnet edemez kimseve gayret-keşi
 yoktur
 Âlemde dubârâcı değil şeş beşi yoktur

kırdı:1. **kırdı:-dı****Rûbai 20**

Mısra: 3

Kırmak, parçalamak. II İncitmek, acı vermek.

Bir âfet-i cân kırdı gönül câmını âh
 Âh eyleyemem şimdi enînim çıkmaz

kırdığın:1. **kırdığın:-dık, -ın****Gazel 90**

Mısra: 8

İncitmek, gücendirmek.

A bî-amân sakın enîn-i inkisâr-ı
 sîmeden
 Gönüldür âh kırdığın senin sifâl-i mâ
 değil

kırdığın cevizler bini de astı:

1. kırdığın cevizler bini de aştı:-tı

Diğer 1

Mısra: 146

Kelime Tipi: **Deyim**

Sürekli yakışıksız davranışlarda bulunmak.

Ayttılar Ey Şâdî dilin bulaştı

Kırdığın cevizler bini de aştı

kırdık çok pot:

1. kırdık çok pot:

Kıt'a 44

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Pot kırmak; yersiz ve karşısındakine dokunacak söz söylemek, gaf yapmak, söylenmemesi gereken bir şeyi ağzından kaçırmak.

'Ukalâdan geçinir turfa-reviş mecnûnuz

Başımız boş düşerek yollara kırdık çok pot

kırlıldı:

1. kırlıldı:-ıl, -dı

Gazel 10

Mısra: 1

Kırılmak, parçalanmak, zarar görmek.

Kırlıldı bâis-i eşvâk iken sebû-yı şebâb

Döktüldü şûre-i hüsrâna âb-rûy-ı şebâb

2. kırıldı:-(i)l, -dı

Gazel 137

Mısra: 2

Kırılmak, parçalanmak, zarar görmek.

‘Üd-ı hayâtı inletecek tâb kalmadı

‘Üdüm kırıldı şehper-i mızrâb kalmadı

kırılıp:

1. kırılıp:-(i)l, -ıp

Rûbai 3

Mısra: 3

Kırılmak, parçalanmak, zarar görmek.

Sâgar kırılıp meygede vîrân oldu

Gönlümde hemân kaldı o sâkî bâkî

kırılmış:

1. kırılmış:-miş

Tahmis 8

Mısra: 4

*Kırılmak, parçalanmak, zarar görmek.*Gâm ağlar matem ağlar yâd ağlar âşinâ
ağlarKırılmış keştî-i ümmîd-i millet nâhudâ
ağlar**kirişi kırmayalım:**

1. kirişi kırmayalım:-ma, -(y)a, -lım

Diğer 1

Mısra: 118

Kelime Tipi: Argo

*Bulunduğu yerden ayrılmak, kaçıp
gitmek.*

Başa çıkarınca böyle bir işi

Aman kırmayalım dedik kirişi

kırk çeşmelerin ağzına:

1. kırk çeşmelerin ağzına:-ı, -(n)a

Kaside 4

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*İstanbul'da yapılmış tarihi su
tesislerinin en büyüğü olan Kırkçeşme Su
Tesisleri'nin dökülen kısmı.*

Bir lahza doyup kanmadı ol batn-ı

mu‘azzam

Kırk Çeşmelerin ağzına bağlandı su
bendi**kırk kâse ‘âşürâ:**

1. kırk kâse ‘âşürâ:

Kaside 4

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Kırk kase, fazlaca, bir hayli aşure
tatlısı.*Kırk kâse ‘âşürâ yedi Taşteknede bir
gün

Dergehde semâ‘ etti ederken dedelendi

kırk tabak lahmu:

1. **kırk tabak lahmu:-ı**

Kıt'a 65

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kırk tabak, çok fazla et.

Ne riyāzet ne kerāmet bu ki hīç

tınmayarak

Kırk tabak lahmu yedin dāire-i Paşada

kırkımda:

1. **kırkımda:-ım, -da**

Gazel 164

Mısra: 22

Kırk yaşında.

Yediden yetmişe tekmil huruf etti cihān

Olayım ben dahi kırkımda sebak-hān-ı

sūhan

kırpikleri:

1. **kırpikleri:-ler, -i**

Tahmis 11

Mısra: 15

*Göz kapağının kenarlarında sıralanmış
olan kıllar ve bu kıllardan her biri. II Klasik
edebiyatta sevgilinin âşığı yaraladığı
hançerleri, attığı okları temsil eden bir
mazmundur.*

Kırpikleri hançermiş onun kalbimi

deldi

Nüşābe-i zevk içmeye bezm-i meye

kaçtın

kıs:**1. kıs:****Kaside 6**

Mısra: 200

Kış mevsimi.

Âdem onu bin bahâra vermez
Bir hoş kış olur şifâ-yı hamsi

kıs kıs gülerim:**1. kıs kıs gülerim:-(e)r, -im****Kaside 3**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim***Sessiz ve alaylı bir biçimde gülmek.*

Kıs kıs gülerim müdhike-i 'âleme lâ-
kayd
Zevk-âver olur tarz-ı mizâh üzre
safirim

kismet:**1. kismet:****Gazel 7**

Mısra: 1

Nasip,kader,talih.

Kismet niyâz olur bana nâz ü edâ sana
Nâz ü edâda ben gibi bir mübtelâ sana

2. kismet:**Gazel 39**

Mısra: 7

Nasip,kader,talih.

Kismet gününde nahnü kasemnâ deyip
bana
Bin derd-i aşk bir dil-i sad-pâre verdiler

kismet olmuş:**1. kismet olmuş:-muş****Gazel 123**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim***Kader olarak gerçekleşmek, nasip olmak.*

Kalmamış ârâma yer uçmuş hümâ-yı
mes'adet
Kismet olmuş hân-ı yagmâ-yı vatan
çaylaklara

kıssa-i mür u süleymānest:**1. kıssa-i mür u süleymānest:****Diğer 2**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Süleyman ve karınca hikayesi.

Kıssa-i mür u Süleymānest in ü ân kuçā
Lafzen ü ma'nen sanāyi' ya'ni fenn-i
'āliyāt

kişver-i ihlās:

1. kişver-i ihlās:

Gazel 67

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğruluk memleketi.

Vādī-i dalāl oldu hemān kişver-i ihlās
İtmām-ı zamān eyledi peygamber-i
ihlās

kişver-i islāma:

1. kişver-i islāma:-a

Tahmis 8

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

İslam memleketi.

Bu ümmet zulme gerden-dāde bir
kurbāne dönmüştür
İlāhī kişver-i islāma bak vīrāne
dönmüştür

kişver-i iz‘ān:

1. kişver-i iz‘ān:

Gazel 150

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Anlama ülkesi.

Meydān-ı belāgatta benim merd-i
sühandān

Ser-pençe-i zaptımda durur kişver-i
iz'ân

kişver-i sevdâda:

1. kişver-i sevdâda:-da

Gazel 47

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Aşk memleketi.

Görmedim kişver-i sevdâda gezen şād
gönül
Bu mahabbet yolu hep vâdi-i feryâda
çıkır

kitâb:

1. kitâb:

Gazel 99

Mısra: 8

Yazılmış ve basılmış eser.

Yazalım şevk ile tanzîr-i gülîstan
edelim
Hatt-ı müşkîn-i cemâlinle kitâb
eyleyelim

2. kitâb:

Gazel 139

Mısra: 10

Yazılmış ve basılmış eser.

Hâlimin îhsân şikâyet olmasın
Bir kitâb olmuş gam-ı düşünesi

kitabeler:

1. kitabeler:-ler

Kıt'a 29

Mısra: 4

*Kabartılarak veya oyularak sert
levhalar üzerine yazılan yazı, yazıt.*

Te'âkub etmede bak çeşmeler karîn-i
tûrâb
Kitabeler ve mine'l-mâi külli şeyin
hayy

kitâb-ı abîr-i hat:

1. kitâb-ı abîr-i hat:

Gazel 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*(Sevgilinin) ayva tüylerinin güzel
kokusunun kitabı.*

Ne o hatt-ı ârız o hoş nûkât bu ne hoş
kitâb-ı abîr-i hat
Şuna ebruvân diyelim fakat ne kalem ki
böyle keşîde-şüh

kitâb-ı cevri ü cefâ:

1. kitâb-ı cevri ü cefâ:

Gazel 106

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Eziyet ve sıkıntı kitabı.

Harīm-i bezm-i tarabda rahşān piyāle-i
mül olunca dāir
Gül-i riyāz-ı safā açılsın kitāb-ı cevr ü
cefā kapansın

kitāb-ı hayāt:

1. kitāb-ı hayāt:

Gazel 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hayatın kitabı. II Yaşam, ömür.

Sahāyif-i elem ü gamdan imtihān eyler
Kitāb-ı mihnet ü hicrān olur kitāb-ı
hayāt

kitāb-ı hüsn-i mutlak:

1. kitāb-ı hüsn-i mutlak:

Gazel 5

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mutlak güzelliğin kitabı.

Kitāb-ı hüsn-i mutlak bir bedāyi'-
hānedir İhsān
O nūr-ā-nūr faslın mücmelen tefsīridir
sevdā

kitāb-ı metālî'den:

1. kitāb-ı metālî'den:-den

Gazel 130

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Doğacak, tulû edecek yerlerin kitabı.

Kalırdı matla'-ı ebrûda tıfl-ı mekteb-i
aşk

Açıp kitab-ı metâli'den imtihân olsa

ü ğarîb mahâretler nümâyan idüğü
meşhûr-ı cihân olmakla bu meleke-i
mahsûsa cedd-i emcedlerinden peder-i
cennet-makarlarına ve ol merhûm u
mağfûr el-muhtac ilâ rahmeti rabbihi'l-
ğafûrdan daği bu mahdûm-ı me'âli
mevsûme irsen intikâl etmiştir

kitâb-ı mihnet ü hicrân:

1. kitâb-ı mihnet ü hicrân:

Gazel 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sıkıntı ve ayrılık kitabı.

Sahâyif-i elem ü gamdan imtihân eyler
Kitâb-ı mihnet ü hicrân olur kitâb-ı
hayât

kit'a-i anadoluda kâin şeh-r-i şehîr-i

kayseriyye:

1. kit'a-i anadoluda kâin şeh-r-i şehîr-i

kayseriyye:

Diğer 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Anadolu bölgesinde bulunan, ünlü bir
şehir olan Kayseri.*

Çünkü kendileri fi'l-asl kîr'a-i
Anadoluda kâin şeh-r-i şehîr-i
Kayseriyye Hafazallahü 'ani'l-âfâti
ve'l-beliyyenin eşref-i eşrâfından olup
ol havâli-i mübâreke ve bi'l-husûs ol
belde-i laîfede tebdîl ü telvîn ve ta'dîl
ü tezyîn ile tenvîr-i eşkâl ü eşyâda 'acîb

kıtalgâh-ı fenâdan:

1. kıtalgâh-ı fenâdan:-dan

Kıt'a 50

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gelip geçici olan savaş yeri.

Bu kıtalgâh-ı fenâdan seni bîçâre koyun
Sanma bir lahza ki kassâb-ı cihân sağ
çıkartır

kıvrak:

1. kıvrak:

Gazel 145

Mısra: 12

Hareketli, canlı.

Aç şapkanı bir taze bahâr olsun açılısın
Gönlümce dağt zülfinü kıvrak
delikanlı

kıyâm:

1. kıyâm:

Gazel 105

Mısra: 6

Ayağa kalkma, ayakta durma.

Dide mahmür uykudan bîdâr olup
baktıkça sen

Mahşer-i âşüb-ı nâz eyler kıyâm
âyineden

kıyâm etse:

1. kıyâm etse:-se

Gazel 49

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayağa kalkmak, ayakta durmak.

Dönse kıyâm etse hırāmân olup
Haşre kadar rāh-güzer bağlanır

2. kıyâm etse:-se

Gazel 100

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayağa kalkmak, ayakta durmak.

Kaddin gibi bir mahşer-i âşüb
bulunmaz

Bin mahşer-i âşüb kıyâm etse inanmam

kıyâmet oldu:

1. kıyâmet oldu:-du

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Büyük karışıklıklar ve felaketler
gerçekleşmek, kıyamet vakti gelmek.*

Kıyâmet oldu hüveydâ şu serv-kâmete
bak
Riyâz-ı cennete bakmam gözümde
rû'yet var

kıyâmete:

1. kıyâmete:-e

Gazel 140

Mısra: 8

*Tek tanrılı dinlerin inanışına göre
dünyanın sonu ve bütün ölümlerin dirilerek
mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü,
kıyamet günü, mahşer günü.*

O nahl işve güzâr etmez oldu bâğ-ı
vefâdan
Salıp kıyâmete uşşakı intizâra düşürdü

kıyâmetten 'alâmet:

1. kıyâmetten 'alâmet:

Kaside 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Kıyamet gününe dair belirti, işaret.

Garb olur bir meşrik-ı feyz ü refah
anlar yaşar
Biz ne gaflettir kıyâmetten 'alâmet
bekleriz

kıyâs:

1. kıyâs:

Gazel 135

Mısra: 6

Karşılaştırma, mukayese etme.

Ukalamız ki eder Kays'ı umûrunda
vekîl
Var kıyâs et bu şifâhânede dîvânemizi

kıydık:

1. kıydık:-dı, -k

Diğer 1

Mısra: 87

*Acımadan vermek, esirgememek, feda
etmek.*

Kıydık malımıza fânî dünyâda
Aş u nûş etmeğe insâncasına

kıyılar:

1. kıyılar:-lar

Gazel 52

Mısra: 5

Kara ile denizin birleştiği yer, sahil.

Parlıyor titreyerek inci denizler kıyılar
Yağdırır altın ayın sorgucu yaldız
geceler

kıymet-i ulviyyemi:

1. kıymet-i ulviyyemi:-m, -i

Gazel 149

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yüce vâsf.

Dâhîler enîsim bana meh-rûlar olur yâr
Takdîr edemez kıymet-i ulviyyemi
agyâr

kız:

1. kız:

Gazel 6

Mısra: 2

*Dişi cinsten olan genç kimseler için
kullanılan hitap sözü.*

Hoş gelir dildârı seyretmek visâlinde
bana
Nev-bahârın bir kız olmak ihtimâlinde
bana

2. kız:

Gazel 52

Mısra: 10

*Dişi cinsten olan genç kimseler için
kullanılan hitap sözü.*

Sevgimin şimdi gülümser yüzü
gönlümde benim
Girer ihsân sanırım koynuma bir kız
geceler

3. kız:

Gazel 145

Mısra: 3

*Dişî cinsten olan genç kimseler için
kullanılan hitap sözü.*

Sevmek mi sevilme mi güzel derken o
şen kız
Bilsen ne severmiş seni şakrak
delikanlı

kızdırır:

1. kızdırır:-(ı)r

Gazel 162

Mısra: 4

*Isıtılan veya ısınan bir nesnenin
sıcaklığı çok artmak.*

Şu matbahdan ısınsan pây alırsın hân-ı
yağmadan
Vücūdun kızdırır tennür olursun böyle
kalmazsın

ko:

1. ko:

Gazel 80

Mısra: 7

Bırak, boşver.

Hemân ağuşuna çek yârı ko yansın
agyâr
Çekilip bir yana zevk-i mey-i nüşîneye
bak

2. ko:

Gazel 82

Mısra: 19

Bırak, boşver.

İhsân ko bu sevdâyı çek sāgar-ı sahbâyı
Dünyâ ile 'ukbâyı sen pula satmışsın

3. ko:

Gazel 117

Mısra: 3

Bırak, boşver.

Rahm et de kalb-i zârıma nâz u edâyı
ko
Âteş bırakma âh yazık hânümânıma

4. ko:

Gazel 134

Mısra: 13

Bırak, boşver.

Nevâ-yı âh ile İhsân ko dâstân olalım
Nihân tutar mı figân derd-i âşikâremizi

koca:

1. koca:

Gazel 152

Mısra: 3

Büyük, geniş.

Bin vakvaka etsen de bulanmaz koca
deryā
Aç dîdeni bak eyne serā eyne süreyyā

kocalmadı:

1. **kocalmadı:** -l, -ma, -dı

Gazel 10

Mısra: **8**

Yaşlanmak.

Belā-yı aşk-ı civānānla ihtiyār oldum
Gönül kocalmadı ammā ağardı mûy-ı
şebāb

koçlar gibi:

1. **koçlar gibi:**

Kıt'a 65

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Koç hayvanı gibi, sert ve güçlü şekilde.

Develioğlu bulup zātına şeyh etti
hemān
Seni koçlar gibi tos urmada fevkalāde

kofa:

1. **kofa:**

Kaside 6

Mısra: **219**

Kova,

Ya bir kofa şöyle kanlı canlı
Yâhud câbâ bir tâvâ-yı hamsi

kofâ-yı hamsi:

1. kofâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 138

Kelime Tipi: -

Hamsi kovası, bir kova dolusu hamsi.

Ver bir varak-ı papel de doldur
Al destine bir kofâ-yı hamsi

köhne:

1. köhne:

Gazel 63

Mısra: 4

Eskimiş, yıpranmış, değersiz.

Yıkılmış nûş u ayşın kasrı yārân bî-
nişân olmuş
Bu âlemlerden ancak köhne bir beytû'l-
hazen kalmış

köhne dil pür-şevk:

1. köhne dil pür-şevk:

Tahmis 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Değersiz gönül neşe ile dolu.

Kurulmuş bak behişt-âbâdda eyvân-ı
zevk-â-zevk
Kenâr-ı âb sâkî tâze bâde köhne dil
pür-şevk

köhne hasırım:

1. köhne hasırım: -ım

Kaside 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Eskimiş taban örtüsü.

Reşk-âveriyim ziynetiyim atlas-ı çarhın
Zîr-i kadem-i yârda bir köhne hasırım

köhne sâhil:

1. köhne sâhil:

Kaside 2

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Eskimiş sahil.

Nâhudâ yok fûlk-i millet köhne sâhil
nâbedîd
Lücce pür-mevc-i felâket biz selâmet
bekleriz

kokla:

1. kokla:

Gazel 114

Mısra: 2

Koklamak, kokusunu duymak.

Gülzârı seyr et bak rûy-ı âle
Sâgar be-dest ol gel kokla lâle

koklayacak:

1. **koklayacak:** -y, -acak

Gazel 30

Mısra: 6

Koklamak, kokusunu duymak.

Dilimde destelenir tûde tûde kâküller
Elimde koklayacak şemme sünbülüm
yoktur

koku:

1. **koku:**

Kaside 7

Mısra: 51

*Cisimlerden yayılan zerrelerin burun
zarındaki sinirlerde meydana getirdiği
duyu.*

Bin bir koku neşr etti gülâbdân-ı
kemâlât
Ta 'tîr-i meşâm etti buhurdân-ı ma'ârif

kol bacak oynatır:

1. **kol bacak oynatır:** -(t)r

Diğer 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Hareket etmek.

Kol bacak oynatır sağ sol biliriz
Döneriz meydanda harmancasına

kolay:

1. kolay:

Gazel 19

Mısra: 11

Basit.

Ne kadar kolay oluyor revân nâgamât-ı
neş'e fezâ-yı cân
Bu ne hoş lisân bu ne hoş beyân dem ü
beste-şüh neşide-şüh

kollarım:

1. kollarım:-lar, -ım

Gazel 49

Mısra: 13

*İnsanın omuzundan parmak uçlarına
kadar olan organ.*

Boynuna her an dolanır kollarım
Ab-ı hayât üzre kemer bağlanır

koma:

1. koma:-ma

Gazel 21

Mısra: 11

Koymak, bırakmak, ertelemek.

Bugünün zevkini İhsân koma ferdâya
sakın

Edemez kimse serâ-perde-i ferdâya
nüfûz

komam:

1. komam:-ma, -m

Gazel 118

Mısra: 5

Koymak, bırakmak, ertelemek.

Ben va' dini imrûzun ferdâya komam
bir an
Ferdâ diye bî-pâyân va'd olsa va'id
olsa

komaz:

1. komaz:-maz

Gazel 121

Mısra: 5

Koymak.

Ârâma komaz yer dil-i âşıktâ o şühun
Bir kerre hırâm etmesi gül-nahl kadiyle

komedvada:

1. komedyada:-da

Kaside 4

Mısra: 10

Komedi.

Şâ'ir diyerek kendi eder kendini takdîm
Vardır bu komedyada onun haylice
fendi

komuşdu:

1. **komuşdu:**-muş, -du

Gazel 122

Mısra: 8

Koymak, yerleştirmek.

Yokken nevāy ü ney dahī bir mevlevī
güzel
Ateş komuşdu dem çekerek sîne nāyına

komusuz:

1. **komuşuz:**-muş, -uz

Rübai 9

Mısra: 1

Koymak, adlandırmak.

Cānānımızın nāmını vuslat komuşuz
Dönmüş ārā yerde bir de firkat
komuşuz

2. **komuşuz:**-muş, -uz

Rübai 9

Mısra: 4

Koymak, adlandırmak.

Yok öyle değil sîne-i sad-pāreye biz
Firkat diye bir dūzağ-ı ḥasret komuşuz

3. **komuşuz:**-muş, -uz

Rübai 9

Mısra: 2

Koymak, eklemek.

Cānānımızın nāmını vuslat komuşuz
Dönmüş āra yerde bir de firkat
komuşuz

konardım:

1. **konardım:**-(a)r, -di, -m

Gazel 138

Mısra: 7

Konmak, yerleşmek.

Konardım anda hem āvāre ser-ārām
ederdim ben
Ribāt-ı aşk u sevdādan mu'allā menzil
olsaydı

kondu:

1. **kondu:**-du

Kıt'a 12

Mısra: 2

Konmak, yerleşmek.

Cānān temāyül etti de sīnemde ağıladı
Būlbūl çemende konu perişān ney
üstüne

kondüktörüsün:

1. **kondüktörüsün:**-i, -sün

Gazel 158

Mısra: 5

*Yolcu trenlerinde biletleri denetleyen
ve vagon işlerine bakan görevli.*

Kondüktörüsün sanki tramvāy-ı
sūkütun
İndin çabucak ka'rına deryā-yı sūkütun

kondurmazdı:

1. **kondurmazdı:**-maz, -dı

Gazel 120

Mısra: 10

Koymak, konmasını sağlamak.

Bir zamanlar şahid-i bahtım olup
āyīnedār
Zerre kondurmazdı mir'āt-ı dilin gerd
üstüne

konferans üstüne hâkim:

1. **konferans üstüne hâkim:**

Kaside 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Konferansı, aydınlatıcı konuşmayı
bilen.*

Konferans üstüne hâkim yine 'İsmet
Paşa
Ne kumandandır İlāhī ne kumandandır
bu

konmus:

1. **konmuş:-muş**

Tesdis 1

Mısra: 1

Konmak, yerleşmek.

Bir nevîn püşide konmuş ka'be-i ân
üstüne
Yâ dolanmış hâledir bir mâh-ı rahşân
üstüne

konmuş başa bir hüma-yı hamsi:

1. **konmuş başa bir hüma-yı hamsi:**

Kaside 6

Mısra: 156

Kelime Tipi: -

*Başına hamsinin talih kuşu konmak,
büyük bir nimeti ele geçirmek.*

Devletle murâd alır Trabzon
Konmuş başa bir hüma-yı hamsi

konusup:

1. **konusup:-up**

Gazel 142

Mısra: 6

Konuşmak, söyleşmek.

O kebk-i işveyi gördükdü Kuşdilinde
geçen gün
Çıtır pıtır konuşup nağme-i hezâr ile
geçti

konvaktlar:

1. konyaklar:-lar**Diğer 1**Mısra: **86**

*Şarabın damıtılmasıyla elde edilen,
ispirto derecesi yüksek, kendine has bir
kokusu olan, sarımtırak renkli içki.*

Emredilenlerden dahi ziyâde
Konyaklar şekerler ettik âmâde

konyaklı çaylardan:**1. konyaklı çaylardan:-lar, -dan****Diğer 1**Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

İçerisinde içki olan çay, içecek.

Konyaklı çaylardan toka fiyaka
Sohbetler edelim rindâncasına

koparsak:**1. koparsak:-(a)r, -sa, -k****Gazel 128**Mısra: **8**

Kopmak, ayrılmak.

Edip birlikte peymân ey gönül bâğ-ı
cemâlinde
Koparsak ol nihâl-i tâzeden sen bûse
ben bûse

köprülü:**1. köprülü:****Diğer 1**Mısra: **38**

*Türk edebiyatı tarihçiliğinin ilmi
kurucusu, Türkoloji'de yeni ufuklar açmış
ilim otoritesi, edip, yazar, siyaset ve devlet
adamı olan Mehmet Fuad Köprülü.*

Onları amma ki getirme yâda
Ermesin Köprülü cizr-i murâda

Köprülü fu'âd:**1. Köprülü fu'âd:****Diğer 1**Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

*Türk edebiyatı tarihçiliğinin ilmi
kurucusu, Türkoloji'de yeni ufuklar açmış
ilim otoritesi, edip, yazar, siyaset ve devlet
adamı olan Mehmet Fuad Köprülü.*

Hamâmî İhsândır o merdin adı
Köprülü Fu'âd da onun üstâdı

kopup:**1. kopup:-up****Gazel 44**Mısra: **6**

Kopmak, ayrılmak.

Ümîd-i vasl-ı dâmân eyleyen eşk-âb-ı
çeşmânım
Kopup vâdî-i hicrândan dökülmüş
çağlamışlardır

kor:

1. **kor:-r**

Gazel 57

Mısra: 1

(Bir yere) yerleştirmek.

Kadem-i yāri ser-i izzete kor tāc ederiz
Döner Allāh der ol tāc ile mi'rāc ederiz

korkarım:

1. **korkarım:-ar, -ım**

Gazel 40

Mısra: 11

Korku duymak, ürkmek.

Bin niyāz eyler de bir āh eylemekten
korkarım
Tıfl-ı nāzım tāzedir pek āh alır efgān
alır

2. **korkarım:-(a)r, -ım**

Kıt'a 20

Mısra: 3

Korku duymak, ürkmek.

Korkanm āzār-ı vicdāndan olursan
girye-rīz
Ey hürüşundan bugün hāndan olan
vāveylimin

korkulu ru'vā:

1. korkulu ru'yâ:

Gazel 152

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İnsanı korkutan rüyâ, kâbus.

Benzer ki müşevveş görünür çeşmine
dünyâ
Zannım bu ki gördün yine bir korkulu
ru'yâ

1. korkumuz:-muz

Kaside 2

Mısra: 5

Korku, endişe, kaygı.

Korkumuz yok kimseden ancak yaman
bir âfetin
Gamze-i mu'ciz-nümâsından icâzet
bekleriz

korkuluklar:

1. korkuluklar:-lar

Kaside 5

Mısra: 34

Kuşların tarla, bağ, bostan vb.

yerlerde ürüne zarar vermesini önlemek için
konan insan görünüşiinde kukla.

Bak şu bostân-ı hayâlin ne geniş sâhası
var
Korkuluklar bitiren bir ulu bostandır bu

köroğlu:

1. köroğlu:

Diğer 1

Mısra: 15

*Balkanlar'dan Doğu Türkistan'a,
Güneybatı Anadolu'dan Sibirya'ya kadar
uzanan Türk dünyasında hikayeleri
anlatılan ve okunan tarihi şahsiyet.*

Sen Köroğlu isen biz Çamlıbeliz
Afilli güzeliz devrâncasına

köşemen:

1. köşemen:

Kıt'a 65

Mısra: 23

Kılavuz, rehber, yol gösterici kimse.

Dedi târîh-i güher-dârı çıkıp bir
köşemen
Mısra'-ı sâni-i âtiyi çekip inşâda

korkumuz:**koskoca:**

1. koskoca:

Kaside 7

Mısra: **26**

Çok büyük, muazzam.

Bir katre-i nâçîz idi evvelce bu mevcûd

Bak şimdi nedir koskoca 'ummân-ı

ma 'ârif

kovulmaya:

1. kovulmaya:-(u)l, -ma, -(y)a

Tahmis 5

Mısra: **19**

Kovulmak, uzaklaştırılmak.

Döğülmeye söğülmeye kovulmaya

billâh

Hep râzıyım ammâ ki efendim senin

olsam

kovulup:

1. kovulup:-(u)p

Kaside 7

Mısra: **43**

Kovulmak, uzaklaştırılmak.

Firdevs-i vatandan kovulup gitti

sürüldü

Tâ Kâf dağımın altına şeytân-ı ma 'ârif

kov:

1. **koy:****Gazel 81**

Mısra: 2

Koymak, bırakmak.

Likā-yı tal' ata bak ey gönül mükerrerrem
isen
Behişt-i vuslatı koy sen de ibn-i âdem
isen

2. **koy:****Gazel 99**

Mısra: 10

Koymak, bırakmak.

Seni görmek seni sevmekle günâh
etmiş isek
Haşre dek koy bu günâh üzre sevâb
eyleyelim

3. **koy:****Gazel 160**

Mısra: 3

Koymak, bırakmak.

Koy laklaka etsin yine hakkında o
zevzek
Zirâ geliyor âmeden-i mevsim-i leyilek

4. **koy:****Kıt'a 43**

Mısra: 4

Koymak, bırakmak.

Kubbe ötsün sen de gel koy bir sadâ
Koy desinler bunda şâhın bâğı var

koy bir sadâ:1. **koy bir sadâ:****Kıt'a 43**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Konuşmak, ses çıkarmak.

Kubbe ötsün sen de gel koy bir sadâ
Koy desinler bunda şâhın bâğı var

koydu:1. **koydu:-du****Kaside 7**

Mısra: 99

*Başka bir duruma getirmek, bir hâle
girmesini sağlamak.*

Mevcüdumu çekmekle tırlı koydu
bıraktı
Kaldım bu cedel-hânede 'üryân-ı
ma 'ârif

köylü:1. **köylü:-lü****Kaside 6**

Mısra: 77

*Köyde yaşayan veya köyde doğmuş
olan, köy halkından olan kimse.*

Her köylü livā livā kumandan
Ardınca alay alāy hamsi

kovmayıp:

1. **koymayıp:** -ma, -y, -ip

Tahmis 4

Mısra: **13**

Koymak, bırakmak.

Koymayıp bir dem beni ağyār o gül-
ruḥsār ile
Olmadı tenhāca bir işret çemende yār
ile

kovmaz:

1. **koymaz:** -maz

Gazel 164

Mısra: **25**

Koymak, bırakmak.

Dil-i āvārede cem'iyet-i hātır koymaz
Dağtır aklımı hep zülf-i perîşān-ı
sūḥan

koynuma:

1. **koynuma:** -um, -a

Gazel 52

Mısra: **10**

Kollar arası, kucak.

Sevgimin şimdi gülümser yüzü
gönlümde benim

Girer ihsân sanırım koynuma bir kız
geceler

koynunda:

1. **koynunda:** -u, -n, -da

Tahmîs 4

Mısra: 8

Kollar arası, kucak.

‘İşvegerlik fitnelik bahsinde gayet zü-
fünûn
Pâyidar olsun dedim koynunda baht-ı
fîre-gün

koynunu:

1. **koynunu:** -u, -(n)u

Şarkı 9

Mısra: 2

Göğüsle elbise arasında kalan kısım.

Düşerek sen yine bir yerde mi kaldın
çapkın
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

2. **koynunu:** -u, -(n)u

Şarkı 9

Mısra: 4

Göğüsle elbise arasında kalan kısım.

Beni benden geçirip sen ele aldın
çapkın

Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

3. **koynunu:** -u, -(n)u

Şarkı 9

Mısra: 8

Göğüsle elbise arasında kalan kısım.

Geçiyorken sana derler yine hırsız
geçiyor
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

4. **koynunu:** -u, -(n)u

Şarkı 9

Mısra: 12

Göğüsle elbise arasında kalan kısım.

Sende kalmış yine gönlüm seni özler
gözler
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

koysa:

1. **koysa:** -sa

Gazel 84

Mısra: 8

Koymak, yerleştirmek.

Hayl-i müjgânın olur onda da fermân-
fermâ

Fitne mülkünde eğer koysa mahal
gamzelerin

kovsun elini göğsüne vıcdân-ı ma'ârif:

1. kovsun elini göğsüne vıcdân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

*Hünerin, bilginin vıcdanı hakça
davransın, adil olsun, doğruyu söylesin.*

İntâk ederim böyle zamân gördü mü bir
an

Kovsun elini göğsüne vıcdân-ı ma'ârif

koyun:

1. koyun:

Kıt'a 50

Mısra: **1**

*Eti, sîttü ve yapağısından faydalanan,
boynuzlu, memeli, evcil hayvan. II Verilen
buyruklara uyan, kendi kişiliğini
gösteremeyen kimse.*

Bu kıtalgâh-ı fenâdan seni bîçâre koyun
Sanma bir lahza ki kassâb-ı cihân sağ
çıkarr

kubbe:

1. kubbe:

Kıt'a 43

Mısra: 3

Kubbe, dam. II Dünya, cihan.

Kubbe ötsün sen de gel koy bir sadā
Koy desinler bunda şahın bağı var

kubbede:

1. kubbede:-de

Diğer 1

Mısra: 83

Kubbe, dam. II Dünya, cihan.

Biz de bu kubbede bir nām edelim
Parmak ısırsınlar hayrāncasına

2. kubbede:-de

Gazel 78

Mısra: 9

Kubbe, dam. II Dünya, cihan.

Bu kühen kubbede İhsān edilen
feryādın
Âh mahsülü de feryād ise feryāda yazık

3. kubbede:-de

Gazel 144

Mısra: 9

Kubbe, dam. II Dünya, cihan.

Ser-nigūn kubbede āh oldu nasībim
İhsān

Baht-ı ferhunde dönüp tālî '-i ma'kūs
olalı

kubbe-i cevvi:

1. kubbe-i cevvi:-i

Gazel 111

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Atmosferin kubbesi.

Hālinin dānesiyle görmedeyim
Kubbe-i cevvi misl-i habbe-i cev

kubbe-i türe-fām-ı āleme:

1. kubbe-i türe-fām-ı āleme:-e

Gazel 70

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Dünyanın kara renkli kubbesi.

Kubbe-i türe-fām-ı āleme bak
Kalmamış bang-i iştikā melhüz

kucā:

1. kucā:

Diğer 2

Mısra: 7

Nereye, nasıl.

Kıssa-i mūr u Süleymānest in ü ān kucā
Lafzen ü ma'nen sanāyî 'ya 'ni fenn-i
'āliyāt

kudemā:

1. kudemā:

Gazel 157

Mısra: **8**

Eskiler.

Olmaz o kadar kutb-ı şimalîde bürüdet
Aklın sıra ettin kudemā tarzına rağbet

kudret:

1. kudret:

Gazel 65

Mısra: **5**

Güç,kuvvet.

Gönülden çok şikâyet var beyân-ı hâle
kudret yok
Yanıp feyz-i mahabbet gözlerimden
tercümân vermiş

2. kudret:

Rûbai 8

Mısra: **2**

Güç,kuvvet.

Bir âfeti aldı bak bir âfet gitti
Kudret yanarak bende taḥammül bitti

kudret-i şî‘rivvevi:

1. kudret-i şî'riyyeyi: -y, -i

Gazel 155

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şairin kabiliyeti, gücü.

Olmuşsa da beyne'l-üdebâ pek

mütemâyiz

Bir merteye yâ kudret-i şî'riyyeyi hâiz

kudret-i tedvîre mâlik bir siyâset:

1. kudret-i tedvîre mâlik bir siyâset:

Kaside 2

Mısra: 138

Kelime Tipi: -

Yönetme, idare etme gücüne sahip bir politika.

Âsiyâb-ı memleket zîr ü zeber

dönmektedir

Kudret-i tedvîre mâlik bir siyâset

bekleriz

kudretle:

1. kudretle: -le

Gazel 164

Mısra: 6

Güç, kuvvet.

Kâleb-i şî're gelir vecde düşen rûh-ı

revân

Cism-i ma'nada bu kudretle yaşar cân-ı

sûlhan

kudsivân:

1. kudsivân:

Gazel 168

Mısra: 12

Melekler.

Kılar hâkdân yerde vird-i zebân

Döner kudsivân gökte tebcîl eder

kudümünden:

1. kudümünden: -tîn, -den

Kaside 2

Mısra: 152

Uzak bir yerden gelme, bir yere ayak basma.

Ey ilâhî yâr gel olsun fedâ canlar sana

Hep kudümünden refah ister sa'âdet

bekleriz

kudümünle:

1. kudümünle: -ü, -(n)le

Kaside 7

Mısra: 2

Uzak bir yerden, uzun bir yoldan gelme, bir yere ayak basma.

Hoş geldin eyâ mihr-i dıraşşân-ı

ma'ârif

'İyd oldu kudümünle hazîrân-ı ma'ârif

kudüret vermesen:

1. kudüret vermesen: *-me, -se, -n*

Tahmîs 3

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Bulanıklık, kaygı, tasa vermek.

Kudüret vermesen Vecdî dil-i yârâna
olmaz mı

küfr:

1. küfr:

Gazel 55

Mısra: 4

*Allah'ın varlığını, birliğini kabul
etmeme, inançları inkâr etme.*

Olsa mir'at-ı hafâdan sırr-ı vahdet
aşikâra
Küfr ü îmân fark olunmaz kâ'be hem
büthâne kalmaz

küfrü:

1. küfrü: *-ül*

Kıt'a 16

Mısra: 4

*Allah'ın varlığını, birliğini kabul
etmeme, inançları inkâr etme.*

Bunu mü'min onu kâfir diye tefrîk
edemem

'Aşk için küfrü de imānı da yeksân
görürüm

kühen:

1. kühen:

Gazel 78

Mısra: 9

Köhne, eski.

Bu kühen kubbede İhsân edilen
feryâdın
Âh mahsûlü de feryâd ise feryâda yazık

kuhl-i cilâ-yı vicdan:

1. kuhl-i cilâ-yı vicdan:

Gazel 166

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Vicdana parıltı veren sürme.

Erbâb-ı 'aşka olmuş hâk-i harîmi her an
Kuhl-i cilâ-yı vicdan bin türlü tütüyâdan

kûhsâr-ı mahabbette:

1. kûhsâr-ı mahabbette:-te

Rûbai 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk, sevda dağı.

Kûhsâr-ı mahabbette tanînim çıkmaz
Feryâdına feryâd-ı hâzinim çıkmaz

kuhsâr-ı tecellide:

1. kuhsâr-ı tecellide:-de

Rûbai 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Tecelli dağı.

'Aşıkların ervâhını hayrân inlet
Kûhsâr-ı tecellide perîşân inlet

kûlâh giydiririz kaftancasına:

1. kûlâh giydiririz kaftancasına:

Diğer 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Bir kaftan vererek mükâfatlandırmış
gibi hileyle, oyunla aldatmak.*

Aldık şeyhimizden feyz-i ma'nevî
Kûlâh giydiririz kaftancasına

kûlâh kapsalar:

1. kûlâh kapsalar:-sa, -lar

Kıt'a 59

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Fırsattan istifâde edip çıkar sağlamak.

Gam değildir kapsalar âvâregân bizden
kûlâh
Kelle sağ olsun cihânda bir kûlâh eksik
değil

k lahlar giymisiz:

1. k lahlar giymisiz:-miş, -iz

Diğer 1

Mısra: **60**

Kelime Tipi: -

Genellikle tepesi sivri, dikişsiz, tek parça keçeden başlık takmak.

Kavaldan anlarız davul almışız

K lahlar giymişiz irfancasına

kulbeye:

1. kulbeye:-(y)e

Kaside 6

Mısra: **151**

Kulübe.

Bir kulbeye iftik r eden ferd

S hilde yapar sar y-ı  amsi

külfetlere:

1. külfetlere:-ler, -e

Kıt'a 56

Mısra: **2**

Sıkıntı, zahmet, meşakkat.

Yaya kaldık varalım menzil-i maks da
hem n

Bizi külfetlere  ayretlere salmış işimiz

külhancasına:

1. **külhancasına:-casına****Diğer 1**

Mısra: 40

*Hamam ocağı, hamamda su ısıtmak
için ateş yakılan yer.*

Biz halvet edelim Hamāmizāde
Yansın ateşlere külhancasına

külhanda:1. **külhanda:-da****Gazel 87**

Mısra: 6

*Hamam ocağı, hamamda su ısıtmak
için ateş yakılan yer.*

Hüy-feşān ruhsār-ı ter leblerde benler
āteşin
Ravzadan nār oldu zāhir bitti hem
külhanda gül

külhan-ı ‘aşk-ı civānānda:1. **külhan-ı ‘aşk-ı civānānda:-da****Kaside 5**

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Gençlerin aşk, sevdā ocağı.

Sanma bostanda biter cān-ı
Hammāmizāde
Külhan-ı ‘aşk-ı civānānda yanan cāndır
bu

külhān-ı ma‘ārif:1. **külhān-ı ma‘ārif:****Kaside 7**

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

İlim, hüner hamamı ocağı.

Āteş düşürür halvet-i ‘irfāna şerārı
Yandıkça Hamāmī gibi külhān-ı
ma‘ārif

külhanlarda:1. **külhanlarda:-lar, -da****Gazel 138**

Mısra: 3

*Hamam ocağı, hamamda su ısıtmak
için ateş yakılan yer.*

Bu külhanlarda yanmazdım o şühun
nār-ı aşkından
Ederdim terk-i sevdā terk-i sevdā kâbil
olsaydı

külhen-i aşk:1. **külhen-i aşk:****Gazel 163**

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp ifade**

Aşkın hamam ocağı.

Hamāmizādeye artık yeter bu külh-en-i
aşk
Katār-ı yāre erişsin tren tren diyerek

kulüb-ı ‘ālemi:

1. kulüb-ı ‘ālemi:-i

Kaside 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yaratılmışların kalpleri.

Kulüb-ı ‘ālemi etmişti mest-i
müstağrak
Olunca zevk demādem bu rütbe neş’e-
fezā

kulunum:

1. kulunum:-un, -um

Diğer 1

Mısra: 34

Kul, köle, esir, tutsak.

Dedim kurbānının şāh-ı melāhat
Kulunum kerem kıl eyle mürüvvet

kumandan:

1. kumandan:

Kaside 6

Mısra: 77

*Bir askerî birliğin yönetimini elinde
bulunduran kimse, komutan.*

Her köylü livā livā kumandan
Ardınca alay alāy hamsi

kumandandır:

1. kumandandır:-dır

Kaside 5

Mısra: **6**

*Bir askerî birliğin yönetimini elinde
bulunduran kimse, komutan.*

Konferans üstüne hâkim yine 'İsmet
Paşa
Ne kumandandır İlâhî ne kumandandır
bu

kumandân-ı ma'ârif:

1. kumandân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: **122**

Kelime Tipi: -

İlim, hüner komutanı.

'İlm ordusunun ettiği hep böyle du'adır
Binler yaşasın böyle kumandân-ı
ma'ârif

kumâş-ı vuslatı:

1. kumâş-ı vuslatı:-ı

Gazel 7

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Kavuşma kumaşı.

Etmez o tıfl-ı tâcire bir nakd-i âh eser
Satzmaz kumâş-ı vuslatı bād-ı hevā sana

kupkuru:

1. kupkuru:

Gazel 147

Mısra: **9**

Kuru, belirgin olmayan, bayağı.

Bir sıska sönük nazm ile bir kupkuru
tehzıl
Fâruk edemez kadr-i semâ pâyemi
tenzıl

küplerde salamura-yı hamsi:

1. küplerde salamura-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **254**

Kelime Tipi: -

*Geniş ve büyük kaplarda, bolca tuzlu
su içerisinde saklanan hamsi.*

Peydâ-yı dem-i nefâset etsin
Küplerde salamura-yı hamsi

küplerdeki tuzlamâ-yı hamsi:

1. küplerdeki tuzlamâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **122**

Kelime Tipi: -

*Derin, geniş kaplardaki tuzlanmış
hamsi.*

Pek çok götürür su ğāfil olma
Küplerdeki tuzlamā-yı ħamsi

kur'āncasına:

1. kur'āncasına:-casına

Diğer 1

Mısra: **52**

*Allah tarafından Hz. Muhammed'e
vahyedilen kutsal kitap, İslâm dîninin temel
kitabı, Kur'ân-ı Kerim.*

Ezberden okuruz yüz dört kitabı
Tevrâtı İncili Kur'āncasına

kurbağalar:

1. kurbağalar:-lar

Kıt'a 42

Mısra: **2**

*Küçük göl ve derelerde yaygın olarak
bulunan, sıçrayıcı ve yüzücü, kendine has
bir ötüşü olan küçük hayvan.*

Hani meydanda eser lâfla değirmen mi
döner
Derede kurbağalar ses çıkarır vakvak
ile

kurbân:

1. kurbân:

Gazel 131

Mısra: **2**

*Bir ülkü uğrunda feda edilen veya
kendini feda eden kimse.*

Hañcer-i müjgâni üryân teşne yatmış
cân elinde
Gamze-i cellâdının hem tîg hem kurbân
elinde

2. kurbân:

Kaside 5

Mısra: 67

*Bir ülkü uğrunda feda edilen veya
kendini feda eden kimse.*

Ederim ben ona udhiyye-i cânım
kurbân
Sevdiğim derse eğer sevdiğim İhsândır
bu

kurbân etme:

1. kurbân etme:-me

Rûbai 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kurban etmek, feda etmek.

Cehl âfet-i cândır ana kurbân etme
Bîgâne-i cânâne-i 'îrfân etme

kurbân olayım:

1. kurbân olayım:-a, -(y)ım

Tahmîs 6

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Kendini feda etmek, aşırı sevgi ve
hayranlık anlatan bir söz.*

O siyah gözlerinin hışmına kurbân
olayım
Elde sahbâ-yı velâ dilde nevâ-yı sevdâ

2. kurbân olayım:-a, -(y)ım

Rûbai 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yalvarma sözü olarak kullanılır.

Ben cânımı nezretmişim İsmâ'îlim
Al tuhfe-i kurbânımı kurbân olayım

kurbân olduğum:

1. kurbân olduğum:-um

Gazel 136

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Can verecek kadar çok sevilen
(sevgili).*

Lutf-ı pâ-bûsuyla kurbân olduğum
müştâkının
Reşk-i ıyd etmez mi bir ân rûz-ı gam-
fercâminı

kurbâncasına:

1. kurbāncasına:-casına

Diğer 1

Mısra: 72

*Bir ülkü uğrunda feda edilen veya
kendini feda eden kimse.*

Ötünde yatalım el bağlayalım
Boyun uzatarak kurbāncasına

kurbāndır:

1. kurbāndır:-dır

Tahmîs 4

Mısra: 37

*Bir ülkü uğrunda feda edilen veya
kendini feda eden kimse.*

Şevk-i dîdârınla 'ıyd-ı vasla kurbāndır
Nedîm
Böyle bir tarz-ı tegâfûl üzre hayrândır
Nedîm

kurbân-ı ma'ârif:

1. kurbân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

İlmin, bilginin kurbanı (etme).

Fi'l-cû' ile bir cümlede mezkûr olup
evvel
'İlm etmiş iken anları kurbân-ı ma'ârif

kurbânınım:

1. **kurbânınım:-ın, -ım****Diğer 1**

Mısra: 33

*Bir amaç uğruna kendini feda eden
veya feda edilen kimse.*

Dedim kurbânınım şâh-ı melâhat
Kulunum kerem kıl eyle mürüvvet

kurmamız:1. **kurmamız:-ma, -(y)ız****Kaside 2**

Mısra: 18

Kurmak, inşa etmek, oluşturmak.

Kayd-ı âb ü dânenen âzâdeyiz Mevlâ
kerîm
Dâm-ı gayret kurmayız âmâde kismet
bekleriz

kurs-ı kamer:1. **kurs-ı kamer:****Gazel 142**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ay'ın uzaktan düz görülen yüzü.

Nigârimiz yine rüy-ı nikâbdâr ile geçti
Felekde kurs-ı kamer ebr-i nev-bahâr
ile geçti

kürsîde:1. **kürsîde:-de****Gazel 138**

Mısra: 10

*Câmilerde vâizin, medreselerde
müderresin oturduğu yer.*

Şarâb içmez güzel sevmezdi havf
eylerdi düzahdan
Eğer kürsîde zâhir kavle vâiz kâil
olsaydı

kurtar:1. **kurtar:****Kaside 3**

Mısra: 39

*Kurtulmasını sağlamak, müşkülünü
gidermek.*

Hem-mesleğim ey yâr-i kadîmim beni
kurtar
Pend et bana pend et bana pend et bana
pîrim

kurtaracak:1. **kurtaracak:-acak****Kaside 5**

Mısra: 30

*Kurtulmasını sağlamak, müşkülünü
gidermek.*

Yem-i bî-sâhil-i 'aşk üzre dil âvâre
gezer
Gemisin kurtaracak var ise kaptandır
bu

kurulma:

1. kurulma:-ma

Gazel 81

Mısra: 12

Yerleşmek, oturmak.

Efendi rahm ile yaptın mı bir harāb
gönül

Kurulma bādi-i i' mār beyt-i erham isen

kurulmuş:

1. kurulmuş:-(u)l, -muş

Tahmis 3

Mısra: 13

Kurmak, oluşturmak, hazırlamak.

Kurulmuş bak behişt-ābādda eyvān-ı
zevk-ā-zevk

Kenār-ı āb sākī tāze bāde köhne dil
pür-şevk

kurup:

1. kurup:-up

Gazel 138

Mısra: 13

Kurmak, inşa etmek, oluşturmak.

Kurup bir meclis-i hūbān olurdum mest
ü ser-gerdān

Bu bezm-i vasla ey İhsān halilim dāhil
olsaydı

kuruyu bırakmış:**1. kuruyu bırakmış:-mış****Diğer 1**

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Suyu, nemi olmayandan kurtulmak.

Biz Kara Ahmedle başa çıkmışsınız

Kuruyu bırakmış yaşa çıkmışsınız

kuş:**1. kuş:****Gazel 23**

Mısra: 5

*Kanatlı, uçan bir hayvan.*Yavru kuş lāneden oldukça bu yerlerde
cüdāUçamaz uça da bir dāma düşer deste
gelir**kuş dilinden:****1. kuş dilinden:-i, -n, -den****Gazel 65**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kelimelerin başına,hecelerin arasına
başka hece ekleyip kelimelerin biçimlerini
değiştirerek uydurulan bir konuşma türü.*

Lisān-ı aşık-ı nāçarı deng ü lāl eden

Mevlā

O fettān şūha gūyā kuş dilinden bir
lisān vermiş**küşāde:****1. küşāde:****Gazel 74**

Mısra: 4

Açılmış, açık.

Açmış nihāl-i şu'lede nev-bāve

goncalar

Olmuş küşāde sīne-i sīmīni tā-be-nāf

küşāde-gāret-i yārāna:**1. küşāde-gāret-i yārāna:-a****Muhammes 2**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgilinin hücumuna, akımına açık.

Terk eyledim diyārımı āvārelerdenim

Olmuş küşāde-gāret-i yārāna

me' benim

küşāde-meşreb:**1. küşāde-meşreb:****Gazel 9**

Mısra: 4

Açık, ferah yaratılışlı.

Aşk ehli olmuş sırr-ı ezelden

Āyīne-tynet küşāde-meşreb

küşāde-pehlü:

1. küşāde-pehlü:

Gazel 106

Mısra: 7

Vücutun ferah, açılmış tarafı.

Küşāde-pehlü bürehne-sâid o mäh
sızmış zamân müsâit
Sen ol da âşık tahammül eyle fütāde
cânlar nasıl dayansın

kuşatıldım:

1. kuşatıldım: -(ı)l, -di, -m

Gazel 151

Mısra: 3

Kuşatılmak, donatılmak.

Envā' -ı le'ālî ile döndüm kuşatıldım
Evvelce değildim uzun ammā uzatıldım

kuşdili semtinde:

1. kuşdili semtinde: -i, -n, -de

Gazel 163

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İstanbul'da yer alan Kuşdili semti.

Geçende Kuşdili semtinde tair-i emelim
Çıtır pıtır konuşurdu seçen seçen
diyerek

kuşdilinde:

1. **kuşdilinde:** -n, -de

Gazel 142

Mısra: 5

İstanbul'da bir semt adı.

O kebk-i işveyi gördükdü Kuşdilinde
geçen gün
Çıtır pıtır konuşup nağme-i hezâr ile
geçti

küşede:

1. **küşede:** -de

Kaside 7

Mısra: 78

Köşe, yön.

Yârân-ı ma'ârif dâhi hep rehber-i 'irfân
Gayretleri her küşede 'umrân-ı ma'ârif

küşe-gîr-i inzivâ olmakla:

1. **küşe-gîr-i inzivâ olmakla:** -mak, -la

Kaside 2

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

*Bir köşeye çekilmiş, insanlardan
uzaklaşmış bir hâlde olmak.*

Küşe-gîr-i inzivâ olmakla bir dergâhda
Şeyh-i câhilden aman yâ Rab kerâmet
bekleriz

küşe-gîr-i inzivâyız:

1. **küşe-gîr-i inzivâyız:** -(y)ız

Kaside 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Bir köşeye çekilmiş, insanlardan
uzaklaşmış.*

Dâiriz hüsranda hâlâ etmişiz izhâr-ı
'acız
Küşe-gîr-i inzivâyız pür-kesâlet
bekleriz

küşe-i her:

1. **küşe-i her:**

Kıt'a 57

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her biri köse, bıyığı olmayan.

Şimdi ammâ karşılaştık öyle bir sûretle
ki
Bir hâzân hattınla sen ben küse-i her
dem bahâr

küşe-i mihnette:

1. **küşe-i mihnette:** -te

Tahmis 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sıkıntı, keder köşesi.

Görmedim dîdârî hayfâ dîde-i bîdâr ile
Geçti 'ömrüm küşe-i miñnette âh ü zâr
ile

küşe-i zıll ü 'atâlet:

1. küşe-i zıll ü 'atâlet:

Kaside 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Horluk ve tembellik köşesi.

Tâ-be-key biz küşe-i zıll ü 'atâlet
bekleriz
'Arz için ahvâli yâ erbâb-ı ğayret
bekleriz

küselim tâli'e:

1. küselim tâli'e:-e

Diğer 1

Mısra: 160

Kelime Tipi: -

*Kötü bir durum veya olayla
karşılaşıldığında talihi suçlamak.*

Hem-bezm-i vasl olmak kaderde
yokmuş
Küselim tâli'e pişmâncasına

küşemiz:

1. küşemiz:-miz

Kaside 2

Mısra: 72

Köşe, yön.

Tüşemiz olmuş müheyyā şîşemiz bād-ı
hevā
Küşemiz zillet-nümā bir dār-ı 'işret
bekleriz

Verinde bu gülzārın bir şemme
tebessüm yok
Dembeste bütün kuşlar āheng-i
terennüm yok

küşe-nişin oldukça:

1. küşe-nişin oldukça:

Kıt'a 65

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Bir köşeye çekilmek, insanlardan
uzaklaşmak.*

Zühd ü takvā ile sen küşe-nişin oldukça
Cild-i ceylāndan olur beytine çok
seccāde

küşesi:

1. küşesi:-si

Kaside 7

Mısra: 68

Köşe, yön.

'Azmin bize gösterdi bu şehrah-ı necātı
Her küşesi zibende hıyābān-ı ma'ārif

kuşlar:

1. kuşlar:-lar

Gazel 75

Mısra: 2

Kanatlı, uçan bir hayvan.

kuşlara:

1. kuşlara:-lar, -a

Gazel 51

Mısra: 8

Kanatlı, uçan bir hayvan.

Terennüm et güzelim büse-çin-i aşk
olalım
Şu yavru kuşlara bak vakt-i nev-bahār
öpüşür

2. kuşlara:-lar, -a

Gazel 129

Mısra: 4

Kanatlı, uçan bir hayvan.

Şikeste-per bu garīb elde ben kalır
mıydım
Zavallı kuşlara bir yerde āşiyān olsa

kustur:

1. kustur:-tur

Gazel 127

Mısra: 9

Kanatlı, uçan bir hayvan.

Yavru bir kuştur ağlayan rūhum
Aşkının çirpınır tuzağında

kuşu:

1. **kuşu:** -u

Gazel 96

Mısra: 22

Kanatlı, uçan bir hayvan.

Peyām-ı sohbet-i cānān için şitāb ettim
Ne bir uçan kuşu gördüm ne kārban
buldum

kutb-ı şimalide:

1. **kutb-ı şimalide:** -de

Gazel 157

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kuzey kutbu.

Olmaz o kadar kutb-ı şimalide bürüdet
Aklın sıra ettin kudemā tarzına rağbet

kutu:

1. **kutu:**

Diğer 1

Mısra: 25

Bir kabın alabildiği miktarda olan.

Ortada beş kutu şeker isteriz
Domino oynarız poker isteriz

**kütüb-i edebiyeki kalb san'atını tercüme
yönünden bozuntu kelimesiyle lisân-ı
türkîye çevirmişlerdir:**

1. kütüb-i edebiyeki kalb san'atını
tercüme yönünden bozuntu kelimesiyle
lisân-ı türkîye çevirmişlerdir: -miş, -ler, -
dır

Diğer 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Edebi eserlerdeki kalp sanatını

Türkçeye "bozuntu" olarak çevirmişlerdir.

Fî'l-hakika 'arabiyâtı ve farsiyâtı
misûllü türkiyâtı dahî hayli vâsî' ve
kavî olan memdûh-ı sâhibü'l-
menâkıbımız kütüb-i edebiyeki kalb
san'atını tercüme yönünden bozuntu
kelimesiyle lisân-ı türkîye
çevirmişlerdir

küy-ı nigâra:

1. küy-ı nigâra:-a

Gazel 71

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin köyü, semti, mahallesi.

Küy-ı nigâra vardım feryâda geldim İhsân
Gülzârdan olur mu savt-ı hezâr memnû'

küy-ı yâre:

1. küy-ı yâre:-e

Gazel 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin bulunduğu yer, mahallesi.

Dil-i âvâre küy-ı yâre gider

Uçarak gökte bir sitâre gider

2. küy-ı yâre:-e

Gazel 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin oturduğu yer.

Dil-i âvâre küy-ı yâre gider

Uçarak gökte bir sitâre gider

kûze-i âb-ı havvân:

1. kûze-i âb-ı havvân:

Kıt'a 65

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ölümsüzlük suyu şişesi.

Ğalatât-ı dehenin kûze-i âb-ı havvân

Sakatât-ı sühânın neş'e-fezâ-yı bâde

kuzguncuğu:**1. kuzguncuğu:-u****Gazel 160****Mısra: 1***İstanbul'da Üsküdar ilçesine bağlı bir
semt.*

Cây eyledi Kuzguncuğu kartal gibi lâ-şek
Bak lâne-i irfân u kemâlâtı ne yüksek

kuzucuksun küçücüksün:**1. kuzucuksun küçücüksün:-sün****Muhammes 1****Mısra: 14****Kelime Tipi: -***Çok küçük ve tatlı.*

Firdevs-i mahabbetteki nâzende meleksin
Nâzende meleksin kuzucuksun küçücüksün

L

lâbis-i kaftân-ı ma'ârif:

1. lâbis-i kaftân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bilgi ve hüner elbisesini giyen.

Dîdâr-ı şerîfinle şeref bulmak için hem
Fi'l-cümle olup lâbis-i kaftân-ı ma'ârif

lâf atarız:

1. lâf atarız:-(a)r, -ız

Kıt'a 42

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Söyleşmek, konuşmak.

Bizde yok fikr-i alâ lâf atarız subh u
mesâ
Leyleğin bād-ı hevâ 'ömrü geçer laklak
ile

lâf-ı sıvâsetle:

1. lâf-ı sıvâsetle:-le

Kaside 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Politika bahsi.

Bir başka sözüm lāf-ı siyasetle işim yok
Amma 'acemistān-ı zerāfette seffirim

lafın:

1. lafın:-ın

Kaside 5

Mısra: 28

Kelām, söz, bahis.

Yüzemezmiş denilir lāf ile peynir
gemisi
Bu lafın bir sonu gelmez mi ne çan
çandır bu

lāfla değirmen mi döner:

1. lāfla değirmen mi döner:

Kıt'a 42

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*"Şöyle yaparım, böyle yaparım
demekle yapılması gereken iş yapılmaz"
anlamında kullanılan bir ifade.*

Hani meydanda eser lāfla değirmen mi
döner
Derede kurbağalar ses çıkarır vakvak
ile

lafzan ü ma'nen:

1. lafzen ü ma'nen:

Diğer 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Söz ve mana bakımından; sözle ifade
ederek ve manevi olarak.*

Kıssa-i mūr u Süleymānest in ü ān kuçā
Lafzan ü ma'nen sanāyi' ya'ni fenn-i
'aliyāt

lağvedilmiş mahkeme:

1. lağvedilmiş mahkeme:

Kıt'a 64

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ortadan kaldırılmış, hiikiimsüz
kılınmış, feshedilmiş mahkeme.*

Müflisān yapsın komisyon lağvedilmiş
mahkeme
Halkı iflās ettirirken kendi iflās eylemiş

lahza:

1. lahza:

Gazel 54

Mısra: 9

An, dem, zaman.

Temayül et bize bir lahza sāye-dār
olalım
Zamān gelir ki düşer hāke bir mezār
oluruz

2. lahza:

Gazel 152

Mısra: 1

An, dem, zaman.

Destimde kalem yazmağa her lahza
müheyyâ
Feyz-i nazarım mürdeyi ba'zen eder
ihyâ

lahzada:

1. lahzada: -da

Gazel 57

Mısra: 10

An, dem, zaman.

Bize mesdûd olamaz kâ'be-i vuslat
İhsân
Reh-i nâ-refte açar lahzada minhâc
ederiz

lahza-i nezzâre:

1. lahza-i nezzâre:

Gazel 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kısa bir bakış anı.

Gamzeler oldukça berk-âsâ ayân
Lahza-i nezzâre etmez imtizâc

lā-kayd:**1. lā-kayd:****Kaside 3**

Mısra: 9

Kayıtsız, ilgisiz, alakasız.

Kıs kıs gülerim müdhike-i 'āleme lā-
kayd
Zevk-āver olur tarz-ı mizāh üzre
safirim

lākin:**1. lākin:****Gazel 156**

Mısra: 3

*Ama, ancak, fakat anlamlarında
bağlaç.*

Lākin yine pek böyle değildin
uyanıktın
Akrânına nisbetle biraz fikri açıktın

lāklaka:**1. lāklaka:****Gazel 160**

Mısra: 3

Anlamsız ve boş söz.

Koy lāklaka etsin yine hakkında o
zevzek
Zirā geliyor āmeden-i mevsim-i leylek

lāl:**1. lāl:****Gazel 8**

Mısra: 2

Dilsiz, konuşamayan, suskun.

Dem-i can-perveri i 'cāza misāl oldu bu
şeb
Nâtıkam şive-i güftârına lāl oldu bu şeb

2. lāl:**Gazel 65**

Mısra: 3

Dilsiz, konuşamayan, suskun.

Lisân-ı âşık-ı nâçârı deng ü lāl eden
Mevlâ
O fettân şüha güyâ kuş dilinden bir
lisân vermiş

3. lāl:**Gazel 77**

Mısra: 7

Dilsiz, konuşamayan, suskun.

Bahsedersem tâb-ı hüsnünden emînim
lāl olur
Eylemem Cibrili ben dem-sâz-ı râz-ı
hüsn ü 'aşk

4. lâl:

Gazel 92

Mısra: 5

Dilsiz, konuşamayan, suskun.

Ne tecellî bu ki dîdârı eder âdemi lâl
Tûra çıkmış gibi bir Vâdî-i Eymenli
güzel

lâlâ-yı hamsi:

1. lâlâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Hamsinin dadısı.

Ellerde sepet sepet taşırılar
Güya ki cihân lâlâ-yı hamsi

lâle:

1. lâle:

Gazel 114

Mısra: 2

*Zambakgillerden, yaprakları uzun ve
sivri, çiçekleri kadeh biçiminde, türlü renkte
bir süs bitkisi.*

Gülzârı seyr et bak rûy-ı âle
Sâgar be-dest ol gel kokla lâle

lâleler:

1. **lâleler:-ler****Tahmis 9**

Mısra: 14

*Zambakgillerden, yaprakları uzun ve
sivri, çiçekleri kadeh biçiminde, türlü renkte
bir süs bitkisi.*

Taze mutribler ğazel-ĥānlar safādan
nâleler
Yâsemenler lâleler güller çemenler
jâleler

lâle-zâr:1. **lâle-zâr:****Gazel 48**

Mısra: 1

Lale bahçesi.

Zemîn-i âlem-i işret mi lâle-zâr mîdır
Bu yerde ruhu Nedîmin piyâle-kâr
mîdır

la'li:1. **la'li:-i****Gazel 95**

Mısra: 1

*Parlak kırmızı renkli kıymetli taş. II
Sevgilinin dudağı ve şarap ile kinaye olur.*

La'li gibi cevherîn tebessüm
Ondan yine büse-çîn tebessüm

la'l-i dūr-efşâm:1. **la'l-i dūr-efşâm:-ı****Diğer 1**

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) inci saçan kırmızı
dudakları.*

Süzülmüş çeşmânı mest-i tegâfûl
La'l-i dūr-efşâmı piyâle-i mûl

la'l-i leb:1. **la'l-i leb:****Gazel 34**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

(Sevgilinin) dudağının kırmızısı.

Can be-leb la'l-i leb ü ruhsârı bûs
ettikçe ben
Câme-hâb-ı vasla ezhâr-ı gülistân
serpilir

la'l-i lebi:1. **la'l-i lebi:-i****Şarkı 4**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*(Sevgilinin) dudağının lal gibi
kırmızılığı. II Rengi sebebiyle şarap.*

Bir bakış baktı aman ondaki îmâ ne idi
Mest olan gözlere la'l-i lebi peymâne
idi

la 'l-i lebi handān:

1. la 'l-i lebi handān:

Kaside 3

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı olan
dudağı gülün ve şen olandır.*

Müjgānı sinān kaşı kemān ruḥları tābān
La 'l-i lebi handān ḥam-ı gīsūsı 'abīrim

la 'l-i leb-i sākīden:

1. la 'l-i leb-i sākīden:-den

Gazel 79

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İçki dağıtan kişinin lal taşı gibi kırmızı
dudağı. II Şarap.*

La 'l-i leb-i sākīden öpen sāgar olaydık
Tesnīm-i bekā zevkine reşk-āver
olaydık

la 'l-i lebin:

1. la 'l-i lebin:-in

Gazel 84

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dudağın kırmızılığı.

Öldürür gāh eder ihyā beni mānend-i
Mesīh

Cân veren la'l-i lebin fîr-i ecel
gamzelerin

2. **la 'l-i lebin:-in**

Gazel 141

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Sevgilinin lal taşı gibi kırmızı olan
dudağı.*

Derd-i dil-i zâra ilâç istedim
Gizli sunup la'l-i lebin em dedi

la 'l-i lebinden:

1. **la 'l-i lebinden:-i, -n, -den**

Gazel 65

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*(Sevgilinin) dudağının lal taşı misali
kırmızılığı.*

Ne sâkîdir ki olmuş cilvesinden mest-i
sergerdân
Düşüp la'l-i lebinden cân alan peymâne
cân vermiş

la 'l-i lebinin:

1. **la 'l-i lebinin:-in, -in**

Gazel 100

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Lal taşı gibi kırmızı dudak.

La'l-i lebinin teşnesi müştâk-ı cemâlim
Atsan beni cennetteki kevserlere
kanmam

la 'l-i nâbdan:

1. **la 'l-i nâbdan:-dan**

Gazel 128

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı ve saf
şaraba benzeyen dudakları.*

Olup mest-i temâşâ ğayretimden cân
alıp verdim
Alırken sağâr-ı la'fîn o la'l-i nâbdan
büse

la 'l-i nâbından:

1. **la 'l-i nâbından:-ı, -n, -dan**

Tahmis 4

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Saf yakut taşı / saf şarap misali kırmızı
dudak.*

La'l-i nâbından mey-i şîrîn-güher
etmişti va'd
Gerdeninden sînesinden bûseler etmişti
va'd

la 'l-i vāri:

1. la 'l-i yāri:-i

Gazel 56

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin kırmızı renkli dudağı.

Görünce ârızını la 'l-i yāri būs ederiz
Şarāb-ı nāb içeriz zevk-i māhtābdayız

la 'lin:

1. la 'lin:-in

Rübai 12

Mısra: 1

*Parlak kırmızı renkli kıymetli taş. II
Sevgilinin dudağı ve şarap ile kinaye olur.*

La 'lin içerek mi cāna ben cān katayım
Mihrāb-ı dü-ebrūda mı bilmem yatayım

la 'linde:

1. la 'linde:-in, -de

Gazel 32

Mısra: 9

*Parlak kırmızı renkli kıymetli taş. II
Sevgilinin dudağı ve şarap ile kinaye olur.*

Neş'e bir peymānedir la 'linde āteş-reng
olur
Bezm-i Cemden meclis-i rindāna
kalmış yādigār

la 'lini:**1. la 'lini:-i, -n, -i****Rûbai 5****Mısra: 2**

*Parlak kırmızı renkli kıymetli taş. II
Sevgilinin dudağı ve şarap ile kinaye olur.*

'Aşkınla olurken bana emsem içsem
Emsem ne olur la 'lini bir dem içsem

lâne:**1. lâne:****Gazel 108****Mısra: 2**

Yuva, kuş yuvası. II Sevgilinin saçları.

Kâküllere urma şâne çapkın
Cevr etme dağıtma lâne çapkın

lânedden:**1. lânedden:-den****Gazel 23****Mısra: 5**

Yuva, kuş yuvası, ev.

Yavru kuş lânedden oldukça bu yerlerde
cüdâ
Uçamaz uçsa da bir dâma düşer deste
gelir

lâne-i âmalı:**1. lâne-i âmalı:-i****Tahmis 8****Mısra: 23****Kelime Tipi: -**

Emeller yuvası.

Ederken lâne-i âmalı hayfâ bûmlar
pâmâl
Görünce taht-ı Osmânîyi mâtem-dâr-ı
izmihlâl

lâne-i irfân u kemâlâtı:**1. lâne-i irfân u kemâlâtı:-ı****Gazel 160****Mısra: 2****Kelime Tipi: -**

Bilgi ve olgunluklar yuvası.

Cây eyledi Kuzguncuğu kartal gibi lâ-
şek
Bak lâne-i irfân u kemâlâtı ne yüksek

lâneler:**1. lâneler:-ler****Gazel 143****Mısra: 10**

Yuva, kuş yuvası, ev.

Devlet-serây-ı sîne garîb oldu inliyor
Murg-ı hezâr şevki uçan lâneler gibi

lânemizi:

1. lānemizi: -miz, -i

Gazel 135

Mısra: 1

Yuva, kuş yuvası, ev.

Yed-i bîdād-ı kazā yıktı bizim lānemizi
Dinleyen kalmadı feryād-ı
garîbānemizi

la'net eyler:

1. la'net eyler: -r

Gazel 123

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Allah'ın rahmetinden mahrum
kalmasını dilemek, bedduâ etmek.*

Yükselir dest-i du'â şeklinde güyâ her
menâr
La'net eyler mülkü tahrîb eyleyen
alçaklara

lā-sek:

1. lā-sek:

Gazel 160

Mısra: 1

Şüphesiz.

Cây eyledi Kuzguncuğu kartal gibi lā-
şek
Bak lāne-i irfān u kemālâtı ne yüksek

latîf:

1. latîf:

Gazel 73

Mısra: 1

Hoş,nazik.

Vezân olunca nesîm-i sabâ latîf latîf
Gelir meşâmıma bûy-ı safâ latîf latîf

2. latîf:

Gazel 73

Mısra: 1

Hoş,nazik.

Vezân olunca nesîm-i sabâ latîf latîf
Gelir meşâmıma bûy-ı safâ latîf latîf

5. latîf:

Gazel 73

Mısra: 4

Hoş,nazik.

Hezâr hâtıra-i aşkı eyliyor tehyîc
Hezâr olunca terennûm-serâ latîf latîf

6. latîf:

Gazel 73

Mısra: 4

Hoş,nazik.

Hezâr hâtıra-i aşkı eyliyor tehyîc
Hezâr olunca terennûm-serâ latîf latîf

latife:

1. latife,:

Gazel 163

Mısra: 19

Nükteli, esprili söz, ifade.

Latife, nükte zerâfet yazar sunar tab'im
Mezâk-ı âleme yer yer beğen beğen
diyerek

latifeyle:

1. latifeyle:-y, -le

Kaside 4

Mısra: 32

Nükteli, esprili söz, ifade.

Allâh için üstâd-ı sühânsın yine Şâdî
İhsân bu latifeyle eder 'arz-ı pesendi

lây-i hamsi:

1. lâ-y-i hamsi:

Kaside 6

Mısra: 234

Kelime Tipi: -

Hamsinin tortusu.

Ehl-i şikem oldu mest-i lezzet
Câmmıdan içince lâ-y-i hamsi

lâvık:

1. lāyık:

Diğer 1

Mısra: 7

Uygun, yaraşır, münasip.

Eğerçi hübāna lāyık istignā
Kerem kıl sen ammā imkāncasına

2. lāyık:

Kaside 6

Mısra: 127

Uygun, yaraşır, münasip.

Māder pālāmūt denilse lāyık
Zirā şu torik babā-yı ḥamsi

lāyık değil mi:

1. lāyık değil mi:

Muhammes 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bir şeyi elde etmeye hak kazanmış mı,
uygun mu?*

Lāyık değil mi ömrüme bir āhdır desem
Bilmem ne yapsam olmaya āzāde-i
sitem

lāzım değil:

1. lāzım değil:

Kaside 6

Mısra: 82

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Lazım olmamak, gerekli olmamak.

Seyriyle dolar şu cevî-i mi'de
Lâzım değil iştirâ-yı hamsi

leb:

1. leb:

Gazel 32

Mısra: 11

Dudak.

Leb değildir hatt-ı gird-i leb değil
seyrettiğin
Bir çemenlikten geçer yâküttan bir
cûybâr

leb kiraz elma yanak çehre-i dilber mi olur:

1. leb kiraz elma yanak çehre-i dilber mi olur:

Kaside 5

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

*Kiraz dudaklı, elma yanaklı güzel bir
sevgili yüzü mü olur?.*

Leb kiraz elma yanak çehre-i dilber mi
olur
Bunda güller açılır tâze gülüstândır bu

leb-be-leb:

1. leb-be-leb:

Gazel 11

Mısra: 10

Dudak dudağa olmak, yakın olmak.

Beste-leb kalmazdım İhsân böyle ben
Bir zaman yârimle kalsam leb-be-leb

leb-be-leb olsa:

1. leb-be-leb olsa:-sa

Kıt'a 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dudak dudağa olmak.

Leb-be-leb olsa da âyînede yâr
Opemez kendi de ruhsâresini

lebi:

1. lebi:-i

Gazel 33

Mısra: 9

Dudak.

Cânânımızın rûh-ı revândır lebi İhsân
Ser-çeşme-i cân bir dem-i leb-ber-
lebimizdir

leb-i âmâlimi:

1. leb-i âmâlimi:-im, -i

Gazel 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İsteklerin dudağı. II Şairin emelleri.

Etmiş leb-i âmālimi bigāne niyāze

Âmāli kılan halkta makrūn-ı temennā

leb-i gül-gonca-i hāmūs:

1. leb-i gül-gonca-i hāmūs:

Gazel 36

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Suskun olan gonca güllü dudak.

Nātıkam bülbulü ağılar güler ol gülbün-i
nāz

Jāle görmüş leb-i gül-gonca-i hāmūş
açılır

leb-i kudsi:

1. leb-i kudsi:

Tahmis 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Kutsal dudak.

Açıp esrār-ı mir'atı mahabbetten leb-i
kudsi

Bu tahmisiyle İhsan yād eder bir
matlab-ı kudsi

leb-i la'lin:

1. **leb-i la'lin:-in****Gazel 113**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Sevgilinin lal taşı gibi kırmızı dudakları.*

Leb-i la'lin için yandı figân etti
 gönüller
 Çemenin bâis olur bir gülü feryâd-ı
 hezâra

leb-i la'line:1. **leb-i la'line:-i, -(n)e****Şarkı 5**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kahp İfade***(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağı.*

Hicrânımı peymâne-i la'linde bıraksam
 Bir katre mey olsam da leb-i la'line
 aksam

2. **leb-i la'line:-i, -(n)e****Şarkı 5**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kahp İfade***(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağı.*

Her an mütehasir o güzel gözlere
 baksam
 Bir katre mey olsam da leb-i la'line
 aksam

3. **leb-i la'line:-i, -(n)e****Şarkı 5**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kahp İfade***(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağı.*

Son zevkini ömrün bırakırdım
 dudağında
 Bir katre mey olsam da leb-i la'line
 aksam

leb-i mümkünât:1. **leb-i mümkünât:****Gazel 168**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Varlıkların dudağı.

Leb-i mümkünât ihtirâmât ile
 Gubâridir 'uşşâkı takbîl eder

leb-i sevdâda:1. **leb-i sevdâda:-da****Şarkı 10**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin âşk olunan dudakları.

Naıl-i sevdâsın leb-i sevdâda bir gül-
 handesin
 Hâsretin gönlümde gönlüm sendedir
 sen bendesin

leb-i zevkimde:

1. **leb-i zevkimde:** *-im, -de*

Gazel 51

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tat alan dudak.

Dudakların leb-i zevkimde bir nefes
kalsın
Şükûfelerle terennüm-serâ hezâr öpüşür

lebinden:

1. **lebinden:** *-i, -n, -den*

Gazel 106

Mısra: 2

Dudak.

Leyâl-i hicrân sabâha ermiş o mest-i
nâz ü edâ uyansın
Zamân zamân nûş edip lebinden gönül
şarâb-ı visâle kansın

2. **lebinden:** *-i, -n, -den*

Gazel 128

Mısra: 11

Dudak.

Lebinden sînesinden bûseler va'd
eyleyip cânân
Birinden verdi gül bûse birinden
yâsemen bûse

lebine:**1. lebine:-i, -(n)e****Rûbai 23**

Mısra: 1

Dudak.

Bir mâhî ki vermekte idim cân lebine
Düşmüştü siyeh zülfü semen ğabğabına

leblerde:**1. leblerde:-ler, -de****Gazel 87**

Mısra: 5

Dudak.

Hüy-feşân ruhsâr-ı ter leblerde benler
âteşin
Ravzadan nâr oldu zâhir bitti hem
külhanda gül

leblerinden:**1. leblerinden:-ler, -i, -n, -den****Gazel 40**

Mısra: 4

Dudak.

Hep metâ'-ı cân için dâd ü sitâd eyler o
şüh
Leblerinden cân bağışlar göz süzerken
cân alır

2. leblerinden:-ler, -i, -n, -den**Gazel 87**

Mısra: 11

Dudak.

Gözlerinden leblerinden büse-çîn
oldukça ben
Gıptasından göz diker nergis olur
giryende gül

lebrîz:**1. lebrîz:****Gazel 89**

Mısra: 8

Dolu, taşkın.

Cevher-i feyziyle pürdür sâhil ü dâmâm
hep
Nürdan lebrîz olan deryâdır âteşten
gönül

lebrîz-i şevk:**1. lebrîz-i şevk:****Gazel 30**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Şevkle, arzu ile taşacak kadar dolu
olma.*

Safâ kadehleri lebrîz-i şevk olur benden
Sebû-yı neş'eyim ammâ ki gulgulüm
yoktur

2. lebrîz-i şevk:

Gazel 96

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şevkle, arzu ile dolu olma.

Safâ piyâlesi lebrîz-i şevk iken her dem
Bugün yerinde onun katre katre kan
buldum

ledûn sırrının:

1. ledûn sırrının: -i, -nın

Kıt'a 66

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Îlâhî sırlara ait ilim, bilgi.

Mehâmî-i yektâ ki Sâlih Zeki
Ledûn sırrının 'ârif-i ekmeli

lem'a:

1. lem'a:

Gazel 51

Mısra: 11

Parıltı.

Göntülde raksa girer lem'a lem'a şevk
İhsân
Teneccümât ile deryâ-yı bî-karâr
öpüşür

lem'a-bâr:

1. lem'a-bâr:

Gazel 53

Mısra: 12

Parlaklık saçan.

Hudâ-yı aşk u mahabbet midir nedir
bilmem
İlâhiyâne yanar lem'a-bâr gözleriniz

lemha-i enzârı zerre-i nâcîz:

1. lemha-i enzârı zerre-i nâcîz:

Kaside 1

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

*Bakışlarının parıltısının çok küçük
parçası.*

Düşeydi lemha-i enzârı zerre-i nâcîz
Ederdi ğark-ı ziyâ dehr-i âfitâb-âsâ

lemh-i basarda:

1. lemh-i basarda:-da

Tahmis 6

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Göz açıp kapayıncaya kadar, bir
bakışlık, çok az (zaman).*

Geh celâliyle bakar gâh cemâliyle
bakar
İstese lemh-i basarda bütün ekvânı
yakar

leşker-i muhteşem-i milket-i türândır:

1. leşker-i muhteşem-i milket-i türândır:-

*dır***Kaside 5**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Türklerin Orta Asya'daki en eski
yurtlarının görkemli askeri.*

'Acemistân bayılır ğıpta-i cân-fersâdan
Leşker-i muhteşem-i milket-i Türândır
bu

letâfet:

1. letâfet:

Gazel 164

Mısra: 17

Hoşluk, incelik, güzellik.

'Ârız-ı şahid-i ma'naya letâfet getirir
Hatt-ı nev-hîz ile yazdıkça bu şübbân-ı
sûhan

letâfetle:

1. letâfetle:-le

Gazel 164

Mısra: 2

Hoşluk, incelik, güzellik.

Nağme-senc olduğu dem bülbül-i
handân-ı sūhan
Açılır türlü letâfetle gülîstân-ı sūhan

levend-i nâzını:

1. **levend-i nâzım:-ın, -ı**

Gazel 53

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cılveli cesur,yiğit.

Levend-i nâzımı müjgândan eylemiş
tertîb
Diyâr-ı hüsnü alan şehriyâr gözleriniz

levha-i sevdâyı:

1. **levha-i sevdâyı:-(y)ı**

Gazel 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk tablosu.

Her dalgası bir levha-i sevdâyı eder yâd
Ahzân-ı dil-i zâra olur sîne denizler

levh-i sînem:

1. **levh-i sînem:-m**

Gazel 80

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Göğüs levhası, gönül sayfası.

Şevk-i didâr-ı mahabbetle yanan sîneye
bak
Levh-i sînem gibi bir sîne-i bî-kîneye
bak

levâl:

1. leyâl:

Gazel 93

Mısra: 1

Gece.

Leyâl içinde nihân bir hayâle
ağlıyorum
Zevâle mâil olan bir hilâle ağlıyorum

2. leyâl:

Gazel 169

Mısra: 4

Gece.

Şevk-i visâl ü derd-i firâkınla
dembedem
Pür-nür olur leyâl güneşler siyâh olur

levâli:

1. leyâli:-i

Gazel 54

Mısra: 7

Gece.

Leyâli farkına bir sâye-i ziyâ düşmez
Zalâm içinde hayâletle dem-güzâr
oluruz

2. leyâli:-i

Gazel 143

Mısra: 11

Gece.

Hicrân leyâli açmadı bir subh-ı ıyd-ı

vasl

Baktım kapandı rûzede meyhâneler gibi

levâl-i hicrân:

1. leyâl-i hicrân:

Gazel 106

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ayrılık geceleri.*

Leyâl-i hicrân sabâha ermiş o mest-i
nâz ü edâ uyansın
Zamân zamân nûş edip lebinden gönlü
şarâb-ı visâle kansın

levâl-i tārma:

1. leyâl-i tārma:-ım, -a

Muhammes 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Karanlık geceler.

Çökmüş leyâl-i tārma kasvetli bir
melâl
Geçmiş melâl içinde günüm garka-i
leyâl

levl:

1. leyl:

Gazel 2

Mısra: 7

Gece.

Dökseydi pāye zülfünü leyl ü
nehārımın

Olsaydı bāri hāl-i tesāvisi rüşenā

leyl ü nehār:

1. leyl ü nehār:

Kıt'a 57

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gece ve gündüz, sürekli.

Geçti on sālın şitā vü sayfi dilden
çıkmadı

'Aşk-ı dīdārın senin bir an için leyl ü
nehār

leyl ü nehārımın:

1. leyl ü nehārımın:-ım, -im

Gazel 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gece ve gündüz.

Dökseydi pāye zülfünü leyl ü
nehārımın

Olsaydı bāri hāl-i tesāvisi rüşenā

levlāvı:

1. leylâyi:-(y)ı

Kaside 3

Mısra: 15

*Leylâ ile Mecnûn mesnevisinin kadın
kahramanı.*

Mecnun diyemem kendime Leylâyı
sever o
Divâne de olsam yine ma'kül-pezirim

leyleğin bād-ı hevā 'ömrü geçer laklak ile:

1. leyleğin bād-ı hevā 'ömrü geçer laklak ile:

Kıt'a 42

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Leyleğin boş geçen, değersiz ömrü
lakkak sesiyle, gevezelikle geçer.*

Bizde yok fikr-i alâ lâf atarız subh u
mesâ
Leyleğin bād-ı hevā 'ömrü geçer laklak
ile

leyle-i vuslat:

1. leyle-i vuslat:

Şarkı 7

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kavuşma, birleşme gecesi.

Bir ân unutulmaz bu güzel leyle-i
vuslat
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

2. leyle-i vuslat:

Diger 1

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Birleşme, kavuşma gecesi.

Takarrür eyledi leyle-i vuslat
Ahd ü karar üzre peymâncasına

leyl-i akdes:

1. leyl-i akdes:

Kaside 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Kutsal gece.

Bu leyl-i akdes olur matla '-ı füyûz-ı
vedûd
Olunca mevlid-i pâk-i peyâmbere-i dü-
serâ

lezzet-i güftârım:

1. lezzet-i güftârım:-ım

Kaside 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Söz, kelâm, şiir lezzeti.

Bin def'a şeker çiğnemedi tevbe
ederdi
Tatsaydı eğer lezzet-i güftârım Kandî

likā-yı cānān:

1. likā-yı cānān:

Kaside 6

Mısra: 207

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzel yüzü.

Tābende-likā likā-yı cānān

Raksında edā edā-yı ḥamsi

likā-yı tal'ata:

1. likā-yı tal'ata:-a

Gazel 81

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzel yüze kavuşma.

Likā-yı tal'ata bak ey gönül mükerrerem
isen

Behişt-i vuslatı koy sen de ibn-i ādem
isen

lisān:

1. lisān:

Gazel 19

Mısra: 12

Dil,konuşma.

Ne kadar kolay oluyor revān nagamāt-ı
neş'e fezā-yı cān

Bu ne hoş lisân bu ne hoş beyân dem ü
beste-şüh neşîde-şüh

2. lisân:

Gazel 65

Mısra: 4

Dil,konuşma.

Lisân-ı âşık-ı nâçârı deng ü lâl eden
Mevlâ
O fettân şûha güyâ kuş dilinden bir
lisân vermiş

3. lisân:

Gazel 130

Mısra: 1

Dil,konuşma.

Beyân-ı hâl edecek âha bir lisân olsa
Lisân-ı âh dönüp kalbe tercemân olsa

1. lisân-ı âh:

Gazel 130

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Feryâdın dili.

Beyân-ı hâl edecek âha bir lisân olsa
Lisân-ı âh dönüp kalbe tercemân olsa

lisân-ı âşık-ı nâçârı:

1. lisân-ı âşık-ı nâçârı:-ı

Gazel 65

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çaresiz aşığın dili.

Lisân-ı âşık-ı nâçârı deng ü lâl eden
Mevlâ
O fettân şûha güyâ kuş dilinden bir
lisân vermiş

lisân-ı ehl-i mahabbette:

1. lisân-ı ehl-i mahabbette:-te

Gazel 46

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevda ehli olanın dili.

Misâl-i sihr-i helâl oldu sözlerin İhsân
Lisân-ı ehl-i mahabbette başka hâlet
var

lisân-ı hâl:

lisâna gelse:

1. lisâna gelse:-se

Gazel 129

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Konuşmaya başlamak, dillenmek.

Şikâyetimden o zulm-âşinâ habîr olmaz
Lisâna gelse de İhsân cihân figân olsa

lisân-ı âh:

1. **lisân-ı hâl:**

Gazel 96

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hâl dili (sözle değil hâl ve davranışla anlatma).

Lisân-ı hâl ile tahrîr-i dâstân ettim

Lisân-ı hâli dil-i zâra tercemân buldum

lisân-ı hâli:

1. **lisân-ı hâli:-i**

Gazel 96

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hâl dili (sözle değil hâl ve davranışla anlatma).

Lisân-ı hâl ile tahrîr-i dâstân ettim

Lisân-ı hâli dil-i zâra tercemân buldum

lisân-ı hâlin:

1. **lisân-ı hâlin:-in**

Gazel 85

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tavır ve görünüşle ifade etme.

Niyâza düşmüş nazarların var o meh-
likâdan şikâyetin yok

Yanar durursun bu aşka İhsân lisân-ı
hâlin güvâh edersin

lisân-ı tebcil:**1. lisân-ı tebcil:****Kaside 6**

Mısra: 243

Kelime Tipi: -

*Ululama, ağırlama, saygı gösterip**ikram etme sözleri.*

Artık yetişir lisân-ı tebcil

Artık yetişir şakâ-yı hamsi

livâ:**1. livâ:****Kıt'a 62**

Mısra: 3

*Osmanlı mülkî teşkilatında bir
mutasarrıf tarafından yönetilen, vilâyetle
kazâ arasındaki idârî bölüm, sancak.*

Var mı yâ hâcet ki olsun bir kazâ yâhud

livâ

Her köyünden mülkün olsun bir vilâyet

ve's-selâm

livâ livâ:**1. livâ livâ:****Kaside 6**

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Sancak sancak.

Her köylü livâ livâ kumandan

Ardınca alay alay hamsi

livâ-vı hamsi:**1. livâ-vı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Hamsi sancağı.

Sâhilde alay alay dırahşân

Bin şanlı livâ livâ-vı hamsi

livâkat:**1. liyâkat:****Kaside 2**

Mısra: 140

Lâyık olmak, hüner, fazilet, kıymetlilik.

Bir mu'ammâ-yı veleh-zâdır bütün

ahvâlimiz

Vâkıf-ı remz-i mu'ammâdan liyâkat

bekleriz

livâkatimden:**1. liyâkatimden:-im, -den****Gazel 106**

Mısra: 13

Lâyık olmak, hüner, fazilet, kıymetlilik.

Zemîne düşmüş liyâkatimden zamân

utansın cihân utansın

lokma-i mu'tenâ-vı hamsi:

1. lokma-i mu'tenā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **96**

Kelime Tipi: -

Seçkin, özenli hamsi yiyeceği.

Bin ni'mete eylemiş tekābül
Bir lokma-i mu'tenā-yı hamsi

lokmān-ı ma'ārif:

1. lokmān-ı ma'ārif:

Kaside 7

Mısra: **60**

Kelime Tipi: -

*Büyük bir hekim, kıymetli sözleri ve
hikayeleriyle ün salmış bir hakim olan
efsanevi şahsın, Lokman Hekim'in hünerleri,
bilgileri.*

İşfāye vatan derdini her an eder izhār
Her yerde tecellisini Lokmān-ı ma'ārif

lūbbū:

1. lūbbū:-ü

Kıt'a 47

Mısra: **2**

Kabuklu meyvelerin içi, özü.

Evliyā-yı ni'metin ahvāli dāim böyledir
Ekl ederler lūbbū ādem olsa atmazlar
kabuk

lūcce pūr-mevc-i felāket:

1. lücce pür-mevc-i felâket:

Kaside 2

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Felâket dalgalarıyla dolu en deniz.

Nâhüdâ yok fülk-i millet köhne sâhil
nâbedîd
Lücce pür-mevc-i felâket biz selâmet
bekleriz

lüccesinde:

1. lüccesinde: -si, -n, -de

Gazel 134

Mısra: 11

Deniz.

Felâketin yüzeriz lüccesinde mest
müdâm
Belâyı gör ki gören kalmamış
kenâremizi

lüfer:

1. lüfer:

Kaside 6

Mısra: 129

*Eti ve karnı beyaz, sırtı koyu, hafif
pullu, kemikli bir balık.*

Uskumru tekir kefal lüfer ton
Olmuşsa da akrabâ-yı hamsi

lutf:

1. lutf:

Gazel 60

Mısra: 7

Hoşgörü, iyilik.

Lutf ile dil-dâdesin raksa çağırmış o
meh
Etti bu şeb sîne-i şu'lede pervâne dans

lutf edilmiş:

1. lutf edilmiş: -(i)l, -miş

Gazel 76

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Vermek, ihsân etmek, bağışlamak.*

Güç imiş sabâha ermek emel-i yakîni
bulmak
Bize lutf edilmiş İhsân ki şeb-i zümünü
bulduk

lutf et:

1. lutf et:

Muhammes 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

İyilikte bulunmak, ihsân etmek.

Lutf et bu gönül hânesin i'mâre
efendim

2. lutf et:

Rûbai 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Vermek, ihsan etmek, başışlamak, izin vermek.

Ĥālā mı cefā nārına sūzān olayım
Lutf et bana 'ıyd-i vasla şāyān olayım

3. lutf et:

Rûbai 14

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güznel ve hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

Lutf et de gönül kırma yazıktır zîrā
Dil yāresinin devāsı yoktur derler

4. lutf et:

Gazel 166

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İyilikte bulunmak, hoş muamele etmek, ihsan etmek.

Ey menba' -ı şefā' at vey meş' al-i
hidāyet
İhsānı kesme lutf et ihsān-ı bī-nevādan

lutf etse:

1. **lutf etse:-se****Kaside 7**Mısra: **91**

Kelime Tipi: -

Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Lutf etse de bir lahza o fettân-ı ma'ârif
 Mânend-i 'abâ yanmasa yorgân-ı
 ma'ârif

lutfâ:1. **lutfâ:-a****Gazel 138**Mısra: **2***Hoşgörü, iyilik.*

Gelip eyyâm-ı vuslat derd-i firkat zâil
 olsaydı
 Vefakâr olsa hûbân lutfâ bir an mâil
 olsaydı

lütfen:1. **lütfen:****Kıt'a 67**Mısra: **20**

*Birinden bir şey isterken kullanılan bir
 söz.*

Böyle zevk-â-zevk bir âyîn için bâ'is
 nedir
 Söyleyin lütfen dedim ey turfa-güyân-ı
 zamân

lutf-ı pâ-bûsuyla:1. **lutf-ı pâ-bûsuyla:-u, -y, -la****Gazel 136**Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayağını öpme lütfu.

Lutf-ı pâ-bûsuyla kurbân olduğum
 müşâkının
 Reşk-i ıyd etmez mi bir ân rûz-ı gam-
 fercâmını

M

Maazallāh:

1. Maazallāh:
Gazel 167

Mısra: 10

"Allah korusun, Allah esirgesin"
anlamlarında bir söz.

Yanardım misl-i İlḥsān âteş-i cānsüz-ı
ğayretten
Maazallāh eğer bir an olaydım dūr
‘aşkından

mā-ba‘di:

1. mā-ba‘di:-i

Gazel 82

Mısra: 11

Son, devam, arka.

Mebnāsı hayâtın ne mā-ba‘di memâtın
ne
Esbābı necâtın ne iz‘ânı kapatmışsın

ma‘bed-i ‘ilme:

1. ma‘bed-i ‘ilme:-e

Kaside 7

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi tapınağı.

Zulmetleri tenvîr ederek ma‘bed-i ‘ilme
Olmuş gibidir her biri şamdân-ı ma‘ârif

ma‘būd ki vermez sana mahmūd ne yapsın:

1. ma‘būd ki vermez sana mahmūd ne yapsın:

Kıt'a 51

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Atasözü**

*Eğer Allah, güzel bir yaşam ve talih
vermemişse kulun elinden ne gelir? Allah'ın
vermediğini kimse veremez, verdiği de
kimse engel olamaz anlamındadır.*

Hep böyle tesellî ediyor kendine zîrâ
Ma‘būd ki vermez sana Mahmūd ne
yapsın

ma‘būdeler:

1. ma‘būdeler:-ler

Gazel 74

Mısra: 8

*Çok tanrılı dinlerde kendisine tapılan
dişi tanrı, tanrıça, ilahe.*

Eyler misāl-i kā‘be o sevdā ilāhının
Etrāf-ı cāme-hābını ma‘būdeler tavāf

mācerā:

1. mācerā:

Gazel 17

Mısra: 6

*Baştan geçen olay veya olaylar zinciri,
serüven.*

Zebān dem-beste rîzān eşk-i hicrân
Aman vermez bu muhrîk mācerā hîç

2. mācerā:

Gazel 73

Mısra: 8

*Baştan geçen olay veya olaylar zinciri,
serüven.*

Hayâli okşayacak bir güzîde hâtıradır
Miyânemizde geçen mâcerâ latîf latîf

3. mâcerâ:

Kıt'a 27

Mısra: **4**

*Baştan geçen olay veya olaylar zinciri,
serüven.*

Düşerken dâneler âvâz-ı istimdâdı
bastırmış
Bu muzlim kubbenin bir mâcerâ kalmış
tanîninden

mâcerâyı:

1. mâcerâyı:-yı

Gazel 7

Mısra: **3**

*Baştan geçen olay veya olaylar zinciri,
serüven.*

Var mâcerâyı gülşene cüy-ı revâna sor
Meylim benim akar sana ey dil-rübâ
sana

mâcerâ-yı hüsrâm:

1. mâcerâ-yı hüsrâm:-ı

Gazel 102

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hüzün dolu olaylar.

Miyân-ı bezme döküp mâcerâ-yı
hüsrânı
Fîrâk-ı sâğara ağlar sebû hâzîn hâzîn

mâdâm:

1. mâdâm:

Gazel 79

Mısra: 7

Madem, değil mi ki.

Mâdâm ki hep nâr-ı gam-ı aşk ile
yandık
Bâri nazar-ı yârda hâkister olaydık

maddiyyâtdan:

1. maddiyyâtdan:-dan

Gazel 16

Mısra: 7

*Maddî ve cismanî şeyler. II Para,
kazanç.*

Takvîyet bulmazsa maddiyyâtdan
Sûretâ bir pâre etmez imtizâc

ma'den-i mürüvvetsin:

1. ma'den-i mürüvvetsin:-sin

Kaside 1

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

İnsanlığın, cömertliğin kaynağı.

Sen âfîfâb-ı kerem ma'den-i mürüvvetsin
Şeffî'-i rûz-ı cezâsın şeffî'-i rûz-ı cezâ

mâder pâlâmût denilse:

1. mâder pâlâmût denilse:-se

Kaside 6

Mısra: 127

Kelime Tipi: -

*Palamut balığı anne şeklinde
adlandırılrsa.*

Mâder pâlâmût denilse lâyıık
Zîrâ şu torik babâ-yı hamsi

mâder-i ihlâs:

1. mâder-i ihlâs:

Gazel 67

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğruluğun annesi.

İhlâs için ebnâ-yı zamân etmede i'râz
Agrâz u riyâ hâmil olur mâder-i ihlâs

ma'düm:

1. ma'düm:

Gazel 70

Mısra: 5

*Var olmayan, mevcut
olmayan, bulunmayan, yok.*

Tābiş-i nūr u incilā ma'dūm
Renciş-i nār u ibtilā melhūz

mādūna:

1. mādūna:-a

Tahmis 3

Mısra: **12**

*Mevki, rütbe, seviye, servet bakımından
aşığı durumda olan kimse.*

Eder üftādegānın bezme her an
mehlikālar sevk
Ne hālettir olur yek-reng uyar mādūna
her mā-fevk

mā-fevk:

1. mā-fevk:

Tahmis 3

Mısra: **12**

*Mevki, rütbe, seviye, servet vb.
bakımından yüksek durumda olan kimse.*

Eder üftādegānın bezme her an
mehlikālar sevk
Ne hālettir olur yek-reng uyar mādūna
her mā-fevk

magdūr:

1. magdūr:

Gazel 162

Mısra: **12**

Zulüm görmüş, çaresiz.

Döntüp ey herze-gü ahmak yanılsan
 istesen bir hak
 Düşer matrüd olur mağdûr olursun
 böyle kalmazsın

Küşâde-pehlû bürehne-sâid o mâh
 sızmış zamân müsâit
 Sen ol da âşık tahammül eyle fütâde
 cânlar nasıl dayansın

mağdûrum:

1. mağdûrum:-um

Gazel 120

Mısra: 11

Zulüm görmüş, çâresiz.

Âh mağdûrum düçâr-ı hicretim îhsân
 bugün
 Bâr-ı hüsrân düşmesin dünyâda bir ferd
 üstüne

mâh:

1. mâh:

Gazel 33

Mısra: 7

Ay, ay gibi güzel ve parlak sevgili.

Ol mâh ile hem-bezm-i visâl
 olduğumuz şeb
 Reşk-âver-i mâh-ı felek olmuş
 şebimizdir

2. mâh:

Gazel 106

Mısra: 7

Ay, ay gibi güzel ve parlak sevgili.

3. mâh:

Gazel 127

Mısra: 12

Ay, ay gibi güzel ve parlak sevgili.

Ninni söyler gönül niyâz eyler
 Uyar ol mâh nâz otağında

mâha:

1. mâha:-a

Gazel 111

Mısra: 6

Ay, kamer.

Nûr olur ehl-i aşk için nazarın
 Mihr olur mâha bahş eden pertev

2. mâha:-a

Gazel 102

Mısra: 9

Ay, ay gibi güzel ve parlak sevgili.

O mâha âhımı îhsân getirmeyince sabâ
 İle'l-ebed olurum âh-gü hâzîn hâzîn

3. mâha:-a

Gazel 125

Mısra: 7

Ay, ay gibi güzel ve parlak sevgili.

Gösterme ayân yâ Rab ol mâha eder
te'sîr

Bir âhı ki pinhândır sad-pâre
gönüllerde

mahabbet:

1. mahabbet:

Gazel 47

Mısra: 6

Aşk, sevda, sevgi.

Görmedim kişver-i sevdâda gezen şād
gönül

Bu mahabbet yolu hep vâdi-i feryâda
çıkâr

2. mahabbet:

Gazel 53

Mısra: 11

Aşk, sevda, sevgi.

Hudâ-yı aşk u mahabbet midir nedir
bilmem

Îlâhiyâne yanar lem 'a-bâr gözleriniz

3. mahabbet:

Gazel 69

Mısra: 6

Aşk, sevda, sevgi.

Bu zemîn-i işve vü şîveden alıp ol
vücûdu misâl-i cân
Çıkarır semâlara hüsn ü 'aşk u
mahabbet eyleyip ihtilât

4. mahabbet:

Gazel 90

Mısra: 2

Aşk, sevda, sevgi.

Gönülde aşk olan güzel mahabbet-âşinâ
değil
Mahabbet âşinâ da olsa kâbil-i vefâ
değil

5. mahabbet:

Gazel 107

Mısra: 1

Aşk, sevda, sevgi.

Hemân bir neş'e kalmış mahabbet
demlerinden
Gönül sohbetlerinden safâ âlemlerinden

6. mahabbet:

Gazel 145

Mısra: 13

Aşk, sevda, sevgi.

Bir gün bu kadar canlı mahabbet
göremezsın
Sînemde şu âyîneye bir bak delikanlı

7. mahabbet:

Kaside 2

Mısra: 153

Aşk, sevda, sevgi.

Şart-ı evveldir mahabbet ittihâd-ı rûh
için
Biz mahabbetten de 'ulvî bir uhuvvet
bekleriz

8. mahabbet:

Şarkı 7

Mısra: 10

Aşk, sevda, sevgi.

Sevmekle sevilmele geçen cilde-i
sohbet
Sevdâ heyecan zevk ü tarab neş'e
mahabbet

9. mahabbet:

Tahmis 3

Mısra: 16

Aşk, sevda, sevgi.

Bu bezme tevbeler nukl ü vera '
peymâne olmaz mı
Mahabbet anda mutrib andadır elhan-
serâ anda

10. maḥabbet:

Tahmis 11

Mısra: **21**

Aşk, sevdâ, sevgi.

Sevdâ heyecan neş'e-i peymâne
maḥabbet
İhsân ḥalecanlarla geçerken dem-i
vuslat

maḥabbet hüsrâmı atesten okmuş:

1. maḥabbet hüsrâmı atesten okmuş:-muş

Diger 1

Mısra: **158**

Kelime Tipi: -

*Aşk, sevdâ acısı yakıcı, gönül dağılayan
bir okmuş.*

Baht âyînesinin cilvesi çokmuş
Maḥabbet hüsrâmı atesten okmuş

maḥabbet kafesin:

1. maḥabbet kafesin:-in

Şarkı 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdâ kafesi.

Gel sîneme sînemde maḥabbet kafesin
var
Üftâdeni divâne eden çifte benindir

maḥabbet kucağından:

1. **maḥabbet kucağından**:-ı, -n, -dan**Tahmis 11**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk, sevda kucağı.

Bir göz kapayıp açma kadarmış sonu
geldi
Kalmazdım uzaklarda maḥabbet
kucağından

maḥabbet sofrası:1. **maḥabbet sofrası**:-sı**Diğer 1**

Mısra: 151

Kelime Tipi: -

Sohbet, yârenlik masası.

Maḥabbet sofrası taşar da dolmaz
Buyurun sofranın tek mancasına

**maḥabbet ü mahāretiyle ma‘rûf oldukları
nesneler:**1. **maḥabbet ü mahāretiyle ma‘rûf
oldukları nesneler:****Diğer 2**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sohbet, dostluk ve hüneriyle herkes
tarafından bilinen şeyler.*

Bu ğazel mevlânâ-yı mezbûrun vûs‘at-i
‘ilimleri vasfında ve maḥabbet ü

mahāretiyle ma‘rûf oldukları nesneler
beyânındadır
Eyledik vasf-ı Yaşara biz elifden ibtidâ

maḥabbet-âşinâ:1. **maḥabbet-âşinâ:****Gazel 90**

Mısra: 1

Aşk bilen, tanıyan.

Gönülde aşk olan güzel maḥabbet-âşinâ
değil
Maḥabbet âşinâ da olsa kâbil-i vefâ
değil

maḥabbetden:1. **maḥabbetden**:-den**Gazel 38**

Mısra: 9

Aşk, sevda, sevgi.

Eser yok ortada Allâh için
maḥabbetden
Hulûs adıyla hemân dilde bir fesâne
döner

maḥabbetim:1. **maḥabbetim**:-im**Gazel 26**

Mısra: 8

Aşk, sevda, sevgi.

Ne gam ey nigâr-ı cefâ-meniş dil-i zâr
vakf-ı gam eylesen
Anılır benim de mahabbetim bu cihân
içinde zamân olur

mahabbetinden:

1. mahabbetinden:-im, -den

Gazel 15

Mısra: 3

Aşk, sevdâ, sevgi.

Şermende misin mahabbetinden
Âyâ ne izâr-ı âle bâis

mahabbette:

1. mahabbette:-le

Şarkı 7

Mısra: 7

Aşk, sevdâ, sevgi.

Hasretle mahabbette dalıp seyr-i
cemâle
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

mahabbette:

1. mahabbette:-te

Gazel 46

Mısra: 1

Aşk, sevdâ, sevgi.

Rebâb-ı aşk u mahabbette âh firkat var
Sen olmayınca diyâr-ı vatanda gurbet
var

2. **maḥabbette:-te**

Tahmis 7

Mısra: 17

Aşk, sevda, sevgi.

Maḥabbette hemân mâzîde kalmış bir
rivâyet var
Bu bezmin varsa rindân-ı kadeḥ-
nûşunda ḥâlet var

Biz maḥabbetten de 'ulvî bir uḥuvvet
bekleriz

3. **maḥabbetten:-ten**

Tahmis 1

Mısra: 21

Aşk, sevda, sevgi.

Açıp esrâr-ı mir'âtı maḥabbetten leb-i
kudsî
Bu tahmîsiyle İhsan yâd eder bir
matlab-ı kudsî

maḥabbetten:

1. **maḥabbetten:-ten**

Gazel 66

Mısra: 13

Aşk, sevda, sevgi.

Yandıkça maḥabbetten ben nârımı nûr
ettim
İhsân bu tecellîden etmez mi ḥicâb âteş

2. **maḥabbetten:-ten**

Kaside 2

Mısra: 154

Aşk, sevda, sevgi.

Şart-ı evveldir maḥabbet ittiḥâd-ı rûḥ
için

**maḥabbetten ötürü ve çünkü ḡanemin
cevherî kavlince bir ma' nası da cevân
demek olmakla kendileri kanlı canlı ve
boy lu pos lu kimesne bilâ-tefrîk sinn ü
meslek ol ḥayvân-ı mübârek nâmıv la telkûb
ederler:**

1. **maḥabbetten ötürü ve çünkü ḡanemin
cevherî kavlince bir ma' nası da cevân
demek olmakla kendileri kanlı canlı ve
boy lu pos lu kimesne bilâ-tefrîk sinn ü
meslek ol ḥayvân-ı mübârek nâmıv la
telkûb ederler:**

Dîğer 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgiden dolayı ve sözlük yazarı
Cevherî'ye göre bir anlamı da cevân
olmakla kendileri kanlı canlı ve boy lu bos lu
kimse, yaş ve meslek fark etmeksizin bu
mübârek ḥayvanın (koyun) adıyla
lakaplandırır lar.*

hattā bu maḥabbetten ötürü ve çünkü
ğanemin Cevherī kavlınce bir ma'nası
da ceylān demek olmakla kendileri
kanlı canlı ve boylu poslu kimesne bilā-
tefrīk sinn ü meslek ol ḥayvān-ı
mübārek nāmıyla telkīb ederler

maḥabbettir:

1. maḥabbettir:-tir

Kıt'a 18

Mısra: 2

Aşk, sevda, sevgi.

Misāl-i cūy-ı revāndır bu kıl ü kāl-i

zamān

Bekā-pezir olacak mācerā maḥabbettir

maḥal:

1. maḥal:

Gazel 84

Mısra: 8

Yer, mekan.

Hayl-i müjgānın olur onda da fermān-
fermā

Fitne mülkünde eğer koysa maḥal
gamzelerin

2. maḥal:

Kaside 3

Mısra: 7

Yer, mekan.

Bilmem bana sorsan ne maḥal belde-i
'uṣṣāk
'Aşkın bütün ahvālîne ammā ki ḥabīrim

maḥal vermem:

1. maḥal vermem:-me, -m

Kıt'a 30

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir olayın gerçekleşmesine fırsat
vermek.*

Ben şā'ir-i ḥandānım feryāda maḥal
vermem
Pür-hande olur cānān kalbimde Yaşar
Şādī

mā-hasal-ı ömrüm:

1. mā-hasal-ı ömrüm:-e-üm

Gazel 72

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Yaşamı boyunca elde ettiği
sonuç,netice.*

Etti aşıkları agyāre fedā
Olsun ol mā-hasal-ı ömrüm sag

mā-hazarmuş:

1. mā-hazarmuş:-mış

Kaside 6

Mısra: 39

*Hazır olan şey, hazır olarak bulunan
şey.*

Cennettede çünkü mā-hazarmış
Zevk ehline baklavā-yı ḥamsi

mahbüb:

1. mahbüb:

Diğer 1

Mısra: 43

Sevilen, muhabbet duyulan.

Biz düş-ı vuslatın nice bin mahbüb
Keklikler atmışız hāmāncasına

mahbüb-ı asfar:

1. mahbüb-ı asfar:

Gazel 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sarı sevgili ; altın.

Yetmiyor mahbüb-ı asfar celb için
Rüy-ı zerd-ālūd-ı mihnet tāb u teb

mahbüb-ı asfarım:

1. mahbüb-ı asfarım:-ın

Gazel 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sarı sevgili ; altın.

Ceybinde yoksa dānesi mahbūb-ı
asfārın
Etmez o māl gözlü güzel merhabā sana

mahbūb-ı kibriyā:

1. mahbūb-ı kibriyā:

Gazel 166

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Allah'ın sevdiği.

Mahbūb-ı kibriyā bir sultān-ı enbiyādır
Maksūd odur muḥakkak īcād-ı dü-
serādan

mahcūb:

1. mahcūb:

Diğer 1

Mısra: **42**

Utarmış, hicap duymuş.

Ey āhū gözleri sayyād-ı kulūb
Ayağın tetik al olursun mahcūb

māhı:

1. māhı:-ı

Gazel 86

Mısra: **13**

Ay, ay gibi güzel ve parlak sevgili.

O mähî bir gece İhsân gelir hayâl
ederim
Zihî hayâl-i şeb-i şâirâne-i âmâl

2. mähî:-ı

Gazel 112

Mısra: 11

Ay, ay gibi güzel ve parlak sevgili.

Bir hâle olsam ol mähî bir şeb âgûşa
alsam
Devrâna İhsan sermest-i vuslat denmez
mi yâhû

3. mähî:-ı

Kıt'a 19

Mısra: 1

Ay, ay gibi güzel ve parlak sevgili.

Sen mähî gönül tahtına şâh etmiş iken
biz
Dîdârına bir lahza nigâh etmeyelim mi

4. mähî:-ı

Rûbai 23

Mısra: 1

Ay, ay gibi güzel ve parlak sevgili.

Bir mähî ki vermekte idim cân lebine
Düşmüştü siyeh zülfü semen gâbğabına

1. mäh-ı cefâ:

Gazel 73

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Eziyet eden, sıkıntı veren ay yüzlü
sevgili.*

Ben ibtikâ-yı şeb-i hicri arz eder
yanarım
Güler o mäh-ı cefâ âşinâ latîf latîf

mäh-ı felek-şânım:

1. mäh-ı felek-şânım:-ım

Gazel 136

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ulu feleğin ayı, kameri. II Ay gibi
parlak ve güzel olan sevgili.*

Bezmi teşrif eyleyip mäh-ı felek-şânım
bu şeb
Gönlümün etmez mi handân girye-rîzân
şâmını

mäh-ı leyletü'l-isrâ:

1. mäh-ı leyletü'l-isrâ:

Kaside 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*Hız. Muhammed'in mirâca çıktığı
gecenin ayı, parlaklığı.*

mäh-ı cefâ:

Fürûğ-ı subh-ı ebed şem' -i mahfel-i
sermed
Şu'â' -i nûr-ı samed mäh-ı leyletü'l-isrâ

mäh-ı muharrem:

1. mäh-ı muharrem:

Gazel 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Muharrem ayı.

Firkat gününde âb-ı hayât olsa istemem
Hızırın zülâli mäh-ı muharrem harâm
olur

mäh-ı şu'le-fiken:

1. mäh-ı şu'le-fiken:

Şarkı 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Işık, parıltı düşen ay.

Utanmasın mı bu şeb gökte mäh-ı
şu'le-fiken
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

mäh-ı tal'atle:

1. mäh-ı tal'atle:-le

Tahmis 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ay yüzü güzel (sevgili).

Hayatım bir dem olsun geçmiyor hem-
vâr bir dürlü

Nasîb olmaz mı yâ Rab iktirân ol mâh-ı
tal'atle

mâhun:

1. mâhun:-ın

Gazel 41

Mısra: 10

Ay,kamer.

İhsân o mehlîkâyı tamam on beşinde
sev
Mâhın olunca on beşi bedr-i tamâm
olur

mâhuna:

1. mâhuna:-ı, -n, -a

Gazel 48

Mısra: 3

Ay, ay gibi güzel ve parlak sevgili.

İzârı mâhuna sâkî-i meclisin dökülen
Nesfe-i işve mi yâ zülf-i hâle-târ mıdır

mâhir:

1. mâhir:

Gazel 162

Mısra: 7

Yetenekli, becerikli, maharetli.

Eğer yârâna hâdim ehl-i san'at mâhir

ustaysan

Çıkar meb'ûs olur meşhur olursun

böyle kalmazsın

2. mâhir:

Kıt'a 55

Mısra: 1

Yetenekli, becerikli, maharetli.

Olsa imkân o kadar hîlede mâhir ki
rakîb
Yük arar beyzâda tâ gökteki ecrâmı
kapar

mahkeme-i vuslata:

1. mahkeme-i vuslata:-a

Şarkı 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kavuşma mahkemesi.

Şimdilik mahkeme-i vuslata kâdîyız biz
Bizi tarh etme sakın darbına râzîyız biz

mahkûm-ı gam:

1. mahkûm-ı gam:

Gazel 59

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp ifade**

Derdin,kederin esiri.

Hükm-i ezel üflâdeyi mahkûm-ı gam
eyler
Bîçârenin inkârına ikrârına bakmaz

mahmûd:

1. mahmûd:

Kaside 1

Mısra: 39

*"Övülmüş methedilmiş" anlamında Hz.
Muhammed'in isimlerindendir.*

Muhammed Ahmed ü Mahmûd u
Mustafâ Muhtâr
Cemâl-i pâkidir âyine-i cemâl-i Hudâ

mahmûr:

1. mahmûr:

Gazel 24

Mısra: 7

*Sarhoşluğun verdiği sersemlik, uyku
basmış ağırlaşmış olma hâli.*

Cüşân u hurûşân gehî mahmûr u
perîşan
Mestâne bakar sanki bu âyîne denizler

2. mahmûr:

Gazel 34

Mısra: 5

*Sarhoşluğun verdiği sersemlik, uyku
basmış ağırlaşmış olma hâli.*

Sîne üryân dîdeler mahmûr kâküller
 çözüük
 Mest ü bî-pervâ düşer sînemde cânân
 serpilir

3. mahmûr:

Gazel 105

Mısra: 5

*Sarhoşluğun verdiği sersemlik, uyku
 basmış ağırlaşmış olma hâli.*

Dîde mahmûr uykudan bîdâr olup
 baktıkça sen
 Mahşer-i âşüb-ı nâz eyler kıyâm
 âyineden

4. mahmûr:

Gazel 162

Mısra: 2

*Sarhoşluğun verdiği sersemlik, uyku
 basmış ağırlaşmış olma hâli.*

Çıkıp bir nâzır ol manzûr olursun böyle
 kalmazsın
 Düşüp mest olmadan mahmûr olursun
 böyle kalmazsın

Nazarlar cân-rübâ rencûr-hande
 Nigehler gamzeler mahmûr-hande

mahmûr-ı işve:

1. mahmûr-ı işve:

Gazel 74

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Naz sarhoşu, baygınlaşmış.

Mahmûr-ı işve gözleri meshûr-ı in'itâf
 Manzûr olur güzelliği bî-tâb-ı inkişâf

mahmûr-ı mahabbet:

1. mahmûr-ı mahabbet:

Gazel 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Aşk sarhoşluğu.

Yeşil gözler ki mahmûr-ı mahabbet
 in'itâf eyler
 Olur handân-ı zevk ezhar-ı âmâl inkişâf
 eyler

mahmûr-ı sahbâ:

1. mahmûr-ı sahbâ:

Gazel 112

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Şarabın sarhoşluğu.

mahmûr-hande:

1. mahmûr-hande:

Gazel 115

Mısra: 2

Baygın gülüş.

Seyr eyle cānān mahmūr-ı sahbā
meshūr-ı sevdā
Gıysū-yı hoş-bū ebrūsu pūr-gū çeşmānı
āhū

māh-pāremizi:

1. māh-pāremizi: -miz, -i

Gazel 134

Mısra: 2

*Ay parçası; yüzü ay gibi parlak ve
güzel olan sevgili.*

Zalām-ı nekbete gark eyleyen
sitāremizi
Belā-yı cān ü dil etmiş o māh-pāremizi

mahrem:

1. mahrem:

Gazel 81

Mısra: 6

Çok samimi olan kimse, dost, arkadaş.

Şu hāl-i zārımı gör bir de seyr-i cānān
et
Miyān-ı gonca vü bülbülde hāle
mahrem isen

2. mahrem:

Gazel 89

Mısra: 10

Çok samimi olan kimse, dost, arkadaş.

Olmamıştır bir zaman zevk-âşinâ-yı
iftirāk
Bezm-i hās-ı vasla İhsân olmadan
mahrem gönül

3. mahrem:

Gazel 116

Mısra: 6

*Başkalarından saklanan, başkaları
tarafından görülmesi, bilinmesi, duyulması
istenmeyen, gizli.*

Zehrîn olur rāh-ı safâ cānâne-i rûh-
âşinâ
Derd-âzmâ âşıkların olmazsa mahrem
râzına

mahrem oldum:

1. mahrem oldum: -du, -m

Gazel 166

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dost, sırdaş olmak.

Bir vasla mahrem oldum âvâze-i
maḥabbet
'Aks-âver oldu yer yer her âşinâ
sadâdan

mahremlerinden:

1. mahremlerinden: -ler, -i, -n, -den

Gazel 107

Mısra: 12

Çok samimi olan kimse, dost, arkadaş.

Gönül olmazdı bir an güzellerden
perîşân
Olaydım ben de İhsân gönül
mahremlerinden

mahrûm-ı visal etti:

1. mahrûm-ı visal etti: -ti

Şarkı 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşmadan yoksun bırakmak.

Beni mahrûm-ı visal etti bu hicrân-ı
emel
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel,

mahşer-i âşüb:

1. mahşer-i âşüb:

Gazel 100

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mahşer meydanını karıştıran.

Kaddın gibi bir mahşer-i âşüb
bulunmaz
Bin mahşer-i âşüb kıyâm etse inanmam

2. mahşer-i aşüb:

Gazel 100

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mahşer meydanını karıştıran.

Kaddın gibi bir mahşer-i aşüb
bulunmaz

Bin mahşer-i aşüb kıyām etse inanmam

mahşer-i aşüb-ı nāz:

1. mahşer-i aşüb-ı nāz:

Gazel 105

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mahşer yerini karıştıran cılve, işve.

Dīde mahmūr uykudan bīdār olup
baktıkça sen

Mahşer-i aşüb-ı nāz eyler kıyām
āyīneden

mahşerler:

1. mahşerler:-ler

Kıt'a 26

Mısra: 2

*Âhiret hayatında bütün insanların,
dünyâda yaptıklarının hesabını Allah
huzurunda vermek üzere tekrar dirilip
toplanacakları yer.*

Kalb-i mecrûh-ı vatandır çāk çāk olmuş
yatan

Gelse mahşerler dirilmek yok bu
müthiş fevtten

mahsülü:

1. **mahsülü:-ü**

Gazel 78

Mısra: **10**

Ortaya çıkan, elde edilen ürün.

Bu kühen kubbede İhsân edilen
feryâdın
Âh mahsülü de feryâd ise feryâda yazık

mahsülünü:

1. **mahsülünü:-ü, -(n)ü**

Kaside 6

Mısra: **67**

Ortaya çıkan, elde edilen ürün.

Mahsülünü tam deminde dökmüş
Sâhîllere fabrikâ-yı hamsi

mahsüs:

1. **mahsüs:**

Gazel 161

Mısra: **1**

Özgü, özel.

Dâhilere mahsüs tefehhümleri vardır
Ebkâr-ı me' âniye tahakkümleri vardır

mahvet:

1. **mahvet:**

Kıt'a 1

Mısra: **3**

*Yok etmek, ortadan kaldırmak,
varlığına son vermek.*

Ya gufrânınla mahvet nâme-i 'îsyân-ı
rindânı
Günahkârâne yâhud dergahinden gayrı
yer göster

mahzenin:

1. **mahzenin:-in**

Tahmis 5

Mısra: **15**

Yer altı deposu, depo, ambar.

Ey cevher-i şeffâf senin mahzenin
olsam
Aşkınla gezerken yine dergâh-be-
dergâh

mahz-ı nâz:

1. **mahz-ı nâz:**

Gazel 77

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nazın,cilvenin kendisi.

Hüsnü mahz-ı nâz olup zannetme 'aşk
olmuş niyâz
Hem-revândır şeh-per-i nâz ü niyâz-ı
hüsn ü 'aşk

mahzûn:

1. mahzûn:

Gazel 32

Mısra: 20

Hüzünlü, kederli, gamlı, üzüntülü.

Hâtırum meftûn ümidim vâjgûn derdim
füzûn
Süretin mahzûn piyâlem ser-nigûn
bahtım nizâr

mâî:

1. mâî:

Gazel 7

Mısra: 8

Mavi.

Ceybinde yoksa dânesi mahbûb-ı
asfârın
Etmez o mâî gözlü güzel merhabâ sana

mâide-i hüsnünü:

1. mâide-i hüsnünü:-ü, -(n)ü

Kaside 3

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Güzellik sofrası, ziyafeti.

Etrâfımı almış bir alay gürisne çeşmân
Ben seyrederim mâide-i hüsnünü sîrim

mâil olan:

1. mâil olan:-an

Gazel 93

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Meyilli, istekli, eğilimi olan.

Leyâl içinde nihân bir hayâle
ağlıyorum

Zevâle mâil olan bir hilâle ağlıyorum

mâil olsaydı:

1. mâil olsaydı:-sa, -(y)di-sa, -y, -di

Gazel 138

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Meyilli, istekli olmak.

Gelip eyyâm-ı vuslat derd-i firkat zâil
olsaydı

Vefakâr olsa hûbân lutfâ bir an mâil
olsaydı

mâil-i semâi:

1. mâil-i semâi:

Diğer 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Halk şiiri bestesine yatkın olan, istekli
olan.*

Dedi ki imânım biz ehl-i teliz
Mâil-i semâi hem de gazeliz

mâil-i visâl:

1. mâil-i visâl:

Gazel 46

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Kavuşmaya meyilli olma.*

Bileydim âh o güzel mâil-i visâl midir
Bu sırâ dâir o gözlerde bir işaret var

ma'îset:

1. ma'îset:

Kaside 2

Mısra: 42

*Yaşamak için gerekli olan şeyler,
geçim, dirlik.*

Devr eder güyâ dü-bâb üstünde emr-i
inti'âş
Bâb-ı 'âlî yoksa esfelden ma'îset
bekleriz

makâm-ı hûru'l-ayn:

1. makâm-ı hûru'l-ayn:

Gazel 81

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Güzel gözli hurilerin makamı.*

Benim gözümde 'ayandır makâm-ı
hûru'l-ayn

Dökül bu nâr ile ey gözyaşım
cehennem isen

makâm-ı istikâ:

1. makâm-ı istikâ:

Gazel 90

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şikâyet etme mekânı.

Huzûr-ı yâr-i câdasın şikâyet etme ey
gönül
Bu yer makâm-ı neş'edir makâm-ı
istikâ değil

makâm-ı neş'edir:

1. makâm-ı neş'edir: -dir

Gazel 90

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Neşe mekânı.

Huzûr-ı yâr-i câdasın şikâyet etme ey
gönül
Bu yer makâm-ı neş'edir makâm-ı
istikâ değil

makâm-ı niyâz:

1. makâm-ı niyâz:

Gazel 86

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yalvarma, yakarma makamı. II
Padişahın eşiği.

Serîr-i hüsnü tezeyyün edince bir şeh-i
nâz
Olur makâm-ı niyâz âstâne-i âmâl

makarr-ı 'ulemâ-yı türkiye olan âstâne-i
'âliyvede münteşir akbaba nâm cerîde-i
'ilmiyenin:

1. makarr-ı 'ulemâ-yı türkiye olan
âstâne-i 'âliyvede münteşir akbaba nâm
cerîde-i 'ilmiyenin: -nin

Diğer 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Türkiye âlimlerinin mesken edindiği
yüce dergahta "Akbaba" adıyla duyulmuş
ilim gazetesi.

hatta makarr-ı 'ulemâ-yı Türkiye olan
âstâne-i 'âliyvede münteşir Akbaba
nâm cerîde-i 'ilmiyenin bu 'unvân
zîrindeki bend-i mühimminde Yaşar
kaşar vezninde Türkçe 'ömür sürmek
mâ'nâsına olan yaşamak masdarından
gelir

makberi:

1. makberi: -i

Gazel 147

Mısra: 1

Makber, Abdülhak Hamit Tarhan'ın
karısı Fatma Hanım'ın ölümü üzerine
yazdığı şiiri.

Ben berberim amma ederim Makberi
tezyîl
Erbâb-ı dehâ eylediler kadrımı tebci

makdem-i teşrîfine:

1. makdem-i teşrîfine: -i, -(n)e

Şarkı 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gelişiyile şereflendirme.

Muntazır makdem-i teşrîfine yârân-ı
tarab
Yine gelmez mi bu şeb nerde o meh-
pâre aceb

ma'kes-i figân:

1. ma'kes-i figân:

Gazel 96

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalıp ifade**

Ağlayıp sızlamanın yansıdığı yer.

Vatan vatan diye İhsân figân edip
durdum
Vatan diyarını hep ma'kes-i figân
buldum

makfûl:

1. makfûl:

Gazel 75

Mısra: 5

Kilitlenmiş,kilitli.

Eydî-i tegallûbden makfûl

tahakkümdür

Efvâh-ı hamîyyet çok yârâ-yı tekellüm

yok

makrûn-ı temennâ:

1. makrûn-ı temennâ:

Gazel 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İsteklerine ulaşmış olma.

Etmiş leb-i âmalimi bîgâne niyâze

Âmâli kılan halkta makrûn-ı temennâ

maksûd:

1. maksûd:

Gazel 166

Mısra: 10

Maksat,amaç,gaye.

Maḥbûb-ı kibriyâ bir sultân-ı enbiyâdır

Maksûd odur muḥakkak îcâd-ı dü-

serâdan

maksûd-ı mutlak:

1. maksûd-ı mutlak:

Tahmîs 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kesin olan amaç, gâye.

Eğer Yûsuf tevellûd eylese sulb-i
Mesihâdan

Eyâ maksûd-ı mutlak zât-ı Hakkın
mahz-ı matlûbu

maksûdu:

1. maksûdu:-u

Gazel 59

Mısra: 7

Maksat, amaç, gaye.

Maksûdu hemân cennet-i dîdâr olan
âdem

Dîdâr ilinin dârına dîvârına bakmaz

maktel:

1. maktel:

Gazel 75

Mısra: 9

Bir kimsenin öldürüldüğü yer.

Bir turfa-nümâ hey'et seyret bu nasıl
maktel

Milyonca cinâyet var bir âh-ı tezallüm
yok

maktûlüz:

1. maktûlüz:-üz

Kaside 2

Mısra: 147

Öldürülmüş, katledilmiş (kimse).

Öyle maktûlüz ki bismilgehde yok cân
kaydımız

Ğamze-i i' câz-ı cânândan işâret
bekleriz

ma'kül-pezirim:

1. ma'kül-pezirim:-im

Kaside 3

Mısra: 16

*Akla uyumu, mantıklı olanı kabul
eden.*

Mecnun diyemem kendime Leylâyı
sever o

Dîvâne de olsam yine ma'kül-pezirim

mâlik-i târih:

1. mâlik-i târih:

Kaside 2

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Tarihin, zamanın sahibi.

Mâlik-i târih idik mâzide memlûkuz
bugün

Hâzırız dârü'l-vatan sahnında hicret
bekleriz

mahmûza:

1. **malımıza:-(i)mız, -a**

Diğer 1

Mısra: **87**

Mal, mülk, servet, varlık.

Kıydık malımıza fânî dünyâda
Ayş u nûş etmeğe insâncasına

ma'lûm:

1. **ma'lûm:**

Kaside 1

Mısra: **95**

Bilinen, içine doğan.

Huzûr-ı pâkine ma'lûm iken melâl-i
derûn
Ne hâcet eyliyeyim hâl-i zârı ben inhâ

ma'lûm olamaz:

1. **ma'lûm olamaz:-a, -maz**

Gazel 82

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bilinmek.

Bin mes'ele bin da'vâ ma'lûm olamaz
ferdâ
İdrâki edip a'mâ hemvâre aratmışsın

ma'mûr:

1. **ma'mûr:**

Kaside 2

Mısra: 95

İmar edilmiş, bayındır, şenlikli.

Oldu bir vîrâne dârü'l-mülkümüz

ma'mûr iken

Biz mutalsam bir der-i genc-i kanâ'at

bekleriz

ma'mûr-ı zamân:

1. ma'mûr-ı zamân:

Gazel 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Döneminde gelişip bayındır hale gelen

Vîrâne imiş dildeki kâşâne-i ümmîd

Ma'mûr-ı zamân olmadı vîrâne-i

ümmîd

ma'nalı:

1. ma'nalı:-lı

Gazel 4

Mısra: 12

Anlamli, mefhumlu.

Aşinâ-yı hâl isen gelmez mi bir an

merhamet

Dîde-i mahzûnumun ma'nalı hâinden

sana

2. ma'nalı:-lı

Gazel 161

Mısra: 8

Anlamli, mefhumlu.

Nâzımdır o manzûm tebessümleri

vardır

Tûfûdır o ma'nalı tekellümleri vardır

mânâ-yı âdem:

1. mânâ-yı âdem:

Gazel 89

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İnsanlığın anlamı.

Sûr u mâtem sendedir mânâ-yı âdem

sendedir

Âlemin fevkinde ey bî-intihâ âlem

gönül

ma'na-yı sükûtun:

1. ma'na-yı sükûtun:-un

Gazel 158

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sessizliğin anlamı.

Nazmında ayân olmada ma'na-yı

sükûtun

Zîrinde nümâyân olur imzâ-yı sükûtun

mancasına:

1. **mancasına:-sı, -(n)a**

Diğer 1

Mısra: **152**

Yiyecek, yemek.

Maḥabbet sofrası taşar da dolmaz
Buyurun sofranın tek mancasına

mānend olamaz:

1. **mānend olamaz:-a, -maz**

Kaside 4

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Denk, benzer, eş olmak.

Hikmette tefelsüfte Felâtûn-ı zamâne
Mānend olamaz kendine ‘Allāme-i
Kindī

mānende-i gül:

1. **mānende-i gül:**

Diğer 1

Mısra: **103**

Kelime Tipi: -

Gül gibi, güle benzer şekilde.

Ruhsâr-ı tâbânı mānende-i gül
Cânânım göründü handāncasına

mānende-i ḥaşlamā-yı ḥamsi:

1. **mānende-i ḥaşlamā-yı ḥamsi:**

Kaside 6

Mısra: 180

Kelime Tipi: -

Hamsi haşlamasına benzeyen.

Haşlar seni âteş-i beyânım

Mânende-i haşlamâ-yı hamsi

mânende-i jale:

1. mânende-i jale:

Şarkı 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çiy tanesine benzer şekilde.

Çeşmân-ı gül-efşânını ettikçe imâle

Titreldi gönül üstüne mânende-i jale

mânende-i kâr u şu'ûr:

1. mânende-i kâr u şu'ûr:

Kaside 2

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

İş ve anlayışa benzeyen.

Bağlıdır mevcûdumuz mânende-i kâr u
şu'ûr

Reh-neverd-i rihletiz düşmanda savlet
bekleriz

mânende-i sarğânâ-yı hamsi:

1. mânende-i sarğânâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 242

Kelime Tipi: -

*Zargana balığına benzeyen (uzunluk
bağlamında).*

Kâfi görünür bu rütbe tatvîl

Mânende-i sarğânâ-yı hamsi

mânend-i 'abâ:

1. mânend-i 'abâ:

Kaside 5

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Aba, kumaş gibi.

Yanar elbette gönül yorganı mânend-i
'abâ

Pister-i hacle-i vuslattaki yorgandır bu

2. mânend-i 'abâ:

Kaside 7

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Kumaş gibi.

Lutf etse de bir lahza o fettân-ı ma'ârif
Mânend-i 'abâ yanmasa yorgân-ı
ma'ârif

mânend-i cinân olsa:

1. m nend-i cin n olsa:-sa

Kaside 5

Mısra: **41**

Kelime Tipi: -

Cennetlere benzeyen, eş olmak.

Ş 'irin tarlası m nend-i cin n olsa ne
var
Ona mevr s-ı peder h k-i H ras ndır
bu

m nend-i def:

1. m nend-i def:

Gazel 98

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tef gibi.

Bin d ire-i cilvede elden ele düştüm
Seyli h r-ı devr olmada m nend-i def
oldum

m nend-i d -bevt bir saf h nede:

1. m nend-i d -bevt bir saf h nede:

Kıt'a 36

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

*İki beyitten ibaret olan rubai misali bir
huzur, mutluluk evi.*

Ş d  v  Fu' d hem Nih d olmuş idik
M nend-i d -bevt bir saf h nede zayf

mānend-i halilim:**1. mānend-i halilim:-im****Gazel 100**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Hız. İbrahim'e benzer şekilde.*

Nār-ı gam-ı hicrinde cinān zevkini
buldum

Mānend-i Halilim ben o âteşlere
yanmam

mānend-i hezār:**1. mānend-i hezār:****Tahmis 5**

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Bülbül misali.

Hem-reng-i hazān etme gülüm zevk-i
bahārı

Mānend-i hezār etmeyeyim nāle vü zārı

mānend-i mesih:**1. mānend-i mesih:****Gazel 84**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Hız. İsa gibi.*

Öldürür gāh eder ihyā beni mānend-i
Mesih

Cān veren la'li lebin tır-i ecel
gamzelerin

mānend-i taka:**1. mānend-i taka:****Diğer 1**

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

*Doğu Karadeniz bölgesine özgü
yelkenli bir tür kıyı teknesine benzer şekilde.*

Bir suda yüzelim mānend-i taka
Bahr-i maḥabbetde satalım caka

māni-i didār:**1. māni-i didār:****Gazel 44**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Güzel yüzü görmeye engel.*

Siyeh bahtım ki İhsān māni-i didār olan
hübān
Çözüp gīsüların dest-i nigāhım
bağlamışlardır

mankafā-yı hamsi:**1. mankaḫā-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 174

Kelime Tipi: -

Anlayışsız, aptal, sersem hamsi, kimse.

Attıkça atınca tatlılardan
Olmuş yine mankafâ-yı hamsi

mantık-ı tayrı:

1. mantık-ı tayrı:-ı

Kaside 7

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

*İranlı şair Ferîdüddin Attâr'ın
tasavvufî mesnevisi.*

Âyîne de ezberden okur Mantık-ı Tayrı
Tütü gibi söyler şekeristân-ı ma'ârif

manzaradır:

1. manzaradır:-dır

Gazel 148

Mısra: 3

Gözle görülen, bakılıp seyredilen .

Bir manzaradır düşmanınım hâl-i fecî'i
Zihninden efendim atıver fikr-i şenî'i

manzaralardan:

1. manzaralardan:-lar, -dan

Gazel 24

Mısra: 9

Gözle görülen, bakılıp seyredilen .

Gökler tepeler manzaralardan bütün
İhsân
Olmuş nazar erbâbına âyîne denizler

manzûm:**1. manzûm:****Gazel 161**

Mısra: 7

Şiir biçiminde, uyaklı, ölçülü olan.

Nâzımdır o manzûm tebessümleri
vardır

Tütüdür o ma'nalı tekellümleri vardır

manzûme-i hande-zây-i hamsi:**1. manzûme-i hande-zây-i hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 216

Kelime Tipi: -

*Hamsinin gülmeğe sebep olan
manzumesi, şiiri.*

Etmez mi yâ ehl-i zevki tenşit
Manzûme-i hande-zây-i hamsi

manzûr:**1. manzûr:****Gazel 162**

Mısra: 1

Bakılan, görülen.

Çıkıp bir nâzır ol manzûr olursun böyle
kalmazsın
Düşüp mest olmadan mahmûr olursun
böyle kalmazsın

2. manzûr:**Şarkı 4**

Mısra: 1

Bakılan, görülen.

Bana manzûr idi âyîne bir hüsn-i ezel
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel

manzûr olur:**1. manzûr olur:-ur****Gazel 74**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Beğenilerek nazar
etmek, bakmak, görmek.*

Mahmûr-ı 'işve gözleri meshûr-ı in 'itâf
Manzûr olur güzelliği bî-tâb-ı inkişâf

manzûr-hande:**1. manzûr-hande:****Gazel 115**

Mısra: 6

Bakılan, beğenilen gültüş.

Dökülmüş şöyle kâküller dağılmış
Serâpâ nâzdan manzûr-hande

ma'raz-ı tıbvânde:**1. ma'raz-ı tıbyânde:-de****Kaside 7**

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

*Açıkça anlatmanın, bildirmenin ortaya
çıktığı yer.*

Nass oldu sözüm ma'raz-ı tıbyānde
cihāna

Yazsın bu hākikatleri furkān-ı ma'ārif

ma'rifet:

1. ma'rifet:

Kaside 2

Mısra: 107

Bilgi, ilim, hüner.

Bid'at olmuş ma'rifet san'at olur
merdūdumuz

Peyrev olmaz sāhibü'l-furkāndan āyet
bekleriz

maşā-yı hamsi:

1. maşā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Hamsinin maşası.

Gānūn-ı vücūda at sıcakken

Yap destini bir maşā-yı hamsi

māsivā:

1. māsivā:

Gazel 17

Mısra: 10

Allah'tan başka her şey, dünyevi şeyler.

Gözüm vahdet-nümâ didâra nâzır
Nazargâhımda İhsan mâsivâ hiç

Maslahat keyfen siyâset 'örfen olmuş
müstedâm
Veyller bir böyle meşrûtiyyet-i
mevhûmeye

mâsivâ nûr:

1. mâsivâ nûr:

Tahmis 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Allah'ın zâtı dışındaki bütün
varlıkların nuru, ışığı.*

Bana Ruhî göründü mâsivâ nûr

mâsivâdan dahî matlûb:

1. mâsivâdan dahî matlûb:

Kıt'a 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Allah'ın zâtı dışındaki bütün
varlıklardan istenilen şey.*

Bilirim sıdk ile Allâhı bir ancak İhsân
Mâsivâdan dahî matlûb nedir ben
bilmem

maslahat:

1. maslahat:

Kıt'a 25

Mısra: 3

İş, mesele, fayda.

masraf-ı çäk-ı girîbân:

1. masraf-ı çäk-ı girîbân:

Tahmis 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yaka yırtmacının gideri.

Sabr u tâkat masraf-ı çäk-ı girîbân oldu
hep
Gittim elden dostlar bir yâre dil verdim
zebûn

matbahdan:

1. matbahdan:-dan

Gazel 162

Mısra: 3

Yemek pişirilen yer, mutfak.

Şu matbahdan ısınsan pây alırsın hân-ı
yağmadan
Vücûdun kızdırır tennûr olursun böyle
kalmazsın

matem:

1. mâtem:

Gazel 89

Mısra: 5

Matem, yas, keder, üzüntü.

Sür u mâtem sendedir mânâ-yı âdem
sendedir

Âlemin fevkinde ey bî-intihâ âlem
gönül

2. mâtem:

Gazel 118

Mısra: 2

Matem, yas, keder, üzüntü.

Ebrûsu hilâl-âsâ ufkumda bedîd olsa
Encâma erip mâtem bir neşve-i ıyd olsa

3. matem:

Tahmis 8

Mısra: 3

Matem, yas, keder, üzüntü.

Ğam ağlar matem ağlar yâd ağlar âşinâ
ağlar
Kırılmış keşî-i ümmîd-i millet nâhüdâ
ağlar

mâtem çağlayan:

1. mâtem çağlayan:-y, -an

Tahmis 8

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Yas, keder, üzüntü ile coşkun.

Sürüp dergāha yüzler ağlayan el
bağlayan islām
Gelir feryād ü istimdāda mātem
çağlayan islām

mātem-dār-ı izmihlāl:

1. mātem-dār-ı izmihlāl:

Tahmis 8

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Yıkılma, çökme kederine sahip.

Ederken lāne-i āmālī hayfā būmlar
pāmāl
Görünce taht-ı Osmānīyi mātem-dār-ı
izmihlāl

mātemdir:

1. mātemdir:-dir

Gazel 44

Mısra: 3

Matem, yas, keder, üzüntü.

Safā-yı vaslı firkat sūru mātemdir eder
ta'kīb
Gülenler çok zaman hüsrāna düşmüş
ağlamışlardır

mātem-gāha:

1. mātem-gāha:-a

Gazel 97

Mısra: 5

Matem yeri.

Ne mātem-gāha düştüm görmedim bir
sūr-ı şevk-āmīz
Safā gördümse bir gün āh bin bir gün
elem gördüm

mātem-nümā:

1. mātem-nümā:

Kaside 2

Mısra: 105

*Duyulan acı ve üzüntüyü belli eden,
yas tutan.*

Cān ü dil giryende millet bīnevā
mātem-nümā
Dideler pūr-sütire pūr-hāb-ı cehālet
bekleriz

mātem-serā:

1. mātem-serā:

Tahmis 8

Mısra: 2

Acı ile inleyen, matemini dile getiren.

Yetim olmuş bükülmüş boynu ümmet
bī-nevā ağlar
Ser-ā-ser memleket millet olur mātem-
serā ağlar

maten matem diverek:

1. **maten maten diyerek:**-y, -erek

Gazel 163

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sabah sabah diyerek, sürekli
erteleyerek.*

Visāl-i lutfunu her şeb o dilber-i efrenc
Sabāh-ı haşre atar hep maten maten
diyerek

matlabımızdır:

1. **matlabımızdır:**-ımız, -dır

Gazel 33

Mısra: 6

Talep edilen, istenilen, meram.

Ey pîr-i mugān meclis-i meyhānenin
ancak
Bir şüh-ı kadeh-kārı bizim
matlabımızdır

matla‘-ı ebrūda:

1. **matla‘-ı ebrūda:**-da

Gazel 130

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kaşın doğuş yeri.

Kalırdı matla‘-ı ebrūda tıfl-ı mekteb-i
aşk
Açıp kitāb-ı metālī‘den imtihān olsa

matla‘-ı füyüz-ı vedūd:**1. matla‘-ı füyüz-ı vedūd:****Kaside 1**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Kullarımı çok seven, onları lutfı,
ihsana garkeden Cenabıhakk'ın
nimetlerinin, bereketlerinin doğuş yeri.*

Bu ley1-i akdes olur matla‘-ı füyüz-ı
vedūd
Olunca mevlid-i pāk-i peyāmbēr-i dü-
serā

matla‘-ı zībāsın nazm u inşād etmişlerdir:**1. matla‘-ı zībāsın nazm u inşād****etmişlerdir:** -miş, -ler, -dir**Diğer 7**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Süslü beyti nazım olarak düzenlemiş ve
yazmışlardır.*

Matla‘-ı zībāsın nazm u inşād
etmişlerdir

matla‘u‘l-envār-ı sevdā:**1. matla‘u‘l-envār-ı sevdā:****Gazel 165**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevda nurunun doğuş yeri.

Matla‘u‘l-envār-ı sevdā kaşların işrāk
eder
Rü‘yet ehlin sācid-i mihrāb-ı istiğrak
eder

matrūd:**1. matrūd:****Gazel 162**

Mısra: 12

*Kovulmuş, tardedilmiş, uzaklaştırılmış
olan.*

Dönüp ey herze-gü ahmak yanılsan
istesen bir hak
Düşer matrūd olur magdūr olursun
böyle kalmazsın

matrüh:**1. matrüh:****Gazel 18**

Mısra: 8

*(Aşk ehli elinden) çıkarılmış,
oluşturulmuş, düzenlenmiş.*

Seyreden gülsitān-ı hüsnünü der
Dest-i üstād-ı aşkdan matrüh

māü‘l-havāt-ı nāz:

1. m  'l-hay  t-ı n  z:

Gazel 28

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

C  lveli hayat suyu.

  'c  z-ı r  hullah olur her cünbüş-i la'  -i
lebi

M  'l-hay  t-ı n  z i  in peym  neden
m  z  b açar

m  '  l-hayv  n:

1. m  '  l-hayv  n:

Kaside 6

Mısra: 195

Hayat suyu.

M  '  l-hayv  n imiş mu  akkak
  ks  r-i dev  -yı m  y-i   amsi

maval okumuşuz:

1. maval okumuşuz:-mu  , -uz

Diğer 1

Mısra: 58

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Arap tarzında bir çeşit uzun hava
söylemek.*

Bahr-ı me'  n  ye biz de dalmışız
Maval okumuşuz nas  b almışız

m  ve-i derman:

1. māye-i derman:

Gazel 165

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dermânın özü, şifa kaynağı.

Māye-i derman gıdā-yı 'āşıkân derdin
yeter
Derd o nekbettir ki derdinden gönül
ıtlāk eder

2. mazā mā mazā:

Gazel 73

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Olan oldu geçen geçti, iş işten geçti.*

Edince va'dini İhsân zaman zaman
ihtâr
Diyor ki yâr mazā mā mazā latîf latîf

mazhar:

1. mazhar:

Kıt'a 61

Mısra: 3

Sahip olmak, erişmek, nâil olmak.

Ne yaman cilveye mazhar ki bu bâzâr-ı
cünûn
Eylesen halka nazar her biri bir güne
deli

2. mazhar:

Muhammes 1

Mısra: 23

Sahip olmak, erişmek, nâil olmak.

Aşkın bizi ettikçe sa'âdetlere mazhar
Etsin seni hüsnünle de Allâh
mu'ammer

mazhar olaydık:**māve-i icāda:**

1. māye-i icāda:-a

Gazel 78

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İcadın mayası,özü.*

Yoksa bir fâ'idemiz cevheri-i 'irfândan
Böyle hüsrân getiren māye-i icāda
yazık

mazā mā mazā:

1. mazā mā mazā:

Gazel 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Olan oldu geçen geçti. II**Önemsememek, değer vermemek.*

İhsân diler misin dahî incâz-ı va'di sen
Yârin cevâbı oldu mazā mā mazā sana

1. mazhar olaydık: -a, -y, -dî, -k

Gazel 79

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Erişmek, ulaşmak, nâil olmak.

Hâhiş-ger-i mevt eyler idik Hızrî da bî-
şek

Tîg-ı nîgeh-i işveye biz mazhar olaydık

mazhar-ı ihlâs:

1. mazhar-ı ihlâs:

Gazel 67

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğruluğa ulaşan, erişen.

Pâk et şu harîm-i dili jengâr-ı sivâdan
İhsân olayım dersin eğer mazhar-ı ihlâs

mâzî:

1. mâzî:

Tahmîs 11

Mısra: 1

Geçmiş, geride kalmış zaman.

Mâzî ki bugün fevk-i hayâlimde
yüceldi

Sâkiydi onun neş'esi mutribdi gazeldi

2. mâzî:

Tahmîs 11

Mısra: 4

Geçmiş, geride kalmış zaman.

Şevkiyle cemâliyle gülen nûr-ı ezeldi
'Aşkıyla hayâliyle o mâzî ne güzeldi

Mısra: 23

Geçmiş, geride kalmış zaman.

Mâzîdeki 'ilm işleri iğfâl idi halkı
Fincanda kasırgaydı o tûfân-ı ma'ârif

mâzide:

1. mâzide:-de

Kaside 2

Mısra: 93

Geçmiş, geride kalmış zaman.

Mâlik-i târih idik mâzide memlûkuz
bugün
Hâzırız dârtü'l-vatan sahnında hicret
bekleriz

mâzileri:

1. mâzileri:-ler, -i

Kaside 7

Mısra: 27

Geçmiş, geride kalmış zaman.

Türküm düşünürken ben o mâzileri
hâlâ
Mi'demde kabarmaktadır ayrân-ı
ma'ârif

mâzide kalmış:

1. mâzide kalmış:-mış

Tahmis 7

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Geçmişte kalmak, artık yaşanmamak.

Maḥabbette hemân mâzide kalmış bir
rivâyet var
Bu bezmin varsa rindân-ı kadeḥ-
nûşunda ḥâlet var

mâziye:

1. mâziye:-(y)e

Gazel 110

Mısra: 1

Geçmiş, geride kalmış zaman.

Ettim ircâ-ı nazar mâziye döndüm hâle
doğru
Şu'le-i ümmîd için çok baktım istikbâle
doğru

mâzideki:

1. mâzideki:-de, -ki

Kaside 7

mâziye karıştı:

1. mâziye karıştı:-tı

Kaside 7

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Geçmişte kalmak, yürürlükten ve işlerlikten çıkmak.

Mâzîye karıştı yok olup güy ile çevgân
Futboldan alır kuvveti şübbân-ı ma'ârif

mâzîvi:

1. **mâzîyi:-(y)i**

Gazel 123

Mısra: 2

Geçmiş, geride kalmış zaman.

Reng-i mâtemdir münâsib sernigün
yapraklara
Şanlı bir mâzîyi defin ettik bugün
topraklara

mazlûmu:

1. **mazlûmu:-u**

Gazel 75

Mısra: 7

*Zulüm görmüş,haksızlığa uğramış
kimse.*

Mazlûmu olup pür-hûn âteşlere
yanmışken
Zâlimde terahhum yok vicdân-ı
te'ellüm yok

mazmûnuyla:

1. **mazmūnuyla**:-u, -y, -la**Gazel 128**

Mısra: 13

*Kastedilen asıl mânâ, anlam, kavram,
meal.*

Revân-ı şevki İlşân büse mazmūnuyla
şâd ettin
Güzellerden bulunmaz mest olup neyr
etmeyen büse

ma'zûr-hande:1. **ma'zûr-hande:****Gazel 115**

Mısra: 10

Özrü olan gültüş.

Mukattar büy-ı sevdâ mest-i hülya
Olur mestâneler ma'zûr-hande

ma'zûruz:1. **ma'zûruz**:-uz**Kit'a 19**

Mısra: 3

Özrü, bahanesi bulunan, mazereti olan.

Ma'zûruz efendim sana dil-beste-i
'aşkız
Bîrâb-ı maḥabbet kalıp âh etmeyelim
mi

me'âl-i ġarīb-i hayât ü memât:1. **me'âl-i ġarīb-i hayât ü memât:****Kit'a 11**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yaşam ve ölümün sırlı, anlaşılmayan
anlamı.*

Misâl-i firāk u visâl oldu hep
Me'âl-i ġarīb-i hayât ü memât

me'âl-i sûre-i nûr u duhân:1. **me'âl-i sûre-i nûr u duhân:****Gazel 130**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nur ve Duhan suresinin anlamı.

Me'âl-i sûre-i nûr u duhân tezâhür eder
O turre mushaf-ı ruhsâre sāyebân olsa

me'âlinden:1. **me'âlinden**:-i, -(n), -den**Gazel 4**

Mısra: 1

Anlam, kavram, mefhum.

Şî'r ü sevdâ nefh-i rāz etmiş
me'âlinden sana
Neş'e vermiş sāgar-ı sahbâ cemâlinden
sana

mebhût:

1. mebhūt:

Tahmīs 1

Mısra: 13

Hayretle, şaşkın, mütehayyir.

Senin müşfāk-ı hüsnündür döner
kerrübiyân mebhūt
Nazır olmaz sana ey şāhid-i halvetgeh-i
lāhūt

mebnāsi:

1. mebnāsi:-sı

Gazel 82

Mısra: 11

Temel,yapı yeri.

Mebnāsi hayātın ne mā-ba'di memātın
ne
Esbābı necātın ne iz'ānı kapatmıssın

meb'ūs:

1. meb'ūs:

Gazel 162

Mısra: 8

Gönderilmiş kimse, milletvekili.

Eğer yārāna hādım ehl-i san'at māhir
ustaysan
Çıkar meb'ūs olur meşhur olursun
böyle kalmazsın

mecāl:

1. **mecâl:****Gazel 22**

Mısra: 9

Fırsat, imkan.

Vermeyiz âha biz mecâl İhsân
Belki dildâre bir serâre gider

mecâlim:1. **mecâlim:-im****Tahmis 10**

Mısra: 17

Kuvvet, güç, derman.

Feryâda yok mecâlim hâmüş-ı hayret
oldum
Sevdâya düştü gönlüm me'nûs-ı mihnet
oldum

mecâlin:1. **mecâlin:-in****Gazel 82**

Mısra: 17

Kuvvet, güç, derman.

İnkâra mecâlin yok ikrâra da hâlin yok
Ey hâme misâlin yok hayretlere
batmışsın

2. **mecâlin:-in****Gazel 82**

Mısra: 17

Kuvvet, güç, derman.

İnkâra mecâlin yok ikrâra da hâlin yok
Ey hâme misâlin yok hayretlere
batmışsın

mecbûr-hande:1. **mecbûr-hande:****Gazel 115**

Mısra: 12

Zorlu gülüş.

Recâlardan figanlardan olumuş
Âşüb-ı pür-fiten mecbûr-hande

meclâ:1. **meclâ:****Gazel 41**

Mısra: 5

Görünme yeri.

Yârin selâm-ı pâkine meclâ olan diyâr
Düzah da olsa âdeme dârtü's-selâm olur

meclis:1. **meclis:****Gazel 74**

Mısra: 10

*Konuşup görüşmek veya eğlenmek
üzere toplanılan mekan.*

İhsân kaçırma fırsatı sermest-i vuslat ol
Meclis tarabda yâr muvâfik piyâle sâf

2. meclis:

Tahmis 3

Mısra: 25

*Konuşup görüşmek veya eğlenmek
üzere toplanılan mekan.*

Bu tarz-ı hâs ile meclis 'aceb rindâne
olmaz mı

Olur cüşân nevâ-yı 'aşkı gûş et bülbül-i
neyden

meclisde:

1. meclisde:-de

Gazel 28

Mısra: 1

*Konuşup görüşmek veya eğlenmek
üzere toplanılan mekan.*

Ruhsâr-ı yâri dem gelir meclisde cām-ı
nâb açar
Envâr-ı feyz-i mihirden gül-gonca âb ü
tâb açar

2. meclisde:-de

Gazel 112

Mısra: 5

*Konuşup görüşmek veya eğlenmek
üzere toplanılan mekan.*

Meclisde her an çaldıkça mutrib
oldukça seyrân

Âvâz-ı şevk ü şâdiyle dolsun mînâ-yı
mînû

3. meclisde:-de

Gazel 162

Mısra: 10

*Konuşup görüşmek veya eğlenmek
üzere toplanılan mekan.*

Uyarsan sâz-ı devrândan çalar
dembeste durmazsın
Coşar meclisde bir tanbûr olursun
böyle kalmazsın

4. meclisde:-de

Rûbai 4

Mısra: 1

*Konuşup görüşmek veya eğlenmek
üzere toplanılan mekan.*

Meclisde ne dem kaldı ne sohbet kaldı
Gönlüm o güzel sohbeta hâsret kaldı

meclise:

1. meclise:-e

Gazel 30

Mısra: 14

*Konuşup görüşmek veya eğlenmek
üzere toplanılan mekan.*

Gelince bir yere nutrible ney nigâr ile
mey

Benim bu meclise îhsân tahammülüm
yoktur

meclisi:

1. meclisi:-i

Diğer 1

Mısra: 112

*Konuşup görüşmek veya eğlenmek
üzere toplanılan mekan.*

Şem'-i cemâlinin pervâneleri
Dolandı meclisi süzâncasına

meclis-i ceng ü neve:

1. meclis-i ceng ü neye:-e

Tahmis 11

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Çalgılı meclis.

Vuslat diledim meclis-i ceng ü neye
kaçtım
'Aşkımda mukadderse bu hicran niye
kaçtım

meclis-i hübân:

1. meclis-i hübân:

Gazel 138

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Güzeller meclisi.

Kurup bir meclis-i hübân olurdum mest
ü ser-gerdân

Bu bezm-i vasla ey İhsân halîlim dâhil
olsaydı

meclis-i hûbâna:

1. **meclis-i hûbâna:-a**

Gazel 131

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Güzellerin meclisi.

Duydum İhsân gitmiş elden mest ü
medhûş-ı mahabbet
Meclis-i hûbâna düşmüş defter ü divân
elinde

meclis-i irfânda:

1. **meclis-i irfânda:-da**

Gazel 151

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bilgi meclisi.

Her meclis-i irfânda bulundum
aratıldım
Ben min-tarafillâh ebediyyen
yaşatıldım

meclis-i meyhânenin:

1. **meclis-i meyhânenin:-nin**

Gazel 33

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İçki içmek için toplanılan yer.

Ey pîr-i mugân meclis-i meyhânenin
ancak
Bir şüh-ı kadeh-kârı bizim
matlabımızdır

meclis-i rindāna:

1. meclis-i rindāna:-a

Gazel 32

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Rintlerin, gönül ehli kişilerin meclisi.

Neş'e bir peymānedir la'linde âteş-reng
olur
Bezm-i Cemden meclis-i rindāna
kalmış yâdigâr

meclis-i sahbāda:

1. meclis-i sahbāda:-da

Gazel 78

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şarap meclisi.

Bizi sermest-i günâh eyliyecek bir sâkî
Vermemiş bâde-i Cem meclis-i sahbāda
yazık

meclisteki:

1. meclisteki:-te, -ki

Kıt'a 46

Mısra: 1

*Konuşup görüşmek veya eğlenmek
üzere toplanılan mekan.*

Yedin artıkları meclisteki a'zāya hemān
Salladın hayli kavuk bezmin olup
dalkavuğu

meclisten:

1. meclisten:-ten

Tahmis 9

Mısra: 9

*Konuşup görüşmek veya eğlenmek
üzere toplanılan mekan.*

Geçtiler cām elde meclisten ezel
sākîleri
Sinelersaylābdan canlar safādan
geçtiler

mecma'-ı hūbāndavız:

1. mecma'-ı hūbāndavız:-da, -y, -iz

Gazel 60

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzellerin toplandığı yer.

Mecma'-ı hūbāndavız etse revādır yine
Kākül-i cānānede mest-i hevā şāne
dans

mecmū'a-i fervādi:

1. mecmû 'a-i feryâdı:-ı

Kıt'a 30

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Şikayetlerin, sızlanmaların, inlemelerin
yer aldığı kitap.*

'Uşşâk-ı perîşanın bin rişte-i sevdâdan
Şîrâze-tîrâz olmuş mecmû 'a-i feryâdı

mecmû 'a-i hûbân-ı zaman:

1. mecmû 'a-i hûbân-ı zaman:

Gazel 33

Mısra: 4

Kelime Tipi: Kalıp İfade

*Devrin güzellerinin toplanılıp
biriktirildiği şeylerin tamamı.*

Bir hâce-i şeydâ-yı perîşân-sühanız biz
Mecmû 'a-i hûbân-ı zaman
mektebimizdir

mecmû 'a-i hûsn:

1. mecmû 'a-i hûsn:

Tahmis 11

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Güzellikleri bir araya toplamış olan
mecmua, güzellik mecmuası.*

Mecmû 'a-i hûsn olmuş onun hattına
hâymiş
Baktım ki güzel gözleri tahrîrli elâymuş

mecmu'ası:

1. mecmu'ası:-(s), -ı

Gazel 64

Mısra: 8

*İçinde şiirler, seçilmiş söz ve yazılar
bulunan el yazması kitap.*

Ukdeler hâtır-ı pejmürdeyi rencide
edermiş

Hüsnü mecmu'ası zülfüyle ki
şîrâzelenirmiş

mecnun:

1. mecnun:

Kaside 3

Mısra: 15

*Aşk yüzünden aklı başından gitmiş,
çıldırılmış, divane olmuş kimse.*

Mecnun diyemem kendime Leylâyı
sever o
Divâne de olsam yine ma'kûl-pezirim

mecnûna:

1. mecnûna:-a

Kit'a 65

Mısra: 11

*Aşk yüzünden aklı başından gitmiş,
çıldırılmış, divane olmuş kimse.*

Nemâfistâda işin gıpta verir Mecnûna
Çünkü dağlar devirir taş çıkarır
Ferhâda

mecrâsını:

1. mecrâsını:-sı, -(n)ı

Kit'a 23

Mısra: 4

Akış yolu, akış yönü, su yatağı.

Devr-i hürriyetle zâhir farkı devr-i
sâbıkın
Şimdi seylâb-ı sakâ teksîr eder
mecrâsını

mecrûh:

1. mecrûh:

Gazel 65

Mısra: 13

Yaralanmış, incinmiş, kurgın.

Hümâ-yı şevkimin mecrûh edip
şehbâlini İhsân
Kazâ kavsinden ol hünîye gerdün
ebruvân vermiş

meczûbunum:

1. meczûbunum:-un, -um

Gazel 165

Mısra: 9

Allah, peygamber aşkıyla aklı başından

*gitmiş, dünyaya aldırılmaz duruma gelmiş
olan (kimse).*

Yâ habîb Allâh bir şürîde-ser
mezcûbunum
Dem gelir İhsânı feyzin şöhre-i âfâk
eder

medâr-ı devr-i nesak:

1. medâr-ı devr-i nesak:

Kaside 1

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Nizam döneminin dayanağı.

Habîb-i hazret-i Hak sırr-ı rahmet-i
mutlak
Medâr-ı devr-i nesak ber-güzîde-i eşyâ

medâristi:

1. medâristi: -ti

Kaside 7

Mısra: **21**

Medreseler.

Yâ Rab ne medâristi ne taḥsîl idi ol
Hep kâle yekûlu diye çan çân-ı ma'ârif

meddâhum:

1. meddâhum: -ım

Gazel 150

Mısra: 6

Çok öven, metheden (kimse).

Hayrânım olur nâzır-i âyine-i devrân
Meddâhım olur yâd ederek nâmımı
İhsân

meded-res:

1. meded-res:

Gazel 76

Mısra: 7

İmdâda yetişen, yardıma koşan.

Bu muzık-i gamda bir ses bize ölmeden
meded-res
Yine hem-nefes enîn-i elem-i derûnu
bulduk

medhalim:

1. medhalim:-im

Gazel 39

Mısra: 5

Giriş, etki.

Dâd ü sitâd-ı işvede yok zerre
medhalim
Hemvâre aldılar beni hemvâre verdiler

medhûsî:

1. medhûsî:

Gazel 82

Mısra: 15

*Dehşete uğramış, korkmuş, şaşkana
dönmüş.*

Âyâ bu ne medhûşî pek turfa-nümâ
cüşu
Sen varsa verip hûşu meyhâned
yatmışsın

medvün-ı temennâ:

1. medvün-ı temennâ:

Gazel 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Boyun eğmeye mecbur kalmak.

Kahrolsun o ni'met yere batsın ki
edermiş
Bir merdüm-i âzâdeyi medvün-ı
temennâ

mefsedet:

1. mefsedet:

Kıt'a 40

Mısra: 1

Kötülük, fenalık, fitne, fesat.

İhilekârân mefsedet âlüdegân meydan
bulur
Var iken devletliler nezdinde el-ân
iltimâs

mefitûn:

1. meftûn:

Gazel 32

Mısra: 19

*Bîyûlenmişçesine tutkun, âşık,
müptelâ.*

Hâtırım meftûn ümidim vâjgûn derdim
füzûn
Sûretin mahzûn piyâlem ser-nigûn
bahtım nizâr

meftûr:

1. meftûr:

Gazel 117

Mısra: 6

*Bıkmış, bezmiş, usanmış, ümitsiz,
kederli, üzgün.*

Sevdâ hevâ-yı vasl ile gâhî kanatlanır
Meftûr pür-şikeste uçar âsumânıma

meʿûl ü meʿâil:

1. meʿûl ü meʿâil:

Gazel 157

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Meʿûl ve meʿâil babları.

Ey âkbaba bâliyle uçan serçe-i hilkat
Meʿûl ü meʿâil ile ötmekse zerâfet

meʿûlü:

1. mef'ülü:

Diğer 1

Mısra: 49

Aruz vezninde yer alan bir tefile.

Mef'ülü fâ'ilün parmak hesabı

Hepsinde fakîrin vardır nisâbı

meğer:

1. meğer:

Gazel 122

Mısra: 3

Aslında, meğerse.

Yokmuş meğer efendime bir benzeyen

güzel

Baktım hezâr kerre güzeller alâyna

2. meğer:

Gazel 135

Mısra: 4

Aslında, meğerse.

Oldu efsûs hevâ hâsıl-ı sermâye-i kâr

Atmışız şûre-i hüsrâna meğer dânemizi

megesrân:

1. megesrân:

Gazel 162

Mısra: 13

Sinek kovan, yelpaze.

Megesrân olma gel şîrin-mezâk ol

bezm-i helvâdan

Çiçekten bal alır zenbûr olursun böyle

kalmazsın

meh:

1. meh:

Gazel 11

Mısra: 4

Ay, ay yüzlü güzel (sevgili).

Turrelerdir kaplayan ruhsârını

Mest-i hâb olmakla ol meh nîm-şeb

2. meh:

Gazel 60

Mısra: 7

Ay, ay yüzlü güzel (sevgili).

Lutf ile dil-dâdesin raksa çağırmış o

meh

Etti bu şeb sîne-i şu'lede pervâne dans

3. meh:

Gazel 62

Mısra: 7

Ay, ay yüzlü güzel (sevgili).

İnfî'âl eyledi büsemenden o meh

Sen de al büse dedim benden ödeş

4. meh:

Gazel 64

Mısra: 4

Ay, ay yüzlü güzel (sevgili).

Olmadan ziynet-i fitriyye nesak-sâz-ı
ta' ayyün
Yed-i meşşâta-i kudretle o meh
gâzelenirmiş

5. meh:

Gazel 80

Mısra: 9

Ay, ay yüzlü güzel (sevgili).

Va'd-i vasl etmiş iken dün gece rüyâda
o meh
Bak bu hicrâna bugün va'de-i düşüneye
bak

6. meh:

Gazel 113

Mısra: 7

Ay, ay yüzlü güzel (sevgili).

Saçarak safha-i ruhsâra o meh dâne-i
hâli
Harem-i Kâ'bede ruhsat mı verir sayd ü
şikâra

7. meh:

Gazel 141

Mısra: 1

Ay, ay yüzlü güzel (sevgili).

Eşkimi seyr etti o meh yemm dedi
Aktı yeter hün demâdem dedi

8. meh:

Gazel 75

Mısra: 3

Ay, kamer.

Eflâk-i gam-âyının geçtik meh ü
mihirinden
İhdâ-yı tarîk eyler bir huzme-i encüm
yok

9. meh:

Tahmis 1

Mısra: 7

Ay, kamer.

Acîb olmaz dönüp hurşîd gökten meh
dü-nüm olsa
Bulunmaz bir mesîlin zerreler mihr-i
cesîm olsa

mehâkimde:

1. mehâkimde:-de

Kit'a 66

Mısra: 11

Mahkemeler.

Mehâkimde hâkim dekâyık-şinâs
Sözünden dolar iddi'â cedveli

mehâmî-i yektâ:

1. mehâmî-i yektâ:

Kit'a 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eşsiz, benzersiz bir avukat.

Mehâmî-i yektâ ki Sâlih Zeki
Ledün sırrının 'ârif-i ekmeli

meh-cebîni:

1. meh-cebîni:-i

Gazel 12

Mısra: 1

Ay gibi parlak olan alın.

Gâhî düpâ-yı nâzı gehî meh-cebîni öp
Ser-lâ-be-pây bir ten-i rûh-âferîni öp

meh-cemâl:

1. meh-cemâl:

Gazel 85

Mısra: 1

Ay gibi parlak yüzlü.

Dağıtma kâkül 'izâra ey meh-cemâl
bahtım siyah edersin
Teraḥḥum etmez gönül yakarsın diyâr-ı
îmân tebâh edersin

mehcūr:

1. mehcūr:

Gazel 63

Mısra: 7

Ayrı düşmüş,uzakta kalmış,unutulmuş.

Gönül mehcūr olup dīdār-ı cānān-ı
vatandan āh
Vatan yād elde kalmış dilde bir yād-ı
vatan kalmış

2. mehcūr:

Gazel 72

Mısra: 5

Ayrı düşmüş,uzakta kalmış,unutulmuş.

İki yüzden dahī mehcūr oldum
Görmedim rüy-ı safā rüy-ı ferāğ

mehcūr bir diyāra:

1. mehcūr bir diyāra:-a

Tahmis 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Unutulmuş, terk edilmiş bir ülke.

Sevdā yolunda uydum reflār-ı rüzgāra
Düştüm güzel yolumdan mehcūr bir
diyāra

mehcūr olan:

1. mehcür olan:-an

Şarkı 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Uzak kalmış, ayrı düşmüş olmak.*

Gülsitân-ı sîneden mehcür olan bülbül
gibi
'Aşkının sâzında hicrân ağlayan bir
besteyim

mehcür-hande:

1. mehcür-hande:

Gazel 115

Mısra: 14

Unutulmuş, ayrı düşmüş gülüş.

Ebed-giryân olur İhsân demâdem
Olanlar tâ ezel mehcür-hande

mehcür-ı huzûr:

1. mehcür-ı huzûr:

Gazel 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönül rahatlığından, huzurdan ayrı
düşmek.*

Beni mehcür-ı huzûr etti perîşân etti
Acaba kimlere hem-bezm-i visâl oldu
bu şeb

meh-i nâz:

1. meh-i nâz:

Gazel 99

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ay gibi parlak ve güzel olan nazlı
sevgili.*

Bir füsûn et uyut agyârı hemân ey meh-
i nâz
Bize gel bir gece bir halvet-i âb
eyleyelim

meh-i tâbdârı:

1. meh-i tâbdârı:-ı

Gazel 26

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Işıklı, aydınlık ay.*

Neden âsumân-ı ümîdime olamaz
sûheyl ziyâ-feşân
Bu zemîn-i cilvede herkesin meh-i
tâbdârı ayân olur

mehin:

1. mehîn:-in

Gazel 121

Mısra: 10

Ay gibi güzel ve parlak sevgili.

Çek bâde unut nûk ü bed-i âlemi İhsân
Meşk eyle şebân rûz o mehîn hatt u
hadiyle

mehlikālar:

1. mehlikālar:-lar

Kıt'a 67

Mısra: 7

Ay gibi parlak yüzlü olan güzel, sevgili.

‘Aşka düşmüş mehlikālar devredip
pervāne-vār
Bezm-i Sa’dābāda vermişler
Çerāgāndan nişān

2. mehlikālar:-lar

Kıt'a 67

Mısra: 7

Ay gibi parlak yüzlü olan güzel, sevgili.

‘Aşka düşmüş mehlikālar devredip
pervāne-vār
Bezm-i Sa’dābāda vermişler
Çerāgāndan nişān

3. mehlikālar:-lar

Tahmis 3

Mısra: 11

Ay gibi parlak yüzlü olan güzel, sevgili.

Eder üftādegānın bezme her an
mehlikālar sevk
Ne hālettir olur yek-reng uyar mādūna
her mā-fevk

mehlikāvı:

1. mehlıkāyī:-y, -i

Gazel 31

Mısra: 4

Ay gibi parlak yüzlü olan güzel, sevgili.

Gönül teferrüd etmesin mi 'âşık-ı
yegānedir
Kabûl-i şirket eylemez o mehlıkāyī tek
sever

2. mehlıkāyī:-y, -i

Gazel 41

Mısra: 9

Ay gibi parlak yüzlü olan güzel, sevgili.

İhsân o mehlıkāyī tamam on beşinde
sev
Mâhın olunca on beşi bedr-i tamâm
olur

meh-ruhsâr:

1. meh-ruhsâr:

Gazel 27

Mısra: 7

Ay yüzlü.

O meh-ruhsâr için fevka'l-beşerlik
ittifâkîdir
Perî der yâ melek der bunda insân
ihtilâf eyler

meh-rûlar:

1. meh-rûlar:-lar

Gazel 149

Mısra: 9

Ay yüzlü güzel (sevgili).

Dâhîler enîsim bana meh-rûlar olur yâr
Takdîr edemez kıymet-i ulviyyemi
agyâr

meh-ves:

1. meh-ves:

Gazel 98

Mısra: 11

*Yüzü aya benzeyen, ay gibi parlayan
sevgili.*

Bir meh-ves için nâire-i 'aşk ile yandım
Düştüm şeb-i hicrinde düçar-ı şegaf
oldum

meh-ves muhammed 'alî:

1. meh-ves muhammed 'alî:

Kıt'a 66

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Ay yüzlü Muhammed Ali.

Bu târîhe imdâd eder çâryâr
Bu yıl doğdu meh-ves Muhammed 'Alî

meh-vesi:

1. meh-veşı:-i

Gazel 36

Mısra: 2

*Yüzü aya benzeyen, ay gibi parlayan
sevgili.*

Şeb-i vuslatta ki gözler süzülür düş
açılır
Çeker ol meh-veşı cân halvete âgüş
açılır

2. meh-veşı:-i

Gazel 159

Mısra: 10

*Yüzü aya benzeyen, ay gibi parlayan
sevgili.*

Şehbâz-ı me'ânîdir o elbet eşi yoktur
Dildâr ona dildâde olur meh-veşı
yoktur

mekân:

1. mekân:

Gazel 104

Mısra: 10

Yer, alan.

Zemîn-i gamda emellerden ayrılan
gönlüm
Garipser de arar bir mekân semâlardan

me'keldir:

1. me'keldir:-dir

Kaside 2

Mısra: 39

Geçim yeri, yemek yenecek yer.

Milletin ebvâb-ı beytû'l-mâli me'keldir
bize
Altı yüz yıldır ki ebvâb-ı hükûmet
bekleriz

mekînz:

1. mekînz:-iz

Kaside 2

Mısra: 115

Yüksek rütbe sahibi, vakarlı, temkinli.

Bir alay deryâ-diliz ammâ mekînz
misl-i küh
Gâvi hâmil hût imiş andan seyahât
bekleriz

mekr-i ülfette:

1. mekr-i ülfette:-te

Gazel 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hileli ahbablık.

Rukabâ bezmine yâr oldu çerâğ
Mekr-i ülfette imiş bülbül ü zâğ

mekteb-i âlâmnun:

1. mekteb-i âlâmnun:-ı, -nın

Gazel 139

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Elemler, kederler okulu.

Olmadım âzâdı bir dem yok mudur
Mekteb-i âlâmnun âzînesi

mektebimizdir:

1. mektebimizdir:-imiz, -dir

Gazel 33

Mısra: 4

*Öğrenim görecek olanların toplu
olarak devam ettikleri öğretim kurumu,
okul.*

Bir hâce-i şeydâ-yı perîşân-sühanız biz
Mecmû'a-i hübân-ı zaman
mektebimizdir

melâhatle müzehher:

1. melâhatle müzehher:

Muhammes 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Güzelliklerle çiçeklenmiş.

Bir nahl-i revânsın ki melâhatle
müzehher
Sensin yine hübân-ı Trabzona muzaffer

melâhatta:

1. **melāhatta:-ta**

Gazel 142

Mısra: 9

Güzellik, şirinlik.

O şāhbāz melāhatta düştü dāmına aşkın
Gönüller avlayacak bir güzel şikār ile
geçti

melāl içinde günüm:

1. **melāl içinde günüm:-üm**

Muhammes 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sıkıntı, keder içeren gün.

Çökmüş leyāl-i tārıma kasvetli bir
melāl
Geçmiş melāl içinde günüm garka-i
leyāl

melāle:

1. **melāle:-e**

Gazel 93

Mısra: 6

Hüzün, keder, sıkıntı.

Enīs-i rūhum olurken de gonca-veř
handān
Neden gönül düşüyor bir melāle
ağlıyorum

melāl-i ālemi:

1. **melâl-i âlemi:-i****Gazel 81**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Âlemin kederi.*

Melâl-i âlemi zevk et o zevki tecdüd et
Bu dâr-ı köhnede sür âşinâ-yı mâtem
isen

melâl-i derûn:1. **melâl-i derûn:****Kaside 1**

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Gönlün hüznü, kederi.

Huzûr-ı pâkine ma'lûm iken melâl-i
derûn
Ne hâcet eyliyeyim hâl-i zârı ben inhâ

melâl-i hazân:1. **melâl-i hazân:****Gazel 117**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sonbahar kederi.

Düşmekte hep melâl-i hazân
gûlsitânıma
Bir nev-bahâr görmeden erdim
hazânıma

melâl-i kalbine:1. **melâl-i kalbine:-i, -(n)e****Gazel 104**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kalbin sıkıntısı, hüznü.

Melâl-i kalbine bir kalb-i âşinâ arayan
Duyar eninini bigâne şân semâlardan

melâmetle şehîrim:1. **melâmetle şehîrim:-im****Kaside 3**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kınanma, ayıplanma ile ün kazanmış.

Sadrında bu mülkün ne reîsim ne
müddirim
Âfâk-ı mahabbette melâmetle şehîrim

melce-i fukarâ:1. **melce-i fukarâ:****Kaside 1**

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Fakirlerin, çaresizlerin sığınağı.

Nebiy-yi muhterem ey şeffer-i her dü-
serâ
Eyâ hülâsa-i mevcûd melce-i fukarâ

melek:

1. melek:

Gazel 27

Mısra: 8

*Nurdan yaratıldığına ve Allah katında
bulunduğuna inanılan varlık.*

O meh-ruhsār için fevka'l-beşerlik
ittifakıdır
Perī der yā melek der bunda insān
ihtilāf eyler

2. melek:

Gazel 31

Mısra: 1

*Nurdan yaratıldığına ve Allah katında
bulunduğuna inanılan varlık.*

Semā-yı nev-bahār içinde şā'irān melek
sever
Zemīn zemīn çiçek sever 'izār-ı yāri
pek sever

3. melek:

Kaside 5

Mısra: 35

*Nurdan yaratıldığına ve Allah katında
bulunduğuna inanılan varlık.*

Yemez içmez denir ammā ne perīdir ne
melek
Ġayr-i fi'āle çıkan zümre-i insāndır bu

melek-nazar:**1. melek-nazar:****Gazel 31**

Mısra: 7

Melek bakışlı, güzel yüzülü (sevgili).

Şu âb u tâb-ı hüsnünü gözümde ey

melek-nazar

Bu âlem-i misâl içinde her bebek bebek
sever**melek-siyer:****1. melek-siyer:****Gazel 19**

Mısra: 6

Melek vasıflı, iyi huylu, ahlaklı.

Açarak semâlara bâl ü per aramış

cemâline bir nazar

O hayâ-nikâb o melek-siyer ne güzîde-
cilve güzîde-şüh**melektir:****1. melektir:-tir****Gazel 77**

Mısra: 9

*Nur'dan yaratıldığına ve Allah katında
bulunduğuna inanılan varlık.*Bir melektir sevdiğim İhsân ki olmuş tâ
ezelHer cihetden âfet-i tâkat-güzâr-ı hüsn ü
'aşk**melhûz:****1. melhûz:****Gazel 70**

Mısra: 1

*Umulan, beklenen, olabileceği
düşünülen.*

Ne zamandan olur vefâ melhûz

Ne de bir çeşm-i âşinâ melhûz

2. melhûz:**Gazel 70**

Mısra: 2

*Umulan, beklenen, olabileceği
düşünülen.*

Ne zamandan olur vefâ melhûz

Ne de bir çeşm-i âşinâ melhûz

3. melhûz:**Gazel 70**

Mısra: 4

*Umulan, beklenen, olabileceği
düşünülen.*

Bu sükûn-zâr-ı mihnet-efzâdan

Olamaz şâd bir sadâ melhûz

4. melh  z:

Gazel 70

Mısra: 6

*Umulan, beklenen, olabileceği
düşülen.*

T  bi  -i n  r u incil   ma'd  m
Renciş-i n  r u ibtil   melh  z

5. melh  z:

Gazel 70

Mısra: 8

*Umulan, beklenen, olabileceği
düşülen.*

Kubbe-i f  re-f  m-ı   leme bak
Kalmamış bang-i i  tik   melh  z

6. melh  z:

Gazel 70

Mısra: 10

*Umulan, beklenen, olabileceği
düşülen.*

Ey kalem terc  m  n-ı   h isen   h
Olur   hs  n i  in nev   melh  z

me' luf-ı derd-i hicr  n:

1. me' luf-ı derd-i hicr  n:

Gazel 71

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayrılık derdine alışmış.

Me'luf-ı derd-i hicrân hırmân içinde
dâ'ir

Vasl-ı nigâr memnû' bûs u kenâr
memnû'

me'luf-i hasret oldum:

1. me'luf-i hasret oldum:

Tahmis 10

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Hasrete, özleme alışkın olmak.

Değmez bu 'ömr-i hüsran bir günlük
intizâra
Cânandan ayrı düştüm me'luf-i hasret
oldum

me'luf-i hicrânız:

1. me'luf-i hicrânız:-iz

Tahmis 7

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Ayrılığa alışmış.

Garibiz bî-nevâyız şâ'ir-i bergeşte-
sâmânız
Demâdem ağlarız me'nûs-i gam
me'luf-i hicrânız

me'lûf-ı şivenim:

1. me'lûf-ı şivenim:-im

Muhammes 2

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Mateme, yasa alışık.

Me'lûf-ı şivenim yine me'lûf-ı şivenim
Yokmuş ümîd-i vuslatı hicrân
yefiminin

memâtın:

1. memâtın:-ın

Gazel 82

Mısra: **11**

Ölüm.

Mebnâsı hayâtın ne mâ-ba'dı memâtın
ne
Esbâbı necâtın ne iz'ânı kapatmışın

memdûh-ı bâhirü'l-'irfânımızın ke'n-naks-ı
fi'l-hacer siddet-i kuvve-i hâfızaları
müstakar olmak cihetiyle hece hurûfatın
bi'l-bedâhe ezberden okudukları kevfîyyet-i
müsellemesi şöyle bir cânibe kalsın hattâ
hurûf-ı mezkûrevî cevdet-i zevklerine
muvâfık ve nev-zemîn bir üslûb-ı dil-
nîşinde silk-i nazm u vezne cem' u derc ile
şübha-i cevherin belâgat-âsâ bir kıt'a-i
güzîn ü ra'nâ ve bir güfte-i bihîn ü zîbâ
vücûda getirip fenne-i edvâr usûlünce de
bestelemişlerdir ki sıbyân-ı müslime bed'-i
mekte:

1. memdüh-ı bâhirü'l-irfânımızın ke'n-
nakş-ı fi'l-hacer şiddet-i kuvve-i
hâfızaları müstakar olmak cihetiyle hece
hurûfatın bi'l-bedâhe ezberden
okudukları keyfiyyet-i müsellemesi şöyle
bir cânibe kalsın hattâ hurûf-ı mezkûreyi
cevdet-i zevklerine muvâfık ve nev-zemîn
bir üslûb-ı dil-nişinde silk-i nazm u vezne
cem' u derc ile sübhâ-i cevherin belâgat-
âsâ bir kıt'a-i güzîn ü ra'nâ ve bir güfte-i
bihîn ü zîbâ vücûda getirip fenne-i edvâr
usûlünce de bestelemişlerdir ki sıbyân-ı
müslime bed'-i mektep âyinlerinde lahn-i
mahsûs üzre okurlar ve cem'-i huzzâr u
müstemi'in derûn-ı dilden nâle vu zârî
kılıp hemîşe giryân olurlar:

Diğer 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Bilgisi aşikâr olan övülen kişinin taşta
yazı yazan hafızalarının kuvvetli şiddeti
istikrarlı olmak suretiyle hece harflerini
ansızın ezberden okudukları gerçeği ispat
edilen bir durum olması şöyle bir yana
kalsın hatta zikredilen harflerin beğenilen
kusursuzluklarına uygun ve yeni bir hoş
giden üslupta nazım ve veznin tertibine
toplama ve bir araya getirme ile mücevher
tespihi belagat gibi bir seçilmiş, hoş kıta ve
çok beğenilen, süslü güfte meydana getirip
musiki ilme göre de bestelemişlerdir ki
müslîman küçük çocukların okul başlaması
törenlerinde kendisine mahsus melodileriyle
okurlar ve huzurda olanlar ile dinleyiciler
gönülden inleyerek ve ağlayarak her zaman
ağlarlar.*

Memdüh-ı bâhirü'l- 'irfânımızın ke' n-
nakş-ı fi'l-hacer şiddet-i kuvve-i
hâfizaları müstakar olmak cihetiyle
hece hurûfatın bi'l-bedâhe ezberden
okudukları keyfiyyet-i müsellemesi
şöyle bir cânibe kalsın hattâ hurûf-ı
mezkûreyi cevdet-i zevklerine muvâfık
ve nev-zemîn bir üslûb-ı dil-nişinde
silk-i nazm u vezne cem' u derc ile
sübha-i cevherin belâgat-âsâ bir kıt'a-i
güzîn ü ra'nâ ve bir güfte-i bihîn ü zibâ
vücûda getirip fenne-i edvâr usulünce
de bestelemişlerdir ki sıbyân-ı müslime
bed'-i mektep âyinlerinde lahn-i
maşsûs üzre okurlar ve cemî'-i huzzâr
u müstemi'in derûn-ı dilden nâle vu
zârî kılıp hemîşe giryân olurlar

**memdüh-ı ma' rûfumuz sığâr-ı sinnlerinde
ya' ni hadd-i erba'îne vusûllerinde ta' lîm-i
fârisî den farsî te' allûmüne râğbet
buyurmaları üzerine hâce-i dânalâri olan
merd-i fâzıl daha ilk ders-i şerîfde men ben
tû sen ü o der demez kendileri min kabli r-
rahmân hilvedâr oldukları zekâ ve iz'ân
cihetiyle der-ân be-men bana be-tû sana be-
û ona bâ-men benim ile bâ-tû senin ile bâ-û
onun ile diye ilerisine doğru dahi cevâb-ı
savâb vermekle 'akîbinde vemlihâ
mekselinâ mislinâ mernuş debernus ve ilâ
âhîrihî:**

1. memdüh-ı ma' rûfumuz sığâr-ı
sinnlerinde ya' ni hadd-i erba'îne
vusûllerinde ta' lîm-i fârisî den farsî
te' allûmüne râğbet buyurmaları üzerine
hâce-i dânalâri olan merd-i fâzıl daha ilk
ders-i şerîfde men ben tû sen ü o der

demez kendileri min kabli'r-rahmân
hilyedâr oldukları zekâ ve iz'ân cihetiyle
der-ân be-men bana be-tû sana be-û ona
bâ-men benim ile bâ-tû senin ile bâ-û
onun ile diye ilerisine doğru dahi cevâb-ı
savâb vermekle 'akîbinde yemlihâ
mekselinâ mislinâ mernuş debernus ve ilâ
âhîrihî sayarak kıtmîre değin aşhâb-ı
kehf esâmisin dahi okuyup bahsi yine
'ulûm-ı 'âliyye ve gâmezaya dökmekle
buncılayın endek-sâl bir tûl-ı sâhib-
kemâl karşısında ebkem ü lâl olan
hocaları kendüye geldikte elhak sad-
hezâr âferin sad-hezâr âferin diye üç yol
yerinden sıçrayıp oturmayı müte'akip
memdühümüzün 'ilm-i şerîf ni' metin
taḥḍîsen hâzihî min fazlî rabbî diye
mukâbele buyurdıkları şâyi' dir:-dir

DİĞER 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Herkesçe bilinen övgüye değer zat,
erken yaşlarında yani kırk sınırına
eriştiklerinde Farsça öğretiminden Farsça
öğrenmeye meyletmeleri üzerine bilgili
hocaları olan fazilet sahibi kimse daha ilk
dersinde men: ben, tû: sen, ü: o dediği anda
kendileri akrabalarından önce güzel sıfat
barındırdıkları, zeka ve anlayışları
sebebiyle hemen be-men: bana, be-tû: sana,
be-û: ona, bâ-men: benim ile, bâ-tû: senin ile,
bâ-û: onun ile diyerek daha ileriye kadar da
doğru cevap verdikten sonra Yemliha,
Mekselina, Mislina, Mernuş, Debernus ve
sonuna kadar sayarak Kıtmîr'e kadar Yedi
Uyurlar'ın isimlerini de okuyarak komuyu
tekrar yüce ilimler ve anlaşılması güç
meselelere getirince böyle yaşı küçük bir
olguluk sahibi çocuk karşısında dilsiz ve

*lâl olan hocaları kendilerine geldiklerinde
"Gerçekten yüz bin kere aferin, yüz bin kere
aferin" diyerek üç kez yerlerinden sıçrayıp
oturduktan sonra övülen kişinin mübarek
bilgileri lütfuna teşekkür etmek için " Bu
Allah'ın faziletlerinden, bu Allah'ın
faziletlerinden"diyerek karşılık verdikleri
duyulmuştur.*

Memdüh-ı ma' rûfumuz sıgâr-ı
sinnlerinde ya' ni hadd-i erba'îne
vusûllerinde ta'îm-i fârisî den farsî
te'allûmüne rağbet buyurmaları üzerine
hâce-i dânaları olan merd-i fâzıl daha
ilk ders-i şerîfde men ben tû sen ü o der
demez kendileri min kabli'r-rahmân
hilyedâr oldukları zekâ ve iz'ân
cihetiyle der-ân be-men bana be-tû sana
be-û ona bâ-men benim ile bâ-tû senin
ile bâ-û onun ile diye ilerisine doğru
dahî cevâb-ı savâb vermekle 'akîbinde
Yemlihâ Mekselînâ Mislînâ Mernuş
Debemuş ve ilâ âhîrihî sayarak Kıtmîre
değîn Ashâb-ı Kehf esâmisin dahî
okuyup bahsi yine 'ulûm-ı 'âliyye ve
gâmızaya dökmele buncılayın endek-
sâl bir tıfl-ı sâhib-kemâl karşısında
ebkem ü lâl olan hocaları kendüye
geldikte Elhak sad-hezâr âferîn sad-
hezâr âferîn diye üç yol yerinden
sıçrayıp oturmayı mûte'akip
memdühumuzun 'ilm-i şerîf ni' metin
tahdîsen Hâzihî min fazlı Rabbî diye
mukâbele buyurdıkları şâyi'dir

memdühumuz:

1. memdühumuz:-(-u) muz

Diğer 2

Mısra: 16

Övülen, methedilen.

Hep bilir Allāhü a'lem bā vü pā vü tā vü sā
Nādirü'l-emsāldir İhsān bizim
memdühumuz

memdühumuzun beyt-i sâbıkü'z-zikrin
mısra' -ı sânisindeki nağam kelimesine
ğanem ile bozuntu cevâbı vermelerinde ise
nice nice dekâyık-ı ma'na müstetirdir:

1. memdühumuzun beyt-i sâbıkü'z-zikrin
mısra' -ı sânisindeki nağam kelimesine
ğanem ile bozuntu cevâbı vermelerinde
ise nice nice dekâyık-ı ma'na
müstetirdir:-dir

Diğer 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Övülen kişinin daha önce sözü edilen
beytinin ikinci mısrasında "nağam (ezgiler)"
kelimesini "ganem (koyun)" kelimesiyle kalp
sanatı(bozuntu) oluşturarak cevap
vermesinde bir çok gizli, anlaşılması güç
anlam saklıdır.

Memdühumuzun beyt-i sâbıkü'z-zikrin
mısra' -ı sânisindeki nağam kelimesine
ğanem ile bozuntu cevâbı vermelerinde
ise nice nice dekâyık-ı ma'na
müstetirdir

memdühumuzun bozuntu san'atına şiddet-i
ihâtaları dolayısıyla nice esâmî ve kelimâtın
muhteviyât u mâhiyyâtını tedbîl ü tağyîre
ve onları ahsen-i sûrete i'âde edip ol veche
ile tahrîr ü tasfîre himmetleri vâkî'dir:

1. memdühumuzun bozuntu san'atına
şiddet-i ihâtaları dolayısıyla nice esâmî ve
kelimâtın muhteviyât u mâhiyyâtını
tedbîl ü tağyîre ve onları ahsen-i sûrete
i'âde edip ol veche ile tahrîr ü tasfîre
himmeleri vâkî'dir:-dir

Diğer 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Övülen kişinin kalp (bozuntu) sanatına
çok fazla geniş bilgisi dolayısıyla bir çok
isimlerin ve kelimelerin içeriğini, niteliğini
değiştirmeye ve başka şekle sokma, onları
güzel bir surete getirip o biçim ile yazma ve
satır hâline getirme gayretleri bulunur.

Memdühumuzun bozuntu san'atına
şiddet-i ihâtaları dolayısıyla nice esâmî
ve kelimâtın muhteviyât u mâhiyyâtını
tedbîl ü tağyîre ve onları ahsen-i sûrete
i'âde edip ol veche ile tahrîr ü tasfîre
himmeleri vâkî'dir

memdühumuzun göbek ismi olan vasar
nâmunun da harfev-n-i mezkureynden vâ ile
ibtidâ etmesi:

1. memdühumuzun göbek ismi olan vasar
nâmunun da harfev-n-i mezkureynden vâ
ile ibtidâ etmesi:

Diğer 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Metinde) övülen kişinin göbek adı olan "Yaşar"ın zikredilen iki harften biri olan ya harfi ile başlaması.

Nāzım u şāriḥ-i āzade el-med'uvv be-
Ḥamāmizāde Ḥsānın tertīb-i dīvānda
eyledik fiiliyle ya'ni elif yā harfleriyle
matla'-küşā olması ve Ḥsān kelimesi
elifle başladığı gibi memdūhumuzun
göbek ismi olan Yaşar nāmının da
ḥarfeyn-i mezkureynden yā ile ibtidā
etmesi ḥüsn-i intihāya vāsıl olacak bir
ḥayrū'l-fāl ve berā'at-i istihlâldir

me' benim:

1. me' benim: -im

Muhammes 2

Mısra: 4

Sığımlacak, güven duyulacak, emin ve
emniyetli yer.

Terk eyledim diyārımı āvârelerdenim
Olmuş küşāde-gāret-i yārāna
me' benim

memleket:

1. memleket:

Tahmis 8

Mısra: 2

Ülke, diyar.

Yefim olmuş bükülmüş boynu ümmet
bî-nevâ ağlar
Ser-â-ser memleket millet olur mâtem-
serâ ağlar

memlûkuz:

1. memlûkuz:-uz

Kaside 2

Mısra: 93

*Mâlik olunan, birinin malı mülkü olan,
tasarrufunda bulunan, köle.*

Mâlik-i târih idik mâzide memlûkuz
bugün
Hâzırız dâru'l-vatan sahnında hicret
bekleriz

memnû':

1. memnû':

Gazel 71

Mısra: 4

Menedilmiş, yasaklanmış.

Me'luf-ı derd-i hicrân hırmân içinde
dâ'ir
Vasl-ı nigâr memnû' bûs u kenâr
memnû'

2. memnû':

Gazel 71

Mısra: 6

Menedilmiş, yasaklanmış.

Yâ sabr yâ sefermiş 'aşkın devâsı
ammâ
Yok ihtimâli sabrın terk-i diyâr
memnû'

3. memnû':

Gazel 71

Mısra: 8

Menedilmiş, yasaklanmış.

Seyretmesin mi 'âşık gönlünde aks-i
cânân
Nezzâreden değildir âyinedâr memnû'

4. memnû':

Gazel 71

Mısra: 10

Menedilmiş, yasaklanmış.

Kûy-ı nigâra vardım feryâda geldim
İhsân
Gülzârdan olur mu savt-ı hezâr
memnû'

men ü tûdan haber:

1. men ü tûdan haber:

Diğer 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Farsça'da ben ve sen sözlerinden bilgi.

Sen neğamdan bahsedersin ol ğanem
der mutlakā
Hâce-i meşhūr sordukda men ü tūdan
haber

2. men ü tūdan haber:

Diğer 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Farsça'da ben ve sen sözlerinden bilgi.

Hâce-i meşhūr sordukda men ü tūdan
haber
Ezberinden ben sen o hem biz siz onlar
der ona

menākıb-ı dem-i sevdā:

1. menākıb-ı dem-i sevdā:

Gazel 86

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevda zamanının hikâyeleri.

Menākıb-ı dem-i sevdā güzide hātıralar
Metālib-i dil-i şeydā fesāne-i āmāl

menār:

1. menār:

Gazel 123

Mısra: 5

Minare.

Yükselir dest-i du'ā şeklinde güyā her
menār

La 'net eyler mülkü tahrîb eyleyen
alçaklara

menâzır-ı sevda:

1. menâzır-ı sevda:

Gazel 104

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevda manzaraları.

Olur menâzır-ı sevda ayân semâlardan
Terâneler işitir gûş-ı cân semâlardan

menba' da:

1. menba' da: -da

Kıt'a 11

Mısra: 4

Suyun çıktığı yer, pınar.

Nedir âb-ı hayvânı insân bilir
O menba' da bulsun mu hayvân hayât

menem diğer nîst diven her ehl-i kaleme:

1. menem diğer nîst diven her ehl-i

kaleme:

Diğer 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

"Yalnızca ben varım, diğerleri hiçtir"
ifadesini kullanan her bir şair, yazar.

Mevlânâyı mezbûrun her biri bir dürr-i
girân-behâ-yı belâgat olan sözlerini
imlâya getirmek menem diğer nîst
diyen her ehl-i kaleme müyesser olur

menî i:

1. menî i:

Gazel 148

Mısra: 5

Ele geçirilmesi güç, zaptı zor, sarp.

Güftârim açar ukde-i düşvâr u menî i
Tab'-ı hünerim andırır ummân-ı vasî i

menn ü selvâ:

1. menn ü selvâ:

Kaside 2

Mısra: 50

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

İsrailoğullarının Mısır'dan

*çıkartıldıkları zaman, Allah tarafından
kendilerine gönderilen iki çeşit yiyecek.
"Menn" bir çeşit helva; "Selvâ" ise,
bıldırcının adıdır. Bakara suresi, 61. ayette
geçmektedir.*

Püş ü pâ urmaktayız Şahrâ-yı Nürda
ğayretiz
Menn ü selvâ istemez bir başka ni'met
bekleriz

mennü :

1. mennü´ :

Gazel 71

Mısra: 1

Yasak, men edilmiş.

Sahrâ-neverd-i gamdan dîdâr-ı yâr
mennü´
Feyzinden oldu hayfâ ebr-i bahâr
mennü´

2. mennü´ :

Gazel 71

Mısra: 2

Yasak, men edilmiş.

Sahrâ-neverd-i gamdan dîdâr-ı yâr
mennü´
Feyzinden oldu hayfâ ebr-i bahâr
mennü´

me`nûs:

1. me`nûs:

Gazel 144

Mısra: 1

Alışkın.

Nâilim vuslata hicrân ile me`nûs olalı
Bulmuşum çâremi bîçâre vü me`yûs
olalı

me`nûs-i ğam:

1. me`nûs-i ğam:

Tahmîs 7

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Kedere, sıkıntıya alışmış.

Ğarîbiz bî-nevâyız şâ'ir-i bergeşte-
sâmânız

Demâdem ağlarız me'nûs-i ğam
me'luf-i hicrânız

me'nûs-ı mihnet oldum:

1. **me'nûs-ı mihnet oldum:** -du, -m

Tahmîs 10

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Sıkıntıya, kedere alışkın olmak.

Feryâda yok mecâlim hâmüş-ı hayret
oldum

Sevdâya düştü gönlüm me'nûs-ı mihnet
oldum

menzil:

1. **menzil:**

Gazel 138

Mısra: **8**

Varılacak yer, hedef nokta.

Konardım anda hem âvâre ser-ârâm
ederdim ben

Ribât-ı aşk u sevdâdan mu'allâ menzil
olsaydı

menzile:

1. **menzile:-e**

Kıt'a 44

Mısra: **3**

Varılacak yer, hedef nokta.

Yaya kaldık yolumuz menzile olmaz
vâsıl

Ata kimler vere ot sen zot efendim ben
zot

menzil-i maksûda:

1. **menzil-i maksûda:-a**

Kıt'a 56

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Varılmak, ulaşılmak istenilen yer.

Yaya kaldık varalım menzil-i maksûda
hemân

Bizi külfetlere hayretlere salmış işimiz

merâkı:

1. **merâkı:-ı**

Diğer 1

Mısra: **66**

*Bir şeyin özünü anlama, kavrama
isteği, öğrenme arzusu, heves, düşkünlük.*

Zevkin değil ise nûş etmek rakı
Şampanya içeriz terk et merâkı

merdâne:

1. **merdâne:**

Gazel 60

Mısra: **4**

Mert bir insana yakışır tarzda, mertçe.

Pîr-i bahâr aşkı gör oldu hem âgûş-ı yâr
Reşk-i kıyâmü'ş-şebâb eyledi merdâne
dans

merdân-ı mahabbet:

1. **merdân-ı mahabbet:**

Tahmis 7

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Sevdamn, muhabbetin yâğitleri.

Müyesser olmuyor cem'iyet-i efkâr
bir dürlü
Ne erbâb-ı hakikat var ne merdân-ı
mahabbet var

merd-i cihan-gerd:

1. **merd-i cihan-gerd:**

Gazel 120

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Dünyayı dolaşan kişi.

Toplamış güyâ berâ-yı imtihân
perverdigâr
İztırâb-ı dehri bir merd-i cihan-gerd
üstüne

merd-i şecî'i:**1. merd-i şecî'i:****Gazel 148**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cesur, yürekli kişi.

Rezm-i edebîn çünkü benim merd-i
şecî'i
Seyr eyile de gör bendeki refîâr-ı serî'i

merd-i sühandân:**1. merd-i sühandân:-dan****Gazel 150**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Söz söylemeyi bilen, güzel söz söyleyen
yiğit.*

Meydân-ı belâğatta benim merd-i
sühandân
Ser-pençe-i zaptımda durur kişver-i
iz'ân

merdin:**1. merdin:-in****Diğer 1**

Mısra: 29

Mert, yiğit, adam.

Hamâmî İhsândır o merdin adı
Köprülü Fu'âd da onun üstâdî

merdûdumuz:**1. merdûdumuz:-(u)muz****Kaside 2**

Mısra: 107

*Redd olunmuş, kabul edilmemiş, geri
döndürülmüş.*

Bid'at olmuş ma'rifet san'at olur
merdûdumuz
Peyrev olmaz sâhibü'l-furkândan âyet
bekleriz

merdümek-i nûr-ı 'uyûn-ı şu'arâyım:**1. merdümek-i nûr-ı 'uyûn-ı şu'arâyım:-
(y)ım****Kaside 7**

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Şairlerin parlayan göz bebekleri.

Ben merdümek-i nûr-ı 'uyûn-ı
şu'arâyım
Şâyandır olunca yerim a'yân-ı ma'ârif

merdüm-i âzâdevi:**1. merdüm-i âzâdevi:-(y), -i****Gazel 3**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Serbest, kimseye bağımlı olmayan
insan.*

Kahrolsun o ni‘met yere batsın ki
edermiş
Bir merdüm-i âzâdeyi medyûn-ı
temennâ

merhabâ:

1. merhabâ:

Gazel 7

Mısra: 8

Selam hitabı II Görmek, hatır sormak.

Ceybinde yoksa dânesi mahbûb-ı
asfârın
Etmez o mâî gözlü güzel merhabâ sana

2. merhabâ:

Gazel 168

Mısra: 15

*Övülen, yüceltilen kimseye hitap sözü
olarak kullanılır.*

Habîb-i necîb-i Hudâ merhabâ
Gönül iştiyâkınla tehlîl eder

merhamet:

1. merhamet:

Gazel 4

Mısra: 11

Acıma, şefkat gösterme.

Aşinâ-yı hâl isen gelmez mi bir an
merhamet

Dîde-i mahzûnumun ma'nalı hâlinde
sana

merhamet etmez:

1. merhamet etmez:-mez

Şarkı 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Merhamet etmek, acımak.

Merhamet etmez misin İhsâna pek
şâyesteyim
'Aşkının sâzında hicrân ağlayan bir
besteyim

merhemlerinden:

1. merhemlerinden:-ler, -i, -n, -den

Gazel 107

Mısra: 10

*Bir acının, bir üzüntünün şiddetini
azaltacak, ümit ve teselli kaynağı olacak
şey, çâre.*

Vefâdan zerre görsem devâsız derd için
ben
Arardım çâre elbet vefâ
merhemlerinden

merhûn-ı temennâ:

1. merhûn-ı temennâ:

Gazel 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Boyun eğme karşılığında.

Ahbâb ona derler mi ki ahvâli bilirken
Eyler yine hâcâtını merhûn-ı temennâ

merkezdedir:

1. merkezdedir:-de, -dir

Kıt'a 62

Mısra: 2

*Bir ilin köyü, ilçeleri değil şehir
merkezi.*

Sa'y ederler câ-be-câ tebdîl-i taksîmât
için
Mülhakâtın halkı hep merkezdedir bi'l-
iltizâm

merkez-i aşkında:

1. merkez-i aşkında:-i, -n, -da

Gazel 100

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk yolu, bölgesi.

Sâbit-kademim merkez-i aşkında
dolanmam
Yek-reng-i mey-i safvetim elvâna
boyanmam

mersâ-vı necâta:

1. mersā-yı necāta: -a

Kaside 7

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Kurtuluş limanı.

Fülk-i vatânı attı şu mersā-yı necāta
'Ummanları aşmakla şu kapdân-ı
ma'ârif

mertebe:

1. mertebe:

Gazel 153

Mısra: **4**

Kademe, derece, rütbe.

Bedhâh o kadar meşreb-i devvâr ü
hafîfin
Bir mertebe bâtl ki senin re'y-i sahîfin

2. mertebe:

Gazel 155

Mısra: **2**

Kademe, derece, rütbe.

Olmuşsa da beyne'l-üdebâ pek
mütemâyiz
Bir mertebe yâ kudret-i şî'riyyeyi hâiz

mesâ:

1. mesâ:

Gazel 2

Mısra: 2

Akşam.

Açmaz nikâb-ı hüsnünü dildâr-ı
mehlikâ

Tutmuş muhîr-i ufku sükûn-zâr olan
mesâ

mesâg:

1. mesâg:

Gazel 72

Mısra: 8

İzin, müsaade.

Kendi kalbimden ederdim şekvâ
Olsa kânûn-ı mahabbette mesâg

meş'ale-dârân-ı sühân:

1. meş'ale-dârân-ı sühân:

Gazel 164

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Söz meşalesini tutanlar.

İnce hislerle nümâyende samîmî-i
beyân
Nüktedân sâde lîsân meş'ale-dârân-ı
sühân

meş'ale-i rüşenin:

1. meş'ale-i rüşenin:-in

Tahmis 5

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Parlak, aydınlık meşale.

Dergâhına bir meş'ale-i rüşenin olsam
Aşkınla perişân olanın almadan âhın

meşâm-ı ehl-i mahabbet:

1. meşâm-ı ehl-i mahabbet:

Gazel 86

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk ehlinin burnu.

Meşâm-ı ehl-i mahabbet muattar
olmuştu
Şikenc-i zülfüne değseydi şâne-i âmâl

meşâm-ı hasretim:

1. meşâm-ı hasretim:-im

Gazel 63

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kokusuna hasret olma, özlem duyma.

Ufûl etmiş nazargâhımda İhsân Yûsuf-ı
âmâl
Meşâm-ı hasretim müştâk-ı büy-ı
pirehen kalmış

meşâmuma:

1. meşâmuma:-ım, -a

Gazel 73

Mısra: 2

Koku alma organı, burun.

Vezân olunca nesīm-i sabā latif latif

Gelir meşāmıma bûy-ı safâ latif latif

mescid:

1. mescid:

Rûbai 12

Mısra: 4

*İbadet edilecek ve secdeye varılacak
yer, cami.*

Kaldım arā yerde vākıf-ı 'aşk u hayret

Meyhâne mi mescid mi deyip cān

atayım

mesdūd:

1. mesdūd:

Gazel 57

Mısra: 9

Kapatılmış, hudutlanmış.

Bize mesdūd olamaz kâ'be-i vuslat

İhsân

Reh-i nâ-refte açar lahzada minhâc

ederiz

meseldir:

1. meseldir: -dir

Kıt'a 52

Mısra: 3

Darbimesel, atasözü.

Bir meseldir söylenir dâim ısırmaz it iti
Dinsizin ammâ ki hakkında da
îmânsız gelir

Hâlen yediden yetmişe tahsîl ile meşğûl
Ezberden okur dersini sıbyân-ı ma'ârif

mes'ele:

1. mes'ele:

Gazel 82

Mısra: 9

*Çözüme kavuşturulması, bir sonuca
bağlanması gereken durum, sorun.*

Bin mes'ele bin da'vâ ma'lûm olamaz
ferdâ
İdrâki edip a'mâ hemvâre aratmışsın

mes'ele-i aşka:

1. mes'ele-i aşka:-a

Şarkı 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk meselesi, konusu.

Vâkıfız mes'ele-i aşka ri'yâzîyiz biz
Bizi tarh etme sakın darbına râzîyiz biz

meşğûl:

1. meşğûl:

Kaside 7

Mısra: 29

*Bir işle uğraşan, ilgisi olan, iş
görmekte olan.*

meşğûl-i tebcîlin:

1. meşğûl-i tebcîlin:-in

Tahmis 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yüceltme, hürmet etme ile meşğul.

Garîk-ı hayretindir sâkinân-ı 'âlem-i
nâsût
Bütün kevn ü mekân meşğûl-i tebcîlin
fakat meşkût

meşhûd:

1. meşhûd:

Kaside 6

Mısra: 140

*Gözle görülen, şahit olunan, müşahede
edilen.*

Mevcûd ise ger ğalâ-yı es'âr
Meşhûd deĝil ğalâ-yı hamsi

meşhûdâtda:

1. meşhûdâtda:-da

Tahmis 7

Mısra: 24

*Gözle görülen, şahit olunan, müşahede
edilen.*

Bakıp kesrette görmüş zevk-i vahdet
dide-i bîdâr
Bu rengârenk meşhûdâtta Tal'at
cemâl-i yâr

meşhûn-ı temennâ:

1. meşhûn-ı temennâ:

Gazel 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İsteklerle dolu. II Yaltaklanma, boyun
eğme ile kaplı.*

Efvâh-ı cihân olsa da meşhûn-ı
temennâ
Teshîr edemez rûhumu efsûn-ı temennâ

meshûr:

1. meshûr:

Gazel 167

Mısra: 8

*Büyülenmiş veya büyülenmişçesine
gönül vermiş, bağlanmış, tutkun.*

Füyûz-ı 'aşk-ı pâkin birbirinden eyler
istîrkâb
Zemin bir mest-i ma'zûr âsumân
meshûr 'aşkıdan

meşhur olursun:

1. meşhur olursun:-(u)r, -sun

Gazel 162

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Ün kazanmak, tanınmak, ün almak,
ünlenmek.*

Eğer yārāna hādīm ehl-i san'at māhīr
ustaysan
Çıkar meb'ūs olur meşhur olursun
böyle kalmazsın

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Büyülenmişçesine gönül
veren, meyleden.*

Mahmūr-ı işve gözleri meshūr-ı in'itāf
Manzūr olur güzelliği bī-tāb-ı inkişāf

meshūr-ı mahabbet:

1. meshūr-ı mahabbet:

Gazel 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Aşk, sevgi ile büyülenmiş.

Bakarım cılve-i peyderpeye meshūr-ı
mahabbet
Ne kadar sāhīr imiş şüh-ı füsunkār-ı
tabi'at

meshūr-ı sevdā:

1. meshūr-ı sevdā:

Gazel 112

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sevda tutkunu.

Seyr eyle cānān mahmūr-ı sahbā
meshūr-ı sevdā
Gıysū-yı hoş-bū ebrūsu pūr-gū çeşmānı
āhū

meshūrun:

meshūr-hande:

1. meshūr-hande:

Gazel 115

Mısra: 4

Büyülenmiş güllüş.

Dudaklar hande-pīrā işve-perver
BİRER sih-r-āşinā meshūr-hande

meshūr-ı in'itāf:

1. meshūr-ı in'itāf:

Gazel 74

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Büyülenmişçesine gönül
veren, meyleden.*

Mahmūr-ı işve gözleri meshūr-ı in'itāf
Manzūr olur güzelliği bī-tāb-ı inkişāf

2. meshūr-ı in'itāf:

Gazel 74

1. **meshûrun:-un**

Şarkı 6

Mısra: 6

*Büyülenmiş veya büyülenmişçesine
gönül vermiş, bağlanmış, tutkun.*

Ziyâ-yı hüsne bürünmüş cemâl-i
manzûrun
Yanaklarında gülen gamzelerde
meshûrun

meşk:

1. **meşk:**

Gazel 121

Mısra: 10

*Öğrenmek için yapılan ders, tâlim,
çalışma, alıştırma.*

Çek bâde unut nîk ü bed-i âlemi îhsân
Meşk eyle şebân rûz o mehin hatt u
hadiyle

meşk alır:

1. **meşk alır:**

Diğer 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Ders almak, bir konu üzerinde yetkili
bir kimseden bilgi edinmek.*

Dedim hayrânım ey gül-i ra'nâ
Meşk alır âhımdan bülbül-i şeydâ

meskenet bābında:

1. **meskenet bābında:** -i, -n, -da

Kaside 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Miskinlik, tembellik konusu.

Seyr ü tayr eyler cihan fevka's-semā
tahte'l-bihār

Meskenet bābında biz peyveste nevbet
bekleriz

mesken-i mihen:

1. **mesken-i mihen:**

Gazel 69

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sıkıntılar diyarı.

Düşerek ümūd-i visāle ben dili mesken-
i mihen eyledim

Bana hufre-i 'adem olmasın reh-i
fırkatindeki son ribāt

meskenim:

1. **meskenim:** -im

Muhammes 2

Mısra: 2

Yaşanılan yer, ev. II Aşığın gönlü.

Ahbāb elinde yandı harāb oldu
gülşenim

Nekbet- sarāy u büm u gurāb oldu
meskenim

meskür:

1. **meşkür:**

Kaside 7

Mısra: 73

*Şükür ve teşekkürle layık olan,
teşekkürle değer, övülmüş, beğenilmiş.*

Meydāna atıldın ola meşkür cihādın
Sağ elde kılıç solda da kalkān-ı ma'ārif

meskūt:

1. **meskūt:**

Tahmis 1

Mısra: 12

*Söylenmemiş, hakkında bir şey
konuşulmamış, sükût edilmiş.*

Garik-ı hayretindir sākinān-ı 'ālem-i
nāsūt

Bütün kevn ü mekān meşgūl-i tebcilin
fakat meskūt

mesned-tırāz-ı tahtgāh-ı mülk-i mabhūbu:

1. **mesned-tırāz-ı tahtgāh-ı mülk-i**

mabhūbu: -u

Tahmis 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin ülkesindeki tahtın bulunduğu
makamı süsleyen, donatan.*

Bihîn mesned-tırâz-ı tahtgâh-ı mülk-i
mahbûbu
Yakarken derd-i âteşnâk-ı aşkın sabr-ı
Eyyubu

mesnevî:

1. mesnevî:

Diğer 1

Mısra: 22

*Mevlânâ Celâleddîn Rûmî'nin altı
ciltlik Farsça eseri.*

Mevlevî demişler bize Mevlevî
Büyük dedemizden gördük mesnevî

meşreb:

1. meşreb:

Gazel 9

Mısra: 1

Karakter, huy, yaratılış.

Bilmez tekellûf bir sâde meşreb
Rindân-ı sahbâ âzâde-meşreb

meşreb-i devvâr ü hafifin:

1. meşreb-i devvâr ü hafifin: -in

Gazel 153

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Süreklî dönen ve ağırbaşlı olmayan
yaratılışlı.*

Bedh h o kadar meşreb-i devv r  
haf fin
Bir mertebe b til ki senin re'y-i sah fin

mesrebimizdir:

1. meşrebimizdir:-imiz, -dir

Gazel 33

Mısra: 1

Karakter, huy, yaratılış.

Keyfiyyet-i sahb -yı saf 
meşrebimizdir
 evkiz tarabız neş'e bizim
mezhebimizdir

mesr k-ı feyz   refah:

1. meşrık-ı feyz   refah:

Kaside 2

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Bolluk ve bereket güneşinin doğduğu
yer.*

 arb olur bir meşrık-ı feyz   refah
anlar ya ar
Biz ne ğaflettir kıy metten 'al met
bekleriz

me r tiyyet-i mevh meye:

1. me r tiyyet-i mevh meye:-(y)e

Kıt'a 25

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gerçek olmayıp vehim ve hayal edilen
meşrutiyet.*

Maslahat keyfen siy set 'örfen olmuş
m sted m
Veyler bir böyle me r tiyyet-i
mevh meye

mest:

1. mest:

Gazel 34

Mısra: 6

Mest olmuş, kendinden geçmiş, sarhoş.

S ne  ry n d deler mahm r k k ller
  z k
Mest   b -perv  d  er s nemde c n n
serpilir

2. mest:

Gazel 49

Mısra: 15

Mest olmuş, kendinden geçmiş, sarhoş.

Mest   per  an gezer  hs n gönül
Zülf-i siyehk ra d  er bağlanır

3. mest:

Gazel 60

Mısra: 2

Mest olmuş, kendinden geçmiş, sarhoş.

Çıksa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans
Mest ü perîşân eder şevk ile peymâne
dans

mest ile ülfet eden:

1. mest ile ülfet eden:-en

Tahmis 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kendinden geçmiş, sarhoş kimseyle
konuşan, görüşen.*

Hemîşe mest ile ülfet eden mestâne
olmaz mı
Fezâdan neş'eler perrân olur bād-ı sabā
nâzân

mest müdâm:

1. mest müdâm:

Gazel 134

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Hiç ayık gezmeyen, devamlı sarhoş
olan.*

Felâketin yüzeriz lüccesinde mest
müdâm
Belâyı gör ki gören kalmamış
kenâremizi

mest ol:

1. mest ol:

Gazel 85

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmek, çok mutlu olmak.

Çalınca mutrib piyâle dönsün hemîşe
 mest ol safâ-perest ol
 Cenâb-ı meyden nasîb alırsan gönül
 muhîtin şinâh edersin

mest olan gözlere:

1. mest olan gözlere: -ler, -e

Şarkı 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sarhoş olan, kendinden geçen gözler.

Bir bakış baktı aman ondaki îmâ ne idi
 Mest olan gözlere la'l-i lebi peymâne
 idi

mest ü medhûs-ı mahabbet:

1. mest ü medhûs-ı mahabbet:

Gazel 131

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk sarhoşluğu ve şaşkınlığı.

Duydum îhsân gitmiş elden mest ü
 medhûs-ı mahabbet
 Meclis-i hûbâna düşmüş defter ü dîvân
 elinde

mest ü sergerdân:

1. mest ü sergerdân:

Tahmis 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kendinden geçen ve başı dönen kimse.

Dîdeler sahbâ-yı la'l-i dil-rübâdan
 geçtiler
 Mest ü sergerdân düşüp âb-ı bekâdan
 geçtiler

mestâne:

1. mestâne:

Gazel 24

Mısra: 8

*Kendinden geçmiş,aklı başında
 olmayan,sarhoş.*

Cüşân u hurüşân gehî mahmûr u
 perîşan
 Mestâne bakar sanki bu âyîne denizler

2. mestâne:

Gazel 35

Mısra: 3

*Kendinden geçmiş,aklı başında
 olmayan,sarhoş.*

Ruhsâr-ı âl-i yâr ile mestâne gamzeler
 Destinden ihtiyârımı âl etti aldılar

3. mestâne:

Gazel 55

Mısra: 10

*Kendinden geçmiş,aklı başında
olmayan,sarhoş.*

Durma İhsân sermedî bir neş'e tahsîl
eyle zîrâ
Mey gider sâkî gider meyhâneler
mestâne kalmaz

4. mestâne:

Gazel 60

Mısra: 1

*Kendinden geçmiş,aklı başında
olmayan,sarhoş.*

Çıksa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans
Mest ü perîşân eder şevk ile peymâne
dans

5. mestâne:

Gazel 61

Mısra: 1

*Kendinden geçmiş,aklı başında
olmayan,sarhoş.*

Mestâne gitmiş mestâne gelmiş
Dîvâne aşık dîvâna gelmiş

6. mestâne:

Gazel 61

1000

Mısra: 1

*Kendinden geçmiş,aklı başında
olmayan,sarhoş.*

Mestâne gitmiş mestâne gelmiş
Dīvâne âşık dīvāna gelmiş

7. mestâne:

Gazel 65

Mısra: 11

*Kendinden geçmiş,aklı başında
olmayan,sarhoş.*

Visāl ümmīd eden mestâne gözler
bezm-i hübānda
O sīmīn-sāk için elmās-ı eşkinden nişān
vermiş

8. mestâne:

Gazel 68

Mısra: 4

*Kendinden geçmiş,aklı başında
olmayan,sarhoş.*

Yek-dīgere girmiş iki çeşmin döküyor
kan
Olmuş gibi mestāneye mestâne mu'ārız

9. mestâne:

Gazel 125

Mısra: 6

*Kendinden geçmiş,aklı başında
olmayan,sarhoş.*

Encāma erer sohbet bir neş'e kalır bākī
Mestâne güzellerden āvāre gönüllerde

10. mestâne:

Gazel 128

Mısra: 5

*Kendinden geçmiş,aklı başında
olmayan,sarhoş.*

Zamān-ı büse gelmiş gamzeler mestâne
ben sermest
Alıp vermez mi rindān-ı maḥabbet mest
iken büse

mestâne olmaz mı:

1. mestâne olmaz mı:

Tahmis 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Aklı başından gitmiş, sarhoş olmuş,
kendinden geçmiş bir hāl almaz mı?*

Hemīşe mest ile ülfet eden mestâne
olmaz mı
Fezādan neş'eler perrān olur bād-ı sabā
nāzān

mestāneler:

1. mestāneler:-ler

Gazel 115

Mısra: 10

*Kendinden geçmiş,aklı başında
olmayan,sarhoş.*

Mukattar b y-ı sevd  mest-i h ly 
Olur mest neler ma'z r-hande

2. mest neler:-ler

Gazel 143

Mısra: 6

*Kendinden geçmiş,aklı başında
olmayan,sarhoş.*

Hep gözlerinde kaldı tahassürle
gözlerim
Peym neler figendesi mest neler gibi

mest neliğim:

1. mest neliğim:-lik, -im

R bai 24

Mısra: 1

*Kendinden geçmiş,aklı başında
olmayan,sarhoş.*

Mest neliğim sanma ki sahb dan olur
Sahb -yı mey-i neşve-i evl dan olur

mest ne-ser:

1. mest ne-ser:

Tesdis 1

Mısra: 19

Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş.

Tig elden na'ra-zen s gar-şiken
mest ne-ser
Der-kem n peyk n-ı m jg n ebruv n
hançer eker

mestâneye:**1. mestâneye:-y, -e****Gazel 68**

Mısra: 4

*Kendinden geçmiş,aklı başında
olmayan,sarhoş.*

Yek-dîgere girmiş iki çeşmin döküyor
kan
Olmuş gibi mestâneye mestâne mu'arız

mest-i hâb:**1. mest-i hâb:****Gazel 11**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Uyku sarhoşu.

Turrelerdir kaplayan ruhsârını
Mest-i hâb olmakla ol meh nîm-şeb

mest-i hevâ:**1. mest-i hevâ:****Gazel 60**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Heves,arzu sarhoşu.

Mecma'-ı hûbândayız etse revâdır yine
Kâkûl-i cânânede mest-i hevâ şâne
dans

2. mest-i hevâ:**Tahmis 6**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Arzu, heves sarhoşu.

Dolaşıp mest-i hevâ 'âşık-ı şûrîde-likâ
Oldu didârına hayran bakarak ğaşy-ı
safâ

mest-i hülâya:**1. mest-i hülâya:****Gazel 115**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hayal sarhoşu.

Mukattar bûy-ı sevdâ mest-i hülâya
Olur mestâneler ma'zûr-hande

mest-i iştîyak:**1. mest-i iştîyak:****Gazel 101**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Arzu sarhoşu.

O gülün mest-i iştîyak îhsân
Bezm-i şühânesinde toplanalım

mest-i lezzet:

1. mest-i lezzet:

Kaside 6

Mısra: **233**

Kelime Tipi: -

Lezzet sarhoşu.

Ehl-i şikem oldu mest-i lezzet
Cāmımdan içince lāy-i hamsi

mest-i mahabbet:

1. mest-i mahabbet:

Gazel 140

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Aşk sarhoşu.

Şarāb-ı aşk ile rūhum olunca mest-i
mahabbet
Nikāb-ı nengini meyhānelerde nāra
düşürdü

2. mest-i mahabbet:

Kaside 7

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

Aşk, sevda sarhoşu.

Teşrîf-i kudümünle olup mest-i
mahabbet
Olsam yaraşır ben de gazelhân-ı
ma‘ārif

mest-i müdām:

1. **mest-i müdām:****Gazel 36**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sürekli sarhoş olan,devamlı kendinden geçmiş.

Rind-i peymân-ı ezel mest-i müdām
oldu gider
Sanma ferdâ-yı kıyâmette o bîhüş açılır

mest-i nâz:1. **mest-i nâz:****Gazel 106**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Naz sarhoşu.

Leyâl-i hicrân sabâha ermiş o mest-i
nâz ü edâ uyansın
Zamân zamân nûş edip lebinden gönül
şarâb-ı visâle kansın

mest-i rāh-ı vāhdetim:1. **mest-i rāh-ı vāhdetim:-im****Kıt'a 5**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Vahdet yolunda kendinden geçmiş
(kimse).*

Mest-i rāh-ı vāhdetim vahdet-nümā bir
yār için

Şevk-i cūşānımla 'ummān-ı sücūd-ı
hayretim

mest-i sabūhiyim:1. **mest-i sabūhiyim:-i, -(y)im****Rûbai 29**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sabahları içilen şarabın sarhoşu.

Bir mest-i sabūhiyim ki ben gözlerinin
Bîdār olamam sabāh-ı mahşerde bile

mest-i safâ:1. **mest-i safâ:****Gazel 45**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mutluluktan sarhoş olmak.

Tābiş-i meyle yanan mest-i safâ
gözlerden
Çehre-i tālî'e âyine-i devrân gülüyor

mest-i sahbâ-yı ezel:1. **mest-i sahbâ-yı ezel:****Tahmis 9**

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Ezelî şarabın sarhoşu.

Ğâibân-ı bâğ-ı hayrettir kemâl 'âşıkları
Mest-i sahbâ-yı ezel kâlû-belâdan
geçtiler

mest-i şarâb-ı tal'atız:

1. mest-i şarâb-ı tal'atız:-12

Rûbai 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin şarap misali güzel yüzü ile
kendinden geçmiş, sarhoş olmuş.*

Biz mest-i şarâb-ı tal'atız şîşe tehî
Hırşîdi gören gözlerimiz doldu bugün

mest-i sergerdân:

1. mest-i sergerdân:

Gazel 65

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sersemlemiş,başı dönen sarhoş.

Ne sâkîdir ki olmuş cilvesinden mest-i
sergerdân
Düşüp la'l-i lebinden cân alan peymâne
cân vermiş

mest-i şevk olmaz mıyım:

1. mest-i şevk olmaz mıyım:

Kıt'a 67

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Şevk, neşe sarhoşu olmaz mıyım ?.

İhtiyarım gitti elden mest-i şevk olmaz
mıyım

Misl-ı cān döndükçe etrāfımda şūhān
el-emān

mest-i tahayyül:

1. mest-i tahayyül:

Gazel 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hayal etmenin sarhoşu.

Hayāt elvān u eşkālīyle bir rü'yā-yı
mübhemdir

Onun mest-i tahayyül şīve-i ta'biridir
sevdā

mest-i tahayyür:

1. mest-i tahayyür:

Gazel 119

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şaşkınlıktan kendinden geçmiş (kimse).

Bir sāye-i bī-vāye gezer mest-i
tahayyür

Gönlümdür o bī-vāye o mihmānı
unutma

mest-i tegāfül:

1. mest-i tegāfül:

Diğer 1

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Anlamazlıktan gelme, gaflet sarhoşu.

Süzülmüş çeşmānı mest-i tegāfül
La'l-i dūr-efşānı piyāle-i mül

mest-i temāşā:

1. mest-i temāşā:

Gazel 128

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Seyretme sarhoşluğu.

Olup mest-i temāşā gayretimden cān
alıp verdim
Alırken sāğar-ı la'lin o la'l-i nābdan
büse

2. mest-i temāşā:

Gazel 133

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Seyretme sarhoşluğu.

Gelirken bezme sen gitmez mi tāb-ı
ihtiyār elden
Olup mest-i temāşā āşık-ı bī-vāye
düşmez mi

mestiden:

1. **mestîden:-den**

Gazel 100

Mısra: 14

Mest olma, sarhoşluk.

Ervâhına îhsân çekerim yûf cihânın
Bin nefha-i sûr olsa bu mestîden
uyanmam

mestine:

1. **mestine:-i, -n, -e**

Gazel 59

Mısra: 12

Kendinden geçmiş (kimse), sarhoş.

İnsan ona derler ki bu meyhâne-i dehrin
Sâkîsin alır mestine huşyârına bakmaz

mes'ûd olan:

1. **mes'ûd olan:-an**

Gazel 96

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Mutlu, saadete ermiş olmak.

Visâl-i yâr ile mes'ûd olan bu yerlerde
Ne bir terâne işittim ne âşîyân buldum

meş'ûm u dün bir sahn-ı nekbet:

1. **meş'ûm u dün bir sahn-ı nekbet:**

Kaside 2

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

*Uğursuz, meymenetsiz ve alçak bir
talihsizlik, bahtsızlık meydanı.*

Hâki süfliyyetle meşhûn âsumânı tûre-
gün
Her zaman meş'ûm u dün bir sahn-ı
nekbet bekleriz

metâ'-ı cân:

1. metâ'-ı cân:

Gazel 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Can varlığı, sermayesi.

Hep metâ'-ı cân için dâd ü sitâd eyler o
şüh
Leblerinden cân bağışlar göz süzerken
cân alır

metâlib-i dil-i şevdâ:

1. metâlib-i dil-i şevdâ:

Gazel 86

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşkından çıldıran gönlün istekleri.

Menâkıb-ı dem-i şevdâ güzîde hâtıralar
Metâlib-i dil-i şevdâ fesâne-i âmâl

metânet:

1. metânet:

Kaside 2

Mısra: 156

Sağlamlık, dayanıklılık, kuvvet.

Şâhid-i hürriyet olsun zîb-i âğuş-ı vatan
'Azm ü rezm ehlinden ey lîsân metânet
bekleriz

metn-i sîne:

1. metn-i sîne:

Gazel 18

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönlün ortası.

Şerha-dâr oldu tûğ-ı çeşminden
İstemez metn-i sîne başka şürûh

mevce-zen:

1. mevce-zen:

Gazel 128

Mısra: 10

Dalga vuran.

Süzülmüş dîdeler yarımle ben mey-nüş
u hem-âğuş
Bu deryâ-yı safâdır bunda olmuş
mevce-zen büse

mevcûd:

1. mevcūd:

Kaside 6

Mısra: **139**

Mevcut olan, var olan, bulunan.

Mevcūd ise ger ğalā-yı es'ār

Meşhūd deĝil ğalā-yı hamsi

2. mevcūd:

Kaside 7

Mısra: **25**

Mevcut olan, var olan, bulunan.

Bir katre-i nāçiz idi evvelce bu mevcūd

Bak şimdi nedir koskoca 'ummān-ı

ma'ārif

mevcūdu edip hebā-yı hamsi:

1. mevcūdu edip hebā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

*Var olan hamsileri ziyan etmek, boşa
harcamak.*

'Āşıkları kaldılar tiril hep

Mevcūdu edip hebā-yı hamsi

mevcūdumu:

1. mevcūdumu:-um, -u

Gazel 62

Mısra: 6

Mevcut olan, var olan, bulunan.

Ezelen cilvesi efgendesiyim
Çekti mevcüdumu dil-keş dil-keş

2. mevcüdumu:-(u)m, -u

Kaside 7

Mısra: 99

Mevcut olan, var olan, bulunan.

Mevcüdumu çekmekle tırlı koydu
bıraktı
Kaldım bu cedel-hānede 'üryān-ı
ma'ārif

mevcüdumuz:

1. mevcüdumuz:-(u)muz

Kaside 2

Mısra: 91

Mevcut olan, var olan, bulunan.

Bağlıdır mevcüdumuz mānende-i kār u
şu'ūr
Reh-neverd-i rihletiz düşmanda savlet
bekleriz

mevhüş verde:

1. mevhüş verde:-de

Kaside 2

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Korkutan, korku veren mekân.

Bir hārāb-ābād mülkūn pāsban-ı
genciyyiz
Büm-ı meş'ūmuz bu mevhüş verde
zulmet bekleriz

Mevlā:

1. Mevlā:

Gazel 65

Mısra: 3

Allah,Hak.

Lisān-ı āşık-ı nāçārı deng ü lāl eden
Mevlā
O fettān şūha gūyā kuş dilinden bir
lisān vermiş

Mevlā kerīm:

1. Mevlā kerīm:

Kaside 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Deyim**

*"Allah büyüktür, Allah'a güvenmeli"
anlamında ümit ve teselli ifadesi.*

Kayd-ı āb ü dāneden āzādeyiz Mevlā
kerīm
Dām-ı gayret kurmayız āmāde kısmet
bekleriz

mevlām kabul etsin:

1. mevlām kabul etsin:-sin

Diğer 1

Mısra: 92

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İbadet, dua, kurban, sadaka vb. bir iş yapıldığı zaman makbul olmasını dilemek için söylenen temenni ifadesi.

Bu şeb de cānānla olalım kâim
Mevlām kabul etsin Yezdāncasına

mevlānā-yı mezbûrun:

1. mevlānā-yı mezbûrun: -un

Diger 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Adı geçen, zikredilen efendimiz (Yaşar Şâdî).

Bu ğazel mevlānā-yı mezbûrun vûs'at-i
'ilimleri vasfında ve maḥabbet ü
mahāretiyle ma'rûf oldukları nesneler
beyānındadır

mevlā-yı ḥüsn:

1. mevlā-yı ḥüsn:

Gazel 168

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzelliğin sahibi olan Allah.

Ne mümkün diger söz ki Mevlā-yı ḥüsn
Cemālinle teşkîl-i tenzîl eder

Mevlevî:

1. mevlî:

Diğer 1

Mısra: 21

*Mevlana Celaleddin-i Rumi**Hazretlerinin tarikatından olan müslüman.*

Mevlevî demişler bize Mevlî

Büyük dedemizden gördük mesnevî

2. mevlî:

Diğer 1

Mısra: 21

*Mevlana Celaleddin-i Rumi**Hazretlerinin tarikatından olan müslüman.*

Mevlevî demişler bize Mevlî

Büyük dedemizden gördük mesnevî

3. mevlî:

Gazel 122

Mısra: 7

*Mevlana Celaleddin-i Rumi**Hazretlerinin tarikatından olan müslüman.*

Yokken nevâî ü ney dahî bir mevlî

güzel

Ateş komuşdu dem çekerek sîne nâyına

mevlid-i ecmeli:

1. mevlid-i ecmeli:-i

Kıt'a 66

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

En güzel doğum zamanı.

Sünûhâtım İlşân güherdâr olur

Mübârekleyip mevlid-i ecmeli

mevlid-i pâk-i peyâmbër-i dü-serâ:

1. mevlid-i pâk-i peyâmbër-i dü-serâ:

Kaside 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Dünya ve ahiretin peygamberinin, Hz.**Muhammed'in saflığının anlatıldığı manzum eser.*

Bu leyl-i akdes olur matla 'ı füyûz-ı

vedûd

Olunca mevlid-i pâk-i peyâmbër-i dü-

serâ

mevrûs-ı peder:

1. mevrûs-ı peder:

Kaside 5

Mısra: 42

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Babadan kalma, miras.*Şâ'irin tarlası mânend-i cinân olsa ne
var

Ona mevrûs-ı peder hâk-i Hîorasândır

bu

mevsiminde:

1. mevsiminde:-i, -n, -de

Kaside 6

Mısra: 5

*Bir ürünün yetiştği, bol olduğu dönem,
vakit.*

Göstermedi mevsiminde zīrā

Dīdārını dil-rübā-yı hamsi

mevvāc:

1. mevvāc:

Tahmis 2

Mısra: 12

Çok dalgalanan, dalgalı, fırtınalı.

Tarīkindir senin ey şanlı minhāc

O minhāc üzre ervāh oldu mevvāc

mevzūn:

1. mevzūn:

Gazel 11

Mısra: 5

Düzgün, uyumlu, biçimli.

Hāne-i hātırda mevzūn kaddidir

Mısra'-ı şeh-kār beyt-i müntehab

mev:

1. mey:

Gazel 30

Mısra: 13

İçki, şarap, bāde.

Gelince bir yere mutriple ney nigār ile
mey
Benim bu meclise İhsān tahammülüm
yoktur

2. mey:

Gazel 32

Mısra: 15

İçki, şarap, bâde.

Sâkiyâ mey sun pey-ender-pey âmân
mey sun âmân
Kılsa mir'ât-ı dilimden mey kılar def'-i
gubâr

3. mey:

Gazel 32

Mısra: 15

İçki, şarap, bâde.

Sâkiyâ mey sun pey-ender-pey âmân
mey sun âmân
Kılsa mir'ât-ı dilimden mey kılar def'-i
gubâr

4. mey:

Gazel 32

Mısra: 16

İçki, şarap, bâde.

Sâkiyâ mey sun pey-ender-pey âmân
mey sun âmân

Kılsa mir'ât-ı dilimden mey kılar def'-i
gubâr

5. mey:

Gazel 34

Mısra: 3

İçki, şarap, bâde.

Cüş eder gönlüm döner peymâne mey
rîzân olur
Raks eder dâmân bu sevdâdan girîbân
serpilir

6. mey:

Gazel 55

Mısra: 10

İçki, şarap, bâde.

Durma İhsân sermedî bir neş'e tahsîl
eyle zîrâ
Mey gider sâkî gider meyhâneler
mestâne kalmaz

7. mey:

Gazel 107

Mısra: 3

İçki, şarap, bâde.

Tehî peymâne yok mey elem çok zevk
nâbüd
Kalan efsâneler var bu câmın
Cemlerinden

8. mey:

Gazel 130

Mısra: 10

İçki, şarap, bâde.

Bir öyle 'âleme varsam ki çâr-güne-i
zevk
Mey olsa mutrib ü nây olsa nev-civân
olsa

9. mey:

Gazel 131

Mısra: 9

İçki, şarap, bâde.

Sâkiyân mestâne mey sundukça devr
ettikçe sahbâ
Rûh-ı İskender döner âyine-i devrân
elinde

10. mey:

Kıt'a 12

Mısra: 4

İçki, şarap, bâde.

Çektim ayağı bâdeden öptüm dudağı
Billâh bu kevserin dahi içmem mey
üstüne

11. mey:

Tahmis 3

Mısra: 19

İçki, şarap, bâde.

Mey anda dilber anda cümle yārān-ı
safa anda
Geçip cennetten Âdem sâkin-i meyhâne
olmaz mı

12. mey:

Tahmis 9

Mısra: **32**

İçki, şarap, bâde.

Bir nevâdır inleyen dergâhda ney
nâbedîd
Ser-nigûn peymâne-i 'âlem-nümâ mey
nâbedid

mey çakar:

1. mey çakar:-(a)r

Tesdis 1

Mısra: **37**

Kelime Tipi: **Argo**

Şarap içmek, tokuşturmak.

Yâr olur agyâr için sâkîlik eyler mey
çakar
Sâgar-ı uşşâka ammâ hep mey-i zehrin
akar

mey çıkar ihsân için sâkî bu târîh üstüne:

1. mey çıkar ihsân için sâkî bu târîh

üstüne:

Kıt'a 67

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

*İçki dağıtan, bu tarih üzerine
Hamâmizâde İhsan'a bir içki ver.*

Mey çıkar İhsân için sâkî bu târîh
üstüne

Çıktı dīvân-ı Nedîm etsin güzeller hırz-
ı cân

mey dolu fincân-ı ma'ârif:

1. mey dolu fincân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Şarap ile dolu ilim, hüner fincanı.

Zehrâbe-i hırmân içirirken bana her
dem

Agyâre sunar mey dolu fincân-ı ma'ârif

mevdân:

1. meydân:

Gazel 150

Mısra: **2**

Geniş yer, açıklık, ortalık yer.

'Âlemde bugün varsa eğer nâzıma
akrân

Gelsin ne durur işte açıktır ona meydân

mevdan bulur:

1. meydan bulur:-(u)r

Kıt'a 40

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Zaman, fırsat veya imkân olmak.

Hiçlekârân mefsedet âlüdeğân meydan
bulur
Var iken devletliler nezdinde el-ân
iltimâs

mevdân okumuş:

1. meydân okumuş:-muş

Kaside 6

Mısra: 106

Kelime Tipi: **Deyim**

*Korkmadığını, çekinmediğini açıkça
bildirmek, kavgaya veya yarışmaya çağırarak.*

Envâ'-ı lühûme karşı durmuş
Meydân okumuş salâ-yı hamsi

mevdâna:

1. meydâna:-a

Gazel 61

Mısra: 8

Geniş yer, açıklık, ortalık yer.

Âşüfte gönlüm gitmiş de elden
Meydâna düşmüş devrâne gelmiş

mevdâna atıldın:

1. **meydāna atıldın:-dı, -n****Kaside 7**

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bir işi yapmak için ortaya atılmak,
kendini göstermek.*

Meydāna atıldın ola meşkur cihādın
Sağ elde kılıç solda da kalkān-ı ma'ārif

mevdanda:1. **mevdanda:-da****Diğer 1**

Mısra: 20

Geniş yer, açıklık, ortalık yer.

Kol bacak oynatır sağ sol biliriz
Döneriz mevdanda harmançasına

2. **mevdanda:-da****Gazel 149**

Mısra: 2

Geniş yer, açıklık, ortalık yer.

İrfânımı erbâb-ı hased etmede inkâr
Meydanda durur her sene neşr ettiğim
âsâr

3. **mevdanda:-da****Kaside 6**

Mısra: 102

Geniş yer, açıklık, ortalık yer.

Geçmiş boyu sarğanayı seyret
Meydanda şu mosturâ-yı hamsi

4. **mevdanda:-da****Kıt'a 42**

Mısra: 1

Geniş yer, açıklık, ortalık yer.

Hani meydanda eser lâfla değirmen mi
döner
Derede kurbağalar ses çıkarır vakvak
ile

mevdân-ı 'aşkı:1. **mevdân-ı 'aşkı:-t****Gazel 58**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk meydanı.

Meydân-ı 'aşkı arbeye-gâh etmiyor
muyuz
Derd-i derünü arz-ı ilâh etmiyor muyuz

mevdân-ı belâğatta:1. **mevdân-ı belâğatta:-ta****Gazel 150**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Etikli, güzel söz söyleme meydanı.

Meydān-ı belāğatta benim merd-i
sūhandān
Ser-pençe-i zaptımda durur kişver-i
iz'ān

meydān-ı ma'ārif:

1. meydān-ı ma'ārif:

Kaside 7

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

İlim, hüner meydanı.

Ḥāil olamaz eşheb-i āmāline devrān
Sūr git ki senindir yine meydān-ı
ma'ārif

meydān-ı ma'ārifte:

1. meydān-ı ma'ārifte:-te

Gazel 155

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Tahsil ile elde edilen ilim, bilgi
meydanı.*

İdrāk-i me'ānide o senden daha āciz
Denmez ona meydān-ı ma'ārifte
mübāriz

meydān-ı mahabbette:

1. meydān-ı mahabbette:-te

Gazel 98

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Aşk meydanı.*

Kaldım mütereddid reh-i hayrette
perîşan
Meydân-ı mahabbette karîn-i telef
oldum

mevdân-ı sühân:**1. meydân-ı sühân:****Gazel 164**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Söz, şiir meydanı.

İşte meydân-ı sühân gitmeyelim Şîrâza
Bize Turan-ı sühândır yine meydân-ı
sühân

2. meydân-ı sühân:**Gazel 164**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Söz, şiir meydanı.

İşte meydân-ı sühân gitmeyelim Şîrâza
Bize Turan-ı sühândır yine meydân-ı
sühân

mevdânını:**1. meydânını:-ı, -m****Gazel 92**

Mısra: 10

Geniş yer, açıklık, ortalık yer.

Rehgûzârında ki İhsân gibi üflâdesi var
İşve meydânını almaz mı o tevsenli
güzel

mevden:**1. mevden:-den****Kıt'a 67**

Mısra: 9

İçki, şarap, bâde.

Neş'eden mevden terennûmden safâdan
muttasıl
'İşve vü nâz ü edâ vü şîve olmuş yek-
zebân

2. mevden:-den**Tahmis 3**

Mısra: 29

İçki, şarap, bâde.

Açılmış gül gibi pehlû ruh âteş-bâr olup
meyden
Gönûl hem bülbül-i şürîde hem pervâne
olmaz mı

mevgede:**1. mevgede:****Rûbai 3**

Mısra: 3

İçki satılan ve içilen yer, içki yeri.

Sāgar kırılıp meygede vīrān oldu
Gönlümde hemān kaldı o sākī bākī

mevhāne:

1. meyhāne:

Rūbai 12

Mısra: 4

İçki satılan ve içilen yer, içki yeri.

Kaldım ārā yerde vākıf-ı ‘aşk u hayret
Meyhāne mi mescid mi deyip cān
atayım

mevhānede:

1. meyhānede:-de

Gazel 67

Mısra: 3

İçki satılan ve içilen yer, içki yeri.

Yok şimdi bu meyhānede bir cām-ı
mahabbet
Sahbā dökülüp kaldı tehī sāgar-ı ihlās

2. meyhānede:-de

Gazel 82

Mısra: 16

İçki satılan ve içilen yer, içki yeri.

Āyā bu ne medhūşī pek turfa-nümā
cūşu
Sen varsa verip hūşu meyhānede
yatmışsın

mevhâne-i dehrin:**1. meyhâne-i dehrin:-in****Gazel 59**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Dünyanın meyhanesi.*

İnsan ona derler ki bu meyhâne-i dehrin
Sâkîsin alır mestine huşyârına bakmaz

mevhâne-i fenâdan:**1. meyhâne-i fenâdan:-dan****Gazel 166**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yok olacak olan, geçici meyhanesi.

Ben cür'a-nûş-ı 'aşkım peymâne-i
bekâdan
Sermest-i neş'e geçtim meyhâne-i
fenâdan

mevhâneler:**1. meyhâneler:-ler****Gazel 55**

Mısra: 10

İçki satılan ve içilen yer, içki yeri.

Durma İhsân sermedî bir neş'e tahsîl
eyle Zîrâ
Mey gider sâkî gider meyhâneler
mestâne kalmaz

2. meyhâneler:-ler**Gazel 143**

Mısra: 12

İçki satılan ve içilen yer, içki yeri.

Hicrân leyâlî açmadı bir subh-ı ıyd-ı
vasl
Baktım kapandı rûzede meyhâneler gibi

mevhânelerde:**1. meyhânelerde:-ler, -de****Gazel 140**

Mısra: 6

İçki satılan ve içilen yer, içki yeri.

Şarâb-ı aşk ile rûhum olunca mest-i
mahabbet
Nikâb-ı nengini meyhânelerde nâra
düşürdü

mev-i âmâlimizin:**1. mev-i âmâlimizin:-(i)miz, -in****Gazel 99**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kahp İfade***İsteklerin, arzuların şarabı.*

Görmedin zevkini bir an mev-i
âmâlimizin
Kime İhsân kime tevcih-i hitâb
eyleyelim

mev-i gül-fâm:

1. mev-i gül-fâm:

Şarkı 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gül renkli şarap.

Nüş et mev-i gül-fâm açıl ey gönca-i
ra'nâ

Sahbâ gibi olsun yine gül gül ruh-ı zîbâ

mev-i gülgündur:

1. mev-i gülgündur:-dur

Gazel 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gül renkli şarap.

Aks-i ruhsârı eder kalb-i safâ-zāya
nüfûz

Mey-i gülgündur eden cām-ı musaffāya
nüfûz

mev-i mahabbet:

1. mev-i mahabbet:

Gazel 76

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk şarabı.

Dökülüp mev-i mahabbet yine âşıkân
dağılmış

Biz o bezm-i Cem 'de ancak kadeh-i
nigûnu bulduk

mev-i nâb:

1. mey-i nâb:

Gazel 119

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hâlis, katkısız şarap.

Hirmân ile ben zehr içeyim sen mey-i
nâb iç
Ancak dem-i peymânede peymânı
unutma

mev-i şebâne:

1. mey-i şebâne:

Gazel 108

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gece vaktinin şarabı.

Bin zevke değer seninle içmek
Bir katre mey-i şebâne çapkın

mev-i şîrîn-güher:

1. mey-i şîrîn-güher:

Tahmîs 4

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Tatlı, hoş özlü şarap.

La 'l-i nâbından mey-i şîrîn-güher
etmişti va 'd
Gerdeninden sînesinden bûseler etmişti
va 'd

mev-i zehrin:

1. mey-i zehrin:-in

Tesdis 1

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Zehirli, ızdırap veren içki.

Yâr olur agyâr için sâkîlik eyler mey
çakar
Sâgar-ı uşşâka ammâ hep mey-i zehrin
akar

mevl:

1. meyl:

Gazel 14

Mısra: 2

Eğilim, ilgi duyma, temâyül.

Îtâb içinde geçerken bütün hitâb-ı hayât
Nedir beşerde bu meyl üzre incizâb-ı
hayât

mevl edisleri:

1. meyl edisleri:-iş, -ler, -i

Gazel 48

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yönelmek, ilgi göstermek.

Dudak verişleri var şöyle meyl edişleri
var

O şah-ı beyt-i melâhat imâle-dâr mıdır

mevl et:

1. meyl et:

Gazel 117

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yönelme, eğilim, ilgi gösterme.

Ey keb-k-i işve nerde karâr

eylemektesin

Meyl et biraz benim de garîb âşiyânıma

mevl ettim:

1. meyl ettim:-ti, -m

Gazel 102

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Meyletmek, gönül vermek.

Füsûn-ı işve görüp gözlerinde meyl

ettim

Döner gözümde cihan sũ-be-sũ hâzîn

hâzîn

mevl-i güftârın:

1. meyl-i güftārın:-ın

Gazel 165

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sözüne, kelâmına yönelme, ilgi gösterme.

Meyl-i güftārın senin ey âfitâb-ı kibriyâ
Hey ne mu'ciz şivedir zerrâtı hep intâk
eder

mevl-i hâb:

1. meyl-i hâb:

Gazel 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uykuya eğilimi olma, meyletme.

Fitne-i bîdâr-ı çeşmin belki eyler meyl-
i hâb
Sâye-bânlar olsa nûrun perr ü bälinden
sana

2. meyl-i hâb:

Gazel 43

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Uykuya meyletme, eğilimli olma.

Vuslat sonunda etse gerek meyl-i hâb o
çeşm
Sulh olduğunda tîg-i gazâ der-niyâm
olur

mevl-i hâne-i âmâl:

1. meyl-i hâne-i âmâl:

Gazel 86

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Emellerin evine meyletme.

Bu dâr-ı mihnet olur bi't-tamâm beyt-i
sürür
Ederse yârim eğer meyl-i hâne-i âmâl

meylim:

1. meylim:-im

Gazel 7

Mısra: 4

Eğilim, ilgi duyma, temâyül.

Var mâcerâyı gülşene cüy-ı revâna sor
Meylim benim akar sana ey dil-rübâ
sana

2. meylim:-im

Gazel 30

Mısra: 9

Eğilim, ilgi duyma, temâyül.

Hirâm-ı kâmete her an derûnî meylim
akar
Cinânda serve nigâh-ı temâyülüm
yoktur

mev-nūs:

1. mey-nūs:

Gazel 128

Mısra: 9

İçki içen.

Süzülmüş dîdeler yârimle ben mey-nūs
u hem-âgûş
Bu deryâ-yı safâdır bunda olmuş
mevce-zen bûse

me'yūs:

1. me'yūs:

Gazel 144

Mısra: 2

*Ümidi kalmamış, ümitsizliğe düşmüş,
ümitsiz, karamsar.*

Nâilim vuslata hicrân ile me'nūs olalı
Bulmuşum çâremi bîçâre vü me'yūs
olalı

2. me'yūs:

Kıt'a 13

Mısra: 1

*Ümidi kalmamış, ümitsizliğe düşmüş,
ümitsiz, karamsar.*

Nihâl-i bahta hoş bak olma berk ü bâr
için me'yūs
Bu bâğın gâh olur nev-bâve-i matlûbu
gâh olmaz

me'yūs olan ğāfilleriz:**1. me'yūs olan ğāfilleriz:-r, -iz****Kaside 2**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Ümitsizliğe düşmüş bir hâlde gaflet içinde bulunan, dalgın, dikkatsiz ve düşüncesiz (kimse).

Zevk-i dünyādan da biz me'yūs olan ğāfilleriz
Bilmedik ārām ü kadr-i 'ömrü rıhlet bekleriz

mevve-i vuslat:**1. mevve-i vuslat:****Kaside 5**

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Kavuşma meyvesi.

Mevve-i vuslat için kim demiş olmaz olmaz
Bir gün elbette olur 'ālem-i imkândır bu

mevveler:**1. mevveler:-ler****Gazel 127**

Mısra: 6

Meyve, yemiş.

Daha nevrete bir nihāl-i revān
Belirir meyveler budağında

mezākı:**1. mezākı:-ı****Rûbai 29**

Mısra: 1

Zevk, lezzet, tat.

Bulmam o mezākı feyz-i sâğarda bile
Sâğarda değil de zevk-i kevserde bile

mezāk-ı âleme:**1. mezāk-ı âleme:-e****Gazel 163**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Âlemin lezzetleri.

Latîfe, nükte zerâfet yazar sunar tab'im
Mezāk-ı âleme yer yer beğen beğen diyerek

mezâr:**1. mezâr:****Gazel 54**

Mısra: 10

Ölünün gömülü olduğu yer, gömüt, kabir.

Temayül et bize bir lahza sâye-dâr olalım

Zamān gelir ki düşer hāke bir mezār
oluruz

2. mezār:

Gazel 132

Mısra: **12**

*Ölünün gömülü olduğu yer, gömüt,
kabir.*

İnsafın o yerde nāmı yok mu
Gülzār-ı vatan mezār olur mu

mezārı:

1. mezārı:-ı

Gazel 1

Mısra: **16**

*Ölünün gömülü olduğu yer, gömüt,
kabir.*

Vatan denen o mübarek diyār-ı
ma' mürun
Harābesinde bugün ağlıyor mezārı bana

mezarımda:

1. mezarımda:-ım, -da

Gazel 118

Mısra: **10**

*Ölünün gömülü olduğu yer, gömüt,
kabir.*

Alām-ı hayâtımdan bin āh-ı derûn
İhsân
Toplansa mezarımda bir āh-ı bedîd olsa

mezbahalar:

1. mezbahalar:-lar

Kıt'a 65

Mısra: 2

*Et kesilip satılan yer, kasaphane,
kesimevi.*

Şeyh-i ma'rûf-ı ğanemsin ki bir
emrinde senin
Etyemez semti eder mezbahalar âmâde

mezhebimizdir:

1. mezhebimizdir:-imiz, -dir

Gazel 33

Mısra: 2

Gidilen, benimsenen yol, görüş.

Keyfiyyet-i sahbâ-yı safâ
meşrebimizdir
Şevkiz tarabız neş'e bizim
mezhebimizdir

meziyyet ü mahâretlerin zekâ ve isti'dād-ı fitrîlerinden ğavri fitrat-ı şerîfelerinde vehbî ve ırsî olarak mündemic bulunduğu şây'idir:

1. meziyyet ü mahâretlerin zekâ ve isti'dād-ı fitrîlerinden ğavri fitrat-ı

şerîfelerinde vehbî ve ırsî olarak mündemic bulunduğu şây'idir:-dir

Diger 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Üstün nitelik ve marifetlerin zekâ ve
yaratılıştan gelen kabiliyetten başka
mübarek yaratılışı Allah vergisi ve soydan
geçen olarak kendisinde bulunduğu
herkesçe bilinir.*

bu meziyyet ü mahâretlerin zekâ ve
isti'dād-ı fitrîlerinden ğavri fitrat-ı
şerîfelerinde vehbî ve ırsî olarak
mündemic bulunduğu şây'idir

meziyyetle:

1. meziyyetle:-le

Kaside 7

Mısra: 87

*Bir kimse veya bir nesneyi
benzerlerinden üstün kılan vasıf, üstünlük.*

Hep böyle birer türlü meziyyetle ser-
efrâz
Dillerde bugün her biri destân-ı ma'ârif

mezra'ı endişe:

1. mezra'ı endişe:

Kaside 2

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Korku, keder ekilip dikilecek toprak.

Mezra ‘-ı endîşe kalmış bî-nasîb-i
rûzgâr
Mülki i ‘mâr etmeden feyz-i tabîat
bekleriz

mi:

1. mî:

Diğer 1

Mısra: 127

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Acemistâna mı seferleri var
Bu ne taşkınlıktır volkancasına

2. mî:

Diğer 1

Mısra: 139

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Cümleleriz bunda mı yatmak istersiz
Defolarak gidin yârâncasına

3. mî:

Gazel 3

Mısra: 5

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Ahbâb ona derler mi ki ahvâli bilirken
Eyler yine hâcâtını merhûn-ı temennâ

4. mi:

Gazel 4

Mısra: 11

*Kelime ya da cümleinin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Aşinâ-yı hâl isen gelmez mi bir an
merhamet
Dîde-i mahzûnumun ma'nalı hâlinde
sana

5. mi:

Gazel 14

Mısra: 7

*Kelime ya da cümleinin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Doğar mı âlem-i diğerde nerde bilmem
ki
Açılmamış bana bir yüzden âfîtab-ı
hayât

6. mi:

Gazel 14

Mısra: 9

*Kelime ya da cümleinin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Bu in ü ânına îhsân bakar mı devrânın
Olan şarâb-ı mahabbetle neş'e-yâb-ı
hayât

7. mi:

Gazel 15

Mısra: 6

*Kelime ya da cümleinin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Sevdim seni başka bir suçum yok
Aşkım mı bu kıl ü kâle bâis

8. mi:

Gazel 20

Mısra: 8

*Kelime ya da cümleinin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Sad-çâk olarak zûlf-i girihgîri dolandı
Çözmez mi cefâ ukdelerin şâne-i
ümmîd

9. mi:

Gazel 31

Mısra: 3

*Kelime ya da cümleinin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Gönlü teferrüd etmesin mi 'âşık-ı
yegânedir
Kabül-i şirket eylemez o mehlîkâyı tek
sever

10. mi:

Gazel 48

Mısra: 1

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Zemîn-i âlem-i iştret mi lâle-zâr mıdır
Bu yerde ruhu Nedîmin piyâle-kâr
mıdır

11. mi:

Gazel 48

Mısra: 4

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Îzârî mâhına sâkî-i meclisin dökülen
Nesîc-i işve mi yâ zülf-i hâle-târ mıdır

12. mi:

Gazel 48

Mısra: 5

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Beyāz-ı sîne mi hüy-kerde-i hicāb
olmuş
Demîde berg-i semen yoksa jāle-bār
midir

mi' dede:

1. mi' dede: -de

Kaside 6

Mısra: 250

*İnsanlarda ve hayvanlarda karın
boşluğunun üst kısmında bulunan ve yenilen
yiyecekleri sindirmeye yarayan iç organ.*

Ehl-i şikemin gıdâsı olsun
Her mi' dede imtilâ-yı hamsi

mi' demde:

1. mi' demde: -m, -de

Kaside 7

Mısra: 28

*İnsanlarda ve hayvanlarda karın
boşluğunun üst kısmında bulunan ve yenilen
yiyecekleri sindirmeye yarayan iç organ.*

Türküm düşünürken ben o mâzîleri
hâlâ
Mi' demde kabarmaktadır ayrân-ı
ma' ârif

mi' deni:

1. mi' deni: -n, -i

Kıt'a 65

Mısra: 18

*İnsanlarda ve hayvanlarda karın
boşluğunun üst kısmında bulunan ve yenilen
yiyecekleri sindirmeye yarayan iç organ.*

Hazm eder cümlesin işkenbe-i kübrâya
sürer
Sürüler mi' deni imkân bulamaz ifsâda

midir:

1. midir: -dir

Gazel 2

Mısra: 3

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Bilmem zalâm-ı şâmı nasîb-i ezel midir
Ağlar sevâd-ı bahtıma bir zühreden
ziyâ

2. midir: -dir

Gazel 2

Mısra: 3

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Bilmem zalâm-ı şâmı nasîb-i ezel midir
Ağlar sevâd-ı bahtıma bir zühreden
ziyâ

3. midir:-dır

Gazel 46

Mısra: 9

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Bileydim âh o güzel mâil-i visâl midir
Bu sırra dâir o gözlerde bir işâret var

4. midir:-dır

Gazel 48

Mısra: 1

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Zemîn-i âlem-i işret mi lâle-zâr mıdır
Bu yerde ruhu Nedîmin piyâle-kâr
mıdır

5. midir:-dır

Gazel 48

Mısra: 2

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Zemîn-i âlem-i işret mi lâle-zâr mıdır
Bu yerde ruhu Nedîmin piyâle-kâr
mıdır

6. mıdır:-dır

Gazel 48

Mısra: 4

*Kelime ya da cümleinin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

İzârı mähûna sâkî-i meclisin dökülen
Nesîc-i işve mi yâ zûlf-i hâle-târ mıdır

7. mıdır:-dır

Gazel 48

Mısra: 6

*Kelime ya da cümleinin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Beyâz-ı sîne mi hü-y kerde-i hicâb
olmuş
Demîde berg-i semen yoksa jâle-bâr
mıdır

8. mıdır:-dır

Gazel 48

Mısra: 8

*Kelime ya da cümleinin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Dudak verişleri var şöyle meyl edişleri
var
O şâh-ı beyt-i melâhat imâle-dâr mıdır

9. mıdır:-dır

Gazel 48

Mısra: 10

*Kelime ya da cümleinin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Vefâ ümmîdi verir yâr-ı şîve-kâr İhsân
Bilir mi sevgimi bilmem visâle yâr
mıdır

10. mıdır:-dır

Gazel 53

Mısra: 11

*Kelime ya da cümleinin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Hudâ-yı aşk u mahabbet midir nedir
bilmem
İlâhiyâne yanar lem 'a-bâr gözleriniz

migferleri:

1. migferleri:-ler, -i

Diğer 1

Mısra: 126

*Başın her tarafını örten zırhlı başlık,
tolga.*

Ellerinde yanar fenerleri var
Başlarında döner migferleri var

mihmān:

1. mihmān:

Gazel 131

Mısra: **12**

Misafir, konuk.

Bī-mehābā attı kendin düştü bir
dergāha nālān
Āşıkın kalmışdı dil nāmıyla bir
mihmān elinde

mihmān oldular:

1. mihmān oldular:-du, -lar

Tahmis 9

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Misafir, konuk olmak.

Bir şeb-i kadr-i maḥabbet yāre mihmān
oldular
Ḥacle-i vuslatta ğark-ı nūr-ı müjgān
oldular

mihmānı:

1. mihmānı:-ı

Gazel 119

Mısra: **6**

Misafir, konuk.

Bir sāye-i bī-vāye gezer mest-i
tahayyür

Gönlümdür o bî-vāye o mihmānı
unutma

mihmān-ı zāre:

1. **mihmān-ı zāre:-e**

Tahmis 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen misafir.

Ey hāk-i āsmān-şān mihmān-ı zāre yer
ver
Gel ey berīd-i cānān bir müjde-i zafer
ver

mihnet:

1. **mihnet:**

Gazel 46

Mısra: 4

Zorluk, sıkıntı, eziyet.

Tahassürünle gönül yandı kaldı bir nāle
Fakat o nālede bilsen ne tatlı mihnet
var

2. **mihnet:**

Gazel 50

Mısra: 1

Keder, sıkıntı, gam.

Ne biter firkat ü mihnet ne tahammül
yetiştir

Beni öldürdü bu hasret bu tegāfül
yetiştir

mihnetin:

1. **mihnetin:-in**

Gazel 46

Mısra: 7

Keder, sıkıntı, gam.

Hudüdü yok elemin cevri ü mihnetin
derdin
Ne sevdiğimde mürüvvet ne bende
tākat var

mihnet-zār:

1. **mihnet-zār:**

Gazel 63

Mısra: 1

Sıkıntı dolu yer.

Ne mihnet-zār imiş yollar kalan
düşmüş düşen kalmış
Selāmet nerde bilmem çeşm-i cānım
görmeden kalmış

mihri:

1. **mihri:**

Gazel 111

Mısra: 6

Güneş, şems.

Nûr olur ehl-i aşk için nazarın
Mîhr olur mâha bahş eden pertev

mîhr ü mâha:

1. mîhr ü mâha: -a

Gazel 103

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güneş ve ay. II Sevgili.

Azm ü îmânla doldu taştı gönül
Âsumân oldu mîhr ü mâha vatan

mîhrâb:

1. mîhrâb:

Gazel 137

Mısra: 4

*Câmi, mescit gibi ibâdet yerlerinde
kıble duvarında bulunan, cemâatle namaz
kılınırken imamın önünde durduğu,
zeminden biraz yüksek girintili yer.*

Kalbim harâb câmi-i hüsn ü bahâ harâb
Erbâb-ı 'aşk u tâ'ata mîhrâb kalmadı

mîhrâb-ı dü-ebrûda:

1. mîhrâb-ı dü-ebrûda: -da

Rûbai 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin kemer şeklindeki kaşları ve
kaşların arasında kalan kısım.*

La'lin içerek mi cāna ben cān katayım
Mihrāb-ı dü-ebrūda mı bilmem yatayım

mihrāb-ı ebruvānına:

1. mihrāb-ı ebruvānına:-ı, -n, -a

Gazel 42

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) kaşının mihrabı.

Mihrāb-ı ebruvānına taptıkça ol bütün
İsm-i Celāli zikr ile İhsān imām olur

mihrāblarda:

1. mihrāblarda:-lar, -da

Gazel 110

Mısra: 3

*Câmi, mescit gibi ibâdet yerlerinde
kible duvarında bulunan, cemâatle namaz
kılınırken imamın önünde durduğu,
zeminden biraz yüksek girintili yer.*

Boş kalan mihrāblarda ka'be-cū bir
muktedā yok
Eyledim yüz bin teveccüh kible-i âmāle
doğru

mihrak:

1. mihrak:

Gazel 126

Mısra: 10

Bir ıstık veya ısı kaynağından yayılan

*ışınların bir mercekten geçtikten yâhut bir
çukur aynadan yansıdıktan sonra toplandığı
yer, odak.*

Etti mir'ât-ı mahabbetle tekabül dil-i
zâr

Yaktı mir'âtını mihrak gönülden gönüle

mihre:

1. mihre:-e

Gazel 56

Mısra: 2

Güneş, şems.

Sirişk-i şu'le-feriz çeşm-i intihâbdaysız
Kemâne zerrelerez mihre incizâbdaysız

2. mihre:-e

Kaside 2

Mısra: 150

Güneş, şems.

Hey ne bitmez zulmet-i hicrân şeb-i
yeldâ amân
Bir sabâhu'l-ḥayr için bir mihre rû'yet
bekleriz

mihir-i cemāl-i pāk-i mahbûb-ı kibrivādan:

1. mihir-i cemāl-i pāk-i mahbûb-ı

kibrivādan:-dan

Gazel 166

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Allah'ın sevdiği güzel, parlak yüzün
güneşi, nuru.*

Bir derdmend-i 'aşkım yanmaktayım
demâdem

Mihr-i cemâl-i pâk-i maḥbûb-ı
kibriyâdan

mihr-i cemâlingen:

1. **mihr-i cemâlingen:** -i, -n, -den

Gazel 169

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Hz. Muhammed'in) güzel yüzünün
güneşi.*

Bir zerre düşse mihr-i cemâlingen
'âleme

Kevn ü mekân semâsına ḥurşid ü mâh
olur

mihr-i cesîm:

1. **mihr-i cesîm:**

Tahmis 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Büyük, iri güneş.

Acîb olmaz dönüp ḥurşid gökten meh
dü-nîm olsa

Bulunmaz bir mesîlin zerrelere mihr-i
cesîm olsa

mıhr-i cıhan-tāba:**1. mıhr-i cıhan-tāba:****Gazel 30**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Dünyayı aydınlatan güneş.*

Bakınca mıhr-i cıhan-tāba dîdeler
kamaşır
İzârı nûruna tâb-ı tekâbüüm yoktur

mıhr-i dıraḥsân-ı ma'ârif:**1. mıhr-i dıraḥsân-ı ma'ârif:****Kaside 7**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İlim ve sanatın parlayan güneşi.

Hoş geldin eyâ mıhr-i dıraḥsân-ı
ma'ârif
'İyd oldu kudümünle ḥazîrân-ı ma'ârif

mıhr-i şegaf-ârâ-yı cemâlin:**1. mıhr-i şegaf-ârâ-yı cemâlin:-in****Muhammes 1**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kalbi süsleyen güzel yüzü.

Yakmış bizi mıhr-i şegaf-ârâ-yı
cemâlin
Bir nûr-ı tüvânsüz ile bin nâre efendim

mıhr-i şeref ü fevz:**1. mıhr-i şeref ü fevz:****Kaside 5**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Fazilet ve zafer güneşi.

Günü mıhr-i şeref ü fevz ile rûşen-
terdir
Şebi tâbende-likâlarla dıraḥşândır bu

mıhr-i tâbânımla:**1. mıhr-i tâbânımla:-ım, -la****Gazel 32**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Parlak güneş.*

Jâle-i 'aşkı ki düştüm gülsitân-ı
hüsnüne
Karşılaştım mıhr-i tâbânımla oldum bî-
karâr

mıhri yok bir meh-likâdur:**1. mıhri yok bir meh-likâdur:-dır****Tesdis 1**

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Güneşi olmayan bir ay yüzlü güzel
sevgili.*

Vasl için kandırmadan söz verdi
kandırdı beni
Mihri yok bir meh-likâdır yaktı
yandırdı beni

mihrimiz ğârib:

1. mihrimiz ğârib:

Kaside 2

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Güneş çaresiz, zavallı (bir hâlde).

Mihrimiz ğârib semâlar mükterib fark
etmeyiz
Sâyelerden vâyelerden istirahat
bekleriz

mihrin:

1. mihrin: -in

Gazel 81

Mısra: 15

Güneş, şems.

Eriştirir seni mihrin semâ-yı nûra kadar
Bu bāğ-ı neş'ede İhsân misâl-i şebnem
isen

2. mihrin: -in

Gazel 87

Mısra: 2

Güneş, şems.

Büse-i 'uşşâk eder izhâr o sîmîn-tende
gül
Mihrin olmuş nûr-ı pâkinden çıkıp
pâyende gül

mihrinden:

1. mihrinden: -in, -den

Gazel 75

Mısra: 3

Güneş, şems.

Eflâk-i gam-âyının geçtik meh ü
mihrinden
İhdâ-yı tarîk eyler bir huzme-i encüm
yok

mihver-i rakkâs-ı dil:

1. mihver-i rakkâs-ı dil:

Gazel 60

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönül sarkacının merkezi.

Peyrev-i şebân olur mihver-i rakkâs-ı
dil
Durmayıp İhsân döner dans eder ammâ
ne dans

millet:

1. millet:

Kaside 2

Mısra: 105

*Genellikle aynı topraklar üzerinde
yaşayan, aynı soydan gelen ve aralarında
dil, din, târih, sanat, töre, dünya görüşü ve
ülkü birliği bulunan insanlar topluluğu,
ulus.*

Cân ü dil giryende millet bînevâ
mâtem-nümâ
Dideler pür-sütüre pür-hâb-ı cehâlet
bekleriz

2. millet:

Tahmis 8

Mısra: 2

*Genellikle aynı topraklar üzerinde
yaşayan, aynı soydan gelen ve aralarında
dil, din, târih, sanat, töre, dünya görüşü ve
ülkü birliği bulunan insanlar topluluğu,
ulus.*

Yetim olmuş bükülmüş boynu ümmet
bî-nevâ ağlar
Ser-â-ser memleket millet olur mâtem-
serâ ağlar

millet-i mahkûmeyiz:

1. millet-i mahkûmeyiz: -(y)iz

Kaside 2

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

*Aleyhinde hüküm verilmiş olan,
birisinin hükmü altında bulunan millet.*

Hükmeder san 'atla hem servetle her
millet bugün
Millet-i maḥkûmeyiz güyâ ra'îyyet
bekleriz

milletin:

1. milletin: -in

Gazel 94

Mısra: 9

*Genellikle aynı topraklar üzerinde
yaşayan, aynı soydan gelen ve aralarında
dil, din, târih, sanat, töre, dünya görüşü ve
ülkü birliği bulunan insanlar topluluğu,
ulus.*

Kanlı yaş görmüşken İhsân milletin
çeşminde hep
Şekve-i mazlûma nâzır çeşm-i giryân
görmedim

milletin ebvâb-ı beytü'l-mâli:

1. milletin ebvâb-ı beytü'l-mâli: -i

Kaside 2

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

*Milletin oluşturduğu zekât ve
sadakaların, ganimetlerin toplandığı
hazinenin kapısı.*

Milletin ebvâb-ı beytü'l-mâli me'keldir
bize
Altı yüz yıldır ki ebvâb-ı hükûmet
bekleriz

milyonca:**1. milyonca:****Gazel 75**

Mısra: 10

Pek çok, çok sayıda.

Bir turfa-nümā hey'et seyret bu nasıl
maktel
Milyonca cināyet var bir āh-ı tezallüm
yok

mi' mār-ı 'ināyetle:**1. mi' mār-ı 'ināyetle:-le****Kaside 7**

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Littuf, gayret imar eden, hünere sahibi.

Mi' mār-ı 'ināyetle yaparken hele yer
yer
'İlm uğruna yorgunlar için hān-ı
ma' ārif

mināreler:**1. mināreler:-ler****Gazel 96**

Mısra: 14

*Camilerde müezzinin ezan okuduğu,
sela verdiği, şerefesi olan, çoğunlukla
taştan, yüksek ve ince yapı.*

Minārelerdeki bāng-ı ezān hāmūş
olmuş
Mināreler ki bütün āşinā-yı cān buldum

minārelerdeki:**1. minārelerdeki:-ler, -de, -ki****Gazel 96**

Mısra: 13

*Camilerde müezzinin ezan okuduğu,
sela verdiği, şerefesi olan, çoğunlukla
taştan, yüksek ve ince yapı.*

Minārelerdeki bāng-ı ezān hāmūş
olmuş
Mināreler ki bütün āşinā-yı cān buldum

mīnāyı:**1. mīnāyı:****Gazel 82**

Mısra: 4

*Şişe, cam, sırça ve özellikle şarap
şişesi.*

Efkārı kemānlardan zulmette
bırakmışken
Ecrām ile tām-efken mīnāyı
donatmışsın

mīnā-yı mīnū:**1. mīnā-yı mīnū:****Gazel 112**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zümriit şişesi.

Meclisde her an çaldıkça mutrib
oldukça seyrân
Âvâz-ı şevk ü şâdiyle dolsun mînâ-yı
mînû

minhâc:

1. minhâc:

Gazel 57

Mısra: **10**

Açık,geniş ve belli olan yol.

Bize mesdûd olamaz kâ'be-i vuslat
İhsân
Reh-i nâ-refte açar lahzada minhâc
ederiz

minnet edemez:

1. minnet edemez:-e, -mez

Gazel 159

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Boyun eğmemek.

Minnet edemez kimseye gayret-keşi
yoktur
Âlemde dubârâcı değil şaş beşi yoktur

minnet edersem:

1. **minnet edersem:** *-se, -m***Rûbai 15**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Borcu ve yükü altında kalacağını bile
bile bir kimseden kendisi için iyilikte
bulunmasını istemek, boyun eğip yalvarmak.*

Nâmerde eğer minnet edersem İhsân
Nâmerd olayım ben dahî nâmerd
olayım

minnet edersin:1. **minnet edersin:** *-(e)r, -sin-er, -sin***Gazel 68**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yapılan iyilikleri başa kakmak.

Bir büseni aldım diye bin minnet
edersin
Öp sen de ödeş olma bu İhsâna mu'âriz

minnet eyler:1. **minnet eyler:** *-r***Kaside 6**

Mısra: 159

Kelime Tipi: -

*Bir kimseden kendisi için iyilikte
bulunmasını istemek, boyun eğip yalvarmak.*

Eylerse Hûdaya minnet eyler
Zevrakçede nâhudâ-yı hamsi

minnetdir:1. **minnetdir:** *-dir***Gazel 131**

Mısra: 5

*Yapılan bir iyiliğin yükü, ağırlığı
altında ezilme.*

Hangi yüzden cāna minnetdir devā
eylerse cānān
Derd ü dermān bir tabīb-i işvenin ihsān
elinde

minnetli:1. **minnetli:** *-li***Kıt'a 22**

Mısra: 2

*Yapılan bir iyiliğin yükü, ağırlığı
altında ezilme.*

Eyliyorken nev-be-nev muhyî
mücâhidler zuhûr
Ekseriyyet fikri pek minnetli bār
altındadır

min-tarafillâh:1. **min-tarafillâh:****Gazel 151**

Mısra: 6

*Allah tarafından, Cenâb-ı Hakk'ın
emriyle.*

Her meclis-i irfānda bulundum
aratıldım
Ben min-tarafillāh ebediyyen
yaşatıldım

mîr:

1. mîr:

Gazel 153

Mısra: 9

Baş, başkan, reis, âmir.

Taltîfine aldanma sakın Mîr Nazîfin
İzlâline benzer dağılan ebr-i latîfin

mîr fu'âd:

1. mîr fu'âd:

Kıt'a 65

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Edebiyat tarihçisi, siyaset ve devlet
adamı olan Mehmet Fuat Köprülü.*

Halvet-i fazlına üftâde olur Mîr Fu'âd
Germî-i bezmine dil-dâde Hamâmîzâde

mî' râc:

1. mî' râc:

Gazel 57

Mısra: 2

*Hız, Muhammed'in Allah'ın huzuruna
yükseldiği ve bütün kâinat âlemlerini
gezdiği yolculuk.*

Kadem-i yâri ser-i izzete kor tâc ederiz
Döner Allâh der ol tâc ile mi'râc ederiz

mir'ât:

1. mir'ât:

Gazel 105

Mısra: 3

Ayna, II Gönlü.

Sîne üryân zülf açıp döktükçe mir'ât
üstüne
Nür akar âyineye her subh u şâm
âyineden

mir'ât-ı dilimden:

1. mir'ât-ı dilimden:-im, -den

Gazel 32

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönlü aynası.

Sâkiyâ mey sun pey-ender-pey âmân
mey sun âmân
Kılsa mir'ât-ı dilimden mey kılar def -i
gubâr

mir'ât-ı dilin:

1. mir'ât-ı dilin:-in

Gazel 120

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönlü aynası.

Bir zamanlar şâhid-i bahtım olup
âyinedâr
Zerre kondurmazdı mir'ât-ı dilin gerd
üstüne

mir'ât-ı hafâdan:

1. mir'ât-ı hafâdan:-dan

Gazel 55

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gizlilik aynası.

Olsa mir'ât-ı hafâdan sırr-ı vahdet
aşikâra
Küfr ü imân fark olunmaz kâ'be hem
büthâne kalmaz

mir'ât-ı hüsn-i yâri:

1. mir'ât-ı hüsn-i yâri:-i

Tahmis 9

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzellik aynası.

Seyredip mir'ât-ı hüsn-i yâri hayrân
oldular
Gamzeler derdiyle demlerdir ki giryân
oldular

mir'ât-ı kalb-i pâkimi:

1. mir'ât-ı kalb-i pâkimi:-im, -i

Gazel 35

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Temiz, saf gönül aynası.

Havf etmeyenler âkıbet-i inkisârdan

Mir'ât-ı kalb-i pâkimi dîvâre çaldılar

mir'ât-ı mahabbette:

1. mir'ât-ı mahabbette:-le

Gazel 126

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk, sevda aynası.

Etti mir'ât-ı mahabbette tekabül dil-i

zâr

Yaktı mir'âtını mihrak gönülden gönüle

mir'ât-ı mahabbette:

1. mir'ât-ı mahabbette:-te

Rûbai 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk, sevda aynası.

Mir'ât-ı mahabbette budur nakş u tirâz

Nevbetle olur cilve-nümâ nâz ü niyâz

mir'ât-ı pâk-i hâk-nümâ nûr:

1. mir'ât-ı pâk-i hâk-nümâ nûr:

Tahmis 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Doğruyu gösteren temiz, saf aynanın
ışığı, nuru.*

Zihî mir'ât-ı pāk-i hāk-nümā nūr
Ruhun nūr u cebîn-i pür-safâ nūr

Kelime Tipi: -

Kaderin, alın yazısının aynası.

Düşmüş değil bu ömr-i hezâr irtisâmda
Mir'ât-ı ser-nüvîşteme bir şekl-i
gamzedâ

mir'ât-ı pākîm:

1. mir'ât-ı pākîm:-im

Kıt'a 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Temiz, saf ayna.

Görür ehl-i nazar yüz bin temâşâ
Mücessem nûrdur mir'ât-ı pākîm

mir'âtını:

1. mir'âtını:-ı, -(n)ı

Gazel 126

Mısra: 10

Ayna.

Etti mir'ât-ı mahabbetle tekabül dil-i
zâr
Yaktı mir'âtını mihrak gönülden gönüle

mirât-ı safâ-nümâ-yı mülden:

1. mirât-ı safâ-nümâ-yı mülden:-den

Rûbai 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarabın gönül şenliği veren aynası.

Yâhûd bürünüp de reng-i mehtâb-ı âle
Mirât-ı safâ-nümâ-yı mülden geçti

mürim:

1. mürim:-im

Kaside 3

Mısra: 30

*"Hükümdarım, padişahım, azizim"
anlamlarında bir hitap sözü.*

Her subh u mesâ 'âşık u ma'sûk olurum
ben
Bir cilde bin nâz ü niyâz eyler o
mürim

mirsâd:

1. mirsâd:

Gazel 29

1. mir'ât-ı ser-nüvîşteme:-em, -e

Gazel 2

Mısra: 10

Mısra: 10

Gözetleme yeri, gözlem evi.

Gördüm İhsân cilve-gâh-ı hüsn ü 'aşk
olmuş cihân
Seyr için dîdârı bak her cilve bir mîrsâd
olur

mîsâk:

1. mîsâk:

Gazel 126

Mısra: 12

Sözleşme, yemin, anlaşma.

Mütekâbil durup İhsân dem-i ikrâr-ı
ezel
Etmişiz yâr ile mîsâk gönülden gönüle

mîsâl:

1. mîsâl:

Gazel 8

Mısra: 1

Gibi, benzer şekilde.

Dem-i can-perveri i'câza mîsâl oldu bu
şeb
Nâtıkam şive-i güflârına lâl oldu bu şeb

mîsâli:

1. mîsâli:-i

Kıt'a 66

Mısra: 7

Gibi, benzer şekilde.

Demosten misāl-i ẖitābette ferd
Siyāsette devrin odur a'kālī

misāl-i āb-ı havāt:

1. misāl-i āb-ı havāt:

Gazel 111

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sonsuzluk suyu gibi.

Geçtiğim dem misāl-i āb-ı havāt
Sana bin peyk-i āh olur peyrev

misāl-i berk-i cihān:

1. misāl-i berk-i cihān:

Gazel 106

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Cihanın şimşegine benzer biçimde.

Bırak şu cennet-perest-i sevdā düşüp
çerāğ-ı ruhunda yansın
Semālarımından misāl-i berk-i cihān ben
İhsān ederken işrāk

misāl-i bülbul-i gülşen:

1. misāl-i bülbul-i gülşen:

Gazel 163

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin bülbulü gibi.

Nihād azm-i Gümüşhane etmek
istememiş
Misāl-i bülbul-i gülşen çemen çemen
diyerek

misāl-i cān:

1. misāl-i cān:

Gazel 69

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Can gibi.

Bu zemīn-i işve vü şiveden alıp ol
vücūdu misāl-i cān
Çıkarır semālara hüsn ü şak u mahabbet
eyleyip ihtilāt

misāl-i cüy-ı revāndır:

1. misāl-i cüy-ı revāndır:-dır

Kıt'a 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Akan ırmağa benzerdir.

Misāl-i cüy-ı revāndır bu kıl ü kāl-i
zamān
Bekā-pezir olacak mācerā maḥabbettir

misāl-i firāk u visāl oldu:

1. misāl-i firāk u visāl oldu:-du

Kıt'a 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayrılık ve kavuşmaya benzer olmak.

Misāl-i firāk u visāl oldu hep
Me'āl-i ğarīb-i hayāt ü memāt

misāl-i kâ'be:

1. misāl-i kâ'be:

Gazel 74

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kâbe misali, Kâbe gibi.

Eyler misāl-i kâ'be o sevdâ ilâhının
Etrâf-ı câme-hâbını ma'bûdeler tavâf

misāl-i kible-nümâ:

1. misāl-i kible-nümâ:

Gazel 38

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kible yönünü gösteren alet misali.

Misāl-i kible-nümâ titreyip de ibre-i
cân
O Kâ'be hüsne heman cāy olan cinâne
döner

misāl-i ömr-i devan:

1. misāl-i ömr-i devan:

Gazel 56

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ömür gibi hızlı.*

O gamzeler bizi ihyâ ederken öldürüyor

Misāl-i ömr-i devan emre biz

şitâbdayız

1. misāl-i sihr-i helâl:

Gazel 46

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Haram olmayan büyüye benzer şekilde.*

Misāl-i sihr-i helâl oldu sözlerin İhsân

Lisân-ı ehl-i mahabbette başka hâlet

var

misāl-i şarâb:

1. misāl-i şarâb:

Gazel 101

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Şarap misali.*

Şevk-i cüşân olup misāl-i şarâb

Neş'e peymânesinde toplanalım

misâlin:

1. misâlin:-in

Gazel 82

Mısra: 18

Gibi, benzer şekilde.

İnkâra mecâlin yok ikrâra da hâlin yok

Ey hâme misâlin yok hayretlere

batmışsın

misāl-i şebnem:

1. misāl-i şebnem:

Gazel 81

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Şebnem, çiğ tanesi misali.*

Eriştirir seni mihrin semâ-yı nûra kadar

Bu bâğ-ı neş'ede İhsân misāl-i şebnem

isen

misin:

1. misin:-sin

Gazel 7

Mısra: 9

Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir, söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru, şaşma veya inkâr anlamı sağlar.

İhsân diler misin dahî incâz-ı va'di sen

Yârin cevâbı oldu mazâ mâ mazâ sana

misāl-i sihr-i helâl:

2. misin:-sin

Gazel 15

Mısra: 3

*Kelime ya da cümlenin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Şermende misin mahabbetimden
Âyâ ne izâr-ı âle bâis

3. musin:-sin

Gazel 85

Mısra: 6

*Kelime ya da cümlenin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Hezâr isen bir terennüm et bak bahar
gelmiş nedir bu hâlin
Ümîdi yanmış vatan mısın ey gönül ne
süzişli âh edersin

4. misin:-sin

Gazel 91

Mısra: 5

*Kelime ya da cümlenin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Garîb elde biçâre inler misin
Okundukça nây-ı ezân ey gönül

5. misin:-sin

Kıt'a 53

Mısra: 1

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Bulduğun şeyle kanā'at ediver fāre
misin
Etme beyhüde tama' uyma dönüp
buyruğuna

6. misin:-sin

Şarkı 3

Mısra: 3

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Merhamet etmez misin İhsāna pek
şâyesteyim
'Aşkının sâzında hicrân ağlayan bir
besteyim

misk-âver-i mäsivâ-vı hamsi:

1. misk-âver-i mäsivâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

Âleme güzel koku veren hamsi.

Bir bûy-ı latîfî var ki olmuş
Misk-âver-i mäsivâ-yı hamsi

misl ü nazîrleri var ise yine kendileri olan
efendimizin 'ilimlerin hayli zaman evvel
ebcedleyip hatta beyne'l-fuzelâ 'âlim-i
ebcedhân nâmiyla ma'rûf bulundukları
müsellem-i 'umûmîdir:

1. misl ü nazîrleri var ise yine kendileri
olan efendimizin 'ilimlerin hayli zaman
evvel ebcedleyip hatta beyne'l-fuzelâ
'âlim-i ebcedhân nâmiyla ma'rûf
bulundukları müsellem-i 'umûmîdir:

Diğer 10

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Eşi ve benzerleri varsa yine kendileri
olan efendinin ilimlerinin çok zaman önce
tarihlendirip hatta faziletli kimseler
arasında okumaya yeni başlayan âlim
adıyla tanınan oldukları herkes tarafından
kabul edilmiştir.*

Yoksa misl ü nazîrleri var ise yine
kendileri olan efendimizin 'ilimlerin
hayli zaman evvel ebcedleyip hatta
beyne'l-fuzelâ 'âlim-i ebcedhân
nâmiyla ma'rûf bulundukları
müsellem-i 'umûmîdir

misl-i cân:

1. misl-i cân:

Kıt'a 67

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Can misali.

İhtiyārım gitti elden mest-i şevk olmaz
mıyım
Misl-i cān döndükçe etrāfımda şühān
el-emān

misl-i cüneyd-i veli:

1. misl-i cüneyd-i veli:

Kıt'a 66

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Tasavvuf terimlerini, usul ve esaslarım
tespit ederek tasavvufun ortaya çıkışını
sağlayan büyük sûflilerden biri olan Cüneyd-
i Bağdâdî gibi.*

Tefelsüfde devrin Gazālîsidir
Tasavvufda misl-i Cüneyd-i velî

misl-i habbe-i cev:

1. misl-i habbe-i cev:

Gazel 111

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Arpa zerresinin benzeri.

Hâlinin dânesiyle görmedeyim
Kubbe-i cevvi misl-i habbe-i cev

misl-i ihsân:

1. misl-i ihsân:

Gazel 167

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hamâmizâde İhsan gibi.

Yanardım misl-i İhsân âteş-i cânsüz-ı
ğayretten
MaazAllâh eger bir an olaydım dūr
‘aşkından

misl-i küh:

1. **misl-i küh:**

Kaside 2

Mısra: **115**

Kelime Tipi: -

Dağ gibi.

Bir alay deryâ-diliz ammâ mekîniz
misl-i küh
Gâvi hâmil hût imiş andan seyahât
bekleriz

misl-i seher:

1. **misl-i seher:**

Gazel 37

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güneş doğmadan önceki vakit gibi.

Kalmaz elinde dâmen-i tannâz-ı rûzgâr
Ömrün şebâb demleri misl-i seher
geçer

mişon mişon diyerek ya kohen kohen

diyerek:

1. **mişon mişon diyerek ya kohen kohen diyerek:-y, -erek**

Gazel 163

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

*İbrani ve Musevi isimleri olan Mişon
ya da Kohen'i ifade ederek.*

Yeter bu tâze ma'ârifle eskiler almak
Mişon Mişon diyerek ya Kohen Kohen
diyerek

musra´:

1. **musra´:**

Kıt'a 33

Mısra: **3**

Mısra, dize.

Cevherin târîhidir İhsân bu musra´
fevtnin
Zühdi Efendiye cây oldu yem-i gufrân
bu sâl

musra´-ı sâni-i âfiyi:

1. **musra´-ı sâni-i âfiyi:-(y)i**

Kıt'a 65

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Gelecek iki musra.

Dedi târîh-i güher-dârı çıkıp bir
kösemen
Mısra´-ı sâni-i âfiyi çekip inşâda

misra'-ı şeh-kâr:

1. misra'-ı şeh-kâr:

Gazel 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Değerli bir eserin dizesi.

Hâne-i hâtırda mehzûn kaddidir

Mısra'-ı şeh-kâr beyt-i müntehab

mısr-ı vatana nıl-i mübârek gibi aktın:

1. mısr-ı vatana nıl-i mübârek gibi aktın:-

ti, -n

Kaside 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kutsal Nil nehri misali Mısır ülkesine
döküldün.*

Mısr-ı vatana Nıl-i mübârek gibi aktın

Ettikçe güzergâhını rubbân-ı ma'ârif

miyânemizde:

1. miyânemizde:-miz, -de

Gazel 73

Mısra: 8

Ara,orta,iki kişi arasındaki durum.

Hayâli okşayacak bir güzide hâtıradır

Miyânemizde geçen mâcerâ latîf latîf

mivân-ı bezme:1. **miyân-ı bezme:-e****Gazel 102**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Meclisin ortası.*

Miyân-ı bezme döküp mâcerâ-yı
hüsrânı

Firâk-ı sâğara ağlar sebû hâzîn hâzîn

mivân-ı gonca:1. **miyân-ı gonca:****Gazel 81**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Goncanın ortası.*

Şu hâl-i zârımı gör bir de seyr-i cânân
et

Miyân-ı gonca vü bülbülde hâle
mahrem isen

miydim:1. **miydim:-y, -di, -m****Gazel 129**

Mısra: 3

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Şikeste-per bu garîb elde ben kalır
miydim
Zavallı kuşlara bir yerde âşiyân olsa

2. **miydim:-y, -di, -m****Gazel 136**

Mısra: 9

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Ben demez miydim amân ey dil
güzellerden kaçın
Âdemin zîrâ perî-rûlar alır ârâmını

miyim:1. **miyim:-(y)im****Kaside 6**

Mısra: 28

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Gördükçe bu rütbe cevri ü hırmân
Etmez miyim iştikâ-yı hamsi

miyiz:1. **miyiz:-y, -iz****Gazel 58**

Mısra: 7

Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,

söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.

Hep nâhüdâ-yı zevrak-ı sahbâ değil
miyiz
Bahr-ı muhîr-i dilde şinâh etmiyor
muyuz

mizâb:

1. mîzâb:

Gazel 28

Mısra: **4**

Su yolu, oluk, ark.

İ' câz-ı rûhullah olur her cünbüş-i la'l-i
lebi
Mâû'l-hayât-ı nâz için peymânen
mîzâb açar

mosturâ-yı hamsi:

1. mosturâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **102**

Kelime Tipi: -

Hamsinin görünüşü.

Geçmiş boyu sarğanayı seyret
Meydanda şu mosturâ-yı hamsi

mu:

1. mu:

Gazel 1

Mısra: **8**

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Hevâ-yı zülfünü her dem başımda
gezdirim
Müsahhar eylemişim çok mu rûzgârı
bana

2. mu:

Gazel 17

Mısra: 2

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

İşitmezken enîn-i iştikâ hîç
Olur mu hâle cânân âşinâ hîç

3. mu:

Gazel 17

Mısra: 2

*Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,
söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

İşitmezken enîn-i iştikâ hîç
Olur mu hâle cânân âşinâ hîç

4. mu:

Gazel 58

Mısra: 3

Kelime ya da cümlelerin sonuna gelir,

*söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru,
şaşma veya inkâr anlamı sağlar.*

Bilseydik âh çok mu büyükmüş
günâhumız
Her dem cemâl-i yâre nigâh etmiyor
muyuz

mu'allâ:

1. mu'allâ:

Gazel 4

Mısra: 13

Yüksek, ulu.

Bir mu'allâ dâstândır çehre-i İhsâna
bak
Nakl eder bin vak'a hecrinden
visâlinde sana

mu'allâ:

1. mu'allâ:

Gazel 138

Mısra: 8

Ulu, yüce, yüksek.

Konardım anda hem âvâre ser-ârâm
ederdim ben
Ribât-ı aşk u sevdâdan mu'allâ menzil
olsaydı

mu'ammâ-yı sükûtun:

1. mu‘ammā-yı sükûtun:-un

Gazel 158

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Anlaşılmaz, bilinmez sessizlik.

Dağdan dağa aksetti heyā-hāy-ı

sükûtun

Farkında değilsin bu mu‘ammā-yı

sükûtun

mu‘ammā-yı veleh-zâdır:

1. mu‘ammā-yı veleh-zâdır:-dır

Kaside 2

Mısra: 139

Kelime Tipi: -

Şaşkınlık veren anlaşılmaz, karışık şey.

Bir mu‘ammā-yı veleh-zâdır bütün

aḥvālımız

Vākıf-ı remz-i mu‘ammādan liyākat

bekleriz

mu‘ammer:

1. mu‘ammer:

Muhammes 1

Mısra: 24

Ömür süren, uzun ömürlü, bahtlı.

Aşkın bizi ettikçe sa‘âdetlere mazhar

Etsin seni hüsnünle de Allāh

mu‘ammer

mu'arız:**1. mu'arız:****Gazel 68**

Mısra: 1

Karşı gelen, muhalefet eden.

Cānān bana ben şive-i cānāne mu'arız
 Bir vākıa'dır cān tene ten cāne mu'arız

2. mu'arız:**Gazel 68**

Mısra: 2

Karşı gelen, muhalefet eden.

Cānān bana ben şive-i cānāne mu'arız
 Bir vākıa'dır cān tene ten cāne mu'arız

3. mu'arız:**Gazel 68**

Mısra: 4

Karşı gelen, muhalefet eden.

Yek-digere girmiş iki çeşmin döküyor
 kan
 Olmuş gibi mestāneye mestāne mu'arız

4. mu'arız:**Gazel 68**

Mısra: 6

Karşı gelen, muhalefet eden.

Allāh derim ben seni gördükçe
 gönülden
 Allāh için ol dide-i giryāne mu'arız

5. mu'arız:**Gazel 68**

Mısra: 8

Karşı gelen, muhalefet eden.

Çıksam iki āvāre cedel-kār arasından
 Nālende gönül dilber o nālāna mu'arız

6. mu'arız:**Gazel 68**

Mısra: 10

Karşı gelen, muhalefet eden.

Ben sābit iken tevbe-i peymānede her
 dem
 Peymāne-i la'l olmada peymāne
 mu'arız

7. mu'arız:**Gazel 68**

Mısra: 12

Karşı gelen, muhalefet eden.

Bir būsēni aldım diye bin minnet
 edersin
 Öp sen de ödeş olma bu İhsāna mu'arız

muattar:

1. muattar:

Gazel 86

Mısra: 7

Güzel kokulu.

Meşâm-ı ehl-i mahabbet muattar
olmuştu
Şikenc-i zülfüne değseydi şâne-i âmâl

mübarek:

1. mübarek:

Gazel 1

Mısra: 15

Verimli, bereketli; saygın, aziz.

Vatan denen o mübarek diyâr-ı
ma 'mûrun
Harâbesinde bugün ağlıyor mezârı bana

mübârek hâtırına ğubâr-ı keder konması:

1. mübârek hâtırına ğubâr-ı keder

konması:-ma, -sın

Diger 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Mübârek hafızana, gönlüne üzüntü tozu
konması.*

Ey benim hemîşe yâr-ı sohbet ve
mürebbi-i fazâiletim olan zât mübârek
hâtırına ğubâr-ı keder konması
tecâhül-i 'ârif mi yaparsın veya nice
teğâfûl buyurursun

mübârek vücûdunla:1. **mübârek vücûdunla:**-u, -n, -la**Gazel 168**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hız. Muhammed'in mübarek, uğurlu, muhterem varlığı.

Hudâ hüsni 'aşkın kemâlatını
Mübârek vücûdunla temsîl eder

mübârek-bâde:1. **mübârek-bâde:**-e**Kıt'a 65**

Mısra: 22

*"Mübârek olsun, kutlu olsun"
anlamındadır.*

'Âtıfet gördüğünü pîr-i büberden
ağnâm
Duyarak geldi tuz ekmekle mübârek-
bâde

mübâreklevip:1. **mübâreklevip:**-le, -(v)ip**Kıt'a 66**

Mısra: 34

*"Hayırlı, uğurlu olsun" anlamında
tebrik etmek veya iyi dilek temennisinde
bulunmak.*

Sünûhâtım İhsân güherdâr olur
Mübâreklevip mevlid-i ecmeli

mübâriz:1. **mübâriz:****Gazel 155**

Mısra: 6

*Mücadeleyle giren, muhalifiyle
mücadele eden kimse.*

İdrâk-i me'ânide o senden daha âciz
Denmez ona meydân-ı ma'ârifte
mübâriz

müberrâtı:1. **müberrâtı:**-ı**Kıt'a 29**

Mısra: 2

*Arınmış, temiz, noksansız. II Temiz,
eksiksiz eserler.*

Bu hâle gözyaşı dökse revâ ki eslâfın
Harâbe oldu müberrâtı gitti peyderpey

mübtelâ:1. **mübtelâ:****Gazel 7**

Mısra: 2

*Kendini kaptırmış olan, tutulmuş,
düşkün.*

Kısmet niyâz olur bana nâz ü edâ sana
Nâz ü edâda ben gibi bir mübtelâ sana

mübtelâ-yı derd olan diller:

1. mübtelâ-yı derd olan diller:

Tahmîs 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Derde, kedere düşkün olan gönüller.

Haste-gân-ı firkat ümmîd-i rehâdan
geçtiler
Mübtelâ-yı derd olan diller devâdan
geçtiler

mücâhidler:

1. mucâhidler:-ler

Kıt'a 22

Mısra: 1

*Allah yolunda din, vatan, millet uğruna
savaşılan, cihat eden kimse.*

Eyliyorken nev-be-nev muhyî
mücâhidler zuhûr
Ekseriyyet fikri pek minnetli bār
altındadır

mücessem nürdür:

1. mücessem nürdür:-dur

Kıt'a 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gözle görülür, elle tutulur şekilde olan
nur, ışık.*

Görür ehl-i nazar yüz bin temâşâ
Mücessem nûrdur mir'ât-ı pâkîm

mu'ciz:

1. mu'ciz:

Gazel 165

Mısra: 6

*Benzerini yapmak veya taklit etmek
isteyen herkesi acze düşüren, âciz bırakan,
kimsenin yapamayacağı şekilde olan,
mucize.*

Meyl-i güftârın senin ey âfitâb-ı kibriyâ
Hey ne mu'ciz şivedir zerrâtı hep intâk
eder

mu'ciz-i isavı:

1. mu'ciz-i isavı:-(y)ı

Tesdis 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hız. İsa peygamberin mucizesi.

Görse Azrâil onun hışmından istigfâr
eder
Handesinden mu'ciz-i İsavı Hak tekrâr
eder

mücmelen:

1. mücmelen:

Gazel 5

Mısra: 10

Kısaca, özetle, ayrıntılara girmeden.

Kitâb-ı hüsn-i mutlak bir bedâ'î-
hânedir İhsân
O nûr-â-nûr faslın mücmelen tefsîridir
sevdâ

müdâm:

1. müdâm:

Gazel 35

Mısra: 5

Sürekli, ara vermeden. II Şarap.

Aşk ehli cām-ı Cem gibi devr ettiler
müdâm
Hayrân dolup bu şevk ile hayrân
boşaldılar

müdâvim:

1. müdâvim:

Diğer 1

Mısra: 90

*Bir işi devamlı yapan, aksatmadan
yapan.*

O gün cāmilerde dolaştık sâim
Tâ'at-ı Hudâya olduk müdâvim

müdhike-i 'âleme:

1. mūdḥike-i 'āleme:-e

Kaside 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kāinatın gülünçlüğü.

Kıs kıs gülerim mūdḥike-i 'āleme lā-
kayd
Zevk-āver olur tarz-ı mizāl̄ üzre
safirim

mūdhiş vākī 'ātım:

1. mūdhiş vākī 'ātım:-ım

Kıt'a 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Deḥşet veren ḥādiseler.

Ne hoş bir zevk imiş bildim ḥumār-ı
zevk-i istiḡrāk
Bu mūdhiş vākī 'ātım dīde-i bīdārdandır
hep

mūdīrim:

1. mūdīrim:-ım

Kaside 3

Mısra: 1

*Çekip çeviren, yöneten, idare eden
kimse.*

Sadrında bu mülkūn ne reīsīm ne
mūdīrim
Āfāk-ı maḥabbette melāmetle şehīrim

müflisân:**1. müflisân:****Kıt'a 64****Mısra: 3**

*İflas edenler, malım mülkünü
batıranlar.*

Müflisân yapsın komisyon lağvedilmiş
mahkeme
Halkı iflâs ettirirken kendi iflâs eylemiş

müft-i civânân:**1. müft-i civânân:****Tahmis 4****Mısra: 4****Kelime Tipi: -***Parasız gençler.*

İstedim vuslat nasîbim döndü hicrân
oldu hep
'Aşka düştüm cân u dil müft-i civânân
oldu hep

muhabbet:**1. muhabbet:****Gazel 91****Mısra: 12***Aşk, sevda, sevgi.*

Sakın gamzelerden sakın olmasın
Muhabbet zemîninde kan ey gönül

muhâcirin:**1. muhâcirin:-in****Gazel 1****Mısra: 13**

*Yurdundan ayrılıp başka bir bölgeye
giden, göç eden kimse.*

Cerîhadâr-ı cinân bir muhâcirin İhsân
Dokundu âh-ı yetîmâne inkisârı bana

muhakkak:**1. muhakkak:****Gazel 166****Mısra: 10***Şüphesiz, kesinlikle, mutlaka.*

Maḥbûb-ı kibriyâ bir sultân-ı enbiyâdır
Maksûd odur muhakkak îcâd-ı dü-
serâdan

2. muhakkak:**Kaside 6****Mısra: 195***Şüphesiz, kesinlikle, mutlaka.*

Mâ'ül-hayvân imiş muhakkak
İksîr-i devâ-yı mâ-y-i ḥamsi

muhâl:

1. muh  l:

Gazel 93

Mısra: 9

*Gerçekleşmesi mümkün olmayan,
hayal, imkansız.*

Muh  l iken bana olmak nas  be-d  r
  hs  n
  m  d edip de vis  l-i muh  le ağlıyorum

Muhammed:

1. mu  ammed:

Kaside 1

Mısra: 39

*"  v  lmeye değer olan, en güzel
huylara sahip kimse" anlamında olup Hz.
Muhammed'in isimlerindendir.*

Mu  ammed A  med    Ma  m  d u
Mustaf   Mu  t  r
Cem  l-i p  kidir   yine-i cem  l-i H  d  

muh  t:

1. muh  t:

Gazel 69

Mısra: 2

  evrelenmi  ,çevrili olma.

Bana gülmüyor bu cihan içinde neden
per  i- saf  -ne    t
Ya neden bu   mr-i emel-c  d     gaf-
i  tim  l    keder muh  t

müheyyâ:**1. müheyyâ:****Gazel 152**

Mısra: 1

*Belirli bir iş için hazır durumda olan,
hazır, amade.*

Destimde kalem yazmağa her lahza
müheyyâ
Feyz-i nazarım mürdeyi ba'zen eder
ihyâ

müheyyic:**1. müheyyic:****Gazel 69**

Mısra: 7

Heyecan veren, coşturan.

Ne kadar müheyyic rûh imiş bu hevâ-yı
turfa-edâ-yı yâr
Ne tûvân-güdâz-ı cinân imiş şu acıklı
devre-i inhitât

mühimmât-ı sefer:**1. mühimmât-ı sefer:****Gazel 49**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yolculuk malzemeleri.

Bâdiye-i aşka revândır gönül
Onda mühimmât-ı sefer bağlanır

muhî-i ğam:**1. muhî-i ğam:****Rûbai 25**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, keder çevresi.

Âyine-i hâdisâta bin çehre gelir
Rindâna fakat muhî-i ğam katre gelir

muhî-i lücce-i 'isyanda:**1. muhî-i lücce-i 'isyanda:-da****Kaside 1**

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Karşı gelmenin engin denizi muhitinde.

Muhî-i lücce-i 'isyanda kaldı zevrak-ı
dil
Nesîm-i lutf ile olsun kenâra bend-i
rehâ

muhî-i me'men-i lütfunda katredir ebhar:**1. muhî-i me'men-i lütfunda katredir ebhar:****Kaside 1**

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

*Denizler, iyiliğin sığılacak ve güven
duyulacak muhitinde damladır.*

Muhit-i me'men-i lütfunda katredir
ebhâr
Basît-i hârmen-i cûdunda dânedir
dünyâ

muhit-i şevki:

1. muhît-i şevki:-i

Gazel 140

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevin, neşe dolu muhit.

Muhit-i şevki gezer cevher-i kemâl
idim îhsân
Kazâ bu cevheri eyvâh sengsâre
düşürdü

muhit-i ufku:

1. muhît-i ufku:-u

Gazel 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ufku çepeçevre kuşatan, çevreleyen.

Açmaz nikâb-ı hüsnünü dildâr-ı
mehlikâ
Tutmuş muhît-i ufku sükûn-zâr olan
mesâ

muhitime:

1. muhîtime:-im, -e

Muhammes 2

Mısra: 6

Yöre, semt.

Gelmiş zuhûra sûret-i rehberde
rehzenim

Ağlar düşen muhîtime bir zall-i pür-
elem

muhtîtin:

1. muhtîtin:-in

Gazel 85

Mısra: 8

Yöre, semt.

Çalınca mutrib piyâle dönsün hemîşe
mest ol safâ-perest ol
Cenâb-ı meyden nasîb alırsan gönül
muhîtin şînâh edersin

mühlike-i hufre-i idbâra:

1. mühlike-i hufre-i idbâra:-a

Kıt'a 38

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Öldürücü, helâk edici bahtsızlık
çukuru.*

Rişte-i vahdeti etmezsek eğer takviye
biz

Yolumuz mühlike-i hufre-i idbâra çıkar

muhrîk:

1. muhrîk:

Gazel 17

Mısra: 6

Yakıcı, ateşli, acı veren.

Zebân dem-beste rîzân eşk-i hicrân
Aman vermez bu muhrîk mâcerâ hîç

2. muhrîk:

Gazel 117

Mısra: 9

*Gönül yakan, yürek sızlatan,
dokunaklı.*

Muhrîk terânelerde duyarlar enîn-i aşk
İhsân smâh-ı rikkat açanlar figânıma

muhtâc olmaz:

1. muhtâc olmaz:-maz

Gazel 126

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Muhtaç olmak, gereksinim duymak.

Kâ'be-cüyân dilâ rehber muhtâc
olmaz
Yol açar onlara âfâk gönülden gönüle

muhtâc-ı tedbîr-i siyâsettir:

1. muhtâc-ı tedbîr-i siyâsettir:-tir

Kıt'a 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
*Siyaset için gereken hazırlıkları
yapmaya, önlem almaya ihtiyaç duyan.*

‘İbret alsak bâri istikbâli te’min eylesek
Hâlimiz muhtâc-ı tedbîr-i siyâsettir
bugün

muhtâr:

1. muhtâr:

Kaside 1

Mısra: 39

*"Beğenilmiş, seçilmiş, seçkin"
anlamlarında Hz. Muhammed'in
isimlerindendir.*

Muhammed Ahmed ü Maḥmūd u
Mustafâ Muhtâr
Cemâl-i pâkidir âyine-i cemâl-i Hudâ

muhtasar:

1. muhtasar:

Gazel 37

Mısra: 4

Az,kısaca,ayrıntılı olmayan bir şekilde.

Hep dâsitân-ı firkatî tafsîl eden güzel
Bahs-i visâle geldiği dem muhtasar
geçer

muhtazırdır:

1. muhtazırdır:-dır

Kaside 2Mısra: **103***Ölmek üzere olan, can çekişen.*

Muntazırlar muhtazırdır muhtazırlar
muntazır
Bekleriz ammâ bilen yoktur ne hâlet
bekleriz

muhtazırlar:

1. muhtazırlar:-lar

Kaside 2Mısra: **103***Ölmek üzere olan, can çekişen.*

Muntazırlar muhtazırdır muhtazırlar
muntazır
Bekleriz ammâ bilen yoktur ne hâlet
bekleriz

Muhyî:

1. Muhyî:

Tahmîs 6Mısra: **34***XIX. yüzyıl şairi Muhiiddin Raif Yengin.*

Böyle dergâha düşen 'arşa olur sâye-
fiken
Tâc-ı ser olmak için 'âleme ey Muhyî
ben

2. muhyî:

Kıt'a 22Mısra: **1***Canlılık veren, canlandıran,
güçlendiren, şenlendiren.*

Eyliyorken nev-be-nev muhyî
mücâhidler zuhûr
Ekseriyyet fikri pek minnetli bâr
altındadır

müjde:

1. müjde:

Gazel 129Mısra: **12***Sevinmeye yol açan, sevindirici haber,
muştı.*

Terahhum et bana ey can-sitân elimde
ne var
Yolunda müjde verirdim tenimde cân
olsa

müjde-i cân-bahâ-yı hamsi:

1. müjde-i cân-bahâ-yı hamsi:

Kaside 6Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

Hamsinin değerli, kıymetli müjdesi.

Bir hâtif-i gaybdan işittim
Bir müjde-i cân-bahâ-yı hamsi

müjde-i teşrîf:

1. müjde-i teşrîf:

Gazel 34

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Teşrif edişin, gelişin müjdesi.

Hâk-pây-i yâre îhsân müjde-i teşrîf için
Nakd-i imân cevher-i şehdâne-i cân
serpilir

müjdelerden:

1. müjdelerden:-ler, -den

Gazel 57

Mısra: 5

*Sevinmeye yol açan, sevindirici haber,
muştı.*

Müjdelerden dileriz hem dil-i bîmâre
devâ
Hem o bîmârı sitem fırine âmâc ederiz

müjdeleyen:

1. müjdeleyen:-le, -y, -en

Gazel 41

Mısra: 2

*Haber vermek,sevindirici haberi
iletmek.*

Handân görünce yâri gönül şâd-kâm
olur
Gâhî visâli müjdeleyen ibtisâm olur

müjgāndan:1. **müjgāndan:-dan****Gazel 53**

Mısra: 9

Kirpikler.

Levend-i nāzını müjgāndan eylemiş
terfīb
Diyār-ı hüsnü alan şehriyār gözleriniz

müjgānı:1. **müjgānı:-ı****Gazel 40**

Mısra: 7

*Kirpik. II (Sevgilinin) ok gibi batan,
yaralayan kirpikleri.*

Hün-çegān müjgānı çekmez sīnesinden
bir zaman
Hün eder rīzān şehīdān-ı mahabbet şān
alır

müjgān-ı sāvedār:1. **müjgān-ı sāyedār:****Gazel 51**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Gölge olan, koruyan kirpik.*

Enīs-i rüh iki yıldız açar kapar görünü
O gözlerinle ki müjgān-ı sāyedār
öpüşür

müjgānı sinān:1. **müjgānı sinān:****Kaside 3**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) kirpikleri, ok temreni ve
mzraktır.*

Müjgānı sinān kaşı kemān ruhları tībān
La 'l-i lebi hāndān hām-ı gīsüsü 'abīrim

mukadderse:1. **mukadderse:-se****Tahmis 11**

Mısra: 18

*Allah tarafından ezelde belirlenip
takdir edilen, alın yazısında bulunan (şey).*

Vuslat diledim meclis-i çeng ü neye
kaçtım
'Aşkımda mukadderse bu hicran niye
kaçtım

mukattar:1. **mukattar:****Gazel 115**

Mısra: 9

İmbikten geçirilmiş, damıtılmış.

Mukattar bŷy-ı sevdā mest-i hŷlyā
Olur mestāneler ma‘zŷr-hande

mukbilān-ı devri:

1. mukbilān-ı devri:-i

Gazel 94

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mutlular, bahtiyarlar dönemi.

Mukbilān-ı devri gördüm neş'e-dār-ı
ibtihāc
Dem-be-dem giryende buldum halkı
handān görmedim

mŷkerrem:

1. mŷkerrem:

Gazel 81

Mısra: 1

Saygı değer, hŷrmete lāyık, yŷce, aziz.

Likā-yı tal'ata bak ey gönŷl mŷkerrem
isen
Behişt-i vuslatı koy sen de ibn-i ādem
isen

mukŷm-i kākŷl-i cānāne:

1. mukŷm-i kākŷl-i cānāne:-e

Tahmīs 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçlarında oturan, ikâmet eden.

Perîşan dîl mukîm-i kâkûl-i cânâne
olmaz mı
Perîşan kalsa gönlüm değmesen ey
şâne olmaz mı

muktedâ:

1. muktedâ:

Gazel 110

Mısra: 3

Namazda kendine uyulan imam.

Boş kalan mihrâblarda ka'be-cû bir
muktedâ yok
Eyledim yüz bin teveccüh kıble-i âmâle
doğru

mül:

1. mül:

Gazel 50

Mısra: 6

Şarap, bâde.

Kevser-i la'lin için cân verenin
hâkinden
Haşr-i peymâne-i ervâha kadar mül
yetiştir

mûlahham u bî-ğussa vü ğam kimesnelere yaşar şâdî ismi verilir denilmektedir:

1. mûlahhham u bî-ğussa vü ğam kimesnelere yaşar şâdî ismi verilir denilmektedir:

Diger 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Şişman, kedersiz ve gamsız kimeslere
"Yaşar Şadî" adının verildiği
söylenmektedir.*

'Ömür sürenin şādîlığı ise tabî'dir
Mûlahhham u bî-ğussa vü ğam
kimesnelere Yaşar Şādî ismi verilir
denilmektedir

mûlahhamsa:

1. mûlahhamsa:-sa

Kıt'a 66

Mısra: 19

Şişman, toplu, kilolu.

Vücüd-ı latîfî mûlahhamsa da
Kemalât-ı 'asrın odur maḥmeli

mûlhakâtın halkı:

1. mûlhakâtın halkı:-ı

Kıt'a 62

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bir merkeze bağlı olan kazâ, nâhiye,
köy vb. yerlerde yaşayan insanlar.*

Sa'y ederler cā-be-cā tebdîl-i taksîmât
için

Mülhakātın halkı hep merkezdedir bi'l-
iltizām

mülhem:

1. mülhem:

Gazel 89

Mısra: 1

*İlhâma mazhar olmuş, ilham almış
(kimse).*

Reng ü âheng-i tabî' attan olur mülhem
gönül
Gülsitân-ı aşka düşmüş katre-i şebnem
gönül

mülki:

1. mülki:-i

Kaside 2

Mısra: 38

Ülke, âlem, diyar, memleket.

Mezra' -ı endişe kalmış bî-nasîb-i
rûzgâr
Mülki i 'mâr etmeden feyz-i tabîat
bekleriz

mülk-i dîle:

1. mülk-i dîle:-e

Kaside 3

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Gönül mülkü, ülkesi. II Âşığın gönlü,
yüreği.*

Pür-şive güler gamze diler
dîdelerimden
Mülk-i dile bilmem o mu ya ben mi
emîrim

mülkü:

1. mülkü:-î

Gazel 66

Mısra: 5

Ülke, âlem, diyar, memleket.

Cân mülkü olur elbet âteşgede-i hicran
Ol serv-i revân olmuş yekpâre müzâb
âteş

2. mülkü:-î

Gazel 123

Mısra: 6

Ülke, âlem, diyar, memleket.

Yükselir dest-i du'â şeklinde gûyâ her
menâr
La'net eyler mülkü tahrîb eyleyen
alçaklara

mülkün:

1. mülkün:-în

Kaside 7

Mısra: 71

Ülke, âlem, diyar, memleket.

Açtın 'âlem-i ma'rifet âfâkına mülkün
Uçtan uca peyveste-i keyvân-ı ma'ârif

2. mülkün:-în

Kıt'a 21

Mısra: 1

Ülke, âlem, diyar, memleket.

Güler mi çehresi mülkün şebâbı
ağlarken
Enîn-i millet-i mazlûmedir enîn-i şebâb

mülkünde:

1. mülkünde:-î, -n, -de

Gazel 84

Mısra: 8

Ülke, âlem, diyar, memleket.

Hayl-i müjgânın olur onda da fermân-
fermâ
Fitne mülkünde eğer koysa mahal
gamzelerin

mülkünü:

1. mülkünü:-î, -n, -ü

Gazel 57

Mısra: 8

Ülke, âlem, diyar, memleket.

Yāre cān yakma dedik hışm ile yan yan
bakarak
Ahdımız var dedi cān mülkünü tārāc
ederiz

mülüm:

1. mülüm:-iim

Gazel 30

Mısra: 1

Şarap.

Piyāle-i emelim ser-nigün mülüm
yoktur
Hezār gülşen iken şimdi bir gülüm
yoktur

mü'min:

1. mü'min:

Kıt'a 16

Mısra: 3

İman eden, dindar.

Bunu mü'min onu kâfir diye tefrık
edemem
'Aşk için küfrü de imām da yeksân
görürüm

münāsib:

1. münāsib:

Gazel 123

Mısra: 1

Münasip, uygun, yaraşır.

Reng-i mâtendir münāsib sernigün
yapraklara
Şanlı bir mâziyi defn ettik bugün
topraklara

Fezâ-yı dilde eğer sen de özge âlem
isen

münceli:

1. münceli:

Gazel 77

Mısra: 6

Apaçık görünen, aşikâr.

Gülde zâhir hande olmuş bende feryâd-
ı hezâr
Münceli her yüzde bir yüzden tırâz-ı
hüsni 'aşk

2. münceli:

Kıt'a 66

Mısra: 6

Apaçık görünen, aşikâr.

Sözünde rumûz-ı safâ muntavî
Yüzünde füyûz-ı Hudâ müncelî

müncezib ol:

1. müncezib ol:

Gazel 81

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tutkun olmak, gönlünü kaptırmak.

'Avâlim-i hîred-efrûz-ı 'aşka müncezib
ol

münci-i mülk ü vatan:

1. münci-i mülk ü vatan:

Kaside 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Vatanın ve memleketin kurtarıcısı.

Başkumandan Paşa binler yaşasın
varolsun
Münci-i mülk ü vatan gâzi-i devrândır
bu

müneccim:

1. müneccim:

Gazel 121

Mısra: 4

*Yıldızların hareket ve hâllerini tetkikle
uğraşan, mevki ve harekâtından mâna ve
hüküm çıkaran kimse.*

Hübân ile hep yerde doğar kevkeb-i
tâli'
Bilmem ne arar gökte müneccim
rasadıyla

münfa'il:

1. münfa'il:

Gazel 32

Mısra: 21

*İnflal eden, gücenmiş, alınmış,
darılmış.*

Kalb ü cânım münfa'îl düd-ı figânım
muttasıl
Düdmânım muzmahil İhsân diyârim
târmâr

münîfin:

1. münîfin: -in

Gazel 153

Mısra: 5

Ressam Mîmîf Fehîm Özerman.

Tersim edemez fırçası ressam Münîfin
Pek anlayamaz zannederim akl-ı şerîfin

muntavî:

1. muntavî:

Kıt'a 66

Mısra: 5

Toplanmış, devşirilmiş.

Sözünde rumûz-ı safâ muntavî
Yüzünde füyûz-ı Hudâ muncelî

muntazır:

1. muntazır:

Gazel 103

Mısra: 4

Gözleyen, bekleyen, intizar eden.

Senelerdir ki gark-ı âteş ü hûn
Muntazır gayret-i İlâha vatan

2. **muntazır:-lar****Kaside 2**Mısra: **103***Gözleyen, bekleyen, intizar eden.*

Muntazırlar muhtazırdır muhtazırlar
muntazır
Bekleriz ammâ bilen yoktur ne hâlet
bekleriz

3. **muntazır:****Şarkı 4**Mısra: **9***Gözleyen, bekleyen, intizar eden.*

Muntazır makdem-i teşrîfine yârân-ı
tarab
Yine gelmez mi bu şeb nerde o meh-
pâre aceb

muntazırlar:1. **muntazırlar:-lar****Kaside 2**Mısra: **103***Gözleyen, bekleyen, intizar eden.*

Muntazırlar muhtazırdır muhtazırlar
muntazır
Bekleriz ammâ bilen yoktur ne hâlet
bekleriz

müraccahtır:1. **müraccahtır:-tır****Gazel 118**Mısra: **7***Tercih edilen, üstün tutulan.*

A'dāya esâretten bin kerre müraccahtır
Dil varsa şu heycâ-yı sevdâda şehîd
olsa

murâd alır:1. **murâd alır:-(ı)r****Kaside 6**Mısra: **155**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İsteğine kavuşmak, amacına ulaşmak.*

Devletle murâd alır Trabzon
Konmuş başa bir hümâ-yı hamsi

murâd-ı hilkat-i mevcûd:1. **murâd-ı hilkat-i mevcûd:****Kaside 1**Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

*Yaratılmışların yaratılış gayesi,
erişmek istediği.*

Murâd-ı hilkat-i mevcûd esâs-ı kasr-ı
vücûd
Binâ-yı gâye-i maksûd şâhid-i Mevlâ

murādim:

1. murādim:-im

Kıt'a 3

Mısra: 1

*Gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek,
dilek.*

Da'vā-yı 'aşk-ı pākin tenvīridir
murādim
Eşkim nigāhım āhım her gāh
şāhidimdir

muradın:

1. muradın:-ın

Kıt'a 50

Mısra: 3

*Gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek,
dilek.*

Rāḥat etmekse muradın çobanın
gönlünü yap
Çoban isterse eğer bir tekeden yağ
çıkarr

mürdevi:

1. mürdevi:-(y)i

Gazel 152

Mısra: 2

Ölü, ölmüş (kimse).

Destimde kalem yazmağa her lahza
müheyyā

Feyz-i nazarım mürdeyi ba'zen eder
ihyâ

Devlet-serây-ı sîne garîb oldu inliyor
Murg-ı hezâr şevki uçan lâneler gibi

murgân:

1. murgân:

Tahmîs 3

Mısra: 7

Kuşlar, bûlbüller.

Akar dîvâne ser-cûlar terennüm-sâz
olur murgân
Hürâmân serv-kadlerdir edenler câ-be-
câ seyrân

murg-ı abîr-i zülfünün:

1. murg-ı abîr-i zülfünün:-ü, -nün

Gazel 116

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzel kokulu saçımın kuşu.

Bin gülsitân olsun fedâ murg-ı abîr-i
zülfünün
Dest-i hevâ-yı işveden bir şemme-i
pervâzına

murg-ı hezâr:

1. murg-ı hezâr:

Gazel 143

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Bûlbül kuşu.

murg-ı lâne-i âmâl:

1. murg-ı lâne-i âmâl:

Gazel 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Emeller yuvasının kuşu.

Gelince hâtıra her dem terâne-i âmâl
Fezâ-yı dilde uçar murg-ı lâne-i âmâl

mürîd-i hânkâh-ı ma'rifet:

1. mürîd-i hânkâh-ı ma'rifet:

Kaside 2

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Bilgi, ilim dergahının müridi.

Olmadan aslâ mürîd-i hânkâh-ı ma'rifet
Tıfl-ı endek-sâl iken feyz-i velâyet
bekleriz

mürüvvet:

1. mürüvvet:

Gazel 46

Mısra: 8

İnsaniyet,cömertlik,lütuf.

Hudüdu yok elemin cevri mihnetin
derdin
Ne sevdiğimde mürüvvet ne bende
tâkat var

mürüvvetsiz:

1. mürüvvetsiz:-siz

Tahmis 4

Mısra: 40

İnsanlığı olmayan, insaniyetsiz.

Sen demişsin kim kimin derdiyle
giryandır Nedim
Hep mürüvvetsiz senin derdinle giryân
oldu hep

müsâdif-i nazar-ı lütfu:

1. müsâdif-i nazar-ı lütfu:-u

Kaside 1

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

İyilik, ihsan bakışına rastlayan.

Müsâdif-i nazar-ı lütfü olsa katre-i âb
Gelir hürûşa olur bî-nihâye bir deryâ

müsahhar:

1. müsahhar:

Gazel 1

Mısra: 8

İtaat etmiş, boyun eğmiş.

Hevâ-yı zülfünü her dem başımda
gezdiririm
Müşahhar eylemişim çok mu rüzgârı
bana

müsâit:

1. müsâit:

Gazel 106

Mısra: 7

Elverişli, uygun, yerinde.

Küşâde-pehlü bürehne-sâid o mäh
sızmış zamân müsâit
Sen ol da âşık tahammül eyle fütâde
cânlar nasıl dayansın

Müsâ-vâr:

1. müsâ-vâr:

Tahmis 7

Mısra: 22

Musa peygamber misali.

Tecellî neş'esinden hıyre-çeşm olmuş
ulü'l-ebşâr
Teveccüh eyle İhsân kıble-i dîdâra
Müsâ-vâr

müsâvât-ı telebbüs:

1. müsâvât-ı telebbüs:

Kaside 5

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Giyme, giyinme eşitliği.

Ne müsâvât-ı telebbüs ki bu yok fark
edecek
Pantolondur bu cekettir bu ya fistândır
bu

Müsâ-vı kelim:

1. müsâ-yı kelim:

Gazel 23

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Konuşan" Musa [Tur dağında
Cenâbıhakk'ın kendisine hitap etmiş olması
sebebiyle Hz. Mûsâ'ya lakap olmuştur].*

Rû'yet-i yâre giden olsa da Mûsâ-yı
Kelîm
Diyemez vâkı'a-i rû'yeti dembeste gelir

müselmân üstüne:

1. müselmân üstüne:

Tesdis 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Müslümanın üzerine doğru.

Sâf sâf olmuş hep hücum emriyle kâfir
gamzeler
Bir günâhı olmayan bir tek müselmân
üstüne

müsevves:

1. müsevves:

Gazel 152

Mısra: 5

Karmakarışık, anlaşılmaz, düzensiz.

Benzer ki müsevves görünür çeşmine
dünyâ
Zannım bu ki gördün yine bir korkulu
ru'yâ

mushaf-ı dîn-i mübîni:

1. mushaf-ı dîn-i mübîni:-i

Gazel 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İyiye kötüyü açıkça ortaya koyan dinin
kitabı. II Kur'an-ı Kerîm.*

Aşkın gönülde dîn ise dînin de aşk olur
Ruhsâr-ı pâki mushaf-ı dîn-i mübîni öp

mushaf-ı ruhsâre:

1. mushaf-ı ruhsâre:-e

Gazel 130

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin yüzünün Mushaf'ı.

Me'âl-i sûre-i nûr u duhân tezâhür eder
O turre mushaf-ı ruhsâre sâyebân olsa

mushaf-ı tal'atından:

1. **mushaf-ı tal'atından:-ı, -n, -dan**

Gazel 168

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Hız. Muhammed'in güzel yüzünün

Kur'an-ı Kerim'i.

Gören mushaf-ı tal'atından varak

Hemân âyet-i nûrî tertîl eder

müsikâr-ı şî'rim:

1. **müsikâr-ı şî'rim:-(i)m**

Kaside 6

Mısra: **223**

Kelime Tipi: -

Dervişlere mahsus bir saz, kalem ile

oluşturulmuş şîir.

Cüş eyledi müsikâr-ı şî'rim

Her nağmesi bir nevâ-yı hamsî

müşîrim:

1. **müşîrim:-im**

Kaside 3

Mısra: **22**

Emreden, işaret eden, bildiren.

Dünyaları bir göz yumup açtıkça
yakardım

Bir göz süzüp etseydi işaret o müşîrim

müşkil:

1. **müşkil:**

Rûbai 18

Mısra: **3**

Güç, zor, çetin.

İzhârı da ızmârı da 'aşkın müşkil

Bilmem ki ne hâlt etmeli şaşım kaldım

müslümân:

1. **müslümân:**

Tahmis 4

Mısra: **18**

İslam dininden olan kimse, mümin.

'Ukde çözdüm kâkülünden çıktı âh-ı

'âşıkân

Kalmasın sen kâfirin destinde bir tek

müslümân

Mustafâ:

1. **mustafâ:**

Kaside 1

Mısra: **39**

"Has ve seçilmiş, güzide" anlamlarında

Hız. Muhammed'in isimlerindendir.

Muhammed Ahmed ü Mahmûd u

Mustafâ Muhtâr

Cemâl-i pâkidir âyine-i cemâl-i Hüdâ

müstağnî-i âzâde-bevânım:

1. müstağnî-i âzâde-bevânım:-ım

Kaside 7

Mısra: **113**

Kelime Tipi: -

Hür, serbest açıklama ile yetinen.

Her hâl ile müstağnî-i âzâde-bevânım
Olman olamam câize-cüyân-ı ma'ârif

müstağrak:

1. müstağrak:

Kaside 1

Mısra: **65**

Manevi bir vaziyete dalmış.

Safâ-yı 'aşkı semâ'hânesinde
müstağrak
Döner sufûf-ı melâik misâl-i Mevlânâ

müstağrak-ı didâr-ı tabi'at:

1. müstağrak-ı didâr-ı tabi'at:

Gazel 13

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Kendinden geçmiş bir görüntüş, yüze
sahip olan (âşık).*

Sevilir yâr-ı vefâkârım olur sîne-i hilkat
Olurum şevk ile müstağrak-ı didâr-ı
tabi'at

müstağrak-ı hîci:**1. müstağrak-ı hîci:****Gazel 17**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hiçliğe, yokluğa batmış.*

O hiçistanda püyânım ki olmuş
Zemîn müstağrak-ı hîci semâ hîç

müstâk-ı büv-ı pîrehen:**1. müstâk-ı büv-ı pîrehen:****Gazel 63**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gömleğin kokusunu*

*arzulama, gönülden isteme. II Hz. Yakup ve
Hz. Yusuf kıssasına telmihte bulunur.*

Ufûl etmiş nazargâhımda İhsân Yûsuf-ı
âmâl
Meşâm-ı hasretim müştâk-ı büv-ı
pîrehen kalmış

müstâk-ı cemâlim:**1. müştâk-ı cemâlim:-im****Gazel 100**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Güzel yüzün arzusu.*

La'l-i lebinin teşnesi müştâk-ı cemâlim
Atsan beni cennetteki kevserlere
kanmam

müstâkım:**1. müştâkım:-ım****Kıt'a 4**

Mısra: 3

*Şiddetle arzu eden, özleyen, hasretini
çeken, gönülden isteyen.*

Cemâl-i pâke müştâkım bu yüzden
Hudâ-yı 'aşka vardır iştirâkim

müstâkının:**1. müştâkının:-i, -mın****Gazel 136**

Mısra: 5

*Şiddetle arzu eden, özleyen, hasretini
çeken, gönülden isteyen.*

Lutf-ı pâ-bûsuyla kurbân olduğum
müştâkının
Reşk-i ıyd etmez mi bir ân rûz-ı gam-
fercâmını

müstedâm:**1. müstedâm:****Kıt'a 25**

Mısra: 3

Sürekli, devamlı, daim.

Maslahat keyfen siyâset 'örfen olmuş
müstedâm
Veyler bir böyle meşrûtiyyet-i
mevhûmeye

müstenîr:

1. müstenîr:

Kaside 2

Mısra: 157

*Bir şeyin ışığı ile aydınlanan, nuru ile
murlanan, parlayan.*

Nûr-ı 'âlem-süz-ı 'aşkından dil olsun
müstenîr
Ey Fuzûlî rûh-ı pâkinden de himmet
bekleriz

mu'tâd:

1. mu'tâd:

Gazel 17

Mısra: 3

Alışmış, âdet edinmiş.

Değilmiş sâde yârim çevre mu'tâd
Güzellerden gören yokmuş vefâ hîç

mutalsam bir der-i genc-i kanâ'at:

1. mutalsam bir der-i genc-i kanâ'at:

Kaside 2

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

*Tılsımlı, sihirli bir yetinme ve fazlasını
istememe hazinesinin kapısı.*

Oldu bir vîrâne dârü'l-mülkümüz
ma'mûr iken
Biz mutalsam bir der-i genc-i kanâ'at
bekleriz

mutarrâ armağan:

1. mutarrâ armağan:

Kıt'a 67

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Göz alıcı, parlak hediye.

Aytdılar bilmez misiz ey şâ'ir-i mu'ciz-
edâ
Çıktı divân-ı Nedîm-âsâ mutarrâ
armağan

mütecâviz:

1. mütecâviz:

Gazel 155

Mısra: 7

Saldıran, saldırgan.

Olmuştur onun vasfı zebûn-küş
mütecâviz
Nâzım beyefendiyle desek şöylece
câ'iz

müteessir:

1. müteessir:

Gazel 21

Mısra: 5

Üzgün, kederli.

Müteessir görünür belki o zâlim bir gün
Eitse feryâdım eğer cevher-i hârâyâ
nüfûz

mütehassir:

1. mütehassir:

Şarkı 5

Mısra: 3

Özleyen, özlem duyan, hasret çeken.

Her an mütehassir o güzel gözlere
baksam
Bir katre mey olsam da leb-i la'line
aksam

mütekâbil:

1. mütekâbil:

Gazel 126

Mısra: 11

Karşılıklı.

Mütekâbil durup İhsân dem-i ikrâr-ı
ezel
Etmışiz yâr ile mîsâk gönülden gönüle

mütemâyiz:

1. mütemâyiz:

Gazel 155

Mısra: 1

*Benzerleri arasında sıvrilen, kendini
belli eden, benzerlerinden üstün olan.*

Olmuşsa da beyne'l-üdebâ pek

mütemâyiz

Bir mertebe yâ kudret-i şî'riyyeyi hâiz

mütereddîd:

1. mütereddîd:

Gazel 98

Mısra: 7

Tereddüdde kalan, kararsız.

Kaldım mütereddîd reh-i hayrette

perîşan

Meydân-ı mahabbette karîn-i telef

oldum

mütesellî olur:

1. mütesellî olur:-(u)r

Kaside 1

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

*Acısını, kederini, derdini unutmak,
tesellî bulmak.*

Şununla dil mütesellî olur ki hâlınden

Vesîle-i şeref-i kurb olur nüzûl-i belâ

müthiş:

1. müthiş:

Kıt'a 26

Mısra: 2

Korkuya düşüren, dehşetli.

Kalb-i mecrûh-ı vatandır çāk çāk olmuş
yatan
Gelse mahşerler dirilmek yok bu
müthiş fevtten

mutlakā:

1. mutlaka:

Diğer 5

Mısra: 2

Kesin olarak, kesinlikle, şüphesiz.

‘Ârif-i ‘ilm-i bozuntudur o rütbe zâtı
kim
Sen neğamdan bahsedersin ol ğanem
der mutlaka

mutrib:

1. mutrib:

Gazel 85

Mısra: 7

*Bir musikî âleti çalan, şarkı söyleyen
kimse.*

Çalınca mutrib piyâle dönsün hemîşe
mest ol safâ-perest ol
Cenâb-ı meyden nasîb alırsan gönül
muhitin şinâh edersin

2. mutrib:

Gazel 112

Mısra: 5

*Bir musikî âleti çalan, şarkı söyleyen
kimse.*

Meclisde her an çaldıkça mutrib
oldukça seyrân
Âvâz-ı şevk ü şâdiyle dolsun mînâ-yı
mînû

3. mutrib:

Gazel 130

Mısra: 10

*Bir musikî âleti çalan, şarkı söyleyen
kimse.*

Bir öyle ‘âleme varsam ki çâr-güne-i
zevk
Mey olsa mutrib ü nây olsa nev-civân
olsa

4. mutrib:

Tahmis 3

Mısra: 16

*Bir musikî âleti çalan, şarkı söyleyen
kimse.*

Bu bezme tevbeler nukl ü vera ‘
peymâne olmaz mı
Mahabbet anda mutrib andadır elhan-
serâ anda

mutribân:

1. mutribân:

Kıt'a 67

Mısra: 4

*Bir musikî âleti çalan, şarkı söyleyen
kimse.*

Ğoncalar ekşâde-leb sular akar âheste-
rev
Nağmeler tutmakta bülbüller gazelhân
mutribân

mutribdi:

1. mutribdi:-di

Tahmis 11

Mısra: 2

*Bir musikî âleti çalan, şarkı söyleyen
kimse.*

Mâzî ki bugün fevk-i hayâlimde
yüceldi
Sâkiydi onun neş'esi mutribdi gazeldi

mutrible:

1. mutrible:-le

Gazel 30

Mısra: 13

*Bir musikî âleti çalan, şarkı söyleyen
kimse.*

Gelince bir yere mutrible ney nigâr ile
mey
Benim bu meclise İhsân tahammülüm
yoktur

muttasıl:**1. muttasıl:****Gazel 32**

Mısra: 21

*Ara vermeksizin, devamlı olarak,
aralıksız, sürekli.*

Kalb ü cânım münfa' il düd-ı figānım
muttasıl
Düdmānım muzmahil İhsān diyārım
tārmār

2. muttasıl:**Kaside 2**

Mısra: 114

*Ara vermeksizin, devamlı olarak,
aralıksız, sürekli.*

Kārubār-ı dehri yüklenmiş durur gāv-ı
zemīn
Himmetinden muttasıl tahmīl-i sıklet
bekleriz

3. muttasıl:**Kıt'a 52**

Mısra: 1

*Ara vermeksizin, devamlı olarak,
aralıksız, sürekli.*

Muttasıl çarpışmadan olmuş rakībān
nā-ümīd

Ya 'ni her yandan kemik ğavgası
pāyānsız gelir

4. muttasıl:**Kıt'a 58**

Mısra: 1

*Ara vermeksizin, devamlı olarak,
aralıksız, sürekli.*

Dem urup huz mā safā da' mā kederden
muttasıl
Yan gelip yattın da zevk u şevke kattın
keyfini

5. muttasıl:**Kıt'a 67**

Mısra: 9

*Ara vermeksizin, devamlı olarak,
aralıksız, sürekli.*

Neş'eden meyden terennümden safādan
muttasıl
'İşve vü nāz ü edā vü şīve olmuş yek-
zebān

mütün-ı hukûk:**1. mütün-ı hukûk:****Kıt'a 66**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hukuk metinleri.

Okur ezberinden mütün-ı hukûk
Bilinmez fakat âhîri evveli

muvâfık:

1. muvâfık:

Gazel 74

Mısra: 10

Uygun, münasip.

İhsân kaçırma fırsatı sermest-i vuslat ol
Meclis tarabda yâr muvâfık piyâle sâf

muvazzafla:

1. muvazzafla: -la

Gazel 153

Mısra: 7

*Mesleği askerlik olan, askerlik hizmeti
için silâh altına alınmış er.*

Askerde nedir farkı muvazzafla redîfin
Takdîrine pek kanma her âvâre herîfin

müyesser olmuyor:

1. müyesser olmuyor:

Tahmîs 7

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Nasip olmak.

Müyesser olmuyor cem'iyet-i efkâr
bir dürlü
Ne erbâb-ı hakikat var ne merdân-ı
maḥabbet var

müy-ı şebâb:**1. müy-ı şebâb:****Gazel 10**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gençlik saç telleri.*

Belâ-yı aşk-ı civânânla ihtiyâr oldum
Gönül kocalmadı ammâ ağardı müy-ı şebâb

müy-ı siyâhum:**1. müy-ı siyâhum:-im****Gazel 163**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Siyah tüy, saç teli.*

Sîmtenle ne var seyr-i mâhtâb etsem
Ağardı müy-ı siyâhım keten keten diyerek

müzâb:**1. müzâb:****Gazel 66**

Mısra: 6

Erimiş.

Cân mülkü olur elbet âteşgede-i hicran
Ol serv-i revân olmuş yekpâre müzâb âteş

muzaffer:**1. muzaffer:****Kaside 3**

Mısra: 19

*Üstünlük elde etmiş, zafer kazanmış,
yenmiş, galip gelmiş.*

Heycâ-yi maḥabbette muzaffer dahî olsam
Bir ḥüsni müşîrin yed-i 'aşkında esîrim

muzîk-i gamda:**1. muzîk-i gamda:-da****Gazel 76**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sıkan keder,iç darlığı.*

Bu muzîk-i gamda bir ses bize ölmeden
meded-res
Yine hem-nefes enîn-i elem-i derûnu bulduk

muzlim kubbenin:**1. muzlim kubbenin:-nin****Kıt'a 27**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Karanlık, dehşetli gökyüzü.

Düşerken dâneler âvâz-ı istimdâdı bastırmış
Bu muzlim kubbenin bir mâcerâ kalmış
tanîninden

muzlim levāl-i hicrān:

1. muzlim levāl-i hicrān:

Tahmis 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Karanlık ayrılık geceleri.

Her kuş derim götürsün benden selām o
yāra

Muzlim levāl-i hicrān ey māl̄h tīb ū fer ver

muzmahil:

1. muzmahil:

Gazel 32

Mısra: 22

Darmadağın, yıkılmış.

Kalb ū cānım münfa‘il dūd-ı figānım
muttasıl

Dūdmanım muzmahil İhsān diyārim tārmar

muztarib:

1. muztarib:

Gazel 96

Mısra: 11

İzdirap içinde, sıkıntılı.

Açık semāları zulmetle muztarib giryān

Yeşil çemenleri hem-reng-i erguvān buldum

N

nābedīd:**1. nābedīd:****Kaside 2**Mısra: **101***Belirsiz, görünmez.*

Nāḥudā yok fülk-i millet köhne sāḥil
 nābedīd
 Lücce pür-mevc-i felâket biz selâmet
 bekleriz

2. nābedīd:**Tahmīs 9**Mısra: **31***Belirsiz, görünmez.*

Bir nevâdır inleyen dergâhda ney nābedīd
 Ser-nigûn peymāne-i 'âlem-nümā mey
 nābedīd

3. nābedīd:**Tahmīs 9**

Mısra: 32

Belirsiz, görünmez.

Bir nevâdır inleyen dergâhda ney nâbedîd
Ser-nigûn peymâne-i 'âlem-nümâ mey
nâbedid

4. nâbedîd:

Tahmis 9

Mısra: 33

Belirsiz, görünmez.

Olmuş erbâb-ı kemâl İhsân pey-â-pey
nâbedîd
Geç geçenlerden o nâçiz ol ki sen ey
Nâbedîd

5. nâbedîd:

Tahmis 9

Mısra: 34

*Nâbedid, 1867 yılında Selanik'te
doğan Ahmet Cemal'in mahlasıdır.*

Olmuş erbâb-ı kemâl İhsân pey-â-pey
nâbedîd
Geç geçenlerden o nâçiz ol ki sen ey
Nâbedîd

nâbedidân-ı hudâdırlar:

1. nâbedidân-ı hudâdırlar:-dır, -lar

Tahmis 9

Mısra: 35

Kelime Tipi: -
Allah'ın görünmezlikleri.

Nābedidān-ı Hudādırlar Hudādan
geçtiler

nā-bercā:

1. nā-bercā:

Gazel 11

Mısra: **2**

Uygunsuz, münasebetsiz.

İntihāb-ı büse-gāh olmaz edeb
Arz edilmez böyle nā-bercā taleb

nābūd:

1. nābūd:

Gazel 107

Mısra: **3**

Mevcut olmama, bulunmama.

Tehī peymāne yok mey elem çok zevk
nābūd
Kalan efsāneler var bu cāmın
Cemlerinden

nā-būd:

1. nā-būd:

Gazel 138

Mısra: **5**

*Yok olan, bulunmayan, mevcut
olmayan.*

Hevâlar bî-emân keşî mu'attal nâhüdâ
 nâ-bûd
 Kenâr-ı bahre durmaz cân atardım sâhil
 olsaydı

Olmuş erbâb-ı kemâl îhsân pey-â-pey
 nâbedîd
 Geç geçenlerden o nâçiz ol ki sen ey
 Nâbedîd

nâçâr:

1. nâçâr:

Rûbai 28

Mısra: 4

Çaresiz, ister istemez, mecburen.

Bîçâre rubâ'î söyleyip gezmededir
 Nâçâr dîçâr oldu o çâr-ebrûya

nâçâre:

1. nâçâre:-e

Gazel 112

Mısra: 2

Çaresiz.

Gûlzâr-ı aşkım ezhârî rengîn enhârî dil-
 cû
 Sâkî kerem kıl nâçâre sun bir sahbâ-yı
 memlû

nâçiz ol:

1. nâçiz ol:

Tahmis 9

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Adı anılmaya değmeyecek kadar
 ehemmiyetsiz, değersiz, önemsiz olmak.*

nâçiz şod:

1. nâçiz şod:

Dîger 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Değersiz olmak, az kalmak.

Hâzihi'l-emrû'l-mu'azzam rabbenâ
 yessir lenâ
 Vâsf-ı o düşvâr-ı kâr ihdâ-yı mânâ
 nâçiz şod

nâdîde:

1. nâdîde:

Gazel 66

Mısra: 1

Eşi benzeri olmayan, ender, kıymetli.

Eşkimde nümâyân bir nâdîde hîzâb âteş
 Seyret ne garâbettir perverde-i âb âteş

nâdirü'l-emsâldir:

1. nâdirü'l-emsâldir:-dir

Dîger 2

Mısra: 16

Emsali az bulunan, ender.

Hep bilir Allāhü a'lem bā vü pā vü tā
vü sâ
Nâdirü'l-emsâldir İhsân bizim
memdühumuz

nâfiz:

1. nâfiz:

Gazel 155

Mısra: 9

18. yy Klasik Türk Edebiyatı şairi olan
Lâziki-zâde Feyzullah Nâfiz.

Tevcîhe nazîfâneye bel bağlama Nâfiz
Şâ'irliği Hak vergisi addetmeliyiz biz

nâgâh:

1. nâgâh:

Gazel 28

Mısra: 8

Aniden, ansızın, birdenbire.

Nüş-ı rahîk-i büseden gel fârig ol ki ey
gönül
Nâgâh o şüh-ı fitne-cü çeşmân-ı nîm-
hâb açar

2. nâgâh:

Gazel 125

Mısra: 9

Aniden, ansızın, birdenbire.

Bir kân-ı mahabbetten nâgâh düşen âteş
Nür oldu yanar İhsân hemvâre
gönüllerde

3. nâgâh:

Rûbai 19

Mısra: 1

Aniden, ansızın, birdenbire.

Nâgâh açılıp bağ-ı emel soldu bugün
Cânâna 'ayân oldu nihân oldu bugün

4. nâgâh:

Rûbai 23

Mısra: 3

Aniden, ansızın, birdenbire.

Nâgâh alıp âgûşuma erdim birden
Hem vuslatının rûzuna ben hem şebine

nâgehân:

1. nâgehân:

Gazel 91

Mısra: 1

Aniden, ansızın, birdenbire.

Nedir süzişin nâgehân ey gönül
Amân ey gönül sad-amân ey gönül

2. nâgehân:

Kıt'a 67

Mısra: 2

Aniden, ansızın, birdenbire.

Bir şehir bîdâr olup ettim temâşâ-yı
bahâr
Nâzenînân-ı Sitanbul seyre çıkmış
nâgehân

nağme:

1. nağme:

Gazel 101

Mısra: 1

Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.

Nağme kâşanesinde toplanalım
Bülbülün nağmesinde toplanalım

2. nağmesinde:-si, -n, -de

Gazel 101

nagamât-ı neş'e fezâ-yı cân:

1. nagamât-ı neş'e fezâ-yı cân:

Gazel 19

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönül âleminin sevinç nağmeleri.

Ne kadar kolay oluyor revân nagamât-ı
neş'e fezâ-yı cân
Bu ne hoş lisân bu ne hoş beyân dem ü
beste-şüh neşide-şüh

Mısra: 2

Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.

Nağme kâşanesinde toplanalım

Bülbülün nağmesinde toplanalım

nağme-gerin:

1. nağme-gerin:-in

Tahmis 6

Mısra: 28

*Kulağa hoş gelen âhenkli sesler,
ezgiler söyleyen.*

Ola zîbende tarâvetle bahârın seherin

Bülbül-i nâtıkam oldukça senin nağme-
gerin

nağme-i bülbül-i ney:

1. nağme-i bülbül-i ney:

Gazel 21

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Neyin bülbül gibi güzel sesi.

Nağme-i bülbül-i ney nefha-i

Mevlânâdır

İnletir cânları her dem ederek nâya
nüfûz

nağme-i hay hav:

1. nağme-i hay hay:

Kıt'a 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

"Peki olur, baş üstüne" sesleri.

Anlamazken bahsi sallarsın başın

Her sözünden nağme-i hay hay çıkar

nağme-i hezâr:

1. nağme-i hezâr:

Gazel 142

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bülbül sesi.

O kebk-i işveyi gördükdü Kuşdilinde

geçen gün

Çıtır pıtır konuşup nağme-i hezâr ile

geçti

nağmeler tutmakta:

1. nağmeler tutmakta:-makta

Kıt'a 67

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kulağa hoş gelen âhenkli sesler

çıkarma.

Goncalar ekşâde-leb sular akar âheste-
rev

Nağmeler tutmakta bülbüller gazelhân
mutribân

nağmelerden:

1. nağmelerden:-ler, -den

Gazel 133

Mısra: 1

Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.

İlâhî nağmelerden feyz-i Mevlânâya

düşmez mi

O nây-ı hoş-nevâ dergâh-ı Mevlânâya

düşmez mi

nağme-senc olduğu dem:

1. nağme-senc olduğu dem:-duk, -u

Gazel 164

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Nağmeyi ölçen, tartan hâlini aldığı
zaman.*

Nağme-senc olduğu dem bülbül-i

handân-ı sühân

Açılır türlü letâfette gülîstân-ı sühân

nağmesi:

1. nağmesi:-si

Gazel 95

Mısra: 5

Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.

Her nağmesi anberîn tenessüm

Her nazresi bir nevîn tebessüm

2. **nağmesi:-(s)i**

Kaside 6

Mısra: **166**

Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.

Çarliston olur edâ-yı rakısı

Her nağmesi curcunâ-yı hamsi

3. **nağmesi:-(s)i**

Kaside 6

Mısra: **224**

Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.

Cüş eyledi mûsikâr-ı şî'rim

Her nağmesi bir nevâ-yı hamsi

nağme-zen:

1. **nağme-zen:**

Tahmis 9

Mısra: **17**

Şarkı söyleyen.

Oldular bir perdeden vuslatla firâkât

nağme-zen

Şevk istîlâ edip olmakla bîtâb encümen

nahl:

1. **nahl:**

Gazel 140

Mısra: **7**

*Fidan. II Fidan gibi uzun ve ince
vücutlu sevgili.*

O nahl işve güzār etmez oldu bāg-ı
vefādan
Salıp kıyāmete uşşākı intizāra düşürdü

nahle:

1. nahle:

Gazel 136

Mısra: 7

*Fıdan. II Fıdan gibi uzun ve ince
vücutlu sevgili.*

Nürdan yekpāre sūzān nahle teşbih
eylerim
Hâtırm âyīnesinden seyr edip endāmını

nahl-i melāhat:

1. nahl-i melāhat:

Gazel 109

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellik fıdanı.

Üftādene yār olmadın ey nahl-i melāhat
Agyāre olan bunca temāyüllere karşı

nahl-i sevdāsın:

1. nahl-i sevdāsın:-sın

Şarkı 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Âşık olunan fıdan gibi uzun ve ince
vücutlu güzel.*

Nahl-i sevdāsın leb-i sevdāda bir gül-
handesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

nahl-i ümmidim:

1. nahl-i ümmidim:-im

Gazel 34

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp ifade**

Umut fıdanı.

Eşk-i hasret gözlerimden tā-be-dāmen
serpilir
Nahl-i ümmidim büyür şādān hırāmān
serpilir

nahnü kasemnā:

1. nahnü kasemnā:

Gazel 39

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Ayet**

*"Biz kısımlara ayırdık" (Zuhruf suresi
43/32. ayet).*

Kısmet gününde nahnü kasemnā deyip
bana
Bin derd-i aşk bir dil-i sad-pāre verdiler

nāhudā:

1. nāhudā:

Gazel 138

Mısra: 5

Gemi kaptanı.

Hevâlar bî-emân keşfî mu'attal nâhüdâ
nâ-bûd

Kenâr-ı bahre durmaz cân atardım sâhil
olsaydı

2. **nâhüdâ:-a**

Kaside 2

Mısra: 101

Gemi kaptanı.

Nâhüdâ yok fûlk-i millet köhne sâhil
nâbedüd

Lücce pür-mevc-i felâket biz selâmet
bekleriz

3. **nâhüdâ:**

Tahmis 8

Mısra: 4

Gemi kaptanı.

Ėam ağlar matem ağlar yâd ağlar âşinâ
ağlar

Kırılmış keşfî-i ümmüd-i millet nâhüdâ
ağlar

nâhüdâ-vı hamsi:

1. **nâhüdâ-yı hamsi:**

Kaside 6

Mısra: 160

Kelime Tipi: -
Hamî kaptanı.

Eylerse Hûdaya minnet eyler
Zevrakçede nâhüdâ-yı hamsî

nâhüdâ-yı zevrak-ı sahbâ:

1. nâhüdâ-yı zevrak-ı sahbâ:

Gazel 58

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Allah'tan korkmaz şarap şişesi.

Hep nâhüdâ-yı zevrak-ı sahbâ değil
miyiz
Bahır-ı muhîr-i dilde şinâh etmiyor
muyuz

nâil-i 'umrân olayım:

1. nâil-i 'umrân olayım: -a, -(y)ım

Tahmîs 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Medeniyete erişmiş olmak.

Devlet-i vasla erip nâil-i 'umrân olayım
Âyet-i hûsnüne âfâkı inandır ne olur

nâilim:

1. nâilim: -im

Gazel 144

Mısra: 1

*İstedîği şeye erişen, arzu ettiğini ele
geçiren, murâdına eren.*

Nâilim vuslata hicrân ile me'nûs olalı
Bulmuşum çâremi biçâre vü me'yûs
olalı

nâire-i 'aşk:

1. nâire-i 'aşk:

Gazel 98

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk ateşi.

Bir meh-veş için nâire-i 'aşk ile yandım
Düştüm şeb-i hicrinde düçâr-ı şegaf
oldum

nakd-i âh:

1. nakd-i âh:

Gazel 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Feryat, yanıp yakılma akçesi.

Etmez o tıfl-ı tâcire bir nakd-i âh eser
Salmaz kumâş-ı vuslatı bād-ı hevâ sana

nakd-i cân:

1. nakd-i cân:

Gazel 40

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Can sermayesi.

Devlet ol şeydā-yı aşkındır ki nakd-i
cân doker

Hāle-i āgūşa üryān sīm-ten cānān alır

**nakd-i cān olsun reh-i cānānda nakd-i
rāyegān:**

**1. nakd-i cān olsun reh-i cānānda nakd-i
rāyegān:**

Kıt'a 67

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

*Can, sevgilinin yolunda karşılıksız
verilen nakit olsun.*

Cāna yettim ben hem aldım her
birinden būseler

Nakd-i cān olsun reh-i cānānda nakd-i
rāyegān

nakd-i cānım:

1. nakd-i cānım:-ım

Gazel 128

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

*Can sermayesi, can varlığı, en değerli
olan (sevgili).*

Verirken nakd-i cānım vermemiş bir
cān-fiken būsē

Varıp agyāre kılmış rāyegān ol sīm-ten
būsē

nakd-i imān:**1. nakd-i imān:****Gazel 34**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İmanın değeri.*

Hāk-pāy-i yāre İhsān müjde-i teşrîf için
 Nakd-i imān cevher-i şehdâne-i cān
 serpilir

nakdine-i cān:**1. nakdine-i cān:****Gazel 61**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Can sermayesi.*

Nakdine-i cān bezl et ki İhsān
 Āmāde vuslat cānāne gelmiş

nākil olur:**1. nākil olur:-(u)r-ur****Gazel 53**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nakleden olmak.

Zemīne nākil olur zümürü'din ufuklardan
 Nigāh-ı nīm ile bin nev-bahār
 gözleriniz

nākilāndan:**1. nākilāndan:-dan****Kaside 2**

Mısra: 112

Nakledenler, rivāyet edenler.

'İlm ü hikmet fen birer efsānedir gūş
 etmeyiz
 Rāviyāndan nākilāndan hoş hikāyet
 bekleriz

nākil-i hülvā:**1. nākil-i hülvā:****Gazel 152**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Düşünü, hayalini anlatan kimse.

Āyīmede görmüş gibisin kendini gūyā
 Dīvāne diyorken bana ey nākil-i hülvā

nakl eder:**1. nakl eder:-er****Gazel 4**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Anlatmak, rivayet etmek, hikāyet
 etmek, ifade etmek.*

Bir mu'allā dāstāndır çehre-i İhsāna
 bak

Nakl eder bin vak'a hecrinden
visâlinde sana

naks:

1. naks:

Gazel 104

Mısra: 4

Görüntü, süs.

Fürûg-ı mihr ile şekl-i müzâb alır
dökülür
Şehâbelerde gezen nakş u ân
semâlardan

nakş u tırâz:

1. nakş u tırâz:

Rûbai 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Süsleme ve işleme.

Mir' ât-ı maḥabbette budur nakş u tırâz
Nevbetle olur cılve-nümâ nâz ü niyâz

nakş-ber-âba:

1. nakş-ber-âba:-a

Gazel 154

Mısra: 10

*Su üzerine yapılmış resim gibi süreksiz,
devamsız olan şey.*

Benzer o nevâziş sen emîn ol ki serâba
Tasvîr-i hakikat mı denir nakş-ber-âba

Vatan salâtını kılsam zafer sabâhında
Zafer sabâhı şu nâkûs-ı küfr ezân olsa

nakş-ı evvel-i hâtem:

1. nakş-ı evvel-i hâtem:

Kaside 1

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Sonun başlangıcının görünüşü.

Vücûdun oldu senin nakş-ı evvel-i
hâtem
Egerçi hâtemi sensin nebîlerin ammâ

nâkûs:

1. nâkûs:

Gazel 144

Mısra: 6

*Kiliselerde asılı bir vaziyette durup
belirli vakitlerde çalınan çan.*

İnlerim ben bu tahassürle o dinler inler
Deyr-i mihnette gönül hastası nâkûs
olalı

nâkûs-ı küfr:

1. nâkûs-ı küfr:

Gazel 129

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Küfrün kilise çanı.

na'î:

1. na'î:

Kıt'a 56

Mısra: 3

Pabuç.

Şimdi bir na'î ile bilmem yola olsak mı
revân
Daha üç na'î ile bir tek ata kalmış
işimiz

nâlân:

1. nâlân:

Gazel 109

Mısra: 4

Ağlayan, inleyen, feryat eden.

Evtâr-ı hevâdârına bak sâz-ı derûnun
Nâlân perîşandır o kâküllere karşı

2. nâlân:

Gazel 131

Mısra: 11

Ağlayan, inleyen, feryat eden.

Bî-mehâbâ attı kendin düştü bir
dergâha nâlân
Âşkın kalmışdı dil nâmiyla bir
mihmân elinde

3. nālān:

Tahmīs 10

Mısra: **14**

Ağlayan, inleyen, feryat eden.

Yād eylemezse bir an dil-ḥastasın
tabībim
Ḥasretle böyle nālān ölmekse son
nasībim

nālān nālān:

1. nālān nālān:

Gazel 25

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ağlaya ağlaya, inleyerek.

Besteler āhımı nālān nālān
Akar āhenk ile çağlar dereler

nālān olayım:

1. nālān olayım: -a, -(y)ım

Tahmīs 6

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen bir hāl almak.

Düşerek vādi-i hicrānına nālān olayım
Ḥarem-i ḥüsne bu takrīb ile şâyân
olayım

nālān u giryān olsun:1. **nālān u giryān olsun:-sun****Gazel 112**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İnleyen ve ağlayan olmak.

Nālān u giryān olsun girizān ekdār-ı
devrān

Üftān ü hīzān gezsın perīšan āvāre her
sū

nālāna:1. **nālāna:-a****Gazel 68**

Mısra: 8

Ağlayan, inleyen, feryat eden.

Çıksam iki āvāre cedel-kār arasından
Nālende gönül dīlber o nālāna mu'ārız

nāle:1. **nāle:****Gazel 46**

Mısra: 3

İnilti,feryat.

Tahassürünle gönül yandı kaldı bir nāle
Fakat o nālede bilsen ne tatlı mihnet
var

nāle vü zārı:1. **nāle vü zārı:-ı****Tahmis 5**

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

İnleme ve ağlayıp sızlama.

Hem-reng-i hazān etme gülüm zevk-i
bahārı

Mānend-i hezār etmeyeyim nāle vü zārı

nālede:1. **nālede:-de****Gazel 46**

Mısra: 4

İnilti,feryat.

Tahassürünle gönül yandı kaldı bir nāle
Fakat o nālede bilsen ne tatlı mihnet
var

nāle-i uşşāk:1. **nāle-i uşşāk:****Gazel 126**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Âşıkların iniltisi, feryâdı.

Hüsñ ü aşk etmede işrāk gönülden
gönüle
Dökülür nāle-i uşşāk gönülden gönüle

nāle-kār:

1. nāle-kār:

Gazel 122

Mısra: 9

İnleyen, ağlayan, feryât eden.

İhsân enîn-i rûh ile ben nāle-kār iken
Uymam zamâne tekyesinin hüy u
hâyına

nāleler:

1. nāleler:-ler

Tahmis 9

Mısra: 13

İnlti, feryat.

Taze mutribler ğazel-ĥānlar safādan
nāleler
Yāsemenler lāleler güller çemenler
jāleler

nālende:

1. nālende:

Gazel 68

Mısra: 8

İnleyen.

Çıksam iki āvāre cedel-kār arasından
Nālende gönül dilber o nālāna mu'arız

nālende eder:

1. nālide eder:-(e)r

Muhammes 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İnleyen, ağlayan hâline getirmek.*

Bülbülleri nālide eder gonca çiçeksın

Āşıkları ağlatma cezāsın çekeceksın

nālinde:

1. nālinde:-i, -n, -de

Gazel 66

Mısra: 4

*Kamış düdük.*Sīnemde fūrūzān şevk āhımda ayān
sevdā

Āyīne-serāy āteş nālinde rebāb āteş

na'lini ser-tāc:

1. na'lini ser-tāc:

Tahmis 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Ayakkabısını taç etmek; çok sevmek,
değer vermek.*

Cihan farkında ey na'lini ser-tāc

Değil encüm-felekte şām-ı mi'rāc

nām edelim:

1. nām edelim:-e, -lim

Diğer 1

Mısra: 83

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Şöhret sahibi olmak, tanınmak,
ünlenmek.*

Biz de bu kubbede bir nām edelim

Parmak ısırısınlar hayrāncasına

nāme-i 'isyān-ı rindām:

1. nāme-i 'isyān-ı rindām:-ı

Kıt'a 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Rintlerin isyan mektubu.*Ya gufrānınlı mahvet nāme-i 'isyān-ı
rindāmıGünahkārāne yāhud dergehinden gayrı
yer göster**nāmerd olayım:**

1. nāmerd olayım:-a, -(y)ım

Rûbai 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Korkak, alçak ve sözüne güvenilmez
olmak.*

Nāmerde eğer minnet edersem İhsān

Nāmerd olayım ben dāhī nāmerd

olayım

nāmerde:

1. **nāmerde:-e**

Rûbai 15

Mısra: **3**

Korkak, alçak, mert olmayan.

Nāmerde eğer minnet edersen İhsān
Nāmerd olayım ben daḥī nāmerd
olayım

nāmi:

1. **nāmi:-ı**

Gazel 132

Mısra: **11**

Ad, şan, ün, unvan.

İnsafın o yerde nāmi yok mu
Gülzār-ı vatan mezār olur mu

2. **nāmi:-ı**

Kıt'a 35

Mısra: **4**

Ad, şan, ün, unvan.

Çıktı bir āvāz-ı mātēmden güher
tārīhim İhsān
Gitti ḥayfā kalbden Şādī Yaşar dillerde
nāmi

nāmımı:

1. nāmını:-im, -i

Gazel 150

Mısra: 6

Ad, şan, ün, unvan.

Hayrânım olur nâzır-i âyîne-i devrân
 Meddâhım olur yâd ederek nāmımı
 İhsân

nāmını:

1. nāmını:-im, -i

Gazel 104

Mısra: 7

Ad, şan, ün, unvan.

Anarsa nāmını nāsūtiyân bahâr açılır
 Nüzûl eder gibi bin dâstân semâlardan

2. nāmını:-i, -n, -i

Gazel 136

Mısra: 2

Ad, şan, ün, unvan.

Ömrümün peyveste zehr ettim de zevk
 Eyyâmını
 Derde düştüm ağlarım âh ettim andım
 nāmını

3. nāmını:-i, -(n)ı

Rûbai 9

Mısra: 1

Ad, şan, ün, unvan.

Cânânımızın nāmını vuslat komuşuz
 Dönmüş ârâ yerde bir de firkat
 komuşuz

nāmıyla:

1. nāmıyla:-i, -y, -la

Gazel 131

Mısra: 12

Ad, şan, ün, unvan.

Bî-mehâbâ attı kendin düştü bir
 dergâha nālân
 Âşıkın kalmışdı dil nāmıyla bir
 mihmân elinde

nâr:

1. nâr:

Gazel 81

Mısra: 4

Ateş, od.

Benim gözümde 'ayândır makâm-ı
 hûru'l-ayn
 Dökül bu nâr ile ey gözyaşım
 cehennem isen

2. nâr:

Gazel 87

Mısra: 6

Ateş, od.

Hüy-feşân ruhsâr-ı ter leblerde benler
âteşin
Ravzadan nâr oldu zâhir bitti hem
kûlhanda gül

nâra:

1. nâra: -a

Gazel 140

Mısra: 6

Ateş, od.

Şarâb-ı aşk ile rûhum olunca mest-i
mahabbet
Nikâb-ı nengini meyhânelerde nâra
düşürdü

na'ra-serâvı:

1. na'ra-serâvı: -(y)ı

Diğer 1

Mısra: 123

Yüksek sesle bağırın, haykıran.

Edip bir ağızdan na'ra-serâvı
Hânemiz sarmışlar düşmâncasına

na'ra-zen:

1. na'ra-zen:

Tesdis 1

Mısra: 19

Nara atan.

Tîg elden na'ra-zen sāgar-şiken
mestâne-ser
Der-kemân peykân-ı müjgân ebruvân
hançer çeker

Bu külhanlarda yanmazdım o şühun
nâr-ı aşkıdan
Ederdim terk-i sevdâ terk-i sevdâ kâbil
olsaydı

nârı:

1. nârı:-ı

Tahmis 5

Mısra: 23

Ateş, od.

Nûr eyledim ey mâh yanıp dildeki nârı
Şem' olmaz isem bezmine bu süz ile
bâri

nâr-ı aşkın:

1. nâr-ı aşkın:-ın

Gazel 90

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk ateşi.

Rızâlarım la hâsıl oldu çünkü ibtilâlarım
Tenimde nâr-ı aşkın iftirâkı ez-kazâ
değil

nâr-ı aşkıdan:

1. nâr-ı aşkıdan:-ı, -n, -dan

Gazel 138

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

nâr-ı aşkıyla:

1. nâr-ı aşkıyla:-ı, -y, -la

Gazel 127

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk ateşi.

Dil verenler yanar tüter İhsan
Nâr-ı aşkıyla nûr ocağında

nâr-ı gam-ı aşk:

1. nâr-ı gam-ı aşk:

Gazel 79

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk gamının, kederinin ateşi.

Mâdâm ki hep nâr-ı gam-ı aşk ile
yandık
Bâri nazar-ı yârda hâkister olaydık

nâr-ı gam-ı hicrinde:

1. nâr-ı gam-ı hicrinde:-i, -n, -de

Gazel 100

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayrıklık acısının ateşi.

Nār-ı gam-ı hicrinde cinān zevkini
buldum
Mānend-i Halilim ben o āteşlere
yanmam

nār-ı gayret-i aşka:

1. nār-ı gayret-i aşka: -a

Gazel 140

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk çabasının ateşi.

Tutuştı kevn ü mekân yandı nār-ı
gayret-i aşka
Nigāhı arş-ı cinān üzre bir şerāre
düşürdü

nār-ı ğayretin:

1. nār-ı ğayretin: -in

Gazel 165

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çabalama, didinme ateşi, tutkusu.

Bir görünsen şöyle ey didār-ı ‘illiyyīn-
fütürüz
‘Ālem-i imkānı nār-ı ğayretin ihrāk
eder

nār-ı hasediyle:

1. nār-ı hasediyle: -i, -y, -le

Gazel 121

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Haset ateşi.

Ben yâri bulup vuslatı germ eyledim

agyâr

Bahtım gibi yansın yine nâr-ı hasediyle

nâr-ı hasretiyle:

1. nâr-ı hasretiyle:-i, -y, -le

Gazel 163

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Özlem ateşi.

Alınca bir güzelin nâr-ı hasretiyle fitil

Çerâğ-ı aşkına yandım revgen revgen
diyerek

nâr-ı şikem:

1. nâr-ı şikem:

Kaside 6

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Karın, mide ateşi.

Oldukça 'alev-feşân nümâyân

Nâr-ı şikem iştihâ-yı hamsi

nârımı:

1. nârımı:-ım, -ı

Gazel 66

Mısra: 13

Ateş, od.

Yandıkça mahabbetten ben nârımı nûr
ettim

İhsân bu tecelliden etmez mi hicâb âteş

nârına:

1. nârına:-ı, -n, -a

Tahmis 6

Mısra: 23

Ateş, od.

Cân bulur nârına yandıkça dil-i neş'e-
füzûd

Nûr olur 'aşkın ile eyleyen ifnâ-yı
vücûd

2. nârına:-ı, -n, -a

Tahmis 6

Mısra: 25

Ateş, od.

Bırak ey mihr-i bahâ nârına sūzan
olayım

Görmeyip rûy-ı hazân gülşen-i şâd-
âbterin

nâşâd:

1. nâşâd:

Kıt'a 8

Mısra: 1

Üzüntülü, gamlı, kederli, mahzun.

Şimdi bildim yok imiş bir sana benzer
nâşâd

Olabilseydim elinden senin âzâd göntül

nâşâd kodu:

1. nâşâd kodu: -du

Kıt'a 36

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Üzüntülü, gamlı, kederli hâle getirmek.

Bir mısra'ımız düştü bugün âh İhşân
Nâşâd kodu gitti bizi Şâdî hayf

nâ-şekîbiz:

1. nâ-şekîbiz: -iz

Rûbai 17

Mısra: 1

Sabırsız, tahammülsüz.

Âvâre gezen o nâ-şekîbiz şimdi
Âğûş-ı vatanda hep ğarîbiz şimdi

nasîb al:

1. nasîb al:

Gazel 162

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nasıplenmek, faydalanmak.

Ne milletten olursan ol nasīb al Türk
Ocağından
Heman Türk oğlu Türk Uygur olursun
böyle kalmazsın

nasīb alırsan:

1. **nasīb alırsan:**-(i)r, -sa, -n

Gazel 85

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Faydalanmak.

Çalınca mutrib piyāle dönsün hemişe
mest ol safā-perest ol
Cenāb-ı meyden nasīb alırsan gönül
muhi̇tin şināh edersin

nasīb almuşuz:

1. **nasīb almuşuz:**-mış, -iz

Diğer 1

Mısra: 58

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bektaşilikte tarikata girme töreni
yapmak.*

Bahr-ı me'āniye biz de dalmışız
Maval okumuşuz nasīb almuşuz

nasīb olmaz:

1. **nasīb olmaz:**-maz

Tahmis 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Mutluluk veren güzel şeylere erişmek,
ulaşmak, kavuşmak, kısmet olmak.*

Hayātım bir dem olsun geçmiyor hem-
vār bir dürlü

Nasīb olmaz mı yā Rab iktirān ol mäh-i
tal'atle

nasıbe-dār:

1. **nasıbe-dār:**

Gazel 93

Mısra: 9

Nasıbi olan, nasip almış olan.

Muhāl iken bana olmak nasıbe-dār
İhsān
Ümîd edip de visāl-i muhāle ağlıyorum

nasıbe-i bi-kesi:

1. **nasıbe-i bi-kesi:**-i

Gazel 26

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kimsesiz, çaresiz nasip.

Pey-i mukbilānene ālemin ni'ām-
efzūnu revān olur
Bana hep nasıbe-i bi-kesi verilen
kefibe-i şān olur

nasīb-i ezel:

1. nasīb-i ezel:

Gazel 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yaratılışından beri payına düşen hak,
nasip, talih.*

Bilmem zalām-ı şāmı nasīb-i ezel midir
Ağlar sevād-ı bahtıma bir zühreden
ziyā

2. nasīb-i ezel:

Gazel 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yaratılışta nasip olan.

Hudā-yı nāz u niyaz eylemiş nasīb-i
ezel
Kemāl-i işveyi dildāre, āh ü zārı bana

nasībim:

1. nasībim: -im

Gazel 144

Mısra: 9

Kısmete düşen şey, talih.

Ser-nigün kubbede āh oldu nasībim
İhsān
Baht-ı ferhunde dönüp tālî '-i ma'kūs
olalı

nasībim döndü:

1. nasībim döndü:-düt

Tahmis 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Nasibin, kusmetin değişmesi, sapması,
kötüye gitmesi.*

İstedim vuslat nasībim döndü hicrān
oldu hep
'Aşka düştüm cân u dil müft-i civānān
oldu hep

nasıl:

1. nasıl:

Şarkı 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ne kadar çok, çok fazla, aşırı.

O nasıl tatlı bakışlar o ne baygın gözler
Büyüler sevgimi söyletmez o çapkın
sözler

2. nasıl:

Kaside 1

Mısra: 22

Nasıl da, ne kadar çok.

Bu türlü ebda'-ı âsâra cilvegâh oldu
Bu şeb nasıl dem-i sâd-âferin imiş âyâ

3. nasıl:

Gazel 29

Mısra: 8

*Bir işin ne şekilde, hangi yolla
olduğumu belirtmek için kullanılan bir soru
ifadesi.*

Dilde var bir zevk-i bî-pâyân güzeller
bî-amān
Kayd-ı sevdādan bu cân bilmem nasıl
âzād olur

4. nasıl:

Gazel 75

Mısra: 9

*Bir işin ne şekilde, hangi yolla
olduğumu belirtmek için kullanılan bir soru
ifadesi.*

Bir turfa-nümā hey'et seyret bu nasıl
maktel
Milyonca cināyet var bir āh-ı tezallüm
yok

5. nasıl:

Gazel 100

Mısra: 9

*Bir işin ne şekilde, hangi yolla
olduğumu belirtmek için kullanılan bir soru
ifadesi.*

Billāhi nasıl şive bu ey gamzesi kāfir
Peygamber-i vakt olsam o i'cāze
dayanmam

6. nasıl:

Gazel 106

Mısra: 8

*Bir işin ne şekilde, hangi yolla
olduğunu belirtmek için kullanılan bir soru
ifadesi.*

Küşāde-pehlū būrehne-sāid o māh
sızmış zamān müsāit
Sen ol da āşık tahammül eyle fütāde
cānlar nasıl dayansın

7. nasıl:

Gazel 108

Mısra: 14

*Bir işin ne şekilde, hangi yolla
olduğunu belirtmek için kullanılan bir soru
ifadesi.*

Gül-būse mi zıll-ı hatt-ı leb mi
Bilmem o nasıl nişāne çapkın

8. nasıl:

Gazel 133

Mısra: 7

*Bir işin ne şekilde, hangi yolla
olduğunu belirtmek için kullanılan bir soru
ifadesi.*

Nasıl ta'kīb-i yār etmem ki ben ārām-ı
rūhumdur

Yetişmiş tıfl-ı nâzın arkasından dāye
düşmez mi

9. **nasıl:**

Gazel 147

Mısra: 6

*Bir işin ne şekilde, hangi yolla
olduğunu belirtmek için kullanılan bir soru
ifadesi.*

Sābit-kademim eyleyemem fikrimi
tebdīl
Bilmem bu nasıl fitne ne hālet bu ne
tesvīl

10. **nasıl:**

Gazel 147

Mısra: 6

*Bir işin ne şekilde, hangi yolla
olduğunu belirtmek için kullanılan bir soru
ifadesi.*

Sābit-kademim eyleyemem fikrimi
tebdīl
Bilmem bu nasıl fitne ne hālet bu ne
tesvīl

11. **nasıl:**

Kaside 2

Mısra: 66

*Bir işin ne şekilde, hangi yolla
olduğunu belirtmek için kullanılan bir soru
ifadesi.*

Dād-hāh olmakla bir kalb-i 'adāvet-
pīşeden
Seng-i hārādan nasıl nermī-i tıynet
bekleriz

12. **nasıl:**

Kıt'a 10

Mısra: 4

*Bir işin ne şekilde, hangi yolla
olduğunu belirtmek için kullanılan bir soru
ifadesi.*

Bir tesellisi yok efğān imiş ancak bu
hayāt
Böyle bir tıflı nasıl dāye-i devrān
uyutur

nasılsa:

1. **nasılsa:-sa**

Diğer 1

Mısra: 1

*Herhangi bir sebeple veya bilinmeyen
bir sebeple .*

Cānānı nasılsa tenhāca gördüm
Yaklaştım yanına erkāncasına

nāsitā-yı hamsi:

1. **nāsitā-yı hamsi:**

Kaside 6

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Hamsiyi sabahtan beri yememiş olan.

Batmānla tenāvül etse doymaz

Doymaz yine nāşitā-yı ḥamsi

nāsiye-sā:

1. nāsiye-sā:

Kaside 1

Mısra: **68**

*Alnım yere süren, büyük hürmet
gösteren.*

Ne şāh-ı taht-ı risālet ki dergehinde
onun

Olur ḥalāik-i lāhūt cümle nāsiye-sā

nass oldu:

1. nass oldu:-du

Kaside 7

Mısra: **107**

Kelime Tipi: -

Kesin bir hüküm olma, delil olma.

Nass oldu sözüm ma'raz-ı tıbyānde
cihāna

Yazsın bu ḥakikatleri furkān-ı ma'ārif

nāsūtiyān:

1. nāsūtiyān:

Gazel 104

Mısra: 7
İnsanlar.

Anarsa nāmını nāsūtiyān bahār açılır
Nüzül eder gibi bin dāstān semālardan

nā-tavr:

1. nā-tavr:

Gazel 162

Mısra: 18
Hareketsiz.

Olursan germ-halvet hizmet-i mahbūb-ı
asfardan
Bulur feyz-i gınā nā-tavr olursun böyle
kalmazsın

nātıkam:

1. nātıkam:-m

Gazel 8

Mısra: 2
*Düzgün, güzel ve dokunaklı bir şekilde
söz söyleme kudreti.*

Dem-i can-perveri i'cāza misāl oldu bu
şeb
Nātıkam şive-i güftārına lāl oldu bu şeb

2. nātıkam:-m

Gazel 36

Mısra: 5

*Düzgün, güzel ve dokunaklı bir şekilde
söz söyleme kudreti.*

Nātıkam bülbulü ağlar güler ol gülbün-i
nāz
Jāle görmüş leb-i gül-gonca-i hāmūş
açılır

na'tın:

1. na'tın:-m

Tahmis 1

Mısra: 25
*Peygamberimizi methederek yazılan
kaside.*

Sudūr ettikçe na'tın hāme-i Avnī-i
şeydādan

nā-ümüd:

1. nā-ümüd:

Kıt'a 52

Mısra: 1
Ümitsiz, umutsuz.

Muttasıl çarpışmadan olmuş rakībān
nā-ümüd
Ya'ni her yandan kemik gavgası
pâyānsız gelir

nāvidān-ı feyz ü fütūh:

1. nāvidān-ı feyz ü fütūh:

Kaside 1

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

*İlâhî yardımlar ve ruhani nimetler
oluğu.*

Zebân-ı efsaî bir nâvidân-ı feyz ü
fütûh

Beyân-ı emlaḥı mecrâ-yı sırr-ı mâ-evḥâ

nây:

1. nây:

Gazel 130

Mısra: 10

Kamıştan yapılan nefesli çalgı, ney.

Bir öyle 'âleme varsam ki çâr-güne-i
zevk

Mey olsa mutrib ü nây olsa nev-civân
olsa

nâva:

1. nâva:-a

Gazel 21

Mısra: 10

Kamıştan yapılmış nefesli çalgı.

Nağme-i bülbül-i ney nefha-i

Mevlânâdır

İnletir cânları her dem ederek nâya
nüfûz

nây-ı dili:

1. nāy-ı dīlī:-i

Rūbai 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül neyi, sesi.

Dönsün bu semā' hāneden cān ü cānān
Nāy-ı dīlī bir āh çek lḥsān inlet

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzel sesli ney.

İlāhī nağmelerden feyz-i Mevlānāya
düşmez mi
O nāy-ı hoş-nevā dergāh-ı Mevlānāya
düşmez mi

nāy-ı ezān:

1. nāy-ı ezān:

Gazel 91

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ezan sesi.*

Garīb elde bīçāre inler misin
Okundukça nāy-ı ezān ey gönül

nāyına:

1. nāyına:-i, -(n)a

Gazel 122

Mısra: 8

Kamıştan yapılmış nefesli çalgı.

Yokken nevāy ü ney dahī bir mevlevī
güzel
Ateş komuşdu dem çekerek sīne nāyına

nāy-ı hamsi:

1. nāy-ı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Hamsi neyi, üfleme çalgısı.

Yā Rab ne nevā nevā-yı cānān
İnler bu nevāda nāy-ı hamsi

nāz:

1. nāz:

Gazel 7

Mısra: 1

İşve, cilve, edālî tavr.

Kısmet niyāz olur bana nāz ü edā sana
Nāz ü edāda ben gibi bir mübtelā sana

2. nāz:

Gazel 7

Mısra: 2

*İşve, cilve, edālî tavr.***nāy-ı hoş-nevā:**

1. nāy-ı hoş-nevā:

Gazel 133

Kısmet niyâz olur bana nâz ü edâ sana
Nâz ü edâda ben gibi bir mübtelâ sana

3. nâz:

Gazel 9

Mısra: 7

İşve, cilve, edâlı tavr.

Bir hâle girmiş nâz ü nevâziş
Dilberler olmuş dil-dâde-meşreb

4. nâz:

Gazel 38

Mısra: 8

İşve, cilve, edâlı tavr.

Ne sende hüsn-i civânî kalır ne bende
bu aşk
Geçer bu nâz u recâ dem gelir zamâne
döner

5. nâz:

Gazel 57

Mısra: 3

İşve, cilve, edâlı tavr.

Şehriyâr-ı dili sad nâz ile tahtında iken
Dergeh-i yâre atar bende-i muhtâc
ederiz

6. nâz:

Gazel 61

Mısra: 5

İşve, cilve, edâlı tavr.

Nâz uykusundan gözler süzölmüş
Ol şüha derdim efsâne gelmiş

7. nâz:

Gazel 84

Mısra: 4

İşve, cilve, edâlı tavr.

Aldılar sabrımı ârāmımı selb eylediler
Verdiler nâz ile yekdiğere el
gamzelerin

8. nâz:

Gazel 127

Mısra: 12

İşve, cilve, edâlı tavr.

Ninni söyler gönöl niyâz eyler
Uyur ol mäh nâz otağında

9. nâz:

Rûbai 1

Mısra: 4

İşve, cilve, edâlı tavr.

Bir devrine erdik ki bu hayret-gâhın
Dilberler eder niyâz 'âşıklar nâz

10. nâz:

Şarkı 6

Mısra: 9

İşve, cilve, edâlı tavr.

Nedir bu nâz ü edâ böyle inceden ince
Nigâh ü şîve vü refîâr hepsi gönlümce

nâz eder:

1. nâz eder:-(e)r-er

Gazel 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nazlanmak.

Nâz eder ammâ döner yüz bin tecellî
gösterir
Gamzesinden her nigâh-ı infiâlinden
bana

nâz eyler:

1. nâz eyler:-r

Tahmis 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nazlanmak.

Nâz eyler idim subha senin gerdenin
olsam
Bir kimseye açılmaz idim dâmenin
olsam

nâz u edâvı:

1. nāz u edāyī:-(y)ı

Gazel 117

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Cilve ve işve.

Rahm et de kalb-i zārıma nāz u edāyı
ko
Āteş bırakma āh yazık hānümānıma

nāz ü istiğnāsi:

1. nāz ü istiğnāsi:-sı

Tesdis 1

Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

Nazlı davranma, işve, cilve.

Nāz ü istiğnāsi cānımdan usandırdı
beni
Titriyor ammā neden bilmem yine cān
üstüne

nāz ü niyāz:

1. nāz ü niyāz:

Gazel 74

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nazlanma ve yalvarma.

Āheng-i āşıkāne edā neş'e reng ü bû
Bir yerdeyiz ki nāz ü niyāz etmiş i'tilāf

2. nâz ü niyâz:

Rûbai 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Nazlanma ve istekte bulunma.*

Mir'ât-ı mahabbette budur nakş u tirâz
Nevbetle olur cilve-nümâ nâz ü niyâz

nâzân:

1. nâzân:

Tahmîs 3

Mısra: 6

Nazlı bir şekilde, yavaş yavaş.

Hemîşe mest ile ülfet eden mestâne
olmaz mı
Fezâdan neş'eler perrân olur bād-ı sabâ
nâzân

nazar:

1. nazar:

Gazel 2

Mısra: 12

Bakış, bakma.

Bir katre neş'e zerre ziyâ şemme
tesliyet
Yok bir nazar bu sahnede üftâde âşinâ

nazar değmesin:

1. nazar değmesin: -me, -sin

Kıt'a 66

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Güzel ve beğenilen şeyler için, "Allah
kötü gözlerden korusun" anlamında iyi
dilek temennisi.*

Hudâ-hâfiz olsun nazar değmesin
Zamânın dönüp dide-i ahveli

nazar eyler:

1. nazar eyler: -r

Gazel 59

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bakmak, yönelmek.

Zevk ehli safâ-gâh-ı behîştin dahi İhsân
Gilmânına eyler nazar ebkârına bakmaz

nazar-endâz:

1. nazar-endâz:

Gazel 13

Mısra: 9

Bakış atmak, bakmak.

Nazar-endâz olan âfâk-ı hayâl-âvere
elbet
Olur İhsân gibi bir şâir-i bîdâr-ı tabî'at

nazargâhumda:

1. nazargâhumda: -ım, -da

Gazel 17

Mısra: 10

Bakılan, nazar edilen yer.

Gözüm vahdet-nümā dīdāra nāzır
Nazargāhımda İhsan māsivā hīç

2. nazargāhımda: -ım, -da

Gazel 63

Mısra: 9

Bakılan, nazar edilen yer.

Ufûl etmiş nazargāhımda İhsān Yūsuf-ı
āmāl
Meşām-ı hasretim müştāk-ı bûy-ı
pîrehen kalmış

3. nazargāhımda: -(ı)m, -da

Gazel 167

Mısra: 1

Bakılan, nazar edilen yer.

Nazargāhımda her yer cılve-zār-ı hûr
'aşkımdan
Tecellîhâne-i 'âlem serâser Tûr
'aşkımdan

nazar-ı hiddeti:

1. nazar-ı hiddeti: -i

Gazel 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kızgın, öfkeli bakış.

Nigeh-i re'feti bir nûr-ı mübîn
Nazar-ı hiddeti ayn-ı ateş

nazar-ı pâkime:

1. nazar-ı pâkime:-im, -e

Tahmis 6

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Saf bakış.

Olmuşum pîş-i celâlinde cebîn-sây-i
sücûd
Nazar-ı pâkime yeksân görünür bûd u
nebûd

nazar-ı yârda:

1. nazar-ı yârda:-da

Gazel 79

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin bakışında.

Mâdâm ki hep nâr-ı gam-ı aşk ile
yandık
Bâri nazar-ı yârda hâkister olaydık

nazarın:

1. nazarın:-ın

Gazel 111

Mısra: 5

Bakış, bakma.

Nûr olur ehl-i aşk için nazarın
Mihr olur mâha bahş eden pertev

nazarında:

1. nazarında:-ın, -da

Gazel 13

Mısra: 5

Bakış, bakma.

Bana göstermede her nazarında bir
sûret-i cennet
Ne güzel safha bu âyîne-i nevvâr-ı
tabî'at

nazarlar:

1. nazarlar:-lar

Gazel 115

Mısra: 1

Bakış, bakma.

Nazarlar cân-rübâ rencûr-hande
Nigehler gamzeler mahmûr-hande

nazarların:

1. nazarların:-lar, -ın

Gazel 85

Mısra: 9

Bakış, bakma.

Niyâza düşmüş nazarların var o meh-
likâdan şikâyetin yok

Yanar durursun bu aşka İhsân lisân-ı
hâlin güvâh edersin

nâzdan:

1. **nâzdan:-dan**

Gazel 87

Mısra: **9**

İşve, cilve, edâlı tavır.

Gülsitân-ı hüsn ü 'aşk olmuş serâpâ
nâzdan
Sine gül gül başta gül hem elde hem
dâmendê gül

2. **nâzdan:-dan**

Gazel 115

Mısra: **6**

İşve, cilve, edâlı tavır.

Döktülmüş şöyle kâküller dağılmış
Serâpâ nâzdan manzûr-hande

nâzende:

1. **nâzende:**

Kaside 6

Mısra: **198**

Nazlanan, nazlı, işveli, cilveli, edâlı.

Ta 'fir-i meşâm eder demâdem
Nâzende eser sabâ-yı hamsi

2. nāzende:

Rûbai 10

Mısra: 3

Nazlanan, nazlı, işveli, cilveli, edâlı.

Her şey bana nāzende vatan sensin sen
Senden bana her şey bana senden
söyler

nāzende meleksin:

1. nāzende meleksin:-sin

Muhammes 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Nazlı, işveli melek.

Firdevs-i mahabbetteki nāzende
meleksin
Nāzende meleksin kuzucuksun
küçücüksün

2. nāzende meleksin:-sin

Muhammes 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Nazlı, işveli melek.

Firdevs-i mahabbetteki nāzende
meleksin
Nāzende meleksin kuzucuksun
küçücüksün

nāzende-i tab'ım:

1. nāzende-i tab'ım:-ım

Gazel 116

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nazlı, cilveli yaratılışlı.

Erbāb-ı cāh u devletin olsun mu
hemdem sāzına
Nāzende-i tab'ım benim çıkmış serir-i
nāzına

nāzendesin:

1. nāzendesin:-sin

Şarkı 10

Mısra: 1

Nazlanan, nazlı, işveli, cilveli, edâlı.

İşve-perversin güzelsin şühşun
nāzendesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

nāzeninān-ı sītanbul:

1. nāzeninān-ı sītanbul:

Kıt'a 67

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hoş, sevgili İstanbul.

Bir şehir bîdār olup ettim temāşā-yı
bahār
Nāzeninān-ı Sītanbul seyre çıkmış
nāgehān

nāzenīni:

1. **nāzenīni:** -i

Gazel 12

Mısra: 10

İşveli, albenili (sevgili).

İhsān edince gāye-i zevk u visālî kâsd
Bî-tâb olup niyâz ile bir nāzenīni öp

nāz-ı hüsn:

1. **nāz-ı hüsn:**

Gazel 77

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzellik nazı, işvesi.

İttilhād etmiş gider i'cāz ü nāz-ı hüsn ü
'aşk
Dehri tutmuş ser-te-ser āvāz-ı sâz-ı
hüsn ü 'aşk

nazîfâneve:

1. **nazîfâneve:** -y, -e

Gazel 155

Mısra: 9

Temiz, pak bir şekilde.

Tevcîhe nazîfâneve bel bağlama Nāfız
Şā'irliği Hak vergisi addetmeliyiz biz

nazîfün:

1. nazîfin:-in

Gazel 153

Mısra: 9

19. yy şair, yazar ve bürokratı
Süleyman Nazif.

Taltîfine aldanma sakın Mîr Nazîfin
İzlâline benzer dağılan ebr-i latîfin

nâzım:

1. nâzım:

Gazel 155

Mısra: 8

Florinalı Nazım lakabı ile bilinen
Mehmet Nazım Özgünay.

Olmuştur onun vasfı zebûn-küş
mütecâviz
Nâzım beyefendiyle desek şöylece
câ'iz

nâzıma:

1. nâzıma:-ım, -a

Gazel 150

Mısra: 1

Manzume yazan kimse.

'Âlemde bugün varsa eğer nâzıma
akrân
Gelsin ne durur işte açıktır ona meydân

nâzımdır:

1. nâzımdır:-dır

Gazel 161

Mısra: 7

Manzume yazan kimse.

Nâzımdır o manzûm tebensümîleri
vardır
Tûfîdir o ma'nalı tekellümleri vardır

nâzımı:

1. nâzımı:-ı

Gazel 156

Mısra: 9

Manzume yazan kimse.

Vādî-i kadîmin ne sönük nâzımı çıktın
Şahsiyyet-i şî'riyyeni birdenbire yıktın

nâzım-ı devrâm:

1. nâzım-ı devrâm:-ı

Gazel 159

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zamanın şairi.

Gör nâzım-ı devrâmı bugün bir eşi
yoktur
Volkan gibidir fikri fakat âteşi yoktur

nâzından:

1. nâzından:-ı, -n, -dan

Tahmis 4

Mısra: 33

İşve, cilve, edâlı tavır.

Kebke nâzından mı ta'îm eyledin

reftârı yâ

Şîve-i güftârı hemşîren mi öğretti sana

nâzır:

1. nâzır:

Gazel 17

Mısra: 9

Bakan, nazar eden.

Gözüm vahdet-nümâ dîdâra nâzır

Nazargâhımda îhsan mâsivâ hîç

2. nâzır:

Gazel 94

Mısra: 10

Bakan, nazar eden.

Kanlı yaş görmüşken îhsân milletin

çeşminde hep

Şekve-i mazlûma nâzır çeşm-i giryân

görmedim

3. nâzır:

Gazel 162

Mısra: 1

Bakan, nazar eden.

Çıkıp bir nâzır ol manzûr olursun böyle

kalmazsın

Düşüp mest olmadan mahmûr olursun
böyle kalmazsın

nazîr olmaz:

1. nazîr olmaz:-maz

Tahmîs 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Eşi olmak, benzemek.

Senin müştāk-ı hüsnündür döner
kerrübiyân mebhût
Nazîr olmaz sana ey şahid-i halvetgeh-i
lâhût

nâzır-i âyîne-i devrân:

1. nâzır-i âyîne-i devrân:

Gazel 150

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zamanın aynasına bakan.

Hayrânım olur nâzır-i âyîne-i devrân
Meddâhım olur yâd ederek nâmımı
İhsân

nazlı:

1. nazlı:-lı

Gazel 92

Mısra: 1

İşve, cilve, edâlı tavrı.

Aldı benden beni bir nazlı semen tenli
güzel
Hattı sünbül yüzü gül sırmalı cepkenli
güzel

2. nazlı:-lı

Şarkı 8

Mısra: 5

İşve, cilve, edâlı tavrı.

Bülbüllere reşk-âver olur nazlı sesin
var
Ölmüşleri ihyâ edecek bir nefesin var

nazm:

1. nazm:

Gazel 147

Mısra: 9

Vezinli, kâfiyeli söz dizisi.

Bir sıska, sönük nazm ile bir kupkuru
tehzîl
Fâruk Edemez kadr-i semâ-pâyemi
tenzîl

nazma:

1. nazma:-a

Gazel 157

Mısra: 4

Vezinli, kâfiyeli söz dizisi.

Ey dest-i meşîyyette bir u'cûbe-i hilkat
Ey tarz-ı kadîm üzre eden nazma
cesâret

nazmunda:

1. **nazmunda:**-(i)m, -da

Kaside 7

Mısra: **110**

Vezinli, kâfiyeli söz dizisi.

Nesrimde nümâyân eser-i la'l-i
Bedahşân
Nazmunda dırağşân güher-i kân-ı
ma'ârif

nazmunda:

1. **nazmunda:** -i, -n, -da

Gazel 158

Mısra: **1**

Vezinli, kâfiyeli söz dizisi.

Nazmunda ayân olmada ma'na-yı
sükûtun
Zirinde nümâyân olur imzâ-yı sükûtun

nâz-perver bî-vefâ fettân iken her dil-sitân:

1. **nâz-perver bî-vefâ fettân iken her dil-**
sitân:

Kıt'a 67

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

*Gönül alan sevgililerin her biri nazlı,
vefasız ve fitne karıştıran iken.*

‘Âşık-ı dîdâra hâlen buseler
vermektedir
Nâz-perver bî-vefâ fettân iken her dil-
sitân

nazra:

1. nazra: -a

Gazel 43

Mısra: 2

Bakış.

Bigânelerle yâri gör âteş-hırâm olur
Her nazra bende bârika-i intikâm olur

2. nazra:

Gazel 134

Mısra: 5

Bakış.

Sihâm-ı cevrine her nazra bir gazâle-
niğâh
Nişâne kıldı dil-i zâr-ı pâre pâremizi

nazra-pîrâ sûretinden:

1. nazra-pîrâ sûretinden: -i, -n, -den

Şarkı 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin bakışları süsleyen görünüşü.

Nişan yok nazra-pîrâ sûretinden
Haber gelmez mi bilmem cennetinden

nazresi:

1. nazresi: -si

Gazel 95

Mısra: 6

Bakış.

Her nagmesi anberîn tenessüm
Her nazresi bir nevîn tebessüm

ne:

1. ne:

Dîğer 1

Mısra: 128

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Acemistâna mı seferleri var
Bu ne taşkınlıktır volkancasına

2. ne:

Gazel 19

Mısra: 3

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Ne o hatt-ı ârız o hoş nûkât bu ne hoş
kitâb-ı abîr-i hat
Şuna ebruvân diyelim fakat ne kalem ki
böyle keşîde-şüh

3. ne:

Gazel 19

Mısra: 3

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Ne o hatt-ı ârız o hoş nûkât bu ne hoş
kitâb-ı abîr-i hat
Şuna ebruvân diyelim fakat ne kalem ki
böyle keşîde-şüh

4. ne:

Gazel 19

Mısra: 6

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Açarak semâlara bâl ü per aramış
cemâline bir nazar
O hayâ-nikâb o melek-siyer ne güzîde-
cilve güzîde-şüh

5. ne:

Gazel 19

Mısra: 7

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

O ne ince hilkat-i bî-bedel helecanlı
sîne-i pür-emel
Ne kadar güzel ne kadar güzel o bedî'a-
perver-i dîde-şüh

6. ne:

Gazel 19

Mısra: 12

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Ne kadar kolay oluyor revân nagamât-ı
neş'e fezâ-yı cân
Bu ne hoş lisân bu ne hoş beyân dem ü
beste-şüh neşîde-şüh

7. ne:

Gazel 19

Mısra: 12

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Ne kadar kolay oluyor revân nagamât-ı
neş'e fezâ-yı cân
Bu ne hoş lisân bu ne hoş beyân dem ü
beste-şüh neşîde-şüh

8. ne:

Gazel 26

Mısra: 7

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Ne gam ey nigâr-ı cefâ-meniş dil-i zârı
vakf-ı gam eylesen
Anılır benim de mahabbetim bu cihân
içinde zamân olur

9. ne:

Gazel 26

Mısra: 10

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Sitem-i zamâneyi sînelerden izâle
eylemek isterim
Ne revâ ki sîne-i himmetim sitem-i
zamâne nişân olur

10. ne:

Gazel 26

Mısra: 13

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Ne yaman belâya düçar imiş siyâh imiş
ki bu tâliim
Bana kendi zâde-i ni'metim de bu
yolda düşmen-i cân olur

11. ne:

Gazel 46

Mısra: 4

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Tahassürünle gönül yandı kaldı bir nâle
Fakat o nâlede bilsen ne tatlı mihnet
var

12. ne:

Gazel 60

Mısra: 10

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Peyrev-i şebân olur mihver-i rakkâs-ı
dil
Durmayıp İhsân döner dans eder ammâ
ne dans

13. **ne:**

Gazel 63

Mısra: 1

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Ne mihnet-zâr imiş yollar kalan
düşmüş düşen kalmış
Selâmet nerde bilmem çeşm-i cânım
görmeden kalmış

14. **ne:**

Gazel 69

Mısra: 8

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Ne kadar müheyyic rûh imiş bu hevâ-yı
turfa-edâ-yı yâr
Ne tûvân-güdâz-ı cinân imiş şu acıklı
devre-i inhitât

15. **ne:**

Gazel 82

Mısra: 15

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Âyâ bu ne medhûşî pek turfa-nümâ
cûşu
Sen varsa verip hûşu meyhânede
yatmışsın

16. **ne:**

Gazel 82

Mısra: 15

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Âyâ bu ne medhûşî pek turfa-nümâ
cûşu
Sen varsa verip hûşu meyhâned
yatmışsın

17. ne:

Gazel 95

Mısra: 12

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Gönlümde açar bahâr-ı sevdâ
İhsân bu ne dil-nişîn tebessüm

18. ne:

Gazel 97

Mısra: 5

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Ne mâtem-gâha düştüm görmedim bir
sür-ı şevk-âmîz
Safâ gördümse bir gün âh bin bir gün
elem gördüm

19. ne:

Gazel 142

Mısra: 7

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Ne şehsuvâr idi tepretti gitti eşheb-i

nâzı

Piyâdegâmı birer âh-ı inkisâr ile geçti

20. ne:

Gazel 145

Mısra: 4

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Sevmek mi sevilme mi güzel derken o
şen kız
Bilsen ne severmiş seni şakrak
delikanlı

21. ne:

Gazel 150

Mısra: 10

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Dâhîler olur şa'şaa-i tab'ıma hayrân
Şi'rim ne semâvî ki olur göklere perrân

22. ne:-in

Gazel 156

Mısra: 9

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Vâdî-i kadîmin ne sönük nâzımı çıktın
Şahsiyyet-i şî'riyyeni birdenbire yıktın

23. **ne:**

Gazel 160

Mısra: 2

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Cāy eyledi Kuzguncuğu kartal gibi lâ-
şek

Bak lâne-i irfân u kemâlâtı ne yüksek

24. **ne:**

Gazel 161

Mısra: 10

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Zannetme Kalender gibi kem-kümleri
vardır

Hammâm-ı hayâlînde ne güm-gümleri
vardır

25. **ne:**

Gazel 165

Mısra: 6

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Meyl-i güftârın senin ey âfitâb-ı kibriyâ
Hey ne mu'ciz şivedir zerrâtı hep intâk
eder

26. **ne:**

Kaside 2

Mısra: 70

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Pāy-ı dūn-ı cehle her ān āb-rū
dökmekteyiz
Hey ne rüsvâyız ki zilletten sa'âdet
bekleriz

27. **ne:**

Kaside 2

Mısra: **149**

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Hey ne bitmez zulmet-i hicrân şeb-i
yeldâ amân
Bir sabâhı 'l-hayr için bir mihre rû 'yet
bekleriz

28. **ne:**

Kaside 5

Mısra: **6**

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Konferans üstüne hâkim yine 'İsmet
Paşa
Ne kumandandır İlâhî ne kumandandır
bu

29. **ne:**

Kaside 5

Mısra: **6**

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Konferans üstüne hâkim yine 'İsmet
Paşa

Ne kumandandır İlâhî ne kumandandır
bu

30. **ne:**

Kaside 5

Mısra: **16**

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

İşte pür-debdebe bir başka temâşâ
geçiyor
Göz kamaşmaz mı bu seyrâna ne
seyrândır bu

31. **ne:**

Kaside 5

Mısra: **28**

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Yüzemezmiş denilir lâf ile peynir
gemisi
Bu lafin bir sonu gelmez mi ne çan
çandır bu

32. **ne:**

Kaside 5

Mısra: **33**

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Bak şu bostân-ı hayâlin ne geniş sâhası
var
Korkuluklar bitiren bir ulu bostândır bu

33. **ne:**

Kaside 5

Mısra: **46**

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Toplanıp ehl-i hevā her biri bir sāz
çalar
Bārī seyret ne ‘acāyip kafeşantandır bu

34. **ne:**

Kaside 5

Mısra: **49**

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Ne müsāvāt-ı telebbüs ki bu yok fark
edecek
Pantolondur bu cekettir bu ya fistandır
bu

35. **ne:**

Kaside 7

Mısra: **21**

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Yā Rab ne medāristi ne tahsīl idi ol
Hep kâle yekûlu diye çan çân-ı ma ‘ārif

36. **ne:**

Kaside 7

Mısra: **21**

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Yā Rab ne medārīsti ne taḥsīl idi ol
Hep kâle yekûlu diye çan çân-ı ma 'ârif

37. **ne:**

Kıt'a 65

Mısra: 3

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Ni 'mezâ ḥakk-ı şerîfinde ne tevcîh-i
vecîh
Güş edip başladı evsâfını ḥâmem yâda

38. **ne:**

Rûbai 18

Mısra: 2

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

Düştüm ḥam-ı gîsûya dolaştım kaldım
Bilsen ne düğümlerde bulaştım kaldım

39. **ne:**

Şarkı 9

Mısra: 9

Ne kadar, çok, oldukça fazla.

O nasıl tatlı bakışlar o ne baygın gözler
Büyüler sevgimi söyletmez o çapkın
sözler

40. **ne:**

Gazel 8

Mısra: 5

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne füsûn-pîşe ne fettan şu güzel
gözlere bak
Zübde-i nûr-ı cihândâr-ı cemâl oldu bu
şeb

41. **ne:**

Gazel 8

Mısra: 5

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne füsûn-pîşe ne fettan şu güzel
gözlere bak
Zübde-i nûr-ı cihândâr-ı cemâl oldu bu
şeb

42. **ne:**

Gazel 10

Mısra: 10

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Garîk-i hayretim İhsân ki eylemem
izhâr
Ne bir sadâ-yı te'ellüm ne ârzû-yı
şebâb

43. **ne:**

Gazel 10

Mısra: 10

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Garîk-i hayretim îhsân ki eylemem
izhâr
Ne bir sadâ-yı te'ellûm ne ârzû-yı
şebâb

44. **ne:**

Gazel 38

Mısra: 1

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne câm-ı bâde-i devrân ne bir terâne
döner
Bu bezm-i neş'ede hep âh-ı âşikâne
döner

45. **ne:**

Gazel 38

Mısra: 1

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne câm-ı bâde-i devrân ne bir terâne
döner
Bu bezm-i neş'ede hep âh-ı âşikâne
döner

46. **ne:**

Gazel 38

Mısra: 7

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne sende hüsn-i civânî kalır ne bende
bu aşk

Geçer bu nâz u recâ dem gelir zamâne
döner

47. ne:

Gazel 38

Mısra: 7

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne sende hüsn-i civânî kalır ne bende
bu aşk
Geçer bu nâz u recâ dem gelir zamâne
döner

48. ne:

Gazel 46

Mısra: 8

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Hudûdu yok elemin cevri ü mihnetin
derdin
Ne sevdiğimde mürüvvet ne bende
tâkat var

49. ne:

Gazel 46

Mısra: 8

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Hudûdu yok elemin cevri ü mihnetin
derdin
Ne sevdiğimde mürüvvet ne bende
tâkat var

50. ne:

Gazel 50

Mısra: 1

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne biter firkat ü mihnet ne tahammül
yetiştir
Beni öldürdü bu hasret bu tegâfûl
yetiştir

51. ne:

Gazel 50

Mısra: 1

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne biter firkat ü mihnet ne tahammül
yetiştir
Beni öldürdü bu hasret bu tegâfûl
yetiştir

52. ne:

Gazel 56

Mısra: 14

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Şû'ûn-ı havf u recâ nezdimizde bir
İhsân
Ne tûl-ı matlabımız var ne ictinâbdâyız

53. ne:

Gazel 56

Mısra: 14

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Şü'ün-ı havf u recā nezdimizde bir
İhsān

Ne tül-ı matlabımız var ne ictinābdaysız

54. ne:

Gazel 65

Mısra: 1

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne sevdādan tūvān vermiş ne rahm
etmiş amān vermiş
Perestîşkāra devrān pek yaman bir dil-
sitān vermiş

55. ne:

Gazel 65

Mısra: 1

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne sevdādan tūvān vermiş ne rahm
etmiş amān vermiş
Perestîşkāra devrān pek yaman bir dil-
sitān vermiş

56. ne:

Gazel 70

Mısra: 1

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne zamandan olur vefâ melhûz
Ne de bir çeşm-i âşinâ melhûz

57. **ne:**

Gazel 70

Mısra: 2

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne zamandan olur vefâ melhûz
Ne de bir çeşm-i âşinâ melhûz

58. **ne:**

Gazel 76

Mısra: 1

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne visâl-i yâre erdik ne dem-i sükûnu
bulduk
Yine hem-zebân-ı sevdâ dil-i gam-
fûzûnu bulduk

59. **ne:**

Gazel 76

Mısra: 1

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne visâl-i yâre erdik ne dem-i sükûnu
bulduk
Yine hem-zebân-ı sevdâ dil-i gam-
fûzûnu bulduk

60. **ne:**

Gazel 76

Mısra: 4

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Reh-i ibtilâya düştük aradık cihânı
yekser
Ne reh-i vefâyı gördük ne de reh-
nümûnu bulduk

61. **ne:**

Gazel 76

Mısra: 4

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Reh-i ibtilâya düştük aradık cihânı
yekser
Ne reh-i vefâyı gördük ne de reh-
nümûnu bulduk

62. **ne:**

Gazel 96

Mısra: 1

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne cevri-âleme bîgâne bir zamân
buldum
Ne cevri-âlemi ta'dâd için amân
buldum

63. **ne:**

Gazel 96

Mısra: 2

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne cevri-âleme bigâne bir zamân
buldum

Ne cevri-âlemi ta'dâd için amân
buldum

64. ne:

Gazel 96

Mısra: 20

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Visâl-i yâr ile mes'ûd olan bu yerlerde
Ne bir terâne işittim ne âşiyân buldum

65. ne:

Gazel 96

Mısra: 20

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Visâl-i yâr ile mes'ûd olan bu yerlerde
Ne bir terâne işittim ne âşiyân buldum

66. ne:

Gazel 96

Mısra: 22

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Peyâm-ı sohbet-i cânân için şitâb ettim
Ne bir uçan kuşu gördüm ne kârbân
buldum

67. ne:

Gazel 96

Mısra: 22

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Peyâm-ı sohbet-i cânân için şitâb ettim
Ne bir uçan kuşu gördüm ne kârbân
buldum

68. ne:

Gazel 140

Mısra: 4

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Felek bu bahr-i felâket-nümâda fûlkünü
aşkın
Ne çekti dest-i hevâdan ne bir kenâra
düşürdü

69. ne:

Gazel 140

Mısra: 4

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Felek bu bahr-i felâket-nümâda fûlkünü
aşkın
Ne çekti dest-i hevâdan ne bir kenâra
düşürdü

70. ne:

Gazel 142

Mısra: 11

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne zevk-i vaslını tattık ne câm-ı la'lini
İhsân
Şebâbımız bu tahassürlü intizâr ile
geçti

71. ne:

Gazel 142

Mısra: 11

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne zevk-i vaslını tattık ne câm-ı la'lini
İhsân
Şebâbımız bu tahassürlü intizâr ile
geçti

72. ne:

Kaside 3

Mısra: 1

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Sadrında bu mülkün ne reîsim ne
müdürim
Âfâk-ı maḥabbette melâmetle şehîrim

73. ne:

Kaside 3

Mısra: 1

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Sadrında bu mülkün ne reîsim ne
müdirim
Âfâk-ı maḥabbette melâmetle şehîrim

74. **ne:**

Kaside 5

Mısra: **35**

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Yemez içmez denir ammâ ne perîdir ne
melek
Ġayr-i fi'âle çıkan zümre-i insândır bu

75. **ne:**

Kaside 5

Mısra: **35**

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Yemez içmez denir ammâ ne perîdir ne
melek
Ġayr-i fi'âle çıkan zümre-i insândır bu

76. **ne:**

Kaside 5

Mısra: **43**

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Bu ne bir nesr-i hecâdır ne de âheng-i
'arûz
Dest-i sıbyânda figân eyleyen ozandır
bu

77. **ne:**

Kaside 5

Mısra: **43**

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Bu ne bir nesr-i hecâdır ne de âheng-i
'arûz
Dest-i sıbyânda figân eyleyen ozandır
bu

78. **ne:**

Kıt'a 18

Mısra: **4**

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Bilir mi havf ü recâ bir gönül ki kasdı
onun
Ne bîm-i nâr-ı cehennem ne zevk-i
cennettir

79. **ne:**

Kıt'a 18

Mısra: **4**

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Bilir mi havf ü recâ bir gönül ki kasdı
onun
Ne bîm-i nâr-ı cehennem ne zevk-i
cennettir

80. **ne:**

Rûbai 4

Mısra: **1**

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Meclisde ne dem kaldı ne sohbet kaldı
Gönlüm o güzel soh ete  asret kaldı

81. **ne:**

Rûbai 4

Mısra: **1**

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Meclisde ne dem kaldı ne sohbet kaldı
Gönlüm o güzel soh ete  asret kaldı

82. **ne:**

Rûbai 10

Mısra: **1**

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Billâhi ne senden ne de benden söyler
Peyveste cihân şimdi vatandan söyler

83. **ne:**

Rûbai 10

Mısra: **1**

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Billâhi ne senden ne de benden söyler
Peyveste cihân şimdi vatandan söyler

84. **ne:**

Tahmis 7

Mısra: **16**

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Müyesser olmuyor cem'iyet-i efkâr
bir dürlü
Ne erbâb-ı hakikat var ne merdân-ı
maḥabbet var

85. **ne:**

Tahmis 7

Mısra: **16**

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Müyesser olmuyor cem'iyet-i efkâr
bir dürlü
Ne erbâb-ı hakikat var ne merdân-ı
maḥabbet var

86. **ne:**

Tahmis 7

Mısra: **19**

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne ebrârında yek-rengi ne ahyârında
vaḥdet var
Bütün ebrâr bir dürlü bütün ahyâr bir
dürlü

87. **ne:**

Tahmis 7

Mısra: **19**

"Ne ... ne ..." olumsuzluk bağlacı.

Ne ebrârında yek-rengi ne ahyârında
vaḥdet var

Bütün ebrâr bir dürlü bütün ahyâr bir
dürlü

88. ne:

Diğer 1

Mısra: 12

"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden,
hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.

Biz bize kalalım halvet edelim
Ne bu güft ü gülâr çan çâncasına

89. ne:

Diğer 1

Mısra: 35

"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden,
hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.

Ne emreder isen hâzırdır elbet
Emrin baş üstüne fermâncasına

90. ne:

Diğer 1

Mısra: 137

"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden,
hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.

Ayttım ki ne alıp satmak istersiz
Pişmiş aş su mu katmak istersiz

91. ne:

Gazel 13

Mısra: 6

"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden,
hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.

Bana göstermede her nazarında bir
sûret-i cennet
Ne güzel safha bu âyîne-i nevvâr-ı
tabi'at

92. ne:

Gazel 15

Mısra: 2

"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden,
hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.

Bir bûse olur visâle bâis
Bilmem ne bu infi'âle bâis

93. ne:

Gazel 15

Mısra: 2

"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden,
hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.

Bir bûse olur visâle bâis
Bilmem ne bu infi'âle bâis

94. ne:

Gazel 15

Mısra: 4

"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden, hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.

Şermende misin mahabbetinden
Âyâ ne izâr-ı âle bâis

ne çäre:

1. ne çäre:

Gazel 113

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

"Çaresi yok, elden ne gelir"

anlamında kullanılan bir söz.

Sararıp düşse de bîmâr-ı elem hâke ne çäre
Erişir berk-i hazân dem gelir âsâr-ı bahâra

2. ne çäre:

Gazel 56

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

"Çaresi yok, elden ne gelir" anlamında

kullanılan bir söz.

Ne cilvedir bizi bin şekle koydu cilve-i
aşk
Ne çäre dest-i tûvân-süz-ı inkılâbdıyız

ne de:

1. ne de:

Kaside 5

Mısra: 60

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ne kadar da, nasıl.

Cism-i şeytāna görünmez denilirken cānān
Görünür gözlere ammā ne de şeytāndır bu

ne de çok:

1. ne de çok:

Kaside 5

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ne kadar çok, çok fazla.

Ne de çok izcisi var boksörü futbolcusu
var
Cümle etfāl-i sebak-ḥān-ı debistāndır
bu

ne demekmiş:

1. ne demekmiş:-miş

Kaside 1

Mısra: 109

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*"Öyle şey olur mu, o nasıl şey, yakışık
alır mı? " anlamında kullanılan bir söz.*

Fedā-yı cān ne demekmiş değil bu cān-ı
kemin
Kemāl-i şevk ile cān-ı cihan yolunda
fedā

ne ğaflettir:

1. ne ğaflettir:-tir

Kaside 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Nasıl bir tembellik, dikkatsizlik,
vurdumduymazlık.*

Ġarb olur bir meşrk-ı feyz ü refah anlar
yaşar
Biz ne ğaflettir kıyāmetten 'alāmet bekleriz

ne güzel:

1. ne güzel:

Şarkı 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ne kadar da güzel, çok güzel.

Bin vasla bedeldir seni görmek
yatağında
Çapkın ne güzel gamzeler açmış
yanağında

ne güzeldi:

1. ne güzeldi:-di

Tahmis 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ne kadar da güzeldi, çok güzeldi.

Şevkiyle cemāliyle gülen nūr-ı ezeldi
'Aşkryle ḥayāliyle o māzī ne güzeldi

ne hâcet:

1. ne hâcet:

Kaside 1

Mısra: 96

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

"Gereksiz, gerek yok" anlamında bir ifade.

Huzûr-ı pâkine ma'lûm iken melâl-i
derûn

Ne hâcet eyliyeyim hâl-i zârı ben inhâ

ne hâl oldu:

1. ne hâl oldu:-du

Gazel 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Ne oldu, nasıl bir durum oldu?"
anlamında kullanılan bir soru ifadesi.*

Yalvarır âh ederek durmayıp ağlar
İhsân

Dil-i bîçâreye bilmem ki ne hâl oldu bu
şeb

ne hâl olmuş:

1. ne hâl olmuş:-muş

Tahmis 8

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ne olmuş, nasıl bir durum ile
karşılaşmış.*

Yine bilmem ne hâl olmuş diyâr-ı zâr-ı
islâma
Yerinden sarsılır 'arş-ı Hudâ dest-i du'â
ağlar

Açmış oldum sînesin bir kerre ârâm u
sükûn
Sîneden bilmem ne hâlettir girizân oldu
hep

ne hâlet:

1. ne hâlet:

Kaside 2

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Nasıl bir durum, ne şekilde bir vaziyet.

Muntazırlar muhtazırdır muhtazırlar
muntazır
Bekleriz ammâ bilen yoktur ne hâlet
bekleriz

ne hâlettir:

1. ne hâlettir:-tir

Tahmîs 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Nasıl bir durumdur, vaziyettir?.

Eder üftâdegânın bezme her an
mehlikâlar sevk
Ne hâlettir olur yek-reng uyar mādûna
her mâ-fevk

2. ne hâlettir:-tir

Tahmîs 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nasıl, ne şekil bir hâl, durum.

ne hoş:

1. ne hoş:

Kaside 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Ne güzel, ne rahat" anlamında kinaye
ifade eder.*

Servet-i millet diğer ellerde devr ettikçe
biz
Kenz-i gaybîden ne hoş ümmîd-i servet
bekleriz

ne hoş bir zevk imiş:

1. ne hoş bir zevk imiş:

Kıt'a 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çok, oldukça güzel bir zevkmîş.

Ne hoş bir zevk imiş bildim hûmâr-ı
zevk-i istigrâk
Bu müdhiş vâkı 'âtım dîde-i bîdârdandır
hep

ne kadar:

1. ne kadar:

Gazel 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ne kadar, oldukça fazla anlamında.

Bakarım cilve-i peyderpeye meshûr-ı
mahabbet

Ne kadar sâhir imiş şûh-ı füsunkâr-ı
tabi'at

2. ne kadar:

Gazel 147

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Nicelik bakımından miktar, ölçü, fiyat,
zaman anlamlarıyla soru bildiren bir söz.*

Dīvân-ı ezel kâtibi etmiş beni tescîl

Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise

tahsîl

3. ne kadar:

Kıt'a 38

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çok, oldukça, aşırı.

Ne kadar sahte revîş sahte vatan-
perverlik

Gün olur cümlemizin ipliği bāzāra
çıkâr

4. ne kadar:

Gazel 19

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ne kadar da, çok.

O ne ince hilkat-i bî-bedel helecanlı
sîne-i pür-emel

Ne kadar güzel ne kadar güzel o bedî'a-
perver-i dîde-şüh

5. ne kadar:

Gazel 69

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ne kadar da, çok.

Ne kadar müheyyic rûh imiş bu hevâ-yı
turfâ-edâ-yı yâr
Ne tûvân-güdâz-ı cinân imiş şu acıklı
devre-i inhitât

6. ne kadar:

Gazel 19

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ne kadar da, çok.

Ne kadar kolay oluyor revân nagamât-ı
neş'e fezâ-yı cân
Bu ne hoş lisân bu ne hoş beyân dem ü
beste-şüh neşîde-şüh

1. ne milletten olursan ol:-(u)r, -sa, -n-ten

Gazel 162

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hangi milletten olursa olsun, her
durumda anlamında kullanılan bir ifade.*

Ne milletten olursan ol nasîb al Türk
Ocağından

Heman Türk oğlu Türk Uygur olursun
böyle kalmazsın

ne muhrik zevki var:

1. ne muhrik zevki var:

Tahmis 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Çok fazla acıtan manevî hazzı bulunan.

Bırakmış aks-i hüsnün cā-be-cā nûr
Ne muhrik zevki var bîmâr-ı 'aşkın

ne mümkün:

1. ne mümkün:

Gazel 168

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Olacak şey değil, imkânsız, mümkün
değil.*

Ne mümkün dîger söz ki Mevlâ-yı hüsn
Cemâlinle teşkîl-i tenzîl eder

ne milletten olursan ol:

ne olur:

1. ne olur:-(u)r

Tahmîs 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ne olabilir, ne önemi var.

Devlet-i vasla erip nâil-i 'umrân olayım
Âyet-i hüsnüne âfâkı inandır ne olur

2. ne olur:-(u)r

Tahmîs 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*"Yalvarırım, lütfen, rica ederim."
anlamında kullanılan bir ifade.*

Kevser-i la'lini sun gönlümü kandır ne
olur
Beni ser-tâ-be-kadem şevkine yandır ne
olur

3. ne olur:-(u)r

Tahmîs 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ne olabilir, ne önemi var.

Kevser-i la'lini sun gönlümü kandır ne
olur
Beni ser-tâ-be-kadem şevkine yandır ne
olur

4. ne olur:-(u)r

Tahmis 6

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ne olabilir, ne önemi var.

Dil perîşân edivermek sana şândır ne olur

Ey perîşân döküver zülfü perîşân olayım

5. ne olur:-(u)r

Rûbai 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***"Yalvarırım, lütfen, rica ederim"**anlamında kullanılan bir söz.*

'Aşkınla olurken bana emsem içsem
Emsem ne olur la'lini bir dem içsem

ne şühâne:

1. ne şühâne:

Şarkı 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ne cilveli, öyle çok cilveli.

Gamzeler vardı yanaklarda ne şühâne idi

Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde güzel

ne var:

1. ne var:

Gazel 163

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ne var ki, şaşılır mı.

sîmtenle ne var seyr-i mâhtâb etsem
Ağardı müy-i siyâhım keten keten diyerek

2. ne var:

Kaside 5

Mısra: 41

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***"Ne olur ki, ne çıkar" anlamındadır.*

Şâ'irin tarlası mânend-i cinân olsa ne var
Ona mevrûs-ı peder hâk-i Hıorasândır bu

3. ne var:

Kaside 6

Mısra: 92

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***"Ne olur, ne çıkar, ne olmuş ki"**anlamındadır.*

Avâze-i iştihân şâyi'
Çıkılmazsa ne var sadâ-yı hamsi

4. ne var:

Kaside 7

Mısra: **105**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

"Ne olur ki, şaşılır mı, tuhaf mı"

anlamında bir ifade.

Yorgun gibiyim ben de bu yüzden ne
var olsam

Ümmîde düşüp tâlib-i dükkân-ı ma'ârif

ne yaman:

1. ne yaman:

Kıt'a 61

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Ne kadar fena, çok kötü.

Ne yaman cilveye mazhar ki bu bâzâr-ı
cünûn

Eylesen halka nazar her biri bir güne
deli

ne yapsam:

1. ne yapsam: -sa, -m

Muhammes 2

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Ne yapmalı, ne etmeli ?.

Lâyık değil mi ömrüme bir âhıdır desem
Bilmem ne yapsam olmaya âzâde-i
sitem

ne yapsın:

1. ne yapsın:-sin

Kıt'a 51

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Yapılacak bir şeyin olmaması,
çaresizlik anlamı verir.*

Âyîne-i endîşede bir gerd-i hatâ yok
Göstermedi yüz çehre-i maksûd ne
yapsın

nebilerin:

1. nebilerin:-ler, -in

Kaside 1

Mısra: 82

*Allah'ın buyruğunu kullara bildiren
kimse, peygamber.*

Vücûdun oldu senin nakş-ı evvel-i
hâtem
Egerçi hâtemi sensin nebilerin ammâ

nebiy-vi muhterem:

1. nebiy-yi muhterem:

Kaside 1

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Saygıya lâyık olan, değerli peygamber
(Hz. Muhammed).*

Nebiy-yi muhterem ey şeffî'-i her dü-
serâ

Eyâ hülâsa-i mevcûd melce-i fukarâ

nebiyy-i tâhir ü pâk-âsumân-ı 'azz ü 'alâ:

1. nebiyy-i tâhir ü pâk-âsumân-ı 'azz ü 'alâ:

Kaside 1

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Saflığın ve aziz, yüce mübarek
gökyüzünün peygamberi.*

Cenâb-ı mazhar-ı levlâk bâdi-i eflâk
Nebiy-yi tâhir ü pâk-âsumân-ı 'azz ü
'alâ

nebiy-yi zî 'azametir:

1. nebiy-yi zî 'azametir:-tir

Kaside 1

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

*Yücelik sahibi peygamber (Hz.
Muhammed).*

Nebiy-yi zî 'azametir ki hâk-i
ravzasının
Gubârı 'arş-ı 'azîm üzre etmiş isti'lâ

necatî beyfendi:

1. necatî beyfendi:

Kaside 7

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Kurtulmuş, selamette olan beyefendi.

Ey zât-ı a'lâ-pāye Necatî beyfendi
Fahṛü'l-vükelâ zîver-i eyvân-ı ma'ârif

necâtın:

1. necâtın:-ın

Gazel 82

Mısra: **12**

Kurtuluş, selâmet.

Mebnâsı hayâtın ne mâ-ba'di memâtin
ne
Esbâbı necâtın ne iz'ânı kapatmışsın

necdet:

1. necdet:

Tahmîs 11

Mısra: **24**

Şair ve yazar olan Necdet Rüştü Efe.

Yâdıyla yaşar şimdi hayâlimde bu hâlet
Yâd eyle hayâlinde bugün 'aşkımlı Necdet

necl-i mes'ûd:

1. necl-i mes'ûd:

Kıt'a 66

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

Mutlu, bahtiyar evlat.

'Atā kıldı Hāk necl-i meş'ūd ana
Ezan vakti san āyet-i münzeli

neden:

1. neden:

Gazel 26

Mısra: 11

Niçin, hangi sebepten.

Neden āsumān-ı ümīdime olamaz
sūheyl ziyā-feşān
Bu zemīn-i cilvede herkesin meh-i
tābdārı ayān olur

2. neden:

Gazel 69

Mısra: 1

Niçin, hangi sebepten.

Bana gülmüyor bu cihan içinde neden
perī-i safā-neşāt
Ya neden bu ömr-i emel-cüdā şegaf-
iştimal ü keder muhāt

3. neden:

Gazel 69

Mısra: 2

Niçin, hangi sebepten.

Bana gülmüyor bu cihan içinde neden
perī-i safā-neşāt
Ya neden bu ömr-i emel-cüdā şegaf-
iştimal ü keder muhāt

nedendi:

1. nedendi:-di

Kaside 1

Mısra: 19

Niçin, hangi sebepten.

Nedendi tuhfē-i ta'zīm-i kāinat bütün
Nedendi bā'is-i cūş-ı 'avātuf-ı 'uzemā

2. nedendi:-di

Kaside 1

Mısra: 20

Niçin, hangi sebepten.

Nedendi tuhfē-i ta'zīm-i kāinat bütün
Nedendi bā'is-i cūş-ı 'avātuf-ı 'uzemā

Nedim:

1. Nedim:

Tahmis 4

Mısra: 36

*Divan şiirinde kendi adıyla anılan bir
tarz ortaya koyan XVIII. yüzyıl şairi.*

Her sözün şîrîn-zebānım cānıma cān
oldu hep

Derd-i hicrânımla Sa'd-âbâd püyândır
Nedîm

2. Nedîm:

Tahmis 4

Mısra: 37

*Divan şiirinde kendi adıyla anılan bir
tarz ortaya koyan XVIII. yüzyıl şairi.*

Şevk-i didârınla 'ıyd-ı vasla kurbândır
Nedîm
Böyle bir tarz-ı tegâfûl üzre hayrândır
Nedîm

3. Nedîm:

Tahmis 4

Mısra: 38

*Divan şiirinde kendi adıyla anılan bir
tarz ortaya koyan XVIII. yüzyıl şairi.*

Şevk-i didârınla 'ıyd-ı vasla kurbândır
Nedîm
Böyle bir tarz-ı tegâfûl üzre hayrândır
Nedîm

4. Nedîm:

Tahmis 4

Mısra: 39

*Divan şiirinde kendi adıyla anılan bir
tarz ortaya koyan XVIII. yüzyıl şairi.*

Sen demişsin kim kimin derdiyle
giryândır Nedîm

Hep mürüvvetsiz senin derdinle giryân
oldu hep

Nedîm-i rûhumu:

1. nedîm-i rûhumu: -um, -u

Gazel 96

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Ruhun sohbet arkadaşı, meclis
arkadaşı.*

Nedîm-i rûhumu sordukça
çağlayanlardan
Harâbelerde yetimâne ağlayan buldum

Nedîm-i suhen-i pür-fenin:

1. Nedîm-i suhen-i pür-fenin: -in

Tahmis 5

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Hünerli sözler sahibi Nedîm.

Bir lahza Nedîm-i suhen-i pür-fenin
olsam

Nedîmin:

1. nedîmin: -in

Gazel 48

Mısra: 2

*Divan şîirinde kendi adıyla anılan bir
tarz ortaya koyan XVIII. yüzyıl şairi.*

Zemîn-i âlem-i işret mi lâle-zâr mıdır
Bu yerde ruhu Nedîmin piyâle-kâr
mıdır

nedir:

1. nedir: -dir

Gazel 14

Mısra: 2

*"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden,
hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.*

İtâb içinde geçerken bütün hitâb-ı hayât
Nedir beşerde bu meyl üzre incizâb-ı
hayât

2. nedir: -dir

Gazel 53

Mısra: 11

*"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden,
hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.*

Hudâ-yı aşk u mahabbet midir nedir
bilmem
İlâhiyâne yanar lem'a-bâr gözleriniz

3. nedir: -dir

Gazel 85

Mısra: 5

*"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden,
hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.*

Hezār isen bir terennüm et bak bahar
gelmiş nedir bu hâlin
Ümîdi yanmış vatan mısın ey gönül ne
süzişli âh edersin

4. nedir:-dir

Gazel 91

Mısra: 1

*"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden,
hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.*

Nedir süzişin nâgehân ey gönül
Amân ey gönül sad-amân ey gönül

5. nedir:-dir

Gazel 153

Mısra: 7

*"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden,
hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.*

Askerde nedir farkı muvazzafla redîfin
Takdîrine pek kanma her âvâre herîfin

6. nedir:-dir

Kaside 7

Mısra: 26

*"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden,
hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.*

Bir katre-i nâcîz idi evvelce bu mevcûd
Bak şimdi nedir koskoca ‘ummân-ı
ma ‘ârif

7. **nedir:-dir****Kıt'a 6**

Mısra: 2

"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden, hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.

Vahdet-i sırfeye müstağrakım el-ân

giderim

Deyre yâ mescide mensup nedir ben

bilmem

8. **nedir:-dir****Kıt'a 6**

Mısra: 4

"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden, hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.

Bilirim sıdk ile Allâhı bir ancak İhsân

Mâsivâdan dahî matlûb nedir ben

bilmem

9. **nedir:-dir****Kıt'a 11**

Mısra: 3

"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden, hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.

Nedir âb-ı hayvânı insan bilir

O menba'da bulsun mu hayvân hayât

10. **nedir:-dir****Şarkı 6**

Mısra: 9

"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden, hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.

Nedir bu nâz ü edâ böyle inceden ince

Nigâh ü şîve vü refâtar hepsi gönlümce

11. **nedir:-dir****Tahmis 10**

Mısra: 20

"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden, hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.

Hicrân bucaklarında nevmîd-i sıhhat

oldum

Göster nedir İlâhî her derde varsa çâre

nefes:1. **nefes:****Gazel 51**

Mısra: 3

Suluk. II Zaman,an.

Dudakların leb-i zevkimde bir nefes

kalsın

Şükûfelerle terennüm-serâ hezâr öpüşür

nefha-i mevlânâdır:1. **nefha-i mevlânâdır:-dir****Gazel 21**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Mevlana'nın diriltlen, can veren sesi.

Nağme-i bülbül-i ney nefha-i
Mevlânâdır
İnletir cânları her dem ederek nâya
nüfûz

nefha-i sūr:

1. nefha-i sūr:

Gazel 100

Mısra: **14**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sûr düdüğünün üflenmesi.

Ervâhına İhsân çekerim yûf cihânın
Bin nefha-i sūr olsa bu mestîden
uyanmam

nefhası:

1. nefhası:-(s)ı

Muhammes 2

Mısra: **17**

(Sevgilinin) güzel kokusu, esintisi.

Esmez başımda nefhası cânân
nesîminin
Terk etmişim hayâlini ümmîd ü
bîminin

nefh-i râz:

1. nefh-i râz:

Gazel 4

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

*Sırlarla dolu esinti. II Merak
uyandıran bir gizlilik.*

Şi'r ü sevdâ nefh-i râz etmiş
me'âlinden sana
Neş'e vermiş sāgar-ı sahbâ cemâline
sana

nefrîn:

1. nefrîn:

Gazel 132

Mısra: 17

Lanet okuma, beddua etme.

Nefrîn sana ey hayâl-i mel'ûn
Bak zulmüne pâyidâr olur mu

neğamdan:

1. neğamdan:-dan

Diğer 2

Mısra: 11

Nağmeler, ezgiler.

Sen neğamdan bahsedersin ol ğanem der
mutlakâ

Hâce-i meşhûr sordukda men ü tûdan haber

2. neğamdan:-dan

Diğer 5

Mısra: 2

Nağmeler, ezgiler.

'Ârif-i 'ilm-i bozuntudur o rûtbe zâti
kim

Sen neğamdan bahsedersin ol ğanem
der mutlaka

negam-kârân-ı sevdâ:

1. negam-kârân-ı sevdâ:

Tahmis 3

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdâ nağmelerini söyleyenler.

Negam-kârân-ı sevdâ dem tutarlar
şöyle heyheyden
Saçılmış rûh-ı Cem etrâfa akdâh-ı pey-
â-peyden

nehârî:

1. nehârî:-î

Rûbai 21

Mısra: 2

Gündüz, gün.

Hüsran yelinin dem-i bahârı yokmuş
Hicran şebinin de bir nehârı yokmuş

nehârımın:

1. nehârımın:-ım, -ım

Gazel 2

Mısra: 7

Gündüz, gün.

Dökseydi pāye zülfünü leyl ü
nehārımın
Olsaydı bāri hāl-i tesāvisi rüşenā

nekbet- sarāy u būm u gurāb:

1. nekbet- sarāy u būm u gurāb:

Muhammes 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Talihsizlik sarayı, baykuş ve karga
yuvası.*

Ahbāb elinde yandı harāb oldu
gülşenim
Nekbet- sarāy u būm u gurāb oldu
meskenim

nekbettir:

1. nekbettir:-tir

Gazel 165

Mısra: 8

Talihsizlik, bahtsızlık, musibet.

Māye-i derman ğidā-yı 'āşıkān derdin
yeter
Derd o nekbettir ki derdinden gönül
ıtlāk eder

neler:

1. neler:-ler

Gazel 37

Mısra: 2

Neler neler, çok ve çeşitli şeyler.

Pîş-i nezâreden ki o nûr-ı nazar geçer
Bilsen neler geçer bu gönülden neler
geçer

2. **neler:-ler**

Gazel 37

Mısra: 2

Neler neler, çok ve çeşitli şeyler.

Pîş-i nezâreden ki o nûr-ı nazar geçer
Bilsen neler geçer bu gönülden neler
geçer

3. **neler:-ler**

Gazel 49

Mısra: 6

Neler neler, çok ve çeşitli şeyler.

Destelenir sünbülû gîsûların
Dest-i mahabbette neler bağlanır

neler yapmaz:

1. **neler yapmaz:-maz**

Tahmis 3

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Neler neler, ne türlü şeyler yapmak,
gerçekleştirmek.*

Eder îmâ-yı vuslat çeşm-i şüh-ı dil-rubâ
anda
Aman yâ Rab neler yapmaz dil-i pür-
ibtîlâ anda

nelerim:

1. **nelerim:-ler, -im**

Gazel 149

Mısra: 3

Neler neler, çok ve çeşitli şeyler.

Bundan mı ibâret nelerim var nelerim
var
Yazmakta devam eylerim olsan dahî
bîzâr

2. **nelerim:-im**

Gazel 149

Mısra: 3

Neler neler, çok ve çeşitli şeyler.

Bundan mı ibâret nelerim var nelerim
var
Yazmakta devam eylerim olsan dahî
bîzâr

nemâfistâda:

1. **nemâfistâda:-fa**

Kıt'a 65

Mısra: 11

Feminist.

Nemâfistâda işin ıpta verir Mecnûna
Çünkü dağlar devirir taş çıkarır
Ferhâda

nene lâzım:

1. nene lâzım:

Kıt'a 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Senin neyine, ne gerek" anlamında
kullanılan bir ifade.*

Nene lâzım âşık atmak o büyüklerle
senin
Bir şütür-gürbe edâdır bu yazıktır
emeğe

nerde:

1. nerde:

Gazel 14

Mısra: 7

*"Nerede, hangi yerde" anlamında soru
ifadesi.*

Doğar mı âlem-i diğerde nerde bilmem
ki
Açılmamış bana bir yüzden âfitâb-ı
hayât

2. nerde:

Gazel 26

Mısra: 3

"Nerede, hangi yerde" anlamında soru ifadesi.

Yine âşiyân-ı sa'âdetin o hezârı nerde
uçar ki âh
Ele şâikâne öter durur bana karşı hâli
figân olur

3. nerde:

Gazel 63

Mısra: 2

"Nerede, hangi yerde" anlamında soru ifadesi.

Ne mihnet-zâr imiş yollar kalan
düşmüş düşen kalmış
Selâmet nerde bilmem çeşm-i cânım
görmenden kalmış

4. nerde:

Gazel 117

Mısra: 7

"Nerede, hangi yerde" anlamında soru ifadesi.

Ey kebk-i işve nerde karâr
eylemektesin
Meyl et biraz benim de garîb âşiyânıma

5. nerde:-de

Kaside 6

Mısra: 23

"Nerede, hangi yerde" anlamında soru ifadesi.

Ben nerdeyim âh o yâr nerde
Doğmaz mı bu yerde ây-ı hamsi

6. nerde:-de

Kaside 6

Mısra: 41

"Nerede, hangi yerde" anlamında soru ifadesi.

Binlerce papel piyango nerde
Çıkamaz bana tombalâ-yı hamsi

7. nerde:-de

Şarkı 4

Mısra: 10

"Nerede, hangi yerde" anlamında soru ifadesi.

Muntazır makdem-i teşrîfine yârân-ı
tarab
Yine gelmez mi bu şeb nerde o meh-
pâre aceb

nerdedir:

1. nerededir:-dir

Şarkı 4

Mısra: 2

"Nerede, hangi yerde" anlamında soru ifadesi.

Bana manzûr idi âyînede bir hüsn-i ezel
Nerededir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel

nerden:

1. nerden:-den

Diğer 1

Mısra: **144**

"Nereden, hangi yerden" anlamında soru ifadesi.

İnsanca şurada kalalım dedik
Nerden haber aldız şeytâncasına

nerden bulursun:

1. nerden bulursun: -(u)r, -sun

Tahmis 3

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Nereden bulmak, ne şekilde elde etmek.

Dilin bir gülşen-i hüsn-i edâ hayrette
kaldım ben
Bu maḥsūd-ı tabāyi' sözleri nerden
bulursun sen

nerdevim:

1. nerdevim: -de, -(y)im

Kaside 6

Mısra: **23**

"Nerede, hangi yerde" anlamında soru ifadesi.

Ben nerdeyim āh o yār nerde
Doğmaz mı bu yerde āy-ı ḥamsi

nerdeviz biz nerde ıslāh etmek ahvālī:

1. nerdeviz biz nerde ıslāh etmek ahvālī:

Kıt'a 63

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*"Biz neredeyiz durumları, vaziyetleri
iyileştirme nerede" anlamında olup
olumsuzluk ifade eder.*

Efendim nerdeyiz biz nerde ıslāh etmek
ahvālī
Zihī feyz-i 'alā ma'mūr olan ḥayrātı
yıkttık biz

nergis:

1. nergis:

Gazel 87

Mısra: 12

Nergis çiçeği. II Sevgilinin gözleri.

Gözlerinden leblerinden büse-çīm
oldukça ben
Gıptasından göz diker nergis olur
giryende gül

nergis-i fettām:

1. nergis-i fettām:-ı

Tesdis 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*(Sevgilinin) gönül alan, baştan çıkaran
fitneci gözleri.*

Nergis-i fettāmı gör bīmārılık izhār eder
Gālībā kasdı yine kan eylemek kan
üstüne

nergis-i şādāb:

1. nergis-i şādāb:

Gazel 28

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Suya doymuş nergis çiçeği.

Bir şīve-i mūmtāzı var bin dāstān-ı
hüsn okur
Bir gamze-i gammāzı var bin nergis-i
şādāb açar

nergisler:

1. nergisler:-ler

Tahmis 4

Mısra: 15

Nergis çiçeği. II Sevgilinin gözleri.

Üstüme göz dikti nergisler nigenbān
oldu hep
Büs ederken gözlerinden fitneler
gördüm nihān

nermī-i tıynet:

1. nermî-i tıynet:

Kaside 2

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Yumuşak tabiatlı, huyu yumuşak olan.

Dād-hāh olmakla bir kalb-i 'adāvet-
pīşeden
Seng-i hārādan nasıl nermî-i tıynet
bekleriz

nerrād-ı felek:

1. nerrād-ı felek:

Gazel 62

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Feleğin usta tavlacısı.

Yendi İhsān beni nerrād-ı felek
Atmadan hāne-i vuslatta düşeş

nesak-sāz-ı ta' ayyūn:

1. nesak-sāz-ı ta' ayyūn:

Gazel 64

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İtibar kazanmayı düzenleyen.

Olmadan ziynet-i fitriyye nesak-sāz-ı
ta' ayyūn
Yed-i meşşāta-i kudretle o meh
gāzelenirmiş

neş'e:**1. neş'e:****Gazel 2**

Mısra: 11

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Bir katre neş'e zerre ziyā şemme
tesliyet
Yok bir nazar bu sahnede üftāde āşinā

2. neş'e:**Gazel 4**

Mısra: 2

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Şi'r ü sevdā nefh-i rāz etmiş
me'ālinden sana
Neş'e vermiş sāgar-ı sahbā cemālinden
sana

3. neş'e:**Gazel 32**

Mısra: 9

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Neş'e bir peymānedir la'linde āteş-reng
olur
Bezm-i Cemden meclis-i rindāna
kalmış yādigār

4. neş'e:**Gazel 33**

Mısra: 2

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Keyfiyyet-i sahbā-yı safā
meşrebimizdir
Şevkiz tarabız neş'e bizim
mezhebimizdir

5. neş'e:**Gazel 55**

Mısra: 9

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Durma İhsān sermedī bir neş'e tahsīl
eyle zīrā
Mey gider sākī gider meyhāneler
mestāne kalmaz

6. neş'e:**Gazel 74**

Mısra: 5

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Āheng-i āşikāne edā neş'e reng ü bū
Bir yerdeyiz ki nāz ü niyāz etmiş i'tilāf

7. neş'e:**Gazel 101**

Mısra: 4

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Şevk-i cüşân olup misâl-i şarâb
Neş'e peymânesinde toplanalım

8. neş'e:

Gazel 107

Mısra: 1

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Hemân bir neş'e kalmış mahabbet
demlerinden
Gönül sohbetlerinden safâ âlemlerinden

9. neş'e:

Gazel 125

Mısra: 5

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Encâma erer sohbet bir neş'e kalır bâkî
Mestâne güzellerden âvâre gönüllerde

10. neş'e:

Şarkı 7

Mısra: 10

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Sevmekle sevilmele geçen cilve-i
sohbet
Sevdâ heyecan zevk ü tarab neş'e
mahabbet

neş'e-dâr-ı ibtihâc:

1. neş'e-dār-ı ibtihāc:

Gazel 94

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bolluk, bereket, neşe, sevinç sahibi olan.

Mukbilān-ı devri gördüm neş'e-dār-ı
ibtihāc
Dem-be-dem giryende buldum halkı
handān görmedim

neş'eden:

1. neş'eden:-den

Kıt'a 67

Mısra: 9

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Neş'eden meyden terennümden safādan
muttasıl
'İşve vü nāz ü edā vü şive olmuş yek-
zebān

neş'e-fezā:

1. neş'e-fezā:

Kaside 1

Mısra: 18

Neşe, sevinç çoğaltan.

Kulüb-ı 'ālemi etmişti mest-i
müstağrak
Olunca zevk demādem bu rütbe neş'e-
fezā

neş'e-fezā-yı bāde:

1. neş'e-fezā-yı bāde:

Kıt'a 65

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Neşe, sevinç arttıran içki.

Galatāt-ı dehenin küze-i āb-ı hayvān
Sakatāt-ı sūhanın neş'e-fezā-yı bāde

neş'e-hāh:

1. neş'e-hāh:

Kıt'a 13

Mısra: 4

Neşe, sevinç, keyifisteyen.

Harābāt aşınā bir zevkten bin zevk
eder icād
Bu bezm-i köhne-şevkin bādesinden
neş'e-hāh olmaz

neş'e-i gülzār:

1. neş'e-i gülzār:

Gazel 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gül bahçesinin neşesi. II Mutluluk,
sevinç.*

Açılır hande-i ezhar ile gülzār-ı tabi'at
Saçılır neş'e-i gülzār ile ezhar-ı tabi'at

neş'e-i peymâne:

1. neş'e-i peymâne:

Tahmîs 11

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Neşe kadehi, içkisi.

Sevdâ heyecan neş'e-i peymâne
maḥabbet
İhsân ḥalecanlarla geçerken dem-i
vuslat

neş'e-i tedrîs-i tâlibânını:

1. neş'e-i tedrîs-i tâlibânını: -i, -nı

Gazel 163

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

*Öğrencilere ders verme neşesi,
mutluluğu.*

Görünce neş'e-i tedrîs-i tâlibânını hep
Elinde cüz'-i elifbâ vatan vatan diyerek

neş'eler:

1. neş'eler: -ler

Kaside 5

Mısra: **13**

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Neş'eler tantanalar şa'şâ'alar var yer
yer
Heyecânlarla akan seyl-i ḥurûşândır bu

2. neş'eler:-ler

Tahmis 3

Mısra: 6

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Hemîşe mest ile ülfet eden mestâne
olmaz mı
Fezâdan neş'eler perrân olur bād-ı sabâ
nâzân

neş'e-pîrâ:

1. neş'e-pîrâ:

Kaside 6

Mısra: 213

Neşeyle, mutlulukla süsleyen.

Bak sohbetim oldu neş'e-pîrâ
Bir sohbet-i Baykarâ-yı hamsi

neş'esi:

1. neş'esi:-si

Tahmis 5

Mısra: 12

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Rûh oldu vücûdumda yanıp cām
humârı
Ecza-yı tenimden oluyor neş'esi cârî

2. neş'esi:-si

Tahmis 11

Mısra: 2

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Mâzî ki bugün fevk-i hayâlimde
yüceldi
Sâkiydi onun neş'esi mutribdi gazeldi

neş'esinden:

1. neş'esinden:-si, -n, -den

Tahmis 7

Mısra: 21

Mutluluk, keyif, sevinç, coşku.

Tecellî neş'esinden hıyre-çeşm olmuş
ulû'l-ebşâr
Teveccüh eyle İhsân kible-i didâra
Müsâ-vâr

neş'e-yâb-ı hayât:

1. neş'e-yâb-ı hayât:

Gazel 14

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yaşamin sevincini, neşesini bulan.*

Bu ın ü ânına İhsân bakar mı devrânın
Olan şarâb-ı mahabbetle neş'e-yâb-ı
hayât

nesic-i işve:

1. nesîc-i işve:

Gazel 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cılveye dokunmuş.

İzârî mâhına sâkî-i meclisin dökülen
Nesîc-i işve mi yâ zûlf-i hâle-târ mıdır

nesîde-şüh:

1. neşîde-şüh:

Gazel 19

Mısra: 12

Neşeli, şen ezgiler.

Ne kadar kolay oluyor revân nagamât-ı
neş'e fezâ-yı cân
Bu ne hoş lisân bu ne hoş beyân dem ü
beste-şüh neşîde-şüh

nesîm-i lutf ile olsun kenâra bend-i rehâ:

1. nesîm-i lutf ile olsun kenâra bend-i
rehâ:

Kaside 1

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

*İyiliğin latîf rûzgârı ile kıyıya kurtuluş
seti olsun.*

Muht-i lücce-i 'isyanda kaldı zevrak-ı
dil
Nesîm-i lutf ile olsun kenâra bend-i
rehâ

nesim-i mahabbetin:**1. nesim-i mahabbetin:-in****Gazel 19**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Aşk, sevda rüzgarı.*

Ey olan nesim-i mahabbetin ser-i
 âşıkânda vezîde-şüh
 Gül-i tâbdâr-ı melâhatın çemen-i
 ruhında demîde-şüh

nesim-i sabâ:**1. nesim-i sabâ:****Gazel 73**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Sabah esen, hoş ve latîf rüzgar.*

Vezân olunca nesim-i sabâ latîf latîf
 Gelir meşâmıma bûy-ı safâ latîf latîf

nesl-i münevver:**1. nesl-i münevver:****Gazel 146**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aydın nesil.

Şairliğe bigâne olan nesl-i münevver
 Her vech ile yontulmamış insanlara
 benzer

nesr etti:**1. nesr etti:-ti****Kaside 7**

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Yaymak, saçmak, dağıtmak.

Bin bir koku neşr etti gülâbdân-ı
 kemâlât
 Ta 'tîr-i meşâm etti buhurdân-ı ma'ârif

nesr ettiğim:**1. nesr ettiğim:-tik, -im****Gazel 149**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yayımlamak.

İrfânımı erbâb-ı hased etmede inkâr
 Meydanda durur her sene neşr ettiğim
 âsâr

nesr-i hecâdır:**1. nesr-i hecâdır:-dır****Kaside 5**

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Nesir yoluyla yerme, hicvetme.

Bu ne bir nesr-i hecâdır ne de âheng-i
 'arüz
 Dest-i sıbyânda figân eyleyen ozandır
 bu

nesrimde:

1. nesrimde:-(i)m, -de

Kaside 7

Mısra: **109**

*Belli bir ölçü ve ahenge bağlı olmadan
söz dizimi kurallarına uygun anlatım şekli,
manzum olmayan yazı, düz yazı.*

Nesrimde nümāyān eser-i la'l-i
Bedahşān
Nazmımda dırahşān güher-i kân-ı
ma'ârif

neşter:

1. neşter:

Gazel 146

Mısra: **5**

*Cerrahide kesme işlemlerinde
kullanılan bıçak.*

Hâmem uruyor can damarından söze
neşter
Eş'âr-ı tirâşîdemi yok bilmeyen ezber!

nesveden:

1. neşveden:-den

Tahmis 9

Mısra: **5**

*Hafif sarhoşluk, hafif sarhoşluğun
verdiği keyif, neşe.*

Neşveden ateşlenen neyler nevâdan
geçtiler
Gösterip âyine-i enfûsde âfâkîleri

Neşve-i renc-i bidâyetten ki nevmîd
olmuşuz
'Âlemin zâhir şû'ûnundan nihâyet
bekleriz

neşve-i bezm-i ezelden beri:

1. neşve-i bezm-i ezelden beri:-den

Tahmîs 6

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ezel meclisinin neşesinden bu yana.

Neşve-i bezm-i ezelden beri peymâne
çakar
Şu'leden âb-ı bekâdır harem-i cāna
akar

neşve-i ıyd:

1. neşve-i ıyd:

Gazel 118

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bayram neşesi.

Ebrûsu hilâl-âsâ ufkumda bedîd olsa
Encâma erip mâtem bir neşve-i ıyd olsa

neşve-i renc-i bidâyetten:

1. neşve-i renc-i bidâyetten:

Kaside 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

İlk olmanın ağırlı neşesi.

nevâ:

1. nevâ:

Gazel 70

Mısra: 10

Ahenk, ses, güzel seda, nağme.

Ey kalem tercümân-ı âh isen âh
Olur İhsân için nevâ melhûz

2. nevâ:

Kaside 6

Mısra: 73

Ahenk, ses, güzel seda, nağme.

Yâ Rab ne nevâ nevâ-yı cānân
İnler bu nevâda nâ-yı hamsi

nevâda:

1. nevâda:-da

Kaside 6

Mısra: 74

Ahenk, ses, güzel seda, nağme.

Yâ Rab ne nevâ nevâ-yı cānân
İnler bu nevâda nâ-yı hamsi

nevādan:

1. nevādan:-dan

Tahmīs 9

Mısra: **5**

Ahenk, ses, güzel seda, nağme.

Neşveden ateşlenen neyler nevādan
geçtiler
Gösterip āyine-i enfüsde āfākileri

nevāl-i bī-kerāne:

1. nevāl-i bī-kerāne:-e

Kaside 6

Mısra: **147**

Kelime Tipi: -

Uçsuz, bucaksız talih, kısmet.

Ėark etti nevāl-i bī-kerāne
Deryāları ablukā-yı hamsi

nevāl-i deryā:

1. nevāl-i deryā:

Kaside 6

Mısra: **149**

Kelime Tipi: -

Denizin ihsanı, bağışı.

Pek çok bulunur nevāl-i deryā
Olmaz biri hem 'atā-yı hamsi

nevāy:

1. nevāy:

Gazel 122

Mısra: 7

Ahenk, nağme, ses, sedâ.

Yokken nevāy ü ney dahī bir mevlevī
güzel
Ateş komuşdu dem çekerek sîne nâyına

nevā-vı āh:

1. nevā-yı āh:

Gazel 134

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Feryadın sesleri.*

Nevā-yı āh ile İhsān ko dāstān olalım
Nihān tutar mı figān derd-i āşikāremizi

nevā-vı 'aşkı:

1. nevā-yı 'aşkı:-ı

Tahmīs 3

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Aşkın, sevdanın ezgisi.

Bu tarz-ı hās ile meclis 'aceb rindāne
olmaz mı
Olur cūşān nevā-yı 'aşkı gūş et bülbül-i
neyden

nevā-vı cānān:

1. nevā-yı cānān:

Kaside 6

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Sevgilinin sesi, sedası.

Yā Rab ne nevā nevā-yı cānān
İnler bu nevāda nāy-ı hamsi

nevā-vı hamsi:

1. nevā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 224

Kelime Tipi: -

Hamsinin ezgisi, ahengi.

Cūş eyledi mūsikār-ı şî'rim
Her nağmesi bir nevā-yı hamsi

nevā-vı sevdā:

1. nevā-yı sevdā:

Tahmīs 6

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Sevda, aşk ezgisi.

O siyah gözlerinin hışmına kurbān
olayım
Elde sahbā-yı velā dilde nevā-yı sevdā

nevāzis:

1. nevāziş:

Gazel 9

Mısra: 7

Okşama, gönül alma, iltifat etme.

Bir hâle girmiş nâz ü nevâziş
Dilberler olmuş dil-dâde-meşreb

2. nevâziş:

Gazel 154

Mısra: 9

Okşama, gönül alma, iltifat etme.

Benzer o nevâziş sen emîn ol ki serâba
Tasvîr-i hakikat mı denir nakş-ber-âba

nevâzişden:

1. nevâzişden:-den

Tahmis 9

Mısra: 19

Okşama, gönül alma, iltifat etme.

Geçtiler eller nevâzişden dudaklar
büseden
Dil-rübâlar cevrdan diller recâdan
geçtiler

nev-bahâr:

1. nev-bahâr:

Gazel 53

Mısra: 8

İlkbahar.

Zemîne nâkil olur zümrüdîn ufuklardan
Nigâh-ı nîm ile bin nev-bahâr
gözleriniz

2. nev-bahâr:

Gazel 117

Mısra: 2

İlkbahar.

Düşmekte hep melâl-i hazân
gülşifânıma
Bir nev-bahâr görmeden erdim
hazânıma

Nev-bahârın bir kız olmak ihtimâlinde
bana

nev-bahârlara:

1. nev-bahârlara:-lar, -a

Gazel 124

Mısra: 4

İlkbahar.

Garîb olunca ayân etmesin mi hâlini dil
Çemende bülbül-i nâlâna nev-bahârlara

nev-bâve:

1. nev-bâve:

Gazel 74

Mısra: 3

Yeni yetişmiş,taze.

Açmış nihâl-i şu'lede nev-bâve
goncalar
Olmuş küşâde sîne-i sîmîni tâ-benâf

nev-bâve-i matlûbu:

1. nev-bâve-i matlûbu:-u

Kıt'a 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Arzu edilen yeni ve taze çıkmış meyve.

Nihâl-i bahta hoş bak olma berk ü bâr
için me'yûs
Bu bağın gâh olur nev-bâve-i matlûbu
gâh olmaz

nev-bahârı:

1. nev-bahârı:-ı

Tahmis 10

Mısra: 2

İlkbahar.

Şeydâ hezârı saldim gülzâr-ı nev-
bahâra
Verdim o nev-bahârı bir yâr-ı gül-'izâra

nev-bahârın:

1. nev-bahârın:-ın

Gazel 6

Mısra: 2

İlkbahar.

Hoş gelir dildârı seyretmek visâlinde
bana

nev-be-nev:

1. nev-be-nev:

Kıt'a 22

Mısra: 1

Yeni yeni, çeşit çeşit.

Eyliyorken nev-be-nev muhyî
mücâhidler zuhûr
Ekseriyyet fikri pek minnetli bâr
altındadır

nevbet bekleriz:

1. nevbet bekleriz:-r, -iz

Kaside 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir yeri, bir kimseyi, bir aracı
gözetlemek, korumak gibi amaçlarla
bulunduğu yerden belli bir süre
ayrılmamak.*

Seyr ü tayr eyler cihan fevka's-semâ
tahte'l-bihâr
Meskenet bâbında biz peyveste nevbet
bekleriz

nevbetle:

1. nevbetle:-le

Rûbai 1

Mısra: 2

Nöbetleşe, dönüşümlü olarak, sırayla.

Mir'ât-ı maḥabbette budur nakş u tırâz
Nevbetle olur cilve-nümâ nâz ü niyâz

nev-civân:

1. nev-civân:

Gazel 130

Mısra: 10

Genç, taze (sevgili).

Bir öyle 'âleme varsam ki çâr-güne-i
zevk
Mey olsa mutrib ü nây olsa nev-civân
olsa

2. nev-civân:

Gazel 139

Mısra: 5

Genç, taze (sevgili).

Sevdiğim pek tâze-hat bir nev-civân
Ben ezelden âşık-ı dîrînesi

nev-deste:

1. nev-deste:

Gazel 87

Mısra: 14

*(Çiçek için) bir araya getirilmiş taze
demet.*

Bir gâzel tarhıyla İhsân bâğbân-ı dil
bugün
Gülsitandan toplamış nev-deste bin
terfende gül

nev-hat:

1. nev-hat:

Gazel 114

Mısra: 7

Ayva tüyleri yeni çıkan (sevgili).

Nev-hat değil bu zîbende-sûret
Üstâd-ı kudret yazmış risâle

nev-hîz:

1. nev-hîz:

Gazel 66

Mısra: 11

Genç, taze.

Her hande-i gül-bîzin nev-hîz ü bahâr-
âmîz
Her gamze-i hûn-rîzin ser-fîz ü itâb âteş

nev'îmi:

1. nev'îmi: -m, -i

Kaside 3

Mısra: 3

Tür, cins.

Ben Âdemim etmek dilerim nev'îmi
âdem
'İrfanla yoğurmuştur ezel desti hamîrim

nevîn:

1. nevîn:

Gazel 95

Mısra: 6

Yepyeni, yeni şey.

Her nagmesi anberîn tenessûm

Her nazresi bir nevîn tebessûm

2. nevîn:

Kaside 6

Mısra: 221

Yepyeni, yeni şey.

Yazdın yine bir nevîn kasîde

Ey kîlk-i sūḥan-serā-yı ḥamsî

nev-kisve-i pûr-ḥîle:

1. nev-kisve-i pûr-ḥîle:

Kıt'a 64

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hîle dolu yeni bir elbise.

Ben ticâret-gâḥ-ı 'âlemden zarar

gördüm diye

Sırta bir nev-kisve-i pûr-ḥîle ilbās

eylemiş

nevmîd olmuşuz:

1. nevmîd olmuşuz: -muş, -uz

Kaside 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Ümitsiz, cesareti kırılmış bir hâl almak.

Neşve-i renc-i bidâyetten ki nevmîd olmuşuz
'Âlemin zâhir şü'ûnundan nihâyet bekleriz

nevmîd-i sıhhat oldum:

1. nevmîd-i sıhhat oldum: -du, -m

Tahmîs 10

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Umutsuz bir sağlık durumuna uğramak.

Hicrân bucaklarında nevmîd-i sıhhat oldum
Göster nedir İlâhî her derde varsa çâre

nevreste:

1. nevreste:

Gazel 127

Mısra: 5

Yeni yetişmiş, genç.

Daha nevreste bir nihâl-i revân
Belirir meyveler budağında

nev-zemîn-i şî' re tarh etmiş semâvî

gülsitân:

1. nev-zemîn-i şî' re tarh etmiş semâvî

gülsitân:-miş

Kıt'a 67

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Allah'tan gelen, ilâhî gül bahçesini yeni bir tarz ve üslupta olan şiir şeklinde hazırlamak, düzenlemek.

Bâğbân-ı himmet olmuş hemdemin şâ'ir
Nihâd

Nev-zemîn-i şî' re tarh etmiş semâvî gülsitân

nev:

1. nev:

Gazel 30

Mısra: 13

Kamıştan yapılmış bir nefesli çalgı.

Gelince bir yere mutribile ney nigâr ile
mey
Benim bu meclise îhsân tahammülüm
yoktur

2. nev:

Gazel 122

Mısra: 7

Kamıştan yapılmış bir nefesli çalgı.

Yokken nevây ü ney dahî bir mevlevî
güzel
Ateş komuşdu dem çekerek sîne nâyına

3. **ney:**

Tahmîs 9

Mısra: **31**

Kamıştan yapılmış bir nefesli çalgı.

Bir nevâdır inleyen dergâhda ney
nâbedîd
Ser-nigûn peymâne-i 'âlem-nümâ mey
nâbedid

4. **ney:**

Kıt'a 12

Mısra: **2**

Kamış.

Cânân temâyül etti de sînemde ağladı
Bûlbûl çemende konu perîşân ney
üstüne

neydi:

1. **neydi:-y, -di**

Gazel 164

Mısra: **14**

*"Nasıl, nasıl bir şey, hangi şey; neden,
hangi sebepten?" anlamlarında soru ifadesi.*

Bir çekirdek iki dirhem heceden sözleri
var
Neydi evzân-ı arûz üzre o batmân-ı
sûhan

nevler:

1. neyler:-ler

Tahmis 9

Mısra: 5

Kamıştan yapılmış, üflemeli bir çalgı.

Neşveden ateşlenen neyler nevâdan
geçtiler
Gösterip âyine-i enfûsde âfâkîleri

neylersen et:

1. neylersen et:

Rûbai 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ne yaparsan yap.*

Fermân-berim ahkâmına neylersen et
Yâ Rabb beni hem-sohbet-i nâdân etme

nevlevim:

1. neyleyim:-y, -im

Tahmis 4

Mısra: 25

*"Ne yapabilirim, elden ne gelir"**anlamında kullanılan bir söz.*

Cümlesinden neyleyim kâfir peşimân
oldu hep
Bülbül etmiş bağda taklîd-i nutk-ı gül-
femin

nevliveyim:

1. neyliyeim:-(y)e, -(y)im

Kaside 4

Mısra: 30

*"Ne yapabilirim, elden ne gelir"**anlamında kullanılan bir söz.*

Sabrım gibi hâd yok senin evsâfına
ammâ
Ben neyliyeim kâfiye tenk oldu
tükendi

neyyir-i 'irfân:

1. neyyir-i 'irfân:

Gazel 150

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İlim nuru, ışığı.*

Envâr-ı dehâ cephe-i pâkimde dırâhşân
Yok zât-ı edîbim gibi bir neyyir-i 'irfân

nezâketle:

1. nezâketle:-le

Tahmis 4

Mısra: 29

*Başkalarına karşı saygılı ve incelikle
davranma, incelik, naziklik.*

Bir nezâketle açıp fes küşesinden
perçemin
Şöyle göstermiş ki kim gördüyse
hayrân oldu hep

nezâremizi:

1. **nezâremizi:**-miz, -i

Gazel 134

Mısra: **4**

Bakma, bakış, seyretme.

Ne şîvedir ki sen ey gamze şöyle bir
süzülüp
Cihân-ı feyz-i garâm eyledin
nezâremizi

nezdimizde:

1. **nezdimizde:**-imiz, -de

Gazel 56

Mısra: **13**

Nazarında, kabul ve anlayışına göre.

Şû'ûn-ı havf u recâ nezdimizde bir
İhsân
Ne tül-ı matlabımız var ne ictinâbdayız

nezdinde:

1. **nezdinde:**-i, -n, -de

Kıt'a 40

Mısra: **2**

Nazarında, kabul ve anlayışına göre.

Hilekârân mefsedet âlûdegân meydan
bulur
Var iken devletliler nezdinde el-ân
iltimâs

nezz:**1. nezz:****Gazel 128**

Mısra: 14

Adama, adak.

Revân-ı şevki İhsân büse mazmûnuyla
şâd ettin
Güzellerden bulunmaz mest olup nezz
etmeyen büse

nezretmişim:**1. nezretmişim:-miş, -im****Rûbai 2**

Mısra: 3

Adamak.

Ben cânımı nezretmişim İsmâ'îlim
Al tuhfe-i kurbânımı kurbân olayım

nezzâreden:**1. nezzâreden:-den****Gazel 71**

Mısra: 8

Bakma, bakış, seyretme.

Seyretmesin mi 'âşık gönlünde aks-i
cânân
Nezzâreden değildir âyinedâr memnû'

nice:**1. nice:****Diğer 1**

Mısra: 43

" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında
belgisiz sıfat.

Biz düş-ı vuslatın nice bin mahbûb
Keklikler atmışız hāmāncasına

nidâ-yı āmennā:**1. nidâ-yı āmennā:****Kaside 1**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Öyledir, doğrudur, kabul ediyoruz
sesleri.

Sükût olurdu hükümrân-ı kâinat ancak
Gelirdi semt-i fezâdan nidâ-yı āmennā

nidâ-yı hamsi:**1. nidâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Hamsinin sesi.

Ben böylece söylenip dururken
Duydum gibi bir nidâ-yı hamsi

nigâh:

1. **nigāh:**

Şarkı 6

Mısra: **10**

Bakma, bakış, nazar.

Nedir bu nāz ü edā böyle inceden ince
Nigāh ü şīve vü refīār hepsi gönölümce

nigāh edersen:

1. **nigāh edersen:** *-er, -sen*

Gazel 85

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bakmak, nazar etmek.

Vatan-cüdā bir garibinim ben vefā
ümīd eyledim de geldim
Vefā yolundan nigāh edersen Hūdā
bilir çok günāh edersin

nigāh etmeyelim:

1. **nigāh etmeyelim:** *-me, -(y)e, -lim*

Kıt'a 19

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bakmak, nazar etmek.

Sen mähı gönül tahtına şah etmiş iken
biz
Dīdārına bir lahza nigāh etmeyelim mi

nigāh etmivor:

1. **nigāh etmiyor:-me, -yor-mi, -yor****Gazel 58**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bakma, nazar etme.

Bilseydik āh çok mu büyükmüş
günahımız

Her dem cemāl-i yāre nigāh etmiyor
muyuz

1. **nigāhı:-ı****Gazel 140**

Mısra: 10

Bakma, bakış, nazar.

Tutuştı kevn ü mekân yandı nār-ı
gayret-i aşka
Nigāhı arş-ı cinān üzre bir şerāre
düşürdü

2. **nigāhı:-ı****Kıt'a 14**

Mısra: 1

Bakma, bakış, nazar.

Her dem nigāhı 'āşika çin-i cebin iken
Ağyar o cepheden yine gül-büse-çin
imiş

nigāh-ı gazal:1. **nigāh-ı gazal:****Gazel 54**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ahu bakış.*

Esir eder bizi her yerde bir nigāh-ı
gazal
Şikār için yola çıksak da biz şikār
oluruz

nigāh-ı hande-ver:**nigāh etse:**1. **nigāh etse:-se****Gazel 49**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bakmak,gözleri üzerine çevirmek.*

Şöyle nigāh etse süzüp çeşmini
Rūh açılır tāb-ı nazar bağlanır

nigāha:1. **nigāha:-a****Gazel 103**

Mısra: 6

Bakma, bakış, nazar.

Gülsitān-ı vatan gözümde tüter
Ruh-ı dildār olur nigāha vatan

nigāhı:

1. **nigāh-ı hānde-ver:**

Tahmis 4

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Gülüşlere sahip bakış.

Çeřm-i řūhundan nigāh-ı hānde-ver
etmişti va'd
Çın-i zūlfünden řemīm-i mūřk-i ter
etmişti va'd

nigāh-ı infialinden:

1. **nigāh-ı infialinden: -i, -n, -den**

Gazel 6

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kızgın bakış.

Nāz eder ammā dōner yüz bin tecellī
gōsterir
Gamzesinden her nigāh-ı infialinden bana

nigāh-ı nīm:

1. **nigāh-ı nīm:**

Gazel 53

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yarım bakış.

Zemīne nākil olur zümürdīn ufuklardan
Nigāh-ı nīm ile bin nev-bahār
gözleriniz

nigāh-ı pāki olur feyz-i devlet-i cāvid:**1. nigāh-ı pāki olur feyz-i devlet-i cāvid:-**
(u)r**Kaside 1**

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

(Hz. Muhammed'in) mübarek bakışı,

kalıcı devletin bereketi olur.

Nigāh-ı pāki olur feyz-i devlet-i cāvid
Gubār-ı hāki olur kuhl-i 'ayn-ı ehl-i
vefā

nigāh-ı temāyülüm:**1. nigāh-ı temāyülüm:-üm****Gazel 30**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

İlgi duyulan, meyledilen şekilde

bakma.

Hirām-ı kāmete her an derūnī meylim
akar
Cinānda serve nigāh-ı temāyülüm
yoktur

nigāh-ı zār:**1. nigāh-ı zār:****Gazel 104**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ağlayan bakış.

Nigāh-ı zār ile bekler şikeste-ferr ü
huzūr
Şifā-yı ācil umar hastegān semālardan

nigāhum:**1. nigāhum:-ım****Kıt'a 3**

Mısra: 2

Bakma, bakış, nazar.

Da 'vā-yı 'aşk-ı pākin tenvīridir
murādım
Eşkim nigāhum āhum her gāh
şāhidimdir

nigāhun:**1. nigāhun:-ın****Tahmis 5**

Mısra: 28

Bakma, bakış, nazar.

Afv ettirebilsem de dilin baht-ı siyāhun
Çeşmānının öğrensem o kâfirce nigāhun

nigāhunla:**1. nigāhunla:-ın, -la****Gazel 111**

Mısra: 10

Bakma, bakış, nazar.

Kalb-i zārında yandı İhsān'ın
Bir nigāhunla bin şerāre-i nev

nigâr:

1. nigâr:

Gazel 30

Mısra: 13

Bir resim misâli güzel olan sevgili.

Gelince bir yere mutribile ney nigâr ile
mey
Benim bu meclise İhsân tahammülüm
yoktur

nigâr-ı cefâ-meniş:

1. nigâr-ı cefâ-meniş:

Gazel 26

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Eziyet verme huyu olan resim gibi
güzel sevgili.*

Ne gam ey nigâr-ı cefâ-meniş dil-i zâr
vakf-ı gam eylesen
Anılır benim de mahabbetim bu cihân
içinde zamân olur

nigârmız:

1. nigârmız:-(i)mız

Gazel 142

Mısra: 1

Resim gibi güzel sevgili.

Nigârmız yine rûy-ı nikâbdâr ile geçti
Felekde kurs-ı kamer ebr-i nev-bahâr
ile geçti

Nigeh-i re'feti bir nür-ı mübîn
Nazar-ı hiddeti ayn-ı ateş

nigenbân:

1. nigenbân:

Tahmis 4

Mısra: **15**

Bekçi, gözcü.

Üstüme göz dikti nergisler nigenbân
oldu hep
Büs ederken gözlerinden fitneler
gördüm nihân

nihād:

1. nihād:

Gazel 163

Mısra: **17**

*Hamâmîzâde İhsân'ın yakın arkadaşı
olan Halil Nihat Boztepe.*

Nihād azm-i Gümüşhane etmek
istememiş
Misâl-i bülbül-i gülşen çemen çemen
diyerek

2. nihād:

Kıt'a 36

Mısra: **1**

*Hamâmîzâde İhsân'ın yakın arkadaşı
olan Halil Nihat Boztepe.*

nigehbân-ı esârettir:

1. nigehbân-ı esârettir:-tir

Kıt'a 24

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Esaret, tutsaklık bekçisi.

Bizde görşün içtimâ' etmez diyen
zıddeyn için
Bizde hürriyyet nigehbân-ı esârettir
bugün

nigehbânlara:

1. nigehbânlara:-lar, -a

Kaside 5

Mısra: **23**

Bekçi, gözcü.

Açılan ağlara onlarda nigehbânlara bak
Beykoz ağzında kurulmuş gibi
dalyandır bu

nigeh-i re'feti:

1. nigeh-i re'feti:-i

Gazel 62

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Merhametli bakış.

Şādī vü Fu'ād hem Nihād olmuş idik
Mānend-i dü-beyt bir safāhānede zayf

nihāl-i bahta:

1. nihāl-i bahta:-a

Kıt'a 13

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Talih, kader fidam.

Nihāl-i bahta hoş bak olma berk ü bār
için me'yūs
Bu bağın gāh olur nev-bāve-i matlūbu
gāh olmaz

nihāl-i kaddi:

1. nihāl-i kaddi:-i

Gazel 27

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Fidan boylu; uzun boylu.

Nihāl-i kaddi ben eşk-i revān dōkmüş
büyütmüşken
Ne hālettir ki bār-ı vaslı eller iktitāf
eyler

nihāl-i revān:

1. nihāl-i revān:

Gazel 127

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yürüten, giden fidan.

Daha nevrete bir nihâl-i revân
 Belirir meyveler budağında

nihâl-i şu lede:

1. **nihâl-i şu lede:-de**

Gazel 74

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parıldayan fidan.

Açmuş nihâl-i şu lede nev-bâve
 goncalar
 Olmuş küşâde sîne-i sîmîni tâ-benâf

nihâl-i tâzedden:

1. **nihâl-i tâzedden:-den**

Gazel 128

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taze fidan.

Edip birlikte peymân ey gönül bağ-ı
 cemâlinde
 Koparsak ol nihâl-i tâzedden sen büse
 ben büse

nihâlinde:

1. **nihâlinde:-i, -n, -den**

Gazel 6

Mısra: 10
Fidan.

Serv-i nâzım dehre İhsân sâyeبانlar
 bast eder
 Sâye vermez vâye vermez bir
 nihâlinde bana

nihân:

1. **nihân:**

Gazel 67

Mısra: 8

Gizli, saklı, gizlenmiş.

Bak sûret ü sûretgeri kalmış mı vidâdın
 Âyine-i hâtırda nihân peyker-i ihlâs

2. **nihân:**

Gazel 93

Mısra: 1

Gizli, saklı, gizlenmiş.

Leyâl içinde nihân bir hayâle
 ağlıyorum
 Zevâle mâil olan bir hilâle ağlıyorum

3. **nihân:**

Gazel 102

Mısra: 6

Gizli, saklı, gizlenmiş.

Hazānı erdi vakitsiz bu 'ömr-i
me'yûsun
Bahār-ı dilde nihān reng ü bû hāzîn
hāzîn

4. nihān:

Gazel 130

Mısra: 8

Gizli, saklı, gizlenmiş.

Zalām-ı ğam kesilir kāināt-ı neş'e
tamām
O nūr-ı dīde gözümden benim nihān
olsa

5. nihān:

Gazel 134

Mısra: 14

Gizli, saklı, gizlenmiş.

Nevā-yı āh ile İhsān ko dāstān olalım
Nihān tutar mı figān derd-i āşikāremizi

6. nihān:

Gazel 137

Mısra: 7

Gizli, saklı, gizlenmiş.

Bülbül hamûş şîşe tehî sākiyān nihān
Gülzār-ı dilde bir gül-i şādāb kalmadı

7. nihân:

Muhammes 1

Mısra: 17

Gizli, saklı, gizlenmiş.

Gayr oldu nihân cân u cihân oldu bütün
yâr

Bir tal 'at-ı dîdâr ile ettin bizi bîdâr

8. nihân:

Tahmîs 4

Mısra: 16

Gizli, saklı, gizlenmiş.

Üstüme göz dikti nergisler nigenbân
oldu hep
Büs ederken gözlerinden fitneler
gördüm nihân

1. nihân oldu:-du

Rûbai 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Görünmez olmak, gizlenmek.

Nâgâh açılıp bağ-ı emel soldu bugün
Cânâna 'ayân oldu nihân oldu bugün

nihândır:

1. nihândır:-dır

Şarkı 1

Mısra: 5

Gizli, saklı, gizlenmiş.

Nihândır dîdeden ârâm-ı cânım
Karanlıklarla meşhûn âsumânım

nihânım:

1. nihânım:-ım

Gazel 32

Mısra: 2

Gizli, saklı, gizlenmiş.

Âşikâr olmakla zîr-i turrenden dîdâr-ı
yâr
Oldu her yüzden çıkıp derdi nihânım
âşikâr

nihâyet:

1. nihâyet:

Diğer 1

nihân nâdide hanım dîdeden:

1. nihân nâdide hanım dîdeden:-den

Kıt'a 32

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gözden uzak olan, hayatım kaybeden**Nadide Hanım.*

'Ayn-ı 'âlem ağlamaktan çıktı târîh
oldu bu
Gözlesin gözler nihân Nâdide Hanım
dîdeden

nihân oldu:

Mısra: 74

Somunda, nihayetinde.

Böylece nutk edip saçarak hikmet
Ettik o fettānı rāzı nihāyet

2. nihāyet:

Gazel 97

Mısra: 8

Somunda, nihayetinde.

Sadā-yı hāy u hūdan güft ü güy-ı halkı
güş ettim
Nihāyet inzivā güncinde cāy-ı
muhterem gördüm

3. nihāyet:

Gazel 137

Mısra: 9

Somunda, nihayetinde.

Gösterdi bāb-ı yāri nihayet cenāb-ı 'aşk
İhsān tevessül etmediğim bāb kalmadı

4. nihāyet:

Kaside 2

Mısra: 24

Somunda, nihayetinde.

Neşve-i renc-i bidāyetten ki nevmīd
olmuşuz
'Alemin zāhir şü'ünundan nihāyet
bekleriz

nîk ü bed:**1. nîk ü bed:****Kıt'a 16**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İyi ve kötü.

Nîk ü bed cümle-i ef'ālî ki senden
bilirim

Hayrı ben şerrile bir cilde seyyân
görürüm

nîk ü bed-i âlemi:**1. nîk ü bed-i âlemi:-i****Gazel 121**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Âlemin iyi ve kötü yanları.

Çek bâde unut nîk ü bed-i âlemi İhsân
Meşk eyle şebân rûz o mehin hatt u
hadiyle

nikâb:**1. nikâb:****Gazel 99**

Mısra: 1

Yüz örtüsü,peçe.

Gül-i sadbergi ruh-ı aşka nikâb
eylelim

Arz-ı hâl eyleyerek ref'-i hicâb
eylelim

nikâbı:**1. nikâbı:-ı****Gazel 42**

Mısra: 1

Yüz örtüsü,peçe.

Gîsü nikâbı kâ'be yüzüyle bekâm olur
Reng-i siyâh sütre-i beytül'-harâm olur

nikâb-ı hüsnünü:**1. nikâb-ı hüsnünü:-ü, -nû****Gazel 2**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin güzelliğini örten örtüsü,**peçe.*

Açmaz nikâb-ı hüsnünü dildâr-ı
mehlikâ
Tutmuş muhîr-i ufku sükûn-zâr olan
mesâ

2. nikâb-ı hüsnünü:-ü, -(n)ü**Kaside 1**

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Güzelliğin örtüsü, peçesi.

Nikâb-ı hüsnünü tehzîz edince rüyinden
Düşürdü dağlara Cibrili vâlih u şeydâ

nikāb-ı merhametin:

1. nikāb-ı merhametin:-in

Muhammes 2

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Merhamet örtüsü.

Encām-ı hasretimde yerim zîr-ı hâk ise

Yâ Rab nikāb-ı merhametin çāk çāk ise

nikāb-ı nengini:

1. nikāb-ı nengini:-i, -n, -i

Gazel 140

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Utanna örtüsü.

Şarāb-ı aşk ile rūhum olunca mest-i
mahabbet

Nikāb-ı nengini meyhānelerde nāra
düşürdü

nikābsız:

1. nikābsız:-sız

Kaside 1

Mısra: **71**

Yüz örtüsü,peçe.

Nikābsız eğer etseydi 'arz-ı nūr-ı cemāl
Yanardı 'ālem-i imkān o demde ser-ta-
pā

ni' me'l-medfen:**1. ni' me'l-medfen:****Tahmis 6**

Mısra: 32

Ne güzel kâbir.

Cennet ister mi bugün cânını cânâna
veren

Dergeh-i yâr olur İhsân bana ni' me'l-
medfen

ni' met:**1. ni' met:****Gazel 3**

Mısra: 7

*İnsanın iyi yaşamasını sağlayacak her
türlü şey, servet, refah, dîrlik düzenlik,
sağlık vb.*

Kahrolsun o ni' met yere batsın ki
edermiş
Bir merdüm-i âzâdeyi medyün-ı
temennâ

2. ni' met:**Kaside 2**

Mısra: 50

*İnsanın iyi yaşamasını sağlayacak her
türlü şey, servet, refah, dîrlik düzenlik,
sağlık vb.*

Püşt ü pâ urmaktayız Sahrâ-yı Nürda
gayretiz
Menn ü selvâ istemez bir başka ni' met
bekleriz

ni' met-çeş-i hân-ı lutfu:**1. ni' met-çeş-i hân-ı lutfu:-u****Kaside 6**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*İyilik, ihsan sofrasının nimetlerini
deneyen.*

Ni' met-çeş-i hân-ı lutfu ağıyâr
Ben subhâ-keş-i hecâ-yı hamsi

ni' mete:**1. ni' mete:-e****Kaside 6**

Mısra: 95

*İnsanın iyi yaşamasını sağlayacak her
türlü şey, servet, refah, dîrlik düzenlik,
sağlık vb.*

Bin ni' mete eylemiş tekâbül
Bir lokma-i mu' tenâ-yı hamsi

ni' mezâ:**1. ni' mezâ:****Kıt'a 65**

Mısra: 3

Ne güzel, ne âlâ.

Ni 'mezā hakk-ı şerîfinde ne tevcîh-i
vecîh
Güş edip başladı evsâfını hâmem yâda

nîm-seb:

1. nîm-seb:

Gazel 11

Mısra: 4

Gece yarısı.

Turrelerdir kaplayan ruhsârını
Mest-i hâb olmakla ol meh nîm-seb

ninni:

1. ninni:

Gazel 127

Mısra: 11

*Bebeklerin uyumasına yardımcı olmak
için söylenen türkü.*

Ninni söyler gönül niyâz eyler
Uyur ol mâh nâz otağında

nirâne dönmüştür:

1. nirâne dönmüştür:-müş, -tür

Tahmis 8

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cehennem gibi bir hâl almak.

Dedi cennette gördüm ben Cenâb-ı
Mustafâ ağlar

Yıkılmış h nt m nlar ravzalar nir ne
dönmüştür

nis bı:

1. nis bı:-ı

Diğ r 1

Mısra: **50**

Nasip, hisse.

Mef l  f  il n parmak hes bı

Hepsinde fak rin vardır nis bı

nişan:

1. niş n:

Gazel 26

Mısra: **10**

  aret, iz, belirti, eser.

Sitem-i zam neyi s nelerden iz le
eylemek isterim

Ne rev  ki s ne-i himmetim sitem-i
zam ne niş n olur

2. niş n:

Gazel 65

Mısra: **12**

  aret, iz, belirti, eser.

Vis l  mm d eden mest ne gözler bezm-i
h b nda

O s m n-s k i in elm s-ı eşkinden niş n
vermiş

3. niş n:

Gazel 104

Mısra: **16**

  aret, iz, belirti, eser.

Rev  mıdır ona ummak ziy -y  fe r-i
 m d

Nuk  -ı n r ile heybet niş n
sem lardan

4. niş n:

Gazel 129

Mısra: **2**

  aret, iz, belirti, eser.

Nühüfte gamzelerin sırrı hem-zeb n
olsa

Sih m-ı aşka bütün s neler niş n olsa

5. niş n:

Gazel 130

Mısra: **14**

  aret, iz, belirti, eser.

Yanıp zaman zaman  hs n  ik yet
etmezdim

Vef  dedikleri efs neden niş n olsa

niş ne:

1. nişâne:

Gazel 108

Mısra: 14

İşaret, iz, belirti, eser.

Gül-büse mi zıll-ı hatt-ı leb mi
Bilmem o nasıl nişâne çapkın

2. nişâne:

Gazel 134

Mısra: 6

Hedef, vurulması istenen nokta.

Sihâm-ı cevrine her nazra bir gazâle-
niğâh
Nişâne kıldı dil-i zâr-ı pâre pâremizi

nişân-ı nev-bahârîdir:

1. nişân-ı nev-bahârîdir:-i, -dir

Gazel 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İlkbaharın izi, belirtisi, işareti.

Nişân-ı nev-bahârîdir bahâr-ı hande-
pirâdır
Tesâvîr-i şebâbın en güzel tasvîridir
sevdâ

nîsân-ı sühân:

1. nîsân-ı sühân:

Gazel 164

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Nisan ayında yağan yağmurun
bereketli ve şifalı olması yönüyle; söziin,
kelâmın nisanı.*

Sadef-i dildeki şehdâne-i lü'lü' saçılır
Yağdırır cevher-i bārânını nîsân-ı sūhan

nîsanlı:

1. nîsanlı:-lı

Kaside 6

Mısra: 153

*Evlenmek için söz verip yüzük takmış
olan kimse, adaklı.*

Bir şanlı 'arüsedir nîsanlı
Dâmâd olacak âgâ-yı hamsi

nîsâr:

1. nîsâr:

Gazel 132

Mısra: 10

Saçma, dağıtma, feda etme.

Ya haşre kadar dimâ'-ı islâm
Keyf uğruna hep nîsâr olur mu

nîsbetle:

1. nîsbetle:-le

Gazel 156

Mısra: 4

"Göre, nazaran, kıyas edildiğinde"
anlamlarında zarf.

Lâkin yine pek böyle değildin
uyanıktın
Akrânına nisbetle biraz fikri açıktın

nîşî vahvâ:

1. nîşî yahyâ:

Kaside 5

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

*Nişli - Sırbistan'da bir şehir- Yahya
Kemal Beyatlı.*

Emelin cāmını nüş eyledi Nîşî Yahyâ
Urfa ağzıyla bugün dillere destândır bu

nîşîmen-i rāhat:

1. nîşîmen-i rāhat:

Gazel 104

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Rahat oturacak yer.

Figân ki kalmadı İhsân nîşîmen-i rāhat
Figân şu hâk-i siyekten figân
semâlardan

nivâz:

1. nivâz:

Gazel 2

Mısra: 6

*Bir dilediğin yerine getirilmesi için
yalvarma,yakarma,istirham etme.*

Göz yaşlarımla akmada rûh-ı revân gibi
Her dem'a bin niyâz ile bin râz-ı
mâcerâ

2. niyâz:

Gazel 7

Mısra: 1

*Bir dilediğin yerine getirilmesi için
yalvarma,yakarma,istirham etme.*

Kısmet niyâz olur bana nâz ü edâ sana
Nâz ü edâda ben gibi bir mübtelâ sana

3. niyâz:

Gazel 12

Mısra: 10

*Bir dilediğin yerine getirilmesi için
yalvarma,yakarma,istirham etme.*

İhsân edince gâye-i zevk u visâli kâşd
Bî-tâb olup niyâz ile bir nâzenîni öp

4. niyâz:

Gazel 77

Mısra: 3

*Bir dilediğin yerine getirilmesi için
yalvarma,yakarma,istirham etme.*

Hüsnü mahz-ı nâz olup zannetme 'aşk
olmuş niyâz

Hem-revândır şeh-per-i nâz ü niyâz-ı
hüsn ü 'aşk

5. niyâz:

Gazel 127

Mısra: 11

*Bir dileğin yerine getirilmesi için
yalvarma,yakarma,istirham etme.*

Ninni söyler gönül niyâz eyler
Uyur ol mâh nâz otağında

6. niyâz:

Rûbai 1

Mısra: 4

*Bir dileğin yerine getirilmesi için
yalvarma,yakarma,istirham etme.*

Bir devrine erdik ki bu hayret-gâhın
Dilberler eder niyâz 'âşıklar nâz

niyâz etmekde:

1. niyâz etmekde:-mekde

Gazel 131

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yalvarmak.

Çak çak olmaz mı hirmândan girîbân-ı
tahammül
Kaldı uşşâkın niyâz etmekde hep
dâmân elinde

niyâz eyler:

1. niyâz eyler:-r

Gazel 40

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yalvarmak,dua etmek.

Bin niyâz eyler de bir âh eylemekten
korkarım
Tıfl-ı nâzım tâzedir pek âh alır efgân
alır

niyâz ü nâz olur peyveste:

1. niyâz ü nâz olur peyveste:

Tahmis 3

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Dua ve cilde birbirine erişmiş, ulaşmış.

Bahâr-ı neş'e-peydâ 'âşıkân gülzâr-ı
sohbette
Niyâz ü nâz olur peyveste rindân zevk
u 'işrette

niyâza:

1. niyâza:-a

Gazel 85

Mısra: 9

*Bir dileğin yerine getirilmesi için
yalvarma,yakarma,istirham etme.*

Niyāza düşmüş nazarların var o meh-
likādan şikāyetin yok
Yanar durursun bu aşka İhsān lisān-ı
hālın güvāh edersin

niyāze:

1. niyāze:-e

Gazel 3

Mısra: 3

*Bir dileğin yerine getirilmesi için
yalvarma,yakarma,istirham etme.*

Etmiş leb-i āmalimi bīgāne niyāze
Āmālī kılan halkta makrūn-ı temennā

niyāz-ı ‘aşk:

1. niyāz-ı aşk:

Gazel 83

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk için yalvarma,yakarma.

İhsān fütādedir onu ref’ et bu hākden
Olsun niyāz-ı ‘aşk ile rū-māl-i dāmenin

niyāz-ı hüsn:

1. niyāz-ı hüsn:

Gazel 77

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzel için yalvarma,yakarma.

Hüsnü mahz-ı nâz olup zannetme 'aşk
olmuş niyâz
Hem-revândır şeh-per-i nâz ü niyâz-ı
hüsn ü 'aşk

Vaktiyle de zirzop sayıldın şımarıktın
Noksan ki aklın biliriz eski kaçıktın

noksâm:

1. noksâm:-ı

Kıt'a 45

Mısra: **3**

Eksiklik, kusur, yetersizlik.

Şu televvüngeh-i 'âlemde o noksânı da
yap
Boyadın her boyadan kaldı hemen
fıstıkî reng

2. noksâm:-ı

Tahmis 11

Mısra: **12**

Eksiklik, kusur, yetersizlik.

Her şivesi her cilvesi bir nâz ü edâyımış
Noksânı eğer var ise bir parça vefâyımış

noksânımı:

1. noksânımı:-(i)m, -ı

Kaside 7

Mısra: **119**

Eksiklik, kusur, yetersizlik.

Noksânımı 'afv et ki budur şân-ı
vekâlet
Ey şanlı vekîl ebedî şân-ı ma'ârif

nive:

1. niye:

Tahmis 11

Mısra: **18**

"Niçin, neden" soru zarfı.

Vuslat diledim meclis-i çeng ü neye
kaçtım
'Aşkımda mukadderse bu hicran niye
kaçtım

nizâr:

1. nizâr:

Gazel 32

Mısra: **20**

Zayıf, arık, düşkün, bitkin.

Hâtıram meftûn ümidim vâjgûn derdim
füzûn
Sûretin mahzûn piyâlem ser-nigûn
bahtım nizâr

noksan:

1. noksan:

Gazel 156

Mısra: **2**

Eksiklik, kusur, yetersizlik.

nokta-i hâlidir:

1. nokta-i hâlidir:-i, -dir

Gazel 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ben noktası, şekli.

Görünen dāneyi zannetme süveydā-yı
derün

Nokta-i hâlidir etmiş dil-i şeydāya
nüfüz

nüfüz:

1. nüfüz:

Gazel 21

Mısra: 1

Etki, tesir.

Aks-i ruhsārı eder kalb-i safā-zāya
nüfüz

Mey-i gülgündür eden cām-ı musaffāya
nüfüz

2. nüfüz:

Gazel 21

Mısra: 2

Etki, tesir.

Aks-i ruhsārı eder kalb-i safā-zāya
nüfüz

Mey-i gülgündür eden cām-ı musaffāya
nüfüz

3. nüfûz:

Gazel 21

Mısra: 4

Etki, tesir.

Görünen dāneyi zannetme süveydā-yı
 derûn
 Nokta-i hâlidir etmiş dil-i şeydāya
 nüfûz

4. nüfûz:

Gazel 21

Mısra: 6

Etki, tesir.

Müteessir görünür belki o zâlim bir gün
 Etse feryādım eğer cevher-i hārāya
 nüfûz

5. nüfûz:

Gazel 21

Mısra: 8

Etki, tesir.

Nûr-ı aşk olmasa bir sāye-i seyyār
 olamam
 Edemez bir yana nûr olmasa bir sāye
 nüfûz

6. nüfûz:

Gazel 21

Mısra: 10

Etki, tesir.

Nağme-i bülbül-i ney nefha-i
 Mevlânâdır
 İnletir cānları her dem ederek nāya
 nüfûz

7. nüfûz:

Gazel 21

Mısra: 12

Etki, tesir.

Bugünün zevkini İhsân koma ferdāya
 sakın
 Edemez kimse serâ-perde-i ferdāya
 nüfûz

nühüfte:

1. nühüfte:

Gazel 129

Mısra: 1

Saklı, gizli.

Nühüfte gamzelerin sırrı hem-zebân
 olsa
 Sihâm-ı aşka bütün sîmeler nişân olsa

nükât:

1. nükât:

Gazel 19

Mısra: 3

Noktalar.

Ne o hatt-ı  rız o hoş n k t bu ne hoş
kit b-ı ab r-i hat
şuna ebruv n diyelim fakat ne kalem ki
böyle keş de-ş h

nukl-i c n:

1. nukl-i c n:

Gazel 130

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Gönlün mezesi. II Gönlü mesut edecek
şeyler.*

Vis li 'aşkına bir turfa b de n ş etsem
Piy le olsa dehen b se nukl-i c n olsa

nükte:

1. nükte:

Gazel 163

Mısra: 19

* nce bir anlam taşıyan, zeka eseri
olduğu için hoşa giden zarif ve düşündürücü
s z, espri.*

Lat fe, nükte zer fet yazar sunar tab'im
Mez k-ı  leme yer yer beğen beğen
diyerek

n kted n s de lis n:

1. n kted n s de lis n:

Gazel 164

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Nükteli, sade söz söyleyen.

İnce hislerle nümâyende samîmî-i
beyân

Nüktedân sade lisân meş'ale-dârân-ı
sülhan

nüktelerle:

1. nüktelerle:-ler, -le

Kaside 6

Mısra: 235

*İnce bir anlam taşıyan, zeka eseri
olduğu için hoş giden zarîf ve düşündürücü
söz, espri.*

Tab'ımdır olan bu nüktelerle
Bir şâ'ir-i hoş-nevâ-yı hamsi

nükte-ver:

1. nükte-ver:

Gazel 19

Mısra: 9

İnce manaya sahip.

Olamaz o gonca-i işveden daha nükte-
ver daha pür-fiten
Daha dil-rübâ-yı tüvân-şiken daha
zinde-şîve ferîde-şüh

nüküd-ı safâdan:

1. nüküd-ı safâdan:-dan

Gazel 86

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şen nakitler, paralar.

Herem-nümâ-yı ufûl olmak üzere şüh-ı
şebâb
Tehî nüküd-ı safâdan hazâne-i âmâl

nukûş-ı nûr:

1. nukûş-ı nûr:

Gazel 104

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nur, parlaklık resimleri.

Revâ mıdır ona ummak ziyâ-yı fecd-i
ümîd
Nukûş-ı nûr ile heybet nişân
semâlardan

nümâyân:

1. nümâyân:

Diğer 1

Mısra: 130

Görünen, meydana olan, ayar.

Dalkılıç çıkınca cümle şeb revân
Can korkusu oldu bende nümâyân

2. nümâyân:

Gazel 66

Mısra: 1

Görünen, meydanda olan, ayan.

Eşkimde nümâyân bir nâdîde hîzâb âteş
Seyret ne garâbettir perverde-i âb âteş

3. nümâyân:

Gazel 93

Mısra: 7

Görünen, meydanda olan, ayan.

Gurûb içinde nümâyân zevâle
benziyorum
Bu hâle ağlıyorum ben bu hâle
ağlıyorum

4. nümâyân:

Gazel 158

Mısra: 2

Görünen, meydanda olan, ayan.

Nazmında ayân olmada ma'na-yı
sükûtun
Zîrinde nümâyân olur imzâ-yı sükûtun

5. nümâyân:

Kaside 6

Mısra: 107

Görünen, meydanda olan, ayan.

Oldukça 'alev-feşân nümâyân
Nâr-ı şikem iştihâ-yı hamsi

6. nümâyân:

Kaside 7

Mısra: 109

Görünen, meydana olan, ayan.

Nesrimde nümâyân eser-i la'l-i
Bedahşân
Nazmında dırahşân güher-i kân-ı
ma'ârif

Edemez bir yana nûr olmasa bir sâye
nüfûz

2. nûr:

Gazel 66

Mısra: 13

Nur, ıfık, ziyâ, aydınlık.

Yandıkça mahabbetten ben nârımı nûr
ettim
İhsân bu tecelliden etmez mi hicâb âteş

nümâyende:

1. nümâyende:

Gazel 164

Mısra: 7

Gösterici, görünücü.

İnce hislerle nümâyende samîmî-i
beyân
Nüktedân sâde lisân meş'ale-dârân-ı
sûhân

3. nûr:

Gazel 92

Mısra: 7

Nur, ıfık, ziyâ, aydınlık.

Nûr olup hûn-ı revânım yeniden can
bulayım
Hedef et sînemi ey gamzesi temrenli
güzel

4. nûr:

Gazel 105

Mısra: 4

Nur, ıfık, ziyâ, aydınlık.

Sîne üryan zülf açıp döktükçe mir'ât
üstüne
Nûr akar âyineye her subh u şâm
âyineden

nûr:

1. nûr:

Gazel 21

Mısra: 8

Nur, ıfık, ziyâ, aydınlık.

Nûr-ı aşk olmasa bir sâye-i seyyâr
olamam

5. nūr:

Gazel 111

Mısra: 5

Nur, ışık, ziyâ, aydınlık.

Nūr olur ehl-i aşk için nazarın
Mıhr olur mâha bahş eden pertev

6. nūr:

Gazel 125

Mısra: 10

Nur, ışık, ziyâ, aydınlık.

Bir kân-ı mahabbetten nâgâh düşen âteş
Nūr oldu yanar îhsân hemvâre
gönüllerde

7. nūr:

Gazel 127

Mısra: 20

Nur, ışık, ziyâ, aydınlık.

Dil verenler yanar tüter îhsan
Nâr-ı aşkıyla nūr ocağında

8. nūr:

Gazel 139

Mısra: 2

Nur, ışık, ziyâ, aydınlık.

Nürdan âyine olmuş sînesi
Sînesinden nūr alır âyînesi

9. nūr:

Gazel 162

Mısra: 20

Nur, ışık, ziyâ, aydınlık.

Cenab-ı Ŗems-i devrânın olursan peyki
ey İhsân
Yanarsın yandırırısın nūr olursun böyle
kalmazsın

10. nūr:

Tahmis 5

Mısra: 23

Nur, ışık, ziyâ, aydınlık.

Nūr eyledim ey mâh yanıp dildeki nâri
Ŗem ' olmaz isem bezmine bu sūz ile
bâri

nūr olur:

1. nūr olur:-(u)r

Tahmis 6

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Nurlanmak, aydınlanmak, parlamak.

Cân bulur nârina yandıkça dil-i neş'e-
füzüd
Nūr olur 'aşkın ile eyleyen ifnâ-yı
vücüd

nūr-â-nūr:

1. nūr-â-nūr:

Gazel 5

Mısra: 10

Nurlarla, güzelliiklerle dolu.

Kitâb-ı hüsn-i mutlak bir bedâyi'-
hânedir İhsân
O nūr-â-nūr faslın mücmelen tefsiridir
sevdâ

nürdan:

1. nürdan:-dan

Gazel 89

Mısra: 8

Nur, ışık, ziyâ, aydınlık.

Cevher-i feyziyle pürdür sâhil ü dāmânı
hep
Nürdan lebrîz olan deryâdır âteşten
gönül

2. nürdan:-dan

Gazel 136

Mısra: 7

Nur, ışık, ziyâ, aydınlık.

Nürdan yekpâre sūzân nahle teřbih
eylerim
Hâtırım âyînesinden seyr edip endāmını

3. nûrdan:-dan

Gazel 139

Mısra: 1

Nur, ıfık, ziyâ, aydınlık.

Nûrdan âyine olmuş sînesi

Sînesinden nûr alır âyînesi

nûr-hande:

1. nûr-hande:

Gazel 115

Mısra: 8

Aydınlık gülüş.

Taşıp reng-i safâ-yı gerdeninden

Şeb-i deycûre dalmış nûr-hande

nûr-ı 'âlem-sûz-ı 'aşkından:

1. nûr-ı 'âlem-sûz-ı 'aşkından:-ı, -n, -dan

Kaside 2

Mısra: 157

Kelime Tipi: -

*Aşkından, sevdasından cihanı yakan
ıfık.*

Nûr-ı 'âlem-sûz-ı 'aşkından dil olsun

mûstenîr

Ey Fuzûlî rûh-ı pâkinden de himmet

bekleriz

nûr-ı aşk:

1. nûr-ı aşk:

Gazel 21

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk nuru, ışığı, aydınlığı.

Nür-ı aşk olmasa bir sāye-i seyyār
olamam
Edemez bir yana nūr olmasa bir sāye
nūfūz

nūr-ı basar:

1. nūr-ı basar:

Gazel 144

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Göz nuru. II En değerli olan sevgili.

Uyku görmez gözü âşıkların ey nūr-ı
basar
Şeb-i firkatteki ru'yaları kâbus olalı

nūr-ı dide:

1. nūr-ı dide:

Gazel 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Göziün nuru, pek sevgili.

Vermiş o gonca bir gül-i handāna
büseler
Ey nūr-ı dide sen de fem-i büse-çini öp

2. nūr-ı dide:

Gazel 130

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Göz nuru; sevgili.

Zalām-ı ğam kesilir kâināt-ı neş'e
tamām
O nūr-ı dide gözümden benim nihān
olsa

nūr-ı ezeldi:

1. nūr-ı ezeldi:-di

Tahmis 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ezel nuru, ışığı.

Şevkiyle cemāliyle gülen nūr-ı ezeldi
'Aşkiyle hayāliyle o mazī ne güzeldi

nūr-ı mübîn:

1. nūr-ı mübîn:

Gazel 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Parlak nur, ışıık.

Nigeh-i re'feti bir nūr-ı mübîn
Nazar-ı hiddeti ayn-ı ateş

nūr-ı nazar:

1. nūr-ı nazar:

Gazel 37

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bakışın nuru, ışığı.

Piş-i nezâreden ki o nûr-ı nazar geçer
Bilsen neler geçer bu gönülden neler
geçer

nûr-ı nehâra:

1. **nûr-ı nehâra:-a**

Gazel 113

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gündüz vaktinin ışığı, aydınlığı.

Ruh-ı tâbânını her gün kapamaz zülf-i
siyeh-reng
Bu karanlık gece peyveste olur nûr-ı
nehâra

nûr-ı pâkinden:

1. **nûr-ı pâkinden:-in, -den**

Gazel 87

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Saf ışıık.

Bûse-i 'uşşâk eder izhâr o sîmîn-tende
gül
Mihrin olmuş nûr-ı pâkinden çıkıp
pâyende gül

nûr-ı ruhun:

1. nūr-ı ruhun:-un

Tahmis 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yanağının nuru, aydınlığı.

Eger nūr-ı ruhun pertev-dih-i çeşm-i

Kelīm olsa

Hicāb-ı len-terānī çāk olur berk-i

tecellādan

nūrun:

1. nūrun:-un

Gazel 4

Mısra: 6

*Nur, ıstık, ziyā, aydınlık.*Fitne-i bīdār-ı çeşmin belki eyler meyl-
i hābSāyebānlar olsa nūrun perr ü bālinden
sana**nūruna:**

1. nūruna:-u, -n, -a

Gazel 30

Mısra: 8

*Nur, ıstık, ziyā, aydınlık.*Bakınca mihr-i cihan-tāba dīdeler
kamaşır

İzārı nūruna tāb-ı tekābülüm yoktur

nüş ederek:

1. nüş ederek:-erek

Gazel 141

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İçmek, yudumlamak.

Nüş ederek cām-ı mey-i şu'le tāb

Böyle gerek zevk-i dem-i Cem dedi

nüş edip:

1. nüş edip:-ip

Gazel 106

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İçmek, yudumlamak.*

Leyāl-i hicrān sabāha ermiş o mest-i

nāz ü edā uyansın

Zamān zamān nüş edip lebinden gönül

şarāb-ı visāle kansın

nüş et:

1. nüş et:

Şarkı 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*İçmek.*Nüş et mey-i gül-fām açıl ey gonca-i
ra'nā

Sahbā gibi olsun yine gül gül ruḥ-ı zībā

nüş etmek:

1. nüş etmek:-mek

Diğer 1

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

İçmek.

Zevkin değil ise nüş etmek rakı
Şampanya içeriz terk et merâkı

nüş etsem:

1. nüş etsem:-se, -m

Gazel 130

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İçki içmek.

Visâli 'aşkına bir turfa bâde nüş etsem
Piyâle olsa dehen büse nukl-i cân olsa

nüş eyledi:

1. nüş eyledi:-di

Kaside 5

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İçmek, yudumlamak.

Emelin cāmını nüş eyledi Nîşî Yahyâ
Urfa ağzıyla bugün dillere destândır bu

nüş u ayşın kasrı:

1. nüş u ayşın kasrı:-in-i

Gazel 63

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yeme ve içme, eğlence sarayı.

Yıkılmış nüş u ayşın kasrı yārān bī-
nişān olmuş

Bu âlemlerden ancak köhne bir beytū'l-
hazen kalmış

nüşābe-i zevk:

1. nüşābe-i zevk:

Tahmīs 11

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Haz veren ölümstüzlük içkisi.

Kirpikleri haçermiş onun kalbimi
deldi

Nüşābe-i zevk içmeye bezm-i meye
kaçtın

nüş-ı rahik-i büseden:

1. nüş-ı rahik-i büseden:-den

Gazel 28

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) öptüğüünün saf şarap tadı.

Nüş-ı rahik-i büseden gel fārig ol ki ey
gönül

Nāgāh o şüh-ı fitne-cū çeşmān-ı nīm-
hāb açar

O-Ö

o:

1. o:

Diğer 1

Mısra: 29

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Hamāmī İhsāndır o merdin adı
Köprülü Fu'ād da onun üstadı

2. o:

Diğer 1

Mısra: 74

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Böylece nutk edip saçarak hikmet
Ettik o fettâmî râzî nihâyet

3. o:

Diğer 1

Mısra: 89

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O gün câmilerde dolaştık sâim
Tâ'at-ı Hüdâya olduk müdâvim

4. o:

Diğer 1

Mısra: 105

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Gelince o reşk-i firdevs-i a'lâ
Kâlâ-yı cân kıldım pâyine fedâ

5. o:

Gazel 1

Mısra: 15

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Vatan denen o mübarek diyâr-ı
ma'mûrun
Harâbesinde bugün ağlıyor mezârı bana

6. o:

Gazel 3

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Kahrolsun o ni‘met yere batsın ki
 edermiş
 Bir merdüm-i âzâdeyi medyûn-ı
 temennâ

7. o:

Gazel 5

Mısra: 10

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Kitâb-ı hüsn-i mutlak bir bedâyi’-
 hânedir İhsân
 O nûr-â-nûr faslın mücmelen tefsîridir
 sevdâ

8. o:

Gazel 7

Mısra: 5

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Etmez o tıfl-ı tâcire bir nakd-i âh eser
 Satmaz kumâş-ı vuslatı bād-ı hevâ sana

9. o:

Gazel 7

Mısra: 8

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Ceybinde yoksa dânesi mahbûb-ı
 asfârın
 Etmez o mâr gözlü güzel merhabâ sana

10. o:

Gazel 12

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Vermiş o gonca bir gül-i handâna
 bûseler
 Ey nûr-ı dîde sen de fem-i büse-çîni öp

11. o:

Gazel 17

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O hiçistanda püyânım ki olmuş
 Zemîn müstağrak-ı hîçî semâ hîç

12. o:

Gazel 19

Mısra: 3

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Ne o hatt-ı ârız o hoş nûkât bu ne hoş
kitâb-ı abîr-i hat
Şuna ebruvân diyelim fakat ne kalem ki
böyle keşîde-şûh

13. o:

Gazel 19

Mısra: 3

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Ne o hatt-ı ârız o hoş nûkât bu ne hoş
kitâb-ı abîr-i hat
Şuna ebruvân diyelim fakat ne kalem ki
böyle keşîde-şûh

14. o:

Gazel 19

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Açarak semâlara bâl ü per aramış
cemâline bir nazar
O hayâ-nikâb o melek-siyer ne güzîde-
cilve güzîde-şûh

15. o:

Gazel 19

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Açarak semâlara bâl ü per aramış
cemâline bir nazar
O hayâ-nikâb o melek-sîyer ne güzîde-
cilve güzîde-şüh

16. o:

Gazel 19

Mısra: 8

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O ne ince hilkat-i bî-bedel helecanlı
sîne-i pür-emel
Ne kadar güzel ne kadar güzel o bedî'a-
perver-i dîde-şüh

17. o:

Gazel 19

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Olamaz o gonca-i işveden daha nükte-
ver daha pür-fiten
Daha dil-rübâ-yı tûvân-şiken daha
zinde-şîve ferîde-şüh

18. o:

Gazel 21

Mısra: 5

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Müteessir görtünür belki o zâlim bir gün
Etse feryâdım eğer cevher-i hârâya
nüfûz

19. o:

Gazel 26

Mısra: 3

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Yine âşîyân-ı sa'âdetin o hezârı nerde
uçar ki âh
Ele şâikâne öter durur bana karşı hâli
figân olur

20. o:

Gazel 27

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O meh-ruhsâr için fevka'l-beşerlik
ittifâkîdir
Perî der yâ melek der bunda insân
ihtilâf eyler

21. o:

Gazel 28

Mısra: 8

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Nüş-ı rahîk-i büsedden gel fârig ol ki ey
gönül
Nâgâh o şüh-ı fitne-cü çeşmân-ı nîm-
hâb açar

22. o:

Gazel 36

Mısra: 8

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Rind-i peymân-ı ezel mest-i müdâm
oldu gider
Sanma ferdâ-yı kıyâmette o bîhûş açılır

23. o:

Gazel 36

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Açılır bahtım o demlerde ki yârin îhsân
Dağıtıp zülf-i siyeh-kârnı ser-püş açılır

24. o:

Gazel 37

Mısra: 1

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Pîş-i nezâreden ki o nûr-ı nazar geçer
Bilsen neler geçer bu gönülden neler
geçer

25. o:

Gazel 38

Mısra: 4

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Misāl-i kable-nümā titreyip de ibre-i
cān
O Kā'be hüsne heman cāy olan cināne
döner

26. o:

Gazel 38

Mısra: 11

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

İnanma etse de va'd-i visāl o şüh İhsān
Arar bulur o güzel va'de bir bahāne
döner

27. o:

Gazel 38

Mısra: 12

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

İnanma etse de va'd-i visāl o şüh İhsān
Arar bulur o güzel va'de bir bahāne
döner

28. o:

Gazel 40

Mısra: 3

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Hep metā'-ı cān için dād ü sitād eyler o
şüh
Leblerinden cān bağışlar göz süzerken
cān alır

29. o:

Gazel 40

Mısra: 15

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Ağlamaz tā rüz-ı haşr İhsān o sermest-i
neşāt
Dest-i sākiden ki bir şeb sāgar-ı handān
alır

30. o:

Gazel 41

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

İhsān o mehlikāyı tamam on beşinde
sev
Māhın olunca on beşi bedr-i tamām
olur

31. o:

Gazel 43

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Vuslat sonunda etse gerek meyl-i hâb o
çeşm
Sulh olduğunda fîg-i gazâ der-niyâm
olur

32. o:

Gazel 44

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O hûnî gamzeler üstünde zâhir sanma
ebrûlar
Çekip fîg-ı kazâ seng-i cefâdan
zâglamışlardır

33. o:

Gazel 45

Mısra: 8

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Şakıyor sâz-ı mahabbetteki evtâr-ı hevâ
Döküyor zûlfünü sinemde o fettân
gülüyor

34. o:

Gazel 46

Mısra: 4

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Tahassürünle gönül yandı kaldı bir nâle

Fakat o nâlede bilsen ne tatlı mihnet

var

35. o:

Gazel 46

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bileydim âh o güzel mâil-i visâl midir

Bu sırta dâir o gözlerde bir işâret var

36. o:

Gazel 46

Mısra: 10

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bileydim âh o güzel mâil-i visâl midir

Bu sırta dâir o gözlerde bir işâret var

37. o:

Gazel 48

Mısra: 8

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*Dudak verişleri var şöyle meyl edişleri
var

O şâh-ı beyt-i melâhat imâle-dâr mıdır

38. o:

Gazel 51

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Enîs-i rûh iki yıldız açar kapar görünür

O gözlerinle ki müjgân-ı sâyedâr

öpüşür

39. o:

Gazel 53

Mısra: 2

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Ezel humârına olmuş duçar gözleriniz

Süzülmüş âh o duçar-ı humâr

gözleriniz

40. o:

Gazel 54

Mısra: 3

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O destmâl-i mahabbet-nümünuyuz

devrin

Ki yâr elinde gezer yâre yâdigâr oluruz

41. o:

Gazel 56

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Rakīb o yār ile hep cāme-hāb-ı
vasıldadır
Ümīd-i hāb ile biz vasl-ı cāme-
hābdayız

42. o:

Gazel 56

Mısra: 11

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O gamzeler bizi ihyā ederken öldürüyor
Misāl-i ömr-i devan emre biz
şitābdayız

43. o:

Gazel 57

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Müjdelerden dileriz hem dil-i bīmāre
devā
Hem o bīmārı sitem fūrine āmac ederiz

44. o:

Gazel 60

Mısra: 1

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Çıkısa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans

Mest ü perîşân eder şevk ile peymâne
dans

45. o:

Gazel 60

Mısra: 1

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Çıkısa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans

Mest ü perîşân eder şevk ile peymâne
dans

46. o:

Gazel 60

Mısra: 7

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Lutf ile dil-dâdesin raksa çağırılmış o
meh
Etti bu şeb sine-i şu'lede pervâne dans

47. o:

Gazel 62

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

İnfi'âl eyledi büsemden o meh
Sen de al büse dedim benden ödeş

48. o:

Gazel 64

Mısra: 4

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Olmadan ziynet-i fitriyye nesak-sâz-ı
ta'ayyün
Yed-i meşşâta-i kudretle o meh
gâzelenirmiş

49. o:

Gazel 65

Mısra: 4

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Lisân-ı âşık-ı nâçârı deng ü lâl eden
Mevlâ
O fettân şüha güyâ kuş dilinden bir
lisân vermiş

50. o:

Gazel 65

Mısra: 12

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Visāl ümmîd eden mestâne gözler
bezm-i hübânda
O sîmîn-sâk için elmâs-ı eşkinden nişân
vermiş

51. o:

Gazel 68

Mısra: 8

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Çıksam iki âvâre cedel-kâr arasından
Nâlende gönül dilber o nâlâna mu'ârız

52. o:

Gazel 73

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Ben ibtikâ-yı şeb-i hicri arz eder
yanarım
Güler o mâh-ı cefâ âşinâ latîf latîf

53. o:

Gazel 74

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Eyler misâl-i kâ'be o sevdâ ilâhının
Etrâf-ı câme-hâbını ma'bûdeler tavâf

54. o:

Gazel 76

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Dökülüp mey-i mahabbet yine âşıkân
dağılmış
Biz o bezm-i Cem'de ancak kadeh-i
nigûnu bulduk

55. o:

Gazel 80

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Va'd-i vasl etmiş iken dün gece rüyâda
o meh
Bak bu hicrâna bugün va'd-i düşünmeye
bak

56. o:

Gazel 81

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Melâl-i âlemi zevk et o zevki tecdîd et
Bu dâr-ı köhnede sür âşinâ-yı mâtem
isen

57. o:

Gazel 84

Mısra: 10

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Hedef olmuş yine peykânına cevrin
İhsân
İşlemiş cāna kadar âh o güzel
gamzelerin

58. o:

Gazel 85

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Niyâza düşmüş nazarların var o meh-
likâdan şikâyetin yok
Yanar durursun bu aşka İhsân lisân-ı
hâlin güvâh edersin

59. o:

Gazel 86

Mısra: 13

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O mâhı bir gece İhsân gelir hayâl
ederim
Zihî hayâl-i şeb-i şairâne-i âmâl

60. o:

Gazel 87

Mısra: 1

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Büse-i 'uşşāk eder izhār o sīmīn-tende
gül
Mihrin olmuş nūr-ı pākinden çıkıp
pâyende gül

61. o:

Gazel 88

Mısra: 10

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Cereyān etmede dilden dile eşvāk İhsān
Cüş edip sen de bu ummāndan o
ummāna dökül

62. o:

Gazel 92

Mısra: 10

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Rehgüzārında ki İhsān gibi üftādesi var
İşve meydānımı almaz mı o tevsenli
güzel

63. o:

Gazel 95

Mısra: 3

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Güldükçe o hür hande eyler
Firdevs-i ebed-karîn tebessüm

64. o:

Gazel 96

Mısra: 8

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Felâketinde ki yârana hizmet etmiş
idim
Felâketimde o yârânı bî-nişân buldum

65. o:

Gazel 96

Mısra: 23

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Vatan değil mi o cānān-ı sermedî-
unvân
Neden bugün onu hem âh-ı âşikân
buldum

66. o:

Gazel 100

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Nār-ı gam-ı hicrinde cinân zevkini
buldum
Mânend-i Halilim ben o âteşlere
yanmam

67. o:

Gazel 100

Mısra: 10

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Billâhi nasıl şîve bu ey gamzesi kâfir
Peygamber-i vakt olsam o i'câze
dayanmam

68. o:

Gazel 101

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O gülün mest-i iştiyak İhsân
Bezm-i şühânesinde toplanalım

69. o:

Gazel 102

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O mâha âhımı İhsân getirmeyince sabâ
İle'l-ebed olurum âh-gü hâzîn hâzîn

70. o:

Gazel 106

Mısra: 1

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Leyāl-i hierān sabāha ermiş o mest-i
nāz ü edā uyansın
Zamān zamān nūş edip lebinden gönül
şarāb-ı visāle kansın

71. o:

Gazel 106

Mısra: 5

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Firāş-ı nakş u nigāra düşmüş gören o
behçet-nümā vücūdu
Sehāba girmiş hilālî ansın bahār-ender-
bahār sansın

72. o:

Gazel 106

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Küşāde-pehlū bürehne-sāid o mäh
sızmış zamān müsāit
Sen ol da āşık tahammül eyle fütāde
cānlar nasıl dayansın

73. o:

Gazel 108

Mısra: 12

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Âhım mı donup ruhunda kalmış

Hâlin mi o şâhdâne çapkın

74. o:

Gazel 108

Mısra: 14

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Gül-büse mi zıll-ı hatt-ı leb mi

Bilmem o nasıl nişâne çapkın

75. o:

Gazel 109

Mısra: 4

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Evtâr-ı hevâdârına bak sâz-ı derûnun

Nâlân perîşândır o kâkûllere karşı

76. o:

Gazel 109

Mısra: 8

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Dilbeste-i süzânımı bilmezmiş efendim

Yandım o zarîfâne tegâfüllere karşı

77. o:

Gazel 113

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Saçarak safha-i ruhsâra o meh dâne-i

hâli

Harem-i Kâ'bede ruhsat mı verir sayd ü

şikâra

78. o:

Gazel 119

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bir sâye-i bî-vâye gezer mest-i

tahayyür

Gönlümdür o bî-vâye o mihmânı

unutma

79. o:

Gazel 119

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan**kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bir sâye-i bî-vâye gezer mest-i
tahayyür
Gönlümdür o bî-vâye o mihmânı
unutma

80. o:

Gazel 121

Mısra: 5

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Ârâma komaz yer dil-i âşıkta o şühun
Bir kerre hırâm etmesi gül-nahl kadiyle

81. o:

Gazel 121

Mısra: 10

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Çek bâde unut nîk ü bed-i âlemi îhsân
Meşk eyle şebân rûz o mehin hatt u
hadiyle

82. o:

Gazel 128

Mısra: 4

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Olup mest-i temâşâ ğayretimden cân
alıp verdim

Ahırken sāgar-ı la'lin o la'l-i nābdan
būse

83. o:

Gazel 129

Mısra: 13

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Şikāyetimden o zulm-āşinā habīr olmaz
Lisāna gelse de lḥsān cihān figān olsa

84. o:

Gazel 130

Mısra: 4

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Me'al-i sūre-i nūr u duhān tezāhūr eder
O turre mushaf-ı ruhsāre sāyebān olsa

85. o:

Gazel 130

Mısra: 8

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Zalām-ı ḡam kesilir kāināt-ı neş'e
tamām
O nūr-ı dīde gözümden benim nihān
olsa

86. o:

Gazel 132

Mısra: 11

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

İnsafın o yerde nāmı yok mu
Gülzār-ı vatan mezār olur mu

87. o:

Gazel 133

Mısra: 2

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

İlāhī nağmelerden feyz-i Mevlānāya
düşmez mi
O nāy-ı hoş-nevā dergāh-ı Mevlānāya
düşmez mi

88. o:

Gazel 133

Mısra: 10

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Düşüp ümmīd-i būs-ı pāye lḥsān hāksār
oldum
O serv-i nāzenīnden hāke bir gün sāye
düşmez mi

89. o:

Gazel 134

Mısra: 2

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Zalām-ı nekbete gark eyleyen
sitāremizi
Belā-yı cān ü dil etmiş o mäh-pāremizi

90. o:

Gazel 138

Mısra: 3

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bu küllhanlarda yanmazdım o şühun
nār-ı aşkından
Ederdim terk-i sevdā terk-i sevdā kâbil
olsaydı

91. o:

Gazel 140

Mısra: 1

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Gönül şikārını devrān o dil-şikāra
düşürdü
Ezel fütādelerin hāk-pāy-i yāre düşürdü

92. o:

Gazel 140

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O nahl işve güzār etmez oldu bāg-ı
vefādan
Salıp kıyāmete uşşākı intizāra düşürdü

93. o:

Gazel 140

Mısra: 11

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Benim o haste-i hicrān tabīb-i cān yetiş
artık
Tehassürün beni bālīn-i ihtizāra
düşürdü

94. o:

Gazel 141

Mısra: 1

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Eşkimi seyr etti o meh yemm dedi
Aktı yeter hūn demādem dedi

95. o:

Gazel 142

Mısra: 5

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O kebk-i işveyi gördükdü Kuşdilinde
geçen gün
Çıtır pıtır konuşup nağme-i hezār ile
geçti

96. o:

Gazel 142

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O şāhbāz melāhatta düştü dāmına aşkın
Gönüller avlayacak bir güzel şikār ile
geçti

97. o:

Gazel 145

Mısra: 3

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Sevmek mi sevilme mi güzel derken o
şen kız
Bilsen ne severmiş seni şakrak
delikanlı

98. o:

Gazel 145

Mısra: 15

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

İçtikçe o gözler yine çapkınca süzülün
Candan sunar İhsân sana çak çak
delikanlı

99. o:

Gazel 154

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Benzer o nevâziş sen emîn ol ki serâba
Tasvîr-i hakikat mı denir nakş-ber-âba

100. o:

Gazel 160

Mısra: 3

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Koy laklaka etsin yine hakkında o
zevzek
Zîrâ geliyor âmeden-i mevsim-i leylek

101. o:

Gazel 160

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Ankâ ile pervâz edemez göldeki ördek
Şâhîne tenezzüldür o usfûre süzölmek

102. o:

Gazel 160

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Şāhīni sinek sandı o bîçāre örümcek
Zāg u zagan olmaz eşi kartaldır o
gerçek

103. o:

Gazel 160

Mısra: 10

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Şāhīni sinek sandı o bîçāre örümcek
Zāg u zagan olmaz eşi kartaldır o
gerçek

104. o:

Gazel 161

Mısra: 4

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Düşmanlara dehşetli tehâcümli vardır
Bülbüldür o pür-neş'e terennümleri
vardır

105. o:

Gazel 161

Mısra: 5

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Āşıktır o kalbinde te'ellümleri vardır
Şâirdir o düm-tekleri tek-dümleri vardır

106. o:

Gazel 161

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Āşıktır o kalbinde te'ellümleri vardır
Şâirdir o düm-tekleri tek-dümleri vardır

107. o:

Gazel 161

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Nāzımdır o manzûm tebessümleri
vardır
Tütüdir o ma'nalı tekellümleri vardır

108. o:

Gazel 161

Mısra: 8

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Nâzımdır o manzûm tebessümleri
vardır
Tûfûdir o ma'nalı tekellümleri vardır

109. o:

Gazel 163

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Visâl-i lutfunu her şeb o dilber-i efrenc
Sabâh-ı haşre atar hep maten maten
diyerek

110. o:

Gazel 164

Mısra: 14

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bir çekirdek iki dirhem heceden sözleri
var
Neydi evzân-ı arüz üzre o batmân-ı
sûhan

111. o:

Gazel 165

Mısra: 8

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Mâye-i derman gîdâ-yı 'âşıkân derdin
yeter

Derd o nekbettir ki derdinden gönül
ıtlāk eder

112. o:

Kaside 6

Mısra: 7

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Bir yıldır o yār-i cān görünmez
Yok gördüğümüz vefā-yı hamsi

113. o:

Kaside 6

Mısra: 23

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Ben nerdeyim āh o yār nerde
Doğmaz mı bu yerde āy-ı hamsi

114. o:

Kaside 6

Mısra: 177

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Sūfī o bürüdetin ısınmaz
Yaksam daḥi bin sobā-yı hamsi

115. o:

Kaside 7

Mısra: 24

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Māzideki 'ilm işleri iğfāl idi halkı

Fincanda kasırğaydı o tūfān-ı ma'ārif

116. o:

Kaside 7

Mısra: 27

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Türküm düşünürken ben o mazīleri

hālā

Mi 'demde kabarmaktadır ayrān-ı

ma'ārif

117. o:

Kaside 7

Mısra: 91

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Lutf etse de bir lahza o fettān-ı ma'ārif

Mānend-i 'abā yanmasa yorgān-ı

ma'ārif

118. o:

Kıt'a 11

Mısra: 4

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Nedir āb-ı ĥayvānı insān bilir
O menba'da bulsun mu ĥayvān ĥayāt

119. o:

Kıt'a 14

Mısra: 2

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Her dem nigāhı 'āşıka çīn-i cebīn iken
Ağyār o cepheden yine gül-būse-çīn
imiş

120. o:

Kıt'a 21

Mısra: 3

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O zümrenin ki olur ibtilāsı 'āşk-ı vatan
Damarlarında taşar ĥūn-ı āteřin-i řebāb

121. o:

Kıt'a 28

Mısra: 2

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Yalancının mumu yanmış değil sabāha
kadar
O şeb gelir ki söner yıldızın siracı düşer

122. o:

Kıt'a 34

Mısra: 1

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

O dürr-i şāhvār-ı 'ismet ersin
Amān ey zü'l-'atā dīdār-ı pāke

123. o:

Kıt'a 45

Mısra: 3

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Şu televvüngeh-i 'ālemde o noksānı da
yap
Boyadın her boyadan kaldı hemen
fistiki reng

124. o:

Kıt'a 48

Mısra: 1

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Nene lāzım aşık atmak o büyüklerle
senin

Bir şütür-gürbe edādır bu yazaktır
emeğe

125. o:

Muhammes 1

Mısra: 2

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Sevdik seni yol yok bunu izhāra
efendim
Akmaz mı gönüldür bu o reflāre
efendim

126. o:

Muhammes 1

Mısra: 3

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Bağlatma o gīsü-yı siyehkäre efendim
Ağlatma yazık etme dil āväre efendim

127. o:

Muhammes 1

Mısra: 19

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Var sende o gözler ki füsünkār u
cihāndār
Yok bizde fakat tākat-ı nezzāre
efendim

128. o:

Rübai 3

Mısra: 4

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Sāgar kırılıp meygede vîrân oldu
Gönlümde hemân kaldı o sākî bâkî

129. o:

Rübai 4

Mısra: 2

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Meclisde ne dem kaldı ne sohbette kaldı
Gönlüm o güzel sohbete hasret kaldı

130. o:

Rübai 17

Mısra: 1

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Āvāre gezen o nā-şekîbiz şimdi
Āğûş-ı vatanda hep ġarîbiz şimdi

131. o:

Rübai 28

Mısra: 4

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bîçâre rubâ'î söyleyip gezmededir
Nâçâr düçâr oldu o çâr-ebrûya

132. o:

Rûbai 29

Mısra: 1

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bulmam o mezâkî feyz-i sâğarda bile
Sâğarda değil de zevk-i kevserde bile

133. o:

Şarkı 4

Mısra: 2

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bana manzûr idi âyîne bir hüsn-i ezel
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel

134. o:

Şarkı 4

Mısra: 4

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Beni mahrûm-ı visal etti bu hicrân-ı
emel
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel,

135. o:

Şarkı 4

Mısra: 8

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Gamzeler vardı yanaklarda ne şühâne
idi
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel

136. o:

Şarkı 4

Mısra: 12

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Kimlerin bezmini hem şevk-i bahâr etti
bu şeb
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel

137. o:

Şarkı 9

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O nasıl tatlı bakışlar o ne baygın gözler
Büyüler sevgimi söyletmez o çapkın
sözler

138. o:

Şarka 9

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O nasıl tatlı bakışlar o ne baygın gözler
Büyüler sevgimi söyletmez o çapkın
sözler

139. o:

Şarka 9

Mısra: 10

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

O nasıl tatlı bakışlar o ne baygın gözler
Büyüler sevgimi söyletmez o çapkın
sözler

140. o:

Tahmis 4

Mısra: 13

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Koymayıp bir dem beni ağyār o gül-
ruhsār ile

Olmadı tenhâca bir işret çemende yâr
ile

141. o:

Tahmis 5

Mısra: 28

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Afv ettirebilsem de dilin baht-ı siyâhın
Çeşmânının öğrensem o kâfirce nigâhın

142. o:

Tahmis 6

Mısra: 15

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

O siyah gözlerinin hışmına kurbân
olayım
Elde sahbâ-yı velâ dilde nevâ-yı sevdâ

143. o:

Tahmis 9

Mısra: 34

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Olmuş erbâb-ı kemâl lîhsân pey-â-pey
nâbedîd
Geç geçenlerden o nâçiz ol ki sen ey
Nâbedîd

144. o:

Tahmis 10

Mısra: 2

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Şeydâ hezârı saldım gülzâr-ı nev-
bahâra

Verdim o nev-bahârı bir yâr-ı gül-'izâra

145. o:

Tahmis 10

Mısra: 5

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Her kuş derim götürsün benden selâm o
yâra
Muzlim leyâl-i hicrân ey mâh tâb ü fer
ver

146. o:

Tahmis 11

Mısra: 4

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Şevkiyle cemâliyle gülün nûr-ı ezeldi
'Aşkyle hayâliyle o mâzî ne güzeldi

147. o:

Tahmis 11

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bir katre visāl içsem o kevser
yatağından
Bir şemmecik alsam gül-i nermîn
yanağından

148. o:

Gazel 19

Mısra: 7

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O ne ince hilkat-i bî-bedel helecanlı
sîne-i pür-emel
Ne kadar güzel ne kadar güzel o bedî'a-
perver-i dîde-şüh

149. o:

Gazel 31

Mısra: 4

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Gönül teferrüd etmesin mi 'âşık-ı
yegânedir
Kabûl-i şirket eylemez o mehlîkâyı tek
sever

150. o:

Gazel 95

Mısra: 8

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Giryān olurum zamān zamān ben
Eyler o zemīn zemīn tebessūm

151. o:

Gazel 144

Mısra: 5

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

İnlerim ben bu tahassürle o dinler inler
Deyr-i mihnette gönül hastası nākūs
olalı

152. o:

Gazel 155

Mısra: 5

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

İdrāk-i me'ānīde o senden daha āciz
Denmez ona meydān-ı ma'ārifte
mübārız

153. o:

Gazel 159

Mısra: 9

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Şehbāz-ı me'ānīdir o elbet eşi yoktur
Dildār ona dildāde olur meh-veşi
yoktur

154. o:

Kaside 3

Mısra: 15

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Mecnun diyemem kendime Leylāyı
sever o
Dīvāne de olsam yine ma'kūl-pezirim

155. o:

Kaside 3

Mısra: 22

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Dünyāları bir göz yumup açtıkça
yakardım
Bir göz süzüp etseydi işāret o müşirim

156. o:

Kaside 3

Mısra: 30

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Her subh u mesā 'āşık u ma'şūk olurum
ben
Bir cilvede bin nāz ü niyāz eyler o
mīrim

157. o:

Kaside 3

Mısra: 32

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Pür-şive güler gamze diler
didelerinden
Mülk-i dile bilmem o mu ya ben mi
emîrim

158. o:

Kıt'a 7

Mısra: 2

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Bize öptürmedi varsın çeksin
O da bir türlü gönül yâresini

o demde:

1. o demde:-de

Kaside 1

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O anda, hemencecik.

Nikâbsız eğer etseydi 'arz-ı nûr-ı cemâl
Yanardı 'âlem-i imkân o demde ser-ta-
pâ

o güzel gözlere:

1. o güzel gözlere:-ler, -e

Şarkı 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzel, hoş gözleri.

Her an mütehasşir o güzel gözlere
baksam
Bir katre mey olsam da leb-i la'line
aksam

Keyfiyyetin olmuş o kadar rûhuma sârî
Destide kadehde doyamam görmeğe
bâri

o kadar:

1. o kadar:

Gazel 153

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Çok fazla.

Bedhâh o kadar meşreb-i devvâr ü
hafîfin
Bir mertebe bâtil ki senin re'y-i sahîfin

2. o kadar:

Gazel 157

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Çok fazla.

Olmaz o kadar kutb-ı şimalîde bürûdet
Aklın sıra ettin kudemâ tarzına rağbet

3. o kadar:

Tahmis 5

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

O denli, fazla.

4. o kadar:

Kıt'a 55

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Çok fazla, aşırı.

Olsa imkân o kadar hîlede mâhir ki
rakîb
Yük arar beyzâda tâ gökteki ecrâmı
kapar

o meh-pâre:

1. o meh-pâre:

Şarkı 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

O ay gibi parlak olan sevgili.

Muntazır makdem-i teşrîfine yârân-ı
tarab
Yine gelmez mi bu şeb nerde o meh-
pâre aceb

o minhâc üzre:

1. o minhâc üzre:

Tahmis 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İşaret edilen görüş ve inanç yolunda.

Tarîkindir senin ey şanlı minhâc

O minhâc üzere ervâh oldu mevvâc

o nûşîn dudağından:

1. o nûşîn dudağından: -i, -n, -dan

Tahmis 11

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin tatlı dudağı.

Bir kerrecik emsem ben o nûşîn

dudağından

Uğrunda ölüm rûhuma en tatlı emeldi

o rûtbe:

1. o rûtbe:

Kaside 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

O derece, çok fazla.

O rûtbe vardı tecelli ki şu'le-i zerrât

Ziyâ-yı feyz ile olmuştu bir güneş güyâ

2. o rûtbe:

Kaside 1

Mısra: 87

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O kadar, çok fazla.

Benim o rütbe ğarîk-i güneh ki oldu
benim
Sevâb olur diye ettiklerim de başka
hatâ

3. o rütbe:

Diğer 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

O derece, o kadar.

Onda etmiş ibtidâ hem onda bulmuş
intihâ
'Ârif-i 'ilm-i bozuntudur o rütbe zâti
kim

4. o rütbe:

Diğer 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

O derece, o kadar.

'Ârif-i 'ilm-i bozuntudur o rütbe zâti
kim
Sen neğamdan bahsedersin ol ğanem
der mutlaka

Dil verenler yanar tüter İhsan
Nâr-ı aşkıyla nûr ocağında

odur:

1. **odur:-dur**

Gazel 166

Mısra: 10

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Maḥbûb-ı kibriyâ bir sultân-ı enbiyâdır
Maksûd odur muḥakkak îcâd-ı dü-
serâdan

2. **odur:-dur**

Kıt'a 66

Mısra: 8

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Demosten misâli ḫitâbette ferd
Siyâsette devrin odur a'kâli

oklavâ-yı hamsi:

1. **oklavâ-yı hamsi:**

Kaside 6

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Hamsi oklavası.

Bilmem ki neden bu yerde açmaz
Bir baklava oklavâ-yı hamsi

ocağında:

1. **ocağında:-ı, -n, -da**

Gazel 127

Mısra: 20

Ateş yakılan yer, ocak.

oksar:

1. **oksar:-r**

Gazel 64

Mısra: 5

Okşamak, temas etmek.

Dokunup şâne-i zerrîn-i sabâ zülfünü
okşar
Dil-i erbâb-ı hevâ şevk ile
yelpâzelenirmiş

oksavacak:

1. **okşayacak:-y, -acak**

Gazel 73

Mısra: 7

Okşamak, temas etmek.

Hayâli okşayacak bir güzide hâtıradır
Miyânemizde geçen mâcerâ latîf latîf

okundukça:

1. **okundukça:-n, -dukça**

Gazel 91

Mısra: 6

Okumak, seslendirmek.

Garîb elde bîçâre inler misin
Okundukça nây-ı ezân ey gönül

okur:

1. okur:-(u)r

Gazel 28

Mısra: 5

Okumak, seslendirmek.

Bir şîve-i mümtâzı var bin dâstân-ı
 hüsn okur
 Bir gamze-i gammâzı var bin nergis-i
 şâdâb açar

2. okur:-r

Gazel 143

Mısra: 7

Okumak, seslendirmek.

Bir dem gelir ki hüsnüne bin dâstân
 okur
 Aşkım düşünce dillere efsâneler gibi

3. okur:-(u)r

Kaside 7

Mısra: 34

Okumak, öğrenim görmek.

Cennet gibi mahlût olarak sahn-ı
 mekâtîp
 Birlikte okur hürî vü gilmân-ı ma'ârif

okur ezberinden:

1. okur ezberinden:-i, -n, -den

Kıt'a 66

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalp İfade

*Ezberden okumak, daha önceden
 belleğe alındığı için herhangi bir yere
 bakmadan söylemek.*

Okur ezberinden mütün-ı hükûk
 Bilinmez fakat âhîri evveli

ol:

1. ol:

Gazel 11

Mısra: 4

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
 kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Turrelerdir kaplayan ruhsârını
 Mest-i hâb olmakla ol meh nîm-şeb

2. ol:

Gazel 33

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
 kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Ol mâh ile hem-bezm-i visâl
 olduğumuz şeb
 Reşk-âver-i mâh-ı felek olmuş
 şebimizdir

3. ol:

Gazel 36

Mısra: 2

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Şeb-i vuslatta ki gözler süzülür düş
açılır
Çeker ol meh-veşi cân halvete âgüş
açılır

4. ol:

Gazel 36

Mısra: 5

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Nâtıkam bülbülü ağlar güler ol gülbün-i
nâz
Jâle görmüş leb-i gül-gonca-i hāmüş
açılır

5. ol:

Gazel 40

Mısra: 13

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Devlet ol şeydâ-yı aşkındır ki nakd-i
cân döker
Hâle-i âgüşa üryân sîm-ten cânân alır

6. ol:

Gazel 42

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Mihrāb-ı ebruvānına taptıkça ol bütün
İsm-i Celālî zikr ile İhsân imâm olur

7. ol:

Gazel 43

Mısra: 10

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

İhsân açar cinânıma bin zahm-ı
cânsitân
Ol gamzeler ki kavs-i kazâdan sihâm
olur

8. ol:

Gazel 57

Mısra: 2

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Kadem-i yâri ser-i izzete kor tâc ederiz
Döner Allâh der ol tâc ile mi'râc ederiz

9. ol:

Gazel 58

Mısra: 10

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

İhsân diyâr-ı meygede dârtü'l-emân ise
Ol cây-ı pâki biz de penâh etmiyor
muyuz

10. ol:

Gazel 61

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Nâz uykusundan gözler süzülmüş
Ol şüha derdim efsâne gelmiş

11. ol:

Gazel 65

Mısra: 14

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Hümâ-yı şevkimin mecrûh edip
şehbâlini İhsân
Kazâ kavsinden ol hünîye gerdün
ebruvân vermiş

12. ol:

Gazel 66

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Cân mülkü olur elbet âteşgede-i hicran
Ol serv-i revân olmuş yekpâre müzâb
âteş

13. ol:

Gazel 68

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Allāh derim ben seni gördükçe
gönülden
Allāh için ol dīde-i giryāne mu 'ārız

14. ol:

Gazel 69

Mısra: 5

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bu zemīn-i işve vü şīveden alıp ol
vücūdu misāl-i cān
Çıkarır semālara hüsn ü şak u mahabbet
eyleyip ihtilāt

15. ol:

Gazel 69

Mısra: 5

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bu zemīn-i işve vü şīveden alıp ol
vücūdu misāl-i cān
Çıkarır semālara hüsn ü 'aşk u
mahabbet eyleyip ihtilāt

16. ol:

Gazel 72

Mısra: 4

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Etti âşıkları agyäre fedâ
Olsun ol mâ-hasal-ı ömrüm sag

17. ol:

Gazel 79

Mısra: 9

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Billâhi tapardık yine ol kâfire İhsân
Hattâ bu sanem-hânede peygamber
olaydık

18. ol:

Gazel 87

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Âşıkın gâh ağlatır geh güldürür ol verd-
i nâz
Her nîgeh bir tîg her hiddet belâ her
hande gül

19. ol:

Gazel 112

Mısra: 11

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bir hâle olsam ol mâhı bir şeb âgûşa
alsam
Devrâna İhsan sermest-i vuslat denmez
mi yâhû

20. ol:

Gazel 124

Mısra: 10

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bu hâl-i zârımı arz eyle ey sabâ yâre
Yolun düşerse eğer bir gün ol diyârlara

21. ol:

Gazel 125

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Gösterme ayân yâ Rab ol mâha eder
te'sîr
Bir âhı ki pinhândır sad-pâre
gönüllerde

22. ol:

Gazel 127

Mısra: 12

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Ninni söyler gönül niyâz eyler
Uyur ol mâh nâz otağında

23. ol:

Gazel 128

Mısra: 2

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Verirken nakd-i cânım vermemiş bir
cân-figen büse
Varıp ağyâre kılmış râyegân ol sîm-ten
büse

24. ol:

Gazel 128

Mısra: 8

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Edip birlikte peymân ey gönül bağ-ı
cemâlinde
Koparsak ol nihâl-i tâzeden sen büse
ben büse

25. ol:

Kaside 3

Mısra: 35

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Şermende-i ihsānıyım ol çeşmi
kebūdun
Düştüm kara sevdāsına bābında ecirim

26. ol:

Kaside 4

Mısra: 21

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bir lahzā doyup kanmadı ol batn-ı
mu'azzam
Kırk Çeşmelerin ağzına bağlandı su
bendi

27. ol:

Tahmis 7

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Hayātım bir dem olsun geçmiyor hem-
vār bir dürlü
Nasīb olmaz mı yā Rab iktirān ol mäh-i
tal'atle

28. ol:

Diğer 1

Mısra: 67

Olmak, hâlinde bulunmak.

Biz pîr-i mugānız sen de ol sākî
Ayrınlık şişirme tûrancasına

29. ol:

Gazel 85

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Çalınca mutrib piyāle dönsün hemîşe
mest ol safâ-perest ol
Cenāb-ı meyden nasīb alırsan gönül
muhtetin şināh edersin

30. ol:

Gazel 88

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Durmayıp eyle tezallüm yine ey āh-ı
bülend
Varak-ı bād-ı hazān ol reh-i cānāna
dökül

31. ol:

Gazel 91

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olurken revān gözlerimden figān
Sen ol tercemān-ı figān ey gönül

32. ol:

Gazel 106

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Küşâde-pehlû bürehne-sâid o mâh
sızmış zamân müsâit
Sen ol da âşık tahammül eyle fûtâde
cânlar nasıl dayansın

33. ol:

Gazel 114

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Gülzârı seyr et bak rûy-ı âle
Sâgar be-dest ol gel kokla lâle

34. ol:

Gazel 145

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir damla su ol gönlüme gel ak
delikanlı
Bir damla sudan gönlümü yık yak
delikanlı

35. ol:

Gazel 162

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Çıkıp bir nâzır ol manzûr olursun böyle
kalmazsın
Düşüp mest olmadan mahmûr olursun
böyle kalmazsın

36. ol:

Gazel 162

Mısra: 13

Olmak, hâlinde bulunmak.

Megesrân olma gel şîrin-mezâk ol
bezm-i helvâdan
Çiçekten bal alır zembûr olursun böyle
kalmazsın

37. ol:

Kaside 7

Mısra: 21

Îşâret zamiri.

Yâ Rab ne medâristi ne tahsîl idi ol
Hep kâle yekûlu diye çân çân-ı ma'ârif

38. ol:

Diğer 2

Mısra: 11

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Sen neğamdan bahsedersin ol ğanem
der mutlakā
Hâce-i meşhûr sordukda men ü tûdan
haber

39. ol:

Diğer 5

Mısra: 2

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

'Ârif-i 'ilm-i bozuntudur o rûtbe zâh
kim
Sen neğamdan bahsedersin ol ğanem
der mutlaka

ol kadar:

1. ol kadar:

Kaside 2

Mısra: 125

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

O kadar, o derece, çok fazla.

Ol kadar ehl-i dalâl olduk ki peymân
etmişiz
Varsa hep birden har-ı deccāla bî'at
bekleriz

ol kâfir gibi yok:

1. ol kâfir gibi yok:

Tesdis 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*O kâfir sevgili gibisi bulunmuyor,
mevcut değil.*

Fitne ikliminde ol kâfir gibi yok dediler
El koyup imân getirdim kalb ü vicdân
üstüne

ol zülf-i perîşân üstüne:

1. **ol zülf-i perîşân üstüne:**-îl, -(n)e

Tesdis 1

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dağımık saçlarının uğruna.

Hep gönüller târına bend olmayı eyler
hayâl
Âlemin gavgâsı ol zülf-i perîşân üstüne

ola:

1. **ola:**-a

Kaside 3

Mısra: **18**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Devrân beni sevdâya düşürmüş yeni
baştan
Tevfik-i Hüdâvend ola her işte zahîrim

2. **ola:**-a

Kaside 7

Mısra: **73**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Meydâna atıldın ola meşkûr cihâdın
Sağ elde kılıç solda da kalkân-ı ma'ârif

3. **ola:-a****Tahmis 6**

Mısra: 27

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ola zîbende tarâvetle bahârın seherin
Bûlbûl-i nâtikam oldukça senin nağme-
gerin

olabilseydim:1. **olabilseydim:-abil, -se, -y, -di, -m****Kıt'a 8**

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Şimdi bildim yok imiş bir sana benzer
nâşâd
Olabilseydim elinden senin âzâd gönül

olacak:1. **olacak:-acak****Kaside 6**

Mısra: 154

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir şanlı 'arüsedir nişanlı
Dâmâd olacak âgâ-yı hamsi

olalı:1. **olalı:-alı****Gazel 144**

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nâilim vuslata hicrân ile me'nûs olalı
Bulmuşum çâremi bîçâre vü me'yûs
olalı

2. **olalı:-alı****Gazel 144**

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nâilim vuslata hicrân ile me'nûs olalı
Bulmuşum çâremi bîçâre vü me'yûs
olalı

3. **olalı:-alı****Gazel 144**

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Uyku görmez gözü aşıkların ey nûr-ı
basar
Şeb-i firkatteki ru'yâları kâbus olalı

4. **olalı:-alı****Gazel 144**

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

İnlerim ben bu tahassürle o dinler inler
Deyr-i mihnette gönül hastası nākūs
olalı

5. **olalı:-alı**

Gazel 144

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Almamış sen gibi āgūşuna bir şem'-i
murād
Dil-i sūzāndaki fānūs bu fānūs olalı

6. **olalı:-alı**

Gazel 144

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ser-nigūn kubbede āh oldu nasībim
İhsān
Baht-ı ferhunde dönüp tālī'-i ma'kūs
olalı

olalım:

1. **olalım:-alım**

Gazel 51

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Terennüm et güzelim büse-çin-i aşk
olalım

Şu yavru kuşlara bak vakt-i nev-bahār
öpüşür

2. **olalım:-alım**

Gazel 92

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olalım subha kadar bir gece senli benli
Bize gel ey ten-i sîmîni güzel benli
güzel

3. **olalım:-a, -lım**

Gazel 134

Mısra: 13

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nevâ-yı âh ile İhsân ko dâstân olalım
Nihân tutar mı fîgân derd-i âşikâremizi

olalım kâim:

1. **olalım kâim:**

Diğer 1

Mısra: 91

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Kâim olmak, varlığı sürüp gitmek,
dâim olmak.*

Bu şeb de cânânla olalım kâim
Mevlâm kabul etsin Yezdâncasına

olamam:

1. **olamam:-a, -ma, -m**

Gazel 21

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nür-ı aşk olmasa bir sāye-i seyyār
olamam
Edemez bir yana nūr olmasa bir sāye
nûfûz

2. **olamam:-a, -mam**

Gazel 100

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Sîrâb olamam dolsa da peymâne-i
ömrüm
Peymâne-i âlâmını çekmekten
usanmam

3. **olamam:-a, -ma, -m**

Kaside 7

Mısra: 114

Olmak, hâlinde bulunmak.

Her hâl ile müstağnî-i âzâde-beyânım
Olmam olamam câize-cüyân-ı ma'ârif

olamaz:

1. **olamaz:-a, -maz**

Gazel 19

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olamaz o gonca-i işveden daha nükte-
ver daha pür-fiten
Daha dil-rübâ-yı tüvân-şiken daha
zinde-şîve ferîde-şüh

2. **olamaz**:-a, -maz

Gazel 23

Mısra: 13

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olamaz çünkü devâ derdine aşkın İhsân
Bu şifâ-gâha gelen hasta gider hasta
gelir

3. **olamaz**:-a, -maz

Gazel 24

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Yetmez benim âlâmımı teskîne denizler
Hem-râz olamaz kalb-i gam-âgîne
denizler

4. **olamaz**:-a, -maz

Gazel 26

Mısra: 11

Olmak, hâlinde bulunmak.

Neden āsumān-ı ümīdime olamaz
sūheyl ziyā-feşān
Bu zemīn-i cilde herkesin meh-i
tābdārı ayān olur

5. **olamaz:-a, -maz**

Gazel 57

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bize mesdūd olamaz kâ'be-i vuslat
İhsān
Reh-i nā-refte açar lahzada minhāc
ederiz

6. **olamaz:-a, -maz**

Gazel 62

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olamaz gölgesi göklerde güneş
Yok benim yerdeki dildārıma eş

7. **olamaz:-a, -maz**

Gazel 70

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bu sükūn-zār-ı mihnet-efzādan
Olamaz şād bir sadā melhūz

1. **olan:-an**

Gazel 90

Mısra: 1

Olmak, bulunmak, yer almak.

Gönülde aşk olan güzel mahabbet-āşinā
değil
Mahabbet āşinā da olsa kâbil-i vefā
değil

2. **olan:-an**

Kaside 6

Mısra: 235

Olmak, bulunmak, yer almak.

Tab'ımdır olan bu nüktelerle
Bir şā'ir-i hoş-nevā-yı hamsi

3. **olan:-an**

Gazel 2

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Açmaz nikāb-ı hüsnünü dildār-ı
mehlikā
Tutmuş muhīt-i ufku sükūn-zār olan
mesā

4. **olan:-an**

Gazel 13

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nazar-endāz olan āfāk-ı hayāl-āvere
elbet
Olur İhsān gibi bir şāir-i bīdār-ı tabi'at

5. olan:-an

Gazel 14

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bu ĩn ü ānına İhsān bakar mı devrānın
Olan şarāb-ı mahabbetle neş'e-yāb-ı
hayāt

6. olan:-an

Gazel 19

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ey olan nesīm-i mahabbetin ser-i
āşıkānda vezīde-şüh
Gül-i tābdār-ı melāhatın çemen-i
ruhında demīde-şüh

7. olan:-an

Gazel 28

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

Dūzah-nişīn-i hicr olan İhsān-ı
derdmend için
Dārū'n-na ĩm-i vuslatı bir fātihū'l-
ebvāb açar

8. olan:-an

Gazel 37

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

İhsân rûsûm-i külfete bîgâne tavr olan
 Âzâde ser gelir yine âzâde ser geçer

9. olan:-an

Gazel 38

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Misâl-i kible-nümâ titreyip de ibre-i
 cân
 O Kâ'be hüsne heman cây olan cinâne
 döner

10. olan:-an

Gazel 41

Mısra: 5

Olmak, hâlinde bulunmak.

Yârin selâm-ı pâkine meclâ olan diyâr
 Düzah da olsa âdeme dârü's-selâm olur

11. olan:-an

Gazel 44

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

Siyeh bahtım ki İhsân mâni-i dîdâr olan
 hûbân
 Çözüp gisûların dest-i nigâhım
 bağlamışlardır

12. olan:-an

Gazel 55

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir tecellî etse hayrân olduğum sîmâ-yı
 cennet
 Dâr-ı bîmârân olan dünyâda bir dîvâne
 kalmaz

13. olan:-an

Gazel 59

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Maksûdu hemân cennet-i dîdâr olan
 âdem
 Dîdâr ilinin dârına dîvârına bakmaz

14. olan:-an

Gazel 89

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Cevher-i feyziyle pürdür sâhil ü dâmânı
 hep
 Nürdan lebrîz olan deryâdır âteşten
 gönül

15. **olan:-an**

Gazel 109

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Üftâdene yâr olmadın ey nahl-i melâhat
Agyâre olan bunca temâyüllere karşı

16. **olan:-an**

Gazel 133

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olurken şâne tarh-efken cebîn-i lem'a-
dâr üzre
Abîr-efşân olan gîsûların pîrâye
düşmez mi

17. **olan:-an**

Gazel 146

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Şairliğe bîgâne olan nesl-i münevver
Her vech ile yontulmamış insanlara
benzer

18. **olan:-an**

Gazel 154

Mısra: 5

Olmak, hâlinde bulunmak.

Dikkatle bak üstâdın olan hâne-harâba
Ehlinden al istersen eğer almak inâba

19. olan:-an

Rûbai 24

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Yandıkça çerâğ-ı nûr olan bir kalbin
Pervânesi hep şem'-i tecellâdan olur

olan mecnûna peyrev:

1. olan mecnûna peyrev:

Tahmîs 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mecnun'un ardından giden, onu takip eden.

Olan Mecnûna peyrev dehre bir efsâne
olmaz mı
Dil-i çeşm-âşinâ sāmân ile bîgâne
olmaz mı

olancasına:

1. olancasına:-casına

Diğer 1

Mısra: 116

Bütün, elde bulunanın hepsi, olduğu kadar.

Anam babam diye fiyakasına
Varımız vermişiz olancasına

olanlar:

1. olanlar:-an, -lar

Gazel 115

Mısra: 14

Olmak, gerçekleşmek, vuku bulmak.

Ebed-giryân olur İhsân demâdem
Olanlar tâ ezel mehcûr-hande

olarak:

1. olarak:-arak

Gazel 20

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Sad-çâk olarak zûlf-i girihgîri dolandı
Çözmez mi cefâ ukdelerin şâne-i
ümmîd

olaydı:

1. olaydı:-a, -(y)dı

Gazel 14

Mısra: 6

Olmak, gerçekleşmek, vuku bulmak.

Ederdim uğruna bir sermedî hayât fedâ
Olaydı kâbil-i avdet geçen şebâb-ı
hayât

2. olaydı: -a, -y, -di

Gazel 110

Mısra: 10

Olmak, gerçekleşmek, vuku bulmak.

Hāme-i çālākim İhsān dehri gark-ı berk
ederdi

Ruhsat-ı güftār olaydı arş-ı mā-fi'l-bāle
doğru

olaydık:

1. olaydık: -a, -y, -di, -k

Gazel 79

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

La'l-i leb-i sākīden öpen sāgar olaydık
Tesnīm-i bekā zevkine reşk-āver
olaydık

2. olaydık: -a, -y, -di, -k

Gazel 79

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

La'l-i leb-i sākīden öpen sāgar olaydık
Tesnīm-i bekā zevkine reşk-āver
olaydık

3. **olaydık:** -a, -y, -di, -k**Gazel 79**

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Dil-dâdemiz olmazdı bizim garka-i
 hicrân
 Şâyet galat-ı hilkat olup dilber olaydık

4. **olaydık:** -a, -y, -di, -k**Gazel 79**

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Mâdâm ki hep nâr-ı gam-ı aşk ile
 yandık
 Bâri nazar-ı yârda hâkister olaydık

5. **olaydık:** -a, -y, -di, -k**Gazel 79**

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Billâhi tapardık yine ol kâfire İhsân
 Hattâ bu sanem-hânedâ peygamber
 olaydık

Gönül olmazdı bir an güzellerden
 perîşân
 Olaydım ben de İhsân gönül
 mahremlerinden

olaydım dūr:1. **olaydım dūr:****Gazel 167**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Dūr olmak; uzaklaşmak, uzak kalmak.*

Yanardım misl-i İhsân âteş-i cānsüz-ı
 ğayretten
 Maazallâh eğer bir an olaydım dūr
 'aşkımdan

olayım:1. **olayım:** -a, -y, -ım**Gazel 67**

Mısra: 12

Olmak, hâlinde bulunmak.

Pâk et şu harîm-i dili jengâr-ı sivâdan
 İhsân olayım dersin eğer mazhar-ı ihlâs

2. **olayım:** -a, -y, -ım**Gazel 164**

Mısra: 22

*Olmak, hâlinde bulunmak.*1. **olaydım:** -a, -y, -di, -m**Gazel 107**

Mısra: 12

*Olmak, hâlinde bulunmak.***olaydım:**

Yediden yetmiŖe tekmîl hurûf etti cihân
Olayım ben dahi kırkımda sebak-hân-ı
sûhan

3. **olayım:** -a, -(y)ım

Rûbai 15

Mısra: **2**

Olmak, hâlinde bulunmak.

İster elem ü cevri ile pür-derd olayım
İdbâr u felâketle gerek ferd olayım

oldu:

1. **oldu:** -du

Diğer 1

Mısra: **130**

Olmak, hâline gelmek.

Dalkılıç çıkınca cümle şeb revân
Can korkusu oldu bende nümâyân

2. **oldu:** -du

Gazel 7

Mısra: **10**

Olmak, hâline gelmek.

İhsân diler misin dahî incâz-ı va'di sen
Yârin cevâbı oldu mazâ mâ mazâ sana

3. **oldu:** -du

Gazel 8

Mısra: 1

Olmak, hâline gelmek.

Dem-i can-perveri i' cāza misāl oldu bu
şeb

Nātıkam şīve-i güftārına lāl oldu bu şeb

4. oldu:-du

Gazel 8

Mısra: 2

Olmak, hâline gelmek.

Dem-i can-perveri i' cāza misāl oldu bu
şeb

Nātıkam şīve-i güftārına lāl oldu bu şeb

5. oldu:-du

Gazel 8

Mısra: 6

Olmak, hâline gelmek.

Ne füsün-pişe ne fettan şu güzel
gözlere bak

Zübde-i nūr-ı cihāndār-ı cemāl oldu bu
şeb

6. oldu:-du

Gazel 8

Mısra: 8

Olmak, hâline gelmek.

Beni mehcūr-ı huzūr etti perīşān etti
Acaba kimlere hem-bezm-i visāl oldu
bu şeb

7. oldu:-du

Gazel 18

Mısra: 5

Olmak, hâline gelmek.

Şerha-dār oldu tığ-ı çeşminden
İstemez metn-i sīne başka şürüh

8. oldu:-du

Gazel 32

Mısra: 2

Olmak, hâline gelmek.

Āşikār olmakla zīr-i turrenden dīdār-ı
yār
Oldu her yüzden çıkıp derdi nihānım
āşikār

9. oldu:-du

Gazel 36

Mısra: 7

Olmak, hâline gelmek.

Rind-i peymān-ı ezel mest-i mūdām
oldu gider
Sanma ferdā-yı kıyāmette o bīhūş açılır

10. oldu:-du

Gazel 46

Mısra: 13

Olmak, hâline gelmek.

Misāl-i sihr-i helāl oldu sözlerin İhsân
Lisân-i ehl-i mahabbette başka hâlet
var

11. oldu:-du

Gazel 60

Mısra: 3

Olmak, hâline gelmek.

Pîr-i bahâr aşkı gör oldu hem âgûş-ı yâr
Reşk-i kıyâmü'ş-şebâb eyledi merdâne
dans

12. oldu:-du

Gazel 67

Mısra: 1

Olmak, hâline gelmek.

Vādî-i dalâl oldu hemân kişver-i ihlâs
İtmâm-ı zamân eyledi peygamber-i
ihlâs

13. oldu:-du

Gazel 71

Mısra: 2

Olmak, hâline gelmek.

Sahrā-neverd-i gamdan dīdār-ı yār
mennü'
Feyzinden oldu hayfā ebr-i bahār
mennü'

14. oldu:-du

Gazel 72

Mısra: 1

Olmak, hâline gelmek.

Rukabā bezmine yār oldu çerāg
Mekr-i ülfette imiş bülbül ü zāg

15. oldu:-du

Gazel 87

Mısra: 6

Olmak, hâline gelmek.

Hûy-feşân ruhsār-ı ter leblerde benler
âteşin
Ravzadan nār oldu zâhir bitti hem
külhanda gül

16. oldu:-du

Gazel 103

Mısra: 2

Olmak, hâline gelmek.

Olmadan bir zaman refāha vatan
Vatanım oldu āh ü vāha vatan

17. oldu:-du

Gazel 103

Mısra: 10

Olmak, hâline gelmek.

Azm ü imānla doldu taştı gönül
Āsumān oldu mihr ü māha vatan

18. oldu:-du

Gazel 108

Mısra: 4

Olmak, hâline gelmek.

Baygın baygın bakışlarından
Bezm oldu şaraphâne çapkın

19. oldu:-du

Gazel 108

Mısra: 4

Olmak, hâline gelmek.

Baygın baygın bakışlarından
Bezm oldu şaraphâne çapkın

20. oldu:-du

Gazel 114

Mısra: 5

Olmak, hâline gelmek.

Ruhsār-ı terde hûy oldu peydā
Güllerde güyā elmās jāle

21. oldu:-du

Gazel 124

Mısra: 5

Olmak, hâline gelmek.

Senin erîke-i hüsnün semâ-resîd oldu
Karıştı cevher-i ömrüm benim
gubârlara

22. oldu:-du

Gazel 125

Mısra: 10

Olmak, hâline gelmek.

Bir kân-ı mahabbetten nâgâh düşen âteş
Nûr oldu yanar İhsân hemvâre
gönüllerde

23. oldu:-du

Gazel 135

Mısra: 3

Olmak, hâline gelmek.

Oldu efsûs hevâ hâsıl-ı sermâye-i kâr
Atmışız şûre-i hüsrâna meğer dânemizi

24. oldu:-du

Gazel 140

Mısra: 7

Olmak, hâline gelmek.

O nahl işve güzâr etmez oldu bâğ-ı
vefâdan
Salıp kıyâmete uşşakı intizâra düşürdü

25. **oldu:-du**
Gazel 141
Mısra: 12
Olmak, hâline gelmek.

Reşk-i cinân etti tarabhâneyi
Cevr-i zamân oldu cehennem dedi

26. **oldu:-du**
Gazel 143
Mısra: 9
Olmak, hâline gelmek.

Devlet-serây-ı sîne garîb oldu inliyor
Murg-ı hezâr şevki uçan lâneler gibi

27. **oldu:-du**
Gazel 144
Mısra: 9
Olmak, hâline gelmek.

Ser-nigün kubbede âh oldu nasîbim
İhsân
Baht-ı ferhunde dönüp tâlî'-i ma'kûs
olalı

28. **oldu:-du**
Kaside 1
Mısra: 81
Olmak, hâline gelmek.

Vücûdun oldu senin nakş-ı evvel-i
hâtem
Egerçi hâtemi sensin nebîlerin ammâ

29. **oldu:-du**
Kaside 1
Mısra: 87
Olmak, hâline gelmek.

Benim o rütbe garîk-i güneh ki oldu
benim
Sevâb olur diye ettiklerim de başka
hata

30. **oldu:-du**
Kaside 6
Mısra: 213
Olmak, hâline gelmek.

Bak sohbetim oldu neş'e-pîrâ
Bir sohbet-i Baykarâ-yı hamsi

31. **oldu:-du**
Kaside 6
Mısra: 233
Olmak, hâline gelmek.

Ehl-i şikem oldu mest-i lezzet
Cāmımdan içince lāy-i hamsi

32. oldu:-du

Kaside 7

Mısra: **2**

Olmak, hâline gelmek.

Hoş geldin eyâ mihr-i dıraḥşân-ı
ma'ârif
'İyd oldu kudümünle ḥazîrân-ı ma'ârif

33. oldu:-du

Kaside 7

Mısra: **14**

Olmak, hâline gelmek.

Şevkinle şitâbân düşerek yollara geldi
Bir şanlı katâr oldu şu kervân-ı ma'ârif

34. oldu:-du

Muhammes 1

Mısra: **17**

Olmak, hâline gelmek.

Gayr oldu nihân cân u cihân oldu bütün
yâr
Bir tal'at-ı dîdâr ile ettin bizi bîdâr

35. oldu:-du

Muhammes 1

Mısra: 17

Olmak, hâline gelmek.

Gayr oldu nihân cân u cihân oldu bütün
yâr

Bir tal'at-ı didâr ile ettin bizi bîdâr

36. **oldu:-du**

Muhammes 2

Mısra: 2

Olmak, hâline gelmek.

Ahbâb elinde yandı harâb oldu
gülşenim

Nekbet- sarây u büm u gurâb oldu
meskenim

37. **oldu:-du**

Tahmis 2

Mısra: 12

Olmak, hâline gelmek.

Tarîkindir senin ey şanlı minhâc

O minhâc üzre ervâh oldu mevvâc

38. **oldu:-du**

Tahmis 4

Mısra: 1

Olmak, hâline gelmek.

Tâli'imden gördüğüm sîmâ-yı hüsran
oldu hep

Döktüğüm yaşlar pey-i dâmende al kan
oldu hep

39. **oldu:-du**

Tahmis 4

Mısra: 4

Olmak, hâline gelmek.

İstedim vuslat nasîbim döndü hicrân

oldu hep

'Aşka düştüm cân u dil müft-i civânân

oldu hep

40. **oldu:-du**

Tahmis 4

Mısra: 5

Olmak, hâline gelmek.

Sabr u tâkat masraf-ı çäk-ı girîbân oldu
hep

Gittim elden dostlar bir yâre dil verdim
zebûn

oldu bir vîrâne:

1. **oldu bir vîrâne:**

Kaside 2

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Yıkılmak, harap olmak.

Oldu bir vîrâne dârtü'l-mülkümüz
ma'mûr iken
Biz mutalsam bir der-i genc-i kanâ'at
bekleriz

olduğumuz:

1. **olduğumuz:** *-duk, -u, -muz*

Gazel 33

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ol mäh ile hem-bezm-i visâl
olduğumuz şeb
Reşk-âver-i mäh-ı felek olmuş
şebimizdir

olduğunda:

1. **olduğunda:** *-duğunda*

Gazel 43

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Vuslat sonunda etse gerek meyl-i hâb o
çeşm
Sulh olduğunda fîg-i gazâ der-niyâm
olur

olduk:

1. **olduk:** *-du, -k*

Diğer 1

Mısra: 54

Olmak, hâlini almak.

Biz gibi şu 'arā gelmez cihāna
Hep tevārīhlerde olduk yegāne

2. **olduk:-du, -k**

Diger 1

Mısra: 79

Olmak, hâlini almak.

Sih-i intizârda olduk pek zebûn
Yaktık cân u teni biryâncasına

3. **olduk:-du, -k**

Diger 1

Mısra: 90

Olmak, hâlini almak.

O gün cāmilerde dolaştık sâim
Tâ'at-ı Hüdāya olduk müdâvim

4. **olduk:-du, -k**

Kaside 2

Mısra: 125

Olmak, hâlini almak.

Ol kadar ehl-i dalāl olduk ki peymân
etmişiz
Varsa hep birden hâr-ı deccāla bî'at
bekleriz

5. **olduk:-du, -k**

Kıt'a 39

Mısra: 3

Olmak, hâlini almak.

Biz olduk şehsuvâr-ı esb-i devlet sâhib-
i dârât

Bizim dâh-dâhımız var at elindir çul
emânettir

6. **olduk:-du, -k**

Muhammes 1

Mısra: 5

Olmak, hâlini almak.

Olduk elem-i aşk ile bîçāre efendim
Âhû bakışın hâl-i siyahın ruh-ı âlin

oldukça:

1. **oldukça:-dukça**

Gazel 16

Mısra: 3

Olmak, hâlini almak.

Gamzeler oldukça berk-āsā ayân
Lahza-i nezzāre etmez intizāc

2. **oldukça:-dukça**

Gazel 23

Mısra: 5

Olmak, hâlini almak.

Yavru kuş lânenen oldukça bu yerlerde
cüdâ

Uçamaz uça da bir dāma düşer deste
gelir

3. **oldukça**: -duḳça

Gazel 45

Mısra: 5

Olmak, hâlini almak.

Geçerek karşıma oldukça şeker-hand-i
emel
Bûlbûl-i zârına sîmâ-yı gülîstân
gülüyor

4. **oldukça**: -duḳça

Gazel 87

Mısra: 11

Olmak, hâlini almak.

Gözlerinden leblerinden büse-çîn
oldukça ben
Gıptasından göz diker nergis olur
giryende gül

5. **oldukça**: -duḳça

Gazel 112

Mısra: 5

Olmak, hâlini almak.

Meclisde her an çaldıkça mutrib
oldukça seyrân
Âvâz-ı şevk ü şâdiyle dolsun mînâ-yı
mînû

6. **oldukça**:-*dukça***Kaside 6**

Mısra: 107

Olmak, hâlini almak.

Oldukça 'alev-feşân nümâyân
Nâr-ı şikem iştihâ-yı hamsi

7. **oldukça**:-*dukça***Kaside 6**

Mısra: 120

Olmak, hâlini almak.

Bir hafta ta'âma yer bırakmaz
Oldukça ğıdâ ğıdâ-yı hamsi

8. **oldukça**:-*dukça***Tahmis 6**

Mısra: 28

Olmak, hâlini almak.

Ola zîbende tarâvetle bahârin seherin
Bülbül-i nâtkam oldukça senin nağme-
gerin

Oldular bir perdeden vuslatla fırkât
nağme-zen
Şevk istîla edip olmakla bitâb encümen

oldum:1. **oldum**:-*du, -m***Gazel 10**

Mısra: 7

Olmak, hâlini almak.

Belâ-yı aşk-ı civânânla ihtiyâr oldum
Gönül kocalmadı ammâ ağardı müy-ı
şebâb

2. **oldum**:-*du, -m***Gazel 32**

Mısra: 4

Olmak, hâlini almak.

Jâle-i 'aşkım ki düştüm gülsitân-ı
hüsünüce
Karşılaştım mihr-î tâbânımla oldum bî-
karâr

3. **oldum**:-*du, -m***Gazel 72**

Mısra: 5

Olmak, hâlini almak.

İki yüzden dahî mehcür oldum
Görmedim rüy-ı safâ rüy-ı ferâğ

oldular:1. **oldular**:-*du, -lar***Tahmis 9**

Mısra: 17

Olmak, hâlini almak.

4. **oldum:-du, -m**

Gazel 97

Mısra: **1**

Olmak, hâlini almak.

Cihândan bî-huzûr oldum cefâ-yı dem-
be-dem gördüm
Bu hestî-gâh-ı vicdan-sûzu iklîm-i
'adem gördüm

5. **oldum:-du, -m**

Gazel 97

Mısra: **3**

Olmak, hâlini almak.

Ahîllen rehber oldum râhzenlik resmi
seyr ettim
Ehibbâ-perver oldum her birinden bir
sitem gördüm

6. **oldum:-du, -m**

Gazel 97

Mısra: **4**

Olmak, hâlini almak.

Ahîllen rehber oldum râhzenlik resmi
seyr ettim
Ehibbâ-perver oldum her birinden bir
sitem gördüm

7. **oldum**:-du, -m**Gazel 98**

Mısra: 1

Olmak, hâlini almak.

Heycâ-yı zamândan kaçınıp bî-teraf
oldum
Dehrin yine peykânına ammâ hedef
oldum

8. **oldum**:-du, -m**Gazel 98**

Mısra: 2

Olmak, hâlini almak.

Heycâ-yı zamândan kaçınıp bî-teraf
oldum
Dehrin yine peykânına ammâ hedef
oldum

9. **oldum**:-du, -m**Gazel 98**

Mısra: 4

Olmak, hâlini almak.

Bin dâire-i cilvede elden ele düştüm
Seyli hûr-ı devr olmada mânend-i def
oldum

10. **oldum**:-du, -m**Gazel 98**

Mısra: 6

Olmak, hâlini almak.

Bir seng-dilin bûs u kenârıydı ümîdim
Taştı ser-i emvâc-ı havâdisde kef
oldum

11. **oldum**:-du, -m**Gazel 98**

Mısra: 8

Olmak, hâlini almak.

Kaldım mütereddid reh-i hayrette
perîşan
Meydân-ı mahabbette karîn-i telef
oldum

12. **oldum**:-du, -m**Gazel 98**

Mısra: 10

Olmak, hâlini almak.

Bir gendüm-i hâl almağa firdevsini
verdim
Uydum babamın isrine hayrû'l-ıalef
oldum

13. **oldum**:-du, -m**Gazel 98**

Mısra: 12

Olmak, hâlini almak.

Bir meh-veş için nâire-i 'aşk ile yandım
Düştüm şeb-i hicrinde düçar-ı şegaf
oldum

14. **oldum:-du, -m**

Gazel 98

Mısra: 14

Olmak, hâlini almak.

Dürdâne-i âmâli der-âgüş için İhsân
Bin vuslata şâyân olacak bir sedef
oldum

15. **oldum:-du, -m**

Gazel 127

Mısra: 17

Olmak, hâlini almak.

Serhoş oldum düşüp bayıldım aman
Kevser-i vashnın ayağında

16. **oldum:-du, -m**

Gazel 131

Mısra: 4

Olmak, hâlini almak.

Bir taraftan zehr-i hicrân ta'n-ı düşmân
bir taraftan
Dôstlar bâzîçe oldum bir yamân fettân
elinde

17. **oldum:-du, -m**

Gazel 133

Mısra: 9

Olmak, hâlini almak.

Düşüp ümmîd-i bûs-ı pâye İhsân hâksâr
oldum
O serv-i nâzenînden hâke bir gün sâye
düşmez mi

Sen dönüp söz tutmadın vardın düşâr
oldun yazık
Düştüğün derdin Hudâ hayr eylesin
encâmını

oldum şahid:

1. oldum şahid:

Rûbai 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Şahit olmak, bir olayı görmüş olmak,
tanık olmak.*

Bin şekline hüsni ü 'aşkın oldum şahid
Âyîneye âyine tekâbül etti

oldun:

1. oldun:-du, -n

Gazel 116

Mısra: 10

Olmak, hâlini almak.

Ankâ-yı nâz u himmetim İhsân
geçerken sidreden
Sayd oldun âhû gözlerin bir gamze-i
gammâzına

2. oldun:-du, -n

Gazel 136

Mısra: 11

Olmak, hâlini almak.

olcak:

1. olacak:-ıcak

Gazel 41

Mısra: 8

Olmak, hâline gelmek.

Büs et rahîk-ı la'lini öp sebz-i hattını
Zevk-i çemenle tām olıcak zevk-i cām
olur

olma:

1. olma:-ma

Gazel 68

Mısra: 12

Olmak, hâline gelmek.

Bir büseni aldım diye bin minnet
edersin
Öp sen de ödeş olma bu İhsâna mu'ânız

2. olma:-ma

Gazel 162

Mısra: 13

Olmak, hâline gelmek.

Megesrân olma gel şîrin-mezâk ol bezm-i
helvâdan

Çiçekten bal alır zenbūr olursun böyle
kalmazsın

3. **olma**:-*ma*

Kıt'a 13

Mısra: **1**

Olmak, hâline gelmek.

Nihâl-i bahta hoş bak olma berk ü bār
için me'yūs
Bu bağın gâh olur nev-bâve-i matlûbu
gâh olmaz

4. **olma**:-*ma*

Kıt'a 53

Mısra: **3**

Olmak, hâline gelmek.

Hirre-i dehre sakın olma ğidâ-yı
dendân
Delîğin pek dar iken takma kabak
kuyruğuna

olmada:

1. **olmada**:-*ma, -da*

Gazel 68

Mısra: **10**

Olmak, hâline gelmek.

Ben sâbit iken tevbe-i peymānede her
dem
Peymāne-i la'îl olmada peymāne
mu'âriz

2. **olmada**:-ma, -da**Gazel 98**

Mısra: 4

Olmak, hâline gelmek.

Bin dâire-i cilde elden ele düştüm
 Seyli hür-ı devr olmada mânend-i def
 oldum

olmadan:1. **olmadan**:-madan**Gazel 64**

Mısra: 3

Sahip olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Olmadan ziynet-i fitriyye nesak-sâz-ı
 ta' ayyûn
 Yed-i meşşâta-i kudretle o meh
 gâzelenirmiş

2. **olmadan**:-ma, -dan**Gazel 89**

Mısra: 10

Sahip olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Olmamıştır bir zaman zevk-âşinâ-yı
 iftirâk
 Bezm-i hâs-ı vasla îhsân olmadan
 mahrem gönül

3. **olmadan**:-madan**Gazel 103**

Mısra: 1

Olmak, gerçekleşmek.

Olmadan bir zaman refâha vatan
 Vatanım oldu âh ü vâha vatan

4. **olmadan**:-madan**Gazel 162**

Mısra: 2

Olmak, hâline gelmek.

Çıkıp bir nâzır ol manzûr olursun böyle
 kalmazsın
 Düşüp mest olmadan mahmûr olursun
 böyle kalmazsın

5. **olmadan**:-madan**Kaside 2**

Mısra: 75

Olmak, hâline gelmek.

Olmadan aslâ mürid-i hânkâh-ı ma'rifet
 Tıf-ı endek-sâl iken feyz-i velâyet
 bekleriz

olmadı:1. **olmadı**:-ma, -dı**Gazel 20**

Mısra: 2

Olmak, hâline gelmek.

Vîrâne imiş dildeki kâşâne-i ümmîd
Ma'mûr-ı zamân olmadı vîrâne-i
ümmîd

2. **olmadı:** *-ma, -dı*

Gazel 78

Mısra: **3**

Olmak, hâline gelmek.

Tıfl-ı mister-şûdümüz kâbil-i rûşd
olmadı hayt
Himmet-i mürşide hâsiyyet-i irşâda
yazık

3. **olmadı:** *-ma, -dı*

Tahmis 4

Mısra: **14**

Olmak, bulunmak.

Koymayıp bir dem beni âğyâr o gül-
ruhsâr ile
Olmadı tenhâca bir işret çemende yâr
ile

olmadım:

1. **olmadım:** *-ma, -dı, -m*

Gazel 139

Mısra: **7**

Olmak, bulunmak.

Olmadım âzâdı bir dem yok mudur
Mekteb-i âlâminın âzînesi

olmadın:1. **olmadın:**-ma, -dı, -n**Gazel 109**

Mısra: 5

Olmak, hâline gelmek.

Üfâdene yâr olmadın ey nahl-i melâhat
Agyâre olan bunca temâyüllere karşı

olmağa:1. **olmağa:**-mak, -a**Gazel 23**

Mısra: 8

Olmak, hâline gelmek.

Bulsa gülşende girîbânı rehâ hârından
Zîb-ı dest olmağa bir gonca-i nev-reste
gelir

olmak:1. **olmak:**-mak**Gazel 6**

Mısra: 2

Olmak, hâline gelmek.

Hoş gelir dildârı seyretmek visâline
bana
Nev-bahârın bir kız olmak ihtimâline
bana

2. **olmak:**-mak**Gazel 86**

Mısra: 11

Olmak, hâline gelmek.

Herem-nümâ-yı ufûl olmak üzere şûh-ı
şebâb
Tehî nûkûd-ı safâdan hazâne-i âmâl

3. **olmak:**-mak**Gazel 93**

Mısra: 9

Olmak, hâline gelmek.

Muhâl iken bana olmak nasîbe-dâr
İhsân
Ümîd edip de visâl-i muhâle ağlıyorum

4. **olmak:**-mak**Gazel 99**

Mısra: 3

Olmak, hâline gelmek.

Bir kadeh-kâr ile hem-bezm-i visâl
olmak için
Ömr-i cāvîdi döküp câma şarâb
eyleyelim

olmakla:1. **olmakla:**-mak, -la**Gazel 11**

Mısra: 4

Olmak, hâline gelmek.

Turrelerdir kaplayan ruhsârını
Mest-i hâb olmakla ol meh nîm-şeb

2. **olmakla**:-mak, -la

Gazel 32

Mısra: 1

Olmak, hâline gelmek.

Âşikâr olmakla zîr-i turrenden didâr-ı
yâr
Oldu her yüzden çıkıp derdi nihânım
âşikâr

3. **olmakla**:-mak, -la

Tahmis 9

Mısra: 18

Olmak, hâline gelmek.

Oldular bir perdeden vuslatla firâkat
nağme-zen
Şevk istîla edip olmakla bîtâb encümen

olmakta:

1. **olmakta**:-makta

Gazel 149

Mısra: 8

Olmak, hâline gelmek.

Kendim değilim eyleyen irfânımı izhâr
Hâmidle Sezâyî bana olmakta senâ-kâr

2. **olmakta:-makta**

Kaside 7

Mısra: 32

Olmak, hâline gelmek.

Dünyâya gelip dâhil-i gehvâre olunca
Olmakta hemân dâhil-i esnân-ı ma'ârif

3. **olmakta:-makta**

Gazel 155

Mısra: 3

Olmak, gelişmek.

Günden güne olmakta fakat cehli de
bâriz
Yapmıştı onun resmini kerrât ile Râmiz

olmam:

1. **olmam:-ma, -m**

Kaside 7

Mısra: 114

Olmak, hâline gelmek.

Her hâl ile müstağnî-i âzâde-beyânım
Olmam olamam câize-cüyân-ı ma'ârif

olmamıştır:

1. **olmamıştır:-ma, -miş, -tir**

Gazel 89

Mısra: 9

Olmak, meydana gelmek.

Olmamıştır bir zaman zevk-âşinâ-yı
iftirāk
Bezm-i hâs-ı vasla İhsân olmadan
mahrem gönül

olmasa:

1. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 21

Mısra: 7

Mevcut olmak, bulunmak.

Nür-ı aşk olmasa bir sâye-i seyyār
olamam
Edemez bir yana nür olmasa bir sâye
nüfûz

2. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 21

Mısra: 8

Mevcut olmak, bulunmak.

Nür-ı aşk olmasa bir sâye-i seyyār
olamam
Edemez bir yana nür olmasa bir sâye
nüfûz

olmasın:

1. **olmasın:** -ma, -sın

Gazel 91

Mısra: 11

Olmak, meydana gelmek, vukû bulmak.

Sakın gamzelerden sakın olmasın
Muhabbet zemninde kan ey gönül

2. **olmasın:** -ma, -sın

Gazel 69

Mısra: 10

Olmak, hâline gelmek.

Düşerek ümîd-i visâle ben dili mesken-
i mihen eyledim
Bana hufre-i 'adem olmasın reh-i
firkatindeki son ribât

3. **olmasın:** -ma, -sın

Gazel 103

Mısra: 8

Olmak, hâline gelmek.

Taht-ı sînemde aşk-ı yâr oturur
Cây-ı pāk olmasın mı şāha vatan

4. **olmasın:** -ma, -sın

Gazel 127

Mısra: 3

Olmak, hâline gelmek.

Şeker-âb olmasın aman aramız
Öpücük topladım dudağında

5. **olmasın:-ma, -sın**

Gazel 139

Mısra: 9

Olmak, hâline gelmek.

Hâlimin İhsân şikâyet olmasın
Bir kitâb olmuş gam-ı düşînesi

olmaya:

1. **olmaya:-ma, -y, -a**

Gazel 157

Mısra: 1

Olmak, hâline gelmek.

Ey hâmesi destinde gülünç olmaya âlet
Ey her sözû bir huccet-i garrâ-yı
cehâlet

olmayan:

1. **olmayan:-ma, -y, -an**

Gazel 94

Mısra: 2

Bulunmak,var olmak.

İztirâb-ı sineden âzâde bir an görmedim
Dâgdâr-ı zulm ü âzâr olmayan cân
görmedim

olmayınca:

1. **olmayınca:-ma, -y, -ınca**

Gazel 46

Mısra: 2

Bulunmak,var olmak.

Rebâb-ı aşk u mahabbette âh firkat var
Sen olmayınca diyâr-ı vatanda gurbet
var

olmayız:

1. **olmayız:-ma, -(y)ız**

Kaside 2

Mısra: 81

Olmak, hâline gelmek.

Olmayız temşîyyet-i ahvâle dâmen
dermiyân
Dest-i ihyâkâr-ı gaybîden i'ânet
bekleriz

olmayız mehcûr-ı zevk:

1. **olmayız mehcûr-ı zevk:**

Kıt'a 60

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Eğlenceden, neşeden ayrı düşmüş
olmak.*

Hânkâh-ı 'aşka düştük olmayız
mehcûr-ı zevk
Biz de olsak bir dede bir dünbelek
eksik değil

olmaz:

1. **olmaz:-maz**

Gazel 11

Mısra: 1

Yakışmak, olmak.

İntihâb-ı büse-gâh olmaz edeb
Arz edilmez böyle nâ-bercâ taleb

2. **olmaz:-maz**

Gazel 131

Mısra: 7

Olmak, hâline gelmek.

Çāk çak olmaz mı hirmāndan girībān-ı
tahammül
Kaldı uşşākın niyāz etmekde hep
dāmān elinde

3. **olmaz:-maz**

Gazel 139

Mısra: 3

Olmak, hâline gelmek.

Halka-bend olmaz mı aşkından gönül
Sâid-i nâzında var destfinesi

4. **olmaz:-maz**

Kaside 6

Mısra: 150

Olmak, hâline gelmek.

Pek çok bulunur nevâl-i deryâ
Olmaz biri hem 'atâ-yı hamsi

5. **olmaz:-maz**

Rûbai 27

Mısra: 1

Olmak, hâline gelmek.

Olmaz mı safâ bezmine peyveste gönül
Hicrân döşeginde ağlıyor hasta gönül

6. **olmaz:-maz**

Tahmis 5

Mısra: 24

Olmak, hâline gelmek.

Nûr eyledim ey mâh yanıp dildeki nâri
Şem' olmaz isem bezmine bu sûz ile
bâri

7. **olmaz:-maz**

Gazel 157

Mısra: 7

Olmak, bulunmak.

Olmaz o kadar kutb-ı şimalîde bürüdet
Aklın sıra ettin kudemâ tarzına rağbet

8. **olmaz:-maz**

Gazel 160

Mısra: 10

Olmak, bulunmak.

Şâhîni sinek sandı o bîçâre örümcek
Zâg u zagan olmaz eşi kartaldır o
gerçek

9. **olmaz:-maz**

Kıt'a 13

Mısra: 2

Olmak, bulunmak.

Nihâl-i bahta hoş bak olma berk ü bâr
için me'yûs
Bu bağın gâh olur nev-bâve-i matlûbu
gâh olmaz

10. **olmaz:-maz**

Kıt'a 13

Mısra: 4

Olmak, bulunmak.

Harâbât âşinâ bir zevkten bin zevk
eder icâd
Bu bezm-i köhne-şevkin bâdesinden
neş'e-hâh olmaz

11. **olmaz:-maz**

Diğer 1

Mısra: 149

Olmak, yakışmak.

Baktık ağalarla çıkışmak olmaz
Dedik ki sohbe asla doyulmaz

olmaz mı:

1. olmaz mı:

Tahmis 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Olmak, hâline gelmek.

Perişan dil mukîm-i kâkûl-i cānāne
olmaz mı
Perişan kalsa gönlüm değmesen ey
şāne olmaz mı

2. olmaz mı:

Tahmis 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mümkün mü?.

Perişan dil mukîm-i kâkûl-i cānāne
olmaz mı
Perişan kalsa gönlüm değmesen ey
şāne olmaz mı

3. olmaz mı:

Tahmis 3

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Hâline gelmez mi?.

Mey anda dilber anda cümle yārān-ı
safa anda
Geçip cennetten Âdem sākin-i meyhāne
olmaz mı

4. olmaz mı:

Tahmis 3

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Hâline gelmez mi?.

Bu tarz-ı hâs ile meclis 'aceb rindâne
olmaz mı
Olur cüşân nevâ-yı 'aşkı güş et bülbül-i
neyden

5. olmaz mı:

Tahmis 3

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Hâlinde bulunmaz mı?.

Açılmış gül gibi pehlü ruh âteş-bâr olup
meyden
Gönül hem bülbül-i şürîde hem pervâne
olmaz mı

6. olmaz mı:

Tahmis 3

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Mümkün mü anlamını veren soru

ifadesi.

Kudüret vermesen Vecdî dil-i yārāna
olmaz mı

olmaz nasīb:

1. olmaz nasīb:

Tahmis 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nasip olmak, güzel şeylere erişmek.

Felâket intihâ bulmaz mı zulm ermez
mi encâma
Hayât olmaz nasīb islâma pâyân yok
mu âlâma

olmaz olmaz:

1. olmaz olmaz:

Kaside 5

Mısra: 57

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Olamayacak, imkânsız" anlamında
kullanılan bir söz.*

Meyve-i vuslat için kim demiş olmaz
olmaz
Bir gün elbette olur 'âlem-i imkândır
bu

olmaz vâsil:

1. olmaz vâsil:

Kıt'a 44

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Vasıl olmak; ulaşmak, erişmek,
varmak.*

Yaya kaldık yolumuz menzile olmaz
vâsıl

Ata kimler vere ot sen zot efendim ben
zot

olmazdı:

1. olmazdı: -maz, -dı

Gazel 79

Mısra: 5

Olmak, hâlini almak.

Dil-dâdemiz olmazdı bizim garka-i
hicrân

Şâyet galat-ı hilkat olup dilber olaydık

2. olmazdı: -maz, -dı

Gazel 107

Mısra: 11

Olmak, hâlini almak.

Gönül olmazdı bir an güzellerden
perîşân

Olaydım ben de îhsân gönül
mahremlerinden

3. olmazdı: -maz, -dı

Gazel 118

Mısra: 3

Olmak, hâlini almak.

Olmazdı gönül giryân bir gonca-i
handânın
Gülzâr-ı vefâsından bir şemme ümîd
olsa

olmazsa:

1. **olmazsa:**-maz, -sa

Gazel 116

Mısra: 6

Olmak, bulunmak.

Zehrîn olur rāh-ı safâ cānāne-i rûh-
âşinâ
Derd-âzmâ âşıkların olmazsa mahrem
râzına

2. **olmazsa:**-maz, -sa

Gazel 146

Mısra: 7

Olmak, bulunmak.

A'zam diyen olmazsa da vardır diyen
ekber
Bir kerre düşün kendini ey şâir-i asgar

3. **olmazsa:**-maz, -sa

Kaside 6

Mısra: 239

Olmak, bulunmak.

Olmazsa da öyle zahmet-âver
Keskinse de usturâ-yı hamsi

olmuş:

1. **olmuş:**-muş

Gazel 4

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ta'atından bir cihân-ı pür-nigâr etmiş
zuhûr
Ebruvân olmuş onun güyâ hilâlinden
sana

2. **olmuş:**-muş

Gazel 9

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Aşk ehli olmuş sırr-ı ezelden
Âyîne-ı nîmet küşâde-meşreb

3. **olmuş:**-muş

Gazel 9

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir hâle girmiş nâz ü nevâziş
Dilberler olmuş dil-dâde-meşreb

4. **olmuş:**-muş

Gazel 10

Mısra: 5

Olmak, hâlinde bulunmak.

Hazān resīde gülīstan tārṃār olmuş
Bahār-ı ōmr-i hazāninde reng ü bŷy-ı
şebāb

5. **olmuş:-muş**

Gazel 17

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

O hîçistanda pŷyānım ki olmuş
Zemīn müstağrak-ı hîçi semā hîç

6. **olmuş:-muş**

Gazel 24

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Göklere tepeler manzaralardan bütün
İhsān
Olmuş nazar erbābına āyīne denizler

7. **olmuş:-muş**

Gazel 29

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

Gördüm İhsān cılve-gāh-ı hüsn ü 'aşk
olmuş cihān
Seyr için dīdārı bak her cılve bir mirsād
olur

8. **olmuş:-muş**

Gazel 32

Mısra: 14

Olmak, hâlinde bulunmak.

Cünbüş-i müjgânı bulmuş gamzesinden
feyz-i tâb
‘Ârız-ı tâbânı olmuş kâkülünden sāye-
zâr

9. **olmuş:-muş**

Gazel 33

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ol mâh ile hem-bezm-i visâl
olduğumuz şeb
Reşk-âver-i mâh-ı felek olmuş
şebimizdir

10. **olmuş:-muş**

Gazel 48

Mısra: 5

Olmak, hâlinde bulunmak.

Beyâz-ı sîne mi hüy-kerde-i hicâb
olmuş
Demîde berg-i semen yoksa jâle-bâr
mıdır

11. **olmuş:-muş**

Gazel 53

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ezel humârına olmuş duçar gözleriniz
Süzülmüş âh o duçar-ı humâr
gözleriniz

12. **olmuş:-muş**

Gazel 53

Mısra: 5

Olmak, hâlinde bulunmak.

Dü-câm-ı şâh eser olmuş Cem'in
zamanından
Bu bezm-i şevke kalıp yâdigâr
gözleriniz

13. **olmuş:-muş**

Gazel 63

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Yıkılmış nûş u ayşın kasrı yârân bî-
nişân olmuş
Bu âlemlerden ancak köhne bir beytû'l-
hazen kalmış

14. **olmuş:-muş**

Gazel 63

Mısra: 5

Olmak, hâlinde bulunmak.

Perîşân-sûret olmuş tarh-ı gülzâr-ı safâ
şimdi
Dökülmüş deste-i ezhâr destimden
diken kalmış

15. **olmuş:-muş**

Gazel 65

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ne sâkîdir ki olmuş cilvesinden mest-i
sergerdân
Düşüp la'l-i lebinden cân alan peymâne
cân vermiş

16. **olmuş:-muş**

Gazel 66

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Cân mülkü olur elbet âteşgede-i hicran
Ol serv-i revân olmuş yekpâre müzâb
âteş

17. **olmuş:-muş**

Gazel 66

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir katre-i la'linden ey dilber-i cân-
perver
Peyveste-i cân olmuş bin cām-ı şarâb
âteş

18. **olmuş:-muş**

Gazel 68

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Yek-dîgere girmiş iki çeşmin döküyor
kan
Olmuş gibi mestâneye mestâne mu'arız

19. **olmuş:-muş**

Gazel 74

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Açmış nihâl-i şu'lede nev-bâve
goncalar
Olmuş küşâde sîne-i sîmîni tâ-be-nâf

20. **olmuş:-muş**

Gazel 77

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Hüsnü mahz-ı nâz olup zannetme 'aşk
olmuş niyâz
Hem-revândır şeh-per-i nâz ü niyâz-ı
hüsn ü 'aşk

21. **olmuş:-muş**

Gazel 77

Mısra: 5

Olmak, hâlinde bulunmak.

Gülde zâhir hande olmuş bende feryâd-
ı hezâr
Müncelî her yüzde bir yüzden tırâz-ı
hüsn ü 'aşk

22. **olmuş:-muş**

Gazel 77

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir melektir sevdiğim İhsân ki olmuş tâ
ezel
Her cihetden âfet-i tâkat-güzâr-ı hüsn ü
'aşk

23. **olmuş:-muş**

Gazel 87

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Büse-i 'uşşâk eder izhâr o sîmîn-tende
gül
Mîhrin olmuş nûr-ı pâkinden çıkıp
pâyende gül

24. **olmuş:-muş**

Gazel 87

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

Gülsitân-ı hüsn ü 'aşk olmuş serâpâ
nâzdan
Sîne gül gül başta gül hem elde hem
dâmendende gül

25. **olmuş:-muş**

Gazel 96

Mısra: **13**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Minârelerdeki bâng-ı ezân hāmûş
olmuş
Minâreler ki bütûn âşinâ-yı cân buldum

26. **olmuş:-muş**

Gazel 112

Mısra: **3**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Te'sîri olmuş dünyâya hâkim iksîr-i
cândır
Dârü-yı güldür rûh-ı revândır
peymânedir bu

27. **olmuş:-muş**

Gazel 120

Mısra: **6**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Hasret-i dîdâr-ı yâr endîşe-i dâr u diyâr
Gurbetin cevriyle derd olmuş gelir derd
üstüne

28. **olmuş:-muş**

Gazel 128

Mısra: **10**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Süzülmüş dîdeler yârimle ben mey-nûş
u hem-âgûş
Bu deryâ-yı safâdır bunda olmuş
mevce-zen büse

29. **olmuş:-muş**

Gazel 139

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nürdan âyîne olmuş sînesi
Sînesinden nûr alır âyînesi

30. **olmuş:-muş**

Gazel 139

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Hâlimin îhsân şikâyet olmasın
Bir kitâb olmuş gam-ı düşînesi

31. **olmuş:-muş**

Gazel 146

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Şabb-i emred iken dün bugün olmuş da
hat-âver
Aklınca diyor ben gibi bir şâ'ire berber

32. **olmuş:-muş**

Gazel 166

Mısra: 11

Olmak, hâlinde bulunmak.

Erbâb-ı 'aşka olmuş hâk-i harîmi her an
Kuhl-i cilâ-yı vicdan bin türlü tütüyâdan

33. **olmuş:-muş**

Kaside 6

Mısra: 113

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir büy-ı lafîfi var ki olmuş
Misk-âver-i mâsivâ-yı hamsi

34. **olmuş:-muş**

Kaside 6

Mısra: 174

Olmak, hâlinde bulunmak.

Attıkça atınca tatlılardan
Olmuş yine mankafâ-yı hamsi

35. **olmuş:-muş**

Kaside 6

Mısra: 228

Olmak, hâlinde bulunmak.

Âvâze-i kûs-ı nevbetimle
Olmuş yine pür-fezâ-yı hamsi

36. **olmuş:-muş**

Kaside 7

Mısra: **80**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Zulmetleri tenvîr ederek ma‘bed-i ‘ilme
Olmuş gibidir her biri şamdân-ı ma‘ârif

37. **olmuş:-muş**

Kıt'a 25

Mısra: **3**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Maslahat keyfen siyâset ‘örfen olmuş
müstedâm
Veyller bir böyle meşrûtiyyet-i
mevhûmeye

38. **olmuş:-muş**

Kıt'a 36

Mısra: **1**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Şādī vü Fu‘ād hem Nihād olmuş idik
Mânend-i dü-beyt bir safâhânedê zayf

39. **olmuş:-muş**

Kıt'a 52

Mısra: **1**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Muttasıl çarpışmadan olmuş rakībān
nā-ümīd
Ya'ni her yandan kemik gavgası
pâyānsız gelir

40. **olmuş:-muş**

Muhammes 2

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Terk eyledim diyarımı âvârelerdenim
Olmuş küşâde-gâret-i yârâna
me'menim

41. **olmuş:-muş**

Tahmis 5

Mısra: 13

Olmak, hâlinde bulunmak.

Keyfiyyetin olmuş o kadar rûhuma sārī
Destide kadehde doyamam görmeğe
bāri

42. **olmuş:-muş**

Tahmis 9

Mısra: 33

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olmuş erbâb-ı kemāl îhsân pey-â-pey
nâbedīd
Geç geçenlerden o nâçiz ol ki sen ey
Nâbedīd

43. **olmuş:-muş**

Tahmis 11

Mısra: 13

Olmak, hâlinde bulunmak.

Mecmû'a-i hüsn olmuş onun hâtına
hâymiş
Baktım ki güzel gözleri tahrîrli elâymiş

olmuş müheyyâ:

1. **olmuş müheyyâ:**

Kaside 2

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Hazırlanmış.

Tüşemiz olmuş müheyyâ şîşemiz bād-ı
hevâ
Küşemiz zillet-nümâ bir dâr-ı 'işret
bekleriz

olmussa:

1. **olmussa:-muş, -sa**

Gazel 155

Mısra: 1

Olmak, gerçekleştirmek, yaşanmak.

Olmuşsa da beyne'l-üdebâ pek
mütemâyiz
Bir mertebe yâ kudret-i şî'riyyeyi hâiz

olmussa da akrabā-yı hamsi:

1. olmuşsa da akrabā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 130

Kelime Tipi: -

*Hamsiyle akraba olmak, yakınlığı
olmak.*

Uskumru tekir kefal lüfer ton

Olmuşsa da akrabā-yı hamsi

olmuştı:

1. olmuştı:-muş, -tu

Gazel 86

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Meşām-ı ehl-i mahabbet muattar

olmuştı

Şikenc-i zülfüne değseydi şâne-i âmāl

2. olmuştı:-muş, -tu

Kaside 4

Mısra: 25

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olmuştı onun tavlâsı ıstâbla-i gerdün

Reftârına taklîd edebilseydi Semendi

olmuştur:

1. olmuştur:-muş, -tur

Gazel 155

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olmuştur onun vasfı zebûn-küş
müteçâviz
Nâzım beyefendiyle desek şöylece
câ'iz

olmusum:

1. olmuşum:-muş, -um

Tahmis 6

Mısra: 21

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olmuşum pîş-i celâlinde cebîn-sây-i
sücûd
Nazar-ı pākime yeksân görünür bûd u
nebûd

olsa:

1. olsa:-sa

Gazel 3

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Efvâh-ı cihân olsa da meşhûn-ı
temennâ
Teshîr edemez rûhumu efsûn-ı temennâ

2. olsa:-sa

Gazel 4

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Fitne-i bîdâr-ı çeşmin belki eyler meyl-
i hâb
Sâyeânlar olsa nûrun perr ü bâlinden
sana

3. olsa:-sa

Gazel 6

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Öyle bedbahtım ki âlem olsa pür-âb-ı
hayât
Sem yağar ser-çeşme-i Hızrın
zülâlinde bana

4. olsa:-sa

Gazel 20

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Âhır göremez kendi de bir subh-ı
münevver
Şem' olsa da süz-efken-i pervâne-i
ümîd

5. olsa:-sa

Gazel 23

Mısra: 11

Olmak, hâlinde bulunmak.

Rû'yet-i yâre giden olsa da Mûsâ-yı

Kelîm

Diyemez vâkı' a-i rû'yeti dembeste gelir

6. olsa:-sa

Gazel 41

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Yârin selâm-ı pâkine meclâ olan diyâr

Dûzah da olsa âdeme dârü's-selâm olur

7. olsa:-sa

Gazel 43

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Firkat gününde âb-ı hayât olsa istemem

Hızrın zülâli mâh-ı muharrem harâm

olur

8. olsa:-sa

Gazel 55

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olsa mir'at-ı hafâdan sırr-ı vahdet

aşikâra

Küfr ü îmân fark olunmaz kâ'be hem
büthâne kalmaz

9. **olsa:-sa**

Gazel 72

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Kendi kalbimden ederdim şekvâ
Olsa kânûn-ı mahabbette mesâg

10. **olsa:-sa**

Gazel 90

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Gönülde aşk olan güzel mahabbet-âşinâ
değil
Mahabbet âşinâ da olsa kâbil-i vefâ
değil

11. **olsa:-sa**

Gazel 90

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Devâ mı yâ cefâ mıdır bilinmiyor belâ
mıdır
Belâ da olsa câm-ı mey çekilmeyen
belâ değil

12. **olsa:-sa**

Gazel 100

Mısra: 14

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ervâhına îhsân çekerim yûf cihânın
Bin nefha-i sûr olsa bu mesfiden
uyanmam

13. **olsa:-sa**

Gazel 118

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ebrûsu hilâl-âsâ ufkumda bedîd olsa
Encâma erip mâtem bir neşve-i ıyd olsa

14. **olsa:-sa**

Gazel 118

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ebrûsu hilâl-âsâ ufkumda bedîd olsa
Encâma erip mâtem bir neşve-i ıyd olsa

15. **olsa:-sa**

Gazel 118

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olmazdı gönül giryân bir gonca-i
handânın
Gülzâr-ı vefâsından bir şemme ümîd
olsa

16. **olsa:-sa**

Gazel 118

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ben va'dini imrûzun ferdâya komam
bir an
Ferdâ diye bî-pâyân va'd olsa va'id
olsa

17. **olsa:-sa**

Gazel 118

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ben va'dini imrûzun ferdâya komam
bir an
Ferdâ diye bî-pâyân va'd olsa va'id
olsa

18. **olsa:-sa**

Gazel 118

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

A'dâya esâretten bin kerre müraccahtır
Dil varsa şu heycâ-yı sevdâda şehîd
olsa

19. **olsa:-sa**

Gazel 118

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Alām-ı hayâtımdan bin âh-ı derûn
İhsân
Toplansa mezarımda bir âh-ı bedîd olsa

20. **olsa:-sa**

Gazel 129

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nühüfte gamzelerin sırrı hem-zebân
olsa
Sihâm-ı aşka bütün sîneler nişân olsa

21. **olsa:-sa**

Gazel 129

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nühüfte gamzelerin sırrı hem-zebân
olsa
Sihâm-ı aşka bütün sîneler nişân olsa

22. **olsa:-sa**

Gazel 129

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Şikeste-per bu garîb elde ben kalır
mıydım
Zavallı kuşlara bir yerde âşîyân olsa

23. **olsa:-sa**

Gazel 129

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Vatan salâtını kılsam zafer sabâhında
Zafer sabâhı şu nâkûs-ı küfr ezân olsa

24. **olsa:-sa**

Gazel 129

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Sitemle gamla geçen rüzgârdan feryâd
Bu hasta yurduma artık şifâ-vezân olsa

25. **olsa:-sa**

Gazel 129

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

İçimde kalmasa râz-ı nihân bu
sevdâdan
Gönül fesânesi dünyâya dâstân olsa

26. **olsa:-sa**

Gazel 129

Mısra: 12

Olmak, hâlinde bulunmak.

Terahhum et bana ey can-sitân elimde
ne var
Yolunda müjde verirdim tenimde cân
olsa

27. **olsa:-sa**

Gazel 129

Mısra: 14

Olmak, hâlinde bulunmak.

Şikâyetimden o zulm-âşinâ habîr olmaz
Lisâna gelse de İhsân cihân figân olsa

28. **olsa:-sa**

Gazel 130

Mısra: 14

Olmak, hâlinde bulunmak.

Yanıp zaman zaman İhsân şikâyet
etmezdim
Vefâ dedikleri efsânenen nişân olsa

29. **olsa:-sa**

Gazel 130

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Beyân-ı hâl edecek âha bir lisân olsa
Lisân-ı âh dönüp albe tercemân olsa

30. **olsa:-sa**

Gazel 130

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Beyân-ı hâl edecek âha bir lisân olsa
Lisân-ı âh dönüp albe tercemân olsa

31. **olsa:-sa**

Gazel 130

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Me'âl-i sûre-i nûr u duhân tezâhür eder
O turre mushaf-ı ruhsâre sâye-bân olsa

32. **olsa:-sa**

Gazel 130

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Kalırdı matla'ı-ı ebrûda tıfl-ı mekteb-i
aşk
Açıp kitâb-ı metâli'den imtihân olsa

33. **olsa:-sa**

Gazel 130

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Zalâm-ı ğam kesilir kâinât-ı neş'e
tamâm
O nûr-ı dîde gözüm-den benim nihân
olsa

34. **olsa:-sa**

Gazel 130

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir öyle 'âleme varsam ki çâr-güne-i
zevk
Mey olsa mutrib ü nây olsa nev-civân
olsa

35. **olsa:-sa**

Gazel 130

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir öyle 'âleme varsam ki çâr-güne-i
zevk
Mey olsa mutrib ü nây olsa nev-civân
olsa

36. **olsa:-sa**

Gazel 130

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir öyle 'âleme varsam ki çâr-güne-i
zevk
Mey olsa mutrib ü nây olsa nev-civân
olsa

37. **olsa:-sa**

Gazel 130

Mısra: 12

Olmak, hâlinde bulunmak.

Visâli 'aşkına bir turfa bâde nûş etsem
Piyâle olsa dehen büse nukl-i cân olsa

38. **olsa:-sa**

Gazel 130

Mısra: 12

Olmak, hâlinde bulunmak.

Visâli 'aşkına bir turfa bâde nûş etsem
Piyâle olsa dehen büse nukl-i cân olsa

39. **olsa:-sa**

Gazel 130

Mısra: 14

Olmak, hâlinde bulunmak.

Yanıp zaman zaman İhsân şikâyet
etmezdim
Vefâ dedikleri efsânenen nişân olsa

40. **olsa:-sa**

Gazel 138

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Gelip eyyâm-ı vuslat derd-i firkat zâil
olsaydı
Vefakâr olsa hûbân lutfâ bir an mâil
olsaydı

41. **olsa:-sa**

Kaside 1

Mısra: 55

Olmak, hâlinde bulunmak.

Müsâdif-i nazar-ı lütfu olsa katre-i âb
Gelir hürûşa olur bî-nihâye bir deryâ

42. **olsa:-sa**

Kıt'a 47

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Evliyâ-yı ni'etin ahvâli dâim böyledir
Ekl ederler lübbü âdem olsa atmazlar
kabuk

43. **olsa:-sa**

Kıt'a 55

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olsa imkân o kadar hîlede mâhir ki
rakîb
Yük arar beyzâda tâ gökteki ecrâmı
kapar

44. **olsa:-sa**

Muhammes 2

Mısra: 14

Olmak, hâlinde bulunmak.

Etmem sunulsa âb-ı bekâ arz-ı ibtihâl
Bulmam sükûnet olsa da bin cilve-i
cemâl

45. **olsa:-sa**

Tahmis 1

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Doğar rûhu'l-kudûs yâdınla âh-ı 'arş-
peymâdan
Sezâdır şu 'le-i hüsnünle ser-tâ-pâ adım
olsa

46. **olsa:-sa**

Tahmis 1

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Acîb olmaz dönüp hurşîd gökten meh
dü-nîm olsa
Bulunmaz bir mesîlin zerreler mihr-i
cesîm olsa

47. **olsa:-sa**

Tahmis 1

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

Eger nûr-ı ruhun pertev-dih-i çeşm-i
Kelîm olsa
Hicâb-ı len-terânî çâk olur berk-i
tecellâdan

olsam:

1. **olsam:-sa, -m**

Gazel 30

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Zaman zaman gezerim gözlerinde
sevgilimin
Şikâr-ı gamze de olsam tegâfûlüm
yoktur

2. **olsam:** -sa, -m

Gazel 100

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Billâhi nasıl şîve bu ey gamzesi kâfir
Peygamber-i vakt olsam o i‘câze
dayanmam

3. **olsam:** -sa, -m

Gazel 112

Mısra: 11

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir hâle olsam ol mâhı bir şeb âgûşa
alsam
Devrâna İhsan sermest-i vuslat denmez
mi yâhû

4. **olsam:** -sa, -m

Kaside 3

Mısra: 16

Olmak, hâlinde bulunmak.

Mecnun diyemem kendime Leylâyı
sever o
Dîvâne de olsam yine ma'kûl-pezîrim

5. **olsam:** -sa, -m

Kaside 3

Mısra: 19

Olmak, hâlinde bulunmak.

Heycâ-yi maḥabbette muzaffêr dahî
olsam
Bir ḥüsnü müşîrin yed-i 'aşkında esîrim

6. **olsam:** -sa, -m

Kaside 7

Mısra: 90

Olmak, hâlinde bulunmak.

Teşrîf-i kudümünle olup mest-i
maḥabbet
Olsam yaraşır ben de ğazellhân-ı
ma'ârif

7. **olsam:** -sa, -m

Kaside 7

Mısra: 105

Olmak, hâlinde bulunmak.

Yorgun gibiyim ben de bu yüzden ne
var olsam
Ümmîde düşüp tâlib-i dükkân-ı ma'ârif

8. **olsam:** -sa, -m

Tahmis 5

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Rûhü'l-kudüsün ruhu olurdum tenin
olsam
Hep gerden-i sâfindan öperdim benin
olsam

9. **olsam:** -sa, -m

Tahmis 5

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Rûhü'l-kudüsün ruhu olurdum tenin
olsam
Hep gerden-i sâfindan öperdim benin
olsam

10. **olsam:** -sa, -m

Tahmis 5

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nâz eyler idim subha senin gerdenin
olsam
Bir kimseye açılmaz idim dâmenin
olsam

11. **olsam:** -sa, -m

Tahmis 5

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nâz eyler idim subha senin gerdenin
olsam

Bir kimseye açılmaz idim dâmenin
olsam

12. **olsam:-sa, -m**

Tahmis 5

Mısra: 5

Olmak, hâlinde bulunmak.

Kim görür idim sîneni pîrâhenin olsam
Va'd etmiş iken hânemi teşrîfî geçende

13. **olsam:-sa, -m**

Tahmis 5

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Dâim arayan bulsa civânım seni bende
Bir gonca gül olsan da senin gülşenin
olsam

14. **olsam:-sa, -m**

Tahmis 5

Mısra: 15

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ey cevher-i şeffâf senin mahzenin
olsam

Aşkınla gezerken yine dergâh-be-
dergâh

15. **olsam**:-sa, -m

Tahmis 5

Mısra: 20

Olmak, hâlinde bulunmak.

Döğölmeye söğölmeye kovulmaya
billâh
Hep râziyım ammâ ki efendim senin
olsam

16. **olsam**:-sa, -m

Tahmis 5

Mısra: 25

Olmak, hâlinde bulunmak.

Dergâhına bir meş'ale-i rüşenin olsam
Aşkınla perişân olanın almadan âhın

17. **olsam**:-sa, -m

Tahmis 5

Mısra: 29

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir lahza Nedîm-i suhen-i pür-fenin
olsam

1. **olsan**:-sa, -n

Gazel 119

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Güldürmemiş olsan da bu giryâni
unutma
Arkanda düşüp ağlayan efgâni unutma

2. **olsan**:-sa, -n

Gazel 149

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bundan mı ibâret nelerim var nelerim
var
Yazmakta devam eylerim olsan dahî
bîzâr

3. **olsan**:-sa, -n

Rûbai 26

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Alsın ele zülf-i yâr ü cām-ı zer hîç
Olsın dahî şehriyâr-ı sad-kışver hîç

4. **olsan**:-sa, -n

Tahmis 5

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Dāim arayan bulsa civānım seni bende
Bir gonca gül olsun da senin gülşenin
olsam

olsun:

1. **olsun:-sun**

Gazel 50

Mısra: 7

Olmak, bulunmak.

Açılıp gül senin olsun şu gülistān-ı safā
Âşık-ı hande-i dīdārına bir gül yetişir

2. **olsun:-sun**

Gazel 50

Mısra: 9

Olmak, bulunmak.

Olsun ey rûh-ı revān zinde-i cāvīd
İhsān
Eylesin gözlerimiz yani tekābül yetişir

3. **olsun:-sun**

Gazel 72

Mısra: 4

Olmak, bulunmak.

Etti âşıkları agyāre fedā
Olsun ol mā-hasal-ı ömrüm sag

4. **olsun:-sun**

Gazel 83

Mısra: 10

Olmak, bulunmak.

İhsân fütâdedir onu ref' et bu hâkden
Olsun niyâz-ı aşk ile rû-mâl-i dâmenin

5. **olsun:-sun**

Gazel 116

Mısra: 1

Olmak, bulunmak.

Erbâb-ı câh u devletin olsun mu
hemdem sâzına
Nâzende-i tab'ım benim çıkmış serîr-i
nâzına

6. **olsun:-sun**

Gazel 116

Mısra: 7

Olmak, bulunmak.

Bin gülsitân olsun fedâ murg-ı abîr-i
zülfünün
Dest-i hevâ-yı işveden bir şemme-i
pervâzına

7. **olsun:-sun**

Gazel 145

Mısra: 5

Olmak, bulunmak.

Aktıkça güzel gözlülerin yaşları olsun
Gönlünde açan güllere yaprak delikanlı

8. **olsun:-sun**

Gazel 145

Mısra: 11

Olmak, bulunmak.

Aç şapkanı bir taze bahâr olsun açılsın
Gönlümce dağıt zülfünü kıvrak
delikanlı

9. **olsun:-sun**

Kıt'a 62

Mısra: 3

Olmak, bulunmak.

Var mı yâ hâcet ki olsun bir kazâ yâhud
livâ
Her köyünden mülkün olsun bir vilâyet
ve's-selâm

10. **olsun:-sun**

Muhammes 2

Mısra: 19

Olmak, bulunmak.

Olsun ziyâsı vâdi-i Eymen Kelîminin
Kalmış zalâm içinde tecellîlerim benim

11. **olsun:-sun**

Kaside 1

Mısra: **113**

Yardımcı fiil.

Revân-ı pâkine olsun tebâr u âline hem
Salât-ı bî-‘ad ü pâyân selâm-ı lâ-yuhâ

12. **olsun:-sun**

Kaside 2

Mısra: **157**

Olmak, hâline gelmek.

Nûr-ı ‘âlem-sûz-ı ‘aşkından dil olsun
müstenîr
Ey Fuzûlî rûh-ı pâkinden de himmet
bekleriz

13. **olsun:-sun**

Kaside 6

Mısra: **3**

Olmak, bulunmak.

Kâ’ildi hemân uzaktan olsun
Bir tuhf-e-i merḥabâ-yı ḥamsi

14. **olsun:-sun**

Kaside 6

Mısra: **249**

Olmak, bulunmak.

Ehl-i şikemin gıdâsı olsun
Her mi'dede imtilâ-yı hamsi

15. olsun:-sun

Kaside 7

Mısra: 116

Olmak, bulunmak.

Kasdım şu kasîdemle samîmi-i
beyândır
Olsun bu da bir tulhfe-i şükrân-ı ma'ârif

olsun fedâ canlar sana:

1. olsun fedâ canlar sana:

Kaside 2

Mısra: 151

Kelime Tipi: -

Uğruna canları feda etmek, ölümü

göze almak.

Ey ilâhi yâr gel olsun fedâ canlar sana
Hep kudümünden refâh ister sa'âdet
bekleriz

olunca:

1. olunca:-unca

Gazel 41

Mısra: 10

Olmak, hâlini almak.

İhsân o mehlikâyı tamam on beşinde
sev

Mâhın olunca on beşi bedr-i tamâm
olur

2. olunca:-unca

Gazel 51

Mısra: 2

Olmak, hâlini almak.

Visâl ümmîdine zülfünle rûzgâr öpüşür
Olunca ıyd iki sevdâlî şîvekâr öpüşür

3. olunca:-un, -ca

Gazel 73

Mısra: 1

Olmak, hâlini almak.

Vezân olunca nesîm-i sabâ latîf latîf
Gelir meşâmıma bü-yı safâ latîf latîf

4. olunca:-unca

Gazel 73

Mısra: 4

Olmak, hâlini almak.

Hezâr hâtıra-i aşkı eyliyor tehyîc
Hezâr olunca terennüm-serâ latîf latîf

5. olunca:-unca

Gazel 104

Mısra: 5

Olmak, hâlini almak.

Olunca zülfüne dildār şâne-zen bir an
Yağar şemīm-i hevā-yı cinān
semālardan

6. **olunca:-unca**

Gazel 106

Mısra: **3**

Olmak, hâlini almak.

Harīm-i bezm-i tarabda rahşān piyāle-i
mül olunca dâir
Gül-i riyāz-ı safā açılsın kitāb-ı cevr ü
cefâ kapansın

7. **olunca:-unca**

Gazel 111

Mısra: **1**

Olmak, hâlini almak.

Hâsılın sıfır olunca vakt-i direv
Hirmen-i ömrü sardı dūd u alev

8. **olunca:-unca**

Gazel 124

Mısra: **3**

Olmak, hâlini almak.

Garīb olunca ayān etmesin mi hâlini dil
Çemende bülbül-i nālāna nev-bahārlara

9. **olunca:-unca****Gazel 140**

Mısra: 5

Olmak, hâlini almak.

Şarâb-ı aşk ile rûhum olunca mest-i
mahabbet
Nikâb-ı nengini meyhânelerde nâra
düşürdü

10. **olunca:-unca****Kaside 1**

Mısra: 18

Olmak, hâlini almak.

Kulüb-ı 'âlemi etmişti mest-i
müstağrak
Olunca zevk demâdem bu rûtbe neş'e-
fezâ

11. **olunca:-unca****Kaside 1**

Mısra: 24

Olmak, hâlini almak.

Bu leyl-i akdes olur matla'-ı füyûz-ı
vedûd
Olunca mevlid-i pâk-i peyâmbere-i dü-
serâ

12. **olunca:-unca****Kaside 7**

Mısra: 112

Olmak, hâlini almak.

Ben merdûmek-i nûr-ı 'uyûn-ı
şu 'arâyım
Şâyandır olunca yerim a'yân-ı ma'ârif

olup:1. **olup:-up****Gazel 12**

Mısra: 10

Olmak, halini almak.

İhsân edince gâye-i zevk u visâli kasd
Bî-tâb olup niyâz ile bir nâzenini öp

2. **olup:-up****Gazel 63**

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Gönül mehcûr olup dîdâr-ı cânân-ı
vatandan âh
Vatan yâd elde kalmış dilde bir yâd-ı
vatan kalmış

3. **olup:-up****Gazel 75**

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Mazlumu olup pür-hün âteşlere
yanmışken
Zâlimde terahhum yok vicdân-ı
te'ellüm yok

4. olup:-up

Gazel 77

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Hüsnü mahz-ı nâz olup zannetme 'aşk
olmuş niyâz
Hem-revândır şeh-per-i nâz ü niyâz-ı
hüsn ü 'aşk

5. olup:-up

Gazel 79

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Dil-dâdemiz olmazdı bizim garka-i
hicrân
Şâyet galat-ı hilkat olup dilber olaydık

6. olup:-(u)p

Gazel 88

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ömr-i çarîmin olup pey-revi ey sâgâr-ı
aşk
Durma ser-şâr-ı safâ tâ harem-i câna
dökül

7. olup:-up

Gazel 92

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nür olup hün-ı revânım yeniden can
bulayım
Hedef et sînemi ey gamzesi temrenli
güzel

8. olup:-up

Gazel 101

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Şevk-i cüşân olup misâl-i şarâb
Neş'e peymânesinde toplanalım

9. olup:-(u)p

Gazel 120

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir zamanlar şâhid-i bahtım olup
âyînedâr
Zerre kondurmazdı mir'ât-ı dilin gerd
üstüne

10. olup:-(u)p

Gazel 128

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olup mest-i temâşâ gayretimden cân
alıp verdim
Alırken sāğar-ı la'lîn o la'l-i nâbdan
büse

11. olup:-(u)p

Gazel 128

Mısra: 14

Olmak, hâlinde bulunmak.

Revân-ı şevki İhsân büse mazmûnuyla
şâd ettin
Güzellerden bulunmaz mest olup nevr
etmeyen büse

12. olup:-up

Gazel 133

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Gelirken bezme sen gitmez mi tâb-ı
ihtiyâr elden
Olup mest-i temâşâ âşık-ı bî-vâye
düşmez mi

13. olup:-up

Kaside 7

Mısra: 12

Olmak, hâlinde bulunmak.

Dîdâr-ı şerîfinle şeref bulmak için hem
Fi'l-cümle olup lâbis-i kaflân-ı ma'ârif

14. olup:-up

Kaside 7

Mısra: **89**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Teşrîf-i kudümünle olup mest-i
maḥabbet
Olsam yaraşır ben de ḡazelḥân-ı
ma ‘ârif

15. olup:-up

Kıt'a 46

Mısra: **2**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Yedin artıkları meclisteki a ‘zāya hemân
Salladın ḥayli kavuk bezmin olup
dalkavuḡu

olur:

1. olur:-ur

Gazel 4

Mısra: **9**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ey ilâh-ı hüsn olur reng-i nikâb-ı
ihtişam
Râyet-i Osmânîyânın reng-i âlinden
sana

2. olur:-ur

Gazel 7

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Kısmet niyâz olur bana nâz ü edâ sana
Nâz ü edâda ben gibi bir mübtelâ sana

3. olur:-ur

Gazel 12

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Aşkın gönülde dîn ise dînin de aşk olur
Ruhsâr-ı pâki mushaf-ı dîn-i mübîni öp

4. olur:-(u)r

Gazel 13

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Sevilir yâr-ı vefâkârım olur sine-i hilkat
Olurum şevk ile müstagra-ı dîdâr-ı
tabi'at

5. olur:-(u)r

Gazel 13

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nazar-endâz olan âfâk-ı hayâl-âvere
elbet
Olur İhsân gibi bir şâir-i bîdâr-ı tabi'at

6. olur:-ur

Gazel 14

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Sahâyif-i elem ü gamdan imtihân eyler
Kitâb-ı mihnet ü hicrân olur kitâb-ı
hayât

7. olur:-(u)r

Gazel 15

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir bûse olur visâle bâis
Bilmem ne bu infî'âle bâis

8. olur:-(u)r

Gazel 15

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir bûse olur visâle bâis
Bilmem ne bu infî'âle bâis

9. olur:-(u)r

Gazel 17

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

İşitmezken enîn-i iştikâ hîç
Olur mu hâle cânân âşinâ hîç

10. **olur:-(u)r**

Gazel 17

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

İşitmezken enîn-i iştikâ hîç
Olur mu hâle cânân âşinâ hîç

11. **olur:-(u)r**

Gazel 24

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Her dalgası bir levha-i sevdâyı eder yâd
Ahzân-ı dil-i zâra olur sîne denizler

12. **olur:-(u)r**

Gazel 26

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Pey-i mukbilânene âlemin ni'âm-
efzûnu revân olur
Bana hep nasîbe-i bî-kesî verilen
ketîbe-i şân olur

13. **olur:-(u)r****Gazel 26**

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Yine âşiyân-ı sa'âdetin o hezârı nerde
uçar ki âh
Ele şaikâne öter durur bana karşı hâli
figân olur

14. **olur:-(u)r****Gazel 26**

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Sitem-i zamâneyi sînelerden izâle
eylemek isterim
Ne revâ ki sîne-i himmetim sitem-i
zamâne nişân olur

15. **olur:-(u)r****Gazel 26**

Mısra: 12

Olmak, hâlinde bulunmak.

Neden âsumân-ı ümîdime olamaz
süheyl ziyâ-feşân
Bu zemîn-i cilvede herkesin meh-i
tâbdârı ayân olur

16. **olur:-(u)r****Gazel 26**

Mısra: 14

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ne yaman belâya düçâr imiş siyâh imiş
ki bu tâliim
Bana kendi zâde-i ni'metim de bu
yolda düşmen-i cân olur

17. **olur:-(u)r****Gazel 27**

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Yeşil gözler ki mahmûr-ı mahabbet
in 'itâf eyler
Olur handân-ı zevk ezhâr-ı âmâl inkişâf
eyler

18. **olur:-(u)r****Gazel 27**

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Der-âgûş etse bir cân-âferin endâmı
şevkinden
Olur âzâde âşık sîne-i üryâmı sâf eyler

19. **olur:-(u)r****Gazel 28**

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

İ' cāz-ı rühullah olur her cünbüş-i la'l-i
lebi
Mâü'l-hayât-ı nâz için peymânen
mîzâb açar

20. **olur:-(u)r**

Gazel 29

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Sanma bir dem dîdeler handân gönüller
şâd olur
Çıksa bir âvâze şâdîden döner feryâd
olur

21. **olur:-(u)r**

Gazel 29

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Evvelinden pür-figândır âhirinden pür-
figân
Ömrümüz bir gün figânlardan kalan bir
yâd olur

22. **olur:-(u)r**

Gazel 29

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

‘Âşıkız ümmü'l-garâmın zîver-i
âgüşuyuz

'Aşkımız elbet bizim bir aşk-ı mäder-
zād olur

23. **olur:-(u)r**

Gazel 29

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Dilde var bir zevk-i bî-pâyân güzeller
bî-amân

Kayd-ı sevdâdan bu cân bilmem nasıl
âzâd olur

24. **olur:-(u)r**

Gazel 29

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Gördüm İhsân cılve-gâh-ı hüsn ü 'aşk
olmuş cihân
Seyr için dîdârı bak her cılve bir mirsâd
olur

25. **olur:-ur**

Gazel 30

Mısra: 11

Olmak, hâlinde bulunmak.

Safâ kadehleri lebrîz-i şevk olur benden
Sebû-yı neş'eyim ammâ ki gulgulüm
yoktur

26. **olur:-ur**

Gazel 32

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

Neş'e bir peymânedir la'linde âteş-reng
olur
Bezm-i Cemden meclis-i rindâna
kalmış yâdigâr

27. **olur:-ur**

Gazel 34

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Cüş eder gönlüm döner peymâne mey
rîzân olur
Raks eder dâmân bu sevdâdan girîbân
serpilir

28. **olur:-ur**

Gazel 41

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Handân görünce yâri gönül şâd-kâm
olur
Gâhî visâli müjdeleyen ibtisâm olur

29. **olur:-ur**

Gazel 41

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Handān görünce yāri gönül şād-kām
olur
Gāhī visālī müjdeleyen ibtisām olur

30. olur:-ur

Gazel 41

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Âh el-amān bu şīve-i cānāndan el-amān
Birkaç piyāle bāde çeker sonra rām olur

31. olur:-ur

Gazel 41

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Yārin selām-ı pākine meclā olan diyār
Dūzah da olsa ādeme dārū's-selām olur

32. olur:-ur

Gazel 41

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Būs et rahīk-ı la'lini öp sebz-i hattını
Zevk-i çemenle tām olıcak zevk-i cām
olur

33. olur:-ur

Gazel 41

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

İhsân o mehlîkâyı tamam on beşinde
sev

Mâhın olunca on beşi bedr-i tamâm
olur

34. **olur:-ur**

Gazel 42

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Gîsû nikâbı kâ'be yüzüyle bekâm olur
Reng-i siyâh sût-re-i beytül'-harâm olur

35. **olur:-ur**

Gazel 42

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Gîsû nikâbı kâ'be yüzüyle bekâm olur
Reng-i siyâh sût-re-i beytül'-harâm olur

36. **olur:-ur**

Gazel 42

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Reflâra gelse kadd-i sanavber-misâl-i
yâr

Dârtü'l-garâm-ı fitnede yevmü'l-kıyâm
olur

37. **olur:-ur**

Gazel 42

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Benden dirîg eder güzelim bir kelâmını
Tûr üzre bak Kelîmine bin bir kelâm
olur

38. **olur:-ur**

Gazel 42

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Uşşâk edince cennet-i dîdâra i'tilâ
Vâreste hâl-i kayd-ı salât ü siyâm olur

39. **olur:-ur**

Gazel 42

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Mihrâb-ı ebruvânına taptıkça ol bütün
İsm-i Celâli zikr ile İhsân imâm olur

40. **olur:-ur**

Gazel 43

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bigānelerle yāri gör āteş-hırām olur
Her nazra bende bārika-i intikām olur

41. **olur:-ur**

Gazel 43

Mısra: **2**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bigānelerle yāri gör āteş-hırām olur
Her nazra bende bārika-i intikām olur

42. **olur:-ur**

Gazel 43

Mısra: **4**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Firkat gününde āb-ı hayāt olsa istemem
Hızrın zülālî māh-ı muharrem harām
olur

43. **olur:-ur**

Gazel 43

Mısra: **6**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Dürr-i yefim isem sadef-i aşk içindeyim
Dürr-i yefim zāde-i ümmü'l-garām olur

44. **olur:-ur**

Gazel 43

Mısra: **8**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Vuslat sonunda etse gerek meyl-i hâb o
 çeşm
 Sulh olduğunda tîg-i gazâ der-niyâm
 olur

45. **olur:-ur**

Gazel 43

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

İhsân açar cinânıma bin zahm-ı
 cânsitân
 Ol gamzeler ki kavs-i kazâdan sihâm
 olur

46. **olur:-ur**

Gazel 53

Mısra: 15

Olmak, hâlinde bulunmak.

Tahammül eyleyemez bî-karâr olur
 İhsân
 Gözünde etmese bir an karâr gözleriniz

47. **olur:-ur**

Gazel 55

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Arz-ı dîdâr etse yâr endîşe-i peymâne
 kalmaz
 Bezm olur yek-reng-i sevda âşinâ
 bigâne kalmaz

48. **olur:-ur**

Gazel 56

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Sevâb olur bize sūfî senin hatâ dediğin
 Günâh-ı dem-be-dem-i aşk için
 sevâbdaysız

49. **olur:-ur**

Gazel 60

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

Peyrev-i şebân olur mihver-i rakkâs-ı
 dil
 Durmayıp İhsân döner dans eder ammâ
 ne dans

50. **olur:-ur**

Gazel 66

Mısra: 5

Olmak, hâlinde bulunmak.

Cân mülkü olur elbet âteşgede-i hicran
 Ol serv-i revân olmuş yekpâre müzâb
 âteş

51. **olur:-ur**

Gazel 67

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

İhlâs için ebnâ-yı zamân etmede i'râz
Agrâz u riyâ hâmil olur mâder-i ihlâs

52. **olur:-ur**

Gazel 70

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ne zamandan olur vefâ melhûz
Ne de bir çeşm-i âşinâ melhûz

53. **olur:-ur**

Gazel 70

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ey kalem tercümân-ı âh isen âh
Olur İhsân için nevâ melhûz

54. **olur:-ur**

Gazel 71

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Kûy-ı nigâra vardım feryâda geldim
İhsân
Gûlzârdan olur mu savt-ı hezâr
memnû'

55. **olur:-(u)r**

Gazel 77

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bahsedersen tab-ı hüsnünden emînim

lâl olur

Eylemem Cibrili ben dem-sâz-ı râz-ı

hüsn ü 'aşk

56. **olur:-ur**

Gazel 84

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Hayl-i müjgânın olur onda da fermân-fermâ

Fitne mülkünde eğer koysa mahal gamzelerin

57. **olur:-(u)r**

Gazel 86

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bu dâr-ı mihnet olur bi't-tamâm beyt-i sürür

Ederse yârim eğer meyl-i hâne-i âmâl

58. **olur:-(u)r**

Gazel 86

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Serîr-i hüsnü tezeyyün edince bir şeh-i

nâz

Olur makâm-ı niyâz âstâne-i âmâl

59. **olur:-(u)r**

Gazel 87

Mısra: 12

Olmak, hâlinde bulunmak.

Gözlerinden leblerinden büse-çîn

oldukça ben

Gıptasından göz diker nergis olur

giryende gül

60. **olur:-(u)r**

Gazel 88

Mısra: 5

Olmak, hâlinde bulunmak.

Açıl ey gonca-i gülzâr-ı bahâ handân olur

Saçıl ey eşk-i revân sāha-i dāmāna dökül

61. **olur:-(u)r**

Gazel 89

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Reng ü âheng-i tabî' attan olur mülhem gönül

Gülsitân-ı aşka düşmüş katre-i şebnem gönül

62. **olur:-(u)r**

Gazel 103

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Gülsitân-ı vatan gözümde tüter

Ruh-ı dildâr olur nigâha vatan

63. **olur:-(u)r**

Gazel 104

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olur menâzır-ı sevdâ ayân semâlardan

Terâneler işitir gûş-ı cân semâlardan

64. **olur:-(u)r**

Gazel 111

Mısra: 5

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nûr olur ehl-i aşk için nazarın

Mihr olur mâha bahş eden pertev

65. **olur:-(u)r**

Gazel 111

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nür olur ehl-i aşk için nazarın
Mîhr olur mâha bahş eden pertev

66. **olur:-(u)r**

Gazel 111

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Geçtiğim dem misâl-i âb-ı hayât
Sana bin peyk-i âh olur peyrev

67. **olur:-(u)r**

Gazel 113

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ruh-ı tâbânını her gün kapamaz zülf-i
siyeh-reng
Bu karanlık gece peyveste olur nür-ı
nehâra

68. **olur:-(u)r**

Gazel 113

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Leb-i la'îl'in için yandı figân etti
gönüller
Çemenin bâis olur bir gülü feryâd-ı
hezâra

69. **olur:-(u)r**

Gazel 115

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Mukattar büy-ı sevdâ mest-i hülya
Olur mestâneler ma'zûr-hande

70. **olur:-(u)r**

Gazel 115

Mısra: 13

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ebed-giryân olur İhsân demâdem
Olanlar tâ ezel mehcûr-hande

71. **olur:-(u)r**

Gazel 116

Mısra: 5

Olmak, hâlinde bulunmak.

Zehrîn olur râh-ı safâ cânâne-i rûh-
âşinâ
Derd-âzmâ âşıkların olmazsa mahrem
râzına

72. **olur:-(u)r**

Gazel 132

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bak sīneme dāğdār olur mu
Azm ehline inkisār olur mu

73. olur:-(u)r

Gazel 132

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bak sīneme dāğdār olur mu
'Arem ehline inkisār olur mu

74. olur:-(u)r

Gazel 132

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bak sīneme dāğdār olur mu
'Arem ehline inkisār olur mu

75. olur:-(u)r

Gazel 132

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Zulm aşu döküldü gayretullāh
Bir gün gelip aşikār olur mu

76. olur:-(u)r

Gazel 132

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Doğmaz mı sabâh-ı nûr-ı millet
Âfâk hemîşe târ olur mu

77. **olur:-(u)r**

Gazel 132

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bîçârelerin sirişki hâlâ
Zevk ehline bergüzâr olur mu

78. **olur:-(u)r**

Gazel 132

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ya haşre kadar dimâ'-ı islâm
Keyf uğruna hep nisâr olur mu

79. **olur:-(u)r**

Gazel 132

Mısra: 12

Olmak, hâlinde bulunmak.

İnsafın o yerde nâmı yok mu
Gülzâr-ı vatan mezâr olur mu

80. **olur:-(u)r**

Gazel 132

Mısra: 14

Olmak, hâlinde bulunmak.

Tazyîk edilince fıkır ü vicdan
Hürriyyeti târmâr olur mu

81. **olur:-(u)r**

Gazel 132

Mısra: 16

Olmak, hâlinde bulunmak.

Hep gürbe-meniş kilâba İhsân
Şîrân-ı vatan şikâr olur mu

82. **olur:-(u)r**

Gazel 132

Mısra: 18

Olmak, hâlinde bulunmak.

Nefrîn sana ey hayâl-i mel'ûn
Bak zulmüne pâyidâr olur mu

83. **olur:-(u)r**

Gazel 137

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Yârân-ı devrin ipliği bâzâra çıktı hep
Hem-hâl ü gam-küsâr olur ahhâb
kalmadı

84. **olur:-(u)r**

Gazel 149

Mısra: 9

Olmak, hâlinde bulunmak.

Dâhîler enîsim bana meh-rûlar olur yâr
Takdîr edemez kıymet-i ulviyyemi
agyâr

olur bî-nihâye bir dervâ:

1. olur bî-nihâye bir deryâ:

Kaside 1

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Sonsuz, sınırsız bir deniz hâline gelir.

Müsâdif-i nazar-ı lûtfu olsa katre-i âb
Gelir hûrûşa olur bî-nihâye bir deryâ

olur cûşân:

1. olur cûşân:

Tahmis 3

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Coşmak.

Bu tarz-ı hâs ile meclis 'aceb rindâne
olmaz mı
Olur cûşân nevâ-yı 'aşkı gûş et bûlbûl-i
neyden

olur ibtîlâsı:

1. olur ibtilâsı:

Kıt'a 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İptila olmak; aşırı düşkün ve tutkun olmak.

O zümrenin ki olur ibtilâsı 'aşk-ı vatan
Damarlarında taşar hûn-ı âteşin-i şebâb

olur pervâne-i didâr-ı 'aşkın:

1. olur pervâne-i didâr-ı 'aşkın:-in

Tahmîs 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Âşık olunan sevgilinin güzel yüzünün
etrafında dolaşan kelebek hâlini alır.*

Olur pervâne-i didâr-ı 'aşkın
Tutar kalbinde yer envâr-ı 'aşkın

olur süzân:

1. olur süzân:

Tahmîs 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Yanmak.

Gönüldür bûlbûl-i âteş-terâne
Olur süzân demâdem vâlihâne

2. olur süzân:

Kıt'a 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sûzan olmak; yanmak.

Gözümünden eşk-i gâm rîzân olur kalbim
olur süzân
Bilinmez sûretâ Hâk âb içinden nâr
göstermez

olur tahte's-serâ:

1. olur tahte's-serâ:

Tahmîs 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Toprak altından olmak, topraktan
gelmek.*

Cemâlin gösterirken can-fezâ nûr
Olur tahte's-serâ fevka'l-alâ nûr

olurdum:

1. olurdum:-(u)r, -du, -m

Gazel 138

Mısra: 11

Olmak, hâlinde bulunmak.

Cemâr u büseden pür-zevk olurdum ben
de deryâ-nûş
Gelip bezmimde cânân sâkî-i deryâ-dil
olsaydı

2. olurdum:-(u)r, -du, -m

Gazel 138

Mısra: **13**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Kurup bir meclis-i hübân olurdum mest
û ser-gerdân
Bu bezm-i vasla ey İhsân halîlim dâhil
olsaydı

3. **olurdum:**-(u)r, -du, -m

Tahmis 5

Mısra: **1**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Rûhü'l-kudüsün ruhu olurdum tenin
olsam
Hep gerden-i sâfından öperdim benin
olsam

olurken:

1. **olurken:** -ur, -ken

Gazel 40

Mısra: **10**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Âşık-ı bîdâr-baht agyârı âgâh eylemez
Yâri şeker-hâb olurken büsesin pinhân
alır

2. **olurken:**-(u)r, -ken

Gazel 93

Mısra: **5**

Olmak, hâlinde bulunmak.

Enīs-i rūhum olurken de gonca-veş
handān
Neden gönül düşüyor bir melāle
ağlıyorum

3. **olurken:**-(u)r, -ken

Gazel 110

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Zulm olurken zirve-i ikbāle pāy-endāz-ı
şirret
Cephe-i millet iner idbāre izmihlāle
doğru

4. **olurken:**-(u)r, -ken

Gazel 116

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bir sâz-ı nev-i' câzdan dem-sâz olurken
âh-ı dil
Uymaz usûl-i devri bir devrin garîb
âvâzına

5. **olurken:**-(u)r, -ken

Gazel 133

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olurken şâne tarh-efken cebîn-i lem'a-
dâr üzre
Abîr-efşân olan gîsûların pîrāye
düşmez mi

6. **olurken:**-(u)r, -ken

Kaside 2

Mısra: 131

Olmak, hâlinde bulunmak.

Kan dökerken dehr-i dün âfāk olurken
tîre-gün
Sell-i seyf-i rezm için bilmem ne âfet
bekleriz

7. **olurken:**-(u)r, -ken

Rûbai 5

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

'Aşkınla olurken bana emsem içsem
Emsem ne olur la'lini bir dem içsem

olurken revân:

1. **olurken revân:**

Gazel 91

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Akmak.

Olurken revân gözlerimden figân
Sen ol tercemân-ı figân ey gönül

olurlar:

1. **olurlar:**-(u)r, -lar

Kaside 6

Mısra: 157

Olmak, hâlinde bulunmak.

‘Âlimleri hamsi-hâr olurlar
Şâ‘irleri âşinâ-yı hamsi

olurmuş:

1. **olurmuş:**-(u)r, -muş

Gazel 58

Mısra: 5

Olmak, hâlinde bulunmak.

Âh eyleyen visâline şâyân olurmuş âh
Ey şâh-ı işve biz dahî âh etmiyor
muyuz

2. **olurmuş:**-(u)r, -muş

Gazel 115

Mısra: 11

Olmak, hâlinde bulunmak.

Recâlardan figanlardan olurmuş
Âşüb-ı pür-fiten mecbûr-hande

olursa:

1. **olursa:**-(u)r, -sa

Kaside 6

Mısra: 135

Olmak, hâlinde bulunmak.

Bin türlü yapar olursa evde
Hâtun-ı kodesbanâ-yı hamsi

olursan:

1. **olursan:**-(u)r, -sa, -n

Gazel 162

Mısra: 17

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olursan germ-halvet hizmet-i mahbûb-ı
asfardan
Bulur feyz-i gınâ nâ-tavr olursun böyle
kalmazsın

2. **olursan:**-(u)r, -sa, -n

Gazel 162

Mısra: 19

Olmak, hâlinde bulunmak.

Cenab-ı Şems-i devrânın olursan peyki
ey İhsân
Yanarsın yandırırsın nûr olursun böyle
kalmazsın

3. **olursan:**-(u)r, -sa, -n

Kıt'a 20

Mısra: 3

Olmak, hâlinde bulunmak.

Korkarım âzâr-ı vicdândan olursan
giryе-rîz

Ey hürüşundan bugün hândân olan
vâveylimin

olursun:

1. **olursun:**-(u)r, -sun

Dîğer 1

Mısra: 42

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ey âhû gözleri sayyâd-ı kulûb
Ayağın tetik al olursun mahcûb

2. **olursun:**-(u)r, -sun

Gazel 162

Mısra: 1

Olmak, hâlinde bulunmak.

Çıkıp bir nâzır ol manzûr olursun böyle
kalmazsın
Düşüp mest olmadan mahmûr olursun
böyle kalmazsın

3. **olursun:**-(u)r, -sun

Gazel 162

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Çıkıp bir nâzır ol manzûr olursun böyle
kalmazsın
Düşüp mest olmadan mahmûr olursun
böyle kalmazsın

4. **olursun:**-(u)r, -sun

Gazel 162

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

Şu matbahdan ısınsan pây alırsın hân-ı
yağmadan
Vücûdun kızdırır tennûr olursun böyle
kalmazsın

5. **olursun:**-(u)r, -sun

Gazel 162

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ne milletten olursan ol nasîb al Türk
Ocağından
Heman Türk oğlu Türk Uygur olursun
böyle kalmazsın

6. **olursun:**-(u)r, -sun

Gazel 162

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Uyarsan sâz-ı devrândan çalar
dembeste durmazsın
Coşar meclisde bir tanbûr olursun
böyle kalmazsın

7. **olursun:**-(u)r, -sun

Gazel 162

Mısra: 12

Olmak, hâlinde bulunmak.

Dönüp ey herze-gü ahmak yanılsan
istesen bir hak
Düşer matrûd olur magdûr olursun
böyle kalmazsın

8. **olursun:**-(u)r, -sun

Gazel 162

Mısra: 14

Olmak, hâlinde bulunmak.

Megesrân olma gel şîrin-mezâk ol
bezm-i helvâdan
Çiçekten bal alır zembûr olursun böyle
kalmazsın

9. **olursun:**-(u)r, -sun

Gazel 162

Mısra: 16

Olmak, hâlinde bulunmak.

A'lâ-pervâz isen ey şâhbâz-ı evc-i
istignâ
Döner pervâne yâ usfûr olursun böyle
kalmazsın

10. **olursun:**-(u)r, -sun

Gazel 162

Mısra: 18

Olmak, hâlinde bulunmak.

Olursan germ-halvet hizmet-i mahbûb-ı
asfardan
Bulur feyz-i ginâ nâ-tavr olursun böyle
kalmazsın

11. **olursun:**-(u)r, -sun

Gazel 162

Mısra: 20

Olmak, hâlinde bulunmak.

Cenab-ı Şems-i devrânın olursan peyki
ey İhsân
Yanarsın yandırırısın nûr olursun böyle
kalmazsın

12. **olursun:**-(u)r, -sun

Kaside 6

Mısra: 43

Olmak, hâlinde bulunmak.

Korkum bu ki ey gönül olursun
Dîvâne-i zırnânâ-yı hamsi

olurum:

1. **olurum:**-(u)r, -um

Gazel 13

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Sevilir yâr-ı vefâkârım olur sîne-i hilkat
Olurum şevk ile müstagrak-ı dîdâr-ı
tabî'at

2. **olurum:**-(u)r, -um

Gazel 95

Mısra: 7

Olmak, hâlinde bulunmak.

Giryân olurum zamân zamân ben

Eyler o zemîn zemîn tebessûm

3. **olurum:**-(u)r, -um

Gazel 102

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

O mâha âhımı İhsân getirmeyince sabâ

İle'l-ebed olurum âh-gü hâzîn hâzîn

4. **olurum:**-(u)r, -um

Gazel 149

Mısra: 5

Olmak, hâlinde bulunmak.

Tûfî gibi durmaz olurum böyle şeker-

bâr

Tab'ımdaki cevherleri hep etmedim İsâr

oluruz:

1. **oluruz:**-ur, -uz

Gazel 54

Mısra: 1

Vasfım taşımak,halini almak.

Hezār ümmîd ile dîlbend-i zûlf-i yâr
oluruz
Görünce bir gül-i şevk-âşinâ hezâr
oluruz

2. **oluruz:-ur, -uz**

Gazel 54

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Hezār ümmîd ile dîlbend-i zûlf-i yâr
oluruz
Görünce bir gül-i şevk-âşinâ hezâr
oluruz

3. **oluruz:-ur, -uz**

Gazel 54

Mısra: 4

Olmak, hâlinde bulunmak.

O destmâl-i mahabbet-nümûnuyuz
devrin
Ki yâr elinde gezer yâre yâdigâr oluruz

4. **oluruz:-ur, -uz**

Gazel 54

Mısra: 6

Olmak, hâlinde bulunmak.

Esîr eder bizi her yerde bir nigâh-ı
gazal
Şikâr için yola çıksak da biz şikâr
oluruz

5. **oluruz:-ur, -uz**

Gazel 54

Mısra: 8

Olmak, hâlinde bulunmak.

Leyâlî farkına bir sâye-i ziyâ düşmez
Zalâm içinde hayâletle dem-güzâr
oluruz

6. **oluruz:-ur, -uz**

Gazel 54

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Temayül et bize bir lahza sâye-dâr
olalım
Zamân gelir ki düşer hâke bir mezâr
oluruz

7. **oluruz:-ur, -uz**

Gazel 54

Mısra: 12

Olmak, hâlinde bulunmak.

Fütâde benliğimiz rüzgâr elinde gezer
Uçar semâlara İhsân döner gubâr
oluruz

oluyor:

1. oluyor:-(u)yor

Gazel 19

Mısra: 11

Olmak, hâlinde bulunmak.

Ne kadar kolay oluyor revân nagamât-ı
neş'e fezâ-yı cân
Bu ne hoş lîsân bu ne hoş beyân dem ü
beste-şûh neşîde-şûh

2. oluyor:-(u)yor

Gazel 45

Mısra: 2

Olmak, hâlinde bulunmak.

Süztüyor çeşm-i füsunkârını yan yan
gülüyor
Oluyor turre-feşân baht-ı perîşan
gülüyor

3. oluyor:-(u)yor

Gazel 158

Mısra: 10

Olmak, hâlinde bulunmak.

Göz aç ki yazıktır bu temâşâ-yı sükûtun
Bir dâğ oluyor kalbime ifşâ-yı sükûtun

4. oluyor:-(u)yor

Tahmîs 5

Mısra: 12

Olmak, hâlinde bulunmak.

Rûh oldu vücûdumda yanıp cām
humârı
Eczâ-yı tenimden oluyor neş'esi cârî

on beşi:

1. on beşi:-i

Gazel 41

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ayın on beşi.

İhsân o mehlikâyı tamam on beşinde
sev
Mâhın olunca on beşi bedr-i tamâm
olur

on beşinde:

1. on beşinde:-i, -n, -de

Gazel 41

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

On beş yaşında.

İhsân o mehlikâyı tamam on beşinde
sev
Mâhın olunca on beşi bedr-i tamâm
olur

on sâlin:

1. on sâlin:

Kıt'a 57

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

On sene, uzun süre.

Geçti on sâlin şitâ vü sayfi dilden
çıkmadı
'Aşk-ı dîdârın senin bir an için leyl ü
nehâr

ona:

1. ona:-(n), -a

Gazel 3

Mısra: 5

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ahbâb ona derler mi ki ahvâli bilirken
Eyler yine hâcâtını merhûn-ı temennâ

2. ona:-n, -a

Gazel 59

Mısra: 11

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

İnsan ona derler ki bu meyhâne-i dehrin
Sâkîsin alır mestine huşyârına bakmaz

3. ona:-(n)a

Gazel 104

Mısra: 15

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Revâ mıdır ona ummak ziyâ-yı fecr-i
ümîd

Nukûş-ı nûr ile heybet nişân
semâlardan

4. **ona:** -n, -a

Gazel 150

Mısra: 2

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

‘Âlemde bugün varsa eğer nâzıma
akrân
Gelsin ne durur işte açıktır ona meydân

5. **ona:** -n, -a

Gazel 155

Mısra: 6

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

İdrāk-i me‘ânide o senden daha âciz
Denmez ona meydân-ı ma‘ârifte
mübâriz

6. **ona:** -n, -a

Gazel 159

Mısra: 10

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Şehbâz-ı me‘ânidir o elbet eşi yoktur
Dildâr ona dildâde olur meh-veşi
yoktur

7. **ona:-**(n)a**Kaside 5**Mısra: **42***Üçüncü tekil şahıs zamiri.*

Şā'irin tarlası mānend-i cinān olsa ne
var
Ona mevrūs-ı peder hāk-i Hōrasāndır
bu

8. **ona:-**(n)a**Kaside 5**Mısra: **67***Üçüncü tekil şahıs zamiri.*

Ederim ben ona udhiyye-i cānım
kurbān
Sevdiğim derse eğer sevdiğim İhsāndır
bu

9. **ona:-**(n)a**Diğer 2**Mısra: **13***İşaret zamiri.*

Ezberinden ben sen o hem biz siz onlar
der ona
Hāfız olmuştur hecā 'ilmin elifden yāya
dek

10. **ona:-**(n)a**Diğer 9**Mısra: **2***İşaret zamiri.*

Hāce-i meşhūr sordukda men ü tūdan
haber
Ezberinden ben sen o hem biz siz onlar
der ona

onda:1. **onda:-**n, -da**Gazel 49**Mısra: **4***Üçüncü tekil şahıs zamiri.*

Bādiye-i aşka revāndır gönül
Onda mühimmāt-ı sefer bağlanır

2. **onda:-**n, -da**Gazel 50**Mısra: **4***Üçüncü tekil şahıs zamiri.*

Ravza-i hüsn-i ezel safha-i didārındır
Onda āriz diye gül, fem diye bülbul
yetiştir

3. **onda:-**da**Gazel 84**Mısra: **7***Üçüncü tekil şahıs zamiri.*

Hayl-i müjgānın olur onda da fermān-fermā
Fitne mülkünde eğer koysa mahal
gamzelerin

4. **onda**:-n, -da

Kaside 2

Mısra: **63**

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Onda sūret-yāb olurken zıştı-i
eşkālımız
Sūret-i āyīneden zībende sūret bekleriz

5. **onda**:-n, -da

Rübai 11

Mısra: **1**

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Hālā bilemem onda ne hālet geçti
Bir devr idi devre-i sa'ādet geçti

6. **onda**:-(n)da

Diğer 2

Mısra: **9**

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Onda etmiş ibtidā hem onda bulmuş
intihā
'Ārif-i 'ilm-i bozuntudur o rütbe zāti
kim

7. **onda:-**(n)da**Diğer 2**

Mısra: 9

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Onda etmiş ibtidâ hem onda bulmuş
intihâ
'Ârif-i 'ilm-i bozuntudur o rütbe zâtı
kim

ondaki:1. **ondaki:-**n, -da, -ki**Şarkı 4**

Mısra: 5

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Bir bakış baktı aman ondaki imâ ne idi
Mest olan gözlere la'l-i lebi peymâne
idi

ondan:1. **ondan:-**n, -dan**Gazel 95**

Mısra: 2

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

La'li gibi cevherin tebessüm
Ondan yine büse-çin tebessüm

2. **ondan:-**(n)dan**Kaside 6**

Mısra: 89

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Kavs-i kuzeh ondan aldı rengi
Tâbende yanar kabâ-yı hamsi

onlar:1. **onlar:****Diğer 1**

Mısra: 32

Üçüncü çoğul şahıs zamiri.

Şu'arâ zümresin seversin Şâdî
Onlar da bulunsun ihvâncasına

onlar meyânından intihâb-kerdeleri olan
ehl ü vâkıf kimesnelere muvâcehe-i âyinede
karâbîn-i 'ıyd-âsâ elvân-ı gün-â-gün üzere
telvînât ü tezyînât ile kendilerin temsîl
ettirirler ki işbu hizmet-i mücibü'l-
müfteharet için eşrâf ü med'uvvîn
vekdigerin istirkâb ederler:

1. onlar meyânından intihâb-kerdeleri
olan ehl ü vâkıf kimesnelere muvâcehe-i
âyinede karâbîn-i 'ıyd-âsâ elvân-ı gün-â-
gün üzere telvînât ü tezyînât ile kendilerin
temsîl ettirirler ki işbu hizmet-i mücibü'l-
müfteharet için eşrâf ü med'uvvîn
vekdigerin istirkâb ederler:

Diğer 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Onların arasından seçilmiş olan yetkili
ve bilen kimselere yüz yüze gelme aynasında*

*kurban bayramı gibi renklerin çeşit çeşitli
olması üzerine renklendirmeler ve
süslemeler ile kendilerini ilerletirler ki işte
bu övgü gerektiren hizmet için ileri gelenler
ve davetliler birbirleriyle rekâbet ederler.*

Ve onlar meyânından intihâb-kerdeleri
olan ehl ü vâkıf kimesnelere muvâcehe-
i âyinede karâbîn-i 'ıyd-âsâ elvân-ı
gün-â-gün üzre telvînât ü tezyînât ile
kendilerin temşît ettirirler ki işbu
hizmet-i mücibü'l-müfteharet için eşrâf
ü med'uvvîn yekdigerin istirkâb ederler

onlara:

1. onlara:-a

Gazel 126

Mısra: **8**

Üçüncü çoğul şahıs zamiri.

Kâ'be-cüyân dilâ rehbera muhtâc
olmaz
Yol açar onlara âfâk gönülden gönüle

onlarda:

1. onlarda:-da

Kaside 5

Mısra: **23**

Üçüncü çoğul şahıs zamiri.

Açılan ağılara onlarda nıgehbanlara bak
Beykoz ağzında kurulmuş gibi
dalyandır bu

onları:1. **onları:-ı****Diğer 1**

Mısra: 37

Üçüncü çoğul şahıs zamiri.

Onları amma ki getirme yâda
Ermesin Köprülü cîsr-i murâda

onu:1. **onu:-(n)u****Gazel 80**

Mısra: 6

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Sorma beyhûde efendim bana cânânımı
sen
Onu ben gösteremem şöyle bir âyîneye
bak

2. **onu:-n, -u****Gazel 83**

Mısra: 9

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

İhsân fütâdedir onu ref" et bu hâkden
Olsun niyâz-ı aşk ile rû-mâl-i dâmenin

3. **onu:-n, -u****Gazel 96**

Mısra: 24

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Vatan değil mi o cânân-ı sermedî-
unvân
Neden bugün onu hem âh-ı âşıkân
buldum

4. **onu:-(n)u****Kaside 6**

Mısra: 199

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Âdem onu bin bahâra vermez
Bir hoş kış olur şitâ-yı hamsi

5. **onu:-(n)u****Kaside 7**

Mısra: 85

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Zinhâr onu incitmeye söyletmeye
gelmez
Şeytâna takar istese urgân-ı ma'ârif

6. **onu:-(n)u****Kıt'a 10**

Mısra: 2

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Yuvasından atılan kuş gibi gönlüm
inler

Onu hep sâz-ı maḥabbetteki elḥān
avutur

7. **onun:-**(n)u

Kıt'a 16

Mısra: **3**

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Bunu mü'min onu kāfir diye tefrīk
edemem
'Aşk için küfrü de imānı da yeksān
görürüm

onun:

1. **onun:-**nun

Kaside 2

Mısra: **86**

İşaret zamiri (kâinat kitabı).

Cilve-i 'ibretle mālīdir kitāb-ı kâinat
Hangi bābından onun bilmem ki 'ibret
bekleriz

2. **onun:-**nun

Diğer 1

Mısra: **30**

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Hamāmī İhsāndır o merdin adı
Köprülü Fu'ād da onun üstādı

3. **onun:-mun****Gazel 4**

Mısra: 8

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ta'atından bir cihân-ı pür-nigâr etmiş
zuhûr
Ebruvân olmuş onun güyâ hilâlinden
sana

4. **onun:-mun****Gazel 5**

Mısra: 6

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Hayât elvân u eşkâliyle bir rû'yâ-yı
mübhemdir
Onun mest-i tahayyül şîve-i ta'bîridir
sevdâ

5. **onun:-mun****Gazel 96**

Mısra: 10

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Safâ piyâlesi lebrîz-i şevk iken her dem
Bugün yerinde onun katre katre kan
buldum

6. **onun:-mun****Gazel 155**

Mısra: 4

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Günden güne olmakta fakat cehli de
bâriz
Yapmıştı onun resmini kerrât ile Râmiz

7. **onun:-mun****Gazel 155**

Mısra: 7

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Olmuştur onun vasfı zebûn-küş
mütecâviz
Nâzım beyefendiyle desek şöylece
câ'iz

8. **onun:-mun****Gazel 159**

Mısra: 7

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Hep-yektir onun attığı bir tek şeşi
yoktur
Sizler gibi şübbân ile hîç hoş beşi
yoktur

9. **onun:-mun****Kaside 1**

Mısra: 67

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ne şâh-ı taht-ı risâlet ki dergehinde
onun
Olur hâlâik-i lâhût cümle nâsiye-sâ

10. **onun:-nun**

Kaside 4

Mısra: **10**

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Şâ'ir diyerek kendi eder kendini takdīm
Vardır bu komedyada onun haylice
fendi

11. **onun:-nun**

Kaside 4

Mısra: **25**

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Olmuştu onun tavlasi istabla-i gerdün
Refâırına taklîd edebilseydi Semendi

12. **onun:-nun**

Kıt'a 18

Mısra: **3**

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Bilir mi havf ü recâ bir gönül ki kasdı
onun
Ne bîm-i nâr-ı cehennem ne zevk-i
cennettir

13. **onun:-nun**

Kıt'a 66

Mısra: **18**

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Serāpāy a 'zāsı batn-ı 'ulūm
Gören yok onun var mı yok mu belı

14. **onun:-nun**

Tahmis 6

Mısra: **35**

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Reh-i 'aşkında onun hāk ile yeksān
olayım

15. **onun:-nun**

Tahmis 11

Mısra: **2**

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Māzī ki bugūn fevk-i hayālimde
yüceldi
Sākiydi onun neş'esi mutribdi gazeldi

16. **onun:-nun**

Tahmis 11

Mısra: **13**

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Mecmū 'a-i hūsn olmuş onun hātına
hāymış
Baktım ki güzel gözleri tahırirli elāymış

17. **onun:-nun**

Tahmis 11

Mısra: **15**

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Kirpikleri hānçermiş onun kalbimi
deldi
Nüşābe-i zevk içmeye bezm-i meye
kaçtın

18. **onun:-nun**

Tesdis 1

Mısra: **9**

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Görse Azrāil onun hışmından istigfār
eder
Handesinden mu'ciz-i İsayı Hak tekrār
eder

onun bir demi bin 'ömre bedeldi:

1. **onun bir demi bin 'ömre bedeldi:-di-i-**
nun

Tahmis 11

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

*Sevgiliyle tek bir an bütün ömürlere
bedeldi.*

Zirā ki onun bir demi bin 'ömre bedeldi

orsa boca:

1. **orsa boca:**

Diğer 1

Mısra: 95

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Geminin bazen rüzgâr yönüne
yaklaşarak, bazen ondan uzaklaşarak yol
alması. II Bata çıka, güçlükle, düşe kalka.*

Orsa boca attık fülk-i bedeni
Hâne limanına kaptancasına

orsalar:

1. **orsalar:-r**

Kıt'a 66

Mısra: 23

*(Gemi için) rüzgâr alan tarafa dönmek,
rüzgâra doğru seyretmek.*

Gehî orsalar gahî eyler boca
Eser fülk-i cisminde 'aşkın yeli

ortada:

1. **ortada:-da**

Diğer 1

Mısra: 25

Meydan, yer, orta.

Ortada beş kutu şeker isteriz
Domino oynarız poker isteriz

2. **ortada:-da**

Gazel 38

Mısra: 9

Meydan, yer, orta.

Eser yok ortada Allāh için
mahabbetden
Hulûs adıyla hemân dilde bir fesâne
döner

3. ortada:-da

Kaside 6

Mısra: 126

Meydan, yer, orta.

Bir say hele kaç yumurtadanmış
Bak ortada kayganâ-yı hamsi

otağında:

1. otağında:-i, -n, -da

Gazel 127

Mısra: 12

Büyük ve süslü çadır, çerge.

Ninni söyler gönül niyâz eyler
Uyur ol mâh nâz otağında

oturur:

1. oturur:-(ü)r

Gazel 103

Mısra: 7

*Oturmak, ikâmet etmek, bir makamda
bulunmak, yer almak.*

Taht-ı sînemde aşk-ı yâr oturur
Cây-ı pāk olmasın mı şâha vatan

ovnak:

1. oynak:

Gazel 145

Mısra: 8

Hareketli, canlı, yerinde duramayan.

Dans etme yeter aklımı oynatma
yerinden
Dansın reveransın yeter oynak delikanlı

ovnar:

1. oynar:-r

Kaside 6

Mısra: 99

Oynamak, hareket etmek.

Oynar uçar alsa 'âşık-ı zâr
Bir hamsi kuşuyla pây-ı hamsi

2. oynar:-r

Kaside 6

Mısra: 163

Oynamak, hareket etmek.

Ka 'rında yüzer yüzünde oynar
Her cilvede hoppalâ-yı hamsi

3. oynar:-r

Kaside 6

Mısra: **192**

Oynamak, hareket etmek.

Kaynar tavalarda canlı canlı
Oynar karalarda pây-ı hamsi

oyundur:

1. **oyundur:** *-dur*

Kaside 5

Mısra: **21**

*Yetenek ve zekâ geliştirici, belli
kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan
eğlence.*

Sanma bir başka oyundur şu voleybolla
tenis
Şekl-i ' asrîde birer güy ile çevgândır bu

ozandır:

1. **ozandır:** *-dır*

Kaside 5

Mısra: **44**

Şiir söyleyen veya yazan kimse, şair.

Bu ne bir nesr-i hecâdır ne de âheng-i
'arüz
Dest-i sıbyânda figân eyleyen ozandır
bu

ödeş:

1. **ödeş:**

Gazel 62

Mısra: 8

*Birbirine olan borçlarını karşılıklı
olarak ödemek, karşılık olarak benzer iş ya
da hareket yapmak.*

İnfi'āl eyledi büsemden o meh
Sen de al büse dedim benden ödeş

2. ödeş:**Gazel 68****Mısra: 12**

*Birbirine olan borçlarını karşılıklı
olarak ödemek, karşılık olarak benzer iş ya
da hareket yapmak.*

Bir büseni aldım diye bin minnet
edersin
Öp sen de ödeş olma bu İhsāna mu'āriz

Mısra: 34

Öğretmek, öğrenmesini sağlamak.

Kebke nāzından mı ta'līm eyledin
reftārı yā
Şīve-i gūftārı hemşīren mi öğretti sana

öldürdü:**1. öldürdü:-dü****Gazel 50****Mısra: 2**

Çok acı ve sıkıntı vermek, yormak.

Ne biter firkat ü mihnet ne tahammül
yetiştir
Beni öldürdü bu hasret bu tegāfül
yetiştir

öldürür:**1. öldürür:-dür, -ür****Gazel 84****Mısra: 5**

Ölümüne sebep olmak.

Öldürür gāh eder ihyā beni mānend-i
Mesīh
Cān veren la'l-i lebin tır-i ecel
gamzelerin

öldürüyor:**1. öldürüyor:-(ü)yor****Gazel 56****öğrensem:****1. öğrensem:-se, -m****Tahmis 5****Mısra: 28**

Öğrenmek, bilgi edinmek.

Afv ettirebilsem de dilin baht-ı siyāhın
Çeşmānının öğrensem o kāfirce nigāhın

öğretti:**1. öğretti:-ti****Tahmis 4**

Mısra: 11

Ölümüne sebep olmak.

O gamzeler bizi ihyâ ederken öldürüyor
Misâl-i ömr-i devan emre biz
şitâbdayız

ölmeden:

1. **ölmeden:** *-meden*

Gazel 76

Mısra: 7

Ölmek, hayatı sona ermek, can vermek.

Bu muzık-i gamda bir ses bize ölmeden
meded-res
Yine hem-nefes enîn-i elem-i derûnu
bulduk

ölmekse:

1. **ölmekse:** *-mek, -se*

Tahmis 10

Mısra: 14

Ölmek, hayatı sona ermek, can vermek.

Yâd eylemezse bir an dil-âstasın
tabîbim
Âsretle böyle nâlân ölmekse son
nasîbim

ölmüşleri:

1. **ölmüşleri:** *-müş, -ler, -i*

Şarkı 8

Mısra: 6

Ölen, ölü olan kimse.

Bülbüllere reşk-âver olur nazlı sesin
var
Ölmüşleri ihyâ edecek bir nefesin var

ölüm:

1. ölüm:

Tahmis 11

Mısra: 10

*Ölmek, can vermek, yaşamı sona
ermek.*

Bir kerrecik emsem ben o nüşîn
dudağından
Uğrunda ölüm rûhuma en tatlı emeldi

ömre:

1. ömre:-e

Gazel 108

Mısra: 17

Ömür, hayat, yaşam.

Bin ömre yeter seninle geçmek
Bir vuslat-ı 'aşıkane çapkın

ömr-i çarîmin:

1. ömr-i çarîmin:-im, -in

Gazel 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dört unsurdan meydana gelen hayat.

Ömr-i çarîmin olup pey-revi ey sâgâr-ı
aşk
Durma ser-şâr-ı safâ tâ harem-i câna
dökül

ömr-i câvîdi:

1. ömr-i câvîdi:-i

Gazel 99

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sonsuz hayat.

Bir kadeh-kâr ile hem-bezm-i visâl
olmak için
Ömr-i câvîdi döküp câma şarâb
eyleyelim

ömr-i emel-cüdâ:

1. ömr-i emel-cüdâ:

Gazel 69

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İsteklerinden ayrı düşmüş ömür.

Bana gülmüyor bu cihan içinde neden perî-i
safâ-neşât
Ya neden bu ömr-i emel-cüdâ şegaf-iştîmâl
ü keder muhât

ömr-i hezâr:

1. **ömr-i hezār:**

Gazel 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Uzun ömür.

Düşmüş değil bu ömr-i hezār irtisāmda
Mîr'ât-ı ser-nüvişte bir şekl-i
gamzedā

‘ömr-i hüsrân:

1. **‘ömr-i hüsrân:**

Tahmîs 10

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Hayal kırıklığı, hüsrân dolu ömür.

Değmez bu ‘ömr-i hüsrân bir günlük
intizāra
Cânandan ayrı düştüm me’luf-i hasret
oldum

‘ömr-i me’yûsun:

1. **‘ömr-i me’yûsun:-un**

Gazel 102

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ümitsiz, karamsar ömür.

Hazānı erdi vakitsiz bu ‘ömr-i
me’yûsun
Bahār-ı dilde nihān reng ü bû hazīn
hazīn

ömrüme:1. **ömrüme:**-üm, -e**Muhammes 2**

Mısra: 7

Ömür, hayat, yaşam.

Lâyık değil mi ömrüme bir âhdır desem
Bilmem ne yapsam olmaya âzâde-i
sitem

ömrümün:1. **ömrümün:**-üm, -ün**Gazel 69**

Mısra: 4

Ömür, hayat, yaşam.

Dem-i inbisâtı hayâtımın geçiyor
bahârını görmeden
Acabâ hazânı mı ömrümün görecek
benim dem-i inbisât

2. **ömrümün:**-üm, -ün**Gazel 69**

Mısra: 4

Ömür, hayat, yaşam.

Dem-i inbisâtı hayâtımın geçiyor
bahârını görmeden
Acabâ hazânı mı ömrümün görecek
benim dem-i inbisât

3. **ömrümün:**-üm, -ün**Gazel 136**

Mısra: 1

Ömür, hayat, yaşam.

Ömrümün peyveste zehr ettim de zevk
eyyâmını
Derde düştüm ağlarım âh ettim andım
nâmını

ömrümüz:1. **ömrümüz:**-(ü)müz**Gazel 22**

Mısra: 7

Ömür, hayat, yaşam.

Ömrümüz bir zavallı berk-i hazân
Reh-i sevdâda rûzgâra gider

ömrün:1. **ömrün:**-ün**Gazel 37**

Mısra: 6

Ömür, hayat, yaşam.

Kalmaz elinde dâmen-i tannâz-ı rûzgâr
Ömrün şebâb demleri misl-i seher
geçer

‘ömrü sürenin şādılığı ise tabî‘dir:

1. ‘ömür sürenin şādılığı ise tabī’idir: -dir

Diğer 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yaşayanların mutluluğuna bağlıdır.

Şādī şād olanların ahvāliline denir

‘Ömür sürenin şādılığı ise tabī’idir

önünde yatalım:

1. önünde yatalım: -a, -lım

Diğer 1

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

*Huzurunda saygıdan eğilmek, yere
yatmak.*

Önünde yatalım el bağlayalım

Boyun uzatarak kurbāncasına

öp:

1. öp:

Gazel 12

Mısra: 1

Öpmek.

Gāhī düpā-yı nāzı gehī meh-cebīni öp

Ser-tā-be-pāy bir ten-i rüh-āferīni öp

2. öp:

Gazel 12

Mısra: 2

Öpmek.

Gāhī düpā-yı nāzı gehī meh-cebīni öp
Ser-tā-be-pāy bir ten-i rüh-āferīni öp

3. öp:

Gazel 12

Mısra: 4

Öpmek.

Aşkın gönülde dīn ise dīnin de aşk olur
Ruhsār-ı pāki mushaf-ı dīn-i mübīni öp

4. öp:

Gazel 12

Mısra: 6

Öpmek.

Destinde yoksa dāmeni bir āfetin çi-sūd
İster çık āsumānlara arş-ı berīni öp

5. öp:

Gazel 12

Mısra: 8

Öpmek.

Vermiş o gonca bir gül-i handāna
büseler
Ey nūr-ı dīde sen de fēm-i büse-çini öp

6. öp:

Gazel 12

Mısra: 10

Öpmek.

İhsān edince gāye-i zevk u visāli kasd
Bī-tāb olup niyāz ile bir nāzenīni öp

7. öp:

Gazel 41

Mısra: 7

Öpmek.

Būs et rahīk-ı la'lini öp sebz-i hattını
Zevk-i çemenle tām olıcak zevk-i cām
olur

8. öp:

Gazel 68

Mısra: 12

Öpmek.

Bir büseni aldım diye bin minnet
edersin
Öp sen de ödeş olma bu İhsāna mu'arız

öpemez:

1. **öpemez:** -e, -mez

Kıt'a 7

Mısra: 4

Öpmek.

Leb-be-leb olsa da āyīnede yār
Öpemez kendi de ruhsāresini

öpen:

1. **öpen:** *-en*

Gazel 79

Mısra: **1**

Öpmek.

La 'l-i leb-i sākīden öpen sāgar olaydık
Tesnīm-i bekā zevkine reşk-āver
olaydık

öperdim:

1. **öperdim:** *-(e)r, -di, -m*

Tahmis 5

Mısra: **2**

Öpmek.

Rūhü'l-kudūsün ruhu olurдум tenin
olsam
Hep gerden-i sāfindan öperdim benim
olsam

öptüm:

1. **öptüm:** *-tii, -m*

Kıt'a 12

Mısra: **3**

Öpmek.

Çektim ayağı bâdeden öptüm dudağını
Billâh bu kevserin dahi içmem mey
üstüne

öptürmedi:

1. öptürmedi: -me, -di

Kıt'a 7

Mısra: 1

Öpmesine izin vermek.

Bize öptürmedi varsın çeksın
O da bir türlü gönül yâresini

öptücük:

1. öptücük:

Gazel 127

Mısra: 4

Öpme, öpüş, buse.

Şeker-âb olmasın aman aramız
Öptücük topladım dudağında

öpüşmez:

1. öpüşmez: -mez

Gazel 51

Mısra: 9

Temas etmek, birbirini öpmek.

Bugün benimle öpüşmezsen âh
öpüşmez isen
Seninle belki yarın âh-ı inkisâr öpüşür

öpüşmezsen:

1. öpüşmezsen: -mez, -se, -n

Gazel 51

Mısra: 9

Temas etmek, birbirini öpmek.

Bugün benimle öpüşmezsen âh
öpüşmez isen
Seninle belki yarın âh-ı inkisâr öpüşür

öpüşür:

1. öpüşür: -ür

Gazel 51

Mısra: 1

Temas etmek, birbirini öpmek.

Visâl ümmîdine zülfünle rûzgâr öpüşür
Olunca ıyd iki sevdâhı şîvekâr öpüşür

2. öpüşür: -ür

Gazel 51

Mısra: 2

Temas etmek, birbirini öpmek.

Visâl ümmîdine zülfünle rûzgâr öpüşür
Olunca ıyd iki sevdâhı şîvekâr öpüşür

3. öpüşür: -(il)r

Gazel 51

Mısra: 4

Temas etmek, birbirini öpmek.

Dudakların leb-i zevkimde bir nefes
kalsın
Şükûfelerle terennüm-serâ hezâr öpüşür

4. **öpüşür:-ür**

Gazel 51

Mısra: 6

Temas etmek, birbirini öpmek.

Enîs-i rûh iki yıldız açar kapar görünür
O gözlerinle ki müjgân-ı sâyedâr
öpüşür

5. **öpüşür:-ür**

Gazel 51

Mısra: 8

Temas etmek, birbirini öpmek.

Terennüm et güzelim büse-çîn-i aşk
olalım
Şu yavru kuşlara bak vakt-i nev-bahâr
öpüşür

6. **öpüşür:-ür**

Gazel 51

Mısra: 10

Temas etmek, birbirini öpmek.

Bugün benimle öpüşmezsen âh
öpüşmez isen
Seninle belki yarın âh-ı inkisâr öpüşür

7. **öpüşür:-ür****Gazel 51**

Mısra: 12

Temas etmek, birbirini öpmek.

Gönülde raksa girer lem 'a lem 'a şevk
İhsân
Teneccümât ile deryâ-yı bî-karâr
öpüşür

ördek:1. **ördek:****Gazel 160**

Mısra: 5

*Perde ayaklılardan, evcil ve yabani
türleri bulunan su kuşu.*

Ankâ ile pervâz edemez göldeki ördek
Şâhîne tenezzüldür o usfûre süzülme

örer:1. **örer:-er****Gazel 52**

Mısra: 4

Oluşturmak, ortaya koymak.

İnce sisler dağılırken yine yorgun
yorgun
Tüller altında örer gökleri yıldız
geceler

örfen:1. **örfen:****Kıt'a 25**

Mısra: 3

Âdet olduğu üzere, örf'e göre.

Maslahat keyfen siyâset 'örfen olmuş
müstedâm
Veyller bir böyle meşrûtiyyet-i
mevhûmeye

örümcek:1. **örümcek:****Gazel 160**

Mısra: 9

*Örümcekler takımından, ince bir ağ
örerek küçük böcekleri avlayan eklemli bir
hayvan.*

Şâhîni sinek sandı o bîçâre örümcek
Zâg u zagan olmaz eşi kartaldır o
gerçek

öter:1. **öter:-er****Gazel 26**

Mısra: 4

Ötmek, ses çıkarmak.

Yine âşiyân-ı sa'âdetin o hezârı nerde
uçar ki âh
Ele şâikâne öter durur bana karşı hâli
figân olur

ötme:

1. **ötme:**-*me*

Kıt'a 46

Mısra: **3**

Ötmek, ses çıkarmak.

Seni ra'nā biliriz ötme ħorozlanma bize
Ĥancının yolcu yüzünden geçinir her
tavuğu

ötmekse:

1. **ötmekse:**-*mek, -se*

Gazel 157

Mısra: **6**

Ötmek, ses çıkarmak.

Ey âkbaba bâliyle uçan serçe-i hilkat
Mef'ûl ü mefâil ile ötmekse zerâfet

ötsün:

1. **ötsün:**-*sün*

Kıt'a 43

Mısra: **3**

Ötmek, ses çıkarmak.

Kubbe ötsün sen de gel koy bir sadā
Koy desinler bunda şāhın bāğı var

öttükçe:

1. öttükçe:-tükçe

Kaside 6

Mısra: 62

Ötmek, ses çıkarmak.

Dağlardan alır cevâb-ı müjde
Öttükçe şu zurnâ-yı hamsi

öyle:

1. öyle:

Gazel 31

Mısra: 9

O şekilde, öylece.

Dokunmaz öyle zülf-i yâre şâne-i
niğâhı gör
Yapar şemîm-i turrenden güzide bir
çiçek sever

2. öyle:

Kaside 6

Mısra: 169

O şekilde, öylece.

Sen şi'rimi öyle boş mu sandın
Ey gâfil âbüş-kafâ-yı hamsi

3. öyle:

Kaside 6

Mısra: 239

O şekilde, öylece.

Olmazsa da öyle zahmet-âver
Keskinse de usturâ-yı hamsi

4. öyle:

Gazel 6

Mısra: 7

O denli, o kadar, o derece.

Öyle bedbahtım ki âlem olsa pür-âb-ı
hayât
Sem yağar ser-çeşme-i Hızrın
zülâlınden bana

5. öyle:

Gazel 134

Mısra: 9

O denli, o kadar, o derece.

Biz öyle âteş-i aşkız ki bulsa dest-i
felek
Semâ-yı târına âveng eder şerâremizi

6. öyle:

Kaside 1

Mısra: 83

O denli, o kadar, o derece.

Sen öyle ekmelisin anların ki ferd-â
ferd
Kemâl-i şevk ile etmişler incizâb sana

7. öyle:

Kaside 2

Mısra: 123

O denli, o kadar, o derece.

Öyle üstâdız ki hem iblîsi tedrîs eyleriz
Hem de dergâh-ı Hüdâdan feyz-i
rahmet bekleriz

öyle bir:

1. öyle bir:

Kıt'a 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o denli.

Şimdi ammâ karşılaştık öyle bir sûretle
ki
Bir hâzân hattınla sen ben küse-i her
dem bahâr

2. öyle bir:

Gazel 130

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Öyle bir, o derece.

Bir öyle 'âleme varsam ki çâr-güne-i
zevk
Mey olsa mutrib ü nây olsa nev-civân
olsa

öyle değil:

1. öyle değil:

Rûbai 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bilindiği gibi değil, o şekilde değil.

Yok öyle değil sîne-i sad-pâreye biz
Firkat diye bir dūzaḥ-ı ḥasret komuşuz

öyle ecmel-i maḥbûbusun ki mevlânın:

1. öyle ecmel-i maḥbûbusun ki mevlânın:

Kaside 1

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

*Allah'ın sevdiği en güzel (Hz.**Muhammed).*

Sen öyle ecmel-i maḥbûbusun ki
Mevlânın
Zuhûr-ı nûrun olur kâinata cılve-nümâ

öz:

1. öz:

Gazel 159

Mısra: 3

Kan bağı ile bağlı olan, üvey olmayan.

Öz kardaşı var sâdece söz kardaşı
yoktur
Yekpâre giyer câme-i irfân peşi yoktur

özge:

1. özge:

Gazel 81

Mısra: 8

Başka, ayrı, farklı.

'Avâlim-i hured-efrûz-ı 'aşka müncezb
ol
Fezâ-yı dilde eğer sen de özge âlem
isen

P**pâdisâh olur:**

1. pâdisâh olur:-(u)r

Gazel 169

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Padişah, hükümdar olmak.

Bâb-ı 'inâyetinde gedâ pâdisâh olur
Kerrübiyâna ḥâk-i derin secdegâh olur

pâdisâ-yı hamsi:

1. pâdisâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 218

Kelime Tipi: -

Hamsinin padişahı, hükümdarı.

Şâyeste bu turfa nazma verse
Bir câize pâdisâ-yı hamsi

pādişāvına:

1. pādişāvına:-ı, -(n)a

Gazel 122

Mısra: 6

Büyük hükümdar.

Dildāre hāl-i zārımı arz etmek isterim
Arz etmesin mi hālî gedā pādişāvına

pādişeh-i 'işve-serîrim:

1. pādişeh-i 'işve-serîrim:-im

Kaside 3

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Cilve, naz tahtının padişahı.

Şevkim emelim cân u dilim rûh-ı
revânım
Şûhüm güzelim pādişeh-i 'işve-serîrim

pāk:

1. pāk:

Gazel 67

Mısra: 11

Temiz, saf, arınmış.

Pāk et şu harîm-i dili jengâr-ı sivâdan
İhsân olayım dersen eğer mazhar-ı ihlās

pāmāl:

1. pāmāl:

Tahmis 8

Mısra: 23

*Ayaklar altına alınmış, çiğnenmiş,
hakir duruma düşürülmüş, perişan edilmiş.*

Ederken lāne-i āmāli hayfā būmlar
pāmāl
Görünce taht-ı Osmānīyi mātem-dār-ı
izmihlāl

pāmālim:

1. pāmālim:-im

Rūbai 13

Mısra: 1

*Ayaklar altına alınmış, çiğnenmiş,
hakir duruma düşürülmüş, perişan edilmiş.*

Ey şüh-ı cefā-pîşe aman pāmālim
Gittikçe ğarīb oldu benim ahvālim

pamuk:

1. pamuk:

Gazel 52

Mısra: 7

Yumuşak,narin.

Pamuk ellerle gelip silsene
gözyaşlarımı
Hıçkırık seslerinin çıktığı ıssız geceler

pantolondur:

1. pantolondur:-dur

Kaside 5

Mısra: 50

*Belden başlayan ve genellikle paçaları
ayak bileklerine kadar inen giyecek.*

Ne müsāvāt-ı telebbüs ki bu yok fark
edecek
Pantolondur bu cekettir bu ya fistandır
bu

papel:

1. papel:

Kaside 6

Mısra: 41

Para.

Binlerce papel piyango nerde
Çıkmaz bana tombalā-yı hamsi

pāre:

1. pāre:

Gazel 16

Mısra: 8

Parça. II Para.

Takviyet bulmazsa maddiyyātdan
Süretā bir pāre etmez imtizāc

pāre pāre:

1. pāre pāre:

Gazel 22

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Parça parça.

Şühedā-yı vatan kefen bilmez
Dem-i horsende pāre pāre gider

2. **pāre pāre:**

Gazel 22
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Parça parça.

Şühedā-yı vatan kefen bilmez
Dem-i ħurūşende pāre pāre gider

parlayan:

1. **parlayan:-y, -an**

Gazel 1
Mısra: 11
Işık saçmak, ııldamak.

Gözümde gözlerinin parlayan
tebessümüdür
Zamān-ı vuslatının şād-ı ber-güzārı
bana

parlıyor:

1. **parlıyor:-yor**

Gazel 52
Mısra: 5
Işık saçmak, ııldamak.

Parlıyor titreyerek inci denizler kıyıları
Yağdırır altın ayın sorgucu yaldız
geceler

Şu matbahdan ısınsan pây alırsın hân-ı
yağmadan
Vücûdun kızdırır tennür olursun böyle
kalmazsın

parmak hesabı:

1. parmak hesabı:

Diğer 1

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*Parmaklarla sayılarak yapılan hesap,
hece vezni, parmak usulü.*

Mef'ülü fâ'ilün parmak hesabı
Hepsinde fakîrin vardır nisâbı

parmak ısırsınlar:

1. parmak ısırsınlar: -sın, -lar

Diğer 1

Mısra: 84

Kelime Tipi: **Deyim**

Büyük şaşkınlık duymak, şaşıp kalmak.

Biz de bu kubbede bir nâm edelim
Parmak ısırsınlar hayrâncasına

pây:

1. pây:

Gazel 162

Mısra: 3

Pay, hisse, nasip.

pâyân:

1. pâyân:

Tahmis 8

Mısra: 8

Son, nihayet.

Felâket intihâ bulmaz mı zulm ermez
mi encâma
Hayât olmaz nasîb islâma pâyân yok
mu âlâma

pâyânsız gelir:

1. pâyânsız gelir:

Kıt'a 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sonsuz, bitmez tükenmez olmak.

Muttasıl çarpışmadan olmuş rakîbân
nâ-ümîd
Ya'ni her yandan kemik gavgası
pâyânsız gelir

pâve:

1. pâve:

Gazel 2

Mısra: 7

Mertebe, derece, rütbe.

Dökseydi pāye zülfünü leyl ü
nehārımın

Olsaydı bāri hāl-i tesāvisi rüşenā

pāyemi:

1. pāyemi:-m, -i

Gazel 147

Mısra: 10

Mertebe, derece, rütbe.

Bir sıska sönük nazm ile bir kupkuru
tehzi̇l

Fārūk edemez kadr-i semā pāyemi

tenzi̇l

pāy-endāz-ı şirret:

1. pāy-endāz-ı şirret:

Gazel 110

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hırçınca ayak atmış.

Zulm olurken zirve-i ikbāle pāy-endāz-ı

şirret

Cephe-i millet iner idbāre izmihlāle

doğru

pāvende:

1. pāvende:

Gazel 87

Mısra: 2

Kalıcı, sürekli, yerinde duran.

Büse-i 'uşşâk eder izhâr o sîmîn-tende
gül
Mihrin olmuş nûr-ı pâkinden çıkıp
pâyende gül

pây-ı dün-ı cehle:

1. pây-ı dün-ı cehle:

Kaside 2

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Bilgisizliğin aşâğılık, alçak ayağı.

Pây-ı dün-ı cehle her ân âb-rû
dökmekteyiz
Hey ne rûsvâyız ki zilletten sa'âdet
bekleriz

pây-ı hamsi:

1. pây-ı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Hamsi parçası.

Oynar uçar alsa 'âşık-ı zâr
Bir hamsi kuşuyla pây-ı hamsi

2. pây-ı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 192

Kelime Tipi: -

Hamsinin yüzgeci.

Kaynar tavalarda canlı canlı
Oynar karalarda pây-ı hamsi

pâyidâr:

1. pâyidâr:

Gazel 132

Mısra: 18

Devamlı, kalıcı.

Nefrîn sana ey hayâl-i mel'ûn
Bak zulmüne pâyidâr olur mu

pâyidar olsun:

1. pâyidar olsun:-sun

Tahmis 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kalıcı olmak, yok olmamak, yaşamaya
devam etmek.*

'İşvegerlik fitnelik bahşinde ğayet zû-
fünûn
Pâyidar olsun dedim koynunda baht-ı
tîre-gün

pâyine:

1. **pāyine:-i, -(n)e**

Diğer 1

Mısra: **106**

Ayağına, uğruna, yoluna.

Gelince o reşk-i firdevs-i a 'lā
Kālā-yı cān kıldım pāyine fedā

pek:

1. **pek:**

Diğer 1

Mısra: **79**

Çok, bir hayli, epey.

Sih-i intizārda olduk pek zebūn
Yaktık cān u teni biryāncasına

2. **pek:**

Gazel 31

Mısra: **2**

Çok, bir hayli, epey.

Semā-yı nev-bahār içinde şā'irān melek
sever
Zemīn zemīn çiçek sever 'izār-ı yāri
pek sever

3. **pek:**

Gazel 40

Mısra: **12**

Çok, bir hayli, epey.

Bin niyâz eyler de bir âh eylemekten
korkarım
Tıfl-ı nâzım tâzedir pek âh alır efgân
alır

4. pek:

Gazel 65

Mısra: 2

Çok, bir hayli, epey.

Ne sevdâdan tûvân vermiş ne rahm
etmiş amân vermiş
Perestişkâra devrân pek yaman bir dil-
sitân vermiş

5. pek:

Gazel 82

Mısra: 15

Çok, bir hayli, epey.

Âyâ bu ne medhûşî pek turfa-nümâ
cüşu
Sen varsa verip hûşu meyhânedede
yatmışsın

6. pek:

Gazel 82

Mısra: 15

Çok, bir hayli, epey.

Âyâ bu ne medhûşî pek turfa-nümâ
cüşu

Sen varsa verip hûşu meyhânedede
yatmışsın

7. pek:

Gazel 139

Mısra: 5

Çok, bir hayli, epey.

Sevdiğim pek tâze-hat bir nev-civân
Ben ezelden âşık-ı dîrînesi

8. pek:

Gazel 153

Mısra: 6

Çok, bir hayli, epey.

Tersim edemez fırçası ressam Münîfîn
Pek anlayamaz zannederim akl-ı şerîfîn

9. pek:

Gazel 153

Mısra: 8

Çok, bir hayli, epey.

Askerde nedir farkı muvazzafla redîfîn
Taktîrine pek kanma her âvâre herîfîn

10. pek:

Gazel 155

Mısra: 1

Çok, bir hayli, epey.

Olmuşsa da beyne'l-üdebâ pek
mütemâyiz
Bir mertebe yâ kudret-i şî'riyyeyi hâiz

11. **pek:**

Gazel 156

Mısra: **3**

Çok, bir hayli, epey.

Lâkin yine pek böyle değildin
uyanıktın
Akrânına nisbetle biraz fikri açıktın

12. **pek:**

Kıt'a 22

Mısra: **2**

Çok, bir hayli, epey.

Eyliyorken nev-be-nev muhyî
mücâhidler zuhûr
Ekseriyyet fikri pek minnetli bâr
altındadır

pek başka:

1. **pek başka:**

Kaside 5

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Çok farklı, ayrı.

Şî'r ü fen tarlasının sebzesi pek başka
olur

Kim demiş bakla vü şalgam ü
badıncandır bu

pek büyük:

1. pek büyük:

Kıt'a 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Oldukça fazla üstün niteliği olan, yüce,
ulu.*

Cemâlin seyreden Allâh dermiş
Büyüksün pek büyük Allâhu Ekber

pek çok:

1. pek çok:

Kaside 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Çok fazla, epey.

Allâh için akvâli de ef'âlîne uygun
Pek çok iş eder sonra verir âdeme pendî

2. pek çok:

Kaside 6

Mısra: 149

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Çok sayıda, fazla.

Pek çok bulunur nevâl-i deryâ
Olmaz biri hem 'atâ-yı hamsî

pek çok götürür su:

1. pek çok götürür su:

Kaside 6

Mısra: 121

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Kendisine verilen suyu kaldırabilir,
daha fazla suya gereksinim olabilir.*

Pek çok götürür su gâfil olma
Küplerdeki tuzlamâ-yı hamsî

pek şâvesteyim:

1. pek şâvesteyim:-y, -im

Şarkı 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tam uygun, layık.

Merhamet etmez misin İhsâna pek
şâvesteyim
'Aşkının sâzında hicrân ağlayan bir
besteyim

penâh:

1. penâh:

Gazel 58

Mısra: 10

Sığınacak yer.

İhsân diyâr-ı meygede dârü'l-emân ise
Ol cây-ı pâki biz de penâh etmiyor
muyuz

pençe-i ashâb-ı himmetten:

1. **pençe-i ashâb-ı himmetten:-ten**

Kaside 2

Mısra: 136

Kelime Tipi: -

Gayret, lütuf sahiplerinin eli.

Ehl-i 'azm ü rezme fi'l-ḥāl intizār
etmekteyiz

Pençe-i ashâb-ı himmetten de şiddet
bekleriz

pend et:

1. **pend et:**

Kaside 3

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Deyim**

Öğüt vermek, nasihat etmek.

Hem-mesleğim ey yâr-i kadîmim beni
kurtar

Pend et bana pend et bana pend et bana
pîrim

pendi:

1. **pendi:**

Kaside 4

Mısra: 14

Nasihat, öğüt.

Allâh için akvâli de ef'âline uygun

Pek çok iş eder sonra verir âdeme pendî

perçemin:**1. perçemin:-in****Tahmîs 4****Mısra: 29***Alna düşen kısa saç demeti.*

Bir nezâketle açıp fes kûşesinden
perçemin
Şöyle göstermiş ki kim gördüyse
hayrân oldu hep

perçemlerinden:**1. perçemlerinden:-ler, -i, -n, -den****Gazel 107****Mısra: 8***Alna düşen kısa saç demeti.*

Hevâ-yı ıtr u sevdâ dolarmış rûzgâra
Alırken şemme bir dem sabâ
perçemlerinden

perestîşkâra:**1. perestîşkâra:-a****Gazel 65****Mısra: 2***Taparcasına seven (kimse).*

Ne sevdâdan tûvân vermiş ne rahm
etmiş amân vermiş
Perestîşkâra devrân pek yaman bir dil-
sitân vermiş

perî:**1. perî:****Gazel 27****Mısra: 8**

*Doğa üstü bir güce sahip olduğuna
inanılan cin taifesinin çok alımlı ve çok
güzel olanlarına verilen isim.*

O meh-ruhsâr için fevka'l-beşerlik
ittifâkîdir
Perî der yâ melek der bunda insân
ihtilâf eyler

perî çehrevî:**1. perî çehrevî:-(y)i****Diğer 1****Mısra: 141****Kelime Tipi: -**

*Çekici güzel yüzü olan, peri gibi güzel
yüzlü (sevgili).*

Bir perî çehreyi alalım dedik
Felekten bir gece çalalım dedik

perî peykerlerin:**1. perî peykerlerin:-ler, -in****Gazel 5****Mısra: 4****Kelime Tipi: Kalıp ifade***Peri gibi güzel yüzlü.*

Bulur üftâdeler âgûş-ı sehâhârında bin
sûret
Perî peykerlerin âyîne-i teshîridir sevdâ

perîdir:

1. perîdir:-dir

Kaside 2

Mısra: 109

*Doğa üstü bir güce sahip olduğuna
inanılan cin taifesinin çok alımlı ve çok
güzel olanlarına verilen isim.*

Dîvdır cindir perîdir cümleten
huddâmımız
Herbirinden çünkü bir sûretle hizmet
bekleriz

2. perîdir:-dir

Kaside 5

Mısra: 35

*Doğa üstü bir güce sahip olduğuna
inanılan cin taifesinin çok alımlı ve çok
güzel olanlarına verilen isim.*

Yemez içmez denir ammâ ne perîdir ne
melek
Gayr-i fi'âle çıkan zümre-i insândır bu

perî-i safâ-neşât:

1. perî-i safâ-neşât:

Gazel 69

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp İfade

*Sevinç ve huzurun peri misali
güzeli, sevgili.*

Bana gülmüyor bu cihan içinde neden
perî-i safâ-neşât
Ya neden bu ömr-i emel-cüdâ şegaf-
iştimâl ü keder muhât

perî-rûlar:**1. perî-rûlar:-lar****Gazel 136**

Mısra: 10

Peri yüzlüt güzel sevgili.

Ben demez miydim amân ey dil
güzellerden kaçın
Âdemin zirâ perî-rûlar alır ârâmını

perîşân:**1. perîşân:****Gazel 24**

Mısra: 7

Acınacak durumda, zavallı, dağınık.

Cüşân u hurûşân gehî mahmûr u
perîşân
Mestâne bakar sanki bu âyine denizler

2. perîşân:**Gazel 49****Mısra: 15**

Acınacak durumda, zavallı, dağınık.

Mest ü perîşân gezer îhsân gönül
Zülf-i siyehkâra düşer bağlanır

3. perîşân:**Gazel 60**

Mısra: 2

Acınacak durumda, zavallı, dağınık.

Çıksa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans
Mest ü perîşân eder şevk ile peymâne
dans

4. perîşân:**Gazel 60**

Mısra: 2

Acınacak durumda, zavallı, dağınık.

Çıksa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans
Mest ü perîşân eder şevk ile peymâne
dans

5. perîşân:**Gazel 65**

Mısra: 7

Acınacak durumda, zavallı, dağınık.

Periřān kākūl-i zer-tārı dest-i nāza
almış yār
Yed-i beyzāya Hak zerrīn-ziyā bir
şem 'dān vermiş

6. periřān:

Gazel 98

Mısra: 7

Acınacak durumda, zavallı, dağımık.

Kaldım mütereddid reh-i hayrette
periřān
Meydān-ı mahabbette karīn-i telef
oldum

7. periřān:

Gazel 107

Mısra: 11

Acınacak durumda, zavallı, dağımık.

Gönül olmazdı bir an güzellerden
periřān
Olaydım ben de İhsān gönül
mahremlerinden

8. periřān:

Gazel 112

Mısra: 8

Acınacak durumda, zavallı, dağımık.

Nālān u giryān olsun girizān ekdār-ı
devrān

Üftân ü hîzân gezsîn perîşân âvâre her
sû

9. **perîşân:**

Gazel 123

Mısra: 4

Acınacak durumda, zavallı, dağınık.

Bir felâket-dîde halkın eşk-i hün-
eşşânıdır
Bir perîşân yurda bak bir ağlayan
ırmaklara

10. **perîşân:**

Kıt'a 12

Mısra: 2

Acınacak durumda, zavallı, dağınık.

Cânân temâyül etti de sînemde ağladı
Bûlbûl çemende konu perîşân ney
üstüne

11. **perîşân:**

Rûbai 6

Mısra: 2

Acınacak durumda, zavallı, dağınık.

'Âşıkların ervâhını hayrân inlet
Kuhsâr-ı tecellîde perîşân inlet

1. **perîşân dil:**

Tahmis 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Perîşân, zavallı gömül.

Perîşân dil mukîm-i kâkûl-i cânâne olmaz
mı
Perîşân kalsa gönlüm değmesen ey şâne
olmaz mı

perîşân edivermek:

1. **perîşân edivermek:**

Tahmis 6

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Acınacak hâle getirmek.

Dil perîşân edivermek sana şandır ne
olur
Ey perîşân döküver zülfü perîşân
olayım

perîşân etti:

1. **perîşân etti:-ti**

Gazel 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Dağıtmak, acınacak hâle getirmek.

Beni mehcûr-ı huzûr etti perîşân etti
Acaba kimlere hem-bezm-i visâl oldu
bu şeb

perîşân dil:

perîşan kalsa:

1. **perîşan kalsa:** -sa

Tahmîs 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dağınık, karışık, düzensiz bir hâlde bulunmak.

Perîşan dil mukîm-i kâkûl-i cânâne
olmaz mı

Perîşan kalsa gönlüm değmesen ey
şâne olmaz mı

perîşân olanın:

1. **perîşân olanın:** -an, -ın

Tahmîs 5

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Dağılmak, acınacak hâle gelmek.

Dergâhına bir meş'ale-i rûşenin olsam
Aşkınla perîşân olanın almadan âhın

perîşân olayım:

1. **perîşân olayım:** -a, -(y)ım

Tahmîs 6

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Acınacak durumda, dağınık, zavallı bir hâl almak.

Dil perîşân edivermek sana şandır ne
olur
Ey perîşân döküver zülfü perîşân
olayım

perîşân oldu:

1. perîşân oldu:-du

Şarkı 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Dağılmak, düzeni bozulmak, acınacak
hâle gelmek.*

Perîşân oldu hayfâ âşiyânım
Yefim oldum bugün boynum büküldü

perîşandır:

1. perîşandır:-dır

Gazel 109

Mısra: 4

Acınacak durumda, zavallı, dağınık.

Evtâr-ı hevâdârına bak sâz-ı derûnun
Nâlân perîşandır o kâküllere karşı

2. perîşandır:-dır

Şarkı 3

Mısra: 5

Acınacak durumda, zavallı, dağınık.

Çırpınan kuştur perîşandır gönül kâkül
gibi

Yâr elinden cerha-dâr olmuş yatar bir
gül gibi

perîşâm:

1. perîşâm:-ı

Gazel 119

Mısra: 4

Acınacak durumda, zavallı, dağınık.

Âvâre-i mahzûn u perîşân-ı firâkım
Âvâre-i mahzûn u perîşânı unutma

perîşân-ı firâkım:

1. perîşân-ı firâkım:-ım

Gazel 119

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ayrılık acısından zavallı düşmüş,
kederli.*

Âvâre-i mahzûn u perîşân-ı firâkım
Âvâre-i mahzûn u perîşânı unutma

perîşâınız:

1. perîşâınız:-ız

Gazel 101

Mısra: 5

Acınacak durumda, zavallı, dağınık.

Zülf-i dildâr-veş perîşâınız
Âşkın şânesinde toplanalım

2. **perîşānız:-12**

Tahmîs 7

Mısra: 14

Acınacak durumda, zavallı, dağınık.

Kimin derdiyle ammā fark olunmaz
böyle giryānız
Bilinmez hangi zūlfün iftirākıyla
perîşānız

perîsān-sûret:

1. **perîşān-sûret:**

Gazel 63

Mısra: 5

Kederli, dağınık görüntü.

Perîşān-sûret olmuş tarh-ı gülzâr-ı safâ
şimdi
Döktülmüş deste-i ezhâr destimden
diken kalmış

perr ü bälinden:

1. **perr ü bälinden:-in, -den**

Gazel 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kol ve kanat.

Fitne-i bîdâr-ı çeşmin belki eyler meyl-
i hâb
Sâyebânlar olsa nûrun perr ü bälinden
sana

perr uran:1. **perr uran:-an****Gazel 55**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kanat çırpma, uçmak.*

Ez-kazā bir dem çerāğ-ı devletin
sönsün de seyret
Bezm-i idbārında bir tek perr uran
pervāne kalmaz

perrān:1. **perrān:****Gazel 150**

Mısra: 10

Uçan, uçucu.

Dāhīler olur şa'şaa-i tab'ıma hayrān
Şi'rim ne semāvī ki olur göklere perrān

perrān olur:1. **perrān olur:****Tahmis 3**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Uçmak, yükselmek, havada yol almak.

Hemīşe mest ile ūlfet eden mestāne
olmaz mı
Fezādan neş'eler perrān olur bād-ı sabā
nāzān

pertev:1. **pertev:****Gazel 111**

Mısra: 6

Ziyā, ılık.

Nūr olur ehl-i aşk için nazārın
Mihr olur māha bahş eden pertev

pertev-dih-i çeşm-i kelim:1. **pertev-dih-i çeşm-i kelim:****Tahmis 1**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Mūsā peygamberin gözünden gelen ılık
ve parlaklık.*

Eger nūr-ı ruhun pertev-dih-i çeşm-i
Kelīm olsa
Hicāb-ı len-terānī çāk olur berk-i
tecellādan

pervāne:1. **pervāne:****Gazel 55**

Mısra: 8

*Geceleri ateşin, ışığın etrafında dönen,
daha sonra da kendisini ateşin içine atan
kelebek.*

Ez-kazā bir dem çerāğ-ı devletin
sönsün de seyret

Bezm-i idbārında bir tek perr uran
pervâne kalmaz

2. **pervâne:**

Gazel 60

Mısra: 8

*Geceleri ateşin, ışığın etrafında dönen,
daha sonra da kendisini ateşin içine atan
kelebek.*

Lutf ile dil-dādesin raksa çağırılmış o
meh
Etti bu şeb sîne-i şu'lede pervâne dans

3. **pervâne:**

Gazel 162

Mısra: 16

*Geceleri ateşin, ışığın etrafında dönen,
daha sonra da kendisini ateşin içine atan
kelebek.*

A'lā-pervāz isen ey şāhbāz-ı evc-i
istignā
Döner pervâne yā usfūr olursun böyle
kalmazsın

4. **pervâne:**

Tahmis 3

Mısra: 30

*Geceleri ateşin, ışığın etrafında dönen,
daha sonra da kendisini ateşin içine atan
kelebek.*

Açılmış gül gibi pehlû ruh âteş-bâr olup
meyden
Gönül hem bülbül-i şûrîde hem pervâne
olmaz mı

Goncasından ayrı düşmez bülbül-i
şûrîde-hâl
Şem'adan pervâneler etmez kabûl-i
infisâl

pervâneler:

1. pervâneler:-ler

Gazel 127

Mısra: 13

*Geceleri ateşin, ışığın etrafında dönen,
daha sonra da kendisini ateşin içine atan
kelebek.*

Âh pervâneler gibi yanarım
Devlet-i hüsnünün çerâğında

2. pervâneler:-ler

Gazel 143

Mısra: 2

*Geceleri ateşin, ışığın etrafında dönen,
daha sonra da kendisini ateşin içine atan
kelebek.*

İçsem şarâb-ı la'lini peymâneler gibi
Yansam çerâğ-ı rûyına pervâneler gibi

3. pervâneler:-ler

Tesdis 1

Mısra: 14

*Geceleri ateşin, ışığın etrafında dönen,
daha sonra da kendisini ateşin içine atan
kelebek.*

pervânemizi:

1. pervânemizi:-miz, -i

Gazel 135

Mısra: 10

*Geceleri ateşin, ışığın etrafında dönen,
daha sonra da kendisini ateşin içine atan
kelebek.*

Durmayıp şem'-i cemâl üzre hemân
cân atarız
Yakarız kendimiz âteşlere pervânemizi

pervânesi:

1. pervânesi:-(s)i

Rûbai 24

Mısra: 4

*Geceleri ateşin, ışığın etrafında dönen,
daha sonra da kendisini ateşin içine atan
kelebek.*

Yandıkça çerâğ-ı nûr olan bir kalbin
Pervânesi hep şem'-i tecellâdan

2. pervânesi:-(s)i

Rûbai 24

Mısra: 4

Geceleri ateşin, ışığın etrafında dönen,

*daha sonra da kendisini ateşin içine atan
kelebek.*

Yandıkça çerâğ-ı nûr olan bir kalbin
Pervânesi hep şem'-i tecellâdan olur

pervâz:

1. pervâz:

Gazel 160

Mısra: 5

Uçma.

Ankâ ile pervâz edemez göldeki ördek
Şâhine tenezzüldür o usfûre süzölmek

perverde-i âb:

1. perverde-i âb:

Gazel 66

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Su ile beslenmiş, büyütilmiş.

Eşkimde nümâyân bir nâdide hîzâb âteş
Seyret ne garâbettir perverde-i âb âteş

perverdigâr:

1. perverdigâr:

Gazel 120

Mısra: 7

*Bütün yaratılmışları besleyen ve
yetiştiren, Allah.*

Toplamış gūyā berā-yı imtihān
perverdigār
Iztrāb-ı dehri bir merd-i cihan-gerd
üstüne

peşi:

1. **peşi:-i**

Gazel 159

Mısra: 4

Arka.

Öz kardaşı var sâdece söz kardaşı
yoktur
Yekpâre giyer câme-i irfân peşi yoktur

peşimân oldu:

1. **peşimân oldu:-du**

Tahmis 4

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Pişman olmak.

Cümlesinden neyleyim kâfir peşimân
oldu hep
Bûlbûl etmiş bâğda taklîd-i nutk-ı gül-
femin

peşimân olmusuz:

1. **peşimân olmusuz:-muş, -uz**

Kaside 2

Mısra: 89

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Pişman olmak, yaptığına hayıflanmak.

Seyr-i girüdâr-ı dünyâdan peşimân
olmuşuz
Girmeden ğavğāya bir an emr-i ric'at
bekleriz

pevâm-ı sohbet-i cânân:

1. **peyâm-ı sohbet-i cânân:**

Gazel 96

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgiliyle sohbetin haberi.

Peyâm-ı sohbet-i cânân için şitâb ettim
Ne bir uçan kuşu gördüm ne kârbân
buldum

pev-â-pev:

1. **pey-â-pey:**

Tahmis 9

Mısra: 33

*Birbiri arkasından gelen, birbiri
ardınca.*

Olmuş erbâb-ı kemâl îhsân pey-â-pey
nâbedîd
Geç geçenlerden o nâçiz ol ki sen ey
Nâbedîd

pevdâ:

1. peydā:

Gazel 114

Mısra: 5

Mevcut, âşîkar, meydanda olan.

Ruhsâr-ı terde hûy oldu peydā
Güllerde gūyā elmās jāle

2. peydā:

Kaside 1

Mısra: 80

Mevcut, âşîkar, meydanda olan.

Habîb-i ferd-i Hudāvend ferd iken yine
sen
Değildi 'ālem-i kesrette bir eser peydā

peydā-yı dem-i nefāset etsin:

1. peydā-yı dem-i nefāset etsin: -sin

Kaside 6

Mısra: 253

Kelime Tipi: -

*Güzel, kıymetli bir zamanda meydana
getirmek.*

Peydā-yı dem-i nefāset etsin
Küplerde salāmūrā-yı hamsi

peyderpev:

1. peyderpev:

Kıt'a 29

Mısra: 2

Birbiri ardınca, yavaş yavaş, ardı sıra.

Bu hâle gözyaşı dökse revâ ki eslâfın
Harâbe oldu müberrâtı gitti peyderpey

pey-ender-pey:

1. pey-ender-pey:

Gazel 32

Mısra: 15

Arka arkaya, peş peşe, durmadan.

Sâkiyâ mey sun pey-ender-pey âmân
mey sun âmân
Kılsa mir'ât-ı dilimden mey kılar def'-i
gubâr

2. pey-ender-pey:

Tesdis 1

Mısra: 26

Arka arkaya, peş peşe, durmadan.

Bin bahâr-ı şevk olur bir şîvesinden
cılve-ger
Fitneler şûrişler âfetler pey-ender-pey
gider

peygamber:

1. peygamber:

Gazel 79

Mısra: 10

İnsanlara Allah'ın buyruklarını

*bildiren, âhireti, zararlı ve faydalı şeyleri
tamtan elçi.*

Billâhi tapardık yine ol kâfire İhsân
Hattâ bu sanem-hânedey peygamber
olaydık

peygamber-i ihlâs:

1. peygamber-i ihlâs:

Gazel 67

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Doğruluk peygamberi.

Vādî-i dalâl oldu hemân kişver-i ihlâs
İtmâm-ı zamân eyledi peygamber-i
ihlâs

peygamber-i vakt:

1. peygamber-i vakt:

Gazel 100

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Devrin peygamberi.

Billâhi nasıl şîve bu ey gamzezi kâfir
Peygamber-i vakt olsam o i'câze
dayanmam

peygüle-i elemde:

1. peygüle-i elemde:-de

Tahmis 10

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Sıkıntı, keder köşeleri.

Kaldıkça böyle giryân peygüle-i
elemde

Tutmazsa yâr elinden Sâmiḥ bu deşt-i
ğamda

pey-i dāmende:

1. pey-i dāmende:

Tahmīs 4

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Eteğinin izi, nişanı.

Tâli'imden gördüğüm sîmâ-yı ḥüsrân
oldu hep

Döktüğüm yaşlar pey-i dāmende al kan
oldu hep

pey-i mukbilānene:

1. pey-i mukbilānene:

Gazel 26

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bahtı açık olanların arkasına.

Pey-i mukbilānene âlemin ni'âm-
efzûnu revân olur

Bana hep nasîbe-i bî-keşî verilen
keffbe-i şân olur

pevkân:**1. peykân:****Rûbai 22**

Mısra: 1

Okun ucundaki sivri demir, temren. II
Sevgilinin can yakan yan bakışı.

Yattıkça bu cânda gamzelerden peykân
 Derd ü elem-i 'aşka bulunmaz pâyân

pevkân-ı gamze:**1. peykân-ı gamze:****Gazel 37**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) yan bakışının oku.

Peykân-ı gamze fîr-i nîgeh zahm-ı cevri-
 i yâr
 Durmaz geçer bu kalbimi ammâ deler
 geçer

pevkân-ı müjgân:**1. peykân-ı müjgân:****Tesdis 1**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kiprik oklarının ucundaki sivri demir,
sevgilinin yaralayıcı kirpikleri.

Tîg elden na'ra-zen sâgar-şiken
 mestâne-ser

Der-kemân peykân-ı müjgân ebruvân
 hançer çeker

pevkânına:**1. peykânına:-ın, -a****Gazel 84**

Mısra: 9

Okun ucundaki sivri demir. II
Sevgilinin kirpiği.

Hedef olmuş yine peykânına cevri
 İhsân
 İşlemiş câna kadar âh o güzel
 gamzelerin

2. peykânına:-ı, -n, -a**Gazel 98**

Mısra: 2

Okun ucundaki sivri demir.

Heycâ-yı zamândan kaçınıp bî- taraf
 oldum
 Dehrin yine peykânına ammâ hedef
 oldum

pevker-i ihlâs:**1. pevker-i ihlâs:****Gazel 67**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğruluğun yüzü.

Bak sret  sretgeri kalmış mı vidâdın
Âyîne-i hâtrda nihân peyker-i ihlâs

peyki:

1. **peyki:-i**

Gazel 162

Mısra: 19

*Haber ve mektup taşıyan kimse,
haberci.*

Cenab-ı Şems-i devrânın olursan peyki
ey İhsân
Yanarsın yandırırısın nr olursun böyle
kalmazsın

peyk-i âh:

1. **peyk-i âh:**

Gazel 111

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Âhın, feryâdın habercisi.

Geçtiğim dem misâl-i âb-ı hayât
Sana bin peyk-i âh olur peyrev

peykin olamaz:

1. **peykin olamaz:-a, -maz**

Kaside 4

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Haber getiren kimse, ulak olmak.

Âvaze-i 'ilmin duyulur Atpazarından
Peykin olamaz Atpazarı 'Osman Efendi

peymân:

1. **peymân:**

Gazel 128

Mısra: 7

Yemin, ant, söz.

Edip birlikte peymân ey gönül bağ-ı
cemâlinde
Koparsak ol nihâl-i tâzeden sen büse
ben büse

peymân etmişiz:

1. **peymân etmişiz:-miş, -iz**

Kaside 2

Mısra: 125

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yemin etmek, ant içmek.

Ol kadar ehl-i dalâl olduk ki peymân
etmişiz
Varsa hep birden har-ı deccâla bî'at
bekleriz

peymâncasına:

1. **peymâncasına:-casına**

Diğer 1

Mısra: 76

Yemin, ant, söz.

Takarrür eyledi leyle-i vuslat
Ahd ü karâr üzre peymâncasına

peymâne:

1. **peymâne:**

Gazel 34

Mısra: 3

İçki bardağı, kadeh.

Cüş eder gönlüm döner peymâne mey
rîzân olur
Raks eder dāmân bu sevdâdan girîbân
serpilir

2. **peymâne:**

Gazel 60

Mısra: 2

İçki bardağı, kadeh.

Çıksa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans
Mest ü perîşân eder şevk ile peymâne
dans

3. **peymâne:**

Gazel 65

Mısra: 10

İçki bardağı, kadeh.

Ne sâkîdir ki olmuş cilvesinden mest-i
sergerdân
Düşüp la'l-i lebinden cân alan peymâne
cân vermiş

4. peymāne:

Gazel 68

Mısra: 10

İçki bardağı, kadeh.

Ben sābit iken tevbe-i peymānede her
dem
Peymāne-i la'1 olmada peymāne
mu'āriz

5. peymāne:

Gazel 107

Mısra: 3

İçki bardağı, kadeh.

Tehī peymāne yok mey elem çok zevk
nābūd
Kalan efsāneler var bu cāmın
Cemlerinden

6. peymāne:

Şarkı 4

Mısra: 6

İçki bardağı, kadeh.

Bir bakış baktı aman ondaki imā ne idi
Mest olan gözlere la'1-i lebi peymāne
idi

7. peymāne:

Tahmis 6

Mısra: 11

İçki bardağı, kadeh.

Neşve-i bezm-i ezelden beri peymāne
çakar
Şu'leden āb-ı bekādır harem-i cāna
akar

Mısra: 4

İçki bardağı, kadeh.

Te'sīri olmuş dünyāya hākīm iksīr-i
cāndır
Dārū-yı güldür rüh-ı revāndır
peymānedir bu

peymānedir:

1. peymānedir:-den

Gazel 28

Mısra: 4

İçki bardağı, kadeh.

İ'cāz-ı rühullah olur her cünbüs-i la'l-i
lebi
Māü'l-hayāt-ı nāz için peymāneden
mizāb açar

peymānedir:

1. peymānedir:-dir

Gazel 32

Mısra: 9

İçki bardağı, kadeh.

Neş'e bir peymānedir la'linde āteş-reng
olur
Bezm-i Cemden meclis-i rindāna
kalmış yādīgār

2. peymānedir:-dir

Gazel 112

peymāne-i ālāmın:

1. peymāne-i ālāmın:-i, -m

Gazel 100

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Acıların kadehi.

Sīrāb olamam dolsa da peymāne-i
ömrüm
Peymāne-i ālāmını çekmekten
usanmam

peymāne-i bekādan:

1. peymāne-i bekādan:-dan

Gazel 166

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sonsuzluk kadehi.

Ben cür'a-nüş-ı 'aşkım peymāne-i
bekādan
Sermest-i neş'e geçtim meyhāne-i
fenādan

peymāne-i iksīridir:

1. peymāne-i iksīridir: -i, -dir

Gazel 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İç ferahlatıcı ilaç kadehi, iyileştiren
içecek.*

Şemīm-i vuslatın bir sineden taktīridir
sevdā
Gönül bīmārının peymāne-i iksīridir
sevdā

peymāne-i iştīyākım:

1. peymāne-i iştīyākım: -ım

Gazel 15

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Özlem kadehi.

Peymāne-i iştīyākım İhsān
Serbest-i chl-i hāle bāis

peymāne-i la 'l:

1. peymāne-i la 'l:

Gazel 68

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Kıymetli taşın kadehi, II Sevgilinin
dudağının kadehi.*

Ben sābit iken tevbe-i peymānede her
dem
Peymāne-i la 'l olmada peymāne
mu 'ārız

peymâne-i la'linde:**1. peymâne-i la'linde:-i, -n, -de****Şarkı 5**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kırmızı dudağının kadehi.

Hicrânımı peymâne-i la'linde bıraksam
Bir katre mey olsam da leb-i la'line
aksam

peymâne-i mehtâb:**1. peymâne-i mehtâb:****Şarkı 7**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ay ışığı, dolunay kadehi.

Peymâne-i mehtâb içerek sahile geldik
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

peymâne-i ömrüm:**1. peymâne-i ömrüm:-üm****Gazel 100**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ömür kadehi.*

Sîrâb olamam dolsa da peymâne-i
ömrüm
Peymâne-i âlâmını çekmekten
usanmam

peymâne-i süzâna:**1. peymâne-i süzâna:-a****Gazel 84**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yakıcı kadeh.*

Gözlerin şâm-ı ebed berk-i ezel
gamzelerin
İki peymâne-i süzâna bedel gamzelerin

peymâne-i ümmîd:**1. peymâne-i ümmîd:****Gazel 20**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Umut kadehi.*

Kesmem yine ümmîdimi ben dolsa da
İhsân
Zehr-âbe-i hirmân ile peymâne-i
ümmîd

peymâneler:**1. peymâneler:-ler****Gazel 143**

Mısra: 1

İçki bardağı, kadeh.

İçsem şarâb-ı la'lini peymâneler gibi
Yansam çerâğ-ı rûyına pervâneler gibi

2. peymāneler:-ler

Gazel 143

Mısra: 6

İçki bardağı, kadeh.

Hep gözlerinde kaldı tahassürle
gözlerim
Peymāneler figendesi mestāneler gibi

peymāneleri:

1. peymāneleri:-ler, -i

Diğer 1

Mısra: 110

İçki bardağı, kadeh.

Bırakıp hāriçte bîgāneleri
Heman ref' eyledik peymāneleri

peymānen:

1. peymānen:-n

Tesdis 1

Mısra: 7

İçki bardağı, kadeh.

Yār peymānen gehī ikrār gāh inkār eder
Gösterir yüz bin sebep dildādesin bîzār
eder

peymānesinde:

1. peymānesinde:-(s)i, -n, -de

Gazel 101

Mısra: 4

İçki bardağı, kadeh.

Şevk-i cūşān olup misāl-i şarāb
Neş'e peymānesinde toplanalım

peymāni:

1. peymāni:-i

Gazel 119

Mısra: 8

Yemin, ant, söz.

Hirmān ile ben zehr içeyim sen mey-i
nāb iç
Ancak dem-i peymānede peymāni
unutma

pevrev:

1. pevrev:

Gazel 111

Mısra: 8

*Ardı sıra giden, tâbi olan, izinden
giden, uyan.*

Geçtiğim dem misāl-i āb-ı hayāt
Sana bin peyk-i āh olur pevrev

pevrev olmaz:

1. pevrev olmaz:-maz

Kaside 2

Mısra: 108

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***(Bir kimsenin) ardından gitmek, onu
takip etmek.*

Bid'at olmuş ma'rifet san'at olur
merdūdumuz
Pevrev olmaz sāhibü'l-furkāndan āyet
bekleriz

pevrev-i şebān:

1. pevrev-i şebān:

Gazel 60

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Birbiri ardına giden geceler.*

Pevrev-i şebān olur mihver-i rakkās-ı
dil
Durmayıp İhsān döner dans eder ammā
ne dans

pevveste:

1. pevveste:

Gazel 23

Mısra: 2

Ulaşmış, erişmiş.

Dem olur vuslatı uşşākına şāyeste gelir
Gam-ı zülfünde fakat fırkatı pevveste
gelir

2. pevveste:

Gazel 83

Mısra: 2

Ulaşmış, erişmiş.

Şehdānedir cemāline ziynet veren benin
Güyā cinān sabāhına peyveste gerdenin

3. peyveste:

Gazel 113

Mısra: 4

Ulaşmış, erişmiş.

Ruh-ı tābānını her gün kapamaz zülf-i
siyeh-reng
Bu karanlık gece peyveste olur nūr-ı
nehāra

4. peyveste:

Rūbai 27

Mısra: 1

Ulaşmış, erişmiş.

Olmaz mı safā bezmine peyveste gönül
Hicrān dōşeğinde ağlıyor hasta gönül

5. peyveste:

Gazel 114

Mısra: 4

Sürekli, daima, her zaman.

Bıktık cihānın āmed-şüdünden
Peyveste gelsin gitsin piyāle

6. peyveste:

Gazel 136

Mısra: 1

Sürekli, daima, her zaman.

Ömrümün peyveste zehr ettim de zevk
eyyâmını
Derde düştüm ağlarım âh ettim andım
nâmını

7. peyveste:

Kaside 2

Mısra: 14

Sürekli, daima, her zaman.

Seyr ü tayr eyler cihan fevka's-semâ
tahte'l-bihâr
Meskenet bâbında biz peyveste nevbet
bekleriz

8. peyveste:

Kaside 2

Mısra: 145

Sürekli, daima, her zaman.

'Âşık-ı hürriyetiz peyveste vuslat
bekleriz
Yâre dil-bend olmuşuz kayd-ı esâret
bekleriz

9. peyveste:

Rûbai 10

Mısra: 2

Sürekli, daima, her zaman.

Billâhi ne senden ne de benden söyler
Peyveste cihân şimdi vatandan söyler

peyveste-i cân:

1. peyveste-i cân:

Gazel 66

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yaşama erişmiş.

Bir katre-i la'linden ey dilber-i cân-
perver
Peyveste-i cân olmuş bin cām-ı şarāb
āteş

peyveste-i keyvân-ı ma'ârif:

1. peyveste-i keyvân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Bilgi, hüner gezegenine ulaşmış.

Açtın 'alem-i ma'rifet âfâkına mülkûn
Uçtan uca peyveste-i keyvân-ı ma'ârif

pinhân:

1. pinhân:

Gazel 40

Mısra: 10

Gizli, saklı.

Âşık-ı bîdâr-baht agyârı âgâh eylemez
Yâri şekker-hâb olurken büsesin pinhân
alır

pinhândır:

1. pinhândır:-dır

Gazel 125

Mısra: 8

Gizli, saklı.

Gösterme ayân yâ Rab ol mâha eder
te'sîr
Bir âhı ki pinhândır sad-pâre
gönüllerde

pîrâhenin:

1. pîrâhenin:-in

Tahmîs 5

Mısra: 5

Gömlek, iç gömleği.

Kim görür idim sîneni pîrâhenin olsam
Va'd etmiş iken hânemi teşrîfî geçende

pîrâye:

1. pîrâye:

Gazel 83

Mısra: 4

Süs, ziynet.

Ebrûlarınla hatt-ı lebin bir dü-beyt-i
hüsn
Dîvân-ı hüsn-i pâkine pîrâye efkenin

2. pîrâye:

Gazel 133

Mısra: 4

Sûs, ziyet.

Olurken şâne tarh-efken cebîn-i lem'a-
dâr üzre

Abîr-efşân olan gîsûların pîrâye
düşmez mi

pîr-i bahâr:

1. pîr-i bahâr:

Gazel 60

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Baharın piri, şeyhi.

Pîr-i bahâr aşkı gör oldu hem âgûş-ı yâr
Reşk-i kıyâmü'ş-şebâb eyledi merdâne
dans

pîr-i büberden:

1. pîr-i büberden:-den

Kıt'a 65

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Biber piri, üstadi.

'Âtîfet gördüğünü pîr-i büberden
ağnâm

Duyarak geldi tuz ekmekle mübarek-
bâde

pîr-i mekteb-i kudsi:

1. pîr-i mekteb-i kudsi:

Tahmis 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Kutsal mektebin üstâdı.

Kemâl-i iştiyâkından dönüp rûz u şeb-i
kudsî
Salât-âmûz olur ervâha pîr-i mekteb-i
kudsî

pîr-i mugân:

1. pîr-i mugân:

Gazel 33

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Meyhaneci.

Ey pîr-i mugân meclis-i meyhânenin
ancak
Bir şüh-ı kadeh-kârı bizim
matlabımızdır

pîr-i mugânız:

1. pîr-i mugânız:-iz

Diğer 1

Mısra: 67

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Meyhaneci, meyhaneyi işleten kimse.

Biz pîr-i mugânız sen de ol sâkî
Ayrınlık şişirme tûrancasına

pîrim:

1. **pîrim:-im**

Kaside 3

Mısra: **40**

Bir konuda tecrübe sahibi, üstat kimse.

Hem-mesleğim ey yâr-i kadîmim beni
kurtar
Pend et bana pend et bana pend et bana
pîrim

pîş-i celâlinde:

1. **pîş-i celâlinde:-i, -n, -de**

Tahmis 6

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Yüceliğin önünde.

Olmuşum pîş-i celâlinde cebîn-sây-i
sücûd
Nazar-ı pâkime yeksân görünüñr bûd u
nebûd

pîş-i nezâreden:

1. **pîş-i nezâreden:-den**

Gazel 37

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bakışının önünde.

Pîş-i nezâreden ki o nûr-ı nazar geçer
Bilsen neler geçer bu gönülden neler
geçer

pismāncasına:1. **pīṣmāncasına:-casına****Diğer 1**Mısra: **160***Yaptığına üzüliip hayıflanan, esef eden.*

Hem-bezm-i vasl olmak kaderde
yokmuş
Küselim tālî'e pīṣmāncasına

pīṣmez:1. **pīṣmez:-mez****Kaside 6**Mısra: **29**

*Ateşte, fırında, kaynar suda veya yağda
ısı etkisiyle yenilebilir duruma gelmek.*

Aşhāne-i dilde çünkü pīṣmez
Bir çorba ya tarhanā-yı ḥamsi

pīṣmīṣ aṣa su mu katmak:1. **pīṣmīṣ aṣa su mu katmak:-mak****Diğer 1**Mısra: **138**Kelime Tipi: **Atasözü***Yoluna girmiş olan bir işi bozmak.*

Ayttım ki ne alıp satmak istersiz
Pīṣmīṣ aṣa su mu katmak istersiz

pister-i hacle-i vuslattaki yorğandır:1. **pister-i hacle-i vuslattaki yorğandır:-
dır****Kaside 5**Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Kavuşma odasındaki yatağın yorganı.

Yanar elbette gönül yorğanı mānend-i
'abā
Pister-i hacle-i vuslattaki yorğandır bu

pīṣvāy oldu:1. **pīṣvāy oldu:-du****Kıt'a 65**Mısra: **26**

Kelime Tipi: -

Önder olmak.

Belde-i Kayserinin fahrına bādī Şādī
Pīṣvāy oldu ālāy-ı şüttür-i irşāda

pīṣvā-yı ceṣṣ-i rasül:1. **pīṣvā-yı ceṣṣ-i rasül:****Kaside 1**Mısra: **37**

Kelime Tipi: -

Peygamber ordusunun önderi.

İmām-ı ekmel-i küll pīṣvā-yı ceṣṣ-i
rasül
Çerāğ-ı bezm-i tekemmül ziyā-yı şems-
i bekā

pivāde:

1. piyāde:

Gazel 35

Mısra: 2

Yaya savaşıan asker sınıfı.

Bir şāhvār-ı hüsnü temāşāya daldılar
Aşkın piyāde erleri yollarda kaldılar

pivādegāmı:

1. piyādegāmı:-ı

Gazel 142

Mısra: 8

Yayalar.

Ne şehsuvār idi tepretti gitti eşheb-i
nāzı
Piyādegāmı birer āh-ı inkisār ile geçti

pivāle:

1. piyāle:

Gazel 41

Mısra: 4

İçki kadehi, şarap bardağı.

Āh el-amān bu şive-i cānāndan el-amān
Birkaç piyāle bāde çeker sonra rām olur

2. piyāle:

Gazel 74

Mısra: 10

İçki kadehi, şarap bardağı.

İhsân kaçırma fırsatı sermest-i vuslat ol
Meclis tarabda yâr muvâfık piyâle sâf

3. piyâle:

Gazel 85

Mısra: 7

İçki kadehi, şarap bardağı.

Çalınca mutrib piyâle dönsün hemîşe
mest ol safâ-perest ol
Cenâb-ı meyden nasîb alırsan gönül
muhîtin şînâh edersin

4. piyâle:

Gazel 114

Mısra: 4

İçki kadehi, şarap bardağı.

Bıktık cihânın âmed-şüdünden
Peyveste gelsin gitsin piyâle

5. piyâle:

Gazel 130

Mısra: 12

İçki kadehi, şarap bardağı.

Visâli 'aşkına bir turfa bâde nûş etsem
Piyâle olsa dehen bûse nukl-i cân olsa

1. piyâle-i emelim:-im

Gazel 30

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Arzu, istek kadehi.

Piyâle-i emelim ser-nigûn mülüm
yoktur
Hezâr gülşen iken şimdi bir gülüm
yoktur

piyâle-i mül:

1. piyâle-i mül:

Gazel 106

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şarap kadehi.

Harîm-i bezm-i tarabda rahşân piyâle-i
mül olunca dâir
Gül-i riyâz-ı safâ açılısın kitâb-ı cevri ü
cefâ kapansın

2. piyâle-i mül:

Diğer 1

Mısra: 102

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İçki, şarap kadehi.

Süzülmüş çeşmânı mest-i tegâfûl
La'l-i dür-eşşânı piyâle-i mül

piyâle-i rûh:

piyâle-i emelim:

1. **piyāle-i rūh:**

Gazel 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Can, nefes kadehi.

Gamzeler çifte işve-bāz-ı kazā
Dīdeler hande-ver piyāle-i rūh

pivāle-kār:

1. **piyāle-kār:**

Gazel 48

Mısra: 2

İçki kadehi yapan.

Zemīn-i ālem-i iştret mi lāle-zār mıdır
Bu yerde ruhu Nedīmın piyāle-kār
mıdır

pivālem:

1. **piyālem: -m**

Gazel 32

Mısra: 20

İçki kadehi, şarap bardağı.

Hâtırum meftûn ümidim vājgûn derdim
füzûn
Sûretin mahzûn pivālem ser-nigûn
bahtım nizār

pivālesi:

1. piyâlesi:-si

Gazel 96

Mısra: 9

İçki kadehi, şarap bardağı.

Safâ piyâlesi lebrîz-i şevk iken her dem

Bugün yerinde onun katre katre kan

buldum

piyango:

1. piyango:

Kaside 6

Mısra: 41

*Düzenleyenlerce bastırılmış numaralı
kâğıtları satın alanlar içinden, kazananların
kura ile belirlendiği talih oyunu.*

Binlerce papel piyango nerde

Çıkmaz bana tombalâ-yı hamsi

poker:

1. poker:

Diğer 1

Mısra: 26

*Genellikle dört kişiyle ve otuz iki
kâğıtla oynanan bir tür iskambil oyunu.*

Ortada beş kutu şeker isteriz

Domino oynarız poker isteriz

pul pul olmus:

1. pul pul olmus:-muş

Kaside 6

Mısra: 87

Kelime Tipi: **Deyim***Küçük ve ince tabakalar hâlinde
olmak. II Balıkların vücudunu kaplayan
boynuzsu, sert levhacık ile kaplanmış olmak.*

Sîmîn-beden üzre pul pul olmuş

Her nokta-i pür-cilâ-yı hamsi

pula:

1. pula:-a

Gazel 82

Mısra: 20

Para, akçe.

İhsân ko bu sevdâyı çek sāgar-ı sahbâyı

Dünyâ ile 'ukbâyı sen pula satmışsın

pür-ab-ı hayât:

1. pür-ab-ı hayât:

Gazel 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ebedî hayat suyu ile dolu.*

Öyle bedbahtım ki âlem olsa pür-ab-ı

hayât

Sem yağar ser-çeşme-i Hızrın

zülâlınden bana

pür-cevher-i 'ilm oldu:

1. pür-cevher-i 'ilm oldu:-du

Kaside 7

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi cevheriyle dolu olmak.

Tuttun yed-i himmetle girîbân-ı rehâyı

Pür-cevher-i 'ilm oldu şu dāmân-ı

ma'ârif

pür-debdebe:

1. pür-debdebe:

Kaside 5

Mısra: 15

Göz alıcı gösteriş, şatafat dolu.

İşte pür-debdebe bir başka temâşâ

geçiyor

Göz kamaşmaz mı bu seyrâna ne

seyrândır bu

pürdür:

1. pürdür:-dür

Gazel 89

Mısra: 7

Dolu, çok dolu.

Cevher-i feyziyle pürdür sâhil ü dāmânı

hep

Nürdan lebrîz olan deryâdır âteşten

gönül

pür-fazilet pür-vefâ bir şâ'ir-i hassâs iken:

1. pür-fazilet pür-vefâ bir şâ'ir-i hassâs

iken:

Kıt'a 35

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Erdemli, vefalı, duygulu bir şair iken.

Pür-fazîlet pür-vefâ bir şâ'ir-i hassâs
iken âh
'Azm-i firdevs etti Şâdî kaldı yâd-ı
ihtirâmı

pür-fezâ-yı hamsi:**1. pür-fezâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 228

Kelime Tipi: -

Hamsinin dolu geniş alanı.

Âvâze-i kûs-ı nevbetikle
Olmuş yine pür-fezâ-yı hamsi

pür-figandır:**1. pür-figandır:-dır****Gazel 29**

Mısra: 3

Acı ve inilti ile dolu olma.

Evvelinden pür-figandır âhirinden pür-
figân
Ömrümüz bir gün figânlardan kalan bir
yâd olur

pür-fiten:**1. pür-fiten:****Gazel 19**

Mısra: 9

Fitnelerle dolu.

Olamaz o gonca-i işveden daha nükte-
ver daha pür-fiten
Daha dil-rübâ-yı tûvân-şiken daha
zinde-şive ferîde-şüh

pür-gü:**1. pür-gü:****Gazel 112**

Mısra: 10

Çok konuşan, çok söyleyen.

Seyr eyle cânân mahmûr-ı sahbâ
meshûr-ı sevdâ
Giysü-yı hoş-bû ebrûsı pür-gü çeşmânı
âhû

pür-hâb-ı cehâlet:**1. pür-hâb-ı cehâlet:****Kaside 2**

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Bilgisizlik uykusu.

Cân ü dil giryende millet bînevâ
mâtem-nümâ
Dîdeler pür-sütire pür-hâb-ı cehâlet
bekleriz

pür-hande olur:

1. pür-hande olur:-(u)r

Kıt'a 30

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevinçli, neşeli olmak.

Ben şâ'ir-i hândânım feryâda maḥal
vermem

Pür-hande olur cānān kalbimde Yaşar
Şādī

pür-hande terāneler:

1. pür-hande terāneler:-ler

Rübai 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güllüşlerle dolu ezgiler, nağmeler.

Pür-hande terāneler ḥāmūş oldu bütün
Güşumda bir āheng-i maḥabbet kaldı

pür-hatar:

1. pür-hatar:

Kıt'a 25

Mısra: 1

Tehlîke, güvensizlik dolu.

Yolcular sermest-i ğaflet rāh-ı millet
pür-hatar
Ḥak bu demler yāver olsun ümmet-i
merḥûmeye

pür-hün:1. **pür-hün:****Gazel 75**

Mısra: 7

Kan içinde, kan dolu.

Mazlumu olup pür-hün âteşlere
yanmışken
Zâlimde terahhum yok vicdân-ı
te'ellüm yok

pür-işve:1. **pür-işve:****Gazel 109**

Mısra: 2

Cilve, işve dolu.

Bülbülleri ağlar bu yerin güllere karşı
Pür-işve güler gülleri bülbüllere karşı

pür-i'tisâf:1. **pür-i'tisâf:****Gazel 32**

Mısra: 17

Yolsuzluk, haksızlık dolu.

Yâr bî-insâf agyâr-ı zaman pür-i'tisâf
Şîşe-i kalbim rakîk ü sâf-ı sehlü'l-
inkisâr

pür-kahkahadır:1. **pür-kahkahadır:-dır****Kaside 7**

Mısra: 54

Kahkaha dolu.

Handân görünür yansa duman çıksa da
hatta
Pür-kahkahadır gul'gul-ı kalyân-ı
ma'ârif

pür-kesâlet:1. **pür-kesâlet:****Kaside 2**

Mısra: 12

Tembel, gevşek bir şekilde.

Dâiriz hüsranda hâlâ etmişiz izhâr-ı
'acz
Küşe-gür-i inzivâyız pür-kesâlet
bekleriz

pür-neş'e:1. **pür-neş'e:****Gazel 161**

Mısra: 4

Neşe dolu, çok neşeli.

Düşmanlara dehşetli tehâcümeleri vardır
Bülbüldür o pür-neş'e terennümleri
vardır

pür-nûr olur:

1. **pür-nür olur:-(u)r**

Gazel 169

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nur dolu olmak, nurlanmak.

Şevk-i visāl ü derd-i firākınla

dembedem

Pür-nür olur leyāl güneşler siyâh olur

pür-râyiha:

1. **pür-râyiha:**

Kaside 6

Mısra: 112

Güzel kokularla dolu.

Üstünde tüter duhân-ı ‘anber

Pür-râyiha ıskarâ-yı hamsi

pür-sebz bahâr oldu:

1. **pür-sebz bahâr oldu:-du**

Kaside 7

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

*Yeşilliklerle dolu bir ilkbahar hâlini
almak.*

Tübâ gibi eşcârı dönüp tersine bitmez

Pür-sebz bahâr oldu şu bostân-ı ma ‘ârif

pür-sikeste:

1. **pür-şikeste:****Gazel 117**

Mısra: 6

Kırgınlıklarla dolu.

Sevdâ hevâ-yı vasl ile gâhî kanatlanır
Meftûr pür-şikeste uçar âsumânıma

pür-şive:1. **pür-şive:****Kaside 3**

Mısra: 31

İşve, cilve, naz dolu.

Pür-şive güler gamze diler
dâdelerimden
Mülk-i dile bilmem o mu ya ben mi
emîrim

pür-zevk:1. **pür-zevk:****Gazel 138**

Mısra: 11

Zevk ile dolu.

Kenâr u büseden pür-zevk olurum ben
de deryâ-nüş
Gelip bezmimde cânân sâkî-i deryâ-dil
olsaydı

püşt ü pâ urmaktavız:1. **püşt ü pâ urmaktavız:-makta, -(y)ız****Kaside 2**

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Dolaşmak, gezinmek, ayak basmak.*

Püşt ü pâ urmaktavız Sahrâ-yı Nürda
ğayretiz
Menn ü selvâ istemez bir başka ni'met
bekleriz

püyândır:1. **püyândır:-dır****Tahmis 4**

Mısra: 36

Koşan.

Her sözün şîrîn-zebânım cânıma cân
oldu hep
Derd-i hicrânımla Sa'd-âbâd püyândır
Nedîm

R

ra‘d-i istibdād:

1. ra‘d-i istibdād:

Kıt'a 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Diktatörlüğün gök gürültüsü.

Siper cezbetmemiş düşmüş de yakmış ra‘d-i
istibdād

Dağılmış bezmi şürânın duman çıkmış
zemîninden

rağbet:

1. raġbet:

Gazel 157

Mısra: **8**

İstek, meyil, arzu.

Olmaz o kadar kutb-ı şimalide bürüdet
Aklın sıra ettin kudemâ tarzına raġbet

2. raġbet:

Kaside 2

Mısra: **52**

İstek, meyil, arzu.

Hâcesinde fitratın alan bu bendergâhda
Hâbbe-i sermâyemiz yokken de raġbet
bekleriz

râhat etmekse:

1. râhat etmekse:-mek, -se

Kıt'a 50

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Rahatlamak, keyif almak.

Râhat etmekse muradın çobanın
gönlünü yap
Çoban isterse eğer bir tekeden yağ
çıkırır

râh-güzer:

1. râh-güzer:

Gazel 49

Mısra: 10
Geçilen yol.

Dönse kıyām etse hırāmān olup
Haşre kadar rāh-güzer bağlanır

rāh-ı istikbāl:

1. rāh-ı istikbāl:

Kaside 2
Mısra: 84
Kelime Tipi: -
Gelecek yolu.

Ḥāl ü mazīden ki istidlāl-i āfī etmeyiz
Rāh-ı istikbāl için ders-i nedāmet
bekleriz

rāh-ı millet:

1. rāh-ı millet:

Kıt'a 25
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Milletin yolu.

Yolcular sermest-i ğaflet rāh-ı millet
pür-ḫatar
Ḥak bu demler yāver olsun ümmet-i
merḥūmeye

rāh-ı safā:

1. rāh-ı safā:

Gazel 116
Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevinç, mutluluk yolu.

Zehrîn olur rāh-ı safā cānāne-i rûh-

âşinā

Derd-âzmā âşıkların olmazsa mahrem

rāzına

rāh-ı savāba:

1. rāh-ı savāba: -a

Gazel 154

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevap, doğruluk yolu.

Terk eyle hatā bābını gir rāh-ı savāba

Güşunda senin bir küpe olsun bu hitābe

rahik-ı la'lini:

1. rahik-ı la'lini: -i, -(n)i

Gazel 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kırmızı renkli, saf ve duru şarap. II

Sevgilinin kırmızı dudağı.

Büs et rahik-ı la'lini öp sebz-i hattını

Zevk-i çemenle tām olıcak zevk-i cām

olur

rahm:

1. rahm:

Gazel 81

Mısra: 11

Merhamet, acıma.

Efendi rahm ile yaptın mı bir harāb

gönül

Kurulma bādi-i i' mār beyt-i erham isen

rahm et:

1. rahm et:

Tahmis 5

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek, acımak, şefkat

göstermek.

İhsânına şâyân olmazsam bana eyvāh

Rahm et bana fermān senin İhsân senin

ey şāh

2. rahm et:

Gazel 117

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Acımak, merhamet etmek.

Rahm et de kalb-i zārıma nāz u edāyı

ko

Âteş bırakma āh yazık hānümânıma

rahm etmiş:

1. **rahm etmiş:-miş**

Gazel 65

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Acımak, merhamet etmek.

Ne sevdâdan tûvân vermiş ne rahm
etmiş amân vermiş
Perestişkâra devrân pek yaman bir dil-
sitân vermiş

rahm etse:

1. **rahm etse:-se**

Gazel 72

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Acımak, merhamet etmek.

Bâri rahm etse de dildâre sabâ
Etse feryadımı İhsân iblâğ

rahmânî kiske büründük:

1. **rahmânî kiske büründük:-dül, -k**

Diğer 1

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

*Allah'la ilgili olduğu için hayırlı olan
bir görünüşe, kimliğe girmek.*

Soyunup rahmânî kiske büründük
İşler yapmak için şeytâncasına

rahmet:

1. rahmet:

Kaside 2

Mısra: 60

Yağmur. II Merhamet etme, esirgeme.

Eyleriz dü-nāna bin şekl üzre 'arz-ı
ihtiyāc
Bir serāb-ābād içinden şimdi rahmet
bekleriz

rahsān:

1. rahsān:

Gazel 106

Mısra: 3

Parlak.

Harīm-i bezm-i tarabda rahsān piyāle-i
mül olunca dāir
Gül-i ri'yāz-ı safā açılısın kitāb-ı cevri ü
cefā kapansın

rāhzenlik:

1. rāhzenlik:-lik

Gazel 97

Mısra: 3

Yol kesen, eşkıya, haydut.

Ahiller rehber oldum rāhzenlik resmi
seyr ettim
Ehibbā-perver oldum her birinden bir
sitem gördüm

ra'ıyyet bekleriz:

1. ra'ıyyet bekleriz:-r, -iz

Kaside 2

Mısra: 44

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Otlattılan hayvan sürüsünü beklemek,
gözetmek.*

Hükmeder san'atla hem servetle her
millet bugün
Millet-i maḥkūmeyiz güyā ra'ıyyet
bekleriz

rakı:

1. rakı:

Diğer 1

Mısra: 65

Kuvvetli sarhoşluk verici sert içki.

Zevkin değil ise nüş etmek rakı
Şampanya içeriz terk et merākı

rakīb:

1. rakīb:

Gazel 56

Mısra: 9

*Klâsik şiirde sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan, düşman, ağıyar.*

Rakīb o yār ile hep cāme-hāb-ı
vasıldadır
Ümīd-i hāb ile biz vasl-ı cāme-
hābdayız

2. rakīb:

Kıt'a 55

Mısra: 1

*Klâsik şiirde sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan, düşman, ağyar.*

Olsa imkân o kadar hîlede mâhir ki
rakīb
Yük arar beyzâda tâ gökteki ecrâmı
kapar

rakībân:

1. rakībân:

Kıt'a 52

Mısra: 1

Rakipler.

Muttasıl çarpışmadan olmuş rakībân
nâ-ümîd
Ya ' ni her yandan kemik gavgası
pâyânsız gelir

rakîk:

1. rakîk:

Gazel 32

Mısra: 18

İnce, duru, saf.

Yâr bî-insâf agyâr-ı zaman pür-i 'tisâf
Şîşe-i kalbim rakîk ü sâf-ı sehlü'l-
inkisâr

raks eder:

1. **raks eder:-er****Gazel 34**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Oynamak, dans etmek.*

Cüş eder gönlüm döner peymâne mey
rîzân olur
Raks eder dāmān bu sevdādan girîbān
serpilir

raksa:1. **raksa:-a****Gazel 51**

Mısra: 11

Dans etmek, oynamak.

Gönülde raksa girer lem'a lem'a şevk
İhsān
Teneccümāt ile deryā-yı bî-karār
öpüşür

2. **raksa:-a****Gazel 60**

Mısra: 7

Dans etmek, oynamak.

Lutf ile dil-dādesin raksa çağırmış o
meh
Etti bu şeb sîne-i şu'lede pervâne dans

raksân:1. **raksân:****Gazel 108**

Mısra: 9

Dans eden, oynayan.

Ey her sözü işve işve raksân
Her işvesi bir bahâne çapkın

2. **raksân:****Tahmis 3**

Mısra: 23

Dans eden, oynayan.

Döner raksân u hayrân şevki gör sahn-ı
mahabbette
Sebû zânüde sāgar elde yâr āgüş-ı
vuslatta

raksında:1. **raksında:-ı, -(n)da****Kaside 6**

Mısra: 208

Dans etmek, oynamak.

Tābende-likā likā-yı cānān
Raksında edā edā-yı hamsi

rām:1. **rām:****Gazel 41**

Mısra: 4

İtaat eden, boyun eğen.

Āh el-amān bu ūve-i cānāndan el-amān
Birkaç piyāle bāde çeker sonra rām olur

rām eder:

1. **rām eder:**-(e)r

Gazel 164

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

*Boyun eğdirmek, hüküm altına almak,
itaat ettirmek.*

Rām eder her biri tab'ınca 'arūs-ı ū'ri
Hacle-i vasla yakar her biri ūamdān-ı
sūhān

ramazanımızı:

1. **ramazanımızı:**-ımız, -ı

Diğer 1

Mısra: **82**

*Ay takviminin dokuzuncu ayı, üç
ayların sonuncusu, oruç tutulan ay.*

Hele günümüzü akşam edelim
Ramazanımızı bayram edelim

Rāmiz:

1. **Rāmiz:**

Gazel 155

Mısra: **4**

Divan ūairi.

Günden güne olmakta fakat cehli de
bâriz
Yapmıştı onun resmini kerrât ile Râmiz

‘İlm ü hikmet fen birer efsânedir gûş
etmeyiz
Râviyândan nâkilândan hoş hikâyet
bekleriz

ra‘nâ:

1. ra‘nâ:

Kıt'a 46

Mısra: 3

Hoş, güzel, iyi.

Seni ra‘nâ biliriz ötme ħorozlanma bize
Ħancının yolcu yüzünden geçinir her
tavuğu

rasadıyla:

1. rasadıyla:-ı, -y, -la

Gazel 121

Mısra: 4

*Gök cisimlerini incelemeye yarayan
dürbün veya âlet.*

Hübân ile hep yerde doğar kevkeb-i
tâli‘
Bilmem ne arar gökte müneccim
rasadıyla

râviyândan:

1. râviyândan:-dan

Kaside 2

Mısra: 112

*Rivâyet edenler, nakledenler,
anlatanlar.*

ravzadan:

1. ravzadan:-dan

Gazel 87

Mısra: 6

Bahçe, cennet bahçesi.

Ħüy-feşân ruhsâr-ı ter leblerde benler
âteşin
Ravzadan nâr oldu zâhir bitti hem
külhanda gül

ravza-i cânâne:

1. ravza-i cânâne:-e

Gazel 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Sevgilinin cennet bahçesi.

Uçarak ravza-i cânâne giden bülbül-i
cân
Dönemez dönse de bâl ü peri işkeste
gelir

ravza-i hüsn-i ezel:

1. ravza-i hüsn-i ezel:

Gazel 50

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzel yaratılışlı bahçe,cennet.

Ravza-i hüsn-i ezel safha-i dîdârandır
Onda ârız diye gül, fem diye bülbül
yetiştir

ravzalar:

1. **ravzalar:-lar**

Tahmis 8

Mısra: 16

Bahçe, cennet bahçesi.

Dedi cennette gördüm ben Cenâb-ı
Mustafâ ağlar
Yıkılmış hânümânlar ravzalar nirâne
dönmüştür

râvegân:

1. **râvegân:**

Gazel 128

Mısra: 2

Karşılıksız, bedava.

Verirken nakd-i cânım vermemiş bir
cân-figen büse
Varıp ağıyâre kılmiş râvegân ol sîm-ten
büse

râvegândır:

1. **râvegândır:-dır**

Kaside 6

Mısra: 205

Karşılıksız, bedava.

Cân nakdi yolunda rāyegāndır
Ey dilber-i cān-fezā-yı hamsi

rāyet-i osmānīyānın:

1. rāyet-i osmānīyānın:-nın

Gazel 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Osmanlı Devleti'nin bayrağı.

Ey ilāh-ı hüsn olur reng-i nikāb-ı
ihtişam
Rāyet-i Osmānīyānın reng-i ālinden
sana

rāzdān-ı 'aşk olur:

1. rāzdān-ı 'aşk olur:-(u)r

Kıt'a 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Aşk sırrını bilen, bu sırta ortak bir dost
olmak.*

İlāhī rāzdān-ı 'aşk olur sālīb-nazar
göster
Gül-i ümmīdini ehl-i dilin şādābter
göster

rāzı:

1. rāzı:

Diğer 1

Mısra: 74

*Kabul eden, olana boyun eğip rıza
gösteren.*

Böylece nutk edip saçarak hikmet
Ettik o fettānı rāzı nihāyet

rāz-ı mācerā:

1. rāz-ı mācerā:

Gazel 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yaşananların sırrı.

Göz yaşlarımla akmada rūh-ı revān gibi
Her dem'a bin niyāz ile bin rāz-ı
mācerā

rāz-ı nihān:

1. rāz-ı nihān:

Gazel 129

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gizli, saklı tutulan sır.

İçimde kalmasa rāz-ı nihān bu
sevdādan
Gönül fesānesi dünyāya dāstān olsa

rāzına:

1. **rāzına**:-i, -n, -a

Gazel 116

Mısra: **6**

Sır, gizlenen şey.

Zehrîn olur rāh-ı safâ cānāne-i rūh-
āşinā
Derd-āzmā āşıkların olmazsa mahrem
rāzına

rāzıyım:

1. **rāzıyım**:-(y)ım

Tahmîs 5

Mısra: **20**

*Kabul eden, olana boyun eğip rıza
gösteren.*

Döğülmeye söğülmeye kovulmaya
billāh
Hep rāzıyım ammā ki efendim senin
olsam

rāzıyız:

1. **rāzıyız**:-(y)ız

Şarkı 11

Mısra: **2**

*Kabul eden, olana boyun eğip rıza
gösteren.*

Şimdilik mahkeme-i vuslata kādîyız biz
Bizi tarh etme sakın darbına rāzıyız biz

2. **rāzīyız:-**(y)ız**Şarkı 11**

Mısra: 4

Kabul eden, olana boyun eğip rıza gösteren.

Vākıfız mes'ele-i aşka ri'yāzīyız biz
Bizi tarh etme sakın darbına rāzīyız biz

3. **rāzīyız:-**(y)ız**Şarkı 11**

Mısra: 8

Kabul eden, olana boyun eğip rıza gösteren.

Cem' u taksīm ile ettikçe esīr uşşākı
Bizi tarh etme sakın darbına rāzīyız biz

rebāb:1. **rebāb:****Gazel 66**

Mısra: 4

Kemençeye benzeyen eski bir saz.

Sīnemde fūrūzān şevk āhımda ayān
sevdā
Āyīne-serāy āteş nālinde rebāb āteş

rebāb-ı aşk:1. **rebāb-ı aşk:****Gazel 46**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk sazi.

Rebāb-ı aşk u mahabbette āh firkat var
Sen olmayınca diyār-ı vatanda gurbet
var

rebāb-ı sinemin:1. **rebāb-ı sinemin:-**in**Gazel 6**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sazın bağı, tellerin bulunduğu orta kısım.

Bir dokunsam şöyle derdimden rebāb-ı
sinemin
Bin tanīn-i gam çıkar evtār-ı lālinden
bana

rebāb-ı tarikat:1. **rebāb-ı tarikat:****Kıt'a 66**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Tarikat sazi.

Rebāb-ı tarikat midir sīne mi
Çalar sāz-ı ezkārdan her teli

recā:

1. **recâ:**

Gazel 38

Mısra: **8**

Ümit, istek, emel.

Ne sende hüsn-i civânî kalır ne bende
bu aşk
Geçer bu nâz u recâ dem gelir zamâne
döner

recâdan:

1. **recâdan:-dan**

Tahmîs 9

Mısra: **20**

Ümit, istek, emel.

Geçtiler eller nevâzişden dudaklar
büseden
Dil-rübâlar cevrden diller recâdan
geçtiler

recâlardan:

1. **recâlardan:-lar, -dan**

Gazel 115

Mısra: **11**

Ümit, istek, emel.

Recâlardan figanlardan olurmuş
Âşüb-ı pür-fiten mecbûr-hande

redd-i cevâb:

1. redd-i cevāb:

Gazel 66

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Soruya karşı cevap verme.*

Şerh eyleyemem derdim dildāre bulup
cür'et
Hem tarz-ı hitāb āteş hem redd-i cevāb
āteş

redifin:

1. redifin:-in

Gazel 153

Mısra: 7

Osmanlı Devleti'nde ihtiyat askeri.

Askerde nedir farkı muvazzafla redifin
Taktirine pek kanma her āvāre herifin

ref :

1. ref :

Gazel 83

Mısra: 9

Yükseltme, yüceltme.

İhsān fütādedir onu ref' et bu hākten
Olsun niyāz-ı aşk ile rū-māl-i dāmenin

ref' eyledik:

1. ref' eyledik:-di, -k

Diğer 1Mısra: **110**

Kelime Tipi: -

Kaldırma, yüceltme, yukarı kaldırma.

Bırakıp hāriçte bīgāneleri
Heman ref' eyledik peymāneleri

ref' eylerse:

1. ref' eylerse:-r, -se

Kıt'a 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gidermek, kaldırmak.

Vāyedār-ı istirāhat olmasın bir sāyeden
Sāye-i eltāfi ref' eylerse kim bī-
vāyeden

refah:

1. refah:

Kaside 2Mısra: **152***Bolluk, bereket, rahatlık.*

Ey ilāhi yār gel olsun fedā canlar sana
Hep kudümünden refah ister sa'ādet
bekleriz

refāha:

1. refāha:-a

Gazel 103

Mısra: 1

Bolluk, bereket, rahatlık.

Olmadan bir zaman refāha vatan
Vatanım oldu āh ü vāha vatan

ref-i hicāb:

1. ref-i hicāb:

Gazel 99

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Perdeyi, yüz örtüsünü kaldırma.

Gül-i sadbergi ruh-ı aşka nikāb
eyleyelim
Arz-ı hāl eyleyerek ref-i hicāb
eyleyelim

ref-i pīrehen:

1. ref-i pīrehen:

Tahmis 9

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Gömleği çıkarmak.

Handeler demler terennümler sabādan
geçtiler
Şāhid-i hūsn etti zāt-ı ‘‘ aşka ref-i pīrehen

reftār:

1. reftār:

Şarkı 6

Mısra: **10**

Salınarak cilveli yürütyüş.

Nedir bu nâz ü edâ böyle inceden ince
Nigâh ü şîve vü refîâr hepsi gönlümce

refîâra:

1. refîâra:-a

Gazel 42

Mısra: 3

Salınarak cilveli yürütiüş.

Refîâra gelse kadd-i sanavber-misâl-i
yâr
Dârü'l-garâm-ı fitnede yevmü'l-kıyâm
olur

refîâre:

1. refîâre:-e

Muhammes 1

Mısra: 2

Salınarak cilveli yürütiüş.

Sevdik seni yol yok bunu izhâra
efendim
Akmağ mî gönüldür bu o refîâre
efendim

refîârı:

1. refîârı:-ı

Tahmis 4

Mısra: 33

Salınarak cilveli yürütiüş.

Kebke nâzından mı ta'lîm eyledin refîârı yâ
Şîve-i güftârı hemşiren mi öğretti sana

refîâr-ı rûzgâra:

1. refîâr-ı rûzgâra:-a

Tahmis 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Rûzgarın gidişi, esişi.

Sevdâ yolunda uydum refîâr-ı rûzgâra
Düşüm güzel yolumdan mehcûr bir
diyâra

refîâr-ı serî'i:

1. refîâr-ı serî'i:

Gazel 148

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hızlı, süratli yürütiüş.

Rezm-i edebin çünkü benim merd-i
şecî'i
Seyr eyle de gör bendeki refîâr-ı serî'i

refîârına:

1. refîârına:-ı, -n, -a

Gazel 59

Mısra: 10

Salınarak cilveli yürütiüş.

Gönlüm gibi āvāre gezen rind-i
mahabbet
Etvārına reftārına güftārına bakmaz

2. **reftārına:-ı, -(n)a**

Kaside 4

Mısra: 26

Salınarak cilveli yürütyüş.

Olmuştu onun tavlasi ıstabla-i gerdün
Reftārına taklîd edebilseydi Semendi

rehâ:

1. **rehâ:**

Gazel 23

Mısra: 7

Kurtulma, kurtuluş.

Bulsa gülşende girîbânı rehâ hârından
Zîb-ı dest olmağa bir gonca-i nev-reste
gelir

2. **rehâ:**

Kaside 2

Mısra: 128

Kurtulma, kurtuluş.

Hâk-i iflâs üzre düşmüş can verir
ahlâkımız
Hangi vicdandan rehâ kimden fazîlet
bekleriz

rehber:**1. rehber:****Gazel 97**

Mısra: 3

Yol gösterici, kılavuz.

Ahiller rehber oldum rāhzenlik resmi
seyr ettim
Ehibbā-perver oldum her birinden bir
sitem gördüm

rehbere:**1. rehbere:-e****Gazel 126**

Mısra: 7

Yol gösteren, kılavuz.

Kā'be-cüyān dilā rehbere muhtāc
olmaz
Yol açar onlara āfāk gönülden gönüle

rehber-i 'irfān:**1. rehber-i 'irfān:****Kaside 7**

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Bilgi, kültür kılavuzu.

Yārān-ı ma'ārif dāhi hep rehber-i 'irfān
Gayretleri her küşede 'umrān-ı ma'ārif

rehber-i te'yīd olur:**1. rehber-i te'yīd olur:-(u)r****Kıt'a 31**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Doğrulama, kuvvetlendirme kılavuzu
olmak.*

Hızr-ı ferrūh-pey gelip erbāb-ı 'azm ü
himmetin
Rehber-i te'yīd olur 'amāl-i hayr-
efzāsına

rehberlik ehlinden delālet:**1. rehberlik ehlinden delālet:****Kaside 2**

Mısra: 142

Kelime Tipi: -

*Kılavuzluk sahibinden yol gösterme,
rehberlik, önderlik.*

Kābiliyyet bizde hālā etmemiş isbāt-ı
rüşd
İsteriz rehberlik ehlinden delālet
bekleriz

rehgüzārında:**1. rehgüzārında:-ı, -n, -da****Gazel 92**

Mısra: 9

Geçile yol.

Rehgüzārında ki İhsān gibi üftādesi var
İşve meydānını almaz mı o tevsenli
güzel

reh-i 'aşkında:

1. **reh-i 'aşkında:**-i, -n, -da

Tahmîs 6

Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

Aşk yolunda, sevda uğruna.

Reh-i 'aşkında onun hâk ile yeksân
olayım

reh-i cânāna:

1. **reh-i cânāna:**-a

Gazel 88

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin yolu.

Durmayıp eyle tezallüm yine ey âh-ı
bülend
Varak-ı bād-ı hazân ol reh-i cânāna
dökül

reh-i esheli:

1. **reh-i esheli:**-i

Kıt'a 66

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

En kolay yol.

İlâhî sa 'âdetle et kâmyâb
Hayâtında göster reh-i esheli

reh-i firkatindeki:1. **reh-i firkatindeki:**-in, -de, -ki**Gazel 69**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Ayrılık yolu.*

Düşerek ümîd-i visâle ben dili mesken-
i mihen eyledim

Bana hufre-i 'adem olmasın reh-i
firkatindeki son ribât

reh-i hayrette:1. **reh-i hayrette:**-te**Gazel 98**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Şaşkınlık yolu.*

Kaldım mütereddîd reh-i hayrette
perîşan
Meydân-ı mahabbette karîn-i telef
oldum

reh-i ibtilâya:1. **reh-i ibtilâya:**-(y)a**Gazel 76**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Düşkünlik, tutkun olma yolu.*

Reh-i ibtilâya düştük aradık cihânı
yekser

Ne reh-i vefâyı gördük ne de reh-
nümünü bulduk

reh-i nâ-refte:1. **reh-i nâ-refte:****Gazel 57**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Kimsenin geçmediği, ıssız yol.*

Bize mesdûd olamaz kâ'be-i vuslat
İhsân
Reh-i nâ-refte açar lahzada minhâc
ederiz

reh-i sevdâda:1. **reh-i sevdâda:**-da**Gazel 22**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Aşkın yolu.*

Ömrümüz bir zavallı berk-i hazân
Reh-i sevdâda rûzgâra gider

reh-i vefâyı:1. **reh-i vefâyı:**-(y)ı**Gazel 76**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Vefa yolu.*

Reh-i ibtilāya düştük aradık cihānı
yekser
Ne reh-i vefāyı gördük ne de reh-
nümünü bulduk

reh-neverd-i rihletiz:

1. reh-neverd-i rihletiz:-iz

Kaside 2

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Göç, ölüm yolcusu.

Bağlıdır mevcūdumuz mānende-i kār u
şu'ūr
Reh-neverd-i rihletiz düşmanda savlet
bekleriz

reh-nümā-yı hamsi:

1. reh-nümā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 212

Kelime Tipi: -

Yol gösteren, kılavuz hamsi.

Enginleri eyliyor işāret
Fikrimdeki reh-nümā-yı hamsi

reh-nümünü:

1. reh-nümünü:-u

Gazel 76

Mısra: 4

Yol gösteren.

Reh-i ibtilāya düştük aradık cihānı
yekser
Ne reh-i vefāyı gördük ne de reh-
nümünü bulduk

reîsim:

1. reîsim:-im

Kaside 3

Mısra: 1

Başkan, lider.

Sadrında bu mülkün ne reîsim ne
müdirim
Âfāk-ı maḥabbette melâmetle şehirim

remil:

1. remil:

Kaside 2

Mısra: 121

*Kum taneleriyle fal bakma, gelecekten
haber verme.*

Fâlmız yâ sihr olur yâ remil yâ efsün
olur
Her birinden başka bir ümmîd ü nusret
bekleriz

rencide:

1. rencide:

Gazel 64

Mısra: 7

Gönlü kırılmış,incinmiş.

Ukdeler hâtır-ı pejmürdeyi rencide
edermiş
Hüsni mecmu'ası zülfüyle ki
şirâzelenirmiş

renciş-i nâr:

1. renciş-i nâr:

Gazel 70

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ateş misali yakan keder,ızdırıp.

Tâbiş-i nûr u incilâ ma'dûm
Renciş-i nâr u ibtilâ melhûz

rencür-hande:

1. rencür-hande:

Gazel 115

Mısra: 1

Sıkıntılı, dertli gülüş.

Nazarlar cân-rübâ rencür-hande
Nigehler gamzeler mahmûr-hande

reng:

1. reng:

Gazel 89

Mısra: 1

Renk, güzellik.

Reng ü âheng-i tabî'attan olur mülhem
gönül

Gülsitân-ı aşka düşmüş katre-i şebnem
gönül

renğ ü bü:

1. renğ ü bü:

Gazel 102

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Renk ve koku.

Hazānı erdi vakitsiz bu 'ömr-i
me'yûsun
Bahār-ı dilde nihān renğ ü bü hāzīn
hāzīn

2. renğ ü bü:

Gazel 74

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Renk ve koku.

Âheng-i âşıkâne edā neş'e renğ ü bü
Bir yerdeyiz ki nāz ü niyāz etmiş i'tilāf

renğ ü büy-i sebāb:

1. renğ ü büy-i sebāb:

Gazel 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gençliğin kokusu ve görünüşü.

Hazān resīde güllistan tārmar olmuş
Bahār-ı ömr-i hazīnimde reng ü büy-ı
şebāb

Ey ilāh-ı hüsn olur reng-i nikāb-ı
ihtīşām
Rāyet-i Osmānīyānın reng-i ālinden
sana

rengārenk:

1. rengārenk:

Tahmīs 7

Mısra: **24**

Renkli, çeşit çeşit.

Bakıp kesrette görmüş zevk-i vahdet
dīde-i bīdār
Bu rengārenk meşhūdātda Tal'at
cemāl-i yār

rengi:

1. rengi:-i

Kaside 6

Mısra: **89**

Renk, güzellik.

Kavs-i kuzeh ondan aldı rengi
Tābende yanar kabā-yı hamsi

reng-i ālinden:

1. reng-i ālinden:-i, -n, -den

Gazel 4

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Bayrağın) Kırmızı renginden kaynaklı.

reng-i istikbāl:

1. reng-i istikbāl:

Tahmīs 8

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Geleceğin rengi.

Karanlıklarda kalmış fark olunmaz
reng-i istikbāl
Yatar tābūt-veş yerlerde bir kāşāne-i
āmāl

reng-i mātendir:

1. reng-i mātendir:-dir

Gazel 120

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Matem rengi.

Dūd-ı ğam tutmuş sararmış cephe-i
pāk-i vatan
Reng-i mātendir ki düşmüş çehre-i
zerd üstüne

2. reng-i mātendir:-dir

Gazel 123

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Matem rengi.

Reng-i mâtemdir münâsib sernigün
yapraklara
Şanlı bir mâzîyi defn ettik bugün
topraklara

reng-i mehtâb-ı âle:

1. **reng-i mehtâb-ı âle:-e**

Rûbai 7

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Kırmızı renkli ay ışığı.

Yâhûd bürünüp de reng-i mehtâb-ı âle
Mirât-ı safâ-nümâ-yı mülden geçti

reng-i nikâb-ı ihtîşâm:

1. **reng-i nikâb-ı ihtîşâm:**

Gazel 4

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

*Gösterişli örtünün, peçenin
rengi,görüntüsü.*

Ey ilâh-ı hüsn olur reng-i nikâb-ı
ihtîşâm
Râyet-i Osmânîyânın reng-i âlinden
sana

reng-i safâ-vı gerdeninden:

1. **reng-i safā-yı gerdeninden:-in, -den****Gazel 115**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) berrak boynunun rengi.

Taşıp reng-i safā-yı gerdeninden

Şeb-i deycüre dalmış nūr-hande

reng-i siyāh:1. **reng-i siyāh:****Gazel 42**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Siyah renkli.*

Gīsü nikābı kâ'be yüzüyle bekām olur

Reng-i siyāh sūtre-i beytül-harām olur

rengin:1. **rengin:****Gazel 112**

Mısra: 1

Parlak renkli, güzel, hoş.

Gülzār-ı aşkın ezhārı rengin enhārı dīl-cū

Sākī kerem kıl nāçāre sun bir sahbā-yı

memlū

reside:1. **reside:****Gazel 10**

Mısra: 5

Erişmiş, olgunlaşmış.

Hazān reside gülistan tāmār olmuş

Bahār-ı ömr-i hazīnimde reng ü bñy-ı

şebāb

reşk eder:1. **reşk eder:-(e)r-er****Gazel 64**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kıskanma, imrenme, gıpta etme.

Bülbül-i tab'ı ki āvāzeve āgāzelenirmiş

Andelibān-ı çemen reşk eder

āvāzelenirmiş

reşk-āver:1. **reşk-āver:****Gazel 79**

Mısra: 2

Kıskançlık uyandıran.

La'l-i leb-i sākiden öpen sāgar olaydık

Tesnīm-i bekā zevkine reşk-āver

olaydık

reşk-āver olur:

1. reşk-âver olur:-(u)r

Şarkı 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kıskançlık uyandıran, hasede düşüren
bir hâl almak.*

Bülbüllere reşk-âver olur nazlı sesin
var

Ölmüşleri ihyâ edecek bir nefesin var

reşk-âver-i aġnıvâ-yı devrân:

1. reşk-âver-i aġnıvâ-yı devrân:

Kaside 6

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Zamanın zenginlerini hasede düşüren.

Reşk-âver-i aġnıvâ-yı devrân

Kârûn-ı zamân gedâ-yı ħamsi

reşk-âver-i mäh-ı felek:

1. reşk-âver-i mäh-ı felek:

Gazel 33

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gökyüzündeki ayın kıskançlık
uyandırması.*

Ol mäh ile hem-bezm-i visâl

olduġumuz şeb

Reşk-âver-i mäh-ı felek olmuş

şebimizdir

reşk-âveriyim:**1. reşk-âveriyim: -i, -(y)im****Kaside 3**

Mısra: 5

Kıskançlık uyandıran, hasede düşüren.

Reşk-âveriyim ziynetiyim atlas-ı çarhın
Zîr-i kadem-i yârda bir köhne hâşırım

reşk-i cennetü'l-me'vâ:**1. reşk-i cennetü'l-me'vâ:****Kaside 1**

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Kıskanılan sığımlacak, yurt edinilecek
cennet.*

Bu şebde 'âlemi etmiş kemâl-i
lütfundan
Hâbîb-i hâs-ı Hudâ reşk-i cennetü'l-
me'vâ

reşk-i cinân:**1. reşk-i cinân:****Gazel 141**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Cennetleri kıskandıran.

Reşk-i cinân etti tarabhâneyi
Cevr-i zamân oldu cehennem dedi

reşk-i firdevs-i a'lâ:**1. reşk-i firdevs-i a'lâ:****Diger 1**

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

*Kıskanılacak nitelikte olan en yüce
cennet.*

Gelince o reşk-i firdevs-i a'lâ
Kâlâ-yı cân kıldım pâyine fedâ

reşk-i ıyd:**1. reşk-i ıyd:****Gazel 136**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bayramı kıskanma.

Lutf-ı pâ-bûsuyla kurbân olduğum
müştâkının
Reşk-i ıyd etmez mi bir ân rûz-ı gam-
fercâmnı

reşk-i kıvâmü'ş-şebâb:**1. reşk-i kıvâmü'ş-şebâb:****Gazel 60**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp ifade***Ayağa kalkın gençliği kıskanma.*

Pîr-i bahâr aşkı gör oldu hem âgûş-ı yâr
Reşk-i kıyâmü'ş-şebâb eyledi merdâne
dans

resmi:

1. resmi:

Gazel 97

Mısra: **3**

Resim, suret, şekil.

Ahîllen rehber oldum râhzenlik resmi
seyr ettim
Ehibbâ-perver oldum her birinden bir
sitem gördüm

resmini:

1. resmini: -i, -n, -i

Gazel 155

Mısra: **4**

Resim, suret, şekil.

Günden güne olmakta fakat cehli de
bâriz
Yapmıştı onun resmini kerrât ile Râmiz

ressâm:

1. ressâm:

Gazel 153

Mısra: **5**

Resim yapan artist.

Tersim edemez fırçası ressâm Münîfin
Pek anlayamaz zannederim akl-ı şerîfin

revâ:

1. revâ:

Gazel 26

Mısra: 10

Lâyık, uygun, yerinde, münâsip.

Sitem-i zamâneyi sînelerden izâle
eylemek isterim
Ne revâ ki sîne-i himmetim sitem-i
zamâne nişân olur

2. revâ:

Gazel 90

Mısra: 10

Lâyık, uygun, yerinde, münâsip.

Cefâ budur ki kalmamış cefâya hiç
tahammülüm
Revâ değil cefâların bu şekli hiç revâ
değil

3. revâ:

Gazel 90

Mısra: 10

Lâyık, uygun, yerinde, münâsip.

Cefâ budur ki kalmamış cefâya hiç
tahammülüm

Revâ değil cefâların bu şekli hiç revâ
değil

4. revâ:

Gazel 104

Mısra: 15

Lâyık, uygun, yerinde, münâsip.

Revâ mıdır ona ummak ziyâ-yı fecr-i
ümîd
Nukûş-ı nûr ile heybet nişân
semâlardan

5. revâ:

Kaside 1

Mısra: 74

Lâyık, uygun, yerinde, münâsip.

Zihî şeref ki olur gayr ez-rubûbiyyet
Senâ-yı zât-ı cemîlinde her ne dense
revâ

6. revâ:

Kıt'a 29

Mısra: 1

Lâyık, uygun, yerinde, münâsip.

Bu hâle gözyaşı dökse revâ ki eslâfin
Harâbe oldu müberrâtı gitti peyderpey

revâdır:

1. revâdır:-dır

Gazel 60

Mısra: 5

Lâyık, uygun, yerinde, münâsîp.

Mecma'-ı hübândayız etse revâdır yine
Kâkûl-i cânânede mest-i hevâ şâne
dans

revân:

1. revân:

Gazel 19

Mısra: 11

*Akan, giden. II Müzik makamlarından
biri.*

Ne kadar kolay oluyor revân nagamât-ı
neş'e fezâ-yı cân
Bu ne hoş lisân bu ne hoş beyân dem ü
beste-şûh neşîde-şûh

2. revân:

Diğer 1

Mısra: 129

Yürüten, ilerleyen, giden.

Dalkılıç çıkınca cümle şeb revân
Can korkusu oldu bende nümâyân

3. revân:

Kaside 6

Mısra: **183**

Akan.

Vasfiyle revân kadehlerimden
Hep âb-ı bekâ fezâ-yı hamsi

revân olur:

1. revân olur:-(u)r

Gazel 26

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Akmak.

Pey-i mukbilânene âlemin ni'âm-
efzûnu revân olur
Bana hep nasîbe-i bî-keşî verilen
kelîbe-i şân olur

revân selâleler:

1. revân şelâleler:-ler

Tahmîs 9

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

*Bir nehrin yüksek bir yerden gürtüldü
ile dökülmesiyle akan büyük çağlayan.*

Bâdeler âvâre ser-cûlar revân şelâleler
Hây ü hûlar 'işve-perver mehlîkâlar
bâdeler

revândır:

1. revândır:-dır

Gazel 49

Mısra: **3**

Yürüten,ilerleyen,giden.

Bâdiye-i aşka revândır gönül
Onda mühimmât-ı sefer bağlanır

revân-ı cemşid:

1. revân-ı cemşid:

Kaside 6

Mısra: **185**

Kelime Tipi: -

*Şarabın mucidi olduğuna inanılan
efsanevi İran hükümdarlarından biri olan
Cem'in ruhu.*

Şādān görünür revân-ı Cemşid
İskender olur gedâ-yı hamsi

revân-ı pâkine:

1. revân-ı pâkine:-i, -(n)e

Kaside 1

Mısra: **113**

Kelime Tipi: -

Saf, mübarek ruh.

Revân-ı pâkine olsun tebâr u âline hem
Salât-ı bî-'ad ü pâyân selâm-ı lâ-yuhsâ

revân-ı sevkî:

1. revân-ı şevki:-i

Gazel 128

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Şiddetli arzu ve istek ile dolu ruh,
gönül.*

Revân-ı şevki îhsân büse mazmûnuyla
şâd ettin
Güzellerden bulunmaz mest olup nezr
etmeyen büse

reveransın:

1. reveransın:-ın

Gazel 145

Mısra: 8

*Selam vermek veya teşekkür etmek için
dizleri kırarak ya da eğilerek yapılan
hareket.*

Dans etme yeter aklımı oynatma
yerinden
Dansın reveransın yeter oynak delikanlı

revgen revgen diyerek:

1. revgen revgen diyerek:-y, -erek

Gazel 163

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Daha fazla kandil yağı söyleyerek.

Alınca bir güzelin nâr-ı hasretiyle fitil
Çerâğ-ı aşkına yandım revgen revgen
diyerek

revis:**1. revis:****Kıt'a 38**

Mısra: 3

Tutum, tarz, üslup, tavır.

Ne kadar sahte revis sahte vatan-
perverlik
Gün olur cümlemizin ipliği bāzāra
çıkır

re'y-i sahîfin:**1. re'y-i sahîfin:-in****Gazel 153**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zayıf, yetersiz fikir.

Bedhâh o kadar meşreb-i devvâr ü
hafîfîn
Bir mertebe bātıl ki senin re'y-i sahîfîn

rezm-i edebî:**1. rezm-i edebî:-in****Gazel 148**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Edep kavgası.

Rezm-i edebî çünkü benim merd-i
şec'î
Seyr eyle de gör bendeki ref'âr-ı serî'i

ri'âyet:**1. ri'âyet:****Kaside 2**

Mısra: 118

Saygı duyma, uyma, itaat etme.

Âb bardakta dimişlermiş gemi dîvârda
Hikmetü'l-eslâfa âfiden ri'âyet bekleriz

ribât:**1. ribât:****Gazel 69**

Mısra: 10

Sağlam bina, konak.

Düşerek ümîd-i visâle ben dili mesken-
i mihen eyledim
Bana hufre-i 'adem olmasın reh-i
firkatindeki son ribât

ribât-ı aşk u sevdâdan:**1. ribât-ı aşk u sevdâdan:-dan****Gazel 138**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk ve sevdâ konağı.

Konardım anda hem âvâre ser-ârâm
ederdim ben
Ribât-ı aşk u sevdâdan mu'allâ menzil
olsaydı

ricāl-i sābikūn:

1. ricāl-i sābikūn:

Kaside 2

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Daha önce yaşamış büyük mevkilerde bulunanlar, ileri gelen devlet adamları.

Ehlimizken fevt olup gitmiş ricāl-i
sābikūn

Dullarız üç yüz yıl olmuş ehl-i vā' det
bekleriz

ricālül-ğaybdan:

1. ricālül-ğaybdan:

Kaside 2

Mısra: 33

*Her devirde olan fakat görünmeyen ve
Allah'ın emirlerine göre insanları idareye
çalışan mübarek insanlar, gaip erenleri.*

Hāmil-i nakd olmadık zīra ricālül-ğaybdan
Ay başından bir ma'aş almakta 'ādet
bekleriz

ric'at:

1. ric'at:

Gazel 157

Mısra: 9

*Geri dönme, çekilme, kaçma,
vazgeçme.*

Şehrâh-ı teceddüdde yürürken bu ne
ric'at
Göz aç ki devâm eyleyecektir bu
fecâ'at

rıhlet:

1. rıhlet:

Kaside 2

Mısra: 26

*Dünyadan âhirete geçme, ölme, vefat
etme.*

Zevk-i dünyâdan da biz me'yûs olan
gâfilleriz
Bilmedik ârâm ü kadr-i 'ömrü rıhlet
bekleriz

rıhtımın:

1. rıhtımın:-ın

Kıt'a 31

Mısra: 4

*Bir akarsu veya deniz kıyısında
doldurularak yapılmış, gemilerin indirme
bindirme veya yükleme boşaltma
yapabileceği yer.*

Bâ-i bismillah alıp yazdım güher
târîhini
Bed' olundu rıhtımın bir vefk-ı bâl
imlâsına

rindân:

1. rindân:

Tahmis 3

Mısra: 22

*Görünüşe ve dünya işlerine kıymet
vermeyen, kurallardan uzak, bütün varlığı
kendi iç dünyasına göre değerlendiren,
gönül gözüyle gören, kalender.*

Bahâr-ı neş'e-peydâ 'âşıkân gülzâr-ı
sohbette

Niyâz ü nâz olur peyveste rindân zevk
u 'işrette

rindâna:

1. rindâna:-a

Rûbai 25

Mısra: 2

*Görünüşe ve dünya işlerine kıymet
vermeyen, kurallardan uzak, bütün varlığı
kendi iç dünyasına göre değerlendiren,
gönül gözüyle gören, kalender.*

Âyîne-i hâdisâta bin çehre gelir
Rindâna fakat muhîr-i gam katre gelir

rindânca:

1. rindânca:-ca

Diğer 1

Mısra: 28

*Görünüşe ve dünya işlerine kıymet
vermeyen, kurallardan uzak, bütün varlığı
kendi iç dünyasına göre değerlendiren,
gönül gözüyle gören, kalender.*

Biz çaya konyağı döker isteriz
İçeriz rindānca ayrancasına

rindāncasına:

1. rindāncasına: -casına

Diğer 1

Mısra: 64

*Görünüşe ve dünya işlerine kıymet
vermeyen, kurallardan uzak, bütün varlığı
kendi iç dünyasına göre değerlendiren,
gönül gözüyle gören, kalender.*

Konyaklı çaylardan toka fiyaka
Sohbetler edelim rindāncasına

rindāne:

1. rindāne:

Tahmis 3

Mısra: 25

*Dünya işini boş görenler,
alçakgönüllüler, rintler gibi.*

Bu tarz-ı hâs ile meclis 'aceb rindāne
olmaz mı
Olur cüşân nevâ-yı 'aşkı güş et bûlbûl-i
neyden

rindân-ı kadeh-nüşunda:

1. rindân-ı kadeh-nüşunda: -u, -n, -da

Tahmis 7

Mısra: 18

Kelime Tipi: -
İçki içen rintler.

Maḥabbette hemān māzīde kalmış bir
rivāyet var
Bu bezmin varsa rindān-ı kadeḥ-
nūşunda ḥālet var

rindān-ı maḥabbet:

1. rindān-ı maḥabbet:

Gazel 128

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Aşk rintleri.

Zamān-ı büse gelmiş gamzeler mestāne
ben sermest
Alıp vermez mi rindān-ı maḥabbet mest
iken büse

rindān-ı sahbā:

1. rindān-ı sahbā:

Gazel 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalenderlerin şarabı.

Bilmez tekellüf bir sāde meşreb
Rindān-ı sahbā āzāde-meşreb

rind-i maḥabbet:

1. rind-i maḥabbet:

Gazel 59

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli kimse.

Gönlüm gibi āvāre gezen rind-i
maḥabbet
Etvārına refāırına güftārına bakmaz

rind-i peymān-ı ezel:

1. rind-i peymān-ı ezel:

Gazel 36

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
*Yaratılışından beri yemin etmiş olan
gönül adamı, irfan.*

Rind-i peymān-ı ezel mest-i müdām
oldu gider
Sanma ferdā-yı kıyāmette o bîhüş açılır

rind-i sevdā-pîşe:

1. rind-i sevdā-pîşe:

Kıt'a 58

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
*Sevdayı, aşkı huy edinmiş olan gönül
ehli.*

El-ḥased ey rind-i sevdā-pîşe 'aşk olsun
derim
Bezmi-i vasl-ı yāre cān attın da çattın
keyfini

risāle:

1. risāle:

Gazel 114

Mısra: 8

*Genellikle belli bir konuda yazılmış
küçük kitap.*

Nev-hat değil bu zîbende-sûret
Üstād-ı kudret yazmış risāle

riste-i sevdādan:

1. riste-i sevdādan: -dan

Kıt'a 30

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdā bağı.

'Uşşāk-ı perîşanın bin riste-i sevdādan
Şîrāze-tîrāz olmuş mecmū 'a-i feryādi

riste-i vahdeti:

1. riste-i vahdeti: -i

Kıt'a 38

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Vahdet bağı.

Riste-i vahdeti etmezsek eğer takviye
biz
Yolumuz mühlîke-i hufre-i idbāra çıkar

rivā:

1. **riyā:****Gazel 67**

Mısra: 10

İki yüzlülük,gösteriş.

İhlās için ebnā-yı zamān etmede i'rāz
Agrāz u riyā hāmīl olur māder-i ihlās

riyāzet:1. **riyāzet:****Kıt'a 65**

Mısra: 13

*Az yiyip içme, az uyuma, çok ibâdet
etme, nefsi terbiye etme.*

Ne riyāzet ne kerāmet bu ki hîç
tınmayarak
Kırk tabak lahmı yedin dâire-i Paşada

riyāz-ı cennete:1. **riyāz-ı cennete:****Gazel 46**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Cennet bahçeleri,ravzaları.*

Kıyāmet oldu hüveydā şu serv-kāmete
bak
Riyāz-ı cennete bakmam gözümde
rû'yet var

riyāzıvız:1. **riyāzıvız:-(y)iz****Şarkı 11**

Mısra: 3

Delillere dayanan.

Vakıfız mes'ele-i aşka riyāzıvız biz
Bizi tarh etme sakın darbına rāzıvız biz

rızalarımıla:1. **rızalarımıla:-lar, -ım, -la****Gazel 90**

Mısra: 3

İstek, arzu.

Rızalarımıla hāsıl oldu çünkü ibtilālarım
Tenimde nār-ı aşkın iftirākı ez-kazā
değil

rızān:1. **rızān:****Gazel 17**

Mısra: 5

Dökülen, akan.

Zebān dem-beste rızān eşk-i hicrān
Aman vermez bu muhrık mācerā hîç

2. **rızān:****Gazel 34**

Mısra: 3

Dökülen, akan.

Cüş eder gönlüm döner peymâne mey
rîzân olur
Raks eder dâmân bu sevdâdan girîbân
serpilir

3. rîzân:

Gazel 40

Mısra: 8

Dökülen, akan.

Hün-çegân müjgânı çekmez sînesinden
bir zaman
Hün eder rîzân şehîdân-ı mahabbet şân
alır

rîzân olur:

1. rîzân olur:-(u)r

Kıt'a 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dökülmek, akmak.

Gözümden eşk-i gam rîzân olur kalbim
olur süzân
Bilinmez sûretâ Hâk âb içinden nâr
göstermez

rubâ 'î:

1. rubâ 'î:

Rûbai 28

Mısra: 3

Divan edebiyatında dört dizeden

*oluşan ve belirli aruz kalıpları ile yazılan
şiiir.*

Bîçâre rubâ'î söyleyip gezmededir
Nâçâr düçâr oldu o çâr-ebürüya

rubâ'îyyâtının:

1. rubâ'îyyâtının:-ım, -ın

Kıt'a 67

Mısra: 11

Rubai biçiminde yazılan şiiirler.

Başlamış tanzîre erkânın
rubâ'îyyâtının
Çâr erkânın Sitanbuldan çıkıp çâr
ebrevân

rubbân-ı ma'ârif:

1. rubbân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İlim, sanat kaptanı.

Mısra-ı vatana Nîl-i mübârek gibi aktın
Ettikçe güzergâhını rubbân-ı ma'ârif

rûh:

1. rûh:

Gazel 49

Mısra: 8

Can, ruh, varlık.

Şöyle nigâh etse süzüp çeşmini
Rûh açılır tâb-ı nazar bağlanır

2. rûh:

Gazel 69

Mısra: 7

Can, ruh, varlık.

Ne kadar müheyyic rûh imiş bu hevâ-yı
turfa-edâ-yı yâr
Ne tûvân-güdâz-ı cinân imiş şu acıklı
devre-i inhitât

rûh oldu:

1. rûh oldu:-du

Tahmis 5

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ruh hâlini almak.

Rûh oldu vücûdumda yanıp cām
humârı
Eczâ-yı tenimden oluyor neş'esi cārī

rûha:

1. rûha:-a

Gazel 53

Mısra: 3

Can, ruh, varlık.

Verir hayâle safâ rûha âb ü tâb-ı hayâl
Cinân sabâhı mıdır hande-zâr
gözleriniz

ruhî:

1. ruhî:

Tahmîs 2

Mısra: **25**

19. yy şairi Ali Râhî Bey.

Bana Ruhî göründü mâsivâ nûr

ruh-ı âlin:

1. ruh-ı âlin:-in

Muhammes 1

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kırmızı yanağı.

Olduk elem-i aşk ile bîçâre efendim
Âhû bakışın hâl-i siyahın ruh-ı âlin

ruh-ı aşka:

1. ruh-ı aşka:-a

Gazel 99

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşkın yüzü.

Gül-i sadbergi ruh-ı aşka nikâb
eyleyelim
Arz-ı hâl eyleyerek ref'-i hicâb
eyleyelim

rûh-ı cem:

1. rûh-ı cem:

Tahmis 3Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Şarabı icat ettiğine inanılan Cem'in ruhu.

Negam-kārān-ı sevdā dem tutarlar
şöyle heyheyden
Saçılmış rûh-ı Cem etrâfâ akdâh-ı pey-
â-peyden

rûh-ı dildâr:

1. ruh-ı dildâr:

Gazel 103Mısra: **6**Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sevgilinin yüzü.

Gülsitân-ı vatan gözümde tüter
Ruh-ı dildâr olur nigâha vatan

rûh-ı iskender:

1. rûh-ı iskender:

Gazel 131Mısra: **10**Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Büyük İskender'in ruhu.

Sâkiyân mestâne mey sundukça devr
ettikçe sahbâ
Rûh-ı İskender döner âyîne-i devrân
elinde

rûh-ı nedîm-i nûktedân:

1. rûh-ı nedîm-i nûktedân:

Kıt'a 67Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Nükteli sözler söyleyen Nedîm'in ruhu.

Söylenir dâim bu himmet üzre tâ dîvân-
ı haşr
Şâd olur cennetde hem rûh-ı Nedîm-i
nûktedân

rûh-ı pâkinden:

1. rûh-ı pâkinden:-i, -n, -den

Kaside 2Mısra: **158**Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Saf, temiz, mübarek ruh.

Nûr-ı 'âlem-sûz-ı 'aşkından dil olsun
müstenîr
Ey Fuzûlî rûh-ı pâkinden de himmet
bekleriz

rûh-ı revân:

1. rûh-ı revân:

Gazel 2Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Ruhun ferahlığı, ruhun akışı.

Göz yaşlanımla akmada rūh-ı revān gibi
Her dem'a bin niyāz ile bin rāz-ı
mācerā

rūh-ı revāndır:

1. rūh-ı revāndır:-dır

Gazel 33

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ruhun ferahlığı, ruhun akışı.

Cānānımızın rūh-ı revāndır lebi İhsān
Ser-çeşme-i cān bir dem-i leb-ber-
lebimizdir

2. rūh-ı revāndır:-dır

Gazel 112

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Canlı ruh, ruhun akışı, ferahlığı.

Te'siri olmuş dünyāya hākim iksir-i
cāndır
Dārū-yı güldür rūh-ı revāndır
peymānedir bu

rūh-ı revānım:

1. rūh-ı revānım:-ım

Kaside 3

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Ruhun zuhuru, ruhun ferahlığı, akan
ruh" anlamında sevgiliye iltifat sözüdür.*

Şevkim emelim cân u dilim rûh-ı
revânım
Şûhüm güzelim pâdişeh-i 'işve-serîrim

ruh-ı sâde:

1. ruh-ı sâde:

Gazel 47

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Tüyden arınmış,temiz yanak.

Girse dîvânıma feyz almağa bir çâr-
ebrû
Şevk-i te'sîr-i rubâ'îyle ruh-ı sâde çıkar

ruh-ı tâbânını:

1. ruh-ı tâbânını:-i, -(n)ı

Gazel 113

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Parlak, aydınlık yanak,yüz.

Ruh-ı tâbânını her gün kapamaz zülf-i
siyeh-reng
Bu karanlık gece peyveste olur nûr-ı
nehâra

ruhları tâbân:

1. ruhları tâbân:

Kaside 3

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yanakları, parlayan ve
ışıldayandır.*

Müjgânı sinân kaşı kemân ruhları tâbân
La'l-i lebi hândân ham-ı gîsûsu 'abîrim

rûh-perver:

1. rûh-perver:

Kaside 6

Mısra: 167

Ruhu besleyen.

Bir bestesi var ki rûh-perver
Yâlellî yâlellelâ-yı hamsi

ruhsâra:

1. ruhsâra:-a

Gazel 88

Mısra: 1

Yanak, yüz, ruhsar.

Gehî ruhsâra dökül gâhî girîbâna dökül
Dökül ey zülf-i siyeh sine-i uryâna
dökül

ruhsâresini:

1. ruhsâresini:-si, -(n)i

Kıt'a 7

Mısra: 4

Yanak, yüz, ruhsar.

Leb-be-leb olsa da âyîned e yâr
Öpemez kendi de ruhsâresini

ruhsârî:

1. ruhsârî:-î

Gazel 34

Mısra: 7

Yanak, yüz, ruhsar.

Can be-leb la 'l-i leb ü ruhsârî bûs
ettikçe ben
Câme-hâb-ı vasla ezhâr-ı gülîstân
serpilir

ruhsâr-ı âl-i yâr:

1. ruhsâr-ı âl-i yâr:

Gazel 35

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin kırmızı renkli yanağı.

Ruhsâr-ı âl-i yâr ile mestâne gamzeler
Destimden ihtiyârımı âl etti aldılar

ruhsâr-ı dildâr:

1. ruhsâr-ı dildâr:

Kıt'a 15

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı, güzel yüzü.

Düşer der-hâb iken ruhsâr-ı dildâr üzre
gîsûlar
Siyâh eyler de devrân tâli'im bîdâr
göstermez

ruhsâr-ı pâki:

1. ruhsâr-ı pâki:-i

Gazel 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Temiz, saf yüz.

Aşkın gönülde dîn ise dînin de aşk olur
Ruhsâr-ı pâki mushaf-ı dîn-i mübîni öp

ruhsâr-ı tâbân:

1. ruhsâr-ı tâbân:

Tesdis 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) parlak yanağı.

Düştü kâküller yine ruhsâr-ı tâbân
üstüne
Bir demet sünbül saçılmış verd-i
handân üstüne

ruhsâr-ı tâbânı:

1. ruhsâr-ı tâbânı:-ı

Diğer 1

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aydınlık, parlak yanağı.

Ruhsâr-ı tâbânı mânende-i gül
Cânânım göründü handâncasına

ruhsâr-ı ter:

1. ruhsâr-ı ter:

Gazel 87

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Taze, genç yüz.

Hüy-feşân ruhsâr-ı ter leblerde benler
âteşin
Ravzadan nâr oldu zâhir bitti hem
külhanda gül

ruhsâr-ı terde:

1. ruhsâr-ı terde:-de

Gazel 114

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Taze, genç yüz.

Ruhsâr-ı terde hüy oldu peydâ
Güllerde güyâ elmâs jâle

ruhsâr-ı yâri:

1. ruhsâr-ı yâri:-i

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin yanağı.

Ruhsār-ı yāri dem gelir meclisde cām-ı
nāb açar

Envār-ı feyz-i mihrden gül-gonca āb ü
tāb açar

ruhsārını:

1. **ruhsārını:** *-in, -i*

Gazel 11

Mısra: **3**

Yanak, yüz, ruhsar.

Turrelerdir kaplayan ruhsārını
Mest-i hāb olmakla ol meh nīm-şeb

ruhsat:

1. **ruhsat:**

Gazel 113

Mısra: **8**

Müsaade, izin.

Saçarak safha-i ruhsāra o meh dāne-i
hāli
Harem-i Kā'bede ruhsat mı verir sayd ü
şikāra

ruhsat-ı güftār:

1. **ruhsat-ı güftār:**

Gazel 110

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Sözler için izin, müsaade.

Hâme-i çalâkim İhsân dehri gark-ı berk
ederdi

Ruhsat-ı güftâr olaydı arş-ı mâ-fi'l-bâle
doğru

ruhsat-ı nezzâre:

1. ruhsat-ı nezzâre:

Gazel 39

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bakiş izni.

Yok ihtiyârım elde değil yâre
bakmamak

Didâr-ı pâke ruhsat-ı nezzâre verdiler

ruhu:

1. rûhu:-u

Gazel 46

Mısra: 12

Can, ruh, varlık.

Hamûş-ı hayret-i aşkım beyâna hâlim
yok

Gönülde rûhu yakan gizli bir şikâyet
var

2. ruhu:-u

Gazel 48

Mısra: 2

Can, ruh, varlık.

Zemîn-i âlem-i işret mi lâle-zâr mıdır
Bu yerde ruhu Nedîmin piyâle-kâr
mıdır

3. ruhu:-u

Tahmis 5

Mısra: 1

Can, ruh, varlık.

Rûhü'l-kudüsün ruhu olurdum tenin
olsam
Hep gerden-i sâfindan öperdim benin
olsam

rûhü'l-emînle:

1. rûhü'l-emînle:-le

Tahmis 8

Mısra: 14

Cebrâil.

Şehîdân-ı ğazâdan derdin islâmın su'âl
ettim
Bu şeb rûhü'l-emînle gizli gizli
hasbihâl ettim

rûhü'l-garâm:

1. rûhü'l-garâm:

Gazel 105

Mısra: 2

*Şiddetli arzu, istek ve aşkı barındıran
ruh.*

Yâr edince arz-ı rûy-ı ibtisâm âyînen
Gösterir dîdârını rûhü'l-garâm
âyînen

Rûhu'l-kudûs:

1. Rûhu'l-kudûs:

Tahmis 1

Mısra: 5

*Kur'ân-ı Kerîm'de Cebrâil için
kullanılan bir isim.*

Doğar Rûhu'l-kudûs yâdınla âh-ı 'arş-
peymâdan
Sezâdır şu 'le-i hüsnünle ser-tâ-pâ adîm
olsa

Rûhü'l-kudûsün:

1. Rûhü'l-kudûsün:-iîn

Tahmis 5

Mısra: 1

*Kur'ân-ı Kerîm'de Cebrâil için
kullanılan bir isim.*

Rûhü'l-kudûsün ruhu olurdum tenin
olsam
Hep gerden-i sâfindan öperdim benin
olsam

rûhum:

1. **rūhum:-um****Gazel 127**

Mısra: 9

Can, ruh, varlık.

Yavru bir kuştur ağlayan rūhum
Aşkının çırpınır tuzagında

2. **rūhum:-um****Gazel 140**

Mısra: 5

Can, ruh, varlık.

Şarāb-ı aşk ile rūhum olunca mest-i
mahabbet
Nikāb-ı nengini meyhānelerde nāra
düşürdü

rūhuma:1. **rūhuma:-m, -a****Tahmis 5**

Mısra: 13

Can, ruh, varlık.

Keyfiyyetin olmuş o kadar rūhuma sārī
Destide kadehde doyamam görmeğe
bāri

2. **rūhuma:-um, -a****Tahmis 11**

Mısra: 10

Can, ruh, varlık.

Bir kerrecik emsem ben o nūşın
dudağından
Uğrunda ölüm rūhuma en tatlı emeldi

rūhumda:1. **rūhumda:-um, -da****Gazel 82**

Mısra: 13

Can, ruh, varlık.

Rūhumda bekā yoksa bir bezm-i a'lā
yoksa
Dīdār-ı vefā yoksa beyhūde yaşatmışsın

rūhumu:1. **rūhumu:-um, -u****Gazel 3**

Mısra: 2

Can, ruh, varlık.

Efvāh-ı cihān olsa da meşhūn-ı
temennā
Teshīr edemez rūhumu efsūn-ı temennā

ruhun nūr:1. **ruhun nūr:****Tahmis 2**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) nurlu, aydınlık yanağı.

Zihî mir'ât-ı pāk-i hāk-nümā nūr
Ruhun nūr u cebîn-i pūr-safâ nūr

ruhun subha cebînin şâme vermiş:

1. **ruhun subha cebînin şâme vermiş:-miş**

Tahmis 2

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin yanağı sabah vaktine, alını
akşam vaktine verilmiş.*

Ruhun subha cebînin şâme vermiş
Eyâ şemsü' d-duhâ bedrû' d-dücâ nūr

ruhunda:

1. **ruhunda:-u, -n, -da**

Gazel 108

Mısra: **11**

Can, ruh, varlık.

Âhım mı donup ruhunda kalmış
Hâlin mi o şâhdâne çapkın

rukabâ:

1. **rukabâ:-te**

Gazel 72

Mısra: **1**

Rakipler.

Rukabâ bezmine yâr oldu çerâğ
Mekr-i ülfette imiş bülbül ü zâğ

rû-mâl-i dâmenin:1. **rû-mâl-i dâmenin:-in****Gazel 83**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Eteğine yüz süren.*

İhsân fütâdedir onu ref' et bu hâkden
Olsun niyâz-ı aşk ile rû-mâl-i dâmenin

rumûz-ı safâ:1. **rumûz-ı safâ:****Kıt'a 66**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Neşe, mutluluk sembolleri.

Sözünde rumûz-ı safâ muntavî
Yüzünde füyûz-ı Hudâ müncelî

rûşenâ:1. **rûşenâ:****Gazel 2**

Mısra: 8

Münevver, ışıkl, aydın.

Dökseydi pây-e zülfünü leyl ü
nehârımın
Olsaydı bâri hâl-i tesâvîsi rûşenâ

rûşen-terdir:1. **rûşen-terdir:-dir****Kaside 5**

Mısra: 9

Çok aydınlık, pek aydınlık.

Günü mihr-i şeref ü fevz ile rûşen-
terdir
Şebi tâbende-likâlarla dırağşandır bu

rûsûm-i külfete:1. **rûsûm-i külfete:-e****Gazel 37**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Sıkıntı vergisi.*

İhsân rûsûm-i külfete bîgâne tavr olan
Âzâde ser gelir yine âzâde ser geçer

rûsvây-ı mahabbet:1. **rûsvây-ı mahabbet:****Kaside 3**

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Aşkın, sevdanın perişanı, rezili.

'Aşkıyla eder gönlümü rûsvây-ı
mahabbet
Hüsnüyle alır fikr-i perîşân ü kasîrim

rûsvâyız:1. **rûsvâyız:-(y)ız****Kaside 2**

Mısra: 70

*Ayıplanacak durumda olan, rezil,
kepaze.*

Pây-ı dün-ı cehle her ân âb-rü
dökmekteyiz
Hey ne rüsvâyız ki zilletten sa'âdet
bekleriz

rüşvet:

1. rüşvet:

Kaside 2

Mısra: 32

*Yaptırılmak istenen bir işte yasa dışı
kolaylık ve çabukluk sağlanması için bir
kimseye mal veya para olarak sağlanan
çıkart.*

Hakkı ihkāk eylesek ehvendi cürm-i
irtikāb
Biz fakat dünyāda haksızdan da rüşvet
bekleriz

rütbe:

1. rütbe:

Kaside 6

Mısra: 241

Mertebe, mevki.

Kāfî görünür bu rütbe tatvîl
Mânende-i sarğânâ-yı hamsi

ru'vâ gibi geldi ân-ı vuslat geçti:

1. ru'yâ gibi geldi ân-ı vuslat geçti:-di

Rûbai 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kavuşma zamanı, bir rüya gibi gelip geçti.

Ben vakf-ı temâşâ-yı tahassür kaldım
Ru'yâ gibi geldi ân-ı vuslat geçti

rûvâda:

1. rûyâda:-da

Gazel 80

Mısra: 9

Uyku esnasında görülen keyfiyet, düş.

Va'd-i vasl etmiş iken dün gece rûyâda
o meh
Bak bu hicrâna bugün va'd-e-i düşîmeye
bak

ru'yâları:

1. ru'yâları:-lar, -ı

Gazel 144

Mısra: 4

Rüya, düş.

Uyku görmez gözü âşıkların ey nûr-ı
basar
Şeb-i firkatteki ru'yâları kâbus olalı

rû'yâ-vı mübhemdir:

1. rû'yâ-yı mübhemdir:-dir

Gazel 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Belirsiz bir rüya, düş.

Hayât elvân u eşkâliyle bir rû'yâ-yı
mübhemdir
Onun mest-i tahayyül şive-i ta'bîridir
sevdâ

rû'vet:

1. rû'yet:

Gazel 46

Mısra: 6

*İlahî tecellileri bu dünyada veya ruh
âleminde kalp gözü ile seyretme.*

Kıyâmet oldu hüveydâ şu serv-kâmete
bak
Riyâz-ı cennete bakmam gözümde
rû'yet var

2. rû'yet:

Kaside 2

Mısra: 150

*İlahî tecellileri bu dünyada veya ruh
âleminde kalp gözü ile seyretme.*

Hey ne bitmez zulmet-i hicrân şeb-i
yeldâ amân
Bir sabâhu'l-hayr için bir mihre rû'yet
bekleriz

rü'vet ehlin:

1. rü'yet ehlin:-in

Gazel 165

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bakma, görmede yetenekli olma, güzel
bakış atma.*

Matla' u' l- envâr- ı sevda kaşların işrâk
eder

Rü' yet ehlin sâcid- i mihrâb- ı istiğrak
eder

rü'vet-i yâre:

1. rü'yet-i yâre:-e

Gazel 23

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgiliyi görme.

Rü' yet- i yâre giden olsa da Mûsâ- yı
Kelîm

Diyemez vâkı' a- i rü' yeti dembeste gelir

rüy-ı âle:

1. rüy-ı âle:-e

Gazel 114

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kırmızı yüz, çehre.

Gülzârı seyr et bak rüy- ı âle
Sâgar be- dest ol gel kokla lâle

rüy-ı ferâg:**1. rüy-ı ferâg:****Gazel 72**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dinlenme, huzur yüzü.

İki yüzden dahî mehcûr oldum
Görmedim rüy-ı safâ rüy-ı ferâg

rüy-ı hazân:**1. rüy-ı hazân:****Tahmis 6**

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Sonbaharın yüzü. II Kötü durumlarla karşılaşmak.

Bırak ey mihr-i bahâ nârına sūzan
olayım
Görmeyip rüy-ı hazân gülşen-i şād-
âbterin

rüy-ı nikâbdâr:**1. rüy-ı nikâbdâr:****Gazel 142**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Örtülü yüz.

Nigârımız yine rüy-ı nikâbdâr ile geçti
Felekde kurs-ı kamer ebr-i nev-bahâr
ile geçti

rüy-ı safâ:**1. rüy-ı safâ:****Gazel 72**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Huzur, mutluluk yüzü.

İki yüzden dahî mehcûr oldum
Görmedim rüy-ı safâ rüy-ı ferâg

rüy-ı zerd-âlûd-ı mihnet:**1. rüy-ı zerd-âlûd-ı mihnet:****Gazel 11**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp ifade***Sıkıntıya uğrayıp sararan solgun yüz.*

Yetmiyor mahbûb-ı asfar celb için
Rüy-ı zerd-âlûd-ı mihnet tâb u teb

rüyinden:**1. rüyinden:-i, -n, -den****Kaside 1**

Mısra: 69

Yüz, çehre.

Nikâb-ı hûsnünü tehzîz edince rüyinden
Düşürdü dağlara Cibrili vâlih u şeydâ

rûz u şeb-i kudî:

1. rûz u şeb-i kudî:

Tahmîs 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Kutsal olan gece ve gündüz.

Kemâl-i iştîyâkından dönüp rûz u şeb-i kudî

Salât-âmûz olur ervâha pîr-i mekteb-i kudî

rûzede:

1. rûzede:-de

Gazel 143

Mısra: 12

Oruç tutulan zaman.

Hicrân leyâli açmadı bir subh-ı ıyd-ı vasl

Baktım kapandı rûzede meyhâneler gibi

rûzgâr:

1. rûzgâr:

Gazel 32

Mısra: 8

Yel, esinti.

Târ-ı zûlfünden şemîm-i işve taktîr eyleyip

Ber-güzâr-ı rûzgâr eyler dem-â-dem rûzgâr

2. rûzgâr:

Gazel 51

Mısra: 1

Yel, esinti.

Visâl ümmîdine zülfünle rûzgâr öpüşür
Olunca ıyd iki sevdâlı şivekâr öpüşür

3. rûzgâr:

Gazel 54

Mısra: 11

Yel, esinti.

Fütâde benliğimiz rûzgâr elinde gezer
Uçar semâlara îhsân döner gubâr
oluruz

rûzgâr olsam:

1. rûzgâr olsam: -sa, -m

Şarkı 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Rûzgar hâlini almak.

Bir nefes âh etmem âh-ı inkisâr olsam
da ben
Şemme vermem saçlarından rûzgâr
olsam da ben

rûzgâra:

1. rûzgâra: -a

Gazel 22

Mısra: 8

Yel, esinti.

Ömrümüz bir zavallı berk-i hazân
Reh-i sevdâda rûzgâra gider

2. rûzgâra: -a

Gazel 107

Mısra: 7

Yel, esinti.

Hevâ-yı ıtr u sevdâ dolarmış rûzgâra
Alırken şemme bir dem sabâ
perçemlerinden

rûzgârdan:

1. rûzgârdan: -dan

Gazel 129

Mısra: 7

Yel, esinti.

Sitemle gamla geçen rûzgârdan feryâd
Bu hasta yurduma artık şifâ-vezân olsa

rûzgârı:

1. rûzgârı: -ı

Gazel 1

Mısra: 8

Yel, esinti.

Hevâ-yı zülfünü her dem başımda
gezdirim

Müsahhar eylemişim çok mu rüzgârı
bana

rüzgârın pençesinden:

1. **rüzgârın pençesinden:** *-si, -n, -den*

Kaside 2

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Rüzgarın, esintinin eli, gücü.

Dest-i tedbîr-i beşerdeyken zimâm-ı
hâyır ü şer
Rüzgârın pençesinden tâb ü kudret
bekleriz

rüzgârlara:

1. **rüzgârlara:** *-lar, -a*

Gazel 124

Mısra: **2**

Yel, esinti.

Vücûdu âşıkının döndü âh ü zârlara
Hevâ-yı zülfe uyup düştü rüzgârlara

rüz-ı gam-fercâmını:

1. **rüz-ı gam-fercâmını:** *-ı, -n, -ı*

Gazel 136

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Son keder günü.

Lutf-ı pā-būsuyla kurbān olduğum
 müştâkının
 Reşk-i ıyd etmez mi bir ân rûz-ı gam-
 fercâmını

rûz-ı haşr:

1. **rûz-ı haşr:**

Gazel 40

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Maḥşer günü.

Ağlamaz tâ rûz-ı haşr İhsân o sermest-i
 neşât
 Dest-i sâkîden ki bir şeb sāgar-ı handân
 alır

rûzuna:

1. **rûzuna: -i, -(n)a**

Rûbai 23

Mısra: 4

Gün, gündüz.

Nâgâh alıp âğûşuma erdim birden
 Hem vuslatının rûzuna ben hem şebine

S-Ş

sa'âdet:

1. sa'âdet:

Kaside 2

Mısra: 70

Mutluluk, bahtiyarlık, huzur.

Pāy-ı dūn-ı cehle her ān āb-rū
dökmektedir
Hey ne rüsvāyız ki zilletten sa‘ādet
bekleriz

2. sa‘ādet:

Kaside 2

Mısra: **152**

Mutluluk, bahtiyarlık, huzur.

Ey ilāhi yār gel olsun fedā canlar sana
Hep kudümünden refah ister sa‘ādet
bekleriz

3. sa‘ādet:

Şarkı 8

Mısra: **1**

Mutluluk, bahtiyarlık, huzur.

Ālemde sa‘ādet seni candan sevenindir
Üftādeni dīvāne eden çifte benindir

sa‘ādetle:

1. sa‘ādetle:-le

Kıt'a 66

Mısra: **31**

Mutluluk, bahtiyarlık, huzur.

İlāhī sa‘ādetle et kāmıyāb
Hayātında göster reh-i esheli

sa‘ādetlere:

1. **sa'âdetlere:-ler, -e**

Muhammes 1

Mısra: 23

Mutluluk, bahtiyarlık, huzur.

Aşkın bizi ettikçe sa'âdetlere mazhar

Etsin seni hüsnünle de Allâh

mu'ammer

saatler yıl oldu dakikalar gün:

1. **saatler yıl oldu dakikalar gün:**

Diğer 1

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

*Saatler yıl, dakikalar gün oldu, zaman
çabucak geçti.*

Saatler yıl oldu dakikalar gün

Askeri gecenin etmedi sükûn

sabâ:

1. **sabâ:**

Gazel 72

Mısra: 9

Sabah vakti esen lâtif rüzgâr, tan yeli.

Bâri rahm etse de dildâre sabâ

Etse feryadımı îhsân iblâğ

2. **sabâ:**

Gazel 102

Mısra: 9

Sabah vakti esen lâtif rüzgâr, tan yeli.

O mâha âhımı İhsân getirmeyince sabâ
İle'l-ebed olurum âh-gü hazîn hazîn

3. sabâ:

Gazel 107

Mısra: 8

Sabah vakti esen lâtif rüzgâr, tan yeli.

Hevâ-yı ıtr u sevdâ dolarmış rüzgâra
Alırken şemme bir dem sabâ
perçemlerinden

4. sabâ:

Gazel 124

Mısra: 9

Sabah vakti esen lâtif rüzgâr, tan yeli.

Bu hâl-i zânımı arz eyle ey sabâ yâre
Yolun düşerse eğer bir gün ol diyârlara

sabâdan:

1. sabâdan:-dan

Tahmîs 9

Mısra: 15

Alaturka müzikte bir bileşik makam.

İhandeler demler terennümler sabâdan
geçtiler

Şâhid-i hüsn etti zât-ı ‘‘ aşka ref’-i
pîrehan

sabâha:

1. sabâha:-a

Gazel 76

Mısra: 9

Sabah vakti,gündüz,günün başlangıcı.

Güç imiş sabâha ermek emel-i yakîni
bulmak
Bize lutf edilmiş İhsân ki şeb-i zününü
bulduk

sabâha ermiş:

1. sabâha ermiş:-miş

Gazel 106

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sabah vaktine erişmek.

Leyâl-i hicrân sabâha ermiş o mest-i
nâz ü edâ uyansın
Zamân zamân nûş edip lebinden göntül
şarâb-ı visâle kansın

sabâhu:

1. sabâhu:-ı

Gazel 53

Mısra: 4

Sabah vakti,gündüz,günün başlangıcı.

Verir hayāle safā rūha āb ü tīb-ı hayāl
Cinān sabāhı mıdır hande-zār
gözleriniz

2. sabāhı:-ı

Gazel 129

Mısra: 6

Sabah vakti, gündüz, günün başlangıcı.

Vatan salātını kılsam zafer sabāhında
Zafer sabāhı şu nākūs-ı küfr ezān olsa

sabāh-ı haşre:

1. sabāh-ı haşre:-e

Gazel 163

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Toplanma sabahı, mahşer günü.

Visāl-i lutfunu her şeb o dilber-i efrenc
Sabāh-ı haşre atar hep maten maten diyerek

sabāh-ı mahşerde:

1. sabāh-ı mahşerde:-de

Rübai 29

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mahşer, kıyamet sabahı.

Bir mest-i sabūhiyim ki ben gözlerinin
Bîdār olamam sabāh-ı mahşerde bile

sabâh-ı nûr-ı millet:**1. sabâh-ı nûr-ı millet:****Gazel 132**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Milletin aydınlık sabahı.

Doğmaz mı sabâh-ı nûr-ı millet
 Âfâk hemîşe târ olur mu

sabâhuna:**1. sabâhuna:-ı, -(n)a****Gazel 83**

Mısra: 2

Sabah vakti,gündüz,günün başlangıcı.

Şehdânedir cemâline ziynet veren benin
 Güyâ cinân sabâhuna peyveste gerdenin

sabâhunda:**1. sabâhunda:-ı, -n, -da****Gazel 129**

Mısra: 5

Sabah vakti,gündüz,günün başlangıcı.

Vatan salâtını kılsam zafer sabâhında
 Zafer sabâhı şu nâkûs-ı küfr ezân olsa

sabâhu'l-hayr:**1. sabâhu'l-hayr:****Kaside 2**

Mısra: 150

Hayırlı sabah.

Hey ne bitmez zulmet-i hicrân şeb-i
 yeldâ amân
 Bir sabâhu'l-hayr için bir mihre rû'yet
 bekleriz

sabâ-vı hamsi:**1. sabâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 198

Kelime Tipi: -

Hamsinin latif rûzgârı.

Ta'tîr-i meşâm eder demâdem
 Nâzende eser sabâ-yı hamsi

**sâbık sene erba'îne selâse mic ve elfde 'ıyd-ı
 udhâvı istikbâlen vâki' olan merâsim-i
 telvînde fevkâl-gâve tezyînât-ı müteşâbihe
 yapmıslar hatta sâhibü'l menâkıp 'aleyhi'l-
 eltâfû ve'l mevâhib ol eskâl-i zîbâ sevkinden
 galebe-i cezebât ile mukâbele-i mir'ât-ı
 kendilerin gâib etmekle vüs'at-i hücre
 nisbetinde tam on dört hatve-i kâmile geri
 geri açılıp bir mertebe kuvvetle tos
 urmuşlar ki ol sadme-i şedîdeden mir'at-ı
 endâm şikeste ve hezâr-pâre ve ol
 pârelerden re's-i âlileri pür-yâre olmuştur:**

1. sâbık sene erba'îne selâse mic ve elfde
 'ıyd-ı udhâvı istikbâlen vâki' olan
 merâsim-i telvînde fevkâl-gâve tezyînât-ı
 müteşâbihe yapmıslar hatta sâhibü'l

menâkıp ‘aleyhi’l-eltâfı ve’l mevâhib ol
eşkâl-i zîbâ şevkinden gâlebe-i cezebât ile
mukâbele-i mir’âtıda kendilerin gâib
etmekle vüs’at-i hücre nisbetinde tam on
dört hatve-i kâmile geri geri açılıp bir
mertebe kuvvetle tos urmuşlar ki ol
sadme-i şedideden mir’at-ı endâm şikeste
ve hezâr-pâre ve ol pârelerden re’s-i
‘âhileri pür-yâre olmuştur:

Diğer 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Geçmiş sene bin yüz kırk üçte kurban
bayramından sonra meydana gelen boyama
töreninde son derece birbirine benzeyen
süsler yapmışlar hatta menkıbeler sahibi
(lütûflar ve ihsanlar üzerlerine olsun) o
süsli şekiller şevkinden cezbelerin
galibiyetiyle aynada yüz yüze gelmede
kendilerini kaybetmekle hücre genişliği
nispetinde tam on dört büyük adım gerilip
açılarak öyle bir derece kuvvetle boynuz
vurmuşlar ki o mübarek çarpmadan dolayı
boy aynası kırılmış, bin parça olmuş ve o
parçalardan yüce kafaları yara dolu
olmuştur.*

Sâbık sene erba’ine selâse mie ve elfde
‘ıyd-ı udhâyı istikbâlen vâki’ olan
merâsim-i telvînde fevkâl-gâye
tezyînât-ı müteşâbihe yapmışlar hatta
sâhibü’l menâkıp ‘aleyhi’l-eltâfı ve’l
mevâhib ol eşkâl-i zîbâ şevkinden
gâlebe-i cezebât ile mukâbele-i
mir’âtıda kendilerin gâib etmekle
vüs’at-i hücre nisbetinde tam on dört
hatve-i kâmile geri geri açılıp bir
mertebe kuvvetle tos urmuşlar ki ol

sadme-i şedîdeden mir'at-ı endām
şikeste ve hezār-pāre ve ol pārelerden
re's-i 'ālîleri pūr-yāre olmuştur

sābit:

1. sābit:

Gazel 68

Mısra: 9

Sabit,kalıcı,değişmeyen.

Ben sābit iken tevbe-i peymānede her
dem
Peymāne-i la'l olmada peymāne
mu'ārız

sābit-kademim:

1. sābit-kademim:-im

Gazel 100

Mısra: 1

*Sözünde duran, verdiği karardan ve
sözden dönmeyen.*

Sābit-kademim merkez-i aşkında
dolanmam
Yek-reng-i mey-i safvetim elvāna
boyanmam

2. sābit-kademim:-im

Gazel 147

Mısra: 5

*Sözünde duran, verdiği karardan ve
sözden dönmeyen.*

Sābit-kademim eyleyemem fikrimi
tebdîl
Bilmem bu nasıl fitne ne hâlet bu ne
tesvîl

3. sābit-kademim:-im

Gazel 147

Mısra: 5

*Sözünde duran, verdiği karardan ve
sözden dönmeyen.*

Sābit-kademim eyleyemem fikrimi tebdîl
Bilmem bu nasıl fitne ne hâlet bu ne tesvîl

sabr:

1. sabr:

Gazel 39

Mısra: 2

Sabır,dayanma,tahammül.

Sevdiklerim ki kalbime bin yāre
verdiler
Geh sabr u geh sefer dediler çāre
verdiler

2. sabr:

Gazel 71

Mısra: 5

Sabır,dayanma,tahammül.

Yā sabr yā sefermiş 'aşkın devāsi
ammā
Yok ihtimālî sabrın terk-i diyār
memnū'

sabr u tākāt:

1. sabr u tākāt:

Tahmīs 4

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Sabır ve güç, kuvvet.

Sabr u tākāt masraf-ı çāk-ı girībān oldu hep
Gittim elden dostlar bir yāre dil verdim
zebūn

sabr-ı eyyubu:

1. sabr-ı eyyubu: -u

Tahmīs 1

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Eyüp peygamberin sabrı.

Bihīn mesned-tırāz-ı tahtgāh-ı mülk-i
mahbūbu
Yakarken derd-i ātešnāk-ı aşkın sabr-ı
Eyyubu

sabrım gibi had yok:

1. sabrım gibi had yok: -ım

Kaside 4

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

*Sabretme, dayanma, tahammül etme
gibi sonu olmama.*

Sabrım gibi had yok senin evsāfına
ammā

Ben neyliyeim kâfiye tenk oldu
tükendi

sabrımı:

1. **sabrımı:-ım, -ı**

Gazel 84

Mısra: 3

Sabır, dayanma, tahammül.

Aldılar sabrımı ârāmımı selb eylediler
Verdiler nâz ile yekdiğere el
gamzelerin

sabrın:

1. **sabrın:-ın**

Gazel 71

Mısra: 6

Sabır, dayanma, tahammül.

Yâ sabr yâ sefermiş 'aşkın devâsı
ammâ
Yok ihtimâli sabrın terk-i diyâr
memnû'

sabunlamâ-yı hamsi:

1. **sabunlamâ-yı hamsi:**

Kaside 6

Mısra: 238

Kelime Tipi: -

Hamsiyi sabunlamak, yıkamak.

Teshîl-i tırâş-ı nazm edince
Her def'a sabunlamâ-yı hamsi

saçarak:

1. **saçarak:-arak**

Diğer 1

Mısra: 73

Saçmak, serpmek, yaymak, dağıtmak.

Böylece nutk edip saçarak hikmet
Ettik o fettânı râzı nihâyet

2. **saçarak:-arak**

Gazel 113

Mısra: 7

Saçmak, serpmek, yaymak, dağıtmak.

Saçarak safha-i ruhsâra o meh dâne-i
hâli
Harem-i Kâ'bede ruhsat mı verir sayd ü
şikâra

sâcid-i mihrâb-ı istiğrak eder:

1. **sâcid-i mihrâb-ı istiğrak eder:-(e)r**

Gazel 165

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin kemer şeklindeki kaşlarına
dalarak secde etme.*

Matla'u'l-envâr-ı sevdâ kaşların işrâk eder
Rû'yet ehlin sâcid-i mihrâb-ı istiğrak eder

sacıl:

1. **saçıl:-(i)l**

Gazel 88

Mısra: 6

Saçılmak, yayılmak.

Açıl ey gonca-i gülzâr-ı bahâ handân
olur
Saçıl ey eşk-i revân sâha-i dâmâna
dökül

saçılır:

1. **saçılır:-(i)l, -(i)r**

Gazel 13

Mısra: 2

Saçılmak, yayılmak.

Açılır hande-i ezhâr ile gülzâr-ı tabi'at
Saçılır neş'e-i gülzâr ile ezhâr-ı tabi'at

2. **saçılır:-(i)l, -(i)r**

Gazel 127

Mısra: 2

Saçılmak, yayılmak.

Açılır gamzeler yanağında
Saçılır goncalar bucağında

3. **saçılır:-(i)l, -(i)r**

Gazel 164

Mısra: 3

Saçılmak, yayılmak.

Sadeḡ-i dildeki şehdâne-i lü' lü' saçılır
Yağdırır cevher-i bārānını nīsān-ı sūḡan

saçılmış:

1. saçılmış:-(i)l, -mış

Tahmis 3

Mısra: 28

Saçılmak, yayılmak.

Negam-kārān-ı sevdā dem tutarlar
şöyle heyheyden
Saçılmış rüh-ı Cem etrāfa akdāḡ-ı pey-
ā-peyden

2. saçılmış:-(i)l, -mış

Tesdis 1

Mısra: 6

Saçılmak, yayılmak.

Düştü kāküller yine ruhsār-ı tābān
üstüne
Bir demet sünbül saçılmış verd-i
handān üstüne

saçıp:

1. saçıp:-ip

Gazel 44

Mısra: 1

Dağıtmak, yaymak.

Güzeller āteř-i sevdā saçıp cān
dağılamışlardır

Çözüp gīsūların dest-i nigāhım
bağılamışlardır

saçlarından:

1. saçlarından:-lar, -ı, -n, -dan

Şarkı 10

Mısra: 6

(Sevgilinin) saçları, zülüḡleri.

Bir nefes āh etmem āḡ-ı inkisār olsam da
ben
Şemme vermem saçlarından rüzgār olsam
da ben

sadā:

1. sadā:

Gazel 70

Mısra: 4

Ses, seda.

Bu sükün-zār-ı mihnet-efzādan
Olamaz şād bir sadā melhüz

sa' d-ābād:

1. sa' d-ābād:

Tahmis 4

Mısra: 36

*"Uğurlu, mâmur yer" anlamına gelen
eğlence ve gezinti yeri.*

Her sözün şîrîn-zebānım cānıma cān
oldu hep

Derd-i hicrânımla Sa'd-âbâd püyândır
Nedîm

sadâdan:

1. **sadâdan:-dan**

Gazel 166

Mısra: **4**

Ses, seda.

Bir vasla mahrem oldum âvâze-i
maḥabbet
'Aks-âver oldu yer yer her âşinâ
sadâdan

sad-amân:

1. **sad-amân:**

Gazel 91

Mısra: **2**

Yüz kez aman, imdat.

Nedir süzişin nâgehân ey gönül
Amân ey gönül sad-amân ey gönül

sadâ-yı hamsi:

1. **sadâ-yı hamsi:**

Kaside 6

Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

Hamsinin sesi, sedası.

Avâze-i iştiḥârî şâyi'
Çıkmazsa ne var sadâ-yı hamsi

sadā-vı hāy u hūdan:**1. sadā-yı hāy u hūdan:-dan****Gazel 97**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Allah ve evvah sesleri.*

Sadā-yı hāy u hūdan güft ü güy-ı halkı
güş ettim
Nihāyet inzivā güncinde cāy-ı
muhterem gördüm

sadā-vı te'ellüm:**1. sadā-yı te'ellüm:****Gazel 10**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Üzülme, kederlenme sesi, yankısı.*

Garīk-i hayretim lḥsān ki eylemem
izhār
Ne bir sadā-yı te'ellüm ne ārzū-yı
şebāb

sad-çāk:**1. sad-çāk:****Gazel 20**

Mısra: 7

Yüz parça, paramparça.

Sad-çāk olarak zūlf-i girihgīri dolandı
Çözmez mi cefā ukdelerin şāne-i
ümūd

sāde:**1. sāde:****Gazel 9**

Mısra: 1

Gösterişten uzak, yalın.

Bilmez tekellūf bir sāde meşreb
Rindān-ı sahbā āzāde-meşreb

2. sāde:**Gazel 17**

Mısra: 3

Sadece, yalnızca.

Değilmiş sāde yārim çevre mu'tād
Güzellerden gören yokmuş vefā hīç

sādece:**1. sādece:****Gazel 159**

Mısra: 3

Sadece, yalnızca.

Öz kardaşı var sādece söz kardaşı
yoktur
Yekpāre giyer cāme-i irfān peşi yoktur

sadeŧ-i aşk:

1. sadeŧ-i aşk:

Gazel 43

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk sedefi.

Dürr-i yeŧim isem sadeŧ-i aşk içindeyim

Dürr-i yeŧim zâde-i ümmü'l-garâm olur

sadeŧ-i dildeki:

1. sadeŧ-i dildeki:-de, -ki

Gazel 164

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül sedefi.

Sadeŧ-i dildeki şehdâne-i lü'lü' saçılır

Yağdırır cevher-i bârânını nîsân-ı sülhân

sademât-ı elem-i 'aşk:

1. sademât-ı elem-i 'aşk:

Tahmis 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk ızdırabının felaketleri, sıkıntıları.

Bırak ey cân beni hâk-i reh-i cânân

olayım

Sademât-ı elem-i 'aşk ile vîrân olayım

sad-pâre:

1. sad-päre:

Gazel 125

Mısra: 8

Yüz parça, parça parça, paramparça.

Gösterme ayân yâ Rab ol mâha eder

te'sîr

Bir âhı ki pinhândır sad-päre

gönüllerde

sadrında bu mülkün:

1. sadrında bu mülkün:-iün

Kaside 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bu memleketin gönlünde.

Sadrında bu mülkün ne reîsim ne

müdirim

Âfâk-ı mahabbette melâmetle şehîrim

sâf:

1. sâf:

Gazel 27

Mısra: 6

Saf, halis, katkısız.

Der-âgüş etse bir cân-âferin endâmı

şevkinden

Olur âzâde âşık sîne-i üryanı sâf eyler

2. sâf:

Gazel 74

Mısra: 10

Saf, halis, katkısız.

İhsân kaçırma fırsatı sermest-i vuslat ol

Meclis tarabda yâr muvâfik piyâle sâf

saf saf:

1. saf saf:

Gazel 27

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sıra sıra.

Dolar ebkâr-ı ma'na kalbe İhsân

iştîyâkıdan

Gelir züvvârı saf saf beyt-i ma'mûrun

tavâf eyler

sâf sâf olmuş:

1. sâf sâf olmuş:-muş

Tesdis 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sıra sıra dizilmiş, sıralanmış.*

Sâf sâf olmuş hep hücum emriyle kâfir

gamzeler

Bir günâhı olmayan bir tek müselmân

üstüne

safâ:

1. safâ:

Gazel 30

Mısra: 11

Huzur, gönüş şenliği, neşe.

Safâ kadehleri lebrîz-i şevk olur benden
Sebû-yı neş'eyim ammâ ki gulgulüm
yoktur

2. safâ:

Gazel 47

Mısra: 1

Huzur, gönüş şenliği, neşe.

Âlem ü zevk ü safâ âlem-i sahbâda
çıkâr
Sâkiyâ bâde ver âlâmı hemân bâde
çıkâr

3. safâ:

Gazel 53

Mısra: 3

Huzur, gönüş şenliği, neşe.

Verir hayâle safâ rûha âb ü tâb-ı hayâl
Cinân sabâhı mıdır hande-zâr
gözleriniz

4. safâ:

Gazel 96

Mısra: 9

Huzur, gönüş şenliği, neşe.

Safâ piyâlesi lebrîz-i şevk iken her dem
Bugün yerinde onun katre katre kan
buldum

5. safâ:

Gazel 97

Mısra: 6

Huzur, gönüş şenliği, neşe.

Ne mâtem-gâha düştüm görmedim bir
sûr-ı şevk-âmîz
Safâ gördümse bir gün âh bin bir gün
elem gördüm

6. safâ:

Tahmîs 7

Mısra: 1

Huzur, gönüş şenliği, neşe.

Safâ bir dürlü gam bir dürlüdür gam-
hâr bir dürlü
Dem-i ikbâl olur âfet-nümâ idbâr bir
dürlü

Hemân bir neş'e kalmış mahabbet
demlerinden
Gönül sohbetlerinden safâ âlemlerinden

safâ bezmine:

1. safâ bezmine:-i, -(n)e

Rûbai 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mutluluk, neşe meclisi.

Olmaz mı safâ bezmine peyveste gönül
Hicrân döşeginde ağhyor hasta gönül

safâdan:

1. safâdan:-dan

Gazel 38

Mısra: 6

Huzur, gönüş şenliği, neşe.

İdare eylese akdâh-ı mevlevî şühüm
Girer semâ'a safâdan şarâbhâne döner

2. safâdan:-dan

Kıt'a 67

Mısra: 9

Huzur, gönüş şenliği, neşe.

Neş'eden meyden terennümden safâdan
muttasıl
'İşve vü nâz ü edâ vü şive olmuş yek-
zebân

safâ âlemlerinden:

1. safâ âlemlerinden:-ler, -i, -(n)den-ler, -i, -n, -den

Gazel 107

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zevk ve sefâ meclisi, eğlence.

3. safâdan: -dan

Tahmis 9

Mısra: 10

Huzur, gönüş şenliğı, neşe.

Geçtiler cām elde meclisten ezel
sākileri
Sıneler seylābdan canlar safādan
geçtiler

4. safâdan: -dan

Tahmis 9

Mısra: 13

Huzur, gönüş şenliğı, neşe.

Taze mutribler ğazel-ĥānlar safādan
nāleler
Yāsemenler lāleler güller çemenler
jāleler

safā-gāh-ı behiştin:

1. safā-gāh-ı behiştin: -in

Gazel 59

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Huzur dolu cennet.

Zevk ehli safā-gāh-ı behiştin dahi İhsān
Gilmānına eyler nazar ebkārına bakmaz

safā-perest:

1. safâ-perest:

Gazel 85

Mısra: 7

Huzura düşkün.

Çalınca mutrib piyâle dönsün hemîşe
mest ol safâ-perest ol
Cenâb-ı meyden nasîb alırsan gönül
muhitin şinâh edersin

safâ-yı 'aşkı:

1. safâ-yı 'aşkı:-ı

Kaside 1

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Aşk sefası, huzuru.

Safâ-yı 'aşkı semâ' hânesinde
müstağrak
Döner sufûf-ı melâik misâl-i Mevlânâ

safâ-yı hamsi:

1. safâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 202

Kelime Tipi: -

Hamsinin huzuru, neşesi.

Bir başka ğıdâ ğıdâ-yı yektâ
Bir turfa-safâ safâ-yı hamsi

safâ-yı vashı:

1. safâ-yı vashı:-ı

Gazel 44

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***(Sevgiliye) kavuşmanın**mutluluğu, neşesi.*

Safâ-yı vashı firkat sürü mâtemdir eder
ta'kîb
Gülenler çok zaman hüsrâna düşmüş
ağlamışlardır

safha:

1. safha:

Gazel 13

Mısra: 6

Yüz, düz kısım, levha.

Bana göstermede her nazarında bir
sûret-i cennet
Ne güzel safha bu âyîne-i nevvâr-ı
tabi'at

safha-i didârhındır:

1. safha-i didârhındır:-ın, -dır

Gazel 50

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***(Sevgilinin) güzel yüzünün görüntüsü.*

Ravza-i hüsn-i ezel safha-i didârhındır
Onda ârız diye gül, fem diye bûlbûl
yetiştir

safha-i ruhsāra:

1. safha-i ruhsāra:-a

Gazel 113

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yüz sayfası.

Saçarak safha-i ruhsāra o meh dāne-i
hāli

Harem-i Kā'bede ruhsat mı verir sayd ü
şikāra

sāf-ı sehlü'l-inkisār:

1. sāf-ı sehlü'l-inkisār:

Gazel 32

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kolaylıkla kırılacak temiz, berrak olan.

Yār bī-insāf agyār-ı zaman pür-i'tisāf
Şişe-i kalbim rakık ü sāf-ı sehlü'l-
inkisār

safirım:

1. safirım:-im

Kaside 3

Mısra: 10

İnce ve güzel ses.

Kıs kıs gülerim müdhike-i 'āleme lā-
kayd

Zevk-âver olur tarz-ı mizâh üzre
safîrim

sağ:

1. **sag:**

Gazel 72

Mısra: 4

Canlı, sağlam, diri.

Etti aşıkları agyâre fedâ
Olsun ol mâ-hasal-ı ömrüm sag

2. **sağ:**

Kaside 7

Mısra: 74

Vücutun sağ tarafı.

Meydâna atıldın ola meşkür cihâdın
Sağ elde kılıç solda da kalkân-ı ma'ârif

sağ çıkarır:

1. **sağ çıkarır:-(i)r**

Kıt'a 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sağ çıkmak, yaşamını sürdürmek,
hayatta kalmak.*

Bu kıtalgâh-ı fenâdan seni bîçâre koyun
Sanma bir lahza ki kassâb-ı cihân sağ
çıkandır

sağ sol:

1. **sağ sol:**

Diğer 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Sağ ve sol yön, taraf.

Kol bacak oynatır sağ sol biliriz
Döneriz meydanda harmançasına

sâgar:

1. **sâgar:**

Gazel 79

Mısra: 1

İçki bardağı, kadeh.

La'l-i leb-i sâkiden öpen sâgar olaydık
Teshîm-i bekâ zevkine reşk-âver
olaydık

2. **sâgar:**

Gazel 114

Mısra: 2

İçki bardağı, kadeh.

Gülzârı seyr et bak rûy-ı âle
Sâgar be-dest ol gel kokla lâle

3. **sâgar:**

Rûbai 3

Mısra: **3**

İçki bardağı, kadeh.

Sāgar kırılıp meygede vîrân oldu
Gönlümde hemân kaldı o sâkî bâkî

4. sāgar:

Tahmis 3

Mısra: **24**

İçki bardağı, kadeh.

Döner raksân u hayrân şevki gör sahn-ı
mahabbette
Sebû zânûde sāgar elde yâr āgûş-ı
vuslatta

sāğarda:

1. sāğarda:-da

Rûbai 29

Mısra: **2**

İçki bardağı, kadeh.

Bulmam o mezākî feyz-i sāğarda bile
Sāğarda değil de zevk-i kevserde bile

sāgâr-ı aşk:

1. sāgâr-ı aşk:

Gazel 88

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk kadehi.

Ömr-i çārîmin olup pey-revi ey sâgâr-ı
aşk
Durma ser-şâr-ı safâ tâ harem-i cāna
dökül

sâgar-ı cân-perveri:

1. sâgar-ı cân-perveri:-i

Gazel 121

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cam koruyan içki kadehi.

Çek sâgar-ı cân-perveri cānâne yediyle
Uğraşmaya değmez ezeliyle ebediyle

sâgar-ı handân:

1. sâgar-ı handân:

Gazel 40

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şen, neşeli bir içki kadehi.

Ağlamaz tâ rûz-ı haşr İhsân o sermest-i
neşât
Dest-i sâkîden ki bir şeb sâgar-ı handân
alır

sâgar-ı ihlâs:

1. sâgar-ı ihlâs:

Gazel 67

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Saf, temiz içki kadehi.

Yok şimdi bu meyhânede bir cām-ı
mahabbet
Sahbâ dökülüp kaldı tehî sâgar-ı ihlâs

sâgar-ı la'îlîn:

1. sâgar-ı la'îlîn:-in

Gazel 128

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*(Sevgilinin) lal taşı misali kırmızı
kadehe benzeyen dudağı.*

Olup mest-i temâşâ ğayretimden cān
alıp verdim
Alırken sâgar-ı la'îlîn o la'îl-i nâbdan
büse

sâgar-ı sahbâ:

1. sâgar-ı sahbâ:

Gazel 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarap veya içki kadehi.

Şî'r ü sevdâ nefh-i râz etmiş
me'âlinden sana
Neş'e vermiş sâgar-ı sahbâ cemâlinden
sana

sâgar-ı sahbâvî:

1. **sāgar-ı sahbāyī**:-y, -t

Gazel 82

Mısra: **19**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şarap kadehi.

İhsān ko bu sevdāyī çek sāgar-ı sahbāyī
Dünyā ile 'ukbāyī sen pula satmışsın

sāgar-ı uşşāka:

1. **sāgar-ı uşşāka**:-a

Tesdis 1

Mısra: **38**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Âşıkların kadehi.

Yār olur agyār için sākīlik eyler mey
çakar
Sāgar-ı uşşāka ammā hep mey-i zehrin
akar

sāgar-şiken:

1. **sāgar-şiken:**

Tesdis 1

Mısra: **19**

İçki kadehini karan.

Tig elden na'ra-zen sāgar-şiken
mestāne-ser
Der-kemān peykān-ı müjgān ebruvān
hançer çeker

sağunda:

1. **sağında**:-ı, -n, -da**Gazel 127**

Mısra: 8

Sağ taraf.

Yâsemen sînenin bakın amanın
İki gül var solunda sağında

sağlayalım:1. **sağlayalım**:-(y)a, -lım**Diğer 1**

Mısra: 69

Tedavi etmek, iyileştirmek.

Gönül yarasını gel sağlayalım
Sen çek hançerini biz zağlayalım

sahâbet:1. **sahâbet:****Kaside 2**

Mısra: 130

Sahip olma, sahip çıkma, yardım etme, koruma.

Dâd-ḥâhız dest-i bî-dâd-ı zamândan tâ-
be-key
Tâ-be-key zulmün ocağından sahâbet
bekleriz

sâha-i dāmāna:1. **sâha-i dāmāna**:-a**Gazel 88**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp ifade***Eteğin alam.*

Açıl ey gonca-i gülzâr-ı bahâ handân
olur
Saçıl ey eşk-i revân sâha-i dāmāna
dökül

sâha-i ğabrâ:1. **sâha-i ğabrâ:****Kaside 1**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeryüzü alamı.

Hücûm-ı cilve-i rûḥāniyânım oldu
hemân
Ġarîk-ı lücce-i eşvâkı sâha-i ğabrâ

sâha-i iz'ânda:1. **sâha-i iz'ânda**:-da**Kıt'a 61**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Anlama, kavrama alanı.

Kays iken sâha-i iz'ânda bizim
a'kalımız
Bizde var a'kal-i nâsâz diye da'vâ-yı
celî

sahâvif-i elem ü gamdan:

1. **sahâyif-i elem ü gamdan:-dan**

Gazel 14

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dert, keder ve gam sayfaları.

Sahâyif-i elem ü gamdan imtihân eyler
Kitâb-ı mihnet ü hicrân olur kitâb-ı
hayât

sahbâ:

1. **sahbâ:**

Gazel 67

Mısra: 4

Şarap, içki.

Yok şimdi bu meyhânede bir cām-ı
mahabbet
Sahbâ dökülüp kaldı tehî sāgar-ı ihlās

2. **sahbâ:**

Gazel 131

Mısra: 9

Şarap, içki.

Sākiyân mestâne mey sundukça devr
ettikçe sahbâ
Rûh-ı İskender döner âyîne-i devrân
elinde

sahbâ gibi olsun:

1. **sahbā gibi olsun:-sun****Şarkı 2**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şarap gibi olmak.

Nüş et mey-i gül-fām açıl ey gönca-i
ra'nā

Sahbā gibi olsun yine gül gül ruḥ-ı zībā

sahbādan:1. **sahbādan:-dan****Rübai 24**

Mısra: 1

Şarap, içki.

Mestāneliğim sanma ki sahbādan olur
Sahbā-yı mey-i neşve-i evlādan olur

2. **sahbādan:-dan****Rübai 24**

Mısra: 1

Şarap, içki.

Mestāneliğim sanma ki sahbādan olur
Sahbā-yı mey-i neşve-i evlādan olur

sahbā-vı la'l-i dil-rübādan:1. **sahbā-yı la'l-i dil-rübādan:-dan****Tahmis 9**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gönlü kendisine bağlayan sevgilinin
lal taşı gibi kırmızı dudaklarının şarabı.*

Dīdeler sahbā-yı la'l-i dil-rübādan
geçtiler
Mest ü sergerdān düşüp āb-ı bekādan
geçtiler

sahbā-vı memlū:1. **sahbā-yı memlū:****Gazel 112**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Dolu olan şarap.*

Gülzār-ı aşkın ezhārı rengin enhārı dil-
cū
Sākī kerem kıl nāçāre sun bir sahbā-yı
memlū

sahbā-vı mey-i neşve-i evlādan:1. **sahbā-yı mey-i neşve-i evlādan:-dan****Rübai 24**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Daha çok mutluluk veren şarap kadehi.

Mestāneliğim sanma ki sahbādan olur
Sahbā-yı mey-i neşve-i evlādan olur

sahbā-vı revān:

1. sahbā-yı revān:

Gazel 36

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Akıcı şarap.

Yed-i sākīden alırsan iki sahbā-yı revān
Gönül eyler gam-ı dāreyni ferāmūş
açılır

sahbā-yı velā:

1. sahbā-yı velā:

Tahmīs 6

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Aşk şarabı.

O siyah gözlerinin hışmına kurbān
olayım
Elde sahbā-yı velā dilde nevā-yı sevdā

sāhib-i dārāt:

1. sāhib-i dārāt:

Kıt'a 39

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Heybet, şan sahibi.

Biz olduk şehsuvār-ı esb-i devlet sāhib-
i dārāt
Bizim dāh-dāhımız var at elindir çul
emānettir

sâhib-nazar:**1. sâhib-nazar:****Kıt'a 1**

Mısra: 1

Tecrübesi, görüşü, düşüncesi kuvvetli.

İlâhî râzdân-ı 'aşk olur sâhib-nazar
göster
Gül-i ümmîdini ehl-i dilin şadâbter
göster

sâhibü'l-furkândan:**1. sâhibü'l-furkândan:-dan****Kaside 2**

Mısra: 108

İyi kötüden ayırt etme vasfı olan.

Bid'at olmuş ma'rifet san'at olur
merdûdumuz
Peyrev olmaz sâhibü'l-furkândan âyet
bekleriz

sâhil:**1. sâhil:****Gazel 89**

Mısra: 7

*Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı,
yaka.*

Cevher-i feyziyle pürdür sâhil ü dâmânı hep
Nürdan lebrîz olan deryâdır âteşten gönül

2. sâhil:**Gazel 138**

Mısra: 6

*Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı,
yaka.*

Hevâlar bî-emân keşfî mu'attal nâhüdâ nâ-
bûd
Kenâr-ı bahre durmaz cân atardım sâhil
olsaydı

sâhilde:**1. sâhilde:-de****Kaside 6**

Mısra: 75

*Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı,
yaka.*

Sâhilde alay alay dırağşân
Bin şanlı livâ livâ-yı hamsi

2. sâhilde:-de**Kaside 6**

Mısra: 152

*Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı,
yaka.*

Bir kulbeye iftikâr eden ferd
Sâhilde yapar sarây-ı hamsi

sâhildeki:

1. **sāhildeki:** *-de, -ki*

Kaside 6

Mısra: **66**

*Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı,
yaka.*

Gördüm yine turfa mahşer olmuş
Sāhildeki hü y u hāy-i hamsi

sāhile:

1. **sāhile:** *-e*

Kaside 5

Mısra: **52**

*Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı,
yaka.*

Demidir yazsa gazel tab' -ı zerāfet-
pişem
Çıkarır sāhile gevherleri 'ummāndır bu

2. **sahile:** *-e*

Şarkı 7

Mısra: **1**

*Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı,
yaka.*

Peymāne-i mehtāb içerek sahile geldik
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

sāhil-i sebzine:

1. **sāhil-i sebzine:** *-i, -n, -e*

Gazel 24

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Yeşil deniz kenarı.

Büs-ı leb-i cānāne gelir hātıra her bār
Yüz sürdüğü dem sāhil-i sebzāne
denizler

sāhillere:

1. sāhillere:-ler, -e

Kaside 6

Mısra: 68

*Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı,
yaka.*

Maḥsülünü tam deminde dökmüş
Sāhillere fabrikā-yı ḥamsi

sāhir:

1. sāhir:

Gazel 13

Mısra: 4

Büyücü, sihir yapıcı.

Bakarım cilve-i peyderpeye meshür-ı
mahabbet
Ne kadar sāhir imiş şüh-ı füsunkār-ı
tabi'at

sahnede:

1. sahnede:-de

Gazel 2

Mısra: 12

Mekan,yer.

Bir katre neş'e, zerre ziyā şemme
tesliyet
Yok bir nazar bu sahnede üftāde aşinā

2. sahnede:-de

Gazel 60

Mısra: 1

Mekan,yer.

Çıksa o şüh etse bir sahnede mestāne
dans
Mest ü perişān eder şevk ile peymāne
dans

3. sahnede:-de

Gazel 60

Mısra: 1

Mekan,yer.

Çıksa o şüh etse bir sahnede mestāne
dans
Mest ü perişān eder şevk ile peymāne
dans

sahn-ı mahabbette:

1. sahn-ı mahabbette:-te

Tahmis 3

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Aşk, sevda, sohbet ortası.

Döner raksân u hayrân şevki gör sahn-ı
mahabbette
Sebû zânûde sāgar elde yâr āgûş-ı
vuslatta

sahrâ-neverd-i gamdan:

1. sahrâ-neverd-i gamdan: -dan

Gazel 71

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kederden çölleri dolaşan.

Sahrâ-neverd-i gamdan didâr-ı yâr
mennü'
Feyzinden oldu hayfâ ebr-i bahâr
mennü'

sahrâ-yı nürda:

1. sahrâ-yı nürda: -da

Kaside 2

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aydınlık Sahra Çölü.

Püşt ü pâ urmaktayız Sahrâ-yı Nürda
ğayretiz
Menn ü selvâ istemez bir başka ni'met
bekleriz

sahte:

1. sahte:

Kıt'a 38

Mısra: 3

Gerçek olmayan, yalancı; yapmacık, gösterişten ibaret.

Ne kadar sahte revîş sahte vatan-
perverlik
Gün olur cümlemizin ipliği bâzâra
çıkâr

sâid-i nâzında:

1. sâid-i nâzında:-ı, -n, -da

Gazel 139

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli kol.

Halka-bend olmaz mı aşkından gönül
Sâid-i nâzında var destfinesi

sa'îd-i sîmîn sâkı:

1. sa'îd-i sîmîn sâkı:-ı

Şarkı 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gümüş gibi beyaz kol ve baldır.

Şöyle teşmîr ederek sa'îd-i sîmîn sâkı
Bizi göster ameliyyâtda subhu'l-bâkî

sa'îd-i yâri:

1. sa'îd-i yâri:-i

Gazel 80

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin kolu.

Göreyim dersen eğer halka-i devr-i
feleği
Sa'îd-i yâri görüp halka-i desfineye bak

sâim:

1. sâim:

Diğer 1

Mısra: 89

Oruç tutan (kimse), oruçlu.

O gün cāmilerde dolaştık sâim
Tâ'at-ı Hüdâya olduk müdâvim

sakatât-ı ğanemin deri kısmından akmîşe-i sâireye tercihen kamîs u siyâb ve post kısmından dahi çorap i' mâl ettirip giyerler:

1. sakatât-ı ğanemin deri kısmından
akmîşe-i sâireye tercihen kamîs u siyâb
ve post kısmından dahi çorap i' mâl
ettirip giyerler:

Diğer 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Koyun sakatatının deri kısmından
kumaşlardan başka tercihen gömlek ve
elbise, post kısmından çorap yaptırıp
giyerler.*

Sakatât-ı ğanemin deri kısmından
akmîşe-i sâireye tercihen kamîs u siyâb
ve post kısmından dahi çorap i' mâl

ettirip giyerler ve her hafta āzīne
günleri zebh-i kurbān ile baba-yı
mūşarūnileyh türbelerine ve muḥibbān-
ı aḡnām fukarāsına irsāl ü ihdā kırlarlar

sakatāt-ı sūhanın:

1. sakatāt-ı sūhanın:-ın

Kıt'a 65

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

*Konuşmada, sözde yapılan yanlışlıklar,
hatalar.*

Ġalatāt-ı dehenin küze-i āb-ı ḥayvān
Sakatāt-ı sūhanın neş'e-fezā-yı bāde

sākī:

1. sākī:

Diğer 1

Mısra: **67**

*İçki meclisinde içki sunan, kadehlere
içki koyan kimse.*

Biz pīr-i mugānız sen de ol sākī
Ayrınlık şişirme tūrancasına

2. sākī:

Gazel 55

Mısra: **10**

*İçki meclisinde içki sunan, kadehlere
içki koyan kimse.*

Durma İhsân sermedî bir neş'e tahsîl
eyle zîrâ
Mey gider sâkî gider meyhâneler
mestâne kalmaz

3. sâkî:

Gazel 78

Mısra: 7

*İçki meclisinde içki sunan, kadehlere
içki koyan kimse.*

Bizi sermest-i günâh eyliyecek bir sâkî
Vermemiş bâde-i Cem meclis-i sahbâda
yazık

4. sâkî:

Gazel 112

Mısra: 2

*İçki meclisinde içki sunan, kadehlere
içki koyan kimse.*

Gülzâr-ı aşkın ezhârı rengîn enhârî dil-
cû
Sâkî kerem kıl nâçâre sun bir sahbâ-yı
memlû

5. sâkî:

Rûbai 3

Mısra: 2

*İçki meclisinde içki sunan, kadehlere
içki koyan kimse.*

Bir cām çekip gezince dil-i âfâkî
Bir hâlete girdi vech-i bâkî sâkî

6. sâkî:

Rûbai 3

Mısra: 4

*İçki meclisinde içki sunan, kadehlere
içki koyan kimse.*

Sâğar kırılıp meygede vîrân oldu
Gönlümde hemân kaldı o sâkî bâkî

7. sâkî:

Tahmis 3

Mısra: 14

*İçki meclisinde içki sunan, kadehlere
içki koyan kimse.*

Kurulmuş bak behişt-âbâdda eyvân-ı
zevk-â-zevk
Kenâr-ı âb sâkî tâze bâde köhne dil
pür-şevk

sâkîdir:

1. sâkîdir:-dir

Gazel 65

Mısra: 9

*İçki meclisinde içki sunan, kadehlere
içki koyan kimse.*

Ne sâkîdir ki olmuş cilvesinden mest-i
sergerdân
Düşüp la'l-i lebinden cân alan peymâne
cân vermiş

sākī-i deryā-dil:

1. sākī-i deryā-dil:

Gazel 138

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Geniş gönüllü içki dağıtan kimse.

Kenār u büsedēn pūr-zevk olurđum ben
de deryā-nüş

Gelip bezmimde cānān sākī-i deryā-dil
olsaydı

sākī-i devā-kār:

1. sākī-i devā-kār:

Gazel 135

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Devā olan saki.

Bize yār olmadı sākī-i devā-kār İhsān
İçelim derd ile zehrābe-i peymānemizi

sākī-i meclisin:

1. sākī-i meclisin:-in

Gazel 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mecliste içki sunan kimse.

İzārı māhına sākī-i meclisin dökülen
Nesīc-i işve mi yā zūlf-i hāle-tār mıdır

sākīlik eyler:**1. sākīlik eyler:-r****Tesdis 1**

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Sakinin yaptığı işi yerine getirmek, içki dağıtmak, kadeh sunmak.

Yār olur agyār için sākīlik eyler mey
 çakar
 Sāgar-ı uşşāka ammā hep mey-i zehrin
 akar

sakın:**1. sakın:****Gazel 90**

Mısra: 7

Sakınmak, kendini gözetmek, korumak.

A bī-amān sakın enīn-i inkisār-ı
 sīneden
 Gönüldür āh kırdığın senin sifāl-i mā
 değil

2. sakın:**Gazel 91**

Mısra: 11

Sakınmak, kendini gözetmek, korumak.

Sakın gamzelerden sakın olmasın
 Muhabbet zemīninde kan ey gönül

3. sakın:**Gazel 91**

Mısra: 11

Sakınmak, kendini gözetmek, korumak.

Sakın gamzelerden sakın olmasın
 Muhabbet zemīninde kan ey gönül

4. sakın:**Gazel 21**

Mısra: 11

Yapılması kesinlikle istenmeyen bir harekete engel olmak için söylenir.

Bugünün zevkini İhsān koma ferdāya
 sakın
 Edemez kimse serā-perde-i ferdāya
 nūfūz

5. sakın:**Gazel 119**

Mısra: 10

Yapılması kesinlikle istenmeyen bir harekete engel olmak için söylenir.

İhsānı unutma dedin ammā unutursan
 Ey şüh sakın gerdiş-i devrānı unutma

6. sakın:**Gazel 153**

Mısra: 9

*Yapılması kesinlikle istenmeyen bir
harekete engel olmak için söylenir.*

Taltîfine aldanma sakın Mîr Nazîfin
İzlâline benzer dağılan ebr-i latîfin

7. sakın:

Kıt'a 53

Mısra: 3

*Yapılması kesinlikle istenmeyen bir
harekete engel olmak için söylenir.*

Hirre-i dehre sakın olma ğidâ-yı
dendân
Delîğin pek dar iken takma kabak
kuyruğuna

8. sakın:

Şarkı 11

Mısra: 2

*Yapılması kesinlikle istenmeyen bir
harekete engel olmak için söylenir.*

Şimdilik mahkeme-i vuslata kâdîyız biz
Bizi tarh etme sakın darbına râzîyız biz

9. sakın:

Şarkı 11

Mısra: 4

*Yapılması kesinlikle istenmeyen bir
harekete engel olmak için söylenir.*

Vākıfız mes'ele-i aşka riyāzīyız biz
Bizi tarh etme sakın darbına rāzīyız biz

10. **sakın:**

Şarkı 11

Mısra: 8

*Yapılması kesinlikle istenmeyen bir
harekete engel olmak için söylenir.*

Cem' u taksīm ile ettikçe esīr uşşākı
Bizi tarh etme sakın darbına rāzīyız biz

sākinān-ı 'ālem-i nāsūt:

1. **sākinān-ı 'ālem-i nāsūt:**

Tahmīs 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İnsanlık âleminin, dünyanın sakinleri.

Garīk-ı hayretindir sākinān-ı 'ālem-i
nāsūt

Bütün kevn ü mekân meşgûl-i tebcîlin
fakat meskût

sākin-i meyhâne:

1. **sākin-i meyhâne:**

Tahmīs 3

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Meyhane sakini, meyhanede yer alan.

Mey anda dilber anda cümle yārān-ı
safā anda
Geçip cennetten Âdem sākin-i meyhâne
olmaz mı

sākisin:

1. **sākisin:-sin**

Gazel 59

Mısra: 12

*İçki meclisinde içki sunan, kadehlere
içki koyan kimse.*

İnsan ona derler ki bu meyhâne-i dehrin
Sākisin alır mestine huşyārına bakmaz

sākiyā:

1. **sākiyā:**

Gazel 18

Mısra: 1

*Ey saki, içki dağıtan, kadeh sunan
kimse !.*

Sākiyā sun şarāb-ı nāb-ı sabūh
Dalgalsın gönülde feyz-i fütūh

2. **sākiyā:-ya**

Gazel 32

Mısra: 15

*Ey saki, içki dağıtan, kadeh sunan
kimse !.*

Sākiyā mey sun pey-ender-pey āmān
mey sun āmān
Kılsa mir'āt-ı dilimden mey kılar def -i
gubār

3. sākiyā:-ya

Gazel 47

Mısra: 2

*Ey saki, içki dağıtan, kadeh sunan
kimse !.*

Ālem ü zevk ü safā ālem-i sahbāda
çıkār
Sākiyā bāde ver ālāmı hemān bāde
çıkār

sākiyān:

1. sākiyān:

Gazel 131

Mısra: 9

*Mecliste içki servis eden, kadehlere
içki koyan kimseler.*

Sākiyān mestāne mey sundukça devr
ettikçe sahbā
Rūh-ı İskender döner āyīne-i devrān
elinde

2. sākiyān:

Gazel 137

Mısra: 7

*Mecliste içki servis eden, kadehlere
içki koyan kimseler.*

Bülbül hamûş şîşe tehî sâkiyân nihân
Gülzâr-ı dilde bir gül-i şadâb kalmadı

sâkiyân-ı bezm-i sevdâ:

1. sâkiyân-ı bezm-i sevdâ:

Kıt'a 67

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevda meclisinin içki dağıtanları.

Elde zâhir cām-ı sahbâ dîde maḥmûr-ı
safâ
Sâkiyân-ı bezm-i sevdâ cümle dâmen
dermiyân

sâkiydi:

1. sâkiydi: -y, -di

Tahmis 11

Mısra: 2

*İçki meclisinde içki sunan, kadehlere
içki koyan kimse.*

Mâzî ki bugün fevk-i ḥayâlimde
yüceldi
Sâkiydi onun neş'esi mutribdi gazeldi

sâl:

1. sâl:

Kıt'a 33

Mısra: 4

*İnsan taşımaya mahsus, korkuluksuz
nehir, göl veya deniz taşıtı. II Tabut.*

Cevherin târihidir lḥsân bu mısra'
fevtinin
Zühdi Efendiye cây oldu yem-i ḡufrân
bu sâl

salât-âmüz olur:

1. salât-âmüz olur:-(u)r

Tahmis 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Namaz, dua, ibadet öğreten olmak.

Kemâl-i iştîyâkıdan dönüp rûz u şeb-i
kudsî
Salât-âmüz olur ervâha pîr-i mekteb-i
kudsî

salât-ı bî-'ad ü pâyân selâm-ı lâ-yuhsâ:

1. salât-ı bî-'ad ü pâyân selâm-ı lâ-yuhsâ:

Kaside 1

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

*(Hz. Muhammed için) sayısız dua ve
sayılamayacak kadar çok, sonsuz selam.*

Revân-ı pâkine olsun tebâr u âline hem
Salât-ı bî-'ad ü pâyân selâm-ı lâ-yuhsâ

salâtını:

1. salâtını:-ı, -n, -ı

Gazel 129

Mısra: 5

Namaz.

Vatan salâtını kılсам zafer sabâhında
Zafer sabâhı şu nâkûs-ı küfr ezân olsa

salâ-yı hamsi:

1. salâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Hamsinin daveti, çağırısı.

Envâ'-ı lûhûme karşı durmuş
Meydân okumuş salâ-yı hamsi

saldım:

1. saldım: -di, -m

Tahmis 10

Mısra: 1

Serbest kılmak, bırakmak, yollamak.

Şeydâ hezârı saldım gülzâr-ı nev-
bahâra
Verdim o nev-bahân bir yâr-ı gül-'izâra

sâl-hürde:

1. sâl-hürde:

Gazel 31

Mısra: 6

Çok yaşlı, kocamış.

Çocuk değil figānı çok elinde ihtiyārı yok
Şu sāl-hürde aşka bak döner ufak tefek
sever

Salih Zeki:

1. Sālīh Zeki:

Kıt'a 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bir dönem Trabzon Barosu Başkanlığı
görevini de yürütmüş olan Avukat Salih Zeki
Tuğtekin.*

Meḥāmī-i yektā ki Sālīh Zeki
Ledün sırrının 'ārif-i ekmeli

salıp:

1. salıp:-ıp

Gazel 140

Mısra: 8

*Daha ilerideki bir zamana bırakmak,
sonraya bırakmak, ertelemek.*

O nahl işve güzār etmez oldu bāğ-ı
vefādan
Salıp kıyāmete uşşākı intizāra düşürdü

salladın havli kavuk:

1. salladın ḥayli kavuk:

Kıt'a 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Kavuk sallamak; bir kimseye yaranmak
için onun söz veya davranışlarını uygun
bulmak, onaylamak.*

Yedin artıkları meclisteki a'zāya hemān
Salladın ḥayli kavuk bezmin olup dalkavuşu

sallarsın basın:

1. sallarsın basın:-ın

Kıt'a 54

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Karşısındakinin her sözünü uygun
bulur görünmek, anlamış gibi davranmak.*

Anlamazken bahsi sallarsın basın
Her sözünden nağme-i hay hay çıkar

salmış:

1. salmış:-mış

Kıt'a 56

Mısra: 2

*Güç bir duruma düşürmek, uğratmak,
dışar etmek.*

Yaya kaldık varalım menzil-i maksūda
hemān
Bizi külfetlere ḥayretlere salmış işimiz

sāmān ile bigāne olmaz mı:

1. sāmān ile bigāne olmaz mı:

Tahmis 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Rahat, huzur ile yabancı, ilgisiz olmaz mı?.

Olan Mecnûna peyrev dehre bir efsâne
olmaz mı

Dil-i çeşm-âşinâ sāmân ile bîgâne
olmaz mı

Sâmiḥ:

1. sâmiḥ:

Tahmîs 10

Mısra: 24

*II. Meşrutîyet ve Cumhuriyet devri
şairi, yazar ve dil âlimi olan Mustafa Sâmiḥ
Rifât.*

Kaldıkça böyle giryân peygüle-i
elemde

Tutmazsa yâr elinden Sâmiḥ bu deşt-i
ğamda

samīmî-i beyân:

1. samīmî-i beyân:

Gazel 164

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Samimi, içten açıklama.

İnce hislerle nümâyende samīmî-i
beyân

Nüktedān sāde lisān meş'ale-dārān-ı
sūhān

samīmi-i bevāndır:

1. **samīmi-i beyāndır:-dır**

Kaside 7

Mısra: **115**

Kelime Tipi: -

*Gönülden gelen, içten anlatma,
söyleme.*

Kasdım şu kasıdemle samīmi-i
beyāndır
Olsun bu da bir tuhfe-i şükrān-ı ma'ārif

san āyet-i münzeli:

1. **san āyet-i münzeli:-i**

Kıt'a 66

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

*Vahiy yoluyla gönderilmiş ayeti
andırır.*

'Atā kıldı Hāk necl-i mes'ūd ana
Ezan vakti san āyet-i münzeli

sana:

1. **sana:-a**

Gazel 4

Mısra: **1**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Şi'r ü sevdā nefh-i rāz etmiş
me'ālinden sana
Neş'e vermiş sāgar-ı sahbā cemālinden
sana

2. **sana:-a**

Gazel 4

Mısra: **2**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Şi'r ü sevdā nefh-i rāz etmiş
me'ālinden sana
Neş'e vermiş sāgar-ı sahbā cemālinden
sana

3. **sana:-a**

Gazel 4

Mısra: **4**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Eylemiş güyā Hudā bir yerde cem'-i
lūtf u kahr
Bezl ü nesr etmiş cemālinden
celālinden sana

4. **sana:-a**

Gazel 4

Mısra: **6**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Fitne-i bīdār-ı çeşmin belki eyler meyl-
i hāb
Sāyebānlar olsa nūrun perr ü bālinden
sana

5. **sana:-a**

Gazel 4

Mısra: **8**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ta'atından bir cihân-ı pür-nigâr etmiş
zuhûr
Ebruvân olmuş onun gûyâ hilâlinden
sana

76 **sana:-a**

Gazel 4

Mısra: **10**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ey ilâh-ı hüsn olur reng-i nikâb-ı
ihtîşâm
Râyet-i Osmânîyânın reng-i âlinden
sana

7. **sana:-a**

Gazel 4

Mısra: **12**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Aşînâ-yı hâl isen gelmez mi bir an
merhamet
Dîde-i mahzûnumun ma'nalı hâlinden
sana

8. **sana:-a**

Gazel 4

Mısra: 14

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir mu'allā dāstāndır çehre-i İhsāna
bak

Nakl eder bin vak'a hecrinden
visālınden sana

9. **sana:-a**

Gazel 7

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Kısmet niyāz olur bana nāz ü edā sana
Nāz ü edāda ben gibi bir mübtelā sana

10. **sana:-a**

Gazel 7

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Kısmet niyāz olur bana nāz ü edā sana
Nāz ü edāda ben gibi bir mübtelā sana

11. **sana:-a**

Gazel 7

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Var mācerāyı gülşene cūy-ı revāna sor
Meylim benim akar sana ey dil-rübā
sana

12. **sana:-a**

Gazel 7

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Var mācerāyı gülşene cūy-ı revāna sor
Meylim benim akar sana ey dil-rübā
sana

13. **sana:-a**

Gazel 7

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs zamiri.

Etmez o tıfl-ı tācire bir nakd-i āh eser
Satmaz kumāş-ı vuslatı bād-ı hevā sana

14. **sana:-a**

Gazel 7

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ceybinde yoksa dānesi mahbūb-ı
asfārın
Etmez o mār gözlü güzel merhabā sana

15. **sana:-a**

Gazel 7

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

İhsân diler misin dahî incâz-ı va'di sen
Yârin cevâbı oldu mazâ mâ mazâ sana

16. **sana:-a**

Gazel 111

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Geçtiğim dem misâl-i âb-ı hayât
Sana bin peyk-i âh olur peyrev

17. **sana:-a**

Gazel 132

Mısra: 17

İkinci tekil şahıs zamiri.

Nefrîn sana ey hayâl-i mel'ûn
Bak zulmüne pâyidâr olur mu

18. **sana:-a**

Gazel 145

Mısra: 16

İkinci tekil şahıs zamiri.

İçtikçe o gözler yine çapkınca süzülün
Candan sunar İhsân sana çak çak
delikanlı

19. **sana:-a**

Kıt'a 8

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Şimdi bildim yok imiş bir sana benzer
nâşâd
Olabilseydim elinden senin âzâd gönül

20. **sana:-a**

Kıt'a 19

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ma 'zûruz efendim sana dil-beste-i
'aşkız
Bîtab-ı maḥabbet kalıp âh etmeyelim
mi

21. **sana:-a**

Rûbai 13

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Benden bana hep seninle sevdâ geldi
Senden sana çok şikâyetim var zâlim

22. **sana:-a**

Şarkı 9

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Geçiyorken sana derler yine hırsız
geçiyor
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldım
çapkın

23. **sana:-a**

Tahmis 1

Mısra: 14

İkinci tekil şahıs zamiri.

Senin müştâk-ı hüsnündür döner
kerrübiyân mebhût
Nazîr olmaz sana ey şâhid-i halvetgeh-i
lâhût

san'at:

1. **san'at:**

Kaside 2

Mısra: 107

Ustalık, hüner, mârifet, yaratıcılık.

Bid'at olmuş ma'rifet san'at olur
merdûdumuz
Peyrev olmaz sâhibü'l-furkândan âyet
bekleriz

san'atla hem servetle:

1. **san'atla hem servetle:-le**

Kaside 2

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Sanat ve zenginlik ile.

Hükmeder san'atla hem servetle her
millet bugün
Millet-i maḥkûmeyiz güyâ ra'yyet
bekleriz

sanâvî:

1. **sanāyi** :

Diğer 2

Mısra: **8**

Sana'atlar, zanaatlar.

Kıssa-i mür u Süleymānest in ü ān kucā
Lafzen ü ma'nen sanāyi' ya'ni fenn-i 'āliyāt

sandı:

1. **sandı**:-*di*

Gazel 160

Mısra: **9**

Sanmak, zannetmek.

Şāhīni sinek sandı o biçāre örümcek
Zāg u zagan olmaz eşi kartaldır o
gerçek

sandın:

1. **sandın**:-*di, -n*

Gazel 152

Mısra: **7**

Sanmak, zannetmek.

Baktın benim endāmıma sandın beni
Yahyā
Yekdiğere benzer bütün insanlar olur
yā

2. **sandın**:-*di, -n*

Kaside 6

Mısra: 169

Sanmak, zannetmek.

Sen şi'rimi öyle boş mu sandın
Ey gâfil âbüş-kafâ-yı hamsi

sanem-hâned:

1. sanem-hâned:-de

Gazel 79

Mısra: 10

Tapınak, puthane.

Billâhi tapardık yine ol kâfire İhsân
Hattâ bu sanem-hâned peygamber
olaydık

sanırım:

1. sanırım:-ır, -ım

Gazel 52

Mısra: 10

Sanmak, zannetmek, düşünmek.

Sevgimin şimdi gülümser yüzü
gönlümde benim
Girer ihsân sanırım koynuma bir kız
geceler

2. sanırım:-(i)r, -ım

Gazel 156

Mısra: 8

Sanmak, zannetmek, düşünmek.

Kârîlerinin ağzına her herzeyi tıktın
Yazmaktan usandın sanırım sen bile
bıktın

sanki:

1. sanki:

Gazel 24

Mısra: 8

Adeta, gibi, tıpkı.

Cüşân u hurüşân gehî mahmûr u
perîşân
Mestâne bakar sanki bu âyîne denizler

2. sanki:

Gazel 158

Mısra: 5

Adeta, gibi, tıpkı.

Kondüktörüsün sanki tramvây-ı
sükûtun
İndin çabucak ka' rına deryâ-yı sükûtun

sanma:

1. sanma:-ma

Gazel 29

Mısra: 1

Sanmak, zannetmek, düşünmek.

Sanma bir dem dîdeler handân gönüller
şâd olur

Çıksa bir āvāze şādiden döner feryād
olur

2. **sanma:-ma**

Gazel 36

Mısra: 8

Sanmak, zannetmek, düşünmek.

Rind-i peymān-ı ezel mest-i müdām
oldu gider
Sanma ferdā-yı kıyāmette o bîhüş açılır

3. **sanma:-ma**

Gazel 44

Mısra: 7

Sanmak, zannetmek, düşünmek.

O hūnī gamzeler üstünde zāhir sanma
ebrūlar
Çekip tîg-ı kazā seng-i cefādan
zāğlamışlardır

4. **sanma:-ma**

Kaside 5

Mısra: 21

Sanmak, zannetmek, düşünmek.

Sanma bir başka oyundur şu voleybolla
tenis
Şekl-i 'asrīde birer güy ile çevgāndır bu

5. **sanma:-ma****Kaside 5**

Mısra: 65

Sanmak, zannetmek, düşünmek.

Sanma bostanda biter cân-ı

Hamâmîzâde

Külhan-ı 'aşk-ı civânânda yanan cândır
bu6. **sanma:-ma****Kıt'a 50**

Mısra: 2

*Sanmak, zannetmek, düşünmek.*Bu kıtalğâh-ı fenâdan seni bîçâre koyun
Sanma bir lahza ki kassâb-ı cihân sağ
çıkarr7. **sanma:-ma****Rûbai 24**

Mısra: 1

*Sanmak, zannetmek, düşünmek.*Mestâneliğim sanma ki sahbâdan olur
Sahbâ-yı mey-i neşve-i evlâdan olur8. **sanma:-ma****Rûbai 24**

Mısra: 1

*Sanmak, zannetmek, düşünmek.*Mestâneliğim sanma ki sahbâdan olur
Sahbâ-yı mey-i neşve-i evlâdan olur**sanma kendin buğday anbarındasın ey aç tavuk:****1. sanma kendin buğday anbarındasın ey aç tavuk:****Kıt'a 47**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Atasözü***Aç tavuk kendini buğday ambarında
sanır; "insanlar, yokluğumu, yoksulluğumu
çektikleri şeyler için olmayacak hayaller,
düşler kurar" anlamında kullanılan bir
atasözü.*Bahsi ciddiyetle tut kâfi hayâl ü kâl ü kâl
Sanma kendin buğday anbarındasın ey aç
tavuk**sansın:****1. sansın:-sın****Gazel 106**

Mısra: 6

*Sanmak, zannetmek, düşünmek.*Fırâş-ı nakş u nigâra düşmüş gören o
behçet-nümâ vücûdu
Sehâba girmiş hilâli ansın bahâr-ender-
bahâr sansın**saplanan:**

1. **saplanan:-an**

Gazel 64

Mısra: 9

Hızla batırmak.

Saplanan gamze-i h  n-r  zi ucundan
yine   hs  n
Açılır göz göz olur d  g-ı der  n
t  zelenirmiş

saptın:

1. **saptın:-tı, -n**

Gazel 156

Mısra: 6

Sapmak, y  n değiştirmek.

Bed-mest değildin bu kadar ba  zen
ayıktn
Aklınca kalenderliğe saptın bizi sıktın

sarardı:

1. **sarardı:-dı**

Kaside 6

Mısra: 209

*  ziint   ve sıkıntudan dolayı rengi
sarıya dönmek, solmak.*

Hicr  n ile bak sarardı   eşmim
  ekmiş beni kehr  b  -yı h  msi

sararıp:

1. sararıp:-ıp

Gazel 113

Mısra: 1

Üzüntü ve sıkıntıdan dolayı rengi
sarıya dönmek, solmak.

Sararıp düşse de bîmâr-ı elem hâke ne
çâre
Erişir berk-i hazân dem gelir âsâr-ı
bahâra

sararmış:

1. sararmış:-(a)r, -mış

Gazel 120

Mısra: 3

Üzüntü ve sıkıntıdan dolayı rengi
sarıya dönmek, solmak.

Dûd-ı ğam tutmuş sararmış cephe-i
pâk-i vatan
Reng-i mâtemdir ki düşmüş çehre-i
zerd üstüne

saraydı:

1. saraydı:-a, -y, -dı

Gazel 134

Mısra: 8

Sarmak, tedavi etmek, sarılmak.

Sihâm-ı cevri ni hep hırz-ı cân ederdik biz
Saraydı dest-i nevâzişle yâr yâremizi

sarây-ı hamsi:

1. sarây-ı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 152

Kelime Tipi: -

Hamsi sarayı.

Bir kulbeye iftîkâr eden ferd
Sâhilde yapar sarây-ı hamsi

sardalye:

1. sardalye:

Kaside 6

Mısra: 132

Hamsigillerden, konserve ve
tuzlaması yapılan, gümüş renginde, pullu ve
10-15 santimetre boyunda, küçük bir balık,
ateş balığı.

Akreş görünür bu yüzden ancak
Sardalye gümüş çâçâ-yı hamsi

sardı:

1. sardı:-dı

Gazel 111

Mısra: 2

Sarmak, çevrelemek, kuşatmak, yayılıp
etkisi altına almak.

Hâsılı m sıfır olunca vakt-i direv
Hirmen-i ömrü sardı dūd u alev

2. **sardı:-dı**

Kaside 2

Mısra: 87

Sarmak, çevrelemek, kuşatmak, yayılıp etkisi altına almak.

Sardı her yandan cehālet biz girān-ḥāb
u ḥayāl
Çünkü bîdār olmayız sür-ı kıyāmet
bekleriz

sarganayı:

1. **sarganayı:-(y)ı**

Kaside 6

Mısra: 101

Uskumrumsugillerden, 40-60 santimetre boyunda, vücudu silindir biçiminde, gaga gibi ince, uzun, sivri ağızlı bir balık, zargana.

Geçmiş boyu sarganayı seyret
Meydanda şu mosturā-yı ḥamsi

sārī:

1. **sārī:**

Tahmis 5

Mısra: 13

Birinden diğerine geçen, sirāyet eden, nüfuz eden, yayılan.

Keyfiyyetin olmuş o kadar rūhuma sārī
Destide kadehde doyamam görmeğe
bāri

sarıldı:

1. sarıldı:-dı

Kaside 7

Mısra: 45

*Çevresini çevirmek, çepeçevre
dolanmak, çevrelemek, kuşatmak.*

Zencir ile hem dört yanı bağlandı
sarıldı

Tutmaz bu yaman 'ifriti kaytân-ı
ma'ârif

sarmuşlar:

1. sarmuşlar:-muş, -lar

Diğer 1

Mısra: 124

*Sarmak, çevrelemek, kuşatmak, yayılıp
etkisi altına almak.*

Edip bir ağızdan na'ra-serâyı
Hânemiz sarmuşlar düşmâncasına

sarsılır:

1. sarsılır:-(i)l, -(i)r

Tahmis 8

Mısra: 10

*Sarsılmak, sallanmak, şiddetle
bulunduğu yerde titremek.*

Yine bilmem ne hâl olmuş diyâr-ı zâr-ı
islâma

Yerinden sarsılır 'arş-ı Hudâ dest-i du'â
ağlar

satalım caka:

1. satalım caka:

Diğer 1

Mısra: 62

Kelime Tipi: **Deyim**

*Caka satmak, gösteriş yapmak, çalım
satmak.*

Bir suda yüzelim mânend-i taka
Bahr-i ma'habbetde satalım caka

satıldım:

1. satıldım:-(i)l, -dı, -m

Gazel 151

Mısra: 7

*Bir değer karşılığında bir malı veya
mülkû alıcıya vermek.*

Sizler gibi zannetmeyiniz hiçe satıldım
Yâhüd topal eşşekle kervâna katıldım

satmaz:

1. satmaz:-maz

Gazel 7

Mısra: 6

*Bir değer karşılığında bir malı alıcıya
vermek.*

Etmez o tıfl-ı t cire bir nakd-i  h eser
Satmaz kum   -ı vuslatı b d-ı hev  sana

satm s:

1. **satm  s:-m   **

Gazel 75

Mısra: 11

*Bir değer karşılığında bir malı alıcıya
vermek.*

Erb b-ı hay l  hs n d ny yı alıp satmış
Amm  ki tasarruf yok teslim   tesellüm
yok

satmışsın:

1. **satmışsın:-m   , -s n**

Gazel 82

Mısra: 20

*Bir değer karşılığında bir malı alıcıya
vermek.*

 hs n ko bu sevd yı  ek s gar-ı sahb yı
D ny  ile 'ukb yı sen pula satmışsın

sattı:

1. **sattı:-t **

Kaside 7

Mısra: 56

*Bir değer karşılığında bir malı alıcıya
vermek.*

Ālā-yı kemāl aldı taleb-kār-ı fazīlet
Kālā-yı hūner sattı bezirgān-ı ma'ārif

savlet:

1. savlet:

Kaside 2

Mısra: 92

*Bütün gücüyle saldırma, şiddetli
hücum, saldırı.*

Bağlıdır mevcūdumuz mānende-i kār u
şu'ūr
Reh-neverd-i rihletiz düşmanda savlet
bekleriz

savrulsun:

1. savrulsun:-(u)l, -sun

Gazel 101

Mısra: 7

Yayılmak, dağılmak.

Harman-ı girye bāde savrulsun
Hande şehdānesinde toplanalım

savt-ı hezār:

1. savt-ı hezār:

Gazel 71

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce ses. II Bülbul sesi.

Kūy-ı nigāra vardım feryāda geldim İhsān
Gülzārdan olur mu savt-ı hezār memnū'

sav:

1. say:

Kaside 6

Mısra: 125

*Bir şeyin kaç tane olduğunu anlamak
için bunları birer birer elden veya gözden
geçirmek, sayısını bulmak.*

Bir say hele kaç yumurtadanmış
Bak ortada kayganā-yı hamsi

sa'y ederler:

1. sa'y ederler:-(e)r, -ler

Kıt'a 62

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çalışmak, emek vermek, gayret etmek.

Sa'y ederler cā-be-cā tebdīl-i taksīmāt
için
Mülhakātın halkı hep merkezdedir bi'l-
iltizām

savd:

1. sayd:

Gazel 116

Mısra: 10

Av.

Ankā-yı nāz u himmetim İhsān
geçerken sidreden
Sayd oldun āhū gözlerin bir gamze-i
gammāzına

sayd etmededir:

1. **sayd etmededir:** *-mede, -dir*

Kaside 7

Mısra: **19**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Avlamak.

Sayd etmededir 'ilmi kemâliyle bu
zümre

Boynunda taşır her biri hemyân-ı
ma'ârif

sayd oldu:

1. **sayd oldu:** *-du*

Rübai 28

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

*Avlanmak, ele geçirilmek, tuzağa
düşürülmek.*

İhsân yine düştü fitne-i gîsüya
Sayd oldu bu dâm içinde bir âhüya

sayd ü şikâre:

1. **sayd ü şikâre:** *-a*

Gazel 113

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Avlama.

Saçarak safha-i ruhsâra o meh dâne-i
hâli

Harem-i Kā'bede ruhsat mı verir sayd ü
şikāra

sāye:

1. **sāye:**

Gazel 6

Mısra: 10

Gölge.

Serv-i nāzım dehre İhsān sāyebānlar
bast eder
Sāye vermez vāye vermez bir
nihālinden bana

2. **sāye:**

Gazel 21

Mısra: 8

Gölge.

Nūr-ı aşk olmasa bir sāye-i seyyār
olamam
Edemez bir yana nūr olmasa bir sāye
nūfūz

3. **sāye:**

Gazel 133

Mısra: 10

Gölge.

Düşüp ümmīd-i būs-ı pāye İhsān hāksār
oldum

O serv-i nāzeninden hāke bir gün sāye
düşmez mi

sāyebān:

1. **sāyebān:**

Gazel 130

Mısra: 4

Gölgelik; koruyup gözetten.

Me'āl-i sūre-i nūr u duhān tezāhür eder
O turre mushaf-ı ruhsāre sāyebān olsa

sāyebānlar:

1. **sāyebānlar:-lar**

Gazel 4

Mısra: 6

Gölgelik; koruyup gözetten.

Fitne-i bīdār-ı çeşmin belki eyler meyl-
i hāb
Sāyebānlar olsa nūrun perr ü bālinden
sana

2. **sāyebānlar:-lar**

Gazel 6

Mısra: 9

Gölgelik; koruyup gözetten.

Serv-i nāzım dehre İhsān sāyebānlar
bast eder
Sāye vermez vāye vermez bir
nihālinden bana

sāye-dār:

1. sāye-dār:

Gazel 54

Mısra: **9**

Gölgesi olan, koruyan.

Temayül et bize bir lahza sāye-dār
olalım
Zamān gelir ki düşer hāke bir mezār
oluruz

sāye-fiken:

1. sāye-fiken:

Tahmis 6

Mısra: **33**

Gölge düşüren, gölgeleyen.

Böyle dergāha düşen 'arşa olur sāye-
fiken
Tāc-ı ser olmak için 'āleme ey Muhyī
ben

sāye-i bī-vāye:

1. sāye-i bī-vāye:

Gazel 119

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Kısmetsiz gölge.

Bir sāye-i bī-vāye gezer mest-i
tahayyür

Gönlümdür o bî-vāye o mihmānı
unutma

sāve-i eltāfi:

1. sāve-i eltāfi:-ı

Kıt'a 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İyilikler gölgesi.

Vāyedār-ı istirāhat olmasın bir sāyeden
Sāve-i eltāfi ref' eylerse kim bî-
vāyeden

sāve-i seyyār:

1. sāve-i seyyār:

Gazel 21

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gezen gölge.

Nūr-ı aşk olmasa bir sāve-i seyyār olamam
Edemez bir yana nūr olmasa bir sāve nüfûz

sāve-i verd-i ruhun:

1. sāve-i verd-i ruhun:-un

Tahmis 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Yanağın güllünün gölgesi.

Tutardı hün-ı hasret dāmen-i ferzend-i
Ya'kubu

Geçeydi sāve-i verd-i ruhun fikr-i
Züleyhādan

sāve-i ziyā:

1. sāve-i ziyā:

Gazel 54

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Işığın gölgesi.

Leyālî farkına bir sāve-i ziyā düşmez
Zalām içinde hayāletle dem-güzār
oluruz

sāvelerden:

1. sāvelerden:-ler, -den

Kaside 2

Mısra: 58

Himaye, sahip çıkma.

Mihrimiz gārib semālar mükterib fark
etmeyiz
Sāyelerden vāyelerden istirāhat
bekleriz

sāve-zār:

1. sāve-zār:

Gazel 32

Mısra: 14

Gölgelek.

Cümbüş-i müjgānı bulmuş gamzesinden feyz-i
tāb
'Ârız-ı tābānı olmuş kākülünden sāye-zār

savha-i Allāhü ekberle:

1. sayha-i Allāhü ekberle:-le

Gazel 167

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Allah en büyüktür çığlıkları.

Görenler ebruvānın sayha-i Allāhü
Ekberle
Birabbî'l-beyt olurlar sâcidān-ı nūr
'aşkından

sayılrđn:

1. sayılrđn:-(i)l, -(i)r, -di, -n

Gazel 156

Mısra: **1**

Sayılmak, adlandırmak, nitelendirmek.

Vaktiyle de zirzop sayılrđn şımarıktın
Noksan ki aklın biliriz eski kaçıktın

savvād-ı kulüb:

1. sayyād-ı kulüb:

Diğer 1

Mısra: **41**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönülleri avlayan, gönül avcısı.

Ey āhū gözleri sayyād-ı kulüb
Ayağın tetik al olursun mahcûb

savvād-ı nigāhından:

1. sayyād-ı nigāhından: -ı, -n, -dan

Gazel 160

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bakış avı.

Sayyād-ı nigāhından uçar şu 'le-i şimşek
Bir kebk-i hırāmān gibi ba'zen olur ürkek

sāzende gönül:

1. sāzende gönül:

Rübai 27

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir müzik aleti çalan gönül, âşık.

Āhengine bak tarz-ı nev icād etmiş
Sāzende gönül güfte gönül beste gönül

sāz-ı derūnun:

1. sāz-ı derūnun: -un

Gazel 109

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönül sazı.

Evtār-ı hevādārına bak sāz-ı derūnun
Nālān perişāndır o kāküllere karşı

sāz-ı devrāndan:

1. sāz-ı devrāndan: -dan

Gazel 162

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Feleğin sazı.

Uyarsan sāz-ı devrāndan çalar
dembeste durmazsın
Coşar meclisde bir tanbūr olursun
böyle kalmazsın

sāz-ı ezkārdan:

1. sāz-ı ezkārdan: -dan

Kıt'a 66

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Zikirler sazı.

Rebāb-ı tarikat midir sīne mi
Çalar sāz-ı ezkārdan her teli

sāz-ı mahabbetteki:

1. sāz-ı mahabbetteki: -te, -ki

Gazel 45

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk çalgısı.

Şakıyor sāz-ı mahabbetteki evtār-ı hevā
Döküyor zülfünü sīnemde o fettān
gülüyor

sāz-ı mahabbetteki elhān:

1. sāz-ı mahabbetteki elhān:

Kıt'a 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk sazından gelen nağmeler, ezgiler.

Yuvasından atılan kuş gibi gönlüm
inler

Onu hep sāz-ı mahabbetteki elhān
avutur

sāz-ı nev-i cāzdan:

1. sāz-ı nev-i cāzdan:-dan

Gazel 116

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yeni mucizevî saz.

Bir sāz-ı nev-i cāzdan dem-sāz olurken
āh-ı dīl

Uymaz usūl-i devri bir devrin garīb
āvāzına

sāzına:

1. sāzına:-ın, -a

Gazel 116

Mısra: 1

Bir çalgı âleti.

Erbāb-ı cāh u devletin olsun mu
hemdem sāzına

Nāzende-i tab'im benim çıkmış serir-i
nāzına

seb'a-i seyyāre:

1. seb'a-i seyyāre:

Gazel 16

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yedi gezegen.

Kevkeb-i bahtımla yār olmaz felek
Seb'a-i seyyāre etmez imtizāc

sebak-hān-ı sūhan:

1. sebak-hān-ı sūhan:

Gazel 164

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Söz, kelâm öğrencisi.

Yediden yetmiş tekmi'l hurūf etti cihān
Olayım ben dahi kırkımda sebak-hān-ı
sūhan

sebū:

1. sebū:

Gazel 102

Mısra: 4

Şarap testisi, ibrik.

Miyān-ı bezme döküp mâcerā-yı
hüsrānı
Fırāk-ı sâğara ağılar sebū hāzīn hāzīn

2. sebū:

Tahmis 3

Mısra: 24

Şarap testisi, ibrik.

Döner raksān u hayrān şevki gör sahn-ı
mahabbette
Sebū zānūde sāgar elde yār āgūş-ı
vuslatta

sebū-vı neş'evim:

1. sebū-yı neş'eyim:-y, -im

Gazel 30

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevinç dolu şarap testisi.

Safā kadehleri lebriz-i şevk olur benden
Sebū-yı neş'eyim ammā ki gulgulüm
yoktur

sebū-vı şebāb:

1. sebū-yı şebāb:

Gazel 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gençlik şarabı testisi.

Kırıldı bāis-i eşvāk iken sebū-yı şebāb
Döküldü şüre-i hüsrāna āb-rüy-ı şebāb

sebz-i hattını:

1. sebz-i hattını:-ı, -(n)ı

Gazel 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Taze çıkmış tüy.

Büs et rahîk-ı la'lini öp sebz-i hattını
Zevk-i çemenle tām olıcak zevk-i cām
olur

seccâde:

1. seccâde:

Kıt'a 65

Mısra: 6

*Bir kişinin üzerinde namaz kılabilceği
büyüklikte, halı, kilim, post veya kumaştan
yaygı, namazlık.*

Zühd ü takvā ile sen küşe-nişin oldukça
Cild-i ceylāndan olur beytine çok
seccâde

secdegāh olur:

1. secdegāh olur:-(u)r

Gazel 169

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Secde edilecek yer olmak.

Bāb-ı 'ināyetinde gedā pādīşāh olur
Kerrübiyāna hāk-i derin secdegāh olur

seçen seçen diyerek:**1. seçen seçen diyerek:**-y, -erek**Gazel 163**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dal, budak söyleyerek.

Geçende Kuşdili semtinde tair-i emelim
Çıtır pıtır konuşurdu seçen seçen
diyerek

sedef:**1. sedef:****Gazel 98**

Mısra: 14

Sedef, inci kabuğu.

Dürdâne-i âmâli der-âgûş için İhsân
Bin vuslata şâyân olacak bir sedef
oldum

sefâletle:**1. sefâletle:**-le**Gazel 3**

Mısra: 9

Aşağılık, bayağılık.

Zilletle sefâletle ayaklarda sürünmek
İhsân bu mudur kahr ola kânûn-ı
temennâ

sefer:**1. sefer:****Gazel 39**

Mısra: 2

Yolculuk.

Sevdiklerim ki kalbime bin yâre
verdiler
Geh sabr u geh sefer dediler çâre
verdiler

seferleri:**1. seferleri:**-ler, -i**Diğer 1**

Mısra: 127

Yolculuk.

Acemistâna mı seferleri var
Bu ne taşkınlıktır volkancasına

sefermiş:**1. sefermiş:**-miş**Gazel 71**

Mısra: 5

Yolculuk.

Yâ sabr yâ sefermiş 'aşkın devâsı
ammâ
Yok ihtimâli sabrın terk-i diyâr
memnû'

sefirim:

1. **sefirim:-im**

Kaside 3

Mısra: 12

Elçi.

Bir başka sözüm lâf-ı siyâsetle işim yok
Amma 'acemistân-ı zerâfette sefirim

sehâba:

1. **sehâba:-a**

Gazel 106

Mısra: 6

Bulut.

Firâş-ı nakş u nigâra düşmüş gören o
behçet-nümâ vücûdu
Sehâba girmiş hilâli ansın bahâr-ender-
bahâr sansın

sehâbelerde:

1. **sehâbelerde:-ler, -de**

Gazel 104

Mısra: 4

Bulut.

Fürûg-ı mihr ile şekl-i müzâb alır
dökülür
Sehâbelerde gezen nakş u ân
semâlardan

sehâb-ı mekremetinden kapaydı reşha-i nem:

1. sehâb-ı mekremetinden kapaydı reşha-i nem:

Kaside 1

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Cömertlik, iyilik bulutundan nem

damlası elde etmek.

Sehâb-ı mekremetinden kapaydı reşha-i
nem
Zemîn-i şürede güller bulurdu neşv ü
nemâ

seher:

1. seher:

Gazel 49

Mısra: 12

Sabahın güneş doğmadan önceki

zamani, seher vakti.

Gerdeninin ıkd-ı süreyyâsıdır
Şems ü kamer şâm u seher bağlanır

2. seher:

Gazel 107

Mısra: 6

Sabahın güneş doğmadan önceki

zamani, seher vakti.

Eden gözyaşlarımdır semen-rüyânı
handân
Açarmış yâsemenler seher
şebnemlerinden

seherin:

1. seherin:-in

Tahmis 6

Mısra: 27

Sabahın güneş doğmadan önceki

zamani, seher vakti.

Ola zîbende tarâvetle bahârın seherin
Bülbül-i nâtıkam oldukça senin nağme-
gerin

selâm:

1. selâm:

Tahmis 10

Mısra: 5

Huzur, güven, sağlık, selâmet

temennisi.

Her kuş derim götürsün benden selâm o
yâra
Muzlim leyâl-i hicrân ey mâh tâb ü fer
ver

selâmet:

1. selâmet:

Gazel 63

Mısra: 2

Sağlıklı olma, esenlik, kurtuluş.

Ne mihnet-zâr imiş yollar kalan
düşmüş düşen kalmış
Selâmet nerde bilmem çeşm-i cânım
görmeden kalmış

2. selâmet:

Kaside 2

Mısra: 102

Sağlıklı olma, esenlik, kurtuluş.

Nâhudâ yok fûlk-i millet köhne sâhil
nâbedüd
Lücce pür-mevc-i felâket biz selâmet
bekleriz

selâm-ı pâkine:

1. selâm-ı pâkine: -i, -(n)e

Gazel 41

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Temiz, saf selam.

Yârin selâm-ı pâkine meclâ olan diyâr
Düzah da olsa âdeme dârü's-selâm olur

selb eylediler:

1. selb eylediler: -di, -ler

Gazel 84

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kaldırmak, kapıp götürmek, yok etmek.

Aldılar sabrımı ârāmımı selb eylediler
Verdiler nâz ile yekdigere el
gamzelerin

Mısra: **8**

Gök, gökyüzü.

O hiçistanda püyânım ki olmuş
Zemîn müstağrak-ı hiçi semâ hiç

sell-i seyf-i rezm:

1. sell-i seyf-i rezm:

Kaside 2

Mısra: **132**

Kelime Tipi: -

Savaş kılıcını çekmek, hücum etmek.

Kan dökerken dehr-i dün âfâk olurken
türe-gün
Sell-i seyf-i rezm için bilmem ne âfet
bekleriz

sem:

1. sem:

Gazel 6

Mısra: **8**

Zehir.

Öyle bedbahtım ki âlem olsa pür-âb-ı hayât
Sem yağar ser-çeşme-i Hızrın zülâlinden
bana

semâ:

1. semâ:

Gazel 17

2. semâ:

Tahmis 8

Mısra: **30**

Gök, gökyüzü.

İlâhî gülsün artık bunca yıl kan ağlayan
islâm
Dil ağlar çeşm-i cân ağlar zemîn ağlar
semâ ağlar

semâ 'etti:

1. semâ 'etti:-ti

Kaside 4

Mısra: **20**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Semâ yapmak, dönmek.

Kırk kâse 'âşürâ yedi Taşteknede bir
gün
Dergehde semâ 'etti ederken dedelendi

semâ 'a:

1. semâ 'a:-a

Gazel 38

Mısra: **6**

Mevlevi dervişlerinin ney, nıfıye vb.

çalgılar eşliğinde, kollarını iki yana açıp
dönerek yaptıkları ayin.

İdare eylese akdâh-ı mevlvî şühüm
Girer semâ'a safâdan şarâbhâne döner

semâ' hâneden:

1. semâ' hâneden:-den

Rûbai 6

Mısra: 3

*Mevlevî dervişlerinin ney, kudüm,
rebap gibi çalgılar ve okunan ilâhiler
eşliğinde tennûre denen bir kayâfet giyerek
belli bir usûle göre ayakta ve kolları iki
yana açılmış vaziyette dönmeleri ve bu
sûretle icrâ ettikleri âyinin gerçekleştiği
mekan.*

Dönsün bu semâ' hânedan cân ü cânân
Nây-ı dili bir âh çek İlşân inlet

semâ' hânesinde:

1. semâ' hânesinde:-si, -n, -de

Kaside 1

Mısra: 65

*Mevlevî dervişlerinin ney, kudüm,
rebap gibi çalgılar ve okunan ilâhiler
eşliğinde tennûre denen bir kayâfet giyerek
belli bir usûle göre ayakta ve kolları iki
yana açılmış vaziyette dönmeleri ve bu
sûretle icrâ ettikleri âyinin gerçekleştiği
mekan.*

Safâ-yı 'aşkı semâ' hânesinde
müstâğrak
Döner sufûf-ı melâik misâl-i Mevlânâ

Fütâde benliğimiz rûzgâr elinde gezer
Uçar semâlara îhsân döner gubâr
oluruz

semâlar mükterib:

1. semâlar mükterib:

Kaside 2

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

*Gökyüzü kederli ve hüznü (bir
hâlde).*

Mihrimiz gârib semâlar mükterib fark
etmeyiz
Sâyelerden vâyelerden istirâhat
bekleriz

semâlara:

1. semâlara:-lar, -a

Gazel 19

Mısra: 5

Gök,gökyüzü.

Açarak semâlara bâl ü per aramış
cemâline bir nazar
O hayâ-nikâb o melek-siyer ne güzîde-
cılve güzîde-şüh

2. semâlara:-lar, -a

Gazel 54

Mısra: 12

Gök,gökyüzü.

3. semâlara:-lar, -a

Gazel 69

Mısra: 6

Gök,gökyüzü.

Bu zemîn-i işve vü şîveden alıp ol
vücûdu misâl-i cân
Çıkarır semâlara hüsn ü şak u mahabbet
eyleyip ihtilât

4. semâlara:-lar, -a

Gazel 69

Mısra: 6

Gök,gökyüzü.

Bu zemîn-i işve vü şîveden alıp ol
vücûdu misâl-i cân
Çıkarır semâlara hüsn ü 'aşk u
mahabbet eyleyip ihtilât

semâlardan:

1. semâlardan:-lar, -dan

Gazel 104

Mısra: 1

Gök,gökyüzü.

Olur menâzır-ı sevdâ ayân semâlardan
Terâneler işitir güş-ı cân semâlardan

2. **semälardan:-lar, -dan**

Gazel 104

Mısra: 2

Gök,gökyüzü.

Olur menâzır-ı sevdâ ayân semälardan
Terâneler işitir güş-ı cân semälardan

3. **semälardan:-lar, -dan**

Gazel 104

Mısra: 4

Gök,gökyüzü.

Fürüg-ı mihr ile şekl-i müzâb alır
dökülür
Sehâbelerde gezen nakş u ân
semälardan

4. **semälardan:-lar, -dan**

Gazel 104

Mısra: 6

Gök,gökyüzü.

Olunca zülfüne dildâr şâne-zen bir an
Yağar şemûm-i hevâ-yı cinân
semälardan

5. **semälardan:-lar, -dan**

Gazel 104

Mısra: 8

Gök,gökyüzü.

Anarsa nāmını nāsūtiyān bahār açılır
Nüzül eder gibi bin dāstān semālardan

6. **semālardan:-lar, -dan**

Gazel 104

Mısra: 10

Gök,gökyüzü.

Zemīn-i gamda emellerden ayrılan
gönlüm
Garipser de arar bir mekân semālardan

7. **semālardan:-lar, -dan**

Gazel 104

Mısra: 12

Gök,gökyüzü.

Nigāh-ı zār ile bekler şikeste-ferr ü
huzūr
Şifā-yı ācil umar hastegān semālardan

8. **semālardan:-lar, -dan**

Gazel 104

Mısra: 14

Gök,gökyüzü.

Melāl-i kalbine bir kalb-i āşinā arayan
Duyar enīnini bīgāne şān semālardan

9. **semālardan:-lar, -dan**

Gazel 104

Mısra: 16

Gök,gökyüzü.

Revā mıdır ona ummak ziyā-yı fecr-i
ümīd
Nukūş-ı nūr ile heybet nişān
semālardan

10. **semālardan:-lar, -dan**

Gazel 104

Mısra: 18

Gök,gökyüzü.

Ki haşmetiyle dırahşān güneşleriyle
bütūn
Yaşar dilinde büyük bir cihān
semālardan

11. **semālardan:-lar, -dan**

Gazel 104

Mısra: 20

Gök,gökyüzü.

Figān ki kalmadı İhsān nişīmen-i rāhat
Figān şu hāk-i siyechten figān
semālardan

semāları:

1. **semāları:-lar, -ı**

Gazel 96

Mısra: 11

Gök,gökyüzü.

Açık semâları zulmetle muztarib giryân
Yeşil çemenleri hem-reng-i erguvân
buldum

semâlarımdan:

1. **semâlarımdan:**-lar, -ım, -dan

Gazel 106

Mısra: 12

Gök,gökyüzü.

Bırak şu cennet-perest-i sevdâ düşüp
çerâğ-ı ruhunda yansın
Semâlarımdan misâl-i berk-i cihân ben
İhsân ederken işrâk

semâ-resîd:

1. **semâ-resîd:**

Gazel 124

Mısra: 5

Gökyüzüne erişmiş.

Senin erîke-i hüsnün semâ-resîd oldu
Karıştı cevher-i ömrüm benim
gubârlara

semâsına:

1. **semâsına:**-sı, -(n)a

Gazel 169

Mısra: 6

Gök,gökyüzü.

Bir zerre düşse mihr-i cemâinden
 'âleme
 Kevn ü mekân semâsına hürşîd ü mâh
 olur

Semâ-yı nev-bahâr içinde şâirân melek
 sever
 Zemîn zemîn çiçek sever izâr-ı yâri pek
 sever

semâsından:

1. semâsından: -sı, -n, -dan

Tahmis 8

Mısra: 25

Gök, gökyüzü.

Sitanbulun semâsından geçen zıll-ı
 hümâ ağlar
 Hâkîr olsun mu yâ Rab kalb-i hicran
 dağlayan islâm

2. semâ-yı nev-bahâr:

Gazel 31

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İlkbahar olduğu vakit gökyüzünün
 aldığı hâl.*

Semâ-yı nev-bahâr içinde şâ'irân melek
 sever
 Zemîn zemîn çiçek sever 'izâr-ı yâri
 pek sever

semâvî:

1. semâvî:

Gazel 150

Mısra: 10

Göğe âit, gökyüzüyle ilgili.

Dâhîler olur şa'şaa-i tab'ıma hayrân
 Şi'rim ne semâvî ki olur göklere perrân

semâ-vı nûra:

1. semâ-yı nûra:-a

Gazel 81

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gökyüzünün muru, ışığı.

Eriştirir seni mihrin semâ-yı nûra kadar
 Bu bāg-ı neş'ede İhsân misâl-i şebnem
 isen

semâ-vı nev-bahâr:

1. semâ-yı nev-bahâr:

Gazel 31

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İlkbahar zamanı gökyüzünün aldığı
 hâl.*

semâ-vı târına:

1. semâ-yı târına:-ı, -n, -a

Gazel 134

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Karanlık gökyüzü.

Biz öyle âteş-i aşkız ki bulsa dest-i
felek
Semâ-yı tārına âveng eder şerâremizi

semen:

1. semen:

Şarkı 6
Mısra: 1
Yasemin çiçeği.

Dağıldı hep adalardan füsün u şî'r ü
semen
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

semen ğabğabına:

1. semen ğabğabına:-ı, -(n)a

Rûbai 23
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yasemin gibi gerdan.

Bir mâhı ki vermekte idim cân lebine
Düşmüştü siyeh zülfü semen ğabğabına

semen semen diyerek:

1. semen semen diyerek:-y, -erek

Gazel 163
Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yasemin gibi olan yanağını ifade eder.

İzâr-ı yâri anarken semen semen
diyerek
Hezâr goncayı sevdim dehen dehen
diyerek

semen tenli:

1. **semen tenli:-li**

Gazel 92

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzel kokulu, yasemin tenli.

Aldı benden beni bir nazlı semen tenli
güzel
Hattı sünbül yüzü gül sırmalı cepkenli
güzel

semendi:

1. **semendi:**

Kaside 4

Mısra: 26

Güzel, sîratlı ve çevik at.

Olmuştu onun tavlâsı ıstıbla-i gerdün
Reftârına taklîd edebilseydi Semendi

semen-rüyânı:

1. **semen-rüyânı:-a, -(n)ı**

Gazel 107

Mısra: 5

Yasemin yüzülü.

Eden gözyaşlarımdır semen-rüyânı
handân
Açarmış yâsemenler seher
şebnemlerinden

semt-i fezâdan:

1. **semt-i fezâdan:-dan**

Kaside 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gökyüzü ciheti.

Sûkût olurdu hükûmrân-ı kâinat ancak
Gelirdi semt-i fezâdan nidâ-yı âmennâ

sen:

1. **şen:**

Gazel 145

Mısra: 3

Şen, neşeli, mutlu.

Sevmek mi sevilme mi güzel derken o
şen kız
Bilsen ne severmiş seni şakrak
delikanlı

2. sen:

Diğer 1

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Eğerçi hübāna lāyık istignā
Kerem kıl sen ammā imkāncasına

3. sen:

Diğer 1

Mısra: 15

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen Kōroğlu isen biz Çamlıbeliz
Afilli güzeliz devrāncasına

4. sen:

Diğer 1

Mısra: 67

İkinci tekil şahıs zamiri.

Biz pīr-i mugānız sen de ol sākī
Ayrınlık şişirme tūrancasına

5. sen:

Diğer 1

Mısra: 70

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gönül yarasını gel sağlayalım
Sen çek hançerini biz zağlayalım

6. sen:

Gazel 7

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

İhsân diler misin dahî incâz-ı va'di sen
Yârin cevâbı oldu mazâ mâ mazâ sana

7. sen:

Gazel 12

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Vermiş o gonca bir gül-i handâna
büseler
Ey nûr-ı dîde sen de fem-i bûse-çini öp

8. sen:

Gazel 46

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Rebâb-ı aşk u mahabbette âh firkat var
Sen olmayınca diyâr-ı vatanda gurbet
var

9. sen:

Gazel 62

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

İnfi'âl eyledi bûsemenden o meh
Sen de al bûse dedim benden ödeş

10. sen:

Gazel 68

Mısra: 12

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir bûseni aldım diye bin minnet
edersin
Öp sen de ödeş olma bu İhsâna mu'âriz

11. sen:

Gazel 80

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sorma beyhûde efendim bana cânânımı
sen
Onu ben gösteremem şöyle bir âyîmeye
bak

12. sen:

Gazel 81

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Likâ-yı tal'ata bak ey gönül mükerrer
isen
Behişt-i vuslatı koy sen de ibn-i âdem
isen

13. **sen:**

Gazel 81

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

‘Avālim-i hıred-efrüz-ı ‘aşka müncezib
ol
Fezā-yı dilde eğer sen de özge ālem
isen

14. **sen:**

Gazel 82

Mısra: 16

İkinci tekil şahıs zamiri.

Āyā bu ne medhūşī pek turfa-nümā
cūşu
Sen varsa verip hūşu meyhānede
yatmışsın

15. **sen:**

Gazel 82

Mısra: 16

İkinci tekil şahıs zamiri.

Āyā bu ne medhūşī pek turfa-nümā
cūşu
Sen varsa verip hūşu meyhānede
yatmışsın

16. **sen:**

Gazel 82

Mısra: 20

İkinci tekil şahıs zamiri.

İhsân ko bu sevdâyı çek sāgar-ı sahbâyı
Dünyâ ile 'ukbâyı sen pula satmışsın

17. **sen:**

Gazel 88

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Cereyân etmede dilden dile eşvāk İhsân
Cüş edip sen de bu ummāndan o
ummāna dökül

18. **sen:**

Gazel 91

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Olurken revân gözlerimden figân
Sen ol tercemân-ı figân ey gönül

19. **sen:**

Gazel 105

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dîde mahmûr uykudan bîdâr olup
baktıkça sen
Mahşer-i âşüb-ı nâz eyler kıyâm
âyîneden

20. **sen:**

Gazel 105

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen gibi bir sîm-endâmı der-âgüş
eylemiş
Vechi var İhsân alırsam intikâm
âyîneden

21. **sen:**

Gazel 106

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Küşâde-pehlû bürehne-sâid o mäh
sızmış zamân müsâit
Sen ol da âşık tahammül eyle fütâde
cânlar nasıl dayansın

22. **sen:**

Gazel 119

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hırmân ile ben zehr içeyim sen mey-i
nâb iç
Ancak dem-i peymânede peymânı
unutma

23. **sen:**

Gazel 128

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Edip birlikte peymân ey gönül bağ-ı
cemâlinde
Koparsak ol nihâl-i tâzeden sen büse
ben büse

24. **sen:**

Gazel 133

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gelirken bezme sen gitmez mi tâb-ı
ihtiyâr elden
Olup mest-i temâşâ âşık-ı bî-vāye
düşmez mi

25. **sen:**

Gazel 134

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ne şivedir ki sen ey gamze şöyle bir
süzülüp
Cihân-ı feyz-i garām eyledin
nezâremizi

26. **sen:**

Gazel 136

Mısra: 11

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen dönüp söz tutmadın vardın düçâr
oldun yazık
Düştüğün derdin Hudâ hayr eylesin
encâmını

27. sen:

Gazel 144

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Almamış sen gibi āgūşuna bir şem'-i
murād
Dil-i sūzândaki fânūs bu fânūs olalı

28. sen:

Gazel 154

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Benzer o nevâziş sen emîn ol ki serāba
Tasvîr-i hakikat mı denir nakş-ber-āba

29. sen:

Gazel 156

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Kārîlerinin ağzına her herzeyi tıktın
Yazmaktan usandın sanırım sen bile
bıktın

30. sen:

Kaside 1

Mısra: 77

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen öyle ecmel-i maḥbûbusun ki
Mevlânın
Zuhûr-ı nûrun olur kâinata cilve-nümâ

31. sen:

Kaside 1

Mısra: 79

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ḥabîb-i ferd-i Ḥudâvend ferd iken yine
sen
Değildi 'âlem-i kesrette bir eser peydâ

32. sen:

Kaside 1

Mısra: 83

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen öyle ekmelisın anların ki ferd-â
ferd
Kemâl-i şevk ile etmişler incizâb sana

33. **sen:**

Kaside 1

Mısra: **85**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen âfîtab-ı kerem ma'den-i
mürüvvetsin
Şeffî'-i rûz-ı cezâsın şeffî'-i rûz-ı cezâ

34. **sen:**

Kaside 1

Mısra: **108**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hudâ bilir ki gönül teşnedir cemâlin
için
Zülâl-i tal'at-i pâkinle eyle sen irvâ

35. **sen:**

Kaside 4

Mısra: **23**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hem câmi'e hem deyre sen ey şem'a
veren zât
Vey zülf-i bûtân gerden-i îmânı
kemendi

36. **sen:**

Kaside 6

Mısra: **169**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ŧi 'rimi öyle boş mu sandın
Ey ğāfil ābūŧ-kafā-yı ħamsi

37. **sen:**

Kıt'a 8
Mısra: 3
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ağlatırsın beni sen ağlama dersin yine
sen
Sen edersin bu kadar mihneti icād
gönül

38. **sen:**

Kıt'a 8
Mısra: 3
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ağlatırsın beni sen ağlama dersin yine
sen
Sen edersin bu kadar mihneti icād
gönül

39. **sen:**

Kıt'a 8
Mısra: 4
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ağlatırsın beni sen ağlama dersin yine
sen
Sen edersin bu kadar mihneti icād
gönül

40. **sen:**

Kıt'a 19
Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen mähî gönül tahtına ŧāh etmiş iken
biz
Dīdārına bir lahza nigāh etmeyelim mi

41. **sen:**

Kıt'a 43
Mısra: 3
İkinci tekil şahıs zamiri.

Kubbe ötsün sen de gel koy bir sadā
Koy desinler bunda ŧāhın bāğı var

42. **sen:**

Kıt'a 57
Mısra: 4
İkinci tekil şahıs zamiri.

ŧimdi ammā karŧılaŧtık öyle bir sūretle
ki
Bir ħazān hattınla sen ben kŧse-i her
dem bahār

43. **sen:**

Kıt'a 65
Mısra: 5
İkinci tekil şahıs zamiri.

Züh'd ü takvâ ile sen kûşe-nişîn oldukça
Cild-i ceylândan olur beytine çok
seccâde

44. **sen:**

Rûbai 10

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Her şey bana nâzende vatan sensin sen
Senden bana her şey bana senden
söylər

45. **sen:**

Rûbai 25

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dünyânı sen âşîyâne-i firdevs et
İnsan dediğin cihâna bir kerre gelir

46. **sen:**

Şarkı 2

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir şeb yine kaç gel seni serhoş edelim
gel
Sen gel kadeh-i vuslata bir nüş edelim
gel

47. **sen:**

Şarkı 2

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hicranla teħassürle der-āgüş edelim gel
Sen gel kadeh-i vuslata bir nüş edelim
gel

48. **sen:**

Şarkı 2

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Süz dīde-i can-bahşını süz bezmi kıl
ihyā
Sen gel kadeh-i vuslata bir nüş edelim
gel

49. **sen:**

Şarkı 9

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Düşerek sen yine bir yerde mi kaldın
çapkın
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

50. **sen:**

Şarkı 9

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Beni benden geçirip sen ele aldın
çapkın
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

51. **sen:**

Şarkı 10

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

İşve-perversin güzelsin şühun
nāzendesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

52. **sen:**

Şarkı 10

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Naḥl-i sevdāsin leb-i sevdāda bir gül-
handesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

53. **sen:**

Şarkı 10

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir avuç pejmürde hāk olsam ğubār
olsam da ben

Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

54. **sen:**

Tahmis 3

Mısra: **34**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dilin bir gülşen-i hüsn-i edā hayrette
kaldım ben
Bu mahsūd-ı tabāyi' sözleri nerden
bulursun sen

**sen çalarken zurna çıkmış toplamış el
parsayı:**

1. **sen çalarken zurna çıkmış toplamış el
parsayı:**

Kıt'a 49

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Deyim**

*"Siz çalıştınız, uğraştınız ama
başkaları kazandı, yararlandı" anlamında
kullanılan ifade.*

'Âkıbet aldım nasīb el-hāsidü
mahrūmdan
Sen çalarken zurna çıkmış toplamış el
parsayı

sen kâfirin:

1. **sen kâfirin:-in**

Tahmis 4

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Senin gibi bir kâfir.

‘Ukde çözdüm kâkûlünden çıktı âh-ı

‘âşıkân

Kalmasın sen kâfirin destinde bir tek

müslümân

senâ-kâr:

1. senâ-kâr:

Gazel 149

Mısra: 8

*Övgüde bulunan, dâima öven, övücü,
methedici.*

Kendim değilim eyleyen irfânımı izhâr

Hâmidle Sezâyî bana olmakta senâ-kâr

senâ-yı edeb-pâйдārın:

1. senâ-yı edeb-pâйдārın:-ın

Gazel 168

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kadim edebin, güzel ahlakın övgüsü.

Senâ-yı edeb-pâйдārın senin

Debîr-i ezel zeyn-i İncil eder

senâ-yı zât-ı cemîlinde:

1. senâ-yı zât-ı cemîlinde:-i, -n, -de

Kaside 1

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Güzel kişiliğini övme.

Zihî şeref ki olur gayr ez-rubûbiyyet

Senâ-yı zât-ı cemîlinde her ne dense

revâ

sende:

1. sende:-de

Gazel 38

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ne sende hüs-n-i civânî kalır ne bende

bu aşk

Geçer bu nâz u recâ dem gelir zamâne

döner

2. sende:-de

Gazel 94

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ey zemîn-i zulme baş eğmiş yatan bîçâre

halk

Varken ecdâdında bir kan sende bir kan

görmedim

3. sende:-de

Gazel 141

Mısra: **13**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sende bulunmaz mı gam İhsân dedim
Bezmime hep şâd gelir gam dedi

4. **sende:-de**

Muhammes 1

Mısra: **19**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Var sende o gözler ki füsünkâr u
cihândâr
Yok bizde fakat tâkat-ı nezzâre
efendim

5. **sende:-de**

Şarkı 9

Mısra: **11**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sende kalmış yine gönlüm seni özler
gözler
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

6. **sende:-de**

Tahmis 5

Mısra: **8**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Beklettin efendim beni çok beyt-i
hazende
Zannetse cihân çok mu a cânım beni
sende

‘İşve-perversin güzelsin şühşun
nâzendesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

sendedir:

1. **sendedir:-de, -dir**

Gazel 89

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sür u mâtem sendedir mânâ-yı âdem
sendedir
Âlemin fevkinde ey bî-intihâ âlem
gönül

2. **sendedir:-de, -dir**

Gazel 89

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sür u mâtem sendedir mânâ-yı âdem
sendedir
Âlemin fevkinde ey bî-intihâ âlem
gönül

3. **sendedir:-de, -dir**

Şarkı 10

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

4. **sendedir:-de, -dir**

Şarkı 10

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Naıl-i sevdâsın leb-i sevdâda bir gül-
handesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

5. **sendedir:-de, -dir**

Şarkı 10

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir avuç pejmürde hâk olsam gubâr
olsam da ben
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

senden:

1. **senden:-den**

Gazel 155

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

İdrāk-i me'ānīde o senden daha āciz
Denmez ona meydān-ı ma'ārifte
mübāriz

2. **senden:-den**

Rūbai 10

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Billāhi ne senden ne de benden söyler
Peyveste cihān şimdi vatandan söyler

3. **senden:-den**

Rūbai 10

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Her şey bana nāzende vatan sensin sen
Senden bana her şey bana senden
söyler

4. **senden:-den**

Rūbai 10

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Her şey bana nāzende vatan sensin sen
Senden bana her şey bana senden
söyler

5. **senden:-den****Rûbai 13**

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Benden bana hep seninle sevdâ geldi
Senden sana çok şikâyetim var zâlim

senden bilirim:1. **senden bilirim:-(i)r, -im****Kıt'a 16**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Âşığa göre) sevgiliden geldiğini**düşünmek.*

Nîk ü bed cümle-i ef'âli ki senden
bilirim
Hayrı ben şerrile bir cilvede seyyân
görürüm

senelerdir:1. **senelerdir:-ler, -dir****Gazel 103**

Mısra: 3

Yıllarca, uzun dönemler boyunca.

Senelerdir ki gark-ı âteş ü hûn
Muntazır gayret-i İlâha vatan

seng-dilin:1. **seng-dilin:-in****Gazel 98**

Mısra: 5

*Taş yürekli, katı kalpli, acımasız,
vicdansız (kimse).*

Bir seng-dilin bûs u kenârıydı ümîdim
Taştı ser-i emvâc-ı havâdisde kef
oldum

seng-i cefâdan:1. **seng-i cefâdan:-dan****Gazel 44**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp ifade***Eziyet, sıkıntı taşı.*

O hûnî gamzeler üstünde zâhir sanma
ebrûlar
Çekip tîg-ı kazâ seng-i cefâdan
zâglamışlardır

seng-i hârâdan:1. **seng-i hârâdan:-dan****Kaside 2**

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

*Mermer taşı, çok sert taş. II Katı kalpli
(kimse).*

Dâd-hâh olmakla bir kalb-i 'adâvet-
pişeden
Seng-i hârâdan nasıl nermî-i tıynet
bekleriz

seng-i kazā:

1. **seng-i kazā:**

Gazel 49

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kader taşları (musibetler,kötülükler).

Seng-i kazā gelse basar bağlanır

Baht-ı siyāh üzre kader bağlanır

sengsäre:

1. **sengsäre:-e**

Gazel 140

Mısra: 14

Taşı bol olan, taşlık yer.

Muhit-i şevki gezer cevher-i kemāl

idim İhsān

Kazā bu cevheri eyvāh sengsäre

düşürdü

seni:

1. **seni:-i**

Gazel 15

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sevdim seni başka bir suçum yok

Aşkım mı bu kıl ü kâle bāis

2. seni:-i

Gazel 25

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni inler bana elhân-ı vatan
Seni söyler bana dağlar dereler

3. seni:-i

Gazel 25

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni inler bana elhân-ı vatan
Seni söyler bana dağlar dereler

4. seni:-i

Gazel 52

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Çalacakmış seni benden bile hırsız geceler
Çıkma bensiz güzelim gezmeye yalnız
geceler

5. seni:-i

Gazel 68

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Allâh derim ben seni gördükçe
gönülünden
Allâh için ol dîde-i giryâne mu'âriz

6. seni:-i

Gazel 81

Mısra: 15

İkinci tekil şahıs zamiri.

Eriştirir seni mihrin semâ-yı nûra kadar
Bu bâğ-ı neş'ede İhsân misâl-i şebnem
isen

7. seni:-i

Gazel 99

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni görmek seni sevmekle günâh
etmiş isek
Haşre dek koy bu günâh üzre sevâb
eyleyelim

8. seni:-i

Gazel 99

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni görmek seni sevmekle günâh
etmiş isek
Haşre dek koy bu günâh üzre sevâb
eyleyelim

9. **seni:-i**

Gazel 145

Mısra: **4**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sevmek mi sevilme  mi g zel derken o
  en k z
Bilsen ne severmi  seni  akrak
delikanlı

10. **seni:-i**

Gazel 145

Mısra: **9**

İkinci tekil şahıs zamiri.

G rm   seni gelmi  dile da lar tepeler
hep
 a lar seni andıkça  u ırmak delikanlı

11. **seni:-i**

Gazel 145

Mısra: **10**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Görmüş seni gelmiş dile dağlar tepeler
hep
 a lar seni andıkça  u ırmak delikanlı

12. **seni:-i**

Kaside 6

Mısra: 179

İkinci tekil şahıs zamiri.

Haşlar seni âteş-i beyânım
Mânende-i haşlamâ-yı hamsi

13. **seni:-i**

Kıt'a 46

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni ra'nâ biliriz ötme horozlanma bize
Hıncının yolcu yüzünden geçinir her
tavuğu

14. **seni:-i**

Kıt'a 50

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu kıtalgâh-ı fenâdan seni bîçâre koyun
Sanma bir lahza ki kassâb-ı cihân sağ
çıkarrı

15. **seni:-i**

Kıt'a 65

Mısra: 20

İkinci tekil şahıs zamiri.

Develioğlu bulup zâtına şeyh etti
hemân
Seni koçlar gibi tos urmada fevkalâde

16. **seni:-i**

Muhammes 1

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sevdik seni yol yok bunu izhâra
efendim
Akmaz mı gönüldür bu o refîâre
efendim

17. **seni:-i**

Muhammes 1

Mısra: 15

İkinci tekil şahıs zamiri.

Kâfi seni bir nazramız âzâre efendim
Aşkınla senin görmedeyiz gülleri bî-hâr

18. **seni:-i**

Muhammes 1

Mısra: 24

İkinci tekil şahıs zamiri.

Aşkın bizi ettikçe sa'âdetlere mazhar
Etsin seni hüsnünle de Allâh
mu'ammer

19. **seni:-i**

Rûbai 5

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gelsen kadeh-i vasla serāpā ey māh
Bir şeb seni içsem yine içsem içsem

20. **seni:-i**

Şarkı 2

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir şeb yine kaç gel seni serhoş edelim
gel
Sen gel kadeh-i vuslata bir nüş edelim
gel

21. **seni:-i**

Şarkı 5

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bin vasla bedeldir seni görmek
yatağında
Çapkın ne güzel gamzeler açmış
yanağında

22. **seni:-i**

Şarkı 6

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dağıldı hep adalardan füsün u şî'r ü
semen
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

23. **seni:-i**

Şarkı 6

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Utanmasın mı bu şeb gökte mäh-i
şu 'le-fiken
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

24. **seni:-i**

Şarkı 6

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Şarāb-ı hābını içmez mi çeşm-i
mahmûrun
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

25. **seni:-i**

Şarkı 6

Mısra: 12

İkinci tekil şahıs zamiri.

Uyandı bak uyuyan tâli'im benim bu
gece
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

26. **seni:-i**

Şarkı 8

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Älemde sa'âdet seni candan sevenindir
Üftâdeni divâne eden çifte benindir

27. **seni:-i**

Şarkı 9

Mısra: 11

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sende kalmış yine gönlüm seni özler
gözler
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

28. **seni:-i**

Tahmis 5

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dâim arayan bulsa civânım seni bende
Bir gonca gül olsun da senin gülşenin
olsam

senin:

1. **senin:-in**

Gazel 50

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Açılıp gül senin olsun şu gülîstân-ı safâ
Âşık-ı hande-i dîdârına bir gül yetişir

2. **senin:-in**

Gazel 56

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sevâb olur bize sūfî senin hatâ dediğin
Günâh-ı dem-be-dem-i aşk için
sevâbdayız

3. **senin:-in**

Gazel 83

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Tavrın sözün hırâm ü kadın gözlerin
güzel
Billâh a şîvekâr güzel her yerin senin

4. **senin:-in**

Gazel 90

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

A bî-amân sakın enîn-i inkisâr-ı
sîneden
Gönüldür âh kırdığın senin sifâl-i mâ
değil

5. **senin:-in****Gazel 124**

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Senin erîke-i hüsnün semâ-resîd oldu
 Karıştı cevher-i ömrüm benim
 gubârlara

6. **senin:-in****Gazel 153**

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bedhâh o kadar meşreb-i devvâr ü
 hafîfin
 Bir mertebe bâtıl ki senin re'y-i sahîfin

7. **senin:-in****Gazel 165**

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Meyl-i güftârın senin ey âfitâb-ı kibriyâ
 Hey ne mu'ciz şivedir zerrâtı hep intâk
 eder

8. **senin:-in****Gazel 168**

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Senâ-yı edeb-pâyidârın senin
 Debîr-i ezel zeyn-i İncil eder

9. **senin:-in****Kasîde 1**

Mısra: 81

İkinci tekil şahıs zamiri.

Vücûdun oldu senin nakş-ı evvel-i
 hâtem
 Egerçi hâtemi sensin nebîlerin ammâ

10. **senin:-in****Kasîde 4**

Mısra: 29

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sabrım gibi hâd yok senin evsâfına
 ammâ
 Ben neyliyeğim kâfiye tenk oldu
 tükendi

11. **senin:-in****Kıt'a 8**

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Şimdi bildim yok imiş bir sana benzer
 nâşâd
 Olabilseydim elinden senin âzâd gönül

12. **senin:-in****Kıt'a 48**

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Nene lâzım âşık atmak o büyüklerle
senin

Bir şütür-gürbe edâdır bu yazıktır
emeğe

13. **senin:-in**

Kıt'a 57

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Geçti on sâlin şitâ vü sayfı dilden
çıkmadı

'Aşk-ı didârin senin bir an için leyl ü
nehâr

14. **senin:-in**

Kıt'a 65

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Şeyh-i ma'rûf-ı ğanemsin ki bir
emrinde senin

Etyemez semti eder mezbahalar âmâde

15. **senin:-in**

Muhammes 1

Mısra: 16

İkinci tekil şahıs zamiri.

Kāfî seni bir nazramız âzâre efendim
Aşkınla senin görmedeyiz gülleri bî-hâr

16. **senin:-in**

Şarkı 8

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Aşkım da senin dil de senin can da
senindir
Üftâdeni dîvâne eden çifte benindir

17. **senin:-in**

Şarkı 8

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Aşkım da senin dil de senin can da
senindir
Üftâdeni dîvâne eden çifte benindir

18. **senin:-in**

Tahmîs 2

Mısra: 11

İkinci tekil şahıs zamiri.

Tarîkindir senin ey şanlı minhâc
O minhâc üzre ervâh oldu mevvâc

19. **senin:-in**

Tahmîs 3

Mısra: 32

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hayâl-i tâbnâkin cevher-i ilhâmadır
ma'den

Senin âyine-i tab'ında var bin sûret-i
rûşen

20. **senin:-in**

Tahmîs 4

Mısra: 40

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen demişsin kim kimin derdiyle
giryândır Nedîm
Hep mürüvvetsiz senin derdinle giryân
oldu hep

21. **senin:-in**

Tahmîs 5

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Nâz eyler idim subha senin gerdenin
olsam
Bir kimseye açılmaz idim dâmenin
olsam

22. **senin:-in**

Tahmîs 5

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dāim arayan bulsa civānım seni bende
Bir gonca gül olsun da senin gülşenin
olsam

23. **senin:-in**

Tahmīs 5

Mısra: **15**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ey cevher-i şeffāf senin mahzenin
olsam
Aşkınla gezerken yine dergāh-be-
dergāh

24. **senin:-in**

Tahmīs 5

Mısra: **18**

İkinci tekil şahıs zamiri.

İhsānına şāyān olmazsam bana eyvāh
Rahm et bana fermān senin İhsān senin
ey şāh

25. **senin:-in**

Tahmīs 5

Mısra: **18**

İkinci tekil şahıs zamiri.

İhsānına şāyān olmazsam bana eyvāh
Rahm et bana fermān senin İhsān senin
ey şāh

26. **senin:-in****Tahmis 5**

Mısra: 20

İkinci tekil şahıs zamiri.

Döğölmeye söğölmeye kovulmaya
billâh
Hep râzıyım ammâ ki efendim senin
olsam

27. **senin:-in****Tahmis 6**

Mısra: 28

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ola zîbende tarâvetle bahârın seherin
Bülbül-i nâtkam oldukça senin nağme-
gerin

senin hakkındadır nurun alâ nûr:1. **senin hakkındadır nurun alâ nûr:****Tahmis 2**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*En yüce nur, ıstık sevgilinin
hakkındadır, sevgiliye daîrdir.*

Senin hakkındadır nurun alâ nûr
Yed-i tasvîre hüsnün hâme vermiş

senin müştâk-ı hüsnündür:1. **senin müştâk-ı hüsnündür:-în, -dür****Tahmis 1**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzelliğine özlem duyan.

Senin müştâk-ı hüsnündür döner
kerrübiyân mebhût
Nazîr olmaz sana ey şâhid-i halvetgeh-i
lâhût

senindir:1. **senindir:-in, -dir****Kaside 7**

Mısra: 76

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hâil olamaz eşheb-i âmâline devrân
Sür git ki senindir yine meydân-ı
ma'ârif

2. **senindir:-in, -dir****Şarkı 8**

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Aşkım da senin dil de senin can da
senindir
Üftâdeni divâne eden çifte benindir

seninle:

1. **seninle:-in, -le**

Gazel 51

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bugün benimle öpüşmezsen âh
öpüşmez isen
Seninle belki yarın âh-ı inkisâr öpüşür

2. **seninle:-in, -le**

Gazel 108

Mısra: 15

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bin zevke değer seninle içmek
Bir katre mey-i şebâne çapkın

3. **seninle:-in, -le**

Gazel 108

Mısra: 17

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bin ömre yeter seninle geçmek
Bir vuslat-ı 'âşıkane çapkın

4. **seninle:-in, -le**

Rûbai 13

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Benden bana hep seninle sevdâ geldi
Senden sana çok şikâyetim var zâlim

senli benli:1. **senli benli:-li****Gazel 92**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade***İç içe olmak, aşırı derecede samimi olmak.*

Olalım subha kadar bir gece senli benli
 Bize gel ey ten-i sîmîni güzel benli
 güzel

sensin:1. **sensin:-sin****Kaside 1**

Mısra: 82

İkinci tekil şahıs zamiri.

Vücûdun oldu senin nakş-ı evvel-i
 hâtem
 Egerçi hâtemi sensin nebîlerin ammâ

2. **sensin:-sin****Kaside 7**

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Çıktın cihet-i kiblede ettin bizi tenvîr
 Sensin görünen âyet-i 'irfân-ı ma'ârif

3. **sensin:-sin****Muhammes 1**

Mısra: 22

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir nahl-i revânsın ki melâhatle
 müzehher
 Sensin yine hûbân-ı Trabzona muzaffer

4. **sensin:-sin****Rûbai 10**

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Her şey bana nâzende vatan sensin sen
 Senden bana her şey bana senden
 söyler

sensiz:1. **sensiz:-siz****Şarkı 9**

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ağlıyor günlerim ey sevgili sensiz
 geçiyor
 Bu karanlıkta gönülsüz yapayalnız
 geçiyor

sepet sepet:1. **sepet sepet:****Kaside 6**

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Kap içerisinde, sepetlerle.

Ellerde sepet sepet taşrlar

Güyā ki cihān lālā-yı hamsi

serā:

1. serā:

Gazel 152

Mısra: 4

Toprak, veryüzü.

Bin vakvaka etsen de bulanmaz koca
deryā

Aç dīdeni bak eyne serā eyne süreyyā

serā olurdu mekân-ı sipihr-i turfa-edā:

1. serā olurdu mekân-ı sipihr-i turfa-edā:

Kaside 1

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

*Görülmemiş, eşi benzeri olmayan
civelerin gökyüzü mekanı yer, toprak
olurdu.*

Ataydı destini şemşire kahr için bir
dem

Serā olurdu mekân-ı sipihr-i turfa-edā

serāba:

1. serāba:-a

Gazel 154

Mısra: 9

Çorak yerlerde, çölde sıcak ve ışıgın
tesiriyle oluşan su varmış gibi görünme
hâdisesi. II Peşinden koşulan, fakat
gerçekleşmesi mümkün olmayan şey, hayal,
hülyâ.

Benzer o nevâziş sen emîn ol ki serāba
Tasvîr-i hakikat mı denir nakş-ber-āba

serāb-ābād içinden:

1. serāb-ābād içinden:-i, -n, -den

Kaside 2

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Serap ile dolu bir yerin içinden.

Eyleriz dü-nāna bin şekl üzre 'arz-ı
ihtiyâc
Bir serāb-ābād içinden şimdi rahmet
bekleriz

serāpâ:

1. serāpâ:

Diğer 1

Mısra: 107

Baştan ayağa, büsbütün, tamamen.

Bu gece giymişti çünkü serāpâ
Sırmalı hulleler gilmâncasına

2. serāpâ:

Gazel 87

Mısra: 9

Baştan ayağa, büsbütün, tamamen.

Gülsitân-ı hüsn ü 'aşk olmuş serāpâ
nâzdan
Sine gül gül başta gül hem elde hem
dâmede gül

3. serāpâ:

Gazel 115

Mısra: 6

Baştan ayağa, büsbütün, tamamen.

Dökülmüş şöyle kâkülleler dağılmış
Serāpâ nâzdan manzûr-hande

4. serāpâ:

Gazel 151

Mısra: 2

Baştan ayağa, büsbütün, tamamen.

Gencîne-i pinhânına aklın kapatıldım
Sîm ü zer-i irfânla serāpâ donatıldım

5. serāpâ:

Kaside 2

Mısra: 55

Baştan ayağa, büsbütün, tamamen.

Sîne-i millet serâpâ çerha-i pür-zehrdır
Biz şifâ-yı sadr olur dârü-yı devlet
bekleriz

6. serâpâ:

Rûbai 5

Mısra: **3**

Baştan ayağa, büsbütün, tamamen.

Gelsen kadeh-i vasla serâpâ ey mâh
Bir şeb seni içsem yine içsem içsem

serâpây:

1. serâpây:

Kıt'a 66

Mısra: **17**

Baştan ayağa, büsbütün, tamamen.

Serâpây a'zâsı batn-ı 'ulûm
Gören yok onun var mı yok mu beli

serâ-perde-i ferdâya:

1. serâ-perde-i ferdâya:-(y)a

Gazel 21

Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Geleceğin yüce âlemi, gelecek.

Bugünün zevkini İhsân koma ferdâya
sakın
Edemez kimse serâ-perde-i ferdâya
nûfûz

ser-ārām:**1. ser-ārām:****Gazel 138**

Mısra: 7

Kaḫa dinleme.

Konardım anda hem āvāre ser-ārām
ederdim ben
Ribāt-ı aşk u sevdādan mu'allā menzil
olsaydı

serāre:**1. serāre:****Gazel 22**

Mısra: 10

Kıvılcım.

Vermeyiz āha biz mecāl İhsān
Belki dildāre bir serāre gider

2. şerāre:**Gazel 140**

Mısra: 10

Kıvılcım.

Tutuştı kevn ü mekân yandı nār-ı
gayret-i aşka
Nigāhı arş-ı cinān üzre bir şerāre
düşürdü

serāser:**1. serāser:****Gazel 167**

Mısra: 2

Baştan başa, büsbütün, tamamen.

Nazargāhımda her yer cilve-zār-ı hür
'aşkından
Tecellîhāne-i 'ālem serāser Tūr
'aşkından

ser-ā-ser:**1. ser-ā-ser:****Tahmis 8**

Mısra: 2

Tamamen, baştan başa, büsbütün.

Yetim olmuş bükülmüş boynu ümmet
bî-nevā ağlar
Ser-ā-ser memleket millet olur mâtem-
serā ağlar

serçe-i hilkat:**1. serçe-i hilkat:****Gazel 157**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Serçe yaratılıştı.

Ey ākbaba bāliyle uçan serçe-i hilkat
Mef'ül ü mef'âl ile ötmekse zerāfet

ser-cesme-i cān:

1. **ser-çeşme-i cân:**

Gazel 33

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Can pınarı, can kaynağı, can çeşmesi.

II Sevgilinin dudakları.

Cânânımızın rûh-ı revândır lebi İhsân
Ser-çeşme-i cân bir dem-i leb-ber-
lebimizdir

ser-çesme-i hısrın:

1. **ser-çeşme-i hısrın:-ın**

Gazel 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ölümsüzlük suyu içtiğine inamılan

Hızır peygamberin çeşmesi, kaynağı.

Öyle bedbahtım ki âlem olsa pür-âb-ı
hayât
Sem yağar ser-çeşme-i Hızırın
zülâlinden bana

ser-dümen:

1. **ser-dümen:**

Kıt'a 66

Mısra: 21

Gemilerde dümenin idaresiyle görevli

olan tecrübeli tayfa, vardiya çavuşu.

Yem-i ma'rifette olur ser-dümen
Çekip in ü ân yelkeninden eli

ser-efrâz:**1. ser-efrâz:****Kaside 7**Mısra: **87***Benzerlerinden üstün olan, seçkin.*

Hep böyle birer türlü meziyyetle ser-
efrâz

Dillerde bugün her biri destân-ı ma'ârif

ser-gerdân:**1. ser-gerdân:****Gazel 138**Mısra: **13***Başı dönen, sersem.*

Kurup bir meclis-i hüban olurdum mest
ü ser-gerdân

Bu bezm-i vasla ey İhsân halîlîm dâhil
olsaydı

serhoş:**1. serhoş:****Gazel 127**Mısra: **17***Sarhoş, kendinden geçmiş, perişan.*

Serhoş oldum düşüp bayıldım aman
Kevser-i vaslının ayağında

serhoş edelim:**1. serhoş edelim:-e, -lim****Şarkı 2**Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Sarhoş olmasına yol açmak.

Bir şeb yine kaç gel seni serhoş edelim
gel
Sen gel kadeh-i vuslata bir nûş edelim
gel

ser-i âşıkânda:**1. ser-i âşıkânda:-da****Gazel 19**Mısra: **1**Kelime Tipi: **Kalıp ifade***Aşıkların başı.*

Ey olan nesîm-i mahabbetin ser-i
âşıkânda vezîde-şüh
Gül-i tâbdâr-ı melâhatın çemen-i
ruhında demîde-şüh

ser-i emvâc-ı havâdisde:**1. ser-i emvâc-ı havâdisde:-de****Gazel 98**Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Dalgalı olayların zirvesi.

Bir seng-dilin bûs u kenârıydı ümîdim
Taştı ser-i emvâc-ı havâdisde kef
oldum

ser-i izzete:

1. **ser-i izzete:-e**

Gazel 57

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıymetli,değerli baş (üstü).

Kadem-i yâri ser-i izzete kor tâc ederiz
Döner Allâh der ol tâc ile mi'râc ederiz

serîr-i hüsnü:

1. **serîr-i hüsnü:-îi**

Gazel 86

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzellik tahtı.

Serîr-i hüsnü tezeyyün edince bir şeh-i
nâz
Olur makâm-ı niyâz âstâne-i âmâl

serîr-i nâzına:

1. **serîr-i nâzına:-ın, -a**

Gazel 116

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cilve tahtı.

Erbâb-ı câh u devletin olsun mu
hemdem sâzına
Nâzende-i tab'ım benim çıkmış serîr-i
nâzına

sermedî:**1. sermedî:****Gazel 14**

Mısra: 5

Sonsuz, ebedî.

Ederdim uğruna bir sermedî hayât fedâ
 Olaydı kâbil-i avdet geçen şebâb-ı
 hayât

2. sermedî:**Gazel 55**

Mısra: 9

Sonsuz, ebedî.

Durma İhsân sermedî bir neş'e tahsîl
 eyle zîrâ
 Mey gider sâkî gider meyhâneler
 mestâne kalmaz

sermest:**1. sermest:****Gazel 9**

Mısra: 9

*Sarhoş, kendinden geçmiş, mest olmuş,
 tutkun.*

Sermest ederler İhsânı her an
 Hübân-ı devrân hep bâde-meşreb

2. sermest:**Gazel 82**

Mısra: 5

*Sarhoş, kendinden geçmiş, mest olmuş,
 tutkun.*

Bâ-cilve-i hayrânı sermest ederek cânı
 Zahm-ı dil-i giryânı eyvâh kanatmışsın

3. sermest:**Gazel 82**

Mısra: 5

*Sarhoş, kendinden geçmiş, mest olmuş,
 tutkun.*

Bâ-cilve-i hayrânı sermest ederek cânı
 Zahm-ı dil-i giryânı eyvâh kanatmışsın

4. sermest:**Gazel 128**

Mısra: 5

*Sarhoş, kendinden geçmiş, mest olmuş,
 tutkun.*

Zamân-ı büse gelmiş gamzeler mestâne
 ben sermest
 Alıp vermez mi rindân-ı maḥabbet mest
 iken büse

5. sermest:**Kaside 6**

Mısra: 63

*Sarhoş, kendinden geçmiş, mest olmuş,
tutkun.*

Zil zurna eder bu halkı sermest
Çaldıkça şu darbukā-yı hamsi

sermest-i ehl-i hāle:

1. sermest-i ehl-i hāle:-e

Gazel 15

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İlahi aşka bağlı olma sarhoşluğu.

Peymāne-i iştıyākım İhsān
Sermest-i ehl-i hāle bāis

sermest-i ğaflet:

1. sermest-i ğaflet:

Kıt'a 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ğaflet sarhoşu.

Yolcular sermest-i ğaflet rāh-ı millet
pür-hatar
Hak bu demler yāver olsun ümmet-i
merhūmeye

sermest-i günāh:

1. sermest-i günāh:

Gazel 78

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Günah sarhoşu.

Bizi sermest-i günâh eyliyecek bir sâkî
Vermemiş bâde-i Cem meclis-i sahbâda
yazık

sermest-i neşât:

1. sermest-i neşât:

Gazel 40

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Neşe, keyif sarhoşu.

Ağlamaz tâ rûz-ı haşr İhsân o sermest-i
neşât
Dest-i sâkiden ki bir şeb sāgar-ı handân
alır

sermest-i neş'e:

1. sermest-i neş'e:

Gazel 166

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Neşe, keyif sarhoşu.

Ben cür'a-nüş-ı 'aşkım peymâne-i
bekâdan
Sermest-i neş'e geçtim meyhâne-i
fenâdan

sermest-i vuslat:

1. sermest-i vuslat:

Gazel 112

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kavuşma sarhoşu.

Bir hâle olsam ol mâhı bir şeb āgûşa
alsam
Devrâna İhsan sermest-i vuslat denmez
mi yâhû

sermest-i vuslat ol:

1. sermest-i vuslat ol:

Gazel 74

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşma sarhoşu olmak.

İhsân kaçırma fırsatı sermest-i vuslat ol
Meclis tarabda yâr muvâfik piyâle sâf

sernigün:

1. sernigün:

Gazel 123

Mısra: 1

Ters dönmüş, baş aşağı gelmiş. II

Talihsiz, bahtsız.

Reng-i mâtemdir münâsib sernigün
yapraklara
Şanlı bir mâzîyi defn ettik bugün
topraklara

ser-nigün:

1. ser-nigün:

Gazel 30

Mısra: 1

Ters dönmüş, baş aşağı gelmiş. II
Talihsiz, bahtsız.

Piyâle-i emelim ser-nigün mülüm
yoktur
Hezâr gülşen iken şimdi bir gülüm
yoktur

2. ser-nigün:

Gazel 32

Mısra: 20

Ters dönmüş, baş aşağı gelmiş. II
Talihsiz, bahtsız.

Hâtırum meftûn ümidim vâjgün derdim
füzûn
Sûretin mahzûn piyâlem ser-nigün
bahtım nizâr

3. ser-nigün:

Gazel 144

Mısra: 9

Ters dönmüş, baş aşağı gelmiş. II
Talihsiz, bahtsız.

Ser-nigün kubbede âh oldu nasîbim
İhsân

Baht-ı ferhunde dönüp tâli'-i ma'kûs
olalı

ser-nigûn peymâne-i 'âlem-nümâ:

1. ser-nigûn peymâne-i 'âlem-nümâ:

Tahmîs 9

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Dünyayı gösteren kadeh baş aşağı
olmuş.*

Bir nevâdır inleyen dergâhda ney
nâbedid
Ser-nigûn peymâne-i 'âlem-nümâ mey
nâbedid

ser-pence-i zaptımda:

1. ser-pence-i zaptımda: -ım, -da

Gazel 150

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kuvvetle tutma, sahip olma.

Meydân-ı belâğatta benim merd-i
sûhandân
Ser-pence-i zaptımda durur kişver-i
iz'ân

serpilir:

1. serpilir: -ir

Gazel 34

Mısra: 1

Saçılmak, yayılmak.

Eşk-i hasret gözlerimden tâ-be-dâmen
serpilir
Nahl-i ümmîdim büyür şādân hırāmân
serpilir

2. serpilir: -ir

Gazel 34

Mısra: 2

Saçılmak, yayılmak.

Eşk-i hasret gözlerimden tâ-be-dâmen
serpilir
Nahl-i ümmîdim büyür şādân hırāmân
serpilir

3. serpilir: -ir

Gazel 34

Mısra: 4

Saçılmak, yayılmak.

Cüş eder gönlüm döner peymâne mey
rîzân olur
Raks eder dāmân bu sevdâdan girîbân
serpilir

4. serpilir: -ir

Gazel 34

Mısra: 6

Saçılmak, yayılmak.

Sîne üryân dîdeler mahmûr kâküller
çözük
Mest ü bî-pervâ düşer sînemde cânân
serpilir

5. **serpilir:-ir**

Gazel 34

Mısra: 8

Saçılmak, yayılmak.

Can be-leb la 'l-i leb ü ruhsârî bûs
ettikçe ben
Câme-hâb-ı vasla ezhâr-ı gülîstân
serpilir

6. **serpilir:-ir**

Gazel 34

Mısra: 10

Saçılmak, yayılmak.

Hâk-pây-i yâre îhsân müjde-i teşnîf için
Nakd-i îmân cevher-i şehdâne-i cân
serpilir

7. **serpilir:-(i)r**

Gazel 120

Mısra: 1

Saçılmak, yayılmak.

Serpilir gözyaşlarım bir şîve-perverd
üstüne
Jâlelerdir âsumanlardan düşer verd
üstüne

ser-pūs:**1. ser-pūs:****Gazel 36**

Mısra: 10

Başa giyilen şey, başlık.

Açılır bahtım o demlerde ki yârin İhsân
Dağıtıp zülf-i siyeh-kârını ser-püş açılır

ser-şâr-ı safâ:**1. ser-şâr-ı safâ:****Gazel 88**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ağzına kadar dolu huzur, gönül şenliği.**II Şarap.*

Ömr-i çârîmin olup pey-revî ey sâgâr-ı
aşk
Durma ser-şâr-ı safâ tâ harem-i cāna
dökül

ser-tâ-be-kadem:**1. ser-tâ-be-kadem:****Tahmîs 6**

Mısra: 8

*Baştan ayağa kadar, tamamen,**büsbüttün.*

Kevser-i la'lini sun gönlümü kandır ne
olur
Beni ser-tâ-be-kadem şevkine yandır ne
olur

ser-tâ-be-pây:**1. ser-tâ-be-pây:****Gazel 12**

Mısra: 2

Baştan ayağa.

Gâhî düpâ-yı nâzı gehî meh-cebîni öp
Ser-tâ-be-pây bir ten-i rûh-âferîni öp

ser-ta-pâ:**1. ser-ta-pâ:****Kaside 1**

Mısra: 72

Baştan ayağa, tamamen.

Nikâbsız eğer etseydi 'arz-ı nûr-ı cemâl
Yanardı 'âlem-i imkân o demde ser-ta-
pâ

ser-tâ-pâ adîm:**1. ser-tâ-pâ adîm:****Tahmîs 1**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tamamen yok olan.

Doğar rûhu'l-kudûs yâdınla âh-ı 'arş-
peymâdan
Sezâdır şu'le-i hüsnünle ser-tâ-pâ adîm
olsa

ser-te-ser:

1. ser-te-ser:

Gazel 77

Mısra: **2**

Baştan başa, tamamen, büsbütün.

İttihād etmiş gider i' cāz ü nāz-ı hüsn ü
'aşk
Dehri tutmuş ser-te-ser āvāz-ı sâz-ı
hüsn ü 'aşk

2. ser-te-ser:

Tahmis 4

Mısra: **20**

Baştan başa, tamamen, büsbütün.

Hāl kāfir zülf kāfir çeşm kāfir el-amān
Ser-te-ser iklīm-i hüsün kāfiristān
oldu hep

ser-tîz:

1. ser-tîz:

Gazel 66

Mısra: **12**

Keskin, sivri uçlu.

Her hande-i gül-bîzin nev-hîz ü bahār-
āmîz
Her gamze-i hün-rîzin ser-tîz ü itâb âteş

serve:

1. **serve:-e****Gazel 30**

Mısra: 10

Selvi ağacı.

Hırām-ı kāmete her an derūnī meylim
akar
Cinānda serve nigāh-ı temāyülüm
yoktur

servet:1. **servet:****Gazel 15**

Mısra: 7

Zenginlik, varlık, mal mülk.

Āvāre gönülde hāli servet
Bir fitne bin ihtilāle bāis

servet-i millet:1. **servet-i millet:****Kaside 2**

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Milletin malı mülkü, varlığı.

Servet-i millet diğer ellerde devr ettikçe
biz
Kenz-i ğaybiden ne hoş ümmīd-i servet
bekleriz

serv-i nāzeninden:1. **serv-i nāzeninden:-in, -den****Gazel 133**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İnce yapılı, nârin servi ağacı.*

Düşüp ümmīd-i būs-ı pāye İhsān hāksār
oldum
O serv-i nāzeninden hāke bir gün sāye
düşmez mi

serv-i nāzım:1. **serv-i nāzım:-ım****Gazel 6**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Dalları yana sarkan, yeni yetişmiş
servi. II Sevgili.*

Serv-i nāzım dehre İhsān sāyebānlar
bast eder
Sāye vermez vāye vermez bir
nihālinden bana

serv-i revān:1. **serv-i revān:****Gazel 66**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Salınan servi. II Uzun boylu sevgili.*

Cān mülkü olur elbet āteşgede-i hicran
Ol serv-i revān olmuş yekpāre mūzāb
āteş

serv-kāmete:

1. serv-kāmete:-e

Gazel 46

Mısra: 5

Selvi ağacı. II Uzun boylu olan sevgili.

Kıyāmet oldu hüveydā şu serv-kāmete
bak

Riyāz-ı cennete bakmam gözümde
rû'yet var

ses:

1. ses:

Gazel 76

Mısra: 7

Ses, seda. II Yardım eli.

Bu muzık-i gamda bir ses bize ölmeden
meded-res

Yine hem-nefes enîn-i elem-i derûnu
bulduk

ses çıkarır vakvak ile:

1. ses çıkarır vakvak ile:

Kıt'a 42

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

"Vak vak" şeklinde ses çıkarır.

Hani meydanda eser lâfla değirmen mi
döner

Derede kurbağalar ses çıkarır vakvak ile

sesin:**1. sesin:-in****Şarkı 8****Mısra: 5***Ses, seda, ses tonu.*

Bülbüllere reşk-âver olur nazlı sesin
var
Ölmüşleri ihyâ edecek bir nefesin var

sev:**1. sev:****Gazel 41****Mısra: 9***Sevgi beslemek, gönül vermek.*

İhsân o mehlîkâyı tamam on beşinde
sev
Mâhın olunca on beşi bedr-i tamâm
olur

sevâb:**1. sevâb:****Gazel 56****Mısra: 7**

*Allah'ın rızasını kazanmaya mahsus iyi
amel.*

Sevâb olur bize sūfî senin hatâ dediğin
Günâh-ı dem-be-dem-i aşk için
sevâbdavız

2. sevâb:**Gazel 99****Mısra: 10**

*Allah'ın rızasını kazanmaya mahsus iyi
amel.*

Seni görmek seni sevmekle günâh
etmiş isek
Haşre dek koy bu günâh üzre sevâb
eyleyelim

sevâb olur diye ettiklerim de başka hatâ:**1. sevâb olur diye ettiklerim de başka
hatâ:****Kaside 1****Mısra: 88****Kelime Tipi: -**

*"Sevap, hayırlı iş olur düşüncesiyle
yaptıklarım da farklı bir hata, yanlış."
anlamında.*

Benim o rütbe ğarîk-i güneş ki oldu
benim
Sevâb olur diye ettiklerim de başka
hatâ

sevâbdavız:**1. sevâbdavız:-da, -y, -iz****Gazel 56****Mısra: 8**

*Allah'ın rızasını kazanmaya mahsus iyi
amel.*

Sevâb olur bize sūfî senin hatâ dediğin
Günâh-ı dem-be-dem-i aşk için
sevâbdayız

sevâd-ı bahtıma:

1. sevâd-ı bahtıma:-ım, -a

Gazel 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Talihin kara olması, kara baht.

Bilmem zalâm-ı şâmı nasib-i ezel midir
Ağlar sevâd-ı bahtıma bir zühreden
ziyâ

2. sevâd-ı bahtıma:-ım, -a

Gazel 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kara talih, kadersizlik.

Bilmem zalâm-ı şâmı nasib-i ezel midir
Ağlar sevâd-ı bahtıma bir zühreden
ziyâ

sevâhilden:

1. sevâhilden:-den

Kıt'a 63

Mısra: 1

Kıyılar, sahiller.

Geçerken bundan evvel bir vapur her
ay sevâhilden

Yapıp şirket için güya içinden şimdi
çıktık biz

Gönül bîmârinın peymâne-i iksîridir
sevdâ

sevdâ:

1. sevdâ:

Gazel 4

Mısra: 1

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Şi'r ü sevdâ nefh-i râz etmiş
me'âlinden sana
Neş'e vermiş sāgar-ı sahbâ cemâlinde
sana

2. sevdâ:

Gazel 5

Mısra: 1

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Şemîm-i vuslatın bir sineden taktîridir
sevdâ
Gönül bîmârinın peymâne-i iksîridir
sevdâ

3. sevdâ:

Gazel 5

Mısra: 2

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Şemîm-i vuslatın bir sineden taktîridir
sevdâ

4. sevdâ:

Gazel 5

Mısra: 4

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Bulur üftâdeler āgûş-ı sehârinde bin
sûret
Perî peykerlerin âyîne-i teshîridir sevdâ

5. sevdâ:

Gazel 5

Mısra: 6

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Hayât elvân u eşkâliyle bir rû'yâ-yı
mübhendir
Onun mest-i tahayyül şîve-i ta'bîridir
sevdâ

6. sevdâ:

Gazel 5

Mısra: 8

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Nişân-ı nev-bahârîdir bahâr-ı hande-
pîrâdır
Tesâvîr-i şebâbın en güzel tasvîridir
sevdâ

7. sevdâ:

Gazel 5

Mısra: 10

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Kitâb-ı hüsn-i mutlak bir bedâyi'-
hânedir İhsân
O nûr-â-nûr faslın mücmelen tefsîridir
sevdâ

8. sevdâ:

Gazel 66

Mısra: 3

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Sînemde fîrûzân şevk âhımda ayân
sevdâ
Âyîne-serây âteş nâlinde rebâb âteş

9. sevdâ:

Gazel 74

Mısra: 7

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Eyler misâl-i kâ'be o sevdâ ilâhının
Etrâf-ı câme-hâbım ma'bûdeler tavâf

10. sevdâ:

Gazel 107

Mısra: 7

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Hevā-yı ıtr u sevdā dolarmış rûzgāra
Alırken şemme bir dem sabā
perçemlerinden

11. sevdā:

Gazel 117

Mısra: 5

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Sevdā hevā-yı vasl ile gāhī kanatlanır
Meftûr pûr-şikeste uçar âsumânıma

12. sevdā:

Rûbai 13

Mısra: 3

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Benden bana hep seninle sevdā geldi
Senden sana çok şikâyetim var zâlim

13. sevdā:

Şarkı 7

Mısra: 10

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Sevmekle sevilmele geçen cılve-i
sohbet
Sevdā heyecan zevk ü tarab neş'e
maḥabbet

14. sevdā:

Tahmis 11

Mısra: 21

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Sevdā heyecan neş'e-i peymāne
maḥabbet
İhsān ḥalecanlarla geçerken dem-i
vuslat

sevdā 'âlemin:

1. sevdā 'âlemin:-in

Tahmis 4

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdâ aleml.

Destmâl-i 'işve almış gül yüzünden
şebnemin
El-amān ateşlemiş gittikçe sevdā
'âlemin

sevdā yolunda:

1. sevdā yolunda:-u, -n, -da

Tahmis 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevdâ, aşk yolu.

Sevdā yolunda uydum refîâr-ı rûzgāra
Düştüm güzel yolumdan mehcûr bir
diyāra

sevdādan:

1. **sevdādan:-dan**

Gazel 34

Mısra: 4

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Cüş eder gönlüm döner peymāne mey
rîzân olur
Raks eder dāmān bu sevdādan girībān
serpilir

2. **sevdādan:-dan**

Gazel 65

Mısra: 1

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Ne sevdādan tûvān vermiş ne rahm
etmiş amān vermiş
Perestişkāra devrān pek yaman bir dîl-
sitān vermiş

3. **sevdādan:-dan**

Gazel 129

Mısra: 9

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

İçimde kalmasa rāz-ı nihān bu
sevdādan
Gönül fesānesi dünyāya dāstān olsa

4. **sevdādan:-dan****Tesdis 1**

Mısra: 15

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

Oldu âşiklar bu sevdâdan giriftâr-ı
melâl
Hâle bak yokken ümîd-i vasl için bir
ihtimâl

sevdâlı:1. **sevdâlı:-lı****Gazel 51**

Mısra: 2

Âşık, sevdaya düşmüş.

Visâl ümmîdine zülfünle rüzgâr öpüşür
Olunca ıyd iki sevdâlı şivekâr öpüşür

sevdâ-nâme:1. **sevdâ-nâme:****Tahmis 2**

Mısra: 7

Aşk, sevdâ yazısı, kitabı.

Debîr-i 'aşk sevdâ-nâme vermiş
Kad-i ta'bîre şevkin câme vermiş

sevdâ-şikâr:1. **sevdâ-şikâr:****Gazel 53**

Mısra: 14

Sevda avlayan.

Bedî'alar yaratan kâinât-ı sevdâdır
Düşündürür beni sevdâ-şikâr gözleriniz

sevdâya düştü:1. **sevdâya düştü:-tü****Tahmis 10**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Âşık olmak.*

Feryâda yok mecâlim hâmüş-ı hayret
oldum
Sevdâya düştü gönlüm me'nûs-ı mihnet
oldum

sevdâya düşürmüs:1. **sevdâya düşürmüs:-(ü)r, -müş****Kaside 3**

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Deyim***Aşka düşmek, âşık olmak.*

Devrân benî sevdâya düşürmüs yeni
baştan
Tevfîk-i Hüdâvend ola her işte zahîrim

sevdâyı:1. **sevdâyı:-(y)ı****Gazel 82**

Mısra: 19

Aşk, sevgi, tutku, şeydâlık.

İhsân ko bu sevdâyı çek sāgar-ı sahbâyı
Dünyâ ile 'ukbâyı sen pula satmışsın

sevdâ-yı rû' yetle:

1. sevdâ-yı rû' yetle: -le

Tahmis 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevdalı, âşık bakış.

Gözüm yollarda kaldım ellerim
koynumda hasretle
Gönül bir hoş tecellîzâr iken sevdâ-yı
rû' yetle

sevdâ-yı visâlin:

1. sevdâ-yı visâlin: -in

Kıt'a 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma arzusu.

Yanar gönlümde sevdâ-yı visâlin
Habîb-i kibriyâ ey mâh-ı enver

sevdı:

1. sevdı: -dî

Kaside 1

Mısra: 3

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Sevdi süre-i velleylden ederdi beyân
Beyâzı eyler iken nûr âyetin inbâ

sevdiğim:

1. sevdiğim:-dik, -im

Gazel 77

Mısra: 9

Sevgili,sevilen ve âşık olunan kimse.

Bir melektir sevdiğim İhsân ki olmuş tâ
ezel
Her cihetden âfet-i tâkat-güzâr-ı hüsn ü
'aşk

2. sevdiğim:-dik, -im

Gazel 139

Mısra: 5

Sevgili,sevilen ve âşık olunan kimse.

Sevdiğim pek tâze-hat bir nev-civân
Ben ezelden âşık-ı dîrînesi

3. sevdiğim:-dik, -im

Kaside 5

Mısra: 68

Sevgili,sevilen ve âşık olunan kimse.

Ederim ben ona udhîyye-i cânım
kurbân

Sevdiğim derse eğer sevdiğim İhsândır
bu

4. sevdiğim:-dik, -im

Kaside 5

Mısra: 68

Sevgili,sevilen ve âşık olunan kimse.

Ederim ben ona udhîyye-i cânım
kurbân
Sevdiğim derse eğer sevdiğim İhsândır
bu

sevdiğimde:

1. sevdiğimde:-diği, -m, -de

Gazel 46

Mısra: 8

Sevgili,sevilen ve âşık olunan kimse.

Hudûdu yok elemin cevri ü mihnetin
derdin
Ne sevdiğimde mürüvvet ne bende
tâkat var

sevdik:

1. sevdik:-di, -k

Muhammes 1

Mısra: 1

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Sevdik seni yol yok bunu izhâra
efendim

Akmaz mı gönüldür bu o refâre
efendim

sevdiklerim:

1. **sevdiklerim:** *-dik, -ler, -im*

Gazel 39

Mısra: 1

Sevgi beslenen kişi, dost.

Sevdiklerim ki kalbime bin yâre
verdiler
Geh sabr u geh sefer dediler çâre
verdiler

sevdim:

1. **sevdim:** *-di, -m*

Gazel 15

Mısra: 5

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Sevdim seni başka bir suçum yok
Aşkım mı bu kıl ü kâle bâis

2. **sevdim:** *-di, -m*

Gazel 163

Mısra: 2

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Îzâr-ı yâri anarken semen semen
diyerek
Hezâr goncayı sevdim dehen dehen
diyerek

sever:1. **sever:-er****Gazel 31**

Mısra: 1

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Semā-yı nev-bahār içinde şā'irān melek
sever
Zemīn zemīn çiçek sever 'izār-ı yāri
pek sever

2. **sever:-er****Gazel 31**

Mısra: 2

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Semā-yı nev-bahār içinde şā'irān melek
sever
Zemīn zemīn çiçek sever 'izār-ı yāri
pek sever

severmiş:1. **severmiş:-(e)r, -miş****Gazel 145**

Mısra: 4

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Sevmek mi sevilme mi güzel derken o
şen kız
Bilsen ne severmiş seni şakrak
delikanlı

seversin:1. **seversin:-sin****Diger 1**

Mısra: 31

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Şu'arā zümresin seversin Şādī
Onlar da bulunsun ihvāncasına

sevgilimin:1. **sevgilimin:-m, -in****Gazel 30**

Mısra: 3

Sevgi duyulan, âşık olunan.

Zaman zaman gezerim gözlerinde
sevgilimin
Şikār-ı gamze de olsam tegāfülüm
yoktur

sevgimi:1. **sevgimi:-m, -i****Gazel 48**

Mısra: 10

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Vefā ümmidi verir yār-ı şīve-kār İhsān
Bilir mi sevgimi bilmem visāle yār
mıdır

2. **sevgimi**:-m, -i

Şarkı 9

Mısra: **10**

Sevgi, sevdâ, aşk.

O nasıl tatlı bakışlar o ne baygın gözler
Büyüler sevgimi söyletmez o çapkın
sözler

sevgimin:

1. **sevgimin**:-m, -in

Gazel 52

Mısra: **9**

Sevdâ, aşk.

Sevgimin şimdi gülümser yüzü
gönlümde benim
Girer ihsân sanırım koynuma bir kız
geceler

sevilir:

1. **sevilir**:-(i)l, -(i)r

Gazel 13

Mısra: **7**

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Sevilir yâr-ı vefâkârım olur sîne-i hilkat
Olurum şevk ile müstagrak-ı dîdâr-ı
tabî'at

sevilmek:

1. **sevilmek**:-(i)l, -mek

Gazel 145

Mısra: 3

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Sevmek mi sevmek mi güzel derken o
şen kız
Bilsen ne severmiş seni şakrak
delikanlı

Mısra: 6

Şiddetli arzu, istek, heves.

Aşk ehli cām-ı Cem gibi devr ettiler
müdām
Hayrān dolup bu şevk ile hayrān
boşaldılar

sevimle:

1. **sevimle:**-(i)l, -mek, -le

Şarkı 7

Mısra: 9

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Sevmekle sevimle geçen cilve-i
sohbet
Sevdā heyecan zevk ü tarab neş'e
maḥabbet

sevk:

1. **sevk:**

Gazel 13

Mısra: 8

Şiddetli arzu, istek, heves.

Sevilir yār-ı vefākārım olur sīne-i hilkat
Olurum şevk ile müstagra-k-ı didār-ı
tabi'at

2. **sevk:**

Gazel 35

3. **sevk:**

Gazel 45

Mısra: 12

Şiddetli arzu, istek, heves.

Şevk-i cūşānımı yok sormaya hācet
İhsān
Güler elbet dil ü cān şevk ile cānān
gülüyor

4. **sevk:**

Gazel 51

Mısra: 11

Şiddetli arzu, istek, heves.

Gönülde raksa girer lem'a lem'a şevk
İhsān
Teneccümāt ile deryā-yı bī-karār
öpüşür

5. **sevk:**

Gazel 60

Mısra: 2

Şiddetli arzu, istek, heves.

Çıksa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans
Mest ü perîşân eder şevk ile peymâne
dans

6. şevk:

Gazel 64

Mısra: 6

Şiddetli arzu, istek, heves.

Dokunup şâne-i zerrîn-i sabâ zülfünü
okşar
Dil-i erbâb-ı hevâ şevk ile
yelpâzelenirmiş

7. şevk:

Gazel 66

Mısra: 3

Şiddetli arzu, istek, heves.

Sînemde fûrûzân şevk âhımda ayân
sevdâ
Âyîne-serây âteş nâlinde rebâb âteş

8. şevk:

Gazel 99

Mısra: 7

Şiddetli arzu, istek, heves.

Yazalım şevk ile tanzîr-i gülîstan
edelim
Hatt-ı müşkîn-i cemâlinle kitâb
eyleyelim

9. **şevk:****Gazel 105**

Mısra: 8

Şiddetli arzu, istek, heves.

Yād-ı ruhsārın ki eyler kalb-i sâfımdan
güzer
Şevk urur güyâ geçer bir bedr-i tām
âyîneden

10. **şevk:****Gazel 126**

Mısra: 4

Şiddetli arzu, istek, heves.

Aşkın envârını etmiş yed-i takdîr-i ezel
Ebedî şevk ile ihrâk gönülden gönüle

11. **şevk:****Tahmis 3**

Mısra: 11

Şiddetli arzu, istek, heves.

Eder üfîâdegânın bezme her an
mehlikâlar sevk
Ne hâlettir olur yek-reng uyar mādûna
her mâ-fevk

12. **şevk:****Tahmis 9**

Mısra: 18

Şiddetli arzu, istek, heves.

Oldular bir perdeden vuslatla firâkât
nağme-zen
Şevk istîla edip olmakla bîtâb encümen

sevmek:1. **sevmek:-mek****Gazel 145**

Mısra: 3

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Sevmek mi sevilme mi güzel derken o
şen kız
Bilsen ne severmiş seni şakrak
delikanlı

sevmekle:1. **sevmekle:-mek, -le****Gazel 99**

Mısra: 9

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Seni görmek seni sevmekle günâh
etmiş isek
Haşre dek koy bu günâh üzre sevâb
eyleyelim

2. **sevmekle:-mek, -le****Şarkı 7**

Mısra: 9

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Sevmekle sevilmele geçen cilde-i
sohbet
Sevdā heyecan zevk ü tarab neş'e
maḥabbet

sevmezdi:

1. **sevmezdi:**-mez, -di

Gazel 138

Mısra: 9

Sevgi beslemek, gönül vermek.

Şarāb içmez güzel sevmezdi havf
eylerdi düzahdan
Eğer kürsīde zāhir kavle vāiz kâil
olsaydı

seyahāt:

1. **seyahāt:**

Kaside 2

Mısra: 116

Yolculuk, gezi.

Bir alay deryā-diliz ammā mekīniz
misl-i kūh
Gāvi ḥāmil ḥūt imiş andan seyahāt
bekleriz

seylābdan:

1. **seylābdan:**-dan

Tahmis 9

Mısra: 10

Sel, taşkın. II Şarap.

Geçtiler cām elde meclisten ezel
sākîleri
Sîmeler seylâbdan canlar safâdan
geçtiler

Gördüm İhsân cılve-gâh-ı hüsn ü 'aşk
olmuş cihân
Seyr için didârı bak her cılve bir mîrsâd
olur

sevlâb-ı sakâ:

1. seylâb-ı sakâ:

Kıt'a 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sel suyunu, taşkını taşıyan kimse.

Devr-i hürriyyetle zâhir farkı devr-i
sâbıkın
Şimdi seylâb-ı sakâ teksîr eder
mecrâsını

sevr ederek:

1. seyr ederek:-erek

Gazel 141

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Seyretme, izleme, bakma.

Ehl-i nazar seyr ederek sînesin
Âyîne-i nûr-ı mücessem dedi

sevr edip:

1. seyr edip:-(i)p-ip

Gazel 136

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Seyretme, izleme, bakma.

Nûrdan yekpâre süzân nahle teşbih
eylerim
Hâtırım âyînesinden seyr edip endâmını

sevli:

1. seyli:-i

Gazel 98

Mısra: 4

Sel, şiddetle gelen şey.

Bin dâire-i cilvede elden ele düştüm
Seyli hür-ı devr olmada mânend-i def
oldum

sevr et:

1. seyr et:

Gazel 114

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Seyretme, bakma, izleme.

sevr:

1. seyr:

Gazel 29

Mısra: 10

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Gülzârı seyr et bak rûy-ı âle
Sâgar be-dest ol gel kokla lâle

sevr etti:

1. **sevr etti:-ti**

Gazel 141

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Seyretme, izleme, bakma.

Eşkimi seyr etti o meh yemm dedi
Aktı yeter hûn demâdem dedi

sevr ettim:

1. **sevr ettim:-ti, -m**

Gazel 97

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Seyretmek, izlemek.

Ahîllen rehber oldum râhzenlik resmi
seyr ettim
Ehibbâ-perver oldum her birinden bir
sitem gördüm

sevr eyle:

1. **sevr eyle:**

Gazel 112

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Bakmak, izlemek.

Seyr eyle cānān mahmūr-ı sahbā
 meshūr-ı sevdā
 Giysū-yı hoş-bū ebrūsu pūr-gū çeşmānı
 āhū

2. seyr eyle:

Gazel 148

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Seyretme, izleme, bakma.

Rezm-i edebın çüñkü benim merd-i
 şeḫī'i
 Seyr eyle de gör bendeki reftār-ı serī'i

sevr ü tayr evler:

1. seyr ü tayr eyler:-r

Kaside 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İzler ve uçar.

Seyr ü tayr eyler cihan fevka's-semā
 tahte'l-bihār
 Meskenet bābında biz peyveste nevbet
 bekleriz

sevrān:

1. seyrān:

Gazel 112

Mısra: 5

Seyretme, bakma, izleme.

Meclisde her an çaldıkça nutrib
 oldukça seyrān
 Āvāz-ı şevk ü şādiyle dolsun mīnā-yı
 mīnū

2. seyrān:

Tahmis 3

Mısra: 8

Seyretme, bakma, izleme.

Akar dīvāne ser-cūlar terennūm-sāz
 olur murğān
 Hīrāmān serv-kadlerdir edenler cā-be-
 cā seyrān

sevrāna:

1. seyrāna:-a

Kaside 5

Mısra: 16

Seyretme, bakma, izleme.

İşte pūr-debdebe bir başka temāşā
 geçiyor
 Göz kamaşmaz mı bu seyrāna ne
 seyrāndır bu

sevrāndır:

1. sevrāndır:-dır

Kaside 5

Mısra: 16

Seyretme, bakma, izleme.

İşte pür-debdebe bir başka temâşâ
geçiyor
Göz kamaşmaz mı bu seyrâna ne
seyrândır bu

sevre çıkmış:

1. **sevre çıkmış:-miş**

Kıt'a 67

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gezmeye, gezintiye çıkmak.

Bir şehir bîdâr olup ettim temâşâ-yı
bahâr
Nâzenînân-ı Sıtanbul seyre çıkmış
nâgehân

sevreden:

1. **sevreden:-en**

Gazel 18

Mısra: 7

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Seyreden gülsitân-ı hüsnünü der
Dest-i üstâd-ı aşkdan matrûh

2. **sevreden:-en**

Kıt'a 2

Mısra: 3

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Cemālin seyreden Allāh dermiş
Büyüksün pek büyük Allāhu Ekber

3. **seyreden:-en**

Tahmis 3

Mısra: 10

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Hevā hoş her taraf gülzār bülbül zār ü
gül handan
Bu esbāb-ı cününü seyreden dīvāne
olmaz mı

sevredirim:

1. **sevredirim:-(e)r, -im**

Kaside 3

Mısra: 34

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Etrāfımı almış bir alay gürisne çeşmān
Ben seyredirim māide-i hüsünü sırım

sevredip:

1. **sevredip:-ip**

Tahmis 9

Mısra: 21

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Seyredip mir'āt-ı hüsni-yāri hayrān
oldular
Gamzeler derdiyle demlerdir ki giryān
oldular

seyret:

1. **seyret:**

Gazel 55

Mısra: 7

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Ez-kazā bir dem çerāğ-ı devletin
sönsün de seyret
Bezm-i idbārında bir tek perr uran
pervāne kalmaz

2. **seyret:**

Gazel 66

Mısra: 2

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Eşkimde nümāyān bir nādīde hıızāb āteş
Seyret ne garābettir perverde-i āb āteş

3. **seyret:**

Gazel 75

Mısra: 9

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Bir turfa-nümā hey'et seyret bu nasıl
maktel
Milyonca cināyet var bir āh-ı tezallüm
yok

4. **seyret:**

Kaside 5

Mısra: 46

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Toplanıp ehl-i hevā her biri bir sâz
çalar
Bâri seyret ne 'acâyip kafeşantandır bu

5. **seyret:**

Kaside 6

Mısra: 101

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Geçmiş boyu sarganayı seyret
Meydanda şu mosturâ-yı hamsi

seyretmek:

1. **seyretmek:**

Gazel 6

Mısra: 1

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Hoş gelir dildârı seyretmek visâlerinden
bana
Nev-bahârın bir kız olmak ihtimâlerinden
bana

seyretmeli:

1. **seyretmeli: -meli**

Kıt'a 66

Mısra: 26

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Ne hâletle etmekte seyr-i sülûk
Görüp cezbe hâlinde seyretmeli

seyretmesin:

1. **seyretmesin:** -me, -sin

Gazel 71

Mısra: 7

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Seyretmesin mi 'âşık gönlünde aks-i
cânân
Nezzâreden değildir âyinedâr memnû'

seyretse:

1. **seyretse:** -se

Kaside 7

Mısra: 39

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Seyretse Sokullu bunu hayrette kalırdı
Seyrinde sokûl ordusu hayrân-ı ma'ârif

seyretsin:

1. **seyretsin:** -sin

Kaside 5

Mısra: 11

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Görmeyen devr-i Nedîmâyı gelip
seyretsin
Fener alayı değil özge çerâgândır bu

seyrettiğin:

1. **seyrettiğin:** -tik, -in

Gazel 32

Mısra: 11

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Leb değildir hatt-ı gird-i leb değil
seyrettiğin
Bir çemenlikten geçer yâkûttan bir
cüybâr

seyrevleyen:

1. **seyrevleyen:** -(y)en

Kıt'a 23

Mısra: 1

Seyretmek, izlemek, bakmak.

Ağlamak gülmek diler seyrevleyen
İstanbulun
Tâli '-i pür-nekbet-i peydâ vü nâ-
peydâsını

sevr-i cânân:

1. **sevr-i cânân:**

Gazel 81

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kahp ifade**

Sevgiliyi seyretmek, izlemek.

Şu hâl-i zârımı gör bir de seyr-i cânân
et

Miyân-ı gonca vü bülbülde hâle
mahrem isen

sevr-i cemâle:

1. seyr-i cemâle:-e

Şarkı 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin güzel yüzünü seyretme,
izleme.*

Hasretle maḥabbetle dalıp seyr-i
cemâle
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

sevr-i cemâl-i pâkin için:

1. seyr-i cemâl-i pâkin için:

Gazel 169

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Temiz, saf yüzü seyretmek, izlemek
uğruna.*

Seyr-i cemâl-i pâkin için ey ilâh-ı ḥüsn
Her zerre cezb-i 'aşk edecek bir nigâh
olur

sevr-i girûdâr-ı dünyâdan:

1. seyr-i girûdâr-ı dünyâdan:-dan

Kaside 2

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Dünya savaşının yürütmesi, devam etmesi.

Seyr-i girüdâr-ı dünyâdan peşimân olmuşuz
Girmeden gavgâya bir an emr-i ric'at bekleriz

Mısra: **81**

Seyretme, izleme, bakma.

Seyriyle dolar şu cevî-i mi'de
Lâzım değil iştirâ-yı hamsi

sevvâh-ı bî-karâra:

1. **seyyâh-ı bî-karâra:-a**

Tahmis 10

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Kararsız seyyah.

Candan uğurlar olsun seyyâh-ı bî-karâra

sevvân:

1. **seyyân:**

Kıt'a 16

Mısra: **2**

Eşit, denk.

Nik ü bed cümle-i ef'âli ki senden bilirim
Hayrı ben şerrile bir cilde seyyân görürüm

sevvîât-ı a'mâlim:

1. **seyyîât-ı a'mâlim:-im**

Kaside 1

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

Amellerin kötülükleri, günahlar.

sevr-i mâhtâb etsem:

1. **seyr-i mâhtâb etsem:-se, -m**

Gazel 163

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Mehtabı seyretmek, izlemek.

sîmtenle ne var seyr-i mâhtâb etsem
Ağardı müy-i siyâhım keten keten diyerek

sevrinde:

1. **seyrinde:-i, -(n)de**

Kaside 7

Mısra: **40**

Gidiş, ilerleyiş.

Seyretse Sokullu bunu hayrette kalırdı
Seyrinde sokul ordusu hayrân-ı ma'ârif

sevrile:

1. **seyriyle:-i, -(y)le**

Kaside 6

Geçince hâtradan seyyiât-ı a' mālīm
Yakar yıkar beni te'sir-i âteş-i ferdâ

sezâdır:

1. sezâdır:-dır

Tahmis 1

Mısra: **6**

Layık, uygun, münasip.

Doğar rūhu'l-kudūs yâdınla âh-ı 'arş-
peymâdan
Sezâdır şu'le-i hüsnünle ser-tâ-pâ adīm
olsa

sezâyî:

1. sezâyî:

Gazel 149

Mısra: **8**

Samipaşazâde Sezaî.

Kendim değılim eyleyen irfânımı izhâr
Hâmidle Sezâyî bana olmakta senâ-kâr

sıbyân-ı ma'ârif:

1. sıbyân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Bilgili, hünerli çocuklar.

Hâlen yediden yetmişe tahsîl ile meşğûl
Ezberden okur dersini sıbyân-ı ma'ârif

sıcakken:1. **sıcakken:**-ken**Kaside 6**Mısra: **109***Isısı yüksek olan, çok ısınmış.*

Gânün-ı vücûda at sıcakken

Yap destini bir maşâ-yı hamsi

sıdk ile:1. **sıdk ile:****Kıt'a 6**Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Doğrulukla, sadakatle.

Bilirim sıdk ile Allâhı bir ancak İhsân

Mâsivâdan dahî matlûb nedir ben

bilmem

sidreden:1. **sidreden:**-den**Gazel 116**Mısra: **9***Ağaca teşbih edilen, yedinci kat gökte
bir makam ismi.*

Ankâ-yı nâz u himmetim İhsân

geçerken sidreden

Sayd oldun âhû gözlerin bir gamze-i

gammâzına

sifâl-i mâ:1. **sifâl-i mâ:****Gazel 90**Mısra: **8**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Su çanağı, su testisi.*

A bî-amân sakın enîn-i inkisâr-ı

sîneden

Gönüldür âh kırdığın senin sifâl-i mâ

değil

sıfr:1. **sıfr:****Gazel 111**Mısra: **1***Sıfır, hiç.*

Hâsılıım sıfr olunca vakt-i direv

Hirmen-i ömrü sardı dūd u alev

sığmaz:1. **sığmaz:**-maz**Diğer 1**Mısra: **55***Uygun düşmek, yer almak, bulunmak.*

Her şâir kelâmı sığmaz divâne

Bizim kelâmımız dīvāncasına

sihâm:

1. **sihām:**

Gazel 43

Mısra: **10**

Oklar.

İhsān açar cinānıma bin zahm-ı
cānsitān
Ol gamzeler ki kavs-i kazādan sihām
olur

sihām-ı aşka:

1. **sihām-ı aşka:-a**

Gazel 129

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk okları.

Nühüfte gamzelerin sırrı hem-zebān
olsa
Sihām-ı aşka bütün sīneler nişān olsa

sihām-ı cevrine:

1. **sihām-ı cevrine:-i, -n, -e**

Gazel 134

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Eziyet, zulüm okları.

Sihām-ı cevrine her nazra bir gazāle-
niğāh
Nişāne kıldı dil-i zār-ı pāre pāremizi

sihām-ı cevri:

1. **sihām-ı cevri:** *-i, -n, -i***Gazel 134**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Eziyet, zulüm okları.

Sihām-ı cevri hep hırz-ı cān ederdik
biz

Saraydı dest-i nevāzişle yār yāremizi

Mısra: **121***Efsun, büyü.*

Fālmız yā sihr olur yā remil yā efsün
olur

Her birinden başka bir ümmīd ü nusret
bekleriz

sihr-āşinā:1. **sihr-āşinā:****Gazel 115**Mısra: **4***Sihir bilen.*

Dudaklar hande-pīrā işve-perver
Birer sihr-āşinā meshūr-hande

sıktın:1. **sıktın:** *-tı, -n***Gazel 156**Mısra: **6***Sıkmak, darlatmak.*

Bed-mest değildin bu kadar ba'zen
ayıktın
Aklınca kalenderliğe saptın bizi sıktın

sile geldik:1. **sile geldik:** *-di, -k***Şarkı 7**Mısra: **3****sih-i intizārda:**1. **sih-i intizārda:** *-da***Diğer 1**Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

Gözleme, bekleme demir şişi.

Sih-i intizārda olduk pek zebūn
Yaktık cān u teni biryāncasına

sih-i tahassüründe biryān:1. **sih-i tahassüründe biryān:****Kaside 6**Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

Hasret çekme şişinde kebab.

Ben sih-i tahassüründe biryān
Ağyāre de çatlamā-yı hamsi

sihr:1. **sihr:****Kaside 2**

Kelime Tipi: -

Silmek, temizlemek, yok etmek.

Ğam nakşını zâten bu gönülden sile
geldik

Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

siler:

1. **siler:**-(e)r

Kıt'a 66

Mısra: 14

Silmek, temizlemek, arındırmak.

Devâ-sâz olur derd-mendân için
Siler jeng-i kalbi urup saykalı

silsene:

1. **silsene:**-se, -n, -e

Gazel 52

Mısra: 7

Islaklığımı gidermek.

Pamuk ellerle gelip silsene
gözyaşlarımı
Hıçkırık seslerinin çıktığı ıssız geceler

sîm ü zer-i irfânla:

1. **sîm ü zer-i irfânla:**-la

Gazel 151

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gümüş ve altın misali değerli bilme,
anlayış gücü.*

Gencîne-i pinhânına aklın kapatıldım
Sîm ü zer-i irfânla serâpâ donatıldım

sîmâh-ı rikkat:

1. sîmâh-ı rikkat:

Gazel 117

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Acıma, incelik kulağı.

Muhrik terânelerde duyarlar enîn-i aşk
İhsân sîmâh-ı rikkat açanlar fîgânıma

sîmâ-yı cennet:

1. sîmâ-yı cennet:

Gazel 55

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Cennet yüzülü.

Bir tecellî etse hayrân olduğum sîmâ-yı
cennet
Dâr-ı bîmârân olan dünyâda bir dîvâne
kalmaz

sîmâ-yı gülîstân:

1. sîmâ-yı gülîstân:

Gazel 45

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Gül bahçesinin çehresi.

Geçerek karşıma oldukça şeker-hand-i
emel
Bülbül-i zârına sîmâ-yı gülîstân
gülüyor

sîmâ-yı hakikat:

1. sîmâ-yı hakikat:

Gazel 20

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Doğruluğun yüzü, gerçeklik.

Sîmâ-yı hakikat bana her vech ile ağlar
Güldürse biraz güldürür efsâne-i
ümîd

sîmâ-yı hüsrân:

1. sîmâ-yı hüsrân:

Tahmis 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hüznün siması.

Tâli'imden gördüğüm sîmâ-yı hüsrân
oldu hep
Döktüğüm yaşlar pey-i dâmente al kan
oldu hep

sîm-endâmı:

1. sîm-endâmı:-1

Gazel 105

Mısra: 9

*Gümüş endamlı, gümüş vücutlu
(sevgili).*

Sen gibi bir sîm-endâmı der-âgûş
eylemiş
Vechi var îhsân alırsam intikâm
âyîneden

sîmîn-beden:

1. sîmîn-beden:

Kaside 6

Mısra: 87

Gümüş gibi parlak ve beyaz vücut.

Sîmîn-beden üzre pul pul olmuş
Her nokta-i pür-cilâ-yı hamsi

sîmîn-sâk:

1. sîmîn-sâk:

Gazel 65

Mısra: 12

*Gümüş kadar parlak ve beyaz olan
baldır, incik.*

Visâl ümmîd eden mestâne gözler
bezm-i hûbânda
O sîmîn-sâk için elmâs-ı eşkinden nişân
vermiş

sîmîn-tende:

1. sîmîn-tende:-de

Gazel 87

Mısra: 1

*Gümüş gibi parlak, beyaz tenli
(sevgili).*

Büse-i 'uşşâk eder izhâr o sîmîn-tende
gül
Mihrin olmuş nûr-ı pâkinden çıkıp
pâyende gül

sîm-ten:

1. sîm-ten:

Gazel 40

Mısra: 14

*Gümüş gibi parlak, beyaz tenli
(sevgili).*

Devlet ol şeydâ-yı aşkındır ki nakd-i
cân döker
Hâle-i âgûşa üryân sîm-ten cânân alır

2. sîm-ten:

Gazel 128

Mısra: 2

*Gümüş gibi parlak, beyaz tenli
(sevgili).*

Verirken nakd-i cânım vermemiş bir
cân-figen büse
Varıp ağıyâre kılmış râyegân ol sîm-ten
büse

sîmtenle:

1. sîmtenle:-le

Gazel 163

Mısra: 11

*Gümüş gibi parlak, beyaz tenli
(sevgili).*

sîmtenle ne var seyr-i mâhtâb etsem
Ağardı müy-ı siyâhım keten keten
diyerek

sîne:

1. sîne:

Gazel 24

Mısra: 4

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Her dalgası bir levha-i sevdâyı eder yâd
Ahzân-ı dil-i zâra olur sîne denizler

2. sîne:

Gazel 34

Mısra: 5

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Sîne üryân dideler mahmûr kâküller
çözük
Mest ü bî-pervâ düşer sînemde cânân
serpilir

3. sîne:

Gazel 87

Mısra: 10

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Gülsitân-ı hüsn ü 'aşk olmuş serâpâ
nâzdan

Sîne gül gül başta gül hem elde hem
dâmeninde gül

4. sîne:

Gazel 105

Mısra: 3

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Sîne üryân zülf açıp döktükçe mir'ât
üstüne

Nûr akar âyineye her subh u şâm
âyineden

5. sîne:-erek

Gazel 122

Mısra: 8

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Yokken nevây ü ney dahî bir mevlevî
güzel

Ateş komuşdu dem çekerek sîne nâyına

6. sîne:

Kıt'a 66

Mısra: 15

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Rebâb-ı tarîkat midir sîne mi
Çalar sâz-ı ezkârdan her teli

Levh-i sînem gibi bir sîne-i bî-kîneye
bak

sînen:

1. sînen:-den

Gazel 5

Mısra: 1

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Şemîm-i vuslatın bir sînen taktîridir
sevdâ
Gönül bîmârının peymâne-i iksîridir
sevdâ

2. sînen:-den

Tahmis 4

Mısra: 10

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Açmuş oldum sînesin bir kerre ârâm u
sûkûn
Sînen bilmem ne hâlettir girîzân oldu
hep

sîne-i bî-kîne:

1. sîne-i bî-kîne:-(y)e

Gazel 80

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kin barındırmayan gönül.

Şevk-i dîdâr-ı mahabbetle yanan sîneye
bak

sîne-i hilkat:

1. sîne-i hilkat:

Gazel 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yaratılışın kalbi.

Sevilir yâr-ı vefâkârım olur sîne-i hilkat
Olurum şevk ile müstagrak-ı dîdâr-ı
tabi'at

sîne-i himmetim:

1. sîne-i himmetim:-im

Gazel 26

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gayretli gönül.

Sitem-i zamâneyi sînelerden izâle
eylemek isterim
Ne revâ ki sîne-i himmetim sitem-i
zamâne nişân olur

sîne-i millet:

1. sîne-i millet:

Kaside 2

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Milletin göğsü, yüreği.

Sîne-i millet serâpâ çerha-i pür-zehrdır
Biz şifâ-yı sadr olur dârû-yı devlet
bekleriz

sîne-i pür-emel:

1. sîne-i pür-emel:

Gazel 19

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Arzularla dolu olan gönül.

O ne ince hilkat-i bî-bedel helecanlı
sîne-i pür-emel
Ne kadar güzel ne kadar güzel o bedî'a-
perver-i dîde-şüh

sîne-i sad-pârewe:

1. sîne-i sad-pârewe:-(y)e

Rûbai 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Yüz parça, parça parça, paramparça
gönül.*

Yok öyle değil sîne-i sad-pârewe biz
Firkat diye bir düzağ-ı hasret komuşuz

sîne-i simîni:

1. sîne-i simîni:-i

Gazel 74

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Gölmüş gibi parlak göğüs.

Açmış nihâl-i şu'lede nev-bâve
goncalar
Olmuş küşâde sîne-i sîmîni tâ-benâf

sîne-i şu'lede:

1. sîne-i şu'lede:-de

Gazel 60

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Yanan gönül.

Lutf ile dil-dâdesin raksa çağırılmış o
meh
Etti bu şeb sîne-i şu'lede pervâne dans

sîne-i urvâna:

1. sîne-i urvâna:-a

Gazel 88

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Çıplak göğüs.

Gehî ruhsâra dökül gâhî girîbâna dökül
Dökül ey zülf-i siyeh sîne-i urvâna
dökül

sîne-i ürvâm:

1. sîne-i ürvâm:-ı

Gazel 27

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Çıplak sine, gönül.

Der-âgüş etse bir cân-âferin endâmı
şevkinden
Olur âzâde âşık sîne-i ürvâmı sâf eyler

sinek:

1. sinek:

Gazel 160

Mısra: 9

*Çift kanatlılardan, birtakım uçucu
böceklerin genel adı.*

Şâhîni sinek sandı o biçäre örümcek
Zâg u zagan olmaz eşi kartaldır o
gerçek

sîneler:

1. sîneler:-ler

Gazel 129

Mısra: 2

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Nühüfte gamzelerin sırrı hem-zebân
olsa
Sihâm-ı aşka bütün sîneler nişân olsa

2. sîneler:-ler

Tahmis 9

Mısra: 10

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Geçtiler cām elde meclisten ezel
sākîleri

Sîneler seylâbdan canlar safâdan
geçtiler

sînelerden:

1. **sînelerden:** -ler, -den

Gazel 26

Mısra: 9

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Sitem-i zamāneyi sînelerden izāle eylemek
isterim

Ne revā ki sîne-i himmetim sitem-i zamāne
nişān olur

sînemde:

1. **sînemde:** -m, -de

Gazel 34

Mısra: 6

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Sîne üryān dîdeler mahmûr kāküller
çözüük

Mest ü bî-pervā düşer sînemde cānān
serpilir

2. **sînemde:** -m, -de

Gazel 45

Mısra: 8

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Şakıyor sâz-ı mahabbetteki evtâr-ı hevâ
Döküyor zülfünü sînemde o fettân
gülüyor

3. **sînemde:-m, -de**

Gazel 66

Mısra: 3

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Sînemde fîrûzân şevk âhımda ayân
sevdâ
Âyîne-serây âteş nâlinde rebâb âteş

4. **sînemde:-m, -de**

Gazel 145

Mısra: 14

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Bir gün bu kadar canlı mahabbet
göremezsın
Sînemde şu âyîneye bir bak delikanlı

5. **sînemde:-m, -de**

Kıt'a 12

Mısra: 1

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Cânân temâyül etti de sînemde ağıladı
Bülbül çemende konu perîşân ney
üstüne

6. **sînemde:-m, -de**

Şarkı 8

Mısra: 7

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Gel sîneme sînemde mahabbet kafesin
var
Üftâdeni dîvâne eden çifte benindir

sîneme:

1. **sîneme:-m, -e**

Gazel 132

Mısra: 1

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Bak sîneme dâğdâr olur mu
Azm ehline inkisâr olur mu

sînemi:

1. **sînemi:-i**

Gazel 92

Mısra: 8

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Nûr olup hûn-ı revânım yeniden can
bulayım
Hedef et sînemi ey gamzesi temrenli
güzel

sîneni:

1. **sīneni**:-n, -i

Tahmīs 5

Mısra: 5

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Kim görür idim sīneni pīrāhenin olsam
Va' d etmiş iken hānemi teşrīfī geçende

sīnenin:

1. **sīnenin**:-n, -in

Gazel 127

Mısra: 7

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Yāsemen sīnenin bakın amanın
İki gül var solunda sağında

sīnesi:

1. **sīnesi**:-si

Gazel 139

Mısra: 1

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Nūrdan āyīne olmuş sīnesi
Sīnesinden nūr alır āyīnesi

sīnesin:

1. **sīnesin**:-si, -n

Gazel 141

Mısra: 5

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Ehl-i nazar seyr ederek sînesin
Âyîne-i nûr-ı mücessem dedi

2. **sînesin:** -sî, -n

Tahmîs 4

Mısra: 9

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Açmış oldum sînesin bir kerre ârām u
sûkûn
Sîneden bilmem ne hâlettir girizân oldu
hep

Sînesinden inkişâf etmiş yanar tâbende
gül

3. **sînesinden:** -sî, -n, -den

Gazel 128

Mısra: 11

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Lebinden sînesinden bûseler va'd
eyleyip cânân
Birinden verdi gül bûse birinden
yâsemen bûse

sînesinden:

1. **sînesinden:** -sî, -n, -den

Gazel 40

Mısra: 7

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Hün-çegân mûjgânı çekmez sînesinden
bir zaman
Hün eder rîzân şehîdân-ı mahabbet şân
alır

2. **sînesinden:** -sî, -n, -den

Gazel 87

Mısra: 4

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Gözlerinden feyz alıp bir âfîtab-ı
'işvenin

4. **sînesinden:** -sî, -n, -den

Gazel 139

Mısra: 2

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Nûrdan âyîne olmuş sînesi
Sînesinden nûr alır âyînesi

5. **sînesinden:** -sî, -n, -den

Tahmîs 4

Mısra: 24

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

La'l-i nâbindan mey-i şîrîn-güher etmişti
va'd
Gerdeninden sînesinden bûseler etmişti va'd

sîneve:

1. **sîneye**:-y, -e

Gazel 80

Mısra: 1

Göğüs, bağır; gönül, yürek.

Şevk-i dîdâr-ı mahabbetle yanan sîneye
bak
Levh-i sînem gibi bir sîne-i bî-kîneye
bak

sinîn-i safâ:

1. **sinîn-i safâ:**

Gazel 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Huzurlu yıllar.

Bu uzun şitâ-yı hayâtımın dem-i sayfı
gelmedi bir zaman
Bu kadar sinîn-i safâ geçer bu kadar
bahâr u hazân olur

siper:

1. **siper:**

Kıt'a 27

Mısra: 1

*Siper-i Sâika gazetesinden
bahsedilmiştir.*

Siper cezbetmemiş düşmüş de yakmış
ra'd-i istibdâd
Dağılmış bezmi şürânın duman çıkmış
zemîninden

sîrâb:**1. sîrâb:****Gazel 100**

Mısra: 3

Suya kanma, tok olma.

Sîrâb olamam dolsa da peymâne-i
ömrüm
Peymâne-i âlâamını çekmekten
usanmam

sîrâcî düşer:**1. sîrâcî düşer:-(e)r****Kıt'a 28**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kandili, ışığı düşmek, parlamaz olmaz.

Yalancının mumu yanmış değil sabâha
kadar
O şeb gelir ki söner yıldızın sîrâcî düşer

sîrât-ı istikâmet:**1. sîrât-ı istikâmet:****Gazel 110**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Doğruluk yolu.*

Cennet-i ırfân için imkân-ı vuslat var
mı bilmem
Bir sîrât-ı istikâmet yok mu istikâlâ
doğru

sîrim:**1. sîrim:-im****Kaside 3**

Mısra: 34

Doymuş, tok.

Etrâfımı almış bir alay gürisne çeşmân
Ben seyredirim mâide-i hûsnünü sîrim

sîrîski:**1. sîrîski:-i****Gazel 132**

Mısra: 7

Göz yaşı.

Bîçârelerin sîrîski hâlâ
Zevk ehline bergüzâr olur mu

sîrîsk-i hecr:**1. sîrîsk-i hecr:****Gazel 10**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ayrılık gözyaşları.*

Sîrîsk-i hecr ile âh-ı elemle hem-
cereyân
Şîtab eder gibidir vasl-ı yâre cüy-ı
şebâb

sîrîsk-i su'le-feriz:

1. sirişk-i şu'le-feriz:-iz

Gazel 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ateş gibi parlayan gözyaşları.

Sirişk-i şu'le-feriz çeşm-i intihâbdayız
Kemîne zerrelerez mihre incizâbdayız

sırmalı:

1. sırmalı:-lı

Gazel 92

Mısra: 2

Sırma ile süslenmiş.

Aldı benden beni bir nazlı semen tenli
güzel
Hattı sünbül yüzü gül sırmalı cepkenli
güzel

sırmalı hulleler:

1. sırmalı hulleler:-ler

Diğer 1

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

*Cennette giyilecek olan sırma ile
işlenmiş elbise.*

Bu gece giymişti çünkü serâpâ
Sırmalı hulleler gılmâncasına

sıra:

1. sırta:-a

Gazel 46

Mısra: 10

*Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması
istenmeyen, gizli tutulan şey.*

Bileydim âh o güzel mâil-i visâl midir
Bu sırta dâir o gözlerde bir işâret var

sırrı:

1. sırrı:-ı

Gazel 129

Mısra: 1

*Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması
istenmeyen, gizli tutulan şey.*

Nühüfte gamzelerin sırrı hem-zebân
olsa
Sihâm-ı aşka büttün sîneler nişân olsa

sırr-ı belâ-zâdı:

1. sırr-ı belâ-zâdı:-ı

Gazel 82

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sıkıntı doğuran giz.

Âyîne-i icâdı imkânı yaratmışsın
Bin sır-ı belâ-zâdı yekdîgere katmışsın

sırr-ı ezelden:

1. sırr-ı ezelden:-den

Gazel 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yaratılışından itibaren gizli.

Aşk ehli olmuş sırr-ı ezelden
Âyîne-tıynet küşâde-meşreb

sırr-ı vahdet:

1. sırr-ı vahdet:

Gazel 55

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birlik sırrı.

Olsa mir'at-ı hafâdan sırr-ı vahdet
aşikâra
Küfr ü îmân fark olunmaz kâ'be hem
büthâne kalmaz

sırta:

1. sırta:-a

Kıt'a 64

Mısra: 2

İnsanın üstü, arkası.

Ben ticâret-gâh-ı 'âlemden zarar
gördüm diye
Sırta bir nev-kisve-i pür-ñile ilbâs
eylemiş

sırtunda:

1. **sırtımda:-(i)m, -da**

Kaside 6

Mısra: 16

İnsanın üstü, arkası.

Kālāsım hep giyerken eller
Sırtımda benim 'abā-yı hamsi

sıska:

1. **sıska:**

Gazel 147

Mısra: 9

Pek zayıf, çok cılız, çelimsiz.

Bir sıska sönük nazm ile bir kupkuru
tehzıl
Fāruk edemez kadr-i semā pāyemi
tenzıl

sisler:

1. **sisler:-ler**

Gazel 52

Mısra: 3

*Çok küçük su veya buhar
taneciklerinden oluşan bulutların alçalarak
yeryüzüne inmesi sonucu etrafa yayılan
beyaz duman.*

İnce sisler dağılırken yine yorgun
yorgun
Tüller altında örer gökleri yıldız
geceler

sıtanbuldan çıkıp:

1. **sitanbuldan çıkıp:-ıp****Kıt'a 67**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İstanbul'dan gelme.

Başlamış tanzîre erkânın

rubâ'îyyâtımın

Çâr erkânın Sitanbuldan çıkıp çâr

ebruvân

sitanbulun:1. **sitanbulun:-un****Tahmis 8**

Mısra: 25

İstanbul şehri.

Sitanbulun semâsından geçen zıll-ı

hümâ ağılar

Hakîr olsun mu yâ Rab kalb-i hicran

dağlayan islâm

sitâre:1. **sitâre:****Gazel 22**

Mısra: 2

Yıldız, necm.

Dil-i âvâre kûy-ı yâre gider

Uçarak gökte bir sitâre gider

sitâremizi:1. **sitâremizi:-miz, -i****Gazel 134**

Mısra: 1

Yıldız, necm.

Zalâm-ı nekbete gark eyleyen

sitâremizi

Belâ-yı cân ü dil etmiş o mâh-pâremizi

sitem:1. **sitem:****Gazel 57**

Mısra: 6

Sitem, eziyet, zulüm, cefa.

Müjdelerden dileriz hem dil-i bîmâre

devâ

Hem o bîmârı sitem fırine âmâc ederiz

2. **sitem:****Gazel 97**

Mısra: 4

Sitem, eziyet, zulüm, cefa.

Ahlîlen rehber oldum râhzenlik resmi

seyr ettim

Ehibbâ-perver oldum her birinden bir

sitem gördüm

sitem-i zamâne:1. **sitem-i zamâne:****Gazel 26**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zamanın, devrin zulmü, eziyeti.

Sitem-i zamāneyi sīnelerden izāle
eylemek isterim

Ne revā ki sīne-i himmetim sitem-i
zamāne nişān olur

sitem-i zamāneyi:

1. **sitem-i zamāneyi:**-y, -i

Gazel 26

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zamanın, devrin zulmü, eziyeti.

Sitem-i zamāneyi sīnelerden izāle
eylemek isterim

Ne revā ki sīne-i himmetim sitem-i
zamāne nişān olur

sitemle:

1. **sitemle:**-le

Gazel 129

Mısra: 7

Sitem, eziyet, zulüm, ceфа.

Sitemle gamla geçen rüzgārdan feryād
Bu hasta yurduma artık şifā-vezān olsa

sivāyi:

1. **siyāyī**:-y, -ı**Tahmis 2**

Mısra: 19

Başka, gayrı, diğer.

Sivâyı yaktı dilden nâr-ı 'aşkın
Celîdir kim olur zulmet-zedâ nûr

siyâh:1. **siyâh:****Gazel 26**

Mısra: 13

Kara, kötü, iyi olmayan.

Ne yaman belâya dūcâr imiş siyâh imiş
ki bu tâliim
Bana kendi zâde-i ni'metim de bu
yolda düşmen-i cân olur

2. **siyah:****Gazel 85**

Mısra: 1

Kara, kötü, iyi olmayan.

Dağıtma kâkûl 'izâra ey meh-cemâl
bahtım siyah edersin
Terahhûm etmez gönül yakarsın diyâr-ı
îmân tebâh edersin

siyâh evler:1. **siyâh eyler**:-r

Kıt'a 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Siyahlaştırmak, karartmak.

Düşer der-hâb iken ruhsâr-ı dildâr üzre
gîsûlar
Siyâh eyler de devrân tâli'im bîdâr
göstermez

siyah gözlerinin:1. **siyah gözlerinin**:-ler, -i, -nin**Tahmis 6**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah renkli gözleri.

O siyah gözlerinin hışmına kurbân
olayım
Elde sahbâ-yı velâ dilde nevâ-yı sevdâ

siyâh olur:1. **siyâh olur**:-(u)r**Gazel 169**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kararmak.

Şevk-i visâl ü derd-i firâkınla
dembedem
Pür-nûr olur leyâl güneşler siyâh olur

siyâset:

1. siyâset:

Kıt'a 25

Mısra: 3

Memleket idare etme tarzı, politika.

Maslahat keyfen siyâset 'örfen olmuş
müstedââm
Veyler bir böyle meşrûtiyyet-i
mevhûmeye

sivâsette:

1. siyâsette:-te

Kıt'a 66

Mısra: 8

Memleket idare etme tarzı, politika.

Demosten misâli hitâbette ferd
Siyâsette devrin odur a'kâli

siveh rengin:

1. siyeh rengin:-in

Tahmis 8

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Siyah renkli.

Derin bir âh çektim şanlı bir mâzî hayâl
ettim
Siyeh rengin hilâlin yaşlarımдан âl âl
ettim

siveh zülfü:

1. siyeh zülfü:-ü

Rûbai 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah saçları.

Bir mâhî ki vermekte idim cân lebine
Düşmüşüştü siyeh zülfü semen gâbgabına

siyeh-çerde güzel:

1. siyeh-çerde güzel:

Şarkı 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Esmer tenli güzel (sevgili).

Bana manzûr idi âyinede bir hüsn-i ezel
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel

2. siyeh-çerde güzel:

Şarkı 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Esmer tenli güzel (sevgili).

Beni mahrûm-ı visal etti bu hicrân-ı
emel
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel

3. siyeh-çerde güzel:

Şarkı 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Esmer tenli güzel (sevgili).

Gamzeler vardı yanaklarda ne şühâne
idi
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel

4. siyeh-çerde güzel:

Şarkı 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Esmer tenli güzel (sevgili).

Kimlerin bezmini hem şevk-i bahâr etti
bu şeb
Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel

sizler:

1. sizler:-ler

Gazel 151

Mısra: 7

İkinci çoğul şahıs zamiri.

Sizler gibi zannetmeyiniz hiçe satıldım
Yâhüd topal eşşekle kervâna katıldım

2. **sizler:-ler**

Gazel 159

Mısra: 8

İkinci çoğul şahıs zamiri.

Hep-yektir onun attığı bir tek şeşi
yoktur
Sizler gibi şübbân ile hîç hoş beşi
yoktur

sızms:

1. **sızmış:-mış**

Gazel 106

Mısra: 7

*Belli olmadan yavaşça girmek, gizlice
yerleşmek.*

Küşâde-pehlû bürehne-sâid o mâh
sızmış zamân müsâit
Sen ol da âşık tahammül eyle fütâde
cânlar nasıl dayansın

sobâ-vı hamsi:

1. **sobâ-yı hamsi:**

Kaside 6

Mısra: 178

Kelime Tipi: -

Hamsi sobası.

Sûfî o bürüdetin ısınmaz
Yaksam dağı bin sobâ-yı hamsi

sofrada:

1. sofrada:-da

Kaside 6

Mısra: 31

Üzerine yiyecekler, içecekler, tabak,
kaşık, çatal vb. konularak çevresine
oturulup yemek yenilecek şekilde
düzenlenmiş masa, sini.

Bir sofrada tek soğan bulunsa
Eyler bu da iktizā-yı hamsi

2. sofrada:-da

Kaside 6

Mısra: 171

Üzerine yiyecekler, içecekler, tabak,
kaşık, çatal vb. konularak çevresine
oturulup yemek yenilecek şekilde
düzenlenmiş masa, sini.

Bak sofrada zāhid-i 'asel-nüş
'Alemlere maskarā-yı hamsi

1. sofranın:-nın

Diğer 1

Mısra: 152

Üzerine yiyecekler, içecekler, tabak,
kaşık, çatal vb. konularak çevresine
oturulup yemek yenilecek şekilde
düzenlenmiş masa, sini.

Maḥabbet sofrası taşar da dolmaz
Buyurun sofranın tek mancasına

soğan:

1. soğan:

Kaside 6

Mısra: 31

Yemeklerde ve salatalarda kullanılan,
keskin kokulu, acı sebze.

Bir sofrada tek soğan bulunsa
Eyler bu da iktizā-yı hamsi

söğülme:

1. söğülmeye:-me, -(y)e

Tahmis 5

Mısra: 19

Birisi tarafından kötü sözlerle maruz
kalmak.

Döğülmeye söğülmeye kovulmaya
billāh
Hep rāzıyım ammā ki efendim senin
olsam

sohbet:**sofra-i ni' met ü maḥabbet:**

1. sofr-a-i ni' met ü maḥabbet:

Kaside 6

Mısra: 251

Kelime Tipi: -

Yiyecek, ihsan ve sevgi, sohbet sofrası.

Her sofr-a-i ni' met ü maḥabbet
Dolsun taşsın gıdā-yı hamsi

sofranın:

1. sohbet:

Gazel 125

Mısra: 5

Muhabbet, hasbihâl.

Encâma erer sohbet bir neş'e kalır bâkî
Mestâne güzellerden âvâre gönüllerde

2. sohbet:

Kaside 2

Mısra: 78

Muhabbet, hasbihâl.

Etmeden Allah için beyne'l-eḥibbâ bir
kelâm
İsteriz bin bir kelâmulâhı sohbet
bekleriz

3. sohbet:

Rûbai 4

Mısra: 1

Muhabbet, hasbihâl.

Meclisde ne dem kaldı ne sohbet kaldı
Gönlüm o güzel sohbe ḥasret kaldı

sohbet edelim:

1. sohbet edelim:-e, -lim

Diğer 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dostça, arkadaşça konuşarak hoş bir

*vakit geçirmek, söyleşide bulunmak,
yârenlik etmek, hasbihâl etmek.*

Bir gece bize gel sohbet edelim
İstersen biraz da işret edelim

sohbete:

1. sohbet:-e

Diğer 1

Mısra: **148**

Muhabbet, hasbihâl.

Bu işe yâr ile ağıyâr da şaştı
Sohbete gelmişiz akrâncasına

2. sohbet:-e

Diğer 1

Mısra: **150**

Muhabbet, hasbihâl.

Baktık ağalarla çıkışmak olmaz
Dedik ki sohbe asla doyulmaz

3. sohbet:-e

Rûbai 4

Mısra: **2**

Muhabbet, hasbihâl.

Meclisde ne dem kaldı ne sohbet kaldı
Gönlüm o güzel sohbe hasret kaldı

sohbet-i baykarâ-yı hamsi:

1. sohbet-i baykarâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **214**

Kelime Tipi: -

Malı çok olan hamsinin sohbeti.

Bak sohbetim oldu neş'e-pîrâ
Bir sohbet-i Baykarâ-yı hamsi

sohbet-i dîrîneve:

1. sohbet-i dîrîneve:-(y)e

Gazel 80

Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Eski,kadim sohbet.

Şimdilik tesliyet-i hâl ise kasdın îhsân
Bezm-i hâtırda kalan sohbet-i dîrîneve
bak

sohbetim:

1. sohbetim:-(i)m

Kaside 6

Mısra: **213**

Muhabbet, hasbihâl.

Bak sohbetim oldu neş'e-pîrâ
Bir sohbet-i Baykarâ-yı hamsi

sohbetler edelim:

1. sohbetler edelim:-e, -lim

Diğer 1

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Karşılıklı konuşarak hoş bir vakit geçirmek, söyleşide bulunmak, yârenlik etmek, hasbihâl etmek.

Konyaklı çaylardan toka fiyaka
Sohbetler edelim rindâncasına

sohbetler eyleyip:

1. sohbetler eyleyip:-(y)ip

Diğer 1

Mısra: 164

Kelime Tipi: -

Sohbet etmek, karşılıklı konuşmak, yârenlik etmek, hasbihâl etmek.

Şâdiyle yaşasın cümle yârânı
Sohbetler eyleyip ihvâncasına

sohbetlerinden:

1. sohbetlerinden:-ler, -i, -n, -den

Gazel 107

Mısra: 2

Muhabbet, hasbihâl.

Hemân bir neş'e kalmış mahabbet
demlerinden
Gönül sohbetlerinden safâ âlemlerinden

sokül ordusu:

1. sokül ordusu:-su

Kaside 7

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Osmanlı'nın Bosna Sancağı'nda
bulunan bir yerleşimin, Sokul'un silahlı
kuvvetleri.*

Seyretse Sokullu bunu hayrette kalırdı
Seyrinde sokül ordusu hayrân-ı ma'ârif

sokullu:

1. sokullu:

Kaside 7

Mısra: 39

*Osmanlı sadrazamı Sokullu Mehmet
Paşa.*

Seyretse Sokullu bunu hayrette kalırdı
Seyrinde sokül ordusu hayrân-ı ma'ârif

solda:

1. solda:-da

Kaside 7

Mısra: 74

Sol taraf.

Meydâna atıldın ola meşkür cihâdın
Sağ elde kılıç solda da kalkân-ı ma'ârif

soldu:

1. soldu:-du

Rûbai 19

Mısra: 1

*Solmak, tazeliğini ve parlaklığını
yitirmek.*

Nâgâh açılıp bâğ-ı emel soldu bugün
Cânâna 'ayân oldu nihân oldu bugün

solmasın:

1. solmasın:-ma, -sın

Tahmis 6

Mısra: 29

*Solmak, tazeliğini ve parlaklığını
yitirmek.*

Solmasın taraf-ı ruḥunda açılan
ğoncaların
Gözyaşım şebnem olur anlara giryân
olayım

solunda:

1. solunda:-u, -n, -da

Gazel 127

Mısra: 8

Sol taraf.

Yâsemen sînenin bakın amanın
İki gül var solunda sağında

solup:

1. **solup:-up**

Şarkı 1

Mısra: **3**

Solmak, sararmak, canlılığını yitirmek.

Solup gül-nahl-i ümmîdim döküldü
Yetim oldum bugün boynum büküldü

son:

1. **son:**

Gazel 69

Mısra: **10**

Son, nihayet.

Düşerek ümîd-i visâle ben dili mesken-
i mihen eyledim
Bana hufre-i 'adem olmasın reh-i
firkatindeki son ribât

son nasîbim:

1. **son nasîbim:-im**

Tahmis 10

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

*Son kısmet, ölmeden önce son kez
payına düşen.*

Yâd eylemezse bir an dil-âstasın
tabîbim
Âsretle böyle nâlân ölmekse son
nasîbim

son peşimânlık müfid olmaz:

1. son peşimānlık müfid olmaz:**Kit'a 54**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Atasözü**

*"Son pişmanlık fayda etmez" atasözü,
iş işten geçtikten sonra pişman olmanın
yararı yoktur anlamındadır.*

Son peşimānlık müfid olmaz beğim
Hay hayın ardınca çok vay vay çıkar

son zevkini ömrün:**1. son zevkini ömrün:-iün****Şarkı 5**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hayatın son mutluluğu, son istek.

Son zevkini ömrün bıraktırdım dudağında
Bir katre mey olsam da leb-i la'line aksam

söner yıldızın:**1. söner yıldızın:-ın****Kit'a 28**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yıldızı sönmek; itibardan düşmek,
şöhreti son bulmak.*

Yalancının mumu yanmış değil sabāha
kadar
O şeb gelir ki söner yıldızın sirācı düşer

sonra:**1. sonra:****Gazel 41**

Mısra: 4

*Ardından,daha sonra,ileri bir
zamanda.*

Āh el-amān bu şīve-i cānāndan el-amān
Birkaç piyāle bāde çeker sonra rām olur

2. sonra:**Kaside 4**

Mısra: 14

*Ardından,daha sonra,ileri bir
zamanda.*

Allāh için akvāli de ef'āline uygun
Pek çok iş eder sonra verir ādeme pendi

sönsün:**1. sönsün:-siün****Gazel 55**

Mısra: 7

Parlamaz olmak, ışığını kaybetmek.

Ez-kazā bir dem çerāğ-ı devletin
sönsün de seyret
Bezm-i idbārında bir tek perr uran
pervāne kalmaz

sonu:**1. sonu:-u****Kaside 5**

Mısra: 64
Son, nihayet.

Aldı etrafımı en sonra şu fettan hübân
Sonu dervişlerin hârmân-ı hübândır bu

sonu geldi:

1. **sonu geldi:-di**

Tahmis 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Sona ermek, yok olmak.

Bir göz kapayıp açma kadarmış sonu
geldi
Kalmazdım uzaklarda maḥabbet
kucağından

sonu gelmez:

1. **sonu gelmez:-mez**

Kaside 5

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sonlanmak, bitmek, tükenmek.

Yüzemezmiş denilir lâf ile peynir
gemisi
Bu lafın bir sonu gelmez mi ne çân
çandır bu

sönük:

1. **sönük:**

Gazel 147

Mısra: 9

*Göze çarpmayan, dikkat çekmeyen,
sılık.*

Bir sıska, sönük nazm ile bir kupkuru
tehzıl
Fâruk Edemez kadr-i semâ-pâyemi
tenzıl

sonunda:

1. **sonunda:** -u, -n, -da

Gazel 43

Mısra: 7

Nihayetinde, bitiminde.

Vuslat sonunda etse gerek meyl-i hâb o
çeşm
Sulh olduğunda fig-i gazâ der-niyâm
olur

sor:

1. **sor:**

Gazel 7

Mısra: 3

Sormak, bilgi istemek.

Var mâcerâyı gülşene cüy-ı revâna sor
Meylim benim akar sana ey dil-rübâ
sana

sordukça:

1. **sordukça:** -dukça

Gazel 96

Mısra: 15

Sormak, bilgi istemek.

Nedîm-i rûhumu sordukça
çağlayanlardan
Harâbelerde yetîmâne ağlayan buldum

sordukda:

1. **sordukda:** -duk, -da

Diğer 2

Mısra: 12

Sormak, sual etmek.

Sen neğamdan bahsedersin ol ganem
der mutlakâ
Hâce-i meşhûr sordukda men ü tûdan
haber

2. **sordukda:** -duk, -da

Diğer 9

Mısra: 1

Sormak, sual etmek.

Hâce-i meşhûr sordukda men ü tûdan
haber
Ezberinden ben sen o hem biz siz onlar
der ona

sorgucu:

1. **sorgucu:-u**

Gazel 52

Mısra: 6

*Kavuk ve başlıkların ön tarafına
takılan, tüyden veya kıymetli madenlerden
yapılmış, mücevherlerle bezenmiş süs.*

Parlıyor titreyerek inci denizler kıyıları
Yağdırır altın ayın sorgucu yıldız
geceler

sorma:

1. **sorma:-ma**

Gazel 80

Mısra: 5

Sormak, bilgi istemek.

Sorma beyhüde efendim bana cânânımı
sen
Onu ben gösteremem şöyle bir âyîneyle
bak

sormaya:

1. **sormaya:-ma, -y, -a**

Gazel 45

Mısra: 11

Sormak, bilgi istemek.

Şevk-i cüşânımı yok sormaya hâcet
İhsân
Güler elbet dil ü cân şevk ile cânân
gülüyor

sorsan:

1. **sorsan:** -sa, -n

Kaside 3

Mısra: 7

Sormak, bilgi istemek.

Bilmem bana sorsan ne maḥal belde-i

'uṣṣāk

'Aşkın bütün ahvāline ammā ki ḥabirim

söylenip dururken:

1. **söylenip dururken:** -(u)r, -ken

Kaside 6

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Hiç durmaksızın, bezdirecek biçimde
söylenme, konuşma.*

Ben böylece söylenip dururken

Duydum gibi bir nidā-yı ḥamsi

söylenir:

1. **söylenir:** -n, -(i)r

Kıt'a 52

Mısra: 3

Söylemek, okumak, dile getirmek.

Bir meseldir söylenir dāim ısırmaz it iti

Dinsizin ammā ki ḥakkından da

īmānsız gelir

2. **söylenir:** -(i)r

Kıt'a 67

Mısra: 27

Söylemek, okumak, dile getirmek.

Söylenir dāim bu himmet üzre tā đivān-

ı ḥaşr

Şād olur cennetde hem rūḥ-ı Nedīm-i

nüktedān

söyler:

1. **söyler:** -r

Gazel 25

Mısra: 4

Söylemek, okumak, dile getirmek.

Seni inler bana elḥān-ı vatan

Seni söyler bana dağlar dereler

2. **söyler:** -r

Gazel 127

Mısra: 11

Söylemek, okumak, dile getirmek.

Ninni söyler gönül niyāz eyler

Uyur ol māḥ nāz otağında

3. **söyler:** -r

Rübai 10

Mısra: 1

Söylemek, okumak, dile getirmek.

Billāhi ne senden ne de benden söyler
Peyveste cihān şimdi vatandan söyler

4. söyler:-r

Rübai 10

Mısra: 2

Söylemek, okumak, dile getirmek.

Billāhi ne senden ne de benden söyler
Peyveste cihān şimdi vatandan söyler

5. söyler:-r

Rübai 10

Mısra: 4

Söylemek, okumak, dile getirmek.

Her şey bana nāzende vatan sensin sen
Senden bana her şey bana senden
söyler

söyletmeve:

1. söyletmeye:-me, -(y)e

Kaside 7

Mısra: 85

Söylemek, okumak, dile getirmek.

Zinhār onu incitmeye söyletmeye
gelmez
Şeytāna takar istese urgān-ı ma'ārif

söyletmez:

1. söyletmez:-t, -mez

Şarkı 9

Mısra: 10

Söylemek, okumak, dile getirmek.

O nasıl tatlı bakışlar o ne baygın gözler
Büyüler sevgimi söyletmez o çapkın
sözler

söyletse:

1. söyletse:-t, -se

Gazel 47

Mısra: 10

Söylemek, okumak, dile getirmek.

Dili hayrân görünür dîdesi giryân İhsân
Kimi söyletse gönül ben gibi dildâde
çıkâr

söylevin:

1. söyleyin:-y, -in

Kıt'a 67

Mısra: 20

Söylemek, okumak, dile getirmek.

Böyle zevk-â-zevk bir âyîn için bâ'is
nedir
Söyleyin lütfen dedim ey turfa-gü'yân-ı
zamân

söyleyip:

1. söyleyip:-(y)ip

Rûbai 28

Mısra: 3

Söylemek, okumak, dile getirmek.

Biçâre rubâ'î söyleyip gezmededir
Nâcâr dücâr oldu o çâr-ebrûya

soyunup:

1. soyunup:-(u)p

Diğer 1

Mısra: 99

*Üstündeki giysilerin bir bölümünü veya
tümünü çıkarmak. II Maddî, dünyevi olan
her şeyden kurtulmak, arınmak.*

Soyunup rahmânî kisve büründük
İşler yapmak için şeytâncasına

söz:

1. söz:

Gazel 159

Mısra: 3

Söz, ifade, kelam.

Öz kardaşı var sâdece söz kardaşı
yoktur
Yekpâre giyer câme-i irfân peşi yoktur

2. söz:

Gazel 168

Mısra: 7

Söz, ifade, kelam.

Ne mümkün diger söz ki Mevlâ-yı hüsni
Cemâlinle teşkîl-i tenzîl eder

söz tutmadın:

1. **söz tutmadın:** -ma, -dı, -n

Gazel 136

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Söz dinlemek.

Sen dönüp söz tutmadın vardın düçâr
oldun yazık
Düştüğün derdin Hudâ hayr eylesin
encâmını

söz verdi:

1. **söz verdi:** -dı

Tesdis 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir işi yapacağımı kesinlikle bildirmek.

Vasl için kandırmadan söz verdi
kandırdı beni
Mihri yok bir meh-likâdır yaktı
yandırdı beni

söze:

1. **söze:** -e

Gazel 146

Mısra: 5

Söz, ifade, kelam.

Hâmem uruyor can damarından söze
neşter
Eş'âr-ı tirâşîdemi yok bilmeyen ezber!

Misâl-i sihr-i helâl oldu sözlerin îhsân
Lisân-ı ehl-i mahabbette başka hâlet
var

sözleri:

1. sözleri:-ler, -i

Gazel 124

Mısra: 11

Söz, ifade, kelim.

Gönülde gözleri var hâtıramda sözleri
var
Bakar da ağlarım îhsân bu yâdigârlara

2. sözleri:-ler, -i

Gazel 164

Mısra: 13

Söz, ifade, kelim.

Bir çekirdek iki dirhem heceden sözleri
var
Neydi evzân-ı arüz üzre o batmân-ı
sûhân

sözlerin:

1. sözlerin:-ler, -in

Gazel 46

Mısra: 13

Söz, ifade, kelim.

sözü:

1. sözü:-ü

Gazel 108

Mısra: 9

Söz, ifade, kelim.

Ey her sözü işve işve raksân
Her işvesi bir bahâne çapkın

2. sözü:-ü

Gazel 157

Mısra: 2

Söz, ifade, kelim.

Ey hâmesi destinde gülünç olmaya âlet
Ey her sözü bir huccet-i garrâ-yı
cehâlet

sözü defterlere divanlara sığmaz:

1. sözü defterlere divanlara sığmaz:-maz

Kaside 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kelâmî, şiiri deftere ve mecmualara
sığmaz.*

Gāhī sözü defterlere dīvanlara sığmaz
Gülmekten ölür varsa onun zevkine
Ḥandī

sözüm:

1. **sözüm:-üm**

Kaside 3

Mısra: 11

Söz, ifade, kelam.

Bir başka sözüm lāf-ı siyāsetle işim yok
Amma ‘acemistān-ı zerāfette sefirim

2. **sözüm:-(ü)m**

Kaside 7

Mısra: 107

Söz, ifade, kelam.

Nass oldu sözüm ma‘raz-ı tbyānde
cihāna
Yazsın bu ḥakikatleri furkān-ı ma‘ārif

sözün:

1. **sözün:-ün**

Gazel 83

Mısra: 7

Söz, ifade, kelam.

Tavrın sözün hırām ü kadın gözlerin
güzel
Billāh a şīvekār güzel her yerin senin

2. **sözün:-ün****Tahmis 4**Mısra: **35***Söz, ifade, kelim.*

Her sözün şîrîn-zebânım cāmıma cān
oldu hep
Derd-i hicrânımla Sa' d-âbād püyândır
Nedīm

sözünde:1. **sözünde:-ü, -n, -de****Kıt'a 66**Mısra: **5***Söz, ifade, kelim.*

Sözünde rumüz-ı safâ muntavî
Yüzünde füyüz-ı Hudâ münceî

sözünden:1. **sözünden:-ü, -n, -den****Kıt'a 54**Mısra: **2***Söz, ifade, kelim.*

Anlamazken bahsi sallarsın başın
Her sözünden nağme-i hay hay çıkar

2. **sözünden:-ü, -n, -den****Kıt'a 66**Mısra: **12***Söz, ifade, kelim.*

Meḥâkimde ḥâkim dekâyık-şinâs
Sözünden dolar iddi'â cedveli

spor bayramı:1. **spor bayramı:-ı****Kaside 7**Mısra: **37**

Kelime Tipi: -

Özel olarak kutlanan gün.

Her yerde bu yıl şanlı spor bayramı
yaptı
Bir emr ile binlerce debistân-ı ma'ârif

su bendi:1. **su bendi:-i****Kaside 4**Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

*Suyun önüne tutmak ve biriktirmek için
yapılan set.*

Bir laḥza doyup kanmadı ol batn-ı
mu'azzam
Kırk Çeşmelerin ağzına bağlandı su
bendi

su'âl:

1. su'âl:

Gazel 141

Mısra: 3

Soru.

Etmiş idim hatt-ı ruhından su'âl
Güldü gülîstân-ı mütercem dedi

2. su'âl:

Tahmis 9

Mısra: 28

Soru.

Ėark-ı 'ummân-ı maĥabbettir visâl
'âşıkları
Etme ey bîçâre zâhidden su'âl 'âşıkları

su'âl ettim:

1. su'âl ettim:-ti, -m

Tahmis 8

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Soru sormak.

Şehîdân-ı gazâdan derdin islâmın su'âl
ettim
Bu şeb rûhü'l-emînle gizli gizli
ĥasbîhâl ettim

su'âl eyile:

1. su'âl eyile:

Gazel 154

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Soru sormak.

Düşmandır ezelden beri erbâb-ı şebâba
İstersen eğer git de su'âl eyle Cenâba

su' âle:

1. su' âle:-e

Gazel 93

Mısra: 4

Soru.

Sükûn-ı âlemi intâka iktidârım yok
Cevâbı gelmedi hayfâ su' âle ağlıyorum

sû-be-sû:

1. sû-be-sû:

Gazel 102

Mısra: 8

Her tarafâ, her yana.

Füsûn-ı işve görüp gözlerinde meyl
ettim
Döner gözümde cihan sû-be-sû hâzîn
hâzîn

subh u mesâ:

1. subh u mesâ:

Kıt'a 42

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sabah akşam, sürekli, her daim.

Bizde yok fikr-i alâ lâf atarız subh u
mesâ
Leyleğin bād-ı hevâ 'ömrü geçer laklak
ile

subh u şâm:

1. subh u şâm:

Gazel 105

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sabah akşam, her zaman, her an.

Sîne üryân zülf açıp döktükçe mir'ât
üstüne
Nûr akar âyîneye her subh u şâm
âyineden

subha:

1. subha:-a

Gazel 92

Mısra: 3

Sabah vakti, tan vakti, sabah.

Olalım subha kadar bir gece senli benli
Bize gel ey ten-i sîmîni güzel benli
güzel

2. subha:-a

Tahmis 5

Mısra: 3

Sabah vakti, tan vakti, sabah.

Nâz eyler idim subha senin gerdenin
olsam

Bir kimseye açılmaz idim dâmenin
olsam

subha-keş-i hecâ-yi hamsi:

1. subha-keş-i hecâ-yi hamsi:

Kaside 6

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Hamsi hecesinden, yemeğinden tespih
çeken.*

Nî‘met-çeş-i hân-ı lutfu âgyâr
Ben subha-keş-i hecâ-yi hamsi

subh-ı ıyd-ı vasl:

1. subh-ı ıyd-ı vasl:

Gazel 143

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kavuşma bayramının sabahı.

Hicrân leyâli açmadı bir subh-ı ıyd-ı
vasl

Baktım kapandı rûzede meyhâneler gibi

subh-ı münevver:

1. subh-ı münevver:

Gazel 20

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Nurlu, aydınlık sabah vakti.*

Âhır göremez kendi de bir subh-ı

münevver

Şem' olsa da süz-efken-i pervâne-i

ümmîd

subh-ı safâ-nümâ-yı hamsi:

1. subh-ı safâ-nümâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hamsinin safâ ve neşe veren sabahı.

Bir subh-ı safâ-nümâ-yı hamsi

Eylerdi gönül recâ-yı hamsi

subh-ı vaslın:

1. subh-ı vaslın:-ın

Tesdis 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma sabahı.

Çöktü güyâ subh-ı vaslın şâm-ı hierân

üstüne

Kâfiristân üstü yahud ehl-i îmân üstüne

subhu'l-bâkî:

1. subhu'l-bâkî:

Şarkı 11

Mısra: 6

Sonsuzluk sabahı.

Şöyle teşmîr ederek sa'îd-i sîmîn sâkı

Bizi göster ameliyyâtda subhu'l-bâkî

suçum:

1. suçum:-um

Gazel 15

Mısra: 5

Hata, kabahat.

Sevdim seni başka bir suçum yok

Aşkım mı bu kıl ü kâle bâis

suda:

1. suda:-da

Diğer 1

Mısra: 61

Deniz, ırmak, nehir.

Bir suda yüzelim mânend-i taka

Bahr-i maḥabbetde satalım caka

sudan:

1. sudan:-dan

Gazel 145

Mısra: 2

Deniz, ırmak, nehir.

Bir damla su ol gönlüme gel ak
delikanlı
Bir damla sudan gönlümü yık yak
delikanlı

sudür ettikçe:

1. sudür ettikçe: -tikçe

Tahmis 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Meydana gelmek, hâsıl olmak, ortaya
çıkmaq.*

Sudür ettikçe na' tın hâme-i Avnî-i
şeydâdan

sûfi:

1. sūfi:

Gazel 56

Mısra: 7

Tasavvuf ehli, sofu.

Sevâb olur bize sūfî senin hatâ dediğin
Günâh-ı dem-be-dem-i aşk için
sevâbdayız

2. sūfi:

Kaside 6

Mısra: 177

Tasavvuf ehli, sofu.

Süfî o bürûdetin ısınmaz
Yaksam dañi bin sobâ-yı ħamsi

süheyl ziyâ-feşân:

1. süheyl ziyâ-feşân:

Gazel 26

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Işık saçan Süheyl yıldızı.

Neden âsumân-ı ümîdime olamaz
süheyl ziyâ-feşân
Bu zemîn-i cilvede herkesin meh-i
tâbdârı ayân olur

sükûn bulmaz:

1. sükûn bulmaz:-maz

Tahmis 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*Sakinleşmek, huzura ermek,
rahatlamak.*

Değil keşî-nişîn ü nâhûdı belki Ĥudâ
ağlar
Sükûn bulmaz mı yâ Rab bir zaman
dinmez mi hengâme

sükûn-ı âlemi:

1. sükûn-ı âlemi:-i

Gazel 93

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Âlemin sessizliği.

Sükûn-ı âlemi intâka iktidârım yok
Cevâbı gelmedi hayfâ su' âle ağlıyorum

sükûn-zâr:

1. sükûn-zâr:

Gazel 2

Mısra: 2

Durgunluk ve sessizlikle kaplı mekan.

Açmaz nikâb-ı hüsnünü dildâr-ı
mehlikâ
Tutmuş muhîr-i ufku sükûn-zâr olan
mesâ

sükûn-zâr-ı mihnet-efzâdan:

1. sükûn-zâr-ı mihnet-efzâdan:-dan

Gazel 70

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Sıkıntı veren durgunluk yeri.

Bu sükûn-zâr-ı mihnet-efzâdan
Olamaz şâd bir sadâ melhûz

sükût olurdu:

1. sükût olurdu:-(u)r, -du

Kaside 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sessizlik olmak, susmak.

Sükût olurdu hükümrân-ı kâinat ancak
Gelirdi semt-i fezâdan nidâ-yı âmennâ

sular:

1. **sular:-lar**

Kıt'a 67

Mısra: **3**

Deniz, akarsu.

Goncalar ekşâde-leb sular akar âheste-
rev
Nağmeler tutmakta bülbüller ğazelhân
mutribân

sulh:

1. **sulh:**

Gazel 43

Mısra: **8**

Barış,huzur.

Vuslat sonunda etse gerek meyl-i hâb o
çeşm
Sulh olduğunda tîg-i gazâ der-niyâm
olur

sultân-ı enbiyâdır:

1. **sultân-ı enbiyâdır:-dır**

Gazel 166

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Peygamberler, nebiler sultanı.

Maḥbûb-ı kibriyâ bir sultân-ı enbiyâdır
Maksûd odur muḥakkak icâd-ı dü-
serâdan

sun:

1. sun:

Gazel 18

Mısra: 1

Sunmak, ikram etmek, vermek.

Sâkiyâ sun şarâb-ı nâb-ı sabûh
Dalgalansın gönülde feyz-i fütûh

2. sun:

Gazel 32

Mısra: 15

Sunmak, ikram etmek, vermek.

Sâkiyâ mey sun pey-ender-pey âmân
mey sun âmân
Kılsa mir'ât-ı dilimden mey kılar def -i
gubâr

3. sun:

Gazel 32

Mısra: 15

Sunmak, ikram etmek, vermek.

Sâkiyâ mey sun pey-ender-pey âmân
mey sun âmân
Kılsa mir'ât-ı dilimden mey kılar def -i
gubâr

4. sun:

Gazel 112

Mısra: 2

Sunmak, ikram etmek, vermek.

Gülzâr-ı aşkın ezhârı rengin enhârı dîl-
cû
Sâkî kerem kıl nâçâre sun bir sahbâ-yı
memlû

5. sun:

Tahmis 6

Mısra: 7

Sunmak, ikram etmek, vermek.

Kevser-i la'lini sun gönlümü kandır ne
olur
Beni ser-tâ-be-kadem şevkine yandır ne
olur

sunar:

1. sunar:-ar

Gazel 1

Mısra: 4

Sunmak, ikram etmek, vermek.

Zihî garâbet-i sâkî zihî garâbet-i mey
Ki câm-ı neş'eden evvel sunar humân
bana

2. **sunar:-**(a)r

Gazel 145

Mısra: 16

Sunmak, ikram etmek, vermek.

İçtikçe o gözler yine çapkınca süzülün
Candan sunar lîsân sana çak çak
delikanlı

3. **sunar:-**(a)r

Gazel 163

Mısra: 19

Sunmak, ikram etmek, vermek.

Latîfe, nûkte zerâfet yazar sunar tab‘ım
Mezâk-ı âleme yer yer beğen beğen
diyerek

4. **sunar:-**(a)r

Kaside 7

Mısra: 94

Sunmak, ikram etmek, vermek.

Zehrâbe-i hırmân içirirken bana her
dem
Ağyâre sunar mey dolu fincân-ı ma‘ârif

sünbül:

1. **sünbül:**

Gazel 92

Mısra: 2

*Güzel kokulu ve baharın habercisi olan
çiçek.*

Aldı benden beni bir nazlı semen tenli
güzel
Hattı sünbül yüzü gül sırmalı cepkenli
güzel

sümbüllere:

1. sümbüllere:-ler, -e

Gazel 109

Mısra: 10

*Güzel kokulu ve baharın habercisi olan
çiçek.*

Gülzârıma bir şemme vefâ esmedi
hayfâ
İhsân bükeyim boynumu sümbüllere
karşı

sümbülü:

1. sümbülü:-ü

Gazel 49

Mısra: 5

*Güzel kokulu ve baharın habercisi olan
çiçek.*

Destelenir sümbülü gîsüların
Dest-i mahabbette neler bağlanır

sümbülüm:

1. sümbülüm:-üm

Gazel 30

Mısra: 6

*Güzel kokulu ve baharın habercisi olan
çiçek.*

Dilimde destelenir tûde tûde kâküller
Elimde koklayacak şemme sümbülüm
yoktur

sundukça:

1. sundukça:-dukça

Gazel 131

Mısra: 9

Sunmak, ikram etmek, vermek.

Sâkiyân mestâne mey sundukça devr
ettikçe sahbâ
Rûh-ı İskender döner âyîne-i devrân
elinde

sünühâtım:

1. sünühâtım:-ım

Kıt'a 66

Mısra: 33

Akla, hatıra gelme, içe doğma.

Sünühâtım İhsân güherdâr olur
Mübârekleyip mevlid-i ecmeli

sunulsa:

1. **sunulsa:-(u)l, -sa**

Muhammes 2

Mısra: **13**

Sunmak, ikram etmek, vermek.

Etmem sunulsa āb-ı bekā arz-ı ibtihāl
Bulmam sükūnet olsa da bin cilve-i
cemāl

sunup:

1. **sunup:-up**

Gazel 141

Mısra: **8**

Sunmak, takdim etmek, uzatmak.

Derd-i dil-i zāra ilāç istedim
Gizli sunup la'l-i lebin em dedi

sür:

1. **sür:**

Gazel 81

Mısra: **10**

Düğün, şölen, şenlik.

Melāl-i ālemi zevk et o zevki tecdīd et
Bu dār-ı köhnede sür āşinā-yı mātem
isen

2. **sür:**

Gazel 89

Mısra: **5**

Düğün, şölen, şenlik.

Sür u mâtem sendedir mânâ-yı âdem
sendedir
Âlemin fevkinde ey bî-intihâ âlem
gönül

3. sür:

Kaside 7

Mısra: 76

Sürmek, götürmek, iletirmek.

Hâil olamaz eşheb-i âmâline devrân
Sür git ki senindir yine meydân-ı
ma'ârif

sürâdık-ı kevn:

1. sürâdık-ı kevn:

Kaside 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Varlığın perdesi.

Hudâyı zikr ile meşhûn iken sürâdık-ı
kevn
Hudâyı fıkır ile mebtûn iken zuhûr u
hâfâ

sürdüm:

1. sürdüm:-(dû, -m

Gazel 122

Mısra: 1

Sürmek, değiştirmek, dokundurmak.

Sürdüm dü-çeşm-i zârı düşüp hâk-
pâyine
Bir göz ucuyla bakmadı ben cephe-
sâyine

sûre-i velleylden:

1. sûre-i velleylden:-den

Kaside 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Leyl Sûresi.

Sevdi sûre-i velleylden ederdi beyân
Beyâzı eyler iken nûr âyetin inbâ

2. sûre-i velleylden:-den

Kaside 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Leyl Sûresi.

Sevdi sûre-i velleylden ederdi beyân
Beyâzı eyler iken nûr âyetin inbâ

sürer:

1. sürer:-(e)r

Kıt'a 65

Mısra: 17

Sürmek, götürmek, iletirmek.

Hazm eder cümlesin işkenbe-i kübrāya
sürer
Sürüler mi'deni imkân bulamaz ifsâda

sûret:

1. sûret:

Gazel 5

Mısra: 3

Biçim, tasvir, resim.

Bulur üftâdeler âgûş-ı sehâhârında bin
sûret
Perî peykerlerin âyîne-i teshîridir sevdâ

2. sûret:

Gazel 67

Mısra: 7

Biçim, tasvir, resim.

Bak sûret ü sûretgeri kalmış mı vidâdın
Âyîne-i hâtırda nihân peyker-i ihlâs

sûretâ:

1. sûretâ:

Gazel 16

Mısra: 8

Dış görünüşe göre, görünüşte, şeklen.

Takvîyet bulmazsa maddiyyâtдан
Sûretâ bir pâre etmez imtizâc

2. sûretâ:

Kıt'a 15

Mısra: 2

Dış görünüŧe göre, görünüŧte, ŧeklen.

Gözümünden eŧk-i ğam rîzân olur kalbim
olur süzân
Bilinmez sûretâ Hâk âb içinden nâr
göstermez

3. sûretâ:

Muhammes 2

Mısra: 10

Dış görünüŧe göre, görünüŧte, ŧeklen.

Yok bir ümidim eylemem izhâr-ı derd ü
gam
Giryân iken bu hâl ile ben sûretâ ŧenim

Kelime Tipi: -

Aynanın görüntüsü.

Onda sûret-yâb olurken zîŧti-i
eŧkâlimiz
Sûret-i âyîneden zîbende sûret bekleriz

sûret-i cennet:

1. sûret-i cennet:

Gazel 13

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Cennet tasviri.*

Bana göstermede her nazarında bir
sûret-i cennet
Ne güzel safha bu âyîne-i nevvâr-ı
tabî'at

sûretgeri:

1. sûretgeri:-i

Gazel 67

Mısra: 7

Ressam.

Bak sûret ü sûretgeri kalmıŧ mı vidâdın
Âyîne-i hâtrda nihân peyker-i ihlâs

sûret-i âyîneden:

1. sûret-i âyîneden:-den

Kaside 2

Mısra: 64

sûret-i mütemâdivede re's-i ğanem tenâvül
buyurduklarından ve mükerreren meŧhûd-ı
fakîr olduğu üzre mine'l-baŧ ile'l-kuyruk
ma'a sakatâtihim yekpâre ğanemi ekl ü bel'
ü hazm ettiklerinden ötürü bir kovun bir
övün meselin bize yadigâr bırakmıŧlardır:

1. sûret-i mütemâdivede re's-i ğanem
tenâvül buyurduklarından ve
mükerreren meŧhûd-ı fakîr olduğu üzre
mine'l-baŧ ile'l-kuyruk ma'a sakatâtihim
yekpâre ğanemi ekl ü bel' ü hazm
ettiklerinden ötürü bir koyun bir övün
meselin bize yadigâr bırakmıŧlardır:

Diğer 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Aralıksız surette koyun kafası
yediklerinden ve tekrar tekrar bendenizin
şahit olduğu üzre baştan kuyruğa kadar
sakatatlarla tek parça koyunu yiyip, yutup
ve hazmettiklerinden dolayı "bir koyun bir
öğün" sözünü bize yadigâr bırakmışlardır.*

sûret-i mütemâdiyede re' s-i ğanem
tenâvül buyurduklarından ve
mükerreren meşhûd-ı fakîr olduğu üzre
mine'l-baş ile'l-kuyruk ma'a
sakatâtihim yekpâre ğanemi ekl ü bel' ü
hazm ettiklerinden ötürü bir koyun bir
öyün meselin bize yadigâr
bırakmışlardır

sûret-i rehberde rehzenim:

1. sûret-i rehberde rehzenim:-im

Muhammes 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yol gösterici, rehber suretinde eşkıya,
haydut.*

Gelmiş zuhûra sûret-i rehberde
rehzenim

Ağlar düşen muhîtime bir zıll-i pür-
elem

sûretin:

1. sûretin:-in

Gazel 32

Mısra: 20

(Sevgilinin) yüzü, çehresi, cemâli.

Hâtırım meftûn ümidim vâjgûn derdim
füzûn

Süretin mahzûn piyâlem ser-nigûn
bahtım nizâr

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

*Şekil almak, şekil bulmak, meydana
gelmek.*

Onda süret-yâb olurken ziştî-i
eşkâlimiz
Süret-i âyînenen zîbende süret bekleriz

süretle:1. **süretle:-le****Kıt'a 57**

Mısra: 3

Yüz, çehre, biçim, görünüş.

Şimdi ammâ karşılaştık öyle bir süretle
ki
Bir hâzân hattınla sen ben küse-i her
dem bahâr

2. **süretle:-le****Tahmis 7**

Mısra: 9

Yüz, çehre, biçim, görünüş.

Cihâna arz-ı dîdâr eyledi bir dürlü
süretle
Bana göstermedi dîdârını dildâr bir
dürlü

süret-yâb olurken:1. **süret-yâb olurken:-(u)r, -ken****Kaside 2****sürevvâ:**1. **süreyyâ:****Gazel 152**

Mısra: 4

*Yedi yıldızdan oluşan bir yıldız takımı,
Ülker, Pervin.*

Bin vakvaka etsen de bulanmaz koca
deryâ
Aç dîdeni bak eyne serâ eyne süreyyâ

sûr-ı israfili:1. **sûr-ı israfili:-i****Kıt'a 26**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Dört büyük meleken İsrâfil'in kıyâmet
gününi bildirmek için üfleyeceği sûr.*

Tabl-ı şadî sûr-ı İsrâfilî tanzîr eyleyip
Urmasın beyhude dem ve'l-ba'sû
ba'del-mevtten

sûr-ı kıvâmet:

1. sūr-ı kıyāmet:

Kaside 2

Mısra: 88

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İslām inanışına göre dört büyük
melekten İsrâfil'in, Allah'ın emriyle kıyamet
gününde çalacağı boru.*

Sardı her yandan cehālet biz girān-hāb
u hayāl
Çünkü bîdār olmayız sūr-ı kıyāmet
bekleriz

sūr-ı şevk-āmîz:

1. sūr-ı şevk-āmîz:

Gazel 97

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şevk veren düğün, şölen.

Ne mâtem-gāha düştüm görmedim bir
sūr-ı şevk-āmîz
Safâ gördümse bir gün āh bin bir gün
elem gördüm

sūru:

1. sūru:-u

Gazel 44

Mısra: 3

Düğün, şölen.

Safâ-yı vaslı fırkat sūru mâtemdir eder
ta'kîb

Gülenler çok zaman hüsrâna düşmüş
ağlamışlardır

sürüklerim:

1. **sürüklerim:** -r, -im

Gazel 2

Mısra: 13

Çekerek götürmek, taşımak.

Enfâs-ı vâpesin ile İhsân sürüklerim
Şürîde bir hayâl-i perîşan vatan-cüdâ

sürüldü:

1. **sürüldü:** -dü

Kaside 7

Mısra: 43

Bir yere sürülmek, gönderilmek.

Firdevs-i vatandan kovulup gitti
sürüldü
Tâ Kâf dağının altına şeytân-ı ma'ârif

sürüler:

1. **sürüler:** -ler

Kıt'a 65

Mısra: 18

Birlikte yaşayan hayvan topluluğu.

Hazm eder cümlesin işkenbe-i kübrâya
sürer
Sürüler mi'deni imkân bulamaz ifsâda

süründük:

1. **süründük:** -dii, -k

Diğer 1

Mısra: 97

Kendi üzerine koku, krem vb. sürmek.

Buhurlar yakarak ıtır süründük
Ele tesbîh aldık Hakdan göründük

sürüp:

1. **sürüp:** -üp

Tahmis 8

Mısra: 27

*(Yüz için) sürmek, dokundurmak, aşırı
sevgi ve saygı göstermek.*

Sürüp dergâha yüzler ağlayan el
bağlayan islâm
Gelir feryâd ü istimdâda mâtem
çağlayan islâm

sürüşân:

1. **sürüşân:**

Kıt'a 32

Mısra: 1

Melekler.

Bâğ-ı cennetten sürüşân çıksın istikbâl
için
Yumdu dünyâdan gözün bir duğter-i
sîmîn-beden

süt-re-i beytü'l-harām:

1. süt-re-i beytü'l-harām:

Gazel 42

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kâbe'nin örtüsü.

Gîsü nikâbı kâ'be yüzüyle bekâm olur

Reng-i siyâh süt-re-i beytü'l-harâm olur

sütüde 'ârif-i esrâr-ı kışver-i ma'nâ:

1. sütüde 'ârif-i esrâr-ı kışver-i ma'nâ:

Kaside 1

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

*Anlam memleketinin sırlarını bilmesi,
irfan sahibi olması ile övgüye layık.*

Güzîde vâkıf-ı âsâr-ı 'âlemi nâsût

Sütüde 'ârif-i esrâr-ı kışver-i ma'nâ

süveydâ-yı derûn:

1. süveydâ-yı derûn:

Gazel 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Kalbin derinliklerinde yer alan siyah
nokta, kara benek.*

Görünen dâneyi zanmetme süveydâ-yı

derûn

Nokta-i hâlidir etmiş dil-i şeydâya
nûfûz

sûz:

1. sūz:

Tahmis 5

Mısra: 24

*Aşk, ayrılık, hasret gibi duyguların
yakıcı etkisi.*

Nūr eyledim ey māl̄h yanıp dildeki nārī
Şem' olmaz isem bezmine bu sūz ile
bārī

2. sūz:

Şarkı 2

Mısra: 7

Göz için baygın ve anlamlı bakmak.

Sūz dīde-i can-bahşını sūz bezmi kıl
ihyā
Sen gel kadeh-i vuslata bir nūş edelim
gel

3. sūz:

Şarkı 2

Mısra: 7

Göz için baygın ve anlamlı bakmak.

Sūz dīde-i can-bahşını sūz bezmi kıl
ihyā

Sen gel kadeh-i vuslata bir nūş edelim
gel

sūzān:

1. sūzān:

Gazel 136

Mısra: 7

Yakan, yakıcı.

Nūrdan yekpāre sūzān nahle teşbih
eylerim
Hâtırım āyīnesinden seyr edip endāmını

sūzān olayım:

1. sūzān olayım:-a, -(y)ım

Tahmis 6

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Yakan, yakıcı olmak.

Bırak ey mihr-i bahā nārına sūzān
olayım
Görmeyip rüy-ı hāzān gülşen-i şād-
ābterin

2. sūzān olayım:-a, -(y)ım

Rūbai 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yanmak.

Hālā mı cefā nārına sūzān olayım
Lutf et bana 'ıyd-i vasla şāyān olayım

sūzāncasma:

1. sūzāncasma:-casına

Diğer 1

Mısra: 112

Yakan, yakıcı.

Şem ' -i cemālinin pervāneleri
Dolandı meclisi sūzāncasına

sūz-efken-i pervāne-i ümmīd:

1. sūz-efken-i pervāne-i ümmīd:

Gazel 20

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ümidin keleşine ateş düşüren.

Âhır göremez kendi de bir subh-ı
münevver
Şem ' olsa da sūz-efken-i pervāne-i
ümmīd

sūzişin:

1. sūzişin:-in

Gazel 91

Mısra: 1

Yüreğün yağmır, büyük acı, ızdırar.

Nedir sūzişin nāgehān ey gönül
Amān ey gönül sad-amān ey gönül

sūzişli:**1. sūzişli:****Gazel 85**

Mısra: 6

Yürek yamğı, büyük acı, ızdırıp.

Hezār isen bir terenñüm et bak bahar
gelmiş nedir bu hālın
Ümīdi yanmış vatan mısın ey gönül ne
sūzişli āh edersin

süzülmek:**1. süzülmek:-mek****Gazel 160**

Mısra: 6

*Kuş için kanatlarını çırpaksızın
yanlara doğru açıp havada kayar gibi
uçmak.*

Ankā ile pervāz edemez göldeki ördek
Şāhīne tenezzüldür o usfüre süzülmek

süzülmüş:**1. süzülmüş:-müş****Diğer 1**

Mısra: 101

*Gözün baygın baygın bakması,
mahmurlaşması.*

Süzülmüş çeşmāni mest-i tegāfūl
La'l-i dūr-efşāni piyāle-i mül

2. süzülmüş:-müş**Gazel 53**

Mısra: 2

*Gözün baygın baygın bakması,
mahmurlaşması.*

Ezel humārına olmuş duçar gözleriniz
Süzülmüş āh o duçar-ı humār
gözleriniz

3. süzülmüş:-müş**Gazel 128**

Mısra: 9

*Gözün baygın baygın bakması,
mahmurlaşması.*

Süzülmüş dīdeler yārimle ben mey-nüş
u hem-āgüş
Bu deryā-yı safādır bunda olmuş
mevce-zen buse

süzülsün:**1. süzülsün:-(ü)l, -sün****Gazel 145**

Mısra: 15

*Gözün baygın baygın bakması,
mahmurlaşması.*

İçtikçe o gözler yine çapkınca süzülsün
Candan sunar İhsān sana çak çak
delikanlı

süzülüp:

1. **süzülüp:-üüp**

Gazel 134

Mısra: 3

*Gözün baygın baygın bakması,
mahmurlaşması.*

Ne şivedir ki sen ey gamze şöyle bir
süzülüp
Cihân-ı feyz-i garām eyledin
nezâremizi

süzüp:

1. **süzüp:-üüp**

Gazel 49

Mısra: 7

*Gözün baygın baygın bakması,
mahmurlaşması.*

Şöyle nigâh etse süzüp çeşmini
Rûh açılır tâb-ı nazar bağlanır

süzüyor:

1. **süzüyor:-(ü)yor**

Gazel 45

Mısra: 1

*Gözün baygın baygın bakması,
mahmurlaşması.*

Süzüyor çeşm-i füsunkârını yan yan
gülüyor

Oluyor turre-feşân baht-ı perîşan
gülüyor

şabb-i emred:

1. şabb-i emred:

Gazel 146

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Henüz bıyıkları ve sakalı çıkmamış
delikanlı, yiğit.*

Şabb-i emred iken dün bugün olmuş da
hat-âver
Aklınca diyor ben gibi bir şâ'ire berber

şād:

1. şād:

Gazel 57

Mısra: 3

Yüz, pek çok.

Şehriyâr-ı dili şād nâz ile tahtında iken
Dergeh-i yâre atar bende-i muhtâc
ederiz

2. şād:

Gazel 47

Mısra: 5

Sevinç, neşe, mutluluk.

Görmedim kişver-i sevdâda gezen şād
gönül

Bu mahabbet yolu hep vâdi-i feryâda
çıkâr

3. şād:

Gazel 70

Mısra: 4

Sevinç, neşe, mutluluk.

Bu sükûn-zâr-ı mihnet-efzâdan
Olamaz şād bir sadâ melhûz

4. şād:

Gazel 128

Mısra: 13

Sevinç, neşe, mutluluk.

Revân-ı şevki İhsân büse mazmûnuyla
şād ettin
Güzellerden bulunmaz mest olup nezr
etmeyen büse

5. şād:

Gazel 141

Mısra: 14

Sevinç, neşe, mutluluk.

Sende bulunmaz mı gam İhsân dedim
Bezmime hep şād gelir gam dedi

şād olur:

1. şād olur:-(u)r

Kıt'a 67

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Sevinmek, mutlu olmak.

Söylenir dāim bu himmet üzre tā dīvān-
ı haşr
Şād olur cennetde hem rūḥ-ı Nedīm-i
nüktedān

2. şād olur:-(u)r

Gazel 29

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Sevinçli, huzurlu olmak.

Sanma bir dem dīdeler handān gönüller
şād olur
Çıksa bir āvāze şādīden döner feryād
olur

şādābter:

1. şādābter:

Kıt'a 1

Mısra: **2**

*Çok su verilmiş, fazla sulanmış, suya
kanmış.*

İlāhī rāzdān-ı 'aşk olur sāḥib-nazar
göster
Gül-i ümmīdini ehl-i dilin şādābter
göster

şādān:**1. şādān:****Gazel 34**

Mısra: 2

Mutlu, sevinçli, neşeli.

Eşk-i hasret gözlerimden tā-be-dāmen
serpilir
Nahl-i ümmīdim büyü şādān hırāmān
serpilir

2. şādān:**Kaside 6**

Mısra: 185

Mutlu, sevinçli, neşeli.

Şādān görünü r revān-ı Cemşīd
İskender olur gedā-yı hamsi

şādī:**1. şādī:****Gazel 62**

Mısra: 10

Mutluluk, sevinç, huzur.

Vasl u hicrān iki hemrāh-ı kadīm
Gam u şādī iki tev'em kardeş

2. şādī:**Diğer 1**

Mısra: 31

*XIX. yüzyıl divan şairi olan Yaşar Şadi**Bey.*

Şu 'arā zümresin seversin Şādī

Onlar da bulunsun ihvāncasına

3. şādī:**Diğer 1**

Mısra: 145

*XIX. yüzyıl divan şairi olan Yaşar Şadi**Bey.*

Aytıl ar Ey Şādī dilin bulaştı

Kırdığım cevizler bini de aştı

4. şādī:**Kaside 4**

Mısra: 31

*XIX. yüzyıl divan şairi olan Yaşar Şadi**Bey.*

Allāh için üstād-ı sūhansın yine Şādī

İhsān bu latīfeyle eder 'arz-ı pesendi

5. şādī:**Kıt'a 35**

Mısra: 2

*XIX. yüzyıl divan şairi olan Yaşar Şadi**Bey.*

Pür-fazîlet pür-vefâ bir şâ'ir-i hassâs
iken âh
'Azm-i firdevs etti Şâdî kaldı yâd-ı
ihtirâmı

6. şâdî:

Kıt'a 36

Mısra: 1

XIX. yüzyıl divan şairi olan Yaşar Şadi

Bey.

Şâdî vü Fu'âd hem Nihâd olmuş idik
Mânend-i dü-beyt bir safâhânede zayf

7. şâdî:

Kıt'a 36

Mısra: 4

XIX. yüzyıl divan şairi olan Yaşar Şadi

Bey.

Bir mısra'ımız düştü bugün âh lîhsân
Nâşâd kodu gitti bizi Şâdî hayf

şâd-ı ber-güzârı:

1. şâd-ı ber-güzârı:-ı

Gazel 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Güzel bir hatıranın vermiş olduğu
mutluluk, sevinç .*

Gözümde gözlerinin parlayan tebessümüdür
Zamân-ı vuslatının şâd-ı ber-güzârî bana

şâdî yaşar:

1. şâdî yaşar:

Kıt'a 35

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*XIX. yüzyıl divan şairi olan Yaşar Şadi
Bey. II Yaşar ismi ile yaşamak, sürmek,
devam etmek anlamındadır.*

Çıktı bir âvâz-ı mâtemden güher
târîhim îhsân
Gitti hayfâ kalbden Şâdî Yaşar dillerde
nâmi

şâdiden:

1. şâdiden:-den

Gazel 29

Mısra: 2

Mutluluk,sevinç,huzur.

Sanma bir dem dîdeler handân gönüller şâd
olur
Çıksa bir âvâze şâdiden döner feryâd olur

şâdive:

1. şâdiye:-(y)e

Kaside 4

Mısra: 1

*XIX. yüzyıl divan şairi olan Yaşar Şadi
Bey.*

Şâdiye denir fenn-i belâgatta Hocendî
Beyne' ş-su' arâ gelmedi dünyâya
menendi

şâdiye şeyyâd hem de âş-ı yed şeydâ denir:

1. şâdiye şeyyâd hem de âş-ı yed şeydâ

denir:-n, -(i)r

Diğer 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yaşar Şadi'ye şeyyad (riyakâr) hem de
âş-ı yed şeydâ (eli yemekte çılgın) denir.*

Çün bozuntı-ı Yaşâra Şâdiyâ şîrâ denir
Şâdiye şeyyâd hem de âş-ı yed şeydâ
denir

şâdivle:

1. şâdivle:-(y)le

Diğer 1

Mısra: 163

*XIX. yüzyıl divan şairi olan Yaşar Şadi
Bey. II Sevinç, sevinçlilik, mutluluk.*

Şâdivle yaşasın cümle yârânı
Sohbetler eyleyip ihvâncasına

şâd-kâm:

1. şâd-kâm:

Gazel 41

Mısra: 1

*Memnun olmuş, arzusuna
kavuşmuş, sevinçli, mesrur.*

Handân görünce yâri gönül şād-kām
olur

Gâhî visâli müjdeleyen ibtisâm olur

şāha:

1. şāha:-a

Gazel 103

Mısra: 8

Pâdişah, hükümdar. II Sevgili.

Taht-ı sînemde aşk-ı yâr oturur

Cây-ı pāk olmasın mı şāha vatan

şāhbāz:

1. şāhbāz:

Gazel 142

Mısra: 9

*İri ve beyaz bir doğan cinsi. II
Gösterişli, güzel sevgili.*

O şāhbāz melāhatta düştü dāmına aşkın

Göntüller avlayacak bir güzel şikār ile
geçti

şāhbāz-ı evc-i istignā:

1. şāhbāz-ı evc-i istignā:

Gazel 162

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Tok gözlülük zirvesinin şahini.

A'lâ-pervâz isen ey şâhbâz-ı evc-i
istignâ
Döner pervâne yâ usfûr olursun böyle
kalmazsın

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzellik evinin padişahı.

Dudak verişleri var şöyle meyl edişleri
var
O şâh-ı beyt-i melâhat imâle-dâr mıdır

şâhbâz-ı nâza:

1. şâhbâz-ı nâza:-a

Gazel 32

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cilveli akdoğan.

Şâhbâz-ı nâza şevk-âver gönüller
âşiyân
Âsumanlar tal'at-ı dîdâra bak âyinedâr

şâhdâne:

1. şâhdâne:

Gazel 108

Mısra: 12

İri inci tanesi.

Âhım mı donup ruhunda kalmış
Hâlin mi o şâhdâne çapkın

şâh-ı işve:

1. şâh-ı işve:

Gazel 58

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İşvenin, cilvenin padişahı. II Sevgili.

Âh eyleyen visâline şâyân olurmuş âh
Ey şâh-ı işve biz dahî âh etmiyor
muyuz

şâh-ı melâhat:

1. şâh-ı melâhat:

Dîğer 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Güzellik padişahı, hükümdarı.

Dedim kurbânının şâh-ı melâhat
Kulunum kerem kıl eyle mürüvvet

şâh-ı beyt-i melâhat:

1. şâh-ı beyt-i melâhat:

Gazel 48

Mısra: 8

şâh-ı taht-ı risâlet:

1. şâh-ı taht-ı risâlet:

Kaside 1

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Peygamberlik tahtının padişahı.

Ne şah-ı taht-ı risālet ki dergehinde
onun

Olur hālāik-i lāhūt cümle nāsiye-sā

şāhidān-ı bezm-i vahdettir:

1. şāhidān-ı bezm-i vahdettir:-tir

Tahmis 9

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -

Birlik meclisinin şahitleri.

Tāb-ı zulmetten içen gözler ziyādan
geçtiler

Şāhidān-ı bezm-i vahdettir cemāl
'āşıkları

şāhid-i bahtım:

1. şāhid-i bahtım:-ım

Gazel 120

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Talihli, güzel dilber.

Bir zamanlar şāhid-i bahtım olup
āyinedār

Zerre kondurmazdı mir'āt-ı dilin gerd
üstüne

şāhid-i dil-güşā-vı hamsi:

1. **şâhid-i dil-güşâ-yı hamsi:****Kaside 6**Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

*Hamsinin gönül açan, kalbe ferahlık
veren güzeli.*

Tenvîr-i 'uyûn-ı 'âlem etmiş
Bak şâhid-i dil-güşâ-yı hamsi

şâhid-i halvetgeh-i lâhût:1. **şâhid-i halvetgeh-i lâhût:****Tahmis 1**Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

*Herkesin giremediği ilâhî âlemin
şahidi.*

Senin müştâk-ı hüsnündür döner
kerrübiyân mebhût
Nazîr olmaz sana ey şâhid-i halvetgeh-i
lâhût

şâhid-i hürriyet olsun:1. **şâhid-i hürriyet olsun:-sun****Kaside 2**Mısra: **155**

Kelime Tipi: -

Hürlüğe, özgürlüğe tanık olmak.

Şâhid-i hürriyet olsun zîb-i âgüş-ı vatan
'Azm ü rezm ehlinde ey İhsân metânet
bekleriz

şâhid-i hüsn etti:1. **şâhid-i hüsn etti:-ti****Tahmis 9**Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Güzelliğe şahit etmek.

Handeler demler terennümle sabâdan
geçtiler
Şâhid-i hüsn etti zât-ı ' 'aşka ref'-i
pîrechen

şâhid-i mevlâ:1. **şâhid-i mevlâ:****Kaside 1**Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Allah'ın sevgilisi.

Murâd-ı hilkat-i mevcûd esâs-ı kasr-ı
vücûd
Binâ-yı gâye-i maksûd şâhid-i Mevlâ

şâhidimdir:1. **şâhidimdir:-im, -dir****Kıt'a 3**Mısra: **2**

Şahit, tamk.

Da 'vâ-yı 'aşk-ı pâkin tenvîridir
murâdım

Eşkim nigāhım āhım her gāh
şāhidimdir

şāhid-perestim:

1. **şāhid-perestim:-im**

Kıt'a 3

Mısra: 4

Şahidine, tanığına düşkün olan.

'Aşk oldu bende hākim ettim cihāna
i'lām
Şāhid-perestim İhsān Allah şāhidimdir

şāhın:

1. **şāhın:-ın**

Kıt'a 43

Mısra: 4

Şah, padişah.

Kubbe ötsün sen de gel koy bir sadā
Koy desinler bunda şāhın bağı var

şāhine:

1. **şāhine:-e**

Gazel 160

Mısra: 6

Yırtıcı kuş.

Ankā ile pervāz edemez göldeki ördek
Şāhine tenezzüldür o usfüre süzölmek

şāhīni:**1. şāhīni:-i****Gazel 160**

Mısra: 9

Yurtıcı bir kuş.

Şāhīni sinek sandı o bîçāre örümcek
Zāg u zagan olmaz eşi kartaldır o
gerçek

şahsiyyet-i şî'riyyeni:**1. şahsiyyet-i şî'riyyeni:-n, -i****Gazel 156**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şairlik kışılığı.

Vādī-i kadīmın ne sönük nāzımı çıktın
Şahsiyyet-i şî'riyyeni birdenbire yıktın

şāhvār-ı hüsnü:**1. şāhvār-ı hüsnü:-ü****Gazel 35**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hükümdara yakışacak kadar güzel.*

Bir şāhvār-ı hüsnü temāşāya daldılar
Aşkın piyāde erleri yollarda kaldılar

şāikāne:**1. şāikāne:****Gazel 26**

Mısra: 4

İsteklice ve şevkli olarak.

Yine āşiyān-ı sa'ādetin o hezārı nerde
uçar ki āh
Ele şāikāne öter durur bana karşı hālī
figān olur

şā'ir diyerek kendi eder kendini takdīm:**1. şā'ir diyerek kendi eder kendini takdīm:****Kaside 4**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse
şeklinde ifade ederek kendi kendini tanıtır.*

Şā'ir diyerek kendi eder kendini takdīm
Vardır bu komedyada onun haylice
fendi

şāir kelāmı:**1. şāir kelāmı:-ı****Diğer 1**

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Şair sözü, ifadesi.

Her şāir kelāmı sığmaz divāne
Bizim kelāmımız dīvāncasına

şā'ir nihād:

1. şā'ir nihād:

Kıt'a 67

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Son devir Türk edebiyatında daha çok
mizah ve hicivleriyle bilinen şair Halil
Nihat Boztepe.*

Bāgbān-ı himmet olmuş hemdemin

şā'ir Nihād

Nev-zemīn-i şī're tarḥ etmiş semāwī
gūlsitān

şā'irān:

1. şā'irān:

Gazel 31

Mısra: 1

Şiir söyleyen veya yazan kimse.

Semā-yı nev-bahār içinde şā'irān melek
sever

Zemīn zemīn çiçek sever 'izār-ı yāri
pek sever

şāirdir:

1. şāirdir:-dir

Gazel 161

Mısra: 6

Şiir söyleyen veya yazan kimse, ozan.

Âşıktır o kalbinde te'ellümleri vardır
Şâirdir o düm-tekleri tek-dümleri vardır

şâ'ire:

1. şâ'ire:-e

Gazel 146

Mısra: 4

Şiir söyleyen veya yazan kimse.

Şabb-i emred iken dün bugün olmuş da
hat-âver
Aklınca diyor ben gibi bir şâ'ire berber

şâ'ir-i 'arifdi:

1. şâ'ir-i 'arifdi:-di

Kıt'a 33

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İrfan sahibi olan şâir.

Şâ'ir-i 'arifdi Hâfız Zühdi-i deryâ-dil
âh
Etti deryâ-yı felâkette ğarîkân irtihâl

şâir-i asgar:

1. şâir-i asgar:

Gazel 146

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Küçük, kabiliyetsiz şâir.

A'zam diyen olmazsa da vardır diyen
ekber
Bir kerre düşün kendini ey şâir-i asgar

şâir-i a'zam:

1. şâir-i a'zam:

Gazel 146

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

En büyük, yüce şâir.

Ben şâir-i a'zam değilim gerçi
Kalender
Hayrî'l-halef-i şâir-i a'zam bana derler

şâ'ir-i bergeşte-sâmânız:

1. şâ'ir-i bergeşte-sâmânız:-ız

Tahmis 7

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Huzuru bozulmuş şâir.

Ġarîbiz bî-nevâyız şâ'ir-i bergeşte-
sâmânız
Demâdem ağlarınız me'nûs-i ğam
me'luf-i hierânız

şâir-i bîdâr-ı tabî'at:

1. şâir-i bîdâr-ı tabî'at:

Gazel 13

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Uykusuz yaratılışlı şair.

Nazar-endāz olan āfāk-ı hayāl-āvere
elbet

Olur İhsān gibi bir şâir-i bîdār-ı tabî'at

şâ'ir-i handânım:

1. şâ'ir-i handânım: *-ım*

Kıt'a 30

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Gülen, mutlu bir şâir.

Ben şâ'ir-i handânım feryâda maḥal
vermem
Pür-hande olur cânân kalbimde Yaşar
Şâdî

şâ'ir-i hoş-nevâ-yı hamsi:

1. şâ'ir-i hoş-nevâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **236**

Kelime Tipi: -

Hamsinin güzel sesli şairi.

Tab'imdir olan bu nûktelerle
Bir şâ'ir-i hoş-nevâ-yı hamsi

şâir-i sehḥâr-tabî'at:

1. şâir-i sehḥâr-tabî'at:

Gazel 151

1391

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Büyüleyici yaratılışa sahip olan şair.

Ben şâir-i sehâr-tabî at yaratıldım

Günden güne aktâb-ı me'âliye atıldım

Mısra: 1

Şiir söyleyen veya yazan kimse, ozan.

Şairliğe bîgâne olan nesl-i münevver

Her vech ile yontulmamış insanlara

benzer

sâ'irin tarlası:

1. şâ'irin tarlası:-sı

Kaside 5

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Şiir söyleyen veya yazan kimsenin

tarlası, bahçesi.

Şâ'irin tarlası mânend-i cinân olsa ne

var

Ona mevrûs-ı peder hâk-i Hîrâsândır

bu

sâ'irleri:

1. şâ'irleri:-ler, -i

Kaside 6

Mısra: 158

Şiir söyleyen veya yazan kimse.

'Âlimleri hamsi-hâr olurlar

Şâ'irleri âşinâ-yı hamsi

sâ'irliği:

1. şâ'irliği:-lik, -i

Gazel 155

Mısra: 10

Şiir söyleyen veya yazan kimse.

Tevcihe nazîfâneye bel bağlama Nâfız

Şâ'irliği Hak vergisi addetmeliyiz biz

sâkâ-yı hamsi:

1. şâkâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 244

Kelime Tipi: -

Hamsi latifesi.

Artık yetişir lisân-ı tebcîl

Artık yetişir şâkâ-yı hamsi

sakıyor:

1. şakıyor:-yor

Gazel 45

Mısra: 7

Ötmek,terennüm etmek.

sairliğe:

1. şairliğe:-lik, -e

Gazel 146

Şakıyor sâz-ı mahabbetteki evtâr-ı hevâ
Döküyor zülfünü sînemde o fettân
gülüyor

şakrak:

1. şakrak:

Gazel 145

Mısra: 4

Şen, neşeli, hayat dolu.

Sevmek mi sevilme mi güzel derken o
şen kız
Bilsen ne severmiş seni şakrak
delikanlı

şâm:

1. şâm:

Gazel 49

Mısra: 12

Akşam.

Gerdeninin ıkd-ı süreyyâsıdır
Şems ü kamer şâm u seher bağlanır

şamdân-ı ma'ârif:

1. şamdân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

İlim, hüner mumluğu.

Zulmetleri tenvîr ederek ma'bed-i 'ilme
Olmuş gibidir her biri şamdân-ı ma'ârif

şamdân-ı sühan:**1. şamdân-ı sühan:****Gazel 164**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Söz, kelâm mumu.

Râm eder her biri tab'inca 'arûs-ı şî'ri
 Hacle-i vasla yakar her biri şamdân-ı
 sühan

şâm-ı ebed:**1. şâm-ı ebed:****Gazel 84**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sonu olmayan, sonsuz akşam.*

Gözlerin şâm-ı ebed berk-i ezel
 gamzelerin
 İki peymâne-i süzâna bedel gamzelerin

şâm-ı hicrân:**1. şâm-ı hicrân:****Tesdis 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayrılık gecesi.

Çöktü güyâ subh-ı vaslın şâm-ı hicrân
 üstüne
 Kâfiristân üstü yahud ehl-i imân üstüne

şâm-ı mi'râc:**1. şâm-ı mi'râc:****Tahmis 2**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Miraç gecesi.

Cihan farkında ey na'lini ser-tâc
 Değil encüm-felekte şâm-ı mi'râc

şâminı:**1. şâminı: -i, -n, -i****Gazel 136**

Mısra: 4

Akşam.

Bezmi teşrif eyleyip mâh-ı felek-şânım
 bu şeb
 Gönلümün etmez mi handân girye-rîzân
 şâminı

şampanya:**1. şampanya:****Diğer 1**

Mısra: 66

Açık renkli, tatlı ve köpüklü şarap.

Zevkin değil ise nüş etmek rakı
Şampanya içeriz terk et merākı

2. şampanya:

Kaside 5

Mısra: 47

Açık renkli, tatlı ve köpüklü şarap.

İçilen cibre değil viski ya şampanya
değil
Türk Ocağında dolar kâse-i ayrandır bu

şampiyondur:

1. şampiyondur: -dur

Kaside 6

Mısra: 103

*Bir karşılaşmada birinci olan kimse
veya takım.*

Esmāk arasında şampiyondur
Hep kendi alır kupā-yı hamsi

şân:

1. şân:

Gazel 104

Mısra: 14

Durum, hâl.

Melâl-i kalbine bir kalb-i âşinā arayan
Duyar eninini bîgâne şân semâlardan

şân alır:1. **şân alır:-ır****Gazel 40**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Meşhur olmak.*

Hün-çegân müjgânı çekmez sînesinden
bir zaman

Hün eder rîzân şehîdân-ı mahabbet şân
alır

şândır:1. **şândır:-dır****Tahmis 6**

Mısra: 9

İtibar, şöhet, ün, şeref.

Dil perîşân edivermek sana şândır ne
olur

Ey perîşân döküver zülfü perîşân
olayım

şâne:1. **şâne:****Gazel 60**

Mısra: 6

Tarak.

Mecma'-ı hübândayız etse revâdır yine
Kâkûl-i cânânede mest-i hevâ şâne
dans

2. **şâne:****Gazel 108**

Mısra: 1

Tarak.

Kâküllere urma şâne çapkın
Cevr etme dağıtma lâne çapkın

3. **şâne:****Gazel 133**

Mısra: 3

Tarak.

Olurken şâne tarh-efken cebîn-i lem'a-
dâr üzre

Abîr-efşân olan gîsûlârın pîrâye
düşmez mi

şâne-i âmâl:1. **şâne-i âmâl:****Gazel 86**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Emellerin tarağı.*

Meşâm-ı ehl-i mahabbet muattar
olmuştu

Şikenc-i zülfüne değseydi şâne-i âmâl

şâne-i nigâh:

1. **şâne-i nigâhı:-ı**

Gazel 31

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bakışın tarak halini alması.

Dokunmaz öyle zülf-i yâre şâne-i
nigâhı gör
Yapar şemîm-i turrenden güzîde bir
çiçek sever

şâne-i ümmîd:

1. **şâne-i ümmîd:**

Gazel 20

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Umut tarağı.

Sad-çâk olarak zülf-i girihgiri dolandı
Çözmez mi cefâ ukdelerin şâne-i
ümmîd

şâne-i zerrîn-i sabâ:

1. **şâne-i zerrîn-i sabâ:**

Gazel 64

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Hoş bir rüzgarın altundan yapılmış
tarağı.*

Dokunup şâne-i zerrîn-i sabâ zülfünü
okşar
Dil-i erbâb-ı hevâ şevk ile
yelpâzelenirmiş

şânesinde:1. **şânesinde:**-(s)i, -n, -de**Gazel 101**

Mısra: 6

Tarak.

Zülf-i dildâr-veş perîşânı
 Âşıkın şânesinde toplanalım

şâne-zen:1. **şâne-zen:****Gazel 104**

Mısra: 5

Baş tarayan, tarayıcı.

Olunca zülfüne dildâr şâne-zen bir an
 Yağar şemîm-i hevâ-yı cinân
 semâlardan

şân-ı vekâlet:1. **şân-ı vekâlet:****Kaside 7**

Mısra: 119

Kelime Tipi: -

Vekil olma yüceliği, şanı.

Noksânımı 'afv et ki budur şân-ı
 vekâlet
 Ey şanlı vekîl ebedî şân-ı ma'ârif

şanlı:1. **şanlı:-lı****Gazel 123**

Mısra: 2

Yüce, ulu, büyük.

Reng-i mâtemdir münâsib sernigün
 yapraklara
 Şanlı bir mâzîyi defn ettik bugün
 topraklara

2. **şanlı:-lı****Kaside 6**

Mısra: 143

Yüce, ulu, büyük.

Bir şanlı vegâ vegâ-yı cüşân
 Bir canlı gazâ gazâ-yı hamsi

3. **şanlı:-lı****Kaside 6**

Mısra: 153

Yüce, ulu, büyük.

Bir şanlı 'arüsedir nişanlı
 Dâmâd olacak âgâ-yı hamsi

4. **şanlı:-lı****Kaside 7**

Mısra: 14

Yüce, ulu, büyük.

Şevkinle şitâbân düşerek yollara geldi
Bir şanlı katâr oldu şu kervân-ı ma'ârif

5. **şanlı:-lı**

Kaside 7

Mısra: 37

Yüce, ulu, büyük.

Her yerde bu yıl şanlı spor bayramı
yaptı
Bir emr ile binlerce debistân-ı ma'ârif

şanlı bir mâzî:

1. **şanlı bir mâzî:**

Tahmis 8

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yüce, ulu bir geçmiş.

Derin bir âh çektim şanlı bir mâzî hayâl
ettim
Siyeh rengin hilâlin yaşlarımdan âl âl
ettim

şapkânı:

1. **şapkânı:-n, -ı**

Gazel 145

Mısra: 11

*Keçe, hasır, kumaş, ip vb. ile yapılan
başlık.*

Aç şapkanı bir taze bahār olsun açılışın
Gönlümce dağıt zülfünü kıvrak
delikanlı

İdare eylese akdāh-ı mevlevī şūhum
Girer semā'a safādan şarābhāne döner

şarāb-ı 'aşk:

1. şarāb-ı 'aşk:

Tahmis 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk şarabı.

Şarāb-ı 'aşk olur şevkinle cūşān bezm-i
sevdādan
Cemālin en mukaddes bir nişandır zāt-ı
Mevlādan

şarāb-ı hābını:

1. şarāb-ı hābını: -i, -(n)ı

Şarkı 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Uyku şarabı.

Şarāb-ı hābını içmez mi çeşm-i
mahmūrun
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

şarāb-ı la'lini:

1. şarāb-ı la'lini: -i, -n, -i

Gazel 143

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

şarāb:

1. şarāb:

Gazel 99

Mısra: 4

İçki, bāde.

Bir kadeh-kār ile hem-bezm-i visāl
olmak için
Ömr-i cāvīdi döküp cāma şarāb
eyleyelim

2. şarāb:

Gazel 138

Mısra: 9

İçki, bāde.

Şarāb içmez güzel sevmezdi havf
eylerdi düzahdan
Eğer kürside zāhir kavle vāiz kâil
olsaydı

şarābhāne:

1. şarābhāne:

Gazel 38

Mısra: 6

*Şarap imal edilen ve saklanan yer,
şarap mahzeni.*

*Lal taşı gibi kırmızı renkli şarap. ||
Sevgilinin dudakları.*

İçsem şarāb-ı la'lini peymāneler gibi
Yansam çerāg-ı rüyına pervāneler gibi

şarāb-ı mahabbetle:

1. şarāb-ı mahabbetle: -le

Gazel 14

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk şarabı. İl İlahî aşk.

Bu in ü ānına İhsān bakar mı devrānın
Olan şarāb-ı mahabbetle neş'e-yāb-ı
hayāt

şarāb-ı nāb:

1. şarāb-ı nāb:

Gazel 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Katıksız, saf şarap.

Görünce ārızını la'l-i yāri būs ederiz
Şarāb-ı nāb içeriz zevk-i māhtābdayız

şarāb-ı nāb-ı sabūh:

1. şarāb-ı nāb-ı sabūh:

Gazel 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sabahları içilen saf şarap.

Sākiyā sun şarāb-ı nāb-ı sabūh
Dalgalsın gönülde feyz-i fütūh

şarāb-ı visāle:

1. **şarāb-ı visāle:-e**

Gazel 106

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Kavuşma şarabı.

Leyāl-i hicrān sabāha ermiş o mest-i
nāz ü edā uyansın
Zamān zamān nūş edip lebinden gönül
şarāb-ı visāle kansın

şaraphāne:

1. **şaraphāne:**

Gazel 108

Mısra: 4

Şarap imal edilen ve saklanan yer,

şarap mahzeni.

Baygın baygın bakışlarından
Bezm oldu şaraphāne çapkın

sart-ı evveldir:

1. **sart-ı evveldir:-dir**

Kaside 2

Mısra: 153

Kelime Tipi: -

İlk şart, koşul.

Şart-ı evveldir maḥabbet ittiḥād-ı rūḥ
için
Biz maḥabbetten de ‘ulvī bir uḥuvvet
bekleriz

şa‘şaa-i tab‘ima:

1. **şa‘şaa-i tab‘ima:-ım, -a**

Gazel 150

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Parıltılı, gösterişli yaratılış.

Dāhiler olur şa‘şaa-i tab‘ima hayrān
Şi‘rim ne semāvī ki olur göklere perrān

şa‘şa‘alar:

1. **şa‘şa‘alar:-lar**

Kaside 5

Mısra: 13

Parıltı, gösteriş.

Neş‘eler tantanalar şa‘şa‘alar var yer
yer
Heyecānlarla akan seyl-i ḥurūşandır bu

şaştı:

1. **şaştı:-tı**

Diğer 1

Mısra: 147

Şaşırmak, hayret etmek.

Bu işe yār ile aġyār da şaştı
Sohbete gelmişiz akrāncasına

şaştım kaldım:

1. şaştım kaldım: -di, -m

Rübai 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Çok şaşırarak, büyük bir şaşkınlığa
düşmek.*

İzhārı da ızmārı da ‘aşkın müşkil
Bilmem ki ne hāl etmeli şaştım kaldım

şat ü furāt:

1. şat ü furāt:

Kaside 6

Mısra: 123

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Dicle ve Fırat’ın birleşmesiyle
meydana gelen büyük nehir.*

Bağlansa Şat ü Furāt kanmaz
Cismindeki Kerbelā-yı hamsi

sāyān:

1. sāyān:

Gazel 58

Mısra: 5

Uygun, layık, değer.

Âh eyleyen visâline şâyân olurmuş âh
Ey şâh-ı işve biz dahî âh etmiyor
muyuz

Hâlâ mı cefâ nârına süzân olayım
Lutf et bana 'ıyd-i vasla şâyân olayım

şâyân olacak:

1. şâyân olacak:-acak

Gazel 98

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Değer olmak, layık olmak.

Dürdâne-i âmâli der-âgûş için İhsân
Bin vuslata şâyân olacak bir sedef
oldum

sâyân olayım:

1. şâyân olayım:-a, -(y)ım

Tahmis 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Uygun, yaraşır olmak.

Düşerek vâdi-i hicrânına nâlân olayım
Harem-i hüsne bu takrîb ile şâyân
olayım

2. şâyân olayım:-a, -(y)ım

Rûbai 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Lâyık, uygun olmak.

şâyân olmazsam:

1. şâyân olmazsam:-maz, -sa, -m

Tahmis 5

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Lâyık, değer olmak.

İhsânına şâyân olmazsam bana eyvâh
Rahm et bana fermân senin İhsân senin
ey şâh

şâyândır:

1. şâyândır:-dır

Kaside 5

Mısra: 2

Uygun, layık, değer.

'ıyd-ber-'ıyd-i sa' âdet denilen andır bu
Çünkü tebcîle de takdîse de şâyândır bu

2. şâyândır:-dır

Kaside 7

Mısra: 112

Uygun, layık, değer.

Ben merdümek-i nûr-ı 'uyûn-ı
şu 'arâyım
Şâyândır olunca yerim a'yân-ı ma'ârif

sāveste:

1. şāveste:

Gazel 23

Mısra: 1

Yaraşır, lâyük, uygun.

Dem olur vuslatı uşşākına şāveste gelir
Gam-ı zülfünde fakat firkati peyveste
gelir

2. şāveste:

Kaside 6

Mısra: 217

Yaraşır, lâyük, uygun.

Şāveste bu turfa nazma verse
Bir cāize pādişā-yı hamsi

sāveste-i ihsān olur:

1. şāveste-i ihsān olur:-(u)r

Kaside 7

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Lüttüfa, iyiliklere layık olmak.

Takdir eder elbette kadrđān olan insan
Şāveste-i ihsān olur İhsān-ı ma'ārif

sāyet:

1. şāyet:

Gazel 79

Mısra: 6
Belki, eğer.

Dil-dâdemiz olmazdı bizim garka-i
hicrân
Şâyet galat-ı hilkat olup dilber olaydık

2. şâyet:

Kıt'a 45
Mısra: 2
Belki, eğer.

Vermedin reng-i hakikat boyadın her
boyadan
Varsa şâyet unutup asmadığın bir
âveng

seb:

1. şeb:

Diğer 1
Mısra: 91
Gece.

Bu şeb de cânânla olalım kâim
Mevlâm kabul etsin Yezdâncasına

2. şeb:

Diğer 1
Mısra: 129
Gece.

Dalkılıç çıkınca cümle şeb revân
Can korkusu oldu bende nümâyân

3. şeb:

Gazel 8
Mısra: 1
Gece.

Dem-i can-perveri i'câza misâl oldu bu
şeb
Nâtıkam şive-i güftârına lâl oldu bu şeb

4. şeb:

Gazel 8
Mısra: 2
Gece.

Dem-i can-perveri i'câza misâl oldu bu
şeb
Nâtıkam şive-i güftârına lâl oldu bu şeb

5. şeb:

Gazel 8
Mısra: 4
Gece.

Toplayıp cilve-i tabânını hüsn-i ezelin
Yâr-ı didâr ile hem-hâl ü me'al oldu bu
şeb

6. şeb:

Gazel 8

Mısra: 6

Gece.

Ne füsûn-pîşe ne fettan şu güzel
gözlere bak
Zübde-i nûr-ı cihândâr-ı cemâl oldu bu
şeb

7. şeb:

Gazel 8

Mısra: 8

Gece.

Beni mehcûr-ı huzûr etti perîşân etti
Acaba kimlere hem-bezm-i visâl oldu
bu şeb

8. şeb:

Gazel 8

Mısra: 10

Gece.

Yalvarır âh ederek durmayıp ağlar
İhsân
Dil-i bîçâreye bilmem ki ne hâl oldu bu
şeb

9. şeb:

Gazel 33

Mısra: 7

Gece.

1399

Ol mäh ile hem-bezm-i visāl
olduğumuz şeb
Reşk-âver-i mäh-ı felek olmuş
şebimizdir

10. **şeb:**

Gazel 40
Mısra: 16
Gece.

Ağlamaz tã rüz-ı haşr İhsân o sermest-i
neşât
Dest-i sâkîden ki bir şeb sâgar-ı handân
alır

11. **şeb:**

Gazel 60
Mısra: 8
Gece.

Lutf ile dil-dâdesin raksa çağırmuş o
meh
Etti bu şeb sîne-i şu'lede pervâne dans

12. **şeb:**

Gazel 112
Mısra: 11
Gece.

Bir hâle olsam ol mähı bir şeb âgûşa
alsam
Devrâna İhsan sermest-i vuslat denmez
mi yâhû

13. **şeb:**

Gazel 136
Mısra: 3
Gece.

Bezmi teşrif eyleyip mäh-ı felek-şânım
bu şeb
Gönlümün etmez mi handân girye-rizân
şâmını

14. **şeb:**

Kaside 1
Mısra: 22
Gece.

Bu türlü ebda'-ı âsâra cilvegâh oldu
Bu şeb nasıl dem-i sâd-âferin imiş âyâ

15. **şeb:**

Kıt'a 28
Mısra: 2
Gece.

Yalancının mumu yanmış değil sabâha
kadar
O şeb gelir ki söner yıldızın sirâcı düşer

sebâb:

1. **şebâb:**

Gazel 37

Mısra: 6

Gençlik,tazelik.

Kalmaz elinde dāmen-i tannāz-ı rüzgār
Ömrün şebāb demleri misl-i seher
geçer

şebābı:

1. şebābı:-ı

Kıt'a 21

Mısra: 1

Gençlik,tazelik.

Güler mi çehresi mülkūn şebābı
ağlarken
Enn-i millet-i mazlūmedir enn-i şebāb

şebāb-ı havāt:

1. şebāb-ı hayāt:

Gazel 14

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yaşamın gençlik dönemi, tazelik.

Ederdim uğruna bir sermedī hayāt fedā
Olaydı kâbil-i avdet geçen şebāb-ı
hayāt

şebābımız:

1. şebābımız:-ımız

Gazel 142

Mısra: 12

Gençlik,tazelik.

Ne zevk-i vaslını tattık ne cām-ı la'lini
İhsân
Şebâbımız bu tahassürlü intizâr ile
geçti

şebân rûz:

1. şebân rûz:

Gazel 121

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gece ve gündüzden ibâret yirmi dört
saatlik zaman.*

Çek bâde unut nîk ü bed-i âlemi İhsân
Meşk eyle şebân rûz o mehin hatt u
hadiyle

şebde:

1. şebde:-de

Kaside 1

Mısra: 25

Gece.

Bu şebde 'âlemi etmiş kemâl-i
lûtfundan
Hâbîb-i hâs-ı Hudâ reşk-i cennetü'l-
me'vâ

şebi:

1. şebi:-i

Kaside 1

Mısra: 1

Gece.

Felekte bir şebi görmüştü dîde-i bînâ
Ki hayret etmede vasfında fikre isti'lâ

2. şebi:-i

Kaside 1

Mısra: 1

Gece.

Felekte bir şebi görmüştü dîde-i bînâ
Ki hayret etmede vasfında fikre istilâ

3. şebi:-i

Kaside 5

Mısra: 10

Gece.

Günü mihr-i şeref ü fevz ile rûşen-
terdir
Şebi tâbende-likâlarla dırağşandır bu

şeb-i deycüre:

1. şeb-i deycüre:-e

Gazel 115

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Karanlık gece.

Taşıp reng-i safâ-yı gerdeninden
Şeb-i deycüre dalmış nûr-hande

şeb-i firkatteki:

1. **şeb-i firkatteki:** -te, -ki

Gazel 144

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayrılık gecesi.

Uyku görmez gözü âşıkların ey nûr-ı
basar
Şeb-i firkatteki ru'yaları kâbus olalı

şeb-i hicrinde:

1. **şeb-i hicrinde:** -i, -n, -de

Gazel 98

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayrılık gecesi.

Bir meh-veş için nâire-i 'aşk ile yandım
Düştüm şeb-i hicrinde düçar-ı şegaf
oldum

şeb-i vuslatta:

1. **şeb-i vuslatta:** -ta

Gazel 36

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kavuşma gecesi.

Şeb-i vuslatta ki gözler süzülür düş
açılır
Çeker ol meh-veşi cân halvete âgüş
açılır

şeb-i yeldâ:

1. şeb-i yeldâ:

Kaside 2

Mısra: 149

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

En uzun gece.

Hey ne bitmez zulmet-i hicrân şeb-i
yeldâ amân
Bir sabâhu'l-hayr için bir mihre rû'yet
bekleriz

şeb-i zününü:

1. şeb-i zününü:-u

Gazel 76

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gece sanıları.

Güç imiş sabâha ermek emel-i yakîni
bulmak
Bize lutf edilmiş İhsân ki şeb-i zününü
bulduk

şebimizdir:

1. şebimizdir:-imiz, -dir

Gazel 33

Mısra: 8

Gece.

Ol mâh ile hem-bezm-i visâl
olduğumuz şeb
Reşk-âver-i mâh-ı felek olmuş
şebimizdir

şebine:

1. şebine:-i, -(n)e

Rûbai 23

Mısra: 4

Gece.

Nâgâh alıp âgüşuma erdim birden
Hem vuslatının rûzuna ben hem şebine

şebnem olur:

1. şebnem olur:-(u)r

Tahmis 6

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Çiy hâlini almak.

Solmasın taraf-ı ruḥunda açılan
goncaların
Gözyaşım şebnem olur anlara giryân
olayım

şebnemin:

1. şebnemin:-in

Tahmis 4

Mısra: 27

Çiy tanesi.

Destmâl-i 'işve almış gül yüzünden
şebnem
El-amân ateşlemiş gittikçe sevdâ
'âlemin

şebnemlerinden:

1. **şebnemlerinden:** *-ler, -i, -n, -den*

Gazel 107

Mısra: 6

Çiy tanesi.

Eden gözyaşlarımdır semen-rüyânı
handân
Açarmış yâsemenler seher
şebnemlerinden

şefâ'at:

1. **şefâ'at:**

Kaside 2

Mısra: 54

*Bir suçun bağışlanması veya bir isteğin
yerine getirilmesi için vesile olma.*

Eylemez bünâra devrân merhamet
ğaddâr olur
Ez'afü'l-mahlûk iken andan şefâ'at
bekleriz

seffî'-i her dü-serâ:

1. **şeffî'-i her dü-serâ:****Kaside 1**

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

*Her iki arzın -ahiret ve dünyanın-
şefa'at edeni.*

Nebiy-yi muhterem ey şeffî'-i her dü-
serâ

Eyâ hülâsa-i mevcûd melce-i fukarâ

şeffî'-i rûz-ı cezâ:1. **şeffî'-i rûz-ı cezâ:****Kaside 1**

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Ceza gününün, kıyametin şefa'atçisi.

Sen âfitâb-ı kerem ma'den-i
mürüvvetsin

Şeffî'-i rûz-ı cezâsın şeffî'-i rûz-ı cezâ

şeh:1. **şeh:****Gazel 114**

Mısra: 10

Padişah, hükümdar, sevgili.

Etmış temâyül agyâre hayfâ
Şeh beyt-i sevdâ almış imâle

şehbâlini:1. **şehbâlini:-i, -n, -i****Gazel 65**

Mısra: 13

Kuş kanadı.

Hümâ-yı şevkimin mecrûh edip
şehbâlini İhsân
Kazâ kavsinden ol hünîye gerdün
ebruân vermiş

şehbâz-ı me'ânîdir:1. **şehbâz-ı me'ânîdir:-dir****Gazel 159**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp ifade**

Anlamaların, manaların kuşu.

Şehbâz-ı me'ânîdir o elbet eşi yoktur
Dildâr ona dildâde olur meh-veşi
yoktur

şehdâne:1. **şehdâne:****Gazel 61**

Mısra: 4

Büyük, iri parlak inci.

Deryâ-yı dilden dürr-i mahabbet
Zeyn-i sadef bir şehdâne gelmiş

şehdânedir:

1. **şehdānedir:-dir**

Gazel 83

Mısra: **1**

İri parlak inci.

Şehdānedir cemāline ziynet veren benin
Güyā cinān sabāhına peyveste gerdenin

şehdāne-i lü' lü' :

1. **şehdāne-i lü' lü' :**

Gazel 164

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İri, parlak inci.

Sade'f-i dildeki şehdāne-i lü' lü' saçılır
Yağdırır cevher-i bārānını nīsān-ı sūḥan

şehdānesinde:

1. **şehdānesinde:-(s)i, -n, -de**

Gazel 101

Mısra: **8**

İri parlak inci.

Harman-ı girye bāde sivrulsun
Hande şehdānesinde toplanalım

seh-i nāz:

1. **şeh-i nāz:**

Gazel 86

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nazlı, cilveli padişah.

Serîr-i hüsnü tezeyyün edince bir şeh-i
nâz
Olur makâm-ı niyâz âstâne-i âmâl

şehîd:

1. şehîd:

Gazel 118

Mısra: 8

Kutsal bir amaç ve görev uğrunda ölen kimse.

A'dāya esāretten bin kerre müraccahtır
Dil varsa şu heycā-yı sevdāda şehîd
olsa

şehîdân-ı ğazâdan:

1. şehîdân-ı ğazâdan:-dan

Tahmis 8

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Savaşın şehitleri.

Şehîdân-ı ğazâdan derdin islâmın su'âl
ettim
Bu şeb rûhü'l-emînle gizli gizli
hasbîhâl ettim

şehîdân-ı mahabbet:

1. şehîdân-ı mahabbet:

Gazel 40

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk,sevda şehitleri.

Hün-çegân müjgânı çekmez sinesinden
bir zaman
Hün eder rîzân şehîdân-ı mahabbet şân
alır

şehidi:

1. şehidi:-i

Kaside 6

Mısra: 145

*Kutsal bir ülkü veya inanç uğrunda
ölen kimse.*

Gâzîsi şehidi başka başka
Aktıkça akar demâ-yı hamsi

şehin:

1. şehin:-in

Kaside 2

Mısra: 7

Padişah, hükümdar, sevgili.

Himmetinden bir şehin âsüde-ahvâliz
diye
Şükrederken halk-ı 'âlem biz şikâyet
bekleriz

şehlevendim:

1. şehlevendim:-im

Tesdis 1

Mısra: 22

*Boylu poslu, yakışıklı genç kimse,
güzeller güzeli.*

Aks eder âfâka tâ âvâze-i eyne'l-mefer
Şehlevendim kan döker canlar yakar
eyler sefer

şehper-i mızrâb:

1. şehper-i mızrâb:

Gazel 137

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kuş kanadından yapılmış mızrap.

‘Üd-ı hayâtı inletecek tâb kalmadı

‘Üdüm kırıldı şehper-i mızrâb kalmadı

şeh-per-i nâz:

1. şeh-per-i nâz:

Gazel 77

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cilve tüyü.

Hüsnü mahz-ı nâz olup zannetme ‘aşk
olmuş niyâz

Hem-revândır şeh-per-i nâz ü niyâz-ı

hüsn ü ‘aşk

şehrâh-ı necâtı:

1. **şehrâh-ı necâtî:-****Kaside 7**

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Kurtuluş yolu.

'Azmin bize gösterdi bu şehrâh-ı necâtî
Her küşesi zîbende hıyâbân-ı ma'ârif

şöyle dinlenilmeye değer nitelikte bir olay
olmuştur.

GARİBE Şehr-i Kayseriyye
vücühundan Şa'ban ve Ramazan
Ağalardan yevmen mine'l-eyyâm şârih-
i fakîrin şöyle mesmû'um olmuştur

şehrâh-ı teceddüdde:1. **şehrâh-ı teceddüdde:-de****Gazel 157**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yenilik, yenilenme yolu.

Şehrâh-ı teceddüdde yürürken bu ne
ric'at
Göz aç ki devâm eyleyecektir bu
fecâ'at

**şehr-i kayseriyye vücühundan şa'ban ve
ramazan ağalardan yevmen mine'l-eyvâm
şârih-i fakîrin şöyle mesmû'um olmuştur:**

1. **şehr-i kayseriyye vücühundan şa'ban
ve ramazan ağalardan yevmen mine'l-
eyyâm şârih-i fakîrin şöyle mesmû'um
olmuştur:**

Diğer 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kayseri şehri eşraflarından Şaban ve
Ramazan Ağalardan günlerden bir gün
bendenizin (Hamâmizâde İhsan) açıkladığı*

şehr-i trabzon:1. **şehr-i trabzon:****Kaside 7**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Trabzon şehri.

Hem-hâl-i behişt oldu bugün şehr-i
Trabzon
Erbâb-ı ma'ârif dahî Rıdvân-ı ma'ârif

şehriyâr-ı dili:1. **şehriyâr-ı dili:-i****Gazel 57**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönlün padişahı.*

Şehriyâr-ı dili sad nâz ile tahtında iken
Dergeh-i yâre atar bende-i muhtâc
ederiz

şehriyâr-ı sad-kisver:

1. şehriyâr-ı sad-kisver:

Rûbai 26

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yüz ülkenin padişahı, hükümdarı.

Alsın ele zülf-i yâr ü cām-ı zer hîç
Olsın dahî şehriyâr-ı sad-kisver hiç

şehsuvâr:

1. şehsuvâr:

Gazel 142

Mısra: 7

Usta binici.

Ne şehsuvâr idi tepretti gitti eşheb-i
nâzı
Piyâdegânı birer âh-ı inkisâr ile geçti

şehsuvâr-ı esb-i devlet:

1. şehsuvâr-ı esb-i devlet:

Kıt'a 39

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Devletin atının usta binicisi.

Biz olduk şehsuvâr-ı esb-i devlet sâhib-
i dârât
Bizim dâh-dâhımız var at elindir çul
emânettir

seker:**1. şeker:****Diğer 1**

Mısra: 25

Tatlı yiyecekler.

Ortada beş kutu şeker isteriz
Domino oynarız poker isteriz

seker çiğnemenen:**1. şeker çiğnemenen: -meden****Kaside 4**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Yalandan tatlı tatlı vadetmek.*

Bin def'a şeker çiğnemenen tevbe
ederdi
Tatsaydı eğer lezzet-i güftârim Kandî

seker-âb:**1. şeker-âb:****Gazel 127**

Mısra: 3

*Dostluğun arasına giren soğukluk,
dargınlık, kırgınlık.*

Şeker-âb olmasın aman aramız
Öpücük topladım dudağında

seker-bâr:**1. şeker-bâr:****Gazel 149**

Mısra: 5

Şeker saçan, tatlı tatlı konuşan.

Tüfî gibi durmaz olurum böyle şeker-
bâr
Tab'ımdaki cevherleri hep etmedim îsâr

seker-hand-i emel:**1. şeker-hand-i emel:****Gazel 45**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kahp İfade***İsteğin tatlı gülüşü.*

Geçerek karşıma oldukça şeker-hand-i
emel
Bülbül-i zârına sîmâ-yı gülîstân
gülüyor

sekeristân-ı ma'ârif:**1. şekeristân-ı ma'ârif:****Kaside 7**

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

İlim, hüner şekeri yetişen tarla.

Âyinede ezberden okur Mantık-ı Tayrı
Tüfî gibi söyler şekeristân-ı ma'ârif

sekerler:

1. **şekerler:-ler**

Diğer 1

Mısra: **86**

Şeker, tatlı yiyecek.

Emredilenlerden dahi ziyāde
Konyaklar şekerler ettik āmāde

şekker-hāb:

1. **şekker-hāb:**

Gazel 40

Mısra: **10**

Tatlı uyku,şekerleme.

Āşık-ı bīdār-baht agyāri āgāh eylemez
Yāri şekker-hāb olurken būsēsin pinhān
alır

şekle koydu:

1. **şekle koydu:-du**

Gazel 56

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Uygun bir biçime girmesini sağlamak.

Ne cilvedir bizi bin şekle koydu cilve-i
aşk
Ne çāre dest-i tūvān-sūz-ı inkılābdıyız

şekli:

1. **şekli:-i**

Gazel 90

Mısra: 10

Şekil, biçim, görünüş.

Cefâ budur ki kalmamış cefâya hiç
tahammülüm

Revâ değil cefâların bu şekli hiç revâ
değil

şekl-i 'asrîde:

1. şekl-i 'asrîde:-de

Kaside 5

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Çağdaş, modern biçimde.

Sanma bir başka oyundur şu voleybolla
tenis

Şekl-i 'asrîde birer güy ile çevgandır bu

şekl-i evvel-i 'âlem:

1. şekl-i evvel-i 'âlem:

Kaside 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Evrenin başlangıç biçimi.

Tebeddül etti bütün şekl-i evvel-i 'âlem
Cihan değil görünen bir cihân-ı reng ü
ziyâ

şekl-i gamzedâ:

1. şekl-i gamzedâ:

Gazel 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yan bakışının biçimi.

Düşmüş değil bu ömr-i hezâr irtisâmda
Mîr'ât-ı ser-nüvişte me bir şekl-i
gamzedâ

şekl-i hicrân:

1. şekl-i hicrân:

Tahmis 10

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Ayrılık görüntüsü.

Gördükçe şekl-i hicrân âyine-i sitemde
Feryâdlar duyardım âheng-i zîr ü
bemde

şekl-i müzâb:

1. şekl-i müzâb:

Gazel 104

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Erimiş şekil.

Fürûg-ı mîhr ile şekl-i müzâb alır
dökülür
Şehâbelerde gezen nakş u ân
semâlardan

şeklinde:

1. **şeklinde:-i, -n, -de**

Gazel 123

Mısra: 5

Şekil, biçim, görünüş.

Yükselir dest-i du'â şeklinde güyâ her
menâr
La'net eyler mülkü tahrib eyleyen
alçaklara

şekvâ:

1. **şekvâ:**

Gazel 72

Mısra: 7

Şikayet,yakınma,sızlanma.

Kendi kalbimden ederdim şekvâ
Olsa kânûn-ı mahabbette mesâg

şekve-i mazlûma:

1. **şekve-i mazlûma:-a**

Gazel 94

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zulüm görmüş kimsenin şikâyeti.

Kanlı yaş görmüşken İhsân milletin
çeşminde hep
Şekve-i mazlûma nâzır çeşm-i giryân
görmedim

sem´:

1. şem´:

Gazel 20

Mısra: 6

Mum.

Âhır göremez kendi de bir subh-ı
münevver
Şem´ olsa da süz-efken-i pervâne-i
ümmîd

2. şem´:

Tahmis 5

Mısra: 24

Mum.

Nür eyledim ey mâh yanıp dildeki nârı
Şem´ olmaz isem bezmine bu süz ile
bâri

sem´adan:

1. şem´adan:

Tesdis 1

Mısra: 14

Şamdan, mumluk.

Goncasından ayrı düşmez bülbül-i
şûrîde-hâl
Şem´adan pervâneler etmez kabül-i
infisâl

sem´dân:

1. şem´dân:

Gazel 65

Mısra: 8

Şamdan, mumluk.

Perişân kâkül-i zer-târı dest-i nâza
almış yâr
Yed-i beyzâya Hak zerrîn-ziyâ bir
şem´dân vermiş

sem´-i cemâl:

1. şem´-i cemâl:

Gazel 135

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzel yüzün mumu, چراغı.

Durmayıp şem´-i cemâl üze hemân
cân atarız
Yakarız kendimiz âteşlere pervânemizi

sem´-i cemâlinin pervâneleri:

1. şem´-i cemâlinin pervâneleri:-ler, -i

Diğer 1

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

*Güzel yüzün mum ışığının etrafında
dönen küçük kebek.*

Şem´-i cemâlinin pervâneleri
Dolandı meclisi süzâncasına

şem‘-i mahfel-i sermed:

1. şem‘-i mahfel-i sermed:

Kaside 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Sonsuz meclisin mumu.

Fürûğ-ı subh-ı ebed şem‘-i mahfel-i
sermed

Şu‘â‘-i nûr-ı samed mâh-ı leyletü‘l-isrâ

şem‘-i murâd:

1. şem‘-i murâd:

Gazel 144

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İstek mumu.

Almamış sen gibi âgûşuna bir şem‘-i
murâd

Dil-i süzândaki fânûs bu fânûs olalı

şem‘-i tecellâdan:

1. şem‘-i tecellâdan:-dan

Rûbai 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Allah’ın kudretinin yansıdığı mum.

Yandıkça çerâğ-ı nûr olan bir kalbin
Pervânesi hep şem‘-i tecellâdan olur

semüm-i hevâ-yı cinân:**1. şemüm-i hevâ-yı cinân:****Gazel 104**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cennete duyulan isteklerin güzel kokusu.

Olunca zülfüne dildâr şâne-zen bir an
Yağar şemüm-i hevâ-yı cinân
semâlardan

semüm-i işve:**1. şemüm-i işve:****Gazel 32**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Cilve, naz kokusu.*

Târ-ı zülfünden şemüm-i işve taktîr
eyleyip
Ber-güzâr-ı rûzgâr eyler dem-â-dem
rûzgâr

semüm-i müşk-i ter:**1. şemüm-i müşk-i ter:****Tahmis 4**

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Taze miskin güzel kokusu.

Çeşm-i şühundan nigâh-ı hânde-ver
etmişti va'd
Çîn-i zülfünden şemüm-i müşk-i ter
etmişti va'd

şemüm-i turrenden:**1. şemüm-i turrenden:-den****Gazel 31**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***(Sevgilinin) almına düşen kıvrıcık saç lülesinin güzel kokusu.*

Dokunmaz öyle zülf-i yâre şâne-i
nigâhı gör
Yapar şemüm-i turrenden güzide bir
çiçek sever

şemüm-i vuslatın:**1. şemüm-i vuslatın:-ın****Gazel 5**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın güzel kokusu.

Şemüm-i vuslatın bir sineden taktîridir
sevdâ
Gönül bîmârinın peymâne-i iksîridir
sevdâ

şemüm-i vâri:

1. **şemûm-i yâri:-i**

Gazel 142

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzel kokusu.

Şemûm-i yâri alıp esmeyince bād-ı
mahabbet
Ümîdi âşıkının cevri-i rûzgâr ile geçti

şemme:

1. **şemme:**

Gazel 2

Mısra: 11

Çok az miktar,zerre.

Bir katre neş'e, zerre ziyâ şemme
tesliyet
Yok bir nazar bu sahnede üftâde âşinâ

2. **şemme:**

Gazel 30

Mısra: 6

Çok az miktar,zerre.

Dilimde destelenir tûde tûde kâküller
Elimde koklayacak şemme sünbülüm
yoktur

3. **şemme:**

Gazel 75

Mısra: 1

Çok az miktar,zerre.

Verinde bu gülzârın bir şemme
tebessüm yok
Dembeste bütün kuşlar âheng-i
terennüm yok

4. şemme:

Gazel 109

Mısra: 9

Çok az miktar,zerre.

Gülzârıma bir şemme vefâ esmedi
hayfâ
İhsân bükeyim boynumu sünbüllere
karşı

5. şemme:

Gazel 107

Mısra: 8

Koku.

Hevâ-yı ıtr u sevdâ dolarmış rûzgâra
Alırken şemme bir dem sabâ
perçemlerinden

6. şemme:

Şarkı 10

Mısra: 6

Koku.

Bir nefes âh etmem âh-ı inkisâr olsam
da ben
Şemme vermem saçlarından rûzgâr
olsam da ben

şemme-i pervâzına:

1. şemme-i pervâzına:-ı, -n, -a

Gazel 116

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Uçma kokusu.

Bin gülsitân olsun fedâ murg-ı abîr-i
zûlfütûn
Dest-i hevâ-yı işveden bir şemme-i
pervâzına

şems:

1. şems:

Gazel 49

Mısra: 12

Afitap,güneş.

Gerdeninin ıkd-ı süreyyâsıdır
Şems ü kamer şâm u seher bağlanır

şemsü'd-duhâ bedrû'd-dücâ nûr:

1. şemsü'd-duhâ bedrû'd-dücâ nûr:

Tahmis 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kuşluk vakti güneşinin ve karanlığın
gideren ay ışığının nuru.*

Ruhun subha cebînin şâme vermiş
Eyâ şemsü'd-duhâ bedrû'd-dücâ nûr

şenim:

1. **şenim:** *-im*

Muhammes 2

Mısra: **10**

Şen, neşeli, mutlu.

Yok bir ümîdim eylemem izhâr-ı derd ü
gam

Giryân iken bu hâl ile ben sûretâ şenim

şerâre-i nev:

1. **şerâre-i nev:**

Gazel 111

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Yeni kıvılcım.

Kalb-i zârında yandı İhsân'ın

Bir nigâhınla bin şerâre-i nev

şerâremizi:

1. **şerâremizi:** *-miz, -i*

Gazel 134

Mısra: **10**

Kıvılcım.

Biz öyle âteş-i aşkız ki bulsa dest-i
felek

Semâ-yı tārına âveng eder şerâremizi

şerârı:

1. **şerārī:-ı****Kaside 7**Mısra: **101***Kıvılcım.*

Âteş düşürür halvet-i 'irfāna şerārı
Yandıkça Hamāmī gibi küllhān-ı
ma'ārif

Mısra: 7

Açıklama, izah etme.

Şerh eyleyemem derdim dildāre bulup
cür'et
Hem tarz-ı hitāb âteş hem redd-i cevāb
âteş

şeref:1. **şeref:****Kaside 1**Mısra: **73***Manevî yücelik, ululuk, fazilet.*

Zihî şeref ki olur gayr ez-rubûbiyyet
Senā-yı zāt-ı cemîlinde her ne dense
revā

serha-dār:1. **şerha-dār:****Gazel 18**Mısra: **5***Parçalı, parça parça.*

Şerha-dār oldu tığ-ı çeşminden
İstemez metn-i sine başka şürüh

şeref bulmak:1. **şeref bulmak:-mak****Kaside 7**Mısra: **11**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Şeref kazanmak, onurlanmak.*

Dîdār-ı şerîfinle şeref bulmak için hem
Fi'l-cümle olup lâbis-i kaftān-ı ma'ārif

serha-nāk:1. **şerha-nāk:****Muhammes 2**Mısra: **21***Parça parça, dilimli.*

İhsān garîb ü haste gönül şerha-nāk ise
Bîçäreler devāsı devā-yı helāk ise

sermende:1. **şermende:****Gazel 15**Mısra: **3***Utangaç, mahcup.***serh:**1. **şerh:****Gazel 66**

Şermende misin mahabbetimden
Âyâ ne izâr-ı âle bâis

sermende-i ihsâniyim:

1. **şermende-i ihsâniyim:-ı, -(y)ım**

Kaside 3

Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

*İyilik, lütuf karşısında utanan, mahcup
olan.*

Şermende-i ihsâniyim ol çeşmi
kebûdun
Düştüm kara sevdâsına bâbında ecîrim

serrile:

1. **şerrile:-ile**

Kıt'a 16

Mısra: **2**

Kötülük, fenalık.

Nîk ü bed cümle-i ef'âlî ki senden
bilirim
Hayrı ben şerrile bir cilde seyyân
görürüm

şeş besî:

1. **şeş besî:-i**

Gazel 159

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tavla ve zar oyunlarında atılan

1411

zarlardan birinin altıyı, diğerinin beşi
gösteren taraflarının üste gelmesi şeklindeki
oyun sayısı, altı beş.

Minnet edemez kimseye gayret-keşi yoktur
Älemde dubārācı değil şeş beşi yoktur

sesi:

1. şeşi:-i

Gazel 159

Mısra: 7

Altı.

Hep-yektir onun attığı bir tek şeşi
yoktur
Sizler gibi şübbān ile hıç hoş beşi
yoktur

sevk-äver:

1. sevk-äver:

Gazel 32

Mısra: 5

Şevklendiren, neşe ve huzur getiren.

Şāhbāz-ı nāza sevk-äver gönüller
āşiyān
Āsumanlar tal'at-ı dīdāra bak āyinedār

sevki:

1. sevki:-i

Gazel 143

Mısra: 10

Şiddetli arzu, istek, heves.

Devlet-serāy-ı sīne garīb oldu inliyor
Murg-ı hezār şevki uçan lāneler gibi

2. sevki:-i

Gazel 168

Mısra: 2

Şiddetli arzu, istek, heves.

Gönül iştiyākınla tehlīl eder
Yakar şevki hemrāz-ı Cibrīl eder

sevk-i bahār etti:

1. sevk-i bahār etti:-ti

Şarkı 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İlkbaharın mutluluğunu, sevincini
getirmek.

Kimlerin bezmini hem sevk-i bahār etti
bu şeb
Nerdedir āh o güzel gözlü siyeh-çerde
güzel

sevk-i cūsān:

1. sevk-i cūsān:

Gazel 101

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Coşkun,fazla istek.

Şevk-i cüşân olup misâl-i şarâb
Neş'e peymânesinde toplanalım

şevk-i cüşânımı:

1. **şevk-i cüşânımı**:-ım, -ı

Gazel 45

Mısra: **11**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Coşkun,fazla istek.

Şevk-i cüşânımı yok sormaya hâcet
İhsân
Güler elbet dil ü cân şevk ile cânân
gülüyor

şevk-i cüşânımla:

1. **şevk-i cüşânımla**:-ım, -la

Kıt'a 5

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Coşkun heves, istek.

Mest-i rāh-ı vāhdetim vahdet-nümā bir
yâr için
Şevk-i cüşânımla 'ummân-ı sücüd-ı
hayretim

şevk-i didâr-ı mahabbetle:

1. **şevk-i dîdâr-ı mahabbetle:-le****Gazel 80**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Aşık olunan sevgilinin güzel yüzüne
duyulan arzu ile.*

Şevk-i dîdâr-ı mahabbetle yanan sîneye
bak
Levh-i sînem gibi bir sîne-i bî-kîneye
bak

şevk-i dîdârınla:1. **şevk-i dîdârınla:-ı, -n, -la****Tahmis 4**

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzel yüzünün arzusu.

Şevk-i dîdârınla 'ıyd-ı vasla kurbândır
Nedîm
Böyle bir tarz-ı tegâfûl üzre hayrândır
Nedîm

şevk-i dîdârıyla:1. **şevk-i dîdârıyla:-ı, -y, -la****Gazel 89**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzel yüze duyulan arzu.

Şevk-i dîdârıyla her yer bir tecellîzâr-ı
aşk

Aşk-ı ruhsârıyla yek-ser âlem ü âdem
gönül

şevk-i te'şîr-i rubâ'îyle:1. **şevk-i te'şîr-i rubâ'îyle:-y, -le****Gazel 47**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Rubai etkisinin isteği,hevesi.

Girse dîvânıma feyz almağa bir çâr-
ebrû
Şevk-i te'şîr-i rubâ'îyle ruh-ı sâde çıkar

şevk-i visâl ü derd-i firâkınla:1. **şevk-i visâl ü derd-i firâkınla:-ı, -n, -la****Gazel 169**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sevgiliye kavuşma arzusu ve ayrılık
derdi, kederi.*

Şevk-i visâl ü derd-i firâkınla
dembedem
Pür-nûr olur leyâl güneşler siyâh olur

şevkim:1. **şevkim:-im****Kaside 3**

Mısra: 25

Şiddetli arzu, istek, heves.

Şevkim emelim cân u dilim rûh-ı
revânım
Şûlûm güzelim pâdişeh-i 'işve-serîrim

şevkin:

1. **şevkin:-in**

Gazel 127

Mısra: **15**

Şiddetli arzu, istek, heves.

Şevkin âb-ı hayâtıdır gûyâ
Bir içimlik sudur yatağında

şevkin câme vermiş:

1. **şevkin câme vermiş:-miş**

Tahmis 2

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

*Sevgiliye duyulan aşk, arzu elbise,
kıyafet vermiş.*

Debîr-i 'aşk sevdâ-nâme vermiş
Kad-i ta'bîre şevkin câme vermiş

şevkinden:

1. **şevkinden:-i, -n, -den**

Gazel 27

Mısra: **5**

Şiddetli arzu, istek, heves.

Der-âgûş etse bir cân-âferin endâmi
şevkinden
Olur âzâde âşık sine-i üryânı sâf eyler

2. **şevkinden:-i, -n, -den**

Gazel 163

Mısra: 5

Şiddetli arzu, istek, heves.

Gönül tramvayı hızlandı gitti şevkinden
Kesildi tâkat-ı âşık fren fren diyerek

şevkine:

1. **şevkine:-i, -n, -e**

Tahmis 6

Mısra: 8

Şiddetli arzu, istek, heves.

Kevser-i la'lini sun gönlümü kandır ne
olur
Beni ser-tâ-be-kadem şevkine yandır ne
olur

şevkinle:

1. **şevkinle:-in, -le**

Kaside 7

Mısra: 13

Şiddetli arzu, istek, heves.

Şevkinle şitâbân düşerek yollara geldi
Bir şanlı katâr oldu şu kervân-ı ma'ârif

şevkinle cüşân:

1. **şevkinle cüşân:**

Tahmis 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Şiddetli arzu ve istek ile coşkun bir hâl
alan.*

Şarâb-ı 'aşk olur şevkinle cüşân bezm-i
sevdâdan
Cemâlin en mukaddes bir nişandır zât-ı
Mevlâdan

şevkiyle:

1. **şevkiyle:-i, -y, -le**

Tahmis 11

Mısra: 3

Şiddetli arzu, istek, heves.

Şevkiyle cemâliyle gülen nûr-ı ezeldi
'Âşkıyle hayâliyle o mâzî ne güzeldi

şevkiz:

1. **şevkiz:-iz**

Gazel 33

Mısra: 2

Şiddetli arzu, istek, heves.

Keyfiyyet-i sahbâ-yı safâ
meşrebimizdir
Şevkiz tarabız neş'e bizim
mezhebimizdir

seydā hezārı:

1. şeydā hezārı:-ı

Tahmīs 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Âşık, çılgın bûlbûl.

Şeydā hezārı saldım gülzār-ı nev-
bahāra

Verdim o nev-bahān bir yār-ı gül-'izāra

seydā-vı aşkındır:

1. şeydā-yı aşkındır:-dır

Gazel 40

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk çılgını, meczubu.

Devlet ol şeydā-yı aşkındır ki nakd-i
cān döker

Hāle-i āgūşa üryān sīm-ten cānān alır

seyh etti:

1. şeyh etti:-ti

Kıt'a 65

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Mürşit hāline getirmek.

Develioğlu bulup zātına şeyh etti
hemān

Seni koçlar gibi tos urmada fevkalāde

sevh-i cāhilden:1. **şeyh-i cāhilden:-den****Kaside 2**

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Cahil, bilgisiz, acemi şeyh.

Küşe-gür-i inzivā olmakla bir dergāhda
Şeyh-i cāhilden aman yâ Rab kerāmet
bekleriz

sevh-i ma'rûf-ı ğanemsin:1. **şeyh-i ma'rûf-ı ğanemsin:-sin****Kıt'a 65**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Koyunu ile bilinen şeyh.

Şeyh-i ma'rûf-ı ğanemsin ki bir
emrinde senin
Etyemez semti eder mezbahalar âmāde

sevhimizden:1. **şeyhimizden:-(i)miz, -den****Diğer 1**

Mısra: 23

*Tarikat kurucusu, bir tarikatta en
yüksek dereceye ulaşmış olan kimse.*

Aldık şeyhimizden feyz-i ma'nevî
Külâh giydiririz kaftancasına

sevtāna:1. **şeytāna:-a****Kaside 7**

Mısra: 86

*Hız. Âdem'e secde etmediği için
cennetten kovulan, insanları Allah'ın
emirlerine karşı kıskırtan, kötülüğe yönelten
varlık, iblis.*

Zinhâr onu incitmeye söyletmeye
gelmez
Şeytāna takar istese urgân-ı ma'ârif

sevtāncasına:1. **şeytāncasına:-casına****Diğer 1**

Mısra: 144

Şeytana yaraşan biçimde.

İnsanca şurada kalalım dedik
Nerden haber aldız şeytāncasına

sevtāndır:1. **şeytāndır:-dır****Kaside 5**

Mısra: 60

*Kötü düşünceli, kötü niyetli, kurnaz,
uyanık (kimse).*

Cism-i şeytāna görünmez denilirken
cânân

Görünür gözlere ammā ne de şeytāndır
bu

seytān-ı ma'ārif:

1. şeytān-ı ma'ārif:

Kaside 7

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi şeytanı.

Firdevs-i vatandan kovulup gitti
sürüldü

Tā Kāf dağının altına şeytān-ı ma'ārif

seytānmış:

1. şeytānmış:-miş

Diğer 1

Mısra: 134

*Hız. Âdem'e secde etmediği için
cennetten kovulan, insanları Allah'ın
emirlerine karşı kıskırtan, kötülüğe yönelten
varlık, iblis.*

Bir de ne göreyim yārānmış gelen
Hāne-i rahmāna şeytānmış gelen

siddet:

1. siddet:

Kaside 2

Mısra: 136

Kaba güç, sertlik.

Ehl-i 'azm ü rezme fi'l-hâl intizâr
etmekteyiz
Peñçe-i aşhâb-ı himmetten de şiddet
bekleriz

Ukalâmız ki eder Kays'ı umûrunda
vekil
Var kıyas et bu şifâhânedede dîvânemizi

şifâ:

1. şifâ:

Gazel 25

Mısra: 9

Hastalıktan kurtaran, deva, iyileştiren.

Hasta-i rûha şifâ yok İhsân
Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

şifâ-vezân:

1. şifâ-vezân:

Gazel 129

Mısra: 8

Esen şifâ, derman.

Sitemle gamla geçen rûzgârdan feryâd
Bu hasta yurduma artık şifâ-vezân olsa

şifâ-gâha:

1. şifâ-gâha:-a

Gazel 23

Mısra: 14

*Hastaların tedavi edildiği yer, şifâ evi,
hastane.*

Olamaz çünkü devâ derdine aşkın İhsân
Bu şifâ-gâha gelen hasta gider hasta
gelir

şifâ-yı âcil:

1. şifâ-yı âcil:

Gazel 104

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Acil şifâ.

Nigâh-ı zâr ile bekler şikeste-ferr ü
huzûr
Şifâ-yı âcil umar hastegân semâlardan

şifâhânedede:

1. şifâhânedede:-de

Gazel 135

Mısra: 6

Hastaların tedavi edildiği yer, hastane.

şifâ-yı sadr olur dârü-yı devlet:

1. şifâ-yı sadr olur dârü-yı devlet:

Kaside 2

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Göğse, gönle şifâ olan devletin ilacı.

Sîne-i millet serâpâ çerha-i pür-zehrdır
Biz şifâ-yı sadr olur dârü-yı devlet
bekleriz

şikâr:

1. şikâr:

Gazel 54

Mısra: 6

Av, avlama.

Esîr eder bizi her yerde bir nigâh-ı
gazal
Şikâr için yola çıksak da biz şikâr
oluruz

2. şikâr:

Gazel 54

Mısra: 6

Av, avlama.

Esîr eder bizi her yerde bir nigâh-ı
gazal
Şikâr için yola çıksak da biz şikâr
oluruz

3. şikâr:

Gazel 132

Mısra: 16

Av, avlama.

Hep gürbe-meniş kilâba îhsân
Şîrân-ı vatan şikâr olur mu

4. **şikâr:****Gazel 142**

Mısra: 10

Av, avlama.

O şâhbâz melâhatta düştü dâmına aşkın
Gönüller avlayacak bir güzel şikâr ile
geçti

şikâr-ı gamze:1. **şikâr-ı gamze:****Gazel 30**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sevgilinin yan bakışının avı, ganimeti.*

Zaman zaman gezerim gözlerinde
sevgilimin
Şikâr-ı gamze de olsam tegâfûlüm
yoktur

şikârını:1. **şikârını: -i, -ni****Gazel 140**

Mısra: 1

*Av, ganimet. II Değerli, kıymetli**(varlık).*

Gönül şikârını devrân o dil-şikâra
düşürdü
Ezel fütâdelerin hâk-pây-i yâre düşürdü

şikâyet:1. **şikâyet:****Gazel 46**

Mısra: 12

*Durumundan memnun olmayıp
yakınma veya başına gelen bir dertten
sızlanma.*

Hamüş-ı hayret-i aşkım beyâna hâlim
yok
Gönülde rûhu yakan gizli bir şikâyet
var

2. **şikâyet:****Gazel 65**

Mısra: 5

*Durumundan memnun olmayıp
yakınma veya başına gelen bir dertten
sızlanma.*

Gönülden çok şikâyet var beyân-ı hâle
kudret yok
Yanıp feyz-i mahabbet gözlerimden
tercümân vermiş

3. **şikâyet:****Gazel 125**

Mısra: 2

*Durumundan memnun olmayıp
yakınma veya başına gelen bir dertten
sızlanma.*

Bir gamzesi açmışken bin yâre
gönüllerde
Yârâyı şikâyet yok dildâre gönüllerde

4. şikâyet:

Gazel 139

Mısra: 9

*Durumundan memnun olmayıp
yakınma veya başına gelen bir dertten
sızlanma.*

Hâlimin İhsân şikâyet olmasın
Bir kitâb olmuş gam-ı düşînesi

5. şikâyet:

Kaside 2

Mısra: 8

*Durumundan memnun olmayıp
yakınma veya başına gelen bir dertten
sızlanma.*

Himmetinden bir şehin âsûde-ahvâliz
diye
Şükrederken halk-ı 'âlem biz şikâyet
bekleriz

6. şikâyet:

Kaside 2

Mısra: 9

*Durumundan memnun olmayıp
yakınma veya başına gelen bir dertten
sızlanma.*

Hep şikâyet üzre takrîr-i şü'ünât eyleriz
Çehre-i endîşeden çeşmân-ı dikkat
bekleriz

7. şikâyet:

Gazel 130

Mısra: 13

Sızlanma, yakınma.

Yanıp zaman zaman İhsân şikâyet
etmezdim
Vefâ dedikleri efsânenen nişân olsa

Yanıp zaman zaman İhsân şikâyet
etmezdim
Vefâ dedikleri efsânenen nişân olsa

şikâyetim:

1. şikâyetim:-im

Rûbai 13

Mısra: 4

*Durumundan memnun olmayıp
yakınma veya başına gelen bir dertten
sızlanma.*

Benden bana hep seninle sevdâ geldi
Senden sana çok şikâyetim var zâlim

şikâvet etme:

1. şikâyet etme:-me

Gazel 90

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şikâyet etmek, sızlanmak.

Huzûr-ı yâr-i câdasın şikâyet etme ey
gönül
Bu yer makâm-ı neş'edir makâm-ı
iştikâ değil

şikâyetimden:

1. şikâyetimden:-im, -den

Gazel 129

Mısra: 13

*Durumundan memnun olmayıp
yakınma veya başına gelen bir dertten
sızlanma.*

Şikâyetimden o zulm-âşinâ habîr olmaz
Lisâna gelse de İhsân cihân figân olsa

şikâvet etmezdim:

1. şikâyet etmezdim:-mez, -di, -m

Gazel 130

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şikâyet etmek, sızlanmak.

şikâvetin:

1. şikâvetin:-in

Gazel 85

Mısra: 9

Durumundan memnun olmayıp

*yakınma veya başına gelen bir dertten
sızlanma.*

Niyāza düşmüş nazarların var o meh-
likādan şikāyetin yok
Yanar durursun bu aşka İhsān lisān-ı
hālın güvāh edersin

şikenc-i zülfüne:

1. **şikenc-i zülfüne:** -ül, -(n)e

Gazel 86

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) saçının kıvrımı.

Meşām-ı ehl-i mahabbet muattar
olmuştu
Şikenc-i zülfüne değseydi şāne-i āmāl

şikeste-ferr:

1. **şikeste-ferr:**

Gazel 104

Mısra: 11

Kırgın, incinmiş parlaklık.

Nigāh-ı zār ile bekler şikeste-ferr ü
huzūr
Şifā-yı ācil umar hastegān semālardan

şikeste-per:

1. **şikeste-per:**

Gazel 129

Mısra: 3

Kanadı kırık.

Şikeste-per bu garîb elde ben kalır
mıydım
Zavallı kuşlara bir yerde âşiyân olsa

şımanktın:

1. şımanktın: -tı, -n

Gazel 156

Mısra: 1

*Kendisine gösterilen sevgi ve saygıdan
veya verilen değerden yürekliyerek yersiz
ve aşırı davranışlarda bulunan kimse.*

Vaktiyle de zirzop sayılırdın şımanktın
Noksan ki aklın biliriz eski kaçıktın

şimdi:

1. şimdi:

Gazel 25

Mısra: 2

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Akarak gönlümü dağlar dereler
Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

2. şimdi:

Gazel 25

Mısra: 10

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Hasta-i rüha şifâ yok îhsân

Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

3. şimdi:

Gazel 30

Mısra: 2

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Piyâle-i emelim ser-nigün mülüm
yoktur
Hezâr gülşen iken şimdi bir gülüm
yoktur

4. şimdi:

Gazel 52

Mısra: 9

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Sevgimin şimdi gülümser yüzü
gönlümde benim
Girer îhsân sanırım koynuma bir kız
gecceler

5. şimdi:

Gazel 63

Mısra: 5

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Perîşân-süret olmuş tarh-ı gülzâr-ı safâ
şimdi
Dökmüş deste-i ezhâr destimden
diken kalmış

6. ŗimdi:

Gazel 67

Mısra: **3**

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Yok ŗimdi bu meyhānede bir cām-ı
mahabbet
Sahbā dökölüp kaldı tehī sāgar-ı ihlās

7. ŗimdi:

Gazel 136

Mısra: **13**

İçinde bulunulan zaman, dönem.

ŗimdi hançerlerden ümmīd eylerim
İhsān devā
Gamzeler etsin tesellī āşık-ı nā-kāmını

8. ŗimdi:

Gazel 164

Mısra: **24**

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Çalışıp harfini ezberledi tullāb-ı zamān
Bir benim ŗimdi kalan alfābe-pūyān-ı
sūḫan

9. ŗimdi:

Kaside 2

Mısra: **60**

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Eyleriz dü-nāna bin şekl üzre 'arz-ı
iẖtiyāc
Bir serāb-ābād içinden şimdi raẖmet
bekleriz

10. **şimdi:**

Kaside 7

Mısra: 17

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Devrinde fakat şimdi dolup taşmada
hatta
Ceplerdeki evrāk ile cüzdān-ı ma'ārif

11. **şimdi:**

Kaside 7

Mısra: 26

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Bir katre-i nāçiz idi evvelce bu mevcūd
Bak şimdi nedir koskoca 'ummān-ı
ma'ārif

12. **şimdi:**

Kıt'a 8

Mısra: 1

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Şimdi bildim yok imiş bir sana benzer
nāşād
Olabilseydim elinden senin āzād gönül

13. **şimdi:**

Kıt'a 23

Mısra: 4

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Devr-i hürriyyetle zāhir farkı devr-i
sābıkın
Şimdi seylāb-ı sakā teksir eder
mecnāsını

14. **şimdi:**

Kıt'a 56

Mısra: 3

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Şimdi bir na'l ile bilmem yola olsak mı
revān
Daha üç na'l ile bir tek ata kalmış
işimiz

15. **şimdi:**

Kıt'a 57

Mısra: 3

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Şimdi ammā karşılaştık öyle bir sūretle
ki
Bir hāzān hattınla sen ben küse-i her
dem bahār

16. **şimdi:**

Rübai 10

Mısra: 2

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Billâhî ne senden ne de benden söyler
Peyveste cihân şimdi vatandan söyler

17. şimdi:

Rûbai 17

Mısra: 1

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Âvâre gezen o nâ-şekîbiz şimdi
Âğûş-ı vatanda hep ğarîbiz şimdi

18. şimdi:

Rûbai 17

Mısra: 2

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Âvâre gezen o nâ-şekîbiz şimdi
Âğûş-ı vatanda hep ğarîbiz şimdi

19. şimdi:

Rûbai 17

Mısra: 4

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Bîçâre vatan biz de devâ istiyoruz
Hem hâstayız âh hem tabîbiz şimdi

20. şimdi:

Rûbai 20

Mısra: 4

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Bir âfet-i cân kırdı gönül cāmını âh
Âh eyleyemem şimdi enînim çıkmaz

21. **şimdi:**

Tahmis 11

Mısra: 23

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Yadıyla yaşar şimdi hayâlimde bu hâlet
Yâd eyle hayâlinde bugün 'aşkını
Necdet

şimdilik:

1. **şimdilik:-lik**

Gazel 80

Mısra: 11

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Şimdilik tesliyet-i hâl ise kasdın İhsân
Bezm-i hâtırda kalan sohbet-i dîrîneye
bak

2. **şimdilik:-lik**

Kaside 2

Mısra: 3

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Şimdilik bir nebzecek tasvîr-i hâl etmek
gerek

Hayli demdir böyle bir fırsat ğanîmet
bekleriz

3. **şimdilik:-lik**

Kıt'a 40

Mısra: 4

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Âb-ı tensîkat akıp çirkâbı tathîr
eylemez
Şimdilik ahvâl efendim eski hâmmâm
eski tās

4. **şimdilik:**

Şarkı 11

Mısra: 1

İçinde bulunulan zaman, dönem.

Şimdilik mahkeme-i vuslata kâdîyız biz
Bizi tarh etme sakın darbına rāzîyız biz

sinâh:

1. **şinâh:**

Gazel 85

Mısra: 8

Sûda yitme.

Çalınca mutrib piyâle dönsün hemîşe
mest ol safâ-perest ol
Cenâb-ı meyden nasîb alırsan gönül
muhîtin şinâh edersin

şinâh etmiyor:

1. **şinâh etmiyor:**-mi, -yor

Gazel 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yüzmek.

Hep nâhüdâ-yı zevrak-ı sahbâ değil
miyiz

Bahr-ı muhîr-i dilde şinâh etmiyor
muyuz

şî'r:

1. **şî'r:**

Gazel 4

Mısra: 1

*Şiir, manzume, edebî değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz.*

Şî'r ü sevdâ nefh-i râz etmiş
me'âlinden sana

Neş'e vermiş sāgar-ı sahbâ cemâlinden
sana

2. **şî'r:**

Şarkı 6

Mısra: 1

*Şiir, manzume, edebî değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz.*

Dağıldı hep adalardan füsûn u şî'r ü
semen

Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

şî'r ü fen tarlasının sebzesi:

1. şî'r ü fen tarlasının sebzesi:-si

Kaside 5

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Şiir ve sanat tarlasının sebzesi, bitkisi.

Şî'r ü fen tarlasının sebzesi pek başka
olur

Kim demiş bakla vü şalgam ü

badıncandır bu

sıra ve şâdî mahlaslarını da eli dâima

ta'amlı mâ'nāsına türki ve 'arabî

mülemmâ' bir vasf-ı terkibî olmak üzere âş-ı

ved ve berbâd vezninde şeyvâd u sevdâ diye

bozuntuya düşürüp şu matla'-ı ğarrâyı

tanzim etmişlerdir:

1. sıra ve şâdî mahlaslarını da eli dâima

ta'amlı mâ'nāsına türki ve 'arabî

mülemmâ' bir vasf-ı terkibî olmak üzere

âş-ı yed ve berbâd vezninde şeyvâd u

şeydâ diye bozuntuya düşürüp şu matla'-ı

ğarrâyı tanzim etmişlerdir:-(y)ı-mış, -ler,

-dir

Diğer 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Şıra ve Şâdî mahlaslarını "eli daima
yemekte" anlamında Türkçe ve Arapça
olarak farklı dilde yazılmış bir tamlama*

*özelliği barındırmak amacıyla "eli yemekte,
elin yemeği" olarak berbad vezninde
"şeyyad (riyakâr)" ile "şeyda(çılğın)
kelimelerini kalp sanatı (bozuntu)
oluşturarak şu gösterişli ilk beyti
düzenlemişlerdir.*

Şıra ve Şâdî mahlaslarını da eli dâima
ta'amlı mâ'nāsına türki ve 'arabî
mülemmâ' bir vasf-ı terkibî olmak üzere
âş-ı yed ve berbâd vezninde şeyvâd u
şeydâ diye bozuntuya düşürüp şu
matla'-ı ğarrâyı tanzim etmişlerdir

şîrân-ı vatan:

1. şîrân-ı vatan:

Gazel 132

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Vatanın aslanları.

Hep gürbe-meniş kilâba İhsân

Şîrân-ı vatan şikâr olur mu

şîrâza:

1. şîrâza:-a

Gazel 164

Mısra: 19

*İran'ın en büyük beşinci şehri ve Fars
bölgelerinin yönetim merkezidir.*

İşte meydân-ı sühân gitmeyelim Şîrâza
Bize Turan-ı sühândır yine meydân-ı
sühân

şîrâzelenirmiş:

1. şîrâzelenirmiş:-ir, -miş

Gazel 64

Mısra: 8

*Sayfaları düzgün tutmaya yarayan
ibrişim şerit.*

Ukdeler hâtır-ı pejmürdeyi rencide
edermiş
Hüsnü mecmu 'asî zülfüyle ki
şîrâzelenirmiş

şîrâze-tîrâz olmuş:

1. şîrâze-tîrâz olmuş:-muş

Kıt'a 30

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kitap ciltlerinin iki ucuna konulan ve
yaprakları muntazam tutan, ibrişimden
örülmüş ince şeridi süsleyen olmak.*

'Uşşâk-ı perîşanın bin rişte-i sevdâdan
Şîrâze-tîrâz olmuş mecmû 'a-i feryâdı

şî 'r-i bedî 'i:

1. şî 'r-i bedî 'i:-i

Gazel 148

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Benzeri ve örneği olmayan,
görülmemiş şiir.*

Takdis için İhsân-ı ilâhîyi tabî'î
Yazsam yaraşır fahr ile bin şî'r-i bedî'î

şî'r-i zarîfîn:

1. şî'r-i zarîfîn:-*in*

Gazel 153

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İnce nükteli ve güzel tâbirlerle yazılmış

şîir.

İzhâr ediyor aklını her fikr-i za'îfîn
Yıllar geçiyor çıkmadı bir şî'r-i zarîfîn

şî'rim:

1. şî'rim:-*im*

Gazel 150

Mısra: 10

Şîir, manzume, edebî değeri olan

nazımlı ve kafiyeli söz.

Dâhilîler olur şa'saa-i tab'ıma hayrân
Şî'rim ne semâvî ki olur göklere perrân

şî'rimi:

1. şî'rimi:-(*i*)m, -i

Kaside 6

Mısra: 169

Şîir, manzume, edebî değeri olan

nazımlı ve kafiyeli söz.

Sen şî'rimi öyle boş mu sandın
Ey ğâfil âbüş-kafâ-yı hamsi

şîrin-mezâk:

1. şîrin-mezâk:

Gazel 162

Mısra: 13

Tath lezzet.

Megesrân olma gel şîrin-mezâk ol
bezm-i helvâdan
Çiçekten bal alır zembûr olursun böyle
kalmazsın

şîrîn-zebânüm:

1. şîrîn-zebânüm:-*ım*

Tahmis 4

Mısra: 35

Tath dilli, gönül alıcı şekilde konuşan.

Her sözün şîrîn-zebânüm cânıma cân
oldu hep
Derd-i hicrânımla Sa'd-âbâd püyândır
Nedîm

şirket:

1. şirket:

Kıt'a 63

Mısra: 2

*Bir iş için birden fazla kimsenin
meydana getirdiği ticarî ortaklık.*

Geçerken bundan evvel bir vapur her
ay sevâhilden
Yapıp şirket için güyâ içinden şimdi
çıktık biz

şîşe:

1. şîşe:

Gazel 137

Mısra: 7

Kadeh, içki şişesi.

Bülbül hamûş şîşe tehî sâkiyân nihân
Gülzâr-ı dilde bir gül-i şādâb kalmadı

2. şîşe:

Rûbai 19

Mısra: 3

Kadeh, içki şişesi.

Biz mest-i şarâb-ı tal' atız şîşe tehî
Hırşîdi gören gözlerimiz doldu bugün

şîşe-i kalbim:

1. şîşe-i kalbim:-im

Gazel 32

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Kalp şişesi, gönül, yürek.

Yâr bî-insâf agyâr-ı zaman pür-i 'tisâf
Şîşe-i kalbim rakîk ü sâf-ı sehlü'l-
inkisâr

şîsemiz:**1. şîşemiz:****Kaside 2**

Mısra: 71

Kadeh, içki şişesi.

Tüşemiz olmuş müheyyā şîşemiz bād-ı
hevā
Küşemiz zillet-nümā bir dār-ı 'işret
bekleriz

şisirme:**1. şişirme:-me****Diğer 1**

Mısra: 68

Şişkin bir duruma getirmek, abartmak.

Biz pîr-i mugânız sen de ol sākî
Ayrınlık şisirme tûrancasına

şitâ vü sayfı:**1. şitâ vü sayfı:-ı****Kıt'a 57**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kış ve yaz.

Geçti on sâlin şitâ vü sayfı dilden
çıkmadı
'Aşk-ı dîdârın senin bir an için leyl ü
nehâr

şitâb eder:**1. şitâb eder:-(e)r-er****Gazel 10**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Acele etmek.

Sirişk-i hecr ile âh-ı elemle hem-
cereyân
Şitâb eder gibidir vasl-ı yâre cüy-ı
şebâb

şitâb edince:**1. şitâb edince:-ince****Kaside 6**

Mısra: 51

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Acele etmek, seğırtmek.*

Te'yîdine ben şitâb edince
Tasdik ile kethûdâ-yı hamsi

şitâb ettim:**1. şitâb ettim:-ti, -m****Gazel 96**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Acele etmek.

Peyâm-ı sohbet-i cânân için şitâb ettim
Ne bir uçan kuşu gördüm ne kârbân
buldum

řitābān:

1. řitābān:

Gazel 23

Mısra: 10

Aceleyle, koşarak, çabucak.

İhtiyār ile değil bezm-i mahabbet
dönüşü

Dil-i bîçāre řitābān gider āheste gelir

2. řitābān:

Kaside 7

Mısra: 13

Aceleyle, koşarak, çabucak.

şevkinle řitābān düşerek yollara geldi
Bir şanlı katār oldu şu kervān-ı ma'ārif

řitābdavız:

1. řitābdavız:-da, -y, -iz

Gazel 56

Mısra: 12

Çabukluk, acele etmek, koşmak.

O gamzeler bizi ihyā ederken öldürüyor
Mısāl-i ömr-i devan emre biz
řitābdavız

řitā-yı hamsi:

1. řitā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 200

Kelime Tipi: -

Hamsinin kış vakti.

Âdem onu bin bahâra vermez

Bir hoş kış olur şitâ-yı hamsi

şitâ-yı hayâtının:

1. şitâ-yı hayâtının:-ın

Gazel 26

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ömrün kış dönemi. II Zor dönem.

Bu uzun şitâ-yı hayâtının dem-i sayfi
gelmedi bir zaman

Bu kadar sinîn-i safâ geçer bu kadar
bahâr u hazân olur

şive:

1. şive:

Gazel 40

Mısra: 2

İşve, cilve, naz.

Gamze cellâdiyle yer yer tığ bir an kan
alır

Şive icâdiyle kâfir din alır imân alır

2. şive:

Gazel 100

Mısra: 9

İşve, cilve, naz.

Billâhi nasıl şive bu ey gamzesi kâfir

Peygamber-i vakt olsam o i'câze

dayanmam

3. şive:

Şarkı 6

Mısra: 10

İşve, cilve, naz.

Nedir bu nâz ü edâ böyle inceden ince

Nigâh ü şive vü refîâr hepsi gönlümce

şiveden:

1. şiveden:-den

Gazel 69

Mısra: 5

İşve, cilve, naz.

Bu zemîn-i işve vü şiveden alıp ol

vücûdu misâl-i cân

Çıkarır semâlara hüsn ü şak u mahabbet

eyleyip ihtilât

şivedir:

1. şivedir:-dir

Gazel 134

Mısra: 3

İşve, cilve, naz.

Ne şivedir ki sen ey gamze şöyle bir
süzölüp
Cihān-ı feyz-i garām eyledin
nezāremizi

2. şivedir: -dir

Gazel 165

Mısra: 6

İşve, cilve, naz.

Meyl-i güftārın senin ey āfītāb-ı kibriyā
Hey ne mu'ciz şivedir zerrātı hep intāk
eder

şive-i cānāndan:

1. şive-i cānāndan: -dan

Gazel 41

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin işvesi, cilvesi.

Āh el-amān bu şive-i cānāndan el-amān
Birkaç piyāle bāde çeker sonra rām olur

şive-i cānāne:

1. şive-i cānāne: -e

Gazel 68

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin nazı, işvesi, cilvesi.

Cānān bana ben şīve-i cānāne mu'āriz
Bir vākīa'dır cān tene ten cāne mu'āriz

Gösterdiği hep şīve-i hüsrān u perīşān
Göstermedi didārını cānāne-i ümmīd

şīve-i güftārı:

1. şīve-i güftārı:-ı

Tahmīs 4

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Edāh, işveli söz söyleme üslubu.

Kebke nāzından mı ta'līm eyledin
reflārı yā
Şīve-i güftārı hemşiren mi öğretti sana

şīve-i güftārına:

1. şīve-i güftārına:-ın, -a

Gazel 8

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sözlerin cilvesi, edāsı.

Dem-i can-perveri i' cāza misāl oldu bu
şeb
Nātikam şīve-i güftārına lāl oldu bu şeb

şīve-i hüsrān u perīşān:

1. şīve-i hüsrān u perīşān:

Gazel 20

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Hüzünlü ve zavallı bir tavır.

şīve-i mümtāzı:

1. şīve-i mümtāzı:-ı

Gazel 28

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Seçkin bir konuşma tarzı, aksan.

Bir şīve-i mümtāzı var bin dāstān-ı
hüsn okur
Bir gamze-i gammāzı var bin nergis-i
şādāb açar

şīve-i ta'bīridir:

1. şīve-i ta'bīridir:-i, -dir

Gazel 5

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Edanın, işvenin anlatımı, ifadesi.

Hayāt elvān u eşkālīyle bir rü'yā-yı
mübhemdir
Onun mest-i tahayyül şīve-i ta'bīridir
sevdā

şīvekār:

1. şīvekār:

Gazel 51

Mısra: 2

İşveli, cilveli, nazlı.

Visāl ümmidine zülfünle rüzgār öpüşür
Olunca ıyd iki sevdālī şivekār öpüşür

2. şivekār:

Gazel 83

Mısra: 8

İşveli, cilveli, nazlı.

Tavrın sözün hırām ü kadın gözlerin
güzel
Billāh a şivekār güzel her yerin senin

şive-perverd:

1. şive-perverd:

Gazel 120

Mısra: 1

İşve, cilve ile beslenmiş, yetiştirilmiş.

Serpilir gözyaşlarım bir şive-perverd
üstüne
Jälelerdir āsmanlardan düşer verd
üstüne

söhre-i āfāk eder:

1. söhre-i āfāk eder:-(e)r

Gazel 165

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ünü, şöhreti her tarafa yayılmış bir
hâle getirmek.

Yâ habîb Allâh bir şürîde-ser
meczûbunum
Dem gelir îhsânı feyzin şöhre-i âfâk
eder

1. şöyle:

Gazel 6

Mısra: 5

Şöyle bir, şu şekilde.

Bir dokunsam şöyle derdimden rebâb-ı
sînemin
Bin tanîn-i gam çıkar evtâr-ı lâlinden bana

2. şöyle:

Gazel 48

Mısra: 7

Şöyle bir, şu şekilde.

Dudak verişleri var şöyle meyl edişleri
var
O şâh-ı beyt-i melâhat imâle-dâr mıdır

3. şöyle:-te

Gazel 49

Mısra: 7

Şöyle bir, şu şekilde.

Şöyle nigâh etse süzüp çeşmini
Rûh açılır tâb-ı nazar bağlanır

4. şöyle:

Gazel 80

Mısra: 6

Şöyle bir, şu şekilde.

Sorma beyhûde efendim bana cânânımı
sen
Onu ben gösteremem şöyle bir âyîneye
bak

5. şöyle:

Gazel 115

Mısra: 5

Şöyle bir, şu şekilde.

Dökülmüş şöyle kâküller dağılmış
Serâpâ nâzdan manzûr-hande

6. şöyle:

Gazel 165

Mısra: 3

Şöyle bir, şu şekilde.

Bir görünsen şöyle ey dîdâr-ı 'illiyyîn-
fîrûz
'Âlem-i imkânı nâr-ı gayretin ihrâk
eder

7 şöyle:

Kaside 6

Mısra: 79

Şöyle bir, şu şekilde.

Alayını şöyle et temāşā

Aç dīde-i rüşenā-yı hamsi

8. şöyle:

Kaside 6

Mısra: 219

Şöyle bir, şu şekilde.

Ya bir kofa şöyle kanlı canlı

Yāḥud cābā bir tāvā-yı hamsi

9. şöyle:

Şarkı 11

Mısra: 5

Şöyle bir, şu şekilde.

Şöyle teşmīr ederek sa'īd-i sīmīn sākı

Bizi göster amelīyyātda subḥu'l-bākī

10. şöyle:

Tahmis 4

Mısra: 30

Şöyle bir, şu şekilde.

Bir nezāketle açıp fes kūşesinden

perçemin

Şöyle göstermiş ki kim gördüyse

ḥayrān oldu hep

söyle bir:**1. şöyle bir:****Gazel 134**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Üstünkörü, gelişigüzel anlamlarında
bir zarf.*

Ne şivedir ki sen ey gamze şöyle bir
süzülüp
Cihân-ı feyz-i garâm eyledin
nezâremizi

söyle dursun:**1. şöyle dursun:****Kaside 6**

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Deyim***Bir işin gerçekleşmekten çok uzak
bulunduğunu, ona bağlı daha kolay, daha
basit bir şeyin bile gerçekleşmediğini
anlatan bir söz.*

Envâ'-ı ta'âmı şöyle dursun
Kâfiydi şu bazlamâ-yı hamsi

söyle heyheyden:**1. şöyle heyheyden: -den****Tahmis 3**

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Değişik sesler, ses taklitleri.

Negam-kârân-ı sevdâ dem tutarlar
şöyle heyheyden
Saçılmış rûh-ı Cem etrâfâ akdâh-ı pey-
â-peyden

söylece:**1. şöylece: -ce****Gazel 155**

Mısra: 8

Şöyle bir, şu şekilde.

Olmuştur onun vasfı zebûn-küş
mütecâviz
Nâzım beyefendiyle desek şöylece
câ'iz

su:**Gazel 145**

Mısra: 1

*Sıvı durumda bulunan, bütün
varlıkların yaşam kaynağı olan akıcı
madde.*

Bir damla su ol gönlüme gel ak
delikanlı
Bir damla sudan gönlümü yık yak
delikanlı

1. şu:**Gazel 8**

Mısra: 5

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Ne füsün-pîşe ne fettan şu güzel
gözlere bak
Zübde-i nûr-ı cihândâr-ı cemâl oldu bu
şeb

2. şu:

Gazel 31

Mısra: 6

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Çocuk değil figânı çok elinde ihtiyârı
yok
Şu sâl-hürde aşka bak döner ufak tefek
sever

3. şu:

Gazel 31

Mısra: 7

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Şu âb u tâb-ı hüsnünü gözümde ey
melek-nazar
Bu âlem-i misâl içinde her bebek bebek
sever

4. şu:

Gazel 46

Mısra: 5

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Kıyâmet oldu hüveydâ şu serv-kâmete
bak
Riyâz-ı cennete bakmam gözümde
rû'yet var

5. şu:

Gazel 50

Mısra: 7

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Açılıp gül senin olsun şu gülistân-ı safâ
Âşık-ı hande-i didârına bir gül yetişir

6. şu:

Gazel 51

Mısra: 8

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Terennüm et güzelim büse-çîn-i aşk
olalım
Şu yavru kuşlara bak vakt-i nev-bahâr
öpüşür

7. şu:

Gazel 67

Mısra: 11

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Pâk et şu harîm-i dili jengâr-ı sivâdan
İhsân olayım dersin eğer mazhar-ı ihlâs

8. şu:

Gazel 69

Mısra: 8

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Ne kadar müheyyic rûh imiş bu hevâ-yı
turfa-edâ-yı yâr
Ne tüvân-güdâz-ı cinân imiş şu acıklı
devre-i inhitât

9. şu:

Gazel 81

Mısra: 5

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Şu hâl-i zârımı gör bir de seyr-i cânân
et
Miyân-ı gonca vü bülbülde hâle
mahrem isen

10. şu:

Gazel 104

Mısra: 20

Uzakta olan, hakkında konuşulan

kimse veya şeyi belirten bir söz.

Figân ki kalmadı İhsân nişîmen-i râhat
Figân şu hâk-i siyekten figân
semâlardan

11. şu:

Gazel 106

Mısra: 11

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bırak řu cennet-perest-i sevdā dūřūp
çerāğ-ı ruhunda yansın
Semālarımdan misāl-i berk-i cihān ben
İhsān ederken işrāk

12. şu:

Gazel 113

Mısra: 10

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Yed-i hürmetle alır tēc-ı ser-i aşk eder
İhsān
Ayağın bint-i ineb verse şu üftāde-i
zāra

13. şu:

Gazel 118

Mısra: 8

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

A' dāya esāretten bin kerre müraccahtır
Dil varsa şu heycā-yı sevdāda řehīd
olsa

14. şu:

Gazel 123

Mısra: 10

*Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz.*

Bümu gör tutmuş mekân fevk-i ser-i
millette âh
Bak benim İhsân şü tâli' siz başında aklara

**şu kadar ki harf-i sāvi takîben ilerisin dahi
kemā hiye hakkuhā bildiklerine işâretle cim
karnında bir nokta diye kargacık burgacığa
değîn devam olunamaması 'ilm-i
vās'îlerinin bundan öte gitmediğine delâlet
etmeyip ihtiyâr olunan veznin zarûretinden
ya 'ni hurûf-ı sāireyi zikre imkân
bırakmamasından ötürüdür:**

1. şu kadar ki harf-i sāyi takîben ilerisin
dahi kemā hiye hakkuhā bildiklerine
işâretle cim karnında bir nokta diye
kargacık burgacığa değîn devam
olunamaması 'ilm-i vās'îlerinin bundan
öte gitmediğine delâlet etmeyip ihtiyâr
olunan veznin zarûretinden ya 'ni hurûf-ı
sāireyi zikre imkân bırakmamasından
ötürüdür:

Diğer 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Şöyle ki "se" harfinin ardından ilerisini
gerektiği gibi bildiklerine işaretle "cim"
harfinin karnında düzensiz bir noktaya
kadar devam edilemiyor olunması geniş
bilgilerinin bundan daha ileriye*

*gidemediklerini göstermeyip seçilen veznin
mecburiyetinden yani diğer harflerin
söylenmesine imkan vermemesinden
dolayıdır.*

Şu kadar ki harf-i sāyi takîben ilerisin
dahi kemā hiye hakkuhā bildiklerine
işâretle cim karnında bir nokta diye
kargacık burgacığa değîn devam
olunamaması 'ilm-i vās'îlerinin bundan
öte gitmediğine delâlet etmeyip ihtiyâr
olunan veznin zarûretinden ya 'ni hurûf-
ı sāireyi zikre imkân bırakmamasından
ötürüdür

şu 'ā'-i nūr-ı samed:

1. şu 'ā'-i nūr-ı samed:

Kaside 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*Her şey kendisine muhtaç, kendisi
hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah'ın
nurunun ışığı.*

Fürûğ-ı subh-ı ebed şem'-i mahfel-i
sermed
Şu 'ā'-i nūr-ı samed mäh-ı leyletü'l-isrā

şu 'arā:

1. şu 'arā:

Diğer 1

Mısra: 53

Şairler.

Biz gibi şu 'arā gelmez cihāna
Hep tevārīhlerde olduk yegāne

şu 'arā zümresin:

1. şu 'arā zümresin:-si, -n

Diger 1

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Şairler topluluğu.

Şu 'arā zümresin seversin Şādī
Onlar da bulunsun ihvāncasına

şübbān:

1. şübbān:

Gazel 159

Mısra: **8**

Gençler, delikanlılar.

Hep-yektir onun attığı bir tek şeşi
yoktur
Sizler gibi şübbān ile hīç hoş beşi
yoktur

şübbān-ı ma 'arīf:

1. şübbān-ı ma 'arīf:

Kaside 7

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Hünerli, bilgili gençler.

Mâzîye karıştı yok olup gûy ile çevgân
Futboldan alır kuvveti şübbân-ı ma'ârif

Leblerinden cân bağışlar göz süzerken
cân alır

şübbân-ı sühan:

1. şübbân-ı sühan:

Gazel 164

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Genç sözler.

'Ârız-ı şâhid-i ma'naya letâfet getirir
Hatt-ı nev-hîz ile yazdıkça bu şübbân-ı
sühan

süh:

1. süh:

Gazel 38

Mısra: **11**

İşveli, cilveli, nazlı.

İnanma etse de va'd-i visâl o şüh İhsân
Arar bulur o güzel va'de bir bahâne
döner

2. süh:

Gazel 40

Mısra: **3**

İşveli, cilveli, nazlı.

Hep metâ'-ı cân için dâd ü sitâd eyler o
şüh

3. süh:

Gazel 60

Mısra: **1**

İşveli, cilveli, nazlı.

Çıksa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans
Mest ü perişân eder şevk ile peymâne
dans

4. süh:

Gazel 119

Mısra: **10**

İşveli, cilveli, nazlı.

İhsânı unutma dedin ammâ unutursan
Ey şüh sakın gerdiş-i devrânı unutma

süha:

1. süha:-a

Gazel 61

Mısra: **6**

İşveli, cilveli, nazlı.

Nâz uykusundan gözler süzülmüş
Ol şüha derdim efsâne gelmiş

2. süha:-a

Gazel 65

Mısra: 4

İşveli, cilveli, nazlı.

Lisân-ı aşık-ı nâçârı deng ü lâl eden
Mevlâ

O fettân şûha gûyâ kuş dilinden bir
lisân vermiş

şühân:

1. şühân:

Kıt'a 67

Mısra: 16

İşveli, cilveli, nazlı.

İhtiyârım gitti elden mest-i şevk olmaz
mıyım
Misl-ı cân döndükçe etrâfimde şühân
el-emân

şühedâ-yı vatan:

1. şühedâ-yı vatan:

Gazel 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Vatanın şehitleri.

Şühedâ-yı vatan kefen bilmez
Dem-i horsende pâre pâre gider

şüh-ı fitne-cû:

1. şüh-ı fitne-cû:

Gazel 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Fitne arayan işveli, cilveli (sevgili).

Nüş-ı rahîk-i büseden gel fârig ol ki ey
gönül
Nâgâh o şüh-ı fitne-cû çeşmân-ı nîm-
hâb açar

şüh-ı füsunkâr-ı tabî'at:

1. şüh-ı füsunkâr-ı tabî'at:

Gazel 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Büyüleyici ve işveli yaratılıştı (sevgili).

Bakarım cilve-i peyderpeye meshûr-ı
mahabbet
Ne kadar sâhir imiş şüh-ı füsunkâr-ı
tabî'at

şüh-ı kadeh-kârî:

1. şüh-ı kadeh-kârî:-ı

Gazel 33

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İçki dağıtan ve cilveli olan (sevgili).

Ey pîr-i mugân meclis-i meyhânenin
ancak
Bir şüh-ı kadeh-kârî bizim
matlabımızdır

şüh-ı şebâb:

1. şüh-ı şebâb:

Gazel 86

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gençliğin işvesi, cilvesi.

Herem-nümâ-yı ufûl olmak üzere şüh-ı
şebâb
Tehî nûkûd-ı safâdan hazâne-i âmâl

şühsun:

1. şühsun:-sun

Şarkı 10

Mısra: 1

İşveli, cilveli, nazlı.

İşve-perversin güzelsin şühsun
nâzendesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

2. şühsun:-sun

Şarkı 10

Mısra: 1

İşveli, cilveli, nazlı.

İşve-perversin güzelsin şühsun
nâzendesin
Hasretin gönlümde gönlüm sendedir
sen bendesin

şühum:

1. **şūhum:-um**

Gazel 38

Mısra: 5

İşveli, cilveli, nazlı.

İdare eylese akdāh-ı mevlevī şūhum
Girer semā‘a safādan şarābhāne döner

2. **şūhum:-um**

Kaside 3

Mısra: 26

İşveli, cilveli, nazlı.

Şevkim emelim cān u dilim rūh-ı
revānım
Şūhum güzelim pādişeh-i ‘işve-seririm

şūhun:

1. **şūhun:-un**

Gazel 121

Mısra: 5

İşveli, cilveli, nazlı.

Ārāma komaz yer dil-i āşıқта o şūhun
Bir kerre hırām etmesi gül-nahl kadiyle

2. **şūhun:-un**

Gazel 138

Mısra: 3

İşveli, cilveli, nazlı.

Bu külhanlarda yanmazdım o şühun
nâr-ı aşkından
Ederdim terk-i sevdâ terk-i sevdâ kâbil
olsaydı

Dudakların leb-i zevkimde bir nefes
kalsın
Şükûfelerle terennüm-serâ hezâr öpüşür

şükrederken:

1. şükrederken:-(e)r, -ken

Kaside 2

Mısra: 8

Şükretmek, minnettar olmak, teşekkür etmek.

Himmetinden bir şehin âsüde-ahvâliz diye
Şükrederken halk-ı 'âlem biz şikâyet
bekleriz

su'leden:

1. şu'leden:-den

Tahmis 6

Mısra: 12

Alev, ıyık.

Neşve-i bezm-i ezelden beri peymâne
çakar
Şu'leden âb-ı bekâdır harem-i câna
akar

su'le-i hüsnünle:

1. şu'le-i hüsnünle:-il, -n, -le

Tahmis 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzellik ışığı, parıltısı.

Doğar rûhu'l-kudüs yâdınla âh-ı 'arş-
peymâdan
Sezâdır şu'le-i hüsnünle ser-tâ-pâ adım
olsa

şükûfelerle:

1. şükûfelerle:-ler, -le

Gazel 51

Mısra: 4

Çiçek.

şu'le-i şimşek:

1. şu'le-i şimşek:

Gazel 160

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şimşek alevi.

Sayyād-ı nigāhından uçar şu'le-i

şimşek

Bir kebk-i hırāmān gibi ba'zen olur

ürkek

şu'le-i ümmîd:

1. şu'le-i ümmîd:

Gazel 110

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ümit ışığı.

Ettim ircā-ı nazar māziye döndüm hāle
doğru

Şu'le-i ümmîd için çok baktım istikbāle
doğru

şu'le-i zerrât:

1. şu'le-i zerrât:

Kaside 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zerrelerin parıltısı.

O rûtbe vardı tecelli ki şu'le-i zerrât

Ziyā-yı feyz ile olmuştu bir güneş gūyā

şuna:

1. şuna:-(n)a

Gazel 19

Mısra: 4

İşaret zamiri.

Ne o hatt-ı âriz o hoş nükât bu ne hoş
kitâb-ı abîr-i hat
Şuna ebruvân diyelim fakat ne kalem ki
böyle keşide-şüh

şununla:

1. **şununla:** -nun, -la

Kaside 1

Mısra: 93

İşaret zamiri.

Şununla dil mütesellî olur ki hâlinde
Vesîle-i şeref-i kurb olur nüzül-i belâ

şurada:

1. **şurada:**

Diğer 1

Mısra: 143

İşaret zamiri.

İnsanca şurada kalalım dedik
Nerden haber aldız şeytâncasına

şürânın:

1. **şürânın:** -nın

Kıt'a 27

Mısra: 2

*Şûrâ-yı Ümmet gazetesinden
bahsedilmiştir.*

Siper cezbetmemiş düşmüş de yakmış
ra'd-i istibdâd
Dağılmış bezmi şürânın duman çıkmış
zemîninden

şûre-i hüsrâna:

1. **şûre-i hüsrâna:** -a

Gazel 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hayal kırıklığının verimsiz toprağı.

Kırıldı bâis-i eşvâk iken sebû-yı şebâb
Döküldü şûre-i hüsrâna âb-rûy-ı şebâb

2. **şûre-i hüsrâna:** -a

Gazel 135

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hüznün verimsiz, çorak toprağı.

Oldu efsûs hevâ hâsıl-ı sermâye-i kâr
Atmışız şûre-i hüsrâna meğr dânemizi

şûride:

1. **şûride:**

Gazel 2

Mısra: 14

Îlâhî aşk ile kendinden geçen, âşık.

Enfâs-ı vâpesîn ile İhsân sürüklerim
Şûride bir hayâl-i perîşan vatan-cüdâ

şürde-ser:

1. şürde-ser:

Gazel 165

Mısra: 9

Kafası dağınık, perişan başlı.

Yâ habîb Allâh bir şürde-ser
meczûbunum
Dem gelir İhsânı feyzin şöhre-i âfâk
eder

şürîşler:

1. şürîşler:-ler

Tesdis 1

Mısra: 26

Karışıklık, kargaşa.

Bin bahâr-ı şevk olur bir şîvesinden
cılve-ger
Fitneler şürîşler âfetler pey-ender-pey
gider

şürûh:

1. şürûh:

Gazel 18

Mısra: 6

Şerhler II Şerha şerha yaralar.

Şerha-dâr oldu tîg-ı çeşminden
İstemez metn-i sîne başka şürûh

şütür-gürbe edâdır:

1. şütür-gürbe edâdır:-dır

Kıt'a 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Birbirine uymayan, mînâsebetsiz cîlve,
işve, naz.*

Nene lâzım âşık atmak o büyüklerle senin
Bir şütür-gürbe edâdır bu yazıktır emeğe

şü'ûn-ı havf u recâ:

1. şü'ûn-ı havf u recâ:

Gazel 56

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Korku ve ümit olayları.*

Şü'ûn-ı havf u recâ nezdimizde bir
İhsân

Ne tül-ı matlabımız var ne ictinâbdayız

T

tā:

1. tā:

Gazel 40

Mısra: **15**

Değın, dek, kadar.

Ağlamaz tā rüz-ı haşr İhsân o sermest-i
neşât
Dest-i sâkîden ki bir şeb sâgar-ı handân
alır

2. tā:

Gazel 77

Mısra: **9**

Değın, dek, kadar.

Bir melektir sevdiğim İhsân ki olmuş tā
ezel
Her cihetden âfet-i tâkat-güzâr-ı hüsn ü
'aşk

3. tā:

Gazel 88

Mısra: **4**

Değın, dek, kadar.

Ömr-i çārīmin olup pey-revi ey sâgār-ı
aşk
Durma ser-şār-ı safā tā harem-i cāna
dökül

4. tā:

Gazel 115

Mısra: 14

Değın, dek, kadar.

Ebed-giryān olur İhsān demādem
Olanlar tā ezel mehcūr-hande

5. tā:

Kıt'a 55

Mısra: 2

Değın, dek, kadar.

Olsa imkān o kadar hîlede māhir ki
rakīb
Yük arar beyzāda tā gökteki ecrāmı
kapar

6. tā:

Tesdis 1

Mısra: 21

Değın, dek, kadar.

Aks eder āfāka tā āvāze-i eyne'l-mefer
Şehlevendim kan doker canlar yakar
eyler sefer

tā denilse der'an at hilm denilse hemān
lahm derler:

1. tā denilse der'an at hilm denilse hemān
lahm derler:-r, -ler

Diğer 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

"Ta" ifadesi söylenildiğinde derhal
 "at", "hilm(yumuşak huy)" ifadesi
 söylenildiğinde hemen "lahm(et)" derler,
 söylerler.

misāl tā denilse der'an at hilm denilse
 hemān lahm derler ve belā lafzını bāl
 ve kıvrık-ı ağ terkibin kuyruk yağ diye
 bozuntuya getirirler

tā dīvān-ı haşr:

1. tā dīvān-ı haşr:

Kıt'a 67

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Ta kıyamet günü mahkemesine kadar.

Söylenir dāim bu himmet üze tā dīvān-ı
 haşr
 Şād olur cennetde hem rūḥ-ı Nedīm-i
 nüktedān

tā kāf dağının altına:

1. tā kāf dağının altına:-i, -(n)a

Kaside 7

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

*Genellikle masallarda yer alan,
 dünyayı çevrelediğine inanılan, arkasında
 cinlerin, perilerin bulunduğu varsayılan,
 zümrüitten efsanevî bir yere kadar. II
 Erişilmesi mümkün olmayan, çok uzakta
 olan yere kadar.*

Firdevs-i vatandan kovulup gitti
 sürüldü

Tā Kāf dağının altına şeytān-ı ma'ārif

tā rūz-ı bekā:

1. tā rūz-ı bekā:

Kaside 6

Mısra: 260

Kelime Tipi: -

Ebediyet gününe kadar.

Feyz-āver-i mülk ü millet olsun
 Tā rūz-ı bekā bekā-yı ḥamsi

ta'āma:

1. ta'āma:-a

Kaside 6

Mısra: 119

Yemek, aş, yiyecek.

Bir hafta ta'āma yer bırakmaz
 Oldukça gıdā gıdā-yı ḥamsi

tā'at-ı hudāva:

1. **tā'at-ı hüdāya:-(y)a**

Diğer 1

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Allah'ın emirleri, ibadetler.

O gün cāmilerde dolaştık sāim
Tā'at-ı Hüdāya olduk müdāvim

ta'atından:

1. **ta'atından:-ın, -dan**

Gazel 4

Mısra: 7

*Allah'ın buyruklarını yerine getirme,
ibadet etme.*

Ta'atından bir cihān-ı pür-nigār etmiş
zuhūr
Ebruvān olmuş onun güyā hilālinden
sana

tāb:

1. **tāb:**

Gazel 137

Mısra: 1

Güç, kuvvet, takat.

‘Üd-ı hayātı inletecek tāb kalmadı
‘Üdüm kırıldı şehper-i mızrāb kalmadı

tāb ü fer:

1. **tāb ü fer:**

Tahmīs 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Güç ve kuvvet. II Işık ve parlaklık.

Her kuş derim götürsün benden selām o
yāra

Muzlim leyāl-i hicrān ey māh tāb ü fer
ver

2. tāb ü fer:

Tesdis 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Işık ve parlaklık.

Her tecelliden bulur bir başka ālem tāb
ü fer

Hüsn-i mir'ātında kendinden geçen ehl-
i nazar

tāb ü kudret:

1. tāb ü kudret:

Kaside 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Güç ve kuvvet.

Dest-i tedbîr-i beşerdeyken zimām-ı
ḥayr ü şer
Rüzgārın pençesinden tāb ü kudret
bekleriz

tāb u teb:

1. tāb u teb:

Gazel 11

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Titremeli ateş, humma, sıtma ateşi.

Yetmiyor mahbûb-ı asfar celb için
Rûy-ı zerd-ālûd-ı mihnet tāb u teb

tabancasına:

1. tabancasına:-casına

Diğer 1

Mısra: 132

*Kısa, hafif, cepte veya belde taşınan
ateşli silah.*

Yok idi yanımda kılıçla kalkan
El attım yârimin tabancasına

tā-be-dāmen:

1. tā-be-dāmen:

Gazel 34

Mısra: 1

(Sevgilinin) eteğine kadar.

Eşk-i hasret gözlerimden tā-be-dāmen
serpilir
Nahl-i ümmîdim büyür şādān hūrāmān
serpilir

tā-be-key:

1. tā-be-key:

Kaside 2

Mısra: 1

Ne zamana kadar, ne zamana dek.

Tā-be-key biz küşe-i zıll ü 'atâlet
bekleriz

'Arz için ahvâli yâ erbâb-ı ğayret
bekleriz

2. tā-be-key:

Kaside 2

Mısra: 129

Ne zamana kadar, ne zamana dek.

Dād-ḥāhız dest-i bî-dād-ı zamāndan tā-
be-key

Tā-be-key zulmün ocağından şahābet
bekleriz

tā-be-nāf:

1. tā-be-nāf:

Gazel 74

Mısra: 4

Göbeğe kadar.

Açmış nihāl-i şu 'lede nev-bāve
goncalar

Olmuş küşāde sîne-i sîmîni tā-be-nāf

tābende:

1. tābende:

Gazel 87

Mısra: 4

Parlayan, parlak.

Gözlerinden feyz alıp bir âfîtab-ı
‘işvenin

Sînesinden inkişâf etmiş yanar tâbende
gül

2. tâbende:

Kaside 6

Mısra: 90

Parlayan, parlak.

Kavs-i kuzeh ondan aldı rengi
Tâbende yanar kabâ-yı hamsi

tâbende-likâ:

1. tâbende-likâ:

Kaside 6

Mısra: 207

Parlayan, ışık saçan yüz.

Tâbende-likâ likâ-yı cânân
Raksında edâ edâ-yı hamsi

tâbende-likâlarla:

1. tâbende-likâlarla:-lar, -la

Kaside 5

Mısra: 10

Parlayan, ışık saçan yüz.

Günü mihr-i şeref ü fevz ile rûşen-
terdir
Şebi tâbende-likâlarla dırağşandır bu

tab‘-ı hünerim:

1. tab‘-ı hünerim:-im

Gazel 148

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Maharetli, bilgili yaratılış.

Güftârim açar ukde-i düşvâr u men‘î
Tab‘-ı hünerim andırır ummân-ı vasî‘i

tâb-ı hüsnünden:

1. tâb-ı hüsnünden:-ün, -den

Gazel 77

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzelliğin parıltısı, ışığı.

Bahsedersem tâb-ı hüsnünden emînîm lâl
olur
Eylemem Cibrili ben dem-sâz-ı râz-ı hüsn ü
‘aşk

tâb-ı hüsnünü:

1. tâb-ı hüsnünü:-ü, -n, -ü

Gazel 31

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) güzelliğinin ışığı, parıltısı.

Şu âb u tâb-ı hüsnünü gözümde ey
melek-nazar
Bu âlem-i misâl içinde her bebek bebek
sever

tâb-ı ihtiyâr:

1. tâb-ı ihtiyâr:

Gazel 133

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İrade gücü.

Gelirken bezme sen gitmez mi tâb-ı
ihtiyâr elden
Olup mest-i temâşâ âşık-ı bî-vâye
düşmez mi

tâb-ı nazar:

1. tâb-ı nazar:

Gazel 49

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bakış gücü,kudreti.

Şöyle nigâh etse süzüp çeşmini
Rûh açılır tâb-ı nazar bağlanır

tâb-ı sıhhat:

1. tâb-ı sıhhat:

Gazel 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sağlığın gücü, güçlü olma, sağlamlık.

Derd-i sevdā çäre etmez imtizâc
Tâb-ı sıhhat yäre etmez imtizâc

tab-ı tekâbüllum:

1. tab-ı tekâbüllum: -üm

Gazel 30

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yerini tutacak kadar güçlü olan.

Bakınca mihr-i cihan-tāba dīdeler
kamaşır
İzāri nūruna tab-ı tekâbüllum yoktur

tab'-ı zerāfet-pişem:

1. tab'-ı zerāfet-pişem: -m

Kaside 5

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Zarīflığı huy edinmiş yaratılış.

Demīdir yazsa ğazel tab'-ı zerāfet-
pişem
Çıkarır sâhile gevherleri 'ummāndır bu

tab-ı zulmetten içen gözler:

1. tab-ı zulmetten içen gözler: -ler

Tahmis 9

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Karanlığın gücünü alan gözler.

Tâb-ı zulmetten içen gözler ziyādan geçtiler
Şāhidān-ı bezm-i vahdettir cemāl 'āşıkları

tabīb-i cān:

1. tabīb-i cān:

Gazel 140

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Can, gönül doktoru. II Sevgili.

Benim o haste-i hicrān tabīb-i cān yetiş
artık
Tehassürün beni bālīn-i ihtizāra
düşürdü

tabīb-i işvenin:

1. tabīb-i işvenin: -nin

Gazel 131

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İşve, cılve doktoru.

Hangi yüzden cāna minnetdir devā
eylerse cānān
Derd ü dermān bir tabīb-i işvenin ihsān
elinde

tabībim:

1. tabībim: -im

Tahmis 10

Mısra: 13

Tabip, doktor, hekim.

Yâd eylemezse bir an dil-âstasın
tabîbim
Âsretle böyle nâlân ölmekse son
nasîbim

tabîbiz:

1. **tabîbiz:**-iz

Rûbai 17

Mısra: 4

Tabip, doktor, hekim.

Bîçâre vatan biz de devâ istiyoruz
Hem âstayız âh hem tabîbiz şimdi

tabî'î:

1. **tabî'î:**-i

Gazel 148

Mısra: 9

Kitap basan, kitap bastıran, yayımcı.

Takdis için İhsân-ı ilâhîyi tabî'î
Yazsam yaraşır fahr ile bin şi'r-i bedî'î

tab'im:

1. **tab'im:**-im

Gazel 163

Mısra: 19

Yaratılış, huy, tabiat.

Latîfe, nûkte zerâfet yazar sunar tab'im
Mezâk-ı âleme yer yer beğen beğen
diyerek

tab'ımdaki:

1. **tab'ımdaki:**-*ım, -da, -ki*

Gazel 149

Mısra: 6

Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

Tüfî gibi durmaz olurum böyle şeker-
bâr

Tab'ımdaki cevherleri hep etmedim İsâr

tab'ımdır:

1. **tab'ımdır:**

Kaside 6

Mısra: 235

Yaratılış, huy, tabiat.

Tab'ımdır olan bu nüktelerle
Bir şâ'ir-i hoş-nevâ-yı hamsi

tab'ınca:

1. **tab'ınca:**-*ınca*

Gazel 164

Mısra: 9

Yaratılış, huy, tabiat.

Râm eder her biri tab'ınca 'arûs-ı şî'ri
Hacle-i vasla yakar her biri şamdân-ı
sülhan

tâbis-i meyle:

1. **tâbis-i meyle:**-*le*

Gazel 45

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şarabın parlaması.

Tâbis-i meyle yanan mest-i safâ
gözlerden
Çehre-i tâli'e âyine-i devrân gültüyor

tâbis-i nûr:

1. **tâbis-i nûr:**

Gazel 70

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Işığın,nurun parlayışı.

Tâbis-i nûr u incilâ ma'dûm
Renciş-i nâr u ibtilâ melhûz

tabl-ı şâdi:

1. **tabl-ı şâdi:**

Kıt'a 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevinç, mutluluk davulu.

Tabl-ı şâdi sûr-ı İsrâfilî tanzîr eyleyip
Urmasın beyhude dem ve'l-ba'sû
ba'del-mevttten

tâbüt-ves verlerde:

1. **tübüt-veş yerlerde:-ler, -de**

Tahmis 8

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Tabut gibi yerler, mekanlar.

Karanlıklarda kalmış fark olunmaz

reng-i istikbâl

Yatar tübüt-veş yerlerde bir kâşâne-i
âmâl

tâc:

1. **tâc:**

Gazel 57

Mısra: **2**

*İktidar,güç veya hükümdarlık sembolü
olarak başa giyilen,değerli taşlarla süslü
kıymetli başlık.*

Kadem-i yâri ser-i izzete kor tâc ederiz

Döner Allâh der ol tâc ile mi'râc ederiz

tâc ederiz:

1. **tâc ederiz:-er, -iz**

Gazel 57

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Baş tacı etmek;değer vermek,üstün
tutmak.*

Kadem-i yâri ser-i izzete kor tâc ederiz

Döner Allâh der ol tâc ile mi'râc ederiz

tâcî düşer:1. **tâcî düşer:-(e)r****Kıt'a 28**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*Üstünlük, kudret veya mensup olunan
tarikatin sembolü olan başlık düşer,
devrilir. II Eğilmek, boyun eğmek.*

Çıkınca bāmına erbāb-ı i 'tilā bir gün
Velī-i ni' met-i bī-minnetin de tâcî
düşer

tâc-ı ser olmak:1. **tâc-ı ser olmak:-mak****Tahmîs 6**

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Baş tacı, çok sevilen olmak.

Böyle dergāha düşen 'arşa olur sāye-
fiken
Tâc-ı ser olmak için 'āleme ey Muhyî
ben

tâc-ı ser-i aşk:1. **tâc-ı ser-i aşk:****Gazel 113**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Âşık başa taç.

Yed-i hürmetle alır tâc-ı ser-i aşk eder
İhsân
Ayağın bint-i ineb verse şu üflâde-i
zâra

ta 'dād:1. **ta 'dād:****Gazel 96**

Mısra: 2

Birer birer sayma, söyleme.

Ne cevri-âleme bîgâne bir zamân
buldum
Ne cevri-âlemi ta 'dād için amân
buldum

tafsîl:1. **tafsîl:****Gazel 37**

Mısra: 3

Ayrıntılı açıklamak, beyân etmek.

Hep dāsîtân-ı firkati tafsîl eden güzel
Bahs-i visâle geldiği dem muhtasar
geçer

tahakkümdür:1. **tahakkümdür:-dür****Gazel 75**

Mısra: 5

Zorbalıkla hüküm sürme, hükmetme.

Eydî-i tegallübden makfûl tahakkümdür
Efvâh-ı hamîyyet çok yârâ-yı tekellüm yok

tahakkümleri:

1. **tahakkümleri:-ler, -i**

Gazel 161

Mısra: 2

Zorbalıkla hüküm sürme, hükmetme.

Dâhilere mahsûs tefehhümleri vardır
Ebkâr-ı me'ânîye tahakkümleri vardır

tahammül:

1. **tahammül:**

Gazel 50

Mısra: 1

Dayanma, katlanma gücü, sabır.

Ne biter firkat ü mihnet ne tahammül
yetiştir
Beni öldürdü bu hasret bu tegâfûl
yetiştir

2. **tahammül:**

Gazel 53

Mısra: 15

Dayanma, katlanma gücü, sabır.

Tahammül eyleyemez bî-karâr olur
İhsân
Gözünde etmese bir an karâr gözleriniz

tahammül evledik:

1. tahammül eyledik:-di, -k

Diğer 1

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Ses çıkarmadan katlanmak, dayanmak.

Tahammül eyledik el şakasına

Ezelden tutkunuz her cakasına

tahammülüm:

1. tahammülüm:-iim

Gazel 30

Mısra: 14

Dayanma, katlanma gücü, sabır.

Gelince bir yere mutrible ney nigâr ile
mey
Benim bu meclise İhsân tahammülüm
yoktur

2. tahammülüm:-iim

Gazel 90

Mısra: 9

Dayanma, katlanma gücü, sabır.

Cefâ budur ki kalmamış cefâya hiç
tahammülüm
Revâ değil cefâların bu şekli hiç revâ
değil

3. tahammülüm:-iim

Tahmis 10

Mısra: 10

Dayanma, katlanma gücü, sabır.

Git ey nesîm-i perrân git yurduma
haber ver
Artık tahammülüm yok ğurbette âh ü
zâra

tahassürle:

1. tahassürle:-le

Gazel 143

Mısra: 5

*Kavuşmak istenen şey veya kimse için
üzülme, yanıp yakılma, özlem.*

Hep gözlerinde kaldı tahassürle
gözlerim
Peymâneler figenesi mestâneler gibi

2. tahassürle:-le

Gazel 144

Mısra: 5

*Kavuşmak istenen şey veya kimse için
üzülme, yanıp yakılma, özlem.*

İnlerim ben bu tahassürle o dinler inler
Deyr-i mihnette gönül hastası nâküs
olalı

tahassürlü:

1. tahassür-lü: -lû

Gazel 142

Mısra: **12**

*Kavuşmak istenen şey veya kimse için
üzülme, yanıp yakılma, özlem.*

Ne zevk-i vaslını tattık ne cām-ı la‘lini
İhsân
Şebâbımız bu tahassür-lü intizâr ile
geçti

tahassürünle:

1. tahassürünle: -ün, -le

Gazel 46

Mısra: **3**

*Kavuşmak istenen şey veya kimse için
üzülme, yanıp yakılma, özlem.*

Tahassürünle gönül yandı kaldı bir nâle
Fakat o nâlede bilsen ne tatlı mihnet
var

tahmîl-i sıklet:

1. tahmîl-i sıklet:

Kaside 2

Mısra: **114**

Kelime Tipi: -

Yük taşıma, iş görme.

Kârubâr-ı dehri yüklenmiş durur gâv-ı
zemîn
Himmetinden muttasıl tahmîl-i sıklet
bekleriz

tahrīb:**1. tahrīb:****Gazel 123**

Mısra: 6

Harap etme, yıkma, bozma.

Yükselir dest-i du'ā şeklinde gūyā her
menār
La'net eyler mülkü tahrīb eyleyen
alçaklara

tahrīr-i dāstān:**1. tahrīr-i dāstān:****Gazel 96**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Destan yazma.*

Lisān-ı hāl ile tahrīr-i dāstān ettim
Lisān-ı hālī dil-i zāra tercemān buldum

tahrīrli elāyım:**1. tahrīrli elāyım:-y, -mı****Tahmīs 11**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ela çizgiler barındıran (göz).

Mecmū'a-i hūsn olmuş onun hāttına
hāymış
Baktım ki güzel gözleri tahrīrli elāymış

tahsil:**1. tahsıl:****Gazel 147**

Mısra: 4

İlim öğrenmek için okuma, öğrenim.

Dīvān-ı ezel kâtibi etmiş beni tescil
Ettim ne kadar ilm ü hūner var ise
tahsıl

2. tahsıl:**Gazel 147**

Mısra: 4

İlim öğrenmek için okuma, öğrenim.

Dīvān-ı ezel kâtibi etmiş beni tescil
Ettim ne kadar ilm ü hūner var ise
tahsıl

3. tahsıl:**Kaside 7**

Mısra: 21

İlim öğrenmek için okuma, öğrenim.

Yā Rab ne medāristi ne tahsıl idi ol
Hep kâle yekûlu diye çan çân-ı ma'ārif

4. tahsıl:**Kaside 7**

Mısra: 29

İlim öğrenmek için okuma, öğrenim.

Hâlen yediden yetmişe tahsîl ile meşğûl
Ezberden okur dersini sıbyân-ı ma'ârif

tahsîl eyle:

1. tahsîl eyle:

Gazel 55

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Elde etmek, kazanmak, almak.

Durma İhsân sermedî bir neş'e tahsîl
eyle zîrâ
Mey gider sâkî gider meyhâneler
mestâne kalmaz

tahte'l-bihâr:

1. tahte'l-bihâr:

Kaside 2

Mısra: **13**

Denizlerin altı.

Seyr ü tayr eyler cihan fevka's-semâ
tahte'l-bihâr
Meskenet bâbında biz peyveste nevbet
bekleriz

taht-ı osmânîvî:

1. taht-ı osmânîvî:-(y)i

Tahmîs 8

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Osmanlı tahtı.

Ederken lâne-i âmâli hayfâ bûmlar
pâmâl
Görünce taht-ı Osmânîyi mâtem-dâr-ı
izmihlâl

Geçende Kuşdili semtinde tâir-i emelim
Çıtır pıtır konuşurdu seçen seçen
diyerek

taht-ı sinemde:

1. taht-ı sinemde: -m, -de

Gazel 103

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Gönül tahtı.

Taht-ı sinemde aşk-ı yâr oturur
Cây-ı pāk olmasın mı şâha vatan

tâir-i mecrûh:

1. tâir-i mecrûh:

Gazel 18

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Yaralı olan ve uçan. II Çaresiz gönül.

Dil-i biçâre çırpınır İhsân
Düştü bir dâma tâir-i mecrûh

tahtında:

1. tahtında: -ı, -n, -da

Gazel 57

Mısra: 3

Makam, koltuk.

Şehriyâr-ı dili sad nâz ile tahtında iken
Dergeh-i yâre atar bende-i muhtâc
ederiz

takar:

1. takar: -(a)r

Kaside 7

Mısra: 86

Takmak, iliştiirmek.

Zinhâr onu incitmeye söyletmeye
gelmez
Şeytâna takar istese urgân-ı ma'ârif

2. takar: -(a)r

Tesdis 1

Mısra: 39

Takmak, iliştiirmek.

Her şikenc-i zülfe bin Mecnûn-nümâ
âşık takar

tâir-i emelim:

1. tâir-i emelim: -im

Gazel 163

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

İstek, arzu kuşu.

Baksa bir dem hânümânlar söndürür
canlar yakar

takarrür eyledi:

1. takarrür eyledi:-di

Diğer 1

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Kararı verilmek, kararlaştırılmak.

Takarrür eyledi leyile-i vuslat
Ahd ü karâr üzre peymâncasına

tâkat:

1. tâkat:

Gazel 46

Mısra: 8

Dayanma gücü,kudret.

Hudûdu yok elemin cevri ü mihnetin
derdîn
Ne sevdiğimde mürüvvet ne bende
tâkat var

tâkat-ı nezzâre:

1. tâkat-ı nezzâre:

Muhammes 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Bakma, seyretme gücü.

Var sende o gözler ki füsûnkâr u
cihândâr
Yok bizde fakat tâkat-ı nezzâre
efendim

takbîl:

1. takbîl:

Gazel 147

Mısra: 7

Öpme.

Âdâb ile gel eyle benim destimi takbîl
Beyhüdedir etmek beni bî-fâsıla techîl

takbîl eder:

1. takbîl eder:-(e)r

Gazel 168

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Öpmek.

Leb-i mümkinât ihtirâmât ile
Ğubârîdir 'uşşâkı takbîl eder

takdîr:

1. takdîr:

Gazel 149

Mısra: 10

Kıymet biçme, değerini belirleme.

Dâhîler enîsim bana meh-rûlar olur yâr
Takdîr edemez kıymet-i ulviyyemi
agyâr

takdîr eder:

1. takdîr eder:-(e)r

Kaside 7

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Beğenmek, değerini anlamak.

Takdîr eder elbette kadrân olan insan
Şâyeste-i ihsân olur İhsân-ı ma'ârif

takdîrine:

1. takdîrine:-i, -n, -e

Gazel 153

Mısra: 8

Kıymet biçme, değerini belirleme.

Askerde nedir farkı muvazzafla redîfin
Takdîrine pek kanma her âvâre herîfin

takdis:

1. takdis:

Gazel 148

Mısra: 9

*Kutsal sayma, mübârek kabul etme,
mukaddes bilme.*

Takdis için İhsân-ı ilâhîyi tabî'î
Yazsam yaraşır fahr ile bin şî'r-i bedî'i

takdise:

1. **takdîse:-e**

Kaside 5

Mısra: 2

*Kutsal sayma, mübârek kabul etme,
mukaddes bilme.*

‘İyd-ber-‘ıyd-i sa‘âdet denilen andır bu
Çünkü tebcîle de takdîse de şâyândır bu

tâ-key:

1. **tâ-key:**

Gazel 143

Mısra: 3

Ne zamana kadar.

Tâ-key tegâfûlün güzelim aşinâlara
Tâ-key bakışların bana bîgâneler gibi

2. **tâ-key:**

Gazel 143

Mısra: 4

Ne zamana kadar.

Tâ-key tegâfûlün güzelim aşinâlara
Tâ-key bakışların bana bîgâneler gibi

ta‘kîb:

1. **ta‘kîb:**

Gazel 44

Mısra: 3

Bir şeyin arkasından gitme, izleme.

Safâ-yı vaslı firkat sūru mâtendir eder
ta'kīb
Gülenler çok zaman hüsrāna düşmüş
ağlamışlardır

ta'kīb-i yār:

1. ta'kīb-i yār:

Gazel 133

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgiliyi takip etme, arkasından gitme.

Nasıl ta'kīb-i yār etmem ki ben āram-ı
rūhumdur
Yetişmiş tıfl-ı nāzın arkasından dāye
düşmez mi

taklīd edebilseydi:

1. taklīd edebilseydi:-se, -y, -di

Kaside 4

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bir kimseye veya bir şeye benzemeye
çalışmak, öykünmek.*

Olmuştu onun tavlasi istabla-i gerdün
Reftārına taklīd edebilseydi Semendi

taklīd-i nutk-ı gül-femin:

1. taklīd-i nutk-ı gül-femin:

Tahmis 4

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Gül dudaklı sevgilinin konuşmasının
taklidi.*

Cümlesinden neyleyim kāfir peşimān
oldu hep
Bülbül etmiş bağda taklīd-i nutk-ı gül-
femin

takrīb:

1. takrīb:

Tahmis 6

Mısra: 2

Fırsat, bahane, vesile.

Düşerek vādi-i hicrānına nālān olayım
Harem-i hüsne bu takrīb ile şāyān
olayım

takrīr-i şü'ünāt eyleriz:

1. takrīr-i şü'ünāt eyleriz:-r, -(i)z

Kaside 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Olayları anlatmak.

Hep şikāyet üzere takrīr-i şü'ünāt eyleriz
Çehre-i endişeden çeşmān-ı dikkat
bekleriz

taktīr:

1. taktīr:

Gazel 32

Mısra: 7

*Damıtma, imbikten geçirme, damla
damla akıtma.*

Tār-ı zülfünden şemīm-i işve takfır
eyleyip
Ber-güzār-ı rüzgār eyler dem-ā-dem
rüzgār

taktīridir:

1. **taktīridir:** -i, -dir

Gazel 5

Mısra: 1

*Damıtma, imbikten geçirme, damla
damla akıtma.*

Şemīm-i vuslatın bir sineden taktīridir
sevdā
Gönül bīmārının peymāne-i iksīridir
sevdā

takviye:

1. **takviye:**

Kıt'a 38

Mısra: 1

Kuvvetlendirme, güçlendirme.

Rişte-i vahdeti etmezsek eğer takviye
biz
Yolumuz mühlīke-i hıfre-i idbāra çıkar

takvivet:

1. takvîyet:

Gazel 16

Mısra: 7

Kuvvetlendirme, güçlendirme.

Takvîyet bulmazsa maddiyyâtdan
Sûretâ bir pâre etmez imtizâc

tal'at:

1. tal'at:

Tahmis 7

Mısra: 24

*Klasik edebiyatın daha çok tarih
manzumeleriyle tanınan son dönem şair ve
yazarı olan Üsküdarlı Talat Bey.*

Bakıp kesrette görmüş zevk-i vahdet
dîde-i bîdâr
Bu rengârenk meşhûdâtda Tal'at
cemâl-i yâr

tal'at-ı dîdâra:

1. tal'at-ı dîdâra:-a

Gazel 32

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Güzêl yüzün manzarası, aydınlığı.*

Şâhbâz-ı nâza şevk-âver gönüller
âşiyân
Asumanlar tal'at-ı dîdâra bak âyinedâr

taleb:

1. taleb:

Gazel 11

Mısra: 2

İstek, rica, dilek.

İntihâb-ı büse-gâh olmaz edeb
Arz edilmez böyle nâ-bercâ taleb

taleb-kâr-ı fazîlet:

1. taleb-kâr-ı fazîlet:

Kaside 7

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Dürüstlük, merhamet, erdem isteyen.

Âlâ-yı kemâl aldı taleb-kâr-ı fazîlet
Kâlâ-yı hüner sattı bezîrgân-ı ma'ârif

talib-i dükkân-ı ma'ârif:

1. talib-i dükkân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

*İlim, hüner dükkanını isteyen, talep
eden.*

Yorgun gibiyim ben de bu yüzden ne
var olsam
Ümmîde düşüp talib-i dükkân-ı ma'ârif

tali'-i ma'kûs:

1. **tâli‘-i ma‘kûs:**

Gazel 144

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yolunda gitmeyen, uğursuz talih, baht.

Ser-nigûn kubbede âh oldu nasîbim

İhsân

Baht-ı ferhunde dönüp tâli‘-i ma‘kûs

olalı

tâli‘-i pür-nekbet-i peydâ vü nâ-peydâsını:

1. **tâli‘-i pür-nekbet-i peydâ vü nâ-peydâsını:**

Kıt'a 23

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

*Belli ve belirsiz musibetlerle dolu baht,
talih.*

Ağlamak gülmek diler seyreyleyen

İstanbulun

Tâli‘-i pür-nekbet-i peydâ vü nâ-

peydâsını

tâli‘im:

1. **tâli‘im:-im**

Kıt'a 15

Mısra: **4**

Kader, kısmet, talih, baht.

Düşer der-ğâb iken ruhsâr-ı dildâr üzre
gîsûlar

Siyāh eyler de devrān tālī'im bīdār
göstermez

tālī'im:

1. tālī'im:-im

Şarkı 6

Mısra: 11

Kader, kısmet, talih, baht.

Uyandı bak uyuyan tālī'im benim bu
gece
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

tālī'imden:

1. tālī'imden:-(i)m, -den

Tahmis 4

Mısra: 1

Kader, kısmet, talih, baht.

Tālī'imden gördüğüm sīmā-yı hüsran
oldu hep
Döktüğüm yaşlar pey-i dāmende al kan
oldu hep

ta'lik hatt-ı şerifleriyle muharrer bir nüsha-i nefise ve müzehhebesi türbe-i ğanem babada mu'allaktır:

1. ta'lik hatt-ı şerifleriyle muharrer bir nüsha-i nefise ve müzehhebesi türbe-i ğanem babada mu'allaktır:

Diğer 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Talik türünde padişahın el yazısı
bulunan ferman yazılmış ve yaldızlanmış bir
güzel nüsha Koyun Baba Türbesi'nde
aslıdır.*

Ta'lik hatt-ı şerifleriyle muharrer bir
nüsha-i nefise ve müzehhebesi türbe-i
ğanem babada mu'allaktır

ta'līm eyledin:

1. ta'līm eyledin:-di, -n

Tahmis 4

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Öğrenmek.

Kebke nāzından mı ta'līm eyledin
reftārı yā
Şīve-i güftārı hemşiren mi öğretti sana

ta'līm-i hurām:

1. ta'līm-i hurām:

Gazel 108

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Salınarak işveli ve cilveli yürütyüşü
öğretme.*

Ta'līm-i hurām eder gezersin
Tāvus-ı çemen-i tana çapkın

tālī'siz:

1. **tālî'siz:-siz**

Gazel 123

Mısra: 10

Kader, kısmet, talih, baht.

Būmu gör tutmuş mekân fevk-i ser-i
millette âh
Bak benim İhsân şu tālî'siz başımda
aklara

taltîf:

1. **taltîf:**

Kaside 6

Mısra: 19

Gönlü hoş etme, iltifat etme.

Bigâneye türlü türlü taltîf
Bîçāreye hep ezā-yı hamsi

taltîfine:

1. **taltîfine:-i, -n, -e**

Gazel 153

Mısra: 9

Gönlü hoş etme, iltifat etme.

Taltîfine aldanma sakın Mîr Nazîfin
İzlâline benzer dağılan ebr-i latîfin

tâm:

1. **tâm:**

Gazel 41

Mısra: 8

En uygun, noksansız.

Büs et rahîk-ı la'lini öp sebz-i hattını
Zevk-i çemenle tām olıcak zevk-i cām
olur

tam deminde:

1. tam deminde: -i, -(n)de

Kaside 6

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

En uygun zaman, an.

Maḥsülünü tam deminde dökmüş
Sāḥillere fabrikā-yı ḥamsi

tama' :

1. tama' :

Kıt'a 53

Mısra: 2

Aç gözlülük, tamah.

Bulduğun şeyle kanā'at ediver fāre
misin
Etme beyhüde tama' uyma dönüp
buyruğuna

tamam:

1. tamam:

Gazel 41

Mısra: 9

Evet, tamam.

İhsân o mehlîkâyı tamam on beşinde
sev
Mâhın olunca on beşi bedr-i tamām
olur

2. tamām:

Gazel 130

Mısra: 7

Tamamıyla, eksiksiz.

Zalām-ı ğam kesilir kâinât-ı neş'e
tamām
O nûr-ı dîde gözümünden benim nihân
olsa

tām-efken:

1. tām-efken:

Gazel 82

Mısra: 4

Tamamen deviren, yere seren.

Efkârı kemānlardan zulmette
bırakmışken
Ecrām ile tām-efken mînâyı
donatmışsın

2. tām-efken:

Gazel 82

Mısra: 4

Tamamen deviren, yere seren.

Efkârı kemânlardan zulmette
bırakmışken
Ecrâm ile tām-efken mînâyı
donatmışsın

tanbūr:

1. tanbūr:

Gazel 162

Mısra: 10

Bir çalgı aleti.

Uyarsan sâz-ı devrândan çalar
dembeste durmazsın
Coşar meclîsde bir tanbūr olursun
böyle kalmazsın

ta'nesi:

1. ta'nesi:-(s)i

Gazel 125

Mısra: 3

Sövmeye, çekiştirme, yerme, zemmetme.

Hem derdi yatur yârin hem ta'nesi
agyyârin
Bilsen ne elemeler var bîçâre gönüllerde

ta'n-ı düşmân:

1. ta'n-ı düşmân:

Gazel 131

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Düşmanın kanaması.

Bir taraftan zehr-i hicrân ta'n-ı düşmân

bir taraftan

Döstlar bâzîçe oldum bir yamân fettân

elinde

tanîn-i gam:

1. tanîn-i gam:

Gazel 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Kederin çınlama sesi.

Bir dokunsam şöyle derdimden rebâb-ı
sînemin

Bin tanîn-i gam çıkar evtâr-ı lâlinden

bana

tanînim:

1. tanînim:-im

Rûbai 20

Mısra: 1

Tınlama, çınlama.

Kûhsâr-ı maḥabbette tanînim çıkmaz

Feryâdına feryâd-ı ḥazînim çıkmaz

tanîninden:

1. tanîninden:-i, -n, -den

Kıt'a 27

Mısra: 4

Tanîn gazetesinden bahsedilmiştir.

Düşerken dâneler âvâz-ı istimdâdı

bastırmış

Bu muzlim kubbenin bir mâcerâ kalmış

tanîninden

tantanalar:

1. tantanalar:-lar

Kaside 5

Mısra: 13

*Göz alıcı ve gösterişli olma, debdebe,
şaşaa, görkem.*

Neş'eler tantanalar şa'sa'alar var yer
yer

Heyecânlarla akan seyl-i ḥurûşândır bu

tanzîr evleyip:

1. tanzîr evleyip:-(y)ip

Kıt'a 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Benzetmek.

Tabl-ı şâdî sür-ı İsrâfilî tanzîr evleyip

Urmasın beyhude dem ve'l-ba'sü

ba'del-mevtten

tanzîr-i gülistan:

1. **tanzîr-i gülîstan:**

Gazel 99

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gül bahçesine nazire yapma.

Yazalım şevk ile tanzîr-i gülîstan
edelim
Hatt-ı müşkîn-i cemâlinle kitâb
eyleyelim

tapardık:

1. **tapardık:**-(a)r, -di, -k

Gazel 79

Mısra: 9

Tutku ile sevmek, bağlanmak.

Billâhi tapardık yine ol kâfire İhsân
Hattâ bu sanem-hânedey peygamber
olaydık

taptıkça:

1. **taptıkça:**-tıkça

Gazel 42

Mısra: 9

Tutku ile sevmek, bağlanmak.

Mihrâb-ı ebruvânına taptıkça ol bütün
İsm-i Celâli zikr ile İhsân imâm olur

târ:

1. tār:

Gazel 132

Mısra: 6

Karanlık.

Doğmaz mı sabāh-ı nūr-ı millet
Āfāk hemîşe tār olur mu

tarabda:

1. tarabda:-da

Gazel 74

Mısra: 10

Mutluluk,sevinç,şenlik.

İhsān kaçırma fırsatı sermest-i vuslat ol
Meclis tarabda yār muvāfık piyāle sāf

tarab-gāh-ı vatan:

1. tarab-gāh-ı vatan:

Tahmis 8

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Sevinç ve coşkunluk yeri olan vatan,
memleket.*

Tarab-gāh-ı vatan bir mahşer-i sūzāna
dönmüştür
Bu gülşenden geçerken āh eder bād-ı
sabā ağlar

tarabhānevi:

1. tarabhānevi:-y, -i

Gazel 141

Mısra: 11

Sevinçlik, şenlik evi.

Reşk-i cinān etti tarabhānevi
Cevr-i zamān oldu cehennem dedi

tarabız:

1. tarabız:-ız

Gazel 33

Mısra: 2

Mutluluk,sevinç,şenlik.

Keyfiyyet-i sahbā-yı safā
meşrebimizdir
Şevkiz tarabız neş'e bizim
mezhebimizdir

tārāc:

1. tārāc:

Gazel 57

Mısra: 8

Yağma,talan,çapul.

Yāre cān yakma dedik hısm ile yan yan
bakarak
Ahdimiz var dedi cān mülkünü tārāc
ederiz

tarāvetle:

1. **tarāvetle:-le**

Tahmis 6

Mısra: 27

Tazelik, taze olma, canlılık.

Ola zībende tarāvetle bahārın seherin
Bülbül-i nātıkam oldukça senin nağme-
gerin

tarf-ı ruhunda:

1. **tarf-ı ruhunda:-u, -n, -da**

Tahmis 6

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Yanağın kenarı.

Solmasın taraf-ı ruhunda açılan
göncelerin
Gözyaşam şebnem olur anlara giryān
olayım

tarh etme:

1. **tarh etme:-me**

Şarkı 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Atmak, koymak, bırakmak.

Şimdilik mahkeme-i vuslata kādīyız biz
Bizi tarh etme sakın darbına rāzīyız biz

2. tarh etme:-me

Şarkı 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Atmak, koymak, bırakmak.

Vākıfız mes'ele-i aşka ri'yāzīyız biz
Bizi tarh etme sakın darbına rāzīyız biz

3. tarh etme:-me

Şarkı 11

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Atmak, koymak, bırakmak.

Cem' u taksīm ile ettikçe esīr uşşākı
Bizi tarh etme sakın darbına rāzīyız biz

tarh eylemek:

1. tarh eylemek:-mek

Kaside 2

Mısra: 143

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kurmak, düzenlemek, tertip ve tanzim etmek.*

Hāle uygun bir gazel tarh eylemek
eyyāmıdır
'Arz-ı māfi'l-bāle çoktan vakt-i fırsat
bekleriz

tarh u takviyet:

1. tarh u takviyet:

Kaside 2

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Çiçek dikmek için ayrılmış yer ve takviye.

Vermemişken gülşen-i āmāle tarh u
takviyet
Gonca tasvīr eyleriz büy-ı hākikat
bekleriz

tarhanā-yı hamsi:

1. tarhanā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Hamsili tarhana çorbası.

Aşhāne-i dilde çünkü pişmez
Bir çorba ya tarhanā-yı hamsi

tarh-efken:

1. tarh-efken:

Gazel 133

Mısra: 3

Düzenleyen.

Olurken şāne tarh-efken cebīn-i lem'a-
dār üzre
Abīr-efşān olan gīsūların pīrāye
düşmez mi

tarh-ı ғazel et:

1. tarh-ı ғazel et:

Kaside 6

Mısra: **188**

Kelime Tipi: -

Gazel yazmak, düzenlemek.

Ey hāme-i hoş-nevā devām et

Tarh-ı ғazel et berā-yı hamsi

tarh-ı gülzār-ı safā:

1. tarh-ı gülzār-ı safā:

Gazel 63

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Huzurlu gül bahçesinde çiçek dikilen
yer.*

Periştān-süret olmuş tarh-ı gülzār-ı safā

şimdi

Döktülmüş deste-i ezhār destimden

diken kalmış

tarhiyla:

1. tarhiyla: -i, -y, -la

Gazel 87

Mısra: **13**

Kurma, düzenleme, atma.

Bir ғazel tarhiyla İhsān bāgbān-ı dil

bugün

Gülsitandan toplamış nev-deste bin
terfende gül

tār-ı zülfünden:

1. tār-ı zülfünden:-ü, -(n)den

Gazel 32

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Saç teli.

Tār-ı zülfünden şemīm-i işve takfīr
eyleyip
Ber-güzār-ı rüzgār eyler dem-ā-dem
rüzgār

tārīh oldu:

1. tārīh oldu:-du

Kıt'a 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ebced hesabıyla tarih düşürme.

'Ayn-ı 'ālem ağlamaktan çıktı tārīh
oldu bu
Gözlesin gözler nihān Nādīde Hānım
dīdeden

tārīh-i cevher-dārı:

1. tārīh-i cevher-dārı:-ı

Kıt'a 34

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Ebced hesabında sadece noktalı
harflerin sayılarının hesaplanması suretiyle
tarih düşürme.*

Budur tārīh-i cevher-dārı İhsān
Cevāhir āh gitti düştü hāke

tārīh-i güher-dārı:

1. tārīh-i güher-dārı:-ı

Kıt'a 65

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Ebced hesabında sadece noktalı
harflerin hesaplanması suretiyle tarih
düşürme.*

Dedi tārīh-i güher-dārı çıkıp bir
kösemen
Mısra'-ı sānī-i āffiyi çekip inşāda

tarīk-ı rahm:

1. tarīk-ı rahm:

Kıt'a 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Merhamet yolu.

Gāye-i hilkat tarīk-ı rahm iken bulmaz
necāt
Ayrılan bir 'ömr-i süflīyçün bu akdes
gāyeden

tarīkindir:

1. **tarikindir:**-in, -dir

Tahmis 2

Mısra: 11

Yol, usul.

Tarikindir senin ey şanlı minhâc
O minhâc üzre ervâh oldu mevvâc

târna:

1. **târna:**-i, -(n)a

Tesdis 1

Mısra: 17

Sevgilinin saç teli.

Hep gönüller târna bend olmayı eyler
hayâl
Âlemin gavgâsı ol zülf-i perîşân üstüne

tarla-yı tütûn-nümâ-yı hamsi:

1. **tarla-yı tütûn-nümâ-yı hamsi:**

Kaside 6

Mısra: 256

Kelime Tipi: -

Hamsinin tütüne benzeyen tarlası.

Baştan başa gübre-zâra dönsün
Tarla-yı tütûn-nümâ-yı hamsi

târmâr:

1. **târmâr:**

Gazel 10

Mısra: 5

Darmadağın, karışık, perişan.

Hazân resîde gülîstan târmâr olmuş
Bahâr-ı ömr-i hazînimde reng ü büy-ı
şebâb

2. târmâr:

Gazel 32

Mısra: 22

Darmadağın, karışık, perişan.

Kalb ü cânım münfa'îl düd-ı figânım
muttasıl
Düdmânım muzmahil îhsân diyârim
târmâr

3. târmâr:

Gazel 132

Mısra: 14

Darmadağın, karışık, perişan.

Tazyîk edilince fikr ü vicdan
Hürriyeti târmâr olur mu

tarz-ı hâs:

1. tarz-ı hâs:

Tahmis 3

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Benzeri olmayan, özgün tarz.

Bu tarz-ı hâs ile meclis 'aceb rindâne
olmaz mı
Olur cûşân nevâ-yı 'aşkı gûş et bülbül-i
neyden

tarz-ı hitâb:

1. tarz-ı hitâb:

Gazel 66

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Söyleme şekli.

Şerh eyleyemem derdim dildâre bulup
cür'et
Hem tarz-ı hitâb âteş hem redd-i cevâb
âteş

tarz-ı kadîm:

1. tarz-ı kadîm:

Gazel 157

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Eski tarz, usul.

Ey dest-i meşîyyette bir u'cûbe-i hilkat
Ey tarz-ı kadîm üzre eden nazma
cesâret

tarz-ı mizâh:

1. tarz-ı mizâh:

Kaside 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Latife, gülmece üslubu.

Kıs kıs gülerim müdhike-i 'âleme lâ-
kayd
Zevk-âver olur tarz-ı mizâh üzere
safirim

tarz-ı nev:

1. tarz-ı nev:

Rûbai 27

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yeni bir tarz, üslup.

Âhengine bak tarz-ı nev icâd etmiş
Sâzende gönül güfte gönül beste gönül

tarz-ı reng-â-renkte:

1. tarz-ı reng-â-renkte:-te

Gazel 97

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çeşit çeşit renkte biçimler.

Harâbât-ı cihândan almadım bir cām-ı
zevk İhsân
Dolaştım tarz-ı reng-â-renkte bin cām-ı
Cem gördüm

tarz-ı tegâfül:

1. tarz-ı tegāfül:

Tahmis 4

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

*Anlamazlıktan, bilmezlikten gelme
biçimi.*

Şevk-i dīdārınla 'ıyd-ı vasla kurbāndır
Nedīm
Böyle bir tarz-ı tegāfül üzre hayrāndır
Nedīm

tarzına:

1. tarzına: -i, -n, -a

Gazel 157

Mısra: 8

Tarz, üslup.

Olmaz o kadar kutb-ı şimalīde bürüdet
Aklın sıra ettin kudemā tarzına rağbet

taş çıkarır:

1. taş çıkarır: -(i)r

Kıt'a 65

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

*Birinin ötekinden özellik, yetenek vb.
bakımından üstün olması.*

Nemāfistāda işin ğipta verir Mecnūna
Çünkü dağlar devirir taş çıkarır
Ferhāda

taşar:

1. taşar: -(a)r

Diğer 1

Mısra: 151

*İnsan, nesne vb. çokça bulunmak,
sayısı artmak.*

Maḥabbet sofrası taşar da dolmaz
Buyurun sofranın tek mancasına

tasarruf:

1. tasarruf:

Gazel 75

Mısra: 12

Dilediği biçimde kullanma yetkisi.

Erbāb-ı hayāl İhsān dünyayı alıp satmış
Ammā ki tasarruf yok teslīm ü tesellüm
yok

tasavvufda:

1. tasavvufda: -da

Kıt'a 66

Mısra: 4

*Kalbi dünyanın fani işlerinden ayırıp
Allah sevgisi ile bağlamak, tarikat ehli
olmak.*

Tefelsüfde devrin Gāzālīsidir
Tasavvufda misl-i Cüneyd-i velī

tasdik:

1. **tasdik:**

Kaside 6

Mısra: 52

Gerçek olduğunu söyleme, doğru olduğunu bildirme, doğrulama.

Te' yîdine ben şitâb edince

Tasdîk ile kethûdâ-yı hamsi

taşınca:

1. **taşınca:-ınca**

Gazel 108

Mısra: 19

Taşmak, dolu olmak, çokça bulunmak.

'Aşkmla taşınca kalb-i îhsân

Yansın mı bu âşiyâne çapkın

taşıp:

1. **taşıp:-ip**

Gazel 115

Mısra: 7

Taşmak.

Taşıp reng-i safâ-yı gerdeninden

Şeb-i deycüre dalmış nûr-hande

taşır:

1. **taşır:-(i)r**

Kaside 7

Mısra: 20

(Ağırılığını) yüklenmek, taşımak.

Sayd etmededir 'ilmi kemâliyle bu
zümre

Boynunda taşır her biri hemyân-ı
ma'ârif

taşırılar:

1. taşırılar:-r, -lar

Kaside 6

Mısra: 97

(Ağırılığını) yüklenmek, taşımak.

Ellerde sepet sepet taşırılar
Güyâ ki cihân lâlâ-yı hamsı

taşkınlıktır:

1. taşkınlıktır:-tır

Diğer 1

Mısra: 128

Taşmış bir durumda olan, aşırı.

Acemistâna mı seferleri var
Bu ne taşkınlıktır volkancasına

tasnîfü uhlütetü'l-'ulûm li irşâdı 'ulemâ-i rûsûm 'unvânıyla üç cild-i kebîrde mûlahhas:

1. tasnîfü uhlütetü'l-'ulûm li irşâdı 'ulemâ-i rûsûm 'unvânıyla üç cild-i kebîrde mûlahhas:-te

Diğer 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

"İlimlerin tasnifini aydınlatma için
âlimlerin metodları" adıyla üç büyük ciltte
özetlenmiş.

Hâdise-i mezkûre kendilerinin Tasnîfü
uhlütetü'l-'ulûm li irşâdı 'ulemâ-i
rûsûm 'unvânıyla üç cild-i kebîrde
mûlahhas eserlerinde dūr u drâz bast u
tezbîr edilmekle düçâr-ı müşkilât
olanların te'lîf-i nâfi'-i mezbûre
mûrâca'atları tavsiye olunur

tasteknede:

1. tasteknede:-de

Kaside 4

Mısra: 19

İstanbul'da Aksaray civarında
Taşteknede'deki bir dergah ifade edilmiştir.

Kırk kâse 'âşûrâ yedi Taşteknede bir
gün
Dergehde semâ' etti ederken dedelendi

taştı:

1. taştı:-tı

Gazel 98

Mısra: 6

Taşmak, bulunduğu yere sığmamak.

Bir seng-dilin būs u kenārıydu ümīdim
Taştı ser-i emvāc-ı havādisde kef
oldum

2. taştı:-tı

Gazel 103

Mısra: 9

Taşmak, bulunduğu yere sığmamak.

Azm ü îmānla doldu taştı gönül
Âsumān oldu mihr ü māha vatan

3. taştı:-tı

Gazel 164

Mısra: 11

Taşmak, bulunduğu yere sığmamak.

Gizli bir fırtınadan taştı şu 'ummān-ı
edeb
Gizli bir fırtınadan doldu şu fincān-ı
sūḥan

tasvīr eyleriz:

1. tasvīr eyleriz:-r, -iz

Kaside 2

Mısra: 62

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Resmini yapmak.

Vermemişken gülşen-i âmāle tarḥ u
takvīyet

Çonca tasvîr eyleriz bûy-ı hakikat
bekleriz

tasvîr-i hakikat:

1. tasvîr-i hakikat:

Gazel 154

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hakikat, gerçeklik tasviri.

Benzer o nevâziş sen emîn ol ki serâba
Tasvîr-i hakikat mı denir nakş-ber-âba

tasvîr-i hâl etsek:

1. tasvîr-i hâl etsek:-se, -k

Kaside 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*İçinde bulunulan hâli, durumu
betimlemek, anlatmak.*

Şimdilik bir nebzecik tasvîr-i hâl etsek
gerek
Hayli demdir böyle bir fırsat ganimet
bekleriz

tasvîridir:

1. tasvîridir:-i, -dir

Gazel 5

Mısra: 8

Betimlemesi, ifâdesi, sureti.

Nişân-ı nev-bahârîdir bahâr-ı hande-
pîrâdır
Tesâvîr-i şebâbın en güzel tasvîridir
sevdâ

tathîr eylemez:

1. tathîr eylemez:-mez

Kıt'a 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Temizlemek, paklamak.

Âb-ı tensikat akıp çirkâbı tathîr
eylemez
Şimdilik aḥvâl efendim eski ḥammâm
eski tās

ta'îr-i meşâm eder:

1. ta'îr-i meşâm eder:-(e)r

Kaside 6

Mısra: 197

Kelime Tipi: -

Burna güzel kokular verme.

Ta'îr-i meşâm eder demâdem
Nâzende eser sabâ-yı ḥamsi

ta'îr-i meşâm etti:

1. ta'îr-i meşâm etti:-ti

Kaside 7

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

*Burnu güzel bir koku ile kokulandırma,
burna güzel bir koku verme.*

Bin bir koku neşr etti gülâbdân-ı
kemâlât
Ta'îr-i meşâm etti buhurdân-ı ma'ârif

tatlı:

1. tatlı:

Gazel 46

Mısra: 4

Güzel, hoş, latif, şirin.

Tahassürünle gönül yandı kaldı bir nâle
Fakat o nâlede bilsen ne tatlı mihnet
var

2. tatlı:-lı

Şarkı 9

Mısra: 9

Güzel, hoş, latif, şirin.

O nasıl tatlı bakışlar o ne baygın gözler
Büyüler sevgimi söyletmez o çapkın
sözler

tatlılardan:

1. tatlılardan:-lar, -dan

Kaside 6

Mısra: 173

*Şekerle veya şekerli şeylerle yapılan
yiyecek.*

Attıkça atınca tatlılardan
Olmuş yine mankañ-yı ħamsi

tatsaydı:

1. **tatsaydı:** -sa, -y, -di

Kaside 4

Mısra: 6

Tatmak, hissetmek, anlamak.

Bin def'a şeker çiğnemededen tevbe
ederdi
Tatsaydı eğer lezzet-i güflarım Kandī

tattık:

1. **tattık:** -tı, -k

Gazel 142

Mısra: 11

Tatmak, hissetmek, anlamak.

Ne zevk-i vaslını tattık ne cām-ı la'lini
İhsān
Şebābımız bu tahassürlü intizār ile geçti

tatvîl:

1. **tatvîl:**

Kaside 6

Mısra: 241

Uzatma.

Kāfî görünür bu rûtbe tatvîl
Mânende-i sarğânâ-yı ħamsi

tavâf:

1. **tavâf:**

Gazel 27

Mısra: 10

*Kutsal sayıp etrafını dolaşma, ziyaret
etme maksadıyla etrafında dönme..*

Dolar ebkâr-ı ma'na kalbe İhsān
iştiyākından
Gelir züvvârı saf saf beyt-i ma'mûrun tavâf
eyler

2. **tavâf:** -ler

Gazel 74

Mısra: 8

*Kutsal sayıp etrafını dolaşma, ziyaret
etme maksadıyla etrafında dönme..*

Eyler misāl-i kâ'be o sevdâ ilâhının
Etrâf-ı cāme-hâbını ma'bûdeler tavâf

tavalarda:

1. **tavalarda:** -lar, -da

Kaside 6

Mısra: 191

*Yağ kızdırma, yiyecek kızartma gibi
işlere yarayan, uzun saplı yayvan kap.*

Kaynar tavalarda canlı canlı
Oynar karalarda pây-ı ħamsi

tāvā-yı hamsi:

1. tāvā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 220

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Hamsi tava, hamsileri ayıklayıp suyunu
süzdükten sonra mısır ununa bulayarak
tavaya dizip kızartılmasıyla yapılan yemek.*

Ya bir kofa şöyle kanlı canlı
Yâhud cābā bir tāvā-yı hamsi

tavlası:

1. tavlası:-(s)ı

Kaside 4

Mısra: 25

Hayvan bağlanan ahır.

Olmuştu onun tavlası ıstabla-i gerdün
Refîârına taklîd edebilseydi Semendî

tavr:

1. tavr:

Gazel 37

Mısra: 9

Üşlup, davranış, tavır.

İhsân rüsûm-i külfete bîgâne tavr olan
Âzâde ser gelir yine âzâde ser geçer

tavrin:

1. tavrın:-ın

Gazel 83

Mısra: 7

Üslup, davranış, tavır.

Tavrın sözün hırām ü kadın gözlerin
güzel
Billāh a şîvekār güzel her yerin senin

tavsiye olunur:1. tavsiye olunur:-(*u*)r**Diğer 4**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tavsiye etmek, önermek.

Hādise-i mezkûre kendilerinin Tasnîfî
uhlûtetü'l-'ulûm li irşâdî 'ulemâ-i
rûsûm 'unvânıyla üç cild-i kebîrde
mûlaḥḥas eserlerinde dūr u dırāz bast u
tezbîr edilmekle dūçār-ı müşkilât
olanların te'lîf-i nâfi'-i mezbûre
mûrāca'atları tavsiye olunur

tāvus-ı cemenistāna:

1. tāvus-ı cemenistāna:-a

Gazel 108

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Çimenlikteki süslü, parlak ve güzel
renkli çok büyük kuş.*

Ta'līm-i hırām eder gezersin
Tāvus-ı cemenistāna çapkın

tāze:

1. tāze:

Gazel 145

Mısra: 11

Canlı, yeşil.

Aç şapkanı bir tāze bahār olsun açılısın
Gönlümce dağıt zülfünü kıvrak
delikanlı

2. tāze:

Kaside 5

Mısra: 56

Canlı, yeşil.

Leb kiraz elma yanak çehre-i dilber mi
olur
Bunda güller açılır tāze gülüstandır bu

tāze bāde:

1. tāze bāde:

Tahmis 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Taze, saf içki.

Kurulmuş bak behişt-ābādda eyvān-ı
zevk-ā-zevk
Kenār-ı āb sākī tāze bāde köhne dil
pür-şevk

tāze harf ile dizerler:

1. tāze harf ile dizerler:-ler

Gazel 164

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Yeni harfler ile oluşturmak.

Ḥatt-ı butlan çekerek eski ḥurūf-ı

‘Araba

Tāze harf ile dizerler yeni destān-ı

sūḥan

tāze mutribler:

1. tāze mutribler:-ler

Tahmis 9

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Genç çalgıcılar.

Tāze mutribler gāzel-ḥānlar safādan
nāleler

Yāsemenler lāleler güller çemenler
jāleler

tāzedir:

1. tāzedir:-dir

Gazel 40

Mısra: 12

Genç,körpe.

Bin niyāz eyler de bir āh eylemekten
korkarım

Tıfl-ı nâzım tâzedir pek âh alır efgân
alır

tâze-hat:

1. tâze-hat:

Gazel 139

Mısra: 5

*Yeni yetmişmiş ayva tüyleri olan
(sevgili).*

Sevdiğim pek tâze-hat bir nev-civân
Ben ezelden âşık-ı dîrînesi

tâzelenirmiş:

1. tâzelenirmiş:-ir, -miş

Gazel 64

Mısra: 10

Tazelemek,yenilemek.

Saplanan gamze-i hûn-rîzi ucundan
yine îhsân
Açılır göz göz olur dâğ-ı derûn
tâzelenirmiş

tazyîk:

1. tazyîk:

Gazel 132

Mısra: 13

Zorlama, baskı yapma.

Tazyîk edilince fikr ü vicdan
Hürriyyeti târmâr olur mu

te'ākub etmede:

1. te'ākub etmede:-mede

Kıt'a 29

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Birbirini takip etme, birbiri ardınca
olma.*

Te'ākub etmede bak çeşmeler karîn-i
tûrâb
Kitabeler ve mine'l-mâi külli şeyin
hâyı

tebâh:

1. tebâh:

Gazel 85

Mısra: 2

Bozulmuş, fesada bulaşmış.

Dağıtma kâkül 'izâra ey meh-cemâl
bahtım siyah edersin
Teraḥḥum etmez gönül yakarsın diyâr-ı
îmân tebâh edersin

tebâr u âline:

1. tebâr u âline:-i, -(n)e

Kaside 1

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Soy, nesil ve aile.

Revân-ı pâkine olsun tebâr u âline hem
Salât-ı bî-'ad ü pâyân selâm-ı lâ-yuhsâ

tebcil:

1. tebcil:

Gazel 147

Mısra: **2**

Yüceltme, ağırlama, ululama.

Ben berberim amma ederim Makberi
tezyîl
Erbâb-ı dehâ eylediler kadrımı tebcil

2. tebcil:

Gazel 147

Mısra: **2**

Yüceltme, ağırlama, ululama.

Ben berberim amma ederim Makberi
tezyîl
Erbâb-ı dehâ eylediler kadrımı tebcil

tebcil eder:

1. tebcil eder:-(e)r

Gazel 168

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

*Ululama, ağırlama, saygı gösterip
ikram etme.*

Kılar hâkdân yerde vird-i zebân
Döner kudsiyân gökte tebcil eder

tebcil etmeviz:

1. tebcil etmeyiz:-me, -(y)iz

Kaside 2

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

*Yüceltmek, saygı göstermek,
ağırlamak.*

Zümre-i eslâfi hem ahıyârı tebcil
etmeyiz
Bir alay eşrârdan fıkır-i hamîyyet
bekleriz

tebcile:

1. tebcile:-e

Kaside 5

Mısra: 2

Yüceltme, ağırlama, ululama.

'İyd-ber-'ıyd-i sa'âdet denilen andır bu
Çünkü tebcile de takdîse de şâyandır bu

tebdil:

1. tebdil:

Gazel 147

Mısra: 5

Değiştirme.

Sâbit-kademim eyleyemem fikrimi
tebdil
Bilmem bu nasıl fitne ne hâlet bu ne
tesvîl

tebdil-i taksimât:

1. tebdil-i taksimât:

Kıt'a 62

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bölmeleri, bölüştürmeleri değiştirme.

Sa'y ederler câ-be-câ tebdil-i taksimât
için
Mülhakâtın halkı hep merkezdedir bi'l-
iltizâm

tebeddül etti:

1. tebeddül etti:-ti

Kaside 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Başka şekle girmek, değiştirmek.

Tebeddül etti bütün şekl-i evvel-i 'âlem
Cihan değil görünen bir cihân-ı reng ü
ziyâ

tebessüm:

1. tebessüm:

Gazel 75

Mısra: 1

Gülümseme, tebessüm etme.

Verdinde bu gülzârın bir şemme
tebessüm yok
Dembeste bütün kuşlar âheng-i
terennüm yok

2. tebessüm:

Gazel 95

Mısra: 1

Gülümseme, tebessüm etme.

La'li gibi cevherin tebessüm
Ondan yine büse-çin tebessüm

3. tebessüm:

Gazel 95

Mısra: 4

Gülümseme, tebessüm etme.

Güldükçe o hür hande eyler
Firdevs-i ebed-karîn tebessüm

4. tebessüm:

Gazel 95

Mısra: 6

Gülümseme, tebessüm etme.

Her nagmesi anberin tenessüm
Her nazresi bir nevîn tebessüm

5. **tebessüm:**

Gazel 95

Mısra: 8

Gülümseme, tebessüm etme.

Giryân olurum zamân zamân ben
Eyler o zemîn zemîn tebessüm

6. **tebessüm:**

Gazel 95

Mısra: 10

Gülümseme, tebessüm etme.

Bin vasla tekâbü'l etmesin mi
Hicrân dolu bir gamîn tebessüm

7. **tebessüm:**

Gazel 95

Mısra: 12

Gülümseme, tebessüm etme.

Gönlümde açar bahâr-ı sevdâ
İhsân bu ne dil-nişîn tebessüm

Nâzımdır o manzûm tebessümleri
vardır
Tüfîdîr o ma'nalı tekellümleri vardır

tebessümüdür:

1. **tebessümüdür:-ü, -dür**

Gazel 1

Mısra: 11

Gülümseme, tebessüm etme.

Gözümde gözlerinin parlayan
tebessümüdür
Zamân-ı vuslatının şâd-ı ber-güzârı
bana

**tecâhül-i 'ârif mi yaparsın veya nice tegâfûl
buyurursun:**

1. **tecâhül-i 'ârif mi yaparsın veya nice
tegâfûl buyurursun:**

Diğer 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bildiğin halde bilmemezlik mi yaparsın
ya da nasıl anlamazlıktan gelirsin?*

Ey benim hemîşe yâr-ı sohbet ve
mürebbi-i fazîletim olan zât mübârek
hâtırına gubâr-ı keder konmasın
tecâhül-i 'ârif mi yaparsın veya nice
tegâfûl buyurursun

tecâdîd:

1. **tebessümleri:-ler, -i**

Gazel 161

Mısra: 7

Gülümseme, tebessüm etme.

tebessümleri:

1. **tecdid:**

Gazel 81

Mısra: 9

Yenileme, tazeleme.

Melâl-i âlemi zevk et o zevki tecdîd et
Bu dâr-ı köhnede sür âşinâ-yı mâtem
İsen

tecelli:

1. **tecelli:**

Gazel 6

Mısra: 3

*Allah'ın kudretinin şahıslarda ve eşyada
görünmesi.*

Nâz eder ammâ döner yüz bin tecellî
gösterir
Gamzesinden her nigâh-ı infiâlinden bana

2. **tecelli:**

Gazel 92

Mısra: 5

*Allah'ın kudretinin şahıslarda ve
eşyada görünmesi.*

Ne tecellî bu ki dîdârı eder âdemi lâl
Tûra çıkmış gibi bir Vâdî-i Eymenli
güzel

3. **tecelli:**

Kaside 1

Mısra: 5

*Allah'ın kudretinin şahıslarda ve
eşyada görünmesi.*

O rütbe vardı tecelli ki şu'le-i zerrât
Ziyâ-yı feyz ile olmuştu bir güneş güyâ

4. tecelli:

Tahmis 1

Mısra: 4

*Allah'ın kudretinin şahıslarda ve
eşyada görünmesi.*

Çıkar zikrinle gülbang-i mahabbet zîr ü
bâlâdan
Hayâlinle tecelli berk urur çeşm-i
temâşâdan

5. tecelli:

Tahmis 7

Mısra: 21

*Allah'ın kudretinin şahıslarda ve
eşyada görünmesi.*

Tecelli neş'esinden hıyre-çeşm olmuş
ulû'l-ebsâr
Teveccüh eyle İhsân kible-i dîdâra
Müsâ-vâr

tecelli etse:

1. tecelli etse:-se

Gazel 55

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Görünmek, belirlemek, zuhur etmek.

Bir tecellî etse hayrân olduğum sîmâ-yı
cennet
Dâr-ı bîmârân olan dünyâda bir dîvâne
kalmaz

tecelliden:

1. tecelliden:-den

Gazel 66

Mısra: 14

*Allah'ın kudretinin şahıslarda ve
eşyada görünmesi.*

Yandıkça mahabbetten ben nârımı nûr
ettim
İhsân bu tecelliden etmez mi hicâb âteş

tecellihâne-i 'âlem:

1. tecellihâne-i 'âlem:

Gazel 167

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Âlemin, evrenin tecelli ettiği yer.

Nazargâhımda her yer cilve-zâr-ı hûr
'aşkından
Tecellihâne-i 'âlem serâser Tûr
'aşkından

tecellilerim:

1. **tecellilerim:** *-ler, -im*

Muhammes 2

Mısra: **20**

Kader, baht.

Olsun ziyāsi vādi-i Eymen Kelîminin
Kalmış zalām içinde tecellîlerim benim

tecellisini:

1. **tecellisini:** *-si, -(n)i*

Kaside 7

Mısra: **60**

*Allah'ın kudretinin şahıslarda ve
eşyada görünmesi.*

İşfâye vatan derdini her an eder izhâr
Her yerde tecellisini Lokmân-ı ma'ârif

tecellizâr:

1. **tecellizâr:**

Tahmis 7

Mısra: **8**

Tecelli yeri.

Gözüm yollarda kaldım ellerim
koynumda hasretle
Göntül bir hoş tecellizâr iken sevdâ-yı
rû'yetle

tecellizâr-ı aşk:

1. **tecellizâr-ı aşk:**

Gazel 89

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Aşkın göründür olduğu yer.

Şevk-i didârıyla her yer bir tecellizâr-ı
aşk

Aşk-ı ruhsârıyla yek-ser âlem ü âdem
gönül

techil:

1. **techil:**

Gazel 147

Mısra: 8

*Bir kimsenin bir konuda bilgisizliğini,
cehâletini ortaya çıkarma, yüzüne vurma.*

Âdâb ile gel eyle benim destimi takbîl
Beyhüdedir etmek beni bî-fâsıla techîl

tedkik:

1. **tedkik:**

Gazel 94

Mısra: 3

Tetkik etme, inceleme, araştırma.

Ben bu vahşet-hâne-i dünyâyı tedkîk
eyledim
Hidmet-i nev'inde ihlâs tüzre insân
görmedim

tedrîs eyleriz:

1. **tedrîs eyleriz:-r, -iz**

Kaside 2

Mısra: **123**

Kelime Tipi: -

Ders verme, ders öğretme.

Öyle üstâdız ki hem iblîsi tedrîs eyleriz
Hem de dergâh-ı Hüdâdan feyz-i
rahmet bekleriz

te'ellümleri:

1. **te'ellümleri:-ler, -i**

Gazel 161

Mısra: 5

Üzülme, kederlenme, esef etme.

Âşıktır o kalbinde te'ellümleri vardır
Şâirdir o düm-tekleri tek-dümleri vardır

tefehühümleri:

1. **tefehühümleri:-ler, -i**

Gazel 161

Mısra: 1

*Anlama, farkına varma, idrak etme
kabiliyeti.*

Dâhilere mahsûs tefehühümleri vardır
Ebkâr-ı me'ânîye tahakkümümleri vardır

tefelsüfde:

1. **tefelsüfde:-de**

Kıt'a 66

Mısra: 3

*Filozoflaşma, filozof gibi sözler
söyleme.*

Tefelsüfde devrin Gazālîsidir
Tasavvufda misl-i Cüneyd-i velî

teferrüd:

1. teferrüd:

Gazel 31

Mısra: 3

Yalnız kalma, herkesten ayrı olma.

Gönül teferrüd etmesin mi 'âşık-ı yegânedir
Kabûl-i şîrket eylemez o mehlikâyı tek
sever

tefrîk edemem:

1. tefrîk edemem: -e, -me, -m

Kıt'a 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayırma, farklı tutma.

Bunu mü'min onu kâfir diye tefrîk
edemem
'Âşk için küfrü de îmânı da yeksân
görürüm

tefsîridir:

1. tefsîridir: -i, -dir

Gazel 5

Mısra: 10

Yorum, açıklama, beyan etme.

Kitâb-ı hüsn-i mutlak bir bedâ'î'-
hânedir İhsân
O nûr-â-nûr faslın mücmelen tefsîridir
sevdâ

Zaman zaman gezerim gözlerinde
sevgilimin
Şikâr-ı gamze de olsam tegâfûlüm
yoktur

tegâfûl:

1. tegâfûl:

Gazel 50

Mısra: 2

Anlamazlıktan, bilmezlikten gelme.

Ne biter firkat ü mihnet ne tahammül
yetişir
Beni öldürdü bu hasret bu tegâfûl
yetişir

tegâfüllere:

1. tegâfüllere:-ler, -e

Gazel 109

Mısra: 8

Anlamazlıktan, bilmezlikten gelme.

Dilbeste-i süzânını bilmezmiş efendim
Yandım o zarîfâne tegâfüllere karşı

tegâfûlüm:

1. tegâfûlüm:-üm

Gazel 30

Mısra: 4

Anlamazlıktan, bilmezlikten gelme.

tegâfûlün:

1. tegâfûlün:-ün

Gazel 143

Mısra: 3

Anlamazlıktan, bilmezlikten gelme.

Tâ-key tegâfûlün güzelim aşınalara
Tâ-key bakışların bana bigânerler gibi

tehâcümle:

1. tehâcümle:-ler, -i

Gazel 161

Mısra: 3

Hücum etme, saldırma.

Düşmanlara dehşetli tehâcümleleri vardır
Bülbüldür o pür-neş'e terennümleri
vardır

tehasürle:

1. tehasürle:-le

Şarkı 2

Mısra: 3

*Hasret çekme, kavuşmak istenen kimse
için yanıp yakılma.*

Hicranla teħassürle der-âgûş edelim gel
Sen gel kadeh-i vuslata bir nûş edelim
gel

teħassürün:

1. teħassürün: -îin

Gazel 140

Mısra: 12

*Hasret çekme, kavuşmak istenen kimse
için yanıp yakılma.*

Benim o haste-i hicrân tabîb-i cân yetiş
artık
Tehassürün beni bâlîn-i ihtizâra
düşürdü

tehî:

1. tehî:

Gazel 67

Mısra: 4

Boş.

Yok şimdi bu meyhânede bir cām-ı
mahabbet
Sahbâ dökülüp kaldı tehî sāgar-ı ihlās

2. tehî:

Gazel 86

Mısra: 12

Boş.

Herem-nümā-yı ufûl olmak üzre şüh-ı
şebâb
Tehî nükûd-ı safâdan hazâne-i âmâl

3. tehî:

Gazel 107

Mısra: 3

Boş.

Tehî peymâne yok mey elem çok zevk
nâbüd
Kalan efsâneler var bu câmın
Cemlerinden

4. tehî:

Gazel 137

Mısra: 7

Boş.

Bülbül hamûş şîşe tehî sâkiyân nihân
Gülzâr-ı dilde bir gül-i şadâb kalmadı

5. tehî:

Rûbai 19

Mısra: 3

Boş.

Biz mest-i şarâb-ı tal'atız şîşe tehî
Hırşîdi gören gözlerimiz doldu bugün

1. tehlîl eder:-(e)r

Gazel 168

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kelime-i tevhîdi, "Lâ ilâhe illallah"

sözünü söyleme.

Gönül iştiyâkıyla tehlîl eder

Yakar şevki hemrâz-ı Cibrîl eder

2. tehlîl eder:

Gazel 168

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kelime-i tevhîdi, "Lâ ilâhe illallah"

sözünü söyleme.

Habîb-i necîb-i Hudâ merhabâ

Gönül iştiyâkıyla tehlîl eder

tehvîc:

1. tehyîc:

Gazel 73

Mısra: 3

Heyecanlandırma.

Hezâr hâtıra-i aşkı eyliyor tehyîc

Hezâr olunca terennüm-serâ latîf latîf

tehvîc eylemiş:

1. tehyîc eylemiş:-miş

Kıt'a 67

tehlîl eder:

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Heyecanlandırma, heyecana getirme.

Bastırıp dīvānı ehl-i zevki tehyic

eylemiş

‘Āşıkān-ı devre açmış ya‘ni genc-i

şāyegān

tehzil:

1. tehzil:

Gazel 147

Mısra: 9

Alaya alma, zayıflatma.

Bir sıska, sönük nazm ile bir kupkuru

tehzil

Fārūk Edemez kadr-i semā-pāyemi

tenzil

tehziz edince:

1. tehziz edince:-ince

Kaside 1

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Hafif titreme, hareket ettirme.

Nikāb-ı hüsünü tehziz edince rüyinden

Düşürdü dağlara Cibrili vālih u şeydā

tek:

1. tek:

Diğer 1

Mısra: 152

Sadece, yalnızca, yegâne.

Maḥabbet sofrası taşar da dolmaz

Buyurun sofranın tek mancasına

2. tek:

Gazel 31

Mısra: 4

Sadece, yalnızca, yegâne.

Gönül teferrüd etmesin mi 'âşık-ı

yegânedir

Kabül-i şîrket eylemez o mehlîkâyı tek

sever

3. tek:

Kaside 6

Mısra: 31

Sadece, yalnızca, yegâne.

Bir sofrada tek soğan bulunsa

Eyler bu da iktizâ-yı ḥamsî

Olsun ey rûh-ı revân zinde-i câvîd
İhsân
Eylesin gözlerimiz yani tekâbül yetişir

2. tekabül:

Gazel 126

Mısra: 9

Karşılık olma, karşılama, yerini tutma.

Etti mir'ât-ı mahabbetle tekabül dil-i

zâr

Yaktı mir'âtını mihrak gönülden gönüle

tekâbül etmesin:

1. tekâbül etmesin:-me, -sin

Gazel 95

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Karşılık olmak, karşılamak, bir şeyin yerini tutmak.*

Bin vasla tekâbül etmesin mi

Hicrân dolu bir gamîn tebessüm

tekâbül etti:

1. tekâbül etti:-ti

Rûbai 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Karşılık olmak, karşılamak, bir şeyin yerini tutmak.

Bin şekline ḥüsn ü 'aşkın oldum şâhid

Âyineye âyine tekâbül etti

Olsun ey rûh-ı revân zinde-i câvîd
İhsân
Eylesin gözlerimiz yani tekâbül yetişir

2. tekabül:

Gazel 126

Mısra: 9

Karşılık olma, karşılama, yerini tutma.

Etti mir'ât-ı mahabbetle tekabül dil-i

zâr

Yaktı mir'âtını mihrak gönülden gönüle

tekâbül etmesin:

1. tekâbül etmesin:-me, -sin

Gazel 95

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Karşılık olmak, karşılamak, bir şeyin yerini tutmak.*

Bin vasla tekâbül etmesin mi

Hicrân dolu bir gamîn tebessüm

tekâbül etti:

1. tekâbül etti:-ti

Rûbai 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Karşılık olmak, karşılamak, bir şeyin yerini tutmak.

Bin şekline ḥüsn ü 'aşkın oldum şâhid

Âyineye âyine tekâbül etti

tekellüf:

1. tekellüf:

Gazel 9

Mısra: 1

Gösteriş, özentî, yapmacık.

Bilmez tekellüf bir sâde meşreb
Rindân-ı sahbâ âzâde-meşreb

tekellümleri:

1. tekellümleri: -ler, -i

Gazel 161

Mısra: 8

Söyleme, konuşma.

Nâzımdır o manzûm tebensümleri
vardır
Tüfûdir o ma'nalı tekellümleri vardır

tekir:

1. tekir:

Kaside 6

Mısra: 129

*Barbunyaya benzeyen, vücudu benekli
veya çizgili balık.*

Uskumru tekir kefal lûfer ton
Olmuşsa da akrabâ-yı hamsi

tekmil hurûf etti:

1. **tekmil huruf etti:****Gazel 164**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Bütiin, eksiksiz harfler oluşturmak.

Yediden yetmiş tekmil huruf etti cihân
Olayım ben dahi kırkımda sebak-hân-ı
sûlhan

tekmil olur:1. **tekmil olur:-(u)r****Kıt'a 60**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Tamamlanmak, eksiksiz olmak.*

Bağır-ı istig'nâda esbâb-ı safâ tekmil
olur
Zevrak-ı ümmîd için yelken kürek
eksik değil

tekrâr eder:1. **tekrâr eder:-(e)r****Tesdis 1**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tekrarlamak, yeniden yapmak.

Görse Azrâil onun hışmından istigfâr eder
Handesinden mu'ciz-i İsayı Hak tekrâr eder

teksîr eder:1. **teksîr eder:-(e)r****Kıt'a 23**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çoğaltmak.

Devr-i hürriyyetle zâhir farkı devr-i
sâbıkın
Şimdi seylâb-ı sakâ teksîr eder
mecrâsını

tekvesinin:1. **tekvesinin:-si, -nin****Gazel 122**

Mısra: 10

Tekke.

İhsân enîn-i rûh ile ben nâle-kâr iken
Uymam zamâne tekvesinin hü y
hâyına

televvüñgeh-i 'âlemde:1. **televvüñgeh-i 'âlemde:-de****Kıt'a 45**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sözünde durmayan, kararsız bir yer
olan âlem, dünya.*

Şu televvüñgeh-i 'âlemde o noksanı da yap
Boyağın her boyadan kaldı hemen fıstık
reng

1. **temāṣā:**

Gazel 167

Mısra: **3**

Görünüŧ, görünüm.

Zihī ğarrā temāṣā ḥakkı bātıldan eder tefrık
Gönüllerden çıkan āvāze-i Mansūr
'aşkından

2. **temāṣā:**

Kaside 5

Mısra: **15**

Görünüŧ, görünüm.

İŧte pür-debdebe bir başka temāṣā
geçiyor
Göz kamaŧmaz mı bu seyrāna ne
seyrāndır bu

temāṣā eden:

1. **temāṣā eden: -en**

Gazel 59

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Seyretmek, bakmak.

Bir gözleri āhüyu temāṣā eden enzār
İskenderin āyinesi dīdārına bakmaz

temāṣāya:

1. **temāṣāya: -ya**

Gazel 35

Mısra: 1

Görünüş, görünüm.

Bir şāhvār-ı hüsnü temāşāya daldılar
Aşkın piyāde erleri yollarda kaldılar

temāşā-yı sūkūtun:

1. temāşā-yı sūkūtun: -un

Gazel 158

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sessizliği izleme.

Göz aç ki yazıktır bu temāşā-yı sūkūtun
Bir dağ oluyor kalbime ifşā-yı sūkūtun

temayül:

1. temayül:

Gazel 54

Mısra: 9

Bir tarafa meyletme, yönelme.

Temayül et bize bir lahza sāye-dār
olalım
Zamān gelir ki düşer hāke bir mezār
oluruz

2. temayül:

Gazel 114

Mısra: 9

Bir tarafa meyletme, yönelme.

Etmiş temāyül agyāre hayfā
Şeh beyt-i sevdā almış imāle

temāyül etti:

1. temāyül etti: -ti

Kıt'a 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yönelmek, meyletmek.

Cānān temāyül etti de sīnemde ağladı
Bülbül çemende konu perīşān ney
üstüne

temāyüllere:

1. temāyüllere: -ler, -e

Gazel 109

Mısra: 6

Bir tarafa meyletme, yönelme.

Üftādene yār olmadın ey nahl-i melāhat
Agyāre olan bunca temāyüllere karşı

te' mīn eylesek:

1. te' mīn eylesek: -se, -k

Kıt'a 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Korkusunu gidermek, güven vermek,
sağlamak.*

'İbret alsak bâri istikbâli te'mîn eylesek
Hâlîmiz muhtâc-ı tedbîr-i siyâsettir
bugün

temrenli:

1. temrenli:-li

Gazel 92

Mısra: 8

*Ok, mızrak vb. şeylerin ucundaki sivri
demir, peykân.*

Nûr olup hûn-ı revânım yeniden can
bulayım
Hedef et sînemi ey gamzesi temrenli
güzel

temsîl eder:

1. temsîl eder:-(e)r

Gazel 168

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*En belirgin özellikleriyle aksettirmek,
örneği olmak.*

Hudâ hüsn ü 'aşkın kemâlâtını
Mübârek vücûdunla temsîl eder

temsivvet-i ahvâle:

1. temşîyyet-i ahvâle:-e

Kaside 2

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

*Durumları, hâlleri yitürmek,
ilerletmek.*

Olmayız temşiyet-i ahvâle dâmen
dermiyân
Dest-i ihyākâr-ı ğaybîden i'ânet
bekleriz

ten:

1. ten:

Gazel 68

Mısra: 2

Beden,viücut.

Cânân bana ben şive-i cânâne mu'ârız
Bir vākıa'dır cân tene ten cânne mu'ârız

tenävül:

1. tenävül:

Kaside 6

Mısra: 117

Yeme içme.

Batmânla tenävül etse doymaz
Doymaz yine nâşitâ-yı hamsi

tene:

1. tene:-e

Gazel 168

Mısra: 2

Beden,viücut.

Cânân bana ben şive-i cânâne mu'ârız
Bir vākıa'dır cân tene ten cânne mu'ârız

teneccümât:

1. teneccümât:

Gazel 51

Mısra: 12

Yıldızlar.

Gönülde raksa girer lem'a lem'a şevk
İhsân
Teneccümât ile deryâ-yı bî-karâr
öpüşür

tenessüm:

1. tenessüm:

Gazel 95

Mısra: 5

Suluk alma, teneffüs etme.

Her nagmesi anberîn tenessüm
Her nazresi bir nevîn tebensüm

tenezzüldür:

1. tenezzüldür:-dür

Gazel 160

Mısra: 6

*Alçak gönüllülük gösterme, gönül
alçaklığı.*

Ankâ ile pervâz edemez göldeki ördek
Şâhîne tenezzüldür o usfûre süzûlmek

tenhāca:

1. tenhāca: -ca

Diger 1

Mısra: 1

Kalabalık olmayan bir biçimde, ıssız.

Cānāni nasılsa tenhāca gördüm

Yaklaştım yanına erkāncasına

tenhāca bir işret:

1. tenhāca bir işret:

Tahmīs 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Tenha, ıssız bir içki meclisi.

Koymayıp bir dem beni āgyār o gül-
ruhsār ile

Olmadı tenhāca bir işret çemende yār
ile

ten-i rūh-āferīni:

1. ten-i rūh-āferīni: -i

Gazel 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Can yaratan beden.

Gāhī düpā-yı nāzı gehī meh-cebīni öp

Ser-tā-be-pāy bir ten-i rūh-āferīni öp

ten-i sīmūni:

1. **ten-i sîmîni:-i****Gazel 92**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**(Sevgilinin) *gümüş teni*.

Olahım subha kadar bir gece senli benli
Bize gel ey ten-i sîmîni güzel benli
güzel

Mısra: 6

Vücut, beden.

Cân gülşeninde gül gibidir bir içim
sudur

Ey cân-ı işve işveden âyinedir tenin

2. **tenin:-in****Tahmis 5**

Mısra: 1

Vücut, beden.

Rühü 'l-kudüsün ruhu olurdum tenin
olsam
Hep gerden-i sâfindan öperdim benin
olsam

tenis:1. **tenis:****Kaside 5**

Mısra: 21

*Ağla ortasından ikiye bölünen bir
alandaki tek veya çift oyuncuların raketle
karşılıklı vurdukları, çeldikleri topu, belli
kurallara göre, karşılanamayacak biçimde
birbirlerinin alanına düşürerek sayı
kazanmaları esasına dayanan oyun, alan
topu.*

Sanma bir başka oyundur şu voleybolla
tenis

Şekl-i 'asrîde birer güy ile çevgandır bu

tenimde:1. **tenimde:-im, -de****Gazel 90**

Mısra: 4

Vücut, beden.

Rızâlarım hâsıl oldu çünkü ibtilâlarım
Tenimde nâr-ı aşkın iftirâkı ez-kazâ
değil

2. **tenimde:-im, -de****Gazel 129**

Mısra: 12

Vücut, beden.

Terahhum et bana ey can-sitân elimde
ne var
Yolunda müjde verirdim tenimde cân
olsa

tenin:1. **tenin:-in****Gazel 83**

tenk oldu:

1. **tenk oldu:** *-du*

Kaside 4

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Dar, sıkıntılı olmak.

Sabırım gibi h ad yok senin evs fına
amm 

Ben neyliyeyim k fiye tenk oldu
tükendi

tenn r:

1. **tenn r:**

Gazel 162

Mısra: **4**

F rn, ocak, tand r.

  u matbahdan ısınsan p y alırsın h n- 
yağmadan
V c dun kızdırır tenn r olursun böyle
kalmazsın

ten  t:

1. **ten  t:**

Kaside 6

Mısra: **215**

*Key flendirme,  enlendirme,
ne selendirme.*

Etmez mi y  ehl-i zevki ten  t
Manz me-i h ande-z y-i h amsi

tenvîr:**1. tenvîr:****Kaside 7**

Mısra: 3

Vücut, beden.

Çaktın cihet-i kıbleden ettin bizi tenvîr
Sensin görünen âyet-i 'irfân-ı ma'ârif

tenvîr ederek:**1. tenvîr ederek:-erek****Kaside 7**

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Aydınlatmak, ışıklandırmak.

Zulmetleri tenvîr ederek ma'bed-i 'ilme
Olmuş gibidir her biri şamdân-ı ma'ârif

tenvîr u irşâd suretiyle îrâd buyurulmuş:**1. tenvîr u irşâd suretiyle îrâd****buyurulmuş:-(u)l, -muş****Diğer 4**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Aydınlatma, bilgilendirme ve doğru
yolu gösterme biçiminde söylenmek.*

refîk-i şefikimiz müderris Fu'âd
Meḥmed Efendi'yi 'ilmen tenvîr u irşâd
suretiyle îrâd buyurulmuş

tenvîr-i 'uyûn-ı 'âlem etmiş:**1. tenvîr-i 'uyûn-ı 'âlem etmiş:-miş****Kaside 6**

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Âlemin gözleri aydınlatmış.

Tenvîr-i 'uyûn-ı 'âlem etmiş
Bak şahid-i dil-güşâ-yı ḥamsi

tenzîl:**1. tenzîl:****Gazel 147**

Mısra: 10

Aşağı indirme.

Bir sıska sönük nazm ile bir kupkuru
tehzîl
Fâruk edemez kadr-i semâ pâyemi
tenzîl

tepeler:**1. tepeler:-ler****Gazel 24**

Mısra: 9

*Yüksekliği genellikle birkaç yüz
metreyi geçmeyen, çok kez tek başına,
yamaçları yatık yer biçimi.*

Gökler tepeler manzaralardan bütün
İhsân
Olmuş nazar erbâbına âyîne denizler

2. tepeler:-ler

Gazel 145

Mısra: 9

*Yüksekliği genellikle birkaç yüz
metreyi geçmeyen, çok kez tek başına,
yamaçları yatık yer biçimi.*

Görmüş seni gelmiş dile dağlar tepeler hep
Çağlar seni andıkça şu ırmak delikanlı

tepretti:

1. tepretti:-ti

Gazel 142

Mısra: 7

Kımlatmak, hareket ettirmek.

Ne şehsuvâr idi tepretti gitti eşheb-i
nâzı
Piyâdegâni birer âh-ı inkisâr ile geçti

terahhum:

1. terahhum:

Gazel 75

Mısra: 8

Acıma, merhamet etme.

Mazlumu olup pür-hün âteşlere
yanmışken
Zâlimde terahhum yok vîcdân-ı
te'ellüm yok

2. terahhum:

Gazel 129

Mısra: 11

Acıma, merhamet etme.

Terahhum et bana ey can-sitân elimde
ne var
Yolunda müjde verirdim tenimde cân
olsa

terahhum etmez:

1. terahhum etmez:-mez

Gazel 85

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Acımak, merhamet etmek.

Dağıtma kâktül 'izâra ey meh-cemâl
bahtım siyah edersin
Terahhum etmez gönül yakarsın diyâr-ı
îmân tebâh edersin

terahhum eyle:

1. terahhum eyle:

Kaside 1

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek, acımak, üzölmek.

Terahhum eyle amân ey melâz-ı kevn ü
mekân
Kapından eyleme İhsân-ı bî-nevâyı
cüdâ

terâne:

1. terâne:

Gazel 38

Mısra: 1

Nağme, ahenk, ezgi.

Ne cām-ı bâde-i devrân ne bir terâne
döner
Bu bezm-i neş'ede hep âh-ı âşıkâne
döner

2. terâne:

Gazel 96

Mısra: 20

Nağme, ahenk, ezgi.

Visâl-i yâr ile mes'ûd olan bu yerlerde
Ne bir terâne işittim ne âşîyân buldum

3. terâne:

Gazel 108

Mısra: 6

Nağme, ahenk, ezgi.

Çapkın çapkın gülüşlerindir
Gülzârı tutan terâne çapkın

terâne-i âmâl:

1. terâne-i âmâl:

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Emellerin, isteklerin ezgisi.

Gelince hâtıra her dem terâne-i âmâl
Fezâ-yı dilde uçar murg-ı lâne-i âmâl

terâneler:

1. terâneler:-ler

Gazel 104

Mısra: 2

Nağme, ahenk, ezgi.

Olur menâzır-ı sevdâ ayân semâlardan
Terâneler یشtir gûş-ı cân semâlardan

terânelerde:

1. terânelerde:-ler, -de

Gazel 117

Mısra: 9

Nağme, ahenk, ezgi.

Muhrik terânelerde duyarlar enîn-i aşk
İhsân sümâh-ı rikkat açanlar figânıma

**terbiyet-kerde-i faziletinin şâdi ismi fi'l-asl
sedde-i şedide ile müşedded olup fakat bu
sedde mektûbe ve melfûze olmayıp
muzmere ve mu'teberedir:**

1. terbiyet-kerde-i faziletinin şâdi ismi
fi'l-asl şedde-i şedide ile müşedded olup
fakat bu şedde mektûbe ve melfûze
olmayıp muzmere ve mu'teberedir:

Diğer 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Faziletle terbiye edilmiş Şâdi ismi
aslında şiddetli bir şedde ile şeddeli, güçlü
olur fakat bu şedde yazılmış ve söylenmiş
değil gizlenmiş ve itibar görendir.*

bu terbiyet-kerde-i faziletinin Şâdi ismi
fi'l-asl şedde-i şedide ile müşedded
olup fakat bu şedde mektûbe ve
melfûze olmayıp muzmere ve
mu'teberedir

tercemân:

1. **tercemân:**

Gazel 96

Mısra: 4

*Birinin maksadını anlatmaya, bir şeyi
tasvir ve ifadeye vasıta olan.*

Lisân-ı hâl ile tahrîr-i dâstân ettim
Lisân-ı hâli dil-i zâra tercemân buldum

2. **tercemân:**

Gazel 130

Mısra: 2

*Birinin maksadını anlatmaya, bir şeyi
tasvir ve ifadeye vasıta olan.*

Beyân-ı hâl edecek âha bir lisân olsa
Lisân-ı âh dönüp kalbe tercemân olsa

tercemân-ı figân:

1. **tercemân-ı figân:**

Gazel 91

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Feryadın tercümanı.

Olurken revân gözlerimden figân
Sen ol tercemân-ı figân ey gönül

tercümân-ı âh:

1. **tercümân-ı âh:**

Gazel 70

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Acının feryadın tercümanı, açıklayıcısı.

Ey kalem tercümân-ı âh isen âh
Olur îhsân için nevâ melhûz

terennüm:

1. terennüm:

Gazel 51

Mısra: 7

*Nağme ile söyleme, güzel ve tatlı bir
sesle hafif hafif şarkı söyleme.*

Terennüm et güzelim büse-çm-i aşk
olalım
Şu yavru kuşlara bak vakt-i nev-bahār
öpüşür

2. terennüm:

Gazel 85

Mısra: 5

*Nağme ile söyleme, güzel ve tatlı bir
sesle hafif hafif şarkı söyleme.*

Hezār isen bir terennüm et bak bahar
gelmiş nedir bu hālin
Ümīdi yanmış vatan mısın ey gönül ne
süzişli āh edersin

terennümden:

1. terennümden:-den

Kıt'a 67

Mısra: 9

*Nağme ile söyleme, güzel ve tatlı bir
sesle hafif hafif şarkı söyleme.*

Neş'eden meyden terennümden safādan
muttasıl

‘İşve vü nâz ü edâ vü şîve olmuş yek-
zebân

terennümler:

1. terennümler:-ler

Tahmîs 9

Mısra: 15

*Nağme ile söyleme, güzel ve tatlı bir
sesle hafif hafif şarkı söyleme.*

Handeler demler terennümler sabâdan
geçtiler
Şâhid-i hüsn etti zât-ı ‘‘ aşka ref’-i
pîrehan

terennümleri:

1. terennümleri:-ler, -i

Gazel 161

Mısra: 4

*Nağme ile söyleme, güzel ve tatlı bir
sesle hafif hafif şarkı söyleme.*

Düşmanlara dehşetli tehâcümüleri vardır
Bülbüldür o pür-neş’e terennümleri
vardır

terennüm-sâz olur:

1. terennüm-sâz olur:

Tahmîs 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şarkı söyleyen, terennüm eden olmak.

Akar dîvâne ser-cûlar terennüm-sâz olur
murğân
Hırâmân serv-kadlerdir edenler cā-be-cā
seyrân

terennüm-serâ:

1. terennüm-serâ:

Gazel 51

Mısra: 4

*Güzel ve tatlı bir sesle hafif hafif şarkı
söyleyen.*

Dudakların leb-i zevkimde bir nefes
kalsın
Şükûfelerle terennüm-serâ hezâr öpüşür

2. terennüm-serâ:

Gazel 73

Mısra: 4

*Güzel ve tatlı bir sesle hafif hafif şarkı
söyleyen.*

Hezâr hâtıra-i aşkı eyliyor tehyîc
Hezâr olunca terennüm-serâ latîf latîf

terfende:

1. terfende:

Gazel 87

Mısra: 14

*Mevsimin başında ilk yetişen, ilk kez
ortaya çıkan.*

Bir  azel tarhıyla İhs n b gb n-ı dil
bugün
Gülsitandan toplamış nevdeste bin
terfende g l

terg bini:

1. **terg bini:** -i, -n, -i

Gazel 154

Mısra: 2

İsteklendirme, arzu ettirme.

Uydursa da akv lini ic b-ı kit ba
Teşvikini terg bini hiç katma hes ba

terk edip:

1. **terk edip:** -ip

Tahmis 9

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bırakmak, ayrılmak, vazgeçmek.

Buldular int ka yol bir meyden
işr kileri
Kıldılar c n nı hemdem terk edip
b k leri

terk et:

1. **terk et:**

Diğer 1

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Bırakmak, vazgeçmek.

Zevkin değil ise nüş etmek rakı
Şampanya içeriz terk et merâkı

terk etme:

1. terk etme: -me

Gazel 20

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Terk etmek, bırakmak, vazgeçmek.

Ümmîd ile de tesliyet-i kalb-i hazînim
Terk etme İlahî beni bîgâne-i ümmîd

terk etmişim:

1. terk etmişim: -miş, -im

Muhammes 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Terk etmek, bırakmak.

Esmez başımda nefhası cânân
neşîminin
Terk etmişim hayâlini ümmîd ü
bîminin

terk eyle:

1. terk eyle:

Gazel 154

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Terk etmek, vazgeçmek.

Terk eyle hatâ bâbını gir râh-ı savâba
Güşunda senin bir küpe olsun bu hitâbe

terk evledim:

1. terk eyledim: -di, -m

Muhammes 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Terk etmek, bırakmak, ayırmak.

Terk eyledim diyârımı âvârelerdenim
Olmuş küşâde-gâret-i yârâna
me' benim

terk-i diyâr:

1. terk-i diyâr:

Gazel 71

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yerini, yurdunu terk etme.

Yâ sabr yâ sefermiş 'aşkın devâsı
ammâ
Yok ihtimâli sabrın terk-i diyâr
memnû'

terk-i sevdâ:

1. terk-i sevdâ:

Gazel 138

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevdâyı, aşkı terk etme, bırakma.

Bu külhanlarda yanmazdım o şühun
nâr-ı aşkından
Ederdim terk-i sevdâ terk-i sevdâ kâbil
olsaydı

tersim:

1. tersim:

Gazel 153

Mısra: 5

Resmini yapma, şeklini çıkarma, çizme.

Tersim edemez fırçası ressâm Münîfin
Pek anlayamaz zannederim akl-ı şerîfin

tertib:

1. tertib:

Gazel 53

Mısra: 9

Düzen, nizam.

Levend-i nâzını müjgândan eylemiş
tertib
Diyâr-ı hüsnü alan şehriyâr gözleriniz

tertil eder:

1. tertil eder:-(e)r

Gazel 168

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Usûlüne uygun şekilde her harfin
hakkını vererek güzel sesle okuma.*

Gören müşaf-ı tal'atından varak
Hemân âyet-i nûrî tertîl eder

tertip eylemişler:

1. tertip eylemişler:-miş, -ler

Diğer 1

Mısra: 122

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Düzenlemek, hazırlamak.

Gördük bir alayı hep kabadayı
Tertip eylemişler baskın alayı

tesâdüften 'ibârettir:

1. tesâdüften 'ibârettir:-tir

Kıt'a 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tesadüften meydana gelmiştir.

Bugün zulmet-nümâ ferdâ bizimçün
ğam değil zîrâ
Açıktır yol sa'âdet bir tesâdüften
'ibârettir

tesâvîr-i şebâbın:

1. tesâvîr-i şebâbın:-in

Gazel 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gençlik, tazelik tasvirleri.

Nişân-ı nev-bahâridir bahâr-ı hande-
pîrâdır
Tesâvîr-i şebâbın en güzel tasvîridir
sevdâ

teşbih eylerim:

1. teşbih eylerim:-r, -im

Gazel 136

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Benzetme.

Nürdan yekpâre süzân nahle teşbih
eylerim
Hâtırım âyinesinden seyr edip endâmını

tesbîh-i dür-i senâ-yı hamsi:

1. tesbîh-i dür-i senâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 246

Kelime Tipi: -

Hamsiye övgünün inci tesbihi.

Binlerce de beyti bulsa bitmez
Tesbîh-i dür-i senâ-yı hamsi

tescîl:

1. tescîl:

Gazel 147

Mısra: 3

Sicile geçirme, deftere kaydetme.

Dīvān-ı ezel kâtibi etmiş beni tescîl
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise
tahsîl

2. tescîl:

Gazel 147

Mısra: **3**

Sicile geçirme, deftere kaydetme.

Dīvān-ı ezel kâtibi etmiş beni tescîl
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise
tahsîl

tesellî edivor:

1. tesellî edivor:-(i)yor

Kıt'a 51

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

*Sıkıntısını, acısını hafifletmek,
avutmak.*

Hep böyle tesellî ediyor kendine zîrâ
Ma'bûd ki vermez sana Maḥmûd ne
yapsın

tesellî etsin:

1. tesellî etsin:-sin

Gazel 136

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

*Sıkıntısını ve acısını unutturmaya
çalışma, avutma.*

Şimdi hançerlerden ümmîd eylerim
İhsân devâ
Gamzeler etsin tesellî aşık-ı nâ-kâmını

Erbâb-ı hayâl İhsân dünyâyı alıp satmış
Ammâ ki tasarruf yok teslîm ü tesellüm
yok

tesellî-cüy-ı efgân:

1. tesellî-cüy-ı efgân:

Şarkı 1

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Feryada teselli arayan.

Bu muhrik derde dermân ağlamaz mı
Tesellî-cüy-ı efgân ağlamaz mı

tesellisi:

1. tesellisi:-(s)i

Kıt'a 10

Mısra: **3**

*Sıkıntısını ve acısını unutturmaya
çalışma, avuntu.*

Bir tesellisi yok efgân imiş ancak bu
hayât
Böyle bir tıflı nasıl dâye-i devrân
uyutur

tesellüm:

1. tesellüm:

Gazel 75

Mısra: **12**

Teslim edilen şeyi tekrar teslim alma.

teshîl-i tirâş-ı nazm:

1. teshîl-i tirâş-ı nazm:

Kaside 6

Mısra: **237**

Kelime Tipi: -

*Şiiri tiraş etmeyi, gereksiz sözlerden
arındırmayı kolaylaştırma.*

Teshîl-i tirâş-ı nazm edince
Her def'a sabunlamâ-yı hamsi

teshîr:

1. teshîr:

Gazel 3

Mısra: **2**

Ele geçirme, zaptetme. II Büyüleme.

Efvâh-ı cihân olsa da meşhûn-ı
temennâ
Teshîr edemez rûhumu efsûn-ı temennâ

te'sîr:

1. te'sîr:

Gazel 125

Mısra: **7**

Tesir, etki.

Gösterme ayān yā Rab ol māha eder
te'sīr
Bir āhı ki pinhāndır sad-pāre
gönüllerde

te'sīri:

1. te'sīri:-i

Gazel 112

Mısra: 3

Tesir, etki.

Te'sīri olmuş dünyāya hākim iksīr-i
cāndır
Dārū-yı güldür rūh-ı revāndır
peymānedir bu

te'sir-i āteş-i ferdā:

1. te'sir-i āteş-i ferdā:

Kaside 1

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Ahret ateşinin etkisi.

Geçince hātradan seyyiāt-ı a'mālim
Yakar yıkar beni te'sir-i āteş-i ferdā

te'sir-i cemāl-i cānān:

1. te'sir-i cemāl-i cānān:

Gazel 126

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzel yüzünün tesiri, etkisi.

Ne tecellî bu ki te'sîr-i cemâl-i cânân
Eder Allahu da intâk gönülden gönüle

teskîl-i tenzîl eder:

1. teşkîl-i tenzîl eder:-(e)r

Gazel 168

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gökten indirilen Kur'an-ı Kerim'i
oluşturur.*

Ne mümkün diğer söz ki Mevlâ-yı hüsn
Cemâlinle teşkîl-i tenzîl eder

teskîne:

1. teskîne:-e

Gazel 24

Mısra: 1

Yatıştırmak, dindirmeye çalışmak.

Yetmez benim âlâmımı teskîne denizler
Hem-râz olamaz kalb-i gam-âğine denizler

teslîm:

1. teslîm:

Gazel 75

Mısra: 12

Bir emaneti yerine verme.

Erbâb-ı hayâl İhsân dünyâyı alıp satmış
Ammâ ki tasarruf yok teslîm ü tesellüm
yok

teslivet:

1. teslivet:

Gazel 2

Mısra: 11

Teselli verme, avuntu.

Bir katre neş'e, zerre ziyâ şemme
teslivet
Yok bir nazar bu sahnede üftâde âşinâ

2. teslivet:

Gazel 2

Mısra: 11

Teselli verme, avuntu.

Bir katre neş'e zerre ziyâ şemme
teslivet
Yok bir nazar bu sahnede üftâde âşinâ

teslivet-i hâl:

1. teslivet-i hâl:

Gazel 80

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Teselli etme durumu.

Şimdilik teslivet-i hâl ise kasdın İhsân
Bezm-i hâtırda kalan sohbet-i dîrîmeye
bak

teslivet-i kalb-i hazînim:

1. tesliyet-i kalb-i hazinim:-im

Gazel 20

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hüzünlü kalbin tesellisi, avuntusu.

Ümmîd ile de tesliyet-i kalb-i hazinim
Terk etme lâhi beni bigâne-i ümmîd

tesmîr ederek:

1. teşmîr ederek:-erek

Şarkı 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Sıvama. II Büyük bir gayretle teşebbüs
etme.*

Şöyle teşmîr ederek sa'îd-i sîmîn sâkı
Bizi göster ameliyyâtda subhu'l-bâkî

tesne:

1. teşne:

Gazel 131

Mısra: 1

*Susamış. II Çok istekli, çok hevesli, çok
arzulu.*

Hañcer-i müjgânı üryân teşne yatmış
cân elinde
Gamze-i cellâdının hem tîg hem kurbân
elinde

teşnedir:1. **teşnedir:-dir****Kaside 1**

Mısra: 107

Susamış. II Çok istekli, çok hevesli, çok arzulu.

Hudâ bilir ki gönül teşnedir cemâlin için

Zülâl-i tal'at-i pâkinle eyle sen irvâ

teşnesi:1. **teşnesi:-(s)i****Gazel 100**

Mısra: 11

Susamış. II Çok istekli, çok hevesli, çok arzulu.

La'l-i lebinin teşnesi müşâk-ı cemâlim

Atsan beni cennetteki kevserlere kanmam

tesnîm-i bekâ:1. **tesnîm-i bekâ:****Gazel 79**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ebedî olan cennet ırmağı.

La'l-i leb-i sâkîden öpen sâgar olaydık

Tesnîm-i bekâ zevkine reşk-âver

olaydık

teşrif eyleyip:1. **teşrif eyleyip:-(y)ip-y, -ip****Gazel 136**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şeref verme, şereflendirme, gelme.

Bezmi teşrif eyleyip mâh-ı felek-şânım bu şeb

Gönlümün etmez mi handân girye-rîzân

şâmını

teşrîfi:1. **teşrîfi:-i****Tahmis 5**

Mısra: 6

Gelmesiyle mutlu etme, şereflendirme.

Kim görür idim sîneni pîrâhenin olsam

Va'd etmiş iken hânemi teşrîfi geçende

teşrîf-i kudümünle:1. **teşrîf-i kudümünle:-ün, -le****Kaside 7**

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Uzun bir yoldan gelişiyile şereflendirme.

Teşrîf-i kudümünle olup mest-i

maḥabbet

Olsam yaraşır ben de gâzelhân-ı
ma'ârif

tesvîkîni:

1. **teşvîkîni:** -i, -n, -i

Gazel 154

Mısra: 2

*Cesâretlendirme, gayrete getirme,
heves ve istek verme.*

Uydursa da akvâlini icâb-ı kitâba
Teşvîkîni tergîbini hîç katma hesâba

tesvîl:

1. **tesvîl:**

Gazel 147

Mısra: 6

*Çirkin bir şeyi güzel göstererek
karşısındakini aldatma.*

Sâbit-kademim eyleyemem fikrimi
tebdîl
Bilmem bu nasıl fitne ne hâlet bu ne
tesvîl

tevârihlerde:

1. **tevârihlerde:** -ler, -de

Diğer 1

Mısra: 54

*Hadiselerin zuhur zamanını kaydeden
kitaplar, tarihler.*

Biz gibi şu'arâ gelmez cihāna
Hep tevārîhlerde olduk yegāne

tevbe ederdi:

1. **tevbe ederdi:**-(e)r, -di

Kaside 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bir günah veya suçu bir daha
yapmamaya söz vermek.*

Bin def'a şeker çiğnemedi tevbe
ederdi
Tatsaydı eğer lezzet-i güftârım Kandî

tevbe-i peymānede:

1. **tevbe-i peymānede:**-de

Gazel 68

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İçkiye tövbe etme.

Ben sâbit iken tevbe-i peymānede her
dem
Peymāne-i la'î olmada peymāne
mu'arız

tevbeler nukl ü vera' peymāne olmaz mı:

1. **tevbeler nukl ü vera' peymāne olmaz mı:**

Tahmis 3

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Tövbeler meze ve günahıtan sakınma
kadeh hâline gelmez mi?.*

Bu bezme tevbeler nukl ü vera'
peymāne olmaz mı
Mahabbet anda mutrib andadır elhan-
serā anda

tevcîhe:

1. **tevcîhe:**-e

Gazel 155

Mısra: 9

Rütbe, mevki verme.

Tevcîhe nazîfâneye bel bağlama Nâfiz
Şâ'irliği Hak vergisi addetmeliyiz biz

tevcîh-i hitâb eylevelim:

1. **tevcîh-i hitâb eylevelim:**-y, -elim

Gazel 99

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hitap etmek için yönelme, söz söyleme.

Görmedin zevkini bir an mey-i
âmâlimizin
Kime İhsân kime tevcîh-i hitâb
eylevelim

tevcîh-i vecîh:

1. tevecih-i vecih:

Kıt'a 65

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüzünü bir yöne çevirme, bakma.

Ni'mezā hakk-ı şerifinde ne tevecih-i

vecih

Güş edip başladı evsâfını hâmem yâda

teveccüh:

1. teveccüh:

Gazel 110

Mısra: 4

*Bir şeye doğru yönelme, bir tarafa
dönme.*

Boş kalan mihrâblarda ka'be-cû bir muktedâ
yok

Eyledim yüz bin teveccüh kible-i âmâle
doğru

teveccüh eyle:

1. teveccüh eyle:

Tahmis 7

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

(Belli bir yere) doğrulmak, yönelmek.

Tecellî neş'esinden hıyre-çeşm olmuş

ulü'l-ebsâr

Teveccüh eyle İhsân kible-i didâra

Müsâ-vâr

tev'em:**1. tev'em:****Gazel 62**

Mısra: 10

Benzer, denk, eş.

Vasl u hicrân iki hemrâh-ı kadîm

Gam u şâdî iki tev'em kardeş

tevessül:**1. tevessül:****Gazel 137**

Mısra: 10

Sarılma, bağ vurma.

Gösterdi bâb-ı yâri nihayet cenâb-ı 'aşk

İhsân tevessül etmediğim bâb kalmadı

tevfik-i hudâvend:**1. tevfik-i hudâvend:****Kaside 3**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Allah'ın ihsâm, yardımı.

Devrân beni sevdâya düşürmüş yeni

baştan

Tevfik-i Hudâvend ola her işte zahîrim

tevrâtı:**1. tevrâtı:-ı****Diğer 1**

Mısra: 52

*Allah tarafından Hz. Musa'ya
vahyeden kutsal kitap.*

Ezberden okuruz yüz dört kitâbı

Tevrâtı İncili Kur'âncasına

tevsenli:**1. tevsenli:-li****Gazel 92**

Mısra: 10

Dikbaşlı, inatçı, âsi.

Rehgüzârında ki İhsân gibi üftâdesi var

İşve meydanını almaz mı o tevsenli
güzel**te'yîdine:****1. te'yîdine:-i, -(n)e****Kaside 6**

Mısra: 51

*Doğru olduğunu ortaya koyma,
doğrulamama.*

Te'yîdine ben şitâb edince

Tasdik ile kethüdâ-yı hamsi

tezâhür:**1. tezâhür:****Gazel 130**

Mısra: 3

Belirti, ortaya çıkma, görünme.

Me'al-i süre-i nûr u duhân tezâhür eder
O turre mushaf-ı ruhsâre sâyebân olsa

tezallüm:

1. tezallüm:

Gazel 88

Mısra: 7

Birisinin zulmünden şikâyet etme.

Durmayıp eyle tezallüm yine ey âh-ı
bülend
Varak-ı bād-ı hazân ol reh-i cānāna
dökül

tezeyvün:

1. tezeyvün:

Gazel 86

Mısra: 5

Süslenme, bezenme.

Serîr-i hüsnü tezeyvün edince bir şeh-i
nâz
Olur makâm-ı niyâz âstâne-i âmâl

tezyîl:

1. tezyîl:

Gazel 147

Mısra: 1

*Bir yazının veya eserin altına ilave
etme, zeyl yapma.*

Ben berberim amma ederim Makberi
tezyîl
Erbâb-ı dehâ eylediler kadrîmi tebciîl

2. tezyîl:

Gazel 147

Mısra: 1

*Bir yazının veya eserin altına ilave
etme, zeyl yapma.*

Ben berberim amma ederim Makberi
tezyîl
Erbâb-ı dehâ eylediler kadrîmi tebciîl

ticâret-gâh-ı 'âlemden:

1. ticâret-gâh-ı 'âlemden:-den

Kıt'a 64

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Âlemin ticaret yapılan yeri.

Ben ticâret-gâh-ı 'âlemden zarar
gördüm diye
Sırtı bir nev-kisve-i pür-hîle ilbâs
eylemiş

tıfl-ı endek-sâl:

1. tıfl-ı endek-sâl:

Kaside 2

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Yaşı küçük, minik çocuk.

Olmadan aslâ mürid-i hânkâh-ı ma'rifet
Tıfl-ı endek-sâl iken feyz-i velâyet
bekleriz

tıfl-ı mekteb-i aşk:

1. tıfl-ı mekteb-i aşk:

Gazel 130

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk okulunun çocuğu.

Kalırdı matla'-ı ebrûda tıfl-ı mekteb-i
aşk
Açıp kitab-ı metâli'den imtihan olsa

tıfl-ı mister-şüdümüz:

1. tıfl-ı mister-şüdümüz:-ü, -müz

Gazel 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp ifade

Örtüsü giden çocuk.

Tıfl-ı mister-şüdümüz kâbil-i rüşd
olmadı hayt
Himmet-i mürşide hâsiyyet-i irşâda
yazık

tıfl-ı nâzım:

1. **tıfl-ı nâzım:-ım**

Gazel 40

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nazlı, genç sevgili.

Bin niyâz eyler de bir âh eylemekten

korkarım

Tıfl-ı nâzım tâzedir pek âh alır efgân alır

tıfl-ı nâzım:

1. **tıfl-ı nâzım:-ım**

Gazel 133

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nazlı küçük çocuk.

Nasıl ta'kîb-i yâr etmem ki ben ârâm-ı
rûhumdur

Yetişmiş tıfl-ı nâzım arkasından dâye
düşmez mi

tıfl-ı tâcire:

1. **tıfl-ı tâcire:-e**

Gazel 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tüccar çocuk.

Etmez o tıfl-ı tâcire bir nakd-i âh eser
Satmaz kumâş-ı vuslatı bād-ı hevâ sana

tig:

1. **tîg:****Gazel 40**

Mısra: 1

Kılıç. II Sevgilinin yan bakışı.

Gamze cellâdiyle yer yer tîg bir an kan
alır

Şive icâdiyle kâfir din alır imân alır

2. **tîg:****Gazel 87**

Mısra: 8

Kılıç. II Sevgilinin yan bakışı.

Âşıkın gâh ağılatır geh güldürür ol verd-
i nâz

Her nîgeh bir tîg her hiddet belâ her
hande gül

3. **tîg:****Gazel 131**

Mısra: 2

Kılıç. II Sevgilinin yan bakışı.

Hançer-i müjgânı uryân teşne yatmış
cân elinde

Gamze-i cellâdının hem tîg hem kurbân
elinde

4. **tîg:****Tesdis 1**

Mısra: 19

Kılıç. II Sevgilinin yan bakışı.

Tîg elden na'ra-zen sāgar-şiken
mestâne-ser
Der-kemân peykân-ı müjgân ebruvân
hançer çeker

tîg-ı çeşminden:1. **tîg-ı çeşminden:** -in, -den**Gazel 18**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Göz oku. II (Sevgilinin) kirpikleri.*

Şerha-dâr oldu tîg-ı çeşminden
İstemez metn-i sîne başka şûrûh

tîg-i kazâ:1. **tîg-i kazâ:****Gazel 39**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Kaza kılıcı.*

Bezm-i ezelde tîg-i kazâ hükm-i
gamzeyi
İhsân dü dest-i çeşm-i fûsûnkâra
verdiler

2. **tîg-ı kazâ:****Gazel 44**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*Kaza (Allah'ın takdirinin ve emrinin
yerine gelmesi) kılıcı.*

O h n  gamzeler üstünde z hir sanma
ebr lar
  kip t g-i kaz  seng-i cef dan
z glam şlardır

t g-i nigh-i işve:

1. **t g-i nigh-i işve:** -y, -e

Gazel 79

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Cilveli bakışların kılıcı. II Sevgilimin
kirpikleri.*

H hi -ger-i mevt eyler idik Hızr  da b -
 ek
T g-i nigh-i işve biz mazhar olaydık

t kt :

1. **t kt :** -t , -n

Gazel 156

Mısra: 7

 terek, zorla, aceleyle sokmak.

K r lerinin ağzına her herzeyi tıktın
Yazmaktan usandın sanırım sen bile
bıktın

t ms l-i cem lin:

1. **t ms l-i cem lin:** -in

R bai 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güz el yüzün süreti.

Timsāl-i cemālin ki gönülden geçti
Bak jāle-i 'aşka berk-i gülden geçti

tınmayarak:

1. tınmayarak: -ma, -(y)arak

Kıt'a 65

Mısra: 13

Önemsemek, önem vermek, dikkate almak.

Ne riyāzet ne kerāmet bu ki hîç
tınmayarak
Kırk tabak lahmı yedin dāire-i Paşada

tırāz-ı hüsn:

1. tırāz-ı hüsn:

Gazel 77

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzellik süsü.

Gülde zāhir hande olmuş bende feryād-ı
hezār
Müncelî her yüzde bir yüzden tırāz-ı
hüsn ü 'aşk

tire-gün:

1. tire-gün:

Kaside 2

Mısra: 131

Kara renkli, bulamık renkli.

Kan dökerken dehr-i dün āfāk olurken
tire-gün
Sell-i seyf-i rezm için bilmem ne āfet
bekleriz

tir-i ecel:

1. tir-i ecel:

Gazel 84

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ölüm oku.

Öldürür gāh eder ihyā beni mānend-i
Mesīh
Cān veren la'l-i lebin tir-i ecel
gamzelerin

tir-i nigh:

1. tir-i nigh:

Gazel 37

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*(Sevgilinin) bakışının oku. II
(Sevgilinin) kirpikleri.*

Peykân-ı gamze tir-i nigh zahm-ı cevri
i yār
Durmaz geçer bu kalbimi ammā deler
geçer

tiril:

1. tıril:

Kaside 6

Mısra: 9

Zayıf, kansız cansız, sıksa.

‘Âşıkları kaldılar tiril hep
Mevcûdu edip hebâ-yı hamsi

2. tıril:

Kaside 7

Mısra: 99

Çıplak, zayıf, güçsüz.

Mevcûdumu çekmekle tıril koydu
bıraktı
Kaldım bu cedel-hânede ‘üryân-ı
ma‘ârif

tırine:

1. tırine:-i, -n, -e

Gazel 57

Mısra: 6

Ok.

Müjdelerden dileriz hem dil-i bîmâre
devâ
Hem o bîmârı sitem tırine âmâc ederiz

tırpân-ı ma‘ârif:

1. **tırpân-ı ma'ârif:****Kaside 7**

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi turpanı, bıçağı.

Fermân-ı mahabbetle demâdem

atılırken

Cehl âfetinin boynuna tırpân-ı ma'ârif

1. **titreyip:-(y)ip****Gazel 38**

Mısra: 3

Kımlıdamak,küçük hareketler etmek.

Misâl-i kıble-nümâ titreyip de ibre-i

cân

O Kâ'be hüsne heman cây olan cinâne

döner

titrerdi üstüne:1. **titrerdi üstüne:-ü, -(n)e****Şarkı 7**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim***Üstüne titremek; bir şeye veya bir**kimseye sevgi, özen göstermek.*

Çeşmân-ı gül-efşânını ettikçe imâle

Titrerdi gönül üstüne mânende-i jale

titrivor:1. **titrivor:-yor****Tesdis 1**

Mısra: 36

*(Üstüne) titremek, bir şeye veya**kimseye sevgi ve özen göstermek.*

Nâz ü istiğnâsı cânımdan usandırdı

beni

Titrivor ammâ neden bilmem yine cân

üstüne

titreyerek:1. **titreyerek:-y, -erek****Gazel 52**

Mısra: 5

Kımlıdamak,küçük hareketler etmek.

Parlıyor titreyerek inci denizler kıyıları

Yağdırır altın ayın sorgucu yaldız

geceler

toka:1. **toka:****Diğer 1**

Mısra: 63

*İçki içerken birinin şerefine, sağlığına**kadeh tokuşturma.*

Konyaklı çaylardan toka fiyaka

Sohbetler edelim rindâncasına

titrevip:**tombalâ-vı hamsi:**

1. tombalā-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: **42**

Kelime Tipi: -

Hamsi tombalası.

Binlerce papel piyango nerde
Çıkamaz bana tombalā-yı hamsi

ton:

1. ton:

Kaside 6

Mısra: **129**

*Uskumrugillerden, boyu 2,5 metre
kadar olabilen, eti yenir bir balık, istavrit
azmanı, orkinos.*

Uskumru tekir kefal lüfer ton
Olmuşsa da akrabā-yı hamsi

topal:

1. topal:

Gazel 151

Mısra: **8**

Ayağı aksak olan.

Sizler gibi zannetmeyiniz hiçe satıldım
Yâhüd topal eşşekle kervâna katıldım

topladım:

1. topladım: -di, -m

Gazel 127

Mısra: 4

*Toplamak, bir araya getirmek,
biriktirmek.*

Şeker-âb olmasın aman aramız
Öpücük topladım dudağında

toplamıs:

1. toplamıs:-mış

Gazel 87

Mısra: 14

*Toplamak, bir araya getirmek,
biriktirmek.*

Bir ğazel tarhıyla İhsân bâğbân-ı dil
bugün
Gülsitandan toplamış nev-deste bin
terfende gül

2. toplamıs:-mış

Gazel 120

Mısra: 7

*Toplamak, bir araya getirmek,
biriktirmek.*

Toplamış güyâ berâ-yı imtihân
perverdigâr
İztrâb-ı dehri bir merd-i cihan-gerd
üstüne

toplanalım:

1. toplanalım:-alım

Gazel 101

Mısra: 1

Toplanmak, bir araya gelmek.

Nağme kâşanesinde toplanalım
Bülbülün nağmesinde toplanalım

2. toplanalım:-alım

Gazel 101

Mısra: 2

Toplanmak, bir araya gelmek.

Nağme kâşanesinde toplanalım
Bülbülün nağmesinde toplanalım

3. toplanalım:-alım

Gazel 101

Mısra: 4

Toplanmak, bir araya gelmek.

Şevk-i cüşân olup misâl-i şarâb
Neş'e peymânesinde toplanalım

4. toplanalım:-alım

Gazel 101

Mısra: 6

Toplanmak, bir araya gelmek.

Zülf-i dildâr-veş perîşânız
Âşıkın şânesinde toplanalım

5. toplanalım:-*alım*

Gazel 101

Mısra: **8**

Toplanmak, bir araya gelmek.

Harman-ı girye bâde savrulsun
Hande şehdânesinde toplanalım

6. toplanalım:-*alım*

Gazel 101

Mısra: **10**

Toplanmak, bir araya gelmek.

O gülün mest-i iştîyak İhsân
Bezm-i şühânesinde toplanalım

toplanıp ehl-i hevâ her biri bir sâz çalar:

1. toplanıp ehl-i hevâ her biri bir sâz
çalar:

Kaside 5

Mısra: **45**

Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**

*"Arzu sahiplerinin her biri toplanıp saz
çalar" anlamında olan mısra, Muallim
Naci'nin meşhur bir beytinde geçer.*

Toplanıp ehl-i hevâ her biri bir sâz
çalar
Bâri seyret ne 'acâyip kafeşantandır bu

toplansa:

1. toplansa:-sa

Gazel 118

Mısra: 10

Toplanmak, bir araya gelmek.

Alām-ı hayâtımdan bin āh-ı derün

İhsân

Toplansa mezarımda bir āh-ı bed'îd olsa

toplayıp:

1. toplayıp:-y, -ip

Gazel 8

Mısra: 3

*Toplamak, bir araya getirmek,
biriktirmek.*

Toplayıp cilve-i tabânımı hüsn-i ezelin

Yâr-ı dîdâr ile hem-hâl ü me'âl oldu bu
şeb**topraklara:**

1. topraklara:-lar, -a

Gazel 123

Mısra: 2

Toprak, kara parçası. II Mezar.

Reng-i mâtemdir münâsib sernigün

yapraklara

Şanlı bir mâziyi defin ettik bugün

topraklara

torik:

1. torik:

Kaside 6

Mısra: 128

*İri palamut balığı, boyu bir metreye
yaklaşan balık.*

Mâder pālāmût denilse lâyık

Zirâ şu torik babâ-yı hamsi

tos urmada:

1. tos urmada:-da

Kıt'a 65

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Alın veya boynuzla vurmak, süsmek.*

Develioğlu bulup zâtına şeyh etti

hemân

Seni koşlar gibi tos urmada fevkalâde

trabzon:

1. trabzon:

Kaside 6

Mısra: 155

*Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde yer
alan illerinden biri.*

Devletle murâd alır Trabzon

Konmuş başa bir hümâ-yı hamsi

tramvây-ı sükûtun:

1. **tramvāy-ı sūkūtun:-un**

Gazel 158

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sessizlik tramvayı.

Kondüktörüsün sanki tramvāy-ı

sūkūtun

İndin çabucak ka'rına deryā-yı sūkūtun

tren tren diyerek:

1. **tren tren diyerek:-y, -erek**

Gazel 163

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Tren vasıtasıyla.

Hamāmizādeye artık yeter bu külhen-i

aşk

Katār-ı yāre erişsin tren tren diyerek

tübā gibi eşcārı dönüp tersine bitmez:

1. **tübā gibi eşcārı dönüp tersine bitmez:**

Kaside 7

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

*Cennette bulunduğuna ve bütün
cennete gölge saldığına inanılan, kökü
yukarıda, dalları aşağıda olan büyük
ağaçlar gibi ağaçları tersine döner
tükenmez.*

Tübā gibi eşcārı dönüp tersine bitmez

Pür-sebz bahār oldu şu bostān-ı ma'ārif

tûde tûde:**1. tûde tûde:****Gazel 30**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yığın yığın. II Bol, çokça.

Dilimde destelenir tûde tûde kâkülle
Elimde koklayacak şemme sünbülüm
yoktur

tûfân-ı ma'ârif:**1. tûfân-ı ma'ârif:****Kaside 7**

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

İlmin, bilginin şiddetli yağmuru.

Mâzîdeki 'ilm işleri iğfâl idi halkı
Fincanda kasırğaydı o tûfân-ı ma'ârif

tuhfe-i kurbânımı:**1. tuhfe-i kurbânımı:-(i)m, -i****Rûbai 2**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kurban edilen hediye.

Ben cânımı nezretmişim İsmâ'ilim
Al tuhfe-i kurbânımı kurbân olayım

tuhfe-i merhabâ-yı hamsi:**1. tuhfe-i merhabâ-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hamsinin merhaba hediyesi.

Kâ'ildi hemân uzaktan olsun
Bir tuhfe-i merhabâ-yı hamsi

tuhfe-i şükrân-ı ma'ârif:**1. tuhfe-i şükrân-ı ma'ârif:****Kaside 7**

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

*İlme, hünere karşı minnettarlık
hediyesi.*

Kasdım şu kasîdemle samîmi-i
beyândır
Olsun bu da bir tuhfe-i şükrân-ı ma'ârif

tuhfe-i ta'zîm-i kâinat bütün:**1. tuhfe-i ta'zîm-i kâinat bütün:****Kaside 1**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Tüm evrenin hürmet etme, saygı
gösterme hediyesi.*

Nedendi tuhfe-i ta'zîm-i kâinat bütün
Nedendi bâ'is-i cûş-ı 'avâtıf-ı 'uzemâ

tükendi:

1. tükendi:-di

Kaside 4

Mısra: **30**

Sona ermek, bitmek, tükenmek.

Sabırım gibi hād yok senin evsāfına
ammā
Ben neyliyeim kāfiye tenk oldu
tükendi

tül-ı matlabımız:

1. tül-ı matlabımız:-ımız

Gazel 56

Mısra: **14**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bol,fazla istek.

Şû'ün-ı havf u recā nezdimizde bir
İhsân
Ne tül-ı matlabımız var ne ictinābdayız

tullāb-ı zamān:

1. tullāb-ı zamān:

Gazel 164

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Dönemin talebeleri.

Çalışıp harfini ezberledi tullāb-ı zamān
Bir benim şimdi kalan alfābe-püyān-ı
sūhān

tüller:**1. tüller:-ler****Gazel 52**

Mısra: 4

Perde.

İnce sisler dağılırken yine yorgun
yorgun
Tüller altında örer gökleri yıldız
geceler

tür:**1. tür:****Gazel 42**

Mısra: 6

*Tur Dağı, Musa Peygamberin Allah'ın
tecellisine mazhar olduğu dağ, ilâhî feyiz ve
tecellîlerin müşâhede edildiği yer.*

Benden dirîğ eder güzelim bir kelâmını
Tür üzre bak Kelîmine bin bir kelâm
olur

2. tür:**Gazel 167**

Mısra: 2

*Tur Dağı, Musa Peygamberin Allah'ın
tecellisine mazhar olduğu dağ, ilâhî feyiz ve
tecellîlerin müşâhede edildiği yer.*

Nazargâhımda her yer cilve-zâr-ı hûr
'aşkından

Tecellîhâne-i 'âlem serâser Tûr
'aşkından

tûra:**1. tûra:-a****Gazel 92**

Mısra: 6

*Tur Dağı, Musa Peygamberin Allah'ın
tecellisine mazhar olduğu dağ, ilâhî feyiz ve
tecellîlerin müşâhede edildiği yer.*

Ne tecellî bu ki dîdârı eder âdemi lâl
Tûra çıkmış gibi bir Vâdî-i Eymenli
güzel

tura çıktık:**1. tura çıktık:-tı, -k****Şarkı 7**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***Gezinti yapmak.*

Peymâne-i mehtâb içerek sahile geldik
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

2. tura çıktık:-tı, -k**Şarkı 7**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim***Gezinti yapmak.*

Ğam nakşını zâten bu gönülden sile
geldik
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

3. **tura çıktık:-tı, -k**

Şarkı 7

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Deyim**

Gezinti yapmak.

Hasretle maḥabbetle dalıp seyr-i
cemāle
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

4. **tura çıktık:-tı, -k**

Şarkı 7

Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Deyim**

Gezinti yapmak.

Bir ān unutulmaz bu güzel leyle-i
vuslat
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

tūrancasına:

1. **tūrancasına:-casına**

Diğer 1

Mısra: **68**

*Eski İranlılar tarafından Türkistan ve
Tataristan taraflarına, Türklerin oturduğu
yerlere verilen isim.*

Biz pîr-i mugânız sen de ol sâkî
Ayrınlık şişirme tûrancasına

turan-ı sühandır:

1. turan-ı sühandır:-dır

Gazel 164

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Sözün, kelâmın Türk yurdu.

İşte meydân-ı sühan gitmeyelim Şirâza
Bize Turan-ı sühandır yine meydân-ı
sühan

turfa:

1. turfa:

Gazel 130

Mısra: 11

Nadide, az bulunan, değerli.

Visâli 'aşkına bir turfa bâde nûş etsem
Piyâle olsa dehen bûse nukl-i cân olsa

turfa bîmârânız:

1. turfa bîmârânız:-iz

Kaside 2

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Garip, tuhaf hastalar.

Turfa bîmârânız a'dâdan devâ-
cûyâlarız

Kâse-i zehr-âb içen dermân u sıhhat
bekleriz

turfa hey'et içinden dehân-ı mevcûdât:

1. turfa hey'et içinden dehân-ı mevcûdât:

Kaside 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Tuhaf görünüm içinde tüm varlıkların
ağzı.*

Şu turfa hey'et içinden dehân-ı
mevcûdât
Birer zebân olup eylerdi 'arz-ı hamd ü
senâ

turfa mahşer olmuş:

1. turfa mahşer olmuş:-muş

Kaside 6

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Garip, tuhaf bir kalabalık olmak.

Gördüm yine turfa mahşer olmuş
Sâhildeki hü u hây-i hamsi

turfa nazma:

1. turfa nazma:-a

Kaside 6

Mısra: 217

Kelime Tipi: -

Eşsiz, benzersiz şiir.

Şāyeste bu turfa nazma verse
Bir cāize pādişā-yı ḥamsi

turfa-nümā:

1. turfa-nümā:

Gazel 75

Mısra: **9**

Garip, tuhaf gözüken.

Bir turfa-nümā hey'et seyret bu nasıl
maktel
Milyonca cināyet var bir āh-ı tezellüm
yok

2. turfa-nümā:

Gazel 82

Mısra: **15**

Garip, tuhaf gözüken.

Āyā bu ne medhūşī pek turfa-nümā
cūşu
Sen varsa verip hūşu meyhānede
yatmışsın

turfa-reviş mecnūnuz:

1. turfa-reviş mecnūnuz:-uz

Kıt'a 44

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Garip, tuhaf tavırları olan divane, âşık.

'Ukalâdan geçinir turfa-reviş mecnûnuz
Başımız boş düşerek yollara kırdık çok put

turfa-safâ:

1. turfa-safâ:

Kaside 6

Mısra: 202

Görülmemiş, nadir huzur.

Bir başka ğidâ ğidâ-yı yektâ
Bir turfa-safâ safâ-yı hamsi

türk ocağında:

1. türk ocağında:-n, -da

Kaside 5

Mısra: 48

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Türkçülük ve Türk milliyetçiliği fikrinin

*II. Meşrutiyet devrinde teşkilâtlanmasıyla
ortaya çıkmış dernek.*

İçilen cibre değil viski ya şampanya
değil
Türk Ocağında dolar kâse-i ayrandır bu

türk ocağından:

1. türk ocağından:-ı, -n, -dan

Gazel 162

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Türkçülük ve Türk milliyetçiliği fikrinin

*II. Meşrutiyet devrinde teşkilâtlanmasıyla
ortaya çıkmış dernek.*

Ne milletten olursan ol nasīb al Türk
Ocağından
Heman Türk oğlu Türk Uygur olursun
böyle kalmazsın

türk oğlu türk uygur:

1. türk oğlu türk uygur:

Gazel 162

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Uygur olsa da tam anlamıyla Türk
olan .*

Ne milletten olursan ol nasīb al Türk
Ocağından
Heman Türk oğlu Türk Uygur olursun
böyle kalmazsın

türküm:

1. türküm:-(ii)m

Kaside 7

Mısra: 27

*Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan,
Türkçenin değişik lehçelerini konuşan soy
ve bu soydan olan kimse.*

Türküm düşünürken ben o mâzileri
hâlâ
Mi'demde kabarmaktadır ayrân-ı
ma'ârif

türlü:

1. türlü:

Gazel 164

Mısra: 2

Çeşitli.

Nağme-senc olduğı dem bülbül-i
handân-ı sühan
Açılır türlü letâfetle gülîstân-ı sühan

türlü türlü:

1. türlü türlü:

Kaside 6

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çeşit çeşit, başka başka.

Bigâneye türlü türlü taltîf
Bîçâreye hep ezâ-yı hamsi

turre:

1. turre:

Gazel 130

Mısra: 4

Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.

Me'al-i sûre-i nûr u duhân tezâhür eder
O turre mushaf-ı ruhsâre sâye-bân olsa

turre-fesân:

1. **turre-feşân:-(u)yor****Gazel 45**

Mısra: 2

Saçlarını saçmak,dağıtmak.

Süzüyor çeşm-i füsunkârını yan yan
gülüyor
Oluyor turre-feşân baht-ı perîşan
gülüyor

turrelerdir:1. **turrelerdir:-ler, -dir****Gazel 11**

Mısra: 3

Alna düşen saç, kıvrıcık saç lülesi.

Turrelerdir kaplayan ruhsârını
Mest-i hâb olmakla ol meh nîm-şeb

tüşemiz:1. **tüşemiz:-miz****Kaside 2**

Mısra: 71

Gereken yiyecek şeyler, nevale, azık.

Tüşemiz olmuş müheyyâ şîşemiz bād-ı
hevâ
Küşemiz zillet-nümâ bir dâr-ı 'işret
bekleriz

tut:1. **tut:****Kıt'a 47**

Mısra: 3

*Herhangi bir durumda bulundurmak,
devam ettirmek.*

Bahsi ciddiyetle tut kâfî hayâl ü kîl ü
kâl
Sanma kendin buğday anbarındasın ey
aç tavuk

tutan:1. **tutan:-an****Gazel 108**

Mısra: 6

*Tutmak, bulunmak, yer almak,
kaplamak.*

Çapkın çapkın gülüşlerindir
Gülzârı tutan terâne çapkın

tutar:1. **tutar:-(a)r****Gazel 134**

Mısra: 14

*Tutmak, belli bir durumda kalmasını
sağlamak.*

Nevâ-yı âh ile îhsân ko dâstân olalım
Nihân tutar mı figân derd-i âşikâremizi

tutar kalbinde ver:

1. tutar kalbinde yer:

Tahmis 2

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Kalbinde yer almak.

Olur pervâne-i dîdâr-ı 'aşkın
Tutar kalbinde yer envâr-ı 'aşkın

tutardı:

1. tutardı:-(a)r, -di

Tahmis 1

Mısra: **19**

Tutmak, sarmak, kaplamak.

Tutardı hûn-ı hasret dâmen-i ferzend-i
Ya 'kubu
Geçeydi sâye-i verd-i ruhun fikr-i
Züleyhâdan

tüter:

1. tüter:-(e)r

Gazel 127

Mısra: **19**

Tütmek, duman çıkarmak.

Dil verenler yanar tüter İhsan
Nâr-ı aşkıyla nûr ocağında

tüti:

1. tüti:

Gazel 149

Mısra: 5

Dudu kuşu, papağan.

Tütü gibi durmaz olurum böyle şeker-
bâr

Tab'ımdaki cevherleri hep etmedim İsar

*Göze parlaklık ve kuvvet veren süirme
taşı tozu.*

Erbâb-ı 'aşka olmuş hâk-i harîmi her an
Kuhl-i cilâ-yı vicdan bin türlü tütüyâdan

tütivâ-yı hamsi:

1. tütüyâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 204

Kelime Tipi: -

*Hamsinin göze parlaklık ve kuvvet
veren süirme taşı tozu.*

Her def'ada incilâ-feşândır
Cân çeşmine tütüyâ-yı hamsi

tutkunuz:

1. tutkunuz:-uz

Diger 1

Mısra: 114

Gönül vermiş, bağlanmış, müptela.

Tahammül eyledik el şakasına
Ezelden tutkunuz her cakasına

tutmaz:

1. tutmaz:-maz

Kaside 7

Mısra: 46

*Tutmak, ele geçirmek, yakalamak,
durdurmak, zapt etmek.*

tütü gibi söyler:

1. tütü gibi söyler:-r

Kaside 7

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Papağan gibi söyler, konuşur.

Âyinede ezberden okur Mantık-ı Tayrı
Tütü gibi söyler şekeristân-ı ma'ârif

tütüdür:

1. tütüdür:-dir

Gazel 161

Mısra: 8

Dudu kuşu, papağan.

Nâzımdır o manzûm tebessümleri
vardır
Tütüdür o ma'nalı tekellümleri vardır

tütüyâdan:

1. tütüyâdan:-dan

Gazel 166

Mısra: 12

Zencîr ile hem dört yanı bağlandı
sarıldı
Tutmaz bu yaman 'îfriti kaytân-ı
ma'ârif

tutmazsa:

1. **tutmazsa:-maz, -sa**

Tahmis 10

Mısra: **24**

(Elinden) tutmak, yardım etmek.

Kaldıkça böyle giryân peygüle-i
elemde
Tutmazsa yâr elinden Sâmiḥ bu deşt-i
ğamda

tutmuş:

1. **tutmuş:-muş**

Gazel 2

Mısra: **2**

Tutmak,kaplamak,çevrelemek.

Açmaz nikâb-ı hüsnünü dildâr-ı
mehlikâ
Tutmuş muhîṭ-i ufku sükûn-zâr olan
mesâ

2. **tutmuş:-muş**

Gazel 77

Mısra: **2**

Tutmak,kaplamak,çevrelemek.

İttihâd etmiş gider i'câz ü nâz-ı hüsn ü
'aşk

Dehri tutmuş ser-te-ser āvāz-ı sâz-ı
hüsn ü 'aşk

3. **tutmuş:-muş**

Gazel 120

Mısra: 3

Tutmak, kaplamak, çevrelemek.

Düd-ı ğam tutmuş sararmış cephe-i
pāk-i vatan
Reng-i mâtemdir ki düşmüş çehre-i
zerd üstüne

tutmuş mekân:

1. **tutmuş mekân:**

Gazel 123

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Mekan tutmak; bir yere yerleşmek, bir
yeri yurt edinmek.*

Bümu gör tutmuş mekân fevk-i ser-i
millette âh
Bak benim İhsân şu tâli 'siz başımda
aklara

tütsüler yaktık:

1. **tütsüler yaktık:-tı, -k**

Kaside 2

Mısra: 120

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dini törenlerde veya çevrenin güzel

*kokmasını sağlamak amacıyla tütsü, buhur
yakmak.*

Kârimız olmuş duman püf-kerde şem'-i
cânımız
Tütsüler yaktık edip ervâhı da 'vet
bekleriz

tuttun:

1. **tuttun:-tu, -n**

Kaside 7

Mısra: 69

Tutmak, kaplamak, çevrelemek.

Tuttun yed-i himmetle girîbân-ı rehâyı
Pür-cevher-i 'ilm oldu şu dâmân-ı
ma 'ârif

tutuştı:

1. **tutuştı:-tu**

Gazel 140

Mısra: 9

Tutuştırmak, yanmak, alev almak.

Tutuştı kevn ü mekân yandı nâr-ı
gayret-i aşka
Nigâhı arş-ı cinân üzre bir şerâre
düşürdü

tüvân:

1. **tüvân:**

Gazel 65

Mısra: 1

Güçlülük, kuvvet.

Ne sevdâdan tûvân vermiş ne rahm
etmiş amân vermiş
Perestîşkâra devrân pek yaman bir dil-
sitân vermiş

tûvân-güdâz-ı cinân:

1. tûvân-güdâz-ı cinân:

Gazel 69

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cennetleri eriten güç.

Ne kadar müheyyic rûh imiş bu hevâ-yı
turfâ-edâ-yı yâr
Ne tûvân-güdâz-ı cinân imiş şu acıklı
devre-i inhitât

tuz ekmekle:

1. tuz ekmekle: -le

Kıt'a 65

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Tuz ekmek hakkı, iyilikleri görülen,
sofrasında yemek yenen kimselere olan vefâ
borcu, duyulan minnet ve şükran.*

‘Âtîfet gördüğünü pîr-i büberden
ağnâm
Duyarak geldi tuz ekmekle mübârek-
bâde

tuzağında:**1. tuzağında:-ı, -n, -da****Gazel 127**

Mısra: 10

*Kuş veya yaban hayvanlarını
yakalamaya yarayan araç veya düzenek.*

Yavru bir kuştur ağlayan rühum
Aşkın çırpınır tuzağında

U-Ü**1. ü:****Gazel 2**

Mısra: 7

Ve bağlacı.

Dökseydi pāye zül-fünü leyl ü
nehārımın
Olsaydı bāri hāl-i tesāvīsi rüşenā

2. ü:**Gazel 4**

Mısra: 1

Ve bağlacı.

Şi'r ü sevdā nefh-i rāz etmiş
me'ālinden sana
Neş'e vermiş sāgar-ı sahbā cemālinden
sana

3. ü:**Gazel 7**

Mısra: 1

Ve bağlacı.

Kısmet niyāz olur bana nāz ü edā sana
Nāz ü edāda ben gibi bir mübtelā sana

4. ü:**Gazel 7**

Mısra: 2

Ve bağlacı.

Kısmet niyāz olur bana nāz ü edā sana
Nāz ü edāda ben gibi bir mübtelā sana

5. ü:**Gazel 9**

Mısra: 7

Ve bağlacı.

Bir hāle girmiş nāz ü nevāziş
Dilberler olmuş dil-dāde-meşreb

6. u:**Gazel 12**

Mısra: 9

Ve bağlacı.

İhsân edince gâye-i zevk u visâli kasd
Bî-tâb olup niyâz ile bir nâzenîni öp

7. u:

Gazel 24

Mısra: 7

Ve bağlacı.

Cüşân u hurûşân gehî mahmûr u
perîşan
Mestâne bakar sanki bu âyîne denizler

8. u:

Gazel 24

Mısra: 7

Ve bağlacı.

Cüşân u hurûşân gehî mahmûr u
perîşan
Mestâne bakar sanki bu âyîne denizler

9. u:

Gazel 31

Mısra: 7

Ve bağlacı.

Şu âb u tâb-ı hüsnünü gözümde ey
melek-nazar

Bu âlem-i misâl içinde her bebek bebek
sever

10. ü:

Gazel 32

Mısra: 18

Ve bağlacı.

Yâr bî-insâf agyâr-ı zaman pür-i'tisâf
Şişe-i kalbim rakîk ü sâf-ı sehlü'l-
inkisâr

11. ü:

Gazel 32

Mısra: 21

Ve bağlacı.

Kalb ü cânım münfa'il düd-ı figânım
muttasıl
Düdmânım muzmahil İhsân diyârım
târmâr

12. ü:

Gazel 34

Mısra: 6

Ve bağlacı.

Sîne üryân dîdeler mahmûr kâküller
çözük
Mest ü bî-pervâ düşer sinemde cânân
serpilir

13. ü:

Gazel 34

Mısra: 7

Ve bağlacı.

Can be-leb la'l-i leb ü ruhsârı bûs ettikçe
ben
Câme-hâb-ı vasla ezhâr-ı gülîstân serpilir

14. u:

Gazel 38

Mısra: 8

Ve bağlacı.

Ne sende hüsn-i civânî kalır ne bende bu
aşk
Geçer bu nâz u recâ dem gelir zamâne döner

15. u:

Gazel 39

Mısra: 2

Ve bağlacı.

Sevdiklerim ki kalbime bin yâre
verdiler
Geh sabr u geh sefer dediler çâre
verdiler

16. ü:

Gazel 45

Mısra: 12

Ve bağlacı.

Şevk-i cüşânımı yok sormaya hâcet
İhsân
Güler elbet dil ü cân şevk ile cânân
gülüyor

17. u:

Gazel 46

Mısra: 1

Ve bağlacı.

Rebâb-ı aşk u mahabbette âh firkat var
Sen olmayınca diyâr-ı vatanda gurbet
var

18. ü:

Gazel 46

Mısra: 7

Ve bağlacı.

Hudûdu yok elemin cevri ü mihnetin
derdin
Ne sevdiğimde mürüvvet ne bende
tâkat var

19. ü:

Gazel 47

Mısra: 1

Ve bağlacı.

Âlem ü zevk ü safâ âlem-i sahbâda
çıkâr
Sâkiyâ bâde ver âlâmı hemân bâde
çıkâr

20. ü:

Gazel 47

Mısra: 1

Ve bağlacı.

Älem ü zevk ü safâ âlem-i sahbâda
 çıkar
 Sâkiyâ bâde ver âlâmı hemân bâde
 çıkar

21. ü:

Gazel 49

Mısra: 12

Ve bağlacı.

Gerdeninin ıkd-ı süreyyâsıdır
 Şems ü kamer şâm u seher bağlanır

22. u:

Gazel 49

Mısra: 12

Ve bağlacı.

Gerdeninin ıkd-ı süreyyâsıdır
 Şems ü kamer şâm u seher bağlanır

23. ü:

Gazel 49

Mısra: 15

Ve bağlacı.

Mest ü perîşan gezer îhsân gönül
 Zülf-i siyehkâra düşer bağlanır

24. ü:

Gazel 50

Mısra: 1

Ve bağlacı.

Ne biter firkat ü mihnet ne tahammül
 yetişir
 Beni öldürdü bu hasret bu tegâfûl
 yetişir

25. u:

Gazel 53

Mısra: 11

Ve bağlacı.

Hudâ-yı aşk u mahabbet midir nedir
 bilmem
 İlâhiyâne yanar lem 'a-bâr gözleriniz

26. ü:

Gazel 55

Mısra: 4

Ve bağlacı.

Olsa mir'at-ı hafâdan sırr-ı vahdet
 aşıkâra
 Küfr ü imân fark olunmaz kâ'be hem
 büthâne kalmaz

27. ü:

Gazel 60

Mısra: 2

Ve bağlacı.

Çıksa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans
Mest ü perîşân eder şevk ile peymâne
dans

28. ü:

Gazel 60

Mısra: 2

Ve bağlacı.

Çıksa o şüh etse bir sahnede mestâne
dans
Mest ü perîşân eder şevk ile peymâne
dans

29. u:

Gazel 62

Mısra: 9

Ve bağlacı.

Vasl u hicrân iki hemrâh-ı kadîm
Gam u şâdî iki tev'em kardeş

30. u:

Gazel 62

Mısra: 10

Ve bağlacı.

Vasl u hicrân iki hemrâh-ı kadîm
Gam u şâdi iki tev'em kardeş

31. ü:

Gazel 65

Mısra: 3

Ve bağlacı.

Lisân-ı âşık-ı nâçârı deng ü lâl eden
Mevlâ
O fettân şüha güyâ kuş dilinden bir
lisân vermiş

32. ü:

Gazel 66

Mısra: 11

Ve bağlacı.

Her hande-i gül-bîzin nev-hîz ü bahâr-
âmîz
Her gamze-i hûn-rîzin ser-tîz ü itâb âteş

33. ü:

Gazel 66

Mısra: 12

Ve bağlacı.

Her hande-i gül-bîzin nev-hîz ü bahâr-
âmîz
Her gamze-i hûn-rîzin ser-tîz ü itâb âteş

34. ü:

Gazel 67

Mısra: 7

Ve bağlacı.

Bak sûret ü sûretgeri kalmış mı vidâdın
Âyîne-i hâtırda nihân peyker-i ihlâs

35. u:

Gazel 67

Mısra: 10

Ve bağlacı.

İhlâs için ebnâ-yı zamân etmede i'râz
Agrâz u riyâ hâmil olur mâder-i ihlâs

36. ü:

Gazel 69

Mısra: 2

Ve bağlacı.

Bana gülmüyor bu cihan içinde neden
perî-i safâ-neşât
Ya neden bu ömr-i emel-cüdâ şegaf-
iştimâl ü keder muhât

37. ü:

Gazel 69

Mısra: 6

Ve bağlacı.

Bu zemîn-i işve vü şîveden alıp ol
vücûdu misâl-i cân
Çıkarır semâlara hüsn ü şak u mahabbet
eyleyip ihtilât

38. ü:

Gazel 69

Mısra: 2

Ve bağlacı.

Bana gülmüyor bu cihan içinde neden
perî-i safâ-neşât
Ya neden bu ömr-i emel-cüdâ şegaf-
iştimâl ü keder muhât

39. ü:

Gazel 69

Mısra: 6

Ve bağlacı.

Bu zemîn-i işve vü şîveden alıp ol
vücûdu misâl-i cân
Çıkarır semâlara hüsn ü 'aşk u
mahabbet eyleyip ihtilât

40. u:

Gazel 69

Mısra: 6

Ve bağlacı.

Bu zemîn-i işve vü şîveden alıp ol
vücûdu misâl-i cân

Çıkarır semâlara hüsn ü 'aşk u
mahabbet eyleyip ihtilât

41. u:

Gazel 70

Mısra: 5

Ve bağlacı.

Tābiş-i nūr u incilā ma'dūm
Renciş-i nār u ibtilā melhūz

42. u:

Gazel 70

Mısra: 6

Ve bağlacı.

Tābiş-i nūr u incilā ma'dūm
Renciş-i nār u ibtilā melhūz

43. ü:

Gazel 72

Mısra: 2

Ve bağlacı.

Rukabā bezmine yār oldu çerāğ
Mekr-i ülfette imiş bülbül ü zāğ

44. ü:

Gazel 75

Mısra: 3

Ve bağlacı.

Eflāk-i gam-āyīnin geçtik meh ü
mihrinden
İhdā-yı tarik eyler bir huzme-i encüm
yok

45. ü:

Gazel 75

Mısra: 12

Ve bağlacı.

Erbāb-ı hayāl İhsān dünyâyı alıp satmış
Ammā ki tasarruf yok teslim ü tesellüm
yok

46. ü:

Gazel 77

Mısra: 1

Ve bağlacı.

İttihād etmiş gider i 'cāz ü nāz-ı hüsn ü
'aşk
Dehri tutmuş ser-te-ser āvāz-ı sâz-ı
hüsn ü 'aşk

47. ü:

Gazel 77

Mısra: 1

Ve bağlacı.

İttihād etmiş gider i 'cāz ü nāz-ı hüsn ü
'aşk
Dehri tutmuş ser-te-ser āvāz-ı sâz-ı
hüsn ü 'aşk

48. ü:

Gazel 77

Mısra: **2**

Ve bağlacı.

İttihād etmiş gider i'cāz ü nāz-ı hüsn ü
'aşk
Dehri tutmuş ser-te-ser āvāz-ı sāz-ı
hüsn ü 'aşk

49. ü:

Gazel 77

Mısra: **4**

Ve bağlacı.

Hüsnü mahz-ı nāz olup zannetme 'aşk
olmuş niyāz
Hem-revāndır şeh-per-i nāz ü niyāz-ı
hüsn ü 'aşk

50. ü:-de

Gazel 77

Mısra: **4**

Ve bağlacı.

Hüsnü mahz-ı nāz olup zannetme 'aşk
olmuş niyāz
Hem-revāndır şeh-per-i nāz ü niyāz-ı
hüsn ü 'aşk

51. ü:

Gazel 77

Mısra: 6

Ve bağlacı.

Gülde zâhir hande olmuş bende feryâd-
ı hezâr
Müncelî her yüzde bir yüzden tırâz-ı
hüsn ü 'aşk

52. ü:

Gazel 77

Mısra: 8

Ve bağlacı.

Bahsedersem tâb-ı hüsnünden emînîm
lâl olur
Eylemem Cibrilî ben dem-sâz-ı râz-ı
hüsn ü 'aşk

53. ü:

Gazel 83

Mısra: 7

Ve bağlacı.

Tavrın sözün hırâm ü kadîn gözlerin
güzel
Billâh a şîvekâr güzel her yerin senin

54. ü:

Gazel 89

Mısra: 1

Ve bağlacı.

Reng ü âheng-i tabî'attan olur mülhem
gönül
Gülsitân-ı aşka düşmüş katre-i şebnem
gönül

55. ü:

Gazel 89

Mısra: 4

Ve bağlacı.

Şevk-i didânıyla her yer bir tecellizâr-ı
aşk
Aşk-ı ruhsârıyla yek-ser âlem ü âdem
gönül

56. u:

Gazel 89

Mısra: 5

Ve bağlacı.

Sûr u mâtem sendedir mânâ-yı âdem
sendedir
Âlemin fevkinde ey bî-intihâ âlem
gönül

57. ü:

Gazel 89

Mısra: 7

Ve bağlacı.

Cevher-i feyziyle pürdür sâhil ü dâmânı
hep
Nürdan lebrîz olan deryâdır âteşten
gönül

58. ü:

Gazel 94

Mısra: 2

Ve bağlacı.

Iztırâb-ı sîmeden âzâde bir an görmedim
Dâgdâr-ı zulm ü âzâr olmayan cân
görmedim

59. ü:

Gazel 103

Mısra: 9

Ve bağlacı.

Azm ü îmânla doldu taşı gönül
Âsumân oldu mihr ü mâha vatan

60. u:

Gazel 104

Mısra: 4

Ve bağlacı.

Fürûğ-ı mihr ile şekl-i müzâb alır
dökülür
Sehâbelerde gezen nakş u ân
semâlardan

61. ü:

Gazel 104

Mısra: 11

Ve bağlacı.

Nigāh-ı zār ile bekler şikeste-ferr ü
huzūr
Şifā-yı ācil umar hastegān semālardan

62. ü:

Gazel 106

Mısra: 1

Ve bağlacı.

Leyāl-i hicrān sabāha ermiş o mest-i
nāz ü edā uyansın
Zamān zamān nüş edip lebinden gönül
şarāb-ı visāle kansın

63. u:

Gazel 107

Mısra: 7

Ve bağlacı.

Hevā-yı ıtr u sevdā dolarmış rūzgāra
Alırken şemme bir dem sabā
perçemlerinden

64. u:

Gazel 111

Mısra: 2

Ve bağlacı.

Hāsılı m sıfır olunca vakt-i direv
Hurmen-i ömrü sardı dūd u alev

65. ü:

Gazel 112

Mısra: 8

Ve bağlacı.

Nālān u giryān olsun girizān ekdār-ı
devrān
Üftān ü hīzān gezsın perīşan āvāre her
sū

66. u:

Gazel 116

Mısra: 9

Ve bağlacı.

Ankā-yı nāz u himmetim İhsān
geçerken sidreden
Sayd oldun āhū gözlerin bir gamze-i
gammāzına

67. u:

Gazel 119

Mısra: 3

Ve bağlacı.

Āvāre-i mahzūn u perīşān-ı firākım
Āvāre-i mahzūn u perīşānı unutma

68. u:

Gazel 119

Mısra: 4

Ve bağlacı.

Āvāre-i mahzūn u perīṣān-ı firākım
Āvāre-i mahzūn u perīṣānı unutma

üç bayramı bir anda:

1. üç bayramı bir anda:-da

Kaside 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Üç bayramın, mutluluk müjdesinin
birlikte olması.*

Bugün üç bayramı bir anda biz idrāk
ettik
'İyd-ı sulh ü zafer ü millî ve kurbândır
bu

üç yüz yıl olmuş:

1. üç yüz yıl olmuş:-muş

Kaside 2

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Üç yüz yıl geçmek, uzun zaman olmak.

Ehlimizken fevt olup gitmiş ricāl-i
sābikūn
Dullarız üç yüz yıl olmuş ehl-i vā' det
bekleriz

üftāde:

1. üftāde:

Gazel 2

Mısra: 12

Âşık, düşkün, meftun.

Bir katre neş'e, zerre ziyâ şemme
tesliyet

Yok bir nazar bu sahnede üftâde âşinâ

2. üftâde:

Gazel 47

Mısra: 8

Âşık, düşkün, meftun.

Bezm-i handânına endîşeden âzâde
giren
Zülfü bendinde kalır çıksa da üftâde
çıkâr

3. üftâde:

Gazel 78

Mısra: 1

Âşık, düşkün, meftun.

Bizi ilcâ-yı zamân eyledi üftâde yazık
'Arştan hâke düşen feyz-i Hudâ-dâde
yazık

Halvet-i fazlına üftâde olur Mîr Fu'âd
Germî-i bezmine dil-dâde Hâmâmîzâde

üftâde-i cân-fedâ-yı esmâk:

1. üftâde-i cân-fedâ-yı esmâk:

Kaside 6

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Bahkların canımı feda ettiği düşkün,
âşık.*

Üftâde-i cân-fedâ-yı esmâk
Dildâde-i mehlîkâ-yı hamsî

üftâde-i divâne misâlin:

1. üftâde-i divâne misâlin:-in

Muhammes 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Aşk ile kendinden geçmiş düşkün,
çaresiz âşık gibi.*

Etmiş bizi üftâde-i divâne misâlin
Dünyâya bedeldir dem-i mes'ûd-ı
visâlin

üftâde-i zâra:

1. üftâde-i zâra:-a

Gazel 113

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ağlayan, inleyen, düşkün âşık.

üftâde olur:

1. üftâde olur:-(u)r

Kıt'a 65

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Âşık, tutkun olmak.

Yed-i hürmetle alır tãc-ı ser-i aşk eder
İhsân
Ayağın bint-i ineb verse şu üftâde-i
zâra

üftâdeler:

1. üftâdeler:-ler

Gazel 5

Mısra: 3

Âşık, düşkün, meftun.

Bulur üftâdeler âgûş-ı sehâırında bin
sûret
Perî peykerlerin âyîne-i teshîridir sevdâ

üftâde-meşreb:

1. üftâde-meşreb:

Gazel 9

Mısra: 6

Düşkün, çaresiz yaratılışlı.

Dergâha düşmüş âvâre gönlüm
Âvâre gönlüm üftâde-meşreb

üftâdene:

1. üftâdene:-n, -e

Gazel 109

Mısra: 5

Âşık, düşkün, meftun.

Üftâdene yâr olmadın ey nahl-i melâhat
Agyâre olan bunca temâyüllere karşı

üftâdeni:1. **üftâdeni:-n, -i****Şarkı 8**

Mısra: 2

Âşık, düşkün, meftun.

Âlemde sa'âdet seni candan sevenindir
 Üftâdeni dîvâne eden çifte benindir

2. **üftâdeni:-n, -i****Şarkı 8**

Mısra: 4

Âşık, düşkün, meftun.

Aşkım da senin dil de senin can da
 senindir
 Üftâdeni dîvâne eden çifte benindir

3. **üftâdeni:-n, -i****Şarkı 8**

Mısra: 8

Âşık, düşkün, meftun.

Gel sîneme sînemde mahabbet kafesin
 var
 Üftâdeni dîvâne eden çifte benindir

üftâdesi:1. **üftâdesi:-si****Gazel 92**

Mısra: 9

Âşık, düşkün, meftun.

Rehgüzârında ki İhsân gibi üftâdesi var
 İşve meydanını almaz mı o tevsenli
 güzel

üftâdevi:1. **üftâdevi:-y, -i****Gazel 59**

Mısra: 3

Âşık, düşkün, meftun.

Hükûm-i ezel üftâdevi mahkûm-ı gam
 eyler
 Bîçârenin inkârına ikrârına bakmaz

üftân:1. **üftân:****Gazel 112**

Mısra: 8

Düşen, düşerek.

Nâlân u giryân olsun girîzân ekdâr-ı
 devrân
 Üftân ü hîzân gezsın perîşan âvâre her
 sū

ümid:1. **ümid:****Gazel 93**

Mısra: 10

Ümit, beklenti, arzu.

Muhāl iken bana olmak nasībe-dār
İhsān

Ümīd edip de visāl-i muhāle ağlıyorum

2. ümīd:

Gazel 118

Mısra: 4

Ümit, beklenti, arzu.

Olmazdı gönül giryān bir gonca-i
handānın

Gülzār-ı vefāsından bir şemme ümīd
olsa

ümīd eyledim:

1. ümīd eyledim:-di, -m

Gazel 85

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*İçinde gerçekleşmesini istediği şeyin
olacağına dâir bir duygu taşımak, bir şeyin
olmasını beklemek, ummak.*

Vatan-cüdā bir garibinim ben vefā
ümīd eyledim de geldim
Vefā yolundan nigāh edersen Hūdā
bilir çok günāh edersin

ümīdi: 1. ümīdi:-i

Gazel 85

Mısra: 6

Ümit, beklenti, arzu.

Hezâr isen bir terennüm et bak bahar gelmiş
nedir bu hâlin
Ümîdi yanmış vatan mısın ey gönül ne
süzişli âh edersin

2. **ümîdi:-i****Gazel 142**

Mısra: 4

Ümit, beklenti, arzu.

Şemûm-i yâri alıp esmeyince bād-ı
mahabbet
Ümîdi aşıkının cevri-rüzgâr ile geçti

ümîd-i hâb:1. **ümîd-i hâb:****Gazel 56**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Uyku ümidi.*

Rakîb o yâr ile hep câme-hâb-ı
vasıldadır
Ümîd-i hâb ile biz vasl-ı câme-
hâbdaysız

ümîd-i lutf-ı visâl evler:1. **ümîd-i lutf-ı visâl evler:-r****Gazel 169**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşma ihsanına ümit etmek.

İhsân ümîd-i lutf-ı visâl eyler ağlarım
‘Aşıkların terânesi hep âh ü vâh olur

ümîd-i vasl:1. **ümîd-i vasl:****Tesdis 1**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kavuşma ümidi.

Oldu aşıklar bu sevdâdan giriftâr-ı
melâl
Hâle bak yokken ümîd-i vasl için bir
ihtimâl

ümîd-i vasl-ı dâmân:1. **ümîd-i vasl-ı dâmân:****Gazel 44**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kahp İfade***(Sevgilinin) eteğine kavuşma umudu.*

Ümîd-i vasl-ı dâmân eyleyen eşk-âb-ı
çeşmânım
Kopup vâdî-i hicrândan dökülmüş
çağlamışlardır

ümîd-i visâle:

1. **ümîd-i visâle:-e**

Gazel 69

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kavuşma ümidi.

Düşerek ümîd-i visâle ben dili mesken-
i mihen eyledim
Bana hufre-i 'adem olmasın reh-i
firkatindeki son ribât

ümîd-i vuslatı:

1. **ümîd-i vuslatı:-ı**

Muhammes 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kavuşma umudu, arzusu.

Me'lûf-ı şîvenim yine me'lûf-ı şîvenim
Yokmuş ümîd-i vuslatı hicrân
yetîminin

ümidim:

1. **ümidim:-im**

Gazel 32

Mısra: 19

Ümit, beklenti, arzu.

Hâtırım meftûn ümidim vâjgûn derdîm
füzûn
Sûretin mahzûn piyâlem ser-nigûn
bahtım nizâr

2. **ümîdim:-im****Gazel 98**

Mısra: 5

Ümit, beklenti, arzu.

Bir seng-dilin bûs u kenârıydı ümîdim
Taştı ser-i emvâc-ı havâdisde kef
oldum

ümmet:1. **ümmet:****Tahmîs 8**

Mısra: 1

*Hız. Muhammed'e inanarak, onun
yaptıklarını ve söylediklerini uygulayarak
çevresinde toplanan Müslümanların tümü.*

Yefîm olmuş bükülmüş boynu ümmet
bî-nevâ ağlar
Ser-â-ser memleket millet olur mâtem-
serâ ağlar

ümmet-i merhûmeve:1. **ümmet-i merhûmeve:-(y)e****Kıt'a 25**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Rahmetli ümmet.

Yolcular sermest-i ğaflet râh-ı millet
pür-hatar
Hak bu demler yâver olsun ümmet-i
merhûmeve

ümîd ü bîminin:1. **ümîd ü bîminin:-i, -nin****Muhammes 2**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Ümit ve korku.

Esmez başımda nefhası cânân
nesîminin
Terk etmişim hayâlini ümîd ü
bîminin

ümîd ü nusret:1. **ümîd ü nusret:****Kaside 2**

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Umut ve yardım.

Fâlmız yâ sihr olur yâ remil yâ efsûn
olur
Her birinden başka bir ümîd ü nusret
bekleriz

ümîde düşüp:1. **ümîde düşüp:****Kaside 7**

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Ümitlenmek, umuda düşmek.

Yorgun gibiyim ben de bu yüzden ne
var olsam
Ümmîde düşüp tâlib-i dükkân-ı ma'ârif

ümmîdi:

1. ümmîdi:-i

Gazel 48

Mısra: **9**

Ümit, beklenti, arzu.

Vefâ ümmîdi verir yâr-ı şîve-kâr İhsân
Bilir mi sevgimi bilmem visâle yâr
mıdır

ümmîd-i bûs-ı pâye:

1. ümmîd-i bûs-ı pâye:-e

Gazel 133

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Ayağım öpme ümidi.

Düşüp ümmîd-i bûs-ı pâye İhsân hâksâr
oldum
O serv-i nâzenînden hâke bir gün sâye
düşmez mi

ümmîd-i rehâdan geçtiler:

1. ümmîd-i rehâdan geçtiler:-ti, -ler

Tahmis 9

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Kurtuluş ümidinden vazgeçmek.

Haste-gân-ı firkat ümmîd-i rehâdan
geçtiler
Mübtelâ-yı derd olan diller devâdan
geçtiler

ümmîd-i servet:

1. ümmîd-i servet:

Kaside 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Servet, zenginlik ümidi.

Servet-i millet diğer ellerde devr ettikçe
biz
Kenz-i gaybîden ne hoş ümmîd-i servet
bekleriz

ümmîdimi:

1. ümmîdimi: -im, -i

Gazel 20

Mısra: 13

Ümit, beklenti, arzu.

Kesmem yine ümmîdimi ben dolsa da
İhsân
Zehr-âbe-i hirmân ile peymâne-i
ümmîd

ümmîdine:

1. ümmîdine: -i, -n, -e

Gazel 51

Mısra: 1

Ümit, beklenti, arzu.

Visâl ümmîdine zülfünle rüzgâr öpüşür
Olunca ıyd iki sevdâlı şivekâr öpüşür

ümmü'l-garâmın:

1. ümmü'l-garâmın: -ın

Gazel 29

Mısra: 5

Aşkın, sevdanın annesi.

'Âşıkız ümmü'l-garâmın zîver-i
âğuşuyuz
'Âşkımız elbet bizim bir aşk-ı mâder-
zâd olur

ürkek:

1. ürkek:

Gazel 160

Mısra: 8

Çok ürken, korkuya çabuk kapılan.

Sayyâd-ı nigâhından uçar şu 'le-i
şimşek
Bir kebk-i hırmân gibi ba'zen olur
ürkek

ürvân:

1. ürvân:

Gazel 34

Mısra: 5

*Üzerinde herhangi bir giysi olmayan,
çıplak.*

Sine üryân dîdeler mahmûr kâküller
çözüük
Mest ü bî-pervâ düşer sinemde cânân
serpilir

2. üryân:

Gazel 40

Mısra: 14

*Üzerinde herhangi bir giysi olmayan,
çıplak.*

Devlet ol şeydâ-yı aşkıdır ki nakd-i
cân döker
Hâle-i âgûşa üryân sîm-ten cânân alır

3. üryân:

Gazel 131

Mısra: 1

*Üzerinde herhangi bir giysi olmayan,
çıplak.*

Hañçer-i müjgânı üryân teşne yatmış
cân elinde
Gamze-i cellâdının hem tîg hem kurbân
elinde

‘üryân-ı ma ‘ârif:

1. ‘üryân-ı ma ‘ârif:

Kaside 7

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

İlim, hüner çıplağı.

Mevcüdumu çekmekle tırıl koydu
bıraktı

Kaldım bu cedel-hānede 'üryān-ı
ma'ārif

üstāda:

1. üstāda:-a

Kaside 5

Mısra: 37

*Herhangi bir ilimde veya sanat
alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir
yeteneği olan kimse.*

Zülfikār-ı kalem almış ele üstāda bakın
Bü 'Alī rütbe Emīr-i sūhāndandır bu

üstādı:

1. üstādı:-ı

Diğer 1

Mısra: 30

*Herhangi bir ilimde veya sanat
alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir
yeteneği olan kimse.*

Hamāmī İhsāndır o merdin adı
Köprülü Fu'ād da onun üstādı

üstād-ı kudret:

1. üstād-ı kudret:

Gazel 114

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kudret üstādı.

Nev-hat değil bu zībende-süret
Üstād-ı kudret yazmış risāle

üstād-ı sūhansın:

1. üstād-ı sūhansın:-sın

Kaside 4

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Söz, kelām üstādı.

Allāh için üstād-ı sūhansın yine Şādī
İhsān bu lafıfeyle eder 'arz-ı pesendi

üstādın:

1. üstādın:-ın

Gazel 154

Mısra: 5

*Herhangi bir ilimde veya sanat
alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir
yeteneği olan kimse.*

Dikkatle bak üstādın olan hāne-harāba
Ehlinden al istersen eğer almak ināba

üstādız:

1. **üstādız:-ız**

Kaside 2

Mısra: **123**

*Herhangi bir ilimde veya sanat
alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir
yeteneği olan kimse.*

Öyle üstādız ki hem iblîsi tedrîs eyleriz
Hem de dergâh-ı Hüdâdan feyz-i
rahmet bekleriz

üstü:

1. **üstü:-tü**

Tesdis 1

Mısra: **4**

*Hep birden bir yerde toplanmak,
çevresine yığılmak.*

Çöktü güyâ subh-ı vaslın şâm-ı hicrân
üstüne
Kâfiristân üştü yâhud ehl-i îmân üstüne

üstüme:

1. **üstüme:-(ü)m, -e**

Tahmis 4

Mısra: **15**

Bir şeyin yukarısı, üzeri.

Üstüme göz dikti nergisler nigenbân
oldu hep
Büs ederken gözlerinden fîtmeler
gördüm nihân

üstünde:1. **üstüne:-ü, -n, -de****Gazel 44**

Mısra: 7

Bir şeyin yukarısı, üzeri.

O hünî gamzeler üstünde zâhir sanma
 ebrûlar
 Çekip tığ-ı kazâ seng-i cefâdan
 zâğlamışlardır

üstünde tüter duhân-ı 'anber:1. **üstünde tüter duhân-ı 'anber:****Kaside 6**

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Güzel kokulu dumanı üzerinde tüter.

Üstünde tüter duhân-ı 'anber
 Pür-râyiha ıskarâ-yı hamsi

üstüne:1. **üstüne:-ü, -(n)e****Gazel 105**

Mısra: 3

Üstüne, üzerine.

Sîne üryân zülf açıp döktükçe mir'ât
 üstüne
 Nür akar âyineye her subh u şâm
 âyineden

2. **üstüne:-ü, -(n)e****Gazel 120**

Mısra: 1

Üstüne, üzerine.

Serpilir gözyaşlarım bir şîve-perverd
 üstüne
 Jâlelerdir âsumanlardan düşer verd
 üstüne

3. **üstüne:-ü, -(n)e****Gazel 120**

Mısra: 2

Üstüne, üzerine.

Serpilir gözyaşlarım bir şîve-perverd
 üstüne
 Jâlelerdir âsumanlardan düşer verd
 üstüne

4. **üstüne:-ü, -(n)e****Gazel 120**

Mısra: 4

Üstüne, üzerine.

Düd-ı gam tutmuş sararmış cephe-i
 pâk-i vatan
 Reng-i mâtemdir ki düşmüş çehre-i
 zerd üstüne

5. **üstüne:-il, -(n)e**

Gazel 120

Mısra: 6

Üstüne, üzerine.

Hasret-i dîdâr-ı yâr endîşe-i dâr u diyâr
Gurbetin cevriyle derd olmuş gelir derd
üstüne

6. **üstüne:-il, -(n)e**

Gazel 120

Mısra: 8

Üstüne, üzerine.

Toplamış güyâ berâ-yı intihân
perverdigâr
Iztrâb-ı dehri bir merd-i cihan-gerd
üstüne

7. **üstüne:-il, -(n)e**

Gazel 120

Mısra: 10

Üstüne, üzerine.

Bir zamanlar şâhid-i bahtım olup
âyinedâr
Zerre kondurmazdı mir'ât-ı dilin gerd
üstüne

8. **üstüne:-il, -(n)e**

Gazel 120

Mısra: 12

Üstüne, üzerine.

Âh mağdûrum düçâr-ı hicretim İhsân
bugün
Bâr-ı hüsrân düşmesin dünyâda bir ferd
üstüne

9. **üstüne:-îi, -(n)e**

Kıt'a 12

Mısra: 2

Üstüne, üzerine.

Cânân temâyül etti de sinemde ağladı
Bülbül çemende kondu perîşân ney
üstüne

10. **üstüne:-îi, -(n)e**

Kıt'a 12

Mısra: 4

Üstüne, üzerine.

Çektim ayağı bâdeden öptüm dudağımı
Billâh bu kevserin dahi içmem mey
üstüne

11. **üstüne:-îi, -(n)e**

Tesdis 1

Mısra: 1

Üstüne, üzerine.

Bir nevîn püşîde konmuş ka'be-i ân
üstüne
Yâ dolanmış hâledir bir mâh-ı rahşân
üstüne

12. **üstüne:-îi, -(n)e**

Tesdis 1

Mısra: 3

Üstüne, üzerine.

Çöktü güyâ subh-ı vaslın şâm-ı hicrân
üstüne
Kâfiristân üstü yâhud ehl-i îmân üstüne

13. **üstüne:-îi, -(n)e**

Tesdis 1

Mısra: 4

Üstüne, üzerine.

Çöktü güyâ subh-ı vaslın şâm-ı hicrân
üstüne
Kâfiristân üstü yâhud ehl-i îmân üstüne

14. **üstüne:-îi, -(n)e**

Tesdis 1

Mısra: 5

Üstüne, üzerine.

Düştü kâküller yine ruhsâr-ı tâbân
üstüne
Bir demet sünbül saçılmış verd-i
handân üstüne

15. **üstüne:-îi, -(n)e**

Tesdis 1

Mısra: 6

Üstüne, üzerine.

Düştü kāküller yine ruhsâr-ı tâbân
üstüne

Bir demet sünbül saçılmış verd-i
handân üstüne

üzre:

1. üzre:

Diğer 1

Mısra: 76

Üstüne, üzerine.

Takarrür eyledi leyle-i vuslat
Ahd ü karar üzre peymâncasına

2. üzre:

Gazel 14

Mısra: 2

Üstüne, üzerine.

Îtâb içinde geçerken bütün hitâb-ı hayât
Nedir beşerde bu meyl üzre incizâb-ı
hayât

3. üzre:

Gazel 42

Mısra: 6

Üstüne, üzerine.

Benden dirîğ eder güzelim bir kelâmını
Tür üzre bak Kelîmine bin bir kelâm
olur

4. **üzre:**

Gazel 49

Mısra: 2

Üstüne, üzerine.

Seng-i kazâ gelse basar bağlanır
Baht-ı siyâh üzre kader bağlanır

5. **üzre:**

Gazel 49

Mısra: 14

Üstüne, üzerine.

Boynuna her an dolanır kollarım
Ab-ı hayât üzre kemer bağlanır

6. **üzre:-e**

Gazel 86

Mısra: 11

Üstüne, üzerine.

Herem-nümâ-yı ufûl olmak üzre şüh-ı
şebâb
Tehî nükûd-ı safâdan hazâne-i âmâl

7. **üzre:**

Gazel 94

Mısra: 4

Üstüne, üzerine.

Ben bu vahşet-hâne-i dünyâyı tedkîk
eyledim
Hidmet-i nev'inde ihlâs üzre insân
görmedim

8. **üzre:**

Gazel 99

Mısra: 10

Üstüne, üzerine.

Seni görmek seni sevmekle günâh
etmiş isek
Haşre dek koy bu günâh üzre sevâb
eyleyelim

9. **üzre:**

Gazel 133

Mısra: 3

Üstüne, üzerine.

Olurken şâne tarh-efken cebîn-i lem'a-
dâr üzre
Abîr-efşân olan gîsûların pîrâye
düşmez mi

10. **üzre:**

Gazel 135

Mısra: 9

Üstüne, üzerine.

Durmayıp şem ‘-i cemāl üzre hemān
cān atarız
Yakarız kendimiz âteşlere pervānemizi

11. **üzre:**

Gazel 140

Mısra: 10

Üstüne, üzerine.

Tutuştı kevn ü mekân yandı nār-ı
gayret-i aşka
Nigāhı arş-ı cinān üzre bir şerāre
düşürdü

12. **üzre:**

Gazel 157

Mısra: 4

Üstüne, üzerine.

Ey dest-i meşîyyette bir u‘cûbe-i hilkat
Ey tarz-ı kadīm üzre eden nazma
cesāret

13. **üzre:**

Gazel 157

Mısra: 4

Üstüne, üzerine.

Ey dest-i meşîyyette bir u‘cûbe-i hilkat
Ey tarz-ı kadīm üzre eden nazma
cesāret

14. **üzre:****Gazel 164**

Mısra: 14

Üstüne, üzerine.

Bir çekirdek iki dirhem heceden sözleri
var
Neydi evzân-ı arüz üzre o batmân-ı
sûhan

15. **üzre:****Kaside 2**

Mısra: 9

Üstüne, üzerine.

Hep şikâyet üzre takrîr-i şü'ünât eyleriz
Çehre-i endîşeden çeşmân-ı dikkat
bekleriz

16. **üzre:****Kaside 3**

Mısra: 10

Üstüne, üzerine.

Kıs kıs gülerim müdhîke-i 'âleme lâ-
kayd
Zevk-âver olur tarz-ı mizâh üzre
safirim

17. **üzre:****Kaside 5**

Mısra: 29

Üstüne, üzerine.

Yem-i bî-sâhil-i 'aşk üzre dil âvâre
gezer
Gemisin kurtaracak var ise kaptandır
bu

18. **üzre:****Kaside 6**

Mısra: 87

Üstüne, üzerine.

Sîmîn-beden üzre pul pul olmuş
Her nokta-i pür-cilâ-yı hamsi

19. **üzre:****Kıt'a 15**

Mısra: 3

Üstüne, üzerine.

Düşer der-ğâb iken ruhsâr-ı dildâr üzre
gîsûlar
Siyâh eyler de devrân tâli'im bîdâr
göstermez

20. **üzre:****Tahmis 4**

Mısra: 38

Üstüne, üzerine.

Şevk-i didârnla 'ıyd-ı vasla kurbândır
Nedîm
Böyle bir tarz-ı tegâfûl üzre hayrândır
Nedîm

uçamaz:

1. uçamaz:-a, -maz

Gazel 23

Mısra: 6

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

Yavru kuş lāneden oldukça bu yerlerde
cūdā
Uçamaz uçsa da bir dāma dūşer deste
gelir

uçan:

1. uçan:-an

Gazel 96

Mısra: 22

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

Peyām-ı sohbet-i cānān için şitāb ettim
Ne bir uçan kuşu gördüm ne kārban
buldum

2. uçan:-an

Gazel 143

Mısra: 10

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

Devlet-serāy-ı sīne garīb oldu inliyor
Murg-ı hezār şevki uçan lāneler gibi

3. uçar:-an

Gazel 157

Mısra: 5

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

Ey âkbaba bâliyle uçar serçe-i hilkat
Mef'ûl ü mef'âl ile ötmekse zerâfet

Gelince hâtıra her dem terâne-i âmâl
Fezâ-yı dilde uçar murg-ı lâne-i âmâl

4. uçar:-(a)r

Gazel 117

Mısra: 6

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

Sevdâ hevâ-yı vasl ile gâhî kanatlanır
Meftûr pür-şikeste uçar âsumânıma

5. uçar:-(a)r

Gazel 160

Mısra: 7

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

Sayyâd-ı nigâhından uçar şu'le-i
şimşek
Bir kebk-i hırâmân gibi ba'zen olur
ürkek

6. uçar:-(a)r

Kaside 6

Mısra: 99

Çok sevinmek.

Oynar uçar alsa 'âşık-ı zâr
Bir hamsi kuşuyla pây-ı hamsi

uçarak:uçar:

1. uçar:-ar

Gazel 26

Mısra: 3

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

Yine âşiyân-ı sa'âdetin o hezârı nerde
uçar ki âh
Ele şâikâne öter durur bana karşı hâli
figân olur

2. uçar:-ar

Gazel 54

Mısra: 12

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

Fütâde benliğimiz rûzgâr elinde gezer
Uçar semâlara îhsân döner gubâr
oluruz

3. uçar:-(a)r

Gazel 86

Mısra: 2

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

1. uçarak:-arak

Gazel 22

Mısra: 2

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

Dil-i âvâre kûy-ı yâre gider

Uçarak gökte bir sitâre gider

2. uçarak:-arak

Gazel 22

Mısra: 2

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

Dil-i âvâre kûy-ı yâre gider

Uçarak gökte bir sitâre gider

3. uçarak:-arak

Gazel 23

Mısra: 3

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

Uçarak ravza-i cânâne giden bülbül-i
cân

Dönemez dönse de bâl ü peri işkeste
gelir

ucmus:

1. uçmuş:-muş

Gazel 123

Mısra: 7

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

Kalmamış ârâma yer uçmuş hümâ-yı
mes'adet
Kısmet olmuş hân-ı yagmâ-yı vatan
çaylaklara

Vücûdu bir kelebektî elimden uçtu
benim
Yerinde kaldı heman zer-nişân gubârı
bana

uçsa:

1. uçsa:-sa

Gazel 23

Mısra: 6

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

Yavru kuş lânedden oldukça bu yerlerde
cüdâ
Uçamaz uça da bir dâma düşer deste
gelir

uçtan uca:

1. uçtan uca:-a

Kaside 7

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir baştan bir başa.

Açtın 'alem-i ma'rifet âfâkına mülkûn
Uçtan uca peyveste-i keyvân-ı ma'ârif

uctu:

1. uctu:-tu

Gazel 1

Mısra: 9

Uçmak, havalanmak, yükselmek.

u'cûbe-i hilkat:

1. u'cûbe-i hilkat:

Gazel 157

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Şaşkınlık verici, hayretlik uyandırıcı
yaratılışlı.*

Ey dest-i meşîyyette bir u'cûbe-i hilkat
Ey tarz-ı kadîm üzre eden nazma
cesâret

ucundan:

1. ucundan:-u, -n, -dan

Gazel 64

Mısra: 9

*Bir nesnenin incelererek biten son
kısmı,ucu.*

Saplanan gamze-i hûn-rîzi ucundan
yine İhsân
Açılır göz göz olur dâg-ı derûn
tâzelenirmiş

udhiyye-i cânım:

1. udhiyye-i cânım:-ım

Kaside 5

Mısra: 67

Kelime Tipi: -
Canın, ruhun kurbanlığı.

Ederim ben ona udhiyye-i cânım
kurbân
Sevdiğim derse eğer sevdiğim İhsândır
bu

‘ūd-ı hayâtı:

1. ‘ūd-ı hayâtı:-ı
Gazel 137
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Hayatın çalgısı.

‘Üd-ı hayâtı inletecek tâb kalmadı
‘Üdüm kırıldı şehper-i mızrâb kalmadı

‘ūdum:

1. ‘ūdum:-um
Gazel 137
Mısra: 2
Mızraplı çalgı.

‘Üd-ı hayâtı inletecek tâb kalmadı
‘Üdüm kırıldı şehper-i mızrâb kalmadı

ufak tefek:

1. ufak tefek:
Gazel 31
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Küçük, zerrecik anlamlarında
kullanılan bir ikileme.*

Çocuk değil figânı çok elinde ihtiyârı
yok
Şu sâl-hürde aşka bak döner ufak tefek
sever

ufkumda:

1. **ufkumda:** -um, -da

Gazel 118

Mısra: 1

*Gökyüzünün yerle birleşmiş gibi
göründüğü yer. II Görüş, anlayış gücü.*

Ebrûsu hilâl-âsâ ufkumda bedîd olsa
Encâma erip mâtem bir neşve-i ıyd olsa

ufuklardan:

1. **ufuklardan:** -lar, -dan

Gazel 53

Mısra: 7

*Gökyüzünün yerle birleşmiş gibi
göründüğü yer.*

Zemîne nâkil olur zümrüdîn ufuklardan
Nigâh-ı nîm ile bin nev-bahâr
gözleriniz

ufül etmiş:

1. **ufül etmiş:** -miş

Gazel 63

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gözden kaybolmak, görünmez olmak.

Ufûl etmiş nazargâhımda İhsân Yûsuf-ı
âmâl
Meşâm-ı hasretim müştâk-ı büy-ı
pîrehen kalmış

uğradı:

1. **uğradı:** -dı

Gazel 1

Mısra: 2

*Etkisi altında kalmak. II Maruz
kalmak.*

Hezâr tâli'imîn gülmeden bahârı bana
Hazâna uğradı gülbârı kaldı hârı bana

uğraşmaya:

1. **uğraşmaya:** -ma, -(y)a

Gazel 121

Mısra: 2

*Bir iş üzerinde sürekli çalışmak,
uğraşmak.*

Çek sâgar-ı cân-perveri cânâne yediyle
Uğraşmaya değmez ezeliyle ebediyle

uğruna:

1. **uğruna:** -un, -a

Gazel 14

Mısra: 5

Uğruna, yoluna, amacıyla.

Ederdim uğruna bir sermedi hayât fedâ
Olaydı kâbil-i avdet geçen şebâb-ı
hayât

2. **uğruna:** -u, -n, -a

Gazel 132

Mısra: 10

Uğruna, yoluna, amacıyla.

Ya haşre kadar dimâ' -ı islâm
Keyf uğruna hep nisâr olur mu

uğrunda:

1. **uğrunda:**

Tahmis 11

Mısra: 10

Uğruna, yoluna, amacıyla.

Bir kerrecik emsem ben o nûşîn
dudağından
Uğrunda ölüm rûhuma en tatlı emeldi

uğurlar olsun:

1. **uğurlar olsun:** -sun

Tahmis 10

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Yolun açık olsun, sağlıkla git
anlamında söylenen bir iyi dilek ifadesi.*

Candan uğurlar olsun seyyâh-ı bî-
karâra

‘ukalâdan geçinir:

1. ‘ukalâdan geçinir:-(*i*)r

Kıt’a 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ukala geçinmek, bilgiçlik taslamak.

‘Ukalâdan geçinir turfa-reviş mecnûnuz
Başımız boş düşerek yollara kırdık çok
put

2. ‘ukalâdan geçinir:

Kıt’a 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ukala geçinmek, bilgiçlik taslamak.

‘Ukalâdan geçinir turfa-reviş mecnûnuz
Başımız boş düşerek yollara kırdık çok
pot

ukalâmız:

1. ukalâmız:-mız

Gazel 135

Mısra: 5

Akılh kimseler, akıllılar.

Ukalâmız ki eder Kays’ı umûrunda
vekîl
Var kıyâs et bu şifâhânedede dîvânemizi

‘ukbâyı:

1. ‘ukbâyı:

Gazel 82

Mısra: 20

Öbür dünya, ahiret.

İhsân ko bu sevdâyı çek sāgar-ı sahbâyı
Dünyâ ile ‘ukbâyı sen pula satmışsın

‘ukde çözdüm:

1. ‘ukde çözdüm:-dûi, -m

Tahmis 4

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Düğüm çözmek.

‘Ukde çözdüm kâkûlünden çıktı âh-ı
‘aşıkân
Kalmasın sen kâfirin destinde bir tek
müslümân

ukde-i düşvâr:

1. ukde-i düşvâr:

Gazel 148

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kördüğüm, çözülemez.

Güflârim açar ukde-i düşvâr u menî'i
Tab'-ı hünerim andırır ummân-ı vasî'i

ukdeler:

1. ukdeler:-ler

Gazel 64

Mısra: 7

*Düğüm. II Elde edilemediği için insana
dert olan şey.*

Ukdeler hâtır-ı pejmürdeyi rencide
edermiş
Hüsnü mecmu'ası zülfüyle ki
şîrâzelenirmiş

ukdelerin:

1. ukdelerin:-ler, -in

Gazel 20

Mısra: 8

Boğum, düğüm.

Sad-çâk olarak zülf-i girihgiri dolandı
Çözmez mi cefâ ukdelerin şâne-i
ümmîd

ulü'l-epsâr:

1. ulü'l-epsâr:

Tahmis 7

Mısra: 21

*Görüş ve idrak kabiliyeti yüksek olan
kişiler.*

Tecellî neş'esinden hıyre-çeşm olmuş ulû'l-
ebsâr
Teveccüh eyle İhsân kible-i dîdâra Mûsâ-
vâr

‘ulvî bir uhuvvet:

1. ‘ulvî bir uhuvvet:

Kaside 2

Mısra: **154**

Kelime Tipi: -

Ulu, yüce bir kardeşlik, dostluk.

Şart-ı evveldir maḥabbet ittihād-ı rūḥ
için
Biz maḥabbetten de ‘ulvî bir uhuvvet
bekleriz

umar:

1. umar:-(a)r

Gazel 104

Mısra: **12**

Ummak, ümit etmek, beklemek.

Nigāh-ı zār ile bekler şikeste-ferr ü
huzûr
Şifâ-yı âcîl umar hastegân semâlardan

‘umde-i erkân-ı ma‘ârif:

1. ‘umde-i erkân-ı ma‘ârif:

Kaside 7

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

İlim, hüner erkânının ilkeleri.

Ez-cümle bugün cāy-ı emānetde Emîn
Bey

Beyne’l-küberā ‘umde-i erkân-ı ma‘ârif

ummak:

1. ummak:-mak

Gazel 104

Mısra: **15**

Ümit etmek, beklemek, istemek.

Revā mıdır ona ummak ziyâ-yı fecr-i
ümîd
Nukûş-ı nûr ile heybet nişân
semâlardan

ummâna:

1. ummâna:-a

Gazel 88

Mısra: **10**

Çok büyük engin deniz.

Cereyân etmede dilden dile eşvāk İhsân
Cüş edip sen de bu ummândan o
ummâna dökül

ummândan:

1. **ummāndan:-dan**

Gazel 88

Mısra: 10

Çok büyük engin deniz.

Cereyān etmede dilden dile eşvāk İhsān
Cüş edip sen de bu ummāndan o ummāna
dökül

‘ummāndır:

1. **‘ummāndır:-dır**

Kaside 5

Mısra: 52

Çok büyük engin deniz, okyanus.

Demīdir yazsa ğazel tab ‘-ı zerāfet-
pīšem
Çıkarır sâhile gevherleri ‘ummāndır bu

‘ummān-ı edeb:

1. **‘ummān-ı edeb:**

Gazel 164

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Edep denizi.

Gizli bir fırtınadan taşı şu ‘ummān-ı
edeb
Gizli bir fırtınadan doldu şu fincān-ı
sühan

‘ummān-ı ma‘ārif:

1. 'ummān-ı ma'ārif:

Kaside 7

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi okyanusu.

Bir katre-i nāḫiz idi evvelce bu mevcūd
Bak şimdi nedir koskoca 'ummān-ı
ma'ārif

'ummān-ı mahabbetin:

1. 'ummān-ı maḥabbetin:-in

Rübai 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk, sevdâ okyanusu.

Ben keşti-i 'akla yelken ettim İhsân
'Ummān-ı maḥabbetin kenârı yokmuş

'ummān-ı sücüd-ı hayretim:

1. 'ummān-ı sücüd-ı hayretim:-im

Kıt'a 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hayretten secde eden okyanus.

Mest-i rah-ı vâhdetim vahdet-nümâ bir
yâr için
Şevk-i cüşânımla 'ummān-ı sücüd-ı
hayretim

ummān-ı vasī'i:

1. ummān-ı vasī'i:-i

Gazel 148

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Geniş, engin, çok büyük deniz.

Güftârim açar ukde-i düşvâr u menî'i
Tab'-ı hünerim andırır ummān-ı vasī'i

'ummanları:

1. 'ummanları:-lar, -ı

Kaside 6

Mısra: 85

Çok büyük engin deniz, okyanus.

'Ummanları yer yer etti işrāk
Bâl ü per-i pür-ziyâ-yı ḥamsi

'ummanları aşmakla:

1. 'ummanları aşmakla:-mak, -la

Kaside 7

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

*Çok büyük engin denizleri, okyanusları
aşmak, geçmek.*

Fülk-i vatanı attı şu mersâ-yı necâta
'Ummanları aşmakla şu kapdân-ı
ma'ārif

'umrân-ı ma'ārif:

1. 'umrân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

İlim, hüner medeniyeti.

Yārân-ı ma'ârif daḥi hep rehber-i 'irfân
Ġayretleri her küşede 'umrân-ı ma'ârif

umûrunda:

1. umûrunda: -u, -n, -da

Gazel 135

Mısra: 5

İşler, hadiseler.

Ukalâmız ki eder Kays'ı umûrunda
vekîl
Var kıyâs et bu şifâhâned e dîvânemizi

unut:

1. unut:

Gazel 121

Mısra: 9

Aklında kalmamak, hatırlamamak.

Çek bâde unut nîk ü bed-i âlemi îhsân
Meşk eyle şebân rûz o mehin hatt u
hadîyle

unutma:

1. **unutma:-ma****Gazel 119**

Mısra: 1

Aklında kalmamak, hatırlamamak.

Güldürmemiş olsan da bu giryānı

unutma

Arkanda düşüp ağlayan efgānı unutma

2. **unutma:-ma****Gazel 119**

Mısra: 2

Aklında kalmamak, hatırlamamak.

Güldürmemiş olsan da bu giryānı

unutma

Arkanda düşüp ağlayan efgānı unutma

3. **unutma:****Gazel 119**

Mısra: 4

Aklında kalmamak, hatırlamamak.

Āvāre-i mahzūn u perīşān-ı firākım

Āvāre-i mahzūn u perīşānı unutma

4. **unutma:-ma****Gazel 119**

Mısra: 6

Aklında kalmamak, hatırlamamak.

Bir sāye-i bī-vāye gezer mest-i

tahayyür

Gönlümdür o bī-vāye o mihmānı

unutma

5. **unutma:-ma****Gazel 119**

Mısra: 8

Aklında kalmamak, hatırlamamak.

Hirmān ile ben zehr içeyim sen mey-i

nāb iç

Ancak dem-i peymānede peymānı

unutma

6. **unutma:-ma****Gazel 119**

Mısra: 9

Aklında kalmamak, hatırlamamak.

İhsānı unutma dedin ammā unutursan

Ey şüh sakın gerdiş-i devrānı unutma

7. **unutma:-ma****Gazel 119**

Mısra: 10

Aklında kalmamak, hatırlamamak.

İhsānı unutma dedin ammā unutursan

Ey şüh sakın gerdiş-i devrānı unutma

unutulmaz:

1. **unutulmaz:-(u)l, -maz**

Şarkı 7

Mısra: 11

Aklında kalmamak, hatırlamamak.

Bir ân unutulmaz bu güzel leyle-i
vuslat
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

unutup:

1. **unutup:-up**

Kıt'a 45

Mısra: 2

Aklında kalmamak, hatırlamamak.

Vermedin reng-i hakikat boyadın her
boyadan
Varsa şâyet unutup asmadığın bir
âveng

unutursan:

1. **unutursan:-(u)r, -sa, -n**

Gazel 119

Mısra: 9

Aklında kalmamak, hatırlamamak.

İhsânı unutmâ dedin ammâ unutursan
Ey şüh sakın gerdiş-i devrânı unutmâ

urfa ağızyla:

1. **urfa ağzıyla:-ı, -y, -la****Kaside 5**

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Şanlıurfa'nın konuşma üslubu.**Şanlıurfa, Yahya Kemal Beyatlı'nın 1923'te milletvekilliğini üstlendiği şehirdir.*Emelin cāmını nüş eyledi Nîşî Yahyâ
Urfa ağzıyla bugün dillere destândır bu**urgandır:**1. **urgandır:-dır****Kaside 5**

Mısra: 54

İp, halat.'Akl u iz'ân dağdır zülf-i perîşândır bu
Gerden-i 'âşık-ı bîçârede urgandır bu**urgân-ı ma'ârif:**1. **urgân-ı ma'ârif:****Kaside 7**

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

*İlim, hüner halatı.*Zinhâr onu incitmeye söyletmeye
gelmez
Şeytâna takar istese urgân-ı ma'ârif**urma:**1. **urma:-ma****Gazel 108**

Mısra: 1

*Vurmak, değdirmek.*Kâküllere urma şâne çapkın
Cevr etme dağıtma lâne çapkın**urmasın bevhude dem ve'l-ba'sü ba'del-mevtten:**1. **urmasın beyhude dem ve'l-ba'sü
ba'del-mevtten:-ten****Kıt'a 26**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Boşuna ölümden sonra dirilme,
kıyâmet gününde ölümlerin dirilmesi ile ilgili
söz etmesin, konuşmasın.*Tabl-ı şādî sür-ı İsrâfilî tanzîr eyleyip
Urmasın beyhude dem ve'l-ba'sü
ba'del-mevtten**urmuş gözünden turnayı:**1. **urmuş gözünden turnayı:****Kıt'a 49**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***Turnayı gözünden vurmak; umulmadık
bir kazanç veya çıkar sağlama imkânı ele
geçirmek.*Hayli fırsatlar kaçırdın gösterip
beyhüde hırs

Ehl olanlar bekleyip urmuş gözünden
tumayı

urup saykahlı:

1. **urup saykahlı:-ı**

Kıt'a 66

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Saykal vırmak, cilâlamak, parlatmak.

Devâ-sâz olur derd-mendân için
Siler jeng-i kalbi urup saykahlı

urur:

1. **urur:-(u)r**

Gazel 105

Mısra: 8

Dönmek.

Yâd-ı ruhsârın ki eyler kalb-i sâfımdan
güzer
Şevk urur güyâ geçer bir bedr-i tām
âyîneden

uruyor:

1. **uruyor:-u, -yor**

Gazel 146

Mısra: 5

İşlemek, nakşetmek.

Hâmem uruyor can damarından söze
neşter
Eş'âr-ı tirâşîdemi yok bilmeyen ezber!

usandın:

1. usandın:-dı, -n

Gazel 156

Mısra: 8

*Sıkılır duruma gelmek, bıkmak,
bezemek.*

Kârîlerinin ağzına her herzeyi tıktın
Yazmaktan usandın sanırım sen bile
bıktın

usanmam:

1. usanmam:-m

Gazel 100

Mısra: 4

*Sıkılır duruma gelmek, bıkmak,
bezemek.*

Sîrâb olamam dolsa da peymâne-i
ömrüm
Peymâne-i âlâamını çekmekten
usanmam

usfür:

1. usfür:

Gazel 162

Mısra: 16

Serçe kuşu.

A'lâ-pervâz isen ey şâhbâz-ı evc-i
istignâ
Döner pervâne yâ usfür olursun böyle
kalmazsın

usfüre:

1. usfüre:-e

Gazel 160

Mısra: 6

Serçe kuşu.

Ankâ ile pervâz edemez göldeki ördek
Şâhine tenezzüldür o usfüre süzülme

uskumru:

1. uskumru:

Kaside 6

Mısra: 129

*Uskumrugillerden, sıcak ve ılık
denizlerde sürü durumunda yaşayan, çizgili
bir deniz balığı.*

Uskumru tekir kefal lüfer ton
Olmuşsa da akrabâ-yı hamsi

ussâk:

1. usşâk:

Gazel 42

Mısra: 7

Âşıklar.

Uşşāk edince cennet-i dīdāra i 'tilā
Vāreste hāl-i kayd-ı salāt ü sıyām olur

uşşākı:

1. uşşākı:-ı

Gazel 140

Mısra: 8

Âşıklar.

O nahl işve güzār etmez oldu bāğ-ı
vefādān
Salıp kıyāmete uşşākı intizāra düşürdü

2. uşşākı:-ı

Şarkı 11

Mısra: 7

Âşıklar.

Cem' u taksīm ile ettikçe esīr uşşākı
Bizi tarh etme sakın darbına rāzıyız biz

‘uşşāk-ı perīşanın:

1. ‘uşşāk-ı perīşanın:-ın

Kıt'a 30

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zavallı, kederli âşıklar.

'Uşşāk-ı perīşanın bin rişte-i sevdādan
Şīrāze-tīrāz olmuş mecmū'a-i feryādı

uṣṣākın:1. **uṣṣākın:-ın****Gazel 131**

Mısra: 8

Âşıklar.

Çāk çāk olmaz mı hirmāndan girbān-ı
tahammül
Kaldı uṣṣākın niyāz etmekde hep
dāmān elinde

uṣṣākına:1. **uṣṣākına:-ın, -a****Gazel 23**

Mısra: 1

Âşıklar.

Dem olur vuslatı uṣṣākına şâyeste gelir
Gam-ı zülfünde fakat firkati peyveste
gelir

ustavsan:1. **ustavsan:-y, -sa, -n****Gazel 162**

Mısra: 7

İşinin eri, becerikli, mahir.

Eğer yārāna hādım ehl-i san'at māhir
ustavsan
Çıkar meb'ūs olur meşhur olursun
böyle kalmazsın

usturā-yı hamsi:1. **usturā-yı hamsi:****Kaside 6**

Mısra: 240

Kelime Tipi: -

Hamsinin usturası, bıçağı.

Olmazsa da öyle zaḥmet-āver
Keskinse de usturā-yı hamsi

usül-i devri:1. **usül-i devri:-i****Gazel 116**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dönemin tarzları.

Bir sâz-ı nev-i' cāzdan dem-sâz olurken
āh-ı dil
Uymaz usül-i devri bir devrin garīb
āvāzına

utanmasın:1. **utanmasın:-ma, -sın****Şarkı 6**

Mısra: 3

Utanmak, çekinmek, mahcup olmak.

Utanmasın mı bu şeb gökte mäh-ı
şu 'le-fiken
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

utansın:

1. **utansın:**-*sın*

Gazel 106

Mısra: **13**

Utannmak, çekinmek, mahcup olmak.

Zemîne düşmüş liyâkatimden zamân
utansın cihân utansın

uyandı:

1. **uyandı:**-*dı*

Şarkı 6

Mısra: **11**

*Yeniden canlanmak, kendini
göstermek.*

Uyandı bak uyuyan tâlî'im benim bu
gece
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

uyanıktın:

1. **uyanıktın:**-*tı, -n*

Gazel 156

Mısra: **3**

Açıkgöz, kurnaz, cingöz.

Lâkin yine pek böyle değildin
uyanıktın
Akrânına nisbetle biraz fikri açıktın

uyanmam:

1. **uyanmam:**-(ma, -m

Gazel 100

Mısra: 14

Ayılmak, uyku durumundan çıkmak.

Ervāhına lḥsān çekerim yūf cihānın
Bin nefha-i sūr olsa bu mestfiden
uyanmam

uyansın:

1. **uyansın:**-(sın

Gazel 106

Mısra: 1

Ayılmak, uyku durumundan çıkmak.

Leyāl-i hicrān sabāha ermiş o mest-i
nāz ü edā uyansın
Zamān zamān nūş edip lebinden gönül
şarāb-ı visāle kansın

uyar:

1. **uyar:**-(a)r

Tahmis 3

Mısra: 12

Uymak, katılmak.

Eder üftādegānın bezme her an
mehlikālar sevk
Ne hālettir olur yek-reng uyar mādūna
her mā-fevk

uyarsan:

1. **uyarsan:**-(a)r, -sa, -n

Gazel 162

Mısra: 9

Uymak, katılmak.

Uyarsan sāz-ı devrāndan çalar
dembeste durmazsın
Coşar meclisde bir tanbūr olursun
böyle kalmazsın

uydum:

1. **uydum:**-(du, -m

Gazel 98

Mısra: 10

Uymak, katılmak.

Bir gendüm-i hāl almağa firdevsini
verdim
Uydum babamın isrine ḥayrū'l-ḥalef
oldum

2. **uydum:**-(du, -m

Tahmis 10

Mısra: 3

Uymak, katılmak.

Sevdā yolunda uydum reftār-ı rüzgāra
Düştüm güzel yolumdan mehcūr bir
diyāra

uydursa:

1. **uydursa:-sa**

Gazel 154

Mısra: 1

Uydurmak, ayarlamak.

Uydursa da akvālını îcâb-ı kitāba
Teşvîkîni tergîbini hîç katma hesāba

uygun:

1. **uygun:**

Kaside 2

Mısra: 143

Yaraşır, münasip.

Hâle uygun bir ğazel tarh eylemek
eyyâmıdır
'Arz-ı mâfi'l-bâle çoktan vakt-i fırsat
bekleriz

uyku:

1. **uyku:**

Gazel 144

Mısra: 3

Uyuma hâli.

Uyku görmez gözü âşıkların ey nûr-ı
basar
Şeb-i firkatteki ru'yâları kâbus olalı

uykudan:

1. **uykudan:-dan****Gazel 105**

Mısra: 5

Uyuma hâli.

Dide mahmûr uykudan bîdâr olup
baktıkça sen
Mahşer-i âşüb-ı nâz eyler kıyâm
âyineden

uykusundan:1. **uykusundan:-su, -n, -dan****Gazel 61**

Mısra: 5

Uyuma hâli.

Nâz uykusundan gözler süzülmüş
Ol şüha derdim efsâne gelmiş

uyma:1. **uyma:-ma****Kıt'a 53**

Mısra: 2

Uymak, uyusmak.

Bulduğun şeyle kanâ'at ediver fâre
misin
Etme beyhûde tama' uyma dönüp
buyruğuna

uymam:1. **uymam:-ma, -m****Gazel 122**

Mısra: 10

Uymak, uyusmak.

İhsân enîn-i rûh ile ben nâle-kâr iken
Uymam zamâne tekyesinin hüy u
hâyına

uvmaz:1. **uvmaz:-maz****Gazel 116**

Mısra: 4

Uymak, uyusmak.

Bir sâz-ı nev-i'câzdan dem-sâz olurken
âh-ı dil
Uymaz usûl-i devri bir devrin garîb
âvâzına

uyunca:1. **uyunca:-unca****Gazel 143**

Mısra: 13

Uymak, uyusmak.

İhsân uyunca zevkine âvâre gönümün
Gezdim vatan diyârını dîvâneler gibi

uyup:1. **uyup:-(u)p****Gazel 124**

Mısra: 2

Uymak, uyusmak.

Vücüdu âşıkının döndü âh ü zârlara
Hevâ-yı zülfe uyup düştü rüzgârlara

uvur:

1. **uvur:-r**

Gazel 127

Mısra: 12

Uyku durumunda olmak.

Ninni söyler gönül niyâz eyler
Uyur ol mâh nâz otağında

uvut:

1. **uvut:-t**

Gazel 99

Mısra: 5

Uyumasını sağlamak.

Bir füsûn et uyut agyârı hemân ey meh-
i nâz
Bize gel bir gece bir halvet-i âb
eyleyelim

uvutur:

1. **uvutur:-t, -(tu)r**

Kıt'a 10

Mısra: 4

Uyumasını sağlamak.

Bir tesellisi yok efgān imiş ancak bu
hayāt
Böyle bir tıflı nasıl dāye-i devrān
uyutur

uyuyan:

1. uyuyan: -y, -an

Şarkı 6

Mısra: 11

*Durgun kalan, bir ilerleme
göstermeyen.*

Uyandı bak uyuyan tālī'im benim bu
gece
Hamakta sallıyorum ey güzel çocuk
seni ben

uzaklarda:

1. uzaklarda: -lar, -da

Tahmīs 11

Mısra: 6

*Gidilmesi çok süren, çok ötelerde
bulunan, ırak.*

Bir göz kapayıp açma kadarmış sonu
geldi
Kalmazdım uzaklarda maḥabbet
kucağından

uzaktan:

1. uzaktan:

Kaside 6

Mısra: 3

Uzak yerden, mesafeli olarak.

Kā'ildi hemān uzaktan olsun
Bir tuhfē-i merḥabā-yı ḥamsi

uzatıldım:

1. uzatıldım: -(i)l, -dı, -m

Gazel 151

Mısra: 4

*Uzamasına sebep olmak, uzamasını
sağlamak.*

Envā'-ı le'ālī ile döndüm kuşatıldım
Evvelce değildim uzun ammā uzatıldım

uzun:

1. uzun:

Gazel 26

Mısra: 5

Çok süren, çok zaman alan.

Bu uzun şitā-yı hayātımın dem-i sayfi
gelmedi bir zaman
Bu kadar sinīn-i safā geçer bu kadar
bahār u hazān olur

2. uzun:

Gazel 151

Mısra: 4

Boyca uzun olan, boylu.

Envā'-ı le'ālī ile döndüm kuşatıldım
Evvelce değildim uzun ammā uzatıldım

V

va'd:

1. va'd:

Gazel 35

Mısra: **8**

Vaat, söz.

İhsân içirdiler bana zehrâb-ı iftirāk
Hübân visâli va'd ile ferdâya saldılar

2. va'd:

Gazel 118

Mısra: 6

*İlâhî emirlere uyan bir kimseyi
cennetle müjdeleme.*

Ben va'dini imrûzun ferdâya komam
bir an
Ferdâ diye bî-pâyân va'd olsa va'id
olsa

Lebinden sînesinden bûseler va'd
eyleyip cânân
Birinden verdi gül bûse birinden
yâsemen bûse

va'de:

1. va'de:-e

Gazel 38

Mısra: 12

Vaat,söz.

İnanma etse de va'd-i visâl o şûh İhsân
Arar bulur o güzel va'de bir bahâne
döner

va'de-i düşineve:

1. va'de-i düşineve:-(y)e

Gazel 80

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dün gece verilen söz.

Va'd-i vasl etmiş iken dün gece rüyâda
o meh
Bak bu hicrâna bugün va'de-i düşineve
bak

vâ'detmis:

1. vâ'detmiş:-miş

Gazel 82

Mısra: 7

Bir işi yerine getireceğine söz vermek.

1. va'd etmiş:-miş

Tahmis 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Söz vermek, ümit vermek.

Kim görür idim sîneni pîrâhenin olsam
Va'd etmiş iken hânemi teşrîfi geçende

va'd eylevip:

1. va'd eyleyip:-y, -ip

Gazel 128

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir şeyi yapacağına dâir söz vermek.

Cennetleri ferdāda vā‘detmiş ‘ale’l-
‘āde
İnsanları dünyāda āteşlere atmışsın

va‘d-i vasl:

1. **va‘d-i vasl:**

Gazel 80

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kavuşma sözü.

Va‘d-i vasl etmiş iken dün gece rüyāda
o meh
Bak bu hicrāna bugün va‘de-i dūşīneye
bak

va‘d-i visāl:

1. **va‘d-i visāl:**

Gazel 38

Mısra: **11**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kavuşma vaa‘di.

İnanma etse de va‘d-i visāl o şūh İhsān
Arar bulur o güzel va‘de bir bahāne
döner

vā‘d-i dalāl:

1. **vā‘d-i dalāl:**

Gazel 67

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Doğru yoldan sapmışların
vadisî, sapıklık diyarı.*

Vādî-i dalāl oldu hemân kişver-i ihlās
İtmâm-ı zamân eyledi peygamber-i
ihlās

vādî-i eymen kelîminin:

1. vādî-i eymen kelîminin:-i, -nin

Muhammes 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Mûsâ peygamberin Tur dağında
Cenâb-ı Hakk'ın tecellisine mazhar olduğu
yer.*

Olsun ziyâsı vādî-i Eymen Kelîminin
Kalmış zalâm içinde tecellîlerim benim

vādî-i eymenli:

1. vādî-i eymenli:-li

Gazel 92

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*"Mûbârek vâdî", Mûsâ peygamberin
Tur dağında Cenâb-ı Hakk'ın tecellisine
mazhar olduğu yer.*

Ne tecellî bu ki dîdârı eder âdemi lâl
Tûra çıkmış gibi bir Vādî-i Eymenli
güzel

vādî-i feryâda:

1. vādî-i feryâda:-a

Gazel 47

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

İnleme,yakınma mekanı.

Görmedim kişver-i sevdâda gezen şâd
gönül
Bu mahabbet yolu hep vādî-i feryâda
çıkâr

vādî-i hicrândan:

1. vādî-i hicrândan:-dan

Gazel 44

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ayrılık vadisî.

Ümîd-i vasl-ı dāmân eyleyen eşk-âb-ı
çeşmânım
Kopup vādî-i hicrândan dökülmüş
çağlamışlardır

vādî-i hicrânına:

1. vādî-i hicrânına:-ı, -n, -a

Tahmis 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayrılığın meskeni.

Düşerek vâdi-i hicrânına nâlân olayım
Harem-i hüsne bu takrîb ile şâyân
olayım

vâdi-i kadîmin:

1. vâdi-i kadîmin: -in

Gazel 156

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Eski tarz, usul.

Vâdi-i kadîmin ne sönük nâzımı çıktın
Şahsiyyet-i şî'riyyeni birdenbire yıktın

va' dini:

1. va' dini: -i, -n, -i

Gazel 73

Mısra: 9

Vaat, söz.

Edince va' dini İhsân zaman zaman
ihtâr
Diyor ki yâr mazâ mâ mazâ latîf latîf

2. va' dini: -i, -n, -i

Gazel 118

Mısra: 5

Vaat, söz.

Ben va' dini imrûzun ferdâya komam bir an
Ferdâ diye bî-pâyân va'd olsa va'id olsa

vahdet:**1. vahdet:****Tahmîs 7****Mısra: 19***Birlik, teklik, bütünlük.*

Ne ebrârında yek-rengi ne ahyârında vahdet
var

Bütün ebrâr bir dürlü bütün ahyâr bir dürlü

vahdet-i sırfeve müstağrakım:**1. vahdet-i sırfeve müstağrakım: -im****Kıt'a 6****Mısra: 1****Kelime Tipi: -**

*Sadece saf vahdete, Allah'ın varlıktaki
birliğine dalmış olma.*

Vahdet-i sırfeve müstağrakım el-ân giderim
Deyre yâ mescide mensup nedir ben bilmem

vahdet-nümâ:**1. vahdet-nümâ:****Gazel 17****Mısra: 9***Vahdeti gösteren, birlik ifade eden.*

Gözüm vahdet-nümâ didâra nâzır
Nazargâhımda İhsan mâsivâ hiç

vahdet-nümâ bir yâr için:**1. vahdet-nümâ bir yâr için:****Kıt'a 5****Mısra: 1****Kelime Tipi: -***Vahdeti gösteren bir sevgili uğruna.*

Mest-i râh-ı vâhdetim vahdet-nümâ bir
yâr için
Şevk-i cüşânımla 'ummân-ı sücüd-ı
hayretim

vahset-hâne-i dünyâyi:**1. vahset-hâne-i dünyâyı:-(y)****Gazel 94****Mısra: 3****Kelime Tipi: Kalıp ifade***Vahset evi olan dünya.*

Ben bu vahset-hâne-i dünyâyı tedkîk
eyledim
Hidmet-i nev'inde ihlâs üzre insân
görmedim

va'îd:**1. va'îd:****Gazel 118****Mısra: 6**

*İyiliğe yöneltmek ve kötü şeylerden
sakandırmak için bir kimseyi cehennem
azâbı ile korkutma.*

Ben va'dini imrûzun ferdâya komam bir an
Ferdâ diye bî-pâyân va'd olsa va'îd olsa

vāiz:

1. vāiz:

Gazel 138

Mısra: 10

Vaaz eden, dinî öğütlerde bulunan kişi.

Şarāb içmez güzel sevmezdi havf
eylerdi düzahdan
Eğer kürsîde zāhir kavle vāiz kâil
olsaydı

vājgün:

1. vājgün:

Gazel 32

Mısra: 19

Tersine dönmüş, uğursuz, bedbaht.

Hâtırum meftûn ümidim vājgün derdim
fütûn
Sûretin mahzûn piyâlem ser-nigûn
bahtım nizâr

vak'a:

1. vak'a:

Gazel 4

Mısra: 14

Olay, mesele.

Bir mu'allâ dâstândır çehre-i İhsāna
bak
Nakl eder bin vak'a hecrinden
visâlinde sana

vakf-ı gam eylesen:

1. vakf-ı gam eylesen: *-se, -n-sen*

Gazel 26

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tasa, keder durağı etmek.

Ne gam ey nigār-ı cefā-meniş dil-i zārı
vakf-ı gam eylesen
Anılır benim de mahabbetim bu cihān
içinde zamān olur

vakf-ı temāşā-yı tahassür kaldım:

1. vakf-ı temāşā-yı tahassür kaldım: *-dı, -m*

Rübai 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgiliyi izleme, seyretme durağına

hasret kalmak.

Ben vakf-ı temāşā-yı tahassür kaldım
Ru'yā gibi geldi ān-ı vuslat geçti

vākı'a müşerref-i mülākāt ve mütefeyyiz-i
'irfān u kemālātı olduğumuz evyāmın
hiçbir anında fart-ı tevāzu' ve mahviyetleri
cihettiyle bu hādise-i mühimmeden fakīr-i
pür-taksire şakk-ı şefe etmemişlerse de
keyfiyetin vech-i ma'rüz üze vukū'u bizzat
hocaları efendiden güş-zed-i 'acizānemiz
olmuştur:

1. vākı'a müşerref-i mülākāt ve
mütefeyyiz-i 'irfān u kemālātı
olduğumuz evyāmın hiçbir anında fart-ı
tevāzu' ve mahviyetleri cihettiyle bu
hādise-i mühimmeden fakīr-i pür-taksire
şakk-ı şefe etmemişlerse de keyfiyetin
vech-i ma'rüz üze vukū'u bizzat
hocaları efendiden güş-zed-i 'acizānemiz
olmuştur:

DİĞER 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yaşanılan hadiseden, görüşmelerinden
şeref duyulan, bilgilerinden ve
olgunluklarından bereketlenen günlerin
hiçbir anında tevazu ve alçakgönüllülüğü
aşırı olması sebebiyle bu önemli olaydan
kusurlarla dolu aciz benzenize
(Hamāmîzâde'ye) ağzım açmamış olsa da
hadisenin sunulmuş olma biçimi üzerine
bizzat hocalarından aciz kulağıma
gelmiştir.*

Vākı'a müşerref-i mülākāt ve
mütefeyyiz-i 'irfān u kemālātı
olduğumuz evyāmın hiçbir anında fart-ı
tevāzu' ve mahviyetleri cihettiyle bu
hādise-i mühimmeden fakīr-i pür-
taksire şakk-ı şefe etmemişlerse de
keyfiyetin vech-i ma'rüz üze vukū'u
bizzat hocaları efendiden güş-zed-i
'acizānemiz olmuştur

vākā'dır:

1. vākā'dır: *-dır*

Gazel 68

Mısra: 2

Olay,olgu.

Cānān bana ben şīve-i cānāne mu'arız
Bir vākıa'dır cān tene ten cāne mu'arız

vākı'a-i rū'yeti:

1. vākı'a-i rū'yeti:-i

Gazel 23

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Görünen olay.

Rū'yet-i yāre giden olsa da Mūsā-yı Kelīm
Diyemez vākı'a-i rū'yeti dembeste gelir

vākıf-ı 'aşk u hayret:

1. vākıf-ı 'aşk u hayret:

Rübai 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk ve hayret durağı.

Kaldım arā yerde vākıf-ı 'aşk u hayret
Meyhāne mi mescid mi deyip cān
atayım

vākıf-ı remz-i mu'ammādan:

1. vākıf-ı remz-i mu'ammādan:-dan

Kaside 2

Mısra: 140

Kelime Tipi: -

*Anlaşılmayanın, bilinmeyenin sırrını
bilen.*

Bir mu‘ammā-yı veleh-zâdır bütün
ahvâlimiz
Vakıf-ı remz-i mu‘ammâdan liyâkat
bekleriz

vakıfız:

1. vakıfız:-ız

Şarkı 11

Mısra: 3

Bilici, bilen, haberdar olan kimse.

Vakıfız mes‘ele-i aşka riyyâziyiz biz
Bizi tarh etme sakın darbına rāziyiz biz

vakitsiz:

1. vakitsiz:-siz

Gazel 102

Mısra: 5

Vakti, zamanı gelmeden.

Hazānı erdi vakitsiz bu ‘ömr-i
me‘yūsun
Bahār-ı dilde nihān reng ü bü hāzīn
hāzīn

vakt-i direv:

1. vakt-i direv:

Gazel 111

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Hasat vakti, zamanı.

Hāsılım sıfır olunca vakt-i direv
Hirmen-i ömrü sardı dūd u alev

vakt-i fırsat:

1. vakt-i fırsat:

Kaside 2

Mısra: 144

Kelime Tipi: -

Uygun vakit, zaman.

Hāle uygun bir ğazel tarh eylemek
eyyāmıdır
‘Arz-ı mâfi’l-bāle çoktan vakt-i fırsat
bekleriz

vakt-i nev-bahār:

1. vakt-i nev-bahār:

Gazel 51

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

İlkbahar geldiği zaman.

Terennüm et güzelim büse-çin-i aşk
olalım
Şu yavru kuşlara bak vakt-i nev-bahār
öpüşür

vaktiyle:

1. vaktiyle:

Gazel 156

Mısra: 1

*"Bir zamanlar, eskiden" anlamlarına
gelen zarf.*

Vaktiyle de zirzop sayılırdın şımarıktın
Noksan ki aklın biliriz eski kaçıktın

vakvaka:

1. vakvaka:

Gazel 152

Mısra: 3

*Ördek, kurbağa vb. hayvanların
çıkardığı ses, vakvak.*

Bin vakvaka etsen de bulanmaz koca
deryâ
Aç dideni bak eyne serâ eyne süreyyâ

vâlih u şeydâ:

1. vâlih u şeydâ:

Kaside 1

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

*Keder ve hüzünle aklı gitmiş, kendini
duygularının coşkunluğuna bırakmış.*

Nikâb-ı hüsnünü tehziz edince rüyinden
Düşürdü dağlara Cibrili vâlih u şeydâ

vâlihâne:

1. vālihāne:

Tahmis 2

Mısra: 22

Şaşkanca.

Gönüldür bülbül-i âteş-terâne
Olur sūzān demādem vālihāne

Mısra: 6

Varmak, ulaşmak, erişmek.

Ukalāmız ki eder Kays'ı umûrunda
vekîl
Var kıyās et bu şifāhānede dīvānemizi

vapur:

1. vapur:

Kıt'a 63

Mısra: 1

Su buharı gücüyle çalışan gemi.

Geçerken bundan evvel bir vapur her
ay sevāhilden
Yapıp şirket için güyā içinden şimdi
çıktık biz

3. var:

Kaside 6

Mısra: 54

Varmak, ulaşmak, erişmek.

Çıkmış dedi hamsi dîde-rüşen
Var destine koy kınā-yı hamsi

4. var:

Diger 1

Mısra: 125

Mevcut olma, bulunma.

Ellerinde yanar fenerleri var
Başlarında döner migferleri var

5. var:

Diger 1

Mısra: 126

Mevcut olma, bulunma.

Ellerinde yanar fenerleri var
Başlarında döner migferleri var

var:

1. var:

Gazel 7

Mısra: 3

Varmak, ulaşmak, erişmek.

Var mâcerâyı gülşene cüy-ı revāna sor
Meylim benim akar sana ey dil-rübā
sana

2. var:

Gazel 135

6. var:

Diğer 1

Mısra: 127

Mevcut olma, bulunma.

Acemistāna mı seferleri var
Bu ne taşkınlıktır volkancasına

7. var:

Gazel 28

Mısra: 5

Mevcut olma, bulunma.

Bir şīve-i mümtāzı var bin dāstān-ı
hüsn okur
Bir gamze-i gammāzı var bin nergis-i
şādāb açar

8. var:

Gazel 28

Mısra: 6

Mevcut olma, bulunma.

Bir şīve-i mümtāzı var bin dāstān-ı
hüsn okur
Bir gamze-i gammāzı var bin nergis-i
şādāb açar

9. var:

Gazel 29

Mısra: 7

Mevcut olma, bulunma.

Dilde var bir zevk-i bî-pâyân güzeller
bî-amân
Kayd-ı sevdâdan bu cân bilmem nasıl
âzâd olur

10. var:

Gazel 46

Mısra: 1

Mevcut olma, bulunma.

Rebâb-ı aşk u mahabbette âh firkat var
Sen olmayınca diyâr-ı vatanda gurbet
var

11. var:

Gazel 46

Mısra: 2

Mevcut olma, bulunma.

Rebâb-ı aşk u mahabbette âh firkat var
Sen olmayınca diyâr-ı vatanda gurbet
var

12. var:

Gazel 46

Mısra: 4

Mevcut olma, bulunma.

Tahassürünle gönül yandı kaldı bir nâle
Fakat o nâlede bilsen ne taflı mihnet
var

13. var:

Gazel 46

Mısra: 6

Mevcut olma, bulunma.

Kıyâmet oldu hüveydâ şu serv-kâmete
bak
Riyâz-ı cennete bakmam gözümde
rû'yet var

14. var:

Gazel 46

Mısra: 8

Mevcut olma, bulunma.

Hudûdu yok elemin cevri mihnetin
derdin
Ne sevdiğimde mürüvvet ne bende
tâkat var

15. var:

Gazel 46

Mısra: 10

Mevcut olma, bulunma.

Bileydim âh o güzel mâil-i visâl midir
Bu sırta dâir o gözlerde bir işâret var

16. var:

Gazel 46

Mısra: 12

Mevcut olma, bulunma.

Hamûş-ı hayret-i aşkım beyāna hālīm
yok
Gönülde rūhu yakan gizli bir şikâyet
var

17. var:

Gazel 46

Mısra: 14

Mevcut olma, bulunma.

Misāl-i sihr-i helāl oldu sözlerin İhsân
Lisân-ı ehl-i mahabbette başka hâlet
var

18. var:

Gazel 48

Mısra: 7

Mevcut olma, bulunma.

Dudak verişleri var şöyle meyl edişleri
var
O şâh-ı beyt-i melâhat imâle-dâr mıdır

19. var:

Gazel 48

Mısra: 7

Mevcut olma, bulunma.

Dudak verişleri var şöyle meyl edişleri
var
O şâh-ı beyt-i melâhat imâle-dâr mıdır

20. var:

Gazel 56

Mısra: 14

Mevcut olma, bulunma.

Şü'ün-ı havf u recā nezdimizde bir

İhsân

Ne tül-ı matlabımız var ne ictinâbdaysız

21. var:

Gazel 57

Mısra: 8

*Mevcut olma, bulunma.*Yâre cân yakma dedik hışm ile yan yan
bakarakAhdimiz var dedi cân mülkünü târâc
ederiz

22. var:

Gazel 65

Mısra: 5

*Mevcut olma, bulunma.*Göntülden çok şikâyet var beyân-ı hâle
kudret yokYanıp feyz-i mahabbet gözlerimden
tercümân vermiş

23. var:

Gazel 75

Mısra: 10

*Mevcut olma, bulunma.*Bir turfa-nümâ hey' et seyret bu nasıl
maktelMilyonca cinâyet var bir âh-ı tezallüm
yok

24. var:

Gazel 85

Mısra: 9

*Mevcut olma, bulunma.*Niyâza düşmüş nazarların var o meh-
likâdan şikâyetin yokYanar durursun bu aşka İhsân lisân-ı
hâlin güvâh edersin

25. var:

Gazel 92

Mısra: 9

*Mevcut olma, bulunma.*Rehgüzârında ki İhsân gibi üftâdesi var
İşve meydânını almaz mı o tevsenli
güzel

26. var:

Gazel 105

Mısra: 10

*Mevcut olma, bulunma.*Sen gibi bir sîm-endâmı der-âgûş
eylemiş
Vechi var İhsân alırsam intikâm
âyineden

27. var:

Gazel 107

Mısra: 4

Mevcut olma, bulunma.

Tehî peymâne yok mey elem çok zevk
nâbüd
Kalan efsâneler var bu cāmın
Cemlerinden

28. var:

Gazel 110

Mısra: 5

Mevcut olma, bulunma.

Cennet-i irfân için imkân-ı vuslat var
mı bilmem
Bir sırât-ı istikâmet yok mu istiklâle
doğru

29. var:

Gazel 124

Mısra: 11

Mevcut olma, bulunma.

Gönülde gözleri var hâtıramda sözleri
var
Bakar da ağlarım İhsân bu yâdigârlara

30. var:

Gazel 124

Mısra: 11

Mevcut olma, bulunma.

Gönülde gözleri var hâtramda sözleri
var
Bakar da ağlarım İhsân bu yâdigârlara

31. var:

Gazel 125

Mısra: 4

Mevcut olma, bulunma.

Hem derdi yatur yârin hem ta'nesi
agyârın
Bilsen ne elemeler var bîçâre gönüllerde

32. var:

Gazel 127

Mısra: 8

Mevcut olma, bulunma.

Yâsemen sînenin bakın amanın
İki gül var solunda sağında

33. var:

Gazel 129

Mısra: 11

Mevcut olma, bulunma.

Terahhum et bana ey can-sitân elimde
ne var
Yolunda müjde verirdim tenimde cân
olsa

34. var:

Gazel 139

Mısra: 4

Mevcut olma, bulunma.

Halka-bend olmaz mı aşkından gönül
Sâid-i nâzında var destfinesi

35. var:

Gazel 147

Mısra: 4

Mevcut olma, bulunma.

Dîvân-ı ezel kâtibi etmiş beni tescîl
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise
tahsîl

36. var:

Gazel 147

Mısra: 4

Mevcut olma, bulunma.

Dîvân-ı ezel kâtibi etmiş beni tescîl
Ettim ne kadar ilm ü hüner var ise
tahsîl

37. var:

Gazel 148

Mısra: 7

Mevcut olma, bulunma.

Var gülşen-i fikrimde benim feyz-i
rebî'i
Bî-şâibedir cevherimin kadr-i refî'i

38. var:

Gazel 149

Mısra: 3

Mevcut olma, bulunma.

Bundan mı ibâret nelerim var nelerim
var
Yazmakta devam eylerim olsan dahî
bîzâr

39. var:

Gazel 149

Mısra: 3

Mevcut olma, bulunma.

Bundan mı ibâret nelerim var nelerim
var
Yazmakta devam eylerim olsan dahî
bîzâr

40. var:

Gazel 159

Mısra: 3

Mevcut olma, bulunma.

Öz kardaşı var sâdece söz kardaşı
yoktur
Yekpâre giyer câme-i irfân peşi yoktur

41. var:

Gazel 164

Mısra: 13

Mevcut olma, bulunma.

Bir çekirdek iki dirhem heceden sözleri
var
Neydi evzân-ı arûz üzre o batmân-ı
sûhan

42. var:

Kaside 2

Mısra: 45

Mevcut olma, bulunma.

Elde yok burhânı var da 'vâsı
insâniyyetin
Kâdıyî'l-ḥacâta baş urmaz da ḥüccet
bekleriz

43. var:

Kaside 5

Mısra: 13

Mevcut olma, bulunma.

Neş'eler tantanalar şa'sa'alar var yer
yer
Heyecânlarla akan seyl-i ḥurüşândır bu

44. var:

Kaside 5

Mısra: 19

Mevcut olma, bulunma.

Ne de çok izcisi var boksörü futbolcusu
var
Cümle etfâl-i sebak-ḥân-ı debistândır
bu

45. var:

Kaside 5

Mısra: 19

Mevcut olma, bulunma.

Ne de çok izcisi var boksörü futbolcusu
var
Cümle etfâl-i sebak-ḥân-ı debistândır
bu

46. var:

Kaside 5

Mısra: 33

Mevcut olma, bulunma.

Bak şu bostân-ı ḥayâlin ne geniş sâhası
var
Korkuluklar bitiren bir ulu bostândır bu

47. var:

Kaside 6

Mısra: 113

Mevcut olma, bulunma.

Bir bûy-ı laṭîfî var ki olmuş
Misk-âver-i mâsivâ-yı ḥamsî

48. var:

Kaside 6

Mısra: 167

Mevcut olma, bulunma.

Bir bestesi var ki rûh-perver
Yâlellî yâlellelâ-yı hamsi

49. var:

Kaside 6

Mısra: 189

Mevcut olma, bulunma.

Gönlümde var ibtilâ-yı hamsi
Beynimde eser hevâ-yı hamsi

50. var:

Kıt'a 40

Mısra: 2

Mevcut olma, bulunma.

Ĥîlekârân mefsedet âlûdegân meydan
bulur
Var iken devletliler nezdinde el-ân
iltimâs

51. var:

Kıt'a 43

Mısra: 2

Mevcut olma, bulunma.

'Akl u iz 'āndan mu'arrā 'ālemin
Bākil ü Mecnūn-vār zırlağı var

52. var:

Kıt'a 43

Mısra: 4

Mevcut olma, bulunma.

Kubbe ötsün sen de gel koy bir sadā
Koy desinler bunda şāhın bāğı var

53. var:

Kıt'a 61

Mısra: 2

Mevcut olma, bulunma.

Kays iken sāḥa-i iz'ānda bizim
a'kalımız
Bizde var a'kal-i nāsāz diye da'vā-yı
celī

54. var:

Muhammes 1

Mısra: 19

Mevcut olma, bulunma.

Var sende o gözler ki füsünkār u
cihāndār
Yok bizde fakat tākat-ı nezzāre
efendim

55. var:

Rübai 13

Mısra: 4

Mevcut olma, bulunma.

Benden bana hep seninle sevdā geldi
Senden sana çok şikāyetim var zālīm

56. var:

Şarkı 8

Mısra: 5

Mevcut olma, bulunma.

Bülbüllere reşk-āver olur nazlı sesin
var
Ölmüşleri ihyā edecek bir nefesin var

57. var:

Şarkı 8

Mısra: 6

Mevcut olma, bulunma.

Bülbüllere reşk-āver olur nazlı sesin
var
Ölmüşleri ihyā edecek bir nefesin var

58. var:

Şarkı 8

Mısra: 7

Mevcut olma, bulunma.

Gel sīneme sīnemde mahabbet kafesin
var
Üftādeni dīvāne eden çifte benindir

59. var:

Tahmis 3

Mısra: 32

Mevcut olma, bulunma.

Hayāl-i tābnākin cevher-i ilhāmadır
ma'den
Senin āyine-i tab'ında var bin sūret-i
rūşen

60. var:

Tahmis 7

Mısra: 16

Mevcut olma, bulunma.

Müyesser olmuyor cem'iyet-i efkār
bir dürlü
Ne erbāb-ı ḥakikat var ne merdān-ı
maḥabbet var

61. var:

Tahmis 7

Mısra: 16

Mevcut olma, bulunma.

Müyesser olmuyor cem'iyet-i efkār
bir dürlü
Ne erbāb-ı ḥakikat var ne merdān-ı
maḥabbet var

62. var:

Tahmis 7

Mısra: 17

Mevcut olma, bulunma.

Maḥabbette hemān māzīde kalmış bir
rivāyet var
Bu bezmin varsa rindān-ı kadeḥ-
nūşunda ḥālet var

63. var:

Tahmis 7

Mısra: 18

Mevcut olma, bulunma.

Maḥabbette hemān māzīde kalmış bir
rivāyet var
Bu bezmin varsa rindān-ı kadeḥ-
nūşunda ḥālet var

64. var:

Tahmis 7

Mısra: 19

Mevcut olma, bulunma.

Ne ebrārında yek-rengi ne aḥyārında
vaḥdet var
Bütün ebrār bir dürlü bütün aḥyār bir
dürlü

1. var ise:-se

Tahmis 11

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bulunuyorsa, mevcut ise.

Her şivesi her cilvesi bir nāz ü edāymış
Noksānı eğer var ise bir parça vefāymış

var mı yā ḥācet:

1. var mı yā ḥācet:

Kıt'a 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gerek var mı, ihtiyaç duyuluyor mu ?.

Var mı yā ḥācet ki olsun bir kazā yāḥud livā
Her köyünden mülkūn olsun bir vilāyet
ve's-selām

var mı yok mu:

1. var mı yok mu:

Kıt'a 66

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Var olup olmadığını sorgulama ifadesi.

Serāpāy a'zāsı batn-ı 'ulūm
Gören yok onun var mı yok mu belı

varak:**var ise:**

1. varak:

Gazel 168

Mısra: 3

Tek yaprak, kağıt.

Gören müşaf-ı tal'atından varak
Hemân âyet-i nûrî tertîl eder

varak-ı bād-ı hazân:

1. varak-ı bād-ı hazân:

Gazel 88

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sonbahar rüzgarı yaprağı.

Durmayıp eyle tezallüm yine ey âh-ı
bülend
Varak-ı bād-ı hazân ol reh-i cānāna
dökül

varak-ı papel:

1. varak-ı papel:

Kaside 6

Mısra: 137

Kelime Tipi: -

Para, özellikle kâğıt para.

Ver bir varak-ı papel de doldur
Al destine bir kofâ-yı hamsi

varahm:

1. **varalım:-a, -lım****Kıt'a 56**

Mısra: 1

Varmak, ulaşmak, erişmek.

Yaya kaldık varalım menzil-i maksûda

hemân

Bizi külfetlere hayretlere salmış işimiz

Mısra: 9

Varmak, ulaşmak, erişmek.

Kûy-i nigâra vardım feryâda geldim

İhsân

Gülzârdan olur mu savt-ı hezâr

memnû‘

vardın:1. **vardın:-dı, -n****Gazel 136**

Mısra: 11

Varmak, ulaşmak, erişmek.

Sen döntüp söz tutmadın vardın düşâr oldun

yazık

Düştüğün derdin Hudâ hayr eylesin

encâmını

vardır:1. **vardır:-dır****Diğer 1**

Mısra: 50

Mevcut olma, bulunma.

Mef'ûlû fâ'ilûn parmak hesabı

Hepsinde fakîrin vardır nisâbı

2. **vardır:-dır****Gazel 146**

Mısra: 7

*Mevcut olma, bulunma.***vardı:**1. **vardı:-dı****Kaside 1**

Mısra: 5

Mevcut olma, bulunma.

O rütbe vardı tecelli ki şu'le-i zerrât

Ziyâ-yı feyz ile olmuştu bir güneş güyâ

2. **vardı:-dı****Şarkı 4**

Mısra: 7

Mevcut olma, bulunma.

Gamzeler vardı yanaklarda ne şühâne

idi

Nerdedir âh o güzel gözlü siyeh-çerde

güzel

vardım:1. **vardım:-dı, -m****Gazel 71**

A 'zam diyen olmazsa da vardır diyen
ekber
Bir kerre düşün kendini ey şâir-i asgar

3. **vardır:-dır**

Gazel 161

Mısra: 1

Mevcut olma, bulunma.

Dâhilere mahsûs tefehhümleri vardır
Ebkâr-ı me'ânîye tahakkümleri vardır

4. **vardır:-dır**

Gazel 161

Mısra: 2

Mevcut olma, bulunma.

Dâhilere mahsûs tefehhümleri vardır
Ebkâr-ı me'ânîye tahakkümleri vardır

5. **vardır:-dır**

Gazel 161

Mısra: 3

Mevcut olma, bulunma.

Düşmanlara dehşetli tehâcümli vardır
Bülbüldür o pür-neş'e terennümleri
vardır

6. **vardır:-dır**

Gazel 161

Mısra: 4

Mevcut olma, bulunma.

Düşmanlara dehşetli tehâcümli vardır
Bülbüldür o pür-neş'e terennümleri
vardır

7. **vardır:-dır**

Gazel 161

Mısra: 5

Mevcut olma, bulunma.

Âşıktır o kalbinde te'ellümleri vardır
Şâirdir o düm-tekleri tek-dümüleri vardır

8. **vardır:-dır**

Gazel 161

Mısra: 6

Mevcut olma, bulunma.

Âşıktır o kalbinde te'ellümleri vardır
Şâirdir o düm-tekleri tek-dümüleri vardır

9. **vardır:-dır**

Gazel 161

Mısra: 7

Mevcut olma, bulunma.

Nâzımdır o manzûm tebessümleri
vardır
Tüfîdir o ma'nalı tekellümleri vardır

10. **vardır:-dır**

Gazel 161

Mısra: 8

Mevcut olma, bulunma.

Nâzımdır o manzûm tebessümleri
vardır
Tüfîdir o ma'nalı tekellümleri vardır

11. **vardır:-dır**

Gazel 161

Mısra: 9

Mevcut olma, bulunma.

Zannetme Kalender gibi kem-kümüleri
vardır
Hammâm-ı hayâlînde ne güm-gümüleri
vardır

12. **vardır:-dır**

Gazel 161

Mısra: 10

Mevcut olma, bulunma.

Zannetme Kalender gibi kem-kümüleri
vardır
Hammâm-ı hayâlînde ne güm-gümüleri
vardır

13. **vardır:-dır**

Kaside 4

Mısra: 10

Mevcut olma, bulunma.

Şâ'ir diyerek kendi eder kendini takdîm
Vardır bu komedyada onun haylice
fendi

14. **vardır:-dır**

Kaside 6

Mısra: **83**

Mevcut olma, bulunma.

Vardır iki hâda hâltı zîrâ
Hâ-yı hum-ı bâde hâ-yı hamsi

15. **vardır:-dır**

Kıt'a 4

Mısra: **4**

Mevcut olma, bulunma.

Cemâl-i pâke müştâkım bu yüzden
Hudâ-yı 'aşka vardır iştirâkım

vâreste:

1. **vâreste:**

Gazel 42

Mısra: **8**

Kurtulmuş, özgür.

Uşşâk edince cennet-i didâra i' tilâ
Vâreste hâl-i kayd-ı salât ü sıyâm olur

varımız:

1. **varımız:-(i)miz**

Diğer 1

Mısra: **116**

Varlık, elde bulunan her şey, servet.

Anam babam diye fiyakasına
Varımız vermişiz olancasına

varıp:

1. **varıp:-ıp**

Gazel 128

Mısra: 2

Varmak, ulaşmak, erişmek.

Verirken nakd-i cānım vermemiş bir
cān-figen büse
Varıp ağyāre kılmış rāyegān ol sīm-ten
büse

varken:

1. **varken:-ken**

Gazel 94

Mısra: 8

Mevcut olma, bulunma.

Ey zemīn-i zulme baş eğmiş yatan
biçāre halk
Varken ecdādında bir kan sende bir kan
görmedim

varolsun:

1. **varolsun:-sun**

Kaside 5

Mısra: 3

"Sağ olsun, yaşasın, var olsun"
anlamlarındadır.

Başkumandan Paşa binler yaşasın
varolsun
Münci-i mülk ü vatan gāzi-i devrāndır
bu

varsa:

1. **varsa:-sa**

Gazel 82

Mısra: 16

Mevcut olma, bulunma.

Āyā bu ne medhūşī pek turfa-nümā
cūşu
Sen varsa verip hūşu meyhānede
yatmışsın

2. **varsa:-sa**

Gazel 118

Mısra: 8

Mevcut olma, bulunma.

A 'dāya esāretten bin kerre mūraccaktır
Dil varsa şu heycā-yı sevdāda şehīd
olsa

3. **varsa:-sa**

Gazel 150

Mısra: 1

Mevcut olma, bulunma.

‘Älemde bugün varsa eğer nâzıma
akrân
Gelsin ne durur işte açıktır ona meydân

4. **varsa:-sa**

Kaside 2

Mısra: **126**

Mevcut olma, bulunma.

Ol kadar ehl-i dalâl olduk ki peymân
etmişiz
Varsa hep birden ħar-ı deccâla bî‘at
bekleriz

5. **varsa:-sa**

Kıt'a 45

Mısra: **2**

Mevcut olma, bulunma.

Vermedin reng-i ħakikat boyadın her
boyadan
Varsa şâyet unutup asmadığın bir
âveng

6. **varsa:-sa**

Tahmis 7

Mısra: **18**

Mevcut olma, bulunma.

Maĥabbette hemân mâzide kalmış bir
rivâyet var
Bu bezmin varsa rindân-ı kadeĥ-
nüşunda ħâlet var

7. varsa:-sa**Tahmis 10**

Mısra: 20

Mevcut olma, bulunma.

Hicrân bucaklarında nevmîd-i sıhhat
oldum
Göster nedir İlâhî her derde varsa çäre

varsa onun zevkine:**1. varsa onun zevkine:-i, -(n)e****Kaside 4**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gereken zevki almak, zevkini çıkarmak,
tadına varmak.*

Gâhî sözü defterlere dîvanlara sığmaz
Gülmekten ölüv varsa onun zevkine
Ehandî

varsam:**1. varsam:-sa, -m****Gazel 130**

Mısra: 9

Varmak, ulaşmak, erişmek.

Bir öyle 'âleme varsam ki çâr-güne-i
zevk
Mey olsa mutrib ü nây olsa nev-civân
olsa

varsın:**1. varsın:-sın****Kıt'a 7**

Mısra: 1

"Varsın öyle olsun, boşver"
manalarında umursamama bildiren söz.

Bize öptürmedi varsın çeksin
O da bir türlü gönül yâresini

vasfı:**1. vasfı:-ı****Gazel 155**

Mısra: 7

Vasf, nitelik, özellik.

Olmuştur onun vasfı zebûn-küş
müteccâviz
Nâzım beyefendiyle desek şöylece
câ'iz

vasf-ı o düşvâr-ı kâr:**1. vasf-ı o düşvâr-ı kâr:****Diğer 2**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Onun zorlu nitelikleri.

Hâzihi'l-emrû'l-mu'azzam rabbenâ
yessir lenâ
Vasf-ı o düşvâr-ı kâr ihdâ-yı mănâ
nâçiz şod

vasf-ı vaşara:

1. **vasf-ı yaşara:-a**

Diğer 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yaşar Şâdî'nin nitelikleri, övgüsü.

Eyledik vasf-ı Yaşara biz elifden ibtidâ

vasfında fikre istilâ:

1. **vasfında fikre istilâ:**

Kaside 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Düşünceyi hükmü altına alma, ele
geçirme özelliği.*

Felekte bir şebi görmüştü dide-i bînâ
Ki hayret etmede vasfında fikre istilâ

vasfiyle:

1. **vasfiyle:-i, -(y)le**

Kaside 6

Mısra: 183

Niteliklerini sayarak tarîfetme, övme.

Vasfiyle revân kadehlerimden
Hep âb-ı bekâ fezâ-yı hamsi

vasl:

1. **vasl:**

Gazel 62

Mısra: 9

Kavuşma, vuslat.

Vasl u hicrân iki hemrâh-ı kadîm
Gam u şadî iki tev'em kardeş

2. **vasl:**

Tesdis 1

Mısra: 33

Kavuşma, vuslat.

Vasl için kandırmadan söz verdi kandırdı
beni
Mihri yok bir meh-likâdır yaktı yandırdı
beni

vasla:

1. **vasla:-a**

Gazel 95

Mısra: 9

Kavuşma, vuslat.

Bin vasla tekâbül etmesin mi
Hicrân dolu bir gamîn tebessüm

2. **vasla:-a**

Gazel 166

Mısra: 3

Kavuşma, vuslat.

Bir vasla mahrem oldum âvâze-i
maḥabbet
'Aks-âver oldu yer yer her âşinâ
sadâdan

vasl-ı câme-hâbdavız:

1. **vasl-ı câme-hâbdavız:-da, -y, -iz**

Gazel 56

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Kavuşma yatağı.

Rakîb o yâr ile hep câme-hâb-ı
vasldadır
Ümîd-i hâb ile biz vasl-ı câme-
hâbdavız

vasl-ı nigâr:

1. **vasl-ı nigâr:**

Gazel 71

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Sevgiliye kavuşma.

Me'luf-ı derd-i hicrân hırmân içinde
dâ'ir
Vasl-ı nigâr memnû' bûs u kenâr
memnû'

vasl-ı yâre:

1. **vasl-ı yâre:-e**

Gazel 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Sevgiliye kavuşma.

Sirişk-i hecr ile âh-ı elemle hem-
cereyân
Şitâb eder gibidir vasl-ı yâre cüy-ı
şebâb

vatan:

1. vatan:

Gazel 1

Mısra: 15

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Vatan denen o mübarek diyâr-ı
ma 'mûrun
Harâbesinde bugün ağlıyor mezârı bana

2. vatan:

Gazel 63

Mısra: 8

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Gönül mehcûr olup dîdâr-ı cânân-ı
vatandan âh
Vatan yâd elde kalmış dilde bir yâd-ı
vatan kalmış

3. vatan:

Gazel 85

Mısra: 6

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Hezār isen bir terennüm et bak bahar
gelmiş nedir bu hâlin
Ümîdi yanmış vatan mısın ey gönül ne
süzüшли âh edersin

4. vatan:

Gazel 96

Mısra: 23

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Vatan değil mi o cānān-ı sermedī-
unvān
Neden bugün onu hem āh-ı āşıkān
buldum

5. vatan:

Gazel 96

Mısra: 25

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Vatan vatan diye İhsān figān edip
durdum
Vatan diyarını hep ma'kes-i figān
buldum

6. vatan:

Gazel 96

Mısra: 25

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Vatan vatan diye İhsān figān edip
durdum
Vatan diyarını hep ma'kes-i figān
buldum

7. vatan:

Gazel 96

Mısra: 26

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Vatan vatan diye İhsān figān edip
durdum
Vatan diyarını hep ma'kes-i figān
buldum

8. vatan:

Gazel 103

Mısra: 1

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Olmadan bir zaman refāha vatan
Vatanım oldu āh ü vāha vatan

9. vatan:

Gazel 103

Mısra: 2

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Olmadan bir zaman refāha vatan
Vatanım oldu āh ü vāha vatan

10. vatan:

Gazel 103

Mısra: 4

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Senelerdir ki gark-ı âteş ü hûn
Muntazır gayret-i İlâha vatan

11. vatan:

Gazel 103

Mısra: 6

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Gülsitân-ı vatan gözümde tüter
Ruh-ı dildâr olur nigâha vatan

12. vatan:

Gazel 103

Mısra: 8

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Taht-ı sînemde aşk-ı yâr oturur
Cây-ı pāk olmasın mı şâha vatan

13. vatan:

Gazel 103

Mısra: 10

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Azm ü imānla doldu taştı gönül
Āsumān oldu mihr ü māha vatan

14. vatan:

Gazel 103

Mısra: 12

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Yücedir bence arştan İhsān
Benzemez başka bārgāha vatan

15. vatan:

Gazel 129

Mısra: 5

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Vatan salātını kılsam zafer sabāhında
Zafer sabāhı şu nākūs-ı küfr ezān olsa

16. vatan:

Gazel 143

Mısra: 14

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

İhsān uyunca zevkine āvāre gönlümün
Gezdim vatan diyārını dīvāneler gibi

17. vatan:

Kaside 7

Mısra: 59

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

İşlāye vatan derdini her an eder izhār
Her yerde tecellisini Lokmān-ı ma‘ārif

18. vatan:

Rübai 10

Mısra: 3

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Her şey bana nāzende vatan sensin sen
Senden bana her şey bana senden
söyler

19. vatan:

Rübai 17

Mısra: 3

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Bîçāre vatan biz de devā istiyoruz
Hem hāstayız āh hem tabībiz şimdi

vatan vatan diyerek:

1. **vatan vatan diyerek:** -y, -erek

Gazel 163

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

İlle de vatan diyerek.

Görünce neş'e-i tadrīs-i tālībānımı hep
Elinde cüz'-i elifbā vatan vatan diyerek

vatan-cüdā:

1. **vatan-cüdā:**

Gazel 2

Mısra: 14

Yerinde, yurdundan, vatanından ayrı.

Enfās-ı vāpesīn ile İhsān sürüklerim
Şūrīde bir hayāl-i perīşan vatan-cüdā

2. **vatan-cüdā:**

Gazel 85

Mısra: 3

Yerinde, yurdundan, vatanından ayrı.

Vatan-cüdā bir garibinim ben vefā
ümīd eyledim de geldim
Vefā yolundan nigāh edersen Hüdā
bilir çok günāh edersin

vatandan:

1. **vatandan:** -dan

Gazel 91

Mısra: 4

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Güzeller yüzünden alıp yâreler
Vatandan verirsin nişân ey gönül

2. vatandan:-dan

Rûbai 10

Mısra: 2

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Billâhi ne senden ne de benden söyler
Peyveste cihân şimdi vatandan söyler

vatanım:

1. vatanım:-ım

Gazel 103

Mısra: 2

*Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer;
memleket, yurt.*

Olmadan bir zaman refâha vatan
Vatanım oldu âh ü vâha vatan

vatan-perverliğin:

1. vatan-perverliğin:-lik, -in

Kıt'a 22

Mısra: 3

*Vatanım çok seven olma durumu, yurt
severlik.*

İnhisâr aşhâbıdır bunlar vatan-
perverliğin
Bizde kâlâ-yı hamiyyet inhisâr
altındadır

vatan-perverlik:

1. vatan-perverlik:-lik

Kıt'a 38

Mısra: 3

*Vatanımı çok seven olma durumu, yurt
severlik.*

Ne kadar sahte revîş sahte vatan-perverlik
Gün olur cümlemizin ipliği bâzâra çıkar

vâye:

1. vâye:

Gazel 6

Mısra: 10

Kısmet, nasip.

Serv-i nâzım dehre İhsân sâyebânlar
bast eder
Sâye vermez vâye vermez bir
nihâlınden bana

vâyedâr-ı istirahat olmanın bir sâveden:

1. vâyedâr-ı istirahat olmanın bir sâveden:

Kıt'a 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bir gölgeden dinlenme, rahatlama
şansına sahip olmak.*

Väyedâr-ı istirahat olmasın bir säyeden
Säye-i eltâfı ref' eylerse kim bî-
vâyeden

vâyelerden:

1. vâyelerden:-ler, -den

Kaside 2

Mısra: **58**

Kismet, nasip.

Mihrimiz ğārib semālar mükterib fark
etmeyiz
Sâyelerden vâyelerden istirahat
bekleriz

vaz'-ı yâr:

1. vaz'-ı yâr:

Tahmis 7

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin durumu, vaziyeti.

Vefâ düşmen ehibbâ-yı zaman agyâr
bir dürlü
Zamân bir dürlü ben bir dürlü vaz'-ı
yâr bir dürlü

ve mine'l-mâi külli sevin havv:

1. ve mine'l-mâi külli şeyin hayy:

Kıt'a 29

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Ayet***"Hayatı olan her şeyi sudan yarattık"**anlamında Enbiyâ suresi otuzuncu ayette geçer. .*

Te'ākub etmede bak çeşmeler karîn-i
tûrâb
Kitabeler ve mine'l-mâi külli şeyin
hayy

1. vecde düşen rûh-ı revân:-en

Gazel 164

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hayranlıktan kendinden geçen sevgili.

Kâleb-i şî're gelir vecde düşen rûh-ı
revân
Cism-i ma'nada bu kudretle yaşar cân-ı
sûlhan

vecdî:

1. vecdî:

Tahmis 3

Mısra: 35

*XVII. yüzyıl şairidir, asıl adı**Abdûlbâkî'dir.*

Kudret vermesen Vecdî dil-i yârâna
olmaz mı

vech:

1. vech:

Gazel 20

Mısra: 9

Sebep, vesile.

Simâ-yı hakikat bana her vech ile ağlar
Güldürse biraz güldürür efsâne-i
ümîd

ve yine bu maḥabbet sevkîyle ḡanem redifli**ve doksân dokuz beyitli kasîde-i****meşhûrelerinin ki matla'ı:**

1. ve yine bu maḥabbet sevkîyle ḡanem
redifli ve doksân dokuz beyitli kasîde-i
meşhûrelerinin ki matla'ı:

Diğer 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ve tekrar bu sevgi göndermesiyle

*"ḡanem (koyun)" redifli ve doksân dokuz
beyitten oluşan herkesçe bilinen kasidenin
ilk beyti.*

Ve yine bu maḥabbet sevkîyle ḡanem
redifli ve doksân dokuz beyitli kasîde-i
meşhûrelerinin ki matla'ı
Bezm-i 'uşşâk içre olmuş şâhid-i zîbâ
ḡanem

vecde düşen rûh-ı revân:

2. vech:

Gazel 146

Mısra: **2**

Sebep, vesile.

Şairliğe bîgâne olan nesl-i münnevver
Her vech ile yontulmamış insanlara
benzer

vechi:

1. vechi:-i

Gazel 105

Mısra: **10**

Sebep, vesile.

Sen gibi bir sîm-endāmı der-āgūş
eylemiş
Vechi var îhsân alırsam intikām
âyineden

vech-i bâkî:

1. vech-i bâkî:

Rûbai 3

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Ebedî yüz.

Bir cām çekip gezince dil-i âfākı
Bir hâlete girdi vech-i bâkî sâkî

vefâ:

1. vefâ:

Gazel 17

Mısra: 4

*Sözünde durma, sevgide bağlılık,
sadakat.*

Değilmiş sāde yārim cevre mu‘tād
Güzellerden gören yokmuş vefā hîç

2. vefâ:

Gazel 48

Mısra: 9

*Sözünde durma, sevgide bağlılık,
sadakat.*

Vefâ ümmîdi verir yār-ı şîve-kār İhsân
Bilir mi sevgimi bilmem visāle yār
mıdır

3. vefâ:

Gazel 70

Mısra: 1

*Sözünde durma, sevgide bağlılık,
sadakat.*

Ne zamandan olur vefâ melhûz
Ne de bir çeşm-i āşinā melhûz

4. vefâ:

Gazel 85

Mısra: 3

*Sözünde durma, sevgide bağlılık,
sadakat.*

Vatan-cüdā bir garibinim ben vefā
ümîd eyledim de geldim
Vefā yolundan nigāh edersen Hūdā
bilir çok günāh edersin

5. vefâ:

Gazel 85

Mısra: 4

*Sözünde durma, sevgide bağlılık,
sadakat.*

Vatan-cüdā bir garibinim ben vefā ümîd
eyledim de geldim
Vefā yolundan nigāh edersen Hūdā bilir çok
günāh edersin

6. vefâ:

Gazel 107

Mısra: 10

*Sözünde durma, sevgide bağlılık,
sadakat.*

Vefādan zerre görsem devāsız derd için
ben
Arardım çāre elbet vefā
merhemlerinden

7. vefâ:

Gazel 109

Mısra: 9

*Sözünde durma, sevgide bağlılık,
sadakat.*

Gülzârıma bir şemme vefâ esmedi
hayfâ
İhsân bükeyim boynumu sünbüllere
karşı

8. vefâ:

Gazel 130

Mısra: 14

*Sözünde durma, sevgide bağlılık,
sadakat.*

Yanıp zaman zaman İhsân şikâyet
etmezdim
Vefâ dedikleri efsânenen nişân olsa

9. vefâ:

Tahmis 7

Mısra: 3

*Sözünde durma, sevgide bağlılık,
sadakat.*

Vefâ düşmen ehibbâ-yı zaman agyâr
bir dürlü
Zamân bir dürlü ben bir dürlü vaz'-ı
yâr bir dürlü

vefâdan:

1. vefâdan:-dan

Gazel 107

Mısra: 9

*Sözünde durma, sevgide bağlılık,
sadakat.*

Vefâdan zerre görsem devâsız derd için
ben
Arardım çâre elbet vefâ
merhemlerinden

Bâ-i bismillah alıp yazdım güher
târîhini
Bed' olundu rıhtımın bir vefk-ı bâl
imlâsına

vefakâr:

1. vefakâr:

Gazel 138

Mısra: 2

Vefâh, sözünde duran.

Gelip eyyâm-ı vuslat derd-i firkat zâil
olsaydı
Vefakâr olsa hûbân lutfâ bir an mâil
olsaydı

vefâ-yı hamsi:

1. vefâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hamsinin dostluğu, bağlılığı, sadakati.

Bir yıldır o yâr-i cân görünmez
Yok gördüğümüz vefâ-yı hamsi

vefk-ı bâl imlâsına:

1. vefk-ı bâl imlâsına: -sı, -(n)a

Kıt'a 31

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kanata uygun doldurma.

vegâ:

1. vegâ:

Kaside 6

Mısra: 143

Gürültü, patırtı, kavga.

Bir şanlı vegâ vegâ-yı cüşân
Bir canlı gâzâ gâzâ-yı hamsi

vegâ-yı cüşân:

1. vegâ-yı cüşân:

Kaside 6

Mısra: 143

Kelime Tipi: -

Coşkun, coşan kavga gürültüsü.

Bir şanlı vegâ vegâ-yı cüşân
Bir canlı gâzâ gâzâ-yı hamsi

vehm-i ferdâdan:

1. vehm-i ferdâdan: -dan

Kıt'a 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gelecek üzerine düşünüp kurma,
vesvese.*

Değil bîgāneden ağıyardan yā vehm-i
ferdādan
Benim çektiklerim cevr-āşinā bir
yardandır hep

vekīl:

1. vekīl:

Gazel 135

Mısra: 5

*Birinin, işini görmesi için kendi yerine
bıraktığı veya yetki verdiği kimse.*

Ukalāmız ki eder Kays'ı umūrunda
vekīl
Var kıyās et bu şifāhānede dīvānemizi

velī-i nî met-i bî-minnetin:

1. velī-i nî met-i bî-minnetin:-in

Kıt'a 28

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Minnetsiz iyilik, nimet sahibi.

Çıkınca bāmına erbāb-ı i'tilā bir gün
Velī-i nî met-i bî-minnetin de tācı
düşer

ver:

1. ver:

Gazel 47

Mısra: 2

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

1549

Älem ü zevk ü safâ âlem-i sahbâda
çıkâr
Sâkiyâ bâde ver âlâmı hemân bâde
çıkâr

2. ver:

Gazel 106

Mısra: 9

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Benim de gönlüm gönüldür elbet dedim
a fettân amân amân ver

3. ver:

Kaside 6

Mısra: 137

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Ver bir varak-ı papel de doldur
Al destine bir kofâ-yı hamsi

4. ver:

Tahmis 10

Mısra: 6

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Her kuş derim götürsün benden selâm o
yâra
Muzlim leyâl-i hicrân ey mâh tâb ü fer
ver

5. ver:

Tahmis 10

Mısra: 8

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Ey hâk-i âsmân-şân mihmân-ı zâre yer
ver
Gel ey berîd-i cânân bir müjde-i zafer
ver

verd:

1. verd:

Gazel 120

Mısra: 2

Gül. II Güzel yüz.

Serpilir gözyaşlarım bir şive-perverd
üstüne
Jâlelerdir âsumanlardan düşer verd
üstüne

verdi:

1. verdi:-di

Gazel 128

Mısra: 12

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Lebinden sînesinden bûseler va'd
eyleyip cânân
Birinden verdi gül bûse birinden
yâsemen bûse

verd-i handân:

1. verd-i handân:

Tesdis 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Yeni açılmış gül. II Sevgilinin gülen
yüzü.*

Düştü kāküller yine ruhsâr-ı tâbân
üstüne
Bir demet sünbül saçılmış verd-i
handân üstüne

verd-i nâz:

1. verd-i nâz:

Gazel 87

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İşveli, cilveli gül.

Âşıkın gâh ağlatır geh güldürür ol verd-
i nâz
Her nîgeh bir fîg her hiddet belâ her
hande gül

verdiler:

1. verdiler: -di, -ler

Gazel 39

Mısra: 2

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Sevdiklerim ki kalbime bin yâre
verdiler
Geh sabr u geh sefer dediler çâre
verdiler

2. **verdiler:-di, -ler****Gazel 39**

Mısra: 4

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Yok ihtiyârım elde değil yâre

bakmamak

Dîdâr-ı pâke ruhsat-ı nezzâre verdiler

3. **verdiler:-di, -ler****Gazel 39**

Mısra: 6

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Dâd ü sitâd-ı işvede yok zerre

medhalim

Hemvâre aldılar beni hemvâre verdiler

4. **verdiler:-di, -ler****Gazel 39**

Mısra: 8

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Kısmet gününde nahnü kasemnâ deyip

bana

Bin derd-i aşk bir dil-i sad-pâre verdiler

5. **verdiler:-di, -ler****Gazel 39**

Mısra: 10

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Bezm-i ezelde tîg-i kazâ hükm-i

gamzeyi

İhsân dü dest-i çeşm-i füsûnkâra

verdiler

6. **verdiler:-di, -ler****Gazel 84**

Mısra: 4

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Aldılar sabrımı ârāmımı selb eylediler

Verdiler nâz ile yekdîgere el

gamzelerin

verdim:1. **verdim:-di, -m****Gazel 98**

Mısra: 9

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Bir gendüm-i hâl almağa firdevsini

verdim

Uydum babamın isrine hayrû'l-halef

oldum

2. **verdim:-di, -m****Tahmis 10**

Mısra: 2

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Şeydâ hezârı saldıñ gûlzâr-ı nev-
bahâra
Verdim o nev-bahân bir yâr-ı gül-'izâra

verinde:

1. **verinde:** -i, -n, -de

Gazel 75

Mısra: 1

Gül.

Verinde bu gûlzârın bir şemme
tebessüm yok
Dembeste bütün kuşlar âheng-i
terennüm yok

veren:

1. **veren:** -en

Gazel 83

Mısra: 1

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Şehdânedir cemâline ziynet veren benin
Güyâ cinân sabâhına peyveste gerdenin

verenler:

1. **verenler:** -en, -ler

Gazel 127

Mısra: 19

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Dil verenler yanar tüter İhsan
Nâr-ı aşkıyla nûr ocağında

verilen:1. **verilen:**-(i)l, -en**Gazel 26**

Mısra: 2

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Pey-i mukbilânene âlemin ni'âm-
efzûnu revân olur
Bana hep nasîbe-i bî-kesî verilen
ketîbe-i şân olur

verip:1. **verip:**-ip**Gazel 82**

Mısra: 16

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Âyâ bu ne medhûşî pek turfa-nümâ
cûşu
Sen varsa verip hûşu meyhânede
yatmışsın

verir:1. **verir:**-ir**Gazel 40**

Mısra: 6

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Âferin bādâ ki âşık germ eder bâzâr-ı
aşk
Bir dil-i süzân verir yüz bin gam-ı
hicrân alır

2. **verir:**-ir**Gazel 48**

Mısra: 9

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Vefâ ümmîdi verir yâr-ı şîve-kâr İhsân
Bilir mi sevgimi bilmem visâle yâr
mıdır

3. **verir:**-ir**Gazel 53**

Mısra: 3

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Verir hayâle safâ rûha âb ü tâb-ı hayâl
Cinân sabâhı mıdır hande-zâr
gözleriniz

4. **verir:**-(i)r**Gazel 113**

Mısra: 8

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Saçarak safha-i ruhsâra o meh dâne-i
hâli
Harem-i Kâ'bede ruhsat mı verir sayd ü
şikâra

5. **verir:**-(i)r**Kaside 4**

Mısra: 14

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Allāh için akvāli de ef āline uygun
Pek çok iş eder sonra verir ādeme pendi

verirdim:

1. **verirdim:**-(i)r, -dī, -m

Gazel 129

Mısra: 12

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Terahhum et bana ey can-sitān elimde
ne var
Yolunda müjde verirdim tenimde cān
olsa

verirken:

1. **verirken:**-(i)r, -ken

Gazel 128

Mısra: 1

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Verirken nakd-i cānım vermemiş bir
cān-fiken bñse
Varıp agyāre kılmış rāyegān ol sīm-ten
bñse

verirsin nişān:

1. **verirsin nişān:**

Gazel 91

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*(O şeyi) haber vermek veya
hatırlatmak.*

Güzeller yüzünden alıp yâreler
Vatandan verirsin nişân ey gönül

verisleri:

1. verisleri: -iş, -ler, -i

Gazel 48

Mısra: 7

Vermek, başışlamak, ihsân etmek.

Dudak verisleri var şöyle meyl edisleri
var
O şah-ı beyt-i melâhat imâle-dâr mıdır

vermedin reng-i hakikat:

1. vermedin reng-i hakikat:

Kıt'a 45

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hakikati, gerçeği açık etmek.

Vermedin reng-i hakikat boyadın her
boyadan
Varsa şâyet unutup asmadığın bir
âveng

vermekte:

1. vermekte: -mekte

Rûbai 23

Mısra: 1

Vermek, başışlamak, ihsân etmek.

Bir mâhı ki vermekte idim cân lebine
Düşmüştü siyeh zülfü semen ğabğabına

vermem:

1. vermem: -me, -m

Şarkı 10

Mısra: 6

Vermek, başışlamak, ihsân etmek.

Bir nefes âh etmem âh-ı inkisâr olsam
da ben
Şemme vermem saçlarından rûzgâr
olsam da ben

vermemiş:

1. vermemiş: -me, -miş

Gazel 78

Mısra: 8

Vermek, başışlamak, ihsân etmek.

Bizi sermest-i günâh eyliyecek bir sâkî
Vermemiş bâde-i Cem meclis-i sahbâda
yazık

2. vermemiş: -me, -miş

Gazel 128

Mısra: 1

Vermek, başışlamak, ihsân etmek.

Verirken nakd-i cânım vermemiş bir
cân-fiken bûse

Varıp agyäre kılmış räyegân ol sîm-ten
büse

vermemişken:

1. **vermemişken:** -me, -miş, -ken

Kaside 2

Mısra: 61

Vermek, başışlamak, ihsân etmek.

Vermemişken gülşen-i âmâle tarh u
takviyet
Gonca tasvîr eyleriz bü-y-ı hâkikat
bekleriz

vermeyiz:

1. **vermeyiz:** -me, -(y)iz

Gazel 22

Mısra: 9

*Kazandırmamak, elde etmesine engel
olmak.*

Vermeyiz âha biz mecâl İhsân
Belki dildâre bir serâre gider

vermez:

1. **vermez:** -mez

Gazel 91

Mısra: 9

Vermek, ulaştırmak.

Gidip yâre vermez mi benden haber
Bu yoldan geçen kârbân ey gönül

2. vermez:-mez

Gazel 6

Mısra: 10

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Serv-i nâzım dehre İhsân sāyebânlar
bast eder
Sāye vermez vāye vermez bir
nihālinden bana

3. vermez:-mez

Kaside 6

Mısra: 199

Vermek, değişmek, feda etmek.

Âdem onu bin bahāra vermez
Bir hoş kış olur řitā-yı hamsi

vermiş:

1. vermiş:-miş

Gazel 4

Mısra: 2

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Şi'r ü sevdā nefh-i rāz etmiş
me'ālinden sana
Neş'e vermiş sāgar-ı sahbā cemālinden
sana

2. vermiş:-miş

Gazel 12

Mısra: 7

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Vermiş o gonca bir gül-i handāna
büseler
Ey nūr-ı dīde sen de fem-i buse-çini öp

3. vermiş:-miş

Gazel 65

Mısra: 1

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Ne sevdādan tūvān vermiş ne rahm
etmiş amān vermiş
Perestişkāra devrān pek yaman bir dil-
sitān vermiş

4. vermiş:-miş

Gazel 65

Mısra: 2

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Ne sevdādan tūvān vermiş ne rahm
etmiş amān vermiş
Perestişkāra devrān pek yaman bir dil-
sitān vermiş

5. vermiş:-miş

Gazel 65

Mısra: 4

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Lisân-ı âşık-ı nâçârı deng ü lâl eden
Mevlâ
O fettân şüha güyâ kuş dilinden bir
lisân vermiş

6. **vermiş:-miş**

Gazel 65

Mısra: 6

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Gönülden çok şikâyet var beyân-ı hâle
kudret yok
Yanıp feyz-i mahabbet gözlerimden
tercümân vermiş

7. **vermiş:-miş**

Gazel 65

Mısra: 8

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Perîşân kâkûl-i zer-târı dest-i nâza
almış yâr
Yed-i beyzâya Hak zerrîn-ziyâ bir
şem ‘dân vermiş

8. **vermiş:-miş**

Gazel 65

Mısra: 12

Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.

Visâl ümmîd eden mestâne gözler
bezm-i hübânda
O sîmîn-sâk için elmâs-ı eşkinden nişân
vermiş

9. **vermiş:-miş****Gazel 65**Mısra: **14***Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.*

Hümâ-yı şevkimin mecrûh edip
 şehbâlini İhsân
 Kazâ kavsinden ol hünîye gerdûn
 ebruvân vermiş

10. **vermiş:-miş****Tahmis 2**Mısra: **7***Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.*

Debîr-i 'aşk sevdâ-nâme vermiş
 Kad-i ta'bîre şevkin câme vermiş

vermişiz:1. **vermişiz:-miş, -iz****Diğer 1**Mısra: **116***Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.*

Anam babam diye fiyakasına
 Varımız vermişiz olancasına

vermişler çerâğândan nişân:1. **vermişler çerâğândan nişân:****Kıt'a 67**Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

*Kandil ve mumlarla yapılan gece
 şenliğini hatırlatma.*

'Aşka düşmüş mehlîkâlar devredip pervâne-
 vār
 Bezm-i Sa'dâbâda vermişler Çerâğândan
 nişân

verse:1. **verse:-se****Gazel 113**Mısra: **10***Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.*

Yed-i hürmetle alır tâc-ı ser-i aşk eder
 İhsân
 Ayağın bint-i ineb verse şu üftâde-i
 zâra

2. **verse:-se****Kaside 6**Mısra: **217***Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.*

Şâyeste bu turfa nazma verse
 Bir câize pâdişâ-yı hamsi

verseler:1. **verseler:-se, -ler****Kaside 6**Mısra: **25***Vermek, bağışlamak, ihsân etmek.*

Ālā-yı hayâtı verseler de
Ben etmez iken fedâ-yı hamsi

vesile-i şeref-i kurb olur nüzül-i belâ:

1. vesile-i şeref-i kurb olur nüzül-i belâ:

Kaside 1

Mısra: 94

Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**

*"Dert ve kederin bulunması, faziletli
yakınlığın vesilesi olur." anlamında olup
Füzûlî'nin manzumesinde geçmektedir.*

Şununla dil mütesellî olur ki hâlınden
Vesile-i şeref-i kurb olur nüzül-i belâ

ve's-selâm:

1. ve's-selâm:

Kıt'a 62

Mısra: 4

*"İşte o kadar, son söz şudur"
anlamlarında kullanılan bir söz.*

Var mı yâ hâcet ki olsun bir kazâ yâhud
livâ
Her köyünden mülkûn olsun bir vilâyet
ve's-selâm

vey:

1. vey:

Kaside 4

Mısra: 24

*"Ve" bağlacı ile "ey" nida ünleminin
kısaltılmış şekli.*

1555

Hem cāmi'e hem deyre sen ey şem'a
veren zāt
Vey zūlf-i bütān gerden-i imānı
kemendi

Mısra: 1
Esen, esici.

Vezān olunca nesīm-i sabā latif latif
Gelir meşāmıma bñy-ı safā latif latif

vezide-şüh:

1. vezide-şüh:

Gazel 19

Mısra: 1

Neşeli esen, neşe esintisi.

Ey olan nesīm-i mahabbetin ser-i
āşıkānda vezide-şüh
Gül-i tābdār-ı melāhatın çemen-i
ruhında demide-şüh

vicdandan:

1. vicdandan:-dan

Kaside 2

Mısra: 128

*Kişiye kendi davranışları hakkında bir
yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlak
değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden
yargılama yapmasını sağlayan güç.*

İlāk-i iflās üzre düşmüş can verir
ahlākımız
Hangi vicdandan rehā kimden fazilet
bekleriz

vicdān-ı te'ellüm:

vey meş'al-i hidāyet:

1. vey meş'al-i hidāyet:

Gazel 166

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Ey doğru yolu gösteren önder (Hz.
Muhammed).*

Ey menba'-ı şefā'at vey meş'al-i
hidāyet
İhsānı kesme lutf et ihsān-ı bñ-nevādan

veyller:

1. veyller:-ler

Kıt'a 25

Mısra: 4

Yazık, vah vah.

Maslaḥat keyfen siyāset 'örfen olmuş
müstedām
Veyller bir böyle meşrūtiyyet-i
mevhūmeye

vezān:

1. vezān:

Gazel 73

1. vîcdân-ı te'ellüm:

Gazel 75

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Üzülme, kederlenme duygusu, vîcdanlı
olma.*

Mazlûmu olup pür-hûn âteşlere
yanmışken
Zâlimde terahhum yok vîcdân-ı
te'ellüm yok

vîrân olayım:

1. vîrân olayım:-a, -(y)ım

Tahmis 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yıkılmış, harap, kederli olmak.

Bırak ey cân beni hâk-i reh-i cânân
olayım
Sademât-ı elem-i 'aşk ile vîrân olayım

vîrân oldu:

1. vîrân oldu:-du

Rûbai 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yıklamak, harap olmak.

Sâğar kırılıp meygede vîrân oldu
Gönlümde hemân kaldı o sâkî bâkî

vîrâne:

1. vîrâne:

Gazel 20

Mısra: 1

Yıkık döktük, harap olmuş.

Vîrâne imiş dildeki kâşâne-i ümmîd

Ma'mûr-ı zamân olmadı vîrâne-i

ümmîd

vîrâne dönmüştür:

1. vîrâne dönmüştür: -müş, -tûr

Tahmîs 8

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Harabeye dönmek, yıkık bir hâl almak.

Bu ümmet zulme gerden-dâde bir

kurbâne dönmüştür

İlâhî kişver-i islâma bak vîrâne

dönmüştür

vîrâne-i ümmîd:

1. vîrâne-i ümmîd:

Gazel 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İsteklerin, arzuların yıkıntıları.*

Vîrâne imiş dildeki kâşâne-i ümmîd

Ma'mûr-ı zamân olmadı vîrâne-i

ümmîd

vird-i zebân:

1. vird-i zebân:

Gazel 168

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Dilden düşmeyen, her zaman
tekrarlanan duâlar, dilekler, sözler.*

Kılar hâkdân yerde vird-i zebân

Döner kudsiyân gökte tebcîl eder

visâl:

1. visâl:

Gazel 51

Mısra: 1

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Visâl ümmîdine zûlfünle rûzgâr öpüşür

Olunca ıyd iki sevdâlî şivekâr öpüşür

2. visâl:

Gazel 65

Mısra: 11

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Visâl ümmîd eden mestâne gözler

bezm-i hübanda

O sîmîn-sâk için elmâs-ı eşkinden nişân

vermiş

visâl 'aşıkları:

1. visâl 'aşıkları: -lar, -ı

Tahmîs 9

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Kavuşma, vuslata erme âşıkları.

Ġark-ı 'ummān-ı maḥabbettir visāl
'âşıkları

Etme ey bîçāre zāhidden su'āl 'âşıkları

visāle:

1. visāle:-e

Gazel 15

Mısra: 1

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Bir buse olur visāle bāis
Bilmem ne bu infî'āle bāis

2. visāle:-e

Gazel 48

Mısra: 10

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Vefā ümmīdi verir yār-ı şīve-kār İhsān
Bilir mi sevgimi bilmem visāle yār
mıdır

visāli:

1. visāli:-i

Gazel 12

Mısra: 9

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

İhsân edince gâye-i zevk u visâli kasd
Bî-tâb olup niyâz ile bir nâzenîni öp

2. **visâli:-i**

Gazel 35

Mısra: 8

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

İhsân içirdiler bana zehrâb-ı iftirâk
Hübân visâli va'd ile ferdâya saldılar

3. **visâli:-i**

Gazel 41

Mısra: 2

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Handân görünce yâri gönül şâd-kâm
olur
Gâhî visâli müjdeleyen ibtisâm olur

4. **visâli:-i**

Gazel 130

Mısra: 11

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Visâli 'aşkına bir turfa bâde nûş etsem
Piyâle olsa dehen büse nukl-i cân olsa

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Kavuşmanın iyiliği.

Visâl-i lutfunu her şeb o dilber-i efrenc
Sabâh-ı haşre atar hep maten maten
diyerek

visâl-i muhâle:

1. **visâl-i muhâle:-e**

Gazel 93

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Kavuşmanın imkansızlığı.

Muhâl iken bana olmak nasîbe-dâr İhsân
Ümîd edip de visâl-i muhâle ağlıyorum

visâl-i vâre:

1. **visâl-i yâr:**

Gazel 96

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Sevgiliye kavuşma.

Visâl-i yâr ile mes'ûd olan bu yerlerde
Ne bir terâne işittim ne âşiyân buldum

visâl-i vâre:

1. **visâl-i vâre:-e**

Gazel 76

Mısra: 1

visâl-i lutfunu:

1. **visâl-i lutfunu:-u, -n, -u**

Gazel 163

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgiliye,yâre kavuşma.

Ne visâl-i yâre erdik ne dem-i sükûnu
bulduk

Yine hem-zebân-ı sevdâ dil-i gam-
fûzûnu bulduk

visâlingen:

1. **visâlingen:-i, -n, -den**

Gazel 4

Mısra: **14**

Kavuşma,vuslata erme,ulaşma.

Bir mu'allâ dâstândır çehre-i İhsâna
bak
Nakl eder bin vak'a hecrinden
visâlingen sana

2. **visâlingen:-i, -n, -den**

Gazel 6

Mısra: **1**

Kavuşma,vuslata erme,ulaşma.

Hoş gelir dildârı seyretmek visâlingen
bana
Nev-bahârın bir kız olmak ihtimâlingen
bana

visâline:

1. **visâline:-i, -n, -e**

Gazel 58

Mısra: 5

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Âh eyleyen visâline şâyân olurmuş âh
Ey şâh-ı işve biz dahî âh etmiyor
muyuz

viski:

1. viski:

Kaside 5

Mısra: 47

*Tahıllar malt yapılarak
şekerlendirildikten ve gereği kadar
mayalandıktan sonra damıtılarak elde
edilen alkollü içki.*

İçilen cibre değil viski ya şampanya
değil
Türk Ocağında dolar kâse-i ayrandır bu

voleybolla:

1. voleybolla:-la

Kaside 5

Mısra: 21

*Altışar kişilik iki takım arasında, bir
alan ortasında gerilmiş olan ağı üzerinden
topun karşılıklı olarak elle oynanması
oyunu, uçan top.*

Sanma bir başka oyundur şu voleybolla
tenis
Şekl-i 'asrîde birer güy ile çevgandır bu

volkan:

1. volkan:

Gazel 159

Mısra: 2

Yanardağ.

Gör nâzım-ı devrânı bugün bir eşi
yoktur
Volkan gibidir fikri fakat âteşi yoktur

volkancasına:

1. volkancasına:-casına

Diğer 1

Mısra: 128

Yanardağ gibi.

Acemistâna mı seferleri var
Bu ne taşkınlıktır volkancasına

vü:

1. vü:

Gazel 69

Mısra: 5

Ve bağlacı.

Bu zemîn-i işve vü şiveden alıp ol
vücûdu misâl-i cân
Çıkarır semâlara hüsn ü şak u mahabbet
eyleyip ihtilât

2. vü:

Gazel 81

Mısra: 6
Ve bağlacı.

Şu hāl-i zārımı gör bir de seyr-i cānān
et
Miyān-ı gonca vü bülbülde hāle
mahrem isen

3. vü:

Gazel 144

Mısra: 2
Ve bağlacı.

Nāilim vuslata hicrān ile me'nūs olalı
Bulmuşum çāremi biçāre vü me'yūs
olalı

4. vü:

Kıt'a 36

Mısra: 1
Ve bağlacı.

Şādī vü Fu'ād hem Nihād olmuş idik
Mānend-i dü-beyt bir safāhānede zayf

5. vü:

Şarkı 6

Mısra: 10
Ve bağlacı.

Nedir bu nāz ü edā böyle inceden ince
Nigāh ü şīve vü refiār hepsi gönümce

vücüd-ı latîfî:**1. vücüd-ı latîfî:-i****Kıt'a 66**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Latîf, hoş vücut.

Vücüd-ı latîfî mûlaḥḥamsa da
Kemalât-ı 'asrın odur maḥmeli

vücüd-ı nermînî:**1. vücüd-ı nermînî:-in****Gazel 124**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yumuşak vücut.

Firâş-ı vuslata düşsün vücüd-ı nermînî
Dilim varır mı benim başka inkisârlara

vücûdu:**1. vücûdu:-u****Gazel 1**

Mısra: 9

Vücut, beden, varlık.

Vücûdu bir kelebektî elimden uçtu
benim
Yerinde kaldı heman zer-nişân gubârı
bana

2. vücûdu:-u**Gazel 69**

Mısra: 5

Vücut, beden, varlık.

Bu zemîn-i işve vü şîveden alıp ol
vücûdu misâl-i cân
Çıkarır semâlara hüsn ü şak u mahabbet
eyleyip ihtilât

3. vücûdu:-u**Gazel 106**

Mısra: 5

Vücut, beden, varlık.

Firâş-ı nakş u nigâra düşmüş gören o
behçet-nümâ vücûdu
Schâba girmiş hilâli ansın bahâr-ender-
bahâr sansın

4. vücûdu:-u**Gazel 124**

Mısra: 1

Vücut, beden, varlık.

Vücûdu âşıkının döndü âh ü zârlara
Hevâ-yı zülfe uyup düştü rûzgârlara

vücûdumda:**1. vücûdumda:-um, -da****Tahmis 5**

Mısra: 11

Vücut, beden, varlık.

Rûh oldu vücûdumda yanıp cām
humârı
Eczâ-yı tenimden oluyor neş'esi cârî

vücûdun:

1. **vücûdun:-un**

Gazel 162

Mısra: 4

Vücut, beden, varlık.

Şu matbahdan ısınsan pây alırsın hân-ı
yağmadan
Vücûdun kızdırır tennûr olursun böyle
kalmazsın

2. **vücûdun:-un**

Kaside 1

Mısra: 81

Vücut, beden, varlık.

Vücûdun oldu senin nakş-ı evvel-i
hâtem
Eğerçi hâtemi sensin nebîlerin ammâ

vukû'a geldi:

1. **vukû'a geldi:-di**

Kaside 6

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Vuku bulmak, olmak.

‘Ayniyle vukū‘a geldi zāhir
Fikrimdeki hulyā-yı hamsi

vüs‘at-i ‘ilimleri vafında:

1. vüs‘at-i ‘ilimleri vafında: -i, -(n)da

Diğer 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Geniş, bol ilimlerini sayma, övme.

Bu ğazel mevlānā-yı mezbūrun vüs‘at-i
‘ilimleri vafında ve maḥabbet ü
mahāretiyle ma‘rūf oldukları nesneler
beyānındadır
Eyledik vaf-ı Yaşara biz elifden ibtidā

vuslat:

1. vuslat:

Gazel 43

Mısra: 7

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Vuslat sonunda etse gerek meyl-i hāb o
çeşm
Sulh olduğunda tîg-i gazā der-niyām
olur

2. vuslat:

Gazel 61

Mısra: 10

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Nakdīne-i cān bezl et ki İhsān
Āmāde vuslat cānāne gelmiş

3. vuslat:

Kaside 2

Mısra: 145

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

‘Āşık-ı hūriyetiz peyveste vuslat
bekleriz
Yāre dil-bend olmuşuz kayd-ı esāret
bekleriz

4. vuslat:

Rūbai 9

Mısra: 1

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Cānānımızın nāmını vuslat komuşuz
Dönmüş ārā yerde bir de firkat
komuşuz

5. vuslat:

Tahmis 4

Mısra: 3

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

İstedim vuslat nasībim döndü hicrān
oldu hep
‘Āşka düştüm cān u dil müft-i civānān
oldu hep

6. vuslat:

Tahmis 11

Mısra: 17

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Vuslat diledim meclis-i çeng ü neye
kaçtım
'Aşkımda mukadderse bu hicran niye
kaçtım

vuslat ümmidiyle:

1. vuslat ümmidiyle: -i, -y, -le

Şarkı 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kavuşma umudu.

Vuslat ümmidiyle her an inleyen bir
hastayım
'Aşkının sâzında hicrân ağlayan bir
besteyim

vuslata:

1. vuslata: -a

Gazel 98

Mısra: 14

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Dürdâne-i âmâli der-âgüş için İhsân
Bin vuslata şâyân olacak bir sedef
oldum

2. **vuslata:-a****Gazel 144**

Mısra: 1

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Nâilim vuslata hicrân ile me'nûs olalı
 Bulmuşum çâremi bîçâre vü me'yûs
 olalı

vuslatı:1. **vuslatı:-ı****Gazel 23**

Mısra: 1

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Dem olur vuslatı uşşâkına şâyeste gelir
 Gam-ı zülfünde fakat firkati peyveste
 gelir

2. **vuslatı:-ı****Gazel 121**

Mısra: 7

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Ben yâri bulup vuslatı germ eyledim
 agyâr
 Bahtım gibi yansın yine nâr-ı hasediyle

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Âşık olana yakışacak bir kavuşma.*

Bin ömre yeter seninle geçmek
 Bir vuslat-ı 'âşıkane çapkın

vuslatının:1. **vuslatının:-ı, -nın****Rûbai 23**

Mısra: 4

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Nâgâh alıp âgüşuma erdim birden
 Hem vuslatının rûzuna ben hem şebine

vuslatla:1. **vuslatla:-la****Tahmis 9**

Mısra: 17

Kavuşma, vuslata erme, ulaşma.

Oldular bir perdeden vuslatla firakat
 nağme-zen
 Şevk istîla edip olmakla bîtâb encümen

vuslat-ı 'âşıkane:1. **vuslat-ı 'âşıkane:****Gazel 108**

Mısra: 18

Y

yā:

1. yā:

Gazel 132

Mısra: 9

Acaba.

Ya haşre kadar dimā' -ı islām
Keyf uğruna hep nisār olur mu

2. yā:

Gazel 152

Mısra: 8

*Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir
söz.*

Baktın benim endāmıma sandın beni
Yahyā
Yekdīgere benzer bütün insanlar olur
yā

3. yā:

Gazel 71

Mısra: 5

"Ya ... ya/yahut ..." bağlacı.

Yā sabr yā sefermiş 'aşkın devāsi
ammā
Yok ihtimāli sabrın terk-i diyār
memnū'

4. yā:

Gazel 71

Mısra: 5

"Ya ... ya/yahut ..." bağlacı.

Yā sabr yā sefermiş 'aşkın devāsi
ammā
Yok ihtimāli sabrın terk-i diyār
memnū'

5. yā:

Kaside 2

Mısra: 121

"Ya ... ya/yahut ..." bağlacı.

Fālımız yā sihr olur yā remil yā efsün olur
Her birinden başka bir ümmîd ü nusret
bekleriz

6. yā:

Kaside 2

Mısra: 121

"Ya ... ya/yahut ..." bağlacı.

Fālımız yā sihr olur yā remil yā efsün
olur
Her birinden başka bir ümmîd ü nusret
bekleriz

7. yā:

Kaside 2

Mısra: 121

"Ya ... ya/yahut ..." bağlacı.

Fālımız yā sihr olur yā remil yā efsün
olur
Her birinden başka bir ümmîd ü nusret
bekleriz

8. yā:

Kıt'a 1

Mısra: 3

"Ya ... ya/yahut ..." bağlacı.

Yā gufrânınla mahvet nâme-i 'îsyân-ı
rindānı
Günahkârâne yāhud dergehinden gayrı yer
göster

9. yā:

Gazel 48

Mısra: 4

"Ey" anlamında bir seslenme ifadesi.

İzārī mähına sākī-i meclisin dökülen
Nesīc-i işve mi yā zülf-i hāle-tār mıdır

10. yā:

Gazel 155

Mısra: 2

"Ey" anlamında bir seslenme ifadesi.

Olmuşsa da beyne'l-üdebā pek
mütemāyiz
Bir mertebe yā kudret-i şî'riyyeyi hāiz

11. yā:

Kaside 2

Mısra: 2

"Ey" anlamında bir seslenme ifadesi.

Tā-be-key biz küşe-i zıll ü 'atālet
bekleriz
'Arz için ahvālī yā erbāb-ı ğayret
bekleriz

yā habībalāh:

1. yā **ḥabīballāh:**

Gazel 165

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın sevdiği, Resul'ül.

Yâ habîballâh bir şûride-ser meczûbunum
Dem gelir lîhsânı feyzin şöhre-i âfâk eder

yâ Rab:

1. yâ Rab:

Muhammes 2

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Ey Allah'im.

Encâm-ı hasretimde yerim zîr-ı hâk ise
Yâ Rab nikâb-ı merhametin çâk çâk ise

2. yâ rab:

Tahmis 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ey Rabb'im.

Hayâtım bir dem olsun geçmiyor hem-
vâr bir dürlü
Nasib olmaz mı yâ Rab iktirân ol mâh-ı
tal'atle

3. yâ rab:

Tahmis 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Rabb'im.

Değil keşî-nişîn ü nâhîdî belki Hudâ
ağlar

Sükûn bulmaz mı yâ Rab bir zaman
dinmez mi hengâme

4. yâ rab:

Tahmis 8

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Ey Rabb'im.

Sitanbulun semâsından geçen zıll-ı
hümâ ağlar
Hakîr olsun mu yâ Rab kalb-i hicran
dağlayan islâm

5. yâ rab:

Gazel 166

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Rabb'im.

Gönlüm bu ibtilâdan âzâde kılma yâ
Rab
Âzâde kılma yâ Rab gönlüm bu
ibtilâdan

6. yâ rab:

Gazel 166

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Rabb'im.

Gönlüm bu ibtilâdan âzâde kılma yâ
Rab

Āzāde kılma yā Rab gönlüm bu
ibtilādan

7. yā rab:

Kaside 6

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Rabb'im, Allah'im.

Yā Rab ne nevā nevā-yı cānān
İnler bu nevāda nāy-ı ḥamsi

8. yā rab:

Kaside 7

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Rabb'im, Allah'im!.

Yā Rab ne medāristi ne taḥsīl idi ol
Hep kāle yekūlu diye çan çān-ı ma'ārif

9. yā rab:

Gazel 125

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey Rabb'im, Allah'im.

Gösterme ayān yā Rab ol māha eder
te'sīr
Bir āhı ki pinhāndır sad-pāre
gönüllerde

yād:

1. yād:

Gazel 24

Mısra: 3

Hatırlama, anma.

Her dalgası bir levha-i sevdāyı eder yād
Ahzān-ı dil-i zāra olur sīne denizler

2. yād:

Gazel 29

Mısra: 4

Hatırlama, anma.

Evvelinden pür-figāndır āhirinden pür-
figān
Ömrümüz bir gün figānlardan kalan bir
yād olur

3. yād:

Gazel 150

Mısra: 6

Hatırlama, anma.

Hayrānım olur nāzır-i āyine-i devrān
Meddāhım olur yād ederek nāmımı
İhsān

4. yād:

Gazel 63

Mısra: 8

Yabancı, el.

Gönül mehcūr olup dīdār-ı cānān-ı vatandan
āh
Vatan yād elde kalmış dilde bir yād-ı vatan
kalmış

5. yād:

Tahmis 8

Mısra: 3

Yabancı, el.

Ġam ağlar matem ağlar yād ağlar āşinā
ağlar
Kırılmış keşfi-i ümmīd-i millet nāḥudā ağlar

yād eder:

1. yād eder:-(e)r

Tahmis 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak.

Açıp esrār-ı mir'atı mahabbetten leb-i
kudsī

Bu tahmīsiyle İhsan yād eder bir
matlab-ı kudsī

yād evle:

1. yād evle:

Tahmis 11

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak.

Yādıyla yaşar şimdi hayālimde bu hālet
Yād eyle hayālinde bugün 'aşkını
Necdet

yād evlemezse:

1. **yād evlemezse:** -mez, -se

Tahmīs 10

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak, adını zikretmek.

Yād evlemezse bir an dil-ḥastasın
tabībim
Ḥasretle böyle nālān ölmekse son
nasībim

yāda:

1. **yāda:** -a

Kıt'a 65

Mısra: **4**

Hatırlama, anma.

Ni 'mezā ḥakk-ı şerīfinde ne tevcīh-i
vecīh
Güş edip başladı evsāfını ḥāmem yāda

yād-ı ihtirāmı:

1. **yād-ı ihtirāmı:** -ı

Kıt'a 35

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Hürmetli hatırası.

Pür-fazîlet pür-vefâ bir şâ'ir-i hassâs
iken âh
'Azm-i firdevs etti Şâdî kaldı yâd-ı
ihtirâmı

yâd-ı ruhsârın:

1. yâd-ı ruhsârın:-ın

Gazel 105

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sevgilinin güzel yüzünün hatırası.

Yâd-ı ruhsârın ki eyler kalb-i sâfımdan
güzer
Şevk urur gūyâ geçer bir bedr-i tām
âyineden

yâd-ı vatan:

1. yâd-ı vatan:

Gazel 63

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Memleket hatırası.

Gönül mehcûr olup dîdâr-ı cânân-ı
vatandan âh
Vatan yâd elde kalmış dilde bir yâd-ı
vatan kalmış

yâdigâr:

1. yâdigâr:

Gazel 32

Mısra: 10

Armağan, hediye, hatıra.

Neş'e bir peymānedir la'linde âteş-reng
olur
Bezm-i Cemden meclis-i rindāna
kalmış yâdigâr

2. yâdigâr:

Gazel 53

Mısra: 6

Armağan, hediye, hatıra.

Dü-cām-ı şāh eser olmuş Cem'in
zamanından
Bu bezm-i şevke kalıp yâdigâr
gözleriniz

3. yâdigâr:

Gazel 54

Mısra: 4

Armağan, hediye, hatıra.

O destmāl-i mahabbet-nümünuyuz
devrin
Ki yâr elinde gezer yâre yâdigâr oluruz

yâdigârlara:

1. yâdigârlara:-lar, -a

Gazel 124

Mısra: 12

Armağan, hediye, hatıra.

Gönülde gözleri var hâtıramda sözleri
var
Bakar da ağılarım İhsân bu yâdigârlara

yâdınla:

1. **yâdınla:** -ın, -la

Tahmis 1

Mısra: **5**

Hatırlama, anma.

Doğar rûhu'l-kudûs yâdınla âh-ı 'arş-
peymâdan
Sezâdır şu 'le-i hüsnünle ser-tâ-pâ adım
olsa

yâdıyla:

1. **yâdıyla:** -ı, -y, -la

Tahmis 11

Mısra: **23**

Anma, hatırlama.

Yâdıyla yaşar şimdi hayâlimde bu hâlet
Yâd eyle hayâlinde bugün 'aşkı
Necdet

yağar:

1. **yağar:**

Gazel 6

Mısra: **8**

Yağmak, damlamak.

Öyle bedbahtım ki âlem olsa pür-âb-ı
hayât
Sem yağar ser-çeşme-i Hızrın
zülâlinden bana

2. **yağar:-(a)r**

Gazel 104

Mısra: 6

Yağmak, damlamak.

Olunca zülfüne dildâr şâne-zen bir an
Yağar şemûm-i hevâ-yı cinân
semâlardan

yağdırır:

1. **yağdırır:-dır, -ır**

Gazel 52

Mısra: 6

Yağmasını sağlamak, saçmak.

Parlıyor titreyerek inci denizler kıyıları
Yağdırır altın ayın sorgucu yaldız
geceler

2. **yağdırır:-dır, -(i)r**

Gazel 164

Mısra: 4

Yağmasını sağlamak.

Sadeî-i dildeki şehdâne-i lû'lû' saçılır
Yağdırır cevher-i bârânını nîsân-ı sülhân

yâhû:

1. **yâhû:**

Gazel 112

Mısra: 12

*Söylenen söze dikkati çekmek ve
anlamını güçlendirmek için kullanılan ifade.*

Bir hâle olsam ol mâhı bir şeb âgûşa
alsam
Devrâna îhsan sermest-i vuslat denmez
mi yâhû

yâhud:

1. **yâhud:**

Gazel 151

Mısra: 8

Veya, ya da.

Sizler gibi zannetmeyiniz hiçe satıldım
Yâhud topal eşşekle kervâna katıldım

2. **yâhud:**

Kaside 6

Mısra: 220

Veya, ya da.

Ya bir kofa şöyle kanlı canlı
Yâhud câbâ bir tâvâ-yı hamsi

3. **yâhud:**

Kıt'a 1

Mısra: 4

Veya, ya da.

Ya gufrānımla maḥvet nāme-i 'iṣyān-ı
rindānı
Günahkārāne yāhud dergehinden ğayrı
yer göster

4. yāḥūd:

Kıt'a 62

Mısra: 3

Veya, ya da.

Var mı yā ḥācet ki olsun bir kazā yāḥūd
livā
Her köyünden mülkün olsun bir vilāyet
ve's-selām

5. yāḥūd:

Rūbai 7

Mısra: 3

Veya, ya da.

Yāḥūd bürünüp de reng-i mehtāb-ı āle
Mirāt-ı safā-nümā-yı müldeñ geçti

6. yāḥūd:

Tesdis 1

Mısra: 4

Veya, ya da.

Çöktü güyā subh-ı vaslın şām-ı hicrān
üstüne
Kāfiristān üstü yāḥūd ehl-i imān üstüne

yahvā:**1. yahyā:****Gazel 152**

Mısra: 7

Yahya Kemal Beyatlı.

Baktın benim endāmıma sandın beni
Yahyā
Yekdîgere benzer bütün insanlar olur
yā

yak:**1. yak:****Gazel 145**

Mısra: 2

Yakmak, acı vermek.

Bir damla su ol gönlüme gel ak
delikanlı
Bir damla sudan gönlümü yık yak
delikanlı

yakan:**1. yakan:-an****Gazel 46**

Mısra: 12

Acıtmak,perişan etmek.

Hamûş-ı hayret-i aşkım beyāna hālīm
yok
Gönülde rûhu yakan gizli bir şikâyet
var

yakar:**1. yakar:-(a)r****Gazel 164**

Mısra: 10

Yakmak, ateşe vermek.

Rām eder her biri tab'inca 'arūs-ı şî'ri
Hacle-i vasla yakar her biri şamdân-ı
sûlhan

2. yakar:-(a)r**Gazel 168**

Mısra: 2

Yakmak, ateşe vermek.

Gönül iştiyâkıyla tehlîl eder
Yakar şevki hemrâz-ı Cibrîl eder

3. yakar:-(a)r**Tahmis 6**

Mısra: 14

Yakmak, ateşe vermek.

Geh celâliyle bakar gâh cemâliyle
bakar
İstese lemh-i basarda bütün ekvânı
yakar

yakar yıkar:

1. **yakar yıkar:-**(a)r

Kaside 1

Mısra: **90**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çok büyük zarar vermek, harap etmek, üzmeek.

Geçince hâtıradan seyyiât-ı a'mâlim
Yakar yıkar beni te'sir-i âteş-i ferdâ

yakarız:

1. **yakarız:-**(a)r, -iz

Gazel 135

Mısra: **10**

Yakmak, ateşe vermek.

Durmayıp şem'-i cemâl üzre hemân
cân atarız
Yakarız kendimiz âteşlere pervânemizi

yakarken:

1. **yakarken:-**(a)r, -ken

Tahmis 1

Mısra: **18**

Aşk ateşine düşürmek, ızdırıp vermek, acı çekmek.

Bihîn mesned-tırâz-ı tahtgâh-ı mülk-i
mahbûbu
Yakarken derd-i âteşnâk-ı aşkın sabr-ı
Eyyubu

yakarsın:

1. **yakarsın:-(a)r, -sın****Gazel 85**

Mısra: 2

Yakmak, acı vermek, ızdırap çektirmek.

Dağıtma kākūl 'izāra ey meh-cemāl
 bahtım siyah edersin
 Terahhūm etmez gönül yakarsın diyār-ı
 imān tebāh edersin

yaklaştım:1. **yaklaştım:-tı, -m****Diğer 1**

Mısra: 2

*Arada az bir aralık kalacak biçimde
 ilerlemek, aradaki uzaklığı azaltmak veya
 büsbütün ortadan kaldırmak için ileri
 gitmek.*

Cānânı nasılsa tenhāca gördüm
 Yaklaştım yanına erkāncasına

yakma:1. **yakma:-ma****Gazel 57**

Mısra: 7

Acı çektirmek,üzmek,eziyet vermek.

Yāre cān yakma dedik hışm ile yan yan
 bakarak
 Ahdimiz var dedi cān mülkünü tārāc ederiz

yakmış:1. **yakmış:-mış****Kıt'a 27**

Mısra: 1

Yakmak, tutuşturmak.

Siper cezbetmemiş düşmüş de yakmış
 ra'd-i istibdād
 Dağılmış bezmi şürânın duman çıkmış
 zemîninden

2. **yakmış:-mış****Muhammes 1**

Mısra: 9

Yakmak, tutuşturmak.

Yakmış bizi mihr-i şegaf-ārā-yı
 cemālin
 Bir nūr-ı tūvānsüz ile bin nāre efendim

yaksam:1. **yaksam:-sa, -m****Kaside 6**

Mısra: 178

Yakmak, tutuşturmak.

Sūfî o bürüdetin ısınmaz
 Yaksam daği bin sobā-yı hamsi

yaktı:

1. **yaktı:-tı**

Gazel 126

Mısra: 10

Yakmak, eziyet vermek, acı çektirmek.

Etti mir'ât-ı mahabbetle tekabül dil-i

zâr

Yaktı mir'âtını mihrak gönülden gönüle

2. **yaktı:-tı**

Tahmis 2

Mısra: 19

Yakmak, eziyet vermek, acı çektirmek.

Sivâyı yaktı dilden nâr-ı 'aşkın

Celâdır kim olur zulmet-zedâ nûr

3. **yaktı:-tı**

Tesdis 1

Mısra: 34

Yakmak, eziyet vermek, acı çektirmek.

Vasl için kandırmadan söz verdi

kandırdı beni

Mihri yok bir meh-likâdır yaktı

yandırdı beni

yaktık:

1. **yaktık:-tı, -k**

Diğer 1

Mısra: 80

Yakmak, eziyet vermek, acı çektirmek.

Sîh-i intizârda olduk pek zebûn
Yaktık cân u teni biryâncasına

yaktın:

1. yaktın:-tı, -n

Gazel 91

Mısra: 13

Yakmak, eziyet vermek, acı çektirmek.

Yeter yaktın İhsânı cevrin yeter
Ararsın yanıp bir zamân ey gönül

yāküttan:

1. yāküttan:-tan

Gazel 32

Mısra: 12

*Pembe veya erguvan tonları ile karışık
koyu kırmızı renkte değerli taş.*

Leb değildir hatt-ı gird-i leb değil
seyrettiğin
Bir çemenlikten geçer yāküttan bir
cūybār

yalancının mumu yanmış değil sabâha

kadar:

1. yalancının mumu yanmış değil sabâha

kadar:

Kıt'a 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: Atasözü

Yalancının mumu yatsıya kadar yanar

*atasözüne atıfta bulunur, söylenen söz
yalansa durum çok geçmeden anlaşılır
anlamındadır.*

Yalancının mumu yanmış değil sabâha
kadar

O şeb gelir ki söner yıldızın sirâcı düşer

yaldız:

1. yaldız:

Gazel 52

Mısra: 6

*Eşyaya altın veya gümüş görünümü
vermek için kullanılan, sıvı veya yaprak
durumundaki altın, gümüş ve bunların
taklidi olan madde.*

Parlıyor titreyerek inci denizler kıyıları
Yağdırır altın ayın sorgucu yaldız
gecceler

yâlellî yâlellelâ-yı hamsi:

1. yâlellî yâlellelâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 168

Kelime Tipi: -

Hamsinin uzun şarkısı.

Bir bestesi var ki rûh-perver
Yâlellî yâlellelâ-yı hamsi

yalnız:

1. yalmız:

Gazel 52

Mısra: 2

Tek başına,yalnız bir şekilde.

Çalacakmış seni benden bile hırsız
geceler
Çıkma bensiz güzelim gezmeye yalnız
geceler

yalvarır:

1. yalvarır:-ır

Gazel 8

Mısra: 9

*Birinden ısrarlı bir biçimde bir şey
istemek, rica ve niyaz etmek.*

Yalvarır âh ederek durmayıp ağlar
İhsân
Dil-i bîçâreye bilmem ki ne hâl oldu bu
şeb

yaman:

1. yaman:

Gazel 26

Mısra: 13

Kötü,fena,çetin.

Ne yaman belâya dūçâr imiş siyâh imiş
ki bu tâliim
Bana kendi zâde-i ni' metim de bu
yolda düşmen-i cân olur

2. yaman:

Gazel 65

Mısra: 2

Kötü,fena,çetin.

Ne sevdâdan tûvân vermiş ne rahm
etmiş amân vermiş
Perestîşkâra devrân pek yaman bir dil-
sitân vermiş

3. yamân:

Gazel 131

Mısra: 4

Kötü,fena,çetin.

Bir taraftan zehr-i hicrân ta'n-ı düşmân
bir taraftan
Döstlar bâzîçe oldum bir yamân fettân
elinde

4. yaman:

Kaside 7

Mısra: 46

Kötü,fena,çetin.

Zencîr ile hem dört yanı bağlandı
sarıldı
Tutmaz bu yaman 'ifriti kaytân-ı
ma'ârif

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fena, aklı baştan alan güzel (sevgili).

Korkumuz yok kimseden ancak yaman
bir âfetin
Ğamze-i mu'ciz-nümâsından icâzet
bekleriz

yan gelip yattın:

1. yan gelip yattın: -tı, -n

Kıt'a 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*Rahat rahat oturmak (yatmak),
keyfince yaşamak.*

Dem urup huz mâ safâ da' mâ kederden
muttasıl
Yan gelip yattın da zevk u şevke kattın
keyfini

yan üstüne:

1. yan üstüne: -ü, -(n)e

Tesdis 1

Mısra: 41

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Yan tarafının üstüne gelecek şekilde.*

Fırsatın bulsam getirsem kâfirî yan
üstüne

yan van:

1. yaman bir âfetin: -in

Kaside 2

1. **yan yan:**

Gazel 45

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yanlamasına.

Süzüyor çeşm-i füsunkârını yan yan
gülüyor
Oluyor turre-feşân baht-ı perîşan
gülüyor

yan yan bakarak:

1. **yan yan bakarak:-arak**

Gazel 57

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kin, nefret veya öfke ile bakmak.

Yâre cân yakma dedik hışm ile yan yan
bakarak
Ahdimiz var dedi cân mülkünü tārâc
ederiz

yana:

1. **yana:-a**

Gazel 21

Mısra: 8

Doğru, taraf.

Nûr-ı aşk olmasa bir sâye-i seyyâr
olamam
Edemez bir yana nûr olmasa bir sâye
nüfûz

2. yana:-a

Gazel 80

Mısra: 8

Doğru, taraf.

Hemân âgûşuna çek yârı ko yansın
 agyâr
 Çekilip bir yana zevk-i mey-i nûşîneye
 bak

3. yana:-a

Kıt'a 65

Mısra: 16

Doğru, taraf.

Görse ıstabl-ı kemâlâtını canbâz-ı felek
 Can atar Atpazarından yana istimdâda

yanağında:

1. yanağında:-ı, -n, -da

Gazel 127

Mısra: 1

*Yüzün göz, kulak ve burun arasındaki
 bölümü.*

Açılır gamzeler yanağında
 Saçılır goncalar bucağında

2. yanağında:-ı, -n, -da

Şarkı 5

Mısra: 6

*Yüzün göz, kulak ve burun arasındaki
 bölümü.*

Bin vasla bedeldir seni görmek
 yatağında
 Çapkın ne güzel gamzeler açmış
 yanağında

yanaklarda:

1. yanaklarda:-lar, -da

Şarkı 4

Mısra: 7

*Yüzün göz, kulak ve burun arasındaki
 bölümü.*

Gamzeler vardı yanaklarda ne şühâne
 idi
 Nerededir âh o güzel gözlü siyeh-çerde
 güzel

yanaklarında:

1. yanaklarında:-lar, -ı, -n, -da

Şarkı 6

Mısra: 6

*Yüzün göz, kulak ve burun arasındaki
 bölümü.*

Ziyâ-yı hüsne бүrtünmüş cemâl-i
 manzûrun
 Yanaklarında gülen gamzelerde
 meshûrun

yanan:

1. **yanan:** -an

Gazel 45

Mısra: 3

Yanmak, tutuşmak, alev almak.

Tâbiş-i meyle yanan mest-i safâ
gözlerden
Çehre-i tâlî'e âyîne-i devrân güllüyor

2. **yanan:** -an

Gazel 80

Mısra: 1

Yanmak, tutuşmak, alev almak.

Şevk-i didâr-ı mahabbetle yanan sîneye
bak
Levh-i sinem gibi bir sîne-i bî-kîneye
bak

3. **yanan:** -an

Kaside 5

Mısra: 66

Yanmak, tutuşmak, alev almak.

Sanma bostanda biter cân-ı
Hammâmîzâde
Külhan-ı 'aşk-ı civânânda yanan cândır
bu

yanar:

1. **yanar:** -ar

Gazel 53

Mısra: 12

Parlamak,parıldamak.

Hudā-yı aşk u mahabbet midir nedir
bilmem

İlāhiyāne yanar lem 'a-bār gözleriniz

2. **yanar:-(a)r**

Gazel 127

Mısra: 19

Yanmak, tutuşmak. II Aşk acısı çekmek.

Dil verenler yanar tüter İhsan

Nār-ı aşkıyla nūr ocağında

3. **yanar:-(a)r**

Kaside 5

Mısra: 61

Yanmak, tutuşmak. II Aşk acısı çekmek.

Yanar elbette gönül yorganı mәнend-i

'abā

Pister-i ḥacle-i vuslattaki yorgandır bu

4. **yanar:-(a)r**

Kıt'a 2

Mısra: 1

Yanmak, tutuşmak. II Aşk acısı çekmek.

Yanar gönlümde sevdā-yı visālın

Habīb-i kibriyā ey mäh-i enver

5. **yanar:-(a)r**

Diğer 1

Mısra: 125

Yanmak, ışıldamak, parlamak.

Ellerinde yanar fenerleri var

Başlarında döner migferleri var

6. **yanar:-ar**

Gazel 85

Mısra: 10

Yanmak, ışıldamak, parlamak.

Niyāza düşmüş nazarların var o meh-
likādan şikāyetin yok

Yanar durursun bu aşka İhsān lisān-ı
hālın güvāh edersin

7. **yanar:-(a)r**

Gazel 87

Mısra: 4

Yanmak, ışıldamak, parlamak.

Gözlerinden feyz alıp bir āfitāb-ı

'işvenin

Sinesinden inkişāf etmiş yanar tābende
gül

8. **yanar:-(a)r**

Gazel 125

Mısra: **10**

Yanmak, ısıldamak, parlamak.

Bir kân-ı mahabbetten nâgâh düşen âteş
Nûr oldu yanar İhsân hemvâre
gönüllerde

9. **yanar:**-(a)r

Kaside 6

Mısra: **90**

Yanmak, ısıldamak, parlamak.

Kavs-i kuzeh ondan aldı rengi
Tâbende yanar kabâ-yı hamsi

yanarak:

1. **yanarak:**-arak

Rûbai 8

Mısra: **2**

*Alev almak, tutuşmak, kül hâline
gelmek.*

Bir âfeti aldı bak bir âfet gitti
Kudret yanarak bende taḥammül bitti

yanardı:

1. **yanardı:**-(a)r, -dı

Kaside 1

Mısra: **72**

*Alev almak, tutuşmak, kül hâline
gelmek.*

Nikâbsız eğer etseydi 'arz-ı nûr-ı cemâl
Yanardı 'âlem-i imkân o demde ser-ta-
pâ

yanardım:

1. yanardım:-(a)r, -dı, -m

Gazel 167

Mısra: 9

Gönlü yanmak, acı çekmek.

Yanardım misl-i İhsân âteş-i cânsüz-ı
ğayretten
MaazAllâh eger bir an olaydım dūr
'aşkından

yanarım:

1. yanarım:-ım

Gazel 73

Mısra: 5

Yanmak, tutuşmak.

Ben ibtikâ-yı şeb-i hicri arz eder
yanarım
Güler o mâh-ı cefâ âşinâ latîf latîf

2. yanarım:-(a)r, -ım

Gazel 127

Mısra: 13

Yanmak, tutuşmak.

Âh pervâneler gibi yanarım
Devlet-i hüsnünün çerâğında

yanarsın:

1. yanarsın:-(a)r, -sın

Gazel 162

Mısra: 20

Yanmak, tutuşmak.

Cenab-ı Şems-i devrânın olursan peyki
ey İhsân
Yanarsın yandırırsın nūr olursun böyle
kalmazsın

yandı:

1. yandı:-dı

Gazel 46

Mısra: 3

Yanmak, acı çekmek.

Tahassürünle gönül yandı kaldı bir nâle
Fakat o nâlede bilsen ne tatlı mihnet
var

2. yandı:-dı

Gazel 111

Mısra: 9

Yanmak, acı çekmek.

Kalb-i zârında yandı İhsân'ın
Bir nigâhınla bin şerâre-i nev

3. yandı:-dı

Gazel 113

Mısra: 5

Yanmak, acı çekmek.

Leb-i la'lin için yandı figân etti
gönüller
Çemenin bâis olur bir gülü feryâd-ı
hezâra

4. yandı:-dı

Gazel 140

Mısra: 9

Yanmak, acı çekmek.

Tutuştı kevn ü mekân yandı nâr-ı
gayret-i aşka
Niğâhı arş-ı cinân üzre bir şerâre
düşürdü

5. yandı:-dı

Gazel 164

Mısra: 27

Yanmak, acı çekmek.

Yandı germâbe-i hicrânda Hamâmîzâde
İçer elbette bu nazm üstüne ayrân-ı
sûhan

6. yandı:-dı

Muhammes 2

Mısra: 1

Yanmak, acı çekmek.

Ahbāb elinde yandı harāb oldu
gölşenim
Nekbet- sarāy u büm u gurāb oldu
meskenim

yandık:

1. **yandık:-dı, -k**

Diğer 1

Mısra: **153**

Yanmak, acı çekmek.

Fırsatı kaçırdık zevāle yandık
Derdi elimizde kavala yandık

2. **yandık:-dı, -k**

Diğer 1

Mısra: **155**

Yanmak, acı çekmek.

Āteş-i iğfāl-ile yandık
Düşük tuzağına hem kancasına

3. **yandık:-dı, -k**

Gazel 79

Mısra: **7**

Yanmak, acı çekmek.

Mādām ki hep nār-ı gam-ı aşk ile
yandık
Bāri nazar-ı yārda hākister olaydık

4. **yandık:-dı, -k**

Diğer 1

Mısra: **154**

Söylemek, çalmak.

Fırsatı kaçırdık zevāle yandık
Derdi elimizde kavala yandık

yandıkça:

1. **yandıkça:-dıkça**

Gazel 66

Mısra: **13**

Yanmak, acı çekmek.

Yandıkça mahabbetten ben nārımı nūr
ettim
İhsān bu tecelliden etmez mi hicāb āteş

2. **yandıkça:-dıkça**

Kaside 7

Mısra: **102**

Yanmak, acı çekmek.

Āteş düşürür halvet-i 'irfāna şerārı
Yandıkça Hamāmī gibi küllhān-ı
ma'ārif

3. **yandıkça:-dıkça**

Rübai 24

Mısra: **3**

Yanmak, acı çekmek.

Yandıkça çerāğ-ı nūr olan bir kalbin
Pervānesi hep şem ' -i tecellādan olur

4. **yandıkça:-dikça**

Tahmis 6

Mısra: **23**

Yanmak, acı çekmek.

Cān bulur nārına yandıkça dil-i neş'e-
füzūd
Nūr olur 'aşkın ile eyleyen ifnā-yı
vücūd

yandım:

1. **yandım:-dı, -m**

Gazel 98

Mısra: **11**

Yanmak, acı çekmek.

Bir meh-veş için nāire-i 'aşk ile yandım
Düştüm şeb-i hicrinde düçār-ı şegaf
oldum

2. **yandım:-dı, -m**

Gazel 109

Mısra: **8**

Yanmak, acı çekmek.

Dilbeste-i sūzānını bilmezmiş efendim
Yandım o zarīfāne tegāfüllere karşı

3. **yandım:** *-dı, -m***Gazel 163**

Mısra: 4

Yanmak, acı çekmek.

Alınca bir güzelin nâr-ı hasretiyle fitil
Çerâğ-ı aşkına yandım revgen revgen
diyerek

yandır:1. **yandır:** *-dır***Tahmîs 6**

Mısra: 8

Yanmak, acı çekmek.

Kevser-i la'lini sun gönlümü kandır ne
olur
Beni ser-tâ-be-kadem şevkine yandır ne
olur

yandırdı:1. **yandırdı:** *-dır, -dı***Tesdis 1**

Mısra: 34

*Yanmasına sebep olmak, yakmak, acı
vermek.*

Vasl için kandırmadan söz verdi
kandırdı beni
Mihri yok bir meh-likâdır yaktı
yandırdı beni

yandırırısın:1. **yandırırısın:** *-dır, -(i)r, -sın***Gazel 162**

Mısra: 20

Yanmasına sebep olmak, yakmak.

Cenab-ı Şems-i devrânın olursan peyki
ey İhsân
Yanarsın yandırırısın nûr olursun böyle
kalmazsın

yanılsan:1. **yanılsan:** *-sa, -n***Gazel 162**

Mısra: 11

Yanılmak, şaşırarak, hata yapmak.

Dönüp ey herze-gü ahmak yanılsan
istesen bir hak
Düşer matrûd olur magdûr olursun
böyle kalmazsın

yanımda:1. **yanımda:** *-(i)m, -da***Diğer 1**

Mısra: 131

Yakın, civar.

Yok idi yanımda kılıçla kalkan
El attım yârimin tabancasına

yanına:1. **yanına:** *-ı, -(n)a***Diğer 1**

Mısra: 2
Yakın, civar.

Cānānı nasılsa tenhāca gördüm
Yaklaştım yanına erkāncasına

yamip:

1. **yamip:-ıp**

Gazel 65

Mısra: 6

Yanmak, acı çekmek.

Gönülden çok şikāyet var beyān-ı hāle
kudret yok
Yanıp feyz-i mahabbet gözlerimden
tercümān vermiş

2. **yamip:-ıp**

Gazel 91

Mısra: 14

Yanmak, acı çekmek.

Yeter yaktın İhsānı cevrin yeter
Ararsın yanıp bir zamān ey gönül

3. **yamip:-ıp**

Gazel 130

Mısra: 13

Yanmak, acı çekmek.

Yanıp zaman zaman İhsān şikāyet
etmezdim
Vefā dedikleri efsāneden nişān olsa

4. **yanıp:-ıp****Gazel 135**

Mısra: 7

Yanmak, acı çekmek.

Yanıp ağlar idi bu hâl-i perîşânımıza
 Âşinâ eyleseler düşmen-i bigânemizi

5. **yanıp:-ıp****Tahmis 5**

Mısra: 11

Yanmak, acı çekmek.

Rûh oldu vücûdumda yanıp câm
 humârı
 Eczâ-yı tenimden oluyor neş'esi cârî

6. **yanıp:-ıp****Tahmis 5**

Mısra: 23

Yanmak, acı çekmek.

Nûr eyledim ey mâh yanıp dildeki nârı
 Şem' olmaz isem bezmine bu sûz ile
 bâri

Zalâm-ı külbe-i mahzûna yanmadınsa
 çi-sûd
 Çerâğ-ı muhteşem-i âstân-ı hurrem isen

yanmaktayım:1. **yanmaktayım:-makta, -(y)ım****Gazel 166**

Mısra: 7

Yanmak, acı çekmek.

Bir derdmend-i 'aşkım yanmaktayım
 demâdem
 Mihr-i cemâl-i pâk-i maḥbûb-ı
 kibriyâdan

yanmam:1. **yanmam:-ma, -m****Gazel 100**

Mısra: 6

Yanmak, acı çekmek.

Nâr-ı gam-ı hicrinde cinân zevkini
 buldum
 Mânend-i Halilim ben o âteşlere
 yanmam

yanmasa:1. **yanmadınsa:-ma, -dı, -n, -sa****Gazel 81**

Mısra: 13

*Yanmak, acı çekmek.*1. **yanmasa:-ma, -sa****Kaside 7**

Mısra: 92

*Yanmak, acı çekmek.***yanmadınsa:**

Lutf etse de bir lahza o fettân-ı ma'ârif
Mânend-i 'abâ yanmasa yorgân-ı
ma'ârif

yanmış:

1. **yanmış:-miş**

Gazel 85

Mısra: 6

Yanmak, acı çekmek.

Hezâr isen bir terennüm et bak bahar gelmiş
nedir bu hâlin
Ümîdi yanmış vatan mısın ey gönül ne
süzîşli âh edersin

yanmışken:

1. **yanmışken:-miş, -ken**

Gazel 75

Mısra: 7

Yanmak, acı çekmek.

Mazlûmu olup pür-hûn âteşlere
yanmışken
Zâlimde terahhum yok vicdân-ı
te'ellüm yok

yansa:

1. **yansa:-sa**

Kaside 7

Mısra: 53

Yanmak, acı çekmek.

Handân görünür yansa duman çıksa da
hatta

Pür-kahkahadır gulğul-ı kalyân-ı
ma'ârif

yansam:

1. **yansam:** *-sa, -m*

Gazel 143

Mısra: 2

Yanmak, acı çekmek.

İçsem şarâb-ı la'lini peymâneler gibi
Yansam çerâğ-ı rûyına pervâneler gibi

yansın:

1. **yansın:** *-sın*

Diğer 1

Mısra: 40

Yanmak, acı çekmek.

Biz halvet edelim Hamâmîzâde
Yansın ateşlere külhancasına

2. **yansın:** *-sın*

Gazel 80

Mısra: 7

Yanmak, acı çekmek.

Hemân âgûşuna çek yâri ko yansın
agâyâr
Çekilip bir yana zevk-i mey-i nûşîneye
bak

3. **yansın:** *-sın*

Gazel 106

Mısra: 11

Yanmak, acı çekmek.

Bırak şu cennet-perest-i sevdâ düşüp
çerâğ-ı ruhunda yansın
Semâlarımdan misâl-i berk-i cihân ben
İhsân ederken işrâk

4. **yansın:** *-sın*

Gazel 108

Mısra: 20

Yanmak, acı çekmek.

'Aşkmla taşınca kalb-i İhsân
Yansın mı bu âşiyâne çapkın

5. **yansın:** *-sın*

Gazel 121

Mısra: 8

Yanmak, acı çekmek.

Ben yâri bulup vuslatı germ eyledim
agâyâr
Bahtım gibi yansın yine nâr-ı hasediyle

yap:

1. **yap:**

Kaside 6

Mısra: 110

Yapmak, etmek.

Gānūn-ı vücūda at sıcakken
Yap destini bir maşā-yı ḥamsi

2. yap:

Kıt'a 45

Mısra: **3**

Yapmak, etmek.

Şu televvūngeh-i 'ālemde o noksānı da
yap
Boyadın her boyadan kaldı hemen
fistikī reng

yapar:

1. yapar:-ar

Gazel 31

Mısra: **10**

Yapmak, etmek.

Dokunmaz öyle zūlf-i yāre şāne-i
nigāhı gör
Yapar şemīm-i turrenden gūzīde bir
çiçek sever

2. yapar:-(a)r

Kaside 6

Mısra: **135**

Yapmak, etmek.

Bin türlü yapar olursa evde
Ḥātun-ı kodesbanā-yı ḥamsi

3. yapar:-(a)r

Kaside 6

Mısra: 152

Yapmak, etmek.

Bir kulbeye ifikâr eden ferd
Sâhilde yapar sarây-ı hamsi

yaparken:

1. yaparken:-(a)r, -ken

Kaside 7

Mısra: 103

Yapmak, etmek.

Mi'mâr-ı 'inâyetle yaparken hele yer
yer
'İlm uğruna yorgunlar için hân-ı
ma'ârif

yapayalnız:

1. yapayalnız:

Şarkı 9

Mısra: 6

*Yanında kimse veya hiçbir şey
bulunmayarak.*

Ağhyor günlerim ey sevgili sensiz
geçiyor
Bu karanlıkta gönülsüz yapayalnız
geçiyor

yapıp:

1. yapıp:-ıp

Kıt'a 63

Mısra: 2

Yapmak, gerçekleştirmek.

Geçerken bundan evvel bir vapur her
ay sevâhilden
Yapıp şirket için güyâ içinden şimdi
çıktık biz

yapmıştı:

1. yapmıştı:-muş, -tı

Gazel 155

Mısra: 4

Yapmak, oluşturmak.

Günden güne olmakta fakat cehli de
bâriz
Yapmıştı onun resmini kerrât ile Râmiz

yaprak:

1. yaprak:

Gazel 145

Mısra: 6

*Bitkilerde solunum, karbon
özümlemesi, terleme vb. olayların
oluştugu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü
biçimdeki bölümler.*

Aktıkça güzel gözlülerin yaşları olsun
Gönlünde açan güllere yaprak delikanlı

yapraklara:

1. yapraklara:-lar, -a

Gazel 123

Mısra: 1

*Bitkilerde solunum, karbon
özümlemesi, terleme vb. olayların
oluştugu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü
biçimdeki bölümler.*

Reng-i mâtemdir münâsib sernigün
yapraklara
Şanlı bir mâzîyi defn ettik bugün
topraklara

yapsın komisyon:

1. yapsın komisyon:

Kıt'a 64

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Alt kurul oluşturmak.

Müflisân yapsın komisyon lağvedilmiş
mahkeme
Halkı iflâs ettirirken kendi iflâs eylemiş

yaptı:

1. yaptı:-tı

Kaside 7

Mısra: 37

Yapmak, gerçekleştirmek, oluşturmak.

Her yerde bu yıl şanlı spor bayramı
yaptı
Bir emr ile binlerce debistân-ı ma'ârif

yaptın:

1. yaptın:-tı, -n

Gazel 81

Mısra: 11

Yapmak, gerçekleştirmek, oluşturmak.

Efendi rahm ile yaptın mı bir harâb
gönül
Kurulma bâdi-i i' mâr beyt-i erham isen

yâr:

1. yâr:

Gazel 48

Mısra: 10

Yardımcı olmak,yakın olmak.

Vefâ ümmîdi verir yâr-ı şîve-kâr İhsân
Bilir mi sevgimi bilmem visâle yâr
mıdır

2. yâr:

Gazel 32

Mısra: 17

Sevgili, yâren.

Yâr bî-insâf agyâr-ı zaman pür-i 'tisâf
Şîşe-i kalbim rakîk ü sâf-ı sehlü'l-
inkisâr

3. yâr:

Gazel 54

Mısra: 4

Sevgili, yâren.

O destmâl-i mahabbet-nümünuyuz
devrin
Ki yâr elinde gezer yâre yâdigâr oluruz

4. yâr:

Gazel 55

Mısra: 1

Sevgili, yâren.

Arz-ı dîdâr etse yâr endîşe-i peymâne
kalmaz
Bezm olur yek-reng-i sevda âşinâ
bîgâne kalmaz

5. yâr:

Gazel 56

Mısra: 9

Sevgili, yâren.

Rakîb o yâr ile hep câme-hâb-ı
vasldadır
Ümîd-i hâb ile biz vasl-ı câme-
hâbdayız

6. yâr:

Gazel 65

Mısra: 7
Sevgili, yâren.

Perîşân kâkûl-i zer-târı dest-i nâza
almış yâr
Yed-i beyzâya Hak zerrîn-ziyâ bir
şem‘dân vermiş

7. yâr:

Gazel 72

Mısra: 1
Sevgili, yâren.

Rukabâ bezmine yâr oldu çerâğ
Mekr-i ülfette imiş bülbül ü zâğ

8. yâr:

Gazel 73

Mısra: 10
Sevgili, yâren.

Edince va‘dini İhsân zaman zaman
ihtâr
Diyor ki yâr mazâ mâ mazâ lafîf lafîf

9. yâr:

Gazel 74

Mısra: 10
Sevgili, yâren.

İhsân kaçırma fırsatı sermest-i vuslat ol
Meclis tarabda yâr muvâfık piyâle sâf

10. yār:

Gazel 105

Mısra: 1

Sevgili, yâren.

Yār edince arz-ı rüy-ı ibtisâm âyineden
Gösterir dîdârını rûhü 'l-garâm
âyineden

11. yār:

Gazel 109

Mısra: 5

Sevgili, yâren.

Üftâdene yār olmadın ey nahl-i melâhat
Agyâre olan bunca temâyüllere karşı

12. yār:

Gazel 126

Mısra: 12

Sevgili, yâren.

Mütekâbil durup İhsân dem-i ikrâr-ı
ezel
Etmişiz yār ile mîsâk gönülden gönüle

13. yār:

Gazel 134

Mısra: 8

Sevgili, yâren.

Sihâm-ı cevriñi hep hırz-ı cân ederdik
biz
Saraydı dest-i nevâzişle yār yâremizi

14. yār:

Gazel 149

Mısra: 9

Sevgili, yâren.

Dâhîler enîsim bana meh-rûlar olur yār
Taktîr edemez kıymet-i ulviyyemi
agyâr

15. yār:

Kaside 6

Mısra: 23

Sevgili, yâren.

Ben nerdeyim âh o yār nerde
Doğmaz mı bu yerde ây-ı hamsi

16. yār:

Kıt'a 7

Mısra: 3

Sevgili, yâren.

Leb-be-leb olsa da âyîñede yār
Öpemez kendi de ruḥsâresini

17. yār:

Muhammes 1

Mısra: 17

Sevgili, yâren.

Gayr oldu nihân cân u cihân oldu bütün
yâr
Bir tal'at-ı dîdâr ile ettin bizi bîdâr

18. yâr:

Şarkı 1

Mısra: 1

Sevgili, yâren.

Neden yâr ağlayıp ağıyâr güldü
Yetim oldum bugün boynum büküldü

19. yâr:

Tahmis 3

Mısra: 24

Sevgili, yâren.

Döner raksân u hayrân şevki gör sahn-ı
mahabbette
Sebû zânûde sâgar elde yâr âgûş-ı
vuslatta

20. yâr:

Tahmis 10

Mısra: 24

Sevgili, yâren.

Kaldıkça böyle giryân peygüle-i
elemde
Tutmazsa yâr elinden Sâmiḥ bu deşt-i
ğamda

21. yār:**Tesdis 1**

Mısra: 7

Sevgili, yâren.

Yâr peymānen gehī ikrār gāh inkār eder
Gösterir yüz bin sebep dildādesin bîzār
eder

yār elinden:**1. yār elinden:-i, -n, -den****Şarkı 3**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin elinden, sevgili yüzünden.

Çırpınan kuştur perîşandır gönül kâkûl
gibi
Yâr elinden cerha-dâr olmuş yatar bir
gül gibi

yār ile:**1. yār ile:****Tahmîs 4**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sevgili ile birlikte.

Koymayıp bir dem beni ağyâr o gül-
ruhsâr ile
Olmadı tenhâca bir işret çemende yâr
ile

yār ile ağyâr:**1. yār ile ağyâr:****Dîğer 1**

Mısra: 147

Kelime Tipi: -

*Dost ve düşman, tanıdık olanlar ve
yabancılar.*

Bu işe yâr ile ağyâr da şaştı
Sohbete gelmişiz akrâncasına

yār olmadı:**1. yār olmadı:-ma, -dı****Gazel 135**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim***Yardım etmek, yararlı olmak.*

Bize yār olmadı sâkî-i devâ-kâr İhsân
İçelim derd ile zehrâbe-i peymânemizi

yār olmaz:**1. yār olmaz:-maz****Gazel 16**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yardım etmek, yararlı olmak.

Kevkeb-i bahtımla yār olmaz felek
Seb 'a-i seyyâre etmez imtizâc

yār olur agvâr için:

1. yār olur agyār için:

Tesdis 1

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Sevgili, rakiplere yār olur.

Yār olur agyār için sākīlik eyler mey
çakar
Sāgar-ı uşşāka ammā hep mey-i zehrin
akar

yāra:

1. yāra:-a

Tahmis 10

Mısra: 5

Sevgili, yāren.

Her kuş derim götürsün benden selām o
yāra
Muzlim leyāl-i hicrān ey māh tāb ü fer
ver

yārān:

1. yārān:

Gazel 63

Mısra: 3

Dostlar, arkadaşlar.

Yıkılmış nūş u ayşın kasrı yārān bī-
nişān olmuş
Bu ālemlerden ancak köhne bir beytū'l-
hazen kalmış

yārana:

1. yārana:-a

Gazel 96

Mısra: 7

Sevgili, yâren.

Felâketinde ki yārana hizmet etmiş
 idim
 Felâketimde o yārânı bî-nişân buldum

2. yārâna:-a

Gazel 162

Mısra: 7

Dostlar, arkadaşlar.

Eğer yārâna hâdim ehl-i san'at mâhir
 ustaysan
 Çıkar meb'ûs olur meşhur olursun
 böyle kalmazsın

yārāncasma:

1. yārāncasma:-casına

Diğer 1

Mısra: 140

Dostlar, arkadaşlar.

Cümmeniz bunda mı yatmak istersiz
 Defolarak gidin yārāncasma

yārām:

1. yārām:-ı

Gazel 96

Mısra: 8

Sevgili, yâren.

Felâketinde ki yārana hizmet etmiş
 idim
 Felâketimde o yārânı bî-nişân buldum

2. yārām:-ı

Diğer 1

Mısra: 163

Dostlar, arkadaşlar.

Şâdiyle yaşasın cümle yārânı
 Sohbetler eyleyip ihvāncasına

yārân-ı devrin:

1. yārân-ı devrin:-in

Gazel 137

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zamanın dostları.

Yārân-ı devrin ipliği bāzâra çıktı hep
 Hem-hâl ü gam-küsâr olur ahbâb
 kalmadı

yārân-ı ma'ârif:

1. yārân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

İlim, hüner dostları.

Yārān-ı ma'ārif daḡi hep rehber-i 'irfān
Ġayretleri her kūşede 'umrān-ı ma'ārif

yārān-ı tarab:

1. yārān-ı tarab:

Şarkı 4

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Sevinç, neşe dostları.

Muntazır makdem-i teşrîfîne yārān-ı
tarab
Yine gelmez mi bu şeb nerde o meh-
pāre aceb

yārānmıs:

1. yārānmıs:-mıs

Diğer 1

Mısra: **133**

Dostlar, arkadaşlar.

Bir de ne göreyim yārānmıs gelen
Hāne-i rahmāna şeytānmıs gelen

yaraşır:

1. yaraşır:-(ı)r

Gazel 148

Mısra: **10**

Yaraşmak, yakışmak, uymak.

Takdis için İhsān-ı ilāhîyi tabî'î
Yazsam yaraşır fahr ile bin şî'r-i bedî'î

2. **yaraşır:-(ı)r****Kaside 7**

Mısra: 90

Yaraşmak, uygun düşmek, yakışmak.

Teşrif-i kudümünle olup mest-i
maḥabbet
Olsam yaraşır ben de ḡazelhân-ı
ma'ârif

varatan:1. **varatan:-an****Gazel 53**

Mısra: 13

Var etmek, oluşturmak.

Bedî'alar yaratan kâinât-ı sevdâdır
Düşündürür beni sevdâ-şikâr gözleriniz

yaratıldım:1. **yaratıldım:-(ı)l, -dı, -m****Gazel 151**

Mısra: 9

Allah tarafından var edilmek.

Ben şâir-i sehḥâr-tabî'at yaratıldım
Günden güne aktâb-ı me'âliye atıldım

yaratmışsın:1. **yaratmışsın:-mış, -sın****Gazel 82**

Mısra: 1

*Yaratmak, oluşturmak, meydana
getirmek.*

Âyîne-i icâdı imkânı yaratmışsın
Bin sırr-ı belâ-zâdı yekdiğere katmışsın

yârâvı:1. **yârâyı:-(y)ı****Gazel 125**

Mısra: 2

*Keskin bir şeyle veya bir vuruşla
vücutta oluḡan derin kesik.*

Bir gamzesi açmışken bin yâre
gönüllerde
Yârâyı şikâyet yok dildâre gönüllerde

yârâ-yı tekellüm:1. **yârâ-yı tekellüm:****Gazel 75**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yaranın ifade edilmesi, söylenmesi.*

Eydî-i tegallübden makfûl
tahakkümdür
Efvâh-ı hamîyyet çok yârâ-yı tekellüm
yok

yâre:1. **yâre:-e****Gazel 16**

Mısra: 2

Yara.

Derd-i sevdâ çâre etmez imtizâc
Tâb-ı sıhhat yâre etmez imtizâc

2. yâre:

Gazel 125

Mısra: 1

Yara.

Bir gamzesi açmışken bin yâre
gönüllerde
Yârâyı şikâyet yok dildâre gönüllerde

3. yâre:-e

Gazel 39

Mısra: 3

Sevgili, yâren.

Yok ihtiyârım elde değil yâre
bakmamak
Dîdâr-ı pâke ruhsat-ı nezzâre verdiler

4. yâre:-e

Gazel 54

Mısra: 4

Sevgili, yâren.

O destmâl-i mahabbet-nümûnuyuz
devrin
Ki yâr elinde gezer yâre yâdigâr oluruz

5. yâre:-e

Gazel 57

Mısra: 7

Sevgili, yâren.

Yâre cân yakma dedik hışm ile yan yan
bakarak
Ahdimiz var dedi cân mülkünü târâc
ederiz

6. yâre:-e

Gazel 91

Mısra: 9

Sevgili, yâren.

Gidip yâre vermez mi benden haber
Bu yoldan geçen kârbân ey gönül

7. yâre:-e

Gazel 124

Mısra: 9

Sevgili, yâren.

Bu hâl-i zârımı arz eyle ey sabâ yâre
Yolun düşerse eğer bir gün ol diyârlara

8. yâre:-e

Kaside 2

Mısra: 146

Sevgili, yâren.

‘Âşık-ı hürriyetiz peyveste vuslat
bekleriz
Yâre dil-bend olmuşuz kayd-ı esâret
bekleriz

9. yâre:-e

Tahmis 9

Mısra: 23

Sevgili, yâren.

Bir şeb-i kadr-i maḥabbet yâre mihmân
oldular
Ḥacle-i vuslatta ğark-ı nûr-ı müjgân
oldular

yâre verdiler:

1. yâre verdiler:-di, -ler

Gazel 39

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yaraya, sıkıntıya sebep olmak.

Sevdiklerim ki kalbime bin yâre
verdiler
Geh sabr u geh sefer dediler çâre
verdiler

yâreler alıp:

1. yâreler alıp:-ıp-ler

Gazel 91

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yaralar almak, yaralanmak.

Güzeller yüzünden alıp yäreler

Vatandan verirsin nişân ey gönül

yâremi:

1. **yâremi:**-m, -i

Gazel 25

Mısra: 6

Yara.

Zülfünün bendini ben çözmüş idim

Çözülen yâremi bağlar dereler

yâremizi:

1. **yâremizi:**-miz, -i

Gazel 134

Mısra: 8

Yara.

Sihâm-ı cevriini hep hırz-ı cân ederdik

biz

Saraydı dest-i nevâzişle yâr yâremizi

yâri:

1. **yâri:**-i

Gazel 40

Mısra: 10

Sevgili.

Âşık-ı bîdâr-baht agyârı âgâh eylemez
Yâri şekker-hâb olurken bûsesin pinhân
alır

2. yâri:-i

Gazel 41

Mısra: 1

Sevgili, yâren.

Handân görünce yâri gönül şâd-kâm
olur
Gâhî visâli müjdeleyen ibtisâm olur

3. yâri:-i

Gazel 43

Mısra: 1

Sevgili, yâren.

Bigânelerle yâri gör âteş-hırâm olur
Her nazra bende bârika-i intikâm olur

4. yâri:-i

Gazel 80

Mısra: 7

Sevgili, yâren.

Hemân âgûşuna çek yârı ko yansın
agyâr
Çekilip bir yana zevk-i mey-i nûşineye
bak

5. yâri:-i

Gazel 121

Mısra: 7

Sevgili, yâren.

Ben yâri bulup vuslatı germ eyledim
agyâr
Bahtım gibi yansın yine nâr-ı hasediyle

yâr-i cân:

1. yâr-i cân:

Kasîde 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Can dostu.

Bir yıldır o yâr-i cân görünmez
Yok gördüğümüz vefâ-yı hamsi

yâr-ı dîdâr:

1. yâr-ı dîdâr:

Gazel 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Sevgilinin güzel yüzü.

Toplayıp cilve-i tabânını hüsn-i ezelin
Yâr-ı dîdâr ile hem-hâl ü me'âl oldu bu
şeb

yâr-ı sîve-kâr:

1. yâr-ı şîve-kâr:

Gazel 48

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İşveli, cılveli sevgili.

Vefâ ümmîdi verir yâr-ı şîve-kâr İhsân
Bilir mi sevgimi bilmem visâle yâr
mıdır

yâr-ı vefâkârım:

1. yâr-ı vefâkârım: -im

Gazel 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Vefalı sevgili.

Sevilir yâr-ı vefâkârım olur sîne-i hilkat
Olurum şevk ile müstagrak-ı dîdâr-ı
tabi'at

yârim:

1. yârim: -im

Gazel 17

Mısra: 3

Sevgili, yâren.

Değilmiş sâde yârim çevre mu'tâd
Güzellerden gören yokmuş vefâ hîç

2. yârim: -im

Gazel 17

Mısra: 3

Sevgili, yâren.

Değilmiş sâde yârim çevre mu'tâd
Güzellerden gören yokmuş vefâ hiç

3. **yârim:-im**

Gazel 86

Mısra: 4

Sevgili, yâren.

Bu dâr-ı mihnet olur bi't-tamâm beyt-i
sürûr
Ederse yârim eğer meyl-i hâne-i âmâl

yârimin:

1. **yârimin:-im, -in**

Diğer 1

Mısra: 132

Sevgili, yâren.

Yok idi yanımda kılıçla kalkan
El attım yârimin tabancasına

yârimle:

1. **yârimle:-im, -le**

Gazel 11

Mısra: 10

Sevgili, yâren.

Beste-leb kalmazdım İhsân böyle ben
Bir zaman yârimle kalsam leb-be-leb

2. **yârimle:-im, -le**

Gazel 128

Mısra: 9

Sevgili, yâren.

Süzülmüş dîdeler yârimle ben mey-nüş
u hem-âgüş
Bu deryâ-yı safâdır bunda olmuş
meyve-zen büse

yârin:

1. **yârin:**

Gazel 51

Mısra: 10

Sonraki gün,ertesi gün.

Bugün benimle öptüşmezsen âh
öpüşmez isen
Seninle belki yarın âh-ı inkisâr öpüşür

2. **yârin:-in**

Gazel 7

Mısra: 10

Sevgili, yâren.

İhsân diler misin dahî incâz-ı va'di sen
Yârin cevâbı oldu mazâ mâ mazâ sana

3. **yârin:-in**

Gazel 36

Mısra: 9
Sevgili, yâren.

Açılır bahtım o demlerde ki yârin İhsân
Dağıtıp zülf-i siyeh-kârını ser-püş açılır

4. **yârin:-in**

Gazel 41

Mısra: 5
Sevgili, yâren.

Yârin selâm-ı pâkine meclâ olan diyâr
Dûzah da olsa âdeme dârtü's-selâm olur

5. **yârin:-in**

Gazel 125

Mısra: 3
Sevgili, yâren.

Hem derdi yatur yârin hem ta'nesi
agyârm
Bilsen ne elemeler var bîçâre gönüllerde

yaş:

1. **yaş:**

Gazel 94

Mısra: 9
Gözyaşı.

Kanlı yaş görmüşken İhsân milletin
çeşminde hep

Şekve-i mazlûma nâzır çeşm-i giryân
görmедim

yaş bahsine bakmaz:

1. yaş bahsine bakmaz:-maz

Kaside 4

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yaş meselesi üstünde durulmaz.

Endâmı levend oldu mu yaş bahsine
bakmaz
Ceylan diye vâsf etmede her kadd-i
bülendi

yaşa çıkmısz:

1. yaşa çıkmısz:-mış, -iz

Diğer 1

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Nemli, ıslak yere gelmek.

Biz Kara Ahmedle başa çıkmısz
Kuruyu bırakmış yaşa çıkmısz

yaşar:

1. yaşar:-r

Gazel 104

Mısra: 18

Yaşamak, canlılığını sürdürmek.

Ki haşmetiyle dırahşân güneşleriyle
bütün
Yaşar dilinde büyük bir cihân
semâlardan

2. yaşar:-(a)r

Gazel 164

Mısra: 6

Yaşamak, canlılığını sürdürmek.

Kâleb-i şî' re gelir vecde düşen rûh-ı
revân
Cism-i ma'nada bu kudretle yaşar cân-ı
sûhan

3. yaşar:-r

Kaside 2

Mısra: 21

Yaşamak, canlılığını sürdürmek.

Garb olur bir meşnık-ı feyz ü refah
anlar yaşar
Biz ne gaflettir kıyâmetten 'alâmet
bekleriz

4. yaşar:-(a)r

Tahmis 11

Mısra: 23

Yaşamak, canlılığını sürdürmek.

Yâdıyla yaşar şimdi hayâlimde bu hâlet
Yâd eyle hayâlimde bugün 'aşkı
Necdet

yaşar kaşar vezninde türkçe 'ömür sürmek
mā' nāsına olan yaşamak masdarından
gelir:

1. yaşar kaşar vezninde türkçe 'ömür
sürmek mā' nāsına olan yaşamak
masdarından gelir:-(i)r

Diğer 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*"Yaşar" adı kaşar ölçüsünde Türkçe'de
ömür sürmek anlamına gelen "yaşamak"
fiilinden gelir.*

Yaşar kaşar vezninde Türkçe 'ömür
sürmek mā' nāsına olan yaşamak
masdarından gelir Şādī şād olanların
ahvālüne denir 'Ömür sürenin şādılığı
ise tabī'dir -

yasar şadi:

1. yaşar şadi:

Kıt'a 30

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*XX. yüzyıl divan şairi olan Yaşar Şâdi
Bey. II Şâdi Bey kalpte yaşar, varlığım
sürdürür.*

Ben şā'ir-i ḥandānım feryāda maḥal
vermem
Pür-hande olur cānān kalbimde Yaşar
Şādī

yaşarmak veyâ yeşermek masdarından
yaşar yeşer ya'ni yaşarır yaş olur pışkin
bulunamaz yaşı er genç ve yaş er:

1. yaşarmak veyâ yeşermek masdarından
yaşar yeşer ya'ni yaşarır yaş olur pışkin
bulunamaz yaşı er genç ve yaş er:

Diğer 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yaşarmak ya da yeşermek fiili ile
yaşar, yeşer yani yaşarır, yaş olur, pışkin
olamaz, yaşı henüz erken, genç.*

ıştikākıryūndan Necībā Elhāc Dānā
Efendiler eşkālne nazar etmekle
beyhūde yere cevher araştıarak
yaşarmak veyâ yeşermek masdarından
yaşar yeşer ya'ni yaşarır yaş olur pışkin
bulunamaz yaşı er genç ve yaş er işe
erkenden başlamış vaktinden evvel
tekemmül etmiş büyümüş de küçülmüş
kimesne ma'naların ilhām eder
demişlerdir

yaşasın:

1. yaşasın:-sın

Diğer 1

Mısra: 163

Yaşamak, canlılığını sürdürmek.

Şadiyle yaşasın cümle yārānı
Sohbetler eyleyip ihvāncasına

yaşatıldım:

1. yaşatıldım:-(i)l, -dı, -m

Gazel 151

Mısra: 6

Yaşamak, canlılığını sürdürmek.

Her meclis-i irfānda bulundum
aratıldım
Ben min-terafillāh ebediyyen
yaşatıldım

yaşatmışsın:

1. yaşatmışsın:-muş, -sın

Gazel 82

Mısra: 14

Yaşamasını sağlamak.

Rūhumda bekā yoksa bir bezm-i a'lā
yoksa
Dīdār-ı vefā yoksa beyhūde yaşatmışsın

yāsemen:

1. yāsemen:

Gazel 127

Mısra: 7

Yasemin çiçeği.

Yāsemen sīnenin bakın amanın
İki gül var solunda sağında

2. yâsemen:

Gazel 128

Mısra: 12

Yasemin çiçeği.

Lebinden sînesinden bûseler va'd
eyleyip cânân
Birinden verdi gül bûse birinden
yâsemen bûse

yâsemenler:

1. yâsemenler:-ler

Gazel 107

Mısra: 6

Yasemin çiçeği.

Eden gözyaşlarımdır semen-rüyânı handân
Açarmış yâsemenler seher şebnemlerinden

2. yâsemenler:-ler

Tahmîs 9

Mısra: 14

Yasemin çiçeği.

Taze nutribler gâzel-hânlar safâdan
nâleler
Yâsemenler lâleler güller çemenler
jâleler

yaşlar:

1. yaşlar:-lar

Tahmîs 4

Mısra: 2

Gözyaşı.

Tâli'imden gördüğüm sîmâ-yı hûsrân
oldu hep
Döktüğüm yaşlar pey-i dâmen'de al kan
oldu hep

yaşları:

1. **yaşları:** *-lar, -ı*

Gazel 145

Mısra: 5

Gözyaşı.

Aktıkça güzel gözlülerin yaşları olsun
Gönlünde açan güllere yaprak delikanlı

yaşlarımdan:

1. **yaşlarımdan:** *-lar, -ım, -dan*

Tahmis 8

Mısra: 12

Gözyaşı.

Derin bir âh çektim şanlı bir mâzî hayâl
ettim
Siyeh rengin hilâlin yaşlarımdan âl âl
ettim

yaşlarımla:

1. **yaşlarımla:** *-lar, -ım, -la*

Gazel 2

Mısra: 5

Gözyaşı.

Göz yaşlarımla akmada rûh-ı revân gibi
Her dem'a bin niyâz ile bin râz-ı
mâcerâ

yatağında:

1. **yatağında:** *-ı, -n, -da*

Gazel 127

Mısra: 16

*Uyumak için üzerine veya içine yatılan
eşya, döşek.*

Şevkin âb-ı hayâtıdır gûyâ
Bir içimlik sudur yatağında

2. **yatağında:** *-ı, -n, -da*

Şarkı 5

Mısra: 5

*Uyumak için üzerine veya içine yatılan
eşya, döşek.*

Bin vasla bedeldir seni görmek
yatağında
Çapkın ne güzel gamzeler açmış
yanağında

yatan:

1. **yatan:** *-an*

Gazel 94

Mısra: 7

Boylu boyunca uzanmak, râzı olmak.

Ey zemîn-i zulme baş eğmiş yatan
bîçâre halk

Varken ecdādında bir kan sende bir kan
görmedim

2. **yatan:-an**

Kıt'a 26

Mısra: 1

*Yatmak, boylu boyunca uzanmak, bitap
düşmek.*

Kalb-i mecrûh-ı vatandır çāk çāk olmuş
yatan
Gelse mahşerler dirilmek yok bu
müthiş fevtten

yatar:

1. **yatar:-(a)r**

Şarkı 3

Mısra: 6

Yatmak, boylu boyunca uzanmak.

Çırpınan kuştur perîşandır gönül kākül
gibi
Yār elinden cerħa-dār olmuş yatar bir
gül gibi

2. **yatar:-(a)r**

Tahmis 8

Mısra: 22

Yatmak, boylu boyunca uzanmak.

Karanlıklarda kalmış fark olunmaz
reng-i istikbāl

Yatar t b t-veş yerlerde bir k ş ne-i
 m l

yatayım:

1. yatayım:-a, -(y)ım

R bai 12

Mısra: 2

Yatmak, boylu boyunca uzanmak.

La'lin içerek mi c na ben c n katayım
Mi r b-ı d -ebr da mı bilmem yatayım

yatmak:

1. yatmak:-mak

Diğer 1

Mısra: 139

Yatmak, boylu boyunca uzanmak.

Cümleniz bunda mı yatmak istersiz
Defolarak gidin y r ncasına

yatmış:

1. yatmış:-mış

Gazel 131

Mısra: 1

Yatmak, boylu boyunca uzanmak.

H  er-i m jg n   ry n teşne yatmış c n
elinde
Gamze-i cell dının hem t g hem kurb n
elinde

yatmışsın:

1. yatmışsın:-mış, -sın

Gazel 82

Mısra: 16

Yatmak, boylu boyunca uzanmak.

 y  bu ne medh ş  pek turfa-n m 
c ş 
Sen varsa verip h ş  meyh nede
yatmışsın

2. yatmışsın:-mış, -sın

Gazel 82

Mısra: 16

Yatmak, boylu boyunca uzanmak.

 y  bu ne medh ş  pek turfa-n m 
c ş 
Sen varsa verip h ş  meyh nede
yatmışsın

yattık :

1. yattık :-t k 

R bai 22

Mısra: 1

Yatmak, boylu boyunca uzanmak.

Yattık  bu c nda  amzelerden peyk n
Derd   elem-i 'aş  bulunmaz p y n

yatur:

1. **yatur:-ur**

Gazel 67

Mısra: 6

Yatmak, boylu boyunca uzanmak.

Efser gibi erbâb-ı şakâ başta gezerken
Düşmüş ayak altında yatur cevher-i
ihlâs

2. **yatur:-(u)r**

Gazel 125

Mısra: 3

Yatmak, boylu boyunca uzanmak.

Hem derdi yatur yârin hem ta'nesi
agyârin
Bilsen ne elemeler var biçâre gönüllerde

yâver olsun:

1. **yâver olsun:-sun**

Kıt'a 25

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yardımcı olmak.

Yolcular sermest-i ğaflet râh-ı millet
pür-ıhtar
Hâk bu demler yâver olsun ümmet-i
merhûmeye

yavru:

1. **yavru:**

Gazel 23

Mısra: 5

Yeni doğmuş hayvan, yavru.

Yavru kuş lāneden oldukça bu yerlerde
cüdā

Uçamaz uça da bir dāma düşer deste
gelir

2. yavru:

Gazel 51

Mısra: 8

Yeni doğmuş hayvan, yavru.

Terennüm et güzelim büse-çîn-i aşk
olalım

Şu yavru kuşlara bak vakt-i nev-bahār
öpüşür

3. yavru:

Gazel 127

Mısra: 9

Yeni doğmuş hayvan, yavru.

Yavru bir kuştur ağlayan rūhum
Aşkının çırpınır tuzağında

Yaya kaldık yolumuz menzile olmaz

vâsil

Ata kimler vere ot sen zot efendim ben
zot

**yây-ı şâdî bilâ-şedde muhaffef bulundukça
bir kelime-i müşeddede olan şeyyâda nice
bozuntu teşkil eder yolunda zebân-dırâz ve
mu'teriz olmakla:**

1. yây-ı şâdî bilâ-şedde muhaffef
bulundukça bir kelime-i müşeddede olan
şeyyâda nice bozuntu teşkil eder yolunda
zebân-dırâz ve mu'teriz olmakla: -mak, -
la-u, -(n)da

Diğer 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yây-ı Şâdî (Şâdî'nin yayı), şeddesiz
olduğunda bir şeddeli kelime olan Şeyyâd
(riyakâr) kelimesiyle kalp sanatı oluşturur
hususunda atıp tutan ve ifadeyi beğenmeyip
karşı çıkan, itiraz eden olmak.*

Yây-ı Şâdî bilâ-şedde muhaffef
bulundukça bir kelime-i müşeddede
olan Şeyyâda nice bozuntu teşkil eder
yolunda zebân-dırâz ve mu'teriz
olmakla fâzıl-ı mezbûra şöyle
buyurmuşlar

yazalım:

1. yazalım: -alım

Gazel 99

1. yaya kaldık: -dı, -k

Kıt'a 44

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binecek bir şeyi olmamak, âciz kalmak.

Mısra: 7

Yazmak, kaleme almak.

Yazalım şevk ile tanzîr-i gülîstan
edelim
Hatt-ı müşkîm-i cemâlinle kitâb
eyleyelim

yazar:

1. **yazar:**-(a)r

Gazel 163

Mısra: 19

Yazmak, kaleme almak.

Latîfe, nükte zerâfet yazar sunar tab'ım
Mezâk-ı âleme yer yer beğen beğen diyerek

yazdım:

1. **yazdım:**-dı, -m

Kıt'a 31

Mısra: 3

Yazmak, kaleme almak.

Bâ-i bismillâh alıp yazdım güher
târîhini
Bed' olundu rıhtımın bir vefk-ı bâl
imlâsına

yazdım:

1. **yazdım:**-dı, -n

Kaside 6

Mısra: 221

Yazmak, kaleme almak.

Yazdın yine bir nevîn kasîde
Ey kilk-i sühân-serâ-yı hamsi

yazık:

1. yazık:

Gazel 78

Mısra: 1

Acıma, üzüntü bildiren söz.

Bizi ilcâ-yı zamân eyledi üftâde yazık
'Arştan hâke düşen feyz-i Hudâ-dâde
yazık

2. yazık:

Gazel 78

Mısra: 2

Acıma, üzüntü bildiren söz.

Bizi ilcâ-yı zamân eyledi üftâde yazık
'Arştan hâke düşen feyz-i Hudâ-dâde
yazık

3. yazık:

Gazel 78

Mısra: 4

Acıma, üzüntü bildiren söz.

Tıfl-ı mister-şüdümüz kâbil-i rüşd
olmadı hayt

Himmet-i mürşide hâsıyyet-i irşâda
yazık

4. yazık:

Gazel 78

Mısra: 6

Acıma, üzüntü bildiren söz.

Yoksa bir fâ'idemiz cevheri-i 'irfândan
Böyle hüsrân getiren mâye-i icâda
yazık

5. yazık:

Gazel 78

Mısra: 8

Acıma, üzüntü bildiren söz.

Bizi sermest-i günâh eyliyecek bir sâkî
Vermemiş bâde-i Cem meclis-i sahbâda
yazık

6. yazık:

Gazel 78

Mısra: 10

Acıma, üzüntü bildiren söz.

Bu kühen kubbede İhsân edilen
feryâdım
Âh mahsûlü de feryâd ise feryâda yazık

7. yazık:

Gazel 117

Mısra: 4

Acıma, üzüntü bildiren söz.

Rahm et de kalb-i zārıma nâz u edâyı
ko
Âteş bırakma âh yazık hânümânıma

8. yazık:

Gazel 136

Mısra: 11

Acıma, üzüntü bildiren söz.

Sen dönüp söz tutmadın vardın düçâr
oldun yazık
Düştüğün derdin Hudâ hayr eylesin
encâmını

yazık etme:

1. yazık etme: -me

Muhammes 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Boş yere zarar vermek, heder etmek.

Bağlatma o gîsû-yı siyehkâre efendim
Ağlatma yazık etme dil âvâre efendim

yazıktır:

1. yazıktır: -tır

Gazel 158

Mısra: 9

Acıma, üzüntü bildiren söz.

Göz aç ki yazıktır bu temâşâ-yı sükûtun
Bir dâğ oluyor kalbime ifşâ-yı sükûtun

2. yazıktır:-tır

Kıt'a 48

Mısra: 2

Acıma, üzüntü bildiren söz.

Nene lâzım âşık atmak o büyüklerle
senin
Bir şütür-gürbe edâdır bu yazıktır
emeğe

3. yazıktır:-tır

Rûbai 14

Mısra: 3

Acıma, üzüntü bildiren söz.

Lutf et de gönül kırma yazıktır zîrâ
Dil yâresinin devâsı yoktur derler

Feyz-i nazarım mürdeyi ba'zen eder
ihyâ

yazmakta:

1. yazmakta:-makta

Gazel 149

Mısra: 4

Yazmak, kaleme almak.

Bundan mı ibâret nelerim var nelerim
var
Yazmakta devam eylerim olsan dahî
bizâr

yazmaktan:

1. yazmaktan:-mak, -tan

Gazel 156

Mısra: 8

Yazmak, kaleme almak.

Kârîlerinin ağzına her herzeyi tıktın
Yazmaktan usandın sanırım sen bile
bıktın

yazmış:

1. yazmış:-miş

Gazel 114

Mısra: 8

Yazmak, kaleme almak.

Nev-hat değil bu zîbende-sûret
Üstâd-ı kudret yazmış risâle

yazmağa:

1. yazmağa:-mak, -a

Gazel 152

Mısra: 1

Yazmak, kaleme almak.

Destimde kalem yazmağa her lahza
müheyyâ

yazsa:

1. **yazsa:**-sa

Kaside 5

Mısra: **51**

Yazmak, kaleme almak.

Demîdir yazsa ğazel tab' -ı zerâfet-
pişem
Çıkarır sâhile gevherleri 'ummândır bu

yazsam:

1. **yazsam:**-sa, -m

Gazel 148

Mısra: **10**

Yazmak, kaleme almak.

Takdis için İhsân-ı ilâhîyi tabî'î
Yazsam yaraşır fahr ile bin şi'r-i bedî'i

yazsın:

1. **yazsın:**-sın

Kaside 7

Mısra: **108**

Yazmak, kaleme almak.

Nass oldu sözüüm ma'raz-ı tıbyânde cihâna
Yazsın bu hâkîkatleri furkân-ı ma'ârif

vedi:

1. **yedi:-di****Kaside 4**

Mısra: 19

Yemek, yutmak.

Kırk kâse 'aşûrâ yedi' Taşteknede bir
gün
Dergehde semâ' etti ederken dedelendi

yed-i beyzâya:1. **yed-i beyzâya:-y, -a****Gazel 65**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Hiz. Musa'nın mucize olarak gösterdiği
beyaz ve parlak eli.*

Perîşân kâkül-i zer-târı dest-i nâza
almış yâr
Yed-i beyzâya Hak zerrîn-zîyâ bir
şem'dân vermiş

yed-i bîdâd-ı kazâ:1. **yed-i bîdâd-ı kazâ:****Gazel 135**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bahtın zulüm eli.

Yed-i bîdâd-ı kazâ yıktı bizim lânemizi
Dinleyen kalmadı feryâd-ı
garîbânemizi

yed-i himmetle:1. **yed-i himmetle:-le****Kaside 7**

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Çalışma, gayret eli.

Tuttun yed-i himmetle girîbân-ı rehâyı
Pür-cevher-i 'ilm oldu şu dâmân-ı
ma 'ârif

yed-i hürmetle:1. **yed-i hürmetle:-le****Gazel 113**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Saygılı el.*

Yed-i hürmetle alır tâc-ı ser-i aşk eder
İhsân
Ayağın bint-i ineb verse şu üftâde-i
zâra

yed-i meşşâta-i kudretle:1. **yed-i meşşâta-i kudretle:-le****Gazel 64**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Süsleyen kadının elinin kudreti,güçlü.*

Olmadan ziynet-i fitriyye nesak-sâz-ı
ta 'ayyûn

Yed-i meşşāta-i kudretle o meh
gāzelenirmiş

yed-i sākiden:

1. yed-i sākiden: -den

Gazel 36

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kadeh sunan kişinin eli.

Yed-i sākiden alırsan iki sahbā-yı revān
Gönül eyler gam-ı dāreyni ferāmūş
açılır

yed-i takdīr-i ezel:

1. yed-i takdīr-i ezel:

Gazel 126

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Ezelî takdirin eli.

Aşkın envārını etmiş yed-i takdīr-i ezel
Ebedî şevk ile ihrāk gönülden gönüle

yed-i tasvīre:

1. yed-i tasvīre: -e

Tahmis 2

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Resim yapma gücü.

Senin hakkındadır nurun alā nūr
Yed-i tasvîre hüsün hâme vermiş

vediden yetmise:

1. yediden yetmişe:-e

Gazel 164

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Herkes.

Yediden yetmişe tekmi'l hurûf etti cihân
Olayım ben dahi kırkımda sebak-hân-ı
sûhan

2. yediden yetmişe:-e

Kaside 7

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Herkes, cümle âlem.

Hâlen yediden yetmişe tahsîl ile meşgûl
Ezberden okur dersini sıbyân-ı ma 'ârif

yedin:

1. yedin:-di, -n

Kıt'a 46

Mısra: 1

Yemek, yutmak.

Yedin artıkları meclisteki a 'zâyâ hemân
Salladın hayli kavuk bezmin olup
dalkavuşu

2. yedin:-di, -n

Kıt'a 65

Mısra: 14

Yemek, yutmak.

Ne riyâzet ne kerâmet bu ki hîç
tınmayarak
Kırk tabak lahmı yedin dâire-i Paşada

yediyle:

1. yediyle:-i, -y, -le

Gazel 121

Mısra: 1

El.

Çek sāgar-ı cân-perveri cânâne yediyle
Uğraşmaya değmez ezeliyle ebediyle

yegâne:

1. yegâne:

Diğer 1

Mısra: 54

Biricik, eşsiz, tek.

Biz gibi şu 'arâ gelmez cihâna
Hep tevârihlerde olduk yegâne

yekdigere:

1. yekdigere:-e

Gazel 82

Mısra: 2

Birbiri, bir diğeri.

Āyīne-i icādı imkānı yaratmışsın
Bin sırr-ı belā-zādı yekdīgere katmışsın

2. yekdīgere:-e

Gazel 84

Mısra: 4

Birbiri, bir diğeri.

Aldılar sabrımı ārāmımı selb eylediler
Verdiler nāz ile yekdīgere el
gamzelerin

3. yekdīgere:-e

Gazel 152

Mısra: 8

Birbiri, bir diğeri.

Baktın benim endāmıma sandın beni
Yahyā
Yekdīgere benzer bütün insanlar olur
yā

yekpāre:

1. yekpāre:

Gazel 66

Mısra: 6

Tek parça, bütün.

Cān mülkü olur elbet āteşgede-i hicran
Ol serv-i revān olmuş yekpāre mūzāb
āteş

2. yekpäre:

Gazel 136

Mısra: 7

Tek parça, bütün.

Nürdan yekpäre süzân nahle teşbih
eylerim
Hâtırım âyînesinden seyr edip endāmını

3. yekpäre:

Gazel 159

Mısra: 4

Tek parça, bütün.

Öz kardaşı var sâdece söz kardaşı
yoktur
Yekpäre giyer câme-i ırfân peşi yoktur

yek-reng:

1. yek-reng:

Tahmis 3

Mısra: 12

*Aynı renkte olan, değişiklik**göstermeyen.*

Eder üftâdegânın bezme her an
mehlikâlar sevk
Ne hâlettir olur yek-reng uyar mādûna
her mâ-fevk

yek-rengi:

1. yek-rengi:-i

Tahmis 7

Mısra: 19

*Aynı renkte olan, değişiklik
göstermeyen.*

Ne ebrârında yek-rengi ne ah-yârında
vahdet var
Bütün ebrâr bir dürlü bütün ah-yâr bir
dürlü

yek-reng-i mey-i safvetim:

1. yek-reng-i mey-i safvetim:-im

Gazel 100

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Saf şarabın tek rengi.*

Sâbit-kademim merkez-i aşkında dolanmam
Yek-reng-i mey-i safvetim elvâna
boyanmam

yek-reng-i sevda:

1. yek-reng-i sevda:

Gazel 55

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Aşkın değişmeyen rengi, saflığı.*

Arz-ı didâr etse yâr endîşe-i peymâne
kalmaz
Bezm olur yek-reng-i sevda âşinâ
bigâne kalmaz

yeksân:

1. yeksân:

Kıt'a 16

Mısra: 4

Aynı seviyede, eşit.

Bunu mü'min onu kâfir diye tefrîk
edemem
'Aşk için küfrü de îmânı da yeksân
görürüm

yeksân görünür:

1. yeksân görünür:-(ü)r

Tahmîs 6

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Aynı seviyede, eşit görünmek.

Olmuşum pîş-i celâlinde cebîn-sây-i
sücûd
Nazar-ı pâkime yeksân görünür bûd u
nebûd

yek-ser:

1. yek-ser:

Gazel 89

Mısra: 4

Baştan başa, bütün.

Şevk-i didârıyla her yer bir tecellizâr-ı
aşk

Aşk-ı ruhsarıyla yek-ser âlem ü âdem
gönül

Yelken kürek eylemekte 'avdet
Dolmuş yine çok dubâ-yı hamsi

yelken ettim:

1. yelken ettim:-ti, -m

Rûbai 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yelken, deniz aracı hâline getirmek.

Ben keşti-i 'akla yelken ettim İhsân
'Ummân-ı maḥabbetin kenârı yokmuş

yelken kürek:

1. yelken kürek:

Kıt'a 60

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kayığın hareket edebilmesi için
gereken araçlar.*

Bahr-ı istiğnâda esbâb-ı safâ tekmi
olur
Zevrak-ı ümmîd için yelken kürek
eksik değil

2. yelken kürek:

Kaside 6

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

*Geminin ilerlemesini sağlayan
unsurları.*

yelkeni açıp:

1. yelkeni açıp:-ıp

Diğer 1

Mısra: 93

Kelime Tipi: **Deyim**

Yola çıkmak için hareket etmek.

Hevâ-yı visâle açıp yelkeni
Bî-taraf sularda kırdık dümeni

yelpâzelenirmiş:

1. yelpâzelenirmiş:-ir, -miş

Gazel 64

Mısra: 6

Kendini yelpaze ile serinletmek.

Dokunup şâne-i zerrîn-i sabâ zülfünü
okşar
Dil-i erbâb-ı hevâ şevk ile
yelpâzelenirmiş

yemez içmez:

1. yemez içmez:-mez

Kaside 5

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Bir şey yeyip, içmeyen (melekler
bağlamında).*

Yemez içmez denir ammā ne perīdir ne
melek
Ğayr-i fi 'āle çıkan zümre-i insāndır bu

yem-i bī-sāhil-i 'aşk:

1. yem-i bī-sāhil-i 'aşk:

Kaside 5

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

Kıyısı olmayan aşk, sevda denizi.

Yem-i bī-sāhil-i 'aşk üzere dil āvāre
gezer
Gemisin kurtaracak var ise kaptandır
bu

yem-i ğufrān:

1. yem-i ğufrān:

Kıt'a 33

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Merhamet, rahmet denizi.

Cevherīn tārīhidir İhsān bu mısra '
fevtinin
Zühdi Efendiye cāy oldu yem-i ğufrān
bu sāl

yem-i ma'rifette:

1. yem-i ma'rifette:-te

Kıt'a 66

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Marifet, yetenek denizi.

Yem-i ma'rifette olur ser-dümen
Çekip in ü an yelkeninden eli

yemm:

1. yemm:

Gazel 141

Mısra: 1

Deniz.

Eşkimi seyr etti o meh yemm dedi
Aktı yeter hün demâdem dedi

yendi:

1. yendi:-di

Gazel 62

Mısra: 11

Yenmek,galip olmak,kazanmak.

Yendi İhsân beni nerrâd-ı felek
Atmadan hâne-i vuslatta düşüş

veni baştan:

1. yeni baştan:

Kaside 3

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Baştan başlayarak, tekrardan, yeniden.

Devrân beni sevdâya düşürmüş yeni

baştan

Tevfik-i Hudâvend ola her işte zahîrim

yeni destân-ı sühân:

1. yeni destân-ı sühân:

Gazel 164

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Yeni sözlerden oluşan destan.

Hatt-ı butlan çekerek eski hürûf-ı

'Araba

Tâze harf ile dizerler yeni destân-ı

sühân

yeniden:

1. yeniden:

Gazel 92

Mısra: 7

Tekrar, bir daha.

Nûr olup hün-ı revânım yeniden can

bulayım

Hedef et sînemi ey gamzesi temrenli

güzel

yer:

1. yer:

Gazel 90

Mısra: 12

Yer, mekan, bölge.

Huzūr-ı yār-i cādasın şikāyet etme ey
gönül
Bu yer makām-ı neş'edir makām-ı
iştikā değil

2. yer:

Gazel 121

Mısra: 5

Yer, mekan, bölge.

Ārāma komaz yer dil-i āşıқта o şühun
Bir kerre hırām etmesi gül-nahl kadiyle

3. yer:

Gazel 123

Mısra: 7

Yer, mekan, bölge.

Kalmamış ārāma yer uçmuş hümā-yı
mes'adet
Kısmet olmuş hān-ı yagmā-yı vatan
çaylaklara

4. yer:

Kıt'a 1

Mısra: 4

Yer, mekan, bölge.

Ya gufrānımla mahvet nāme-i 'ısyān-ı
rindānı
Günahkārāne yāhud dergchinden gayrı
yer göster

5. yer:-r

Kaside 6

Mısra: 119

Yemek yeme.

Bir hafta ta'āma yer bırakmaz
Oldukça ğidā ğidā-yı ħamsi

yer ver:

1. yer ver:

Tahmīs 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim***İmkan tanımak, önemli saymak.*

Ey ħāk-i āsmān-şān mihmān-ı zāre yer
ver
Gel ey berīd-i cānān bir mütjde-i zafer
ver

yer ver:

1. yer yer:

Gazel 40

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Zaman zaman, ara sıra.*

Gamze cellādiyle yer yer fīg bir an kan
alır
Şive icādiyle kāfir din alır imān alır

2. yer yer:

Gazel 166

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Birçok yerde.*

Bir vasla mahrem oldum āvāze-i
maḥabbet
'Aks-āver oldu yer yer her āşinā
sadādan

3. yer yer:

Kaside 5

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bölge bölge.*

Neş'eler tantanalar şa'sa'alar var yer
yer
Heyecānlarla akan seyl-i ħurūşandır bu

4. yer yer:

Kaside 6

Mısra: 85

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bölük bölük, birçok yerde.*

'Ummanları yer yer etti işrāk
Bāl ü per-i pür-ziyā-yı ħamsi

5. yer yer:

Kaside 7

Mısra: 103

Kelime Tipi: -
Bölge bölge.

Mi'mār-ı 'ināyetle yaparken hele yer
yer
'İlm uğruna yorgunlar için hân-ı
ma'ârif

yer yer beğen beğen diyerek:

1. **yer yer beğen beğen diyerek:**-y, -erek

Gazel 163

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Bölüm bölüm beğenmesini söyleyerek,
ifade ederek.*

Latîfe, nükte zerâfet yazar sunar tab'im
Mezâk-ı âleme yer yer beğen beğen
diyerek

verde:

1. **verde:**-de

Gazel 4

Mısra: 3

Yer, mekan, bölge.

Eylemiş güyâ Hudâ bir yerde cem'-i
lûtf u kahr
Bezl ü nesr etmiş cemâlinde
celâlinde sana

2. yerde:-de

Gazel 48

Mısra: 2

Yer, mekan, bölge.

Zemîn-i âlem-i iştret mi lâle-zâr mıdır

Bu yerde ruhu Nedîmin piyâle-kâr

mıdır

3. yerde:-de

Gazel 121

Mısra: 3

*Yer, mekan, bölge.*Hübân ile hep yerde doğar kevkeb-i
tâli¹

Bilmem ne arar gökte müneccim

rasadıyla

4. yerde:-de

Gazel 129

Mısra: 4

Yer, mekan, bölge.

Şikeste-per bu garîb elde ben kalır

mıydım

Zavallı kuşlara bir yerde âşiyân olsa

5. yerde:-de

Gazel 132

Mısra: 11

Yer, mekan, bölge.

İnsafın o yerde nâmı yok mu

Gülzâr-ı vatan mezâr olur mu

6. yerde:-de

Gazel 168

Mısra: 11

Yer, mekan, bölge.

Kılar hâkdân yerde vird-i zebân

Döner kudsîyân gökte tebçil eder

7. yerde:-de

Kaside 6

Mısra: 24

Yer, mekan, bölge.

Ben nerdeyim âh o yâr nerde

Doğmaz mı bu yerde ây-ı hamsi

8. yerde:-de

Kaside 6

Mısra: 37

Yer, mekan, bölge.

Bilmem ki neden bu yerde açmaz

Bir baklava oklavâ-yı hamsi

9. yerde:-de

Şarkı 9

Mısra: 1

Yer, mekan, bölge.

Düşerek sen yine bir yerde mi kaldın
çapkın
Bakayım koynunu aç gönlümü çaldın
çapkın

yerdeki:

1. **yerdeki:** *-de, -ki*

Gazel 62

Mısra: **2**

Yer, mekan, bölge.

Olamaz gölgesi göklerde güneş
Yok benim yerdeki dildârıma eş

verdeviz:

1. **yerdeyiz:** *-de, -y, -iz*

Gazel 74

Mısra: **6**

Yer, mekan, bölge.

Âheng-i âşıkâne edā neş'e reng ü bû
Bir yerdeyiz ki nâz ü niyâz etmiş i'tilâf

vere:

1. **vere:** *-e*

Gazel 30

Mısra: **13**

Yer, mekan, bölge.

Gelince bir yere mutribile ney nigâr ile
mey
Benim bu meclise İhsân tahammülüm
yoktur

yere batsın:**1. yere batsın:-sın****Gazel 3**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim***Yok olmak, ortadan kalkmak.*

Kahrolsun o ni'met yere batsın ki
edermiş

Bir merdüm-i âzâdeyi medyün-ı
temennâ

yerim:**1. yerim:-(i)m****Kaside 7**

Mısra: 112

Yer, mekan, bölge.

Ben merdümek-i nûr-ı 'uyûn-ı
şu'arâyım
Şâyandır olunca yerim a'yân-ı ma'ârif

2. yerim:-im**Muhammes 2**

Mısra: 23

Yer, mekan, bölge.

Encâm-ı hasretimde yerim zîr-ı hâk ise
Yâ Rab nikâb-ı merhametin çâk çâk ise

yerin:**1. yerin:-in****Gazel 109**

Mısra: 1

Yer, mekan, bölge.

Bülbülleri ağlar bu yerin güllere karşı
Pür-işve güler gülleri bülbüllere karşı

yerinde:**1. yerinde:-i, -n, -de****Gazel 1**

Mısra: 10

Yer, mekan, bölge.

Vücûdu bir kelebektî elimden uçtu
benim
Yerinde kaldı heman zer-nişân gubârı
bana

2. yerinde:-i, -n, -de**Gazel 96**

Mısra: 10

Yer, mekan, bölge.

Safâ piyâlesi lebrîz-i şevk iken her dem
Bugün yerinde onun katre katre kan
buldum

yerinden:**1. yerinden:-i, -n, -den****Gazel 145**

Mısra: 7

Yer, mekan, bölge.

Dans etme yeter aklımı oynatma
yerinden
Dansın reveransın yeter oynak delikanlı

2. yerinden:-i, -n, -den

Tahmis 8

Mısra: 10

Yer, mekan, bölge.

Yine bilmem ne hāl olmuş diyār-ı zār-ı
islāma
Yerinden sarsılır 'arş-ı Hudā dest-i du'ā
ağlar

yerlerde:

1. yerlerde:-ler, -de

Gazel 23

Mısra: 5

Yer, mekan, bölge.

Yavru kuş lāneden oldukça bu yerlerde
cüdā
Uçamaz uça da bir dāma düşer deste
gelir

2. yerlerde:-ler, -de

Gazel 96

Mısra: 19

Yer, mekan, bölge.

Visāl-i yār ile mes'ūd olan bu yerlerde
Ne bir terāne işittim ne āşiyān buldum

yerlerin:**1. yerlerin:-ler, -in****Gazel 96**

Mısra: 17

Yer, mekan, bölge.

Gezip gülüştüğümüz yerlerin
 zemininden
 Hudâ-yı arşa çıkan girye-i nihân
 buldum

yeşil:**1. yeşil:****Gazel 27**

Mısra: 1

*Sarı ile mâvi arasında yer alan renk,
 yaprak rengi.*

Yeşil gözler ki mahmûr-ı mahabbet
 in 'itâf eyler
 Olur handân-ı zevk ezhâr-ı âmâl inkişâf
 eyler

2. yeşil:**Gazel 96**

Mısra: 12

*Sarı ile mâvi arasında yer alan renk,
 yaprak rengi.*

Açık semâları zulmetle muztarib giryân
 Yeşil çemenleri hem-reng-i erguvân
 buldum

yeter:**1. yeter:****Gazel 91**

Mısra: 13

"Kâfi, yeterli, son bulsun"
anlamlarında bir söz.

Yeter yaktın îhsânı cevrin yeter
 Ararsın yanıp bir zamân ey gönül

2. yeter:**Gazel 91**

Mısra: 13

"Kâfi, yeterli, son bulsun"
anlamlarında bir söz.

Yeter yaktın îhsânı cevrin yeter
 Ararsın yanıp bir zamân ey gönül

3. yeter:**Gazel 141**

Mısra: 2

"Kâfi, yeterli, son bulsun"
anlamlarında bir söz.

Eşkimi seyr etti o meh yemm dedi
 Aktı yeter hûn demâdem dedi

4. yeter:**Gazel 145**

Mısra: 7

“Kâfi, yeterli, son bulsun”

anlamlarında bir söz.

Dans etme yeter aklımı oynatma

yerinden

Dansın reveransın yeter oynak delikanlı

5. yeter:

Gazel 165

Mısra: 7

“Kâfi, yeterli, son bulsun”

anlamlarında bir söz.

Māye-i derman gıdā-yı ‘āşıkān derdin

yeter

Derd o nekbettir ki derdinden gönül

ıtlāk eder

6. yeter:-er

Gazel 108

Mısra: 17

Yeterli olmak, kâfi gelmek, daha

fazlasına gerek olmamak.

Bin ömre yeter seninle geçmek

Bir vuslat-ı ‘āşıkane çapkın

7. yeter:-(e)r

Gazel 145

Mısra: 8

Yeterli olmak, kâfi gelmek, daha

fazlasına gerek olmamak.

Dans etme yeter aklımı oynatma
yerinden
Dansın reveransın yeter oynak delikanlı

8. **yeter:-(e)r**

Gazel 163

Mısra: 13

*Yeterli olmak, kâfi gelmek, daha
fazlasına gerek olmamak.*

Yeter bu tâze ma'ârifle eskiler almak
Mişon Mişon diyerek ya Kohen Kohen
diyerek

yefîm oldum:

1. **yefîm oldum:-du, -m**

Şarkı 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Babası ölmüş olmak, kimsesiz kalmak.

Neden yâr ağlayıp ağıyâr güldü
Yefîm oldum bugün boynum büküldü

2. **yefîm oldum:-du, -m**

Şarkı 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Babası ölmüş olmak, kimsesiz kalmak.

Perîşân oldu hayfâ âşiyânım
Yefîm oldum bugün boynum büküldü

3. **yefîm oldum:-du, -m**

Şarkı 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Babası ölmüş olmak, kimsesiz kalmak.

Elim koynumda kaldım hasretinden
Yefîm oldum bugün boynum büküldü

4. **yefîm oldum:-du, -m**

Şarkı 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Babası ölmüş olmak, kimsesiz kalmak.

Boyun bükmez mi hicrân ağlamaz mı
Yefîm oldum bugün boynum büküldü

5. **yefîm oldum:-du, -m**

Şarkı 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Babası ölmüş olmak, kimsesiz kalmak.

Solup gül-nahl-i ümmidim döküldü
Yefîm oldum bugün boynum büküldü

yefîm olmuş:

1. **yefîm olmuş:-muş**

Tahmis 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Babası ölmüş olmak, babasız kalmak.

Yefīm olmuş bükülmüş boynu ümmet

bī-nevā ağılar

Ser-ā-ser memleket millet olur mātem-

serā ağılar

yetīmāne:

1. yetīmāne:

Gazel 96

Mısra: 16

Yetim gibi.

Nedīm-i rūhumu sordukça

çağlayanlardan

Harābelerde yetīmāne ağlayan buldum

yetiş:

1. yetiş:

Gazel 140

Mısra: 11

Yetişmek, ulaşmak, erişmek.

Benim o haste-i hicrān tabīb-i cān yetiş

artık

Tehassürün beni bālīn-i ihtizāra

düşürdü

yetisir:

1. yetiştir:-ir

Gazel 50

Mısra: 4

Gelişip büyüme, olmak.

Ravza-i hüsn-i ezel safha-i dîdârındır
Onda ârız diye gül, fem diye bülbül
yetiştir

2. yetiştir:-ir

Gazel 50

Mısra: 6

Gelişip büyüme, olmak.

Kevser-i la'lin için cân verenin
hâkinden
Haşr-i peymâne-i ervâha kadar mül
yetiştir

3. yetiştir:-ir

Gazel 50

Mısra: 8

Gelişip büyüme, olmak.

Açılıp gül senin olsun şu gülistân-ı safâ
Âşık-ı hande-i dîdârına bir gül yetiştir

4. yetiştir:-ir

Gazel 50

Mısra: 1

Yetişmek, ulaşmak, erişmek.

Ne biter firkat ü mihnet ne tahammül
yetiştir
Beni öldürdü bu hasret bu tegâfûl
yetiştir

5. yetiştir:-ir

Gazel 50

Mısra: 2

Yetişmek, ulaşmak, erişmek.

Ne biter firkat ü mihnet ne tahammül
yetiştir
Beni öldürdü bu hasret bu tegâfûl
yetiştir

6. yetiştir:-ir

Gazel 50

Mısra: 10

Yetişmek, ulaşmak, erişmek.

Olsun ey rûh-ı revân zinde-i câvid
İhsân
Eylesin gözlerimiz yani tekâbül yetiştir

7. yetiştir:-(i)r

Kaside 6

Mısra: 243

Yetişmek, ulaşmak, erişmek.

Artık yetiştir lisân-ı tebeîl
Artık yetiştir şâkâ-yı hamsi

8. **yetişir:-(i)r**

Kaside 6

Mısra: **244**

Yetişmek, ulaşmak, erişmek.

Artık yetişir lisān-ı tebcīl
Artık yetişir řākā-yı ĥamsi

yetişmiş:

1. **yetişmiş:-miş**

Gazel 133

Mısra: **8**

Gelişip biyülemek, olmak.

Nasıl ta 'kīb-i yār etmem ki ben ārām-ı
rūhumdur
Yetişmiş tıfl-ı nāzın arkasından dāye
düşmez mi

yetmez:

1. **yetmez:-mez**

Gazel 24

Mısra: **1**

*Yeterli olmak, kâfi gelmek, daha
fazlasına gerek olmamak.*

Yetmez benim ālāmımı teskīne denizler
Hem-rāz olamaz kalb-i gam-āgīne
denizler

yetmiyor:

1. yetmiyor:

Gazel 11

Mısra: 7

Yeterli olmak, kâfi gelmek, daha fazlasına gerek olmamak.

Yetmiyor mahbûb-ı asfar celb için
Rüy-ı zerd-âlûd-ı mihnet tâb u teb

Mısra: 2

Yıkamak, tahrip etmek.

Bir damla su ol gönlüme gel ak
delikanlı
Bir damla sudan gönlümü yık yak
delikanlı

yıklms:

1. yıklms:-mış

Gazel 63

Mısra: 3

Yıklmak, çökmek, devrilmek.

Yıklmış nüş u ayşın kasrı yârân bî-
nişân olmuş
Bu âlemlerden ancak köhne bir beytû'l-
hazen kalmış

2. yıklms:-(i)l, -mış

Tahmis 8

Mısra: 16

Tahrip olmak, devrilmek, mahvolmak.

Dedi cennette gördüm ben Cenâb-ı
Mustafâ ağılar
Yıklmış hânümânlar ravzalar nîrâne
dönmüştür

yıktı:

1. yıktı:-tı

Gazel 135**yevmü'l-kayâm:**

1. yevmü'l-kayâm:

Gazel 42

Mısra: 4

Kıyamet günü, hesap günü.

Reftâra gelse kadd-i sanavber-misâl-i yâr
Dârtü'l-garâm-ı fitnede yevmü'l-kayâm olur

yezdâncasına:

1. yezdâncasına:-casına

Diğer 1

Mısra: 92

Mecus dininde iyilik tanrısı olarak kabul edilen ilâh, İslâm sonrası dönemde tek tanrıyı ifade eden Farsça kelime.

Bu şeb de cânânla olalım kâim
Mevlâm kabul etsin Yezdâncasına

yık:

1. yık:

Gazel 145

Mısra: 1

Yıkmak, bozmak, dağıtmak.

Yed-i bîdâd-ı kazâ yıktı bizim lānemizi
Dinleyen kalmadı feryād-ı
garîbānemizi

yıktık:

1. **yıktık:** -tı, -k

Kıt'a 63

Mısra: 4

*Kurulu bir şeyi parçalayarak
dağıtmak, bozmak, tahrip etmek, yıkmak.*

Efendim nerdeyiz biz nerde ıslāh etmek
ahvāli
Zihî feyz-i 'alā ma'mûr olan hayrâtı
yıktık biz

yıktın:

1. **yıktın:** -tı, -n

Gazel 156

Mısra: 10

Yıkmak, bozmak, tahrip etmek.

Vādî-i kadîmin ne sönük nâzımı çıktın
Şahsiyyet-i şî'riyyeni birdenbire yıktın

yıl:

1. **yıl:**

Kaside 7

Mısra: 37

Sene, yıl.

Her yerde bu yıl şanlı spor bayramı
yaptı
Bir emr ile binlerce debistân-ı ma'ârif

yıldız:

1. yıldız:

Gazel 51

Mısra: 5

Işık saçan bir gök cismi,ahter.

Enîs-i rûh iki yıldız açar kapar görünür
O gözlerinle ki müjgân-ı sâyedâr
öpüşür

2. yıldız:

Gazel 52

Mısra: 4

Işık saçan bir gök cismi,ahter.

İnce sisler dağılırken yine yorgun
yorgun
Tüller altında örer gökleri yıldız
geceler

yıllar:

1. yıllar:-lar

Gazel 153

Mısra: 2

Çok sene, uzun zaman.

İzhâr ediyor aklımı her fikr-i za'îfin
Yıllar geçiyor çıkmadı bir şî'r-i zarîfin

yine:

1. yine:

Gazel 3

Mısra: 6

Tekrar, bir daha, yine de.

Ahbâb ona derler mi ki ahvâli bilirken
Eyler yine hâcâtını merhûn-ı temennâ

2. yine:

Gazel 20

Mısra: 13

Tekrar, bir daha, yine de.

Kesmem yine ümmîdimi ben dolsa da
İhsân
Zehr-âbe-i hirmân ile peymâne-i
ümmîd

3. yine:

Gazel 26

Mısra: 3

Tekrar, bir daha, yine de.

Yine âşîyân-ı sa'âdetin o hezârı nerde
uçar ki âh
Ele şâikâne öter durur bana karşı hâli
figân olur

4. yine:

Gazel 37

Mısra: 10

Tekrar, bir daha, yine de.

İhsân rûsûm-i külfete bigâne tavr olan
Âzâde ser gelir yine âzâde ser geçer

5. yine:

Gazel 52

Mısra: 3

Tekrar, bir daha, yine de.

İnce sisler dağılırken yine yorgun
yorgun
Tüller altında örer gökleri yıldız
geceler

6. yine:

Gazel 60

Mısra: 5

Tekrar, bir daha, yine de.

Mecma‘-ı hübandayız etse revâdır yine
Kâkûl-i cânânede mest-i hevâ şâne
dans

7. yine:

Gazel 64

Mısra: 9

Tekrar, bir daha, yine de.

Saplanan gamze-i h n-r zi ucundan
yine  hs n
Açılır göz göz olur d g-ı der n
t zelenirmiş

8. yine:

Gazel 76

Mısra: 2

Tekrar, bir daha, yine de.

Ne vis l-i y re erdik ne dem-i s k nu
bulduk
Yine hem-zeb n-ı sevd  dil-i gam-
f z nu bulduk

9. yine:

Gazel 76

Mısra: 5

Tekrar, bir daha, yine de.

D k l p mey-i mahabbet yine  şık n
dağılmış
Biz o bezm-i Cem'de ancak kadeh-i
nig nu bulduk

10. yine:

Gazel 76

Mısra: 8

Tekrar, bir daha, yine de.

Bu muz k-i gamda bir ses bize ölmeden
meded-res

Yine hem-nefes en n-i elem-i der nu
bulduk

11. yine:

Gazel 79

Mısra: 9

Tekrar, bir daha, yine de.

Bill hi tapardık yine ol k fire  hs n
Hatt  bu sanem-h nede peygamber
olaydık

12. yine:

Gazel 84

Mısra: 9

Tekrar, bir daha, yine de.

Hedef olmuş yine peyk nına cevrin
 hs n
 şlemiş c na kadar  h o güzel
gamzelerin

13. yine:

Gazel 88

Mısra: 7

Tekrar, bir daha, yine de.

Durmayıp eyle tezallüm yine ey  h-ı
bülend
Varak-ı b d-ı haz n ol reh-i c n na
dökül

14. yine:

Gazel 95

Mısra: 2

Tekrar, bir daha, yine de.

La 'lî gibi cevherîñ tebessüm
Ondan yine büse-çîñ tebessüm

15. yine:

Gazel 98

Mısra: 2

Tekrar, bir daha, yine de.

Heycâ-yı zamândan kaçınıp bî-araf
oldum
Dehrin yine peykânına ammâ hedef
oldum

16. yine:

Gazel 121

Mısra: 8

Tekrar, bir daha, yine de.

Ben yâri bulup vuslatı germ eyledim
agâyâr
Bahtım gibi yansın yine nâr-ı hasediyle

17. yine:

Gazel 142

Mısra: 1

Tekrar, bir daha, yine de.

Nigârımız yine rûy-ı nikâbdâr ile geçti
Felekde kurs-ı kamer ebr-i nev-bahâr
ile geçti

18. yine:

Gazel 145

Mısra: 15

Tekrar, bir daha, yine de.

İçtikçe o gözler yine çapkınca süzülün
Candan sunar İhsân sana çak çak
delikanlı

19. yine:

Gazel 152

Mısra: 6

Tekrar, bir daha, yine de.

Benzer ki müşevveş görünür çeşmine
dünyâ
Zannım bu ki gördün yine bir korkulu
ru'yâ

20. yine:

Gazel 156

Mısra: 3

Tekrar, bir daha, yine de.

Lâkin yine pek böyle değildin
uyanıktın
Akrânına nisbetle biraz fikri açıktın

yok:

1. yok:

Gazel 45

Mısra: 11

Gereksiz.

Şevk-i cüşânımı yok sormaya hâcet
İhsân
Güler elbet dil ü cân şevk ile cânân
gülüyor

2. yok:

Diğer 1

Mısra: 131

Bulunmama, mevcut olmama.

Yok idi yanımda kılıçla kalkan
El attım yârimin tabancasına

3. yok:

Gazel 2

Mısra: 12

Bulunmama, mevcut olmama.

Bir katre neş'e, zerre ziyâ şemme
tesliyet
Yok bir nazar bu sahnede üftâde âşinâ

4. yok:

Gazel 15

Mısra: 5

Bulunmama, mevcut olmama.

Sevdim seni başka bir suçum yok
Aşkım mı bu kıl ü kâle bâis

5. yok:

Gazel 25

Mısra: 9

Bulunmama, mevcut olmama.

Hasta-i rûha şifâ yok îhsân
Ağlarım şimdi ben ağlar dereler

6. yok:

Gazel 31

Mısra: 5

Bulunmama, mevcut olmama.

Çocuk değil figânı çok elinde ihtiyârı
yok
Şu sâl-hürde aşka bak döner ufak tefek
sever

7. yok:

Gazel 38

Mısra: 9

Bulunmama, mevcut olmama.

Eser yok ortada Allâh için
mahabbetden
Hulûs adıyla hemân dilde bir fesâne
döner

8. yok:

Gazel 39

Mısra: 3

Bulunmama, mevcut olmama.

Yok ihtiyarım elde değil yâre
bakmamak

Dîdâr-ı pâke ruhsat-ı nezzâre verdiler

9. yok:

Gazel 39

Mısra: 5

Bulunmama, mevcut olmama.

Dâd ü sitâd-ı işvede yok zerre
medhalim

Hemvâre aldılar beni hemvâre verdiler

10. yok:

Gazel 46

Mısra: 7

Bulunmama, mevcut olmama.

Hudûdu yok elemin cevri ü mihnetin
derdin

Ne sevdiğimde mürüvvat ne bende
tâkat var

11. yok:

Gazel 46

Mısra: 11

Bulunmama, mevcut olmama.

Hamûş-ı hayret-i aşkım beyâna hâlim

yok

Gönûlde rûhu yakan gizli bir şikâyet
var

12. yok:

Gazel 62

Mısra: 2

Bulunmama, mevcut olmama.

Olamaz gölgesi göklerde güneş

Yok benim yerdeki dildârıma eş

13. yok:

Gazel 65

Mısra: 5

Bulunmama, mevcut olmama.

Gönûlden çok şikâyet var beyân-ı hâle
kudret yok

Yanıp feyz-i mahabbet gözlerimden
tercümân vermiş

14. yok:

Gazel 67

Mısra: 3

Bulunmama, mevcut olmama.

Yok şimdi bu meyhânede bir cām-ı
mahabbet

Sahbâ dökülüp kaldı tehî sāgar-ı ihlâs

15. yok:

Gazel 71

Mısra: 6

Bulunmama, mevcut olmama.

Yâ sabr yâ sefermiş 'aşkın devâsı
ammâ
Yok ihtimâli sabrın terk-i diyâr
memnû'

16. yok:

Gazel 75

Mısra: 1

Bulunmama, mevcut olmama.

Verinde bu gülzârın bir şemme
tebessüm yok
Dembeste bütün kuşlar âheng-i
terennüm yok

17. yok:

Gazel 75

Mısra: 2

Bulunmama, mevcut olmama.

Verinde bu gülzârın bir şemme
tebessüm yok
Dembeste bütün kuşlar âheng-i
terennüm yok

18. yok:

Gazel 75

Mısra: 4

Bulunmama, mevcut olmama.

Eflāk-i gam-āyīnin geçtik meh ü
mihrinden

İhdā-yı tarīk eyler bir huzme-i encüm
yok

19. yok:

Gazel 75

Mısra: 6

Bulunmama, mevcut olmama.

Eydī-i tegallübden makfûl
tahakkümdür

Efvāh-ı hamīyyet çok yārā-yı tekellüm
yok

20. yok:

Gazel 75

Mısra: 8

Bulunmama, mevcut olmama.

Mazlūmu olup pür-hün âteşlere
yanmışken

Zālimde terahhum yok vicedān-ı
te'ellüm yok

21. yok:

Gazel 75

Mısra: 8

Bulunmama, mevcut olmama.

Mazlūmu olup pür-hün âteşlere
yanmışken

Zālimde terahhum yok vicedān-ı
te'ellüm yok

22. yok:

Gazel 75

Mısra: 10

Bulunmama, mevcut olmama.

Bir turfa-nümā hey'et seyret bu nasıl
maktel

Milyonca cināyet var bir āh-ı tezallüm
yok

23. yok:

Gazel 75

Mısra: 12

Bulunmama, mevcut olmama.

Erbāb-ı hayāl İhsān dünyāyı alıp satmış
Ammā ki tasarruf yok teslīm ü tesellüm
yok

24. yok:

Gazel 75

Mısra: 12

Bulunmama, mevcut olmama.

Erbāb-ı hayāl İhsān dünyāyı alıp satmış
Ammā ki tasarruf yok teslīm ü tesellüm
yok

265 yok:

Gazel 82

Mısra: 17

Bulunmama, mevcut olmama.

İnkāra mecālın yok ikrāra da hālın yok
Ey hāme misālın yok hayretlere
batmışsın

26. yok:

Gazel 82

Mısra: 17

Bulunmama, mevcut olmama.

İnkāra mecālın yok ikrāra da hālın yok
Ey hāme misālın yok hayretlere
batmışsın

27. yok:

Gazel 82

Mısra: 18

Bulunmama, mevcut olmama.

İnkāra mecālın yok ikrāra da hālın yok
Ey hāme misālın yok hayretlere
batmışsın

28. yok:

Gazel 82

Mısra: 17

Bulunmama, mevcut olmama.

1611

İnkāra mecālın yok ikrāra da hālin yok
Ey hāme misālın yok hayretlere
batmışsın

yok imiş:

1. yok imiş:-miş

Kıt'a 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yokmuş, mevcut değilmiş.

Şimdi bildim yok imiş bir sana benzer
nāşād
Olabilseydim elinden senin āzād gönül

yok mu:

1. yok mu:

Tahmis 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yok mu, bulunmaz mu.

Felāket intihā bulmaz mı zulm ermez
mi encāma
Hayāt olmaz nasīb islāma pāyān yok
mu ālāma

yok olup:

1. yok olup:-(u)p

Kaside 7

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ortadan kaybolmak, varlığı sona
ermek.*

Māzīye karıştı yok olup güy ile çevgān
Futboldan alır kuvveti şübbān-ı ma'ārif

yokken:

1. yokken:-ken

Gazel 122

Mısra: 7

Bulunmama, mevcut olmama.

Yokken nevāy ü ney dahī bir mevlevī güzel
Ateş komuşdu dem çekerek sīne nāyına

2. yokken:-ken

Kaside 2

Mısra: 52

Bulunmama, mevcut olmama.

Hācesinde fitratın alan bu bendergāhda
Hābbe-i sermāyemiz yokken de rağbet
bekleriz

3. yokken:-ken

Tesdis 1

Mısra: 16

Bulunmama, mevcut olmama.

Oldu āşıklar bu sevdādan giriftār-ı
melāl

Hâle bak yokken ümîd-i vasl için bir
ihtimâl

yokmuş:

1. yokmuş:-muş

Diğer 1

Mısra: **159**

Bulunmama, mevcut olmama.

Hem-bezm-i vasl olmak kaderde
yokmuş
Küselim tâlî'e pişmâncasına

2. yokmuş:-muş

Gazel 17

Mısra: **4**

Bulunmama, mevcut olmama.

Değilmiş sâde yârim çevre mu'tâd
Güzellerden gören yokmuş vefâ hîç

3. yokmuş:-muş

Gazel 122

Mısra: **3**

Bulunmama, mevcut olmama.

Yokmuş meğer efendime bir benzeyen
güzel
Baktım hezâr kerre güzeller alâayına

4. yokmuş:-muş

Muhammes 2

Mısra: 16

Bulunmama, mevcut olmama.

Me'lûf-ı şîvenim yine me'lûf-ı şîvenim
Yokmuş ümîd-i vuslatı hicrân
yetîminin

5. yokmuş:-muş

Rûbai 21

Mısra: 1

Bulunmama, mevcut olmama.

Hüsran yelinin dem-i bahârı yokmuş
Hicrân şebinin de bir nehânı yokmuş

6. yokmuş:-muş

Rûbai 21

Mısra: 2

Bulunmama, mevcut olmama.

Hüsran yelinin dem-i bahârı yokmuş
Hicrân şebinin de bir nehânı yokmuş

7. yokmuş:-muş

Rûbai 21

Mısra: 4

Bulunmama, mevcut olmama.

Ben keşî-i 'akla yelken ettim İhsân
'Ummân-ı maḥabbetin kenârı yokmuş

yoksa:

1. yoksa:

Diğer 10

Mısra: 13

Aksi takdirde, aksi hâlde.

Yoksa misl ü nazîrleri var ise yine
kendileri olan efendimizin 'ilimlerin
ḥayli zaman evvel ebcedleyip ḥatta
beyne'l-fuzelâ 'âlim-i ebcedḥân
nâmıyla ma'rûf bulundukları
müsellem-i 'umûmîdir

2. yoksa:-sa

Gazel 7

Mısra: 7

Bulunmama, mevcut olmama.

Ceybinde yoksa dânesi mahbûb-ı
asfârın
Etmez o mâi gözlü güzel merhabâ sana

3. yoksa:-sa

Gazel 12

Mısra: 5

Bulunmama, mevcut olmama.

Destinde yoksa dâmeni bir âfetin çi-süd
İster çık âsumânlara arş-ı berîni öp

4. **yoksa:-sa**

Gazel 78

Mısra: 5

Bulunmama, mevcut olmama.

Yoksa bir fâ'idemiz cevheri-i 'irfândan
Böyle hüsrân getiren mâye-i 'icâda
yazık

5. **yoksa:-sa**

Gazel 82

Mısra: 13

Bulunmama, mevcut olmama.

Rûhumda bekâ yoksa bir bezm-i a'lâ
yoksa
Dîdâr-ı vefâ yoksa beyhûde yaşatmışsın

6. **yoksa:-sa**

Gazel 82

Mısra: 13

Bulunmama, mevcut olmama.

Rûhumda bekâ yoksa bir bezm-i a'lâ
yoksa
Dîdâr-ı vefâ yoksa beyhûde yaşatmışsın

7. **yoksa:-sa**

Gazel 82

Mısra: 14

Bulunmama, mevcut olmama.

Rūhumda bekā yoksa bir bezm-i a'lā
yoksa
Dīdār-ı vefā yoksa beyhūde yaşatmışsın

8. **yoksa:-sa**

Gazel 82

Mısra: 13

Bulunmama, mevcut olmama.

Rūhumda bekā yoksa bir bezm-i a'lā
yoksa
Dīdār-ı vefā yoksa beyhūde yaşatmışsın

9. **yoksa:-sa**

Gazel 82

Mısra: 13

Bulunmama, mevcut olmama.

Rūhumda bekā yoksa bir bezm-i a'lā
yoksa
Dīdār-ı vefā yoksa beyhūde yaşatmışsın

10. **yoksa:-sa**

Gazel 82

Mısra: 14

Bulunmama, mevcut olmama.

Rūhumda bekā yoksa bir bezm-i a'lā
yoksa
Dīdār-ı vefā yoksa beyhūde yaşatmışsın

11. **yoksa:**

Gazel 48

Mısra: 6

Aksi takdirde, aksi hâlde.

Beyāz-ı sīne mi hūy-kerde-i hicāb
olmuş
Demīde berg-i semen yoksa jāle-bār
mıdır

12. **yoksa:-sa**

Kaside 2

Mısra: 42

Aksi takdirde, aksi hâlde.

Devr eder gūyā dü-bāb üstünde emr-i
inti'āş
Bāb-ı 'ālī yoksa esfelden ma'īşet
bekleriz

13. **yoksa:**

Kıt'a 59

Mısra: 2

Aksi takdirde, aksi hâlde.

Bozmadık bir an bu bendergāhda istifi
biz
Yoksa bir hūsrān için bin āh ü vāh
eksik değil

yoktur:

1. **yoktur:-tur**

Gazel 30

Mısra: 1

Mevcut olmama, bulunmama.

Piyāle-i emelim ser-nigūn mülüm
yoktur
Hezār gülşen iken şimdi bir gülüm
yoktur

2. **yoktur:-tur**

Gazel 30

Mısra: 2

Mevcut olmama, bulunmama.

Piyāle-i emelim ser-nigūn mülüm
yoktur
Hezār gülşen iken şimdi bir gülüm
yoktur

3. **yoktur:-tur**

Gazel 30

Mısra: 4

Mevcut olmama, bulunmama.

Zaman zaman gezerim gözlerinde
sevgilimin
Şikār-ı gamze de olsam tegāfülüm
yoktur

4. **yoktur:-tur**

Gazel 30

Mısra: 6

Mevcut olmama, bulunmama.

Dilimde destelenir tûde tûde kâküller
Elimde koklayacak şemme sünbülüm
yoktur

5. **yoktur:-tur**

Gazel 30

Mısra: 8

Mevcut olmama, bulunmama.

Bakınca mihr-i cihan-tâba dîdeler
kamaşır
İzârı nûruna tâb-ı tekâbü'lüm yoktur

6. **yoktur:-tur**

Gazel 30

Mısra: 10

Mevcut olmama, bulunmama.

Hırâm-ı kâmete her an derûnî meylim
akar
Cinânda serve nigâh-ı temâyülüm
yoktur

7. **yoktur:-tur**

Gazel 30

Mısra: 12

Mevcut olmama, bulunmama.

Safâ kadehleri lebrîz-i şevk olur benden
Sebû-yı neş'eyim ammâ ki gulgulüm
yoktur

8. **yoktur:-tur**

Gazel 30

Mısra: 14

Mevcut olmama, bulunmama.

Gelince bir yere mutrible ney nigâr ile
mey
Benim bu meclise İhsân tahammülüm
yoktur

9. **yoktur:-tur**

Gazel 159

Mısra: 1

Mevcut olmama, bulunmama.

Gör nâzım-ı devrânı bugün bir eşi
yoktur
Volkan gibidir fikri fakat âteşi yoktur

10. **yoktur:-tur**

Gazel 159

Mısra: 2

Mevcut olmama, bulunmama.

Gör nâzım-ı devrânı bugün bir eşi
yoktur
Volkan gibidir fikri fakat âteşi yoktur

11. **yoktur:-tur**

Gazel 159

Mısra: 3

Mevcut olmama, bulunmama.

Öz kardaşı var sâdece söz kardaşı
yoktur
Yekpâre giyer câme-i irfân peşi yoktur

12. **yoktur:-tur**

Gazel 159

Mısra: 4

Mevcut olmama, bulunmama.

Öz kardaşı var sâdece söz kardaşı
yoktur
Yekpâre giyer câme-i irfân peşi yoktur

13. **yoktur:-tur**

Gazel 159

Mısra: 5

Mevcut olmama, bulunmama.

Minnet edemez kimseye gayret-keşi
yoktur
Âlemde dubârâcı değil şeş beşi yoktur

14. **yoktur:-tur**

Gazel 159

Mısra: 6

Mevcut olmama, bulunmama.

Minnet edemez kimseye gayret-keşi
yoktur
Âlemde dubârâcı değil şeş beşi yoktur

15. **yoktur:-tur****Gazel 159**

Mısra: 7

Mevcut olmama, bulunmama.

Hep-yektir onun attığı bir tek şeşi
yoktur
Sizler gibi şübbân ile hîç hoş beşi
yoktur

16. **yoktur:-tur****Gazel 159**

Mısra: 8

Mevcut olmama, bulunmama.

Hep-yektir onun attığı bir tek şeşi
yoktur
Sizler gibi şübbân ile hîç hoş beşi
yoktur

17. **yoktur:-tur****Gazel 159**

Mısra: 9

Mevcut olmama, bulunmama.

Şehbâz-ı me'ânîdir o elbet eşi yoktur
Dildâr ona dildâde olur meh-veşi
yoktur

18. **yoktur:-tur****Gazel 159**

Mısra: 10

Mevcut olmama, bulunmama.

Şehbâz-ı me'ânîdir o elbet eşi yoktur
Dildâr ona dildâde olur meh-veşi
yoktur

19. **yoktur:-tur****Kaside 2**

Mısra: 104

Mevcut olmama, bulunmama.

Muntazırlar muhtazırdır muhtazırlar
muntazır
Bekleriz ammâ bilen yoktur ne hâlet
bekleriz

20. **yoktur:-tur****Rûbai 14**

Mısra: 4

Mevcut olmama, bulunmama.

Lutf et de gönül kırma yazıktır zîrâ
Dil yâresinin devâsı yoktur derler

yol:1. **yol:****Diğer 1**

Mısra: 18

Yol, yöntem, usul.

Biz güreş biliriz futbol biliriz
Hem erkân biliriz hem yol biliriz

2. yol:

Tahmis 9

Mısra: 7

Yol, yöntem, usul.

Buldular intāka yol bir meyden
işrākīleri
Kıldılar cānānı hemdem terk edip
bākīleri

yol açar:

1. yol açar:-(a)r

Gazel 126

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Meydan vermek, sebep olmak.

Kā'be-cüyān dilā rehberē muhtāc
olmaz
Yol açar onlara āfāk gönülden gönüle

yol yok bunu izhāra:

1. yol yok bunu izhāra: -a

Muhammes 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bu durumu açıklamaya imkan yok.

Sevdik seni yol yok bunu izhāra
efendim
Akmaz mı gönüldür bu o refāre
efendim

yola çıksak:**1. yola çıksak:-sa, -k****Gazel 54**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*Bir yere gitmek üzere yolculuğa
başlamak, harekete geçmek.*

Esir eder bizi her yerde bir nigāh-ı
gazal
Şikār için yola çıksak da biz şikār
oluruz

yola olsak mı revān:**1. yola olsak mı revān:****Kıt'a 56**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yola revan olmak, yola çıkmak.

Şimdi bir na'l ile bilmem yola olsak mı
revān
Daha üç na'l ile bir tek ata kalmış
işimiz

yolcular:**1. yolcular:-cu, -lar****Kıt'a 25**

Mısra: 1

Yolculuk eden kimse.

Yolcular sermest-i gâflet rāh-ı millet
pür-ḥatar
Ḥak bu demler yāver olsun ümmet-i
merḥūmeye

yolda:**1. yolda:-da****Gazel 26**

Mısra: 14

Yol, güzergah.

Ne yaman belāya dūcār imiş siyāh imiş
ki bu tāliim
Bana kendi zāde-i ni'metim de bu
yolda düşmen-i cān olur

yoldan:**1. yoldan:-dan****Gazel 91**

Mısra: 10

Yol, güzergah.

Gidip yāre vermez mi benden haber
Bu yoldan geçen kārban ey gönül

yollar:**1. yollar:-lar****Gazel 63**

Mısra: 1

Yol, güzergah.

Ne mihnet-zār imiş yollar kalan
düşmüş düşen kalmış
Selâmet nerde bilmem çeşm-i cânım
görmeden kalmış

yollarda kaldılar:

1. yollarda kaldılar:-dı, -lar

Gazel 35

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Yolda ilerleyememek, gideceği yere
varamamak.*

Bir şāhvār-ı hüsnü temāşāya daldılar
Aşkın piyāde erleri yollarda kaldılar

volu:

1. yolu:-u

Gazel 47

Mısra: 6

Yol, güzergah.

Görmedim kişver-i sevdāda gezen şād
gönül
Bu mahabbet yolu hep vādi-i feryāda
çıkâr

yolumuz:

1. yolumuz:-(u)muz

Kıt'a 38

Mısra: 2

Yol, güzergah.

Rište-i vahdeti etmezsek eğer takviye
biz
Yolumuz mühlike-i hufre-i idbāra çıkar

2. **yolumuz:-(u)muz**

Kit'a 44

Mısra: 3

Yol, güzergah.

Yaya kaldık yolumuz menzile olmaz
vâsıl
Ata kimler vere ot sen zot efendim ben
zot

Terahhum et bana ey can-sitān elimde
ne var
Yolunda müjde verirdim tenimde cān
olsa

2. **yolunda:-u, -(n)da**

Kaside 6

Mısra: 205

Yoluna, uğruna.

Cān nakdi yolunda rāyegāndır
Ey dilber-i cān-fezā-yı hamsi

yolun düşerse:

1. **yolun düşerse:-(e)r, -se**

Gazel 124

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir yere gitmek üzere yola çıkmak,
denk gelmek.*

Bu hāl-i zānmı arz eyle ey sabā yāre
Yolun düşerse eğer bir gün ol diyārlara

yolundan:

1. **yolundan:-u, -n, -dan**

Gazel 85

Mısra: 4

Yol, taraf, üslup.

Vatan-cüdā bir garibinim ben vefā
ümîd eyledim de geldim
Vefā yolundan nigāh edersen Hūdā
bilir çok günāh edersin

yontulmamış:

1. **yontulmamış:-ma, -muş**

Gazel 146

Mısra: 2

*Yontmak, düzeltmek, insanı kabalıktan,
görgüsüzlükten kurtararak toplum
törelerine göre davranır duruma getirmek.*

yolunda:

1. **yolunda:-u, -n, -da**

Gazel 129

Mısra: 12

Uğruna, uğruna.

Şairliğe bîgâne olan nesl-i münevver
Her vech ile yontulmamış insanlara
benzer

yorgân-ı ma'ârif:

1. yorgân-ı ma'ârif:

Kaside 7

Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

İlim, hüner yorganı.

Lutf etse de bir lahza o fettân-ı ma'ârif
Mânend-i 'abâ yanmasa yorgân-ı
ma'ârif

yorgun gibiyim:

1. yorgun gibiyim:-(y)im

Kaside 7

Mısra: **105**

Kelime Tipi: -

*Gösterdiği çabadan ve hareketlilikten
dolayı gücü azalmış olan, sarfettiği çabanın
etkisini üzerinde hisseden, yorulmuş olan
bir hâlde bulunma.*

Yorgun gibiyim ben de bu yüzden ne
var olsam
Ümmîde düşüp tâlib-i dükkân-ı ma'ârif

yorgun yorgun:

1. yorgun yorgun:

Gazel 52

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çok yorulmuş, gücü kalmamış bir biçimde.

İnce sisler dağılırken yine yorgun
yorgun
Tüller altında örer gökleri yıldız
geceler

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Üzüntü, esef ve kınama ifâde eder;
yazıklar olsun.*

Ervâhına İhsân çekerim yûf cihânın
Bin nefha-i sûr olsa bu mestîden
uyanmam

yük:**1. yük:****Kıt'a 55**

Mısra: 2

*Araba, hayvan ve benzerlerinin taşıdığı
şeylerin hepsi.*

Olsa imkân o kadar hîlede mâhir ki
rakîb
Yük arar beyzâda tâ gökteki ecrâmı
kapar

yük olurmuş derisinden devenin bir eşeğe:**1. yük olurmuş derisinden devenin bir eşeğe:****Kıt'a 48**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Atasözü**

*Devenin derisi eşeğe yük olur; "zengin
ne kadar fakir düşse de yoksula göre yine
varlıklıdır" anlamında kullanılan bir
atasözü.*

yücedir:**1. yücedir:-dir****Gazel 103**

Mısra: 11

Yüce, ulu, yüksek.

Yücedir bence arştan İhsân
Benzemez başka bârgâha vatan

yüceldi:**1. yüceldi:-di****Tahmis 11**

Mısra: 1

Yüce bir duruma gelmek, yükselmek.

Mâzî ki bugün fevk-i hayâlimde
yüceldi
Sâkiydi onun neş'esi mutribdi gazeldi

yûf çekerim:**1. yûf çekerim:-(e)r, -im****Gazel 100**

Dem olur çifte de atsan çıkamazsın zîrâ
Yük olumuş derisinden devenin bir
eşeğe

yüklenmiş:

1. yüklenmiş: -n, -miş

Kaside 2

Mısra: 113

*Yüklenmek, bir yükü taşımayı üstüne
almak.*

Kârubâr-ı dehri yüklenmiş durur gâv-ı
zemîn
Himmetinden muttasıl taḥmîl-i sıklet
bekleriz

yüksek:

1. yüksek:

Gazel 160

Mısra: 2

Yüce, üstün.

Cây eyledi Kuzguncuğu kartal gibi lâ-
şek
Bak lâne-i irfân u kemâlâtı ne yüksek

yükselir:

1. yükselir: -(i)r

Gazel 123

Mısra: 5

Yükselmek, yükseğe çıkmak.

Yükselir dest-i du 'â şeklinde gūyâ her
menâr
La 'net eyler mülkü tahrîb eyleyen
alçaklara

Bir say hele kaç yumurtadanmış
Bak ortada kayganâ-yı hamsi

yurda:

1. yurda:-a

Gazel 123

Mısra: 4

Memleket, vatan, yurt.

Bir felâket-dîde halkın eşk-i hün-
eşâmıdır
Bir perîşân yurda bak bir ağlayan
ırmaklara

yurduma:

1. yurduma:-um, -a

Gazel 129

Mısra: 8

Memleket, vatan, yurt.

Sitemle gamla geçen rûzgârdan feryâd
Bu hasta yurduma artık şifâ-vezân olsa

2. yurduma:-um, -a

Tahmis 10

Mısra: 9

Memleket, vatan, yurt.

Git ey nesîm-i perrân git yurduma
haber ver
Artık ta hammülüm yok gurbette âh ü
zâra

yükün:

1. yükün:-iîn

Diğer 1

Mısra: 120

Yük, ağırlık.

Germ-â-germ ederek alışverişi
Yükün başlar iken kamancasına

yumdu dünyâdan gözün:

1. yumdu dünyâdan gözün:-iîn

Kıt'a 32

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, hayatını kaybetmek.

Bâğ-ı cennetten sürüşân çıksın istikbâl
için
Yumdu dünyâdan gözün bir dulhter-i
sîmîn-beden

yumurtadanmış:

1. yumurtadanmış:-dan, -mış

Kaside 6

Mısra: 125

Tavuk yumurtası.

yürürken:

1. yürürken:-r, -ken

Gazel 157

Mısra: 9

Yürümek, ilerlemek, yol almak.

Şehrâh-ı teceddüdde yürürken bu ne
ric'at
Göz aç ki devâm eyleyecektir bu
fecâ'at

yüsuf tevellüd eylese sulb-i mesihâdan:

1. yüsuf tevellüd eylese sulb-i

mesihâdan:-dan

Tahmis 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Yusuf peygamber, İsa peygamberin
omurga kemiğinden doğsaydı.*

Eğer Yüsuf tevellüd eylese sulb-i
Mesihâdan
Eyâ maksüd-ı mutlak zât-ı Hakkın
mahz-ı matlûbu

Yüsuf-ı âmâl:

1. Yüsuf-ı âmâl:

Gazel 63

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hız. Yusuf'un istekleri, emelleri.

Ufûl etmiş nazargâhımda İhsân Yûsuf-ı
âmâl
Meşâm-ı hasretim müştâk-ı bûy-ı pîrehen
kalmış

yuvasından atılan kuş gibi:

1. yuvasından atılan kuş gibi:

Kıt'a 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yuvasından atılmış, uzaklaştırılmış
olan bir kuş misali.*

Yuvasından atılan kuş gibi gönlüm
inler
Onu hep sâz-ı maḥabbetteki elḥân
avutur

yüz:

1. yüz:

Gazel 6

Mısra: 3

Yüz, çehre.

Nâz eder ammâ döner yüz bin tecellî
gösterir
Gamzesinden her nigâh-ı infiâlinden
bana

yüz bin:

1. yüz bin:

Gazel 40

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüz bin, pek çok.

Âferin bādâ ki âşık germ eder bāzâr-ı
aşk
Bir dil-i sūzân verir yüz bin gam-ı
hicrân alır

2. yüz bin:

Gazel 110

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yüz bin, pek çok.

Boş kalan mihrâblarda ka'be-cû bir
muktedâ yok
Eyledim yüz bin teveccüh kible-i âmâle
doğru

yüz bin sebep:

1. yüz bin sebep:

Tesdis 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Binlerce, sayısız sebep.

Yâr peymänen gehî îkrâr gâh inkâr eder
Gösterir yüz bin sebep dildâdesin bîzâr
eder

yüz bin temâşâ:

1. yüz bin temâşâ:

Kıt'a 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Binlerce görünüŖ.

Görür ehl-i nazar yüz bin temāŖā

Mücessem nürdur mir'ât-ı pākım

yüz dört kitabı:

1. yüz dört kitabı:-ı

Diğer 1

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

*Hız. Âdem'den Hz. Muhammed'e kadar
olan peygamberlerin bazılarına Allah
tarafından gönderilen kutsal kitapların
tamamı yüz dört tanedir.*

Ezberden okuruz yüz dört kitabı

Tevrâtı İncili Kur'āncasına

yüz sürdüğü:

1. yüz sürdüğü:-dük, -ü

Gazel 24

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Sevgiyi, saygıyı ve bağılılığı göstermek
için huzurunda yere eğilmek, ayağına
kapanmak.*

Büs-ı leb-i cānāne gelir hātıra her bār

Yüz sürdüğü dem sāhil-i sebzine

denizler

yüzde:**1. yüzde:-de****Gazel 77**

Mısra: 6

Yüz, çehre.

Gülde zâhir hande olmuş bende feryâd-
ı hezâr
Müncelî her yüzde bir yüzden tırâz-ı
hüsn ü 'aşk

yüzden:**1. yüzden:-den****Gazel 72**

Mısra: 5

Yüz, çehre.

İki yüzden dahî mehcûr oldum
Görmedim rûy-ı safâ rûy-ı ferâğ

2. yüzden:-den**Gazel 77**

Mısra: 6

Yüz, çehre.

Gülde zâhir hande olmuş bende feryâd-
ı hezâr
Müncelî her yüzde bir yüzden tırâz-ı
hüsn ü 'aşk

3. yüzden:**Gazel 14**

Mısra: 8

Sebep, neden.

Doğar mı âlem-i dîgerde nerde bilmem
ki
Açılmamış bana bir yüzden âfîtab-ı
hayât

4. yüzden:-den**Gazel 32**

Mısra: 2

Sebep, neden.

Âşikâr olmakla zîr-i turrenden dîdâr-ı
yâr
Oldu her yüzden çıkıp derdi nihânım
âşikâr

5. yüzden:-den**Gazel 131**

Mısra: 5

Sebep, neden.

Hangi yüzden cāna minnetdir devā
eylerse cānān
Derd ü dermān bir tabîb-i işvenin ihsān
elinde

yüzelim:

1. **yüzelim:** -e, -lim

Diğer 1

Mısra: **61**

Yüzmek, su içinde ilerlemek.

Bir suda yüzelim mánend-i taka
Bahr-i maḥabbetde satalım caka

yüzemezmiş denilir lâf ile peynir gemisi:

1. **yüzemezmiş denilir lâf ile peynir gemisi:**

Kaside 5

Mısra: **27**

Kelime Tipi: **Atasözü**

*"Lafla peynir gemisi yürümez" atasözü,
şöyle yaparım, böyle yaparım demekle
yapılması gereken iş yapılmaz anlamında
kullanılan bir söz.*

Yüzemezmiş denilir lâf ile peynir gemisi
Bu lafin bir sonu gelmez mi ne çan çandır
bu

yüzer:

1. **yüzer:** -(e)r

Kaside 6

Mısra: **163**

Yüzmek, su içinde ilerlemek.

Ka ' rında yüzer yüzünde oynar
Her cilvede hoppalā-yı ḥamsi

yüzeriz:

1. **yüzeriz:-**(e)r, -iz**Gazel 134**

Mısra: 11

Yüzmek, bir durumun en aşırı derecesinde bulunmak.

Felâketin yüzeriz lüccesinde mest
müddâm
Belâyı gör ki gören kalmamış
kenâremizi

2. **yüzü:-**ü**Gazel 92**

Mısra: 2

Yüz, çehre.

Aldı benden beni bir nazlı semen tenli
güzel
Hattı sünbül yüzü gül sırmalı cepkenli
güzel

yüzünde:1. **yüzünde:-**ü, -n, -de**Kıt'a 66**

Mısra: 6

Yüz, çehre.

Sözünde rumüz-ı safâ muntavî
Yüzünde füyûz-ı Hüdâ münceî

2. **yüzünde:-**ü, -(n)de**Kaside 6**

Mısra: 163

Yüzey.

Ka 'rında yüzer yüzünde oynar
Her cilde hoppalâ-yı hamsi

yüzünden:1. **yüzünden:-**ü, -n, -den**Gazel 91**

Mısra: 3

Vesilesiyle, -den dolayı, -den ötürü.

yüzler:1. **yüzler:-**ler**Tahmis 8**

Mısra: 27

Yüz, çehre.

Sürüp dergâha yüzler ağlayan el
bağlayan islâm
Gelir feryâd ü istimdâda mâtem
çağlayan islâm

yüzü:1. **yüzü:-**ü**Gazel 52**

Mısra: 9

Yüz, çehre.

Sevgimin şimdi gülümser yüzü
gönlümde benim
Girer ihsân sanırım koynuma bir kız
geceler

Güzeller yüzünden alıp yâreler
Vatandan verirsin nişân ey gönül

yüzüyle:

1. **yüzüyle:** -ü, -y, -le

Gazel 42

Mısra: 1

Yüz, çehre.

Gîsû nikâbı kâ'be yüzüyle bekâm olur
Reng-i siyâh sût-re-i beytü'l-harâm olur

Z

zāde-i ümmü'l-garām:

1. zāde-i ümmü'l-garām:

Gazel 43

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Büyük, şiddetli aşk anasının çocuğu.

Dürr-i yefim isem sadef-i aşk içindeyim

Dürr-i yefim zāde-i ümmü'l-garām olur

zafer:

1. zafer:

Gazel 129

Mısra: 5

Savaşta kazanılan gâlibiyet, utku.

Vatan salâtını kılsam zafer sabâhında
Zafer sabâhı şu nâkûs-ı küfr ezân olsa

2. zafer:

Gazel 129

Mısra: 6

Savaşta kazanılan gâlibiyet, utku.

Vatan salâtını kılsam zafer sabâhında
Zafer sabâhı şu nâkûs-ı küfr ezân olsa

zâg:

1. zâg:

Gazel 72

Mısra: 2

Karga, II Rakip.

Rukabâ bezmine yâr oldu çerâğ
Mekr-i ülfette imiş bülbül ü zâg

zâg u zagan:

1. zâg u zagan:

Gazel 160

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Karga ve kuzgun.

Şāhîni sinek sandı o bîçâre örümcek
Zâg u zagan olmaz eşi kartaldır o
gerçek

Mısra: **70**

Bilemek.

Gönül yarasını gel sağlayalım
Sen çek hançerini biz zağlayalım

zâhiden:

1. **zâhiden:-den**

Tahmis 9

Mısra: **28**

*Çok dindar olup irfânı olmayan kimse,
kaba sofî.*

Gark-ı 'ummân-ı mahabbettir visâl
'âşıkları
Etme ey bîçâre zâhiden su'âl 'âşıkları

zâhid-i 'asel-nûş:

1. **zâhid-i 'asel-nûş:**

Kaside 6

Mısra: **171**

Kelime Tipi: -

Bal yiyen zahit.

Bak sofrada zâhid-i 'asel-nûş
'Âlemlere maskarâ-yı hamsi

zâhir:

1. **zâhir:**

Gazel 44

Mısra: **7**

Görünür, meydanda olan.

zâg u zağanın rağmına:

1. **zâg u zağanın rağmına:-ı, -(n)a**

Kaside 7

Mısra: **49**

Kelime Tipi: -

Karga ve çaylağın zıddına.

Zâg u zağanın rağmına bin bir çiçek
açtı
Bülbüllere cây oldu gülîstân-ı ma'ârif

zâglamışlardır:

1. **zâglamışlardır:-miş, -lar, -dır**

Gazel 44

Mısra: **8**

Bilemek.

O hünî gamzeler üstünde zâhir sanma
ebrûlar
Çekip tûğ-ı kazâ seng-i cefâdan
zâglamışlardır

zağlayalım:

1. **zağlayalım:-(y)a, -lım**

Diğer 1

O h n  gamzeler üstünde z hir sanma
ebr lar
 ekip fig-ı kaz  seng-i cef dan
z glamışlardır

2. z hir:

Gazel 77

Mısra: **5**

Görünür, meydanda olan.

G lde z hir hande olmuş bende fery d-ı
hez r
M ncel  her yüzde bir yüzden tır z-ı hüsn  
'aşk

3. z hir:

Gazel 87

Mısra: **6**

Görünür, meydanda olan.

H y-feş n ruhs r-ı ter leblerde benler
 teş n
Ravzadan n r oldu z hir bitti hem
k lhanda g l

4. z hir:

Gazel 138

Mısra: **10**

Görünür, meydanda olan.

ş r b içmez güzel sevmezdi havf
eylerdi düzahdan
Eğer k rs de z hir kavle v iz k il
olsaydı

5. zâhir:

Kaside 6

Mısra: 49

Görünür, meydanda olan.

‘Ayniyle vukû‘a geldi zâhir
Fikrimdeki hulyâ-yı hamsi

6. zâhir:

Kıt'a 23

Mısra: 3

Görünür, meydanda olan.

Devr-i hürriyyetle zâhir farkı devr-i
sâbıkın
Şimdi seylâb-ı sakâ teksîr eder
mecrâsım

7. zâhir:

Kıt'a 67

Mısra: 5

Görünür, meydanda olan.

Elde zâhir câm-ı sahbâ dîde maḥmûr-ı safâ
Sâkiyân-ı bezm-i sevdâ cümle dâmen
dermiyân

zâhir âfâkında giryânî-i sevdâ subhumun:1. zâhir âfâkında giryânî-i sevdâ
subhumun:**Kıt'a 20**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Görünen âlemde sevdadan, aşktan
ağlayan sabah vakti.*

Zâhir âfâkında giryânî-i sevdâ
subhumun
Bâriz a 'mâkında târîki-i yeldâ leylimin

zahîrim:

1. zahîrim:-im

Kaside 3

Mısra: 18

*Yardım eden, destekleyen, arka çıkan
(kimse).*

Devrân beni sevdâya düşürmüş yeni
baştan
Tevfik-i Hüdâvend ola her işte zahîrim

zahmet-âver:

1. zahmet-âver:

Kaside 6

Mısra: 239

Zahmet, sıkıntı, zorluk veren.

Olmazsa da öyle zahmet-âver
Keskinse de usturâ-yı hamsi

zahm-ı cânsitân:

1. zahm-ı cânsitân:

Gazel 43

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Can alıcı, öldürücü yara.

İhsân açar cinânıma bin zahm-ı
cânsitân

Ol gamzeler ki kavs-i kazâdan sihâm
olur

zahm-ı cevri-yâr:

1. zahm-ı cevri-yâr:

Gazel 37

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin siteminin yarası.

Peykân-ı gamze tîr-i nîgeh zahm-ı cevri-
yâr

Durmaz geçer bu kalbimi ammâ deler
geçer

zahm-ı dil-i giryânı:

1. zahm-ı dil-i giryânı:-ı

Gazel 82

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ağlayan gönlün yarası.

Bâ-cilve-i hayrânı sermest ederek cânı

Zahm-ı dil-i giryânı eyvâh kanatmışsın

zâil olsadı:

1. **zâil olsaydı**:-sa, -(y)dt-sa, -y, -di

Gazel 138

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yok olmak, ortadan kalkmak.

Gelip eyyâm-ı vuslat derd-i firkat zâil
olsaydı
Vefakâr olsa hübân lutfâ bir an mâil
olsaydı

Kelime Tipi: -

Gam, keder, hüznün karanlığı.

Zalâm-ı ğam kesilir kâinât-ı neş'e
tamâm

O nûr-ı dîde gözümünden benim nihân
olsa

zalâm-ı külb-i mahzûna:

1. **zalâm-ı külb-i mahzûna**:-a

Gazel 81

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hüzünlü,kederli kulübenin karanlığı.

Zalâm-ı külb-i mahzûna yanmadınsa
çi-sûd
Çerâğ-ı muhteşem-i âstân-ı hurrem isen

zalâm-ı nekbete:

1. **zalâm-ı nekbete**:-e

Gazel 134

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Talihsiz, uğursuz karanlık.

Zalâm-ı nekbete gark eyleyen
sitâremizi
Belâ-yı cân ü dil etmiş o mâh-pâremizi

zalâm-ı sâmu:

zalâm:

1. **zalâm:**

Gazel 54

Mısra: 8

Karanlık,zulmet.

Leyâlî farkına bir sâye-i ziyâ düşmez
Zalâm içinde hayâletle dem-güzâr
oluruz

2. **zalâm:**

Muhammes 2

Mısra: 20

Karanlık,zulmet.

Olsun ziyâsı vâdi-i Eymen Kelîminin
Kalmış zalâm içinde tecellîlerim benim

zalâm-ı ğam:

1. **zalâm-ı ğam:**

Gazel 130

Mısra: 7

1. zalām-ı şāmı:-ı

Gazel 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Akşamın karanlığı.

Bilmem zalām-ı şāmı nasīb-i ezel midir
Ağlar sevād-ı bahtıma bir zühreden
ziyā

zālīm:

1. zālīm:

Gazel 21

Mısra: 5

*Zulmeden,eziyet eden,acımasız
davranan.*

Müteessir görünür belki o zālīm bir gün
Etse feryādım eğer cevher-i hārāya
nüfûz

2. zālīm:

Rûbai 13

Mısra: 4

*Zulmeden,eziyet eden,acımasız
davranan.*

Benden bana hep seninle sevdā geldi
Senden sana çok şikāyetim var zālīm

zālimde:

1. zālimde:-de

Gazel 75

Mısra: 8

*Zulmeden,eziyet eden,acımasız
dayranan.*

Mazlumu olup pür-hün âteşlere
yanmışken
Zālimde terahhum yok vicedân-ı
te'ellüm yok

zamân:

1. zaman:

Gazel 11

Mısra: 10

Zaman, devir, çağ.

Beste-leb kalmazdım İhsân böyle ben
Bir zaman yârimle kalsam leb-be-leb

2. zaman:

Gazel 26

Mısra: 5

Zaman, devir, çağ.

Bu uzun şitâ-yı hayâtımın dem-i sayfı
gelmedi bir zaman
Bu kadar sinîn-i safâ geçer bu kadar
bahâr u hazân olur

3. zaman:

Gazel 40

Mısra: 7

Zaman, devir, çağ.

Hün-çegân müjgânı çekmez sinesinden
bir zaman
Hün eder rîzân şehîdân-ı mahabbet şân
alır

4. zaman:

Gazel 44

Mısra: 4

Zaman, devir, çağ.

Safâ-yı vashı firkat sürü mâtemdir eder
ta 'kâb
Gülenler çok zaman hüsrâna düşmüş
ağlamışlardır

5. zaman:

Gazel 89

Mısra: 9

Zaman, devir, çağ.

Olmamıştır bir zaman zevk-âşinâ-yı
iftirāk
Bezm-i hâs-ı vasla İhsân olmadan
mahrem gönül

6. zamân:

Gazel 91

Mısra: 14

Zaman, devir, çağ.

Yeter yaktın İhsânı cevrin yeter
Ararsın yamp bir zamân ey gönül

7. zamân:

Gazel 96

Mısra: 1

Zaman, devir, çağ.

Ne cevr-i âleme bîgâne bir zamân
buldum
Ne cevr-i âlemi ta' dâd için amân
buldum

8. zaman:

Gazel 103

Mısra: 1

Zaman, devir, çağ.

Olmadan bir zaman refâha vatan
Vatanım oldu âh ü vâha vatan

9. zamân:

Gazel 106

Mısra: 7

Zaman, devir, çağ.

Küşâde-pehlû bürehne-sâid o mâh
sızmış zamân müsâit
Sen ol da âşık tahammül eyle fütâde
cânlar nasıl dayansın

10. **zamān:****Gazel 106**

Mısra: 13

Zaman, devir, çağ.

Zemīne düşmüş liyākatimden zamān
utansın cihān utansın

11. **zamān:****Kaside 7**

Mısra: 57

Zaman, devir, çağ.

İntāk ederim böyle zamān gördü mü bir
an
Koyusun elini göğsüne vicdān-ı ma'ārif

12. **zamān:****Tahmis 7**

Mısra: 4

Zaman, devir, çağ.

Vefā düşmen ehıbbā-yı zaman agyār
bir dürlü
Zamān bir dürlü ben bir dürlü vaz'-ı
yār bir dürlü

Kelime Tipi: Kalp İfade*Zamanı, vakti gelmek, erişmek.*

Temayül et bize bir lahza sāye-dār
olalım
Zamān gelir ki düşer hāke bir mezār
oluruz

zamān olur:1. **zamān olur:-(u)r****Gazel 26**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Zamanı olmak, günü gelmek.

Ne gam ey nigār-ı cefā-meniş dil-i zārı
vakf-ı gam eylesen
Anılır benim de mahabbetimin bu cihān
içinde zamān olur

zaman zaman:1. **zaman zaman:****Gazel 30**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ara sıra.

Zaman zaman gezerim gözlerinde
sevgilimin
Şikār-ı gamze de olsam tegāfülüm
yoktur

zamān gelir:1. **zamān gelir:-(i)r-ir****Gazel 54**

Mısra: 10

2. zaman zaman:

Gazel 73

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bazen, ara sıra.

Edince va‘dini İhsân zaman zaman
ihtâr
Diyor ki yâr mazâ mâ mazâ latîf latîf

3. zamân zamân:

Gazel 95

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bazen, ara sıra, kimi zaman.

Giryân olurum zamân zamân ben
Eyler o zemîn zemîn tebessüm

4. zamân zamân:

Gazel 106

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bazen, kimi zaman, ara sıra.

Leyâl-i hicrân sabâha ermiş o mest-i
nâz ü edâ uyansın
Zamân zamân nûş edip lebinden gönül
şarâb-ı visâle kansın

5. zaman zaman:

Gazel 130

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bazen, kimi zaman, ara sıra.

Yanıp zaman zaman İhsân şikâyet
etmezdim

Vefâ dedikleri efsânenen nişân olsa

6. zaman zaman:

Gazel 130

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bazen, kimi zaman, ara sıra.

Yanıp zaman zaman İhsân şikâyet
etmezdim

Vefâ dedikleri efsânenen nişân olsa

İhsân enîn-i rûh ile ben nâle-kâr iken

Uymam zamâne tekyesinin hü y

hâyına

zamân-ı büse:

1. zamân-ı büse:

Gazel 128

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Öpme zamanı.

Zamân-ı büse gelmiş gamzeler mestâne
ben sermest

Alıp vermez mi rindân-ı mahabbet mest
iken büse

zamân-ı ebu'l-fethde baytarbaşlık hizmetin
görmüş olan koyun baba kuddise sırrahu'l-
a'lânın der-i âliyyede eski 'ali paşada kâin
türbelerine her bâr ziyâretleriyle nüzûrât-ı
kesireleri vâki' olur:

1. zamân-ı ebu'l-fethde baytarbaşlık
hizmetin görmüş olan koyun baba
kuddise sırrahu'l-a'lânın der-i âliyyede
eski 'ali paşada kâin türbelerine her bâr
ziyâretleriyle nüzûrât-ı kesireleri vâki'
olur:

Dîğer 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Fatih Sultan Mehmed zamanında
baytarlık görevini yerine getirmiş olan
"Koyun Baba"nın (sırrı takdis olunsun,
mukaddes olsun) İstanbul'da olan*

zamandan:

1. zamandan:-dan

Gazel 70

Mısra: 1

Zaman, devir, çağ.

Ne zamandan olur vefâ melhûz

Ne de bir çeşm-i âşinâ melhûz

zamâne:

1. zamâne:

Gazel 122

Mısra: 10

İçinde bulunulan zaman, dönem.

*türbelerine her defa yapılan ziyaretlerle
adakların çoğu gerçekleşir.*

zamân-ı Ebu'l-fethde baytarbaşlık
hizmetin görmüş olan Koyun Baba
Kuddise sırrahu'l-a'lânın der-i
'âliyyede Eski 'Ali Paşada kâin
türbelerine her bâr ziyaretleriyle
nüzüât-ı kesîreleri vâki' olur

zamân-ı vuslatının:

1. zamân-ı vuslatının:-ın, -in

Gazel 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma zamanı, vakti.

Gözümde gözlerinin parlayan
tebessümüdür
Zamân-ı vuslatının şâd-ı ber-güzârı
bana

zamânın:

1. zamânın:-ın

Kıt'a 66

Mısra: 28

Zaman, devir, çağ.

Hudâ-hâfiz olsun nazar değmesin
Zamânın dönüp dâde-i ahveli

zamanından:

1. zamanından:-i, -n, -dan

Gazel 53

Mısra: 5

Zaman, devir, çağ.

Dü-câm-ı şâh eser olmuş Cem'in
zamanından
Bu bezm-i şevke kalıp yâdigâr
gözleriniz

zannederim:

1. zannederim:-(e)r, -im

Gazel 153

Mısra: 6

Zannetmek, sanmak, düşünmek.

Tersim edemez fırçası ressam Münîf
Pek anlayamaz zannederim akl-ı şerîfin

zannetme:

1. zannetme:-me

Gazel 21

Mısra: 3

Zannetmek, sanmak, düşünmek.

Görünen dâneyi zannetme süveydâ-yı
derûn
Nokta-i hâlidir etmiş dil-i şeydâya
nüfûz

2. zannetme:-me

Gazel 77

Mısra: 3

Zannetmek, sanmak, düşünmek.

Hüsni mahz-ı nâz olup zannetme 'aşk
olmuş niyâz
Hem-revândır şeh-per-i nâz ü niyâz-ı
hüsni ü 'aşk

3. zannetme:-me

Gazel 161

Mısra: 9

Zannetmek, sanmak, düşünmek.

Zannetme Kalender gibi kem-kümleri
vardır
Hammâm-ı hayâlinde ne güm-gümleri
vardır

zannetmeyiniz:

1. zannetmeyiniz:-me, -y, -iniz

Gazel 151

Mısra: 7

Zannetmek, sanmak, düşünmek.

Sizler gibi zannetmeyiniz hiçe satıldım
Yâhüd topal eşşekle kervâna katıldım

zannetse:

1. zannetse:-se

Tahmis 5

Mısra: 8

Zannetmek, sanmak, düşünmek.

Beklettin efendim beni çok beyt-i
hazende
Zannetse cihân çok mu a cânım beni
sende

zannum:

1. **zannum:-ım**

Gazel 152

Mısra: 6

Sam, düşünce.

Benzer ki müşevveş görünür çeşmine
dünyâ
Zannım bu ki gördün yine bir korkulu
ru'yâ

zânûde:

1. **zânûde:-de**

Tahmis 3

Mısra: 24

Diz.

Döner raksân u hayrân şevki gör sahn-ı
mahabbette
Sebû zânûde sâgar elde yâr âgûş-ı
vuslatta

zarar gördüm:

1. **zarar gördüm:-dii, -m**

Kıt'a 64

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kötü sonuca uğramak, kayba uğramak.

Ben ticâret-gâh-ı 'âlemden zarar
gördüm diye
Sırtı bir nev-kisve-i pür-île ilbâs
eylemiş

zarîfâne:

1. zarîfâne:

Gazel 109

Mısra: 8

Zarif bir şekilde, incelikle.

Dilbeste-i süzânımı bilmezmiş efendim
Yandım o zarîfâne tegâfüllere karşı

zâten:

zâten:

Şarkı 7

Mısra: 3

Doğrusu, esasen.

Çam nakşını zâten bu gönülden sile
geldik
Çamlıklara gittik tura çıktık dile geldik

zâtı:

1. zâtı:

Diğer 2

Mısra: 10

Kendine has.

Onda etmiş ibtidâ hem onda bulmuş intihâ
'Ârif-i 'ilm-i bozuntudur o rûtbeye zâtı kim

2. zâtı:

Diğer 5

Mısra: 1

Kendine has.

'Ârif-i 'ilm-i bozuntudur o rûtbeye zâtı kim
Sen neğamdan bahsedersin ol ğanem der
mutlaka

zât-ı a'lâ-päye:

1. zât-ı a'lâ-päye:

Kaside 7

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Yüce, ulu kimse.

Ey zât-ı a'lâ-päye Necatî beyfendi
Fâhrü'l-vükela zîver-i eyvân-ı ma'ârif

zât-ı 'aşka:

1. zât-ı 'aşka:-a

Tahmîş 9

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Aşık kişi.

Handeler demler terennümler sabâdan
geçtiler
Şâhid-i hüsn etti zât-ı 'aşka ref'-i pîrchen

zât-ı hakkın mahz-ı matlûbu:

1. zât-ı hakkın mahz-ı matlûbu:-u

Tahmis 1

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Yüce Allah'ın istediğinin ta kendisi.

Eğer Yūsuf tevellüd eylese sulb-i

Mesihâdan

Eyâ maksûd-ı mutlak zât-ı Hakkın mahz-ı
matlûbu

zât-ı mevlâdan:

1. zât-ı mevlâdan:-dan

Tahmis 1

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Yüce Allah.

Şarâb-ı 'aşk olur şevkinle cüşân bezm-i
sevdâdan

Cemâlin en mukaddes bir nişandır zât-ı
Mevlâdan

zâtına:

1. zâtına:-ı, -(n)a

Kıt'a 65

Mısra: **19**

Kişi, kişinin kendisi.

Develioğlu bulup zâtına şeyh etti
hemân

Seni koçlar gibi tos urmada fevkalâde

zavallı:**1. zavallı:****Gazel 22**

Mısra: 7

Çaresiz, acınacak durumda olan, aciz.

Ömrümüz bir zavallı berk-i hazân
Reh-i sevdâda rûzgâra gider

2. zavallı:**Gazel 129**

Mısra: 4

Çaresiz, acınacak durumda olan, aciz.

Şikeste-per bu garîb elde ben kalır
mıydım
Zavallı kuşlara bir yerde âşiyân olsa

zayf:**1. zayf:****Kıt'a 36**

Mısra: 2

Misafir, mihman, konuk.

Şâdî vü Fu'âd hem Nihâd olmuş idik
Mânend-i dü-beyt bir safâhâned zayf

zebân:**1. zebân:****Gazel 17**

Mısra: 5

Dil. II Konuşma, söyleme.

Zebân dem-beste rîzân eşk-i hicrân
Aman vermez bu muhrîk mâcerâ hiç

zebân olup:**1. zebân olup:-up****Kaside 1**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Lisan olmak, konuşabilmek.

Şu turfa hey'et içinden dehân-ı
mevcûdât
BİRER zebân olup eylerdi 'arz-ı hamd ü
senâ

zebân-ı efsahı:**1. zebân-ı efsahı:-ı****Kaside 1**

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Sözü düzgün ve açık söyleyen dil.

Zebân-ı efsahı bir nâvidân-ı feyz ü
fütûh
Beyân-ı emlağı mecrâ-yı sırr-ı mâ-evhâ

zebûn:**1. zebûn:****Diğer 1**

Mısra: 79

Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz.

Sih-i intizârda olduk pek zebûn
Yaktık cân u teni biryâncasına

2. zebûn:

Tahmis 4

Mısra: 6

Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz.

Sabr u tâkat masraf-ı çâk-ı girîbân oldu
hep
Gittim elden dostlar bir yâre dil verdim
zebûn

zebûn-küş:

1. zebûn-küş:

Gazel 155

Mısra: 7

*Zayıfları ezen, âcizlere acımayan
(kimse).*

Olmuştur onun vasfi zebûn-küş
mütecâviz
Nâzım beyefendiyle desek şöylece
câ'iz

zehr:

1. zehr:

Gazel 119

Mısra: 7
Zehir, acı.

Hırmān ile ben zehr içeyim sen mey-i
nāb iç
Ancak dem-i peymānede peymānı
unutma

2. zehr:

Gazel 136
Mısra: 1
Zehir, acı.

Ömrümün peyveste zehr ettim de zevk
eyyāmını
Derde düştüm ağlarım āh ettim andım
nāmını

zehr-ābe-i hırmān:

1. zehr-ābe-i hırmān:

Gazel 20
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Umutsuzluğun çok acı suyu.

Kesmem yine ümmidimi ben dolsa da İhsān
Zehr-ābe-i hırmān ile peymāne-i ümmīd

zehrābe-i hırmān:

1. zehrābe-i hırmān:

Kaside 7
Mısra: 93

Kelime Tipi: -
Nasipsizlik, keder dolu acı su.

Zehrābe-i hırmān içirirken bana her
dem
Ağyāre sunar mey dolu fincān-ı ma‘ārif

zehrābe-i peymānemizi:

1. zehrābe-i peymānemizi: -miz, -i

Gazel 135
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Zehirli içki kadehi.

Bize yār olmadı sākī-i devā-kār İhsān
İçelim derd ile zehrābe-i peymānemizi

zehrāb-ı iftirāk:

1. zehrāb-ı iftirāk:

Gazel 35
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrıluğun acı, zehirli suyu.

İhsān içirdiler bana zehrāb-ı iftirāk
Hübān visāli va‘d ile ferdāya saldılar

zehr-i hicrān:

1. zehr-i hicrān:

Gazel 131
Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayrılık zehri.

Bir taraftan zehr-i hicrân ta'n-ı düşmân
bir taraftan

Dôstlar bâzîçe oldum bir yamân fettân
elinde

zehrîn:

1. zehrîn:

Gazel 116

Mısra: **5**

Zehir gibi, acı.

Zehrîn olur rāh-ı safâ cānāne-i rūh-
āşinā

Derd-āzmā âşıkların olmazsa mahrem
rāzına

zemîn:

1. zemîn:

Gazel 31

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Yer, mahal, toprak.

Semâ-yı nev-bahâr içinde şâ'irân melek
sever

Zemîn zemîn çiçek sever 'izâr-ı yâri
pek sever

2. zemîn:

Gazel 17

Mısra: 8

Yeryüzü, dünya.

O hiçistanda püyânım ki olmuş
Zemîn müstağrak-ı hiçi semâ hiç

3. zemîn:

Gazel 167

Mısra: 8

Yeryüzü, dünya.

Füyüz-ı 'aşk-ı pâkin birbirinden eyler
istirkâb
Zemîn bir mest-i ma'zûr âsumân
meshûr 'aşkıdan

4. zemîn:

Tahmis 8

Mısra: 30

Yeryüzü, dünya.

Îlâhî gûlsün artık bunca yıl kan ağlayan
islâm
Dil ağlar çeşm-i cân ağlar zemîn ağlar
semâ ağlar

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yer yer, zaman zaman.*

Giryân olurum zamân zamân ben
Eyler o zemîn zemîn tebessüm

zemîne:

1. zemîne:-e

Gazel 53

Mısra: 7

Yeryüzü, dünya.

Zemîne nakil olur zümrüdîn ufuklardan
Nigâh-ı nîm ile bin nev-bahâr
gözleriniz

zemîn-i âlem-i işret:

1. zemîn-i âlem-i işret:

Gazel 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İçki eğlencesinin ortamı.*

Zemîn-i âlem-i işret mi lâle-zâr mıdır
Bu yerde ruhu Nedîmin piyâle-kâr
mıdır

zemîn-i cilde:

1. zemîn-i cilde:-de

Gazel 26

Mısra: 12

1. zemîn zemîn:

Gazel 95

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Edalı, nazlı yer.

Neden āsumān-ı ümīdime olamaz
sūheyl ziyā-feṣān
Bu zemīn-i cilde herkesin meh-i
tābdārı ayān olur

zemīn-i gamda:

1. zemīn-i gamda: -da

Gazel 104

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gam, keder âlemi.

Zemīn-i gamda emellerden ayrılan
gönlüm
Garipser de arar bir mekân semâlardan

zemīn-i işve:

1. zemīn-i işve:

Gazel 69

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İşve, cilve yeri.

Bu zemīn-i işve vü şiveden alıp ol
vücūdu misāl-i cān
Çıkarır semâlara hüsn ü şak u mahabbet
eyleyip ihtilāt

zemīn-i şürede güller bulurdu neşv ü nemā:

1. zemîn-i şürede güller bulurdu neşv ü nemâ:

Kaside 1

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Güller, yeryüzünün verimsiz topraklarında gelişme ve büyüme elde ederdi.

Sehâb-ı mekremetinden kapaydı reşha-i nem
Zemîn-i şürede güller bulurdu neşv ü nemâ

zemîn-i zulme:

1. zemîn-i zulme:-e

Gazel 94

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Dünyanın zulmü.

Ey zemîn-i zulme baş eğmiş yatan
biçâre halk
Varken ecdâdında bir kan sende bir kan
görmedim

zemîninde:

1. zemîninde:-i, -n, -de

Gazel 91

Mısra: 12

Yer, mahal.

Sakın gamzelerden sakın olmasın
Muhabbet zemîninde kan ey gönül

zemîninden:

1. zemîninden:-i, -n, -den

Gazel 96

Mısra: 17

Yer, mahal.

Gezip gülüştüğümüz yerlerin
zemîninden
Hudâ-yı arşa çıkan girye-i nihân
buldum

2. zemîninden:-i, -n, -den

Kıt'a 27

Mısra: 2

Yer, mahal.

Siper cezbetmemiş düşmüş de yakmış
ra'd-i istibdâd
Dağılmış bezmi şürânın duman çıkmış
zemîninden

zemzeme-i nevbet-i şâdi:

1. zemzeme-i nevbet-i şâdi:

Kaside 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Yaşar Şadi için çalınan muzıkanın
nağmeli sesi, ezgisi.*

Etrâfi sarar zemzeme-i nevbet-i Şâdi
Âfâkı tutar çın çın-ı elhân-ı ma'ârif

zenbür:

1. zenbür:

Gazel 162

Mısra: 14

Arı, bal arısı.

Megesrân olma gel şîrin-mezâk ol
bezm-i helvâdan
Çiçekten bal alır zenbür olursun böyle
kalmazsın

zencir:

1. zencir:

Kaside 7

Mısra: 45

Zincir, bağ.

Zencir ile hem dört yanı bağlandı
sarıldı
Tutmaz bu yaman 'îfriti kaytân-ı
ma'ârif

zerâfet:

1. zerâfet:

Gazel 157

Mısra: 6

İncelik, zarıflık.

Ey âkbaba bâliyle uçan serçe-i hilkat
Mef'ûl ü mefâil ile ötmekse zerâfet

2. zerâfet:

Gazel 163

Mısra: 19

İncelik, zarıflık.

Latîfe, nükte zerâfet yazar sunar tab'ım
Mezâk-ı âleme yer yer beğen beğen
diyerek

zerâfette:

1. zerâfette:-le

Kaside 4

Mısra: 15

İncelik, zarıflık.

Bir özge zerâfette eder nükteye âgâz
Garsonlara marsonlara derken
beyefendi

zer-nişân:

1. zer-nişân:

Gazel 1

Mısra: 10

Altın işlemeli.

Vücûdu bir kelebektir elimden uçtu
benim
Yerinde kaldı heman zer-nişân gubârı
bana

zerrâtı:

1. zerrâtı:-ı

Gazel 165

Mısra: 6

Zerreler, tüm varlıklar.

Meyl-i güftârın senin ey âfitâb-ı kibriyâ
Hey ne mu'ciz şivedir zerrâtı hep intâk
eder

zerre:

1. zerre:

Gazel 2

Mısra: 11

Az miktar, çok küçük .

Bir katre neş'e, zerre ziyâ şemme
tesliyet
Yok bir nazar bu sahnede üftâde aşinâ

2. zerre:

Gazel 39

Mısra: 5

Az miktar, çok küçük .

Dâd ü sitâd-ı işvede yok zerre
medhalim
Hemvâre aldılar beni hemvâre verdiler

3. zerre:

Gazel 107

Mısra: 9

Az miktar, çok küçük .

Vefâdan zerre görsem devâsız derd için
ben
Arardım çâre elbet vefâ
merhemlerinden

4. zerre:

Gazel 120

Mısra: **10**

Az miktar, çok küçük .

Bir zamanlar şâhid-i bahtım olup
âyinedâr
Zerre kondurmazdı mir'ât-ı dilin gerd
üstüne

zerreler:

1. zerreler:-ler

Tahmis 1

Mısra: **8**

Az miktar, çok küçük .

Acıb olmaz dönüp hurşîd gökten meh
dü-nîm olsa
Bulunmaz bir mesîlin zerreler mihr-i
cesîm olsa

zerreleriz:

1. zerreleriz:-ler, -iz

Gazel 56

Mısra: **2**

Az miktar, çok küçük .

Sirişk-i şu'le-feriz çeşm-i intihâbdaysız
Kemîne zerrelerez mihre incizâbdaysız

zerrîn-ziyâ:

1. zerrîn-ziyâ:

Gazel 65

Mısra: 8

Altından yapılmış ışıık.

Perîşân kâkül-i zer-târı dest-i nâza
almış yâr
Yed-i beyzâya Hak zerrîn-ziyâ bir
şem'dân vermiş

zevâle:

1. zevâle:-e

Diğer 1

Mısra: 153

Sona erme, yerinden ayrırlıp gitme. II
Güneşin batması, parlaklığının azalması.

Fırsatı kaçırdık zevâle yandık
Derdı elimizde kavala yandık

2. zevâle:-e

Gazel 93

Mısra: 2

Sona erme, yerinden ayrırlıp gitme. II
Güneşin batması, parlaklığının azalması.

Leyâl içinde nihân bir hayâle
ağlıyorum
Zevâle mâil olan bir hilâle ağlıyorum

3. zevâle:-e

Gazel 93

Mısra: 7

Sona erme, yerinden ayrırlıp gitme. II
Güneşin batması, parlaklığının azalması.

Gurûb içinde nümâyân zevâle
benziyorum
Bu hâle ağlıyorum ben bu hâle
ağlıyorum

zevk:

1. zevk:

Gazel 47

Mısra: 1

Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.

Älem ü zevk ü safâ âlem-i sahbâda
çıkâr
Sâkiyâ bâde ver âlâmı hemân bâde
çıkâr

2. zevk:

Gazel 59

Mısra: 13

Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.

Zevk ehli safā-gāh-ı behiştin dahi îhsân
Gilmânına eyler nazar ebkârına bakmaz

3. zevk:

Gazel 81

Mısra: 9

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

Melâl-i âlemi zevk et o zevki tecdîd et
Bu dâr-ı köhnede sür âşinâ-yı mâtem
isen

4. zevk:

Gazel 107

Mısra: 3

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

Tehî peymâne yok mey elem çok zevk
nâbüd
Kalan efsâneler var bu câmin
Cemlerinden

5. zevk:

Gazel 132

Mısra: 8

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

Bîçârelerin sirişki hâlâ
Zevk ehline bergüzâr olur mu

6. zevk:

Gazel 136

Mısra: 1

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

Ömrümün peyveste zehr ettim de zevk
eyyâmını
Derde düştüm ağlarım âh ettim andım
nâmını

7. zevk:

Kaside 1

Mısra: 18

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

Kulüb-ı 'âlemi etmişti mest-i
müstağrak
Olunca zevk demâdem bu rütbe neş'e-
fezâ

8. zevk:

Tahmis 6

Mısra: 19

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

Zevk-i hayrânî-i dîdârına bin zevk fedâ
Bir görün kevkebe-i hüsnüne hayrân
olayım

1. zevk ehline:-i, -(n)e

Kaside 6

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Lezzet sahibi.

Cennettede çünkü mâ-hazarmış
Zevk ehline baklavâ-yı hamsi

zevk ü ğam-ı rüzgâr:

1. zevk ü ğam-ı rüzgâr:

Rûbai 26

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Eğlence ve keder rüzgarı.

Bir dem gibi rüzgâr hiçi müncer
Zevk ü ğam-ı rüzgâr hiç-ender-hiç

zevk u 'işrette:

1. zevk u 'işrette:-te

Tahmis 3

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Eğlence ve içki.

Bahâr-ı neş'e-peydâ 'âşıkân gülzâr-ı
sohbette
Niyâz ü nâz olur peyveste rindân zevk
u 'işrette

zevk u sevk:**zevk ehline:**

1. zevk u şevke:-e

Kıt'a 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zevk, keyif ve coşkunluk.

Dem urup huz mā safā da ' mā kederden
muttasıl
Yan gelip yattın da zevk u şevke kattın
keyfini

zevk ü tarab:

1. zevk ü tarab:

Şarkı 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zevk ve eğlence.

Sevmekle sevilmele geçen cilde-i
sohbet
Sevdā heyecan zevk ü tarab neş'e
maḥabbet

zevk-âşinā-yı iftirāk:

1. zevk-âşinā-yı iftirāk:

Gazel 89

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayrılığın zevkini bilen.

Olmamıştır bir zaman zevk-âşinā-yı
iftirāk
Bezm-i hās-ı vasla İhsān olmadan
mahrem gönül

zevk-âver:**1. zevk-âver:****Kaside 3**

Mısra: 10

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

Kıs kıs gülerim müdhike-i 'âleme lâ-
kayd

Zevk-âver olur tarz-ı mizâh üzre
safirim

zevke:**1. zevke:-e****Gazel 108**

Mısra: 15

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

Bin zevke değer seninle içmek
Bir katre mey-i şebâne çapkın

zevki:**1. zevki:-i****Gazel 81**

Mısra: 9

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

Melâl-i âlemi zevk et o zevki tecdîd et
Bu dâr-ı köhnede sür âşinâ-yı mâtem
isen

zevk-i bahârî:**1. zevk-i bahârî:-i****Tahmis 5**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

İlkbaharın zevki, eğlencesi.

Hem-reng-i hazân etme gülüm zevk-i
bahârî

Mânend-i hezâr etmeyeyim nâle vü zârî

zevk-i bî-pâyân:**1. zevk-i bî-pâyân:****Gazel 29**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sonsuz, tükenmez zevk.

Dilde var bir zevk-i bî-pâyân güzeller
bî-amân

Kayd-ı sevdâdan bu cân bilmem nasıl
âzâd olur

zevk-i câm:**1. zevk-i câm:****Gazel 41**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kadehin verdiği zevk.

Büs et rahîk-ı la'lini öp sebz-i hattını
Zevk-i çemenle tām olıcak zevk-i cām
olur

zevk-i cemenle:

1. zevk-i cemenle:-le

Gazel 41

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yeşilliğin zevki.

Büs et rahîk-ı la'lini öp sebz-i hattını
Zevk-i çemenle tām olıcak zevk-i cām
olur

zevk-i cennettir:

1. zevk-i cennettir:-tir

Kıt'a 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cennetin zevki, eğlencesi.

Bilir mi havf ü recā bir gönül ki kasdı
onun
Ne bîm-i nâr-ı cehennem ne zevk-i
cennettir

zevk-i dem-i cem:

1. zevk-i dem-i cem:

Gazel 141

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Şarabın mucidi olan Cem'in
dönemindeki zevk, eğlence.*

Nüş ederek cām-ı mey-i şu'le tâb
Böyle gerek zevk-i dem-i Cem dedi

zevk-i dünyādan:

1. zevk-i dünyādan:-dan

Kaside 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Dünyanın zevki, tadı.

Zevk-i dünyādan da biz me'yūs olan
ğāfilleriz
Bilmedik ārām ü kadr-i 'ömrü rıhlet
bekleriz

zevk-i hayrāni-i dīdārına:

1. zevk-i hayrāni-i dīdārına:-ı, -n, -a

Tahmīs 6

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzel yüzüne duyulan

hayranlılığın hazzı.

Zevk-i hayrāni-i dīdārına bin zevk fedā
Bir görtün kevkebe-i hüşnüne hayrān
olayım

zevk-i kevserde:

1. zevk-i kevserde:-de

Rübai 29

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Cana can katan, cennet suyunun tadı,
lezzeti.*

Bulmam o mezākı feyz-i sâğarda bile
Sâğarda değil de zevk-i kevserde bile

zevk-i mâhtâbdavız:

1. zevk-i mâhtâbdavız:-da, -y, -ız

Gazel 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mehtabın güzelliği.

Görünce ârızını la'l-i yâri būs ederiz
Şarāb-ı nāb içeriz zevk-i mâhtâbdavız

zevk-i mey-i nüşineye:

1. zevk-i mey-i nüşineye:-e, -(y)e

Gazel 80

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hoşa giden,tatlı şarabın zevki.

Hemān āgüşuna çek yâri ko yansın
agyār
Çekilip bir yana zevk-i mey-i nüşineye
bak

zevk-i vahdet:

1. zevk-i vahdet:

Tahmis 7

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Birlik, tek olma zevki.

Bakıp kesrette görmüş zevk-i vahdet

dide-i bîdâr

Bu rengârenk meşhûdâtda Tal' at

cemâl-i yâr

zevk-i vashm:

1. zevk-i vashm:-i, -n, -t

Gazel 142

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Kavuşma zevki, mutluluğu.

Ne zevk-i vashmı tattık ne cām-ı la'lini

İhsân

Şebâbımız bu tahassürlü intizâr ile

geçti

zevkin:

1. zevkin:-in

Diğer 1

Mısra: **65**

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

Zevkin değil ise nüş etmek rakı

Şampanya içeriz terk et merâkı

zevkine:1. **zevkine:**-i, -n, -e**Gazel 79**

Mısra: 2

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

La'l-i leb-i sâkiden öpen sâgar olaydık
Tesnîm-i bekâ zevkine reşk-âver
olaydık

2. **zevkine:**-i, -n, -e**Gazel 143**

Mısra: 13

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

İhsân uyunca zevkine âvâre gönlümün
Gezdim vatan diyârını dîvâneler gibi

zevkini:1. **zevkini:**-i, -n, -i**Gazel 21**

Mısra: 11

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

Bugünün zevkini İhsân koma ferdâya
sakın
Edemez kimse serâ-perde-i ferdâya
nüfûz

2. **zevkini:**-i, -n, -i**Gazel 99**

Mısra: 11

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

Görmedin zevkini bir an mey-i
âmâlimizin
Kime İhsân kime tevcih-i hitâb
eyleyelim

3. **zevkini:**-i, -n, -i**Gazel 100**

Mısra: 5

*Hoşa giden bir şeyden duyulan
beğenme duygusu, haz.*

Nâr-ı gam-ı hicrinde cinân zevkini
buldum
Mânend-i Halilim ben o âteşlere
yanmam

zevrakcede:1. **zevrakcede:**-de**Kaside 6**

Mısra: 160

Küçük kayak.

Eylerse Hûdaya minnet eyler
Zevrakcede nâhudâ-yı hamsi

zevrakçe-sûvâr-ı zevk:

1. zevrakçe-süvâr-ı zevk:

Kaside 6

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

*Eğlencenin, lezzetin küçük kayığına
binen.*

Zevrakçe-süvâr-ı zevk iken ben
Kaldım bu sefer yayâ-yı hamsi

zevrak-ı dil:

1. zevrak-ı dil:

Kaside 1

Mısra: **105**

Kelime Tipi: -

Gönül, yürek kayığı.

Muhtî-i lücce-i 'isyanda kaldı zevrak-ı
dil
Nesîm-i lutf ile olsun kenâra bend-i
rehâ

zevrak-ı ümmîd:

1. zevrak-ı ümmîd:

Kıt'a 60

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Umut kayığı.

Bahr-ı istîgnâda esbâb-ı safâ tekmîl
olur
Zevrak-ı ümmîd için yelken kürek
eksik değil

zevzek:**1. zevzek:****Gazel 160**

Mısra: 3

Geveze, boş konuşan (kimse).

Koy lalka etsin yine hakkında o
zevzek
Zîrâ geliyor âmeden-i mevsim-i leylek

zevn-i incil eder:**1. zeyn-i incil eder:-(e)r****Gazel 168**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kutsal kitap olan İncil'i süsler.

Senâ-yı edeb-pâyidârın senin
Debîr-i ezel zeyn-i İncil eder

zevn-i sadef:**1. zeyn-i sadef:****Gazel 61**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sedef süsü.*

Deryâ-yı dilden dürr-i mahabbet
Zeyn-i sadef bir şehdâne gelmiş

zibende:**1. zibende:****Kaside 7**

Mısra: 68

Süslü, ziynetli.

'Azmin bize gösterdi bu şehrah-ı necâtı
Her küşesi zibende hıyâbân-ı ma'ârif

2. zibende:**Tahmis 6**

Mısra: 27

Süslü, ziynetli.

Ola zibende tarâvetle bahârın seherin
Bülbül-i nâtıkam oldukça senin nağme-
gerin

zibende sûret:**1. zibende sûret:****Kaside 2**

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Süslü, güzel görünüş.

Onda sûret-yâb olurken ziştî-i
eşkâlimiz
Sûret-i âyîneden zibende sûret bekleriz

zibende-sûret:**1. zibende-sûret:****Gazel 114**

Mısra: 7
Süslü görünümlü.

Nev-hat değil bu zibende-süret
Üstâd-ı kudret yazmış risâle

zib-i âgûş-ı vatan:

1. zib-i âgûş-ı vatan:

Kaside 2

Mısra: 155

Kelime Tipi: -

Memleketin, yurdun kucağının süsü.

Şâhid-i hürriyet olsun zib-i âgûş-ı vatan
'Azm ü rezm ehlerinden ey İhsân metânet
bekleriz

zib-ı dest:

1. zib-ı dest:

Gazel 23

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

El süsü.

Bulsa gülşende girîbânı rehâ hârından
Zib-ı dest olmağa bir gonca-i nev-reste
gelir

zıddeyn:

1. zıddeyn:

Kıt'a 24

Mısra: 3

Birbirinin aksi olan iki şey, iki zıt.

Bizde görsün içtimâ' etmez diyen
zıddeyn için
Bizde hürriyyet nıgehban-ı esârettir
bugün

zihî:

1. zihî:

Gazel 1

Mısra: 3

Ne güzel, ne hoş, ne iyi.

Zihî garâbet-i sâkî zihî garâbet-i mey
Ki câm-ı neş'eden evvel sunar humârı
bana

2. zihî:

Gazel 1

Mısra: 3

Ne güzel, ne hoş, ne iyi.

Zihî garâbet-i sâkî zihî garâbet-i mey
Ki câm-ı neş'eden evvel sunar humârı
bana

3. zihî:

Gazel 86

Mısra: 14

Ne güzel, ne hoş, ne iyi.

O mâhı bir gece lîsân gelir hayâl
ederim
Zihî hayâl-i şeb-i şâirâne-i âmâl

4. zihî:

Gazel 167

Mısra: 3

Ne güzel, ne hoş, ne iyi.

Zihî ğarrâ temâşâ hakkı bătıldan eder
tefrik
Gönüllerden çıkan âvâze-i Mansûr
'aşkından

5. zihî:

Kaside 1

Mısra: 73

Ne güzel, ne hoş, ne iyi.

Zihî şeref ki olur ğayr ez-rubûbiyyet
Senâ-yı zât-ı cemîlînde her ne dense
revâ

6. zihî:

Kıt'a 63

Mısra: 4

Ne güzel, ne hoş, ne iyi.

Efendim nerdeyiz biz nerde ıslâh etmek
ahvâli
Zihî feyz-i 'alâ ma'mûr olan hayrâtı
yıkık biz

7. zihî:

Tahmis 2

Mısra: **3**

Ne güzel, ne hoş, ne iyi.

Zihî mir'ât-ı pāk-i hāk-nümā nūr

Ruhun nūr u cebîn-i pür-safâ nūr

zihninden:

1. zihninden: -i, -n, -den

Gazel 148

Mısra: **4**

Akıl, düşünce, bellek.

Bir manzaradır düşmanımın hâl-i fecî'i

Zihninden efendim atıver fikr-i şenî'i

zıkr:

1. zıkr:

Gazel 42

Mısra: **10**

Dile getirme, zikretme.

Mihrâb-ı ebruvânına taptıkça ol bütün

İsm-i Celâli zıkr ile İhsân imâm olur

zikrinle:

1. zikrinle: -i, -n, -le

Tahmis 1

Mısra: 3

Dile getirme, zikretme.

Çıkar zikrinle gülbang-i mahabbet zîr ü
bâlâdan
Hayâlinle tecelli berk urur çeşm-i
temâşâdan

zil zurna eder:

1. zil zurna eder:-*(e)r*

Kaside 6

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Kendini bilmeyecek ölçüye getirmek,
sarhoş etmek.*

Zil zurna eder bu halkı sermest
Çaldıkça şu darbukâ-yı hamsi

zillet-i kusvâda:

1. zillet-i kusvâda:-*da*

Kaside 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Aşağı olmanın, hakirliğin son sınırı.

Devlet-i aksâya etmiş i' tilâ-cüyân su' üd
Zillet-i kusvâda biz güyâ hakâret
bekleriz

zilletle:

1. zilletle:-*le*

Gazel 3

Mısra: 9

Aşağılık, horluk, hakirlik, alçaklık.

Zilletle sefâletle ayaklarda sürünmek
İhsân bu mudur kahr ola kânûn-ı
temennâ

zillet-nümâ:

1. zillet-nümâ:

Kaside 2

Mısra: 72

Aşağılık, alçaklık gösteren.

Tüşemiz olmuş müheyyâ şîşemiz bād-ı
hevâ
Küşemiz zillet-nümâ bir dâr-ı 'işret
bekleriz

zilletten:

1. zilletten:-*ten*

Kaside 2

Mısra: 70

Aşağılık, horluk, hakirlik, alçaklık.

Pây-ı dün-ı cehle her ân âb-rû
dökmekteyiz
Hey ne rüsvâyız ki zilletten sa'âdet
bekleriz

zill-ı hatt-ı leb:

1. zıll-ı hatt-ı leb:

Gazel 108

Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dudak çizgisinin gölgesi.

Gül-büse mi zıll-ı hatt-ı leb mi
Bilmem o nasıl nişâne çapkın

zıll-ı hümā:

1. zıll-ı hümā:

Tahmis 8

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Talih kuşunun gölgesi.

Sitanbulun semāsından geçen zıll-ı
hümā ağlar
Hakır olsun mu yâ Rab kalb-i hicran
dağlayan islām

zıll-i pür-elem:

1. zıll-i pür-elem:

Muhammes 2

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Elem, keder dolu gölge.

Gelmiş zuhūra sûret-i rehberde
rehzenim
Ağlar düşen muhîtime bir zıll-i pür-
elem

zimām-ı havr ü şer:**1. zimām-ı havr ü şer:****Kaside 2**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

İyilik ve kötülüğün yuları, ıdaresi.

Dest-i tedbîr-i beşerdeyken zimām-ı
havr ü şer
Rûzgârın pençesinden tâb ü kudret
bekleriz

zimmet-i vâcibü'l-edâdır:**1. zimmet-i vâcibü'l-edâdır:-dır****Kaside 6**

Mısra: 247

Kelime Tipi: -

Ödenmesi mecbur olan borç.

Bir zimmet-i vâcibü'l-edâdır
İhsâna hemân du'â-yı hamsi

zinde-i câvid:**1. zinde-i câvid:****Gazel 50**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Sonsuz,kahçı canlılık.*

Olsun ey rûh-ı revân zinde-i câvid
İhsân
Eylesin gözlerimiz yani tekâbü'l yetişir

zinde-şive:**1. zinde-şive:****Gazel 19**

Mısra: 10

Güçlü cilveli.

Olamaz o gonca-i işveden daha nükte-
ver daha pür-fiten
Daha dil-rübâ-yı tüvân-şiken daha
zinde-şive ferîde-şüh

zinhâr:**1. zinhâr:****Kaside 7**

Mısra: 85

*"Kesinlikle, sakın, aman, asla"**anlamında zarf.*

Zinhâr onu incitmeye söyletmeye
gelmez
Şeytâna takar istese urgân-ı ma'ârif

zîr ü bâlâdan:**1. zîr ü bâlâdan:-dan****Tahmis 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Alt ve üst, aşağı ve yukarı, yer ve gök.*

Çıkar zikirinle gülbang-i mahabbet zîr ü
bâlâdan

Hayālinle tecelli berk urur çeşm-i
temāşādan

zîr ü zeber:

1. zîr ü zeber:

Kaside 2

Mısra: 137

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Altüst, çok karışık ve dağınık.

Āsiyāb-ı memleket zîr ü zeber
dönmektedir

Kudret-i tedvîre mâlik bir siyâset
bekleriz

zîra:

1. zîrâ:

Gazel 55

Mısra: 9

Yoksa, aksi halde.

Durma İhsân sermedî bir neş'e tahsîl
eyle zîrâ

Mey gider sâkî gider meyhâneler
mestâne kalmaz

2. zîrâ:

Gazel 136

Mısra: 10

*"Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı"
anlamlarına gelen bağlaç.*

Ben demez miydım amān ey dil
güzellerden kaçın
Âdemin zîrâ perî-rûlar alır ârāmını

3. zîrâ:

Gazel 160

Mısra: 4

"Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı"

anlamlarına gelen bağlaç.

Koy laklaka etsin yine hakkında o
zevzek
Zîrâ geliyor âmeden-i mevsim-i leylek

4. zîrâ:

Kaside 2

Mısra: 33

"Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı"

anlamlarına gelen bağlaç.

Ĥâmil-i nakd olmadık zîra ricâlül-
ğaybdan
Ay başından bir ma'aş almakta 'âdet
bekleriz

5. zîrâ:

Kaside 6

Mısra: 5

"Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı"

anlamlarına gelen bağlaç.

Göstermedi mevsiminde zîrâ
Dîdârını dil-rübâ-yı ĥamsi

6. zîrâ:

Kaside 6

Mısra: 83

"Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı"

anlamlarına gelen bağlaç.

Vardır iki ĥâda ĥaltı zîrâ

Ĥâ-yı ĥum-ı bâde ĥâ-yı ĥamsi

7. zîrâ:

Kaside 6

Mısra: 128

"Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı"

anlamlarına gelen bağlaç.

Mâder pâlâmût denilse lâyık

Zîrâ şu torik babâ-yı ĥamsi

8. zîrâ:

Kıt'a 39

Mısra: 1

"Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı"

anlamlarına gelen bağlaç.

Bugün zulmet-nümâ ferdâ bizimçün

ğam değil zîrâ

Açıktır yol sa'âdet bir tesâdüften

'ibârettir

9. zîrâ:

Kıt'a 48

Mısra: 3

"Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı"
anlamlarına gelen bağlaç.

Dem olur çifte de atsan çıkamazsın zîrâ
Yük olurmuş derisinden devenin bir
eşeğe

10. zîrâ:

Kıt'a 51

Mısra: 3

"Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı"
anlamlarına gelen bağlaç.

Hep böyle tesellî ediyor kendine zîrâ
Ma'bûd ki vermez sana Maḥmûd ne
yapsın

11. zîrâ:

Rûbai 14

Mısra: 3

"Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı"
anlamlarına gelen bağlaç.

Lutf et de gönül kırma yazıktır zîrâ
Dil yâresinin devâsı yoktur derler

12. zîrâ:

Tahmis 11

Mısra: 25

"Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı"
anlamlarına gelen bağlaç.

Zîrâ ki onun bir demi bin 'ömre bedeldi

Oldu her yüzden çıkıp derdi nihânım
âşikâr

zîr-ı hâk:

1. zîr-ı hâk:

Muhammes 2

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Toprağın altı, mezar.

Encâm-ı hasretimde yerim zîr-ı hâk ise
Yâ Rab nikâb-ı merhametin çâk çâk ise

zîrinde:

1. zîrinde:-i, -n, -de

Gazel 158

Mısra: **2**

Alt, aşığı.

Nazmında ayân olmada ma'na-yı
sükûtun
Zîrinde nümâyân olur imzâ-yı sükûtun

zîr-i kadem-i vârdâ:

1. zîr-i kadem-i vârdâ:-da

Kaside 3

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayakları altında.

Reşk-âveriyim ziynetiyim atlas-ı çarhın
Zîr-i kadem-i yârda bir köhne hasırım

zırlağı:

1. zırlağı:-ı

Kıt'a 43

Mısra: **2**

Sürekli ağlayan.

'Akl u iz'ândan mu'arrâ 'âlemin
Bâkil ü Mecnûn-vâr zırlağı var

zîr-i turrenden:

1. zîr-i turrenden:-den

Gazel 32

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Alna düşen saçın altı.

Âşikâr olmakla zîr-i turrenden didâr-ı
yâr

zirve-i ikbâle:

1. zirve-i ikbâle:-e

Gazel 110

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mutluluğun zirvesi.

Zulm olurken zirve-i ikbâle pây-endâz-ı
şirret

Cephe-i millet iner idbäre izmihlâle
doğru

zirzop:

1. zirzop:

Gazel 156

Mısra: 1

*Aklına eseni yapan (kimse), şımarık,
ölçüsüz.*

Vaktiyle de zirzop sayılırdın şımarıktın
Noksan ki aklın biliriz eski kaçıktın

zisti-i eşkâlimiz:

1. zîştî-i eşkâlimiz:-(i)miz

Kaside 2

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Dış görünüşün, kılığın çirkinliği.

Onda sûret-yâb olurken zîştî-i
eşkâlimiz
Sûret-i âyineden zîbende sûret bekleriz

zîver-i âğûşuvuz:

1. zîver-i âğûşuvuz:-u, -(y)uz-u, -y, -uz

Gazel 29

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kucak süsü.

'Āşıkız ümmü'l-garāmın zīver-i
āgūşuyuz
'Aşkımız elbet bizim bir aşk-ı māder-
zād olur

ziyā:

1. ziyā:

Gazel 2

Mısra: 4

Işık, aydınlık, parlaklık.

Bilmem zalām-ı şāmı nasīb-i ezel midir
Ağlar sevād-ı bahtıma bir zühreden
ziyā

2. ziyā:

Gazel 2

Mısra: 11

Işık, aydınlık, parlaklık.

Bir katre neş'e, zerre ziyā şemme
tesliyet
Yok bir nazar bu sahnede üftāde āşinā

ziyādan:

1. ziyādan:-dan

Tahmis 9

Mısra: 25

Işık, aydınlık, parlaklık.

Tāb-ı zulmetten içen gözler ziyādan
geçtiler

Şāhidān-ı bezm-i vahdettir cemāl
'āşıkları

ziyāde:

1. ziyāde:

Diğer 1

Mısra: 85

Çok, daha çok, daha fazla.

Emredilenlerden dahi ziyāde
Konyaklar şekerler ettik āmāde

ziyāsı:

1. ziyāsı:-(s)ı

Muhammes 2

Mısra: 19

Işık, aydınlık, parlaklık.

Olsun ziyāsı vādi-i Eymen Kelîminin
Kalmış zalām içinde tecellîlerim benim

ziyā-vı fecr-i ümîd:

1. ziyā-yı fecr-i ümîd:

Gazel 104

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Ümit edilen tan vakti ışığı.

Revā mıdır ona ummak ziyā-yı fecr-i
ümîd
Nukûş-ı nûr ile heybet nişân
semâlardan

ziyā-yı feyz ile olmuştı bir güneş gūyā:

1. ziyā-yı feyz ile olmuştı bir güneş gūyā:

Kaside 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Adeta mübarek ıfık ile bir güneş
meydana gelmişti.*

O rütbe vardı tecelli ki şu 'le-i zerrāt

Ziyā-yı feyz ile olmuştı bir güneş gūyā

ziyā-yı hüsne:

1. ziyā-yı hüsne:-e

Şarkı 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellik ışığı.

Ziyā-yı hüsne bürünmüş cemāl-i

manzûrun

Yanaklarında gülün gamzelerde

meshûrun

ziyā-yı şems-i bekā:

1. ziyā-yı şems-i bekā:

Kaside 1

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Ebediyet güneşinin ışığı, nuru.

İmām-ı ekmel-i küll pīşvā-yı ceyş-i

rasûl

Çerâğ-ı bezm-i tekemmül ziyâ-yı şems-
i bekâ

ziynet:

1. ziynet:

Gazel 83

Mısra: 1

Süs, bezek.

Şehdânedir cemâline ziynet veren benin
Güyâ cinân sabâhına peyveste gerdenin

ziynet-i fitriyye:

1. ziynet-i fitriyye:

Gazel 64

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Doğuştan gelen süs.

Olmadan ziynet-i fitriyye nesak-sâz-ı
ta' ayyûn
Yed-i meşşâta-i kudretle o meh
gâzelenirmiş

ziynetivim:

1. ziynetivim:-i, -(y)im

Kaside 3

Mısra: 5

Süs, bezek.

Reşk-âveriyim ziynetivim atlas-ı çarhın
Zîr-i kadem-i yârda bir köhne hâsırım

zübde-i nûr-ı cihândâr-ı cemâl:

1. zübde-i nûr-ı cihândâr-ı cemâl:

Gazel 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Güzelliğin dünyayı ele geçiren

*padişahın ışığının, parıltısının en değerli
kısmı.*

Ne füsûn-pîşe ne fettan şu güzel gözlere bak
Zübde-i nûr-ı cihândâr-ı cemâl oldu bu şeb

zû-fünûn:

1. zû-fünûn:

Tahmis 4

Mısra: 7

Bilgili, hünerli.

'İşvegerlik fitnelik bahşinde gayet zû-
fünûn
Pâyidar olsun dedim koynunda baht-ı
tîre-gün

zühd ü takvâ:

1. zühd ü takvâ:

Kıt'a 65

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

Dindarlık ve sofuluk.

Zühd ü takvâ ile sen küşe-nişin oldukça
Cild-i ceylândan olur beytine çok
seccâde

zühdi efendive:

1. **zühdi efendiye:**-(y)e

Kıt'a 33

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

XLX. yüzyıl yazar ve şâiri Zühdi

Mehmed Efendi.

Cevherin târîhidir İhsân bu mısra '
fevtinin
Zühdi Efendiye cây oldu yem-i gufrân
bu sâl

zühreden:

1. **zühreden:**-den

Gazel 2

Mısra: **4**

Venüs, Çoban Yıldızı, Akşam Yıldızı.

Bilmem zalâm-ı şâmı nasîb-i ezel midir
Ağlar sevâd-ı bahtıma bir zühreden
ziyâ

zuhûr:

1. **zuhûr:**

Kıt'a 22

Mısra: **1**

Meydana çıkma, görünme, belirme.

Eyliyorken nev-be-nev muhyî
mücâhidler zuhûr
Ekseriyyet fikri pek minnetli bâr
altındadır

zuhûr etmiş:

1. zuhûr etmiş:-miş

Gazel 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, görünmek.

Ta'atından bir cihân-ı pür-nigâr etmiş
zuhûr
Ebruvân olmuş onun güyâ hilâlinden
sana

zuhur eyledi:

1. zuhur eyledi:-di

Gazel 158

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, görünmek.

Bâzâra çıkıp ipliği kâlâ-yı sükûtun
Almında zuhur eyledi damgâ-yı sükûtun

zuhûr u hafâ:

1. zuhûr u hafâ:

Kaside 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Görünen ve gizli olan.

Ĥudâyı zıkr ile meşhûn iken sürâdık-ı
kevn
Ĥudâyı fıkır ile mebtûn iken zuhûr u
hafâ

zuhûr-ı nûrun:

1. zuhûr-ı nûrun:-un

Kaside 1

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

*(Hz. Muhammed'in) nurunun,
aydınlığının görünmesi.*

Sen öyle ecmel-i maḥbûbusun ki Mevlânın
Zuhûr-ı nûrun olur kâinata cilve-nümâ

zülâl-i tal'at-i pâkinle:

1. zülâl-i tal'at-i pâkinle:-in, -le

Kaside 1

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

*(Hz. Muhammed'in) temiz, mübarek
güzel yüzünün içilmesi güzel, tatlı saf suyu.*

Ĥudâ bilir ki gönül teşnedir cemâlin
için
Zülâl-i tal'at-i pâkinle eyle sen ırvâ

zülâlınden:

1. zülälinden: -i, -n, -den

Gazel 6

Mısra: 8

İçilmesi hoş olan tatlı su.

Öyle bedbahtım ki âlem olsa pür-âb-ı
hayât
Sem yağar ser-çeşme-i Hızrın
zülälinden bana

zülâf:

1. zülâf:

Gazel 105

Mısra: 3

Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

Sine üryan zülâf açıp döktükçe mir'ât
üstüne
Nûr akar âyineye her subh u şâm
âyineden

2. zülâf:

Tahmis 4

Mısra: 19

Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

Hâl kâfir zülâf kâfir çeşm kâfir el-amân
Ser-te-ser iklîm-i hüsün kâfiristân
oldu hep

zülâf-i bütân:

1. zülf-i bütân:

Kaside 4

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Put misali güzel sevgilinin saçları.

Hem câmi'e hem deyre sen ey şem'a
veren zât
Vey zülf-i bütân gerden-i imânı
kemendi

zülf-i dildâr-ves:

1. zülf-i dildâr-ves:

Gazel 101

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*Gönlü kendine bağlamış olan
sevgilinin saçlarına benzer biçimde.*

Zülf-i dildâr-ves perîşânı
Âşıkın şânesinde toplanalım

zülf-i girihgiri:

1. zülf-i girihgiri:-i

Gazel 20

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kahp İfade**

*(Sevgilinin) iki yana sarkan dolaşık,
düğümlü saçı.*

Sad-çâk olarak zülf-i girihgiri dolandı
Çözmez mi cefâ ukdelerin şâne-i
ümmîd

zülf-i hâle-târ:

1. zülf-i hâle-târ:

Gazel 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Hâlelenmiş, hâleli saç.*

İzârı mâhına sâkî-i meclisin dökülen
Nesfe-i işve mi yâ zülf-i hâle-târ mıdır

zülf-i perîşânı:

1. zülf-i perîşânı:-ı

Kaside 7

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Dağmık, karışık saç.

Cem'iyyet-i hâtırdan eser koymadı
bende
Bir zülf-i perîşânı kılâbdân-ı ma'ârif

zülf-i perîşân-ı sühân:

1. zülf-i perîşân-ı sühân:

Gazel 164

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Sözün dağmık saçları.

Dil-i âvârede cem'iyyet-i hâtır koymaz
Dağıtır aklımı hep zülf-i perîşân-ı
sühân

zülf-i siyeh:

1. zülf-i siyeh:

Gazel 88

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Siyah saçlar.

Gehî ruhsâra dökül gâhî girîbâna dökül
Dökül ey zülf-i siyeh sîne-i uryâna
dökül

zülf-i siyehkâra:

1. zülf-i siyehkâra: -a

Gazel 49

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) simsiyah, gûnahkâr saçları.

Mest ü perişan gezer İhsân gönül
Zülf-i siyehkâra düşer bağlanır

zülf-i siyeh-kârını:

1. zülf-i siyeh-kârını: -ı, -m

Gazel 36

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Günaha giren saçlar.

Açılır bahtım o demlerde ki yârin İhsân
Dağıtıp zülf-i siyeh-kârını ser-püş açılır

zülfi siyeh-reng:**1. zülfi siyeh-reng:****Gazel 113**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Siyah renkli zülfi.*

Ruh-ı tábânımı her gün kapamaz zülfi-
siyeh-reng

Bu karanlık gece peyveste olur nûr-ı
nehâra

zülfi yâr ü cām-ı zer:**1. zülfi yâr ü cām-ı zer:****Rûbai 26**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçı ve altın kadeh.

Alsın ele zülfi-yâr ü cām-ı zer hîç
Olsın dahî şehriyâr-ı sad-kışver hiç

zülfi yâre:**1. zülfi yâre:-e****Gazel 31**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kahp İfade***Sevgilinin saçı.*

Dokunmaz öyle zülfi-yâre şâne-i
nigâhı gör

Yapar şemim-i turrenden güzide bir
çiçek sever

zülfikâr-ı kalem:**1. zülfikâr-ı kalem:****Kaside 5**

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Hız. Ali'nin kılıcı gibi bir kalem.

Zülfikâr-ı kalem almış ele üstâda bakın
Bü 'Alî rütbe Emîr-i sülhândandır bu

zulfü:**1. zulfü:-ü****Gazel 47**

Mısra: 8

Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

Bezm-i handânına endişeden âzâde
giren
Zulfü bendinde kalır çıksa da üftâde
çıkarsın

2. zulfü:-ü**Tahmis 6**

Mısra: 10

Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

Dil perişân edivermek sana şandır ne
olur

Ey perîşan döküver zülfü perîşân
olayım

zûlfüne:

1. **zûlfüne:** -î, -(n)e

Gazel 104

Mısra: 5

Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

Olunca zûlfüne dildâr şâne-zen bir an
Yağar şemîm-i hevâ-yı cinân
semâlardan

zûlfüne yârin:

1. **zûlfüne yârin:** -in

Kaside 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçı.

Berdâr olayım gâhi derim zûlfüne yârin
Bilmem başa çıkmaz mı benim emr-i
hafirim

zûlfünle:

1. **zûlfünle:** -ün, -le

Gazel 51

Mısra: 1

Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

Visâl ümmîdine zûlfünle rûzgâr öpüşür
Olunca ıyd iki sevdâlı şivekâr öpüşür

zûlfünû:**1. zûlfünû:****Gazel 2**

Mısra: 7

Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

Dökseydi pāye zûlfünû leyl ü
nehârımın
Olsaydı bâri hâl-i tesâvîsi rûşenâ

2. zûlfünû:-î, -n, -î**Gazel 45**

Mısra: 8

Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

Şakıyor sâz-ı mahabbetteki evtâr-ı hevâ
Döküyor zûlfünû sînemde o fettân
gülüyor

3. zûlfünû:-î, -n, -î**Gazel 64**

Mısra: 5

Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

Dokunup şâne-i zerrîn-i sabâ zûlfünû
okşar
Dil-i erbâb-ı hevâ şevk ile
yelpâzelenirmiş

4. zûlfünû:-î, -n, -î**Gazel 145**

Mısra: 12

Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

Aç şapkanı bir taze bahâr olsun açılsın
Gönlümce dağıt zûlfünû kıvrak
delikanlı

zûlfünû:**1. zûlfünû:-î, -n, -î****Gazel 25**

Mısra: 5

Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

Zûlfünûn bendini ben çözmüş idim
Çözülen yâremi bağlar dereler

zûlfüyle:**1. zûlfüyle:-î, -y, -le****Gazel 64**

Mısra: 8

Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

Ukdeler hâtır-ı pejmürdeyi rencîde edermiş
Hüsnü mecmu'ası zûlfüyle ki şîrâzelenirmiş

zulm:**1. zulm:****Gazel 110**

Mısra: 7

Zulüm, eziyet, haksızlık.

Zulm olurken zirve-i ikbāle pāy-endāz-ı
şirret
Cephe-i millet iner idbāre izmihlāle
doğru

2. zulm:

Gazel 132

Mısra: 3

Zulüm, eziyet, haksızlık.

Zulm aşkı döküldü gayretullāh
Bir gün gelip aşıkār olur mu

zulm-āşinā:

1. zulm-āşinā:

Gazel 129

Mısra: 13

Eziyet, cefa bilen.

Şikāyetimden o zulm-āşinā habīr olmaz
Lisāna gelse de İhsān cihān figān olsa

zulme:

1. zulme:-e

Tahmis 8

Mısra: 17

Zulüm, eziyet, haksızlık.

Bu ümmet zulme gerden-dāde bir
kurbāne dönmüştür
İlāhī kişver-i islāma bak vīrāne
dönmüştür

zulmet:**1. zulmet:****Kaside 2**Mısra: **100***Karanlık.*

Bir ar b- b d m lk n p sb n-ı
genci yiz
B m-ı me ' muz bu mev    yerde
zulmet bekleriz

zulmet-i hicr n:**1. zulmet-i hicr n:****Kaside 2**Mısra: **149**

Kelime Tipi: -

Ayrılı ın karanlığı.

Hey ne bitmez zulmet-i hicr n  eb-i
yeld  am n
Bir sab   'l-hçyr için bir mihre r 'yet
bekleriz

zulmetle:**1. zulmetle:-le****Gazel 96**Mısra: **11***Karanlık.*

A ık sem ları zulmetle muztarib giry n
Yeşil  emenleri hem-reng-i erguv n
buldum

zulmetleri:**1. zulmetleri:-ler, -i****Kaside 7**Mısra: **79***Karanlık.*

Zulmetleri tenv r ederek ma'bed-i 'ilme
Olmuş gibidir her biri  amd n-ı ma' rif

zulmet-n m  ferd :**1. zulmet-n m  ferd :****Kıt'a 39**Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Karanlık gözüken gelecek.

Bugün zulmet-n m  ferd  bizimçün
 am değil z r 
Açıktır yol sa' det bir tes d  ften
'ib rettir

zulmette:**1. zulmette:-te****Gazel 82**Mısra: **3***Karanlık.*

Efk r kem nlerden zulmette
bırakmışken
Ecr m ile tüm-efken m n y 
donatmışsın

zulmün ocağından:

1. zulmün ocağından:-ı, -n, -dan

Kaside 2

Mısra: **130**

Kelime Tipi: -

Zulüm, eziyet, ceфа evi.

Dād-hāhız dest-i bī-dād-ı zamāndan tā-
be-key
Tā-be-key zulmün ocağından şāḫābet
bekleriz

zulmüne:

1. zulmüne:-ün, -e

Gazel 132

Mısra: **18**

Zulüm, eziyet, haksızlık.

Nefrīn sana ey hayāl-i mel'ün
Bak zulmüne pāyidār olur mu

zümre:

1. zümre:

Kaside 7

Mısra: **19**

Topluluk, grup, camia.

Sayd etmededir 'ilmi kemāliyle bu
zümre
Boynunda taşır her biri hemyān-ı
ma'ārif

zümre-i eslāfı hem ahyārı:

1. zümre-i eslāfı hem ahyārı:-ı

Kaside 2

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

*Bizden evvel geçmiş, iyi ve olgun
kimseler topluluğu.*

Zümre-i eslâfî hem ahyârı tebçîl
etmeyiz
Bir alay eşrârdan fıkır-i hamiyyet
bekleriz

zümürüdîn:

1. zümürüdîn:-n

Gazel 53

Mısra: 7

Zümriüt rengindeki parlak yeşil.

Zemîne nâkil olur zümürüdîn ufuklardan
Niğâh-ı nîm ile bin nev-bahâr
gözleriniz

zurnâ-yı hamsi:

1. zurnâ-yı hamsi:

Kaside 6

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

*Hamsinin nefesli çalgısı, hamsi
zurnası.*

Dağlardan alır cevâb-ı müjde
Öttükçe şu zurnâ-yı hamsi

zümre-i insândır:

1. zümre-i insândır:-dır

Kaside 5

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

İnsan topluluğu, insanoğlu.

Yemez içmez denir ammâ ne perîdir ne
melek
Ėayr-i fi'âle çıkan zümre-i insândır bu

zümrenin:

1. zümrenin:-nin

Kıt'a 21

Mısra: 3

Topluluk, grup, camia.

O zümrenin ki olur ibtilâsı 'aşk-ı vatan
Damarlarında taşar hûn-ı âteşin-i şebâb

SONUÇ

XIX. yüzyılda klasik Türk edebiyatı geleneğinin eski ihtişamlı günlerini kaybedip son evresini yaşadığı bir dönemde Hâmâmîzâde Mehmed İhsân tarafından kaleme alınan ve Arap harfli son örnek olan Hamâmîzâde Divanı bu çalışmanın özünü teşkil etmektedir. “Hamâmîzâde Mehmed İhsân Dîvânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük)”, TEBDİZ sistemi ile oluşturulmuş bir sözlük çalışmasıdır.

Bu çalışmada Divan’da geçen kelimeler, terkipler, âyetler, hadisler, atasözü ve deyimler, kalıp ifadeler belirlenmiş ve metindeki bağlamı kapsamında anlamlandırılmıştır. Sözcüklerin anlamlarının bağlama göre nasıl değiştiği ve kelimelerin nasıl yeni anlamlar kazandığı bu metot üzerinden tespit edilmiştir.

Üç bölümden oluşan bir sözlük çalışması mahiyetindeki bu tezin birinci bölümünde Hamâmîzâde’nin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde ise Divan’ın muhtevası incelenmiş şairin söz varlığını oluşturan dil öğeleri, ünlemler, edatlar, bağlaçlar, âyetler, hadisler ve zikrettiği şahsiyetler başlıca kaynaklardan referans ve tanıklarla ortaya koyulmuştur. Son bölüm Divan’ın sözlük kısmını içerir.

Bu çalışma ile Hamâmîzâde, çeşitli yönleriyle tanıtılmaya çalışılmıştır. Divan’da yer alan ifadeler derinlemesine incelenmiş ve şairin üslubu da göz önüne alınarak değerlendirilmiştir.

Divan’dan hareketle Trabzon’a dair birçok maddî ve manevî kültür öğelerine ulaşılmıştır. Bu çalışma ile Hamâmîzâde’nin üslubu incelenmiş, kelime hazinesi ve kullandığı folklorik ifadeler tespit edilmiş böylece çeşitli çalışmalara kaynaklık edecek bulgular ortaya koyulmuştur. Döneminden ayrı düşünülemeyen şairin, Divan’da belirttiği tarihler ve işaret ettiği sosyal meseleler ile tarih araştırmalarına da katkı sağlayacak nitelikte bir çalışma oluşturulmuştur. Bu tür sözlük çalışmaları ile klasik Türk edebiyatı ürünlerinin, bu ürünlerin yazıldıkları dönemin ve şairlerin dünyasının daha iyi anlaşılması ümit edilmektedir.

KAYNAKÇA

AKKUŞ, Metin, **Nef'î Divanı**, Akçağ Yay., Ankara 1993.

AKSAN, Doğan, **Türkçenin Sözcük Bilimiyle İlgili Gözlemler, Saptamalar**, Engin Yay., Ankara 2004.

AKSAN, Doğan, **Anlambilim [Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi]**, Engin Yay., Ankara 2006.

AKSOY, Ö. Asım, **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü**, TDK Yayınları, Ankara 1976.

AKYALÇIN, Necmi, **Türkçe İkilemeler Sözlüğü Tanıklı**, Anı Yay., Ankara 2007.

AYAN, Hüseyin, **Nesîmî: Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni**, TDK Yayınları, Ankara 2014.

AYDEMİR, Yaşar, **Behiştî Dîvânı**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.

AYVERDİ, İlhan, **Misalli Büyük Türkçe Sözlük**, Kubbealtı Yayınları, İstanbul 2016.

Bahadıroğlu, Diba, “Bir Dil Uğraşırı Gözünden TEBDİZ”, **Littera Turca Journal of Turkish**, 2017, s.38-43.

BİRSEL, Salah, **Boğaziçi Şingir Mingir**, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara 1981.

BİRSEL, Salah, **Kahveler Kitabı**, Sel Yayıncılık, İstanbul 2014.

BODUR, Osman, Hadislere Göre Deccâl'in Özellikleri, **Akademik Bakış Dergisi**, Kırgızistan Ocak-Şubat 2017, Sayı 59, s. 90-102.

CEBECİOĞLU, Ethem, **Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü**, Anka Yayınları, İstanbul 2005.

ÇALKA, Mehmet Sait, Nüktedan Şair Hamâmîzâde İhsan ve Divanı'ndaki Mizahi Manzumeleri, **Karadeniz Araştırmaları**, Bahar 2017, Sayı 53, s. 189-204.

ÇELEBİ, İlyas, “ŞEYTAN”, TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/seytan#1> (13.05.2021).

DEVELLIOĞLU, Ferid, **Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yayınları., Ankara 2015.

DİLÇİN, Cem, **Yeni Tarama Sözlüğü**, TDK Yayınları, Ankara 1983.

DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, TDK Yayınları, Ankara 2013.

DOĞAN, Ahmet, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Akçağ Yayınları, Ankara 2011.

DOĞAN, Muhammet Nur, **Metin Şerhi Üzerine**, Alternatif Yayıncılık, İstanbul 2005.

Diyanet İşleri Başkanlığı, **Kur’an Yolu Meâlî (Tam Sayfa Meallî)**, (Haz. Hayrettin Karaman vd.), Ankara 2018.

GEZGİN, Hakkı Süha, **Edebî Portreler**, (Haz.: Beşir Ayvazoğlu), Timaş Yayınları, İstanbul, 1999.

GÖLPINARLI, Abdülbaki, **Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri**, İnkılap Kitapevi, İstanbul 2004.

GÜLENSOY, Tuncer, **Türkçe El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.

GÜLENSOY, Tuncer, **Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözlüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, C. I- II, Ankara 2007.

GÜRSOY, Belkıs, “XV. Yüzyıldan İtibaren İstanbul’daki Edebî Muhitlerere Genel Bir Bakış”, **bilig- Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, Yaz 1996, s. 188-202.

Hamamizade İhsan, **Hamsinâme** (Haz.: Burhan Sayılır ve Murat Babuçoğlu), Phoenix Yayınevi, Ankara, 2007.

İNAL, İbnülemin Mahmud Kemal, **Son Asır Türk Şairleri**, Dergâh Yayınları, İstanbul 1970.

İPEKTEN, Haluk, **Eski Türk Edebiyatı-Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2012.

İSEN, Mustafa ve CANIM, Rıdvan, **Hamamizâde İhsan Hayatı Eserleri ve Divanı**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1989.

KANAR, Mehmet, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Derin Yayınları, İstanbul 2003.

KANAR, Mehmet, **Örnekli Etimolojik Farsça-Türkçe Sözlük**, Bayrak Yayınları, İstanbul 2007.

KÖKSAL, M. Âsım, **Peygamberler Tarihi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. I-II, Ankara 2017.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, **Divan Edebiyatı Antolojisi** (Haz.: Ahmet Mermer), Akçağ Yayınları, Ankara 2006.

LEVEND, A. Sırrı, **Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler, Mazmûnlar ve Mefhumlar**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2017.

MERMER, Ahmet ve KOÇ, Neslihan, **Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü**, Akçağ Yayınları, Ankara 2016.

KOCATÜRK, Vasfi Mahir, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Edebiyat Yayınevi, Ankara 1964.

KORKMAZ, Zeynep, **Türkiye Türkçesi Grameri-Şekil Bilgisi**, TDK Yayınları, Ankara 1992.

MENGİ, Mine, “Metin Şerhi, Tahlili ve Tenkidi Üzerine Düşünceler” **Dergâh**, İstanbul 1997, VII/93, s. 8-10.

NECATİGİL, Behçet, **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**, Varlık Yayınları, İstanbul 1999.

OLGUNER, Fahrettin, “EFLÂTUN”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, <https://islamansiklopedisi.org.tr/eflatun> (13.05.2021).

ONAY, A. Talat, **Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü/Eski Türk Edebiyatında Mazmûnlar ve İzahı**, (Hazırlayan: Cemal Kurnaz), Ankara 2016.

ÖZER, Fatih, “Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü Sistemi (TEBDİZ)”, **bilig - Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 86, Ankara 2018, s. 219-221.

ÖZERVARLI, M. Sait, “MELEK”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, <https://islamansiklopedisi.org.tr/melek#2-islam-inancinda-melek> (13.05.2021).

ÖZTÜRK, Furkan, **Bâkî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara 2007.

Pakalın, M. Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, Millî Eğitim Basımevi, C. I-II-III, İstanbul 1983.

PALA, İskender, **Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yayınları, İstanbul 2017.

PARLATIR, İsmail, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Yargı Yay., Ankara 2006.

REDHOUSE, James William, **Turkish and English Lexicon** (2.baskı), Çağrı Yay., İstanbul 1992.

STEINGASS, F. Joseph, **Persian-English Dictionary**, Çağrı Yayınları, İstanbul 2005.

SU, A. Ener, **1900-1928 Yılları Arası Mizah Gazete ve Dergilerinin İncelenmesi**, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2017.

ŞENÖDEYİCİ, Özer, **Nâilî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]**, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2011.

Şemseddin Sami, **Kâmûs-ı Türkî**, İdeal Kültür Yayınları, İstanbul 2017.

ŞENTÜRK, A. Atilla ve KARTAL, Ahmet, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Dergâh Yay., İstanbul 2014.

TANPINAR, Ahmet Hamdi, **19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi**, Çağlayan Basımevi, (7.baskı), İstanbul 1988.

TARLAN, A. Nihad, **Necatî Beg Divanı**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1997.

TOPALOĞLU, Bekir, “HÛRÎ”, TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/huri> (13.05.2021).

ULUDAĞ, Süleyman, **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, Kabalcı Yay., İstanbul 2016.

VARDAR, Berke, **Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü**, Multilingual Yay., İstanbul 2002.

Yazım Kılavuzu, TDK Yay. , Ankara 2012.

YILMAZ, Mehmet, **Kültürümüzde Ayet ve Hadisler: Ansiklopedik Sözlük**, Kesit Yayınları, İstanbul 2013.

YURDAGÜR, Metin, “HUCENDÎ”, TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/hucendi-muhammed-sultan> (13.05.2021).

ZAVOTÇU, Gencay, **Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü**, Kesit Yayınları, Ankara 2013.

1662

ÖZ GEÇMİŞ